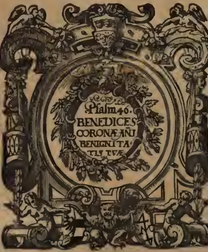
31
2 G
2

OPERVM D.

INNOCENTII
PONTIFICIS MAXIMI
EIVS NOMINIS III. VIRI ERVDI-tiſſimi ſimul ac grauiſſimi

TOMVS SECVNDVS.

CONTINENS
Epiſtolarum cùm Decretalium tum aliarum Lib II.
Conſtitutionum Decretalium, Lib V.

[redacted]

COLONIAE
APVD MATERNVM CHOLINVM.
M. D. LXXV.
Cum gratia & Priuilegio Cæſareæ Maieſtatis.

INNOCENTII III. PONT. MAXIMI DECRETALIVM, ATQVE ALIARVM EPISTOLARVM, LIBER PRIMVS.

DE LEGITIMA SVI ELECTIONE: QVAE VT FAVSTA, *reipublicæq́; ſalutaris exiſtat, omnes Deum orare iubet.*

INEFFABILIS ſapientia conditoris ſic omnia, quæ alto cōſilio ſimul ab æterno præuidit, per labentiū temporū vices mirabili quadā diſpoſitione diſpēſat, vt nec error in ordine, nec in opere ſit defectus: cùm diuina ſcriptura teſtante cuncta fecerit in numero, pondere, & menſura. Licet ergo nihil in terra ſine certa cauſa, propriaq́; ratione diſponat, imperfectū tamen conditionis humanæ non ſolùm in cauſis operū deficit perſcrutandis, verumetiam in ipſis cauſarum operibus vix ſufficit admirari. Quod vtique conſiderans Apoſtolus exclamabat: O altitudo diuitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei, quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius. Quamuis enim vniuerſæ viæ Domini miſericordia & veritas, & omnia opera eius iudicia ſunt, teſtante propheta: vſque adeò tamen ſucceſſus hominum humiliationem & exaltationem eorum dextera Domini, licet iuſta, occulta tamen ratione procurat, vt cauſa nobis non modici ſtuporis exiſtat, quòd in regimine poteſtatis, iuniores quandoque ſenioribus anteponit. Vt iuxta Prophetam, filij naſcantur pro patribus, qui ſuper omnem terram principes conſtituti, dominici nominis recordentur: ſicut de nobis ipſis à Domino factum eſt, & eſt mirabile in oculis noſtris. Sanè felicis memoriæ Celeſtino patre, ac prędeceſſore noſtro VI. Id. Ian. viam vniuerſæ carnis ingreſſo, & in Lateran. baſilica (ſicut moris eſt) honorificè tumulato, fratres noſtri, videlicet Epiſcopi, Præsbyteri & Diaconi Cardinales, & nos ipſi cum eis ſimul in vnum receſsimus, vt tanto licentiùs & tutiùs de ſubſtitione Pontificis tractaremus, quanto tractatus ipſe maiorem deliberandi copiam, & amplioris circunſpectionis conſilium requirebat. Cumq́; Miſſarum ſolemnibus in honorem ſancti ſpiritus celebratis requiſitæ fuiſſent omniū voluntates, ad inſufficientiam noſtram oculos extenderunt: humano forſan æſtimantes arbitrio, in ſacculo Beniamin ſcyphum argenteum inuenire. Licet plures ex ipſis ætatis, ordinis, & meriti ratione potuiſſent ad tantæ dignitatis apicem digniùs euocari. Cuius ſiquidem dignitatis onus cum inſufficientia noſtra penitus recuſaret, vtpote noſtris debilibus humeris importabile, ſub illius tamen confidentia & exemplo, qui infirmitatem beati Petri trina prius negatione probatam, poſt trinæ confeſsionis vocē in gubernatione ſuarum ouium confirmauit. Quod perſonæ noſtræ multiplex imperfectio denegabat, in ipſius contulimus voluntatem, fratrū noſtrorū acquieſcentes inſtantiæ: ne reluctatio diuturna diſsidij pareret detrimentum, aut diſpoſitioni diuinæ videretur aliquatenus obuiare: ſperantes quod ille, qui dat omnibus affluenter, & non improperat: qui nouiſsimum fratrem virum vtiq; ſecundum cor ſuum in regem de poſtfœtantes aſſumpſit, de lapidibus ſuſcitabit filium Abraæ, vocans ea quæ non ſunt, tanquam ea quæ ſunt: vt infirma eligens fortia quæq; cōfundat. Nos igitur eccleſiaſticæ prouiſionis ſolicitudinem aſſumentes; & non modicū confidentes de vobis, quos nobis Dominus ad tantę difficultatis onus leuiùs perferendum ſolicitudinis noſtræ voluit eſſe participes: Vniuerſitatem veſtram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, quatenus inſufficientiam noſtram veſtris orationibus apud Dominum adiuuetis: & circa commiſſam nobis dominici gregis cuſtodiam diligenter, & vtiliter vigilantes, defectum noſtrum humiliter ſupplere velitis: & iniunctam nobis eccleſiaſtici oneris grauitatem vigilanti ſtudio comportare. Nos enim vos

A tam-

tamquàm principalia membra eccleſiæ honorare intendimus, & in neceſsitatibus veſtris (quantũ Dominus permiſerit) adiuuare. Datum Lateran. quinto Id. Ianuarij.

IN EVNDEM MODVM, ILLVSTRI FRANCORVM REGI VSQVE ad verbum illud, aſſumentes: Vt in religione Catholica & Romana eccleſia obſeruantia permaneat.

AC conſiderantes quantum regnum Franciæ in eccleſiæ ſemper permanſerit vnitate, tibi tanquàm ſpeciali eccleſiæ Rom. filio Literarum noſtrarum primitias duximus deſtinãdas: ſerenitatem regiam rogantes, monẽtes, & exhortantes in Domino, & in remiſsionem tibi peccaminum iniungentes, quatenus ſanctam Rom. eccleſiam matrem tuam taliter reuereri, & honorare procures, vt inclytæ recordationis L. patris tui veſtigia in ipſius deuotione ſequaris, & nobis ad apoſtolicæ ſedis gubernationem Domino diſponente aſſumptis humiliter & deuote (ſicut decet principem Chriſtiannm) aſsiſtas. Nos enim in his, quæ ad honorem tuum ſpectant, quantum cum Domino poſſumus, libenter intendimus: & circa perſonam regiam paternæ gerimus charitatis affectum.

IN EVNDEM MODVM, ABBATIBVS, PRIORIBVS, ET ALIIS RELIgioſis in regno Francia conſtitutis, vſq; ad verbum illud, conſiderantes: Vt pro recens electo Pontifice Deum orent.

COnſiderantes nos ex propria infirmitate deficere, niſi ſuffragijs veſtris, & pijs precibus apud Dominum adiuuemur, vniuerſitatem veſtram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino: quatenus apud eũ, à quo ſperamus dirigi greſſus noſtros, aſsiduis orationibus veſtris inſtetis: vt nos ad laudẽ nominis ſui, & eccleſiæ incrementum, commiſſam nobis ſolicitudinem taliter implere concedat: vt & nos retributionis æternæ præmium mereamur, & populus noſtræ gubernationi commiſſus in lege mandatorum eius per nos verbo proficiat, & exemplo. Nos enim vos tamquàm ſpeciales eccleſiæ filios, per quos nomen Domini digniùs, & excellentiùs prædicatur, tanto amplius intendimus in veſtris neceſsitatibus adiuuare, quanto in maiorẽ eccleſiæ redundaret iniuriam, ſi iura veſtra quorumlibet pateremur occupari.

PARISIENSI EPISCOPO, VT ILLVSTREM FRANCORVM REGEM moneat, & inducat ad recipiendam Reginam vxorem ſuam, quam eiecerat.

CVM omnia orta occidant, & aucta ſeneſcant, ne operum Domini primitiæ penitus deperirẽt, poſuit Deus ſementem iuxta ſpecies ſuas in aliquibus creatorum, vt quæ ſecũdum curſum temporis deficerent, in ſe ipſis in ſua ſemente proficerent, & in reparatione ſui generis vberiùs proſilirẽt. Sic etiã, ne homo ad imaginem Dei factus, & tam volucribus cœli, quàm piſcibus maris, & vniuerſis animantibus, quæ mouentur ſuper terram, munere diuino prælatus, in ſterilem cinerem ſterilis ipſe rediret, formata muliere in auxilium eius de latere dormientis audiuit: Creſcite & multiplicamini, & replete terram. Cùm ergo ex tunc Adæ poſteritas ſibi inuicem iungi conſueuerit fœdere nuptiali, vſque adeo in hoc ipſi cooperata eſt, & poſt lapſum parentis dextera conditoris, vt iuxta illud euangelicum: Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet: nõ humanæ adinuentioni, ſed diuinæ auctoritati potius aſcribatur matrimonij ſacramentum. Per quod (licet inter homines contrahatur) ſignificatur tamen in Chriſto coniunctio eccleſiæ, ac animæ fidelis ad ipſum: iuxta illud Apoſtoli: Hoc autem dico, magnum ſacramentũ in Chriſto, & in eccleſia. Vnde, quantum in nobis eſt, eccleſiæ filijs debemus ſummo ſtudio præcauere, ne ſi quis impiè agens in ſe ipſum partem ſui corporis, quia ſcindere omnino nõ poteſt,

teſt, à ſe forſan auellere attentarit, animam ſuam à diuinæ bonitatis amplexibus efficiat alienam, & propter hoc totam eccleſiam tanto amplius ſibi reddat offenſam, quanto minus prouidè figuram deſponſationis eius ad Chriſtum, quantum in ipſo fuerat, maculauit. Hæc autem non ad inſtructionem tuam, quem diuinæ legis notitiam pleniùs nouimus obtinere, ſed, vt intentionis noſtræ vehementiam exprimamus, præſentibus literis duximus explicanda. Qui quanto chariſsimum in Chriſto filium noſtrum Philippum Francorum Regem Illuſtrem puriùs diligimus, & ſpeciali quodam priuilegio intendimus amplius honorare, tanto infra nos ipſos fortius contriſtamur, quòd chariſsimam in Chriſto filiam noſtram Francorum reginam illuſtrem, quanto in eo fuit, à ſe minus licite nixus eſt amouere. Ad cumulum prætereа noſtri doloris accedit, quòd, cum vniuerſi progenitores eius veri fuerint religionis Chriſtianæ cultores, inter quos illuſtris memoriæ L. quondam Rex Franciæ pater eius præ cæteris ſui temporis præcipuus diuinæ fuit legis amator, regia ſerenitas quã ipſi vellemus non minus in obſeruantia mandatorum Domini, quam regni hæreditate ſuccedere, contra ſalutem & famam ſuam dictam reginam à conſortio thori remotam in remotis partibus regni Francorum (licet inter religioſas priuatas tamen perſonas) vitæ ſuæ curſum implere compellit. Licet autem felicis recordationis Celeſtinus Papa prædeceſſor noſter apud eum potuerit obtinere, vt reginam ipſam in gratiam & beneuolentiam ſuam receptam ad regni conſortium reuocaret: Nos tamen non de meritis noſtris, ſed diuina potius miſeratione ſperantes, & de puritatis tuæ ſolicitudine cõfidentes quem literaturæ, honeſtatis, & conſanguinitatis intuitu eſſe credimus in eiuſdem regis oculis gratioſum, precum noſtrarum primitias, per te ipſi ex parte noſtra porrectas, ab ipſo confidimus tanto libentius admittendas, quanto amplius de ipſius ſumus ſalute ſoliciti: & per huius apoſtolicæ petitionis effectum nõ tam noſtris commodis quàm integritati ſui nominis conſuletur. Rogamus igitur fraternitatem tuam, monemus, & exhortamur in Domino, ac per apoſtolica tibi ſcripta mandamus, quatenus eundem Regem ex parte noſtra diligentius moneas, & inducas, & in remiſsionem ei peccatorum iniungas, vt prædictam Reginam in plenitudinem gratiæ Regalis admiſſam, maritali ſtudeat affectione tractare: Vt ad mentem reuerſus, in laudem Domini cum Petro decantet: Nunc ſcio vere quia miſit Dominus Angelum ſuum, & tulit me de manu Herodis, illius ſcilicet, qui, ſicut olim animam pueri eius, hactenus ſanguinem ſitiebat. Verendum ſiquidem ei credimus, ne præter offenſam diuinam, & humanam infamiam, irreparabilem etiam iacturam incurrat. Cum enim ex ea, quam contra interdictum eccleſiæ ſuperduxit, legitimam nequeat ſobolem procreare, ſi forte (quod abſit) vnicus eius filius rebus eximeretur humanis, regnum eius ad extraneos deueniret. Qui quoniam eidem reginæ ſui negauit corporis poteſtatẽ, ipſius promerentibus culpis, multis anguſtijs irruentibus nunquam optata potuit felicitate gaudere, ſed præter alias afflictiones tota gallicana prouincia famis fuit ſterilitate percuſſa, & niſi quantocius reſipiſcat, flagellum Dei contra ſe poteſt grauius formidare. Quòd ſi forſan (quod abſit) ſalubribus monitis tuis, quæ ſæpius iterari volumus apud ipſum, acquieſcere nõ curarit, quantuncunq; nobis moleſtum exiſtat eum in aliquo moleſtare, id non poterimus, ſicut nec debemus ſub diſsimulatione tranſire. Huic aũt ſtudio tanto diligentius debes inſiſtere, & intentione omnimoda imminere, quãto creatori amplius tua in hac parte ſolicitudo placebit: & glorioſius etiam tibi erit, ſi per tuam inſtãtiam fuerit Domino faciente completum, quod non potuit per aliquorum prudentiam, ſeu diligentiam hactenus adimpleri. Datum Lateran.

STRIGONIEN. ARCHIEPISCOPO DE DILATIONE voti ſui pro negocio regni Vngariæ.

NON eſt dicendus voti tranſgreſſor, qui, quod vouit, de auctoritate ſedis apoſt iuſta tamen ex cauſa diſtulerit adimplere. Sane ſignificauit nobis chariſſ. in Chriſto filius noſter Henricus Vngariæ rex illuſtris, quod cum

in regni turbatione conſilium & auxilium tuum ſibi ſenſerit hactenus profuiſſe, vtilitati eius non modicum derogaret, ſi Hieroſolymam (ſicut ex voto teneris) regno pergeres impacato. Cum igitur nobis immineat de honore ipſius Regis, & ſtatu regni Vngariæ ſolicite cogitare, fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus non prius iter aripias Hieruſalem adeundi, quàm regnũ ipſum fuerit tranquillitati priſtinæ faciente Domino reſtitutum, vel ſuper hoc receperis ab apoſt. ſede mandatum. Datum Laterani.

EIDEM DE REFORMATIONE MONASTERII DE TELEQVI.

CIRCA reformationem monaſteriorum, & augmentum eorum tanto potius tenemur eſſe ſolicitì, & ipſorum grauaminibus præcauere, quanto ad nos ſpecialius pertinet, & plantare religionem in Dei eccleſijs, & fouere plãtatam. Verum ad audientiam noſtram noueris perueniſſe, quòd monaſterium de Telequi ad tantam diſſolutionem ordinis, & temporalium rerum exinanitionem per prælatorum eſt incuriam deuolutum, vt nec ſtatutus in eo regularis ordo ſeruetur, nec fratres ibidem ad Dei ſeruitium deputati, congrue poſsint de ipſius redditibus ſuſtentari. Volentes igitur vt idem monaſterium in ſtatum priſtinum tuo ſtudio reformetur, illud ſolicitudini tuæ quandiu nobis, & ſucceſſoribus placuerit, duximus committendum, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus taliter ipſius reparationi ſtudeas imminere, vt diuini nominis cultus in eo de die in diem potius augeatur, & fratrum neceſsitatibus vitæ neceſſaria congrùe miniſtrentur. Datum Laterani.

ABBATI. S. MART. DE CONSPIRATIONE FACTA *contra Henricum regem Vngariæ.*

EX literis, quas chariſsimus in Chriſto filius noſter Henricus Vngariæ rex illuſtris ad ſedem apoſtolicam deſtinauit, nobis innotuit quòd contra ſerenitatem regiam cum nobili viro A. duce fratre ipſius temere conſpiraſti, cui etiam adhuc diceris inhærere. Cum igitur felicis memoriæ Celeſtinus Papa prædeceſſor noſter ſub pœna excommunicationis vniuerſis in Vngaria conſtitutis curauerit inhibere, ne dicto duci contra ſalutem regiam conſilium darent aliquod, vel iuuamen: nos tibi, quem publica fama contra ipſius prædeceſſoris noſtri prohibitionem (ſicut dicitur) veniſſe demonſtrat, ſalutationis alloquium denegãtes, ad noſtram duximus præſentiam euocandum, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus vſque ad feſtum exaltationis ſanctæ crucis proxime venturum noſtro te conſpectui repræſentes, & obiecta ſufficienter, & rationabiliter reſponſurus. Datum Laterani.

FERRARIEN. EPISC. DE OBSERVATIONE CONSTItutionum factarum ab ipſo in monaſterio de Nonantul.

CVM eccleſiæ per orbem vſquequaq; diffuſæ ab apoſtolica ſede tanquam à ſuo capite magiſterium recipiãt, & doctrinam, & ſtabilitatis debitæ munimine roborentur, expedit nobis, qui ad ipſius regimen ſumus (licet inſufficientes) Domino diſponente vocati, vt ſic ad vniuerſas eccleſias noſtræ cõſiderationis aciem extendamus, earumq; commodis, & profectibus imminere curemus: quod, illo auxiliante, qui eſt omnium bonorum largitor, debitus illarum ſtatus per aliquorum inſolentiam perturbari non poſsit, nec contrarijs caſibus ſubiacere: ſed tam temporalibus, quàm ſpiritualibus ſemper proficiant inſtitutis. Audiẽtes ſane, ſicut tuarum nobis tenor aperuit literarum, ſtudium, & diligentiam, quam circa releuationem Nonantulanenſis monaſterij, quod multorum aſſeritur debitorum onere prægrauatum, & tam in temporalibus, quàm

quàm in ſpiritualibus non modicum imminutum impendete procuraſti, multa fuimus exultatione tepleti: ſolicitudinem tuam magnis in Domino laudibus commendantes, quam & ipſius abbatis nuncius in præſentia dilectorum filiorum P. tituli ſanctæ Ceciliæ presbyteri, & G. ſanctorum Coſmæ, & Damiani diaconi Cardinalium, quos ei conceſsimus auditores, laudabiliter commendabat: aſſerens tamen, quòd idem abbas contra ordinationem tuam in nulla venerat, aut venire volebat. Nos igitur ratũ habentes, & firmum, quod circa quaſi deſperatam curationem ſupradicti monaſterij à te laudabiliter ſtatutum eſſe dignoſcitur, præſentium tibi auctoritate mandamus, quatenus cõſtitutionem in eodem monaſterio per tuam prudentiam factam irrefragabiliter facias obſeruari. Contradictores, ſicut expedire videris, eccleſiaſtica cenſura compeſcẽs. Verum quia præfatum monaſterium de negligentia, & graui culpa præſidentis abbatis ad horribilem diminutionẽ, & inopiam aſſeritur deuolutũ, vt omnis occaſio ſcandalorum tollatur de medio, & locus ille recepto peroprato reformationis ſolario valeat aliquando reſpirare, volumus, atque mandamus, vt ſi prædictus abbas (ſicut tuis literis intimaſti) ordinationem tuam impediuit aliquatenus, vel rurbauit, præſertim cum manifeſte ſit de dilapidatione ſuſpectus, ac etiam infamatus, eum vſque ad perſolutionem debiti à monaſtetio ipſo localiter, & ab ipſius adminiſtratione amoueas, & in cælla, quæ eſt Paduæ, facias in neceſsitatibus prouideri. Quod vtique ſi ipſe adimplere forte contempſerit, eũ ad id omni contradictione, appellatione, & excuſatione ceſſante, per cenſuram eccleſiaſticam auctoritate noſtra compellas. Dextrarijs autem, & alijs equis, quos idem abbas habere dignoſcitur, in manibus tuis receptis, & venalitati ſuppoſitis, vt de illorum precio pars debiti (prout expedit) perſoluatur. Præterea noueris ad noſtram audientiam perueniſſe, quòd poſtquam N. monachus præſentium lator ad Romanã eccleſiam iter arripuit veniendi, prętaxatus abbas in contemptũ apoſtolicæ ſedis, & noſtrũ, eũ officio beneficioq́; pro ſua voluntate ſuſpendit, & adminiſtratione, quam habebat in cælla, quæ eſt apud Ferrariam, eundem ſua temerirate priuauit. Quod vtique graue admodum, & moleſtum ferenres, frarernitati tuæ per pręſentia ſcripta mandamus, quatenus, ſi verum eſt quod aſſeritur, officium, & beneficium, necnon & adminiſtrationem, quam idem monachus prius noſcitur habuiſſe, illi auctoritate noſtra teſtituas, & facias pacifica poſſeſsione gaudere. In expenſis etiam moderatis, quas veniendo ad Romanam eccleſiam feciſſe perpẽditur, de bonis monaſterij eidem facias prouideri. Datum Laterani iij. nonas Februarij.

ILLVSTRI REGI VNGARIAE DE TRANSFERENDO MONASTERIO, quod B. quondam comes de Bichor ædificare incœpit, ad loca tutiora.

EAM de ſerenitate regia fiduciam obtinemus, vt quæ à nobis poſtulat, iuſte poſſe credamus, & honeſte compleri. Ea propter chariſsime in Chriſto fili tuis precibus annuẽtes, monaſterium illud, quod B. quondam comes de Bichor ædificare incœpit, & morte præuentus conſummare nõ potuit, in locum tutiorem, & magis idoñeum tranferendi, ſi de aſſenſu dioceſani epiſcopi fieri poterit, liberam tibi concedimus auctoritate apoſtolica facultatem. Nulli &cæt.

NOBILI VIRO A. DVCI DE PROSECVTIONE VOTI Regis Vngariæ patris ſui defuncti.

LICET vniuerſis liberum ſit arbittium in vouendo, nec neceſsitas in votis locum habeat, ſed voluntas, vſque adeo tamen ſolutio neceſſaria eſt poſt votum, vt ſine propriæ ſalutis diſpendio alicui reſilire non liceat ab his, quæ ſponte, ac ſolenniter repromiſit. Accepimus ſiquidem, quòd cum inclitæ recordationis B. quõdam rex Vngariæ pater tuus ageret in extremis, & de ſua penitus conualeſcentia deſperaret, votum quo vouerat Domino Hieroſolymitan. prouinciam in forti manu, &

brachio extento, corde tamen humili, & humiliato ſpiritu, viſitare, ſub interminatione maledictionis paternæ cōmiſit tuæ fidei exequendū: & tu intellecta pia voluntate parētis, aſſumpto crucis ſignaculo, te id impleturū ſine dilatione qualibet promiſiſti. Verū eodē patre tuo ſublato de medio cū Hieroſolymitanū iter te accipere ſimulaſſes, aſſumptæ peregrinationis oblitus, quā cōtra inimicos crucis dirigere debueras, in fratrem tuum, & regnum Vngariæ cōuertiſti aciem bellatorum, & multa contra ſerenitatem regiam malignorum vſus conſilio commiſiſti. Nos autem, quos diebus iſtis ad pontificatus officium (licet immeritos) Dominus euocauit, tam paci regni Vngariæ, quàm tuę volentes ſaluti cōſulere, nobilitatem tuam rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, ac per apoſtolica tibi ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus poſtpoſitis cæteris ſolicitudinibus vſque ad feſtum exaltationis ſanctę crucis proxime venturum, debitum acceptæ crucis exoluens, propoſitum iter arripias, & humiliter proſequaris. Ne ſi onus tibi à patre iniunctum, & à te ſponte ſuſceptum occaſione qualibet detrectaris, paterna te reddas ſucceſsione indignum, & hæreditatis emolumēto priueris, cuius recuſaueris onera ſupportare. Sciturus ex tunc anathematis te vinculo ſubiacere, & iure quod tibi, ſi dictus rex ſine prole decederet in regno Vngariæ, competebat ordine geniture priuandum, & regnum ipſum ad minorē fratrem tuum appellatione poſtpoſita deuoluendum. Datum Laterani iiij. cal. Februarij.

HIEROSOLYMITANO PATRIARCHAE, ET SVFFRAGANEIS EIVS de promotione Domini noſtri Papæ, & negocio terræ ſanctæ.

REX regum, & Dominus dominantium, qui prodigia facit in cœlo ſurſum, & in terra deorſum, omnipotentiæ ſuæ iugiter operatur indicia, eccleſiam ſuam per varias ſubſtitutiones pontificum mirabiliter innouans, & noua ſemper prole fœcundans: & ſic ſenium eius ſua virtute conſumens, vt his, qui fideliter in ipſius regimine militauerant, ad æternæ felicitatis brauium euocatis, filios ſuſcitet in parentes, & in nouam infantiam rubiginem transferat vetuſtatis. Inter cætera ſiquidem incōprehenſibilia diuinæ diſpoſitionis iudicia, & inueſtigabiles vias eius magnæ miſerationis eſſe credimus argumentum, quod ſic à tædio ſolicitudinum, & curarum momentaneæ mortis compendio prædeceſſores pro meritis reſpōſurus abſoluit, vt egenum de puluere ſuſcitatum, & pauperem erectum de ſtercore ſedere faciat cum principibus, & ſolium Petri, quo nihil eſt inter homines glorioſius, obtinere, vt poſt veſpertinos fletus lætitia matutina ſuccedat, & eccleſia ſuper parentis obitu de ſubſtitutione filij conſoletur, ſicut diebus iſtis de nobis à Domino factum eſt, & eſt mirabile in oculis noſtris. Sane felicis memoriæ Celeſtino patre, ac prædeceſſore noſtro VI. Idus Ianuarij viam vniuerſæ carnis ingreſſo, & in Lateran. baſilica honorifice tumulato, tanta fuit inter fratres noſtros ſuper pontificis ſubſtitutione concordia, vt eo cœlitus ipſorum deſiderijs aſpirante, qui facit vtraq; vnum, & concurrentes parietes in ſe angulati lapide copulauit, omnes vniuerſaliter vnum ſaperent, & idem ſingulariter poſtularent: nos in ſummum pontificem ipſo die depoſitionis eiuſdem prædeceſſoris noſtri vnanimiter aſſumentes. Nos autem in eo ponentes ſpem noſtram, qui beatum Petrum in gubernatione ſuarum ouium confirmauit, & apoſtolis repromiſit, dicens: Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſq; ad conſummationem ſeculi, eccleſiaſticæ ſolicitudinis onus (licet inſufficientes) aſſumpſimus, non de noſtris meritis, ſed diuina potius miſeratione ſperantes, quæ vocat ea, quæ non ſunt, tanquam ea, quæ ſunt: & perficit laudem ex ore infantium, & lactentium. Attendentes igitur quàm alto diuinitatis conſilio Deus rex noſter ante ſecula ſalutem in medio terræ dignatus eſt operari, ſoluēs in ea ſeptem libri ſignacula, quem nemo potuit aperire, niſi Leo de tribu Iuda: Vos qui terram ipſam ſuſcepiſtis ab eo ſpiritualiter gubernādam, ſpecialiter per literarum noſtrarum primitias duximus viſitandos: monētes attentius, & exhortantes in Domi-

Domino, vt flagellum, quo vos & in vobis totam eccleſiam Dominus viſita-
uit, patienter, & humiliter ſupportantes, id noſtris, & veſtris meritis impute-
tis, qui peccatorum noſtrorum clamoribus indignationem eius nunquam de-
ſtitimus prouocare. Certos enim nos prophetica reddit auctoritas, quòd ſi am-
bulaſſemus in lege Domini, & veram ſpei noſtræ fiduciam poſuiſſemus in
eo, qui reſpicit terram, & facit eam tremere, tangit montes, & fumigabunt:
vnus noſtrum mille, & duodena millia hoſtium effugaſſet. Vt igitur dolor
noſter & veſter in lætitiam, & triſtitia in gaudium conuertatur, immolemus
Domino ſuper aram cordis intentionem, & ſuper altare corporis opera noſtra,
quæ ſua ſunt, non quæ noſtra quærentes. Niſi enim pijs orationibus, & noſtris,
& veſtris actibus indignatio fuerit diuina placata, nec reſiduum terræ natiuita-
tis eius tueri poterimus, nec inſultus hoſtium ſuſtinere, quinimmo reſiduum
locuſtæ brucus aſſumet, & fient nouiſsima deteriora prioribus. In ieiunio igi-
tur, & fletu, & planctu, in operibus pietatis, in charitate non ficta, in corde con-
trito, & humiliato ſpiritu reuertamur ad Dominum Deum noſtrum, qui pius
eſt, & miſericors, & præſtabilis ſuper malitia, commiſſos nobis populos verbo
pariter, & exemplo ad pœnitentiam inuitantes, vt noſtris operibus, & intentio-
ne placatus, non det hęreditatem ſuam in opprobrium, & in dominium natio-
num, ne forte conſentiant aduerſarij noſtri, & dicant: Manus noſtra excelſa, &
non Deus, fecit hæc omnia. Nos enim propoſitum gerimus, & habemus in vo-
tis quantum ille permiſerit, à quo ſperamus dirigi greſſus noſtros, ad ſubuen-
tionem veſtram efficacius laborare, & liberationi Hieroſolymitanę prouinciæ
(ſi datum fuerit deſuper) ſolicitius imminere. Datum Laterani.

IN EVNDEM FERE MODVM MAGVNTIN. ARCHIEPISCOPO,
& epiſcopis de regno Alemaniæ in vltramarinis partibus conſtitutis vſq; in finem.

ROGAMVS inſuper, & fraternitatem veſtram monemus, & ex-
hortamur in Domino, ac per apoſtolica ſcripta mandamus, & in
remiſsionem vobis iniungimus peccatorum, quatenus ſcutum fi-
dei, & ſalutis galeam aſſumentes, prælium Domini ſtudeatis virili-
ter, & efficaciter præliari, de cœlo auxilium, & noſtrum etiam ſub-
ſidium expectantes. Credimus etenim, & pro certo tenemus, quòd
ſi corda veſtra pœnitentiæ fuerint medicinâ purgata, & non in multitudine, ac
fortitudine veſtra ſpem poſueritis, ſed in Deo, Philiſteos Iſraëlitæ fugabunt,
& inloricatum Goliam Dauid inermis in funda, & lapide præualebit. Da-
tum Laterani.

DVCI LAVANNIAE LANTGRAVIO DVRINGIAE, ET ALIIS
de regno Alemaniæ in vltramarinis partibus conſtitutis, vt ſint
feruentes in ſeruitio IESV Chriſti.

QVANTA ſit circa genus humanum benignitas conditoris, primæ
creationis opera, & recreationis miracula, quæ in fine ſeculorum
dextera Domini voluit operari, immo etiam vniuerſa, quæ in cœ-
lo ſunt, & in terra teſtantur: cum hominem ad imaginem ſuam
creatum, diuinitatis ſuæ voluerit eſſe participem, omnia ſubijciens
ſub pedibus eius, oues, & boues vniuerſas, inſuper & pecora campi: & tandem
vt ruinam noſtram repararet, poſt lapſum proprio filio ſuo non pepercerit,
ſed pro nobis omnibus tradiderit illum in crucis altario immolandum, &
cum iniquis eum permiſerit reputari. Vnigenitus ſiquidem Dei filius, vt ho-
minem perditum ad regna cœleſtia reuocaret, à dextra patris in inferiores par-
tes terræ deſcendes, exinaniuit ſemetipſum, formam ſerui accipiens, & ſe vſ-
que ad mortem humilians pro nobis crucis non dubitauit ſubire tormen-
tum. Quid igitur retribuemus Domino, pro omnibus quæ retribuit nobis?
Sane nec tribulatio, nec anguſtia, nec fames, nec nuditas, aut gladius, ab ipſi-
us nos debebit, aut poterit charitate diuellere, ſi exuberantiam beneficiorum

eius circa nos miſericorditer habitam internæ conſiderationis oculis attendamus: quinimmo ſecundum prophetam: Calicem ſalutaris ſeruus accipiet, & nomen Domini inuocabit. Hoc vos diligentius attendentes, vt illud euangelicum impleretis: Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me: aſſumpto crucis ſignaculo ad vindicandam iniuriam IESV Chriſti Hieroſolymam petiuiſtis ad nationes illas inhumanas, & barbaras in digito Dei fortius edomandas, quæ illorum etiam ſæuitiam (quod peccatis noſtris aſcribimus) ſunt in nos ſæuiendo tranſgreſſæ, quibus propheta imprecando declamat: Deus venerunt gentes in hæreditatem ruam &c. vſque ſepeliret. Rogamus igitur diſcretionem veſtram, monemus attentius, & hortamur in Domino, & in remiſsionem vobis iniungimus peccatorum, quatenus aſſumpti laboris grauitate ſtudeatis taliter adimplere, præliũ Domini præliantes, vt veſtris exigentibus meritis, de cœlo vobis auxiliũ miniſtretur. Cum enim abnegatis deſiderijs carnis, Domino propoſueritis in puritate cordis & corporis militare, cauendum vobis exiſtit, ne contra votum à vobis in terra veſtræ natiuitatis emiſſum, in terra peregrinationis veſtrę, vbi ſteterunt pedes Domini, per immiſsionem malorum angelorum conſenſu praui operis veniatis. Et per hoc modicum fermenti totam maſſam corrumpens, cum vobis reddat offenſum: ſine quo nec reſiduum terræ natiuitatis Domini tueri poteritis, nec incurſus hoſtium ſuſtinere. In eo igitur, & non in veſtra multitudine cõfidentes, qui docet manus veſtras ad prælium, & digitos veſtros ad bellũ, qui conterit bella, qui currum, & exercitum Pharaonis proiecit in mare: ſtate in fide, viriliter agite, Philiſtinorum aciem expugnantes. Nos enim & cæt. vt ſupra. Datum Laterani.

ELECTO, ET DECAN. ET MAG. N. DE LEVENNES CAN.

Cameracen ſuper cognitione cauſæ, quæ inter Præmonſtratenſem, & Prumienſem eccleſias vertitur ſuper poſſeſsionibus de Hanapia.

IN noſtra præſentia conſtituti dilecti filij magiſtri Iac. & N. Atrebaten. procuratores Prumienſis eccleſiæ ex parte abbatis, & conuentus de rato literas exhibentes, contra Præmonſtratenſem eccleſiam propoſuere querelam, aſſerentes quòd cùm cauſa, quæ inter ipſas eccleſias ſuper poſſeſsionibus de Hanapia vertebatur, dilectis filijs G. præpoſito S. Gereonis, R. & S. magiſtris Colonienſen. ab apoſtolica ſede commiſſa fuiſſet, ipſi in poſſeſsionem rerum, de quibus vertebatur quæſtio, Prumienſem eccecleſiam induxerunt. Præmonſtraten. verò appellatione interpoſita, recedentes ipſam non fuerunt infra biennium proſecuti: propter quod Prumienſen. circa finem biennij confirmationem poſſeſsionis ſuæ à ſede apoſtolica impetrarunt. Elapſo verò biennio ad I. quondam Cameracenſem Epiſcopum, & dilectum filium abbatem ſancti Bartol. pro Præmonſtratenſi eccleſia fuit commiſsio impetrata. Sed memorato Epiſcopo viam vniuerſæ carnis ingreſſo per ipſos non fuit quæſtio terminata. Prædicti autem Prumienſes ſubſequenter à felicis recordationis Celeſtino prædeceſſore noſtro ad dilectũ filium abbatem ſancti Victoris, & bonæ memoriæ P. cantorem Pariſien. literas impetrarunt. In quibus continebatur expreſſum, quòd ipſi factum Colonien. iudicum facerent obſeruari. Sed quià prædictus cantor tunc temporis ſedem apoſtolicam perſonaliter viſitabat, in illius mandati non fuit executione proceſſum. Tãdem vero Præmonſtraten. cauſam eandem venerabili fratri noſtro epiſcopo, & dilectis filijs cantori Atrebaten. & abbati ſancti Bartholomæi Nouiomen. obtinuere committi: qui poſt inhibitionem prædictorum abbatis ſancti Victoris, & cantoris Pariſien. & poſt appellationem à procuratore Prumien. eccleſiæ legitime interpoſitam, dictos Præmonſtraten. cauſa rei ſeruandæ in poſſeſsionem rerum, de quibus erat controuerſia, induxerunt. Cæterum dilecti filij abbas Calmolten. Geruaſius, & Robertus canonici, & nuncij Præmonſtraten. eccleſiæ ex parte abbatis, & Conuentus Præmonſtraten. literis de ratihabitione

tione exhibitis, econtra pro ſuá eccleſia proponere curauerũt. Quod antequam ſupradicti iudices Colonien. ſententiam pro eccleſia Prumien. proferrent: eo quòd propter quaſdam minas in præſentia iudicum factas, & eorum officio nõ repreſſas, aduocatum coram ipſis habere non poterant. & quia ad extraprouinciales iudices trahebantur, ad ſedem apoſtolicam appellarunt. Cuius appellationis ſuffragio illam dictam dicunt ſententiam non tenere: tum quia ijdem iudices, lite nondum conteſtata coram eis abſente parte aduerſa de proprietate dederunt ſententiam: tum quia Præmonſtraten. ad proſecutionem appellationis infra biennium ſpecialem nuncium direxerunt. Præterea præfati Cameracenſis epiſcopus, & abbas ſancti Bartholomæi, quibus cauſa fuerat delegata partibus legitime citatis, prçſentibusq; earum procuratoribus legaliter ordinatis, ab eiſdem Præmonſtraten. teſtes ad infirmandam dictam ſententiam receperunt. Quorum atteſtationem epiſcopus, & cantor Atrebaten. & abbas ſancti Bartholomæi Nouiomen. auctoritate ſuffulti, de mandato apoſtolico ſententiam Colonien. iudicum reuocantes, iudicauerunt Præmonſtraten. poſſeſſionem rerum, de quibus fuerat litigatum, debere, ſicut ante litem poſſederant, quietè, & pacificè poſsidere. Nolentes igitur, vt eiuſdem cauſæ deciſio vlterius prorogetur, prædictorum omnium inquiſitionem, & deciſionem canonicam veſtræ duximus experientiæ committendam: per apoſtolica vobis ſcripta diſtrictè præcipiendo mandantes, quatenus partibus ad veſtram præſentiam conuocatis, & inquiſita ſuper præmiſsis, & alijs omnibus, quæ inter ſe ſuper eodem negocio duxerint proponenda diligentiùs veritate, tam principalem, quàm incidẽtes quæſtiones, ſublato appellationis obſtaculo, fine canonico terminetis, facientes quod exinde duxeritis ſtatuendum, per cenſuram eccleſiaſticam inuiolabiliter obſeruari. Si qua vero partium legitime citata præſentiam veſtram adire, vel iudicio parere cõtempſerit, vos nihilominus, quantũ de iure poteritis, & probationes præſentis partis recipere, & in cauſæ cognitione, ac deciſione procedere non tardetis. Nullis literis obſtantibus, ſi quæ apparuerint præter aſſenſum partium à ſede apoſt. impetratæ. Quòd ſi omnes & cæt. Datum Lateran. ij. nonas Feb.

P. BASILICAE XII. APOSTOLORVM, ET B. TITVLI SANcti Petri ad vincula presbyteris Card. ap ſedis Legatus ſuper colligationibus factis cum epiſcopis, & conſulibus ciuitatum Thuſciæ.

CV M apoſtolica ſedes quaſi lucerna ſuper candelabrum ſit diſpoſita, nec ciuitas poſsit abſcondi, quæ ſupra montem eſt conſtituta: nos, qui ei (licet immeriti) præſidemus, diligenti debemus cura ſatagere, quatenus luceat lux noſtra coram hominibus, vt videntes opera noſtra bona glorificent patrem luminum, à quo bona cuncta procedunt. Nos enim debemus eſſe ſal terræ, quòd ſi ſal euanuerit, in quo ſalietur? Ad nihilum valet vltra, niſi vt foras emiſſum ab hominibus cõculcetur. Abſit igitur à ſedis apoſtolicæ puritate, vt, cum Deus virgam peccatoris non dereliquerit, ſupra ſortem iuſtorum ad colligationes illicitas cum operantibus iniquitatem declinet: quin potius diſſoluat colligationes impietatis, ſoluat faſciculos deprimentes. Sanccum dilectus filius Prior ſancti Fridiani nobis, & fratribus noſtris tractatum illum, quem cum epiſcopis, & conſulibus ciuitatũ Thuſciæ habuiſtis, & verbis expoſuiſſet, & oſtẽdiſſet in ſcriptis, nõ modica ſumus admiratione cõmoti: cum forma colligationis huiuſmodi in plæriſq; cap. nec vtilitatẽ contineat, nec ſapiat honeſtatẽ. Immo cum ducatus Thuſciæ, ad ius, & dominium eccleſiæ Rom. pertineat (ſicut in priuilegijs eccleſiæ Rom. oculata fide perſpeximus cõtineri) nullã inter ſe ſub nomine ſocietatis colligationẽ facere debuiſſent, niſi ſaluo per omnia iure, pariter & auctoritate ſacro ſanctæ Ro. ſedis, q̃ (diſponente Domino) cunctorũ fideliũ mater eſt, & magiſtra. Cũ & illud debuiſſent attendere, quod infirmũ erit penitus ædificiũ

quod

quod ſuper hoc fundamentum non fuerit ſtabilitum. Quocirca diſcretionem veſtram rogamus attentius,& exhortamur in domino, quatenus, ſicut viri prudentes,& prouidi, ad profectum,& honorem tam eccleſiæ Rom. quàm Thuſciæ ſolicitius intendatis: & vt vobis noſtræ voluntatis propoſitum eluceſcat, dilecto filio. N. latori præſentium ſuper his, quæ vobis ex parte noſtra duxerit proponenda, indubitata fide credatis. Nos enim firmum gerimus in voto propoſitum, à quo nec mors, nec vita nos poterit ſeparare, fideles & deuotos eccleſiæ de corde puro, conſcientia bona, & fide non ficta diligere, & contra malignas opprimentium inſolentias apoſtolicæ protectionis clypeo defenſare. Datum Lateran.

CAPITULO SANCTAE ANASTASIAE, VT ELECTVS PER potentiam laicalem intruſus caſſetur, & alius de licentia apoſtolica deligatur.

EX illo ſingularis excellentiæ priuilegio, quod vnigenitus Dei filius IESVS Chriſtus Apoſtolorum principi Petro conceſsit, ſanctorum patrum poſtmodum inſtituta manarunt, vt maiores cauſæ ad ſedem apoſtolicam perferentur, quatenus quid ſuper eis deberet ſtatui, circunſpecta ipſius reſponſio declararet. Cum igitur in eccleſia veſtra, quæ ſub obedientia ſedis apoſtolicæ perſeuerans græcorum hactenus, & ritum ſeruauit,& linguam, per laicalem potentiam præter noſtram auctoritatem & electionem veſtram non tam latinus quàm barbarus ſit intruſus: Nos de fratrum noſtrorum conſilio intruſionem ipſam irritam decernentes, ne diutius paſtoris ſolatio veſtra careret eccleſia, vobis humiliter poſtulantibus ſecundum ſtatuta canonum,& antiquam eiuſdem eccleſiæ conſuetudinem liberam concedimus licentiam eligendi, per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quatenus talem vobis in paſtorem electione canonica præferatis, qui non minus prodeſſe deſideret,& nouerit, quàm præeſſe. Datum Lateran. viij. Id. Februarij.

CAPVAN. REGIN. ET PANORMITAN. ARCHIEPISCOPIS, VT dent operam ad remouendum intruſum & alium eligendum. His ſcriptum eſt in eundem ſere modum vt ſupra, vſq; ad verbum illud, eligendi.

VNDE fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ad hoc diligenti ſolicitudine laboretis, vt dictus intruſus à memorata remoueatur eccleſia, & ab ipſius Capitulo electio poſſit in ea canonica libere celebrari. Datum Lateran. V. Id. Februarij.

ILLVSTRI ROMANORVM IMPERATRICI SEMPER AVGVſtæ, vt in ipſa electione impedimentum non præſtet.

SI ereditas tibi regendorum populorum habenas laudabiliter moderari deſideras,& conceſſam tibi a Domino terrenæ iuriſdictionis potentiam benigniùs exercere, ci neceſſe habes vt ſeruias, cui ſeruire regnare eſt,& per quem greſſus tui ſemper in melius dirigentur. Verum ſi eum tota intentione dilexeris, eam te oportet ſolicite venerari,& conſeruare in ſtatum debitæ libertatis, ſub cuius capite leua eius,& quam dextera eius (ſicut in canticis legitur) amplexatur: cuius zelus comedit eum,& iniuria non modicum prouocat ad vindictam. Cum autem ex illo ſingularis excellentiæ priuilegio,&c. fere in eundem modum vt ſuprà, vſque ad verbum eligendi. Ideoque ſerenitatem tuam rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, ac in remiſsionem tibi iniungimus peccatorũ, quatenus nullius impedimenti obſtaculum interponas, quo minus electionem poſſint canonicam celebrare, cum ad eum ſolùm haberi debeat in electione reſpectus, cuius miniſterio qui aſſumitur, alligatur. Datum Lateran. V. Idus Februarij.

PARISIEN. EPISCOPO, VT LICEAT PRAESBYTERO MICHAELI *in ſacerdotij officio miniſtrare, non obſtan. quòd ad euitandum lepræ periculum virilia ſibi fecit abſcidi.*

EX partedilecti filij Michaëlis presbyteri fuit in audiëtia noſtra propoſitum, quòd cum ſibi ſentiret lepræ periculum imminere, de cōſilio medici virilia ſibi fecit abſcidi, vt poſſet à tam grauis infirmitatis vitio liberari: & vt prouideremus ei ſuper executione ſui officij à nobis humiliter poſtulauit. Quoniam igitur canones ſanctorum patrum huiuſmodi à ſacri altaris adminiſtratione non prohibent, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, ſi rei veritas ita ſe habet, & memoratus Michael aliâs idoneus eſt, vt ſui officij miniſterium exequatur, nullius contradictione, vel appellatione obſtante, auctoritate fretus apoſtolica liberam ei tribuas facultatem. Datum Lateran. iiij. Idus Februarij. *C. Ex parte, de corpore viciatis.*

EPISCOPO ET ABBATI SANCTI LVPI TRECEN. VT RECEPTA À G. *præsbytero canonica purgatione de crimine homicidij ſibi obiecto ipſum abſoluat, ſi legitimus accuſator non comparuit, & crimen notorium non exiſtit.*

ACCEDENS ád præſentiam noſtram G. presbyter lator præſentiū tam relatione ſua quàm literis quorundam abbatum, noſtro apoſtolatui demonſtrauit: quòd cum inter ipſum, & quendam alium clericum quæſtio verteretur, & idem clericus aduerſarius ſuus ad diem aſsignatam ſibi ad præſentiam iudicum properaret, & fuiſſet in itinere interemptus. Venerabilis frater noſter Senonen. Archiepiſcopus habens eundem præbiterum ſuſpectum ſuper occiſione clerici memorati, licet contra illum nullus apparuerit legitimus accuſator, & ipſe paratus eſſet canonice ſuam innocentiam demonſtrare, in eum tamen ſuſpenſionis officij ſententiam promulgauit. Quoniam igitur (ſicut iuſtum non eſt, vt culpabiles abſoluantur, ſic eſſet à iuris tramite alienum, ſi puniret iudicij ſeueritas innocētes) diſcretioni veſtræ præſentium auctoritate mandamus: quatenus ſi contra prædictum præsbiterum ſuper homicidio legitimus non cōparuerit accuſator, & crimen notoriū non exiſtit, vos ab eo canonica purgatione recepta, latam in eū ſuſpenſionis ſententiā de auctoritate ſedis apoſtolicæ relaxetis, nec permittatis eum ſuper prędicto homicidio vlterius indebite moleſtari. Si vero de homicidio confeſſus fuerit legitime vel conuictus, vos ei ſublato contradictionis, & appellationis obſtaculo, pœnam canonicam infligatis. Quod ſi ambo tu frater epiſcope, &cæt. Datum Lateran. iiij. Non. Februarij.

ARCHIEPISCOPO, ET ARCHIDIACONO TRANEN. SVPER TRANSactione *habita inter epiſcopum, & canonicos Veſtanenſes de quadam epiſcopali capella, & rebus alijs.*

SIGNIFICANTIBVS dilectis filijs Veſtanen. canonicis, noſtris eſt auribus intimatum: quod cum Veſtanen. epiſcopus fuiſſet olim ab ipſis in præſentia Celeſtini bonæ memoriæ prædeceſſoris noſtri ſuper eccleſiaſtica dilapidatione cōuentus, & de cauſa ipſa extitiſſet plurimum diſceptatum ad tranſactionem de vtriuſq; partis aſſenſu poſtmodum venientes, promiſit dictus epiſcopus theſaurum eccleſiæ, videlicet capellam epiſcopalem quinquaginta vncias auri, & amplius valentem, & pannos ſericos octo cum priuilegio eccleſiaſticæ libertatis reſtituere, & quædam alia adimplere: ſicut in authentico ſcripto in præſentia prædicti prædeceſſoris noſtri exinde confecto, & auctoritate ſedis apoſtolicæ confirmato plenius continetur. Quam tranſactionem non curauit prædictus epiſcopus poſtmodum obſeruare, nec prefatum theſaurum, ſicut promiſerat, reſtituere: immo deteriora prioribus agens, duas eccleſias ſancti Ioannis & ſancti

Iacobi, quas dilectus filius Petrus Veſtanus archidiaconus diu in pace poſſederat, contra tenorem prædictæ tranſactionis monaſterio Trimitan. dicitur conceſsiſſe, & clericos ſuos officijs, & beneficijs, prætermiſſo iuris ordine, ſpoliaſſe, manibus in eos ſæpe violenter iniectis. Cumq; hæc, & alia à prædicto archidiacono coram dilecto filio P. ſanctæ Mariæ in via lata diacono Cardinale, tunc apoſtolicæ ſedis Legato propoſita fuiſſent, contra epiſcopum memoratum, & in eius præſentia vtraque parte præſente cauſa diutius agitata, ad hanc tranſactionem voluntarie deuenerunt: vt Veſtan. epiſcopus ante omnia primã tranſactionem apud ſedem apoſtolicã factam ſtuderet modis omnibus obſeruare, & theſaurum memoratũ eccleſiæ ſuæ reſtituere nõ differret, prædictasq; eccleſias Trimitan. iniuſte cõceſſas, vel ipſe reuocaret, vel archidiacono prædicto ad eas daret cõſilium, & auxilium reuocandas. Res etiam ſancti Nicolai idem epiſcopus B. primicerio, & L. ſacerdoti dimitteret decætero procurare, & quartam decimationum fabricis eccleſię deputatam ſuis vſibus decætero minime applicaret. Quæ ſi non faceret, foret dictus epiſcopus diuino officio alienus, prout in inſtrumento coram eodem Cardinale confecto apertius continetur. Cum autem nec primam, nec ſecundam tranſactionem minime præfatum epiſcopum obſeruare memorato prædeceſſori noſtro ipſi canonici intimaſſent, addentes etiam quòd in cœna domini Eccleſia Veſtan. dimiſſa ad Sipotinenſem eccleſiam ſe ad conficiendum criſma tranſtulerat, & ibidem illud exiſtenre ſecũ in altari Lauellen. epiſcopo tunc excommunicato confecerat, cum antedictus prædeceſſor noſter pontificali officio, & eccleſiaſtica adminiſtratione ſuſpendit: dans ei firmiter in mandatis, vt in feſto ſancti Lucæ præteriti anni ſe ſuſpenſum ſuo conſpectui præſentaret, ſuper prædictis criminibus plenarie reſponſurum. Quod ſi non faceret, ſciret in ſe perpetuæ depoſitionis ſententiam proculdubio proferendam. Epiſcopus ſiquidem mandatum apoſtolicum vilipendens, nec venit, nec pro ſe curauit mittere reſponſalem ſuſpenſionem apoſtolicam, & prædicti cardinalis interdictum contemnẽs penitus obſeruare. Proponitur inſuper epiſcopus memoratus de clericis in curia imperiali depoſuiſſe querelas, & contra ſæpedictum archidiaconum falſas literas confinxiſſe, occaſione quarum ipſum archidiaconatus beneficio, & loco nequiter multo tempore ſpoliauit. Quoniam igitur hæc non ſunt à nobis clauſis oculis tranſeunda, prædictorum inquiſitionem veſtræ diſcretionis examini duximus committendam, per apoſtolica vobis ſcripta mãdantes quatenus vocatis ad pręſentiam veſtram qui fuerint euocandi, inquiratis de præmiſsis diligentius veritatẽ, & omnia in ſcriptis fideliter redigentes, nobis eadem veſtris ſignata ſigillis mittere non tardetis. Datum Laterani.

MEDIOLANENSI ARCHIEPISCOPO, VT LICEAT EI ILLOS in Eccleſia ſua ad diaconatum, & ſacerdotium promouere, qui à ſummo pontifice ordinem ſuſceperunt.

PASTORALIS officij debitum nos inuitat, & ipſe rationis ordo depoſcit, vt ea ſolicitudine vtilitatibus eccleſiarum intendere debeamus, quòd ipſis eccleſijs ordo debitus conſeruetur, & clerici eorum miniſterio deputati, ſicut ab eis ſtipendia militiæ clericalis accipiunt, ita eis obſequia militię clericalis impendant. Inde eſt, quòd ſicut ex tenore tuarum literarum accepimus, Mediolanenſis eccleſia tam in capite, quàm in membris occaſione clericorum illorũ, qui ab ipſo Romano Pontifice ordinem receperunt, adeo eſt miniſtrorũ ſolatio deſtituta, vt paucos clericos in eadem eccleſia valeas inuenire, quos ad diaconatus, & presbyteratus poſsis officium promouere. Verum quia fraternitas tua ſuppliciter à nobis expetijt, vt ipſius eccleſiæ neceſsitatem ſolicitudine paterna penſantes, tibi deberemus licentiam indulgere, manus poſſe illis ordinationis imponere: ſuper hoc tuę fraternitati taliter duximus reſpondendum, quòd ipſius eccleſiæ neceſſitate penſata, ſi aliqui fuerint de ſupradictis clericis, qui ad hoc videntur idonei, & ſpontanea voluntate per tuum miniſterium voluerint ad ſacros ordines

pro-

promoueri, eos auctoritate noſtra tibi liceat ordinare. Alioquin illos, quos ad officium illud magis idoneos, ac neceſſarios fore cognoueris, nobis per tuas literas ſignificare curabis. Nos enim deliberaro conſilio reſpondebimus, quid tibi ſuper hoc fuerit faciendum. Datum Laterani XII. cal. Martij.

IVRAMENTVM FIDELITATIS EXHIBITVM DOMINO INnocentio, ſucceſſoribus eius, & Romanæ eccleſiæ à Petro præfecto vrbis, Oddone de Palumbaria, Oddone de Monticillo.

ALTERA die poſt conſecrationem Domini Innocentij Papæ III. Petrus Vrbis præfectus in conſiſtorio lateranenſis palarij publice iurauit ei, & ſucceſſoribus ſuis, atque Romanæ eccleſiæ fidelitatem contra omnem hominem, & recepit ab eo inueſtituram pręfecturæ per mantum: ac deinde fecit ei ligium hominum inter manus ipſius, qui donauit ei cuppam argenteam in ſignum gratiæ. Conſecratus eſt autem idem Dominus Innocentius Papa III. eadem die ſolenniter in apoſtolica ſede, qua beatus Petrus apoſtolus in epiſcopali fuit cathedra collocatus. Eadem die fecerunt ei fidelitatem Oddo de Palumbaria, & Oddo de Monticillo.

SPIREN. ARGENTIN. ET VVORMACIEN. EPISCOPIS pro liberatione Salernitani archiepiſcopi.

QVANTAE præſumptionis, & temeritatis exiſtat in rectores eccleſiæ manus inijcere violentas, in euangelio Dominus proteſtatur, qui ſe in miniſtris ſuis affligi aſſeruit, & in apoſtolorum principe alibi ſe prohibuit iterum crucifigi. Hoc etiam pœnæ qualitas manifeſte declarat, cum excommunicationis ſententia in ipſo actu feriat delinquentes: ſi non ſolum in fratres, & coëpiſcopos noſtros, ſed etiam in minoris ordinis clericos violentiam præſumpſerint operari. Ne autem ſolos violentiæ huius actores aliquorum præſumptio crederet eſſe punitos, facientes, & conſentientes pari pœna plectendos canonica cenſura condemnat: eos etiam delinquentibus fauere interpretans, qui cum poſsint, manifeſto facinori, deſinunt obuiare. Quod bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſor noſter hactenus diligenter attendens, auctores, & fautores captionis, & detentionis venerabilis fratris noſtri Salernitani archiepiſcopi excommunicationis nunciaſſet vinculo innodatos, niſi per imperiales nuncios ſæpe fuiſſet ei ac firmiter repromiſſum, quòd idem archiepiſcopus ſine dilatione qualibet libertati priſtinæ redderetur. Ne autem detentio eius nobis de cætero imputetur, ſi circa liberationem eius inuenti fuerimus negligẽtes, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtricte præcipimus, quatenus nobilem virum Vuicel. de Berc. ex parte noſtra diligentius moneatis, vt eundem archiepiſcopum à detentionis ſuæ carcere abſolutum ad nos cum honore remittat, nobilitatem eius gratiarum actionibus proſequẽtes, quod circa eum ſpiritum compaſſionis exhibuit, & quantum licuit, ſolatium ei humanitatis impendit. Quòd ſi (quod non credimus) admonitionem veſtram, & venerabilis fratris noſtri Sutrini epiſcopi, & dilecti filij abbatis ſancti Anaſtaſij, quos ad hoc ſpecialiter deſtinamus, eum dimittere forte noluerit, excommunicatum ipſum publice nuncietis: & ſi qua forſan ab aliquibus eccleſijs beneficia poſsidet, ea ipſi per cenſuram eccleſiaſticam auferri mandantes, totam terram eius immo totam diœceſim, in qua idem archiepiſcopus detinetur, vel ad quam translatus fuerit detinendus, ſupponatis ſententiæ interdicti. Nos enim dilectis filijs Capitulo Maguntin. dedimus in mandatis, vt ſententiam veſtram faciant inuiolabiliter obſeruari. Volumus autem nihilominus, & mandamus, vt vniuerſis Alemaniæ principibus in remiſsionem ſuorum criminum iniungatis, vt ſolicitudinis ſuæ ſtudium efficaciter interponant: quod eis mediantibus archiepiſcopus ipſe libere ad nos quãtocius reuertatur: ſignificantes eis, quod ſi id (quod abſit) impletum non fuerit, in totã Alemaniã interdicti cogemur ſententiã promulgare. Quod ſi omnis &c.

SVTRINEN. EPISCOPO ET ABBATI SANCTI ANASTASII, PRO reconciliatione Philippi Ducis Sueuiæ, & liberatione archiepiſcopi Salertinani.

CVM ei ſimus diuina prouidentia in eccleſiæ Romanæ regimine ſubſtituti, qui à Domino, vt delinquentibus, non ſolum ſepties, ſed & ſeptuagies ſepties indulgeret, audiuit: & maius gaudiũ eſſe nouerimus Angelis Dei ſuper conuerſione peccatoris vnius, quàm ſupra nonaginta nouem iuſtos, qui non indigent pœnitentia, euangelio proteſtante, eos qui à ſe anathematis iugum excutere cupiunt, vt ad eccleſiaſticam redeãt vnitatem ex paſtoralis officij, ad quod vocati ſumus, debito recipere benigne tenemur, & receptos miſericordiæ gremio confouere. Intelleximus ſiquidem tam per te frater epiſcope, quàm per alios, quorum relationibus fidem non modicam adhibemus, quod nobilis vir, Philippus dux Sueuiæ, qui propter inuaſionem, ac detentionem patrimonij beati Petri, & noſtri excommunicationis fuerat vinculo innodatus, eccleſiæ reconciliari deſiderat, & reſtitui ad eccleſiaſtica ſacramenta, ac ſuper his pro quibus notatus fuerat, ſatisfactionem omnimodam exhibere. Licet autem ſuperioris ſententiam minor relaxare non poſsit, & propter hoc dux ipſe ad ſedem eſſet apoſtolicam deſtinandus, vt ab ea quæ ipſum vinculis excommunicationis inuoluit abſolutionis beneficium obtineret, ſperantes tamẽ, quod per ipſius ſtudium venerabilis frater noſter Salernitan. archiepiſcopus de longeuæ detentionis ergaſtulo liberetur, laborem itineris ipſi ſub ea conditione duximus remittendum, ſi noſtram ſuper hoc, ſicut bonæ memoriæ C. pp. prædeceſſori noſtro per te frater epiſcope obtulit, impleuerit voluntatem. Ideoq; diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus eodem archiepiſcopo libertati priſtinæ reſtituto, & recepto à duce iuxta formam eccleſiæ iuramẽto, quod ſuper omnibus, pro quibus ab eccleſiæ fuit communione amotus, mandatis apoſtolicis, omni dolo, & excuſatiõe poſtpoſitis, debeat obedire, munus abſolutiõis ipſi auctoritate freti apoſtolica impendatis. Quòd ſi forſitan eundem archiepiſcopum, vel non potuerit, vel noluerit abſoluere, ſeu etiam forte diſtulerit, ad eccleſiam Romanam accedat, à nobis iuxta eccleſiæ conſuetudinem abſoluendus.

EISDEM PRO LIBERATIONE NOBILIS MVLIERIS SIBILIAE, FILII, & filiarum eius, & aliorum captiuorum regni Siciliæ detentorum in Teutonia.

INTER cætera, quæ Dominus in nobis mirabiliter, & miſericorditer operatur, magnæ reputãdum eſt miſerationis indicium, cũ eis pœnã accelerat temporalẽ, quibus vltio debebatur æterna, ſicut in regno Siciliæ diebus noſtris intelligimus accidiſſe. Cũ enim Siciliæ populus, & cæteri de eodem regno effœminati, ocio, & pace nimia diſſoluti, de ſuis diuitijs glorianteſ ſeſe in voluptatibus corporis laſciuius exercerent, aſcendit in altum fœtor eorum, & traditi ſunt ob multitudinẽ peccatorum ſuorum in manibus perſequentium, vſq; adeo autem in eos, quod dolentes dicimus, furor exarſit hoſtilis, vt quidã eorum turpi morte damnati, in tribulatione cordis, & corporis animas exhalarent, quidam membrorum mutilatione deformes fierent abiectio plebis, & ludibrium populorum. Maiores vero ipſorum compedibus, & nobiles manicis ferreis alligati captiui, & exules in Teutonia macerentur. Reliqui hæreditates ſuas in extraneis transferri videntibus, & domos ſuas ſubijci alienis. Verùm ne compaſsionis noſtræ ſolatium, qui patiẽtibus ex ſuſceptæ adminiſtrationis debito compati volumus, & tenemur, penitus ſubtrahatur, quibus ipſe Dominus iam videtur ex parte placatus, venerabilibus fratribus noſtris, vniuerſis archiepiſcopis, & dilectis filijs, nobilibus viris, marchionibus, ducibus, baronibus, & alijs Alemaniæ principibus dedimus in mãdatis, vt dilectã in Chriſto filiam noſtrã nobilem mulierẽ Sibiliam, filium, ac filias eius, & cæteros de regno Siciliæ, qui in Teutonia detinentur, à detentionis ſuæ vinculis abſolutos ad nos liberos, excuſatione & dilatione ceſſante,

ſante remittant. Inde eſt quòd diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ſi mandatum noſtrum forte non fuerit adimpletum, vos in detentores eorum excommunicationis ſententiam proferaris, & terras eorum, immo totam dioceſim, in qua nobiles ipſi tenentur, vel ad quam fuerint forte translati, interdicto ſubdatis, neutram relaxaturi ſententiam, donec ipſi libertati fuerint priſtinæ reſtituti. Dilectis etiam filijs Capitulo Magunt. per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, vt ſententiam, quam vos propter hoc contigerit promulgare, ratam habeant, & faciant inuiolabiliter obſeruari.

RAVENNATI ARCHIEPISCOPO, ET SVFFRAGANEIS EIVS, VT CARſendino ſubdiacono Domini Papæ, Legato in Exarchatu Rauen. & comitatu Brittinorij diligenter aſsiſtant.

NVSQVAM melius eccleſiaſticæ conſulitur libertati, quàm vbi eccleſia Ro. tam in temporalibus, quàm ſpiritualibus plenam obtinet poteſtatem. Cum enim apoſtolica ſedes mater ſit eccleſiarum omnium, & magiſtra, tanto fortius ſubiectos ſuę temporali iuriſdictioni populos ab eccleſiarum, & eccleſiaſticorum iniurijs cohiberet, quanto amplius in eius iniuriam, & eccleſiarum omnium præiudicium redundaret, ſi eccleſias in eius patrimonio cõſtitutas non ſeruaret in ſtatu debitæ libertatis. Cum igitur inter cætera, quæ nos, & fratres noſtros inducunt, vt Exarchatum Rauennæ, Marchiam, & Thuſciam ad dominium noſtrum, ad quod pertinẽt, reuocemus, ſecuturam exinde immunitatem eccleſiarum veſtrarum non modicum attendamus: vos negocium ipſum tanquam ſpeciale, ac honori veſtro plurimum profecturum deberetis aſſumere, & ad implendum noſtræ beneplacitum voluntatis efficaciter laborare. Cum ergo dilecto filio Carſendino ſubdiac. noſtro in Exarchatu Rauennæ, & comitatu Brittinorij huius ſpecialiter iniunxerimus legationis officiũ, ſperantes quòd ad illud vtiliter adimplendum veſtro non modicum ſtudio adiuuetur, fraternitati veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus ei taliter in his, quæ vobis ex parte noſtra propoſuerit, adeſſe cureris, vt honori apoſt. ſedis, & noſtro deferre, & eccleſiarum veſtrarum libertatem videamini vtiliter procurare: ſcituri quòd ſicut gratum habebimus, & acceptum, ſi ſtudium, & diligentiam veſtram operis experientia in inſtanti articulo commendarit, ſic moleſte feremus, ſi ſolicitudo veſtra in hac neceſsitate reperta fuerit defeciſſe.

REMEN. SANCTAE SABINAE CARD. ET SENONEN. ARchiepiſcopis, & epiſcopo Melden. ſuper conſolatione Comitiſſæ Campaniæ de morte filij ſui.

COMPATI patientibus, & dolentibus pium eſt cõdolere: vt qui ex diuerſis rerum euentibus ſolam habent dolendi materiam, in fraterna compaſsione remedium conſolationis inueniant, & ſaltem ex humanitatis ſolatio valeant recreari, dum in eorum reſtauratione, quæ doloris fomitem ſubminiſtrant, ſpes nulla videtur eis penitus ſupereſſe. Illis verò præcipue compaſsionis oportet ſpiritum adhiberi, quæ pro ſexus muliebris fragilitate in aduerſis facilius emerguntur: & difficiles ad conſolationem præ ſpiritus infirmitate reſurgere, maiori vidẽtur in his, & alijs auxilio, & conſilio indigere. Cum igitur dilecta in Chriſto filia nobilis mulier M. Comitiſſa Campaniæ in morte filij ſui bonæ memoriæ Comitis Henrici dolorem, nec immerito cum interna ſpiritus commotione conceperit, & vehementius affligatur, nos mentis afflictione non ficta compatientes, eidem cum mortis huius diſpendium, non ſolum in eius damnum conuerti debeat & dolorem, verum etiam in multiplex totius chriſtianitatis incommodum ex præſenti periculo imminẽte redundet, fraternitati veſtræ per ap. ſcripta mãdamus, quatenus dolorem ipſius piæ conſolationis verbis, & cõmonitionibus lenien-

tes ipſam,& poſſeſsiones eius tanquã dati ei tutores à nobis ab incurſu moleſtã-tium auctoritate apoſtolica defendatis, nullatenus permittentes, vt in his, quæ ad dotem eius noueritis pertinere, iniuria, ſeu violentia ei ab aliquo inferatur, ſed poſſeſsionem eiuſdem dotis ipſius cõtra quoslibet temerarios præſumptores pacificam conſeruetis. Si qui vero iam dictę Comitiſſę aliquam ſuper his iniuriam inferre præſumpſerint, vel grauamen, vos eos (ſi neceſſe fuerit) vt à ſua præſumptione deſiſtant, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Quòd ſi omnes &c. Datum Lateran. V. cal. Martij pont. noſtri anno I.

FERENTINATI EPISCOPO. CONSVLTATIO SVPER CAVSA MATRIMONIJ inter L. virum, & P. mulierem, quam primo iurauerat, & aliam poſtmodum deſponſauit.

Cap. Sicut, ext. De ſpõſal. & matrimonijs.

SICVT ex literis tuæ fraternitatis accepimus, cum L. parochianus tuus P. mulierem ſeducturum in coniugem, in manu patris eius P. iurantis, quòd eam ipſi traderet in vxorem, proprio iuramento firmarit, nec per virum ſteterit, ſed per mulierem potius, quo minus matrimonialis inter eos ſolennitas ſit ſecuta. Quatuor poſtmodũ, vel quinque annis elapſis, idem L. G. mulierẽ per verba de præſenti, vt eius conſanguinei aſſerunt, deſponſauit: propter quod frater prædictæ P. ſuam depoſuit in tua præſentia quæſtionem. Quia vero quid ſuper his agendum ſit, noſtro poſtulas reſponſo doceri, fraternitati tuæ taliter reſpondemus: quòd ſi tibi conſtiterit quod idem L. P. mulierem per verba de futuro, G. vero per verba deſpõſauerit de præſenti, impoſita ei pœnitentia competenti, quia primam fidem irritam fecit, niſi forſan in iuramento ſuo certum terminum, infra quem dictam P. duceret in vxorem, præfixerit, nec per eum ſteterit, quin ad ſtatutum terminum matrimonium conſummarit, ſecundum cõtractum legitimum iudices: & ad illud ſeruandum eum, ſi opus fuerit eccleſiaſtica diſtrictione, compellas: niſi forſan aliud quid obſtiterit, quod ipſum debeat impedire. Quod ſi forte per verba ſponſalitia de futuro cum vtraque contraxit, iuramentum primum (ſicut licite factum eſt) ipſum ſeruare compellas, de ſecundo ei pœnitentiam iniuncturus. Quod ſi de his tibi non conſtat ad plenum, tamdiu adhuc cognoſcas de cauſa, donec ſuper his ſufficientius inſtruaris. Quod enim in atteſtationibus, quas ad ſedem apoſtolicam deſtinaſti, de compaternitate habetur, non facit ad cauſam: cum neuter contrahentium ſit illa perſona, qua mediante inter parentes eorum compaternitas eſt contracta. Datum Lateran. V. cal. Martij pontificatus noſtri anno primo.

CANONICIS ARGENTINEN. SVPER QVAESTIONE CVIVSDAM prebendæ, quæ inter Arnulfum, & F. ſancti Thomæ præpoſitum vertitur.

CVM partes inter ſe ſuper mota quæſtione cõueniunt, vel altera renunciat quæſtioni, ad hoc ſolum exigitur officium iudicis, vt quod à partibus fit, faciat inuiolabiliter obſeruari, ne cui contra cõpoſitionem, aut ceſsionem per ſe factam liceat vlterius proſilire. Sanè cùm dilecti filij Arnoldus nũtius, & concanonicus veſter, & F. præpoſitus ſancti Thomæ ad noſtram præſentiam acceſsiſſent, ſuper præbenda, de qua per dilectum filium P. tt. ſanctę Ceciliæ præsbyterum Car. tunc apoſtolicæ ſedis Legatum idem præpoſitus fuerat inueſtitus, in noſtra, & fratrũ noſtrorum audientia diſceptarunt. Cumq; nos auditis quæ hinc inde propoſita fuerant, de communi cõſilio fratrum noſtrorum ſententiam formare, ac ferre vellemus, dictus præpoſitus ad nos humiliter, & deuote acceſſit, & ius (ſi quod ſibi competeret) in eadem præbenda in manibus noſtris ſpontaneus reſignauit. Nos igitur eccleſiæ veſtræ volentes in poſterum paci, & tranquillitati cõſulere, recepta reſignatione ipſius, ei ſuper eadem prębenda perpetuum ſilentium impoſuimus, & vos, & eccleſiam veſtram ab impetitione ipſius ſuper eam præſentium auctoritate reddimus abſolutos. Nulli ergo omnino hominum liceat hãc paginam

noſtræ

noſtræ abſolutionis infringere,&c. Datum Lateran. VI. nonas. Martij, pontificatus noſtri anno primo.

TERRACONEN. ARCHIEPISCOPO, ET SACRISTAE VICEN. *de confirmatione R. electi ſancti Benedicti de Bages, & irritatione intruſi per potentiam laicalem.*

AD vniuerſalis eccleſiæ ſolicitudinem (licet inſufficientes) Domino diſponente vocati, de grege nobis commiſſo ſolicitam curã debemus gerere, & tanquam paſtores ſeduli faciente Domino prouidere, ne ouis morbo infecta incurabili, oues cæteras ſuo cogat contagio morbo ſimili laborare. Noſtris ſiquidem auribus ex multorũ relatione, ac plurium literis innotuit prælatorum, quòd bonę memoriæ quondã abbate ſancti Benedicti de Bages de carnis ergaſtulo (ſicut Domino placuit) ad meliora vocato, conuentus eiuſdem monaſterij pars maior, & ſanior, vota in dilectum filium R. nunc abbatem eiuſdem monaſterij tranſtulerũt. Verum ſuadente illo, cuius eſt proprium pacem turbare, duo eiuſdem loci monachi à cæterorum fratrum voluntate vnanimi ſecedentes, accerſitis ſibi ſæcularibus viris B. ipſius monaſterij, monachum in abbatem nõ ſunt veriti nominare: qui laicali & ipſorũ potentia fretus, prædictum R. ad audientiã dilecti filij G. ſancti Angeli diacon. Card. qui tũc in partibus illis legationis fungebatur officio, appellauit: & cũ idem Cardinalis, quæ vtraq; pars coram ipſo propoſuit, diligẽtius audiuiſſet, & ſuper eiſdem inquiſiſſet diligentius veritatem, pręd ictam electionem ſæpe nominati R. ratam habuit, & eam auctoritate, qua fungebatur, apoſtolica confirmauit. Idem quoq; Cardinalis tranquillitati eiuſdem monaſterij deſiderans prouidere, ac inter fratres materiam extinguere iurgiorum pro pacis bono, præpoſituram eiuſdem monaſterij ſupradicto intruſo contulit, & eam ab eodem abbate ipſi, quoad viueret, cõcedi pręcepit, & iuramentum fecit impendi, ne ipſum ab eadem præpoſitura vllo tempore, ſine cauſa rationabili amoueret. Dictus autẽ præpoſitus vnde humiliari debuerat, in elationem erectus, obedientiam, quam abbati ex præcepto Cardinalis debebat impendere, ipſi exhibere contempſit, immo domos, homines, & cætera bona eiuſdem monaſterij occupans, ea in vſus proprios, & illicitos transfundere non veretur, à monaſtica etiam profeſsione, ac fratrum conſortio ſe reddens penitus alienum: nullis quoq; beati Benedicti obtemperans inſtitutis, non ſe tantum, verumetiam totum monaſterium diſſolutione, ac enormitate ſuæ vitæ grau i compellit infamia laborare. Quia igitur rimendum eſt, ne pars corrupta ſynceram contaminet, niſi falce fuerit apoſtolica reſecata, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi prædicta veritate nituntur, prædictum præpoſitum ab adminiſtratione præpoſituræ remotum, vt abbati ſuo exiſtat obediens, ſicut debet, per cenſurã eccleſiaſticã, appellatione poſtpoſita, compellatis. Nullis literis obſtantibus harũ mentione non habita à ſede apoſtolica impetratis. Datum Lateran. VI. nonas Martij.

COLOCEN. ARCHIEPISCOPO. CONFIRMATIO SVPER QVIBVSDAM *eccleſijs præpoſituræ Colocen. eccleſiæ de Capituli conſenſu collatis.*

IVSTIS petentium &c. vſq; ad verbũ illud Aſſenſu. eccleſias ſanctæ Mariæ de Ioth, ſancti Mauritij de Both, & eccleſiã de Vnta, quas præpoſituræ Colocen. eccleſiæ de cõſilio, & aſſenſu tui Capituli cõtuliſti, ſicut prouide factum eſt: & præpoſitus Colocen. eaſdem iuſte poſsidet, & quiete, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Decernimus ergo &c. Datum Lateran.

HVGONI COMITI, ET MARSVCTO PISANIS CANONICIS SVPER *quæſtione cuiuſdam pignoris quæ inter R. & Gallicianum Piſanos vertitur.*

SIgnificante dilecto filio Rubeo ciue Piſano, ad noſtrã noueritis audientiam perueniſſe, quòd cum domũ ſuam, cum horto Galliciano Piſano ciui producentis quinquaginta duabus libris pignori obligaſſet: & promiſiſſet,

miſiſſet,cautione præſtita iuramenti,quòd niſi domum ipſam ſtatuto inter eos termino recolligeret,eundem creditorẽ vlterius ſuper ea minime moleſtaret, infra ſtatutum tempus,per certũ,& fidelem nuncium,prout ei videbatur,creditori mutuatam pecuniam remiſit: quam idem nuncius infideliter agens, ſicut ei iniunctum fuerat,non perſoluit. Cumq; poſtmodum prædictus R. ab Imperatore captus,pariter & detentus, multa pericula ſuſtinuerit,& labores, nec dicto G. ſatiſfacere potuerit,vt debebat,nunc (per Dei gratiam) libertati priſtinæ reſtitutus,paratus eſt pecuniam reddere creditori: licet ipſe prorſus eam recuſaret recipere,quia ei non fuit ſtatuto termino perſoluta. Cum igitur pactum legis commiſſoriæ ſit in pignoribus improbatum, & quãtum in eo fuit prædictus Rubeus iuramenti debitum adimpleuerit,cum per eum, quem certum, & fidelem nuncium ſperabat,pecuniam remiſerit termino conſtituto:& dum in imperiali fuit captione detentus,ſatiſfacere non potuerit creditori, deuotioni veſtræ præſentium auctoritate mãdamus, quatenus (ſi præmiſsis veritas ſuffragatur) prædictum creditorem,vt ſorte ſua contentus exiſtat, penſionibus præfati pignoris computatis, in ſortem & domum ipſam, & hortum præfato Rubeo omni poſtpoſita dilatione reſignet, per cenſuram eccleſiaſticam pacto,vel tali iuramento nequaquam obſtante ad monitione præmiſſa,ſublato contradictionis,& appellationis obſtaculo,compellatis. Datum Lateran.

POTESTATI, ET CONSILIARIIS VITERBIEN. QVOD IN TRACTATV HAbito inter ipſos Peruſinos,& Rectores Thuſciæ ſine mandato apoſtolico non procedant.

DILECTIS filijs Conſulibus Peruſin. qui nos ſuper tractatu illo conſuluerant,quem ipſi vobiſcum cum rectoribus Thuſciæ habuerũt, literis noſtris dedimus in reſponſis,vt quia tractatus ille, quem rectores inter ſe inierant,minus debito ad honorem, vtilitatem, & profectum eccleſiæ pertinebat: & nos dilectis filijs B.baſilicæ duodecim apoſtolorum, & P. tituli ſancti Petri ad vincula presbyteris Card. qui tractatum illum nobis plenius expreſſerunt,noſtrum,& fratrũ noſtrorum ſignificaueramus beneplacitum voluntatis, tam diu ipſi Conſules Peruſini ſuperſederent his,quæ diſpoſita fuerant conſummandis, donec literas noſtras reciperent,mandatum ſuper hoc apoſtolicum plenius cõtinentes. Ideoq; ſicut Peruſinis ipſis per literas ſignificauimus, ita nunc diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus,atq; præcipimus, quatenus ſuper tractatu illo nullatenus procedatis, prius quàm ſuper hoc literas receperitis ſpeciales noſtræ intentionis,& propoſiti expreſsiuas: cum & vos noſtrum ſuper hoc debuiſſetis conſulere beneplacitum voluntatis. Datum Lateran.

P. BASILICAE XII. APOSTOLORVM, ET B. SANCTI PETRI AD VINcula,presbyteris Cardinalibus apoſtolicæ ſedis Legatis ſuper eodem.

SVper negocio ſocietatis Thuſciæ per dilectum filium Priorem ſancti Fridiani noſtram,& fratrum noſtrorum vobis aperuimus volũtatem : ad cuius executionem negocij vos dare credimus operam efficacem. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus,quatenus ſi rectores Thuſciæ ad id exequendũ,quod per dictum Priorem vobis ſignificauimus: induxiſtis vt Piſan. id ipſum pariter recipiant, & obſeruent moneatis attentius, & niſi vobis paruerint interdictum minime relaxetis. Si vero prædicti rectores adhuc non ſunt voluntatem noſtram,quam perſæpe fatum Priorem ſignificauimus,executi,quia ſatis videretur auſterum, ſi Piſan. ciuitas occaſione ſocietatis illius,quam nos (ſicut noſtis) conduximus to taliter approbandam,tam diu interdicto eccleſiaſtico ſubiaceret: volumus, & mandamus,vt ab eiuſdem ciuitatis ciuibus cautione recepta,quodq; pro honore,& exaltatione eccleſiæ & libertate eorum ordinauerimus ſuſcipiant, & obſeruent,interdictum ſine dilatione qualibet relaxetis. Si aũt ſuper his debitam habere non poteritis cautionem,quia ciuitas ipſa (ſicut dicitur) nunc temporis quaſi videtur rectore carere,qui plenam in ea exercere valeat poteſtatẽ,ſpe bonę

pro-

promiſsionis, quam nobis einſdem ciuitatis nuncij fecerunt, quod noſtro Piſani ciues debeant parere mandato: honeſta ſicut videritis occaſione concepta in eadem ciuitate diuina officia appellatione remota detis licentiam celebrandi. Ita tamen quod ſi poſtmodum rectores Thuſciæ mandatum noſtrum ſuſceperint, & ſeruauerint, ciuitas ipſa interdicto ſubiaceat, niſi & ipſam celeriter ſuſcipere curauerit, & ſeruare. Datum Lateran.

EPISCOPO, ET CAPITVLO TRAGVRIEN. QVOD B. PRESBYTER NON teneatur ad obſeruantiam habitus monachalis, ex eo quod cum graui ægritudine laboraret à quodam Monacho indutus eſt habitu Monachali.

SICVT Tenor veſtrarum literarum nobis aperuit, cum P. lator præſentiũ in ſacerdotali eſſet officio conſtitutus, & tanta rerũ temporalium indigentia laboraret, quòd nec ſibi, nec ſuis progenitoribus, ſeu fratribus in neceſsitatibus proprijs poſſet aliquatenus prouidere, proprij corporis laboribus, & maris periculis multis ſe non dubitauit exponere: vt, de ſuo labore, & acquiſitione honeſta, ſuã, & ſuorum poſſet indigentiam releuare. Contigit aũt poſt hæc, quod ipſe lõge à veſtra ciuitate cõſiſtens, tam graui cœpit ægritudine laborare, quòd extra ſe poſitus deſperaret de vita pręſenti, & dum in tali eſſet articulo cõſtitutus, à quodam ſimplici monacho indutus fuit habitu monachali, & ad monaſterium deportatus. Deinde paucis diebus elapſis, cum iam eſſet in principio ſuæ conualeſcentiæ, depoſuit habitum, & de licentia eiuſdem loci abbatis monaſterium dereliquit: & cupiens progenitorũ indigentijs ſubuenire, à vobis ſuppliciter poſtulauit, vt poſſet, ſicut prius, in ſacerdotali officio miniſtrare, & vobiſcum pariter conuerſari. Quid autem ſuper his vobis fuerit faciendum, ſacro apoſtolicę ſedis oraculo humiliter petitis edoceri. Nos igitur veſtræ conſultationi taliter duximus reſpondendum, quod licet iſta duo interſe repugnantia videanrur, vt ſcilicet quiſquã ſit extra ſe poſitus, & de præſenti vita deſperet, ſi tamẽ eo tempore, quo poſitus extra mentẽ aſſeritur, indutus fuit habitu monachali, cũ alienatus nõ ſentiat, ac per hoc nõ valeat cõſentire, præfatũ presbyterũ denuncietis ab obſeruatione monaſtici ordinis abſolutũ, niſi poſtquã mentis ſuæ factus eſt compos, voluntate ſpontanea profeſsionem fecerit monachalẽ. Datum Laterani.

MEDIOLANENSI ARCHIEPISCOPO SVPER QVAESTIONE, quæ inter ipſum, & monaſterium ſancti Donati de Scozula.

AD hoc vnxit nos Deus oleo lætitiæ præconſortibus noſtris, vt diligamus iuſtitiam, & odiamus iniquitatem: quod tunc laudabiliter adimplemus, cum via regia incedẽtes, nõ declinamus ad dexteram, neq; ad ſiniſtram aliquatenus deuiamus, ſed iuſte, quod iuſtũ eſt perſequentes, nec pauperis perſonã attendimus, nec honoramus vultũ potentis: quia non eſt perſonarũ acceptio apud Dominũ, dum etiã merita ſubtili examinatione diſcutimus, & precum attendimus qualitatẽ, vt cuilibet reddamus ius ſuũ: & preces, quæ rationi nõ conſonant, rationabiliter repellamus. Veniens ſiquidem ad apoſtolicã ſedem dilectus filius abbas de Scozula, nobis & fratribus noſtris expoſuit, quòd cũ M. quondã Mediolanẽſis archiepiſcopus prędeceſſor tuus ſuper cauſa, quæ inter ipſum, & monaſteriũ ſancti Donati de Scozula diutius fuerat agitata, poſt multas cõmiſsiones tãdem obtinuiſſet, venerabili fratri noſtro Veronenſi epiſcopo Romanæ eccleſiæ Card. literas deſtinari, & ipſe iudex delegatus partibus in ſua præſentia cõſtitutis ſuper iudicio poſſeſſorio, partim pro monaſterio, partim pro archiepiſcopo ſententiam protuliſſet, procuratore ipſius monaſterij quæſtionem de proprietate poſtmodum intentare volente, pars archiepiſcopi dilationes, & inducias ſæpius poſtulauit. Cumque ſæpenumero idem archiepiſcopus præfato Veron. per literas direxiſſet, quòd ipſius iudicium nullatenus declinaret, vtraque parte apud Nouariam coram nuncio ipſius epiſcopi, qui ad hoc miſſus fuerat exiſtẽte, archiepiſcopus iuriſdictionem delegati iudicis oppoſuit expiraſſe: aſſetẽs cauſam poſſeſsionis

tantum,& non proprietatis fuiſſe commiſſam. Et quia ſuper poſſeſsione pronũciauerat ſemel functus ſuo officio,ſuper quæſtiōe proprietatis deinceps cognoſcere non volebat,& his allegatis prædictus archiepiſcopus appellauit. Ad hæc pars monaſterij contra propoſuit: quòd cauſa,quæ inter archiepiſcopum,& monaſterium vertebatur,fuerat memorato epiſcopo abſolute,& indiſtincte commiſſa,& ſic continentiam cauſæ diuidi nō debere dicebat. Adiecit etiam,quòd cum archiepiſcopus toties poſtulauerit dilationē,& locum à iudice, in quo ante illum ſuper illa proprietatis quæſtione reſpondere deberet,eũ poſtea recuſare nequiuit,vel aliquatenus appellare,præſertim quia abſente parte aduerſa (ſicut eſt prælibatum) ipſemet eundem iudicem poſtulauerat,& in reſcripto apoſtolico fecerat appellationis remedium adhiberi. Has nimirum rationes cũ iudex plenius aduertiſſet actorem, legitima citatione præmiſſa, in poſſeſſionem,quæ fuerat per ipſum epiſcopum eidem archiepiſcopo adiudicata,vſus cōſilio virorum prudentum mitti decreuit,à qua tamē archiepiſcopus monaſterium poſtmodum violenter eiecit. Cumq; dilectus filius G. tunc Prior,nunc vero abbas eiuſdem monaſterij,& G. nuncius aduerſæ partis ſuper hoc ad ſedem apoſtolicam acceſsiſſent,bonæ memoriæ C. papa prædeceſſor noſter ſupradictis omnibus per dilectos filios noſtros Hug. tt. ſancti Martini,præsbyterum, & G.ſanctæ Mariæ in Aquiro diacon. Card. quos eis auditores conceſſerat, plenius intellectis per bonæ memoriæ Al. Albanen. epiſcop. ſic ſuum interpretatus fuit reſcriptum: quòd tam cauſa poſſeſſionis,quàm proprietatis fuerat iudici delegato cōmiſſa,& quòd idem iudex ob dictas rationes ab archiepiſcopo non potuiſſet etiam per appellationis obſtaculum recuſari. Volens igitur idem prædeceſſor archiepiſcopo, & abbati ſine iuſtitiæ læſione deferre, prælibatam poſſeſsionem apud venerabilem fratrem noſtrum Vercellen. & bonæ memoriæ Nouarien. epiſcopos pro ſuæ voluntatis arbitrio ſequeſtrari præcepit: venerabili fratri noſtro Regin. & felicis recordationis tunc Mutinen. epiſcopis,per apoſtolica ſcripta præcipiens,vt partes ad ſuam præſentiam conuocarent,& nullius contradictione vel appellatione tam ſuper principali,quàm ſuper incidenti obſtante de cauſa proprietatis, infra duos menſes plenius cognoſcentes,eam debito fine deciderent,& poſſeſsionem ei parti poſtmodum reſignarent, quæ obtineret de proprietate triumphum. Cumq; literæ ipſæ ad dictos Mutinen. & Regin. epiſcopos perueniſſent, partibus in ipſorum præſentia conſtitutis,procurator archiepiſcopi cautionem obtulit, vt contumaciam, ſi qua præceſſerat, expurgaret: quam procurator monaſterij recipere noluit,niſi poſſeſsionis ſequeſtratione præmiſſa,& ſaluo iure,quod ei ex commiſsione huiuſmodi cōpetebat,vt à ſe tanquam à poſſeſſore peteret in iudicio. Cumq; procurator archiepiſcopi è cōtrario reſponderet, quòd ab eo peti, velut à poſſeſſore, deberet: diſceptatione protracta in longũ terminus expirauit,infra quem epiſcopi memorati de proprietate cognoſcere debuiſſent. Cæterum nuncius monaſterij iterum ad eccleſiam Romanam accedens,per archiepiſcopum ſtetiſſe aſſeruit,quòd nec poſſeſsio ſequeſtrata fuerat,nec ſuper proprietate proceſſum in cauſa: propter quod dictus prædeceſſor noſter venerabili fratri noſtro Bobien. epiſcopo per apoſtolica ſcripta mandauit,vt poſſeſsione cum fructibus perceptis,ex ipſa monaſterio reſtituta,audirent poſtmodum,ſi quid haberent partes inter ſe inuicem quæſtionis. Qui cum abbatem iuxta tenorem mandati apoſtolici in poſſeſsionē,quam Veronen. adiudicauerat, per ſuum nuncium mãdaſſet induci, Hugo de Camerario ipſum abbatem ex ea violenter eiecit, qui cum ſuis complicibus tam nũcium epiſcopi, quàm abbatem,& monachos armata manu fugauit,& naui,cuius vehiculo illuc acceſſerant, igne combuſta cællas monaſterij deprædatus. Conuerſis pluribus verberatis,domos extra clauſtri ambitum conſtitutas,cum quibuſdam animalibus,& quodam homine non erubuit concremare. Quod poſtquam ad eiuſdem prædeceſſoris noſtri audiētiam nuncio ipſius abbatis referente peruenit, venerabili fratri noſtro Ferrarien. epiſcopo diſtricte præcipiendo mandauit, quatenus partibus conuocatis, & poſſeſsione cum fructibus à tempore ſententiæ prædictũ Veronen. prolatæ perceptis, ex ipſa monaſterio reſtituta

ſtituta de proprietate cognoſcerent, & eo in adiudicata ſibi poſſeſsione indemni ſeruato, quod iuſtum eſſet, ſtatueret, & faceret auctoritate apoſtolica, ſublato appellationis obſtaculo, firmiter obſeruari. Eos autem, qui ſe apoſtolicis mandatis opponerent, vel monaſterium ſuper poſſeſsione alterius moleſtarent, per ſententiam excommunicationis appellatione remota compeſcerent, & dictũ Hugonem, & eius complices, donec monaſterio de ablatis omnibus, & illatis iniurijs ſatisfacerent competenter, & cum literis eius apoſtolico ſe conſpectui præſentarent, nunciaret excõmunicatos, & facetet ab omnibus euitari: niſi tu frater archiepiſcope hãc in ipſos diſtrictionẽ (prout tibi mandatũ fuerat) exerceres. Dictus vero Ferrarien. receptis ſuper hoc literis apoſtolicæ ſedis, ſicut ex literis eius accepimus, admonitione præmiſſa, in Hugonem de Camerario, & complices eius te infra ſtatutum terminum eum excõmmunicare nolente, excõmunicationis ſententiam promulgauit: & cum tu legitime citatus ab ipſo, nec accederes, nec ſufficientem mitteres reſponſalem, ſed abſentiam tuam verbis, & literis excuſares, ſalua quæſtione proprietatis, poſſeſsionem monaſterio reſtituendam pronũciauit, & eum abbatem in eam per nuncium ſuum feciſſet induci, idem abbas ab ea deiectus fuit: te frater archiepiſcope Hugo de Camerario, & dilectis filijs Conſulibus Mediolanen. mandantibus per violentiam armatotum: propter quod idem abbas poſtulabat à nobis, vt ſententiam reſtitutionis toties latam pro eo deberemus auctoritate apoſtolica confirmare, & poſſeſsione ſibi cum fructibus reſtituta, faceremus eum abſq; moleſtatione gaudere. Verum dilectus filius Paſſaguerra procurator tuus, & ſocij eius petitionẽ abbatis non eſſe admittendã, ea præſertim ratione dicebant: quod abbas ipſe in literis, quas ad Bobien. & Fertarien. epiſcopos à ſede apoſtolica impetrauit, veritatem ſuppreſſerat, & expreſſerat falſitatem. Suggeſſerat enim Veronenſem epiſcopum ſalua quæſtione proprietatis ſuper poſſeſsione promulgaſſe ſentẽtiam, cum non niſi cauſa rei ſeruandæ abbatem decreuiſſet in poſſeſsionem induci. Tacuit etiam veritatẽ, cum de ſatisdatione coram dictis Reginen. & Mutinen. epiſcopis oblata per archiepiſcopũ nullam fecit apud ſedem apoſtolicam mentionem. Nos igitur ſuper his, & alijs, quæcunq; fuerũt hinc inde propoſita, cum fratribus noſtris archiepiſcopis, & epiſcopis apud ſedem apoſtolicam cõſtitutis conſilio maturo intelligentes, quod dictus Veronen. abbatem in poſſeſſionem cauſę rei ſeruandæ ſolummodo decreuiſſet induci, ſicut erat conſentaneum rationi, vtpote coram quo ſuper proprietate lis non fuerat conteſtata, & quod per eundem M. quondam archiepiſcopum non ſtetiſſet, quin ſatiſdationem infra annum oblatam præſtiterit, & contumaciam, ſi qua præceſſerat, expurgarit. Attendentes etiam abbatem ipſum per ſuppreſsionẽ veritatis, & falſitatis expreſsionem literas ad Bobien. & Ferrarien. epiſcopos impetraſſe, non ſententiantes, quia lis coram nobis conteſtata non fuit: ſed reſpondentes abbati petitionem eius iuxta formam præſcriptam non eſſe admittendam, reſpondimus, & ipſum ſcriptis carere mandauimus, quæ per mendacium impetrauit, in eum ſtatum cauſæ continentiam reducentes, in quo fuerat, cum dictus prædeceſſor noſter cauſam proprietatis Mutinen. & Regin. commiſit, mandato ſequeſtrationis penitus reuocato: ſententiam tamen excõmunicationis in Hungonem de Camerario, & complices eius prolatam volumus, & mãdamus vſq; ad ſatisfactionem condignã inuiolabiliter obſeruari: non tam quia fuit à delegato prolata, quàm quòd per delegatum exiſtit poſtmodum confirmata. Ne autem monaſterio in ſuo videamur iure deeſſe, moderatas expenſas, ex quo Veronen. ipſum in poſſeſsionẽ induci decreuit vſq; ad tempus ſatisfactionis oblatæ propter hoc factas, ipſi reſtituendas eſſe cenſemus: & à te ſufficientem præberi ſtandi iudicio cautionem. Sententiam autem à dicto Veronen. ex maiori parte pro Mediolanen. Eccleſia, partim pro monaſterio promulgatam, quæ rationabiliter lata eſt, & ab vtraq; parte recepta, ratam habemus: & ſi quid ex his, quę monaſterio adiudicata fuerunt, ipſi nõ ſunt hactenus reſignata, ipſi reſtitui cum perceptorum fructuũ integritate mandamus. Nulli ergo omnino hominnm liceat huius noſtræ diffinitionis paginam infringere &c. Datum Lateran. vj. nonas Martij.

VNIVER-

VNIVERSIS EPISCOPIS PER MARCHIAM CONSTITVTIS.

De confirmatione ſententiæ latæ per Legatos Ro. Curiæ contra Marcoualdum.

ET zizania non auellere ante meſſem, euangelica doctrina præcipimur: & malos vſq; ad ſententiã tolerare, canonica inſtitutione monemur: verũ & zizania in manipulos colligata cõburere debemus poſt meſſem, & iniquos poſt ſententiam euitare. Hoc ſiquidem attendentes, licet Marcoualdus multa contra libertatem eccleſiaſticam, & eccleſiæ patrimonium præſumpſiſſet, cum tamen excommunicare diſtulimus, ne ſi admonitio non præcederet ad proferendam ſententiam, nõ zelo rectitudinis, ſed ex odio moueri potius videremur. Cæterũ cum dilecti filij noſtri C. tituli ſancti Laurentij in Lucina, & I. tituli ſanctæ Priſcæ presbyteri Card. apoſt. ſedis Legati de mandato noſtro Marchiam fuiſſent ingreſsi, & dictum Marcoualdum per ſuas literas attentius monuiſſent, vt ab eccleſiarũ incendio, villarum, & caſtrorum deuaſtatione, quæ in eorum oculis perpetrabat, deſiſteret, & exercitum dimitteret: cuius occaſione tota ferè Marchia vaſtabatur: nec ipſe eorundem Legatorum monitis paruiſſet, in eum propter cõrumaciam excommunicationis ſententiam protulerũt. Nos igitur, quod ab eiſdem Card. factum eſt, ratum habentes, ac volentes inuiolabiliter obſeruari, præſertim cum plura ſubſint, quare fuerit excõmunicationis ſententia feriendus, vtpote qui fidem eccleſiæ multotiès præſtitam violauit, qui patrimonium eccleſiæ inuadere, ac detinere præſumpſit, & illud ſæpe commonitus, reſtituere non curauit: fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus tam eũ, quàm complices eius excommunicatos publice nuncietis, & faciatis per veſtras dioceſes nunciari. Nos enim prædeceſſorum noſtrorũ ſtatuta ſequentes ac attendentes, quòd magis oporteat Deo ſeruire, quàm hominibus, omnes, qui ei Marcoualdo fidelitate ſunt, vel ſacramento aſtricti, apoſtolica auctoritate à ſacramento abſoluimus: & ne ipſi fidelitatẽ obſeruent, modis omnibus prohibemus: cum fidelitatem, quam aliqui Chriſtiano principi iurauerunt, Deo, eiuſq; ſanctis aduerſanti, & eorum præcepta calcanti nulla mandẽtur auctoritate ſeruare. Omnes autem, qui ei poſt denunciationem ipſam diuina præſumpſerunt officia celebrare, vſq; ad mandatum noſtrum ſuſpenſionis præcipimus ſententiæ ſubiacere. Ideoq; præſentium vobis auctoritate mandamus, quatenus omnes, qui ei iuramenti, vel fidei tenebantur religione aſtricti, denuncietis, & denunciari faciatis per ſedem apoſtolicam abſolutos.

LAVDEN. EPISCOPO SVPER QVAESTIONE CVIVSDAM PRAEBENdæ, quæ inter Nouarienſe Capitulum, & Iacobum clericum vertitur.

CVM eccleſiaſticæ prouiſionis officiũ, ad quod ſumus (licet immeriti) Domino diſponente vocati, nos iuxta verbum apoſtoli: Sapientibus, & inſipientibus conſtituerit debitores, ſic nos conuenit perlatas ad apoſtolatus noſtri notitiam quæſtiones ſubtili indagatione diſcutere, & eas iudicio, vel rationabili mediante concordia terminare: & quas per nos non poſſumus, alijs de auctoritate noſtra committere diffiniendas: quòd nullus in conſpectu ſedis apoſtolicæ ſui iuris ſe conqueri valeat ſuſtinuiſſe defectum: & nos ſicut ex cura tenemur, ſolicitudinis paſtoralis iuſta iudicare, & iuſtitiã diligere videamur. Pro quæſtione ſiquidẽ, quæ inter dilectos filios Nouarien. Capitulum, & Iacobum clericum ſuper præbenda Nouarienſis eccleſiæ vertebatur, tam nuncij Capituli, quàm idem Iacobus ad ſedem apoſtolicam acceſſerunt: & dum in noſtra, & fratrum præſentia foret vtraque partium conſtituta, pro ipſo Iac. taliter fuit in nòſtro auditorio allegatum: quòd cum olim de mandato bonæ memoriæ F. tt. ſancti Marcelli presbyteri Card. tunc apoſtolicæ ſedis legati de primo tunc vacatura in Nouarienſi eccleſia præbenda fuerit inueſtitus eidem ſtallo chori, & loco Capituli aſsignatis, & ad eandem poſtmodum filius dilecti filij Saxonis Vulgamini nobilis ciuis Romani, de auctoritate apoſtolicæ ſedis admiſſus: qui ſuper poſſeſsione, & fructibus præbendæ ipſius à conſanguineis prædicti

Iacobi

Iacobi moleſtias ſuſtinuit, & preſſuras: de quibus fructibus inter ipſum Iac. & præfatum nobilem amicabilis tandem compoſitio interuenit, quia ſuper præbenda ipſa eidem Iac. ſilentium fuerat impoſitum, vt de ea mouere non poſſet vlterius quæſtionem. Placuit tandem bonæ memoriæ C. prædeceſſori noſtro præfati Iacobi cõſideratis laboribus, & expenſis, præbendam Nouarienſis eccleſiæ, quæ fuerat magiſtri B. de Suno, ad preces quorundam Cardinalium eidem conferre, & ipſum de eadem manu propria per annulum inueſtire: Nouarien. Capitulo diſtricte præcipiendo, quatenus ipſum Iac. electione, quam de pluribus perſonis in Nouarienſi eccleſia in canonicos aſſumendis, & conſtitutione, quam de fructibus fecerant præbendarum: quæ omnia idem prædeceſſor noſter de fratrum conſilio irritauerat, alienatione etiam obligatione, vel aſsignatione eiuſdem præbendæ nequaquam obſtantibus, fratrem, & canonicum nomine dictæ præbendæ ſine qualibet difficultate poſtpoſita appellatione reciperent, & eundem in ipſius præbendæ poſſeſsionem inducerẽt corporalem: ſtallum ei in choro, & locum in Capitulo aſsignantes. Alioquin ſcirẽt dilecto præpoſito ſancti Gaudentij Nouarienſis ſubdiacon. noſtro, & R. canonico de Gorgozula ab ipſo prædeceſſore noſtro datum firmiter in mandatis: vt ipſi ea exequi per diſtrictionem canonicam appellatione poſtpoſita non tardarent. Quæ omnia in eiuſdem prædeceſſoris noſtri literis manifeſte perſpeximus cõtineri. Cumq; dicti canonici mãdata apoſtolica & præcepta ſurdis auribus pertranſirẽt, præfati executores auditis quæcũq; ex parte canonicorum fuere propoſita, & in ſcriptis redacta receptis poſt multas admonitiões, & dilationes poſtulatas ab eis, habito prudentium virorum conſilio, exceptiones canonicorum nõ eſſe admittendas decernentes, iuxta tenorem mandati apoſtolici, ſtallum ipſi Iac. in choro, & locum in Capitulo aſsignarunt: & vnus executorum R. ſcilicet de Gorgozula de mandato, & voluntate alterius eum in corporalem præbendæ poſſeſsionem induxit, & ſupradictos canonicos poſt admonitiones plurimas, niſi mandato apoſtolico infra dies quindecim obedirent, vinculo excõmunicationis aſtrinxit: ſicut in inſtrumentis, quæ nobis exhibuit, continetur. Econtrario vero Nouarien. canonici reſpondentes, exceptiones quàm plurimas allegabant, quibus ipſum Iac. à perceptione præbendæ repellere omnimodis intendebant, dicentes: quòd per literas, quas à prædicto Cardinali F. impetrauerat ipſe Iac. pro præbenda poſt appellationem legitime interpoſitam, fuerat inueſtitus: & præfatus prædeceſſor noſter, quod de eo per Cardin. factum fuerat irritauit, & quòd poſt caſſationem factam contra prohibitionem apoſtolicam fructus præbendæ auctoritate propria inuadere non expauit. Inſuper etiam inueſtituram præbendæ, & executionis literas à prædeceſſore noſtro per falſam ſuggeſtionem obtinuit, quia ſe beneficiatum in alia eccleſia non expoſuit, nec dixit, quòd ad illas duas præbẽdas, quæ in Nouarien. vacabãt eccleſia, quarũ vna fuerat magiſtri R. & alia magiſtri P. nunc Nouarienſis epiſcopi, tunc canonici, vnus ſacerdos, & alius, qui proximo deberet in presbyterum ordinari, conceſſo duobus arbitrio antegeneralem illam ordinationem factam, in Nouarienſi eccleſia electi fuerãt concorditer, & admiſsi. Vtrinq; præterea multa alia fuere propoſita, quæ literis præſentibus non iuſsimus admiſceri. Volentes igitur cuique ſuam iuſtitiam conſeruare illæſam, quia de præmiſsis nobis certitudo dari non poterat (vt decebat) factum ipſum fraternitati tuæ de fratrum noſtrorum conſilio duximus committendum: per apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus partibus ad tuam præſentiam conuocatis, niſi infra duos menſes legitime tibi cõſtiterit prædictos ſacerdotem, & alium, qui proximo debebat in presbyterũ ordinari, ante ordinationẽ illam generalem de ſedis apoſtolicæ auctoritate caſſatam, ad illas duas prębendas electos canonice, & admiſſos auctoritate noſtra, ſublato cuiuslibet contradictionis, & apellationis obſtaculo, cæteris exceptionibus non obſtantibus, ipſum Iac. faciatis præbendæ illius, de qua per præfatum prædeceſſorem noſtrum noſcitur inueſtitus, pacifica poſſeſsione gaudere: præſertim cum exceptionẽ illam, quòd pręfatus Iac. in alia eccleſia beneficium poſsideret, ei non poſſent opponere, qui varia beneficia in diuerſis eccleſijs obtinebat.

Illos

Illos autem cēſura eccleſiaſtica appellatione poſtpoſita compeſcatis, qui man-
datis noſtris in hac parte ſeduxerint, temeritate qualibet opponendos. Quod ſi
legitime vobis conſtiterit, præbendam illam, de qua proponitur inueſtitus, alij
prius ſicut dictum eſt canonice collatam fuiſſe, vos ei ſuper eadem præbenda
omni contradictione, & appellatione ceſſante perpetuum ſilentium impona-
tis: attentius prouiſuri, quòd taliter hac vice mandatum apoſtolicum exequa-
mini, quòd ad nos vlterius querela eadem non feratur. Teſtes autem, qui nomi-
nati fuerint, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, quo minus teſtimoniū
perhibeant veritati, tum ad id per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remo-
ta compellas. Nullis literis obſtantibus præter aſſenſum partium à ſede apoſto-
lica impetratis. Datum Lateran. V. Non. Martij.

LAVDEN. EPISCOPO DE QVAESTIONE CVIVSDAM PRAEBENDAE, quæ inter Nouarienſe Cap. & Albertum Siccum vertitur.

CVM illius vicem (licet non ſuffragantibus meritis) geramus
in terris, de cuius vultu prodit iudicium, & vidēt oculi æqui-
tatem, ſi delatas ad nos controuerſias iudicio iuſto dirimi-
mus, vel medianre cōcordia terminamus, officij noſtri debi-
tam proſequimur actionem, & gratum Deo exhibere dignoſ-
cimur famulatū. In præſentia ſiquidem noſtra tam dilecti fi-
lij nūcij Nouarien. Capituli, quam Iacobus Siccus pro fratre
ſuo Alberto Sicco ſuper controuerſia, quæ inter ipſos vertebatur de præbenda
Nouarienſis eccleſiæ conſtituti, ſuas in noſtro, & fratrum noſtrorum propoſue-
runt auditorio quæſtiones: & primò fuit pro ipſo Alberto Sicco taliter allega-
tum, quòd cum olim præfatus Iacobus pro fratre ſuo ad Romanam eccleſiam
acceſsiſſet, felicis recordationis Celeſtino Papæ prædeceſſori noſtro humiliter
ſupplicauit, vt bonæ memoriæ tūc Nouarien. epiſcopo daret ſuis literis in mā-
daris, vt ſi maiorem partem canonicorum in Albertum fratrem ſuum cognoſ-
ceret conſentire, ipſum in fratrem, & canonicum ab eis omni contradictione,
vel appellatione poſtpoſita recipi faceret, & haberi, & præbendam ei, cum ſe of-
ferret oportunitas, aſsignaret. Cuius petitioni præfatus prædeceſſor noſter an-
nuit, & epiſcopo, iuxta quod poſtulauerat, ſuas literas deſtinauit: qui viſis lite-
ris, & conuocato populo, cognoſcens maiorem partem canonicorum in præ-
nominatum Albertum vnanimiter conſentire, eidem Alb. ſtallum in choro,
& locum in Capitulo aſsignauit: qui Alb. in eadem eccleſia ſtetit, cantauit, &
legit, & cū alijs diuina officia celebrauit. Super electione & inſtitutione, cuius
taliter facta dilectus filius Obizo de Caſtello ſubdiaconus noſter Nouarien. ca-
nonicus ad curiam Romanam accedens, ab eodem prædeceſſore noſtro confir-
mationem obtinuit, ſicut in literis eius manifeſte perſpeximus contineri. Cūq;
magiſter Hugo de Racancto eiuſdem eccleſiæ tunc canonicus, in Calabria fa-
ctus fuiſſet epiſcopus tempore præcedenti, ipſo Iac. & fratre ſuo promotionem
ſuam penitus ignorantibus, dilectus filius Io. Torniellus ſubdiaconus noſter
fuit de præbenda præfati Hugonis per prædictum prædeceſſorem noſtrū ad pre-
ces imperiales, & quorundam cardinalium inueſtitus. Poſtmodum vero No-
uarienſi epiſcopo viam vniuerſæ carnis ingreſſo, cum venerabilis frater noſter
P. Nouarienſis epiſcopus, tunc canonicus in eiuſdem eccleſiæ pontificem fuiſ-
ſet aſſumptus, poſſeſsionem præbēdæ ipſius præfatus Iacobus credens fratri ſuo
de iure competere, de voluntate, & aſſenſu ipſius epiſcopi, & quorundam cano-
nicorum, cum quibuſdam alijs introiuit, & anſeres, & pullos de prouentibus
ipſius præbendæ acceptos deportauit ad propria, & cum amicis ſuis ſine cuiuſ-
libet contradictione comedit. Cum autem præfatus Ioannes Torniellus reuer-
ſus ad propria, ſuper inueſtitura ſibi facta præbendæ iam dictæ à ſede apoſtolica
literas reportaſſet, idem Iacobus pro fratre ſuo, quia præbenda ipſa primo vaca-
uerat, cum ipſo Io. litigare incœpit: & ſic ambo pro facto ipſo ad ſedem apoſto-
licam acceſſerunt. Cumq; poſtmodum hæc omnia præfato prædeceſſori noſtro

per

per quoſdam Cardinales intimata fuiſſent, ipſe deliberato conſilio, ipſum Iacobum nomine fratris ſui de præbenda, quæ fuerat magiſtri P. nunc Nouarien. epiſcopi, tunc canonici, ad maiorem eius, quod factum fuerat, firmitatem per annulum inueſtiuit, & literas ſuper hoc cōceſſit eidem præſentibus quibuſdā Nouarien. qui factum eius conabantur omnimodis impedirē. Nouarienſi Capitulo diſtrictè præcipiens, vt quod ipſe fecerat non præſumerent ratione qualibet immutare. Præterea dilectis filijs Ricardo Hyporien. & magiſtro Mareſcotto canonicæ Gualteri præpoſitis, Romanę eccleſiæ ſubdiacon. dedit ipſe prędeceſſor noſter firmiter in mandatis, vt Nouarien. canonicos ad executionem mandati noſtri per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellerēt. Qui partibus cōuocatis, & rationibus hinc inde auditis, vt inueſtitura eiuſdem prædeceſſoris noſtri rata haberetur, & firma, & inuiolabiliter ſeruaretur, ſententialiter præceperunt: licet præfati canonici illi ſententiæ obedire noluerint, & parere. E contra verò nuncij Nouarien. eccleſiæ allegationes prædictas ſuis allegationibus modis, quibus poterant, repellebant, dicentes ipſum Alb. poſt appellationem interpoſitam ab ipſo epiſcopo inſtitutum, & literas apoſtolicas veritate tacita impetratas, & quod ad ſuggeſtionem falſi inueſtituram, & executionem ab ipſo prædeceſſore noſtro præbēdæ obtinuerat memoratæ: quia ſe habere aliud beneficium in honorabili eccleſia non expoſuit, nec quòd eſſet alius ad eandem præbendam admiſſus, canonice intimauit. Dicebant enim ipſi nuncij, quòd cum in Nouarien. eccleſia duo tantum eſſent presbyteri, & duæ tantum præbendæ vacarent, quarum vna fuerat magiſtri B. de Suno, & altera magiſtri P. nunc Nouarien. epiſcopi, tūc canonici, vnus ſacerdos, & alius qui proximo deberet in presbyterum ordinari, conceſſo duobus arbitrio in Nouarien. canonicos electi ſunt, ad illas duas præbendas concorditer & admiſſi. Allegationes etiam aliæ fuerunt ab vtraque partium recitatæ, quas literis præſentibus non duximus inſerendas. Volentes igitur (prout tenemur) cuique ſuam iuſtitiam conſeruare, diſcretioni tuæ de fratrum noſtrorum conſilio factum ipſum duximus committendum, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus conuocatis ad præſentiam tuam partibus, ſi infra duos menſes legitime præfatus Alb. in veſtra poterit præſentia cōprobare, ſe poſſeſſionē nominatæ præbendæ, de qua fratrē ſuū Iac. nomine ſuo prædeceſſor noſter per annulum poſtmodū inueſtiuit de aſſenſu prædicti epiſcopi, & quorundam canonicorum ante inſtitutionem præfatorum presbyteri, & alterius, qui proximo debebat in presbyterum ordinari, accepiſſe, vel hoc etiam non probato niſi prælibati canonici legitime demōſtrauerint, inſtitutionem duorum illorum, ſacerdotis videlicet, & alterius in præfatis præbēdis canonice factam ante generalem illam ordinationem, quam prędictus prędeceſſor irritam cenſuit, & inanem. Tu ipſum Alb. alijs exceptionibus non obſtantibus facias præbendam eandem ſublato contradictionis, & appellationis abſtaculo pacifice poſsidere, præſertim cum exceptionem illam, quòd dictus Alb. beneficium in alia honorabili eccleſia poſsideret, ei non poſſent opponere, qui varia beneficia in diuerſis eccleſijs obtinebant. Illos autem cenſura eccleſiaſtica ſublato appellationis impedimēto compeſcas, qui ſe mandato noſtro in hac parte duxerint temeritate qualibet opponendos. Si verò præfatus Alb. legitime non probauerit, ſe poſſeſsionē illius præbendæ, qualē preſcripſimus, accepiſſe, & memorati canonici electionē ſacerdotis, & alterius ad illas præbēdas, generalem ordinationem canonice probauerint præceſsiſſe, tu ei ſuper eadem præbenda perpetuū ſilentium cōtradictione, & appellatione ceſſante imponas: attentius prouiſurus, quòd taliter hac vice mandatum apoſtolicum exequaris, quòd vlterius ad nos querela eadem non feratur. Teſtes autem, qui nominati fuerint, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, quo minus teſtimonium perhibeant veritati, ad id per diſtrictionem eccleſiaſticam appellatione remota compellas. Datum Lateran. III. nonas Martij.

G. LVNEN. EPISCOPO EIVSQVE SVCCESSORIBVS CANONICE *ſubſtituendis in perpetuum, ſuper conceßione, & confirmatione Abolen. monaſterij, ad Romanam eccleſiam pertinentis.*

AMPLA diuino munere manus apoſtolicæ ſedis hos humiliat, hos exaltat, his ſuperflua ſubtrahit, alijs neceſſaria ſubminiſtrat. Ipſa etenim tanquã mater omnium generalis cum perſonarum merita, & temporis, & loci qualitatem attendat, hos onerat, hos honorat, immo ſæpius honorẽ oneribus, & onus honore compẽſans, & onerat honoratos, & oneraros honorat. Hac ſiquidẽ ratione inducti, ſpecialem gratiam, quam ad perſonam tuam tuis exigentibus meritis, & Lunen. eccleſiã propter te gerimus, attendentes, ac volentes ipſius eccleſiæ vtilitate conſulere de communi fratrum noſtrorum cõſilio monaſterium Abolen. quod ad iuriſdictionem ſedis apoſtolicæ pertinebat, cum pertinentijs ſuis tibi, & per te, ipſi eccleſiæ concedimus, confirmamus, & præſentis ſcriptis priuilegio cõmunimus, tam te ipſi prodeſſe, quàm præeſſe volentes, vt honorem, quẽ ſuper hoc tibi exhibemus attendens onus, & prouiſionem ipſius monaſterij taliter exequaris, quòd in temporalibus, & ſpiritualibus per tuum ſtudium (actore Domino) reformetur: nec tu aut ſucceſſores tui priuilegium ammittere debeatis, ſi conceſſa vobis abuſi fuetitis poteſtate. Decernimus ergo, &cæt. Salua ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum &c. Datum per manum Rainaldi Domini. pp. notarij, Cancellarij vicem agentis. XVII. Calend. Aprilis, indict. prima, incarnationis Dominicæ, anno M. C. XCVII. pont. vero Domini Innocentij pp. iij. anno I.

ABBATI, ET CONVENTVI MONASTERII ABOLEN. VT *Epiſcopo Lunen. debeant obedientiam, & reuerentiam exhibere.*

AMPLA diuino munere manus, & cætera vt ſupra ferè in eundem modum vſque ad verbum reformetur. Quo circa vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ipſi tãquam epiſcopo veſtro reuerentiam, & obedientiam de cætero exhibentes, ſalubria monita, & præcepta ipſius irrefragabiliter, ac ſine qualibet contradictione ſeruetis. Datum Lateran.

KESNEN. ARCHIEPISCOPO, ET SVFFRAGANEIS EIVS, VT IMPVgnatores B. *Ducis Poloniæ, niſi ab ipſius moleſtatione deſtiterint, eccleſiaſtica cenſura percellant.*

APOSTOLICAE ſedis benignitas, ſicut ex debito paſtoralis officij, ad omnes fideles generaliter affectum charitatis extẽdit: ſic eos, quos circa ſeruitium ſuum, & Chriſtianitatis honorem deuotiores inuenerit, ſpeciali tenetur patrocinio confouere. Vnde fidem, & deuotionem dilecti filij nobilis viri Bolezlai Ducis Poloniæ ſancta Romana eccleſia, cuius ſumus regimini (ſicut Domino placuit) deputati, manifeſtis iamdudum experta indicijs, merito ipſum brachijs ſpecialis dilectionis amplectitur, & in iuſtis petitionibus eius inueniri gaudet facilis & benigna. Sane cum pluries, ſicut accepimus, apoſtolicum receperit fraternitas veſtrã mandatum, vt memoratum ducem, quem ſicut catholicum principem, & eccleſiæ Romanæ filium ſpecialem, quadam dilectionis prærogatiua complectimur, ab impugnatoribus ſuis auctoritate curaretis apoſtolica defenſare, ſibiq́; cõtra hoſtium ſuorum violentos inſultus eccleſiaſticæ defenſionis clypeum indulgere: nondum tamen, ſicut nobis intimatum eſt, commodum aliquod de literis apoſtolicis reportauit, nec prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificũ iuſſiones, quæ ſuper hoc ſæpius emanaſſe noſcũtur, effectus eſt debitus ſubſecutus. Quare merito de inobedientia poteſtis, & negligentia repræhendi. Quia igitur in eo loco nos clementia diuina cõſtituit, vt ſuam cuilibet debeamus iuſtitiam conſeruare, fraternitati veſtrę per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtricte pręcipimus, quatenus vniuerſis Polonię Ducibus ex parte noſtra curetis diſtrictius

inhibere,ne præfatū ducem in perſonam, vel rebus offendere præſumant quomodolibet, vel turbare,aut ei ſuper his,quę in pręſentiarum rationabiliter poſſidet,aut in futurum iuſtis modis poterit(Deo propitio)adipiſci,moleſtiam inferre audeant indebite, vel grauamē. Quod ſi cōmonitionibus veſtris acquieſcere forte noluerint,vos eos ad hoc per excommunicationis ſententiam auctoritate noſtra ſine appellationis obſtaculo compellatis. Nos enim ſententiam, quam in ipſos propter hoc ratione prævia tuleritis, ratam habebimus, ipſamq́; faciemus (auctore Domino) vſq; ad ſatisfactionem congruam firmiter obſeruari. Prouideatis autem, vt quilibet veſtrum tamdiu faciat eandem ſententiam per ſuam diœceſim obſeruari, donec mādatum noſtrum celeri fuerit executione completum. Datum Laterani VIII. Idus Martij.

VVORMACIEN. EPISCOPO, VT FESTVM CONVERSIONIS BEATI *Pauli celebret,& faciat per ſuam diœceſim ſolenniter celebrari.*

CVM poſt euangelicam veritatem eccleſia Dei apoſtolica præcipuè doctrina reſplendeat,& beatus Paulus ad inſtructionem gentium,& fidem Catholicam propagandam præ cæteris apoſtolis laborarit, miramur non modicum,& mouemur, quòd, ſicut noſtris eſt auribus intimatum, feſtum conuerſionis eius in diœceſi tua non colitur, licet paſsionis anniuerſarium ibi ſolenniter recolatur, cùm non minus conuerſio eius, quàm paſſio ſit chriſticolis omnibus veneranda. In conuerſione ſiquidem Saulum ab impugnatione fidelium reuocauit diſpēſatio IESV Chriſti, in paſsione vero Paulum ob prædicationis officium Neronis crudelitas interfecit. Ibi dextera Domini fecit virtutem, hic tyranni gladius intulit paſſionem: ibi Dominus animam perſecutoris ſaluauit & corpus, hic ſeruus nequā apoſtoli prædicantis corpus ſine animæ læſione peremit. Præterea non paucioribus eius conuerſio cōtulit,quàm paſſio profuiſſet, cum plures ſint,ad quos prædicationis eius ſonus exiuerit, quàm qui eius exemplo ſubierint paſsionem. Nobis enim viuendo profuit, ſibi contulit patiendo: nobis etiam iam conuerſus, vt ſimiles eius eſſemus exceptis vinculis cupiebat ſibi aut diſſolui,& eſſe cum Chriſto affectabat ardentiùs moriturus: nec ipſius fuiſſet paſſio glorioſa, niſi ſancta conuerſio præceſſiſſet. Cum igitur ob ipſius merita ex antiqua eccleſiæ inſtitutione feſtum conuerſionis eius à fidelibus recolatur,& turpis ſit omnis pars ſuo toti non congruens, nec deceat à capite mēbra diſcedere, fraternitatem tuam monemus,& exhortamur in Domino, ac per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus iuxta conſuetudinem apoſtolicæ ſedis, cuius magiſterium imitari teneris, feſtum conuerſionis eiuſdem apoſtoli,& tu ipſe obſerues in poſterum,& facias pèr totam Vuormacien. diœceſim ſolenniter celebrari, in honorem ipſius apoſtoli diuinis laudibus diligentius,& ſolicitius vacaturus. Datum Laterani nonis Martij.

Simile argumentum ex Calixto I. refert Grattanus c. 1. diſtin. 12. Et Innocentius noſter in c. Cum nō liceat: ext. de præſcriptionibus.

VNIVERSIS PRESBYTERIS PER DECANATVM DE SPARNON. *in Carnoten. diœceſi conſtitutis, de confirmatione priuilegij eiſdem conceſſi ab epiſcopo Carnoten.*

CVM prælati eccleſiarum ad id quod pium,& canonicum eſt, diſcreta conſideratione trahuntur, cum frequenter detur vſus procliuior in peiora,& libèter audimus,& eis in his fauorem apoſtolicum indulgemus. Quoniam igitur ex publico inſtrumēto venerabilis fratris noſtri Raginaldi Carnoten. epiſcopi nobis manifeſte innotuit, quòd ab omnibus violentijs, talcis,& exactionibus vos perpetuo abſoluiſſet,& ſuper hoc ſuum vobis priuilegium indulſiſſet, ne contra iuris ordinem in aliquem veſtrum aliquando ſuſpenſionis ſententiam promulgaret, nec res alicuius veſtrū occuparet aliqua ratione, niſi forte decederet inteſtatus,& hoc idem ſit per venerabilem fratrem noſtrum Senonen. archiepiſcopum,& dilectos filios Capitulum Carnoten. eccleſiæ confirmatū (prout in inſtrumentis eorum

noſcitur plenius contineri) ad poſtulationem veſtram, vt ab indebito ceſſet grauamine, robur confirmationis apoſtolicæ duximus apponendum, & ad maiorem rei euidentiam ipſius authenticum confirmationi noſtræ de verbo ad verbum mandauimus inſerendum. Raginaldus Dei gratia Carnoten. epiſcopus omnibus, ad quos literæ iſtę peruenerint, perpetuam in Domiño ſalutem. Cum hucuſq; noſtris, & prædeceſſorum noſtrorum epiſcoporum Carnoten. temporibus presbyteri epiſcopatus Carnoten. taleis, & exactionibus oppreſsi fuerint indebite, & grauati, hoc eriã in oculis omnium videarur omni bono diſſonũ, & ſaluti animæ contrarium, proborum hominum ſano conſilio vtentes, & ſaluti animæ noſtræ prouidentes, vniuerſos presbyteros in decanatu de Sparnone conſtitutos ab omni vi, violentia, taleis, & exactionibus perpetuo abſoluimus.. Ita eriam quòd nullus presbyterorum decanatus de Sparnone, niſi ordine iudiciario ſuſpendi poterir, nec res alicuius ſaiſientur, niſi ipſum inteſtatum (quod abſit) viam vniuerſæ carnis ingredi contigerir. Si quis autem huic noſtræ conſtitutioni obuiare, ſeu contraire præſumpſerit, ſubiaceat excommunicationi. Quod vt ratum, firmumq́; permaneat, præſentem paginam in teſtimonium fecimus annotari, & ſigilli noſtri auctoritate in teſtimonium roborari. Datum Carnoti anno gratiæ M. C. LXXXXV. X. Caleud. Nouembris. Hanc ergo conſtiturionem, & indulgentiam eius (ſicur ſuperius annotata eſt) ne debeatis vlterius indebite aggrauari, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergo &c.

In eundem modum vniuerſis presbyteris decanatus Braiolen. vniuerſis presbyteris Archidiaconatus Piſsiacen vniuerſis presbyteris decanatus de Rupe forti, vniuerſis presbyteris decanatus de Corbauilla, vniuerſis presbyteris decanatus de Alneolo, vniuerſis presbyteris Dunen. Archidiaconatus, vniuerſis presbyteris decanatus Partiſcen, vniuerſis presbyteris decanatus Drocen & vniuerſis presbyteris decan. Bruerolen.

ARCHIPRESBYTERO, ET CANONICIS PERVSINIS, DE CONfirmatione conſtitutionis inter ſe mutuò aſſenſu facta.

AD tollendas lites illas, quas fraternum plerunq; odium cõmitatur, per quas etiam quies, profectusq́; clauſtralium impeditur, ſpeciali ſolicitudine intendere nos oportet, quanquam generaliter omniũ fidelium amplecti pacem, & quærere ex iniũctæ nobis paſtoralis curæ officio teneamur. Ea ſiquidem conſideratione diligenter inducti, cum ad notitiam noſtram ſuper obſeruatione ordinis in eccleſia veſtra vobis diuiſis ad inuicem, & propter hoc ad ſedem apoſtolicam laborantibus quæſtio perueniſſet, dilectum filium G. ſancti Adriani diaconum Card. vobis deſignauimus auditorem. Mediante itaq; ipſius vigilantia ſtudioſa inter vos ſuper diſcordia illa per Dei grariam amicabiliter conueniſtis: & certam inde conſtitutionem mutuo conſenſu formaſtis: quæ futuris temporibus à vobis, & ſucceſſoribus veſtris perpetuo debeat conſeruari. Eam autem nobis fecimus recirari, & auditam auctoritate curauimus apoſtolica confirmare, rationabilem ipſam, & ſine prauitatis vitio cognoſcentes: vnde ad maius iudicium firmitaris conſtitutionem eandem præſenti ſcripto duximus inſerendam. Eſt ergo in ipſius veſtræ compoſitionis principio conſtitutum, vt in eccleſia veſtra ſint octo regulares canonici, & profeſsi, duo alij clerici, qui in ſubdiaconatus, vel accolitatus officio tam interius, quàm extotius ſufficiant deſeruire: in quorum ſeruitio nullus omnino laicus admittatur: prædictorum autem octo maior archipresbyter erit, alius ordinarius, ſequens camerarius fiet, ita quòd archipresbyter inter oẽs prælationis officium obtinebit, vtpote cum ſit penes eum omnis circa domum ipſam auctoritas, & ipſo præſente cũcta ceſſent officia, & per eũ, cũ aſſenſu tamẽ omniũ fratrũ, vel maioris partis, cũ neceſſe fuerit, diſponatur. Ordinarius vero clauſtrũ debet ex officio cuſtodire, ſignare diligenrer, & auſcultare à ſingulis lectiões: quia nullus debet legere, niſi lectio, q̃ legẽda eſt, prius ab eo fuerir auſcultata: diuina officia in eccleſia temperabit, & qua voce vtendũ ſit, ſetuato moderamine prouidebir: religionem faciet obſeruati, vices archipresbyteri in ipſius abſentia ſuppleturus: exceſſus quoq;, ſi qui eſſent (quod abſit) in Capitulo refe-

ret: & cum conſilio fratrũ abſente archipresbytero, pœnItentiã ſuper his imponet: libros debet nihilominus cuſtodire. Hæc omnia, quæ præmiſimus, ſi vtrũq; iſtorũ abeſſe contigerit, per tertium debet ſine tecuſatione ſuppleri. Camerarius ſiquidẽ omnia debet recipere, & etiam ei cõuenit reſignari quicquid ad manus deuenerit aliorũ. Ipſe vero, qđ cuiq; opus erit, iuxta faculrates domus prouide diſpenſabit: mancias, & alia, quæ fuerint neceſſario danda, intus, & foris cũ conſilio archipresbyteri ſine murmure tribuet: quo abſente recipiet hoſpites, & eis hilariter miniſtrabit. Cum aũt fuerit archipresbyter eligendus, eligentur prius à Capitnlo tres de ipſis fiatribus bonæ opinionis, & vitæ, quorũ vnus ſir preſbyter, alius diaconus, tertius ſubdiaconus, qui exquiſita ſeorſum, & per ſcripturam fratrum omnium voluntate illum eligent, & in ſede cõſtituent, in quẽ maioris, & ſanioris partis vota concurrent. Quo facto eidem habenti tegulam beati Auguſtini præ manibus, tribuent oẽs obedientiæ manũ. Erit aũt talis electus, qui vel ſit ſacerdos, vel poſsit ad ſacerdotium promoueri. Ipſe vero archipresbyter ordinatium, & camerarium, prius tamen aſſenſu fratrũ omnium, vel ſanioris partis requiſito ſeparatim, inſtituet: & ipſe camerarius per vnamquanq; hebdomadam ſuper datis, & receptis reddet coram archipresbytero, & fratribus in Capitulo rationẽ. Nouitios quidem ad regularis ordinis obſeruautias aſpirantes, archipresbyter cum cõſilio fratrum, vel ſanioris partis recipiet. Sublato vero illo, quod de profeſsione dicitur, ad mandatum noſtrum cum ſubintelligatur non poſitum, & expreſſum ſoleat vitium generare. Cæterum nouitij clauſtrum ingreſsi, in vltimo chori debent per manum archipresbyteri inſtitui, ibique debent per octo dierum numerum reſiderc. Poſtmodum ſi ſacerdos fuerit, in vltimo ſacerdotum ſtallo: ſi vero diaconus, in vltimo ſui ordinis ponendus erit: & ita de cæteris ſtatuetur. Præterea circa neceſsitates fratrum ita fuit de conſenſu mutuo diſpoſitum, & ſtatutum, vt videlicet quiſque canonicorum duas habeat interius breues camiſias, & duas bracas, ſine quibus nunquam iaceat, & vnam exteriorem camiſiam cum pellicia: quæ duo vſque ad talos pertingant. Cortibaldum inſuper, ſubaros quoque in hyeme, ſetulares habeant in æſtate, caligas tam lineas, quàm laneas, & ſcafones ſimiliter habeant duplicatos: capas nigras ſinguli de mantellario habeant, vel nadiuo· pelles agninas albas, duobus linteolis in lecto, & vno coopertorio ſint contenti: nõ tamen cõtra ordinẽ erit, ſi archipresbyter, ſicut alijs plus laborat, & plus onetis ſuſtinet, plus cõſequatur honoris. Camerarius vero, qui noua dat veſtimenta canonicis, vetera recipiat in traditione nouorũ. Sane menſura panis, & vini reſeruanda eſt archipresbytero, & Cap. diſtinguenda, ſcilicet archipresbyter pro duobus canonicis portionem habebit, qui etiam à camerario eleemoſynã dandam recipiet, habens cum camerario ipſe donandi vſque ad viginti ſolidos facultatem. Sine aſſenſu verò communi, vel minoris partis, prædictam ei ſummam excedere nõ licebit. Prętereа nulli clericorum licitum erit ſtare in refectorio, vel choro pręſente cõuentu, niſi capa, vel toga regulariter induatur: in quibus duobus locis cõtinuum conuenit ſilentium cõſeruari: ad quæ loca ipſis præſentibus nulli patebit laicorum ingreſſus. Sine licentia quidem archipresbyteri, vel ordinarij, ſi præſentes fuerint, clauſtrũ exire alicui canonico nõ licebit: quibus abſentibus, ſufficit tantum, vt ab eo, qui maior erit, licentia requiratur. Nunquam aũt licebit alicui canonico ſcholas adite, nec in hoc excuſabit cum licentia expetita, immo ſequetur excommunicatio præſumentem, nec poſt ad locum ſuum, vel officium admittetur, ſalua tamen apoſtolicæ ſedis auctoritate. Cæterũ cum archipresbyterum, vel quemlibet de frattibus ad aliquẽ locum traxerint negocia certa domus, de manu camerarij expenſas recipient, quarum ei reſiduum (ſi forte aliquid ſuperfuerit) reſignabunt: archiptesbyter cum ad aliquem locũ ire voluerit, fratris, quẽ elegerit, ſocietatẽ habebit. De exitu fratrũ à clauſtro, quod regula præcipit, obſeruetur, vt videlicet ille eat, cui archipresbyter duxerit iniũgendum. Dictum etiam fuit, quòd quiſque fratrum, & etiam camerarlus faceret hebdomadam ſuam, niſi neceſsitas iuſta impediat: & tunc officium ſuũ per aliquem de fratribus exequatur. Ad hæc ſeruientes laicos, qui ſunt, vel pro tem-

pore neceſſatij erunt, remouere, vel recipere ad officium camerarij pertinebit: quibus etiam mercedē, præmiſſa in omnibus auctoritate, & conſilio archipreſbyteri pro recepto, vel recipiendo ſeruitio ſoluet: & illi deuote fratribus ſeruient, qui deuotius, & cum maiori reuerentia ſtudebunt tanquam maiori, & digniori archipresbytero famulari. Nulli ergo omnino hominū liceat huius paginam conſtitutionis, & noſtræ confirmationis infringere, &c. vſque ad verbū, contraire: ſalua in omnibus ſedis apoſtolicæ auctoritate. Siqua igitur &cæt. Datum Laterani nonis Martij.

LITERAE CONSVLVM, ET POPVLI MONTIS BELLI *de fidelitate Romana eccleſia facienda.*

SANCTISSIMO patri, ac Domino I. Dei gratia ſummo Pontifici, Petricius, Azius, Sandonus, & Henrigerus Conſules Montis Belli cum omni populo ipſius Caſtri debitam fidelitatē cum omnimoda reuerentia. Ea nos veſtræ paternitatis beatitudo ex temporum mutatione nouerit collegiſſe, quæ profecto vobis gaudium portant cum honore, dummodo ad ipſa clementer oculum eleuare dignemini. In archiuio igitur ſanctæ Romanæ eccleſiæ credimus ex maiorum memoria fore iam antiquatum, qualiter ad eius dominationem Caſtrum noſtrum peruenerit: & ideo nō eſt opus inſinuare, quod luce clarius conſtat: nec vnquam ab aliquo negari poterit, quòd non fuerit de comitatu Comitiſſæ Matildis: ſed præualente aduerſus eccleſiā Dei publica olim poteſtate dominationem ſuam in ipſo Caſtro eccleſia non valuit exercere. Nunc vero, quia omnipotens Deus ſic diſpoſuit, vt tempore veſtro filiorum diſperſiones ad ſinum catholicæ matris redeant, patris imperium per omnia ſeruaturi. Hinc eſt, quod vnanimes vno voto omnes quærimus, & diligenter petimus dominium veſtrum, veſtræq; ſanctitati tanto deuotius fidelitatem facere cupimus, quāto indubitanter vos credimus ſpiritum Dei habere, atque ideo accepiſſe poteſtatem, vt omnia in ſtatum rectitudinis veſtra ſapientia reducatis: facta in præſumptoribus vindicta, & ligatis in compedibus, qui contra catholicam Romanam eccleſiam auſi ſunt minus iuſto pugnare. Cōmendamus itaque miſericordiæ veſtræ Caſtrum, eccleſias ipſius, clerum, & omnem populum, rogantes cum omni humilitate, quatenus ad iſta, quæ poſtulamus, mora ſublara reſpondere dignemini. Quod ſi placet de latere veſtro mittere, cui veſtra debeamus vice intendere, illius cōcordiæ ſumus, & eſſe volumus, vt facta fidelitate vobis donationem Caſtri iuxta veſtrum mādatum aſsignemus: ea videlicet ratione, vt cum omni integritate tam noua, quàm vetera noſtra iura ſeruentur illæſa, nec aliquando imminui nobis debeant, vel in peius aliquatenus commutari. Illud attendat ſanctitas veſtra, quòd pro fortitudine loci multi nobiſcum confœderari cupiunt, ſed nulli dare reſponſum volumus, donec à miſericordia veſtra nuncium recipiamus.

MARSICANEN. EPISCOPO, SVPER CAVSA MATRIMONII *inter B. virum, & O. mulierem, quam prius deſponſauit, & aliam duxit poſtmodum in vxorem.*

SIGNIFICASTI nobis per litetas, quòd cum B. vir O. mulierem prius carnaliter cognitam deſponſaſſet, eam poſtmodum non cognouit, immo ipſa ad partes illas tranſeunte, ſibi aliam copulauit, ex qua filios, & filias iam ſuſcepit. Verum quia eadem O. ad te reuerſa, vel virū ipſum ſibi reſtitui poſtulat, vel dari licentiā contrahendi, & tu, quid ſuper his fieri debeat, noſtris quæris literis edoceri: fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quod ſi dictus vir eam deſponſauit per verba de præſenti, ad ipſam cogendus eſt de iure redire: quod ſi forſan in deſponſatione ipſius verbis vſus eſt de futuro, impoſita vtrique pœnitentia de fide mentita, mulieri eidem nubendi cui voluerit in Domino liberam tribuas facultatem. Datum Lateran. VIII. Calend. Martij.

ABBATI

ABBATI, ET FRATRIBVS SANCTI PROSPERI REGINEN.
vt omnes alienationes,ſeu obligationes, quas Guido quendam ipſius monaſterij abbas fecerat,irrita ſint,& inanes.

OFFICIO noſtro plurimum expedire dignoſcitur conſeruationi eccleſiarum,& maxime earum,quæ iuris beati Petri exiſtunt,ſolicita meditatione intendere,&ne iura earum diminui valeant,vel per occupationem illicitam deperire,vigilem nos conuenit curam,& ſolicitudinem adhibere.Hac itaq; ratione inducti,&officio noſtro, quo ſpecialius monaſterio veſtro,quod beati Petri iuris exiſtit,in ſuo iure adeſſe tenemur attentius prouocati,omnes alienationes,ſeu obligationes, quas Guido quondam abbas monaſterij veſtri poſt primum iuramentum,quod de non alienãdo in electione ſua præſtitit, & etiam in ſchiſmate de poſſeſsionibus præ. libati monaſterij quocunque titulo fecit, in præiudicium ipſius eccleſiæ ad exemplar felicis recordationis Alexandri, Lucij, & Cæl. prædeceſſorũ noſtrorum Romanorum Pontificum irritas,& friuolas eſſe decernimus,& auctoritate apoſtolica viribus penitus carere cenſemus. Datum Lateran. X V. Calend. Aprilis.

Super hoc etiam ſcriptum eſt conſulibus Reginen. vt poſſeſsionum prædictarum detentores ad reſtitutionem earum tradita ſibi poteſtate compellant.

ANTIOCHEN. PATRIARCHAE, QVIA APAMIEN. ELECTVM IN TRIpolitan. eccleſiam ſine licentia Domini pp. tranſtulit ipſum, à confirmatione Epiſcoporum à Domino pp. ſuſpenditur,quouſque ab eo aliud ſtatuatur.

CVM ex illo generali priuilegio, quod beato Petro, & per eum eccleſię Romanę Dominus noſter indulſit,canonica poſtmodũ manauerint inſtituta cõtinentia maiores eccleſiæ cauſas eſſe ad ſedẽ apoſtolicã perferendas:ac per hoc translationes epiſcoporũ, ſicut depoſitiones eorũ,& ſediũ mutationes ad ſummũ apoſtolicę ſedis Anriſtitẽ de iure pertineãt:nec ſuper his pręter eius aſſenſum,aliquid debeat atẽtari, miramur nõ modicũ, & mouemur quod tu prædeceſſoris tui exempla ſecutus,qui motu proprię volũtatis Mamiſtan. in Tharſen. dicitur tranſtuliſſe, La. quondã Apamien. electũ in Tripolitan. eccleſiam tranſtuliſti: nec tibi ſufficit dicti prædeceſſoris tui præſumptionẽ ſolummodo imitari,immo etiam in iniuriam noſtram ipſius tranſgreſſus exceſſum nouo quodam mutationis genere paruificaſti, maiorem & magnum quodammodo minoraſti epiſcopare Archiepiſcopum,immo potius deaichiepiſcopare præſumens,cum dictus prædeceſſor tuus dictum archiepiſcopum de Tharſen. eccleſia in eccleſiam tranſtulit ſimiliter dignitatis: licet enim dictus L. nondum fuiſſet in archiepiſcopum conſecratus, confirmationis tamen munus receperat, & Archiepiſcopalia quantum ei licuerat miniſtrarat,ſicut ipſius nobis relatione innotuit,qui ſe Valenien. epiſcopum, cum in noſtra eſſet præſentia conſtitutus,aſſeruit confirmaſſe. Ne igitur perpetrandi ſimilia cæteris audacia præbeatur,ſi tantus exceſſus relictus fuerit impunitus, te ab epiſcoporum cõfirmatione duximus ſuſpendendum,quouſque ſuper hoc aliud ſtatuamus, ſciturus, quòd hoc nos ab exauditione petitionis,quam pro venerabili noſtro archiepiſcopo Mamiſtan. porrexeras,reuocauit. In cæteris aũt quantum cum honeſtate potuimus,te curauimus exaudire. Datum Lateran. X V I. Calend. Aprilis. *Cap. 1. De tranſlatio ne Epiſcoporum.*

DICTO TRIPOLITAN. EPISCOPO, PER QVOD IN APAMIEN. ECCLEſia in Archiepiſcopum electus in Tripolitan. ſe fecit transferri, à pontificalis officij executione ſuſpenditur, quouſque à Domino papa aliud ſtatuatur.

CVM ex illo,& cętera, vt ſuprà vſq; ad verbũ illud, mouemur. Quòd cũ in Apamien. eccleſia in Archiepiſcop. fuiſſes electus, & cõfirmatione ſuſcepta quãtum tibi licuerat, archiepiſcopalia miniſtraſſes, ſicut ex tua nobis relatione innotuit, qui olim apud ſedem apoſtolicam cõſtitutus, venerabilem fratrẽ noſtrum Valenien. epiſcopũ te

confeſſus es confirmaſſe, in Tripolitan. te transferri feciſti, nouo quodam promotionis genere non promotus, ſed potius minoratus. Ne igitur perpetrandi ſimilia cæteris audacia præbeatur, ſi tantus exceſſus relictus fuerit impunitus, te ab executione pontificalis officij duximus ſuſpendendũ, donec ſuper hoc aliud ſtatuamus. Datum Lateran.

SVESSION. EPISCOPO DE CONCESSA SIBI LICENTIA RE- cipiendi ius patronatus cuiuſdam capellæ à P. præpoſito Compendien

IVSTIS petentium &c. vſque ad verbum illud, aſſenſu. Recipiendi appellatione remota ius patronatus à dilecto filio P. præpoſito Compedien. in capella, quam in Caſtro de nouo conſtruxit, ſicut illud ipſe tibi poteſt iuſte conferre, liberam tibi concedimus auctoritate apoſtolica facultatem. Nulli ergo &cæt. Datum Lateran. XIII. Calend. Aprilis.

EIDEM, VT CAPELLAM SIBI A PRAEPOSITO COMPENDIEN. COLLA- tam dedicare valeat, & de parochia diſponere cum licentia epiſcopi Atrebaten.

PROPOSITVM eſt nobis, quòd cum in Caſtro Compedien. vna tantum parochia fuerit ab antiquo, ea iam in tãtum excreuit, quòd in tres valet diuidi competenter, ex quarum qualibet plures etiam poſſunt viuere ſacerdotes. Propoſitum eſt inſuper nobis, quòd dilectus filius P. præpoſitus Compedien. capellam quãdam apud idem Caſtrum conſtruxit, proprijs redditibus, & ditauit, quam per te tãquam per dioceſanam epiſcopum petit ſolenniter dedicari: vnde fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus, vt liceat tibi ſine appellationis obſtaculo ſecundum Deum, & canonica inſtituta tam de parochia illa diſponere, quàm dedicare capellam, ſi à venerabili fratre noſtro Atrebaten. Epiſcopo, cui ſuper hoc ſcribimus, licentia fuerit tibi collata. Datum Lateran. VIII. Calend. Aprilis.

ATREBATEN. EPISCOPO, VT SI EI CONSTITERIT, QVOD parochia Caſtri Compedien. ad epiſcopum Sueßionen. pertineat, diſponendi de ipſa liberam ei tribuat facultatem.

EX parte venerabilis fratris noſtri Sueſsionen. epiſcopi Apoſtolicis eſt auribus intimatum, quòd, cum in Caſtro Cõpedien. &c. vt ſuprà vſque ad verbum illud, ſacerdotes. Verùm cum in eadem parochia vna ſola ſit conſtructa eccleſia, & in ea vnus ſolus presbyter inſtitutus, & ad eam non modica conueniat populi multitudo, contingit aliquando, quòd propter penuriam ſacerdotum plerunque parochiani defectum in ſpiritualibus non modicum patiuntur. Volentes igitur parochianis ipſis in hoc ſolicitudine paterna conſulere, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi parochiam ipſam ad dictum epiſcopum conſtiterit pertinere, diſponendi de ipſa ſecundum Deum, & canonica inſtituta liberam ei tribuas auctoritate apoſtolica, remoto appellationis & contradictionis obſtaculo, facultatem. Datum Lateran. VIII. Calend. Aprilis.

BVRDEGALEN. ARCHIEPISCOPO DE SENTENTIA LATA PRO CANO- nicis Lemouicen. per Dominum Cœl. & de ipſius reuocatione veritate cognita per eundem, & quod Dominus Innocen. præcipit executioni mandari, quod factum eſt per Dominum C.

CVM felicis recordationis C. pp. prædeceſſor noſter bonæ memoriæ P. Petragoricen. epiſcopo dederit in mandatis, vt ſi S. quondam epiſcopus, & canonici Lemouicen. dilectum filium noſtrum Guid. Marnoli presbyterum infra viginti dies poſt ſuſceptionem literarum ſuarum in canonicum, & fratrem nollent recipere, ipſe ſine appellationis obſtaculo id exequi nõ tardaret: eiſdem canonicis pręceptũ illius, & commonitione ipſius epiſcopi contemnentibus, termino viginti dierum

elapſo,

elapſo, cum dictus epiſcopus ad eccleſiam Lemouicen. mandatum præfati prædeceſſoris noſtri executurus accederet, quidam canonici Lemouicen, cum quibuſdam clericis, & aliorum canonicorum ſeruientibus, & laicorum multitudine iuxta portas ciuitatis ſuę, in illũ, & eius ſocios irruẽtes in quodam cœmiterio præfatum G. presbyterum, & quoſdam alios in facie ipſius epiſcopi nimis turpiter, & inhoneſte tractarũt, & duris verberibus affecerũt, & ablatis eis equitaturis, donec longe à ciuitate expulerant, ingenti clamore fuerunt ipſos cũ lapidibus inſecuti: & P. ſubd. vſq; ad effuſionem ſanguinis in capite percuſſerunt. Epiſcopus vero reuerſus ad propria, prædictũ G. presbyterũ de Lemouicen. canonica iuxta mandatũ apoſtolicum ſolenniter inueſtiuit, & idẽ prędeceſſor noſter inueſtituram ipſam ratam, & firmã habens, auctoritate curauit apoſtolica confirmare. Verum cum idem presbyter cum literis ab eodem prædeceſſore noſtro ſuper inueſtitura conceſsis ad propria remeaſſet, Aldouin. Bruſchare ipſius eccleſiæ canonicus contra ipſum à Capitulo deſtinatus, aduerſus eũ multa proponens, à præfato anteceſſore noſtro eccleſiam ipſam per indulgentiã ſedis apoſtolicæ ab ipſius impetitione obtinuit prorſus abſolui. Cæterum quoniã idem prædeceſſor noſter poſtmodum multorũ relatione cognouit, quòd ea, quæ contra præfatum presbyterum fuerant allegata, à veritate penitus diſcreparant, venerabili fratri noſtro Bituricen. archiepiſcopo ſub omni diſtrictione præcepit, vt non obſtante indulgentia illa, vel alia, ſi quam in ipſius presbyteri præiudiciũ impetratam eſſe cõſtaret, vniuerſos canonicos Lemouicen. eccleſię publice ſingulis feſtiuis diebus nunciaret, omni dilatione, excuſatione, cõtradictione, occaſiõe, & appellatione poſtpoſitis, tãdiu excõmunicationis, & eorũ eccleſiæ interdicti ſentẽtiæ ſubiacere, donec præfatũ presbyterũ ad canonicam eccleſiæ ſuæ, de qua eſt auctoritate apoſtolica per ſupradictum epiſcopum inueſtitus, admitterent, & permitterent illum eam in pace tenere: alioquin illos tam excommunicatos, quàm ab officijs, beneficijsq; ſuſpenſos, pœnam de contemptu debitam recepturos, ad ſedem apoſtolicam nullius contradictione, vel appellatione obſtante, tranſmittere nõ tardaret. Illos vero, qui in ſæpe dictũ presbyterum, & predicti epiſcopi ſocios manus temerarias iniecerunt, tamdiu anathemati ſubiacere, & omnium officiorũ, ac beneficiorũ, ſine appellationis diffugio, auctoritate ſuffultus apoſtolica extorres decerneret, donec eidẽ ępiſcopo, & eorum ſocijs, ab illis foret de illatis iniurijs plenarie ſatisfactum, & cum literis ipſius archiepiſcopi veritatẽ rei plenarie continentibus venirent ad ſedem apoſtolicam abſoluendi. Prædictus aũt archiepiſcopus eos officio, beneficioque ſuſpendit, & eccleſiam Lemouicen. ſuppoſuit interdicto, quam ſententiam ipſi canonici ſeruare penitus contempſerunt. Nos igitur quod ſuper hoc factũ eſt, ratum habentes, & firmum, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mãdamus, & diſtricte præcipimus, quatenus iuxta præſcriptam formam vltimam tranſmiſſam archiepiſcopo memorato, ſublato cuiuslibet cõtradictionis, & appellationis obſtaculo, in prædicto negocio procedere nõ omittas: procuratori præfati presbyteri eius nomine ſine cuiuslibet interpoſitione perſonæ ſtallum in choro, & in Capitulo locum aſsignans. Nullis literis obſtantibus dicto G. præſente, & reſpondere parato in harum præiudicium à ſede apoſtolica impetratis. Datum Laterani XVII. Calend. Aprilis.

HVBALDO PISANO ARCHIEPISCOPO, EIVSQVE SVCCESSORIBVS
canonice ſubſtituendis in perpetuum, de confirmatione Turitanen. Calaritan. & Arbonen. prouinciarum primatus.

SI ſua cuiq; iura illibata ſeruamus, & eos, qui in eccleſia Dei pro iniuncto ſibi officio, & deuotione ſyncera plus alijs elaborant, dignæ retributionis viciſsitudine diligentius, ac ſpecialius honoramus: quod noſtrum eſt iuxta commune debitum (ſicut debemus) exequimur, & apoſtolicæ ſedis honorem integre cuſtodimus. Proinde cum felicis memoriæ prædeceſſor noſter Innocentius papa de diſcordia, & guer-

guerra, quæ inter Piſan. & Ianuen. ciuitates extitit, multas hominum clades, & Chriſtianorum captiuitates innumeras perueniſſe conſiderans, vtriuſq; partis ſaluti tam ſpiritualiter, quàm temporaliter paterna ſolicitudine ſtuduerit prouidere, atq; pro bono pacis, & recompenſatione epiſcopatuum, quos vtriq; à prędeceſſoribus noſtris Romanis pontificibus eccleſiæ Piſanæ conceſſos, in inſula Corſicæ à prædeceſſore tuo bonę memoriæ archiepiſcopo Vberto accepit, in Galuren. iudicatu duos epiſcopatus Galtelin. videlicet, & Ciuitaten. & Populonien. epiſcopatum ſibi, eiusq; ſucceſſoribus, & per eos eccleſiæ Piſan. cōceſſerit, & metropolitico iure ſubiecerit. Nos, qui in ſedis apoſtolicæ adminiſtratione (licet indigni diſponente Domino) ſibi ſucceſsimus, eandem cōceſsionem, antceſſorū noſtrorū bonæ memoriæ Adriani, Alexandri, Clementis, & Cœleſtini papæ veſtigijs inhærentes, auctoritate apoſtolica confirmamus, & ratam manere cenſemus. Prædeceſſorum quoq; noſtrorum veſtigijs inhærentes, vobis primatus honorem Turritan. prouinciæ confirmamus. Ad maiorem etiam honoris cumulum Piſan. ciuitatis, vt Piſan. eccleſia, cum vniuerſo eiuſdem ciuitatis populo in fidelitate, atq; deuotione ſacroſanctę Romanæ eccleſię iugiter perſeueret, & in ipſa quotidie augumentetur, pro deuotione quoq;, & honeſtate tua frater Vbalde Piſan. archiepiſcope, perſonam tuam, & per te Piſan. eccleſiā ampliori munimine volumus decorari. Tibi ergo, tuiſq; ſucceſſoribus primatum ſuper Calaritan. & Arbonen. prouincias datum cōcedimus, & auctoritate ſedis apoſtolicæ confirmamus: ita quidem, vt eos ad concilium vocandi, exceſſus eorum corrigendi, & in doctrina apoſtolica confirmandi, atq; cætera omnia, quæ ad ius primatus pertinent, in eos exercendi habeatis liberam facultatem. Verūtamen ſupradictarū duarum prouinciarum archiepiſcopos ad concilium non vocabitis Piſas, ſine conſcientia Rom. pontificis. Super Turritan. vero prouinciam, dignitatem primatus, ſicut à prædeceſſoribus noſtris eccleſiæ Piſan. conceſſum eſt, habeatis: legationem quoq; Sardiniæ à prædeceſſore noſtro Papa Vrbano prædeceſſoribus tuis conceſſam, & felicis memoriæ Innocentij, & ſanctæ recordationis Eugenij, atq; Anaſtaſij, & Cœleſtini Romanorū pontificum priuilegijs in perpetuum roboratam, tibi, tuiſq; ſucceſſoribus præſentis ſcripti pagina confirmamus, & confirmationem ipſam ratam, & inconnulſam perpetuis temporibus decernimus permanere. Deniq; vt Piſan. ciuitas, quæ fauore cœleſtis numinis de inimicis Chriſtiani nominis victoriā frequenter obtinuit, & eorum vrbes plurimas ſubiugauit, amplius honoretur, equo albo cū nacho albo in proceſsionibus vtendi, & crucē, vexillum ſcilicet dominicū, per ſubiectas vobis prouincias portandi, & per ſpaciū illud Vulteran. epiſcopatus, quo de Piſan. epiſcopatu ad Populonen. tranſitur, tibi, tuiſq; ſucceſſoribus licentiam damus. Pallij quoq; vſum fraternitati tuæ cōcedimus, vt videlicet eo ſecundū conſuetudinā Piſan. eccleſiæ perfruaris, & in cōſecrationibus trium epiſcoporū in Corſica, Alerien. videlicet, Aiacen. & Sagonē. ac prædictorū duorū in Sardinia, & Populien. epiſcopi, quorū Metropolitanus exiſtis. Si qua igitur in futurū, &c.

VICENTIN. EPISCOPO, VT FEVDA, ET BENEFICIA INTERFECTOribus Vicentin. epiſcopi per ſententiam ſublata non reſtituantur eiſdem, nec alia conferantur.

Cap. ad aures de pœnis. AD aures apoſtolatus noſtri peruenit, quòd cū quidā parochiani tui auſu diabolico bonæ memoriæ I. quondam Vicentin. epiſcopum prædeceſſorem tuum nequiter peremiſſent, feuda, & beneficia, quæ à Vicentin. eccleſia obtinebant, ipſis per ſententiam fuerūt cū multa deliberatione ſublata. Quia igitur maiori etiā ſunt animaduerſione plectendi, nos bonæ memoriæ Cœleſtini prædeceſſoris noſtri veſtigijs inhærentes, tam tibi, quàm ſucceſſoribus tuis arctius inhibemus, ne alicui ex prædictis malefactoribus, aut eorum hæredibus prædicta beneficia reſtituantur vlterius, ſeu de nouo alia quælibet conferantur. Si quis autem (quod non credimus) cōtra hoc aliquid attentauerit, ipſum auctoritate apoſtolica decernimus officij, beneficijq; ſui dignitate carere. Quòd ſi aliquæ literæ aliquando ſuper

hoc apparuerint impetratę, quę totius facti non cõtineant veritatem, illas penitus vacuamus. Volumus etiam, vt præſens pagina ſub ſacriſtę eccleſię Vicentin. cuſtodia deponantur, & epiſcopo Vicentin. qui pro tempore fuerit, annis ſingulis oſtendatur. Nulli ergo, &c. Datum Laterani XII. cal. Aprilis.

ZAMOREN. EPISCOPO DE RELAXATIONE SENTENTIAE, *quam legatus eccleſiæ Rom. in ipſum, & eccleſiam tulerat Zamoren.*

PRAETER debitum officij paſtoralis, quod nos omnibus conſtituit debitores, perſonam tuam tanto amplius diligimus, & ſyncerius amplexamur, quanto amplius eſt præditus ſcientia literarum, & tam in canonico, quàm ciuili iure peritus. Hoc ſiquidem attendentes cum ad ſedem apoſtolicam, dum adhuc bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſor noſter viueret, acceſsiſſes, ab excommunicationis ſententia, quam dilectus filius noſter G. ſancti Angeli diacon. Card. in te, dum in partibus Hiſpaniæ legationis fungeretur officio, tulerat, te, & eccleſiam Zamoren. abſoluimus: & pœnam, ſi quam ex eo quòd celebraueras poſt interdict. & excommunicationis ſententiã, quam in te poſt appellationẽ interpoſitam eundem Cardinalem tuliſſe dicebas, merueras, tibi, & eccleſiæ tuæ de ſedis apoſtolicæ benignitate remiſimus: & cum plenitudine gratiæ noſtræ te ad propria duximus remittendum. Datum Laterani VII. Cal. Aprilis.

SANCTAE MARIAE, ET SANCTI PETRI DECANIS, ET VV. *Cancellario Laudunen. de cauſa cognitione, quæ inter Archidiac. Laudunen. & magiſtrum R. Balbum ſuper donatione eccleſiæ de Aſcheri.*

CVM acceſsiſſent ad apoſtolicæ ſedis præſentiam dilecti filij E. preſbyter, & T. clericus pro quæſtione, quæ vertebatur inter dilectos filios H. archidiaconum Laudunen. & magiſtrum R. Balbum ſuper donatione eccleſiæ de Aſcheri, eis dilectum filium noſtrum I. tituli ſancti Stephani in Cælio Monte presbyterum Card. conceſsimus auditorem: in cuius fuit præſentia ex parte præfati magiſtri R. & ſacerdotis ab eo præſentati taliter allegatum, quòd cum eccleſia prædicta vacaret, cuius donatio dictis R. canonico, & H. archidiacono Laudunen. pertinebat, archidiaconus eam cuidam puero, nondum vigeſimum annum attingenti, contulit, memorato magiſtro penitus reclamante. Cumq; idem magiſter archidiaconũ memoratum rogaſſet, vt in perſonam idoneam conuenirent, ipſe archidiaconus propoſitum mutare nolente, eccleſiam eandem prælibato E. presbytero cõtulit, qui in ea poſſet perſonaliter deſeruire: & ne ſuper hoc in præiudiciũ ſuum aliquid fieret, ad ſedẽ apoſtolicã appellauit. E contra pro parte aduerſa nuncius reſpondebat, quòd præfatus archidiaconus præfatam eccleſiam in ſuo archidiaconatu poſitam, tanquam ipſius loci archidiaconus, & patronus, cuidam ſubdiacono literatura, & moribus commendando, conceſsit: & ferè ſuper eccleſia ipſa quantum eſt in narratione negocij, vna erat partis allegatio vtriuſq;. Cum igitur iuxta ſacrorum canonum inſtituta illi ſint in domo domini præferendi, qui maioribus ſtudijs, & meritis adiuuantur, nec infra ætatem legitimã conſtitutis animarum cura tribui debeat, vel committi, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, ſi legitime vobis conſtiterit ius patronatus eiuſdem eccleſiæ ad illos duos communiter pertinere, ac præfatum Archidiac. (reclamante iam dicto magiſtro R.) eccleſiam memoratam illi, qui nondum ætatis ſuæ annum vigeſimum attigiſſe proponitur, contuliſſe, vos eius penitus ordinatione caſſata ſæpe nominatam eccleſiam, non obſtante contradictione vel appellatione cuiuslibet, memorato E. ſacerdoti, de quo nobis à multis laudabile teſtimonium perhibetur: ſi idoneus eſt auctoritate apoſtolica aſsignetis, & faciatis ipſum eandem pacifice poſsidere, ducentes in ſtatum priſtinum quicquid poſt appellationem ad ſedem apoſtolicam legittime interpoſitam temere noueritis attentatam: nullis obſtantibus literis, Si quæ apparuerint à ſede apoſtolica præter aſſenſum partium impetratæ. Datum Lateran. ix. Cal. Aprilis.

LVCEN. EPISCOPO ABBATI DE MELON. ET PETRO IOHANNI ARchidiacon. Aſtoricen. ſuper cauſa cognitione, qua inter Aurien. epiſcopum, & abbatem Cellæ noua vertitur, quem dicebat ſibi lege diœceſana ſubiectum.

CVM dilecti filij F. Aurien. decanus nuncius venerabilis fratris noſtri Aurien. epiſcopi, & magiſter Robertus monachus Cællæ nouæ, & abbatis ſui nuncius ad ſedem apoſtolicam acceſsiſſent, nos eis dilectum filium P. ſanctæ Mariæ in via lata diacon. Card. conceſsimus auditorē: coram quo fuit ex epiſcopi parte propoſitum, quòd cum idem epiſcopus abbatem ſibi lege diœceſana ſubiectum vocaſſet ad ſynodum, ipſe non ſolum non acceſsit ad ipſum, immo etiam ſancti Petri, & ſanctæ Columbæ Prioribus, & Archipresbytero Cauci in Aurien. diœceſi conſtitutis prohibuit, ne ad ipſius epiſcopi ſynodum accedere attentarent, licet etiam vocarentur. Cumq; dictus epiſcopus, vt ſaltem humiliter Abbatem ad bonū obedientiæ reuocaret, & vinceret in bono malum, ipſi mandaſſet, vt eum ad ſtatutum terminum in Monaſterio expectaret, licet epiſcopus illuc, iuxta quod promiſerat, acceſsiſſet, abbatem non reperit, & portas monaſterij clauſas inuenit, nec ad monachos ei aditus eſt conceſſus: propter quod Abbatem ſuſpendit, & monaſterium interdixit. Verum cum nec propter hoc Abbas ipſe à ſuo contumaciæ propoſito reſiliret, nec latas in ſe, ac monaſterium ſententias obſeruaret, in eum excommunicationis ſententiam promulgauit, quam dictus epiſcopi nuntius à nobis petijt confirmari. Cæterum nuntius partis aduerſæ petitionem eius non eſſe admittendam propoſuit: quia licet Monaſterium ipſum infra metas Aurien. diœceſis ſit constructū, liberum tamē ſemper extitit, & ab omni iuriſdictione, ac iugo Aurien. eccleſiæ à tempore ſuæ fundationis exemptum. Præterea ſi epiſcopus aliquam in eo (quod verum nō erat) iuriſdictionem haberet, quia tamen abbas ab omni grauamine prius ad ſedem apoſtolicam appellarat, ſentētiam in eum, & monaſterium poſtmodum latam, nullam idem nuntius obtinere aſſeruit firmitatem. Conqueſtus eſt etiam idem nuntius ex parte Capituli Cellæ nouæ, quòd dictus epiſcopus abbatē eorum adeo circumuenit, quod contra immunitatem ipſius eccleſiæ ipſis neſcientibus ei obedientiam repromiſit. Nos igitur ſuper prædictis per memoratū Cardinalem inſtructi, quia cauſa ipſa in noſtra non poterat præſentia terminari, vtpote eum nuntius Monaſterij ſuper procuratione, vel rati habitatione literas non haberet, eam veſtro duximus examini committendam: diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus ſi vobis conſtiterit Abbatem ipſum ad ſedem Apoſtolicam ſuper hoc ante quàm epiſcopus in eum ſuſpenſionis, vel excommunicationis, & in Monaſterium interdicti ſententias tulerit, legitime appellaſſe, vel Monaſterium eſſe à iuriſdictione ipſius Aurien. exemptum, eo non obſtante, quod Abbas ab epiſcopo (ſicut dicitur) circumuentus, præter fratrum ſuorum aſſenſum ei obedientiam repromiſit, cum fraus & dolus ei patrocinari non debeant, ſententias illas iudicetis appellatione remota penitùs non tenere: alioquin faciatis eas per cenſuram eccleſiaſticam inuiolabiliter vſque ad ſatisfactionem congruam obſeruari. Quod ſi forſan abbas ipſe in exemptionis probatione defecerit, nec legitima ſe poterit præſcriptione tueri, licet probet ſe ante prædictas ſententias appellaſſe, nihilominus tamen monaſterium ipſum Aurien. iudicetis eccleſiæ ſubiacere, in cuius diœceſi eſt fundatum. Similiter, eo in appellationis probatione deficiente, ſi nobis de exemptione, vel legitima præſcriptione cōſtiterit, tam Abbatem, quàm Monaſterium ab eiuſdem epiſcopi, & eccleſiæ ipſius ſuper hoc impetitione penitus abſoluatis, & faciatis quod decreueritis per cenſuram eccleſiaſticam inuiolabiliter obſeruari, in mandato apoſtolico ſine appellationis obſtaculo procedentes. Quod ſi omnes &cæt.

Datum Lateran. VII. Calend. Aprilis.

SENONEN.

SENONEN. ARCHIEPISCOPO DE IRRITATIONE CVIVSDAM *indulgentia, quam epiſcopus Carnoten. à Domino Cæleſtino in ipſius Archiepiſcopi præiudicium impetrarat.*

QVANTO excellentius perſonam tuam ſpeciali prærogatiua meritorum, & ſacrarum ſcripturarum intelligentia diuina bonitas illuſtrauit, tanto efficacius in his, quæ honeſtatem, ſeu æquitatem continent tibi fauorem apoſtolicum volumus impertiri, & te in iuſtis petitionibus exaudire. Ex continentia ſiquidem literarum tuarum, quas audita promotione noſtra per nuntium tuū nobis dirigere feſtinaſti, apoſtolatui noſtro patēter innotuit, quòd venerabilis frater noſter Carnoten. epiſcopus quadam indulgentia, quaſi à ſede apoſtolica impetrata, quā de conſcientia bonæ memoriæ C. prædeceſſoris noſtri vix credimus emanaſſe, contra te vti præſumit: per quam tibi ſubtrahitur iuriſdictio abſoluendi eos, qui ab ipſo ſunt excommunicationis vinculo innodati: niſi prius ſub examine dilectorum filiorum N. Columben. & N. ſancti Germani de pratis abbatum diſcuſſum fuerit, vtrum ipſi excommunicati de iure ſint abſoluendi: propter quod honori tuo, & dignitati eccleſiæ tuæ non modicum præiudicium generatur. Volentes igitur tuis, & eccleſiæ tuæ grauaminibus (prout conuenit) obuiare, præfatam indulgentiam penitus irritantes, nullas vires habere decreuimus, quominus in hocius metropolicum valeas exercere: dantes prædictis Abbatibus firmiter in mandatis, vt auctoritate illius indulgentiæ, vel aliquarum literarum ſuper hoc directarum ad eos procedere de cætero non præſumant. Datum Lateran. nono Calend. Aprilis.

ELECTO, DECAN. ET MAGISTRO NICOLAO DE LEVENNES *Canon. Cameracen vt in literis tranſmiſſis eiſdem de cauſa cognitione, quæ inter Præmonſtraten. & Prumien. eccleſias vertitur ſuper poſſeſsionibus de Hanapia, ſubſequens clauſula præcedenti clauſulæ præponatur.*

CAVSAM, quæ inter Præmonſtraten. & Prumien. eccleſias ſuper poſſeſsionibus de Hanapia vertitur, diſcretioni veſtræ commiſiſſe meminimus fine canonico terminandam. Sed quia in literis illis animaduertimus fuiſſe inſertum: quòd ſi alterutra partium legitime citata præſentiam veſtram adire, vel iudicio parere contemneret, vos nihilominus præſentis partis probationes recipere, & quantum de iure poſſetis in cauſæ cognitione, ac deciſione procedere minime tardaretis. Nos volentes vt clauſula illa, quantum de iure poteritis, quæ antequam de probationum receptione mentio fieret, fuerat inſerenda, clauſulam illam de probatione receptionum præcedat, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ipſam intelligentes ibidem in eadem cauſa iuxta tenorem literarum illarum procedere nō tardetis: attente prouiſo, vt ſi literarum auctoritate priorum in eodem negocio legitime eſt proceſſum, firmum, & ſtabile perſeueret. Alioquin, ſi occaſione clauſulæ memoratæ aliquid cōſtiterit in alterutrius partis præiudicium attentatum, id viribus decernimus cariturum: volētes nihilominus, & mādantes, vt in deciſione ipſius negocij (ſicut præmiſſum eſt) tam ſuper principali quàm ſuper incidentibus quæſtionibus, appellatione remota canonice procedatur. Nullis obſtantibus literis præter aſſenſum partiū à ſede apoſtolica impetratis. Quodſi oēs, &c. Datum Lateran. XIII. Calend. Aprilis.

ARMACHANO ARCHIEPISC. QVOD MVLIERI POST PARTVM *acturæ gratias non eſt eccleſiæ aditus denegandus.*

VOLENS fraternitas tua per reſponſionem apoſtolicam edoceri, humiliter à nobis expetijt, vtrum mulieres ſtatim poſt partum debeant eccleſias ingredi, vel ab earum ingreſſu per dies aliquot abſtinere. Licet autem ſecundum legem Moſaicam certi dies determinati fuiſſent, quibus mulieres poſt partum à templi ceſſarēt ingreſſu: quia *Cap. 1. De purificatione poſt partum.*

D

ſu: quia tamen lex per Moſem data eſt, gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt: nos ſanctorum Patrum veſtigijs inhærentes taliter tibi duximus reſpondendum, quòd poſtquam vmbra legis euanuit, & illuxit veritas euãgelij, ſi mulieres poſt prolem emiſſam acturæ gratias intrare voluerint, nulla proinde peccati mole grauantur, nec eccleſiarum aditus eſt eis aliquatenus denegandus, ne pœnam illis in culpam conuertere videamur. Si tamen ex veneratione voluerint aliquandiu abſtinere, deuotionem eorum non credimus improbandam. Datum Laterani.

AVERSAN. EPISCOPO. VT QVICQVID IN ECCLESIA, VEL dioceſi Auerſan. in promiſsionibus. vel conceſsionibus præbendarum, & beneficiorum factum eſt per potentiam laicalem, caſſetur.

FRATRIBVS, & Coëpiſcopis noſtris in his, quę rationabiliter & honeſtè requirunt, apoſtolicum libenter impertimur aſſenſum, & commiſſarum eis eccleſiarum neceſsitatibus vtiliter prouidemus. Ea propter venerabilis in Chriſto frater tuis precibus annuentes, ac ſequentes Canonũ inſtituta, quicquid in eccleſia, vel dioceſi Auerſan. in promiſsionibus, vel conceſsionibus præbendarum, & beneficiorum per laicalem impreſsionem factum fuit, præſentium auctoritate caſſamus, & nullam obtinere decernimus firmitatem. Nulli ergo, &c.

ABBATI LVCAE, MAGISTRO GERARDO, G. ARCHIPRESB. SANCTI SEuerini procuratoribus eccleſiæ Salernitan. abbati Barch. Capreaquen eccleſia præceptori, vt quicquid in eccleſia, vel dioceſi Salern. archiepiſcopo N. in vinculis detento in conceſsionibus præbendarum, beneficiorum, eccleſiarum attentatum eſt per potentiam laicalem, caſſetur.

INCVMBIT nobis ex officij debito paſtoralis, vt quæ in eccleſiaſticæ libertatis præiudicium attentantur, infringere debeamus, & in ſtatum debitum reuocare. Ea propter venerabilis fratris noſtri N. Salernitan. Archiepiſcopi conſulentes honori, quicquid in eccleſia, vel dioceſi Salernitana in conceſsionibus præbendarum, beneficiorum, eccleſiarum, & alijs eccleſiaſticis per Ioannem principem, & magiſtrum Gerardum, qui memorato archiepiſcopo detento in vinculis locũ eius inuadere per laicalem potentiam attentarũt, occaſione intruſionis factum eſt, vel ſtatutum, præſentiũ auctoritate caſſamus, & carere decernimus robore firmitatis. Datum Lateran.

ABBATI, ET MONACHIS DE GALDO, VT LICEAT EIS MOnaſterium, & habitationem circumpoſitam ad tutiora loca transferre.

QVAE pro religioſorum locorum neceſsitate petuntur à nobis, animo gratanti concedimus, & honeſta petentium deſiderijs fauorem apoſtolicũ gratius impertimur. Quia igitur in medio prauæ, ac peruerſę nationis poſiti, graues à vicinis veſtris moleſtias, & grauamina non modica ſuſtinetis: ac volentes eorum nequitiam fugiendo vitare, licentiã poſtulaſtis à nobis ad loca tutiora monaſterium, & habitationem circumpoſitam transferendi, veſtris precibus inclinati liberam vobis ſuper hoc concedimus auctoritate apoſtolica facultatem, vt in maiori quiete monaſticæ profeſsionis officium exequi valeatis. Nulli ergo &c. Datum Lateran.

PICTAVEN. EPISCOPO SVPER CORRECTIONE MONAſterij tam in capite, quàm in membris.

LICET eccleſiarum omniũ cura nobis immineat generaliter, ad illos tamen ſpecialius nos conuenit aciem noſtræ conſiderationis extendere, in quibus ab antiquo diſciplina conſtituta dignoſcitur ordinis regularis,

laris,& per aliquorum inſufficientiam à religionis obſeruantia ptoponuntnr, quod non conuenit declinaſſe. Dilectus ſiquidem filius magiſter B. Prior de Azaico pro ſe,& quibuſdam alijs monachis ſancti Maxentij in audientia noſtra propoſuit,quòd cum olim in eodem monaſterio multa inordinata exiſterent, per bonæ memoriæ Vu. Pictauen. epſcopum, & dilectum filium N. tunc eleemoſynarium Cellen. nunc abbatem Aureæ Vall. iudices à ſede apoſtolica delegatos,fuerunt quædam pro reformatione ipſius monaſterij conſtituta,quæ ſedilectus filius N. abbas ipſius monaſterij obſeruaturum præſtita fide promiſit:ſed poſtmodum non(ſicut promiſerat)obſeruauit, immo(quod deterius eſt) quoſdam monachorum iuramento, quoſdam etiam fide ſibi aſtrinxit, vt in nulla cauſa aduerſantes eidem ſuæ in omnibus pareant volũtati. Præterea Prioratus, & obedientias,quibus præeſſe monachi conſueuerant, ſibi retinet, & appropriat, redditus eorum in vſus proprios expendendo, & cum in ijs, & multis alijs (prout dicitur) modum religionis excedat,religioſum ſtatum ipſius monaſterij minuit,& immutat. Adiecit etiã,quòd idem abbas pluries monachis de ſæculari poteſtate minas incutiens, & terrores præpoſuit coram eis, quòd Prioratibus monaſterij faceret per ſæcularem potentiam violentiam irrogari. Poſtmodum vero Prioratus de Azaico, qui cõuentui in pane quotidiano deſeruit, fuit à laicis occupatus, quod prædicti monachi ex abbatis voluntate aſſerũt cõtigiſſe. Verum dilectus filius magiſter Vu. de mercato ſcriptor noſter, procurator eiuſdem abbatis non eſſe vera,quæ de iam dicto abbate dicebantur,omnimodis aſſerebat,ac prædictũ magiſtrũ B. Priorem de Azaico abſq; abbatis licentia ad ſedem apoſt. acceſsiſſe. Quia vero ſuper præmiſsis nõ potuimus elicere veritatem, cauſam ipſam de vtriuique partis aſſenſu veſtro duximus examini committendam: per apoſt. vobis ſcripta præcipiendo mãdantes,quatenus ad monaſterium ipſum pariter accedentes,inquiratis ab vniuerſis, & ſingulis monachis, & alijs etiam,quos videritis expedire,de præmiſsis diligentius veritatẽ,& ſolum Deum habentes præ oculis,quæ tam in capite,quàm in membris inueneritis corrigenda,auctoritate apoſt. appellatione poſtpoſita corrigatis,& ſtatum ipſius monaſterij in melius,auctore Domino, refotmetis: vt & ſolicitudo veſtra appareat commendanda,& idem monaſterium regularibus proficiat inſtitutis: præſato abbati diſtrictius inhibentes, ne per laicalem potentiam monachos ſuos, vel Prioratus monaſterij lædere qualibet temeritate præſumat, vel eis per ſe, quominus monaſterij iuſtitiam proſequantur,moleſtias irrogare. Volumus enim firmiter,& mandamus, vt quæ in eodem monaſterio ſecundum Deum corrigẽda,vel ſtatuẽda duxeritis, faciatis auctoritate noſtra, ſublato cõtradictionis, vel appellationis obſtaculo, per cẽſuram eccleſiaſticã inuiolabiliter obſeruari. Ad hæc volentes indemnitati prædicti magiſtri B. qui negocijs monaſterij ſui accepta licentia à Cap. ad ſedem noſcitur apoſt. laboraſſe (ſicut conuenit) præcaueri,præſentium vobis auctoritate mãdamus, quatenus ſi quid ſuper Prioratu ſuo de Azaico,poſtquam iter arripuit, inueneritis immutatum, auctoritate noſtra ceſſante appellatione in ſtatum debitum reducatis. Si vero nobis de illicita iuramentorum præſtatione conſtiterit,ea denuncietis auctoritate apoſt. nõ tenere. Teſtes autem &c. vſque ad verbũ cogatis. Nullis literis obſtan. præter aſſenſum partium &c. Quòd ſi omnes tu frater epiſcope &c. Datum Lateran. pridie nonas Aprilis.

LAVDEN. EPISCOPO, VT LITERAS CASSATIONIS SVPER *electione Canon. in eccleſia Nouarien. quas Iac. iudex furtiue ſurripuit, in iudicio non recipiat, vel earum auctoritate procedat.*

CVM Iacobus iudex Nouarien. apud ſedem apoſt. cõſtitutus id obtinuiſſet à nobis,quod à bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſore noſtro nunquam meruerat obtinere,ſcilicet quòd cauſa ipſius ſub certa forma tuo committeretur examini, fine debito terminandi, receptis lireris ſuper cauſa ipſa ad dilectum filium Ioannem notariũ, & ſubdiaconũ noſtrum acceſsit,& literas caſſationis ſuper electione canonico-

rum in eccl. Nouarien. facta ſibi petijt tranſcribendas concedi. Poſtmodum vero ipſis literis eidem notario noſtro contra promiſsionem ſuam minime reſtituris ſine licentia noſtra, qui ei nec fuimus in aliquo, nec eſſe volumus onerosi, & dicti notarij conſcientia minus honeſte receſsit. Ne igitur dicto notario noſtro, immo nobis in ipſo impune ſe gaudeat illuſiſſe, fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus prædictæ caſſationis literas nec recipias in iudicio, nec in aliquo ſine ſpeciali mandato noſtro ipſarum auctoritate procedas. Datum Laterani.

TRECEN. EPISCOPO, QVOD LICEAT EI VOTVM *redimere per alium religioſum.*

Cap Magnæ: de voto & voti redemptione.

MAGNAE deuotionis indicium, & ſyncerę in Chriſto tuæ fidei eſſe credimus argumenrum, quem vt nouiſsima tua Domino cōſecrares, nec ſenecturis iam imminētis incommoda, nec diſcrimina viæ, nec dubia fides, & conſtans inconſtantia pelagi terruerunt, quin pro ſalute animæ tuæ, ac libertate Trecen. eccl. & deuotione terræ Natiuitatis Domini Hieroſolymitan. prouincia diſponeres viſitare. Cū enim Trecen. eccleſia (ſicut ex tua relationę didicimus) cōtra eccle. libertatem indebitis grauaretur anguſtijs, & pręſſuris, nec per alium, quàm per N. quondā campaniæ Comiten, tum in vltramarinis partibus conſtitutum afflictionibus eiuſdem eccle. poſſe crederes de facili ſubueniri, cōfiſus de liberalitate ipſius, quem ſi ad eum accederes tibi ſuper neceſsitatibus eccle. tuæ credebas humiliter prouiſurum, præter conſilium charorum tuorum ad ipſum propoſuiſti accedere, ac in ſignum peregrinationis, & deuotionem terræ orientalis crucē Domini aſſumpſiſti. Licet autem vt non vacuus in conſpectu Domini appareres, ſed aliquos tecum manipulos in aream Domini cum exultarione deferens, ſermonem ad populum feceris, vt aliqui tecum aſſumpto crucis ſignaculo ſubirent itineris grauitatem: vix vnus inter omnes apparuit, qui verbū ruum reciperet, & impleret: tu vero vt laudabile propoſitū fine clauderes meliori, viam aggreſſus cum Placentiā perueniſſes, ſuper morte ipſius Comitis triſtes recepiſti rumores: propter familiam tamen diſsimulato mœrore progreſſus in Thuſciam quoſdam familiares tuos obuios habuiſti, qui te volebant inuitū etiam ab itinere reuocare, aſſerentes iter tuū nec tibi, nec vltramarinis partibus expedire, cū Gallicanis omnibus exinde redeuntibus terra illa defenſanda, in Teutonicorum manibus remanſiſſet. Quāuis aūt ſuper morte ipſius Comitis immenſam triſtitiam concepiſſes, & præcipuam intentionē tuam eſſe conſpiceres iam fruſtratam, noluiſti tamen ſine conſilio apoſtolicæ ſedis, quæ diſponēte Domino cunctorū fidelium mater eſt, & magiſtra, ad propria remeare. Ingreſſus igitur poſtmodū vrbē, & in noſtra præſentia conſtitutus intentionis tuæ propoſitū, ac ſtatum Trecen. eccleſiæ nobis humiliter expreſsiſti, noſtrum, & fratrum noſtrorū conſiliū cum deuotione requirens. Venerabilis etiam frater noſter Senonen. archiepiſcopus Metropolitan. tuus ſtatum Trecen. eccleſiæ, ac diſpendiū, quod ex abſentia tua incurrere poterat, ſemel, & iterū nobis per ſuas literas intimauit: propter quod diſpoſuimus deliberare cum fratribus, an cum eadē Trecen. eccleſia misericordiam faceremus, te ad gerendam ipſius ſolicirudinem remittentes, an (ſicut tenebaris) ex voto te iter arreptū perficere pateremur, & vtrum horum tam ſaluti tuæ, quàm terræ orientali potius expediret. Et quidem tria præcipuè duximus in hoc negocio attendenda: quid liceat, quid deceat, quid expediat: quid liceat ſecundum æquitatē, quid deceat ſecūdum honeſtatē, quid expediat ſecundū vtilitatem. Sane non videbatur contra votū, & tam laudabile propoſitū licitū vt venires, cū vox clamet prophetica: Vouete, & reddite domino Deo veſtro, vt primū ad conſilium, ſecundū vero ad imperium referatur. & in euangelio: Reddite quæ ſunt Dei, Deo. Votum enim iſtud non eſt dubium eſſe Dei, cui te obligaueras in vouendo, ſed nec decere quo modolibet videbatur, cum ſit ſcriprum in euāgelio: Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro aptus eſt regno Dei. & in Geneſi. Vxor Loth, quæ retro reſpexit, in ſalis ſtatuam legatur fuiſſe

fuiſſe conuerſa. & in Actibus Apoſtolorum: Anania, & Saphira, qui abierunt rettorſum ſancto ſpiritui mentientes à conſpectu apoſtolorum principis mortui ſcribantur ſucceſsiue delati. Præterea non videbatur aliquatenus expedire, cum ex abſolutione tua, ſi fieret ſcandalum poſſet laicorum mentibus generari, dicentium: Vbi eſt Deus clericorum? Et hoc exemplo credentium ſe ad voti obſeruantiam non teneri, quòd viderent per eccleſiarum rectores apoſt. ſedis auctoritate deponi, per quod graue diſpendium terræ orientali contingeret, peruenire. Quod enim agitur à prælatis, facile trahitur à ſubditis ad exemplum: iuxta quod Dominus inquit ad Moyſem in Leuitico: Si ſacerdos, qui eſt vnctus peccauerit, facit delinquere populos. Verum ætatis iam in te ſeneſcentis defectus, & canicies, quæ vix labores, & dolores ſuos tolerare poterit etiam in quiete, in contrariũ allegabant, & eccleſiæ Trecen. ſuſpiria, cui vinculo paſtoralis ſolicitudinis alligatus, ſine ipſius aſſenſu votum peregrinationis emittere forſitan non debueras, & dicti Metropolitan. tui, qui nos, vt Trecen. eccleſiæ miſereremur, ſolicite inuitabat, & inſtantia nos in partem contrariam non modicum inducebant. Ipſum etiam quod ex ſui forma ſanctum, & honeſtum votum erat ex perſona vouentis minus licitum videbatur: quæ licet pennas habeat, quibus ſatagat aduolare, ita tamen aſtrictæ ſunt nexibus præſidentis, vt liberum non habeat abſque ipſius permiſsione volatum. Cum enim iuxta ſacrorum canonum inſtituta, clericus abſque epiſcopi ſui licẽtia peregrinari non debeat, & epiſcopus non minus, immo potius ſedi apoſtolicæ ſit aſtrictus, videri poterat, quod abſque eius generali vel ſpeciali licentia votum peregrinationis, quo te tamdiu abſentares, emittere non deberes. Minus etiam votum ipſum terræ orientali videbatur expediens, quæ plus pugnatorum ſubſidium, quàm clericorum, quos & officium, & diſſuetudo reddit imbelles, miniſterium in inſtantis articuli neceſsitate requirit. Quamuis enim orationibus tuis, & aliorum terra illa vehementer indigeat, quia tamen iam impletum eſt verbum Dei dicentis: Veniet hora, & nunc eſt, quando neque in monte hoc, neque in Hieroſolymis adorabitis patrem. & infrà: Spiritus eſt Deus, & eos, qui adorant eum in ſpiritu, & veritate oportet adorare. Videri poterat quòd non minus in eccleſia tua, quàm in terra orientali proficiẽtes pijs orationibus apud Deum in his, quæ pro liberatione ipſius iuſte, ac humiliter poſtulatis. Et vtinam cum Moyſe poſſes in montem aſcendere, vt te manibus extenſis, orante Ioſue pugnas in ſolitudine Amalechitas in ore gladij ſuperaret. Credebatur etiam, quòd terræ orientali magis accederet, ſi quod in tuis, & tuorum clericorum procurationibus fueras impenſurus, ſecundum alicuius religioſi arbitriũ transferetur in ſubſidium bellatorum. Cum igitur in lege veteri, in qua non minus præceptum Domini obligabat, quàm votum hodie obligat in eccleſia, primogenita, quæ Domino mandabantur offerri: quædam redderentur Domino, vt primogenita leuitarum: quædam redimerentur, vt aliarum tribuum: quædam commutarentur in aliud, ſicut primogenitum aſini, quod oue commutabatur. Ex hoc attendentes, quòd votum etiam commutari poſsit in opus aliud pietatis, præſertim cum bonæ memoriæ A. Papa prædeceſſor noſter votum peregrinationis etiam redimi poſſe, vel in aliud commutari reſponderit requiſitus: non curantes quid os iniqua loquentium loquatur, dum tamen non recedamus à tramite veritatis, cum ſecundum apoſtolum, gloria noſtra ſit teſtimonium conſcientiæ noſtræ, & ſcandalum non curantes, præſertim quia non in tenebris, ſed in luce procedimus: de illius auctoritate ſecuri: qui cum audiſſet à diſcipulis, nónne ſcis, quia Phariſæi audito hoc verbo ſcandalizati ſunt? reſpondit: Sinite illos, cæci ſunt duces cæcorum. & iuxta apoſtolum: Si hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem: Tibi pro te, & ſex famulis tuis de communi fratrum noſtrorum, & tam archiepiſcoporum, quàm epiſcoporum, & aliorum prudentium conſilio, quos per Dei miſericordiam multos nobiſcum præſentes habuimus, licentiam concedimus, votum peregrinationis taliter commutare, vt omnes expenſas, quas fueras in eundo, morando, & redeundo facturus, alicui religioſo committas in neceſſa-

rios vſus terræ illius ſine diminutione qualibet transferendas. Sic enim & orientali prouinciæ, quæ plus tuis, quàm te in articulo neceſsitatis inſtantis indiget tua ſubuentione proficies, & Trecen. eccleſiæ tua præſentia, & regimine vtilius prouidebis: ac per hoc animæ tuæ ſalubrius conſuletur: laborem etiam laboribus recompēſes, ſolicitius inſtando vigilijs, deuotius vacans orationibus, & ieiunijs fortius te exercens, ac ſuper grege tuo vigilans ſolicitudine paſtorali. Ad hanc autem indulgentiam tibi de benignitate ſedis apoſtolicæ faciendam, id etiam ſpecialiter nos induxit, quòd iter tuum iam non videbatur vltramarinæ prouinciæ fructuoſum, à qua ferè omnes Gallici remearāt. Et cum pro ſalute animæ tuæ, ac libertate Trecen. eccleſiæ prædictum Comitem aſſequēda præcipue votum peregrinationis emiſeris, eo ſublato de medio, quia ceſſauerunt cauſæ, facilius ceſſare potuit & effectus. Nulli ergo &cæt. Datum Laterani Idibus Martij.

LECCLIEN. EPISCOPO, ABBATI DE BRON. ET PRAEPOSITO Traiecten, vt inquirant contra Archiepiſcopum Treuirenſem, ſuper obiectis criminibus. & ſi culpabilis erit, ſuſpendant.

CVM irrepræhenſibilem deceat eſſe pontificem, & is, cui animarum cura committitur, tanquam lucerna ſuper candelàbrum doctrina, & exēplo omnibus debeat elucere, quoties ad apoſtolatus noſtri notitiam de fratribus, & coëpiſcopis noſtris aliqua perferūtur, quæ modeſtiam non ſapiant paſtoralem, & famam boni nominis labefaciant quomodolibet, vel denigrent, dolemus admodum, & turbamur, & ad ea diligentius indaganda, & animaduerſione debita corrigenda, apoſtolicæ ſolicitudinis intendimus apponere medicinam. Sanè cum de venerabili fratre noſtro Treueren. archiepiſcopo dilectus filius maior Treueren Decanus ad apoſtolicam accedens præſentiam, multa quæ à maturitate noſcuntur pontificalis officij aliena, felicis recordationis C. Papæ prædeceſſori noſtro, & alijs fratribus ſuggeſsiſſet, licet per eundem prædeceſſorem noſtrum ipſe archiepiſcopus vocatus fuerit, & citatus, vt ad Romanam eccleſiam de obiectis accederet reſpōſurus, venire tamen diſtulit, & neglexit, nec ſufficientes curauit dirigere reſponſales: cum etiam ipſe archiepiſcopus prædictum decanum ad Romanam eccleſiam appellauerit, & ab eo fuerit appellatus, & ab vtroque appellationis proſequendæ terminus conſtitutus. Quia vero ſæpe dictus decanus in expectando apud nos morā feciſſe dignoſcitur longiorē, & pro ſua, & eccleſia Treueren. cōſequenda diutius iuſtitia laboraſſe, ne videremur clauſis oculis præterire, & ſic de noſtri poſſemus executione officij repræhendi, ſi ſuper his, quæ contra prædictum archiepiſcopum opponebantur, non faceremus inquirere ſolicitius veritatem, & eum de contemptu, quem apud ſedem apoſtolicam habere dignoſcitur, non curaremus animaduerſione debita caſtigare, inquiſitionem ipſius negocij veſtræ duximus experientiæ committendam: diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus conuocatis ad præſentiam veſtram partibus, & auditis quæ contra prædictum archiepiſcopum præfatus decanus proponere voluerit, & probare vtriuſque partis probationes, & allegationes veſtro ſigillo ſignatas noſtro apoſtolatui tranſmittatis, præfigentes vtrique parti terminum competentē, quo omni dilatione, & excuſatione poſtpoſita, noſtro ſe curent conſpectui præſentare. Si vero ſupra memoratus archiepiſcopus in termino eià vobis præfixo ad præſentiam noſtram perſonaliter accedere non curauerit, vos eum ex tunc auctoritate noſtra denuncietis publice, ſublato appellationis obſtaculo, officio, beneficioq́; ſuſpenſum, & faciatis latam in eum ſuſpenſionis ſententiam, per cenſuram eccleſiaſticam inuiolabiliter obſeruari. Si autem inter cætera, quæ iam dictus decanus contra archiepiſcopum propoſuerit, memoratum legitime probauerit, quod ipſum, & E. ſocium poſtquam iter arripuerunt, ad ſedem apoſtolicam veniendi iam dictus archiepiſcopus expoliauerit, vel fecerit ſpoliari, vos taliter ablata ipſi decano, & ſocio ſuo omni poſtpoſita

faciatis

faciatis dilatione reſtitui, & ipſum archiepiſcopum ab officio pontificali ſuſpenſum ad noſtram præſentiam dirigatis. Nullis literis obſtantibus harum mentione non habita, &cæt. Quòd ſi omnis, tu frater epiſcope &c.

ZAMOREN. ARCHIEPISCOPO, ABBATI SALTVS NOVAL. ET *Priori ſancti Marci, vt reſtituta Legionenſi eccleſia archidiaconatus poſſeſſione, cauſam iure finiant.*

CVM ſicut audiuimus inter Legionen. & Lucen. eccleſias olim ſuper archidiaconatu de Tria Caſtella in præſentia felicis recordationis Lucij Papæ III. prædeceſſoris noſtri præſentibus nuncijs vtriuſque partis cauſa diutius agitata fuiſſet, tandem Legionen. eccleſiæ fuit adiudicata poſſeſsio, datis executoribus, qui eam in poſſeſsionem illam corporaliter inducere non differrēt. Cumque in poſſeſsionem prædicta eccleſia fuiſſet inducta, venerabilis frater noſter N. Lucen. epiſcopus partem poſſeſsionis illius, fructusque perceptos ſibi retinere præſumpſit, licet ſententiæ fuiſſet inſertum, quòd facta reſtitutione plenaria de cauſa proprietatis Legionen. eccleſia reſponderet. Nuper vero idem Lucen. epiſcopus ad dilectum filium G. ſancti Angeli diac. Card. tunc apoſtolicæ ſedis legatum accedens ad quoſdam ignotos & remotos, ab eccleſia Legionen. iudices literas impetrauit: ad quorum citationem cum Legionen. nuncij acceſsiſſent, latam per eccleſiam ſententiam allegarunt, & nolentes, niſi facta reſtitutione plenaria, reſpondere, ſedem apoſtolicam appellarunt, ne contra præfatam ſententiam poſſet aliquid attentari. Duo vero ex ipſis iudicibus nihilominus procedentes in cauſa, poſſeſsionem archidiaconatus adiudicare Lucen. eccleſiæ temere præſumpſerunt: eccleſiam vero Lucen. expulſis miniſtris Legionen. eccleſiæ, ſuos miniſtros, & quoſdam milites in poſſeſsionem induxit, qui recipientes eccleſias, & pro ſua voluntate bona diripientes, carū fructus ex illis iniuſte percipiunt, canonicos Legionen. ad poſſeſsionem nullatenus accedere permittentes. Quia igitur quod per ſedem eſt apoſtolicam diffinitum, nullius volumus temeritate quaſſari, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit præfatam Legionen. eccleſiam auctoritate apoſtolica fuiſſe in poſſeſsionem inductam, vos amotis detentoribus eius ipſam eccleſiam Legionen. non obſtante temeritate iudicium prædictorum ab ipſo Card. delegatorum, per cenſuram eccleſiaſticam in poſſeſsionem dicti archidiaconatus plenariam, ſicut in authentico inſtrumento dicti prædeceſſoris noſtri inſertum eſſe vobis conſtiterit, auctoritate apoſtolica ſublato appellationis obſtaculo corporaliter reducentes, cauſam poſtmodum audiatis, & appellatione remota fine debito terminetis: prouideatis quoque ſolicite, ne à prædicto prædeceſſore noſtro ſententiam quilibet temere violare præſumat. Nullis literis obſtantibus harum mentione non habita, &cæt. Quod ſi omnes, &cæt. Datum Romæ apud ſanctum Petrum XV. Calend. Maij.

ALIFANO EPISCOPO, QVOD CLERICOS PRAESVMENTES *ipſum ad tribunal ſeculare trahere poſſit per excommunicationis ſententiam coërcere.*

IVSTIS petentium, &cæt. vſque ad verbum illud, Aſſenſu. Vt clericos tuos, qui cōtumaces, aut inobedientes extiterint, qui etiam in eccleſiaſticis cauſis, & beneficijs conferendis te per appellationem præſumpſerint ad iudicium trahere ſæculare, niſi admonitionē tuam ab his præſumptionibus duxerint deſiſtēdum, tibi eos liceat per excōmunicationis ſententiā cohercere auctoritate tibi præſentiū indulgemus. Præterea ſi quid vacante ſe vſque ad tempus conſecrationis tuæ in præiudicium

D 4 tuum

tuum fuit in Alifana eccleſia temere attentatum, liberum tibi ſit legitime reuocare. Datum Romæ.

MAGISTRO, ET FRATRIBVS HOSPITALIS HIEROSOLYMITAni, vt eccleſia Tripolitana eccleſiam de Nephin vnà cum decimis, iuxta decretum Pontificis reſignent.

EA quibus apo. S. manum diffinitionis apponit, illius volumus firmitatis ſtabilitate fulciri, vt nulli liceat in ſcrupulum quæſtionis deducere, quod tantæ ſedis eſt auctoritate ſtatutum. Sane venientibus ad præſentiam noſtram dilectis filijs noſtris S. Priore ſancti Michaëlis, & Aimerico canonico Tripolitan. nuncijs ipſius eccleſiæ Tripolitanæ, & ſuper eccleſia de Nephin. & decimis ſuis, ac tribus caſalibus, quæ occaſione literarum bonæ memoriæ C. papæ prædeceſſoris noſtri vos occupaſſe temere aſſerebant, contra vos proponentibus quæſtionem tam ipſis, quàm nuncijs veſtris eis ſe opponētibus, venerabilem fratrem noſtrum P. Portuen. epiſcopum, & dilectos filios Guid. tt. ſanctæ Mariæ tranſtyberim presbyterum, & G. ſancti Angeli diaconum Card. conceſsimus auditores: in quorum præſentia cum ab vtraque parte fuiſſet diutius allegatum, & ex fideli relatione nobis ſuper cauſæ meritis nuda veritas appareret, poſt deliberationem habitam inter fratres noſtros ſuper his diligentem de conſilio eorundem, decreuimus eccleſiam Tripolitan. in eum ſtatum poſſeſsionum integre reducendam, quam habuit antequam per venerabilem fratrem noſtrum N. Nazarenum archiepiſcopum, & dilectum filium N. abbatem montis olueti deſtinatum à venerabili fratre noſtro N. patriarcha Hieroſolymitan. occaſione mandati prædeceſſoris noſtri prædictarum rerum poſſeſsio vobis adiudicata fuiſſet. Ideoque vobis per apoſtolica ſcripta diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus iuxta quod eſt ſententiatū à nobis, poſſeſsionem tam eccleſiæ de Nephinis, quàm aliorum quæ ſuperius ſunt expreſſa, cum integritate fructuum ex eis ab illo tempore perceptorum memoratæ Tripolitan. eccleſiæ contradictione, occaſione, & appellatione ceſſantibus pacifice reſignantes, nullam ei ſuper eadem poſſeſsione violentiam præſumaris, aut iniuriam irrogare: ne in cauſa proprietatis propter rebellionem veſtram iacturam poſsitis incurrere grauiorem. Noueritis autem nos venerabilibus fratribus noſtris N. Tiren. archiepiſcopo, & epiſcopo Sidonien. mandaſſe, vt ſi vltra menſem poſſeſsionem illam (quod non credimus) contra ſententiam noſtram præſumpſeritis detinere, ipſi vel alter eorum (ſi ambo nequiuerint intereſſe) auctoritate noſtra ſuffulti prædictam eccleſiam de Nephinis, cum prædictis omnibus non obſtante contradictione, vel appellatione cuiuslibet eccleſiæ Tripolitanen. aſsignent, & eam in corporalem poſſeſsionem omnium prædictorum inducant: quoslibet contradictores, aut noſtræ ſententiæ obuiantes per ſæueritatem eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Nullis literis obſtantibus, præter aſſenſum partium à ſede apoſt. impetratis. Datum Lateran.

ANAGNINO EPISCOPO, QVOD LICEAT EI PRO EMPTIOne Caſtri, eccleſiæ bona cum voluntate Capituli, pignori ſupponere.

AD vniuerſalis eccleſiæ regimen Domino diſponente vocati, ſic eccleſiarum cōmodis, & profectibus volumus (prout debemus) efficaciter prouidere, quòd tam in temporalibus, quàm ſpiritualibus proficere valeant, & ſtatum ſemper debeant recipere meliorem. Inde eſt quòd cū in deſiderio habeas, & propoſito Anagnin. eccleſiā iuxta officij tui debitum, in poſſeſsionibus ampliare, & iuſtis modis eius vtilitatibus imminere, gratum nobis, & acceptum exiſtit, & votis tuis ſuper hoc volumus patrocinium apoſtolicum impertiri. Quia igitur Caſtrum acuti pro eccleſiæ tibi commiſſæ vtilitatibus cōparare laboras, & tam tuæ, quàm ipſius eccleſiæ facultates non ſufficiant ad pretium exoluendum, vt in præſenti arti-

culo

culo cum toto tuo Capitulo, vel maiori, & ſaniori parte de poſſeſsionibus ipſius eccleſiæ valeas pignori obligare, auctoritate præſentium liberam tibi concedimus facultatem. Nulli ergo &cæt. Datum Lateran.

ADEM. PICTAVEN. EPISCOPO, DE CONFIRMATIONE electionis ſuæ in Epiſcopum Pictauenſem.

CVM iuſtus Dominus iuſtitiam diligat, & vultus eius videat æquitatem, nos, quos ipſe gratuito cœleſtis gratiæ dono vicarios ſuos eſſe voluit, & apoſtolorum principis ſucceſſores, ſicut ipſe ambulauit, ambulare oportet diligentes iuſtitiam, & iniuſtitiam perſequentes: ne ſi in cõtrarium (quod abſit) forte fecerimus, illnd nobis valeat coaptari: Væ, qui dicitis bonum malum, & malum bonum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras. Cum enim iuſtitia, & iudicium ſit correctio ſedis huius, quam licet inſufficientibus meritis obtinemus, ſi iudicium non fecerimus inter virum, & virum, aut ſi attenderimus in iudicio vultum potentis ad iniuſtitiam declinantes, pronunciabunt labia noſtra iniquitatem: quoniam ſecundum prophetam: Pronunciabunt, & loquentur iniquitatem omnes, qui iniuſtitiam operantur: & infructuoſæ poterimus ficulneæ comparari, quam euangelicus pater familias ſuccidi mandauit, & terram conqueſtus eſt inutiliter occupare. Hoc nos, & fratres noſtri volentes cautius euitare, cum I. Dolen. Monachus chariſsimi in Chriſto filij noſtri R. illuſtris Regis Angliæ, & G. Pictauen. decani, ac fautorũ eius procurator, aſsiſtentibus ſibi ſubdecan. & magiſtro Vu. de Talebore canonico Pictauen. ex vna parte, & dilecti filij Vu. Succentor, magiſter Rainaldus, Ioannes Aeris, I. Arnaldi, I. Emen. Ioannes, Butember. Lucas montis Maurilij, Guid. Haimo, Henr. & Ric. canonici Pictauen. ex altera ſuper electione tua ad ſedem apoſtolicam acceſsiſſent, audientiam eis in conſiſtorio publico duximus concedendam, vt tanto pluribus iudicij veritas innoteſceret, quãto cauſæ meritum ad plurium notitiam deueniret. Propoſitum fuit autem pro electione in præſentia noſtra, quòd bonæ memoriæ Vu. prædeceſſore tuo viam vniuerſæ carnis ingreſſo, tam perſonæ, quàm vniuerſi canonici Pictauen. cũ de põtificis ſubſtitutione tractarẽt, vota ſua in ſex de canonicis vnanimiter cõtulerunt, iuramento à ſingulis corporaliter præſtito, quòd eum, in quem illi pariter conuenirent, in electum reciperent, & obedientiam ei, ac reuerentiam exhiberent. Cumq; infra ſex menſium ſpacium dicti electores inter ſe conuenire minime potuiſſent, venerabili fratri noſtro Burdegalen. archiepiſcopo ad Capitulum euocato, & compromiſsione in eius præſentia innouata, dictum archiepiſcopum omnes humiliter rogauerunt, vt quem illi ſex eligerent, pro Capitulo reciperet, & electionem eius ſine dilatione qualibet approbaret. Electores igitur ſinguli ſub debito olim præſtiti iuramenti, fide interpoſita in manu dicti archiepiſcopi firmiter promittentes, quòd ſecundum Deum, quem de gremio eccleſiæ paſtorali regimini magis idoneum exiſtimarent, eligerent, fecedentes in vnum in te concorditer conuenerunt, & cum concordiam ſuam dicto archiepiſcopo nunciaſſent, ipſe quod factum fuerat, approbauit. E contra vero pars aduerſa propoſuit, quòd reuera in ſex canonicos fuerat ab omnibus compromiſſum: ita tamen quòd meliorem clericum de gremio Pictauen. eccleſiæ cũ pace ipſius eccleſiæ, ac principis, infra certum diem eligerent, ac tamdiu electionem, quam facerent, occultarent, donec habita pace principis decan. electum in Capitulo nominaret. Sed cum electores ipſi inter ſe minime conuenirent, à compromiſſo ſingulos abſoluerunt. Et licet prima compromiſsio in dicti metropolitani fuerit poſtmodum præſentia innouata, quia tamen in die compromiſsionis, ſicut eis iniunctum fuerat, nullatenus elegerunt, eorum auctoritas expirauerat: propter quod vlterius eos nec potuiſſe, nec debuiſſe procedere aſſerebat. Fuit etiam ex eadem parte ſubiunctum, quod cum die compromiſsionis (vt dictum eſt) non fuiſſet in electione proceſſum, electores ipſi ad celebrandam electionem diem alterum ſtatuerunt, in quo, quoniam

niam ad Capitulum non venerunt, dictus decanus apoſtolicæ ſedis audientiam appellauit. Sed ipſi appellationi minime deferentes extra ciuitatem in loco ſecreto non vocatis decano, & alijs, elegerunt: propter quod decan. & fautores eius in venerabilem fratrē noſtrum N. Nanneten. epiſcopum conuenerũt. Cæterum pars eccleſiæ, quod (ſicut ſuperius eſt expreſſum) in electione proceſſerit, voluir in continenti probare: decretum producens in medium quorundam etiam ex eis, qui videbantur parti alteri conſentire, manibus roboratum, & quorundam abbatum proferens literas, quæ quod decan. cantor, ſubdecan. & magiſter Vu. de Talebore in electione ipſa poſt publicationē eius ſe conſentire cōfeſsi fuerant, continebant. Adiecit etiam quòd cum electores ipſi die innouatæ compromiſsionis in te vnanimiter conueniſſent, & electio ipſa fuiſſet per eundem archiepiſcopum approbata, archiepiſcopus ad Capitulum veniens, quod factum fuerat, tacito tamen nomine tuo canonicis intimauit, qui ſe id tantum habere vnanimiter reſponderunt: & vt electio non publicaretur eadem die, ab archiepiſcopo poſtularunt, dantes ei oſculum pacis: quod ab electione ipſa nullatenus reſilirent, immo eam omnes, & ſinguli defenſarēt. Quia vero poſtmodum propter contradictionem Comitis infra ciuitatem Pictauen. te non audebant publice nominare, in locum tutum, & idoneum conuenerunt, quod in ciuitate fecerant publicantes. Vnde cum in die innouatæ compromiſsionis electores conuenerint, & niſi per decanum, & partem ſuam ſtetiſſet, quod fecerāt, parati fuerant publicare, ac cum ex literis eorundem abbatum cōſtiterit, quòd decan. cantor, ſubdecan. & magiſter Vu. de Talebore electioni ſe poſt publicationem etiam confeſsi fuerint cōſentire, exceptiones ab aduerſa parte propoſitas ſibi aſſeruit nullum præiudicium generare. Præterea ſubdecan. & magiſter Vu. in ipſa quęſtionis examinatiōe ad fratrũ concordiā ſunt reuerſi. Verùm Vu. de Helemoſina dilecti filij O. Pictauen. Comitis procurator pręfato I. monacho aſsiſtenti propoſuit: quod quia electio ipſa poſt appellationē nec in ſtatuto termino, nec aſsignato loco fuerat celebrata: & quoniam aſſenſus principis non fuerat poſtulatus in ipſa, & perſona tua principi erat ex certa ratione ſuſpecta, erat penitus irritanda: ad quod fuit ex altera parte reſponſum, quòd non per eam ſteterat, quo minus certo loco, & tempore electio publicata fuiſſet, quæ ante appellationem fuerat celebrata, & quòd aſſenſus principis non erat de conſuetudine Pictauen. eccleſiæ aliquatenus poſtulandus: qui te, & fratres tuos, nō vt hoſtes, ſed vt deuotos ſuos in Pictauia tolerarat. Nos igitur auditis quæ hinc inde propoſita fuerant, electionem fuiſſe canonicam cognoſcentes, & de perſona idonea celebratam, eam de communi fratrum noſtrorum conſilio per ſententiam confirmauimus, & te ſequente die miniſterio proprio in epiſcopũ curauimus conſecrare. Ne igitur ſuper his aliqua in poſterũ dubietas oriatur, ſententiam ipſam auctoritate apoſt. confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. Datum Laterani VIII. Idus Aprilis.

ZAMOREN. EPISCOPO, VT SINE TITVLO ORDInato clerico prouideatur.

Cap Cũ ſecundũ Apoſtolum, de prebendis & dignit.

CVM ſecundum Apoſtolum, qui altario ſeruit, de altari viuere debeat: & qui ad onus eligitur, repelli non debeat à mercede: patet à ſimili vt clerici viuere debeāt de patrimonio IESV Chriſti, cuius obſequio deputantur, vt ipſa nominis ratio perſuadet. Cũ enim à cleros quod eſt ſors, vel hæreditas clerici appellētur, quia in ſui ordinatione vel aſſumuntur in hæreditatem Domini, vel aſſequuntur hæreditatem in ipſo, vt vere poſsint pſallere cum Propheta: Dominus pars hæreditatis meæ. Dignum eſt vt eccleſiæ ſtipendijs ſuſtententur, in qua, & per quam diuinis obſequijs aſcribuntur. Licet autem prædeceſſores noſtri ordinationes eorum, qui ſine certo titulo promouentur, in iniuriam ordinantium, irritas eſſe voluerint, & inanes, nos tamen benignius agere cupientes, tamdiu per ordinatores, vel ſucceſſores ipſorum prouideri volumus ordinatis, donec per eos eccleſiaſtica beneficia conſequantur: ne for-

ne forte clamores pauperum clericorum, quos in aures Domini Sabaoth credimus introire, indurata facie negligere videamur. Inde eſt, quòd cum dilectus filius Bernardus lator præſentium, à G. bonæ memoriæ prædeceſſore tuo (ſicut aſſerit) in officiũ fuerit ſubdiaconatus nullo præſentante promotus, nec vllum ſit eccleſiaſticum beneficium aſſecutus, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi eum cum dilectis filijs I. decano, N. magiſtro ſcholarum, & Helia, canonicis Zamoren. quibus examinationẽ ipſius duximus committendam, idoneum eſſe repereris, & eccleſiaſtico beneficio non indignum, tamdiu ei vitæ neceſſaria congrue ſubminiſtres, donec per te in Zamoren. Eccleſia, vel in alia fuerit competens eccleſiaſticum beneficiũ aſſecutus: ſciturus pro certo, quòd ſi per examinationem illorum fuerit repertus idoneus, & tu ei iuxta mandatum noſtrum neglexeris prouidere, cum hoc nobis per eorum literas innotuerit, ad id exequendum te per diſtrictionem eccleſiaſticam compellemus, quia ſicut nolumus iniuſta præcipere, ſic cum iuſta præcipimus, volumus efficaciter exaudiri. Datum Laterani III. nonas Aprilis.

DECAN. ASTORICEN. VT SIT DECESSORVM SVORVM *iure atq; priuilegijs contentus, nec grauent ſuum Capitulum.*

DILECTI filij Capitulũ Aſtoricen. nobis intimare curarunt, quòd cum tu olim ad apoſtolicam ſedem accedens, aſſereres dignitatem decanatus de nouo fuiſſe in Aſtoricen. Eccleſia inſtitutam: & ideò in ambiguo remanebat, quid ad tuum officium pertineret, reſcriptum ab eadem ſede ſuper hoc reportaſti quod in hac ambiguitate Aſtoricen. Eccleſia conſuetudinem ſuæ Metropol. ſequeretur: vbi ex ſpeciali conſuetudine decan. multis ſe gaudet priuilegijs decoratum. Vnde quia eadem Aſtoricen. Eccleſia dignitatem decanatus à longis retro temporibus noſcitur habuiſſe, licet qui eo fungebatur honore promoueretur aliquando, & deſtituetur pro epiſcopi, & Capituli voluntate, nec decani, ſed Prioris nomine vocaretur, ſecundum conſuetudinem ferè omnium eccleſiarum Hiſpaniæ, quæ tunc temporis ibi vigebat, cum etiã alius decanus ibidem fuerit inſtitutus, decanus re, ac nomine appellatus literas illas per falſi ſuggeſtionẽ, & ſuppreſsionem veri aſſerunt impetratas: nec te debere per illas aliquod commodum reportare, ſed carere potius taliter impetratis. Ea propter per apoſtolica tibi ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus, ſi vera ſunt, quæ dicuntur eo iure, illaque poteſtate, quibus anteceſſores tuos vſos fuiſſe conſtiterit, maneas omnino contentus: nec amplius de cætero in præiudicium epiſcopi, vel Capituli præſumas exigere, immo ſi quid fortè amplius recepiſti, penitus id in pace dimittas. Quod ſi forte noſtro mandato acquieſcere nolueris, noueris nos Ven. fratri noſtro Epiſcopo, & dilectis filijs N. Abbati de Carrazedo, & Decano Zamoren. iniunxiſſe, vt te ad prædicta moneant, & inducant: & ſi opus fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota, iuſtitia mediante compellant. Datum Laterani VI. Calend. Aprilis.

Illu ſcriptum eſt ſuper hoc.

MAGDEBVRGEN. ARCHIEPISCOPO, VT A LAICIS INTRVSVM *amoueat, aliumq; Pragenſem Epiſcopum canonice eligi curet.*

EX parte Pragen. Eccleſiæ in audientia noſtra fuit propoſitũ, quòd cum H. quondã Pragen. epiſcopus fuiſſet viam vniuerſæ carnis ingreſſus, D. clericus in eorũ eccleſia præter electionem Capituli per laicalem potentiam ſe intruſit, licet nec mores, nec vita ei ad obtinendum tantum officium ſuffragentur. Volentes igitur eidem eccle. paterna ſolicitudine prouidere, fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mãdamus, quatenus ad locum idoneum euocatis, qui propter hoc fuerint euocandi, ſi tibi conſtiterit de prædictis memoratum clericum ab eadem eccle. omni contradictione, & appellatione poſtpoſita, prorſus amoueas, & ab officio, beneficioque ſuſpen-

ſuſpenſum,ad noſtram nō differas præſentiam deſtinate. Canonicis etiam Pragen. eligendi ſibi Paſtorem idoneum iuxta formam canonicam, concedas auctoritate noſtra liberam facultatem: ſciturus nos dilecto filio nobili viro N. Duci Boëmiæ per apoſt. ſcripta mandaſſe, vt tibi ſuper his vtiliter,& potenter aſsiſtat,& prædictam eccleſiam nō patiatur ab eodem clerico teneri diutius occupatam. Datum Laterani VI. Idus Aprilis.

Canonicis etiam ipſius eccl. ſcriptum eſt, vt illo amoto per archiepiſcopum, ad canonicam electionem procedant.

AVXITAN. ARCHIEPISCOPO, VT CLERICI QVI SE *à laicis intrudi curant, puniantur.*

QVANTO modernis temporibus inimico humani generis ſuggerente malitia hominum ſolito plus excreuit, tanto ſolicitiori diligentia nos prouidere oportet, vt ea quæ in eccleſia Dei minus ordinate, & contra normam eccleſiaſticam attentantur, deliberatione prouida corrigantur. Ad audientiam ſiquidem apoſtolatus noſtri peruenit, quòd clerici tuæ prouinciæ nimiæ auiditatis feruore ſuccenſi, in eccleſijs, quas propter inſufficientiam ſuam cum ſint minus idonei, per prælatos obtinere non poſſunt, per ſeculares poteſtates quaſi violenter faciunt ſe intrudi: vnde fit, vt eccleſiæ ipſæ, quæ ad ordinationem prælatorum libere pertinere ſolebant, laicali ſeruituti ſubdantur, & irreparabile detrimentum incurrant. Nos igitur (prout officij noſtri debitum exigit) volentes ipſarum eccleſiarum grauaminibus prouidere, talia de cætero fieri auctoritate apoſt. inhibemus, fraternitati tuæ præſenti pagina indulgentes, vt illos, qui hactenus attentarunt talia, vel deinceps attentauerint, poſsis appellationis ſublato diffugio, ſi prælati eorum poſt tuam commonitionem id exequi negligenter omiſerint, canonica cenſura punire, & amouere ab ipſis eccleſijs, ſi quos inueneris eccleſias obtentas taliter obtinere. Datum Laterani XV. Calend. Aprilis.

AVXITANO ARCHIEPISCOPO, VT VAGI MONACHI *ad cœnobium reuocentur.*

Cap. Quanto, De officio ordinarij.

QVANTO deuotio religioſorum virorum ſtudioſius mandatis diuinis inhæret, & creatori ſuo placere per opera ſanctæ conuerſationis intendit, tanto humani generis inimicus ad ſeductionem eorum ſuæ fraudis malignitate laborat, & varijs modis eis præſtat materiam excedendi, & animas eorum inextricabili laqueo nititur irretire. Ad audientiam ſiquidem noſtram noueris perueniſſe, quòd monachi, canonici, & alij regulares in tua prouincia conſtituti, cum deberent potius in clauſtro iuxta regularia conſtituta diuinis obſequijs vigilare, de obedientijs, & redditibus, quorum curam geſſerunt pecunia congregata clauſtrum abhorrentes, per curias principum, & potentum diſcurrere non verentur, & muneribus ſuis illorum ſibi gratiam, & fauorem acquirũt, ac de eorum familiaritate confiſi in conuentu ſuo graues diſſenſiones commouent, & cæterorum humilitatem in ſpiritu arrogantiæ contemnentes, prælatorum mandatis ipſorum inobedientes, & contumaces exiſtunt, & contra illorum prohibitionem ſecularium negociorum ſolicitudinibus ſe immergunt. Quoniam igitur propter hoc ordo religionis non modicum eneruatur, fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus quoſcunque tales inueneris, niſi ad commonitionem tuam reſipuerint, vt proprium ſuum in manibus prælatorum ſuorum ſine difficultate reſignent, conuertendum in vtilitatem domus ſecundum arbitrij tui conſilium, & regularem vitam obſeruent. Si prælati eorum poſt tuam commonitionem id exequi negligenter commiſerint, per ſuſpenſionem officij, & beneficij appellatione remota compellas. Datum Laterani XIIII. Calend. Aprilis.

AVXITAN. EPISCOPO, VT HAERETICIS OBSISTAT, *& gladio coerceat.*

INTER cætera, quæ nauiculam beati Petri fluctuantem in mari concutiunt diuerſatum turbine procellarum, illud animum grauius noſtrum affligit, quòd licentius, & pernicioſius ſolito contra orthodoxæ fidei diſciplinam miniſtri diabolicæ præuaricationis inſurgunt, iuxta quod beatiſs. apoſt. Paulus doctor gentium exprimit in Eulogio epiſtolæ ſuæ: Simplicium animas miſerabiliter illaqueant, & poſt ſe trahunt in damnationis interitum, ac ſuperſtitioſis, & fictitijs adinuentionibus ſacrarum ſcripturarum intelligentiam peruertentes, eccle. Cath. vnitatem reſcindere moliuntur. Quoniam autem peſtis huiuſmodi erroris (ſicut ex tua, & plurium aſſertione cognouimus) in partibus Vaſconiæ, ac circumpoſitis terris fortius inualeſcit, per tuam & aliorum coepiſc. tuorum induſtriam huic morbo tanto efficacius volumus obuiari, quanto magis eſt timendum, quòd pars ſyncera trahatur, & ex tali contagione, quæ paulatim (velut cancer) irrepit, mentes fidelium inquinentur corruptelæ vitio generalis. Ideoque fraternitati tuæ præſenti pagina indulgemus, per apo. ſcripta firmiter iniungentes, quatenus ad extirpandas hæreſes vniuerſas, & eos qui ſunt hac fece polluti, de prouinciæ tuæ finibus excludendos, modis quibus poteris, operam tribuas efficacem: in ipſos, & omnes illos, qui cum eis aliquod commercium, aut manifeſtæ ſuſpitionis familiaritatem cōtraxerint, ſine appellationis obſtaculo eccl. diſtrictionis exercendo rigorem, & etiam (ſi neceſſe fuerit) per principes, & populum eoſdem facias virtute materialis gladij coërceri. Datum Latetan. Calend. Aprilis.

AVXITAN. ARCHIEPISCOPO, VT HABENTES PLVRES DIGNI*tates, retenta vna, reliquas reſignare cogentur.*

DIGNITATES, & cætera beneficia eccleſiaſtica pia fidelium deuotione conſtituta fuerunt, certis aſsignanda perſonis: vt per ipſas perſonas in eccleſijs deuotum ſeruitium iugiter impendatur. Verùm quidam, qui rectam, & piam ordinationem eccleſiæ præuaricare minime pertimeſcunt, in diuerſis eccleſijs plures ſibi archidiaconatus, vel alias dignitates vſurpant: propter quod eccleſię debitis defraudantur obſequijs, & ex hoc in eis non leue ſcandalum generatur. Ea propter venerabilis in Chriſto frater tibi auctoritate præſentium indulgemus, quatenus illos, quos plures archidiaconatus, dignitates, vel perſonatus in eadem ecclſia per totam Auxitan. prouinciam habere conſtiterit, ſi prælati eorum poſt tuam commonitionem id exequi negligenter omiſerint, data illis optione, quem maluerint retinēdi, reliquos poſsis appellatione remota priuare, ipſosq́; ſi ſuper hoc contumaces apparuerint, per cenſuram eccleſiaſticam coërcere. Datum Lateran. Calend. April.

Scriptum eſt autem eidem archiepiſcopo in eundem modum contra eos, qui plures abbatias habent.

VNIVERSIS ARCHIEPISCOPIS, ET EPISCOPIS, ET ALIIS *eccleſiarum prælatis, ad quos literæ iſtæ peruenerint.*

NE promotionis noſtræ primitias Domino negaremus, qui cū vniuerſa opera noſtra conſecrare tenemur, ſtatim poſt electionem noſtram tam pauperum, quàm aliorum apud ſedem apoſtolicam exiſtentium petitionibus intendere cœpimus, & eorum negocia promouere: ne ſi ocio tanto tempore vacaremus, corpus, & animus ex ocioſitate torperent. Verùm quoniam inſolitum fuit hactenus, vt ſub dimidia bulla ad tot, & tam remotas prouincias literæ apoſtolicæ mitterentur, & ex hoc literæ ipſæ diutius, quàm vellemus poſsint ex alicuius dubitatione ſuſpendi: vt quorum intereſt, parcamus laboribus, & expenſis, vniuerſas literas, quæ ab ele-

ctionis noſtræ die, vſque ad ſolennitatem conſecrationis ſub Bulla dimidia emanarunt, parem cum illis firmitatem obtinere decernimus, quæ in Bulla integra diriguntur. Nulli ergo &c. Datum Laterani III. nonas Aprilis.

ARCHIEPISCOPO PRAEPOSITO S. ANDREAE, ET SCHOLA ſtico S. Petri Colonien. vt fraudulenta priuatáq; beneficiorum permutatio reſcinditur.

Cap. Cum vniuerſorũ. de rerũ permutatione.

CVM vniuerſorum fidelium ab ipſo Domino IESV Chriſto paſtoralis ſit nobis cura commiſſa, ſolicitudini noſtrę dignoſcitur expedire, vt ſic debeamus quoslibet in ſuis rationibus conſouere, quòd aliorum iura in conſpectu eccleſiæ diſpendium non ſuſtineant, ſed firma, & illibata debeant permanere. Intelleximus ſiquidem (dilecto filio Gisleberto canonico ſancti Ioannis in Leodio referente) quòd cum ipſe, & Lambertus clericus ducti quadam animi leuitate de permutatione præbendarũ ſuarum inter ſe tractare cœpiſſent, quia vtilitatem vtriuſque imminere credebant: tamen idem L. clericus occaſione dictæ permutationis præbenda eiuſdem G. quam in eccleſia ſanctæ Mariæ Namucen. habebat, cuidam ſuo conſanguineo aſsignata, præbendam ſancti Bartholomæi, quam ſæpe dicto G. repromiſerat, nequaquam voluit reſignare: & ſic idem G. (vt aſſerit) ſua ſpe remanſit omnino fruſtratus. Cũq; ſuper hoc in præſentia venerabilis fratris noſtri Leodien. epiſcopi fuiſſet diutius litigatum, tãdem idem L. ſedem apoſtolicam appellauit, & cum dictus G. ad noſtram præſentiam, non ſine magno periculo, & labore acceſsiſſet, idem L. nec venit, nec pro ſe curauit ſufficientem mittere reſponſalem. Cum igitur deceptis, & non decipientibus iura ſubueniãt, fraus etiam, & dolus nemini debeant patrociniũ impertiri, licet ipſi per ſe de iure non poſſent eccleſiaſtica beneficia permutare, vt tandem ſimplicitati venia tribuatur, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit prætaxatum G. taliter fuiſſe deceptũ, ab ipſa Namucen. præbẽda, quam diu dicitur poſſediſſe, amoto conſanguineo ipſius L. vel quolibet alio illicito detentore, eandem ſublato appellationis obſtaculo, G. faciatis reſtitui memorato, & eũdem ipſius pacifica poſſeſsione gaudere. Nullis literis &c. Quòd ſi omnes, tu frater archiepiſcope cum eorum altero &c.

MEDIOLANEN. ARCHIEPISCOPO, DE CITATIONE Paſaguerra cauſidici ad dicendam cauſam Romæ.

BENEVOLENTIAM, quam circa Mediolanen. eccleſiam, & ciuitatem gerimus, in minori quondam officio conſtituti, in opere demonſtrauimus, & noſtræ intentionis affectum oſtendimus in effectu. Nuper etiam diuino munere ad ſummi pontificatus officiũ euocati, inter ipſa noſtræ promotionis exordia, volentes Eccleſiæ Mediolanen. deferre negocium eius, quod ex maiori parte fuerat immutatum, in debitũ ſtatum reduximus: in quo vſq; adeo viſi fuimus eiuſdẽ eccleſiæ iuſtitię prouidere, vt Paſſaguerra cauſidicus tuus ad pedes noſtros procidens publice in conſiſtorio acclamaret. Iuſtus es Domine, & rectum iudicium tuum. Cæterum cum poſtmodum iuxta tenorem pronunciationis noſtræ, dilecto filio abbati de Scozula expenſas reſtitui faceremus, licet frequentes oblocutiones, & detractiones eiuſdem P. frequenter diſsimulaſſemus, tandem coram fratribus noſtris proponere detrahendo præſumpſit, quòd eum in pronunciatione noſtra iniuſte grauaremus, ac poſtmodum iniquitatem iniquitati, ac prę ſumptionem præſumptioni apponens, à nobis illicentiatus, inimo poſt interdictum noſtrũ abſceſsit. Licet autem & peccatores ſumus, & nati de peccatoribus, illius tamẽ & vices agimus, & locum tenemus, qui peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius: qui habet in veſtimento, & in femore ſuo ſcriptum: Rex regnum, & Dominus dominantium, qui dixit apoſtolis: Qui vos ſpernit, me ſpernit: & qui

qui me ſpernit, ſpernit eum, qui me miſit. Cum ergo iuxta canonicas ſanctiones quædam ſint culpæ, in quibus culpa eſt relaxare vindictam, ne quis huius temeritatis exemplo præſumat ponere os in cœlum, cum eius lingua tranſeat ſuper terram: nos vtique non noſtram proſequentes iniuriam, ſed zelum exercentes eccleſiaſticæ diſciplinæ, vniuerſa, quæ idem P. pro ſe, ac ſuis à ſede apoſtolica impetrauit, præſentium auctoritate caſſamus: fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandantes, & ſub obtentu gratiæ noſtræ diſtricte præcipientes, quatenus ea caſſata denuncies, & carere prorſus robore firmitatis. Ad hæc diſtricte tibi præcipiendo mandamus, vt niſi dictus P. infra quindecim dies poſt ſuſceptionem præſentium ſatisfaciendi nobis de tanto exceſſu, in manu tua iuratoriam præſtiterit cautionem, vel infra quindecim alios dies iter arripuerit ad ſedem apoſtolicam veniendi, de tanto nobis ſatisfacturus exceſſu, ex tunc eum ſingulis diebus Dominicis, & feſtiuis, pulſatis campanis, & candelis accenſis, facias tam per Ciuitatem Mediolanen. quàm per totam dioceſim excommunicatum publice nunciari: taliter ſuper hoc mandatum apoſtolicum impleturus, ne culpa ipſius in te poſsit meritò retorqueri. Datum Romæ apud S. Petrum Idibus Aprilis, pontificatus noſtri anno I.

ARCHIEPISCOPO SENONEN. VT DECRETVM PRIVILEGII *& exemptionis cleri à talleis & exactionibus obſeruetur.*

APOSTOLICAE ſedis requirit auctoritas, vt quæ confirmationis ipſius munimine fulciuntur, firma debeant, & illibata perſiſtere, nec poſsint alicuius temeritate caſſari. Vnde cum venerabilis frater noſter N. epiſcopus Carnoten. presbyteros in ſua diœceſi per Carnoten. Piſsiacen. Dunen. & Drocen. archidiaconatus cōſtitutos, ab omnibus violentijs, talleis, & exactionibus duxerit abſoluendos: eiſdem cōcedens, quod in aliquem ipſorum nullam præter iuris ordinem ſuſpenſionis ſententiam promulgaret, nec res alicuius occaſione aliqua occuparet, niſi forte decederet inteſtatus: ſicut tam in ſuo, quàm tuo authentico perſpeximus contineri, & nos vt ab indebito illorum grauamine conquieſcat, duximus confirmandum, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus idem factum, ſicut ratione præuia eſt ſtatutum, tam noſtra, quàm tua facias auctoritate ſeruari: eundem epiſcopum, ſiue alios, ſi qui forte contra confirmationem noſtram temere duxerint veniendum, per cenſuram eccleſiaſticam monitione præmiſſa, ceſſante appellatione compeſcens. Datum Romæ apud ſanctum Petrum XVIII. Calend. Maij, pontificatus noſtri anno I.

ARCHIEPISCOPO SENONEN. VT IPSE ILLOS INSTITVAT, *quos Carnotenſis inſtituere recuſabat.*

AVDIVIMVS quòd venerabilis frater noſter epiſcopus Carnoten. ita, quandoque ſequatur motum propriæ voluntatis, quòd cum ad vacantes eccleſias in ſua diœceſi perſonæ idoneæ præſentantur, ipſe licet eis nihil de iure poſsit obijcere, eas tamen inſtituere contradicit. Cum ergo per te, qui eius Metropolitanus exiſtis, ipſius velimus ſuppleri defectum, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi idem epiſcopus perſonas idoneas à dilecto filio N. Piſsiacen. archidiacono canonice præſentatas admittere poſt trinam commonitionem tuam factam, diligenter eidem malitioſe forte diſtulerit, tu noſtra fretus auctoritate, ſublato appellationis obſtaculo eas inſtituere non omittas: ita tamen, quòd nullum ex hoc epiſcopo in poſterum præiudicium generetur.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum XVIII. Calend. Maij, pont. noſtri anno I.

RECTORIBVS THVSCIAE, QVOD ARCES ASSISII aliaſq́; terras nolint ab eccleſia alienare.

MIRARI cogimur, & moueri, quòd ea de nobis profanâ quadam facilitate ſentitis, quæ filij de patre, Chriſtiani de apoſtolico ſentire non debent: qui licet peccatores ſimus, & nati de peccatoribus, illius tamen vices exercemus in terris, qui peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius: qui cum ſit Dominus omnium, habēs, in veſtimento, & in femore ſuo ſcriptum: Rex regum, & Dominus dominantium: in nobis honoratur, cum honoramur: & contemnitur, cum contemnimur: ipſo teſtante, qui ait: Qui vos ſpernit, me ſpernit: & qui me ſpernit, ſpernit eum, qui miſit me. Vos enim non ſolum ſentire, ſed etiam dicere iam præſumitis, quòd nos in fraude procedentes, & dolo cum C. quondam Duce Spoleti cōuenimus ſub quodam ſimulationis velamine ſatagentes, arcem Aſsiſij, & aliam terram ad nos fallaciter reuocare, vt eam ipſi C. reſtituere valeamus: per quod non modicum murmur, & ſcandalum contra Romanam Eccleſiam inter ſocietatem Thuſciæ ſuſcitaſtis, ſicut ex literis dilectorum filiorum P. Baſilicæ XII. Apoſtolorum & B. tt. Sancti Petri ad vincula presbyterorum Card. Legatorum noſtrorum accepimus: qui manifeſte fatentur, quòd ex hoc nota nobis infidelitatis, & leuitatis aſcribitur. Sane ſi puritatem intentionis, & ſolicitudinis diligentiam, quam in hoc facto geſsimus, rectius velitis aduertere, liquido videritis, cum non in tenebris, ſed in lumine ambulamus, quòd Patrimonium eccleſiæ non ad opus alterius, ſed ad eius dominium, & profectum Italiæ intendimus perpetuò reuocare. Si nobis non creditis, vel operibus credite, quæ manifeſta ſunt indicia veritatis. Cum enim excommunicationis ſententiam latam in præfatum C. confirmauerimus, & fecerimus inuiolabiliter obſeruari, licet idem C. pro ſatisfactione nuncios, & literas ad nos frequentius deſtinaret, vix tandem conceſsimus, vt non nobis, ſed fratribus noſtris eius nūcij loquerentur: in quorum præſentia iurauere, quòd dictus C. illis mandauerat, nec mandatum poſtea reuocauerat, vt in animam eius iurarent, quòd tam de perſona, quàm de terra mandatis noſtris omnimodis obediret. Remiſſum eſt tandem ad illum, vt adhuc certius noſceretur, ſi quid nuncij ſui fecerant, ratum haberet, & vellet efficaciter adimplere. Quo firmius promittente, venerabilem fratrem noſtrum O. Oſtien. epiſcopum, & dilectum filium G. ſancti Adriani diac. Card. Narniam deſtinauimus, qui publice coram multis epiſcopis, & cōſulibus ciuitatum, aſsiſtente populo Narnien. iuramentum eius ſuper euangelium, crucem, & reliquias corporaliter præſtitum receperunt: nec ſic eum voluerunt abſoluere, niſi prius vniuerſam terram, quam ipſe tenebat, plenarie reſtitueret: & vniuerſos, qui ei tenebantur, à debito fidelitatis abſolueret: quod ipſe fideliter adimpleuit, reſtituens ciuitatem Fulginatem, & Hyteramnem, & aliam terram, quam ipſe tenebat: vniuerſoſà iuramento ſuæ fidelitatis abſoluens, & faciens eos nobis hominum exhibere. Cumq́; nuncios ſuos cum ſeneſcalco noſtro dirigeret, vt nobis arcem Aſiſij reſtitueret, contradicentibus Aſiſinatibus, & Peruſinis etiam impedimentum præſtantibus, quod intendebat, non potuit adimplere. Ecce culpam aliorū in Rom. eccle. retorqueris, & nobis detrahitis, vt eos aliquatenus poſsitis excuſare. Nouit ille, qui nihil ignorat, quòd ita ſe veritas habet, & ad hoc intendimus, vt quos à iugo duræ conditionis eripimus, ſub apoſtolicæ protectionis dextera teneamus: quæ vere de ſe dicere poteſt: Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue. Manifeſtum eſt huius veritatis indicium, quod contra Marcualdum pro multis incendijs depredationibus, vaſtationibus eccleſiarū ſtatuimus, & iugiter procuramus, ſicut vos credimus non latere. Vobis igitur in his, quæ ſalutem continent, & honorem conſulere cupientes mandamus, atque præcipimus, quatenus omni ſcrupulo dubitationis, & ſuſpitionis ſepoſito, de nobis quæ ſiniſtra ſunt non credatis: qui (nouit Deus) in puritate procedimus: volentes eccleſiæ Patrimonium ad honorem ipſius, & profectum Italiç non alienis tradere, ſed nobis ipſis perpetuo conſeruare.

ſeruare. Quod autem tractatum illum, quem præfati Card. vobiſcum habuerant, nos, & fratres noſtri non duximus totaliter approbandum: ex eo tantum noueritis proceſsiſſe, quòd in ipſo quædam intelleximus contineri, quę non ſapiunt eccleſiaſticam honeſtatem, & ſicut iura noſtra nobis ſeruari volumus illibata, ſic aliorum iura volumus illibata ſeruare. Si vero factum veſtrum cupitis apoſt. protectionis munimine roborari, ſine quo validum eſſe nō poteſt: ne ſi forte vētus tempeſtatis inſurgat, diruat ædificium, quod ſuper arenam inuenerit fabricatum, cum eiſdem Card. tractatum ipſum ad honorem, & profectum eccleſiæ, commodū, & defenſionem veſtram taliter moderemini, vt eum honeſte poſsimus, & rationabiliter acceptare: ne ſi forte ſecus egeritis cum tempus tentationis aduenerit, ſine ſedis apoſtolicæ patrocinio ſubſiſtere non poſsitis, & contingat nouiſsima veſtra fieri deteriora prioribus: vt gladius vos deuoret, quem timetis. Sciturí, quòd interdictum poſitum in ciuitate Piſana duximus relaxādum: ita tamen quòd cum tractatus ipſe iuxta conſilium noſtrum à vobis fuerit moderatus, niſi Piſani pariter in hoc vobiſcum conuenerint, in eos interdicti ſententia reuocetur. Datum Romæ apud ſanctum Petrum XVI. Calend. Maij, pontificatus noſtri anno primo.

In eundem fere modum Conſulibus, & populo Peruſinis.

In eundem modum Conſulibus, & populo Aſsiſinatibus. In eundem fere modum P. Baſilicæ XII. Apoſtolorum, & B. tt. ſancti Petri ad vincula presbyteris Card.

PETRO CANONICO SANCTI HYLARII PICTAVEN. NEPOTI QVONdam *magiſtri Aimerici de Partiniaco, quæ præbenda ſui auunculi in eccleſia S. Hylarij Pictauenſi donatur.*

PLENITVDINEM poteſtatis, quam ab eo, qui eſt pater miſericordiarum, accepimus, cum eis debemus potius diſpēſare, cum quibus miſericorditer eſt agendum. Qui ſi forte (quod abſit) miſericordes, ſicut & pater noſter miſericors eſt, in huius diſpenſationis officio non eſſemus, merito nos tangeret inter alios diſpenſatores Apoſtolus, de quibus illam quæſtionem inducit: Iam quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur: vnde tanto cautius agere nos oportet, quanto ea, quæ ſub huius conſiderationis intuitu ſtatuuntur, à nobis, ſtabilitate volumus perſiſtere firmiori. Defuncto ſiquidem nuper in vrbe bonæ memorię magiſtro Aimerico de Partiniaco auunculo tuo, miſericordia moti fuimus erga te, quem vidimus omni conſilio, & auxilio deſtitutum, & audiuimus in Cancellaria noſtra fuiſſe fideliter conuerſatum. Vnde nos propter hoc ad prouiſionem tuam vehementius excitati, ad deſolationis tuæ remedium præbendam, quam idem auunculus tuus in eccleſia S. Hylarij Pictauen. olim habuerat, ſicut de plenitudine poteſtatis nobis conceſſa licebat, tibi miſericorditer duximus concedendam, te per annulum proprijs manibus ſolenniter inueſtientes de ipſa. Vt igitur quod ſuper præbenda ipſa de te factum eſt, robur in poſterum obtineat firmitatis, & ne temeritate cuiuslibet valeat immutari, inueſtituram ipſam auctoritate tibi apoſtolica cōfirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Decernimus ergo &c. Datum Romæ apud S. Petrum XV. Calend. Maij, pontificatus noſtri anno I.

G. ARCHIDIACONO, CANTORI, ET CANCELLARIO TORnacen. *de collatione cuiuſdam præbendæ in eccleſia Antuerpiana.*

SICVT ex literis dilectorum filiorū Præpoſiti, & Capituli Antuerpien. nobis innotuit, cum bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſor noſter eis dederit in mandatis, vt L. clericum in canonicum eccleſiæ ſuæ reciperent, & in fratrem ſtipendium ei eccleſiaſticum aſsignantes: ipſi attendentes, quòd literę illæ fuerant veritate tacita impetra-

tæ, vtpote quia idem L. plura habebat eccleſiaſtica beneficia, de quibus honeſte poterat ſuſtentari, quorum in eiuſdem prædeceſſoris noſtri literis mentio non fiebat, præbendam vacantem Gulielmo clerico nullum habēti eccleſiaſticum beneficium contulere. Verum dictus Lambertus accedens ad eorum eccleſiam in ea nomine dictæ præbendæ per quoſdam abbates, quos ſecum duxerat, petijt inſtallari: quod quia obtinere non potuit, tam ipſos Præpoſitum & canonicos, quàm dictum G. ad ſedem apoſt. appellauit, & eos poſtmodum coram officialibus venerabilis fratris noſtri N. Remen. archiepiſcopi vocari fecit ad cauſam: ſed coram eis ſtatuto termino noluit comparere. Cumque poſt hæc ad dilectos filios N. Sancti Remigij, & N. ſancti Nicaſij abbates, & N. decano Remen. idem L. literas ſuper hoc apoſtolicas impetraſſet, & ipſi vices ſuas dilecto filio noſtro magiſtro Sigerio Cameracen. archidiacono cōmiſiſſent, quia ipſe nec de cauſa cognoſcere, nec exceptiones admittere voluit, dictus G. ad apoſtolicæ ſedis audientiam appellauit. Cum autem G. procurator eius ad noſtram præſentiam acceſsiſſet, B. clericus ex parte præfati L. ſe ei aduerſarium eſſe propoſuit. Vnde eis dilectum filium noſtrum G. S. Mariæ in aquiro diaconum Card. conceſsimus auditorem: ex cuius poſtmodum relatione cognouimus, quòd cum idem B. pluries vocatus ad cauſſam fuiſſet, multoties à præſentia dicti Card. diſceſsit contumax, & tandem à præſentia noſtra ſe penitus abſentauit. Ne igitur cauſa ipſa remaneat diutius indeciſa, diſcretioni veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit de præmiſsis, quicquid in eiuſdem G. & Capituli poſt appellationem ad nos legitime interpoſitam præiudicium fuerit forſitan attentatum, in irritum reuocantes, quod de ipſo G. canonice factum eſt, appellatione remota ratum haberi faciatis, & firmum, & mandetis irreuocabiliter obſeruari, & dictum L. à moleſtatione ipſius monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes, faciatis eundem G. ipſius præbendæ (ſicut iuſtum fuerit) pacifica poſſeſsione gaudere. Nullis literis obſtantibus harum mentione non habita, &cæt. Quod ſi omnes, duo veſtrum &cæt. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Idibus Aprilis, Pontificatus noſtri anno primo.

EPISCOPO ALIFANO, QVOD TEMPLI REPARATIONE aliquid locare queat.

IVSTIS petentium, &cæt. vſque ad verbum illud, Complere. Sane quia ſicut nobis exponi feciſti, pro reparatione eccleſiæ tuæ multorum teneris onere debitorum oppreſſus, nos tuis grauaminibus prouidere volentes, auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt tenimentum, quod Petrus Iudicis Gulielmi nunc mortuus olim habuiſſe proponitur, ſi abſque præiudicio iuris alieni fieri poteſt, ſub locatione debita ſecundum approbatam eccleſiæ tuæ conſuetudinem, tibi liceat retinere. Nulli ergo omnino, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum XVII. Calend. Maij, Pont. noſtri anno primo.

DILECTO FILIO FRATRI RAINERIO, DE REVOCANDIS inceſtu nuptijs, & ſeruando fœdere pacis.

AVCTOR noui & veteris teſtamenti Dominus DEVS noſter, vt confunderet fortia, humilia frequenter elegit, in veteri ſynagoga, in Patriarch. & reges de Poſtfetan. aſſumens, & in noua Eccleſia gentium in apoſtolos eligens piſcatores. Qui cum eccleſiam ſponſam ſuam prole multiplici fœcundarit, ponens filios eius ſicut nouellas oliuarum in circuitu menſæ ſuæ, nos quos ipſe (licet immeritos) erexit de ſtercore, & de puluere ſuſcitauit, & Petri voluit ſolium obtinere, quamuis maioris auctoritatis viros, vtpote cui tanquam capiti vniuerſa membra eccleſiæ obſequuntur, in partem Hiſpaniarum ad pacem inter principes

cipes reformandam, & diſſoluendas colligationes iniquitatis deſtinate poſſe-
mus, tibi tamen exemplo eius, qui elegit humilia, hoc onus ſolicitudinis du-
ximus iniungendum: vt humiles humiliter foueas, & punias fortius contu-
maces. Sane ad audientiam noſtram peruenit, quòd chariſs. in Chriſto filius
noſter N. Rex Caſtellæ illuſtris, Regi Legionen. qui eum ſecundo gradu con-
ſanguinitatis contingit, filiam ſuam neptim illius (ne copulare dicamus) ſup-
ponere inceſtuoſe præſumpſit, ponens carnem brachium ſuum, ac credens per
ipſum perſecutionem effugere imminentem: non attendens quòd maledictus
homo, qui ſpem ſuam ponit in homine, & quòd non eſt conſilium contra
Deum. Vnde nos eorum vtrique dedimus in mandatis, vt tam turpem con-
tractum abominabilem in conſpectu Domini, & iudicio fidelium deteſtan-
dum, omni dilatione, & excuſatione poſtpoſitis reuocent, & vniuerſas colli-
gationes impietatis diſſoluant, quas inter ſe ſub huius inceſtus ſpecie inierunt.
Accepimus etiam, quòd N. rex Nauarrorum treguas cum dicto rege Caſtellæ
initas fregit, & Caſtella fidelitatis per violentiam occupauit: propter quod à di-
lecto filio noſtro G. S. Angeli diacon. Card. tunc apoſt. ſedis legato, excom-
municationis in perſonam eius, & in terram interdicti promulgata fuit ſen-
tentia. Ideoque diſcretioni tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus dictos
Caſtellæ, & Legionen. reges ad reuocandum contractum tam illicitum, iu-
xta formam mandati noſtri moneas diligentius, & inducas: & ſi ſuper hoc
(quod non credimus) fuerint contumaces, in perſonas eorum excommunica-
tionis, & in terram interdicti ſententias non differas promulgare: facturus eas
vſque ad ſatisfactionem congruam inuiolabiliter obſeruari. Super eo autem,
quod de rege Nauarræ dictum eſt, inquiras diligentius veritatem: & ſi ſic inue-
neris (vt ſuperiùs eſt expreſſum) latam in eum, & terram eius ſententiam per
totam Hiſpaniam publicari facias, nec eam, niſi ſufficiēti ſatisfactione recepta,
relaxes. Quòd ſi forſan in eum, vel regnum eius dicta non fuit ſententia pro-
mulgata, nihilominus tamen ſi cum Sarracenis contra Chriſtianos, & præci-
pue contra dictum regem Caſtellæ (ſicut dicitur) coniurauit, anathematis eum
ſeueritate percellas, & terram eius vſque ad dignam ſatisfactionem ſubijcias
interdicto. Volumus etiam nihilominus, & mandamus, vt ſi dicti Caſtellæ,
& Legionen. reges, ad mandatum noſtrum, & commonitionem tuam dictum
contractum illicitum retractarint eos, vt aliter inter ſe, & cum N. rege Portu-
galiæ honeſte conueniant, & cæteros reges, vt inter ſe pacis ſtudeant fœdera re-
formare: ſuper quo te præcipue volumus eſſe ſolicitum, per excommunicatio-
nis & interdicti ſententiã, appellatione remota cogere non omittas. Sciturus
nos vniuerſis archiepiſcopis, & epiſcopis Hiſpaniarum dediſſe firmiter in mã-
datis, vt quicquid ſuper prædictis, quicquid etiam contra Sarracenos duxeris
ſtatuendum, recipiant humiliter, & obſeruent. Nos etiam ſententiam, quam
propter hoc in contumaces duxeris proferendam, ratam habebimus, & facie-
mus (auctore Domino) inuiolabiliter obſeruari. Verum quoniam ſæpe dictus
Card. in dictum Legionen. regem, & Aſtoricen. Salamanrin. Legionen. & Za-
moren. Epiſcopos, excommunicationis ſententiam promulgauit, & terram
ipſius regis ſuppoſuit interdicto: volumus nihilominus, & mandamus, vt tam
à dicto rege, quàm epiſcopis ipſis ſtandi mandatis apoſtolicis, ſufficienti cauti-
one recepta, latam in eos excommunicationis, & interdicti regni Legion. ſen-
tentiam appellatione poſtpoſita, noſtra fretus auctoritate relaxes, ſi cognoue-
ris quòd ſuper illicita copula noſtris velit obedire mandatis. Quamuis enim
dictos epiſcopos punire grauiter de rigore poſſemus, de manſuetudine ta-
men eos duximus tolerandos. Venerabilem autem fratrem no-
ſtrum N. Zamoren. Epiſcopum volumus pro abſoluto
haberi, vtpote cui apud ſedem apoſtol. conſti-
tuto, munus fecimus abſolutio-
nis impendi.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum XVI, Ca-
lend. Maij, Pont. noſtri anno I.

FRATRI RAINERIO, DE EODEM FERE ARGVMENTO.

PER alias literas tibi mandaſſe meminimus, vt ab N. illuſtri rege Legion. ſufficienti cautione recepta, quod apoſt. mandatis obediat: ſi cognoueris, quòd ſuper inceſtuoſa copula noſtro debeat parere mandato, munus ei abſolutionis impendas, & interdictum promulgarum in terram ipſius apoſt. fretus auctoritate relaxes. Nos autem id ad maiorem cautelam diſcretioni tuæ duximus committendum, vt tam in abſolutione ipſius, quàm in relaxatione interdicti, ſicut videris expedire procedas. Datum Romæ apud S. Petrum XI. Calend. Maij, Pont. noſtri anno primo.

AQVEN. ARCHIEPISCOPO, ET SVFFRAGANEIS EIVS, *vt contra hæreticos Commiſſarijs apoſtolicis auxilio ſit.*

CVM vnus Dominus IESVS Chriſtus vnam tibi ſponſam (eccleſiam videlicet) ex gentibus congregatam elegerit non habentem maculam, neque rugam, quæ ipſi tanquam capiti ſuo in vnitate fidei deſeruiret, miramur plurimum, atque dolemus, quòd quidam tunicam inconſutilem ſcindere molientes, diuerſas ſibi eccleſias, immo potius Sathanæ ſynagogas confingunt, doctrinam euangelicam, apoſtolicam, & propheticam deprauantes, & ad defenſionem ſui erroris in ſuæ ſalutis perniciem peruertentes: qui iniquitatem ſuam iuſtitiæ ſpecie palliantes, vt ſalutentur in foro, & vocentur ab omnibus Rabbi, & ſoli recta ſabere, ac iuſte viuere videantur, magiſterium eccleſiæ Romanæ refugiunt, & nouis adinuentionibus auditorum corda ſeducunt: trahentes poſt ſe ſimplices, & indoctos: vt cæci cæcis ducatum præbentes: tam duces, quàm ducti, immo ſeductores potius, & ſeducti, in perditionis foueam dilabantur. Ipſi etenim, vt occultius virus ſuæ iniquitatis transfundant in plures, fel draconum in aureo calice Babylonis propinant, iuſtitiæ vultum prætendunt, & ſtudentes ſimulatis operibus charitatis eos amplius circumueniunt, quos ad Religionis propoſitum viderint ardentius aſpirare: illum ſui erroris imitantes magiſtrum, qui ſub vmbra dormit in ſecreto calami, & locis humentibus: qui fluuium abſorbet, & non miratur: habet enim fiduciam, quòd Iordanis influat in os eius. Hi ſunt ſane caupones, qui (ſecundum Prophetam) aquam vino commiſcent: qui tetenderunt arcum, & parauerunt ſagittas in pharetra, vt ſagittent in obſcuro rectos corde, deſtruere molientes, quæ ſpiritus ſanctus in ſcriptura perfecit. Quos Apoſtolus Paulus ad Timotheum prophetico ſpiritu deſcribens: Nouiſsimis (inquit) temporibus diſcedent quidam à fide, attendentes ſpiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, in hypocriſi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium conſcientiam: habentes quidem ſpeciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes, & os de vita. & infrà: Erit tempus, cum ſanam doctrinam non ſuſtinebunt, ſed ad ſua deſideria coaceruabunt ſibi magiſtros prurientes auribus, & à veritate quidem auditum auertent: ad fabulas autem conuertentur. Inter quos in prouincia veſtra quoſdam, qui Valdenſes, Catari, & Paterini dicuntur, & alios quoslibet quibuſcunque nominibus appellatos in tantum iam accepimus pullulaſſe, vt innumeros populos ſui erroris laqueis irretierint, & fermento corruperint falſitatis. Cum igitur ad capiendas huiuſmodi vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineam Domini ſabaoth, ſpecies quidem habentes diuerſas, ſed caudas ad inuicem colligatas, quia de vanitate conueniunt in id ipſum, vt virga Moyſi maleficorum fantaſmata deuoret, dilectum filium fratrem Rainerium, virum probatæ vitæ, & conuerſationis honeſtæ potentem diuino munere in opere, & ſermone, ac cum eo dilectum filium fratrem Guidonem virum DEVM timentem, & ſtudentem operibus charitatis, ad partes ipſas duxerimus deſtinandos, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtricte præcipimus, quatenus eos be-

nigno

nigno recipientes, & tractantes affectu taliter eis, contra hæreticos aſsiſtatis, vt per ipſos ab errore viæ ſuæ reuocentur ad Dominum: & ſi qui forte cõuerti non poterunt, ne pars ſyncera trahatur, de veſtris finibus excludantur, vt terra veſtra huiuſmodi miniſtris ſathanæ penitus effugatis, verbum prædicationis veſtræ gratanter recipiat, & ferat fructum temporibus ſuis. Ad hæc ſub eadem vobis diſtrictione præcipimus, vt omnia, quæ idem frater Rainerius contra hæreticos fautores, & defenſores eorum duxerit ſtatuenda, recipiatis humiliter, & inuiolabiliter obſeruetis. Nos enim tam ea, quæ ſtatuerit contra eos, quàm ſententiam, quam in contumaces tulerit, faciemus (auctore Domino) inuiolabiliter obſeruari. Ad hæc nobilibus viris, Principibus, Comitibus, & vniuerſis Baronibus, & Magnatibus in veſtra prouincia conſtitutis, præcipiendo mandamus, & in remiſsionem iniungimus peccatorum, vt ipſi benigne recipientes, pariter & deuote eis contra hæreticos, tam viriliter, & potenter aſsiſtant, vt ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum, poteſtatem ſibi traditam probentur laudabiliter exercere: & ſi qui hæreticorum ab errore ſuo commoniti noluerint reſipiſcere, poſtquam per prædictum fratrem Raineriũ fuerint excommunicationis ſententia nominati, eorum bona confiſcent, & de terra ſua proſcribant: & ſi poſt interdictum eius in terra ipſorum præſumpſerint commorari, grauius animaduertant in eos, ſicut decet Principes Chriſtianos, vt arca fœderis præcedente, cum tubis, ac Ioſue ſequente cum populis vtriſque pariter conclamantibus: Muri corruant Hyerico, ſiatq; perpetuum Anathema: ita quòd ſi quis de illo, vel regulam auream furari præſumpſerit, cum Hacar filio Carmi lapidibus obruatur. Dedimus autem dicto fratri R. liberam facultatem, vt eos ad id per excommunicationis ſententiam, & interdictum terræ appellatione remota compellat: nec volumus ipſos ægre ferre aliquatenus, vel moleſte, ſi eos ad id exequendum tam diſtricte compelli præcipimus, cum ad nil amplius intendamus vti ſeueritatis iudicio, quàm ad extirpandos hæreticos, qui non nobis ſubſtantiam temporalem, ſed ſpiritualem vitam ſurripere moliũtur. Nam qui fidem adimit, vitam furatur: Iuſtus enim ex fide viuit. Scribimus etiam vniuerſo populo veſtræ prouinciæ, vt cum ab eiſdem fratribus R. & G. fuerint requiſiti, ſicut ipſi mandauerint, contra hæreticos accingantur: illis qui pro conſeruatione fidei Chriſtianæ in tanto diſcrimine, quod eccleſiæ imminet ipſis aſtiterint fideliter, & deuote: illam peccatorum ſuorum indulgentiam concedentes, quam beati Petri, vel Iacobi limina viſitantibus indulgemus. Dedimus etiam eidem fratri R. firmiter in mandatis, vt omnes, qui hæreticis, poſtquam ab eo excommunicati fuerint, receptaculum præſtare, & in mercimonijs, vel cohabitatione participare præſumpſerint, vel eos in ſua peruerſitate fouere, excommunicationis ſententiam ſolenniter non differat promulgare, & pari eos cum hæreticis pœnę ſubiacere decernat. Nos autem auctore Domino ſententiã ipſam, vſque ad ſatisfactionem congruam ſeruari ſine refragatione qualibet faciemus. Datum Romæ apud ſanctum Petrum XI. Calend. Maij, Pont. noſtri anno I.

In eundem modum Narbonen. Archiepiſcopo, & Suffraganeis eius.

Scriptum etiam ſuper hoc Auxitano Archiepiſcopo, & Suffraganeu eius. Vienen. & Suffraganeis. Arelaten. & Suffraganeis. Ebredunen. & Suffraganeis eius. Terraconen. & Suffraganeu eius. Lugdunen. & Suffraganeis eius, & omnibus Principibus, Baronibus, Comitibus, & vniuerſis populis in ipſorum diœceſim prouincijs conſtitutis.

VNIVERSIS ARCHIEP. ET EPISCOPIS, ET ALIIS ECCLESIA- *rum Prælatis, vt religioſos nec ipſi perturbent, nec perturbantes ferant.*

HIs præcipue Prælati eccleſiarum fauorem ſuum debent efficaciter exhibere, qui ſpiritu Dei ducuntur, & vacant aſsidue operibus charitatis, ne ſi forſan eorum non fulciantur auxilio, vel in religione tepeſcant, vel affectum eorum effectus debitus non ſequatur. Sane, ſicut multorum veridica relatione didicimus, hoſpitale S. Spiritus, quod apud montẽ Peſſulanũ dilecti filij fratris Guidonis ſolicitudo fundauit, inter

inter cætera nouæ plantationis hoſpitalia,& religione fulget,& maioris hoſpitalitatem charitatis exercet, ſicut hi, qui eorum eleemoſynas ſunt experti, plenius didicere. Ibi enim reficiuntur famelici, pauperes veſtiuntur, neceſſaria miniſtrantur infirmis, & magis indigentibus maior conſolatio exhibetur: ita vt magiſter,& fratres ipſius domus non tã receptores dici debeant, quàm miniſtri indigentiũ,& illi ſoli egeant inter pauperes, qui pauperibus neceſſaria charitatiue miniſtrant. Cũ igitur dictis fratribus de benignitate ſedis apoſt. duxerimus indulgendũ, vt in locis, quæ ipſis à fidelibus offerentur, de cõſenſu veſtro eis ſine præiudicio vicinarum eccleſiarũ cœmeteria ad opus fratrum,& familiæ ſuæ tantum,& oratoria fabricent, vniuerſitatem veſtram rogamus, monemus,& exhortamur in Domino, ac per apo. vobis ſcripta mandamus, quatenus ſi qui fidelium in parochijs veſtris domos aliquas, vel poſſeſsiones eis obtulerint, deuotionis obtentu eos non impediatis, quominus ſine prę iudicio vicinarum eccleſiarum,& veſtro, in eis eccleſias erigant,& ad opus fratrum,& familię ſuæ tãtum cœmeteria conſtruant, immo potius conſtruendi vtranque ipſis licentiam concedatis, cum conſtructa fuerint dedicationem eccleſijs,& cœmeterijs benedictionem ſine difficultate qualibet collaturi,& in oratorijs ipſis ad præſentationem eorum, ſine veſtro,& vicinarum eccleſiarum præiudicio ſacerdotes idoneos inſtituere nullatenus differatis, qui correctioni veſtræ ſubiaceant, & per vos amoueantur, ſi ratione ſuorum exceſſuum fuerint amouendi. Mandamus præterea vobis, vt cum ab eis fueritis requiſiti, ſinguli veſtrûm de malefactoribus eorum in ſua prouincia cõſtitutis, eis exhiberi faciant iuſtitiæ complementum, malefactores ipſos ad hoc per cenſuram eccleſiaſticam, monitione præmiſſa, ſi neceſſe fuerit, compellentes. Datum Romæ apud S. Petrum X. Calend. Maij, Pont. noſtri anno I.

ARCHIEPISCOPO TRANEN. IVVENAT. ET BOTONTINO Epiſcopu, vt ablata eccleſiæ bona reſtitui curent.

SICVT ex literis tuis frater archiepiſcope,& venerabilis fratris noſtri Hydrontini archiepiſcopi, necnon & conqueſtione lachrymabili dilectorum filiorum abbatis,& fratrũ S. Mariæ de Ponte Brundufij nuper accepimus, Nicolaus diaconus Gaufred.& Vnfredus cattepani fratres eius, Rogerius filius Gaufridi, Rogerius Pirunteus, Iudex,& Iſaac,& filij eius, Conuerſan. Nicolaus Veteranus, Vrſus, Iacobus, Saluadeu, Andreas presbyteri, Iaconus Riccardi ſanctorum Iaconus, Rogerius de Hydrunto, cum ſuis cõplicibus tam clericis, quàm laicis, eos à monaſterio ſuo per violentiam expulere: res ipſorum,& aliorum etiam ſibi commiſſas exinde aſportantes. Cum igitur id monaſterium noſtri ſpecialiter iuris exiſtat, nos eius oppreſsioni paterno compatientes affectu, fraternitati veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus prænominatos diaconum,& alios tamdiu auctoritate noſtra excommunicatos publice nuncieris, donec ablata conquerentibus reſtituant vniuerſa,& ſuper tantis exceſsibus ſatisfacturi, ad plenum noſtro ſe conſpectui præſentarint. Volumus etiam, vt donec ijdem fuerint reſtituti, in vicinis monaſterijs eiſdem faciatis, in neceſſarijs prouideri. Datum Romæ apud S. Petrum XIIII. Calend. Maij.

GVIDONI FVNDATORI HOSPITALIS SANCTI SPIRITVS, EIVSQVE fratribus tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſsis, in perpetuum: de confirmatione & priuilegijs eiuſdem.

RELIGIOSAM vitam eligentibus,& cætera, vſque ad verbum illud, Annuimus. Et præfatum hoſpitale S. Spiritus apud montem Peſſulanũ cõſtructum, in quo diuino eſtis obſequio mancipati ſub Beati Petri,& noſtra protectione ſuſcipimus,& pręſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidẽ ſtatuentes, vt fratres inibi commorantes, ſecundum rationabiles inſtitutiones tuas perpetuò Domino debeant

debeant famulari. Præterea quaſcunque poſſeſsiones,&cæt. vſque ad verbum, Vocabulis. Locum ipſum, in quo præfatum hoſpitale ſitum eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis, domos, vineas, terras, hortos, & omnia, quæ in terretorio Montis peſſulani,& in locis circum adiacentibus poſsidetis: domum, quam habetis in Maſsilia, cum omnibus ſuis pertinentijs: domum, quam habetis in villa, quæ dicitur Amillau. cum omnibus pertinentijs ſuis: domum, quam habetis in loco, qui dicitur Clap de mala vetula, cum omnibus pertinentijs ſuis: domum, quam habetis in villa, quæ dicitur Meſols, cum omnibus pertinentijs ſuis: domũ quam habetis in burgo ſancti Iuliani de Bridi, cum omnibus pert. ſuis: domum, quam habetis in villa, quæ dicitur Bragaac, cum omnib. pertinẽtijs ſuis: domum, quam habetis in argenteria de Chacers, cum omnibus pertin. ſuis: domum, quam habetis in ciuitate Trecen. cum omnibus pertin. ſuis:& domum, quam habetis in vrbe Roma iuxta S. Mariam Tranſtyberim, cũ domo, quæ eſt in loco, qui dicitur S. Agatha in introitu vrbis Romæ, cũ omnibus pertin. ſuis: ſtatuentes, vt omnes domos, quas in præſentiarum iuſte habetis, vel in poſterum rationabiliter poteritis adipiſci, prædicto hoſpitali S. Spiritus Montis peſſulani, & procuratores eorum tibi fili G. & ſucceſſoribus tuis perpetuo ſubiacere debeant,& humiliter obedire,& correctionem tuam, & ſucceſſorum tuorum recipere humiliter, & ſeruare. Liceat inſuper vobis in domibus veſtris ſine præiudicio vicinarum eccleſiarum cum conſenſu dioceſani Epiſcopi conſtruere cœmeteria, ad opus fratrũ veſtrorum, & familiæ tantum, & oratoria fabricare: in quibus ad præſentationem veſtram inſtituantur per dioceſanũ Epiſcopum capellani,& amoueantur per eum cũ deliquerint, vel aliter etiam corrigantur. Liceat quoque vobis liberas,& abſolutas perſonas è ſæculo fugientes,&cæt. Prohibemus inſuper, vt nulli fratrum veſtrorum, poſt factam in loco veſtro profeſsionem, fas ſit abſque procuratoris ſui licentia,&c. Chriſma vero,& oleum ſanctum,&c. per dioceſanum Epiſcopũ ſine prauitate, & exactione aliqua vobis præcipimus exhiberi. Obeunte vero te nunc eiuſdem loci magiſtro,&c. Decernimus ergo,&c. ſalua ſedis apoſtolicæ auctoritate, & dioceſani epiſcopi canonica iuſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica,&c. Cunctis autem,&c. Datum Romæ apud S. Petrum per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis IX. Calend. Maij, indictione prima, incarnationis Dominicæ anno M C XC. VIII. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III anno I.

CLVGIEN EPISCOPO, VT VLTRA ANTIQVVM NVMERVM *receptis Canonicis Ferrarienſibus faciat prouideri de excreſcentibus fructibus.*

CVM M. Ferrarien. canonic. F. presbyteri, B. & B. & G. canonicorũ Ferrarien. & magiſter G Ferrarien. Capituli procuratores ad ſedem apoſtolicã acceſsiſſent ſuper quæſtione, quam de præbendis, & redditibus habebant ad inuicem, dilectum filium noſtrum N. S. Mariæ in Coſmedin Diaconum Card. eis conceſsimus auditorem: coram quo dictus M. pro ſe, & quatuor ſocijs ſuis propoſuit, quòd Ferrarien. Canonici, vt eo amplius ſuos redditus augumentarent, quo prouentus Ferrarien. Eccleſiæ, qui diuidi conſueuerant inter plures, in vſus cederent paucorũ: quatuordecim præbendas tantum, præter id, quod menſæ communiter deputarũt, in eadem eccleſia contra antiquam conſuetudinem ſtatuere. Poſtmodum vero contra conſtitutionem ipſam voluntarie venientes, dictos quinque in canonicos recepêre, nullis præbendis aſsignatis eiſdem: & licet eorum redditus non modicum fuerint augumentati, nondum tamen eis voluere ex ſuper excreſcentibus redditibus prouidere. Verùm dictus magiſter G. procurator partis aduerſę aſſeruit, quòd olim de communi tam canonicorũ, quàm tunc Ferrarien. Epiſcopi voluntate quatuordecim præbendarũ numerus in Ferrarien. Eccleſia prouida fuerat deliberatione ſtatutus,& apoſtolicæ protectiõis præſidio roboratus.

Cap. Cum M. Ferrarien. de Cõſtitutionibus.

Tandem vero cum vna in eadem eccleſia præbenda vacaſſet, ad multam quorundam inſtantiam duos ad eam, ac poſtmodum ad preces venerabilis fratris noſtri V. Ferratien. Epiſcopi dictum M. & quendam alium ſine præiudicio dictæ conſtitutionis in canonicos recepêre: ita quòd ipſi de canonica nihil perciperent, donec primi duo præbendas eſſent integre aſſecuti. Cumq́; per canonicorum induſtriam procuratum fuerit, vt ex poſſeſsionibus, quas eadem eccleſia tempore longo poſſedit, plures eis redditus ſoluerentur ſuper excreſcentes redditus communi menſæ, quæ minus ſufficiens fuerat communiter deputare: quod dicti quinque poſtmodum petiere contra Capituli conſtitutionem in beneficium aſsignari. Quia vero ſuper his plena nobis, ſicut idem Card. aſſeruit, exhiberi non poterat certitudo, cauſam ipſam tuo duximus examini committendam: mandantes, quatenus eum in cõſtitutione prædicta, & confirmatione ſedis apoſt. vel fuerit, vel eſſe debuerit (ſicut conſueuit) expreſſum, niſi in tantum excreſcerent eccleſiæ facultates, quod pluribus poſsint ſufficere competenter: & cum idem Canonici in derogationem ſuæ conſtitutionis ad vacaturas præbendas quatuor recepêre, vltra numerũ cõſtitutum antiquis canonicis, præbendas cum integritate percipientibus conſuetas ſuper excreſcentes redditus prædictis canonicis appellatione remota facias aſsignari: ita tamen quòd ſi ex eis pares cum alijs põtuerint ſortiri præbendas, quod ſuperfuerit in communes canonicorum vſus, ſiue vt prius ſtatuerant, ſiue aliter prout melius videbitur, conuertatur: conuocatis in irritum omnibus quæcunque ab alterutra partium in præiudicium alterius poſt motam quæſtionem coram Epiſcopo Ferrarien. circa præbendas, vel poſſeſsiones fuerint innouata. Nullis literis obſtantibus præter aſſenſum partium, &cæt. Datum Romæ apud S. Petrum XII. Calend. Maij.

ILLVSTRI REGI PORTVGALIAE, VT CENTVM BIZANTIOS & quatuor vncias auri Romanæ eccleſiæ debitas perſoluat.

SERENITATEM Regiam volumus non latere, nos in regeſtis bonæ memoriæ Lucij II. Rom. Pontificis reperiſſe, quòd recolendæ mem. A. pater tuus quatuor auri vncias annuatim Romanæ Eccleſiæ conſtituit cenſuales: ad quorum ſolutionem ſe, & hæredes ſuos in poſterum obligauit. Cæterum cum idem pater tuus vſque ad tempora felicis memoriæ A. Papæ prædeceſſoris noſtri Ducis eſſet nomine appellatus, ab eodem meruit obtinere, vt tam ipſe, quàm eius hæredes regio nomine vocarentur. Vt autem idem pater tuus ſacroſanctam Rom. eccleſiam matrem ſuam honore debito præueniret, & vt deuotionem, quam circa ipſam habebat, oſtenderet in effectu, centum Bizantios annuatim Romanæ eccleſiæ conſtituit cenſuales: quos poſt ſuſceptionem regij nominis nec ipſe ſoluit, nec tu poſtmodum ſoluere curauiſti. Cumq́; id felicis recordationis Celeſtino Papæ prædeceſſori noſtro relatum fuiſſet, magiſtro Michaëli tunc eccleſię Rom. notario, quem ad partes Hiſpanię deſtinarat, per ſuas dedit literas in mandatis, vt te ad exoluendum cenſum annuum monere diligentius, & inducere procuraret, & ſi opus eſſet auctoritate fretus apoſtolica compellere non differret. Tu autem eidem, prout tibi placuit, reſpondiſti, quòd dictus pater tuus pręfato A. anteceſſori noſtro pro annuali cenſu decem annorum mille aureos miſerat: & cum non illi decem anni eſſent expleti, ipſos cẽtum aureos iterum ſoluere minime tenebaris, licet illos eidem prędeceſſori noſtro non pro cenſu, ſed deuotione, quam ad eum habebat, liberaliter donauiſſet. Rogamus igitur regiam ſerenitatem, monemus, conſulimus, & hortamur, per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus prędictum cenſum dilecto filio fratri Rainerio perſoluere non poſtponas: alioquin noueris nos eidem dediſſe firmiter in mandatis, vt te ad ſolutionem illius diligenter moneat, & inducat, & ſicut expedire viderit, appellatione remota compellat.

Datum Romæ apud S. Petrum VIII. Calend. Maij.

CAPEL.

CAPELLANIS SANCTI IOANNIS DE PERSICETO. VT EPIſcopo & Archipresbytero non negetur viſitationis procuratio.

SIGNIFICAVIT nobis dilectus filius N. Archipresbyter ſancti Ioannis de Perſiceto, quòd quia in ſententia à bo. memoriæ C. Papa prædeceſſore noſtro prolata, qua ſtatutum eſt, vt venerabili fratri noſtro N. Bononien. Epiſcopo, parochiam ſuam cauſa confirmationis puerorum prædicationis, & correctionis annis ſingulis viſitanti, procurationem exhibeat, de vobis non fit mentio ſpecialis, ei non vultis in exhibitione procurationis ipſius ſubſidium aliquod exhibere, licet in alijs, quæ dicto epiſcopo exhibet, & in his, quæ apoſtolicæ ſedis Legatis impendit, certam ei portionem de conſuetudine impendatis. Cum igitur eidem Epiſcopo ob communem profectum dioceſim viſitanti communis procuratio debeatur, diſcretioni veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus dicto Archipresb. eam portionem in expenſis, quas in procuratione ipſius fecerit, impendatis, quam ei conſueuiſtis in alijs etiam exhibere: & de ſubtractis hactenus eis, vt tenemini, ſatisfacere non tarderis: alioquin noueritis nos venerabili fratri noſtro Ferrarien. Epiſcopo dediſſe firmiter in mandatis, vt vos ad id monitione præmiſſa (ſi iuſtum fuerit) per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellat. Datum Romæ apud Sanctum Petrum X. Calend. Maij, pontificat. noſtri anno I.

Illi ſcriptum eſt ſuper hoc.

ARCHIEPISCOPO, ET ABBATI S. PETRI FORIS PORTAM, ET MAgiſtro Borno ſubdiacon. noſtro, archidiacono Vienen. vt ſi abbas Caſæ Dei ius eligendi Abbatem Fauerniacenſem habet, per ipſum electus confirmetur.

CVM dilectus filius N. abbas Caſæ Dei, ſicut ex eius inſinuatione didicimus, H. quondam Fauerniacen. abbate viam vniuerſæ carnis ingreſſo, prout ad eum de iure ſpectabat, vellet ipſi monaſterio conſulere, in abbatem dilectum filium M. monachum Caſæ Dei N. priorem Vallis trãſuerſæ præfecit eidem cænobio in paſtorem, cui cum ad mandatum ipſius abbatis pars monachorum ipſius monaſterij, ſicut proponitur, debitam impenderet obedientiam, & honorem: reliqui tamẽ, qui Gillebertum nomine tunc in laicali habitu poſitum, ſibi à prædicto abbate Caſæ Dei in abbatem præfici poſtulauere, inſtitutioni prædictæ cum obtinere non poſſent nullatenus quod volebant, nixi ſunt contraire, aſſerentes ius electionis ad Fauerniacen. Capitulum pertinere, dum tamen in perſona, quæ eſſet de Caſæ Dei Capitulo conueuirent: ſuper quo cum ab eiſdem fuiſſet ad ſedem apoſt. appellatum, præfatus G. per laicalem potentiam de adminiſtratione abbatiæ poſt appellationem interpoſitam fuit inueſtitus, & taliter inſtitutus, monaſterium ipſum detinet occupatum. Cumque memoratus M. ab abbate Caſæ Dei inſtitutus, & L. Fauerniacen. profeſſus proſecuturi appellationẽ emiſſam, pro parte Caſæ Dei ad ſedem apoſt. acceſsiſſent, & inter eos & Hugonem, qui procuratorem Fauern. Capituli ſe gerebat, tempore felicis record. C. pp. prædeceſſoris noſtri quæſtio fuiſſet diutius agitata, poſt promotionem noſtram volentes cauſam ipſam fine debito terminari, eis Ven. fratrem noſtrum I. tt. S. Clementis Viterbien. & Tuſcanen. Epiſcopum, & dilectum filium G. S. Georgij ad velum aureum diacon. Card. conceſsimus auditores: in quorũ præſentia cum multa fuiſſent propoſita, & pro parte Caſæ Dei ſuper dubijs, probationes oblatæ, quia dictus Hugo vt legitime poſſet ſtare in iudicio, mandatum ſufficiens inuentus eſt nõ habere, cauſa ipſa remanſit hactenus indeciſa: ideoq; eiuſdem cauſæ cognitionem, & deciſionem, de fratrum noſtrorum conſilio veſtræ diſcretionis examini plenarie committentes, per apoſt. vobis ſcripta mandamus, quatenus partibus ad veſtram præſentiam conuocatis, ſi vobis cõſtiterit electionẽ Fauerniacen. abbatis, ad abbatem Caſæ Dei legitime pertinere, quod per eum ſuper electione iam dicti M. rationabiliter factum eſſe noueritis, ſub-

F lato

lato contradictionis,& appellationis obſtaculo, auctoritate apoſtolica confirmetis,& prædicto G. vel alio quolibet illicito detentore amoto, faciatis ipſum abbatiam prædictam per cenſuram eccle. appellatione remota pacifice poſsidere. Nihilominus quoque volumus,& mandamus, vt monachis Fauerniacen. tam illis,qui abbati Caſæ Dei obediunt in hac parte,quàm alijs de bonis monaſterij,donec cauſa finem debitum ſortiatur,faciatis: ſicut expedit prouideri. Si qui vero ſe temere duxerint opponendos, quominus mandatum apoſtolicum impleatur, à temeritate ſua per cenſuram eccle. appellatione poſtpoſita, compeſcatis: alioquin cauſam audiatis,& eam appellatione remota, fine debito terminetis, facientes quod decreueritis per cenſuram eccle. à partibus firmiter obſeruari. Teſtes autem,&c. eadem diſtrictione, appellatione remota cogatis. Nullis literis obſtantibus præter aſſenſum partium à ſede apoſtolica impetratis. Quod ſi omnes,&c. Tu frater Archiepiſcope cum eorum altero,&c. Datum Lateran.

CAPITVLO SPOLETANO, VTRVM MERETRICEM DVCERE *poßit poſt mortem vxoris, cui viuente vxore adhæſerat.*

Cap. Significaſtu, de eo qui duxit in matrimoniũ, quam polluit per adulterium.

SIGNIFICASTIS nobis per literas veſtras, quòd cum N. ciuis Spalaten. quandam mulierem duxiſſet legitime in vxorem, ea relicta cuidam meretrici adhæſit:& cum ab eius contubernio ad thorum non poſſet legitimum reuocari, vos in eum excommunicationis ſententiam protuliſtis. Verum cum medio tempore N. vxor ipſius viam fuiſſet vniuerſæ carnis ingreſſa, meretricem, cui adhæſerat, deſponſauit: propter quòd à nobis requiritis, quid ſit vobis in hoc articulo faciendum. Nos igitur inquiſitioni veſtræ ſecundum formam canonicam reſpondentes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, niſi alter eorum in mortem defunctæ vxoris fuerit machinatus, vel ea viuente fidem ſibi dederit de matrimonio contrahendo, matrimonium illud legitimum iudicetis, excommunicato munus abſolutionis ſi petierit iuxta formam eccleſiæ impenſuri. Datum Romæ apud S. Petrum VIII. Calend. Maij.

ARCHIEPISCOPO SENONEN. VT COMPELLAT DECANVM *& Capitulum Laudunenſe, M. Petrum in canonicum recipere.*

INTER cætera, quibus ad vniuerſalis eccleſiæ gubernationem inſtruimur, ille, cuius gratia non meritum noſtrum ad eiuſdem regimen nos prouexit, mirum,& mirabile nobis ſuæ benignitatis reliquit exemplum: in eo videlicet, quod ſicut de beato Petro, cuius ſumus (licet immeriti) ſucceſſores, à Domino factum eſſe videmus, infirma mundi elegit, vt fortia quæque confunderet, miſericorditer præuidẽs, quòd qui ſæcularium pondus ante ſuam vocationem ſuſtinuerat paſsionum, fragilitatem humanæ conditionis expertus, fratribus ſuis melius compati ſciret,& commodius miſereri, dum ſibi conſcius de ſe haberet euidens in ſimilibus argumentũ Hæc vero ante noſtros oculos proponentes, poſtquam dilectus filius noſter magiſter P. de Caſſaneto ſeriem negocij ſui nobis expoſuit, paterna ſuper eum moti fuimus pietate: cuius factum, cum ex certitudine rei, quam nos dum olim minori fungeremur officio, tractaueramus, in parte plenioris fidei teſtimonium adiuuaret, ad ſuccurrendum ei,& labores ipſius inutiles releuandos, animi ſtudium ſolicitioris aſſumpſimus: ne miſeranda ipſius afflictio, quę iam ei perplexitatem dubiam minabatur, ſedem apoſtolicam expertem eſſe ſolitæ miſericordiæ, ac remedij debiti cauſaretur. Tibi ſiquidẽ ſatis credimus eſſe notum, qualiter facta reſignatione à dilecto filio Vu. de Bochar in quodã canonico Laudunen de præbenda eiuſdem eccleſiæ, quæ per commutationẽ prębendarũ dilecto filio H. tunc Siclinien. canonico, à bonæ memoriæ N. decan. Remen. auctoritate apoſtolica aſsignari debebat, prædictus magiſter per venerabilem fratrem noſtrum N. Laudunen. epiſcopum de prębẽda fuit inueſtitus eadẽ,

& tam

& tam in choro, quàm in Capitulo, per dilectos filios N. decanum, & canonicos Laudunen. adhibitis ſolennitatibus debitis iuxta Laudunen. Eccleſiæ conſuetudinem inſtitutus. Super quo cum inter ipſum, & dictum N. controuerſia ſuborta fuiſſet, & appellatio ad ſedem apoſtolicam interiecta, licet idem magiſter cum magnis laboribus, & expenſis ad eandem ſedem accedens poſt diutinam expectationem, quæ ſub intemperie periculoſi temporis imminente ipſum tædio multo, & diuerſarum perſecutionibus incommoditatum, affectum fere vſque ad extrema deduxit, ſuum negocium contra memoratum N. pro ſuo deſiderio compleuiſſet: eo tamen poſtmodum cauſa infirmitatis abſente ad inſtantiam ſæpe fati H. tunc ad apoſtolicam ſedem præſentis per bonæ memoriæ C. prædeceſſorem noſtrum de fratrum conſilio omnia retractata fuere. Sicq; ipſe magiſter ſua ſpe fruſtratus, omnino poſt deſtitutionem ſuam ſedem apoſtolicam fuit iterum adire coactus, nullum ſibi videns remedium ſupereſſe, niſi eius deſolationi multiplici ſedes apoſtolica duceret miſericorditer prouidendum. Propter hæc igitur, & alia multa, quæ cauſam eius fauorabilem reddiderunt, nos circa ipſum paternum gerentes affectum, prædictis N. decano, & canonicis Laudunen. mandando diſtrictè præcipimus, vt eundem magiſtrum, qui per dictum epiſcopum in eorum eccleſia inſtitutus fuiſſe dignoſcitur, & per ipſos in fratrem admiſſus, ſaluo eo, quod de præfato N. ſedes apoſtolica ſententialiter diffiniuit, non obſtante contradictione, vel appellatione cuiuslibet, canonicum habeant tam in choro, quàm in Capitulo, & in alijs, quę ad canonicum pertinent, fraterna eum charitate tractantes. Præterea ipſis firmiùs inhibemus, ne aliquem in canonicum recipere aliquo modo præſumant, donec antedictus magiſter præbendæ beneficium in præfata eccleſia plenarie ſit adeptus. Vnde fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus memorati N. decanus, & canonici mãdatum noſtrum neglexerint adimplere, tu eos ad receptionem eius (prout dictum eſt) faciendam, ſublato appellationis obſtaculo, per diſtrictionem eccleſiaſticam, monitione tamen diligenti præmiſſa, compellere non omittas: quoslibet qui mandato apoſtolico ſe duxerint opponendos, eadem cenſura compeſcens. Noueris autem, quòd quia nolumus vt idem epiſcopus occaſione alicuius promiſsionis, ſeu cuiuslibet auctoritate reſcripti à ſede apoſtolica impetrati, ad eludendum mandatum noſtrum ſe valeat excuſare, ipſi diſtrictè præcipimus, vt donec idem magiſter in eadem eccleſia fuerit præbendæ beneficium aſſecutus, nulli alij præbendam modo quolibet aſsignare præſumat. Quod ſi forte præſumpſerit, id irritum decernimus penitus, & inane. Decet enim vt quia præbendam ei, quam de iure non potuit, aſsignauit eam, quam de iure poteſt, aſsignet: ne præbendam illi fraudulenter viſus ſit aſsignaſſe. Datum Romæ apud Sanctum Petrum X. Calend. Maij, Pontificatus noſtri anno I.

In eundem fere modum Epiſcopo Laudunen. In eundem fere modum decan. & Capitulo Laudunen.

ABBATI, ET CONVENTVI S. BENEDICTI IN EBERA, VT *in alio ordine monachorum legime ad ſacros ordines promotus, miniſtrare non prohibeatur.*

ACCEDENS ad præſentiam noſtram dilectus filius Ioannes monachus veſter, humiliter nobis expoſuit, quòd cum olim in minori conſtitutus ætate ſe ad veſtrum ordinem tranſtuliſſet, poſtmodum infirmitate coactus egrediens ad aliam religionem, de conſilio ſe tranſtulit ſaniori: in qua omnes ordines ſe aſſerit aſſumpſiſſe. Verum quia vtrum in illis ordinibus officium ſuum exequi debeat, vos audiuimus dubitare, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatenus niſi aliud canonicum impedimentum obſiſtat, eundem monachum in ſuo permittatis officio libere miniſtrare.
Datum Romæ apud S. Petrum X. Calend. Maij, Pont. noſtri anno I.

ARCHIEPISCOPO MONTIS REGALIS, VT OMNIA DE *bonis eccleſiæ illicite alienata, reuocentur.*

QVAE in monaſteriorum, & religioſorum locorum præiudicium attentantur, in ſtatum conuenit debitum reuocari, nec firmitatem debent aliquam obtinere, quæ in enorme damnum ipſorum minus licite præſumuntur. Ea propter venerabilis in Chriſto frater eccleſiæ tuæ volētes vtilitati conſulere, auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt quæ in eccleſia tua, & in omnibus pertinentijs eius illicite alienata inueneris, tibi liceat legitime reuocare. Nulli ergo &cæt. Datum Romæ apud S. Petrum XI. Calend. Maij, &cæt.

EIDEM, NE RES ET BONA ECCLESIAE ALIENENTVR: *præſertim quæ ſunt de menſa Epiſcopi.*

Cap. poſſeſſiones. De rebus eccleſiæ alienā dis, vel non. POSSESSIONES ad menſam tuam, vel Capituli pertinentes alienare non debes, aut eccleſias, in quibus conſueuerunt monachi miniſtrare, clericis, vel laicis aſsignare perſonis. Ideoq; fraternitati tuæ auctoritate præſentium diſtrictius inhibemus, ne poſſeſsiones, ea ſalia, vel eccleſias, quæ non conſueuerunt in beneficium aſsignari, alicui petenti concedas, immo potius eccleſiam Sancti Clementis de Meſſana, quam Gerardo Teutonico, & Sancti ſepulchri eccleſiam ſimiliter de Meſſana, quam Falconi canonico, & beneficium quod Thomæ filio I. Ferrarij, in graue præiudicium eccleſiæ tuæ diceris contuliſſe, ad priores vſus non differas, appellatione poſtpoſita reuocare. Datum Romæ vt ſuprà.

VVALTERO ROTHOMAGEN. VT CLERICI AD RESI-*dentiam perſonalem apud ſuas eccleſias compellantur.*

CVM ſcriptum ſit: Qui non laborat, non manducet, incongruum credimus, & indignum, vt clerici eccleſijs illis non ſeruianr, quarum amplis redditibus ſuſtentantur. Significaſti ſiquidem nobis, quòd quidam canonicorum Rothomagen. eccleſiæ, qui redditus ex ea percipiunt, & præbendas, in ipſa reſidentiam non faciunr, quam deberent: propter quod eadem eccleſia debito fraudatur obſequio ſeruitorum. Ea propter venerabilis in Chriſto frater tuis precibus annuentes, ad faciendam eos reſidentiam (ſicut ius, & eccleſiæ conſuetudo depoſcit) per cenſuram eccleſiaſticam compellendi liberam tibi concedimus auctoritate apoſt. facultatem. Nulli ergo omnino hominum &cæt. Datum Romæ apud S. Petrum X. Calend. Maij, Pont. noſtri anno I.

EIDEM, DE PERMVTATIONIS CVIVSDAM CVM *Anglorum rege inita confirmatione.*

CVM emergentium litigia quæſtionum vix poſsint ſine alterutrius litigantium læſione iudicialiter diffiniri: ſi quando partes inter ſe ſuper mota quæſtione honeſtè conueniunt, tanto libentius compoſitioni eorum præſidium apoſtolicum impertimur, quanto per hoc neutrum lædimus, & amplius vtrunq; iuuamus. Intelleximus ſiquidem tam ex literis tuis, quàm reuerendiſs. in Chriſto filij noſtri Ricardi Angliæ regis illuſtris, & plurium aliorum, quòd ſuper diſcordia, quæ inter te, & eūdem regem ſuper villam Andeli cum Rupe, ac inſula mota fuerat, regia ſerenitas euangelicum illud attendens: Qui ſe humiliat, exaltabitur: & quanto maior es, humilia te in omnibus: Humiliauit magnificentiam ſuā, & ſeueritatem regiam paſſus eſt emolliri, vt ad honorem eius, cui ſeruire regnare eſt, amicabilem tecū compoſitionē iniret, & in vtilitatem Rothmagen. Eccleſiæ molendina quæ habuit apud Rothmagum cum villis de Diepa, & Boteilles, & manerio de Louers cum omnibus pertinentijs, & libertatibus ſuis, & miniſterio de Louers, & foreſta de Aliermont (ſicut in authentico eiuſdem regis confecto exinde

exinde plenius continetur) tecum perpetuo commutaret. Nos igitur permutationem ipſam, ſicut amicabiliter facta eſt, & ab vtraq; parte recepta, & authentico ipſius regis exprimitur, auctoritate apoſtolica cõfirmamus, & præſentis ſcripti pattocinio cõmunimus. Ad maiorem aũt huius noſtræ confirmationis euidentiam, authenticum ipſum de verbo ad verbũ noſtris duximus literis exprimendũ, quod tale eſt. Riccardus Dei gratia rex Angliæ, Dux Normaniæ, Aquitaniæ, Comes Andegauiæ, archiepiſcopis, epiſcopis, abbatibus, prioribus, comitibus, baronibus, iuſtitiarijs, ſeneſcalcis, vicecomitibus, præpoſitis, miniſtris, balliuis, & omnibus fidelibus ſuis ſalutẽ. Cũ ſacroſancta eccleſia ſponſa ſit Regis regum, & vnica dilecta illius, per quem reges regnant, & principes gubernacula poſsident, tanto ampliorem ei volumus deuotionem, & reuerentiã exhibere, quanto certius nõ regiam tantũ, ſed omnem à Domino Deõ eſſe credimus poteſtatẽ. Vnde ſicut venerabilis Rothomagen. Eccle. quæ inter vniuerſas terrarũ noſtrarum plurima celebritate dignoſcitur enitere, pro rerum neceſsitate, vel temporum noſtris ducit vtilitatibus opportuna diligentia conſulendum. Sic nos eiuſdem matris noſtræ cõmodis, & augmentis digna cõpenſatione dignum ducimus reſpondere. Sane villa Andeliaci, & quibuſdam alijs adiacentibus locis, quæ erãt Rothomagen. Eccleſiæ minus ſufficienter firmatis, inimicis noſtris in terrã noſtrã Norman. per eadẽ loca patebat ingreſſus, per quæ incendijs, & rapinis, necnon & alijs hoſtilitatis ſæuitijs in eandẽ terram nõnunquam licentius graſſabantur. Quocirca venerabili patre Vualtero archiepiſcopo, & Capitulo Rothomagen. debitum habentibus ad noſtra, & prædictę terræ noſtrę damna reſpectum, facta eſt hæc permutatio inter Eccle. Rothomag. & archiepiſcopum Rotho. Vualterum ex vna parte, & nos ex altera parte de Manerio, de Andeli in hac forma, ſcilicet quòd idem archiepiſcopus de conſcientia, & voluntate Domini Papę Cœleſtini III. & de aſſenſu Capituli Rothomagen. Eccleſiæ, & coepiſcoporum ſuorum, & cleri eiuſdem archiepiſcopatus, conceſsit, & in perpetuum quietum clamauit nobis, & hæredibus noſtris prædictum Manerium de Andeli cum nouo caſtello de Rupe, & cum Foreſta, & cum alijs omnibus pertinentijs, & libertatibus ſuis, exceptis eccleſijs, & prębẽdis, & feudis militum, & excepto Manerio de Fraxinis, cum pertinentijs ſuis. Quæ omnia idem archiepiſcopus Eccleſiæ Rothomagen. & ſibi, & ſucceſſoribus ſuis retinuit, cũ omnibus libertatibus, & conſuetudinibus ſuis, & cum omni integritate ſua in perpetuũ: ita quòd tam milites, quàm clerici, & omnes homines tam de feudis militum, quàm de præbendis, ſequentur molendina de Andeli, ſicut conſueuerunt, & debent: & molitura erit noſtra: archiepiſcopus autem, & homines ſui de Fraxinis molent, vbi idem archiepiſcopus volet, & ſi voluerint molere apud Andeli, dabũt molituras ſuas, ſicut alij ibidem molentes. In excambium autem prædicti manerij de Andeli, cum pertinentijs conceſsimus, & in perpetuũ quieta clamauimus Eccleſiæ Rothomagen. & prædicto archiepiſcopo, & ſucceſſoribus ſuis omnia molendina, quæ nos habuimus Rothomagi, quando hæc permutatio integre facta fuit, cum omni ſequela, & molitura ſua, ſine aliquo retenimento eorum, quæ ad molendina pertinent, vel ad molituram: & cum omnibus libertatibus, & liberis conſuetudinibus, quas ſolent, & debent habere. Nec alij licebit molendinum facere ibidem ad detrimentum prædictorum molendinorum, & debet archiepiſcopus ſoluere eleemoſynas antiquitus ſtatutas de eiſdem molendinis. Conceſsimus etiã eis villam de Diepa, & villam de Boteilles cum omnibus pertinentijs, & libertatibus, & liberis cõſuetudinibus ſuis, exceptis eleemoſynis conſtitutis in manerio de Diepa à nobis, & anteceſſoribus noſtris: qua tũ ſumma eſt trecentæ, & ſeptuaginta duæ libræ, quæ debẽt ſolui per manum prædicti archiepiſcopi, & ſucceſſorum ſuorum his, quibus aſsignatæ ſunt. Conceſsimus etiam eiſdem Manerium de Louiers cum omnibus pertinentijs, & libertatibus, & liberis conſuetudinibus ſuis, cum miniſterio de Louiers, ſaluis ad opus noſtrum venatione noſtra, & deſtructione foreſtæ: ita tamen quòd non ſit in reguardo. Conceſsimus etiam eis totam foreſtã de Aliermont cum feris, & omnibus alijs pertinentijs, & libertatibus ſuis, ſicut eam ha-

buimus. Hæc aũt omnia in eſcãbium prædicti manerij dc Andeli, cum prædictis pertinentijs data habebunt Eccleſia Rothomagen. & prædictus archiepiſcopus, & ſucceſſores ſui, in perpetuũ cum omnibus libertatibus, & liberis conſuetudinibus ſuis, ſicut prædictum eſt. Homines aũt prædicti archiepiſcopi de prædicto eſcambio habebunt omnes libertates, & liberas conſuetudines, quas habuerũt homines de Andeli dum manerium ipſum eſſet in manu ipſius archiepiſcopi. Hæc etiam omnia, quæ idem archiepiſcopus in hoc eſcambio recepit, vuarantizabimus nos, & hæredes noſtri Eccle. Rothomagen. & prædicto Archiepiſcopo, & ſucceſſoribus ſuis in perpetuũ contra oẽs homines: ita quòd ſi aliquis eſcambium aliquod eſt recepturus pro aliquo prædictorum, quæ memoratus archiepiſcopus hic recepit, nos vel hæredes noſtri faciemus illud eſcambiũ, & Eccleſia Rothomagen. hæc prædicta in perpetuũ pacifice poſsidebit. Nos aũt quãtũ rex poteſt, excõmunicamus, & concedimus, ꝙ incurrat indignationẽ omnipotentis Dei quicunq; contra hoc factũ venerit. Teſtibus his, Huberto Cantuarien. archiepiſco, Ioãne Vigornien. Hugone Conuentren. Sauarico Bathonien. Henrico Bayocen. Garino Ebroicen. Liſiardo Sagien. Vuillielmo Lexouien. Vuillielmo Conſtantien. epiſcopis N. abbate ſanctæ Trinitatis de Monte Rothomagen. Regino S. Vuandreg. Victore S. Georgij, N. vlterioris portus, Oſberto de Pratellis, N. de Augo, N. de Corneuillis abbatibus, Ioanne Comite Maurit. Othone Comite Pictauen. Balduino Comite de Albamare, Rad. Comite Augi, Vull. Mariſcallo Comite de Strigoill. Vuillielmo filio Rad. Sen. Norm. Roberto de Tumehã Sen. Andrea, Vuillielmo de humeto, Conſtabl. Norm. Giliberto filio Renif. Hugone Brun. Gaufrid. de Lezimaco. Vuillielmo de Rupibus, Rad. camerario de Tancaruill. Vuillielmo Marcel. Rad. Teiſſim Gaufredo de Sai, Roberto de Harecort, & multis alijs. Datum per manum Euſtachij electi Helien. tunc agentis vices cancellarij, apud Rothomagum, anno ab incarnatione Domini M C XC VII. XVI. die Octobris: anno regni noſtri VIII. Nulli ergo omnino hominum &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis VI. Calend. Maij: indictione I. Incarnationis Dominicæ M C XCVIII. Pontificatus vero Domini Innocentij Papæ III. anno I.

ATREBATEN. TORNACEN. ET MORINEN. EPISCOPIS, ET N. ELECTO Cameracen. de electionis negotio ſuper electione præpoſiti Siclinien. terminando.

CVM illius vicẽ (licet immeriti) geramus in terris, cuius virga regni virga eſſe dignoſcitur æquitatis, delatas ad apoſtolatus noſtri notitiã queſtiones ſic nos conuenit examinatis diligentius cauſarũ meritis iuſto iudicio diffinire, quòd in noſtri non appareamus executione officij negligentes, & cuiq;, prout tenemur, ſuam videamur iuſtitiã cõſeruare. Sane licet tempore felicis record. C. pp. prædeceſſoris noſtri quæſtio inter dilectam in Chriſto filiam N. nobilem mulierem vxorem quondam Philippi Comitis Flandrien. & Capitulum Siclinien. eccleſiæ, ſuper electione prępoſiti fuerit diutius agitata, & ſuper cauſa ipſa reſcripta ſæpe apoſt. emanaſſent, nouiſsime tamen vtriuſq; partis nuncij ad ſedem apoſtolicam accedentes, poſt eiuſdem prædeceſſoris noſtri obitum ſuas propoſuere in noſtro auditorio queſtiones. Et primo quidem dilectus filius magiſter Egidius, præfatæ Comitiſſæ procurator, & nuncius pro ea taliter allegauit: Quòd cum obeunte G. quon. Siclin. præpoſs. Siclinien. præpoſitura vacaret, ipſa, ad quam terra illa iure dotalitij ex dono prædicti Com. fuerat deuoluta, ſicut idem Comes à longis retroactis temporibus, cum Siclinien. præpoſitura vacauit, in eadem eccleſia præpoſitum dignoſcitur elegiſſe: vti ſuo iure cupiens virum idoneum, literatũ, & honeſtum, qui non habebat alium perſonatũ, magiſtrũ E. in præpoſitũ Siclinien. elegit, & ad Siclinien. eccleſiã deſtinauit: rogans, & poſtulans à canonicis eccle. memoratæ, vt ei ius ſuum cõſeruantes illæſum, illum, quẽ ad eos deſtinauerat, recipere in præpoſitũ nõ differrent: quẽ cum in eccleſia canonici reſidentes ad-

mittere

mittere penitus recuſaſſent, ipſa Comitiſſa ius ſuum, & electionem, quam fecerat, ſub apoſtolica protectione conſtituit, & ad Romanā eccleſiam appellauit. Poſtea vero cum de cōmuni aſſenſu Capituli eccleſiæ memoratæ fuerit interpoſita appellatione prohibitū, ne quis ab eis nominaretur in præpoſitū, niſi communi deliberato conſilio, ſicut in literis quorundā canonicorum eiuſdē eccleſiæ manifeſte conſpicitur contineri: quinq; tantū canonicorum dilectū filium Ioannem de Bitunia, qui ſeptē alias habere dicitur prelaturas, aliorū aſſenſu minime requiſito, qui erant abſentes, & qui reſidentes in eadē eccleſia erant apud Siclinium nō vocatis, nullumq; aſſenſum ipſi electioni præbentibus, in præpoſitum elegere, & inſtallauere: contra cuius inſtallationē ex parte Comitiſſæ iterato fuit ad ſedem apoſtolicam appellatū. Verum cum cauſa eadē tibi frater N. Attrebaten. epiſcope, & tuis cōiudicibus fuiſſet ab apoſtolica ſede cōmiſſa, & ab examine veſtro neutra partium appellaſſet, prędictus Ioānes de Bitunia ignorante parte alia nuncium ſuū latenter ad ſedem apoſtolicā deſtinauit, & ſe ſimplicem clericum Ioannem ſcilicet de Bitunia doloſe faciens appellari, & falſo ſignificans violentiam per Comitiſſam Siclinien. canonicis irrogatam, & de interpoſitis appellationibus ab eadem Comitiſſa mentione non habita, ſe aſſerens electum canonice in præpoſitum, à præfato prædeceſſore noſtro ad venerabilem fratrem noſtrum N. epiſcopum, & dilectos filios N. decanum, & N. præpoſitum Sueſſionen. literas impetrauit: quibus datum eſt in mandatis, vt eandem Comitiſſam denunciarēt, excommunicationis vinculo detineri, & tamdiu ab omnibus euitandā, donec eccleſiæ Siclinien. & paſſis iniuriam de ablatis omnibus, & irrogatis iniurijs ſatisfaceret cōpetenter, & de ſpeciali eſſet mādato ſedis ap. abſoluta. Qui etiam ſolicite prouideret, vt ſi electione præpoſiti ad dictos canonicos ex legitimis eorum aſſertionibus cognoſcerent pertinere, ſæpe nominatæ nobili, & cuilibet laicæ perſonæ perpetuum ſilentium imponerent, & facerent præpoſitum ipſum collatæ ſibi canonice dignitatis, appellatione remota, pacifica poſſeſſione gaudere. Iudices autem ipſi nulla cauſæ cognitione præhabita, vel etiam citatione præmiſſa, tenorem mandati apoſtolici præfatæ Comitiſſæ, cum ſuis literis direxerunt: eidē diſtricte mandantes, quatenus præpoſito eccleſiæ, & canonicis Siclinien. de illatis iniurijs cum plenaria damnorū reſtitutione ſatisfacerēt cōpetenter: ſcitura, quòd donec quod mandauerat, adimpleret, & de ſpeciali eſſet mandato apoſtolico abſoluta, ipſam, & officiales ſuos, & alios bonorū Siclin. eccle. inuaſores pro excōmunicatis haberēt: Et vobis fratres N. Torniacen. & N. Morinen. Epiſcopi, vt hoc denūcietis omnibus auctoritate dederunt apoſtolica in mandatis. Poſt hæc vero cū præfata Comitiſſa ab eiſdē citata iudicibus procuratorē ſuum ad præfixū ſibi locum, & terminum deſtinaſſet, licet ſe excōmunicatione crederet non teneri, ſufficientē tamen obtulit cautionē, quod eccleſiæ pareret iudicio, vel mandato, vt abſolutionis beneficiū mereretur. Quod cū ab ipſis iudicibus non poſſet aliquatenus obtinere, & vſq; ad productiones teſtium fuiſſet in cauſa ipſa proceſſum, & iudices teſtes ex parte Comitiſſæ productos admittere noluiſſent, mandato prædeceſſoris noſtri minus rationabiliter inhærentes: in quo continebatur expreſſum, vt ſi electionem præpoſiti ad iam dictos canonicos ex legitimis eorū aſſertionibus cognoſcerent pertinere, prænominatę nobili & cuilibet laicę perſonę perpetuum ſilentium imponerēt, & facerēt præpoſitū ipſum collatę ſibi canonice dignitatis, appellatione remota, pacifica poſſeſſiōe gaudere. Procurator eiuſdē Comitiſſæ ab eorum manifeſtis grauaminibus ſedem apoſtolicam appellauit. Ipſi vero iudices nihilominus contra Comitiſſam ſententiam protulere: à quorum ſententia, ſicut & prius ad Romanam fuit eccleſiam appellatum. Tandem vero dilectis filijs N. Sancti Quintini, & N. Roien. decan. & N. cantori Peronen. fuit cauſa eadē à Se. ap. delegata. Quorū iudiciū, quia ſicut & primi iudices prædictā Com. ſatiſdare volentem, abſoluere, & teſtes ſuos admittere recuſarunt: quia vnus ipſorum iudicum aduocati aduerſę partis patruus, vel auunculus dicebatur, & alter cum cauſa ipſa ſub eorum examine tractaretur, à prædicto Ioanne de Bitunia Duacen. præbendę donationem recepit. Procurator ſępe fatę Comitiſſę

mitiſſæ pen itus recuſauit,& ab eis tanquam à ſuſpectis,ante poſt ſententiam ſedem apoſtolicam appellauit.Et quoniam priores,& poſteriores iudices in cauſa ipſa tam inordinate proceſſerant, poſtulabat eadē Comitiſſa, vt quicquid factū eſſet per eoſdem iudices,& in eius foret præiudicium poſt appellationē legitime interpoſitā attentatum,irritū fieret,& inane:præſertim cum cōmiſſio illa ad Sueſsionen. iudices veritate noſceretur tacita impetrata. Econtra vero dilectus filius magiſter Robertus aduerſæ partis procurator, & nūcius reſpōdebat, quòd cum defuncto G. Siclinien. præpoſito fratres eiuſdem eccleſiæ de ſucceſſoris electione tractarent, & primo die non potuiſſent in perſonam idoneam conuenire: tandem prædictum I. de Bitunia, in Siclinien. præpoſitum vnanimiter elegerunt, & inſtallarunt: ne quid in præiudicium electionis eorum fieret ſedem apoſtolicam appellantes. Clericus etiam Comitiſſæ, qui præſens aderat,nihilominus Romanam eccleſiam appellauit. Ipſe autem Ioannes de Bitunia electus taliter in præpoſitum,omnium hominum ad præpoſiturā pertinentium in pace recepit homagia,& eodem die fructus præpoſituræ quiete habuit,& ſine contradictione percepit. Præfata vero Comitiſſa Flandriæ cum ſæpius ſuas literas ad Siclinien. Capitulum direxiſſet, vt magiſtrum C. clericum ſuum eligerent in præpoſitum,& non poſſet ab eis quod poſtulauerat obtinere, per ſe,& miniſtros ſuos ad res canonicorum,& illius,quem elegerant,& ad perſonas eorum manus extendit,perſonas male tractauit,& bona diripuit violenter.Cum autem ad venerabilem fratrem noſtrum N.Remen.Archiepiſcopum ſanctæ Sabinæ Card. tanti exceſſus quæſtio deueniſſet, & eam,& fautores eius excommunicationis ſententiam innodaſſet, quia tandem in manu eiuſdem archiepiſcopi de illatis iniurijs,& ablatis rebus promiſit ſatisfacere competenter,ab excommunicatione extitit abſoluta. Verum quia poſtmodum non ſeruauerat quod promiſit,ab eodem Archiepiſcopo fuit eadem ſententia innodata,de excōmunicatione ipſius circumpoſitis Epiſcopis literis deſtinatis. Cumque ſuper his omnibus ad prædictum prædeceſſorem noſtrum quæſtio delata fuiſſet,ipſe prædictis Sueſsionen. iudicibus cauſam ipſam (vt prędictum eſt) terminandam commiſit: qui ſecundum quod in mandatis receperant procedentes,vtriuſque partis receptis teſtibus, cognoſcentes ius electionis ad Siclinien. Capitulum pertinere,dictam electionem auctoritate apoſtolica confirmare,& præfatam Comitiſſam denunciauere excommunicationis ſententiæ ſubiacere.Cum vero præfata Comitiſſa nuncium ad ſedem apoſtolicam direxiſſet, & de vtriuſque partis aſſenſu prædictis N. ſancti Quintini, & N. Roien. decan. & G. cantori Peronen. cauſa eadem fuiſſet cognoſcenda commiſſa ipſi auditis diligenter quæ hinc inde fuere propoſita, de prudentium virorum conſilio prædictorum iudicum ſententiam approbare,ea auctoritate apoſtolica confirmātes: pro quo idem magiſter Robertus cum inſtātia ſupplicabat, vt quod erat per priores iudices ſententiatum,& approbatū,nihilominus à ſecundis noſtra quoque confirmaretur auctoritas, & res canonicorum, & dicti electi, quas prædicta Comitiſſa per ſe,& fautores ſuos occupauerat,faceremus cum integritate reſtitui,& de iniurijs ſatisfieri competenter. Nos igitur,quibus ex ſuſceptæ incūbit adminiſtrationis officio diligere iuſtitiam,& odire iniquitatem,cum fratribus noſtris vtriuſque partis allegationes,& reſcripta diligentius intuentes, cognouimus euidenter commiſsionem ad Sueſsionen. iudices per precum mendacia impetratā,cum ipſius Ioannis ſuppreſſum fuerit nomē cuiuslibet dignitatis,& interpoſitæ appellationis à Comitiſſa, vel ab alio nulla in eis mētio haberetur, & mendax precator carere debeat impetratis. Præterea non eſt aliqua ratione credendum,quòd idem prædeceſſor noſter ſine cauſæ cognitione prę̄fatam Comitiſſam voluerit excommunicatione notari, vel ei ſuper iure ſuo perpetuum imponi ſilentium,cum merita cauſarum partium aſſertione pandantur. Item ipſi iudices Sueſsionen. videntur in reſcriptis, quæ perſpeximus diſcordare: cum in literis, quas poſterioribus iudicibus direxere ſe aſſerant vtriuſque partis receptis teſtibus ad ſententiā proceſsiſſe,& in reſcripto prolatæ ſententię ſe non vtrunque, ſed ex parte canonicorū recepiſſe teſtimonia fateantur. Ex præmiſsis itaque,

itaque,& alijs rationibus tam priorum,quàm poſteriorum iudicum inordinatas ſententias cognoſcentes,quicquid ſuper cauſa ipſa occaſione prædictarum commiſsionum ordinatum dignoſcitur,vel ſtatutum, de fratrum noſtrorum conſilio decernimus nõ tenere: ad illum ſtatũ idem negociũ reducentes, quem ante commiſsionem primam dignoſcitur habuiſſe. Vt autem vtriq; parti ſua debeat iuſtitia reſpondere,cauſam ipſam duximus ſecundum formam canonicam committendam. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud S. Petrum.

REMEN. ARCHIEPISCOPO S. SABINAE, *de eodem argumento.*

SICVT officij noſtri debitum,& ſolicitudo requirit,iuſte prolatas ſententias apoſtolico munimine roborare,ſic eiuſdem officij ratione compellimur eas,ſuper quibus inordinate proceſſum eſſe dignoſcitur,ad viam rectitudinis reuocare,& irritare penitus,quæ videntur contra ſanctiones canonicas attentata.Sane cum inter dilectam in Chriſto filiam N. nobilem mulierem quondam vxorem Philippi Comitis Flandren. & Siclinien. Capitulum ſuper electione Siclinien. præpoſiti olim quæſtio ſuborta fuiſſet,& ſuper cauſa ipſa, quamplures cõmiſsiones à ſede apoſtolica emanaſſent,nouiſsimæ vtriuſq; partis nuncijs in noſtra,& fratrum noſtrorum præſentia conſtitutis, & vtriuſque partis reſcriptis, & allegationibus diligenter inſpectis, de fratrum noſttorum conſilio quicquid ſuper cauſa ipſa occaſione prædictarum commiſsionum à ſede apoſtolica obtentarum ordinatum dignoſcitur, vel ſtatutum, decreuimus non tenere: ad illum ſtatum idem negocium reducentes,quem ante commiſsionum literas dignoſcitur habuiſſe.Volentes igitur vtriq; parti (prout tenemur) in ſua iuſtitia prouidere, cauſam ipſam de nunciorum vtriuſq; partis aſſenſu tuæ duximus experientiæ committendam,per apoſtolica tibi ſcripta mandantes,quatenus ad tuam præſentiam partibus conuocatis,ſolum Deum habens præ oculis.Qui iuſtitiam diligit, & affectat,omni perſonarũ acceptione ſepoſita,audias quæ hinc inde propoſita fuerint diligenter,vt cauſam eandẽ appellatione remota,decidas,faciens quod decreueris per cenſuram eccleſiaſticam,à partibus firmiter obſeruari.Teſtes cogantur appellatione remota. Nullis literis obſtantibus præter aſſenſum partium &cæt. Datum Romæ apud S. Petrum III. Calend. Maij.

CANTVARIEN. ARCHIEPISCOPO, NE IN LAESIONEM *aliarum eccleſiarum nouam capellam ædificare pergat.*

QVANTO perſonam tuam ſinceriori charitate diligimus, tanto maiori dolore turbamur, quoties ea de tuis audiuimus operibus, quæ pontificali derogant honeſtati.Cum enim Cantuarien. Eccleſia,cui prçeſſe dignoſceris Inter Anglicanas eccleſias celebris habeatur,& inter alias conſueuerit religione florere,nos, & fratres noſtri graue,& moleſtum gerimus, quòd ſicut dilecti filij noſtri N. Prior, & conuentus eiuſdem eccleſiæ humili nobis conqueſtione monſtrarunt, tu ad ipſius deſolationem eccleſiæ ſatagis multipliciter,& laboras in conſtructione nouæ capellæ de Lamehe,contra prohibitiones felicis recordationis Vrbani, & Clemẽtis Romanorum Pontificum,bonæ memoriæ N. prædeceſſori tuo factas poſt appellationes multiplices ad ſedem apoſtolicam interpoſitas in magnum Cantuarien. eccleſiæ præiudicium propria temeritate procedens, & de bonis eiuſdem eccleſiæ canonicos inſtituens: in eadem A. cuius ſi quidem conſtructione capellæ,ſi eam,quam debes Romã. Eccleſiæ reuerentiam,& obedientiam exhiberes,& commiſſæ tibi eccleſiæ prouiſionem,& ſolicitudinem gereres, quam teneris tibi, & honori tuo melius conſulens penitus deſtitiſſes, nec ſuper eo procedere ſtuduiſſes, quod prædeceſſori tuo ſic diſtrictè cognoſceres à S. apoſt. interdictum. Cum igitur diminutionem Cantuarienſis Eccleſiæ, ſicut nec debemus , nolumus aliquatenus ſuſtinere , prædictorum prædeceſſorum noſtro-

noſtrorum veſtigijs inhærentes,de fratrum noſtrorum cōſilio fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus,quatenus omni mora,& excuſatione poſtpoſitis (ſi etiam ab eccleſia tua abſens fueris) aliquatenus nō obſtante,quicquid poſt appellationes tam tempore prædeceſſoris tui, quàm tuo,ad ſedem apoſtolicam interpoſitas,vel inhibitiones anteceſſorum noſtrorum in opere actum capellæ dignoſcitur memoratæ,infra triginta dies poſt ſuſceptionem præſentium tuis expenſis non differas demoliri: in irritum prorſus reuocans,& deducens quicquid de inſtituendis canonicis,& alijs,circa capellam ipſam factum eſt,vel enormiter innouatum. Clericos præterea, qui in capella ipſa poſt inhibitiones apoſtolicas diuina officia celebrarunt, tamdiu ab officio,& beneficio teneas pro ſuſpenſis, donec ſuper hoc ſatisfecerint competenter vniuerſis operibus demolitis,quæ apud eādem capellam facere præſumpſere,& vniuerſa quæ poſt appellationem in prædictorum fratrum ſunt attentata grauamen,in exeniorum videlicet eccleſiarum & aliorum inuaſione, quæ ante appellationem habuerant,in ſtatum priſtinum appellatione remota reducas: ſententias excōmunicationis,& interdicti,quas in quoſdam ipſorum fratrum temere dicere promulgaſſe, publice nuncians non tenere,ac de cætero circa ſtatum ipſius monaſterij cōtra prohibitionem noſtram huius occaſione negocij non præſumas aliquid innouare: illicitos inuaſores villarum, poſſeſsionum,& redditum prædictorum fratrum vſque ad ſatisfactionē idoneam vinculo excommunicationis aſtringens. Si vero (quod non credimus) mandatum noſtrum infra ſtatutum terminū neglexeris, vel diſtuleris adimplere, quia iuſtū eſt vt ei obedientia ſubtrahatur, qui ſedi apoſtolicæ negligit obedire, venerabilibus fratribus noſtris ſuffraganeis tuis per ſcripta noſtra mandauimus, vt tibi reuerentiam,ſeu obedientiam non impendant. Quod ſi forte ab eis, vel eorum aliquo contra prohibitionem noſtram tibi feceris aliquam obedientiam,& reuerentiam exhiberi,ſcias te ex tunc ab epiſcopali dignitate ſuſpenſum,& tamdiu ipſi ſententiæ ſubiacere,donec ſatisfacturus de contemptu te noſtro conſpectui repræſentes. Non autem diſtinguimus vtrum in loco à noſtris prædeceſſoribus interdicto,vel alio in prædictæ cōſtructione capellæ, & canonicorum inſtitutione proceſſeris in Eccleſiæ Cantuarien. præiudicium, & grauamē eadem contradictionis cauſa durante, niſi quòd ex hoc magis credimus eidem eccleſiæ derogari, quod in remotiori loco prior fabrica eſt tranſlata. Datum Romæ apud S. Petrum.

Scriptum eſt ſuper hoc in eundem fere modum vniuerſis Suffraganeis Cantuarien. Eccleſiæ.

VNIVERSIS CHRISTI FIDELIBVS AD QVOS LITERAE ISTAE *peruenerint, meretrices ducere in vxorem pium & meritorium eſt.*

Cap. Inter opera. de ſponſal. & matrim.

INTER opera charitatis, quæ imitanda nobis auctoritate ſacræ paginæ proponuntur, ſicut euangelica reſtatur auctoritas, non minimum eſt, errantem ab erroris ſui ſemita reuocare, ac præſertim mulieres voluptuoſè viuentes,& admittentes indifferenter quoslibet ad commertium carnis, vt caſtè viuant ad legitimi thori conſortium inuitare. Hoc igitur attendētes præſentium auctoritate ſtatuimus, vt omnibus, qui publicas mulieres de lupanari extraxerint, & duxerint in vxores, quod agunt in remiſsionem proficiat peccatorum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum tertio Calend. Maij, pontificatus noſtri anno primo.

ABBATI CLVNIACEN. OMNES ALIENATIONES BALMENSIVM *monachorum reuocantur: & ipſi Abbati Cluniacenſi ſubijciuntur.*

CVM à nobis petitur, &c. vſque ad verbum illud, Aſſenſu. Venditiones,& alienationes, quæ factæ ſunt ab excōmunicatis, & rebellibus monachis Balmen. Eccleſiæ Cluniacen. apoſtolica auctoritate ſubiectis, irritas penitus nunciamus: diſtrictius inhibentes, ne quis eis ſub prætextu cuiuslibet obligationis aliquid credere, vel in aliquo obedi-

obedire præſumat. Præterea feudatos, qui Balmen. eccleſiæ fidelitatis iuramento tenentur, ab illa fidelitate quantum ad hoc, vt monachos illos contra iuriſditionem Cluniacen. monaſterij tueãtur, decernimus abſoluros. Volumus autem, atq; præcipimus, vt tibi vel nuncijs tuis fidelitas ab eiſdem feudatis, & obedientia debita nomine Balmen. monaſterij impendatur. Nulli ergo, &cæt. Datum Romæ apud ſanctum Petrum.

ARCHIEPISCOPO BISVNTIN. ET SVFFRAGANEIS EIVS, VT CLVniacenſibus ad corrigendos Balmenſes & ſubyciendos auxilio ſint.

CVM Balmen. monaſterium cum omnibus pertinentijs ſuis ex culpa, & delicto monachorũ eiuſdem cœnobij Cluniacen. eccleſiæ apoſtolica ſit auctoritate ſubiectum, quia eiuſdem monaſterij monachi præceptis apoſtolicis inobedientes & eccleſiæ Cluniacẽ. rebelles exiſtũt, dilectis filijs Comitibus, & Baronibus per Biſuntin. prouinciã conſtitutis, dedimus noſtris literis in mãdatis, vt monachis ipſis rebellibus, & excommunicatis, excluſis, qui in terris eorũ domos habent monaſterio Balmen. ſubiectas, ipſos cũ apendirijs ſuis à Cluniacen. eccleſia faciant poteſtate ſibi conceſſa pacifice poſsideri. Et ſuper hoc venerabili fratri noſtro Matiſconen. Epiſcopo per ſcripta noſtra mandauimus, vt Comites, & Barones ipſos (ſi mandatũ noſtrum neglexerint adimplere) ad hoc per excommunicationis ſententiam in perſonas, & interdicti in terras eorum de noſtra fretus authoritate, ceſſante appellatione cõpellat. Quo circa fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſententiam, quam dictus Matiſconen. epiſcopus in Comites, & Barones memoratos, & terras eorundem tulerit, obſeruetis, & faciatis appellatione remota per veſtras dioceſes inuiolabiliter obſeruari. Datum Romæ apud S. Petrum.

EPISCOPO, ET PRIORI S. PETRI MATISCOnen. eiuſdem argumenti.

INAVDITAM ſæuitiam Balmen. monachorum, quam olim in magiſtrum O. eccleſiæ Rom. nuncium præſumpſerunt ijdem monachi nequiter exercere diſcretioni veſtræ forte credimus non ignotam, cum ex ipſorum nequitia, & pœna, quam exinde ſuſtinuiſſe noſcuntur, id iam perueniſſe credamus ad exteras regiones. Sane ſacroſancta Romana Eccleſia, quæ eccleſiarum omnium caput eſt, & magiſtra, licet ſemper conſueuerit iuxta Prophetam miſericordiam, & non iudicium exercere, tamen quia ex offenſa illorum honor prædictæ eccleſiæ lædebatur, maxime cum factum fuerit in aperto, ne alijs præberetur materia ſimilia perpetrandi, & ipſi de impunitate poſſent quomodolibet gratulari, in ipſos iuxta exceſſum eorum ſentẽtiam promulgauit. Cum enim Balmen. Monaſterium per fratres inibi congregatos odore bonæ opinionis, & religionis decore florere debuerit, quia veterem hominem cũ ſuis actibus ſequebantur in peccatis eorum, diabolo ſuadente contabuit. Vnde tam in ſpitualibus, quàm temporalibus miſerabiliter fuerat imminutum. Cæterum cum placuit altiſſimo, vt tantis malis finem imponeret, & locum ipſum ad ſuum ſeruitium miſericorditer reuocaret, facies eorundem fratrum implere ignominia voluit, vt per hoc ſuum nomen inquirerent, & ad viam rectitudinis inuiti etiam remanerent. Inde eſt, quòd felicis recordationis Eugenius Papa prædeceſſor noſter prædictum Balmen. monaſterium cum omnibus pertinentijs ſuis Cluniacen. Eccle. ſubdidit, & ab ea in perpetuum ſtatuit poſsidendum: quod tam ipſe, quàm felicis recordationis Vrbanus, & Cœleſtinus prædeceſſoris noſtri priuilegiorum ſuorum munimine confirmarunt. Verum quia eiuſdem monaſterij monachi venerabilis fratris noſtri N. Biſuntin. Archiepiſcopi (ſicut dicitur) fauore ſubnixi, præceptis apoſtolicis inobedientes, & Eccleſiæ Cluniacen: rebelles exiſtunt, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus prædictos monachos, ſi ad cõmonitionem veſtram Cluniacen. Eccleſiæ obedire noluerint, auctoritate no-

te noſtra nuncietis excommunicationis ſententiæ ſubiacere, & faciatis tãquam excommunicatos ab omnibus arctius euitari. Vbertum inſuper, & Leobaudũ, & alios, ſi qui forte munus abſolutionis obtinuere, ab apoſtolica ſede, atq; Hay. dictum priorem Iuſanen. monaſterij, quãdiu Cluniacen. Eccleſiæ inobedientes extiterint, ſublato appellationis obſtaculo, eiuſdem excommunicationis vinculo aſtringatis. Volumus præterea ſi quid per eos còntra dictorum priuilegiorum tenorem in præiudicium Cluniacen. Eccle. à ſede apoſtolica fuerit impetratum quomodolibet, nullius penitus exiſtere firmitatis. Quod ſi ambo, &cæt. tu frater epiſcope &cæt. Datum Romæ apud S. Petrum.

PRAEPOSITO, ET FRATRIBVS S. IVENCI DE PAPIA, *vt Carnelum clericum recipiant in canonicum*

PLERVNQVE contigit, vt intentionem ſuam adinuentionibus, & ſuggeſtionibus falſis ita pallient petitores, quòd auditor beneuolus ad impendendum quod poſtulant ſeductus, fraudulentis perſuaſionibus inclinatur. Veruntamen apoſtolicæ ſedis auctoritas, ſi quando taliter comperit ſe deluſam, in auctorũ pœnam, fraudis, & malitiæ ſuæ commenta retorquet, & illi paterno affectu prouidet, in cuius grauamen credebantur & iniuriam introduci. Hoc autem ea ratione inducimus, quia vos receptis literis, & precibus felicis memoriæ C. Papæ prædeceſſoris noſtri pro receptione dilecti filij Carnel. clerici nuntium proprium ad ipſius præſentiam direxiſtis, falſo ei per ipſum (vt apparet ex ſequentibus) ſuggerentes, quod eccleſia veſtra tam onere paupertatis, quàm clericorum numero prægrauata non ſufficeret illum admittere, nec poſſet ei nullatenus prouidere. Cumq; per dilectum filium noſtrũ Hug. tt. ſancti Martini presbyterum Card. quem ſuper hoc dederat auditorem, auditis grauaminibus, quibus vos premi falſo id nuncius aſſerebat, eſſetis ad tempus à iam dicti petitione clerici benignius abſoluti, vos in eluſionem mandati ſui ſex in veſtrum cõſortium admiſiſtis: nec grauauit vos ſenarius numerus, quos ad interuentum ap. ſedis vnius receptio irrationabiliter moleſtabat. Quia igitur ex hoc facto ſatis manifeſte apparet, ꝙ contra preces apo. ſedis doli, & aſtutię clypeo vos armatis nolumus quòd abſolutio memorata prædicti clerici receptionem impediat, quam fraudulenta, falſaq; ſuggeſtio procurauit. Cum omnino fuerit ſuggeſtioni veſtræ contrarium, quod per vos poſtmodum in ſex canonicorum receptione feciſtis. Ideoq; diſcretioni veſtræ per ap. ſcripta mãdamus, atque præcipimus, quatenus iam dictum C. clericum non obſtante abſolutione per ſurreptionem obtenta, ob reuerentiam beati Petri, & noſtram, ſublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, in fratrem veſtrum, & canonicum liberaliter aſſumatis: ſtallum in choro, locum in Cap. & beneficium ſicut vni ex alijs canonicis ei ſine difficultate qualibet aſsignãtes. Alioquin noueritis nos dilectis filijs magiſtris M. Præpoſito canonice Gualteri ſubdiacon. noſtro Martin. & Opizo canonicis S. Michaëlis maioris Papien. noſtris literis diſtrictius iniunxiſſe, vt inquirant ſuper præmiſsis diligentius veritatem: & ſi rem nouerint ita eſſe, vos ad receptionem eius, & ad aſsignationem beneficij ſublato appellationis obſtaculo eccleſiaſtica diſtrictione cõpellant: quoslibet, qui mandato apoſt. ſe duxerint opponendos, eadem diſtrictione compeſcentes. Non enim eſt veriſimile, quod tunc vnius tantum receptio veſtram grauaſſet eccleſiam, quæ grauata in ampliori numero non apparet. Datum Romæ apud S. Petrum XIII. Calend. Maij, Pont. noſtri anno I.

Scriptum eſt illis ſuper hoc.

BITVRICEN. ARCHIEPISCOPO, QVOD EPISCOPOS AD *aliam eccleſiam transferre abſq; licentia Papa non liceat.*

NE ſi vniuerſis vniuerſa licerent par videretur in ſingulis iuriſdictio ſingulorum, & ex hoc Petri nauicula ſine remige fluctuaret: Dominus noſter eam ad humani corporis ſimilitudinem figurauit, ponens Ro. Eccl. caput

caput eius,& ad ſuum,& ipſius obſequium cæteras ſecundum varia officia dignitatum ei pro membris adaptans,non vt omnia membra eundem actum haberent,ſed dum permanerent in vnius corporis vnitate: ſic ad implendam legem Chriſti,alter alterius onera ſupportaret,vt capiti ſuo,in quo eſt plenitudo ſenſuum,ſuis vicibus deſeruirent,nec eius ſibi officium alicuius præſumptionis audacia vſurparent.Huius autem Domini,& magiſtri omnium magiſteriũ S. patres diligentius attendentes,maiores eccle. cauſas, vtpote ceſsiones epiſcoporum,& ſedium translationes ſine apo. ſedis licentia fieri vetuere, vt ea, quæ ſola obtinet plenitudinẽ poteſtatis,de his diſponeret: nec liceret alicui de epiſcopatu ad epiſcopatum ſine ipſius auctoritate tranſire. Quod venerabilis frater noſter Turonen. Archiepiſcopus minus quàm honori ſuo expediret, attendẽs, poſuit quodammodo ſedem ſuam ad aquilonem,& pacis thalamum violauit, magiſtrum V. de Chymeleio,qui in Abricen. Eccleſia electus fuerat,& per Metropol.ſuum poſtmodum confirmatus,in ea diutius miniſtrauerat in Andegauen.Eccleſia transferre præſumens, & in ipſa epiſcopum propter anctoritatem ſedis apoſtolicæ conſecrare: cum dubium eſſe nõ debeat,quod poſt electionem, & confirmationem epiſcopatui Abricen. ſacramentali coniugio fuerit alligatus,ac propter hoc,ſecundum Apoſtoli verbum, quærere ſolutionem non debuit,niſi tantùm ab eo,quem illius conſtat eſſe vicarium , qui dicit in Euangelio: Quod Deus coniunxit,homo non ſeparet. Vnde idem quoq; magiſter de Chymeleio huius non eſt credendus præſumptionis immunis, qui ſponte paſſus eſt taliter ſe transferri.Ne igitur tanta præſumptio remaneat impunita,& ex hoc accreſcat alijs audacia delinquendi, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus,quatenus,licet hoc factum videatur eſſe notorium,quod etiam ipſius archiepiſcopi nuncij non præſumpſere in noſtra præſentia diffiteri: ad abũdantiorem tamen cautelam inquiſita diligẽtius veritate (ſi verum eſt, quod aſſeritur) dictum archiepiſcopum à confirmatione, & conſecratione Epiſcoporum: memoratũ vero V. à pontificalis officij executione,donec ſuper hoc aliud ſtatuamus,omni contradictione, & appellatione ceſſante , auctoritate noſtra ſuſpendas: inquiras præterea ſolicitius veritatem,ſi venerabilis frater noſter N. Rothomagen. Archiepiſcopus dictum V. vt ſic tranſiret, abſoluit, quãuis hoc ipſum non videatur aliqua poſſe tergiuerſatione cœlari: cum ipſius nobis literæ fuerint præſentatæ, per quas eum liberum & abſolutum ad regimen Andegauen. Eccleſiæ trãſmittebat,& ſi præmiſsis veritas ſuffragatur, eundem archiepiſcopum pari pœna cum alio percellere non omittas,ne ſit immunis à pœna, qui non eſt alienus à culpa.Sicut enim aliorum iura volumus illibata ſeruare, ſic iura noſtra nolumus violari, cum charitas exigat ordinata, vt poſt Deũ primo nos ipſos,ac deinde proximos diligamus. Illud autem in defenſionem erroris,& excuſationem exceſſus , nemo debet inducere , quod ſanctæ memoriæ Pelagius Papa conſtituit, inquiens inter cætera: Si conſecrandi epiſcopi negligentia prouenerit, vt vltra tres menſes eccleſia viduata conſtat, communione priuetur,quouſq; aut loco cedat,aut conſecrandus ſe offerre non differat.Quod ſi vltra quinque mẽſes per ſuam negligentiam retinuerit viduatam eccleſiam, nec ibi,nec alibi conſecrationis donum percipiat ; immo Metropolitani ſuo iudicio cedat,cum recte intelligenti dubium eſſe non debeat,quin in alio caſu loquatur,ne forte quod eſt ſtatutum ad pœnam,trahatur ad gratiam, ſi per hoc Metropolitano liceret eum,quem electum in Epiſcopum confirmauerat, vt ad maiorem epiſcopatum tranſiret abſoluere.Sed & huiuſmodi ceſsio,quæ potius eſt dicenda deiectio,non ſit ſine Romani Pontificis conceſſa licentia, cuius fines nemini licet excedere,qui per illam cõſtitutionem Metropolitanis indulſit, vt eos qui conſecrari contempſerint poſt præfinitum tempus, ex illius conſtitutionis licentia poſsint deijcere, vt nuſquam de cætero valeant conſecrari. Nec dicitur eccle. viduata,quaſi ſponſum non habeat,ſed quia cũ ſponſus eius nondum ſit conſecratus,adhuc quoad quædam quaſi viri manet ſolatio deſtituta. Ne vero nouum aliquid ſuper hoc ſtatuere videamur, quod cõtra venerabilem fratrem noſtrum N. Patriarcham Antiochenum,& L. Tripolitanum di-

 ctum

ctum Epiſcopum in ſimili caſu ſedes ſtatuit apoſtolica, præſentibus literis fideliter duximus exprimendum. N. Antiocheno Patriarchæ, &c. Cum ex illo generali priuilegio, quod beato Petro, & per eum Eccleſiæ Romanæ Dominus noſter indulſit, canonica poſtmodum manauerint inſtituta continentia maiores eccleſiæ cauſas eſſe ad ſedem apoſtolicam perſerendas, ac per hoc translationes epiſcoporum, ſicut depoſitiones eorum, & ſedium mutationes ad ſummum apoſtolicæ ſedis Antiſtitem de iure pertineant, nec ſuper his præter eius aſſenſum aliquid debeat attentari, miramur non modicum, & mouemur, quòd tu prædeceſſoris tui exempla ſecutus, qui motu propriæ voluntatis Mamiſtan. in Tarſen. dicitur tranſtuliſſe. La. quondam Apamien. electum in Tripolitanam Eccleſiam tranſtuliſti, nec tibi ſuffecit dicti prædeceſſoris tui præſumptionem ſolummodo imitari, immo etiam iniuriam noſtram ipſius tranſgreſſus exceſſum, nouo quodam promotionis genere paruificaſti maiorem, & magnũ quodammodo minoraſti epiſcopate archiepiſcopum, immo potius de archiepiſcopare præſumens: cum dictus prædeceſſor tuus dictum archiepiſcopum de Tharſen. eccle. in eccleſiam tranſtulit ſimilis dignitatis: licet enim dictus L. nondũ fuiſſet in archiepiſcopum conſecratus, confirmationis tamen munus receperat, & archiepiſcopalia, quantum ei licuerat, miniſtrarat, ſicut ipſius relatione nobis innotuit: qui ſe Valenien. Epiſcopum, cum in noſtra eſſet præſentia conſtitutus, aſſeruit confirmaſſe. Ne igitur perpetrandi ſimilia cæteris audacia præbeatur, ſi tantus exceſſus relictus fuerit impunitus, te ab epiſcoporum cõfirmatione duximus ſuſpendendum, quouſque ſuper hoc aliud ſtatuamus. L. dicto Tripolitano Epiſcopo. Cum ex illo &c. vt ſuprà, vſque ad verbum mouemur. Quod cum in Apamien. Eccleſia in archiepiſcopum fuiſſes electus, & confirmatione ſuſcepta, quantum tibi licuerat archiepiſcopalia miniſtraſſes, ſicut ex tua nobis relatione innotuit, qui olim apud ſedem apoſtolicam conſtitutus, venerabilem fratrem noſtrum N. Valenien. Epiſcopum confeſſus es confirmaſſe, in Tripolitanum te trãsferri feciſti nouo quodam promotionis genere, non promotus, ſed potius minoratus. Ne igitur perpetrandi ſimilia cæteris audacia præbeatur, ſi tãtus exceſſus relictus fuerit impunitus, te ab executione pontificalis officij duximus ſuſpendendum, donec ſuper hoc aliud ſtatuamus. Datum Romæ apud Sanctum Petrum V. Calend. Maij.

EPISCOPO, CANTORI, ET MAGISTRO P. DE CORBOLIO PARISIEN. *canonico, vt N. in canonicatu Tornacenſi per illos defendatur.*

CONFIRMATIONIS noſtræ manum in his, quæ per prædeceſſores noſtros non ſine maturitate conſilij nouimus inſtituta, necnon & ex eorum auctoritate pariter, & mãdato ſortita ſunt, effectus debiti complementum non tantum libẽter apponimus, verum etiã in eos, qui ad inſtitutiones huiuſmodi eludendas in contradictionis & rebellionis aculeum erigũtur, grauiter (ſicut tenemur) inſurgimus ad vindictam: vt ſic rebellium, & ſuperborum contumacia ſelidatur, & eccleſiæ Romanæ inſtitutio, ſubmoto cuiuslibet temeritatis obſtaculo, ſua gaudeat libertate. Tenor ſiquidem literarum dilecti filij H. decani Pariſien. quas felicis recordationis C. papæ prædeceſſori noſtro tanquam nobis directas accepimus, nos inſtruxit, quòd mortuo in vrbe bonæ memoriæ magiſtro Henrico de Sognies canonico Tornacen. eccleſiæ, præbendam eius dilecto filio Bernardo clerico de inſula de ſedis apoſt. benignitate conceſſit, eũq; de ipſa per annulum proprium inueſtiens, præbendam ipſi cõfirmauit eãdem: ſuper quo tam venerabili fratri noſtro N. Tornacen. epiſcopo, quàm dilectis filijs N. decano, & Capitulo Tornacen. diſtrictè præcipiendo mandauit, vt factum ſuum in hac parte irreſragabiliter obſeruantes, præfatum Bernardum in ſuum canonicum admitterent, & in fratrem: inhibens etiam illis, ne ad præbendam illam aliquem alium in fratrem aſſumerent. Scripſit tam præfato decano, quàm bonæ memoriæ P. cantori Pariſien. cum diſtrictione præcepti,

ptl, vt eis in huius mandati executione ceſſantibus, ipſi auctoritate apoſtolica
ſuffulti, nõ obſtante contradictione, vel appellatione cuiuslibet, quæ præmiſſa
ſunt exequi nõ tardarent: atq; ipſum in poſſeſsione præbendæ illius corporali-
ter inducentes, facerẽt eum nihilominus poſſeſsione quieta, & integra fructuũ
perceptione gaudere. Eos inſuper, qui inſtitutioni eius, ac Inueſtituræ tam ſo-
lemniter factæ ſeducerent opponendos, per diſtrictionem eccleſiaſticã, ſublato
appellationis obſtaculo compeſcẽtes, ſi quid forte interim in ipſius clerici præ-
iudicium de illa fuiſſet præbenda ſtatutum, penitus irritarent. Verum memo-
ratus Decanus, ſicut ei de ipſius reſcripti auctoritate licebat, ſolus executioni
horũ diligenter inſiſtens, non ſemet, ſed ſæpius ſuis literis deſtinatis eo ordine,
quo decebat, epiſcopũ, & Capitulum attentè cõmonuit, vt præceptum apoſtoli-
cum quamtocius adimplentes dictum B. qui de præbenda Tornacen. vacante
per manum apoſtolicã, ſicut dictũ eſt, inueſtituram acceperat in choro, & in Ca
pitulo tam liberaliter, quàm libenter admitterent, & præbendæ fructus ex inte-
gro abſq; omni difficultate cõferrent. Epiſcopus vero, licet ſæpe tã literis, quàm
viua voce cõmonitus, ab eo (vt decuit) ſemper exhibuit ſe rebellem, nullatenus
volens inſtitutioni apoſtolicæ cõſentire. Sed tamẽ Pariſijs veniens, cum prædi-
ctus B. vehementer inſtaret, præſente te frater epiſcope, necnon & dilecto filio
N. abbate) ſanctæ Genoueſę procuratore ipſius epiſcopi Tornacen. cum multis
alijs religioſis, & honeſtis perſonis, poſt multas altercationes, & rationes hinc
inde propoſitas de cõmuni conſilio magiſtrorũ prudentium, & iuriſperitorũ,
qui uocati ad litem conuenerant decidendam, cum allegationes prædicti epiſ-
copi nullam vim, aut vigorem haberent, ſæpe fatum B. auctoritate apoſtolica
ſententialiter in corporalem præbendæ illius poſſeſsionẽ induxit: eo modo la-
borãs, quòd decanus ipſe, totũq; Capitulum Tornacen. eundẽ clericum in fra-
trem, & canonicũ ſuum cõmuniter receperũt, & adhibitis ſolennitatibus, quæ
debent in admittendis canonicis adhiberi, ſtallũ in choro, & locũ in Capitulo
ei libenter aſsignarũt: ita quòd ſtatim, & deinceps, ſicut & reliqui iuxta conſue-
tudinẽ eccleſiæ, plena, & integra perceptione fructuũ eſt gauiſus. Et vt mandatũ
apoſtolicũ ex ordine cõpleretur, idem executor quicquid circa Huluinũ ipſius
B. aduerſariũ, vel alium ab epiſcopo, vel quolibet alio forte fuiſſet in eius præ-
iudicium attentatũ, cum ipſo Capitulo Tornacen. penitus irritauit, ſolo Epi-
ſcopo in ſua rebellione contumaciter perdurante. Nos igitur quod ab eodẽ de-
cano auctoritate apoſtolica prouidè ſuper his omnibus eſt ſtatutũ, debitum vo-
lentes effectum ſortiri, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdamus, & di-
ſtrictè pręcipimus, quatenus ſi idem epiſcopus, vel Huluin. ſiue alius prænomi-
natum B. canonicum Tornacen. ſuper illa præbenda, quam ipſe tam ſolenni-
ter eſt adeptus, poſt monitionem veſtram duxerint impetendum, aut poſſeſsio-
nem præbẽdæ qualibet occaſione turbandam, eos per ſeueritatem diſtrictionis
eccleſiaſticæ omni cõtradictione, & appellatione ceſſante compeſcere nullate-
nus omittatis: nihilominus faciẽtes, vt prænominatus epiſcopus ſuũ in hoc ve-
lit adhibere conſenſum. Nolumus enim (ſicut nec fieri conuenit) vt apoſt. ſedis
inſtitutio tam ſolẽniter celebrata, & tot, tantorumq; virorũ approbationibus,
& ſententia vnanimi roborata, temeritate, ſeu cõtradictione quorumlibet in-
firmetur, aut factum, quod de tanti conſilij maturitate, ac prouida conſideratio
ne proceſsit in recidiuæ quæſtionis ſcrupulum relabatur. Nullis literis obſtan-
tibus harum mentione non habita, &c. Quod ſi omnes, &c. Tu frater epiſco-
pe cum eorum altero &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum III. Calend.
Maij, Pontificatus noſtri anno primo.

*LAMECEN. EPISCOPO, ET G. MONACO QVONDAM EPISCOPO LAME-
cen. & Priori de eccleſiola, vt cauſam inter Bracarenſem Archiepiſcopum & canonicum
S. Martini de Caſtro, de exemptione inſtitutã definiant.*

CVM veniſſet olim ad apoſtolicam ſedem N. canonicus ſancti Martini
de caſtro, nobis expoſuit, quòd bonæ memoriæ N. quondam Bracaren.
Archiepiſcopus de conſilio fratrum, & canonicorum ſuorum aſſenſu,

Illuſtris quoque Portugal. Regis A. & vxoris eius M. Reginæ precibus inclinatus, eccleſiæ ſancti Martini de Caſtro priuilegium exemptionis indulſit, & eam ab omni iure epiſcopali prorſus abſoluit: propter quod poſſeſsionem quãdam in villa de Molas, & duo caſalia in terra de Regaldos, ex quibus tantundem, vel eo amplius percipiebat eccleſia, dictus archiepiſcopus in recompenſationẽ accepit, ſicut in priuilegio continetur, quod per ſedem apoſtolicam fuit poſtmodum cõfirmatum: ita quòd eadẽ eccleſia, eccleſiæ Romanæ certũ cenſum annis ſingulis exhiberet. Verum econtra venerabilis frater noſter N. archiepiſcopus Bracaren. aſſeruit, quòd eadẽ eccleſia, cũ adhuc parochialis exiſteret, & poſtmodum cum per I. quondam Bracaren. archiepiſcopum facta eſſet canonica regularis, iura epiſcopalia Bracarẽ. eccleſiæ perſoluebat. Tandẽ vero canonici eiuſdẽ eccleſiæ dicto archiepiſcopo duo caſalia conferentes, relaxationẽ iuris epiſcopalis pro patte quadam impetrarunt ab eo. Sed diſſenſione poſtmodum ſuper hoc exorta, idem canonici caſalibus, prędictis receptis, iura epiſcopalia memorato archiep. & ſucceſſori eius diutius perſoluerunt. Adiecit etiam idem archiepiſcopus, quòd ipſe ab eadẽ eccleſia, ſicut ab alijs monaſterijs Bracaren. dioceſis iura patochialia, & procurationes annuas aliquam diu recepiſſet: quæ cum ſibi præſumpſiſſent poſtmodum denegare, poſt primam, ſecundam, & tertiam commonitionem ſuſpenſionis in Priorem, & in monaſterium interdicti ſententiam promulgauit, ac poſtmodum tam Priorem, quàm conuentum, quia ſententiam ipſam ſeruare nolebant, excommunicationi ſubiecit. Cumq́; poſtmodum coram dilecto filio G. ſancti Angeli diac. Car. qui tũc in partibus illis legationis officio fungebatur, quæſtio ſuper hoc fuiſſet aliquandiu agitata, & tandem venerabili fratri noſtro N. Priori ſanctæ Crucis ex ipſius delegatione commiſſa, pars aduerſa lite pendente ad apoſtolicam ſedem accedens, veritate tacita confirmationem prædicti priuilegij impetrauit. Allegabat etiam idem archiepiſcopus ex priuilegio taliter impetrato nullum debere ſibi præiudiciũ generari, & ſe ante omnia debere reſtitui: cum eum iure cõſueto Prior, & canonici auctoritate propria ſpoliaſſent. Quia vero nobis ad plenum non conſtitit de præmiſsis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus partibus conuocatis, audiatis hinc inde propoſita, & quod iuſtum fuerit inter eos appel. poſtpoſita ſtatuatis, & faciatis quod decreueritis auctoritate noſtra firmiter obſeruari. Quod ſi omnes, &c. duo veſtrum, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

ARCHIEPISCOPO MEDIOLANEN. VT CANCELLARIAM DIgnitatem in eccleſia Mediolanenſi vacantem, ſubdiacono Pontificis conferat.

IN his, quæ nõ ſolum ad ſpiritualia, verum etiam ad ſæcularia pertinent, te credimus adeo eruditum, vt ſatis inter bonum, & malum diſcernere debeas, & agnoſcas, ꝗbus inter deuotos, & fideles tuos ad maioris renumerationis ſtipẽdia tenearis. Vnde (quod abſit) tanto maiori appareres repræhenſione notandus, ſi merita tuorum bene viuentium abſque remuneratione debita ſub diſsimulationis oculo pertranſires, quanto minorem in his excuſationem tuæ prouidentia circunſpectionis ndmittit. Sane ſi velles etiam diffiteri non poſſes, quantum dilectus filius Henricus Subdiaconus noſter pro te tam apud ſedem apoſtolicam, quàm aliâs fideliter laborauerit, & deuotè, pro quo tanto confidentius preces noſtras pro ipſo tibi duximus porrigendas, quanto iuſtiori cauſa, quæ ad id efficaciter nos inuitat, ipſas credimus adiuuari: cum eas, quas tanquam primitias tibi dirigimus, apud te mereri ſperemus audientiam cum effectu, & ſi etiam ſecus eligeres faciendum, nulla rationabilis tibi excuſatio ſupereſſet, ad prouiſionẽ dicti ſubdiaconi congrua oportunitate ſe temporis ingerente. Inde eſt, quod cum, ſicut audiuimus, Cancellariæ dignitas per annũ, & vltra, iam in eccleſia Mediolanen. vacauerit, licet iuriſdictio conferendi eam ad nos iuxta Lateranen. ſtatuta Cõcilij pleno iure ſit deuoluta, cũ nec per te infra ſex menſes, nec per Mediolanen.

Capi-

Capitulum, infra ſex alios fuerit ordinata. Nos tamen tibi tanquam fratri chariſsimo deferre volentes, deuotionem tuam rogamus affectuoſius, & monemus, per apoſtolica tibi ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus eidem ſubdiacono, qui tam per ſe, quàm per conſanguineos ſuos, tibi, & eccleſię tuæ plurimũ eſſe poterit fructuoſus, & ad ipſius executionem officij probatur idoneus, quem nos etiam quadam prærogatiua ſpeciali diligimus, dictam Cancellariam ſine cuiuslibet difficultatis obſtaculo, tam noſtrarum precum intuitu, quàm ipſius meritorum, & probitatis obtentu, non differas aſsignare: ita, vt ipſe in hoc bonitatis tuæ dulcedinem valeat experiri, nosq; in noſtrarum exauditione precum tuæ probare poſsimus deuotionis affectum. Quod ſi poſtquam literas noſtras receperis ad eludendum mandatum noſtrum in præiudicium iuris canonici, quod nobis cõpetit ex Lateran. ſtatuto Concilij, de ipſa Cancellaria (quod non credimus) aliquid duxeris ſtatuendum, nos id irritum decernimus penitus, & inane: ſicq; (auctore Domino) faciemus idem mandatum efficaciter adimpleri, quod ad conſumationem præſentis negocij, quę de ipſo non fictè incepimus, finis congruus ſubſequatur. Datum Romæ apud S. Petrum.

EPISCOPO, ET CLERO PLACENTIN. VT PALAVICINVM *compellat ad reſtituendum ablata Cardinali S. Mariæ.*

QVI monitis acquieſcere nolunt, & mandatis apoſtolicis obedire, nec ad obediendum minus etiam inducuntur, canonicæ ſeueritatis in ſe debent experiri rigorem, vt effectus ab eis obtineat, quod interminatio non potuerat obtinere. Sane cum olim conſulibus, & populo Placentinis dederimus in mandatis, vt V. Palauicini filium, & ſocios, ac fautores iniquitatis ipſius commorantes, in veſtro diſtrictu ad reſtitutionem eorum, quæ dilecto filio noſtro P. Sanctæ Mariæ in via lata, diacono Card. cum de prouincia legationis ſuæ rediret, violenter abſtulerant, tradita ſibi poteſtate compellerent: alioquin Eccleſiam Placentinam ſubijceremus Eccleſiæ Rauennati: ac ſi nec ſic mandatis apoſtolicis obedirent, epiſcopali dignitate tam Placentin. quàm Parmen. eccleſiam priuaremus: quia quod mandabatur adimplere hactenus diſtulerunt, ne mendacij arguamur, recedere non poſſumus à tramite veritatis, aut non concludere in effectu quæ prędiximus cõminando. Ea ptopter eorum contumaciam attendentes, præſentiam auctoritate de conſilio fratrum noſtrorum ſtatuimus, vt niſi infra quindecim dies poſt receptionem præſentium mandatum, quod per alias eis literas fecimus, curauerint adimplere, Eccleſia Placen. Eccle. Rauennati ſubiaceat: & vos venerabili fratri noſtro N. Archiepiſcopo Rauennati reſpondeatis, & ipſius nõ præſumatis mandatis, & admonitionibus contraire, donec nobis, & eidem Card. plenarie fuerit ſatisfactum, tam Placentin. quàm Parmen. Eccleſiam epiſcopali dignitate (dante Domino) priuaturi, ſi nec ſic nobis fuerit plenarie ſatisfactum. Ideoq; per apoſtolica vobis ſcripta mãdamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus eidem archiepiſcopo reſpondere curetis: alioquin noueritis vos officio, beneficioq; ſuſpenſos. Mandauimus autem eidem archiepiſcopo, vt vos ad obediendum ſibi per cẽſuram eccleſiaſticã, & aliter (ſi opus fuerit) appellatione remota compellat. Nos enim ſententiam, quam in vos, ſi contumaces fueritis, tulerit, ratam habebimus, & faciemus (auctore Domino) inuiolabiliter obſeruari. Chariſs. quoq; in Chriſto filiæ noſtræ C. Imperatrici, & tam Francorum, quàm Anglorum Regi, & nobilibus viris N. Comiti, & Baronibus Campaniæ N. Duci Burgundiæ, ac N. Comiti Maurinen. firmiter præciendo mandamus, vt bona mercatorum Placentinorum, & Parmen. qui deinceps fuerint in terra eorũ inuenti, tamdiu apud ſe ſub cuſtodia fideli detineant, vel faciant in tuto deponi, donec nobis, & eidem Cardinali fuerit plenarie ſatisfactum, & ipſi quid de his facere debeant, mandatum à nobis receperint ſpeciale. Conſules etiam Placentin. niſi nobis iuxta mandatum dilecti filij G. Sanctæ Mariæ in porticu diacon. Card. apoſtolicæ ſedis legati curauerint ſatisfacere & terminum, quem ipſe eis ad ſatisfaciendum præfixerit, ſe nouerint excõmunicationis vinculo innoda-

tos. Mandamus aũt rectoribus Lombardię, vt cõſules ipſos, & poteſtatẽ Parmen. ad ſua conſilia non admittant, immo eos ſicut excõmunicatos arctius ſtudeãt euitare. Scribimus quoque vniuerſis archiepiſcopis, epiſcopis, & aliarum eccleſiarum prælatis in Lombardia conſtitutis, vt ſi conſules Placentini, vel poteſtas Parmen. in ciuitates, vel quaſcunq; terras Lombardiæ forte deuenerit eis præſentibus, in ciuitatibus, vel tertis ipſis diuina prohibeant officia celebrari. Omnes autem literas, quæ pro eorum contumacia edomanda de mandato noſtro ſuper hoc negocio ſunt confectæ, eidem Card. tranſmittimus, eis, ad quos diriguntur, niſi infra quindecim dies poſt ſuſceptionem præſentium nobis iuxta formam literarum, quas idem Cardinalis ad vos primo detulit, ad plenum ſatisfactum fuerit, aſsignandas: ei dantes firmiter in mandatis, vt te frater epiſcope, & clericos Placen. ad obediendum memorato archiepiſcopo, cui vos ex tunc decernimus vſque ad dignam ſatisfactionem eſſe ſubiectos, per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione remota compellat. Quòd ſi forte Cardinalis memoratus in terra non fuerit, venerabilibus fratribus noſtris N. Mediolan. Archiepiſcopo, & N. epiſcopo Cuman. excutionẽ huius apoſtolici mandati committimus, vt ambo, vel alter eorum, ſi his exequendis nequiuerint intereſſe (ſicut præmiſſum eſt) in ipſius executione apoſtolica fretus auctoritate procedat. Illud etiam relinquì nolumus incorrectũ, quod interdictum in ciuitate, & diœceſi poſitum non plene (ſicut dicitur) obſeruatur, cum auctoritate noſtra prolatum fuerit, & à nobis poſtmodum confirmatum. Vnde vobis in virtute obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus, vt vos illud inuiolabiliter obſeruetis, & faciatis per veſtram diœceſim inconcuſſe ſeruari: eos qui cõtrauenire præſumpſerint, officio, beneficioq; ſuſpenſis, ad ſedem apoſtolicam tu frater epiſcope tranſmiſſurus. Datum Romæ apud S. Pettum XI. Calend. Maij. Pontificatus noſtri anno I.

Scriptum eſt prædictis omnibus ſuper hoc, iuxta quod in eiſdem literis continetur.

EPISCOPO, ET CAP. PARMEN. DE EADEM RE.

QVI monitis &c. vt ſuprà. In eundem fere modum vſque ad verbũ illud Compellerenr. Alioquin Burgum ſancti Domini eximerenns à iuriſdictione Parmen. Eccleſiæ, quia ipſi quod mandabatur &c. vſque ad verbum illud de cõſilio fratrum noſtrorum. Burgum ſancti Domini ab Eccle. Parmen. vſque ad ſatisfactionem congruam eximimus poteſtate, tam veſtram, quàm Placen. Eccleſiam &c. vt ſuprà vſque ad verbum illud ſatisfactum. Scribimus autem chariſsimæ in Chriſto filiæ C. Impetatrici &c. vſque ad verbũ illud ſpeciale. Omnes autem literas, quæ pro eorum contumacia &c. vſque ad verbũ illud firmiter in mãdatis. Vt clericos in Burgo ſancti Domini cõſtitutos, à iugo Eccleſiæ Parmen. abſoluat, & publice tantum Eccleſiæ Romanæ teneri. Quod ſi forte Card. memoratus in terta non &c. vſque ad verbũ illud procedat. Ideoq; per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus cũ idem Burgum ſancti Domin. à veſtra fuerit iuriſdictione exemptum, nullam in eccleſias, vel clericos eius exercere præſumatis decætero poteſtatem ſub pœna excommunicarionis: vobis nihilominus inhibẽtes, ne Huberto Palauicini filio aliquid de prouentibus Parmen. Eccleſiæ impendatis, nec eũ, vel ſuos, vel aliquos pto eo patiamini de ipſis aliquam vſurpare, vel qualemcunq; accipere portionem: cõtra quod hactenus egiſſe dicimini fraudulenter. Illud etiam impunitũ relinquere nec poſſumus, nec debemus, quod interdictum in ciuitate veſtra, & diœceſi poſitum non plene (ſicut dicitur) obſeruatur, præſertim cum auctoritate noſtra prolatum fuerit &c. vt ſuprà vſque in finem. Datum vt ſuprà.

RAVENNATI ARCHIEPISCOPO, DE EADEM RE.

CVM apud ſedẽ apoſt. poteſtatis reſideat plenitudo, non eſt admiratione ducendum, ſi penſatis ſubditorũ meritis, nũc exaltat humiles, nunc deprimit contumaces. Sane cum ipſa mater ſit omnium generalis, vt in ſubli-

ſublimatione humilium ad obediendum prouocet contumaces, & in contumacium depreſsione tam ſuperbis, quàm humilibus audacia ſubtrahat contemnendi, & manſuetos extollit, & deponit ſupercilium ſuperborum. Ideoq; Placentinorum contumaciam attendentes, præſentium auctoritate ſtatuimus de fratrum noſtrorum conſilio, & voluntate communi, vt eccleſia Placentina eccleſiæ Rauennati ſubiaceat, & venerabilis frater noſter Epiſcopus, clerus Placentin. tibi obedientiam, & honorem exhibeant, donec nobis, & dilecto filio P. ſanctæ Mariæ in via lata diac. Card. iuxta tenorem literarum, quas eis direximus Placentiam, ſatisfactionem curauerint plenariam exhibere, auctoritate tibi apoſtolica indulgentes, vt eos ad obediendum tibi, & reſpondẽdum (ſicut ſuperiùs eſt expreſſum) compellendi liberam habeas facultatem. Nos enim ſententiam, quam in eos propter hoc tuleris, ratam habebimus, & faciemus (aucto re Domino) inuiolabiliter obſeruari. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

OVETEN. EPISCOPO. VT EX COLLEGIO CANONICOrum iterum fiat monaſterium.

CVM à nobis petitur, &c. vſque ad verbum illud Effectum. Significaſti ſiquidem nobis, quòd cum in eccleſia ſancti Seruandi inſtitutio abbatis, & monachorum ad te de iure pertineat, monaſterium ipſum conuerſum eſt in canonicam ſæcularẽ, & cuidam clerico in beneficiũ aſsignatum, quod tu quantum in te fuerat emẽdare intẽdens, monaſterium ipſum in priorem religionis ſtatum deſideras reuocare. Ia propter venerabilis in Chriſto frater tuis precibus annuentes, vt eccleſiã ipſam ad debitum religionis ſtatũ reducas, inſtituendi ibidem abbates, & monachos, ſicut ad te pertinet liberam tibi cõcedimus auctoritate apoſtolica facultatem. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud S. Petrum VI. Non. Maij.

FRATRI RAINERIO, VT CVRET OVETENSEM EPISCOpum à Rege Legionen. eiectum reſtitui.

CVM venerabilis frater noſter Oueten. Epiſcopus interdictum, quod in regnum Legionen. apoſtolicæ ſedis auctoritate prolatum fuerat, & ipſe ſeruauerit, & in ſua diœceſi fecerit obſeruari, & propter hoc de regno Legionen. exilium coactus fuerit ſuſtinere, iuſtum non eſſet aliquatenus, vel honeſtum, ſi de receptione ipſius in abſolutione regis, & regni à te, vel nullatenus vel nimis tepide tractaretur. Ideoq; diſcretioni tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus ſi iuxta formã, quam tibi dedimus, Regem Legionen. duxeris abſoluendum, ex debito præſtitæ cautionis illi præcipias, antequam interdictum regni relaxes, vt non impediat, quominus dictus Epiſcopus ſuæ reſtituatur diœceſi, & tam de damnis illatis, quàm de fructibus inde perceptis recompenſationem ei exhibeat competentem, & ei faciat ablata cum integritate reſtitui. Noueris autem nos eidem epiſcopo de ſpeciali gratia conceſsiſſe, vt cum regni Legionen. relaxaueris interdictum, latam in ſuam diœceſim interdicti ſententiam, & hactenus obſeruatam per ſe, vel nuncium ſuum auctoritate noſtra cum tuo conſilio valeat relaxare. Vnde nihilominus volumus, & mandamus, vt prædictum epiſcopum non impedias, quominus ſecundum prædictam formam per ſe, vel nuncium ſuum diœceſim Ouetenſem abſoluat. Datum vt ſuprà.

TERRACHONEN. ARCHIEPISCOPO. NE INTRA SEPTENNIVM proxime vacatura beneficia conferantur, ſed redditus conuertantur in vſus creditorum.

IMMINET nobis ex ſuſceptæ adminiſtrationis officio vt eccleſiarum profectibus taliter intendere debeamus, quòd ipſi in ſtatu debito perſiſtentes ſalubribus proficere valeant inſtitutis. Sane ad noſtram noueritis audientiam perueniſſe, quòd eccleſia tibi commiſſa propter beneficia

tam manſionarijs,quàm nõ manſionarijs aſsignata,cum ipſius redditus ad hoc ſufficere non valeant,iam fere ad nihilum eſt redacta. Volentes igitur eiuſdem eccleſiæ profectibus paterna ſolicitudine prouidere, fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta præcipiendo mandamus,quatenus,ſi vera ſunt, quæ dicuntur de poſſeſſionibus ad menſam tuam pertinentibus,infra ſeptennium nulli beneficiũ de nouo aſsignes,niſi neceſsitas,vel eccleſiæ vtilitas poſtulauerit, vt per hoc ſaltẽ reſpirare valeat ab onere debitorum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum V. Calend. Maij.

PRAEPOSITO N. DECAN. ET CAP. CAMERACEN. VT A DEceſſore ſuo & à ſe inſtitutum recipiant in canonicum.

Cap. Propoſuit. de cõceſſione prabendæ.

PROPOSVIT nobis dilect. filius Thebaldus presbyter,quòd cum bonæ mem. C. Papa prædeceſſor noſter poſt preces, quas vobis pro receptione ipſius in fratrem,& aſsignatione præbendæ,ad donationem veſtram ſpectãtis in eccl. veſtra proximo vacaturæ,eidem faciendа porrexerat,mandatum vobis apoſt. deſtinaſſet,& bonæ mem. N. decan. Remen. executorem cõceſsiſſet eidem,decanus ipſe vos in executione mandati apoſt. contumaces inueniens, & rebelles, ipſum de præbẽda primo vacatura in eccleſia veſtra,quæ ad donationẽ Cap. pertinent, auctoritate apoſt. inueſtiuit: vobis præcipiens,vt eum in canonicũ recipientes,& fratrem,ipſi ſtallum in choro,& locum in Cap. conferretis,eccleſiarum vobis inrroitu interdicto, ſi quid mandabat differretis infra triduum adimplere. Vos autem nec mãdatum eius exequi voluiſtis,nec ab eccleſiarum ceſſaſtis ingreſſu, immo potius in eluſionem mandati apoſt. cauſa diffugij ad eundem decanum appellaſtis: & cum ipſe decanus morte præuentus in negocio ipſo vlterius non potuiſſet procedere,& præbenda,quæ ad donationem veſtram ſpectabat in eccleſia Cameracen. vacaſſet,eam alij aſsignaſtis,in eundem presbyterum excommunicationis ſententiam promulgantes,quia literas eiuſdem decani ſibi in teſtimonium reſeruauit. Cum autem propter hoc idem presbyter ad eiuſdem prædeceſſoris noſtri præſentiam acceſsiſſet, ſicut ex literis eius nobis innotuit,ipſe quod ab eodẽ decan. factum fuerat,ratum volens haberi,collationem præbendæ factam à vobis penitus irritauit, & eundem presbyterum ab excommunicationis vinculo abſolutum, de ipſa manu propria per annulum inueſtiuit. Licet autem intentionis noſtræ non ſit inueſtituras de vacaturis factas,contra canonum inſtituta ratas habere,qui ſecũdum plenitudinem poteſtatis de iure poſſumus ſupra ius diſpenſare,attendentes tamen,quòd idem presbyter non de vacatura,ſed de vacante per prædeceſſorem noſtrum fuerat inueſtitus, vtpote quæ poſt caſſationem cõceſsionis à vobis factę intelligebatur vacare,diſcretioni veſtrę per apoſt. ſcripta mandamus,atq; præcipimus,quatenus amoto ab eadem præbenda quolibet detentore,eam ipſo T. omni dilatione,excuſatione,& app. poſtpoſitis cõferatis,& permittatis ab ipſo pacificè poſsideri,ei ſtallum in choro,& locum in Cap. cum plenitudine honoris canonici aſsignantes: alioquin noueritis nos venerabili fratri noſtro N. Cathalaunen. epiſcopo dediſſe firmiter in mandatis,vt ipſe id auctoritate apoſt. exequatur: contradictores eccle. cenſura ceſſante appellatione percellens,ſi vos ſuper executione mandati noſtri deſides fueritis, vel remiſsi. Nos enim ſicut nolumus iniuſta præcipere,ſic iniuſtis præceptis nolumus pati repulſam, qui prompti ſumus omnem inobedientiam ſecundum apoſt. verbum vlciſci: nullis literis &c. harum tenore tacito &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

In eundem fere modum N. Cathalaunen. Epiſcopo.

MATTHAEO ABBATI, ET CONVENTVI S. SPIRITVS DE ARENVLIS.

SACROSANCTA Rom. Eccle. &c. vſq; ad verbũ illud ſuſcipimus. Ad indiciũ autem huius noſtræ protectionis paginæ nobis,noſtriſq; ſucceſſoribus vnum Bizantum annis ſingulis exoluetis. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud S. Petrum VI. Nonas Maij.

N. OXOMEN. N. OSCEN. ET N. DERTVSEN. EPISCOPIS, VT *cauſam Archiepiſcopi & Capitulum Terracbonenſe contra monaſterium Riuipollenſe determinent.*

VENIENS olim ad apoſtolicā ſedē Vuillielmus monachus Riuipollen. cauſam, quæ inter venerabilem fratrem noſtrum N. archiepiſcopum, & dilectos filios canonicos Terrachonen. ex vna parte, & monaſterium Riuipollen. ex alia ſuper villa, & honore de centū cællis vertebatur ad quoſdam obtinuit iudices delegari. Verū quoniam ipſe in falſitate bullæ noſtræ fuit publice deprehenſus, & ſuſpectus habetur, ne præter literas, quas à nobis obtinuit, aliquas alias ſub falſa bulla in Hiſpaniam deſtinarit, fraternitati veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus nullis literis ſuper hoc impetratis obſtantibus, & reuocato quicquid earum auctoritate eſt forſitan attentatum, audiatis cauſam, & eam fine debito terminetis, facientes quod ſtatueritis per cenſuram eccle. inuiolabiliter obſeruari: audituri nihilominus cauſam, quæ inter Terrachonen. Eccle. & monaſterium Riuipoll. ſuper caſtro de Analcch vertitur, & fine canonico deciſuri. Datum Romæ apud Sanctum Petrum II. Nonas Maij.

PHILIPPO ILLVSTRI REGI FRANCIAE, CONFIRMATIONE *fœderis inter ipſum Regem, & comitem Flandriæ.*

LICET ex iniuncto nobis apoſtolatus officio cūctorum teneamur prouidere quieti, & pacem inter ſingulos exoptare, quietem tuam, & regni tui tanto ſpecialius conſeruare volumus, & debemus, & inter magnificentiam regiam, & homines ſuos firmæ pacis exiſtere fœdera, ſtudioſius affectamus, quanto perſonam tuam ſpecialiori diligimus in Domino charitate, & pacem tuam, & regni tui ad eccle. commodum cognoſcimus efficacius redundare. Ea propter chariſs. in Chriſto fili tuis iuſtis precibus inclinati, & petitionibus tuis quantū cum Deo poſſumus, gratū impertientes aſſenſum, felicis mem. C. Papæ prædeceſſoris noſtri veſtigijs inhærentes, compoſitionem factam inter ſerenitatem tuam, & dilectum filium noſtrum Baldum Comitem Flandriæ pro pace perpetuò ſeruanda, ſicut rationabiliter facta eſt corā viris religioſis, & prudentibus, & ſcripto authentico roborata, & firmata pluribus iuramētis, & ab vtraq; parte recepta, auctoritate apoſt. confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem ipſius facti notitiam authenticum prędicti Comitis, de verbo ad verbū pręſentibus literis apponi fecimus, & tranſcribi: cuius tenor talis eſt. Ego Bald. Comes Fland. & Hainen. notū facio vniuerſis præſentibus pariter, & futuris, quod ego conceſſi, & iuraui Domino meo Ligio Philippo illuſtri Regi Franciæ, quòd omnibus diebus vitæ meæ bona fide, & ſine fictione ipſum iuuabo contra omnes homines, qui poſſunt viuere, & mori, præterquam de terra Hainen. contra Dominum meum Epiſcopum Leodiecn. ſi ipſe vellet inquietare Regē Franciæ, vel Rex Franciæ eum, ſiue cōtra Dominū Imperatorem de eadem terra, neque Regi Franciæ de huiuſmodi auxilio faciendo nūquam deero, quādiu idem Dominus meus Rex Franciȩ rectitudinē mihi facere voluerit in curia ſua, & me facere iudicari per eos, qui me iudicare debent in curia Regis Franciæ: & hoc faciam Domino meo Regi Franciæ aſſecurari per iuramenta viginti hominum meorū de Hainen. quos elegerit Rex Franciæ in hunc modum. Ipſi iurabunt, & literas ſuas patentes Regi Franciæ inde dabunt, quod mihi cōſulent, & volent, & efficient ad poſſe ſuum bona fide, vt hanc cōuentionem teneāt Domino Regi Franciæ integrè: & quòd ſi ab hoc reſiliero, in captionem Domini Regis Frāciæ ibunt Pariſios infra quadraginta dies, poſtquam id ſciuerint, vel per ſe, vel per ſubmonitionem Regis Franciæ, niſi infra eoſdem quadragita dies Regi Franciæ emendatum fuerit: nec de captione Regis Franciæ exibunt, donec illud ſit emendatum, & quotieſcunque me cōtinget ab hac conuentione reſilire, toties Pariſios in captione Regis Franciæ ire, & captionem ei tenere tenebuntur ad eundem modum, qui prædictus eſt. Eandem ſecuritatem faciam

Iuramentum comitis Flandriæ, quòd præſtitit Regi Gallorum.

ficti

fieri domino Regi Franciæ cõtra omnes homines à quadraginta hominum de terra mea Fland. quam modo teneo, quos ipſe Rex Franciæ elegerit: & quàm citò ad me venerit per ius meum terra, quam Comitiſſa vxor quondam auunculi mei N. Comitis Fland. Philippi tenet nomine dotalitij à quadraginta hominum eorum illius terræ, quos Rex Franciæ elegerit, eandem ſecuritatem fieri, & præſtari faciam Domino meo Regi Franciæ. Et quicunque morientur ex his, qui hanc fecerunt Regi Franciæ ſecuritatem, hæredes eorum eandem ſecuritatem præſtare Regi Franciæ faciam. Quicunque hominum meorum de vtraque terra prædicta huiuſmodi ſecuritatem domino Regi Franciæ noluerint, terras ſuas eis auferam, nec reddam, donec Regi Franciæ dictam fecerint ſecuritatem. Et interim alios ad electionem Regis Franciæ faciam regi facere illam ſecuritatem: cæterum dominum N. Remen. Archiepiſcopum, & N. Atrebaten. & N. Cameracen. & N. Tornacen. & N. Morinen. Epiſcopos rogabo, & bona fide requiram, quod quotieſcunque me à prædictis conuentionibus reſilire contigerit, toties me excommunicent, & terram meam totam interdicto ſupponant, non obſtante aliqua appellatione, donec id emendatum ſit Regi Franciæ: & literas meas patentes tam archiepiſcopo, quàm dictis epiſcopis dabo continentes me his conceſſiſſe, quod hanc iuſtitiam poſsint in me exercere, non obſtante appellatione, ſi à dictis cõuentionibus reſiliero: & efficiam ad poſſe meum, quod ipſi literas ſuas patentes ſuper hoc dabunt Regi Franciæ. Ita etiam quod quicũq; ſucceſſerint Remen. archiep. & memoratis epiſcopis ad idem faciendum ſuper me, & ſuper terram meam Domino Regi Franciæ tenebuntur: Dominũ Papam etiam, & alios ſummos pontifices Domini Papæ ſucceſſores rogabo, & literas meas patentes, quas tradam Regi Franciæ, quatenus domino Regi Franciæ ſuas ſuper hoc confirmationis dent literas, & iuſtitiæ in me, & terram meã exercendæ, ſi ab his reſilieto. Sciendum præterea, quòd Domino meo Philippo Regi Franciæ, & hæredi ſuo quito feudum Bolen. & feudũ Gumar. & feudum Oſiaci, ſiquid in illis feudis habeo, quæ omnia iuraui, & ſigillo meo rata firmaui. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

Scriptum eſt autem ſuper hoc Vuillielmo Remen. Archiepiſcopo, & Suffraganeis eius, vt apoſt. freti auctoritate dictam compoſitionem faciant, ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtac. per excõmunicationis in perſonas, & interdicti ſententiam in terras inuiolabiliter obſeruari.

N. CISTRIEN. ET N. CLARAEVALLEN. ABBATIBVS, VT PER *Archiepiſcopum Rothomageum, poſt interpoſitam à Philippo Gallorum rege appellationem, attentata reuocent.*

DEFERENDVM Regi, quaſi præcellenti, cum in generali teſtetur Apoſtolus, illi deferre ſpecialiter volumus, & deferri deſideramus ab alijs, quem certis nouimus argumẽtis, & fidei Catholicæ integritate præcellere, & inter cæteros reges in deuotionem Rom. eccleſiæ propoſito perſiſtere firmiori. Hinc eſt, quòd nos attendentes fidem, & deuotionem, quam chariſsimus in Chriſto filius noſter Philippus Rex Francorum illuſtris, non ſolũ circa Rom. eccleſiam, verum etiã circa eccleſias vniuerſas, quaſi ex liberalitate innata creditur exhibere, de venerabilis fratris noſtri N. Rothomagẽ. archiepiſcopi diſcretione miramur: quia (ſicut audiuimus) cum idem rex ſuper facto Andeliaci ab ipſo Archiepiſcopo, tanquã à ſuſpecto iudice appellarit, ne aliquid poſſet in eius prçiudiciũ generari: nihilominus idẽ archiepiſcopus ipſum infeſtat, eiuſq; terram in ſua prouincia cõſtitutam eccleſiaſtico minatur ſupponere interdicto. Vnde nos canonum ſtatuta ſequentes, ſi quid poſt appellationem illam rationabiliter interpoſitam in eius præiudiciũ fuerit attentatũ, irritũ decernentes penitus, & inane præfato archiepiſcopo mãdauimus diſtrictius inhibentes, ne prædictum regem de cætero propter hoc moleſtare, aut in terram eius ſententiam promulgare præſumat, quamdiu coram vobis, qui neutri partium meritò debetis eſſe ſuſpecti, parere voluerit æquitati. Quo circa diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus ſi ſæpe dictus archiepiſcopus poſt appellationem illam eodem rege taliter iuri

ſtare

ſtare parato in prædictam terram aliquam in grauamen ipſius duxerint ſententiam promulgare, vos noſtra freti auctoritate illam denűcietis, ſublato appel. obſtaculo non tenere. Ne verò propter loci diſtantiam eidem Archiepiſcopo graue ſit ad veſtram præſentiam pro cōſequenda iuſtitia laborare, præſentium vobis auctoritate mandamus, vt quoties neceſſe fuerit ad locum congruum accedatis, & ſine perſonarum acceptione, iuſtitia mediante, procedere non tardetis. Nullis literis obſtantibus, ſi quæ apparuerint veritate tacita, &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum.

ODONI THERDONEN. EPISCOPO, QVOD OMNES RELIGIOSOS *ſibi ſubiectos liceat ad obſeruationem interdicti compellere: ſaluis priuilegijs ſummorum Pontificum.*

OFFICII noſtri debitum, & ſolicitudo requirit, vt fratres & Coepiſcopos noſtros in iuſtis debeamus petitionibus ſpecialius exaudire, nec eorum ſententias, quas in contumaces, & rebelles duxerint rationabiliter promulgandas, permittamus temeritate qualibet violari. Cum igitur (ſicut tua nobis inſinuatio patefecit) multi religioſi tuæ diœceſis contra generalem interdictum ante poſitum diuina non metuant officia celebrare, fraternitati tuæ auctoritate præſentium duximus indulgendum, vt liceat tibi omnes tuæ dioc. ſaluis priuilegijs, & indulgentijs Rom. pontificum ad obſeruantiam interdicti à te poſiti appellatione remota canonica diſtrictione compellere. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud S. Petrum.

GRADEN. PATRIARCHAE, VT DECIMAS A SIBI SVBIECTIS *parochianis recipiat: etſi hactenus ſub alijs Epiſcopis habitarunt.*

SI quādo à fratribus, & Coepiſcopis noſtris à nobis requiritur, quód à tramite rationis non deuiet, eorum poſtulationi facilem nos conuenit præbere conſenſum: vt eò fortius circa iniunctum ſibi officium intendere valeant, & in noſtra deuotione perſiſtere, quo ſe à nobis benignius, ac celerius ſenſerint exauditos. Inde eſt, quod cum eccleſiam ſancti Achindan. apud Conſtantinopolim te habere proponas, quidam Suffraganeorum tuorum decimas à parochianis eiuſdem eccleſiæ, qui de tuis partibus ad eandem parochiam ſæpe domicilia transferunt, ea occaſione inſtanter requirunt, quia patres eorum, aui, ſiue proaui decimas ipſis aliquādo perſoluerunt, & ad ipſas decimas extorquendas nonnunquam ſuos Vicarios tranſmittere non formidant: nō attendentes quòd licet ipſi parochiani eorum aliquando fuerint, ex quo ſe ad alienam parochiam tranſtulerunt, manum nō licet cuiquam in meſſem mittere alienam. Ideoq; nos indemnitati tuæ ſolicite prouidere volentes, fraternitati tuæ præſentium auctoritate concedimus, vt liceat tibi à parochianis præſcriptæ eccleſiæ tuæ beati Achindan. non obſtante quòd eorum anteceſſores prædictis Suffraganeis tuis, dum in ipſorum parochia permanebant, decimas perſoluerūt, liberè decimas percipere, & tenere nihilominus etiam ius conuentuale, quod in capellis eccleſiæ prænominatæ tibi de iure competit, ſine contradictione cuiuslibet de auctorit. noſtra valeas exercere. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum IIII. Non. Maij, Pontificatus noſtri anno primo.

ABBATI, ET CONVENTVI BELLAE VILLAE, QVOD LICEAT IPSIS *cum conſenſu Epiſcopi, & ſine detrimento alterius oratoria extruere.*

CVM à nobis petitur, &c. vſque ad verbum illud effectum. Vt igitur apoſtolici fauoris obtentu religio veſtra (Deo dante) grata in ſpiritualibus, & temporalibus recipiat incrementa, ſtatuimus vt vobis de cōceſſione noſtra ſit licitum in locis, in quibus cōpetens fratrum numerus à vobis fuerit inſtitutus, cū aſſenſu diœceſani epiſcopi ſine detrimento iuris alterius, oratoria ſine cuiuslibet contradictione conſtruere,

vbi

vbi fratribus morantibus cum familijs ſuis ſecundum ſtatuta ordinis veſtri, diuina valeant officia miniſtrari. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Non. Maij, pont. noſtri anno primo.

EISDEM, DE PROCVRATIONE EXHIBENDA
fratribus S. Hyrenei.

QVANTO Creatori veſtro ſub religionis habitu aſtricti eſtis deuotius famulari, tanto ſolicitius nos conuenit prouidere, ne per immoderati oneris grauitatem aliquatenus poſsit in vobis monaſtici profectus ordinis impediri. Accepimus autem vobis ſignificãtibus, quòd ab ipſo domus veſtrę fundationis primordio de fundatoris voluntate proceſsit, vt fratribus S. Hyrenei procurationem vnam annis ſingulis liberaliter exhiberet, cum terras, vel redditus non teneatis ab eis, propter quos huiuſmodi procuratio ipſis debeat exhiberi. Verum tunc temporis propter fratrum, & ſeruientium paucitatem domum veſtram exhibita procuratio nõ grauabat, cum fines leuium non excederet expenſarum: ſed nunc tantum ibi excreuit numerus ſeruitorum, & fratrum, quòd ad faciẽdam procurationem vix modo quatuor marchæ ſufficerent, quæ pro vna ſufficienter fieri conſueuit. Vt igitur per apoſtolicæ ſolicitudinis curam veſtris poſsit in parte iſta grauaminibus prouideri, auctoritate vobis præſentium indulgemus, ne vltra primã menſuram in procuratione ipſa ſitis vlterius prædictis fratribus obligati, ſed expenſis illis, quæ ſufficere conſueuerant ſint contenti, niſi forte facultates eccleſiæ veſtræ in tantum excreuerint, quòd ſine grauamine ampliato fratrum numero ad ſoluendum debitum procurandi, extendi poſsit quantitas expenſarum. Nulli ergo &c. Datum vt ſuprà.

ABBATI, ET CONVENTVI S. VEDASTI, STATVTA ET
laudabiles cœnobij iſtius conſuetudines Pontifex confirmat & approbat.

CVM à nobis petitur &c. vſque Veſtris poſtulationibus inclinati. Rationabiles conſuetudines eccleſiæ veſtræ à bonæ memoriæ P. ſancti Griſogoni presbytero Card. tunc Legato ſedis apoſtolicæ approbatas, & per M. quondam abbatem ſancti Vedaſti de conſilio maioris, & ſanioris partis Capituli redactas in ſcriptis, & tam ſigilli ipſius, quàm Card. eiuſdem munimine roboratas, auctoritate apoſtolica cõfirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus, inhibentes ne vel tu fili abbas, vel tuorum quilibet ſucceſſorum cõtra eos temere veniat, nec vos filij monachi contrauenienti aliquatenus pareatis. Adijcimus etiam, vt ſicut in inſtrumento earundem conſuetudinum continetur, curias, & domos obedientiarum, in quibus monachi conſueuerant hactenus miniſtrare, nunquam vlli laico ſub quocunque cenſu temere concedere præſumatis, ſed tam res eccleſiæ veſtræ, quàm obedientiarum, ipſius per fratres veſtros, & monachos cuſtodiantur, & fideliter pertractentur. Ad hæc auctoritate vobis apoſtolica diſtrictius interdicimus, ne obuentiones charitatum annuos etiam redditus refectioni fratrum, & pauperum in anniuerſarijs deputatos in alios vſus, niſi euidẽs eccleſiæ neceſsitas, vel vtilitas exigat, præter communem aſſenſum, vel maioris partis conſilij ſanioris aliquatenus conuertatis: ſed tam dictæ obuentiones, quàm & redditus ipſi per Priorem, & monachos, quos Capitulum ad hoc deputauerit, fideliter reſeruentur. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum II. nonas Maij.

GERARDO, ET CONVENTVI VIRZILIACEN. VETERES
conſuetudines laudabiles approbat: & noua ijs priuilegia confert.

QVAMVIS vniuerſa loca religioſa fouere, ac diligere teneamur, illis tamen propenſiorem curam impẽdere nos oportet, quæ ſpecialiter beati Petri iuris exiſtunt, & ad noſtram nullo mediante prouiſionem pertinent, & tutelam. Inde eſt, quòd nos iura monaſterij veſtri volen-

volentes integra conſeruari,& cõtra moleſtationes indebitas vos,& idem monaſterium ſpeciali communire priuilegio libertatis,ad exemplar felicis memoriæ Vrbani,Clem.& Cœleſtini prædeceſſorum noſtrorum auctotitate apoſtolica prohibemus,ne vllus omnino archiepiſcopus, epiſcopus, aut alius eccleſiarum prælatus,niſi de ſpeciali mandato Romani pont. vel Legati ab ipſius latere deſtinati,in monaſterium ipſum, abbatem, vel aliquem fratrum veſtrorum interdicti,ſuſpenſionis,vel excommunicationis ſententiam promulgare præſumat: quod ſi fecerit eam decernimus non tenere. Libertates præterea, & immunitates, & rationabiles eiuſdem monaſterij conſuetudines hactenus obſeruatas,tam inanimarum cura presbyteris eccleſiarum Virzilij, Aſconij, Sancti Petri,Caſtri inſulæ, & Monterione committenda, & contrahendis matrimonijs,& legitime dirimendis,& excommunicandis,vel abſoluendis,ſuſpendendis,deſtituendis,& reſtituendis presbyteris,clericis, & parochianis eccleſiarum illarum, quàm in alijs negocijs, & ſacramentis eccleſiaſticis ratas eſſe decernimus,& eas auctotitate apoſtolica vobis, veſtriſq; ſucceſſoribus confirmamus: diſtrictius prohibentes, ne quis poſſeſsiones,iura, vel bona prædicti monaſterij præter conſcientiam ſedis apoſt. cui ſpecialiter eſt ſubiectum quomodolibet alienare,vel antiquas,& rationabiles eiuſdem monaſterij conſuetudines, & hactenus obſeruatas,violare præſumat. Quod ſi à quoquam fuerit attentatũ, omnino ſtatuimus irritandum. Addicimus etiam, vt ſi eccleſiarum prælati à vobis canonice tertio requiſiti, manifeſtos malefactores veſtros interdicere, & excõmunicare neglexerint, licitũ ſit vobis, & ſucceſſoribus veſtris, vt eos candelis accenſis vice noſtra excommunicetis,& interdicatis,nuncietiſq; excommunicationis,& interdicti vinculo innodatos: quos tamdiu volumus ſicut excommunicatos,& interdictos ab omnibus euitari, donec de perpetratis exceſsibus ſatisfaciant competenter. Et ſi delicti qualitas hoc exegetit, ad ſedem apoſtolicam cum teſtimonio literarũ abbatis,vel Cap. veniãt abſoluendi. Liceat inſuper vobis,ſicut à benignitate ſedis apoſt. inſtãtius poſtulaſtis,vt in ſolennitate, quam in tranſactione Beatæ Mariæ Magdalenæ infra quadrageſimam annis ſingulis celebratis,ad gloriam Dei,& laudem ob ſolemnitatis ipſius reuerentiam, Gloria in excelſis Deo,ad miſſas de feſtiuitate ipſius in monaſterijs veſtris ſolemniter decantetis. Nulli ergo,&c. Datum Romæ apud S. Petrum.

EISDEM, DE PRIVILEGIO, IN FRAVDEM ALIORVM, *& quo priuilegiati abutuntur, impetrato, reuocando.*

AD audientiam apoſtolatus noſtri peruenit, quòd canonici Caſtri cenſurij à ſede apoſtolica indulgentiam impetrarunt, ne pro iniurijs à dominis eiuſdem Caſtri vicinis eccleſijs irrogatis, Caſtrum ipſum ſubijci valeat interdicto, cuius libertatis occaſione prædicti domini malignandi materiam aſſumentes, vobis, & eccleſijs veſtris damna plurima, & iniurias intuletunt: de quibus nullam potuiſtis conſequi rationem. Ideoq; præſenribus vobis literis indulgemus, vt præſcripta indulgẽtia in præiudicium iuſtitiæ, & iuris monaſterij veſtri nullas vires obtineat in poſterum, vel effectum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

GERARDO ABBATI VIRZILIACEN.

CVM à nobis petitur &cæt. vſque ad verbum illud aſſenſu. Deuotioni tuæ præſenti pagina indulgemus, vt liceat tibi, & ſucceſſoribus tuis homines tuæ ſubditos poteſtati ciuili iudicio experiri, coram te volentes lite mota iuris ordine obſeruato, ad iudicium conuocare,& cogere appellatione remota ad iudicium, quod iuſte tuleris obſeruandum. Nulli ergo &cæt.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum
X. Calend. Maij.

ABBATI, ET CONVENTVI VIRZILIACEN. NE PRAELATI VIſitantes, multitudine miniſtrorum eccleſias grauent.

CVM ad quorundam malitiam coercendam in Cõcilio fuerit Lateranen. multa deliberatione ſtatutũ, vt archiepiſcopi, epiſcopi, archidiaconi, archipresbyteri etiam & decani certũ euectionis numerum, & perſonarum in eccleſiarum viſitationibus non excedant, quia ſicut audiuimus, quidam ex prędictis perſonis id in eccleſijs veſtris nequaquam obſeruant, ſuper eo commoditati veſtræ ſalubriter duximus prouidendũ. Ideoq; diſcretioni veſtræ præſentium auctoritate concedimus, vt ſi prænominatæ perſonæ numerum euectionis, & perſonarum in Concilio conſtitutum, cum eccleſias viſitãt, excedere forte præſumpſerint, & pro illis procurationem exegerint, liberum ſit vobis auctoritate apoſtolica denegare: & ſi propter hoc in eccleſias veſtras, vel clericos veſtros aliquam ſententiam promulgauerint, ipſam auctoritate apoſtolica decernimus non tenere. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

EISDEM, CONCORDIAM SVPER PROCVRATIOne cum Comite Niuernen. approbat.

Cap. Cum ad quorũdã, de exceſsibus prælat.

CVM à nobis petitur &cæt. vſque ad verbum illud iuſtis precibus inclinati. Conuentionem inter vos ex vna parte, & dilectos filios noſtros nobilem virũ Petrum Comitem Niuernen. & Agnetem vxorem ipſius ex altera, per ſolicitudinem venerabilis fratris noſtri O. Hoſtien. Epiſcopi, tunc apoſt. ſedis legati, mediante chariſsimo in Chriſto filio noſtro Philippo Rege Francorum illuſtri vnanimiter factam, ſuper obligatione procurationum, quas ipſe Comes in paſcha, & feſtiuitate Sanctæ Marię Magdalenæ ab eccleſia veſtra accipere dicebatur, pro mille quingentis marchis argenti facta, ſicut in eorundem Regis N. Epiſcopi, Comitis, & Comitiſſæ, & bonæ memoriæ N. Archiepiſcopi Senonen. & venerabilium fratrum noſtrorum N. Eduen. N. Lingonen. N. Antiſiodoren. & N. Niuenen. Epiſcoporum, ſcripris authenticis, & teſtimonijs pro bono pacis, & concordia continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Pręterea vobis diſtrictius ſub excommunicationis pœna vetamus, ne de pecunia iſta liceat vobis, vel ſucceſſoribus veſtris aliquid relaxare. Decernimus ergo &c. Datum Romæ apud S. Petrum.

SENONEN. ARCHIEPISCOPO, N. EDVEN. N. LINGONEN. N. ANtiſiodoren. & N. Niuernen. Epiſcopis, vt concordiam. de qua epiſtola præcedenti. Comitis hæredes atque ſucceſſores obſeruare cogant.

VESTRA nouit vniuerſitas, quæ conuentio interuenerit inter dilectos filios noſtros Girardum abbatem, & fratres Virziliacen. & nobilem virum P. Comitem Niuernen. atque Agnetem vxorem ipſius ſuper obligatione procurationum, quas ipſe Comes à cænobio Virziliacen. in paſcha, & feſtiuitate beatæ Mariæ Magdalenæ recipere dicebatur. Cum igitur compoſitionem illam ad exemplar felicis memoriæ Cœleſtini Papæ prædeceſſoris noſtri, qui eius proceſſum plene cognouit, auctoritate apoſtolica duxerimus confirmandam, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, firmiterq; præcipimus, quatenus ſi prædicti Comes, & Comitiſſa, vel hæredes eorum ab illa compoſitione reſilierint, & non obſeruauerint eam, quemadmodum in authenticis ſcriptis venerabilis fratris noſtri Octauiani Hoſtien. Epiſcopi, tunc apoſtolicæ ſedis legati, & chariſsimi in Chriſto filij noſtri Philippi Regis Francorum illuſtris, & eorundem Comitis, & Comitiſſæ, & veſtris euidentiſsimè continetur: vos eos auctoritate noſtra ſuffulti ad obſeruationem eiuſdem conuentionis, & ſingillatim, & communiter per excommunicationis, & interdicti ſententiam, ſublato appellationis impedimento

dlmēto cogatis. Volumus autem vt ſicut vos ad hoc tenemini, ita & veſtri ſucceſſores ad idem in poſterum teneantur. Datum Romæ apud S. Petrum.

ARCHIEPISCOPO SANCTI ANDREAE DE PALLIAN. VT VXOREM, *quam maritus ob prauam ſuſpitionem abiecerat, recipere cogat, & clericum de ſuo crimine gloriantem ſuſpendat.*

QVAM ſit graue crimen in clericis gloriari cum malefecerint, & in rebus peſsimis exultare, nullus ſanæ mentis ignorat. Accepimus ſane (quod non ſine dolore referimus) quòd cum Riccius de Gerrone R. filiam ſuam cuidam Ioannis nomine tradiderit in vxorem, Petrus diacon. eccle. S. Petri filius A. ſacerdotis non erubuit publicè profiteri, ſe prædictam fœminam carnaliter cognouiſſe: vnde factum eſt quòd prædictus vir ad propria eam remitteret, cui fuerat matrimonialiter copulata. Quapropter per apoſtolica tibi ſcripta mādamus, quatenus ſi tibi conſtiterit de præmiſsis, omni contradictione, & appell. ceſſante præfatum clericum ab officio, & beneficio ſuſpendere non poſtponas, compellens virum, vt vxorem ſuam recipiat, eiq́; (ſicut iuſtum eſt) officium exhibeat maritale. Datum vt ſuprà. IIII. Idus Maij. pont. noſtri anno primo. *Cap. quam ſit graue de exceſſi-bus prælatorum.*

BRIXINEN. ELECTO.

SI gratis factam tibi à ſede apoſt. gratiam recepiſſes, nec eius benignitate fuiſſes abuſus, priuilegium forſan non mereris admittere, dum non abutereris conceſſa tibi à ſede apoſt. poteſtate. Cum enim (ſicut accepimus) bo. mem. Celeſtinus papa prædeceſſor noſter tibi miſericorditer indulſiſſet, vt aliquandiu morareris in ſcholis, vt paginæ diuinæ vacares, beneficij huius ingratus, & indulgentiam ipſam indecenter interpretans ſæcularibus legibus adhæſiſti, non attendens quòd ſecundum Apoſtolum, nemo militans Deo implicat ſe negocijs ſæcularibus. Quia igitur abuſionem tuam non poſſumus æquanimiter ſuſtinere, diſcretioni tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus omni mora, & excuſatione ceſſante, ad gerēdam ſolicitudinem eccleſiæ tibi creditæ reuertaris, aliquem bene inſtructum in diuina pagina, per quem proficere poſsis, tecum ſi volueris, deducturus: ne forte, ſicut in annis, ita pariter & in actibus iuuenem te oſtendas. Datum Romæ apud S. Petrum.

N. DECAN. N. CANTORI, ET I. MORELLI CANONICO *Xatonen. vt Vuillielmum ſcriptorem Papæ curent in canonicatu Pictauenſi pacifice tueri.*

NOBIS nec immeritò ad cumulum indignationis accedit, quòd multi apoſt. ſedis reuerentiā minime attendētes in tantæ rebellionis aculeum eriguntur, quòd ad receptionem eorum etiam quos noſtris ſeruitijs inſiſtere, nobiſq́; familiariter adhærere non dubitant, difficiles ſe oſtendunt, grauiterq́; repugnant, vt mandata apoſtolica eludantur, quod tanto nobis cedit ad dedecus, tantoq́; acrius nos cōmouet contrà eos, quanto ignominioſius videretur, ſi propter remiſsionē, ac tepiditatem noſtram eorum infecta negocia remanerent: quibus non ſolūad ſimplices preces noſtras, verumetiā nobis tacentibus deberet liberaliter prouideri. Sane, ſicut ex literis venerabilis fratris noſtri N. epiſcopi, & dilecti filij N. archidiaconi Engoliſmen. accepimus, cum ipſi à bonæ memoriæ Cœleſtino papa prædeceſſore noſtro mandatum apoſtolicū recipiſſent, vt dilectū filium magiſtrū Vuillielmum de marcheio ſcriptorem noſtrū canonicum inſtituerent in eccleſia Pictauen. contradictores excōmunicationis ſententia percellentes, ijdem mandatū illud fuerunt (prout decuit) executi. Nos aūt quod ab eis rationabiliter factū eſt approbātes, venerabili fratri noſtro N. Pictauen. epiſcopo, tūc apud ſedē apoſtolicā exiſtenti, viua voce iniunximus, vt ipſum ſcriptorē illius canonicæ plena, & pacifica faceret poſſeſsione gaudere. Ipſe vero (quod graue gerimus plurimū,

& moleſtum) propter contradictionem quorundam canonic. ſuorũ, cum nullum velit in ſuę nouitatis exordio moleſtare, id exequi prætermittit: licet de ipſius ſcriptoris (vt aſſeruit) promotione lætetur. Nolentes igitur, vt pro quorũlibet contradictione quod apoſt. fuit auctoritate ſtatutũ, citra perfectionis terminos relinquatur, ſed potius celeri compleatur effectu per apoſt. vobis ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus prædictum ſcript. noſtrũ canonicam ipſam, quam auct. apoſt. eſt adeptus faciatis auctoritate noſtra ſublato contradictionis, occaſionis, & appell. obſtaculo plene, & pacifice põſsidere: quoſcunq; contradictores, vel rebelles inueneris, per diſtrictionẽ eccle. appel. poſtp. cõpeſcẽtes. Inſuper quia prædicti canonici Pictauẽ. quandã propoſuere ordinationem de canonicis (vt dicitur) ſe facturos, prænominato Vuill. prorſus excluſo, nos ſiquid in eluſionẽ mandati apoſt. eo non admiſſo prius fuerit attentatũ penitus irritantes, volumus nihilominus, & mandamus, vt ipſis auctoritate noſtra curetis diſtrictius inhibere, ne in illa procedere ordinatione præſumãt, donec mãdatum noſtrum de præfato Vuillielmo, ſecundum formã præſcriptam fuerit adimpletum: ſciturі quòd ſicut gratum nobis plurimum, & acceptũ exiſtet, ſi mandatum noſtrum per vos diligenti fuerit executioni mandatum, ita dolebimus, nec poterimus in patientia ſuſtinere, ſi in executione illius negligentes inuenti fueritis, & remiſsi. Nullis literis obſtantibus, ſi quæ apparuerint harum tenore tacito, &c. Quod ſi omnes duo veſtrum, &c. Datum Romæ, vt ſuprà. II. Non. Maij.

N. PICTAVEN. ET N. PETRAGORICEN. EPISCOPIS, ET Arnaldo Archidiacono Petragoricen. Eccleſiæ, vt Cadunienſe deformatum monaſterium inſtaurent.

INSINVATIO dilecti filij Ay. abbatis Cadunien. nobis expoſitã patefecit, quòd cum ab antiquo Abbatia Cadunien. non ſolum paſtorem, ſed etiam habitum, & regularem obſeruantiã de Ciſtercien. ordine ſuſcepiſſet, tam in temporalibus, quàm in ſpiritualibus cœleſtium donorum proficiens incrementis: tandem per quoſdã indiſciplinatos filios voluntatis propriæ ſectatores, qui ceruices ſuas indomitas ab illo iugo ſuaui, & ſalutari minus licenter excutere præſumpſere, ad tantæ deſolationis miſeriam peccatis exigentibus iam deuenit, vt à malitia inhabitantium in ea (ſicut teſtimonio plurimorum didicimus) defectum minetur pariter, & ruinam. Volentes igitur tantæ diſſolutionis materiam per veſtram ſolicitudinem amputari, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mãdamus, quatenus ad locum pariter accedentes, quicquid corrigendum inueneritis, tam in capite, quàm in membris auctoritate freti apoſtolica ſolum Deum habentes præ oculis, corrigatis, & monitione diligẽti præmiſſa, vt ad ordinem Ciſtercien. redeant, à quo formam religionis ſumpſerunt, ad emendationem ipſius loci, tam in capite, quàm in membris, prout expedire videritis, procedatis: quod ſtatueritis facientes, per cenſuram eccleſiaſticam nullius cõtradictione, vel appellatione obſtante firmiter obſeruari, ſolicite ſatagentes, vt conſpirationes, & vitium proprietatis radicitus extirpentur. In quo ſi quis monachorum moriens fuerit, vel fratrum inuentus, Chriſtiana careat ſepultura. Nullis obſtantibus literis &c. veritate tacita impetrate. Quòd ſi omnes &c. Duo veſtrum &c. Datum vt ſuprà. VI. Idus Maij.

N. EPISCOPO, N. ARCHIEPISCOPO PETRAGORICEN. ET R. Archipresbytero de Marmuntes, in Petragoricen. diœceſi conſtitutis, vt latam contra Abbates intruſos ſententiam tueantur atq; defendant.

DE commiſſo nobis ſtatu eccleſiæ nos oportet eſſe ſolicitos, vt ſi forſan in eius corpore ſit infectum quicquã morbi contagio, quod ſimplicitatẽ corporis valeat offuſcare, illud vel debitæ correctionis capiat medicinam, vel ne corruptione ipſius pars ſyncera trahatur, ab vnitate corporis penitus amputetur. Sane dilectus filius A. abbas Cadunien.

dunien. in noſtra præſentia conſtitutus nobis expoſuit diligenter, quòd cũ Cadunien. cœnobij cõmiſſum ſibi regnũ aſſumpſiſſet, ne aliqua de cõmiſsis ouibus antiqui hoſtis verſutia ab ouili ſuo poſſet ſurripere, iuxta vocem Dominicam ad fratres ſuos conuerſus ſæpius hortabatur, vt Domino in ſanctitate conſcientię, & iuſtitia coram ipſo ſeruire ſtudentes, ſectatores eſſent bonorũ operũ, & propria, quæ iuxta formã ſui ordinis eis habere aliquatenus non licebat, ad cõmunem vtilitatem eccleſiæ reſignarent, & ad Ciſtercien. ordinẽ, de quo primum patrem acceperunt, voluntate vnanimi ſe transferrẽt. Cæterum quidam ex ipſis patris ſui monita contemnentes, & ea, quæ ſalutem propriam continebant, ægro animo ſuſtinentes, in ipſum inſurgere præſũmpſerunt, & diabolica inſtigatione ſeducti & patrẽ, & paſtorem pariter cõſpiratione nefaria ab adminiſtratione abbatiæ nixi ſunt amouere. Tandem vero cum idem abbas ex iniquitate filiorum domui ſuæ timeret imminere periculum, in quoſdã abbates monaſterij ſui ſubditos, & ſubiectos ſimul cum parte altera, cautione iuratoria interpoſita, ſuper quærelis ſuis voluntarie cõpromiſit. Tali tamen conditione adiecta, vt cum diſcretorum virorũ cõſilio, & aliorũ abbatum filiorũ, & fratrũ eccleſiæ Cadunien. quærelas ipſas iudicio, vel concordia terminarent. Verum cum ad ſtaturũ arbitrij diem alterutra partiũ conueniſſent, dicto abbate proponente contra monachos, & probare parato, quod conſpirationẽ fecerant cõtra ipſum, & ipſis in iure confeſsis propriũ ſe habere, ſupradicti arbitri excluſis viris honeſtis, ex cõſenſu partiũ iuxta formam cõpromiſsi ad arbitrandum receptis, & non vocatis abbatibus, fratribus, & filijs ad diem aſsignatũ, ſententiam promulgarunt, & ipſos monachos nullam conſpirationẽ feciſſe penitus aſſerẽtes, de proprijs abbati reddendis nihil pronunciauere. Vnde cum idem abbas ſe multipliciter grauari cognoſceret, tum quia probationẽ ſuam de cõſpiratione nolebant admittere, & bonos viros, & honeſtas perſonas excluſerant, tum quia de reſtituendis proprijs nullam prorſus fecerant mentionẽ, & abbates, fratres, & filios ad arbitrandum nõ conuocauerãt, tam ſe, quàm abbatiã ſuam apoſt. protectioni ſuppoſuit, & à tam maniſeſto grauamine ſedem apoſtolicã appellauit. Vnde proprio nuncio ad ſedem apoſtolicam deſtinato, bonæ memoriæ Cæleſtino prædeceſſori noſtro facti ſeriem plenius explicauit, qui prouida deliberatione A. bonæ memoriæ Petragoricen. Epiſcopo dedit firmiter in mandatis, vt perſonaliter ad cœnobiũ Cadunien. accedens, quod ibi ſtatuendũ, ſeu corrigendum cognoſceret, auctoritate apoſtolica nullius contradictione, ſeu etiam cõpromiſsione prorſus obſtante, tam in capite, quàm in membris corrigeret: & extirpatis vitijs, virtutes ibidem inſerere laboraret: & ſi quid poſt appellationẽ ad ſedem apoſtolicã interpoſitam inueniret circa ſtatum ipſius abbatis temeritate qualibet attentatum, illud in irritũ reuocaret. Cũ igitur memoratus epiſcopus mandatum apoſtolicum recepiſſet, & iuxta formam ipſius ad monaſteriũ Cadunien. accedere feſtinaret, abbatem de Faeſia, quem eiecto paſtore proprio præſcripti monachi cum abbate de Gundunio in eadẽ eccleſia poſt appellationem ad ſedem apoſtolicam factam pręſumptuoſe intruſerant, caſſauit penitus, & amouit tam ipſum, quàm abbatem de Gundunio, qui eum intruſerat, & fautores, & electores ipſius excommunicationis vinculo innodauit. Quam ſentẽtiam dicti abbates, & monachi obſeruare penitus cõtempſere. Vnde iam dictus A. Cadunien. abbas compulſus eſt ad ſedem apoſtolicã laborare. Nos igitur latam à memorato epiſcopo ſententiam in prædictos Faiſen. & Gundunien. abbates, & aliorum eorum fautores, ſicut rationabiliter lata eſt, ratam habentes, & firmam, præſentium vobis auctoritate mandamus, quatenus ipſum tamdiu faciatis auctoritate noſtra, nullius cõtradictione, vel appellatione obſtante, inuiolabiliter obſeruari, donec paſtorem ſuum A. vnanimi voluntate recipiant, & debitam ſibi obedientiam, & reuerentiam impendentes, de perpetratis exceſſibus iuxta diſciplinam ſui ordinis ſatisfecerint cõpetenter: in irritum reuocãtes quicquid in prædicti abbatis præiudicium poſt appellationem ad apoſtolicã ſedem obiectam conſtiterit immutatum: ipſos monachos auctoritate apoſt. cõpellentes eidem abbati ſatisfacere in expenſis mutuatis, dum ad ſedem apoſto-

licam per ſuos nuncios,& etiam in propria perſona coactus eſt laborare. Nullis obſtantibus literis harum tenore &c. Quòd ſi omnes &c. Duo veſtrum &cæt. Datum Romæ vt ſuprà VIII. Idus Maij. Pont. noſtri anno I.

VENERABILIBVS FRATRIBVS ARCHIEPISCOPIS, ET Epiſcopis ad quos litera iſta peruenerint.

CVM in eccleſijs dilectorum filiorum noſtrorum abbatis, & fratrũ Virziliacen. per eos capellani conſtituantur, qui debeant ipſis de temporalibus reſpondere, dignum eſt, & conſonum rationi, vt ſicut ex conſuetudine obſeruatur, ſuper his controuerſia mota ad iudicium ab eiſdem fratribus compellantur. Ideoq; fraternitati veſtræ præſentibus literis inhibemus, ne capellanos ipſos, vel eoſdem fratres, contra tenorem priuilegiorum ſuorum in audientia veſtra pro temporalibus ſubire iudicium compellatis, vel ſi ſpontanei acceſſerint in præiudicium memoratorum fratrum vllatenus admittatis. Sed ſi quid ſuper his quæſtionis emergat, coram eis ſecundum ordinem iuris experientes ſuam iuſtitiam conſequãtur. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

ARCHIEPISCOPIS, ET EPISCOPIS, ET ALIIS ECCLESIARVM PRAElatis, ad quos litera iſta peruenerint: de immunitate & priuilegijs monaſterij Beata Maria Virziliacenſis.

LICET vniuerſa loca religioſa fouere, ac diligere teneamur, illis tantum propenſiorem curam impendere nos oportet, quæ ſpecialiter beati Petri iuris exiſtunt, & ad noſtram nullo mediante prouiſionem pertinet, & tutelam. Inde eſt, quòd nos iura monaſterij beatæ Mariæ Magdalenæ Virziliacen. volentes integra conſeruari, & contra moleſtationes indebitas fratres, & idem monaſterium ſpeciali cõmunire priuilegio libertatis, ad exemplar fe. record. Vrbani, Clementis, Cœleſtini prædeceſſorũ noſtrorũ auctoritate apoſt. prohibemus, ne quis veſtrũ in monaſterium ipſum abbatem, aut aliquem de fratribus eiuſdẽ monaſterij interdicti, ſuſpẽſionis, vel excommunicationis ſententiam promulgare præſumat: quod ſi fecerit, eam decernimus non tenere. Libertates prӕterea, & immunitates, & rationabiles eiuſdem monaſterij conſuetudines hactenus obſeruatas, tam in animarũ cura presbyteris eccleſiarũ Virziliacen. Aſconij, S. Petri, Caſtri inſulæ, & Monterione cõmittenda, & cõtrahendis matrimonijs, & legitime dirimendis, & excõmunicandis, vel abſoluendis, ſuſpendendis, deſtituendis, & reſtituendis presbyteris, clericis, & parochianis eccleſiarũ illarũ, quàm in alijs negocijs, & ſacramentis eccleſiaſticis rata eſſe decernimus, & eas à vobis præcipimus inuiolabiliter obſeruari. Nihilominus etiã vobis pręſentiũ auctoritate mãdamus, quatenus ſubditos veſtros, de quibus ad vos prædictorũ fratrum fuerit perlata querela, ad neceſsitatem ſatisfactionis debitæ, contradictione, & appellatione ceſſante per excõmunicationis, & interdicti ſententiã cõpellatis. Alioquin eis auctoritate apoſtolica indulſimus, vt eos candelis accenſis vice noſtra excommunicent, & nuncient excõmunicationis & interdicti vinculo innodatos: quos tamdiu volumus ſicut excõmunicatos, & interdictos ab omnibus euitari, donec de perpetratis exceſsibus ſatisfaciant cõperenter. Prӕterea quoniam (vt audiuimus) parochiani præfati monaſterij, qui pro manifeſtis exceſsibus à memoratis fratribus quandoq; ſententiam eccleſiaſticę diſtrictionis incurrunt, interdum ad alia loca ſe transferunt, vt ſic ſententiam, & iuſtitiam fratrum eludant, diſtrictè mandamus, atq; præcipimus, vt eos, qui taliter duxerint correctionem eccleſiaſticam contemnendam pariter, & alios malefactores eorundem fratrũ, qui vel à vobis, vel ab ipſis, aut ab alijs fuerint excommunicationis, & interdicti vinculo innodati, cum requiſiti fueritis per parochias veſtras tamdiu, ſicut excommunicatos, & interdictos faciatis ab omnibus euitari, donec idem malefactores ſatisfacere compellantur: & ſi delicti qualitas hoc exegerit, ad ſedem apoſtolicã cum teſtimonio literarum abbatis, vel Capituli veniant abſoluendi. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

GERAR-

GERARDO ABBATI MONASTERII BEATAE MARIAE MAGDALENAE

Virziliacen. eiusq; fratribus tam præſentibus, quàm futuris, regularem vitam profeſsis in perpetuum, de eodem argumento.

RELIGIOSIS votis annuere, & ea operis exhibitione complere,
officium nos inuitat ſuſcepti regiminis, & ordo exigit rationis. Ea
propter dilecti in Domino filij veſtris iuſtis poſtularionibus clemē-
ter annuimus, & præfatum monaſterium S. Mariæ Magdalenæ Vir-
ziliacen. in quo diuino mancipari eſtis obſequio, ab illuſtris memo
riæ Gerardo Comite ipſius loci fundarore, & vxore eius Berta beato Petro Apo
ſtolorum principi propria deuotione oblarum, apoſtolicæ ſedis patrocinio cō-
munimus, & ad exemplar prædeceſſorū noſtrorum piæ recordarionis Leonis,
Gregorij, Vrbani, Eugenij, Alexandri, Lucij, Vrbani, Gregorij, Clemētis, & Cœ
leſtini Romanorum Pōtificum ſtatuimus, vt idem monaſterium in nullo te-
neatur alicui, niſi tantum Rom. Eccle. reſpondere, & illum vobis in abbatem
dari volumus, & præponi, quem fratres communi conſenſu, vel fratrum pars
conſilij ſanioris ſecundum Dei timorem, & beati Benedicti inſtitutionem ele-
gerint, & Romanus Pontifex prouiderit ordinandum, aut ſuggeſtione mona-
chorum eiuſdem loci conſenſerit ordinatum. Sane conſecrationem monaſte-
rij veſtri, & eccleſiarū, quæ ſunt in circumadiacenti villa Caſtri inſulæ, & Mon-
terione, chriſma, oleum ſanctum, benedictionē abbatis, ordinationes mona-
chorum, & clericorum, & cætera eccleſiaſtica ſacramenta vobis, à quo malueri-
tis catholico epiſcopo ſuſcipienda concedimus: qui apoſtolica fultus auctorita-
te quod poſtulatur, indulgeat. Eccleſiæ vero eiuſdē monaſterij per diuerſas pro-
uincias conſtitutæ, & earum alraria ab epiſcopis, in quorum diœceſi ſunt, cōſe-
crentur: cœmeteria benedicantur, ſacerdotes, & clerici ordinentur, chriſma, &
oleum ſuſcipiatur, ſiquidem grariam, atq; cōmunionem apoſtolicæ ſedis ha-
buerint, & ea gratis, ac ſine prauitate voluerint exhibere. Alioquin pro eorum
ſuſceptione catholica, quem malueritis epiſcopum adeatis: qui ſimiliter apoſt.
fultus auctoritate, quod poſtulatur indulgeat. Porro diœceſano epiſcopo in mo
naſterio veſtro, niſi forte ab abbate fuerit inuiratus, nec ſtationes agere, nec miſ-
ſas liceat publicas celebrare, neq; vllam in eodem cœnobio, & circumadiacenti
villa, & in eccleſijs Aſconij, S. Petri, quæ ſunt in radice montis ipſius ſitæ, & in
eccleſijs Caſtri inſulæ, & Monterione dominarionem exercēdi, vel interdicen-
di habeat poteſtatem. Manſuro in perpetuū prærerea decrero penitus prohibe-
mus, ne abbatem, vel monachos perſona qualibet ſæcularis ad curiā ſuam iudi-
candos, vel in cauſam ducendos vocet: nec abbas, vel monachi, aut eorū homi-
nes ab eccleſia, cui ſeruiunt, iudicādi coacti pro ſuſceptione iudicij curias prin-
cipum adeant aliquorū, neq; per alicuius principis poteſtatē abbas cum homini
bus eccleſiæ Virziliacē. ſi qua inter eos quærela emerſerit, in cauſam intret: nec
aliquis eos aduerſus abbarē defendere audeat, vel tueri: nec Burgen. vel homi-
nes eccleſiæ Virziliacen. præter abbatē, & monachos, quiſquā principū ad ſuam
curiam iudicandos, & diſtringendos, puniendóſue ire cōpellat. Ad hæc ſæpedi
cto monaſterio auctoritate apoſtolica confirmamus, quęcunq; prædictorū fun-
datorum, ſeu quorumcunq; fidelium legitima collatione, aut alijs iuſtis modis
noſcitur poſsidere, & quæcūq; iuſtę in futurū, & canonice (largientē Domino)
poterit adipiſci. Præterea quieti veſtræ prouidentes auctoritare apoſt. interdici-
mus, & ſub excōmunicationis vinculo prohibemus, vt infra pertinentias mo-
naſterij veſtri crucibus determinatas nullus hominum capere, inuadere, ſeu bo
na ſua auferre, ſiue aſſultum, vel quamlibet offenſionē facere, neq; per alicuius
Ducis, vel Comitis auctoritatem quiſquā ſine licentia veſtra in eodem mona-
ſterio miſſas celebrare, & oblationes detinere præſumat. Nihilominus quoque
prædeceſſorū noſtrorū fe. mem. Vrbani, Eugenij, Alexādri, Lucij, Vrbani, Gre-
gorij, Clementis & Cœleſtini Rom. pontificum veſtigijs inhærentes, ſtarui-
mus, vt in eccleſijs, & capellis veſtris per diuerſas prouincias conſtitutis preſ-
byteri à vobis, vel fratribus veſtris eligantur: vt epiſcopis, in quorum diœceſi

 ſunt,

ſunt,præſententur:à quibus,ſi idonei fuerint,curam animarum accipiant: ita quidem quòd de plebis cura teneantur epiſcopis reſpondere. De oblationibus vero,decimis,alijſq; redditibus,ſicut à prædeceſſoribus noſtris vobis cõceſſum fuiſſe dignoſcitur,in curia veſtra ſuam iuſtitiam exequantur:quod ſi facere forte noluerint,ſubtrahendi eis temporalia ipſa liberã habeatis auctoritate apoſt. facultatẽ.Sententiam inſuper ſuper cauſa,quæ inter vos,& bo. memo. S.quondam Eduen. epiſcopum vertebatur,à Domino Vrbano prædeceſſore noſtro de communi conſilio,& aſſenſu fratrum prolata, & à felicis record. Clemẽte prædeceſſore noſtro poſtmodum confirmatam auctoritate apoſt. concedimus,& præſentis ſcripti pagina communimus:quæ quidem ſententia talis eſt.Controuerſiæ,quæ ſub examine ſedis apoſt. terminantur, literarum debent memoriæ cõmendari,ne tractu temporis in recidiuæ quæſtionis ſcrupulum deducantur. Meminimus autem piæ memoriæ prædeceſſorem noſtrum Lucium Papam venerabilibus fratribus noſtris T. Portuen. & N. Albanen. epiſcopis,& nobis adhuc in minori officio conſtitutis iniunxiſſe,vt in cauſa inter venerabilem fratrem noſtrũ N. Eduen. epiſcopum, & monaſterium veſtrum diutius agitata,teſtes ipſius epiſcopi audiremus,eo ſicut recolimus patenter expræſſo,vt ſuper his articulis,in qbus ius epiſcopale monaſterij priuilegia excludebãt,nulla per teſtes inquiſitio haberetur,ſed ſuper alijs,de quibus ab Epiſcopo quęſtio cõtra monaſterium mouebatur. Teſtibus itaq; præfato tenore receptis,& depoſitionibus eorũ redactis in ſcriptis fuit indulta cõmiſsio,pro alijs teſtibus producendis diffinitiua ſententia apoſt. ſedis examini reſeruata. Proinde poſtea quæ acta ſunt ſub iudicibus delegatis,tam epiſcopi,quàm monaſterij procuratoribus ſtatuto termino in noſtra præſentia conſtitutis,poſt multa hinc inde propoſita ab Epiſcopi procuratore quæſiuimus, vt quicquid peteret, ſcripturæ ſerie declararet: qui licet antea per aduocatum ſubiectionem monaſterij cum alijs periiſſet, tandem libello porrecto confeſſus eſt, quòd nihil in corpore monaſterij vendicaret,ſed in eccleſijs in villa circumadiacenti monaſterio conſtitutis clero, & populo earundem,& quibuſdam alijs ius epiſcopale Domino ſuo reſtitui poſtulabat: quorum poſſeſsionem Eduen. eccleſiam habuiſſe, & præter iuris ordinem amiſiſſe,ſufficienter probatum eſſe teſtibus aſſerebat:& ideo atteſtationes aperiri cum inſtantia requirebat. Ecõtra vero Virziliacen. nec litem fuiſſe ſuper his, quæ exempta ſunt per priuilegia,conteſtatam,& ſe libere vſos ſuis priuilegijs affirmabant. Nos vero priuilegijs monaſterij diligenter inſpectis, villæ circũadiacentis eccleſias,ſcilicet ſancti Petri,ſancti Chriſtophori,ſancti Stephani, ſanctæ Marthæ,ſanctæ Crucis,& ſancti Iacobi plena, & pari cũ monaſterio gaudere reperimus libertate. Quia ergo (ſicut dictũ eſt) noſtri nõ fuit prædeceſſoris intentio,vt ſuper his,quæ in priuilegijs eximuntur, vel haberetur quæſtio, vel teſtimoniũ redderetur,atteſtationes oẽs ſuper his,ſi quæ ſunt exhibitæ, duximus irritandas. Sane libertatẽ monaſterij ex ipſa procuratoris epiſcopi confeſsione tenentes,& priuilegiorũ claram ſeriem in alijs,quæ licet exempta in quæſtione deducebantur, attentius intuentes,procuratori epiſcopi de conſilio fratrũ noſtrorum ſuper ſubiectione monaſterij, & omnibus, quæ in priuilegijs eximuntur,per diffinitiuam ſententiam ſilentiũ perpetuũ ita duximus imponendũ,vt in eccleſijs ſupradictis clero, & populo earũdem,& villa circumadiacenti nihil iuris,nihil cõſuetudinis,nihil omnino quiſquã, præter Romanam eccleſiam, ſecundũ quod priuilegia continent,quę diligenter inſpeximus,habeat poteſtatis,veruntamen principalem ſuper ipſis priuilegijs quæſtionem, ſi ea epiſcopus non in parte,ſed totaliter tentauerit improbare, ipſi liberam reſeruamus. Decernimus ergo,&c. vſq; ad verbũ illud fatigare. Aut de proprijs animalibus,quę in cellis eius ſunt, decimas exigere,ſed omnia,&c. ſalua in omnibus ſedis apoſtolicæ auctoritate,& in illis eccleſijs, quæ exemptæ non ſunt diœceſanorũ epiſcoporum canonica iuſtitia. Ad inditium aũt, tam iuriſditionis Romanæ eccleſiæ,quàm libertatis veſtræ, librã vnam argenti nobis noſtriſq; ſucceſſoribus annis ſingulis exſoluetis. Si qua igitur &c. Datum Romę apud Sanctum Petrum per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij vicem agentis Cancellarij. III. Non.

Non. Maij. indict. prima incarnationis Dominicæ. M. C XCVIII. pontificatus vero Domini Innocentij Papæ tertij anno primo.

VVILLIELMO REMEN. ARCHIEP. S. SABINAE CARDINALI, vt electo Cameracenſi liceat reſignare iuri: & vt eligatur alius idoneus a Capitulo, intra menſem, vel inſtituatur auctoritate Apoſtolica.

CVM illos, qui ad prælationis officium euocantur, eſſe deceat ſolicitos, & attentos, vt tãquam boni Paſtores vigilias noctis cuſtodiãt ſuper grege ſibi cõmiſſo, ne lupus rapiat, vel diſpergat, qui propter impedimentum cordis, aut corporis aliquãdo ad huius officij onus electi ſuam inſufficiẽtiam recognoſcunt, & malunt prælationis officium reſignare, quàm velint ſub eorum regimine gregem dominicũ deperire: gratũ exhibent Domino (ſicut credimus) famulatũ, & petitionibus eorũ fauor eſt apoſt. impendendus: quia tutius eſt in eccleſia non præeſſe, quàm nõ prodeſſe, qui præſunt: licet aũt occulta cordium ille ſolus intelligat, qui renum eſt ſcrutator & cordium. Quia tamẽ à nobis tam ex parte tua, quàm dilecti filij N. Cameracen. electi extitit poſtulatũ, vt ſi idem electus cuiuſpiam infirmitatis conſcius, propter quam ad regimen ipſius eccleſiæ inſufficiens dignoſcatur, vellet ſine prauitate aliqua reſignare, liceret tibi eandem recipere ceſsionem. Volentes quantum cum Deo poſſumus Cameracen. eccleſiæ prouidere, auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt ſi electus ipſe propter prædictam cauſam ſine prauitate renunciare voluerit, reſignationem ipſius apoſtolica auctoritate recipias, & aſcitis tibi venerabilibus fratribus noſtris N. Atrebaten. & N. Ambianen. epiſcopis canonicos prædictæ eccleſiæ ſtudioſius moneas, & inducas, vt infra menſem poſt admonitionem veſtram, perſonam idoneam ſibi communiter iuxta ſanctionem canonicam eligant in paſtorem. Si vero in electione facienda omnes, vel maior, & ſanior pars non potuerunt cõuenire, vt ab eadem eccleſia diſſenſionis in electione amoueatur materia, per quam iam dudum plurima ſuſtinuiſſe dignoſcitur detrimẽta, ex tunc, tu pariter cum prædictis Epiſcopis, vel eorum altero, ſi ambos habere non poteris, non obſtante contradictione, vel appellatione cuiuslibet præficiendi ipſi eccleſiæ perſonam idoneam in paſtorem liberam habeas authoritate apoſtolica facultatem. Nulli ergo &c. Datum Romæ vt ſuprà. V. Idus Maij. pontificatus noſtri anno primo.

EIDEM, QVOD NOVAM CATHEDRAM IPSI ERIGERE LIceat: cœnobia tamen in illos vſus non conuertantur, ſed cœnobia permaneant.

CVM ad eccleſiaſtici honoris augumentum tuam tuam ſolicitam cognoſcimus voluntatem, tanto tibi propenſiùs in Domino congaudemus, quanto perſonam tuam ſynceris charitatis brachijs amplexamur, & te tanquam præcipuum eccleſiæ membrum, in domo Domini deſideramus euidentiùs elucere. Peruenit ſiquidem ad audientiam noſtram, quod cum ad ampliationem diuini cultus, & honorem Eccleſiæ Gallicanæ, in Caſtro tuo, quod Moſouim dicitur, in Abbatia eiuſdem Caſtri diſpoſuiſſes nouum epiſcopatum erigere à felicis recordationis C. Papa prædeceſſore noſtro ſuper hoc licentiã poſtulaſti: qui fratrũ deliberato cõſilio, ſicut in eis literis cõtinetur, tibi per præſcripta ſua cõceſsit, vt de aſſenſu chariſſimi in Chriſto filij noſtri. N. Illuſtris regis Francorũ, de cõſilio etiã venerabilium fratrum noſtrorũ. N. Atrebaten. & N. Ambianen. epiſcoporũ illud apoſtolica authoritate ſuffultus, nullius cõtradictione, vel apel. obſtante in huiuſmodi agere procurares, quod ad honorẽ Dei, & eccleſiæ cognoſceres pertinere: illos eccleſiaſtica diſtrictione percellens, qui tibi ſuper hoc ducerẽt temeritate qualibet reſiſtendũ. Nos igitur eiuſdẽ prædeceſſoris noſtri veſtigijs inhærẽtes de fratrũ noſtrorũ conſilio, vt in prædicta abbatia iuxta præſcriptam tibi formam à prædeceſſore noſtro epiſcopatum erigere valeas, vel ſi malueris in eodem Caſtro cathedralẽ eccle. cui præficiatur epiſcopus, fabricare, liberã tibi cõcedimus authoritate apoſtolica facultatem: ita tamen quòd ab eodem Monaſterio Mo-

nachi

☞ nachi nullatenus excludantur, ne forte venire contra ſanctiones canonicas videremur, quibus prouida fuit deliberatione ſtatutum, vt quæ ſemel DEO dedicata ſunt Monaſteria, ſemper maneant monaſteria, cum, & hodie generaliter ſtatuatur, vt ordo monaſticus, qui in aliquo monaſterio, ſecundum Deum, & Beati Benedicti regulam dignoſcitur inſtitutus, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Si vero prædictorum epiſcoporum copiam habere non poteris, tu cum eorum altero iuxta præſcriptam formam in ipſo negocio procedendi habeas poteſtatem. Nulli ergo, &cæt. Datum vt ſuprà.

EIDEM, QVOD IPSI IN NOVO SVO EPISCOPATV, dignum aliquem virum præficere liceat.

CVM in eccleſia DEI ex diſpoſitione diuina locum obtineas digniorem, petitionibus tuis tãto libentius fauorem apoſtolicum impertimur, quanto eas credimus ex maturiori deliberatione procedere, & perſonam tuam cognoſcimus ad augumentationem eccleſiaſticæ dignitatis ſolicitius aſpirare. Cum igitur tibi, tam à felicis recordationis. C. Papa prædeceſſore noſtro, quàm à nobis de fratrum noſtrorum conſilio ſit indultum, vt infra Caſtrum tuũ, quod Moſomum dicitur, in Abbatia eiuſdem caſtri valeas epiſcopatum erigere, vel ſi malueris in eodem Caſtro aliam cathedralem eccleſiam, cui præficiatur epiſcopus fabricare, vt laudabile tuæ voluntatis propoſitum melior ſequatur effectus, & ad exaltationem noui epiſcopatus ſtudeas affectuoſius, & intendas, perſonæ tuæ, quam prærogatiua dignitatis honorare uolumus, ſpeciali auctoritate præſentiũ indulgemus, vt liceat tibi, quoad vixeris, perſonaliter in eodem epiſcopatu, eorum requiſito aſſenſu, quibus Epiſcop. præficiendus extiterit: nullius contradictione vel appellatione obſtante, perſonam idoneam inſtituere in pontificem, qui populo ſibi commiſſo præeſſe valeat, & prodeſſe. Nulli ergo, &c. Datum &c. vt ſuprà. VII. Idus Maij.

MAGISTRO GVISELIN. SVBDIACONO NOSTRO CANCELlario Tornacen. ſententia Cardinalis Remenſis à Papa confirmatur.

CVM à nobis petitur &c. vſque ad verbum illud Effectum. Ad audientiam noſtram ſiquidem te referente peruenit, quòd cum felicis rec. C. Papa prædeceſſor noſter cauſam, quæ vertebatur inter te, & Laurentium clericũ de Brugis, ſuper præbenda ſpectante ad Magiſterium ſcholarum ſanctæ Mariæ in Brugis, venerabili fratri noſtro Vuillielmo Remen. Archiepiſcopo, Sanctæ Sabinæ Card. commiſiſſet fine debito terminandam, ipſe allegationibus vtriuſque partis auditis, & cognitis, de prudentum virorum cõſilio, te ab ipſius impetitione abſoluit, ſuper hoc perpetuum ſilentium imponens eidem. Nos igitur quod per eundem Archiepiſcopum factum eſt, volentes debitam firmitatem habere, prębendam ipſam, ſicut iuſtè poſsides, & quietè deuotioni tuæ auctoritate apoſtolica confirmamus, &c. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud S. Petrum IIII. Non. Maij.

TORNACEN. EPISCOPO, VT A DECESSORIBVS alienata reuocet.

CVM eccleſiarum omnium cura nobis immineat Paſtoralis, ſic nos conuenit circa vtilitatem ipſarum attentius vigilare: vt quæ male ordinata ſunt in eis in ſtatum reuocentur (auctore Domino) meliorem. Intelleximus ſiquidem per petitionẽ ex tua nobis parte porrectã, quod redditus duodecim altariũ, qui ad menſam epiſcopalem ſpecialiter fuerãt deputati, quidam prædeceſſorum tuorũ retroacto tempore minus rationabiliter diſtraxere. Volentes igitur tibi, & Eccleſiæ tuæ paterna ſolicitudine prouideri, vt redditus illos, qui in pręiudicium tuum à mẽſa epiſcopali irrationabiliter ſunt ſubtracti, tibi liceat appellatione rem. legitime reuocare, fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus. Nulli ergo &c. Datum &c. vt ſuprà VI. Non. Maij.

CANONICIS ECCLESIAE BEATAE MARIAE TORNACEN.
vt fructus altarium Vicarijs æqualiter diuidantur.

CVM à nobis petitur,&c. vſq; ad verbum Aſſenſu. Vt redditus,qui à diuerſis donatoribus ad vſum vicariorum eccleſiæ veſtræ,qui non ſunt maioris altaris ſeruitio deputati per temporum vices proueniunt, colligantur in vnum,& per miniſtros veſtros inter eoſdem vicarios æqualiter diuidantur,qui communi aſſenſu Capituli, ſecundum antiquam ,& rationabilem eccleſiæ veſtræ conſuetudinem inſtitui valeant,& ſimiliter amoueri, liberam vobis auctoritate præſentium concedimus facultatem. Decernimus ergo,&c. Datum &c. vt ſuprà. VIII. Idus Maij.

CANONICIS, ET CLERICIS TORNACEN. ECCLESIAE.

CVM à nobis petitur &c. vſq; ad verbum Poſtulationibus inclinati. Ne coram alio Iudice trahamini,'niſi per appellationē in cauſam, quamdiu ſub examine venerabilis fratris noſtri epiſcopi Tornacē. vel dilectorum filiorum decani, & Capituli veſtri ſtare iuri volueritis,præter quàm de noſtro, vel legati noſtri mandato, auctoritate vobis præſentium indulgemus. Liceat quoq; vobis cum generale interdictum terræ fuerit,excluſis interdictis,& excommunicatis,clauſis ianuis,non pulſatis campanis,& ſuppreſſa voce diuina officia celebrare. Nulli ergo &c. Datum vt ſuprà. IIII. Idus. Maij.

CANONICIS ECCLESIAE BEATAE MARIAE TORNACEN.
quod fructus maioris altaris poſſint diuidere.

CVM à nobis petitur,&c. vſque ad verbum illud Aſſenſu. Vt redditus, qui per temporum vices à diuerſis perſonis ad vſum vicariorum maioris altaris eccleſiæ veſtræ proueniunt,colligantur in vnum,& per miniſtros veſtros inter vicarios æqualiter diuidantur: qui communi aſſenſu Capituli,ſecundum antiquam, & rationabilem eccleſiæ veſtræ conſuetudinem inſtitui valeant,& ſimiliter amoueri,liberam vobis auctoritate præſentium concedimus facultatem. Decernimus ergo,&c. Datum Romæ apud S. Petrum.

CANONICIS ECCLESIAE BEATAE MARIAE TORNACEN.
confirmatio conſtitutionis cuiuſdam,ſuper fructibus beneficij Iuonis.

CVM à nobis petitur, &cæt. vſque ad verbum illud Tuis poſtulationibus. Gratam conuenientiam impendentes,inſtitutionem,quam ſuper fructibus beneficij,quod fuit olim Hyuonis de vinca,cuius etiam donatio ad vos nullo medio pertinebat,de voluntate,& conſilio venerabilis fratris noſtri Stephani Epiſcopi veſtri in Eccleſia veſtra feciſtis, videlicet, vt fructus illi ad agenda communia negocia Capituli perpetuo debeant applicari, ſicut ipſa inſtitutio rationabiliter facta eſt, & hactenus obſeruata ,& in authentico exinde confecto plenius continetur,auctoritate apoſtolica confirmamus,& cætera. Nulli ergo,&cæt. Datum &cæt. vt ſuprà. II. Calend. Maij. pontificatus noſtri anno primo.

N. ELECTO CAMERACEN. SANCTI AVBERTI, ET SANCTI
Gilleni Abbatibus,vt iniuſtam interdicti ſententiam reuocent.

CVM in eccleſia DEI omnia fieri debeant ordinate, non eſt à prælatis eccleſiarum ex impetu , vel pro quæſtu ad ſententiam procedendum : ſed ad hoc eò maiori debent maturitate procedere, quò turpius, & abſonum magis exiſtit de prolata temerè ſententia, quàm de ferenda minus rationabiliter repræhendi : quorum alteri, primo videlicet pœna ex præſumptione debetur, ſecundo verò venia pro ignorantia , vel diligentia minori donatur. Sane ſignificantibus dilectis filijs N. Abbate, & conuentu S. Vedaſti Atrebaten. didici-

didicimus, quòd ſi quando inter eos, & venerabiles fratres noſtros Epiſcopos, & dilectos filios Archidiaconos, in quorum parochijs aliqua eorum obedientia, vel capella conſiſtit, ſuper aliquo controuerſia vertitur, vel alicui ipſorum non ſatisfaciunt iuxta deſiderium poſtulantis: ipſi eccleſias eorum in ſuis parochijs conſtitutas interdicto ſubijciunt, & interdictum ipſum, niſi placati muneribus non relaxant. Volentes autem Eccleſię Sancti Vedaſti paterna ſolicitudine prouidere, eiſdem Epiſcopis, & Archidiaconis per ſcripta noſtra præcipiendo mandauimus, ne eius eccleſias, ſine manifeſta, & rationabili cauſa interdicto ſupponant, nec occaſione ſæcularium negotiorum, aut quæſtionũ emergentium, ſeu cauſa lucri captandi, capellanos, in eius eccleſijs commorãtes impediant, quominus in eccleſijs ſuis diuina valeant officia celebrare. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus, ſi præfati Epiſcopi, vel Archidiaconi forſan, in eccleſias eorundẽ Abbatis, & conuentus ſententiam interdicti minus rationabiliter duxerint promulgandam, vos de ſententia ipſa, appellatione poſtpoſita cognoſcatis, & eam poſt cognitionem, ſi talem ipſam inueneritis, auctoritate freti apoſtolica relaxetis. Nullis literis &c. harum tenore tacito. Datum Romæ apud Sanctum Petrum II. Calend. Maij. pontificatus noſtri anno primo.

ATREBATEN. EPISCOPO, ET N. CAMERACEN. ELECTO, VT CONcordia inita, & bona fide interpoſita tranſactio obſeruetur.

VIRIS religioſis, & his præcipue, qui beati Benedicti regulam ſunt profeſsi, nõ credimus expedire, vt ocio clauſtrali poſtpoſito contra inſtituta ſui ordinis diſcurrãt per curias ſæculares, aut ſæcularibus negocijs inuoluãtur. Inde eſt quòd nos dilectorũ filiorũ N. abbatis, & cõuentus ſancti Vedaſti Atrebaten. religioni, & honeſtati cõſulere cupientes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, ſi nobiles viri N. comes Aionien. & Betunen. aduocatus à cõpoſitionibus, quas idem comes, cum eiſdem fratribus ſuper poſſeſsionibus de Haſpra. & pater præfati aduocati ſuper poſſeſsionibus de Saillis, & earũ appendicijs voluntate propria inierunt, temere reſilire voluerint, eos ad obſeruationem compoſitionũ ipſarũ, ſicut ſine prouitate factæ ſunt, & ab vtraq; parte receptæ, à nobis etiã confirmatæ, monitione præmiſſa per diſtinctionem eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Nullis literis, &c. vt ſuprà. Datum vt ſuprà.

N. REMEN. ARCHIEPISCOPO SANCTAE SABINAE CAR'D. ET ABBATI ſancti Remigij, & N. decan. Remen. vt Nouiomienſem Epiſcopum tertia decimarum parte contentum eſſe, & vexatione monaſterij S. Vedaſti abſtinere, iubeant.

SIGNIFICANTIBVS nobis dilectis filijs, abbate, & conuentu ſancti Vedaſti noſtro eſt apoſtolatui reſeratũ, quòd Martinus quondam eiuſdem monaſterij abbas, tertiam partẽ decimationis de Moilaiuis, & de Ernaldmensnil. ab R. quondam. Nouiomien. epiſcopo recepit ad cenſum, & ei tantam ſe redditurum promiſit annis ſingulis penſionem, quod reliquæ duæ tertiæ cum illa tertia vix ſufficiunt, ad ſolutionem ipſius, vnde eccleſia beati Vedaſti iacturam enormẽm dicitur incurriſſe, propter quod venerabili fratri noſtro N. Nouiomien. Epiſcopo dedimus in mandatis, vt illa tertia parte decimationis prædictę (ſicut iuſtum eſt) de cætero ſit contentus, & eccleſiam ipſam ſuper exactione præmiſſæ penſionis amodo non moleſtet. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi ſupradictus Epiſcopus mandato noſtro parere noluerit, & prẽmiſsis veritas ſuffragatur, vos auctoritate noſtra ſuffulti memoratum Epiſcopum ſua tertia manere contentum, & ab eccleſiæ ſupradictæ ſuper exactione penſionis illius moleſtatione ceſſare (ſicut iuſtum eſt) monitione præmiſſa per diſtrictionẽ eccleſiaſticam appellatione remota cogatis. Si qua vero partium legitime citata

tata &c. facientes quod decreueritis &c. Nullis literis &c. vt ſuprà, quod ſi omnes &c. tu frater Archiepiſcope cum eorum altero &c. Datum vt ſuprà.

N. ELECTO CAMERACEN. SANCTI AVBERTI, ET SANCTI GILLENI abbatibus in Cameracen. diœceſi conſtitutis, vt Epiſcopos per cenſuras compellant, monaſterium S. Vedaſti, contra ſuos aduerſarios iure tueri.

VT loca religioſa & fratres in eis diuinis obſequijs deputati violentiæ non ſubiaceant laicali, ſed inſtituta ſui ordinis colãt potius inquiete, ſpecialis eſt eis gratia faciẽda, ne pro ſui iuris defectu ſæcularibus immiſceri negocijs compellãtur, & ad curias diſcurrere ſæculares. Hac igitur conſideratione inducti, dilectis filijs abbati, & conuentui ſancti Vedaſti Attrebaten. prouidere volentes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta precipiendo mandamus, quatenus ſi de malefactoribus ſuis per diœceſanos Epiſcopos iuſtitiam nõ potuerint obtinere, vos poſt trinam admonitionem eiſdem epiſcopis factam malefactores eorũdem fratrum ad exhibitionem iuſtitiæ, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis, facientes quod decreueritis per diſtrictionẽ eccleſiaſticam inuiolabiliter obſeruari, nec ſententiam in eos latam à vobis, niſi damna, & iniurias paſſis prius fuerit ſatisfactum, aliquis audeat relaxare. Volumus etiam nihilominus, & mandamus, vt cum ab eodem abbate, & fratribus fueritis requiſiti ad eorũ monaſterium accedentes, quæ corrigenda fuerint in capite, vel in membris auctoritate freti apoſt. corrigatis. Nullis literis &c. vt ſuprà, quod ſi omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

N. GRADEN. PATRIARCHAE, VT CAVSAM ARCHIDIACONI Teruiſini contra clericos de Quinto iure definiat.

CONSTITVTI præſentia noſtra dilecti filij Iacobus, & Oliuierius nũcij clericorum plebanatus de Quinto, & dilectus filius N. Archidiaconus Taruiſinus pro cauſa, quæ inter ipſos ex vna parte, & Archidiaconum memoratum ex alia ſuper iure ipſius Archidiaconatus fuerat agitata, & tandem ad nos per appellationẽ delata diffinitioni eius contrarijs affectibus intendebant, & cum vellent ad inuicem litigare dilect. filium G. SS. Coſmæ & Damiani Diacon. Card. ipſis conceſſimus auditorem. Cumq; partes in eius eſſent præſentia conſtitutæ, prædicti nuncij pro ipſis, & parte ſua firmiter aſſerebant, quòd cauſa eadem poſt tractatum diutinum amicabili tandem fuerat compoſitione ſopita: quam quidem Archidiaconus iuramento, Epiſcopus vero ſub pœna mille librarum ſe promiſerat firmiter ſeruaturum. Ex aduerſo autem prædictus Archidiaconus proponebat, quòd cum videret partem aduerſam ſibi ſuper obſeruatione compoſitionis factæ moleſtiam irrogare, bonæ mem. Clem. Papæ prædeceſſori noſtro ſuam curauit proponere quæſtionem: qui tandem ipſum à præſtito iuramento poſt cauſæ cognitionem abſoluit, & licentiam ei dedit, vt Archidiaconatus ſui iura, non obſtante compoſitione illa, proſequi non ceſſaret, præſertim cùm eam præfatus Epiſcopus non ſeruaſſet, & tam ipſe, quàm plebani ſocij eius ſuper hoc contra mandati apoſtolici formam eum plurimum moleſtaſſent. Econtra præmiſſi nuncij affirmabant, quod Epiſcopus ſuus contra compoſitionem non venerat, immo ipſi archidiac. quærenti reſpõderat, quod paratus erat facere quod deberet, ſicut per inſtrumentum publicum oſtendebatur, & quod archidiaconus contra iuramentum licitum, ac ſponte interpoſitum nulla debuiſſet ratione venire. Et ſi forte ſibi eſſet aliquo modo (quod non credebant) indultum, prius quæ contra compoſitionis formam præſumpſerat, emendare penitus tenebatur, quàm ſtatueretur aliquid ſuper negocio principali. Cæterum cum in præſentia Card. prædicti diutius litigaſſent, tãdem auditis per eum quæ duxerant proponenda, fratrum noſtrorum conſilio habito diligenti, cauſam ipſam ſub certa forma tuæ fraternitati duximus commit-

tendam,per apoſt. tibi ſcripta mandantes, quatenus vtramque partem ad obſeruationem compoſitionis prædictæ, quam licitam eſſe comperimus: & ideo iuramentum pro ipſius obſeruatione interpoſitum cenſuimus fore ſeruãdum: non obſtante abſolutione prædicta, quam credimus per ſubreptionem obtentam, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo cõpellere nõ omittas: in irritum apoſt. auctoritate reducens, ſi quid contra compoſitionem prædictam per prædictũ archidiac. cuiuslibet auctoritate reſcripti noueris immutatum. Si quid vero poſtmodũ inter eos fuerit quæſtionis, partibus ad tuam præſentiam conuocatis audias, & illud appell. re. debito fine decidas. Volumus præterea nihilominus, & mandamus, quatenus clericos, & laicos, qui occaſione quæſtionis prædictæ, quam cum archidiac. habuerunt, excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti ſunt vinculo innodati ſecundum eccleſiæ formam abſoluas: illos, qui ipſis bona ſua per violentiam abſtulerunt, ad reſtitutionem eorum ſicut iuſtum fuerit eccleſiaſtica cenſura remota appell. compellens, & non permittas, quòd ipſis ſuper beneficijs ſuis grauamen, vel aliqua moleſtia ab aliquo indebite inferatur. Illos vero quos eccleſias violaſſe, & manus in clericos temerarias inieciſſe cõſtiterit, tamdiu facias ſicut excommunicatos ab omnibus arctius euitari donec paſsis iniuriam, &c. & cum teſtimonio literarum &cæt. Datum vt ſuprà, &c. IIII. Idus Maij.

ARCHIEPISCOPIS, ET ALIIS ECCLESIARVM PRAELATIS, MARCHIOnibus, Comitibus, Baronibus, & alijs nobilib viris, & vniuerſis Chriſti fidelibus ad quos literæ iſtæ peruenerint, vt commiſſarijs Apoſtolicis contra hæreticos auxilio ſint.

CVM ad capiendas vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineam Domini Sabaoth, ſpecies quidem habentes diuerſas ſed caudas ad inuicem colligatas, quia de vanitate conueniunt in idipſum, & hæreticos ab fidelium cõſortio excludendos: dilectum filium fratrẽ Rainerium potentem diuino munere in opere & ſermone, & cum eo dilectum filium fratrem Guidonem virum Deum timentem, & vacãtem operibus charitatis, ad partes veſtras duximus deſtinandos: vniuerſitatem veſtram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, & in remiſsionẽ iniungimus peccatorum, quatenus eos benigne recipientes pariter, & deuote contra hæreticos ipſis potenter & viriliter aſsiſtatis, eis conſilium, & auxilium impendentes. Verum quia frater Rainerius pro arduis eccleſiæ negocijs in Hiſpaniã de mandato præceſsit apoſtolico, volumus nihilominus, & mandamus, vt vos fratres Archiepiſcopi, & Epiſcopi, cum à dicto fratre Guidone fueritis requiſiti, in hæreticos, quos ipſe vobis nominauerit ſpiritualem gladium exeratis, laici vero bona eorum confiſcent, & eos eijciant de terra ſua, & eorũ paleas ſeparent à frumento. Omnibus autem, qui pro conſeruatione fidei Chriſtianæ in tãto diſcrimine, quod eccleſiæ imminet ipſis aſtiterint fideliter, & deuote, illam peccatorum ſuorum concedimus indulgentiam, quam beati Petri, vel Iacobi limina viſitantibus indulgemus. Datum Romæ &c. vt ſuprà. III. Idus Maij.

ABBATI SANCTI VEDASTI, QVA APPROBAT PONTIFEX eius voluntatem, quòd ex cœnobio factum olim collegium ſeculare, ad cœnobium reuocare laboret.

PIAE poſtulatio voluntatis effectu debet proſequente compleri, ne refrigeſcat charitas poſtulantis ex longioris moræ faſtidio, vel ex breui etiam dilatione tepeſcat. Significaſti ſiquidem nobis, quod cũ eccleſia ſancti Petri de Caſtro ſita iuxta monaſterium tuum libera ſit, & ſicut ipſum monaſterium ab epiſcopali iuriſditione penitus ſit exempta, & in ea olim eſſe cõſueuerint canonici ſæculares prædeceſſores tui, vt poſſeſsiones ipſius in ſuos vſus conuerterent, & in ipſa facerent per monachos miniſtrari, indulgẽtiam à ſede apoſtolica impetrarunt. Verùm quoniam in ea minus ſolemniter Domino deſeruitur, ad ampliandum ibidem cultum diuini nominis canonicos ſæculares, prout tibi quondam fuerãt, in ea ordinare.

deſide-

deſideras,& eis certos redditus aſsignare. Ea propter dilectę in Domino filii intentionem tuam laudabilem attendentes, auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt de conſilio fratrum tuorum, vel maioris,& ſanioris partis in ea canonicos ſæculares inſtituas,& tam de bonis monaſterij tui, quàm de his, quæ ibi à fidelibus offerentur, redditus eis competentes aſsignes: ita tamen, vt in nullo libertas illa depereat, quam ei prædeceſſores noſtri Romani pontifices contulere. Nulli ergo &c. Datum Romæ &c. Idibus Maij. pontificatus noſtri anno primo.

B. MAGISTRO SCHOLARVM, ET VALBERTO CANONICO TARVISInis. Epiſcopi trucidatores à ſolo Papa abſoluendi, excepto articulo mortis.

SVPER eo de quo nos veſtra diſcretio requiſiuit, videlicet, quid faciendum ſit de his, qui captioni bonæ memoriæ V. Bellunen. epiſcopi ex qua dignoſcitur à quibuſdam alijs crudeliſsime interemptus, ſe diabolico inſtinctu interfuiſſe fatentur ſi ad eccleſiam redire voluerint, in qua ſint forma recipiendi ab ea, vobis taliter reſpondemus, quod cum tam enorme flagitium debita velimus ſeueritate punire, ne facilitas veniæ incentiuum præbeat delinquendi ſi communioni fidelium reconciliari deſiderant, ad ſedem apoſtolicam veniant abſoluendi, niſi forte articulus mortis immineat, vel hoſtilitas impediat capitalis: quibus in vtroq; caſu recepta, ſecundum formam eccleſiæ ſufficientiſsima cautione, quòd noſtris debeant obedire mandatis, abſolutionis beneficium noſtra auctoritate poteſtis impendere: ita tamen quod opportunitate recepta ſuſceptui mandatum ad ſedem apoſtolicam accedere non poſtponant. Prouideatis autem attentius, ne quid contra præſcriptam formam quomodolibet attentetis. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

N. ARCHIEPISCOPO, ET CAPITVLO TVRONEN. CITANTVR AD audiendum ſententiam proferre in cauſa ipſorum contra eccleſiam Dolenſem.

LICET in Ezechiele legatur: Animalia ibant, & non reuertebantur, tamen ſequitur in eodem: Animalia ibant, & reuertebantur. Quamuis autem hæc vocum diſſonantia ſecundum ſanum conſonet intellectum,& varias expoſitiones habeat myſticas,& morales, poſſunt tamen per animalia munda, quæ ruminãt & vngulam findunt, Rectores eccleſiæ non incongrue deſignari: qui diſcernendo findunt vngulam,& ruminant meditando: qui dum aliqua ſtatuunt, quæ poſtmodũ non retractant, eunt,& non reuertuntur. Cum vero aliquid ſtatuunt, quod poſtmodum reuocant conſilio ſaniori, eunt,& (ſicut de animalibus legitur) reuertuntur. Vtinam autem prędeceſſores noſtri Romani Pontifices in diffinitione illius veteris, & nondum inueteratæ, ſed pro vetuſtate notiſsimæ quæſtionis, quæ inter Turonen. & Dolen. eccleſias fuit diutius agitata,& adhuc ſub iudice lis eſt, animalibus, quæ ibant, & non recurtebãtur poſſent ſecundum formam expoſitionis ſuprapoſitæ comparari: vt quod ſuper ea ſtatuerunt, taliter receptũ fuiſſet à partibus,& ſeruatum, quod nec cauſa ipſa in recidiuæ cõtentionis ſcrupulum denuo deueniſſet: nec nos oporteret ſuper ea cum partibus laborare. Sane, quamuis cauſa ipſa frequẽter fuerit per ſedem apoſtolicam diffinita, peccatis tamen exigentibus redijt male ſana cicatrix in vulnus antiquum, hodieque manent veſtigia veteris quæſtionis,& euidenter apparent ex damnis, quæ vtraq; partium eius occaſione vehementer incurrit, ſicut ipſi nouiſtis, nec nos etiam ignoramus. Quod ſi verum inſpicimus,& attendimus cauſas controuerſiæ diuturnæ, per vos interdum ſtetiſſe videtur quo minus legitimum finem acceperit quæſtio toties ſuſcitata. Nam (vt nõ longe petamus exemplum) cum bonæ memoriæ Cle. Papa prædeceſſor noſter partes ad iudicium citauiſſet, terminum eis certum præfigens,& eum poſtmodum de voluntate partium protogaſſet, licet dilectus filius N. Dolen. electus ad ſedem apoſtolicam, propter hoc in perſona propria nõ ſine multo grauamine acceſsiſſet, tu tamẽ frater Archiepiſcope nec

veniſti, nec miſiſti ad nos idoneum reſponſalem, ſed nuncios ſolummodo minus ſufficienter inſtructos pro ſola dilatione petenda. Nolentes autem dictas eccleſias huius occaſione diſcordiæ nō ſine magnæ vtriuſque diſpendio diutius laborare, feſtum dedicationis beati Michaëlis proximo futurum properemptorio termino vobis, & parti aduerſæ duximus præfigendum. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus ad prædictum terminum, quicquid de te frater Archiepiſcope quocunque modo contingat, per vos, vel procuratores idoneos ad ſedem apoſtolicam accedatis, noſtræ diſpoſitionis formam, vel iuſtæ diffinitionis ſententiam recepturi. Cum enim inſtantia noſtra quotidiana ſit omnium eccleſiarū ſolicitudo continua, de plenitudine poteſtatis, quā ſuper omnes eccleſias ab ipſo IESV Chriſto ſuſcepimus, ea cupimus conſilio ſaniori diſponere, ſicut viderimus expedire, quæ ad pacem, & vtilitatem proueniant eccleſiæ vtriuſque: alioquin ex tunc in diffinitione ipſius cauſæ, vel diſpoſitione (dāte Domino) procedemus. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Idibus Maij. pont. noſtri anno primo.

In eundem fere modum Bituricen. Archiepiſcopo. Licet in Ezechiele, &c. vſque ad verbum illud Procedimus. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, vt ſuprà memoratu Archiepiſcopo & Capitulo Turonen. ex parte noſtra diſtrictè præcipias, vt in termino ſibi peremptorio conſtituto noſtro ſe conſpectui repræſentent, & literas noſtræ citationis per tuos nuncios ipſis factas præſentari. Datum Romæ &c. vt ſuprà. XVII. Calend. Iuny. &c.

N. ARCHIEPISCOPO TARENTASIEN. ET N. EPISCOPO AVguſten & *Abbati Boni montis, qua committitur ijs cauſa Epiſcopi & Capituli Lauſannenſis.*

LICET iniunctæ nobis adminiſtrationis officium profectibus nos admoneat intendere ſingulorum, & tanquam de commiſſo nobis grege rationem Domino reddituri cunctos, facere exopremus quæ ad vitam proficiant ſempiternam. Fratres tamen, & Coëpiſcopos noſtros, qui in partem ſunt ſolicitudinis euocati, ſic vellemus commiſsi eis officij executionem diligenter peragere, quòd non lucerna ſub modio, ſed ſupra candelâbrum poſita videretur. Verum cum de ipſis ea noſtris auribus referuntur, quæ in infamiam pontificalis dignitatis redundant, dolemus admodum, & turbamur: quia iuxta diuinæ legis ſententiam: Si ſacerdos, qui eſt vnctus peccauerit, facit delinquere populū. Olim ſiquidem cùm venerabilis frater noſter N. Lauſannen. Epiſcopus felicis recordationis C. Papæ prædeceſſori noſtro à Capitulo ſuo delatus fuiſſet in multis, idē prędeceſſor noſter venerabili fratri noſtro N. Maurianen. Epiſcopo, & dilectis filijs N. Bellæ vallis, & N. de charitate abbatibus apoſtolica auctoritate pręcepit, vt ad eccleſiam Lauſannen. perſonaliter accedentes, quæ in eadem tam in capite quàm in membris digna correctione cognoſcerēt, ſtuderent diligenti ſolicitudine emendare. Qui cum die ſtatuta Lauſannam acceſsiſſent, & feciſſent in præfati Epiſcopi, & Capituli præſentia commiſsionis literas recitari, ſicut in eorum literis perſpeximus contineri, ipſum epiſcopum, & Capitulum ad compoſitionem amicabilem faciēdam inducere ſtuduerunt. Tūc Capitulum duo inſtrumēta exhibuit, quorum vnum erat ſigillatum ſeptem ſigillis arbitrorum, in quos tam canonici, quàm epiſcopus compromiſerant memorati: alterum vero erat ſigillo iam dicti epiſcopi conſignatum, in quo ſe fatebatur reatum periurij incurrere, ſi à facta compoſitione à iam dictis arbitris ratione qualibet ab arbitrio reſiliret. Epiſcopus autem in præſentia delegatorum iudicum, quòd compoſitionem illam nō tenuerat, nec teneret, propoſuit: aſſerens quòd canonici antea à compoſitione reſilierant, & emendationem, quam ſuper quibuſdam articulis præfati arbitri ei facere compromiſerant, nondum potuerat obtinere: & ideo ſe non incurriſſe reatum periurij fatebatur: quia canonici prius compoſitionem infregerant, & compoſitionis chartam arbitri non curauerant emendare. Econtra vero Canonici reſpondebant, quòd nec ipſi à compoſitione reſilierant, nec aliquid arbitri in compoſitione promiſerant emēdare. Licet autem è contra epiſcopus ſe probare

bare promitteret, quod dicebat, in præſentia tamen ipſorum iudicum non probauit. Cumq; præfati canonici ſuper monetæ diminutione, & exactione noui pedagij memoratum epiſcopum conuenirent, & peterent, quod ab arbitris præceptum fuerat obſeruari: reſpõdit Epiſcop. memoratus, quòd moneta erat procul dubio diminuta, nec licuit arbitris ſuper hoc aliquid arbitrari, cum tanquã Domino monetæ licitum ei ſit eam pro ſuo beneplacito minuere, & augere, & iſte fuit vnus de articulis, in quibus emendationem arbitrij poſtulauit. Pedagiũ autem à quadraginta annis acceptum fuiſſe aſſeruit, & in grauamen inimicorũ ſuorum ſe illud propoſuit ſtatuiſſe. Cumq; adijcerent canonici antedicti, quod præter illa, quæ in compoſitionis inſtrumento contendebantur, alia vellent contra eundem epiſcopum proponere, & probare, reſpondit Epiſcopus, quòd eos aliquatenus non audiret: quia non tenebatur coram ipſis iudicibus reſpondere: cum literæ commiſsionis non ex parte Capituli (ſicut cõtinebatur in eis) ſed per falſam ſuggeſtionem fuerint imperratæ: quia P. de Exchandens, qui eas impetrauit, mandatum non habuit, vt talia poſtularet, ad quod P. ipſe reſpondit, quòd, licet cum ad Romanam eccleſiam acceſsit, non omnibus ſuum propoſitum reuelauerit, ſed quibuſdam: poſtquam tamen redijt, commiſsionis literas omnibus, qui aderant in Capitulo legit, & exhibuit, & vniuerſis ipſæ literæ placuerunt: & ideo aſſerebant, Epiſcopum debere coram eidem iudicibus reſpondere: quia ratihabitio retro trahitur, & mandato comparatur. Et quoniam eorum iudicium noluit ſæpe fatus epiſcopus ſubintrare, licet ipſi iudices in eadem eccleſia multa digna correctione cognoſcerent, & à ſtatu præſtino miſerabiliter corruiſſe, & bona tam epiſcopi, quàm Capituli, viderent plurimum imminuta, in executione tamen mandati apoſtolici vltra procedere noluere, negocium ipſum ad Roman. eccleſiam remittentes. Ad hæc tam literis Capituli Lauſannen. quàm religioſorum Abbatum, Comitum, & Baronum eiuſdem diœceſis, & aliorum multorum noſtro apoſtolatui eſt ſuggeſtũ, quòd idem epiſcopus bona ipſius epiſcopatus dilapidãdo conſumpſit, matrimonia non iungenda coniungit, & diuortia celebrat indiſcrete: & cum incontinentię laboret infamia, familiaritatem amplectitur iniquorum, iuſtitiam denegat poſtulãtibus, & quibuslibet contumilioſe reſpondet, in ſe non oſtendens manſuetudinem paſtoralem. Pręterea contra eundem multa alia proferuntur, quę longum eſſet literis præſentibus enarrare. Super quibus ſiquidem omnibus, tanto dolemus vehementius, & mouemur, quanto eundem Epiſcopum tanquam in Romana eccleſia enutritum, & ab ea in pontificalis officij dignitatem aſſumptũ, quantum cum Deo poſſumus ſynceriori charitate diligimus, & ſpecialius amplexamur. Quoniam igitur, quæ de præmiſſo epiſcopo referuntur ſub diſsimulatione tranſire non poſſumus, nec debemus, inquiſitionem ipſius negocij de fratrum noſtrorum conſilio veſtræ duximus experientiæ committendam, per apoſtolica vobis ſcripta diſtrictè præcipientes, quatenus ad locum cõpetentem pariter accedentes, & partibus cõuocatis ſolum Deum habentes præ oculis, appellatione poſtpoſita audiatis hinc inde propoſita, & atteſtationes & allegationes vtriuſq; partis diſcuſſas, & examinatas canonice, ſub ſigillis veſtris nobis dirigere procuretis, pręfigentes vtriq; parti terminum cõpetentem, quo ſufficienter inſtructæ ad recipiendam ſententiam veſtro ſe conſpectui repræſentent. Si vero præfati canonici ab accuſatiõe deſtiterint, & probare noluerint quod proponunt, vos ſi præfatus epiſcopus ſuper his fuerit infamiæ nota reſperſus, purgationem ipſi canonicam indicatis, vt cum tribus epiſcopis ſuã ſi valet innocentiam purgare, nõ differat, & eam ſi præſtiterit auctoritate apoſtolica admittẽtes, eum ab impetitione canonicorum penitus abſoluatis, & ab obiectis criminibus denuncietis inſontem. Verum ſi ſe non poterit iuxta ſanctiones canonicas expiare, vos eum diſpenſum ad noſtram præſentiam ſublato appellationis obſtaculo tranſmittatis, vt in negocio ipſo (ſicut expedire viderimus auctore Domino) procedamus: attentius prouiſuri vt mandatũ apoſtolicum ita prudenter ac diligẽter exequi ſtudeatis, vt nos deuotionẽ, & ſolicitudinẽ veſtrã poſsimus merito commendare. Volumus aũt nihilominus, & mandamus, vt eidem epi-

ſcopo diſtrictius iniungatis, ne bona Lauſannen. eccleſiæ huius occaſione negocij quo modolibet alienare præſumat, in quorum diſtractione dicitur hactenus ſatis enormiter exceſſiſſe. Si qua vero partium legitime citata veſtram præſentiam adire contempſerit &c. Nullis literis obſtantibus harum tenore tacito &c. quod ſi omnes &c. Tu frater archiepiſcope, cum eorum altero &c. Datum &c. vt ſuprà Idibus Maij.

PHILIPPO ILLVSTRI FRANCORVM REGI, VT REpudiata pellice legitimam vxorem recipiat.

LICET dextera Domini ſuam fecerit in noſtra promotione virtutem de terra ſuſcitans inopem, & de ſtercore erigens pauperem, & illud nos voluerit dignitatis ſoliũ obtinere, vt non ſolum cum principibus ſed de principibus etiam iudicemus: cum tamen conditionem humilitatis veſtræ conſpicimus, & de quo ad quid ſimus vocati penſamus, præter generale debitum paſtoralis officij, quod ſingulis nos conſtituit debitores, tibi, & regno tuo ſpecialiter nos fatemur teneri, in quo nos tecolimus in ſtudijs literarum ætatem tranſegiſſe minorem, ac diuino munere quantæcumq; ſcientiæ donum adeptos beneficiorum impenſam multiplicem ſuſcepiſſe. Ad cumulum aũt huius præcipuæ dilectionis accedit progenitorum tuorum grata memoria, quos ſicut Chriſtianiſsimos principes, nec ventus turbinis, nec impetus tempeſtatis ab eccleſia Romana potuit aliquando ſeparare, quin potius tanto amplius in ipſius deuotione ſeruirent, quanto fortius in nauiculam noſtri piſcatoris fluctus inſurgerent, & mare tumultuoſius ventorum incurſibus fluctuaret. Vnde cum in minori quondam officio conſtituti ſerenitatem regiam, & regnum Franciæ ſpeciali amplexati fuerimus dilectionis affectu, nunc ad apicem ſummi pontificatus (licet inſufficientes) aſſumpti, priuatis affectibus, cõmunibus ſuperuenientibus cauſis tam ardentius in regiæ ſerenitatis dilectione flagramus, vt occaſionem nobis precemur à Domino indulgeri, per quam affectus interior prodeat, in effectum, & prærogatiua ſynceritatis, quã ad te gerimus in opere pateat vniuerſis. Verum quanto amplius celſitudinem tuam honorare cupimus, & ad profectum tuum ardentius aſpiramus, tanto magis de tua ſumus ſalute ſoliti, & grauius ferimus, ſi noſtræ charitatis affectus circa ſerenitatem tuam, te præſertim dante materiam, videretur (quod abſit) refrigeſcere, vel tepere. Sane quãtum ſcandalum ſit exortum ex ſuperinductione illius, quam poſt multiplices inhibitiones eccleſiæ, quarum vnam factam per bonæ memoriæ M. ſanctorum Ioannis, & Pauli presbyterum Card. tunc apoſtolicæ ſedis Legatum, & dilectum filium C. ſubdiaconum, & notarium noſtrum, cum felicis record. C. pp. prædeceſſoris noſtri literas in tua fecere præſentia recitari, quæ inhibitionem apertius continebãt, ad te nouimus perueniſſe, & poſt datas, & receptas epiſtolas venerabilibus fratribus noſtris N. Sueſsionen. & N. Nouien. epiſcopis, nuncijs tuis propter hoc apud ſedem Apoſtolicam conſtitutis ſuperinducere voluiſti: tibi credimus ex parte liquere: in quo ad diſcretionẽ veritatis non debet vincere ſenſualitas rationem. Noſti etenim, quod morbus iſte iam vicina corrumpit, & ad excuſandas excuſationes in peccatis factus es cæteris excuſatio, & in nos & Romanam eccleſiam detractionem non modicam ſuſcitaſti. Quantũ aũt ex hoc te ipſum læſeris, ex eo manifeſtè perpenditur, quod omnia tibi contraria ſucceſſerunt, quæ prius proſpera ſuccedebant, nec datum eſt tibi frui etiam pace diurna, quin, & ſi nõ corpus, mentem ſaltem ſolicitudo grauis vrgeret, quod tibi eſſe debet euidens argumentũ, quod propter hoc diuinam indignationẽ incurreris. præſertim cũ ſuperinductę conſanguinitas opponatur: chariſsimæ aũt in Chriſto filiæ noſtræ N. Reginæ Frãciæ, nõ niſi impedimentũ fuiſſet affinitatis obiectũ. Vt igitur ſaluti tuæ conſulas, & honori, vt nos & Romanã eccleſiam à labijs iniquis, & lingua liberes detractrice, vt Dominũ tibi reddas propitium, quem iratum tibi hactenus reddidiſti, rogamus ſerenitatem regiam, monemus, & exhortamur in Domino, & in remiſsionẽ iniungimus peccatorum, per Apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus in te ipſum

Innocentij tertij erga regnũ Frãcia volũtas.

aciem

aciem tuæ conſiderationis reflectens, ſic tuos actus diiudices, vt ab alijs non debeas iudicari. Memor eſto cõditionis tuæ,& nouiſsima iuxta verbũ ſapientis attendens, quod ſcandalũ in eccleſia parit, quod nobis detractionẽ generat, quod in perniciem tuæ ſalutis vertitur,& in diſpendium totius regni redundat: alios ſimili corrumpens exemplo, corrigas per te ipſum ſuperinductã de finibus regni Francorum, remoueas,& eam reducas in regnũ,& Reginam appelles, ac facias appellari: mandans ei ab omnibus, tanquam Reginæ deferri, quam à te minus rationabiliter abiecisti. Quod ſi poſtmodum vſque adeo ſerenitatem tuam oriens ex alto reſpexerit,& cor tuũ lux illa dignata fuerit illuſtrare, quæ illuminat oẽm hominem venientem in hunc mundũ, vt prædictã Reginam, quam ex teſtimonio plurium, quibus eſt religionis,& dignitatis ratione credendũ miræ ſanctitatis,& honeſtatis audiuimus eſſe, retineas in gratia coniugali: præſertim cum vix nobiliorem ducere poſsis,& id tibi plurimũ expedire noſcatur, in his facilius,& ad votum tuũ celerius exequendis, quæ ſerenitati tuæ diebus iſtis incumbunt, gaudebimus plurimum,& in agendis tibi gratiarum actionibus aſſurgemus. Quod ſi forſan (quod abſit) deſuper datum nõ fuerit, ſicut de iure tenemur, iuris tibi licentiam nõ negamus, quominus facta prius reſtitutione audiamus,& exaudiamus quod rationabiliter duxeris proponẽdum. Si aũt (quod non credimus) nec famæ tuæ, nec honori conſuleres, nec mandatis noſtris, nec monitis obedires, quantumcunque nobis moleſtum exiſteret te in aliquo moleſtare, contra te tanto amplius moueremur,& manum curaremus apoſtolicã aggrauare, quanto ſerenitatem tuam ſyncerius diligimus,& quos amamus ſeuerius arguere intendimus,& durius caſtigare. Cum (inſpirante Domino) im- *Innocentij*
mutabilem animum,& inflexibile propoſitum habeamus, nec prece, nec pre- *PP. in iuſti*
tio, nec amore, nec odio declinandi à ſemita rectitudinis, ſed via Regia ince- *tia conſtan*
dẽres, nec ad dexteram declinabimus, nec deuiabimus ad ſiniſtram, ſine perſo- *tia.*
narum acceptione facientes iudicium, quia non eſt perſonarum acceptio apud Deum. Non ergo poſſes quantumcunque cõfidas de tua potentia ſubſiſtere ante faciem, non dicimus noſtram, ſed Dei, cuius (licet immeriti) vices exercemus in terris cum auctore iuſtitiæ, qui eſt veritas pro iuſtitia,& veritate pugnãte inimici tui in te, ac Regum Franciæ præualerent, nec valeret temporalis tuus,& exiguus potentatus diuinæ ac æternæ repugnare omnipotentiæ maieſtatis. Facias ergo fili chariſsime de neceſsitate virtutem,& nobis in hoc immo creatori tuo, per quem viuis,& regnas, humiliter ſatisfacias, quatenus,& ipſum tibi reddas propitium,& nos tibi conſtituas amplius debitores: ſciturus pro certo, quod niſi mandatum noſtrum hac vice curaueris adimplere, non differemus vlterius, quin officij noſtri debitum exequamur. Datum &cæt. vt ſuprà. XVI. Calend. Iunij.

VVILLIELMO REMEN. ARCHIEPISCOPO SANCTAE SABINAE CARDInali, vt exiſtat conſeruator priuilegiorum eccleſiæ S. Germani de pratu, Pariſijs.

PIA patrum prędeceſſorumq́; noſtrorum ſolicitudo ſe circa ſtatum eccle. in ſua integritate ſeruandum mirabiliter exhibuit circũſpectam, vt videlicet ipſas, quæ ſæcularium turbationum fluctibus cõcutiuntur aſsiduis, protectione ſedis Apoſt. ſpecialiter permuniret,& cũ ipſa præſens omnibus adeſſe nõ poſſet per cõuenientia inſtrumenta eiſdem indulta, ſuæ potentiam auctoritatis extendens peruerſorum malitiã coërceret. Sed cum malitia hominum excreuerit in immẽſum, nec modũ ſibi peruerſitas eorũ effrenata imponat, nos, quos eidem ſedi gratia diuina præfecit, qui prædeceſſorum noſtrorũ mandata ſeu inſtitutiones ſoluere non venimus, ſed implere iuxta malitiam temporis, in his eſſe rigidiores oportet. Inde ſiquidem eſt, quod cum Eccleſia ſancti Germani de pratis Pariſien. quæ Romanę ſedis filia deuota,& ſpecialis exiſtit, Priuilegiorum, Indulgentiarum, cõfirmationum,& libertatũ plura obtinuerit à Romanis pontificibus inſtrumẽta, quibus prælati eccleſiarum,& quam plures alij minime deferentes ea infringere,

ipſisq; temere obuiare non dubitant, ſicq; libertatibus ſibi concesſis vti plene non valeat,& in plu ribus ſuſtineat detrimentum,te obſeruatorem eorum,quę ad ipſius Eccleſiæ t ran quillitatem à ſede apoſtolica ſunt indulta ſpecialiter duximus concedendum.Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus,quatenus ſi quos indulgentijs,confirmationibus,priuilegijs,ſeu quibuslibet alijs inſtrumentis apoſtolicæ ſedis,ſeu alijs immunitatibus à quibuſcunque monaſterio ſancti Germani de pratis præuia ratione concesſis, per quæ libertas debet eccleſiaſtica integra conſeruari,temere inueneris obuiantes,eos per cenſuram eccleſiaſticam,monitione præmiſſa ſublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obſtaculo , quemadmodum videris expedire,à ſua temeritate compeſcere non moreris, ipſiusque iura monaſterij ſancti Germani ſtudeas illibata ſeruare. Nullis literis,&c. harum mentione non habita &c. Datum &cæt. vt ſuprà. V. Idus. Maij.

ROBERTO ABBATI SANCTI GERMANI PARISIEN. EIVSQVE FRATRI-
bus,tam præſentibus,quàm futuru regularem vitam profeſſis in perpetuum,quod eos recipiat ſub protectione apoſtolica,veteraq; priuilegia,non paucis additis, confirmet.

IN eminenti apoſtolicæ ſedis ſpecula ad hoc ſumus licet immeriti diſponente Domino conſtituti,vt iuſtas petitiones debeamus libẽter admittere,& eis ſtudeamus effectũ vtilem indulgere. Ea propter dilecti in Domino filij veſtris iuſtis poſtulationibus annuentes monaſterium beati Germani de pratis, in quo diuino mancipati eſtis obſequio, quod proprie beati Petri iuris exiſtit, ad exemplar felicis memoriæ Paſchalis, Innocentij, Lucij, Eugenij, Anaſtaſij, Alexandri, Lucij, Vrbani, Clementis,& Cœleſtini,prædeceſſorũ noſtrorum Rom. pontificum, ſub beati Petri,& noſtra protectione ſuſcipimus,& præſentis ſcripti pagina cõmunimus,in primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo monaſticus,qui ſecundum Deum,& beati Benedicti regulam,in eodem Monaſterio,inſtitutus,&c. vſq; ad verbum illud. Obſeruetur. Præterea quaſcunq; poſſesſiones,&c. vſq; ad illud Illibata permaneant. Per præſentis itaq; priuilegij paginã vobis, veſtrisq; ſucceſſoribus in perpetuum confirmamus,vt quæcunq; libertas,quæcunq; dignitas priuilegio beati Germani ſcriptis Ehildeberti, Elotharij,atq; aliorum regum Francorũ veſtro monaſterio collata eſt,eidem permaneat illibata. Ad hæc volentes te dilecte fili Roberte Abbas, & monaſteriũ tuum honoris, & gratiæ priuilegio decorare, ad inſtar dictorum prædeceſſorum noſtrorum Alexandri, & Cœleſtini vſum mitræ,& annuli,atq; ſandaliorum tibi,& per te ſucceſſoribus tuis de cõſueta ſedis apoſtolicæ benignitate duximus indulgẽdum. Præcepimus autem, vt chriſma, oleum ſanctum, conſecrationes altarium, ordinationes,& quæcunq; vobis ex põtificali ſunt miniſterio neceſſaria,à nullo catholico epiſcopo vobis, veſtrisq; ſucceſſoribus denegentur. Sane miſſas,ordinationes,ſtationes,ab omni epiſcopo,vel clero Pariſien. Eccleſiæ in eodem monaſterio præter voluntatem Abbatis,vel cõgregationis fieri prohibemus,nec habeant poteſtatem aliquid ibi imperandi,ſed nec diuina officia ipſis interdicere, nec excommunicare, nec ad ſynodum vocare, aut abbatem,aut monachos,presbyteros, aut Clericos eccleſiarum ipſius loci,tribuimus facultatẽ. Addicimus etiam vt in parochialibus eccleſijs,quas extra Burgum beati Germani tenetis,presbyteri per vos eligãtur, & Epiſcopo præſentur, quibus, ſi idonei fuerint, epiſcopus animarum curam cõmittat,vt ei de plebis cura,de rebus vero tẽporalibus ad monaſteriũ pertinentibus, vobis reſpondeãt. Quod ſi facere forte noluerint, ſubtrahẽdi eis tẽporalia,q̃ à vobis tenent, liberã habeatis auctoritate apoſtolica facultatẽ. Auctoritate etiã apoſtolica ſtatuimus, & vobis de conſueta clemẽtia & benignitate ſedis apoſtolicę indulgemus,vt nullius legationi, niſi à latere Romani Põtificis ſpecialiter fuerit delegatus ſubiacere, vel ſubeſſe amodo debeatis: nec alicui liceat obrentu legatiõis ab apoſtolica ſibi ſede indultę vos vel ſucceſſores veſtros, ſeu monaſteriũ veſtrũ, vel Eccleſias, q̃ infra Burgũ beati Germani ſunt, vlla interdicti, vel

excom-

excommunicationis ſententia prægrauare, vel ſuper vos, aut ſuper dictas Eccleſias iuriſdictionem aliquam exercere: niſi ſpecialiter hoc fuerit à Romano Pōtifice illi mādatum. Præterea compoſitionem, quæ inter monaſterium veſtrū, & bonæ memorię Guidonem quondam Senonen. Archiepiſcopum ſuper procurationibus, quas à vobis in quibuſdam villis petebat, rationabiliter interceſſit: ſicut prouide, ac ſine prauitate facta eſt, & recepta, & hactenus obſeruata, atque in inſtrumento exinde confecto plenarie continetur, ratam habentes, auctoritate apoſtolica duximus confirmandam. Ad maiorem autem euidentiam compoſitionis ipſius reſcriptum illud de verbo ad verbum huic priuilegio duximus inſerendum: cuius tenor talis eſt: In nomine ſanctæ, & indiuiduæ trinitatis. Guido Dei gratia Senonen. archiepiſcop. omnibus, ad quos præſentes literæ peruenerint, in Domino ſalutem. Notum fieri volumus vniuerſis præſentibus pariter, & futuris, quod diſcordia, quæ erat inter nos, & Fulconem abbatem ſancti Germani de Pratis, & ipſam eccleſiam de procurationibus, quas ab eis petebamus in Emant, & Balneolo, & ſancto Germano iuxta Muſteriolum in præſentia Domini Philippi Francorū regis ita terminata eſt. In hoc ſiquidē quitauimus N. Abbati, & eccleſiæ ſancti Germani in perpetuū procurationes, quas in prædictis locis petebamus ab eis, tali modo: quòd abbas, & ſucceſſores ſui nobis, & ſucceſſoribus noſtris, vel noſtris certis nuncijs pro procurationibus illis reddēt ſingulis annis octo libras Pariſiē. apud Emāt in octauis Paſchæ. Et ſi nos, vel ſucceſſores noſtri venerimus ſemel in anno ad Emāt, vel Balneolum, vel ad villā, quæ dicitur ſanctus Germanus, Abbas, & ſucceſſores ſui, aut ille, qui domū tenebit recipiēdos & ſucceſſores noſtros, & viuemus ibi nos, & ſucceſſores noſtri nocte vna ſumptibus noſtris proprijs: infra quod ille, qui domum tenebit, non tenebitur aliquid dare nobis, vel ſucceſſoribus noſtris, præter hoſpitium, niſi hoc de gratia facere voluerit. Et ſi nos, vel ſucceſſores noſtri ſemel recepti fuerimus, in vno prædictorum locorū, non tenebuntur monachi recipere nos, ſiue ſucceſſores noſtros in aliquo illorum trium eodem anno. Nos autem fecimus quitari iam dictæ Eccle. & Abbati medietatem decimæ lanæ, à presbyteris, qui ſunt in eccleſijs ſancti Germani, per archiepiſcopatum Senonen. conſtitutis, ſcilicet Emant, Balneolo, villa, quæ dicitur ſanctus Germanus iuxta Muſteriolum Matriolis, & presbyteri dictarum eccleſiarū aliam medietatem eiuſdē decimę habebunt. Nuncij aūt Abbatis Sancti Germani facient fidelitatem preſbyteris, qui in dictis eccleſijs erant, & presbyteri per nuncios ſuos nuncijs Abbatis de dicta decima communiter, & fideliter quærenda, & inter ſe diuidenda. Quod ne valeat alicuius obliuiōe deleri, vel malitioſe peruerti, ſigillo noſtro fecimus id confirmari, aſtantibus eccleſiæ noſtræ perſonis Salone dec. Manaſſe archidiac. Vulielmo theſaurario, Gauſrido pcentore. Teſtes huius rei ſunt Stephanus abbas ſanctæ Genouefæ, & canonici illius, Hugo almaricus milo. N. abbas ſancti Remigij Senonen. magiſter Anſell. de cācellaria, Ogerius de Auons. Actum apud fontem Blaudi anno ab incarnatione Domini M. C. X C I. Deinde prohibemus, vt monaſterij veſtri monachos vbicunq; de mandato Abbatis habitauerint, nullus præter Rom. Pont. vel legatum ab eius latere miſſum abſque ſpeciali mandato apoſt. ſedis, vel præter abbatem, ad quem cura, & cuſtodia eorum pertinet, excōmunicet, aut interdicat. Obeunte vero &c. vſq; ad verbum illud Eligendū. Electus aūt vel à Romano Pontifice, vel à quo maluerit catholico Epiſcopo munus benedictiōis accipiat. Sane noualiū &c. Apoſtolica inſuper auctoritate vobis duximus indulgendū, vt infra parochias eccleſiarū ad iam dictū Monaſteriū pertinentiū nullus oratorium, capellam, vel eccleſiā ædificare, aut cœmeteriū facere, ſine dioceſani epiſcopi, & veſtro conſenſu, audeat, niſi forte templarij vel hoſpitalarij fuerint, quibus hoc Apoſtolicæ Sedis priuilegijs indultū fuiſſe noſcatur. Paci quoq;, & tranquillitati veſtræ pontificali volentes prouiſione proſpicere, præſenti priuilegio duximus ſtatuendū, vt ſi quis terras ad vos de iure ſpectantes, in quibus portionē habetis, vel campos donatione, aut venditione, ſeu quolibet alio alienationis titulo, in aliam eccleſiā, vel religioſa loca tranſtulerint, eccleſijs illis, vel locis religioſis vltra annum, & diem, eas

ſine

ſine aſſenſu veſtro non liceat retinere, ſed iuxta cõſuetudinem Gallicanarum eccleſiarum talibus perſonis precio, ſeu dono concedant, quæ vobis, & monaſterio veſtro iura veſtra cum integritate perſoluant. Decernimus ergo &c. ſalua ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur, &c. Datum Romæ apud S. Petrum, per manũ Rainaldi Domini Papæ notarij, Cancellarij vicem agentis. II. Idus Maij. Inditione prima incarnationis Dominicæ Anno. M. C. XCVIII. Pontificatus vero Domini Innocentij Papæ III. anno primo.

HVGONI ABBATI SANCTI DIONYSII, EIVSQVE FRATRIBVS TAM præſentibus, quàm futuris, regularem vitam profeſſis imperpetuum, quod eorum iura priuilegiaq; confirmet.

EFFECTVM iuſta poſtulantibus indulgere, & vigor æquitatis, & ordo poſtulat rationis: præſertim, quando petentium voluntates, & pietas adiuuat, & veritas non relinquit. Ea propter dilecti in Domino filij veſtris iuſtis poſtulationibus clemẽter annuimus, & prę fatum monaſteriũ ſancti Dionyſij, quod ſpecialiter beati Petri iuris exiſtit, in quo diuino eſtis obſequio mancipati ad exemplar felicis recordationis Zachariç, Stephani, Leonis, Alexandri, Paſchalis, Calixti, Innocentij, Eugenij, & Lucij, Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrornm, ſub beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti pagina communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo monaſticus, qui ſecundũ Deum, & beati Benedicti regulam &c. vſque ad verbum Obſeruetur. Præterea quaſcunq; poſſeſsiones, quæcunq; bona &c. vſque ad verbum Permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis, donationem præbendarum in eccleſia ſancti Pauli. In epiſcopatu Pariſien. eccleſiam ſancti Leodegarij, eccleſiam S. Martini in ſtrata, cellam beatæ Mariæ prope Corbolium, ſuper fluuium Eſſoneſsitam, cum appendicijs ſuis, eccle. de Trembleiaco, monaſterium beatæ Mariæ de Argentolio, quod ſitum eſt ſuper fluuium Sequanam, cum pertin. ſuis. In archiepiſcopatu Rothomagen. eccleſiam S. Petri del Caluo monte cum tribus capellis ſibi adiacentibus, ſcilicet S. Mariæ, ſancti Ioannis. & capella de calloel. eccle. de Cergiaco, quæ nec ſynodum, nec circatam perſoluũt, eccleſiam de Buſiaco, eccleſiam de Sagiaco, eccleſiam de Cormelijs, eccleſiam de Caiz, eccleſiam de monte Gerulfi, eccleſiam de Ablegijs, eccleſiam de ſancto Claro, eccleſiam de monte Genuoldi. In Normania vero eccleſiã de Mo. Renniaco, eccleſiam de Liliaco, eccleſiam de Floriaco, eccleſiam de Berneualle, eccleſiam de ſancto Martino, eccleſiã de Fregellis. In epiſcopatu Carnoten. eccleſiam de Trapis. Conceſsionem etiam patronatus eccleſiæ beatæ Mariæ de medonta cum omnibus poſſeſsionibus, & appendicijs ſuis à chariſsimo in Chriſto filio noſtro Philippo illuſtri rege Francorũ vobis prouide factam: ita quod decedentibus canonicis eiuſdẽ eccle. loco eorum veſtri monachi ordinentur, per quos gratius in eadẽ eccleſia Deo ſeruitiũ aſsidue impẽdatur. In epiſcopatu Aurelianen. eccleſiã de Toriaco, Campũ manerij Villare, Vendrous, Villã Meui, Fiens, Luins. Ad hæc cõpoſitionem illam, quã bonæ memoriæ Henr. quondam Syluanecten. Epiſcopus ſuper diuerſis quærelis, quæ inter vos & nobilẽ virum Vull. de Melloto, tam in talijs, quàm in corueis, & Terris cẽſualibus, & quibuſdam alijs vertebantur, ſtatuit obſeruandã. Conceſsionẽ vobis, & per vos monaſterio veſtro factã à bonæ memoriæ Guidone quondã Senonen. archiepiſcopo, & eius anteceſſoribus de eccleſijs de bella, de ſancto Lupo, de Ioſanuilla, de ver. de Firiaco, de Grandipute, de ſancto Audoeno: præſentationem etiam presbyterorum in eiſdem eccleſijs, conceſsionẽ ſimiliter vobis factã à bonæ memoriæ Rog. quõdam Cameracen. epiſcopo, & eius anteceſſoribus Gualchero, Odone, Nicolao de eccleſia de foreſt, altari de Solemio, altari de vernuilo cũ decimis, & omnibus appendicijs eorũ, portionẽ cuiuſdã decimæ de Ruu. Item cõpoſitionẽ, quam iam dictus Syluanecten. epiſcopus ſuper controuerſia, quæ inter vos, & Albertum de monte Omorio de quadam viatura, & quibuſdam prauis conſue-

conſuetudinibus vertebatur, ſtatuit obſeruandam. Cōceſsionem quoq; cœnobio veſtro factam à venerabili fratre noſtro Philippo Beluacen. Epiſcopo tam de perſonatu, quam de præſentatione in Eccleſijs ſacerdotum, videlicet Eccleſiam Sancti Martini de Colle, Eccleſiam de Aſnerijs, eccleſiam de Villiaco, eccleſiā de Ciris, eccleſiam de Croi, eccleſiā de Morentiaco, eccleſiam de Maſliers, eccleſiam de Noſaico, eccleſiā de Murno, & eccleſiā de Buxorta. In pago Meten. cellam nouā cum omnibus appēdicijs ſuis, videlicet Hulſpere, Aſminge, Emelingas, eccleſiā de Fulcrepa, ſalinas, ac patellas ſaleninarū apud Maſſaltiē. In epiſcopatu Laudunē. altare de caduſa, altare de ſancto Gaberto, altare de Pirolis, Altare de Sciriaco, cū cappella ſancti Dionyſij, quæ eſt apud Ribomontē. In Iuſa valle, altare de Sorbeis, altare de Altrepia, altare de Rosbes, altare de Rochenijs, altare de ſerenis fontibus, ex dono illuſtris memoriæ Ludouici quondam regis Frācorum, quicquid in villa de rrapis habebat, præter annualem hoſpitationē, quando ibidem iacuerit, & talliam, quam apud Gergiacū in Vuſcaſin. & apud cormelias vobis donauit. Ex dono bo. mem. Gaufredi Carnoten. Epiſcopi, Altaria de Monaruilla, & de tubrido. Ex dono Aluiſij bo. memoriæ quondam Atrebaten epiſcopi, Altare de Anechin. Ex dono illuſtris memoriæ, Eduradi ſcilicet, & Vull. quondam Regum Angliæ Deherſtiam ſuper fluuium Sabrinæ ſitam, Tantoniam molam cum appendicijs ſuis. Ad hæc comitatum Vulcaſsini, qui iuris beati Dionyſij eſt, quem illuſtris memoriæ Ludouicus quondam Rex Fancorum, per Sugerium quondam abbatem ſancti Dionyſij in beneficiū, & feudum ſuſcepiſſe cognoſcitur: quoniā is poſsidet cuius nomine poſsidetur, tibi, tuisq; ſucceſſoribus confirmamus. Vicariam quoque & omnimodam iuſtitiam, ac plenariam libertatem iuxta Villam ſancti Dionyſij, ſicut ſubſcriptis terminis deſtinguitur à fluuio videlicet Sequanæ, à molendino, quod vulgo appellatur baiart, vſque ad ſupremum caput villæ, quæ vocatur alberuillare, quā præfatus rex iuris eſſe beati Dionyſij recognoſcens, eidem monaſterio reſtituit, vobis nihilominus confirmamus. Præterea omnimodam poteſtatem, omnemq; iuſtitiam, & vniuerſas conſuetudines nundinarum indicti ipſius regis liberalitate vobis conceſſas, vt perpetuis eas quiete obtineatis temporibus, confirmationis noſtræ munimine roboramus. Ad hæc refutationem prauæ conſuetudinis, quā Bucardus de monte Morentiaco in vineis veſtri monaſterij, in Diogico villa ſitis habebat, & Rotagici terræ ſuæ. Similiter compoſitionē initam inter monaſterium veſtrum, & eccleſiam ſancti Exuperij Corbolien. in præſentia bonæ memoriæ Ioannis quondam Carnoten. epiſcopi ſuper integritate præbendæ eiuſdem eccleſiæ. Ad exemplar inſuper felicis memoriæ Innocentij, & Anaſtaſij Rom. Pontificum prædeceſſorum noſtrorum, compoſitionem ſuper controuerſia, quæ quondam inter monaſterium veſtrum, & monarium ſancti Michaëlis vertebatur, ſicut in eorundem Romanorum pontificū plenarie cōtinetur, auctoritate apoſtolica cōfirmamus. Has ſiquidē cōpoſitiones oēs, ſeu refutationes, ſicut abſque prauitate factæ ſunt, receptæ, & in ſcriptis authenticis cōtinentur, & etiā hactenus ſunt ſeruatę, apoſtolico munimine roboramus. Sane noualiū veſtrorum, &c. licet quoq; vobis clericos, &c. prohibemus inſuper, &c. diſcedentem vero, &c. Auctoritate quoque apoſtolica prohibemus, ne aliquis abbas monaſterij ipſius, terras redditus ad ipſum ſpectātes, parentibus ſuis, aut alijs domos, vel etiam ea, quæ de caducis proueniunt, aut miniſteria domus, niſi illa tantum, quæ ſunt ſeruientium clericorum, dare præſumat, nec pecuniam vltra centum libras ſine aſſenſu totius Capituli vel maioris, & ſanioris partis mutuo ſuſcipere audeat. Nulli quoque monachorum quicquam ſine conſenſu abbatis ab aliquo mutuo recipere liceat. Is autem, qui miniſterium domus habuerit, vltra centum ſolidos mutuo non accipiat, præter abbatis conſenſum. Statuimus etiam, vt abbas ſigillum proprium habeat, ſicut eſt de conſuetudine hactenus conſeruatum. In parochialibus autem eccleſijs, quas habetis liceat vobis ſacerdotes eligere, & diœceſano epiſcopo præſentare, quibus ſi idonei fuerint epiſcopus animarū curam cōmittat, vt ei de ſpiritualibus, vobis aūt de tēporalibus debeant reſpōdere. Iuſtitias etiā, aut offi-

cia

cia laicorum, quæ bonæ memoriæ Vu. quondam abbas eiuſdem monaſterij ad manus ſuas ab omnibus in Burgo ſancti Dionyſij commorantibus legitime reuocauit, de cætero alijs aſsignari. Regulares etiam conſuetudines à prædeceſſoribus veſtris, & à vobis hactenus obſeruatas aliqua leuitate mutari, niſi de tua, ſiue tuorum fuerit prouidentia ſucceſſorum cum conſenſu Capituli, vel maioris, & ſanioris partis, auctoritate apoſtolica prohibemus. Nouas præterea, & indebitas exactiones ab archiepiſcopis, epiſcopis, Archidiaconis, ſeu Decanis, vel alijs eccleſiarum prælaris omnino vobis fieri prohibemus: chriſma vero, oleum ſanctum, conſecrationes altarium, ſeu baſilicarum, ordinationes clericorum, ſeu monachorum, qui ad ſacros ordines fuerint promouendi, à quocũque malueritis ſuſcipiatis epiſcopo, ſiquidem catholicus fuerit, & gratiã apoſtolicæ ſedis habuerit, & ea vobis, & abſque aliqua prauitate voluerit exhibere. Inhibemus inſuper, vt infra fines parochialium eccleſiarum veſtrarum nullus ſine dioeceſani epiſcopi, & veſtro aſſenſu, cappellam, vel oratoriũ ædificare præſumat, ſaluis priuilegijs Romanæ eccleſiæ: miſſas ſane publicas celebrari, aut ſtationes in eodem monaſterio, præter abbatis voluntatem, fieri prohibemus: ſed nec interdicere, nec excõmunicare, nec ad ſynodum vocare, vel abbatem, vel ipſius loci monachos, epiſcopis, aut epiſcoporum miniſtris permittimus facultatem. Apoſtolica etiam auctoritate vobis duximus indulgendum, vt non niſi legato à latere Romani pontificis deſtinato, legationis obtentu teneamini reſpondere. Porro tam tibi, quàm tuis ſucceſſoribus licentiam indulgemus, in grauioribus negocijs ſedem apoſtolicam appellare, nec appellãtes ante negocij finem læſio vlla contingat, quatenus auctore Deo in ſanctæ religionis ſtudijs quieti, ac ſeduli permanere poſsitis. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, &c. ſepulturam vero, &cæt. libertates inſuper dignitates, &c. obeunte vero, &c. vſque ad verbum Eligendum. Electus autem, vel à Romano pontifice vel à quo maluerit, catholico epiſcopo munus benedictionis accipiat. Decernim. ergo, &c. ſalua ſedis apoſtolicæ auctoritate, & in prædictis eccleſijs dioeceſanorum epiſcoporum canonica iuſtitia. Si qua igitur, &c. Datum vt ſuprà, &c. II. Idus Maij.

ABBATI, ET CONVENTVI SANCTI DIONYSII, NE BENEficia nondum vacantia, velpetantur, vel etiam conferantur.

EX parte veſtra fuit in audientia noſtra propoſitum, quod quidam clerici, quorum vita, & conuerſatio ignoratur, eccleſias, præbendas, & beneficia nondum vacantia ſibi contra decretũ Lateranen. Concilij conferri volentes, veſtrum monaſterium intendunt multipliciter aggrauare. Nos igitur volẽtes eidem cœnobio veſtro ſuper his paterna in poſterum ſolicitudine prouidere, auctoritate vobis præſentium indulgemus, vt ſalua ſedis apoſtolicæ auctoritate à talium impetitione maneatis penitus abſoluti. Nulli ergo, &c. Datum vt ſuprà.

ABBATI, ET CONVENTVI CISTERCIEN. VT PRO SE, TOT grauiſsimis omnium eccleſiarum negotijs occupato, Deum orent: Deq́; ſummi Pontificis dignitate atq; oneribus.

DVM non ſolum quid in ſummo Pontifice, verum etiam in quolibet epiſcopo requiratur, aduertimus, & grauitatẽ officij paſtoralis, & præteriti temporis attendimus libertatem, & fere prorſus in inſufficientia noſtra deficimus, & in eo ſolo, cuius vices in terris gerimus confidentes, de noſtris meritis non ſperamus. Quamuis enim varijs ſimus negocijs occupati, vtpote quibus omnium eccleſiarum ſolicitudo ſemper incumbit, aliquando tamen in vos ipſos noſtræ conſiderationis aciem reflectentes, dum priorem ſtatum præſenti conferimus, & vtrumque ad alterũ rationis lance penſamus, ſeruos ſeruorum (prout in compendio ſalutationis literarum noſtrarum apponitur) nos eſſe agnouimus: qui non ſolum de nobis, ſed

bis,ſed de omnibus omnino fidelibus tenemur Deo reddere rationem. Cumq; ſuſcepti regiminis onus,quod eſt debilibus noſtris humeris importabile, cogitamus,illud propheticum poſſe nobis credimus coaptari: Veni in altitudinem maris,& tempeſtas demerſit me. Et vtinam illud nobis coaptari non valeat: Exaltatus autem,humiliatus ſum,& confuſus: ne forte ſimus ex illis,de quibus inquit ſcriptura: Deiecisti eosdum alleuarentur. Quem enim ſanæ mentis,& intelligentiæ plene non terreat verbum illud Apoſtoli ad Timotheum in ſua loquentis epiſtola: Oportet epiſcopum irreprehenſibilem eſſe,ſobrium, prudentem,pudicum,ornatum,hoſpitalem,doctorem,non vinolentum,non percuſſorem,ſed modeſtum,non litigioſum, non cupidum, ſuæ domui bene præpoſitum. Nam (vt difficultatem Capitulorum ſequentium taceamus) qui ſe poterit irreprehenſibilem exhibere,cum ſecundum Ioannem Apoſtolum: Si dixerimus quia peccatum non habemus, noſmetipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt, cum,& de illo, qui peccatum nõ fecit,nec inuentus eſt dolus in ore eius,dictum fuerit: Ecce homo vorax,potator vini, publicanorum, & peccatorum amicus,& alibi ſeductor,& habens dæmonium,appellatus fuerit,& cũ impijs deputatus. Cum etiam ſi actus noſtros in obſeruatione mandatorum ſuorũ ille dirigeret,nec nos permitteret declinare ad dexteram, vel ſiniſtrã, à quo bona cuncta procedunt, refrenare tamen non poſſemus os iniqua loquentium, vel cauere nobis à labijs iniquis,& lingua doloſa. Quia igitur nõ de noſtra virtute confidimus,ſed de vniuerſalis eccleſiæ prece ſperamus, vniuerſitatem veſtram rogamus,monemus,& exhortamur attentius,quatenus præter communem orationem,quæ pro nobis fieri conſueuit,in ſufficientiam noſtram veſtris orationibus ſpecialius adiuuetis: puras manus ſine diſceptatione leuantes ad Deum de corde puro,& conſcientia bona,& fide non ficta petentes,vt quia non ſunt in homine viæ eius, ipſe,qui pro nobis factus eſt homo,dirigat greſſus noſtros in ſemitis ſuis,vt veſtigia noſtra nullatenus moueantur. Sed ipſe, qui dat omnibus affluẽter,& non improperat,gratiam ſuam in nobis multiplicet,motus interiores deponens,& actus exteriores modificans: quatenus ea ſemper, & meditemur interius, & exterius operemur,quæ ad laudem nominis eius,ad ſalutem animæ noſtræ,nec non,& profectum totius eccleſiæ debeant prouenire: nec nobis,ſed ſibi det gloriam,qui eſt glorioſus in ſanctis, concedens nobis per ſuam miſericordiam ineffabilem, quod ſic tranſeamus per bona temporalia, vt non amittamus,immo potius conſequamur æterna. Datum &c. XII. Calend. Iunij. Pont. N. anno prim.

Scriptum eſt autem ſuper hoc N. Abbati,& conuentui Claræ vallen. N. Abbati, & conuentui. S. Victoris Pariſien. N. Abbati & conuentui Pramoſtraten.

N. ANDINACHANEN. ARCHIEPISCOPO, VT POST ACCEptam *Epiſcopi Rathobotenſis, electionem alterius confirmet.*

PER alias literas tuæ fraternitati mandaſſe meminimus, vt venerabilem fratrem noſtrũ N. Rathoboten. epiſcopum ad recipiendam curam ſuæ dioceſis, quam aliter, quàm debuerat, reſignarat, compelleres,& ſi forſan eam poſtmodũ in tuis manibus auctoritate ſedis apoſtolicæ reſignaret,eccleſiæ ipſi in perſonam faceres electione canonica prouideri. Verum ne perſonam dilecti filij fratris G. reprobaſſe forſitan videamur,ſi idem Epiſcopus reſumptam curam paſtoralis officij ſpõtaneus voluerit in tuis manibus reſignare,& clerici eiuſdem eccleſiæ ipſum in epiſcopum canonice duxerint eligendũ,cõfirmandi electionem ipſius,& eum in epiſcopũ cõſecrandi tibi licentiã non negamus. Datũ Ro.&c. XV. Cal. Iunij.

P. PRESBYTERO CANONICO SANCTI MICHAELIS MAIORIS PAPIEN. *quod confirmetur ſententia,lata per Cardinalem S. Mariæ in cauſa P. & Iacobi,clerici Papienſis.*

CVM tam tu,quàm dilectus filius Iacobus clericus Papien. pro controuerſia eccleſiæ ſancti Michaëlis præbendæ,quæ inter te,& ipſum verteba tur,in noſtra eſſetis præſentia conſtituti,vobis dilectum filium P. ſanctæ

Mariæ in via lata, diacon. Card. conceſsimus auditorem: ante cuius præſentiam taliter fuit ex parte ipſius I. allegatum, quòd olim Streuua quondam præpoſitus, & canonici dictæ eccleſiæ de cõmuni conſenſu, & voluntate vnanimi ſeptem clericos in canonicos elegerunt, inter quos ipſe in ſexto loco fuit ab eis nominatus canonice, & electus. Cumq; procedente tempore duo ex ipſis electis obiſſent, & de canonicis ipſius eccleſiæ vnus in præpoſitum fuiſſet aſſumptus, & duo viam vniuerſæ carnis intraſſent, & primo vacatura præbenda deberet ipſi aſsignari, & ipſe præpoſitus ad iam vacantem præbendam eum recipere recuſaret, ipſe cognoſcens quod præbendam ipſam alibi conferre volebat, ne tua electio, & receptio fieret, ſedem apoſtolicam appellauit, & curauit quãtum potuit fortius inhibere, & ad Romanam accedens eccleſiam ad dilectos filios B. maioris eccleſiæ, & magiſtrum I. ſancti Romani præpoſitos Papien. literas impetrauit: qui cognito per teſtes idoneos, & quoſdam canonicos eccleſiæ memoratæ de electione ipſius, ſtallum ei in choro, & locum in Capitulo, & refectorio aſsignarunt. Sed quia in literis apoſtolicis de præbenda, quæ iam tibi collata fuerat, mentio non fiebat, iterum ad apoſtolicam ſedem acceſsit, & ad dilectum filium N. Abbatem ſancti Petri in cœlo aureo, & prædictum præpoſitum ſancti Romani literas reportauit, vt ipſi cauſam audirent, & eam appell. rem. fine canonico terminarent: qui vtriuſq; partis rationibus auditis, ac teſtibus, quos ipſe I. produxerat receptis, & atteſtationibus publicatis pro eo ſententiam promulgarunt, quam poſtulabat auctoritate apoſtolica confirmari. Econtra vero tu taliter reſpondebas, quod cum felicis memoriæ Vrb. Papa prædeceſſor noſter duos vellet clericos in præfata eccleſia ordinare, ipſi ad mandatũ apoſtolicum declinandum ſex de nobilibus Ciuitatis Papien. ad vacaturas præbendas, quę non eſſent ſacerdotales in clericos nominarũt. Poſtmodum vero quidam de fratribus eiuſdem eccleſiæ conſanguineus I. antedicti, præpoſitum, qui tunc erat, & quoſdã de fratribus rogauit attente, vt eum poſt dictos ſex electos in clericũ nominarent: qui pluribus de fratribus irrequiſitis, qui præſentes erant, fiat ſicut dicitur, reſponderũt: pro quo dicebas eius electionem aliquã nõ fuiſſe, quia quàm plurium fratrũ præſentium nõ fuit requiſitus aſſenſus, cum electio cõſenſum, vel ſaltem requiſitionem fratrum exigat ſingulorum. Dicebat etiam dilectus filius N. præpoſitus tuus, in eiuſdem Cardinalis præſentia cõſtitutus, quod à felicis recordationis C. Papa prædeceſſore noſtro idem I. per falſam inſinuationem, & tacitam veritatẽ ad prædictos præpoſitos Papien. obtinuit, per quam ſe nõ eſſe cogendum præfato I. reſpondere in præſentia ipſorum iudicum allegauit: quia pro eodem negocio ſpecialem nũcium ante citationem ad ſedem ap. deſtinarat, & quoniã ipſi iudices tam ipſam exceptionem, quàm alias, quas proponebat, admittere noluerunt, ipſe ſedem apoſtolicam appellauit: qui appellatione cõtempta ante litis cõteſtationem pro ipſo I. ſententiam protulerũt: quã ideo nõ tenendam dicebat, quia poſt appellationes legitime interpoſitas, & nõ ſeruato fuit iuris ordine promulgata. Poſt modicum aũt temporis ſæpedictus I. contra te, qui tam per præpoſitum, quàm canonicos prædictæ eccleſiæ, vacantem præbendam canonice fueras aſſecutus, literas ad prædictos Abbatem, & prępoſitum impetrauit, quorum tu nolens iudicium ſubintrare, quia vnus eorum conſanguineus erat I. antedicti, & alter ſuper eadem cauſa tertiò iudex fuerat delegatus, ſedẽ apoſtolicam appellaſti: qui licet morte prædeceſſoris noſtri eorum iuriſdictio expiraſſet, ſententiam tamen cõtra te protulerunt, quam ſicut poſt appellationẽ à ſuſpectis iudicibus, & mandato expirato irrationabiliter latam, auctoritate poſtulabas apoſtolica infirmari. Prædictus itaque Cardinalis auditis hinc inde propoſitis, & diligenter inſpectis de mandato noſtro habito prudentum virorum conſilio, cognoſcens præfatam electionem contra Lateranen. concilium celebratam, canonicam non fuiſſe, cum in ea fratrum pręſentium aſſenſus non fuerit requiſitus, & ideo ſi quid ex ea, vel ob eam factũ fuit aliquo modo, vel ſecutum, nullius debebat exiſtere firmitatis, eundem I. nihil iuris in præbenda quam poſtulabat habere ſententiando decreuit, & te, & eccleſiam prædictam ab impetitione ipſius, occaſione electionis prædictæ penitus liberauit.

berauit. Nos verè eiuſdem Car. ſententiam approbantes, eam auctoritate apoſtolica confirmamus,& præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. vt ſuprà. XV. Calend. Iunij.

N. ABBATI SANCTI DIONYSII, DE ELECTIONE *ſui in Abbatem confirmatione Apoſtolica.*

LAVDABILIS vita in tuo degentium monaſterio, quam ille à quo cuncta bona procedunt per morum conſonantiam mirabiliter ordinauit, ſe nobis exhibet plurimum in Domino commendandam,& ex eo, quod in ordinationibus eccleſiæ tuæ cum maturitatis multæ conſilio in voluntate vnanimi fit proceſſus, quem in factis ſuis exulans tāquam peregrina diſſenſio cordium non perturbat, vehementer inducimur, vt eorum concordiæ noſter concurrat aſſenſus,& quæ rite aguntur fauore apoſtolico proſequentes apponendo manum noſtræ confirmationis, eadem approbemus. Sane per literas dilectorum filiorum conuentus eiuſdem monaſterij ſancti Dionyſij nobis innotuit manifeſte, quod in electiōe tua tanta concordia fuerit animorū, vt ab eo qui fidelium mentes vnius efficit voluntatis, omnium vota in vnum directa fuiſſe credantur. Vnde nos paci, & trāquillitati eccleſiæ tuæ plurimum congaudentes in Domino, eorumq́; petitioni clementius annuentes, ipſam electionem de te canonice celebratam, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. Datum &c. vt ſuprà. XII. Calend. Iunij. Pont. noſtri anno I.

N. AGRIGENTIN. EPISCOPO, QVOD IPSI LICEAT *monaſteria transferre ad loca tutiora.*

IN his, quæ pro religioſorum locorū reparatione requiris à nobis,& quæ poſtulas pro ſtatu eccleſiaſtico cōſeruando, tanto libentius aſſenſum tibi apoſtolicum impertimur, quanto ad id amplius paſtoralis officij debitum nos inducit. Significaſti ſiquidem nobis, quod quædam monaſteria in tua diœceſi cōſtituta, tempore ſeditionis inter Sarracenos,& Chriſtianos exortæ, depauperata quædam negligentia abbatū deſerta, quædam vero omnino deſtructa fuerant, quæ ad tutiora deſideras loca transferre. Inſuper in reditu tuo poſſeſsiones quaſdam, & decimas ad menſam clericorum Agrigentinen. eccleſiæ pertinentes inueniſti alienatas ab ipſa, quas intendis ad vſum ipſius de auctoritate ſedis apoſt. reuocare. Ea propter ven. in Chriſto frater, tuis precibus annuentes, fratern. tuæ auct. apoſt. indulgemus, vt monaſt. ipſa cum dignitatibus ſuis ad loca tutiora cum conſilio Metropolitani tui transferre poſſeſsiones,& decimas,& alia, tam mobilia, quàm immobilia illicite alienata, à menſa eccleſiæ, ad eam tibi liceat legitime reuocare. Nulli ergo &c. Datum &c. vt ſuprà. IIII. Idus Maij.

ABBATI, ET CONVENTVI SANCTI GERMANI ANTISIODOREN. *qua indulgetur ijs, quòd ſacrum chriſma, & oleum, atq; conſecrationes ab alio catholico Epiſcopo accipere liceat, ſi Antiſiodorenſis gratis impartiri nolit.*

EX multiplicitate quærelarum veſtrarum, quas aduerſus fratrem noſtrum N. Antiſiodor. epiſcopum præpoſitas à vobis audiuimus, ipſum monaſterio veſtro vſq; adeo arbitramur infeſtū, vt per eum (ſicut dicitis) ſine difficultate non poſsitis pōtificalia percipere ſacramenta. Nos autem, quibus imminet vniuerſorum neceſsitati proſpicere, volentes vobis ex miniſterio ſuſcepti regiminis prouidere, ne pro duritia ipſius Epiſcopi defectum in talibus incurratis, præſenti vobis ſcripto duximus indulgendum: vt ſi memoratus epiſcopus à vobis humiliter requiſitus, chriſma, oleum ſanctum, conſecrationes altarium, ſeu baſilicarum, benedictionem abbatis,& ordinationes monachorum, qui fuerint ad ordines promouendi, gratis,& ſine prauitate vobis indulgere noluerit, vel malitioſe diſtulerit, liceat vobis alium, quem malueritis catholicum adire Pontificem: qui auctoritate noſtra fretus, vobis, quod poſtulatur, indulgeat. Indulgemus etiam vo-

bis,vt ſiquando homines monaſterij veſtri vinculo tenentur excommunicationis aſtricti,pro eorum abſolutione præfatus epiſcopus,vel quilibet alius poteſtatem non habeat pecuniam extorquendi.Et ſi in eos,quia propter hoc pecuniam nō exſoluūt,eccleſiaſtica fuerit ſententia promulgata,eam decernimus auctoritate apoſtolica non tenere.Nulli ergo &c. Datum &c.vt ſuprà. XVII. Calend. Iunij.

N. LINGONIEN. EPISCOPO, QVOD CONTROVERSIAM INTER *ipſum & ſuum Capitulum exortam grauatè audierit,& vtrique parti certum agendi terminum præfigit.*

LICET iuxta teſtimonium veritatis neceſſe ſit, vt veniant ſcandala,quia tamen ſecundum idem: væ homini illi per quem ſcādalum venit,dolemus non modicum,cum inter viros eccleſiaſticos, qui pacem euangelizare tenentur,ſeditionis alicuius materia pullulat, & litigiorum incentiua ſubcreſcunt,cum in eccleſiæ corpore omnia debeant in vinculo pacis,& vnitate tractari. Quamuis autem ſuper quorſlibet eccleſiaſticorum virorum diſcordia plurimum doleamus, maiori tamen dolore concutimur,cum vel pater in filios,vel filij ſeditionem ſuſcitant in parentem,& illos diſcordia diuidit: quibus ad vnius eccleſiæ obſequium deputatis deberet eſſe cor vnum,& anima vna.Sane cum tu Lingonien.eccleſiæ caput exiſtas,dilecti autem filij decanus,& canonici Lingonien. ſint membra ipſius, ac tua,tanto vos vellemus ad inuicem charitatis vinculo couniri, vt viciſsim veſtra onera portaretis,& tu membris dolentibus cōdoleres, & ipſi ſuis tibi vicibus in vnitate ſpiritus deſeruirēt.Verum(ſicut accepimus) inimico homine ſuper ſeminante zizania,tanta inter vos diſcordia eſt ſuborta,vt dictis canonicis te coram venerabili fratre noſtro Lugdunen. archiepiſcopo, ſuper dilapidatione,& inſufficientia in cauſam trahentibus, tu ad apoſt. ſedis audientiam appellaris,feſtum beati Lucæ prox. futurum terminum appellationi proſequēdæ præfigens,quem ijdem canonici ad dominicam,qua cantatur Iubilate Deo, proximo præteritam,ſicut eorum continebant literæ,coartarunt. Nos igitur vtrique partium deferre volentes,ne ſub intemperie aëris, & caloris diſtemperantia cogamini ad ſedem apoſtolicam laborare,fraternitati tuæ ſub peremptorio per apoſtolica ſcripta mandamus,quatenus hinc ad feſtum beati Michaëlis proximo futurum apoſtolico te conſpectui repræſentes,canonicorum reſponſurus obiectis,& propoſiturus,ſi quid proponere volueris contra ipſos, niſi forſan interim inter vos pacis poſsint fœdera reformari. Scias autem nos partem aduerſam ad eundem terminum citauiſſe,ita vt illi, quorum nomina per tuas nobis literas expræſſiſti,perſonaliter ad nos accedant, his, quæ propoſueris, reſponſuri.Ad hæc tibi fortius inhibemus,ne occaſione huius diſcordiæ bona eccleſiæ tuæ dilapidare præſumas. Datum, vt ſuprà.

N. ATREBATEN. ET N. SYLVANECTEN. EPISCOPIS.

PIA patrum,prædeceſſorumq́; noſtrum ſolicitudo. Require ſuperiùs pagina 103. Et ſicut ſcriptum eſt pro eccleſia S. Germani de Pratis, ita ſcriptū eſt pro monaſterio ſancti Dionyſij in Pariſiēſi dioceſi cōſtituto.

N. ABBATI. ET CONVENTVI SANCTI GERMANI ANTISIODOREN. *quod excommunicatio Epiſcopi Antiſiodorenſis iniuſta,& contra iuris ordinem inflicta, non obliget.*

GRAVIS ex parte veſtra fuit in auditorio noſtro quærela propoſita,quod venerabilis frater noſter N.Antiſiodoren.epiſcopus,& preſbyteri eiuſdem dioceſis homines veſtros abſq́; manifeſta,& rationabili cauſa non ſeruato iuris ordine, excommunicationi ſubijciunt pro ſuæ arbitrio voluntatis. Volentes igitur grauamini veſtro paterna ſolicitudine prouidere, ſi prædictus epiſcopus,& presbyteri in homines veſtros excom. ſententiam,abſque manifeſta,& rationabili cauſa & iuris ordine

non

non ſeruato duxerint promulgandam, eam decreuimus non tenere & vos auctoritate apoſtolica diuina eis officia celebretis. Nulli ergo &c. Datum &c. vt ſuprà. XVII. Calend. Iunij.

EISDEM, QVOD LICEAT ARCHIEPISCOPVM SENONENSEM *pro iuſtitia adire, ſi Antiſiodorenſis eam adminiſtrare negligat.*

CVM venerabilis frater noſter N. Antiſiodoren. epiſcopus, vſque adeo (ſicut dicitis) ſit vobis infeſtus, vt de parochianis ſuis malefactoribus veſtris, per eum iuſtitiam nō poſsitis habere, nobis imminet prouidendum, ne pro defectu iuris monaſterium veſtrum violentijs pateat, & incurſibus malignorum. Ea propter dilecti filij præſentibus vobis literis indulgemus, vt ad venerabilem fratrem noſtrum N. Senonen. Archiepiſcopum pro coërcendis ipſis malefactoribus veſtris recurſum habere poſsitis, qui defectum ipſius epiſcopi de auctoritate noſtra debeat in hac parte ſupplere. Nulli ergo &c. Datum vt ſuprà.

N. EPISCOPO, ET N. DECAN. MATISCONEN. QVA IIS *cauſa eccleſiæ Eduenſis & cœnobij Balmenſis committitur.*

EXPOSITA nobis Eduen. eccleſiæ petitio continebat, quòd cum olim felicis recordationis C. pp. prædeceſſori noſtro depoſuiſſent, de Balmen. monachis, quæſtionem de terris, & eccleſijs in valle pol liniaci conſtitutis, & idem prædeceſſor noſter cauſam ipſam venerabili fratri N. Cabilonen. epiſcopo, & dilecto filio N. abbati de firmitate commiſiſſet fine debito terminandam, à præfatis tādem monachis, fuit ab eiſdem iudicibus appellatum. Ille vero, qui abbas ipſius monaſterij dicebatur, ad proſequendam appellationem accedens, ſemel ſe tantum apoſtolico cōſpectui præſentauit, & de appellatione facta mentionem faciens illicentiatus receſsit. Cumq; nuncius Eduen. eccleſiæ ad appellationem proſequendam ad ſedem apoſtolicam deſtinatus apud eam fuiſſet longo tempore commoratus, idem prædeceſſor noſter peremptorie citauit monachos antedictos, eis ſub excommunicationis pœna præcipiens, vt ille, qui ſe gerebat abbatem cum aliquibus ipſius monaſterij monachis, in feſto beati Lucæ proxime præterito ad eius præſentiam ſufficienter inſtructi accederent, vt Eduen. eccleſiæ plenarie reſpōderent, & ſatisfacerent Romanæ eccleſiæ de contemptu. Ipſi vero licet iuxta formam mandati Apoſtolici non veniſſent, quidam tamen monachorum ad Romanā eccleſiam acceſſerunt, quos nuncius præfatæ Eduen. eccleſiæ inuenit apud ſedem apoſtolicam commorantes, qui de ſuo negocio diffidētes ante cauſæ diſcuſsionem, vt magis aggrauarēt Eduen. eccleſiam, receſſerunt, & ad venerabilem fratrem noſtrum N. Beden. Epiſcopum, & dilectum filium N. abbatem de Balerna, & N. priorem boni loci per ſubreptionem præfato nuncio Eduen. eccleſiæ ignorante literas (vt dicitur) reportarunt. Poſtmodum vero, cum præfato nuncio Eduen. eccleſiæ, ſe quidam N. Balmen. monachus oppoſuiſſet, eis dilectos filios I. tt. Sancti Stephani in cœlio monte presbyterum, & G. Sancti Adriani, Diac. Card. conceſsimus auditores. In quorū præſentia cum aliquandiu litigaſſent, & ſua ſcripta eiſdem Cardinalibus tradidiſſent, monachus ipſe illicentiatus receſsit, & noluit ſententiam expectare. Cum igitur cuiq; ſimus in ſua iuſtitia debitores, & nolimus aliquem de fraude ſua commodum reportare, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus conuocatis ad veſtram præſentiam partibus, ſi vobis conſtiterit Eduen. eccleſiam à præfatis monachis, prædictis terris, & eccleſijs præter iuris ordinem ſpoliatam, vos ei auctoritate noſtra prædictas terras, & eccleſias cū fructibus inde perceptis, non obſtante cōtradictione, vel appellatione cuiuslibet, reſignetis: prædictis literis nequaquam obſtantibus, quas etiā morte præfati prædeceſſoris noſtri credimus expiraſſe. Poſt reſtitutionem vero integram ablatorum, & expenſarum, quas canonici Eduen. eccleſiæ in appellatione monachorum proſequē-

da,quam ipſi monachi proſequi non curarunt, ſe rationabiliter feciſſe probabūt,audiatis ſiquid emerſerit quæſtionis, & illud ſine debito appellatione poſtpoſita terminetis. Quod ſi ambo,&c. tu frater epiſcope, &cæt. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. Idibus Maij. Pontificatus noſtri anno primo.

CAPITVLO MEDIOLANENSI, VT PRAEBENDAM ET DOmum Epiſcopo Terdonenſi,ſuo collegæ reſtituant.

SYNCERITATEM eorū,qui feruentiores in eccleſię deuotione perſiſtunt, eccleſia Romana ampliori benignitate conſueuit amplecti,& iuxta meritorum ſuorum prærogatiuam eis debiti honoris gratiam impertiri. Inſinuauit ſiquidem nobis venerabilis frater noſter O. epiſcopus Terdonen. quod cum bonæ memoriæ Cœleſtinus prædeceſſor noſter,eidem per apoſtolicam indulgentiam conceſsiſſet,vt beneficia,quæ habebat, quando fuit ad officium Pōtificale vocatus,ei liceret vſq; ad triennium poſsidere,& auctoritate illius indulgentiæ,præbendam,quam in eccleſia veſtra fuerat aſſecutus, integre poſſediſſet,ita quod in electione archiepiſcopi veſtri,ſicut vnus canonicorū vocē habuit, & in venditionibus,alijsq; negocijs Mediolanen. eccleſiæ, ipſius tanquam canonici fuit requiſitus aſſenſus,& in inſtrumentis etiam manum ſubſcriptionis appoſuit. Nos ſuper quo de prudentia veſtra miramur,poſt appellationem ab ipſo epiſcopo ad nos interpoſitam,ex quo etiam iter arripuit ad ſedem apoſtolicam veniendi,non expectantes terminum in ipſa indulgentia præfinitū,cum ipſe (ſicut aſſerit) non renunciauerit indulgentiæ,in cōtemptu eccleſiæ Romanæ præſumpſiſtis de ipſa præbenda in eius præiudicium ordinare, & eam cuidam clerico aſsignaſtis, ac domū eius non eſtis veriti occupare. Nos ergo (ſi verum eſt quod aſſeritur) reuocātes in irritū,quicquid per vos contra formā præſcriptæ indulgentiæ in præiudicium eius noſcitur attentatum,vobis per præſentia ſcripta mādamus, atq; præcipimus,quatenus tam præbēdam,quàm domū ei reſtituere minime differatis, & antequam præſcriptus terminus cōpleatur,cum interim non intelligatur vacare præbenda, ſuper ipſa nullum ei grauamen, vel moleſtiam irrogetis,ſed cū plena,& quieta permittatis illius poſſeſsione gaudere. Alioquin noueritis nos, venerabili fratri noſtro N. Vercellen. epiſcopo dediſſe firmiter in mandatis,vt ipſe auctoritate noſtra ſine appellationis obſtaculo quę pręmiſimus exequatur. Datum &c. VIII. Calend. Iunij. Pont. noſtri anno primo.

Illi ſcriptum eſt ſuper hoc.

N. ARCHIEPISCOPO SENONEN. VT COGAT EPISCOPVM Eduenſem cum abbate Flauiniano initam concordiam obſeruare.

CVM olim dilectus fil. G. abbas Flauiniacen. pro iniurijs, & grauaminibus,quæ ipſi ven. fra. noſter epiſcopus Eduen. intulerat, ad ſedem apoſtolicam acceſsiſſet, & ibidem nō ſine diſpēdio, ſi forte aliquis aduerſarius appareret, diutius expectaſſet: tandē nūcij eius poſt moram diutinam aduenerūt,qui cum parati fuiſſent ad inuicem litigare,facta compromiſsione hincinde legitima in venerabilem fratrem noſtrum O. Oſtien. epiſcopum cōuenerunt,eodem poſt multam deliberationem arbitrij ſententiam proferēte: qua ipſe epiſcopus in ſcriptum de vtriuſq; partis aſſenſu redegit, pœna hinc inde ſtatuta, ſiquis àb arbitrio reſiliret, ſicut in ſcripto authentico eiuſdē epiſcopi cōtinetur. Inde eſt, quod eidē epiſcopo Eduenſi mandamus, vt ſententiam illam arbitrij abſq; refragatione qualibet ſtudeat obſeruare. Si enim contra eam (quod non credimus) temere ipſum venire contingeret, nullatenus diſsimulare poſſemus, quin eum ad obſeruationem illius, vel ad ſolutionem pœnæ ſtatutæ, præuia ratione cogeremus inuitum. Vnde fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus diligenter inquiras, vtrū prædictū arbitriū à partibus obſeruetur, & per quam partem, & ex qua cauſa ſtare cognoueris, quominus ipſum obſeruetur arbitriū, & ſecundum formā ipſius fiat

fiat reſtitutio ablatorũ, nobis nõ differas intimare, atq; in irritũ app. poſtpoſita reuocans, ſi quid in præiudiciũ ipſius abbatis, vel eccleſiæ ſuæ poſt iter ad ſedem apoſtolicam arreptum, & poſt appellationẽ ad ſedem apoſtolicã poſitam temere inueneris attentatum, non permittas ipſos indebite moleſtari. Verum quia antequã idem abbas iter arripuiſſet ad ſedem Ap. veniẽdi, tam eum, quàm obediẽtes ei excommunicaſſe prædictus Eduen. epiſcopus dicebatur, & terram eius ſuppoſuiſſe ſententiæ interdicti, licet eædem ſententiæ latæ minus legitime viderentur, cum ipſe abbas prius ad ſedem apoſt. (vt aſſerit) appellaſſet, per dictum tamen Oſtien. Epiſcopum, ad maiorem cautelam munus ei fecimus abſolutionis impendi. Datum Romæ &c. XI. Calend. Iunij.

Scriptũ eſt autem Eduen. epiſcopo, vt ipſam ſententiã arbitrij abſq; refragatione qualibet ſtudeat obſeruare.

HVGONI ABBATI VIRZILIACEN. ECCLESIAE, QVA CONFIRMAT *electionem ipſius: hortaturq́, vt magno & forti animo tantum opus aggrediatur.*

CVM ſtatus eccleſiarum, & rigor monaſticæ, ac canonicæ diſciplinæ ex maiori parte pendeat ex prælatis, vtpote, qui probitatis, vel prauitatis exemplo, vel informant ſubditos, vel corrumpunt, cũ aliquis ad officium prælationis aſſumitur, per quẽ committenda ei eccleſia in ſpiritualibus poſsit, & temporalibus ſuſcipere incremẽtum, gaudemus plurimũ, & electioni canonicæ apoſtolicũ libenter impertimur aſſenſum. Significarunt ſiquidẽ dilecti filij N. Prior, & cõuentus Virziliacen. per literas ſuas, & ijdem dilecti filij, monachi, & nuncij eorum ſua nobis relatione monſtrarunt, quod G. quondam ipſorũ abbate viam vniuerſæ carnis ingreſſo, volentes ſuæ eccleſiæ filiali ſolicitudine prouidere, in te vota ſua vnanimiter contulerunt, patrem te ſibi, & fratribus ſuſcitantes: qui eis vtilius, & melius præſis, & proſis: cum te non aliunde vocatũ, ſed de ipſis eiſdem vnanimi cognoueris electione aſſumptum. Circa cõmendationẽ quoque perſonæ plurimũ inſtiterũt, aſſerentes per eoſdem nuncios, & literas, quòd talis exiſtas, qui & temporalia vtiliter diſpenſare noueris, & ſpiritualia laudabiliter miniſtrare, & per quem poſsint proficere, vita pariter, & doctrina. Præterea venerabilis frater noſter Senonen. archiepiſcopus per literas ſuas, & electioni canonicę teſtimonium perhibuit, & perſonam idoneã eſſe aſſeruit ad officiũ abbatię. Nos igitur ſuper forma electionis nuncijs & literis ipſorum, ſuper idoneitate verò perſonæ fidem dicto archiepiſcopo adhibentes, quẽ credimus nihil nobis cõtra conſcientiã ſuggeſturum, quod ab ipſis canonice factũ eſt auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio cõmunimus. Hortamur aũt, vt in eo confidens, qui aperit ora mutorũ, & linguas infantium facit diſertas, ſolicitudinem, ad quam ipſius es prouidentia euocatus, aſſumẽs, talem te ſubiectis exhibeas, vt te non tam prælatum, quàm patrem experiantur, & ſic ſe in bonis à te foueri congaudeãt, quod circa correctionem excedentium rigorem in te vigere ſentiant monaſticæ diſciplinæ. Datum, vt ſuprà.

N. ARCHIEPISCOPO, ET N. ARCHIDIAC. SENONEN. *qua clericus qui caſu puerum occiderat abſoluitur.*

EXPOSVIT nobis dilectus filius M. presbyter de ſtabulis, quod cũ olim inuitatus à quibuſdam pueris de manu vnius eorum arcum receperit & ſagittam, & eam dirigere voluerit in arborem, quæ obſtabat, manu errante ſagitta eadẽ diſcurrens per aërem, puerũ quendam valde diſtantem modicum vulnerauit in capite: propter quod idem puer creditur poſtmodũ expiraſſe. Quod cũ idem presbyter bonæ memoriæ G. prædeceſſori tuo frater archiepiſcope ſponte curaſſet humiliter cõfiteri, ipſe pœnitentiã, & contritionẽ ipſius attendẽs, ſuper beneficio eccleſię de ſtabulis, quã in archidiaconatu tuo fili archidiacone adeptus fuerat, miſericorditer diſpenſauit, vt ipſum, quoàd viueret poſsideret: mandans eidem, vt ad ſedẽ apoſtolicã accederet, mãdatis ſuper officio apoſtolicis pariturus. Quia vero in hoc

non ex voluntate (ſicut aſſerit) ſed caſu deliquit, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi verum eſt (quod aſſerit) factam cum eo miſericordiam attendentes, quod à dicto archiepiſcopo factum eſt ratum habentes, & firmũ, eum ſuper beneficio prædicto propter hoc nullatenus moleſtetis, aut patiamini ab alijs moleſtari. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

N. TRECEN. EPISCOPO, VT PLVRA BENEFICIA HABENTES RE-*ſignare cogantur: & quod clericos ſuos, quando publica ſalus poſtulat, ad maiores ordines ſuſcipiendos compellere queat.*

INIVNCTI nobis officij ratione compellimur, & charitatis debito prouocamur fratribus, & epiſcopis noſtris in ſuis iuſtis petitionibus fauorem apoſtolicũ impertiri: vt qui ſpecialiter in partem noſtræ ſolicitudinis ſunt vocati, tanto commiſſum ſibi officium liberius exequantur, quanto ſe, & iura ſua maiori viderint ſedis apoſtolicæ benignitate iuuari. Ea propter venerabilis in Chriſto frater tuis iuſtis præcibus benigno com. aſ. ad exemplar prædeceſſorum noſtrorum felicis memoriæ Lucij, & Clementis Romanorum Pontificum auctoritate tibi præſentiũ indulgemus, vt clericos tuæ diœceſis qui cõtra ſtatuta Lateranen. cõcilij prauæ cupiditatis ardore, plures Eccleſias, vel eccleſiaſtica beneficia detinere contendũt, cum de prouentibus vnius ipſi congrue valeant ſuſtentari, ad canonicum valeas reducere moderamen. Clericos vero eccleſiæ tuæ, quos neceſsitas poſtulauerit ad ſacros ordines promoueri, ſecundũ priuilegium M. prædeceſſori tuo, & ſucceſſoribus tuis à felicis record. Alexandro pp. prædeceſſore noſtro indultum, liceat tibi, ſi idonei fuerint, nec de canonica poterint inſtitutione repelli, ad eoſdem ordines ſuſcipiendos, ſecundũ canonum inſtituta compellere, vel ſi inobedientes fuerint animaduerſionis eccleſiaſticæ ſententia cogere: niſi cõtra hoc alicui fuerit ſedis apoſtolicæ auctoritate indultum, vt ad ſuſcipiẽdos ordines nõ cogatur. Et quia Trecen. eccleſia tuæ prouiſioni cõmiſſa, tuo debet moderamine gubernari, nec vllus in meſſem tibi creditã falcem debet auſu temerario mittere, præſentium auctoritate ſtatuimus, vt nulli ſubditorum tuorũ liceat poſt appellationẽ ad te rationabiliter factã, parochianos tuos excõmunicatione percellere, vel cõmiſſas tibi eccleſias ſupponere interdicto. Quod ſi præſumptum fuerit, ſententiã decernimus nõ tenere, & ſi nõ præcedẽte appellatione ſententia talis ab aliquo ſubditorũ tuorũ fuerit irrationabiliter promulgata, ſententiã talẽ valeas (prout iuſtũ fuerit) relaxare. Nullis literis inſtitutioni canonicæ præiudiciũ facientibus à ſede ap. impetratis. Dat. Rom. apud S. Petrũ.

N. SENONEN. ARCHIEPISCOPO, ET N. TRECEN. EPISCOPO, *ne quid in proprium commodum, & ſucceſſorum detrimentum canonici conſtituant.*

Cap. Cum omnes, de cõſtitutionibus.

CVM omnes vnũ corpus ſimus in Chriſto, ſinguli aũt alter alterius membra, nõ debent maiores minoribus, aut ſeniores iunioribus inuidere: ſi oẽs, qui in vna eccleſia vni Domino famulantur, pari gaudeant libertate, cum pondus, & pondus, menſura, & menſura, vtrunq; abominabile ſit apud Deũ, & euangelicus paterfamilias pari mercede primos vineæ ſuę operarios remunerauerit, & extremos. Verũ ad audientiam apoſtolatus noſtri peruenit, quòd dilecti filij Trecen. Canonici proprijs inhabitantes commodis, & aliorum profectibus inuidentes, nouum fecerunt in Trecen. eccleſia conſtitutũ, vt eis tam in p̃ſentia ſua, quàm abſentia redditus ſuos ex integro percepturis, qui in eadẽ eccleſia poſt illam inſtitutionẽ fuerunt, vel de cætero fuerint inſtituti, redditus ex ea in abſentia nõ percipiant, ſed tunc ſolũ, cũ in ea fuerint reſidentes: cũ ſecundũ Trecen. eccleſiæ cõſuetudinẽ oẽs in hoc cõſueuerint eſſe pares, ſtatuerũt etiã, vt cum ſingulis præbendis annexæ ſint vineæ, ipſis ſuas dum vixerint poſsidentibus, vineæ decedentiũ ad ſucceſſores nõ tranſeãt, ſed prouentus earũ inter ſingulos diuidãtur. Cũ igitur quod quiſq; iuris in alterũ ſtatuit, ipſe debeat in eodẽ, & ſapientis dicat auctoritas, patere legem quam tuleris, fraternitati veſtræ per

apo

apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus antiquos canonicos iunioribus, & iuniores in perceptione fructuum tam præbendarũ, quàm vinearũ coæquetis antiquis, ſecundũ priorem cõſuetudinem vſq; ad tẽpus prædictæ inſtitutionis ſeruatam, vel ſecundum rationabilem inſtitutionem deinceps obſeruandã, illos per diſtrictionẽ eccle. percellentes, ſi qui duxerint renitendũ. Nullis literis &c. harum tenore &c. quod ſi ambo &c. alter veſtrum &c. Datum.

TRECEN. EPISCOPO. INITAE CONCORDIAE *confirmatio Apoſtolica.*

IVSTIS petentium &c. vſq; ad verbum Aſſenſu. Compoſitionem ſuper abbatia Belli loci, quoad vixeris ordinãda inter te ex vna parte, & dilectos filios Alcſmum Abbatem Calmonten. Robertum, & Geruaſium canonicos Præmonſtraten. nomine Abbatis, & totius conuentus Præmonſtraten. apud eccleſiam Romanam agentes ex altera, per dilectum filium S. tt. ſanctæ Praxedis presbyterum Car. de mandato apoſtolico celebratam, ſicut ſine prauitate qualibet facta eſt, & ab vtraque parte recepta, & in eiuſdem Car. authentico plenius continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum.

N. XANCTONEN. EPISCOPO, VT PRIOR DE *Prato dilapidator deponatur.*

INTER ea, per quæ ſtatus eccleſiæ vacillat, ſæpius eſt cauſa potior incuria, ſeu pernicioſa negligentia prælatorum. Nam cum forte caput eſt languidum, eſt neceſſe quod membra langueant, & infecta morbi contagia, nec fomentum medentis capiunt, nec priſtinæ poſſunt de facili reſtitui ſanitati. Sane dilecti filij pauperes Canonici de Prato Apoſtolatui noſtro ſignificare curarunt, quod cũ Petrus nunc Prior ipſorum olim in Grandimonten. eccleſia ſub religionis habitu per annos plurimos permanſiſſet, arctam tandem deuitans regulam, ad ollas carnium redire voluit, & oblitus voti, quod fecerat ad canonicos ſe tranſtulit regulares, & in ipſa eccleſia de Prato voluit eligi in Priorem. Cumq; domus ſibi dominium commiſſum iam eſſet à fratribus, debacchatur in gregem ſubditum, nec illorũ bona diſtrahere pertimeſcit, ſed ſolus fugiens fratrum mẽſam atq; collegium, ab illorum quidem conſortio ſe reddit ſæpius alienum. Vnde quiſque paſsim ad libitum impune poteſt excedere, & ſic perit honeſtas ordinis, per quam locus olim floruerat, & vileſcit, quòd charũ omnibus religionis, hoſpitalitatiſq; gratia præpollebat. Adiecerunt inſuper, quòd cum domus bona deficerent plures ibidem canonicare præſumpſit: laicos etiam contra approbatam eccleſiæ conſuetudinem multos intrudere non expauit, ſed quod ab eis fuerat elargitũ non tranſfundit in vſus fratrum egentium, ſed male acquiſita iuxta motum propriæ voluntatis expendit. Nolentes igitur, vt arbor ſterilis occupatam diutius terram detineat, fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus de veritate prædictorũ inquirere nõ poſtponas, & ſi rem noueris ita eſſe, ipſum ab adminiſtratione prioratus amoueas, & prædictis canonicis eligendi perſonam idoneam auctoritate noſtra liberam tribuas facultatem: dictumq; Priorem, vt ad clauſtrum prædictum redeat, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione ceſſante compellas: & cum antiqua ſit ipſius eccleſiæ conſuetudo, & approbata, vt in ſingulis officijs ſingulæ perſonæ ponantur, quæ ordinanda videris auctoritate noſtra diſponas. Nullis literis veritate, & iuſtitiæ præ. &c. Datum vt ſuprà. II. Idus Maij &cæt.

N. XANCTONEN. ET MAG. P. PETRAGORICEN. *Archidiac. eiuſdem fere argumenti.*

INTER ea vt ſup. vſq; ad verbum Sanitati. Inſinuantibus equidem nobis dil. filijs monachis, de Brantonio noſtro fuit apoſtolatui declaratũ, quòd cum Abbati ſuo domus dominium &c. vſque ad verbum facultatem:

tem: excepto quod vbi ſuperius dictum eſt canonicare: hic dicitur ſine fratrum aſſenſu monachare,& cum antiqua ſit ipſius eccleſiæ &c. vſque in finem, vt ſuprà. Nullis literis &c. vt ſuprà. Datum &c. VI. Calend. Iunij.

N. ABBATI, ET FRATRIBVS PRAEMONSTRATEN. VT DISCIplina monaſtica obſeruetur, & quòd Pontifex eam non velit turbare.

VSQVE adeo nos,& prædeceſſores noſtros flagrans religionis veſtræ fama reſperſit, vt odore ſynceræ opinionis veſtræ in Domino delectati ſuper his,quæ à vobis in communi Abbatum veſtri ordinis Capitulo ſtatuuntur,niſi vel honore noſtro,vel iuſtitiæ apertius obuiarent nullatenus dubitemus, quin ad ea ſecundum Deũ,& ſtatuta veſtra recte,ac rationabiliter procedatis. Sane cum prædeceſſores noſtri Romani pontifices ordini veſtro priuilegium indulſerint ſpeciale,& ſpeciali ſemper gratia vos fuerint proſecuti,in his,quæ ad correctionem fratrũ veſtrorum pertinent,vos non intendimus aggrauare,quominus in delinquẽtes exerceatis libere canonicam diſciplinam. Præſentatæ ſiquidem nobis fuerũt ex parte veſtra binæ literæ,à ſede apoſtolica diuerſis temporibus impetratæ: in quarũ primis bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſor noſter ſententiam, quam in Balduinum,& Hugonem eius ſocium tuleratis ratam habens,& volens inuiolabiliter obſeruari, vobis mandabat, vt neutrum eorum admitteretis ad conſortium veſtrum,præter mandatum ſedis apoſtolicæ ſpeciale: niſi forſan in tantũ ad vos in corde contrito,& ſpiritu humiliato accederent,quod eorum poſtulatio vobis videretur miſericorditer admittenda. In alijs vero vniuerſitati veſtræ mandauit,vt memoratum B. nulla facta mentione de ordinis diſciplina in veſtrum conſortiũ admittere nullatenus differretis. Quia vero (ſicut veſtræ literæ cõtinebant) in eiectione prædictorum B. & H. & fautorũ eorum exulauit à vobis ſcandalum,& pax inter vos,& cõcordia plena regnauit, ne ex receptione talium cõcordia veſtra turbetur,quid de his, vel alijs, quod ſecundum ſtatuta veſtri ordinis à veſtro conſortio amouiſtis,vel duxeritis impoſterum amouẽdos, ſtatuendũ fuerit,veſtræ diſcretioni relinquimus: ne per nos rigor veſtri ordinis eneruetur. Ad hæc vobis auctoritate apoſtolica indulgemus,vt ſi pro receptione alicuius,qui à vobis eiectus fuerit,literas vobis apoſtolicas duxerimus deſtinandas,eum nullatenus recipere teneamini, niſi literis noſtris expreſſum fuerit: ſalua ordinis diſciplina. Datum &c. vt ſuprà. V. Idus Maij.

P. ABBATI PRAEMONSTRATEN. ET EIVSDEM ORDINIS ABBATIBVS, qua confirmatur conſtitutio,quòd Præmonſtratenſes non debeant vti mitra, & chyrotecis.

QVAE in fauorem religionis,ad ſubtrahendam diſſolutionis materiam ſunt prouide inſtituta,firma debẽt,& illibata ſeruari, & ne infringi valeãt apoſtolico præſidio communiri. Significaſti ſiquidem nobis,quòd communi conſilio Abbatum veſtri ordinis ſtatuiſtis, quòd nullus Abbatum veſtrorum mitra,vel chirothecis vtatur, ne forſan ex ipſis ſupercilium elationis aſſumat,aut ſibi videatur ſublimis,cũ his vti ſe viderit,quæ pontificibus,& maioribus eccleſiarum prælatis à ſede apoſtolica ſunt conceſſa. Nos igitur inſtitutionem ipſam,ſicut à vobis prouide facta eſt,& recepta,auctoritate apoſtolica cõfirmamus,& præſentis ſcripti pagina cõmunimus: ſtatuentes,vt ſi qua forſan eccleſia laxioris ordinis veſtram voluerit regulam profiteri,huiuſmodi pontificalibus,etiam ſi ea prius habuerit, vlterius nõ vtatur,immo potius humilitatẽ ſeruet,& in ea ſtatuta veſtri ordinis imitetur. Præſenti quoque inſtitutioni addicimus,quod nullus fratrum veſtrorum ad apoſtolicam ſedem accedens,vel recedens ab ipſa,vel aliâs incedat in habitu ſæculari,niſi euidens hoc neceſsitas poſtularit. Inhibemus præterea, ne quis cõtra ſtatuta generalis Capituli,ſiue in habitu,ſiue in vniformitate officij,ſeu etiam in temporalibus temere venire præſumat: quod ſi quis præſumpſerit regulariter puniatur. Nec aliquis aſſumat honorem,ad quem fuerit forſan electus

ſine licẽtia, vel præcepto illius, cui obedire tenetur, niſi forte ipſe ſibi eam malitioſe præſumpſerit denegare, vt tandem pro licentia obtinenda maiori liceat ſupplicari. Nulli ergo, &c. Datum &c. IIII. Idus Maij.

P. ABBATI PRAEMONSTRATEN. ET CAETERIS EIVSDEM ORdinis Abbatibus, confirmatur conſtitutio quòd Præmonſtratenſes conuerſos recipere non teneantur: nec bona ſua alienare poßint.

CVM à nobis petitur, &c. vſque ad verbũ Effect. Significaſtis ſiquidem nobis, quòd ad implendum illud apoſtolicum: ab omni ſpecie mala abſtinete vos ad reprimendum os loquentium iniqua, qui detractionibus gloriantur, & opinionem iuſtorum nituntur multipliciter infamare: olim in communi Capitulo ſtatuiſtis, & poſtmodum ſub interminatione grauis pœnæ ſæpius innouaſtis, vt nullam de cætero in ſororem recipere teneamini, vel conuerſam, præſertim cum ex hoc aliquãdo incommoda fueritis multa perpeſsi. Nos igitur inſtitutionẽ ipſam, ſicut de communi cõſilio abbatum ad cõmune Capitulum cõuenientium prouide facta fuit, auctoritate apoſtolica cõfirmamus, & præſentis ſcripti pagina cõmunimus. Ad hæc addicimus, ne aliquis abbas, vel cõuentus poſſeſsiones eccleſiarum veſtri ordinis, præter aſſenſum generalis Cap. vendere audeat, vel ſine patris abbatis licentia cõmutare. Nulli ergo, &c. Datum &c. III. Idus Maij.

N. DECAN. N. CANTORI, ET MAGISTRO P. CANONICO Remen. vt ablatum contumelioſe equum Abbati reſtitui curent.

SIGNIFICARVNT nobis dilecti filij N. Abbas, & fratres Præmonſtraten. quòd cum dilectus filius Hugo de petra ponte Archidiaconus Laudunen. in promotione ipſius abbatis palefridum ab eo obtentu cuiuſdam prauæ conſuetudinis exegiſſet, quia ſuper hoc ei acquieſcere recuſauit, conuerſum quendam ipſius de equitatura, cui inſedebat, deponere, & eam ſecũ abducere per violentiam nõ expauit. Vnde nos eidem archidiacono per literas noſtras mãdauimus, vt ſimilia de cætero nõ præſumat, immo de hoc ipſo eidem abbati ſatisfactionẽ exhibeat cõpetentem. Ideoq; diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, ſi dictus Archidiaconus ea, quæ præmiſſa ſunt adimplere noluerit, tam eum, quàm alios, qui pro benedicendis, inſtallandis, vel deducendis ad ſedem tam ab abbatibus, quàm alijs eccleſiaſticis perſonis palefridum, vel aliud exigere, vel extorquere præſumpſerint imposterum, vel hactenus præſumpſerunt, niſi ad commonitionem veſtram à ſua præſumptione deſtiterint, & de perceptis taliter ſatisfecerint competenter, excommunicationis cenſura appellatione poſtpoſita percellatis, & ſicut excommunicatos faciatis ab omnibus arctius euitari. Quod ſi omnes duo veſtrum, &c. Datum Romæ &c. IIII. Idus Maij.

Scriptum eſt autem ipſi archidiacono ſuper hoc.

VNIVERSIS ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, IN QVORVM PAROCHIIS grangiæ Præmonſtraten. ordinis ſitæ ſunt, ne procurationis prætextu contra Apoſtolica priuilegia Præmonſtratenſes grauentur.

SI veri Chriſtianæ religionis amatores, & cultores eſſetis, religioſis viris in perſonis, vel rebus nullam moleſtiam inferretis, quorum potius tenemini grauaminibus obuiare. Verum conquerẽtibus dilectis filijs Abbate, & fratribus ordinis Præmõſtraten. noſtris eſt auribus intimatum, quod licet in eorũ priuilegijs inhibitũ ſit expreſſe, ne quis archiepiſcopus vel epiſcopus, niſi in manifeſta neceſsitate in eorum grãgijs hoſpitetur, quidã veſtrũ in ſingulis grangijs eorundẽ fratrũ in ſuis diœceſibus conſtitutis, procurationes exigunt annuatim: quę ſi eis aliquando forte negantur, miniſtri eorum de animalibus eorundem fratrum prædas violenter abducunt, quas vel pignori obligant, vel alienant omnino: nec fratribus

ipſis

ipſis reſtituunt, donec pro requiſita procuratione certa pecunia perſoluatur: qui vt auaritiam ſuam, & exactionem excuſent, friuolas exigendæ procurationis cauſas aſsignant: vel quod in grangijs ipſis decimæ colligantur, vel quod canonici, qui parochialem eccleſiam in vicinis locis obtinere noſcuntur, aliquando commorantur in grangijs, vel quod in eis clauſtrum ſororum habetur, quæ potius ex acceſſu veſtro materiam diſſolutionis accipiunt, dum confabulantur cum clericis, & per officinas diſcurrunt, quàm doctrinam recipiant ſalutarem. Quia vero cauſæ huiuſmodi friuolæ ſunt, nec earum occaſione fratres ipſos in exhibendis procurationibus credimus eſſe cogendos, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus fratres ipſos cōtra indultam ſibi à ſede apoſtolica libertatem, nec in prædictis, nec in alijs aggrauetis, nec exactiones aliquas ipſis imponere præſumatis. Alioquin non poterimus ſub diſsimulatione tranſire, quin eorum indemnitati contra exactiones veſtras paterna ſolicitudine conſulamus. Datum Romæ &cæt. vt ſuprà.

N. EPISCOPO, N. DECAN. ET N. ARCHIDIACON. SVESSIONEN.
vt ob turpe & illicitum iuramentum puniantur, nec tamen ſeruare debeant.

SIGNIFICAVIT nobis dilectus filius abbas ſancti Eligij Nouiomen. quod cum olim Monaſterium ſancti Eligij abbatis eſſet regimine deſtitutum, omnes fratres ipſius Monaſterij de ſubſtituendi abbatis electione tractantes, ſacramento firmarunt, quòd quicunq; aſſumeretur ad officium abbatiæ tres tantum obedientias modicas, & exiles in manu ſua reneret: ſingulos monachos inſtituēs in ſingulis reliquarū. Poſtmodum aūt in abbatem aſſumptus cum quoſdā monachos ratione ſuorū exceſſuum à cōceſsis ſibi obedientijs intenderet amouere, alijs reſiſtentibus non ſolum eos obedientijs non priuauit, immo potius ſeruato priori iuramento in veritatis verbo promiſit, quod nullum de cætero, niſi de conſilio, & aſſenſu duorum obedientiariorum, & trium, vel plurium aliorum conceſſa ſibi obedientia ſpoliaret, nec ad venerabilem fratrem noſtrum Remen. Archiepiſcopum ſanctæ Sabinæ Card. nec ad apoſtolicæ ſedis audientiam appellaret ſuper iniurijs, quæ ſibi à monachis inferrentur. Qui tamen poſtmodum de conſilio quorundam monachorum, licet non habito præfato numero prępoſitum eiuſdem monaſterij ab officio ſuo amouit, in quo minus vtiliter miniſtrabat. Quia igitur hæc ſub diſsimulatione tranſire nō poſſumus, nec debemus, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit de prædictis, tam abbati, quàm monachis pœnam debitam infligatis, & impoſita eis de læſione fidei pœnitentia competenti, quod illicite iurauere eos cogatis appellatione remota nullatenus obſeruare. Quod ſi omnes &c. tu frater epiſcope, &c. Datum, vt ſuprà. Idibus Maij.

P. ABBATI PRAEMONSTRATEN. VT DISSOLVTI ATQVE
rebelles monachi puniantur: ſeruetur q́; monaſtica diſciplina.

INTER cætera deſideria cordis noſtri, & hominis interioris affectus, hoc præter diuinam gratiam quaſi præcipue affectamus, vt temporibus noſtris melius religio Chriſtiana proficiat, & inſtituta regularia per nos de die in diem amplius conualeſcant. Multū enim Chriſtianæ fidei deperiret, ſi rigor monaſticæ, ac canonicæ diſciplinę eneruaretur per incuriā prælatorum, aut diſſolueretur (quod abſit) per negligentiam noſtram, qui tenemur errata corrigere, & bene acta fortius roborare. Accepimus ſiquidem, quod cum Petrus Rufus, Rainaldus de Ribe monte, Iohannes de Leeris, Arnulfus Delier Canonici ſancti Martini Laudunen. contra abbatem ſuum nequiter coniuraſſent, & eum ſuper dilapidatione domus, nixi fuiſſent multipliciter infamare, qui eam pro maiori parte releuauerat ab onere debitorum, detecta eorum malitia, per fratres, qui exteriores obediētias procurabant,

curabant, ipſos cenſuiſti per Abbatias Præmonſtraten. ordinis diuidendos. Verum ipſi correctionem tuam nullatenus admittẽtes, immo iniquitate iniquitati addita hoc fecerũt, vt quidam eorum fautores coram te, & alijs Abbatibus Præmõſtraten. ordinis in Abbatem ſuum per violentiam irruentes, manus in eum inijcerent violentas, & vſque ad effuſionem ſanguinis eum inhoneſtè, ac turpiter pertractarent: qui cum poſtmodum non inueniſſent, qui eos contra te in hac malitia tueretur, ad te (ſicut videbatur) cum humilitate reuerſi poſtulatam veniam acceperunt. Sed quidam eorum in priori propoſito perdurãtes, quibuſdam rebus monaſterij furto ſublatis fugam latenter arripere præſumpſerunt. Quia vero dubitas, ne ſuper receptione talium te aliquatenus moleſtemus, & propter hoc ſeriem facti nobis duxiſti per tuos nuncios exprimendam, quod de his, & ſimilibus ſit agendum, tuæ diſcretioni relinquimus, ne per nos religionis veſtræ rigor depereat, vel in aliquo minoretur. Datum Romæ, vt ſuprà. IIII. Idus Maij.

VNIVERSIS ABBATIBVS, ET PRAEPOSITIS PRAEMONSTRATEN. ORdinis in Saxonia, & confinio Saxoniæ conſtitutis, vt omnes Abbates atq; præpoſiti Præmonſtratenſes iuxta regulæ conſtitutionem, certis temporibus Præmonſtratum veniant: nullo priuilegio excuſante.

IN eo ſumus loco, & officio conſtituti, vt viros religioſos manutenere, ac defendere teneamur, nec patiamur regularia inſtituta per aliquorum inſolentiam eneruari. Accepimus ſiquidem, quod à prima plantatione religionis veſtræ generalis inſtitutio emanauit, vt abbates, & præpoſiti veſtri ordinis certis temporibus conueniant Præmonſtratum, vt ſi qua forſan vel inſtitutionibus veſtris, vel perſonis fuerint corrigenda, de communi Abbatum, & præpoſitorum conſilio corrigantur, & reformentur in melius, quæ viſa fuerint reformanda. Verùm vos contra hanc tam generalem, & neceſſariam conſtitutionem temere venientes, ad generale Capitulum nón acceditis, nec vultis communibus inſtitutionibus veſtri ordinis obedire, aſſerentes vos à ſede apoſtolica exemptionis priuilegium impetraſſe: quod tamen non profertis aliquatenus in cõmune. Quia igitur hoc in diſſolutionem ordinis non eſt dubium redundare, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, vt cum in priuilegijs generali Capitulo Præmonſtraten. ab apoſtolica ſede indultis cõtineatur expreſſe, ne quis ordinem ipſum profeſſus contra communia inſtituta priuilegium impetrare præſumat, vel impetratũ audeat retinere. priuilegio, quod vos à ſede Romana obtinuiſſe aſſeritis, non vtamini, immo potius ad commune Capitulum ſtatutis temporibus accedatis: vt inde recipiatis correctionem, vnde formam religionis, & ordinis accepiſtis. Alioquin noueritis nos dilectis filijs abbati Præmonſtraten. & cæteris abbatibus eiuſdem ordinis in generali Capitulo cõuenientibus Præmonſtratum, dediſſe firmiter in mandatis, vt ſi ad commonitionem ipſorum venire cõtempſeritis Præmonſtratum ad generale Capitulum celebrandum, vos excommunicationis ſententia ap. re. percellant, & faciant ſicut excommunicatos ab omnibus arctiùs euitari. Venerabilibus etiam fratribus, archiepiſcopis, & epiſcopis in Saxonia, & in confinio Saxoniæ conſtitutis, diſtrictè præcipiendo mandauimus, vt ſi poſt commonitionem vobis factam ab ipſis inuenti fueritis contumaces, cum à præfatis abbate, & generali Capitulo Præmonſtraten. ſuper hoc fuerint requiſiti, vos excommunicationis cenſura nihilominus appellatione remota percellant, & eccleſias veſtras ſententiæ interdicti ſubijcere non poſtponant.

Dàtum Romæ. &c. III. Idus Maij.

Illis ſcriptum eſt ſuper hoc.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, ABBATIBVS, PRIORIBVS, ET CAETERIS eccleſiarum prælatis Vt Præmonſtratenſes Monachos ab iniurijs & contumelijs defendant.

NON abſq; dolore cordis,& plurima turbatione didicimus,quod ita pleriſque partibus eccleſiaſtica cenſura diſſoluitur,& canonicæ ſententiæ ſeueritas eneruatur, vt viri religioſi, & hi maximè, qui per ſedis apoſtolicæ priuilegia maiori donati ſunt libertate,paſſim à malefactoribus ſuis iniurias ſuſtineāt,& rapinas,dum vix inuenitur,qui cōgrua illis protectione ſubueniat,& pro fouenda pauperū innocentia,murū ſe defenſionis opponat. Specialiter aūt dilecti filii noſtri N.abbas, & fratres Præmonſtraten. & cæteri ordinē ipſorum profeſſi, tam de frequentibus iniurijs ſuis,quàm de ipſo cotidiano defectu iuſtitiæ conquerentes, vniuerſitatem veſtram per literas petierunt apoſtolicas excitari, vt ita videlicet eis in tribulationibus ſuis contra malefactores eorum prompta debeatis magnanimitate conſurgere,quòd ab anguſtijs,quas ſuſtinent,& preſſuris, veſtro poſſint præſidio reſpirare. Ideoq; vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atq; præcipimus,quatenus illos,qui in aliquē de prædictis fratribus (inſtigante Diabolo) manus violentas iniecerint,ſiue poſſeſſiones,vel res, ſeu domos Præmonſtraten. aut aliorū fratrū ipſius ordinis, vel hominū ſuorū irreuerēter inuaſerint,aut ea,quæ prædictis fratribus è teſtamento decedentiū relinquuntur, cōtra iuſtitiā detinuerint,ſeu in ipſos fratres cōtra apoſtolicæ ſedis indulta ſententiā excōmunicationis,aut interdicti proferre præſumpſerint, vel decimas laborū,ſeu nutrimentorū ſuorū ſpretis priuilegijs apoſtolicæ ſedis extorſerint: ſi laici fuerint, publicè candelis accenſis excōmunicationis ſentētia percellatis: Clericos aūt,Canonicos,ſiuè Monachos appellatione remota,ab officio,& beneficio ſuſpēdatis,neutrā relaxaturi ſententiā,donec pdictis fratribus plenarie ſatisfaciāt,& hi præcipuè,qui pro violenta manuū iniectione vinculo fuerint anathematis innodati,cū dioceſani epiſcopi literis ad ſedem apoſtolicā veniētes,ab eodem vinculo mereantur abſolui, niſi fortè monachi vel canonici regulares per Abbates,vel priores ſuos poſt ſatisfactionem congruam ſecundū ordinis diſciplinam,fuerint abſoluti. Villas aūt,in quibus bona prædictorum fratrum,ſeu hominum ſuorum,per violentiam detenta fuerint quandiu,ibi ſunt, interdicti ſententiæ ſupponatis. Datum Romæ &c. Idus Maij &c.

Scriptum eſt ſuper hoc in eundem ferè modum pro fratribus militiæ templi.

SYLVANECTEN. EPISCOPO, NE ALICVI DIMIDIA præbenda conferatur: nec præbendæ ſecentur.

CVM in Turonen. concilio inhibita ſit ſectio præbendarum,& de rigore iuris redintegrari debeant officia decurtata, vix de tua poſſumus fraternitate ſperare, quod præbendam aliquam ad preces noſtras conferres alicui,qui ad duplex mandatū bonæ memoriæ Cle. Papæ prædeceſſoris noſtri, quod prædicti concilij erat auctoritate munitū,dimidiam præbendam dilecti filij magiſtri Aimerici noluiſti aliquatenus integrare,immo vacantem præbendam,de qua iuxta tenorem mandati apoſtolici dimidiæ debueras ſupplere defectum,alij in contemptum Sedis apoſtolicæ contuliſti. Ne igitur quod de prædicto magiſtro inceptum eſt,remaneat imperfectū,fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, atq; præcipimus, quatenus de præbenda ad donationem tuam ſpectante,quam primò in eccleſia tua vacare contigerit,non obſtante inueſtitura de non vacante,contra ſtatuta Lateranen. concilij facta,eiuſdem magiſtri dimidiam non differas integrare, nec aliquem de cætero ad dimidiam præbendam admittas. Alioquin tam diu te noueris à præbendarum collatione ſuſpenſum,donec eidem magiſtro ſuper integratione dimidię fuerit ſatisfactum. Dilectis etiam filijs canonicis, Syluanecten. diſtrictiùs inhibemus,ne priuſquam ſatisfiat eidem magiſtro, aliquem

inca-

in canonicum, vel fratrem admittant, etiam ſi contra ſtatuta Lateranen. concilij de vacatura fuerit inueſtitus, vel ſtallum in choro, vel locum in Capitulo vacaturæ nomine aſſecutus. Nullis &c. harum mentione &cæt. Datum Romæ &c. VII. Calend. Iunij &c.

Illis ſcriptum eſt ſuper hoc.

ILLVSTRI REGI ANGLIAE, QVATVOR AVREOrum annulorum myſterium explicat.

INTER opes terrenas, quas mortalis oculus concupiſcit, quaſi cariora deſiderat aurũ obrizum, & lapides precioſos: licet autem his, aliiſq́ue diutius excellentia regalis abundet, in ſiguum tamẽ dilectiõis, & gratiæ, quatuor annulos aureos, cũ diuerſis lapidibus precioſis tuæ magnitudini deſtinamus, in quibus te volumus ſpiritualiter intelligere formam, & numerum, materiam, & colorem: vt myſterium potius quam donum attendas. Rotunditas enim æternitatẽ ſignificat, quæ initio caret, & fine. Habet igitur regalis prudẽtia quid in annuli forma requirat, vt de terrenis trãſeat ad cœleſtia, de temporalibus ad æterna procedat. Quaternarius aũt, qui numerus eſt quadratus, conſtantiam mentis inſinuat, quæ nec deprimi debet aduerſis, nec proſperis eleuari. Quod tũc laudabiliter adimplebit, cùm quatuor virtutibus principalibus fuerit adornata, videlicet iuſtitia, fortitudine, prudentia, temperantia. Intelligas igitur in primo iuſtitiam, quàm exerceas in iudicijs: in ſecũdo fortitudinem, quam exhibeas in aduerſis: in tertio prudentiã, quam obſerues in dubijs: in quarto temperantiã, quã in proſperis nõ dimittas. Per aurũ verò ſapientia deſignatur, quia ſicut aurũ præeminet vniuerſis metallis, ſic ſapientia donis omnibus antecellit, Propheta teſtante, qui ait: Requieſcet ſuper eum ſpiritus ſapientiæ, & intellectus, &c. Nihil eſt, quod magis oporteat regẽ habere. Vnde rex ille pacificus Salomon, ſolam à Deo ſapientiam poſtulauit, vt populũ ſibi cõmiſſum ſciret prouidè gubernare. Porro Smaragdi viriditas, fidẽ: Saphiri ſerenitas, ſpem: Granati rubicunditas, charitatẽ: topatij claritas operationẽ ſignificat, de qua Dominus ait: Luceat lux veſtra corã hominibus, vt videãt opera veſtra bona, & glorificent patrẽ veſtrũ, qui in cœlis eſt. Habes igitur in Smaragdo qđ credas: in Saphiro, quod ſperes: in Granato, quod diligas: in Topatio, quod exerceas, vt de virtute in virtutẽ aſcẽdas, donec Deũ deorum videas in Syon. Datum Romæ apud S. Petrũ. IIII. Cal. Iunij.

N. EPISCOPO, LEXOVIEN. VT PENSIONES ad verum moderamen reducantur.

CVM à nobis petitur, &c. vſq; ad verbum Aſſenſu. Auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt ad debitum ſtatum reducere poſſis appellatione poſtpoſita penſiones eccleſiarum tuæ diœceſis contra Lateranen. concilium augmentatas. Nulli ergo &c. Datum Romæ &c. XII. Calend. Iunij. Pont. noſtri Anno primo.

EIDEM, VT FRVSTATORIAE APPELLATIONES non recipiantur: & reliqua debito tempore finiantur.

LICET ſit appellantibus deferendũ (vt ſacrorum canonũ approbãt inſtituta) non tamen vſq; adeo relinquenda eſt appellantibus effrenata licentia motus iudicis euadendi: vt ea, quæ correctione indigent, in aliorũ, & appellantium detrimentũ, remaneãt incorrecta, vel alterius ius eſſe diutius oporteat in ſuſpenſo, aut ei debeat præiudicium aliquod generari. Sane propoſuiſti nobis in noſtra præſentia cõſtitutus, quòd cũ multi plerũq; de tua diœceſi aduerſarios ſuos ſub examine tuo cõueniant, ijdem ad oppreſſionem eorũ appellationes fruſtratorias interponunt, nec ipſas volunt proſequi, vt tenẽtur. Quocirca fraternitati tuæ auctoritate præſentiũ indulgemus, vt cũ à tuis ſubditis, ad ſedẽ apoſtolicã fuerit appellatũ, licitũ tibi ſit cõpetentem ei terminũ ad proſequendã appellationẽ præfigere: in-

fra quem ſi contempſerit appellationem proſequi, quam emiſit, ex tūc in ipſo negotio procedendi appellatione interpoſita non obſtante, niſi appellans impedimento fuerit impeditus, liberam habeas facultatem. Nulli ergo, &c. Datum &c. XIII. Calend. Iunij, &c.

R. ET R. ARCHIDIACON. BAIOCEN. ET H ARCHIDIACONO *Conſtantien. De cuiuſdam Decani audacia coërcenda: & ne abſoluatur niſi leſis prius ſatiſfecerit.*

QVERELA venerabilis fratris noſtri N. Lexouien. epiſcopi nobis expoſita demonſtrauit, quòd N. minor Decanus ven. fratris noſtri N. Rothomagen. Archiepiſcopi, & Simon cappellanus eiuſdem eccleſiā ſancti Candidi minus reuerenter intrantes, in Lucā presbyterum non tantum manus iniecêre violentas, verū etiā ad ſacra veſtimenta manus ſacrilegas extendere præſumpſerunt, atq; tam eccleſiam ipſam, quàm clericos eius alijs iniurijs intolerabiliter moleſtantes, eandē Parochiam contra iuſtitiam inuasêre, corpora mortuorū in eorum præiudiciū ad ſuā eccleſiam deferentes. Quia igitur præter hæc enormia dictus decanus quandā mulierem prægnantem pede taliter dicitur percuſſiſſe, quod ex eo fecit aborſum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit de præmiſſis prædictum decanum ab officio, beneficioq; ſuſpenſum, & cappellanum ipſum tamdiu appellatione poſtpoſita nuncietis, vt excōmunicatos ab omnibus arctius euitari, donèc paſſo iniuriam ſatisfecerint cōpetenter, & cum veſtrarum teſtimonio literarum ad ſedē apoſtolicā veniant abſoluēdi. Nullis literis &c. Quod ſi oēs &c. duo veſtrū, &c. Datum vt ſuprà. V. Calend. Iunij.

N. EPISCOPO EBROICEN. ET N. ARCHIDIACON. LEXOVIEN. *Vt à Rodulpho milite conſtructam eccleſiam conſecrent, dedicentq;*

DILECTVS filius nobilis vir Radulphus de Rupetra miles, nobis humiliter fecit exponi, quòd cū in diuerſis eccleſijs ius obtineat patronatus, in quadam capella ſua de Rupetra, quæ eſt in ſuo proprio matrimonio conſtructa, de auctoritate noſtra propoſuit canonicos inſtituere ſæculares: ita quòd redditus prædictarū eccleſiarū decedentibus earū Prælatis ad eoſdē canonicos deuoluātur. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mādamus, quatenus inquiratis ſuper præmiſſis diligentius veritatē, & prout id (ſecūdum Deū) videritis adimplendū, eiuſdē nobilis propoſitū effectui mācipare cūretis. Quod ſi ambo &c. tu frater epiſcope &c. Datum &c. IIII. Cal. Iunij, &c.

N. ILLVSTRI REGI NAVARRAE, VT REGI ANglorum quadam caſtella tradat.

CHARISS. in Chriſto filius noſter N. Rex Anglorū illuſtris, trāſmiſſa nobis conqueſtione monſtrauit, quod quædam Caſtella, videlicet caſtrum ſancti Ioannis de Pede portæ, & de Rochabrun. quę bonæ memoriæ pater tuus in dotē cum filia ſua liberaliter ipſi conceſſit, pro tua detines volūtate, & adhuc ea reddere cōtradicis. Vnde regiā magnitudinē rogamus attentiùs, & hortamur per apoſtolica tibi ſcripta, mandantes, quatenus Caſtella illa ſine qualibet difficultate reſtituas conquerenti: alioquin noueris nos venerabili fratri noſtro N. Archiepiſcopo Narbonen. ſcripſiſſe, vt te ad reſtitutionē eorum per cēſurā eccleſiaſticā monitione præmiſſa ceſſante appellatione iuſtitia mediante cōpellat. Datum vt ſuprà.

N. PRIORI, ET CONVENTVI BVRGVLIEN. QVOD ABBAS *ipſorum & cœnobij bona obligare non poſſit.*

QVANTO per profeſſionē monaſtici ordinis diuinis eſtis obſequijs fortius obligati, tanto ea ſolicitius volumus remouere, quæ normā religionis, & profectus ſpirituales in vobis ſuſcitatis diſſenſionibus poterant facilius impedire. Ideoq; volentes quieti veſtræ, & indemnitati monaſterij benignitate

gnitate apoſtolica prouidere, præſentium vobis auctoritate concedimus, vt abbas, qui pro tempore fuerit ſine maioris, & ſanioris partis aſſenſu veſtrum, niſi manifeſta, & rationabilis cauſa emerſerit, per quā ſine manifeſto, & graui monaſterij detrimento id euitare non poſſit, domum veſtram grauibus non poſſit debitis aggrauare. Quod ſi fortè tentauerit, ad ſoluendum ea, quæ contra formam noſtræ conceſſionis acceperit, perſonas, ſeu monaſterium veſtrum nullatenus eis volumus obligari: quibus ante contractum debitum hæc forma noſtræ conceſſionis innotuit. Nulli ergo, &c. Datum Romæ, &c. III. Cal. Iunij.

N. BRACHAREN. ARCHIEPISCOPO, ET N. ABBATI DE Burio. Vt cauſam eccleſiæ S. Chriſtinæ de Longos, & Hoſpitalariorum ratione decimarum audiant.

EX quæſtione dilecti filij P. prælati eccleſiæ Sãctæ Chriſtinæ de Longos nobis innotuit, quod cum Menendus miles, quaſdam poſſeſſiones ſuas infra Parochiam eiuſdem eccleſiæ, in quibus prædeceſſor ipſius P. vineas plantauerat, & domos conſtruxerat in expenſis eccleſiæ ſupradictæ, cum alijs poſſeſſionibus ſuis domui hoſpitalis, cũ ipſius prædeceſſoris aſſenſu in eccleſię maximum præiudicium cõtuliſſet, hac tamen conditione retenta, vt domus hoſpitalis prænominatæ eccleſiæ de omnibus poſſeſſionibus prælibatis deberet perſoluere decimas annuatim. Hoſpitalarij quamuis decimas ipſas eccleſiæ diu perſoluerint ſine lite, nũc eas eidem auferũt, violenter fulti potentia laicali: Quia igitur omnibus ad nos clamantibus tenemur iuſtitiam exhibere, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus euocatis quos præter hoc noueritis euocandos, cauſam inter eos au. & appellatione remota mediãte iuſtitia terminetis. Nullis literis veritati, & iuſtitiæ, &c. Quod ſi ambo &c. tu frater archiepiſcope &c. Datum.

N. BITVRIEN. ARCHIEPISCOPO, N. ABBATI S. EPARCHII, ET N. Decan. Petragoricen Vt cauſam inter Epiſcopum & Capitulum Engoliſmenſe, ſuper numero canonicorum, audiant.

ACCEDENTES ad præſentiam noſtram circa promotionis noſtræ primordia, Vu. Presbyter, & R. Diaconus nuncij Engoliſmen. Capituli propoſuêre firmiter coram nobis, quòd venerabilis frater N. Engoliſmen. epiſcopus, cum eccleſiam ipſam per auctoritatem mandati apoſtolici ordinaſſet, grauatam illam attendens ſterilitate temporis, & longarum turbatione guerrarum, ipſam ſufficienter ordinatam fuiſſe publicè recognouit, & ſuper hoc promiſit teſtimoniales literas ſe daturũ, & quòd eis literas apoſtolicas, quarũ occaſione proceſſerat, reſignaret. Innotuit etiam nobis per literas bonæ mem. Cle. PP. prædeceſſoris noſtri, quas in medium produxerunt, quòd tempore dilecti filij Iord. tt. ſanctæ Pudentianę presbyteri Card. cum ibi fungens legationis officio, quoſdam ad præbendã ipſius eccl. nominaſſet, idem epiſcopus ſuo teſtimonio demõſtrauit, eccleſiam in facto illo multipliciter prægrauari, cũ eſſet de perſonis idoneis ſufficienter ornata, à quo tempore nõ eſt canonicorum numerus imminutus, ſed auctus. Per literas inſuper venerabilis fratris noſtri N. Burdegalen. archiepiſcopi oſtendebant, quòd anno præterito, cũ dilectus filius Greg. ſancti Angeli Diacon. Card. tunc apoſtolicæ ſedis Legatus de partibus Hiſpaniæ remearet, hoc idem ei fuit teſtificatus epiſcopus, & eis tunc non fuerat canonicorum numerus imminutus. Verùm cum epiſcopus poſt promiſſionẽ factam vtraſq; literas denegaret, à Capitulo requiſitus, canonici contra eum ſuſpitionis materiam conceperũt: præſertim cum ad eorũ (ſicut dicebãt) audientiam perueniſſet, ipſum cũ archidiacono de ordinanda eccleſia literas alias à ſede apoſtolica impetraſſe: ſuper quo ab eis ſæpe commonitus exprimere noluit veritatem. Vnde cum propter hoc ad ſedem apo. appellaſſent, ſtatum eccleſiæ protectioni apoſtolicæ ſup-

ponẽtes,appellatione facta ſæpiùs innouata ad proſequendã eam,dicebãt ſe præfari nuncij ab eiſdẽ canonicis ad ſedẽ ap.deſtinatos.Cumq́; ſuper grauaminibus pdictis,& alijs, ſi quæ idẽ Epiſcopus poſt appellationẽ,& iter arreptũ intulerat, poſtularẽt ſibi à benignitate ſedis apoſtolicæ remediũ adhiberi. Dilecti filij N. cantor,Magiſter Hel. Bran.& Petrus Roſſinol. canonici eiuſdẽ eccleſiæ, necnõ & ex alia parte dilectus filius. I. Morelli procurator eiuſdẽ Epiſcopi aduenêre: quibus primo dilectos filios. I. tt. ſanctæ Pudentianæ, & S. tt. ſanctæ Praxedis presbyteros,& G. ſanctæ Mariæ in Aquiro,& poſtmodũ P. ſanctæ Mariæ in via lata Diacon. Card. cõceſſimus auditores: in quorũ præſentia fuit præmiſſis ex parte canonicorũ adiunctũ,quòd dominica vltima ante Natalem Domini, cũ in domo de corona pro cõſecratione ven.fratris noſtri N.Petragoricen.epiſcopi dictus Archiepiſcopus,cũ Xanctonen.& dicto Engoliſmen. epiſcopis cõueniſſet,ex parte Capituli ſub eorũ teſtimonio fuit iterũ ſolenniter appellatũ,& denunciarum,ante oẽm citationẽ,quod nũcios ſuos iam ad curiã deſtinaſſent. Ideoq́; cum hoc audiens epiſcopus tacuiſſet,ipſum admiſiſſe appellationẽ factam meriro crediderunt. Addebant inſuper,quòd tam ex parte ſua,quàm Ar. de Mairinac. ſub perſona Archidiaconi poſtmodum primo mandauerat per literas ad certas cauſas Capitulum conuocari,vt videlicet literas Domini Papæ continentes auctoritatem,quam habebant de eccleſia ordinanda,oſtenderent, & tractarent de pace eccleſiæ,& cantoris.Die autem ſtatuta poſt completorium clauſtrum intrarunt, & fecerunt literas,in quibus pendebat ſericum,recitari, quas dicebant ſe à ſede apoſtolica recepiſſe, quarum copiam poſtulantes canonici,habere nullatenus potuerunt: licet perſonam legentis ſuſpectam eſſe afferent,& neſcirent,an in Bulla,vel ſcriptura, vel alio quolibet virium continerent.Propoſuerunt præterea coram ipſis,quod de primis literis,ordinatione facta per eas,mentionem aliquam non haberent,cum ex hoc & ſi valerent alijs viribus carere deberent: quia in obtentu earum fuerat ſedes apoſtolica circũuenta,& etiam interuenerat fraus tacẽdi: ſed ſuper hoc, & alijs exceptionibus, quas canonici prætendebant,fuit eis audientia penitus denegata. Vnde cũ propter grauamen iſtud iterum appellaſſent, & nulla ordinatione, ſeu nominatione ſciente Capitulo facta,prædicti cantor & P.Roſſinol.euntem ad domum ſuam epiſcopum ſequerentur, ab eo petierunt licentiam ad curiam veniendi, quia timebant eum velle contra eccleſiam malignari: & in mane audita Miſſa in maiori eccleſia iter veniendi ad ſedem ap. inceperunt. Per hæc quidem,& alia multa, quæ coram prædictis Cardinalibus firmiter proponebant, ſi quid factum erat poſtea contra ipſos, vel etiam ante eo occultè,ac ſine conſcientia ſua poſtulabant penitus vacuari: proponentes ipſa de iure vllatenus non valere: attendens quoque, quòd quamdiu ibi fuerant, communicauerat eis epiſcopus, nec tunc venerat ad eorum notitiam, quòd aliquam in eo ſententiam promulgaſſet.Econtra verò præfatus procurator epiſcopi proponebat, quòd idem epiſcopus vidẽs tempore ſuo propter defectum canonicorum ſeruitiũ eccleſiæ deperire,Capitulum ſæpe monuerat,vt cũ eo de ordinãda eccleſia cõuenirent: ſed Canonici lucrũ proprium attendentes, & præcipuè cãtor, qui recipiebat de bonis eccleſiæ in maxima quãtitate bonæ voluntati epiſcopi reſiſtebant.Quod cum ad felicis memoriæ C PP. prædeceſſoris noſtri notitiã perueniſſet, deſolationi eccleſiæ paternis voluit affectibus prouidere, & tam eidẽ epiſcopo, quàm Archidiacono dedit firmiter in mãdatis,vt eccleſiã tã in canonicis,quàm alijs ordinarent.Ipſi aũt mandato ſuſcepto fecerũt Capitulum euocari: & licet ſcriptum apoſtolicum corã omnibus legi feciſſent,ad faciendã ordinationẽ,Capitulum ipſum diligentius præmonendo,noluit tamẽ vllatenus cõſentire.Vnde cum in defectu canonicorum vellent mãdatum apoſtolicum adimplere, tam cantor,quàm alij eis deuotiſſimè ſupplicarunt,vt quinq; cum pace eccleſiæ ordinarẽt: quorũ ſupplicationibus pro vitando ſcãdalo annuerũt: ſed & duos ad eorũ inſtantiã admiſerũt, venerabilem videlicet fr. noſtrum N. Patriarch. Antiochenũ,& nepotẽ eius ab eodẽ patriarcha vocatum, vt maiorẽ poſſent inſtitutorum numerum prædicare.Sed ipſi hoc in fraudẽ factum eſſe poſtmodũ cognoſcen-

gnoſcentes, dixerunt, quòd non reputabant, ſufficienter ordinatã eccleſiã, im-
mo electionẽ, & nominationem, quã fecerant, apoſtolici auctoritate mandati
tempore cõgruo effectui manciparent. Cæterùm proceſſu tẽporis literarũ alia-
rum auctoritas ſuperuenit, ex quibus plenã facultatem habebãt eccleſiam ordi-
nandi, quarum auctoritate vocati canonici, & diligenter admoniti, vt ordinã-
di conſentirent, aſſenſum præbere nullatenus voluerũt. Vnde ipſi cum magi-
ſtro ſcholarum, & ſupra dicto I. Morelli cum Villielmo, Arnaldi, & magiſtro
V. Teſtaldi, & quibuſdã alijs canonicis, quorum aſſenſum habebant, ordinatio-
nem eccleſiæ de perſonis idoneis, & honeſtis, qui in prima ordinatiõe electi fu-
erant ſecundum facultates eccleſiæ, auctoritate apoſtolica cõpleuêre: ita quòd
ordinati fuêre de canonica per eiuſdẽ epiſcopi annulum inueſtiti: & cõtradi-
ctores excõmunicatione notati. Sed inſtituti ſtatim ſe, & canonicas ſuas, & alia
beneficia ſub protectione ſedis apoſtolicæ poſuêre, contra oẽm hominem, qui
eos vellet impetere appellantes. Hæc aũt inſtitutio extra matricẽ eccleſiã fuit fa
cta, cum eadem eſſet ob delictũ comitis interdicta. Poſtmodũ verò eccleſia ab-
ſoluta, epiſcopus in vigilia circuncíſionis Capitulum cõuocauit, & ei cum Ar-
chidiacono ordinationẽ factam, & excõmunicationem latam in cõtradictores
denunciare curauit, & literas prædeceſſoris noſtri auctoritatem, quã de eccleſia
ordinãda ſuſceperant cõtinentes, fecit oſtendi, & publicè recitari. Sed & ſequẽti
die, videlicet Circũciſionis feſto poſt celebrationẽ Miſſæ maioris inſtitutis præ-
ſentibus, & procuratoribus abſentiũ ſtalla in choro, & loca in Capitulo, præſen
tibus, Clero, & Populo, qui ad feſtũ conuenerant, aſſignarunt, & in corporalem
præbendæ poſſeſſionẽ miſerunt: quare ipſos inſtitutos aſſerit poſſidere. Verùm
quia canonici excõmunicati, in eccleſia celebrabãt inſtitutis acceſſum ad ma-
ius altare libros, & alia ornamenta eccleſiæ prohibentes, in eos fuit excõmuni-
cationis iterũ lata ſententia, & eccleſia ſuppoſita interdicto, ſed ipſi nihilomi-
nus ibi diuina celebrare præſumũt. Cum vero pars canonicorum aſſertionẽ ſuã
per inſtrumẽta, & teſtes vellet incõtinenti probare, & teſtes eius eſſent ſaluis ex-
ceptionibus, & iure partis aduerſæ recepti, & ideo peterent publicatis dictis te-
ſtium negotium diffiniri, procurator epiſcopi proponebat ſe in terra ſua quæ-
dã Capitula probaturũ, videlicet, quod tẽpore ordinatiõis ordinari eccleſia in-
digebat, & quod canonici ab epiſcopo ſæpè cõmoniti, ad ordinandũ ſecũ eccle-
ſiã conuenire noluerãt: quod epiſcopus, & Archidiac. auctoritate ap. ordinaue-
rant eccleſiã de perſonis, quæ eccleſiæ debeãt deſeruire, & de alijs idoneis, & ho-
neſtis: & quod illi, qui fuerunt modo vltimo inſtituti, electi fuerãt cum quinq;
primitus ordinatis, & quod tã nouis, quàm antiquis reſidentibus, ſecundũ con-
ſuetũ curſum eccleſiæ ſuppetunt facultates: & quod oẽs, qui modo ſunt ibi ca-
nonici reſidẽtes, conſuetũ numerũ non excedunt: & quod facto ſunt plures de
maioribus eccleſiæ cõſenſere, quod & primũ, & ſecundũ reſcriptũ fuerit canoni
cis recitatũ, & quod cõtradictores poſt excõmunicationẽ diuina præſumpſerũt
officia celebrare. Vnde (ſicut dicebat) ſine ipſorũ cognitione, abſq; ꝑiudicio par
tis ſuę, cauſa illa non poterat terminari. Nos igitur eandẽ vobis de fratrum no-
ſtrorũ conſilio cõmittentes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdamus
quatenus inquiratis vtrinq; ſuper ꝑmiſſis omnibus diligẽtius veritatẽ, tã ex at-
teſtationibus, quas vobis ſub Bulla noſtra trãſmittimus, q̃ ex alijs, quę duxerint
proponẽda: & ſi legitimis probationibus vobis cõſtiterit poſt ap. rationabiliter
interpoſitam, prænominatos epiſcopũ, & Archidiaconũ proceſſiſſe, quod ab eis
factũ eſſe dignoſcitur, appel. ceſſante decernatis irritũ, & inane: & niſi vobis cõ-
ſtiterit reſcriptũ apoſtolicũ fuiſſe ſubreptũ, & præfatos epiſcopũ, & Archidiaco-
nũ contra formã ipſius mãdati præter iuris ordinẽ proceſſiſſe, dummodo ſup-
petant eccleſiæ facultates, & inſtitutæ perſonæ ſint vtiles, & idoneæ, nec exce-
dant numerũ conſuetum, ordinationem ipſam omni cõtradictione, & appel-
latione ceſſante auctoritate apoſtolica cõfirmetis: & ſi qui ſe duxerint opponẽ-
dos per cenſurã eccleſiaſticã compeſcatis: eos, qui poſt excõmunicationẽ diui-
na dicũtur officia celebraſſe, cũ vobis cõſtiterit, niſi legitima præceſſerit appel-
latio, pœna canonica percellentes: ſatagẽtes, vt via regia procedatis, ita quòd in

iudicio veſtro nulla ſit perſonarum acceptio, ſed iuxta mãdatum diuinũ iuſtè, quod iuſtum eſt iudicetis: ne forte ꝑpter defectum iuſtitiæ partes cogãtur vlterius laborare. Ad hæc volumus, & mandamus, vt tam indulgentię, quàm mandati reſcripta faciatis vobis in iudicio reſignari, ne occaſione illorum eccleſia vlterius prægrauetur. Teſtes autem cogantur. Nullis literis, &c. ſi quæ apperuerint præter aſſenſum partium &c. Quod ſi omnes, &c. duo veſtrum, &c. Datum Romæ, &c. IIII. Calend. Iunij, &c.

EGIDIO CANONICO VASTINEN. DE CAVSA IPSIVS *contra Hugonem: & pro ipſo iudicatur.*

CVM ſuper præbẽda Vaſtinen. eccleſiæ inter te ex vna parte, & Hug. Capuſum procuratorem, & canonicũ eccleſiæ Vaſtinen. ex altera quæſtio verteretur, & propter hoc ad ſedem acceſſiſſetis apoſtolicam, in præſentia ven. fratris noſtri Oct. Oſtien. epiſcopi, quẽ vobis dedimus auditorem, pro te fuit taliter allegatum: quod à bonæ memoriæ CPP. prædeceſſore noſtro pro tua receptione in eccleſia Vaſtinen. rogatorias primum literas, ſecundo præceptorias, & executorias impetraſti: ſed canonici eccleſiæ, vt euadere poſſent apoſtolicam iuſſionẽ, ad Rom. eccleſiam nuncios deſtinarunt: qui de mandato præmiſſo tacita veritate, vt à tua de cætero eſſent impetitione liberi, & infra terminum neminem recipere cogerentur, indulgentiam impetrarũt. Tu verò denuo ad eoſdem literas impetraſti, vt elapſo ſpatio indulgentiæ, præbendam tibi conferrent, interim ſtallum in choro, & locum in Capitulo, ſublato appellationis obſtaculo aſſignãtes, & ſuper hoc ipſo dilecti filij N. de domo Dei, & N. de oliueto abbates, & N. ꝑior Exoldunen. executores fuerunt à ſede apoſtolica deputati. Cumq; literas prædeceſſoris noſtri, & executorum, qui eis certum diem præfixerant, vt mandatum apoſtolicum adimplerent, priori, & canonicis præſentaſſes, ſicut in executorum literis continetur, nec mandatum prædeceſſoris noſtri exequi, nec literas recipere voluêre, appellationis obſtaculũ prætendentes. Ipſi verò executores iuxta tenorem reſcripti te inueſtientes de præbenda ſtallum in choro tibi, & locum in Capitulo aſſignarunt, canonicis comminantes, quod niſi præfixo eis tempore mãdatum apoſtolicum adimplerent, eorum ex tunc contumaciam debita ſeueritate punirent. Cæterùm cum nec ſic poſſent à ſua pertinacia reuocari, elapſo tẽpore conſtituto, excommunicationis in eos ſententiam promulgarunt: quam & inueſtituram tibi factam petebas humiliter confirmari. Verùm ex aduerſo fuit ab eccleſiæ procuratore reſponſum, quod quando tu præceptorias obtinuiſti literas pro præbenda Her. & A. de Curia clerici, vt & ipſi canonici fierent literas detulerunt. Videntes ergo canonici, quod ſuper trium clericorũ receptione plurimum eccleſia grauaretur, quod dictum A. clericum in fratem reciperent, eidem prædeceſſori noſtro per P. Belin. canonicum, & nuncium eccleſiæ intimarunt, & per indulgentiã, de qua præmiſſum eſt ab impetitione tua, & dicti Her. expreſſis veſtris nominibus fuêre penitus abſoluti. Poſtea verò tu executorias (vt dictum eſt) literas aſportaſti, quas procurator eccleſiæ dicebat falſa ſuggeſtione obtentas, priori etiam memoratæ eccleſiæ de Vaſten. alias præſentaſti, contra quas appellans, cum auctoritate obtentæ indulgentiæ ab impetione tua ſciret ſuam eccleſiam liberatam, octauas Paſchæ appellationi ſuæ terminum aſſignauit: eaſdem etiam literas abſente priore quibuſdam de Canonicis præſentaſti, quas, cum eorum non intereſſet, recipere noluerunt. Poſt paucos verò dies eorundem executorum literas in abſentia prioris Capitulo præſentaſti. Conſequenter verò ijdem executores ad eccleſiam venientes domum prioris intrarunt, & quod executores ad hoc dati eſſent, & ordine debito vellent in facto procedere, coram paucis canonicis edixerunt: quibus prior, & indulgentiæ beneficium retulit, & quod à parte ipſorum erat ad ſedem apoſtolicam appellatum, ipſamque appellationem eis præſentibus innouauit. Alter etiam executorũ videlicet abbas de oliueto, prædeceſſoris noſtri obitũ quibuſdam

dam de canonicis proponitur nunciaſſe: vnde mandatū ad ipſos emiſſum cum mandatore dicebant penitus expiraſſe: & poſt prædicta impedimenta executores contradicentibus omnibus canonicis, proceſſiſſe. Ad hæc proponebat eiuſdem eccleſiæ procurator afflictionem eius de regum diſcordia procedentem, & quod nunc viginti quatuor ſint in ea canonici, cum non niſi ſedecim eſſe conſueuerint ab antiquo, nec redditus excreuerint augumentato numero perſonarum: vnde ne ad recipiendum aliquos cogerentur, ſuppliciter poſtulabant. Sane cum à dicto epiſcopo Oſtienſi, hęc, & ſimilia eſſent nobis, & noſtris fratribus enarrata, nos volentes quantum cum eo, & honeſtate poſſumus facta prædeceſſoris noſtri obtinere debitam firmitatem, illud etiam attendentes, quod beneficio indulgentiæ in eccleſiæ fauorem conceſſæ non ſit perſequentes literas in grauamen eccleſiæ derogatum, cum pro ſtallo chori, & loco Capituli nullum præiudicium eccleſiæ generetur, inueſtituram tibi factā ratam habentes ita duximus ſententialiter ſtatuendum: vt tu ſine contradictione, vel dilatione qualibet ſtallum in choro, & locū in Capitulo conſequaris, poſt triennium ab indulgentiæ tempore numerandum præbendam integram habiturus. Nulli ergo &c. Datum &c. VII. Calend. Iunij.

N. BESVEN. ABBATI. QVOD IPSI LICEAT ALIQVOS EX ALIIS *cœnobys ad inſtaurandum ſuum euocare, & ex ſuo quoſdam ad alia remittere.*

CVM à nobis petitur, & cæt. vſq; ad verbum aſſenſu. auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt quia Beſuenſis eccleſia pro incendio, quod ſuſtinuit ad tantam deuenit inopiam, vt monachis, & cōfratribus ibi manentibus, vitæ ſaltem neceſſaria miniſtrare non poteſt: liceat tibi aliquos de monachis, & confratribus tuis ad obedientias Cluniacen. pro vitæ ſubſtentatione tranſmittere, & aliquos de monachis Cluniacen. quos ad hoc magis noueris expedire, ad eccleſiam tuam pro reformatione, & conſeruatione ordinis ſub appellationis obſtaculo conuocare, donec eccleſia tua (dante Domino) reſtauretur. Nulli ergo &c. VII. Caleud. Iunij.

N. BERGENSI EPISCOPO. QVOD MERCATO*res eccleſiæ decimas perſoluere cogantur.*

CVM à nobis petitur, &c. vſq; ad verbum effectum. Sane ſicut ex tua ſignificatiòne comperimus, mercatores diœceſana tibi lege ſubiecti cum eos negociationis cauſa in Islandiam transfretare contingit, decimas, quas eccleſia tua percipere ab antiquis temporibus conſueuit, contra ſalutem ſuam detinent, eas reddere denegantes. Volentes igitur tibi, & eccleſiæ tuæ paterna ſolicitudine prouidere, fraternitati tuæ auctoritate apoſtolica indulgemus, quatenus mercatores ipſos ad perſoluendas cōſuetas, & debitas decimas, ſi monitione præmiſſa noluerint, eccleſiaſtica diſtrictione ſine appellationis obſtaculo compellendi, liberam habeas facultatem. Nulli ergo, & cæt. Datum vt ſupra. VIII. Calend. Iunij.

N. ORCHADIEN. ET N. ROSMARCHNEN. EPISCOPIS. DE *annatu & decimis, promiſſiſq; eelemoſynis Romanæ eccleſiæ perſoluendis.*

DILECTVS filius nobilis vir H. Catenen. & Orchadien. comes nobis ſignificare curauit, quod ipſe pro redemptione peccatorum ſuorū à tempore felicis memoriæ Alexandri PP. prædeceſſoris noſtri denariū vnū de qualibet domo in comitatu Catenen. habitata annuatim ſtatuit pro eleemoſyna colligendū, & ob reuerentiā beatorū apoſtolorū Petri, & Pauli ad ſedem apoſtolicā dirigere cōſueuit: quā viſitationē nomine eleemoſynæ annuatim ad opus Romanę Eccleſię colligēda tam ſuo, quàm bonæ memoriæ A. olim Catenen. epiſcopi, & aliorū mobiliū illarū partium

partium teſtimonio confirmauit. Cum autem poſtea memorato A. Catenen. Epiſcopo viam vniuerſæ carnis ingreſſo, venerabilis frater noſter I. in eandem eccleſiam fuiſſet in epiſcopum inſtitutus, prædictã eleemoſynam irritare præſumens, eam ab his, qui ſunt in ſua dioceſi conſtituti, auctoritate propria interdixit exſolui. Quo circa fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit de prædictis præfatum Caten. epiſcopum, ſi monitione præmiſſa hoc facere neglexerit, ad ſatisfaciendum de eleemoſinis ſubtractis hucuſq;, & ne eas reddi de cætero interdicat (ſicut iuſtum fuerit) auctoritate noſtra, ſublato appellationis obſtaculo per cen. Eccleſiaſticam compellatis. Quod ſi ambo alter veſtrum, &cæt. VI. Cal. Iunij.

N. ARCHIEPISCOPO LVGDVNEN. ET N. ABBATI AITANAcen. Vt litera apoſtolica, quæ ſurreptitia erant impetrata, reuocentur.

DILECTI filij Canonici Matiſconenſes nobis per ſuas literas intimarũt, quod cum olim Valt. de Berziaco eorũ Concanonicus tempore bonæ memoriæ C. PP. prædeceſſoris noſtri ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſet, licet fide interpoſita firmauiſſet, quòd contra diuiſionem terrarum vacantium, quam dilectus filius Anninus eiuſdẽ eccleſiæ decan. iuxta ſuæ voluntatis arbitrium ordinaret, deberet nullatenus obuiare, & tam pro hac, quàm alijs multis cauſis periurij reus exiſtens pro debitis eccleſiæ, quæ retinuerat violenter, & fractura claſtri ſententia excõmunicationis teneretur aſtrictius, per ſuggeſtionẽ falſi nulla facta ſuper præmiſſis omnibus mentione, ab eodem prædeceſſore noſtro quondam obedientiã, quæ præſteria nuncupatur, in ſalutis ſuæ perniciem obtinuit ſibi dari, tam ab eo, quàm à nobis confirmatione ſuper hoc impetrata: Quia igitur id in graue præiudiciũ eccleſiæ noſcitur redundare, cum de prouentibus illius præſteriæ illis, qui aſſiduè in eccleſia ſeruiunt memorata, conſueuerint neceſſaria miniſtrari: diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi prædictas confirmationis literas, per ſuſpenſionem veri, & falſi ſuggeſtionem (vt ſupra dictum eſt) vobis conſtiterit impetratas, nullatenus permittatis, quod dictus G. ex his fructum aliquem conſequatur, quin potiùs, tam eccleſiam quàm canonicos antedictos ab impetitione ipſius, quantum ab obtinendum pręſteriam illam appellatione remota penitus abſoluatis: cum ſecundum canonicas ſanctiones mendax precator carere debeat impetratis, in ſtatũ debitum reuocantes, ſi quid poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam in eorundem canonicorum præiudicium temere noueritis attentatum, & facientes, quod exinde duxeritis ſtatuendum per cenſuram eccleſiaſticam inuiolabiliter obſeruari. Nullis literis veritati, & iuſtitiæ &c. Quod ſi ambo &c. tu frater archiepiſcope &cæt. Datum &c. III. Calend. Iunij.

N. ABBATI DE IVGO DEI, ET N. PRIORI DE SKILLIN. Ne pro mortuorum ſepultura, & coniugum copulatione pecunia exigatur.

SVAM nobis dilecti filij Parochiani de villa Franca quęrimoniam deſtinarunt, quod Dalmaſuis capellanus eorum pro exequijs mortuorum, & benedictione nubentium minus licitè pecuniam ab eis exigit, & extorquet, quod ſi forte cupiditati eius non fuerit ſatisfactum, ne poſſint mortuorum corpora ſepeliri, vel nubentium benedictio celebrari, fictitia eius impedimenta fraudulenter opponit. Quia igitur exactiones huiuſmodi ſacrorum canonum obuiant inſtitutis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus dictum cappellanũ, vt a tanta præſumptione deſiſtat, & etiam pro exceſſu ſatisfaciat competenter, moneatis attentiùs, & efficaciter inducatis. Quod ſi forte veſtris monitionibus noluerit obedire, ipſi appellatione remota pœnam canonicam infligatis.

Cap. Suam nobis, De ſimonia.

Datum &c. II. Cal. Iunij.

N. DECAN. VLIXBONEN. PRIORIBVS N. SANCTI VINCENTII, *& de Alcobacia. Vt cauſam Epiſcopi Colimbrienſis, & Milites templi audiant.*

EXPOSVIT nobiſ venerabilis frater noſter N. Colimbrien. epiſcopus, quod cum cauſa, quæ inter eum, & dilectos filios fratres militiæ templi ſuper eccleſijs de Ega, & de Rodina, & Palumbario vertebatur, à bonæ memoriæ Lucio Papa prædeceſſore noſtro venerabilibus fratribus N. Bracharen. archiepiſcopo, & epiſcopo Portugalen. fuiſſet à ſede apoſtolica delegata, iudices ipſi partibus conuocatis, & in eorum præſentia conſtitutis (ſicut in literis eorum accepimus) dictis fratribus mandauerint, vt de prædictis eccleſijs, vel eidem epiſcopo vigeſimo die poſt receptionem literarum, ipſorum iuſtitiam exhiberent, vel ei tãquam dioceſano ſuo iura epiſcopalia in integrum perſoluere procurarent: prędictis eccleſijs interdicto ſubiectis, & Parochianis earum excommunicationis ſententia innodatis, niſi dicti fratres mandatis parerent ipſorum, vel ijdem Parochiani eis nõ parentibus in prædictis eccleſijs diuinis officijs intereſſent, aut decimas eis, primitias, ſiue mortuaria ſoluerent, vel in ipſis corpora mortuorum ſepelirent.
Verùm prædictis fratribus ſententiam eorundem iudicium nullatenus obſeruantibus, à felicis recordationis Vrbano Papa prædeceſſore noſtro primo ad Io. quondam vicedominum Brixien. & magiſtrum Io. Bergomen. Subdiaconũ apoſtolicæ ſedis ſub forma prædictis iudicibus delegata, ac deinde ad venerabilem fratrem noſtrum N. Tuden. I piſcopum, & dilectos filios N. de Reſorio, & N. Alcobatiæ priores fuerunt literæ impetratæ: quarum auctoritate non fuit vſq; ad ad calculum ſentẽtiæ diffinitiuæ proceſſum, nec interdicti eccleſiarum, aut excommunicationis Parochianorũ ſententia relaxata. Tandem verò cum dilectus filius noſter G. ſancti Angeli Diaconus Car. tunc apoſtolicæ ſedis legatus, intraſſet Hiſpaniam, eandem cauſam venerabili fratri noſtro N. epiſcopo, & dilecto filio N. Archidiacono Vlixbonen. delegauit: qui priorum iudicum ſententiam confirmantes interdicti, & excommunicationis ſententias in eccleſias ipſas, & earũ Parochianos latam à primis iudicibus innouarunt, ac poſtmodum idem Cardinalis, quod ab eis factum fuerat cõfirmauit. Quia vero nobis ad plenum non conſtitit de præmiſſis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus recepta ab eiſdem templarijs parendi coram vobis iuſtitiæ legitima cautione, partibus conuocatis inquiratis de prædicta ſententia diligentius, veritatem: & ſi eam inueneritis iuſte latam, faciatis mandari executioni, & vſq; ad ſatisfactionem à partibus per cẽſuram eccleſiaſticam inuiolabiliter obſeruari. Eodem modo per omnia proceſſuri, ſi forſan fratres ipſi noluerint, quod ſtent & pareant iuri cauere· alioquin. par. con. audiatis cauſam ex integro, & ipſam appellatione remotâ mediante iuſtitia terminetis, non obſtante priuilegio in præiudicium Colimbrien. eccleſiæ per ſubreptionem obtento. Quod ſi omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Romæ &c. XII. Calend. Iunij, &cæt.

ABBATI DE ALCOBATIA F. MENENDI, ET P. EXOD. MONACHIS *Alcobatiæ. Vt fratres S. Crucis reuerentiam & Epiſcopalia iura Colimbrienſi Epiſcopo ſuo reddant. & quòd matrix eccleſia, cathedralis vocetur.*

VENERABILI fratre noſtro N. Colimbriẽſi epiſcopo didicimus cõquerente, quòd cũ fratres ſanctæ Crucis monaſteriũ de Arganil. ſub protectiõe ſua nuper receperint, quod ſuis prædeceſſoribus epiſcopalia iura conſueuerat ab antiquis temporibus exhibere, nunc quodã de canonicis ſuis ſine ſuo cõſenſu ibi facto priore, occaſione cuiuſdam priuilegij à bonæ memoriæ Cle. Papæ prædeceſſore noſtro veritate tacita impetrati, eidem epiſcopo debitam obedientiam denegat exhibere: inde ſumpta occaſione, quod per matricem eccleſiam non cathedralem intelligũt, ſed Romanã. Quia verò: nõ eſt noſtræ intentionis, vt iura fratrũ noſtrorũ temporibus noſtris indebitè minuãtur, cauſam ipſam vobis duximus cõmittendã,

per

per ſcripta apoſtolica mandantes,quatenus ſi vobis aliud non occurrerit, propter quod dictus prior non debeat Dioceſano epiſcopo reſpõdere,eum ad præſtandum dicto epiſcopo debitam reuerentiam ſicut prædeceſſoribus epiſcopi præſtiterunt,appellatione remota per cenſuram eccleſiaſticam compellatis. Nos enim per matricem eccleſiam cathedralem intelligere volumus,non Romanam,non obſtante priuilegio in præiudiciũ Colimbrien. eccleſiæ per ſubreptionem obtento·Quod ſi omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Romæ &c. III. Calend. Iunij.

N. EPISCOPO, ET N. PRIORI ELBORENSI.
eiuſdem ferè argumenti.

INNOTVIT nobis,venerabili fratre noſtro N.Colimbrien.epiſcopo cõquerente,quod cum olim magna pars Colimbrienſis dioceſis ab inimicis crucis teneretur inuaſa, bonæ mem. Inno. pp. prædeceſ. noſter Lamecen. & Auſien.eccleſias Colimbrienſi (ſicut ex priuilegio eius apparet) conceſſit tamdiu detinendas,donec amiſſam partem dioceſis rehaberet.Cum autem A. quondam Rex Portugaliæ dioceſim illam liberaſſet à manibus paganorũ,quandam partem ipſius dilectis filijs,fratribus militiæ templi. quandam vero monaſterio ſanctæ Crucis motu proprio aſſignauit, & in prædictis eccleſijs epiſcopos obtinuit ordinari. Ne igitur dicta Colimbrien. eccleſia ſe doleat ſuo iure priuatam, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdamus,quatenus vocaris illis,qui propter hoc fuerint euocandi, audiatis quæ hinc inde duxeritis proponenda, & quod canonicum fuerit ſuper his appellatione poſtpoſita ſtatuatis: facientes,quod ſtatueritis firmiter obſeruari: non obſtante priuilegio, vel reſcripto in præiudicium Colimbrien. eccleſiæ per ſubreptionem obtento: Nullis literis veritati, & iuſtitiæ,&c. Quod ſi ambo,&c. Tu frater epiſcope, &c. Datum. II. Idus Maij.

N. DECAN. VLIXBONEN. N. PRIORI, ET P. FRODIZ MONACHO
de Alcobatia. Priuilegium in graue detrimentum alterius impetratum reuocatur.

INNOTVIT nobis, venerabili fratre noſtro Colimbrẽ. Epiſcopo ĩntimante,quòd cum M. quondam canonicus ſanctæ Crucis in epiſcopũ fuiſſet Colimbrien.aſſumptus,priuilegium quoddam de conſilio quorundam canonicorum eccleſiæ Colimbrien. monaſterio ſanctæ Crucis indulſit,in non modicum eiuſdem eccleſiæ præiudicium,& grauamen. Quia vero nobis non conſtat de præmiſſis,diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus,quatenus partibus conuocatis inquiratis de præmiſſis diligentiùs veritatem,& ſi priuilegium ipſum in graue diſpendium Colimbrienſis eccleſię videritis redundare,quod illicite factum eſt,auctoritate apoſtolica appellatione remota legitimè reuocetis, non obſtante priuilegio in præiudicium Colimbrienſis eccleſiæ per ſubreptionem ab apoſtolica ſede obtento. Datum Romæ,&c. III. Non. Iunij.

N. DE SAZETA, ET N. DE MAZENERA ABBATIBVS, ET P. FROD.
Monacho de Alcobatia: Vt eccleſia Colimbrienſis ſuo iure & priuilegijs non ſpolietur.

QVERELAM venerabilis fratris noſtri N. Colimbrienſis epiſcopi ad nos delatam accepimus,quòd cum chariſſimus in Chriſto filius A. Illuſtris Rex Portugalliæ partẽ territorij Colimbrienſis,& vicinorum caſtrorum in loco,qui Alathen vocatur,& in ſua proponitur dioceſi conſtitutus,iam dudum hominibus dederit incolendum,qui ei de regalibus reſponderent: fratres Monaſterij ſanctæ Crucis in locis illis quaſdam denuo eccleſias conſtruxerunt, & conſtruunt: ex quibus epiſcopalia iura percipiunt,& reddere contradicũt: cum in ſuis priuilegijs habeatur,quòd in illis tantum villis,quas de nouo ædificant,epiſcopalia iura valeãt obtine-

obtinere. Nolentes itaque prædictos fratres alijs iniurioſos exiſtere, cauſam ipſam vobis duximus committendam: per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus partibus conuocatis, audiatis quæ proponentur hinc inde, & quod canonicum videritis ſuper his appellatione poſtpoſita ſtatuatis, facientes quod ſtatueritis firmiter obſeruari, non obſtante priuilegio in præiudicium Colimbrien. eccleſiæ per ſubreptionem obtento. Quod ſi omnes &c. duo veſtrum, &c. Datum Romæ &c. VI. Calend. Iunij.

N. DE ALCOBATIA, ET N. DE SEIZA ABBATIBVS, ET N. Priori de Alcobatia. Eiuſdem argumenti cum præcedenti.

EXPOSVIT nobis ven. frater noſter Colimbrien. epiſcopus in noſtra præſentia cõſtitutus, quòd Portugalen. eccleſia flumen Dorij, quod Portugalẽ. diœceſim à Colimbrien. ſeparat, & ab antiquo fuerat certus terminus vtriuſque tranſgreſſa, magnam partem Colimbrien. diœceſis occupauit, contra compoſitionem à bonæ memoriæ Buſonen. quondam Card. tunc apoſtolicæ ſedis legato apud Burgum in concilio factam, & per ſedem apoſtol. poſtmodum cõfirmatam. Volentes igitur Colimbrienſi Eccleſiæ in ſuo iure adeſſe, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus venerabilem fratrem noſtrum Portugalen. Epiſcopum ad reſtituẽdam illam partem diœceſis, quam præter iuſtitiam detinet occupatam, cum fructibus inde præceptis monitione præmiſſa, per cẽſuram eccleſiaſticam ſicut iuſtum fuerit appellatione poſtpoſita compellatis. Nullis literis veritati, & iuſt. &c. Quod ſi oẽs &c. duo veſtrum &c. Datum Idibus Maij.

N. DE SAZETA ET N. DE MANZENERA ABBATIBVS, ET F. Menendi monacho de Alcobatia. Eiuſdem argumenti.

INSINVAVIT nobis ven. fra. noſter Colimbrien. epiſcopus, quòd cum illuſtris Rex Portugaliæ fratribus ſanctę Crucis apud Caſtrum de Leirena in vna tãtum eccleſia ius conceſſerit patronatus inconſulto diœceſano epiſcopo, in eodem loco cõſtruere alias motu proprio præſumpſerunt, quas & per cappellanos cõductitios regunt, & in nullo pro ijs volunt diœceſano Epiſcopo reſpondere: eaſdem etiam Eccleſias priuilegijs ſuis fecerunt inſcribi, cum ab epiſcopali iure nũquam fuerint de cõſenſu Epiſcopi liberatæ: vnde totum ius epiſcopale in oppido nominato ſibi præſumunt temerè vendicare. Quia igitur nobis conſtare non potuit de præmiſſis, diſcretioni veſtrę per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus partibus conuocatis &c. quod iuſtum videritis ſuper his appell. poſtpoſita ſtatuatis &c. non obſtante priuilegio in præiudicium Colimbrien. eccl. per ſubreptionem obtento. Quod ſi omnes &c. duo veſtrum. Datum &c. VI. Calend. Iunij.

ROTHOMAGEN. ARCHIEPISCOPO ET SVFFRAGANEIS EIVS. Ab epiſcopis ſuis excommunicati, non facilè ſunt ab alijs abſoluendi.

AD reprimendam malitiam peruerſorum, pœnæ certæ ſunt in canonibus inſtitutæ, quas ſicut latas interdũ à vobis in ſubditos vultis inuiolabiles obſeruari, ita latas ab alijs debetis inuiolabiliter obſeruare. Inde eſt, quòd vniuerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſententias, quas venerabilis frater noſter N. Lexouien. epiſcopus in ſubditos ſuos duxerit canonice promulgandas, & vos ipſi ſeruetis, & eas à veſtris ſubditis violari nullatenus permittatis. Tu verò frater archiepiſcope, cum excommunicationis ſententia, per appellationis non ſuſpendatur obiectum, ſi quis excom municatus ab ipſo, de iniuſta tibi excommunicatione conqueſtus fuerit, ad ipſum ei quaſi coëpiſcopo deferens abſoluendum, ſecundum eccleſiæ formam remittas: qui ſi fortè noluerit illum ab- *Cap. ad reprimẽdam de officio ordinarij.*

ſoluere,tu recepta iuratoria cautione,abſolutionis ei munus poteris exhibere: ita tamen,quod niſi legitimè tibi conſtiterit,eum contra iuſtitiam excommunicatum fuiſſe, ex debito ſibi iuramenti præcipias, vt ſuper eo, de quo fuit excommunicatione notatus,eidem epiſcopo ſatisfaciat competenter. Quod ſi facere fortè contempſerit,eum in excommunicationis ſententiam appellatione remota reducere non omittas. Datum &c. Calend. Iunij.

LEXOVIENSI EPISCOPO, NE CORAM SVPPOSITIS IVDI-
cibus etiam delegatis reſpondere teneatur.

CVM à nobis petitur &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt ſi fortè contigerit aliquam cauſam te,vel tuos principaliter contingentem, iudicibus Rothomagen. ex apoſtolica delegatione ad petitionem partis aduerſæ committi,coram eis,cum tibi fuerint certa ratione ſuſpecti,reſpondere minimè tenea mini,niſi fortè in literis commiſſorijs huius indulgentiæ expreſſa mentio habeatur. Nulli ergo &c. Datum Romæ &c. vt ſuprà.

In eundem modum ſcriptum eſt pro Rothomagen. Archiepiſcopo.

REGI ANGLIAE, QVAE HONESTE FACERE LICVIT, IN IIS
ſe Regi gratificatum dicit, hortaturq́ ad pacem ſeruandam cum Rege Franciæ.

ECCLESIAM ſuam, quam per Salomonē dominus, & amicam, & ſponſam frequenter appellat, flori Lilij eleganti quadam,& quaſi expreſſa ſimilitudine coaptauit, ait enim: Sicut Lilium inter ſpinas,ſic amica mea inter filias: lilium quidem quanto fortiores ſpinarum ſuſtinet punctiones, tanto vim odoris copioſioris emittit, & quò plus læditur,redolere ſuauius comprobatur. Vnde ſibi merito comparatur eccl. ſponſa Chriſti, quæ cum tribulationibus multis impetitur, tunc potiſſimum inſolidatæ fidei pro tuenda iuſtitia roboratur,& in ipſis punctionibus, aduerſitatúq; moleſtijs cōſtantior, & firmior inuenitur. Nos verò,quos ad eius regimē quanquā non ſuffragantibus meritis diuina prouidit diſpoſitio eligi,& aſſumi,illā cōcepimus firmiter volūtatem, vt neq; mors neq; vita ab amplexu nos poſſit,ſeu obſeruatione iuſtitiæ reuocare. Sane venientes ad pſentiā noſtrā ven. fr. noſter N. Lexouien. epiſcopus,& dilectus filius magiſter Garnerus nūcij tui petitiones,quas nobis ex parte regia obtulerunt, ſyncero affectu, quātum cum Deo,& honeſtate potuimus,curauimus promouere. Rogamus aūt,& monemus attentius ſerenitatem regiā, quatenus ſi fortè in aliquo effectus tuo deſiderio nō reſpōdet, non noſtræ vnquā duritiæ imputetur: cū honeſtis,& iuſtis petitionibus excellētiæ tuæ benigni ſemper,& faciles propoſuerimus inueniri: ſed iuſtitiæ potius,quā officij noſtri debitū certos fines tranſgredi nō permittit: ad quā tenendā firmiter, & ſeruandā, in ſuarū primitijs literarū ſerenitas regia nos monuit,& induxit. Cæterùm,ſuper eo,quod prędicti tui nuncij poſtularūt, vt nobilem virū N. filium ducis Auſtriæ,ad reſtituendā pecuniā,quā pater ſuus in periculum animæ ſuæ ad te dum redires ab obſequio Ieſu Chriſti pro redemptione tua violenter extorſit,& in vltima volūtate pœnitentia ductus per eundem filium ſuū tibi reſtituendam mādauit, auctoritate apoſtolica cogeremus: noueris nos eiſdē noſtris literis iniunxiſſe, vt prædictā pecuniam ſine difficultate qualibet reſtituere non omittat: alioquin venerabili fratri noſtro N. Salzburgen. Archiepiſcopo literis noſtris iniungimus, vt ipſum ad reſtitutionem eiuſdē pecuniæ faciendā moneat diligentius,& inducat, & per ſeueritatē eccleſiaſticā appellatione remota cōpellat. Verùm quia circa perſonā nobilis viri N. Ducis Sueuiæ quædam audiuimus immutata, eidem ad pręſens ſcribere cautela prohibente nequiuimus: vt iuxta poſtulationē pecuniam tuam, quā à te Henricus quondam Imperator frater ipſius cōtra Deum, & periculū animæ ſuæ extorſerat violenter,dum de trāſmarinis partibus remeares,deberet tibi reſtituere: præſertim cum eiuſdē fratris ſui theſaurus ad eum eſſet ipſo mortuo deuolutus.

lutus,& ipſe,vel hæres ſit,vel tutor hæredis. Veruntamen ſcripſimus venerabili fratri noſtro Magdeburgen. Archiepiſcopo,vt ducē ipſum, ad reſtituendā pecuniam ipſam moneat diligentius,& inducat: alioquin tantam iniuriā nō poterimus ſub diſſimulatione tranſire,quin in eundē ducem,& terrā eius ſine cuiuslibet acceptione perſonæ noſtri officij debitū,& ſeueritatem curemus eccleſiaſticam (ſicut iuſtum fuerit) exercere. Inſuper ſcribimus Chariſſimo in Chriſto filio noſtro N. Illuſtri Regi Nauarræ, vt pecuniā & caſtella ſancti Ioannis de Pede portæ,& Roccabruna,quę pater ſuus tibi cū filia ſua conceſſit in dotem,ſine aliqua difficultate reſtituat: alioquin venerabili fratri noſtro N. Narbonen. Archiepiſcopo,cui iam alia vice (ſi benè recolimus) ſuper hoc ſcripſimus, noſtris damus literis in mādatis,vt ipſe eum per cenſurā eccleſiaſticam ad hoc monitione præmiſſa ſine appellationis obſtaculo iuſtitia mediante cōpellat. Ad hæc cum ijdem nuncij à nobis cum inſtātia poſtulaſſent,vt Chariſſimū in Chriſto filiū noſtrum Philippū illuſtrem Franciæ regem,ad reſtitutionē caſtrorū illorum,& terræ cōpellere deberemus,quæ contra protectionē ab apoſtolica ſede tibi cōceſſam inuaſerat,antequā de peregrinationis obſequio ad propria remearet,dilectus filius magiſter Vu. de ſancto Lazaro Nuncius eiuſdē Regis ſe conſtanter pro eodē oppoſuit: illum ad hoc aſſerens nō teneri: cū pactiones,& conuentiones ſolennes, quæ inter vos præceſſerant,& hinc inde fuerant roboratæ, tua magnificētia nō ſeruaſſet,& per te fuiſſent primitus violatæ: maximè cum ſororem ipſius dimiſeris,& aliam tibi curaueris matrimonio copulari. Et quia poſt arreptū iter Hieroſolymā adeundi,cum acquiſita quælibet deberetis habere cōmunia,pecuniam à Rege Tancredo receptā,& theſaurū de Cipro habitum tua ſibi cōmunicare noluerit magnitudo, immo in trāſmarinis partibus damna ei plurima,& iniurias irrogarat,ſuos milites,immo cōſanguineos ab ipſius deuotione,& ſeruitio ſubtrahēdo. Propter quod nō ſine cōfuſione ſua coactus fuerat ad propria remeare. Adiecit etiam, quòd vbi reſtitutus fuiſti propriæ libertati,cum eo ſuper omnibus quærelis voluntate ſpontanea tranſegiſti: quin potius poſt pacem ad inuicem factā,multa tibi caſtra de mera liberalitate donauit. Econtra verò prædicti nuncij ſerenitatis tuæ nihilominus proponere conſtanter curauerunt: quòd poſt fœdus prius in te,& iuramento firmatæ ſocietatis,idem Rex Franciæ tibi primus iniuriam intuliſſet,apud Meſſanū videlicet: vbi inſurgentibus hominibus Tancredi Regis in tuos de impēdendo tibi auxilio requiſitus,nō ſolum defecerat,ſed etiā propria manu tres de hominibus tuis occideret cū baliſta: poſt quod factū cum ſe pœnitudine duci aſſereret,inter vos pactio interceſſit: in qua pro decē millibus marchis argenti, quas ei reddere promiſiſti,prædictus Rex à cōtrahendo cū ſorore ſua matrimonio te abſoluit: & Giſortium cum Vlcaſſino tibi quietū in perpetuū omninò dimiſit. Aſſerebāt quoq; de theſauro Cypri,& de pecunia à Tancredo habita,præterquam de dote ſororis tuæ I. Illuſtris quondam Reginæ Siciliæ, eidem Regi, ſicut de cæteris ad voluntatē tuam pleniſſimè ſatisfactū: ita quod cum prædictus Rex Franciæ ab orientali terra diſcederet,ſub iuramēto promiſit, quòd terram magnificentiæ tuæ tibi conſeruaret integram,& illæſam in eo ſtatu,in quo fuerat, quando Hieroſolymitanum iter fueratis aggreſſi: quòuſq; reuerſus ad propria moram quadraginta dierū in terra propria peregiſſes: cōtra quam promiſſionē eandem terrā,& caſtra non fuerat veritus occupare. Super quibus conuentionibus literas eiuſdē Regis patentes apud tuā aſſerebant magnitudinē reſidere. Cōuentiones verò,quas idem Magiſter V. de ſancto Lazaro perſona tua libertati propriæ reſtituta inter te ac prædictū Regem vltimo interueniſſe retulerat, ijdē nuncij tui,ſi quæ fuerant,aſſerebant præfatū Regem Franciæ primitus violaſſe: cum etiam ſi qua tunc pacta ſubierat,ſpoliatus eadē ſubijſſes: propter quæ ad ea dicebant nullatenus te teneri. Licet itaq;,& hæc,& alia multa pars vtraq; proponeret,quæ pro ipſis facere videbantur: quia tamen cauſarū merita partiū aſſertione pandūtur,& ipſi perſonā ſtandi in iudicio non habebāt,nō potuimus ſalua iuſtitia in ipſo negotio ſine veritatis inquiſitione procedere. Nos ergo iuxta regiæ petitionis inſtantiam,propter has,& alias neceſſitates quàm plurimas,fa-

cultate nobis à Chriſto conceſſa, nacta quoq; temporis oportunitate condigna, diſpoſitis prius quæ tam circa vrbem, quàm circa regnū Siciliæ, nec nō & aliud eccleſiæ patrimoniū fuerint diſponenda: licèt multæ nobis, & magnæ ſolicitudines ex diuerſis cauſis incumbāt: ſi tamen ille nobis annuerit, à quo ſperamus dirigi greſſus noſtros, partes veſtras, vt tamen nos ad promiſſionis debitū non ligemus, niſi aliud impedimentū occurrat, intendimus viſitare: vt ſuper his, & alijs, quæ toti Chriſtianitati credimus profutura, deliberatione prouida procedamus. Si verò deſuper datū non fuerit, per legatos noſtros quod iuſtum fuerit, ſine perſonarum acceptione (fauente Domino) ſtatuemus. Illud autem ſerenitatem regiam nolumus ignorare, quod quātumcunq; nobis moleſtum exiſteret, præfatum Regem Franciæ, ac te ipſum in aliquo moleſtare, non poterimus aliquatenus ſuſtinere, quin vos ad pacem ineundam pariter, & ſeruandam, per diſtrictionem eccleſiaſticam ratione præuia compellamus: non de noſtris viribus confidentes, ſed de illius omnipotentia, cuius vices (licèt immeriti) exercemus in terris. Datum Romæ apud Sanctum Petrum II. Calend. Iunij.

N. BITVRICEN. ARCHIEPISCOPO. VT INQVIRAT CONTRA *Engoliſmenſem Epiſcopum, dilapidatorem eccleſiæ ſuæ.*

GRAVE nobis eſt admodū, & moleſtum, cum de aliquo fratrum, & coepiſcoporum noſtrorum aliqua in noſtro auditorio proponūtur, quæ in ipſis epiſcopale officium, & integritatem famæ denigrare videntur: cum ſemper velimus audire de ſingulis ea, quæ ad perfectam curam paſtoris pertinent, & ad cōmiſſi gregis commodū, & ſalutem. Inſinuarunt autem nobis dilecti filij quidam, Engoliſmen. eccleſiæ canonici, quòd venerabilis frater noſter I. epiſcopus ſuis patrimonium epiſcopatus minus vtiliter adminiſtrans, dilapidauit multa de bonis, menſæ ſuæ vſibus deputatis, & per alienationes illicitas contra iuramentum, quo tenetur eccleſiæ, poſſeſſiones epiſcopatus enormiter minuit & conſumpſit. Proponebāt inſuper, quòd multas eccleſias poſt appellationem in Synodis ſæpius iteratam præter aſſenſum Capituli collegijs perpetuò aſſignauit, cum id canonicis diſſonet inſtitutis. Alienata verò, & dilapidata, & eccleſias epiſcopali ordinationi ſubtractas ſub tua reſeruarunt præſentia exprimenda: ne prolixæ orationis ſeries legenti pariter, & ſcribenti faſtidium importarent. Adiecerūt etiam, quod ſit inſufficiens, indiſcretus, inutilis, appellationumq; contemptor, & quod per ſuæ ſimplicitatis negligentiam ſub ipſius regimine non ſolùm menſa, & eccleſia ſua, verum etiam tota diocœſis admodum grauia ſuſtinuit detrimenta: pauca ſiquidem de pluribus exprimentes, dixerunt ipſum Epiſcopum indignis, & minus idoneis ſacros ordines, & eccleſiaſtica beneficia contuliſſe: ita quòd cū olim ordines celebraret, & ventum eſſet ad presbyteros ordinandos, in manuū vnctione quidam inter presbyteros conſecrandos inuentus eſt pollicem non habere: minoribus, & nondum in ſacris ordinibus conſtitutis, animarum curam dicitur commiſiſſe, & etiam à pluribus ordinandis ſuſcepiſſe ante datum ordinem iuratoriam cautionem: ne poſt ab eodem beneficium eccleſiaſticum contra ſuam peterent voluntatem. Ad magnum autem indiſcretionis ſuæ, & inſufficientiæ argumentum conſtanter fuit in audientia noſtra propoſitum, quod cum olim idem epiſcopus ſuper ordinanda eccleſia literas impetraſſet, monachos albos, & nigros, & priorem de Allauilla canonicum regularem ordinauit in eccleſia ſua canonicos. Quod factum tanquam ridiculoſum ſedes apoſtolica, cum ad eius veniſſet notitiam reuocauit. Præterea, quendam nepotem ſuum, qui profeſſus ordinem de corona, ibi in ſacerdotali officio, & habitu regulari diu fuerat conuerſatus, extractum inde canonicauit in eccleſia cathedrali. Sed abbas loci tanquam diſcretus, & prouidus ipſum poſtmodum reuocauit ad clauſtrum. In ſolennitatibus expreſſis à Canone in maiori Eccleſia non deſeruit: confirmat Abbates, & tractat cauſas difficiles ſine canonicorū aſſenſu: Presbyteri, & clerici per eius inſufficientiā capiūtur: bona eccleſiaſtica occupātur, & homines ſibi, & anteceſſoribus eius debita, & exhibita ſubtrahūtur:

tur: & prætereà iura, quæ prædeceſſores ſui in Ciuitate hactenus habuerunt, fe-
rè permiſit penitus deperire: ſententias quoq; à ſede apoſtolica cõfirmatas, præ-
ſumpſit auct. apoſtolica relaxare, & alia multa cõmittere, quibus correctionis
debita manus celeriter conuenit adhiberi. Ideoq; fraternitati tuæ per apoſt. ſcri
pta mandamus, quatenus vocatis ad præſentiam tuã, qui fuerint euocandi, in-
quiras ſuper præmiſſis omnibus, & alijs, quæ propoſita fuerint appellatione re-
mota diligentius veritatem: & quæ inueneris fideliter redacta in ſcriptis nobis
ſigillo tuo ſignata mittere non poſtponas, præfigens partibus terminum cõpe-
tentem, quo cum ipſi noſtro ſe debeant præſentare conſpectui, ſententiam (au-
ctore Domino) recepturæ: attentius prouiſurus, quòd mandatum noſtrum ta-
liter executioni demãdes, quòd tua fraternitas meritò poſſit, & debeat cõmen-
dari. Nullis literis, &c. veritate tacita. Dat. Ro. apud S. Petrum III. Cal. Iunij.

N. ABBATI, ET CONVENTVI CHARI LOCI.

EX parte veſtra noſtro fuit apoſtolatui reſeratum, quòd quidam mona-
chus veſter ſe ad nigros monachos transferens, & habitum nigrum ibi-
dem aſſumens ad ſacerdotij ordinem in ipſo habitu eſt promotus. Vn-
de, quia in hoc articulo dubitatis, vtrum in aſſumpto taliter ordine debeat mi-
niſtrare, vobis hoc dubietatis ſcrupulum enodantes, per apoſtolica vobis ſcri-
pta mandamus, quatenus niſi aliud canonicum ei videritis obuiare, ipſum mo
nachum officium ſacerdotis exequi liberè permittatis. Dat. Ro. apud S. Petrũ.

N. ABBATI VNGIACEN. IN CAVSIS ECCLESIAE *& cœnobij eccleſia membra teſtantur.*

TVNC libentius poſtulata concedimus, quando quod petitur ab
æquitate non deuiat, & petentis perſonæ grauitas morum, & vitæ
merita ſuffragantur. Poſtulaſti ſiquidem à nobis dilecte fili de beni-
gnitate tibi ſedis apoſtol. indulgeri, vt in cauſis eccleſiæ tibi com-
miſſæ vti teſtimonio fratrum *noſtrorum valeas, & eis habeatur fi- *aliàs tuo-
des, ſicut conſueuit teſtibus adhiberi. Nos ergo attendentes petitionem tuã in- rum
ſtitutis canonicis conuenire, quæ in cauſis ciuilibus, illos teſtes ſtatuũr aſſumẽ-
dos, qui negocia eccleſiaſtica tractauerunt, & de quorũ fide non poteſt aliquate-
nus dubitari, auctoritate tibi præſentiũ indulgemus, vt quoties eccl. tuæ videris
expedire in cauſis, quæ nõ fuerint criminales, fratres, & canonicos eccleſiæ tuæ
inducere poſſis, vt perhibeant teſtimonium veritati. Dat. Ro. &c. X. Cal. Iunij.

N. EDVEN. EPISCOPO, N. VNGIACEN. ET N. SANCTAE MARGA-*ritæ abbatibus. De reſtaurendis cœnobijs, & reformanda monaſtica diſciplina.*

LICET bonæ memoriæ Clemens, & Cœleſtinus prædeceſſores
noſtri de tuæ frater Epiſcope, diſcretionis honeſtate cõfiſi, ſolicitu-
dini tuæ dederint in mandatis, vt tui epiſcopatus loca religioſa, quę
à ſui ſtatus integritate collapſa cognoſceres, & in quibus religionis
obſeruantiam attenderes diminutam põtificali auctoritate corri-
gere non differres, vt tamen tuæ maturitatis correctio maiorem obtineat fir-
mitatem, auctoritatem noſtram ſuper hoc, & fauorem ſolicitè poſtulaſti. Nos
igitur conſiderationem tuam dignis laudibus commendantes, & volentes Ab-
batiam Sancti Ioannis Eduen. quæ in magnam diſſolutionem religionis, & or-
dinis collapſa proponitur, per tuæ diſcretionis induſtriam correctione debita
reformari, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ad lo-
cum pariter accedẽtes de ſtatu monaſterij plenam ſtudeatis elicere veritatem,
& quæcunque in capite, vel in membris tam circa ſpiritualia, quàm tempora-
lia de iure ſtatuenda, & corrigenda videritis, auctoritate freti apoſtol. ſine ap-
pellationis obſtaculo corrigatis, & faciatis quod à vobis ſtatutum fuerit ſine

refragatione ſeruari. Nullis literis veritati, & iuſtitiæ, &c. Quod ſi omnes, &c. Tu frater epiſcope cum eorum altero, &c. Datum, &c. Calend. Iunij.

VV. REMEN. ARCHIEPISCOPO SANCTAE SABINAE CARDINALI, & Suffraganeis eius Vt per quoſdam falſarios confictas Bullas intercipiant.

DVRA ſæpe mandata, & inſtitutiones interdum iniquas à ſede apoſtololica emanare multi arguunt, & mirantur, & in hoc ei culpam imponunt, in quo ſynceritas eius, culpæ prorſus ignara per innocētiam excuſatur. Nos etenim circa maiora negotia frequētius occupati, & curam vniuerſorum ex officio noſtro gerentes, per quod ſumus omnibus debitores, cum omnibus apud nos inſtantibus incontinenti ſatisfacere non poſſimus, quidam eo, quòd à ſemita iuſtitiæ oberrantes, aut vltra quàm permittit honeſtas ſuæ petitionis licētiam extendentes, exaudiri nō poſſunt, in motum propriæ voluntatis irrumpunt, & ad ſua ingenia falſitatis, & artes perditionis cum animi exquiſita malitia recurrentes, per falſæ aſtutiam ſpeciei candorem puritatis apoſtolicæ denigrare, ac deprauare nituntur. Ex cuius falſitatis ingenio quot, & quanta mala proueniant, cum per eam & innocentes quandoq; damnentur, & rei ab obiectis criminibus abſoluantur, nec nō, & apoſtolicæ ſedis lædatur auctoritas, ipſa rei euidens malitia proteſtatur. Licet autem huiuſmodi falſitas aliquandiu poſſit cum operibus tenebrarum abſcondi, tamen quia per eam beatis apoſtolis ſpecialiter infertur iniuria, ille, à quo in perſona eorū Romana eccleſia auctoritatē ſuper Eccleſias vniuerſas accepit, vnde & Bulla noſtra, per quam totius negotia Chriſtianitatis agūtur, capitum ipſorum charactere præſignatur, perniciem tanti ſceleris non patitur in tantum præiudicium eorum diutius occultari. Accidit enim nuper in vrbe, quòd quidam huiuſmodi falſitatis aſtutiam pernicioſius exercētes, in ſuis fuêre iniquitatibus depræhenſi: ita quòd Bullas tam ſub nomine noſtro, quàm bonę memorię Cœleſtini PP. prædeceſſoris noſtri, quas falsò cōfinxerant, & quàm plures literas Bullis ſignatas eiſdem inuenimus apud eos ipſosq; captos adhuc in carcere detinemus. Nos autem honori Romanæ eccleſiæ, & vtilitati omniū paterna volentes ſolicitudine prouidere, de cōſilio fratrum noſtrorum ſtatuimus, & ſub excommunicationis pœna, & ſuſpenſionis ordinis, & beneficij diſtrictius inhibemus, ne quis apud ſedem apoſtolicam de cætero literas noſtras, niſi à nobis vel de manibus illorum recipiat, qui de mandato noſtro ſunt ad illud officium deputati. Si vero perſona tantæ auctoritatis extiterit, vt deceat eum per nuncium literas noſtras recipere, nuncium ad cancellariam noſtram, vel ad nos ipſos mittat idoneum, per quem literas apoſtolicas iuxta formam præſcriptam recipiat. Si quis autem in hac parte mandati noſtri tranſgreſſor extiterit, ſi laicus fuerit, excommunicationi ſubiaceat, ſi clericus officij, & beneficij ſui ſuſpenſione damnetur. Verùm quia (ſicut à falſarijs ipſis accepimus) tā ad partes veſtras, quam ad cæteras regiones per literas tranſmiſſas ab eis ſuæ iniquitatis falſitas multipliciter eſt diffuſa, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus prouinciale concilium euocetis, in quo ſolenniter, & generaliter ſtatuatis, vt per ſingulas parochias publicè proponatur. Quod ſi quis à ſede apoſtolica literas impetrauit, quarum tenor poſſit eſſe ſuſpectus, & eis vti voluerit, vt ſtatutam pœnam euadat: primò fiat collatio de falſa Bulla cum vera, & ſi eam inuenerit falſitate notandam, Epiſcopo diœceſano, Abbati, vel Archidiacono loci eaſdem literas non differat præſentare: qui veritate comperta illum, qui tales literas reportauit, ſi laicus fuerit excommunicationi ſubiaceat, ſi clericus eum ab officio, beneficioq; ſuſpendat. Ad hæc adijcientes ſtatuimus, vt generalem excommunicationis ſententiam promulgetis, quam per ſingulas paròchias faciatis frequentius innouari. Quod ſi quis falſas literas ſe cognoſcit habere, infra quindecim dies literas illas aut deſtruat, aut reſignet, ſi pœnam excommunicationis voluerit euadere: quam niſi forſan in mortis articulo ſine ſpeciali mandato noſtro à quocūq;

nolu-

nolumus relaxari: nec etiã ſi prǽſumpta fuerit contra hoc abſolutio, quicquam habeat firmitatis: ne fortè poſt tempora noſtra falſitas interim occultata cuiquam valeat præiudicium generare. Cæterum ad maiorem illius notitiam falſitatis habendam, vt fieri poſſit Bullæ falſæ cum noſtra collatio, præſentibus literis vnam de Bullis falſis, cum vera Bulla duximus appendendam: diſtrictius iniungentes, vt quaſcunq; literas inueneritis hac, vel alia falſitate notandas, ſi quid auctũ fuerit occaſione illarum appellatione poſtpoſita irritetis: ita quòd huiuſmodi falſitas nullo temporis ſpatio valeat excuſari: & portitores earum tamdiu faciatis ſub arcta cuſtodia detineri, donec receperitis ſuper hoc noſtræ beneplacitum voluntatis. Datum Romæ apud ſanctum Petrum. XIIII. Calend. Iunij. Pont. noſtri anno primo.

In eundem modum ſcriptum eſt ſuper hoc, vniuerſis Archiepiſcopis, & eorum Suffraganeis ſingulariter.

N. MAGDEBVRGEN. ARCHIEPISCOPO. VT DVCEM SVEVIAE
cogat Angliæ regi ablatam pecuniam reſtituere.

IN eo ſumus officio diſponẽte Domino conſtituti, vt ſingulorum & omnium ſaluti conſulere debeamus, & vniuerſis petẽtibus, tàm maioribus, quàm minoribus in executione iuſtitiæ prouidere. Sanè quàm potenter, & magnificè chariſſimus in Chriſto filius noſter R. Illuſtris Rex Angliæ ſe ad obſequium Domini in partibus tranſmarinis habuerit, ita vt nec rebus ſuis pepercerit, nec perſonæ, ſed ſe ipſum multis, & varijs diſcriminibus pro exaltatione Chriſtiani nominis expoſuerit, quãquam graues, & enormes iniurias, & iacturas ab H. quondam Imperatore pertulerit: inde reuertens per totum ferè orbem fama notiſſima diuulgauit. Quæ res tantò perfunditus Romanam tangit eccleſiam, quãtò iniuriæ, & grauamina Regi eidem illata in eius ignominiam, & iniuriam noſcuntur grauius redundare. Quia igitur tam grauem Domino, & apoſtolicæ ſedi, nec non & ipſi regi iniuriam irrogatam ſalua conſcientia diſſimulare non poſſumus, nec debemus, fraternitati tuæ per apoſtolica tibi ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus nobilem virum N. Ducem Sueuiæ, ad cuius manus theſaurus præfati Imperatoris peruenit, & patrimoniũ eius, vel iure ſucceſſionis, vel ſaltem tutelæ nomine noſcitur deueniſſe diligẽter admoneas, & quàm efficacius poteris procures inducere: vt eidẽ regi de ablata pecunia ſatisfaciant competẽter: alioquin nouerint, quòd nos tantam iniuriam non poterimus ſine diſſimulatione tranſire, quin in eum, & terram eius noſtri officij debitum, ſicut iuſtum fuerit, exequamur. Datum Romæ apud ſanctũ Petrum. II. Cal. Iunij.

N. TARENTASIEN. ARCHIEPISCOPO.
De incendiarijs abſoluendis.

INTER alias petitiones tuas poſtulaſti nuper à nobis, quòd circa incendiarios abſoluendos, qui non poſſunt ad ſedem apoſtolicam proficiſci, tecum diſpenſare vellemus: vt eis poſſes abſolutionis beneficium impertiri. Nos ergo, quia perſonam tuam ſyncera charitate diligimus, auctoritate tibi præſentium duximus indulgẽdum, vt illos incendiarios abſoluere tibi liceat vſq; ad triennium: qui propter ægritudines, aut inimicitias capitales ſe non poſſunt noſtro conſpectui præſentare: appellatiõibus quoq;, quas parochiani tui, vel diœceſani epiſcopi tuũ volentes iudiciũ declinare, fruſtatorie interponunt, nolumus te deferre. Nulli ergo &c. Datum Romę, &c. V. Calend. Iunij, Pontificatus noſtri anno primo.

EVERARDO NITRIEN. EPISCOPO. VT OBLATA ECCLESIAE
bona retineat, & de prædijs quæ ipſe colit, decimas non perſoluat.

IVSTIS petentium &cæt. vſque ad verbum, Aſſenſu, Statuimus, vt quaſcunq; poſſeſſiones, quæcunque bona Eccleſiæ Nitrien. in præſentiarum iuſtè, & canonicè poſſides, aut in futurum conceſſione pontificum

 largitio-

largitione regum, vel principum oblatione fideliũ, ſeu alijs iuſtis modis (præſtante Domino) poteris adipiſci, firma tibi, & per te eccleſiæ tuæ, & illibata permaneant. Prædia quoque ad eccleſiam tuam diœceſana lege ſpectãtia, quæ proprijs laboribus excolis, à ſolutione decimarum eximimus: nec aliquis de laboribus tuis auſu temerario decimas exigere, vel extorquere præſumat. Nulli ergo, &c. Datum Romæ, &c. Calend. Iunij.

BVRGEN. ET PALEN. EPISCOPIS. QVI SPOLIATVS *eſt, non poteſt alijs ſoluere antequam reſtituatur.*

OLIM vobis dediſſe meminimus in mandatis, vt venerabilem fratrem noſtrum N. Oueten. Epiſcopum ad debitam reſtitutionẽ partis Zamoren. diœc. quam tenebat cum perceptis fructibus cogeretis, ſi dilectum filium fratrem Rainerium priuſquã ſuper hoc mandatum apoſtolicum adimpleret, viam ingredi contigeret omnis carnis. Verum quia inanis eſt actio, quã inopia debitoris excludit, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus non prius epiſcopum ipſum ad reſtitutionem fructuum compellatis, quàm ipſe fuerit taliter reſtitutus, vt reſtituere poſſit, quod percepit de prouentibus alienis. Nõ autem per hoc priore literas reuocamus, ſed eis in ſua firmitate manentibus coactionẽ ipſius epiſcopi ad reſtitutionem fructuum taliter perceptorum differri volumus, donec id valeat adimplere. Datum Romæ, &c. V. Calend. Iunij.

Cap. olim, de reſtitutione ſpoliatorum.

In eundem modum epiſcopo Palentino, & abbati de Spina ſcriptum eſt pro reſtitutione partis Salamantinæ diœceſis detenta ab eodem Epiſcopo Ouetenſi.

N. LEXOVIEN. EPISCOPO. DE OFFICIO ARCHIEPISCOPI *ad ſuum Suffraganeum, & Suffraganei ad ſuum Archiepiſcopum.*

SICVT ea, quæ pacem, & concordiam nutriunt, pura debemus intentione perquirere, ita ex debito ſolicitudinis paſtoralis, illa tenemur ab eccleſiaſticis viris ſtudioſius extirpare, quæ diſſidium excutiunt, & ſcandalum introducunt. Sane cum occaſione illius indulgentiæ, quã de benignitate ſedis apoſtolicæ cognoſcendi venerabilis frater noſter N. Rothomagen. Archiepiſcopus per prouinciam ſuam de innouatis poſt appellationẽ, appellatione remota facultatem habebat, inter te, & ipſum grauis hactenus fuerit diſcordia excitata: præſertim cum tu ipſe per diœceſim tuã hanc eandem gratiã de indulto cõſimili à ſede apoſtolica meruiſſes: auditis grauaminibus, & detrimentis tuæ propter hoc, & Rothomagen. eccleſiæ irrogatis, ad pacem, & quietem veſtram nõ potuimus non moueri: maximè cum ex vtraq; indulgentia non modicum Romanæ eccleſiæ præiudicium generetur. Ideoq; vt per ſtudium noſtrum inter vos diſcordiæ fomes ſuper hoc de cætero penitus extinguatur, prædictam in vtroq; veſtrum indulgentiam de cõmuni fratrum noſtrorum conſilio penitus vacuantes, ſtatuimus vos eſſe vlterius, quò ad hunc articulum communi iure contentos. Ad hæc ne propter hoc tu videaris ab ipſius ſubiectione ſubtractus, volumus, vt ſibi tanquam Metropolitano tuo debitam obedientiam exhibeas cũ honore. Ipſe vero (ſicut ratio mutuæ charitatis expoſcit) tibi, vt fratri, & coepiſcopo ſuo paternam benignitatem, ac dilectionem impendat. Cæterùm vt tu ipſe non poſſis, vel debeas ab ipſo indebite aggrauari, de communi fratrum, conſilio tibi duximus indulgendum, vt ſi fortè ad dictandam in te, vel eccleſiam tuam ſententiam caſu aliquo moueatur, trina ſemper admonitio competenti temporis ſpatio interiecto canonice antecedat. Et ſi forte ab imminenti duxeris grauamine appellandum, cum appellationis remedium inſtitutum ſit ad præſidium oppreſſorum, nolumus poſt appellationem emiſſam, vel ante commonitionem expoſitam cõtra perſonam vel eccleſiam tuam aliquid attentari. Si verò vel ante commonitionẽ emiſſam, vel poſt appellationẽ rationabiliter interpoſitam in te, vel eccleſiam tuam ſuſpenſionis interdicti, aut excõmunicationis dictus archi-

Cap. Cum ſpecialiter pro. de appellat.

archiepiſcopus ſententiam promulgauerit, illam decernimus non tenere, nec volumus perſonæ, vel eccleſiæ tuæ grauamen aliquod exinde, ſeu præiudicium generari: niſi fortè (quod abſit) tantũ, & talẽ exceſſum cõmitteres, propter quẽ de iure communi tibi prouocãdi foret interdicta facultas. De perſonis autem, & cauſis Lexouien. diœceſis nil amplius ſtatuat, vel diſponat, niſi quantum de iure communi ſibi dignoſcitur eſſe conceſſum, liberam tibi tuæ dioc. diſpoſitionem, & ordinationem relinquens appellationis iure ad eum, vel ad nos faciendum nullatenus impedito. Datum Rom. apud ſanctum Petrum, &c.

In eundem fere modum ſcriptum eſt N. archiepiſcopo Rothomagen.

N. LEXOVIEN. EPISCOPO.

CVM occaſione illius indulgentiæ, quam de benignitate, &c. vt ſuprà, vſque ad verbum illud Contentos. Cæterùm, ne propter hoc aliæ indulgentiæ, quas habes videãtur quomodolibet reuocari, ſignificatione tibi præſentium innoteſcat, quia nos prædictam tantum indulgentiam, & non alias reuocamus. Datum &c. Calend. Iunij.

NOBILI VIRO N. FILIO DVCIS AVSTRIAE. QVA IMPERAT, *vt Regi Angliæ ablatam pecuniam à patre reſtituat.*

IN eo ſumus officio diſponente Domino, &c. vt ſupra, vſque ad verbum Prouidere. Sane quàm graues iniurias, & iacturas Chariſſimo in Chriſto filio noſtro S. Illuſtri Regi Anglorũ à crucis obſequio reuertenti, dux Auſtriæ pater tuus intulerit, nullum Chriſtiani nominis profeſſorem credimus ignorare: quæ res tantò profundius Romanam tangit eccleſiam, quantò iniuriæ regi eidem illatæ in eius iniuriam, & ignominiam noſcuntur grauius redundare: cum ipſi regi nondum fuerit ſatis factum, licet nõ credamus à tua memoria exceſſiſſe, quod (diuina gratia inſpirante) prædictus pater tuus ſuum recognoſcẽs exceſſum, ablatam pecuniã ipſi regi non ſolum reddi præceperit, verum etiam à te, & ab alijs familiaribus ſuis, & fidelibus, qui præſentes aderant, ſuper ſolutione ipſius pecuniæ præſtari fecerit corporaliter iuramentum. Quia igitur tanti exceſſus incuriam, clauſis oculis præterire non poſſumus, nec debemus, nobilitatem tuam monemus, & exhortamur in Domino, atq; in remiſſionem iniungimus peccatorum, quatenus tam tuæ, quàm animæ patris tui ſaluti, iuxta præſtitum à te prouidens iuramentum, prænominato regi pecuniam ſine difficultate reſtituas antedictam: & de iniurijs irrogatis ſatisfactionẽ congruam non differas exhibere: alioquin noueris nos venerabili fratri noſtro N. Salesburgen. Epiſcopo dediſſe firmiter in mandatis, vt te ad hæc per excommunicationis ſententiam in perſonam, & interdicti in terram, cõtradictionis occaſione, & appellatione ceſſantibus, monitione præmiſſa compellere non omittat. Datum &c. III. Calend. Iunij, pontificatus noſtri anno primo.

Illis ſcriptum eſt ſuper hoc.

GARNERO PRIORI LOCHEIEN. QVOD LICEAT IPSI TERRARVM *quarundam firmam retinere, ſalua Capitulo antiqua penſione.*

IVSTIS petentium &c. vſque ad verbum Effectu. Sane (ſicut nobis exponere curauiſti) idem Prioratus tuus redditus ſufficientes, de quibus pro loci, & Prioratus nominis celebritate honeſtè valeas ſuſtentari, non habet. Verùm cum tam apud Corne. quàm Molernum, & Murum eadem eccleſia quædam iura, & redditus habeat, videlicet hominum, & terrarum, quæ voluntate Prioris, & Capituli dantur ad firmam, & de firmarijs frequenter ad alios firmarios transferantur, de illis ipſi eccleſiæ nullum prouenit incrementum: quæ ſi apud aliquem perpetuò reſiderent, ſalua penſione, quã Capitulum inde percipere cõſueuit, aliquod emolumentum poſſet exinde prouenire. Vnde nos tam tuis, quàm eccleſiæ tuæ volen-

volentes intendere incrementis,duximus ſtatuendũ,vt cõpleto termino eorũ, qui prædictos redditus,& iura ad firmam habere noſcuntur,ſalua cõſueta penſione,Capitulo ipſi reddenda,tibi,& Priori,qui pro tempore fuerit,ea liceat retinere,niſi fortè redditus ipſi tantum per meliorationem accreuerint,vt & ipſe cenſus debeat augmentari. Decernimus ergo &c. Datum II. Cal. Iunij.

N. EPISCOPO, ET CAPITVLO ENGOLISMEN. CANONICI APVD ECcleſiam non reſidentes, non poſſunt infringere quæ ijs abſentibus rectè ſtatuuntur.

AD audientiam noſtram meminimus perueniſſe,quòd quidam eccleſiæ veſtræ canonici,licet ibi non faciant manſionem, ſed in locis alijs maiori parte anni pro ſuæ voluntatis arbitrio ſine rationabili cauſa moretur,vel etiam circumpoſitas circumeant regiones: tamen quoties de terrarum eccleſiæ diſpoſitionibus,vel canonicorum receptione tractatur,eandem ſibi volunt,ſiue in contradictione,ſiue procuratione terrarum auctoritatem inter cæteros vendicare, quam illi, qui circa eccleſiam continuè demorantur,& ſeruitijs diuinis aſſiſtunt. Vnde, quoniam plus emolumenti merentur accipere,qui plus inueniuntur circa miniſterium eccleſiaſticum ſuſtinere laboris,ad exemplar ſanctæ recordationis Gregorij Papæ prædeceſſoris noſtri, vniuerſitati veſtræ præſentibus literis indulgemus,vt,ſi tales canonici nullam rationem canonicam prætendentes,rationabiles diſpoſitiones Capituli veſtri communi iudicio celebratas,pro eo ſolo,quod præſentes non fuerint,attentauerint impugnare,vel contradictionẽ obiecerint,cum talia tractabuntur,obiectionẽ eorum,vel appellationem, ſi quam interpoſuerint,neceſſe non habeatis admittere, vel eis terrarum veſtrarum præpoſituras cõmittere,quas Balias vulgariter appellatis,qui noluerint in perſonis proprijs miniſtrare. Datum Romæ &c. VIII. Idus Iunij.

N. CANTVARIEN. ARCHIEPISCOPO, ET N. LINCOLNIEN. ET N. VVIgonien. Epiſcopis,& N. Abbati de Theochei. Vt eiecti ex cœnobio monachi, in priſtinum ſtatum reſtituantur, vtriuſq; canonici omnia relinquere cogantur.

SICVT ea, quæ à prædeceſſoribus noſtris prouida fuerunt deliberatione ſtatuta, nullatenus irritari volumus, vel infringi: ſic quæ ab eis ſunt per ſubreptionem obtenta,in honeſtatis eccleſiaſticæ detrimentum corrigi volumus,& in ſtatum redigi meliorem. Cum enim (ſicut accepimus) in Conuentren. eccleſia ferè à prima fundatione Chriſtianæ religionis in Anglia ordo fuerit monaſticus inſtitutus, & in tantum in ea obſeruãtia ferbuerit regularis, vt ab apoſtolica ſede priuilegiati,& ab inclytæ recordationis Regibus Angliæ dotari meruerit,& ditati: dolemus plurimum,quòd venerabilis frater noſter N. Ceſtren. Epiſcopus occaſione quarundam literarum,quas à bonæ memoriæ Clemente Papa prædeceſſore noſtro ad falſam ſuggeſtionem (ſicut dicitur) impetrauit: dilectos filios M. ☞ Priorem,& conuentum de eodem monaſterio violenter eiecit, & canonicos in eo inſtituit ſæculares. Cum igitur id in monaſticę religionis iniuriam,& totius eccl. diſciplinæ redundet opprobriũ: & vix credere valeamus, quòd dictus prædeceſſor noſter tantæ irregularitati (niſi circumuentus) auctoritatẽ præſtiterit,aut fauorem,de cõmuni fratrum noſtrorũ conſilio diſcretioni veſtræ per ap. ſcripta mandamus,& in virtute obedientiæ diſtrictè præcipimus, quatenus prædictis literis, vel alijs priuilegij, confirmationis, ſiue indulgentiæ, ſi quæ apparuerint à ſede ap. impetratæ nequaquam obſt. abſq; dilatione qualibet, ſeu cauſæ cognitione,cũ in manifeſtis ordo iudiciarius minimè requiratur, amotis ab eodem monaſterio ſæcularibus clericis, qui in eo fuerunt per ſupradictum epiſcopum inſtituti, monaſticum ibidem ordinem reformetis, monachos eiectos exinde reducentes in illud: non obſtant, ſi dictus epiſcopus, vel pars aduerſa, aut eius nuncius ante ſuſceptionem literarum noſtrarum,

aut

autpoſt iter arripuerit ad ſedem apoſtolicam veniendi,& I. monacho Clunia-
cen. vel quolibet alio illicito detentore amoto, dictum M. priorem cum præ-
dictis monachis, & alias perſonas inſtituatis,qui beati Benedicti regulam de-
beant,& deſiderent obſeruare. Memoratum verò epiſcopum, & vniuerſos de-
tentores,& ſpoliatores bonorum eiuſdem eccleſiæ ad eorum reſtitutionem, &
de damnis illatis cōgruam ſatisfactionem per cenſuram eccleſiaſticam, cuiuſ-
libet appellatione, vel contradictione ceſſante cogatis. Volumus etiam nihil-
ominus,& mandamus, vt omnes donationes eccleſiarum infeudationes, loca-
tiones,& alienationes poſſeſſionum eiuſdem eccleſiæ,ab eo tempore factas no
ſtra freti auctoritate caſſetis: eos,qui contra venire præſumpſerint, ſublato ap-
pellationis obſtaculo cenſura canonica percellentes. Illos autem, qui manus
violentas in prædictos monachos temerè iniecerunt, excommunicatos publi-
cè nuncietis,& ab omnibus faciatis arctius euitari,donec iniuriam paſſis, ſatiſ-
faciant competenter,& cum veſtrarum literarum teſtimonio ad ſedem apoſto
licam veniant abſoluendi. Quod ſi omnes, &cæt. Duo, vel tres veſtrum, &cæt.
Datum Romæ. III. Non. Iunij.

N. BVRDEGALEN. ARCHIEPISCOPO SANCTI EPARCHII, ET N. Nantolien. Abbatibus. *Quæ ijs committitur cauſa P. Engoliſmenſis contra Ar. de Mairmac. ſuper Archidiaconatu Engoliſmenſi.*

CONQVESTVS eſt coram nobis dilectus filius P. Engoliſmen. di-
ctus archidiaconus, quòd cum venerabilis frater noſter N. Engoliſmē.
Epiſcopus cuius nepos eſſe dignoſcitur, archidiaconatum vacantem
quam cito de morte bonæ memoriæ I. quondam Engoliſmen. Archidiaco-
ni certus fuit, ei liberaliter cōtuliſſet, ex parte illius fuit ad ſedem apoſtolicam
appellatum, ne quid contra donationem ſibi factam deberet præter iuris ordi-
nem immutari. Cum autem poſtmodum Pariſijs diſciplinis ſcholaſticis inſti-
tiſſet,& rediens ad propria, vellet in conceſſo ſibi archidiaconatus officio mi-
niſtrare Ar. de Mairinac. presbyter, qui ad hoc aſſumptus fuit in canonicū ec-
cleſiæ cathedral. vt ibi continuè in ſacerdotali officio deſeruiret, non permiſit
eum prædictum archidiaconatum liberè obtinere, licèt priuilegium donatio-
nis oſtendere,& donum ſibi factum vellet tam viuis teſtibus, quàm ſcriptis au-
thenticis declarare. Vnde cū vocatus eſſet à te frater archiepiſcope, vt ſuper hoc
pareret iuſtitiæ, cauſa dilationis frauſtratoria (vt dicitur) appellauit. Quia igi-
tur plenè de præmiſſis non potuimus elicere veritatem, de aſſenſu partium cau
ſam ſuper his vobis duximus committēdam, diſcretioni veſtræ per apoſtolica
ſcripta mandantes, quatenus partibus cōuocatis audiatis cauſam, & ipſam ap-
pellatione remota ſine debito terminetis, facientes quod decreueritis per cen-
ſuram eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Teſtes appellatione remota cogantur.
Nullis literis obſtantibus præter aſſenſum partium,&c. quod ſi omnes,&c. duo
veſtrum &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Non. Iunij.

N. HIVERNEN. EPISCOPO, ET N. SANCTI BENIGNI DEVIOTIEN. *& N. Teloci Abbatibus. Committitur ijs cauſa Epiſcopi Eduenſis, contra Abbatem de Buxeria ſuper teſtamento, & bonis cuiuſdam defuncti: quem abbas monachum fuiſſe aiebat.*

CVM dilectus filius N. Abbas de Buxeria ad noſtram nuper præſen-
tiam acceſſiſſet, & pro cauſa, quam aduerſus venerabilem fratrem
noſtrum N. Epiſcopum Eduen. habebat, ibidem diutius expectaſſet,
tandē nuncius eiuſdem epiſcopi ſuperuenit, quibus volentibus ad-
inuicem litigare, venerabilem fratrem noſtrum I. Viterbien. epi-
ſcopū Sancti Clementis Card. cōceſſimus auditorē. Ipſis igitur in eius præſentia
conſtitutis, abbas propoſuit antedictus, quòd cum N. archipresbyter de Ale-
tioſe, ac ſua ad participationem orationum monaſterio de Buxerla pietatis
intuitu obtuliſſet, quibuſdam rebus ſuis vſui ſuo ſimplici reſeruans de manu
cuiuſdam fratris eiuſdem Cœnobij augmētationem coronæ in ſignum illius
oblatio-

oblationis accepit,& quòd hanc conceſſionem hoc hoc modo feciſſet, & non ſuo nomine,ſed nomine monaſterij poſſideret,& monaſterio quicquid acquirebat,acquireret,ſæpè fuit in communi Capitulo proteſtatus. In hoc etiam publicè per viginti annos ferè idem archipresbyter nullo contradicente,vel reclamante permanſit: ità quod per publicam famam id omnibus notum fuerat. Nam abbas de Duxeria,qui pro tempore fuerat,& ipſi monachi rebus ipſius,nõ ſecus quàm alijs rebus proprijs monaſterij ſciente epiſcopo Eduen. qui pro tempore erat,& in nullo penitus reclamante publicè vtebãtur.Id autem,quod mẽte compoti dictus archipresb. fecerat inter viuos,in vltima voluntate mente ſanus,licèt æger corpore cõfirmauit. Cumq; idem abbas,& monachi res ſic legitimè datas,& alias,quas archipresb. ipſi conceſſerant,ad vtendum ad ſuum monaſterium reducere vellent,prædictus Epiſcop. eis violentiam inferens,non ſolum res archipresbyteri, verum etiam res ipſius monaſterij occupauit: quas cũ in bona pace repeterent,ipſi vt in rebus illis ei poſſet graſſandi materia plenior indulgeri,ſedẽ apoſtolicam appellauit,in octauis beati Martini proximo præteritis ſuę terminũ appellationi pręfigẽs.Ecõtra prædicti nuncius epiſcopi allegauit,quòd quãdo illa donatio facta fuit,archipresbyter erat poſitus extra mẽtem: ita quòd cum interrogatus fuiſſet à monachis, Vis tu habitum ſuſcipere monachalem? & reſpondiſſet,Volo: ſtatim interrogatus ab alio, Vis tu eſſe aſinus? reſpondit ſimiliter,volo: ſicq; prædicti monachi eum ad ſuum monaſterium deportarunt: quod idem nuncius ſe obtulit probaturum. Præfatus ſiquidem abbas,cum ad aſſertionem partis ſuæ quoſdam teſtes incõtinenti produceret,nos ipſos recipi fecimus,& diligenter audiri: quorũ atteſtationes cum interloquendo decreuiſſemus publicari debere,quoniam ſuper illis Capitulis pars Epiſcopi nolebat teſtes producere,ſuper quibus idem abbas teſtes produxerat,ipſæq; quæ fuiſſent in publico recitatę,diſputatione ſuper atteſtationibus ipſis habita diligenti,multa fuêre cõtra dicta teſtium allegata. Cumq; renunciatum fuiſſet à partibus, dictus Card. quæcunq; fuerunt hinc inde propoſita,nobis,& fratribus noſtris fideliter recitauit. Quibus auditis,& cognitis,ſufficienter intelleximus eſſe probatum,quòd dictus archipresbyter agens in extremis, velut vltimam exprimens voluntatem,aſſeruit ſe,ac ſua monaſterio de Buxeria contuliſſe. Vnde cum requiſitus eſſet,vt conderęt teſtamentum, reſpondit ſe nõ poſſe teſtari,quia ſe,& ſua contulerat monaſterio ſæpe dicto.Et licèt vnus ſolus teſtis dixerit ſe vidiſſe,quando præfatus archipresb. ſe,& ſua obtulit monaſterio,quia tamen alij teſtes dixerunt ſe audiſſe ipſum archipresb. in abbatis præſentia confitentem,& quòd prædictum eſt atteſtantem,non tanquam ſufficienter probantes, ſed tanquam vehementer adminiculantes,aſſertionem abbatis plurimum adiuuabant.Quia verò pars Epiſcopi aſſerebat ſe velle probare quod dictus archipresb. in extremis laborans,tãquam freneticus alienatus erat à mente,vnde non valuit quod expreſſit: nos ſuper his,& alijs,quæ fuerũt hinc inde propoſita,cum fratribus noſtris diligenti deliberatione præhabita,cauſam ipſam vobis ſub hac forma duximus committendam: quod niſi prædictus Epiſcopus legitimè comprobauerit ſæpè dictum archipresb. ſuæ mentis compotem non fuiſſe,cum vltimam voluntatem expreſſit ſuper impetitione monaſterij perpetuum ei ſilentium imponatur,& compellatur reſtituere monaſterio,quęcunque de bonis ipſius archipresbyteri,vel etiam monaſterij occupauit.Si vero legitimè comprobauerit,prædictum archipresbyterum quæ ſuper vltima voluntate præmiſſa ſunt,alienata mente dixiſſe,ad faciẽdam ei nomine Parrochialis eccleſiæ,cuius adminiſtrationem geſſerat,dum vixiſſet,reſtitutionem bonorum,quæ ipſius archipresbyteri fuerant, monaſterium condemnetur: cum idem archipresbyter ab inteſtato deceſſerit, ipſiq; monaſterio ſuper impetitione epiſcopi,ſilentium imponatur. Nullis literis obſtantibus præter aſſenſum partium,&c. Quod ſi omnes,&c. tu frater epiſcope cum eorum altero,&c.

Datum Romæ,&c. IIII. Non. Iunij.

N. ABBATI SANCTI EVCARII N. DECAN. ET I. CANONICO TREVEREN. *Qua committitur illis cauſa litigantium ſuper præbenda in collegio Verdunenſi.*

CVM P. Diaconus ad ſedem apoſtol. acceſſiſſet ſuper præbenda ſanctæ Mariæ Magdalenæ in Verduno, de qua tempore bonæ memoriæ C. PP. prædeceſſoris noſtri, per delegatos ab eo executores fuerat inueſtitus, coram dilecto filio noſtro P. ſanctæ Mariæ in via lata Diacon. Cardinal. quem ſibi, & aduerſario dedimus auditorē, confirmationem volebat apoſtolicam obtinere. Vt autē rei veritas ipſi Cardinali plenius eluceret, progreſſum ſibi negotij curauit (ſicut cōtigerat) aperire. Idem enim prædeceſſor noſter dilectis filijs N. præpoſito N. Decano, & Capitulo ſanctæ Mariæ Magdalenæ mandauit pariter, & præcepit, vt ipſum P. in fratrem reciperent, & canonicum, non obſtante promiſſione alicui facta de beneficio nō vacante cui ſuper hoc ipſo N. Decan. Remen. N. Archidiaconum Cathalaunen. & Decanum Montis falconis executores conceſſit, ſi mādato ſuo Capitulum non pareret. Ipſo itaq; Capitulo negligente mandatū apoſtolicum adimplere, dicto archidiacono Cathalaunē. ante proceſſum negotij, ſublato de medio, Remen. & Montis falconis Decani, vt eum reciperent infra triduū ſub pœna ſuſpenſionis diſtrictius mandauêre: quibus adhuc ceſſantibus obedire, & ſententiam obſeruare, ipſe P. ad executores rediens, Decanum Remen. reperijt expiraſſe. Interim verò, contingit vacare præbendam in eccleſia nominata, & Decanum in Remen. eccleſia ordinari: & quia nomen defuncti non fuerat literis executionis inſertū, idem Decanus Remē. per literas, Decanus verò Montis falconis viua voce canonicos monuêre, vt mandatum apoſtolicum adimplerent. Sed cum viderent ſe non poſſe proficere, ipſe Decanus Remen. tanquā remotior alij Decano, qui erat propinquior, vices ſuas commiſit, vt mādatum apoſtolicum effectui manciparet: qui prædictum P. de præbenda, quam vacare diximus, inueſtiuit, ſibi ſtallum in choro, & locū in capitulo aſſignando: contradictores verò, & præpoſitum nominatum, excommunicationis nunciauit ſententiæ ſubiacere. Ipſa verò die inueſtituræ poſſeſſionem præbendæ habuit: ita quod recepit ſtipēdia, & in officio miniſtrauit. Cùm autē poſtea ſæpè dictus præpoſitus contra ipſum P. Decanum, & alios commoueret, ſuamq; poſſeſſionem faceret perturbari, ipſe hoc præſentiens, in præſentia ven. fratris noſtri N. Verdunen. epiſcopi ſe, ſuaq; omnia, & ſpecialiter præbendam ſibi collatam, cum ſtipēdijs eius ſub apoſtolicæ ſedis protectione poſuit, & ad Dominicā, qua cantatur Exurge, terminum appellationi ſuæ præfixit. Exinde ad noſtram præſentiam veniens, cum diutius expectaſſet, tandem quidam ſe Capituli nomine præſentauit: qui de procuratione ſua literas quaſdam oſtendens contra eū propoſuit, quæ ſequuntur, quòd ſcilicet veritate tacita, & in excommunicatione poſitus literas impetrauit, & talibus Romana Eccleſia non conſueuit eccleſiaſtica beneficia impertiri: & quòd vnus ſolus de tribus executoribus mandatum apoſtolicum fuerit executus: propterquod, & quoniam executorem ipſum, tanquam conſanguineum ipſius P. ſuſpectum habebant, ante executionem Capitulum ad ſedem apoſtolicam appellauit, & quod ipſe P. de non vacāte præbenda fuit, quia iam alij ex quo vacauerat collata fuerat, inueſtitus. Cuius obiectionibus reſponſum fuit taliter ex aduerſo: quòd ſi excōmunicatus tunc temporis extitiſſet, quod penitus denegabat, hoc ab aduerſarijs, qui ei ferè per biennium comunicauerant, eumq; pro non excommunicato habuerant, non poterat allegari. Executorem autem non ſolum in executione proceſſiſſe illa ratione dicebat: quia tàm ſuis, quàm alterius partibus fungebatur. Appellationem verò Capituli nullam dicebat, cum fuiſſet inhibita in reſcripto: & licet dicatur, quòd ex ſecundo delegato, & à ſuſpecto Iudice liceat appellare, illud tantū in iudicibus, & non in executoribus locū habet, à quibus appellari non poteſt, niſi modum executionis excedant. Quòd autem de vacante fuerit inueſtitus, & per literas executoris ſe probaſſe dicebat, & in partibus illis ſi opus eſſet melius probaturum. Cumq; ſuper his, & alijs coram eodem Card. diutius litigaſſent,

gaſſent, tandē habito prudentū conſilio, ita ſententialiter diffiniuit, vt ſi prænominatus P. probare poterit, quòd priuſquā præbenda vacauit, de ea vacante antequā alius fuerit inueſtitus, ipſam de cætero poſſideat in quiete, niſi contrariū pars aduerſa probando poterit præualere: vel quod tunc temporis excōmunicatus fuiſſet, & vitatus ab eis, quo literas impetrauit. Nos ergo quod à prædicto Cardinali rationibiliter factū eſt, ratū habentes, per apoſt. vobis ſcripta mādamus, quatenus ſuper præmiſſis articulis, vtrum præbenda tēpore inueſtituræ vacauerit, & clericus excōmunicatus fuerit quādo literas impetrauit, & à canonicis euitatus, inquiratis diligētius veritatē, & pro varietate probationū latam à Cardinali ſententiam, auctoritate noſtra freti, faciatis appellatione rem. inuiolabiliter obſeruari. Si verò poſtquā idem clericus appellationē legitimè interpoſuit, & iter arrripuit ad ſedem apoſtolicam veniendi, in ipſius præiudiciū factum eſt aliquid de prębenda (ſicut iuſtum fuerit) in irritum reuocetis. Nullis literis, &c. præter aſſenſum partium, &c. Teſtes, &c. cogantur. Quod ſi oēs, &c. duo veſtrum, &c. Datum Romæ apud Sanctum Pettum. VIII. Idus Iunij.

FRATRI RAINERIO. VT PORTVGALLIAE ET CASTELLAE REges percuſſum & iureiurando confirmatum fœdus ſeruare cogat.

REFERENTE dilecto filio N. magiſtro ſcholarum Bracaren. eccleſiæ nūcio, & clerico Chariſſimi in Chriſto filij noſtri S. Illuſtris Regis Portugalen. noſtris eſt auribus intimatum, quòd cum inter ipſum, & Illuſtrem Regem Caſtellæ, pacis fœdera interuenerint, & vtrinq; fuerint iuramentis ab ipſis Regibus, & eorum vaſallis corporaliter præſtitis cōfirmata, nunc quidam homines peſtilentes, qui gloriātur cū malefecerint, & exultant in rebus peſſimis, inter eoſdē Reges pro dilectione odiū ſeminātes, ad rixas, & cōtentiones eos inducere nequiter elaborant. Quia verò nemini licet iuramenta, quæ honeſtatem continent, violare, diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus præfatos Reges, & eorum homines, vt pacem ad inuicem habeant, & obſeruēt, ſicut inter eos apparet per inſtrumentum publicum conueniſſe, ſolicitè moneas, & inducas, & ſi opus fuerit per excōmunicationis interdicti ſententias ad id eos appellatione remota compellere ſtudeas, ſicut videris expedire. Si quid autem contra formam pacis vtrinq; inueneris attentatum, per tuam ſolicitudinem appellatione remota facias emendari. Datum &c. vt ſuprà, Pont. noſtri anno primo.

Scriptum eſt Regi Portugalen. ſuper hoc.

N. NEOCASTREN. EPISCOPO. QVOD A DECESSORIbus alienata, reuocare liceat.

SIGNIFICASTI nobis per literas tuas, quòd bonæ me. G. prædeceſſor tuus, & qui ſecuti ſunt eum vſque ad tempora tua ad menſam Pont. pertinentes, in tuum, & eccleſiæ detrimentum quibuſdam laicis minus rationabiliter contulerunt, conceſſiones ipſas inſtrumentis publicis munientes, & vt auctorit. noſtra quod ab eis perperàm factum eſt, tibi corrigere liceat, ſuppliciter poſtulaſti. Nos ergo attendentes quòd delictum perſonæ non debet in damnum eccleſiæ redundare, fraternitati tuæ per apoſtolicas literas indulgemus, vt quod à iam dictis prædeceſſoribus tuis, vſq; ad præſens, in præiudicium Neocaſtren. eccleſiæ minus legitimè alienatum eſt, ad ius ipſius tibi liceat appellatione remota legitimè reuocare. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud S. Petrum nonis Iunij, Pont. noſtri anno primo.

Cap. Delictū, de regulis Iuris in 6.

N. STRIGONIEN. ARCHIEPISCOPO. QVA priuilegia eccleſiæ ſuæ confirmat.

QVIA te tanquam præcipuum Sacroſanctę Romanę eccleſiæ membrū, & venerabilem fratrem diligimus, & totis in Chriſto viſceribus amplexamur, tuis deſiderijs grato concurrentes aſſenſu, petitiones tuas ea, qua

decuit

decuit affectione recepimus, & earum tenore plenius conſiderato, quantum cum Deo potuimus, curauimus executioni mandare, & deuotionis tuæ feruorem, quem ad Romanam eccleſiam, & nos ſpecialiter habere dignoſceris, ſtudioſius commendantes tàm priuilegia eccleſiæ tibi commiſſæ canonice à prædeceſſoribus noſtris indulta, quàm etiam indulgentias, vel alia quælibet regalia ſcripta, ſaluis Romanæ eccleſiæ priuilegijs, & indulgentijs auctoritate apoſtolica illibata præcipimus, & inconcuſſa manere. Nulli ergo, &cæt. Datum, &c. II. Non. Iunij.

FRATRI IOANNI, ET ALIIS FRATRIBVS DOMVS SANctæ Trinitatis Cerui frigidi. Data ei bona, in pios vſus conferenda auctoritate Apoſtolica confirmantur.

CVM à nobis petitur, &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Perſonas veſtras cum omnibus bonis tàm eccleſiaſticis, quàm mundanis, &c. vſque ad verbum Suſcipimus. Specialiter autem domum Sanctæ Trinitatis Cerui frigidi, quam chariſſima in Chriſto filia M. Comitiſſa Burgundiæ, pro redemptione illorum, qui armatura fidei communiti, pro lege Dei ſe murum defenſionis hilariter opponentes, ab inimicis crucis Chriſti ſæpius detinentur, & barbaricæ captiuitatis iugum in fame, & ſiti, omnimodisq́; laboribus pro Chriſto ſuſtinere lætantur, vobis charitatiuè contulit. Locum quoque de Planels, cum eccleſia ibidem fundata à Nobili viro R. de Planels ad idem opus vobis collata. Domum etiam, quam Nobilis mulier Maria panateria in Pariſien. diœc. videlicet in Burgo Regin. vobis ad hoc idem in perpetuam eleemoſynam aſſignauit, cum omnibus ad ea ſpectantibus, ſicut ipſa iuſtè, & pacificè poſſidetis, vobis & ſucceſſoribus veſtris auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Statuimus etiam, vt domus veſtræ præſentes, atque futuræ à ſtatu illo in quo eas deliberatione prouida ordinaſtis, videlicet ad redemptionem captiuorum, vel ab obſeruantia veſtri ordinis, & inſtitutionis, nullius præſumptione temeraria valeant immutari. Nulli ergo, &cæt. Datum, &cæt. XVII. Calend. Iunij, &c.

N. EPISCOPO, ET ARCHIDIACONO ZAMORENSI, ET DIdaco priori de Morerola. Vt cauſam Capituli Legionenſis contra monaſterium Sancti Facundi cognoſcant.

EX parte Legionen. eccleſiæ fuit in auditorio noſtro propoſitum, quòd cum olim inter ipſam, & monaſterium Sancti Facundi, ſuper eccleſijs de Burgo, & Cauto, quæſtio verteretur, abbas ipſius monaſterij litè pendente ad apoſtolicam ſedem accedens, à bonæ memoriæ C. PP. prædeceſſore noſtro priuilegium impetrauit: in quo veritate tacita prædictas ſibi fecit eccleſias, & multas alias confirmari: ſed priuilegio ipſi magna pars fratrum noſtrorum, nec ſubſcribere, nec conſenſum ſuum voluit adhibere. Volentes igitur eidem eccleſiæ in ſua iuſtitia non deeſſe, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, tam ſuper priuilegio ipſo, quàm ſuper memoratis eccleſijs, & alijs quæſtionibus, audiatis quæ fuerint hinc inde propoſita, & appellatione remota vſque ad diffinitiuæ ſententiæ calculum procedentes, geſta omnia redacta in ſcriptis, & ſigillis veſtris impreſſa, ad ſedem apoſtolicam deſtinetis: ſtatuentes partibus terminum competentem, quo recepturæ ſententiam noſtro ſe conſpectui repræſentent. Si qua verò partium, ſuper principali, vel incidenti duxerit appellandum, vos nihilominus quantum de iure poteritis, ſeruato tamen mandati noſtri tenore, in ipſius inquiſitionem negotij procedatis. Quod ſi omnes, &c. Tu frater epiſcope, &cæt.

Datum Rom. &c. II. Non. Iunij, &c.

ALFONSO AVRIEN. EPISCOPO. QVA STAtutum aliquod nouum confirmatur.

QVAE ad ampliandum cultum diuini nominis à prælatis eccleſiarum prouidè ſtatuũtur, firma debent, & inconcuſſa ſeruari, & ad obtinendum robur perpetuæ firmitatis, apoſtolico præſidio communiri. Significaſti ſiquidem nobis, quòd, vt in eccleſia tua ſolennius Domino ſeruiretur, de conſilio Capituli tui ſex præbendarũ prouentus prouida deliberatione conferre duodecim portionarijs ſtatuiſti: qui debeant in eadem eccleſia ad ſupplendum aliorum defectum continuè reſidere. Eapropter venerabilis in Chriſto frater, tuis precibus annuentes, inſtitutionem ipſam (ſicut prouide facta eſt, & recepta) auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum VIII. Idus Iunij, &c.

N. CVPERSANO EPISCOPO, ET N. ARCHIDIACONO ORITAN. VT contra Epiſcopum Mutilenſem, dilapidatorem, & aliorum criminum reum inquirant: & Archidiaconum quem ſpoliarat, reſtituant.

DILECTO filio Hugone Mutilen. Archidiacono conquerente, didicimus, quòd cùm quondam Mutilen. Epiſcopus curam rerum Mutilen. eccleſiæ olim ei cantori, & theſaurario, præſente Capitulo aſſignaſſet, venerabilis frater noſter Mutilen. Epiſcopus eum, quia quandam mulam eccleſiæ cuidam clerico commodauerat, quæ ei fuit poſtmodum violenter ablata, ipſum poſt appellationem ad ſedem apoſtolicam interpoſitam, & per ſe verberauit, & fecit ab alijs verberari: qui in granario poſtmodum iuſſu præcipitatus, ipſius manibus poſt terga ligatis, cippo fuit, & compedibus ferreis alligatus: vbi propter pœnæ alleuiationem Vuillielmo nepoti, & Simoni genero eiuſdem Epiſcopi decreta, & eorum ſummam cum rebus alijs conceſſit inuitus. Cum autem de tàm arcta cuſtodia fuiſſet (ſicut aſſerit) non humano, ſed diuino potius auxilio liberatus, idem Epiſcopus eum ab officio, beneficioque ſuſpendit, & Vuillielmum nepotem ſuum, in Caſtro Maſſafro Archidiaconum, & quendam alium in Mutilen. eccleſia in præiudicium iuris eius Archipresbyterum ordinauit, & eundem Archidiaconum, Stephanus filius Alfaranæ, baiulus ciuitatis, mobilibus ſpoliauit: & dominator ciuitatis immobilia auferens, eidem Archidiacono ciuitatis aditum interdixit. Propoſuit etiam idem Archidiaconus, grauia contra Epiſcopum memoratum, ſuper electione non canonica, dilapidatione eccleſiæ, & crimine Symoniæ: ac quòd epiſcopus ipſe cuiuſdam manifeſti adulterij, & alterius falſarij familiaritate vtatur. Verum quia nobis non conſtitit de prædictis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus partibus conuocatis audiatis, quæ fuerint hinc inde propoſita: & receptis teſtibus, & atteſtationibus publicatis, & examinatis, legitimè geſta omnia redacta in ſcriptis, & ſigillorum veſtrorum munimine roborata, ad nos dirigere procuretis: ſtatuentes partibus terminum competentem, infra quem, recepturæ ſententiam noſtro ſe conſpectui repræſentent. Interim autem Archidiaconum ipſum ad officium, & beneficium, & dignitatem archidiaconatus reſtituatis, ſi id de iure videritis faciendũ. Eos autẽ, qui in eũ manus iniecêre temere violentas, tàm diu excõmunicatos denuncietis, & mãdetis ab omnibus euitari, donec paſſo iniuriam, & de ablatis omnibus, & illatis iniurijs ſatisfecerint competenter, & cum veſtrarum teſtimonio literarum, ad ſedem apoſtolicam venerint abſoluendi. Dictos prætcrea epiſcopum Vuillielmum, & Simonem ad reſtitutionem librorũ, & aliarum rerum, prout iuſtum fuerit, monitione præmiſſa, per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione remota cogatis. Teſtes autem &c. coganrur. Quòd ſi ambo &c. tu frater epiſcope, &c. Datum Romæ, &c.

CONSVLIBVS, ET POPVLO BENEVEN. NE VNIVS
iudicis teſtimonio credatur in cauſis.

CVM à nobis petitur &c. vſq; ad verbum Aſſenſu. Et canonica, & ciuilia iura ſequêres, diſtrictius inhibemus, ne vnius iudicis, quantæcũq; fuerit auctoritatis, verbo credatur in cauſis, ſiue ſuper teſtamentis, ſiue ſuper quibuslibet alijs contractibus agitentur: nec ſcriptũ eorũ, niſi teſtiũ adminiculo fulciatur, eam obtineat firmitatem, quin ei poſſint, & debeant duorum, vel trium teſtiũ bonorũ teſtimonia præualere: ſalua in omnibus apoſtolicæ ſedis auctoritate. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud S. Petrum IIII. Idus Iunij. *Cap. Cum à nobis, de teſtibus.*

CONSVLIBVS, IVDICIBVS, ET POPVLO BENEVEN.
De palatio iudicum & tabellionum ſtatutum confirmat.

IN dilectione ciuitatis veſtræ, ac veſtra, prædeceſſorum noſtrorum volentes veſtigijs inhærere, vt & vos in progenitorum veſtrorum deuotione, quam circa ſedem apoſtolicam habuerunt, feruentius de cætero, & fidelius perſiſtatis: quæ ad profectum veſtrum prouenient, ſine honoris noſtri diſpendio gratis vobis, & tàm libenter, quàm liberaliter indulgemus. Sane exhibitum fuit quoddam ſcriptum, in præſentia noſtra, in quo Capitula quædam erant expreſſa, quæ de communi omniũ veſtrum aſſenſu, noſtris petebatis literis confirmari: de quibus nos quædam excepimus, quæ iuxta votum veſtrum vobis duximus concedenda. Cum ergò à vobis ſit communiter conſtitutum, vt iudices pro ſalario nihil accipiant, vltra vigeſimam litis, nec de ſubſcriptione teſtamentorum, vel alijs cõtractibus, iudices ipſi à ciuibus pluſquam duos tarenos, aut notarij niſi vnum: extra ciuitatem aureni iudices centeſima, notarij verò ducenteſima ſint eorum, quæ teſtamento legantur, aut quocunque modo veniant in contractum portione contenti: veſtris precibus annuentes, id (ſicutà vobis eſt communiter poſtulatum) concedimus, confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus: præſenti quoque confirmationi adijcimus, vt ſi quando curia ſub certo banno inhibuerit fieri aſſemblatas, hi, qui contrauenire pręſumpſerint, bannum ſine diminutione perſoluant: exceptis miniſterialibus curiæ, quos iuxta mandatum Rectoris, qui pro tempore fuerit pro commodis ciuitatis volumus, cum neceſſe fuerit, & Rector mandauerit, conuenire: ſalua in omnibus ſedis apoſtolicæ auctoritate. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, V. Idus Iunij, Pontificatus noſtri anno primo.

N. ARCHIEPISCOPO, ET CAPITVLO BENEVENTAN.
Vt Albertum Subdiaconum in canonicum recipiant.

IN admirationem inducimur vehementem, quòd apo. mandata contemnitis, cum pro eorum receptione preces vobis ab eo, qui poteſtatis plenitudinem obtinet, diriguntur: ex quibus nõ minus honoris eccleſiæ veſtræ accederet, quam ex hoc vtilitatis ipſis, & commodi proueniret. Cũ enim bonæ mem. C. Papa prædeceſſor noſter te frater Archiepiſcope, apud Sedem apoſt. conſtitutũ, per ſe duxerit exhortandum, & vobis filij canonici preces, ac ſecũdo communiter vobis mandatũ apoſtolicum deſtinarit, vt dilectum filium Albertũ Subdiaconum noſtrũ, dilecti filij noſtri G. Sancti Georgij ad velum aureum diacon. Cardin. clericũ reciperetis in canonicum, & in fratrẽ, vos implere id hactenus diſtuliſtis: cum id etiã ſolius eiuſdẽ Subdiaconi bonitatis intuitu debuiſſetis effectui mancipare. Nolentes igitur quod de ipſo inceptũ eſt relinquere imperfectũ, rogamus diſcretionem veſtram, monemus, ac per ap. vobis ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ipſum in canonicũ recipientes, & fratrem, ſtallum in choro, & locum in Capitulo appellatione poſtpoſita conferatis: & tu frater Archiepiſcope cõueniens ipſi, vel nuncio, eius ipſius nomine beneficiũ ſine dilatione aſſignes: mã-

datum apoſtolicum taliter impleturi, quòd propter hoc denuo ſcribere nō cogamur, aut implere per alios, quod vos nolueritis effectui mancipare: ſcituri quòd ſicut nolumus iniuſta præcipere, ſic cùm honeſta mandamus, cupimus celeriter, & efficaciter exaudiri. Datum, &c. Idib. Iunij, &c.

V. ARCHIEPISCOPO, ET CAPITVLO ROTHOMAGEN. DE *reparanda eccleſia decretum maioris & ſanioris partis obtinet.*

Cap. vii. De his quæ fiunt à maiori parte Capituli.

EX parte tua frater Archiepiſcope, apoſtolicis fuit auribus intimatum, quòd ad reſtaurandam fabricam Rothomagen. Eccleſiæ tractatum communiter habuiſtis, te frater Archiepiſcope poſtulante, vt quilibet canonicorum tecum pariter, aliquā ſuorum redditu portionem operi tàm pio, & neceſſario deputarēt. Quia vero ſuper hoc diuerſæ fuerunt inter vos filij Canonici, & variæ voluntates, ne tam laudabile opus ex veſtra diſſidentia negligatur, auctoritate præſentium duximus ſtatuendū, vt ſi qui veſtrum ipſius Archiepiſcopi, & maioris, & ſanioris partis Capituli futuris ſuper hoc conſtitutionibus duxerint reſiſtendum, obtineat ſententia plurimorum. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum V. Idus Iunij, Pontificatus noſtri anno primo.

VALTERO ARCHIEPISCOPO ROTHOMAGEN. VT AVDACTER *ſua iuriſdictione vtatur, & Regum minas non pertimeſcat, Pontificis auxilio con[illegible].*

ANXIETATE cordis, & amaritudine premimur, cum anguſtias, onera, & grauamina, quæ zelo iuſtitiæ, pro libertate eccleſiæ manutenēda, ęquo animo, & inuicta fortitudine toleras, ad memoriā noſtrā reducimus, & meditatione ſedula cogitamus. Veruntamen ꝙ in te perfectionē virtutis adimplens, non potuiſti à tuæ conſtantiæ propoſito amoueri, tuā ſuper hoc prudentiam cōmendamus, & fortitudini tuę plurimū in Domino congaudemus. Nos aūt fraternitati tuæ volentes patrocinium apoſtolicum impertiri, tàm te, quàm eccleſiam regimini tuo cōmiſſam ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus. Verū quia (ſicut ex literis tuis nobis innotuit) Chariſſimi in Chriſto filij noſtri Philippi Francorū, R. Anglię Reges illuſtres, dum inter ſe cōponerent, ſtatuerūt ſuper caput tuū quatuor clericos eligendos: ad quos pertineat iudicare, vtrū tenere, vel non tenere debeat ſentētia, quā in terrā, vel homines Regū ipſorum pro ſuis exceſſibus, ordine canonico duxeris promulgandā: quam ſi iudicauerint nō tenere, ipſis Regibus ſiuce ei, in cuius terrā, vel homines ſententiam tuleris, licebit bona tua, & redditus occupare, donec lata ſententia reuocetur: fraternitati tuæ ſub pœna officij, & beneficij diſtrictius inhibemus, ne illi tàm iniquæ cōuentioni auctoritatem præbeas, vel aſſenſum: ſed ſicut conſueuiſti, & anteceſſores tui feciſſe noſcuntur, tuæ iuriſdictionis officiū, per tuam prouinciam ſtudeas exercere. noſque ſententiam ratam habemus, & habebimus, ſi quam in terras, vel homines tuæ iuriſdictioni ſubiectos hactenus canonice promulgaſti, vel amodo decreueris promulgare. Datum, &c. vt ſupra III. Non. Iunij.

N. VVIGORNIE N. EPISCOPO, *De Symoniacis puniendis.*

QVAMVIS ad abolendam Symoniacam prauitatem à prædeceſſoribus noſtris varia emanauerint inſtituta, vſque adeò tamen in quoſdam Satanæ filios morbus ille irrepſit, vt adhuc peccatis exigentibus, nec leui potuerit medicamine, nec igne curari, quin eò potius iniquitatis ſemina pullularint, quò amplius ſolicitudo meſſorum, ea viſa eſt ſuffocare. Significaſti ſiquidem nobis, quòd in diœceſi tua in tantum Symoniaca labes præualuit, vt quidam publice fuerint ipſius contagio maculati, nec crimen ſuum aliqua poſſint tergiuerſatione celare. Ea propter

pter ven. in Chriſto frater, tuis precibus annuentes, eos, quos tibi conſtiterit reos eſſe criminis memorati. appel. fruſtratoria non obſtante, canonice puniendi liberam tibi concedimus auct. ap. facultatem. Nulli ergo, &c. Datum, &c. VI. Idus Iunij.

N. EPISCOPO, ET CANONICIS OSCEN.
Vt falſarius quidam puniatur.

MILLE nocendi modos, & doloſitates multiplices ſuorum mentibus ſpiritus perditionis inſpirat, immo etiam eos potius deijcere nititur, quos maiori viderit religioni aſtrictos. Non autem de ipſius nobis eſt fraudibus conquerendum, qui à ſuæ creationis primordio mala ſemper meditatus eſt in corde ſuo: propoſitis iuſtis inuidit, & iniquis cogitationibus aſpirauit. ſed de eo potius condolemus, cum in eos præualet, qui religionis tenentur formam, & habitum obſeruare. Sane cum nuper in Vrbe, quidam in falſitate Bullæ noſtræ depræhenſi fuiſſent, & falſariorum fraude deuicta, tutum non eſſet aliquibus per eos ſui cordis malitiam exercere, G. quondam Sacriſta Oſcen. apud Sedem apoſtolicam conſtitutus, ad quẽdam notariorum noſtrorũ acceſſit, & ſe Sacriſtiæ renũciaſſe officio in manibus noſtris, & eam denuo a nobis recepiſſe confingens, literas ſibi ſuper hoc fieri poſtulauit. Cum autẽ notarius ipſe, vtpotè qui pro nouitate ſua minus inſtructus, fraudes talium minus nouerat euitare, literas notatas ſecundum arbitrium poſtulatas & redactas in groſſam literam, in noſtra præſentia relegiſſet: nos, vtpote quibus nihil ſuper hoc propoſitũ fuerat, literas illas falſas eſſe cognouimus, & per ſurreptionem obtẽtas. Cum autem dictum G. conſtitutum in præſentia noſtra, qualiter res proceſſerat curaſſemus, de benignitate Sedis ap. conuenire, quia ſe in infirmitate poſitum, per quendam ſocium ſuum ad nos trãſmiſſum, Sacriſtiæ renũciaſſe aſſeruit, cum perpetuò decernimus eſſe priuatum: ei ſuper hoc, qui pro ſe cõfeſſus eſt, Sacriſtiã ſibi fuiſſe auctoritate apoſtolica reſtitutam, fidem nullatenus adhibentes, cũ id certo certius nouerimus eſſe falſum. Ideoq; diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus eo ab officio Sacriſtiæ amoto, alium inſtituatis in ipſa, qui religionis propoſitum melius velit, & nouerit obſeruare. Datum, &c. Calend. Iunij, Pontificatus noſtri anno primo.

N. AMBIANEN. PISCOPO. VT ADMONITO ET
negligente Abbate, ipſe monaſterium inſtauret.

HIS, quæ à fratribus, & Coepiſcopis noſtris, in fauorem religionis poſtulantur à nobis, libẽter annuimus, & votis ipſorũ apoſtolicum libenter impertimur aſſenſum. Ea propter Venerabilis in Chriſto frater, tuis precibus annuentes, auctoritate tibi præſentiũ indulgemus, vt, niſi dilectus filius Abbas S. Martini de Gemellis, Canonicos ſui ordinis in domo Spiſſi Campi, quam eius eccleſiæ religionis obtẽtu, ad inſtituendos ibidẽ ſui ordinis fratres, liberalitate propria cõceſſiſti, duxerit ſtatuẽdos: tu poſt trinam cõmonitionem, vel eiuſdẽ, vel arctioris ordinis viros, inſtituẽdi appellatione poſtpoſita, liberã habeas facultatẽ: prouiſurus tamen attentius, vt ſi forte prædictus Abbas excuſationem, vel exceptionem legitimam oſtenderit contra conceſſionem ei factam, nullatenus venire præſumas. Nulli ergo, &c. Datum Romæ, &c. XVII. Calend. Iunij.

P. ROTHOMAGEN. ARCHIEPISCOPO. QVOD
poßit ſeipſum præſentare ad beneficia.

PER noſtras poſtulaſti literas edoceri, vtrum clericus aliquis ad vacantem Eccleſiam, in qua ius obtinet patronatus, ſe ipſum, ſi idoneus eſt, valeat præſentare. Cum igitur nullus ſe ingerere debeat, ad eccleſiaſticæ prælationis officium, inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus: quòd nul- *Cap. Per noſtras. De iure patronatus.*

lus ſe poſſit ad perſonatum alicuius eccleſiæ præſentare, quantumcunque idoneus ſit, & quibuſcunq; ſtudijs, & meritis adiuuetur. Datum Romæ, &c. III. Idus Iunij, Pont. noſtri anno primo.

EIDEM. SENTENTIAE INTERDICTI AB EPIſcopo prolatæ omnes obedire tenentur.

NON licet à capite membra diſcedere, aut inferioribus ſuperiorum diſpoſitionibus contraire. Ea propter ven. in Chriſto fr. tuis precibus annuentes, auct. tibi præſentiũ indulgemus, vt cum in diœc. tuam protuleris ſententiam interdicti, omnes tibi lege diœceſana ſubiecti, eam teneantur inuiolabiliter obſeruare: niſi per ſpeciale priuilegium, vel alias legitimè ad id ſe oſtenderit non teneri. Nulli ergo, &c. Datum, &c. vt ſuprà.

EIDEM. EIVSDEM FERE ARGVMENTI.

CVM in aliquos ob ſuorum exigentiam meritorum, eccleſiaſticæ diſtrictionis cenſura profertur, & interdicti, vel ſuſpenſionis ſententia promulgatur, tàmdiu eam ſeruari oportet firmiter, & teneri, donec ſatisfactione congrua præcedente, eam deceat relaxari. Inde eſt, quòd cum in quoſdam clericos, & laicos tuæ diœceſis, ipſorũ exigentibus meritis, excommunicationis, & interdicti ſententiam promulgaris, & ipſi adhuc in ſuæ iniquitatis contumaces intentione perſiſtant, donec tibi, & Eccleſijs, ac Clero, quibus iniurias intulerunt, congrue fuerit ſatisfactum: eaſdem ſententias inuiolabiliter ſine appel. remedio volumus, & præcipimus obſeruari: fraternitati tuæ facultatem auct. præſentium indulgentes, clericos diœceſana tibi lege ſubiectos, qui poſt interdictum tuum diuina preſumpſerũt, aut de cætero præſumpſerint officia celebrare, ſine appellationis obſtac. pœna canonica percellendi. Nulli ergo, &c. Datum, vt ſuprà.

N. EPISCOPO, ARCHIDIACON. ET SACRISTAE MAGALOnen. De Archidiaconatu Magalonenſi copioſè diſſerit.

CVM olim (ſicut accepimus) bonæ me. N. Magalonen. Epiſcopus, habito dilectorum filiorum P. de Agriſolio Archidiaconi, & B. Prioris clauſtralis aſſenſu, dilectum filium noſtrũ P. de Caſtro nouo ad vacantem Archidiaconatum eiuſdem eccleſiæ nominaret, Præpoſito vt nullus ibi, niſi prius duplici voce ſibi conceſſa inſtitueretur, per appellationem interpoſitam inhibente. Epiſcopus tum quia contra antiquam Magalonen. eccleſiæ conſuetudinem, & commune ius canonum eſſe dicebat, aliquem ſibi vocem duarum perſonarũ in eadem eccl. vendicare, tum quia ex indulgentia fel. me. Cœleſtini Papæ prędeceſſoris noſtri, quam in Capitulo præſente Præpoſito legi fecit, ſibi probabat indultum: vt vacantem Archidiacon. vel Sacriſtiam, ſi contra perſonam ab ipſo nominatam, aliquod rationabile, & canonicum non poſſet legitimè obijci, & probari, non obſtante contradictione, vel appel. conferret, dictum P. de præfato Archidiaconatu per ſuum annulum inueſtiuit, in locum Archidiaconi corporaliter illum inducens. Vnde nominatus Præpoſitus indignationis ſtimulis agitatus, aliũ ad eundem Archidiaconatum poſtmodũ nominare præſumpſit: cuius facti occaſione, cum tàm Præpoſitus, quàm præfatus P. apoſt. ſe conſpectui præſentaſſent, & nos in minori tunc officio conſtitutos, & dilectos filios noſtros B. tt. Sancti Petri ad vincula, & bonæ me. M. tt. S. Ioannis, & Pauli Presbyteros Card. recepiſſent in ſuis quæſtionibus auditores, Præpoſito obijciente, inſtitutionem Epiſcopi poſt appellationem, & contra diffinitionem felicis recordationis. Alexandri PP. prædeceſſoris noſtri, & à ſuſpenſo factam caſſari debere: à prædicto P. (ſicut aſſerit) ad ſingula fuit hoc modo reſponſum, ſcilicet quòd appellationem ipſam nullius conſtabat eſſe momenti, tum quia à ſuſpenſo fuerat appellatum, quod in continenti ſe velle

proba-

probare dicebat, quare illius nõ intererat appellare, & contra dictam indulgentiam appellatio interpoſita nõ tenebat: tum quia cauſam in iure prohibitã, ſcilicet duplicis vocis, vel dignitatis, quæ nulli quantumlibet exercitatæ perſonæ ſecundũ canonicas ſanctiones debet cõmitti, in forma appellationis expreſſit: vnde tali appellationi non fuiſſe deferendũ, ex conſultatione felicis memoriæ Alex. PP. probabat, nec cõſtitutionẽ Henrici quondã Albanen. Epiſcopi, cuius obtentu, dignitatem prioris maioris vſurpauerat, illi poſſe patrocinari firmiter aſſerebat, cũ in ipſa euidentius exprimatur, nè deinceps prior maior in Magalonen. eccleſia haberetur: vnde ſequebatur nec Præpoſitum, nec aliũ dignitatem illam ſibi poſſe aliquatenus vendicare: præſertim cum ibi cõtineatur expreſsè, quòd Præpoſitus nõ dignitatem prioris, ſed curã circa correctionẽ exceſſuum, & erratorũ debeat dũtaxat habere. Si enim dignitatẽ vellet intelligi, vbi curam appoſuit, dignitatis vocabulum expreſſiſſet, ſicut ex cõſultatione dicti Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri, cõprobari dicebat: ex verbis aũt ipſius conſtitutionis monſtrabat, ipſum Præpoſitum dictam curã, de manu Epiſcopi accipere debuiſſe. Cæterum ex literis Epiſcopi ſuper hoc cõquerentis euidenter liquebat, Præpoſitum non tanquam Aaron à Deo vocatum, ſed à ſe ipſo exortum, ſibi impudenter honorem ſumpſiſſe. Vnde cum priuilegium mereatur amittere, qui præmiſſa ſibi abutitur poteſtate, tàm nomine Epiſcopi, quàm ſuo ſuper hoc ei perpetuum ſilentium imponi petebat: proponens, quòd dignitas memorata nõ niſi ſacerdotali fungenti officio, de iure, & antiqua Magalonen. eccleſiæ conſuetudine fuerat conferenda: Præpoſitum vero tàm debilitate, quàm deformitate corporis impediente, ad ſacerdotium promoueri nõ poſſe, affirmabat inſtanter: dicens partem Epiſcòpi, vtpotè maiorem, & ſaniorẽ, non obſtante vnius appellatione, meritò ſecundum Lateranen. Concilium obtinere. Inſuper allegans, eundem Præpoſitum, appellationis renunciaſſe ſpontaneum interiectæ. Cum enim taliter appellaſſet, vt nullius, niſi duplici ſibi voce cõceſſa, Archidiacon. deberet inſtitui, & ipſe ad inſtitutionẽ alterius procedere attentaret, contrario actu conuincebatur, ſecundum conſultationem bonę memoriæ prædeceſſoris noſtri Vrbani Papæ ab appellationis beneficio receſſiſſe. Ad diffinitionis autem articulum taliter reſpondebat, aſſerens Epiſcopum ſecundum tenorem diffinitionis rationabiliter proceſſiſſe: adijciens etiam, quod Præpoſitus eccleſias Sancti Firmini, & de Marino retinendo, contra ipſam diffinitionem fecerat manifeſtè, & ideo eius auxilium de iure non poterat inuocare. Ad ſuſpenſionis obiectionem ex aduerſo dicebat, quòd Epiſcopus prius legitimè appellauit, & ideò ſentẽtia pòſt lata nullatenus tenebatur aſtrictus: proponens etiam conditionalẽ, & ad tempus latam fuiſſe ſententiam interdicti, ſcilicet, donec apoſtolicis obediret mandatis. Vnde cum antedictam inſtitutionem ſedis apoſtolicæ iuſſionibus paruiſſet, tàm ciuilis, quàm canonici iuris cenſura indubitanter fuerat abſolutus: præſertim cum ille, qui eum ſuſpenderat, ipſi, vt plenè abſoluto in omnibus communicare minimè dubitaret. Ad vltimum concludebat, quòd, & ſi verè ſuſpenſus eſſet Epiſcopus memoratus, tamen à Præpoſito hoc ei non poſſet opponi, quia cum pro eodem ſuſpenſionis ſententia notatus fuiſſet, morbo conſimili laborãti, omnis contra Epiſcopum audientia debuit denegari, maximè cum ipſi Epiſcopo tàm in eccleſiaſticis ſacramentis, quàm in eccleſiarũ inſtitutionibus ſæpius cõmunicaſſet, & ideo ei notã ſuſpenſionis obijcere non valebat. Deniq; ſi nil horum parti ſuffragaretur Epiſcopi, ad denegandam Præpoſito audientiam, ſufficere poſſe dicebat, quod tàm per ſententiam iudicis ordinarij, quàm ipſo iure eum excõmunicationis vinculo innodatũ eſſe, per Epiſcopi literas euidentiſſimè apparebat. Tandẽ dictus prædeceſſor noſter, quod ab vtraq; parte factũ fuerat, pro ſua volũtate caſſauit, ſententiando pronunciãs, quòd aliquibus de prouincia ſcriberet, vt tàm Epiſcopũ, ꝗ perſonas, ad ordinandũ concorditer archidiaconatũ monerẽt, & eorũ fortè monitis nõ admiſſis, hoc ipſi auctoritate apoſtolica exequi non differrent. Poſt hæc vero Geraldo Ioannino, qui nondum ad diaconatus erat promotus officiũ, præter conſcientiã præfati Petri procuratoris epiſco-

epiſcopi apud apoſtolicam ſedem tunc morantis, ipſum archidiaconatum cõtra pronunciationem propriam contulit (ſicut credimus) circumuentus. Nos igitur inhærentes veſtigijs prædeceſſorum noſtrorum, dicentiũ ſententiam Romanæ ſedis poſſe in melius commutari, cùm aliquid fuerit ſubreptũ, quod de prædicto G. factum eſt, nõ obſtante donatione, quam à te frater Epiſcope in eluſionem donationis apoſtolicæ nuper dicitur recepiſſe, de communi fratrũ con ſilio in irritum reuocamus, & ei licet abſenti, cum de ſubreptione liquidò conſtet, ſuper dicto archidiaconatu perpetuum ſilentiũ imponentes, vobis præſentium auctoritate mandamus, vt nullius contradictione, vel appellatione obſtante, infra vnius menſis ſpatium poſt harum ſuſceptionem ſæpè dictum archidiaconatum, de perſona, cui nihil de canonicis obuiet inſtitutis, plena omnium veſtrum, qui præſentes fuerint in eccleſia interueniente concordia ordinare curetis. Alioquin noueritis nos, venerabili fratri N. archiepiſcopo, & dilect. fil. N. Decano Arelaten. ſcripſiſſe, vt nullius contradictione, vel appellatione obſtante, hoc exequi non omittant, facientes, quod ſtatuerint per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita, inuiolabiliter obſeruari. Datum Romæ, &c. VI. Idus Iunij.

N. ARELATEN. N. AQVEN. ET N. EBREDVNEN. ARCHIEPISCOPIS, & eorum Suffraganeis Vt monaſterium Sancti Victoris Maſſiliæ tueantur & defendant.

CVM monaſterium Sancti Victoris Maſſilien. ad eccleſiam Roman. nullo pertineat mediante, tantò faciliùs petitiones dilect. fil. N. Abbatis, & fratrum, qui diuinis ibidem officijs mancipantur, volumus, quantum cum Deo poſſumus, exaudire, quantò præter commune debitum, quo tenemur vniuerſis, & ſingulis eccleſijs prouidere, ſpeciali reſpectu eis amplius exiſtimus debitores. Sane conquerentibus eiſdem fratribus noſtris auribus eſt relatum, quòd in prouincijs, & diœceſibus veſtris, non ſolum à militibus, & alijs laicis, verum à clericis ipſis perſecutiones innumeras patiuntur: vt videatur de talibus dictũ: Erit ſicut ſacerdos, vt populus. Hi enim bona eiuſdem monaſterij diripiunt, occupant, & inuadunt, & in animarum ſuarum pericula malè ablata detinere præſumunt, & reddere contradicũt: de quibus Caufridũ de Maſſylia, & Vu. Vedianũ, & Dalphinum milites, duximus nominandos. Quia verò nõ eſt facilè prænominatis fratribus pro ſingulis iniurijs ad nos habere recurſum, fraternitati tuæ, per apoſtolica ſcripta præcipiendo, mandamus, quatenus de prædictis malefactoribus, & alijs, tàm clericis, quàm laicis, quos ipſi vobis expriment nominatim, qui bona monaſterij, & domus eleemoſynæ, quæ ad ipſum ſpectare dignoſcitur detinere, aut eorum antiqua iura præſumunt nequiter violare: cum ab eiſdem fratribus fueritis requiſiti, niſi prius commoniti, congruè ſatisfecerint de commiſſis, coram Vobis faciatis appellatione remota iuſtitiæ plenitudinem exhiberi, & quod ſtatueritis, faciatis per excommunicationis, & interdicti ſententiam, obſeruari. Si quos autem in monachos eiuſdem cœnobij clericos, vel conuerſos, manus ſacrilegas inueneritis inieciſſe, ipſos excommunicatos nuncietis, & faciatis ab omnibus tàm diu euitari, donec paſſis iniuriam ſatisfaciant competenter, &c. veſtrarum, &c. Datum, &c. Idibus Iunij.

N. EPISCOPO VVARADIEN. VT AD SEDEM Apoſtolicam veniat abſoluendus.

SIGNIFICAVIT nobis venerabilis frater noſter S. Archiepiſcopus Colocen. quòd cum ipſe pro quibuſdam criminibus tuis, in te excõmunicationis ſententiam protuliſſet, tu in abſolutione tua te cõfeſſus es eadẽ crimina commiſiſſe, & cõfeſſionẽ tuam redactã in ſcriptis, ſigillo tuo proprio roboraſti. Ipſe vero tibi ſub debito præſtiti à te iuramenti mandauit, vt apoſtolico te cõſpectui præſentares, dignam à nobis pœnitentiam recepturus, & vſq; ad Natiuitatem Beatæ Mariæ proximo ventu-

venturam, iter arriperes veniendi. Ne igitur tranſgreſſor tuæ fidei videaris, qui teneris etiam, quod ſimplici verbo promittis, ducere ad effectũ, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus, vſq; ad prædictũ terminum, cũ eiuſdẽ Archiepiſcopi literis ad nos iter arripias veniendi, & apoſtolico te cõſpectui repræſentes. Datum, &c. XVIII. Cal. Iulij, Pontificatus noſtri anno primo.

ILLVSTRI REGI VNGARIAE. QVOD VIGINTI VIROS AD TERRAE ſanctæ limina profecturos, ad regni ſui pacem conſeruandam retinere liceat.

SPECIALIS dilectionis ſynceritas, quam circa progenitores tuos eccleſia Roman. conſueuit habere, & prærogatiua deuotionis, quã Illuſtris recordationis B. pater tuus exhibuit apoſtolicę ſedi, nos admonent propenſius, & inducunt, vt ſe ſicut ſpecialem eccleſiæ filiũ ſpecialius honoremus, & exaudiamus in illis, quæ ad honorem tuum, & pacem regni tibi crediti non ſit dubium prouenire. Sane ſignificaſti nobis, quòd cum nondum prorſus in Regno Vngariæ fuerit ſedata ſeditio, quin adhuc quorundam animi præteritæ turbationis motibus excitati murmurent in occulto, guerram potius, quàm pacem amantes, dilecti filij N. Comitis Mozonis, & quorundam aliorum, qui ad viſitandam terram Natiuitatis dominicæ, crucem ſibi dominicam affixerunt, conſilio indiges, donec tibi, & Regno tuo plena fuerit cõcordia reſtituta. Nos igitur honori tuo paterna volentes affectione conſulere, Serenitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus, vt prædictum Comitem Mozonem, & alios, quos de his, qui crucem ſumpſerunt, tibi vtiliores videris, & quorum conſilium, & auxilium tibi cognoueris potius opportunũ vſq; ad viginti, quandiu tibi propter turbationem Regni neceſſarium fuerit retineas: ita tamen, quòd pro dilationis beneficio, aliquid dignum Domino recompenſent. Nulli ergo, &c. Datum, &c. XVI. Calend. Iulij.

NOBILI VIRO A. DVCI. DE REGNI VNGARIAE laudibus: & ne Regi bellum moueat.

EA ſemper eccleſiæ Romanæ Regnum Vngariæ deuotio conniuit: illa ſemper dilectionis ſynceritas eccleſiam eidem Regno coniunxit, vt apoſtolica ſedes Regno ipſi tàm in ſpiritualibus, quàm temporalibus paternæ ſolicitudinis affectũ curauerit impertiri, & Regnum ipſum à fide, ac vnitate ſedis apoſtolicæ nulla receſſerit tempeſtare. Inter cæteros autem, qui eidem Regno diuerſis temporibus pręfuerunt, illuſtris recordationis B. quondam pater tuus eccleſiæ Romanæ deuotior extitit, & ſe, ac regnum ſuum in illius neceſſitatis articulo exponere nullatenus formidauit: quo tumeſcẽtibus ſchiſmaticorũ cordibus noſtri piſcatoris nauicula tumultuoſis fluctibus iactabatur. Vnde nos, & prædeceſſores noſtros tantò amplius ad idem Regnum ſeruandum in ſtatum felicitatis antiquæ affectus hominis interioris induxit, quantò feruorẽ fidei; & ſynceritatis conſtantiam eiuſdẽ patris tui in maiori neceſſitate probauimus, nec maculã in eo inuenimus aliquam, neq; rugã. Hoc igitur attendentes, ad honorem Chariſſimi in Chriſto filij noſtri N. Vngariæ Regis Illuſtris, ac tuum, & reformandam inter vos plenæ pacis concordiam, & cõſeruandam inuiolabiliter reformatam, tantò amplius aſpiramus, quantò vtrumq; veſtrũ dicti patris tui obtentu ſyncerius diligimus, & Regem ipſum ratione primogenituræ, ac regni, ſine tui iuris diſpendio intẽdimus præcipuè honorare. Vt igitur maneat inter vos fraterna dilectio, immo vt de die in diem potius augeatur, vt tu eidem Regi, tanquàm præcellenti debitam exhibeas reuerentiam, & honorem, vt ipſe tibi tanquàm duci à Deo miſſo deferat, & faciat ab alijs ſicut fratri deferri, Nobilitatẽ tuã rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, ac per apoſtolica tibi ſcripta mandamus, quatenus taliter de cætero in fidelitate ipſius, ac deuotione perſiſtas, vt feruẽtis, ac fidelis ſeruitij nouitas aboleat offenſæ præteritæ vetuſtatẽ: & ſic vos adinuicẽ mutuus vniat charitatis affectus, ſicut ſanguis paternus, & vterus maternus vniuit. Ad hęc tibi diſtrictius inhibemus, ne in Regẽ, vel regnum arma mouere pręſumas,

vel

vel ſeditionem aliquam ſuſcitare: ne forſan amici te deſerant, ſi fratrem habueris inimicum, & de fide tua deſperare cogantur, ſi fraternæ, ac naturalis pacis fœdera te ſenſerint violare: ſciturus nos venerabilibus fratribus noſtris N. Strigonien. & N. Colocen. Archiepiſcopis, & eorũ ſuffraganeis, per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mandaſſe, vt ſi contra memoratum Regem arma mouere, vel ſeditionẽ excitare præſumpſeris, te, ac tuos ſublato appellationis obſtaculo excommunicationis ſententia feriant, & totam terram tuam, & eorum ſubijciant interdicto. Datum, &c. XVII. Calend. Iulij.

Illu ſcriptum eſt ſuper hoc.

N. VLTRASTLVANO EPISCOPO. A GREGORIO *ſibi conceſſa priuilegia confirmantur.*

CVM à nobis petitur, &c. vſq; Aſſenſu. Priuilegium ſuper deſertũ à dilecto filio Gregorio ſanctæ Mariæ in porticu Diac. Card. tibi indultum, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina cõmunimus, ad maiorem autem huius rei euidentiam prædictum priuilegium huic noſtræ paginæ de verbo ad verbum duximus inſerendum. Gregorius de ſancto Apoſtolo Dei gratia ſanctæ Mariæ in porticu Diacon. Card. Apoſtolicæ ſedis legatus omnibus in Chriſto fidelibus, ad quos literæ præſentes deuenerint ſalutem, & orationem in Domino. Ne quorũlibet ſopitæ quæſtiones materiam recidiuæ contentionis inueniant, quòd ſalubriter, & benè diſpoſitum eſt, perpetuam debet ſtabilitatem obtinere, & iuxta maiorum monita literarum memoriæ commendari: ne proceſſu temporis in dubiam quæſtionem deueniat, quòd diffinitiuæ calculum conſtat ſententiæ ſuſcepiſſe. Cunctis igitur fidelibus volumus notum fieri, quòd cum occaſione huius verbi deſertum, quòd verbũ eſt in priuilegio Glorioſi, & Illuſt. Domini N. Regis Belæ, & noſtro ad preces eiuſdem Regis impetrato à nobis, & obtento ſuper conſtitutione præpoſituræ Vltraſyluanæ, quam fecimus, cum prius officium legationis geſſimus in Vngaria, quæſtio eſſet orta inter venerabilem fratrem noſtrum A. Vltraſyluanen. Epiſcopũ, & dilectum amicum noſtrum P. præpoſitum Cipinien. pro eo, quòd occaſione præfati verbi præpoſitus diceret, generaliter omnes Flandren. eccleſiæ ſuæ ſuiſſe ſuppoſitos. Econtra Epiſcopus reſponderet Dominum Regem, & nos intellexiſſe de illis duntaxat, qui tunc erant in illo ſolo deſerto, quòd glorioſæ memoriæ G. Rex Flandrenſibus conceſſit, & de illis, qui in eodem tantummodo deſerto erãt habitantium, & eo proceſſum eſſet, quòd quæſtio eadẽ ad Dominũ PP. fuiſſet delata, & inde ad nos remiſſa, vtpote ad eũ, cui interpretatio præfati verbi Domini Regis mente, & voluntate explorata deberet eſſe certiſſima: pręfatus Illuſtris, & Glorioſus Rex ad interrogationem noſtram hãc interpretationem Veſprimij in præſentia magnatum ſuorum promulgauit, quòd non fuit eius intentionis tempore conſtitutionis præpoſituræ, nec poſtea, quòd alij Flandren. præpoſito eſſent ſubditi, niſi qui tunc tãtummodo habitabant in deſerto, quòd ſanctæ recordationis G. pater ſuus Flandrenſibus conceſſerat, & in eodem futuris temporibus eſſent habitaturi. Nos verò idem cũ Domino Rege ſentientes, & eandem interpretationem habentes in animo, prædictum verbũ, ſic interpretamur, quòd de nullis alijs Flãdrenſibus intelleximus, nec alios prępoſituræ ſuppoſuimus, niſi duntaxat illos, qui tempore, quo ipſam præpoſituram cõſtituimus, in illo tantum habitabant, & erant habitaturi deſerto, quod G. Rex Flandrenſis prioribus conceſſit: & vt hæc noſtra, & Domini Regis interpretatio omni tempore plenum robur, & firmam ſtabilitatem obtineat, has inde literas ſcribi mandauimus, & ſigillo noſtro fecimus ſigillari. Decernimus ergo, &c.

Datum, &cæt. XVII. Calend. Iulij.

N. ARELATEN. ARCHIEPISCOPO, DE *reformando monaſterio Litinenſi.*

AD reformandam in locis illis ſtatum religionis antiquæ, in quibus vigebat olim obſeruãtia regularis, affectuoſius aſpiramus: præſertim cum loca ipſa nobis, & Eccleſiæ Romanæ nullo ſubiacent mediante. Sane veridica multorum relatione comperimus monaſterium Litinen. quòd olim religione florebat, & temporalibus abundabat, ad eum ſtatum ſic miſerabiliter deuolutum, quòd nec regularia in eo inſtituta ſeruentur, nec fratres ibidem de ipſius poſſint facultatibus cõgruè ſuſtentari. Ne igitur monaſterio ipſi, quòd ſpecialiter Beati Petri iuris exiſtit, noſtra videatur ſolicitudo deeſſe, quæ circa vniuerſas eccleſias diligentius vigilare tenetur, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus accedens ad locum, ſi per fratres eiuſdem ordinis religionem ibidem poſſe videris reformare, & reduci monaſterium ipſum in ſtatum, id ſummoperè ſtudeas adimplere, indulta tibi à nobis libera facultate excludendi de monaſterio quoſcunq; videris excludendos. Hoc etiam tuæ fraternitati præſentium auctoritate concedimus, vt ſi quos fratres eiuſdem ordinis, in alienis etiam epiſcopatibus commorantes, ad quodcunq; officium, ſeu etiam obſequium memorati monaſterij videris opportunos, vt per eos ibidem reformata, per ſolicitudinem tuam regularis inſtitutio, futuris temporibus obſeruetur, ab abbatibus ſuis tibi concedi poſtules, & niſi abbates ipſi ad tuam commonitionẽ impleuerint, eos tibi ab eorundem abbatum obedientia prorſus abſoluere, & in prædicto monaſterio collocare. Quod ſi forſan id per fratres eiuſdẽ ordinis non potueris adimplere, Ciſtertien. ordinis viros, in eo noſtra fretus auct. inſtituas, per quos ſecundum ſtatuta Ciſtertien. fratrum, reformetur ibi monaſticus ordo, & futuris temporibus, dante Domino, inuiolabiliter obſeruetur. Si qui autem ſuper ordinatione ipſius monaſterij tibi duxerint reſiſtendum, canonica eos pœna percellas, & nihilominus omni prorſus appellatione ceſſante, in mandati noſtri executione procedas: prouiſurus attentius, vt mandatum apoſtolicum ad honorem Dei, & noſtrum ita prudenter, & fideliter exequaris, vt fraternitas tua, de qua plenam fiduciam obtinemus, ex hoc debeat non immeritò commendari. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. Idibus Iunij.

N. ARELATEN. ARCHIEPISCOPO. VT IN AREARVM *inſula monachi, de Epiſcopi conſenſu, & voluntate, inſtituantur.*

AD audientiam noſtram noueris perueniſſe, quòd cum olim in inſula Arearum fratres quidam Ciſtertien. fuerint commorati, eis à Sarracenis in captiuitatẽ deductis, quia locus eſt mari vicinus, ad eam ſe quidã regulares canonici tranſtulère. Verum cum ipſi præ nimia paupertate locum ipſum, nec ædificijs poſſint, nec poſſeſſionibus ampliare, in eo monaſticum ordinem inſtitui deſiderant, ſecundum fratrum Ciſtertien. inſtituta, & id etiam Epiſcopus diœceſanus affectat. Ideoq; fraternitati tuę per apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus ſi ad hoc diœceſani Epiſcopi, & eorundem fratrum concurrit affectus, in memorata inſula monachos Ciſtertien. inſtituas: facturus de canonicis memoratis, quod expedire videris ſecundum canonicam honeſtatem. Datum Romæ, apud S. Petrum XVII. Calend. Iulij.

N. ARCHIEPISCOPO, ET N. ARCHIDIACONO NARBONEN. *Vt poſt appellationem ritè interpoſitam attentata reuocent, excommunicatumq́, abſoluant.*

ACCEDENS ad præſentiam noſtram, dilectus filius Vu. Manfridi monachus Sancti Saluatoris Ladouien. ſua nobis inſinuatione monſtrauit, quòd cum A. abbatem eiuſdẽ monaſterij, pro eo quod bona monaſterij dilapidauerat: Symoniam etiã & periurium com

miſerat nimis inhoneſtè viuendo, ad Sedem apo. appellaſſet, ſe, ac fautores ſuos cum bonis ſuis Apoſt. protectioni ſupponens, idem abbas Vu. Ademar monachũ, qui prædicto Vu. Madfridi fauebat, ab adminiſtratione cellerariæ, quã de communi aſſenſu Capituli poſſidebat, ſpreta Sedis apoſtolicæ appellatione remouit. Præterea ſupradictũ Vu. Madfredi, & ipſum Vu. Ademar, & R. Guntardi monachos ipſius monaſterij per N. Lodouen. Epiſcopũ, & P. Giberti Rectorem eccleſiæ ſancti Petri, per omnes eccleſias ciuitatis Lodouen. fecit excõmunicatos publicè nunciari: quibus ſecundum formam fecimus eccl. beneficium abſolutionis impendi. Volentes igitur grauamini eiuſdem eccleſiæ prouidere, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus reuocato in ſtatũ debitum, quicquid poſt appell. ad nos legitimè factam inueneritis immutatum, ſuper præmiſſis omnibus, & alijs, quæ propoſita fuerint, inquiratis diligentius veritatem, & ſolum Deum habentes præ oculis, quod canonicum fuerit, ſublato appellationis obſtaculo ſtatuatis, & faciatis quod decreueritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Memoratos Epiſcopum, & P. Giberti, qui poſt appellationem ad nos rationabiliter factam, præfatos monachos excommunicationi ſubijcere minimè timuerunt, pœna canonica punientes. Quod ſi ambo, &c. Tu frater Archiepiſc. &c. Dat. Romæ, &c. III. Idus Iunij.

CAPITVLO SANCTI IOANNIS BISVNTINI. VT NOVVM *illic collegium erigere, de Archiepiſcopi voluntate, liceat.*

QVONIAM ex iniuncto nobis officio, ſubditorum animos ad charitatis opera diligenti ſolicitudine debemus inducere, & de bono ſemper ad melius inuitare, illis, qui, ſupernæ benignitatis gratia inſpirante, ſectatores bonorũ operum eſſe volunt, & in veritate, & iuſtitia coram Deo ambulantes, creatoris ſui ſibi cuplunt conciliare fauorem, ſpecialius condeſcendere nos oportet, & eorũ iuſtis petitionibus aſſenſum apoſtolicum impertiri. Inde eſt, quòd cum in eccleſia ſancti Martini, quam habetis apud Salinum, iuxta facultates eccl. canonicorum ordinem velitis inſtituere, ſicut fuit in aduitorio noſtro propoſitum. Nos veſtro propoſito grata volumus condeſcendere voluntate, vobis præſenti pagina indulgentes, vt habito aſſenſu venerabilis fratris noſtri Biſuntini archiepiſcopi, nullius contradictione, vel appellatione obſtante, tam laudabile propoſitum valeatis effectui mancipare. Dat. Romæ, &c. V. Idus Iunij, &c.

N. BISVNTINO ARCHIEPISCOPO. QVA ILLVM INDICTA TA*men purgatione, ab accuſatione Capituli abſoluit, quod eam debito tempore non ediderant.*

LICET in Beato Petro apoſtolorum principi ligãdi, atque ſoluendi nobis à domino ſit attributa facultas, quã in ſubditis iuxta ſuorum exigentiam meritorum exercere libere debeamus, exemplo tamen illius, qui omnes ſaluat, & neminem vult perire, libentius ad ſoluendum intendimus, quàm ligandũ: & ſi nonnullæ ſunt culpæ, in quibus eſt culpa relaxare vindictam. Sane cum olim ex literis G. dec. S. Ste-
Cap. Licet de accuſationibus. phani, Gerardi cantoris S. Steph. Ioannis Salinen. T. de Grai, Io. de Vuareſca, O. Fauerniacen. archidiaconi, & Norandini ſubdiac. noſt. canonicorum eccleſiæ Biſuntin. ad apoſt. Sedis audientiã perueniſſet, te varia crimina cõmiſiſſe, ac ab eis fuiſſe per eaſdem literas ſuper Periurio, crimine Symoniæ, & Inceſtu delatũ, fel. recor. C. PP. prædeceſſor noſter ſeruata iudiciaria grauitate tibi certum terminum aſſignauit: quo reſponſurus obiectis, apoſtolico reconſpectui pręſentares. Cum autẽ tu iuxta tenorem factæ tibi citationis ad Sedẽ apoſtol. acceſſiſſes, te, & dilectis filijs Io. & O. Archidiaconis apud Sedẽ apoſtolic. conſtitutis expectauimus aliquandiu, ſi qui forſan contra te procederẽt, & quæ de te literis intimauerant, proponerent in ſcribendo. Cęterũ cum ne vnus etiam appareret, qui te impe-

te impeteret de prædictis, ne aliquid de contingentibus omittere videremur, prædictis Archidiaconis vocatis ad præſentiam noſtram, & in noſtra, & fratrũ noſtrorum præſentia conſtitutis, quæſiuimus diligenter, ſiquid ſuper pręmiſſis aduerſus te pro ſe, vel alijs proponere vellent, & quod ſcripſerant legitimè demonſtrare. Ipſi autem quòd non propoſito accuſandi hæc ſcripſerant, reſponderunt: ſed quia tu ſuper quibuſdam incorrigibilis videbaris, quædam de te Sedi apoſtolicæ duxerant intimanda: ſed nuncius qui pro literis impetrandis acceſſit, mandati formã præſumpſit excedere. Nos igitur famæ tuæ cõſulere cupientes, dictis canonicis cõtra te ſuper prædictis ſilentium duximus imponen. ne re de cętero eis ſuper ipſis accuſare liceat, vel etiã infamare: illius ſequentes exẽplum, qui cum mulieri dixiſſet: Nemo te cõdemnabit mulier, & illa: Nemo Domine, nec ego (inquit) te condemnabo. Vade iam amplius noli peccare. Quia verò prædicti canonici citra vinculum inſcriptionis deſiſtere voluerunt, eis de iuris permiſſione id nõ duximus imputandũ. Ne aũt in abſolutione tua nimis procedere videamur, quamuis potius in odore bonæ opinionis Coepiſcoporũ noſtrorũ, quàm eorũ infamia delectemur, venerabili fratri noſtro Cabilonen. Epiſcopo, & dilecto fil. N. Abbati de Firmitate inquiſitionem famæ tuæ duximus committendam. Datum Romæ, &c. quarto Idus Iunij.

CISTERTII, ET TVLLEI ABBATIBVS. VT THESAVRARIVS *Biſuntinus ad perſonalem reſidentiam vocetur.*

EX parte dilectorum filiorum canonicorum Eccleſiæ S. Ioannis Biſuntini, fuit in audientia noſtra propoſitum, quòd cum theſaurariam eccleſiæ Biſuntinæ cuidam Teutonico, videlicet C. qui in Treueren. & Spiren. Eccleſijs redditus quamplures habere dignoſcitur, ad inſtantiam Othonis Comitis Burgundiæ * inniti & coacti aſſignauerint, licet neceſſitas multò plus exigat continuam reſidentiam theſaurarij, quàm alicuius perſonæ per ſpatium duorum annorum, & amplius pręfatus theſaurius nõ habuerit ad eccl. Biſunt. acceſſum: & ita theſaurarij locũ incaſſum occupet: propter quòd ipſa eccl. debito ſeruitio defraudatur, & multiplex ſuſtinet detrimentum. Quoniam igitur rationi, & ęquitati conſonat, vt portet onus, qui percipit prouentus honoris: cum eccleſiaſticæ dignitates ad hoc fuerint inſtitutæ, vt hi qui obtinuerunt eas, dignè Domino famulentur: diſcretioni veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus memoratum C. vt in eccleſia Biſuntina, prout ex dignitate theſaurarię tenetur, reſidẽtiam faciat, monecatis diligentius, & ſtudioſius inducatis. Si vero monitis veſtris obtemperare noluerit, vel ſi forte ſpõtaneus ceſſerit, vos auctoritate noſtra ſuffulti iuxta canonicas ſanctiones, & conſuetudinẽ eccleſiæ Biſunt. in ſubſtituendo theſaurario, ſublato contradictionis, & appellationis obſtaculo procedatis. Nullis literis, &c. harum mentione, &c. Datum Romæ, &c. VI. Idus Iunij.

*alias in niti

N. MEDIOLANEN. ARCHIEPISCOPO. PONTIFICIS LITE- *ræ ſunt recipiendæ & exequendæ, niſi obreptitiæ exiſtant.*

CVM adeo ſcripta Sedis apoſtolicæ moderemur, vt ex certa ſcientia nihil in eis faciamus apponi, quod de iure debeat repræhendi: miramur non modicum, & mouemur, quòd quoties ad te, vel aliquos tibi ſubiectos noſtras literas deſtinamus, te ſuper his mirari reſcribis, ac ſi mãdaremus aliquid inhoneſtum. Scripſiſti etenim nobis, quod cum P. clericus in eccleſia Modeuien. ſufficientem ſibi ſit præbendã adeptus, mirabaris, quòd pro receptione ipſius in eccleſia de Grongonſola præpoſito, & fratribus eiuſdem eccl. literas apoſtolicas miſeramus: cum ſi literarum noſtrarum diligenter ſeriem attendiſſes, nihil penitus inuenies in eis, quod tuum debuiſſet animum offendiſſe: cum enim in literis ipſis, nec de præbenda ipſius P. mentio haberetur, nec Modeuien. canonic. immo nec etiam clericus diceretur in eis, & in literis ipſis hæc eſſet adiecta conditio: Si dignus exiſteret ad

Cap. Cum adeo, de reſcriptis.

eccleſiaſticum beneficium obtinendum, & ſi eadem eccl. ex dono parẽtum ipſius quandam cappellam cum dote fuiſſet adepta, & à conſanguineis eius oblationes, & mortuaria pro tempore, & decimas perciperent annuatim, intelligere potuiſſes, qualiter literæ ipſæ fuerant impetratæ: in quibus de beneficio ipſius, pro quo ſcribebatur, mentio non fiebat. Ideoq; fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus cum ad te, vel tuos literæ apoſtolicæ dirigantur, earum tenorem diligenter attendas, & quod mandatur in eis, dum tamen nec per ſuppreſſionem veritatis, aut expreſſionem falſitatis obtentæ fuerint, facias effectui mancipari. Datum Romæ, &c. XIII. Calend. Iulij.

N. PRAEPOSITO, ET CANONICIS ECCLESIAE COLOCEN.

Quæ ex certis villis decimas percipiendi Ius ijs confirmat.

CVM à nobis petitur, &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Decimas villarum in Colocen. parochia Zumuz circum minoris Eſter: in parochia Ocur, Terethiæ, Varod, Cheud, & Cheud prædium Hyppoliti Scolounta, Varos, Ytoud: in parochia Budrug, Luaſcu, Buu, Ban: prædium dom. Cheucuncheton: in paroch. Cameras, Egres, Thoboid, & totius parochię. eccleſię de Miger: agnos etiam villarum Sarmegi, Ichaſei abbatis Vdlaorcharian, Doboſa maioris, Doboſa minoris, poſciba, Cheul, Scetij vobis à vener. fratre noſtro Archiepiſcopo Colocen. conceſſas, ſicut prædicta omnia iuſtè, ac ſine controuerſia poſſidetis, & in eiuſdem Archiepiſcopi authentico plenius continetur, vobis, & per vos eccleſiæ auct. apoſt. confirmamus, & præſentis ſcripti pagina cõmunimus. Nulli ergo, &c. Datum, &c. vt ſuprà Idibus Iunij.

N. COLOCEN. ARCHIEPISCOPO. QVA

committitur illi inſtauratio cœnobij Sancti Stephani.

AD audientiam noſtrã noueris perueniſſe, quòd inclytæ recordationis Dux Belus, olim in Archiepiſcopatu tuo in proprio fundo ſuo, q appellatur Caet, monaſteriũ in prothomartyris Stephani honorẽ conſtruxit, adeò illud amplis poſſeſſionibus, redditibusq; ditauit, quòd XXX. monachi in eo, ſecundũ Beati Benedicti regulam Domino ſeruientes, ſuſtentationẽ ſufficienter habebãt, & hoſpites, & pauperes ad ipſum monaſt. diuertentes, procurationẽ recipiebãt de neceſſarijs cõpetente[illegible] quadringentas etiam marchas argenti (præter cruces, & calices) idem nobilis eidem loco ad ipſius eccleſiæ conceſſit ornatũ. Cumq; poſt multa tempora prædicti fratres ſuũ ibidem impendiſſent Domino famulatum, tandẽ de voluntate regia bonæ memoriæ A. prædeceſſore tuo, ſuum in parte præbente cõſenſum, canonici Sancti Abtæ de valle Ebron, idem cœnobiũ eſt collatũ, tali cõditione oppoſita, videlicet: ſi Sedis apoſtolicæ moderatio trãslationem huiuſmodi approbaret, & duceret ſuſtinendã. Verùm dicti canonici monachis prænominatis excluſis, auctoritate apoſtolica nullatenus cõparente, monaſteriũ ipſum intrarũt: per quorum adminiſtrationẽ inutilem, adeo bona eiuſdem cœnobij dilapidata noſcuntur, poſſeſſionesq; diſtractæ, quòd ipſum monaſterium propter nimiam paupertatem deſerere ſunt coacti, vix in eo tribus ſolummodo remanentibus: qui cum rubore, & verecundia multa, in eo (ſicut dicitur) cõmorantur. Quia igitur de ipſius proceſſu negocij nobis plene non conſtitit, diſcretioni tuæ, de qua plenè cõfidimus, ipſius monaſterij ordinationem, auctoritate præſentium cõmittentes, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus eiuſdem cœnobij vtilitate penſata, ſolum Deum præ oculis habens, quicquid de ipſius inſtitutione, ſiue de reducendis monachis in monaſteriũ ipſum, ſeu dimittendis in eo canonicis nominatis, ſecũdum Deum videris ſtatuendũ, auctoritate noſtra ſine omni cõtradictione, & appellatione obſtante inſtituere non omittas: ità quòd idem monaſterium in meliorem ſtatum poſſit tua ſollicitudine faciente reduci, & nos cum audierimus prouidentiam tuam, debeamus dignis in Domino laudibus commendari. Datum Romæ.

N. GRA-

N. GRADEN. PATRIARCHAE. VT CONCORDIA INTER ECcleſiam S. Saluatoris, & eccleſiam S. Bartholomæi de Venetijs inita ſeruetur.

CVM dilecti filij G. prior Eccleſiæ Sancti Saluatoris, quæ Canonicorum eſt regularium, & D. Sindicus Eccleſiæ Sancti Bartholomęi de Venetijs, quæ eſt ſæcularium clericorum, pro quæſtione, quæ inter ipſas eccleſias vertebatur, ad Sedem apoſtolicam acceſſiſſent: dilectum filiũ P. tituli S. Cæciliæ presbyt. Cardinalem eis cõceſſimus auditorem: in cuius audientia Prior propoſuit memoratus, quòd felicis recordationis Lucius, & ad eius imitationẽ Vrbanus, Gregorius, & Clemẽs prædeceſſores noſtri, tum pro diſſenſione ſedanda, tum etiã pro Religione fouenda, Eccleſiã S. Bartholomæi, per venerab. fratrẽ noſtrum M. Caſtellanũ Epiſcopũ Eccleſię Sancti Saluatoris adiungi, & perpetuò ſubijci mandauêre: & demũ cum per Caſtellanũ Epiſcopum id nullatenus fuiſſet executioni mandatũ, bonę memoriæ Cœleſtinus prædeceſſor noſter, idem eidẽ Epiſcopo iniungẽdo præcepit, mandans venerabilibus fratribus noſtris N. Exulan. & N. ciuitatis nouæ Epiſcopis, vt ipſo in executione huius mandati ceſſante, illi hoc exequi non differrẽt. Vnde idem Caſtellanus Epiſcopus, quod iniunctum ei fuerat, ſtatim executioni mandauit, ipſum Priorem inueſtiens de prædicta eccleſia, & per clericum ſuum in eius corporalem poſſeſſionem inducẽs: & ideo poſtulabat, vt quod ab eo de mandato Sedis ap. factum erat, auct. noſtræ robore firmaretur. Econtra verò ſupradictus D. pro eccleſia S. Barth. reſpondendo propoſuit, quòd, cùm olim inter prædictas eccleſias, ſuper iure Parochiali quæſtio verteretur, & à bonæ memoriæ Lucio Papa iudicibus delegatis commiſſa fuiſſet, per eoſdem iudices inter eas amicabilis compoſitio interuenit: quæ fuit ab vtraque parte præſtito iuramento recepta, & redacta in publicum inſtrumentum, necnon & longo tempore obſeruata. Vnde omnes ſupra nominatas literas afferebat, per ſubreptionem à Sede apoſtolica impetratas, cum in eis nulla mentio facta fuerit de compoſitione prædicta. Adiecit inſuper, quòd prædictus Caſtellanus Epiſcopus in negocio ſine cauſæ cognitione proceſſit, clericis eiuſdẽ eccleſiæ ignorantibus, & penitus inconſultis: ex quo graue ſcandalum in ipſa ciuitate proponebat exortum. Præterea ſuprà nominatus prior, coram prædicto Cardinali fuit in iure confeſſus, quod præſcripta cõpoſitio recepta fuit ab vtraque parte, & ſine quæſtione ſeruata vſq; ad obitum Ioãnis olim plebani Sancti Bartholomæi, à cuius deceſſu nõdum quinquennium eſt elapſum. Cùm autem iam dictus Cardinalis, quæcunq; fuerãt hinc inde propoſita, nobis, & fratribus noſtris fideliter retuliſſet: nos intelligentes nominatas literas per ſuppreſſionẽ veritatis, quoniam in eis nulla mentio de cõpoſitione fiebat, necnon & per expreſſionem falſitatis, quoniam ab ipſis eccleſijs compoſitio ſeruabatur, obtentas. Et quia licet executio prænominato Caſtellano Epiſcopo fuerit demãdata, oportebat tamen de veritate precũ inquiri: nihilominus attendẽtes, quia quod pro ſcandalo tollendo fieri dicebatur, maius ſcandalum generabat: ſicut etiam tàm ex literis tuis, quàm dilecti filij N. Ducis Venetorũ, necnon & aliorũ plurium, nobis eſt intimatũ, de communi fratrum conſilio, ſanctæ recordationis Gregorij PP. veſtigia imitantes: qui veritate comperta, prædictam cõpoſitionem ſeruari mãdauit, prout ex literis, quas dictus prior in iudicio nobis & fratribus noſtris exhibuit, conſtitit euidenter: licet religioſis & pijs locis, quãtum cum Deo poſſumus, fauorem velimus apoſtolicum impertiri: quia tamẽ oportebat nos quæſtionẽ propoſitam, ſecundũ iuſtitiam terminare, ipſam cõpoſitionem decreuimus ratam, & firmam habendã, non obſtãte, quod factũ eſt ab Epiſcopo Caſtellano, per literas ab apoſtolica Sede ſubreptas, cum mendax peccator carere debeat impetratis. Ideoq; fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus eandẽ cõpoſitionem, ſicut ſine prauitate facta eſt, & ab vtraq; parte recepta, facias irrefragabiliter obſeruari. Si qui cõtra eam venire præſumpſerint, ſubl. appellationis impedimẽto, per eccleſiaſticam diſtrictionem à ſua præſumptione compeſcens. Datum Romæ, &c. XIIII. Calend. Iulij, &c.

HVGONI ABBATI, ET CONVENTVI SANCTI ZENONIS. VERONEN.

Qua per ſententiam decidit cauſam ipſorum contra eccleſiam S. Proculi, de ſubiectione.

CVM inter vos ex vna parte pro eccleſia veſtra, & Muſetum Archipresbyterum, & clericos Sancti Proculi nomine eccleſiæ ſuæ, ſuper ſubiectione ipſius eccleſiæ Sancti Proculi, & alijs multis articulis quæſtio verteretur, tibi fili abbas, & ipſi Archipresbytero in noſtra præſentia conſtitutis, venerabiles fratres noſtros P. Cōpoſtellanum Archiepiſcopum, & O. Terdonen. Epiſcopū, tunc apud Sedem apoſtolicam cōmorantes dedimus auditores: ſed ipſo Epiſcopo lite pendente, ab vrbis partibus recedēte, dilectū filium M. Subd. & cappellanum noſtrū loco eius curauimus ſubſtituere: in quorū præſentia ex parte tua fili abbas fuit propoſitum, quòd dicta eccleſia Sancti Proculi monaſterio Sācti Zenonis pleno iure debet eſſe ſubiecta, videlicet in inſtitutione, deſtitutione, vel inueſtitura Archipresbyteri, & eiuſdē fidelitate ipſius, & fratrū obedientia, correctione, repræſentatione ad ordines, tonſuratione, ſuſceptione Chriſmatis, ſtatijs, & letanijs, & alijs ſimilibus, per q̄ plena ſubiectio declaratur. Ad quod probandum inſtrumentum publicū conceſſionis bon. memoriæ Brunonis quondam Veronen. Epiſcopi pars tua in mediū producebat: quā conceſſionē ſucceſſor eius Thebaldus ratam habuit, & etiā confirmauit. Super his quoq;, tàm Patriarcharum Aquileien. quàm Roman. Pontificū priuilegia, cōfirmationes induxit: quorū vnus ſcilicet Gotefridus, de ſubiectione plenaria in priuilegio ſuo euidenter expreſſit, quòd ſub teſtimonio Riprandi quondam Veronen. Epiſcopi, qui eiuſdē eccleſiæ Archipresbyter extitit factū fuerat, & cōpletum, & in eo à Priore monaſterij Sancti Zenonis mandauit vice ſua ſubſcribi, ſicut in inſtrumēto publico continetur, adiecit etiā pars tua, quod inter Nobilem quondā abbatem eiuſdē monaſterij, & Sicherium Archipresbyterū, & fratres ipſius, procedente tempore, de fidelitate, & obedientia manuali controuerſia fuit exorta. Ad quæ duo dictus Archipresbyter cū fratribus ſuis, ſe duntaxat teneri negabat, & ſuper his teſtes producti fuerunt. Tandem præfatus T. Veronen. Epiſcopus rationibus vtriuſq; partis auditis, & cognitis, quendā Cardinalem ſequens à quo fuerat iudicatū, quòd vel Archipresbyter eccleſiam dimitteret, aut abbati obedientiam repromitteret: credēs etiam, quòd teſtes vera depoſuerint coram eo, qui de fidelitate manifeſtum protulerant teſtimoniū idem, & ipſe ſententialiter diffiniuit, ſicut in inſtrumento publico proſpeximus contineri. Cuius ſententia cum nulla fuerit appellatione ſuſpenſa in rem tranſit iudicatam: quam aſſerebat nullo poſſe iuris remedio attentari: à cuius prolatione, vſq; ad tempora iſta, quinquaginta annorum ſpatium eſt tranſactū: per quos, quòd monaſterium Sancti Zenonis præfatā eccleſiam pleno iure poſſederit, & quod prædictus Archipresbyter, & fratres eius præteriti, & præſentes, obedientiā abbatibus Sācti Zenonis fecerint, tonſuram ab ipſis receperint, & in alijs, quæ præmiſimus obſequia ſibi præſtiterint, per teſtes, & inſtrumenta probauit: & ſic vſq; ad tempus litis nuper exortæ, monaſterium in poſſeſſione fuiſſe firmiter aſſerebat: quare ēs eccleſiam Sancti Zenonis à nominato Archipresbytero ſuper quibuſdā de præmiſſis indebitè moleſtari. Tribus ergo præcipuè rationibus ſuā aſſertionē proponebat eſſe munitā, videlicet per priuilegiorū confirmationē, per auctoritatē ſententiæ, & per temporis longæuitatē: vt quaſi funiculus triplex difficile diſſoluatur. Ex oppoſito verò, memoratus Archipresbyter prædicta omnia monaſterio competere denegabat, præmiſſis rationibus ſic reſpondens: quòd cum inſtrumentū conceſſionis prædicti B. Epiſcopi non fuerit publica manu confectum, nec ſigillo Epiſcopali munitū: & propter raſuras quaſdam ſuſpectū prima facie videretur, parti ſuæ nec poterat, nec debebat præiudicium generare: & ſic nec cæteræ probationes abbatis, vt cōfirmationes, & priuilegia ex ipſa donatione pendentia, cum quaſi arenoſo fundamento, & arundineo baculo niterētur, & principali non valente nullam haberent acceſſoria firmitatem. Quod etiam parti ſuæ, ſententiam memorati T. Veronen. Epiſcopi, non noceret illa

ratio-

rationc dicebat : quia nõ continebat abſolutionem, vel condemnationẽ,cum
ſub alternatione prælata fuiſſet , ſicut & ſententia Cardinalis, quæ cum in me-
dium produci non poſſet,nec prodeſſe poterat,nec obeſſe: præſertim,cũ & pro-
latam eſſe penitus denegaret,cõtra quam,etiã ſi prolata fuiſſet , nec appellatio-
ne ſuſpenſa,poterat tamẽ agi de falſo: cum ex inſtrumẽto prædicti B. Veronen.
Epiſcopi, per vitium raſuræ falſato , lata fuiſſet.Sed nec teſtes ex tenore ſentẽtiæ
dicuntur depoſuiſſe iurati, qua te nulla fides eis fuerat adhibenda. Longæuita-
tem etiam temporis,ſeu præſcriptionem eccleſiæ ſuæ non poſſe nocere dicebat:
quia pars aduerſa nulla ratione probauerat ſubiectionem continuam, vel fre-
quentem,ſed quod eccleſiæ Sancti Proculi quandoq; præfuit abbatia. Cæterùm
ad aſſertionem intentionis ſuæ,pars Archipresbyteri prædicti ſupradicti B.Ve-
ronen.Epiſcopi,publicum protulit inſtrumentũ,antiquius illo quod fuerat à
iam dicto abbate productũ: in quo idem Epiſcopus lacrimabiliter poſtulanti-
bus Archipresbytero,& clericis Sancti Proculi,ſub pœna excõmunicationis fir
miter repromiſit,quòd nunquam alij ſubijceret eccleſiam nominatam,quàm
eccleſiæ Sancti Firmi Archipresbyter ,& clerici audierant ab Epiſcopo ſuppo-
nendam. Cuius factum dictus T. ſucceſſor illius ſuis literis confirmauit: cõtra
quas nulla ratione veniſſent, ſi præſatus abbas,cum ſubiectionis ab eis literas,
de quibus præmiſimus,impetrauit,quæ geſta fuerant expreſſiſſet.Ideoq; abbatis
reſcripta,per ſuppreſſionẽ veritatis,adhibita fraude dicebat obtenta. Idem eti-
am Archipresbyter,libertatẽ eccleſiæ volens oſtendere, quòd ipſe cum clericis
ſuis ſine abbatis licentia locauerit,& diſlocauerit,& cappellas ſanctorum Viti,
& Maximi ordinauerit,conuerſas,& alias in eis ponendo perſonas: & quòd ca-
neuarios,& alios officiales in eccleſia ſua liberè inſtituerit,&ab eccleſia Cathe-
drali qnandoque Chriſma receperit,quandoq; à monaſterio nominato,diſpo-
ſitionibus teſtium legitimè comprobauit. Verum pars abbatis,vt reſponſionẽ
aduerſæ partis elideret, quæ inſtrumentum donationis viribus carere dicebat,
illius temporis alia,inſtrumẽta produxit: vt ex eorũ collatione, cum nõ eſſent
publica manu confecta,inſtrumentũ ſuum authenticũ appareret: cum ſimpli-
citas hominũ illius tẽporis talia non requireret,ſed pars aduerſa,& illud,& alia
reprobabat.Porro inſtrumenta partis aduerſæ,quæ notam falſitatis habere pars
proponebat abbatis, etiam ſi vera eſſent,in nullo ſibi poſſe nocere dicebat,cum
in priori iudicio fuiſſent exhibita: vbi & hęc,& alia,quę poſſet obijcere pars ad-
uerſa,ſiue omiſſa fuerint,vel etiam allegata,audiri vlterius nõ deberent , nè li-
tes fierent immortales: quæ prætextu inſtrumenti poſt reperti non debent vl-
lætenus inſtaurari. Quærela quoque falſi,quam volebat proponere pars aduer-
ſa,viginti annorum ſpatium nõ excedit: & cum à tempore latæ ſententiæ qua-
draginta anni,& amplius,à tempore verò litis motę,trienniũ ſit elapſum,quæ-
rela falſi non poterat vlterius intentari. Cum itaq; hæc, quæ præmiſimus, & ſi-
milia multa præſati auditores nobis,& fratribus noſtris prudenter , & fideliter
retuliſſent, nos communicato fratrum noſtrorum conſilio,quamuis fortè di-
cto inſtrumento donationis non ſit plurimum innitendum , nec cõfirmatio-
nibus,vel priuilegijs, quæ de ipſo cauſam , & originẽ acceperunt: attendentes,
quod quantũ ad litigantes ipſos ius ex ſententia factũ fuit, poſtquã in rem tran-
ſijt iudicatam,etiam ſi contra ius litigatoris lata fuiſſet: cum contra ius cõſtitu-
tionis expreſſe lata non fuerit,veritate geſtorũ ſermonibus pręualente,quę prę-
ſumuntur ritè per omnia celebrata: ſtatuimus, & per ſententiã diffinimus,vt
Archipresbyter Sancti Proculi,qui pro tempore fuerit,fidelitatẽ, & obedientiã
præſter abbati Sancti Zenonis. Et quia de alijs Capitulis tunc controuerſia non
fiebat,cũ pars aduerſa in priori iudicio ſe ſuper his abbati ſubditã non negaret,
decernimus,vt eccleſia Sancti Proculi monaſterio Sancti Zenonis pleno ſit iu-
re ſubiecta.Et vt Archipresbyter,& clerici memorati ſuper his, ſcilicet inſtitu-
tione,deſtitutione,& cæteris articulis memoratis, quæ pro monaſterio in iudi-
cium deducta fuerunt,abbati Sancti Zenonis tanquam ſubditi prælato reſpon-
deant: Chriſma quoq; à monaſterio Sancti Zenonis recipiant: & ſic eo medi-
ante ab eccleſia Veronenſi. Verum dicti Archipresbyter,& clerici locãdi,diſlo-

candi,emendi, vendendi etiam res modicas ipſius eccleſiæ, non autem maximas,per quas immobilia,& ornamenta,& vaſa ſacra intelligi volumus: canecuarios etiam, & alios officiales eccl. inſtituendi, & officiandi præfatas cappellas ſuas,& inſtituendi clericos,& incluſas in eiſdem cappellis,ſine abbatis licentia,liberam habeant facultatem: dummodo ſuper præmiſſos officiales eidē abbati correctio tanquā ſuper ipſis clericis eccleſiæ Sancti Proculi reſeruetur. Eligendi etiam ſibi fratres,& præficiendi ſibi Archipresbyterum quià iam dicto abbate inueſtituram accipiat,& eidem obedientiam repromittat: præſentandi quoque ordinandos abbati,& eo mediante Veronen. Epiſcopo, ac celebrandi baptiſma,plenam poteſtatem eos habere cenſemus. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum XIII. Calend. Iulij.

RADVLFO ABBATI ECCLESIAE SANCTAE OSYTAE DE CHVC, EIVSQVE *fratribus tàm præſentibus,quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. De ordinis priuilegiorumq́; confirmatione,& norma viuendi.*

PIAE poſtulatio voluntatis effectu debet proſequente compleri: vt & deuotionis ſynceritas laudabiliter eniteſcat, & vtilitas poſtulata vires indubitāter aſſumat. Ea propter dilecti in Domino filij,&c. vſque ad verbum Annuimus. Et præfatam eccleſiam Sanctæ Oſytæ, in qua diuino mancipati eſtis obſequio, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo canonicus, qui ſecundum Deum, & Beati Auguſtini regulam, in eadem eccleſia inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, &c. in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis: Locum ipſum, in quo præfata eccl. ſita eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis: totum manerium de Chuc cum omnibus pertinentijs ſuis: Eccleſias de Sudminiſtra, & de Meilande cum duabus hidis terræ, & Matſico, & decimis, & omnibus pertinen. ſuis: eccleſiam de Clacheton: eccleſiam de Hoilanda: eccleſiā de Micheleſtouue: eccleſiam de Huggelleia: eccleſiā de Petham: eccleſiā de Denham: eccleſiam de Sopiland. eccleſias de Blieburc: eccleſias de Stouuemarchet: eccleſiā de Neuthonia, & eccleſiam de Hilleiauuerri, cū omnibus libertatibus, & pertinen. ſuis, ſicut in authenticis donatorum & Epiſcoporū noſcitur contineri. Tranſactionē inſuper, quæ inter eccleſiam veſtram, & eccleſiam Sancti Pauli Londonien. ſuper eccleſijs de Sudminiſtra & de Meilande, & de Aleſtorn, & earum pertinentijs amicabiliter interuenit, ſicut ſine prauitate facta eſt, & ab vtraque parte recepta, & hactenus obſeruata, & in inſtrumentis exinde confectis continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus. Sane noualium veſtrorum, quæ proprijs manibus, &c. liceat quoque nobis, clericos, & laicos, &c. prohibemus inſuper, vt nulli fratrum veſtrorum, &c. niſi arctioris religionis obtentu, &c. diſcedentem verò, &c. cum autem generale interdictum terræ fuerit, &c. Chriſma verò, &c. per diœceſanum Epiſcopum gratis, & ſine prauitate aliqua vobis volumus exhiberi. Prohibemus inſuper, vt infra fines Parochiæ veſtræ, nullus ſine aſſenſu diœceſani Epiſcopi, & veſtro cappellam, &c. ſaluis tamen priuilegijs Romanorum Pōtificum. Ad hæc nouas, & indebitas exactiones, ab Archiepiſcopis, Epiſcopis, Archidiaconis, ſeu Decanis, alijsq́; omnibus eccleſiaſticis, ſæcularibusue perſonis omnino fieri prohibemus. Libertates præterea, & immunitates, &c. ſepulturam præterea, &c. ſalua tamen iuſtitia illarum eccleſiarū, à quibus, &c. obeunte verò, &cæt. Paci quoque ac tranquillitati veſtræ, &cæt. decernimus ergo, &c. Si qua igitur.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, per manum Rainaldi, Domini PP. Notarij, Cancellarij vice agentis, Idibus Iunij, Indictione prima Incarnationis Dominicæ. Anno M.C.XCVIII. Pontificatus verò Domini Innocentij PP. III. Anno primo.

N. SECOBIEN. EPISCOPO. ABSENTIVM, VEL ETIAM temere repugnantium ſententijs neglectis, praualeant maiora & ſaniora ſuffragia reliquorum.

CVM à nobis petitur, &c. vſque Effectum: Sanè ſicut nobis intimare curaſti, cùm in eccleſia tua vis aliquem canonicum, ſeu portionarium ordinare, licet multorum habeas in ipſa ordinatione cōſenſum, pauci tamen, quandoq; non tam de ratione, quàm propria voluntate ipſam ordinationem impediunt, & te in ipſa procedere nō permittunt. Nolentes igitur, vt inſtitutiones eccleſiaſticæ tali occaſione temerè valeant impediri, fraternitati tuæ auctoritate præſentiū indulgemus, vt niſi à paucioribus & inferioribus, aliquid rationabile obiectum fuerit, & oſtēſum, ordinādi canonicos, ſeu portionarios, appellatione remota, liberam habeas facultatem, ſemperq; præualeat, & ſuum conſequatur effectum, quod cum maioris, & ſanioris parte Capituli per te fuerit inſtitutum: quòd ſi aliqui fortè ſe duxerint abſentandos, ąd voluerís in huiuſmodi ordinatione procedere, & accedere vocati noluerint, eorum appellatione, ſeu contradictione nequaquam obſtante, noſtra fretus auctoritate procedas. Nulli ergo, &c. Datum, &c. IIII. Idus Iunij.

N. ABBATI MONASTERII SANCTI GERMANI ANTISIODOREN. EIVSQVE fratribus, tàm præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. De eorum priuilegijs, & quòd recipiantur ſub protectionem Apoſtolicam.

EFFECTVM iuſta poſtulantibus indulgere, & vigor æquitatis, & ordo exigit rationis: præſertim quando petentium voluntates, & pietas adiuuat, & veritas non relinquit. Ea propter dilecti in Domino filij, iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum monaſterium, in quo diuino mancipati eſtis obſequio, ad exemplar prædeceſſorum noſtrorum, felicis memoriæ Eugenij, Adriani, Clementis, & Cœleſtini, Romanorum Pontificum, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo monaſticus, qui ſecundum Deum, & Beati Benedicti regulam, in eodem monaſterio inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quęcunque bona, &cæt. vſque ad permaneant: in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis: Locum ipſum, in quo præfatum monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinen. ſuis. In Epiſcopatu Antiſiodoren. eccleſiam Sancti Lupi, eccleſiam digiæ, eccleſiam de eſcant, eccleſiam de patriniaco, eccleſiam de blaagniaco, eccleſiam de banna, eccleſiam de venneto, eccleſiam de pratili, eccleſiam de irenziaco, eccleſiam de ariaco, eccleſiam de ſaliniaco, eccleſiam de rouereto, eccleſiam de Caſtro Sancti Ferreoli, eccleſiam, quæ dicitur ſanictos. Monaſterium Melereden. cum adiacentibus eccleſijs, videlicet eccleſia Sancti Petri de ipſo burgo, eccleſia Sanctæ Columbæ, eccleſia Sancti Boniti, eccleſia Sancti Amandi, & eccleſia annaio. monaſterium Sancti Saluatoris, cum adiacente eccleſia Sancti Ioannis Baptiſtæ, monaſterium de ſaſſiaco, cum adiacentibus eccleſijs Sancti Chriſtophori, & Sancti Machuti, quindecim ſolidos in eccleſia de Aſnerijs, monaſterium de bello monte, monaſterium Sancti Verani, cappellam de verone, cappellam de ſoerus. In parrochia Senonen. eccleſiam de agriaco, eccleſiam de ſains, eccleſiam de Sancta Cruce, quicquid habetis in eccleſia de corberijs, eccleſiam de ſancaſio, eccleſiam de hulmedo, eccleſiam de altaripa, eccleſiam de monte Sancti Sulpitij, eccleſiam de booliaco, monaſterium Sancti Florentini, cum cappella Vicecomitis, & alijs pertinentijs ſuis, monaſterium airaldi cum pertinen. ſuis, & eccleſiam de eureio. In Epiſcopatu Trecen. eccleſiam de britiniaco, cum cappella de valle charzi. In Epiſcopatu Lingonenſi, Monaſterium Sancti Leodegarij, cum adiacentibus eccleſijs, videlicet eccleſia Sanctæ Mariæ

Mariæ in eodem Burgo, eccleſia de moſteriolo, cum capella de æſtiual, & de cerins, eccleſia de magniaco, eccleſia de maſſiliaco, & eccleſia de beſueta, monaſteriũ Sancti Valentini, cum eccleſijs de niceto, de lauia, de ponziaco, eccleſiã de linorellis, eccleſiã de cariſſiaco, eccleſiam de mollaio eccleſiam de annaio. In Parrochia biſuntinen. monaſterium de palmis cum eccleſia eiuſdẽ Caſtri, eccleſiam de tumbeio. In epiſcopatu Eduen. Eccleſiam de luciaco, ius, quòd habetis in eccleſia Vultiniaco, eccleſiam de diſengiaco: in eccleſia de maniaco, nouem Sol. & obulum. In epiſcopatu Niuernien. monaſterium Sancti Petri de diſeſia, cum cappellas Sanctæ Mariæ Magdalenæ, & Sãcti Martini · in eodẽ Caſtro eccleſiam Sancti Mauritij, eccleſiã Sancti Leodegarij. quicquid habetis in eccleſia de toriaco, monaſterium de maſſilijs, cum eccleſijs de viridi prato de monterrant, de tais, de vendeneſſa, & de Sancto Iacobo, monaſterium de Caſtellion cum cappellis eiuſdẽ Caſtri, videlicet Sanctæ Mariæ, Sanctæ Ceciliæ, & Sanctæ Mariæ Magdalenæ: eccleſiam de aluia cum cappella Sanctæ Mariæ, eiuſdẽ. villæ: eccleſiam de fraxincto, eccleſiam de carniaco, eccleſiam Sanctæ Mariæ de cappella, de catis. In epiſcopatu Nanneten. monaſteriũ Sancti Germani de aueto, quicquid nobilis vir Railnaldus de caſtellione, & Eliſabet vxor ſua vobis in eleemoſynam contulére, ſicut in ſcripto eorum authentico continetur. Libertates, & immunitates, quas habetis in Burgo Sancti Petri de dideſia à Nobili viro Raynaldo, vobis conceſſas, ſicut in eiuſdẽ authentico cõtinetur. Caſtrũ Sancti Germani cũ Burgo, villam de digia, grangiã de recognito: villã de eſcauz, villam de orgiaco, medietatẽ nemoris de brueria, tàm in iuſtitia, quàm in redditibus quoquomodo perueniant: villam de Patriniaco: grangiã de villamer, grangiã de Neiron. cũ appenditijs ſuis quicquid habetis apud Soerias: grangiã de carmeyo, villam de vanneto, villã de balniaco, medietatẽ villæ nouæ, villã de Clieriaco, quicquid habetis in villa de roureto, in villa de altaripa, in villa de hulmeto, in villa de monte Sancti Sulpitij, in villa de booliaco. grangiã de groſſo boſco, grangiam de villari vinoſo, cum appenditijs ſuis, grãgiam de betriaco, cũ appenditijs ſuis, villam de irentiaco, cũ appenditijs ſuis, villam de aucep. cum appenditijs ſuis, villam de curte arnulfi cum appenditijs ſuis, villam de maros, grangiam de morlai, cum appẽditijs ſuis: quicquid habetis in Caſtro de Silniaco, in Caſtro de Sancto Saluatore, in Caſtro de lainiaco, in Caſtro de metliniaco, in Caſtro Sancti Florentini, in Caſtro ſancti Verani quicquid habetis in villis de gurgi, de vallibus, de campis, de eſcolinis, de creuens, de Vultiniaco, de cuſſide pratigi, de nentri, de chabileia, de pontiaco, de baina, de linorolijs, de Oona, de ſorgiaco, de iuſſiaco, de Syluarani, de chauantuis, de valant de luciaco, de diſſengiaco, de maſſengiaco Burgundiæ monaſterijs, cũ appenditijs ſuis: grangiã S. Boniti, quicquid habetis apud Agriacũ apud villam de fain, & apud villam de amaio: quicquid habetis apud ſacrum amandũ, apud Sancaſiũ, apud villare ſuper tholum, apud pontẽ naſcentem, villas de S. Leodegario, de marendulio, de cuſiri de beleneua, de maniaco, de moſteriolo, de æſtiual, & de cerins: grangias de maini, & de marceni. grangiam de brentiniaco cũ appen. ſuis: quicquid habetis in ſeruis, & ancillis, decimis, cenſibus, molendinis, furnis, terris, vineis, pratis, nemoribus, & aquis cũ alijs poſſeſſionib. veſtris. In Parochialibus autem Eccle. quas habetis, liceat vobis præbyteros eligere, & diœc. Epiſcopo præſentare, quibus ſi idonei fuerint, Epiſcopus curã animarũ cõmittat, vt ei de ſpiritualibus, vobis aũt de temporalibus debeant reſpondere. Vobis aũt auctoritate præſentiũ indulgemus, vt excõmunicandi, ſiue interdicendi, vel ſuſpendẽdi vos, vel eccleſias veſtras, earũq; capellanos, aut clericos, & homines veſtros abſque manifeſta, & rationabili cauſa, & ſeruato iuris ordine, niſi tale cõmiſſum fuerit, quod iudiciarium ordinẽ non requirat, nullam diœceſanus Epiſcopus habeat facultatem. Quod ſi cõtra indulgentiam noſtrã fuerit attentatum, ſententiam ipſam auct. ap. decernimus non tenere. Si quando verò homines monaſterij veſtri vinculo tenẽatur excommunicationis aſtricti, pro eorũ abſolutione diœceſan. Epiſcopus, vel quilibet alius poteſtatẽ nõ habeat pecuniã extorquẽdi. Et ſi in eos, quia propter hoc pecuniã non exoluunt, eccleſia-

ſtica

ſtica fuerit ſententia promulgata, eã decernimus Auct. apoſt. non tenere. Chriſma vero, oleũ ſanctum, conſecrationes altarium, ſeu baſilicarũ, benedictionẽ abbatis, ordinationes monachorum, & clericorum veſtrorũ, qui ad ſacros ord. fuerint promouẽdi, à diœceſano ſuſcipiens Epiſcopo, ſiquidẽ catholicus fuerit, & gratiã, & communionẽ apoſt. Sedis habuerit, & vobis ea gratis, & ſine prauitate voluerit exhibere: alioquin liceat vobis quemcunq; malueritis, &c. vſque ad verbum Impendat. Auct. quoque præſentiũ vobis duximus indulgendum, vt ſi diœceſan. Epiſcopus, vel Archidiac. ad eccleſias veſtras in maiori numero equitaturarum, & hominum, quàm in Lateran. concilio fuit ſtatutũ, acceſſerit, procurationes eis in veſtris eccleſijs non teneamini exhibere: ſepulturam præterea loci illius liberam eſſe decernimus, &c. vſq; ad Obſiſtat. Salua tamen iuſtitia illarum Eccleſiarum, à quibus, &c. Libertates quoq;, dignitates, & immunitates, necnon antiquas, & rationabiles conſuetudines monaſterio veſtro cõceſſas, & hactenus obſeruatas, ratas habemus, easq; futuris temporibus illibatas manere ſancimus. Decernimus ergo, &c. ſiqua igitur, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, per manum Rainaldi domini Papæ notarij vicem agentis Cancellarij Indictione prima, incarnationis dominicæ anno M. C. XCVIII. Pont. vero domini Innocentij Papæ tertij anno primo.

N. PAMPILONEN. EPISCOPO. QVOD TEMPORE GENEralis interdicti ipſi liceat clauſis ianuis, nec pulſatis campanis, celebrare.

FRATRIBVS, & Coepiſcopis noſtris ſpecialem volumus gratiã exhibere, & in ſuis eos petitionibus quantum honeſtè poſſumus exaudire. Ea propter ven. in Chriſto frat. tuis precibus annuentes, Auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt cum generale interdictum terræ fuerit, liceat tibi vbicunque fueris clauſis ianuis, excluſis excommunicatis, & interdictis, nõ pulſatis campanis, ſuppreſſa voce, vel celebrare diuina officia, vel celebrantem cappellanum audire, dum tamen neuter veſtrum excõmunicatus, vel nominatim fuerit interdictus, aut id tibi fuerit expreſsè prohibitum. Nulli ergo &c. Dat. idib. Iulij.

N. REGIN. EPISCOPO. DE CAVSA DECANI SANcti Quintini contra ſuum capitulum.

NOVERIT Fraternitas tua, quòd cauſam, quæ vertitur inter dilectos filios canonicos eccleſiæ Sancti Quintini Viromanden. &. N. decanum eiuſdem eccleſiæ, venerabil. fratribus noſtris. N. Remen. Archiepiſcopo, Sanctæ Sabinæ cardinali, & N. Epiſcopo Atrebaten. duximus committendas: ita tamen quòd ipſe pro parte ſua tertium iudicem eligendi liberam habeat optionem. Quoniam igitur (ſicut nobis relatum eſt) idem decanus in partibus Lombardiæ moratur, Fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mãdamus, quatenus eidẽ decano Auct. noſtra iniungas, vt ad prędictos iudices accedere non poſtponat, reſponſurus ſuper quæſtione pręmiſſa, & iudicium recepturus, eiſdem iudicibus per latores præſentium ſignificare nõ differas, qualiter à te iuxta mandatum noſtrum fuerit ipſi dec. iniunctum, vt ad eorum præſentiam, vt prælibatum eſt, accedere non differat. Datum Romæ apud S. Pet. X. cal. Iulij.

N. ARCHIEPISCOPO REMEN. S. SABINAE CAR. & N. Epiſcopo Atrebaten. De eodem argumento.

EX parte dilect. fil. canonicorum eccl. S. Quintini Viromãden. fuit in audientia noſtra querela propoſita, quod N. decanus eiuſdẽ Eccleſiæ, cum potius teneatur diſcordantes ad concordiam reuocare, inter eos concitare ſeminarium diſſenſionis, ipſos etiam contra eccleſiaſticam honeſtatem ſuper enormibus criminibus publicè infamare, & aduerſus eos prouocare laicos minimè dubitauit: in remiſſionem peccatorum

peccatorum eis iniungens, vt in ipſos canonicos irruerent, & funes campanarũ, quas pro Capitulo congregando pulſabant, de manibus eorum auferrent: eiſdem promittens, quòd ſi quid detrimenti ſuper hoc eis accideret, ipſe perpetratæ rei vellet auctor haberi. Præterea cum ſe ſeruatutum iura, & conſuetudines eccleſię Sancti Quintini, & canonicis quandã penſionẽ, necnõ, & procurationẽ in octauis Paſchæ, annuatim iurauerit impenſurũ, contra ſuũ veniens iuramẽtum ſtatũ cappellarũ, & capellanorũ, & ruariorũ, Capitulo contradicẽre, in eorũ, & eccleſię ſuę graue præiudiciũ nixus eſt immutare: & prædictas penſionẽ, & procurationẽ, ſimiliter iuramenti religione neglecta, ipſis canonicis renuit exhibere. Cumq; ſuper his eũ ad Sedem apoſtolicã appellauerint, ipſe terminum appellationis abbreuians, eis ad proſequendã appellationem, feſtum ſanctorũ Philippi, & Iacobi proximo præteritum aſſignauit: ſed nec ipſe, nec aliquis coram nobis pro eo comparuit reſponſalis. Quia vero propter remporis intemperiem non decuit nos magiſtrum Vu. & T. canonicos eccleſiæ ſupradictæ, ad noſtram præſenriam accedentes diutius detinere, volentes vtriſq; (ſicut iuſtum eſt) prouidere, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatenus aſcita vobiſcũ eccleſiaſtica perſona, & ſuſpectione carente, de Remen. prouincia, quam dictus Decanus pro parte ſua duxerit in iudicem eligendam: pariter eum ea ſupet his, quæ hinc indè propoſita fuerint, inquiratis diligentius veriratem: & quod iuſtum fuerit, appellatione poſtpoſita, ſtaruatis, & faciatis quod decreueritis per cenſuram eccleſiaſticam à partibus firmiter obſeruari. Si verò prædictus Decanus eligere iudicem, & iuri parere noluerit, vos nihilominus, quãtum de iure poteritis, in negocio procedatis. Nullis obſtan. harũ mentione non habira, &c. Quòd ſi vos ambo ſimul eum tertio his exequẽdis &c. Tu frater Epiſcope, eum eorum altero &c. Datum vt ſuprà.

SIFFREDO AVGVSTEN. PRAEPOSITO. QVOD
varÿs de cauſis electionem ſuam confirmet.

EX ore ſedentis in throno, procedebat gladius bisacutus: hic eſt gladius Salomonis, qui ſecat vtrinque, reddens vnicuique quod ſuum eſt. Nos ergo, qui (licet immeriti) locum veri Salomonis, diuina dignatione tenemus, gladium iſtum tunc prudenter exerimus, cum quæſtiones in auditorio noſtro legitimè vẽtilatas, mediante iuſtitia diffinimus. Ad hoc enim emergenrium quæſtionum perplexitas, & difficiles nodi cauſarum ad Sedem Apoſtolicam referũtur, vt cum earum merita fuerint aſſertione partium patefacta, prodeat ab ap. Sede ſententia, deducens in certudinem dubia, & obſcura producens in lucem: vt litigantium diſſenſione ſopita, ſuum iuſtitia tueatur, & ſequatur auctorem. Inde ſiquidem fuit, quòd accedentibus ad præſentiam noſtram te, ac dilecto filio noſtro B. Auguſten. canonico pro quæſtione, quæ inter vos ſuper præpoſitura Auguſten. eccleſiæ vertebatur, nos venerabilem fratrem noſtrum Octa. Hoſtien. Epiſcopum, & dilectum filium Grat. Sanctorum Coſmæ, & Damiani Diaconum Card. vobis conceſſimus auditores: in qnorum præſentia fuit ex prædict. B. parte propoſitum, quòd cùm dilectus filius E. de Auguſten. Præpoſito fuiſſet in epiſcopũ Brixien. electus, rogauit Capitulum Auguſten. ne aliquem ſibi prius eligerent in Præpoſium, quàm eius eſſet electio confirmata. Cumq; ipſi eius precibus annuiſſent, & idem electus, electionis confirmatione per ſuum Metropolitanum obtenta veniens Tybur, fuiſſet de regalibus inueſtitus, B. miles pater ipſius B. ad apoſt. Sedem accedens, à bonæ memotiæ Cœleſtino Papa prædeceſſore noſtro, ad dilectos filios Decanum, & Capitulum Auguſt. literas obtinuit deſtinari, vt dictum B. filium eius infrà ſpacium menſis vnius, ſublato appellationis obſtaculo, eligerent, & aſſumerent in Præpoſitum Auguſten. in ſignum inueſtituræ annulo ei aureo deſtinato: venerabilibus fratribus noſtris N. Friſingen. & N. Eiſteten. Epiſcopis, & dilecto filio N. maiori Spiren. Præpoſito mandati apoſtolici executoribus conſtitutis. Decanus autem, & Capitulum memorati, cum audiſ-

audiſſent,quòd dictus electus fuiſſet in Epiſcopum confirmatus, licèt dictas literas ſuſcepiſſent,in contemptum tamen earum aſſignato prius termino,infra quem ipſi deberent,ſuper mandato ap.reſpondere,H.tunc Auguſten.decanum in præpoſitum elegêre.Sed ne eius cōfirmaretur electio,idem B.ad ap. Sedis audientiā appellauit:& licèt ſuper hoc poſtmodū à Sede ap. prædicto H. literæ variæ,ac multiplices emanauerint,in quibus ei videbatur imponi ſilentiū, id tamen tenere non debuit: quoniam abſens,& irrequiſitus non potuit condemnari:& ipſe nihilominus poſtmodū dicto H. ſuper præpoſitura ipſa, quod per teſtes probauit,quantum potuit,contradixt: literas etiam ap. impetrauit, per quas nullis literis obſtantibus,in poſſeſſionem præpoſituræ mādabatur induci. Vnde cum eo viam vniuerſæ carnis ingreſſo,decanus,& Cap. Auguſten. vellēt in præpoſiti electionem procedere,ne id fieret,ad Sedem apoſt. appellauit: ſed ipſi appellationi minimè deferentes,excluſis quibuſdam canonicis,quibuſdā etiam non vocatis,te ſibi in præpoſitum elegerunt: quare tuam electionē, non ab omnibus canonicis concorditer factam, ſed poſt appellationem ad nos interpoſitam attentatam caſſari petebat,& ſe in præpoſitum confirmari,cum à dicto prædeceſſore noſtro de præpoſitura,quòd per annulum ſibi tranſmiſſum ab ipſo probare volebat,fuiſſet primitus inueſtitus. Ad hęc,ex parte tua,fili prępoſite,taliter eſt reſponſum,quòd id, quod de B. factum fuerat ante quàm prædeceſſor noſter præfati E. electionem ratam haberet,fuiſſet obtentum: quod etiam fuit teſtibus comprobatum, ſed etſi dicto electo in Epiſcopum confirmato prædictæ literæ à Sede apo. emanaſſent,nullum tamen ius per hoc ei fuerat acquiſitum,cùm nec de præpoſitura inueſtitus fuiſſet, nec iudices pro eo fuiſſent mandatum ap. executi. Hoc autem ex ipſarum literarū tenore probaſti: in quibus cōtinebatur expreſsè,quòd decanus, & Capitulum Auguſten. ipſum eligerent,& aſſumerent in præpoſitum,infra menſem,& quòd pro recipienda inueſtitura annulus ei mittebatur. Nam ſi fuiſſet per Sedem apoſtolicam inueſtitus, locum poſtmodum electio Capituli, & inueſtitura executorum nullatens habuiſſent. Adiecisti etiam,quòd cum dictus H. ad Sedem poſtmodum apoſtolicam acceſſiſſet,& dicto prædeceſſori noſtro electionis ſuæ modum, & cauſam contradictionis eiuſdem B. expoſuiſſet ad plenum, dictus prædeceſſor noſter, non obſtante inueſtitura ipſi B. facta,electionem confirmauit ipſius,aſſerens ſe per falſam ſuggeſtionem fuiſſe in eo,quod pro ipſo B. ſcripſerat,circumuētum: cùm quòd eſſet infra ſacros ordines conſtitutus,ei nō fuiſſet expreſſum, immo potius,quòd idoneus eſſet,hi qui pro eo petebant,ipſi ſuggerere,curauiſſent. Et licet pro ipſo B. dictis Friſingen. & Eiſteten. Epiſcopis,& maiori Spiren. prępoſito literæ fuerint præſentatæ,in quibus eis in virtute obediētiæ mandabatur, vt ipſum in poſſeſſionē præpoſituræ inducerent corporalem: nullis literis obſtātibus ante,vel poſt à Sede apoſtolica impetratis: dictus tamen prædeceſſor noſter,eas nullatenus de cōſcientia ſua emanaſſe reſcripſit,& ipſas delernēs vacuas & inanes, ſiquid auctoritate ipſarum factum fuerat irritauit: mandans eiſdem iudicibus, vt eum,qui eaſdem literas impetrarat,ſub fideli cuſtodia detinerent, donec ab eo reciperent in mandatis, qualiter ſuper hoc procedere debuiſſent. Fuit præterea prædictis obiectum,quòd etſi prædictū B. conſtaret,quòd omnino falſum erat,fuiſſe per Sedem apoſtolicam inueſtitum,& inueſtiturā eius minime reuocatam: quia tamen dicto H. reuerētiam præpoſito debitam,quod probaſti,per teſtes exhibuit,& ſtipendium (ſicut cæteri canonici) percepit ab eo renunciauerat iuri ſuo,nec ſuper hoc erat de cætero audiendus. Cæterum dicto H. naturæ debitum exoluente,cum decanus,& Capitulum de conſilio venerabilis fratris noſtri,Epiſcopi Auguſten. primo ſex hebdomadarū, ac ſecūdo aliarum ſex,& deinde trium dierum ſpacium electioni de præpoſito celebrādæ, vt abſentes canonici ad electionem concurrerent,ſtatuiſſent,& eis poſtmodū conuenientibus fuiſſet de electione tractatū: idem B. non antea cōtradixit,quàm ab electione tàm ſe, quàm alios in minoribus ordinibus conſtitutos,cognouit excludi. Sanè cum Decanus perſcrutaturus omnium voluntates, dilecti filij Vualterij,Auguſten. canonici ſuper electione ipſa requiſiſſet aſſenſum,

ipſe quòd eis præſentibus, qui erant infra ſacros ordines conſtituti, ſuam non exprimeret intentionem, reſpondit: cum ipſi ſecundum ſtatuta canonica nec eligi poſſent, nec iuxta eccleſiæ conſuetudinem, in electione vocem aliquam obtinere: vnde cum capitulum cõmuniter ſtatuiſſet, eos ad electionem nullatenus admittendos, dictus B. eidem decano Vlrico archidiacono, & Erman. canonico conuitia inferens, ad Sedem ap. appellauit, ipſis, vt ad nos accederẽt, per appellationem indicens. Et licet ipſe cum quibuſdam canonicis ſuis de capitulo receſsiſſet, decem tamẽ alij numero plures, & dignitate maiores cum decẽ, & nouem tantum, qui ius in electione habebant, ad hoc conueniſſent, attendentes ꝙ eius non intererat appellare, cui nihil iuris fuerat in præpoſitura, te vndecimum ſalua Sedis ap. gratia, ne videlicet in cõtemptum apoſtolicum aliquid committere viderentur, in præpoſitum elegerunt. Cum igitur ex prædictis conſtaret, cum nec inueſtitum fuiſſe per Sedem apoſt. nec à capitulo, vel iudicibus delegatis electum fuiſſe in præpoſitum, vel aſſumptum: & ſi id etiam conſtitiſſet, ſufficienter eſſet ex parte tua probatum, inueſtituram illam, ſiqua fuerat, fuiſſe per dictum prædeceſſorem noſtrum poſtmodũ reuocatam: & ſi hæc etiam probata non eſſent ſufficienter, eſſet per teſtes oſtenſum, eum dicto H. reuerentiam impendiſſe, nec eſſet contrarium, quod fuerat ex aduerſo probatum, eum prædicto H. ſemper contradixiſſe, cum verbis contradicere potuiſſet, & operibus conſentire: præſertim cum (etſi teſtes generaliter dixerint, quòd dictus B. ſemper contradixit) generalitas tamen illa debeat ad competentes horas reſtringi, ne conuincantur falſum dixiſſe, ſi generalius intelligatur, quod dixerant, & ex his omnibus ſequeretur, quòd ſua nõ intererat, propter hoc ad Sedem ap. appellare: concludebas, quòd nihil eorum, quæ facta fuerant, obeſſet, quominus tua deberet electio confirmari. Cum ergo dicti Card. hæc, & alia quæcunque fuerant hinc inde propoſita, nobis, & fratribus noſtris fideliter retuliſſent, atteſtationibus, allegationibus, & rationibus vtriuſque partis plenius auditis, & cognitis, quia legitimè conſtitit, quòd præfatus B. de præpoſitura ipſa non fuir aliquatenus inueſtitus: & ſi mandatum fuerit, vt de ea inueſtiretur, de qua etiamſi inueſtitus fuiſſet, inueſtitura eius per prædeceſſorem noſtrum ſemel, & ſecundo certa fuit ratione caſſata, quæ ſi nec etiam caſſata fuiſſet, per hoc, quod ſæpè dicto H. reuerentiã exhibuit, quæ debetur præpoſito, iuri ſuo renũciaſſe videtur. Nos attẽdentes, ſibi nõ potuiſſe de iure competere, vt per appellationẽ ob id interpoſitã, communẽ ordinationẽ eccleſiæ impediret, intelligentes etiã te à maiori parte tàm dignitate, quàm numero eorum, quos ius eligendi cõſtabat habere, electum fuiſſe canonice in præpoſitum, de communi fratrũ cõſilio electionem tuam auctoritate apoſtolica cõfirmamus, præfato B. ſuper ipſa præpoſitura ſilentium imponentes. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, &c. vt ſuprà.

N. BITVRICEN. ARCHIEPISCOPO. VT CONTRA ABBATEM Stirpenſem diffamatum inquirat.

CONQVERENTE dilecto filio Vullielmo canonico Stirpen. noſtro eſt apoſtolatui referatũ, quod N. abbas Stirpen. (quod dolẽtes referimus) canonicæ profeſsionis oblitus, & obſeruantiæ regularis in ſe malè viuendo, ad alios perditionis exempla tranſmittit, cuius in tantum excreuit iniquitas, vt in eccleſia ſibi commiſſa vigor ſit religionis extinctus, & victus cotidianus nõ poſsit frattibus exhiberi. Vt enim multa, & grauia, quæ contra ipſum de diſſolutione proprij corporis, dilapidatione bonorũ eccleſiæ, crudelitate nimia nobis propoſita ſunt, taceamus, illud videtur in eo reprehẽſione digniſſimũ, quod cùm forma fieri debeat ſubditorum, & ea facere, quæ alijs prædicat facienda, illius ſequens veſtigia, qui cœpit facere, & docere, neque in dormitorio iacet cum alijs, neq; in refectorio conuiuatur, torniamenta in partibus illis ſine ipſo non fiunt, ſtudioſiùs ſæculari inſiſtit militiæ, quàm cœleſti, cum ſcriptum ſit: nemo militans deo, implicat ſe negocijs

gocijs ſæcularibus,& diſcreti debeant eſſe milites Chriſti à militibus ſæculi,per quos ad effuſionem ſanguinis peruenitur,& cum vix ſine ipſo illæ deteſtabiles nundinæ celebrentur,milites,quorum ſe ducem conſtituit,& magiſtrum ſecũ trahit ad prandia,& de rebus eccleſiæ cauſa inanis gloriæ eos facit ſplẽdidè procurari.Idem etiam abbas nouem,vel plures eccleſias, quæ per rectores proprios cõſueuerãt gubernari,ſuis vſibus,immo abuſibus applicauit,& eas ad extremã inanitionẽ deducens,neq; miniſtros ibi conſtituit,nec prælatos: ita vt eccleſiæ luminaribus & diuinis officijs remanſerint deſtitutæ,& eleemoſynis pauperes defraudentur: & ſi vellemus ſingula proſequi, quæ aduerſus eum ſunt noſtris auribus intimata,& lectio tædium pareret,& pagina creſceret in immenſum. Nolentes inquam facilè quicquam credere,nec re incognita,procedere ad vindictam,cum nobis non cõſtitit de præmiſſis, cauſam ipſam fraternitati tuæ,de cuius ſynceritate indubitatam fiduciam obtinemus, duximus cõmittendam, diffinitiua nobis ſentẽtia reſeruata, per apoſtolica ſcripta pręcipiendo mandãtes,quatenus,vel accedas ad locum, ſi videris expedire, vel vocatis ad præſentiã tuam,quos videris euocandos,habito Dei timore præ oculis,ſine perſonarũ acceptione in cauſæ cognitione procedas: & per clauſtrales,& alios,quos auctoritate noſtra remota appellatione compelli volumus, vt perhibeant teſtimoniũ veritati. De præmiſſis articulis,& alijs,quæ partes duxerint proponẽda, pleniſſimè ſtudeas inquirere veritatẽ: & quicquid reprehenſione inueneris dignũ in capite,vel in mẽbris,in ſcriptũ fideliter redigens,ad nos cures ſub ſigilli tui munimine deſtinare, in feſto Beati Andreæ terminum aſſignans partibus, quo ſe noſtro cõſpectui repræſentent,ſententiam recepturæ. Illud aũt attentè prouideas,quòd prædictus V. & hi qui aduerſus abbatem aliquid duxerint proponẽdum nullius poſſit potentia impediri,ſed cã ſecuritatem te faciente obtineant, quã ordo iudiciarius litigãtibus exigit impendendã. Si quid autem in præiudicium ipſius Vuillielmi,& ſociorũ eius ex quo iter arripuit ad Sedem apoſtolicã veniendi,inueneris attentatũ,viribus carere decernas,in expenſis legitimis eis faciens prouideri. Nullis literis,&c. harum tenore,&c. Datum vt ſupra.

G. AQVINATI EPISCOPO. VT A DECESSOre ſuo alienata & vendita reſcindantur.

CONGRVAM officij noſtri actionem exequimur,ſi pro eccleſiarum ſtatu in pigro ſtudio ſatagimus,vigilem curam, & ſolicitudinem adhibentes: ne in earum præiudicio aliquid ſtatuatur,& ſi qua deprehenduntur temerè attentata, falce moderaminis reſecamus. Intelleximus ſanè,quòd bonæ memoriæ R. prædeceſſor tuus,partẽ decimarum ad menſam Epiſcopi pertinentem, in beneficium clericis quibuſdam conceſſit: quædam etiam,cum ageret in extremis, tàm in poſſeſſionibus, quam in quibuſdam prouentibus,alijs perſonis,tàm clericis, quàm laicis, non ſeruata Põtificali maturitate,donauit. Volentes itaq; indemnitati tuæ,& eccleſiæ tibi commiſſæ paſtorali diligentia prouidere, prædicta omnia, ſicut illicitè alienata eſſe conſtiterit appellatione remota,legitimè reuocandi facultatem tibi auctoritate apoſtolica indulgemus. Datum Romæ apud Sanctum Petrum,&c. VIII. Calend. Iulij.

B. VVATIEN. EPISCOPO. CONSTITVTIO QVAEDAM, de Synodo ſeruanda, confirmatur.

CVM à nobis petitur,&cæt. vſque ad verbum Effectum. Ex parte ſiquidem tua noſtris fuit auribus intimatum,quòd cum presbyteri tuę diœc. nunquam ad Synodum conuenirent,tu ſicut vir diſcretus, & prouidus diligenter attendens,quòd quia nunquam exhortationem ſui Epiſcopi audiebant,nec percipiebant correctionem ſuorum exceſſuum, in eis, & eorum ſubditis apparebat morum nimia corruptela, & nimis exiſtebant imperiti, & ru-

des in regenda animarum cura, habito concilio venerabilis fratris noſtri Iob. Metropolitani tui,& Capituli eccleſiæ tuæ, vt omnes presbyteri,& prælati tuæ diœceſis, annuatim in Natiuitate Beatæ Virginis venirent ad tuam Synodum, deliberatione prouida ſtatuiſti, quibuſdam decimis, quæ ad ſumptus Epiſcopales ſpecialiter pertinere dicuntur, vt eis materiam cuiuslibet difficultatis auferres, vniuerſorum procurationi perpetuò deputatis. Nos igitur, venerabilis in Chriſto frater, tuis iuſtis poſtulationibus g. con. aſſenſu, prędictam conſtitutionem, ſicut de conſilio Metropolitani tui,& aſſenſu canonicorū eccleſiæ tuę pronide facta eſt, auctoritate apoſtolica confirmamus,&cæt. Nulli ergo,&cæt. Datum Romæ,&c. XII. Calend. Iulij,&c.

NICOLAO MILITEN. EPISCOPO. VT à deceſſoribus alienata reuocentur.

SICVT ex officio, quòd nobis eſt, diuina clemētia propitiante, cōmiſſum tenemur, his, quę ritè, ac ſecundum formam canonicā peracta eſſe noſcuntur, robur auctoritatis apoſtolicæ impertiri· ſic ad ea in irritum reducenda, quæ minus licitè nouerimus attentata, ſtudium nos conuenit,& operam impendere diligentem. Nos igitur indemnitati tuæ eccleſiæ prouidere volentes, vt vniuerſa tàm mobilia, quàm immobilia, quæ à prædeceſſoribus tuis, vel à canonicis eccleſię tuę ſeu à quibuſcunque perſonis in præiudicium tuum, ac eccleſiæ tuæ illicitæ collata, ſubtracta, ſeu alienata fuerūt, liceat ſibi, ſine alicuius appellationis impedimento, ad ius tuum,& eccleſiæ tibi commiſſæ legitimè reuocare: fraternitati tuæ liberam auctoritate præſentium tribuimus facultatem. Nulli ergo,&c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. VII. Calend. Iulij.

N. TRANEN. ARCHIEPISCOPO, ET N. BRVNDVSIN. ARchidiacono. Qua committitur ijs cauſa, Philippi Notarij ſui, contra Thomam VI. ſuper cantoria Hydruntina.

CVM litigaturus ſuper cantoria eccleſiæ Hydruntin. Thomas clericus ad noſtram præſentiā acceſſiſſet, quia dil. filius, magiſter Phicippus Notarius noſter, ſuper ea ipſi ſe aduerſarium opponebat: dilens cantoriam ipſam ſibi fuiſſe canonice aſſignatam, nos ei dilectum filium G. Sanctorum Coſmæ,& Damiani diaconum Cardinalem conceſſimus auditorē: corā quo ex parte prædicti T. taliter dicitur fuiſſe propoſitum, quòd cum ipſe cantoriam ipſam canonice fuiſſet adeptus,& ferè per viginti annorū ſpatium pacifice tenuiſſet,& Romā veniens, ab Albertino quondam mercatore mutuo recepit pecuniā, ei apud Hydruntū cum acceſſionibus exoluendā. Cumq; dictus Al. propter ipſam recipiendā Hydruntū iuiſſet, ibidem infirmitate grauatus de pecunia ipſa diſpoſuit: quā cum poſt eius obitū idem T. erogare intenderet, ſecundum abitrium teſtatoris, Ioannes, qui G. relictam ipſius Alb. duxerat in vxorē, ad venerabilem fratrē noſtrum Hydruntinū Archiepiſcopum à Sede apoſtolica literas impetrauit: in quibus habebatur, vt quia dictus T. ad terminum cōſtitutum pecuniam nō ſoluerat memoratam,& propter hoc reus erat præſtiti iuramenti, ipſum cogeret ad eandē pecuniam exoluendam,& pro periurio ipſum ad Ro. eccleſiam deſtinaret. Cum aūt ipſe ſæpedictam pecuniam conquerenti iuxta mandatū apoſt. perſoluiſſet,& dictus I. publicè fuiſſet,& ſponte confeſſus; quòd memoratus T. ſuper ſolutione ipſius pecuniæ non præſtitiſſet iuratoriā cautionē: ſed ipſe id ad rerrorē in literis apoſtolicis feciſſet apponi. Accedente propter hoc ipſius nuncio ad apoſt. Sedem,& dicto prædeceſſ. noſtro rei ſeriem exponente, ipſe per literas dilecti filij noſtri I. tt. S. Stephani in Cœlio monte presbyteri Card. Archiepiſcopo memorato mādauit, vt ab eodē T. ſuper periurio, quod dictus fuerat incurriſſe purgatione recepta ipſum nō permitteret ſuper ea vlterius moleſtari: licet aūt dictus Archiepiſcopus purgationē ipſius, qui eam ſpontaneus offerebat, primo recipere diſtuliſſet,

ſtuliſſet,

ſtuliſſet, ei tamen indixit, vt de periurio, adulterio, homicidio & alijs criminibus ſe purgaret, indulta ſibi ſuper hoc conſilij libertate, & nulla ei pœna penitus irrogata. Cæterum cùm idem T. reuerſus ad ipſum humiliter rogauiſſet, vt eum indebite non grauaret, & ad Sedem apoſtolicam appellaſſet, ipſe eum ab officio cantoriæ ſuſpendit, & poſt appellationem iterum interpoſitam, ad ap. Sedem in eum excommunicationis ſententiam ferre, & beneficijs ſuis non eſt veritus ſpoliare: cantoriam ipſam dicto notario noſtro aſſignans: vt apud Sedem apoſtolicam eum patronatum ſibi, & ei redderet inimicum: propter quòd idem T. primo reſtitui poſtulabat, ac poſtmodum ſuam cauſam audiri Verum ex aduerſa parte memoratus notarius noſter literas nobis ipſius Archiepiſcopi præſentauit, ad bonæ memoriæ Cle. Papam. prædeceſſorem noſtrum directas: in quibus erat expreſſum, quòd cum archiepiſcopus ipſe apoſtolicas, & tàm dicti Cardinalis, quàm venerabilis fratris noſtri Sipōtini archiepiſcopi, qui tunc apud Sedem apoſt. morabatur literas recepiſſet, vt dictum T. de periurio, quod commiſiſſe dicebatur, quoniam ad ſtatutum terminũ, prout iuramento firmauerat, pecuniam non ſoluerat memoratam, purgationem præſtare compelleret: ipſe accitis ad ſe Licien. Leucaden. & Augentinen. epiſcopis ſuffraganeis ſuis, ſub apoſtolica ei auctoritate indixit, vt ſeptima manu de periurio ſe purgaret: adijciẽs, vt quia fama exierat, quod dictus Al. in domo ſua fuerat interfectus, cuius certum erat indicium, quòd nec à capellano, qui ad hoc in terra illa eſt ſpecialiter deputatus, viaticum receperat, nec confeſſus fuerat alicui ſacerdoti, nec pulſatæ fuerant in eius deceſſu campanæ, & eius erat ſepultura incerta, ſuper reatu homicidij tertia ſe cōpurgantiũ manu oſtẽderet innocẽtem. præcipiens etiam quòd de adulterio diffamatus fuerat, & a iuſtitiarijs propter hoc aliquando miſſus in carcerem. & quia cum quadam commatre ſua coniugata inceſtum, & adulterium comiſiſſe publicè dicebatur, pro inceſtu ſeptimæ, & pro adulterio tertiæ manus non tàm delegata, quàm ordinaria fungens auctoritate indixit, quam quia contumaciter præſtare contempſit: ipſe mandatum apoſtolicum exequens, & a iuſtitiæ tramite non recedens, eum ab officio, & dignitate ſuſpendit, donec de præmiſſis omnibus ſe purgaret. Cùm autem dictus T. ſententiam ſuſpenſionis contemneret, & ſicut prius dignitate, ac beneficio vteretur, & ducentos octoginta Malachinos, quos prædeceſſor ipſius Archiepiſcopi, domui Hieroſolymitani hoſpitalis, & militiæ templi legauerat, & quos ipſe T. publice rapuerat de manibus teſtatoris, ab eo admonitus reſtituere non curaret, excommunicationis in ipſum ſententiam promulgauit. Quia verò ipſe, ſecundam ſententiam, & priorem contemnens, choro ſe ingeſſit Eccleſiæ Hydruntinæ, & admonitionem ipſius Archiepiſcopi, qui eum à tam temeraria præſumptione deſiſtere commonebat, ac mandabat, vt exiret eccleſiam, quia erat excommunicationis vinculo innodatus, à ſua præſumptione non deſtitit, immò quod Archiepiſcopus mentiretur per medios dentes reſpondit, & quòd tanquàm verum eius ſententiã reputaret. Archiepiſcopus ipſe contumaciã tantã attendẽs, & conſiderãs cũ idiotam eſſe, & ad cãtorię officiũ minus aptũ, vt pote, qui horas diurni officij per ſe, nec legere poterat, nec cãtare, & ſolã capitis tonſuram habebat, ac quia confeſſus fuerat, quòd conſpirauerat contrà archiepiſcopum, & manifeſtũ erat cum contrà iuramentum, quod ipſi præſtiterat, ſuper fidelitate veniſſe, per ſententiam dicta eum cantoria priuauit, & ipſam memorato noſtro notario conceſſit: ac poſtmodum bonæ memoriæ C Papa prædeceſſor noſter eandẽ ſententiam cōfirmauit. Cùm igitur dictus Cardinalis, quæ coram eo propoſita fuerant in noſtra præſentia retuliſſet, nos cauſam ipſam veſtro duximus examini committẽdam, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quatenus eum pro abſoluto habentes, inquiratis ſuper præmiſſis diligentius veritatem, & ſi vobis cōſtiterit poſt appellationem legitimè interpoſitam, vel aliàs circa iuſtitiam, prę fatum T. ſpoliatũ fuiſſe appellatione remota, ipſum reſtitui faciatis, indicta ſibi ſuper præmiſſis criminibus purgatione canonica, in qua, ſi fortè defecerit, Cantoriæ ſibi dignitas auferatur, & reſtituatur notario ſæpè dicto pacificè poſſidenda.

 da.

da. Teſtes, &c. co[illegible]tur. Nullis literis, &c. ſi quæ apparuerint præter aſſenſum partiũ, &c. Datũ R[illegible] apud Sanctũ Petrũ. IX. Cal. Iulij Põtificat⁹ noſtri Anno primo.

CANONICIS BASILICAE PRINCIPIS, TAM PRAESENTIBVS, QVAM *futuris canonicè ſubſtituendis in perpetuum. Quod eorum eccleſiam, in qua ipſe canonicus fuerat, in honorem Apoſtolorum, ditiorem reddere velit.*

CVM in lege veteri non ſolum laborum primitiæ, verũetiam hominũ primogenita domino mandẽtur offerri, nos, quos ipſe (licet immeritos) gratuito cœleſtis gratiæ rore perfuſos, ad ſummi põtificatus apicẽ ſublimauit, vt primogeniti ſimus in multis fratribus, cum omne opus noſtũ teneamur domino cõſecrare, promotiõis noſtræ primitias ipſi fideliter offerre decreuim⁹: vt in honorẽ apoſtolorũ principis, cui (licet immeriti) non ſine magno quodam, & admirabili ſacramento, ſucceſſimus in officio paſtorali, cum ea die ſimus in Sede apoſtolica cõſecrati, qua Beatus Petrus apoſtolus in epiſcopali fuit cathedra collocatus, ſacroſanctã eius baſilicam licet tenuis alicuius, tamẽ muneris priuilegio decorare: ſperãtes, quod is, qui mun⁹ Habel, & minuta viduę miſſa in Gazophilacium acceptauit, noſtræ quoq; reſpiciat humilitatis affectũ, non quantũ, ſed ex quanto proferamus attẽdens: qui cum ſit dominus omniũ, & bonorũ noſtrorũ nõ egat, quid dignè poſſimus tribuenti retribuere nõ habemus: quia de ſuo reddimus, nõ de noſtro largimur. Ea propter dilecti in domino filij, vobis tanquã ſpecialibus principis apoſtolorum miniſtris, ob ipſius apoſtoli reuerentiã cupientes v[illegible]iliter prouidere, attendentes etiam quod inter cæteras eccleſias per vniuerſas vrbem diffuſas, baſilicam principis apoſtolorũ, vtpote Sedem noſtrã ſpecialius diligere, ac honorare tenemur, ſicut qui olim in ipſa vobiſcum pariter canonici beneficiũ aſſecuti, nunc de filio in patrem eius diuina ſumus miſeratione promoti. Alterã quartam miniſteriorũ ad [h]onorem Dei, & apſtolorum Principis, ac vt ſollicitius, & deuotius diuinis officijs intendatis, de communi fratrum noſtrorum conſilio, vobis, & ſucceſſoribus veſtris perpetua donatione concedimus, & apoſtolicæ Sedis priuilegio cõmunimus: ita vt deinceps medietatem omnium miniſteriorum ſine diminutione qualibet habeatis. Ad hæc eccleſias Sancti Iacobi, & Sancti Leonardi ſitas in Septiniano, quantum ad ſpiritualia pleno vobis iure ſubijcimus, ſuper iure patronatus nemini præindicium facientes. Ab eccleſijs autem Sancti Michaelis, Sanctæ Mariæ in ſaxia, & Sanctæ Mariæ in trãſpadina, concedimus, & ſtatuimus in ſcrutinio, Baptiſmo, proceſſionibus, & Chriſmatis confectione, vobis ſubiectionem, & reuerentiam perpetuis in poſterum temporibus exhiberi. Nullis obſtantibus priuilegijs, cum hoc beneficium vobis de certa conſcientia conferamus: reſeruantes nobis, & ſucceſſoribus noſtris in tribus prædictis Eccleſijs inſtitutionem, deſtitutionem, & correctionem omnium clericorum. In cæteris autem Eccleſijs, quæ ſunt in ciuitate Leoniana, & per ſtratam vſq; ad montem malum, ius, quod hactenus habuiſtis, vobis, & ſucceſſoribus veſtris auctoritate apoſtolica in perpetuum confirmamus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam eccleſiam Beati Petri temere perturbare, &c. ſiqua igitur, &c. Datum Lateran. per manum Rainaldi domini Pap. Notarij vicem agẽtis cancellarij. III. Idus Martij, indictiõe prima Incarnationis Dominicæ. Anno Milleſimo, C.XCVII. pontificatus vero Domini Innocentij Pap. Tertij. Anno primo.

N. EPISCOPO GAVTERO, ET IOANNI ARCHIDIACONIS EXONI-*enſibus. Furioſo ablata beneſitia reddi mandantur: & nè inuitus coactuſq; tonſuratus, in monaſterio, contra voluntatem, retineatur.*

PETRI diaconi humilis nobis querela monſtrauit, quòd cum coram dilecto filio N. Abbate Radingen. & bonæ memoriæ magiſtro Simone, quondam procuratoribus tunc Saresberien. Epiſcopi à Rogerio clerico, qui multas ei moleſtias irrogauerat, & per cappellanũ ſuũ, eius cappellanũ grauiter vulnerauerat, traheretur in cauſam in ſuperbiæ ſpiritũ, & in iram vehementer accenſus, extra ſe ipſum factus

duce-

ducebatur amens, petens ſe in flumen mittere, vel per laquei ſuſpendium interire. Magiſter verò Simon talem ipſius amentiam, & infirmitatem attendens, ſigillum ſuũ ei ſurripuit, & præbendam eius accepit: alios quoq; redditus, quos in epiſcopatu Sareſberien. habebat, in manu ſua retinuit, & partem ſibi (pro vt voluit) reſeruauit, partem verò alijs proceſſu temporis aſſignauit. Abbas autem Radingen. ipſum capi faciens, & ad monaſterium ſuum adducens pernoctantē ibi, & ductum in capitulum tõſurauit, & habitum monaſticum eum indui fecit. Poſtea vero tali amentia, & alienatione ceſſante, ad ſeipſum redijt, & coram Abbate, monachis, & quibuſdã alijs reclamauit, dicẽs ſe nec velle, nec poſſe monachorum ordinẽ. regulam ve tenere: petens inſtanter, vt in qua intrauit veſte, liberabiret. Dicti vero Abbas, & monachi ei exitum denegantes, per nouem ferè menſes incluſum, & cuſtodiæ traditum retinuerunt inuitum. Cùm autẽ idẽ in propoſito ſuo firmus, & immobilis permaneret, à tanta violẽtia Sedem apoſtolicam appellauit. Permiſſus autem poſtmodum ab abbate de cuſtodia, qua tenebatur exire, literis dimiſſorijs ab eiſdem abbate, & monachis impetratis, iterum appellauit. Præſcriptus vero magiſter Simon appellationi ad Sedem apoſtolicam factæ non deferens, tàm ipſum P. quàm ſuos excommunicare præſumpſit: quos bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſor noſter abſolutos nunciari mandauit per iudices delegatos. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiẽdo mandamus, quatenus ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, præfato P. cui dictus prædeceſſor noſter beneficium abſolutionis impendit, præbenda ſua, & alijs beneficijs ſpoliato, amotis ab eis quibuslibet illicitis detentoribus, præbendam ipſam, & omnia bona ſua, quæ in ipſius iuris præiudicium alienata dicuntur, appellatione ceſſante auctoritate noſtra in integrum, ſicut iuſtum fuerit, reſtitui faciatis: audituri poſtmodum, ſiquid propoſitum fuit quæſtiõis, & fine debito deciſuri. Teſtes cogantur. Nullis, &c. Datum Ro. &c. X. calẽ. Iulij.

ARCHIDIACONO MEDIOLANENSI. QVOD HAERETICI AD *nullas dignitates nec eligi nec eligere poſsint.*

HIS, qnæ ad ampliandam fidem catholicam, & reprimendam prauitatem hæreticam ſtatuuntur, auct. noſtram libenter impendimus, & fauorem. Sane, ſicut accepimus, dilectus filius noſter G. Sanctæ Mariȩ in porticu diacon. Cardin. dum legationis fungeretur officio in partibus Lombardiȩ, de conſilio venerabilium fratrum noſtrorũ Mediolanen. Archiepiſcopi, & Epiſcoporũ, qui ad eum Veronæ conuenerant. & quorundam etiam ſapientum inſtituit, vt de cætero hæretici ad conſilia, & dignitates Lombardiæ nullatenus admittantur, nec eligendi alios eis arbitriũ conferatur: nec in eligendis perſonis ad eas vocem debeant aliquam obtinere. Ad id autem ſeruandum in poſterum, poteſtates, conſules, conſilia Lombardiȩ aſtringen. conſtituit iuratoria cautione, & te ad recipienda iuramenta eorum in quibuſdam ciuitatibus deputauit, indulta tibi libera facultate contumaces excommunicationis, & terras eorum interdicti ſententijs feriendi. Nos igitur, quod ab eodem cardinali prouida deliberarione ſtatutum eſt ratum habentes, vt iuxta mandatum eius à ciuitatibus illis ſuper hoc exigas, & recipias iuramenta, ad quas te ipſe duxerat deſtinandum, iniungimus auctoritate tibi præſentiũ indulgentes, vt contradictores excõmunicationis ſententia ferias, & terras eorum ſubijcias interdicto. Nulli ergo, &c. Datũ Ro. apud S. Petrũ XVII. cal. Iulij.

N. NIVERNEN. EPISCOPO, VIRGILIO, ET N. DE MACEN. *abbatibus. Qua ijs committitur cauſa abbatis Flamenſis contra priorem de Sinemuro.*

CVM dilectus filius G. abbas Flauin. nuper apud Sedem apoſtolicam moreretur, ſuperuenit dilectus fil. A. prior de Sinemuro, poſtulans inſtantiſſimè, vt abbatiam Flauin. ſibi reſtitui faceremus, qua dicebat ſe

præter

prætermiſſo i[illegible] ordine ſpoliatum. Nos autem dilectum filium G. tituli S. Mariæ trans ty[illegible]rim presbyterum Cardinalem eis dedimus auditorem: in cuius præſentia fuit ex parte iam dicti prioris propoſitum, quòd prædeceſſor noſter C. papa bo. memoriæ venerabili fratri noſtro Cabilonen. Epiſcopo, & dilecto filio. N. Molmen. abbati diſtricte præcepit, ſicut in ipſis literis cõtinetur, vt R. quondam Abbatem Flauin. omni contradictione ceſſante deponerent: & niſi Capitulum infra certum terminum in idoneam perſonam canonice conuenirent, ipſi de prælato idoneo monaſterium ordinarent. Amoto itaque abbate à iudicibus nominatis, & aſſignatis termino monachis, & de communi voluntate recepto, infra quẽ de ſubſtituendo paſtore monaſterio vnanimiter prouiderent, electioni fuit terminus aſſignatus: in quo cum de facienda electione communiter tractari deberet. N. monachus frater prædicti Abbatis, cum nouem fautoribus ſuis Monaſterium noluit introire: ſed ad ipſorum malitiam conuincendam, ab alijs de conſenſu omnium electioni fuit alius terminus aſſignatus: ad quem præter memoratos nouem, in ſua, ſicut priùs cõtumacia perdurantes, omnes monachi conuenere: prædicti autem nouem ſe in domo cuiuſdam laici receptantes, conſtanter aſſerebant, quòd capitulum non intrarẽt, niſi electionis poteſtate in vnum ex ipſis collata: quod etiam conuentus facere voluit, vt ſcandalum ſchiſmatis vitaretur, dummodo electurus iuramento firmaret, quod de gremio eccleſiæ meliorẽ, ſecundũ conſcientiam aſſumeret in abbatem: quod recipere noluêre, niſi compromiſſio fieret abſolute, vt cui daretur eligendi facultas, vndecunq; vellet aſſumeret eligendum. Sic ergo cõuẽtus habito prudentum virorum cõſilio, qui ad electionem conuenerant, & de voluntate abſentium de facienda electione tractatũ habere cœperunt, & præmiſſos. IX. indignos electione credẽtes, tandem in quatuor monachos presbyteros de corpore cõuenerũt monaſterij: q ꝓmiſerunt præſtito iuramẽto, quòd de gremio eccleſiæ perſonam idoneam nominarent, iurantibus alijs, quòd illum ſine contradictione reciperent, qui eſſet à quatuor nominatus. Ipſi verò præfatum A. monachum ipſius eccleſiæ priorem Sinemuri virum prouidum, & diſcretũ vnanimiter elegerunt: quẽ conuent. gratanter ſuſcipiens cantando (ſicut moris eſt) Te deũ laudamus, in Sede abbatis electum ſolemniter poſuêre: q rediens in capitulum cum conuentu, ſe electionẽ ſuã electores, & conſentiẽtes eis in protectione Sedis apoſtolicæ poſuit, ad eam appellandi, ſi qui ducerent reſiſtendum: conſequenter electionem, & formam eius per idoneas perſonas intimauit iudicibus intimatis: quibus electio valde placuit, & quòd idẽ ipſi feciſſent nuncijs reſponderunt, ſi ad eos electio pertineret, coram quibus, ſi qui electioni ſe opponerent, appellatio fuit à nuncijs innouata. Quibus iudices retulerunt, quòd in abſentia partium nihil penitus innouarent, & niſi priùs de cauſæ meritis fierent certiores: & ita per ſeptẽ ſeptimanas, & amplius, dictꝰ A. poſſeſſionẽ, & adminiſtrationẽ habuit, vt electus ex inde dictꝰ G. cũ multitudine veniens armatorum, monaſterium per violentiam occupauit, electis viginti duobus monachis, qui eius propoſito reſiſtebant, & poſt appellationem eo præſente interpoſitam, iam tertiò eos turpiter tractari fecit, & quoſdam ex ipſis vſque ad effuſionem ſanguinis verberari. Poſtmodum verò memoratum A. per violentiam nobilis viri Ducis Burgundiæ de prioratu Sinemuri fecit expelli, data ſibi magna pecuniæ quantitate, quam ſuper poſſeſſionibus prioratus, vſque ad ducentas libras prouenien. & amplius mutuo dicitur accepiſſe. Propter quod eundem A. & fautores ſuos ita inhoneſte tractatos exire à terra oportuit, & latere. Idem etiam Dux amicos ipſius A. vſq; ad ſubuerſiones caſtrorum, & incendia fuit eius odiũ perſecutus. Sed poſtmodũ ad ſe rediens, & gratiã eis reſtituit, & à perſecutiõe deſtitit monachorũ qui mox, vt eis fuit opportunitas reddita, quod perſecutionis tẽpore facere nõ poterãt, ad Sedẽ apoſtolicã acceſſerunt, ſuppliciter poſtulantes, nè mora temporis, quã neceſſitas peperit, nõ voluntas eis deberet præiudiciũ generare. Contra quem citra litis conteſtationẽ fuit ꝓpoſitũ ex aduerſo, quòd cũ ipſe A. ex cauſa multiplici eſſet excõmunicatiõi ſubiectꝰ, ei dictꝰ abbas nõ tenebatur aliquatenꝰ reſpõdere. Quondã enim ipſius

ipſius A. cōſanguinei, pro violenta iniectione manuum in priorem Flauiniacen. quem membris genitalibus mutilarunt, excommunicati fuerant publicè nunciati, & Caſtrum eorum ſuppoſitum interdicto: infra quod dictus monachus ſe recipiens, ſacrilegorum communionē nullatenus euitauit: quibus ſcienter cōmunicando labem excommunicationis incurrit: & cum ſine abbatis ſui licentia clauſtrum exierit, quod non eſt etiā pro eccleſiaſticis vtilitatibus faciendum, ſecundū ſtatuta regulæ, quæ excōmunicatos aſſerit, donec ſatisfaciat monaſterijs, quę relinquunt, perſonā ſtandi in iudicio non habebat. Auctoritate quoq; delegatorum iudicū, excōmunicationis vinculo dicebatur aſtrictus, ſicut ipſorū literæ teſtabantur. Cumq; per annum, & dimidium in excōmunicatione permanſerit, admitti non debebat amplius ad agendū. Adiectum fuit etiam pro abbate, quod cum propter onera debitorum, quibus ſuum monaſterium prægrauatur, quæ contraxit prædeceſſor ſuus, ipſius A. conſanguineus ad Sedē apoſtolicā acceſſiſſet, ſicut ex arbitrio venerabilis fratris noſtri N. Ottien. Epiſcopi euidenter apparet, cum trecentas quinquaginta marchas vener. fratri noſtro Eduen. Epiſcopo, proinde ſoluere teneantur, nec ad cauſam iſtam fuerit euocatus, compelli non poterat, nec debebat, vt aduerſario reſponderet: qui videbatur doloſè verſari, cum illum volebat non præmonitū cōuenire, de quo coram ordinario iudice congruo loco, & tēpore, ſi quam haberet, poterat iuſtitiam obtinere: cui, quòd nullum ſupereſſet ius ad agendum, per confirmationem eiuſdem prædeceſſoris noſtri, & acta delegatorum iudicū manifeſte poterat approbari. Iudices etiam auctoritate apoſtolica inhibuêre cōuentui, ne ſine Priore, Decano, & alijs ex iuſto metu abſentibus, ad electionem procederent, & hoc idem quidam de Capitulo inhibentes, ne contra prohibitionem iudicum aliquid fieret, Sedem apoſtolicam appellarunt. Quidam vero iuuenes inhibitione iudicum, & appellatione contemptis, abſentibus Priore, Decano, & ſocijs, nolente quoq; parte reſidētium ſaniore, prædictum A. eligere præſumpſēre: quibus, ne poſſent eum ad eccleſiā ducere, fores eccleſiæ clauſæ ſunt, ab his, qui rectius ſentiebant, ruptis funibus campanarū: vnde factū eſt, vt neq; in obedientiam monachorū, vel fidelitate Burgen. fratrum ipſorum procederet, nec etiam inſolentibus, quæ conſueuêre in talibus adhiberi: & ita nec auctoritate iudicum, nec de conſcientia Diœceſani Epiſcopi, nec de voluntate ipſius Capituli in ſpiritualibus, vel temporalibus miniſtrauit. Poſt hæc quidam de reſidētibus in Capitulo, cum literis ipſius Capituli, continentibus veritatem, acceſſerunt ad iudices delegatos, vt eccleſiæ iuxta tenorem apoſtolici mandati conſulerent poſtulantes. Qui deliberato conſilio, quòd eis inhibentibus factum erat in irritum reuocantes, & eos qui elegerant, & electum per Diœceſanum Epiſcopum excommunicationis vinculo innodarūt. Poſtmodum ad ordinationem monaſterij procedentes ipſum, G. qui præſidet tunc Virziliacen. hoſtalarium elegerunt: quem petitum ſolenniter, & conceſſum monachi, & populus Flauiniacen. ſicut eis à iudicibus mandatum fuerat, cum honore debito recepêre: ex tunc à Diœceſano Epiſcopo munus benedictionis nullo contradicente ſuſcepit. Exinde ad eccleſiam pariter accedentibus, Epiſcopus in Sede abbatis illum conſtituens, per funem Campanæ, ſicut moris eſt, inueſtiuit: cui, & monachi obedientiam, & Burgen. fidelitatem debitam præſtitêre: vſque ad hæc tempora, quātum ad ipſum A. pacificæ præfuit abbatiæ: hæc omnia, quæ præmiſimus, ſcilicet. H. depoſitionem, & A. caſſationē, verum etiam ordinationem, & inſtitutionem dictus prædeceſſor noſter per ſuas literas confirmauit: nec eo viuente præſumpſit aliquis reclamare, cuius confirmationem ratam haberi petebat, & quæ per aduerſariū amiſerat. Poſtquam appellationē interpoſuit, & iter arripuit ad Sedem apoſtolicam veniēdi, ſibi reſtitui poſtulabat. Cæterum præmiſſis obiectionibus, pars ipſius A. taliter reſpondebat, quòd cū dictus G. canonicus fuerit regularis, & cucullam ſine abbatis ſui licentia accepiſſet, præſertim cū talis fuerit canonica regularis, quòd canonicis, nè monachi fieri poſſint, per priuilegium denegetur, de receſſu monaſterij ſine prælati licentia non poterat aduerſariū accuſare. Pari modo cū eos, qui dictum priorē genitalibus mutilarunt

runt, ad oſculum poſtea pacis receperit, redditus centum librarum tàm eis, quã alijs per annos ſingulos perſoluendo: ſuper eorum communione aduerſario quicquam obijcere non debebat, cum ipſe commiſiſſet ſimilia, vel peiora, quibus tamen ſe communicaſſe penitus denegabat. A iudicibus vero delegatis ligari ſe potuiſſe illa ratione negabat, quòd poſt depoſitionem memorati abbatis, eorum iuriſdictio expiraſſet, maiore parte Capituli, & cõſilij ſanioris, abbatem concorditer eligente: & cum per narrationem, & reſponſionem litis, conteſtatio fiat, & hęc obſeruata fuerint inter ipſos, aſſerebat aduerſarium nõ poſſe inſtantiam iudicis declinare. Nos ergo, qui iuxta commiſſum nobis apoſtolatus officium, vniuerſis ſumus in ſua iuſtitia debitores, per apoſt. vobis ſcripta mandamus, quatenus partibus ad veſtram præſentiam cõſtitutis, ſi prædictus A. legitimè comprobauerit iuriſdictionẽ delegatorum ante inſtitutionem præfati G. penitus expiraſſe, legitimum etiam impedimentum oſtenderit: propter quod non potuit appellationem proſequi infra annum, cum ex iuſta cauſa indulgeatur biennium, tunc demum inquiratis ſuper propoſitis, & proponendis diligentius veritatem: & Deum habentes præ oculis, ſine perſonarum acceptione cauſam ipſam ad locum idoneum accedentes, & vtriq; parti ſecurũ (ſi partes conſenſerint) ſine canonico terminetis, vel eis non conſentientibus vſq; ad diffinitiuæ ſententiæ calculum procedentes, geſta omnia redacta in ſcriptis, & ſigillorum veſtrorum munimine roborata, ad noſtram præſentiam tranſmittatis: ſtatuentes partibus terminum competentem, ad quem recepturæ ſententiam, per ſe, vel procuratores ſuos noſtro ſe conſpectui repræſentent. Interim autem prædictus G. ſicut abbas liberè adminiſtret. Nullis literis, &c. præter aſſenſum partiũ, &c. quod ſi omnes, &c. tu frater Epiſcope cum eorũ altero, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, &c.

N. MAGDEBVRGEN. ARCHIEPISCOPO, ET SVFFRAGANEIS
eius Ne pro terra Sancta recuperatione laborantibus, iniuria inferantur.

QVANTO grauioribus rerũ, & perſonarum periculis ſe opponũt, qui relicta domo propria, pro liberatione ſalutiferæ crucis, & terræ Sanctæ, quam Dominus noſter Ieſus Chriſtus, pretioſo ſui corporis ſanguine conſecrauit, ad partes tranſmarinas accedunt, tantò circa tuitionem ipſorum, & rerum ſuarum, vigilantior cura nobis incũbit, cum tàm ipſi, quàm res eorum ſint, donec in Sancta peregrinatione permãſerint, ſpecialiter ſub protectione Sedis Apoſtolicæ cõſtituti. Ex parte ſiquidem dilectorum filiorum, principum, magnatum, & aliorum de veſtra prouincia, qui crucem ſuis humeris infigẽtes, ad partes Hieroſolymitanas, pro ſeruitio Ieſu Chriſti, non ſine magno diſcrimine laborarunt, fuit in auditorio noſtro propoſitum, quòd ipſis in obſequio ſancto manentibus, contra protectionem, quam Sedes apoſtolica duxit eis ſpecialiter impendendã, quidam de veſtra prouincia malo ſpiritu concitati, poſtpoſita reuerentia venerandæ crucis, & eius, qui pro ſalute omnium tanquam pretium noſtræ redemptionis in ea pepẽdit, poſſeſſiones eorum, & bona inuadere minimè timuerunt: Volentes igitur eorum temeritati (prout conuenit) obuiare, fraternitati veſtræ per apoſt. ſcripta præcipiendo mandamus, atque præcipimus, quatenus præſumptores illos, qui vobis ſuis nominibus exprimentur, ad faciendam plenariam reſtitutionem taliter ablatorum, & paſſis iniuriam ſatisfactionem congruam exhibẽdam, ſinguli veſtrum, cùm fueritis requiſiti, monitione præmiſſa per eccleſiaſticam diſtrictionem ſine appellationis obſtaculo compellatis. Datum Romæ apud Sanctum Petrum V. Calend. Iulij.

N. EPISCOPO LEXOVIEN. ET N. ABBATI VALLIS RICHERII.
Qua ipſi cauſa Abbatis de Concis committitur.

SICVT in literis bonæ memoriæ Cœleſtini Papæ prædeceſſoris noſtri proſpeximus contineri, cum olim quidam monachus Concen. ad Sedem

dem apoſtolicam acceſſiſſet,cum clamoribus importunis, & quarundam lite-
rarum,quas ſecum habebat teſtimonio præmunitus aſſeruit, quòd ad manda-
tum dilecti filij noſtri Iord. tituli Sanctę Pudentianę presbyteri Card. tunc apo-
ſtolicæ Sedis legati,dilecti filij,N. abbas Toaruē.& prior Sanctæ Barbaræ, N. ab-
batem de Concis pro inutili adminiſtratione, corporis incōtinentia, rerum-
què Monaſterij dilapidatione,aſcito ſibi priore de Lira prædicti legati auct. ab
officio, & adminiſtratione abbatiæ memoratæ deponere curauerunt. Cum ita-
quæ non eſſet,qui pro parte altera reſponderet, ad nimiam prædicti monachi
pertinaciam,& clamoſam inſtantiam,ſententiam talem, prout rationabiliter
lata fuerat,nec legitima appellatione ſuſpenſa,idem prædeceſſor noſter confir-
mans,eam mandauit inuiolabiliter obſeruari. Dictus vero Abbas poſtmodum
ad apſtoſtolicam Sedē cū magnis veniens periculis, laborib9 & expēſis multorū,
& magnorū virorū teſtimonialibus literis cōmunitus, ſe poſt appellationē in-
terpoſitā ad literas per precū mēdacia impetratas,à iudicibus ſibi ſuſpectis iuris
ordine non ſeruato,ab adminiſtratione monaſterij ſe cōqueſtus eſt iniuſtè fu-
iſſe amotū,cum prædictus legatus ſæpè dictum Monaſterium viſitās,nihil circa
perſonam abbatis,vel ipſius adminiſtrationem inutilē inueniſſet,quod ei cor-
rectione dignum, vel reprehenſione videretur. Idem etiam Cardinalis proprio
fuit ore confeſſus,quòd quādiu in monaſterio fuit, cùm cūcta diligētius inqui-
ſiſſet,domū per omnia in bono ſtatu inuenit: nec aliquid aduerſus abbatē fuit
propoſitum quæſtionis. Poſt diſceſſum verò ſuum quidam aduerſus ſæpe dictū
abbatem tot, & tanta propoſuêre nefaria,quòd nulla ratione, ſalua conſcien-
tia, ſine inquiſitione diligenti poterat præterire. Vnde memoratis, & priori
mādauit, vt de vita, & conuerſatione ipſius abbatis,& totius capituli ſtatu, aſſo-
ciatis ſibi viris prudentibus inquirerēt diligēter, & quicquid inuenirent ibidē,
ei abſque dilatione ſignificare curarent: nunquam tamen ſuæ fuiſſe intentio-
nis aſſeruit,quòd ipſi ad ſententiam proferēdam, abſque ipſius conſilio, proce-
derent,& mandato: ſicque ſæpè dictus prædeceſſor noſter nolens prædictum Ab-
batem inordinatè grauari,quòd à prædictis inquiſitoribus, qui mandato cardi-
nalis abuſi fuerant,factum erat enormiter,circa ipſum penitus irritans,in eū ſta
tum ipſum reſtituit,in quo fuit cum dictus Cardinalis à monaſterio præfato re-
ceſſit. Subſequenter verò venerabili fratri noſtro Epiſcopo tunc electo, & dile-
ctis filijs Hu. & Lu. archidiacon. Ebroicen. præcipiendo mandauit, vt eidem ab-
bati memoratæ abbatiæ plenam, & pacificam poſſeſſionem auctoritate freti a-
poſtolica nullius cōtradictione, vel appellatione obſtāte, reſtituere nō differrēt:
reuocantes in irritum quicquid poſt appellationē ad nos interpoſitam in ipſius
abbatis præiudicium noſcerent immutatum: nè tamen illius reſtitutionis oc-
caſione vitia eius, ſi forte talis eſſet, qualem eius aduerſarij aſſerebāt, diſſimula-
ri, aut fouere deberet, eiſdem iniunxit, vt ſi quis poſtmodum appareret, qui ad-
uerſus perſonam eius, vel adminiſtrationem inutilem aliquid proponere vel-
let, & canonica probatione monſtrare, ea diligenter audirent, eiquè cum ſigil-
lorum ſuorum teſtimonio fideliter intimarēt: prouidentes attentius, nè bona
ipſius monaſterij ex tunc poſſent per eius negligētiam, ſeu malę adminiſtratio-
nis ſtudium diſſipari. Verum cùm, ſicut idem abbas in noſtra nuper præſentia
conſtitutus aſſeruit, prædictus epiſcopus illius auctoritate reſcripti, cum ſuis
coniudicibus in negocij deberet executionē procedere, ipſe poſt labores multi-
plices, reſtitutione nondū facta, diem ipſi apud Ebroicas aſſignauit: vbi pars ad-
uerſa ipſum ob multa pericula, quæ perſonæ ſuæ imminere videbantur, quod
præfati epiſcopi ſtaret arbitrio, fidem interponere compulerūt, duobus alijs cō-
iudicibus in abſentia conſtitutis. Nos igitur cauſam ipſam, tàm ſuper principa-
li, quàm incidenti quęſtione, veſtro examini committentes, diſcretioni veſtræ,
de qua plenam fiduciam obtinemus, per apoſtolica ſcripta præcipiendo man-
damus, quaten9 ſuper his omnib9 ſtudeatis elicere veritatē, & quòd ſecūdū Deū
videritis rationabiliter ſtatuendum, appellatione poſtpoſita ſtatuatis, & facia-
tis id per cenſuram eccleſiaſticam irrefregabiliter obſeruari. Siqua vero parti-
um legitimè citata ad veſtram præſentiā venire neglexerit, vos nihilominus,
quan-

quantum de iure poteritis, in ipſo negocio procendentes, finem ei debitum ſi‑ne appellationis obſtaculo imponatis: prouiſuri attentius, vt ita per omnia ſeruato iuris ordine procedatis, quòd diſcretio veſtra meritò debeat commendari. Nullis literis, &c. harum mentione, &c. quod ſi ambo, &c. alter veſtrum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

N. SIRACVSANO EPISCOPO, ET ABBATI SAMBVCIEN. VT Crucem prædicent, & homines ad terræ Sanctæ recuperationem adhortentur.

DOLORANS plorauit eccleſia, & vox in Rama audita eſt, ploratus, & vlulatus ipſius, immo etiam in omnem terram clamor eius exiuit, & in fines orbis terræ ſingultus ipſius, ex quo nunc vltimo peccatis Chriſtiani populi promerentibus, venerunt gentes in hæreditatem Domini: conquinauêre templum ſanctum eius: poſuerunt Hieruſalem, velut pomorum cuſtodiarium: poſuerunt mortalia ſeruorũ eius, eſcas volatilibus cœli carnes ſanctorum beſtijs terræ. Effuderunt ſanguinem, ſicut aquam in circuitu Hieruſalem, & non erat qui ſepeliret: fremuerũt enim gentes, & populi non prorſus inania meditati: aſtiterunt cum regibus ſuis, & principes conuenêre in vnum, aduerſus Dominum, & aduerſus Chriſtum eius, & quaſi præualentes in ipſum, & in hæreditate poſſidẽtes ſanctuarium, eius prophanantes ſancta ſanctorum, & ad pretioſa ipſius, manum, & animum extendẽres, ſancta eius deripuêre in prædam, & ſorte ſibi eius ſpolia diuiſerunt. Sanè apoſtolica Sedes, quę mater eſt omnium generalis, ægrè ferens victimas filiorũ, & ſuos dolens terminos coarctari, prædeceſſorum noſtrorũ temporibus ad vniuerſas prouincias, in quibus nomen colitur Chriſtianum, literas ſui gemitus deſtinauit: vt filios in iniuriæ paternæ vindictam, & fratres armaret in fraterni excidij vltionem. Licet autem diuerſi Reges, & principes Chriſtiani, ad cõmonitionem ipſius arma mouerint in paganos, quia tamen (ſicut effectus demonſtrat) non ambulauerunt, prout debuerant in lege Domini, immo reuertebantur cum incederent, & ollas carnium in deſerto, & Aegyptij delitias in ſolitudine affectabant, nec in digito Domini, ſed ſua potius potentia confidebãt, quibuſdam eorum pereuntibus gladio, & alijs infirmitate conſumptis, nondũ auerſus eſt à nobis furor Domini, ſed adhuc manus eius extenta. Non aũt hæc ſcribimus, vt vos de diuina miſericordia deſperare velimus hoc, quæ vocat ea, quæ nõ ſunt tãquàm ea, quæ ſunt: quæ poſſet in hoc Chriſtiani populi neceſſitate exhibere, pluſquàm duodecim legiones angelorũ: quæ docet manus ad prælium, & digitos mouet ad bellum. Sed vt noſtram potius incuriam arguamus, qui culpis noſtris, miſerationem Domini viſi ſumus hactenus retardare, ſicut filij Hieruſalem, qui murmurauêre in caſtris, nec exaudierunt vocem Domini quadraginta dies, quibus potuiſſent terram repromiſſam intrare, in annos totidem conuerrere. Sic ſic olim populus Hieruſalem, cum ad debellandũ tribum Beniamin prius Domino conſulto, deinde ipſo aſcenderet iniungente, non priùs de ipſis victoriam eſt adeptus, quàm ſemel & ſecundo conuerſus in fugam, culpas ſuas hoſtili gladio expiaret. Siquidem ſi fides noſtra ſicut granũ ſinapis fuiſſet, & in lege Domini ambulaſſent, qui tulerunt crucem eius, vt ipſius iniuriam vindicarent, vnus noſtrum mille, & duodena millia effugaſſet: & ſicut deficit fumus, & fluit cera à facie ignis, ſic inimici eius ab eorum pręſentia deſeciſſent, quamuis autem contrarium merita non meruerint: qui per peccata, quæ iugiter facimus, ad duriora Dominum prouocamus: quia tamen miſerationes ipſius ſunt ſuper omnia opera eius: & cum iratus fuerit miſericordiæ recordatus, ſi conuerſi fuerimus, adijciet miſereri Deus, & non continebit in ira miſericordiam ſuam, nec dabit hæreditatem ſuam in opprobrium, vt dominentur ei de cætero nationes: nè fortè conſentiant aduerſarij noſtri, & dicant: Manus noſtra excelſa, non Deus fecit hæc omnia. Quis igitur in perſona propria pro eo laborare recuſet? immo etiam extrema pericula ſuſtinere? qui pro nobis crucis patibulum ſubire, velut inimici à nobis expelleret poteſtatẽ?

Quis

Quis ſua deneget illi, qui nobis & eſſe contulit, & habere? qui centuplum retribuit in præſenti, & in futuro præmia pollicetur æterna? Nam, & ſecundum Apoſtolum pietas promiſſionem habet vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ. Quis pro eo mori denegets qui factus eſt pro nobis obediens vſque ad mortem, mortem autẽ crucis? qui habet poteſtatem corpus, & animam perdere in gehennam? & ſecundum multitudinem miſerationum ſuarum, breui temporis ſpatio mortis compendio, vitam iſtam in æternam potens eſt commutare? Exurgant igitur fideles Eccleſiæ: apprehendant arma, & ſcutum, & exurgant in adiutorium Ieſu Chriſti. vt & ipſe mittat eis auxilium de Sancto, & de Syon tueatur: eo faciente cum ipſis ſignum in bonum, qui conterit bella, qui currum, & exercitum Pharaonis proiecit in mare, infirmi robore accingantur: vt arcum fortium ſuperent, & ſuperbiam eorum humilient, qui non in Deo, ſed in ſua feritate confidunt. Quia vero plerią; laborare ſufficiunt in perſonis, qui ſubuenire nõ poſſunt in rebus, & econuerſo nonnulli in perſonis, ſed in rebus poſſunt præſtare ſuccurſum: vt omnes laboris ſint, & mercedis participes, dilectis filijs comitibus, baronibus, & vniuerſo populo Siciliæ mandauimus, & in remiſſionem iniunximus peccatorum, vt ad defenſionem terræ Natiuitatis, & Reſurrectiõis Dominicæ, vbi Deus Rex noſter, ante ſæcula ſalutem in medio terræ dignatus eſt operari, in nauigio victualibus, & alijs neceſſarijs ſtudeant ſubuenire. Cùm enim Teutonici in vltramarinis partibus commorantes (ſicut accepimus) in proximo ſint ad propria redituri, niſi terrę illi deuotio populi chriſtiani ſubuenerit, & reſiduum locuſtæ comedet brucus, & non ſolum non recuperabimus iam amiſſa, immo potius recuperata, & poſſeſſa diutius (quod auertat dominus) amittemus. Nos autem nè videamur alijs onera grauia, & importabilia imponere, digito autem noſtro nolimus ita mouere, aliquem de fratribus noſtris in expenſis proprijs ad partes illas, cum alio competenti ſubſidio diſpoſuimus deſtinare: qui exercitum domini in humilitate præcedat, & Ioſue pugnante cum Aaron: vt aſcendat in montem contemplationis, & oret: vt Amalech in fugam (faciente domino) in ore gladij cõuertatur. Omnibus autem, qui propter hoc, in perſona propria laborabunt, de Dei, & Apoſtolorum eius Petri, & Pauli auctoritate confiſi, plenam peccatorum ſuorum, de quibus cordis, & oris egerint pœnitentiam, veniam indulgemus. Cæteros verò, qui ad opus huiuſmodi exequendum, aliqua de bonis ſuis fortè contulerint, iuxta muneris quantitatem, & precipuè iuxta deuotionis affectum, remiſſionis huius participes eſſe cenſemus. Sciat autem ſe culpabiliter durum, & durè culpabilem, qui monitis apoſtolicis in opere tàm pio, & neceſſario neglexerit acquieſcere, cùm apoſtolorum moneamur exemplis, vt collectas pro fratribus, & indigentibus, maximè laborantibus in Hieruſalem faciamus. Cùm ergo vos ad proponendũ verbum domini populo Siciliæ de prouidentia, & religione veſtra confiſi duxerimus deputandos, diſcretionem veſtram rogamus, monemus, & exhortamur in domino, & in remiſſionem vobis iniungimus peccatorum, quatenus circũeuntes ciuitates, oppida, & caſtella, tàm ciues, quàm nobiles, & vniuerſum populum Siciliæ ſalubribus monitis, & exhortatione aſſidua inducatis: vt opponant ſe murum pro domo domini aſcendentibus ex aduerſo: & (ſicut dictum eſt) ſupradictæ orientali terræ ſtudeant ſubuenire. Taliter autem ſolicitudinis veſtræ prudentia his exequendis inſiſtat, vt zelum domini vos habere in inſtanti neceſſitatis articulo comprobemus, & ad dilectionem veſtram tantò amplius prouocemur, quantò ad liberationem terræ illius ardentius aſpiramus. Confidimuus enim, quòd ſi cum Petro rete prædicationis veſtræ laxaueritis in verbo Dei, non tàm copioſam multitudinem piſcium, quàm vtilem, & neceſſariam, & per quam pater miſericordiatum, & Deus totius conſolationis finem imponet, ſuper hoc laboribus eccleſiæ concludetis. Datum Romæ, &c. In eundem ferè modum omnibus per Apuliam, Calabriam, Thuſciam, & constitutis.

CONVENTVI SANCTI SALVATORIS DE TILESIO.

De electione digni & vtilis abbatis.

CAVſam, quæ inter P. quondam abbatem veſtrum, ex vna pa[illegible], & vos ex altera vertebatur venerabilib. fratribus noſtris. N. Bene[illegible]ta. Archiepiſcopo. N. Epiſcopo Teleſin. & dilecto filio. N. priori [illegible]ctæ Andreæ recolimus comiſiſſe: ſed ipſo ep[illegible]ſcopo propter ægri[illegible]nem excuſato, & dicto archipresbytero vices ſuas, propter eme[illegible]tia negocia, dilecto filio. N. Beneuentan. primicerio committente, cum p[illegible]rus prior, & primicerius controuerſiā vellent, ſeruato iuris or[illegible]ine pe[illegible]tracta[illegible] Tandem, ſicut accepimus, factum eſt de conſenſu partium, quod abbas ſpōt[illegible] nunciauerit abbatiæ, & ſi placeret nobis in vno caſali ſibi monach[illegible] prouider[illegible] Nos ergo attendētes, quòd cuilibet licet ren[illegible]nciare his, quæ pro [illegible]ntrod[illegible] ſunt, ratam reſignationem eius habentes, & eligendi vobis paſtorem faculta[illegible] liberam tribuentes, vniuerſitati veſtræ pe[illegible] apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus ſeruantes vnitatem ſpiritus in vinculo pacis, vel de ipſius Monaſterij gremio, ſi quiſpiam ibi ad hoc reperitur idoneus, vel de alio etiã monaſterio, ſecundum regularem obſeruantiam, talem perſonam ſtudeatis eligere in Abbatem, quæ afflicto Monaſterio præeſſe valcat, & prodeſſe: quem cùm electus canonice fuerit, cùm monachorum numero competenti noſtro cōſpectui præſentetis: benedictionem recepturum à nobis, ſi veſtris votis duxerimus annuendum. Si verò ſecus agere præſumpſeritis, & electum, & electores confuſos ad nos remittemus, & nos ipſi per alios faciemus indemnitati Monaſterij prouideri. Dat. R. apud Sanctum Petrum. V. non. Iulij.

N. EPISCOPO, ET CAPITVLO LEMOVICEN.

Vt quendam M. Petrum in canonicum recipiant.

NEC nouum debetis, nec abſonum reputare, ſi de [illegible]llorum ſumus prouiſione ſoliciti, qui apud Sedem apoſtol[illegible]ca[illegible] pro[illegible]us, vel ſuorum dominorum negocijs conſtituti, no[illegible]ram, & fratrum noſtr[illegible]rum gratiam conuerſatione laudabili meruerunt. Tanta eſt eni[illegible] apoſtolicæ Sedis benignitas, vt accedētes ad ſe fr[illegible]tr[illegible], & C[illegible]c[illegible]iſ oporum noſtrorum nuncios benignè recipiat, & laborem eorum, qui apud eam lon[illegible]o tempore commorantur, in beneficio, vel ali[illegible], quæ digne poſtu[illegible]auer[illegible]t recompenſet. Inde eſt, quòd cùm dilectus filius noſter M[illegible]iſter Petrus Chal[illegible]n[illegible], venerabilis fratris noſtri Vualteri Rothomagenſis Archiepiſcopi, C[illegible]ericus ex diutina mora, quam apud nos fecit, ſuæ probitatis, & ſcientiæ meritis no[illegible]is, & fratribus noſtris charus ſit admodum, & acceptus, pro i[illegible]ſo [illegible]iteras vobis d[illegible]mus apoſtolicas deſtinandas: rogantes, monentes, & exhortantes in domino ac per apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quaten[illegible]s, cum [illegible] Eccleſia veſtra certus non [illegible]it numerus præbendarum, eum in fratrem, & canonic[illegible] veſtrum ob reuerentiam apoſtolicæ Sedis, & noſtram [illegible]beraliter admittatis, præbendam, ſicut vni ex vobis ipſi, vel procuratori [illegible]o, [illegible] dio conferentes: primitias precum noſtrarum taliter audituri, [illegible] hoc vobis denuò ſcribere non cogamur: ſcituri, quòd ſicut no[illegible] nis exiſtit, nihil præcipere inhoneſtum, ſic non relin[illegible]s, [illegible]au[illegible]rimus imperfectum, nec contemptum noſtrum tolerabimus patienter. D[illegible]tum Romæ Apud Sanctum Petrum X. Cal. I[illegible]lij. &c.

N. EPISCOPO, ET N. DECANO MATISCONEN.

Maior & ſanior capituli pars in ſtatuendo præualet.

OFFICIum iniunctæ adminiſtrationis exigit, vt de ſtatu eccleſiarum curā
gerere debeamus,& quæ minus ordinata fuerint,per ſtudium noſtræ ſo-
licitudinis (prout congruū fuerit)ordinentur : quatenus perſonis ido-
neis ſubſtitutis in eis,& cūctis , iuxta normā cōſtitutionis eccleſiæ rectè diſpoſi-
tis,diuinę laudis obſequia ibi digna valeant exerceri.Ex tenore ſiquidē literarū
veſtrarū nobis innotuit,quòd cum in eccleſia veſtra neceſſitas exigit aliquid or
dinari,vel emendari,quòd minus canonicè noſcitur attentatū, quod à maio-
ri parte capituli prouido cōſilio diſponendū fore cenſetur,duo,vel tres ex ipſis
canonicis motū animi ſui ſequentes,ſuam contradictionē opponunt,& ita cō-
munem vtilitatē,& eccleſię profectū,non metuunt impedire.Nos igitur eccle-
ſiæ veſtrę vtilitatibus prouidere volentes,diſcretioni veſtræ præſenti pagina in-
dulgemus,vt vobis liceat de aſſenſu maioris,& ſanioris partis capituli,paucorū
contradictione,ſeu appellatione nequaquàm obſtante,corrigere,niſi iuxta cō-
ſtitutionē Lateranen.concilij ab eis rationabile aliquid obiectū fuerit,& oſten-
ſum,quæ in eccleſia veſtra corrigenda emerſerint,& ſtatuere,quæ fuerint ſtatuē
da.Nulli ergo,&c.Datum Romæ.Apud Sanctum Petrum,&c.

AYMONI DECAN. MATISCONEN. VT SACRILEGI ET
raptores bonorum eccleſiæ coerceantur.

CVM antiqui hoſtis fallax ſuggeſtio fragilitatē conditionis humanæ,ſæ-
pius ad illicita declinare compellat,& quanto magis dolet de reparatiōe
humani generis,tantò efficacius ipſum captiuare laboret,cōtra ipſius a-
ſtutiam curâ debemus inſiſtere diligēti:& illos,quos fraudis ſuæ laqueo nititur
impedire,affectione omnimoda ad iuſtitię ſemitā reuocare. Quoniā igitur qui
dā(vt audiuimus)ſpiritu malignitatis inducti,eccleſiarū bona rapere, homines
earum capere,ſacrilegia etiā cōmittere, & multa alia damna eiſdē non metuūt
irrogare,p̄ſenti tibi pagina indulgemus,vt malefactores Matiſconen.eccleſiæ,
ſi tamen ei ſint diœceſana lege ſubiecti,niſi ad diligentem monitionem tuam
ſatisfactiōe ſe digna correxerint , nullius cōtradictione,vel appellatione obſtā
te,per cenſuram eccleſiaſticam valeas coërcere.Nulli ergo,&c.Datum, vt ſup.

N. MILITEN. EPISCOPO. ABBAS OB GRAVEM CORPO-
ris defectum amouetur

EX PO ſuiſti nobis in noſtra p̄ſentia cōſtitutus, q̄ I.quondā p̄deceſſor tu-
us Ph.in abbatē promouit,neſciens,quòd ipſe manu eſſet altera mutila-
tus.Quia vero abbas ipſe noſcitur ſiniſtra carere,quid ſup hoc agendum *Cap Expo-*
ſit, noſtra voluiſti reſponſione doceri.Nos igitur fraternitati tuę taliter reſpōde *ſuiſti. De*
mus,quòd cum pro tam enormi defectu ad ſacros non poſſit ordines promoue *corpore vi-*
ri,& ipſe in promotione ſua id tacuerit fraudulenter,ab abbatiæ officio eſt non *ciatis.*
immerito amouendus.Datum Ro.apud.S.Pet.V.cal.Iulij.&c.

N. SENONEN. ARCHIEPISCOPO DE POENITENTIA
& abſolutione Archidiaconi Lugdunenſis.

EX parte venerabilis fratris noſtri R.Lugdunē.Archiepiſcopi literas
accepimus,cōtinētes,quod cū R.quondā Archidiaconus Lugdunē.
multa enormia cōmiſiſſet,in ipſum exigentib⁹ meritis mandatum
apoſt.auctoritate recepta,ſententiā excōmunicationis iniecit,& eū-
[illegible]dē officio,beneficioq́, priuauit. Verùm quia(ſicut tàm idē Archiepiſ
c[illegible] quàm multi alij p ſuas nobis literas intimarūt)p̄dictus R.quoniā ei dedit
vexa[illegible] intellectū,deſiderat ſatisfacere de cōmiſſis,& ſuos exceſſus cum omni
humilitate deplorat:de cuius deiectione multa Lugdunenſi Eccleſiæ dicuntur
incōmoda prouenire.Nos itaq; cum eo miſericorditer agere cupiētes, vt cōtra
iuſtitiā non recedamus à tramite veritatis,fraternitati tuæ p Apoſtolica ſcripta
mādam⁹,quaten⁹ accepto à p̄fato R.iuramēto,iuxta formā Eccleſię,ipſum ab ex-
cōmunication[illegible] abſoluas.Si aūt idē R.pro crimine ſecundū iuris ordinē,ſenten
t[illegible] il[illegible] diſpoſitionis incurrit,cum publicè crimino ſum,& maximè cōuinctū
de crimine,in ſua nouim⁹ nequitia cōſouere,eādē ſententiā facias firmiter ob-
ſeruari:alioquin ſup ipſo negocio,eius que proceſſu rei veritatē diligēter inqui
[illegible],& quod inueneris in ſcriptū redigēs totū rei proceſſum ſub tuis literis, & ſi-

 gillo in.

gillo incluſum,nobis fideliter non differas deſtinare. vt ſic per te ſufficienter inſtructi,melius,& liberius in negocio procedere valeamus. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.III.Non.Iulij.

N. PADVANO EPISCOPO. VT CLERICI LAICOS VITA, ET MORIbus bonis ſuperent,quos dignitate præcellunt.

CVM in eccleſia Dei diuerſi ſint ordines cōſtituti,& ab eis,quibus plus cō mittitur,plùs etiā exigatur,expedit his, qui in ſortē domini ſunt aſſumpti,quod laicos vita,ſicut dignitate præcellant:vt nō ſolū diſtantia ſit in ordine,ſed in moribus etiā gradus attendi valeat honeſtatis. Quidā verū officij ſui debitū,nullatenus attendentes,quę in clericis,& laicis concupiſcibilia ſunt affectant,dum præbendarij,vt clerici,& vt laici,immo pluſquàm laici non metuunt laſciuire.Sanè ſignificauit nobis dilectus filiꝰ T.Feltren.Prępoſitus,quod Feltren.canonici,qui laicos tenerētur ad viam rectitudinis,exēplo boni operis informare,clericali honeſtate neglecta,incedunt in habitu laicali,& cum concubinis ſuis publicè non dubitant habitare.Cum igitur miniſtris altaris mundiria ſit indicta,dicente propheta:Mūdamini,qui fertis vaſa domini,&c.fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus,quatenus dictos canonicos moneas diligentius,& inducas,vt honeſtatem ſeruent,& habitum clericalē,& à cōcubinarum ſuarū cohabitatione recedant,& iuxta eccleſiæ cōſuetudinē, refectionē in canonica ſimul ſuſcipiant,& niſi euidēs neceſſitas interuenerit, de nocte dormiāt infra clauſtrū. Alioquin eos Feltren.eccleſiæ beneficijs,ſub appellationis obſtaculo,auctoritate noſtra, nō differas ſpoliare.Datum &c. Cal.Iulij.

N. ARCHIEPISCOPO MONTIS REGALIS. DE ILLORVM ABSOlutione qui violentas manus in clericos inijciunt.

LICET percutienti nos in vnā maxilla,præbere alterā teneamur,&proſequentibus,& calumniantibus exorare, nec tamē malignantium effrenata licētia,ſi quid libet impunè pręſumeret,incentiuum pareret delinquendi,ſic prouida prædeceſſorum noſtrorum auctoritas cohibere voluit,à clericis violentiā laicorum:vt eorū exceſſum plùs corrigeret,quàm puniret,dum nō eis temporalē pœnā infligeret,ſed ad correctionē à cōmunione fideliū, violētos manuū iniectores decerneret ſeparatos. Propter quod etiā ad maiorē cautelā,& reuerentiā potiorē,abſolutionē taliū ſibi ſoli Sedes apoſt.reſeruauit : vt quos nec timor domini,nec religio clericalis à ſua p̄ſumptione cōpeſceret, labor ſaltem,& difficultas itineris à violentia refrenaret. Huius autem conſtitutionis rigorem eccleſia Romana ex certis cauſis,cum voluerit,ſpeciali diſpenſatione relaxat:quæ in hoc non tàm vtilitatem propriam captat,quàm clericorum immunitatem,& delinquentium in eos ſalutem affectat. Quia vero in Siciliæ partibus,ſicut & in regionibus alijs,in hoc nonnulli ſæpius inconſulti calore delinquunt,qui proprij corporis valetudine, licet infirmitate grauati,ad Sedem apoſtolicam pro abſolutionis beneficio,laborare non poſſunt: vt eos, quos ætas maturior,vel euidens infirmitas à labore huius itineris excuſauerit, abſoluas:dum tamen in hoc metas tuæ diœceſis non excedas,niſi grandis fuerit, & enormis exceſſus,auctoritate tibi præſentium perſonaliter vſque ad triennium indulgemus.Nulli ergo,&c. Datum Romæ, &c. III. nonas Iulij.

ABBATI, ET MONACHIS BVRGVLIEN. DE OFFICIO ABBAtis. & de reſtituenda diſciplina monaſtica.

EA.quæ à fratribꝰ, & Coepiſcopis noſtris,qui in partem ſolicitudinis noſtræ ſunt vocati, auctoritate Sedis apoſt, ratione præuia ſtatuuntur:ne per alicuius inſolentiam, ſeu temeritatem immutentur,vel infringantur,aut in dubium reuocentur,apoſtolico debent munimine roborari Ea propter dilecti in domino filij veſtris,iuſtis poſtulationibus clementer,&c. vſq; ad Annuimus.Inſtitutionem,quę in eccleſia veſtra à ven.fratre noſtro H.Redonen.Epiſcopo de mandato bonæ memoriæ M. tt.Sanctorum Io.& Pauli presbyteri Card.qui tunc in partibus veſtris legationis officio fungebatur,iuſtè,& rationabiliter factam,quam de verbo ad verbū plenius duximus exprimēdam,cū alijs bonis,& approbatis conſtitutionibus auct. apoſt.

apoſt. cõfirmamus,& præſentis ſcripti pagina cõmunimus. Statuimus enim ꝓ
bono pacis,& amore religionis,qnòd abbas,qui plùs debet prodeſſe,quàm præ-
eſſe,& diſcipulos ſuos magis exẽplo,quàm verbo edocere,& cui oportebit corã
ſummo iudice, nõtantùm de ſe ipſo, ſed etiam de ouibus ſibi cõmiſſis rationẽ
reddere: vt ſemper pauſet in dormitorio, niſi fuerit infirmus, aut minutus, vel
de via poſt cõpletorium venerit: quod tamen ſummoperè cauendũ eſt, niſi de
neceſſitate hoc fiat. Quòd ſi taliter contigerit, comedere,& dormire in camera
ſua poterit. Poſt comeſtionẽ verò vigilijs ſuperfluis,& inordinatis, quæ abſque
nimia potatione fieri nõ ſolent, omninò abſtineat: vt cum conuentu ſobrie ad
matut. valeat recurrere. Præcipimus etiã, vt ſemper comedat in refectorio, niſi
cauſa hoſpitalitatis cum viris religioſis, vel cum aliqua honeſta perſona in ca-
mera comedere voluerit. Præcipimus etiam, quòd nunquàm ibi carnes come-
dat, niſi infirmus, aut minutus fuerit, vel auctoritate maioris. Si verò abbas ali-
qua infirmitate laborauerit, cum fratribꝰ, ſed paucis,& ſine laicis,& clericis car-
nes in camera comedere poterit: antiquas verò infirmarias fratrum nõ prohi-
bemus. Præcipimus etiã,& ſuademus, vt quando ei licebit, in clauſtro ſedeat cũ
clauſtralibus, cauſa ædificationis,& amore ſpiritualis refectionis. Coopertoria
verò inordinata abbati,& monachis inhibemus,& auctoritate, qua fungimur
diſtricte præcipimus, ne abbas, vel àliquis fratrũ intus, vel extra coopertoriũ ha-
beat, niſi de catis, vel agniculis, aut vulpibꝰ. Præcipimus etiã, vt cum de rebꝰ mo-
naſterij tractare voluerit, conſilio fratrũ vtatur, iuxta illud ſapiẽtis: Omnia fac
cum conſilio,&c. Suademus etiã, vt in quantum poterit, ſtudeat vitiũ elationis
fugere, memineritq́; ſcriptum: Rectorẽ te conſtituerũt, eſto in illis, quaſi vnus
ex illis, Volumus prætcrea,& cauſa dilectionis præcipimus, vt duo de fratribus,
qui diſcreti ſint,& boni teſtimonij, ſingulis annis in maiori capitulo eligãtur,
qui ad loca monaſterij ſemel,& ſecundo accedentes, de vita,& ſtatu monacho-
rum diligẽter perſcrutentur,& quæ corrigenda viderint, vel ipſi corrigant, vel
abbati,& capitulo corrigenda relinquant. Volumus etiã decanos, qui eidẽ mo-
naſterio vtiliter prouideant, ab abbate, cæteriſq́; fratribus iuxta antiquam con-
ſuetudinem inſtitui. Prohibemus etiã, ne ipſe abbas abſq; aſſenſu capituli ſui, vl
tra ſummam decẽ librarũ Andegauen. mutuo accipiat: quod ſi ab ipſo pręſum-
ptum fuerit, ad ſolutionem, vltra accepti debiti volumus nõ teneri. Pręcipimꝰ
etiam, vt duo fratres bonæ vitæ,& maturæ ętatis, ſigillũ capituli cuſtodiant, nec
ideo aliquid niſi de cõmuni aſſenſu ſigillent,& quæ in eo ſigillata, vel cõfirma
ta ſunt, abbate ipſum detinente, in irritum reuocentur. Prohibemus etiam, vt
nulli perſonæ duo officia cõmittantur, niſi neceſſitate vrgente, vel cauſa emi-
nentis vtilitatis. Quòd ſi ab ipſo abbate præſumptum eſt, in irritum reuocetur.
Decernimus ergo,&c. Datum,&c. nonis Iulij.

N. EPISCOPO P. ARCHIDIAC. ET. N. DECAN. DE VVIRCHIA
Redonen. Eiuſdem argumenti cum præcedenti

CON ſtitutus in præſentia noſtra dilectus Lãbertus monachus Bur-
gulien. ſua nobis querimonia declarauit, quòd cum à felicis recor-
dationis C. Pap. prædeceſſore noſtro, ſuper cauſa, quæ inter ipſum L.
& R. monachos, ex vna parte,&. Hy. abbatem Burgulien. ex altera
vertebatur, de dilapidatione bonorum Eccleſiæ ſuæ,& alijs in qui-
bus abbatem iã dicti monachi impetebant, ad dilectos filios. N. Vindocinen. N.
de Perſenia,& N. de Buſſeria abbates literas impetraſsẽt, per inſidias decepti, la-
tentes, cum ad Vindocinen. abbatẽ veniſſent, vt ei ſuas literas exhiberẽt, ipſis li-
teris à quodam milite cognato ſui abbatis infrà clauſtra Vindocinen. monaſte
rij fuerunt per violentiam ſpoliati,& (vt aſſeruit præfatus L.) cũ in manu præ-
ſcripti abbatis Vindocinen. ipſæ literæ fuiſſent poſtea reſignatæ,& ab eo deten-
tę, ijdem monachi nè procederent in cauſa, fuere admiſſis literis impediti, vndè
dictum monaſterium non modica patitur detrimenta. Nolẽtes igitur morbi-
dum paſtoris exemplum, gregem ſibi commiſſum deflere, nec eum incorrectũ

 eſſe, per

eſſe,per cuius alij debent corrigi diſciplinam,diſcretioni veſtræ per apóſtolica
ſcripta mandamus,quaten⁹ ad Burgulien.Eccleſiam pariter accedentes,tàm in-
trinſecis,quàm extrinſecis ad vos fratribus cõuocatis,veritate ſuper ſtatu, & or-
dine monaſterij,& ipſius abbatis adminiſtratione à ſingulis ſeorſum,prout Ec-
cle:noueritis expedire,diligentius inquiſita,ſi culpam impoſitam in Abbatem
noueritis redundare,exceſſus eius tantò diſtrictius puniatis,quntò ſibi ab exceſ-
ſibus in paſtorali ſolicitudine poſitus,debuiſſet amplius præcauiſſe.Si verò ijdẽ
fratres veritati teſtimonium renuerint perhibere,ad veritatis aſſertionem à vo-
bis,quemadmodum iuſtum fuerit,compellantur.Nihilominus etiam in fra-
tribus veſtris,ſi aliqua videritis emendanda,quæ in damnum Eccleſiæ, vel ordi
nis inhoneſtatem poſſint aliquatenus denotari, auctoritate apoſtolica corriga-
tis.Vt autem honeſtas ordinis in eiuſdem eccleſiæ abbatem,& monachos forti-
us imprimatur,inſtitutiõem ad te venerabilis frater Redonen.Epiſcope,cũ bo-
norum virorum conſilijs ordinatam,& auct.bonæ memoriæ M.tituli Sancto-
rum Ioannis, & Pauli presbyteri Card.tũc temporis apoſtolicæ Sedis Legati
prouidè promulgatam, cũ alijs bonis, & approbatis conſtitutionibus faciatis
inuiolabiliter obſeruari.Nihilominus in debitum ſtatum appell.poſtpoſita re
ducentes,quicquid ab ipſo Abbate,vel à ſuis poſt appellationem ad Sedem apo-
ſtolicam legitimè interpoſitam,in præiudicium ipſorum Monachorum teme
rè noueritis attentatum:prouiſuri,nè(ſicut frequenter audiuimus) Monachi
malitiosè procedant,non quæ Ieſu Chriſti, ſed quæ ſua ſunt conſequantur. Te-
ſtes,&c.cogantur.Nullis,literis harum tenore tacito,&c.quod ſi omnes,&c.Tu
frater Epiſcope cum eorum altero,&c,   Datum Romæ,&c.vt ſupra.

R. ARCHIPRESBYTERO R. MAGISTRO SCHOLARVM, ET P. DE VICO *Canonico Sancti Aſtregiſili Bituricen. Vt Decimæ ſuæ eccleſiæ ſoluantur.*

Cap cum Apoſtolica Sedes, De bus quæ fiunt à prælato ſine cõſenſu capituli.

CVM Apoſtolica Sedes,cui(licet immeriti)præſidemus, vniuerſis
per orbẽ eccleſijs,non humana, ſed diuina ſit inſtitutione præla-
ta,iuſtũ eſt,& conueniens, vt ad eam tanquam ad magiſtram , &
matrẽ ſuper diuerſis iuris articulis referantur dubiæ quæſtiones:
quæ iura conſtituit, eadem quoq; iura diſtinguat:ne quæ diuerſa
cernuntur,videantur aduerſa.Sanè(ſicut ex literis veſtris accepimus)cum ex v-
na parte capitulum Sancti Stephani,& capitulum de Salis,& ex altera monachi
de Pratea ſuper decima quadam, quam à monachis ipſis petebant, in veſtrum
compromiſiſſent arbitrium:& vos partibus conuocatis cognoſceretis de cauſa.
Monachi proponebant donationem ipſius decimæ,ſibi à quodam milite factã,
& venerabilis fratris noſtri.N.Bituricen.Archiepiſcopi,diœceſani eius accedẽ-
te conſenſu confirmatam fuiſſe:ſeque auctoritate Hieronymi munitos exiſte
re,qui ſcribens ad Damaſum ait:Si aliquando fuerint à laicis male detenta,quæ
diuini iuris eſſe noſcuntur,& in vſum tranſierint monachorum, Epiſcopo ta-
men loci illis præbente conſenſum , conſtabunt eis omnia perpetua firmitate
ſubnixa.E contratio pars allegabat aduerſa, conſenſum Epiſcopi ſine clerico cõ-
ſenſu minùs ſufficere,auctoritate Leonis Pap.dicentis:Ne quis Epiſcopus de re-
bus eccleſiæ quicquam donate,vel commutare,vel vendere audeat,niſi fortè a-
liquid horum faciat,vt meliora proſpiciat,& cum totius cleri conſenſu, atque
tractatu id eligat,quod non ſit dubium eccleſiæ profuturũ.Quia verò ſuper his
auctoritatibus dubitãtes,Sedẽ apoſtolicã cõſulere uoluiſtis,humiliter inquirẽ-
tes , vtrum quando decima poſſidetur à laico, ſi conferatur eccleſiæ ad confir-
mandam donationem conſenſus Epiſcopi,ſine cleri conſenſu ſufficiat,nos de-
uotioni veſtræ taliter reſpondemus , quòd monendus eſt, laicus qui decimam
detinet,vt eam reſtituat eccleſiæ, ad quam ſpectat.Quod ſi forſan induci nequi-
uerit,& eam cum diœceſani conſenſu alteri eccleſiæ aſſignarit,præſertim reli-
gioſo conuentui,conſtabit ipſa donatio perpetua firmitate ſubnixa.Auctorita
tes enim præmiſſæ,licet diuerſæ,nõ ſunt tamen aduerſæ:cum aliud ſit alienare,
quod ab eccleſia poſſidetur,& aliud,quod detinetur à laico ad vſum Eccleſiaſti-
cum

cum reuocare. In alienatione verò, iuxta Leonis Pap. decretum, conſenſus Epiſcopi, ſine cleri conſenſu non ſufficit. In reuocatione autem (iuxta reſponſum Hieronymi) ſufficit conſenſus Epiſcopi, cùm per vtrumque vtilitati eccleſiaſticæ conſulatur. Nam, & in Lateranen. concilio eſt inhibitum, nè quælibet religioſa perſona eccleſias, & decimas de manibus laicorum, ſine conſenſu Epiſcoporum recipiat: per quod rectè datur intelligi, quòd ſufficit conſenſus Epiſcopi, vt licitum ſit eccleſiæ decimam de manu recipere laicali. Datum Romæ, &c. Non. Iulij. Pontificatus noſtri anno primo.

MIDRAN. PRESBYTERO. CARDINALIS SENTENTIAM SESE Pontifex confirmare ait.

CVM tu, & B. presbyter Taruiſin. qui ſe ſufficientem procuratorem pro l ſacerdote, quem ſimiliter in cauſam traxeras, in præſentia noſtra gerebat, pro multis quęſtionibus inter vos habitis, apud Sedem apoſtolicam conſtituti eſſetis: nos tibi, & ei dilectum filium noſtrum V. tt. S. Martini presbyterum Card. dedimus auditorem. Ipſe autem auditis vtriuſque partis rationibus, & pleniùs intellectis, habito conſilio, dilectorum filiorum P. tt Sanctæ Ceciliæ presbyteri P. Sanctæ Mariæ in via lata, diaconi Card. & Lotarij ſub diaconi noſtri iuris periti, & aliorum prudentum, de mandato, & volūtate noſtra ſententialiter diffiniuit, quòd ſententia lata de mandato bonę memoriæ C. Pap. prædeceſſoris noſtri à venerabili fratri noſtro. N. Epiſcopo, & dilecto filio. N. Archidiacano Taruiſin. ſuper reſtitutione, & poſſeſſione beneficij eccleſiæ de Meſtre, cum ea integritate, quam unquam melius habuit, & poſſedit, ſicut apparet ex publicis inſtrumentis, firmiter ſeruaretur. Executionis quoque ſententiam à venerabili fratre noſtro. N. Caſtellano Epiſcopo, ſuper eodem negocio promulgatam, & qua prædictum B. in decem, & octo libris Venetem. pro damnis illatis tibi condemnauit, ſententiando ſtatuit inuiolabiliter obſeruandas: adijciens, quòd nominatus B. legitimè compelli deberet, ad ſoluendam tibi pecuniam memoratam, & reſtituenda damna ex integro, pro fractione parietis cameræ, cum officinis domus, quæ fueras conſecutus: præmiſſos etiam B. & l. ad ſatisfaciendum pleniſſimè de omnibus damnis tibi per ſe, vel per ſuos illatis ſimiliter condemnauit. Et quia dictus B. presbyter ab apoſtolica Sede recedens pro ſe reſponſalem, ſicut nos ipſi præceperamus, & etiam ipſe nobis promiſerat, idoneum non reliquit, in expenſis à te factis poſt receſſum eius ipſum B. legitimè condemnauit. Nos ergo præmiſſam ſententiam, ſicut rationabiliter lata eſt à, dicto Card. ratam habentes, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Decernimus ergo, &c. Datum &c. VII. Idus Iulij, &c.

MEDIOLANEN. ARCHIEPISCOPO. VT BONACOSAM clericum & nuntium ſuum canonicum efficiat.

CVM pro his tibi preces apoſtolicæ porriguntur, qui apud Romanā Eccleſiam obſequijs tuis, & eccleſiæ Mediolanen. inſiſtunt, miramur non modicum, ſi eas differas effectui mancipare: & ex hoc nos à te pro alienis minùs audiendos præſumimus, à quo pro tuis familiaribꝰ, & domeſticis non audimur. Meminimus. H. quod olim tibi preces porrexerimus, & mandatum, vt dilectum filium Bonacoſam clericum, & nuncium tuum, qui apud Sedem apoſtolicam, pro tuis diutiùs obſequijs laborauit, in canonicum eccleſię Beati Ambroſij recipi faceres, & beneficiū, quòd in ea vacare dicebatur, ipſi ob reuerentiam Sedis Apoſtolicæ aſſignari. Verū (ſicut rerum demonſtrat effectus) te id minùs ſolicite procurante, canonici eiuſdem eccleſiæ, cum ad te dictæ literæ perueniſſent poſt appellationem ad nos interpoſitam, tres in ſuos canonicos recepēre, mandato apoſtolico, quod pro eodem B. tibi porrectum fuerat non admiſſo. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mādamus, quatenus reuocato in irritum quicquid poſt appellationem ad nos interpoſitam, ſuper beneficio ipſo in ipſius præiudicium inueneris attentatum, ei beneficium, ſi quod vacat, appellatione remota non differas aſſignare. Datum, &c. VIII. Idus Iulij, &c.

CARO ARCHIEPISCOPO MONTIS REGALIS, EIVSQVE SVCCESSO- *ribus canonice ſubſtituendis in perpetuum. A Deceſſoribus ſuis indulta priuilegia confirmat.*

LICET dominus noſter Ieſus Chriſtus eccleſiam ſuam inſtituens, diſcipulis ſuis eandem ſuper credentes ligandi, ac ſoluendi dederit poteſtatem, vnum tamen in ea, Beatum ſcilicet Petrum Apoſtolum, voluit præminere dicens: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum, & in cœlis: & quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis. Intelligendum ex hoc tribuens fidelibus vniuerſis, quòd ſicut vnus erat mediator Dei, & hominum homo, Ieſus Chriſtus pacificans, quæ in cœlis erant, & quæ ſuper terram, & diſſoluens macceriarum parietem, ac faciens vtraque vnum, ſic & in eccleſia ſua vnum ex ipſo, & per ipſum omnium caput eſſet: nec in membris fieret vlla diuerſitas, quæ non per vnius auctoritatem, ac prouidentiam capitis, ad vnam fidei veritatem, eandemq́, religionis regulam reducerentur, & cultum. Quod etiam in eo loco monſtratur, in quo, & de confirmādis fratribus, & paſcendis dominicis ouibus, præceptum à domino noſtro legitur ei datū, Ex hac itaq; poteſtate, quę ad Beatū Petrum ex dominica traditione peruenit, Sacroſancta. Ro. Eccleſia, quæ per dominū Ieſum Chriſtū ab eodē Beato Petro inſtituta eſt, & fundata, ſuper vniuerſas eccleſias auctoritatē obtinuit: vt vbiq; ratū eſſet ac ſolidū, ꝙ ipſius prouidētia ſtatuiſſet. Quòd etiā ab vniuerſis eccleſijs per orbem terrarū vſq; quaque diffuſis, & receptū eſt, & ſeruatū: ita vt per eū, & diſtributio facta ſit dignitatū, & indictū Chriſti fidelib⁹, & diligenti⁹ ordinatū quòd ad cultū pertinere viſum eſt pietatis. Ex hac ſiquidē data Beato Petro à domino poteſtate ipſe, ac ſucceſſores ipſius per diuerſa mundi loca conſtituerunt Epiſcopos, & dignitates per prouincias diuiſerunt. Nos etiā, qui eis, licet impares meritis, domino vocante ſucceſſim⁹, in loco, q Mons regalis dicitur, pro multa vtilitate populi Chriſtiani, metropolicā Sedem à pię memorię domino Lucio ꝑdeceſſore noſtro ſtatutā auct. apoſt. confirmamus. Cū enim illuſtris memoriæ. V. quondā Siciliæ Rex, diuinæ charitatis igne ſuccenſus, ad gloriā Dei, & ſalutem ſuam, ac parentū ſuorū Monaſteriū ibi fundaſſet, & primo locū ad id agendū Beato Petro, & Romanæ obtuliſſet Eccleſię, ab Epiſcopali ſubiectione, per auctoritatē prædeceſſoris noſtri felicis memorię Alexādri Pap. aſſenſumq́; bonę memorię Vualterij Panor. Archiepiſcopi liberum reddidit, & quietū: ac ſic ædificijs erigendis, regiā curam impendens, breui tempore tēplum domino multa dignum admiratione conſtruxit, caſtris munitiſſimis, & redditibus ampliauit: libris, & ſacris veſtibus, & argento decorauit, & auro: & tandem multitudinē monachorū de Cauen. ordine introduxit: & in tātum ædificijs, & rebus extulit alijs locum ipſum, vt ſimile opus per aliquem Regum factū non fuerit à diebus antiquis, & homines in admirationē adducat: ad quos ex auditu ſolo potuerit quod factū eſt peruenire. Deinde ad opus bonū, ſicut Ceruus ad fontes aquarū anhelans, & modicū reputans quicquid deſiderio fecerat æternorū, iuxta id, quod ſapiētia dicit: Qui edūt me, adhuc eſurient, & qui bibūt me, adhuc ſitient: à prædicto Alexandro, & Lucio prædeceſſoribus noſtris, ac fratribus cum multa inſtantia poſtulauit, vt idē locus dignitate metropolica donaretur: præſertim cum & illuc populum congregare cepiſſet, & diſponeret cōgregare, qui ex illa parte contra omniū inimicorum incurſus inexpugnabile munimen poſſet toti terræ conferre. Porro idē dominus Lucius, deliberatione habita nō parua cum fratribus, & attendēs cōmunē vtilitatē, quæ de incremento illius loci ſperatur, deſiderio, & petitioni eius liberaliter acquieuit: nè vbi liberaliſſimus ipſe de Theſauro & tenimentis ſuis extiterat, idem Papa de his, quæ ad iniunctum ſibi Apoſtolatus officium pertinebāt exiſtere difficilis videretur, & tanta eius minueretur tarditate deuotio, quam ſummi pōtificatus ſtudio de bono congruebat ad melius incitari. Nā & hoc pro deſiderio eius non parum facile videbatur, quòd (licet inſolitum eſſet) duæ metropoles tàm vicinæ conſiſterent, ex hac tamen noua conſtitutione nequaquam ius minueretur alterius: cū iam ante monaſterium ipſum per Archiepiſcopos, & Epōs tàm in ſe, quàm in omnibus locis ſuis, ab omni epiſco-

pali

palliure fuiſſet exemptum,& plena in omnibus libertate donatum:ita,vt nul-
li Archiepiſcopo,vel Ep̄o niſi tantū Romano Pōtifici ſubiaceret. Supradictū
itaq; Vulliel. Prædeceſſorem tuū,ſuis tanq̄ Beati Petri manibus conſecrauit,&
Pallij dignitate ſtatuit decorandum:recipiens eandem eccleſiā ad honorē do-
mini Dei noſtri,& memoriā Beatę Mariæ,ſemper virginis,regia liberalitate fū-
datā,ſub apoſtolici tuitiōe muniminis,& ſuo priuilegio,quòd factū fuerat rol o
rauit. Statuit autē in primis,vt ordo monaſticus,qui ſecundum Dei timorē,&
Beati Benedicti regulā,& Cauen. Monaſterij obſeruātias,in eodem loco inſtitu-
tus eſſe dignoſcitur,perpetuis ibidem tēporibus inuiolabiliter obſeruetur,Præ-
terea quaſcunq; poſſeſſiones,& quæcūq; bona eadē eccleſia in pręſentiarū,ex do-
no prænominati Regis,ac quorumlibet aliorum rationabiliter poſſidet,aut in
futurum,conceſſione pontificū,largitione Principum,fideliū oblatiōne,&c.
vſque ad verbum permaneant. In quibus Epiſcopatū Cathanien. proprio duxi-
mus vocabulo deſignandū,quem idē dominus Lucius de fratrū cōmuni conſi-
lio,ad multā prædicti Regis inſtantiam,dicto prædeceſſore tuo,eiuſq; ſucceſſo-
rib⁹ ſicut proprijs Archiepiſcopis,metropolico,in perpetuū cōſtituit iure ſub-
eſſe. Epiſcopale quoq; ius,& omnia,quæ in ſubſcriptis locis,ex conceſſione fra-
trum,& Coepiſcoporum,idem prædeceſſor tuus habebat,ipſi,eiuſq; ſucceſſori-
bus confirmauit,& firma,& illibata perpetuis temporibus permanere decre-
uit. Ex conceſſione ſcilicet bonæ memoriæ Vualterij Panormitani Archiepiſ-
copi,cum voluntate,conſilio,& aſſenſu omnium canonicorum ſuorū,& regia
etiā cōniuentia:totā parrochiam,& diœceſim Caſtelli Corilionis,cum mona-
ſterio Sanctæ Mariæ Magdalenæ,& alijs eccleſijs,cū decimis,& alijs iuſtitijs,quas
de baronibus,& alijs hominibus ipſius caſtelli,& pertinentiarū eius,Panórmi-
tana eccleſia ſolebat percipere:& cū omni parrochiali iure,& Epiſcopali,quod
in eadē parrochia,& diœceſi videbatur habere. Eccleſiā pterea Sancti Siluestri,
quæ fuerat de Mania,& proprijs iuris Panormitan. eccleſiæ,quā ꝑ eo,q; eccl. tuę
multū vicina erat,& multum vtilior erat ei,q̄ panormitan. eccleſiæ iam dictus
Archiepiſcop⁹(ſicut in ei⁹ ſcripto authētico cōtinetur) de cōſilio,& aſſenſu om-
nium fratrū ſuorū,eidē eccleſiæ libera,& ſpontanea tradidit voluntate,cum om-
nibus tenimentis,villanis,& poſſeſſionibus,& omni iure ſuo,Ex conceſſione
bonę memoriæ Nicolai quondā Meſſanen. Archiepiſcopi,cum totius capituli
ſui cōſenſu,omne ius Epiſcopale,quod eccleſia Maſſanē. deberet habere in Mo-
naſterio,& omnibus pertinentijs eius,quod illuſtris recordationis Margarita
glorioſa quōdā Regina in loco,qui dicitur Maniatium,in diœceſi Meſſanē. ad
honorē Dei,& Beatiſſimæ Mariæ ſemꝑ virginis memoriā,ꝑ ſua deuotione cō-
ſtruxit,& pprædictū Archiepiſcopum,ab omni debito Meſſanen. Eccleſiæ li-
berū obtinuit,& quietum. Ex conceſſione T. Regen. Archiepiſcopi,cū commu-
ni capituli ſui conſenſu,totum ius ep̄ale,vel quodcunq; aliud Regni Eccleſiæ
pertinebat,in monaſterio Sancti Saluatoris de Marcello,quòd cōſtruxit Ioan-
nes Calomenus Regius quondā camerarius,& in monaſterio monialiū Sancti Io-
annis Exocaliua,ꝙ eſt extra muros ciuitatis Regij,& cællis,obedientijs,poſſeſſi-
onibus,tenimentis,ac pertinen. monaſteriorū ipſorū:iuxta quod in iam dicti
Archiepiſcopi priuilegio cōntinetur. Ex conceſſiōe B. Agrigētini Ep̄i,cū capituli ſui
aſſenſu,tā parrochiā,& diœceſim,q̄ vniuerſum ius Ep̄ale,cū omnibus decimis,
& alijs iuſtitijs ſuis,quas de Baronibus,& alijs hominibus caſtelli Battellarij,&
pertinentiarū eius,& Caſalis Buſachini,nec nō & alias decimas oēs,& alios red-
ditus,quos Agrigētina eccleſia in Caſtro Corilionis,& pertinentijs ei⁹ habebat,
ſicut in ſcripto ipſius Epiſcopi dignoſcitur contineri. Ex cōceſſiōe M. Mazanē.
Epiſcopi parrochiā,& diœceſim,& ius Epiſcopale,omnéſq; decimas,& alios
redditus quos eccleſia Mazanen. habebat in municipio Iati,& municipio Cala-
tatraſi,cum alijsq; pertinen. ipſorū,ſicut in ſcripto pręfati Ep̄i manifeſtiùs conti-
netur. Ex conceſſione R. Anglonen. Ep̄i,cū cōmuni capituli ſui coſenſu,in mo
naſt. Carbonen. cællis,obedietijs,& poſſeſſiōibus eius:totū ius ep̄ale,& quod-
cunq; aliud in eo Anglonen. habebat eccleſia,ſicut in ipſius Ep̄i ſcripto deno-
tatur expreſſum. Ex cōceſſione Biſinianen. Ep̄i,cum capituli ſui aſſenſu,eccle-
ſiam

ſiam Sanctæ Mariæ de Macla, cum Epiſcopali iure, & omnibus obedientijs, & pertinentijs ſuis, ſicut in eiuſdem Epiſcopi priuilegio demonſtratur. Eccleſiā quoque Sancti Martini conſtructā, in tenimētis eccleſiæ à Petro Indulfo, quam ipſe P. obtulit eidem eccleſiæ, cū tenimentis, poſſeſſionibus, & pertinentijs ſuis: palliū ad hæc, plenitudinē ſcilicet pontificalis officij, fraternitati tuæ de Sedis apoſtolicæ auctoritate, ac liberalitate largimur: quo intra eccleſiā tuam ad miſſarū ſolēnia celebranda, ſubſcriptis diebus vti debebis, Natiuitate ſcilicet domini noſtri Ieſu Chriſti, S. Stephani, octaua dominicæ natiuitatis, Epiphania Hypopāti, dominica in ramis palmarū, Cæna domini, Sabbato Sancto, Paſcha, & duobus diebus ſequentibus, Aſcēſione, Pentecoſte, tribus feſtiuitatib' Beatæ Dei genitricis, & virg. Mariæ, natalitio Beati Ioānis Baptiſtæ, cōmemoratione omnium Sanctorū, ſolennitatibus omniū apoſtolorū, & præcipuis feſtis Eccleſiæ tuę, dedicationibus eccleſiarum, conſecrationibus Epiſcoporū, ordinationib' clericorum, & anniuerſario tue cōſecrationis die. Prouideas igitur, quomodo huius indumenti honor, modeſtia ſit actuum viuacitate ſeruandus: vt et morum tuorum ornamenta cōueniāt, & eſſe valeas plùs bonis actibus, quàm huiuſmodi ornamēto (Deo auctore) conſpicuus: & quem paſtoralis curę conſtringit officium, dilectionem proberis fratribus exhibere: vt in humilitatis virtute fundatus, nec eleueris proſperis, nec fatigeris aduerſis. Ipſi etiam aduerſarij propter mandatum dominicum, tuo circa te copulentur affectu, & quantum in te fuerit, pacē habeto cum omnibus, & ad pacem ſtudeto reducere diſcordantes: fulgeat in pectore tuo rationale iudicij, cum ſuperhumerali actione coniunctum. & ita in conſpectu Dei procedas & hominū, quatenus cōmiſſo tibi gregi dominico, virtutis præſtes exēplum: & taliter opere præcedas, & verbo, vt videntes opera tua bona, glorificent patrem noſtrum, qui in cœlis eſt, & gaudeant ſe talem Rectorem habere, per quem, & erudiātur ad fidem, & ad recta opera prouocentur. Obeunte verò te, vel tuorū quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualiber ſubreptionis aſtutia, ſeu violentia proponatur, niſi quem monachi eiuſdem loci, vel maior pars conſilij ſanioris de ipſo collegio, ſiquidem idoneus fuerit in eo repertus, ſecundum Deū, & canonicas Sanctiones crediderint eligendu. Quod ſi forte idoneus ibi reperire nequiuerit, & aliūde fuerit aſſumendus, per fratres ipſius loci Monachus eligatur: qui nimirum, & regularibus cibis, & indumentis vtatur. Quæ omnia, ſicut ab eodem prædeceſſore noſtro prouide facta ſunt, rata omni tempore volētes, & inconcuſſa ſeruari, noſtri quoq; priuilegij munimine robotamus. Præterea ad exēplar felicis recordationis Clementis Pap. prædeceſſoris noſtri, vt eccleſia Syracuſana, quę vſq; ad tempus ipſius nulli niſi Romano tantum Pontifici dignoſcitur ſubiecta fuiſſe, tibi deinceps, & ſucceſſoribus tuis catholicis, metropolico debeat iure ſubeſſe, auctoritate apoſtolica cōfirmamus. Decernimus ergo, &c. ſalua Sedis apoſtolicæ auctoritate. Ad indicium ſanę deuotionis ſuæ, ac demonſtrādū, quòd eadē eccleſia Romana tantū Pontifici ſubiaceret, ſupranominatus Rex, cū eā ſub nomine Monaſterio fundare cœpiſſet, centū tarenos Romano Pontifici annis ſingulis ſtatuit perſoluendos. Si qua igitur in futurū, &c. D. Ro. apud Sanctū Petrū, per manū Raynaldi domini Pap. Notarij cancellarij vicem agētis. V. Cal. Maij, Indictione prima Incarnationis dominicę Anno M. C. XCVIII. Pontificatus verò domini Innocentij Papæ tertij. Anno primo.

N. ABBATI, ET CONVENTVI DE PIGAVIA. DE CAVSA ipſorum, quam habebant contra Epiſcopum Merſburgenſem.

CVM tempore bonæ Memoriæ C. Pap. prædeceſſoris noſtri, tu fili abbas, ad Romanam curiā acceſſiſſes, priuilegiū &, alia ſcripta meruiſti à Sede Apoſtolica obtinere: & (ſicut à te accepimus) cum reuerſus fuiſſes ad propria, priuilegium dictum, & alia ſcripta in præſentia fratrum tuorum, & quorūdam canonicorū Merſburgen. qui in defenſionem quorūdā monachorū illuc venerāt, feciſti fideliter recitari: quod intelligens venerabilis frater noſter Merſburgen. Epiſcopus, nūciauit, & ſcripſit impera-

[illegible] cōtra honorē Imper[illegible] ad Romanā Eccleſiā acceſſiſſe,& priuilegium [illegible] iudiciū impetraſſe. Vnde motus Imperator curiā tibi indi[illegible], & priu[illegible] præſentari præcepit, quod receptū noluit tibi poſtmodū reſignare. & [illegible] & alijs te per epiſcopū grauari ſentires, appellatiōe interpoſita Sedē a[illegible] ſtaſti: à qua per nūcios cōmiſſionis literis impetratis, partes iudic[illegible] cauſa ipſa iuxta formā mādati apoſtolici proceſſuri. Verū dum [illegible] bilis frater noſter Magdebur. Archiepiſcopus ad petitionē Ep[illegible] de mādato Imperiali te ab officio, beneficioq́; ſuſpēſum, à mona[illegible] adminiſtratione remouit, & curā eius duob⁹ militibus aſſignauit. Vnde timens a[illegible] periculū peruenire, cum & tibi periculū immineret ſuper cō [illegible] Monachos vertebātur, arbitrio Archiep[illegible] ſide [illegible] ne inde præſtita, ſeruaturū. Sicq́; factū eſt, vt ipſe a[illegible] opus, a[illegible] clericis, quam laicis, inter quos era[illegible] & Da[illegible] arbitriū promulgauit. Poſt hæc iterū Romā ve[illegible] prædeceſſori noſtro diligenter exponere procura [illegible] Merſbu[illegible] atori dicti epiſcopi, nos ipſi cum [illegible] & dilecti filij I. tt. Sancti Stephani in Cœlio [illegible] & I. tt. [illegible] Priſcæ presbyteri Cardinales deputati fuimus, auditores: & tand[illegible] partes duxerāt proponēda, ſub certa forma, de cōſenſu partiū [illegible] iudicib⁹ delegatis, videlicet, vt de omnib⁹ diligēter inquirerēt, [illegible] indagationē libertatis eiuſdē monaſterij, cū duob⁹ capellis, Apo[illegible] examini pōnia reſeruarēt. Cūq; ita iudices delegati partes ad ſu[illegible] apoſtolica euocaſſent, memorat⁹ Epiſcop⁹ delegatos [illegible] propoſuit, & cauſas ſuſpitiōis multiplices aſſignauit. Cōſe[illegible] iudic[illegible] declinare, Sedē apoſtolicā appellauit. Sed reuer[illegible] calumniæ præſtitit, reſtes produxit, petitis di[illegible] proceſſu [illegible] procedētes in cauſa, auditis vtriuſq; partis [illegible] omnia ſigillorū ſuorū munimine robora[illegible] partibus imponētes, vt o rece[illegible] ſenten[illegible] perſonaliter pſentarēt: ad quā tu perſonaliter accedēs, [illegible] H. Merſburgen. Canonicū, & B. Sancti Ni[illegible] qui geſta, quæ delegati trāſmiſerāt, nec [illegible] adhibendā: cū & à ſuſpectis iudicib⁹, [illegible] receptā fuerint, & deſcripta: parte tua [illegible] ſi firmiter aſſerebat) nūcij memorati perſo[illegible] excōmunicati eſſent, & epiſcopo fuiſſet ſub pœ[illegible] ad cauſam agendā in propria perſona veniret: quòd [illegible] incurrit, quē prædicti nūcij, propter ægritudi[illegible] ad Romanā eccleſiā nō poſſe accedere ppponebant, [illegible] denegātes, q pro ipſo Epiſcopo facti taliter proponebant, [illegible] a plato tuo abbatiā, & ſacerdotij [illegible], ſicut fueras [illegible] prauā conuerſatione tuā, ſup multis enormitatib⁹ cepi[illegible] inter quos Epiſcop. pacē, & concordiā ſæpius reforma[illegible] melioris virge rāſires. Cum aūt fratres p[illegible] ter [illegible] one nullatenus iā ſperarēt, cōtra te propoſuerūt in ſyno[illegible] quòd res Monaſterij pauperū vſib⁹ deputatas, voluptuosè cō[illegible] tu neceſſariorū religio ibi penit⁹ deperiret, te etiā de Sacrile[illegible] inibus impetebāt: interd[illegible] Epiſcopo, [illegible] Card. quē Epiſcopus tàm diu ſuſtinuit, quod Monachis [illegible] cebatur. Citatus exinde ab Epiſcopo nuncium mittis, ſup[illegible] quod ibi poſſit inferri, præſentiā Epiſcopi prouocantre. Cum [illegible] nunciū ad Archiepiſcopū acceſſiſſes, ipſe Archiepiſcop⁹ [illegible] in præiudicium eccleſiæ iudicauit nullaten⁹ [illegible] ito prudentū conſilio, citatū denuo te ab officio, [illegible] Interim ſupueniēs dilectus filius noſter. I. tt. S. Stephani in [illegible] presbyter. Card. tūc apoſtolicæ Sedis legatus ad dictam abbatiā acceſſit,

ceſſit,vt componeret inter te,& Monachos memoratos. Sed te in vllis pr... mis laritante,& Magiſtro Vlrico allegante dictus Card. latam in te ſuſpenſionis ſententiam confirmauit. Sic ergo latenter Romam veniens,commiſſionis literas veritate tacita,& ſub ſpecie renouationis priuilegium, quod nunquam hactenus habueras,impetraſti. Cumque iudices delegati Epiſcopo ſuſpecti eſſent,& monachis,à quibus nec vnius diei poterant inducias obtinere, appellatione interpoſita ab Epiſcopi nũcijs, ſtatim cum priuilegium ſubreptitium legeretur,partes nuncios ſuos ad Sedem apoſtolicam tranſmiſerunt: de quorum aſſenſu cauta tandem fuit alijs coniudicibus ſub certa forma commiſſa,ſicut in commiſſionis literis continetur. Sed cum non omnes poſſent examinationi cauſæ propter nimiam diſtantiã intereſſe,dilectus filius.N.abbas de Goizoche, vnà cum venerabilibus fratribus noſtris,dicto Archiepiſcopo.N. Balbergen.& N.Miſnen.Epiſcopis,& quàm plurimis eccleſiarum prælatis,inter Epiſcopum te,& monachos pacem,& concordiam reformauit. ... ad Romanã eccleſiam latenter accedens, & proponens multa contra Monachos, & Epiſcopum ad duos iudicum illorum,quos ſuperius Epiſcopo dix... ſuſpectos, & à quibus nuper ipſe Epiſcop.per nuncios appellauerat, commiſſorias literas impetraſti:qui cùm iuſtas exceptiones Epiſcopi non admitterent,quas in continenti probare volebat,Sedem apoſt.appellauit.Sed ipſis in cauſa nihilominus procedentibus inuitus acceſſit ad eos,timens nè ſua iuſtitia deperiret. Cum autẽ poſt alia,quæ iudices ipſi proprio motu fecerant,terminum publicandis atteſtationibus præfixiſſet,venientibus partibus,vnus tantum comparuit de iudicibus cum alterius nuncio:qui nec habebat ad alios literas,nec cauere volebat, quod dominus ſuus vices ſuas præſenti iudici commiſiſſet. Sicque factum eſt, quod ſolus Nunburgen. præpoſitus, licet tribus ſigillis appoſitis geſta,diſcip... quæ fuerant ad Sedem apoſt.deſtinata: vnde dicebant fidem eis nullatenus adhibendam. & quia ipſum inſtrumentum relationis ipſorum iudicum fuit in ſuperficie vicioſum,& datum ab eo, quem plurimis dicunt excommunicationis vinculis innodatum. Verũ præmiſſa ferè omnia pro Epiſcopi parte propoſita,tu veritate deſtitui firmiter aſſerebas. Quia verò memoratus Epiſcopus ... quod iuramentum præſtitit de calumnia, & à delegatis inducias poſtulauit, teſtes coram eis produxit,appellationi renunciaſſe videtur,& eorum examini conſenſiſſe: nos habito fratrum conſilio,in præmiſſa incidenti quæſtione interlocuti fuimus,quòd deberent quæ coram prædictis iudicibus geſta fuerunt, publicari:vt ſecundum tenorem ipſorum, noſtra tandem ſententia formaretur. Tibi igitur,& procuratoribus Epiſcopi ſupradicti,venerabilem fratrem noſtrum O.Oſtien.Epiſcopum,& dilectum filium P. tituli Sanctæ Ceciliæ presb. Card.dedimus auditores:qui cum ea,quæ fuerant hinc inde propoſita, & oblata nobis,& fratrib⁹ noſtris fideliter retuliſſent:quia tam per confeſſiones, ... per atteſtationes legitimè conſtitit, quòd fide hinc inde data compromiſſum eſt in arbitrium Archiepiſcopi memorati,& quorundam etiam aliorum, ... de conſilio fratrum noſtrorum ipſum arbitrium decernimus obſeruandum, illis duntaxat exceptis capitulis,quæ cõtra libertatem ipſius monaſterij,& ... rum capellarum eiuſdem in arbitrio ſunt expreſſa:cum etſi ſponte voluerit,de iure tamen nequiuerimus ſine licentia Ro. Pontificis renunciare priuilegijs, vel indulgentijs libertatis:quæ monaſterium illud indicant ad ius,& proprietatem Rom.eccleſiæ pertinere: præſertim cum in vltimæ commiſſionis literis contineatur expreſſum,quòd ſæpedictus prædeceſſor noſter ſuper renunciatione à te ſuper priuilegio,& alijs ſcriptis facta,nullum tibi,vel ſucceſſoribus ... aut etiam monaſterio,& duabus capellis de Pigauia præiudicium voluit generari. Quia verò in eiſdem literis commiſſorijs expreſſit, quod ... libertatis eiuſdem monaſterij,cum duabus capellis in eadem villa poſitis, apoſtolicæ Sedis examini per omnia reſeruauit,quicquid contra formam huius mandati a delegatis prædictis actum eſt reuocamus,& viribus omnino carere cenſemus:reſeruantes eidem Epiſcopo liberam facultatem,vt contra ... ordine iudiciario valeat experiri. Interim autem, donec ipſa

[illegible]æſtio canonicè terminetur,& monaſterium tuum non compellamini obedientiam eidem Epiſcopo exhibere,ſed in eo ſtatu maneatis,in quo poſt impetratum priuilegium,& ante datum arbitrium dignoſceamini extitiſſe. Quoniã ergo perſonales iniuriæ,quæ præceſſerãt per arbitrium ſunt ſopitæ,cum vos viciſſim in pacis oſculum receperitis,quęſtiones tàm ſuper ablatorum reſtitutione,quàm ſuper ſubiectione monaſterij duximus cõmittendas. Nulli ergo,&c. Datum.Ro.apud S. Petrum III.idus Iulij,&c.

N. DE NOVO BVRGO, N. DE VALLE S. GEORGII ABBATIBVS, N præpoſito Sancti Seuerij de Effordia. Quæ eſt eiuſdem ferè argumenti.

[illegible]V M inter ven.fratrem noſtrum N. Merſburgen.Epiſcopum & dilectum filium.N. Abbatẽ de Pigania ſuper diuerſis articulis cõtrouerſia verteretur,& eadẽ ſæpè fuiſſet à bonæ memoriæ C. Pap.prædeceſſore noſtro cõmiſſa,tandẽ ad præſentiã noſtrã abbas pdictus, & dilecti filij Hen.& B.procuratores ipſius Merſburgen.Epiſcopi accedentes, [illegible] ſuper ea in auditorio diutius noſtro litigaſſent,ſententiã à nobis accipere [illegible]erunt:[illegible]s tenor ex literis noſtris ſententiam continentibus, vobis ple[illegible]in noteſceret. Verum cum pro defectu probationum,quæſtio quæ vertitur inter [illegible]os ſup ſtatu monaſterij de Pigauia nõ potuerit terminari, nos inquiſitio[illegible]p[illegible]us [illegible]ſtræ duximus experientiæ cõmittendam,diffinitiua nobis ſententia [illegible]ruata. Cæterum quia idem Abbas multis,& magnis ſe queritur à dicto Epi[illegible]o,vel mandato eius per alios ſpoliatum,per apoſtolica vobis ſcripta man[illegible]a[illegible]s [illegible]tq; præcipimus,quaten us theſauri eccleſiæ, priuilegiorum,indulgen[illegible]t[illegible],& alio[illegible], [illegible]bus cum inueneritis minùs rationabiliter ab Epiſcopo d[illegible]tum,facta ſibi reſtitutione plenaria ſuper libertate ſeu ſubiectione præ[illegible] Monaſterij,& alijs quæ aduerſus ſe duxerint proponenda inquiratis, ſolũ [illegible]e[illegible]trs præ oculis ſine perſonarum acceptione pleniſſimè veritatẽ,& vſq[illegible] ad [illegible]nitiuã ſententiam,ſine appellationis diffugio procedentes,geſta om[illegible] no[illegible]s [illegible]ttatis ſigillorũ veſtrorũ munimine roborata: vt per ea certiores ef[illegible]s in ipſo negocio procedere valeamus:certũ terminum partibus aſ[illegible]nt[illegible],ad quem noſtro ſe conſpectui repræſentent,diffinitiuam ſententiam r[illegible].Nullis literis,&c.harum mentione non habita,pręter aſſenſum partium[illegible]od ſi omnes,&c.tu dilecte fili Abbas de nouo Burgo cum eorum alte[illegible]o,&c. Teſtes cogantur. Datum Reate.XII. Cal.Auguſti.

N. ARCHIPRESBYTERO. N. DECANO, ET. N. PRAECENTORI Lugdunen. Committitur ijs cauſa Archidiaconatus Cabilonenſis.

[illegible]V M pro cauſa,quæ inter dilectos filios Falconẽ,& Gualterũ Cabilonen. Eccleſiæ Archidiaconos vertebatur, procuratores vtriuſq; partis ad no[illegible] p[illegible]ſentiam acceſſiſſent,nos eis dilectũ filiũ noſtrũ G.Sancti Adria[illegible]n.Cardinalẽ conceſſimus auditorẽ:coram quo ipſius F. Archidiaconi p[illegible]rator propoſuit,quod cum olim pro varijs grauaminibus,quæ aduerſarij ci[illegible] Cabilonen.eccleſiæ inſerebãt ad Sedẽ apoſtolicam acceſſiſſent, ad dilectos fili[illegible] N Abbatem Sancti Martini.N.cantorem Eduen.N.Archidiaconum Fla[illegible]n.literas impetrauit,vt dictũ G.Archidiaconum canonica diſtrictione co[illegible]leret, [illegible] ab Cabilonen.eccleſiæ,& hominum cuiuſdam obedientiæ ei⁹, q[illegible] Boiaci dicitur moleſtatione ceſſaret,& de iniurijs illatis ipſum eidẽ c[illegible]tiſ[illegible]actionẽ cogerent debitam exhibere.Cùmq; iudices ſecundũ mandatu ap[illegible]licũ,vellẽt in cauſa procedere,pars aduerſa,vt iudicium declinaret, Sede[illegible]licã appellauit. Adiecit etiam,quòd à bonæ memoriæ C.Pap.præd[illegible]ſore [illegible]ro confirmatiõis literas impetrarat,ſuper quibuſdam inſtitutio[illegible]us eiu[illegible] eccleſiæ de cõmuni aſſenſu Capituli conſtitutis, ex quarũ inobſeruantia,ec[illegible]a ipſa debito ſeruitio fraudabatur. Licet autem idem prædeceſ[illegible] venerabili fratri noſtro. N. Eduen.Epiſcopo ad eiuſdem Archidiaco[illegible]ationem mandaſſet,vt eas faceret obſeruari,ipſe tamen ſemel ſolum-

modo Cabilonen. Capitulo pro his ſeruandis ſuas literas deſtinauit, nec ſuper hoc vltra proceſſit. Petebat itaq; procurator ipſe pro Archidiacono memorato priorem cauſam cõmitti, confirmari cõſtitutiones prædictas, & ea ſibi reſtitui, quæ ad vtilitatem eiuſdem eccleſiæ coactus fuerat expendiſſe. Cæterùm procurator partis alterius ex aduerſo reſpõdit, quòd cum dictus F. Archidiaconus in ſuccentorem Cabilonen. eccleſiæ diaconatus fungentem officio in communi dormitorio manus inieciſſet temere violentas, & eum traxiſſet verberãdo per clauſtrũ, tu frater Archiepiſcope, cũ ob violentã manuũ iniectionẽ, & violationẽ immunitatis eccleſię, feciſti excõmunicatum publicè nunciari. Ipſe vero ad apoſtolicã Sedem accedens cõfeſſus eſt, quòd in clericũ manus iniecerat violentas: ſupprimens autem quòd immunitatem violaſſet eccleſiæ, ſuper abſolutione ſua literas impetrauit: ſed nihilominus in excommunicatione remanſit, cũ alteram cauſarum, pro quibus excommunicatus fuerat, tacuiſſet. Vnde ipſum nec in iure ſtare poſſe dicebat, nec procuratorem conſtituere: præſertim cum is, cui cauſæ ſuæ procurationem cõmiſerat, ob exceſſum ſimilem eadem innodatus ſententia teneretur. Ea etiam carere viribus allegabat, quæ in excommunicatiõe poſitus, a Sede apoſtolica impetrarat. Licet autem per hoc dictus G. Archidiaconus ei non teneretur, niſi obtento priùs abſolutionis beneficio reſpondere, nihilominus tamen ſe dictorum iudicum cõſpectui præſentarat, & per literas venerabilis fratris. N. Epiſcopi, & dilecti filij. N. decani ipſius eccleſiæ oſtẽderat, quòd nec ipſe aduerſus eandem eccleſiam, nec eccleſia aduerſus eum haberet aliquam quæſtionem: & literæ, quas aduerſarius ei⁹ obtinuerat ab apoſt. Sede, impetratæ non fuerant de capituli voluntate. Accedẽte igitur dic altera, quæ ipſis fuerat aſſignata, cum ſuper eo quæreretur à partibus, vtrum renitente capitulo dictus F. Archidiaconus eſſet pro Cabilonen. eccle. contra eundẽ G. Archidiaconum admittendus, ipſe G. propter ſuſpicionem iudicum ad Sedem apoſtolicam appellauit. Ad ea verò, quæ ſuper ſeruandis conſuetudinib⁹ eccleſię propoſita fuerant, ſic reſpõdit: quòd cum memorat⁹ Epiſcopus dictis decano, & capitulo mãdauiſſet, memoratas conſuetudines obſeruari, reſponderũt ſe illas libẽtius ſeruaturos, niſi paupertas eccleſię impediret: adijcientes, vt ſtatum Cabilonen. eccleſiæ per ſuas literas Sedi apoſtolicæ nunciarent. Ex his igitur concludebat, nẽ expenſas, quas dictus F. Archidiaconus fecerat, ipſi debere reſtitui. cum potius, vt ab excommunicationis vinculo ſolueretur, ad Sedem apoſt. acceſſiſſet, nec eum eſſe ſuper confirmãdis eccleſię conſuetudinibus audiendum, cuius non poterat literas procurationis oſtendere, immò ipſe procurator eſſet à capitulo inſtitutus: propter quod, cum inſtantia poſtulabat ordinationem eccleſiæ dictis Epiſcopo, & decano committi: ita quòd quicq̃d de maiori, & ſaniori parte capituli, tam ſuper inſtituendis canonicis, quàm ſuper alijs ad ordinationem eiuſdem eccleſiæ pertinentibus, conſtituerent, non obſtante cõtradictione paucorũ, inuiolabiliter ſeruaretur, nec obſtantibus literis ſuper ſeruandis prædictis cõſuetudinibus ad dictũ Eduen. Epiſcopum deſtinatis. Petebat etiam dictũ F. Archidiaconum excõmunicatum denunciari: cum nec ſatisfeciſſet paſſo iniuriam, & de violatione immunitatis eccleſiæ nõ feciſſet aliquã mentionem. Ex parte verò prædicti F. Archidiaconi taliter fuit ad obiecta reſpõſum, quòd licet ſuper violenta manuũ iniectione accuſatus fuiſſet, ei fuit Eccleſiæ ſolùmmodo introitus interdictus: ſed poſtmodũ ad apoſtolicã Sedẽ accedẽs ſine cõtradictione qualibet fuerat abſolutus. Nos igitur cauſam ipſam veſtro examini committentes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit dictum F. Archidiaconum ob duplicem cauſam excommunicatum fuiſſe, & expreſſiſſe tantum alteram in literis, quas ſuper abſolutione ſua ab apoſtolica Sede obtinuit, ipſum tanquam excommunicatum, ſatisfacere Eccleſiæ ſuæ de altera monitione præmiſſa per cenſurã eccleſiaſticam, appellatione remota cogatis. Prædictas verò conſtitutiones, ſi eas de aſſenſu capituli maioris, & ſanioris partis ſine prauitate qualibet inueneritis eſſe factas, & poſſibilitas Eccleſiæ patitur, faciatis inuiolabiliter obſeruari. In alijs ordinationem Eccleſiæ prędictis Epiſcopo, & decano auctoritate apoſtolica cõmittas: ita vt quę cum maiori

maiori parte Capituli tàm ſuper canonicis inſtituendis, quàm ſuper alijs canonicè dixerint ſtatuenda, non obſtante contradictione, vel appellatione paucorum obtineat firmitatem. Expenſas verò antè dicto Archidiacono reſtitui faciatis, ſi legitimè probare potuerit, ſe de Capituli mandato ſuſcepiſſe prædicta negocia promonēda, & propter hoc ad Sedem apoſtolicam acceſſiſſe. Nullis literis, &c. preter aſſenſum partium, &c. Quod ſi omnes, &c. tu frater Archiepiſcope, cum eorum altero, &c. Datum, &c.

P. SCHALAHOLTDEN. ET B. HOLEN. EPISCOPIS, ET ALIIS ECCLEſiarum prælatis, & clericis vniuerſis, per Hiſlandiam conſtitutis. Qua ſignificat ijs grauia, quædam vitia quæ per Hiſlandiam corrigere debeant.

QVAMuis inſula veſtra longo terrarū tractu ab vrbis partibus ſit remota, vos tamen quod apoſtolicæ prouiſionis non ſitis extorres, eſtimare debetis: cùm ex iniuncto nobis apoſtolatus officio facti ſimus (ſecundum apoſtolum) ſapientibus, & inſipientibus debitores, & ita paſtoralem ſolicitudinem gerimus de propinquis, quod eam extendimus etiam ad remotas: quos abſentes corpore, ſpiritu verò præſentes, charitatis brachijs amplexamur. Sanè dilectū filium Erlend. Abbatem, latorem præſentium, quem ad nos tranſmittere curauiſtis, boni teſtimonij virum paterna benignitate recepimus, & ſicut eo didicimus referente, licet nullas ex parte veſtra portauerit nobis literas ſigillatas, quas tamen aſſeruit ſe amiſiſſe, in maris periculis conſtitutum, nonnulla in partibus veſtris, velut in vſum, & conſuetudinē ſunt redacta: quæ ab agro dominico ſunt ſtudioſiꝰ extirpāda: nè per ſpinas, & tribulos ſemen euangelicum ſuffocetur: inter quæ ſequētia duximus ad cautelam exempli gratia exprimēda, vt per ea ſtudeatis cætera vitia capitalia euitare, per quæ ira Dei venit in filios diffidentiæ: qui ſtercora pro croceis amplectuntur, & luci tenebras anteponūt. Et vt incipiamus à primo inobedientiæ vitio, per quod peccatū intrauit in mundū, cū in eccleſia Dei, diuerſi gradus ad inſtar cœleſtis curiæ ſint diſtincti, vt ſecundū diſpoſitionē ſuperiorū obtemperantibus inferioribus cuncta ritè procedant: vnde & Romana eccleſia tanquàm magiſtra non humana, ſed diuina diſpoſitione vniuerſis, & ſingulis per orbē eccleſijs eſt prælata: vt ad eam velut caput, aliæ ſicut ſpiritualia membra reſpondeāt, cuius paſtor ita ſuas alijs vices diſtribuit, vt cęteris vocatis in partē ſolicitudinis ſolus retineat plenitudinem poteſtatis: vt de ipſo poſt Deum, alij dicere poſſint: & nos de plenitudinē ipſius accepimus, ſicut idem C. Abbas nobis diligenter expoſuit, qui ſunt inter vos ſubditi, dum prælatis ſuis in his quæ agunt perperam, nolunt humiliter obedire, ac ſecundum ipſorum monita ſalubria declinare à malo, & facere bonum, contra torrentem diſpoſitionis diuinæ brachia nituntur extendere, & quaſi contra ſtimulum calcitrare: quæ ſic diſpoſuit gradus, & ordines differentes, vt reuerentiam minores maioribus exhiberent. Profectò, qui talia agūt, regnum Dei nō poſſidebunt, erroris magnitudinem non penſantes: cùm (ſecundum prophetam) peccatum hariolādi ſit repugnare, & ſcelus idolatriæ nolle acquieſcere. Hi nempe, vel ſunt potentes, & peccata ſua propria temeritate defendūt, nō attēdentes quod legitur: potētes potenter tormēta patiētur, & depoſuit potentes de ſede, vel minores. Et vt licentiùs proruant in peccatum, maiorum tuitione defendere ſe nituntur, declinantes corda ſua in verba malitiæ, ad excuſandas excuſationes in peccatis, tanquàm in extremo examine, quādo vnuſquiſq; onus ſuū portabit, illi poſſint eos à ventura ira defendere: qui pro ſuis ſceleribus æternis incendijs reſeruantur. Quid de homicidijs, incendijs, & fornicationibus referemus? & quod excommunicatis communicare præſumitis? & præſertim Sucro, & excommunicato, & Apoſtatæ, Deo, & Sanctis eius pro ſuis actibus inimico? Si vellemus ad vnguem ſingula proſequi, quæ inter vos dicuntur, peccatis exigentibus frequentari, pagina creſceret in immenſum, & tædium legentibus, & audientibus generaret. Dolemus ergo plurimum, & triſtamur, hæc inter vos liberè perpetrari: ſed veremur admodū,

R 2 &moue-

& mouemur, ne fortè (quod abſit) propter diſſolutam negligentiam veſtram [illegible] proueniant, quæ dum negligitis perturbare, quid aliud facitis, quàm fouere [illegible] canes muti non valentes latrare? quibus dicitur per prophetam. Clama ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam, annuncia populo meo ſcelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Vnde Apoſtolus inquit Epheſijs: Mundæ ſunt manus meæ à ſanguine omnium veſtrum: non enim ſubterfugi, quominus annunciarem vobis omne conſilium Dei. Mundus ergo à ſanguine ipſorum non eſſet, [illegible] eis annunciare Dei iudicium noluiſſet: quia cum increpare delinquentes [illegible] erit, co[illegible] procul dubio tacendo paſtor occidit. Cum itaque in tremendi die [illegible] de veſtris, & ſubditorum veſtrorum actibus debeatis reddere rationem, [illegible] etiam, & de omni verbo ocioſo, quodcunque locuti fueritis, hortamur vniuerſitatem veſtram, monemus in domino, & per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus contra delinquentes, quaſi contra beſtias Epheſi viriliter exurgentes, ne poſt curſum vitæ labentis in manus [illegible] quod horrendum [illegible] incidatis, murum vos pro domo Domini [illegible] debitet opponere, & contra faciem Damaſci turrim vos inexpugnabilem opponentes, euellere, ac deſtruere, ædificare pariter, & plantare vnanimiter procuretis, quæ in Eccleſia Dei euellenda, & deſtruenda, ædificanda fuerint, & plantanda. Cæterum quoniam adhuc habemus multa vobis dicere, quæ non poſſunt commode per præſentem Epiſtolam declarari, præmiſſis, breuiter prælibaris charitati veſtræ duximus [illegible] dicendum, quod auctore patre luminum, à quo omne datum eſt optimum, & omne donum perfectum, in proximo [illegible] viro [illegible], et ad vos mittere diſpoſuimus: per quem de ſingulis, quæ omittere, vel facere debeatis, & omnibus, quæ [illegible] fuerunt nobis ex parte veſtra propoſita, cum ad vos venerit [illegible] efficiemini certiores. Datum Reat. III. Cal. Auguſti, &c.

IN eundem fere modum ſcriptum eſt principibus, & populis per [illegible] conſtitutis. Quamuis inſula veſtra vt [illegible], &c. vſque ad verbum, [illegible] perpetrari. Quos ſaluos fieri cupimus, & ad agnitione veritatis venire: ad quod [illegible] vobis ſalubriter præparabit, ſi habueritis in [illegible] quæ De[illegible] obedientiam [illegible] ad Prælatos, & eos immò Deum in ipſis curaueritis honorare: in quibus [illegible] Deus ſperniter, & in receptis recipitur, & etiam honoratur: & opera [illegible] itis in operibus pietatis, & præſertim eleemoſynis conferendis, quarum efficaciam ſcriptura commendans inquit: Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemoſyna peccatum extinguit. Cæterùm quoniam adhuc habemus, &c. vt ſupra. Datum vt ſuprà.

N. HIDRVNTIN. ARCHIEPISCOPO: QVOD FILIVS EX EA *ſuſceptus, quæ putabatur eſſe concubina, & poſt apparuit, quòd eſſet legitima vxor, ſit legitimus.*

Caput per tuas literas: qui filij ſint legitimi.

PER tuas nobis literas intimaſti, quod Rao de Acerenza ex muliere quadam, quam ſecundum opinionem maioris partis viciniæ, in concubinam habebat prole ſuſcepta, quandam prius, & aliam ea defuncta duxit vxorem, & ea ex qua prolem ſuſceperat, virum ſibi alium copulauit. Proceſſu vero temporis idem Rao in præſentia multorum firmauit proprio iuramento, quòd eam, quam habere viſus fuerat concubinam, prius affidauerat in vxorem, quam [illegible] ipſa filium genuiſſet: & cùm poſt iuramentum illud, per [illegible] annos & [illegible], dum ageret in extremis cum, quem ex illa ſuſceperat, filium le[illegible] appellauit, & hæredem inſtituit teſtamento. Cum autem [illegible] tuæ fuiſſet [illegible] deciſioni commiſſum, an filius ſic ſuſceptus legitimus ſe[illegible] R & ad [illegible] par[illegible] ad [illegible] præter id quod ex quadam decretali bonæ memoriæ Alex. P[illegible] prædeceſſoris noſtri [illegible] ſuper hoc verbo viri, & mulieris credebas, teſtes à filio eiuſdem R. produ[illegible] q[illegible] legitime comprobauit dictum R. Matrem ſuam in ca[illegible] Sergij a[illegible] daſſe: propter quod cum ipſius R hæredem eſſe legiti-

legitimum iudicaſti. Nos igitur attendentes, quòd plus eſt, quod in veritate agitur, quàm quod ſimulatè concipitur, licet tàm dictus R. quàm ea, quam vt concubinam habuerat, cum ad alia vota tranſiuit, videatur ex ipſo facto, quòd matrimonium inter eos fuerit, denegaſſe, quia tamen deſponſatio per teſtes legitimos comprobata, eos matrimonialiter fuiſſe coniunctos oſtendit, ſiue deſponſatio ipſa fuerit de præſenti, vt per conſenſum legitimum, & verbis de præſenti expreſſum, ſiue de futuro, vt per ſequentem carnis copulam matrimonium inter eos fuerit celebratum: non tàm decretali dicti prædeceſſoris noſtri, quæ in caſu diſſimili loquitur, quàm inductis probationibus innitentes, te proceſſiſſe legitimè reſpondemus, & ſententiam tuam auctoritate apoſtolica confirmamus, & pręſentis ſcripti pagina communimus: auctoritate tibi pręſentium iniũgentes, vt ſententiam ipſam facias monitione præmiſſ. per cenſuram eccleſiaſticã inuiolabiliter obſeruari. Nulli ergo &c. Datum Reat. III. nonas Auguſti.

N. OSCEN. ET. N. TIRASONEN. EPISCOPIS.

De diacono, cuius amici abbatem trucidarant.

P Diaconus, & monachus Sancti Ioannis de Pinna, ſua nobis inſinuatione monſtrauit, quòd cùm in ſæculari adhuc habitu conſtitutum, in eccleſia de Rigulo quoddam beneficium obtinentem, N. Abbas ipſius eccleſię illum eodem beneficio ſpoliaſſet, cognati, & amici eius Abbati ſæpius ſupplicarunt, vt beneficium ſibi reſtitueret memoratum: quo nolente ipſorum precibus acquieſcere irati plurimum, & commoti, nocte quadam in domo diaconi conuenêre: & cœna facta dixerunt, quòd vindictam volebant ſumere de Abbate. Inhibiti autem expreſſe ab eodem decano, ne Abbatem occiderent, vel aliquid ei facerent, vnde ordinis ſui diſcrimen incurreret, & animæ detrimentum, in eum nihilominus irruerunt, & plagis impoſitis abierunt, ſemiuiuo relicto: vnde poſt dies aliquot ſpiritum exhalauit. Ab illo autem tempore, vſque hodie, prædictus diaconus de eo, quod contigerat, triſtis effectus, ab adminiſtratione ceſſauit: & nondum expleto biennio, habitum induit monachalem. vnde à nobis ſupliciter petijt edoceri, vtrùm poſſet in officio diaconi miniſtrare: & ſi hoc ei liceret: an poſſet ad maiorem ordinem promoueri. Licet autem (ſi pręmiſſis veritas ſuffragatur) præfatus diaconus ſuper Abbatis interitu non videatur fuiſſe culpabilis, quia tamen bonarum mentium eſt, ibi culpam agnoſcere, vbi culpa non eſt, quod ab adminiſtratione officij ſe propria voluntate ſuſpendit, vel habitum induit regularem, ſibi non ad peccatum aſcribimus, ſed ad meritum reputamus. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi præmiſſa noueritis veritate ſubnixa, ſæpèdictum diaconum non ſolum in diaconatus officio miniſtrare, ſed etiam ad ordinem presbyteratus aſcendere, ſi aliud canonicum non obſtiterit impedimentum, liberam concedatis auctoritate apoſtolica facultatem: præſertim ſi ſuper hoc non fuerit reſperſus infamia, cùm ei non debeat imputari, quod contra prohibitionẽ eius expreſſam, eo cauſam, vel occaſionem non dante auſu ſacrilego proponitur à conſanguineis attentatum (diuina ſcriptura teſtante) quod anima, quæ peccauerit, ipſa morietur. filius non portabit iniquitatem patris, neq; pater iniquitatem filij: quamuis hoc ipſum verius ad æternum, quàm ad temporalem referatur vindictam. Datum Reat. II. nonas Auguſti Pont. noſtri anno I.

Ca. Petrus Diaconus extra de homicidio.

N. ATREBATEN. EPISCOPO. ET. N. DECANO CAMERACEN.

Vt cogat Regem Gallorum, Duci Lotharingiæ dotem reddere.

ritu,ſecundũ illud quod dicit Apoſt. Qui adhęret Deo vnus ſpiritus eſt cũ eo, Vtriq; aũt,carnali ſcilicet,& ſpirituali coniunctioni cõpetit, quod ſuperius eſt ꝓmiſſum:quod Deus coniunxit homo non ſeparet:vt nec liceat homini carnali matrimonio legitimè copulatos diuidere, nec ſpirituali coniugio canonicè vinctos,vt Epiſcopũ,& ſuã eccle. ſeparare. Licet autẽ videri poſſet ex his, quòd ſummus Pontifex,ſpirituale matrimoniũ,Epi ſcilicet,& Eccl. ſeparare nõ poſſit:cum tamen ex conſuetudine,quæ eſt optima legum interpres,& ſacris canonibus habeatur, quòd per ceſſionẽ,depoſitionẽ,& tranſlationem,quæ ſoli ſunt Sedi apoſt.reſeruata,ſuper hoc plenã habeat poteſtatem. Sanè intelligẽtibus id, nullũ dubitationis ſcrupulũ generabit: cũ nõ humana,ſed diuina fiat auctoritate,quod in hac parte per ſummũ Pontificẽ adimpletur: qui nõ hominis puri, ſed veri Dei vere Vicarius appellatur. Nam quamuis ſimus apoſtolorum principis ſucceſſores,non tamẽ eius,aut alicuius Apoſtoli,vel hominis,ſed ipſius ſumus Vicarij Ieſu Chriſti: vnde quos Deus ſpirituali coniunctione ligauit, non homo,quia non Vicarius hominis,ſed Deus,quia Dei Vicarius ſeparat.cùm Epiſcopos à ſuis Sedibus per eorum ceſſionem,depoſitionem,& tranſlationẽ aliquando remouemus. Quæ tria ex hac,quam oſtendimus ratione, meritò ſunt Romano tãtum Pontifici reſeruata:qui licet alios Epiſcopos vocauerit,in partem ſolicitudinis,ſibi tamẽ retinuit plenitudinem poteſtatis. Siquidem ex literis venerabilium fratrum noſtrorum Mediolanen.& Rauennat. Archiepiſcorum,& Vercellen. Terdonen. Placentin. Parmen. Lauden.& Mutinen. Epiſcoporum, & dilectorum filiorum Capituli,præpoſitorum,& vniuerſi cleri,conſilium,& populi Papien.accepimus,quòd bonę memorię. L. Papienſi Epiſcopo viam vniuerſæ carnis ingreſſo,ipſi Capitulum,& clerus Papien.in te vnanimiter conuenerunt,te ſibi petentes in Epiſcopum ab apoſtolica Sede concedi. Licet (quod negligentiæ ipſorum aſcribimus) ipſi te elegiſſe ſcripſerint, quem eis eligere non licuit,ſed tantummodo poſtulare: quia cùm eſſes ſpiritualiter alligatus vxori,niſi facta priùs ſolutione, in te nõ poterat legitimè conſentiri. Quia vero in talibus euidens vtilitas, & vrgens neceſſitas, ſecundum inſtituta canonica ſolent,& debent attẽdi,vtrùm hæc poſtulationem ipſorum fauorabilem redderent,& aſſenſu Sedis apoſtolicæ non indignam,cum fratribus tractauim⁹ diligenter:viſum eſt nobis,& fratrib⁹ noſtris nõ modicũ vtile,vt de minori ciuitate ad maiorem,de minùs populoſa diœceſi ad populoſiorem, de minùs nobili ad nobiliorem eccleſiam tranſire debeas:vbi conceſſum tibi ſcientiæ, & eloquentiæ donum ad profectum plurimũ valeas exercere: & creditum tibi talentum ſub vſuris fertiliorib⁹ valeas erogare. Neceſſarium etiam ſubtiliter intuentibus videbatur,cum ſi à Sede apoſtolica nuncij,quos docti capitulum, & clerus Papien.ad nòs deſtinarunt, vacui rediuiſſent præter perſonarum laborẽ, & magnitudinem expenſarum,quas fruſtrà feciſſe dolerent,diſſenſionis inconuenien. Eccleſiæ Papienſi forſitan proueniret,quod nobis,& Eccleſiæ Romanæ poſſet ab aliquibus imputari. De tua igitur idoneitate ſecuri,vtpote cuius ſcientiam,& eloquentiam,ac morum honeſtatem,nos,& fratres noſtri plenè cognouim⁹, dum apud Sedem eſſes apoſtolicam conſtitutus,& familiaria exempla ſequentes,vt vetera relinquamus cum temporibus noſtris,de Epiſcopo in Epiſcopum: vt Veneſranus in Auerſan.de Epiſcopo in Archiepiſcopum, vt Antien. in Viennen.de Archiepõ in Archiepiſcopũ,vt Tarſen. in Nazaren.de Archiepiſcopo in patriarcham,vt Cæſarien.in Hieroſolymitan.& quod plus eſt,de Archiepiſcopo in ſummum Pontificẽ, ſicut bonæ memoriæ Vrban. Papa prædeceſſor noſter,qui de Mediolanen.eccleſia,fuit in Pontificem Romanum aſſumptus,tranſlationes fuerint ſępius celebratę,ſupradictorum capituli,& cleri petitioni clemẽter annuimus,& vt à Fauẽtin. tranſeas ad Eccleſiam. Papien.de benignitate Sedis Apoſtolicæ facultatem tibi liberam auctoritate præſentium indulgemus. Nulli ergo &c. Datum Rear. VI. Id. Auguſti.

ALFONSO EPISCOPO, ET CAPITVLO AVRIEN. CONFIRmatur illorum ſtatutum de numero canonicorum.

POSTVLATVM fuit à nobis ex parte veſtra, quod deliberatione prouida vnanimiter ſtatuiſtis ad conſeruandā indemnitatem eccleſiæ, & repellendam quorundam potentum, improbitatem, qui eccleſiam veſtrā ſæpius prægrauabāt, ne plures triginta ſex canonicis liceret in veſtra eccleſia ordinari, auctoritas Sedis apoſtolicæ confirmaret. Nos ergo veſtris iuſtis poſtulationibus annuentes, præmiſſum canonicorum numerum, ſicut à vobis prouidè noſcitur inſtitutus, ratum habentes ſalua in omnibus apoſtolicæ Sedis auctoritate, pręſenti pagina confirmamus, niſi fortè in tantum excreuerint eccleſiæ facultates, quod ex eis commodè valeat pluribus canonicis prouideri. Nulli ergo, &c. Datum Romæ, &c.

R. SANCTORVM MARCELLINI, ET PETRI, PRESBYTERO CARD. Abbati, & conuentui Caſſinen. Qua ipſis commendat Epiſcopum S. Georgij, vt eum liberaliter, donec conualeſcat, alant.

APVD religioſos extrinſeca, & aliena commendatione nō indiget, quem propria, & innata intus religio, & ſcientiæ prærogatiua commendant: & nō minùs his duobus iuuat cauſa, quam gerit: virtus enim ſeſe diligit, aſpernaturq; contraria, & ſimilia in ſimilibus delectātur. Quanta enim religione polleat venerabilis frater noſter Epiſcopus Sancti Georgij, & locus indicat, in quo laudabiliter olim abbatis impleuit officium, vtpote, in quo vigēt regularia inſtituta, & canonica diſciplina ſeruatur, & dignitas ad quē eſt vocatus, euidentius ipſius mores oſtendūt. Quantū verò, & in quibus peritus exiſtat, eloquentia ſapientiæ, ac verbum eius teſtimoniū perhibet veritati: quod tantò ex ipſius familiaritate, quam noſtra ſignificatione pleniùs cognoſcetis, quāto fidelior teſtis eſt oculus, quàm auditus. Gerēs aūt cauſam non propriā, ſed cōmunem, nō priuatæ perſonæ, ſed eccleſiæ, immò Chriſti functus legatione orientaliū principū ad principes occidentis. Stetit fideliter, & cōſtanter corā chariſſ. in Chriſto filijs noſtris Philippo Francorum, & R. Anglorū Regibus illuſtribus verbum legationis, & cauſam expoſuit Crucifixi. Et licet in ore eius verbum domini non fuerit alligatum, nec aliquid ex cōtingentibus omiſerit, quia tamē vterq; Regum in alterū proprias intēdebat iniurias vindicare, neutrum ad plenum tetigit iniuria Ieſu Chriſti. Quamuis autem voluiſſent, eidem Epiſcopo honores in regnis ſuis, & amplos redditus aſſignare, maluit tamen excutere puluerem de pedibus ſuis, terram eorum egreſſus in teſtimonium illis, quàm ſuæ legationis cauſa neglecta, exule, ac paupere Chriſto ditari: æſtimans quia vocati nō fuerūt digni paratis nuptijs, & triūpho: in quorū manibus tauros pingues, qui eū obſederāt, & altilia, quæ in hæreditatē domini flat⁹ tulerat aquilonis, Chriſt⁹ forſitan, occidiſſet: malēs per nos in ſubſidium pauperum terrę orientalis, ſaltem pauperum, & debilium multitudinē congregare: ne fortè conſentirent maiores, & dicerent: Manus noſtra excelſa, & nō Deus fecit hæc omnia. Cùm igitur ad verbū ipſius, immò potius ad vocē domini per vniuerſam Italiā inter noſtrę promotionis initia literas, curauerimus deſtinare, nec ei expediat, vt appareat in cōſpectu domini vacuus ſine fructu recedens, ipſum de voluntate fratrū noſtrorū nō ad petitionē ſuam, ſed motum noſtrum ad monaſterium veſtrum duximus deſtinandū: vt ibi aëris inclementiam temperie fugiat autumnali. Rogamus igitur vniuerſitatem veſtram, monemus, & exhortamur in domino, per apoſt. vobis ſcripta mandantes, quatenus eum benigne recipientes, pariter, & deuotè, ſicut tantum Epiſcopum decet, & populi chriſtiani Legatum, honorare curetis: & in neceſſarijs omnibus ita liberaliter ei prouidere, quòd nos id gratum habere poſſimus, & ipſe vobis, & Eccle. Caſſinen. in poſterum obligetur, ac vos religioſos literatos pariter, & honeſtos videamini affectuoſi⁹ in domino amplexari: ſcituri quòd ſicut gratū nobis erit plurimū, & acceptū ſi eū officioſè curaueritis honorare, ita ꝑ certo graue nobis & moleſtum exiſtet, ſi (quod non credimus) mandatū noſtrum neglexeritis exau-

exaudi[illegible] cum eius prouiſio magis vobis ad prǽmium æternum proficiat, quàm ei accedat ad commodum temporale Dat. Romæ, &c.

CALARITAN ARCIEPISCOPO N. EPISCOPO SORAN. ET N. *electo Turritan. Quæ ijs committitur cauſa Archiepiſcopi Arborenſis, contra Capitulum ſuum.*

[C]VM pro cõtrouerſijs, quæ inter venerabilem fratrem noſtrum N. Archi[illegible]piſcopũ ex vna parte, & dilectos filios canonic[illegible] Arboren. verterentur ex altera, ipſe Archiep̃us, & Petrus de Sta[illegible]ra presbyter ex [illegible]arte capituli ad noſtram præſentiã acceſſiſſent, dictus P. presbyter A[illegible]piſcopum pa[illegible]n eſſe dixit in multis & g[r]auibus accuſare: quem ſ[illegible] [illegible]icidio, periurio, excommunicatione, incendijs, incantationibus, lar[illegible] [illegible] lardo, & cera: & quòd a nepote ſuo. N. Saracenis d[illegible] [illegible] teccle[illegible] ſuæ mãcipiũ chri[illegible]ianũ, & alijs enormitatibus, & ca[illegible] t impetere aduerſus eum tẽpore congruo proponẽdis. [illegible] te aduerſo, quòd cũ bonis eccleſię ſuę per no[illegible] vi[illegible] [illegible] iudicẽ Cal[illegible]rit[illegible]n. & cõplices eius eſſet minus ra[illegible]abili[illegible]r dc[illegible], nõ tenebatur æmulis reſpõdere: qui cum p̃dicto Marchio[illegible] [illegible] machinati, niſi eſſet antea reſtitutus: quos etiã ab ac[illegible]ationibus [illegible]ta[illegible]tationibus repellendos. Vnde aũt prędictos Marchio[illegible] & cano[illegible]er[illegible] ſe cõmotos diceret extitiſſe, ſequẽtia vos verba pote[illegible]e [illegible] Marchio au[illegible]ctoritate quondã Apo. Sedis excommu[illegible] [illegible]at[illegible], nobilẽ virũ A. Arboren. iudicẽ, & filiũ eius par[illegible] [illegible] carcerari feciſſet cuſtodiæ mancipari, eorum terra, [illegible]nc[illegible]a[illegible]t, per violentiam occupata, ipſe Archiepiſcopus, [illegible]erat, [illegible] Marchionis, & qui ſecum erant, metuens, [illegible] partes a[illegible]s dec[illegible]: in cuius abſentia Marchio, & fautores [illegible] Arboren. [illegible] parte: & ſuffraganei ſui, & clerici dicto Mar[illegible] [illegible]tato, Arboren. terræ ſceptrum ſo[illegible] [illegible]. [illegible]por[illegible] procedente [i]dem Archiepiſcopu[illegible] a[illegible] [illegible] co[illegible] de eo, quod [illegible] vt ſibi videbatur incon[illegible] [illegible]cerant, redargueret: nec vellet ſine mandato Apo. Sedis p[illegible]m habere patronum: timentes (vt credebatur) clerici, [illegible] c[illegible] A[illegible] de ſua poſſent incontinentia conueniri, contra eum cũ dicto [illegible]itionem fecerunt: quem nihilominus in populo d[illegible]ã[illegible]tes, [illegible]s ſuis ad Sedem Ap. appellarũt: ſed duobus mẽſibus pòſt e[illegible]lapſis, p[illegible]itent[illegible]a ducti, ab eo veniam poſtulantes, remiſſis vtrinque iniurijs, in i[illegible] gratiam re[illegible]erũt. Cùm aũt poſtmodũ venerabilis frater noſter Piſan. Ar[illegible]c[illegible] L[illegible]gat[illegible]rd[illegible]iæ illuc veniſſet, præfatus P. de Staura clericus Arboren. p[illegible] C[illegible]p. conſtitutus, ſuper remiſſis cõuitijs dictum Archiepiſcopum ad Sedem ap. appellauit. Sed in præſentia dicti Archiepiſcopi Piſani partibus co[illegible]ſt[illegible] c[illegible] ca[illegible]onic[illegible] Arboren. ibidem vellent ſuum Archiepiſcopum conue[illegible] [illegible]cationis beneficio reſponderet eis ſe tuentem: renunciantes appellation[illegible], quam fecerant, quòd nollent habere Papam, niſi Piſanum Archiep[illegible]o[illegible], [re]ſponderunt. Cùm autem coactus ab eodem Archiepiſcopo, v[t] adu[illegible] [re]ſpõderet, & ſecuritatẽ ſibi a Marchione dari, ac ſuis peteret, & etiã aduocat[illegible] id obtinere nõ poſſet, ad cõmune appellationis remediũ conuolauit. Poſtea [illegible] Piſ[illegible]i faciẽtes in eum impetum, quem petierat aduocatum, ipſum occ[illegible]e[illegible]. Compulſus tandẽ a ſæpè dicto Piſano Archiepiſcopo appellatio[illegible]e[illegible]ua, quam fecerant, excludendo P. memoratum tanquàm min[illegible] idoneum, r[illegible]ſpõd[illegible]t, quòd eum non poſſet vllatenus accuſare: & hoc incontinẽ[illegible] conſtare p[illegible]at, vt dicebat, & quoniam iam dicti Marchionis, & ſuorum [i]n[illegible]ctu falſos contra ſe teſtes timuit introduci: & memoratus Piſanus Archiepiſcopus laicos teſtes bonæ opinionis, & famæ, contra P. aduerſarium ſuum ad[illegible]ere recuſabat: denuo propter præmiſſa grauamina corã maiori parte prælato[illegible] Sardi[nię] Sedẽ apo. appellauit: & cùm apoſtolos ab antè fato Archiepiſcopo

 poſtulaſ-

poſtulaſſet,& vt compelleret Marchionē,nè impediret eū, quo minùs póſſet de rebus Archiepiſcopatꝰ ſibi ſumere neceſſaria, nihil horū potuit obtinere, quinimmò poſtea fuit per Marchionem ipſum equis proprijs ſpoliatꝰ. qui etiam inhibuiſſe dicitur, vt nullus eum in naui ſua reciperet, ad Ro. Eccleſiam accedentem: & hoſpitalarium quendā, qui habebat veſtes ipſius Archiepiſcopi commē datas ad tempus, fecit in cuſtodia detineri: apponēs etiam iniquitatem iniquitati, per iudicem Turritan. eum capi fecit, & arcto carceri mancipari longo tēpore, compedibus ferreis religatū. Teſtes etiam partis aduerſæ, poſt receſſum ſuū dictꝰ Piſan. Archiepiſcopus aduerſus eum proponitur recepiſſe. Poſtea verò (ſicut domino placuit) liberatꝰ de rebꝰ Archiepiſcopi, quas occupauerat Marhio ſæpè dictus, nihil potuit per Arboren. Archipresbyterum, & per ſuū canonicū obtinere: quin potiùs duo de clericis ſuis poſt appell. ad nos interpoſitā, ſeptē panes cereos, quos ad donum Tēpli mittebat, ſibi per violentiā abſtulerunt. Quia verò neutra partiū fidē nobis facere poterat de præmiſſis, cauſam ipſam de voluntate ipſorum vobis duximus cōmittendam: per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiēdo mandātes, quatenus ſi rem ita noueritis ſe habere cū laicis ſuper eccleſijs, & perſonis Eccleſiaſticis, non ſit attributa poteſtas, quicquid à ſæpè dicto Marhione, & fautoribus eius in præiudiciū prænominati Arboren. Archiepiſcopi, vel eccleſiæ noueritis attentatū: denunciantes penitùs non tenere, ad faciendam ſibi reſtitutionem plenariam, pręfatum Marhionē, & complices ſuos, omni contradictione, & appellatione ceſſantibus, per cenſuram eccleſiaſticam cōpellatis: & non obſtante, quòd ſæpè dictus Piſan. Archiepiſcopus poſt appellationem ad nos interpoſitam, & iter arreptum ad Sedem apoſtolicam veniendi, lite nō conteſtata: præſertim in criminali cōtra eum teſtes recepit, ſicut ex inſinuatione literarum eius liquido intelleximꝰ, ſuper omnibus, quæ aduerſum ſe partes duxerint, proponenda: & ſi bona Eccleſiæ ipſius Archiepiſcopi tempore diminuta ſunt, vel etiam agumentata, vocatis ad vos, qui fuerint euocandi ſine perſonarum acceptione, ſolum Deum habentes præ oculis, ſeruato iuris ordine, inquiratis pleniſſime veritatē: & vſque ad diffinitiuam ſententiam, remoto appellationis obſtaculo procedentes, geſta omnia ſub ſigillorum veſtrorum teſtimonio nobis tranſmittatis: certum terminum partibus aſſignantes, ad quē recepturæ ſententiam noſtro ſe conſpectui repræſentent. Teſtes appellatione rem, cogantur: prouiſuri nè huius occaſione diſcordiæ bona Arboren. eccleſiæ ab alterutra parte per dilapidationis vitium diſtrahantur. Nullis literis obſtantibus præter aſſenſum partium, &c. Datum Reat. III. Idus Auguſti.

N. LEMOVICEN. EPISCOPO. QVOD CLERICORVM VITIA liberè & audacter corrigere poſsit.

AD audientiam noſtram te ſignificante peruenit, quòd cum corrigere vis clericorum exceſſus excercentium negociationem illicitam, & vſuras vacantium ludis illicitis, & habentium concubinas, ipſi vt tuam correctionem eludant, ad Sedem apoſtolicam vocem appellationis emittunt. Ne igitur exceſſus delinquentium hac occaſione remaneant impuniti, fraternitati tuæ auctoritate præſentium duximus indulgendum, vt prædictos exceſſus corrigas, & emendes: & ſi qui ſuper hoc duxerint ad Sedem apoſtolicam appellandum, ſtatuas eis terminum competentem: infrà quem ſi appellationem proſequi fortè noluerint, ex tunc in eos correctionem non differas ſublato appell. obſtaculo canonicam exercere. Datum Reat. III. idus Auguſti.

PETRO ABBATI PRAEMONSTRATEN. ET CAETERIS ABBATIBVS ET CAnonicis Præmonſtraten ordinis, tàm præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſsis in perpetuum. De illorum approbatione, deque priuilegijs & viuendi ratione.

INe.

IN eminenti apoſtolicæ Sedis ſpecula (licet immeriti) diſponēte do-
mino conſtituti, pro ſingulorum ſtatu ſoliciri eſſe compellimur,
& ea ſyncerè tenemur amplecti, quæ ad incrementum religionis
pertinent, & ad virtutum ſpectant ornatum, quatenus religioſo-
rū quies ab omni ſit perturbatione ſecura, & à iugo mūdanæ oppreſ
ſionis ſeruetur illęſa, cum apoſtolica fuerit tuitione munita. Attendentes, ita-
que, quomodo religio, & ordo veſter multa refulgens gloria meritorū, & gratia
redolēs Sāctitatis, palmites ſuos à mari vſq; ad mare extēdcrit, ipſum ordinē, &
vniuerſas domos eiuſdē ordinis apoſtolicæ protectionis præſidio duximus con
fouēdas, & præſenti priuilegio muniēdas. Ea propter dilecti in domino filij, ve-
ſtris iuſtis poſtulationibus benignius annuentes, ad exemplar felicis recordatio
nis Alexandri, Lucij, Vrbani, & Clementis prædeceſſorum noſtrorū Romano-
rū Pontificum, vniuerſas regulares inſtitutiones, & diſpoſitiones, quas de com-
muni conſenſu, vel maioris, & ſanioris partis feciſtis, ſicut inferius denotātur,
auctoritate apoſtolica roboramus, & præſentis ſcripti priuilegio cōmunimus:
videlicet vt ordo canonicus, quemadmodū in Præmonſtraten. Eccleſia, ſecūdū
Beati Auguſtini regulam, & diſpoſitionem recolendæ memoriæ Norberti quō
dam Præmonſtraten. ordinis inſtitutoris, & ſucceſſorū ſuorum, in candido ha-
bitu inſtitutus eſſe dignoſcitur, per omnes eiuſdem ordinis Eccleſias perpetuis
tēporibus inuiolabiliter obſeruetur, & eiuſdē penitus obſeruātiæ. Iidem quoq;
Libri, qui ad diuinum officium pertinent, ab omnibus eiuſdem ordinis vnifor-
miter teneantur: nec aliqua Eccleſia, vel perſona ordinis veſtri, aduerſus cōmu-
nia ipſius ordinis inſtituta priuilegium aliquod poſtulare, vel obtentum aude-
at quomodolibet retinere. Nulla etiam Eccleſiarum ei, quam genuit, quamli-
bet terreni commodi exactionem imponat, ſed tantū pater Abbas curā de pro-
fectu, tàm filij abbatis, quàm fratrū domus illius habeat, & poteſtatē habeat ſe-
cundū ordinem corrigendi, quæ in ea nouerit corrigenda: & illi ei tanquā pa-
tri reuerentiā filialem humiliter exhibeāt. Abbas autem Præmonſtraten. Eccle
ſiæ, quæ mater eſſe dignoſcitur aliarum, non ſolum in his Eccleſijs quas inſtitu-
it, ſed etiam in omnibus alijs eiuſdem ordinis, & dignitatem, & officiū patris
obtineat, & ei ab omnibus tàm abbatibus, quàm fratribus debita patri obedien
tia impendatur. Pręterea omnes abbates ordinis veſtri, ſingulis annis, ad genera
le capitulum Præmonſtraten. poſtpoſita omni occaſione conueniāt: illis ſolis
exceptis, quos à labore viæ corporis retardauerit infirmitas: qui tamen idone-
um pro ſe delegare debebunt nūcium, per quem neceſſitas, & cauſa remoratio-
nis ſuæ capitulo valeat nūciari. Hi autē, qui in remotioribus partibus habitantes, ſi-
ne graui difficultate ſingulis annis ſe nequiuerint capitulo præſentare, in eo ter
mino conueniant, qui in ipſo eis capitulo fuerit conſtitutus. Si verò quilibet
Abbatum, aut Prępoſitorum, per contumaciam veſtrum capitulum frequen-
tare deſierint, liceat abbati Præmonſtratenſi, conſilio ſui capituli, eos vſq; ad di
gnam ſatisfactionem ſententia percellere regulari: & ſententiam, quā præfatus
Præmonſtraten. Abbas, ſiue in generali capitulo, ſiue extra capitulum conſilio
Coabbatum, in Prælatos, & ſubditos totius ordinis veſtri canonicè tulerit, nul
li Archiepiſcoporum, ſeu Epiſcoporum, niſi fortè de mandato Romani Pōti-
ficis, liceat relaxare. In generali igitur veſtro Capitulo præſidente Abbate Præ-
monſtraten. cęteriſq; conſidentibus, & in ſpiritu Dei cooperantibus de his, quę
ad ædificationem animarum, ad inſtructionem morum, & ad informa-
tionem virtutum, atque incrementum regularis diſciplinæ ſpectabunt, ſer-
mo diligens habeatur. Porrò de omnibus quæſtionibus, & querelis, tàm ſpi-
ritualibus, quàm temporalibus, quæ in ipſo capitulo propoſitæ fuerint, illud
teneatur irrefragabiliter, & ſeruetur, quod Abbas Præmonſtraten. cum his,
qui ſanioris conſilij, & magis idonei apparuerint, iuſtè, ac prouidè iudi-
cabit. Sanè ſi Abbas aliquis veſtri ordinis infamis, vel inutilis, aut ordi-
nis ſui præuaricator inuentus fuerit, & priùs per patrem ſuum Abbatem, aut
per nuncios eius admonitus, ſuum corrigere, & emendare delictum negle-
xerit, aut cedere (ſi amouendus fuerit) ſponte noluerit, auctoritate generalis ca-
pitu-

pituli deponatur:& depoſitus ſine dilatione ad domum vnde exiuit,ſeu ad aliã eiuſdem ordinis,quam elegerit,ſine vlla conditione temporalis commodi reuertatur,in obedientia Abbatis, ſicut cæteri fratres ipſius domus firmiter permanſurus.Id ipſum etiam alio tempore(ſi neceſſe fuerit)& Capitulum,ſine ſcãdalo,vel periculo expectare nequiuerit, per Abbatem Præmonſtratenſem, & patrẽ Abbatẽ, & alios Abbates,quos vocauerit fieri licebit.Quod ſi depoſit' in ſe datæ ſententiæ contumaciter contraire tentauerit,tàm ipſe,quàm principales eius,qui de ordine veſtro fuerint in ſua contumacia fautores, ab Abbate Præmonſtraten.& cæteris abbatibus cẽſura Eccleſiaſtica, donec ſatisfaciant,arceãtur. Verum cum aliqua Eccleſiarum veſtrarum abbate proprio fuerit deſtituta,vel cum ibi abbatis electio regulariter nõ fuerit celebrata,ſub patris Abbatis poteſtate,ac diſpoſitione conſiſtat,& cum eiuſdem conſilio,qui eligendus fuerit,a canonicis eligatur.Electo autem fratres Eccleſiæ ſtatim obedientiam promittant:qui non quaſi abſolutus à poteſtate patris Abbatis,vel ordinis ſui, Archiepiſcopo vel Epiſcopo, in cuius diœceſi fuerit,præſentetur,plenitudinem ab eo officij percepturus:ita tamen,quòd poſt ſactam Archiepiſcopo, vel Epiſcopo ſuo,profeſſionem, occaſione illa nõ tranſgrediatur conſtitutiones ordinis ſui,nec in aliquo eius præuaricator exiſtat. Siquis etiam ex vobis canonice electus in Abbatem, diœceſano Epiſcopo ſemel,& iterum per Abbates veſtri ordinis præſentatus, benedictionem ab eo non potuerit obtinere,nec eccleſia, ad quam vocatus eſt,deſtituta conſilio periclitetur,officio,& loco abbatis plenarie,ſecundum ordinẽ fungatur in ea,tàm in exterioribus prouidendis,quàm in interioribus corrigendis,donec aut interuentu generalis capituli veſtri, aut præcepto Romani Pontificis,ſeu metropolitani,benedictionem ſuam obtineat.Porrò nulla perſona eccleſiaſtica pro chriſmate aut conſecrationibus, & ordinationibus,aut pro ſepultura pretium,aut pro benedicendo Abbate,& deducendo in Sedem ſuam palefridum,aut aliquod aliud a vobis exigere,nullus veſtrum,etiam ſi exigatur,dare præſumat:quia & exigentem, & dantem nota, & periculum Simoniacæ prauitatis inuoluit. Cæterùm ſi aliqua eccleſiarum veſtrarum paſtoris ſolacio deſtituta inter fratres de ſubſtituendo Abbate diſcordia fuerit,vel ſciſſura ſuborta,& ipſi facile ad concordiam, vel vnitatem reuocari nequiuerint,pater Abbas conſilio Coabbatum ſuorum eis idoneam prouideat perſonam, & illi eam ſine contradictione recipiant in Abbatem: quam ſi recipere contempſerint,ſententię ſubiaceant,quam pater Abbas cum conſilio Coabbatum ſuorum in eos duxerit auctoritate ordinis promulgãdã.1.Ad hęc quoniam præmonſtraten.Eccleſia prima mater eſt omnium eccleſiarum totius ordinis, & patrem ſuper ſe alium non habet,ſicut ad cautelam,& cuſtodiam ordinis ſtatutum eſt, per tres primos abbates Laudunen. Floreſſien. Cuiſſiacen. annua ibidem viſitatio fiat: & ſiquid in ipſa domo corrigendum fuerit,abſque maiori per eos audientia corrigatur. Quod ſi Abbas in corrigendo tepidus, & fratres ſæpiùs moniti incorrigibiles permanſerint, ad generale capitulum referatur,& ſicut melius viſum fuerit,conſilio generalis capituli emendetur, & ſententia in hac parte capituli ſine retractione aliqua obſeruetur.Quoties verò eccleſia Pręmonſtraten.ſine abbate fuerit,ad præfatos tres abbates eius cura reſpiciat,& à canonicis ipſius eccleſiæ,cum eorum conſilio perſona in abbatem idonea eligatur:ad conſilium ſuum quatuor alijs abbatibus ad eandem eccle. pertinentibus pariter aduocatis, quos ipſi canonici prouiderint aduocandos. Liceat quoq; vnicuiq; matri eccle.ordinis veſtri cum conſilio abbatis Pręmonſtraten.de abbatibus eccleſiarum,quæ ab ea proceſſiſſe noſcuntur,ſiue etiam de alia eiuſdem ordinis inferiore eccleſia,ſibi quemcunq; voluerit(ſi tamen idoneus extiterit)in abbatem aſſumere.Perſonam autem de alio ordine nulla eccle.veſtrarum ſibi eligat in abbatem,nec veſtri ordinis aliqua in abbatem monaſterij alterius ordinis,niſi de auct.Ro.Eccleſiæ,ordinetur. Nulli etiam canonicos, vel conuerſos veſtros ſine licentia abbatum recipere,aut ſuſceptos liceat retinere. Sanè nulli eccle. veſtri ordinis liceat ad aliquàm aliam profeſſionem temeritate qualibet ſe transferre. Si quæ verò eccle.canonicorum alterius re-

riusordinis ad ordinem veſtrum venerint,ad eccle. veſtri ordinis habeant,ſine
refragatione reſpectum,inqua veſtrum noſcuntur ordinem aſſumpſiſſe.Prætere-
rea ſi interaliquas eccleſias veſtri ordinis de temporalibus quæſtio emerſerit,
non extra ordinem eccleſiaſtica,vel ſecularis audientia requiratur,ſed median
te Præmonſtraten. Abbate,& cæteris, quos vocauerit,aut charitatiuè inter eas
componatur,aut auditis vtrinq; rationibus eadem controuerſia iuſto iudicio
termінetur. Ad maiorem quoq; ordinis veſtri pacem cõſeruandam,diſtrictius
prohibemus,ne aliquis prælatorum,vel ſubditorum veſtrorum in his, quæ ad
diſciplinam,& inſtituta ordinis ſpectant,audeat pro vt ſtatutum eſt in Lateranen.
concilio appellare:ſed ſi quiſquam appellare tentauerit,nihilominus illi,
quorum intereſt, regularem diſciplinam exercere debebunt. De cætero quoniã
à ſtepitu,& tumultu ſecularium remoti pacem,& quietem diligitis,grãgias ve-
ſtras,& curtes,ſicut & atria eccleſiarum,à prauorum incurſu,& violentia libe-
ra fore ſancimus,pro hibentes, vt nullus ibi hominem capere,ſpoliare,verbera
re,ſeu interficere,aut furtum,vel rapinam committere audeat : Ob euitandas
verò ſæcularium virorum frequẽtias, liberum ſit vobis, ſaluo iure diœceſano-
rum Epiſcoporum,oratoria in grangijs,& curtibus veſtris conſtruere:& in ipſis
vobis,& familiæ veſtræ diuina officia,(cùm neceſſe fuerit) celebrare,& ipſam fa
miliã,niſi aliq ſint,q inuicinia habeãt ꝓpria domicilia ad cõfeſſionẽ,cõmunio
nẽ,& ſepulturã,cũ veſtri ordinis honeſtate ſuſcipere. Liceat quoq; vobis pſonas
liberas, & abſolutas è ſæculo fugientes,ad conuerſionem recipere,& eas cum re
bus ſuis ſine cõtradictione aliqua retinere. Infirmos quoq; abſolutos,qui in ex-
trema voluntate ad vos ſe trãſferri aut apud vos ſepelliri deliberauerint,nul-
lus impedire, ſeu res eorum legitimas detinere præſumat: ſalua tamen hæredũ
legirima portione,& canonica iuſtitia illarum eccleſiarum,à quibus mortuo-
rum corpora aſſumuntur. Ad maiorem etiam ordinis veſtri reuerentiã,& regu
laris diſciplinæ obſeruantiam,vobis filij Abbates ſubiectos veſtros ligandi, &
ſoluendi plenam concedimus facultatem. Quia verò ſingula,quę ad religionis
profectum , & animarum ſalutem ordinaſtis, præſertim abbreuiationi nequi-
uere annecti,nos cum his,quæ pſcripta ſunt,cõſetudines veſtras,quas inter vos
religionis intuitu regulariter ſtatuiſtis , & deinceps auctore domino ſtatuetis,
auctoritate apoſtolica roboramus,& vobis, veſtriſq; ſucceſſoribus, & omnibus
qui ordinem veſtrum profeſſi fuerint,perpetuis temporibus inuiolabiliter ob-
ſeruãdas decernimus: nec aliquæ literæ habeant firmitatem,quæ tacito nomi-
ne Præmonſtraten. ordinis,contra libertates vobis ab apoſtolica Sede indultas
fuerint impetratæ. Sanè laborum veſtrorum, quos proprijs manibus aut ſum-
ptibus colitis,ſiue de nutrimentis veſtrorum animalium, nullus à vobis deci-
mas exigere,vel extorquere prę́ſumat,licet fundorum dominis pro rei proprie-
tare aliquem cenſum,vel quotãlibet partem frugum reddatis. Interdicimus ve
rò Epiſcopis,& alijs eccleſiarum prælatis,niſi ſeruato euectionis numero,in La
teranen. concilio conſtituto,in veſtris monaſterijs hoſpitari. Ad grangias autẽ
veſtras,& ad curtes hoſpitandi gratia,non niſi in magna neceſſitate diuertant,
& tunc contenti ſint ipſarum manſionum cibarijs conſuetis cum honeſtate at-
que charitate exhibitis. Nulli autem ſæculari perſonę vel eccleſiaſticæ in aliqua
domorum veſtrarum liceat carnibus veſci,niſi manifeſte ægritudinis cauſa, &
hoc in ſolis Monaſterijs cõuentualibus veſtris. Prohibemus inſuper, ne aliqua
perſona fratres ordinis veſtri audeat ad ſæcularia iudicia prouocare: ſed ſiquis
aduerſus eos aliquid ſibi crediderit de iure competere,ſub eccleſiaſtici examine
iudicij experiendi habeat facultatem. Licitũ præterea vobis ſit,in cauſis veſtris
fratres veſtros idoneos ad teſtificandum adducere, & eorum teſtimonio(ſicut
rectum fuerit) & propulſare violentiam, & iuſtitiam vendicare. Prohibemus
quoq;, ne cuilibet eccleſiaſticæ, vel ſæculari perſonæ fas ſit in eccleſijs veſtris cõ-
tra ſtatuta Lateranen. concilij tallias exercere, vel quaslibet alias vobis ineptas,
& iniquas exactiones imponere. Interdicim' etiam vobis, ne feras,aues, carnes,
ſues,& cætera huiuſmodi curioſitatis animalia à quolibet ad nutriendum,ſiue
cuſtodiendum in detractionem veſtri ordinis ſuſcipere præſumatis. Porrò,vt

S quieti-

quietius Deo ſeruire poſſitis,& diſcurrendi à vobis neceſſitas auferatur,præſenti ſcripto duximus indulgendum,vt ſi Epiſcopis veſtris,aut malitioſe differentibus,vel pro iuſto impedimento,non valentibus ordinationes,& cætera eccleſiaſtica miniſteria vobis conferre,aliquem Epm̄,de cuius ordinatione, & officio plena ſit nobis notitia,hoſpitē vos habere contigerit,liberum ſit vobis ab eo,& ordinationes , & cætera ſacramenta ſuſcipere:dum tamen præiudicium diœceſano Epiſcopo non debeat generare. Præterea poſtulatione veſtra clemētius inclinati,præſenti pagina duximus inhibendum,ne quis Archieps̄ vel Eps̄, aut eorū officiales eccleſias veſtras,ſeu regulares perſonas eorū,abſq; manifeſta, & rationabili cauſa interdicere,ſeu ſuſpendere præſumat:ſed ſiquid in eis fuerit corrigendum,ad audientiam generalis capituli Præmōſtraten.referatur, & ibi prout iuſtitiæ,& honeſtati congruerit emendetur.Porrò ſi qui Epi,aut eorū officiales in perſonas veſtras,aut eccleſias ſententiam aliquam contra libertatē eiſdem à prædeceſſoribus noſtris,vel à nobis indultam, promulgauerint, eandem ſententiā,tanquā cōtra apoſtolicæ Sedis indulta prolatam, ſtatuimus irritandā.Decernim⁹ ergo,&c.ſalua Sedis apoſtolicæ auct.Siqua igitur,&c.Datum Reat,per manū Raynaldi domini Pap.notarij cancellarij vicem agētis.VI.Cal. Aug.Indictione prima anno Dominicæ incarnationis.M.C.XCVIII.Pont. verò Domini Innocentij Pap.III.Anno primo.

N. DECAN. VLIXBONEN. N. DE ALCOBATIA, ET. N. SANCTAE MAria de carcadi prioribus.Committitur ijs cauſa Epiſ.Colimbrienſis,& monaſterij Sanctæ crucis.

EX inſinuatione venerabilis fratris noſtri.N.Colimbrien.Epiſcopi, noſtris eſt auribus intimatum,quod cùm indulgentia , quæ cōceſſa dicitur canonicis Sanctæ Crucis,à bonæ memoriæ Mich. prædeceſſore ſuo Colimbrien.canonicorum ſubſcriptiones contineat, nūquam tamen in ea dicti canonici ſubſcripſerūt, cui⁹ tenor talis eſſe proponitur.In nomine patris,& filij,& ſpiritus Sancti amen.Ego M. Dei gratia Colimbrien.Epiſcopus ſciens,vt ait Beat.G.valdè neceſſarium,& honeſtum eſſe Deo ſeruientium quieti proſpicere,atq; de eorū perpetua ſecuritate tractare, & attendēs nihilominus Colimbrien.monaſteriū S. Crúcis à Sacroſancta Ro. Eccleſia,quæ caput,& mater eſt omniū eccleſiarū,per Dei gratiā integrā libertatem habere,laudo,& cōfir.& cū aſſenſu canonicorū meorū ſpontanea volūtate cōfirmamus. Libertatē vobis ſcilicet,& Domno I.eiuſdē monaſterij priori,& cæteris fratribus,tàm p̄ſentibus,quàm futuris in eodē monaſterio regularē vitam profeſſis in perpetuū,quatenus,& conſeruantes in Dei ſeruitio, gratia ipſi⁹ ſuffragante,mente libera perſeuerent:& ordo canonicus,qui ſecundū Deū,& Beati Auguſtini regulam ibidem cooperāte domino noſcitur inſtitutus, perpetuis temporibus inuiolabiliter cōſeruetur.Confirmamus igitur,& firmiter ſtatuimus,vt idem monaſterium,cum ſuis parochijs,& parochianis,& confratribus, ab omni Epiſcopali iure,& exactione omnino ſit liberum. Quaſcunque etiam poſſeſſiones,& quæcunque bona eadem Eccleſia in præſentiarum poſſidet, & poſſidebit,aut in futurum conceſſione Pont,largitione Regum , vel principum, oblatione fideliū,præſtante domino poterit adipiſci,vobis veſtriſq; ſucceſſoribus,& per vos prædictæ Eccleſiæ Sanctæ Crucis præſenti pagina cōfirmamus:in quibus hæc duximus proprijs exprimenda vocabulis. Omnes videlicet eccleſias in Caſtro Leirene,& in terminis eius,ſicut cōtinetur in teſtamento regis.Eccleſias Sancti Romani,& Sanctæ Mariæ de Sena:Eccleſiam Sancti Ioannis de Alcoba:Eccl.de Mira: & Eccl.de Talauerio. Eccl. de Laurizal . omnes illas Eccl.quas in veſtris populationibus nouiter ædificaueritis.quicquid etiā aliud Illuſtris Rex Portugalen.vobis dedit. Sanè laborum veſtrorum , quos proprijs manibus,aut ſumptibus,colitis,ſiue de redditibus hæreditatum veſtrarum,ſeu villarū,nec ego,nec aliquis Ep̄orum.qui in hac Sede poſt me ſeſſuri ſunt,à vobis decimas exigere præſumat.Siquis ad Eccl. veſtrā conuerti voluerit, & ibidē habitū religionis aſſumere,nullus audeat prohibere.Sepulturā quoq; eiuſdē lo

cili.

ci liberã eſſe cõcedimus, vt videlicet quicũq; clericus ſiue laicus, ſe illic ſepeliri deliberauerit, eius deuotioni, & extremæ voluntati, null⁹ obſiſtat, niſi fortè antea pro aliqua rationabili cauſa fuerit excommunicatus, ita tamẽ, vt de ſuis bonis Eccleſiæ ſuæ partẽ faciat: Chriſma quoq;, oleum Sanctum, conſecrationes altarium, ſeu baſilicarum ordinationes clericorum gratis, & abſq; vlla prauitate, nos vobis ſemper exhibeamus: nec habeat ibi Epiſcopus quamlibet poteſtatem imperandi, vel prohibendi, vel aliquã ordinationem (quamuis leuiſſimam) faciendi, niſi fuerit rogatus, quatenus canonici ſemper maneant in maiorũ ſuorũ profecta libertate. Et ſi qua fortè cauſa inter hoc monaſteriũ, & noſtrã Sedẽ euenerit, & pacifice inter ſe non potuerit terminari, apud religioſos viros Deum timentes, ſine voluntaria dilatione finiatur. Hanc ergo ſcripturæ huius paginã omni in futurum tempore, ab omnibus ſucceſſoribus noſtris firmam ſtatuim⁹ illibatamq; ſeruari: vt remotis cunctis vexationibus, diuinum opus cũ ſumma animi deuotione perficiãt, & in orationibus, & beneficijs eiuſdem monaſterij partem ſemper habeamus. Et vt Epiſcopi, & Priores huius Sedis ſpecialiter in martirologio veſtro conſcribantur, & pro omnibus canonicis in vnoquoque anno communis commemoratio fiat. Si qua amodo Eccleſiaſtica, ſecularíſue perſona ſciens huius decreti paginam contra eam temerè venire, ſeu in aliquo diſturbare, vel minuere tentauerit, ſecundo tertióue commonita, ſi non ſatisfactione congrua emẽdauerit, ream ſe diuino iudicio de perpetrata iniquitate cognoſcat, &c. vſque ad verbum Am. Facta libertatis hoc Menſe Martio Era. M.CC. regnante, & confirmante Ildefonſo Portugalen. Rege Ego M. Colimbrien. Epiſcopus confirmo. Ego P. ſalua Sedis Sanctæ Mariæ prior confirmo. Ego dominicus præsbyter Archidiaconus confirmo. Ego M. Præsbyter & cantor confir. Ego Petrus Ioannis presbyter confir: Ego M. presbyter ſacriſta conf. Ego Ciprianus præsbyter conf. Ego Telus præsbyter conf. Ego Ciprianus præsbyter conf. Ego Go. præsbyter, conf. Ego Chriſtophorus præsbyter confir. Ego Petrus præsbyter Archidiaconus conf. Ego Telo pelagij præsbyter confir. Ego Ioannes præbyter capellanus confir. Ego Gu. Præsbyter cõfir. Ego Magiſter Laurẽtius presbyter conf. Ego Suarius presbyter conf. Ego P. Saluatoris presbyter conf. Ege P. Ioannis diaconus conf. Ego M. præsbyter conf. Ego ſua Petri præsbyter conf. Ego Dominicus presbyter conf. Quia verò nobis non conſtitit de præmiſſis, cauſam ipſam vobis duximus committendam, per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus vocatis ad præſentiam veſtram, quos propter hoc videritis euocandos ſuper præmiſſis, inquiratis plenius veritatem, & vſque ad diffinitiuam ſententiam remoto appellationis obſtaculo procedentes, geſta omnia nobis ſigillorum veſtrorum munimine roborata mittatis, certum terminum partibus aſſignantes, ad quem recepturæ ſententiam noſtro ſe conſpectui repræſentent. Teſtes cogantur. Quod ſi omnes, &c. duo veſtrum, &c. Datum Reat. II. idus Auguſti.

N. ARELATEN. ARCHIEPISCOPO. QVOD MVTVS ET ſurdus poſsint matrimonium contrahere.

CVM apud Sedem apoſtolicam, cui (licet immeriti) præſidemus, totius Eccleſiaſticæ diſciplinæ reſideat magiſtratus, dignum eſt, & conſonum rationi, vt quoties circa negocia varia, & diuerſa quicquàm dubitationis emerſerit, ad ipſius iudicium recurratur: quæ diſponẽte domino, inter omnes Eccleſias obtinere meruit principatũ. Sanè conſuluiſti nos per nuncios, & literas tuas, vtrum mutus, & ſurdus alicui poſſit matrimonialiter copulari: ad quod fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quòd cùm prohibitorium ſit edictum de matrimonio contrahendo, vt quicunque non perhibetur, per conſequentiam admittatur, & ſufficiat ad matrimonium ſolus conſenſus eorum, de quorum, quarumque coniunctionibus agitur, videtur quòd ſi talis velit contrahere ſibi non poſſit, vel debeat denegari: cum quod verbis non poteſt, ſignis valeat declarari. Dat. Ro. apud S. Petrũ idibus Iulij. *Capit cum apud Sedẽ de ſponſal: & matrimonijs.*

N. TARENTASIEN. ARCHIEPISCOPO, ET. N. EPISCOPO *Auguſten &. N. Abbati Boni Montis.*

LICET iniunctæ nobis adminiſtrationis officlum profectibus nos admoneat intendere ſingulorum, & tanquàm de commiſſo grege nobis rationē domino reddituri, ea cunctos facere exoptemus, quæ ad vitam proficiant ſempiternam, fratres tamē, & Coepiſcopos noſtros, qui in partem ſunt ſolicitudinis euocati, ſic vellemus cōmiſſi eis officij executionem diligenter peragere: quòd nō lucerna ſub modio, ſed ſupra cādelabrum poſita videretur. Verùm cum de ipſis ea noſtris auribus referuntur, quæ in infamiam pontificalis digniraris redundanr, dolemus admodū, & rurbamur: quia iuxta diuinæ Legis ſententiā, ſi ſacerdos, qui eſt vnctus peccauerir, facit delinquere populum. Olim ſiquidem cùm venerabilis frarer noſter. N. Lauſanen. Epiſcopus felicis recordationis C. Papæ prædeceſſori noſtro à Capirulo ſuo delarus fuiſſet in multis, idem prædeceſſor noſter ven. fratti noſtro Mauritien. Epiſcopo, & dilectis filijs Bellæ vallis, & de Charitate abbatibus apoſtolica auctoritate præcepit, vr ad eccleſiam Lauſanen. perſonaliter accedētes, quæ in eadem tam in capite, quàm in membris digna correctione cognoſcerēt, ſtuderent diligenti ſolicitudine emēdare. Qui cùm die ſtatuta Lauſannam acceſſiſſent, & feciſſenr in præfati Epiſcopi, & capituli pręſenria commiſſionis literas recitari, ſicut in eorum literis proſpeximus cōtineri, ipſum Epiſcopū, & capitulum ad compoſitionem amicabilem faciendam, inducere ſtuduerūt. Tunc capirulum duo inſtrumenta exhibuir, quorum vnum erat ſigillatum ſeptem ſigillis arbitrorū, in quos tam canonici, quàm Epiſcopus compromiſerant memorati. Alterum verò erat ſigillo iam dicti Epiſcopi conſignatum: in quo ſe fatebatur reatum periurij incurrere, ſi ab arbitrio reſiliret. Epiſcopus autem in pſentia delegarorum iudicū, quod arbirriū illud nō ſeruauerat, nec ſeruarer, propoſuit: aſſerens quod canonici priùs ab arbitrio reſilierant, & emēdationē, quā ſuper quibuſdam articulis præfati arbitri ei facere cōpromiſerant, nondum potuerat obtinere: & ideo ſe non incurriſſe reatum periurij fatebatur: quia canonici priùs arbitrium violauerant, & arbitrij paginā arbitri non curaueranr emendare. quampuam (ſicur in præſenria noſtra confeſſus eſt) arbirrium ipſum poſt triennium approbauerit, cum eidem arbirrio ſigillum appoſuir, & ex tunc illud inuiolabiliter obſeruauit. Econtra verò canonici reſpondebant, quod nec ipſi ab arbitrio reſilieranr, nec aliquid arbitri promiſerant emendare. Licet autem econrra Epiſcopus ſe probare promitteret, quod dicebar, in præſentia tamē ipſorum iudicum non probauit. Cùmq; præfati canonici ſuper monetæ diminutione, & exactione noui pedagij memoratum Epiſcopum cōuenirenr, & peterent, quod ab arbitris præceptum fuerar obſeruari: reſpōdit Epiſcopus memorarus, quod moneta erat proculdubio diminuta, nec licuit arbirris ſuper hoc aliquid arbitrari: cùm tanquàm domino moneræ licitum ei ſit, eā pro ſuo beneplaciro minuere, & augere: & iſte fuit vnus de articulis, in quibus emendationē arbitrij poſtulauit. Padagium autem à quadraginra annis acceptum fuiſſe aſſeruit, & in grauamē inimicorū ſuorū ſe illud propoſuir ſtatuiſſe. Cùmq; addijcerent canonici antedicti, quod præter illa, quæ in arbitrij inſtrumēto continebātur, alia vellent contra eundem Epiſcopum proponere, & probare: reſpondit Epiſcopus, quod eos aliquatenus non audiret, quia nō tenebatur corā ipſis iudicibus reſpōdere: cum literæ cōmiſſionis non ex parte capituli, ſicut continebatur in eis, ſed per falſi ſuggeſtionem fuerint imperratæ: quia P. de Iſchandēs, qui eas impetrauit mandatum non habuit, vt talia poſtularer. Ad quod P. ipſe reſpondit, quòd licet, cùm ad Romanam Eccleſiam acceſſit, non omnibus propoſitum ſuum reuelauerit, ſed quibuſdam: poſtquam tamen redijt, cōmiſſionis literas omnibus qui aderant in capitulo legir pariter, & exhibuit, & vniuerſis ipſę literæ placuerunt: & ideo aſſerebant Epiſcopū debere coram eiſdem iudicibus reſpondere: quia rati habitio retrotrahitur, & mandato cōparatur. Er quoniam eorum iudicium noluit ſæpè fatus Epiſcopus ſubintrare, licet ipſi iudices in

ces in eadem eccleſia multa digna correctione cognoſcerent, & eam à ſtatu priſtino mirabiliter corruiſſe,& bona tam Epiſcopi,quam Capituli viderent plurimum imminuta,in executione tamen mandati apoſt. vltrà procedere noluerunt,negocium ipſum ad Romanam curiam remittentes. Ad hæc tam literis Capituli Lauſanen,quàm religioſorum Abbatum, Comitum,& Baronum eiuſdem diœc.& aliorum multorum noſtro apoſtolatui eſt ſuggeſtum, quòd idem Epiſcopus bona ipſius Epiſcopatus dilapidando conſumpſit, matrimonia non iniungenda coniungit,& diuortia celebrat indiſcretè:& cùm incontinentiæ laboret infamia,familiaritatem amplectitur iniquorum,iuſtitiam denegat poſtulantibus,& quibuſlibet contumelioſè reſpondet,in ſe non oſtendens māſuetudinem paſtoralem. Pręterea contra eundem multa alia proferuntur,quę longum eſſet literis præſentibus enarrare:ſuper quibus ſiquidem omnibus tantò dolemus vehementius,& mouemur,quanto eundem Epiſcopum tanquàm in Romana eccleſia enutritum,& ab ea in pontificalis officij dignitatem aſſumptum,quantum eum Deo poſſumus,ſynceriori charitate diligim⁹&,ſpecialius amplexamur.Cum autem ipſum negocium ſub certa forma de concilio fratrū vobis diſpoſuerimus committendum, ſæpè dictus Epiſcopus ſuperuenit, cui contra dilectos filios,& canonicos Lauſanen.& eiſdem contra ipſum Epiſcopum in præſentia noſtra,fratrum noſtrorum plenam cōceſſimus audientiam. Ipſis ergo canonicis eadem quæ præmiſſa ſunt contra Epiſcopum proponentibus, ipſe circa iuramentum,& arbitrium quæ præmiſſa ſunt replicauit:adijciēs, quod non alio modo iurauit,niſi quia in verbo veritatis promiſit, quanquàm in inſtrumento ſui ſigilli munimine roborato, quod iuramentum fuerit, exponere videatur:& vtraque pars aſſerebat, quod talis promiſſio vicem obtinet iuramenti. Adijciebat etiam, quòd cùm arbitri firmiter promiſiſſent,quòd ad arbitrium præſtito prius iuramento procederēt, & id poſt modum non ſeruaſſet,eorū nō tenebatur arbitriū obſeruare: quanquā exceptiones huiuſmodi nō probauerit requiſit⁹, ſed earū tandē probationib⁹ libera renūciauerit voluntate.Quia verò idem Epiſcopus dictum arbitrium captioſum fuiſſe,illicitum, & damnoſum firmiter aſſerebat,nec ſuper hoc fides nobis poterat ſufficiens exhiberi,diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus inquiratis ſuper hoc diligentius veritatem:& ſi illud conſtiterit,fuiſſe illicitum, vel iniquum,& in præiudicium ipſius Epiſcopi, vel Lauſanen. eccleſiæ redundare,ipſum auctoritate apoſtolica corrigatis,& correctum faciatis,monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam inuiolabiliter obſeruari. Quod ſi tale non fuerit,ad oberuationem eius vtranque partium compellentes,id nobis veſtris literis [illegible] intimetis:[illegible] qualiter ſit ſuper iuramento,quod idem Epiſcopus pręſtitit pro [illegible]dum, per hoc plenius cognoſcamus:ſcituri, quod quia idem Epiſcopus [illegible] dilapidatione delatus, & ideo in hoc magis ſuſpectus habetur, quod plures viri religioſi ſuas nobis literas direxerunt,nec ſe ſuper ea ſufficienter [illegible]us eſt excuſare,ei diſtrictè præcipimus, vt ante præſentis deciſionem negocii,bona ſui Epiſcopatus ſine conſilio, & aſſenſu perſonæ illius;quam vos ei ad hoc d[illegible]xeritis deputādum,nec infeudet,nec impignoret,nec diſtrahat, aut per[illegible]tet,nec aliquo titulo alienet.Quia verò quæ ſuper alijs,de præmiſſo Epiſcopo [illegible]untur,quia grauia ſunt ſub diſſimulatione tranſire non poſſumus,nec [illegible]s, eorum etiam inquiſitionem de fratrum noſtrorum conſilio veſtræ d[illegible] experientiæ committendam,per ap. vobis ſcripta diſtrictè præcipientes [illegible] ad locū competentē pariter accedentes, & partibus cōuocatis ſolū De[illegible] præ oculis appellatione poſtpoſita audiatis,hinc inde propoſita: & [illegible],& allegationes vtriuſq; partis diſcuſſas, & examinatas canonicè ſub ſigillis veſtris nobis dirigere procuretis:præfigentes vtriq; parti terminū cōpetentē,quo ſufficienter inſtructę ad recipiendam ſententiam,noſtro ſe conſpe[illegible] repræſentent. Si vero præfati canonici duxerint deſiſtēdum,& probare noluerint quod proponunt,vos ſi præfatus Epiſcopus ſuper his fuerit infamiæ nota reſperſus,p[illegible]tion[illegible] ipſi canonicam indicatis, vt cum tribus Epiſcopis ſuā ſi[illegible]a et innocētiā purgare non differat:& eam ſi pręſtiterit, auctoritate apoſtolica,

admittentes, cum ab impetitione canonicorum penitùs abſoluatis, & ab obiectis criminibus, denuncietis inſontem. Verùm ſi ſe non poterit iuxta ſanctiones canonicas expiare, vos eum ſuſpenſum ad noſtram præſentiam ſublato appellationis obſtaculo tranſmittatis, vt in negocio ipſo, ſicut expedire viderim, auctore domino procedamus attentius prouiſuri, vt mandatum apoſtolicum ita prudenter, ac diligenter exequi ſtudeatis, vt nos deuotionē, & ſolicitudine veſtram poſſimus meritò commendare. Volumus autem nihilominus, & mādamus, vt perſonam curetis idoneam prouidere, quæ indemnitati conſulat Eccleſiæ Lauſanen. ita videlicet, quod dictus Epiſcopus ſine ipſius conſilio, bona eiuſdem eccleſiæ nullo titulo alienet: ei tamen expenſæ competentes, ac neceſſariæ non negentur ad cauſam: ne pro expenſarum defectu, cauſæ ſuæ detrimentum incurrat. Si qua verò partiū legitimè citata, veſtram præſentiam adire contempſerit, vos nihilominus in cauſa ipſa appellatione poſtpoſita, ordine iudiciario procedatis, cū in præſentia noſtra litem fuerint conteſtati. Ad hæc quia p̄fati canonici proponebant, ſe ab ipſo Epiſcopo irrationabiliter ſpoliatos, vos ſi eorum aſſertioni veritas ſuffragatur, ipſos reſtitui faciatis. Nullis literis obſtantibus pręter aſſenſum partium, &c. Quod ſi omnes tu frater Archiepiſcope cum eorum altero, &c. Datum Reat. XIIII. Calen. Auguſti.

N. BAMBERGEN. EPISCOPO, ET P. SCOLASTICO MAGVNTIN.

Suſpenditur Hildeſemenſis Epiſcopus quod ſine auctoritate Pontificis, ad eccleſiam Herbipolenſem tranſierat: & canonici Herbipolenſes iccirco priuantur iure eligendi.

Cap. Quanto de tranſlatione Epiſcop.

QVANTò perſonam ven. fratris noſtri. N. Hildeſemen. quondā Epiſcopi ſynceriori diligebamus affectu, tantò ſecurius ſperabamus, quòd nihil aduerſus matrē ſuam Romanam Eccleſiam, in præiudicium ſui ordinis, & eccleſiaſticæ diſciplinæ diſpendium attentaret. Sanè ſicut certa multorum aſſertione conperimus, & ſuarum didicimus nihilominus teſtimonio literarū, quib' ad nos directis Herbipolen. ſe pontificem nominabat, ipſe relicta Hildeſemen. eccleſia, cui fuerat ſpirituali coniugio copulatus, ad Herbipolen. ſine auctoritate Romani pontificis propria temeritate trāſiuit, non attēdens, quod veritas in euangelio proteſtatur Quos Deus coniunxit homo nō ſeparet. Poteſtatē enim trāsferendi pōtificcs ita ſibi retinuit dominus, & magiſter, quòd ſoli Beato Petro vicario ſuo, & per ipſum ſucceſſoribus ſuis, & nobis ipſis, qui locū eius (licet indigni) tenemus in terris, ſpeciali priuilegio præbuit, & conceſſit, ſicut teſtatur antiquitas, cui decreta patrū ſanxerunt reuerentia exhibendā, & euidenter aſſerunt Sanctorū canonum [illegible]. Non enim homo, ſed Deus ſeparat quod Rom. Pontifex: qui nō puri hominis, ſed veri Dei vicem gerit in terris, eccleſiarum neceſſitate, vel vtilitate penſata, non humana, ſed diuina potius auctoritate diſſoluit. Nolentes autem [illegible] tæ præſumptionis audaciam relinquere impunitam, cum ſecundum Apoſtolum omnem inobedientiam prompti ſimus vlciſci, ne facti peruerſitas tranſeat præſumptoribus in exemplum: quod quidem (ſi verum eſt) non poteſt [illegible]ſe notorium, auctoritate omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli apoſtolorum, & noſtra de communi fratrum noſtrorum conſilio in virtute Spiritus Sancti diſtrictè tibi præcipimus, vt viſis literis noſtris omni contradictione, appellatione ceſſantibus, adminiſtrationē ipſius Herbipolen. Eccle. tam in ſpiritualibus, quàm tēporalibus penitus derelinquat. Si vero (quod non credimus) hanc ſuſpenſionem noſtram nō curauerit humiliter obſeruare, & inhibita [illegible] vſurpare præſumpſerit, excommunicationis vinculo ipſum decerni [illegible] datum: omnibus etiam tam clericis, quàm laicis Herbipolen. diœceſis, [illegible] thematis interminatione præcipimus, vt non obſtante iuramento fidelitatis, omnem ipſi obedientiam ſubtrahant, quam ipſe ſibi contra ſacros canones vſurpauit: non attendens, quod dicit apoſtolus: Nemo ſibi aſſumat honorem, [illegible] qui vocatur a Deo tanquàm Aaron. Cæterū quoniā Herbipolen. canonici [illegible] ſua in ipſum prorſus illicitè cōtulerūt, volētes (ſicut dignū eſt) vt in eo pu[illegible]

in qua

In quo peccarunt, eligendi eos hac vice poteſtate ſuſpendimus: & ſi contra Sedis apoſtolicę interdictum ad cuiuſqu ãnominationem proceſſerint, quod ab eis factum fuerit irritum decernimus, & inane. Quia verò iam dictam Hildeſemen. Eccleſiam cui fuerat alligatus, vnde (ſecundum apoſtolũ) ſolutionem quærere nõ debebat, nimis improbè dereliquit, ne ad ipſam vlteri⁹ redeat, in virtute ſpiritus ſancti, ei diſtrictiùs inhibemus: cum ſecundum traditiones canonicas, qui ad maiorem ſe plebem tranſtulerit, à cathedra quidem pelli debeat aliena, & carere propria, vt nec illis præſideat, quos per ſuperbiam ſpreuit, nec illis, quos per auaritiã concupiuit. Nos quoque Hildeſemen. capitulo dedimus in mandatis, vt ipſum redire volentem nulla ratione recipiãt: vt ſic ſaltem, quem timor Dei, & bonum obedientiæ, de cuius laude quid ſentiendum ſit, ex diuerſo melius demonſtratur: cùm ſecundũ prophetam peccatum ariolandi ſit repugnare, & ſcelus idolatriæ nolle acquieſcere, à malo non reuocat, eccleſiaſticæ ſaltẽ coerceat ſeueritas diſciplinæ. Quocirca diſcr. veſtræ per apoſt. ſcripta mandam⁹ & ſub pœna officij, & beneficij, quanta poſſumus diſtrictione præcipimus, quatenus, niſi dictus Epiſcopus, & alij quæ ſtatuimus, & mandauimus infra viginti dies poſt receptionem literarum noſtrarũ curauerint adimplere, vos ea ſublato cuiuſlibet con. & ap. ob. exequi non tardetis, & præfatum Epiſcopum excommunicatum per regnum Alamanniæ nunciantes, excommunicationem ipſam faciatis dominicis, & feſtiuis diebus pulſatis campanis, & accenſis candelis publicè innouari. Quod ſi ambo, &c. Alter veſtrũ, &c. Dat. Spolet. XII. Cal. Septemb.

Scriptum eſt. Hildeſcmen. quondam Epiſtcopo iuxta tenorem literarum iſtarum.

Scriptum eſt Hildeſemen. capitulo. Scriptum eſt clericis, & laicis Herbipolen.

Scriptu eſt Colonien. Archiepiſcopo, & ſuffraganeis eius, vt ipſum excommunicatum denuncient, & excommunicationem ipſam faciant dominicis, & feſtiuis diebus pulſatis campanis, & candelis accenſis publicè innouari.

In eundem modum. Magdeburgen. Archiepiſcopo, & ſuffraganeis eius.

In eundem modum Salſeburgen. Archiepiſcopo, & ſuffraganeis eius.

V. NARBONEN. ARCHIEPISCOPO, ET SVFFRAGANEIS EIVS, ABBAT.
quoq; Prioribus, & alijs eccl. Prælatis, Comitibus etiam, & Baron & vniuerſo populo in Narbonen. prouincia & conſtitutis. Hortatur omnes & ſingulos ad ſacrum bellum contra impios Saracanos, pro recuperatione terræ Sanctæ.

POST miſerabile Hieroſol. regionis excidium, poſt lachrymabilẽ ſtragẽ populi Chriſtiani, poſt deplorandam inuaſionem illius terræ, in qua pedes Chriſti ſteterunt, & vbi Deus Rex noſter ante ſęcula ſalutem in medio terræ dignat⁹ eſt operari, poſt ignominioſam nobis viuificæ Crucis tranſlationem, in qua ſalus mundi pependit, & deleuit chirographum mortis antiquæ. Apo. Sedes ſuper tantæ calamitatis infortunio conturbata laborauit clamans, & plorans, ita quòd præ inceſſanti clamore raucæ factæ ſunt fauces eius, & ex vehementi ploratu penè ipſius oculi defecerunt. Verum ne ſi ſecundum Proph. Hieruſ. obliti fuerimus, obliuiſcatur nos dextera noſtra, adhæreat lingua noſtra faucibus noſtris, ſi non M. eius clamauerimus: Ap Sedes, & quaſi tuba vocẽ exaltat, excitare cupiens populos Chriſtianos ad prælium Chriſti bellandum, & vindicandam iniuriam crucifixi, vſa ipſius verbo dicentis: O vos omnes, qui tranſitis per viã, attendite, & videte ſi eſt dolor ſimilis ſicut dolor meus. Ecce. n. hæreditas noſtra verſa eſt ad alienos, domus noſtræ ad extraneos deuenerũt, viæ Syon lugẽt, eò quòd nõ ſint qui veniãt ad ſolemnitatem: facti ſunt inimici ei⁹ in capite, ſepulchrũ Domini, quod propheta glorioſũ fore dixit, pphanatũ ab impijs ingloriũ eſt effectũ. Gloria noſtra, de qua dicit Apoſtolus Mihi ante abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti,

ſub manu tenetur hoſtili,& ipſe dominus Ieſus Chriſtus,qui captiuitatem no-
ſtram pro nobis moriens captiuauit, quaſi captiuatus ab impijs,ab hæreditate
ſua cogitur exulare.Exiſtente quondã in caſtris Archã Domini ſabaoth, Vrias
domũ ſuam ingredi recuſauit,à licito etiam vxoris ſe cõpeſcens amplexu. Nũc
verò principes noſtri gloria Iſraël de loco ſuo in iniuriã noſtri trãſlata vacant a-
dulterinis amplexib⁹,delicijs,& diuitijs abutẽtes,& dũ ſe in vicem in exorabili
odio perſequũtur,dum vnus in aliũ ſuas nititur iniurias vindicare,non eſt qui
moueat iniuria Crucifixi:nõ attendẽtib⁹ ipſis,quod iã inſultant nobis inimici
noſtri, dicentes: Vbi eſt Deus veſter?qui nec ſe poteſt, nec vos de noſtris manibus
liberare.Ecce iã prophanauimus Sancta voſtra:ecce iam ad deſiderabilia noſtra
manũ extẽdimus,& ea loca impetu primo violenter inuaſimus, & vobis tene-
mus inuitis,in quibus ſupſtitionẽ veſtrã principiũ fingitis ſuſcepiſſe: iã infirma
uimus,& confregim⁹ haſtas Gallorũ,Anglorũ conat⁹ eliſimus, Theutonicorũ
vires cõpreſſimus,nunc ſecundò Hiſpanos domuimus animoſos: & cũ omnes
virtutes veſtras in nos duxeritis cõcitandas,vix adhuc in aliquo profeciſtis: vbi
ergo eſt Deus veſter?exurgat nunc,& adiuuet vos,& fiat vobis,& ſibi protector.
Theutonici ſiquidem, qui ſe præſumebant inauditũ de vobis reportare trium-
phum , ad nos vehementi ſpiritu transfretarũt:& cùm ſolum caſtrum Baruth
nullo defendente cepiſſent, niſi eos,ſicut & alios principes veſtros fugæ benefi-
cium liberaſſet,in ſe potentiam noſtrã grauiter fuiſſent experti,& eorũ ſtragem
ipſorum ſoboles perpetuò deploraret. Reges enim,& principes veſtri, quos du-
dum de terra fugauimus Orientis,vt timorem ſuum audendo diſſimulent, ad
ſuas latebras(ne dicamus regna) reuerſi, malunt ſe inuicem expugnare , quàm
denuò vires noſtras,& potentiam experiri. Quid igitur ſupereſt,niſi vt his,quos
fugiẽtes in excuſationẽ veſtrã ad terræ cuſtodiã dimiſiſtis, gladio vltore perem-
ptis,in terrã veſtrã impetũ faciamus,nomen veſtrũ,& memoriã perdituri?Qua-
liter ergo fratres,& filij opprobria exprobrantium repellemus? qualiter eis po-
terimus reſpondere?cùm eos pro parte verum proſequi videamur, ſicut nuper
ad audientiam noſtram certa ſignificatione peruenit? Recepimus enim literas
de partibus tranſmarinis,quòd cum Theutonici Accon nauigio peruenissent,
Caſtrum Baruth obtinuerunt nemine defendente.Sarraceni verò in Ioppen fa
ciẽtes impetũ,ex aduerſo eã per violentiã occuparũt,& cæſis multis Chriſtiano
rũ millibus eã funditùs deſtruxerunt. Verùm Theutonici rumoribus de mo[illegible]
Imperatoris acceptis,nõ expectato paſſagij tempore, naues reduces aſcende[illegible]
vnde Sarraceni qui ad reſiſtendũ eis exercitũ parauerãt copioſum,in terrã Chri
ſtianorm adeo debacchantur,vt Chriſtianis , nec ſine periculo ciuitates egredi
liceat , nec in ipſis ſine formidine remanere,immo eis gladius foris immi[illegible]et,
metus intus. Aſſumite igitur filij ſpiritum fortitudinis,ſcutum fidei,& galeam
ſalutis accipite,non in numero,aut viribus, ſed Dei potius,cui non eſt difficile
in multis,vel in paucis ſaluare potẽtia cõfidentes,& ei per quẽ eſtis, viuitis,& [illegible]
betis,ſecundũ facultates proprias ſubuenite.Ipſe quidẽ pro vobis ſemetipſum
exinaniuit,formã ſerui accipiens in ſimilitudinem hominum factus, & habitu
inuẽtus vt homo factus obediens vſq; ad mortẽ,mortẽ aũt crucis, & vos eo [illegible]
pere abũdatis,ipſo fugato quieſcitis,& nec inopi,nec exuli ſubuenitis. Qui [illegible]
igitur in tantæ neceſſitatis articulo ſuũ negauerit obſequiũ Ieſu Chriſto,cũ an
te tribunal eius aſtiterit iudicãdus,quid ad ſuã excuſationẽ ei poterit reſponde-
re?ſi Deus ſubijt mortẽ pro homine,dubitabit homo mortẽ ſubire pro Deo ? c[illegible]
nõ ſint cõdignę paſſiones huius tẽporis ad futurã gloriã,q̃ reuelabitur in nob[illegible]
Negabit etiã ſeruus domino diuitias temporales , cùm dominus ſeruo d[illegible]
largiatur æternas?quas nec oculus vidit,nec auris audiuit , nec in cor hominis
aſcenderũt? Theſaurizet igitur homo theſauros in cœlis, vbi fures nõ effodiũt,
nec furãtur, vbi nec ærugo,nec tinea demolitur. Oẽs, & ſinguli accingãtur,ita q̃
in ꝓxime ſequẽti Martio quęlibet vrbes p ſe ſimiliter,& Comites,& Barones iu
xta facultates ꝓprias ad defenſionẽ terræ natiuitatis dominicæ certũ in expẽſis
ſuis dirigant numerũ bellatorũ,illic ſaltẽ per biennium moraturum. Licet aũt
inſtantia noſtra cotidiana,ſit omniũ eccl. ſolicitudo continua,modo tam[illegible]e
quaſi

quaſi præcipuā inter alias ſolicitudines reputamus, per quā terræ oriētalis totis
deſideramus affectibus ſubuenire: ne ſi fortè fuerit dilata ſubuētio, reſiduū locu
ſtæ comedat brucus, & fiāt nouiſſima deteriora prioribus. Verùm ne nos alijs o-
nera grauia, & importabilia imponere videamur, digito aūt noſtro ea mouere
nolimus, dicētes tātum, & aut nihil, aut minimū facientes, cùm qui fecerit, & do
cuerit, magnus vocetur in regno cœlorū: cuius exēplo, qui cœpit facere, & doce
re, vt & nos qui (licet immeriti) vicē eius exercemus in terris, bonū alijs prębea-
mus exemplū, in perſonis pariter, & in rebus terræ Sanctæ decreuimus ſubueni-
re: dil. fi. noſt. S. tt. Sanctæ Praxed. p̄sbyt. & P. S. M. in via lata diac. Card. viris vti-
que timoratis, ſciētia, & honeſtate p̄clariſ, potentibꝰ in opere, & ſermone: quos
inter alios fr. noſt. ſpeciali charitate diligimus, manu propria crucis ſignaculū
imponētes: qui exercitū domini humiliter, & deuote præcedāt, & nō mendica-
tis ſuffragijs, ſed noſtris, & fratrū noſtrorū ſumptibus ſuſtententur: per quos etiā
aliud competens ſubſidiū, eidem terræ diſponimus deſtinare. Interim autem di
ctum Sanctæ Mariæ in via lata diacon. Card. ad Chariſſimorū in Chriſto filiorū
noſt. Francorū, & Anglorū Regū Illuſtriū p̄ſentiam deſtinamus ad reformandā
pacē, vel treguas, ſaltē vſq; ad quinquenniū ordinandas, & exhortādos populos
ad obſequiū Crucifixi. Dictū autem Sanctæ Praxedis pręsbyt. Card. Venetias pro
terræ Sāctę ſubſidio diſtinamꝰ. De cōmuni p̄terea fratrū noſt. deliberatione ſta-
tuimꝰ, & vobis fratres Archiepiſcopi, & Ep̄i, & dil. fil. Abbates, Priores, & alij Ec
cle. Pręlati diſtrictè pręcipiendo mandamus, quatenus certū numerum bellato
rum, vel pro certo numero certā pecuniæ quantitatē, in proximè ſequenti Mar-
tio pen ſita facultate cuiuſlibet ad expugnandā paganorum barbariem, & ſeruā-
dam hæreditatē domini deſtinetis, quàm ipſe proprio ſanguine comparauit. Si
quis autem (quod non credimus) cōſtitutioni tàm piæ ac neceſſariæ præſumpſe-
rit obuiare, ſicut ſacrorum canonū trangreſſorē decernimus puniēdum, & vſq;
ad ſatisfactionē cōdignam, ab officio cētemꝰ manere ſuſpēſum. De Dei ergo mi-
ſericordia, & Beat. Apoſt. Petri, & Pauli auct. cōfiſi, ex illa quā nobis Deus (licet
indignis) ligādi, & ſoluēdi cōtulit poteſtate, omnibꝰ, qui laborē huiꝰ itineris in
perſonis proprijs ſubierint, & expenſis, plenā peccatorū ſuorū, de quibus oris, &
cordis egerint pœnitentiam, veniam indulgemus, & in retributione iuſtorū ſa
lutis æternæ pollicemur augumētum. Eis aūt, q nō in perſonis proprijs illuc ac-
ceſſerint, ſed in ſuis tantū expēſis iuxta facultatē, & qualitatē ſuā viros idoneos
deſtinauerint, illic ſaltem per bienniū moraturos, & illis ſimiliter, qui licet in
alienis expenſis, in proprijs tamen perſonis aſſumptæ peregrinationis laborem
impleuerint, plenā ſuorum concedimus veniam peccatorū. Huius quoq; remiſ
ſionis volumus eſſe participes, iuxta quātitatem ſubſidij, ac pręcipue ſecundum
deuotionis affectum, qui ad ſubuētionē illius terræ de bonis ſuis cōgruè miniſtra-
buntur. Bona inſuper ipſorū ex quo crucem ſuſceperint, ſub Beati Petri, & noſtra
protectione ſuſcipimus, nec non & ſuper Archiepiſcoporū, & omniū pręlatorū
eccleſiæ Dei defenſione conſiſtant ſtatuentes, vt donec de ipſorū obitu, vel redi
tu certiſſimè cognoſcatur, integra maneāt, & quieta cōſiſtant. Quod ſi quiſquā
contra præſumpſerit, per cenſuram eccleſiaſticā appellatione poſtpoſita, com-
peſcatur. Si qui vero proficiſcentium illuc ad p̄ſtandas vſuras iuramento tenen
tur aſtricti, vos fratres Archiepiſcopi, & Epiſcopi per veſtras diœceſes creditores
eorum remoto appellationis obſtaculo, eadē diſtrictione cogatis, vt eos à ſacra-
mento penitùs abſoluentes, ab vſurarum vlterius exactione deſiſtant. Quod ſi
quiſpiam creditorum eos ad ſolutionem coegerit vſurarum, eum ad reſtitutio
nem earum remoto appellationis obſtac. diſtrictione ſimili compellatis. Iudę-
os verò ad remittēdas ipſis vſuras, p vos filij principes, & ſæcularē cōpelli p̄cipi-
mus poteſtatem, & donec eis remiſerint, ab vniuerſis Chriſti fidelibus, tàm in mer-
cimonijs, quàm alijs per excōmunicationis ſententiā eis iubemus, cōmunionē
omnimodam denegari. Ab hoc igitur opere nullus omnino ſe ſubtrahat, cùm
id non a nobis, ſed ab ipſis fuerit apoſtolis inſtitutum, qui collectas faciebant in
gentibus, vt fratribus in Hieruſalem laborātibus ſubuenirent. Nolumus autē
vos de diuina miſericordia deſperare, quantūcunque ſit dominꝰ peccatis noſtris
iratus

iratus,qui in in manu veſtra perficiat,ſi (prout debetis) in humilitate cordis, &
corporis,iter fueritis perigrinationis aggreſſi, quod maioribus non conceſſit.
Cōſenſiſſent enim Maiores forſitan,&dixiſſent:Man⁹ noſtra excelſa,& nō De⁹
fecit hæc omnia,& ſibi,non Deo victoriæ gloriā aſſcripſiſſent.Speramus enim,
quod nō in ira miſericordias cōtinebit,qui cū iratus eſt,nō obliuiſcitur miſere-
ri,nos admonens:& exhortans:Cōuertimini ad me,& ego cōuertar ad vos.Cre-
dim⁹ etiā,quòd ſi ambulaueritis in lege domini,nō eorū ſequentes veſtigia,qui
vani facti ſunt poſt vanitatē euntes,q cōmeſſationibus,& ebrietatib⁹ volupt[illegible]o
ſè vacabant,& ea exercebant in partibus traſmarinis,quæ in terra natiuitatis p-
priç,ſine multa infamia,& detractione plurima non auderent: ſed ſpem veſtrā
in eo ſolummodo poſueritis, qui nō deſerit ſperantes in ſe,non tantū ab il[illegible]ci-
tis,ſed quibuſdam etiā licitis abſtinētes.Is qui currum, & exercitum Pharaonis
proiecit in mare,arcus ſortium infirmabit,& inimicos crucis à facie veſtra dele
bit,vt lutum platearū:non nobis aut vobis,ſed nomini ſuo dans gloriā: qui eſt
glorioſus in Sanctis mirabilis,in Maieſtate faciens prodigia, & poſt lachrima-
tionem,& fletum,gaudium,& exultationem inducens.Ad hæc autem expediti-
us,& melius exequēda vos fratres Archiepi.Nemauſen.& Auraſicen. Epi duxi-
m⁹ deputādos, qui verbū domini cæteris proponatis,& ad implendū mādatum
Ap.Coepos veſtros,& alios inuitātes taliter exequamini cauſam domini,quòd
& vos huius ſitis remiſſionis participes,& in hoc deuotio veſtra plenius eluce-
cat:ad quòd etiā laudabili⁹ exequendum, vobis vnū de frat.militiæ tēpli,alterū
verò de frat.Hieroſol.hoſpitalis,viros honeſtos, & prouidos aſſumatis. Dat.
Reat. XVIII. cal.Septem.

In eundem modum ſcriptum eſt Lugdunen.& Viennen. Archiepiſcopis,Ab
batibus,quoq;,Prioribus,& alijs Eccleſiarum Prælatis, Comitibus,& Baronib⁹
& vniuerſo populo in vtraq; prouincia conſtitutis.In eundem modum vniuer
ſis de regno Franciæ,Angliæ,Vngariæ, & Siciliæ.

N. EPISCOPO, ET CAPITVLO TARVISIN. DE COLLATIONE *Præpoſitura Taruiſina quæ iam erat ad Sedem deuoluta.*

LICET ex collata nobis à domino plenitudine poteſtatis,& auctori-
tate Lateranen.concilij,præpoſituram eccleſię veſtrę,quæ iam vltra
duodecim annos(ſicut accipimus)certa relatione vacauit,liberè cō-
ferre poſſemus,vtpote cuius donatio ad nos iam eſt,iuxta idē conci-
lium deuoluta:volum⁹ tamen honori veſtro deferre,ac vobis ex [illegible]o-
ſtro meritum comparare.Ideoq; diſcretionem veſtrā rogamus,monemus,& ex-
hortamur in domino,& per apoſtolica ſcripta p̄cipiēdo mādamus,quatenus di-
lectū filiū B. Subd. noſtrū,quē ſuæ nobilitatis,literaturæ,ac honeſtatis inrui[illegible]u
nos,& fratres noſtri ſynceræ charitatis brachijs amplexamur,in præpoſitū [illegible]ccl.
veſtræ ob reuerentiā Sedis apo.recipere non tarderis,cum integritate omnimo-
da in qua præpoſitus aliquis eam vnquam noſcitur habuiſſe: in choro etiā ſtal-
lū præpoſiti,ac locum in cap.ei ſine dificultate qualibet aſſignetis:faciētes de ne
ceſſitate virtutem,& mandatis noſtris humiliter,& deuotè parētes:ſcituri quia,
quod de ipſo incepimus,relinquemus nullaten⁹ imperſectum.Ad hæc auct. vo-
bis præſentium diſtrictius inhibemus, ne poſt literarum noſtrarum ſuſceptio-
nem,alij cuiquam præpoſituram ipſam præſumatis conferre, vel circa eam ali-
quid innouare. Quod ſi (quod non credimus) ſecùs fuerit præſumptum à vo-
bis,nos factum veſtrum nullum eſſe decernimus,& carere prorſus robore fir-
mitatis:venerabili etiam Fratri noſtro. N. Mantuan. Epiſcopo per apoſtoli-
ca ſcripta præcipiendo mandamus, vt vobis in executione mandati noſtri ceſ-
ſantibus,nō obſtante ſacramēto,quod de nō eligēdo p̄poſito p̄ſtitiſſe dicimini,
cū eū id exequi veſtro nō ſit iuramēto cōtrariū,& iuramentū veſtrū min⁹ videa-
tur fuiſſe diſcretum, ipſe ſub appellationis obſtaculo de prædicta eū p̄poſitura,
auct. noſtra inueſtiat,& in corporalē poſſeſſionē inducat,ſtallū in choro, & lo-

cum in

cum in capitulo aſſignando,& quod fecerit,per can.eccle.faciat inuiolabiliter obſeruari,contradictores eadem diſtr.compeſcens.Nullis literis obſt.&c. Datum Reat.No.Aug.Illi ſcriptum eſt,vt hoc faciat.

N. ARCHIEPISCOPO SENONEN. ET P. S MARIAE IN VIA lata diac.Cardin apoſtolica Se.Legato.Vt certus canonicorum numerus iuramento firmatus,non augeatur.

CONſtitutus in p̄ſentia dilecti filij noſtri G. Sancti Angeli diaconi cardinalis Petrus clericus,quem ei cōceſſeramus & parti alteri auditorem,propoſuit coram ipſo,quòd cùm olim bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſor noſter dilectis filijs N.dec.&capitulo Biturien.dederit in mādatis,vt ipſum in canonicum reciperent, & in fratrem, & præbendam ei cōferrent,ſi qua tunc in eorū vacaret eccleſia,vel proximo vacaturam,venerabili fratri noſtro Bituricen.Archiepiſcopo ei monitore cōceſſo,& ipſi mandatum eius admittere non curaſſent,eis præcipiendo mandauit, vt quod eis mandauerat adimplerent:dicto Archiepiſcopo,& venerabili fratri noſtro Claromontē. Epiſcopo ſup hoc executoribus deputatis. Interim aūt capituli nuncius,ad apoſtolicā Sedē accedens,cū ſuggeſſiſſet ipſum B.in pluribus eccleſijs habere p̄pendas,Bituricen.eccleſiā ab eius obtinuit impetitione abſolui:indulgētia etiam impetrata,ne infra triennium aliquem recipere in fratrē cogerentur.Cùmq; poſtmodum idem P.ad Eccleſiam Romanam reuerſus,eidē prædeceſſori noſtro exponere curauiſſet,quod licet in Claromonten. Eccleſia quoddam beneficium,quod concedi etiā laicis conſueuit,& familiaritas appellatur,fuiſſet adept⁹,& ex ipſo tamē,vel alio,quod haberet,nō poſſet cōmode ſuſtentari,idē prædeceſſor noſter dictis Decan.& Capitulo per ſuas literas iniunxit, vt prædicta indulgentia in ſuo robore permanente,præbendā, quæ poſt triennium primo vacaret,ipſi cōferrent.interim aūt ei ſtallū in choro,& locum in Capitulo aſſignarent:executione huius mandati dilecto filio Claromonten. præpoſito delegata:qui ſicut ex eius literis manifeſtè liquebat,cùm dictos decan. & Capitulū ad implendum mandatum Apoſtolicum diligentius monuiſſet, nec profeciſſet in aliquo,dictum P. de præbenda primo poſt triennium vacatura, auctoritate curauit apoſtolica inueſtire ei ſtallum in choro, & locum in Capitulo concedendum. Verùm dilectus filius P. Roſſignos ex aduerſo reſpondit, quod cum in Bituricen.Eccleſia certus eſſet canonicorū numerus inſtitutus,firmatus iureiurādo,& per multos Romanos Pontifices cōfirmatus,& de hoc memoratus P.non feciſſet in ſuis literis mētionem,intelligendus erat circumueniſſe prædeceſſorem noſtrum,& dictas literas veritate tacita impetraſſe. Licet enim cum in aliqua Eccleſia certus ſtatuitur numerus,hæc apponatur cōditio, vel intelligatur apponi·Salua Sedis Apoſtolicæ auctoritate: nō tamē erat credēdū quod eū ex certa ſciētia cōtra iuramentū eorum recipi mādauiſſet,cū de hoc in eius literis nihil fuiſſet expreſſum.Nos igitur de prædictis p memoratū Card. inſtructi,diſcretioni veſtræ per Ap.ſ.p.m.quaten⁹ ſi legitimè vobis cōſtiterit numerū canonicoru,qui nunc eſt in Eccleſia,eſſe per decan.& Capitulū eiuſdē Eccleſiæ iuramēto firmatū,antequā p̄dict⁹ cleric⁹ à p̄deceſſore noſtro literas executoris impetraſſet:quicqd factū eſt occaſiōe literarū,quas idē cleric⁹ à Sede Apoſtolica imperraſſe dignoſcitur,caſſū,& irritū decernatis haberi:alioqn ei faciatis in eadem eccl.p̄bendā(ſi qua vacat)ſine Ap.ob.aſſignari:cōtradictores,ſi q fuerint, per diſtrictionem eccl.apoſt.compeſcētes:prouiſuri attentius,quod ita ſup hoc mādatum noſtrū adimplere curetis,quod eundem clericū non oporteat deinceps ad nos iterare laborem: QVIA SICVT NOLVMVS INIVSTA PRAECIPERE, SIC CVM IVSTA PRAECIPIMVS, VOLVMVS EFFICACITER EXAVDIRI. Nullis literis ob.harum tenore tacito,&c.Quod ſi ambo,&c.aliter veſtrum &c. Datum Spolet. XI.Cal. Septembris.

N.EPISCO

N. EPISCOPO, ET CANONICIS HYPORIEN. DE RECEPTIOne Ioannis Papæ ſubdiaconi ad Archidiaconatum.

PRO his, & nos fiducialius deprecamur, & ab alijs preces noſtras facilius credimus exaudiri, quibus ad obtinendum, quod petimus, nobis etiam non rogantibus ſufficienter eorum merita ſuffragantur. Sanè nobilitatem generis, honeſtatem motum, conſilij maturitatem, & munus ſcientiæ dilecti filij boni Ioannis Subd. noſtri nobis, & fratribus noſtris propter hoc, ac propter obſequium Eccleſiæ in multis impenſum accepti, vos ignorare nō credimus: & iccirco à vobis pro ipſo nos credimus tantò libentius audiendos, quanto vobis ſunt eius merita notiora: & quod Eccleſia veſtra per eum apud nos gratius debeat in ſuis neceſſitatibus exaudiri, plenius agnouiſtis. Inde eſt, quod cum in eccleſia veſtra vacet Archidiaconatus officium, de quo tu frater Epiſcope diceris fuiſſe aſſumptus, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus eum dicto ſubdiac. noſtro ſine dilatione, ac difficultate qualibet ob Apoſtolicę Sedis reuerētiam cum omni iure ſuo liberaliter conferatis: ſtallum in choro, & locum in Capitulo Archid. debitum, eidem pariter aſſignantes: vt vos ad receptionem proborum virorum faciles, & ad implenda mandata Sedis apoſtolicæ inueniamus beneuolos, & deuotos. Ad hæc auctoritate vobis præſentium inhibemus, ne Archidiaconatum ipſum poſt receptionem præſentium alij cuiquam conferatis: quod ſi contrarium (quod nō credimus) faceretis, nos factum veſtrum irritum eſſe decernimus, & inane. Noueritis etiam, vos dilectis filijs prępoſito Sancti Gaudentii Nouarien. & Magſtro V. Balbo canonico Mediolanen. ſubdiaconis noſtris pręcipiendo mandaſſe, vt ſi vos, quod ſcribimus, nolueritis, vel diſtuleritis adimplere, ipſi id auctoritate apoſtolica exequantur, ipſum de Archidiaconatu inueſtiētes eodem, & eius poſſeſſionem aſſignantes eidem: vos quoque ad receptionem ipſius, auctoritate noſtra ſuffulti eccleſiaſtica diſtrictione, ſublato appellationis obſtaculo compellentes. Datum Spolet. VII. Cal. Septemb.

CANONICIS BURGI SANCTI DOMNINI DE PRIVILEGIO ET exemptione illorum, ne ab Epiſcopo Parmenſi vexentur.

EX literis, & conqueſtione veſtra, nobis innotuit, quòd cum propter pręſumptionē, quā ciues Parmen. in inuaſiōe dilecti filij noſtri P. Sanctæ Mariæ in via lata diac. Card. & ablatione ſuarum terrarū nō ſunt veriti attentare, eccleſia veſtra ſit per venerabiles fratres noſtros. N. Archiep. Mediolanen. & N. Cuman. Epiſcopum ſecundum apoſt. mandati tenorem à poteſtate, & iurisdictione Epiſcopi Parmen. exęmpta, poſtquam idem epiſcopus comminationis recepit literas, occaſione cuiuſdam procurationis, quam à vobis indebitè requirebat: cum procuratio, quam ei debebatis paucis diebus elapſis, ei plenariè fuiſſet à vobis exhibita, Epiſcopus ipſe dilecto filio Præpoſito veſtro nullatenus requiſito, vos ab officio, & beneficio ſuſpendere minime dubitauit. Nos igitur quod in pœnam contra ciues Parmen. à nobis eſt prouida deliberatione ſtatutum, temeritate cuiuſpiam infringi nolentes, eidem Epiſcopo diſtrictè præcipimus, vt in eccleſiam veſtrā, vel vos, nullam iuriſdictionem exercere, vel vobis aliquod grauamen inferre præſumat: alioquin nos dilecto filio Præpoſito Regin. dedimus in mandatis, vt eundem Epiſcopum ab huiuſmodi per cenſuram eccleſiaſticam, ſublato appellationis obſtaculo noſtra fretus auctoritate compeſcat: eum nihilominus ad exhibendam vobis iuſtitiam ſuper Eccleſia Sanctæ Mariæ, & alijs eccleſijs de Sorana, & ſuper eccleſijs de Curticel. ſcilicet Sancti Victoris, & Sancti Ingulfi appellatione remota eccleſiaſtica diſtrictione cōpellens. Vnde diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mādam⁹, quatenus ſupradictam ſuſpenſionis ſententiā in vos ab Epiſcopo iā dicto prolatā nullaten⁹ obſeruetis. Dat. Spolet. VII. Cal. Septemb.

Scriptum eſt Parmen. Epiſcopo, diſtrictè præcipiendo iuxta tenorem literarum iſtarum.
Scriptum eſt G. Regin præpoſito, vt ipſum Epiſcopum à prædictis cenſura eccleſiaſtica compeſcat, & ad exhibendam iuſtitiam deprædictis eccleſijs, eadem diſtrictione compellat.

N. ACHERVNTINO ARCHIEPISCOPO. VT A LAICIS RES ECCLEſiaſtica non adminiſtrentur, ſed extructa monaſteria ab Epiſcopis conſecrentur.

SIGnificāte nobili viro R. comite Licij, noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, quòd capella Sanctæ Mariæ de Lanian. à ſe reparatam pariter, & dotatam Ciſtercien. fratrum regulis informare diſpoſuit pro ſalute ſua pariter, & parentum: Monaſterium quoque, quod eſt in caſtro Genuſij, in quo ius obtinet patronatus, propter nigrorum monachorum incuriam, in ſpiritualibus, & temporalib. vſque adeo iam conſumptum, quòd in eo vix poſſunt quatuor ſuſtentari, vt in vtriuſque reſpirare valeat, adiunctum ipſi capellæ abbatiæ Caſemarij diſpoſuit ſupponendum. Verùm quia Laicis, etiam religioſis diſponendi de rebus eccleſiæ nulla eſt attributa facultas, fraternitatem tuam rogamus pariter, & hortamur, quatenus quod per eũ legitimè fieri non poteſt, per tuam ſortiatur auctoritatem effectum, ſi vtilitati eccleſiaſticæ videris expedire. Datum. Spolet. VI. Cal. Septemb.

N. PRIORI ECCLESIAE SANCTI NICOLAI DE MONTE SEcus Narniam conſtitutæ. De priuilegijs & immunitate illorum.

EA, quæ ſunt iuris Beati Petri, & ad Romanam eccleſiam nullo pertinent mediante, ſic teneri volumus, & ſeruari ab his, qui ad eorum ſunt cuſtodiam deputati, ne occaſione qualibet debeat in poſterum ipſi Ro. Eccl. aliquod præiudicium generari. Cùm igitur prælibata eccleſia Beati Petri iuris exiſtat, & in eius ſis regimine conſtitutus, ad exemplar felicis recordationis Alex. Clem. & Cœleſtini prædeceſſorum noſtrorum Romanorum pontificum, præſentibus tibi literis inhibemus, ne de ipſa Eccleſia, niſi nobis, & noſtris ſucceſſoribus reſpondere, aut eam recognoſce re ab aliquo, niſi de mandato noſtro, vel catholici ſucceſſoris noſtri pręſumas. Prohibemus etiam, ne quiſquam eandem Eccleſiam violenter intrare, aut eius poſſeſſiones, & bona diripere, ſeu temerè audeat perturbare. Præterea tibi concedimus, vt bona ipſius eccleſiæ, quæ ab aliquibus detinentur iniuſtè, licitum tibi ſit legitimè reuocare. Ad indicium autem huius præceptæ libertatis Eccleſia ipſa Roman. Eccleſiæ libram ceræ quolibet anno perſoluet. Nulli ergo &c. Dat. Spolet. VI. Cal. Septemb.

N. EPISCOPO LIDDEN. VT SICVLVM ARMET AD BELLVM ſacrum pro recuperanda terra Sancta.

CVM te credamus, immò teneamus pro certo, pro ſubiectione terræ natiuitatis dominicæ fideliter hactenus laboraſſe, ac certum nobis exiſtat, quòd adhuc ſuper eodem laborare diligenter intendas: ſolicitudinē tuā venerabilibus fratribus noſtris Tranen. Archiepicopo Epõ Cuperſanen. & dilectis filijs Abbati de Floribus, Priori Sancti Andreæ de Beneuento citra Farum venerabili verò fratri noſtro Siracuſan, Epiſcopo, & dilecto filio Abbati de Sanbucin. per Siciliam ad proponendum verbum domini, pro liberatione illius terræ, in qua ſteterunt pedes eius, & vbi Deus Rex noſter ante ſæcula noſtram dignatus eſt operari ſalutem, venerabilib. fratribus noſtris Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & dilectis filijs comitibus, & Baronibus, conſulibus ciuitatum, & populis per totum regnum Siciliæ conſtitutis, immò ipſi, & Chariſſimæ in Chriſto filiæ noſtræ illuſtri Imperatrici duximus adiungendam: vt tantò libentius veſtrum verbum recipiatur ab omnibus, quantò propoſitum fuerit cum maioris deuotionis affectu: & exilium tuum terræ Sanctæ detentionem, & paganorum Barbariem, qui nec ætati, nec ordini detule

T runt

runt, mentibus omnium repræſentando impreſſus ſigillabit. Qualiter autẽ terræ Sanctę per fratres noſtros, & noſtra diſpoſuerimus ſubuenire, qualiter, & quẽ ad reformãdum inter charisſimos in Chriſto filios noſtros Ph. Frãcorũ, & R. Anglorum reges illuſtres veræ pacis concordiam, vel treguas, ſaltẽ vſquã ad quinquennium ſtatuendas, & exhortandos fidelium populos ad obſequium Crucifixi, quem de fratribus noſtris Piſas, quem Ianuam, quem & Venetias propter hoc duximus deſtinandos: quam remiſſionem his, qui Chriſto exuli, & ex termino Hieroſolymitanæ regionis in perſonis & rebus, & vel in perſonis, vel rebus ſu[bue]nerint cõcedamus, & quòd eorum bona ſub noſtra protectione ſuſcipiamus, eos à fœneratorum inſtantia releuantes, tibi, & prædictis ſocijs tuis, ex forma literarum cõmunium poterit manifeſtè liquere. Accingere igitur, & aſſume non noſtrã, ſed Domini cauſam, ſonet vox tua in auribus omnium, neceſſitatẽ terrę orientalis, exilium Ieſu Chriſti, cauſam ſcilicet tuæ legationis, exponẽs, & cũ prædictis, vel eorum aliquo, aut etiã ſolus, ſi ipſi vel noluerint vel non poter[int] intereſſe: taliter quod tibi, & ipſis iniungitur, exequaris: ne appareas in conſpectu domini vacu9, ſed ad Hieroſolymitanã prouinciam multa ſtipatus militia, cum Legatis noſtris, & ad aream domini cum exultatione cumulatus manip[u]lis reuertaris. Datum Spoleti III. Calend. Septembris.

EIDEM. EIVSDEM PLANE ARGVMENTI.

AD ſolicitandos fidelium populos ad obſequium Crucifixi, ne videamur liberalis domini diſpenſatores auari, præter remiſſionis gratiam, & apoſtolicæ protectionis præſidium, quæ ad terram natiuitatis dominicæ, pficiſcentib9, vel ei ſubuenientibus indulgemus, gratiam oportet nos facere in alijs etiam ſpecialem: vt tanto l[i]bentius itineris Hieroſolymitan. onus aſſumant, quantò ſe amplius viderint ab alijs oneribus releuari. Eapropter ven. in Chriſto frater, auctoritate tibi præſentiũ indulgemus, vt eos, qui terram Sanctã, in huius neceſſitatis articulo perſonalit[er] viſitabunt, ſi ob manus iniectas in clericum vinculo ſint excõmunicationis aſtricti, noſtra fretus auctoritate abſoluas. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis, &c. Datum Spolet. Cal. Septemb.

In eundem modum Tranen. Archiepiſcopo.
In eundem modum Cuperſanen. Epiſcopo.
In eundem modum Priori Sancti Andrea de Beneuento.
In eundem modum Siracuſan. Epiſcopo.
In eundem modum Abbati de Floribus.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, ABBATIVS, PRIORIBVS, ET VNIVERSIS *eccleſiarum prælatis per totum regnum Franciæ conſtitutis. Vt Legatos Apoſtolicos, qui pacem inter Galliæ & Angliæ regem facere, & contra Saracenos armare debebant, humaniter acciperent.*

LICET commiſſa nobis à domino poteſtatis eccleſiaſticæ plenitudo vniuerſis Chriſti fidelibus nos conſtituerit debitores, ſtatum tamẽ, & ordinẽ conditionis humanæ nõ poſſumus ampliare: quia (iuxta verbum Dominicum) ad ſtaturam noſtram, nec cubitum vnum valemus, adijcere, vel ſimul in diuerſis locis exiſtere: in vnius tamẽ corporis vnitate, vel ad remota quælibet in ictu oculi tranſuolare poſſumus, & cũ Abacuc exuli, Danieli depoſito in lacu Leonum, per nos ipſos tibi conſolationem afferre, ac meſſoribus nihilominus miniſtrare. Quia vero lex id humanæ conditionis non patitur, nec poſſumus in perſona propria gerere ſolicitudines vniuerſas, interdum per fratres noſtros, qui ſunt membra corporis noſtri, ea cogimur exercere, quæ ſi commoditas eccleſiæ ſuſtineret, perſonaliter libẽtius impleremus. Cùm autem omnes vnum corpus ſimus in Chriſto, ſinguli a[u]t alter alterius mẽbra, ſic per ſingulos, cũ oportet iniunctæ nobis ſolicitudinis onera, di[ſ]pen-

diſpenſamus: vt cùm alter alterius onera ſupportarit, à ſingulis lex Chriſti laudabiliter impleatur: non enim in vniformitate corporis Chriſti, quod eſt eccleſia, ſicut in humani corporis conſtitutione ſegregatio partium generat ſectionem: ſectio verò mortem, vel deformitatem inducit, immò ſegregatio in obedientiæ virtute conſiſtens, vnitatis eſt ſignum: vnitas verò verum eſt indicium charitatis, per quam multitudinis credentium erat (ſicut legitur) cor vnum, & anima vna. Sanè licet inſtātia noſtra quotidiana ſit omniū eccleſiarum ſolicitudo continua, nuper tamen nobis ſolicitudo potior ſuperuenit quę, ſi reliquę cederēt, ſola tamē ſibi nos totos interiùs, & exteriùs vendicaret, nec ſic etiā infirmitas noſtra tantæ ſufficeret grauitati. Recepimus enim literas de partibus trāſmarinis, quòd cum Theutonici, capto Caſtro Baruth, & Ioppen ab impijs occupata, naues reduces aſcendiſſent, Sarraceni, qui ad reſiſtendum eis exercitum parauerant copioſum, ſicut locuſtę, terræ ſuperficiem repleuerunt: ita quòd Chriſtianis gladius foris imminet, metus intus, vt tutum eis non ſit in ciuitatibus, & in locis munitiſſimis remanere. Cùm igitur nos ad ſubueniendum Hieroſolymitan. ꝓuinciæ dilectis filijs noſtris S. tt. Sanctæ Praxedis presbytero, & P. Sāctæ Mariæ in via lata Diac. Card. impoſuerimus ſignū crucis, cū nec eccleſiæ neceſſitas pateretur, nec prædeceſſorū noſtrorū monerēt exempla, vt itineris Hieroſolymitani laborē perſonaliter ſubiremus, dictū P. Sanctæ Mariæ in via lata Diac. Card. virū ſcientia, honeſtate morū, & conſilij maturitate ꝑclarum, ꝑcipuè ad reformandā inter chariſſ. in Chriſto. f. noſtros Ph. Frācorū, & R. Anglorū Reges illuſtres plenæ pacis concordiā, vel treugas ſaltē vſq; ad quinquenniū ſtatuēdas, & excitandos populos ad obſequiū Ieſu Chriſti duximus deſtinādum: cui etiā cōmiſimus plenæ legationis officiū, conceſſa ſibi libera facultate, vt euellat, & diſſipet, ædificet, & plantet, ſicut viderit expedire. Quia verò ipſum inter cæteros fratres noſtros ſpecialis dilectionis brachijs amplexamur, vniuerſitati veſtræ per apo. ſcripta mādamus, atq; pręcipimus, quatenus eū, ſicut Legatū Sedis apoſt. immò Chriſti, cuius ſubuentionis cauſa dirigitur, benignè recipiētes, & honorificè pertractantes ea, quæ ſuper prædictis, vel alijs deliberatione prouida duxerit ſtatuēda recipiatis humiliter, & inuiolabiliter obſeruetis: alioquin ſententiā, quam in contumaces duxerit proferendam, ratā habebimus, & faciem⁹ auctore domino inuiolabiliter obſeruari: ſcituri quod nos in eo, ſi vobis honoratus fuerit credim⁹ honorari, & contēptū eius propriū putarem⁹. Dat. Reat.

PETRO SANCTAE MARIAE IN VIA LATA DIACON. CARD. APOSTOlicæ Sedis Legato. Qua datur illi poteſtas cogendi Epiſcopos Angliæ, vt ipſi conſilio & auxilio ſint.

QVANTO ampli⁹ de honeſtate, tua diſcretiōe pariter, & literatura cōfidimus, tātò fiducialius ea tibi committimus exequenda, quæ apoſtolicæ Sedis honorem reſpiciant, & communem vtilitatem populi Chriſtiani. Cùm itaque de fratrum noſtrorum conſilio ad reformādam inter chariſſimos in Chriſto f. n. Ph. Francorum, & R. Anglorū Reges Illuſtres, plenæ pacis concordiā vel treugas, ſaltem vſq; ad quinquenniū ſtatuendas duxerimus inter cætera deſtinandum, diſcretioni tuæ auctoritate ꝑſentium indulgemus, vt ſi quos viros eccleſiaſticos, Archiepiſcopos, vel Epiſcopos, vel minoris ordinis viros in regno Anglorum eſſe cognoueris, quorum tractatui pacis ſit cōſiliū oppottunū, eos ad te, cōuoces, & ꝑ diſtrictionē eccleſiaſticā, ſi neceſſe fuerit, noſtra fretus auctoritate venire cōpellas. Nulli ergo, &c.

EIDEM. VT REGEM GALLORVM PER CENSVRAS ECCLESIAſticas cogat, ſuam vxorem recipere.

SCRipſimus chariſſimo in Chriſto f. n. Ph. Illuſtri Regi Frācorum vt ea, quam ſuperduxit contra Eccleſiæ interdictum à ſuo ſeparata conſortio, chariſſimam in Chriſto f. n. Francorum Reginam Illuſtrem, vxorem,

ſuam in gratiam recipiat cōiugalem,& debito pertractet affectu. Vt autem mādatum noſtrum ſuper hoc meliùs, & expeditiùs cōpleatur, diſcretioni tuæ auctoritate præſentium indulgemus,per apoſtolica ſcripta mandantes,& diſtrictè præcipientes, vt niſi dictus Rex infra menſem poſt commonitionem tuā prædictam Reginam in gratiam receperit coniugalem , & honore debito pertractarit, ex tunc totam terram eius appellatione poſtpoſita ſubijcias interdicto:ita quod præter baptiſma paruulorum, & pœnitentias morientium, nullū in ea diuinum officium celebretur: ven. fr̄. f. noſtris Archiepiſcopis, Epiſcopis,& dilectis filijs noſtris Abbatibus,Prioribus,& vniuerſis Eccleſiarum Prælatis conſtitutis in terra eius in virtute ſpiritus ſancti diſtrictè præcipimus, vt cum in terram regis eiuſdem interdicti ſententiam promulgatis,eam Ap.re.ſecundū prędictam formam obſeruent,& per ſuas faciant prouincias,diœceſes, & Eccleſias obſeruari. Nulli ergo,&c.Scriptum eſt ſuper hoc Archiepiſcopis,Epiſcopis,Abbatibus,Prioribus,& vniuerſis Eccl.Pręlaris in terra Regis Franciæ conſtitutis.

PH. ILLVSTRI REGI FRANCORVM. VT REGINAM VXOREM recipiat,& cum rege Anglorum pacem ſeruet.

CVM inter Principes Chriſtianos perſonā tuā ſingulari quadam beneuolentia diligamus, ſuper his infra nos ipſos vehementer ingemiſcimus,& dolemus,quæ de ſerenitate tua ſæpiùs ad noſtrā audientiā referuntur:cū quod dolētes referim⁹ tam ſuper facto char. in Chriſto f.n. Reginæ Frācorum Illuſtris vxoris tuæ, quàm etiam ſuper diſcordia,quam cum chariſſimo in Chriſto f.n.Illuſtri Rege Anglorum exerces, taliter te habere dicaris,vt æmulis tuis non ſolum repugnandi tibi materiem præbeas,ſed etiā audaciā expugnandi:quod ſerenitati tuæ manifeſtū tribuit Argumētū,quòd dominus Deus noſter tuis ſit peccatis iratus. Et licet olim ſuper receptione prædictæ Regin.per venerabilem fratrem noſtrum Pariſien. Epiſcopū diligēter celſitudinē tuam cōmoneri fecerimus,ac poſtmodū propter id noſtras tibi curauerimus literas deſtinare:volētes non minùs ſaluti tuæ pariter, & honori cōſulere,quàm eiuſdē Reginæ iuſtitiæ prouidere, nondū tamē eſcim⁹ quorū vſus cōſilio,ꝙcauſa nobis nō modici ſtuporis exiſtit,&doloris monita et mādata Sedis apoſtolicę,quę(Deo teſte) ꝓceſſerunt ex ſomite charitatis,& ſynceræ,quam circa te gerimus,dilectionis affectu curaſti (ſicut debueras) humiliter exaudire. Verùm ne quid deſit exhortationibus noſtris,ſerenitatem tuam tertiò duximus commonendam,rogamus,monemus,&exhortamur in domino, & in remiſſionem tibi peccatorum iniungentes, quia mutato conſilio dictam Regin. vxorem tuam recipias in gratiam coniugalem,& debito pertractes honore:vt,& Deum tibi raddas propitium,& tam te,quàm nos à lingua liberes detractrice. Mittim⁹ autem propter hoc ad præſentiam tuam dilectum f.n.P. Sanctæ Mariæ in via lata Diac.Card.ap.ſe.le.quem inter fratres noſtros ſpeciali amplectimur dilectionis affectu,& quem perſonam tuā,& regnum diligere ſyncerè cognoſcim⁹,vtpote in eo nutritum pariter,& inſtructum:qui te ad hæc diligenter commoneat,& noſtram tibi exponat plenius voluntatem,cui tanquàm nobis ipſis fidem adhibeas ſuper his,quæ tibi duxerit proponenda.

N. ARCHIDIAC. N. ARCHIPRESBYTERO, ET CANONICIS Mediolanen. Quod modu crimen falſi circa bullas apoſtolicas committatur.

Caput licet.extra de crimine falſi.

LIcet ad regimen Ap.Sedis,quæ dante domino,vniuerſarū Eccleſiarū mater eſt,& magiſtra, inſufficiētes nos vita,& ſciētia reputemus,quātum tamen dominus nobis ſua miſeratione cōceſſerit,ab his propoſuimus abſtinere,per quæ nobis poſſit meritò derogari: quanquā ex infirmitatis humanę defectu nō ſic formā profectiōis ſemper, & in omnibus imitari poſſimus,quin aliquid aliquādo in noſtris ſurrepat operibus, quod minùs circūſpectæ prouidētiæ valeat imputari:ꝙ tamē nō ex induſtria vel

conſcientia

conſcientia certa, ſed interdum ex ignorantia, vel nimia occupatione contingit. Significaſtis ſiquidem nobis per litteras veſtras, quòd cum quædam vobis fuiſſent literæ præſentatæ, per quas vobis diſtrictè præcipere videbamur, vt I. de Cimilian. clericum Eccleſiæ veſtræ in canonicum reciperetis, & fratrem nec aliquem alium in canonicum vocaretis, donec ipſe præbendæ beneficium plenariè fuiſſet adeptus: earum tenore diligenter inſpecto, vix eas credidiſtis, de noſtra conſcientia proceſſiſſe: vel ſi etiam proceſſerunt per nimiam fuiſſe importunitatem obtentas. Cæterùm cum eaſdem literas, ſicut viri prouidi, & diſcreti ad noſtram remiſiſſetis præſentiam, vt ex earum inſpectione pleniùs noſceremus, vtrum ex noſtra conſcientia proceſſiſſent, plus in eis inuenimus, quàm veſtra fuiſſet diſcretio ſuſpicata. Nam licet in ſtilo dictaminis, & forma ſcripturæ aliquantulum cœperimus dubitare, bullam tamē veram inuenimus, quòd primum nos in vehementem admirationem induxit, cum literas ipſas ſciremus de noſtra conſciētia nullatenus emanaſſe. Bullam igitur hinc inde diligentius intuentes in ſuperiori parte, qua filo adhęret, eam aliquantulum tumētem inuenimus: & cum filum ex parte tumenti, ſine violentia qualibet aliquantulum attrahi feciſſemus, bulla in filo altero remanente, filū ex parte illa, fuit ab ipſa, ſine qualibet difficultate auulſum: in cuius ſummitate, adhuc etiā inciſionis, inditium apparebat: per quod liquido deprehendimus bullam ipſam ex alijs literis extractā fuiſſe, ac illis per vitium falſitatis inſertam, ſicut ex literis ipſis plenius agnoſcetis, quas ad maiorem certitudinem vobis duximus remittendas. Cùm igitur tantus exceſſus relinqui non debeat aliquatenus impunitus, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè pręcipimus quatenus dictum I. niſi infra viginti dies, poſt harū ſuſceptionem à vobis cōmonitus, ad præſentiam noſtram cū teſtimonio literarū veſtrarū ſatisfacturus acceſſerit, ex tunc ab omni eccleſiaſtico beneficio, & clericali officio, ſublato cuiuslibet con. & ap. ob. ſuſpēdatis, vel ſi beneficio caret, anathematis eum ſentētia inuodetis: cum ab hac culpa non de facili ſit credendus immunis, cum nec per fratres, nec conſanguineos noſtros (nos licet ſæpius rogatos) potuiſſet inducere, vt ſuper hoc noſtras vobis literas mitteremus: ex quo fraudem auctoris, & ſi principalis falſarius ipſe non fuerit ſufficiēter agnoſcere potuiſſet, pręſertim, cum eo tempore præſens fuiſſe dicatur, quo contra falſatios de communi fratrum conſilio publicè conſtituimus. Inter cætera ſub pœna excōmunicationis firmiter inhibentes, ne quis literas apoſtolicas, niſi de manu noſtra vel bullatoris noſtri reciperet, illis duntaxat exceptis, quibus propter dignitatis excellentiam indulſimus, vt per nūcios fideles, & notos id ipſum poſſent efficere. Vt autē varietates huius falſitatis, quas hactenus deprehēdimus, vos ipſi de cætero deprehēdere valeatis, eas vobis prę ſentibus literis duximus exprimēdas: prima ſpecies falſitatis hęc eſt, vt falſa bulla literis apponatur, ſecūda, vt filū de vera bulla extrahatur ex toto, & per aliud filum immiſſum falſis literis inſeratur: tertia, vt filū ab ea parte, in qua charta plicatur inciſum, cum vera bulla falſis literis immitatur ſub eadem plicatura cum filo ſimul Canapis reſtauratum. Quarta quòd à ſuperiori parte bullæ, altera pars fili ſub plumbo reſcinditur, & per id filum literis falſis inſerta reducitur infra plumbū. Quinta, cum literis bullatis, & reditis aliquid in eis per raſuram tenuem immutatur. Eos etiam à crimine falſitatis non reputamus immunes, qui contra conſtitutionem præmiſſam ſciēter literas noſtras, niſi de noſtra, vel bullatoris noſtri manu recipiunt. Eos quoque, qui accedentes ad bullam falſas literas cautè proijciunt, vt de vera bulla cum alijs ſigillentur. Sed hæc duæ ſpecies falſitatis nō poſſunt facilè deprehendi, niſi vel in modo dictaminis, vel in forma ſcripturę, vel qualitate chartę falſitas cognoſcatur. In cęteris aut diligēs indagator falſitatē poterit diligētiùs intueri, vel in adiunctione filorū, vel in collatione bullæ, vel motione, vel obtuſione: pręſertim ſi bulla nō ſit æqualis, ſed alicubi magis ſit tumida, alibi magis depreſſa. Si verò, quòd cōtra ipſum I. vobis præcipimus, neglexeritis ad implere, noueritis nos venerabili fratri noſtro, N. Vercellē. Epiſcopo pręcipiēdo mādaſſe, vt ipſe id auctoritate apoſtolica ſublato appellationis obſtaculo, exequatur. Datū Spolet. II. Non. Septem.

N. DE FAVRESHAM N. SANCTI AVG. ET N. SANCTI GEORG. PRIOribus in Cantuarien.diœceſi conſtitutis: Ne ad ſedem apoſtolicam ritè appellantes, impediantur, grauenturque.

SIc Apoſtolica ſedes inter fratres,& Coepiſcopos noſtros paſtoralis diſpenſauit oneris grauitatem, ſic eos increditæ ſibi ſolicitudinis parteā aſſumpſit: vt nihil ſibi ſubtraheret de plenitudine poteſtatis, quo minus de ſingulis cauſis eccleſiaſticis inquirere poſſit, & cùm voluerit iudicare, ad cōmunem omnium vtilitatem conſtituens: vt ad eam tanquàm generalem omnium Matrem,& ſingulare fidelium Chriſti refugium appelletur,per quod, & minorum tollatur oppreſſio,& ſuperiorū præſumptio refrenetur. Cùm itaque appellationibus, quæ ad ſedem apo.interponuntur ſæpius velimus ab omnibus humiliter & deuotè deferri, diſc. veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus,& diſtrictè præcipimus,quatenus ex parte noſtra curetis fortiùs inhibere, ne quis in Cantuarien. Eccleſiam, & dilectos filios priorem,& monachos Cantuarien. poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam excommunicationis, ſuſpenſionis, ſiue interdicti ſententiam proferre præſumat. Siquis vero contra præſumpſerit, vel hactenus fortè præſumpſit, ſeutentiam eius nullam eſſe penitus nuncietis. Siqui etiam poſſeſſiones eorum inuaſerint violenter, eos ad reſtitutionem earum per cenſuram eccleſiaſticam appel. poſtpoſita compellatis. Nullis literis ob. veritate tacita,&c. Quod ſi omnes,&c. Datum Spolet. IIII. Nonas Septembris.

N. SANCTI AVG. ET N. SANCTI GEORG. PRIORIBVS Cantuarien. Eiuſdem argumenti.

DILECTI filij Io.& Hubertus nuncij dilectorum filorum N. prioris, & Monachorum Eccleſiæ Cantuariē. nobis humiliter retulerunt, quod cum pro cauſa, quæ inter dictos priorem,& Monchos,& venerabilem fratrem noſtrum. N. Cantuarien. Archiepiſcopum, ſuper capella de Lamech vertabatur, ab ipſis priore, ac monachis mitterentur, ſicut eis propoſitum fuit, idem Archiepiſcopus pòſt iter arreptum in eos excōmunicationis ſententiam pro mulgauit. Cùm autem plus ſit ad ſedem apoſtolicam facto prouocare, quàm verbo, & ipſis propter prædictā cauſam ad Romanam Eccleſiam venientibus, intelligatur ad ſedem apoſtolicam prouocatum, diſcretióni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi verum eſt, quod aſſeritur, dictos Io.& Hu. appellatione poſtpoſita denuncietis excommunicationis vinculo non teneri. Datum Peruſij. III. Idus Septembris.

N. ARIANEN. EPISCOPO DE ELECTIONE ET CONFIRMAtione abbatis. N. Beneuentani.

ACCEdentes ad præſentiam noſtram dilecti fili Georg. & Aug. monachi monaſterij ſancti Saluatoris de Teleſia, quòd ad Romanam Eccleſiam ſpecialiter noſcitur pertinere, dilectorum filiorum conuētus ipſius Monaſterij, ac prioris,& Primicerij Beneuentan. nobis literas præſentarūt: ex quarū cōtinentia, & illorum diligenti ſignificatione nobis innotuit, quod cùm prædictis Priori, & Primicerio Beneuentā. noſtras literas miſiſſemus, vt P. tunc. Abbati ipſius monaſterij, quoniam ipſum minus prouidè gubernabat, de bonis ipſius facerēt cōgruè prouideri, & ibidem alium ſubrogari Abbatem: qui præeſſe ſciret fratribus,& prodeſſe: prouiſo conuenienter eidem. P. poſt reſignationem ipſius, ipſo præſente, ac ſuum præbente aſſenſum dilectum filium Io. tunc priorem ſuum virum (ſicut dicitur) literatum, pronidum & diſcretum canonice in Abbatem,& concorditer elegerunt. Cumque idem electus pro confirmatione ſuæ electionis ad noſtram præſentiam feſtinaret, propter, inediam paupertatis, qua monaſterium ipſum plurimum aſſerit aggrauatum, nec nō & cauſa metus fuit ab ipſo itinere reuocatus. Quoniā igitur nobis de rei veritate plenè cōſtare nequiuit, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenùs de forma electionis, & de perſona electi diligenter inquiras: & ſi inueneris formam electionis, & electi perſonam idoneam

Cap. electi filij extra de appellat

idoneã, eã auctoritate noſtra omni cõtradictione, vel appellatione ceſſante cõfirmes, & munus eis benedictionis impẽdas: ab eo iuramẽtũ recipiẽs ſub ea forma, quã ſub bulla noſtra tibi mittimus interclusã. Datũ Peruſij. XVIII. Cal. Octo.

ILLVSTRI CONSTANTINOPOLITANO IMPERATORI. VT SARRACEnis fortiter reſiſtat, & Græcam eccleſiam ad Latinam, tamque matrem, redire cogat.

IMPERIalis excellentiæ magnitudo, ſi ſe coram eo humiliauerit, qui humilia reſpicit, & alta à longe cognoſcit, & ſuper eo ſui ſtabilierit imperij fundamentum, præter quòd aliud poni non poteſt, quod eſt ipſe Ieſus, & ſuper quo ipſe dominus noſter naſcentis Eccleſiæ poſuit fundamentum: Super hanc petram (inquiens, ædificabo Eccleſiam meam: exaltabitur, & eleuabitur, quoniam omnis, qui ſe humiliat exaltabitur, ſecundum teſtimonium veritatis, & firmabitur, & non flectetur: quoniam ædificium, quòd ſuper hoc fundamentum conſiſtit, nec caſum timet, nec ad machinas formidat hoſtiles. Vt autem firmiùs, & fortius Imperium tuum in huius fundamenti firmitate perſiſtat, oportet vt Deum vniuerſis tuis affectibus anteponas, & ſponſam eius Rom. Eccleſiam, cuius ipſe fundamentum, & fundator exiſtit, præcipuæ venereris: vt dum in dilectione ſponſi, & ſpõſæ perſtiteris vnitate, ex nulla parte celſitudinis tuæ ſublimitas quatiatur. Verùm, nõ vt ad detractationẽ, ſed tuam potius correctionem loquamur, miramur non modicum, murmurat etiam aduerſum te populus Chriſtianus, immo, & ipſe Ieſus vbi ille te increpat: Hoſpes fui, & nõ collegiſti me: infirmus, & non viſitaſti me: in carcere, & non veniſti ad me. Cùm enim peccatis noſtris exigentibus venerint gentes in hæreditatem domini, & coinquinauerint Templum ſanctum eius, immo & ipſum Ieſum Chriſtum quodammodo captiuauerint, lignum ſanctæ Crucis, in qua ſalus mundi pependit, & deleuit chirographum mor. an. in qua etiam Apoſt. ſe aſſerit gloriari: Mihi abſit (inquiens) gloriari niſi in Cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti: nec Chriſto exuli ſubuenire, nec ad liberationem terræ natiuitatis ipſius intendere hactenus, ſicut debueras, curauiſti: cùm tam ex vicinitate locorum quam abundantia diuitiarum tuarum, & potentia, qua inimicos Crucis munere diuino præcellis, id potueris commodius, & expeditius alijs principibus adimplere. Eſt etiam aliud propter quod ſolum aduerſus te, immò aduerſus Romanam Eccleſiam, quę id hactenus, quaſi ſub diſſimulatione tranſiuit: murmurat populus Chriſtianus. Cùm enim dominus noſter vnam ſibi ſponſam elegerit non habentem maculam, neque rugam, iuxta quòd in canticis proteſtatur: Vna eſt (iniquiens) dilecta mea, ſponſa mea, columba mea, & in Euang. dicit: Alias oues habeo quæ non ſunt, ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, vt fiat vnum ouile, & vnus paſtor. Cùm etiam inconſutilis tunica Chriſti diuiſa non fuerit, & in ſymbolo contineatur expreſſe: Credo vnam ſanctam catholicam, & apoſtolicam Eccleſiã: Græcorum populi, ab vnitate Apoſtolicæ ſedis, & Romanæ Eccleſiæ recedentes, quæ diſponente domino cunctorum fideliũ mater eſt, & magiſtra ſibi aliam eccleſiam cõfixerunt, ſi tamen quæ præter vnam eſt, eccleſia ſit dicenda. Vt igitur in vtroque prædictorum murmur ſileat populi Chriſtiani, immo vt Chriſtum tibi reddas propitium, celſitudinem tuam rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, & remiſſionem iniungimus peccatorum quatenus poſtpoſitis alijs ſolicitudinibus viriliter, ac potenter aſſurgas in adiutorium Ieſu Chriſti, & ad terrã ipſam, quàm ipſe proprio ſanguine comparauit de qua in Pſalmo habetur, homo factus eſt in ea, & ipſe fundauit eam altiſſimus, & alibi: Deus Rex noſter ante ſæcula operatus eſt ſalutem in medio terræ liberandã de manibus paganorũ, & reſtituendam priſtinæ libertati, vt in ea nomen domini glorificetur in ſæcula, ſicut tantus Princeps manum extẽdas, & exercitum dirigas copioſum, ſperans in eo, qui eſt ſpes omnium, qui non deſerit ſperantes in ſe, quod paganorum multitudinem à facie tui exercitus effugabit. Nos enim remiſſionis, & protectionis, quàm propter hoc alijs Principibus chriſtianis indulſimus, te volumus eſſe participem, dummodo ad ſuccurſum terræ ſanctæ potenter aſſurgas. Studeas etiam, immo ſicut potes efficias, vt Græcorũ Eccleſia redeat ad ſedis

 apoſtolicæ

apoſtolicæ vnitatem,& ad matrem filia reuertatur:vt oues Chriſti ab vnó paſtore regantur,ſicut ei mandatur à Domino: Diligis me Simon Petre, paſce oues meas:vt & ſub vno capite cuncta membra corpori connectantur,illo videlicet, cui Dominus ait:Tu vocaberis Cephas,quod caput interpretatur. Alioquin quantuncunque nobis moleſtum ex.ſteret ſerenitatem tuam in aliquo moleſtare, non poſſemus vlterius ſub diſſimulatione tranſire, quin noſtrum exequeremur officium : cum per Dei miſericordiam tempus acceperimus iuſtitiam iudicandi. Inſpiret autem animo tuo ille,qui vbi vult ſpirat,vt ad honorem, & ſalutem tuam, & exaltationem eccleſiæ tanquam deuotus filius paternam exhortationem admittas præſentans nobis materiam, immo cauſam, quod ad honorem,& profectũ imperatoriæ celſitudinis, ſicut in propoſito generius efficaciter intendere debeamus. Mittimus autem ad tuæ ſublimitatis præſentiam dilectos filios A.Subdiac.& capellanũ noſtrum apoſtolicę ſedis legatũ, & A.cameræ noſtræ notarium familiares noſtros,quos ſuæ probitatis, & honeſtatis obtentu ſyncerę charitatis brachijs amplexamur,in hisquę tecũ tractanda ſint,ſeu etiã ſtatuẽda pari præditos poteſtate:qui tecũ ſuper prædictis,& alijs,quæ tibi ex parte noſtra proponentur, & nobis ex parte tua fuêre propoſita tractent, & ſtatuant,quę ad honorem eccleſię,ac profectu imperij pertinuerint:quibus & ſerenitatem tuam fidem indubitatam volumus adhibere. Licet enim maiores ad te poſſemus nuncios deſtinare,iſtos tamen ad hoc præelegimus, vt dum minus, quæ ſua ſunt quæſierint, communi profectui,eccleſiæ ſcilicet.& imperij ſolicite magis, & diligenter inſiſtant: quos ſerenitati tuæ propentius commendamus: rogantes attentius, vt eos honorificè ac benignè recipias, & ſicuti decet magnificum,& munificũ principem ſine dilatione remittas, vt operemur dum tempus habemus. Ad hæc dilectos filios Ildeb. & Ioannem Gregorij nuncios tuos benignè recepimus,quorum fidem, & prudentiam noſtro tibi teſtimonio commendamus ſuper his, quæ ipſis ab imperiali magnificentia commiſſa fuerant exequenda.

N. PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLITAN. QVOD. ROMANA *eccleſia ſit mater omnium eccleſiarum,à qua Græci nullo iure diſcedere poſſint.*

REprobata quondam propter ingratitudinis vitiũ perfidia Iudeorum,& oblato ſynagogæ (quia non cognouit tempus viſitationis ſuæ) libello repudij, vnam ſibi eccleſiam ex gentibus congregatam nõ habentem maculam, neque rugam Dominus noſter elegit, iuxta quod legitur in Canticis canticorum: Vna eſt electa mea, ſponſa mea,immaculata mea. Ipſe quoque dominus Ieſus Chriſtus, vnum eſſe ouile ouium, vnum paſtorem in Euãgelio proteſtatur,& in Apoſtolorum ſymbolo vnam eſſe catholicam, & Apoſtolicam eccleſiã,fides catholica profitetur Hãc autem idem dominus Ieſus Chriſtus in ſe ipſo lapide angulari fundauit,& eius magiſterium Apoſtolorum Principi Beato Petro, cui (licet inſufficientes) in apoſtolatus ſucceſſimus dignitate,cõceſſit:Tu es(inquiens Petrus,& ſuper hãc petram ædificabo Eccleſiam meam,& paulo pòſt ſubdidit: Et tibi dabo claues regni cœlorum: & etiam curam ouium ſuarũ eodem verbo tertio repetito cõmiſſit,dicens:Paſce oues meas,& quòd eius fides nunquã deficeret, ſe oraſſe fatetur,loquens ad eum in euangelio:Ego pro te rogaui Petre,vt non deficeret fides tua,& cõuerſus aliquanto confirma fratres tuos. Pręterea licet vniuerſis Apoſt. dixerit in cõmuni: Accipite ſpiritũ ſanctũ, vt quorũ remiſeritis peccata remittuntur eis: ad eum tamen verbo vtitur ſpeciali dicens. Quodcunque ligaueris ſuper terram erit ligatum & in cœlis,& quodcunq; ſolueris ſuper terrã, erit ſolutũ & in cœlis. Hoc autem Græcorũ populus,non attendẽs aliam ſibi confixit eccl.ſi tamẽ,quæ præter vnam eſt,eccleſia ſit dicenda,& ab apoſtolicę ſedis vnitate receſſit:nec cõſtitutionem domini,nec Petri magiſterium imitatus, & inconſutilem veſtem domini cui crucifixorũ manus in aliarũ veſtium diuiſione pepercit,ſcindere vſque hodie(licet fruſtra)conatur: non attendens, quod vna

tantum extitit archa, intra quam ſub vno rectore quicunque fuerunt, leguntur in cataclyſmo ſaluati: qui autem extra ipſam inuenti ſunt, omnes in diluuio perierunt. Quia igitur id in ſcandalum noſtrum, & fidei Chriſtianæ redundat diſpendium, nec iam poſſumus vitare clamores eccleſiæ generalis, quę nos, & prędeceſſores noſtros negligentiæ, ac tarditatis redarguit, monemus frat. tuam, & exhor. in Domino, per apoſtolica tibi ſcripta mãdantes, quaten⁹ omnimodam ſolicitudinem, & efficacem operam interponas, vt Græcorum vniuerſitas redeat ad eccleſię vnitatem, & ad matrem filia reuertatur, & fiat iuxta verbum Domini vnum ouile, & vnus paſtor: alioquin non poſſemus vlterius &c. vt ſupra vſque ad verbum Inſpiret. Cęterùm cum peccatis noſtris exigentibus rebus, &c. in eundem modum vſq; ad verba In cruce domini noſtri Ieſu Chriſti. Miramur quòd chariſſimus in Chriſto filius noſter. N. Conſtantinopolitan. Imperator illuſtris nec exuli Chriſto ſubuenit, nec liberationem terræ natiuitatis ipſius, in qua Deus Rex noſter ante ſæcula ſalutem dignatus eſt operari (ſicut debuerat) intendere hacten⁹ procurauit. Cùm tam ex vicinitate locorum, &c. vſq; ad uerbũ Adimplere. Cùm igitur terræ Sanctæ, in qua pedes Chriſti ſteterunt, totis deſideremus affectibus ſubueniri, fraternitatẽ tuam rogamus attẽtius, & exhortamur in domino, quatenus præfatum Imperatorem monere ſtudeas, & inducere diligenter, vt ad ſuccurſum eius potenter intendat.

N. ILLVSTRI REGI FRANCORVM. VT CVM SERENISSIMO *Anglorum rege pacem faciat, & contra Saracenos bellum ſacrum cum reliquo Chriſtiano orbe proſequatur.*

Mediator Dei, & hominum ipſe Ieſus redemptionis humanę miſterium impleturus, pacem diſcipulis pro hæreditate legauit, vt eã ſeruarent ad inuicem, & ad obſeruationem eius cæteros inuitarent: Pacẽ (inquiens) meam do vobis, pacem relinquo vobis. Proph. quoq; monemur conſilio, vt pacẽ non ſolũ quęrere, ſed etiam perſequi debeamus: Inquire (dicentis) pacem, & perſequere eam: vnde nos, qui vices Chriſti (licet inſufficientes) exercemus in terris, eius ſequẽtes exemplum, & prædeceſſorũ noſtrorum conſuetudinẽ imitãtes, ad reformãdam inter diſcordantes, veræ pacis concordiam intendere volumus, & tenemur: præſertim, cum ex diſcordantium ipſorum diſſidio magnum, tam ipſis, quàm eccleſijs, & pauperibus terræ ſuæ, immò, &c. toti chriſtiano populo prouenit detrimentum. Nam vt ſtragem virorum, eccleſiarum grauamina, pauperum oppreſſionem, & totius tam Gallicanę, quàm Anglicanæ gentis periculum, quæ propter guerram, quam tu, & chariſſimus in Chriſto filius noſter N, Rex Anglorum Illuſtris, adinuicem exercetis, prouenerunt hactenus, taceamus: cõmuni populi chriſtiani diſpendio, & excidio Hieroſolytanæ prouinciæ tu, & ipſe cauſam videmini præſtitiſſe, & materiem cum hominibus vtriuſq; regni propter tuam, & eius diſſenſſionem detentis, non ſolum, quæ amiſſa fuerant ab initio in partibus tranſmarinis nondum recuperari potuerint, immò his etiam graue videatur periculum imminere, quæ à Chriſtianis hactenus ſunt poſſeſſa. Antiquis enim, & triſtibus rumoribus noui, ac triſtiores ſupernenêre rumores, quòd cũ Theutonici Accon nauigio, &c. vſq; ad uerbum Aſſumite. Quia verò nos ad ſubuentionem terræ oriẽtalis, tam in perſonis, quàm reb⁹ dilectos filios noſtros: S. tituli Sanctæ Praxedis, & .P. Sanctæ Mariæ in via lata diac. Card. apoſtolicæ Sedis legatos viros honeſtate morum, maturitate conſilij, & ſcientia reuerendos, quos inter alios fratres noſtros ſpeciali charitate diligemus, miniſterio proprio Sanctæ Crucis charactere curauimus inſigniri: ne quid excõtingẽtibus ommittere videamur, dictum Sanctæ Mariæ in via lata, diac. Card. virum ſcientia præditum, honeſtate præclarum Deo, & omnibus (ſicut ſperamus) acceptum, ad tuam, & eiuſdem regis præſentiam duximus deſtinandum, legationis ei officium committentes. Ideoq; ſerenitatem tuam rogamus, monemus, & in remiſſionem iniungimus peccatorum, quatenus eum ſicut legatũ apoſtolicæ Sedis recipiẽs, & honorãs, ad exhor-

exhortationē noſtram,& eius, infra duorū, mēſium ſpatium, poſt receptionem præſentium,& commonitionem ipſius factam vtriq; veſtrum, quia hic eſt neceſſarium populo chriſtiano, vt id ſine dilationis diffugio maturetur: cum ſine tuo,& fidelium tuorum, ac ſine dicto rege, ac fidelium eiꝰ ſubſidio, quod in ſequēti Martio propoſuimus ad partes illas, dante domino, deſtinare, vix terræ, in qua pedes Chriſti ſteterunt,& vbi Deus noſter ante ſæcula noſtram dignatus eſt operari ſalutem, poterit ſubueniri, plenā pacem, vel treguas longas ſaltē vſque ad quinquennium ineas,& obſerues: ita quod interim nullum alterutri circa proprietatem, vel promiſſionem eorum, quæ à reliquo detinentur, præiudiciū generetur: alioquin (quantumcunque nobis moleſtum exiſtat celſitudinem regiam in aliquo moleſtare) quia tamen Deum tibi præponemus,& communem vtilitatem tuis debemus commodis, immò potius commodis anteferre, niſi ad commonitionē eiuſdem legati, mandatū apoſtolicū infra ſcriptū terminū humiliter receperis & impleris, ex tunc de communi fratrum noſtrorum conſilio totam terram tuam ſubiacere decernimus interdicto: ita quòd præter baptiſma paruulorum,& pœnitentias morientium, nullum in ea diuinum officium celebretur. Quod ſi nec per hanc diſtrictionem impleueris quod mandamus, teipſum, fautores,& conſiliaros principales eccleſiaſtica ſeueritate noueris coercendos: idipſum de terra Regis Angliæ ipſo etiam fautoribus ſuis cōciliarijs decernentes. Venerabilibus etiam fratribus noſtris Archiepiſcopis, Epiſcopis,& dilectis filijs Abbatibus, Prioribus,& vniuerſis eccleſiarum prælatis vtriuſque regni, ſub pœna ordinis,& officij ſui mandamus,& in virtute ſpiritus ſancti præcipimus, vt interdicti ſententiam, ſecundum præſcriptam formam inuiolabiliter ſtudeant obſeruare,& faciant ab alijs irrefragabiliter obſeruari. Idem etiam fratribus militiæ tēpli, ac Hieroſolymitani Hoſpitalis, ſub priuilegiorum,& indulgentiarum ſuarū pœna mandamus, credentes ex hoc non voluntati tuæ, ſed vtilitati, non affectui, ſed profectui, non oneri, ſed honori cōſulere, totiq; chriſtiano populo prouidere. Satuimus etiam vt ſi quis omnino clericus, cuiuſcunque profeſſionis vel ordinis, poſt interdictum noſtrum diuinum tibi præſumpſerit officium miniſtrare, ordinis,& beneficij ſui ſe nouerit periculum incurriſſe. Attendas igitur fili chariſſime noſtram,& apoſt. Sedis tuæ matris affectū, cauſam coactionis inſpicias,& communi vtilitati proſpiciens, motui carnis animæ præpone ſalutē,& ſenſualitati præferas rationem: non apoſtolicæ Sedi regia poteſtate reſiſtens, ſed humilitate deferens filiali: quæ in hoc etiam ſalutem tuam procurat pariter,& honorem.

Scriptum eſt in eundem modum. R. illuſtri Regi Anglorum.

Scriptum eſt ſuper hoc vniuerſis Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus,& cæteris eccleſiarum prælatis, in vtriuſq; regis regno conſtitutis.

N. POTESTATI, ET POPVLO SPOLETAN BARONIBVS, NO*bilibus,& vniuerſis fidelibus noſtris, in Spoletan. diœceſi conſtitutis. Vt Cardinali, Ro. Pontificis magiſtratui, obtemperent.*

MAgnificauit dominus facere miſericordiam nobiſcum, iuxta quod ſcribitur in Propheta: Cui gratiarum referimꝰ actiones, quod vſque ad noſtra,& veſtra, tēpora reſeruauit, ad quæ prædeceſſores, tam noſtri, quàm veſtri ſummo deſiderio anhelarūt. Ipſe enim qui dat laſſo virtutem,& his, qui non ſunt fortitudinem,& robur, multiplicat patrimonium Beati Petri, portionem videlicet noſtram deſiderabile,& præclarum hæreditatis noſtræ funiculum, quæ in oppreſſionem diu poſita fuerat p violentiam occupata, nobis ſperantibus, quòd manus eius abbreuiata nō eſſet, vt ſaluare nequiret, nec auris eius, vt non exaudiret, aliquatenus aggrauata abſque violentia qualibet, aut bellicoſo congreſſu reſtituit,& bonā ad nos multiplicauit fideliū eccleſiæ voluntatē: ita vt ſecundū Eſaiā, iā dicere poſſe ſperemꝰ, Sedebit populus meus in plenitudine pacis,& in tabernaculis fiduciæ,& in requie opulēta. Sanè qualiter on r. Dux quondā dictꝰ Spoleti, ducatū Spoletan. in noſtris manibus reſignarit,& ad mandatū eccleſiæ cū humilitate redierit, vos non

conue-

conuenit edoceri: cum ille, qui forſan peccatis veſtris exigentibus, iuxta verbũ Hieremiæ: Super vos gentem robuſtam adduxerant de lõginquo, gentem cui' ignorabatis linguam: poſuerit viſitationem veſtrã pacem, & præpoſitos veſtros iuſtitiam priorum timore ſublato. Propoſiti ſiquidẽ noſtri, & voluntatis exiſtit, vt terra, quam dominus (vt dictum eſt) ad manus noſtras non in arcu, vel gladio confidentes, ſola ſua ineffabili pietate reduxit, in iuſtitia, & iudicio gubernetur, per nos fideliter exequentes, quod ſcriptum eſt: diligite iuſtitiam, qui iudicatis terram, & inimici veſtri in circuitu inflammẽtur, dum in deuotione Ro. eccleſiæ, quæ verè de ſe dicere poteſt: Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue, ſecuri hoſtium ſublata formidine fideliter perſiſtetis. Inde eſt, quod paci, & tranquillitati veſtræ paterna volentes ſolicitudine prouidere, dilectum filiũ noſt. G. S. Mariæ in Aquiro Diac. Card. virum vtique prouidum, & diſcretum, quem inter alios noſtros fratres ſpeciali charitate diligimus, vobis duximus proponendum, vt veſtræ pacis, & ſalutis regimen vlterius exequatur, vtranque poteſtatem, ſpiritualem videlicet, & temporalem ei vice noſtra commiſimus, vt dum in eo poteſtas vtraque conuenerit, vtraque adiuta per alteram liberius valeat excerceri. Cui dedimus in mandatis, vt vos tanquàm eccleſiæ Ro. filios ſpeciales diligat, & honoret, & ſic iura noſtra procuret, vt aliena non lædat, ſed quod ſuum eſt vnicuique ſtudeat conſeruare. Vniuerſitatem itaque veſtram attenta in domino exhortatione monentes, vt deuoti, atque feruentes in fidelitate Ro. eccleſiæ matris, & dominæ veſtræ immobiliter perduretis, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes, & diſtrictè præcipientes, quatenus ipſum, tã, quàm rectorem veſtrum, & apoſtolicæ Sedis legatum eum, debito ſuſcipientes honore, eique tanquàm perſonę noſtræ reuerentiam, & obedientiam in omnibus exhibentes, mandata eius pariter, & ſtatuta recipiatis humiliter, & irrefragabiliter obſeruetis. Nos enim quicquid idem legatus veſter, & rector duxerit ſtatuendum ratum habentes, & firmum, auctore domino faciemus inuiolabiliter obſeruari.

In eundem modum Poteſtati, & populo Reatin. Baronibus, nobilibus, & vniuerſis fidelibus noſtris in Reatin diœc conſtitutis.

In eundem modum Poteſtati, & populo Fulginat. Baronibus nobilibus, & vniuerſis fidelibus noſtris in Fulginat diœceſi conſtitutis.

In eundem modum poteſtati, & populo Aſiſinat. Baronibus, nobilibus, & vniuerſis fidelibus in Aſiſinat. diœceſi conſtitutis.

In eundem modum Poteſtati, & populo Eugubin Baronibus, nobilibus, & vniuerſis fidelibus noſtris in Eugubin diœceſi conſtitutis.

In eundem modum Poteſtati, & populo Peruſino, Baronibus, nobilibus, & vniuerſis fidelibus noſtris in Peruſin diœc. con

In eundem modum Poteſtati, & populo Caſtellan. Baronibus nobilibus, & vniuerſis fidelibus noſtris in Caſtellan. diœc. con.

In eundem modum Poteſtati, & populo Tudertin. Baronibus, nobilibus, & vniuerſis fidelibus noſtris in Tudertin diœceſi conſtitutis.

ILLVSTRI REGI ANGLORVM. DE CAPELLA QVADAM CANTVARienſi, propter quam Pontificem Rex adierat per literas.

LITERAS, quas nobis regia ſerenitas ſuper negocio Cantuarien. Eccleſiæ deſtinauit, benignè recepimus, & earum tenore diligenter inſpecto, intelleximus celſitudinem regiam ſuper eo, quod ſcripſerat, fuiſſe per falſam ſuggeſtionem in pluribus circumuentam: cum bonæ memorię B. quondam Cant. Archiepiſcopum in conſtructione capellæ iuxta Cantuarien. de felicis recordationis Luc. & Vrbani prædeceſſorum noſtrorum ſcripſerit proceſſiſſe: cum potius idẽ V. prædeceſſor noſter opus illud p ſententiã pręceperit demoliri, & locũ ipſum maledictũ haberi mãdauerit, & ꝓphanũ, ſicut, ex literis eius ſerenitati Regiæ poterit manifeſtè liquere. Pręterea cũ dictus Archiepiſ. denuo voluiſſet quæſtionem ſuſcitare ſepultam, bonæ memoriæ. N. quondam Cantuarien. Priorem, cum quibuſdam monachorum, & nuncijs ipſius Archiepiſcopi, propter hoc apud Sedem Apoſtolicam conſtitutis, felicis recordationis

Clemens

Clemens Papa prædeceſſor noſter opus illud de fratrum cõſilio funditùs demoliri præcepit. Venerabilis verò frater noſter Vbertus Cantuarien. Archiepiſcopus volens in opere damnato procedere, & ſi locum mutauerit, à dicti tamẽ prędeceſſoris ſui propoſito non creditur receſſiſſe: cum poſt multiplices inhibitiones ſibi, ex auctoritate apoſtolica factas, poſt appellationem ſæpius interpoſitam ad apoſtolicam Sedem poſt cõtradictionem dilectorum filiorum Cant. Mo[na]chorum de bonis Cantuarien. Eccleſiæ in non modicum eius præiudicium, & grauamen (ſicut à multis, & magnis accepimus) in capella de Lamech amplas præbendas ſtatuerit, & in largas ei poſſeſſiones, & redditus aſſignarit: & ad ſtr[u]cturam ipſius eccl. ac domorum eius ea parauerit, quæ in vtilitatem, & decorẽ Cant. eccleſiæ ſponſæ ſuæ potius debuerat conuertiſſe: quod cũ ad bonæ memoriæ Cœleſtin. Papæ prædeceſſoris noſtri audientiam perueniſſet, quod a dict[is] p̃decesſoribus noſtris ſtatutum fuerat, ratum habuit, & præcepit ſine cuiuſque refragatione ſeruari: clericos etiam de Lamech, à iuramento de obſeruatione nouæ capellæ dicto B. Cantuarien. Archiepiſcopo præſtito, denunciari mandauit penitùs abſolutos: & eis diſtrictè fecit iniungi, ne vlterius nouam capellam, vel eccl. de Lamech obſeruarent, nec per ſe, nec per ſuos miniſtrarent, in ea diuina: eos mandans eccleſiaſtica diſtrictione percelli, qui mandato Apoſtolico cõtrairent. Sanè ſi dictus Archiepiſcopus, quid potius expediret, attenderet in Ec[c]leſia Cantuarien. metropoli ſua, quã Beatus Pontifex, & Martyr Thomas ſuo ſanguine conſecrauit, libentius reſideret, & in ſtructura ipſius, vel alijs eius vtil[ita]tibus erogaret, quod in damnati operis cõſtructione diſpergit: à quo & ſi nihil aliud eius compeſceret voluntatem, vitatio tamen grauis ſcandali, quod inde peruenire cognoſcit, cum debuerat reuocare, cũ ſacra ſcriptura docente, debuerit dediciſſe, quod licet opera illa, quæ ſine mortali peccato omitti nõ poſſunt, non ſint pro vitando ſcandalo dimittenda, nec ea debeant pro ſcandalo vitando committi, quæ ſine mortali peccato committi non poſſunt: ab his tamẽ, quę committi poſſunt ſine mortali peccato pariter, & dimitti, ſit pro ſcãdalo ro[uen]do ceſſandum, & eis etiam pro vitando ſcandalo inſiſtendum: vnde Apoſtolus in Epiſtola dicit: Si ſcandalizaretur frater, carnem nõ commederem in æternũ. & dominus in Euangelio contra eos, qui ſcandali præſtant materiem. Væ (i[n]quit) homini illi per quem ſcandalum venit, melius eſt ei, vt ſuſpendatur mola aſinaria ad collum eius, & demergatur in profundum. Rogamus igitur ſerenitatem regiam, monemus, & exhortamur in domino, quatenus non cito mo[uea]tur à ſenſu ſuo, nec facile credat omni ſpiritui, aut vſque adeo detractoribus beneuolũ præſtet auditum, vt de nobis ſiniſtri aliquid ſuſpicetur, quòd aliquem, contra iuſtitiam grauare velimus, aut iura regni tui, quæ honeſtati conueniũt, vacuare. Nouimus enim, ſicut in literarum tuarum exordio expreſſi[ſti], quid ad officium noſtrum pertineat, & quare ſimus ſuper gentes, & regna nõ noſtris meritis, ſed diuino munere conſtituti. Nouimus etiam, quòd nobis incumbit vniuscuiuſque iura tueri, & ideo à iuris tramite, nec in hoc, nec in alio negocio volumus fauorem cuiuſlibet declinare. Nolumus prętereà prædeceſſorum noſtrorum rationabilia reuocando ſtatuta reuocandi, quæ rationabiliter facimus, vel ſtatuimus ſucceſſoribus noſtris exempla præſtare: qui prædeceſſorum noſtrorũ veſtigijs in præſenti negocio, & adhæſimus hactenus, & in poſterum intendim[us] adhærere: ne ſuper crebra mutatione præſtemus alijs materiam murmurandi: quamquam in literis tuis, ad falſam ſuggeſtionem expreſſeris, quòd in hoc negocio à veſtigijs prædeceſſorum noſtrorum videmur prępropere receſſiſſe, non ſolum iura regni tui non lædere, immò etiam minores quoſliber in regno Angliæ conſtitutos, in ſuis iuſtitijs cõfouere: ac ideo ſolicitè præcauere intẽdimus, ne minores à maioribus opprimantur. Quod enim de conſuetudine regni Anglorũ procedere regia ſerenitas per ſuas literas intimauit, vt liceat tam Epiſcopis quàm comitibus, Baronibus, Eccleſias in feudo ſuo fundare: Laicis quid[e]m principibus id licere nullaten[us] denegamus, dummodo diœceſani Epiſcopi e[iu]s ſuffragetur aſſenſus, & per nouam ſtructuram veterum Eccleſiarum iu[st]itia [n]õ lædatur. Sed ex hoc opere videtur Cantuarien. Eccleſiæ dignitas ex parte non

modica

modica deperire, cum non referat, quod ad remotiorem locum transfertur, eadem contradictionis cauſa durante. Vtinam ei diuina bonitas inſpiraſſet, vt nō de alieno, ſed proprio construeret Eccleſiam, in qua regulares cannonicos inſtitueret, qui ſuum domino iugiter impenderent famulatum. Cùm autem te ſicut ſpecialē Eccleſiæ filium, & catholicum Principem ſyncero in domino diligamus affectu, nec tuæ velimus poſtulationi (quātum cum Deo poſſumus) aſſenſum apoſtolicum denegare iuxta petitionem regiam in negocio memorato procedere differemus, donec dicti Archiepiſcopi nuncij, noſtro ſe conſpectui repræſentent, niſi forſan ex malitia ſuam abſentiam diutius procurauerint. Verum cum ad iudiciū ventum fuerit, nec declinabimus ad dextram nec ſiniſtram, nec ob gratiam, aut fauorem cuiuslibet, à iuſtitię tramite recedemus: qui & iuſtitiam proſequi cupimus, & prompti ſumus (ſecundum Apoſtolum) inobedientiam omnem vlciſci, cùm acceperimus tempus iuſtitiam iudicandi.

VNIVER[illegible]S ABBATIBVS CISTERCIEN. ORDINIS IN GENERALI Capitulo conſtitutis, vt pro Pontifice ardenter orent & Abbatem Sambucinum, ſecu- lis verbum Dei prædicantem, habeant pro excuſato.

IN naui noſtri Piſcatoris, gubernatoris gerentes officiū, dum intumentium fluctuum tempeſtates elidimus, dum inſurgentium ventorum rabiem euitamus, ex noſtra quaſi prorſus infirmitate deficimus, niſi vos, & alij, qui relictis rebus, & naui pauperem Chriſtum, pauperes imitamini, & cum ipſo vndas maris veſtigio ſicco calcatis, veſtri[illegible] nos iuuetis orationibus apud ipſum, qui cum imperat ventis, & mari, aquilonem cōuertit in auſtrum, & tempeſtatem redigit in tranquillum. Licet enim iuxta teſtimonium veritatis, iugum domini ſuaue ſit, & leue onus ipſius, inſufficiētia tamē noſtra prēſſa grauitate paſtoralis officij, & emergentiū negociorū multiplicitate grauatā, dum cum Martha circa frequens ſatagit miniſterium, nunc obſcura quæſtionum elucidans, & certo in ambiguis vſa reſpōſa, nunc difficiles nodos cauſarum iuſtæ diffinirionis manu diſſoluens, nunc malignorum incurſus refrenans, nunc humilibus clipeum Apoſtolicæ protectionis indulgens, & quaſi ſe totam inpendens negocijs aliorum, niſi vos qui cum Maria ſedetis iuxta pedes domini audientes verbum ipſius, & ſuaues, Rachelis [illegible]uetis amplexus, immo, qui ſcala orationis continuæ nubes tranſcenditis cœlorum intima penetrantes, nō ſolum cœleſtes delitias, verum etiā cœleſtium delitiarū auctorem, panem cœleſtem, infirmorum ſalutē, remediū oppreſſorum, naufragantium portum, ſpem fidelium, militantiū brauium, morientium vitam, & Eccleſiæ ſponſum. Verùm ſcilicet Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater ſua oculis contemplationis inſpicitis, defectum noſtrum ſanctis orationibus ſupleatis, vix tolerare poterimus paſtoralis onera grauitatis, quin potius tantę ſolicitudinis ſuccumbemus. Nouimus enim quòd ab eo plus exigitur, cui plus committitur, & cum augentur dona, rationes etiam creſcunt donorum: propter quod tantò amplius veſtris orationibus nos credimus indigere, quantò maior nobis eſt ſolicitudo commiſſa, & ad ſuperiorem ſumus, immo ſupremum eccleſiaſticæ dignitatis apicem (licet inſufficientibus meritis) exaltati: cum ſecundum Apoſtolum inſtantia noſtra ſit omnium eccleſiarum ſolicitudo continua. Nouimus etiam, quòd multum valet deprecatio iuſti aſſidua, cum puras manus ſine diſceptatione leuat ad Deū: & quantò magis in conſpectu domini, orādo humilius ſe proſternit, tanto ſe amplius ad [illegible] dominus exaudiendum inclinat, & ipſum vincinius, & familiarius, intuetur: ipſe etenim humilia reſpicit, & alta à longe cognoſcit: qui ſuperbis reſiſtit, humilibus autē dat gratiam. Nouimus præterea in Euangelio eſſe ſcriptum: Petite, & accipietis: quærite, & inuenietis: pulſate, & aperietur vobis, & paulo pòſt: Omnis enim qui petit accipit: & qui quærit inuenit: & pulſanti aperietur: qui petit fide, accipit vitam: qui quærit ſpe, inuenit viam: qui charitate pulſat, ei veritas aperitur, illa videlicet, quæ de ſe dicit: Ego ſum via, veritas, &

V vita.

vita. Rogamus igitur vniuerſitatem veſtram, monemus, exhortamur in domino, quatenus inſufficientiam noſtram ex humana infirmitate penſantes, præter generalem illam orationem, quam pro nobis effundit vniuerſalis eccleſia in orationibus veſtris, memoriam noſtri ſpecialiùs habeatis: vt ille, qui ad apoſtolatus officium nos vocauit, ad ſalutem noſtram, & commiſſorum regimini noſtro populorum profectum, nos illud implere concedat: & defectum noſtrum ſuo dignetur omnipotentatu ſupplere: qui dat omnibus afluenter, & non improperat, taliter in ſuorum nos dirigens obſeruantiã mandatorũ, vt vita noſtra luceat ſubdiris ad exemplum, & verbum proficiat ad doctrinam. Petite, vt ſpiritũ vitæ nobis dominus benignus infundat, & gratiam ſuam in nobis multiplicare dignetur, Quærite, vt qui Petro porrexit dexteram naufraganti, & ne mergeretur erexit, viam nobis ſalutis oſtendat, & erigat: ne ſæcularibus negocijs vltra quàm expedit immergamur. Pulſate, vt intelligentiæ nobis veritatem aperiat, & ſic dirigat greſſus noſtros, in ſemitis ſuis, vt non moueantur veſtigia noſtra, quinimmo lucerna pedibus noſtris verbum eius exiſtat, & ſic actus noſtros in ſua pace diſponat, vt eã ſemper meditemur interiùs, & exteriùs operemur, quæ nobis, & ſubditis noſtris in præſenti proueniant ad quierẽ, & ad vitam in futuro proficiant ſempiternam. Nos enim, quantum conceſſerit dominus profectibus veſtris, imminere diligenter intẽdimus, & vobis in neceſſitatibus veſtris potenter adeſſe, ac contra malignantium impetus apoſtolica protectione prędidium indulgere: quòd tunc libentius exequemur, cum veſtris nos ſenſerimus precibus, & meritis adiuuari. Dignum eſt enim vt pro nobis vniuerſalis Eccl. preces effundat, & inſufficientiam noſtram orationibus releuet, qui ad vniuerſorũ Chriſti fideliũ regimẽ diuino numine deputati, ex iniũcti nobis officij debito vniuerſorum cogimur onera ſuſtinere: Ad hæc cum dilectum filium noſtrum Abbatem de Sambucin. de fratrum noſtrorum conſilio ad proponendum verbum domini populis Siciliæ, ac eoſcitandos ad obſequium crucifixi duxerimus deſtinandum, ipſum habere vos rogmus, & volumus excuſatum, vtpote quem cauſa domini auctoritas mandatoris, & vtilitas communis etiam, ſine literis noſtris ſufficienter excuſant. Datum Reat IIII. Cal. Aug.

OCT. HOSTIEN. EPISCOPO, VICARIO NOSTRO DE CONSE-*cratione altarium, ex mandato D. Petri Apoſtoli.*

PAucis diebus ante noſtrum ab vrbe receſſum, ſacerdos quidam ætate longæuus, timoratus (vt creditur) ad præſentiam noſtram acceſſit, ſecretò proponens, quòd in viſione nocturna per ſomnium ei apparuit, Beatus Petrus Apoſt. dices: Accede ad Pont. Innocent. & ex mea ſibi parte ſignifica, quòd à natiuitate ſua, quaſi filiũ illum dilexi, & per diuerſos gradus promotum in mea tandem ſede conſtitui. Qua propter, & ipſe decorem, & honorem domus meæ debet diligere, ſtudioque vigili promouere. Sciat ergo, quod in Eccle. mea pauca ſunt altaria conſecrata: vnde contingit, quòd in altaribus diſſecratis diuina miſteria celebrantur. faciat igitur ea ſaltem cum debita reuerentia conſecrari, ſuper quæ nouit frequentiùs officium celebrari diuinum. Verùm cum ſemel, & iterum eadem ſibi fuiſſet viſio reuelata, nec ipſe, quòd mandabatur impleret, tertiò tandẽ idem Apoſtolus, velut offenſus intulit dicens: Quia meum obaudiſti mandatũ, ego tuũ tibi tollam auditum. Ex tunc ita ſurdus effectus eſt, vt penitùs non audiret. Gemens ergo vehementer, & plorans ad confeſſionem Beati Petri deuotus acce[illegible]t, cum lachrimis poſtulans, vt miſertus ſibi reſtitueret auditum, quia mandatum ipſius illicò adimpleret· quo per Dei miſericordiam exaudito, quod acciderat ei, nobis per ordinem indicauit. Licet autem ſecundum apoſtolum, non ſit credẽdum omn[illegible] ſpiritui, quia tamen in tali negocio Angelus ſathanæ non transfiguraret ſe in Angelum lucis, & meliùs eſt piè credere, quàm temerè dubitare, cum honeſtum ſit, quod proponitur faciendum, & ſi verum non eſſet, quòd aſſeritur reuelatum, fraternitati tuæ, de qua plenam fiduciam obtinemus, per apoſt.

apoſt. ſcripta mandamus, quatenùs altaria Philippi, & Iacobi. Simonis & Iudæ, Beati Gregorij, & ſancti Andreæ, quæ diſſecrata dicuntur, tu ipſe conſecres, vel per alios auctoritate noſtra facias conſecrari. Credimus enim, quod ex hoc nobis fructus æternæ retributionis accreſcet.

CONSVLIBVS MEDIOLANEN QVOD PASSAGVERRA. *iuſte ſuerit excommunicatus.*

SVper negocio Paſſaguerræ, pro quo nobis ſæpè ſcripſiſtis, dicentes, quòd ex leuibus cauſis cùm excommunicari mandauimus, vndè contra nos graue ſcandalum eſt ſubortum, licet illud vobis reſpondere poſſemus, quod legalis ſanxit auctoritas: quia videlicet inſtar ſacrilegij eſt de factis Principis iudicare, illum tamen in noſtra reſponſione magis volumus imitari, cuius (licet indigni) locum tenemus: qui Iudæis obloquentibus non eſt dedignatus pro ſe reddere rationem, inter cętera dicens: Si malè locutus ſum, teſtimonium perhibete de malo, ſi bene cur me cędiris? Nos enim licet flagello linguæ veſtræ cædamur, quia tamē ſecundum Apoſtolum pro minimo nobis eſt, vtrum à vobis, aut ab humano die fuerimus iudicati, dummodo noſtra nos conſcientia non remordeat, non timentes ſcandalum contra veritatem ſubortum: cùm veritas non ſit relinquenda pro ſcandalo, teſte veritate: quæ cùm ei ab Apoſtolis diceretur: Scis quia Iudæi audito hoc verbo ſcandalizantur? Reſpondit: Sinite cæci, ſunt duces cæcorum: ad excuſationem noſtram, id vobis duximus reſpondendum: quòd cum prædictus P. fuiſſet à nobis multipliciter honoratus, in tantam prorupit audaciam, vt contra verbum ſuum, quòd pòſt pronunciationem noſtram publicè protulit in conſiſtorio exclamando, iuſtus es domine, & rectum iudicium tuum, non ſit veritus, non ſolum coram alijs, ſed etiam coram nobis multoties replicare quod Mediolanē. eccleſiam iniuſtè grauauimus. Cuius auſum ſacrilegum cū multoties benigna quadā diſſimulatione tulerimus patienter, ex patientia noſtra factus audacior, coram fratribus noſtris nō expauit ponere os in cœlū, id ipſum quod dixerat replicando ſuperbè. Nam licet peccatores ſimus, & nati de peccatoribus, illius tamē vices exercemus in terris, qui peccatū nō fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius, qui honoratur, cū honoramur, contemnitur, cum contemnimur, ipſo teſtante: Qui vos ſpernit, me ſpernit, &c. Idem etiam Paſſaguerra iniquitatem addēs iniquitati, cum non ſolum cauſidicus, ſed procurator eſſet in cauſa, quæ vertitur inter venerabilem fratrem noſtrum. N. Mediolanen. Archiepiſcopum, & dilectum filium Abbatem de Scozul. poſt acceptam diu deſideratam ſententiam, poſtulauit à nobis licentiam redeundi, volens (vt credimus) per excogitatæ malitiæ ſubterfugium proceſſum iuſtitię contra miſerium illud monaſterium impedire, ſicut id ipſum pòſt ſententiam venerabilis fratris noſtri. N. Veronen. Epiſcopi ſanctæ Romanæ eccleſię Card. fuerat procuratum Sed nos qui (ſecundum apoſtolum) ſapientibus ſumus, & inſipientibus debitores, volētes eidem monaſterio (ſicut iuſtum fuerat) prouidere, non ſolum ei negauimus licentiam redeundi, verumetiam diſtrictè præcepimus, vt moram faceret prędicto Abbati de Scozula reſponſurus qui præceptum noſtrum contemnens, ſine licentia redire præſumpſit: cùm cautum ſit in ſacris canonibus, vt ipſius canonis verba ponamus: aliquem ex his tribus criminibus excomunicari debere. Cùm ad ſynodum vocatus venire canonicè contemnit, aut poſtquam illuc venerit ſacerdotalibus reſpuit obedire præceptis, aut ſi antè finitam cauſæ ſuæ examinationem à ſynodo abire præſumit. Ad maiorem autem cumulum iniquitatis ipſius (ſicut ex literis veſtris accepimus) præſumit aſſerere, quòd ipſe in prædicta cauſa non extitit procurator, cum huiuſmodi falſitas ex literis pronunciationis noſtræ patentibus, quas ipſemet ad dictum Archiepiſcopum reportauit, apertè valeat denudari: quæ continent manifeſtè prædictum. P. fuiſſe procurarorem ad cauſam prædictam. Ipſe quoque non quaſi pœnitens de commiſſis, ſed pertinax in malitia ſcandalum contra nos

 nititur

nititur ſuſcitare, culpam ſuam in noſtram volens iniuriam retorquere. Licet autem (ſecundum apoſtolum) omnem inobedientiam prompti ſimus vlciſci, volentes tamen eum corripere in ſpiritu lenitatis, ſæpe dicto Archiepiſcopo veſtro mandauimus, vt infra quindecim dies reciperet ab eo iuratoriam cautionem ſatisfaciendi nobis de commiſſis exceſſibus, vel infra quindecim alios compelleret eum ad præſentiam noſtram ſatis facturum accedere: quod ſi neutrum efficeret, excommunicationis eum vinculo innodaret. Sanè ſi præmiſſa verba canonis attendatis, non ſeueritatem, ſed benignitatem exhibuimus circa ipſum: & ecce quanta ſit eius in hoc facto diſcretio, liquido poteſtis aduertere: cum ſuam ante excommunicationem per ſe potuit efficere, quod poſt excommunicationem per alium ſibi fieri deprecatur, videlicet vt recepta iuratoria cautione mercatur abſolui. Quia verò Ciuitatem veſtram ſpeciali quadam prærogatiua diligimus, & ſi non debueritis ſiniſtra de nobis dicere, vel etiam cogitare, veſtris tamen precibus inclinati, Archiepiſcopo veſtro mandamus, vt recepta ab eo ſecundum formam eccleſiæ iuratoria cautione, munus ei abſolutionis impendat: mandans ei ſtatim ex debito iuramenti, quatenus infra menſem noſtro ſe conſpicui repræſentet: vt vnde ſine licentia præſumptuoſus abſceſſit, illuc ex obedientia ſatisfacturus accedat: quod ſi facere fortè cõtempſerit, eum, & pro præmiſſis exceſſibus, & reatu periurij in prędictam excommunicationis ſententiam reducere non poſtponat. Monemus igitur prudẽtiam veſtram, & exhor. in domino, quatenus carnalis effectus non extinguat in vobis igniculum rationis, cum nos in hoc facto, non tam noſtram, quàm Ieſu Chriſti proſequamur iniuriam: cum ex debito ſuſcepti regiminis teneamur, vt iuxta ſacrorum patrum ſtatuta neruos ſeueritatis eccleſiæ non patiamur prophana facilitate diſſolui.

Scriptum eſt ſuper hoc Archiepiſcopo Mediolanen.

HOMINIBVS DE MONTE FLASCONE FIDELIBVS NOSTRIS.

De traditione caſtri & bonorum quorundam, vt pro eccleſia decertent.

LIcet ad fidelitatem eccleſiæ Romanæ, quaſi nouiſſimi redieritis, ſperantes tamen, quod in ea quaſi primi ſemper exiſtere debeatis, ſpecialem gratiam vobis duximus faciendam: cum caſtrum Montis flaſconis ad ius, & proprietatẽ eccleſiæ Romanæ ſpecialiter pertinere noſcatur: Ea propter dilecti in domino filij medietatẽ Paſſagij vobis concedimus, vt milites veſtri ſemper in equis, & tam ipſi, quàm pedites in armis ſint pro ſeruitio noſtro, & Caſtri defenſione parati: ita quod præter ipſius Caſtri negocium de mandato noſtro pro ſeruitio eccleſiæ procedentes, equos, & arma ipſos amittere fortè contigerit, faciemus ea iuxta curiæ conſuetudinem emendari: bonas quoq; conſuetudines antiquas pariter, & modernas cõmuniter obſeruatas, vobis auctoritate apoſtolica confirmamus. Cum Philippo verò non conueniemus finaliter, quin caſtrum ipſum quietem eccleſiæ Romanæ dimittat. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis, & confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis dei, & beatorum apoſtolorum Petri, & Pauli, & noſtram ſe nouerit incurſurum.

Poſitum eſt in optione eorum, ſi mallent prædictam medietatem paſſagij pro munitione Caſtri.

ABBATI SANCTI PROCVLI, ET MAGISTRO LANFRANCO

canonico Bononien. De cauſa quadam matrimoniali.

Ad

AD hoc Deus in Apoſtolica ſede conſtituit totius eccleſiæ Magiſtratum, vt quia ſecundùm ſcripturæ ſententiam fecit deus hominem rectum, ſed ipſe ſe infinitis miſcuit quæſtionibus, ad eam nodi quæſtionum difficiles referantur, ſuo tecto iudicio diſſoluendi. Ad apoſtolatus quippe noſtri notitiam literarum veſtrarum inſinuatione peruenit, quòd cùm cauſa, quæ inter. Ca. & B. vxorem eius vertitur, à dilecto filio noſtro. G. ſanctæ Mariæ in Porticu diacon. Card. tunc apoſtolicæ ſedis legato, vobis commiſſa fuiſſet ſine debito terminanda, viro ipſo ad vocem ad inſtantiam mulieris ſæpius conuocato, tandē. Ca. patruum ſuum in cauſa ipſa coram vobis conſtituit reſponſalem: qui aſſignata ſibi die, vt libello reſponderet vxoris, quo virum à ſeparatione thori, & vt dotem ſuā reciperet, de adulterio accuſabat: donec aduocatus eius, qui abſens erat, rediret, inducias poſtulauit: quibus ad diem certam obtentis, iterū propter eandē cauſam dilationes ſimiles impetrauit. Cùm autem tertio dilationes huiuſmodi cū inſtantia petens, obtinere non poſſet, publicè proclamauit, ſe nunquam corā vobis aliter reſponſurum, nec quòd aliter ſuā vobis præſentiam exhiberet. Vnde duobus ferè menſibus ſic impedito cauſæ principio, & progreſſu, cum vobis dictus procurator illudere videretur, teſtes mulieris habito conſilio recepiſtis, & allegationibus inſuper præbuiſtis auditum. Quo facto dictus procurator, ad præſentiā veſtram accedens dixit ſe reſpondere paratū velle negocio intereſſe. qui ſibi die ſtatuta cum crederetur libello, de quo præmiſimus reſponſurus, reſtitutionē vxoris ex parte viri priùs fieri poſtulauit: & ne ſecùs fieret, ad ſedem apoſtolicam vocē appellationis emiſit. Verum quia mulier ipſa dicebat ſe virum habere ſuſpectū, vel quia in domo eius coacta fuerat ſe adulteratam cum pluribus confiteri, vel quia meretricem publicè detinebat, ex qua etiam prolem ſuſceperat, ſicut euidentia facti, & fama viciniæ demonſtrabat: ſuper quo etiam teſtes produxerat, & alios parata erat ad hoc ipſum probandū inducere: ab ipſo procuratore quæſiſtis, an vellet de mulieris impunitate cauere: qui dixit ſe ſuper hoc de conſilio reſponſurum. Sed ad diem ſtatutam, neque reſpondit, neq; ſe veſtro cōſpectui præſentauit: quin etiam ad aliū diem citatus ſe aſſeruit, ne prius aduocatus eius rediret, nullatenus reſponſurum, ſicut nūcius veſter iuramento firmauit. Vnde iterū teſtes mulieris de prudentū conſilio recepiſtis, & atteſtationibus publicatis diligenter audiſtis, quæ fuerunt ipſius nomine allegata. Quia verò cum de ferenda ſententia cum viris prudentibus tractaretis, diuerſorum inueniſtis diuerſa conſilia: quibuſdam dicentibus appellationi ſimpliciter deferendū, alijs autem appellationi deferendum non eſſe, nonnullis etiam aſſerentibus appellationem nullatenus tenuiſſe, cum mulier non ſit viro reſtituenda ſuſpecto, niſi de impunitate ſufficienti præſtita cautione: vos in tanta varietate nos conſulere voluiſtis, qualiter eſſet in hoc negocio proceden. Nos ergò conſultationi veſtræ, de fratrum noſtrorum conſilio taliter reſpondemus, quòd licet ordo iudiciarius in alijs controuerſijs obſeruandus, in matrimonialibus cauſis non vſquequaque ſeruetur, quia tamen in præſenti negocio; non eſt actum de fœdere matrimonij, ſed de crimine adulterij, per quod ad ſeparationem coniungum, non ad coniunctionem intenditur, cum lite non conteſtata teſtes fuerint recepti, & atteſtationes etiam publicatæ, ſiue deferendum, ſiue nō deferendum appellationi fuiſſet, non eſt ad diffinitiuam ſententiam procedendum: potuit tamen præfatus Ca. propter contumaciam excommunicationis vinculo innodari. Datum Peruſij. XV. Cal. Octob.

Cap. 1. extra vt lite non conteſtata:

N. LEMOVICEN. EPISCOPO, ET ABBATI SANCTI EPARCHII *Engoliſmen. vt ablata eccleſia bona, detentique reditus reſtituantur.*

tem poſtmodum amici eius, præter ipſius conſcientiam certa Regi munera promiſiſſent, ipſe ad eccleſiam ſuam admiſſus, in ea per annum dimidium miniſtrauit. Sed cùm promiſſam ab amicis ſuis pecuniam noluiſſet exoluere, Rex ira commotus decano mandauit, vt ei reuerentiam nullatenus exhiberet, qui licet dicto D. iuramento teneretur aſtrictus, quia tamen ab eo pro filio ſuo adhuc paruo archidiaconatum non potuit obtinere, quinta feria maioris ebdomadæ, oleum quod benedici debuerat, furari præſumpſit, & quamuis propter hoc ab eo fuerit excommunicationis vinculo innodatus, nihilominus tamen tertia feria ſeptimanæ ſequentis Roſcen. eccleſiæ libros ſurripuit, & ad regem contra ipſum ſe transferre minimè dubitauit. Quorum duorum moleſtijs fatigatus, terram ipſius regis coactus exiuit. propter quod à nobis, ad venerab. fratrem noſtrum Fernen. Epiſcopum, & coniudices ſuos literas impetrauit: qui memoratum Regem diligentius inducerent, & monerent, vt ipſum ſine alicuius exactione pecuniæ ad eccleſiam ſuam ſecurè redire permitteret, & ad adminiſtrationem epiſcopatus, tam in temporalibus, quàm ſpiritualibus exercere: alioquin eum excommunicationis vinculo innodarent, & terram eius ſubicerent interdicto, neutram relaxaturi ſententiam, donec ſuper receptione ipſius mandatum apoſtolicum adimpleret: memoratum quoque decanum, ſi eis de præmiſſis conſtaret, ab officio, beneficioque ſuſpenſum, ad ſedem apoſtolicam venire compellerent, & donec reſipiſceret, excommunicatum facerent publicè nunciari. Præterea contra Epiſcopum Corcaien. & F. Monachum literas impetrauit, aſſerens eundem Epiſcopum iura Roſcen. eccleſiæ detinere, ac eundem F. monachum, in archid. & clericos manus inieciſſe temerè violentas. Cæterum eodem. D. a nobis cum huiuſmodi literis recedente ferè poſt trium menſium ſpatium dictus F. monachus ad ſedem apoſtolicam acceſſit, & ex parte veſtra nobis literas præſentauit: quæ qualiter à vobis in commiſſione prædicta proceſſum fuerat, continebant. Cum fratribus igitur noſtris habito ſuper hoc diligenti tractatu, timentes, ne ſicut prædeceſſor noſter dictus per literas, quas idem D. ei præſentauerat, dicitur circumuentus, nos etiam circumueniri cōtingeret, per literas veſtras nobis ab eodem monacho præſentatas, volentes adhuc miſericorditer agere cum abſente, vt & eius malitia fortiùs conuincatur, dictum F. Monachum ad vos communiter duximus remittendum fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mandātes, quatenus eo non obſtante, quòd eius fuit electio confirmata, ſæpè dictum D. ſi in Hybernia poterit inueniri, legitimè citetis ad cauſam, & facultate ſibi defenſionis indulta, ſolum Deum habētes præ oculis, in cauſa ipſa canonicè procedatis: quod ſi forſan in Hybernia inuentus non fuerit, indulto ei vnius anni ſpacio, ex quo ad nos, & ſi non verbo facto, tamen intelligitur prouocaſſe arrepto itinere ad ſedem apoſtolicam veniendi, dicto f. adminiſtrationem Roſcen. diœceſis tam in ſpiritualibus, quàm temporalibus auctoritate freti apoſtolica committatis: quo elapſo eum non differatis in epiſcopum, ſicut canonicum fuerit, conſecrare. Si verò prædictus D. inuētus in Hybernia, & citatus legitimè infra tres menſes veſtro ſe conſpectui denuo contempſerit præſentare, ad conſecrationem prædicti f. ſicut dictum eſt, omni contractione poſtpoſita, procedatis. Ne autem per appellationis, vel recuſationis ſubſidium veſter poſſit impediri proceſſus, partibus, omnem appellationis, & recuſationis penitùs interdicimus facultatem: ne contingat Roſcen. eccleſia quę ferè triennio iam vacauit, diutiùs carere paſtore adhuc nobis fratres Archiepiſcopi per apoſt. ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, nobilis viri. N. Comitis de Mauritania, vel cuiuſquam ſæcularis poteſtate, gratia, vel timore prætermittatis vlterius, quin electos canonicè confirmetis: confirmatis prout ad vos pertinēt, ſine dilatione qualibet conſecrationis beneficium impenſuri, ne plus videamini homini, quàm Deo deferre. Quod ſi omnes, &c. duo veſtrum, &c. Datum Peruſij. XV. cal. Octobris.

HOMINIBVS SANCTAE AGATHES.

CVM à nobis petitur, &c. vſque ad verbum Annuentes. Ad inſtantiam dilecti filij G. de Labro ſubd. noſtri rectoris Maſan. a. C. I. antiquas rationabiles, & approbatas conſuetudines veſtras, & hactenus obſeruatas, auctoritate vobis apoſtolica confirmamus, &c. Nulli ergò, &c. Datum peruſij. XI. cal. Octob.

CAPITVLO, CLERO, ET POPVLO, TAM CIVITATIS, QVAM *diœceſis Lethglennen. De electione & conſecratione Epiſcopi Lethglennenſis.*

EX literis venerabilium fratrũ noſtrorum. N. Ardinachan. N. Caſſellen. Archiepiſcopornm. N. Oſeriæ, & N. Darien. Epiſcoporum, & veſtris accepimus, quod Eccleſia veſtra paſtore vacante, in venerabilem fratrem noſtrum I. nunc Epiſcopum veſtrum, tunc autem Roſſeuall. Abbatem vnanimiter cõueniſtis electionem de ipſo canonicè celebrantes. Quia verò venerabilis frater noſter. N. Dublinen. Archiepiſcopus metropolitanus veſter à ſua diœceſi, & Eccleſia exulabat, nec ideò ad eum ſuper hoc recurrere potuiſtis, electionẽ veſtram dicto Archiepiſcopo Caſſellẽ. tum Apoſtolicæ ſedis legato curauiſtis humiliter præſentare: qui eam auctoritate, qua fungebatur Apoſtolica confirmauit. Sed propter contradictionẽ Ademundi de Vallon. official. nobilis viri comitis de Mauritania electo ipſi conſecrationis noluit beneficium exhibere. Nos igitur electionẽ ipſam canonicam attendentes, & de perſona celebratam idonea, & à præfato Archiepiſcopo confirmatam, quorũ primum, & vltimum ſufficienter per prædictas literas, & quarũdam perſonarum, quas ſecum habebat teſtimonia, quæ ad maiorẽ cautelam ſub iuramento recepimus, probatur: de ſecundo verò per examinationẽ perſonæ apud ſedem Apoſtolicam vobis factam conſtitit, manifeſtè confirmationem ab eodem Archiepiſcopo factam, ratam habuimus, & electum ipſum noſtræ humilitatis miniſterio curauimus in Epiſcopum conſecrare. Eum ergo ad gerendam Eccleſiæ ſuæ ſolicitudinem, ad eandem remittentes Eccleſiam conſecratum, vniuerſitati veſtræ, per Apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus, quatenus eum recipientes humiliter, & deuotè tanquam paſtorem, & Epiſcopum animarum veſtrarum honorare curetis, & de vniuerſis iuſtitijs ad eum ſpectantibus ei ſine dilatione qualibet reſpondere: ſtatuta, & mandata ipſius recepturi humiliter, & inuiolabiliter ſeruaturi. Datum vt ſupra.

NOBILI VIRO. N. COMITI DE MAVRITANIA. VT ECCLE*ſiaſticam libertatem & priuilegia non perrumpat.*

QVod contra Deum, & Eccl. libertatem per officiales tuos, in animæ tuæ perniciem, in cauſis ſpiritualibus indebitã tibi iuriſditionem vſurpas, non attendens, quod Ozias Rex quia preſumpſit incenſum offerre lepra fuit in fronte percuſſus: quòd viros eccl. exulare compellis, quòd electionibus canonicè factis repugnare præſumis miramur nõ modicum, & non minùs tibi, quã Eccleſiarũ grauamini condolemus. Cum enim noueris, quod omnis eſt poteſtas à Deo, & quod vſq; adeò humana eſt infirmitas imbecillis, vt nec adicere poſſit ad ſtaturã ſuam cubitum vnum, nedum regni ſibi ſolium vendicare, dolemus, quod contra eum, & ſponſam eius Eccleſiam videris ſupercilium aſſumpſiſſe, per quem Reges regnant, & Principes dominantur: qui potentes deponit, & humiles, & iuſtos exaltat, ſuperborum,

rum, & ſublimium colla propria virtute conculcans: per quem ſi cuperes exaltari, te in ipſius oculis humiliare deberes: quoniam omnis, qui ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur, iuxta teſtimonium veritatis. Nam vt alia, quæ in libertatis eccleſiaſticæ præiudicium attentaſſe diceris omittamus, & vt tranſeamus ſub ſilentio, quòd venerabilem fratrem noſtrum. N. Dublinen. Archiepiſcopum coegiſti, ſicut accepimus (exulare, id ſolum per literas explicantes: propter quod nunc aſſumpſimus ſcribendi laborem, ſine tua non credimus conniuentia contigiſſe, quod cùm dilecti filij Lethglennen. Canonici Eccleſia ſua paſtoris ſolatio deſtituta, venerabilem fratrem noſtrum I. nunc Lethglennen. Epiſcopum tunc autem Roſſæual. Abbatem, canonicè, ac cõcorditer elegiſſent, Ha. de Valon. miniſterialis tuus opponere ſe ipſorum electioni præſumpſit: ipſius eccleſiæ, ac canonicorum bona violenter inuaſit, & vſque adeò contra ipſum, & eius fautores exarſit, vt venerabilis frater noſter Caſſellen. Epiſcopus, tunc Apoſtolicæ ſedis Legatus propter eum auſus nõ fuerit electum ipſum in Epiſcopum conſecrare, licet electionem cõfirmaſſet ipſius, cum tu dictum Dublinen. Archiepiſcopum, ad quem confirmatio eius, & cõſecratio pertinebat, in Normanniæ partibus exulem detineres. Quia verò tuæ nobilitati non expedit, Deum contra te per offenſam Eccleſiæ prouocare, aut in eam nos credulitatem inducere, quòd ad deteriora manum extendas, ſi regni fueris honorem adeptus, cum de vini non poſſit ſapore ſperari, quod prius aceſcit, quàm vaſi totaliter infundatur, diſcretionem tuam rogamus attentiùs, & exhortamur in domino, ac per Apoſtolica tibi ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus, cum idem Epiſcopus conſecratus à nobis, ad gerendam Eccleſiæ ſuæ ſolicitudinem remittatur, non impedias, nec facias, vel patiaris ab alijs, impediri, quo minus adminiſtrationem eiuſdem Eccleſiæ, tam in ſpiritualibus, quàm temporalibus exequatur: immo dictum miniſterialem tuũ, tradita tibi poteſtate compellas: vt quę, vel Eccl. vel canonicis Lethglen. abſtulit, reſtituat vniuerſa: ita quòd ex hoc omnibus liqueat manifeſtè, quòd ſine tuo conſenſu tanta fuerit iniquitas perpetrata. Hæc autem aſperè ſcribimus, non ad petitionem Epiſcopi memorati, ſed vt noſtrum exprimamus affectum: quia pater filium, quem diligit corripit, & reuocare cupit errantem. Abſtineas ergò fili diligenter ab his, quæ tuam famam denigrent, & profectum impediant: ne ſi Deum ad iram contra te prouoces, & eccleſiam tibi reddas offenſam, præter id, quod dicitur à pſalmiſta: quoniam impius non dimidiat dies ſuos: tuæ promotionis intercludas aſſenſum. Datum Peruſij. XIIII. cal. Oct.

N. MEDIOLANEN. ARCHIEPISCOPO. DE COLlatione Cancellariæ Mediolanenſi.

VT noſtrum prodeat de Dei vultu iudicium, & oculi noſtri videant æquitatem, via regia debemus incedere, nec ad ſiniſtram omninò, nec ad dexteram declinare, ita magnum iudicantes, vt paruum: quia non eſt apud Deum acceptio perſonarum. Ad audientiam ſanè noſtram multorum relatione peruenerat, quod Cancellaria Mediolanen. Eccl. vacauerat vltra annum: vnde ſecundum Lateranen. Concilij ſtatuta, ad nos ipſius erat donatio deuoluta. Volentes autem tibi ſolita dignitate deferre, rogauimus te attentius, & mandauimus, vt Cancellariã ipſam dilecto f. He[illegible]r. de Settara Subd. noſtro Mediolanen. Eccl. Canonico benè apud te merito, & ad hoc officium obtinendũ idoneo, benignè conferres: & ſi poſt receptionem literarum noſtrarum quicquam de ipſa Cancellaria contra ius acquiſitum nobis ex Lateranen. decreto ſtatueres, decernebamus illud irritũ & innane. Tu verò literis noſtris receptis diceris reſpondiſſe, ſicut ex publico declaratur authentico: quod Cancellariam ipſam alteri non cõtuleras: quia propter grauamina debitorum, prouentus ipſius tibi erãt plurimũ neceſſarij. Literis tamen noſtris apertis, earumq; tenore perfecto reſpõderes in craſtino, quod crederes reſpondendũ. Porrò, ſicut ex alio cõperimus inſtrumẽto, pòſtq; mãdati

ti noſtri audiuiſti tenorem variata loculione dixiſti, quòd Cãcellariam ipſam nõ poteras iuxta mãdatum noſtrũ, pręfato Subd. noſtro cõferre: quia reſeruatis tibi prouentibus eandem Cancellatiam decem menſibus iam elapſis Hent. de Lamp. conceſſeras. Cumque nobis huiuſmodi reſponſionũ varietas ex ſcriptis innotuiſſet authenticis, & ſi ſecundum Apoſt. omnem inobedientiã prompti ſimus vſciſci, adhuc tamen tibi deferre volentes, cui & in minori officio conſtitui, & promoti, ſicut domino placuit, ad maiora in multis, & magnis detulimus, tibi dedimus in mandatis, vt ad præſentiam noſtram procuratorem idoneum deſtinares: qui tuo nomine legitimè nobis oſtenderet, quòd dictam Cancella. perſonæ idoneæ modo canonico tempore tibi competente donaſſes: dictus quoque. H. de Lampuniam. cui dicebatur facta donatio, ſi vellet ad præſentiam noſtram accederet, ſuam iuſtitiam defenſurus: Veniẽtes igitur ad Apoſtolatus noſtri præſentiam, dilecti filij G. procurator tuus, & ſæpè dictus. H. ſuper varietate reſponſionum nitebantur te multipliciter excuſare. Licèt publicis inſtrumentis fides non facilè derogetur, & ſecundum rerum naturam vix potuiſſet ſufficienter oſtendi, quod tu, id, quod dictum eſt, minime reſponderes: & ſi fortè potuiſſet oſtendi, quod aliud reſpondiſſes. Produxerunt autem in noſtra præſentia duos teſtes, qui iurati dixerunt, quod in Ianuario nuper præterito fuit annus, ex quo Mediolanen. Cancellarius debitum vniuerſæ carnis exoluit, & in ſequenti Maio, cum conſanguinei Henr. de Lampunen. frequenter apud te, ac vehementer inſtarent, vt Cancellariam ipſi conferres te reſpondente, quòd Cancellariæ prouentibus carere non poſſes: ad multam tamen inſtantiam eſt obtentum, vt Cancellariæ tibi retineres prouentus, & ius ipſius præfato conferres Henr. Quatuor ergò præſentibus inter quos duo teſtes memorati fuerunt, in ſecretiore Palatij tui Camera, eundem. H. ſecundum tenorem præſcriptum, de Cancellaria inueſtiſti per librum, & recepiſti fidelitatem ab eo: prohibens vniuerſis, ne verbum iſtud cuiquam reuelarent. Adiecit autem vnus teſtium prædictorum, quod pòſtquam ad te mandatum noſtrum peruenerat, & ipſe. H. iam Bononia rediiſſet, tu ei ſolenniter & publicè tradidiſti ſe vidente ſigillum: mandans ei, vt Cancellarij officium exerceret: quòd, & alter teſtis aſſeruit de auditu, & idem procurator tuus, quod verum crederet eſſe, reſpondit Henr. quoque confeſſus eſt factum, ſed ſolennitatem facti negabat. Quia ergò pòſt interdictum noſtrum ei præſumſiſti tradere bullam, cum traditionem ipſam ſaltem debuiſſes differre, donec noſtrum conſuleres beneplacitum. Dilectis filijs I. Archidiac. & O. Lento Canonico Mediolanen. dedimus in mandatis, vt ſi etiam pòſt ſecundum mandatum per quòd totius cognitionem negocij ad noſtrum iudicium reuocauimus, id ipſum cognoſcerent attentatum, traditionem ſigilli decernerent irritam, & inanem: Inhibentes Hent. ne quomodo libet eo vti præſumeret, cum plùs ſit Roman. Pontificem ad ſe aliquod euocare negocium, quam quemquam ad eum ſuper aliquo negocicio prouocare. Tolerabamus autem ad tempus, vt negocij merita nobis plenius innoteſcerent. in veſtiturã quæ dicebatur in occulto facta fuiſſe per librum, licèt eccleſiaſtica beneficia non ſint donatione clandeſtina conferenda, teſte veritate, quæ dicit: Qui malè agit odit Lucem. Cæterum quia Cancellariæ officium memoratæ ſpirituale, vel annexum ſpirituali proponebatur exiſtere, cum Cancellarius ex officio ſuo multa facere debeat, quæ ſpiritualia eſſe noſcuntur, ac per hoc ſub tenore præſcripto dicebatur, non debuiſſe conferri, cùm ab omni ſpecie mala præcipiat Apoſtolus abſtinere: quia etiam præfatus Henr. de Lamp. licet receptus ſit in fratrem ad vacaturam præbẽdam, ordinarius, tamẽ aſſerebatur non eſſe, ac per hoc Cancellariam ſibi nõ debuiſſe conferri: quæ de iure, vel cõſuetudine ordinario tantũ debet committi: cum nec Mediolanen. Archiepiſcopi, ſed Mediolanen. Eccleſię Cancellarius eſſe ſcribatur, nec vacante ſede Cancellarij perdat officium: nam nec ipſum ſigillũ ſubſtituto Pontifice variatur. inquiſitionem horum duximus prænominatis I. Archid. & O. lento Canonico Mediolanen. committendam, per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus omni contradictione, & ap.

ceſſante,

ceſſante, Deum habentes præ oculis, gratia, & timore poſtpoſitis ſine perſonarũ acceptione inquirerẽt ſuper præmiſſis diligentiſſimè veritatẽ: & ne veritas cælaretur, teſtes, qui eis nominarentur ſi ſe gratia, vel timore ſubtraherent, per cenſuram eccl. compellerent perhibere teſtimonium veritati, & quòd ſuper omnibus inuenirent, ſub litterarum ſuarum teſtimonio ad ſedem apoſtolicã deſtinarent: vt per inquiſitionem ipſorum ſufficienter inſtructi, negocium ipſum melius decidere valeremus. Ipſi verò mandatum apoſtolicum fidelirer exequẽtes, conuocatis Mediolanen. Eccleſiæ ordinarijs, & per pœnam excommunicationis compulſis, dicere ſub iuſiurandi religione de facto Cancellarię, quia nouerant ſuper pręmiſſis articulis veritatẽ, atteſtationes ſuas redactas in ſcripris, ſigillo munitas, ad noſtrã præſentiam trãſmiſerunt. Interdixerunt etiã eidem H. adminiſtrarionem ſigilli, ſicut ex literis eorũ accepimus, iuxta formã mandati noſtri de cõſilio ſapientum. Cumque ſæpedictus H. de lamp. cum patre ſuo Rogerio propter hoc noſtro ſe conſpectui præſentaſſet, copiam allegandi, pro ſe liberam, ac benignam in communi conceſſimus auditorio: qui per aduocatum propoſuit, quòd delegati prædicti ſine inquiſitione ſpoliauerunt cum executione ſigilli, contra noſtri mãdati tenorem, cũ ipſius ſigilli tradirio nõ fuerit facta poſt ſecũdum mandatum: & ideò primo loco reſtiturionẽ tibi fieri poſtulabat: Formam verò conceſſionis nitebatur multipliciter excuſare, proponens quod in retentione fructuum ſimoniaca prauitas nullatenus interceſſit: tum quia officium Cancellariæ, nec eſt ſpirituale, nec annexum ſpirituali: quia licet Cãcellarius quædam agat, quæ ſpiritualia eſſe noſcuntur, ſicut ex atteſtationibus liquet, ea tamen non agit ex officio Cancellarij, ſed de mandato Archiepiſcopi, ſicut ex dictis teſtium comprobatur: tum etiam, quia nihil emit, aut vendidit, cùm ſimonia deſcribatur eſſe ſtudioſa cupiditas vendendi, vel emendi ſpirituale, vel ſpirituali annexũ: præſertim cũ tu ante traditionẽ ſeparaueris fructus, & ita quod tuũ erat tibi retinuiſti non accipiens alienum. Se quoque ad obtinendum Cancellariam proponebat idoneum, cũ de mandato Roman. Pont. ſit Mediol. eccleſiæ canonicus inſtitutus, vocem habens in capitulo, & locũ in choro, & tãquam verus, & plenus canonicus in tractaribus & cõtractibus ipſius eccleſiæ admittatur: nec obſtat, quod integram præbendam non habet cum, ſicut per dicta teſtium eſt probatum, Archidiaconatus eiuſdem eccleſiæ, de quo nullatenus dubitatur, quin ſit dignitas, & officiũ ſpirituale, quandoq; fuerit cõceſſus ei, qui præbendam integram nõ habebat. Quòd autẽ à ſexaginta annis, iuxta quorundam teſtimonium conceſſa fuit, tantum ordinario præbendato de numero viginti Canonicorum, qui propriè ordinarij appellantur, ſibi nocere nõ poterat: cum per hoc nullum ſit tibi præiudicium generatum quin ei, qui de numero viginti non eſſet, præſertim canonico eandem Cancellariam potuiſſes cõferre. Allegabat inſuper quòd, & ſi pactio de retinẽdis ad tempus prouentibus interueniſſet, quod ipſe tamen negabat, inter te, ac parentes ipſius, ipſe tamen de prędicta Cancellaria purè fuit, & ſimpliciter inueſtitus, & ideò talis pactio ſibi nõ debet obeſſe, cum parentes nihil tibi pro eo dederint, vel promiſerint. Præterea proponebat, quòd cum nullus debeat ſine accuſatore damnari, nec aliquid circa negocium illud actum ſit in forma iudicij, depoſitiones teſtium non poterant ſibi præiudicium generare. Quia verò per hanc vltimã allegationem perſonam noſtram tangere videbatur, dignum duximus cauſam commiſſæ inquiſitionis, & ordinem plenius explicare, ne quis quomodo libet ſuſpicetur, quòd nos in hoc negocio perperam proceſſerimus, præſertim cum ratio aſſignanda debeat eſſe poſteris pro futura. Cùm enim iuris ſit explorati, quod actore non probante is, qui conuenitur, & ſi nihil præſtiterit, debet abſolui, videri poterat, quòd nos tibi, qui conueniebaris à nobis, malitiosè, vel indiſcrete onus probationis ſuper tribus præmiſſis articulis impoſuimus, videlicet, vt oſtẽderes, quòd prædictã Cancellariã perſonæ idoneæ modo canonico, & tempore tibi competenti donaſſes. Porrò cũ donatio fuiſſet occulta, & ideò ſuſpitione non careat, & elapſo iam anno nullus omnino Cancellarius appareret, non immerito credebatur, quòd ſecundum Lateranen. ſtatuta Concilij ad nos eſſet ipſius Can-

cellariæ

cellariæ donatio deuoluta,& ideò ſine culpa potuiſſemus ipſam conferre. Quoniam,& ſi locum Dei teneamus in terris, non tamẽ de occultis poſſumus diuinare. Quòd ergo contra illud, quod prima facie iuſte præſumebatur pro nobis, præſertim cùm reſponderis prima vice, quòd Cancellariam alicui non contuleras, facultatem tibi pro te probãdi conceſſimus, non fuit grauamẽ, ſed gratia, nec ex malitia, ſed ex benignitate proceſſit. Quòd etiam de modo canonico fidem nobis fieri mandauimus: tu cauſam præſtitiſti mandato: qui ſæpe nobis per literas intimaſti, & tandem probaſti per teſtes, quòd retentis tibi prouentibus officium conceſſeras memoratum: ex quo non immeritò contra talem conceſſionem fuimus ſuſpicati. cum & proponeretur apertè quod illud ei perſonæ commiſeras, cui ſecundum conſuetudinem Mediolanen. eccleſiæ nõ debuerat aliquo modo committi. Et ideo nõ tam ex plenitudine poteſtatis, quàm ex officij debito, quia poſſumus, & debemus de ſubditorum exceſſibus ad correctionem inquirere veritatem, te maximè cauſam, & occaſionem pręſtante, inquiſitionem commiſimus faciendam. Omnibus ergo diligenter auditis quęcunque fuerunt in noſtro auditorio proponenda, deliberauimus cum fratribus noſtris, & in ipſa deliberatione te in tribus præcipuè comperimus fuiſſe culpabilem. circa contrarietatem reſponſi, quia non ſolum nobis qui (licet immeriti) Ieſu Chriſti locũ tenemus, ſed nec cuiquam debuiſſes ex certa ſcientia cõtraria reſpondere: circa carnalitatem animi, quia non affectu carnali, ſed diſcreto iudicio debuiſti eccleſiaſticum officium in perſona magis idonea diſpenſare: & circa inhoneſtatem facti, quia non licuit ex pactione, vel conuentione quacunque ſub modo, vel tenore præſcripto concedere nudum officiũ, & tibi retinere prouentus, cum, & in Lateranen. Concilio ſit prohibitum, ne quis cõferendo eccleſiaſticum beneficium partem prouentuum ſuis vſibus retinere præſumat: & alibi cautũ reperiatur in canone, quòd eccleſiaſtica beneficia debent ſine diminutione conferri. Vnde credimus diſtinguend. vtrum qui dat ſpirituale beneficium prouentus ipſius ante donationem percipiat: nam ſi prouentus ante donationem non percepit ipſe, ſed alius ex donatione conſequitur, vt ipſe prouentus percipiat, non eſt dubium intercedere ſimoniacam prauitatem. Si vero ante donationem percipit ipſe prouentus, credimus etiam diſtinguen. vtrum antè donationem conſtituat, vt ipſi prouentus retineãtur ad tempus pro cauſa iuſta, & neceſſaria: an conueniat cum eo, qui accipit beneficium, ſeu cum mediatore quocunque, vt officio illi conceſſo retineat ipſe ſibi prouentus. Primum enim membrum credimus eſſe licitum: ſecundum autem dicimus non licere, ne viam aperiamus his, qui prauitatem ſuam ſatagunt palliare. Quia verò maiorum exceſſus maiori debẽt ſeueritate puniri, cum iuxta diuinæ legis oraculum: ſi ſacerdos qui eſt vnctus peccauerit, faciet delinquere populum. quòd inhoneſtè ſuper retentione prouentuum præſumpſiſti, de communi fratrum noſtrorum conſilio irritauimus, & in pœnam pręſumptionis huiuſmodi, vt in eo puniaris, in quo peccaueras à collatione dignitatis, vel eccleſiaſtici beneficij quod ad tuam donationem in tua primo vacabit eccleſia centuimus ſuſpendendum. Cæterùm quia diuina docente ſcriptura didicimus, quòd melior eſt ſapiens viro forti, & qui dominantur animo expugnatore vrbium, quantumcunque voluerimus, aut vellemus, ſi ſalua poſſemus iuſtitia, contra quam non iudicamus nos poſſe, cum ſimus in ſede iuſtitiæ conſtituti, præfatam Cancellariam prædicto Subd. noſtro conferri, ſæpè dictum tamen. H. de Lamp. non inuenimus ita culpabilem, vt cum exigẽte iuſtitia ipſa Cancellaria priuare poſſemus: cum & ſi parentes eius ex ſimplicitate deliquerint, nihil tamen pro ea dantes, aut etiam promittentes, ipſe tamen inueſtituram cancellariæ, ſicut verus canonicus, & cui ratione canonicatus de iure nõ poterat opponi defectus, ſine pactione qualibet, & conuentione recepit: nec etiam fuit ſufficienter probatum quod Cancellarius ex officio ſuo faciat ſpiritualia memorata, cum ea potius de iure communi ad Archid. ſpectent officiũ, repræſentare videlicet ordinandos Epiſcopo, & illos examinare, ponere Abbates, & Abbatiſſas in ſede: quæ cum probatum ſit per aliquos teſtium Cancellarium facere de mandato Archiepiſcopi,

de

de ſpeciali potiùs, quàm de generali mandato videtur intelligi. Verùm quod delegati præſcripti ſcripſerunt ſe interdixiſſe illi officium Cancellarij, ſecundum apoſtolici formam mandati de conſilio ſapientum, cum ab eis ſuper hoc appellatum non fuerit, nec aliquid contra probatum de rigore iuris, ex quo præſumitur legitimè factum, potuiſſemus illud decernere obſeruandum: ſed miſericordia, quæ ſuperexaltat iudicium, nos induxit, vt quod in cõtemptum noſtrum creditur eſſe factum, de benignitate ſedis apoſtolicæ remittamus, cum ad pœnam illi ſufficiat, quòd propter hoc ſecundo ad ſedem apoſtolicam laborauit. Datum Peruſij IX. Octobris.

CONSVLIBVS, ET POPVLO CASTELLAN. NOBILIBVS VIris, & alijs per Caſtellan diœceſim conſtitutis. *Vt Pontifici fidelitatis iuramentum præſtent.*

GRates multimodas omnipotenti Deo debetis referre, quod veſtris videris temporibus adimpleri, quæ veſtri progenitores ſummo deſiderio affectarunt. Vobis etenim eſt ſummopere congaudendum, quod terra veſtra, quæ ad ius, & proprietatem eccleſ. Ro. pertinere dignoſcitur, cum dudum fuerit per violentiam occupata, & per occupationem vehementer oppreſſa, nunc ad eiuſdem eccleſiæ Ro. naturale dominium redeat non coacta, & ipſius iuriſdictioni gratanti voluntate ſubdatur. Cum igitur vos filij conſules, cum quibuſdam alijs in præſentia noſtra fidelitatis nobis exhibueritis iuramentũ, dilectos filios Marſican. Subd. & Capellan. & nobilem virum Ioannem familiarem noſtros ad partes veſtras decreuimus deſtinandos. Volentes, & vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus in eorum manibus vniuerſi, & ſinguli fidelitatis iuramenta præſtetis, vt deinceps auctore Deo, terra veſtra ſub apoſtolicæ ſedis dominio optata valeat ſecuritatis, & pacis tranquillitate gaudere. Nos enim ad ea, quæ honori veſtro, & vtilitati viderimus expedire, diligens ſtudium, & efficacem operam impendemus.

HVBERTO CANTVARIEN. ARCHIEPISCOPO. DE *recuperandis eccleſiæ bonis.*

CVM à nobis petitur, &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Fraternitati tuæ auctoritate apoſtolica indulgemus, firmiterque præcipimus, vt ea, quæ à temporibus. Ric. & Bald. anteceſſorũ tuorum circa res, & poſſeſſiones atque patrimonium Cantuarien. eccleſiæ, & menſam Archiepiſcopalem in graue damnum, & iacturam eccleſiæ illicitè alienata reperetis, appellatione remota per cenſuram eccleſiaſticam mediante iuſtitia reuoces, & debitis vſibus non differas applicare. Reuocationes verò illorum, quæ per prædeceſſores tuos circa menſam Archiepiſcopalem, poſſeſſiones, eccleſias, & eccleſiatum conceſſiones auctoritate apoſtolica legitimè reuocata ſunt, ratas, & firmas eſſe iubemus: tibi diſtrictiùs iniungentes, vt ea noſtra fretus auctoritate, firmiter appellatione remota facias obſeruari. Decernimus ergo, &c. Indulgentiæ noſtræ, &c. Si quis autem, &c. Datum Peruſij. XIIII. Cal. Octob.

HVBERTO CANTVARIEN. ARCHIEPISCOPO. QVA CONfirmat *decretum quoddam Regis Anglorum.*

MOnet nos apoſtolicæ ſedis, cui (licet immeriti) præſidemus, auctoritas, pro ſtatu omnium eccleſiarum prouida circunſpectione ſatagere, & ne malignorum rapinis, vel moleſtijs exponantur, apoſtol. ipſis patrocinium exhibere. Ea propter venerabilis in Chriſto frater tuis iuſtis precibus, & honeſtis gratam conniuẽtiam impen-

dentes, ſtatutũ illud, quod chariſſimus in Chriſto filius noſter. R. Illuſtris Anglorum Rex ſuper libertate, ac immunitate eccleſiarum, & perſonarum ipſarum poſt redemptionem ſui, preuida deliberatione feciſſe dignoſcitur, ſicut in ſcripto ipſius regis exinde confecto pleniùs continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus, & ad huius rei perpetuam firmitatem, continentiam ipſius reſcripti, de verbo ad verbum his duximus inſerendam. R. Dei gratia Rex Angliç, Dux Normanniç, Aquitan. Comes Andegau. Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & vniuerſo Clero Regni Angliæ ſalutem. Gratias agimus affectuoſas vniuerſitati veſtræ pro eo, quod de Theſauris, & ornamentis eccleſiaſticis, & facultatibus veſtris ad corpus noſtrum redimendum, tam benignè nobis, & liberaliter ſubueniſtis, & quod nobis in tanta neceſſitate res eccleſiarũ veſtrarum, & veſtras gratis exponere voluiſtis. Ne igitur quod de mera liberalitate à vobis actum eſt, ad liberationem corporis noſtri, & ineffabilem honorem, & vtilitatem noſtram futuris temporibus trahatur in conſequẽtiam, & ſanctæ matri Eccleſiæ, vel vobis diſpendi[illegible]m prauæ importet conſuetudinis, ad omnium volumus notitiam peruehire: quòd ea, quæ nob[illegible] in prædicto neceſſitatis articulo contuliſtis, nec vnquam ex debito, vel per conſuetudinem exegimus, nec poſteris ſumus temporibus exacturi, nec hac, vel alia occaſione volumus dignitatibus ſanctæ [illegible]na. Eccleſiæ in aliquo, vel eius libertatibus obuiare, ſed pro omni poſſe noſtro, & ſcientia [illegible] Deo volente) volumus omnem eius immunitatem, & vniuerſas eius dignitates, & libertates (vt dignũ eſt) conſeruare integras, & pro loco, & tempore, in quibus licuerit augmentare, Nulli ergò, &c. Dat. Peruſij. X V. cal. Octob.

ABSA[illegible]ONI LVNDEN. ARCHIEPISCOPO. DE BONORVM
quorundam præſertim caſtri Hoſij donatione.

FRatres, & Coepiſcopos noſtros, tam propinquos quàm longè poſitos ſyncera tenemur charitate diligere, ipſosq; in his, quæ iuſte requirunt libenter, & efficaciter exaudire. Ea propter ven. in Chriſto frater tuis iuſtis precibus clementer annuimus, ad exemplar fe. record. Vrbani Papæ prædeceſſoris noſtri, Caſtrũ de Haſn. quod illuſtris memoriæ Vualden. olim Rex Daciç, tuæ fraternitati contulit, & tu tali cõditione interpoſita Roſteilden. eccleſiæ, pia conſideratione dediſti: vt ipſum debeas quoad vixeris detinere, poſt deceſſum tuum ad eccleſiã ipſam liberè deuoluendum, ſub iam dictæ conditionis tenore, ſicut ipſum iuſtè, & ſine controuerſia poſſides, cum omnibus pertinentijs ſuis, auctoritate tibi apoſtolica co[illegible]firmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus videl. Villam ipſam de Haſn, mãſionem de Otherslef cum omnibus pertinẽ. ſuis, ſcilicet Sersfe[illegible], Solbiarge, Huanlolde, Vuigislef, Vualbu manſum vnum Brunſoge, Imbrerhorp. manſiones de Geſnetoſte, & de Murhoge cum omnibus pertinentijs earum, manſiones de Barſuerthe, & de Vuigurm, cum omnibus pertinentijs earum, manſiones de Husfretop. & de Hauerthi cum omnibus pertinentijs earũ: manſiones de Burgbu, & de Hiartharum cum omnibus pertinenrijs earum, & vniuerſam partem earum, quæ acquiſiuit Nicolaus Caſtellanus tuus, iuxta renorẽ pacti, quod inter vos conuenit. Nulli ergò &c. Dat. Peruſij. X. Cal. Octob.

PETRO ARVSIEN. EPISCOPO. QVA CONFIRMATVR
ſtatutum de ſex præbendarum inſtitutione.

OFficii noſtri debitum, & charitas ordinata requirit, vt quæ à fratribus, & Coepiſcopis noſtris acta laudabiliter fuerinr, auctoritatis noſtræ præſidio inconuulſam obtineant firmiratem, & plenam in [illegible]uturo agendi fiduciã rribuanr potiora. Sicut autem ex parte tua Ven. in Chriſto frater, noſtris eſt auribus intimatum, de bonis patrimonialibus, & alijs quæ rationabiliter acquiſiſti, ac de his, quæ commiſſa tibi eccle-

ſia

ſia prius habuerat, ſex præbendas prouidè ſtatuiſti canonicis aſſignandas, qui eidem eccleſiæ debeant deſeruire. Nos ergò ſtatutum ipſum dignis in domino laudibus commendantes, vt firmiter omnibus futuris temporibus obſeruetur, prout circunſpectè, & prouidè factum eſt, & in authentico ſcripto venerabilis fratris noſtri Abſalonis Lunden. Archiepiſcopi. expreſſiùs continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus. Nulli ergò, &c. Datum Peruſij VI. Cal. Octob.

N. VPSALEN. ELECTO. QVALITER. PALLIO VTENDVM SIT.

Eceptis tam dilectæ fili Capituli Vpſalen. eccleſiæ literis, quàm plurium aliorum, qui pro pallij datione apud nos vehementer inſtabant, de tua fuimus promotione gauiſi. Qui ſperantes in domino, quòd eo adiuuante commiſſę tibi adminiſtrationis officium, debeas ſalubriter exercere. Ad augumentandum tuæ dignitatis honorē, quem in ſuſceptione Pallij es cum poteſtatis plenitudine ſuſcepturus, prompto fauore libenter intendimus, ad inſtantiam dilectorum filiorum Thobiæ nuncij venerabilis fratris noſtri Lunden. Archiepiſcopi, & Vualterij nuncij tui petitionibus prædictorum clementius annuentes. Vnde nos ipſum de Beati Petri corpore ſumptum, plenitudinem videlicet pontificalis offici- tibi tranſmittimus. vt tibi per Venerabilem fratrem noſtrum Lunden. Archiepiſcopum, vice noſtra ſub ea forma iuramenti, quam expreſſam ei ſub bulla noſtra tranſmittimus, aſſignetur. Tu verò tanquam vir prouidus, & diſcretus illud de manibus eiuſdem Archiepiſcopi iuxta formam, prædictam cum omni deuotione ſuſcipiens, eo in feſtiuis diebus, & alijs temporibus, quæ in eccleſiæ ruæ priuilegijs exprimuntur, vtaris: ita videlicet, vt ex tantæ culminedignitatis ſpiritum tibi ſuperbiæ non aſſumas: ſed quantò fueris præeminentior dignitate, tantò iuxta illius magiſtri exemplum, qui eum, qui maior inter diſcipulos ſuos erat, fieri voluit minorem, miniſtrari non veniens, ſed cauſa humilitatis alijs miniſtrare, te omnibus humiliorem exhibeas, te potiùs exaltandum humilitate ſciturus: miſericordiæ quoq; operibus iugiter te præſtes intētum: quæ beatos efficit ſuos ſectatores, eoſdem euangelica veritate conſecuturos miſericordiā atteſtante. Omnibus, etiā hominibus te reddas affabilem, & ſi fieri poteſt (ſecundum apoſtolum) cum omnibus pacē habeas, vt pacificus vocari Dei filius merearis: te cum eodem Apoſtolo ſemper ad anteriora poſteriorum oblitus extendas, manusq; tuas reddens in operibus innocentes. Sic ea lucere facias corā hominibus ad ſubditos tuos exempla bonorum multiplicata tranſmittens, vt Deus magnificetur in illis: & Lucerna tua iugiter ſuper candelabrum ardens, omnibus introeuntibus in domum domini, viam abſq; offendiculo præbeat expeditam. Ad quorum operum fortiùs fulcimērum non deſint opera charitatis: ſine qua, cum ipſa cæteris virtutibus præeminentior habeatur, nihil omnino creditur eſſe perfectum, immò nullam retinet operatio firmitatem, niſi charitatis fuerit radice ſubnixa. Inter cætera verò, quæ tibi ex officio imminent facienda, tuum ſit ſtudium ſpeciale, Rom. eccleſiam matrem tuam in omnibus, & per omnia reuereri: arquo mandata, & inſtitutiones ipſius, vt pote inter omnes eccleſias ex diuina prouiſione primatum per Beati Petri merita obtinentis, ſtudeas irrefragabiliter obſeruare. Datum Peruſij. VI. Cal. Octobris.

IOANNI POTESTATI, ET POPVLO PERVSIN. QVA IN SVam protectionem, ſaluis eorum antiquis priuilegijs Peruſinos recipit.

Poſt. ſedes, quæ (diſponente domino) cunctorum fideliū mater eſt, & magiſtra, ſpeciales filios ampliori conſueuit gratia honorare: vt eos, & ad deuotionem ſuam feruenter accendat, & ad obſequium ſuum diligenter inuitet. Nos ergò, qui miſeratione diuina huic ſanctæ ſedi (licet immeriti) præſidemus, deuotionis, & fidei puritatem, quàm erga matrem, & dominā veſtram ſacroſanctam Rom. Eccl. geritis,

attendentes, veſtris quoq; precibus inclinati, quos inter alios fideles noſtros ſpeciali charitate diligimus, Ciuitatem Peruſin. quæ ad ius, & proprietatem ipſius pertinere dignoſcitur, cum pertinentijs ſuis, & nunc habitis, & in antea legitimè acquirendis, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Eam verò nũquam alienabimus, ſed ſemper ad manus noſtras curabimus retinere. Conſulatum autẽ cum iuriſdictione ſua vobis auctoritate apoſtolica confirmamus: concedentes, vt his qui ſunt ipſius iuriſdictioni ſubiecti, liberũ ſit ad poteſtatẽ vel conſulem, qui pro tempore fuerint legitimè appellare. Conſuetudines quoq; veſtras antiquas, & nouas, rationabiles, & cõmuniter obſeruatas duximus approbãdas. Salua in omnibus apoſtolicę ſedis auctoritate pariter, & iuſtitia, & eccleſiarũ omnimoda libertate. Nulli ergò, &c. protect. conf. & conceſſ. &c. Datum Tuderti ſexto nonas Octobris.

PRAELATIS ET CLERICIS LOMBARDIAE. NE IVSTITIAM vendant, aut cum clientibus de mercede paciſcantur.

CVM ab omni ſpecie mala præcipiat apoſtolus abſtinere, nos qui (licet indigni) conſtituti ſumus à Deo ſuper gentes & regna, vt iuxta verbũ propheticum euellemus, & deſtruamus, ædificemus, & plantemus, ſummopere debemus ſatagere, quatenus euellamus vitia, & plantemus virtutes, deſtruamus iniqua, & ædificemus honeſta: ſicq; noſtra ſolicitudine mediante praua tranſeant, in directa, & aſpra, conuertantur in plana. Licet autẽ huius noſtræ ſolicitudinis labor generaliter debeat ad omnes extendi: quia ſapientibus ſumus, & inſipientibus debitores, ſpecialiter tamen ad clericos, qui dormire debent à vitijs, vt ſint pennæ columbæ deargentatæ, ne quid in illis appareat, quod offuſcet candorem eccleſiaſticæ puritatis. Sane ad audientiam apoſtolatus noſtri multorum aſſertione peruenit: quòd cùm ex delegatione noſtra cauſas ſuſcipitis pertractandas more ſæcularium, ſuper decima litis, vel parte alia pro diuerſa terrarum conſuetudine, præter expenſas victualium, tum ligantibus receptis pignoribus pro ſalario conuenitis: quæ poſtmodum vſque ad ſolutionem pecuniæ nolentibus, & partibus contenditis detinere: non attendentes quod ad hoc vobis, & alijs clericis ſunt eccleſiaſtici redditus deputati, & vt ex ipſis honeſtè viuere debeatis: ne vos oporteat ad turpia lucra manus extendere, vel ad iniqua munera oculos inclinare. Cùm ergò opera veſtra lucere debeant laicis in exemplum, nec vos deceat inſtar ſæcularium ad turpe compendium iuris occaſionem attripere, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus ab huiuſmodi exactionibus de cætero abſtinentes, vigorem iudiciarium gratis ſtudeatis litigantibus impertiri: non obſtante quòd in fraudem à quibuſdam proponitur: quòd id exigatur nomine aſſeſſorum, cùm nec iuſtum Iudiciũ iudici vendere liceat, & venales ſententiæ ipſis, & ſecularibus legibus reprobentur. Datum Tuderti. V. nonas Octobris.

Cap. cum ab omni. extra de vita & honeſtate clericorum.

N. NARNIEN. EPISCOPO. VT CAVSAM ABBATIS de Ferentillo cognoſcat.

CVm dilectus filius abbas de Ferentillo, ad noſtram præſentiam acceſſiſſet, conquerens de nobilibus viris O. A. fratre ipſius. & filijs R. dominis de Arton. partibus in noſtra præſentia conſtitutis? dilectos filios noſtros I. tituli Sanctæ Pudẽ. & G. tituli Sanctæ Mariæ in trans tyberim Presbyteros Cardinales deputauimus auditores. In quorũ pręſentia ſuã abbas propoſuit quæſtionẽ, quod præfati nobiles nulla requiſitione præmiſſa manu armata, & cum exercitu ad caſtra monaſterij Ferentilli, & Gab. venientes in prædis animaliũ, ſegetũ cõbuſtionibus, captionibus hominũ homicidijs perpetratis, & dãnis alijs vſq; ad quingentas libras Lucen. præter ſtragem hominum, & iniurias irrogatas, damnificare dictum cœnobium præſumpſerunt. De quibus, & alijs pariter, quæ vellet

vellet proponere contra ipſos, iuſtitiam ſibi fieri poſtulabat. Cui citra litis con-
teſtationem ex forma exceptionis fuit ex aduerſo reſponſum: quod cùm Abbas
ipſe nobilibus viris O. & R. promiſerit præſtito iuramento, quòd eos contra
omnes homines, exceptis Rom. Pontifice, Imper. ac legatis ipſorum ad reti-
nendum quod tunc habebant, & poſſidebant in caſtris, villis, & bonis alijs, &
recuperan. ſine fraude ac malo ingenio, ſi eorum aliquid amitterent, adiuua-
rent, ipſius dolum, & violentiam caſtrum ſacrati admiſerant fraudulenter,
quod & progenitores eorum tenuerant, & ipſi poſſederant in quiete. Super quo
ab ipſis ſæpè admonitus, illud eis reſtituere denegauit: quin potiùs villas tres,
Quadraginta ſcilicet, Caſale, & Carpium, quas pro ſe, & parte ſua, dictus Abbas
ſub ſecuritate receperat, fœdere violato, in animalibus, ſpolijs, & ſuppellectili-
bus alijs ipſe cum ſuis fuerat deprædatus, coniugatis tractatis turpiter mulie-
ribus, & acriter verberatis: etiam ſacerdotem legatis à tergo manibus ante ſe
duci fecit afflictum verberibus, & veſtibus penitùs ſpoliatum. Homines quo-
que villarum recludi fecit in carcerem: vbi vnum ex ipſis contigit expirare.
Caſtro etiam, in quo dicti nobiles habitabant, ignem abbas de nocte fecit appo-
ni: per quem in præmiſſis damnis, & alijs multis vſque centum marchas ſe ſpo-
liatos dicebant, petentes prius reſtitui, quàm ipſius petitionibus reſponderent:
præſertim cum teſtes haberent præſentes, per quos intentionem ſuam inconti-
nenti probare volebant: & quod reſtitutiò ante cauſæ ĩngreſſum deberet fieri
ſpoliatis, vtriuſq; iuris auctoritatib. oſtẽdere conabãtur. Verũ ex parte Abbatis
fuit taliter replicatum, quod libello ſuo ſecundũ regulam iuris, qua dicitur: Vt
qui prior appellat, prior agat: debebat primitùs reſponderi: nec ab eo reſtitutio
peti poterat, qui non fuerat ſpoliator, præſertim cum caſtrũ ſacrati ad ius, &
proprietatem ſui monaſt. pertineret, quod & pars aduerſa nullatenus denega-
bat. Vnde vt verus dominus, ad quem ab alio res ſua poſſeſſa reuertitur, etiam
poſt tempora longiora retentionis debebat commodum obtinere, & iudicium
reſtitutorium contra ſpoliatorem tantum competere dignoſcatur. Pro dam-
nis quoque illatis reſtitutio poſtulari non poterat, ſed ad ea debebat actio com-
perens intentari. Alioquin cum, & pars abbatis damna grauiſſima ſibi querere-
tur illata, prius reſtituenda fuerant. Si pro huiuſmodi eſſet reſtitutio facienda,
ſecundum tenorem regulæ memoratæ, capitula quoque de reſtitutione facien.
loquentia, locum habere in criminalibus aſſerebant: Et quando quis ab aduer-
ſario ſpoliatur, & ſuper re ipſa qua ſpoliatus fuerat, conuenitur. Cæterum ex
parte abbatis regulam introductam, aduerſa pars in mutuis petitionibus lo-
cum habere dicebat: cum cauſæ viciſſim tractatæ vna poſtea ſententia termi-
nantur. Cum verò pars aliqua per reſtitutionem vel alio modo aliquid ſibi
debere proponit, & altera in modum exceptionis ſe aſſerit ſpoliatam, nec ante
reſtitutionem ſuam vllatenus reſponſuram, de incidenti aſſerebat antea co-
gnoſcendum. Cùm autem, ea quæ præmiſimus, & alia quædam prædicti Car.
nobis, & fratribus noſtris fideliter retuliſſent, nos diſtinguen. eſſe credentes,
vtrum ſpoliationis quæſtio ab eiſdem nobilibus ſit obiecta, in modum actio-
nis ad reſtitutionem petendam, an in forma exceptionis ad intentionem ad-
uerſarij repellendam: cùm ea in modum actionis propoſita intelligantur, di-
uerſæ petitiones ſe minimè contingentes, ac per hoc iuxta regulam iuris præ-
miſſam: quæ prius eſſet propoſita prius foret tractanda, quamquam in idem iu-
dicium ambæ deductæ viciſſimque tractatæ ſimul eſſent eadem ſententia ter-
minandæ. Sed quoniam illa quæſtio fuit ab eiſdem nobilibus tantum in mo-
dum exceptionis obiecta, de communi fratrum noſtrorum conſilio interlo-
quendo pronunciauimus, vt probationes eorum ſuper ipſa exceptione primi-
tus audirentur, & ea probata legitimè non cogerentur abbati reſpondere, ſuper
petitionibus memoratis donec reſtituerentur ab ipſo, cum ſpoliatus ſpoliato-
ri ante reſtitutionem non cogatur vllatenus reſpondere. Spoliatione tamen
in modum tantũ exceptionis probata, nõ eſt per hoc reſtitutio facienda: quem-
admodum cum in modum exceptionis aliquod teſti crimen obijcitur, vt ſic à
teſtimonio repellatur: & ſic crimen contra eum ciuiliter fuerit probatum. Nõ

ideo ſibi pœna infligitur ordinaria, ſed eius duntaxat teſtimonio non credetur: quod ea ratione contingit: quoniam in ipſum accuſatio non procedit. Teſtes etiam, quorum teſtimonium reprobatur inter infames, quaſi ex falſo teſtimonio non habentur. Cum autem ſuper exceptione ipſa probandi teſtes ſint ex parte militum iam producti, & atteſtationes etiam publicatæ, pars Abbatis ad repellendos eos nonnulla in præſentia noſtra ſe propoſuit obiecturam. Nos ergò volentes parcere laboribus partium, & expenſis, & quia maioribus occupati, cauſas ſingulas in perſona propria diſcutere non valemus, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus partibus ad tuam præſentiam conſtitutis, audias, quæ pars Abbatis contra teſtes & atteſtationes duxerit proponenda: & quæſtionem ipſam ſeruato iuris ordine, appellatione remota legitimo fine decidas. Poſtmodum autem ſi partes contra ſe mutuò duxerint aliqua proponenda, nihilominùs audias: & ſi ambæ conſenſerint remoto ap. ob. iuſtitia mediante decidas. Alioquin omnia geſta redacta in ſcriptis ſigilli tui munimi ne roborata, ad præſentiam noſtram tranſmittas: vtrique parti aſſignans terminum competentem, quo recepturæ ſententiam noſtro ſcconſpectui repræſentent. Datum Ameliæ. III. nonas Octobris.

NOBILIBVS VIRIS VGVIT. ET GVIDON. MARCHIONI FIDELIbus noſtris. Recipit illos cum ipſorum ſubditis in protectionem apoſtolicam.

Licet apoſt. ſedes mater ſit omnium, generalis eos tamen pro grege conſueuit ſpecialius, & fouere, qui præter ſpiritualem ſubiectionē, quæ ipſi debetur ab omnibus, ei ſunt temporali etiam iuriſdictione ſubiecti. Ea propter dilecti in domino filij, deuotionem, quam erga Rom. eccleſiam, & nos ipſos habetis diligentiùs attendētes, vos, & totam terram veſtram, quæ ad ius, & proprietatem Beati Petri pertinere dignoſcitur, cum omnibus, quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidetis, aut in futurum iuſtis modis annuente domino recuperare poteritis, ſeu etiam adipiſci ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus: ſpecialiter autē maiorem, & minorem inſulas, quas ad ius, & proprietatem noſtram non eſt dubium pertinere, ſicut eas iuſtè ac pacificè poſ. auctoritate vobis apoſtolica con. &c. Decernimus ergò, &c.

NOBILI VIRO SPALAGRAN. QVA INDVLGETVR EI vt licet cœnobium & ordinem s. Benedicti intrare.

Ex tua confeſſione reperimus, quod olim corde compunctus ad ordinem Hieroſolymitani Hoſpitalis diſpoſueras te transferre, licet ad hoc te voto minimè aſtrinxiſſes. Si verò ille, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum eſt, per quem de virtute aſcēditur in virtutem, vino compunctionis ampliùs te potauerit, & aſcenſionem cordis tui dignatus fuerit in melius promouere: ita vt in aliquo monaſterio in quo Beati Benedicti regula obſeruetur, propoſitum concipias domino militandi. Quoniam, & tu ſuper hoc à nobis conſilium poſtulaſti, nos diligentius attendentes, quod nullum iuxta confeſſionem tuam votum emiſeris, aut feceris profeſſionem, vnde ſecundum videatur propoſitum impediri, & etiam intuentes, quòd Beati Benedicti regula arduitatem vitæ continet arctioris, vt in aliquo monaſterio prædicti ordinis domino ſi malueris valeas militare, liberam tibi concedimus auctoritate præſentium facultatem: & dummodo de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta procedat, vt hoc in monaſterio ſancti fortunati valeas adimplere, tibi benignius indulgemus. Datum Turderti. IIII. nonas Octobris.

N. SPL-

N. EPISCOPO LINCOLNIEN. ET N. DECAN. DE HVNtedon. *Cap. veniens extra de cognatione ſpirituali.*

VEnienſad præſentiam noſtram G. Anglicus natione nobis expoſuit, quòd cùm olim in adoleſcentia conſtitutus mulieri cuidam adhæſiſſet, quam tamen quidam alius ante cognouerat, de conſilio matris ſuæ factum eſt, vt eadem mulier quendam puerum, quem de alia ſoluta ipſe ſuſceperat, de ſacro fonte leuaret, ad ſuſpitionem, & infamiam vtriuſq; delendam. Deinde vero cùm in eius amorem vehementius exarderet, abſque conſilio amicorum eam clanculò deſponſauit. Cumque prolem ex ea procreare non poſſet, & increpationes à patre ſuo grauiſſimas ſuſtineret, quod eam deſponſando deliquerat reuoluens in animo, ipſa dimiſſa cauſa orationis Hieroſolymam eſt profectus. Verum cum idem rediens de partibus tranſmarinis prolem eam ſuſcepiſſe de alio inueniſſet, ei noluit adhærere: ſed propter adulterium, quod commiſiſſe taliter videbatur, ea omninò dimiſſa ad longinquam ſe transferens regionem, & ad Eugubin. tandem veniens ciuitatem quandam ibidem cum terra, & dote decenti ſibi matrimonialiter copulauit, de qua prolem ſe confeſſus eſt ſuſcepiſſe. Ea propter diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſuper his inquiratis diligentius veritatem: & ſi primam mulierem prædicti viri filium de ſacro fonte leuaſſe conſtiterit, antequam eam deſponſaſſet vxorem, vos inter eos diuortium ap. poſtpoſita celebrantes rei proceſſum nobis per literas veſtras fideliter exponatis, vt an cum ſecunda valeat legitimè commorari, veritate cognita decernere valeamus. Quod ſi ambo, &c. Tu ea frater Epiſcope, &c. Datum apud ciuitatem Caſtellanam. VIII. idus Octobris.

N. NIDROSIEN ARCHIEPISCOPO. QVA ILLI AD *propoſitas aliquot quæſtiones eleganter reſpondit.*

QVòd in dubijs noſtro poſtulas certificari reſcripto, vt iuxta illud tuæ diſcretionis arbitrium modereris, fraternitatem tuam dignis in domino laudibus commendamus. Sanè conſuluit nos tua fraternitas vtrum altare, in quo excõmunicatus diuina celebrare præſumpſit, reconſecrari debeat, & an ſit communicandum excommunicato: qui quod ſtaret mandato eccleſiæ iuratoriam præſtitit cautionem: ſed nõdum abſolutionis beneficium eſt adeptus. Et ſi excommunicato communicare aliquis, & qui etiam teneantur. Quæſiuit etiam, quæ pœna his fuerit iniungen. qui excommunicatis volentes communicant, vel inuiti, & quid de presbyteris ſit agendum, qui gubernant naues ad pugnam, & pugnant, & his, qui alios incitant, ſed non pugnant. Ad hæc autem fraternitati tuæ taliter reſpondemus: quòd nec altare, in quo excommunicatus celebrat debet (niſi aliud interueniat) conſecrari, nec excommunicato licet, quod ſtet mandato eccleſiæ, iuramento firmarit, communicari debet, donec fuerit per eccleſiam abſolutus. Alioquin poſt iuramentum non eſſet abſolutio neceſſaria. Vtrum autem ſi abſolutionis beneficium non contemptus religionis, ſed articulus neceſſitatis excluſerit, tali vel ſaltem in morte communicare ſit licitum: quia minimè per tuas literas requiſiſti, ad præſens non duximus reſpondendum. Nullus autem omnino nominatim excommunicato ſcienter cõmunicare tenetur: niſi quædam perſonæ, quæ per illud Gregorij pp. Cap. Quoniã multos, ſpecialiter excuſantur. Illi autem qui nominatim excõmunicatis præſumptuosè participant, præter perſonas dicto canone denotatas, niſi ab eorũ participatione cõmoniti fortè deſtiterint, excõmunicationis ſunt vinculo innodandi. Secus autem ſi ei communicant ſcienter, qui cũ participibus ſuis eſt vinculo excõmunicationis ſentẽtialiter innodatus, tũc enim & ipſi ſententiã excõmunicationis incurrũt. Quia verò tã ſacerdotes, qui gubernant naues ad pugnã, quàm qui perſonaliter

exercent pugnæ conflictum, & hi, qui alios incitant ad pugnãdum, omnes quidem enormiter peccant, de rigore canonum credimus deponendos. Hi prætereà, qui beneficium ecclesiaſticum ſibi collatum ſpõte in manum laicam reſignantes, illud denuò à laico ſuſceperunt, eodem ſunt beneficio ſpoliandi: licet reſignatio talium facta laico nullam obtineat firmitatem. Altare verò in quo tabula, cui conſecrationis benedictio pontificali miniſterio adhibetur, mota fuerit, vel enormiter fracta, debet non immeritò conſecrari. Nec negamus quin oleum non conſecratum conſecrato poſſit oleo commiſceri. Clerici autem qui excommunicati, vel ab excommunicatis ſciẽter ad ordines ſunt promoti, debent ab ordine ſic ſuſcepto deponi. Datum apud Ciuitatem Caſtellan. VI. Idus Octobris.

N. NIDROSIEN. ARCHIEPISCOPO, VNIVERSIS EPISCOPIS, ET alijs eccleſiarum prelatis in Noruuagia conſtitutis, in fidelium communione manentibus. De compeſcendo tyranno, qui eos miſerè excruciabat.

IN veſtrorum, & totius populi Noruuagiæ criminum vltionem (permittẽte domino) credimus accidiſſe, quod vſqueadeò in vos, & totum regnum Noruuagiæ tyrannica Sueri crudelitas, & violentia deteſtanda præualuit: vt & regnũ nec electione principum (prout accepimus) nec ratione ſanguinis occuparit: & in viros eccleſiaſticos ipſe quondam eccleſiaſtico (ſicut dicitur) functus officio debacchetur, eccleſias opprimat, clericos perſequatur, affligat pauperes, & ſæuiat in potentes: ita vt diuino credatur accidiſſe iudicio. Vt qui ſecundum etiam ſuam aſſertionem illegitimè natus ad ſacros non fuerat ordines promouendus, contra ſanctiones canonicas aſſumptus ad eos, fortiùs in illos deſæuiat, qui in ordinatione ipſius ſtatuta canonum non ſeruarunt. Miramur autem nõ de Deo, qui ad correctionem veſtram eius tyrannidem hactenus tolerauit: nec de ipſo, cuius ſpiritus obſtinatus in malo malum dediſcere aſſuetus, iniquitati non poteſt: ſed de his, qui apoſtatam, ſacrilegum, & nefandum adhuc etiam ſacrilegæ temeritatis auſa ſequuntur, & ei præbent auxilium, & fauorem, cuius tyrannidem perſequi potiùs pro viribus tenebantur. Licet autem ad edomandam eius verſutiam frequens manauerit ab apoſtolica ſede mandatum, nondum tamen ſic eius potuit peruerſitas refrenari, quin adhuc quibuſdam eum in ſuarum ſequentibus perniciem animarum in quadam parte Noruuagiæ dominetur, & in ea rabiem ſuperet aquilonis. Qui, vt amplius vos, & vniuerſum Noruuagiæ populum circunueniret, & auctoritate apoſtolica regnum ſibi oſtenderet confirmatum, bonæ memoriæ Clementis Papæ prædeceſſoris noſtri bullam falſare non timuit, qua varias literas ſigillauit: ſed is, cui manifeſta ſunt omnia, eius falſitatem detexit. Ne autem eius peruerſitas deſæuiat diutiùs in inſontes, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta dis. p. mandamus, quatenus Noruuagiæ populum diligentiùs moneatis, ne ipſum vlterius ſequi præſumant, aut ei præſtare auxilium vel fauorem. Alioquin vniuerſos ſequaces ipſius excommunicationis nuncietis ſententia innodatos, & claudentes eccleſias, & nullum in tota terra Noruuagica, quæ ipſum ſequitur, ſacramentum eccleſiaſticum, præter baptiſma paruulorum, & pœnitentias morientium celebrantes fautoribus eius decedentibus ſepulturam eccleſiaſticam denegetis. Ad hæc diſcretionem veſtram nolumus ignorare, quòd cum nuncij eius ad noſtram præſentiam acceſſiſſent, à nobis ſuper facto ipſius nihil potuerunt penitùs impetrare. Vnde ſi quid pro eo ſe obtinuiſſe confixerint, à falſarijs id obtẽtum eſſe noueritis: quorum multitudo in noſtræ promotionis initijs, cum falſis bullis per noſtram fuit ſolicitudinem depræhenſa. Datum apud Ciuitatem Caſtellanam. II. nonas Octobris.

N. ILLVSTRI REGI DANORVM. EIVSDEM ARGVMENTI.

TAm cleri quàm Populi Noruuagien. promerentibus culpis permit-
tente domino, credimus accidiſſe, &c. vſque ad verbum Deſçuiat in
inſontes. Serenitatem regiam rogamus, monemus, & exhortamur
in domino, ac per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ad de-
fendendas eccleſias, clericos in ſua libertate tuendos, liberandos
pauperes, & potentes de manu perſecutoris illius, immò etiam ad deijciendum
monſtrum illud, quod his ſolis parcit, quibus nocere non poteſt, taliter accin-
garis, vt & à Deo retributionem æternam, & noſtram conſequi gratiam ſpecia-
lius merearis: perſecutoribus tantæ iniquitatis aſſiſtas, reſiſtas ſequacibus: ita
quòd membrum illud diaboli non poſſit in regno Noruuagiæ denuo debac-
chari, aut perſecutionem in eccleſijs vlterius ſuſcitare. Datum vt ſupra.
In eundem modum. N. Illuſtri Regi Suetiæ. In eundem modum nobili viro.
N. Comiti Suetiæ.

N. NIDROSIEN. ARCHIEPISCOPO. VT BERGEN

Epiſcopum tyranni fautorem deponat.

EXaminatam tuæ fidei puritatem, & feruoris cõſtantiam, quam nec
perſecutio, nec gladius, nec fames, nec exilium diuturnum à Chari-
tate Chriſti, & ſeparare potuit, vel deijcere à ſtatu libertatis eccleſia-
ſticæ conſeruando: quem etiam nec terror coegit, nec minæ moue-
runt, nec demulſerunt blanditiæ, nec preces, nec promiſſiones po-
tuerunt inducere, vt Suero ſacrilego, & apoſtatæ, qui regnum Noruuagiæ per
effuſionem ſanguinis, & violentiam occupauit: in matris infamiam ſe aſſerẽs
de regali progenie deſcendiſſe: vel latenter annueres, vel expreſsè faueres, di-
gnis in domino laudibus commendamus: & tantò amplius ex hoc tuæ frater-
nitatis fortitudini congaudemus, quantò in te potiùs perſecutor exarſit: ſed
conſtantia tua eius tyrannidem ſuperauit. Vnde cùm tibi contra tyrannum il-
lum à tuis eſſet Suffraganeis aſſiſtendum, nec eorum aliquis eidem excommu-
nicato deberet præſtare fauorem, vtpote qui eccleſias, & eccleſiaſticos viros ſer-
uituti ſubijcere nititur, opprimere pauperes, & effundere ſanguinem innocen-
tem, ferre non poſſumus non moleſtè, quòd. N. Bergen. Epiſcopus, ſuffragane-
us tuus contra bonæ me. Clem. Papæ prædeceſſoris noſtri mandatum, & contra
tuum etiam interdictum Caſtra ipſius ſequi non dubitat, celebrans excommu-
nicato diuina, & in eius præſentia vniuerſa exercens eccleſiaſtica ſacramenta:
qui licet à te fuerit ſæpiùs euocatus, tuo tamen ſe noluit conſpectui præſentare.
Quia verò tanta præſumptio ſeueriori debet animaduerſione puniri, fraterni-
tati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus Epiſco-
pum ipſum, ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, ab officio, beneficioq́ue ſuſpendas:
nec prius ſententiam ſuſpenſionis relaxes, quàm noſtro ſe conſpectui præſen-
tarit. Quòd ſi forſan ſententiam tuam ſeruare neglexerit, eum anathematis
cenſura percellas, & ſingulis diebus dominicis, & feſtiuis pulſatis campanis, &
candelis extinctis excommunicatum facias publicè nunciari: vt quem timor
domini à malo non reuocat, rubor ſaltem, & pœna compeſcant: ſciturus,
quod nos prædictum Suerum abſoluere non propoſuimus, niſi ta-
liter ſatisfaceret de commiſſis, quòd eius eſſet ſatis-
factio non irrationabiliter admittenda.
Datum vt ſupra.

N. VE-

N. VERONEN. EPISCOPO SANCTAE ROMANAE ECCLESIAE
Cardinali. De homicida deponendo ab ordine ſacro.

SIcut ex tuarum, & aliorum multorum accepimus continentia literarum, eum. V. eccleſiæ de Nigrario clericus aduerſus. N. Archipresbyterum, & fratres ipſius plebis, graues inimicitias concepiſſet, tu eum propter enormia facinora ſua, & quia cum ſceleratis, & iniquis hominibus conuerſando arma portabat clericis interdicta, multaq; alia nefaria committebat, ab officio, beneficioq́, ſuſpenſum excommunicationis etiam vinculo innodaſti. Clericus autem ipſe in concepta malitia perſeuerans, eundem Archipresbyterum boni teſtimonij virum, ſanguine generoſum, amicum religionis, hoſpitalitatis cultorem, & aliorum operum pietatis, à Veronen. ciuitate, ad quam profectus fuerat pro eccleſiæ ſuæ negocijs peragendis, ad ſuam eccleſiam redeuntem, cum complicibus ſuis ſæculari poteſtate bannitis, diabolo inſtigãte, proprijs manibus (ſicut dicitur) interemit, & in fruſta concidere non expauit. Cumq; cæteris fugientibus ipſe à poteſtate, ac cõſulibus captus detruſus fuiſſet in carcerem & propter validas probationes, & indicia manifeſta ferri poſſet in eum ſententia capitalis: ad maiorem facinoris euidentiam, licet quod reus eſſet ſanguinis defuncti Archipresbyteri à populo clamaretur, ad paucorum tamen inſtantiam indictum eſt à poteſtate perſonale duellum. Verùm in tanto diſcrimine conſtitutus, & vitæ ſuæ pertimeſcens, vtpote perpetrati ſceleris conſcientia vulneratus, patre medio, qui pro ſe, ac filijs pacem pro morte dicti Archipresbyteri dicitur recepiſſe, mãdatis conſanguineorum defuncti per omnia parere promiſit. Quibus pro illata iniuria octingẽtas libras intercedente pacto promiſit pariter, & perſoluit. Et quoniã amici clerici memorati apud te precibus inſtare non ceſſant, vt eum officio, & beneficio reſtituere debeas, excommun. vinculo primitus abſolutum. Alijs econtra clamãtibus clericis, & laicis rectiùs ſentientibus, eum tanquam reum ſanguinis reſtituendum non eſſe, ſed potiùs perpetuo deponendum: tu in tanta rerũ ambiguitate, quid tibi foret agendum ſedem apoſtolicam cõſulere decreuiſti. Nos ergò attendentes, quod non ſolũ à malo, ſed etiam ab omni ſpecie mali ſit (ſecundũ apoſtolum) abſtinendum, nec volentes quòd maleficia remaneant impunita, fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, præfatum V. clericum ab omni beneficio eccleſiaſtico per te fieri volumus alienũ, ipſumque nihilominùs excommunicatum publicè nũcies, & facias tandiu appellatione remota ab omnibus euitari, donec cum tuarũ teſtimonio literarum noſtro ſe cõſpectui repræſentet animaduerſione canonica puniendus. Si qui verò ſeduxerint opponen. quo minùs mandatum apoſtolicum impleatur, tu eos, vt a ſua temeritate deſiſtant, per cenſuram eccleſiaſticam ceſſante appellatione compellas. Datum apud Ciuitatem Caſtellanam. VII idus Octobris.

R. TITVLI SANCTORVM MARCELLINI, ET PETRI PRESB.
Card. N. Caßinen. Abbati. Vt & ſuos fluxos mores & cœnobij ſui corrigat.

TActi ſumus dolore cordis. Intrinſecùs, & cor noſtrũ graui mœrore tabeſcit: quoniam odoris ſuauitas, quę de ſancta religione per Beati Benedicti meritum ab eccleſia Caſſinẽ. ad cætera monaſteria quondam effluxerat, à qua etiam tãquam à ſuo fonte per totius orbis climata deriuata, ſuæ ſumpſerunt inſtitutionis exordium, ex maiori iam parte defecit, verum etiam in fœtorẽ horridum eſt cõuerſa, vt ad eam adoleſcentulæ iam dicere dedignentur: Curremus in odorem vnguentorũ tuorũ, cui dicere conſueuerant: Oleum effuſum nomen tuum, adoleſcentulæ dilexerunt te nimis. Super hoc autem tu non videris alienus à culpa: qui cùm tibi ſit ipſius eccleſiæ cura commiſſa, culpam negligis corrigere ſubditorum:

quia

quia (iuxta verbum ſapientis) Vbi non eſt gubernator, populus corruit, paſtoris incuriam diſſolutione ouium accuſante. Veruntamen licet aliquid aſperum tibi ſcribamus, plus id admonitioni, quàm redargutioni debes aſcribere: cùm te per hoc cautum, & prouidum reddere intendamus. Scis etenim ſacra te docente ſcriptura, quòd pater filium, quem diligit, corrigit, & amici meliora ſunt verbera, quàm oſcula inimici: via, quòd vitæ eſt increpatio diſciplinæ: quã ſi diligenter attendas, cum ſapiente qui timet, & declinat a malo, tuam diriges ſemitam circunſpectus, in viam ſtulti non abiens, qui tranſilit, & confidit. Ad hæc ſi quaſi ad excuſationem in temporalibus tuæ ſtudium intentionis expendis, vt eccleſia tua in poſſeſſionibus dilatetur, illas omnibus debes præferre diuitias, quibus inter filias Syon tua ſupergradi valeat vniuerſas, quæ videlicet in ſpiritualibus attenduntur. Primum namque iubemur quærere regnum Dei, & ſic nobis adijci omnia promittuntur. Vnde ſi Marthæ ſtudium laudabiliter retinens partem Mariæ, quæ non auferetur ab ea, tibi eligere voluiſſe, de ſpiritualibus ſolicitius meditando ſcandalum illud potuiſſes euadere, per quod Caſinen. eccleſia in obſeruantijs regularibus adeò inferior prædicatur, vt quæ mater religionis extiterat & magiſtra, vix filia, ſiue diſcipula iam meruerit appellari. Vt igitur amplius in te proficiat manifeſta correctio, quam amor abſconditus, nos ad correctionem tuam hæc omnia prælibantes ad excitand. in melius, cum dulcibus amara miſcendo, diſcretionem tuam rogamus, conſulimus, & in domino plurimum exhortamur, quatenus ex his dignum capiens intellectum, te cum apoſtolo ad anteriora poſteriorum oblitus extẽdas, & ad obſeruantiam religionis, & ordinis, quam taliter excidiſſe dolemus, in tuo monaſterio congrue releuandam, eo modo ſtudeas vigilare, vt famæ diſpendium, quod idem monaſterium ſub tuæ fuit hactenus negligẽtiæ torpore perpeſſum, per tuæ ſedulitatis inſtantiam redimatur, & diſſolutionis amota materia, quæ tantorum origo malorum extitit principalis, per tuæ informationis exemplũ grex tibi commiſſus ſub regularibus inſtitutis arctius reſtringatur. Vnum autem inter cætera debes ſummopere præcauere, ne ſecundum quod dixit Apoſtolus: Timeo ne cum alijs prædicauerim, ipſe reprobus efficiar: in conuerſatione tua te talem exhibeas, quod à te offendiculum aliquod oriatur, per quod via tuis ſubditis in corruptionem pateat, & ruinam: quin potiùs in operibus tuis eam mundiciam, & exemplum oſtendas, quod ipſis eadem ſint lucerna, teq́; tãquam ducem ouium libere procedentem, abſque alia offenſione ſequantur. Apoſtolicum verò tibi non timeas deeſſe fauorem, ſi ad diſſolutionis exceſſus corrigendos in monachis, ne ſolito more vlterius euagentur, iuxta noſtræ inſtructionis monita duxeris procedendum: in quo laudabiliter ordinando, nec parcere ſanguini, nec alicuius debes gratiam attẽdere, vel timorem. Vt autem in hoc liberior poſſit haberi proceſſus, nec rebellio quorumlibet ſiue contumacia vires poſſit ex aſſuetudine diſſolutionis aſſumere, ad ſui tuitionẽ erroris, viros maturos, qui ſint, & grauitate perſonarum, & morum honeſtate timendi, prout ſanius conſilium tibi dictauerit, inſtituere, & alijs præficere te oportet. Ad eos autem tuæ correctionis ſtudium ſolicitius debet extendi, qui poſt greges ſodalium exterius euagantur: per quorum exempla peruerſa vita clauſtralium infamatur: in quibus nondum ex tota religionis ſcintilla defecit, ſed adhuc viret lilium inter ſpinas. Quantuncunque verò tibi deferre velimus, niſi fortè in correctione profeceris, tuæ motus volens ſequi potiùs voluntatis, quàm ſalubrem exhaurire doctrinam, nulla nos poterit occaſio retardare quin in te, ſiue quoſlibet alios, quos eadem inuolutos culpa nouerimus, manum correctionis grauiſſimam apponamus: ita quòd ea, quæ demulcendo proferimus, ſecundum exceſſuum quantitatem debite ſequi videbitur auſteritatis affectus. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. XVII. Cal. Nouembris.

NOBI-

biliter releuetur, & ſtudium veſtrum apud Deum, & homines appareat commendandum. Dat. Lateran. XII. Cal. Nouembris.

Scriptum eſt. N. Illuſtri Regi Vngariæ, vt in his, quæ pro libertate eccleſiæ prædicti Archiepiſcopi, & Epiſcopi duxerint ſtatuenda, ſuum eis auxilium & conſilium impendat, pariter & fauorem.

MAGISTRO APOLL. CLERICO VENERABILIS FRATRIS NOSTRI Archiepiſcopi Strigonien. à iuramento, quod eccleſia iura defendere quis velit, per appellationem non liberatur.

BReui ſedem Apoſtolicam ſciſcitatus es quæſtione, vtrùm ille, qui iura alicuius eccleſiæ ſeruare, ac pro poſſe defendere iuramento tenetur, ſi neceſſitate imminente, ſub debito iuramenti ad hoc fuerit requiſitus, & nolens hoc facere, ad ſedem apoſtolicam duxerit appellandum, periurij reatum incurrat. Nos autem quæſtioni tuæ taliter reſpondemus, quòd in hoc articulo appellantem à periurio, talis appellatio non excuſat: immò, niſi aliqua difficultas obſiſtat, propter quam non poſſit requiſitus eccleſiæ ſubuenire, culpa periurij potiùs irretitur. Datū vt ſupra.

LITERAE REGIN. ARCHIEPISCOPI AD DOMINVM PAPAM: QVOD cauſa tribus coniunctim delegata, à duobus, excluſo tertio rectè definiri nequiuerit.

EXcellentiſſimo domino, & beatiſſimo Patri ſuo domino Innocentio Dei gratia ſacroſanctæ Romanæ ſedis reuerendiſſimo ſummo Pontifici G. humilis, & indignus Eccleſiæ Regin. miniſter ſalutem, & debitæ perpetuam deuotionis obedientiam. Placuit beatitudini veſtræ cauſam, quæ vertitur inter venerabiles montis Regalis, & Ruſſanen. archiepiſcopos, mihi veſtro deuoto clerico, vnà cum reuerendis fratribus Panormitan. & Capuan. Archiepiſcopis per literas veſtræ ſanctitatis cōmittere: quibus debita reuerentia, & honore ſuſceptis, non multò poſt ſuſceptionem earum me per aliquot dies languor aliquantulus, non ſine meorum exigentia meritorum inuaſit: nec tamen vt inde mandatum veſtrum minus poſſet perfici, vel adimpleri, cum tam nos, quàm & partes præſentes omnes Panor. fuerimus: & ſi meis ſocijs onerosum videretur forſitan expectare, quandiu mei apponeret diuina clementia miſereri, & nequiuiſſem tunc pro inſtanti debilitate corporis cum ipſis ad hoc exequendum perſonaliter intereſſe, vox tamen, & ſenſus mihi nunquam per Dei gratiam defuit, qui n poſſemus deliberatione mutua, iuxta mandatum noſtrum diligenti examine cauſam ipſam inquirere, ac fine debito terminare. Verùm iam dicti mei ſocij infra illud ægritudinis meæ ſpatiolum pro eorum volūtatis arbitrio, meam ſuper hoc, & eorum ſibi ſolicitudinem vendicantes, me ignaro, & inconſulto in cauſam ipſam, ſecundum quod eorum dictauit conſilium, proceſſerunt: Et ne forte in his, quæ paruitati meæ ab apoſtolicæ ſanctitatis eminentia iniunguntur, in conſpectu mei domini palliata falſitas ſub veritatis ſpecie offeratur, proceſſum ipſius cauſæ ſecundum quod ad diligentem inquiſitionem meam certa quorundam, qui interfuerant, approbatæ opinionis virorum, & veridica relatione mihi licuit experiri, paternitati veſtræ duxi præſentis textu paginulæ intimādum. Hinc eſt, quòd cum præfati mei ſocij prænominato Montis Regalis Archiepiſcopo ex officio delegationis iniungerent, vt ad hoc, quod ſibi ab Archiepiſcopo Ruſſanen. obijcitur, pleniùs reſponderet: & idem Archiepiſcopus pro duabus cauſis nō deberc ſe diceret eorum inde ſtare iudicio: tùm videlicet quia cauſa ipſa tribus fuerat delegata, & ab illis duobus tantum me præſente incōſulto, & inſcio, nec vice mea ſuper hoc eis commiſſa, citatus fuerat ad iudicium: tùm etiā quia ante ipſorum citationem pro eadem cauſa nuncium ſuum ad pedes veſtrę ſanctitatis tranſmiſerat: in quo decretalis domini Alexādri ſibi apertiùs dignoſcitur ſuffragari. Ipſi eius aſſertiones nullatenus attendentes, iterum ſine mei no-

titia contra eum, vt reſponderet, ſententiam protulerunt. In quibus omnibus prædictus Archiepiſcopus grauari ſe ſentiens, ad veſtræ beatitudinis audientiam appellauit. Erit igitur ſi placet veſtri fontis ſcientiæ, cuius impetus lætificat ciuitatem Dei, ſuper his iuxta ſummum veſtræ immenſæ diſcretionis arbitriū prouidere. Datum Panorm. XXV. die menſis Auguſti prima indictione.

LITERAE ARCHIEPISCOPI, ET CONVENTVS MONTIS REGALIS *ad Dominum Papam. De eodem Argumento.*

Sanctiſſimo Patri, & totius fidei Chriſtianæ magiſtro domino Innocentio Ca. Montis Regalis humilis miniſter, eiuſdémque eccleſiæ vniuerſus conuentus pedum oſculum, & quod poteſt peccatorum oratio. Placuit beatitudini veſtræ cauſam, quæ vertitur inter Roſſanen. Archiepiſcopum, & eccleſiam noſtram immò veſtram, iudicibus delegatis committere, videlicet Panormitan. Regin. & Capuan. Archiepiſcopis ſine debito terminandam. Vnde nos in omnibus, & ſuper omnia mandatis apoſtolicis parere cupientes, ad primam duorum tantū citationis vocem acceſſimus, exceptiones noſtras (ſicut iuris eſt) peremptorias opponentes, videlicet quod nuncios noſtros ſpecialiter pro hac eadem cauſa ante citationem ad pedes ſanctitatis veſtræ tranſmiſeramus. Elapſis poſtmodū tribus, aut quatuor diebus, à Panormitan. & Capuan. tantum Archiepiſcopis, ſicut prius citati, ne veſtram videremur contemnere maieſtatem, corumque conſpectui præſentati: quia primam exceptionem noſtrā friuolam iudicabant, aliam exceptionem nō minus peremptoria adiecimus, & obiecimus: quia cùm cauſa fuiſſet à ſanctitate veſtra tribus iudicibus delegata, præſente tertio, & irrequiſito, videlicet domino Regin. nobis etiam abſentibus, & ignaris, exceptiones noſtras inutiles iudicantes, pronunciauerunt aduerſæ parti nos reſpondere teneri. Vnde ob tam euidentes, & ſuſpitionis: & grauaminis cauſas ad ſedem Apoſtolicam appellauimus: quæ mater eſt, & ſubſidium omniū oppręſſorum, cum in omnibus his appellatione opus non eſſet. Nam prima cauſa eſt, quia nuncij noſtri ante citationem iter arripuerant ad vos veniendi. Secunda quia præſente tertio, & ignaro, & citauerunt, & decretalem Alexandri, quę loquitur in hunc modum, friuolam iudicarunt. Cæterum cum aliquam cauſam contigerit tibi appellatione remota, cōmiſſam fuiſſe, & aduerſa pars poſt factam citationem iter arripuit ad ſedem Apoſtolicam veniendi, nō minima poteris in negocij cognitione, ſecundum iuris formam procedere. Quod vtique ſi ante citationem iter inceperit, non eſt vtique obſeruandum. Sed quod deterius eſt, nobis neſciētibus, & irrequiſitis pronunciauerunt præmiſſas exceptiones nullius fore momenti. Vnde proſtrati ad pedes ſanctitatis veſtræ petimus plus affectu, quàm voce, plus deuotione, quàm verbo, vt eccleſiā noſtram, quæ veſtra ſpecialis eſt, nullis patiamini perturbationibus concuti, nec æmulorum noſtrorum quaſi luporum morſibus lacerari. Valeat ſanctitas veſtra.

N. REGIN ARCHIEPISCOPO, ET N. EPISCOPO CEPHALVDEN. *Quæ cauſa, de qua duæ præcedentes epiſtolæ loquuntur, ipſis cōmittitur.*

Cvm cauſa, quæ vertitur inter venerabiles fratres noſtros. N. Montis regalis, &. N. Roſſanen. Archiepiſcopos, ſuper quibuſdam decimis ven. fratribus noſtris. N. Panormitan. & N. Capuan. Archiepiſcopis, & tibi frater Regin. commiſſa fuiſſet à nobis fine canonico terminanda: prædictus Archiepiſcopus montis regalis, ſicut ex literis eius accepimus, ad primam prædictorum Panormitan. & Capuan. Archiepiſcoporum citationem acceſſit: in quorum præſentia conſtitutus excipiendo propoſuit, quòd pro duabus cauſis non deberet eorum ſtare iudicio: tùm videlicet quia cauſa ipſa fuerat tribus delegata, & ab illis duobus tantum te frater Regin. præſente inconſulto, & inſcio, nec vices tuas eis ſuper hoc committente, fuerat ad iudicium euocatus: tùm etiam quia ante ipſorum citationem

pro

pro eadem cauſa nuncium ſuum ad apoſtolicam ſedem tranſmiſerat: in quo decretalem felicis mem. Alexandri Papæ. III. prædeceſſoris noſtri ſibi affirmabat apertiùs ſuffragari. At verò ijdem Archiepiſcopi exceptiones ipſius nolentes admittere, contra eum vt reſponderet interlocutoriam ſententiam protulerunt: propter quod idem Archiepiſcopus ſentiens ſe grauari, ſedem apoſtolicam appellauit. Nos igitur prædictorum inquiſitionem, & deciſionem canonicam veſtræ diſcretionis examini committentes, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vocatis ad præſentiam veſtram, qui fuerint euocandi, & inquiſita ſuper præmiſſis dilihentiùs veritate, ſi vobis conſtiterit prædictos Archiepiſcopos exceptiones prædictas nullatenus admiſiſſe, non obſtante eo, quod per ipſos factum eſt, decimas ipſas, quibus prædictus Monris regalis Archiepiſcopus, ſe poſtquam nuncij ſui propter hoc ad ſedem apoſt. acceſſerunt, aſſerit ſpoliatum, cùm eaſdem tam ſibi, quàm eccleſiæ ſuę à ſede apoſtolica fuiſſe aſſerat confirmatas, ſiue per laicalem potentiam, ſiue etiam per eoſdem iudices factum ſit, cum fructibus inde perceptis. ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo reſtitui faciatis: audiẽtes poſtmodũ quantum de iure poteritis ſi quid fuerit quæſtionis, & appellatione remota, fine debito decidentes. Datum Lateran. Calen. Nouembris.

N. EPISCOPO, CONSVLIBVS, ET POPVLO PARMEN.

De ablata per vim Cardinali in itinere pecunia.

Licet Romana eccleſia, quæ cæterarum mater eſt, & magiſtra, in delinquẽtes iuxta ſuorum exceſſuum qualitatem, rigorem ſeueritatis eccleſiaſticæ conſueuerit exercere, illis tamen, qui à ſuo reſipiſcentes errore humiliter ad eius obedientiam redeunt, ſolita eſt benignitatem, & manſuetudinem exhibere, & viſcera charitatis miſericorditer aperire: illius exemplo, qui neminem ad ſe venientem reſpuit. Accepimus ſi quidem ex tenore literarum tuarum frater Epiſcope, ac dilecti filij P. Sanctæ Mariæ in via lata Diac. Card. apoſtolicæ ſedis legati, quòd medietatẽm pecuniæ noſtræ, ac ſuæ, ac ſeruientium ipſius, quæ dum per Lombardiam iter faceret, illi fuit violenter ablata, reſtituere promiſiſtis: & ſolutis iam centum marcis, infra octauam proximo venturæ Paſchæ vos firmiter obligaſtis reſiduum ſoluturos, à conſulibus, rectoribus, tota credentia veſtræ Ciuitatis, & ab alijs etiam, prout prædicti Card. nuncio viſum fuit, ſuper hoc data iuratoria cautione. Ipſe verò Cardinalis ſententias interdicti, & excommunicationis, quæ in quoſdam veſtrum, & Ciuitatem veſtram fuerant promulgatæ, auctoritate apoſtolica relaxauit, & eccleſiam Sancti Domini de Burho, quæ propter hoc à iuriſdictione Parmen. eccleſiæ fuit exempta, donec eſſet ſuper hoc congruè ſatisfactum, ipſi Parmen. eccleſiæ fuit exempta, donec eſſet ſuper hoc congruè ſatisfactum, ipſi Parmen. eccleſiæ ſtatuit ſicut prius de cætero fore ſubiectam: ita tamen quod ſi prędicta pecunia infra pręſcriptum terminum, prout tenemini, iuramento nõ fuerit integrè perſoluta, ex tunc tam vos, quàm Ciuitas veſtra, & eccleſia Parmen. ſitis eiſdem ſententijs, & eidem pœnæ ſubiecti. Idem inſuper Cardinalis in manu veſtra, quantum ad medietatem prædictæ pecuniæ iuri ſuo ceſſit omnino, & ex parte noſtra promiſit, quòd nos iuri noſtro ſimiliter cederemus, vt repetendi medietatem illam, vel agendi aduerſus quemlibet nomine noſtro habeatis liberam facultatem. Nos igitur erga humilitatem veſtram benigniùs agere cupientes, quod à prædicto Cardinali (ſicut præmiſimus) factum eſt, ratum, & firmum habemus, & volumus inuiolabiliter obſeruari: ſuper illa medietate iuri, noſtro cedentes, prout vobis Card. ipſe promiſit. Porrò diſtrictè præcipimus, vt Palauicinus, & cæteri, qui cum eo fuerunt perpetratę iniquitatis principales auctores vſque ad plenariam ſatisfactionem ſententiæ promulgatæ in eos teneantur aſtricti. Datum Lateran. X. Cal. Nouembris.

N EPISCOPO CIVITATIS CASTELLAN. QVA RATIONEM PRAEſcribit, obſeruandam circa ſepulturam mortuorum, inter Epiſcopum & Ciſtercienſes.

HOneſtatem Ciſtercien. ordinis, quæ per Dei gratiam longè lateque diffunditur, tantò perfectius cupimus cuſtodiri, quantò feruentiùs viros religioſos, & pia loca diligimus, & eos in ſuis iuſtitijs intendimus propenſiùs confouere. Quia verò non ſolum illis, ſed generaliter omnibus ſumus in ſua iuſtitia debitores, intellecta litis materia, quæ inter eccleſiam tuam, & monaſterium Falaren. ſuper ſepultura defunctorum multipliciter agebatur, æquitate ſuadente mandauimus, vt monachi Falaren. nullum de cætero ad ſepulturam recipiant, niſi ſit eorum oblatus, vel alius, qui ſecundum inſtitutionem Ciſtercien. ordinis apud eos valeat ſepeliri. Porrò tam de oblatis, quàm de alijs iuſſimus obſeruandum, vt quarta teſtamentorum reddatur illis eccleſijs, à quibus mortuorum corpora aſſumentur, niſi talis fuerit oblatus, qui habitum eorum ſuſceperit ante mortem, vel antequam infirmaretur, ſe offerens viuus tranſeat ad eorum monaſterium tumulandus, fraudis omninò ceſſante figmento. Sicut ergo ſuper his, quæ mãdauimus, nullum Eccleſiæ tuæ volumus præiudicium irrogari, ſic eidem monaſterio nullum granamen inferri, ſaluis per omnia Ciſtercien. ordinis inſtitutis. Quod autem de quarta teſtamentorum religionis fauore mandauimus, nullum conſuetudinibus, & rationibus aliarum eccleſiarum volumus impedimentũ præſtare. Ne verò mandatum noſtrũm in dubium valeat reuocari, ipſum præſenti pagina duximus annotandum. Datum Lateran. XII. cal. Nouembris. In eundem modum ſcribitur abbati, & conuentui Falaren.

FRATRI RAINERIO. QVA DAT ILLI PONTIFEX FACVLtatem alias etiam eccleſias viſitandi.

GRatus tui nominis odor, & ſuauis tuæ famæ dulcedo, per quam tuæ religionis honeſtas dignis vndique laudum præconijs exaltatur, tam ex literis, quàm ex relatione plurium ad nos vſque peruenit: ex quo tantò ampliori gratulatione animi iocundamur, ac ſpiritus noſter in domino recreatur: qui ſuorum miniſtrorum dirigit actus in bonum, quantò tam ex communi fama, quàm ex confidentia, quàm de tua gerimus puritate, cognoſcimus euidentius, atque ſcimus, quòd per opera, quæ laudabiliter operaris ipſo duce, qui eſt lucerna pedum tuorum, & ipſe Deus glorificatur in terris & gloria nobis, & eccleſiæ Romanæ non modicus honor accreſcunt. Nos igitur exemplo illius, qui negociatorem ſuum fidelem inueniens ei multò maiora commiſit: ſperantes quod pater omnium bonorum ſemper in melius tuas dirigat actiones: vt eccleſias, quas in locis, per quæ tranſitum feceris, inuenies à ſuo ſtatu dilapſas, poſſis ad ſtatum congruum reuocare, ſtatuendo in eis, quæ ſecundum Deum videris ſtatuenda, & corrigendo iuxta canonicas ſanctiones, quæ corrigenda fuerint, liberam tibi concedimus auctoritate apoſtolica facultatem. Volumus autem, vt ea, propter quæ ſpecialiter te direximus, principaliter exequaris. Nulli ergo, &c. Datum Lateran. III. cal. Nouemb.

.N. AQVEN. ARCHIEPISCOPO. VT RESIGNATIONEM EPISCOPI Foroiulienſis recipias & alium idoneum Epiſcopum eligi curet.

CVm venerabilis frater noſter. N. Foroiulien. Epiſcopus recognoſcens ſuam inſufficientiam, & defectum, & timens ex hoc ſibi, & eccleſiæ ſuæ graue periculum imminere, nobis per ſuas literas intimaſſet, quòd deſiderium haberet, ac propoſitum pontificali cedere dignitati: nos volẽtes in hoc debita maturitate procedere, ſtatum Foroiulien. eccleſiæ, ac perſonæ ipſius epiſcopi tibi commiſimus inquirendum: vt per te certi redderemur, qualiter eſſet in nego-

negocio procedendum. Sicut autem ex literis tuis nobis innotuit, tam eccleſiæ Foroiulien. quàm ipſi Epiſcopo plurimum expedit, vt eidem abrenunciandi pontificali officio licentiam tribuamus: cum ille propter impedimenta tam cordis, quàm corporis non poſſit eccleſię regimini congruè prouidere, & ipſius adminiſtratio potiùs redundet in eiuſdem eccleſiæ detrimentum. Volentes igitur tam ſaluti eiuſdem Epiſcopi, quàm neceſſitatibus ipſius eccleſiæ prout tenemur ex iniuncto nobis officio præcauere, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſolenniter, & publicè ipſius recipias auctoritate apoſtolica ceſſionem. Facta verò ceſſione ſpontanea, canonicos Foroiulien. moneas, & inducas, vt alium Epiſcopum eligant: qui tam ſpiritualiter, quàm temporaliter ſit idoneus ad gerendam ſolicitudinem paſtoralem. Datum vt ſupra.

NOBILI VIRO R. COMITI TOLOSAN. VT CONTRA Paganos arma ſuſcipiat.

CVm in tantum te olim oriens ex alto reſpexerit, & tenebras tuæ mentis lux illa dignata fuerit illuſtrare, quæ illuminat hominem venientem in hunc mundum, vt reconciliatus fueris eccleſiaſticæ vnitati, à qua fueras ob tuorū exceſſuum multitudinem ſeparatus, deberes reſurgere fortior, & præteritorum abundantiam delictorū ſatisfactione ſic plenaria compenſare: vt nouum meriti ſingularis præconium veteris nequitiæ deleret infamiam, & vitiorum notam virtutis titulus oboleret. Ne autem negligentiam tuam poſſis aliquatenus excuſare, ac ne non ſubeſſe cauſam alleges, in qua militarem valeas induſtriam in diuinis obſequijs exercere, ſe ipſum dominus denuò tradi paſſus eſt in manibus peccatorum, & hæreditatem ſuam ſe ipſo exule ab impijs occupari: vt quanti eum facias in inſtantis articulo neceſſitatis oſtendas: & an pro ipſo te ipſum abneges, & tollas crucem eius, & ipſum ſequaris, qui pro te ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens, in ſimilitudine hominum factus, & habitu inuentus vt homo, factus obediens vſque ad mortem, mortem autem Crucis, omnibus manifeſtet. Sanè ſi nec timor domini, nec fidei Chriſtianæ religio, nec communis vtilitas populi Chriſtiani ad id tuam induſtriam commoueret, egregiæ tamen recordationis N. quondam aui tui memoria te ad terræ orientalis ſubſidium inducere potuiſſet: vt in partibus illis eius exemplo perpetuæ tibi laudis titulos compārares: & auitæ virtutis præconium in paganorum excidium redoleres. Vt igitur præter diuinam gratiam peccatorum tuorum veniam, & apoſtolicę protectionis præſidium quæ in ſuis illic expenſis proficiſcentibus indulgemus, & augmentum æternæ coronæ, quod inſuper pollicemur, à domino merearis, rogamus nobilitatem tuam, monemus, & hortamur in domino, & in remiſſionęm iniungimus peccatorum, quatenus ſignum viuificæ crucis aſſumas, & in ſatisfactionem criminum quę hactenus commiſiſti, ad partes tranſeas transmarinas: vbi funiculū hæreditatis Chriſti, & iura populi Chriſtiani defendas, & impugnes barbariem paganorum. Credimus enim, & de diuina miſeratione ſperamus, quòd ſi (quod optamus) in humilitate cordis, & corporis iter fueris peregrinationis aggreſſus, is, qui pijs aſpirat propoſitis, diriget greſſus tuos, & de inimicis crucis laudem tibi victoriæ, ſicut quondam auo tuo, miſericorditer largietur. Si autem in perſona propria non potueris transfretare, vt aliquod ſaltem apoſtolicæ remiſſionis beneficium conſequaris, iuxta quod tantum principem decet, certum vltra mare dirigas numerum bellatorum: vt vel per alios facias, quod per te non poteris adimplere.

Datum Lateran. II. nonas Nouembris.

FRATRI FVLCONI. VT CVM ALIIS PIIS *viris ad militiam ſacram proficiſcatur.*

SAlutiferum tuæ doctrinæ iampridem audientes exemplum plurimum gauiſi ſumus in domino, eius miſericordiam implorantes: vt bonum in te corroboret, quod incepit. Vt autem ſecundum Apoſtolum opus Euangeliſtæ faciens prædicationis officium fructuoſius exequaris, præſertim in ſuccurſu hieroſolymitanæ prouinciæ, ad quam totis viribus aſpiramus, & talentum tibi commiſſum à domino in populi ſui eruditione diſtribuẽs, ipſum multiplicatum valeas reportare: nos illius vtentes exemplo, qui dedit quoſdã quidem apoſtolos, quoſdam Prophetas, alios verò Euangeliſtas, vt in omnem terram exiret ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum, plenam tibi auctoritate apoſtolica concedimus facultatem, vt cum conſilio, & aſſenſu dilecti filij P. ſanctæ Mariæ in via lata Diac. Card. apoſtolicæ ſedis legati, quem ad hoc officium exequẽdum ſpecialiter deſtinauimus, tam de monachis nigris, quàm albis, ſiue canonicis regularibus aliquot, quos ad prædicandum idoneos eſſe decreueris, nullius contradictione, vel appellatione obſtante libere tibi poſſis coadiutores adiungere: qui tecum (iuxta verbum propheticum) ſeminent ſuper aquas, ne frumentum in populis abſcondatur. Datum Lateran. nonis Nouembris.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, ET ALIIS ECCLESIARVM PRAELATIS *in regno Franciæ conſtitutis. Vt vſurarij puniantur, non obſtante aliqua appellatione.*

QVàm pernicioſum ſit vitium vſurarum, diſcretionem veſtram nõ credimus ignorare, cum præter conſtitutiones canonicas, quæ in earum odium emanarunt, per prophetam detur intelligi eos, qui ſuam dant pecuniam ad vſuram, à tabernaculo domini repellendos, & tam in nouo, quàm in veteri teſtamento prohibitæ ſint vſuræ? cum veritas ipſa præcipiat: mutuum date nihil inde ſperantes, & per Prophetam dicatur. Vſuram, & omnem ſuperabundantiam nõ accipias. Inde eſt, quod vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus manifeſtos vſurarios, eos maximè, quos vſuris publice renunciaſſe conſtiterit, cum aliquis eos conuenerit de vſuris, nullius permittatis appellationis ſubterfugio ſe tueri. Datum Lateran. V. Cal. Nouembris.

N. SIPONTINO ARCHIEPISCOPO. DE COLLEGIATA ECcleſia in cœnobium monachorum conuertenda.

CVm ad ea exequenda, quæ religionem ſapiunt, & opus in ſe cõtinet pietatis, ſolicitudinem tuam excitamus, tanto adimplere debes ſolicitius quod mandamus, quanto ea exequi diligentius ex debito teneris officij paſtoralis. Significauit ſiquidem nobis dilectus filius magiſter Nicolaus eccleſiæ Troianæ Decanus, quod cum eccleſiam ſancti Nicolai de regulis poſſideat, & eam ſufficientem, & idoneam cognoſcat ad canonicam regularem, plantare ibidem religionem deſiderat, & canonicos inſtituere in eadem: qui ſecundum regulam beati Auguſtini domino debeant iugiter deſeruire. Licet autem hoc à nobis ſibi poſtularet cum inſtantia indulgeri, nos tamen tuæ volentes fraternitati deferre, in cuius diœceſi eſſe proponitur eccleſia memorata, negocium ipſum tuæ duximus experientiæ committendum. Idioq́ue fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi præfatam eccleſiam ad hoc idoneam, & ſufficientem cognoueris, & fratres, clerici, & laici, qui nunc in ea deſeruiunt in hoc ſponte voluerint conſentire, nec aliud obſtiterit, per quod negocium ipſum debeat rationabiliter impediri,

tu

tu præfato magiſto, N. vt eandem eccleſiam canonicam inſtituat regularem, liberam tribuas facultatem: vt, & eius pio deſiderio ſatisfiat, & tu de plantanda religione in Diœceſi tua poſſis meritò commendari. Datum Lateran. VII. Idus Nouembris.

NOBILIS VIRI ACERBO PRIORI ET ALIIS
Rectoribus Thuſciæ, & ducatus.

SIcut vniuerſitatis conditor Deus duo magna luminaria in firmamẽto cœli conſtituit, luminare maius vt præeſſet diei, & luminare minus vt nocti præeſſet, ſic ad firmamentum vniuerſalis eccleſiæ, quæ cœli nomine nuncupatur, duas magnas inſtituit dignitates: maiorem, quæ quaſi diebus animabus præeſſet, & minorem, quæ quaſi noctibus præeſſet corporibus: quæ ſunt Pontificalis auctoritas, & regalis poteſtas. Porrò ſicut luna lumen ſuum à ſole ſortitur, quæ re vera minor eſt illo quantitate ſimul, & qualitate, ſitu pariter, & effectu, ſic regalis poteſtas ab auctoritate Pontificali ſuæ ſortitur dignitatis ſplendorem: cuius conſpectui quanto magis inhæret, tantò minori lumine decoratur, & quo plus ab eius elongatur aſpectu, eo plus proficit in ſplendore. Vtraque verò poteſtas ſui primatus ſedem in Italia meruit obtinere: quæ diſpoſitione diuina ſuper vniuerſas prouincias obtinuit Principatum. Et ideò licet ad vniuerſas prouincias noſtræ prouiſionis aciem extendere debeamus, ſpecialiter tamen Italiæ paterna nos cõuenit ſolicitudine prouidere: in qua Chriſtianæ religionis fundamentum exiſtit, & per apoſtolicæ ſedis primatum ſacerdotij, ſimul, & regni præminet principatus. Huius autem prouiſionis officium laudabiliter exercemus, ſi per noſtrę ſolicitudinis ſtudium procuramus, ne filij fiant ſerui, neque minores à maioribus opprimantur: vt ſeruata moderaminis æquitate, ſic iſti ſeruiant, quòd illi non ſæuiant: vt nec iſti ſubeſſe contendant, nec illi contemnant prodeſſe. Volentes ergò vos tanquam ſpeciales filios apoſtolicæ protectionis brachijs amplexari, firmum gerimus in deliberatione noſtra propoſitum, ad diuini nominis gloriam, & apoſtolicæ ſedis honorem, quantum cum noſtra poſſumus honeſtate vobis aduerſus oppreſſionis incurſum, & grauaminis inſolentiam noſtrum patrocinium exhibere: quatenus per apoſtolicæ protectionis auxilium in debito ſtatu perſeuerare poſſitis: & inita iam concordia, ſemper inter vos de bono in meliùs perſeueret: ſperantes, & pro certò tenentes, quòd vos nobis, & eccleſię Romanæ gratum ſemper deuotionis, & fidei debeatis obſequium impertiri: vt dum vos à nobis protectionis patrocinium ſuſceperitis, & nos à vobis deuotionis obſequium receperimus, vtrinque grata debeat vtilitas procurari. Monemus igitur vniuerſitatem veſtram, & exhortamur in domino per apoſtolica ſcripta mãdantes, quatenus certam, & firmam de nobis fiduciam obtinentes, qui ſicut apoſtolicæ conuenit grauitati, plus facere pro vobis, quàm promittere vobis intendimus: ea ſemper agere ſtudeatis, quæ ad honorem, & profectum Eccleſiæ Rom. proueniant, vt merito debeatis ipſius fauoris dextra communiri. Datum Lateran. III. Cal. Nouembris.

N. EPISCOPO, ET CAPITVLO AVERSAN. VT
Neapolitano Archiepiſcopo obtemperent.

CVm ſimus ſingulis in ſua iuſtitia debitores, fratrum, & Coëpiſcoporum noſtrorum grauamina nec poſſumus, nec debemus æquanimiter ſuſtinere: aut pati, quòd aliquis à ſui ſuperioris obedientia præter auctoritatem iudiciariam qualibet occaſione recedat. Hoc ſiquidem attendentes, cum eccleſia veſtra hactenus eccleſiæ Neapolitanæ reſponderit, &

prædeceſſores tui frater Epiſcope à prædeceſſoribus venerabilis fratris noſtri N. Neapolitani Archiepiſcopi cõſecrationis, & confirmationis conſueuerint beneficium obtinere: ita quòd bonæ memoriæ L. prędeceſſor tuus, cui felicis recordationis C. Papa prædeceſſor noſter ex colla ta ſibi plenitudine poteſtatis ſine præiudicio eccleſiæ Neap. munus conſecrationis indulſit: obedientiam, & reuerentiam, ſicut Metropolitano ſuo curauerit eidem Archiepiſcopo exhibere, ne dicta eccleſia Neapol. ſuæ poſſeſſionis commodo prætermiſſo, iuris ordine priuaretur: te frater Epiſcope ad obediẽdum ei, noſtra mandauimus auctoritate compelli: adijcientes in literis noſtris, quòd ſi vos crederetis aliquid iuris habere, illud poſtmodum audiremus. Cùm igitur ſuper obedientia dicto Archiepiſcopo exhibenda, mandatum ſit apoſtolicum adimpletũ, ac nos per veſtras duxeritis literas exorandos, vt certum vobis pręfigeremus terminum, quo aduerſus eundem Archiepiſcopum veſtram proponeretis, & perſequeremini actionem, diſcretioni veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus in octauis reſurrectionis dominicæ proximè venturis, noſtro vos conſpectui præſentetis, iuſtitiam recepturi. Nos enim eidem Archiepiſcopo dedimus in mandatis, vt ad eundem terminum per ſe, vel ſufficientem procuratorem ad præſentiam noſtram accedat, vobis plenariè reſponſurus.

Datum Lateran. VI. idus Nouembris.

Scriptum eſt dicto Archiepiſcopo, vt tempore conſtituto accedat.

N. ARCHIPRESBYTERO, ET CLERICIS BVRGEN. ECCLESIAE *vt Parmenſi Epiſcopo rurſus obediant tanquam abſoluto & reconciliato.*

CVm Ciuitas Parmen. & ciues eius excõmunicationi ſubiecti fuiſſent, propter violentam inuaſionem, & deprędationem dilecti filij P. ſanctæ Marię in via lata Diaconi Cardinalis, & eccleſia veſtra à iuriſdictione venerabilis fratris noſtri N. Parmen. Epiſcopi propter hoc fuiſſet exempta, donec ſatisfacerent competenter: ipſi Parmen. memorato Cardinali ſeſe obligarunt ſuper reſtituenda medietate pecuniæ, quæ ipſi fuit Cardinali ablata: cuius iam parte ſoluta, ſe partem reliquam ſoluturos pręſtita cautione iuratoria, promiſerunt: & idem Cardinalis excommunicationis, & interdicti ſententias relaxauit: pœnam remittens, quæ ſuper exemptione eccleſiæ veſtræ Parmen. eccleſiæ fuerat irrogata. Nos igitur quod à prædicto Cardinali ſuper hoc factum eſt ratum habentes, vobis per præſentia ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus præfato Parmęn. Epiſcopo de cætero conſuetam, & debitam obedientiam impendatis. Datum Lateran. II. idus Nouembris.

N. EPISCOPO ROFFEN. N. ARCHIDIACONO BATHONIEN. *& Magiſtro Vu. de ſancta fide Canonico Vuellen. Qui allegat literas falſas eſſe, hoc probare tenetur.*

Cap. ex cõtinentia ex tra de crimine falſi.

EX continentia literarum dilectorum filiorum, N. Abbatis Sanctæ Crucis de Vualtham, & Magiſtri Simonis de Suuelle nobis innotuit, quòd cum olim quæſtio, quæ vertebatur inter dilectos filios M. Phil. de Ludeleuue ex vna parte, Robertum, & Vincentium clericos ex altera, ſuper eccleſia de Streton, ipſis, & N. quondã Abbati de Straford. à bonę memorię C. Papa prędeceſſore noſtro cõmiſſa fuiſſet, eodẽ Abbate pariter, & prędicto Vincẽtio de hac luce ſubtractis, prenominati duo iudices iuxta tenorẽ reſcripti apoſtolici procedẽtes, atteſtationes, & allegationes vtriuſque

vtriuſque partis diligentius audierunt: & tandem cùm renũciatum eis ab vtra-
que parte fuiſſet, & ſecundum allegata diffinitiua eſſet ſententia promulgan-
da, cõtra magiſtrum P. aduerſa pars literas apoſtolicas arguit falſitatis: & eas eſ-
ſe falſas ſub periculo cauſæ ſe firmiter aſſeruit probaturam: ſibi legem impo-
nens, vt à cauſa caderet, niſi probaret euidentius falſitatem: & ne vlteriùs iudi-
ces in cauſa procederent, ſedem apoſtolicam appellauit. Sępe dicto autem Phil.
exhibente illum, per quem literas impetrauit, & firmiter promittẽte, quòd eas
veras eſſe probaret, memoratus R. ab eiſdẽ iudicibus requiſitus, vt aliquam no-
tam exprimeret falſitatis, propter quàm falſas eſſe literas proponebat, nihil ali-
ud ſpecificare voluit, niſi quòd eas falſas dixit: & aſſeruit à Cancellaria noſtra
nullatenus emanaſſe. Supradicti verò iudices ab ipſo R. iuratoria cautione re-
cepta, quòd accuſationem falſitatis proſequeretur, ſicut ſuperiùs eſt expreſſum,
ſequentem diem poſt dominicam, qua cantatur, Lætare Hieruſalem, proximò
præteritam, ad proſequendum coram nobis appellationem interpoſitam vtri-
que parti terminum præfixerunt. Cæterùm præfatus Robertus in termino præ-
raxato ad pręſentiã noſtrã accedẽs, ſuper falſitate literarũ, ac proceſſu negocij ve
ritate ſuppreſſa (vt dicitur) à nobis ad pędictos iudices literas impetrauit, & ni-
hil prorſus de falſitatis accuſatione proponẽs, à ſede apoſtolica furtiue receſſit.
Verùm nos literas ipſas, quæ redargutæ fuerãt falſitatis, diligẽtius intuẽtes, nul-
lum in eis ſignum falſitatis, vel ſuſpitionis inuenimus, niſi paucarũ literarũ ra-
ſuras, quæ nequaquam ſapientis animum in dubitationem vertere debuerunt.
Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus inqui-
ratis ſuper his diligentius veritatem: & ſi vobis cõſtiterit iam dictas literas à no-
bis fuiſſe veritate tacita impetratas, & ſæpè dictum Robertum ſeſe obligaſſe ſub
periculo cauſæ, quòd priores literas falſas eſſe probaret, cùm inter ipſum, & ad-
uerſarium ſuum quæſtio perſonalis agatur, & quilibet abrenunciandi iuri ſuo
liberam habeat facultatem, ipſi Roberto ſuper prædicta eccleſia ſilentium im-
ponatis: alioquin partibus conuocatis audiatis cauſam, & appellatione remota
fine debito terminetis.

Datum Lateran. XIII. cal. Nouembris.

N. EPISCOPO ET. N. SANCTI MICHAELIS, ET N. SANCTI
*Epiphanij præpoſitis Papienſibus vt de canonicorum bonis, nu-
mero, & de B. collatione inquirant.*

ACcedentibus olim ad præſentiam noſtram dilectis filijs Carnel. &
Bernat canonico, & ſyndico Sancti Inuentij Papien. dilectũ filium
noſtrum G. tituli Sanctę Mariæ trans Tyberim presbyterum Cardi-
nalem conceſſimus auditorem: coram quo fuit ex ipſius Carnel.
parte propoſitum, quòd cum olim Canonici Sancti Inuentij Papien. bonę me-
moriæ C. Papæ prædeceſſoris noſtri mandatum ipſis pro eius receptione, ac præ-
bendæ aſſignatione porrectum noluiſſent humiliter adimplere: nec bonæ
memoriæ L. quondam Papien. Epiſcopus, qui ſuper hoc literas ab eodem præ-
deceſſore noſtro receperat, mandatum fuiſſet apoſtolicum executus, ipſe, ac prę
dictus Bernar. propter hoc ad ſedem apoſtolicam accedentes, coram dilecto fi-
lio Hugone tituli Sancti Martini presbytero, Cardinale auditore ſibi conceſſo,
aliquandiu litigarunt: qui ad falſam ipſius B. ſuggeſtionem, qui prædictam ec-
cleſiam, tam paupertate redituum, quàm fratrum aſſerebat numeroſitate gra-
uari, ab inſtantia mandati apoſtolici, & executionis abſoluit. Cæterùm clerici
eiuſdẽ eccleſiæ abſolutionis non expectato reſcripto, ſex in canonicos elegerũt:
tribus eorum integra beneficia: reliquis verò tribus aliquid nomine beneficij
annis ſingulis conferentes. Cùm autem ad audientiam noſtram id fuiſſet eo-
dem C. referente delatum, intelligẽtes ipſo facto prædictam abſolutionem fuiſ
ſe per falſam ſuggeſtionem obtentam: cum non eſſet veriſimile dictã eccleſiam
paupertate grauari, ad quam ipſi vix abſolutione per ſurreptionẽ obtenta, ob re
uerentiam Beati Petri, & noſtrã, prædictũ C. in canonicũ, & fratrem reciperent,
&

& ei ſtallum in choro, & locum in capitulo, & beneficium, ſicut vni ex alijs canonicis aſſignarent. Dilectis etiam filijs noſtris M. Subdiacono noſtro Præpoſito Canonicæ Gualteri, Martino, Opizone, Aſtario magiſtris Canonicis ſancti Michaëlis de Papia maioris præcipiendo mandauimus, vt inquirerent de præmiſſis diligentius veritatem: & ſi rem cognoſcerēt taliter ſe habere, canonicos memoratos ad recipiendum eundem C. & beneficium aſſignandum, ſublato appellationis obſtaculo, eccleſiaſtica diſtrictione compellere non tardarent: quoſlibet, qui mandato apoſtolico ſe ducerent opponendos, eadem diſtrictione ſeueriùs compeſcentes. Veruntamen (ſicut ex literis eorum accepimus,) cùm partes ad ſuam pręſentiam conuocaſſent, & dictus C. eiuſdem eccleſiæ ſyndicus ſe ad receptionem ipſius C. diceret non teneri, qui reſcriptum obtinuerat ab apoſtolica ſede per mendacia precum: ijdem executores auditis quę fuerant hinc inde propoſita, & rationibus, & allegationibus partium diligenter inſpectis, de prudentum conſilio per ſententiam prædictis canonicis pręceperunt, vt memoratùm C. in fratrem, & canonicum reciperent, & vſque ad octauas apoſtolorū proximo termino futuras, ſicut vni ex alijs canonicis beneficiū aſſignarent: canonicos ipſos tam receptos, quàm electos, ſi eorū ſententiæ non parerent, ex tūc auctoritate apoſtolica ſuſpēdētes. Verùm dictus B. ſyndicus eccleſiæ ſupradictæ reſpondit, quòd cùm coram prædictis iudicibus conſtitutus in libello cauſam petitionis exprimi poſtulaſſet, & allegaſſet, quòd minor ſine curatore poſtulare non poſſet, & ipſi cauſam petitionis libello exprimendam nō eſſe, & minorem poſſe ſine curatore petere reſpōdiſſent, ad ſedem apoſtolicā appellauit. Sed iudices ipſi, nec eorum voluerunt appellationi deferre, nec de indignitate ipſius C. quam ſe aſſerit probaturum cognoſcere, dicentes quòd cauſa criminalis ſibi non fuerat ab apoſtolica ſede commiſſa. Aſſeruit etiam idem B. coram iudicibus memoratis, quòd idem C. falſitatem ſuggeſſerat, & tacuerat veritatem: cum eos onus paupertatis falsò allegaſſe dixiſſet: quod & tunc, & modo verè poterat allegàri: cùm ſufficienter eſſet probatum per teſtes eandem eccleſiam tunc 110, & àmplius, nunc verò 135. librarū debito prægrauari: quam etiam ex indulgentia bonæ memoriæ L. Papæ prędeceſſoris noſtri eidem eccleſiæ ſuper ſenario canonicorum numero ſeruando conceſſa, fratrum numeroſitate grauari petebat: cùm tunc temporis ſeptem ibi eſſent canonici conſtituti. Tacuerat etiam idem C. quod propter indignitatem ſuam, & quia maior pars canonicorū in eadem eccleſia per ſedem apoſtolicam inſtituta fuiſſet, & quòd pro duobus eodē anno idem prædeceſſor noſter ſuas eis curaſſet literas deſtinare, ab impetitione ipſius fuerant abſoluti. In alijs etiam ſe à prædictis iudicibus aſſeruit fuiſſe contra iuſtitiam aggrauatum. Cùm autem dictus Cardinalis quæ coram eo propoſita fuerant nobis fideliter retuliſſet, intelligentes, quòd cui principale cōmittitur, totum etiam delegatur, ſine quo iudicium exerceri non poteſt, cauſam ipſam veſtro duximus examini committendam, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus cæteris exceptionibus, ex canonicorū parte propòſitis omnino ceſſantibus, ſi infra ſex menſes poſt harū receptionem literarum probare poterint eundem C. criminoſum eſſe, vel aliàs indignum ad prædictum beneficium obtinendum, cùm eccleſiaſtica beneficia non ſint indignis concedenda perſonis, ipſi C. ſuper eadem eccleſia ſilentium imponatis: alioquin omni contradictione, & appellatione ceſſante ipſum in ea faciatis admitti, & tractari charite fraterna: & beneficiū ei ſicut vni ex alijs canonicis aſſignari. Volumus autem, vt à prædictis canonicis ſufficienti prius cautione recepta, quòd debeant parere iuſtitiæ coram vobis, interdictum appellatione poſtpoſita relaxetis. Si verò latæ ſententiæ parere noluerint, eos per excommunicationis ſententiam compellatis. Datum Lateran. VI. Cal. Nouembris.

N. EBRVDVNEN. ARCHIEPISCOPO. N. ARILATEN. N. AQVEN. ARCHIEpiſcopis, *& ſuffraganeis eorum, vt in concilio Prouinciali conſtituant, de acquirendo ſubſidio ad bellum ſacrum contra Saracenos.*

SI ad excitandos fidelium populos ad ſubuentionem orientalis prouinciæ, in qua dominus Rex noſter ante ſæcula ſalutem humani generis dignatus eſt operari, terræ ipſius miſeriam ſæpius deploramus, ſi nuncios multiplicamus, & literas, ſi mandata monitis, & mandatis monita frequentius conculcamus, id agimus quod tenemur: volentes ei, cuius vicem in terris gerimus, exulanti per eccl. filios ſubuenire, & fideles eccl. ad ſubſidium Hieroſolymitanæ prouinciæ inuitare verbo, pariter & exemplo. Quis enim audiens ſalutis auctorem quaſi captiuũ ab impijs detineri, ſe pro liberatione ipſius, ſi neceſſe fuerit non ingerat etiam captioni? Quis pro eo nõ abneget ſemetipſum? qui pro nobis ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominis factus, & habitus vt homo? Quis non tollat crucem ſuam, & ſequatur eum? qui pro nobis crucis non dubitauit ſubire diſcrimen, factus obediens vſq; ad mortem, mortem autem crucis? Nunquid etiam eſſe poteſt, aut debet in ſucceſſore Petri verbum domini alligatum, vt eccleſiæ filios in eius ſubſidium non confirmet? qui pro Petro rogauit, ne deficeret fides eius, ſed aliquando conuerſus fratres ſuos ſolicitus confirmaret. Nunquid præterea terræ illius poſſumus obliuiſci, in qua Dominus noſter poſuit fidei fundamentum? cum Propheta ſibi quodam modo imprecando proclamet: Si oblitus fuero tui i.o. m.d in adhuc l. m. f. m. ſi. n. m. t Ne autem illud nobis valeat imputari, quod in Euangelio legitur: dicunt enim, & non faciunt: nec rurſum onera grauia, & importabilia alijs imponere videamur: nos autem ea nolimus digito etiam noſtro mouere, ſed facere pariter, & docere volentes dilectis filijs noſtris. S. tt. Sanctæ Praxedis presbytero, & P. Sanctæ Mariæ in via lata Diac. Card. apoſtolicæ ſedis legatis impoſuimus ſignum Crucis: quos in expenſis proprijs cum alio competenti ſubſidio in ducatum exercitus chriſtiani ad partes Hieroſolymitan. dante domino tranſmittemus. Vt autem eccleſiarum prælati ad opus tam pium, & neceſſarium ſubditos ſuos prouocent non minus exemplo quàm verbò, de communi deliberatione fratrum noſtrorum ſtatuimus, vt vniuerſi Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Priores, & alij eccleſiarum Prǽlati, certum numerum bellatorũ, vel pro certo numero, certę pecuniæ quãtitatem, pen ſatis facultatibus ſingulorum ad expugnãdam paganorum barbariem & hæreditatem domini ſeruandam, non differant deſtinare: ad quòd etiã minores clerici manum porrigant ſecundum proprias facultates. Si quis autem (quod non credimus(conſtitutioni tam piæ, & neceſſariæ præſumpſerit obuiare, ſicut Sanctorum canonum tranſgreſſorem decernimus puniendum, & vſq; ad ſatisfactionem condignam ab officio manere ſuſpẽſum, Peccatorum veniam, & apoſtolicæ protectionis præſidium indulgentes, iuxta quòd in generalibus literis apertè diſtinguitur, his, qui terræ natiuitatis Dominicæ ſtuduerint humiliter, & efficaciter ſubuenire. Vt autem id meliùs, & faciliùs in noſtra Prouincia compleatur, dilectum filium R. ſubdiaconum noſtrum Maſſilien. præpoſitum virum literatum, prouidum, & honeſtum, nobis, & fratribus noſtris acceptum ad partes veſtras duximus deſtinandum: vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus eum recipiatis humiliter, & deuote: ac vos fratres Archiepiſcopi prouinciale conciliũ cum eo pariter conuocetis, & quòd quiſque veſtrum pro ſubuentione terræ in numero militum, vel quantitate pęcuniæ præſtare debeat, diſponatis: ita quòd nihil impediat quominus congruo tempore cũ neceſſitas feſtinationem expoſtulet, ad partes vltramarinas ſuccurſus tranſeat exoptatus: taliter ad cõmonitionem ipſius Subdiaconi mandatum apoſtolicũ impleturi, quod pœnam conſtitutam à nobis, & expreſſam ſuperiùs euadentes, laudem à nobis & à Deo præmiũm mereamini ſempiternum. Nobiles etiam comites, & Barones, & vniuerſum populum ſolicitudini veſtræ commiſſum ſedulis exhortationibus inducatis: vt ad terræ Sanctę ſubſidium in perſonis, vel rebus in ſuorum remiſſionem criminum viriliter accingantur.

NOBILI VIRO VV. COMITI FORCALCARIEN. SINE ſalutatione, vt ad bellum ſacrum vnà cum alijs Chriſtianis Principibus proficiſcatur.

SI ad actus tuos dominus hactenus ſecundum meritorum tuorum exigentiam reſpexiſſet, poſuiſſet te vt rotam, & ſicut ſtipulam ante faciem venti, quinimmo multiplicaſſet fulgura, vt iniquitatem tuam de ſuperficie terræ deleret, & iuſtus lauaret manus ſuas in ſanguine peccatoris. Nos etiam, & prædeceſſores noſtri, ſi ad iniquitates, quas operata eſt manus tua, debitum habuiſſemus reſpectum, non ſolum in te (ſicut fecimus) anathematis curaſſemus ſententiam promulgare, immò etiã vniuerſos fidelium populos in tuum excidium armaſſemus, vt vel ſaltem temporali pœna compulſus, ab errore deſiſteres, vel ea depreſſus tam ſpiritualiter, quàm temporaliter interires. Verùm quoniam iuſtus, & miſericors dominus miſericordiam ſuperexaltat iudicio, & miſerationes eius ſunt ſuper omnia opera eius, ſuſtinuit vſquè modo tuam nequitiam patienter, vt nũc tandem tuam malitiam recognoſcens, dares gloriam creatori, & reuerſus ad mentem ardentiùs iam vltimò in eius deuotione ferueres, quàm hacten⁹ in his, quæ ipſius ſunt voluntatis contraria ferbuiſti. Nos etiã, qui (licet inſufficientibus meritis) eius tamen vicem tenemus in terris, qui non vult mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat: qui non venit ſaluos facere iuſtos, ſed peccatores: & qui Paulum in ſua perſeuerantem malitia, prius cæcitate percuſſit, vt gratius eum poſtmodum ſui luminis aſpergeret claritate: expectauimus hactenus ſi patiẽtia noſtra te ad pœnitentiam reuocaret, & præteritarum malitiarum oblitus, manus extenderes ad virtutes, & ei tua nouiſſima deuoueres: qui pro te hoſtiam ſe ipſum non dubitauit offerre. Ecce autem miſericors, & miſerator dominus, vt te de profundo lacus, & tuorum volutabro peccatorum educat: ſe ipſum tradi denuo paſſus eſt in manibus peccatorum, & hæreditatem ſuam ipſo exule ab impijs occupari: vt cum Petro conuerſus aliquando fratres tuos eccleſiæ filios tua miraculoſa conuerſione confirmes, & arma, quæ hactenus in fideles eccleſiæ commouiſti, in hoſtes Chriſti conuertas, & de perſecutore in defenſorem conuerſus, te ipſum pro domo Iſrael murum defenſionis opponas, & ad defendendam terram natiuitatis dominicæ potenter, ac viriliter accingaris. Cùm enim nos dilectos filios S. tituli Sãctę Praxedis presbyterum, & P. Sanctę Marię in via lata Diaconum Card. apoſtolicæ ſedis legatos, viros prouidos, & diſcretos, duo videlicet de præcipuis membris eccleſiæ ad partes Hieroſolymitanas in expenſis proprijs cum alio competenti ſubſidio deſtinemus crucis caractere inſignitos: cùm venerabiles fratres noſtros Archiepiſcopos, Epiſcopos, immò etiam vniuerſum clerum ad tam pium opus neceſſaria de bonis ſuis ſtatuerimus ſubſidia ſecundum facultates proprias miniſtrare: cùm iam ferè vniuerſi principes chriſtiani terræ ſanctæ in rebus ſubuenerint, vel perſonis, aut nunc ſaltem ſubuenire diſponãt: ſaluti tuę credimus expedire, vt & tu cum Maria Sepulchrum domini viſites, & impios non ſolum ipſum tulliſſe defleas, & poſuiſſe alias, immò etiam deieciſſe: vt eum tandem merearis in cœleſti Hieruſalem, quæ interpretatur pacis viſio, intueri. Vt igitur à malo deſiſtas, vt quod bonum eſt toto mentis proſequaris affectu, rogamus nobilitatem tuam, monemus, & exhortamur in domino, & in remiſſionem tibi iniungimus peccatorum, quatenus ſatisfacto de his, pro quibus es nominatim excommunicatione notatus, & alijs, de quibus conſcientia te remordet, ſignum dominicæ crucis accipias, Hieroſolymitanam viſitaturus prouinciam, & defenſioni eius pro viribus inſtiturus. Nos enim vt plenam tibi gratiam faciamus, dilectum filium M. Maſſilien. prępoſitum ſubdiaconum noſtrum virum literatum, prouidum, & honeſtum, quem nos, & fratres noſtri ſynceræ charitatis brachijs amplexamur, ad te miſericorditer duximus deſtinandum: qui tibi beneficium abſolutionis impendat, ſi plenè ſatisfeceris ſuper his, pro quibus in te fuerat excommunicationis ſententia promulgata, omnium peccatorum tuorum, de quibus veram cordis, & oris ęgris pœnitentiam, veniam indulgentes, & æternæ coronæ pollicẽtes augmentum, ſi ad vindicandam iniuriam crucifixi perſonaliter (ſicut decet tantũ Principem) iter arripias, & laudabiliter in orientalis terræ defenſione perſiſtas. Reuertere igitur ad te ipſum: diſſolue colligationes impietatis, ſolue faſciculos

deprimentes

deprimentes: excute de ceruice tua iugum leonis illius, qui tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret: induere fidei armaturam, & pro Chriſto, à quo diceris Chriſtianus, te ipſo, & tuis penitùs abnegatis, tollas crucē eius, qui pro te crucis non dubitauit ſubire diſcrimē: ne ſi domino tuo perſecutionem patienti neglexeris ſubuenire, notam proditionis incurras: & ſi cum eo non fueris, contra eum eſſe Euangelij teſtimonio conuincaris. Ille igitur, qui vbi vult, ſpirat, tibi dignetur miſericorditer inſpirare: vt poſtpoſito conſilio vanitatis, ſalubribus monitis acquieſcas, & fermento vetuſtatis penitùs expurgato, nouum hominem induaris: non quæ tua ſunt, ſed quæ Ieſu Chriſti de cætero quæſiturus, vt vel nouiſſima tua domino conſecres, & per ſubſequētem cordis contritionem, & ſatisfactionem operis, exceſſus poſſis præteritos expiare. Si verò noſtris volueris acquieſcere monitis, & mandatis, ex quo crucem domini ſuſceperis, bona tua ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, necnon & ſub Archiepiſcoporum, & omnium Prælatorum eccleſiæ Dei defenſione conſiſtant.

NOBILI VIRO R. DE AGOVT. VT COMITEM FORCALcarienſem ad ſacrum bellum moueat.

AD meritum tibi profeciſſe credimus, & ad gloriam prouenturam, quòd nobilem virum Vu. Comitem Forcalcarien. à pluribus (ſicut accepimus) reuocaſti, quæ iniquè meditatus fuerat in corde ſuo, & diſpoſuerat iniquiùs operari. Licet enim vniuerſis malitijs eius reſiſtere non potueris, aut mētem eius peccatorum ſuorum mole depreſſam erigere ad virtutes, magnum tamen & tibi meritorium reputamus ab aliquibus reuocaſſe hominem hactenus peſtilentem, & in aliquo ſaltem prauum eius propoſitum retardaſſe. Ne quid ergò tuo ſtudio deſit, immò vt ex bono Principio finem inferas meliorem, nobilitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, & in remiſſionem iniungimus peccatorū, quatenus Comitem memoratum moneas diligentiùs, & inducas, vt in manibus dilecti filij R. Maſilien. præpoſiti ſubdiaconi noſtri, quem ad hoc ſpecialiter deſtinamus ſuper his, pro quibus eſt excommunicatione notatus, plenam ſatisfactionem impendat: & abſolutionis beneficium conſecutus, dominicam crucem aſſumat: & ad vindicandam iniuriam Crucifixi, ad partes ſe transferat tranſmarinas. Si enim ipſum domino potueris tua cōmonitione lucrari, & ad viam reducere veritatis, in præſenti tibi cedet ad famam, & in futuro ad gloriam proficiet ſempiternam.

N. PISAN. ARCHIEPISCOPO, N. EPISCOPO VRBINAT. N. CAmaldulen. & N. ſancti Fridiani Prioribus. Quod collectam pecuniam non in ſuos vſus, ſed ad vtilitatem publicam Pontifex conuertere velit.

CVM ad exhortandos fidelium populos ad obſequium Ieſu Chriſti, & ſubueniendum orientali prouinciæ, illius terræ neceſſitas, & vtilitas totius populi Chriſtiani, immò etiam cauſa Chriſti ſolummodo nos inducant, non ex hoc propria lucra captantes: in quo potiùs de noſtris propoſuimus liberaliter elargiri, nec quæ noſtra ſunt, ſed quæ Ieſu Chriſti quærentes: non eſt ab aliquo præſumendum, quòd ea, quæ à fratribus, & Coēpiſcopis noſtris, & tam prælatis, quàm ſubditis eccleſiarum, in opus tam pium erogari mandauimus, proprijs velimus vſibus applicare, aut aliorum eleemoſinas cupiditate qualibet terræ Sanctæ ſubtrahere: cui potiùs de noſtris, & fratrum noſtrorum diſpoſuimus ſubuenire. Vnde ſiquid forſan in literis noſtris, quas vobis direximus, continetur, per quòd congregatam pecuniam ad nos mandauerimus deſtinari, id non ex intentione noſtra, ſed nimia occupatione proceſſit: qui quantò intendimus pluribus, tantò minus ſolicitè poſſumus de ſingulis cogitare: licet id non recolamus ſic expreſsè mandaſſe, ſed noſtræ potiùs intentionis fuiſſe, vt ſumma collectæ pecuniæ nobis deberet per literas intimari. Ideo-

que diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus cùm ſecundum formam literatum, quas vltimò vobis direximus, pecunia fuerit in prædictæ terræ ſubſidium congregata, ex ea per diœceſanos Epiſcopos, ſecundum diſcretionem eorum, & duorum fratrum, vnius militię Templi, & alterius Hierosolymitani hoſpitalis, quos ad hoc cum Epiſcopis per vos præçipimus deputari: militibus, & alijs cruce ſignatis, ſi tamen eguerint, non ad ſuperfluitatem, ſed neceſſitatem potiùs faciatis ſtipendia miniſtrari. Siquid verò reſiduum fuerit, id ſecundum diſpoſitionem noſtram, & conſilium aliquorum de fratribus memoratis, vel in ſtipendia militum, vel alias neceſſitates terræ Hieroſolymitanæ, dante domino conuertetur. Datum Lateran. XIII. Cal. Decembris.

C. IMPERATRICI GLORIOSAE REGINAE SICILIAE, AC CHARISSIMO *filio F. illuſtri Regi Siciliæ, eorúmque hæredibus in perpetuum de Regum Siciliæ erga Romanam eccleſiam obſeruantia, deque Pontificis in illos voluntate.*

SVper gentes, & regna diuina prouidentia conſtituti, vt euellamus noxia, & ſalubria, cum Propheta plãtemus ſic ad vniuerſas prouincias noſtræ conſyderationis aciem extendere volumus: & circa eas piæ ſolicitudinis ſtudium exercere, vt ſopitis turbinibus tempeſtarum, quas parit mater diuerſitas, ſeruent ad inuicem mutuæ charitatis affectum: & in veræ pacis vinculo gubernentur. Porrò ſpecialiter, & præcipuè ſpecialem, ac præcipuam ſolicitudinem circa Regnum Siciliæ nos conuenit adhibere, quod in apoſtolicæ ſedis feruentiùs hactenus deuotione permanſit: ad quod etiam inclytæ recordationis R. quõdam patris Vu. fratris, & Vu. nepotis tuorum Regum Siciliæ filia Imperatrix grata memoria nos inducit, qui in apoſtolicæ ſedis, ac prædeceſſorum noſtrorum dilectione firmiùs perſiſtentes, ab eius non potuerunt vnitatis firmitate diuelli, quin tantò fortiùs in ipſius obſequio permanerent, quantò aduerſus eam ſe amplius impetus extolleret tempeſtatis. Hac igitur conſyderatione diligenter inducti, ac credentes, quòd prædictorum Regum veſtigia veſtra regia ſerenitas in deuotione, ac obſequijs eccleſiæ imitetur: vobis, & hæredibus veſtris, qui ſicut dictus Rex Vu. quondam frater tuus felicis memoriæ Adriano Papæ prædeceſſori noſtro exhibuit, nobis, & ſucceſſoribus noſtris, & eccleſiæ Rom. fidelitatem, & hominium exhibere: ac quæ ſubſcribuntur, voluerint obſeruare: concedimus regnum Siciliæ, Ducatum Apuliæ, & Principatum Capuæ, cum omnibus pertinentijs ſuis: Neapolim, Salernum, & Amalfiam cum pertinentijs ſuis, Marſiam, & alia, quæ vltra Marſiam habere debetis, & reliqua tenimenta, quæ tenetis à prædeceſſoribus veſtris hominibus ſacroſanctæ Rom. eccleſiæ iure detenta: & contra omnes homines adiuuabimus honorificè manutenere. Pro quibus omnibus coram venerabili fratre noſtro O. Epiſcopo Hoſtien. apoſt. ſedis Legato, quem ad iuramentum tuum filia Imperatrix recipiendum tranſmiſimus, fidelitatem nobis, noſtriſque ſucceſſoribus, & eccleſiæ Rom. iuraſti, ſicut continetur in duobus ſimilibus capitularibus, quorum vnum penes te ſigillo noſtro, alterum penes nos ſigillo tuo aureo ſignatum habetur: firmiter repromittens, quòd quia præſens præſenti debet hominium exhibere, quandocunque nos aut ſucceſſorès noſtri te in aliqua parte regni, quàm ſecurè poſſis adire, ad noſtram præſentiam vocauerimus, reuerenter accedes ligium hominium præſtitura, niſi certum impedimentum, aut neceſſitas euidens interueniat: quibus ceſſantibus ſine fraude veniens ad ligium hominium faciendum. Cùm autem tu fili Rex fauente domino, ad legitimam ætatem perueneris, nobis, & ſucceſſoribus noſtris, ac eccleſiæ Ro. fidelitatem, & ligium hominiũ exhiberetis: cenſum verò ſexcentorum ſquifatorum de Apulia, & Calabria: quadringentorum verò de Marſia, vel æquiualens in auro, vel argento vos, ac hæredes veſtros ſtatui-

ſtis

ſtis eccleſiæ Ro. annis ſingulis ſoluturos, niſi fortè impedimentum aliquod interueniat. quo ceſſante cenſus ex integro perſoluetur. Electiones autem ſecundum Deum per totum regnum canonicè fiant de talibus quidem perſonis: quibus vos, ac hæredes veſtri requiſitum à nobis præbere debeatis aſſenſum. Vt autem hæc, quæ ſupra diximus tam noſtro, quàm ſucceſſorum noſtrorum tempore perpetuam obtineant firmitatem, & nec veſtris, nec hęredum veſtrorum temporibus alicuius valeant præſumptione turbari, nos ea de communi conſilio, & voluntate fratrum noſtrorum auctoritate apoſt. cõfirmamus, & valitura in perpetuum præſenti pagina communimus: & tam à nobis, quàm ſucceſſoribus noſtris perpetuis temporibus ſtatuimus obſeruanda. Nulli ergò &c. vſque ad verb. Indignationem incurrat, reámque ſe diuino iudicio de perpetrata iniquitate cognoſcat &c. in modum priuilegij. Cunctis autem omnia prædicta ſeruantibus &c.

C. IMP. REGINAE SICILIAE, AC CHARISS. FILIO ILLVSTRI

Regi Siciliæ. De forma & modo in electionibus Pontificum obſeruanda

NEc nouum, nec iniuſtum exiſtit, ſi regno Siciliæ gratiam facimus ſpecialem, quod inter vniuerſas, & ſingulas regiones, in quibus nomẽ colitur Chriſtianum, ferè ſemper promptiùs, & deuotius in eccleſiæ Ro. deuotione permãſit: & ab eo ſpecialius meruit honorari. Reges ſiquidem, & Principes eius in apo. ſedis fidelitate fortius roborari, vſque adeò ei fideliter, & familiariter adhæſerunt, vt ad ipſius exaltationem potenter intenderint, & ab ea nullius diuelli potuerint impetu tempeſtatis, ſe in ipſa, & per ipſam exaltari credentes: & in ea (pòſt Deum) ſuæ ſpei ponentes, & gaudij fundamentum. Specialiter autem inclytæ recordationis F. quondam pater, Vu. frater, & Vu. nepos tui filia Imperatrix Reges Siciliæ familiari eam venerati ſunt deuotionis obſequio: & prædeceſſoribus noſtris vſque adeò non minus in aduerſis, quàm proſperis adhæſerunt: vt cùm fratribus noſtris vobis ob eorum memoriam, & conſtantiam ſynceritatis, quam ad nos vos habere cognouimus, per effectum, quantum cum Deo, & noſtra poſſumus honeſtate deferre velimus: & ſalua iuſtitia, & eccleſiarum canonica libertate, petitionibus veſtris aſſenſum facilẽ exhibere. Ne igitur vlla de cætero inter nos, & ſucceſſores noſtros, ac vos, & hæredes veſtros ſuper electionibus diſſenſio ſuſcitetur, modum faciendæ in poſterum electionis, præſentibus curauimus literis explicare: in quibus ſic in multis regiæ ſerenitati deferimus, vt libertatem eccl. non lædamus. Sede vacante capitulum ſignificabis vobis, & veſtris hæredibus obitum deceſſoris: deinde conuenientes in vnum inuocata ſpiritus ſancti gratia, ſecundum Deum eligent canonicè perſonam idoneam, cui requiſitum à vobis prębere debeatis aſſenſum, & electionem factam non different publicare. Electionem verò factam, & publicatam denunciabunt vobis, & veſtrum requirent aſſenſum. Sed antequam aſſenſus regius requiratur, non intronizetur electus, nec decantetur laudis ſolennitas, quæ intronizationi videtur annexa: nec antequam auctoritate pontificali fuerit confirmatus, adminiſtrationi ſe vllatenus immiſcebit. Sic enim honori veſtro volumus condeſcendere, vt libertatem canonicam obſeruemus, nullo prorſus obſtante reſcripto, quod à ſede apoſtolica fuerit impetratum. Rogamus ergò ſerenitatem regiam, & attentiùs exhórtamur, quatenus contra pręſcriptam electionis formam nec vos veniatis de cætero, nec cogatis alios, nec patiamini qualibet occaſione venire: ſed taliter in hoc nobis ſtudeatis, & eccleſiaſticæ libertati deferre, vt timorẽ eius habere præ oculis videamini, per quem reges regnant, & Principes dominantur, & ſpõſam eius eccleſiam venerari. Nulli ergò, &c. hanc paginam noſtræ diſpoſitionis, & conſtitutionis, &c. Datum Lateran.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, ET ALIIS ECCLESIARVM PRAELATIS,

& vniuerſo clero in Siciliæ conſtitutis. eiuſdem argumenti, cum epiſtola præcedenti.

SI chariſſimæ in Chriſto filię noſtræ C. Imperatrici Reginæ vnà cum chariſſimo filio Illuſtri Rege Siciliæ in multis gratiam facimus ſpecialem, non eſt ab aliquibus in admiratione ducendum: cùm regnum Siciliæ ad ius, & proprietatem eccleſiæ Romanæ pertineat, & in eius fidelitate perſtiterit, ac permãſerit vnitate. Noſtis etenim qualiter inclytæ recordationis R. Vu. & Vu. Siciliæ Reges illuſtres in apoſtolicæ deuotionis ferè ſemper permanſerint firmitate, qualiter prædeceſſores noſtros fuerint humiliter venerati, qualiter etiam in eccleſia Rom. poſt Deum ſuæ ſpei poſuerint, & gaudij fundamentum, & in ea, & per eam ſe crediderint exaltari. Noſtis etiam qualiter prædeceſſores noſtri Romani Pontifices Reges ipſos, ac regnum Siciliæ quadam ſemper prærogatiua dilexerint, & ad augumentũ ipſius, vtpote quod peculiare (ſicut eſt (& proprium reputabant, intẽderint, & quietem. Quia verò quantuncunq́ue velimus eorum honori deferre, libertatem canonicam, & honeſtatem eccleſiaſticam intendimus obſeruare. Ne igitur vlla decæterò inter nos, & ſucceſſores noſtros, & prædictam Imperatricem, & filiũ eius Siciliæ Regem illuſtrem, vel hæredes eorum ſuper electionibus denuò diſſenſio ſuſcitetur, quæ hactenus inter eccleſiam, & regnum rancoris cuiuſdam & indignationis fomitem miniſtrabant, modum faciendæ in poſterum electionis præſentibus curauimus literis explicare: in quibus ſic regiæ ſerenitati deferimus, vt libertatem eccleſiaſticam non lædamus. Sede vacante ſignificabit Capitulum eis, & eorum hęredibus obitum deceſſoris, &c. vsq́ue ad verbum immiſcebit Ideoq́ue vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus cùm aliquam eccleſiarum veſtrarum paſtore vacare contigerit, ſecundum pręſcriptam electionis formam omni gratia, & timore poſtpoſitis procedatis: nec contra eam aliqua præſumatis accuſatione venire. Alioquin electiones taliter factas diligenti diſcuſſione præhabita dante domino infirmare curabimus, & elegentium transgreſſionem animaduerſione debita caſtigare. Volumus etiam nihilominus, & mandmus, vt decætero ad Rom. eccleſiam liberè cùm opus fuerit appelletis: & interpoſitis ad nos appellationibus curetis humiliter, & deuotè deferre. Nos etiam quoties neceſſitas poſtulauerit, apoſt. ſedis legatos ad vos curabimus deſtinare: qui quæ planranda ſunt plantent, & euellant quę fuerint euellenda, quorum obediatis monitis, & pręceptis. Nullo prorſus in omnibus pręſcriptis Capitulis obſtante priuilegio, vel reſcripto, quod à ſede apoſtolica ſuerit impetratum. Vt autem quę pręſcripta ſunt apud vos nulla poſſint obliuione deleri, mandamus, atq́ue pręcipimus, quatenus forma literarum iſtarum ad perpetuam memoriam in maioribus eccleſijs tranſcripta ſeruetur.

In eundem modum Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, & vniuerſo clero in Apulia conſtituto.

ARCHIEPISCOPIS. EPISCOPIS, ABBATIBVS, PRIORIBVS. *& vniuerſis eccleſiarum Prælatis in Sicilia conſtitutis vt legato Apoſtolico obtemperent, & piam illius voluntatem, quantum poſſunt, adiuuent.*

PErſecutionis olim olla ſuccenſa, dum flantis rabies aquilonis Calabros montes nouo deiceret terremotu, & perplana iacentis Apuliæ puluerem in tranſeuntium, & habitantium oculos ſuo turbine ſuſcitaret, dum etiam taurominitana carybdis ſanguinem, quem tempore pacato ſitiuerat, euomeret cædibus ſatiata, vsq́ue adeò fuit iter maris, & terræ præcluſum, vt inter iacentis impetus tempeſtatis mutuũ matris ad filios, & filiorum ad matrem impediret affectũ, & naturalis affectum intercipetet charitatis. Nũc aũt cum eo faciẽte nobiſcũ ſignũ in bonũ, cui venti, & mare obediũt, naſcentis auſtri clemẽtia cadentis fugauerit impetũ aquilonis, & ꝑteritæ turbationis caliginẽ aëris, per Dei gratiã iam ex maiori parte placati claritas ſerenauerit: ita quòd Regnũ Siciliæ reparatum in ſtatũ felicitatis antiquæ,

ad deuotionem eccleſiæ plenè redierit: à qua viſum fuerat perſecutionis tempore receſſiſſe, beneficium ei volumus gratæ viſitationis impendere: ac in dilectionem ipſius prędeceſſorum noſtrorum veſtigijs adhęrere. Cùm autem ipſum Inter vniuerſas orbis prouincias tanquam eccleſiæ patrimonium ſpecialiter diligamus, volentes mentis affectum, quem circa ipſum gerimus, oſtendere pleniùs in perſona legati, cum illuc de fratrum noſtrorum conſilio duximus deſtinandum, quem inter cæteros fratres noſtros ſpeciali charitate diligimus, & beneuolentia ſingulari eius exigentibus meritis amplexamur. Sanè eum adhuc in regno ipſo remanſerint veſtigia quædam diſſenſionis antiquæ talem, & tantam perſonam huius legationis officio duximus deputandam: quæ auct. permineat, polleat honeſtate, & in opere, & ſermone ſit potens: & ex eo quod gratiam noſtram plenius obtinet, & noſtram nouit meliùs voluntatem, eos, qui pacem regni turbare forſitan moliuntur, liberiùs comprimere poſſit, & vniuerſum regnum In chariſſimæ in Chriſto filiæ noſtræ C. Imperatricis Reginæ, ac filij eius F. Siciliæ Regis illuſtris fidelitate, pariter, & obſequio ſtabilire: cōtumaciam deprimens ſuperborum, & colla ſublimium cōmiſſa ſibi poteſtate conculcans. Venerabilem igitur fratrem noſtrum O. Hoſtien. Epm apoſt. ſedis legatum, virum prouidum, & honeſtum, qui ob gratiam familiaritatis, & dilectionis antiquę, ac ſuę dignitatis intuitu, primum inter fratres noſtros apud nos locum meruit obtinere, in regnum Siciliæ duximus deſtinandum: qui iuxta verbum Propheticum diſſipet, & euellat quæ nouerit euellenda, & ædificet, & plantet quæ cognouerit eſſe plantanda: vos etiam de beneuolentia, quam erga prædictam Reginam, & filium eius Regem illuſtrem gerimus, efficiat certiores. Ideoque vniuerſitati veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus prædictum legatum ſicut perſonam noſtram, immò nos ipſos in eo recipientes humiliter, & deuote, & ſicut conducet vos, & ipſum honorificè pertractātes, quæ inter vos corrigenda duxerit, ſeu etiam ſtatuenda recipiatis humiliter, & inuiolabiliter obſeruetis: ita quòd nos, qui honorem eius proprium reputamus, vobis propter eum reſpondere gratius quaſi ex debito teneamur: ſcituri quòd ſententiam, quam in contumaces tulerit, ratam habebimus, & faciemus auctore domino inuiolabiliter obſeruari.

In eundem modum Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, & vniuerſis eccl. prælatis per Regnum Siciliæ citra Farum conſtitutis: ita quòd vbi ponitur in Regnum Siciliæ duximus deſtinandum, ponatur Legatum in Sicilia, & totum Regnum duximus deſtinandum.

AN. NEAPOLITANO ARCHIEPISCOPO DE *pluralitate beneficiorum reſtringenda.*

CVM ſecundum doctrinam Apoſtoli non ſit conueniens, vt vnus ſit ebrius, & alter debeat eſurire: nec iuxta inſtituta canonica vni perſonæ tantum debeat de redditibus eccleſiaſticis aſſignari, vnde ſcrupuloſo corde alij moueantur, qui ad diſpoſitionem Pont. ſunt pro perſonarum meritis diuidendi, non ſufficimus admirari: quod ſicut noſtris auribus eſt relatum, in eccleſiæ tibi commiſſæ ſtipendijs obtinendis, quòd iniquum eſt, & abſurdū, imperiti magiſtris, noui antiquis, rudes emeritis præferuntur. Vnde Ioannes filius quondam Comitis Aliern. eccleſiæ tuæ clericus plus potentia patris ſui, quàm prædeceſſoris tui ſpontanea volūtate vltra viginti eccleſias in Ciuitate Neapolitan. & in maiori eccleſia beneficium maximum proponitur obtinere. Cùm ergò in nullius perſona prætermittendum ſit, quod inſtitutis generalibus cōtinetur, fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus, vt non obſtante ap. dif. ſuperfluitatem ad moderamen reducas: nō plus de redditibus eccleſiaſticis clerico pręfato dimittēs, quàm apud vnū de plus habentibus noſcitur reſidere, alijs omnibus beneficijs perſonis idoneis conferendis, quæ cum officijs diuinis inſeruiant, nondum adeptæ ſunt ſtipendia clericorum. Nulli ergo, &c. Conceſſionis, &c. Datum Lateran. idibus Nouemb.

AN. NEAPOLITANO ARCHIEPISCOPO. QVOD IVRAmentum bonis moribus et iuri repugnans non ſit obligatorium.

Cap. ad au dientiam, de iureiurando.

AD noſtram noueris audientiam perueniſſe, quòd dudum à te quaſi per extorſionem tale fuit præſtitum iuramentum, quod in omni cauſa deberes ordinem iudiciarium obſeruare. Verùm quoniam ſecundum traditiones canonicas manifeſta accuſatione non indiget, nec in eiſeſt ordo iudiciarius obſeruandus, qui debet in alijs obſeruari, neque tu quando ſub præmiſſo tenore iuraſti habebas in mente, vt propterea venires contra canonicas ſanctiones: alioquin non iuramentum, ſed periurium potiùs extitiſſet, nec aliqua ratione ſeruandum: nos iuramentum tuum benignius interpretari volentes, ita quòd conſonet canonicis inſtitutis, fraternitati tuæ auctoritate præſentium intimamus, quod in manifeſtis, & notorijs ratione iuramenti præmiſſi non credimus te teneri, ſeruare ſubtilitatem ordinis iudiciarij, quam in his non ſeruari per omnia ipſa quoque iuris ratio poſtulat, & requirit: vnde videbitur nec immerito ſubtiliter intuenti de ordine iudiciorum procedere: vt in præmiſſis non per omnia ordo iudiciarius obſeruetur: quanquam, & ſecundum approbatum intellectum ſcripturæ diuinæ rectè poſſit intelligi, quòd iuraſti, vt in omnibus cauſis ordinem iudiciarium obſeruares, in illis videlicet in quibus eſt ordo iudiciarius obſeruandus. Sic ergò faciens, & iuramenti tenorem ſeruabis, & inſtituta canonica non omittes. Datum Lateran. XVIII. Cal. Decembris.

ABBATIBVS ABBATISSIS ET ALIIS ECCLESIARVM PRAELATIS eccl. Neapolitanæ ſubiectis. Ne bona & res eccleſiæ alienentur.

CVm ſacris canonibus caueatur, ne abbat. præsbyt. alijsque miniſtris de rebus eccleſiaſticis, vel ſacro miniſterio deputatis abſq; permiſſione ac ſubſcriptione ſui epi aliquid alienari liceat, vel etiam obligare, non poſſumus nō mirari, quòd ſic noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, poſſeſſiones eccleſiarum donare, vendere præſumitis, & locare, venerabili fratre noſtro A. Neapolitano archiepiſcopo nullatenus requiſito. Cum itaque cautum ſit iure canonico, & humano, vt quæ contra leges fiunt, habeantur pro inutilibus, & infectis, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ab his, quæ præmiſimus deſiſtentes, bona eccleſiarum, quarum conditionem meliorem poteſtis facere non peiorem, niſi neceſſitas, vel vtilitas exegerit manifeſta, & ſine licentia præfati archiepiſcopi alienare in præiudicium eccleſiarum veſtrarum nullatenus attentetis: alioquin eidem archiepiſcopo dedimus in mandatis, vt ſi aliter à vobis temere factum fuerit, auctoritate noſtra, & ſua (prout ius expoſtulat) decernat irritum, & inane. Datum Lateran. XVII. cal. Decembris.

AN. NEAPOLITANO ARCHIEPISCOPO. PROPTER debita eccleſiæ aliqua vendere licet.

SIcut noſtris eſt auribus intimatum, eccleſia Neapolitana tantò premitur onere debitorum, quòd aliter liberari non poterit, niſi de ipſius poſſeſſionibus diſtrahatur: quod tu occaſione iuramentum pòſt conſecrationem (ſicut moris eſt) pręſtiti, quo inter alia vendi poſſeſſiones eccleſiæ perhibentur, abſque licentia noſtra facere non attentas. Nos igitur attendentes, quòd huiuſmodi ſacramēta ſint ob fauorem eccleſiaſticum introducta, nec in earum debeant retorqueri læſionem, plenam de tua diſcretione fiduciam obtinentes, vt pro eccl. tuæ debitis perſoluendis, de ipſius eccl. poſſeſſionibus minus vtilibus, cum de mobilibus debita nequeant expediri, ſecundum inſtituta canonica, de conſilio tuorum vendere valeas clericorum, auct. tibi præſentium indulgemus. Datum Lateran. Idibus Nouembris.

DECA-

DECANO, ET CAPITVLO BEATI HYLARII PICTAuen. *Vt N. nepoti præbendam conferant.*

SI eam, quæ apud nos plenitudo reſidet poteſtatis, qua non extollimur in ſuperbiam, ſed ad prouidentiam excitamur, conſideraſſetis attente, & qua facta noſtra proſequi perfectione velimus, voluiſſetis ſubtilius intueri, nunquam cor veſtrum in tantæ præſumptionis audaciam aſcendiſſet: vt (ſicut teſtimonio multorum accepimus) tam temere noſtris præſumeret, & inſtitutionibus obuiare. Recolimus ſiquidem, quòd defuncto quondam in vrbe magiſtro An. de Partiniaco erga dilectum filium Petrum nepotem ipſius non potuerimus miſericordia non moueri: quem videntes omni conſilio, & auxilio deſtitutum, ad prouiſionem eius fuimus vehementius excitati: ſicque ad deſolationis ſuæ remedium præbendam, quam idem auunculus eius in eccleſia veſtra olim habuerat, ſicut de plenitudine poteſtatis nobis conceſſæ licebat, ei miſericorditer duximus conferendam: de ipſa per anulum proprijs manibus inueſtientes eundem, eámque ipſi auctoritate apoſtolica confirmantes: ne inueſtitura veſtra, ſiue donatio ſperato poſſet effectu quorumlibet temeritate priuari. Vnde cum vobis præcepiſſemus diſtrictè, vt ipſum ob ſedis apoſtolicæ reuerentiam, eiuſque probitatis obtentum, in veſtrum fratrem, & canonicum admittentes, iam dictæ præbendæ beneficium, ſicut illam auunculus ipſius olim noſcitur habuiſſe, contradictione co. & ap. ceſſantibus, ſine difficultate qualiber aſſignare minime differretis vos id noluiſtis exequi, vt decebat: licet venerabilis frater noſter N. Burdegalen. Archiepiſcopus ſicut ex literis eius accepimus, bonæ memoriæ A. Pictauen. Epiſcopi volens ſupplere defectum, qui ſuper hoc à nobis datus fuerat executor, noſtrúmque tanquàm prouidus, & diſcretus propoſitnm adiuuare, vos ad id cum ſuis literis monuiſſet. Nos igitur, licet ex hoc nec immeritò cõtra vos commonitionis materiam habeamus, vobiſcum in ſpiritu lenitatis, & manſuetudinis adhuc agere cupientes, per iterata vobis ſcripta mandamus, & in obedientiæ virtute diſtrictè præcipimus, quatenus prout in mandatis noſtris (vt dictum eſt) recepiſtis dil. occaſionis exceptionis, & appellationis ſummoto diffugio, non obſtante etiam ſi interim propter hoc nuncium ad ſedem apoſtolicam tranſmiſiſtis, præfato P. dictum beneficium cum fructibus poſt præſentationem literarum noſtrarum perceptis, tam libenter, quam liberaliter, abſque difficultate qualibet aſſignetis. Alioquin noueritis nos ven. fratribus noſtris Bituricen. & Burdegalen. Archiepiſcopis præcipiendo mandaſſe, vt ſi infra viginti dies poſt ſuſceptionem præſentium mandatum noſtrum non duxeritis effectui mancipandum illos, quos contumaces inuenerint, & rebelles ſub cuiuſlibet occaſionis, & appellationis obſtaculo excommunicationis vinculo innodantes eccleſiam ipſam ſubijciant interdicto. Quod ſi nec ſic infra duos menſes poteritis emolliri, idem nullam ſententiarum illarum aliquatenus relaxari permittant, ſed tandiu ſingulis diebus dominicis, & feſtiuis pulſatis campanis, & extinctis candelis prædictam excommunicationis ſententiam per totam prouinciam Burdegalen. publicè faciant innouari, donec prædictus P. plenam, & pacificam ipſius præbendæ poſſeſſionem habuerit: & pro tanto ſatisfacturi exceſſu noſtro vos duxeritis conſpectui præſentandos: rebelles nihilominus ab omni eccleſiaſtico beneficio ſuſpendentes vt ſaltem pœna coerceat, quos obedientia non emollit. Si quid etiam poſt receptionem literarum in eccleſia veſtra ordinatum fuerit, vel ſtatutum, per quod mandatum noſtrum poſſit eludi, aut etiam impediri illud irritum decernimus, & inane. Datum Lateran. II. Idus Nouembris.

N. PRAEPOSITO DE SERAND. ET VNIVERSIS ECCLEſiarum Prælatis in Vtlandia conſtitutis. De grauibus quibuſdam abuſibus maturè corrigendis.

NOſtris fuit auribus intimatum, quòd cùm propter inundationem aquarum in terra veſtra impedimentis foſſatorum obſtantibus ſit acceſſus difficilis, & regreſſus ab eo tempore, quo ibidem fuit fidei nouella plantatio eſt ſtatutum, & vſque ad hæc tempora obſeruatũ: vt præpoſitus, qui ibidem quantum licet vices gerit Epiſcopi temporibus illis, quibus facilior patet ingreſſus, apud vnamquanque eccleſiam propter magnitudinem parrochiæ, & vniuerſitatem delinquenrium quatuor diebus ſi voluerit maneat, ſynodum ibi celebraturus indictam. Vbi ſi quis accuſatus fuerit, & reatum ſuum confeſſus in publico, condigna ei pœnitentia iniungitur pro exceſſu, pœna pecuniaria, pro eo de quo fuit ſponte confeſſus, poſtmodum puniendo. Si verò crimen inficiatur obiectum, cum duodecim parochianis ſuis denominatis innocentiam ſuam præſtito iuramento purgabit. Si qui verò in purgatione defecerint, vel ad ſynodum venire contempſerint, ad proximam eccleſiam ſecundæ ſynodi vocantur pro contumacia corrigendi, qui ſi fortè non venerint, vel incorrigibiles ibi apparuerint, ad tertiam eccleſiam tertiæ ſynodi legitimè citabuntur: & ſi incorrigibiles adhuc extiterint, pro contumacia ſua anathematis ſententia ferientur. Nunc autem populi eiuſdem terræ volentes ſua colla ſubtrahere ſynodalibus .nſtitutis, cum maioribus, qui præficiuntur alijs iure fori, conſilio inito eis non modicam quantitatem pecuniæ promiſerunt: vt eorum auxilio, & fauore ſuffulti, ſi fuerint in ſynodo accuſati, quod excommunicatis communicare præſumpſerint, non teneantur ſuper hoc reſpondere: & quantuncunque legitimè quis ad ſynodum ſit citatus, ſi venire noluerit, propter contumaciam non poſſit vinculo excommunicationis aſtringi. Illud etiã valdè reprehenſibile de nouo inter alias conſuetudines pernicioſas obrepſiſſe dolemus: quod quantuncunque quis deliquiſſe noſcatur, non niſi ad ſatisfactionem vnius marcæ ſoluendæ compelli poſſit: licet quãdoque damna eccleſijs, vel alijs locis religioſis illata, longè maioris æſtimationis exiſtere videãtur. Eſt etiam aliud qud Deo videtur, & ſacris canonibus inimicum, videlicet quia nituntur introducere violenter, vt quicunque de equeſtri ordine aliquam ſe in quinta, vel ſexta conſanguinitatis linea contingentem duxerit in vxorem, Epiſcopo, vel Præpoſito gerenti vices Epiſcopi marcham argenti perſoluat, & ſic eam quoad vixerit ſibi inuito Epiſcopo etiam valeat retinere. Si verò pedeſtrium fuerit conſortio deputatus, dimidiam marcam argenti perſoluat Epiſcopo, & ſic cõſanguiueam ſuam quoad vixerit non dimittet. Veſtræ Igitur vniuerſitati per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus id, quod à prima fidei plantatione ſuper ſynodis celebrandis, & corrigendis exceſſibus noſcitur rationabiliter introductum, & laudabiliter hactenus obſeruatum, faciatis inuiolabiliter obſeruari, quoſlibet temerè reſiſtentes per diſtrictionem eccl. app. poſtpoſita compeſcentes. Pernicioſam verò conſuetudinem de ſatisfactione vnius marcæ, quantuſcunque videatur exceſſus, & de matrimonijs, quæ licet minus legitimè contracta inter conſanguineos dato pretio ſtare conſueuerunt Epiſcopo renitente, facientes penitùs aboleri, ſi quos ita coniunctos eſſe noueritis, aut tueri volentes ſub huius prætextu conſuetudinis matrimonia contrahenda, vel quæ taliter ſunt contracta, niſi tantam præſumptionem, ſecundum canonicas inſtitutiones, ad monitionem veſtram digna ſatisfactione correxerint, ſublato appellationis obſtaculo, excommunicatione notetis, & tanquàm excommunicatos vſque ad ſatisfactionem condignam auctoritate apoſtolica nuncietis ab omnibus arctiùs euitandos. Nullis literis obſtantibus veritate tacita, &c. Datum Lateran. idibus Nouembris.

Ne delicta, redimantur pecunia.

A. LVNDEN. ARCHIEPISCOPO.

NOſtris fuit auribus intimatum,&c. vt ſupra ferè in eūdem modum, vſque ad verbum Arctiùs euitandos. Quo circa fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus ſi dicti præpoſitus,& prælati mandatum noſtrum noluerint, vel contempſerint adimplere, tu eos ad hoc monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellas. Nullis literis,&c. vt ſupra.

A ARCHIEPISCOPO, ET CAPITVLO LVNDEN. DE *modo res eccleſiæ donandi in Dacia.*

Cap. 2 de conſuetudine.

EX literis,quas tu nobis frater Archiepiſcope deſtinaſti, intelleximus manifeſtè, quòd regnum Daciæ quantum ad ea, quæ ius fori contingunt,conſuetudinibus ſuis,& inſtitutionibus regum ſuorum omnino regatur: vnde nullum vſum teſtamentorum illius prouinciæ habere contigit: qui alibi in vltimis decedentium voluntatibus ſecundum legalem obſeruātiam cuſtoditur. Si verò aliquis poſſeſſiones aliquas clauſtris,vel alijs religioſis locis in bona valetudine,vel voluntate vltima conſtitutus vult pro ſuorum remedio peccatorum conferre, hanc eccleſiæ conferendi formam eſſe proponis,quòd in huiuſmodi donationibus modicum terræ cōſueuit aſſumere,aut in extremitate pallij,quod manu Epiſcopi, vel cuiuſlibet alterius prælati eccleſiæ ſuſtinetur,aut ſuper ipſum altare aliquo inuolutum panniculo cum debita humilitate ponendum, ſub teſtimonio videntium,& audientium forma donationis huiuſmodi ſubſequente, quæ Scotatio vulgariter appellatur. Verùm quia huiuſmodi donatio malitioſè à quibuſdam cauillatoribus (ſicut aſſeris) impeditur, à nobis humiliter poſtulaſti, ne loca religioſa,& eccleſię,quibus multæ poſſeſſiones ſub ſcotatione huiuſmodi ſunt collatæ,ab aliquibus poſſint, vel debeant temerè perturbari,paterna debemus ſolicitudine prouidere. Nolentes igitur,vt tales conſtitutiones,quas diuturnitas temporis(vt aſſeris)obſeruauit, & vſus conſuetudinis hactenus approbatæ retinuit,temeritate qualibet infirmetur,diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus donationes eorum, quæ ſub obtentu conſuetudinis clauſtris,eccleſijs, vel quibuſlibet locis religioſis piè,ac prouidè conferuntur, vel etiam ſunt collatæ,faciatis irreuocabiles obſeruari: cum huiuſmodi ſignū, quod ſcotatio dicitur, non tam factæ donationis, quàm traditæ poſſeſſionis ſit euidens argumentum, ſi quos contradictores inueneritis, aut rebelles auctoritate freti apoſtolica,per cenſuram eccleſiaſticam monitione præmiſſa, ſublato appellationis obſtaculo compeſcentes. Datum Lateran. XVI. cal. Decembris.

S PRAEPOSITO DE STRAND. PRAEPOSITVRAM *ipſi Pontifex collatam confirmat.*

CVm à nobis petitur &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Præpoſituram ſitam in locis, qui vulgariter appellantur Strand, & Ford, ſicut eam prædeceſſores tui iuſtè, & canonicè poſſederunt, & tu eandem à venerabili fratre noſtro Vu. Epiſcopo Slethuicen. canonicè tibi conceſſam iuſtè, ac ſine controuerſia poſſides, cum omni iure, ac pertinentijs ſuis, auctoritate tibi apoſtolica confirmamus &c. Nulli ergo &c. Datum Lateran. XVI. cal. Decembris.

A. LVNDEN. ARCHIEPISCOPO. VT PRAEPOSITO *de Strand ablata eccleſia reſtituantur.*

Trans-

TRanſmiſſa nobis dilectus filius S. præpoſitus de Strand conqueſtione monſtrauit, quòd dilectus filius E. præpoſitus de Scelſuuig. duas eccleſias, videlicet de Heneſtbl. & de Stuntabl. ad ſuam præpoſiturã de iure ſpectantes, eidem iniuſtè ſubtraxit. Nolentes igitur eũdem præpoſitum aliquod in ſuo iure diſpendium ſuſtinere, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus præfatum præpoſitum de Scelſuuig. ad reſtitutionem eccleſiarum illarum per cenſuram eccleſiaſticam monitione præmiſſa, ſublato appellationis obſtaculo, iuſtitia mediãte, compellas. Datum Lateran. VIII. cal. Decembris.

IOFFRIDO ABBATI MONASTERII DE SORE, EIVSQVE FRATRIBVS *tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. Qua Priuilegia ipſorum, atque donationes confirmat.*

REligioſam vitam eligentibus &c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum de Sore, in quo præfatum monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis. Grangias Slahgloſe, Luinge, Guthem, Biarby, Vuendeloſe, Vuethlebi, Aſuuardabothe, Egby, cum adiacentibus ſyluis, pratis, & paſcuis, piſcarijs, & molendinis: & grangiam in Hallandia, quæ dicitur Toacher, cum ſyluis, & cæteris pertinentijs ſuis: Nytorp, cum adiacentibus agris, ſyluis, & paſcuis: Gotſtorp cum adiacenti ſylua, & exteriores ſimiliter manſiones, videlicet Snartinge, Gloſtorp, Vuinnige, Quercheby, Scupinge, Torneleſ, cum adiacentibus terris, & concolonijs ſuis, & partem decimarum, quam habetis in parochijs Oleſeh, Haraſtald, Finnatorp Gelet: & illud quod habetis in Leoghe, Sundetorp, Sunuarthatorp, Biarby, & Gerleſ, & illud, quod habetis in prouentibus apud memoriam Sanctæ Margaritæ eccleſiæ Beatæ Mariæ Roſchildis. Præterea donationem, ſiue conceſſionem ab inclytæ memoriæ Vualdemaro quondam rege Danorum, & chariſſimo in Chriſto filio noſtro Canuto rege filio eius, ſuper libertate, & immunitate colonorum veſtrorum vobis pia deuotione factam, ſicut in eorundem regum ſcriptis authenticis continetur, auctoritate vobis apo. confirmamus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Sanè laborum &c. Liceat quoque vobis clericos, vel laicos &c. Prohibemus inſuper, vt nulli veſtrorum fratrum poſt factã &c. diſcendentem, &c. Illud diſtrictiùs inhibentes, ne terras, &c. Si quæ verò, &c. Ad hæc etiam prohibemus ne, &c. quod ſi facere, &c. licitum præterea ſit vobis in cauſis, &c. inſuper auctoritate apoſtolica inhibemus ne vllus, &c. ſi verò Epiſcopus, in cuius parochia, &c. illud adijcientes, vt in recipiẽdis proc. &c. pro conſecrationibus verò, & c. alioquin liceat, &c. quod ſi ſedes, &c. Quia verò interdum, &c. Porrò ſi Epiſcopi, vel alij, &c. Paci quoque, &c. Præterea omnes libertates, &c. Decernimus, &c. Si qua igitur, &c. Datum Lateran. per manum Rainaldi domini Papæ notarij Cancellarij vicem agentis. IX. Cal. Decembris, indictione. II. incarnationis Dominicæ Anno MCXCVIII. pontificatus verò domini Innocentij Papæ tertij Anno primo.

CONSVLIBVS, ET POPVLO TVDERT. QVA ILLOS RECIPIT *in protectionem apoſtolicam, confirmatque vetera ipſorum priuilegia.*

SAcroſancta Romana eccleſia, quæ omnium fidelium mater eſt, & magiſtra, illos propenſiùs diligere cõſueuit, quos in deuotione, ac fidelitate ſua nouit feruentiùs permanere: & vt liberiùs poſſint ab omnium incurſibus manere ſecuri, conſtanquàm pia mater protectionis ſuæ munimine confouere. Eapropter dilecti In domino filij deuotionem, quam erga nos, & Romanam eccleſiam habere noſcimini attendentes, veſtris quoque precibus inclinati, Ciuitatem Tudertinam, quæ ad ius, & proprietatẽ apoſtolicæ ſedis pertinere dignoſcitur, quam, & nos ad manus noſtras ſemper volumus retinere: ita quòd ei, cui vices noſtras commiſerimus, ſecundum mandatum noſtrum debeatis integrè reſpondere, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſci-

ſuſcipimus,& præſentis ſcripti pagina communimus. Cōſulatum autem cum iurisdictione ſua vobis auctoritate apoſtolica confirmamus: concedentes, vt hi, qui ſunt ipſius iurisdictioni ſubiecti, liberum ſit ad conſules, qui pro tempore fuerint legitimè appellare: ita tamen quòd appellationi ad ſedem apoſtolicam interpoſitæ humiliter deferatur. Conſuetudines quoque antiquas veſtras, & rationabiles,& communiter obſeruatas duximus approbandas. Salua in omnibus apoſtolicæ ſedis auctoritate, pariter & iuſtitia, & earum omnimoda libertate. Nulli ergò,&c. noſtræ protectionis conf.&c. conc.&c.

N. ABBATI, ET MONACHIS MONTIS SACRI. PER QUAM diuturnam litem de ſuperioritate & obedientia inter cœnobium Montis Sacri, & Calanenſe deſuit.

CVm ſuper libertate, ac ſubiectione abbatiæ veſtræ, à multis retro tēporibus inter ipſam, & monaſterium Calanen. controuerſia fuerit agitata, & pro ipſa tu fili Abbas, cum quibuſdam de frarribus tuis, & dilectus filius. N. Abbas Calanen. cum quibuſdam ſimiliter de fratribus ſuis ad noſtram præſentiam veniſſetis, quòd dicta eccleſia veſtra ſubiecta eſſe debeat Calanen. per authenticum felicis recor. Anaſtaſij prædeceſſoris noſtri dictus Abbas Calanen. oſtendere nitebatur: qui rationibus,& ſcriptis vtriusque partis prolatis in medium, & coram ipſo, & fratribus ſuis qua decuit ſubtilitate diſcuſſis, ſicut ibidem plenius, continetur, tam ſcripturarum inſpectione, quàm vtriuſque partis atteſtatione cognouit, locum Montis ſacri, & iure fundi, & ratione diſpoſitionis ad ius, & proprietatem Calanen. monaſterij ſpectauiſſe, cellmaque ipſius fuiſſe propriam ab antiquo. Verùm quia religione recedente paulatim ab ipſo monaſterio Calanen. ſtatus ſui ſentiente iugiter detrimentum, locus Monris ſacri, & religioſorum virorùm numero, & terrenis cœpit facultatibus ampliari, orta eſt inter dicta monaſteria de prælatione, ac ſubiectione diſſenſio: fratribus Montis ſacri Calanen. in quibus feruor religionis pro magna parte defecerat, ſubeſſe nolentibus: alijs verò antiquum ius ſuum in loco Montis ſacri laborantibus retinere. Vnde ſicut in eiuſdem Anaſtaſij prædeceſſotis noſtri authentico reperitur, cùm piæ record. Honorius prædeceſſor ſuus ad partes acceſſiſſet Apuliæ, & cauſa ipſa per vtranque partem ad eius notitiam deueniſſet, intellectis partium rationibus eam taliter terminauit: vt ſi habitum, & ordinem Calanen. monaſterij acciperent, monachi Calanenſis in loco Montis ſacri tanquàm in cella ſua plenam diſpoſitionem, & dominium obtinerent: & fratres Monris ſacri Calanen. Abbati tanquàm proprij monachi obedirent. Si verò vel non ſuſciperent, vel ſuſceptum etiam non ſeruarent, monachi Montis ſacri duos romanatos annuatim ſoluendos monaſterio Calanen. plenam libertatem vlteriùs obtinerent: ſic tamē vt ſi ad locum Montis ſacri quandoque Abbas accederet Calanē. tanquàm Abbas proprius reciperetur ibidem: & quamuis eiuſdem Honorij, prędeceſſoris ſui mandatum de recipiendo Cauen. monaſterij ordine, ſicut in eodem dicitur inſtrumentò, à Calanen. aliquandiu fuerit intermiſſum, quia tamē ibi poſtea receptus fuit, & ſeruatus, idem A. prædeceſſor noſter iuxta inſtitutionem ſanctæ recordationis Innocentij anteceſſoris ſui in cadem controuerſia taliter diffiniuit, vt locus Montis ſacri per ſe abbatia ſemper exiſteret, & Abbate proprio lætaretur: & Calanen. Abbas primus exiſteret, Montis ſacti ſecundus, & fraterna ſe inuicem charitate tractarent: & monaſteriū Montis ſacri ob reuerentiæ ſignū, & demonſtrandum, quòd ad ius pertinuerit cœnobij Calanen. prædictum cenſum ei ſine qualibet contradictione perſolueret annuatim: & cum Abbatem Montis ſacri mori contingeret, monachi eiuſdem loci eligendi ſibi Abbatem haberent liberam facultatem. Electum verò Calanen. Abbati, qui foret pro tēpore, præſentarent: ab eo, ſi perſona eſſet idonea, & electio facta regulariter ſine malitia, & prauitate qualibet confirmandum. Obeunte verò calanen. Abbate, Abbas Montis ſacri electione fratrum intereſſe deberet: & vt ritè celebraretur

electio,

electio,conſilium,& operam adhibere. Si autem Calanē. Abbas ad monaſteriū
Mōtis ſacri accederet,tanquā primus,& maior Abbas reciperetur,ibidem reue-
renter,& honeſtè tractandus. Abbas verò Montis ſacri futurus pro tēpore in fe-
ſtum Beatæ Mariæ veniens ad cœnobium Calanen. cenſum memoratum de-
ferret,& in feſto inibi remaneret,à Calanen. fraterna charitate tractandus. In-
tentionem itaque ſuam de ſubiectione monaſterij veſtri Calanen. probare pręmiſſis rationibus conabantur:contra quos fuerūt ex parte veſtra propoſita , quæ
ſequuntur: quòd cum tempore bonæ memoriæ Adriani Papæ prædeceſſoris no
ſtri pro vtroque monaſterio partes eſſent in ſua præſentia conſtitutæ, Calanen.
ſubiectionem ſibi deberi proponentibus à fratribus Montis ſacri : alijs verò è
contrario reſpondētibus,eos nullo tempore prælationem ibidem habuiſſe de
iure·& ſi aliquam habuerunt,ipſos fuiſſe per bonæ memoriæ prædeceſſores ſu-
os Honorium,Innocentium,Eugenium,penitùs abſolutos.Ipſe vtriuſque par-
tis allegationibus,& inſtrumentis auditis,& plenariè intellectis, ſicut in eius
authentico reperitur,eorundem prædeceſſorum ſuorum veſtigijs inhærendo,
de fratrum conſilio diffiniuit, vt fratres Montis ſacri omnimodam obtinerēt
de cætero libertatem:ita quod neque ipſi, neq; ſucceſſores eorum Calanen. ſub-
iectionem aliquam exhiberent:nec illi obedientiam,& reuerentiam ab eis exi-
gere aliquatenus attentarent,ſaluo cenſu duorum ſolidorum Papien. monetæ
annis ſingulis Calanen. monaſterio perſoluen. Illo etiam ſuper addito,quòd ſi
Calanen. Abbas,ac cœnobium Montis ſacri aliquo caſu accederet ſicut hoſpes
reciperetur ab eis honeſtè,& humiliter tractaretur. Idem quoq; Adrianus præ-
deceſſor noſter iuxta tenorem priuilegij memorati Innocētij prædeceſſoris ſui
inſtituit,vt decętero in eodem loco Montis ſacri futuris temporibus ſedes con
ſiſteret abbatię,& electus Abbas pro tempore ad Pont. Romanum accederet be-
nedictionis gratiam recepturus. Nihilominus etiā ſtatuit præfatus Pont. Adri-
anus,quòd ſi qua præcedentia ſcripta eſſent ſuæ diffinitioni aduerſa,nullius ha-
berent roboris firmitatem,ſententia ſua ſtabilitatem debitam obtinente. Per
huius ergò diffinitionis paginam tanquàm poſterioris, vos præmiſſis Honorij,
& Anaſtaſij diffinitionibus dicebatis penitùs derogatum:ſi exhibitæ fuerunt in
iudicio à Calanen. pariter & oſtenſæ. Alioquin ſibi debent penitùs imputare,ſi
tempore latæ à dicto Adriano prædeceſſore noſtro ſententiæ, ipſas in medium
producere non curarunt:cum ſub prætextu nouorum inſtrumentorum poſtea
repertorum graue ſit exemplo res iudicatas vlteriùs reſtaurari. Lōginquitatem
quoque temporis,per quam in quaſi poſſeſſione libertatis fuiſtis, pro parte ve-
ſtra proponebaris in medio,& tam Lucij,quàm Anaſtaſij,& Honorij Ro. Pont.
priuilegia,quorum primus confirmauit ſententiam Adriani : ſecundus Cala-
nen. in loco Montis ſacri cenſum tantum duorum ſolidorum de quo prædici-
tur,reſeruauit: tertius quando idem locus erat ſimpliciter prioratus de ſoluen-
do cenſu conſtituto ab I. ſeniore Calanen. abbate,& eiuſdem benigna receptio-
ne apud Montem ſacrum,cum illuc accederet,facit in ſuo priuilegio mentio-
nem. Ad id quoque probandum induxiſtis bonæ me. Cœleſtini Papæ prædeceſ-
ſoris noſtri ſententiam,& reſcriptum:qui cum, ſicut ipſius authentico reperi-
tur,per priuilegia prædeceſſorum ſuorum Ro. Pont. iam antiquorum, quàm
etiam modernorum,quæ in ſua fecerat præſentia recitari , pleniùs cognouiſſet
monaſterium veſtrum ad Ro. Eccl. nullo medio pertinere, & ab omni iure ac
ſubiectione ſæpe dicti Calanen. monaſterij fore liberum,& immune, niſi quòd
duos ſolidos papien. monetæ de mandato bonæ me. Adriani Papæ prædeceſſo-
ris noſtri ſibi ſoluere tenebatur: volentes inter prædicta monaſteria omnis diſ-
ſenſionis,& ſcandali materiam reſecari,& ne monachi propter cauſarum ſtre-
pitum à diuinis reuocarentur obſequijs,contra obſeruantiam monaſticæ diſci
plinæ,in recompenſationem duorum ſolidorum aliquem locum certum,vn-
de redditus ipſe perciperetur,ad eorum arbitrium:quibus ſuper hoc ſua ſcripta
direximus,præcepit Calanen. aſſignari à fratribus Montis ſacri,qui ſic ex reſcri-
ptis iudicum delegatorum innotuit:licet in quibuſdam alijs locis recompenſa
tionem obtuleritis congruentem. Apud Sipon. tamen areas quaſdam faciendi

ſalis officio deputatas: de quibus ad minus vnius vnciæ auri redditus habebatur, quemadmodũ ijdem iudices reſcripſerũt, qui hoc ipſum ſub teſtimonio bonorum virorum ſubtiliter indagarunt, ſpontaneè contuliſtis. Vnde idẽ prædeceſſor noſter, meliorationem Calanen. Mona. conſyderans in hac parte, de cõmuni fratrũ ſuorum conſilio ſtatuit, vt Calanen. cœnobiũ prædicta eſſet recompẽſatione contentũ. A cuius exactione, ac ſubiectione fratres Mõtis ſacri prorſus abſoluens, decreuit vt in nullo ei tenerentur de cætero reſpondere. Statuẽs inſuper, vt ſi qua præcedentia ſcripta inuenirentur præmiſſæ conſtitutioni contraria, ea in ſua ſtabilitate manente, nullum robur, nullam obtinerent penitùs firmitatẽ. Eiuſdem etiã Cœleſt. Alex. prædeceſſorũ noſtrorũ priuilegia, quibus & Adr. Papæ de qua præmiſimus ſententia cõfirmatur, & monaſteriũ veſtrũ ad ius & proprietatẽ Eccl. Ro. oſtendetur pertinere, ad probandã intentionẽ veſtram in mediũ produxiſtis. Pręmiſſis ergò, & ſimilibus corã nobis, & fratribus noſtris prudẽter à vobis, & alijs allegatis nos volentes parcere vtriuſq; partis laboribus, & expenſis, doloris etiã, & indignationis materiã amputare, vt obſeruare debetis, quod de ipſa quæſtione pro bono pacis, citra diffinitionis calculũ diceremus vos, & ſæpe dictos Abbatẽ, & monachos Calanen. monuimus diligenter. Cum itaq; vtraq; partiũ hoc ſe facturã promiſiſſet ſpontanea volũtate, nos prouida deliberatione ſtatuimus, quòd cœnobiũ veſtrũ reſtitutis ſibi areis faciendi ſalis officio deputatis, quas de mandato dicti Cœleſt. Papæ prædeceſſoris noſtri iuxta bonorũ virorum arbitriũ in recompenſarionẽ prædicti cenſus Calanen. monaſt. aſſignauit, eccleſiã S. Iacobi Melphiten. ad ipſum ſpectantẽ cum domibus, hortis, & duobus trapetis: & inſuper tot oliuas dicto mon. Calanen. cõferat, & aſſignet, ex quibus poſſit idẽ mon. Calanen. ſecundũ bonorum virorũ arbitrium, quibus hoc cõmittimus, arbitrantiũ, xvj. ſaumas olei annis ſingulis obtinere. Illa videlicet moderaminis æquitate ſeruata, vt oliuarũ aſſignatio nec fiat ſecundũ tempus nimiæ vbertatis, nec ſecundũ nimiæ ſterilitatis euentum, ſed iuxta quod ſępius accidere conſueuit, poſt factã aſſignationẽ, & receptionem earum tam cõmodo, quàm incõmodo ad Calanẽ. mon. pertinente. Dictum verò Calanen. monaſt. renũciet omni ſubiectioni, iuri, ac cenſui, quod in loco Montis ſacri aliquo vnquam tempore habuiſſet: nec ibidem occaſione iuris præteriti futuris tẽporibus aliquid audeant poſtulare: quod vtraq; partium acceptauit. Hoc ergò ſtatutum, ſicut à nobis prouidè factum eſt, & ab vtraq; parte receptũ, volentes in poſterum irrefragabiliter obſeruari, de communi fratrum conſilio auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Non obſtantibus priuilegijs, vel reſcriptis ſuper ſubiectione prædicti monaſterij veſtri hactenus impetratis: cum ex certa ſcientia inter præfata monaſteria de voluntate partium, quæ præſcripta ſunt, ſtatuerimus in perpetuum obſeruanda. Decernimus ergò &c. noſtræ conſtitutionis, & confir. &c. Datum Lateran. IIII. Idus Nouembris.

CAMERACEN. CAPITVLO VT DE IPSORVM ELECTI VITIIS *inquiratur, ſtatuatúrque, antequàm alium eligant.*

AD audientiam apoſtolatus noſtri multorum relatione peruenit, quòd H. Eccleſiæ Cameracen. electus, cum ita incuruus ſit, vt promoueri de iure non poſſit in minoribus ordinibus, conſtitutus fuit à vobis ad eccleſiam veſtram electus, & à venerabili fratre noſtro Vu. Remen. Archiepiſcopo Sanctæ Sabinæ Card. eius fuit electio confirmata: quem poſt electionem, & confirmationem venerabilis frater noſter Atrebaten. Epiſcopus de mandato ipſius Archiepiſcopi Acolitum, & Subdiaconum ordinauit: & ſicut communis habetur opinio dictus electus duxit viduam in vxorem, de qua ſuſcepit filiũ in præpoſitum Sancti Petri Duacen. ſibi nullo medio ſuccedentem. Cum igitur, ſi vera ſunt, quæ præmiſimus, relinqui non debeant impunita, cum & præſumpta ſint contra canonicas ſanctiones, & proprerea decor honeſtatis eccleſiaſticæ confundatur, venerabili fratri noſtro N. Pariſienſi Epiſcopo, per

per ſcripta noſtra præcipiendo mandauimus, vt vocatis quos propter hoc viderit euocandos, de præmiſſis omnibus, & etiam fama publica inquirat pleniùs veritatem: & quicquid ſuper his inuenerit, ſub ſuarum teſtimonio literarum nobis ſtudeat fideliter intimare, vt per relationem ipſius ſufficienter inſtructi, ſecuriùs in ipſo negocio procedere valeamus. Dedimus etiam eidem Epiſcopo in mandatis, vt vobis ex parte noſtra diſtrictè prohibeat, ne ad nominationem, vel electionem alicuius perſonæ aliquatenus procedatis: ſi etiam dictus electus vellet ſpontaneè reſignare, donec ſuper hoc noſtræ receperitis beneplacitum voluntatis: & ſi contra prohibitionem noſtram, & ſuam aliquid præſumpſeritis attentare, illud decernimus irritum, & inane. Dignum eſt enim, & conſentaneum rationi, vt in eo puniamini, in quo peccaſtis, ſi circa præmiſſam electionem inuenti fueritis culpabiles extitiſſe. Nullis literis obſtantibus, ſi quæ apparuerint à ſede apo. impetratæ. Quocirca per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus contra tenorem mandati apoſtolici non præſumatis aliqua ratione venire, vel aliquid etiam attentare.

N. PARISIEN. EPISCOPO. PER QVAM IPSI INQVISITIO ET EXAMEN *ſuper vita & moribus electi Cameracenſis committuur.*

Iam de diſcretione tua fiduciam obtinemus, vt ſi quando tibi committimus, quæ ad honorem diuinum, & vtilitatem eccleſiaſticam pertinere noſcuntur, gratia & timore poſtpoſitis ſatagas promouere: in hac parte nobis coadiutor exiſtens, qui ex iniunctæ ſeruitutis officio ſecundum prophetam debemus euellere, & plantare, quæ in eccleſia Dei euellenda fuerint, & plantanda. Et cùm non poſſimus omnia perſonaliter adimplere, per fratres, & Coepiſcopos noſtros cogimur ſupplere defectum: quos apoſtolica ſedes in partem ſolicitudinis euocauit. Sane ad audientiam apoſtolatus noſtri multorum relatione peruenit, quòd N. Cameracen. electus &c. vt ſupra ferè vſque ad verbum Impetratæ.

N. ATREBATEN. EPISCOPO. VT IPSE DE ELECTI *Cameracenſis vita & moribus ſententiam ferat.*

Ad audientiam apo. noſtri multorum relatione peruenit, quòd N. Cameracen. electus &c. ferè vt ſupra, vſque ad verbum præcipiendo mandamus, quatenus cùm propter vicinitatem locorum, & de forma electionis, & de qualitate ipſius electi dicaris habere notitiã pleniorem, tam de fama publica, quàm etiam de præmiſſis omnibus per literas tuas nobis intimare ſtudeas veritatem, vt per relationem tuam, & venerabilis fratris noſtri N. Pariſien. Epiſcopi, cui hoc ipſum commiſimus inquirendũ ſufficiẽter inſtructi, ſecuriùs in ipſo negocio procedere valeamus.

N. ABATI, ET CONVENTVI COMPEDIEN. VT INIVRIAS, *neceſſitateſque ſuas Syluanectẽum Epiſcopo, Apoſtolicæ ſedis legato exponant, & ab eo remedium quærant.*

Paci, & tranquillitati veſtræ paterna volentes ſolicitudine prouidere, cùm ad hoc ſpecialiter teneamur, ex eo quòd veſtrum Monaſterium ad nos, & Romanam eccleſiam nullo pertinet mediante, ad veſtræ oppreſſionem, & neceſſitatem eccleſiæ releuandam, venerabilem fratrem noſtrum N. Syluanecten. Epiſcopum in cauſis veſtris, & alijs neceſſitatibus, pro quibus vobis eſt ad quos malueritis Epiſcopos generaliter recurrendum: quemadmodum in veſtris priuilegijs continetur, per literas, quas ſuper his exequendis ſpecialiter ipſi dirigimus, de benignitate ſedis apoſt. nobis duximus deputãd. Vnde cùm pro ſingulis neceſſitatibus veſtris ad Romanã eccleſiam, & ad nos qui ſpecialiùs id exequi deberemus, facilem, & ſinedispen-

ne diſpendio nō poteſtis habere recurſum, volumus vt ad eundem Epiſcopū, qui in partem noſtræ ſolicitudinis eſt euocatus, tam pro iniurijs vobis, & eccleſiæ veſtræ à malefactoribus quibuſlibet irrogatis, & deinceps irrogandis, quàm pro chriſmate, oleo ſancto, conſecratione baſilicarum veſtrarum, & clericorū veſtrorum ordinatione ſpecialiter accedentes, executionem eorum, quæ præſentaliter per noſtrum miniſterium vobis impendi non poſſunt, ab eo ſuſcipiatis humiliter, & deuotè. Datum Lateran. II. Calen. Decembris.

N. CANTVARIEN. ARCHIEPISCOPO. VT A CONSTRVCTIONE *& proſecutione Capellæ de Lamech, ceſſet atque abſtineat, vnde tot grauiſsima mala prouenerint.*

CVm de iniuncto nobis apoſtolatus officio locum eius (licet immeriti) teneamus, qui iuxta verbum propheticum liberauit pauperem à potente, & inopem cui non erat adiutor, diligenti ſtudio ſatagere nos oporteret, ne minores à maioribus opprimantur: ſed vt prælati ſic exerceant acceptam iuriſdictionem in ſubditos, vt prodeſſe probentur potiùs quàm præeſſe. Hæc ergò ſecundum officij noſtri debitum attendentes, diſtricta dudum tibi iuſſione mandauimus, vt in negocio capellæ de Lamech, iuxta formam literis apoſtolicis comprehenſam, ab oppreſſione monachorum Cātuarien. omninò ceſſares: ſuper quo venientes ad præſentiam noſtram dilecti filij R. de Boxleia, & Vu. de ponte Roberti Abbates nuncij tui, fraternitatem tuam nitebantur multipliciter excuſare. In primis ſiquidem proponentes, quòd cum bonæ memoriæ Theob. Cantuarien. Archiepiſcopus, & glorioſus Thomas ſucceſſor ipſius attendentes quòd nemo militans Deo implicat ſe negocijs ſæcularibus, & nolentes monachos Cantuarien. relictis diuinis officijs ad negocia ſæcularia ſe transferre, ad honorem Prothomartyris Stephani ædificandi eccleſiam voluntatem, & propoſitum habuiſſent, & in ea ſæculares clericos ordinandi, de ſuis prouentibus, & eccleſijs eis redditibus aſſignandis: per quos tam apud apo. ſedem, quàm apud curias ſæculares ſua poſſunt negocia expedire. Laudabile primi propoſitum obitus feſtinatus, ſecundi longum exilium impediuit, ſicut in literis ven. fratris noſtri I. quondam Lugdunen. Archiepiſcopi pleniùs continebatur expreſſum: quæ in noſtra, & fratrum noſtrorum fuerunt præſentia recitatæ. His bonæ memoriæ Bald. Cantuarien. Archiep. ita propoſito, vt officio voluntate, vt dignitate ſuccedens, prope ſuburbium Ciuitatis Cantuarien. quaſi per ſtadia tria, vel quatuor ad honorē præfati prothomartyris, & Beati Thomæ cōſtruere cœpit eccleſiam, felicis record. Vrbani Papæ prædeceſſoris noſtri ſuper hoc indulgentia primitùs impetrata. Cuius ſibi fuit auctoritate conceſſum, vt in honorem ipſorum martyrum, & ædificare poſſet eccleſiam, & de perſonis idoneis ordinare: quibus in eccleſiaſticis beneficijs canonicè prouideret: ſic tamen quòd eccleſiæ debitis obſequijs, & neceſſarijs ſtipendijs minimè fraudaretur. Et licet idem Vrbanus aduerſus dictum B. prædeceſſorem tuum ſuper demolitione operis ſuas ſæpiùs literas deſtinaſſet, quia in eis non faciebat de conceſſa iam indulgentia mentionem, ei dicebant per reſcripta frequentia nullatenus derogatum: quæ præthereà proponebant, & per falſi ſuggeſtionem, & veritate tacita impetrata, & ad ipſius Archiepi. notitiam minimè deueniſſe: vnde ſi eis non paruerat, de iure non poterat reprehendi. Reſcriptum quoque ſanctæ memoriæ G. Papæ prædeceſſoris noſtri pro ſe pariter producebāt: qui cum per literas indulſerit generales, vt reſcripta, quæ à tribus menſibus ante obitum prædicti Vrbani prædeceſſoris ſui fuerant impetrata, eandem firmitatem haberent, non obſtante obitu mādatoris, quam obtinere, ſi tunc viueret, debuiſſent negocia, quæ ipſum Archiepiſcopū, & eius clericos contingebant, ſub præmiſſa noluit generalitate concludi: per quod nimirum reſcriptum prędeceſſoris ſui dicebant literis derogatum, quas aduerſus Archiepiſcopum direxerat ad inſtantiam monachorum: quibus ſiquidem literis, & etiam bonæ memoriæ Clementis ſucceſſoris ſui, qui eius in hac parte fuerat

rat imitator,per factam tunc temporis amicabilem compoſitionem de partiū voluntate inter Archiepiſcopum,& monachos memoratos, per chariſſimum in Chriſto filium noſtrum R. Anglorum Regem illuſtrem, & venerabilē fratrem noſtrum Vualterum Rothomagē. Archiepiſcopum, & quoſdam Epiſcopos,& Abbates dicebant penitùs derogatū. Cùm enim tempore præfati. B. Cantuarien. Archiepi. præmiſſi Rex, Archiepi.& Epi.& Abbates Cantuariam acceſſiſſent,in eos fuit tam de conſtructione ipſius eccleſiæ, quàm inſtitutione prioris,& quibuſdam alijs quæſtionibus à partibus compromiſſum. Ipſi autem diligenti deliberatione præmiſſa pariter iudicarunt, quod ipſe Archiepiſcopus rationabiliter ædificauerit eccleſiam memoratam. Ipſe tamen pro bono pacis cōceſſit ad prædicti Regis inſtantiam,& etiam aliorum , quòd canonicorum collegium ad locum tranſſerret alium,quem eligeret competentem. Per hanc ergò compoſitionem dicti nuncij tui renunciaſſe dicebant, monachos reſcriptis præcedentibus à ſede apoſtolica impetratis: cum exinde dictus Archiepiſcopus loco priore demiſſo, vbi ædificare non potuerat,ſine ſcandalò monachorum, ad locum de Lameeh per quinquaginta miliaria diſtantem à ciuitate Cantuariæ ſuum propoſitum tranſtuliſſet: vbi,& eccleſiam,ſicut prius fecerat,ędificare cœpit ad honorem martyrum prædictorum : vt ſic propter nimiam locorū diſtantiam nulla remaneret monachis materia conquerendi. Cui poſtea tu ſuccedens,quod ab ipſo minus factum fuerat perficere voluiſti,& quod ipſum tibi liceret ex reſcripto literarū bonæ memoriæ C. Papę prædeceſſoris noſtri oſtendere nitebantur: qui anno pontificatus ſui ſeptimo, & extremo, ad omnem intereccleſias Cantuarien.& de Lamech diſcordiam ſopiendā, & ne canonici de Lamech facultatem haberent contra cathedralem eccleſiam inſurgēdi, diſponendi de ipſa eccleſia de Lameeh interius,& exterius non obſtantibus literis ad venerabilem fratrem noſtrum N. Ciceſtren. Epiſcopum,& dilectum filium N. de Vualthan,& N. de Rading. Abbates obtentis conceſſit tibi liberam facultatem. Per has ergo literas præcedentia ſcripta ſua,quæ his videbantur aduerſa, dicebant penitùs reuocata. Intentionem ergò ſuam probare dicti tui nuncij ſatagebant,per laudabile propoſitum Theob.& glorioſi Thomæ martyris pontificum præmiſſorum,& per Vrbani, Gregorij,& Cœleſtini Rom. pontificum indulgentias,& reſcripta,& præmiſſam compoſitionem factam de partium voluntate. Verùm præmiſſis rationibus ex parte monachorum fuit ex ordine taliter obuiatum,quòd de occultis hominum voluntatibus,quas ſibi tantum dominus reſeruauit,qui renes,& corda ſcrutatur,à nobis iudicari nō poterat, nec debebat: nec ipſi valebant ad talia reſpondere: quæ proponere in iudicio nihil aliud erat,quàm de ſecretis cordium diuinare. Sanè per indulgentiam Vrbani Papæ prædeceſſoris noſtri (de qua præmiſimus) iuri ſuo in nullo dicebant penitus derogatum,quia canonica beneficiorum aſſignatio per eam Cantuariē. Archiepiſcopo ſeruabantur: quæ iuxta conſtitutionem canonicam ſine tractatu,& aſſenſu monachorum procedere non valebat : qui nedum quòd ipſius facto in hac parte conſenſerint, verùm etiā contradixerint expreſſe,ſicut ſequentia docuerunt,& adhuc in eodem propoſito perſeuerant. Eis ergò contradicentibus ſuperioris fuerat iudicium expectandum. Idem etiam ea ratione oſtendere nitebantur: quia iuxta ſanctiones legitimas,ſi quando alicui conceditur beneficium principale, puta libera factio teſtamenti, nihil videtur aliud indulgeri,quam vt modo teſtetur legitimo,& etiam conſueto. Ille quoque qui vt in loco publico ædificare poſſet,à principe ſimiliter impetrauit, ædificare cum alterius incommodo non valebit, niſi & hoc ipſum à principe poſtulatum fuerit, & conceſſum. Per ſequentes etiam ipſius Vrb. literas executorias, quibus opus ipſum maledictum haberi voluit,& prophanum, aſſerebant præſcriptæ indulgentiæ derogatum: quæ ſiue coram eodem Vrbano fuerit oſtenſa, proponebant eam penitùs abrogatum, cum ea non obſtante demolitio ipſius eccleſiæ fuerit demandata: ſiue fuerit prætermiſſa, ſibi debuit imputari, cum iure ciuili etiam caueatur,quod ſub prætextu inſtrumentorum poſtea repertorum lites non debeant reſtaurari. Id ipſum per literas piæ recordationis Clementis Papæ præde-

 ceſſo-

& præſertim cum reſcriptum illud indulſiſſe, dicatur eo tempore, quo eum infirmitas admodum prægrauabat. Ad fundandam ſane intentionem ſuam, prædictorum Vrbani, Clemẽtis, & Cœleſtini Rom. pontificum reſcripta, nec non & noſtrum poſt illa ijdem monachi producebãt: quibus vrgentiſſime mandabatur, vt quicquid de præfata capella fuerat attentatum, haberetur irritum, & inane. Cùm autem quæ præmiſimus, & ſimilia in noſtra fratrumq́ue noſtrorũ præſentia prudenter eſſent à nuncijs allegata, nos, qui tempus accepimus iuſtitiam iudicandi, volentes illius veſtigijs inhærere, apud quem non eſt acceptio perſonarum, cnius locũ, (licet indignl) tenemus in terris, & ita via regia prudẽter incedere, vt non declinemus ad dextram, vel ſiniſtram: prædeceſſores quoq; noſtros Vrbanum, Clementem, & etiam Cœleſtinum credentes amplius imitandos, in illis maximè, quæ deliberatione præuia ſtatuernnt, de communi cõſilio fratrum noſtrorum fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, & in virtute obedientiæ diſtrictè præcipimus, quat. omni cõtradictione, & excuſatione, & appellatione ceſſantibus infra triginta dies poſt receptionẽ præſentium quicquid ædificatum eſt in eccl. memorata, expenſis tuis facias penitùs demoliri, eo nõ obſtãte ſi etiã abſens extiteris: cũ cautũ ſit etiã legitima ſanctione, vt ſi is, cui fuerat opus nouũ nunciatũ ante remiſſionẽ ædificauerit, deinde agere cœperit ius ſibi eſſe ita ædificatum debere, ſibi debeat actio denegari: reducens prorſus in irritũ quicquid de inſtituendis ibidem canonicis, & alijs ad ipſam eccleſiã pertinentibus, à te, vel à prædeceſſore tuo cognoſcitur ordinatnm: eorum redditibus ad ſtatum priſtinum reuocatis, quos ab obligatione præſtiti iuramenti, pro eo qnod ibidem inſtituti fuerunt, auctoritate noſtra per te denunciari præcipimus abſolutos. Cũ enim amodo nõ teneat principale, quicquid ex eo, vel ob id ſecutũ eſt, ſub præmiſſa diſtrictione decernimus irritãdũ, ſicut ſancitũ eſt traditione canonica, & ciuili. Clericos præterea, qui in capella ipſa poſt inhibitiones apoſtolicas diuina officia celebrarũt, ſicut nos per alia ſcripta noſtra mãdauimus, tãdiu habeas pro ſuſpenſis, quouſque ſuper hoc ſatisfecerint cõpetenter: & vniuerſa, quæ in prædictorum monachorũ ſunt attentata grauamen, exeniorũ videlicet, & eccleſiarum, & aliorum inuaſione, quæ ante appellationem habuerant, nõ differas dictis monachis reſignare, ac de cętero circa ſtatum monaſterij contra prohibitionem noſtram huius occaſione negocij nõ præſumas aliquid innouare. Si verò (quod nõ credimus) præceptũ noſtrũ, ſicut præmiſſum eſt, vel cõtempſeris, vel diſtuleris adimplere, à pontificali officio ex tunc noueris te ſuſpenſum: & pro contemptu mandati apoſt. ad noſtram venire te volumus præſentiam reſponſurum. Venerabilibus quoq; fratribus noſtris Cãtuariẽ. eccleſiæ ſuffraganeis de conſilio fratrum noſtrorum in virtute obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus niſi tu infra prę̨miſſum tempus mandatum noſtrum duxeris ad effectum, ipſi nullã tibi impendant obedientiam, vel reuerentiam: quia iuſtum eſt, quòd ei nõ obediatur à ſubditis, qui ſuo contemnit obedire prælato. Quod ſi forte nec ſic te poterimus ad bonum reuocare, propter qnod malum nunquam committitur, bonum autem debet ſæpius intermitti, maiorem tibi animaduerſionem noueris imminere: cum ferro ſint abſcindẽda vulnera, quæ fomentorum non ſentiunt medicinam. Sane ſuper præmiſſis, in quibus ſalua conſcientia non poteramus alio modo procedere, fraternitatem tuã rogamus nullatenus contriſtari: quia (teſte Deo) nõ ex indignatione aliqua proceſſerunt, ſed quia cum ſimus (licet inſufficientes) in ſede iuſtitiæ cõſtituti, vnde iura ſua ſeruare tenemur ſingulis illibata, fraternitati tuæ, quam ſyncerius amplexamur, cũ te inter fratres, & Coẽp. noſtros honorabile membrũ, & in domo domini columnã immobilẽ habeamus, nõ potuimus ſine graui offenſa creatoris deferre, nec nobis in hac parte potes aliquid impetrare: cũ ſecundũ traditionẽ canonicam, quando non niſi peccando alicui conſuli poteſt, tunc æſtimare debet homo, quid faciat non habere. In ipſis etiam legibus ſæcularibus inuenitur, vt quæ facta lædunt pietatem, æſtimationem, verecundiam noſtram, & generaliter quæ bonis moribus aduerſantur, nec poſſe nos facere ſit credendum. Super eo quóque non ſufficimus admirari, quòd cum dicta eccleſia iandudum

quaſi lapis offenſionis fuerit,& petra ſcandali,pro qua nos,& prædeceſſores noſtri aduerſus te,tuoſque prædeceſſores,ita grauiter ſumus moti,& viri religioſi, pariter & prudentes monachi Cantuarien. qui omnia dimiſerunt pro Chriſto tot laboribus,& doloribus,tot mortibus,& periculis perſonas,& res non dubitauerunt frequenter exponere: quod procul dubio tam illi,quàm iſti(vt dictum eſt)non feciſſent,niſi cognoſcerent præmiſſa reſpicere in graue Cantuarien.Eccleſiæ detrimentum. Vt de alijs omittamus,tu ſaltem pro vitando tam graui ſcandalo proximorum,ab huiuſmodi etiam tibi prohibitis non ceſſaſti: cum ſacræ ſcripturæ teſtimonio debueris didiciſſe, quòd licet opera illa,quæ ſine mortali peccato dimitti non poſſunt,non ſint pro vitando ſcandalo dimittenda: nec ea debeant pro vitando ſcandalo committi,quę ſine mortali peccato cõmitti non poſſunt:ab his tamen,quę committi poſſunt,ſine mortali peccato pariter & dimitti,ſit pro ſcandalo tollendo ceſſandum: & eis etiam pro vitando ſcandalo inſiſtendum: vnde Apoſtolus dicit:Si ſcandalizaretur frater,carnem non comederem in æternum.Et Dominus in Euangelio contra eos qui ſcandali præſentant materiam:Væ(inquit)homini illi,per quem ſcandalum venit: meliùs eſt ei,vt ſuſpendatur mola aſinaria ad collũ eius, & demergatur in profundum.Et licet maiorum ſcandalum ſit vitandum,præcipuè tamen vitandũ eſt ſcãdalum puſillorum iuxta teſtimonium veritatis: Qui ſcandalizauerit,inquit)vnũde puſillis iſtis minimis,qui in me credunt &c.Finis ergò his,quæ præmiſſa ſunt à te de cætero taliter imponatur,quod præteritæ contradictionis rebellio per virtutem ſequentis obedientiæ valeat non immerito expiati.Datum Lateran. IX. Cal. Decembris.

CANTVARIEN. ECCLESIAE SVFFRAGANEIS. NE ARCHIEpiſcopo ſuo obtemperent,qui ſummo Pontifici obedire contemnit.

CVM ex iniuncto nobis Apoſtolatus officio &c. fere in eundem modum vſq; ad verbum Innouare &c. Sanè ſuper præmiſſis &c. fere in eundem modum vſque ad verbum non immerito expiari, vt ſupra. Si vero (quod non credimus) &c. vſque ad verbum Reſponſurum. Quocirca vniuerſitati veſtræ de cõſilio fratrum noſtrorum in virtute obedientiæ diſtricte pręcipimus,quatenus niſi ſæpe dictus Archiepiſcopus infra præmiſſum tempus mandatum noſtrum duxerit ad effectum,vos ei nullam obedientiam, vel reuerentiam impendatis quia iuſtum eſt, vt ei non obediatur à ſubditis, qui ſuo contemnit obedire prælato:pro certo ſcituri,quòd ſi præcepto apoſtolico in hac parte præſumpſeritis obuiare,nos auctore Deo,inobedientiæ veſtræ curabimus animaduerſione debita reſpondre. Quod ſi forte nec ſic eundem Archiepiſcopum poterimus ad bonum obedientiæ reuocare &c. vſque ad verbum Medicinam. Dat. vt ſupra.

N. LINCOLNIEN. N. HELIEN. EPISCOPIS, ET ABBATI SANCTI Edmundi. Vt ablata ab Archiepiſcopo Cantuarienſi monachis reſtituant cum fructibus perceptis.

INter alia,quæ venerabilis frater noſter Cantuariẽ. Archiepiſcopus ſuper negocio cappellæ de Lamech de fratrum conſilio felicis recordationis Vrbani, Clementis, & Cœleſtini prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum veſtigijs inhærentes, per apoſtolica ſcripta mandamus,& illud ſpecialiter cõtinetur,quòd eccleſias monachorum cum fructibus medio tempore perceptis, exenijs , & alijs iniuſtè ablatis,infra triginta dies, poſt receptionem literarum noſtrarum , etiam ſi abſens ab eccleſia ſua fuerit , eis reſtituere non moretur . Volentes autem vt mandatum apoſtolicæ ſedis debitam obtineat firmitatem, nec alicuius negligentia retardetur , diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipimus,quatenus niſi dictus Archiepiſcopus,infra præfixum ſibi tempus curauerit quod mandauimus adimplere , vos omni contradictione,

delatione

delatione,& appellatione ceſſantibus eccleſias ipſas cũ pręceptis fructibus dictis Monachis reſtituere nõ tardetis: detentores ipſarũ ſi vobis in hac parte, immò nobis ipſis præſumpſerint obuiare, pœna ſuſpenſionis, & excõmunicationis etiam ſi opus fuerit percellentes: prouiſuri vt Deum habentes præ oculis ſine perſonarum acceptione mandatum apoſtolicum taliter exequamini, quòd deuotionem veſtram & nos commendare poſſimus, & Deus debeat acceptare. Quod ſi omnes his exequẽdis nequiueritis intereſſe, duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. XI. cal. Decembris.

RIC. ILLVSTRI REGI ANGLORVM. NE REX ISTAM *reſtitutionem monachorum impediat.*

Nter alia, quæ nos hortantur celſitudinis regiæ titulis congaudere, illud tanquam memoriale quia perſonam tuam ſyncera charitate diligimus, multa gratiarum actione proſequimur, quòd iamdudum nos regijs apicibus rogauiſti, vt pro nullo deberemus in his, quæ agimus à iuſtitiæ tramite deuiare, nec illud fuit in eiſdem literis prætermiſſum: vnde circunſpectionem regiam dignis laudibus commendamus: vt ſi fortè à nobis interdum aliquid poſtularet, quòd eſſet obuium rationi, nolebat aliquatenus exaudiri. Nos ergò præter officij noſtri debitum, ex quo cũ (licet indigni) tempus acceperimus iuſtitiam iudicandi, vniuerſis, & ſingulis in iure ſuo exiſtimus debitores, regiæ prudentiæ ſalutaribus exhortationibus inuitati, & volentes regia via prudenter incedere, nec declinare ad dexteram, vel ſiniſtram, nuper in præſentia noſtra nuncijs venerabilis fratris noſtri Archiepiſcopi, & dilectis filijs N. & N. monachis Cantuarien conſtitutis in facto capellæ de Lamech, de cõmuni cõſilio fratrum noſtrorum proceſſimus, ſicut nobis fuit diuinitùs reuelatum: & literæ, quas eidem Archiepiſcopo, & venerabilibus fratribus noſtris Cantuarien. Eccleſiæ Suffraganeis deſtinamus, continent euidenter. Vt autem mandatum noſtrum, quod de pura cõſcientia (Deo teſte) proceſſit, liberius valeat adimpleri, ſerenitatem regiam prece qua poſſumus, & affectione rogamus, quatenus his, quę à nobis facta ſunt, benignius annuendo nõ ſit impedimento, quo minus debeant iuxta reſcripti noſtri ſeriem effectui mãcipari, quin potiùs ſi quis ſe (quod vix credimus) duceret opponendum, eius audacia quæſumus poteſtate tibi tradita reprimatur: vt mandata ſedis apoſtolicæ debitam obtineant firmitatem. Alioquin quantumcunque magnificentiam tuam in domino diligamus, & ſibi velimus quantum cum Deo poſſumus, honeſtè deferre, contemptum apoſtolicæ ſedis, & noſtrum non poterimus æquanimiter ſuſtinere: ſed eos, qui ſe opponere noſtris in hac parte iuſſionibus attentabunt, pœna magiſtra docere curabimus, quàm durum ſit contra ſtimulum calcitrare. Prouideat igitur regia celſitudo, quòd ita preces apoſtolicas in hac parte diligenter exaudiat, ſicut petitiones ſuas apud ſedem apoſtolicam cupit etiam in maioribus exaudiri: procurans attentiùs, vt præfatos monachos, quos ſub protectione noſtra ſuſcipimus, ne minores à maioribus opprimantur, dextera ſuæ potentiæ protegat, & defendat: vt apud eum æternæ retributionis præmia conſequatur, qui (iuxta Prophetiæ teſtimonium) liberauit pauperem à potente, & inopem, cui non erat adiutor.

Datum Lateran. XII. cal. Decembris.

N. PRIORI, ET CONVENTVI CANTVARIEN QVA *illos ob acceptas iniurias conſolatur, ſuumque auxilium offert, & precibus ipſorum ſeſe commendat.*

Niſi

NIſi viri prudentes eſſetis,& ſacrarum haberetis ſcientiam ſcripturarum,pto tribulationibus, quæ inuenerunt vos, minùs egeretis forſitan conſolationibus aliorum, ſcilicet imitatores Apoſtolorum effecti, vt relictis omnibus liberiùs ſequi poſſitis Chriſtum pauperem,& egenum:amiſſionem temporalium, quæ debetis cũ Apoſtolo reputare tanquã ſtercora, vt Chriſtum lucrifacere valeatis, excipere cum gaudio vos oportet,nec pro ea,ſicut cæteri hominum cõtriſtari: ne per innodatum dolorem,poſtquam manum miſiſtis ad fortia,retro aſpicere comprobemini:& manna Aegypti contempto ad pepones,& allia, ollas carnium aſpirare. Cùm itaque non ſint condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam,quæ reuelabitur in nobis,monemus vniuerſitatem veſtram, & exhortamur in domino,quatenus ad memoriam reuocantes, quòd tribulatio patientiam operatur,patientia verò ſpem,ſpes autem(ſecundum Apoſtolum)non cõfundit,ex hoc ipſo gratias agatis altiſſimo,quòd illi, de quibus iudubitatam fiduciam habebatis, retribuentes mala pro bonis, vobis non ceſſant detrahere, quia ſequimini bonitatem:& quantò mundus,qui vos odit,quia de mundo nõ eſtis,alioquin quod ſuum eſſet diligeret,per ſecutiones vobis excitat grauiores, tantò ampliùs patri luminum,à quo eſt omne datum optimum,& omne donũ perfectum,in gratiarum actionibus aſſurgatis, qui vobis dedit patientiam in aduerſis. Deſpecta eſt enim confeſſio,quam facit proſperitas,teſte ſcriptura,quæ dicit:Confitebitur tibi cùm benefeceris ei: ſed illa magni momenti debet exiſtere,quam non admittit vis doloris,eius exemplo, qui ait: Si bona ſuſcepimus de manu domini,mala quare non ſuſtineamus? Sicut domino placuit,ita factũ eſt:ſit nomen domini benedictum. Nos autem quia locum eius(licet indigni) tenemus,qui iuxta Propheticum teſtimonium liberauit pauperem à potente, & inopem, cui non erat adiutor, affectu paterno veſtris doloribus condolentes,nõ attendimus contra vos vultum potentis, ſed vt oppreſſionibus veſtris finis debitus imponatur,ſpe ſola retributionis æternæ Petri gladium exeruimus ad iuſtitiam faciendam,diſcretionem veſtram rogantes attentiùs, & obſecrantes in domino,quatenus hanc nobis retribuatis mercedem, vt apud miſericordiſſimum iudicem pro peccatis noſtris preces,& lachrymas effundatis,puras ad eum manus ſine diſceptatione leuantes:vt iniunctum nobis apoſtolatus officium ad laudem,& gloriam nominis ſui,ad honorem, & profectum eccleſiæ, & redemptionem,& ſalutem animæ noſtræ concedat, & faciat adimplere. Dat. Lateran. XII. Cal. Decembris.

A. ILLVSTRI REGI, ET A. REGINAE. HIEROSOLIMITAN.

Qua regnum Hieroſolymitanum ipſis attribuit: et ſub protectionem apoſtolicam recipit.

CVM terra Sancta,in qua pedes Chriſti ſteterunt, & ſalutem noſtram Deus rex ante ſæcula dignatus eſt operari, ſub protectione ſemper debeat ſedis apoſtolicæ permanere, quæ domino diſponente mater eſſe meruit generalis: licet omnibus ad vindicandam iniuriam Ieſu Chriſti,& ipſius terræ ſuccurſu accedentibus munimen protectionis apoſtolicæ largiamur, vobis tamen, qui terræ illi temporaliter præeſſe noſcimini,tantò libentiùs fauorem, & gratiam apoſtolicam impertimur,quantò patrocinio,& auxilio noſtro amplius indigetis,& tam regnum veſtrum,quàm vos habemus inter alios mundi Principes chariores. Eapropter chariſſimi in Chriſto filij veſtris iuſtis petitionibus grarum concedimus aſſen. perſonas veſtras, regnum Hieroſolymitan. & cætera omnia,quę nunc rationabiliter poſſidetis,vel in antea iuſtis modis præſtante domino poteritis adipiſci,ſub Beati Petri,& noſtra protectione ſuſcipimus,& præſentis ſcripti pagina communimus. Decernimus ergò &c. Datum Lateran. IIII. nonas Decembris.

N. COMITI TRIPOLITAN. VT REGI CYPRI CONTRA *Saracenos decertanti, in conſeruando, & gubernando iſto regno auxilio ſit.*

IN afflictione terræ ſanctæ, quam dominus precioſo ſanguine comparauit, nos vehementer affligimur, & dolor noſter quotidiè innouatur, donec eam priſtinæ reſtitutam cognouerimus libertati. Sane licet inſtantia noſtra quotidiana ſit omnium eccleſiarum ſolicitudo continua, præcipuum tamen ad liberationem dominici ſepulchri nos, & fratres noſtri ſolicitudinis ſtudium exercemus, ad ſubuentionē ipſius cunctos aſſiduis exhortationibus inuitantes. Nuper autem cum literis plurium de partibus transmarinis ſedi fuiſſet apoſtolicæ nunciatum, quòd chariſſimum in Chriſto filium noſtrum A. illuſtrem regem Cypri, tu, & alij vnanimiter elegeratis in regem: per quem tranſmarinæ terræ tam ex diſtrictione perſonæ, quàm affluentia rerum creditis poſſe ſalubrius prouideri: à quo bonum omne procedit, humiliter exorauimus, vt regem ipſum de inimicis Chriſtiani nominis faciat triumphare. Cum igitur prædictus rex, ſicut etiam in literis nobis tranſmiſſis perſpicitur cōtineri, quietem regni Cypri dimiſerit, & pro Chriſti nomine labores ſubierit trāſmarinos, & tibi, & alijs omnibus ſumma ſit ſolicitudine ſatagendum, vt regnum Cypri non debeat aliqua tempeſtate turbari, ſed tranquillitate gaudere: cum de regno illo Hieroſolymitan. regno vt proponitur multa ſubuentionis commoda miniſtrentur, nobilitatem tuam rogamus, monemus, ac per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus præſcripto regi, ſiquando neceſſe habuerit, ad defenſionem regni Cypri, ſic libenter, & efficaciter, quātum ſalua defenſione terræ, ſanctæ potueris auxilium tuum impendas, quod idem rex gratum meritò habere debeat, & acceptum: & tu tanquam Catholicus Princeps ad ea, quæ terrę Hieroſolymitanæ commodum reſpiciunt, & augmentum, videaris ſolicitus, & attentus. Dat. vt ſupra.

In eundem modum nobili viro N. Principi Antiochen.

In eundem fere modum N. magiſtro, & fratribus militiæ templi.

In eundem fere modum N. magiſtro, & fratribus hoſpitalis Hieroſol.

VNIVERSIS HABITATORIBVS HIEROSOLYMITANAE PROuinciæ. *Vt hi quibus votum adeundi Hieroſolymam adimitur, aliquam pecuniam ad bellum ſacrum nihilominus dare teneantur.*

LIcet quiſque teneatur domino votum reddere, quod emittit, vouentis tamen eſt attendendus affectus potiùs, quàm effectus: cum ab executione voti neceſſitate retrahitur, quod deuote diſpoſuerat adimplere. Cùm enim ad vindicandam iniuriam Ieſu Chriſti, & terræ ſanctæ ſuccurſum, vniuerſos aſſiduis exhortationibus inuitemus, & illuc accedentibus de Dei confiſi miſericordia omnium peccatorum ſuorum veniam, & vitam promittamus æternam, nullatenus reputamus indignum, ſi habitatoribus ipſius, qui vouent Sanctorum limina viſitare, de benignitate ſedis apoſtolicæ in terra ipſa, quæ peccatis exigentibus, & rerum penuria premitur, & aſſiduis indiget defenſoribus, damus licentiam remanendi, ne (quod abſit) dum perſonis terra ipſa minuitur, & expenſis etiam vacuatur, contra Chriſtianos præualeant Philiſtei, & diu detineant Sanctuarium domini, quod ceperunt. Quia igitur votum cum requirit neceſſitas, poteſt, & debet in pietatis opus aliud commutari, vniuerſitati veſtræ auctoritate præſentium duximus indulgendum, vt ſi qui veſtrum vouerint Sanctorum limina viſitare, de auctoritate ſedis apoſtolicæ à voti executione taliter ſe nouerint abſolutos, vt expenſas, quas facturi erant in via de religioſorum virorum conſilio pro reædificatione murorum, & ſtipendijs militum ſine diminutione qualibet largiantur, & pro labore itineris dignum aliquid domino recompenſent. Datum vt ſupra.

In eundem modum vniuerſis habitatoribus Antiochen. prouinciæ.

N. Epiſ.

N. EPISCOPO ACONEN. NE CANONICORVM *numerus augeatur vltra facultates.*

Licet ad ampliandum diuini nominis cultum in ſingulis eccleſijs teneamur paſtoralem ſolicitudinem adhibere, illum tamen modum in his ſequi nos cõuenit,& ſeruare, ne minoratis eccleſiarum facultatibus,& multiplicatis expenſis, miniſtrorum in eis numerus augeatur. Ea propter venerabilis in Chriſto frater,tuis precibus annuentes,auctoritate præſentium fortiùs inhibemus,ne Aconen.eccleſia priuſquam integritati,quam ante prouinciæ orientalis occupationem habuerat, fuerit reſtituta,per quenquam maiori fratrum numeroſitate grauetur, quam tempore ſuæ felicitatis habebat. Nulli ergò omninò, &c. noſtræ inhibitionis, &c.Datum vt ſupra.

SANCIO ILLVSTRI REGI PORTVGALEN. QVA SIGNIFICAT *ſingularem erga id regnum voluntatem: & ſub protectionem Apoſtolicam ſeſe hoc recipere declarat.*

IN eminenti ſedis apoſtolicæ ſpecula diſponente domino,conſtituti, ſic nos conuenit ad vniuerſos,& ſingulos aciem noſtræ conſiderationis extendere, vt propinqui,& longè poſiti non remaneant apoſtolicæ benignitatis expertes, qui ab eo protegi cum deuotione requirunt. Cùm enim Rom. eccleſia tequadam dilectionis prærogatiua inter alios mundi principes amplexetur, & tu, & prædeceſſores tui ei ſemper fideles extiteris,& deuoti, petitionibus tuis quoties offeruntur nobis, quantum cum Deo poſſumus tantò libentiùs fauorem apoſtolicum impertimur,quanto & perſonam tuam,& regnum tibi commiſſum, vt pote quod eſt Rom.eccleſiæ cenſuale,ſyceriori charitate diligimus. Ea propter chariſſime in Chriſto fili tuis iuſtis precibus grat. cõ. aſſen. perſonam tuam, & regnum Portugalen.cum omnibus quæ in præſentiarum rationabiliter poſſides,aut in futurum iuſtis modis præſtante domino poteris adipiſci, ſub Beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Decernimus ergò vt nulli omnino,&c. Datum vt ſupra.

N. DECANO, ET CAPITVLO ABRINCEN. VT LITE ET APPELlatione pendente attentata reuocentur.

Accedens ad apoſtolicam ſedem dilectus filius N. de Aquila mag. ſcholarum Abrincen. ſua nobis inſinuatione monſtrauit, quòd cum olim coram vobis noſtram audientiam appellaſſet, ne ad alicuius electionem perſonæ nobis procederetis aliquatenus inconſultis:vel quia nihil certum ſtatutum erat à nobis ſuper trãſlatione magiſtri Vu. Abrincen. electi, vel quia vos metu ſæcularium in præiudicium libertatis eccleſiaſticæ timebat aliquid attentare, aliaſque cauſas rationabiles aſſignaſſet,appellatione ipſa in præſentia venerabilis fratris noſtri N. Archiepiſcopi,& dilectorum filiorum capituli Rothomagen. in ſcriptis, & per nuncios poſtea innouata,cum illuc accedere in perſona propria non auderet, vos Vu. Tollermen. clericum N. Seneſcalci Normanniæ infra ſacros ordines tunc temporis,ſicut dicitur cõſtitutum in fraudem ordinari feciſtis, & in octauis Sãctæ Crucis elegiſtis ipſum:poſtquam dictus magiſter N. iter arripuit ad nos veniendi,licet contra ipſum Vu.coram te fili Decane, & quibuſdam alijs de ipſo capitulo à dicto magiſtro fuerit ſpecialiter appellatũ:quia,& prorſus illiteratus erat,& propter alia multa minus idoneus põtificali officio videbatur, & in eadẽ eccleſia per intruſionem eligi laborabat.Cum aut appellatione rationabiliter interpoſita,ſecundum conſtitutiones canonicas nihil ſit innouandum, nos apoſtolicæ ſedis contemptum,& noſtrum nolentes, ſicut nec debemus ſurdis auribus pertranſire, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus,quatenus aliquos ex vobis vſque ad dominicam, qua cantatur Lætare Hieruſalem proximè venturam, remoto appellationis obſtaculo ad noſtram

ſtram præſentiam tranſmittatis,de præmiſſis exceſſibus reſponſuros: attentiùs proniſuri,ne circa præmiſſum factum procedere præſumatis,donec de his, quæ præmiſimus cognoſcentes,de noſtro beneplacito vos curauerimus reddere certiores.Datum Lateran.VII.idus Decembris.

N. ROTHOMAGEN. ARCHIEPISCOPO. EIVSdem ferè argumenti.

ACcedens,&c. vſque ad verbum Innouandum.Fraternitati tuæ de qua plenam fiduciam obtinemus, per apoſtolica ſcripta mandamus,atque præcipimus,quatenus circa præmiſſum negocium ad confirmationem cuiuſquam , vel conſecrationem appellatione remota procedere non attentes,donec à nobis deliberatum fuerit, quid ſit de his,quæ præmiſimus faciendum:cum ſine contemptu apoſtolicæ ſedis,& noſtro contrarium fieri non valeret,nec nobis iniurias velimus à noſtris fratribus,& Coëpiſcopis irrogari,quin iura eorum ſeruare cupimus illibata. Datum Lateran. nonis Decembris.

N. VPSALEN. EPISCOPO. DE ILLEGITIMIS NON ORDInandis,nec ad dignitates eligendis.

AD noſtram noueris audientiam perueniſſe,quod cùm quam plurimi Suetiæ clerici non ſint de legitimo thoro ſuſcepti,qui ob ſuæ generationis erubeſcentiam altioris gradus Culmen. appetere nulla præſumptione deberent,contra conſtitutionem in Lateran.concilio prouida deliberatione innonatam,venire nullatenus metuentes Epiſcopatuum dignitates inuerecundè nimium obtinere contendunt,cum id fieri diſtrictiùs in concilio ipſo vetetur:& quamuis aduerſus huiuſmodi præſumptores(ſicut accepimus)venerabilis frater noſter N.Archiepiſ. Lunden.ſæpe cõminationes intenderit,& arctiùs inhibuerit, ne tale quid præſumeretur ulterius, nihilominus præſumunt agere pernicioſius quod vetatur. Nuper etiã (ſicut noſtris eſt auribus ſuggeſtum)cum tres clerici de legitimo matrimonio non ſuſcepti,in tribus eccleſijs cathedralibus aduerſus ea, quæ ſuperiùs annotauimus,electi fuiſſent,bonæ memoriæ N. prædeceſſori tuo, cuius erant eccleſiæ illæ iuriſdictioni ſubiectæ, diſtrictiùs vetuit, ne illorum electionem ratam haberet,vel eis conſecrationis munus impendere attentaret. Verum ille conſtitutioni prædictæ,ac inhibitioni eiuſdem Archiepiſc obuiare non metuens, duos eorum in epiſcopos conſecrauit:quod præfatus Archiepiſc. nolens relinquere impunitum, Epiſcopos illos ab officio iniquè recepto,& conſecrationem tertijà complemento ſuſpendit. Quia vero illius terræ homines ſunt adhuc rudes in fide,ac inter eos pro huiuſmodi clericorum exceſſibus antiqui hoſtis inuidia ſtimulante,ſcandalum non modicum(ſicut dicitur) eſt exortum,diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus , atque præcipimus, quatenus inquiras ſuper præmiſſis omnibus veritatem : & ſi rem noueris ita eſſe , Epiſcopos illos à pontificali officio ſine appellationis,& contradictionis obſtaculo ſeruato iuris ordine, noſtra fretus auctoritate deponas, & electionem tertij decernas irritam , & inanem : ex parte tua, & noſtra diſtrictiùs inhibens, ne aliqui perſonas huiuſmodi in pontifices præſumant aliquatenus nominare Quod ſi fortè præſumpſerint,tam electores, quam eos qui electionem præſumptuosè ſuſceperint,ab officijs , & beneficijs ſine qualibet dilatione ſuſpendas,& ſi reſtiterint contumaciter,ab eis reddas penitùs alienos.Si vero mandatũ noſtrum non duxeris effectui mancipandum, noueris nos prædicto Archiepiſcopo dediſſe firmiter in mãdatis,vt te in prædictorũ executione ceſſante, ipſe auctoritate noſtra quod mandamus,exequi ſublato appellationis obſtaculo,non omittat.Datum Lateran.nonis Decembris.

Scriptum eſt ſuper hoc Lunden.Archiepiſcopo.

N. EPISCOPO PETRAGORICEN. *QVA DATVR ILLI POTEſtas viſitandi, canobia & eccleſias conſtituendi, corrigendi abuſus &c.*

CVM nobis (licet immeritis) in ſpecula ſedis ap. conſtitutis omnium eccleſiarum ſit generalis cura commiſſa, nos attentè conuenit, ac ſolicitè prouidere: vt per ſtudium noſtræ ſolicitudinis in ſtatu debito valeat conſeruari. Et quoniam vbique pręſentia corporali adeſſe non poſſumus, per fratres, & Coëpiſcopos noſtros, qui ſunt in partem ſolicitudinis euocati, ad rectum ordinem reduci volumus, quæ in eis inordinate fuerint attentata, & in ſtatum congruum reformari: vt perſonæ conſtitutæ in eis ad eccleſiaſtica obſequia proſequenda iuxta doctrinam canonicam diuinæ ſeruitutis cultibus vigilanter intendant, & cunctis recto progredientibus ordine dominus, & propitiator noſter dignè in miniſtrorum ſuorum operibus collaudetur. Nos igitur venerabilis in Chriſto frater tuis iuſtis precibus, gra. con. aſſ. vt in eccleſia Sancti Stephani, in qua pontificalis adminiſtrationis officium aſſumpſiſti, & in eccleſia Beati Frontonis, in qua curam geris Abbatis ſuper correctione ordinis, & alijs eccleſiaſticis conſtitutionibus cum maiori parte capituli, prout ipſis eccleſijs expedierit, valeas ordinare, ſeu ſtatuere quod fuerit ſtatuendũ, & corrigere corrigenda, liberã tibi ſublato appellationis obſtaculo auctoritate apoſtolica tribuimus facultatem, niſi à paucioribus, iuxta conſtituta Lateranen. concilij rationabile aliquid obiectum fuerit, & oſtenſum. Nulli ergo, &c. Datum vt ſuprà.

EIDEM VT VAGI MONACHI IN CAENOBIA RETRVDANTVR.

Similis fere decretalis Honorij 3. extat in cap. vlt. extra, de capellis monachorũ.

AD audictiam apoſtolatus noſtri peruenit, quòd quidam monachi, & canonici regulares ſinguli per cellas ſingulas contra Lateran. interdictum con. per tuam diœceſim in eccleſiæ ſcandalum demorãtur. Super quo prudentiæ tuæ auctoritate præſentium indulgemus, vt tales nullius contradictionis, vel appellationis obſtaculo auctoritate noſtra compellẽdi liberam habeas poteſtatem: vt ad clauſtrum ſuum redeant, vel tres aut duos ad minus, de fratribus ſuis aſſumant ſecum, ſicut in eodem concilio inſtitutum eſſe dignoſcitur, permanſuros. Super eo verò, quod præterea poſtulaſti, vt cùm ſæpius inter quoſlibet ſub examine tuo controuerſia ſuſcitata pro parte altera ſenes, aut valetudinarij producantur, & timeatur, ne deficiẽtibus illis, partis illius debeat iuſtitia deperire, tibi huiuſmodi admittere liceat: fraternitati tuæ nihilominus duximus concedendum, vt tales, ſiue partes præſentes fuerint, vel altera forte contumaciter abſens, ſicut iuris ratio poſtulat, contradictione, & appellatione ceſſante ad perhibendũ teſtimonium veritati recipias, & admittas. Datum Lateran. VI. idus Decembris.

N. TVRONEN. ARCHIEPISCOPO QVOD EPISCOPOS AD *aliam eccleſiam transferre nemini, præter Ro. Pontificem liceat.*

Similis eſt huic eiuſde Innocentij conſtitutio c. extra de translatione epiſcop.

CVM fortius ſit ſpirituale vinculum, quàm carnale, dubitari nõ debet quin omnipotens Deus ſpirituale coniugium, quod eſt inter Epiſcopum, & eccleſiam, ſuo tantum iudicio reſeruauerit diſſoluendum: qui diſſolutionem carnalis coniugij, quod eſt inter virum, & fœminam ſuo tantum iudicio reſeruauit præcipiens, vt quos Deus coniunxit, homo non ſeparet. Non enim humana, ſed diuina potius poteſtate coniugium ſpirituale diſſoluitur: cum per tranſlationem, vel depoſitionem, aut etiam ceſſionem auctoritate Rom. pontificis, quem conſtat eſſe Vicarium Ieſu Chriſti, Epiſcopus ab eccleſia remouetur. Et ideo tria hæc, quæ præmiſimus, non tam conſtitutione canonica, quàm inſtitutione diuina ſoli ſunt Romano pontifici reſeruata. Sicut autem Epiſcopus conſecratus ſine licentia Rom. pontificis ſuam non debet eccleſiam derelinquere, ſic electus confirmatus præter eius aſſenſum ſuam deſerere nequit eccleſiam, cui eſt matrimonialiter alligatus: cùm non debeat in dubium reuocari, quin poſt electionem, & confirmationem canonicam inter perſonas eligentium, & electi coniugium ſit ſpeciale contractum. Quia licet inueniatur

in

in canone,quod ſi electus vltra quinque menſes per ſuam negligentiam retinuerit viduatam eccleſiam,nec ibi,nec alibi conſecrationis donum percipiat, non tamen intelligitur eccleſia viduata,quaſi ſponſum non habeat:ſed quia cũ ſponſus eius nondum ſit conſecratus,adhuc quoad quædam quaſi viri manet ſolatio deſtituta.Nos ergò,qui ſacra docente ſcriptura monemur, ne noſtrum alij demus honorem,quoniam apoſtolatui noſtro multis referentibus innotuerat,quod tu magiſtrum Vu.de Chimeleio,qui electus fuerat in Abrincen.Epiſcopum,& per metropolitanum ſuum poſtea confirmatus diutiùs,tam in ſpiritualibus,quam in temporalibus miniſtraret, in Andegauen. eccleſiam præter apoſtolicæ ſedis auctoritatem præſumpſiſti transferre,& Epiſcopum conſecrare quem & venerabilis frater noſter Rothomagen.Archiepiſcopus præter apoſtolicæ ſedis mandatum abſoluit, & ei tribuit licentiam tranſeundi: venerabili fratri noſtro Bituricẽ.Archiepiſcopo,de quo plenam fiduciam obtinemus,dedimus in mãdatis,vt inquiſita ſuper hoc pleniùs veritate, ſi rem geſtam taliter inueniret, te,& Rothomagen. Archiepiſcopũ, qui ſaltem apoſtolicam ſedem ſuper hoc conſulere debuiſtis,à confirmatione,pariter, & conſecratione Põtif. memoratum vero Vu.ab executione pontificalis officij,noſtra fretus auctoritate,ſuſpenderet:qui mandati noſtri diligens executor, ſuper quo deuotionẽ eius digna gratiarum proſequimur actione: cum per confeſſionem ſpontaneam ei de veritate negocij conſtitiſſet, te, & dictum Archiepiſcopum iuxta tenorem, apoſtolici mandati ſuſpendit.Quia vero tu,& dictus Archiepiſcopus nobis humiliter,& deuote per nuncios, & literas ſupplicaſtis vt veniam dantes errori, quia nõ ex malignitate,ſed ex ſimplicitate peccaſtis,cum id etiam,& vrgens neceſſitas,& euidens vtilitas Andegauen. eccleſiæ poſtularet : quoniam in aliam perſonam idoneam non poterant conuenire, veſtris canis miſericorditer parceremus,ne vitam in confuſione vllatenus finiretis. Nos, qui perſonam tuam ſyncera charitate diligimus,& tuo quãtum cum noſtro poſſumus intendimus honori deferre:cum te inter fratres,& Coẽpiſcopos noſtros membrum honorabile reputemus:& confeſſionem ſpontaneam, & ſupplicationem deuotam benignius attendentes,de conſueta Rom. ſedis clementia pœnam inflictam duximus relaxandam:venerabili fratri noſtro Bituricen. Archiepiſcopo per apoſtolica ſcripta mandantes,quatenus te, & præfatum Rothomagen. Archiepiſcopum à pœna ſuſpenſionis publice denunciet abſolutos. Datum Lateran. III.nonas Decembris.

In eundem fere modum Rothomagen. Archiepiſcopo.

Scriptum eſt ſuper hoc Bituricen. Archiepiſcopo.

REGI PORTVGALLIAE VT PROMISSVM A PATRE SVO eccleſiæ Romanæ cenſum liberaliter perſoluat.

IN eo ſumus propoſito conſtituti, vt perſonam tuam inter alios mundi Principes prærogatiua dilectionis,& gratiæ velimus, quantum cum Deo poſſumus,honorare: atque nimirum illud, nec immerito ſpecialiter nos inducit, quòd regnum tibi commiſſum ab inclytæ recordationis progenitoribus tuis eccleſiæ Romanæ conſtitutum eſt cẽſuale. Vnde per dilectos filios Ioannem Ouezi,& Egeas Petri fratres hoſpitalis Hieroſolymitani pro annuo cenſu quatuor vnciarum auri,quas magnitudo regia recognouit ratione temporis à Lateran. concilio iam elapſi, quingentos,& quatuor marabutinos,ad ſuggeſtionem dilecti filij fratris Rainerij nuncij noſtri nobis regia ſerenitas deſtinauit, quod debita proſequimur gratiarum actione. Quia verò de mille aureis à dicto patre tuo bonæ memoriæ Alexan. prædeceſſori noſtro donatis, & de centum cenſualibus annuatim ſoluendis, te neſcire profeſſus veritatem,ſed omnia diſcutienda noſtro examini reſeruabas,nos volentes omnem ambiguitatem à tuo pectore penitùs amouere, reſcriptum inclytæ memoriæ A.patris tui, ſicut in regiſtro eiuſdem prædeceſſoris noſtri,cui donatio facta fuit, de verbo ad verbum inuenimus, celſitudini tuæ præſentibus incluſum literis fideliter deſtinamus. Quo circa no-

cruce falſo ſignatos inueneris, his, à quibus ipſos miſſos fuiſſe conſtiterit, per totam prouinciam tuam, noſtra fretus auctoritate exhortationis huiuſmodi officium interdicas: miſſos etiam, ſi laici fuerint, excommunicationis mucrone percellas: ſi clerici, vel presbyteri fuerint, ab officio, beneficioque ſuſpẽdas, nullo prorſus priuilegij beneficio, vel appellationis refugio præualente. Eos verò, quos in prędicta eccleſia lege ſibi diœceſana ſubiecta, poſt interdictum tuum diuina celebraſſe cognoueris, eiuſdem pœna ſuſpenſionis inuoluens in ea, donec reconciliata fuerit, quemadmodum ſacra præcipiunt inſtituta, officia non permittas celebrari diuina: presbyteros etiam ſuſpenſos ab Epiſcopis ſuis, & per dictos fratres ad officia ſua temerè reſtitutos, in eandem ſuſpenſionis ſententiam, noſtra fretus auctoritate reducas. Alios verò, quos ad reſpondendum alijs ſecundum legem terræ pro præmiſſa cauſa aſſerunt non teneri, nolumus excuſari, quin eos ad reſpondendum ſublato appellationis impedimento compellas. Datum vt ſuprà.

CANONICIS NOVARIEN. QVA SIGNIFICAT SENTENTIAM *pro ipſis contra Albertum Siccum latam ſeſe confirmaſſe.*

CAuſam quæ inter vos, & dilectum filium Albertum Siccum clericum ſuper præbenda Nouarien. Eccleſiæ vertebatur, quæ quondam fuit venerabilis fratris noſtri P. Nouarien. Epiſcopi, de qua ſe dicebat idem Albertus per bonæ memoriæ C. Papam prædeceſſorem noſtrum, fuiſſe per annulum inueſtitum, coram nobis diutius ventilatam, venerabili tandem fratri noſtro N. Lunden. Epiſcopo, de conſenſu partium appellatione remota, commiſimus terminandam. Qui, ſicut ex literis eius accepimus, vtriuſque partis rationibus pleniùs intellectis, pro vobis contra dictum Albertum diffinitiuam ſententiam promulgauit: à qua fuit ad noſtram audientiam appellatum. Dicto igitur Alberto, & magiſtro I. & V. procuratoribus eccleſiæ veſtræ in noſtra propter hoc præſentia conſtitutis, idem Alberrus probare multipliciter nitebatur ſententiã ipſam iniquè latam fuiſſe ac propter hoc debere nõ immeritò retractari: dictis procuratoribus veſtris defendentibus ſententiã, & eam petẽtibus confirmationis noſtræ præſidio communiri. Nos igitur auditis quæ fuerant hinc inde propoſita, & diligentius intellectis, habito etiam cum fratribus noſtris, ſuper hoc diligenti tractatu, licet ex parte ipſius Alberti fuiſſet propoſitum, quòd contra formam mandati noſtri dictus Epiſcopus ſententiam promulgauerat, ſicut per atteſtationes nitebatur probare, quia tamen iudicis animus non ſemper ad vnam probationis ſpeciem inclinatur, & ipſa ſententia nihil cõtinebat iniquũ, eidem iudici de cõmuni aſſenſu partium cauſa fuerat appellatione remota cõmiſſa: qui vt ſententiam ferret, poſt examinationem cauſæ ab vtraque partium fuerat requiſitus, ſententiam ipſam de fratrum noſtrorum conſilio, auctoritate curauimus apoſtolica cõfirmare: ac eam per venerabilem fratrem noſtrũ P. Portuen. Epiſcopum diffiniuimus obſeruandam. Decernimus ergò vt nulli omnino &c. Datum Lateran. VI. idus Decembris.

Cap. cauſam. de ſententia & re iudicata

N. VRGELLEN. EPISCOPO QVA RENVNCIATIONEM EPISCOPATVS APPROBAT.

SIcut venerabiles fratres noſtri N. Terraconen. Archiepiſcopns, & Suffraganei eius ſuis nobis literis intimarunt, inter multas tribulationes, & anguſtias, quæ inuenerunt nos nimis temporibus tuis, & propter inſufficientiam tuam, Eccleſiam Vrgellen. nec poſſent facile propter multitudinẽ enarrari, culpę tuę illud imputari & poterat, & debebat: quòd cũ Epiſcopatũ ipſum (vt fama teſtatur) minus canonicè fueris aſſecutus, quod malè cœperas, deteriori exitu concluſiſti: cũ difficile ſit vt bono peragãtur exitu, quæ ſunt malo inchoata principio. Verũ cũ tempore procedẽte mala publicarentur in terra, nec imminẽtibus periculis opponere te auderes, vt tanquã murũ te ipſum pro domo Iſrael ponẽs, aſcẽderes ex aduerſo, & in die domini, ſicut athleta Chriſti fortiter dimicares, inſalutatis fratribus clanculò receſſiſti: vt ex ipſis operibus mercenarium, qui videns lupum venientem dimittit oues, & fugit, te oſtenderes nõ paſtorem, & ingreſſus monaſteriũ de Aſpiran.

ab apoſtolica ſede licentia non petita, cui ſoli Epiſcoporum depoſitio, ceſſio, & tranſlatio reſeruatur, Vrgellen. canonicis per literas indicaſti, quòd propter inſufficientiam, & occultam tui corporis ægritudinem non poſſes vlterius miniſtrare: quibus de rebus tuis condito teſtamento, & facta renunciatione in ſcriptis, eligendi pontificem, & prouidēdi eccleſiæ ſuæ facultatem liberam tribuiſti. Poſt hæc autem ad ſuggeſtionem, & inſtantiam quorundam militum, & etiam clericorum, te ad Epiſcopatum denuo proprio motu reuerſo, cum in parte ipſius diœceſis tanquam Epiſcopus miniſtrares, Aragon. & Bramātones cum vicinis militibus in manu forti ad Vrgellen. Eccleſiam, & hoſtiliter accedentes, eam bonis omnibus ſpoliarunt, pannos ſericos, ornamēta omnia, calices, & cruces argenteas aſportātes: & parochianis ducentis, & amplius, clericis, & canonicis de gremio ipſius violenter eductis, & etiam captiuatis, eccleſiam ipſam homicidijs, adulterijs, & alijs varijs immunditijs feritate diabolica polluerūt: quibus omnibus propter vtilitatem tuam te opponere minimè potuiſti. Porrò vidēs his malis præuenientibus quòd eccleſia eadem denuò ad extremam inanitionem penitus deueniſſet, & ſentiens te ad ipſius eccleſiæ regimen inutilem, & inſufficientem exiſtere, iterato renuncians renunciationem ipſam bonæ memoriæ Clementi Papæ prædeceſſori noſtro, & Terraconen. Eccleſiæ per literas indicaſti: & quantum in te fuit, canonicis Vrgellen. eligendi ſibi paſtorem tribuiſti denuo facultatem. Vnde pro his, & alijs multis præfati Epiſcopi nobis per ſuas literas ſupplicarunt, vt ceſſionem tuam ratam habentes, ſicut etiam tu ipſe à nobis per literas proprias poſtulaſti, canonicis ſæpe dictis liberam daremus licentiam eligendi. Cum itaque ſecundum Apoſtolum inſtātia noſtra quotidiana ſit omnium eccleſiarum ſolicitudo continua, nos & neceſſitatibus Vrgellē. Eccleſiæ inclinati, quæ per te non poſſet de lacu miſeriæ liberari, & tam eius, quàm præmiſſorum N. Archiepiſcopi, & Epiſcoporum petitione deuicti renunciationem tuam vrgente neceſſitate ſuſcepimus: & te à Pontificali onere, pariter & honore, quę ſecundum traditionem canonicam nō ſunt ab inuicem regulariter ſeparanda, ſicut tu minus prouide facere ſatagebas, qui reiecta oneris ſarcina honorem tibi retinere volebas, auctoritate præſentium de conſilio fratrum noſtrorum decernimus abſolutum: vt in eccleſia de Aſpiran. Deo valeas (ſicut à nobis ex parte tua petitum) amodo deſeruire, facultatem tibi liberam concedentes. Nulli ergò omnino &c. Dat. Lateran.

CAPITVLO VRGELLEN. VT NOVVM ECCLESIAE *ſua Epiſcopum præficiant.*

SIcut venerabilis frater noſter N. Terraconen. &c. fere in eundem modū, vt ſupra, vſq; ad verbū Concedentes. Nolētes igitur vt eccleſia veſtra in medio nationis peruerſæ poſita pro defectu prælati maneat vlterius deſolata, & gregi dominico diu deſit cura paſtoris, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus conuenientes in vnum, & ſpiritus ſancti gratia inuocata, talem vobis perſonam in Epiſcopum, & paſtorem animarum veſtrarum canonice præficere ſtudeatis, qui clero, & populo ſibi cōmiſſo & præeſſe nouerit, & prodeſſe. Dat. vt ſupra.

N. TERRACONEN. ARCHIEPISCOPO. VT CVRET PER *canonicos Vrgellenſes dignum aliquem virum eligi in Epiſcopum.*

SIcut ex tenore tuarum literarum, & ſuffraganeorum tuorum nobis innotuit, inter multa &c. fere in eundem modum, vt ſupra vſque ad verbum Prodeſſe. Volentes igitur vt ipſi Vrgellen. Eccleſiæ metropolico tibi iure ſubiectæ, per ſolicitudinem, & vigilantiam tuam ſalubrius conſulatur, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus Capitulum eius ad cōcordem electionem, & canonicam faciendam, noſtra, tuaque auctoritate ſtudioſius moneas, & inducas, ne (quod abſit) ſi eligentium ſe vota diuiſerint in diuerſa, eccleſiæ afflictæ dudum maior addatur afflictio, & ſic contritione multiplici contrahatur. Dat. vt ſupra.

N. Piſa-

N. PISANO ARCHIEPISCOPO. DE ANNO PROBATIONIS MONACHOrum, & quatenus in cœnobia coniuges recipiantur.

Cap. ad Apoſtolicam extra de regularibus & tranſ. ad religionem.

AD Apoſtolicam ſedem, quæ diſponente domino cunctorum fideli um eſt magiſtra, ſuper diuerſis articulis quæſtiones dubiæ referuntur: vt quod ab ea fuerit ſuper earum ſolutione reſponſum, indubitanter ab omnibus teneatur. Ex parte ſiquidem tua tales nuper ſuſcepimus quæſtiones, quod cũ monachũ fieri ante vnius anni probationẽ regularis inſtitutio interdicat, monachi, & moniales in tua diœceſi cõſtituti, tã clericos, quã laicos vtriuſq; ſexus, ſanos pariter, & infirmos religionis habitũ volentes aſſumere nutu etiã aliquo profitẽtes, interdũ abſq; omni profeſſione recipiunt, quandoque profeſſionẽ illicò facientes: vnde multa mala noſcuntur ſæpiùs prouenire: cũ infirmi ad monaſteriũ iam tranſlati, & emiſſa profeſſione poſtquam de infirmitatibus conualuerint, habitum religionis abijciant, & ad propria reuertantur. Contingit etiam tales in proprijs domibus remanere: cum monachi per eos dum viuunt, nolint ſua monaſteria prægrauari. Sani etiam ſic abſque probatione recepti retro aſpicientes, matrimonia contrahunt reiecto habitu regulari: de quibus ſi habitum religionis aſſumant, ante vnius anni probationem, vel temporis competenris, vtrum facta profeſſione à talibus vel omiſſa monachi debeant reputari: & ſi coniugatus conuerti deſyderans, ſit recipiendus in monachum, niſi vxor perpetuam continentiam repromittat, certificari à ſede apoſtolica poſtulaſti. Nos ergò quæſtionibus tuis taliter ex ordine reſpondemus, quòd licet tempus probationis à ſanctis patribus ſit indultum non ſolum in fauorem conuerſi, ſed etiam monaſterij: vt & ille aſperitates iſtius, & iſtud motes illius valeat expetiri: quod vtrinque diligẽter eſt obſeruandum: præſertim cum ab vtroque de reliquo certa notitia non habetur: quia tamen ante tempus probationis regulariter præfinitum, is qui cõuerti deſyderat, habitum recipit, & profeſſionem emittit, Abbate per ſe, vel per alium profeſſionem recipiente monaſticam, & monachalem habitum concedente, vterq; renunciare videtur ei, quod pro ſe noſcitur introductũ: obligetur quòd per profeſſionem emiſſam, pariter & acceptam ad obſeruantiam regularem, & verè monachus eſt cenſendus: quia multa fieri prohibẽtur, quæ ſi facta fuerint, obtinent firmitatem. Prohibendum eſt tamen Abbatibus, ne paſſim ante tempus probationis quoſlibet ad profeſſionem recipiant, & ſi contra formam præſcriptam quoſlibet indiſcrete receperint, animaduerſione ſunt debita corrigendi: cum in ſubſidium fragilitatis humanæ ſpatium probationis ſit regulariter inſtiturum. Cùm autem vir, & vxor vna caro ſint per copulam coniugalem effecti, nec vna pars conuerti poſſit ad dominum, & altera in ſæculo remanere, profectò non eſt alter coniugum recipiendus ad obſeruantiam regularem, niſi reliquus perpetuam continentiam repromittat: vitam quoque debet mutare, niſi fortè eius ſit ætatis, vt ſine ſuſpitione incontinentiæ valeat remanere. Dat. Lateran. IX. cal. Decembris.

N. SIPONTINO ARCHIEPISCOPO. DE POENA EORVM qui falſis literis vtuntur.

Cap. accedens, De crimine falſi.

ACcedens ad præſentiam noſtram P. presbyter lator præſentium ſua nobis inſinuatione monſtrauit, quòd cum olim miſſus ab Archipresbytero, & clericis de Caſali nouo pro quibuſdam cauſis, ſuper quibus à te ſe fatebantur indebite prægrauari, ad noſtram præſentiã acceſſiſſet, nec poſſet pro eo quòd tunc temporis nos eramus infirmitate grauati, ſuas literas obtinere, moram apud ſedem apoſt. faciendo, poſt paucos dies contigit ipſum etiam infirmari. Dum autem eſſet in lecto ægritudinis cõſtitutus, acceſſit ad eum quidam clericus de Caſali nouo Azo nomine, qui tunc temporis morabatur in vrbe, & ſub ſpe dilectionis, & gratiæ promiſit ei ſe quas à nobis poſtulabat literas obtenturum: qui credidit verbo eius, & expenſas tribuit, quas pro literis ipſis ſe expẽſurum præfatus clericus proponebat. Tandem ad eum quaſdam commiſſionis literas ad venerabilem fratrem noſtrum Trauenſem Archiepiſcopum, & dilectum filium Abbatem de Corona-

ta portauit: quas prædictus presbyter credens veras eſſe, & de noſtra conſcientia emanaſſe, ad iudices detulit delegatos. Cúmque in præſentia ipſorum iudicum tu literas argueres falſitatis, & ſacerdos ipſe, & alij clerici de caſali nouo eas veras eſſe proponerent, tu eaſdem literas ſub ſigillo prædictorum iudicum, ad noſtram præſentiam direxiſti: quas vtique falſas eſſe deprehendimus manifeſtè. Pro quo tibi per ſcripta noſtra mandauimus, vt illum, qui præfatas literas impetrauit, officio, beneficióque ſuſpenſum, ad noſtram præſentiam dirigeres puniendum. Verùm cùm ſacerdotem prædictum ſua redderet conſcientia innocentem, poſtquàm tu eum officio, & beneficio ſuſpendiſti, ad noſtram feſtinanter acceſſit præſentiam, ad ſuam innocentiam excuſandam. Sed cùm apud nos moram faceret longiorem, & à nobis miſericordiam poſtularet, præfatæ falſitatis omnimodam ignorantiam proponendo, ipſum tamē cum literis noſtris ad te duximus remittendum: vt miſericordiam inueniat, quam precatur. Inde eſt quòd fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi præfatæ literæ, in quibus fuit falſitas deprehenſa, formam de ſimplici iuſtitia habuerunt, cùm præſumi non debeat, quod pro talibus literis, quæ de facili poſſunt à quibuſlibet obtineri, fraudem commiſerit falſitatis, ab ipſo presbytero canonica purgatione recepta, quòd conſcius non fuerit falſitatis, nec literis illis vſus eſt, poſtquàm eas falſas eſſe cognouit, tu ei diuinæ pietatis intuitu officium, beneficiumque reſtituas, & eum ſuper hoc vlteriùs non moleſtes: quia, ſicut iniuſtum eſt exceſſus corrigere delinquentium, ſic iniquum meritò reputatur, ſi ſeueritas pœnæ puniat innocentes.

[I]N ABBATI, ET CONVENTVI SANCTI EDMVNDI
De conſecratione eccleſiæ ipſorum.

CVm Eccleſia veſtra Eccleſiæ Romanæ ſit filia ſpecialis, & ad eam nullo pertineat mediante, vos (vnde prudentiam veſtram dignis laudibus commendamus) ad apoſtolicam ſedem tanquàm ad caput veſtrum in arduis ducitis recurrendum. Et quia eccleſia ipſa nondum munus dedicationis accepit, ſuper dedicatione ipſius à nobis licentiam poſtulaſtis. Nos ergò petitionibus veſtris grato con. aſſen. poſtulatam licentiam indulgemus, concedentes etiam, quod cruces, & ſanctorum imagines, quæ præ magnitudine ſui de ipſa eccleſia non poſſent abſque diſpendio amoueri, in ſuis locis valeant remanere. Epiſcopis autem, quos ad dedicationem duxeritis inuitandos, per apoſtolica ſcripta mandamus, vt ad vocationem veſtram veniant, quemadmodum poſtulaſtis. Datum Lateran. Cal. Decembris.

CLERICIS SANCTI PAVLI DE CASTRO CERVARII. QVOD
ſententiam pro ipſis circa ius baptiſandi latam, auctoritate apoſtolica confirmet.

EA, quæ auctoritate apoſtolica ratione præuia ſtatuuntur, ne in recidiuæ quæſtionis ſcrupulum relabantur, apoſtolico ſunt munimine fulcienda. Ex literis ſiquidem dilecti filij noſtri R. tituli Sanctorum Marcellini, & Petri presbyteri Car. Caſin. Abbatis nuper accepimus, quod cum olim cauſam, quę vertebatur inter vos, & eccleſiam ſanctæ Mariæ de Caſtro Ceruarij ſuper baptiſmate, de cōmuni aſſenſu partium ipſi duxerimus committendam: idem viſis vtriuſque partis rationibus, & pleniùs intellectis pro vobis ſententiam promulgauit: clericis prædictæ Sanctæ Eccleſiæ Mariæ firmiter inhibens: ne vobis moleſtiam, vel grauamen inferrent, quo minus pueros parochianorum veſtrorum liberè ſic baptizare poſſetis: cùm veſtra eccleſia ipſi eccleſiæ ſanctæ Mariæ in nullo ſubiaceat, & ijdem parochiani in eccleſia veſtra cætera percipiant eccleſiaſtica Sacramenta. Nos igitur, quòd à prædicto Abbate factum eſt ratum habentes, ſententiam ipſam

ipſam, ſicut rationabiliter lata eſt, vel legitimæ appellationis remedio ſubleuata, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Decernimus ergò, vt nulli, &c. Datum Lateran. V. Cal. Decembris.

N. PRIORI, ET CONVENTVI ECCLESIAE DVNELMEN. VT MAIORIbus in rebus Abbatis ſemper conſenſum requirant.

Sicut eſt prælatorum ad ſubditos, & ſubditorum ad prælatos ſuos dilectionis, & concordiæ ſeruandus affectus, vt nec illi, qui præſunt, ſubiectorum iura perturbent, nec qui ſubſunt, iuſtitiæ derogent præſidentium, vel attentent præter eorum aſſenſum, quæ cum ipſorum tenentur conſcientia pertractare. Sanè cum venerabilis frater noſter P. Dunelmen. Epiſcopus inter vos vices gerat Abbatis, nec eis nocere debeat quòd Epiſcopali præminet dignitate, in his eius eſt à vobis requirendus aſſenſus, quæ præter Abbatis aſſenſum vobis agere non liceret. Ea propter auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus, ne præter conniuentiam eius vicem ſuper hoc gerentis Abbatis eccleſias aſſignare, alienare poſſeſſiones, vel conficere ſuper alienationibus inſtrumenta, priores inſtituere, vel miniſtros, & alia quælibet, in quibus Abbatis eſſet neceſſarius aſſenſus, attentare aliquid præſumatis contra conſuetudinem regularem. Quod ſi præter conſenſum ipſius, & inhibitionem præſentem aliquid (quod non credimus) ſuper his duxeritis præſumendum, id irritum decernimus penitùs, & inane. Nulli ergò &c. noſtræ inhibitionis &c. Dat. Later. VI. idus Decembris.

PHILIPPO DVNELMEN. EPISCOPO. QVO TEMPORE CONFERENDA ſint beneficia, & quando ad ſuperiorem deuoluantur.

Vt negligentium quorundam deſidiam prædeceſſores noſtri Romani pontifices ad ſolicitudinem excitarent, & obuiarent fortiùs cupiditati multorum, qui vacantes eccleſias ſuis vſibus applicabant, tam antiquis temporibus, quam modernis certum tempus canonicis, & concilijs præfixerunt. Vltra quod nec eccleſiæ debeant nec eccleſiaſtica beneficia, ſeu præbendæ vacare, non approbantes, quod tandiu vacent, ſed præcauentes ne diutiùs eccleſia qualibet ſolito miniſtrorum obſequio defraudetur. Nos etiam ipſorum ac præſertim felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri ſtatuta ſequentes, auctoritate tibi præſentium indulgemus, vel ſi monachi Dunelmen. vel alij quilibet lege diœceſana tibi ſubiecti, eccleſias, vel præbendas ad ſuam donationem ſpectantes vltra tempus in Lateranen. concilio diffinitum vacare permiſerint, ex tunc monitione præmiſſa ſublato appellationis obſtaculo, eas tibi liceat idoneis conferre perſonis. Nulli ergò, &c. Datum vt ſupra.

N. EPISCOPO CESENAT. DE RELAXANDO interdicto.

Rediens de partibus Marchiæ dilectus filius C. tt. ſancti Laurentij in Lucina presbyter Card. in quibus legationē ſedis apoſtolicæ habuerat, apoſtolatui noſtro expoſuit, quod pro eo, quòd Ceſenates cum Marchoardo iurauerant, & ſæpius requiſiti ad fidelitatem eccleſiæ redire noluerunt, terram ipſam interdicto ſuppoſuit. Quia verò, ſicut tam per literas tuas, quàm etiā populi ceſenat. nobis præſentatas accepimus, quod Marchoardi ſocietatē penitùs reliquerunt, cum alijs ciuitatibus Romandiolæ coniuratēs, tuis & ipſorum precibus inclinati, fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus recepto à tot, & talibus quot, & quales pro ſocietate Rauennat. de Ceſenat. iurauerunt, ſecundum formam eccleſiæ iuramenta, quod ſuper his, pro quibus interdicti fuerunt, noſtro debeant patere man-

mandato interdictum auctoritate noſtra relaxes, reſeruans mandatum vſque ad noſtræ beneplacitum voluntatis. Datum Lateran. idibus Decembris.

RAC. PETRAGORICEN. EPISCOPO. QVOD LAICI DECImas à Clericis exigere non poſſint.

QVoniam indignum eſt, & rationi contrarium, vt laici, qui perſonis eccleſiaſticis decimas tenentur exoluere, eas à clericis rerum ordine præpoſtera confuſione turbato extorquere præſumant: ad petitionē tuam vniuerſis monaſterijs, eccleſijs, & clericis tuæ diœceſis duximus indulgendum, vt ſi fortè quilibet laici ſuo nomine decimas ab eis amodo conſuetudinis obtētu longæuæ, vel alijs occaſionibus duxerint exigendas, ſit eis liberum quod ita poſtulabitur denegare. Si verò laici ſuæ animoſitatis ſpiritu concitati, violenter aliquid voluerint aduerſus præſentis indulti beneficium attentare, tua fraternitas appellatione remota eos eccleſiaſtico interdicto ſupponat. Datum Lateran. XVIII. Cal. Ianuarij.

CAPITVLO ARELATENSI. DE MENSA, ET CIBO, habitúque monaſtico præſcribit.

QVanto recentior eſt in eccleſia veſtra religionis introducta plantatio, tantò diligentiùs in ipſis primordijs eſt cauendum, ne aliquid honeſtati contrarium nutriatur: quod cum ex conſuetudine fuerit confirmatum, ordinis claritatem obtenebret, & difficiliùs poſtquàm inualuerit extirpetur. Cum autem vbi regularis ordinis profeſſio anteceſſit, vna eſſe debeat menſa fratrum, & vnum dormitorium eorundem, niſi aliquem quandoque infirmitas, vel alia iuſta cauſa excludat, præſentis ſcripti pagina prohibemus, ne aliquis veſtrum poſt factam profeſſionem, nec etiam aliquis canonicorū, ſeu clericorum ſæcularium obtentu alicuius conſuetudinis cibos, qui ſibi ex adminiſtratione quotidiani ſtipendij apponuntur, extra clauſtrum veſtrum de cætero audeat exportare, ſed infra in locis ad hoc ſpecialiter deputatis, ſimul dormiāt, & manducent. Statuimus inſuper, & auctoritate apoſtolica prohibemus, ne aliquis canonicus, vel clericus capitulis veſtris aliqua occaſione nolentibus vobis interſit, nec quiſquam ex ipſis veſtibus rubeis, vel viridibus, ſeu capis manicatis vel alijs religioni contrarijs vti aliqua inſolentia, ſeu temeritate præſumat, quod abiectæ ſecularitatis ſaperet vetuſtatem, & ſcandalum in populo generaret. Illi verò, qui ſuper præmiſſis culpabiles de cætero potuerint inueniri, ſecundum Archiepiſcopi veſtri arbitrium canonicam ſubeant appellatione poſtpoſita vltionem. Conſtituimus etiam, & præſentium auctoritate ſancimus, vt clerici eccleſiæ veſtræ, qui non poſſunt, prout optarent, in ipſa canonici fieri ſæculares, poſtquàm fuerint ad alias tranſlati eccleſias, & in eis præbendas, ſeu alia eccleſiaſtica beneficia conſecuti, occaſione attitulationis ſeu alia cauſa, nihil ſibi iuris in eccleſia veſtra valeant vendicare, nec prouiſionem expoſcere, niſi habitu religionis aſſumpto, cum alijs fratribus ibidem aſſidue ſeruituri. Nulli ergò, &c. prohibitionis, atque conſtitutionis &c. Datum Lateran. IIII. Idus Decembris.

N ARELATENSI ARCHIEPISCOPO. VT PER CENSVRAS Abbatem S. Geruaſij ad obedientiam atque officium reducat.

INcumbit nobis ex debito paſtoralis officij, vt iuſta poſtulantibus audientiam cum efficacia præbeamus: maximè vbi eorum vota, & pietas adiuuat, & explorati iuris veritas non relinquit. Ad audientiam ſiquidem noſtram te ſignificāte peruenit, quod N. Abbas ſancti Geruaſij de fos excommunicatos, & interdictos tuos pariter ad diuina, & ſepulturam admittit, procurationes debitas, obedientiam, & reuerentiā, prout de iure tenetur, & debet exhibere, tibi penitùs contradicit. Nolentes igitur

tur vt iuri tuo per eundem Abbatem ſuper hoc valeat derogari, auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt in ipſum Abbatem, ſi in hac parte duxerit perſiſtendum nullius contradictionis, vel appellationis obſtaculo cenſura poſſis eccleſiaſtica exercere. Nulli ergò, &c. Datum Lateran. nonis Decembris.

RICARDO ABBATI, ET CAPITVLO COMPENDIEN, QVA IPSORVM *iuriſdictio & priuilegia confirmantur.*

CVm à nobis petitur, &c. vſque ad verbum Aſſen. Iuriſdictionem, & poteſtatem, quam ſuper clericos infra terminos Compendij habitantes, vſque ad hæc tempora rationabiliter habuiſtis, & nūc etiam iuſtè, & pacificè poſſidetis, vobis, & per vos Compendien. monaſterio auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Statuentes, vt nulli, &c. Dat. Lateran. XVIII. Cal. Ianuarij.

ARELATENSIS ECCLESIAE SVFFRAGANEIS. VT *Arelatenſi Archiepiſcopo ſuo obediant.*

CVm ſecundum doctrinam euangelicam, quæcunque vultis vt faciant vobis homines, & vos eis eadem facere debetis, eam reuerentiam vos conuenit præſtare prælatis, quam vobis vultis à ſubditis exhiberi. Sanè cum venerabilis frater noſter N. Arelaten. Archiepiſcopus metropolitanus veſter illis ſtudijs, & meritis adiuuetur, vt commendationibus non indigeat aliorum, fraternitati veſtræ duximus auctoritate præſentium iniungendum, per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus ei tanquàm patri, & Epiſcopo animarum veſtrarum deuotè ſtudeatis, & humiliter obedire: ad vocationem ipſius, niſi euidens neceſſitas contradicat, ſecundum traditionem canonicam ſine difficultate qualibet accedentes. Datum Lateran. IIII. idus Decembris.

ARCHIEPISCOPO, ET CAPITVLO ARELATEN. VT IN *cænobitam nemo recipiatur, niſi monachus.*

NIhil magis eſſe religioni cōtrarium credimus, vel abſurdum, quàm ſi in eadem eccleſia, in profeſſione, & ordine, & religione, ac moribus, & vita, & habitu ſeruitorum diuerſitas nutriatur. Ne igitur in eccleſia veſtra, in qua regularis ordo noſcitur inſtitutus, huiuſmodi vltra confuſio ſe perniciosè valeat immiſcere, auctoritate præſentium diſtrictiùs prohibemus, ne in eccleſia veſtra de cætero cuiuſlibet meriti, vel nobilitatis inſtinctu aliquis in canonicum, vel in clericum admittatur, vel præpoſitum, aut Decanum, aut aliquem officialium penitùs eligatur, niſi profeſſione, & habitu ſe regularem oſtendat, & ſecundum Beati Auguſtini regulam, in clauſtro, & capitulo regulariter conuerſetur: ne ſtatus religionis, qui iam ibi per Dei gratiam confirmatus eſſe dignoſcitur, alicuius mutabilitatis diſpendio ſubuertatur: & reſilire paulatim à religionis propoſito cuiſlibet prętextu malitiæ compellatur. Datum Lateran. nonis Decembris.

N. CENADIEN. EPISCOPO. DE INFIRMIS EXCOMMVNICATIS *ad cautelam abſoluendis donec reualeſcant.*

LIcet eccleſiaſticis inſtitutis, quæ prouida deliberatio Sanctorū patrum inſtituit, à nullo debeat obuiari: tamen cum iuſta contingit impedimenta concurrere, quæ inſtitutorum ipſorum ex neceſſitate proceſſum impediunt, iuxta diſcretionem in medio reſidentis rigor eſt eccleſiaſticus temperandus. Vnde nos tuæ iuſtæ petitioni fauentes, vt valetudinarijs,

ſenibus

ſenibus, & infirmis diœceſana tibi lege ſubiectis, qui pro iniectione manuum in perſonas eccleſiaſticas in canonem latæ ſententiæ inciderunt, iuxta formam eccleſiæ beneficium abſolutionis poſſis impendere: ita tamen quòd poſtquàm infirmi ſuæ reſtituti fuerint ſanitati, ad apoſt. ſedem accedant, & alij pro itineris labore ſibi dimiſſo dignum aliquid recompẽſent, plenam tibi vſque ad triennium auctoritate præſentium concedimus facultatem. Datum Lateran. XVII. Cal. Ianuarij.

EIDEM. VT CLERICI IN MAIORIBVS ORDINIBVS CONſtituti, aſſumptas mulieres abijciant.

Qvidam clerici tuæ diocœſis manifeſtè dicuntur doctrinæ Apoſtoli obuiare: qui candorem eccleſiaſticæ puritatis, quæ ſine omni ruga, & macula eſſe debet, & omne, quod eſt irreprehenſibile, ſibi eligit ſuis ſpurcitijs deprauantes, & dantes offenſionem in populo, miniſterium ſuum in vituperium damnoſa præſumptione conuertunt. Quidam etenim ex ipſis in Diaconatus, & Subdiaconatus ordine conſtituti, vxores ſibi (ſi tamen vxores ſint nominandæ) contra inſtituta canonica (vt dicitur) copularunt: qui poſtmodum dignitates eccleſiaſticas aſſecuti, curæ ſtudent domeſticæ potiùs, quàm eccleſiaſticæ imminere. Volentes igitur id per tuæ fraternitatis induſtriam emendari, fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus, quatenus ſi prædicti clerici ad commonitionem tuam mulieres ipſas non prorſus eiecerint, & de tanto exceſſu ſatisfecerint congruenter, licitum tibi ſit ipſos auctoritate noſtra eccleſiaſticis redditibus, remoto appellationis obſtaculo ſpoliare. Nulli ergò &c. Dat. vt ſupra.

N. DVNELMEN. EPISCOPO. QVA PER IPSVM INSTItutas præbendas & perſonatus approbat.

Et ad ampliandum cultum diuini nominis in locis Deo dicatis à fratribus noſtris, & Coepiſcopis ſtatuuntur, præſertim cum pietas præbeat cauſam propoſito, & ardor intimæ charitatis flagrat exterius, in effectum ſeruare volumus illibata, & munimine contradictionis apoſtolicę roborare. Ex charitatis ſiquidẽ (ſicut credimus) fonte proceſſit, quòd bonæ memoriæ prædeceſſor tuus, & tu poſt eum ipſius exempla ſecutus, in eccleſia de Deluton. præbendas, & perſonatus prouidè ſtatuiſtis: vt in eo honorabilius de cætero domino ſeruiatur: & eccleſia ipſa in ſe miniſtrantibus liberius poſſit, & melius prouidere. Nos igitur propoſitum tuum dignis laudibus in domino commendãtes, inſtitutionem tam perſonatuum, quàm præbendarum in eadem eccleſia per te, & eundem prædeceſſorem tuum hactenus factam, ſicut rationabiliter, & ſine quorumlibet præiudicio facta eſt, & ſeruata auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergò &c. Datum vt ſupra.

ARCHIEPISCOPO ARELATENSI. DE CAVENDA beneficiorum pluralitate.

Cvm ſecundum traditionem canonicam nõ liceat aliquem in duabus eccleſijs titulari, ſed quilibet debeat in eccleſia, in qua ordinatus eſt, perpetuò permanere, vt ſecundum Apoſtolum vnuſquiſque maneat in ea vocatione, In qua dignoſcitur eſſe vocatus. Graue gerimus, & Indignum, quòd (ſicut accepimus) præpoſitus, & canonici Arelaten. qui profeſſi ſunt obſeruantiam regularem, mutationes redditu um cupiunt, & in diuerſis laborant eccleſijs præbendari: vnde contingit, quòd & clauſtrum ipſum, & epiſcopatus limites ſæpiùs exeunt ſine licentia prælatorum. Cum itaque nolimus ea viris religioſis permittere, quæ in eccleſijs etiam ſæcularibus canonica reprobant inſtituta, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus præfatis præpoſito, & canonicis ex parte noſtra, & tua

ſtudeas diſtrictiùs inhibere: ne beneficia ſibi multiplicari ſatagant, vel in alijs eccleſijs ſe faciant ritulari: & ne limites epiſcopatus, vel clauſtri ſine licentia tua, vel illius, cui fratrum curam commiſeris, exire temeraria facilitate præſumant. Alioquin tu eos ad id appellatione fruſtratoria non obſtante, per cenſuram eccleſiaſticam compellere non poſtponas. Datum Lateran. IIII. idus Decembris.

ARCIHEPISCOPO, ET CAPITVLO ARELATEN. NE PRAEPOSITVS *abſque conſenſu Capituli mutuum recipiat, vel fideiuſsionem præſtet.*

CVm ex Apoſtolatus officio, quod (licet indigni) ſuſcepimus, eccleſiarum omnium curam, & ſolicitudinem gerere debeamus, nobis eſt attentiùs prouidendum, ne circa ſpiritualia, vel etiam temporalia vlla detrimenta ſuſcipiant, per illorum incuriam clericorum, qui quæ ſua ſunt, non quæ IESV CHRISTI quærentes, vtilitati communi præferunt ſpecialem. Sanè, ſicut noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, nonnunquam in partibus veſtris propter inſolenriam prælatorum, contingit eccleſias debitis intolerabilibus prægrauari, pro eo quod earum negocia tanquàm propria pertractantes, clericorum aſſenſum non exigunt in agendis. Cùm ergò quod omnes tangit, ab omnibus debeat approbari, auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus, ne præpoſitus veſter ſine omnium vel maioris partis, & ſanioris aſſenſu pecuniam recipiar mutuò, vel pro ea præſtet fideiuſſoriam cautionem. Si verò (quod non credimus) contra prohibitionem noſtram eccleſiam præſumpſerit aggrauare, quod ab eo factum fuerit, decernimus non tenere. Nulli ergò &c. Datum vt ſuprà.

ARCHIEPISCOPO, ET CAPITVLO ARELATEN. VT PRAEPO- *ſitus accepti, & expoſiti rationem reddat.*

CVm inſtantia noſtra quotidiana ſir, ſecundum Apoſtolum, omnium eccleſiarum ſolicirudo continua, ſummo ſtudio ſatagere nos oportet, quòd ſtatus earum in ſpiritualibus, & temporalibus ſuſcipiat incrementa, & in deterius (quod abſit) aliquorum deſidia non labatur. Sanè ſicut noſtris eſt auribus intimatum, in Arelaten. Eccleſia id conſuetudinis noſcitur obtinere, quod præpoſitus ipſius eccleſiæ coram Archiepiſcopo, & Capitulo adminiſtrationis ſuæ reddat ſtatutis temporibus rationem, ſicut à ſuis prædeceſſoribus fuit hactenus obſeruatum. Cùm itaque conſuetudinis, vſusque longæui non ſit vilis auctoritas, & præſertim quando rationi non obuiat, & canonicis inſtitutis, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus præfatum præpoſitum ad præmiſſam conſuetudinem obſeruandam, appellatione remota (ſicut iuſtum fuerit) compellatis: quod citra mandatum noſtrum deberet efficere, ſi famam ſuam vellet ſeruare apud homines illibatam: ne Iudæ notam ſiniſtræ ſuſpicionis incurreret, vnde facta ſua vellet fratribus, & ſocijs occultare. Datum vt ſuprà.

ARCHIEPISCOPO ARELATEN. VT DE PERSONATIBVS *pro ſua voluntate ordinare poßit.*

CVm Arelaten. Eccleſiæ perſonatus prædeceſſores tui dicantur de pontificalis menſę redditibus ſtatuiſſe, vſque ad tempora iſta, ordinatio ipſorum ad pontifices, qui fuerint pro tempore, ſicut noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, noſcitur ſpectauiſſe. Cùm autem perſonam tuam ſyncera diligamus in domino charitate, nec velimus pontificalia iura tuis temporibus minui, ſed augeri: vt de iam dictis perſonaribus, ſicut & prædeceſſores tui ſine contradictione qualibet habuerunt, liberam habeas poteſtarem ſecundum Deum, & profe-

ctum commiſſæ tibi Eccleſiæ ordinandi, appellatione fruſtratoria non obſtante, fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus. Nulli ergò &c. Datum vt ſuprà.

N. PRAEPOSITO S. IOANNIS DE CIMITERIO, EIVSQVE fratribus tam præſentibus, quàm futuris canonicè ſubſtituendis in perpetuum. Qua eos recipit ſub protectionem apoſtolicam.

EFfectum iuſta poſtulantibus &c. vſque ad verbum Annuimus. Et præfatam Eccleſiam S. Ioannis de Cimiterio Papien. ſub vrbio ſitam, in qua diuino mancipati eſtis obſequio, ad exemplar felicis recordationis Lucij Papæ prædeceſſoris noſtri ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Statuentes &c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum in quo præfata eccleſia ſita eſt cum omnibus pertinentijs ſuis, Eccleſiam Sancti Marci, quæ in parochia veſtra fundata eſt cum omnibus pertinentijs ſuis. Eccleſiam Sanctæ Mariæ poſitam in porta aurea cum pertinentijs ſuis. Eccleſiam Sanctæ Mariæ, poſitam in Caſtello Lan[illegible]anci cum omnibus pertinentijs ſuis: & plebem, quæ dicitur Rete cum omnibus pertinentijs ſuis. Sanè eum generale &c. Sepulturam quoque &c. Obeunte vero &c. Decernimus ergò &c. ſalua ſedis apoſtolicæ auctoritate, & diœceſani Epiſcopi canonica iuſtitia. Si qua igitur in futurum &c. Datum Lateran. per manum Raynaldi domini Papæ Notarij Cancellarij vicem agentis XVIII. Cal. Ianuarij, indictione ſecunda, incarnationis dominicæ anno MCXCVIII, pontificatus verò domini Innocentij Papæ III. anno I.

ARELATEN. ARCHIEPISCOPO. VT MONASTErium S. Geruaſij inſtauret.

GRauem lapſum monaſterij Sancti Geruaſij de Fos noſtro noueris apoſtolatui reſeratum, quòd cum collegium ipſius propter inſolentiam monachorum ad binarium ſit redactum, duo monachi, qui ſuperſunt, Dei timore prorſus abiecto non tanquam in monaſterio, ſed velut in proſtibulo impudicè cum duabus mulieribus conuerſantur: de quorum conuerſatione religioni detractio euenit, & in populo graue ſcandalum generatur: & cùm monaſterium ipſum de redditibus, & poſſeſſionibus Archiepiſcopalis menſæ fundatum ſit, & ditatum, debitam tibi obedientiam dicti monachi denegant exhibere, quin potius etiam aduerſus Rom. Eccl. calcaneum erigentes, interdictos, & excommunicatos paſſim recipiunt ad diuina: defunctis in excommunicatione ſepulturam etiam impendentes: propter quod in partibus illis & contemptibiles habentur ſententiæ prælatorum, & iuſtitia penitùs non ſeruatur. Cum autem in dicto monaſterio & ius habeas patronatus, & lege tibi ſit diœceſana ſubiectum: vnde ipſius commodis, & profectibus debes propenſius imminere, fraternitati tuæ, quam ſyncerius amplexamur, auctoritate præſentium indulgemus, vt præfatum monaſterium ad obſeruantiam regularem, & ſtatum religionis antiquæ, vel ſi poteris meliorem remoto appellationis obſtaculo, valeas reformare: Abbates quoque tibi ſubiectos ad debitam obedientiam Arelaten. Eccleſiæ nunc, & in poſterum exhibendam, compellendi tibi nihilominus concedimus facultatem. Decernimus ergò &c. Datum Lateran. IIII. idus Decembris.

N. ABBATI

N. ABBATI AVREAE VALLIS, N. ARCHIDIACONO PICTAVEN. *& magiſtro G. Decano Aſianen. Vt precarios Pontificis in beneficiorum ſuorum poſſeßione defendant, niſi ſtatutum, de certo canonicorum numero repugnet.*

CVm ſimus omnibus ex iniuncto nobis officio debitores, ijs ſpecialiter, & præſertim prouidere tenemur, qui vel à ſede apoſtolica ordinem ſuſceperunt: vel apud eam in obſequio noſtro, & fratrum noſtrorum laudabiliter permanẽtes, noſtram pleniùs meruerunt gratiam, & fauorem. Vnde cum pro ignotis etiam Eccleſia Romana conſueuerit à perſonis eccleſiaſticis in ſuis precibus tam celeriter, quàm efficaciter exaudiri, non poſſumus non mirari, ſi non audiamur pro illis, quibus ad obtinendum quod petitur, ſcientia ſuffragatur, & mores: & qui nobis ſunt, & fratribus noſtris accepti, & his, quibus ſcribimus non ignoti. Sanè cum pro dilectis filijs Vu. Roſio ſubdiacono noſtro, clerico dilecti filij noſtri Cent. S. Luciæ Diaconi Cardinalis: qui videlicet ſubdiaconus ex eo, quod felicis recordationis C. Papæ prædeceſſoris noſtri tempore in camera noſtra diutiùs laudabiliter deſeruiuit: & magiſtro Conſt. Natal. qui quoniam bonæ memoriæ I. Malabrancæ tunc Sancti Theodori diaconi Cardinalis diutiùs obſequium ſuæ deuotionis impendit: noſtram, & fratrum noſtrorum gratiam nec immeritò meruerunt: idem prædeceſſor noſter venerabili fratri noſtro Epiſcopo, & Capitulo Xanctonen. primo, ac ſecundo ſcripſiſſet, vt eos in canonicos ſuos reciperent, & ſtallum in choro, & locum in Capitulo aſſignarent: quia Capitulum ipſum preces, & mandara ipſius ſemel, & iterum implere contempſit, bonę memoriæ Ad. epiſcopus tunc archidiaconus Pictauen, & dilecti filij N. decanus & N. cantor Sanctæ Radegundis Pictauen. quibus executio mandati apoſtolici fuerat diligenter contradictione, & appellatione poſtpoſita delegata, poſt frequentem commonitionem, cum nihil proficerent monitis apud ipſos, procuratorem eorum de canonica eccleſiæ Xanctonen. curauerunt auctoritate apoſtolica inueſtire: dictis Epiſcopo, & Capitulo eadem auctoritate mandantes, vt eos permitterent canonicam ipſam pacificè poſſidere. Cæterum quia canonici eiuſdem Eccleſiæ ſe contra hoc contumaces exhibebant, in omnibus & rebelles, ijdem executores (ſicut ex eorum literis accepimus manifeſtè) in eos excommunicationis, & in Xanctonen. eccleſiæ interdicti ſententiam protulerunt: quam dicti canonici nullatenus obſeruantes, præſumpſerunt diuina nihilominus celebrare. Licet idem Epiſcopus Xanctonen. ſicut ex literis ſuis nobis innotuit, apoſtolicis nolens contraire mandatis, ſuper receptione ipſorum promptam habeat voluntatem. Ijdem etiam canonici ad ſedem apoſtolicam nuncium deſtinantes, ſuggeſto quòd in Xanctonen. eccleſia quadragen. erat canonicorum numerus inſtitutus, & per ſedem apoſt. confirmatus: de quo nulla penitus habita mentione dictus ſubdiac. noſter, & magiſter Conſt. ſuper receptione ſua literas obtinuerant ab apoſt. ſede impetratas, à nobis prædictarum ſententiarum proceſſu nequaquam expreſſo, cauſam ipſam N. Abbati Syluæ maioris, & N. decano Burdegalen. committi, ſic videlicet: vt ſi conſtaret literas non habita mentione de conſtitutione, & confirmatione prædictis, pro eiſdem ſubdiacono noſtro, & magiſtro Conſt. ab eodem prædeceſſore noſtro manaſſe, quicquid factum inuenirent occaſione literarum illarum poſt appellationem ad nos legitime interpoſitam, vel ſtatutum denunciarent penitùs non tenere: iniungentes ipſis diſtrictiùs, ne occaſione literarum illarum Xanctonen. eccleſiam indebite de cætero moleſtarent. Cùmque literæ huiuſmodi ad prædictos iudices perueniſſent, dictus ſubdiaconus noſter ad ipſorum citationem in eorum præſentia conſtitutus propoſuit, quòd cum excommunicati eſſent, illis reſpondere minime tenebantur: & quòd voluntatem noſtram volebat ſuper hoc præſentialiter experiri: & ne vlteriùs in negocio ipſo procederent, ſedem apoſtolicam appellauit. Quia verò labori eorum compati volumus, & debemus, ad deuotionem, & ſeruitium ipſorum nec immeritò paternum reſpectũ

habentes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus niſi infra 40. dies à commonitione noſtra auctoritate præſentium viua voce, vel literis ſibi facta, vobis per teſtes omni exceptione maiores conſtiterit præfatum quadragenarium canonicorum numerum fuiſſe in præfata eccleſia inſtitutum: vel ſi non habent plenum, vt duo deſint de quadragenario conſtituto, vel poſt factam inſtitutionem habuerint quandoque maiorem, cum ipſi factam inſtitutionem non obſeruauerint, ipſos in corporalem poſſeſſionem canonicæ ipſius appellatione poſtpoſita, auctoritate freti apoſtolica inducentes, ſtallum in choro, & locum in Capitulo ſecundum eccleſiæ conſuetudinem aſſignetis: & canonicos memoratos ad receptionem ipſorum per excommunicationis in perſonas, & interdicti ſententias in eccleſiam Xanctonen. ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, cogatis: reuocantes in irritum quicquid poſt ſuſceptionem mandati eiuſdem prædeceſſoris noſtri in eluſionem ipſius, & eorundem ſubdiaconi, & magiſtri præiudiciū in canonicis, vel præbendis inueneritis attentatum. Taliter autem mandatum apoſtolicum impleatis, vt obedientiam veſtram commendare non immeritò debeamus: & veſtro, & eccleſiarum veſtrarum profectui ſolicitius imminere: ac Cardinalis prædictus, quem inter fratres noſtros ſpeciali diligimus in domino charitate: & idem ſubdiaconus, & magiſter propter hoc libentiùs intendant veſtris commodis, & honori: ſcituri quòd ſicut gratum habebimus, ſi mandatum apoſtolicum fueritis efficaciter executi, ſic ferre non poterimus non moleſtè, ſi (quod non credimus) in hoc negligentes fueritis, vel remiſſi. Teſtes autem, qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, vt teſtimonium perhibeant veritati, per diſtrictionem eccleſiaſticam appellatione remota, cogatis. Nullis literis obſtantibus, ſi quæ apparuerint harum tenore tacito à ſede apoſtolica impetratæ. Quòd ſi omnes &c. duo veſtrū ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. XIIII. cal. Ianuarij.

N. DECANO, ET CAPITVLO EBORACEN. VT IN PETRO DE *Corbolio præbenda & archidiaconatus poſſeſſio tradatur.*

SIcorum petitionibus apoſtolicum gratãter impertimur aſſenſum, quos gratioſos inter alios clericos orbis, & literarum ſciētia, & morum reddit honeſtas, officij noſtri, ſicut credimus, debitam proſequimur actionem, & Deo in hoc, & hominibus complacemus. Sanè licet dilectum filium magiſtrum P. de Corbolio, de cuius literatura, & ſcientia in longinquis, & remotis partibus prædicatur, ſuæ tantum probitatis, & honeſtatis intuitu habere debeamus in viſceribus charitatis. Cùm tamen ad memoriam reducimus noſtram, nos aliquãdo ſub ipſius magiſtrio extitiſſe, & ab eo diuinarum audiſſe paginam ſcripturarum, quod vtique non pudet nos dicere, immò reputare volumus glorioſum, ad dilectionem ipſius efficimur promptiores, & eius libentiùs augmento intendimus, & honori. Cùm igitur venerabilis frater noſter N. Eboracen. archiepiſcopus præbendam Eboracen. eccleſiæ cum archidiaconatu eidem magiſtro contulerit, ſicut nobis per ſuas literas (vt proponitur) intimauit, nec vos vnquam deceat talem, ac tantum clericum à ſocietate veſtra repellere, ſed vocare: cum de literatis, & diſcretis perſonis eccleſijs multa prouenire conſueuerint incrementa: deuotionem veſtrã rogamus, monemus, ac per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus præfatum magiſtrum ad præbendam, & archidiaconatum ſibi conceſſum tam libenter, quàm liberaliter admittentes, faciatis eundem, vel procuratorem ſuum, præbendam, & archidiaconatum pacificè poſſidere. Vt & idem magiſter in vobis ſe gaudeat fraternæ dilectionis ſolatium inueniſſe: & nos, qui pro ipſo puro corde, & voluntate ſyncera ſcripta noſtra dirigimus, deuotionem veſtram valeamus in domino meritò commendare. Alioquin nos venerabili fratri noſtro N. Elien. Epiſcopo noueritis iniunxiſſe, vt præfato magiſtro præbendam, & archidiaconatum, non obſtante contradictione, vel appella-

pellatione cuiuſlibet, ſi ei de canonica conceſſione conſtiterit, noſtra fretus auctoritate non differat aſſignare, & faciat pacificè poſſidere: illos cenſura eccleſiaſtica percellens, qui ſe duxerint mãdato noſtro temerè opponendos. Datum Lateran. xvj. Cal. Ianuarij.

N. ELIEN. EPISCOPO. EIVSDEM ARGVMENTI.

SI eorum petitionibus &c. ferè in eundem modum, vt ſuprà vſque ad verbum Commendare. Ideoque fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus præfato magiſtro præbendam, & archidiaconatum, non obſtante contradictione, vel appellatione cuiuſlibet, ſi tibi de canonica conceſſione conſtiterit, noſtra fretus auctoritate non differas aſſignare: & facias pacificè poſſidere. illos cenſura eccleſiaſtica percellens, qui ſe duxerint mandato noſtro temerè opponendos. Datum vt ſuprà.

RICCARDO ILLVSTRI REGI ANGLORVM. EIVSDEM *argumenti cum duabus præcedentibus.*

CVm regnorum ſtatus per virorum prudentum conſilia de bono ſemper conſueuerit in melius proſperari, qui ad ipſorum regimen domino diſponente, vocantur, viris prudentibus, & diſcretis fauorem debent, & gratiam libenti animo impertiri: & ipſorum (prout conuenit) intendere incrementis. Cùm enim (ſicut credimus) magnificentia regia non ignoret, qualiter dilectus filius magiſter P. de Corbolio inter alios clericos orbis ſcientia literali præfulgeat, & ſua probitate, & diſcretione ſit admodum commendandus, ad dilectionem ipſius prompta debes voluntate concurrere: & eum tam libenter, quàm efficaciter exaudire. Cùm igitur venerabilis frater noſter Eboracen. Archiepiſcopus ei præbendam Eboracen. eccleſiæ cum archidiaconatu contulerit, ſuper cuius poſſeſſione per dilectos filios decanũ, & capitulum Eboracen. prout dicitur, impeditur: pro ipſo ſub cuius magiſterio nos aliquando extitiſſe recolimus, & ab eo audiuiſſe ſacrarum paginam ſcripturarum puro corde, conſcientia bona, & voluntate non ficta, Serenitatem regiam duximus literis apoſtolicis exhortandam: rogantes attentiùs, & monentes, quatenus prædictum magiſtrum noſtrarum precum intuitu, & ſuæ probitatis obtentu diligas propenſiùs, & honores: & ad habendam poſſeſſionem pacificam archidiaconatus, & præbendæ auxilium regiæ Serenitatis exhibeas: ita quòd ipſe magiſter ad ſeruitium magnitudinis regiæ fortiùs accendatur: & nos cum preces noſtras, præſertim quas de tam puro corde proferimus, cognouerimus exauditas, ad audiendum petitiones tuas poſſimus magis fauorabiles inueniri. Datum vt ſuprà.

IOANNI MINISTERIO, ET FRATRIBVS SANCTAE TRINI*tatis. Qua illorum regula recenſetur & approbatur.*

OPerante diuinæ diſpoſitionis clementia in ſedis apoſtolicæ ſpecula conſtituti, pijs debemus affectibus ſuffragari: & eos, cùm à charitatis radice procedũt, perducere ad effectum: præſertim vbi quod quæritur Ieſu Chriſti est, & priuatæ communis vtilitas antefertur. Sanè cum tu dilecte in Chriſto fili frater Ioannes miniſter, ad noſtram olim præſentiam acceſſiſſes, & propoſitum tuum, quod ex inſpiratione diuina creditur proceſſiſſe, nobis humiliter ſignificare curaſſes, intentionem tuam poſtulans apoſtolico m̃unimine confirmari: nos vt deſiderium tuum fundatum in Chriſto, præter quem poni non poteſt ſtabile fundamentum, pleniùs noſceremus, ad venerabilem fratrem noſtrum N. Epiſcopum, & dilectum filium N. Abbatem Sancti Victoris Pariſien. cum noſtris te duximus literis remittẽdum:

vt per eos, vtpote qui deſiderium tuum perfectius nouerant, de intentione tua, & intentionis fructu, ac inſtitutione ordinis, & viuendi modo inſtructi, aſſenſum noſtrum tibi poſſemus ſecuriùs, & efficaciùs impertiri. Quia igitur, ſicut ex eorum literis cognouerimus euidenter, Chriſti fructum appetere videmini pluſquàm veſtrum, volentes, vt apoſtolicum vobis adſit præſidium, regulam, iuxta quam viuere debeatis: cuius tenorem dicti Epiſcopus, & Abbas ſuis nobis incluſum literis tranſmiſerunt. cum his, quæ de diſpoſitione noſtra, & petitione tua fili miniſter duximus adiungenda, præſentium vobis, & ſucceſſoribus veſtris auctoritate cõcedimus, & illibata perpetuò manere ſancimus. Quorum tenorem, vt euidentiùs exprimatur, inferiùs iuſſimus annotari N. Nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis. Fratres domus Sanctæ Trinitatis ſub obedientia prælati domus ſuæ, qui miniſter vocabitur in caſtitate, & ſine proprio viuunt. Omnes res vndecunq; licite veniant, in tres partes diuidant æquales, & in quantum duæ partes ſufficiant, exequantur ex illis opera miſericordiæ, cum ſui ipſorum, & eis neceſſario famulantium moderata ſuſtentatione. Tertia verò pars reſeruetur ad redemptionem captiuorum, qui ſunt incarcerati pro fide Chriſti à paganis: vel dato precio rationabili pro redemptione ipſorum, vel pro redemptione paganorum captiuorum: vt poſtea rationabili commutatione, & bona fide redimatur Chriſtianus pro pagano ſecundum merita, & ſtatum perſonarum. Cùm verò pecunia data fuerit, vel aliquid aliud licet ſpecialiter, & propriè detur ad aliquid, ſemper de conſenſu illius, qui dederit, tertia pars ſeparetur, & aliter non recipiatur, exceptis terris, pratis, vineis, nemoribus, ædificijs, nutrituris, & huiuſmodi. Fructus enim inde exeuntes, deductis expenſis, ſcilicet medietate remota pro expenſis in tres partes diuidẽtur æquales: ſed quæ paucas, vel nullas recipiant expenſas, omnes diuidantur. Cum verò panni vel calciamenta, vel minuta huiuſmodi, quibus neceſſe ſit vti, quæ vendi, vel conſeruari non expedit, data fuerint, vel à ſe ipſis habuerint, non diuidantur, niſi miniſtro domus, & fratribus viſum fuèrit expedire. De quibus ſingulis dominicis diebus, ſi fieri poteſt, in capitulo deliberetur. Si tamen prædicta, vt panni, terræ, nutrituræ, ſiue minuta venderentur, precium inconueniẽs in tres partes vt ſuprà diuidatur. Omnes eccleſiæ iſtius ordinis intitulentur nomine Sanctæ Trinitatis, & ſint plani operis. Fratres poſſunt eſſe in vna cohabitatione, tres clerici, & tres laici, & præterea vnus, qui procurator ſit: qui nõ procurator, ſed miniſter (vt dictum eſt) nominetur vt frater A. miniſter domus Sanctæ Trinitatis: cui fratres repromittere, ac impendere obedientiam teneantur. Omnibus fratribus ſuis, ſicut ſibimet miniſter fideliter adminiſtret. Veſtimenta ſint lanea, & alba: & liceat eis habere pellicias ſingulis ſingulas, & bracas, quas iacentes non deponant. Iaceant in laneis, ita quòd plumea fulcra, vel culcitras niſi in ægritudine laborantes in domibus proprijs minime habeant. Ceruical verò ad ſuſtentationem capitis permittantur habere. In capis fratrum imponantur ſigna. Equos non aſcendant, nec etiam habeant: ſed aſinos tantum liceat aſcẽdere datos, vel accommodatos, vel de proprijs nutrituris ſuſceptos. Vinum ſumendum à fratribus taliter temperetur, vt ſobrie ſumi valeat. Ieiunent ab idibus Septembris, ſecunda quarta, & ſexta feria, & ſabbato niſi ſolennis feſtiuitas interuenerit vſque ad Paſcha: ſic tamen vt ab aduentu vſq; Natiuitatẽ Dominicam, & à Quinquageſima vſq; ad Paſcha, exceptis dominicis diebus in cibo quadrageſimali ieiunent, & alia ſimiliter ieiunia, quæ conſueuit eccleſia celebrare. Poteſt tamen quandoq; ieiunium miniſter cum diſcretione relaxare propter ætatem, vel viã & aliam iuſtam cauſam, vel facultate inſpecta etiã augumentare. Carnibus datis ab his, qui foris ſunt, vel ſumptis de proprijs nutrituris veſci liceat tãtum in dominicis diebus à Paſcha vſq; ad Aduentũ Domini, & à Natali vſq; ad Septuageſimã: & in Natiuitate, & Epiphania domini, & in Aſcenſione domini, & Aſſumptione, & Purificatione Beatæ Mariæ, & in feſtiuitate omniũ Sanctorum. Nihil emant ad victum præter panem, & pulmẽtum, ſcilicet fabas, & piſa, & huiuſmodi legumina, olera, oleum, oua, lac, caſeos, & fructus: ſed neq; carnes, neq; piſces, ſiue vinũ liceat emere, niſi ad neceſſitatem infirmorum, vel minutorũ,

vel

vel pauperum,aut in magnis ſolemnitatibus.Liceat tamen nutrituras emere, & nutrire.Cum verò in itinere ſiue, peregrinatione fuerint,liceat eis,ſed parcè, vinum emere,& piſces in quadrageſima ſi neceſſe fuerit: & ſi quid eis datum fuerit inde viuant,& reſiduum in tres partes diuidant. Tamen ſi fuerint in via profecti ad redimendum captiuos,quicquid eis datum fuerit, totum debent ponere in redemptionem captiuorum,præter expenſas. In ciuitatibus, in villis ſiue caſtellis,in quibus proprias domos habuerint, nihil omnino extra domos illas niſi fortè in domo religionis,etiā ſi à quouis rogentur,comedāt,vel bibāt, niſi fortè aquam in domibus honeſtis:nec pernoctare præſumāt extra huiuſmodi domos:nunquam in tabernis,vel in huiuſmodi locis inhoneſtis habitēt,comedāt, vel bibant.Qui aūt hoc prēſumpſerit iuxta arbitriū miniſtri graui vindictæ ſubiaceat.Talis ſit charitas inter fratres,clericos,& laicos, vt eodem victu, veſtitu,dormitorio,refectorio,& eadē menſa vtātur.Infirmi ſeorſum dormiāt,& comedāt:ad quorū curam habēdā cōuerſus aliquis laicus,ſiue cleric' deputetur: qui ea,quę neceſſaria fuerint,inquirat,& miniſtret ſicut fuerit miniſtrādū. Moneātur tamē infirmi, vt lauta,ſiue nimiū ſumptuoſa cibaria nō requirāt,cōmoda pori',& ſalubri moderatione cōtenti. Ad lauta quidem,& ſumptuoſa cibaria nō oportet quēquam admitti:vni de diſcretioribus,& benignioribus fratribus iniungatur.qui audiat eos,& vt expedire viderit,charitatis ſolatiū adminiſtret: requirat tamen ab illis,quos crediderit admittendos,ſi eis, quæ fratribus opponuntur,velint eſſe contenti. Ad lauta quidem, & ſumptuoſa cibaria non oportet quenquam admitti.Quæcunq; tamen præſentanda ſunt,cum hilaritate præſententur:& nulli maledictum pro maledicto reddatur. Si quis, & maxime religioſus ad hoſpitādū aduenerit,benigne ſuſcipiatur, & charitatiue iuxta poſſe domus illi ſubminiſtretur. Auena tamē, vel aliud in loco auenæ hoſpitibus nō detur,ſi fuerint in ciuitate,vel oppido,vel vbi venalis inueniatur: niſi fortè religioſi ſint hoſpites,vel tales,qui ad manum non habeant, & nō emere poſſint. Si autem hoſpites venalem nō inuenerint,& in domo qua ſuſcepti fuerint,inueniatur,congruenter eis præbeatur. Nullus frater laicus vel clericus ſit, ſi fieri poteſt,ſine proprio officio.Si quis verò laborare noluerit, & potuerit, locum ipſum deſerere compellatur:cum Apoſtolus dicat, qui non laborat non manducet.Silentium obſeruēt ſemper in eccleſia ſua,ſemper in refectorio, ſemper in dormitorio. De neceſſarijs tamen liceat loqui in alijs temporibus aptis,& remiſſa voce, humiliter,& honeſte,& extra prędicta loca vbique ſermo eorum ſit honeſtus,& ſine ſcandalo:ſimiliter & eorum omnis ſtatus,geſtus, vita, actio, & omnia alia honeſta in eis reperiantur.Capitulum ſi fieri poteſt ſingulis dominicis diebus in ſingulis domibus miniſter cum fratribus ſuis teneat:& de negocijs domus, & domui ſiue fratribus datis: vt ad redemptionem captiuorū tertia pars deputetur, fratres miniſtro,& miniſter fratribus rationem fideliter reddat. Nō ſolū fratribus,ſed & familiæ domus pro capacitate ſua ſimiliter ſingulis dominicis diebus,ſi fieri poteſt, exhortatio fiat:& quod credere,aut agere debeant, ſimpliciter moneātur. De omnibus rebus,& clamoribus in capitulo fratres iudicentur. Nullus fratrum fratrem ſuum in publico accuſet,niſi benè poſſit probare.Qui autem hoc fecerit pœnam ſubeat, quam reus ſubiret, ſi conuinci potuiſſet,niſi miniſter ex cauſa cum eo diſpenſare voluerit.Si qui ſcandalum, vel aliquid huiuſmodi fecerint, vel(quod abſit)ſe inuicem percuſſerint, iuxta arbitrium miniſtri, maiori, vel minori vindictę ſubiaceāt.Si quis frater in fratrem peccauerit,id eſt contra fratrē,id eſt eo ſolo ſciēte,qui iniuriā paſſus eſt,ſuſtineat patienter,licet ſit innocens:& cum quieuerit commotio animorum,benigne, & fraterne commoneat,& corripiat eum vſque ter inter ſe, & ipſum ſolum, & pœnitentiam agere de commiſſo,& à ſimilibus in poſterum abſtinere: quod ſi audierit,dicat miniſtro, & ille corripiat eum ſecreto ſecundum quod viderit ſaluti eius expedire.Qui verò ſcandalū mouit,& per ſe emendare voluerit, totū ante pedes ſcandalizati petens veniam ſe extendat: & ſi ſemel nō ſufficit vſq; ter illud idem faciat.Si verò hoc in publicum venerit,quęcunq; ſecutura fuerit pœnitentia hæc ſit prior, ſcilicet ante pedes miniſtri petendo veniā totius corpo

ris extenſiô, & poſtea ſecundum eius arbitrium emendetur. Generale capitulum ſemel in anno celebretur: quod fieri debet in octauis Pentecoſtes. Si pro neceſſitate domus debitum fuerit aliquod contrahendum, prius in capitulo fratribus proponatur, & cum eorum fiat conſilio, & aſſenſu: vt ſic & ſuſpitiones, & murmura euitentur. Si quiſquam de ſubſtantia domus violentiam fecerit, & ad iudicem oportuerit referri, non antè hoc fiat, quàm charitatiuè ille à fratr. primò, poſt ab alijs vicinis ſimiliter moneatur. Electio miniſtri per communem fratrum conſilium fiat: nec eligatur ſecundum dignitatem generis, ſed ſecundum vitæ meritum, & ſapientiæ doctrinam. Ille verò, qui eligitur, ſacerdos ſit, vel clericus ordinibus aptus. Miniſter verò ſiue maior, ſiue minor, ſacerdos ſit. Maior miniſter confeſſiones fratrum omnium congregationũ eiuſdẽ ordinis audire poteſt. Minor verò miniſter omnium fratrum ſuæ domus audiat cõfeſſiones, dummodo verecundia repetiti exceſſus occaſionem minimè præbeat tardius prælatis ſuis, vel minus purè, quàm deceat cõfitẽdi. Solicitè verò miniſter prouideat, vt præcepta regulæ, ſicut cęteri fratres per omnia teneat. Poſtquàm verò electus fuerit, ſi ex culpa deponi meruerit, per maiorem miniſtrũ cõuocatis tribus, vel quatuor miniſtris minoribus deponatur, & alius qui dign⁹ ſit loco eius ſubrogetur. Si verò pro remotione terrarũ, vel alia cauſa rationabili maior miniſter hoc facere nõ poterit, miniſtris minorib⁹ magis religioſis cõmittat: & quod illi fecerint auctoritate maioris, ratũ habeatur. Maior verò miniſter, ſi proceſſib⁹ corrigẽdis, vel deponẽdis ſit, per quatuor, aut quinq; miniſtros eiuſdem ordinis magis religioſos hoc fiat: qui tunc auctoritate generalis Capituli ad hoc eligi debent. Si quis huius ordinis frater eſſe voluerit, primò per annum cum expenſis ſuis, præter victum, habitu ſuo, & omnibus ſuis retentis, in ordine pro Deo ſeruiat: & poſt annum ſi bonum, & conueniens videatur miniſtro domus, & fratribus, & illi, & locus vacauerit, recipiatur: nihil tamen pro receptione ſua exigatur. Si quid tamen gratis dederit, recipiatur: dum tale ſit, de quo non videatur eccleſiæ litigium imminere. Si verò de cuiuſque moribus viſum fuerit dubitandum, prolixior de eo probatio habeatur. Si ante receptionem aliquis ſe intemperanter habuerit, & impatiens diſciplinæ, & ad arbitrium miniſtri non emendauerit mores ſuos, tribuatur ei modeſtè licentia cum omnibus quæ attulit recedendi. In ordine verò aliquis non recipiatur, antequam annum videatur vigeſimum compleuiſſe. Profeſſio verò in arbitrio miniſtri relinquatur. Pignora non accipiant, niſi decimas cum licentia ſui Epiſcopi de manu laici, iuramenta non faciant, niſi magna neceſſitate cum licentia miniſtri, vel iuſſi ab Epiſcopo ſuo, vel ab alio vices apoſtolicas gerẽte, & hoc pro honeſta, & iuſta cauſa. Si quod vitium in re, quæ venditur notum fuerit, indicetur emptori: depoſitum auri, vel argenti, vel pecuniæ non liceat eis ſuſcipere. Ipſa die, qua infirmus venerit, vel apportatus fuerit, de peccatis ſuis confiteatur, & communicet. Omni ſecunda feria præterquam in octauis Paſchæ, & Pentecoſtes, & Natiuitatis domini, & Circunciſionis, & Epiphaniæ, & præterquam in feſtiuitatibus, quæ ad colendum pronunciantur, finita miſſa pro fidelibus fiat abſolutio fidelium defunctorum in cœmiterio. Singulis quoque noctibus ad minus in hoſpitali coram pauperibus pro ſtatu, & pace Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & totius chriſtianitatis, & pro benefactoribus, & pro his, pro quibus generalis eccleſia conſueuit orare, communis fiat oratio. In regularibus horis morem Beati Victoris obſeruent, niſi fortè pauſationes, vel aliæ prolixitates, vel vigiliæ, occaſione laboris, & paucitatis ſeruientium de conſilio priorum, & religioſorum virorum fuerint remittendæ, propter paucitatem etenim ſuam tãtas pauſationes in pſallendo facere non tenebuntur, nec ita tempeſtiuè ſurgere. In raſura ſimiliter ordinem Sancti Victoris ſequantur clerici. Laici verò barbas non radant, ſed eas creſcere modeſtè permittãt. Nulli ergò &c. noſtrę conceſſionis, & conſtitutionis &c. Datum vt ſuprà.

G. PRAEPOSITO ALBENSI. QVA DATVR ILLI *poteſtas conferendi cuſtodiam Albanenſem.*

IN

INnotuit apoſtolatui noſtro per petitionem nobis ex tua parte porrectam, quòd cum in Alben. Eccleſia quædam dignitas, quæ cuſtodia dicitur, ad tuam donationem pertinens habeatur: cuius curæ, ac ſolicitudini ornamenta, ac priuilegia ipſius eccleſiæ, & diadema etiam regium committuntur: eam perſonæ idoneæ conferre deſideras: ne forte per imperitiam, aut infidelitatem, vel negligentiam cuſtodis ipſius eccleſia incurrat aliquod detrimentum, aut honor patriæ de Corona aliquam læſionem ſuſtineat. Volentes igitur indemnitati eccleſiæ præcauere, & tibi tuam iuſtitiam conſeruare, vt cuſtodiam ipſam, ſicut tui iuris exiſtit, idoneæ perſonæ nullius appellationis obſtaculo conferas, & aſſignes, liberam tibi damus auctoritate apoſtolica facultatem. Dat. Lateran. XII. cal. Ianuarij.

N. PICTAVIEN. EPISCOPO. VT MONASTERIA PER *ſuam diœceſim viſitet atque reformet.*

SI ſuper commiſſo tibi grege ſic vigilare procuras, vt eſſe de illis paſtoribus, qui nato domino ſuper grege ſuo noctis vigilias cuſtodiebant, merito comproberis, in tui executione officij ſemper cum diſcretione procedes: & de ſubditis tuis tanquam de eis redditurus domino rationem plantare virtutes, & extirpare vitia procurabis. Ad audientiam ſiquidem noſtram noueris perueniſſe, quòd in Pictauen. diœceſi pro diutina paſtoris abſentia in religioſorum collegijs, & alijs perſonis eccleſiaſticis multa, quæ ſtatum perturbant religionis, & ordinis ſunt præſumpta: ad quorum correctionem te oporteat propenſioris ſolicitudinis ſtudium exercere. Volentes igitur, vt exceſſus liberiùs valeas corrigere delinquentium, cùm noſtra fueris auctoritate ſuffultus, tibi pagina præſenti mandamus, quatenus ad abbatias, & alia loca religioſa, & eccleſias tuæ diœceſis, quæ tibi ſunt diœceſana lege ſubiectæ perſonaliter accedens, quæ tam in capite, quàm in membris in eis corrigenda inueneris, ſecundum Deum corrigas, & emendes, & reformationi eorum taliter procures inſiſtere, quod de bona poſſis prouiſione laudari: & eccleſiarum ſtatus per te ſtudioſius reformetur. Datum vt ſuprà.

FVLCONI ABBATI MONASTERII SANCTI PETRI CORBEIEN. QVOD IN *pago Ambianen ſitum eſt, eiusque fratribus tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. Qua eos in protectionem recipit, & elegantia vitæ atque morum præcepta relinquit.*

APoſtolicæ ſedis auctoritate, debitoque compellimur, pro vniuerſarum ſtatu eccleſiarum ſatagere: & earum maximè, quæ ſpecialius eidem ſedi adhærent, ac tanquam proprio iure ſubiectæ ſunt, vtilitatib' prouidere. Ea propter dilecti in domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus clemēter annuimus: & ad exemplar prędeceſſorū noſtrorum felicis memoriæ Nicolai, Benedicti. Leonis, Vrbani, Paſchalis, Innocentij, Eugenij, Adriani, Alexandri, Clementis, Cœleſtini Ro. Pont. præfatū Corbeiē. monaſterium in pago Ambianen. ſitum, quod ad ius, & proprietatem Beati Petri ſpecialiter pertinet: in quo eſtis diuino obſequio mancipati, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti pagina priuilegia communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes &c. vſque ad verbum Vocabulis, omnes parochias Corbeiæ, & Parochiam pratorum parochiam de Naurs, parochiam de Bus, parochiam du Thanes, & parochiam, de Vſcia. Ad hæc adijcientes interdicimus, vt poſſeſſiones ipſius eccleſiæ, & beneficia abſque abbatis, & fratrum conſenſu, nullus hominum in vita, ſiue in morte alijs eccleſijs dare, vel alio quolibet modo alienare præſumat ab ipſa. Nec liceat Remen. Archiepiſcopo, nec Ambianen. nec alicui Epiſcopo in abbate, & fratribus, vel clericis ſiue famulis, aut in laicis infra præfatas parochias conſtitutis dominationē aliquā exercere, aut eos excōmunicare, vel interdicere: aut appellationes ab eis vel inuicem, vel cōtra eos ab extraneis factas aliquo modo recipere,

recipere, vel pro emendatione criminum actiones quærere præmiorum, neque poteſtatem aliquam in poſſeſſionibus ad ipſum monaſterium, vel cellas eius pertinentibus, vel in poſterum iuſtè, & rationabiliter acquirendis ſibi audeant vendicare. Prohibemus quoque, ne Remen. Archiepiſcopi, vel Ambianē. Epiſcopi, aut alij, vel eorum œconomi, vel Archidiaconi, ſeu eorum nūcij, abſque veſtra, vel veſtrorum fratrū gratuita vocatione ad monaſterium veſtrum, vel loca prædicta accedant, aut moleſtationem aliquam, ſeu perturbationem inferant: aut conſuetudines prauas, ſeu nouas imponāt. Chriſma vero, &c. Obeunte verò te nunc eiuſdem loci abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia, ſeu violentia præponatur, niſi quem tantum fratres communi conſenſu, vel fratrum pars cōſilij ſanioris ſecundum Deum, & Beati Ben. regulam de eodem collegio, vel alterius cœnobij, ſi ibi aliquis ad hoc regimen dignus repertus non fuerit, prouiderint eligendum: qui iuxta antiquam eccleſiæ veſtræ conſuetudinem, à quocunque malueritis Epiſcopo conſecretur. Apoſtolica inſuper auctoritate ſtatuimus, & ſub interminatione anathematis prohibemus, ne abbates veſtri, qui pro tempore fuerint, altaria, decimas, præbendas monachales, aliquo titulo alienare prǽſumant: nec alias poſſeſſiones monaſterij, ſeu theſauros vendere, obligare, aut infeudare, ſine communi conſenſu Cap. vel maioris, aut ſanioris partis aliquatenus audeant. Ad hæc autem adijcimus, ne aliqui monachi, ſeu cōuerſi ſub profeſſione domus veſtræ aſtricti, ſine cōſenſu abbatis, & maioris, ac ſanioris partis Cap. veſtri pro aliquo fideiubeāt, vel ab aliquo pecuniam mutuo accipiant, vltra precium Cap. veſtri rationabili prouidentia diffinitur, quod ſi facere præſumpſerint, non teneatur conuentus pro his aliquatenus reſpōdere. Indictum autem, ſicut hactenus Corbeien. monaſterium celebrare cōſueuit, vobis confirmamus: & ne quis eos, qui ad ipſum conuenerint in eorum bonis, vel in perſonis offendere, vel moleſtare prǽſumat, auctoritate apoſt. prohibemus. Illis verò, qui locum ipſum in hac die deuotionis intuitu viſitauerint, & beneficia ei contulerint, de iniuncta eis pœnitentia 40. dies auctoritate ap. relaxamus. Hoſpitali autem veſtro, quod Portaria dicitur, decimas à Catholicis ipſius loci Abbatibus, & alijs Dei fidelibus rationabiliter conceſſas, auctoritate ap. cōfirmamus. Decernimus ergo, &c. ſalua ſedis ap. auctoritate. Ad indicium autem, quòd monaſterium veſtrum ad ius, & proprietatem Beati Petri pertineat, & perceptæ à Ro. eccleſia libertatis, vnciam auri nobis, & ſucceſſoribus noſtris annis ſingulis perſoluetis. Si qua igitur &c. Datum Lat. per manum Raynaldi domini Papæ notarij, Cancellarij vicem agentis 15. cal. Ianuarij, indictione 2. incarnationis dominicæ anno 1198. Pont. verò domini Innocentij Papæ III. anno I.

R. ILLVSTRI REGI ANGLORVM, NE CANTVARIENSES MOnachos contra ius, contráque rem iudicatam & Romani Pontificis auctoritatem opprimat.

CVM inter alios mundi Principes perſonam tuam, ſicut chariſſimi filij, diſpoſuerimus prærogatiua dilectionis, & gratiæ honorare, & tam tuis, quàm tuorum vtilitatibus paterna prouiſione diligenter intendere, miramur plurimum, & dolemus, quòd hoc propoſitum noſtrum, ex quo nimirum quantum magnitudini tuæ valeat honoris, & vtilitatis afferri, Serenitatem regiam non credimus ignorare, prauis quorundam ſuggeſtionibus niteris impedire. Cùm enim negocium Cantuarien. dudum ſolum Deum habentes prę oculis, ſtuduerimus ſecundum diuinum beneplacitum terminare: in quo ſi perſonas vellemus accipere, vel munera forſitan acceptare, partem Cant. Archiepiſcopi proculdubio prętuliſſemus partibus monachorum: credebamus quòd factum noſtrum Celſitudo deberet regia gratiarum proſequi actione: quę nos hactenus de iuſtitia facienda ſæpius exorauit: nec ſuſtineret aliqua ratione, quod quiſquam deberet in hac parte apoſtolicis iuſſionibus obuiare: quin potiùs ſi aliter feciſſemus, præter offenſam diuinam, & conſcientiæ læſionem plurimum verebamur,

mur,ne diceremur oppreſſores pauperum,& iuſtitiæ contemptores. Verùm ſe-
cus contigit quàm vellemus,vel etiam credere deberemus : nuper enim acce-
dẽtes ad præſentiam noſtram dilecti filij noſtri Prior,& ſocij ſui monachi Can-
tuarien.lachrymabili nobis,& deflenda conqueſtione monſtrarunt,quod cùm
regia ſublimitas mandauiſſet de theſauro eccleſiæ Cantuarien. redigendo in
ſcriptis,& ſigillo tam regio,quàm Archiepiſcopi,necnon & monachorum ſig-
nando:neque hoc,vnde ipſos in domino commendamus,facere voluiſſent, ſi-
cut priùs in ipſorum perniciem cogitatum,ſpreta ſedis apoſtolicæ reuerentia,
ſuis ſunt rebus,& poſſeſſionibus ſpoliati:vnde ad ſedem apoſtolicam eos labo-
rare oportuit inuitos,pariter & dolentes.In quorum aduentu renouatus eſt do-
lor noſter,quia ſuſtinuimus cum Propheta pacem,& non venit:quæſiuimus
bona,& ecce turbatio.Cùm enim veterem ſed nondum inueteratam,& perla-
tam quæſtionem ſæpiùs ad apoſt.ſedem crederemus nos penitus extinxiſſe, cu-
ius occaſione,& religloſi viri,& Deum timentes N.quõdam prior,& nonnulli
Cantuariẽ. monachorum pro libertate eccleſiæ ipſius animas poſuerunt,& hi,
qui nuper ad nos venerunt prædeceſſorum noſtrorum veſtigijs inhærentes,ma-
lunt mori pro eadem,quàm videre mala gentis ſuæ,& Sanctorum. Ecce quaſi
morbus pullulat reciduus,& facta ſunt nouiſſima eius deteriora priorib⁹,quod
triſtes referimus & dolentes. Porrò quoniam auctoritatem apo.ſedis,cui(licet
immeriti)præſidemus,vigorem volumus obtinere debitum:nec ſuſtinere poſ-
ſumus,nec debemus,ne in ſuggillationem eius aliquid debeat attentari mag-
nificentiam regiam de puro corde rogamus,monemus,hortamur,& in remiſ-
ſionem iniungimus peccatorum,quatenus reuocatis omnibus,quę contra eoſ-
dem monachos attentata noſcuntur,& in priſtinum ſtatum reductis,quos pro
reuerentia ſedis apoſt.apud ſublimitatem tuam haberi volumus plurimum cõ
mendatos,mandatum noſtrum in ea cauſa,quæ inter ipſos & pręfatum Archie-
piſcopũ vertebatur,emiſſùm non ſuſtineas ab aliquo præteriri: quod tanto for-
tius brachio potentiæ tuæ credimus effectui mancipandum,quantò amplius in
tuis negocijs,& tuorum à nobis deſyderas in maioribus exaudiri : neque ſuper
hoc circunſpectionem tuam volumus dubitare:quod ſi pręmiſſa ſtudueris libe-
raliter adimplere,maiorem,ex hoc gratiam,& fauorem apud ſedem valeas apo
ſtolicam promereri.Alioquin quantumcunq; perſonam tuam in domino di-
ligamus,& honori tuo velimus, quantum cum Deo poſſumus,& noſtro defer-
re,contemptum noſtrum,immo Dei,cuius locum (licet indigni) tenemus in
terris,non poterimus vlterius æquanimiter ſuſtinere,ſed in eos quicunque fue-
rint,& terras eorum,qui noſtræ diſpoſitioni præſumpſerint obuiare, eam ani-
maduerſionem ſine differẽtia perſonarũ curabimus exercere, quod per exhibi-
tionem operũ oſtẽderemus nos velle regia via prudẽter incedere, nec cuiuſquã
gratia,vel fauore declinare ad dextram,vel ſiniſtram : cũ omnem inobedientiã
ſecũdum Apoſtolum prompti ſimus vleiſci.Si quis autem regiæ ſerenitati ſug-
geſſerit,quòd de ipſa quicquã ſiniſtri à dictis monachis propoſitum fuerit corã
nobis,fidem nõ adhibeas:cũ potiùs afflictiones,& moleſtias ſuas plus altero pro
curante,quàm de volũtate credant regia proceſſiſſe.Dat.Laterã.XI.cal.Ianuarij.

N. ROTHOMAGEN. ARCHIEPISCOPO. N. EPISCOPO ELIEN. VT IPSI
Pontificis literas Anglorum Regi offerant,& interpretentur cauſamq́; monachorũ cõmendent.

LAchrymabilem afflictionem dilectorum filiorum Prioris,& monachorũ
Cantuarien.& miſerabilem apud ſedem apoſt.toties replicatam,referre ſi-
ne multa cordis amaritudine non valemus:cum eis apo. ſedis ſubſidium nihil
videatur commodi attuliſſe:quin potius quanto eis ratione præuia magis ad-
eſſe volumus,& prodeſſe,tanto aduerſus eos manus hoſtiles in contemp-
tum apoſtol. ſedis eſt diutius aggrauata : & cùm per chariſſimum in CRI-
STO filium R. Anglorum regem illuſtrem oppreſſiones huiuſmodi crede-
remus,& violentias pro reuerentia ſedis apoſt.refrenari,cuius ſæpius ſuper hoc
ſcripta recepit.E contra nunc vltimo in tantum profecimus,quòd Prior &
monachi ſpreta ſedis apoſt.reuerẽtia ſuis rebus,& poſſeſſionibus ſpoliati,emiſ-
ſo edicto de theſauro eccleſiæ cõſignãdo,quòd hactenus fuit penitus inauditũ.

Volentes

Volentes aũt adhuc maternis inſiſtere lenimentis,& nolentes illius exemplo, cuius vicem(licet indigni)tenemus,in terris per ſingulos dies iraſci, adhuc ſemel ſuper eodem facto pręfato regi noſtras literas deſtinamus. Vt autem preces, & mandata noſtra cordi regio tenaciùs,quàm hactenus imprimãtur, rogamus fraternitatem veſtram attentius,& per apoſt. ſcripta præcipimus, quatenus literas noſtras ſuper hoc ſibi tranſmiſſas,omni dilatione ceſſante,curetis ei fideliter explanare:quas ſi aure ſurda tranſierint,præter animaduerſionem debitam, quam in contemptores Eccle. Ro. ac noſtros non differemus vlterius iaculari, eius inſtruemur exemplo,qualiter ſuas, ſuorumq́; petitiones debeamus etiam in maioribus exaudire. Quod ſi ambo &c. Datum vt ſuprà.

AIMERICO ILLVSTRI REGI HIEROSOLIMITANO. QVA ILLVM ad pietatem & modeſtiam hortatur, auxiliaque ſua promittit.

VEnientem ad nos dilectum filium magiſtrum I. clericum, & nuncium ſerenitatis regiæ,qua decuit benignitate recepimus: & in his, quæ nobis propoſuit ex parte magnitudinis tuæ curauimus, quantum cum Deo potuimus,exaudiri. Verùm quia ſicut domino placuit, à quo eſt omne datum optimum, & omne donum perfectum, manum miſiſti ad fortia,& illius terræ adminiſtrationem, & regimen aſſumpſiſti:in qua dominus, & redemptor operatus ſalurem noſtram dorſum poſuit ad flagella,& humiliauit ſemetipſum,factus obediens vſq; ad mortem: regiæ magnitudini eſt ſummopere ſatagendum: vt exemplo eius,qui cœpit facere, & docere, in tribulationibus non deficiat: quæ terram illam nimis exigentibus peccatis inuenerunt:in quibus adiutor tibi aderit, ſi ſuſtinueris patienter,fidelis Deus,qui neminem patitur tentari ſupra id,quod poterit ſuſtinere, ſed facit cũ tentatione prouentum. Eiuſdem quoque humilitatem ſtudeas quantum poteris imitari: vt quantò maior es, tantò te amplius in conſpectu domini humilies,vt exaltet te in tempore viſitationis. Qui enim ſe humiliat, iuxta ſcripturæ teſtimonium,exaltabitur,& qui ſe exaltat humiliabitur: neque deuotio debet aliquatenus dubitare,quin ſi per opera virtutum præmiſſarum, & etiam aliarum ſtudueris in lege domini ambulare, tribuat tibi dominus ſecundum cor tuum,& mittat tibi auxilium de Sancto,& de Syon te tueatur: & cum ſit miſericors,& miſerator,non continebit in ira miſericordias ſuas: qui etiam in vlciſcendo non obliuiſcitur miſereri: qui ſi pro nobis fuerit, & nobiſcum, quis contra nos? Alioquin cum renes,& corda ſcrutetur, niſi conuerſus ad eum fueris,nec ipſe ad te conuertetur:ſine quo nec tu quicquam facere poteris, nec nos tecum:qui quantum pro ſubſidio terræ ſanctæ dudum laborauimus, & laboremus indeſinenter, ſerenitatem tuam non credimus ignorare: cum idipſum ferè nouerint vniuerſi, & prædictus magiſter magnitudini regiæ, poterit pleniùs indicare. Vt autem de ſolicitudine,& labore noſtro fructus proueniat exoptatus, rogamus magnificentiam tuam, mouemus, & exhortamur in domino,quatenus in ſpiritu humilitatis, & animo contrito, ſuſceptæ poteſtatis officium ita procures irreprehenſibiliter exercere, quod per auxilium gratiæ diuinæ loca natiuitatis,& reſurrectionis dominicæ, priſtinæ valeant temporibus noſtris reſtitui libertati. Nos enim ſumus in eo propoſito conſtituti vt quãtum cum Deo poterimus auxilio tuo,& terræ adeſſe velimus iugiter,& prodeſſe. Latorem autem præſentium,virum prouidum, & fidelem magnificentiæ tuæ reddimus commendatum. Dat. Lateran. XII. Cal. Ianuarij.

N. NOVIOMEN EPISCOPO. N. SANCTI MEDARDI SVESSIOnen & Compendij Abbatibus. Vt iniurias monaſterij Corbeienſis proſequantur: & priuilegia defendant.

SIgnificantibus dilectis filijs Abbate, & monachis Corbeien. nos accepiſſe noſcaris,quòd cum eccleſia de Vſcia in pago Tornacen. ſita, ſicut in eorum priuilegijs continetur,ab Epiſcopali ſit iuriſdictione exempta, nec debeat alij, niſi

niſi prçfato monaſterio reſpõdere, venerabilis frater noſter Epiſcopus, & dilecti
filij capitulum Tornaeen. eam nituntur ſuę iurisdictioni ſupponere, & presby-
terum eiuſdem eccleſiæ (cùm eis non liceat) excommunicare præſumunt, & in
hoc monaſterium ipſum moleſtatione indebita fatigare: Super quo, licet per
eosdem Abbatem, & monachos prædictus Epiſcopus ad ſedem apoſtolicam fue-
rit appellatus, & terminus feſtum Sancti Remigij appellationis proſequendæ
præfixus, per eum, nec per alium appellationem proſequi procurauit. Vnde nos
eidem per ſcripta noſtra prçcipimus, vt ab ipſius moleſtatione, indebita penitùs
deſiſtentes ſupta eccleſia memorata contra priuilegia ſedis apoſtolicæ nõ præ-
ſumant ipſum lædere quomodolibet, vel turbare. Quocirca diſcretioni veſtræ
per apoſtolica ſcripta mãdamus, atque prçcipimus, quatenus eos à moleſtatione
ipſius contra priuilegia Romanorum pontificũ diſtrictonem, qua videritis ex-
pedire, ſine appellationis obſtaculo cõpeſcatis. Nullis literis, &c. Quod ſi om-
nes, &c. tu frater Epiſcope cum eorum altero, &c. Datum vt ſuprà.

N. EPISCOPO, ET CAPITVLO TORNACEN. VT AB *iniurijs d. monaſterio inferendis abſtineant.*

A Moleſtatione indebita monaſterij Corbeien. veſtram, & ſine man-
dato noſtro debereris taliter compeſcere voluntatem, quod non
videremini illud in ſuis iuſtitijs contra priuilegia ſedis apoſtolicæ
fatigare. Significantibus ſiquidem nobis, &c. ferè in eundem mo-
dum vt ſuprà vſque ad verbum turbare. Alioquin noueritis nos ve-
nerabili fratri noſtro Nouiomen. Epiſcopo, & dilectis filijs Compendij, & San-
cti Medardi Sueſſionen. Abbatibus dediſſe firmiter in mandatis, vt vos à mole-
ſtatione ipſius contra priuilegia Romanorum pontificũ appellatione remota,
qua expedire viderint, diſtrictione compeſcãt. Nullis literis, &c. Datũ vt ſuprà.

N. EPISCOPO NANNETEN. QVA AVCTORITATE APOSTO- *lica, cui hoc tantum permittitur, ad eccleſiam Pictauenſem transfert.*

CVM ſedes apoſtolica à Deo plenitudinem ſuſceperit poteſtatis, nos qui ei *Vide inte-*
(licet immeriti, diuina fauente clementia prçſidemus, ſic conuenit omni *grum titu-*
um eccleſiarum prouiſionibus cogitare, quòd illi, qui ſupra ſe ipſum petram *lum extra*
ſtabili ſoliditate fundauit, de commiſſis nobis dignam valeamus reddere ra- *de transla-*
tionem: quia ſuper nos alium iudicem non habemus. Licet autem inter ec- *tione Epiſ-*
cleſiam, & Epiſcopum eſſe ſpirituale matrimonium cognoſcamus, quod *copi.*
non poteſt, nec debet humano iudicio ſeparari: ipſe tamen dominus no-
ſter, & magiſter ſoli Beato Petro Vicario eius, & per ipſum ſucceſſoribus ſuis,
& nobis ipſis, qui (licet indigni) locum tenemus ipſius, transferendi, & deponẽ-
di pontifices, & eorum ceſſiones recipiendi, eccleſiarum neceſſitate, vel vtilita-
te penſata, ſicut teſtatur antiquitas, & ſacrorum canonum aſſerunt ſanctiones,
ſpeciali priuilegio tribuit poteſtatem. Quod quidem prouida, & ſancta digno-
ſcitur deliberatione ſtatutum, vt quos Deus ſpirituali coniunctione ligauit,
non homo, quia non Vicarius hominis, ſed Deus: quia Dei Vicarius ſepararet,
vt non videatur contra doctrinam Euangelicam attẽtari, in qua dicitur: Quod
Deus coniunxit, homo nõ ſeparet. Intelleximus equidem per literas ven. fratrũ
noſtrorum Bituricen. Burdegalen. Archiepiſcoporum, & Epiſcopi Xanctonẽ.
& dilectorũ filiorum Decani, & Capituli eccleſiæ Pictauẽ. necnon Abbatum,
& aliorum Prçlatorum eccleſiarum Pictauen. diœceſis, noſtro apoſtolatui præ-
ſentatas: quòd defuncto bonæ memoriæ A. quondam Pictauen. Epiſcopo, præ-
dicti decanus, & capitulum in perſonam tuam vnanimiter conuenerunt, te ip-
ſis in Epiſcopum concedi à ſede apoſtolica poſtulantes. Nos verò cum fratribus
noſtris deliberato conſilio, ad noſtram memoriam reducentes, quantum Pi-
ctauen. eccleſia poſt deceſſum felicis recordationis Vu. quondam Pictauen. Epi-
ſcopi pro ſubſtitutione pontificis laborauerit: credentes etiam quòd per ſolici-
tudinis tuæ prudentiam eccleſia ipſa ſpiritualibus, & temporalibus aſſiduum

ſuſcipiat auctore domino incrementum: cum in talibus ſecundum inſtituta canonum euidens vtilitas, & vrgens neceſſitas conſyderari debeat, & attēdi: vtile cognouimus, & neceſſarium, vt de minori ciuitate ad maiorem, de populoſa diœceſi ad populoſiorem, & de nobili ad nobiliorem eccleſiam apoſtolica debeas auctoritate tranſire, vbi talentum tibi creditum domino tuo valeas reddere duplicatum. Sāctorum igitur patrum inſtitutionibus, & prædeceſſorum noſtrorum veſtigijs inhærentes, qui translationes huiuſmodi, conſyderatis eccleſiarum vtilitatibus, & neceſſitatibus, facere ſæpius conſueuerunt: ſupradictorū Decani, & Capituli, & Cleri Pictauen. petitioni clemēter annuim', & vt à Nanneten. ad eccleſiam tranſeas Pictauen. de benignitate ſedis apoſtolicæ liberam indulgemus tibi auctoritate præſentium facultatem. Datum vt ſuprà.

N. BVRDEGALEN. ARCHIEPISCOPO. DE EADEM RE PERTRACTAT.

CVM ſedes apoſtolica &c. vt ſuprà ferè in eundem modum, vſque ad verbum Facultatem. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ipſum Epiſcopum ſicut venerabilem in Chriſto fratrem habeas, & fraterna benignius charitate pertractes: vt ipſe te in doctrina patrem, & paſtorem ſuum, & in manſuetudine fratrem agnoſcat. Datum vt ſuprà.

N. DECANO, ET CAPITVLO PICTAVEN. EIVSdem argumenti cum præcedentibus.

CVm ſedes apoſtolica &c. vt ſuprà ferè in eundem modum vſque ad verbum Facultatem. Ideoque vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus eidem Epiſcopo tanquam prælato, & paſtori animarum veſtrarum debitam obedientiam, & reuerentiam impendatis: vt cum ipſe in vobis filialem deuotionem inuenerit, benignus vobis, & manſuetus exiſtat: & vos, & eccleſiam veſtram paterno benignius amplexetur affectu. Datum vt ſuprà.

ABBATIBVS, PRIORIBVS, PRAEPOSITIS, ET ALIIS ECCLESIARVM Prælatis, & vniuerſis clericis Pictauen eccleſia diœceſana lege ſubiectis. Vt poſtulato Epiſcopo ſuo obtemperent.

CVm ſedes apoſtolica &c. vt ſuprà ferè in eūdem modum, vſque ad verbum Facultatem. Cum itaque prædicto Epiſcopo veſtro debeatis tāquam membra capiti cohærere, & ipſius ſalubribus monitis, & mandatis deuotè, ac humiliter obedire, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus ei cum deuotione obedientiam, & reuerentiam impendatis: & de rationibus Epiſcopalibus curetis plenariè reſpondere. Sicque ipſi ad releuanda onera debitorum, quibus Pictauen. eccleſia (ſicut dicitur) prægrauatur, grata ſubuentionis auxilia miniſtretis: quod ipſe vos tanquam bonos filios habeat ſemper in viſceribus charitatis, & veſtris valeat vtilitatibus imminere. Datum vt ſuprà.

N. NARBONEN. ARCHIEPISCOPO, ET FRATRI RAINERIO, QVA Epiſcopi Carcaſſonenſis reſignationem approbat.

HAnc inter corporalia, & ſpiritualia conſtat exiſtere differētiam, quòd corporalia facilius deſtruuntur, quàm cōſtruantur: è contrario verò ſpiritualia facilius conſtruuntur quàm deſtruantur: vnde iuxta canonicas ſanctiones Epiſcopus ſolus dare honorem poteſt, ſolus autem non poteſt auferre. Ex parte ſiquidem venerabilis fratris noſtri N. Carcaſſonen. Epiſcopi fuit in audientia noſtra propoſitum, quod in ſuis adeo proceſſit diebus, & propter ſenium vigor naturalis in ipſo defecit: quod omnino eſt inutilis, & inſufficiens ad portandam curam Carcaſſonen. eccleſiæ, immo eius adminiſtratio (ſicut proponitur) animabus ſibi cōmiſſis pernicioſa eſt potius, & damnoſa: præſertim cùm nō ſolum in temporalibus, immò etiam in ſpiritualibus eccleſia ſuæ curæ commiſſa cum cæteris diœceſanis tantum lapſum incurrerit, quod humani

humani generis inimicus fere vniuerſorum corda iniquitatis gladio penetrauit, vt eos ſecum in ignem perpetuæ gehennæ retrudat: & in tantum in ea diœceſi virus prçuaricationis hæreticæ penetrauit, quòd diuerſas, & inauditas ſectas miniſtri diabolicæ fraudis ibidem adinueniunt, & publicè profitentur: & populum, qui ſibi credant, habent: ita vt vox eorum angelica reputetur, nec ſit inter eos, qui ab ore miniſtri verbum affectet, quinnimmo non dedignetur Euangelicæ prædicationis audire. Propter quod idem Epiſcopus ſuam inſufficientiam recognoſcens à nobis humiliter poſtulauit, vt ei cedendi licẽtiam præberemus. Nos igitur tam ſuper lapſu eccleſiæ, quàm interitu animarum, quæ per incuriã paſtoris in laqueum damnationis incidiſſe credũtur, pio condolentes affectu, & volentes ſuper hoc congruæ prouiſionis remedium adhiberi, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus ſi præfatum Epiſcopũ propter impedimentũ cordis, vel corporis inſufficientem eſſe noueritis ad gerẽdam ſolicitudinem paſtoralem, vos auctoritate noſtra ceſſionem eius admittere minimè poſtponatis: & ea libera, ac ſine prauitate recepta, canonicis eccleſiæ Carcaſſonen. tribuatis licentiam alium idoneum Epiſcopum eligendi. Qui opere, ac ſermone fidei præuaricatores ad fidei reuocet vnitatem: & eradicato penitus zizaniorum germine, frumentum cum multiplicato fructu faciat, inſpirante diuina clementia pullulare. Vobis autem in virtute obedientiæ diſtrictè præcipimus, vt per vos ipſos, & quoſcunque alios ad præfatos hæreticos de Narbonẽ. prouincia penitus excludendos, omne ſtudium, & operam, quam poteritis, tribuatis. Datum. Lateran. X. cal. Ianuarij.

N. ARCHIEPISCOPO, ET DECANO SENONEN. VT ECCLESIAM S. Martini Turonenſis ab iniurijs defendant.

POteſtatis apoſtolicæ plenitudo longe, lateque diffuſa, licet vbique præſens potentialiter habeatur, tamen quia ea, quæ ad tantum officium pertinent, per ſe prout ſingulis expediret, non valet præſentialiter exercere, tam vos quàm alios miniſtros eccleſiarum in partem ſolicitudinis aduocauit: vt ſic tãti onus officij per ſubſidiarias actiones commodius ſupportetur. Inde eſt quòd cùm eccleſia Beati Martini Turonen. noſtra filia ſpecialis exiſtat, nec ei poſſimus in quibuslibet neceſſitatibus ſuis præſentialiter, prout tenemur, adeſſe, nos per miniſterium noſtrum, quod eidem impẽdi non poteſt, veſtræ ſolicitudini committentes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus dilectis filijs canonicis ipſius eccleſię, quoties ad vos pro irrogatis ſibi iniurijs duxerint recurrendum, de malefactoribus ſuis conſtitutis in terra char. in Chriſto filij P. illuſtris Regis Francię, appellatione remota nullatenus differatis iuſtitiæ plenitudinem exhibere, ad id liberius faciendum quemadmodum videritis expedire, monitione præmiſſa rigorem eccleſiaſticum, prout iuſtum fuerit, adhibentes. Datum vt ſuprà.

Scriptum eſt in eundem modum Epiſcopo, & Decano Pictauen.

N. PICTAVEN. ET N. CENOMANEN. EPISCOPIS, ET ABBATI DE Fontana. De eadem re præcipit, & vt ipſi vitia præſcindant, atque fluxos mores corrigant eorum, qui in eccleſiam S. Martini aſſcripti ſunt.

POteſtatis apoſtolicæ, &c. vt ſuprà, vſque ad verbum committentes, Fraternitati veſtrę per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ad eandem eccl. accedentes, ea quæ tam in veſtimentis canonicorum inordinatis, quàm diuinis obſequijs, meditationibus, & firmis tempore reſidentiæ faciendæ, & alijs tam ſpiritualibus, quàm temporalibus videritis corrigendis cum conſilio eorum, quos in ipſa eccleſia maturioris, & ſanioris conſilij eſſe noueritis, auctoritate apoſtolica ſublato contradictionis, & appellationis obſtaculo, Deum ſolum habentes præ oculis, corrigentes eos, quos veſtris inſtitutionibus contrarios inueneritis, aut rebelles per cẽſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita com-

peſcatis:ita in hoc prouiſione ſolicita procedētes, quòd ſtudium veſtrum apud Deum,& homines multipliciter appareat cōmendandum. Quod ſi omnes &c. duo veſtrum,&c. Datum vt ſuprà.

N. CONVENTRENSI EPISCOPO. DE PAENA SYMONIACORVM.

VItium Symoniacę prauitatis,quātum Deo ſit odioſum,& quanta ex eo ſequatur pernicies animarum,faternitatem tuam credimus non latere. Inde eſt,quòd(ſicut audiuimus) plures clerici de tua diœceſi ſua ſint beneficia ſymoniacè aſſecuti:ita quòd ex hoc magnum ſcandalum in populo generetur: tibi præſentium auctoritate duximus iniungendum, vt illis, qui legitimè conuinci poterint, eccleſiaſtica beneficia taliter obtinere,amotis,tibi ea liceat,appellatione remota,perſonis idoneis aſſignare. Alios verò, qui canonice conuinci non poterint,ſi fama publica noueris laborare,ad purgationem canonicam ſine appellationis diffugio noſtra poſſis auctoritate compellere, ne ſcandalum in populo generetur. Vellemus autē,quòd circa primordia promotionis tuæ maiorem nobis,& eccleſiæ Romanæ reuerentiam impendiſſes. Datum Lateran.

LITERAE GVIDONIS COMITIS ALVERNIAE AD DOMINVM PAPAM, *qua Romana eccleſia caſtrum donat. fratriſq́; ſui cauſam cōmendat Pontifici.*

DOmino Innocentio diuina bonitate Sanctæ Romanę eccleſiæ ſummo,& vniuerſali Epiſcoporum Epiſcopo, Guido Comes Aluerniæ ſalutem,cum omni reuerentia,& hominij fidelitatem debitam. A parentum meorum fide non degenerare laborans, qui quoddam ſuum proprium caſtellum nomine Vteo, Deo,& Sanctis Apoſtolis, & eccleſiæ Sanctæ Romanæ ſibique præſidentibus,domino Alexandro Papę videlicet,& ſucceſſoribus ſuis delegarunt,aliud non minus pręcipuum caſtrum à me nouiter ædificatum,& meo nomine nominatum,præfatæ Sanctæ Rom. Eccleſiæ dono,& concedo,auriq́ue vnciam pro mea recenti mutatione transmitto. Veſtram itaque protectionem,& defenſionem ſuper fratrem meum R. Claromonten. Epiſcopū exorare(ſicut videtur)decreui:quoniam idem frater me' præfatus Epiſcopus conuinctis,& adiuratis ſibi coterellorum,& baſclorum ruptis diuerſis in præiudicium ſui ordinis,& præuaricationem totius iuris, terram meam incendijs,homicidijs,& rapinis,& quibuſcunq; poteſt malitijs deuaſtat. Veſtræ itaq; Sanctitatis pedibus proſtratus preces fundo, vt eum à tanta iniuria reuocetis:& ſententiam excōmunicationis,quam in terrram meam præter pręfata mala tulit,amoueatis,& iudices,vel examinatores cauſæ nobis conſtituatis, dominos Archiepiſcopū Burdegalen. & Præpoſitum Euaunen. qui ab vniuerſis abbatibus vicinis veritate cognita,remota appellatione, tātam iniuriam terminare ſtudeant. Precamur etiam, vt latori præſentium ſuper his,& alijs, quæ intimauerit,credatis.

N. COLOCEN. ARCHIEPISCOPO. VT MONACHIS NIGRIS OB NImu fluxos mores eiectis fratres S. Auguſtini inſtituat in cœnobio S. Stephani.

CVM nobis(licet immeritis)in apoſtolicæ ſedis ſpecula conſiſtentibus,ſit vniuerſarum eccleſiarum ſolicitudo cōmiſſa,de ſtatu illarum ſolicitudinem nos conuenit gerere diligentē, & prouidere attēte,vt per fratres, & Coépiſcopos noſtros,cū nō poſſimus vbique noſtram præſentiam corporaliter exhibere, poſſint in melius reformari. Ex parte ſiquidem tua noſtris eſt auribus intimatum, quòd cum bonæ memoriæ Andreas anteceſſor tuus,monaſterium S. Stephani prothomartyris ſitum in loco, qui dicitur Keu, conceſſiſſet fratribus S. Abrahæ de Valle Ebron, monachis nigri ordinis, propter diſſolutionem ſuam remotis,& ijdem fratres S. Abrahæ bona eius dilapidando, & ducendo vitam nimium diſſolutam, ipſum deduxiſſent ad

nimiam

nimiam paupertatem, bonæ mem. C. Papa prædeceſſor noſter, & nos etiam tibi dedimus in mandatis, vt reſtitutioni eiuſdem monaſterij prouideres: tuo committentes arbitrio, vtrum prædicti fratres S. Abrahæ tolerandi, an monachi nigri eſſent in ipſo monaſterio reducẽdi. Tu verò (ſicut accepimus) fratres S. Abrahæ propter diſſolutionem ſuam inde penitus abieciſti: & nos per petitionem tuam duxiſti ſuper prouiſione ipſius monaſterij requirendos. Ideóque fraternitati tuæ per præſentia ſcripta mandamus, quat. ſi per monachos eccleſiam illam videris reformari non poſſe, in ipſa eccleſia canonicos inſtituas regulares, qui ſecundum regulam Beati Auguſtini deuotum ibi domino famulatum impendant: & per eorum religionem locus ipſe in melius tuo faciente ſtudio reformetur. Datum Lat. xj. cal. Ianuarij.

ILLVSTRI REGI VNGARIAE VT COMPELLAT SCLAVOS eccleſiæ decimas perſoluere.

SIgnificante venerabili fratre noſtro Colocen. Archiepiſcopo ad audientiam apoſtolatus noſtri noueris perueniſſe, quòd cum in diœceſi ſua ſint quàm plures villæ, in quibus Sclaui habitãt, iidem Sclaui præfato Archiepiſcopo decimas exhibere cõtemnunt. Quoniam igitur de regia ſerenitate confidimus, & ſperamus: vt eccleſias, & earum miniſtros diligas, & earum commodis exemplo progenitorum tuorum diligenter intendas, excellẽtiam tuam rogamus, atque monemus, per apoſtolica ſcripta mãdantes, quatenus memoratos Sclauos, vt decimas debitas præfato Archiepiſcopo ſine diminutione perſoluant, tradita tibi poteſtate compellere non omittas. Datum vt ſuprà.

N. ABBATI ET CONVENTVI S. PETRI CARNOTEN. QVOD beneficia eccleſiaſtica, nemini promittenda ſint, antequam vacent, & propterea facta promiſſiones iure non valeant.

CVm monaſterium veſtrum multorũ grauetur onere debitorũ, vt vix eius redditibus fratribus valeãt neceſſaria miniſtrari, Abbates, qui fuerunt pro tempore, ſicut noſtris eſt auribus intimatũ, occaſione promiſſionũ de beneficiis nõ vacantibus tantis ſe pẽſionibus obligarunt, quòd ſi etiam, vt dudum, monaſterium in temporalibus abundaret, eas ſoluere vix valeret. Cùm autem ſecundum inſtituta canonum, antequàm vacent non ſint eccleſiaſtica beneficia promittenda, & quę cõtra leges fiunt, haberi debeant pro infectis: vos, & monaſterium veſtrum à præmiſſis promiſſionibus, & penſionibus denunciamus auctoritate præſentium abſolutos: cum nec regulariter valeat acceſſorium, vbi non obtinet principale. Datum Lateran. III. cal. Ianuarij.

N. EPISCOPO TRIPOLITANO. QVA REVOCAT TRANSLATIONEM SVI ab eccleſia N. ad Tripolitanam, à Patriarcha Antiocheno factam: ſed auctoritate apoſtolica, cui ſoli hoc à Deo conceſſum eſt, ex ſingulari beneficio tandem illum eò transfert.

CVm ex naturalis legis pręcepto, quod dominus in Euangelio declarauit: Quæcunque volumus vt faciant nobis homines, & nos eis facere debeamus: & ex eo, quod legitur in Thobia: Quod tibi odis fieri, alij ne feceris: ab aliorum tenemur iniuriis temperare, nos qui ſacra docente ſcriptura monemur, ne alij noſtrum demus honorem: & ex apoſtolatus officio, quod (licet indigni ſuſcepimus) aliorum iura, & præſertim fratrum, & Coëpiſcoporum noſtrorum tenemur propenſius defenſare, ab eiſdem nolumus nobis iniurias irrogari. Sanè cum ad apoſtolatus noſtri notitiam luce clarius perueniſſet, quòd venerabilis frater noſter N. Antiochenus Patriarcha prædeceſſoris ſui exempla ſecutus, qui motu propriæ voluntatis N. Tarſen. in Mamiſtan: dicitur trãſtuliſſe, te quondam Apamen. electum in Tripolitanam

Vide ca. 1. extra de translatione Epiſcopi

politanam Eccleſiam tranſtuliſſet, non potuimus non moueri, præſertim cùm nec ei ſuffecerit dicti prædeceſſoris ſui præſumptionem ſolummodo imitari, quin potius in iniuriam noſtram ipſius transgreſſus exceſſum, nouo quodam mutationis genere paruificauit maiorem, & magnum quodammodo minorauit, Epiſcopare Archiepiſcopum, immò potius dearchiepiſcopare præſumens: cum dictus prædeceſſor eius dictum Archiepiſcopum de Tarſen. Eccleſia in eccleſiam tranſtulit ſimilis dignitatis. Licet enim tu nondum fuiſſes conſecratus, confirmationis tamen munus receperas, & Archiepiſcopalia, quantum tibi licuerat, miniſtraras, ſicut tua nobis relatione innotuit: qui te Valenien. aſſeruiſti Epiſcopum, cum nuper conſtitutus eſſes apud ſedem apoſtolicam, confirmaſſe. Verùm cum fortius ſit ſpirituale vinculum, quàm carnale, dubitari non debet, quin omnipotens Deus ſpirituale coniugiū, quod eſt inter Epiſcopum, & eccleſiam, ſuo tātum reſeruauerit iudicio diſſoluendum: qui diſſolutionem carnalis coniugij, quod eſt inter virū, & fœminam ſuo tantum iudicio reſeruauit, præcipiens, vt quos Deus coniunxit, homo non ſeparet. Non enim humana, ſed diuina potius poteſtate coniugium ſpirituale diſſoluitur: cum per translationem, vel depoſitionem, aut etiam ceſſionem auctoritate Romani Pontificis, quem conſtat eſſe Vicarium Ieſu Chriſti, Epiſcopus ab eccleſia remouetur. Et ideo tria hæc, quę præmiſimus, nō tam institutione canonica, quàm inſtitutione diuina ſoli ſunt Romano Pontifici reſeruata. Sicut aūt Epiſcopus cōſecratus, ſine licētia Romani Pontificis ſuam no debet eccleſiā derelinquere, ſic & electus cōfirmatus præter eius aſſenſum ſuā deſerere nequit eccleſiam, cui eſt alligatus: cum nō debeat in dubiū reuocari, quin poſt electionem, & confirmationem canonicam inter perſonas eligentium, & electi cōiugium ſit ſpirituale cōtractum. Quia licet inueniatur in canone, quòd ſi electus vltra quinq; menſes per ſuam electionem tetinuerit viduatam eccleſiā, nec ibi, nec alibi conſecrationis donum percipiat, non tamen intelligitur eccleſia viduata, quaſi ſponſum non habeat: ſed quia cum ſponſus eius nondum ſit conſecratus, adhuc quoad quædam viri manet ſolatio deſtituta. Quamuis aūt eidem Patriarchæ & alijs fratribus, & Coëpiſcopis noſtris, vt præmiſſum eſt, quātum cū Deo poſſumus deferre velimus, præſertim cum Eccleſia Rom. ſit Antiochenæ plus cæteris quaſi quædam germanitate coniuncta, ne tamen iure patriarchatus ad eum credatur Epiſcoporum mutatio pertinere: & hoc ipſum trahatur ad poſteros in exemplū, per quod apoſtolicæ ſedis priuilegio, cuius iura tenemur pro cæteris conſeruate, poſſet plurimum derogari: pro pręmiſſis exceſſibus eum ab electorum confirmationibus, & conſecrationibus Epiſcoporum, & te ab adminiſtratione pontificalis officij de cōmuni fratrum noſtrorum conſilio duximus ſuſpendendos: donec ſuper hoc curaremus aliud ordinare: per quod idem Patriarcha honori ſuo aſſeruit literas ſuas plurimū derogatū: cum vſq; ad tempora iſta Patriarchæ Antiocheni ſuſpenſio fuerit inaudita: quoniam & prædeceſſor noſter Leo Papa Sanctiſſimus Anatolium Patriarcham Conſtantinopolitanum quamuis Patriarcham Antiochenum præſumpſerit conſecrare, nec ſuſpendit, nec excōmunicauit, ſed redarguit, & ad melius mutauit: Ad excuſandum quoq; quod fecerat, nonnulla in eiſdem literis ſuis exprimere procurauit: quibus nos plus ad miſericordiam, quàm ad iudicium ſuppliciter inuitabat, ignōrantiam ſcilicet, cū nuſquam expreſſum fuerit vſq; ad noſtra tempora de electo, quod de Epiſcopis fuerat inſtitutum: perturbationem mentis, quæ pro tribulationibus, quæ terram illam nimis peccatis exigētibus inuenerunt, rationis acumen intueri acutius nō ſinebat idoneitatem perſonæ tuæ, quæ literatura, & honeſtate cæteris illius terræ clericis præminebat: & quòd canonicorū vota in aliū non poterant de facili conuenire. Qui ſi aliquatenus diſcordaſſent à domino terræ parato ad prędam, & de ſciſſuris mentium exultante, bona eccleſiaſtica eſſent mirabiliter deſolata. Et ſicut venerabilis frater noſter C. Magūtinus Archiepiſcopus, Epiſcopus Sabinē. cuius teſtimoniū præmiſſis rationibus cōcordabat, ſuis nobis literis intimauit, tua prudētia circūſpecta totius terræ ſtatus plurimū poterat exiſtere fructuoſa. Propter quæ circa factū tuū facilius poterat diſpēſari.

Nos

Nos ergò ſuper facto tuo cum fratribus noſtris communem tractatum haben-
tes,& ſubtiliter attendentes, quòd conſecratio tibi collata nec prioris eccleſiæ
te pontificem feceris,cùm ad eam non fueris conſecratus, nec ſecūdæ, ad quam
prioris vinculo perdurante non poteras canonicè conſecrari: cùm adhuc eſſes
alteri coniugaliter alligatus: prædictis tamen rationibus ad diſpenſationis gra-
tiam inclinati, quamuis ſecundum ſacrorum canonum inſtituta vtraque ca-
rere deberes,de plenitudine poteſtatis à prioris vinculo te ſoluentes,auctorita-
te tibi præſentium duximus concedendum, vt de benignitate ſedis apoſtolicæ
quaſi nouo conſenſu Tripolitanam eccleſiam de cætero tanquam proprius
Pontifex ad honorem Dei, vtilitatem ipſius eccleſiæ, tuámque ſalutem, & cle-
ri, populique tibi commiſſi ſtudeas gubernare, quatenus præueniente dinina
gratia,& ſequente plus prodeſſe velis,& valeas,quàm præeſſe: præſertim tempo
ribus iſtis,cùm vix ſit qui faciat bonum vſque ad vnum: opus eſt non merce-
nario,ſed paſtore.

Datum Lateran. II. cal. Ianuarij.

N. PATRIARCHAE ANTIOCHENO EIVSDEM FERE ARGVMENTI. *Q. Patriarcham Antiochenum, quod Romani Pontifices auctoritatem in transferendis Epiſcopis ſibi temerè aſſumpſerat, ſuſpenſum abſoluit.*

CVm ex naturalis legis &c. vt ſuprà ferè in eundem modum vſque ad
verbum diſpenſari. Et quoniam ſuſpenſionis ſententiam in te pro-
latam, ſicut ex tuarum intelleximus continentia literarum, humi-
liter obſeruaſti: nos qui perſonam tuā ſyncera charitate diligimus,
& tuo quantum cum noſtro poſſumus intendimus honori deferre:
cum te inter fratres noſtros honorabile mēbrum, & in domo domini colum-
nam immobilem reputemus,confeſſionem ſpontaneā, & ſupplicationem de-
uotam benignius attendentes, de conſueta Rom. ſedis clementia pœnam in-
flictam duximus relaxandam, à ſuſpenſionis ſententia fraternitatem tuam au-
ctoritate præſentium denunciantes penitùs abſolutam. Datum vt ſuprà.

N. LINGONEN. EPISCOPO. QVA IPSVM AB OFFICIO SVSPENDIT, *donec Capitulo ſuo ſuper dilapidatione bonorum eccleſiæ reſpondeat.*

SIne dolore tibi, & pudore ſcribere non valemus, cùm ſedes apoſt.
quod olim in te dignoſcitur approbaſſe, nunc peccatis exigentibus
cogitur improbare. Cùm enim ab ipſo tuæ promotionis principio
inter te,& dilectos filios canonicos Lingonen. multę pullulauerint
quæſtiones, nec vnquam, poſtquam tuo commiſſa fuit regimini, pa-
cem habuerit eccleſia Lingonen. ſicut fama refert publica, & quamplutiū præ-
latorum, & religioſorum ipſarum partium literis, noſtro eſt apoſtolatui ſug-
geſtum, non ſolum mobilia, ſed etiam immobilia ipſius eccleſiæ adeò diſtraxi-
ſti, quòd quæ olim inter gallicanas eccleſias nobilis fuerat, & famoſa, nunc ha-
beatur ab his, qui in circuitu eius ſunt, in opprobrium, & contemptum. Super
quibus, cum à Lingonen. capitulo coram venerabili fratre noſtro Lugdunen.
Archiepiſcopo metropolitano tuo delatus fuiſſes: vt eius iudicium declinares,
apoſtolicæ ſedis audientiam inuocaſti: feſtum Beati Lucæ proximè prętéritum
terminum appellationi proſequendæ præfigens: quem Lingonen. Capitulum
ad dominicam, qua cantatur: Iubilate Deo, proxime præteritam coartarunt,
Quæ vtique cùm tam per literas, quàm nuncios vtriuſque partis ad noſtram au-
dientiam perueniſſent, volentes tibi, & eis pro intemperie aeris, & caloris diſtē-
perantia paterna ſolicitudine prouidere, tibi per ſcripta noſtra mandauimus,
vt huius occaſione diſcordiæ bona Lingonē. eccleſiæ minime dilapidare præſu-
meres: feſtū Beati Michaelis proximè præteritū ſub perēptorio terminū aſſignā
tes, quo te noſtro cōſpectui pręſentares: obiectionibus Capituli reſponſurus, &
propoſiturus contra ipſos, ſi quid velles proponere quæſtionis. Cū aūt canonici
Ling. & illi pręſertim, quos perſonaliter ad petitionē tuam literis fecimus apo-

 ſtolicis

ſtolicis euocari, ad noſtram acceſſiſſent præſentiam: & nos tuæ volentes fraternitati deferre, ipſos diu detinuimus, aduentum tuum aliquandiu expectantes. Comparuerunt tandem in præſentia noſtra duo nuncij tui, quibus (licet procuratores non eſſent) in conſiſtorio noſtram dedimus audiētiam: & quæ ab eo propoſita fuerunt, audiuimus diligenter: faciētes literas nobis pro te tranſmiſſas, in noſtro, & fratrum noſtrorum auditorio recitari: in quibus continebatur expreſſum, quòd in Ciſterciē. cap. in multorum religioſorum, & aliorum præſentia ſignum viuificæ crucis acceperas, vouens pro amore Ieſu Chriſti ad partes accedere tranſmarinas: quod tamen poſt edictum peremptorium à te procuratum conſtitit eſſe factum. Et licet ipſi canonici ſæpiùs reclamarent, quod in expectando plus debito grauarentur, ſententiam tamen noſtram vſque in vigilia Natiuitatis Domini proferre diſtulimus, credentes quòd tu venires, vel ſaltem ſufficientem mitteres reſponſalem. Quantumcunque verò nobis ſit moleſtum te in aliquo moleſtari, quia tamen nobis incumbit ex iniunctæ adminiſtrationis officio corrigenda corrigere, & reformare in melius, quæ circa eccleſiarum ſtatum noſcuntur minùs licitè attentata: volentes etiam in iudicijs iuris ordinem obſeruare, habito cum fratribus noſtris ſuper negocio ipſo conſilio, te pro contumacia manifeſta, & dilapidatione vulgata, quam non ſolum ad aures noſtras fama publica detulit, immò etiam Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & aliorum religioſorum virorum teſtimoniales literæ demonſtrarēt, ab adminiſtratione totius Lingonen. epiſcopatus, tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus omnino ſuſpendimus: auctoritate tibi præſentium iniungentes diſtrictiùs, vt ſuſpenſionem procures inuiolabiliter obſeruare. Volentes autem, niſi fortè cedere fortè malueris, quod ſaluti tuæ magis credimus expedire, cauſam, quæ inter te, & dilectum filium Decanum Lingonen. pro eccleſia vertitur, ſuper dilapidatione, & inſufficientia, & alijs multis iniurijs, & grauaminibus per te ipſi eccleſiæ irrogatis, examinari celerius, & canonico fine decidi: ne, ſi fuerit diutiùs prorogata, cadat irreparabiliter eccleſia Lingonen. quæ iam videtur ex parte maxima cecidiſſe, ipſam venerabili fratri noſtro Pariſien. Epiſcopo duximus committendam: per apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus cum ab eo fueris requiſitus, ipſius adire præſentiam non poſtponas: reſponſurus obiectis, & obiecturus, quæ volueris contra Decanum agentem pro eccleſia memorata. Si verò de vtriuſque partis voluntate proceſſerit, quòd per ipſum Epiſcopum diffinitiua ſententia proferatur, ipſe auditis hinc inde propoſitis, & aſcitis ſibi viris prudentibus, quos tanto negocio cognouerit expedire, cauſam ipſam fine canonico terminabit. Alioquin geſta vtriuſque partis redacta in ſcriptis, & ſigilli ſui munimine roborata, ad præſentiam noſtram tranſmittet: præfigens partibus terminum competentem, quo recepturæ ſententiam noſtro ſe conſpectui repræſentent. Interim autem per dictū Pariſien. Epiſcopum In procuratorem idoneum Lingonen. eccleſiæ præcipimus prouideri. Datum vt ſuprà.

Scriptum eſt ſuper hoc Epiſcopo Pariſien.

N. PATRIARCHAE HIEROSOLYMITAN. CANONICIS DOMINICI SEpulchri. Qua Hieroſolymitanum Patriarcham hortatur, vt Antiocheno Patriarcha de certis querelis ſatisfaciat, vel cauſam coram Pontifice Roman. proſequatur.

QVanto Antiochenam, & Hieroſolymitanam eccleſias puriùs diligimus, & intendimus amplius honorare, tanto ad amouenda ea, quæ inter ipſas controuerſiæ, atque, rancoris cuiuſdam ſcrupulum pariunt, diligentiùs intendere volumus, ac quæſtiones earum iudiciali calculo diffinire: vt earum ſopita diſcordia feruent ad ſe inuicem mutuæ dilectionis affectum, & in ſuis ſibi curent neceſſitatibus ſubuenire. Sanè cum inter prædictas eccleſias ſuper Tiren. & Peterten. Archiepiſcopatibus quæſtio fuerit diutiùs agitata, quæ, ſicut ex literis felicis recordationis Lucij Papæ prædeceſſoris noſtri didicimus, vobis, & prædeceſſoribus veſtris quodam mo do

do per negligentiam procurantibus finem non potuit debitum obtinere: cum peremptorio multoties fueritis euocati, ac idem prædeceſſor noſter bonæ memoriæ N. prædeceſſori tuo frater Patriarcha, cum proficiſceretur in Galliam mandauerit viua voce, vt vel ſufficientem reſponſalem tranſmitterent, vel ipſe rediret ad eius præſentiam reſponſurus: quia idem Patriarcha mandatum apoſtolicum non impleuit, dictus prædeceſſor noſter vtrique parti peremptorium terminum aſſignauit: ad quem (ſicut accepimus) nec veniſtis, nec miſiſtis idoneos reſponſales. Quia verò quantuncunque Hieroſolymitanam eccleſiam diligamus, quantuncunque etiam vobis, & ipſi velimus in inſtanti neceſſitate deferre: quia tamen Antiochenæ eccleſiæ iuſtitiæ deeſſe non poſſumus, nec debemus, quæ etiam non eſt Sarranicæ perſecutionis immunis, licet aliud ſtatuere contra vos de iuris rigore poſſemus, neceſſitatem tamen terræ Orientalis diligentiùs attendentes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus à feſto omniũ ſanctorum proximo venturo, vſq; ad annum, quod vobis peremptorio aſſignamus, ad reſpondendum ſufficienter inſtructi noſtro vos conſpectui præſentetis, per ſufficientes, & idoneos reſponſales. Quod ſi nec ad præſentiam noſtram acceſſeritis termino conſtituto, nec tranſactioni ſteteritis, quæ per felicis recordationis E. Papam prædeceſſorem noſtrum inter eaſdem eccleſias interceſſit, vel alias cum venerabili fratre noſtro Patriarcha, & dilectis filijs canonicis Antiochen. curaueritis conuenire, nos (concedente domino) ſicut iuſtum fuerit, procedemus. Datum Lateran. III. nonas Ianuarij.

FRATRIBVS MILITIAE TEMPLI. *QVA CERTORVM BONORVM emptionem, auctoritate Apoſtolica confirmat.*

IVſtis petentium, &c. vſq; ad verbum Aſſenſu. Stagnum de Cucullo cum omnibus pertinẽtijs ſuis, & totum manſum de Granolijs, quæ a Fulcrando Magalonen. eccleſiæ præpoſito, de conſilio, & aſſenſu venerabilis fratris noſtri Magalonen. Epiſcopi rationabiliter comparaſtis, ſicut eam iuſtè, ac pacificè poſſidetis, & in venditionis ſcripto continetur, deuotioni veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſenti ſcripti pagina communimus. Statuentes, vt nulli &c. Datum Lateran. IIII. nonas Ianuarij.

COMMENDATORI, ET FRATRIBVS MILITIAE TEMPLI SITAE APVD *Montem Peſſulanum. Qua tranſactionem inter ipſos & Præpoſitum atque Capitulum Magaloneum olim celebratam confirmat.*

EA quæ de mandato ſedis apoſtolicæ concordia, vel iudicio ſtatuuntur, firma debent, & illibata conſiſtere: & ne in recidiuæ contentionis ſcrupulum relabantur, apoſtolico conuenit patrocinio communiri. Sanè cum controuerſiam, quæ inter vos, & dilectos filios G. præpoſitum, & capitulum Magalonen. ſuper diuerſis capitulis vertebatur, bonæ memoriæ Cœleſtinus Papa prædeceſſor noſter venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo commiſerit fine canonico decidendam, ipſe tanquàm vir prouidus, & diſcretus partibus in ſua præſentia conſtitutis, communicato multorum conſilio controuerſiã ipſam amicabili compoſitione ſopiuit. Nos itaq; ad exemplar eiuſdem prædeceſſoris noſtri, compoſitionem ipſam ſicut ipſa ſine prauitate facta eſt, & ab vtraque parte recepta, & in inſtrumento authentico exinde confecto pleniùs continetur, ratam habentes, & firmam eam auctoritate apoſtolica cõfirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Et vt maiorem obtineat firmitatem, ipſam de verbo ad verbum huic præſenti paginæ duximus inſerendam: cuius tenor talis eſt:

IN Nomine domini noſtri Ieſu Chriſti. Anno incarnationis eiuſdem. MCXCVII. menſe Aprili. Cum omne profuturæ rei ſtabilimentum, ne tranſeunte tempore euaneſcat, literarum oporteat teſtimonio præſignari: præſen-

præſentium,& futurorum memoriæ per huius præſentis paginæ inſtrumētum dignum fuit demonſtrare,quòd cauſa,quæ inter Guidonem Præpoſitum,& capitulum Magalonen. ex vna parte,& P. de Capreſpina commendatorem domus militiæ templi ſitæ apud Montem Peſſulanum,& fratres eiuſdem domus ex altera parte,ſuper multis,& varijs capitulis,videlicet ſuper oblationibus, vigiliarum perceptionibus,cæmiterij obuentionibus, decimis eccleſiarum noua rum conſtructionibus, poſſeſſionibus, damnis, iniurijs, & inuaſionibus,& alijs multis querelis coram domino Hymberto,Dei gratia Archiepiſcopo Arelaten.à domino Cem. bonæ memoriæ Papa tertio de legato hinc inde vertebatur. Poſt multas,& varias contentiones,altercationes ab eodem Archiepiſc. amicabili compoſitione,& vtriusque partis aſſenſu,& auctoritate Deodati de Breiſaco tunc temporis magiſtri domorum militiæ templi in Narbonen.& Arelaten.& alijs prouincijs in hunc modum fuit decisa. Prædictus itaque Archiepiſcopus aſſidentibus ei magiſtro Michaële Arelaten.ſacriſta, P. Alberto cauſidico Aquen. magiſtro Nicolao, R.de montilijs,P. Petito,communicato corū, & vtriuſque partis conſilio definiuit,quòd de cætero prior Sancti Firmini,& canonici Magalonen. tertiam partem omnium oblationum , denariorum, candelarum, panis,vini, & aliorum cuiuſcunque modi ſint,ſiue ſint oblatæ ad manum ſacerdotis, ſiue ad altare in eccleſia domus prædictæ, integrè,& ſine diminutione percipiant. In præcipuis verò ſolennitatibus, ſcilicet Natalis Domini,Beati Stephani,Beati Ioannis Euangeliſtę,Epiphaniæ,Ramis palmarum, Sancti Paſchæ, Aſcenſionis,Pentecoſtes,Aſſumptionis,& Purificationis Beatæ Mariæ,& omnium Sanctorum medietatem percipiant. In candelis autem vigiliarum nihil accipiant. In omnibus verò cæmiterij obuentionibus,& mortuorum legatis,ſeu relictis,cum apud eos elegerint ſepulturam,omnium rerū tam mobilium, quàm immobilium, vel ſe mouentium cuiuſcunque modi, vel generis ſint,prior,& canonici Magalonen. tertiam partem integrè percipiant,exceptis armis,& armaturis,& equis. Si verò decedens pro armis, vel equis emendis pecuniam,vel terram,vel aliam quamlibet rem prædictæ domui legauerit,vel reliquerit,in his omnibus,& etiam in obuentionibus illorum, quibus infirmantibus templarij ſignum ſuæ religionis impoſuerint, pallium ſcilicet cum cruce, vel aliud nihilominus dicti canonici tertiam partem percipiant: niſi tales fuerint,qui voto ſolenni,& perpetuo cum voluntate morandi,ſi euaſerint,ſe domui templi pro fratribus tradiderunt: & qui ad domum ſine alterius perſonæ ſuſtentaculo pedites, vel equites venire poterunt. In quorum obuentionibus etiamſi in illis ægritudinibus deceſſerint,& in obuentionibus familiæ domus templi ibi morantis, dicti canonici nihil accipiant. Decimas quoque totius bladi,& leguminum cuiuſcunque generis ſint: & vini in integrum in pace,& ſine contradictione,canonici Magalonen. percipiant,& his contenti nihil aliud quærere poſſint. In decimis verò noualium, in hortis, & arboribus,& pratis,& animalium nutrimentis cuiuſcunque generis ſint dicti canonici nihil percipiant. Item diffiniuit dominus Archiepiſcopus cum aſſeſſoribus prædictis,quòd templarij apud Lunellum, vel in tota diœceſi Magalonen. eccleſiam, vel oratorium non conſtruant, nec cæmiterium habeant ſine voluntate Epiſcopi,& aſſenſu eccleſiæ Magalonen.& illud oratorium,quod apud Lunellum inceptum eſſe videbatur,omnino remoueatur. Poſſeſſiones verò,ſtagni de Cucullo cum pertinentijs ſuis,& māſum de Granolet cum pertinētijs ſuis,quæ quondam emerunt à Fulcrādo quondam præpoſito Magalonen. templarij ſine inquietatione,& vexatione aliqua in pace habeant,& poſſideant. De damnis datis ſuper abductione pecorum,& animalium domus militiæ templi à canonicis Magalonen. & alijs dānis iniurijs,& inuaſionibus hinc inde illatis,bonum finem,& mutuam remiſſionē inter ſe tam tēplarij, quàm canonici Magalonen.fecerunt. Præterea excōmunicatos, vel interdictos Magalonen. eccleſiæ ad eccleſiam,vel ſepulturam templarij nullo modo recipiant. Et ſi Epiſcopus,vel Prior parochialis eccleſiæ populum ab alijs eccleſijs conuocare decreuit,tunc templarij ad eccleſiæ officium nullū admittant,donec aliæ
ecce-

eccleſiæ populum recipiant. Et ego G. Magalonen. præpoſitus, & ego P. de Agrifolio archidiaconus, & ego Michael, & ego G. de Altiniaco, volũtate, & aſſenſu Magalonẽ. capituli miſſi, omnia ſupradicta in perpetuum valitura laudamus, & confirmamus: & in proximo generali capitulo Magalonen. laudari, & cõfirmari faciemus, & hoc idem pro poſſe noſtro faciemus à ſummo Pontifice confirmari. Et ego frater Deodatus de Breiſaco magiſter domorum templi in Narbonẽ. & Arelaten. & alijs prouincijs, & ego frater P. de Capreſpina cõmendator domus Montiſpeſſulani, & ego frater G. de Solario cõmendator domus Arelaten. voluntate, & aſſenſu fratris Pontij de Rigaudo magiſtri in citramarinis partibus, omnia ſupradicta in perpetuum valitura laudamus, & confirmamus, & in proximo generali Capitulo Templi ea laudari, & cõfirmari faciemus: & hoc idem pro poſſe noſtro faciemus à ſummo Pontifice confirmari. Acta apud Arelatũ in palatio domini archiepiſcopi in præſentia, & teſtimonio P. Malautę caput ſcholæ, priuati veſtiarij, Vu. Heliæ infirmarij, G. Enguirãni Eleemoſinarij, G. de Berra, P. Hyſnardi, B. de Monins, Roſt. cappellani domini archiepiſcopi, Pon. prioris cappellani eiuſdẽ, Hyſnardi de Sancto Amãtio, Michaelis clerici domini archiepiſcopi, B. de Oliuario Aldeberti de Nouis, G. Raymundi de Mol. P. Brunẽpont. ſcutarij, Franceſchi, Iacobi, Columbi notarii regis Aragonen. P. notarij domini archiepiſcopi, qui ſcripſit hæc. Nulli ergò &c. Datum Lateran. II. calendas Ianuarij.

N. SYRACVSANO EPISCOPO, ET N. ABBATI DE SAMBVCINO.

Vbi varia de recuperanda terra ſancta ediſſeruntur.

DE veſtra diſcretione, ac ſynceritate cõfiſi, etſi negocium laborioſum, meritorium tamen, & (ſicut credimus) vobis propter Chriſtum acceptum, duximus committendum, ſperantes quòd illud tanto libentiùs impleatis, quãto per ipſum (vt ſic loquamur) & reſtitutio Ieſu Chriſti exulis, & communis Chriſtiani populi vtilitas ampliùs procuratur. Vos autem mandati apoſt. tenore ſuſcepto, nec parcentes laboribus, nec expenſis, propoſuiſtis populis Siciliæ cauſam Chriſti, nec fuit labor veſter inanis, cùm & multi de manibus veſtris ſuſceperint ſignum crucis, & plures tam in victualibus, quàm alijs parati ſint pro neceſſitatibus ſignatorum congruentia ſubſidia deſtinare. Verùm (ſicut ex literis, quas tu fili Abbas ad ſedem apoſtolicam deſtinaſti, didicimus) hi circa ſubſidium terræ Oriẽtalis negligentiores exiſtunt, qui ſubditos ſibi populos ad id debent exemplo, & exhortationibus inuitare: & liberalitas laicorum, quos ad ſuccurſum terræ Oriẽtalis mandauimus ſimpliciter commoneri, eos in deuotione præcedit, quibus id diſtrictè præcipimus, certam pœnam eorum negligentiæ comminantes. Non enim (ſicut per eaſdem accepimus) archiepiſcopi, & epiſcopi redditus ſuos ab alijs ſuſtinent æſtimari: nec ipſi eos aliquatenus taxant: ne ſecundum proprias facultates neceſſitatibus Hieroſolymitanę prouincię iuxta tenorem literarum noſtrarum congruentia deſtinare ſubſidia iubeantur. Scripſiſti etiã, quòd de cõſilio religioſorum virorum procedit, vt in miſſa ſingulis diebus in ſingulis eccl. pro peregrinis dicatur oratio ſpecialis, & ſemel in hebdomada pro tribulatione miſſa populo decãtetur. Inſuper quòd multi limina Beati Iacobi Ap. viſitare ſe vouerint, intimaſti: qui præter oblationẽ altari Beati Iacobi deputatã, quam illuc deuotè tranſmittent, vniuerſas expenſas itineris libenter impenderent, vel in ſtipendia ſignatorum, vel alias neceſſitates vltramarinæ prouinciæ dũmodò à voto emiſſo authoritate ap. ſoluerentur: & quod de conſilio procedit quorundã, vt redditus vacantiũ præbendarũ, in vſum Orientalis prouinciæ conuertantur, vſq; ad bienniũ adiecisti, ſalua vicarijs ſolita penſione, ne interim eccleſia ſuo ſeruitio defraudetur. Vt monachi præterea, & alij religioſi extra clauſtra vagantes, auctoritate noſtra reducãtur ad clauſtrũ: & peculium, quod inuentum fuerit apud eos, erogetur in ſtipẽdia ſignatorũ, procedere dixiſti de conſilio non paucorũ. Volentes igitur, quòd de ſubuctione terræ orientalis incœpimus, quantũ in nobis fuerit (domino concedente) cõplere:

diſcre-

diſcretioni veſtræ per ap. ſcripta mandamus, quatenus tam Archiepiſcopos,& Epiſcopos, quàm alios eccleſiarum Prælatos, vt ſecundum proprias facultates terræ ſanctæ iuſta æſtimatione ſubueniant, diligenter inducere procuretis. Quòd ſi monitis veſtris acquieſcere fortè noluerint, vos ipſi per viros idoneos, & diſcretos, eorum faciaris redditus iuſta æſtimatione penſari: & niſi poſt modum ſecundum facultates ſuas, & diſcretionem veſtram terræ Orientali curauerint ſubuenire, per veſtras nobis literas intimetis. Volumus autem, vt per vniuerſam Siciliã ſingulis diebus in miſſa pro peregrinis oratio domino porrigatur:& ſemel in hebdomada pro tribulatione miſſa publicè decantetur. Eos autem, qui ſe viſitaturos limina Beati Iacobi deuotè vouerunt, ſi ſalua oblatione altaris reliquas expenſas in ſignatorum voluerint ſubſidium erogare, dummodo laborem etiam redimãt, quem ſuſtinerent in via, auctoritate noſtra ſuffulti, ab eo quod vouerant, abſoluatis. Redditus verò præbendarum vacantiũ, ſi de aſſenſu diœceſani Epiſcopi, & clericorum illius eccleſiæ, in qua præbenda vacauerit, proceſſerit voluntate, vt vſque ad biennium conuertantur in ſubſidium terræ ſanctæ ſaluis vicariorum ſtipendijs, ſuſtinemus. Volumus nihilominus, & mandamus, vt monachos, & alios religioſos extra clauſtra vagantes, ad fratrum redire conſortium, qui eos recipiant, ſalua ordinis diſciplina cogatis: & proprium quod inuentum fuerit apud ipſos, niſi eis ex ea cauſa, propter quam oporteat illud reſtitui, forſan prouenit, in terræ orientalis ſubſidium conuertatis. De his, qui manus iniecerint in clericos temerè violentas, quia ſeueritatem canonicam nolumus eneruare, nihil aliud vobis ad præſens duximus concedendum, quàm per priores vobis literas eſt conceſſum. Super capitulis autem, pro quibus inclytæ recordationis C. Imperatricis nos ſcribere poſtulaſtis, ipſa ſublata de medio votum veſtrum non potuimus adimplere. Dat. Lateran. nonis Ianuarij.

N. SYRACVSANO EPISCOPO. VT PVLLVLANTES *hæreſes extirpare conetur.*

VErgente iam in ſenium ſæculo, & ſupercreſcente malitia temporis friget charitas, & in agro euangelici patrisfamilias zizania pullulant, & polluunt meſſes tritico rareſcente: ac vulpes paruulæ iam in aperto præſumunt vineam Domini demoliri. Ecce etenim hæreſes antiquæ ſuſcitantur, ac innouatis veteribus noui adinueniuntur errores: & fidem catholicam prauinituntur interpretes deprauare: non ſe conformantes legi diuinæ, ſed in fauorem propriæ peruerſitatis doctrinam euangelicam, propheticam, & apoſtolicam peruertentes: ita vt nouiſſimi dies videantur inſtare, ſecundum Apoſtolum, qui in nouiſſimis diebus mente prophetica talia præuidens euentura, cum multa de huiuſmodi prędixiſſet, adiecit: Quemadmodum autem Iampnes, & Mambres reſtiterunt Moſi, ita & hi reſiſtent veritati: homines corrupti mente, reprobi circa fidem. Vtinam autem, ſicut ipſe ſubiunxit, non proficiant vltra, ſed inſipientia eorum, ſicut & illorum fiat omnibus manifeſta. Aliud etiam inconueniens ſpecialiter in Siciliæ partibus dicitur euenire: cum hi, qui olim ex abnegato gentilitatis errore ſacri baptiſmatis vnda renati, fidem catholicam receperunt: nunc abeuntes retrò, & ad vomitũ redeuntes, priſtinis inuoluantur erroribus: & Chriſtianæ fidei, quam profeſſi fuerant, immò Chriſto potiùs aduerſentur. Cùm autem ad capiendas huiuſmodi vulpes paruulas, ſpecies quidem habentes diuerſas, ſed caudas ad inuicem colligatas: quia de vanitate conueniunt in idipſum, Salomon nos inducat in canticis canticorum, ne multis canibus latrare non valentibus comparemur: aut deformitatem vineæ domini Sabaoth, ad quam etſi in hora ferè vndecima, ſumus tamen inter operarios, immò potiùs in operariorum magiſterio deputari, negligere videamur, vel ſub diſſimulatione tranſire: fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus ob timorem domini, & reuerentiam apoſtolicæ ſedis contra hæreticos, tanquam fidei Chriſtianæ

zela-

zelator aſſurgas: & ſi apud eos monitis obtinere non poteris, vt redeant ad eccleſiæ vnitatem, ipſos fautores, defenſores, & receptatores eorum, pulſatis campanis, candelis accenſis, per totam diœceſim in qua fuerint, immò etiam per totã prouinciam ſingulis diebus dominicis, & feſtiuis excommunicatos publice nunciari facias, & bona eorum à principibus publicari. Ad hæc quia oblatum exigit, quod non exegerat offerendum, nec impunè conceditur cuiquam à fide catholica reſilire, volumus, & ſub eadem tibi diſtrictione mandamus, vt eos, qui poſt ſuſceptum ſanctificationis lauacrum redire ad ritus Sarracenicos præſumpſerunt, vt à ſuo reuertantur errore, & catholicam fidem obſeruent, frequenti, ac diligenti exhortatione præmiſſa, & per te ipſum quacunque poteris diſtrictione compellas, & compelli facias per principes ſæculares. Dat. vt ſuprà.

S. COLOCEN. ARCHIEPISCOPO. V: GEVRIEN. ET D. Zagrabrien Epiſcopis.

AD noſtram noueritis audientiã perueniſſe, quòd cum omnes communicantes in aliquo A. fratri chariſs. in Chriſto filij noſtri Vngarorum Regis illuſtris, qui ſcilicet vel literas ſibi dirigerent, aut ab eo reciperent deſtinatas, vel eidem aliquod conſilium, vel auxiliũ exhiberent, vel ei in aliquo communicare præſumerent, de mandato bonæ memoriæ C. Papæ prædeceſſoris noſtri excommunicationis fuerint vinculo innodati N. & A. poſt excommunicationem, & inhibitionem apoſtolicam eidem communicare ſcienter, conſilium, & auxilium impertiri, & diuina præſumpſerunt etiam celebrare. Vnde propter hoc in N. Hidruntin. & N. Spalatin. Archiepiſcopos, quamuis & illi excommunicationi ſubiaceant, ab eodem loco remunerationis, contra iuris ordinem in regiæ dignitatis præiudicium ſunt promoti. Quia verò tantæ præſumptionis audaciam in iniuriam Dei, & contemptum ſedis apoſtolicæ attentatam, impunitam relinquere non poſſumus, nec debemus, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus ſuper præmiſſis inquirentes diligentiùs veritatem, ſi rem ita noueritis ſe habere, præfectos N. & A. eorum electionibus, immò veriùs intruſionibus penitùs irritatis, excõmunicatos publicè nuncietis: & vſquead condignam ſatisfactionem faciatis ab omnibus arctiùs euitari: diſtrictius inhibentes, ne quis eis obtentu electionum fidelitatem, obedientiam, vel reuerentiam audeant exhibere. Nullis literis &c. Quod ſi omnes &c. Datum Lateran. III. cal. Ianuarij.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, ET CAETERIS ECCLESIARVM prælatis in Vngaria conſtitutis. Ne quis in Vngaria Regis conſiliarios facilè excommunicationis ſententiam proferat.

CVm inter alios mundi principes perſonam chariſſimi in Chriſto filij H. Vngariæ Regis illuſtris, & regnum ſibi commiſſum prærogatiua dilectionis, & gratiæ diſpoſuerimus honorare, in admittendis petitionibus regijs, quoties noſtro apoſtolatui porriguntur, tanto nos faciliores, quantum cum Deo poſſumus, volumus exhibere, quanto ad promouẽda vniuerſa, & ſingula, quæ regia debeat ſerenitas acceptare, volumus exiſtere proniores. Sanè poſtulauit nuper concedi ſibi à nobis ad inſtar bonæ memoriæ Clementis Papæ prædeceſſoris noſtri regia celſitudo, vt nullus archiepiſcopus, vel prælatus quilibet in familiares, & conſiliarios ſuos, de quorum abſentia, & priuatione tam regnum Vngariæ, quàm perſona regis poſſit iucurrere detrimentum, & præſertim in Geurien. epiſcopum dilectum, & familiarem ſuum, qui poſt mortem inclytæ recordationis B. progenitoris eius tam in guerra, quàm in pace in omnibus, & præ omnibus fidelis ſibi extitit, & deuotus, & inter fideliores fideliſſimus eſt inuẽtus: vnde ipſum dignis in domino laudibus commendamus, excommunicationis ſententiam promulgaret. Quod ſi fuiſſet ab aliquo forſitan attentatum, per quem mallet archiepi-

ſcopum, vel epiſcopum vſq; ad decem abſolui, faceret cuiuſlibet contrâdictionis, & appellationis obice non obſtante. Nos ergò de benignitate ſedis apoſtolicæ magnificentiæ regiæ vberiorem volentes fauorem, & gratiam impertiri, vniuerſitati veſtræ auctoritate præſentium duximus inhibendum, vt in conſiliarios, & familiares ipſius, quorum in hac tempeſtate conſilio, & familiaritate ſine magno ſui diſpendio carere non poteſt, nullus veſtrum, niſi pro manifeſta, & rationabili cauſa, & canonica monitione præmiſſa, excommunicationis, vel interdicti ſententiam audeat promulgare. Quod ſi aliter fuerit in eluſionem mandati apoſtolici perperàm per præſumptionem cuiuſlibet attentatum, decernimus non tenere. Nulli ergò &c. Datum Lateran. VI. idus Ianuarij.

PATRIARCHAE ANTIOCHENO. DE CONSERVANDA ECCLESIASTICA *libertate, & ne à Laicis eccleſia exactiones imponantur & tallie.*

NE lædatur libertas eccleſiaſtica, vel miniſtri eccleſiarum à peruerſis hominibus opprimantur, nobis, qui omnibus ſumus ex iniunctæ ſeruitutis officio, ſecundum Apoſtolum, ſpecialiter debitores effecti, ſolicitius imminet prouidere. Noſtris ſiquidem fuit auribus intimatum, quòd cùm expenſas in Antiochena ciuitate fieri pro aliqua neceſſitate contingit, communia ipſius ciuitatis, eccleſias, clericos, & eorum homines, cuiuſcunque conditionis, vel linguæ ſint, in exactione talliæ contra antiquam conſuetudinem aggrauant: quam & recipere, ac pro ſua expendere voluntate præſumunt. Præterea tam te, quàm eccleſias tuas in multis alijs infeſtantes, omnes clericos Antiochen. ad iuſtitiam cuilibet laico exhibendam nituntur ſub prætextu ſui compellere iuramēti. Poſſeſſiones etiam eccleſiaſticas per iudicium, & conſuetudines Græcorum tractare conantes, iura eccleſiæ Latinorum conſuetudinibus abuſiuè peruertunt. Nos igitur exceſſus huiuſmodi in patientia ſuſtinere nolentes, auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus, ne aliquis tibi, eccleſijs, ſeu clericis, vel hominibus veſtris huiuſmodi violentias, vel grauamina de cætero inferre præſumat. Quod ſi quis facere aliqua temeritate præſumpſerit, licitum tibi ſit in eum auctoritate apoſtolica cenſuram rigoris eccleſiaſtici promulgare. Nulli ergo &c. Datum Lateran. nonis Ianuarij.

N. TYREN. ARCHIEPISCOPO. QVATENVS TESTES AD EXCEPTIO- *nem probandam adhibiti in cauſa principali teſtimonium dicere cogantur.*

Cap. De teſtibus ex tra eodem titulo.

DE teſtibus, qui ad exceptionem probandam à partibus inducuntur, tua nos duxit fraternitas conſulendos: vtrum cogendi ſint ſuper principali etiam negocio ferre teſtimonium veritati: & an illi ſint, ſicut cæteri teſtes, examinandi diſtrictè, qui ad purgandam alicuius infamiam inducuntur. Super hoc igitur fraternitatem tuam plurimum in domino commendantes, quæ in dubijs apoſtolicæ ſedis vult certificari reſcripto, taliter ad propoſita reſpondemus. Quod ſi teſtes inducti iam ſint ad exceptionem ſolummodo comprobandam, cùm ſuper ea tantum iurauerit dicere veritatem, ſuper principali nec debēt audiri, nec cogi teſtimonium perhibere, vtpote ſuper quo deponerent non iurati. Si verò cùm ad probandam exceptionem peremptoriam ab alterutra partium inducuntur, reliqua pars ſuper principali etiam eos deponere fortè petierit: & vt cogantur ſuper toto negocio dicere veritatem, ſacramento eos poſtulauerit obligari, ad id ſunt ſine dubitatione cogendi: niſi forſan ſufficiens productio teſtium ſuper principali facta iam fuerit, vel renunciatum à partibus, vel depoſitiones teſtium fuerint publicatæ. Illi verò, qui ad purgandam alicuius infamiam inducuntur, id ſolum tenentur iuramento firmare, quòd veritatem eum credant iuramento dicere, qui purgatur. Datum Lateran. IIII. nonas Ianuarij.

ARCHI-

ARCHIEPISCOPO, ET CAPITVLO TYREN. NE INFIDELES CONiuncti gradu prohibito, poſt Baptiſmum ſeparentur.

DE infidelibus ad fidem conuerſis nos conſulere voluiſtis, vtrum ſe ante conuerſionem ſuam, ſecundum legis veteris inſtituta, vel traditiones ſuas citra gradus conſanguinitatis à canone denotatos, cõiuncti fuerint, ſeparari debeant poſt baptiſma. Super hoc igitur deuotioni veſtræ duximus reſpondendum, quòd matrimonium ſi ante conuerſionem contractum, nõ eſt poſt baptiſmi lauacrum ſeparandum: cùm à Iudæis dominus requiſitus, ſi licet vxorem ex qualicunque cauſa relinquere, ipſis reſponderit: Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet. per hoc innuens, eſſe matrimonium inter eos. Datum Lateran. III. cal. Ianuarij.

Cap. De infidelibus. extra, de conſanguini & affinitate.

TYREN. ARCHIEPISCOPO. QVOD PATRIARCHAE ET PRIMATES Archiepiſcoporum & Epiſcopum ſubditos iudicare in prima inſtantia non debeant

DVo ſimul conſultationem ſcilicet, & querimoniam vnica tuæ fraternitatis petitio continebat: per quam à venerabili fratre noſtro Hieroſolymitano Patriarcha querebaris clericos tuos tecum iniuſtè grauari: qui eos ſpreto tuo iudicio, coram quo parati ſunt de ſe querentibus iuſtitiam exhibere, licet ad eum per appellationem cauſa minimè deferatur, coram ſe reſpõdere compellit: & vtrum ad id poſſint de iure compelli, per noſtras poſtulabas literas edoceri. Volentes igitur tibi ſuper grauaminibus prouidere prædictis, & conſultationibus tuis, quod canones ſanciunt, reſpondere: cum ſit in canonibus diffinitum, Primates, vel Patriarchas nihil priuilegij habere præ cæteris epiſcopis, niſi quantum canones ſacri concedunt, & priſca conſuetudo illis contulit ab antiquo: ita vt ſecundum Nicœnas regulas ſua priuilegia ſeruentur eccleſijs, præterquam ſi apoſtolica ſedes aliquam eccleſiam, vel rectorem ipſius quolibet ſpeciali priuilegio decreuerit honorare, de fratrum noſtrorum conſilio reſpondemus, quòd quàmdiu clerici tui coram te voluerint ſtare iuri, compelli non debent iudicium eiuſdem Patriarchæ ſubire, niſi cauſa forſitan per appellationem ad eius audientiam perferatur: aut (quod non credimus) aliquid ei à ſede apoſtolica ſit indultum. Datum Lateran. nonis Ianuarij.

Cap. Duo ſimul, extra. de officio ordinarij.

N ACONEN, EPISCOPO.

DVo ſimul conſultationem ſcilicet, & querimoniam &c. ferè in eundem modum vt ſuprà.

N. EPISCOPO SIDONIEN. N. BERITEN. ET N. BIBLIEN EPIſcopis. De decimarum ſolutione.

SIgnificauit nobis venerabilis frater noſter Acconẽ. Epiſcopus, quòd cùm poſt recuperationem ciuitatis Acconen. ad inhabitandum in ea ſe contuliſſent quidam, qui ante generalem occupationem terrę ſanctæ in alijs ciuitatibus regni Hieroſolymitani perpetuam elegerant manſionem, & in ea reſidentiam fecerant aliquãtam, & adhuc etiam reſideant in eadem, Prælati prędictarum ciuitatum eos ad ſoluendum ſibi eccleſiaſtica iura, eccleſiaſtica diſtrictione compellunt. Quia verò tranſgredi non debemus terminos à patribus conſtitutos, aut falcem in meſſem mittere alienam, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus prædictorum locorum prælatos, vt ſibi nullam in prædictos Acconen. habitatores iuriſdictionem vſurpent, nec ab eis temporalia exigant, quibus ſpiritualia non miniſtrant monitione præmiſſa, diſtrictione qua conuenit, compellatis: ita tamen, quòd ſi de agris in eorum parochia conſtitutis fructus percipiunt, & in vltramarinis partibus ratione prædiorum decimæ perſoluuntur, de ipſis eis decimas cum integritate perſoluant. Dicto verò Acconen. tãquam diœceſano ſuo de cæteris reſpondere cogantur. Datum Lat. x. cal. Ian. Quòd ſi omnes &c.

Cap. vlt. extra de parochijs, & alienis parochianis.

ACCONEN. EPISCOPO, VT PROFESSVS RELIGIONEM, *eam ingredi & ſeruare compellatur.*

Cap. Sicut nobis extra, de regularibus.

SIcut nobis eſt ex tua parte propoſitum, quidam clericus cùm ægritudine nimia laboraret, quaſi de morte ſecurus, & recuperanda ſoſpitate deſperans, habitum canonicorum regularium petijt, & accepit: ea in ſuſceptione habitus exprimens, ac promittens, quæ ſolent in huiuſmodi repromitti: ſed nec ad eccleſiam tranſijt, vtpote infirmitate grauatus, nec bonis ſuis vti ceſſauit. Poſtmodum verò ſoſpitate recepta poſt 15 annos, & vltra videntibus, & ſcientibus venerabili fratre noſtro Archiepiſcopo, & dilecto filio Priore, & canonicis eccleſiæ Nazaren. à quibus habitum ſuſceperat regularem: tu, licet eo tempore, quo habitum ſuſceperat, in eccleſia Nazaren. prioris ſolicitudinem exerceres, immemor eorum, quæ facta fuerant circa ipſum, in Acconen. eum canonicum ſuſcepiſti. Quia verò quid ſuper hoc facere debeas, per noſtras expoſtulas literas edoceri, fraternitati tuæ duximus reſpondendum: quòd ſi regularem habitum ſic poſtulante ſuſcepit, & ad obſeruationem religionis canonicæ ſua ſe profeſſione ligauit, ad reſumendum habitum eccleſiaſtica eſt diſtrictione cogendus: cum, quod tanto tempore extra canonicam manſit, non in excuſationem eius, ſed in maioris tranſgreſſionis augumentum meritò valeat allegari.

Datum vt ſuprà.

N HIEROSOLYMITAN. PATRIARCHAE. QVA ILLVM OFFICII *ſui piè admonet, & propter ſua delicta in ipſum iure animaduerſurum ſignificat.*

TActi ſumus dolote cordis intrinſecus, & medullas etiã doloris immenſitas penetrauit: certis indicijs agnoſcentes, quòd laici, clerici, ſubditi, & prælati, & tu ipſe adhuc in vos, ac tranſmarinam prouinciam, immò etiam totum populum Chriſtianum vltionem domini odio, maleuolentia, & detractionibus aſſiduis prouocatis: quem potiùs orationibus, vigilijs, ieiunijs, & alijs operibus charitatis, quantum in vobis eſſet deberetis ad miſericordiam inclinare. Super quo tibi tantò fortiùs condolemus, quantò ſubiectos tibi populos ad viam rectitudinis verbo inuitare debueras, & exemplo: non doctrinam contrariam ſermone, vel facto eorum oculis, vel auribus inſtillare. Recepimus enim literas illas, quas in derogationem famæ venerabilis fratris noſtri Tyren. Epiſcopi edere, ac in quibus perſonã ipſius turpiter depingere voluiſti, quia non expetita à te licentia nauigarat in Cyprum. Sicut autẽ ex tenore literarum illarum perpendimus, cum idem Archiepiſcopus nauigaſſet in Cyprum, & chariſs. in Chriſto filium noſtrum A. tunc Cypri Regem illuſtrem ad chariſs. in Chriſto filiæ noſtræ Hieroſolymitanæ Reginæ coniugium, & Hieroſolymitani regni regimen, de conſilio, & voluntate ferè totius Chriſtiani exercitus euocaſſet, vt eorum matrimonium impedires, affinitatis, & inceſtus impedimentum: ſerò tamen obijciens conſentire in eius copulam noluiſti. Poſtmodum verò voluntate mutata eos in regem, & reginam coronaſti coniunctos: in quo te tibi contrarium fuiſſe dolemus, & vel malè prius contradixiſſe conuincimus, vel malè poſtmodum conſenſiſſe. Super quibus eum veritas nobis pleniùs innotuerit, contra te non poterimus non moueri: immò etiam ſtatuere, quod ius exegerit ſtatuendum.

Datum vt ſuprà.

FVLCONI ABBATI CORBEIEN. ECCLESIARVM, *prælatis quare annulus detur.*

Ad

AD hoc in eccleſia Dei viſibilis eſt ſacramentorũ ſpecies inſtituta, vt per exteriora, quę cernim⁹, ad interiora, quæ intelligimus, trãſmittamus. Inter cæteros ſiquidẽ ſacramentales ornatus, prælatis eccleſiarũ cõceditur annulus, qui eſt ſignaculũ fidei: iuxta quod pater filio reuertẽti dare annulũ in manu præcepit, vt videlicet eccleſiã ſibi cõmiſſam prælatus ipſius intemerata fide cuſtodiat: ad quã fideliter obſeruãdã per viſibilem ſpeciem iugiter admonetur. Cùm igitur monaſterium Corbeiẽ. quod Ro. eccleſiam nullo reſpicit mediãte, ſyncera diligamus in domino charitate: volentes ipſum in te alicuius dignitatis priuilegio decorare, vt & eccleſiæ Ro. magis exiſtas obnoxius, & deuotus, & fortiùs, & efficaciùs regimini commiſſi tibi monaſterij debeas imminere, vſum tibi annuli de benignitate ſedis apoſtolicæ indulgemus. Nulli ergò &c.

Datum Lateran. III. cal. Ianuarij.

G. CONVENTREN. EPISCOPO. VT A DECESSOribus alienata reuocet.

SIcut noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, nonnulli de prædeceſſoribus tuis non attendentes, quòd conditionem eccleſiæ meliorem facere poterant, non peiorem, poſſeſſiones ad tuum epiſcopium pertinentes iniuſtè alienare pro ſuæ voluntatis arbitrio præſumpſerũt: vnde ipſa eccleſia graue diſpendium proponitur incuriſſe. Nos ergò nolentes, quòd delictum perſonæ in damnum eccleſiæ debeat redundare, fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus, vt quæ à dictis prædeceſſoribus tuis minùs legitimè alienata fuerunt, ad ius, & proprietatem eccleſiæ tuæ tibi liceat appellatione remota legitimè reuocare. Nulli ergò &c. Datum Lateran. VI. idus Ianuarij.

EIDEM. VT PATRONIS IN PRAESENTANDO CLERICVM IDONEVM diſcordantibus, Epiſcopus Vicarium durante lite, inſtituat.

CVm propter laicorum diſcordiàs non debeat eccleſijs præiudicium generari, graue gerimus, & indignum, quòd (ſicut noſtro eſt apoſtolatui reſeratum) occaſione diſſenſionis, quæ de iure patronatus vertitur inter eos, eccleſiæ plus debito remanent rectoribus viduatæ: quod in ipſarum graue diſpendium noſcitur redundare. Verùm quia (ſecundum Apoſtolum) inſtantia noſtra communis eſt omnium eccleſiarũ ſolicitudo continua: volentes his, quæ præmiſimus, ex debito pontificalis officij obuiare, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi de iure patronatus quæſtio emerſerit inter aliquos, & cui cõpetit, infra quatuor menſes non fuerit diffinitum, ex tunc eccleſiam ipſam appellatione remota, de perſona non differas idonea ordinare: ita quòd illi ex hoc non debeat in poſterum præiudicium generari, qui ius euicerit patronatus. Datum Lateran. III. idus Ianuarij.

Cap. cùm propter extra de iure patronatus.

ARELATEN. ARCHIEPISCOPO. QVA IPSI MANDAT. VT DE VALEtudine & perſona Epiſcopi Regenſis, qui eccleſia renunciare cupiebat, diligenter inquirat.

HAnc inter ſpiritualia, & temporalia conſtat exiſtere differentiam, quòd corporalia faciliùs deſtruuntur, quàm conſtruantur. Econtrario verò ſpiritualia facilius conſtruuntur, quàm deſtruantur. Vnde iuxta canonicas ſanctiones Epiſcopus ſolus honorem dare poteſt, ſolus autem auferre non poteſt. Nimirum venerab. frater noſter Regen. Epiſcopus, ſicut ex ipſius, ven. fratris noſtri Aquen. Archiepiſcopi literis, quas noſtro apoſtolatui deſtinarunt, nobis innotuit euidenter, quoniam eccleſiæ ſuæ propter manifeſta impedimenta non ſufficit prouidere.

Vnde ipſi eccleſiæ, populoque ſibi commiſſo non leue timet imminere periculum, omninò cedere, ac deponere onus ſolicitudinis pontificalis affectat: ſuper quo humiliter poſtulauit à nobis ſibi licentiam indulgeri. Cùm igitur inter ſacros ordines dignitas pontificalis excellat, de qua ſoli Petro reſeruatum eſt priuilegium, volentes in hoc deliberatione prouida, & debita maturitate procedere, fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus de ſtatu Regen. eccleſię, ac perſonę ipſius Epiſcopi veritatem indagatione ſolicita perſcruteris, & vtrum eius perſona propter impedimentum cordis, vel corporis, inſufficiens ſit ad gerendam ſolicitudinem paſtoralem, veridica nobis relatione reſcribas: vt per te certiores effecti ſecuriùs in negocio procedamus. Datum vt ſuprà.

N. BISVNTINO ARCHIEPISCOPO, ET SVFFRAGANEIS EIVS. NE *quis in Abbatem eligatur, niſi prius fuerit monachus iſtius cœnobij.*

Cap. cũ ad noſtrã. De electione, & electi poteſtate

CVm ad noſtram nuper notitiam deueniſſet, quòd H. qui ſe pro Abbate Lexouien. gerebat, non antea fuerit monachus, quàm electus: nos attendentes quod contra regulares traditiones iſtud fuerat attentatum, cùm nullus ſpem, vel promiſſionem habens, vt Abbas fiat, debeat monachari, electionem de ipſo factam de conſilio fratrum noſtrorum curauimus irritare. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus tam monachis, quàm alijs fidelibus monaſterij memorati ſtudeatis ex parte noſtra diſtrictiùs inhibere, ne præfato H. vllam obedientiam, vel reuerentiam propter iam dictam electionem audeant exhibere: & ſi quid in eodem monaſterio diſponendo iam perperam attentauit, nullius robur habere volumus firmitatis, ſed penitùs irritari. Quod ſi contra interdictum noſtrum, curam monaſterij vſurpare præſumpſerit, ipſum, & qui ei fauerint in hac parte, per cenſuram eccleſiaſticam remoto appellationis obſtaculo compeſcatis. Datum Lateran. III. idus Ianuarij.

N. ABBATI DE FLORE. QVOD PROFESSIO ABS*que habitu edita obliget.*

Cap. Porrectum. I. De regularibus.

POrrectum nobis ex parte tua petitorium continebat, quod I. canonicus Acheruntinus infirmitate grauatus, votum, vt fieret monachus, ſe aſſeruit emiſiſſe: vnde metuens ne voto decederet nõ completo, iunctis manibus tibi ſe reddidit in monachũ, & in fratrem. Alij quoque in abſentia tua ſeſe in ſacerdotum manibus monachos fieri deuouentes, ſani facti ad vomitum redierunt. Et cùm familiares monaſterij tui antea extitiſſent, quia non fuerunt ad antiquam familiaritatem admiſſi, aduerſarij facti ſunt pro amicis. Vtrum ergò talium facta diſſimulare valeas, ne fiant deteriores, an compellendi ſint ad complenda præmiſſa, per nos poſtulas edoceri. Nos ergò inquiſitioni tuæ taliter reſpõdemus, quòd cùm monachum faciat non habitus, ſed profeſſio regularis, ex quo à conuertendo emittitur, & recipitur ab Abbate, vt talis fiat monachus, & reddat domino, quod promiſit, erit vtique non immeritò compellendus.
Datum vt ſuprà.

I. CAPPELLANO, ET S. SVBDIACON. NOSTRIS APOSTOLICAE SE*dis Legatis. Qua illos ad Regem Dalmatiæ legatos facit.*

APoſtolicæ ſedis auctoritas, quæ per diuerſas mundi partes plenitudinem obtinet poteſtatis, illius ſequẽs veſtigia, qui Beato Petro, Paſce oues meas, tertio replicauit, in partem ſolicitudinis viros conuocat prouidos, & diſcretos: qui gregem domini, & pabulo ſalutis reficiãt, & viam eis æternæ felicitatis oſtendant. Ad quorũ ſiquidẽ auxiliũ, & iuuamẽ, vt eccleſiaſticæ poteſtatis auctoritas in ſua ſemper maneat firmitate, cũ requirit neceſſitas, aliquos à ſuo latere dirigit, & tranſmittit, quibus legationis iniun-

iniungit officium exercendum. Hac itaque cõnſideratione diligenter inducti, & chariſſimi in Christo filij V. illuſtris regis Dalmatiæ, & Diocliæ precibus inclinati: qui vt ad eos legatos mittere deberemus inſtantiſſimè poſtulauit, vos, de quorum probitate nos, & fratres noſtri plenam fiduciam obtinemus, ad Dalmatiam, & Diocliam prouinciam duximus transmittendos in prouincijs ipſis: vobis auctoritate præſentium legationis officium iniungentes, vt quæ inueneritis corrigenda corrigatis, deſtruatis, & euellatis ſuperflua, & nociua, ædificetis, & plantetis vtilia, & honeſta, quatenus cum domino dicente redderis talenta, vobis reddaris credita duplicata: & à nobis, & fratribus noſtris valeatis in domino multipliciter commendari. Datum Lateran. VI. idus Ianuarij.

VVLCANO ILLVSTRI REGI DALMATIAE, ET DIOCLIAE. VT LEGATOS Apoſtolicos reuerenter accipiat, & officium ſuum exequi permittat.

VT euidentius Euangelica doctrina pateret, & in omnem terram, iuxta verbum Propheticum, ſonus Apoſtolorum exiret, & in fines orbis terræ verba diffunderentur ipſorum, noſter dominus, & magiſter, qui præbuit nobis exemplum, vt ſequamur veſtigia eius, diſcipulos ſuos per vniuerſas mundi partes ad prædicandum direxit, dicens eis iuxta Euangelicam veritatem: euntes in mundum vniuerſum prædicate Euangelium omni creaturæ. Quam ſiquidem obſeruantes conſtitutionem prouidam, & ſalubrem Rom. pontifices, Vicarij Ieſu Chriſti, qui in Beato Petro Apoſtolorum principe ab ipſo domino receperunt plenitudinem poteſtatis, & conſtituti ſunt ſuper gentes, & regna: vt iuxta verbum Propheticum euellant, & deſtruant, ædificent, & plantent: quia ſuam non poſſunt vbique præſentiam exhibere, per varia mundi climata à ſuo latere aliquos dirigant, & transmittãt: qui fideles in fide conſolident, corrigenda corrigãt, de agro domini nociua deſtruant, & vtilia plantare procurẽt. Intelligentes igitur per lit. tuas noſtro apoſtolatui præſentatas tuæ deuotionis ardorem, quod videlicet Rom. eccleſiam matrem tuam ſuper omnia poſt Deum diligere, & honorare proponis, & mandatis noſtris omnimodis inhærere, iuxta quòd à nobis tua nobilitas poſtulauit, dilectos filios Io. cappellanum, & Symonem Subdiaconum noſtros, de quorũ ſcientia, & probitate nos, & fratres noſtri plenam fiduciam obtinemus, de fratrũ noſtrorum conſilio ad partes tuas duximus dirigendos per apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus eos tãquam apoſtolicæ ſedis legatos benignè recipias, & honeſtè pertractes: & quæ ſecũdum Deum in partibus ipſis duxerint ſtatuẽda ſuſcipias humiliter, & ſine refragatione conſerues: vt cùm ad nos domino dante redierint, nobis referre valeant tuę deuotionis effectum, & Rom. eccleſia tuis efficaciùs poſſit intendere incrementis. Nos enim eis dedimus in mandatis, vt apoſtolicam in te confirmãtes doctrinam, reformẽt quidquid inuenerint reformandum, & tanquam membra capiti apoſtolicæ ſedi conforment in ipſius deuotione pariter, & obedientia ſolidãtes: per quos etiam pallium, plenitudinem ſcilicet pontificalis officij venerab. fratri noſtro Dioclien. Archiepiſcopo trãſmittimus, vt in partem noſtræ ſolicitudinis euocatus, ſine defectu valeat officij ſui debitum adimplere. Datũ vt ſuprà.

Scriptum eſt ſuper hoc in eundem ferè modum vxori eiuſdem regis.
In eundem ferè modum nobili viro S. magno Iupan.
In eundem ferè modum vxori eiuſdem S. magni Iupan.
In eundem ferè modum Dioclien. Archiepiſcopo vſq; ad verbum adimplere. Quibus etiam nobis, & ſucceſſoribus noſtris fidelitatis iuramentum, quod tibi ſub bulla noſtra mittimus incluſum, deuotè ſtudeas, & humiliter exhibere.

In eundem ferè modum Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, eccleſiarum Prælatis, & alijs clericis per Dalmatiam, & Diocliam in regno chariſſimi in Chriſto filij noſtri Vulcani illuſtris regis Diocliæ, & Dalmatiæ conſtitutis vſq; ad verbum ſolidantes.

N. EPISCOPO ET CAPITVLO TRIPOLITAN. VT RAIMVNdo primo vacaturum canonicatum & præbendam conferat.

CVM ex apoſtolatus officio, quo (licet indigni) ſuſcepimus ad vniuerſos extendere curam prouiſionis apoſtolicæ teneamur, ſpecialius illis adeſſe volumus, & debemus, qui clericali militiæ deputãtur: inter quos illos duximus non immeritò præferendos, de quorum meritis laudabilis conuerſatio, & contracta vobiſcum familiaritas, dum eſſemus in minori officio conſtitui, nos efficit certiores. Hinc eſt quod dilectum filium Raimundum clericum eccleſiæ veſtræ, quondam familiarem noſtrum vniuerſitati veſtræ ſolicitè comendantes, rogamus attenriùs, & per apoſtolica vobis ſcripta mandamus atque præcipimus, quatenns eum pro reuerẽtia Beati Petri, & noſtra, in canonicum veſtrum, & fratrem tam libenter, quàm liberaliter admittatis: cum præbenda ſtallum eidem in choro, & locum in capitulo tamquam vni de veſtris canonicis, occaſione, contradictione, & appellatione ceſſantibus, aſſignantes. Sicut autem has primitias precum noſtrarum reueter ter admittere ſtudeatis, vt deuotionem veſtram debeamus proinde commendate, & vos in veſtris petitionibus efficaciùs exaudire. Alioquin venerabili fratri noſtro Patriarchæ Antiochen. dedimus in mandatis, vt vobis ceſſantibus efficere quod mandamus, ipſe id, remoto appellationis obſtaculo, exequatur: conttadictores quoslibet eccleſiaſtica cenſura percellens. Datum Lateran. II. cal. Ianuarij.

Scriptum eſt ſuper hoc Patriarchæ Antiochen.

VNIVERSO CLERO, ET POPVLO CREMONENSI DE S. Homoboni vita, miraculis, & canoniſatione.

QVIA pietas promiſſionem habet vitæ, quæ nunc eſt, & futurę, iuſtus, & miſericors dominus fideles ſuos, quos prædeſtinauit ad vitam, frequenter in hac vita glorificat, & ſemper in futura coronat: quibus & per Prophetam ptomittit: Dabo vos in laudem, gloriam, & honorem in cunctis populis, & per ſe pollicetur: Fulgebunt iuſti ſicut ſol in regno patris eotum. Mirabilis enim in ſe ipſo Dominus, mirabilis in Sanctis, mitabilis in omnibus operibus ſuis: verum nobis exhibet ſuæ virtutis indicium: & frigeſcentem iam in pluribus charitatis igniculum, mirabilium ſuorum ſignis accendit: aſſumptis in gloriam ſuam, qui certauerunt legitimè in hoc mundo. Ad memorias eorum innouat ſigna, & mirabilia iuxta Prophetam immutat: vt qui Sanctus eſt apud ipſum, ſanctus etiam ab hominibus habeatur, & in hoc præſertim hæreticorum confundatur peruerſitas, cùm ad Catholicorum cumulos viderint prodigia pullulare. Licet autem iuxta teſtimonium veritatis, ſola finalis perſeuerantia exigatur ad ſanctitatem animæ in eccleſia triumphanti: quoniam qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Duo tamen, virtus videlicet morum, & virtus ſignotum, opera ſcilicet pietatis in vita, & miraculotum ſigna poſt mortem, vt quis reputetur ſanctus, in militanti eccleſia requiruntur. Nam quia frequenter angelus ſatanæ ſe in lucis angelum transfigurat, & quidam faciunt opera ſua bona, vt videantur ab hominibus: quidam etiam coruſcant miraculis, quorum tamen vita metitò reprobatur: ſicut de Magis legitur Pharaonis: & etiam Antechriſtus, qui electos etiam ſi fieri poteſt, inducet miraculis ſuis in errorem: ad id nec opera ſufficiunt ſola, nec ſigna: ſed cum illis præcedentibus iſta ſuccedunt, verum nobis præbent indicium ſanctitatis: nec immeritò nos ad ipſius venerationem inducunt, quem dominus ſuus oſtendit miraculis venetandum. Hæc autem duo ex verbis Euangeliſtæ pleniùs colligũtur: vbi de Apoſtolis loquens air: Illi autem profecti prędicabant vbique domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis. In eo nanque, quod ait, cooperante, eos operatos eſſe demonſtrans, & in eo quod ſequitur, ſequentibus ſignis, eos exponens, immò dominum in eis miraculis claruiſſe. Hoc etiam dominus vſque hodie operatur in ſanctis, & potentiam ſuam ſignis euidentibus manifeſtat, dum viuorum curat ægritudines ad memoriam

memoriam mortuorum:& eos plus poſſe poſt mortem,& feliciùs viuere mortuos,qui in domino moriuntur,quàm qui viuunt in mundo demonſtrat.Sanè veniens ad præſentiam noſtram venerabilis frater noſter Epiſcopus veſter,multis viris religioſis,& alijs honeſtis perſonis de ſua diœceſi comitatus,cuiuſdam Beati viri & re,& nomine Homoboni,vitam,& actus,necnon & modum tranſitus eius humiliter nobis aperuit: in quibus & Sanctæ ipſius deguſtauimus couerſationis odorem,Deumque mirabilem,& omnia opera eius in fide cognouimus,& prædicauimus glorioſa. Idem etenim Sanctus tanquam lignum, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum,quod fructum ſuum dat in tempore ſuo,prout eorundem nobis aſſertio facta tam viua voce,quàm aliorum plurium honeſtorum literis patefecit,adeò in lege domini meditabatur die, ac nocte,vt ei ſeruiens in timore,& ſecundum Prophetam media nocte ſurgens ad confitendum ei maturinis ſemper laudibus intereſſet. Miſſæ quoque officium,& alias horas cum ſumma deuotione frequentans, ita aſſiduis orationibus inſiſtebat,vt in certis horis,aur inceſſanter oraret,aut horas ipſas aliquando præueniret:niſi fortè ipſum ſolicitudo,quam ſuper pace reformanda per ciuitatem tanquam pacificus vir gerebat,aut occaſio eleemoſinę pro pauperibus acquirendæ,ſeu alia iuſta cauſa in alijs operibus miſericordiæ detineret. Qui nimirū ante crucem dominicam ex aſſuetudine ſe proſternens,opus quodlibet faciendo,ſtando,ſedendo,iacendo,ad orationem labia mouere continuò videbatur.Inter alia verò pietatis opera,quæ tam circa pauperes,quos ſecum in domo propria tenebat,curabat,& pariter procurabat,quàm circa alios indigentes:quibus viuentibus humanitatis officium,mortuis ſepulturæ beneficiū conſueuerat deuotus impendere,diligentius exercebat. Ipſe à ſecularium hominum conſottio ſegregatus,inter quos virebat quaſi lilium inter ſpinas,hæreticorum,quorum pernicies partes illas infecit,auſterus extitit aſpernator.Deducto aūt ſic vitę Sanctę curriculo,cum matutinale officium,prout dictum eſt, in feſtiuitate Sancti Brictij ſurrexiſſet,circa miſſæ primordia idem ſe ante crucem domicam more ſolito in oratione proſternens,dum cantaretur hymnus angelicus,Beato fine quieuit.Quæ verò,quot,& quanta miracula fuerint ſubſecuta,& qnot aduenientibus ad ſepulchrum eius ſanitaris beneficia ſint impenſa,cum longum ſit enumerare per ſingula, vnum inter cætera ad aſſertionem catholicæ fidei duximus expreſſius annotandnm. Cùm enim quædam dæmoniaca mulier ad ſepulchrum eius deducta fuiſſet,ne aliqua fraus lateret,eadem primò fuit aqua non benedicta reſperſa:quæ ſe patienter aſpergi permittens,aquam ſecundò reſpuit benedictam.Et vt res euidentiori experimento pateret, oblaram non conſecratam abſque aliqua præſciētia ſibi recipiens præſentatam, euchariſtiam conſecratam ſubſequenter abhorruit,nec recepit: quæ & meritis eiuſdem Sācti liberata receſſit. Vt aūt virtus morū, prout eſt ſuperius prælibatū, licet omnis dubitatio amoueri ex ſubſecutione ſignorum per diuinum iudicium videretur:fide apud nos clareſceret pleniori:ne miraculorum etiam virtus aliqua frande poſſet,vel figmento iuuari,veritatem rei ſoliciti9s duximus inquirendam.Fidem nanque,quam ſuper conuerſatione ipſius abſque figmento hypocriſis fraudulento,diuinum iudicium(vt dictum eſt) manifeſtè oſtendere videbatur,per teſtimonium dilecti filij Osberti presbyteri Sancti Egldij Cremonenſis præſentis cum Epiſcopo memorato,recepto ab eo firmauimus iuramento:ſub cuius obteſtatione videlicet iuramēti: ipſe,qui patrinus eius exiſtēs per XX.annos,& amplius confeſſionem eius ſæpè receperat:quæ de illius Sancti conuerſatione præmſimus,cum ipſo Epiſcopo,& alijs ſupradictis iuratis ſimilirer aſſeruit eſſe vera: & de obedientia,quam in orationibus, vigilijs,& alijs pœnitentiæ fructibus, in qua ſibi ab eo impoſita erat, plus iniuncto ſatisfaciens exhibebat,nos reddidit certiores. Ea etiam,quæ de miraculis ipſis fuerant nobis expoſita, per iuramentum omnium prædictorum, qui propter hoc venerant,fide ſuſcepimus pleniori:aſſertione ipſius Epiſcopi ſub firmo verbo ſacerdotis requiſito,in virtute obedientiæ concurrente: vt ſic diuinum, & humanum ſecuti iudicium, cum maiori procedere ſecuritate poſſemus.

Cùm igitur hæc omnia tam de probitate morum, quàm virtute ſignorum, ad fauorem petitionis, pro qua Epiſcopus memoratus, & alij ſuprà dicti ex parte veſtra vehementer inſtabant, concurrere videremus, de fratrum noſtrorum conſilio poſt multam deliberationem habitam cum eiſdem Archiepiſcopis, & Epiſcopis, quos ſuper hoc ad conſilium noſtrum admiſimus, de diuina miſericordia, & eiuſdem Sancti meritis confidentes, ipſum ſanctorum cathalogo duximus aſcribendum: ſtatuentes vt in die depoſitionis ipſius, eiuſdem feſtiuitas deuotè à vobis, & alijs Chriſti fidelibus annis ſingulis de cætero celebretur. Inde eſt, quod vniuerſitatem veſtram rogamus in domino, & monemus per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus eiuſdem Sancti memoriam (pro vt dictum eſt) cum celebritate debita venerantes, eius apud Deum ſuffragia humiliter imploretis: per cuius merita ad gaudia æterna pertingere valeatis. Datum Lateran. II. idus Ianuarij.

N. ARCHIEPISCOPO SIPONTINO. HABENS LITERAS *falſas ignoranter, venia dignus eſt.*

EX literis dilectorum filiorum I. Archipresbyteri P. & L. primiceriorum eccleſiæ Sipontinæ accepimus, quòd cùm ſuper accuſatione, quam contra Abbatem Sancti Benedicti Sipont. falſo R. clericus, Ioannes ſacerdos, & Bartholomæus Diaconus intendebant, ad eos mãdatum apoſtolicum emanaſſet, licet idem eum nomine monachorum, & oblatorum ipſius monaſterij Sancti Benedicti ſuper multis criminibus, videlicet ſuper dilapidatione, adulterio, periurio, & falſitate impeterent: proponentes quòd ſuper his omnibus fuerat coram te conuictus, & cauſa ipſa vſq; ad ſententiam diffinitiuam deducta: ipſos tamen clericos mendaces, & abbatem innocentem in his omnibus inuenerunt. Veruntamen idem abbas fuit in tua præſentia proprio ore confeſſus, quòd quaſdam literas, quas à ſede apoſtolica impetrarat, in manu tua reſignauit: quas cùm falſas eſſe conſtaret, tu ipſum ab officio tandiu decreuiſti manere ſuſpenſum, donec noſtro ſe conſpectui præſentaret, mãdato noſtro per omnia pariturus. Vnde videlicet dicti clerici eundem abbatem, licet nec monachi ſint eiuſdem monaſterij, nec oblati ſumpſerunt materiam accuſandi, ſed ipſe abbas illius falſitatis innoxium, & inculpabilem ſe oſtendit: conſtanter affirmans, quòd nunquam ad conſcientiam, vel notitiam eius de illarum literarum falſitate prouenerat, ſed eas pro veris habuerat vſque ad tempus, quo ipſas (vt dictum eſt) reſignauit. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ab eodem abbate cum tertia manu purgatione recepta, quod ei de falſitate literarum illarum non conſtitit, ipſum ab huiuſmodi infamia denuncietis abſolutum, & eidem officium auctoritate noſtra reſtituere non omittas: prædictos clericos per cenſuram eccleſiaſticam appellatione ceſſante, monitione præmiſſa compellens, vt ab ipſius abbatis de cætero moleſtatione indebita conquieſcant. Datũ Lateran. XIX. cal. Februarij.

N. DECANO, ET CAPITVLO ANDEGAVEN TRANSLATIO *Epiſcoporum ad ſolum Romanum Pontificem iure pertinet.*

Cap. 2 extra. de trãslatione Epiſcopi.

INter corporalia, & ſpiritualia eam cognouimus exiſtere differentiam, quòd corporalia faciliùs deſtruuntur, quàm conſtruantur: ſpiritualia verò facilius conſtruuntur, quàm deſtruantur. Vnde iuxta canonicas ſanctiones Epiſcopus ſolus honorem dare poteſt, ſolus autem auferre non poteſt. Epiſcopi quoque à metropolitanis ſuis munus conſecrationis recipiunt, qui tamen non poſſunt, niſi per Romani Pontificis ſententiam condemnari. Cùm ergo fortius ſit ſpirituale vinculum, quàm carnale, dubitari non debet, quin omnipotens Deus ſpirituale coniugium, quod eſt inter Epiſcopum, & eccleſiam, ſuo tantum iudicio reſeruauerit diſſoluendum: qui diſſolutionem carnalis, coniugij, quod eſt inter virum, & fœminam, ſuo tantum iudicio reſeruauit, præcipiens, vt quod Deus coniunxit, homo non ſeparet. Non enim humana, ſed

ſed diuina potiùs poteſtate coniugium ſpirituale diſſoluitur: cum per translationem, vel depoſitionem, aut etiam ceſſionem auctoritate Romani Pontificis, quem conſtat eſſe vicarium Ieſu Chriſti, Epiſcopus ab eccleſia remouetur: & ideo tria hæc, quæ præmiſimus, non tam conſtitutione canonica, quàm inſtitutione diuina ſoli ſunt Romano Pontifici reſeruata. Sic autem Epiſcopus conſecratus ſine licentia Romani Pontificis ſuam nō debet eccleſiam derelinquere: ſic & electus confirmatus per eius aſſenſum, ſuam deſerere nequit eccleſiam, cui eſt matrimonialiter alligatus: cùm nō debeat in dubiū reuocari, quin poſt electionem, & confirmationem canonicam inter perſonas eligentium, & electi coniugium ſit ſpirituale contractum. Cui profectò Epiſcopalis dignitas nihil addit, cùm quis Epiſcopali præditus dignitate, nullius tamen eccleſiæ poſſit Epiſcopus eſſe: quemadmodum de illo contingit, qui honori pontificali renunciat, non honori. Vnde eum non maius ſit vinculum Epiſcopi ad eccleſiam quàm electi, maximè cum fuerit confirmatus, immò idem penitus, & non aliud idem iuris obtinet in vtroque. Sicut ergò Epiſcoporum tranſlatio, vel etiā depoſitio, ſic & electorum poſt cōfirmationem ratione ſpiritualis coniugij ſoli eſt Romano Pontifici reſeruata. Licet vſq; ad tempora iſta quod cautū fuerat de Epiſcopis, expreſſum non fuerit de electis, propter expreſſam tamen ſimilitudinem, vel identitatem potius nemini poterat videri dubium ſubtiliter intuenti: cum idem iudicium de ſimilibus ſit habendum. Sed neque illud quod in Canone legitur de electo, vt ſi vltra quinque menſes per ſuam negligentiam retinuerit viduatam eccleſiā, nec ibi, nec alibi cōſecrationis donum percipiat, immo metropolitani ſui cedat iudicio: aliter intelligētibus poterat ſuffragari, cum nō intelligatur eccleſia viduata, quaſi ſpōſum nō habeat, ſed quia cum ſpōſus eius nondum ſit conſecratus, adhuc quo ad quædā quaſi viri manet ſolatio deſtituta: ſicut iuxta cōmunem modū loquēdi illa dicitur eccleſia viduata, quæ licet Epiſcopum habeat, inutilem tamē perhibetur habere. Nec quod de ceſſione ſubſequitur, & ſtatutum fuit ad pœnam, trahi debet ad gratiam: vt ſicut metropolitani iudicio electus dicitur, ita etiam ad aliam eccleſiam poſſit transferri: præſertim cùm nec ſine auctoritate Romani Pōtificis fiat ceſſio, vel deiectio memorata: qui vt poſſent ex canone illo metropolitan. indulſit. Vnde ſi circa translationem idem fieri voluiſſet, quod de ceſſione dixerat, & de translatione poterat expreſſiſſe: & quod non eſt Sāctorum patrum de cætero ſancitum, ſuperſtitioſis non eſt adinuentionibus præſumendum, præſertim cùm nōnunquam intelligatur prohibitum, quod nō inuenitur expreſſum. Sanè nos, qui ſacra docente ſcriptura monemur, ne noſtrum alij demus honorem, quoniam apoſtolatui noſtro multis referentibus innotuerat, quòd venerabilis frater noſter Turonen. Archiepiſcopus magiſtrum Vu. de Chimeleio, qui electus fuerat in Epiſcopum Abricen. & per metropolitanum ſuum poſteà confirmatus, aliquādiu tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus miniſtrarat, in eccleſiam veſtram, præter apoſtolicæ ſedis auctoritatem transferre præſumpſit, & Epiſcopum conſecrare: quem & venerabilis frater noſter Rothomagenſis Archiepiſcopus præter apoſtolicæ ſedis mandatum abſoluit, & ei tribuit licentiam tranſeundi: venerabili fratri noſtro Bituricen. Archiepiſcopo, de quo plenam fiduciam obtinemus, dedimus in mandatis, vt inquiſita ſuper hoc plenius veritate, ſi rem geſtam taliter inueniret, tam memoratum Turonenſem, quàm ipſum Rothomagēſem Archiepiſcopos, qui ſaltem apoſtolicā ſedē ſuper hoc, quod nouū emerſerat, præſertim eum iuxta traditiones canonicas maiores eccleſiaſticæ cauſæ ad ſedem apoſtolicam ſint deferendæ, conſulere debuerunt, à cōfirmatione, pariter & conſecratione Pontificis. Memoratum verò Vu. ab executione pontificalis officij noſtra fretus auctoritate ſuſpenderet: qui mandati noſtri diligens executor, ſuper quo deuotionem eius digna gratiarum proſequimur actione: cùm per confeſſionem ſpontaneam eidem Bituricen. Archiepiſcopo de veritate negocij cōſtitiſſet, dictos Archiepiſcopos, & Epiſcopū iuxta tenorem mādati noſtri ſuſpēdit. Et quamuis ijdem Archiepiſcopi Turonē. & Rothomagē. tāquam maiores plus exceſſerint in præmiſſis, præfatus verò Epiſcopus minus, vtpote illorum

illorum tanquam maiorum errorem ſecutus, nos tamen intellecta per literas, & nuncios eorundem Archiepiſcoporum confeſſione ſpontanea, & ſupplicatione deuota, veniam errori dedimus: quia non ex malignitate, ſed ex ſimplicitate peccarunt. Et quoniam præfatus Epiſcopus, qui & minus peccauerat, & (ſicut ex præmiſſis apparet) ſeuerius fuerat caſtigatus, ad apoſtolicam ſedem ſpontanea voluntate, non tamen ſine multis laboribus, & expenſis acceſſit, reatum ſuum cognoſcens humiliter, & deuotè miſericordiam poſtulans, iudicium nõ requirens: nos ſuper facto eius cum fratribus noſtris communiter tractatum habentes, & ſubtiliter indagantes, quod licet munus ſibi conſecrationis impenſum, nec prioris eccleſiæ ipſum Pont. fecerit, nec ſecundæ, cum ad primam non fuerit conſecratus, & ad ſecundam, prioris vinculo perdurante, non potuerit canonice conſecrari, adhuc alteri alligatus coniugaliter: illud tamen prouidè attendentes, quod, & vrgens neceſſitas, & euidens vtilitas eccleſię veſtrę, quoniam non poteratis in aliam perſonam idoneam conuenire, diſpenſationis gratiam requirebant: eo de plenitudine poteſtatis, tam à vinculo prioris eccleſiæ, quàm à pœna ſuſpenſionis penitus abſoluto, de benignitate ſibi apoſt. ſedis duximus concedendum: vt priore conſenſu hactenus perdurante, ſicut per literas perſonarum eccleſię veſtræ nobis eſt intimatum, Andegauen. eccleſiam tãquam proprius pontifex ad laudem, & gloriam nominis Dei, ad honorem, & exaltationem ipſius, ad ſalutem, & vtilitatem ſuam, & tam cleri, quàm populi ſibi commiſſi ſtudeat gubernare: vt præueniente diuina gratia, & ſequente, plus prodeſſe velit, & valeat, quàm præeſſe: præſertim temporibus iſtis, quibus cum abundet iniquitas, & peccatis exigentibus multorum charitas refrigeſcat, opus eſt nõ mercenario, ſed paſtore. Quocirca per apoſt. ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ipſum Epiſcopum tanquam patrem, & paſtorem animarum veſtrarum recipientes humiliter, & deuotè, reuerentiam ei debitam, honorem, & obedientiam impendatis: vt ipſe in vobis filialem deuotionem inueniat, & vos in eo paternum reperiatis affectum. Dat. Lateran. XII. cal. Februarij.

MONTANARIO SVBDIACONO NOSTRO. QVA IPSI PRIORAtum Sancti Sauini, ad quem electus erat, confirmat.

CVM ſuper prioratu Sancti Sauini de plano Spoleti inter te, & Philippum Ioannis Pelagalli quæſtio verteretur, & ob hoc ad ſedem apoſtolicam veniſſetis, dilecto filio noſtro G. Sancti Adriani Diacono Cardinali cauſam ipſam commiſimus fine debito terminandam. In cuius præſentia quòd prioratus ipſe ad te pertineret probare, per electionem canonicam ſatagebas: cùm à canonicis ipſius eccleſiæ primo fuiſſes electus, quæ ab annis quinquaginta priores in dicta eccl. ſine contradictione qualibet eligerunt. Verùm præfatus Philippus, quod idem prioratus ſibi potius debetur, ea nitebatur oſtendere ratione: quia per venerab. fratrem noſtrum Matthæum Spolet. ibidem fuerat inſtitutus, ad quem inſtitutionem ipſam ſpectare firmiter aſſerebat. Ad hæc ergo probanda teſtibus vtriuſque patris receptis, & eorum depoſitionibus publicatis, cùm ſuper eis ſufficienter eſſet vtrinq; , prout ius expoſtulat, diſputatum, antequàm diffinitiua ſententia proferretur, præfatus Cardinalis pro eccleſiæ negocijs fuit à nobis in regnum Siciliæ deſtinatus, in cuius locum ſubſtituimus dilectum filium noſtrum Augonem Sancti Euſtachij, & G. Sancti Nicolai in carcere Diac. Card. qui cùm rationibus, & allegationibus partium diligenter inſpectis, & de cauſæ meritis habita notitia pleniore, quæ pręmiſſa ſunt nobis fideliter retuliſſent: quia conſtitit nobis per confeſſionem etiam præfati Epiſcopi, quòd dictus Philippus in præſcripta eccleſia per eum non fuerat inſtitutus, tibi adiudicauimus ipſius eccleſiæ prioratum ab impetitione præfati Philippi, cui ſuper quæſtione præmiſſa ſilentium perpetuum impoſuimus, te ſententialiter abſoluentes. Nulli ergò, &c. noſtræ diffinitionis, &c. Datum. Lateran. X. Cal. Februarij.

Petro

PETRO COLIMBRIENSI EPISCOPO. EA QVAE DECESSORES *iuſte hactenus poſſederant, ipſi confirmat.*

SAcroſancta Romana eccleſia, &c. vſque ad verbum inclinati. Perſonam tuam, & Colimbrienſem eccleſiam, cui auctore Deo præeſſe dignoſceris, cum omnibus bonis, &c. vſque ad verbum ſuſcipimus. Specialiter autem eccleſias de Couilian. & de terminis eius ad exemplar bonæ memoriæ, C. Papæ prædeceſſoris noſtri, & omnes poſſeſſiones Laicales, quas tam prædeceſſor tuus, quàm tu in prædictis villis, & eius terminis acquiſiſtis, ſicut ea iuſtè poſſidetis, & quiete, tibi, & per te præfatæ Colimbrienſi eccleſiæ auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Decernimus ergò, &c. Datum Lateran. VII. idus Ianuarij.

L. CAPPELLANO, ET S. SVBDIACONO FAMILIARIBVS NO-*ſtris apoſtolicæ ſedis Legatis. Ne alterius Archiepiſcopi ſuffraganeis Archiepiſcopalis auctoritas vel pallium concedatur.*

POſt dies aliquot, ex quo à noſtra pręſentia receſſiſtis, ex relatione quorũdam, & inſpectione libri cenſualis cameræ noſtræ nobis inotuit, quòd Antibaren. eccleſia inter ſuffraganeas Raguſan. metropol. numeretur. Vnde cùm tu fili I. librum illum inſpexeris, miramur, quòd facta tibi copia libri prę miſſi, nobis non aperuiſti expreſſius veritatem. Quia verò non eſt noſtræ intentionis ſtatum eccleſiarum euertere, deuotioni veſtræ auctoritate præſentium diſtrictius inhibemus, ne Antibaren. electo palleum aliquatenus concedatis, niſi vobis conſtiterit eius prædeceſſores fuiſſe palleis decoratos, & dignitatem metropolicam habuiſſe. Ne autem iter veſtrum, & legationis proceſſus valeat aliquatenus impediri, eisdem perſonis, quibus per vos apoſtolica ſcripta dirigimus, ſub eodem tenore literas noſtras tranſmittimus, dempto capitulo quod faciebat de palleo mentionem: vt vtraſque penes vos habentes, vel primas, vel ſecundas, prout opus fuerit, præſentetis. Datum Lateran. VII. cal. Februarij.

N. ARCHIPRESBYTERO, ET CANONICIS PRINCIPIS APOSTOLO-*rum. Qua ſuam beneuolentiam & munificentiam erga illos declarat.*

DEriuata in nos ab apoſtolorum Principe per ipſius merita poteſtatis eccleſiaſticæ plenitudo, & apoſtolatus ſucceſſio, non ratione carnis per hominem legitime procreata, ſed per Deum ipſius gratia canonice facta: inter cæteras ſolicitudines cordis noſtri, & occupationes, quibus quotidie premimur, vtpote quibus ſolicitudo vniuerſarum eccleſiarum incumbit, ad honorandam eiuſdem principis apoſtolorum baſilicam ſpecialiter nos inducunt, vt cum propheta pſallamus: Domine dilexi decorem domus tuę, & Lo. t. glorię tuę. Sanè cum dominus noſter in Beato Petro, cui nos (licet immeritos) conſtituit ſucceſſores, in ſpiritualibus prætulerit vniuerſis, & eccleſiam in temporalibus etiam dilatarit, conueniens eſſe dignoſcitur, vt eidem Beato Petro in vobis, immo Chriſto in eo, qui nobis exhibuit vniuerſa: & ſi modicum, tamen aliquid tribuere ſtudeamus, affectum noſtrum in effectum humiliter producentes. Dignum eſt etenim, vt quia varijs preſſi negocijs, dum circa lapſum religionis nobis propoſitum in melius reformãdum intendimus, dum iuſtitiæ conſulimus oppreſſorum, dum ſingulorum conſultationibus reſpondemus, dum ad reformandam intèr diſcordãtes pacis concordiam, & pro diuerſis eccleſiarum, & prouinciarum neceſſitatibus legatos à latere noſtro dirigimus: dum de terræ orientalis ſubuentione penſamus, principis apoſtolorum baſilicam dignis obſeqnijs frequentare non poſſumus, aliquibus munuſculis honoremus: nihil in hoc apoſtolorum principi largientes de proprio, ſed de ſuo potius repetentes. Verùm cum decor eccleſiarum, & earum theſaurus præſertim pendeat ex perſonis, quæ ipſis deſeruiunt, & domini laudes horis intonant conſtitutis pſallentes ei tam ore quàm corde: vos, qui ad honorem

norem

DVCI, ET POPVLO VENETORVM. NE SARACENIS ARMA *& ſubſidium, mecaturæ prætextu ſubminiſtrent.*

IN fauorem orientalis prouinciæ prçter peccatorum veniam, quam in ſuis illuc expenſis proficiſcentibus pollicemur, & apoſtolicæ protectionis gratiam, quam eidem terræ ſubuenientibus indulgemus: illud etiam Lateran. concilij conſtitutum curauimus innouare, quòd eos, qui Saracenis arma, ferrum, lignamina galearum miniſtrare præſumpſerint, & in galeis, & piraticis eorum nauibus curam gubernatoris, & regimen exercere, ab eccleſiæ communione præcidi: & excommunicationi pro ſua iniquitate ſubiectos rerum ſuarum per principes ſæculi Catholicos, & conſules Ciuitatum priuatione multari: & capientium ſeruos, ſi capti fuerint, fore decernit, ad exemplar felicis recordationis G. Papæ prædeceſſoris noſtri omnes illos excommunicationis ſententiæ ſuppoſuimus: qui cum eis de cætero habere conſortium, vel per ſe, vel per alios nauibus, ſeu alio quocunque ingenio, aliqua rerum ſuarum ſubſidia impendere, vel tranſmittere attentauerint, quandiu inter nos, & ipſos guerra durarit. Verùm accedentes nuper ad apoſtolicam ſedem dilecti filij nobiles viri Andreas Donatus, & Benedict⁹ Grilion. nūcij veſtri nobis exponere curauerūt, quod ex cōſtitutione huiuſmodi ciuitati veſtræ proueniret non modicum detrimentum: quæ non agriculturis inſeruit, ſed naulgijs potius, & mercimonijs eſt intenta. Nos igitur paterno dilectionis affectu, quem ad vos ſpecialiter habemus, inducti, ſub diſtrictione anathematis prohibentes, ne in ferro, ſtupa, pice, acutis, pironibus, funibus, armis, galeis, nauibus, & lignaminibus paratis, vel imparatis, vendendo, donando, vel commutādo Sarracenis miniſtrare ſubſidium præſumatis, ſuſtinemus ad tempus, donec ſuper hoc aliud dederimus vobis in mandatis, vt in regnum Aegipti vel Babylonis alia inituri commercia cum neceſſe fuerit transfretatis: ſperantes, quod propter hanc gratiam in ſubſidium Hieroſolymitanæ prouinciæ debeatis fortius animari, prouiſuri ne quid in fraudem circa ſtatutum apoſtolicum præſumatis: quia dubium eſſe non debet eum diuina ligari ſententia, qui contra propriam conſcientiam in eluſionem huius mandati fraudulenter aliquid attentabit. Datum vt ſuprà.

N. EPISCOPO GEVRICENSI, ET N. ABBATI DE BOCCAN. *De pœna eorum qui crimen falſi commiſerunt.*

IN auditum falſitatis genus tam nouitate nocendi, quàm præſumptionis audacia vniuerſa ferè hactenus inuenta genera falſitatis excedens, perpetratum prædeceſſorum noſtrorum temporibus, noſtris eſt auribus reuelatum. *Vide titulum de crimine falſi.* Sanè propoſuerunt nobis dilecti filij magiſter R. Præpoſitus Colocen. & magiſter I. Archidiaconus Seghedien. quòd magiſter L. Taruiſinus olim ad apoſtolicam ſedem accedens, de regeſto felicis recor. Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri, quondam chartam doloſè ſurripuit, quam in ea parte doloſè abſcidit, qua trib⁹ alijs chartulis quia fuerat in quaterno medio iungebatur filo integro remanente. Cùm autem idem præpoſitus eandem vobis chartulam præſentaſſet, ex eo rem ſic ſe habere cognouimus, quod in proximo præcedenti chartula eiusdem regeſti quarundam habebatur principium literarum, quas eadem pagina terminabat: & rurſum circa finem ipſius paginæ quædam literæ fuerant inchoatæ, quæ finiebantur in folio ſubſequēti. Cùm igitur huiuſmodi falſitatis vitium tāto amplius perſequi debeamus, quantò maius poſſet ſcandalum generare, cum pro literis de quibus dubium eſt, an à ſede apoſtolica emanarint, ad regeſtum de conſuetudine recurratur: cum etiam vix poſſet aliquis amplius Rom. eccleſiam offendere: quàm ſi ei regeſta, & alios libros ſurriperet: in quibus tam ipſius, quàm aliarum eccleſiarum priuilegia continentur, diſcretioni veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus magiſtrum P. Strigonien. præpoſitum, & magiſtrum Robertum Anglicum, & Azonem presbyterum, quos huius iniquitatis conſocios eſſe audiuimus, ad veſtram præſentiam euocantes, ab eis ſub iureiurando

veritatem diligentius exquiratis, quo mandante, cuius conſilio, quo cõſcio, & quo procurante tantæ falſitatis crimen fuerit attentatum. Cõfeſſionem antem ipſius ſub iureiurando factam redactam in publicam manum, ac veſtri ſigilli ſignatam ad nos ſine dilatione aliqua trãſmittatis. Volumus autem, & ſub eadem diſtrictione mandamus, vt tam eos, quàm alios, qui huius iniquitatis participes fuiſſe dicuntur, ad veritatis aſſertionem monitione præuia, per ſuſpenſionis, & excõmunicationis ſententiam appellatione poſtpoſita compellatis.

Datũ Lateran. III. cal. Februarij.

Scriptum eſt ſuper hoc ferè in eundem modum Patriarchæ Graden.

P. DE CASTRO NOVO ARCHIDIACONO MAGALONEN. QVA ipſi Archidiaconatum ab Arelatenſi Archiepiſcopo donatum confirmat.

Cap. Cum olim, de ſententia & reiudicata

CVm olim bonæ memoriȩ Magalonen. Epiſcopus habito dilectorum filiorum P. de Agrifolio Archidiaconi, & B. Prioris clauſtralis aſſenſu, te ad vacantem Archidiaconatum eiuſdem eccleſiæ nominaſſet, præpoſito vt nullus ibi, niſi prius duplici voce ſibi conceſſa inſtitueretur, per appellationem interpoſitam inhibente, Epiſcopus tum quia contra antiquam Magalonen. eccleſiæ conſuetudinem, & commune ius canonum eſſe dicebat, aliquam ſibi vocem duarum perſonarum in eadem eccleſia vendicare, tum quia ex indulgentia bonæ memoriȩ C. Papȩ prȩdeceſſoris noſtri, quam in Capitulo præſente præpoſito legi fecit, ſibi probabat indultum, vt vacantem Archidiaconatum, vel ſacriſtiam, ſi cõtra perſonam ab ipſo nominatam aliquod rationabile, & canonicum non poſſet legitimè obijci, & probari: nõ obſtante cõtradictione, vel appellatione conferret, te de præfato Archidiaconatu peçannulum inueſtiuit, in locum eiuſdem corporaliter te inducens. Vnde nominatus præpoſitus inuidiæ ſtimulis agitatus alium ad eundem Archidiaconatum præſumpſit poſtmodũ nominare. Cui⁹ facti occaſione te, & dicto prȩpoſito ad ſedẽ apoſtolicam accedentibus nos in minori tunc officio cõſtitutos, & dilectũ filiũ noſtrum B. tituli Sancti Petri ad vincula, & bonæ memoriæ M. tituli Sanctorũ Ioannis, & Pauli presbyterum Cardinalem habuiſtis in veſtris quȩſtionibus auditores. Cumque multa hinc inde allegata fuiſſent, tandem dictus prædeceſſor noſter quod ab vtraque parte factum fuerat, pro ſua voluntate caſſauit, ſententiando pronuncians, quòd aliquibus de prouincia ſcriberet, vt tam Epiſcopum, quàm perſonas ad ordinandum concorditer archidiaconatum monerent, & eorum fortè monitis non admiſſis, hoc ipſi auctoritate apoſtolica exequi non differrent. Poſt hæc verò Geraldo Ioannino, qui nõdum ad diaconatus erat promotus officium prȩter conſcientiam tuam, cùm tunc apud ſedem apoſtolicam pro Epiſcopo morareris, ipſum archidiaconatum contra propriam pronunciationem (ſicut credimus) contulit circumuentus. Nos igitur inhȩrentes veſtigijs prædeceſſorum noſtrorum dicentium ſententiam Romani Põtificis poſſe in melius cõmutari. Cùm aliquid fuerit ſubreptum, quod de prædicto G. factũ fuerat, non obſtante donatione, quam à venerabili fratre noſtro Magalonẽ. Epiſcopo in illuſionem donatione, apoſtolicæ dicitur recepiſſe: de communi fratrum conſilio in irritum reuocauimus: & ei licet abſenti cùm liquido nobis de ſubreptione conſtaret, & in manifeſtis iuxta canonicas ſanctiones non ſit rigor iudiciarius obſeruandus ſuper dicto archidiaconatu, perpetuum ſilentium imponẽtes, prædicto epiſcopo, & dilectis filijs archidiacono, & ſacriſtæ Magalonẽ. dedimus in mandatis, vt nullius contradictione vel appellatione obſtante, infra vnius mẽſis ſpaciũ poſt literarũ noſtarum ſuſceptionem ſæpe dictum archidiaconatũ de perſona, cui nihil obuiaret de canonis inſtitutis plena omnium, qui præſentes eſſent, interueniẽte cõcordia ordinarẽt ne, ſi fortè iterũ ſuboriretur diſcordia, fierẽt nouiſſima deteriora prioribus, & error nouiſſimus eſſet peior priore. Venerabili etiã fratre noſtro Archiepiſcopo, & dilecto filio Decano Arelatẽ. dedimus in mãdatis, vt ipſis in executione mãdati noſtri ceſſantib⁹, ijdem nulli⁹ cõtradictionis, vel appellationis obſtaculo, illud exequi nõ tardarẽt. Cùmque prædicti Epiſcopus Archidiaconus, & ſacriſta mandatum noſtrum

infra

infra dictum terminum differrent, & negligeret adimplere, prædictus Arelatē. Archiepiſcopus attendens perſonam tuam ad hoc officium non indignam, tibi (ſicut ex literis eius accepimus) Archidiaconatum ipſum auctoritate noſtra canonice cōtulit, & te de ipſo per annulum inueſtiuit. Cùm igitur nobis de tuæ conſtet idoneitate perſonæ, quod de te per eundem Archiepiſcopum auctoritate mandati noſtri legitime factum eſſe dignoſcitur, ratum, & firmum habentes, archidiaconatum ipſum tibi auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Decernimus ergò &c. Datum Lateran. VI. cal. Februarij.

PRIORIBVS, ET FRATRIBVS DE GRANDIMONTE. QVA *ipſos ad concordiam & mutuam charitatem hortatur.*

CVm dilectus filius noſter B. frater veſter, orta olim inter fratres Grandiſmontis diſſenſione non modica, cum .N. tunc priore ſuo, & alijs multis fratribus ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſet, quia tunc controuerſia ipſa non potuit plenè ſopiri idem B. ſe transferens ad partes Prouinciæ in Auinionenſi diœceſi in terra dilecti filij nobilis viri R. comitis Toloſani, de conceſſione bonæ memoriæ R. Auinionen. epiſcopi ordinis veſtri domum conſtruxit, & in ea cū. N. fratre veſtro tunc, & ſuo, & alijs, quos de nouo recepit, fratribus eſt moratus: quanquam à morte prædicti Prioris, & poſt ſubſtitutionem alterius, lite quoq; per auctoritatem ſedis apoſtolicæ iam ſopita, non videatur poſſe rationabiliter excuſari: quod vſque nunc ad obedientiam veſtram accedere non curauit. Volentes autem, ſicut tenemur, matri filiam, & membra capiti counire, cum & vos circa receptionem fratrum veſtrorum, vos non debeatis exhibere difficiles, ſed benignos, vt eos Chriſto lucrifacere valeatis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus eundem B. ad vos humiliter redeuntem, & fratres, quos ipſe recepit, ſuſcipiatis humiliter, & fraterna charitate tractetis, & inter eccleſias veſtras ſuſcipiatis eccleſiam, quam conſtruxit. Verùm quia de voluntate venerabilis fratris noſtri Auinionen. Epiſcopi, & patroni eiuſdem eccleſiæ procedit affectu, vt eidem eccleſiæ in priorem clericus præferatur cum & vos quibuſdam cellis veſtris clericos duxeritis præferendos. Volumus nihilominus, & mandamus, vt vel eidem eccleſiæ clericum præferatis, per quem ſecundum regularem obſeruantiam veſtri ordinis ſalubriter gubernetur, vel dictum B. & memoratum fratrem ipſius, qui ex facta vobis profeſſione tenentur, a iugo obedientiæ abſoluatis: vt ibi de cætero abſque inobedientiæ culpa valeant domino famulari. Quod ſi neutrum facere volueritis, nc ipſis per ditionis materiam præbeamus, aliter ſaluti eorum curabimus (dante domino) prouidere. Datū Lateran. III. cal. Februarij.

N. CONSTANTIEN. EPISCOPO. APPELLATIO NISI INTRA *decem dies interponatur, ſententia tranſit in rem iudicatam.*

QVid ad conſultationem, quam nobis nuper feciſti de duabus partibus decimæ frugum feudalium, quas laici tanquam feudum ſuum religioſis domibus volunt conferre, presbyteris reclamantibus, & inuitis & ad ſuas eccleſias vnde laici percipiunt ſacramēta, decimas ipſas aſſerētibus pertinere, debeat reſponderi, per decretalem epiſtolam ad aliorum poſtulationem in ſimili caſu dudum à nobis emiſſam, cuius reſcriptum fraternitati tuæ de verbo ad verbum duximus tranſmittēdum, perpendere poteris euidenter. Ei autem quòd à nobis ſimiliter poſtulaſti, vtrum appellationi ſit clerici deferendum, qui purgationem indictam ſibi per ſententiam, & ad ipſius receptionem terminum competentem, puta viginti dies, vel amplius ſine contradictione recipiens, & ad diem veniens conſequenter appellat, cauſam non exprimens appellandi, nec ſit locus, niſi ſuſcipiendæ purgationi, & executioni ſententiæ, à cuius latione, ac purgatione iniuncta vltra decennium dicitur effluxiſſe, taliter credimus reſpondendum, quòd cum poſt

decem dierum ſpacium ſententia in auctoritatem rei tranſeat iudicatæ, quí ad prouocationis ſubſidium infra id temporis non recurrit, appellandi ſibi aditũ denegauit: cùm per hoc videatur per interpretationem iuris latæ ſententiæ paruiſſe: prçſertim vbi cauſa non redditur appellandi, ſed nec executionem ipſius ſententiæ, ideo conuenit retardari: licet ad hoc agendum quadrimeſtre tempus regulariter ſit ſtatutum, quia id arctari poteſt nonunquam à ſedente in medio, & etiam prorogari: & qui ab initio ſponte recepit terminum breuiorem, imputare ſibi poteſt, & debet, cùm ex hoc videatur amplioris beneficium contempſiſſe: vnde talis non audietur appellans, niſi fortè aduerſus eum modus executionis canonicus excedatur. Datum Lateran. III. idus Ianuarij.

N. VVACIEN. ET N. CENADIEN. EPISCOPIS, ET N. ABBATI Siricen. *Per quam ipſis committit cognitionem controuerſiæ inter Epiſcopum & abbatem.*

CVm dilecti filij S. Abbas de Felduar, & magiſter Obertus nuncius venerabilis fratris noſtri Quinqueccleſiẽ. Epiſcopi pro quæſtione, quæ vertitur inter eũdem Epiſcopũ, & ipſum Abbatem, ad noſtram præſentiam acceſſiſſent, nos eis dilectum filiũ noſtrũ G. Sancti Nicolai in carcere Tulliano diaconũ Card. cõceſſimus auditorẽ, in cuius audientia Abbas propoſuit memoratus, quòd cũ eſſet in procinctu itineris ad Romanam eccleſiam veniendi, & ſupra dictus Quinqueccleſien. Epiſcopus ad monaſterium ſuum hoſpitandi cauſa veniſſet, priuilegium, quòd claræ memoriæ B. quondam Rex Vngariæ ſuper eccleſiæ ſuæ libertate conceſſerat, quàm à iuriſdictione prorſus Epiſcopi exemptam eſſe proponit, & pecuniam, quam parauerat ad expẽſas itineris, illi abſtulit violenter, ipſumq́; in quodam clauſtro Ciſtercien. ordinis carceri mancipauit, ne poſſet vel ad regem ire, vel Romanam eccleſiam viſitare. Subſequẽter verò cum ad Abbatiam ſuam eum dictus Epiſcopus remiſiſſet, & coram rege propoſita ſuper hoc querimonia fuiſſet inficiatus, ſe priuilegium eius, & pecuniã accepiſſe, dictus abbas, vt ſuis, & eccleſiæ ſuæ grauaminibus prouideret, vocẽ ad nos appellationis emiſit: & feſtũ Sancti Lucæ proximè prçteritũ appellationi præfixit: quam appellationem, licet Epiſcopus ipſe admiſerit, & promiſerit ſe venturũ in termino conſtituto, poſt multos dies in eum excõmunicationis ſentẽtiam promulgauit. E cõtrario præfat⁹ magiſter Obertus reſpõdit, quòd memoratus Epiſcopus pro eo quòd dictus Abbas ſuper falſitate duorum priuilegiorum apud eum accuſatus fuerat, & cõuictus, & crimen ſuum ore proprio manifeſtè confeſſus, eum non appellantem, nec contradicentem depoſuit, & miſit ad monaſterium de Sicodor ad pœnitentiam peragẽdam: de quo cùm fuiſſet egreſſus pœnitentia nõ peracta, monaſterium de Felduar inuaſit per potentiam laicalem: & eccleſiam quandam ad ipſum Epiſcopũ pertinentem parochianis proprijs ſpoliauit, clericos eius eijciens domibus proprijs verberando: ſuper quibus cùm pluries citatus fuiſſet, quia cõtumax apparebat, Epiſcopus eum excõmunicationi ſubiecit: ſed ipſe poſt excõmunicationẽ diuina officia celebrare, & bona monaſterij violenter rapere, ac dilapidare præſumpſit. Cùm igitur prçdict⁹ Card. nobis hçc omnia retuliſſet, de cõſenſu partis vtriuſq; negocium ipſum veſtro duximus examini cõmittendum: & memoratum abbatem ad maiorem cautelam de benignitate ſedis apoſtolicæ fecimus iuxta formã eccleſiç à vinculo excõmunicationis abſolui. Verùm quia idem abbas ex duplici cauſa ſe propoſuit iniuſtè grauatum, quoniam & propter monaſterij libertatem illius iuriſdictioni non ſuberat, & propter appellationis remedium ab eo tutus eſſe debebat, cum ſuper his nobis plena fides facta non fuerit, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdamus, quaten⁹, inquiſita ſuper prçmiſſis, & alijs, ſi qua fortè alterutra partiũ duxerit proponẽda, diligẽti⁹ veritate, ſi legitimè vobis cõſtiterit de libertate monaſterij memorati, prçfato Epiſcopo ſuper hoc ſilẽtium imponatis: ad ablatorum reſtitutionem, & priuilegij maximè auctoritate ipſum apoſtolica per cẽſurã eccleſiaſticam, ſublato appellationis obſtaculo compellentes & reformantes in ſtatum debitum, quicquid poſt

receſſum

receſſum Abbatis circa monaſterium inueneritis immutandum, alioquin cùm dictum monaſterium Quinqueclesien. diœceſi ſit conſtructum, ad exhibendum eidem Epiſcopo debitam reuerentiam compellatis, & ſententiam depoſitionis, quam idem Epiſcopus in præfatum Abbatem aſſeruit protuliſſe, niſi poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, vel ex alia cauſa conſtiterit iniquè prolatam, ſicut rationabiliter lata eſt, appellatione remota faciatis inuiolabiliter obſeruari. Si verò poſt appellationem ad nos interpoſitam tam dictum epiſcopum in memoratum Abbatem condemnationis, & excommunicationis ſententiam inueneritis in contemptum ſedis apoſtolicæ dictauiſſe, ipſum tamdiu nuncietis ab officio pontificali ſuſpenſum, donec ſuper hoc per nos aliud fuerit ordinatum. Nullis literis obſtantibus, præter aſſenſum partiũ, ſi quæ apparuerint à ſede apoſtolica impetratæ. Quòd ſi omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Lateran. III. cal Februarij.

CANONICIS SANCTI LAVRENTII DE SPELLO. *QVA SENtentiam Cardinalis, ſuper Prioratu S. Laurentij confirmat.*

QVæſtionem prioratus inter vos, & Albericum Priorem Sancti Laurentij de Spello diutiùs agitatam, dilectis filijs noſtris C. tituli Sancti Laurentij in Lucina, & I. tituli Sanctæ Priſcæ presbyterum Cardinalem iamdudum commiſimus terminandam: qui cùm eidem non poſſent intendere maioribus occupati, duobus iudicibus de Spello eam de conſenſu partium commiſerunt: à quibus ad Cardinales ipſos eodem Abbate prouocante cauſa fuit venerabili fratri noſtro Spoletano Epiſcopo, & ſuo coniudici R. delegata. Sed cum ab eis non fuerit in ipſa quæſtione proceſſum, à dilectis filijs noſtris S. tituli Sanctæ Praxedis presbytero, & G. Sanctæ Mariæ in Aquiro diacono Cardinali commiſſa fuit venerabili fratri noſtro Perusino Epiſcopo: quam nimirum commiſſionem ratam habentes, eidem dedimus in mandatis, vt dictam cauſam deberet infra duorum menſium ſpaciũ diffinire: à cuius præſentia dictus Abbas ſedem apoſtolicam appellauit. Ipſo ergo, & B. Sindico veſtro in noſtra præſentia conſtitutis, dilecto filio noſtro G. Sancti Nicolai in carcere Tulliano diacono Cardinali cauſam ipſam cõmiſimus fine debito terminandam: in cuius pręſentia contra ipſum priorem dictus Sindicus veſter multa propoſuit, quibus eum amouendum à prioratu oſtendere conabatur. Dicebat enim electionem ipſius canonicam non fuiſſe: cùm & tunc temporis laicus fuerit, & Alexandro eiuſdẽ eccleſiæ priore viuente intruſus ſymoniacè ibidem fuerit, per potentiã laicalem: electionis quoq; tẽpore de ipſius eccleſiæ gremio non extiterat, nec datus volentibus, ſed inuitis: ad cuius electionem non omnes fuerunt canonici conuocati: quem etiã C. quondã Duci Spoleti, quòd ad mãdatum eius teneret eccleſiam, vitaſſe firmiter proponebat: & quòd de genere illorum fuerat, ac ſocietate, qui Soperclum Priorem eiuſdem eccleſiæ interficere præſumpſerunt. Præmiſſis itaq; rationibus dictum Abbatem dicebat prioratu eccleſiæ memoratæ. Verùm pars altera electionem ſuã multis nitebatur rationibus roborare: proponens quòd dictus Alexander promotionis ſuæ tempore laicus ſimiliter fuerat, filios habens, & etiam concubinam: & cùm prioratum voluntate propria reſignaſſet, vos eum vnanimiter elegiſtis, & per quinquennium tenuiſtis eum exinde pro priore: cuius quidem electio non ſolùm à venerabili fratre noſtro Spoletano Epiſcopo, verumetiam à bonæ memoriæ Cœleſtino Papa prædeceſſore noſtro fuit poſtea confirmata. Intentionem itaq; ſuam fundare iam dictis rationibus ſatagebat: quibus fuit à præfato B. taliter obuiatum, quòd cum renunciatio Alexãdri præmiſſa per vim extorta fuerit, & obtenta, nullum vobis poterat præiudicium generare: præſertim cùm neque coram iudice ſuo facta fuerit, & tempore illo dictus Alexander vobiſcum pariter poſſeſſione tam eccleſiæ, quàm rerum ipſius eſſet penitùs ſpoliatus. His ergò, & ſimilibus coram dicto Cardinale prudẽter à partibus allegatis, ipſe allegationibus, & rationibus hinc inde productis auditis, & pleniùs intellectis, habito prudentũ virorũ conſilio, ſæpè dictum Albericũ à memorato

prioratu remouendum ſententialiter diffiniuit. Nos ergò ſententiam eius, ſicut rationabiliter lata eſt, ratam habentes, auctoritate apoſtolica cõfirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergò &c.

Datum calen. Februarij.

N. STRIGONIENSI ARCHIEPISCOPO, N. PATAVIEN. ET N. CENAdien Epiſcopis. *Vt cauſam accuſationis capituli Vuaradienſis contra ſuum Epiſcopum cognoſcant.*

CVm venerabilis frater noſter Epiſcopus, & dilecti filij B. præpoſitus M. cantor S. & M. canonici Vuaradien. eſſent in noſtra præſentia cõſtituti, ex parte canonicorum fuit propoſitum coram nobis, quòd conquerẽtibus eis in præſentia venerab. fratris noſtri Colocen. Archiepiſcopi ſuper quibuſdam iniurijs ſibi ab ipſo Epiſcopo irrogatis, Epiſcopus in vocem appellationis erupit: & ipſi nihilominus eum de crimine ſymoniæ ad noſtram audientiam appellarũt. Vtraque verò parte poſt annum, & dimidium ad ſedem apoſt. accedente, cum in eodẽ propoſito memorati canonici permanẽtes, periurij, & ſymoniæ ipſum Epiſcopum reum facere in noſtra, & fratrum noſtrorum præſentia niterentur, ex parte ipſius Epiſcopi fuit propoſitum ex aduerſo, quòd cùm ſuper his citatus non fuerit, nec propter hoc venerit, & ideo ius remeandi domum haberet, non tenebatur ſuis aduerſarijs reſpondere. Cumque ſuper his, & alijs eſſet ab eis in auditorio noſtro diutius litigatum, nos habito cum fratribus noſtris conſilio, volentes parcere laboribus partium, & expenſis, cùm & nos plus ſolito varijs ſimus occupati negocijs, eas ad vos duximus remittendas, per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus iuris ordine per omnia conſeruato, cauſam ipſam diligenter examinantes, & vſque ad diffinitiuam ſententiam procedentes, geſta omnia ſigillorum veſtrorum munimine roborata nobis fideliter tranſmittatis: diem aſſignantes partibus competentem, quo recepturæ ſententiam noſtro ſe conſpectui repræſentent. Ad quem ſi qua earum venire contempſerit, nos nihilominus, quantum de iure poterimus, procedemus. Quia verò ſupradicti canonici ſe queruntur à iam dicto Epiſcopo contra iuſtitiam ſpoliatos, volumus, & mandamus, quatenus, ſi rem ita inueneritis ſe habere, ſecundum quod eidem Epiſcopo dictus Colocen. Archiepiſcopus ſub debito iuramenti dicitur præcepiſſe, ablata omnia eis, appellatione remota, reſtitui faciatis: prouidentes, vt eidem Epiſcopo faciatis ab ipſis canonicis obedientiam, reuerentiam, & obſequium debitum exhiberi. Si verò idem Epiſcopus aliquid proponere voluerit contra canonicos memoratos, audiatis illud, & appellatione remota fine debito terminetis. Nullis literis, &c.

Datum III. cal. Februarij.

N. ABBATI MONASTERII FRANCARVM VALLIVM, EIVSQVE *Fratribus tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. De confirmatione priuilegiorum, & bonorum.*

REligioſam vitam eligentibus, &c. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo monaſticus, qui ſecundum Deum, & Beati Benedicti regulã, atque inſtitutionem Ciſtercien. fratrum, &c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium ſitum eſt cum omnibus pertinentiis ſuis: Grangiam de mala muſca: Grangiam de Argentia: Grangiam de Campignola: Grangiam de Roccetta: Grangiam de Sornellis: quicquid habetis in Auinione: quidquid habetis in Cauellione: quicquid habetis in Bellicadro: quicquid habetis in Lunello: quicquid habetis in tenimento Villæ Sancti Egidij: quicquid habetis in Cauomonte, & alijs locis. Sanè laborum veſtrorum, &c. Prohibemus inſuper, vt nulli fratrum, &c. Ad hæc etiam prohibemus ne aliquis monachus, &c. Inſuper auctoritate apoſtolica inhibemus, ne vllus Epiſcopus, &c. Si verò Epiſcopus, in cuius parochia, &c. Pro conſecrationibus verò altarium, &c. Quod ſi ſedes,

des,&c. Quia verò interdum,&c. Porrò ſi Epiſcopi,&c. Paci quoqúe,&c. Præterea omnes libertates,&c. Decernimus ergò,&c. Salua ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur,&c. vſque in finem. Datum Lateran. per manum Rainaldi domini Papæ notarij Cancellarij vicem agentis,calen. Februarij, indictione ſecunda, incarnationis Dominicæ Anno MCXCVIII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. Anno primo.

PRIORISSAE COENOBII DE CVRTO RIVO, EIVSQVE SORORIBVS tam præſentibus,quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. De eodem argumento quo præcedenti epiſtola

PRudentibus virginibus, &c. In primis ſiquidem ſtatuẽtes, vt ordo monaſticus, qui ſecundum Deum, & Beati Benedicti regulam, atque inſtitutionem Ciſtercien. fratrum in cœnobio veſtro, &c. vſq; ad Vocabulis. Locum ipſum,in quo pręfatum cœnobium ſitum eſt cum omnibus pertinẽtijs ſuis: Coruatam Don Garnier, quam Hu. de illidio miles dedit vobis laude, & aſſenſu hæredum ſuorum in omni vſu habendam: & campum Olrici cum integritate: & quicquid in molendino, & Batarino de Guneneort habebit, & terram, quæ eſt iuxta pratum Sancti Martini: & illud, quod habetis in molendino, & Batarino de Guneneort habebat, & terram, quæ eſt iuxta pratum Sancti Martini: & illud quod habetis in molendino, & Batarino ex dono Ginardi Pohiers, ex dono Sybillæ, & filij eius Arnulfi: tria iugera terræ ſita inter campum Olrici, & Hugonis, & pratum Dauen. & ſedem Batarini, in quo molendinum ædificaſtis: & tertiam partem de cultura in terretorio de Brenuilla. Ex dono Galteri de Solaſcort, & partem Euerardi de Irrũceria in eiſdem tertijs tam in nummis, quàm in ſegetibus: & partem Alberti Corelli ſimiliter vobis ab ipſo conceſſam: & vſum in terretorio de Brenuilla. Ex dono Hugonis de Ambleio vnam falcatam de prato ſub burgo Sanctæ Mariæ, & tertias de Mannia, quas vobis Raínerius de Pares de cultura ſuorum hominum dedit vobis: & ex dono Humberti de Doncuria, vnum pratum ſuper ripam Moſæ. Sanè laborum veſtrorum, &c. Liceat quoq; vobis, &c. Prohibemus inſuper vt nulli ſororum &c. Paci quoque, &c. Decernimus ergò, &c. ſalua ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur, &c. vſque in finem. Datum Lateran. per manum Rainaldi domini Papæ notarij cancellarij vicem agentis. III. cal. Februarij indictione ſecunda, incarnationis dominicæ anno MCXCVIII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij Anno Primo.

HEN. ILLVSTRI REGI VNGARIAE. NE TESTES SVper falſitate cuiuſdam examinandi impediantur verum dicere.

INauditam hactenus ſpeciem falſitatis, quam oculis noſtris vidimus, ſerenitati tuæ, quia id expedire credimus, duximus referendã. Cùm enim dudum (ſicut moris eſt) apoſtolicæ ſedis regeſtum felicis record. Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri cuidam fuiſſet exhibitum, tanquàm reſcriptũ aliquod inſpecturo, vt conceptam iniquitatem pareret, de medio quaterno duo folia eſt furatus, ſicut indicijs deprehendimus manifeſtis: cuius facinoris teſtes, & conſcij perhibentur in regno Vngarię permanere. Quia verò grauiter peccat, & qui loquitur mendacium, & qui ſubticet veritatem, & publicè intereſt, quod maleficia non remaneant impunita, magnificentiam tuam rogamus attentius per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus, ne teſtibus illis, qui ſuper iam dicto facinore nominati fuerint, vt perhibeant teſtimonium veritati, quiſquam de regno tuo noceat, aut impedimentum præſtare præſumat, eos potenter protegas, & defendas.
Datum Lateran. II. nonas Februarij.

N. LIN.

N. LINCOLNIEN. N VVINTONIEN. EPISCOPIS, ET N. ABBATI Sancti Edmundi. Vt cognoſcant cauſam Epiſcopi Conuentrenſes,& monaſterij.

EX inſinuatione venerabilis fratris noſtri Gonuentrenſis Epiſcopi noſtris eſt auribus intimatum, quòd cum bonæ memoriæ Vu. prædeceſſor ſuus de clauſtro monachorum ad pontificalem aſſumptus fuerit dignitatem, voluntatibus Conuentren. monachorum vſque adeò conſcendit, quòd ferè ab omni epiſcopali iure ipſos exemit in ſucceſſorum ſuorum graue præiudicium, & iacturam: poſſeſſiones etiam, & beneficia quædam Lachefeldenſis eccleſiæ ad ſuſtentationem clericorum ibidem Deo ſeruientium deputata, & diutiùs in pace poſſeſſa, eis abſentibus, & irrequiſitis ſub prætextu cuiuſdā compoſitionis, quam tamen ipſi monachi non ſeruarunt, alienare præſumpſit, in graue ipſius Lachefelden. eccleſiæ læſionem. Exinde verò præfati monachi, tacito quod in epiſcopalis dignitatis, & Epiſcoporum Conuentren. detrimētum eſſet factum præfati Epiſcopi attētatum, compoſitionem ipſam per ſubreptionem obtinuerunt, à felicis memoriæ Alexandro Papa prædeceſſore noſtro, poſtea confirmari: de qua nimirum compoſitione ſucceſſores Epiſcopi memorati, videntes, tam ſibi, quàm ipſi à eccleſiæ Lachefelden. enorme periculum imminere, ne aduerſus eos præſcriptio curreret, cùm non poſſent naturaliter, ciuiliter eam interrumpere curauerunt. Cùm ergò eccleſiarum iura ex apoſtolatus officio teneamur propenſiùs defenſare, nec quibuſdam velimus conſulere cum iniurijs aliarum, de voluntate nunciorum vtriuſque partis cauſam ipſam vobis duximus committendam, per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus vocatis ad vos, qui fuerint euocandi, & tam ſuper epiſcopali iure, quàm alienatis poſſeſſionibus, & beneficijs eccleſiaſticis inquiſita diligentiùs veritate, quod canonicum fuerit remoto appellationis obſtaculo ſtatuatis: facientes quod ſtatueritis per cenſuram eccleſiaſticam à partibus inuiolabiliter obſeruari. Nullis literis obſtantibus, ſi quæ apparuerint harum mentione non habita, à ſede apoſtolica impetratæ. Quod ſi omnes, &c. duo veſtrum, &c.

Datum Lateran. III. nonas Februarij.

GAVDEMARIO ABBATI BOSCAVDONEN. MONASTERII, EIVSQVE fratribus tam præſentibus, quàm futuris, regularem vitam profeſſis in perpetuum. De confirmatione ipſorum priuilegiorum

REligioſam vitam eligentibus, &c. vſque ad verbum Statuentes. Vt ordo monaſticus qui ſecundum Deum, & Beati Benedicti regulam, atque inſtitutionem Ciſtercien. fratrum in eodem monaſterio, &c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis: Abbatiam de Pratis, Abbatiam de Lura, quas ædificaſtis cum poſſeſſionibus ſuis: Lauercum cum poſſeſſionibus ſuis: domum Sancti Mauricij cum pertinentijs ſuis: vineas de Romonolo: vineas de Capdenaſo: vineas de Moilatio: Grangiam de Paillairols cum omnibus, quæ in illo terretorio habetis: Grangiam de Villario Roberti, & quicquid ibi habetis, & poſſidetis: Grangiam de Cantalupa, & quicquid ibi poſſidetis: præterea quicquid Ebreduni habetis, & poſſidetis. Sanè Laborum veſtrorum, &c. Liceat quoque vobis, &c. Prohibemus inſuper, vt nulli fratrum, &c. Illud diſtrictiùs inhibentes, ne terras, &c. Si quæ verò donationes, &c. Ad hæc etiam prohibemus, ne aliquis monachus, &c. Licitum præterea ſit vobis in cauſis proprijs, &c. inſuper auctoritate apoſtolica inhibemus, ne vllus Epiſcopus, in cuius parochia, &c. Illud adijcientes, vt in recipiendis profeſſionibus, &c. Pro cōſecrationibus verò, &c. Quod ſi ſedes diœceſani, &c. Quia verò interdū, &c. Porrò ſi Epiſcopi, &c. Paci quoq; &c. Præterea omnes libertates, &c. Decernimus ergò, &c. Salua ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur, &c. vſq; in finem. Datum Lateran. per manum. Rainaldi domini Papæ notarij cancellarij vicem agentis III. nonas Februari, indictione ſecunda, incarnationis dominicæ anno MCXCVIII. pontificatus verò domini Innocentij Papæ tertij anno primo.

IOANNI

IOANNI MINISTRO DOMVS SANCTAE TRINITATIS CERVI FRIGIDI *eiuſque fratribus tam præſentibus, quàm futuris, regularem vitam profeſſis in perpetuum. Qua ipſos & ipſorum domum recipit in protectionem apoſtolicam.*

SPerante patre luminum à quo eſt bonum omne datum optimum, & omne donum perfectum: qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos, & malos etiam diebus noſtris, in quibus peccatis exigentibus abundat iniquitas, & multorum charitas refrigeſcit, nonnulli faciente cum eis domino ſignum in bonum, vnde inter alia beneficia, quæ nobis miſericorditer impertitur, aut gratiarum actiones propenſiùs inuitamur, poſteriorum obliti, ad anteriora cum apoſtolo ſe extendunt: & exuentes veterem hominem cum actibus ſuis, & nouum, qui ſecundum Deum creatus eſt, induentes, in vitæ tranſeunt nouitatem: cum relictis pro Deo, quæ poſſidēt, & non quæ ſua ſunt, ſed quæ Ieſu Chriſti quærentes, voluntariam eligunt paupertatem: & diuinæ ſe ſubijciunt ſeruituti: quorum deſiderijs tanto eſt propenſiùs annuendum, quantò per opera pietatis gratiorem præſtant altiſſimo ſamulatum. Licet autem ſecundum apoſtolum neq; qui plantat, neque qui rigat ſit aliquid, ſed qui incrementum dat Deus: plantationem tamen veſtram nonnullo apoſtolicæ protectionis præſidio diſpoſuimus irrigare, quatenus Deo præſtāte miſericorditer incrementum, fructum proferat exoptatum. Ea propter dilecti in domino filij veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatam domum Sanctæ Trinitatis Cerui frigidi, in qua diuino mancipati eſtis obſequio, ſub Beati Pe. & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus: ſtatuentes vt quaſcunq; poſſeſſiones, &c. vſq; ad verbum Vocabulis. Locū ipſum in quo eadem domus veſtra ſita eſt cum omnibus pertinentijs ſuis. Eccleſiam de Planellis cum omnibus pertinentijs ſuis, Domū Burgi Reginę cum omnibus pertinentijs ſuis. Sanè noualium veſtrorū, &c. Liceat quoq; vobis clericos, vel laicos, &c. prohibemus inſuper, vt nulli fratrum, &c. Chriſma verò, &c. cum autem interdictū terræ, &c. obeūte verò, &c. paci quoq;, &c. Decernimus ergò, &c. ſalua ſedis apoſtolicæ auctoritatę, & diœceſani Epiſcopi canonica iuſtitia. Si qua igitur, &c. vſq; in finem. Datum Lateran. per manum Rainaldi domini Papæ notarij cācellarij vicem agentis III. nonas Februarij indictione ſecunda, incarnationis dominicæ anno MCXCVIII. pontificatus verò domini Innocentij Papæ tertij anno primo.

N. EPISCOPO, ET MAGISTRO P. DE CORBOLIO CANONICO PARISIEN. *Vt ipſe vnà cum N Epiſcopo, controuerſiam Capituli Lingonenſis contra ſuum Epiſcopum pertractet.*

CVm olim dilecti filij Decanus, & canonici Lingnen. contra Epiſcopum ſuum ad citationem noſtram ad petitionem ipſius Epiſcopi procuratam, ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſent, expectauimus ſi Epiſcopus idem, qui perſonaliter citatus fuerat, noſtro ſe conſpectui præſentaret. Qui cum nec veniſſet, nec miſiſſet idoneos reſponſales, habito cum fratribus noſtris ſuper negocio ipſo, conſilio, ipſum pro contumacia manifeſta, & dilapidatione vulgata, quam nō ſolum ad aures noſtras fama publica detulit, immò etiā Archiepiſcoporū, Epiſc. & aliorum religioſorū virorum teſtimoniales literæ demōſtrarunt ab adminiſtratione totius Lingonē. epiſcopatus tā in ſpiritualibus, quàm tēporalibus omninò ſuſpendimus: eis literis apoſtolicis diſtrictiùs iniungentes, vt ſuſpenſionē ipſam curaret inuiolabiliter obſeruare. Volentes autē, niſi fortè cedere mallet, quòd ſaluti ſuæ meliùs expediret, cauſam, quę inter ipſum Epiſcopum, & dilectum filium Decanū Lingonen. pro eccleſia vertebatur ſuper dilapidatione, & inſufficiētia, & alijs multis iniurijs, & grauaminibus ipſi eccleſiæ per eundem Epiſcopum irrogatis, examinari celerius, & canonico fine decidi: ne ſi prorogaretur diutiùs, caderet irreparabiliter eccleſia Lingon. quæ iā videtur in parte maxima cecidiſſe: ipſam tibi frater epiſcope duximus cōmittendā: per apoſtolica ſcripta mandātes, quatenus

parti.

partibus conuocatis, ſi de vtriuspartis voluntate procederet, quod per te diffiniriua ſentẽtia proferretur: audiris hinc inde propoſitis,& aſcitis tibi viris prudentibus, quos tanto negocio cognoſceres expedire, cauſam ipſam fine canonico terminares. Alioquin geſta vtriuſque partis redacta in ſcriptis, & ſigilli tui munimine roborata ad præſentiam noſtram tranſmitteres: præfigens partibus terminum competentem, quo recepturæ ſententiam noſtro ſe conſpectui præſentarent. Interim autem in procuratorem idoneum Lingonen. eccleſiæ præcepimus prouideri. Cùm autem prædictus decanus, & ſocij eius cum prædictæ commiſſionis literis receſſiſſent, dilectus filius E. Archidiaconus Lingonen. aduenit: ad cuius inſtantiam te fili magiſter P. duximus eidem negocio adiungendum: cùm in primis literis eſſet expreſſum, vt tu frater Epiſcope viros tibi prudentes aſciſcires. Volentes igitur vt tenorem prædictæ commiſſionis inuiolabiliter obſeruetis, licet ex abundanti, ad multam tamen inſtantiam Archidiaconi memorati diſcretioni veſtræ præſentium auctoritate mandamus, quatenus ſi dictum Epiſcopum per iudicium inueneritis innocentem, ipſum non ſolum ab interdicti ſententia, verùm etiam ab impetitione Decani,& Capituli ſuper obiectis appellatione poſtpoſita penitùs abſoluatis. Perſonales autem quæſtiones, ſi quas idem Epiſcopus, & tam prædictus, quàm maior Archidiaconus aduerſus decanum, vel aliquos canonicorum habuerint, audiatis,& ſublato appellationis obſtaculo, curetis fine debito terminare: talem ad procuratorem ipſius eccleſiæ interim deputantes, qui neutri parti eſſe debeat de ratione ſuſpectus.

Datum Lateran. IIII. idus Februarij.

N. COLIMBRIENSI, ET ALIIS EPISCOPIS IN REGNO PORtugallia conſtitutis. *Qua differentiam inter edictum generale & particulare declarat.*

Cap. cũ in partibus. De verborum ſignificatione.

CVm in partibus veſtris peccatis exigentibus ſæpiùs contingat diuerſa loca interdicto ſupponi, quando generale vel particulare dici debeat interdictum, apud vos accepimus in dubium reuocari: cum illi, qui ab eccleſia Romana decorari priuilegio meruerunt, videlicet vt cum generale interdictum terræ fuerit, liceat eis clauſis ianuis, non pulſatis campanis, excluſis excommunicatis, & interdictis, ſuppreſſa voce diuina officia celebrare, interdicto particulari ſe aſſerant non arctari: aſſerentes illud interdictum generale duntaxat, quando regnum, vel ſaltem prouincia tota ſubijcitur interdicto: propter quod & iuſtitia ſæpiùs deperit, & prælatorum ſententiæ contemnuntur, cum in alijs interdictis promptiùs diuina celebrent, & ſuſpenſis organis, aliorum ipſi pulſatis campanis, & apertis ianuis quoſl.ber paſſim recipiant ad diuina. Ne autem diuerſa interpretatio diſcordię cauſam inter vos vlterius, & odij fomitem valeat miniſtrare, vel quod interdictum dici debeat generale, amodo in dubium reuocetur, ſignificatione vobis præſentium intimamus, quòd cum in priuilegijs de regno, vel prouincia nihil expreſsè dicatur nomine terræ, non ſolùm regnum, vel prouinciam intelligi volumus, verùm etiam villam, & caſtrum: vt & in his locũ habeat, quod de generali dicitur interdicto, videlicet vt cum villa, vel caſtrum generali ſubijcitur interdicto, præſcripta priuilegij forma debeat obſeruari. Datum Lateran. VII. idus Februarij.

N. ARCHIEPISCOPO, ET CLERO PISANO. VT CIVES SVOS *hortetur illam pacem atque concordiam ſeruare, quam reliqui ordines Tuſciæ ſeruabant.*

CVm apoſtolica ſedes eccleſiam, & ciuitatem Piſanam multum dilexerit hactenus, & in multis ſtuduerit honorare, ſicut operis exhibitio, quæ probatio eſt dilectionis, euidenter oſtendit, nos qui (licet indigni) ad apoſtolatus noſtri officium ſumus domino faciente promoti, prædeceſſorum noſtrorum, &

& præcipuè ſanctę memoriæ Innocentij Papæ volẽtes veſtigijs inhærere, ſiquando nobis occurrunt, per quæ honori eccleſiæ veſtræ, ac ciuitatis debeat derogari, ab eis vos, & ciues veſtros curamus propenſiùs reuocare, quemadmodum vice verſa vos, & ipſos ad exequenda illa libentiùs intendimus adhortari, vnde poſſit communis vtilitas prouenire. Sanè cùm bonæ memoriæ C. Papæ prædeceſſoris noſtri temporibus legati apoſtolicæ ſedis ciuitatem Piſanam ſuppoſuerint interdicto, pro eo quod ciues Piſani à generalibus inſtitutis patriæ deuiabant: quia tamen forma tractatus illius nobis primitùs oblata non placuit ſub eo tenore, ad petitionem, & inſtantiam Piſanorum, interdictum duximus relaxandum: vt ſi correctione adhibita, forma concordiæ nobis placeret in poſterũ, eam nobiſcum pariter recipere tenerentur. Alioquin ciuitas ipſa reduceretur in ſentẽtiam interdicti: exinde verò dilecti filij Prior, & alij ciuitatum rectores ad noſtram præſentiam accedẽtes, tractatum concordiæ nobis, & fratribus noſtris pariter obtulerunt: in quo poſt correctionem adhibitam nihil inuenimus, quod in eccleſiaſtici iuris, vel cuiuſquã minoris, vel maioris perſonæ præiudicium redundaret. Nec iſta dicimus ideo, quin concordia illa poſſint malè vtentes abuti: cum vix contingat in rebus humanis aliquid tam ſalutiferum inueniri, vnde per culpam abutentium, aliqua ſiniſtra non valeant prouenire: quoniam & Apoſtolus alijs fuit odor vitæ in vitam, alijs odor mortis in mortem, & ipſe Chriſtus lapis offenſionis nonnullis extitit, & petra ſcandali poſitus in ruinam, & in reſurrectionem multorum. Et licet omnis poteſtas à Domino Deo ſit, teſte ſcriptura, ea tamen præminentes nonnunquàm peccatis exigentibus abutuntur. Nos autem prædictos rectores ſolicitis exhortationibus curauimus admonere, quatenus initam concordiam, & firmatam ita prouidè adminiſtrẽt, quòd per ea & ipſi à grauaminibus liberentur, & alijs grauamina non infligant. Ne igitur in verbis noſtris inueniremur mendaces, & in operibus inconſtantes, dilectis filijs poteſtati, & populo Piſano per apoſtolica ſcripta meminimus iniunxiſſe, vt tractatum concordiæ receptum à nobis, & ipſi reciperent, ne communem totius patriæ viderentur impedire profectum. Alioquin per dilectos filios noſtros P. baſilicæ duodecim apoſtolorũ presbyterum Cardinalem apoſtolicæ ſedis Legatum ciuitatem Piſanam in interdicti ſententiam mandauimus monitione præmiſſa reduci: quod cum idem Cardinalis effectui mancipaſſet, quia Piſanos ipſos audiuimus fuiſſe conqueſtos, quòd correcti capitularis eis copiam non exhibuit, & quod eos præter formam mandati, non ſolùm interdicto, ſed etiam maledicto ſubiecit, eidem per iterata ſcripta præcepimus, vt competẽtes eis daret inducias, infra quas copia correcta capitularis exhibita deliberaretur, vt mandatum apoſtolicum adimplerent. Vos tamẽ poſitum interdictum pro reuerentia ſedis apoſtolicæ humiliter ſeruauiſtis, & ſeruatis. Cõſequenter verò rectores omnium ciuitatum Thuſciæ ad ſedem apoſtolicam venientes, de ciuibus veſtris grauiſſimè ſunt cõqueſti, quod ipſi ſoli omnibus alijs ad vnitatem, & concordiã iam inductis, tanquàm hoſtes patriæ imminere omnium excidio viderentur: quod cùm ciuitas ipſa maxima ſit inter Thuſciæ ciuitates, ex parte illa poſſet toti patriæ prouenire: & niſi mutato cõſilio reciperent quod tota Thuſcia iam recepit, id non poſſent vlterius æquanimiter ſuſtinere, quin potiùs ad grauamẽ ciuitatis illius totis viribus laborarent, qua ſatius eſſet perire dũtaxat, quàm patriã totam trahere in ruinã. Nos igitur affectione paterna volentes Piſanos ipſos tanquã chariſſimos in Chriſto filios, ad quorũ profectum Deo teſte libenter intendimus, ad viã rectitudinis reuocare, cùm turpis ſit omnis pars ſuo non congruens vniuerſo, vniuerſitatem veſtrã monemus attentius, hortantes in domino, & per apoſtolica ſcripta præcipiendo mãdantes, quatenus ipſos monere pariter, & inducere ſatagatis: vt pacẽ, & concordiã inuentã non ad iniuriam cuiuſlibet, vel iacturam, ſed ad totius patriæ libertatem tuendã, & excutiendum iugum grauiſſimæ ſeruitutis, quam ferè vniuerſi, & ſinguli de Thuſcia receperunt, humiliter recipiant, & obſeruent: in quo cuius tractatu, quẽ cautè eis præcepimus exhiberi, ne iurare ipſos oporteat, quod ignorãt, nihil (vt credimus) inuenimus, quos oporteat ſolicitius præcauere, ne, dum in ſuo ſenſu

nimis abundant,& reprobant, quod alij approbarunt, & nos ipſi cognouimus approbandum, de noſtro videantur iudicio non ſine culpa ſacrilegij dubitare. Si autem (quod non credimus) monitis,& præceptis noſtris duxerint ſicut hactenus,contumaciter reſiſtendum, nos ſi quid eis,& vobis pariter ſiniſtrè contigerit, erimus de cætero apud Deum, & homines excuſati: qui quod ad noſtrum officium pertinebat, opportunè,& importunè non ceſſauimus exercere: animam noſtram liberare volentes,& vobis ipſis à malis imminentibus præcauere. Quia verò multa ſæpè beneficia præſtantur inuitis,cum eorum non voluntati, ſed vtilitati conſulitur, vt iuxta verbum dominicum compellantur intrare, manus noſtras non ex odio, ſed ex amore curabimus in eos duriùs aggrauare. Vt autem eorum honori, pariter & profectui conſulatur, valdè quidem expedire cognouimus, vt ad id exequendum magis noſtra, quàm aliena diſtrictione cogantur.

Scriptum eſt in eundem ferè modum Poteſtati,& populo Piſano.

ILLVSTRI REGI NAVARRAE. QVOD EXTORTVM ET INhoneſtum iuramentum non ſit ſeruandum.

Ad audientiam noſtram noueris perueniſſe, quòd cum Caſtellæ,& Aragonæ reges illuſtres anno præterito regnum tuum cum ſuis exercitibus introiſſent, de illo capiendo,& diuidendo ad inuicem tractauerunt. Cùmque ibidem duobus caſtris per violentiam occupatis, tam eccleſias, quàm priuatorum terras multipliciter afflixiſſent quòd deteriora in poſterum facerent minabantur, ſi ſuum poſſent propoſitum adimplere. Vnde totus populus metuens vehementer, quo ſe verteret, neſciebat: vel qualiter imminentem poſſet effugere tempeſtatem. Interim autem dictus rex Aragonæ ſuos ad te nuncios deſtinauit, de componendis treugis tecum pariter tractaturos: ſecreto per eoſdem requirens, vt ſororem tuã ſibi traderes in vxorem. Tu verò attendens quòd vel ſic ſaltem eorum poſſes inſtantiã euitare, tam de treugis, quàm de contrahendo matrimonio reſpondiſti, quòd ſuam perficeres voluntatem. priùs tamen quàm de regno tuo exirent, nihil horũ duceres ad effectum. Poſt hæc autem ad reges ipſos dicti nuncij redeuntes, reſponſum quod eis dederas, retulerunt. Præfatus autem rex Caſtellæ metuẽs ne ſi à regno exirent, ab his, quæ promiſeras reſilires, reſpondit ſe à terra tua nullatenus egreſſuros, niſi prius iurares, quæ nuncijs promiſeras te firmiter ſeruaturum. Cùmq; hoc tibi per eoſdem nuncios intimaſſent, tu conſiderans, quòd in necẽ,& exhæredationem tuam, ſi fieri poſſet, præfati reges intendere ſatagebant, iuraſti coactus, pariter & inuitus, quòd à te fuerat de treugis,& matrimonio poſtulatum, quamuis ſoror tua præfato regi Aragonæ conſanguinitatis gradu tertio coniungatur. Nos igitur attendentes quòd iuramentum non vt eſſet iniquitatis vinculum fuerit inſtitutum,& quòd in malis promiſſis fides ſit penitùs reſcindenda, ſerenitati tuæ diſtrictiùs inhibemus, ne ſi vera ſunt, quæ præmiſimus occaſione iuramenti præmiſſi, quod periurium eſt veriùs nominandum, procedas ad inceſtuoſam coniunctionem complendam. Datum Lateran. III. idus Februarij.

PANORMITAN. REGIN. CAPVAN. MONTIS REGAL. ARchiepiſcopis,& Epiſcopo Troian. familiaribus regijs ſ t neceſſariam contra hoſtes regni pecuniam ſine mora tranſmittant.

Si diligenter attenditis, vt debetis, quot,& quanta pro honore regis,& ſtatu regni Siciliæ ab obitu illuſtris memoriæ C. Imperatricis ſolicitè geſſimus,& agere non ceſſamus, per effectum operum poteſtis euidenter agnoſcere, quòd tutelam regis,& regni balium nobis ab eadem Imperatrice relicta non tã verbo, quã facto recepimus,& ſtudioſiſſimè procuramus. Prius enim quã dilecti filij magiſter B ſubdiac. noſter,& L. iudex ipſius imperatricis,& regis, ac veſtra nobis ſcripta tuliſſent, ad defenſionem

ſionem regni accingebamur viriliter, & potenter, & reſiſtendum Dei eccleſiæ inimicis milites in expenſis eccleſiæ miſeramus. Licet autem ex puſillanimitate hominum de ſancto Germano, non ex potentia hoſtium Caſtrũ Sancti Germani traditum fuerit in manu hoſtili, militibus noſtris ſe recipientibus in monaſterium Caſſinen. plus tamen in hoc vobis dominus, & toti regno conſuluit, quàm fragilitas humana ſperaret. Nam Marcoualdo circa obſidionem Caſſinen. Monaſterij inaniter occupato, comites, barones, ciues, & alij reges, & regni fideles ex magna parte in ſingulis prouincijs conuenićtes in vnum, ad reſiſtendum ei ſibi mutuo ſubuenire iuramento firmarunt: immunita munientes, & villas, & caſalia reducentes ad ciuitates, & loca munita, & contra eum etiam exercitum congregantes. Interim etiam non ceſſauit manus domini flagellare tyrannum, cum milites noſtri ſæpiùs in exercitum Marcoualdi facientes inſultum, multos ex eis occiderint, multos ceperint, plures etiam vulnerauerint, & obſeſſi de obſidentibus frequenter victoriam reportarint. Nec ceſſauit etiam manus noſtra ſuper eum effundere vaſa iræ, non ſolum ſpiritualiter, ſed etiam temporaliter noſtram ſuper eum immò diuinam potiùs potentiam exercendo: cùm per dilectum filium noſtrum I. tituli Sanctæ Priſcæ presbyterum Cardinalem apoſtolicæ ſedis Legatum, tota ferè terra, quam idem Marcoualdus habuerat in Marcia, ſit diuino munere in manu forti, & brachio extento ad dominium eccleſiæ reuocata, munitionibus eius, in quibus ſpem ſuam poſuerat, redactis in cinerẽ, & fauillam. Nos etiam theſauris noſtris in nullo percepimus, immò etiam non modicam pecuniæ quantitatem ab alijs mutuantes, dilectum filium I. tituli Sanctæ Pudentianæ presbyterum Cardinalem apoſtolicæ ſedis Legatum, & cum eo dilectum filium O. ſubdiaconum conſobrinum noſtrum noſtrum cum eadem pecunia in Marciam ad Comites, Barones, & alios regis, & regni fideles duximus deſtinandos: qui iam validum cœperunt exercitũ congregare. Fecimus quoque à multis comitibus, baronibus, ciuibus, & alijs multis chariſſimo in Chriſto filio noſtro F. illuſtri regi Siciliæ innouari fidelitatem: & nos ſuper tutela ipſius, & regni balio per eorum reddi iuramenta ſecuros: licet autem vobis per literas noſtras dederimus in mandatis, vt in cuſtodia regis, & cura regni vſq; ad aduentum Legati fungeremini vice noſtra. Vt meliùs tamen vobis benigna intentio noſtra pateret, dilectum filium G. Sanctæ Mariæ in porticu diac. Card. apoſt. ſedis Legatum in Sicilia duximus deſtinãdum: qui ſicut vir prouidus, & diſcretus vices noſtras exerceat in vtroque. Cùm igitur pium mentis noſtræ propoſitum, quod circa tutelam regis, & regni quietem gerimus, per vos non debeat retardari, & prædicta Imperatrix ad reſiſtendum turbatoribus regni, de theſauro regis, & regni prouentibus ſufficientem nobis mandauerit pecuniam miniſtrari, & iuxta quod ex relatione nunciorum veſtrorum accepimus, vos id parati ſitis implere, cùm meliùs ſit ſimul, & ſemel expendere, quàm expenſas amittere ſucceſſiuas, vt rex, & regnum ab eius defendantur incurſu: qui non ſolum rerum, & bonorum excidium, verùm etiã perſonarum periculum meditatur, fraternitatem veſtram rogamus, monemus, & per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus cũ negocium dilationem non capiat, & tutiùs, & faciliùs obuietur principijs, quantãcunq; pecuniam poteritis tanto negocio neceſſariam per diſcretos, fideles, & prouidos nuncios tranſmittatis, in ſtipendia exercitus, & alia, quæ inſtantis neceſſitatis articulus poſtulat conuertendam. Si enim ſoliciti procur. exiſtitis, & cauti cuſtodes, non debetis parcere rebus, vbi periculum vertitur perſonarũ, nec cauſas dilationis innectere, vbi gladius non ceſſat hoſtilis. Noſtis enim non ſolum perauditum, ſed etiam per experientiam tyrannidem Marcoualdi. Noſtis qualiter eo procurante non ſolum eiuſdem regni principes ſæculares, verũetiam maiores eccleſiarum prælati damnati fuerint exilio, & vinculis ferreis alligati. Noſtis etiã, & non itlæ huius memoria veſtris oculis iugiter inculcatur, qualiter nobiles veſtri facti ſunt membrorũ mutilatione deformes. Scitis quod ſi Marcoualdus priori potẽtatu vſq; hodiè potiretur, nec ſemen etiã nobiliũ in regno reliquiſſet: nec ætati, nec ſexui, ſicut inceperat, pepercisſet. Scitis etiam

qualiter viros eccleſiaſticos,& alios quoſdam viuos fecerit flãma torreri, quoſdam ſagimine liquenti peruri, quoſdam in maris præcipitari profundum:& ex præteritis qualiter futurus ſit vobis,& regno,ſi eam, quam credimus, diſcretionem habetis, intelligitis manifeſtè: qui iuſto Dei iudicio in eos ampliùs & crudelius deſæuiuit, qui ei in regni proditione amplius ſeruierunt: experti eſtis aſtutiam eius, & frequentiam peierandi: & quòd fidem non ſeruet fideli teſtimonio didiciſtis. Prouidete igitur regi,& regno,immò etiã vobis ipſis, & iuxta mandatum imperatricis eiuſdem, quæ talia futura quaſi præſcia mente præuidit,tantam pecuniam miniſtretis,quòd prædictus Mar. hoſtis Dei, eccleſiæ inimicus,perſecutor regni, qui cum omnibus familiaribus, & participibus ſuis excommunicationis eſt vinculo innodatus, nõ ſolum præualere nõ poſſit,immò nec fugere valeat:& nunc taliter conteratur quòd de cętero regnũ ab eius ſit vexatione ſecurum. Oportet enim vos ſolicitos, & ſtudioſos exiſtere, vt exacta diligentia procuretis,quòd homines regni ad reſiſtendum ei,potenter ac viriliter ſe accingant,& ſano,pariter ac cõcordi conſilio dirigantur:ne ſi fortè vos,& ipſi ex illa parte remiſſi,aut ocioſi fueritis, ſtudium noſtrũ ex hac parte,quod circa multa verſatur,minus efficax habeatur: propter quod culpa non leuis in caput veſtrum debeat retorqueri. Speramus autẽ quod hæc, & alia, quæ imminent facienda,fideliter adimplebitis.tum ex debito fidelitatis, quo nobis & eccleſię Rom.tenemini,& etiam ipſi regi,tum ex officio,quod vobis incũbit, ad quod vtiliter exequendum fauor apoſtolicus vobis non deerit opportunus. quin etiam ad honorem, & profectum veſtrum, ſi ſolicitam fidem, & fidelem: ſolicitudinem in vobis experti fuerimus(vt ſperamus) efficaciter intendemus. Nos autem interim aſſidue procuramus, vt de Lombardis, Thuſcis, Romanis, Campanis,& alijs adiacentibus prouincijs validus exercitus congregetur, per quem dictus Marcoual. vel fugetur quàm citius,vel irreparabiliter conteratur. Ad quæ procuranda rectores Thuſciæ apud Vrbem fecimus cõuenire: cum quibus ita procurauimus,quòd duo millia militum, vel ad minus mille quingentos nobis ſine ſolidis, in moderatis tamen expenſis, ſimiliter, & pedites, & archarios,quot neceſſarij fuerint,ad mandatum noſtrum in regni ſubſidium deſtinabũt:per quos dante Domino, niſi per vos ſteterit, reportabimus de inimicis regni triumphum. Volumus etiam nihilominus,& mãdamus, vt eos ſuper rutela regni balio ante omnes veſtro reddatis iuramento ſecuros: & iuxta prouidum dicti legati conſilium,tam noſtras, quàm regis per vniuerſum regnum literas per nũcios idoneos deſtinetis: vt omni dil. & exceptione ceſſan. veſtrum imitantes exemplum, id debeant adimplere. Datum Lateran VIII. Cal. Februarij.

CLERO, BARONIBVS, IVDICIBVS, MILITIBVS, ET VNIVERSO *populo Capuano. Vt pro patria contra hoſtes fortiter decertent.*

LIcet circa ſtatum regni Siciliæ ex generali debito paſtoralis officij ſolicitudinem gerere teneamur,ex eo tamen, quòd regnum ipſum ad proprietatem eccleſiæ pertinet,& nobis ex inclytę recordationis C. Imperatricis legitimo teſtamẽto chariſſimi in Chriſto filij F. illuſtris Siciliæ Regis eſt cura commiſſa, tanto ampliùs ad quietem ipſius intendimus,& augumentum, quanto ad id rationibus pluribus inuitamur. Vnde cùm non ſine magnis expenſis eccleſiæ ad ipſius defenſionem intenderimus hactenus,& adhuc etiam intendamus,eos quos fideles fuerimus,& conſtantes in articulo neceſſitatis inſtãtis experti,curauimus nec eis,aut regno aliqua deerimus ratione. Illos verò, qui regni meditantur excidium, & Mar. dominationem affectãt,redigemus dante Domino in perpetuam ſeruitutẽ, vt pater proditor in filijs etiã perpetuò puniatur. Licet aũt Caſtrũ ſancti Germani à Marc.& ſequacibus eius potiùs ob puſillanimitatẽ hominũ ipſius Caſtri quam ipſius Marc. potentiam fuerit occupatũ,plus tamen nobis,& toti regno diuino munere caſtri amiſſio contulit,quàm dicto M.& ſuis eius occupatio profuiſſet:

cum

cum ipſo Mar. circa obſidionem monaſterij Caſinen. inaniter occupato, vos, & alij regni fideles contra eius incurſum vos duxeritis fortiùs muniendos. Nos autem ne quid ex contingentibus omittere videremur, dilectum filium G. Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconum Card. apoſtolicæ ſedis legatum in Siciliã duximus deſtinandum, qui nobis in pecunia, & alijs, quæ neceſſaria fuerint, propter imminentem regni neceſſitatem curet liberaliter ſubuenire. Dilectum autem filium I. tt. Sanctæ Pudentianæ presb. Card. apoſtolicæ ſedis legatum, & cum eo dilectum filium O. Subdiaconum, & conſobrinum noſtrum cum non modica pecuniæ quantitate, ad dilectos filios P. Celanen. & R. Teatin. & alios comites, & Barones eiuſdem prouinciæ miſimus, qui non ſolum in regni ſubſidium, & fidelium eiuſdem regis, & deuotorum eccleſiæ Rom. ſuccurſum, ſed in exterminium Marc. validum exercitum coadunent, & in proximo dante domino conuenient cum exercitu, qui eſt in Apulia congregatus: & ad debellandum eũdem Mar. & exercitum eius, in nomine domini exercituum in manu forti, & brachio extento procedent. Monemus igitur vniuerſitatem veſtrã, & exhortamur in domino, ac per apoſtolica ſcripta vobis mãdamus, quatenus in fidelitate regis eiuſdem, & deuotione ſedis apoſtolicæ firmiter perſiſtentes, fortiter & viriliter reſiſtatis inimicis eccleſiæ perſecutoribus regni: qui vos ſicut hactenus ſeruituti ſupponere moliuntur, bona diripere, mutilare perſonas, & coram viris vxores, patribus filias, & fratribus dehoneſtare ſorores: quibus cum ſoli fideles noſtri de Marchia ipſum, & complices ſuos de terra fugauerint, & modicum quod ſibi remanſerat, iam penè penitùs occuparint, niſi homines regni mens effœminet muliebris, non ſolum eſt leue reſiſtere, immò etiam de ipſis vobis non eſt difficile triumphare: cùm eos ſpoliorum veſtrorum cupiditas, vos autem iuſtitia moueat ad pugnandum. Illi enim vt in ſeruitutem vos redigant, vim vobis inferre nituntur: vos autem violentiam repellitis, vt veſtram tueamini libertatem. Præterea cùm ipſi nec occaſionem etiam habeant regem, & regnum, & vos ipſos taliter moleſtandi, defenſioni veſtræ iuſtitia prę-ſtabit effectum: quos ad reſiſtendum viriliter prętcritarum iniuriarum memoria debet fortiùs animare. Noſtis enim qualiter quidam nobiles veſtri fuerint macerati exilio, quidam membris honorabilioribus mutilati, quidam flammis traditi, quidam poſt liquentis aduſtionem ſagiminis, viuentes in mari receperint ſepulturam facti cibus piſcium, & marinarum eſca modica beluarum. Noſtis qualiter omnes in poſſeſſionibus fueritis, & pecunia diminuti, qualiter Teutonicorum promiſſionibus defraudati: & vt comprehendamus breuiter vniuerſa, vix eſt aliquis in toto regno, qui in ſe, vel ſuis, perſona, vel rebus, conſanguineis vel amicis graue non incurrerit per Teutonicos detrimentum: quod ex maiori parte procuratum eſt per aſtutiam Marcoualdi: quem nos iamdudum cum participibus, & fautoribus ſuis excommunicationis vinculo innodauimus, & à vinculis iuramenti, quo ſibi tenentur, abſoluimus vniuerſos. Nos igitur huiuſmodi præcauentes, ad defenſionem veſtram potenter intendimus & ſi quid opus eſſet eandem peccatorum remiſſionem concederemus omnibus qui Marcoualdi, & ſuorum violentiam expugnarent, quam concedimus omnibus, qui contra Sarracenorum perfidiam ad defenſionem orientalis prouinciæ accinguntur, quin per eum impediatur terræ ſanctæ ſuccurſus.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, ABBATIBVS, PRIORIBVS, *& vniuerſo clero per Calabriam, & Apuliam conſtitutis.*

Eiuſdem ferè argumenti cum epiſtola præcedenti.

IS, qui Beatum Petrum in fluctibus ambulantem ne mergeretur erexit, & pro eo rogauit ne deficeret fides eius, ipſius nauiculam, licet magnis fluctibus iactetur interdum, non patitur naufragari: ſed tempeſtatem in tranquillum conuertens, & aquilonem in auſtrũ, tunc eam mirabilius ſuæ potentiæ dextera gubernat: cùm penè mergi fluctibus, penè ventorum videtur impetu conquaſſari, iuxta verbũ Prophetæ

dicentis: in tribulatione dilataſti me. Qui enim eidem apoſtolorum principi porentiam calcandi ſuper ſcorpiones indulſit. ipſe ab eccleſiæ facie praua in directa,& aſpera In vias planas immutans, omnia ſubijcit ſub pedibus eius,& eam de humili exaltat in altum. Sanè qualiter diebus noſtris,& veſtris perſecutio inualuerit contra eam, qualiter viſa fuerit conculcari, & qualiter domino faciente cum ea ſignum in bonum inſtãtia fuerit perſecutoris eluſa, & ipſa in ſtatum redierit felicitatis antiquæ, ac in eo augumentum ſuſceperit, in quo videbatur diſpendium incurriſſe, patet omnibus manifeſtè. Innouator etenim veterum, & inueterator nouorum dominus Ieſus Chriſtus veterem eccleſiæ Rom. ac regni Siciliæ vnitatem, quæ quodammodo fuerat paſſa ſciſſuram, innouare, ac roborare diſponens, & innouatam, & roboratam in longæuæ dirigere ſæcula vetuſtatis, inclytæ recordationis C. Imperatrici pium inſpirauit affectum, vt chariſſimum in Chriſto filium noſtrum F. Siciliæ Regem illuſtrem noſtræ tutelæ committeret, & regni balium nobis relinqueret reſtamento: ſicut & vos ipſi audiſtis,& nos certiores reddidit ipſius tranſmiſſi nobis inſpectio teſtamenti. Vnde cùm de ſalute regis eiuſdem,& regni ſtatu ſit à nobis ſolicitius cogitandum, & propter hoc regnum ingredi diſponamus: vt ad introitum noſtrũ pax ipſi reddatur, immò præueniat potiùs noſtrũ ingreſſum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus in fidelitate regis eiuſdem, & deuotione ſedis apoſtolicæ firmiter perſiſtatis: inimicis regni,& eccleſię iuxta debitum pontificalis officij reſiſtentes,& ad reſiſtendum viriliter inducentes laicos veſtræ iuriſdictioni ſubiectos. Exponite ſingulis, & per vniuerſam parochiã veſtrã faciatis exponi tyrannidẽ Marcoualdi: cuius conſilio nobiles veſtri paſſi exilium,& ferreis vinculis alligati, facti ſunt membrorum mutilatione deformes: quo procurante magnates veſtri, etiam clerici fuerint ignis ardore conſumpti, quidam aduſti liquenti ſagimine, quidam vndis ſubmerſi: qualiter omnes, & ſinguli vel in perſonis, vel rebus plurimum prægrauati,& prægrauandi vlterius, ſi (quod abſit) in eis poterit præualere. Vt enim Vrbes in villas redigat, nobiles, & potentes ſubijciat ſeruituti, perſonas rapiat, & bona diripiat impotentum, patribus filias ſurripiat violenter,& maritis vxores, immò etiam vt indigenas vniuerſos eijciat,& alienos iņ indigenarum labores inducat, ne ipſum denuo de regno contingat expelli, regnum denuo eſt ingreſſus, & prioribus peiora commiſit. Cùm autem iampridem propter ſuos exceſſus cum vniuerſis fautoribus, & participibus ſuis à nobis excommunicationis vinculo fuerit innodatus, volumus nihilominus, & ſub eadem diſtrictione mandamus, vt ipſum, & vniuerſos complices eius ſingulis diebus dominicis,& feſtiuis pulſatis campanis,& candelis extinctis, excommunicatos publicè nuncietis. Vniuerſos etiam qui ei vel in occupatione regni, vel alijs fauere præſumpſerint, vel qui literas, vel nuncios eius in regis, & regni ſuſceperint detrimentum, vel ſuas ei præſumpſerint deſtinare, eadem ſententia innodetis: vniuerſas Ciuitates, caſtella, villas,& eccleſias, ad quas fortè deuenerit, eo præſente ſubiacere denuncietis ſententiæ interdicti. Ad hæc ea, quæ venerab. frater noſter Tarentinus Archiepiſcopus vir vtique prouidus,& fidelis, qui tam eccleſię, quàm regni diligit incrementum, vobis ad commodum vtriuſque duxerit proponenda, indubitata fide credatis.

COMITIBVS, BARONIBVS, CIVIBVS, ET VNIVERSO POPVLO *in Apulia, & Calabria conſtitutis. Eiuſdem argumenti cum duabus præcedentibus.*

SAtis hactenus manus teutonica regnum turbauerat, ſatis attriuerat opes eius, ſatis ipſum viribus,& viris exhauſerat, vt nõ denuo moliretur excidiũ, nec quieti eius, & paci aliquatenus inuideret. Verùm Marcoualdus Dei,& eccleſiæ inimicus, antiquus regni Siciliæ perſecutor: qui quondam Imperatoris animum ad cædem nobiliũ, pauperum oppreſſionem, mutilationem potẽtum, & magnatum exilium iniquitatis ſuæ inducebat: qui muros: & munitiones Ciuitatum, ne à ſe iugũ poſſent excu-

excutere ſeruitutis,redigebat in puluerem,& fauillam,vt quod tũc eius propoſito defuit,inique valeat conſumere,vt videlicet vrbes cõuertat in villas,& earum augeat ſeruitutem,regnum iterum eſt ingreſſus,& prioribus peiora committit:peſſima commiſſurus,ſi(quod abſit)potuerit præualere:cõtra quem vniuerſos habitatores regni præcedens ẹius iniquitas,ſicut credimus,ſufficiẽter inducit:vtpote cùm vix in regno vel vnus etiam valeat inueniri,qui eo procurãte in ſe,vel in ſuos grauaminis cauſam non ſenſerit,& adhuc etiam materiam habeat deplorandi.Debent enim homines regni ad memoriam renocare,qualiter quidam eorum in exilium ducti,membrorũ facti ſunt mutilatione deformes, qualiter quidam igniti ſagiminis liquore peruſti, quidam flãmis traditi ,quidã in maris præcipitati profundum,ad colla eorum molari lapide alligato: qualiter ciuitates ſint muris diſcinctæ,qualiter diuites,pauperes cum eccleſijs ſpoliati,& ad tantæ crudelitatis memoriam non ſolum ipſum perſequi,ſed, & nomẽ eius,& contra eum vnanimiter conuenire. Scientes autem fidelitatis veſtræ conſtantiam,quæ inter aduerſa ſemper magna eluxit, prædicto M. nullatenus conſentire,vniuerſitatem veſtram monemus,rogamus, & exhortamur attentius,ac per apoſtolica vobis ſcripta mandamus,quatenus in chariſſimi in Chriſto filij noſtri F. Siciliæ Regis illuſtris fidelitate,ac deuotione ſedis apoſtolicę ſolita fortitudine perſiſtentes,eidem M. qui cũ omnibus fautoribus,& participibus ſuis excõmunicationis eſt vinculo innodatus,potenter,& viriliter reſiſtatis:nec reſiduũ libertatis veſtrę patiamini ſuffocari. Nos enim ſi ſuper hoc noſtris parueritis monitis,& mandatis,ad honorem & profectum dante domino intendemus.Illud autem vos nullo modo deterreat,quod Burgum Sancti Germani noſcitur occupaſſe,cùm non ſuæ virtutis,ſed habitatorum ipſius timiditati ſit penitus aſcribendum,qui eum deſeruerant ex toto.Milites enim omnes abierunt illæſi,& apud Montem Caſinum locum vtique munitiſſimum,& neceſſarijs abũdantem intrepidi perſeuerant:cõtra quos cum exercitus Marcoua. feciſſet inſultum(ſicut accepimus)turpiter eſt fugatus,multis occiſis, & pluribus vulneratis:& forte diuina factum eſt prouidentia, vt illic inaniter occupetur,vt interim vos,& alij contra eum vires veſtras fortius præparetis. Volumus igitur,& mandamus,vt ne qui falſis rumoribus ſeducantur,hęc per regnum faciatis publicè nunciari.Nos autem licet hactenus contra eum milites ſtuduerimus,congregare,nunc tamen de Imperatricis diſpoſitione certiores affecti per ſcriptum nobis à venerabilibus fratribus Panormitan. Capuan. Regin. Montis Regal. Archiepiſcopis,& Troiano Epiſcopo ſub eiuſdẽ Imperatricis bulla trãſmiſſum,ad defenſionem regni tãto amplius aſpiramus,quanto plus præter debitum officij paſtoralis de ſtatu,& quiete ipſius tenemur ſpecialius cogitare. Verùm ne quid ex contingentibus omittamus, dilectum filium noſtrum I. tituli Sanctæ Pudentianæ presbyterum Cardinalem,& apoſtolicæ ſedis Legatum,ad dilectos filios nobiles viros P. Celanen. & R. Teatim. comites, quos vere fideles regni,& eccleſiæ Rom. deuotos inuenimus,cum non modica pecuniæ quantitate in ſtipendia militum eroganda dirigimus,vt per eos, & militum noſtrorũ ſubuentio,& defenſio regni celeriter,& vtiliter procuretur.Studete igitur omnes,& ſinguli taliter præparari,vt pro regni defenſione reſiſtatis violẽtiæ Marcoualdi,qui perpetuæ nos nititur tradere ſeruituti.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, ET VNIVERSIS ECCLESIARVM *prælatis in Sicilia conſtitutis De eòdem argumento.*

PRæter generale debitum &c. vſque ad verbum Mandauit. Licet autem ad ſuſcipiendam tutelam regis ipſius,& regni balium aſſumendum ad regni iugiter præparemur ingreſſum ,quia tamen negociũ dilationem non capit &c. in eundem ferè modum vſque ad verbum Aſſiſtatis. Et nos ad honorem regis ipſius ſuper eius tutela, & regni balio aſſicuretis , ſicut dicta diſpoſuit Imperatrix : vt ex hoc fides, quam circa eundem regem , & nos ipſos habetis , manifeſtiùs eluceſcat : &

nos ad honorem veſtrum intendere non immeritò debeamus. Nos enim &c. vſque ad verbum Attendentes igitur. Qualiter regi teneamini memorato &c. vſque ad verbum Curetis adeſſe. Quod ex hoc nos vobis conſtituatis quodammodo debitores. Præcauete vobis &c. vſque in finem.

G. SANCTAE MARIAE IN PORTICU DIACONO CARDINALI *apoſtolicæ ſedis Legato. Qua ipſi gubernationem Regis minoris, & regni Siciliæ committit.*

COnſtantiam tuæ mentis, prudentiam, & diſpoſitionem in árduis negocijs apoſtolicæ ſedis experti, certi etiam de fortitudine, quam in negocijs regni Siciliæ pro ſtatu, & honore ipſius manutenendo, immò etiam promouendo in melius tam noſtris, quàm prædeceſſorum noſtrorũ temporibus habuiſti: quod ad præſens circa tutelam chariſſimi in Chriſto filij noſtri F. Siciliæ Regis illuſtris, & regni diſpoſitionem implere per nos ipſos perſonaliter non valemus, tibi fiducialiter duximus committendum: ſcientes quòd in his, ſicut & alijs negocijs tuæ curæ commiſſis, honorem ſedis apoſtolicæ vtiliter, & efficaciter promouebis. Hac igitur cõſideratione inducti, auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt in negocijs ſolicitudini tuæ commiſſis, quæ vel ad tutelam regis, vel regni diſpoſitionem pertinere cognoueris, vice noſtra, ſublato appellationis impedimento, prout melius videris expedire, procedas.

NOBILI VIRO L. DE AQUILA COMITI FUNDANO, UT LEGATIS *Apoſtolicis obtemperet, & conſilio atque auxilio ſit.*

QVòd in obſequio, & fidelitate inclytę recordationis C. Imperatricis fortiter perſtitiſti, quod inimicis regni reſtitiſti viriliter, & eos etiam expugnaſti, gaudemus plurimum, & ex hoc futuræ deuotionis tuæ ſumimus argumẽtum: ſperantes, immò etiam pro certo tenentes, quòd iam nunc in regni tuitione fortius perſeueres, cùm ad nos præter id, quod regnum Siciliæ ad ius, & proprietatem eccleſiæ pertinet, ſpecialiùs ipſius defenſio ſpectare noſcatur. Siquidem Imperatrix prędicta legitimum condidit teſtamentum, quo nobis chariſſimi in Chriſto filij noſtri F. Siciliæ illuſtris, tutelam, & curam regni conceſſit, ac poſtmodum vigeſimo ſeptimo die menſis Nouembris, viam eſt vniuerſæ carnis ingreſſa. Vnde cum de fratrum noſtrorum conſilio, regnum danre domino ingredi diſpoſuerimus, ad ipſum ſolidandum in eiuſdem regis fidelitate, ac obſequio, & tranquillitate, pace, ac iuſtitia conſeruandum, dilectum filium noſtrum I. tituli Sancti Stephani in Cœlio Montepresbyterum, & G. Sancti Adriani Diac. Card. quos inter fratres noſtros ſyncero proſequimur dilectionis affectu, & ſpecialis beneuolentiæ brachijs amplexamur, ante faciem noſtram duximus præmittendos: qui & aduentum noſtrum pręnuncient, & de beneuolentia, & gratia, quam ad eundem regem, & regnum gerimus, vos efficiant certiores. Ideoque nobilitatem tuam rogamus, monemus, & per apoſtolica tibi ſcripta mandamus, quatenus Cardinales ipſos tanquam Legatos apoſt. ſedis ſuſcipiens humiliter, & deuotè, vel ad ipſos vocatus accedens, quæ tibi ex parte noſtra duxerint proponenda, humiliter audias, & efficaciter proſequaris. Ad obſequium etiam noſtrum & regni defenſionem taliter accingaris, vt cùm mandatum noſtrum ad te iterum emanarit, nihil te prorſus detineat, quin, ſi neceſſè fuerit, nos ſequaris, vel ad reſiſtendum inimicis regni, & Eccleſiæ, iuxta diſpoſitionem noſtram procedas.

PANORMITANO. CAPUANO. REGIN. ET MONTIS REgalis Archiepiſcopis, & Epiſcopo Troiano De eadem reperſcribit, qua epiſtola præcedenti

PRæter generale debitum officij paſtoralis, per quod vniuerſis Chriſti fidelibus, & ſingulis prouincijs, in quibus nomen colitur Chriſtianum, ſolicitè cogitare

cogitare tenemur, illa prærogátina dilectionis, & gratiæ, quam prædeceſſores noſtri circa regnum Siciliæ præteritis temporibus habuerunt, & fidei, ac deuotionis ſynceritas, quam idem regnum, & principes eius ferè ſemper exhibuerũt apoſtolicæ ſedi, ad prouidendum eidem regno ſpecialiter nos inducunt: quibus nunc cauſa potior, & vrgentior ſuperuenit, cum inclytæ recordationis C. Imperatrix chariſſimi in Chriſto filij noſtri F. Siciliæ Regis Illuſtris tutelam, & regni balium nobis teſtamento reliquit, & nos ſuper vtroque ab omnibus aſſecurari mandauit. Licet autem teſtamentum Imperatricis eiuſdem nobis expectemus per veſtros nuncios deſtinari, quia negocium dilationem non capit: cùm Marcoualdus Dei, & eccleſiæ inimicus, perſecutor regni nõ dormiat, ſed regnũ perturbare, immò etiam occupare eum ſuę iniquitatis fautoribus moliatur, dilectum filium noſtrum G. Sanctæ Mariæ in porticu Diac. Cardinalem apoſtolicæ ſedis legatum virum vtique prouidum, & diſcretum, verum, & veterem regni Siciliæ amatorem, qui pro honore ipſius nullius erubuit faciem poteſtatis, quem inter fratres noſtros ſpeciali diligim⁹ charitatis affectu, in Siciliam duximus deſtinandum, vices noſtras ei tam ſuper hoc, quàm alijs negocijs committentes. Credimus enim quod per diſpoſitionem, & prouidentiam eius in fidelitate regis ipſius, & deuotione noſtra regnum ſolidabitur vniuerſum, & malignantium perfidia cõfundetur. Ideoque fraternitatem veſtram rogamus, monemus, & exhortamur attentius, ac per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus legatum eundem tanquam perſonam noſtram recipientes humiliter, & deuotè, taliter ei ſuper noſtris, & eiuſdẽ regis negocijs aſſiſtatis, quod in hoc manifeſtius appareat fides veſtra, & ex eo tam piam Imperatricis diſpoſitionem de veſtro, ſicut iam credimus, cognoſcamus proceſſiſſe conſilio, quod eam non patiemini effectu debito defraudari. Nos enim nec labor perſonæ, nec vlla negligentia reuocabit ab illis, quæ nos facere deceat, & tanto videantur negocio expedire. Attendentes igitur, qualiter nobis, & regi teneamini memorato, ad honorem, & ſalutem ipſius, & noſtram vtiliter, & efficaciter eidem legato curetis adeſſe: diſpoſitionem, & ſtatuta ipſius velut noſtra recipientes humiliter, & inuiolabiliter obſeruãtes: cùm de ſynceritate, ac induſtria veſtra indubitatam fiduciam habeamus. Præcauete vobis, & regno ab inſidijs Marc. qui licet aliud mentiatur, regnum tamen non regi, ſed ſibi vſurpare contẽdit: & in vos, & alios Teutonicorum cædes, & ſuam, & ſuorum iniuriam vindicare: de quo non eſt aliquatenus diffidendum, cum & ſi contingeret eum in regnum procedere, non tamen proficeret, immò potiùs deficeret labor eius: pręſertim ſi Sicilia fideliter in eiuſdem regis fidelitate, ac eccl. Ro. deuotione perſiſtat. Nos autem contra eum validum exercitum deſtinamus.

ILLVSTRI REGI SICILIAE. QVA, OB VTRIVSQVE PARENTIS PRAE- *maturam mortem triſtem, Regem minorem, conſolatur: ſuumq́ auxilium pollicetur.*

QVòd prima primi lactis pocula tibi Dominus ab initio miſcuit, quòd vix benè balbutientem infantiam quaſi continuata reddidit lamentatione diſertam, & recenti pueritiæ non ſolum recentem, ſed & repetitum amaritudinis calicem propinauit: tibi tanquam ſpeciali apoſtolicæ ſedis filio ſpecialiter condolemus: & tecum pariter, & in te propinatæ tibi amaritudinis violentiam experimur. Recepimus enim per dilectos filios magiſtrum G. Subdiaconum noſtrum, & L. iudicem nuncios tuos, viros peritos, prouidos, & diſcretos, tuæ ſerenitatis literas doloris, & gemitus expreſſiuas: quibus & patris deceſſum, & matris obitum ætas tenerrima deplorauit, vtpote quæ primum vtrunque flere didicit, quàm elementis plenè alterum nominare. Nondum enim regalis infantia ſuper morte patris cõſolationem acceperat, & dolorem antiquum ſuperueniens doloris nouitas innouauit, & pueritiæ tuæ primitias eorũ deputauit exequijs. Quorum obſequijs ſecundum naturæ iura iuuari debuerat, & ſolicitius & diligenti⁹ enutriri. Verùm pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, qui cõſolatur nos in omni tribulatione noſtra, nobis, & tibi ſuper hoc cõſolationem obtulit ſalutarem: & in eo tibi cõſuluit,

luit,in quo te viſus fuerat aliquantulum aſperè viſitare.Sanè ne ſi parceret virgæ,te ſecundum Salomonem,videretur odiſſe:aut ſi te non corriperet,à dilectione ſua infantiam tuam oſtenderet alienam: cum iuxta teſtimonium ſacræ ſcripturæ,quos amat arguat,& caſtiget:vt quod te in primis infantiæ tuæ annis in filium adoptaret,oſtenderet,ætatis tuæ primitias miſericorditer viſitauit: qui caſtigat omnem filium,quem recipit,& facit in tentione prouentum. Vt autem id euidentibus indicijs,euidentiùs demonſtraret,vicarium ſuum ad tutelam tuam miſericorditer deputauit,patris defectum patre tibi digniore,ſecũdum miſerationem ſuarum multitudinem recompenſans,& matrem tibi meliorem reſtituens pro matre defuncta,eam ſcilicet,ſub cuius capite leua eius,& dextera eius,ſicut in cantici legitur,amplexatur:vt dum ipſa te ſicut filium fouerit,eum à quo caſtis conſouetur amplexibus,ad tutelam tuam,& protectionem indicat.Nos igitur,qui præter debitum officij paſtoralis,quo ſumus ſingulis,& præſertim pupillis,& orphanis debitores,te tam ea ratione,quòd inclytæ recordationis C.Imperatrix mater tua noſtræ tutelæ commiſit,quàm eo quòd regnum Siciliæ ad patrimonium eccleſiæ pertinet,diligere volumus,& fouere: ad honorem,& incrementum regiæ celſitudinis,ſtatum regni,& fidelium tuorum profectum dante domino efficaciter intendemus,& circa te paternam curabimus ſolicitudinem exercere.Monemus igitur ſerenitatem tuam,& exhortamur in domino,quatenus omni penitùs mœrore depoſita,effugatis triſtitiæ tenebris,exultes in domino,& in eo conſolationis ſuſcipias medicinam:qui pro temporali ſpiritualem tibi patrem prouidit,& in matris obitu matrem eccleſiam materna ſolicitudine tuæ indoli deputauit:vt factus poſtmodum vir,& in regni ſolio ſolidatꝰ eam ampliùs venereris,per quam te cognoueris exaltatum.Dictos autem nuncios tuos ſerenitati tuæ propenſiùs commendamus: quos magnificentiæ tuæ fideles,& in commiſſis ſibi negocijs exequendis,ſolicitos ſumus,& diligentes expexti rogantes celſitudinem tuam,& monentes,vt eos intuitu benigno reſpicias &c.

PANORMITANO ARCHIEPISCOPO. *QVA IPSI CVRAM ET inſtaurationem monaſterij Panormitani committit.*

CIrca ſtatum eccleſiarum,in quibus eſt ordo regularis ſtatutus,in melius reformandum ſolicitum te credimus & attentum,vt in eis ordo deperditus reſtauretur. Sanè ſignificauit nobis dilectus filius nobilis vir R.Comes de Agello,quòd bonæ memoriæ M. Cancellarius pater ipſius monaſterium quoddam in ciuitate Parnormitana fundauit,& in eo fratres Ciſterciē.Induxit:quibus exinde recedentibus,Teutonici monaſterium ipſum per laicalem potentiam occuparunt.Volentes igitur vt eidem monaſterio tua ſolicitudine ſuccuratur,fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mãdamus,quatenus ſi res ita ſe habet,amotis inde Teutonicis memoratis,abolitum inde ordinem Ciſtercien.fratrum reformes. Quod ſi regula nõ patitur,pro eo quòd in ciuitate inter hominum frequentias eſt conſtructum,cũ conſilio,& aſſenſu eiuſdem Comitis,& fratrum ſuorum,fratres alterius ordinis in eo noſtra fretus auctoritate inſtituas:qui domino in eo iugiter famulentur,& regularia ſeruent in perpetuum inſtituta.Datũ Laterã.VI.idus Februarij.

MAGISTRO, ET FRATRIBVS HIEROSOLYMITANI HOSPITALIS. *VT cauſam ſuam contra fratres militiæ templi iure non vi proſequantur.*

IN totius chriſtianitatis diſpendium,apoſtolicæ ſedis opprobrium,& animarum veſtrarum periculum controuerſia,quæ inter vos,& dilectos filios noſtros fratres militiæ templi,ſuper quibuſdam poſſeſſionibus conſtitutis in tenimento Margati,& Valeniæ vertebatur,nocendi magnitudine ferè vniuerſas huius temporis cõtrouerſias excedebat. vtpote quæ toti erat chriſtianitati damnoſa,iniurioſa nobis,

mor-

mortifera partibus, vtilis inimicis fidei chriſtianæ: quibus & nocēdi audaciam,
& detrahendi materiam miniſtrabat. Armauerat in ſe inuicem Chriſtianos, re-
ligioſos (ſi religioſi tamē dici debeāt,) qui nimis iniurioſè proprias iniurias per-
ſequuntur) in grauem religioſorū perniciem excitarat, & manus contulerar in
ſe ipſas, quæ in chriſtianorū defenſionem acies cōſueuerant ſarracenicas expug-
nare. Nō enim ſufficiebat partib⁹ diſceptare iudiclo, ſed ſibi in propria cauſa di-
centes, violentiam ſibi muruò irrogare, & vim vi repellere, non ſolū nō ſerua-
to moderamine inculpatæ rurelæ, ſed etiam transgreſſæ vltionis exceſſu temerè
contendebant: & qui conſueueranr in hoſtes fidei chriſtianæ communes co-
pias communiter congregare, terga vertētes hoſtibus non ſolum verbis, ſed &
factis, & ſcriptis ſe inuicem grauiter offendebant. Cùm autem propter contro-
uerſiam ipſam dilecti filij Diſigius Prior Baroli, & Og. præceptor Italiæ fratres
veſtri, & ex parre aduerſa Petrus de Villa plana, & Terricus fratres militiæ tem-
pli ad noſtrā præſentiam acceſſiſſent, præſentaro nobis arbitrio, quod inter par-
tes protulerant peregrini, cum vltramarinæ terræ prælaris. Licer plenè nobis de
iure liqueret, maluimus tamen etiam perſonaliter ad pacem intendere, ac cau-
ſam ipſam amicabili compoſitione ſopire, quàm iudicio terminare. Fratres igi
tur tam eorum, quàm veſtros conuocantes in vnum, ac de compoſitione tra-
ctantes, de voluntate ipſorum præſente, ac conſentienre Seguino milite dictas
poſſeſſiones cū fructibus inde perceptis plenè reſtirui de fratrū noſtrorū cōſilio
fratribus militiæ templi mādauimus: ita tamē vt poſtquā ipſi per menſem paci-
ficam poſſeſſionem habuerint, eidē militi, qui proponit ad ſe poſſeſſiones illas
de iure ſpectare, vel filijs eius poſt citationem veſtram reneanrur in veſtra curia
reſpōdere: ſic ſcilicet, quòd vos de principatu Antiochiē. & de comitaru Tripo-
litano viros idoneos ad iudicium conuocetis: qui fratribus militiæ templi eſſe
non debeant de ratione ſuſpecti. Quòd ſi forſitan eorum aliquos de iure ſuſpe-
ctos habuerint, ipſos eis liceat ſine malitia recuſare, vt iudicium penirùs ſine ſu-
ſpitione procedat: præſertim cum ipſis ſub obtentu gratiæ noſtræ dederimus in
mādatis, vt nullum ſine certa ratione recuſent. Quod ſi (prout duximus) citati
venire cōtempſerint, ex tūc militem ipſum, vel filios eius in poſſeſſionem cau-
ſa rei ſeruādæ mitratis. Viri aūt vocati iuramēto firmabunt, quod odio, gratia,
& timore poſtpoſitis ſine aliqua perſonarum acceptione cauſam audient: & ſe-
cundū approbatam terræ conſuetudinem terminabunr. Quod ſi fortè nolue-
rint venerabilibus fratrib⁹ noſtris Patriarchæ Anriocheno, Archiepiſcopo Na-
zareno, & Valenienſi Epiſcopo dedimus in mandatis, vt eos ad pręſtandum hu-
iuſmodi iuramentum per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota, com-
pellanr: nec licear partibus ab eis ante ſententiam appellare. Si verò poſt ſen-
tentiam alterutra partium duxerit appellandum, cum appellationem fue-
rit inrerpoſitam proſecuta, nos, vt per eos cauſa eadem meliùs terminetur,
quibus melius poterunt eius merita ex locorum vicinitare liquere, ipſam
aliquibus de prouincia, appellatione poſtpoſita committemus: qui penſata
conſuetudine cauſam ipſam iuſtitia mediante decident. Quorum ſententiam
faciemus auctore domino inuiolabiliter obſeruari. Per hoc aūt, quod pro bono
pacis hac vice mandauimus, nullum alterutri partium volumus præiudicium
generari. Cæteræ verò, quas habetis, vel habituri eſtis ad inuicem quæſtiones, ſe-
cundum compoſitionem inter vos, & eos antiquitùs initam, & à bonæ memo-
riæ Alexandro Papa prædeceſſore noſtro, & à nobis poſtmodum confirmatam,
tractentur, concordia vel iudicio terminandæ. Ideoque diſcretioni veſtræ per
apoſtolica ſcripta mandamus, & ſub obtentu gratiæ noſtræ, excōmunicationis
inrerminatione, in virtute ſpiritus ſancti, & ſub obteſtatione diuini iudicij di-
ſtrictè pręcipimus, quatenus vos ad inuicem diligētes, tam cauſam ipſam, quàm
alias honeſte (ſicut condecet) pertracteris: nō per violentiā, vel iniuriam cōren
dētes, ſed quæ pro vtraq; parte vidētur facere, in iudicū rationabiliter deducētes.
Sciruri quòd ſi qua partiū cōtra tam expreſſam inhibirionē venire pręſumpſerit
nos ſuper eam duriſſime manus noſtras curabimus aggrauare. Datum vt ſuprà.

PRIMICERIO, ET CLERO MEDIOLANENSI. QVOD LEGATIS & nuncijs Apoſtolicis ab omnibus iuſta procuratio debeatur.

CVm inſtantia noſtra quotidiana ſit,ſecundum debitum apoſtolicæ ſeruitutis,omnium eccleſiarum ſolicitudo continua, quoties ipſarum negocijs promouendis,non poſſumus perſonaliter imminere,per fratres noſtros ea expedire compellimur,quos à noſtro latere deſtinamus: illius exemplum in hac parte ſecuti, qui diſcipulis ſuis in mundum vniuerſum tranſmiſſis, ipſe in medio terræ ſalutem fuit perſonaliter operatus.Hinc eſt,quòd cùm nuper dilectum filium B.tituli Sancti Petri ad vincula presbyterum Cardinalem apoſtolicæ ſedis legatum,pro negocijs eccleſiæ in Lombardiam duxerimus deſtinandum:& is ciuitatem veſtram ingreſſus procurationes à vobis exigeret,quæ conſueuerunt apoſtolicæ ſedis legatis,& nuncijs exhiberi, vos non attendẽtes,quòd dicitur ab Apoſtolo:Si vobis ſpiritualia ſeminauimus,non eſt magnum ſi carnalia veſtra metamus:ne vos ad onus procurationis arctaret,niſi à canonicis maioris eccleſiæ ſe faceret antea procurari,ſedem apoſtolicam appellaſtis:& ſicut idem Cardinalis per ſuas nobis literas intimauit,in alijs etiam non modicum iniurioſi fuiſtis. Propter quod dilecti filij Præpoſitus Sancti Nazarij,& A.canonicus Sancti Stephani ſindici,& procuratores veſtri,cum dilecto filio Abbate Sancti Vincentij ad ſedem apoſtolicam venientes,vt ſuper his ſtatueremus ordinem,& menſuram ex parte veſtra ſuppliciter poſtulabant. Licet autem pro eo,quod prædicto Cardinali,vel potius nobis in ipſo contumaciter reſiſtentes iuxta verbum dominicum:Qui vos recipit,me recipit:& qui vos ſpernit,me ſpernit:neceſſaria denegaſtis,non pro vobis,ſed contra vos potius meruerint exaudiri:quia tamen paternam affectationem,qua nobis eſt proprium de Romanæ ſedis clementia miſereri ſemper,& parcere,offenſi etiam deponere nõ valemus,de conſilio fratrum noſtrorum taliter in huiuſmodi duximus reſpondendum.Quod cum omnes eccleſiæ Legatis,& nuncijs apoſtolicæ ſedis procurationes impendere teneantur,ab earum pręſtatione nullam prorſus volumus haberi excuſatam:niſi fortè per ſpeciale priuilegium ſedis apoſtolicæ (quod non credimus)ſit exempta:etiam ſi longiſſimo tempore procurationis obſequium non impenderit:cùm in talibus præſcriptio ſibi locum nequeat vendicare:cum nos à prouiſione paſtoralis ſolicitudinis circa omnes eccleſias nunquam omninò ceſſamus. Sanè in his exigendis eum modum,& ordinem volumus obſeruari,vt nulla eccleſia,vel prælatus ſe indebitè prægrauari rationabiliter conqueratur.Si verò de communi collecta Legatorum,& nunciorũ noſtrorum duxeritis faciendas expenſas,quod vobis non duximus inhibendũ, ex hoc nobis,& noſtris nullum præiudiciũ volumus generari,quominus poſſint à quocunque maluerint procurationes ſibi debitas poſtulare:ita quòd ſi exactus vltra ſuam grauatus fuerit facultatem,ſibi ab alijs reſtauretur. Nuncijs tamen noſtris in neceſſarijs exhibendis pareat quicunque fuerit requiſitus humiliter,& deuotè:ita tamen,quòd in fraudem nihil penitùs attentetur,nec per cõmunes miniſtros procurationis obſequium ſi noluerint recipere,compellantur.Qui verò contumaciter eis dixerit reſiſtẽdum,omni prorſus appellatione remota,per eccleſiaſticæ diſtrictionis ſententiam compeſcatur. Super iniurijs autem dicto Card. temerè irrogatis volumus,& mandamus,quatenus ei ſatisfactionem congruam impendatis,ad quam ſi fortè contempſeritis exhibere, ipſe vos appell.remota,compellat. Datum Lateran. XII.Cal.Martij.

Scriptum eſt ſuper hoc B. tt. S.Petri ad vincula Presb.Card apoſt.ſedis Legato.

ABBATI DE CERRETO. VT MEDIOLANENSIVM CAVSAM, quare procurationem legatis negarint,cognoſcat.

Cap. Accedentes de præſcriptionibus.

ACcedentes ad præſentiam noſtram dilecti filij N. Præpoſitus Sancti Nazarij,& A.canonicus Sancti Stephani ſindici, & procuratores dilectorum filiorum Primicerij,& Cleri. Mediolanenſis, de ordinarijs maio-

ris eccleſiæ nobis grauiter ſunt conqueſti, quod cùm ipſi legatos, & nuncios apoſtolicæ ſedis deuotè recipiant, & procurēt, dicti ordinarij, & procurare ipſos renuunt, & procurantibus ad expenſas ſubſidium impertiri: vnde clericis Mediolanen. graue querebantur præiudicium generari. Cùm enim perciuitatem ipſam ſæpè contingat tranſitum facere noſtros nuncios, & legatos, quantò in eorum procurationibus faciendis pauciores exiſtunt, tantò facientes amplius prægrauantur: & quantò per plures onus eſſet procurationis diuiſum, tantò à facientibus faciliùs portaretur: qui ſiquidem ordinarij, cùm pro eis, & alijs vigilare iugiter non ceſſemus, & ſpiritualia (ſicut dominus dederit) omnibus miniſtrare, cur in huiuſmodi ſpeciali ſe iure ſatagant tueri, nō videtur, præſertim cum & apoſtolus dicat: Si vobis ſpiritualia ſeminamus, non eſt magnum ſi carnalia veſtra metamus: & inſtantia noſtra quotidiana ſit omnium eccleſiarum ſolicitudo continua, ſicut pleniùs norunt præſentes, pariter & remoti. Volentes autem, vt quod omnibus imminet, ab omnibus comportetur, diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus prędictis ordinarijs ad tuā præſentiam conuocatis, niſi per ſpeciale priuilegium apoſt. ſedis à præſtandis procurationibus oſtenderint ſe immunes, etiamſi longiſſimo tempore procurationis obſequium non impenderint, cùm in talibus ſibi præſcriptio locum nequeat vendicare, ipſos ad procurationis ſarcinam ordine debito ſubeūdam, appellatione remota teneri decernas. Si quid ętiam aliud dicti ſindici cōtra præfatos ordinarios habuerint quæſtionis, audias illud, & remoto appell. obſtaculo, iuſtitia mediante decidas: faciens quod decreueris per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Datum Lat. VII. cal. Martij.

MAGISTRO, ET FRATRIBVS HOSPITALIS, QVOD TEVTONIcum appellatur. Qua initam celebratamque concordiam inter fratres militia ſacra approbat:

SAcroſancta Romana eccleſia, &c vſque ad verbum Suſcipimus. Specialiter autem ordinationem factam in eccleſia veſtra iuxta modum templariorum in clericis, & militibus, & ad exemplum hoſpitalariorum in pauperibus, & infirmis, ſicut prouidè facta eſt, & à vobis recepta, & hactenus obſeruata, deuotioni veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergò &c. noſtræ protectionis, & confirmationis, &c. Datum Lateran. XI. cal. Martij.

N. PATAVIENSI EPISCOPO. VT PRAVA IVDICANdi conſuetudo reſcindatur.

AD noſtram noueris audientiam perueniſſe, quòd in tua diœceſi, etiam in cauſis eccleſiaſticis conſuetudo minus rationabilis habeatur: quòd cum aliqua cauſa tractatur ibidem, allegationibus, & querelis vtriuſque partis auditis, à præſentibus literatis, & illiteratis, ſapientibus, & inſipientibus quid iuris ſit, quæritur: & quod illi dictauerint, vel aliquis eorum præſentium conſilio requiſito pro ſententia teneatur. Nos igitur attendentes quod conſuetudo, quæ canonicis obuiat inſtitutis, nullius debeat eſſe momenti: cum ſententia à non ſuo iudice lata nullam obtineat firmitatem: vt in cauſis eccleſiaſticis ſubiectorum tuorum, poſtquàm tibi de meritis earum conſtiterit, ſententiam proferre valeas, ſicut ordo poſtulat rationis, auctoritate tibi præſentium præmiſſa conſuetudine non obſtante, concedimus facultatem. Nulli ergò, &c. Datum Lateran. XII. Calendis Martij.

Cap. 3. extra de conſuetudine.

PATAVIENSI EPISCOPO. QVA DATVR ILLI POTESTAS incendiarios pœnitentes abſoluendi.

SIcut ex parte tua noſtro fuit apoſtolatui reſeratum, prædeceſſores noſtri felicis recordationis Clemens,& Cœleſtinus,& deuotionem tuam,& gentis tibi ſubiectæ duritiam attendentes, vt abſoluere,ac iudicare poſſes incendiarios in tua diœceſi conſtitutos,fraternitati tuæ de benignitate ſedis apoſtolicæ indulſerunt. Nos igitur tibi, quē inter fratres,& Coëpiſcopos noſtros ſyncera diligimus in domino charitate, abundantiorem deferre volentes honorem,& illud nihilominus, attendentes quod ex hoc vita hominum faciliùs corrigatur,ad exemplar eorundem prædeceſſorum noſtrorum poteſtatem incēdiarios tuę diœceſis abſoluēdi, deuotioni tuæ auctoritate præſentium indulgemus: niſi fortè tantus ſit aliquorum exceſſus, vt eos oporteat ad ſedem apoſtolicam deſtinari. Nulli ergò, &c. Datum Lateran. XI. Cal. Martij.

HENRICO DIACONO. *QVA IPSI ECCLESIAM LITIGIOSAM conſert: aduerſarioque ſilentium imponit.*

CVm inter te,& Albertum clericum de Tetingin ſuper eccleſia Sancti Calixti quæſtio verteretur, partibus in noſtra præſentia conſtitutis dilectum filium noſtrum G. Sancti Nicolai Diaconum Card. deputauimus auditorem: coram quo cum fuiſſet aliquandiu litigatum, & idem nobis quod inuenerat, fideliter retuliſſet, nos rationibus vtriuſque partis diligēter auditis,& cognitis, tibi adiudicantes eccleſiam nominatam, ad quem de iure ſpectabat, te ab impetitione prædicti aduerſarij tui prorſus abſoluimus, perpetuum ſuper hoc ſibi ſilentium imponentes. Nulli ergò,&c. noſtræ diffinitionis,& abſolutionis,&c. Datum Lateran. XIII. Calendas Martij.

C. QVONDAM HYLDESEMEN. EPISCOPO SINE SALVTATIONE. *Ne quis propria auctoritate ſine conſenſu Papæ, ex vna eccleſia in aliam emigret.*

Vide ca. 3. extra de trāſlatione Epiſcopi

QVod tibi apoſtolicæ ſalutationis alloquium denegamus, nō ex maleuolentia noſtra procedit, ſed cum olim præter auctoritatem apoſtolicæ ſedis, ad quam ceſſiones, depoſitiones,& trāſlationes Epiſcoporum ſpectare noſcūtur, ad Herbipolen. eccleſiam ab eccleſia præſumpſiſſes Hyldemē. trāſire, Archiepiſcopis,& Epiſcopis, Alemanniæ, ac tibi ipſi (ſi tamē ad te literæ noſtræ peruenerūt) & tam Herbipolen. quam Hyldeſemen. capitulo cōtra te literas curauimus deſtinare: quas cum ad eos ad quos mittebantur, ſicut ex relatione curſorum noſtrorū accepimus, nouerimus perueniſſe, ab ipſis iuxta tenorem ipſarum in te credimus fuiſſe proceſſum. Sanè nō erat nobis tutum in hoc articulo diſſimulare apoſtolicæ ſedis iniuriam, aut priuilegiorum noſtrorum æquanimiter ſuſtinere iacturam: ne diſſimulatio in approbationem,& taciturnitas in conſenſum poſſet ab aliquibus allegari. Vnde maluimus in te, licet olim dil. nobiſcū in minori eſſemus officio conſtituti, aliquam exercere vindictam, quàm impunitus exceſſus traheretur à poſteris in exemplum. Miramur aūt nō modicū,& nō ſine ratione mouemur, quod cōtra nos auſus es ponere os in cœlum: aſſerens quod contra te nec citatum, nec conuictum non fuerat ſententia proferenda. Sed ecce in quo alterum iudicas te ipſum cōdemnas: cum tuum nō fuerit de ſuperiori temerè iudicare,& in eo quod in excuſationem tuam, immò potius accuſationem noſtram allegas, tertium membrum omiſeris, cum in manifeſtis non ſit ordo iudiciarius requirendus. Verùm vtrum exceſſus tuus fuerit manifeſtus, conſcientiæ tuæ relinquimus diſcernendum: cum non potuerit eſſe occultum, quòd tam publicè factum fuit,& per totam Teutoniam publicatum. Tu etiam confeſſus videris de crimine, cum in literis ad nos directis, quas adhuc apud nos in teſtimonium reſeruamus, Herbipolen. te præſumſeris Epiſcopum appellare. Nec credere de facili debuiſſes, quod in odium tuum aut in exaltationem alicuius,& depreſſionem alterius, duximus procedendum: cùm te dilexerimus hactenus, & adhuc etiam (niſi forſan tu ipſe inpedias) diligimus: & non glorioſum, ſed periculoſum nobis exiſteret, in fauorem alicuius in te proferre ſentētiam, aut aliquem ex male-

uolentia

nolentia condemnare. Omni ergò excuſatione ceſſante, ſi apud nos deſideras gratiam inuenire, mandatum ſtudeas apoſtolicum adimplere: non rediens ad Hyldeſemen. eccleſiam, & ab Herbipolen. recedẽs, vt tunc tandem, quem circa te in hoc etiam geramus effectum, euidenter agnoſcas.

NOBILI VIRO VV. COMITI CASERTAN. VT CAPTOS REGIS & regni Siciliæ hoſtes diligenter cuſtodiat: ſeque modeſtius gerat.

Licet hacten⁹ inter cæteros principes regni Siciliæ ſpecialem de nobilitate tua fiduciam haberemus, nunc tamen prudentiam tuam in opere manifeſtiſſimè ſumus experti, quæ talia nuper per Dei gratiam procurauit, ex quibus honor regis, & noſter, ac regni defenſio ad tuum magnificè prouenict incrementum. Accepimus enim, & pro certo tenemus, quod Diubuldum occultum olim, nunc autem manifeſtum perſecutorem regis, & regni, non ſine magna diſcretione, ac prudentia captum vinculis tradidiſti: qui potentior erat in regno, quàm Marcoualdus Dei, & eccleſiæ inimicus, immò etiam ſine cuius fauore dictus Mar. nec ingreſſum, nec progreſſum in regnum aliquatenus habuiſſet. Cùm igitur te, & poſteritatem tuam ſecuturam in hoc dominus præuiderit exaltandam, nobilitatem tuam rogamus, monemus, & exhortamur in domino, & ſub obtentu gratiæ noſtræ, ac debito, quo chariſſimo in Chriſto filio noſtro F. illuſtri Regi Siciliæ teneris, diſtrictè præcipimus, quatenus facta tibi à Domino gratia prudẽter vtaris: nec des honorem tuum alij, nec gloriam tuam participes alienis. Nos enim tam in honoribus, quàm terra, & alijs, quæ à nobis duxeris poſtulanda, nobilitatis tuæ potentiam dante domino, curabimus dilatare. Tu verò ſicut charam habes gratiam noſtram, & regis, memoratum D. & alios, quos cum ipſo cepiſti tam cautè, tam diligenter, & arctè facias cuſtodiri, quod nec fugere poſſint, nec circumuenire valeant tuæ induſtriam probitatis: nec te Marcoualdi, aut ſuorum minæ deterreant, nec preces demulceant, nec munera frangant, nec promiſſiones emolliant aliquorum iuramentis, aut obligationibus quibuſcunque omninò non credens, donec de terris, perſonis, & rebus ita prouida eum noſtro conſilio diſponatur, vt per hoc & regis honos, & regni trãquillitas, & tuus profectus per nos magnificè procuretur: pro certo cõfidẽs, quòd nos vltra fortè quam credas, tuum procurabimus incrementũ, quoniam ſi (quod abſit) ſemel tuas manus euaderet in te, ac terram tuã perpetuò deſæuiret. Volumus autem vt ſuper hoc nobis conſilium tuum pleniùs, & voluntatem exponas: vt cognita intentione, quã habes, poſſimus expreſſius reſpõdere.

PE. COLIMBRIENSI EPISCOPO. VT OMNES IVRA EPIScopalia ſuo Epiſcopo perſoluant.

Fratrum, & Coëpiſcoporum noſtrorum iuſtitiæ conſulere volumus, & eorum grauaminibus præcauere: ne ſi noſtro fuerint ſubſidio deſtituti, grauem ſentiant læſionem. Sanè ſignificaſti nobis in noſtra præſentia conſtitutus, quòd quidam in tua diœceſi commorantes, eo quòd in canonicorum Sanctæ Crucis, vel aliorum priuilegiatorum ſunt fraternitate recepti, iura tibi Epiſcopalia non perſoluunt. Ea propter venerabilis in Chriſto frater tuis precibus annuentes, auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt quandiu confratres huiuſmodi moram fecerint in domibus ſuis in habitu ſęculari, & ab eccleſijs tuis eccleſiaſtica receperint ſacramenta, ſicut prius, tibi iura Epiſcopalia ſoluere teneantur. Nulli ergò &c. Datũ Laterã. XIII. Cal. Martij.

LIBRI PRIMI FINIS.

INNOCENTII. III. PONT. MAXIMI DECRETALIVM, ATQVE ALIARVM EPISTOLARVM.

LIBER SECVNDVS.

CLERO, CONSVLIBVS, ET POPVLO VITERBIEN. DE *perſecutione & pœna hæreticorum.*

Cap. Vergẽtis extra. De hereticis.

VERGENTIS IN SENIVM SAECVLI CORRVPTELAM non ſolum ſapiunt elementa corrupta, ſed & digniſſima creaturũ ad imaginẽ, & ſimilitudinem condita conditoris, prælata priuilegio dignitatis volucribus cœli, & beſtijs vniuerſæ terræ reſtatur: nec tantum eo quaſi deficiente iam deficit, ſed & inficit, & inficitur ſcabra rubigine vetuſtatis. Peccat enim ad extremum homo miſerrimus: & qui non potuit in ſui, & mundi creatione in paradiſo perſiſtere, circa ſui, & orbis diſſolutionem degenerat, & precij ſuæ redemptionis circa fines ſæculorum oblitus, dum varijs, ac vanis quæſtionum ſe nexibus ingerit, ſeipſum laqueis ſuæ fraudis innectit, & incidit in foueam, quam parauit. Ecce etenim inimico homine meſſi dominicæ ſuper ſeminante ſemen iniquum, ſegetes in zizania pullulant, vel potius polluuntur, triticum areſcit, & euaneſcit in paleas, in flore tinea, & vulpes in fructu demoliri vineam Domini moliũtur. Noua ſiquidem ſub nouo teſtamento Achor progenies ex ſpolijs Iericho lingulam auream palliolumque ſuratur, & Abiron, Dathan, & Chore ſoboles deteſtãda, nouis thuribulis ſermentatum, thimiama nouis volunt altaribus adolere: dum nox nocti ſcientiam indicat: dum cæcus præbet cæco ducatum: dum hæreſes pullulant, & quem diuinæ reddit hæreditatis expertem, ſuæ conſtituit hæreticus hæreſis, & damnationis hæredem. Hi ſunt caupones, qui aquam vino commiſcent, & virus draconis in aureo calice Babylonis propinant: habentes ſecundum Apoſtolum ſpeciem pietatis, virtutem autem eius penitùs abnegantes. Licet autẽ contra vulpes huiuſmodi paruulas, ſpecies quidem habentes diuerſas, ſed caudas adinuicem colligatas, quia de vanitate conueniunt in idipſum, diuerſa prædeceſſorum noſtrorum temporibus emanauerint inſtitnta, nondum tamen vſque adeò peſtis potuit mortificari mortifera: quin ſicut cancer amplius ſerperet in occulto: & iam in aperto ſuæ virus iniquitatis effundat, dũ palliata ſpecie religionis & multos decipit ſimplices, & quoſdam ſeducit aſtutos: factus magiſter erroris, qui non fuerat diſcipulus veritatis. Ne autem nos, qui licet circa horam vndecimam inter operarios, Immò veriùs ſuper operarios vineæ Domini Sabaoth, ſumus à patre ſamilias Euangelico deputati, & quibus ex officio paſtorali ſunt oues Chriſti commiſſæ, nec capere vulpes demolientes vineam domini, nec arcere lupos ab ouibus videamur, & ob hoc meritò vocari poſſimus canes muti nõ valenres latrare, ac perdamur cũ malis agricolis, et mercenario cõparemur, contra deſenſores, receptatores, faurores, & credentes hæreticorũ aliquid ſeuetius duximus ſtatuendũ: vt qui per ſe ad viam rectitudinis reuocari nõ poſſunt, in ſuis aũt defenſoribus receptatoribus, & fauroribus, ac etiam credentibus cõfundantur: & cùm ſe viderint ab omnibus euitari, reconciliari deſiderẽt omniũ vnitati. De cõmuni ergò fratrum noſtrorum conſilio, aſſenſu quoq; Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum apud ſedem apoſtolicam exiſtenrium diſtrictiùs inhibemus, ne quis hæreticos receptare quomodolibet, vel defendere, aut ipſis fauere, vel credere quoquomodo præſumat: præſenti decreto firmiter ſtatuentes, vt ſi quis aliquid horũ facere fortè præſumpſerit, niſi primò, ſecũdoue cõmonitus, à ſua ſuper hoc curauerit præſumptione ceſſare, ipſo iure ſit factus infamis: nec ad publica officia vel cõſilia ciuitatũ, nec ad eligẽdos aliquos ad huiuſmodi, nec ad teſtimoniũ admittatur. Sic etiam inteſtabilis, nec ad hæreditatis ſucceſſionem accedat. Nullus præterea ipſi cogatur ſuper quocunque negocio reſpõdere. Quod ſi forſan iudex extiterit, eius ſententia nullam obtineat firmitatẽ, nec cauſæ aliquæ ad eius audiẽtiã perferantur. Si fuerit aduocatus

eius

eius patrocinium nullatenus admittatur. Si Tabellio, inſtrumenta confecta
per ipſum nullius penitùs ſint momenti, ſed cum auctore damnato damnetur:
in ſimilibus etiam idem præcipimus obſeruati. Si verò clericus fuerit, ab omni
officio, & beneficio deponatur, vt in quo maior eſt culpa, grauior exerceatur
vindicta. Si quis autem tales poſtquam ab eccleſia fuerint denotati, contempſe-
rit euitare, anathematis ſe nouerit ſententiam incurriſſe. In terris verò tempo-
rali noſtræ iurisdictioni ſubiectis, bona eorum ſtatuimus publicari, & in alijs
idem fieri præcipimus per poteſtates, & principes ſæculares, quos ad id exequen-
dum, ſi fortè negligentes exiſterent, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione
poſtpoſita compelli volumus, & mandamus: nec ad eos bona ipſorum vlteriùs
reuertantur, niſi eis ad cor redeuntibus, & abnegantibns hæreticorum conſor-
rium aliquis voluerit miſereri: vt temporalis ſaltem pœna corripiat, quem ſpi-
ritualis nõ corrigit diſciplina. Cùm enim ſecundum legitimas ſanctiones, reis
læſæ maieſtatis punitis capite, bona confiſcentur ipſorum, eorum filijs vita ſo-
lummodo ex miſericordia conſeruata, quantò magis, qui aberrantes in fide,
Deum Dei filium Ieſum Chriſtum offendũt: à capite noſtro, quod eſt Chriſtus,
eccleſiaſtica debent diſtrictione præcidi, & bonis temporalibus ſpoliari: cum
longè ſit grauius æternam, quàm temporalem lædere maieſtatem. Nec huius
ſeueritatis cenſuram Orthodoxorum etiam exhęredatio filiorum, quaſi cuiuſ-
dam miſerationis prætextu debet vllatenus impedire: cùm in multis caſibus, &
ſecundum diuinum iudicium filij pro patribus temporaliter puniantur: & iu-
xta canonicas ſanctiones quãdoque feratur, vltio non ſolum in auctores ſcele
rum, ſed & in progeniem damnatorum. Decernimus ergò &c. noſtræ inhibitio
nis, & conſtitutionis &c. Datum Lateran VIII. cal. Aprilis, pontificatus noſtri
anno ſecundo.

*N. MELFIENSI EPISCOPO. VT SPONSALIA INTER IM-
puberes contracta, ſi puberes facti conſenſerint, conſummantur.*

ALiquo dubitationis ſcrupulo emergente, ea quæ incerta videntur
Sancti Patres ad ſedis apoſtolicę decreuerunt oraculum perferenda:
quorum ſiquidem veſtigia laudabiliter imitatus, à nobis inquirere
ſtuduiſti, vtrum inter duos parochianos tuos, matrimonium, quod
puella probante infra nubiles annos ſeductam à viro fuiſſe, de con-
ſilio dilecti filij noſtri P. Sanctæ Mariæ in via lata Diac. Card. tunc apoſtolicę ſe-
dis legati, per diuortium ſentẽtiam diremiſti, poſſis redintegrare licenter: cùm
eadem puella iam nubilem ętatem attingens conſenſum adhibeat, & nullus ex
eis ad alia vota ſeduxerit transferendum. Ad quod tibi taliter reſpondemus,
quod niſi aliam cauſam rationabilem interuenire cognoueris, ſecurus ad co-
pulam ipſius matrimonij tibi patet abſque aliqua hęſitatione proceſſus. Datum
Lateran. II. idus Martij.

*GVIDONI ABBATI MONASTERII SANCTAE MARIAE DE LVNDORS,
eiuſque fratribus, tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpe-
tuum De confirmatione priuilegiorum*

REligioſam vitam eligentibus, &c. vſque ad verbum, ordo monaſti-
cus, qui ſecundum Deum, & Beati Benedicti regulam in eodem
monaſterio, &c. vſq; ad verbum Vocabulis. Locum ipſum in quo
præfatum monaſterium à dilecto filio nobili viro Dauid Comite
fratre chariſſimo in Chriſto filij noſtri Vu. illuſtris Scotiæ Regis
conſtructum eſt cum omnibus pertinentijs ſuis, per ſuas rectas diuiſas, & liberã
curiam in terra veſtra, & firmam pacem infra diuiſas ipſius villæ de Lundors,
ſicut charta dicti comitis proteſtatur: Eccl. quoque eiuſdem villæ de Lundors,
cum omnibus pertinentijs ſuis, ſcilicet capellas de Bundamor, & terram ad præ-
dictam eccleſiam pertinẽtem, per ſuas rectas diuiſas, & alias terras in eadem vil-
la ſicut in charta eiuſdem Comitis cõtinetur. Inſulam, quæ vocatur Redinche,

& Piſcarias in They, iuxta prænominatam inſulam Molendinum de Lundors cum omni ſecta ſua, & multura: eccleſiam quoque de Dũdecum omnibus pertinentijs ſuis, & terram ad eandem eccleſiam pertinentem: & vnum toſtum in burgo de Dunde liberum, & quietum ab omni ſeruitio, & exactione: & vnam carrucatã terræ in villa de Neutile, & in villa de Pert. terrã, quæ vocatur Inſula: Vltra Minerh Fintreth per ſuas rectas diuiſas cum omnibus pertinentijs ſuis: Eccleſiam eiuſdem villæ cũ pertinẽtijs ſuis: in Garuiah, Lethgauel, & Malind, cum omnibus pertinentijs ſuis per ſuas rectas diuiſas: Eccleſiam de Rotcheth cum capellis ſuis, ſcilicet Inuerurin, & Munchegin, & alijs pertinentijs ſuis, eccleſiam de Durnah, eccleſiam de Prame, eccleſiam de Rathmuriel, eccleſiam de Inchemabanin, eccleſiam de Culſamuel: In Epiſcopatu Lincolnien. eccleſiam de Cuningrone, eccleſiam de Vuiſſindẽ. In Epiſcopatu de Stratheren, eccleſiam de Mothel, eccleſiam de Chelalemũd, cum capellis prædictarum eccleſiarum, & terris, & decimis, ac omnibus earum pertinẽtijs ad proprios vſus monachorum conceſſis: & vnum plenarium toſtum in burgo de Inuerurin, liberum, & quietum ab omni ſeruitio, & exactione. Decimas omnes, quas habetis in terra prædicti Comitis, & extra: ex donatione quoque regis Scotiæ vnum plenarium toſtum in burgo de Berruic, & aliud plenariũ toſtum in burgo de Striuelin, plenarium toſtum in burgo de Carel, plenarium toſtum in burgo de Pert. plenarium toſtum in burgo de Forfar, plenarium toſtũ in burgo de Munros, & vnum plenarium toſtum in burgo de Aberden. & terram vnam in villa de Pert. in libero burgagio. Sane noualium veſtrorũ &c. Prohibemus inſuper, vt nulli &c. Cum autem generale interdictum &c. Criſma vero &c. Sepulturã prętera &c. Prohibemus inſuper, vt infra fines &c. Ad hęc etiam inhibemus, ne quis in vos &c. Obeunte verò te &c. Decernimus ergo &c. Salua ſedis apoſtolicę auctoritate, & diœceſani Epiſcopi canonica iuſtitia. Siqua igitur &c. Datum Lateran. per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij Cancellarij vicem agentis XIII. cal. Aprilis, indictione I. Incarnationis dominicæ anno M. CXCVIII. Pont. verò domini Innocentij Papæ III. anno II.

CONSVLIBVS, ET POPVLO ESINIS. VT IN REDVCENDA MARchia ad obedientiam Pontificis diligenter laborent.

CVm apoſtolicæ ſedis iuriſdictio ſpiritualis nullis terminis coarcetur, immò ſuper gentes, & regna ſortita ſit poteſtatẽ, in multis etiam per Dei gratiam eius extenditur iuriſdictio temporalis: quæ licet aliquando viſa fuerit propter quorundam violentiã coarctari, nunc tamen eo faciente nobiſcũ ſignũ in bonũ, qui imperat ventis, & mari, & facit trãquillũ: qui deponit potentes, & exaltat humiles, violentia per ſeipſum humiliata, redit in potentatũ antiquum, & de die in diem amplius dilatatur: nõ homine pugnãte pro nobis, ſed Deo potiùs reſpiciente humilitatem noſtram, & violentiam ab eccleſia repellente. Ecce etenim per Dei gratiam ad fidelitatem eccleſiæ cum Peruſin. Tudertin. Caſtellan. & alijs adiacentibus ciuitatibus munitionibus, & caſtellis Ducatus redijt Spoletan⁹, & magna pars Thuſciæ, quæ in noſtris priuilegijs continetur. Ecce etenim vniuerſa ferè Marchia pręter Camerinen. & Eſculan. ciuitates, quas tamen ſpetauimus in proximo redituras, faciente domino, ac veſtro ſtudio procurante deuote redijt ad fidelitatem eccleſiæ, ac fideliter per Dei gratiam in ipſius deuotione perſiſtit: quæ verè per ſe dicere poteſt: Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue: iugum ſane, quod iuuat, & onus quod non onerat, ſed honorat. Iugum etiam, quod inexperti fortiter diligunt, & experti fortius concupiſcunt. Onus quod neſcit ſarcinam grauitatis, ſed exonerat potius oneratos. Nos itaque ſtudium, & ſolicitudinem veſtram ſolicitius attendentes, vniuerſitati veſtræ copioſas gratiarum exoluimus actiones, quòd quàm citius ſe obtulerit opportunitas, ad fidelitatem ſedis apoſtolicæ matris veſtræ humiliter redijſtis, & alios ad dominum eccleſiæ reuocandos dilectis filijs noſtris C. tituli Sancti Laurentij in Lucina, & I. tituli Sanctæ Priſcæ presbyteris Cardinalibus, tunc apoſtolicæ ſedis

ſedis Legatis, quos ad partes veſtras circa nouitatis noſtræ primordia deſtinaui-mus, aſtitiſtis viriliter, & potenter: nec perſonis, nec rebus parcentes, ſicut eui-dentiùs operis euidentia manifeſtat: & nuper dictus Sanctæ Priſcæ presbyter Cardinalis ad præſentiam noſtram reuertens, nobis, & fratribus noſtris viua voce pleniùs intimauit. Vt igitur laudabile fidelitatis veſtræ principium finis laudabilior ſubſequatur, rogamus diſcretionem veſtram, monemus, & exhor-tamur in domino, ac per apoſtolica ſcripta vobis mandamus, quatenus in incce-pta fortitudine perſiſtentes, ad reuocandas ciuitates prædictas ad noſtri fidelita-tem domini[j] detis operam efficacem, vt cum tota Marchia, dãte Domino, fue-rit in fidelitate ſedis apoſtolicæ ſolidata, ipſius promiſſionis præſidio, & noſtra protectione lætetur. Nos enim ad honorem totius Marchiæ, ac ciuitatis veſtræ profectum dante Domino efficaciter intendemus. Datum Lateran. XVI. cal. Aprilis, pont. noſtri anno II.

R EPISCOPO SANCTI ANDREAE. NISI INTRA TEMPVS *iuris, eccleſiarum patroni præſentent, deuoluitur ad ſuperiorem.*

Cap. Sicut extra. De ſupplenda negligentia prælator.

SIcut nobis tua fraternitas intimauit, monachi quidam, & canonici regulares, eccleſias, quæ ad eorum præſentationem pertinent, in tuo epiſcopatu habentes, proprijs vſibus deputare nituntur: nec ibi vo-lunt ad eas, cum vacauerint, perſonas idoneas præſentare: quin po-tiùs occaſione conceſſionis quorundam epiſcoporum vicarios in eis pro ſua inſtituunt, & deſtituunt voluntate: admiſſos ita penſionibus onerã-tes: quod nec eccleſijs competenter poſſunt præ paupertate nimia deſeruire, nec Epiſcopo in epiſcopalibus reſpõdere, nec hoſpitalitatem, ſicut conuenit, tran-ſeuntibus impertiri. Nolentes autem vt ſtatus eccleſiarum debitus, & antiquus per alicuius inſolentiam ſubuertatur, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus niſi à iuriſdictione tua exemptæ ſint eccleſiæ ſupradictæ, præmiſſos exceſſus ſtudeas rationabiliter emendare: & niſi præfatæ perſonæ in-fra tempus in Lateranenſi Concilio conſtitutum, ad eccleſias vacantes tibi per-ſonas idoneas præſentarint, ex tunc tibi liceat appellatione remota, in eiſdem ordinarios rectores: qui eis & præeſſe nouerint, & prodeſſe: ita quòd ex hoc nul-lum patronis in poſterum præiudicium generetur. Datum Lateran. VI. Cal. Martij pont. noſtri anno II.

R. EPISCOPO SANCTI ANDREAE. CRESCENTE NVMERO *parochianorum, nouam licet extruere eccleſiam.*

SICVT nobis tua fraternitas intimauit, cum in parochia Sancti Andreæ pauci homines antiquitus fuerint, & rari habitatores, vni-cam tamen matricem, & parochialem eccleſiam deuotio ſibi fide-lium fabricauit. Nunc autem diuina gratia faciente, vſqueadeo multitudo excreuit in eadem parochia populorum, quòd ad ani-morum euitanda pericula, quæ ibidem proponuntur, ſæpiùs im-minere, alia ſic eccleſia neceſſariò conſtruenda. Cùm itaque damnis rerum temporalium ſint animarum pericula præferenda, fraternitati tuæ, de qua indubitatam fiduciam obtinemus, cõmittimus, qualiter ſit ſuper his, quæ præ-miſimus, procedendum: vt ſi vtilitati fidelium noueris expedire, Deum ha-bens præ oculis ſine contradictione cuiuſlibet, nouam valeas eccleſiam fabri-care. prouiſurus attentiùs, vt conceſſa tibi non abutaris licentia, ne for-tè priuilegium merearis amittere, ſi permiſſa tibi abuſus fueris poteſtate. Datum Lateran. IIII. nonas Martij.

MATTHAEO CENETENSI EPISCOPO, NE FEVDA ET RES *eccleſiæ alienentur, abſque caremonijs iuris.*

QVæ in eccleſiarum,& eccleſiaſticorum virorum præiudicium atten
tantur, firmitatem ſortiri non decet, ſed ad eccleſiarum indemni-
tatem debent potiùs infirmari. Sanè peruenit ad audientiam noſtrã,
quòd Teruiſin.& Coneglanen. conſtituendi ſibi,& vtinam ſibi tan-
tum, iuriſdictionem temerè vſurpantes, impietatem palliant ſub
nomine pietatis: & dum quibuſdam ex alieno gratiam exhibere nituntur, ec-
cleſijs ſunt, & viris eccleſiaſticis oneroſi. Conſtituerunt ſiquidem, ſicut accepi-
mus, quòd ſi quis ſe ad inopiam vergere probabiliter allegarit, alienandi feu-
dum, quod ab eccleſia, vel alijs tenet, officiales, adhuc à Teruiſinis ciuibus, &
Coneglanen. deputatis, liberam habeant facultatem, ne emptor priori tenea-
tur domino reſpondere, niſi tantummodo in ſexta parte precij, quam ipſi, ſi re-
cipere voluerit, exhibebit: ex quo eccleſiaſtica non modicum iura læduntur.
Volentes igitur eccleſiarum indemnitati conſulere,& huiuſmodi grauam ini-
bus præuidere, conſtitutionem huiuſmodi, & venditiones feudorum eccleſia-
ſticorum factas ſine legitimo eccleſiaſticarum perſonarum aſſenſu, occaſione
conſtitutionis, immò veriùs deſtitutionis, vel deſtructionis iſtius, præſentium
auctoritate caſſamus,& vires decernimus non habere, Nulli ergò &c. Hanc pa-
ginam noſtræ caſſationis &c. Datum Lateran. X. cal. Aprilis.

AQVILEGIEN. PATRIARCHAE, ET EPISCOPO FERRARIEN.
*Vt curam & inſtaurationem Cenetenſis eccleſia, auctorita-
te Apoſtolica ſuſcipiat.*

VTilitas,& neceſſitas diſpenſationem inducunt, & repentini caſus:
& ſi non noua, non tamen vſitata remedia nos excogitare compel-
lunt. Sanè cum apoſtolica ſedes ſuper vniuerſis eccleſijs non huma-
ni, ſed diuini muneris largitate magiſterium ſuſceperit, & prima-
tum,& nobis licet immeritis ad ipſius regimen euocatis, ſuper cun-
ctis fidelibus ſolicitudo ſit credita paſtoralis, ſic ad eorum ſtatum nos decet aci-
em apoſtolicæ prouiſionis extendere: vt & obuiemus violentiæ iniquorum,&
eorum neceſſitatibus conſulamus. Accepimus ſiquidem, venerabili fratre no-
ſtro Cenetenſi Epiſcopo intimante, quòd eccleſia Ceneten.& villa in planitie
ſunt fundatæ: quas propter loci debilitatem,& raritatem inhabitantium ab in-
iquorum incurſibus tueri non poteſt, immò vſqueadeo incurſui expoſitæ ſunt
hoſtili, vt nuper villa eadem à Teruiſinis deſtructa fuerit,& eccleſia cathedralis
cum alijs duabus combuſtæ, altaria diruta, & deiecta: nec licuit relinqui reli-
quias in ſolo, altaribus deſolatis, nec meruerunt eſſe Teruiſinorum reliquiæ
reliquiæ martyrum, & ſanctorum. Vt igitur vno, & eodem remedio, & mali-
gnis malignantibus tollamus materiam, & eidem eccleſiæ in neceſſitatibus
conſulamus, cum idẽ Epiſcopus eccleſiã ipſam vel ad caſtrum Ceneclan. quod
populoſum dicitur,& munitum, vel ad aliam partem eiuſdem villæ tutiorem
de licentia noſtra transferre diſponat, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta
mandamus, quatenus accedentes ad locum in caſtro prędicto, vel in eadem vil-
la Cenete in loco magis munito, prout vtilitati eiuſdem eccleſiæ magis vide-
ritis expedire, auctoritate noſtra ſuffulti, cùm id vobis ex veſtra nõ liceat tranſ-
ferendi ſedem, & fundandi eandem eccleſiam Epiſcopo memorato, ſublato
appellationis obſtaculo, concedatis liberam facultatem. Datum Lateran. VIII.
cal. Aprilis: Pont. noſtri anno II.

ILLVSTRI MIRAMOMOLIN. REGI MARROCHETAN, ET SVBDITIS
*eius ad veritatis notitiam peruenire, ac in ea ſalubriter permanere. De appro-
batione ordinis ad redimendos captiuos inuenti.*

Inter

INter opera miſericordiæ, quæ Ieſus Chriſtus Dominus noſter fidelibus ſuis in Euangelio commendauit, non minimum locum obtinet redemptio captiuorum: vnde perſonis illis, quæ circa talia occupantur, fauorem debemus apoſtolicum impertiri. Sanè viri quidam, de quorum exiſtunt numero præſentium portitores, nuper diuinitus inflammati regulam, & ordinem inuenerunt: per cuius inſtituta tertiã partẽ prouentuũ omnium, quos vel nunc habent, vel in futurum poterũt obtinere, in redemptionem debent expendere captiuorum: & vt melius valeant ſuum propoſitũ adimplere, cum ſæpè faciliùs per commutationẽ, quàm per redemptionẽ, de captiuitatis ergaſtulo valeãt liberari: vt paganos captiuos à chriſtianis redimant, eſt conceſſum: quos pro liberandis chriſtianis debeant commutare. Cæterùm quoniam opera, quæ præmiſimus, & chriſtianis expediunt, & paganis huiuſmodi vobis duximus per apoſt. literas intimanda. Inſpiret autem vobis ille, qui via, veritas eſt, & vita: vt agnita veritate, quæ Chriſtus eſt, ad eam venire quantocyus feſtinetis.

Datum Lateran. VIII. idus Martij, Pont. noſtri anno II.

CAPITVLO XANCTONEN. DE NON FACILE AVGENdo Canonicorum numero.

COnſtitutionibus, quæ in eccleſijs factæ, canonicis non obuiant inſtitutis, cùm ab apoſtolica ſede ſuæ robur confirmationis expectant, fauorem apoſtolicum libentius impertimur: vt ea, quæ pro ipſarũ vtilitatibus ordinantur, inconuulſa maneant firmitate: & quæ ſtabilita ratio comitatur, aliquorum temeritas non infirmet. Ea propter dilecti in domino filij veſtris inſtis poſtulationibus grato concedentes aſſenſu, inſtitutionem, quam de quadragenario canonicorum numero cum aſſenſu venerab. fratris noſtri Epiſcopi veſtri, conſentiente, & aſſiſtẽte bonæ memoriæ Vu. Archiepiſcopo Burdegalen. & piæ recordationis Henrico quõdam Albanenſi Epiſcopo tunc apoſtolicæ ſedis legato approbante idipſum in eccleſia veſtra feciſtis, ſicut rationabiliter facta eſt auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus: auctoritate apoſtolica diſtrictius inhibentes, ne aliquis ad receptionem alicuius vltra numerum cõſtitutum, qualibet vos temeritate, ſaluo in omnibus apoſtolicæ ſedis mandato: compellat: niſi fortè eccleſiæ facultates in tantum excreuerint, quòd earum prouentus pluribus ſufficere dignoſcatur. Decernimus ergò &c. noſtræ confirmationis, &c. Datum Lateran. VI. cal. Aprilis, pontificatus noſtri anno ſecundo.

Vide cap. cum M. Ferrarien. ſi. de conſtitutionibus.

N. PICTAVEN. EPISCOPO. NE MONACHIS LICEAT SINE Abbatis licentia in alium ordinem tranſire.

PRopoſita nobis dilectorum filiorum Abbatis, & conuentus Sancti Rufi querimonia demonſtrauit, quod A. Iordani eorum canonicus habitu regularium canonicorum reiecto, ſine Abbatis ſui licentia in monaſterio Malliacen. ſuſcepit ordinem, & regulam monachorum. Cùm igitur iuxta canonicas ſanctiones religioſi canonici non credantur à conſortio ſanctorum monachorum ſeiuncti, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi tibi conſtiterit de præmiſſis iam dictum canonicum ad eccleſiam redire priorem, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellas: vbi & memorialem cucullam eum deferri facias, & vltimum in choro manere: vt exemplo eius alij ſimilia non attentent. Datum Lateran. XIII. Calen. Aprilis, pontificatus noſtri anno ſecundo.

MARTINO PRIORI, ET FRATRIBVS CAMALDVLEN. NE *eccleſia in 40. annorum poſſeßione percipiendi decimas turbetur.*

POſtulaſtis nuper à nobis, vt Heremo Camaldulenſi, & eccleſijs alijs ad ipſam ſpectantibus ſuper decimis, & poſſeſſionibus, quas per annos X L. pacificè poſſederunt, paterna vellemus in poſterum ſolicitudine prouidere, quatenus nullius temeritas poſſet poſſeſſionem eorum, quæ præmiſimus impedire. Nos igitur volentes iuſtis petitionibus veſtris fauorem apoſtolicum impertiri, diſtrictiùs auctoritate præſentium inhibemus, ne vos, vel eccleſias veſtras ſuper illis, quæ bona fide per annos X L. continuè poſſediſtis, aliquis præſumat de cætero moleſtare. Nulli ergò, &c. noſtræ prohibitionis, &c. Datum Lateran. V I. idus Martij, pontificatus noſtri Anno ſecundo.

N. MVTINEN. EPISCOPO. TEMERARIAE APPELlationes *non ſunt recipiendæ.*

BEnignitate iuris plurimi hodiè abutentes, in ſui erroris defenſionem aſſumunt, quod in grauaminum fuerat releuationem inuentum: & vt ſuorum ſuperiorum correctionem eludant, ſine cauſa frequenter ad apoſtolicam ſedem appellant. Sanè ad audientiam apoſtolatus noſtri peruenit, quòd quidam clerici Mutinen. diœceſis turpia viciatum lucra captantes fornicationibus, & adulterijs, & alijs criminibus dediti, clericalem honeſtatem inhoneſtè viuendo diffamant: in quos ſi quando canonicè animaduertere fortè volueris, ad audientiam apoſtolicæ ſedis appellant. Quia verò appellationis remedium eſt inuentum non in diffugium malignantium, ſed in remedium oppreſſorum, fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus, vt ad talium correctionem canonicam, ſi eorum crimina fuerint manifeſta omni appellatione remota, ſi verò nõ manifeſta fuerint, appellatione fruſtratoria non obſtante procedas. Nulli ergò, &c. Datum Lateran. V I I. idus Martij.

N. ARGENTIN. EPISCOPO. NE, INCENDIARII ET EX*communicati in eccleſia ſepeliantur.*

AD audientiam noſtram noueris perueniſſe, quod in tua diœceſi contra ſanctiones canonicas, & conſuetudinem hactenus approbatam, excommunicati propter crimen incendij per violentiam laicalem traduntur ſepulturæ eccleſiaſticæ. Quia verò id redundat in eccleſiarum omnium, & iuris eccleſiaſtici læſionem, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus ex parte noſtra diſtrictè inhibeas, ne qui excommunicatos huiuſmodi in cæmiterio audeant eccleſiaſtico tumulare. Quod ſi ſecus (quod non credimus) fuerit fortè præſumptum, tam præſumptores, quàm defenſores eorum in tua diœceſi conſtitutos, monitione præmiſſa vſque ad ſatisfactionem condignam excommunicationis ſententia ſublato appellationis obſtaculo, innodare procures. Quod ſi nec ſic à ſua voluerint præſumptione ceſſare, terras eorum ſubijcias ſententiæ interdicti: tumulatos verò, qui ob dictam cauſam excommunicati, non percepto abſolutionis beneficio deceſſerunt, à cæmiterio facias chriſtiano expelli: illis autem, qui reſipuerint, & condignam voluerint agere pœnitentiam, ſi propter ineuitabiles caſus, ad ſedem apoſtolicam accedere non valuerint, recepto publicè iuramento, quod ſuper hoc noſtro debeant parere mandato, beneficium abſolutionis impendas: taliter ſuper prædictis mandatum apoſtolicum impleturus, quod aliorum culpa in pœnam tuam non debeat retorqueri. Datum Lateran. X V I. cal. Aprilis pontificatus noſtri Anno ſecundo.

In eundem modum Archiepiſcopis, & Epiſcopis per Teutoniam conſtitutis.

PRIORI, ET CLERICIS SANCTI PETRI EXTRA PORTAM SPOLETI.
Quod ſententiam inter ipſos & Epiſcopum Spoletanum à Cardinali latã confirmarit.

CVm inter venerab. fratrem noſtrum B. Spoletanum Epiſcopum ex vna parte, & vos ex altera ſuper plebe Sancti Brictij cum capellis ſuis, & eccleſia Sancti Gregorij in Xenodochio, quæ pro partẽ media vtrinque mutuò petebatur, & cappellis Sancti Pauli de Azano, & Sancti Angeli de Naci cõtrouerſia verteretur, eam dilecto filio noſtro G. Sancti Nicolai in carcere Tulliano diacono Card. commiſimus terminandam. Ipſe verò auditis rationibus partium, & pleniùs intellectis habito conſilio quorundam de fratribus noſtris, & aliorum prudentum virorum pro vobis ſententiam de noſtro mandato apud ſedem apoſt. promulgauit, quemadmodum in ſuis literis pleniùs continetur. Nos ergò ſententiam ipſam, ſicut rationabiliter lata eſt, ratam habentes, eam auctoritate apoſtolica confirmamus, &c. Saluo quatuor ſolidorum illius monetę, quę tunc in ciuitate Spoletana currebat per annos ſingulos Epiſcopo memorato, quod bonæ memoriæ M. prædeceſſor eius in prædicta plebe ſibi noſcitur reſeruaſſe, ſicut in authentico factæ vobis donationis ab ipſo reperitur expreſſum. Nulli ergò, &c. Datum Lat. XVI. cal. Aprilis, põtificatus noſtri anno ſecundo.

R. ABBATI SANCTI IVLIANI, ET I. PRIORI SANCTI GREGORII
Spoletani. Vt in poſſeßionem, rei adiudicatæ inducantur.

CVm inter venerabilem fratrem noſtrum, &c. vt ſuprà ferè in eundem modum vſq; ad verbum Continetur. Vt autem nihil moræ, vel difficultatis rectis diſpoſitionibus afferatur, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatenus tam dictum priorem in corporalem prædictarum poſſeſſionem, quæ ſibi adiudicatæ ſunt per ſententiam Card. & rerum ad eas ſpectantium appellatione remota mittere procuretis: contradictores ſi qui apparuerint cenſura eccleſiaſtica coercentes. Quòd ſi ambo, &c. alter, &c. Datum Lateran. XII. Calen. Aprilis, pontificatus noſtri anno ſecundo.

DONATO ALADEN EPISCOPO, EIVSQVE SVCCESSORIBVS
canonicè ſubſtituendis in perpetuum, De priuilegiorum confirmatione.

IN eminenti apoſtolicæ ſedis ſpecula, licet immeriti diſponente domino conſtituti, &c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum in quo præfata Aladen. eccleſia ſita eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis. Inſulam Gedig. Corbali, Cellarloch, Senhcui cum inſula Dori, Glenngallrigi, Glenech, Cellardub. Achad, Gunnig, Drognechan, Catnamalgaid, Raith, Cœman, Caſſel, Bernach cum ſuis pertinentijs: Dumaaiſſ, Imberttach, Cillialid, Munituadoig, Rathneogid, & Raithcerna, quæ omnia ad menſam Epiſcopalem pertinent. Drumart, Scrinadanmani, cum pertinentijs ſuis: Cellbroccada, Cellcorechach, Laſſariani cum Vſuauid cum pertinentijs ſuis, Cellmagialgam, Ceslglaſſi, Cellanli, & Cellnagaruan, cum pertinentijs ſuis: Roſeric. cum pertinentijs ſuis: Ardomain cum pert. ſuis: Arrdachad Vſuanig cum pertinentijs ſuis: Inniſlaig, Dorimennlainni cũ ſuis pert. Olenaclaſſi, Oruidlachacon cum pertinentijs ſuis: & Dargauillachõ cum pertinẽtijs ſuis: Maggamnach, cum pert. ſuis, Drumnanagel cum ſuis pert. Cellerannan, cum pert. ſuis Celldariuled. cum ſuis pert. Croſrechig. cum ſuis pert. Inniſgluaribrandam cum pertinentijs ſuis Cathir cum pert. Cellchoman cum pert. ſuis: Dunfini cum pert. ſuis: Cellbrigdi, cum pertinentijs ſuis: Lecu cũ ſuis pertinentijs Olcehutrialacha cum pertinentijs ſuis: Baliſchriniutrialacha, Baliſerini, Magneglan, Celleumin cum pert ſuis Cellgoban cum pert. ſuis cellalad cum pert. ſuis: Cellcormich cum pert. ſuis, Cellro cũ pert: ſuis Croſpatrai cũ pert. ſuis. & Domnachinor. Prohibemus inſuper ne interdictos, &c. Libertates prætetea, &c. Decernimus ergò, Salua in omnibus apoſtolicæ ſedis auctoritate,

Tu

& Tuamen. Archiepiſcopi debita reuerentia. Si qua igitur, &c. Datum Lat. per manum Rainaldi domini Papæ notarij Canc. vicem agentis III. Cal. Aprilis indictione ſecunda, incarnationis dominicæ anno MCXCVIII. pont. verò domini Innocentij Papæ III. Anno ſecundo.

DECANO, ET CAPITVLO ABRINCEN. VT PROPTER COMMISSVM *in electione priori vitium nunc rectè alium eligant Epiſcopum.*

INter corporalia, & ſpiritualia, &c. vt ſuprà in lib. primo in literis. Decano, & capitulo Andegauē. directis ferè in eundem modū vſq; ad verbum. Et quamuis factum iſtud ratione cauſarum, & etiam perſonarum tam celebre fuerit, & ſolenne, vt cùm in partibus illis ab omnibus ferè ſciretur, à vobis non potuerit, vel debuerit ignorari: præſertim, & cum per aſſertionem dilecti filij magiſtri, N. de aquila in eccleſia veſtra ſcholarum magiſter cum obtinentis, certificati fueritis de præmiſſis, & per confeſſionem nunciorum veſtrorum in auditorio noſtro factam nobis conſtiterit, quòd ſuſpenſio præfati electi octo diebus electionem præceſſerit memoratam. Vos tamen nihilominus ad eccleſiam tunc temporis non vacantem Vu. Tollem. poſt appellationem etiam ab eodem magiſtro ad ſedem apoſt. interpoſitam eligere præſumpſiſti: contra quem multa fuerunt in auditorio noſtro propoſita, quæ ad reprobandam ipſius electionem citra præmiſſa impedimenta ſufficere videbantur, vel quod primo electo nondum ritè tranſlato, ſe in locum ipſius tanquam viuentis intrudi non debuit conſentire: quod cùm non fecerit, ſecundum canones ab eccleſiaſtica debuit communione depelli: cum & contra eum eſſet ſpecialiter appellatum, qui propter ignorantiam literarum, & quia de gremio non erat eccleſiæ, niſi eius clericis antea reprobatis nō poterat poſtulari: præſertim cùm inter vos plerique idonei haberentur. In ſubſcriptionibus etiam literarum veſtrarum quædam repugnantia videbatur, alijs aſſerentibus ſingulos ſubſcripſiſſe: alijs quod præfatus magiſter ſcholarum cauſas friuolas aſſignando pro ſua receſſerit voluntate. Et cùm viginti ſint eccleſiæ veſtræ canonici, abſente parte tertia, & nihil de ipſa electione ſciente xix. canonicorum ſubſcriptiones ibidem inuentæ fuerunt. Vnus etiam de prætentibus nepos ſcilicet venerab. fratris noſtri Andegauen. Epiſcopi minor XIIII. annis, nec locum in capitulo, nec ſtallum habebat in choro: alius etiam ſe tunc fuiſſe abſentem, & quòd contradixerit facto veſtro, & appellauerit ante factam electionem, in auditorio noſtro eſt publicè proteſtatus: vnde crimen falſi committentes poterant formidare. Cùmque huiuſmodi, & ſimilla obijcerentur præfato Vu. tanquam reus delatus ante ſententiam honores non poterat poſtulare: cùm & ſecundum Canones, valde graue ſit, & indecens, vt vir de quo talia referuntur, cum ante diſcuti, & diſquiri debeat, honoretur. Ad hæc accedit, quod idem Vu. aſtrictus curiæ nexibus perhibetur: & cùm filios habeat vndecunque, fraudulenter proponitur in diacon. ordinatus. His igitur, & ſimilibus contra factum veſtrum in noſtro, & fratrum noſtrorum auditorio allegatis, cum nobis de veritate negocij conſtitiſſet, attendentes quod non ſtatim qui accuſatur reus eſt, ſed qui cōuincitur criminoſus, quamuis multa contra præfatū Vu. fuiſſent propoſita: quia tamen nulla probata fuerunt, communicato fratrum conſilio non ob impedimentum perſonæ, ſed propter electionis vitium, quod à vobis factum fuerat, circa præmiſſam electionem duximus irritandum, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus conueniētes in vnum, & ſpiritus Sancti gratia, ſicut moris eſt, inuocata, in patrem, & Epiſcopum animarum veſtratum talem perſonam canonicè, ac concorditer eligatis, quæ tam præeſſe nouerit, quàm prodeſſe: per cuius circūſpectionem prouidam, & prouidentiam circūſpectam Abrincen. eccleſia præueniente diuina gratia, & ſequente in ſpiritualibus, & temporalibus valeat ſalubriter gubernari. Datum Lateran. XVI. cal. Aprilis pontificatus noſtri anno ſecundo.

ABBATI SANCTAE MARIAE DE CASANOVA, EIVSQVE FRAtribus tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeßis in perpetuum. De confirmatione priuilegiorum.

REligioſam vitam eligentibus, &c. vſque ad verbum. Vt ordo monaſticus, qui ſecundum Deum, & Beati Benedicti regulam, atq; inſtitutionem Ciſtercien. fratrum in eodem monaſterio, &c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſteriũ ſitum eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis. Ex dono nobilis viri Berardi Comitis Laureti, terras cultas, & incultas, vineas, & ſyluas, quæ his finibus concluduntur, videlicet à pede fluminis, qui dicitur Scaone vſq; ad riuum Camardellæ, & aſcendunt per ipſum riuum Camardellæ vſque ad viam publicã, quæ vadit ſuper Sanctum Stephanum, & trãſit per ipſam viam, & reuertitur in prædicto flumine Scaonis. Culturam comitis Laureti, quæ iacet in valle S. Stephani ſuper viã & ſubter viã cum pert. ſuis. Vineam de Caſtro Celere cum pertinentijs ſuis, & locum qui dicitur campus ſacer cum ſuis pertinentijs. Sanè laborum, &c. Liceat quoque vobis, &c. Prohibemus inſuper, &c. Illud diſtrictiùs inhibentes, ne terras &c. Ad hæc etiam prohibemus, ne aliquis monachus &c. Liceat præterea ſit vobis in cauſis proprijs &c. Inſuper auctoritate apoſtolica inhibemus, ne vllus Epiſcopus in cuius parochia &c. Illud attendentes &c. Pro conſecrationibus verò &c. Quod ſi ſedes &c. Quia verò interdum &c. Porrò ſi Epiſcopi &c. Paci quoque &c. Præterea omnes libertates &c. Decernimus ergò &c. Salua ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur &c. Datum Lateran. per manum Rainaldi Domini Papæ notarij cancellarij vicem agentis XVI. calen. Aprilis, indictione ſecunda: incarnationis dominicæ anno MCXCVIII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno II.

LVGDOLFO MAGDEBVRGENSI ARCHIEPISCOPO. QVA IPSI dat facultatem beneficia eccleſiaſtica conferendi, & prælatos ad officia ſua faciendum cogendi.

SVperna prouidentia, quæ populum humanum per diuerſa rectorum officia ſtatuit in rectitudine gubernandum, pontificalem ad hoc tibi contulit dignitatem: vt per congruam executionem officij tibi crediti, ſis alijs virtutis ſpecular, & exemplum. Et licet omnium tibi ſubditorum cura generalis incumbat, tamen circa eccleſias, & eccleſiaſticas conſtitutiones tibi ſolicitudo imminet ſpecialis: vt per tuam diligentiam eccleſiæ ipſæ, prout conuenit, ordinentur, & ritè ſingulis ordinatis in eis diuini cultus obſequia celebrentur. Nos igitur in his, in quibus cum Deo poſſumus, tibi fauorem apoſtolicum impertiri volentes, vt officium tibi commiſſum valeas liberiùs exercere, tibi auctoritate præſentium liberam concedimus facultatem, vt prælationes, dignitates, præbendas, & certa beneficia eccleſiarum illarum, quæ ſunt tibi metropolitico iure ſubiectæ, appellatione ceſſante valeas idoneis conferre perſonis, ſi iuxta conſtitutionem Lateranen. Concilij illi, ad quos pertinent, ad commonitionem tuam ea neglexerint ordinare. Tibi præterea pagina præſenti concedimus, vt prælatos tuæ iuriſdictioni ſubiectos per cenſuram eccleſiaſticam auctoritate noſtra præuia ratione compellas ad conſueta, & debita tibi obſequia exhibenda. Nulli ergò &c. Datum Lateran. VII. idus Aprilis, pontificatus noſtri anno II.

N. DECANO MAIORIS ECCLESIAE MAGDEBVRGEN. QVA ipſi indulget, vt Decanatum Magdeburgeum retineat.

SAcroſancta Romana Eccleſia &c. vſque ad verbum fili. Super inopinato caſu tuæ cæcitatis tibi plurimum condolentes, & gerentes erga te piæ compaſſionis affectum, perſonam tuam cum omnibus, quæ in præſentiarum rationabiliter poſſides, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem decanatum ipſum Magdeburgenſis eccleſiæ, ſicut ipſum iuſtè, ac pacificè poſſides, deuotioni tuæ auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus: mandantes, vt quod per te non poteris adimplere, per Idoneum vicarium exequaris. Nulli ergò &c.

Datum Lateran. VI. cal. Aprilis, pont. noſtri anno II.

N. ABBATI, ET CONVENTVI SANCTI RVFI. VT SENTENtia Lugdunenſis Archiepiſcopi pro ipſa lata firma rataque maneat.

SEntentia, quæ ex delegatione ſedis apoſtolicæ ratione prævia promulgatur, firma debet, & illibata conſiſtere: & ne in poſterum aliquorum temeritate valeat perturbari, apoſtolico eſt munimine roboranda. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris poſtulationibus grato conced. aſſenſu, ſententiam, quam venerabilis frater noſter Rain. Lugdunen. Archiepiſcopus in cauſa, quæ inter vos ex vna parte, & hoſpitalarios ex altera, ſuper eccleſia Sancti Iacobi de Valentia vertebatur, ex delegatione ſedis apoſtolicæ noſcitur promulgaſſe, ſicut iuſtè lata eſt, nec legitima appellatione ſuſpenſa, & in ipſius Archiepiſcopi authentico pleniùs continetur, ad exemplar bonæ memoriæ C. Papæ prædeceſſoris noſtri auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergò, &c.

Datum idibus Martij pont. noſtri anno II.

P. SANCTAE MARIAE IN VIA LATA DIAC. CARD. APOSTOLICAE ſedis Legato Qua ipſius induſtriā in concordandis Gallorum & Anglorum regibus laudat.

SOlicitudinem tuam dignis in Domino laudibus commendamus, quā nec difficultas itineris, nec infirmitas corporis, nec debilitas ęgritudinis reuocare potuit, aut etiam retardare, quo minus feſtinares ad mandatū apoſtolicum adimplendum: & ſemen verbi dominici, ac verbum pacis chariſſimorum in Chriſto filiorum noſtrorum Ph. Francorum, & R. Anglorum regum illuſtrium auribus tam ſapiēter, quàm ſalubriter inſtillares. Dedit autem Dominus, qui eſt in ſe ſperantium fortitudo, affectibus tuis in te noſtris effectū, & eorundem corda regum indurata prius, ad vocem prædicationis tuæ miſericorditer emolliuit. vt & ſi nōdum plenam pacem ſtatuere potueris, inter ipſos treugas ſaltem quinquennes receperint, & à multis de veræ pacis concordia per tuum ſtudium ineunda ſperaretur. Vt autem ad ſeruandas treugas iam initas, & ſtatuendam plenam pacem meliùs valeas coercere rebelles, diſcretioni tuæ auctoritate præſentium facultatem liberam indulgemus, quicquid vel in reges ipſos, vel in terras eorum, aut alios, & terras ipſorum, eccleſias, & eccleſiarum prælatos propter hæc, vel aliqua, quæ iſtorum aliqua, vel vtrunque contingant, ſtatuendum videris ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo liberè ſtatuendi, & tranſgreſſores, ac contumaces feriendi diſtrictione qua noueris expedire. Quia verò quoſdam nobiles de vtroque regno, qui ſignum dominicæ crucis aſſumpſerant, à bonæ memoriæ Cle. Papa prædeceſſore noſtro per falſitatis expreſſionem, vel ſuppreſſionem veritatis, abſolutionis indulgētiam accepimus impetraſſe, cogendi tales ad implendum votum peregrinationis emiſſum, non obſtante indulgentia per ſubreptionem obtenta, cum mendax precator carere debeat impetratis, liberam tibi concedimus auctoritate apoſtolica non obſtante contradictione, vel appellatione cuiuſlibet facultatem. Decernimus ergò &c. Datum Lateran. cal. Aprilis.

PH. ILLVSTRI REGI FRANCORVM. QVA INITAS INTER IPSVM *& anglorum regem treugas, approbat, & hortatur illum, vt eas fortiter obſeruet.*

QVI operatus eſt Petro in Apoſtolatu, nobis per ipſum operari, & cooperari dignatus eſt, dum ad aduentum dilecti filij noſtri P. Sanctæ Mariæ in via lata diaconi Cardinalis apoſt. ſedis Legati, terra cordis tui venientem ſuper ſe imbrem deuotè ſuſcepit: & ſulcata vomere prædicationis ipſius ſemen verbi dominici & recepit hilariter, & in fructum vberius pullulauit. Ne autem fructus ipſe, qui adhuc, quaſi viret in flore, inimico homine ſuperſeminante zizania (quod abſit) valeat ſuffocari: ne ſemen ſupra petram cecidiſſe credatur, ſi antequam ad plenam veniat maturitatem, areſcat: cùm ſecundum Apoſtolum non auditores legis, ſed factores iuſti ſint apud Deum. & alibi: Auditor verbi, & non factor viro conſideranti vultum natiuitatis ſuæ in ſpeculo comparetur: nec ſufficiat incipere bonum, niſi & perſeueretur in ipſo: quoniam non qui inceperit, ſed qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Oportet magnificentiam regiam cauere præcipuè conſilia detractorum, qui pacis conſilium odientes, ſcandala ſuſcitant, & nutriunt ſuſcitata: qui lætantur cùm malè fecerint, & in rebus peſſimis gloriantur. Cùm igitur, ſicut ex literis eiuſdem Legati, & tuis accepimus, inter te, & chariſſimum in Chriſto filium noſtrum R. Anglorum Regem illuſtrem treugæ firmatæ ſint, pariter & receptæ quinquennes, nos treugas ipſas iuxta mandati noſtri tenorem initas, & firmatas, ratas habemus, & præcipimus inuiolabiliter obſeruari: ſerenitatem tuam rogantes, monentes, & exhortantes in Domino, & in remiſſionem tibi peccaminum iniungentes, quatenus & treugas obſerues prædictas, & ad tractatum pacis eidem Legato noſtro auditum præbeas facilem, & benignum. Vt ſicut inclytæ recordationis L. pater tuus pacem colere videaris, & Romanam eccleſiam honorare. Noueris autem nos eidem Cardinali auctoritatem plenariam indulſiſſe: vt quicquid ſuper treugis iam initis, & concordia ineunda ſeu alijs, quæ contingunt vtrunque, vel alterum prædictorum, vel in coactione contumacium, vel pœna tranſgreſſorum, & alijs quibuſlibet ad hoc pertinentibus viderit ſtatuendum, ſtatuat appellatione remota, & faciat inuiolabiliter obſeruari. Vniuerſis etiam Archiepiſcopis, & Epiſcopis conſtitutis tam in regno Franciæ, quàm, Anglorum diſtrictè præcipiendo mandamus, vt omnia, quæ prædictus Card. propter prædicta ſtatuerit, humiliter recipiant, & app. poſtpoſita ſtudeant obſeruare. Alioquin ſententiam, quam in eos tulerit, ratam habebimus, & faciemus, dante Domino inuiolabiliter obſeruari. Datum Lateran. VII. cal. Aprilis: pont. noſtri anno. II.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt diſtrictè præcipiendo vniuerſis Archiepiſcopis, Epiſc. & alijs eccleſiarum prælatis tam in regno Franciæ, quàm in regno Angliæ conſtitutis.

P. S. MARIAE IN VIA LATA DIACONO CARD. APO. SEDIS *Legato. Qua declarat, per ipſum initas treugas inter Gallorum & Anglorũ Reges ſibi placere*

QVæ auctoritate noſtra per Legatos ſedis apoſtolicæ prouidè ſtatuuntur, firma volumus, & illibata ſeruari: ne vel reuocentur in dubium, vel temeritatè cuiuſlibet irritentur. Ea propter dilecte in Domino fili ſynceritatem deuotionis, & fidei, quam in exequendo creditæ tibi legationis officio adhibere dignoſceris attendentes, ac de tua diſcretione confiſi, quinquennes treugas inter chariſſimos in Chriſto filios noſtros Phil. Francorum, & R. Anglorum Reges illuſtres iuxta mandati noſtri tenorem initas, & firmatas auctoritate apoſtolica confirmamus &c. Decernimus ergò, &c.

Datum Lateran. III. Cal. Aprilis.

MANTVANO EPISCOPO.

NEminimus nos olim venerabili fratri noſtro Epiſcopo,& dilectis filijs capitulo Taruiſin. noſtris dediſſe literis in mandatis, vt præpoſituram eccleſiæ Taruiſinæ,quæ vltra duodecim annos vacauerat, cuius etiam donatio ad nos auctoritate Lateran.conc.fuerat deuoluta, dilecto filio B.ſubdiac.noſtro ſine aliqua difficultate conferrent: tibi etiam,ſi benè recolimus,auct.fuit apo.mandatum, vt prædictis Epiſcopo,& cap.in executione mandati noſtri ceſſantibus, non obſt.ſacramento, quod dicebantur de non eligendo præpoſito præſtitiſſe:cùm id exequi eorum non eſſet iuramento contrarium,& iuramentum ipſum videretur minus fuiſſe diſcretum,ſublato appellationis obſtaculo,de prædicta præpoſitura eundem B. non differres aliquatenus inueſtire,& in poſſeſſionem inducere corporalē. Sanè prædicti Epiſcopus,& capitulum dilectos filios Vualpertum ſubdiaconum noſtrū, & Tolbertum canonicos Taruiſinos ad noſtram poſtmodum præſentiā deſtinantes nobis exponi fecerunt,quòd literæ illæ ad falſam fuerant ſuggeſtionem obtentæ.Super hoc enim mentio facta non fuerat, quòd cum per quoſdam præpoſitos,qui curam bonorum canonicæ Taruiſinæ gerebant, eadem vſque adeo diſtricta fuiſſet,quòd vix poterant ex eis prædicti canonici congrue ſuſtētari, ad tantum incommodum remouendum,ijdem canonici cum bonæ memoriæ C. eorum Epiſcopo,& quibuſdam alijs prædeceſſoribus cōmuniter ſtatuerunt, vt vnum de canonicis ipſis aſſumerent annuatim: qui vice præpoſiti ad ipſorum commodum bona eiuſdem canonicæ diſpenſaret, & viginti fratres in eadē eccleſia ſemper eſſe deberent Domino militantes. Quam conſtitutionem felicis recordationis Alexander,Lucius,Vrbanus,& Clemens prædeceſſores noſtri auctoritate apoſtolica confirmarunt,ſicut ex priuilegijs eorundē nobis innotuit manifeſtè.Cùm igitur noſtræ voluntatis, vel propoſiti nō exiſtat,vt anteceſſorum noſtrorum priuilegia, vel indulta ſuggeſtione cuiuſlibet violenter: præſertim cùm mendax precator carere debeat impetratis,noſque ipſi ſubdiacono, qui,ſicut credimus,& ſperamus,ſtatutum illud penitùs ignorabat, alias ſi congruè fecimus prouideri,fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus prædictos Epiſcopos,& capitulum, quos ab impetitione prædicti ſubdiaconi duximus penitùs abſoluendos,noſtra fretus auctoritate denūcies penitùs abſolutos:in irritum appellatione ceſſante reducens,quicquid occaſione literarum illarum per te contra ipſos factum eſt,vel ſtatutum. Datum.Lateran.III. nonas Aprilis.

Scriptum eſt Epiſcopo,& canonicis Taruiſinis in modum indulgentiæ.

POTESTATI, ET POPVLO TARVISINIS SINE SALVTATIONE.

Qua ipſos ad pœnitentiam hortatur,& niſi Ro Pontifici circa grauiſſimos exceſſus ſatisfecerint,acerba minatur.

NOn merita veſtra,quæ demeruerunt penitùs gratiam ſedis apoſtolicæ,nos inducunt,ſed mouet,& monet potiùs debitum officij paſtoralis,vt contumaciam veſtram ſolicitare literis procuremus, ſi forſan adijciatis reſurgere, nec ſicut hactenus ſemper in deterius corruatis, vel ſi incepta malitia duxeritis perſiſtendum, admonitionē vltio debita ſubſequatur: & ferro curentur vulnera, quæ fomentorum nō ſentiunt medicinam.Expectauimus etenim hactenus, ſi forſan patiētia noſtra vos ad pœnitentiam reuocaret, vt accuſante conſcientia per vos ipſos dijudicaretis ac condemnaretis actus veſtros:& tandem reſipiſcentes à malo Deum vobis per condignæ ſatisfactionis opera placaretis,& Romanam eccleſiam, quam læſiſtis. Verùm patientia noſtra vobis hactenus (ſicut apparet ex opere) viſa eſt tribuiſſe materiam malignandi:ita quòd indurato corde, nec accuſantium vos interius cogitationum aculeos ſentiatis,nec fomētum eccleſiaſticæ diſciplinæ, quæ ad correctionem veſtram ciuitatem Taruiſin.ſuppoſuit ſentētiæ interdicti: ſic

vt

vt de vobis iam dicere valeamus: Curauimus Babylonē, & non eſt ſanata: peccator enim dum venerit in profundum vitiorum, contemnit. Olim ſiquidem (ſicut accepimus) ciuitatē Feltren. ad Feltrenſem pertinentem eccleſiam penitùs deſtruxiſtis, combuſſiſtis eccleſias, & tam bonæ memoriæ Epiſcopū, quàm homines ciuitatis eiuſdem ſtare mandato veſtro iuramēti vinculo aſtrinxiſtis: & cùm Feltren. Belunenen. ac Ceneten. diœceſes ferè penitùs vaſtaſſetis, & curiam Sancti Pauli de Medates ad Aquilegien. pertinētem deſtruxiſſetis omnino, caſtro de Caneua quindecim diebus obſeſſo, ac pluribus nobilibus interfectis ibidem, & deuaſtatis omnibus circunquaque, bonæ memoriæ G. Aquilegien. Patriarcha conſules: & conſiliarios veſtros excommunicationis, & ciuitatē veſtram interdicti ſententia innodauit. Sed bonæ memoriæ Vrbanus Papa prædeceſſor noſter gratiam impendere volens ingratis, & ſecundum Apoſtolum vincere in bono malum, ſimplici ſolummodo ſuper præſtanda ſatisfactione promiſſione accepta, per eundem Patriarcham latam in vos obtinuit ſententiam relaxari. Vos autem ex hoc deteriores effecti, & in eccleſiam inſurgētes, Epiſcopatum Belunenen. & Ceneten. manu intraſtis armata, & multipliciter afflixiſtis. Licet autem in compoſitione Inter F. quondam Imperatorem, & Lombardos habita, prædictas diœceſes ad nos nullatenus pertinere fuerat diffinitum, & vos iuri, ſi quod in eis habueratis, quod tamen nullum erat, abrenunciaueritis per publicum inſtrumētum, ac poſtmodum idem Imperator per priuilegia ſua Epiſcopatus prædictos à iuriſdictione, ac poteſtate veſtra decreuerit abſolutos, vos hæc omnia contemnentes, caſtra, & poſſeſſiones ad Belunenen. eccleſiam legitimę venditionis titulo deuoluras ab his, ad quos non pertinebant, illicitè comparaſtis: poſſeſſione ipſorum per violentiam occupata, & appellarione cōtempta, quæ ad apo. ſedem, & imperium fuerat interiecta: & hoſtiliter Feltren. ac Belunenen. Epiſcopatum intrantes, omnia circunquaque vaſtaſtis, ducentos de melioribus locorum illorum captos ducentes vſque ad ciuitatem veſtram, quos diu detinuiſtis carceri mācipatos. Quàmuis etiam poſtmodum ſuper poſſeſſionibus ipſis pro Belunenen. eccleſia tettiò lata fuerit ſententia per iudices delegatos, & per ſedem apoſtolicam confirmata, & vos poſtmodū per Veronenſium, & Mantuanorum atbitrium, ad quod ſeruandū vos iuramentis, pignoribus, & obſidibus obligaſtis ad reſtitutionē poſſeſſionum ipſarū faciendā eccleſiæ Belunenen. fueritis condemnati, prædictis Epiſcopatibus à violentia veſtra penitùs abſolutis, ac vobis promittētibus hæc omnia inuiolabiliter obſeruare, in præconcepta tamen malitia perſiſtētes, in ſimulata pace bonæ memoriæ Belunenen. Epiſcopo parauiſtis inſidias & eum captum, & vinctum quaſi latronē per nemora die noctuq; trahentes, tandem acclamāte populo, moriatur, ipſum nequiter occidiſtis: & quaſi non id vobis ſufficeret, caſtrum Opitergij, & terriā partem Belunenen. eccleſię poſſeſſionū per violētiam occupaſtis. Propter quod bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſor noſter Ciuitatem veſtram ſuppoſuit ſententiæ interdicti, & principales huius iniquitatis auctores excommunicatos mandauit publicè nunciari: euitari præcipiens vos & ciuitatē veſtrā in cōmercijs à vicinis. Tādem verò circa noſtræ promotionis initia, cùm quidam veſtrū ad ſedem apoſtolicā acceſſiſſent, vt gratiam vobis (licet immeritis) faceremus, venerabilibus fratribus noſtris A. ſanctæ Rom. ec. Car. Veronen. & H. Ferarien. Epiſcopis dedimus in mandatis, vt à vobis ſufficiēti cautione recepta, quod tā ſuper nece Epiſcopi memorati, quam ſuper occupatione & detentione poſſeſſionum mandatis apoſtolicis pareretis, latam in vos relaxatent ſententiam interdicti, & cognoſcentes de cauſa partes cum ſuarum teſtimonio litterarum ad noſtram præſentiam deſtinarent. Verùm nec prædicti nuncij literas ſedis apoſtolicæ receperunt, nec vos ad eorundem iudicum præſentiam acceſſiſtis, ſed inimicos ſedis apoſtolicæ vos dicentes, conſtitutionem dilecti filij noſtri G. Sanctæ Mariæ in porticu diac. Card. tunc apoſtolicæ ſedis legati contra hæreticos promulgatam, nec voluiſtis recipere, nec ſeruare. Nuper etiam cum Vicentin. & Veronen. coniurantes, & cum multo exercitu irruentes in diœceſim Ceneten. licet ſeruare fitmam treugam eidem Epiſcopo iuraſſetis, villā ipſam

Ceneten.& tam matricem quàm alias eccleſias combuſſiſtis, profanis manibus diruentes altaria, & ſanctorum reliquias aſportantes, & vaſtantes poſſeſſiones ad eundem Epiſcopum, & ſuos ſpectantes in villis alijs conſtitutas. Cùm itaque contumaciam veſtram diſſimulare de cætero non poſſimus, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & ſub obteſtatione diuini iudicij diſtrictè præcipimus, quatenus ſuper prædictis omnibus Deo, & eccleſiæ Romanæ quã principaliter offendiſtis, ſatisfacere procuretis, ablata omnia reſtituentes eccleſijs antedictis & de moleſtijs, damnis, & iniurijs irrogatis, venerabilibus fratribus noſtris P. Patriarchæ Aquilegien. Feltren. Belunenen. & M. Ceneten. Epiſcopis, & alijs temporali eorum iuriſdictioni ſuppoſitis, quos læſiſtis, condignam coram venerabili fratre noſtro Patriarcha Graden. & Epiſcopo Glugien. quibus ſuper hoc noſtras literas deſtinamus, ſatisfactionem ſine dilatione, ac contradictione qualibet exhibẽtes: ita vt prædicti Patriarcha, & Epiſcopi pro vobis apud nos intercedere teneantur. Alioquin quoniam in eccleſiam Dei coniuraſſe videmini, & Epiſcopos de ciuitate in ciuitatem fugare, vt in eo, in quo delinquitis, ſentiatis rigorem eccleſiaſticæ diſciplinę, ciuitatem veſtram pontificali priuabimus dignitate: & vos mandabimus tam à rectoribus, quàm vniuerſis ciuitatibus Lombardiæ in cõmercijs, colloquijs, & alijs euitari: ac mercatores veſtros vbicunque inuenti fuerint capi per principes ſæculares: & publicatis bonis eorum perſonas etiam ſub arcta cuſtodia detineri. Alias etiam in vos manus noſtras tam ſpiritualiter, quàm temporaliter aggrauare curabimus, ita quòd quantus ſit veſter exceſſus in pœna cognoſcatur euidentiùs, quàm in culpa. Interim autem eiſdem Graden. Patriarchæ, & Epiſcopo Glugien. diſtrictè præcipimus, vt latam in terram veſtram interdicti, & perſonas principalium auctorum, & fautorum necis Epiſcopi memorati excommunicationis, ſententias innouent, & curent ſolenniter publicare. Ad vos ergò cum propheta clamamus. Redite præuaricatores ad cor, & ante oculos veſtros diſtrictum Dei iudicium ſtatuatis: vt fugere valeatis ab ira ventura, quæ iam contra vos incepiſſe videtur, qui peccatorum tenebris interiùs excæcati, ad exteriores inferni tenebras properatis: nec Deum timẽtes, nec reuerẽtes eccleſiam, immò vt obſtinati de miſericordia deſperantes. Agite igitur pœnitentiam, cum locus eſt pœnitẽdi, ne tandem fruſtrà pœniteat noluiſſe vos pœnitere. Datum Lateran. VII. cal. Aprilis pontificatus noſtri anno ſecundo.

ILLVSTRI REGI ARAGONVM. QVA DE VERA MONEta & pondere præcipit.

Cap Quãtò. De iure iurando.

QVanto perſonam tuam inter alios principes Chriſtianos ſynceriori charitate diligimus, tantò ſerenitati regiæ diligentiori ſolicitudine volumus præcauere: ne quid ei (quod abſit) immineat, quod vel in periculum animæ, aut in detrimentum terræ valeat redundare. Ex tenore ſi quidem literarum tuarum, & plurium prælatorum, nec non, & aliorum multorum in tuo regno conſiſtentium nobis innotuit, quod cùm aduerſus inimicos chriſtianitatis, qui pro magnitudine ſuæ potentiæ terram Hiſpaniæ tunc temporis occupabant, in auxilium chariſſimi in Chriſto filij noſtri Caſtellæ Regis illuſtris, cum armatorum multitudine feſtinares, quidam conſiliarij tui, quinimmò potiùs deceptores tuum animum induxerunt, vt iurares irrequiſito aſſenſu populi vſq; ad certum tempus patris tui conſeruare monetã: quæ tamen circa mortẽ ipſius fuerat legitimo pondere defraudata. Quoniam autem eadem moneta eſt adeò diminuta, & minoris valoris effecta, quod graue propter hoc in populo ſcandalũ generatur: tu quod egeras indiſcretè cupiens reuocare, ac neceſſitati populi ſatisfacere, ab obſeruatione iuramẽti prædicti, ex quo tibi, & regno tuo metuis graue periculum imminere, poſtulaſti ſuppliciter à nobis abſolui: ſuper quo diligens indagator veritate cõperta potuiſſet facilè intueri, quòd non tam erat abſolutio neceſſaria, quàm interpretatio requirenda: quoniam cùm iuramentũ feciſti, monetã aut falſam, aut legitimã

eſſe credebas: ſi falſam (quod de regis ſerenitate non credimus) iuramentum fuiſſet illicitum, & nullatenus obſeruandum, & pro eo tibi eſſet pœnitentia iniungenda, cùm iuramentum vt eſſet iniquitatis vinculum, non fuerit inſtitutum. Si verò ipſam legitimam eſſe credebas, iuramentum licitum fuit, & vſquequaque ſeruandum. Et vt irreprehenſibiliter obſeruetur, conſulimus, & mandamus, vt reprobata moneta, quæ à legitimo pondere fuerat diminuta, alia ſub nomine patris tui moneta cudatur: quam ad legitimum pondus reducas, ſecũdum eum ſtatum, quem tempore patris tui habuit meliorem: ita quod, & antiqua moneta, quæ ab illo ſtatu falſata non fuerat, cum ea pariter expẽdatur: per quod, & diſpendium vitati poterit, & iuramentum ſeruari. Verũtamen, ſi fortè monetam ipſam in pręſtatione iuramẽti credebas à legitimo pondere diminutam, & tua ſuper hoc conſcientia te remordet, venerabili fratri noſtro Epiſcopo Cæſarauguſtan. cui ſuper hoc ſcribimus, tuum humiliter confitere reatũ, & ſatisfactionem, quam indixerit tibi pro illicito iuramento, deuotè ſuſcipias, & ſtudeas adimplere. Datum Lateran. nonis Aprilis.

Scriptum eſt ſuper hoc Cæſarauguſtan Epiſcopo.

N. EPISCOPO SANCTI ANDREAE. DE POENA FALSARIORVM.

SIcut nobis tua fraternitas indicauit, peregrini quidam ab vrbis partibus redeuntes ſub apoſtolica bulla literas ſæpe reportant ad iudices delegatos: pro quorum imperitia in regno Scotorum multa nonnunquam proueniunt detrimenta: præſertim cùm literæ taliter impetratę, manifeſtam falſitatis ſuſpitionem prætẽdant: & illa ſæpè contineant, quæ nulli conſueuit ſedes apoſtolica indulgere. Nos ergò nolentes, vt maleficia remaneant impunita, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ſi ad manus tuas huiuſmodi ſcripta quãdoque peruenerint, auctores eorum prudenter inueſtigare labores, & inuentos tãdiu facias in cuſtodia detineri, niſi propter fideiuſſoriam, vel aliam ſecuritatẽ idoneam, ipſos fidei proprios duxeris committendos, donec, & literas ipſas nobis tranſmittas: & quod de ipſarum auctoribus, & illis qui eis ſciẽter vſi fuerint efficere debeas, per reſponſum noſtrum valeas edoceri: prouiſurus attentiùs, ne huius occaſione mandati præter culpam ſuam aliqui grauẽtur iniuſtè. Datum Lateran. v. idus Martij.

N. DE CELLA SANCTI PETRI, ET N. MITREN. ABBATIBVS, ET N. *Præpoſito Vuerden. Quæ ipſis committitur examinanda electio Scaffuſen.*

CVm inter dilectum filium R. ſeniorem, & R. iuniorem ſuper Abbatia Scaffuſen. quæſtio verteretur, eis in noſtra præſentia cõſtitutis dilectos filios G. Sanctorum Coſmæ & Damiani, & G. Sanctæ Mariæ in Aquiro Diacon. Cardinales dedimus auditores, in quorum præſentia pro R. ſeniore fuerunt propoſita quæ ſequuntur. Quod cum H. quondam Abbas ipſius cœnobij onus regiminis inuito capitulo ſuo ſpontaneè reſignaſſet, & ab obedientia ſua monachos abſoluiſſet, ipſi prædictum R. ſeniorem, & dicto H. conſentiente, ſibique obedienteeum alijs in Abbatem vnanimiter elegerunt. Poſteà verò electus diœceſano Epiſcopo præſentatus munus ab eo benedictionis accepit, eccleſiam ipſam per biennium, & amplius, ſicut Abbas proprius adminiſtrans. Verum quoniam moniales Sanctæ Agnetis eiusdem villæ, quæ peccandi materiam iunioribus monachis miniſtrabant, arctiori cuſtodiæ mancipauit, exinde occaſione inuenta, iuuenes monachi contra ipſum alios concitarunt, tanquam prædicti H. reſignatio minus canonica extitiſſet: quod audiens Epiſcopus antedictus ad locum acceſſit, cauſam diſſenſionis requirens, & prædictum H. paternè redarguens tanquam odij fomitem in eccleſia ſeminaſſet, accepit, ab eo, quòd per ipſum talia non fiebant: & cùm quidã de monachis ipſo Epiſcopo pręſente ſe dicerent ab obedientia præfati H. nullatenus abſolutos, idem H. quod eos abſoluerat eſt profeſſus: & vt omnem à ſe ſuſpitionis materiã amoueret, cũ

iureiurando vehementer aſſeruit coram Epiſcopo antedicto, quod neq; illam,
nec aliam habere vellet vlterius abbatiam. Monachi verò poſt receſſum Epiſco
pi ad artes ſolitas nihilominus recurrentes coram dicto Epiſcopo, & capitulo
Conſtantien. aduerſus eundem R. controuerſiam agitarunt, tanquam minus
canonicè dictus H. dimiſerit abbatiam. Cumque dictus R. paratus eſſet de
iuſtitia ſua incontinēti probare, monachi defectum cauſæ ſuæ videntes in nul-
lo grauati, ſedem apoſtolicam appellarunt, & per literas infra terminum appel-
lationis per ſubreptionem obtentos, contra ipſum R. per nuncios appellantem
iniqua ſententia promulgata, eius fuit aduerſarius reſtitutus. Ipſe verò R. appel-
lationem Interpoſitam per nuncium proſequens, & termino conſtituto com-
miſſionis literas ad certos iudices impetrauit: vt quod occaſione prioris com-
miſſionis cōtra eum iudicatū fuerat, ad ſtatū debitum reuocato, & ei reſtituerēt
abbatiam, & à monachis ſibi facerent debitam reuerentiam exhiberi. Sed mona
chis obſtinatis, & ſibi obedire nolētibus, ambæ partes ad ſedem apoſtolicam ac-
ceſſerunt: quibus à bonæ memoriæ Cœl. Papa prædeceſſore noſtro, nos ipſi dum
in minori eramus officio conſtituti, & dilectus filius noſter I. tt. Sācti Stephani
presb. Card. dati fuimus auditores: & cùm vtrinque coram nobis eſſet diutius al
legatum, & eidem prædeceſſori noſtro per nos eſſet proceſſus negocij declara-
tus, ipſe prædictum R. ſententiam cum inſtantia poſtulantem, ad componen-
dum coëgit inuitum: & ſic abbatiæ renuncians, de manu eius cuſtodiam, & etiā
prioratum recepit ab eo dum viueret ſine quæſtione qualibet poſſidēdos. Huic
autem ordinationi licet inuitus cōſentiret, domum tamen reuerſus, aduerſa-
rijs compoſitionem ipſam in nullo volentibus obſeruare, non potuit quæ ſibi
conceſſa fuerant obtinere, quin potius in eum, quod deterius eſt, manus iniece-
runt poſtea violentas. Sed adiutus ab ipſius loci hominibus, & monachorum
manus euadens, ad apoſtolicum ſubſidium conuolauit. Interim verò dilectus
filius noſter P. Sanctæ Mariæ in via lata diaconus Cardinalis apoſtolicę ſedis le-
gatus ad partes illas accedens, pro iam dictis, & alijs multis exceſſibus, & ſuſpen-
dit monachos, & monaſterium interdixit. Ipſi verò contempta ſententia Car.
diuina, promptiùs quàm antea celebrarunt, & in hac ſuſpenſione prædictus ad-
uerſarius eius de medio eſt ſublatus: quo comperto ad eccleſiam venit, & cùm
vellet prædictæ compoſitioni parere, parte altera hoc nolēte, ne ad electionem
abbatis procederetur, quouſq; quęſtio inter eos finiretur, obicem prouocatio-
nis obiecit. Sed monachi per omnia contumaces, & dictum R. iuniorem pari-
ter eligentes ipſum benedicendum diœceſano Epiſcopo præſentarunt: qui pòſt
appellationem interpoſitam benedixit eum, & in eccleſia interdicta. Vnde idē
R. iterato ad ſedem apoſtolicam accedens à nobis literas impetrauit, vt quod
poſt appellationem legitime interpoſitam perperam fuerat à monachis atten-
tatum, ad ſtatum debitū reuocato, ſi conſtaret à ſuſpenſis, & interdictis electio-
nem factam fuiſſe, denūciarent eam penitus non tenere. Super reſtitutione ve-
rò ipſius R. ſenioris, & alijs, quæ vtrinque ducerent proponenda, ſtatuerent ap-
pellatione remota, quod ordo poſceret rationis. Cæterùm iudices delegati lite-
ris his receptis, partes ad ſuam præſentiam citauerunt, & cum monachi per ſug-
geſtionem falſi probare vellent literas impetratas, iudicibus nolentibus ipſarū
probationem recipere, ſedem apoſtolicam appellarunt. Delegati verò quia re-
mota erat in literis appellatio, in cauſa nihilominus procedentes, cum per de-
poſitiones teſtiū eius de veritate negocij cōſtitiſſet, pro ſæpè dicto R. ſeniore ſen
tentiā protulerunt, adiudicātes ei eccleſiā memoratam. Petebat itaq; quod factū
erat ex delegatione apoſtolicę ſedis, per nos obtinere debitam firmitatem: vt re
preſſa cōtumacia monachorū, pacifica ipſius abbatiæ poſſeſſione gauderet. Cę-
terùm contra eundem R. ſeniorem fuit ex parte altera taliter allegatum, quòd
cum dictus H. quōdam abbas minus legitime reſignaſſet, & monachi de electio
ne tractarēt, ſenior R. fraude adhibita procurauit, quòd cū veſperę cantarētur, &
die ſequēti eſſet electio celebrāda, homines burgi ad eccleſiā accedentes, ipſum
R. fere omnibus monachis reclamantibus ibidem per violentiam intruſerunt.
Monachi verò poſtea cognoſcentes renunciationē præfati H. minimè tenuiſſe,

pariter,

pariterque pẽſantes, quòd ſub eius conuerſatione laudabili monaſterium proficere poſſet, ipſum tanquàm Abbatem proprium requirebant. Vnde factum eſt, quòd poſt multas altercationes, & commiſſiones factas, tãdem de vtriuſq; partis aſſenſu commiſſio eſt obtenta: quod ſi de informi reſignatione H. & inutili ſubſtitutione R. ſenioris conſtaret iudicibus delegatis R. remoto, ſæpè dicto H. reſtituerent Abbatiam, & ita fuit effectui mancipatum. Poſt hæc ipſo R. nihilominus murmurante, ambo pariter ad prædeceſſoris noſtri præſentiam acceſſerunt: qui ſicut iam præmiſimus nos, & præfatum presb. Card. eis tribuit auditores: & tandem cauſa diutiùs actitata, per eundem prædeceſſorem noſtrũ de vtriuſque partis aſſenſu fuit compoſitio taliter celebrata, quòd H. Abbatiã, R. verò prioratum, & cuſtodiam obtineret: propter quod ipſi H. obedientiã repromiſit. Sic ergò eis reuerſis ad propria præfatam compoſitionem idem R. coram diœceſano Epiſcopo approbauit. Sed ab ipſo Abbate poſtea requiſitus tertiò, ſi cuſtodiam, & prioratum vellet habere, poſt trinam citationẽ veniens dixit, quod non per eum, ſed per Rom. Pontificem volebat habere præmiſſa, vnde nullam obedientiam ei noluit exhibere. Recedens igitur abſque Abbatis licentia, cùm extra monaſterium moram faceret longiorem, ab ipſo H. de fratrũ conſilio fuit excommunicationis vinculo innodatus: & cùm per longum tempus non rediret ad monaſterium, Abbas dicta officia conſulentibus fratribus alijs aſſignauit: qui quandiu Abbas vixit, ea pacificè tenuerunt. Abbate verò defuncto fratres conuenerunt in vnum, nonnullis Abbatibus, & alijs viris religioſis præſentibus: qui ad defuncti conuenerant ſepulturam: & R. iuniorem ſeniore abſente in Abbatem vnanimiter elegerunt: quem præſentatum ſibi diœceſanus Epiſcopus confirmauit, & benedixit. Conſequenter vero ſenior R. ad præſentiam noſtram accedens, literas ad remotos per dictas quatuor iudices & ſuſpectos monachis per mendacium impetrauit. Ad quos pars monachorum ante aliquam citationẽ accedens, copia commiſſionis obtenta, literas per falſi ſuggeſtionem propoſuit impetratas: pro eo quòd dicebatur in eis compoſitionem ſibi non fuiſſe ſeruatam, monaſterium interdictum, & ſe appellaſſe priuſquàm R. iunior electus fuerit in Abbatem: quæ falſa penitùs aſſerebat. Tacuit etiã ſe excommunicatum ab hoc Abbate defuncto, & alia quædam, quibus expreſſis literas ipſas nullatenus impetraſſet. Cùmque omnia, quæ præmiſimus ſufficienter probare vellent, & iudices eorum probationes recipere, tanquàm demandatũ eis non fuerit, recuſarent: ipſi monachi ante ingreſſum iudicij appellarũt, ſicut ex depoſitionibus teſtium eſt probatum. Delegati verò nihilominus procedentes, & recipientes teſtes partis aduerſæ, ſeniorem R. Inſtituendum ſententialiter decreuerunt: quorum factum tanquàm iniquum irritari à nobis monachi ſuppliciter poſtulabant. Cùm autem quæ præmiſſa ſunt, & alia quædã præfati Cardinales nobis, & fratribus noſtris prudẽter, & fideliter retuliſſent, nos attendentes, quòd ex conſenſu compoſitionis receptæ, quam prædeceſſor noſter etiã confirmauerat, ius (ſi quod ſibi competierat) R. ſenior amiſiſſet: ac per hoc ne monachi ad electionẽ procederẽt, appellare de iure minimè potuiſſet: cùm, niſi quorum intereſt, audiri non ſoleant appellantes, de conſilio fratrum noſtrorum appellationem illam dicimus legitimam non fuiſſe, vnde per eam electionem potuit impediri. Quia verò conſtitit nobis monachos ante litis exordium rationabiliter appellaſſe, pro eo quòd ſuper falſi ſuggeſtione probationẽ nolebant admittere delegati: & per conſequẽtiam eo ipſo, quòd benè appellatum fuerat, iuriſdictionem iudicum expiraſſe, quicquid ab eis eſt perperàm attentatum, vel de recipiendis ante litem conteſtatam teſtibus, vel de ſententia proferenda, denunciamus ſententialiter non tenere. Sanè quãuis dilecti filij Præpoſitus, & Capitulum Conſtantien. de interdicto præmiſſo ad Cardinalẽ, qui poſuerat illud, ſuis literis inſeruerint, quia tamẽ per id, quod R. iuniori diœceſanus Epiſcopus munus benedictionis impendit, ei videtur quod præmiſimus obuiare: vnde vel ſcriptura facto, vel factum ſcripturæ præiudicat: nec probatũ fuit, licet obiectũ, quod ab interdictis electio fuerit celebrata, ipſam non potuimus irritare: præſertim cum contra perſonam electi nihil fuerit intentatum. Ideoq; cauſam ipſam

ſub

ſub ea forma vobis duximus de conſenſu partium committendam: vt ſi conſtiterit, quòd electio fuerit facta à ſuſpēſis ea omninò caſſata ipſi monaſterio poſt ſatisſactionem condignam, ſuſpenſionis, & interdicti ſentētia relaxata, de perſona idonea cōſulatur. Alioquin ne vtilitas monaſterij retardetur, præmiſſam electionem per vos appellatione remota volumus confirmari, & R. iuniorem abbatiæ pacifica poſſeſſione gaudere: alium verò cuſtodiā, & prioratum, quæ ſibi fuerant à ſuprà memorato prædeceſſore noſtro conceſſa, non obſtante donatione ab H. quondam abbate facta de ipſis, volumus, & mandamus ſine contradictione qualibet obtinere. Teſtes autem &c. Nullis literis præter aſſenſum partium. Quod ſi omnes &c. Datum Lateran. VII. idus Aprilis.

VV. ABBATI DE DEREFORDIA, EIVSQVE FRATRIBVS TAM PRAEſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. De priuilegiorum confirmatione

REligioſam vitam eligentibus &c. vſque ad verbum Ordo cànonicus, qui ſecundum Deum, & Beati Auguſtini regulam, atque Præmonſtraten. fratrum inſtitutionem in eodem monaſterio &c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis, ſicut terminorū deſignat appoſitio: & molendinum, quod Henricus clericus tenuit, cum pertinentijs ſuis: & decimam pedagij de Herting in denarijs, & in portis: & totam decimam caſei ſui, præter vnam peſam, quæ ad eccleſiam eiuſdem loci dicitur pertinere: & terram de Vura: ex dono Henrici Hoſati ſecundi augumentū terræ, & nemoris, ſcilicet à via Londonien. quæ tendit de Derefordia verſus Sing. vſq; ad diuiſam Hamteſir, & Suſerxiæ: & capellā de Standena cum pertinentijs ſuis: & xxxvj. acras terræ in Vulgaſton. & molendinum de Hagedebed. cum pertinentijs ſuis: & decimam domus ſuæ, ſcilicet de pane, & carne, & piſce: & terrā, quam Robertus de Sanda tenuit cum pertinentijs ſuis: ex dono Clemētiæ vxoris ſuæ aſſenſu Domini ſui xx. ſol. cēſuales in ciuitate Vuintoniæ: & terram de Albedelton. Ex dono Iocelini fratris quondam. N. reginæ vnam virgatam terræ in Eechiete. Ex dono Vu. de Braoſa vnum tunellum vini rubei ad miſſas celebrandas in villa de Sorahan, & vnam ſalmam. Ex dono H. Comitiſſæ Gloceceſtriæ terras, quas T. de Vuitru. & Matthæus, & Robertus, tenuerunt: & ſedecim acras in eſſartis de Nutſtede. Ex dono Hugonis Hoſati duas virgatas terræ in Berithon, cum pertinentijs ſuis. Ex dono Galfridi Hoſati medietatem terræ, quam emit de Gualtero de Selca, in Edboldinton. Ex dono Vu. de Suneuuerda vnam virgatam terræ apud Holt. Ex dono R. de Meſnil, & Iordani de Vualcheruilla terram, quam Reginaldus filius Vlfi tenuit in Subreton. Ex dono R. capellani de Saldeford, vnum maſagium in Geldeford ex dono Hugonis de Bernier vnum maſagium apud Deuiſas. Ex dono Vu. de Eleſtede terrā de Vuihus. Ex dono Alani de S. Georgio quinque ſolidatas redditus in manerio de Tradinchon. Ex dono Vualteri Hoſati terram de Seartorp. Sanè noualium &c. Liceat quoque vobis &c. Prohibemus inſuper, vt nulli fratrum &c. Ad hæc præſenti decreto ſtatuimus, ne quis vos &c. Prohibemus inſuper, vt infra fines &c. In parochialibus autem &c. Chriſma verò &c. Licitum &c. Cùm autem generale interdictum &c. Sepulturam præterea &c. Paci quoque &c. Libertates &c. Decernimus ergò &c. Salua ſedis apoſt auctoritate, & diœc. Epiſcopi canonica iuſtitia. Siqua igitur &c. Datum Lateran. per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij cancellarij vicem agentis VI. idus Aprilis indictione ſecunda, incarnationis dominicæ anno MCXCIX. pontificatus verò domini Innocentij Papæ III. anno II.

N. CORCAIEN. EPISCOPO, EIVSQVE SVCCESSORIBVS CAnonicè ſubſtituendis in perpetuum. De confirmatione priuilegiorum.

Ex

Ex iniuncto nobis apoſtolatus officio &c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum, in quo præfata eccleſia ſita eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis, & libertatibus intra, & extra ciuitatem. Eccleſiam S. Mariæ in monte, & eccleſiam Beati Michaelis, & cœmiterium in quo poſitæ ſunt, & atria circumquaque poſita: eccleſiam S. Neſſani, eccleſiam S. Brigidæ, eccleſiam S. Sepulchri, eccleſiam S. Ioannis in ciuitate, eccleſiam S. Trinitatis, & eccleſiam S. Petri in ciuitate cum molendino Corcaiæ, quod eſt inter inſulam, & rupem, cum piſcatura Vadubgalll, & piſcaturam Macmoelpoil, & cæteras piſcaturas iuratas eccleſiæ tuæ cathedrali S. Barri, Achadnanhos, Dunculinn, Clochan, Nahulain, Duoles Vchonduban, Balinagerranach, Ardachad, Baliugiphan, Baliudunchada, Leſnaedenan, Baluſobedi, Cellmagimchrinn, Duobetheig, Leſadhdi beccam, Celludri, Cellcroman, Cellcul, Ardinor, Duruſgulll, Celleſcop, Mellan, Cell'eſcoplappan, Cellcunran, Cullecha, Dubtulach, & alias terras S. Barri: in Vturp, & totum Vmacciar, in terris, eccleſijs, aquis, & poſſeſſionibus. Terram Sancti Barri in Ciarrigi, in Iſpich, cum pertinentijs ſuis: Roſbech, Cellnaclerech, Cellimeclan, Aeſgabri, Hucubmachino, Cellinellaig, Cullen cum pertinentijs ſuis, Nochoengbail, Cennſali cũ pertinentijs ſuis, Techſachſan cum pert. ſuis: in Iſcoganan, Cell Mœſcnoch Cellbtogan, Cellmathnain, Midiſel, Achadmeleitig, Cellſinchill cum pert. ſuis, Techmolaggi cum pert. ſuis, Domnachior, Cellſaeleah, Ciſeicerum cum pert. ſuis, Iniſduni cum pert. ſuis, Magalaid, Glennberchin, Cellarchadangli, Acchaddun, cum pert. ſuis, Cellmugana, Cluamechi, Cellcillin, Cellcohi cum ſuis pert. Scol cũ ſuis pert. Celloran, Cellmolaggi, Cellmua, Durrus cum pert. ſuis. Inſcuirigi cum ſuis pert. Cellmochomoc, Cellechdach, Cellmana, Cellchatthigern, Cellmaccogam, Dramdalach, Fanlobais, Magatia, Diſſaert ſaerguſſa, cennech, cluannached, Dunuſci, Cennmugi, Magalaid, Diſert mort cum pert. ſuis, Diſſertanaeda cum pert. ſuis. Rathen cum pert. ſuis, Claennaburcum pert. ſuis, cum cennmugi, & alijs per. ſuis, Athbruanni, Ardmacchfaelan, Tulachrata, cellia, cluanpruches, corcachbet & Archadfadda. Prohibemus inſuper, ne interdictos &c. Præterea libertates &c. Decernimus ergo &c. Salua in omnibus apoſt. ſedis auctoritate, & Caſſelen. Archiepiſcopi debita reuerentia. Siqua igitur &c.

Datum Lateran. per manum Rainaldi domini Papæ Notarij Cancell. vicem agentis II. idus Aprilis, indictione ſecunda, incarn. dominicæ anno M. CXCIX. Pont. vero domini Inno. Papæ III. anno II.

Pio patri, & domino Inno. diuina gratia Sanctæ Rom. eccleſiæ ſummo Pont. R. Caſtell. eccleſiæ humilis ſeruus, & bonus Comes ciuitatis Caſtell. poteſtas, cum eiuſdem terræ maioribus, & minoribus debiti obſequij deuotiſſimum famulatum. Cum priſtina memoria terra noſtra, immo veſtra ad patrimonium S. Rom. eccleſiæ communi, ac priuato iure ſpectare noſcatur, & nuper ſanctitatis veſtræ ſollicita cura antiqua ſtatuta inde ſint innouata, dignum duximus ad præſens debitum canonem ſcilicet per vnamquanque domum denarium colligere, & in ſignum noſtræ fidei per præſentium latorem nobilem virum ad pedes veſtræ ſanctitatis dirigere: cuius facti humilis deuotio nos corroborat: & in quibus indigemus à ſanctitate veſtra protectionem quærere confortat. Aretini ciues nobis alijs proximiores, Caſtellan. Epiſcopatus fines inuadere conantur, & cum Marchionibus confœderati: qui contra præceptum veſtrum de deſtructione montis Sanctæ Mariæ acriter doluerunt, aliud caſtrum Caſtellan. eccleſiæ expugnare, & memoratum montem poſt Paſcha reficere ordinauerunt. Subueniat ergo famulis ſuis veſtræ ſanctitatis benignitas, & iam dictos Aretinos ab huiuſmodi vexationibus imperioſè compeſcat: & adiacentes vicinos, ſcilicet Peruſinos, & Maſſanos, vt nobis ſubueniant, veſtræ paternitatis prouidentia, ſi placet, inducat.

N. EBRE-

N. EBREDVNEN. ARCHIEPISCOPO. VT VENTIENSEM EPIſcopum publicè excommunicatum denunciet.

SIcut nobis tua fraternitas ſuis literis intimauit, cùm bonæ me. C. Papa prædeceſſor noſter tibi, & ven. fratribus noſtris Dignen. & Senecen. Epiſcopis dediſſet firmiter in mandatis, vt pro enormibus, quæ ſibi de Ventien. Epiſcopo fuerant nunciata, ipſum, ſi rei veritas taliter ſe haberet, ab officio, beneficióque ſuſpenſum, ad ſedem apoſtolicam mitteretis, vos diligenter, quæ vobis iniuncta fuerant, exequentes, cum illis, & deterioribus præfatum Epiſcopum inueneritis maculatum præcepiſtis eidem, vt ſuſpenſus apoſtolico ſe conſpectui præſentaret: qui neque ad eccleſiam Romanam acceſſit, neque propter ſuſpenſionem epiſcopatum deſijt ordinare. Nolentes autem, vt quæ de mandato maximè apoſtolicæ ſedis à venerabilibus fratribus noſtris rationabiliter diſponuntur, alicuius debeant temeritate conuelli, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus præfatum Epiſcopum, qui ſuſpenſionis ſententiam in ſe latam obſeruare contempſit, excommunicatum publicè nuncies, & facias ab omnibus arctiùs euitari, donec ad præſentiam noſtram cum tuarum teſtimonio literarum accedat: redditurus, ſi poterit de ſuis actionibus rationem: cui (volente domino) in noſtra, & fratrum noſtrorum præſentia ſua iuſtitia reſpondebit. Datum Lateran. VI. idus Aprilis.

N. AVINIONEN ET N. TRISCASTRINEN. EPISCOPIS.
Vt templarios oratorium ſibi extruere patiantur.

CAuſam, quæ inter dilectos filios fratres militiæ templi ex vna parte, & præpoſitum, & canonicos Siſtaricen. ex alia ſuper conſtructione oratorij vertebatur: ſuper qua poſt commiſſiones plurimas ab apoſtolica ſede obtētas à venerab. fratrib. noſtris Dien. & Dignē. Epiſc. pis, & dilecto filio Abbate de Boſcaldun fuerat ſententia promulgata, vtraque parte in noſtra præſentia conſtituta, dilectis filijs G. Sanctæ Mariæ trans Tyberim presbytero, & H. Sancti Euſtachij Diacono Cardin. commiſimus audiendam: qui auditis vtriuſque partis rationibus nobis, & fratribus noſtris fideliter, quæ audierant, retulerunt in ſcriptis, allegationes partium præſentantes. Nos autem auditis omnibus, & diligenter inſpectis cum fratribus noſtris deliberato conſilio, quia durum admodum videbatur, quòd priuilegia felicis recordationis Romanorum Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum, & noſtra conceſſa tēplarijs debita firmitate carerent: volentes quòd & priuilegia tam prædeceſſorum noſtrorum, quàm noſtra illibata ſeruentur, & ſententia prædictorum iudicum, quæ per bonæ memoriæ C. Papam prædeceſſorem noſcitur confirmata, in ſua remaneat firmitate, taliter duximus ſuper ipſo negocio ſtatuendum, vt Præpoſitus, & Capitulum Siſtaricen. ſi voluerint à templarijs ſufficientem infra duos menſes recipiant cautionem: quod de oratorio illo damnum, aut præiudicium matrici eccleſiæ nullatenus generetur: & ſic ſecundum quod in eorum habetur priuilegijs, habeant facultatem præfatum oratorium conſummandi. Quòd ſi fortè prædicti Præpoſitus, & canonici cautionem ipſam non duxerint admittendam, vt ſic latæ ſententiæ pareatur, quod priuilegijs indultis minimè derogetur, templarijs ipſis auctoritate dedimus apoſtolica poteſtatem: vltra locum illum, in quo conſtruere inceperunt, ſicut per ſententiam eſt inhibitum, ne vlterius in ipſo procedant, vbicunque maluerint, duntaxat in ſuo ſolo, non obſtante contradictione, vel appellatione cuiuſlibet, iuxta priuilegiorum ſuorum tenorem oratorium fabricandi. Inde eſt, quòd fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus præfatos Præpoſitum, & canonicos, vt ſibi, & Siſtaricen. eccleſiæ à templarijs præcaueant, vt prædiximus, & conſtructionem oratorij iam incepti non impediant, moneatis attentiùs, & inducere procuretis. Quòd ſi facere fortè noluerint, ne templarios ſuper conſtructione oratorij vltra locum illum (vt ſuperiùs eſt diſtinctum) contra conceſſam eis libertatem à nobis, impedire præſumāt,

ipſos

ipſos per cenſuram eccleſiaſticam, ſublato appellationis obſtaculo compellatis. Datum Lateran. VI. idus Aprilis.

N. BVRDEGALEN. ARCHIEPISCOPO. N. AGENEN. EPISCOPO. ET

Abbati Syluæ maioris. Ne vetus canonicorum numerus extinguatur ſine magna neceſſitate.

Vide ca. ex parte, de cõſtitutionibus.

EX parte venerabilis fratris noſtri Vaſaten. Epiſcopi fuit in audientia noſtra propoſitum, quòd cùm in nouitate promotionis ſuæ de ordinatione Vaſaten. Eccleſiæ tractatus inter ipſum, & canonicos haberetur, per mendacium confixerunt, quòd in ipſa eccleſia non fuerant ab antiquo niſi decem, & octo præbendæ, nullam ei ſuper hoc ſcripturam authenticam exhibentes, & falſis perſuaſionibus eius animum induxerunt, vt ſuper ſtatuendo numero decem & octo canonicorum, qui tamẽ eſſent in eccleſia reſidentes, & ibidem aſſiduè deſeruirẽt, ſuum præberet aſſenſum: & licet prouentus ipſius eccleſiæ xxiiij. canonicis cõgruè ſufficere valeant, non etiam ſunt xij. canonici, qui eccleſiæ ſeruitium ſuum impendanr: & ijdem lucrum ſuum potius, quàm eccleſiæ commodum attendentes, vt prouentus eccleſiæ in ſuos vſus conuertant in ſubſtituendis canonicis, nec volunr, nec ſtudent eſſe concordes. Quoniam igitur quod per fraudem, vel mendacium obtinetur, effectum habere non debet, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus, ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, non obſtante conſtitutione prædicta ſuper numero XVIII. canonicorum facta per fraudem in eccleſiæ detrimentum, ſecundum quod eccleſiæ potuerunt ſufficere facultates, ſub conuenienti numero canonicos eligi abſque appellationis obſtaculo, & inſtitui faciatis: qui cõtinuam ibidem reſidentiam facientes deuotum in ea domino exhibeãt famulatum, diſtrictiùs compeſcentes, ſi qui vobis ſuper his temerè præſumpſerint refragari: Nullis literis, &c. Quod ſi omnes, &c. Datum Lateran. II. idus Aprilis.

PH. MEDIOLANEN. ARCHIEPISCOPO. QVA DISCVTITVR ET

definitur cauſa inter cœnobium S. Donati, & Archiepiſcopum Mediolanenſem.

Cap. Inter dilectos, de fide inſtrumẽtorum.

INter dilectos filios Gerardum Abbatem Sancti Donati de Scozula ex vna parte nomine monaſterij, & Vu. Balbum Mediolanen. canonicum procuratorem tuum nomine Mediolanen. Archiepiſcopatus ex altera ſuper ſubiectis articulis diu fuit in noſtro auditorio litigatum. Petebat ſiquidem dictus Abbas nomine Monaſt. S Donati de Sexto à præfato procuratore tuo nomine Mediolan. eccleſiæ reſtitui monaſterio memorato, Portum Scozulæ, ſiue Sexti cum honore, diſtrictu, & iuriſdictione præfati loci, & caſtellantiæ, dicens ad monaſterium hæc omnia pertinere. Hoc ipſum dicẽs de hominibus, qui habitãt in curte Baucni, & tenent res monaſterij memorati, ſcilicet in Gralia, Carpuneno, Veſterpeno, Cadempleno, Baueno, & Inſula ſuperioti, Bolgerate, ac Liſia. Petens etiam, vt Mediolan. Archiepiſcopus ceſſaret ab inquietatione hominum, qui habitant in loco Baueni ſuper manſo de Curte, de quibus monaſterium obtinuerat in iudicio poſſeſſorio per ſententiam Epiſcopi Veronẽ. Item vt ceſſaret ab inquietatione vicariorum, ideſt communium, & terrarum in terretorio Sexti, ſiue Scozule, & in eius Caſtellantia poſitarum: ab inquietatione quoque albergariæ prædicti loci Scozule, ſiue Sexti, & illius etiam Caſtellantiæ, rurſus vt nõ inquietaret monaſterium antedictum in poſſeſſionem, vel quaſi poſſeſſionem piſcariæ totius aquæ Ticini vſque ad raulam Caſtelleti, vel Pigaroli, & hæc omnia petebat cum omnibus fructibus inde perceptis, ſaluo in omnibus iure addendi, vel minuendi: ſatagens multipliciter comprobare omnia, quæ præmiſſa ſunt, ad ſuum monaſterium pertinere. Primo per priuilegium Luitardi comitis quondam Epiſcopi Ticinen. qui monaſterium ipſum fundauerat, & ei, quæ præmiſſa ſunt, donauerat vniuerſa. Secundo per inſtrumentum ſententiæ Aſperti quondam Mediolan. Archiepiſcopi, quam ex delegatione Lodoici Imperato-

ris,tulit pro Monaſterio ſæpè dicto, ſuper his contra Nottingum præfati Luitardi nepotem,qui fuper eis moleſtabat monaſterium. Tertiò per priuilegia Rom. Imperatorum, & præſertim Hinrici, qui præmiſſa omnia monaſterio confirmabant,& conferebant. Quartò per inſtrumenta locationum, quas fecerant diuerſis perſonis Abbates monaſterij memorati. Teſtes quoque produxerat,per quos nitebatur probare,quod monaſterium à fexaginta annis infrà, & à quinquaginta annis,& ſuprà tenuerat, & poſſederat omnia ſupradicta: & quòd fama publica erat ea omnia præfato monaſterio,à iam dicto Luitardo fuiſſe donata. Sed contra priuilegium donationis à præfato procuratore tuo multa fuerunt obiecta. Primò quia ibi maximè apparebat conſumptum, vbi potuiſſet falſitas faciliùs deprehendi, videlicet,in annotatione indictionis. Secundò quia cùm charta vetuſtiſſima videretur, recentior apparebat ſcriptura, tanquàm non illo tempore facta fuiſſet. Tertiò quia falſum ſigillum vitioſè videbatur appoſitum,eo,quòd à media parte ſigilli apparebat quædam imago non cum mitra in capite,ſed cum pileo, nec induta pontificalibus, ſed regalibus,tenens in manu non baculum paſtoralem, ſed quaſi ſceptrum regale: cuius facies non apparebat integra,fed dimidia,tanquam in alia medietate reſpiceret aliam,quæ tamen tota vacua remanebat:ſed quædã imago videbatur ex ea fuiſſe deleta,quia cera in ea parte nec in colore, nec in planicie,reliquæ parti ſimilis apparebat:vnde non Epiſcopi,ſed Imperatoris videbatur fuiſſe ſigillum, quod in vna medietate Cæſaris imaginem exprimebat,& in altera medietate præſumebatur vel filij vel coniugis imaginem habuiſſe. Nam,& in ipſo ſigillo nullæ aliæ literæ apparebant, niſi quę nomẽ proprium cùm hac adiectione. Dei gratia,deſignabant. Sed cùm proprium nomẽ ipſius Epiſcopi fuerit Luitardus, in nomine proprio,quòd exprimebat ſigillum deletę fuerant duę literę,ſecũda quæ fuerat inter L.& r,& ſexta quæ fuerat inter r,& u:ita quod ſi ſecunda fuiſſet o,& ſexta fuiſſet i,procul dubio non Luitardus,ſed Lotarius legeretur: quòd etiam inde cognoſci poterat,quia ſecundum diſpoſitionem aliarum literarum inter l,& t,non erat fpacium,niſi quòd potuiſſet vnam literam continere: cùm ſecũdum integritatem huius nominis Luitardus inter l,& t,duæ literæ ſint diuerſæ. Præterea inter r,& u tam modicum erat ſpacium, vt in eo non hæc litera d,quæ maius occupat ſpacium,ſed hæc litera i,quæ minimum occupat, videretur formata fuiſſe. Rurſus cùm cera ſigilli ab interiori parte vetuſtiſſima eſſet, cera,quæ poſita erat ab exteriori parte,quaſi ad cõſeruationem ſigilli, recẽs erat & mollis. Quod cùm diligenter inueſtigatum fuiſſet,certo certius eſt compertum,quòd ſub vetuſto ſigillo charta fuerat perforata,& per glutinũ nouæ ceræ, quæ fuerat poſita exteriùs,quaſi ad conſeruationem ſigilli, vitioſè fuit ipſi chartæ coniunctum,eadem falſitatis ſpecie,per vitioſam videlicet appoſitionem ſigilli. Cæterà ferè priuilegia Rom. Imperatorũ præter priuilegium Henrici, vel falſa reperta ſunt,vel falſata. Sed & ipſum Henrici priuilegiũ ad fidẽ aſtruẽdam nõ videbatur ſufficere,quia nec erat publica manu confectum,nec ſigillum habebat authenticum,eo quòd erat ex media ferè parte conſumptum, nec plus de nomine proprio,niſi vltima medietas,videlicet icus: nec de cæteris literis niſi hæc adiectio, Dei gratia,comparebat,ita quod ex literis ipſis non magis poterat comprobari fuiſſe ſigillum Henrici quàm Lodoici. Inſtrumentum quoq; ſententię multis modis inueniebatur ſuſpectum:tum quia quędam in ipſo apparebant liturę,tum quia ſubſcriptio notarij videbatur alterius manus fuiſſe,quàm conſcriptio inſtrumenti:cùm tamen notarius in ſubſcriptione profiteretur ſe inſtrũmentũ manu propria conſcripſiſſe. Litera quoq; recentior videbatur,quã charta,& aqua videbatur encauſtum infectũ,vt antiquius appareret. In omnibus etiam imperialibus priuilegijs,quæ poſteriora fuerant,nulla prorſus eſt habita mentio de illa ſententia:quamuis in eorum aliquibus mentio facta fuerit Luitardi,qui dicebatur donationem feciſſe. Porrò ſi legitimum eſſet,& verum inſtrumentum ſententiæ,per illam tamen ſententiam nullum Mediolan. Archiepiſcopatui præiudiciũ poterat generari:cùm ipſa ſententia lata fuerit inter alios,& res inter alios acta alij nõ præiudicet:nec atteſtationes, quæ cõtinebãtur

in

in inſtrumento ſentẽtię per quas legitima donatio Luitardi videbatur eſſe probata, poterant eidem Archiepiſcopatui nocumentum aliquod irrogare: cùm inter alias perſonas, & in alio iudicio receptæ fuiſſent. Cæterum memoratum Henrici priuilegium, quod non ſolum confirmationis, ſed etiam donationis videbatur fuiſſe, vnde rerum dominium donatarũ intelligi fortè poterat monaſterio acquiſitum, & traditum: quamuis ex forma petitionis, quæ in ipſo priuilegio declaratur, & quibuſdam alijs verbis, quæ ponuntur in ipſo, confirmatorium tantum videretur fuiſſe. Vt tamẽ intelligatur eo modo quo magis poſſet valere, diſtinguendum vtique videbatur vt idem Henricus alia donauerit, & alia confirmauerit, cùm eadem legitimè nequiuiſſent, & confirmari pariter, & donari: confirmari, tanquàm prius habita, & poſſeſſa: donari, tanquàm tunc tradita, & conceſſa. Donauit inquam illa, quæ ipſe intra trium miliarium ſpatium monaſterio concedebat. Confirmauit autem, quæ priùs ipſi monaſterio cõceſſa fuerant, & donata: inter quæ illa continebantur, quæ deducta ſunt in iudicium, ac per hoc illa non poterant intelligi per priuilegium illud donata, ſed confirmata: cum iuxta legitimas ſanctiones, quod meum eſt, ex alia cauſa meũ fieri non poſſit, niſi deſierit eſſe meum: præſertim cùm pars monaſterij nixa fuerit comprobare, tum per priuilegium conceſſionis, tum per inſtrumentũ ſententiæ, quod illa legitimè fuerint à Luitardo donata, & illi donationi per totũ iudicium eſt innixa. Vnde poſt donationem huiuſmodi eadem eidem non poterant redonari. Cùm ergò confirmatorium tantum extiterit, ſaltem quoad illa, quæ deducta ſunt in iudicium, ſi principale non tenuit, nec acceſſoriũ, quod ex eo, vel ob id dignoſcitur eſſe ſecutum. Pari modo cætera priuilegia Rom. Imperatorum, etiamſi vera fuiſſent, & ſine ſuſpitione ad probationem tamen inualida probarentur. Per inſtrumenta verò locationis nec eſt vtcunque probata proprietas, nec etiam plenè poſſeſſio: cùm iuxta legitimas ſanctiones ad probationem rei propriæ, ſiue defenſionem non ſufficiat facta locatio. Licet autẽ his, & alijs modis ſæpè dictus procurator tuus intẽtionem Abbatis videretur elidere, cautumque ſit in iure ciuili, quod actore non probante is, qui cõuenitur, & ſi nihil præſtiterit, obtinebit, ad oſtendendam tamen euidentiùs iuſtitiã tuæ partis per teſtes videbatur probare, quod Mediolanen. Archiepiſcopus omnia, quæ præmiſſa ſunt à ſexaginta annis infra poſſederat inconcuſſe. Verùm contra pręſcriptiones huiuſmodi, dictus Abbas interuptionem medij temporis ciuilem pariter & naturalem obiecit. Olim enim Gozouio quondam comite à Federico Imp. ſuper his iudice delegato, cum poſt citationes legitimas Mediolan. Archiepiſcopus ſe contumaciter abſentaſſet, pro monaſterio fuit lata ſententia, & ipſius nomine corporalis poſſeſſio aſſignata, quam per ſex annos, & ampliùs habitam in bello Mediolan. aſſerebat amiſſam: per quod allegabat præſcriptionẽ ciuiliter, & nataraliter interruptam. Porrò ad exceptionem præmiſſam ſępè dictus procurator tuus taliter replicabat, quod bonę memoriæ Io. Anagninus ſanctæ Mariæ in porticu Diac. Car. poſtea Sancti Marci presb. & tandem Epiſcopus Præneſtin. tunc apoſtolicæ ſedis legatus, attendens quam barbarica feritate, & inſatiabili odio eccleſiam, & ciuitatem Mediolan. Federicus Imperator. funditùs vellet euertere, atq; in ſupremam redigere ſeruitutem, quicquid ipſe, vel aliquis iudex, ſeu miniſterialis eius in eccleſias, clericos, vel ciues Mediolã. ſtatuto erat tempore illo, in irritum reuocauit. Cuius factũ felicis recordationis Alex. Papa prædeceſſor noſter approbãs confirmauit: vnde quòd à præfato comite factum fuerat, in odium Mediolan. quos dictus Imp. acriùs infeſtabat, Mediolan. eccleſiæ præmiſſa ratione non poterat præiudicium generare. Porrò rationem huiuſmodi pars aduerſa friuolam reputabat: cùm factæ cauſæ nulla iuris conſtitutione fieri poſſint infectæ. Cùm autem ſuper his, quæ præmiſimus in noſtra, & fratrum noſtrorum præſentia fuiſſet diutius litigatum, quia legitimè probatum non fuerat, ea, quę petebantur ad monaſterium pertinere, de communi fratrum noſtrorum conſilio ab impetitione ipſius pręfatum procuratorem tuum nomine tuo. & Mediolan. eccleſiæ ſententialiter duximus abſoluendũ: quoniã cùm obſcura ſunt iura partium, conſueuit contra eum, qui petitor eſt, iudicari.

Super manſo vero de Curte Baueni, quod ab ante dicto Epiſcopo Veronen. fuit
ipſi monaſterio per diffinitionis calculum in poſſeſſorio iudicio attributum,
nos quoque eidem cœnobio procuratorem ipſum nomine tuo, & Mediolanē.
eccl. in petitorio iudicio, auctoritate iudiciaria cōdemnamus: cum liquidò ſit
probatum, quod dictum monaſterium manſum ipſum longiſſimo tempore
quietè poſſedit, in ea parte perpetuum ſibi ſilentium imponentes. Cæterùm au-
ctoritate apoſtolica diſtriùs inhibemus, ne tu, vel tuorum quilibet ſucceſſorū
ad res, & poſſeſſiones, & iura prædicti monaſterij manus extēdat, præter id, quod
de portu, honore, diſtrictu, & iuriſdictione à nobis eſt ſentētialiter diffinitum.
Nulli ergò, &c. Abſolutionis, inhibitionis, & diffinitionis, &c. Datum Late-
ran. XVI. cal. Maij. In eundē ferè modum ſcriptum eſt. G. Abbati de Scozula.

CONVENTVI DE CONCHIS. DE CONTROVERSIA, ET SENTEN-
tia ſuper Abbatia ſiue præfectura ipſorum.

CVm ſuper Abbatia monaſterij veſtri inter vos, & S. quōdam Ab-
batem olim fuiſſet quæſtio diutiùs agitata, partibus tandem ad
noſtram præſentiam accedentibus, dilectum filium noſtrum H.
Sācti Euſtachij Diac. Card. dedimus auditorem: in cuius præſen-
tia pro ipſo S. taliter fuit allegatum, quòd cùm dilect⁹ filius no-
ſter I. tt. Sanctæ Pudentianæ præsb. Card tunc apoſtolicæ ſedis le-
gatus intraſſet Normanniam, & ſuper ſtatu ipſius Abbatiæ cum Abbate, ac
fratribus inquiſitionem habuerit diligentem, nihil reprehenſione dignum
inuenit ibidem, ſicut ex literis bonæ memoriæ C. Papæ prædeceſſoris noſtri
euidenter apparet: quibus ipſius Card. confeſſio eſt inſerta. Eò verò poſtmo-
dum ab ipſo monaſterio recedente, literæ ipſius ad dilectos filios N. Toarcen.
Abbatem, & N. Priorem Sanctæ Barbaræ fraudulenter obtentæ fuerunt, ſuper
inquiſitione Abbatis, & totius monaſterij facienda, nulla data inquiſitoribus
poteſtate, in abbatem aliquid ſtatuendi, quemadmodum ex teſtimonio eiuſ-
dem Card. colligitur euidenter. Prædictis ergò inquiſitoribus accedentibus
ad monaſterium memoratum, & volentibus fines mandati excedere, in fa-
cienda inquiſitione, iuris ordine non ſeruato, idem Abbas antequam inquiſi-
tio ſortiretur effectum, ſedem apoſt. appellauit, & quamuis iter arripuiſſet ad
Rom. eccleſiam veniēdi, dicti tamen inquiſitores, nec appellationi rationabi-
liter interpoſitæ, neq; ipſius abſentiæ, vel excuſationibus aliquibus deferrentes,
deſtitutionis in eum, ſentētiam contra iuris ordinem promulgarunt: licet nō
pronūciandi poteſtas eis eſſet conceſſa, ſicut ex multorum Prælatorum litteris
liquidò declaratur. Memorato igitur Abbate ad dicti prædeceſſoris noſtri præ-
ſentiam accedente, poſtquam de inordinata deſtitutione ſua eum reddidit cer-
tiorem, omnibus irritatis, quę contra iuris ordinem, à dictis inquiſitoribus fue-
rant ordinata, eundem Abbatem ſententia ſua reſtituit, executione Solauē. fra-
tri noſtro Epiſcopo, & dilectis filijs L. & H. Archidiac. Ebroicen. demādata. Die
verò à ſolo Epiſcopo partibus aſſignata, & ad terminum vtraque partium veni-
ente cùm expectaret Abbas reſtitutionem fieri ſibi, ſecundum apoſtolici man-
dati tenorem, eam non potuit obtinere: quin potiùs precibus, minis, & terrori-
bus eum Epiſcopus inducere laborauit: vt in ipſum non ſuper reſtitutione faci-
enda, quod erat principale negocium compromitteret, ſed ſuper executione tā-
tummodo differenda, & quoniam pars aduerſa cum armis illuc acceſſerat, &
multitudine armatorum factum eſt, quod in dictum Epiſc. ſicut præmiſſum eſt,
compromiſit, fide in manu ipſius præſtita, & reſtitutionis literis depoſitis apud
Deum non tradendis parti aduerſæ, ſed diligenter ſeruandis, & reſtituendis ſibi
tempore oportuno. Ipſe verò Epiſcopus cōtra id, quod promiſerat, venire non
metuēs, aduerſatijs Abbatis literas reſtituit memoratas. Sicq; compromiſſo ex
parte ipſius Epiſcopi, & aduerſariorum pariter violato, monachi bonæ memo-
riæ Mel. tt. Sanctorum Ioannis, & Pauli presbyteri Card. tūc apoſtolicæ ſedis le-
gati præſentiam adeuntes, ad I. quondam Rothomagē. Decanum ſuper graua-
mine compromiſſi, cōmiſſionis literas impetrarunt. Ad cuius primā citationē
monachus à dicto Abbate tranſmiſſus captus fuit ab aduerſarijs, & vinculis fer-
reis

reis mancipatus. Ad ſecūdam verò citationem idem Abbas accedēs, per impreſſionem coactus fuit compromittere in Decanum: non ſuper abbatia, de qua ſub eo nulla quæſtio vertebatur, ſed pro quibusdam bladi redditibus minuendis. Parte autem altera ſuper compromiſſo ſeruando, fidem, ſicut conuenerat, non ſeruāte, dictum S. iterum oportuit ad ſedem apoſtolicam laborare: vbi à nobis tam ſuper principali, quàm incidenti etiam quæſtione ad venerab. fra. noſt. Lexouiē. Epiſcopum, & dilectum filium Abbatem Vallis Richer. literas impetrauit, vt ſuper his, quæ nobis fuerant intimata, ſtuderent elicere veritatem: & ſtatuerent, quod ſecundum Deum viderent rationabiliter ſtatuendum, iuris ordine per omnia obſeruato: ita quòd alter ſine altero adeſſe nolente, vel etiam non valente, mandatum apoſtolicum adimpleret, mentione facta in literis ipſis de fide violenter (ſicut idem S. aſſerebat) extorta, & non ſuper monaſterio abiurando, ſed reſtitutione (vt dictum eſt) tantummodo differenda: ne his omiſſis tacita veritate, commiſſio videretur obtenta. Partibus verò coram delegatis iudicibus conſtitutis, pars illius, quem dixit intruſum, præfatum Epiſcopum duabus de cauſis ſibi dixit eſſe ſuſpectum: tum quia ſuper eccl. quandam cauſam habebat cum monaſterio memorato, tum etiam quia ipſum à Romana curia redeuntem ad pacis oſculum non admiſit: vnde neque coram illis, neque coram illorum altero iuri ſtare voluit: quamuis nihil diceret in Abbatem, ſed appellans fruſtratorie ſe contumaciter abſentauit. Verùm dicti executores appellationi, quæ nulla fuerat, minimè deferentes, habito multorum prudentium virorum conſilio, ſententiam à dicto prædeceſſore noſtro prolatam executioni mādarunt: reſtituentes prædicto S. Abbatiam, & præfato intruſo perpetuum ſilentium imponentes. Cumq; ad eorum ex parte apoſtolica iuſſionem diœceſanus Epiſcopus ſæpius requiſitus ipſum S. in corporalem poſſeſſionem inducere recuſaret, id exequendum quibuſdam diaconibus mandauerūt: qui nedum quod admiſſi fuerūt, verum per monachos, & fautores eorum afflicti verberibus carcelari ſunt cuſtodiæ mancipati. Quapropter in intruſum monachos, & fautores eorum à delegatis fuit ſecundum apoſtolici mandati tenorem excommunicationis ſententia promulgata. Sed ob hoc intruſus, & monachi non dimiſerunt diuina officia celebrare: qui etiam ipſo intruſo defuncto alium excommunicatum eligere præſumpſerunt, ſicut ex delegatorum literis perpenditur euidenter. Cumque nec ſic poſſent ad frugem melioris vitæ reduci, ſæpe dictus S. iter arripuit ad ſedem apoſtolicam veniendi. Sed præuenientes eum nuncij monachorum, de benedictionis munere illi, quam elegerant, impendendo, fraudulenter literas impetrarunt: quas ad partes ſuas miſerunt feſtinantius, quàm deberēt. Petebat itaque dictus S. monachos ipſos, qui cuidam prædeceſſorum ſuorum amputare linguam, & oculos eruere præſumpſerunt: in alium ſedentem ad menſam cum gladijs, & fuſtibus impetum facientes, alium ſolum in eccleſia dimittentes miſſam celebrare paratū, animaduerſione condigna puniri, & poſſeſſionem abbatiæ plenariè ſibi reſtituit, ſicut à dicto prædeceſſore noſtro ſtatutum fuerat, & à delegatis poſtea iudicibus ordinatum, intruſo qui poſt latam in eum ſententiam excommunicationis aſſumptus fuerat, per ſilentium perpetuum condemnato. Cæterum pro vobis ita fuit propoſitum ex aduerſo, quòd cùm præfatus I. Cardinalis in partibus illis legationis officio fungeretur, & cauſam ipſam ſuper dilapidatione ipſius S. & incontinentia pariter præfatis Abbati Toarnē. & Priori Sāctæ Barbaræ commiſerit terminandam, ipſi cognita veritate, & ordine iuris per omnia obſeruato; in eum depoſitionis ſententiam protulerunt: quæ à dicto prædeceſſore noſtro fuit poſtea confirmata. Ipſe autem S. eidem prædeceſſori noſtro, quòd abbatia ipſa iniuſtè ſpoliatus fuerit, intimauit: præfato Cardinali etiam aſſerente non fuiſſe intentionis ſuæ, quòd ad depoſitionem abbatis procederent iudices delegati: quamuis & hoc eſſet eis cōmiſſum, ſicut in eorūdem literis reperitur. Vnde ſæpe dictus prædeceſſor noſter eum non reſtituit altera parte abſente, ſed reſtituēdum mādauit Epiſcopo, & Archidiacono memoratis: quia tacitum eis fuerat, quod præfatus Cardinalis dictis abbati, & priori deponendi etiam cōceſſerit facultatem. Conuenientibus

igitur partibus ad diem,& locum ſibià Delegatis ſedis apoſtolicæ aſſignatū, dictus S. in manu Epiſcopi, quòd eius ſuper cauſa ipſa ſtaret arbitrio, fide data firmauit: qui partes ipſas, vt ad ea, quæ pacis ſunt, intenderent, monuit diligenter: inter quas talis compoſitio interceſſit, vt dictus S. in perpetuū cederet abbatiæ: quam ceſſionem ratam Delegati iudices habuerūt:& idem S. ſicut in delegatorum literis continetur, iuramento firmauit ſe illam firmiter ſeruaturum. Et cum ſuper reſtitutione ſua duplices literas eiuſdem prorſus continentiæ, impetraſſet, facta compoſitione, quam ſæpè dictus prædeceſſor noſter poſteà confirmanit, alteras reſignauit, alteras retinuit fraudulenter. Proceſſu verò temporis compoſitione ab eo aliquandiu obſeruata, per iam dictum M. Car.l. quōdam Rothomagen. Decano eandem fecit cauſam committi: fuitque in eius præſentia,& venerabilis fratris noſtri Rothomagen. Archiepiſcopi prima compoſitio innouata, vbi præfatus S. Abbatiam denuò abiurauit: & quòd compoſitionem ipſam deinceps obſeruaret, corporaliter præſtitit iuramentū, ſicut in ipſius Rothomagen. Archiepiſcopi literis continetur,& multis poſſet teſtibus approbari. Fuerunt autem iſta coram Rothomagen. facta, ea precipue ratione, quoniam prioratus, quem ipſe S. debuit obtinere, in Rothomagen. erat diœceſi conſtitutus: quem cùm per biennium detinens inhoneſtè viuendo ferè omnia conſumpſiſſet, ad alia bona monaſterij ſe violenter extendit. Et tandem ad præſentiam noſtram accedens,& quædam de præmiſſis exprimens, alia verò reticens, ad præfatos Lexouien. Epiſcopum,& Abbatem Vallis Richer noſtras literas reportauit, vt diligenter inquirerent de omnibus veritatem,& ſtatuerent quod iuſtitia poſtularet. Ipſi verò partibus ad ſe citatis, quamuis Epiſcopus pro memoratis cauſis,& quoniā R. Abbati reſpondit, quòd ſi poſſet ſibi noceret, eſſet alteri parti ſuſpectus,& ab eo fuerit recuſatus, velletque coram coniudice, qui ſuſpectus non erat, vel coram arbitris electis à partibus id probare: dicto Abbate Vallis Richer ad mittere hoc nolente, ante ingreſſum cauſæ fuit ab illis duobus poſtmodum appellatū, ipſi nihilominus eūdem S. reſtituendum ſententialiter decreuerunt, aduerſario eius ſuper Abbatia perpetuum ſilentium imponentes. Cùm igitur quæ præmiſſa ſunt,& alia quædam prædictus Cardinalis nobis,& fratribus noſtris prudenter,& fideliter retuliſſet, quia conſtitit nobis per literas iudicium prædictorum Epiſcopi,& Archidiacon. Ebroicen. quibus ſuper reſtitutione ipſius S. à dicto prędeceſſore noſtro, fuerat cauſa commiſſa de vtriuſque partis aſſenſu, compoſitionem ſub eo tenore factam fuiſſe: quòd prioratus Sancti Stephani cum omnibus pertinentijs ſuis,& alia quædam ſibi cōceſſa fuerunt, dum viueret, poſſidenda,& ipſe à lite ſpontanea volūtate receſſit:& inſtrumenta ſua fracto ſigillo, quo vſus fuerat, in manibus eorundem iudicum reſignauit:& quòd abbatiam abiurauerit memoratam, ex literis iam dicti Rothomagen. Archiepiſcopi perpendimus euidenter. Nolentes per nos, qui punimus periuria, viam periurij aperiri, cùm & ipſe recipiendo compoſitionem huiuſmodi renunciauerit Abbatiæ, communicato fratrum noſtrorum conſilio ab impetitione ipſius S. vos,& monaſterium veſtrum abſoluimus, perpetuum ei ſuper quæſtione ipſa ſilentium imponentes: non obſtante quod factum eſt, ab vltimis delegatis: cùm ex his appareat euidenter ipſos (vt de alijs taceamus) ſi eis de præmiſſis conſtitit minus legitimè proceſſiſſe: reſtituentes illū, qui non habebat ius aliquod repetēdi. Et quamuis ſolus Abbas antequā appellaretur ab eo, iuxta formam literarū noſtrarū procedere potuiſſet: quia tamen ex eo quod cum ipſo Epiſcopo interlocutus eſt, appellationem, non tenuiſſe de iure ſine ipſo, dum poſſet,& vellet negocio intereſſe: per conſequentiam confeſſus eſt, ſe non poſſe mandatum apoſtolicum adimplere: nec ſuæ intentionis extitit, vt ſine coniudice ſuo aliquid diffiniret:& cum eo, qui iam iudex eſſe deſierat, aliquid ſuper præmiſſo negocio ritè diſponere non valebat voluntate, ac poteſtate ſibi mutuò aduerſantibus cum noluerit quod potuit,& quod voluit, adimplere nequiuit, quod à duobus factum fuit, effectum de iure non potuit obtinere. Nulli ergò &c. Datum Laterā. idibus Aprilis.

N. LOCE.

N: LOCEDIEN. ABBATI. VT PACEM INTER PLACENtinos & Parmenſes facere laboret.

CVm plenitudo legis ſecundum Apoſtolum ſit dilectio, profectò diſſenſio diuinæ legis hominem conſtituit tranſgreſſorem: quæ ſæpiùs ex odij radice procedit, & eliminatis virtutibus copiam generat viriorum: dum vnus vt in alterum ſuas iniurias vindicet, dum vt de inimico rriumphet, nec diuinam offenſam, nec homicidij crimen, nec reatum periurij expaueſcit. Hæc enim naturalis legis iura confundẽs, quòd ſibi non vult, alij per violentiam nititur irrogare. Hæc dum perſequitur proximum, nec Deum, nec proximum diligere comprobatur. Qui enim non diligit fratrẽ, quem videt, Deũ quem nõ videt, quomodo poteſt diligere? Huius autem incommoditates pleniùs veritas, quæ mentiri non noult, attendens in Euangelio proteſtatur: Omne (inquiens) regnum in ſeipſum diuiſum deſolabitur, & domus ſuprà domum cadet. Cæterum, quamuis in libro ſcripturæ ſatis diſſenſionis incommoda prænotentur, manifeſtiùs tamen diligenter inſpicientibus in libro experientiæ quotidianæ, patebunt. Nam (vt non longè petantur exempla) quot ex diſſenſione, quæ inrer Placentin. & Parmen. ſuper burgo Sancti Domnini vertitur, mala cõtigerint, qnot ſint pericula (niſi Deus aliter prouiderit) prouentura, tua diſcretio non ignorat. Ecce enim inuicem ſanguinem ſuum ſitiunt, & eſuriunt mutuò ſtragem ſuam: nec ſufficit vtriſque per ſe contra alteros dimicare, ſed vniuerſam Lombardiam commoueruut ad arma: & alteri cùm vniuerſis fautoribus ſuis, alteris & omnibus eorum complicibus generale prælium indixeruut. Quia verò nos (licet inſufficientibus meritis) vicem eius tenemus in terris, qui naſcẽs ex virgine per cœlicos ciues pacem bonæ voluntatis hominibus nunciauit: & reſurgens, & aſcenſurus in cœlum, pacem legauit diſcipulis: vt & ipſi eius imitantes exemplum, pacem alijs prædicarent: ne ſi ventum fuerit ad conflictum, multis hinc morientibùs fiat hæc diſſenſio immorralis: ne etiam præter ſtragem corporum incurrant inſuper periculum animarum diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, & in virtute obedientiæ ſub quantacunque poſſumus diſtrictione præcipimus, quatenus cũ venerabilibus frarribus noſtris Mediolan. Archiepiſcopo, & Vercellẽ. Bergomẽ. Lauden. Brixien. Cremon. Regin. Placentin: & Parmen. Epiſcopis, quibus ſuper hoc etiam ſcribimus, per te, & alios, quos ad hunc neceſſarios cognoueris eſſe tractatum, ad eorum concordiã, & pacem intendas: & vt imminentia mala vitentur, indeſeſſo ſtudio, & ſolicitudine diligẽti procures: ita quòd apud Deum æternæ retributionis mercedem, & apud nos dignas gratiarum actiones valeas prometeri. Si verò deſuper datum non fuerit, vt per admonitionem, & exhortationem ipſorum, & tuã impleri valeat, quod mandamus: tu per excom. poteſtatũ, conſulum, & conſiliariorũ, & principaliũ fautorũ tam Placenr. quàm Parmen. ipſos Placen. & Parm. ad ſubeundum iudicium noſtrum ſufficientiſſima in manibus tuis hinc inde præſtita cautione, vel Parmẽ. vt burgũ ipſum nomine noſtro in manibus tuis tenendũ aſſignent reſtituendũ per nos eis, quibus de iure fuerit aſſignandũ, omni occaſione, excuſatione, dilatione, appellatione, & recuſatione ceſſantibus, noſtra fretus auctoritate compellas: & eis inſuper commineris, quòd niſi mandatis paruerint apoſtolicæ ſedis, manus noſtras ſuper eis curabimus aggrauare. Quòd ſi competentiorem modũ, dum tractaueris ſuper his cum partibus, poteris inuenire, ſecũdũ eum procedere non omittas. Nouit enim Dominus, qui renũ, & cordiũ eſt ſcrutator, quòd ſuper hoc ex puritate procedimus, non vt alterutri partiũ cum alrerius diſpẽdio placeamus, ſed vt officij noſtri debitum exequentes, ſopiamus diſſenſionẽ ipſam cõcordia, vel iudicio terminemus: cũ in ſimili caſu reges, & principes (ſicut te latere nõ credimus) eccleſiaſtica diſtrictione duxerimus cõpellẽdos. Cũ enim inter alias orbis prouincias præſertim ſimus de Lõbardiæ ſtatu ſoliciti, cõmuni Lombardorũ vtilitati cõſulere cupimus, & grauaminibus præcauere: ne ſi (quod abſit) inter ſe proceſſerint ad conflictũ, præter alia pericula ſtrages exinde non modica ſubſequatur.

Sufficienti verò cautione ab vtraque parte quòd iudicio, vel mandato noſtro pareat,& à Parmen.poſſeſſione receptis, ſi per publicam famam,vel alias legitimè tibi conſtiterit, Parmen. ipſos poſſeſſionem temeritate proptia Placentin. per violentiam abſtuliſſe,poſſeſſionem ipſam reſtituas Placentin.cùm id ordo iuris expoſcat:ita tamen quòd priùs tibi ſufficienter caueant, vt ſiquid poſtmodum propoſitum fuerit, mandato noſtro ſint, & iudicio pariturì. Datum Lateran. V.cal. Maij.

VV. REMEN. ARCHIEPISCOPO SANCTAE SABINAE CARD.

Vt Comes Flandriæ ab excommunicationis, & interdicti ſententia populus eius abſoluatur.

CVm ex iniuncto nobis apoſtolatus officio ſimus ſecundum Apoſtolum ſapientibus, & inſipientibus debitores, & omni petenti iuſtitiam facere teneamur, mirum eſſe non debet aliquibus, vel moleſtum, ſi ad ea corrigenda, quæ noſcuntur contra iuſtitiam attentata, manum apoſtolicæ correctionis apponimus, & ad iuris tramitem ſtudemus, ſicut conuenit, reuocare. Sanè ad audientiam noſtram dilecto filio nobili viro B. Comite Flandren. ſignificante peruenit, quòd cum olim apud Vernonem cum chariſſimo in Chriſto filio noſtro illuſtri Rege Franciæ quaſdam conuentiones iniſſet, quas ſe promiſit iuramento interpoſito ſeruaturum: quia tamen homines ſuos inducere non potuit ad obſeruationem ipſarum, ab ipſo Rege poſtulauit abſolui: qui eum apud Compendium coram multis viris prudentibus, & diſcretis, ab ipſis denunciauit conuentionibus abſolutum. Cùmque poſtmodum idem Rex inſtrumentum ſuper conuentionibus ipſis confectum, quod penes ſe poſt factam abſolutionem retinuit, feciſſet felicis recordationis C. prædeceſſori noſtro cum literis teſtimonialibus præſentari, abſolutionis prædictæ non habita mentione, ipſe prædeceſſor noſter conuentiones illas auctoritate apoſtolica confirmauit, & præcepit inuiolabiliter obſeruari. Poſtmodum verò cum per inſinuationem præfati Comitis, & virorum religioſorum teſtimonium, qui abſolutioni factæ interfuiſſe dicuntur, eidem prædeceſſori noſtro de abſolutione illa pleniùs conſtitiſſet, ipſe præfatum Comitem tam à conuentionibus ipſis, ſicut eas ipſi memoratus Rex aſſeritur remiſiſſe, quàm à iuramento ſuper earum obſeruatione præſtito, confirmatione ſedis apoſtolicæ, ſeu literis alijs nequaquam obſtantibus, reddidit penitùs abſolutum: ſicut in reſcripto eiuſdem abſolutionis ſigillis dilectorum filiorum noſtro tūc electi, Præpoſiti Decani, & Capituli Cameracen. & de Gamberon. Sancti Dionyſij, Sancti Gilleni, de Criſpinio, de Sancto Amando, de Sancto Ioanne de Vallencenis, de Aſnonio, de Aquicincto, de Marchenis, Sancti Auberti, & Sancti Sepulchri in Cameraco Abbatum ſignato perſpeximus contineri. Nos etiam (ſi benè recolimus) reſcriptum conuentionum ipſarum nobis ex parte regia præſentatum inſpeximus diligenter, & eas, ſicut prædeceſſor noſter confirmauerat, auctoritate duximus apoſtolica confirmandas: tibi per ſcripta noſtra mandantes, vt ipſum Comitem ad obſeruationem earum per excommunicationem perſonæ, & interdictum terræ, compellere non tardares. Cúmque tu poſtmodum iuxta mandatum noſtrum velles ipſum Comitem excommunicare, & terram ipſius interdicto ſupponere, ipſe per nuncios ſuos aſſerens literas illas per ſuppreſſionem veritatis obtentas, quia in eis abſolutionis factæ mētio non fiebat, ab interlocutione tua noſtram audientiam appellauit. Cùm ergò reſcriptum per ſuppreſſionem veritatis, vel expreſſionem falſitatis obtentū vigorem habere non debeat firmitatis, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, infra viginti dies poſt ſuſceptionem præſentium ipſum Comitem ab excommunicatione, ac terram eius ab interdicto ſublato appellationis obſtaculo abſoluere non poſtponas: Chariſs. in Chriſto filio noſtro Ph. illuſtri Francorum Regi ex parte noſtra ſignificans, ne id moleſtum accipiat: cùm ex iniuncto nobis ſeruitutis officio ſine perſonarum acceptione nulli debeamus iuſtitiæ debitum denegare. Alioquin

quin noueris nos venerabilibus fratribus noſtris Ambianen. & Tornacen. Epiſcopis, & dilecto filio Aquicinctin. Abbati literis noſtris diſtrictiùs iniunxiſſe, vt cùm eis legitimè conſtiterit de præmiſſis, ipſum Comitem ab excommunicatione, & terram eius ab interdicto nullius contradictione, vel appellatione obſtante, denuncient penitùs abſolutos.

Datum Lateran. VI. cal. Maij.

Scriptum eſt ſuper hoc Ambianen & Tornacen Epiſcopis, & Aquicinctin. Abbati, ferè in eundem modum vt ſuprà vſque ad verbum Abſolutos. Nullis literis, harum mentione non habita. &c. Quod ſi ambo, &c. tu frater Ambianen. cum eorum altero, &c.

PH. ILLVSTRI REGI FRANCORVM. NE COMITIS FLANDRIAE *abſolutionem indignè ferat: cùm Pontifex cogatur omnibus iuſtitiam adminiſtrare.*

CVm ex iniuncto nobis, &c. ferè in eundem modum, vt ſuprà vſque ad verbum Abſolutos. Rogamus igitur magnificentiam regiam, & exhortamur in domino, quatenus te non moueant aliquatenus, vel perturbent, quæ ſecundum Deum & iuſtitiam ſuper ipſo duximus negocio ſtatuenda, quia licet te tanquam chariſſimum noſtrũ, & ſpecialem eccleſiæ filium, & Chriſtianiſſimum principem amplexemur arctius in viſceribus charitatis, & tuis, quantũ cum Domino poſſumus, velimus intendere profectibus, & augumentis, in noſtri tamen executione officij apparere nolumus concedente Domino, negligentes, cùm illius vicem in terris gerere dignoſcamur, qui iudicat populos in æquitate, & cuique vult ſuam iuſtitiã conſeruari. Datum vt ſuprà.

PV. REMEN. SANCTAE SABINAE CARDINALI, ET SENONEN. *Archiepiſcopis, Antiſiodoren. & Niuernen. Epiſcopis. Quod quis promiſit, vel iuramento aſſeruit, ſeruare debet*

SIgnificante nobis dilecto filio nobili viro B. Flandren. comite, ad noſtram noueritis audientiam perueniſſe, quòd cùm inter N. Patrẽ ipſius Comitis, & dilectum filium nobilem virum Comitem Niuernen. ſuper matrimonijs contrahendis taliter fuerit interpoſito iuramento ſtatutum, quòd ipſe pater Comitis filiam ſuam I. nomine eidem comiti Niuernen. traderet in vxorem, & ipſe filiam ſuam cùm ad annos nubiles perueniret, Philippo præfati comitis Flandriæ fratri, vel Henrico fratri eius, ſi fortè præmoreretur Philippus, matrimonialiter copularet: & ad complementum ipſius contractus chariſſ. in Chriſto filius noſter illuſtris Rex Franciæ ex condictu vnanimi deberet vtrunque compellere: necnõ vos illum per excommun. perſonæ, & interdictum terræ cogeretis, qui à pacto matrimonij re[illegible]iret, ſicut in literis eiuſdem Regis, & veſtris fratres Epiſcopi dicitur manifeſtiùs contineri: idem Niuernen. Comes quòd tam ſolẽniter factum eſt, adimplere negligit, & recuſat: licet ei ſit ab altera parte ſuper contractu matrimonij plenariè ſatisfactum. Cùm igitur tanquam vir nobilis, & diſcretus illæſam debeat famam ſui nominis conſeruare, vt non poſſit ſuper eo, quod licitè dicitur iuraſſe, meritò reprehendi: ipſum comitem attentè monẽtes, per literas noſtras mandauimus, vt iuxta quod iuramento fuit interpoſito, compromiſſum, complere matrimonium, quantum in ipſo fuerit, non poſtponat: vt videatur iuramenta tam à ſe, quàm hominibus ſuis exhibita, ſicut conuenit obſeruare: & ad id exequendum quod per ſe poteſt laudabiliùs adimplere, per alium non cogatur. Ideoque fratern. veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſępèdicto comite ab executione mandati noſtri ceſſante, ipſum ad obſeruationẽ iuramenti, ſicut de iure tenetur, per cenſuram eccleſiaſticã appellatione remota cogatis. Datum Lateran. V. Cal. Maij.

Scriptum eſt ſuper hoc Comiti Niuernen.

Super eodẽ ſcriptum eſt Philippo illuſtri regi Francorum, ferè in eundẽ modũ vt ſuprà vſq; ad verb. Appellatione remota, cõpellant. Quia verò magficẽtia

regia

regia fideles ſuos ad ea debet exequẽda inducere, in qnibus non offendatur De-us,& fama boni nominis non lædatur, rogamus magnificentiam tuam, & exhortamur in Domino, quatenus non impedias, quominus præfatus Comes adimpleat quod iurauit: quia cum eius licitum ſit iuramentum, ab obſeruatione ipſius non debet retrahi, ſed compelli. Dat. vt ſuprà.

BALDOINO COMITI FLANDRIAE, ET MARIAE VXORI *eius. Qua ipſos recipit in protectionem Apoſtolicam.*

APoſtolica ſedes, quæ diſponente domino, cunctorum fidelium mater eſt generalis, licet omnes teneatur paterno affectu diligere, in eos tamen vberius gratiã ſuæ dilectionis effundit, quos ad exhibenda ſibi grata deuotionis obſequia inuenit promptiores. Attendentes igitur dilectionis feruorem, quam prædeceſſores veſtri ad Rom. eccleſiam habuiſſe noſcũtur, & deuotionem nihilom. quam vos ad perſonam noſtram habere proponitis, firmo gerimus in propoſito voluntatis, perſonas veſtras oculo benigniori reſpicere, & ſynceriorıs dilectionis, & gratiæ brachijs amplexari: ac in his, quæ à nobis ſecundum Deum duxeritis requirenda, gratanter vobis aſſenſum apoſtolicum impertiri. Ea propter volentes vos tanquàm ſpeciales eccleſiæ filios protegere, pariter & tueri, perſonas veſtras cum omnibus bonis, quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidetis, aut in futurum, & vſque ad verbum Suſcipimus. Auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibentes, ne aliquis ſine manifeſta, & rationabili cauſa, in perſonas veſtras excommunicationis, aut in terras veſtras interdicti præſumat ſentẽtias promulgare. Ad hæc adijcientes ſtatuimus, vt ſi vos in aliquo præſenſeritis aggrauari, liberè vobis liceat ſedem apoſtolicam appellare. Si quis verò poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam in vos, vel terras veſtras excommunicationis aut interdicti ſententias promulgauerit, ipſas decernimus non tenere. Nulli ergò, &c. protectionis, inhibitionis, & inſtitutionis, &c. Datum Lateran. IIII. cal. Maij.

THEOBALDO PRESBYTERO CANONICO CAMERACENSI. *Qua ſignificat, pro ipſo in cauſa præbendæ fuiſſe iudicatum: eamque ſententiam ſeſe protecturum.*

NE fiant controuerſiæ litigantium immortales, ſi ſopitæ iudicio quæſtiones in antiquæ contentionis ſcrupulum reducantur: ſententias per fratres noſtros ex delegatione noſtra canonicè promulgatas, apoſtolicæ confirmationis præſidio conſueuimus roborare: ne ſi pateret partibus à lata ſententia reſiliendi facultas, non litigantes litigia, ſed litigia potiùs fugerent litigantes: dum non niſi eis expirantibus expirarent. Sanè cùm inter te, & dilectum filium I. presb. de Landreceis ſuper præbenda Cameracen. eccleſiæ, de qua te felicis record. Cœleſtinus Papa prædeceſſor noſter poſt preces, & mandatum dilectis filijs capitulo Cameracẽ. porrecta, & executorem tibi ab ipſo conceſſum caſſata collatione ipſius præbendæ, dicto presb. facta per capitulum Cameracenſe, ſicut ex literis eius accepimus, curauerat inueſtire: & ſuper qua idem presb. eam ſibi aſſerens canonicè fuiſſe collatam, ad venerab. fratrem noſtrum Epiſcopum, & dilectos filios Decanum, & cantorem Atrebaten. commiſſionis literas impetrarat: qui eum poſtquam iter aggreſſus fueras ad ſedem apoſtolicam veniendi, cauſa rei ſeruandæ in poſſeſſionem miſerunt, quæſtio verteretur: nos tibi, & dilecto filio G. procuratori presb. memorati conſtitutis in præſentia noſtra, dilectum filium Hugonem. tt. Sancti Martini presbyterum Card. conceſſimus auditorem. Coram quo, cum ſuper cauſa ipſa fuiſſet diutiùs diſceptatum, ipſe tenore literarum inſpecto, quas prædeceſſor ipſe noſter pro te Cameracen. Capitulo, & bonæ memoriæ Decano Remen. tranſmiſerat: & earum etiam, quas nos circa noſtræ promotionis initia, Venerab. fratri noſtro Cathalaunen. Epiſcopo miſeramus: intellecto etiam ex literis eiuſdem Epiſcopi, qualiter de mandato noſtro in tantum proceſſerat,

quod

quòd à Capitulo fueras receptus in fratrem, & in corporalem ipſius præbendæ poſſeſſionem inductus. Inſpectis inſuper literis, quas dictus presb. ad memoratos Epiſcopum, & Decanum & Cantorem Atrebatē. à ſede apoſtolica impetrarat, & totius cauſæ meritis, rationibus, & allegationibus intellectis, auctoritate noſtra de conſilio venerab. fratris noſtri N. Albanen. Epiſcopi, & dilectorum filiorum G. tt. Sanctæ Mariæ trans Tyberim. & S. tt. Sanctæ Praxedis, presb. Cardinalium formauit ſententiam: & nobis prius retulit, quàm proferret, ac poſtmodum formatam, & expoſitam nobis ſententiam de mādato noſtro promulgans, ſuper eadem præbenda ſilentium impoſuit presbytero memorato, & procuratori eiuſdem: & eam tibi per ſententiam diffinitiuam adiudicare curauit. Nos igitur ſententiam ipſam, ſicut per eundem Car. de mādato noſtro lata eſt, auct. apoſt. confirmamus, præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergò, &c. Datum. Lat. VIII. cal. Maij.

N. PRAEPOSITO. N. DECANO, ET CAPITVLO CAMERAcenſibus. De eodem Argumento reſcribit.

CVm inter dilectos filios Theobaldum cōcanonicum veſtrum, & I. presb. de Landreceis, &c. ferè in eundem modum vt ſuprà vſq; ad verbum Curauit. Quam nos poſtmodum ſicut per eundem Car. de mandato noſtro lata fuerat, auctoritate curauimus apoſtolica confirmare. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus ſententiam ipſam ſtudearis inuiolabiliter obſeruare. Alioquin noueritis nos venerab. fratri noſtro Cathalaunen. Epiſcopo diſtrictiùs iniunxiſſe, vt eam faciat per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota, inuiolabiliter obſeruari: contradictores tam vos, quàm alios eadem diſtrictione compeſcens. Nullis literis obſtantibus, latæ ſententiæ, & confirmationis noſtræ tenore tacito, &c. Datum vt ſuprà.

Scriptum eſt ſuper hoc Cathalaunen. Epiſcopo.

N. DECANO, V. CANCELLARIO, ET C. CANONICO LAVdunen. In dubio ſemper præſumitur pro iudice & pro illius ſententia.

SIcut nobis veſtris literis intimaſtis, cùm cauſa, quæ inter Henricum ſubdiaconum, & Huardum Presb. Sancti Clementis ſuper quinque frumenti modijs vertebatur, qui dicebātur ipſi Henrico per annos ſingulos exoluendi, ex delegatione noſtra vobis commiſſa fuiſſet, & partibus in veſtra præſentia conſtitutis, idem Henricus reſtitutionem ſibi fieri poſtularet, aduerſarius ſe ad hoc non teneri reſpondit: cùm alia vice ſuper hoc coram iudice conuentus fuerit, & ſentētialiter abſolutus: quòd oſtendere voluit duorum teſtimonio ſacerdotum. Ex quorum depoſitionibus vobis conſtitit, quod mag. A. ex parte venerab. fratris noſtri Epiſcopi Laudunē. Huard. presb. per iudicium abſoluit ab impetitione ſubdiaconi memorati. Verùm quia teſtimonium ipſorum quaſi nudè prolatum fuerat, cùm de allegationibus, teſtibus, & ratione, quæ iudicem mouere ſolet ad ſententiam proferendam, nihil ſe ſcire dixiſſent, variatum fuit inter iuris peritos, à quibus conſilium poſtulaſtis: alijs aſſerentibus tale teſtimonium non valere, alijs ſentientibus quòd valeret: vnde in hac ambiguitate quid tenendum ſit, ſedem duxiſtis apoſtolicam conſulendam. Cùm autem in pleriſque locis, in quibus copia prudentum habetur, id moris exiſtat, quòd cauſæ, quæ iudicem mouerant, non exprimantur in ſententijs proferendis, vobis taliter reſpondemus: quòd cùm ex depoſitione teſtium prædictorum conſtiterit vobis ſententiam à iudice ſuo fuiſſe prolatam, propter auctoritatem iudiciariam præſumi debet omnia legitimè proceſſiſſe. Datum Lateran. II. cal. Aprilis.

Cap. Sicut nobis, De ſententia & re iudicata.

MAR.

MAR. EPISCOPO, CASTELLAN. NE CLERICIS PRAEter ſuam voluntatem in ipſius diœceſi diuina officia celebrare aut ſacramenta adminiſtrare liceat.

FRatrum,&Coepiſcoporum noſtrorum poſtulationibus,quę ratio ni conſonāt,& non deuiant ab honeſto, tantò gratiùs, & libentiùs aſſenſum apoſtolicum impertimur, quantò eos ad poſtulandum quod petitur,non ob proprium commodum,ſed eccleſię ſibi commiſſæ vtilitatē induci credimus,& moueri. Eapropter ven. in Chriſto frater tuis precibus annuētes,auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus, ne cui presb. vel alij in quocunque officio conſtituto,fas ſit in tua diœceſi, præter tuum aſſenſum (quem tamen nolumus malitioſè cuiquam denegari) officia celebrare diuina, ad pœnitentiam recipere confitentes, vel quæcunque ſacramenta eccleſiaſtica exercere, niſi neceſſitatis articulus id expoſcat. Nulli etiā Metropolitano, vel Epiſcopo liceat in eccleſijs lege tibi diœceſana ſubiectis, auctoritate propria clericos inſtituere, vel inſtitutos etiam te inſcio, promouere, vel parochianos in tuum præiudicium tradere ſepulturæ. Saluis in omnibus ſupradictis conſuetudinibus approbatis, & tam indulgentijs quàm priuilegijs pontificum Romanorum. Ad hæc vt decimas, quas prædeceſſores tui hactenus in Romaniæ partibus iuſtè ac pacificè perceperunt, exigere, ac percipere liberè poſſis, auctoritate tibi apoſtolica indulgemus. Nulli sergò, &c. inhibitionis, & conceſſionis, &c. Datum Lateran. VI. cal. Maij.

FERRARIENSI EPISCOPO. AN HAERESIS MATRImonium contractum dirimat.

Cap. Quantò, De diuortijs.

QVanto te magis nouimus in canonico iure peritum, tantò fraternitatem tuam ampliùs in Domino cōmendamus: quod in dubijs quæſtionum articulis ad apoſtolicam ſedem recurris: quæ diſponente Domino, cunctorum fidelium mater eſt, & magiſtra: vt opinio, quā in eis quondam habueras, dum alios canonici iuris peritiam edoceres, vel corrigatur per ſedem apoſtolicam, vel probetur. Sanè tua nobis fraternitas ſuis literis intimauit, quòd altero coniugum ad hæreſim tranſeunte, qui relinquitur ad ſecunda vota tranſire deſiderat, & filios procreare: quod vtrum poſſit de iure fieri, per eaſdem nos literas duxiſti conſulendos. Nos igitur conſultationi tuæ de communi fratrum noſtrorum conſilio reſpondentes diſtinguimus: licet quidam prædeceſſorum noſtrorum ſenſiſſe aliter videantur: an ex duobus infidelibus alter ad fidem catholicam conuertatur, vel duobus fidelibus alter labatur in hæreſim, vel decidat in gentilitatis errorem. Si enim alter Infidelium coniugum ad fidem catholicam conuertatur, altero vel nullo modo, vel ſaltem nō abſque blaſphemia diuini nominis, vel vt eum protrahat ad mortale peccatum ei cohabitare volente, qui relinquitur ad ſecunda, ſi voluerit, vota tranſibit, & in hoc caſu intelligimus quod dicit Apoſtolus Si infidelis diſcedit, diſcedat: frater enim vel ſoror non eſt ſeruituti ſubiectus in huiuſmodi: & canonem etiam, in quo dicitur: quod contumelia creatoris ſoluit ius matrimonij, circa eum, qui relinquitur. Si verò alter fidelium coniugum, vel labatur in hæreſim, vel tranſeat ad gentilitatis errorem, non credimus quòd in hoc caſu, is, qui relinquitur, viuente altero poſſit ad ſecundas nuptias conuolare: licet in hoc caſu maior appareat contumelia creatoris. Nam, & ſi matrimonium verum quidem inter infideles exiſtat, non tamen eſt ratum: inter fideles autem verum quidem, & ratum exiſtit: quia ſacramētum fidei, quod ſemel admiſſum nunquam amittitur, ratum efficit coniugij ſacramentum, vt ipſum in coniugibus illo durante perduret. Nec obſtat, quòd à quibuſdam forſan obijcitur, quod infidelis relictus nō debeat ſuo iure ſine culpa priuari: cum in multis caſibus hoc contingat, vt ſi alter coniugum Incidatnr. Per hanc autem reſponſionem quorundam malitiæ obuiatur, qui in odium cōiugum, vel quando ſibi inuicem diſplicerent, ſi eas poſſent in tali caſu dimittere, ſimularēt hæreſim,

reſim, vt ab ipſa coniugibus nubentibus reſilirent. Per hanc ipſam reſponſionē illa ſoluitur quæſtio, qua quæritur, vtrùm ad eum, qui vel ab hæreſi, vel ab infidelitate reuertitur, is qui permanſit in fide redire cogatur. Datum Lateran; cal. Maij.

N. AVRELIANEN. EPISCOPO VT D. DE CORBOLIO
primò vacatura præbenda conferatur.

PRo dilecto filio D. de Corbolio paupere Subdiacon. nullum adhuc eccleſiaſticum beneficium aſſecuto, ad preces dilecti filij mag. P. de Corbolio, quem ſynceræ diligimus in domino charitate, fraternitati tuæ ſcripſiſſe recolimus, vt præbendam eccleſiæ tuæ pro reuerētia Beati Petri, & noſtra, ſibi liberaliter aſſignares. Tu verò (vnde valdè miramur) non curaſti precum noſtrarum primitias, & mandatum apoſt. adimplere: quin potius antequam idem ſubdiaconus à te poſſet obtinere reſpōſum, multis fuit expenſis, & laboribus fatigatus. Poſt hæc verò nuncij tui ad ſedem apoſt. accedentes, vt te ab impetitione præfati clerici abſoluere curaremus, inſtantius poſtularūt, quod non potuerunt aliquatenus obtinere. Nolentes autem quod pro Deo de prouiſione pręfati Subdiac. laudabiliter incepimus relinquere imperfectum, fraternitati tuæ per iterata ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus ſiqua præbenda nunc vacat in eccleſia tua, eam ſibi nō differas aſſignare: ſtallum eidem in choro, & locum in capitulo conferendo. Alioquin quam primo vacare contigerit, noſtræ donationi præcipimus reſeruari, perſonæ idoneæ conferendam: de qua ſiquid à te fuerit ordinatum, decernimus non tenere. Dilectis quoque filijs Decano, & capitulo Aurelianen. dedimus in mandatis, ne aliquem ad inſtitutionem ruam recipiant in canonicum, & in fratrem ad præbendam primitùs vacaturam. Dat. Lateran. IIII. cal. Maij.

Scriptum eſt ſuper hoc Decano, & Cap Aurelianen.

HVGONI NVCERINO EPISCOPO. VT MONA-
ſterium de VValdo inſtauret.

SIc nos de ſingulatum eccl. ſtatu decet eſſe ſolicitos, vt & vtilitatibus conſulamus ipſarum, & grauaminibus obuiemus: ne creditam nobis ſolicitudinem poſtponere præſumamur. Attendentes igitur qualiter monaſterium de Vualdo, quod ad Rom. eccleſiam nullo pertinet mediante, in ſpiritualibus diſſolutum ſit, & in tempotalibus diminutum, qualiter etiam à vicinis vndique moleſtetur: ipſum tibi perſonaliter de fratrum noſtrorum conſilio committimus, quantum dominus tibi permiſerit reſtaurandum in temporalibus, & ſpiritualibus reformandum: facultatem tibi corrigendi, quæ in eo corrigenda fuerint, & ſtatuendi quæ ſtatuenda cognoueris, auctoritate præſentium liberam indulgentes: ita tamen quòd ex hoc libertas ipſius monaſterij non lędatur. Nulli ergò &c. noſtræ conceſſionis &c. Datum Lateran. IIII. nonas Maij.

N. MAGISTRO ET FRATRIBVS ORD. DE CALATRAVA TAM
præſentibus quàm futuris ſecundum ord. Ciſtercien. fratrum viuentibus.
De ipſorum vita & moribus, deque priuilegijs.

CVoties à nobis petitur &c. vſque ad verbum Annnimus, & felicis record. Alexandri, & Gregorij prædeceſſorum noſtrorum Rom. Pont. veſtigijs inhærentes, præfatum locum de Calatraua, & locum de Salua terta, in quo ad ſeruiendum Deo diuino eſtis obſequio mancipati, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti pagina communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt inſtitutio, quam Abbas, & fratres Ciſtercien. vobis in eodem loco monſtantibus, non vt familiaribus, ſed vt veris fratribus feciſſe dicuntur, perpetuis temporibus ibi-

dem inuiolabiliter obſeruetur, videlicet, vt militaribus armis accincti contra Sarracenos pro tuitione Chriſtiani populi fideliter dimicetis. Præterea eà, quæ de victu, & veſtitu veſtro præfati Abbas & fratres ciſtercien. & vniuerſum cap. eiuſdem ordinis à vobis regulariter obſeruanda ſanxerunt, vobis nihilominus confirmamus: videlicet vt lineis in femorabilibus tantum vobis liceat vti: veſtes quoque moderatas, honeſtas, & commodas ſecundum conſilium Morimunden. Abbatis, & magiſtri veſtri, cum ſcapulari pro habitu religionis habebitis. Veſtiti, & cincti dormietis: & in oratorio, dormitorio, refectorio, & in coquina ſilentium iugiter tenebitis. Cauebitis autem ne in qualicunque veſte aut ſuperfluitatis argui, aut curioſitatis notari poſſitis. Tribus verò in ebdomada diebus, id eſt feria tertia, quinta, & die dominica, cum præcipuis ſolennitatibus vobis carnibus veſci licebit: vno tantum ferculo, & vnius generis, quantum ad carnes pertinet, contenti eritis, & ad menſam vbique ſilentium tenebitis. Ab exaltatione quoque Sanctæ crucis, vſque ad Paſcha tribus diebus, ſcilicet ſecunda feria, quarta, & ſexta, præter Natale Domini, Epiphaniam, Hypopanti, & feſtiuitates omnium Sanctorum, & apoſtolorum, omnes qui præſentes domi fuerint, in ſeptimana qualibet ieiunabunt. Qui autem in caſtris militiæ fuerint, pro magiſtri arbitrio ieiunia obſeruabunt. Prætereà quaſcunque poſſeſſiones &c. vſque ad verbum Vocabulis exprimenda. Calatraua cum pertinentijs ſuis, & quintis, & omnibus pertinentijs ſuis. Caſtellum de Caracui cum omnibus pert. ſuis. Caſtellum Dolarcus cum pert. ſuis. Caſtellū de Beneuēto cū omnibus pert. ſuis. Caſtellum de Suffera cum pert. ſuis. Caſtellum de Malagon cum portaticis, & alijs per. ſuis. Caſtellum de Gualdaferza cum pert. ſuis. Domum de Nōbroca cum pert. ſuis: Domos de Toleta cum tendis, molēdinis, vineis, terris, & hortis: eccleſiā S. Romani vltra Tagum cum per. ſuis. Domos de Talaueira cū vineis, oliuetis, hortis, molendinis, canalibus, & puteis, & cū aldeis, & alijs pert. ſuis. Domos de Salamancella cum pert. ſuis. Domos de Macheda cum vineis, hortis, terris, & alijs pertinentijs ſuis. Mendeno cum ſuis pertinentijs. Sotello cum ſuis pertinentijs. Caſtellum de Aſſecha cum ſuis pertinentijs. Caſaſola cum ſuis pertinentijs. Alfondega cum ſuis pertinentijs. Figarola cum ſuis pertinentijs. Caſtellum de Cyrol cum ſuis pertinentijs. Caſtellum de Sorita cum portaticis, quintis, aldeis, & alijs pertinentijs ſuis. Caſtellum de Almogera cum portaticis, quintis, aldeis, & alijs pertinentijs ſuis. Balaga cum pertinentijs ſuis. Almonacir cum ſuis pertinentijs. Pengia cum ſuis pertinentijs. Onnon cum pert. ſuis. Caſas de Collado, de Verniges, & Oua cum pert. ſuis. Medietatem de Moracella cum pert. ſuis. Caſtellum de Cogolludo cum aldeis, & pert. ſuis. Hæreditatem de Mollin. cum domibus ſuis, & cum aldea de Merla, & pert. ſuis. Eccleſiam Sancti Saluatoris de Soria. Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Villares pardos cum omnibus domibus, aldeis, vineis, & earum pertinentijs. Caſtellum de Alcobella cum ſuis pert. Berezoſa cum Baldalbin, eccleſijs, & pertinentijs ſuis. Caſtellum rubeum cum omnibus pert. ſuis. Villam de Valuert cum pert. ſuis. Burgell in Nauarra cum eccleſia, & alijs pert. ſuis. Formella cum pert. ſuis. Hoſpitale de Bellota, cum eccleſia, & pertin. ſuis. Domum de Formoſella cum hæreditatibus, & pert. ſuis. Quintanella de Borona cum ſuis pert. Hæreditatem de Aluellos cum domibus, & ſuis pert. Villas de Perros, & canones in campo de Monnio cum ſuis pertinentijs. Terradellos ibidem cum ſuis pertinen. Fontodra iuxta Amaia cum pert. ſuis. Palatia in ripa de Piſorga cum ſuis pert. Medietatem de Auarcha cum eccleſia ipſius loci, & pertin. ſuis. Famnſeu in riuo de Aſageua cum pert. ſuis. Vallorabona in Epiſcopatu Palentin. cum pertin. ſuis. Sanctam Mariam domino Echa ſuper riuum de Piſorga, & villam Ramita in Alcordutella, & hæreditates in termino de Courel cum pertinentijs ſuis. Padellam cum eccleſia Sanctæ Mariæ, & pertinentijs ſuis. Rauanal cum eccleſia iuxta Caſtrum Vert. & Val. in ripa de Stola, & nauam cum pertinent. ſuis. Caſo cum pert. ſuis in Aſturus, cum eccleſia, & pert. ſuis, Villeſter iuxta Bamba, pallos in ripa de Doira, & eccleſiā Sanctæ Mariæ de Zamorra cū pert. ſuis. Pinos in Gallitia & Cōgeli in Gallitia iuxta Allariz, domū de Allariz, domos de Trōcoſo,

&

& minium cum vineis, terris, & pert.ſuis. Domum de Beneuento ſuper Oruegun cum pert.ſuis. Vannexandines in terra de Aſtorga cum domibus, & pert. ſuis. Eccleſiam de Maiorica cum domibus,& pert.ſuis. Elpererij inter ciuitatē Rodrogo, & Tronchoſo cum omnibus poſſeſſionibus, & pert.ſuis. Domos de Segobia cum tendis,vineis,& alijs pert.ſuis. Erigerum cum omnibus pert. ſuis. In Portugal in ciuitate,quæ dicitur Eſtora, duos alcazarel, vetus, & nouū cum omni hæreditate regia,& alijs pert.ſuis.Caſtellum de Guluce cum pert.ſuis. Domos de Scaren cum hæreditate regia de Ortalogon, & pert. ſuis. Caſtellum de Alcanethet,Alpedriz,Benameſi,Iurumenia,Alboſeira,Malfora,& caſas de Vlixbona cum vineis,& alijs pert.ſuis. Cazaraboton, Sanctum Vincētium, Boluaidi,Oriz.In Aragona Caſtellum de Alcaniz cum villa ſua,aldeis,& alijs pert. ſuis.Medietatem de Maella cum oliuetis,& pert.ſuis.Pomer cum pert.ſuis.Saluam terram,Caſtellum de Domniſronda, Sanctum Syllueſtrum, medietatē de Veilozeil,Contai,& Enforlopes. Caſtrum lege Eerraira,Cameles,& Ort.cum pert.ſuis.Quintanella de Redofreſnos,S. Felicem, & Losbarros cum pert. ſuis, & S. Nicolaum de Lamina,& Sequela cum pert.ſuis.Sanè laborum &c. Liceat quoque vobis clericos &c. Prohibemus inſuper,vt nulli &c. Cùm autem generale &c. Liceat etiam vobis in locis veſtris ſine manifeſto diſpendio vicinarum eccl.oratoria cōſtruere,in quibus fratres,& familiæ veſtræ diuinum audire officium, & Chriſtianam habere valeant ſepulturam. Clerici quoq; ordinis veſtri clericum priorem habeāt,cui profeſſionem faciant,reuerentiam, ac ſubiectionem impendant.Nihilominus verò præſenti decreto ſancimus,vt ſiquis in aliquem fratrum veſtrorum,temerarias manus iniecerit, niſi rationabilis cauſa obſiſtat,excom.ſententia ſit aſtrictus, & illud pro tutela veſtra rani in ſentētia, quàm in pœna ſeruetur,quod ſub Inno. Papa de clericorum tuitione noſcitur inſtitutum. Regulares,& antiquas conſuetudines ordinis veſtri à prædeceſſoribus veſtris,& à vobis hactenus obſeruatas aliqua leuitate mutari,ſeu etiam poſſeſſiones domorum veſtrarum alienari, niſi de magiſtri prouidentia fiat,cum conſenſu cap.vel maioris,& ſanioris partis, auctoritate apo. prohibemus fieri. Prohibemus inſuper,vt infrà fines parochiarū veſtrarum,quas à Sarracenis acquiſiſtis, vel in poſterum acquiretis, capellas, vel oratoria, ſeu eccleſias nullus audeat ſine aſſenſu veſtro conſtruere, ſi vos pro neceſſitate populi duxeritis cōſtruendas:in quibus cùm conſtructæ fuerint,liceat vobis clericos eligere,& Epiſcopo præſentare: quibus ſi idonei fuerint, Epiſcopus curam animarum committat, vt ei de ſpiritualibus, vobis autem de temporalibus debeant reſpondere. Prætereà nouas, & indebitas exactiones ab Archiepiſcopis, Epiſcopis,Archidiaconis,ſeu Decanis,alijsue eccleſiaſticis,ſæcularibusue perſonis,vobis omnino fieri prohibemus. Chriſma verò &c. Inhibemus adhuc ne interdictos &c. Paci quoque &c. Ad hæc libertates &c. Decernimus ergò &c. Salua in omnibus ſedis apoſt.auctoritate.Siqua igitur &c.

Datum Lat. per manum Rainaldi domini Papæ notarij Cancellarij vicem agentis.IIII.cal. Maij,indict.II. incarn. verò dom. anno MCXCIX. Pont. verò Domini Inn. Papæ.III.anno II.

CAPITVLO HILDESEMENSI. VT NOVVS HILDESEMENSIS
Epiſcopus eligeretur, reiecto illo,qui propria authoritate ad Herbipolenſem eccleſiam tranſierat.

CVm in negocijs eccleſiaſticis ſtudioſa ſit diſcretio adhibenda,ex inſtitutione Sanctorum patrum,ſumma prouidentia prælationis eccleſiaſticæ diſpoſitioni debetur: & ſiquid in illa contra ea,quæ ſunt certis decretorum expreſſa,capitulis,alicuius fuerit auctoritate præſumptum,Romanæ eccleſiæ, quæ inter alias ſortita eſt,à Domino principatum,ſolicitiùs imminet corrigendū. Et ne apoſtolicæ ſedis auctoritas ſuper his,quæ contra dignitatem eius attentata noſcūtur,honoris ſui diſpendium patiatur, nos, qui licet immeriti eius ſumus regimini deputati, debemus omnimodis præcauere. Sanè cùm vobis quondam noſtris dediſſemus literis in

Vide cap. Quinto de translatione Epiſcopi.

mandatis, vt quia Hildeſemenſen. olim Epiſcopus relicta Hildeſemenſi eccleſia, cui fuerat ſpirituali cõiugio copulatus, ad Herbipolen. ſine auctoritate Romani Pontificis propria temeritate tranſiuit, ipſum redire volentem recipere nullatenus deberetis: idem tale mandatum contra ſe ſentiens emanaſſe, ſuas ad vos literas deſtinauit, vt nullatenus procederetis ad electionem aliquam faciendam: alioquin omnes eccleſiæ redditus in tantum diſtraheret, quòd ſucceſſor ipſius nec Epiſcopalem habere poterit ſuſtentationem, nec Epiſcopus nominari. Aſſeruit etiam, quòd cum eius nuncius à ſede apoſtolica redijſſet, & de literis noſtris non feciſſet ei aliquam mentionem, arguebat illas literas falſitatis. Et quia nuncij eius, qui apud ſedem apoſtolicam commorãtur, nihil de his intellexerant, pro conſtanti habebat, quòd literæ illæ non ex æquo libramine, ſed ex aliquorum ſuorum æmulorum inuidia fuerant impetratæ. Nos igitur eius volentes cõtumaciam reprimere, ſicut decet, ne alijs fortè huiuſmodi præſumptio vergeret in exemplum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtricte præcipimus, quatenus ne ipſa eccleſia diutiùs maneat viduata paſtore, ad electionem canonicè de perſona idonea faciẽdam, ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, procedatis. Nos enim dilectis filijs N. Corbeien. & N. de Herſued. Abbatibus, & N. Decano Paderbonen. dedimus in mandatis, vt poſtquàm ad electionem iuxta mandatum apoſt. proceſſeritis, vel iam forſitan proceſſitis, ipſi tam formam electionis, quàm perſonã electi diligenter examinent: & ſi eam canonicè, & de perſona idonea inuenerint celebratam, ipſam ſublato appellationis obſtaculo auctoritate noſtra non differant confirmare: laicis ſub pœna excommunicationis firmiter inhibentes, ne amplius quam conſentium debitum in electione præſumãt aliquatenus vſurpare. Eiſdem etiam firmiter auctoritate noſtra præcipimus, vt prædictum quondam Epiſcopum per diſtrictionem eccleſiaſticam compellant, quòd bona Hildeſemen. Eccleſiæ, quæ per ipſum ſunt impedita, non differat expedire: & tam vos, quam eccleſiam veſtram ab ipſius, & fautorum ſuorum grauamine tueantur. Prouideatis autem, vt taliter quæ mandamus, curetis effectui mancipare, quòd non videamini mandati apoſtolici contemptores, & de inobedientia, per quam fuit primus caſus hominis procuratus, argui non poſſitis. Datum Lateran. II. nonas Maij.

N. CORBEIEN. N. DE HERSVED. ABBATIBVS, ET N. DEcano Paderbornenſi. De eodem Argumento.

CVm in negocijs &c. ferè in eundem modum, vt ſuprà vſque ad verbum, Grauamine tueri curetis. Nullis literis veritati, & iuſtitiæ, &c. Quod ſi omnes &c. Duo veſtrum &c.

Datum vt ſuprà.

CI. LVBVSSE N. EPISCOPO, EX LAXIORI ORDINE MOnaſtico ad arctiorem tranſire licet: non contrà

REferente dilecto ſilio fratre B. hoſpitalario noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, quòd cum à tempore iuuentutis ſuæ, ſecundũ inſtitutiones cãnõnicorum regularium Arrouuaſien. eccleſię Beati Auguſtini regulam profeſſus fuiſſet, & in ea vltra decennium permanens, ſacros ordines vſque ad ſacerdotium ſuſcepiſſet, iuuentute poſtmodũ impellẽte, curioſitate potiùs, quàm religionis amore deuictus, terram hieroſolymitan. & alias videre deſiderans, ab Abbate ſuo non tam voluntariam ſub eadem conditione licentiam obtinuit, quàm extortam: vt ſi bonæ me. Alexandrum Papam prædeceſſorem noſtrum inueniret in via, cauſam itineris ſibi exponeret, & iuxta mandatum eius vel procederet, vel rediret. Verùm ipſe neglecta cõditione procedens, ſuſcepit habitum hoſpitalis: in cuius ſeruitio vſq; ad hæc tempora fideliter laborauit. Sed cũ ordo præmiſſus diſtrictioris ſit obſeruantiæ, quàm ſecundus, prudenter attendens, quòd de laxiore aſcendendũ ſit ad ordinẽ arctiorem, nõ autẽ de arctiore ad laxiorẽ ſit ratione aliqua deſcẽdendũ,

ad

ad ſe Domino inſpirante reuerſus, ad bonum redire deſiderat, quod dimiſit. Cùm itaque non mediocriter erret, qui minus bonum maiori bono præponit, fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus inquiſita ſuper præmiſſis diligentiùs veritate, ſi rem inueneris ita eſſe, præfato fratri B. licẽtiam auctoritate apoſtolica præbeas ad primum ordinem redeundi.

Datum Lateran. VIII. idus Maij.

R. ANGLIAE REGI ILLVSTRI. NE EBORACENSEM ARCHIEpiſcopum opprimat, ſed ablata reſtituat, & beneuolè illum tractet.

APoſtolica ſedes vniuerſorum Chriſti fidelium mater, & magiſtra, non ab homine, ſed Deo potiùs conſtituta, tunc veræ matris affectum, & magiſterij redolet diſciplinam, cùm ad benignitatem gratiæ diligit filios, & diſcipulos ad iuſtitiæ dirigit æquitatem. Non enim poteſt vel diſſimulare matrem, vel magiſterium qualibet occaſione negligere, quæ à Domino in ſignum dilectionis oues dominicas paſcẽdas in Beato Petro recepit, & ligandi, & ſoluendi ab eodem, & in eodem obtinuit poteſtatem. Ad id autem iuxta paſtoralis officij debitum exequẽdum, circa noſtræ promontionis initia regia ſerenitas per literas, quas penes nos in tuæ ſerenitatis teſtimonium reſeruamus, efficaciter nos induxit: dum vt benignè tractaremus ſubditos, & in cauſis ſine perſonarum acceptione procedere curaremus: nec declinantes ad dextram, nec ad ſiniſtram per eaſdem literas, & conſuluit ſalubriter, & humiliter poſtulauit: addens quod ſic poſſemus ceruices ſublimium, & ſuperborũ colla calcare. Ex paſtoralis igitur officij ſolicitudine prouocati, & regalis conſilij continentiam recolentes, venerabili fratri noſtro G. Eboracen. Archiepiſcopo ad ſedem apoſtolicam recurrenti nec voluimus, nec debuimus audientiam, vel iuſtitiam denegare. Conquerebatur enim ſe per magnificentiam tuam temporalibus ſui Archiepiſcopatus redditibus deſtitutum: & quòd longo fuerat afflictus exilio: & iniuriam totius cleri mendicare coactus, ſupplex, & humilis proponebat. Volentes itaque ipſum tanquàm fratrem noſtrum, & eccleſiæ filium diligere ad gratiam, & te tãquàm catholicum principem, & apoſtolicæ ſedis filium ſpecialem, ad iuſtitiam dirigere conſeruandam, immò directum potiùs exhortari: cùm in contemptum eius cuius exiſtit miniſter, & apoſtolicæ ſedis iniuriam, quæ ipſum in partem ſolicitudinis euocauit, & tuam etiam (vt proſequamur verum) verecundiam cuius eſt frater, redundet, miniſtrum Dei ſolicitudinis noſtræ conſortem, & regali ſtirpe progenitum mendicare: ſerenitatem regiam omni qua poſſumus affectione rogandã duximus, & monendam: quatenus tam nos quàm te ipſum ab huius onere difficultatis abſoluas, & à labijs liberes detractorum: qui non ſolum, quæ perperàm attentantur, ad detractionem aſſumunt, ſed etiam ſecundum Prophetam exacuerunt vt gladium linguas ſuas: tetenderunt arcum rem amaram, vt ſagittent innoxios in occultis. Attendas igitur quanta nos infamia, quanta te detractio ſequeretur, ſi vel iuſta petitio exulis non introiret in aures noſtras, vel te fratris exilium non moueret, & eundem Archiepiſcopum ob reuerentiam apoſtolicę ſedis, quæ te tanquàm filium diligit ſpecialem: & in hoc, & maioribus de celſitudinis tuæ ſynceritate confidit, in plenitudinem gratiæ regalis admittas, & diligas ſicut fratrem, & velut Chriſti miniſtrum honores: vt in vno eodémq; negocio Deum tibi reddas propitium, conſulas apoſtolicæ ſedis honori, tuæ ſaluti prouideas, & fratri ſubuenias exulanti. Memor eſto ſalubris cõſilij, quod nobis per tuas literas (vt diximus) præbuiſti: & dum ſecundum illud nos agere recognoſcis, quod agimus approbes, & regaliter exequaris: ne qui nos iuſtè in omnibus procedere ſuggeſſiſti, ſecundum iuſtitiam agentibus te opponas, ſed taliter ad exhortationem noſtram cures cum eodem Archiepiſcopo conuenire: quòd iura eius auferre vel minuere minimè videaris: & ipſe contra ſuam, & eccleſiæ nõ veniat honeſtatem. Ad id autem laudabiliùs & celeriùs exequendum, venerab. fratrem noſtrum Rothomagen. Archiepiſcopum, & dilectũ filium Abbatẽ de

Perſagnia, de quorum diſcretione plenè confidimus, duximus deputandos: qui honeſtum modum pacis inueniant, & eundem Archiepiſcopum regiæ beneuolentiæ reconciliare ſtudeant, & in tuæ ſerenitatis deuotione, ac obſequio ſolidare. Quod ſi fortè (quod abſit) per eos tractatus pacis iuxta votum noſtrum, & deſiderium non poterit cōſummari, eundem Archiepiſcopum ad temporalia reſtituere non omittas, nec impedias quominus in ſpiritualibus creditæ ſibi diſpenſationis officium exequatur: ſciturus nos dilecto filio P. Sanctæ Mariæ in via lata diacono Card. apoſtolicæ ſedis legato dediſſe firmiter in mandatis, vt apud te monitis, & exhortationibus diligenter inſiſtat, quòd eidem Archiepiſcopo poſſeſſiones ſubtractas, ſine dilatione, & difficultate reſtituas vniuerſas: & de prouentibus inde perceptis, & damnis illatis ſatisfacias competenter. Ita quòd ſi ipſe aliquid ſerenitati regiæ tenetur exoluere, tibi cum integritate perſoluat: niſi forſan quod tibi debebatur de ipſius prouentibus à te, vel alijs tuo nomine ſit perceptum. Datum Lateran IIII. cal. Maij.

Scriptum eſt ſuper hoc Rothomagēſi Archiepiſcopo, & Abbati. de Perſagnia ferè in eundem modum, vt ſupra vſq; in finem, & hoc plus. Volumus autem nihilominus, & mandamus, vt literas noſtras, quas eidem Regi pro dicto Archiepiſcopo deſtinamus, ipſi præſentetis, & reſpōſum eius curetis dicto Car. per vos, vel per literas veſtras pleniùs intimare. Quòd ſi ambo, &c. Alter, &c. Datum vt ſuprà.

R. ANGLIAE REGI ILLVSTRI. DE EODEM ARGVMENTO.

Apoſtolica ſedes, &c. vſque in finem, & hoc plus. Alioquin cùm ſerenitatem tuam ſuper hoc ſemel, & iterum, & rogauerimus efficaciter, & monuerimus diligēter, & ſi moleſtiùs nobis, quam tibi futurum exiſtat, ſi te occaſione qualibet moleſtemus: quia tamen à prædicto tuæ ſerenitatis conſilio declinare nec volumus, nec debemus, ne culpa tua nobis, & in præſenti ad detractionē, & in futuro imputetur ad pœnam, eidem Cardinali dedimus in mandatis, vt magnificentiam tuam ad hoc per interdictum totius Eboracēſis prouinciæ appellatione remota, compella*. Et ſi nec ſic infrà tempus, quod idem legatus tibi ſtatuerit, effeceris, quod mandamus, ex tunc totam Angliam ſublato appellationis obſtaculo ſubijciat ſententiæ interdicti. Eligas igitur ſicut vir prouidus, & diſcretus in nobis potiùs matris affectum, quàm magiſtri experiri rigorem: qui ſine multa moleſtatione noſtra te moleſtare non poſſumus, & in his etiam ſalutem tuam ſolicitè procuramus: nec nobis cauſam, vel occaſionem aliquatenus tribuas, per quam feruorem illum tepeſcere facias, quo non mediocriter ſumus ad tuum promouendū honorem accenſi.

Datum vt ſuprà.

Scriptum eſt ſuper hoc P. Sancta Mariæ in via lata Diacono Cardinali apoſtolicæ ſedis legato.

P. SANCTAE MARIAE IN VIA LATA DIAC. CARD. APOSTOLICAE *ſedis legato. Vt quicunque beneficia in Archiepiſcopatu Eboracenſi contra Archiepiſcopi voluntatem acceperunt, deſtituantur.*

Qvia diuerſitatem corporum diuerſitas ſæpè ſequitur animorum, ne plenitudo eccleſiaſticæ iuriſdictionis in plures diſpēſata vileſceret, ſed in vno potiùs collata vigeret, apoſtolicæ ſedi Dominus in Beato Petro vniuerſarum eccleſiarum, & cunctorū Chriſti fidelium magiſterium contulit, & primatum: quæ retenta ſibi plenitudine poteſtatis, ad implendum laudabiliùs officium paſtorale, quod omnibus eam conſtituit debitricem, multos in partem ſolicitudinis euocauit, ſic ſuum diſpenſans onus, & honorem in alios, vt nihil ſuo iuri ſubtraheret, nec iuriſdictionē ſuam in aliquo minoraret. Cùm autem ex ſuſceptæ auctoritatis officio ſingulis tanquam ſingulorum mater iuſta petentibus iuſtitiam nec poſſit, nec debeat dene-

denegare: cum iuſtitia, & iudicium ſit præparatio ſedis eius: nos qui ad eius
regimen ſumus (licet inſufficientes) aſſumpti, fratribus, & Coepiſcopis
noſtris ad nos clamantibus non poſſumus in iuſtitia nòn adeſſe, aut quod iuſtè
poſtulauerint non audire: ne ſi forſan circa exhibendum eis iuſtitiam ſuerimus
inuenti remiſſi, ipſi quoque negligentes inueniantur in reddēdis iuribus ſub-
ditorum, & commiſſam ſibi noſtræ ſolicitudinis partem minus laudabiliter
exequantur, ſi (quod abſit) nos viderint vel declinare à iure, vel non audire iu-
ſtitiam poſtulantes. Hac autem ratione diligenter inducti, venientē ad apoſto-
licam ſedem venerab. fratrem noſtrum G. Eboracen. Archiepi. benignè recepi-
mus, & multiplices eius curauimus querelas audire. Conquerebatur autē inter
cætera, quod cùm ad eum in Eboracen. eccleſia, & in alijs eccleſijs ſuis collatio
pertineat præbendarum, tempore ſuſpenſionis ipſius, & poſtmodum etiā qui-
dam ſe præter eius auctoritatem in ipſas intruſerant: & in hoc & alijs iuri ei non
modicum derogarant. Quidam etiam in quaſdam Abbatias, dioeceſis Eboracē.
poſt interpoſitam ad nos appellationem irrepſerant: qui ab eo nec confirmatio
nis munus nec benedictionis gratiam poſtularunt. Volentes igitur eidem Ar-
chiepiſcopo per tuæ ſolicitudinis induſtriam, prouideri de fratrum noſtrorum
conſilio, diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mādamus,
quatenus eos, qui præbendas, vel dignitates Eboracen. eccleſiæ, vel aliarum ec-
cleſiarum ad donationem eius ſpectantes, præter auctoritatem acceperunt ipſi-
us, ad eas reſignandas moneas diligentiùs, & inducas cum eas non poſſint ſalua
conſcientia detinere. Quod ſi monitis tuis acquieſcere fortè noluerint, eos ad
id per excommunicationis ſententiam, & ſubtractionem aliorum beneficio-
rum ſuorum, non obſtante confirmatione à ſede apoſtolica obtenta ſub forma
communi: quæ confirmat beneficia, & præbēdas, ſicut iuſtè, ac pacificè poſſiden
tur appellatione remota compellas: niſi forſan aliqui præbēdas ipſas vel ex ſpè-
ciali mandato apoſtolicæ ſedis, vel auctoritate Lateran. cōcilij ab Eboracen. ca-
pitulo ſunt adepti: ſic tamen vt tempus ſuſpenſionis in ſex mēſibus nullatenus
computetur: cùm illa Lateran. concilij conſtitutio cōtra negligentes tantum,
& deſides fuerit promulgata, & tunc ſi voluerit non tamen valuerit Archiepi.
ipſe in conferendis præbendis vti propria poteſtate: à qua, & ſi fuerit ſua culpa
ſuſpenſus, non tamē ad ipſum cap. ex illa culpa præbendarum erat donatio de-
uolura, ſed ad illum tempore ſuſpenſionis ipſius præbendarum donatio perti-
nebat: qui præter eius negligentiam, & deſidiam poterat præbendas donare.
Tempus etiam quo ad apoſtolicam ſedem acceſſit, apud illam permanſit, vel
receſſit ab ipſa infrà ſex menſes nullatenus computetur. Semeſtre quoq; tempus
non à tempore vacationis præbendarum, ſed notitiæ potius ipſius Archiepi. &
cōmonitionis ad perſonam eius à capitulo factæ: cùm in priuilegio quod à præ-
deceſſore noſtro idem capitulum dicitur impetraſſe, fiat mentio de commoni-
tione canonica præmittenda, volumus computari. Illud autem omninò friuo
lum reputamus, ſi qui fortè ſe dicant ex donatione regia quaſdam ex illis obti-
nuiſſe præbendis, quaſi regalis ſublimitas tempore ſuſpenſionis Archiepiſcopi
præbendas ipſas ſua potuerit auctoritate conferre. Abbates autem prædictos ſi
poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam confirmationis, & benedicti-
onis beneficium ſuſceperunt, canonicè punias: ne alij eorum exemplo contrá
prælatos ſuos ſupercilium elationis aſſumant. Datum vt ſuprà.

N. ABBATI SANCTI ANDREAE. QVOD QVI VIVI ABSOLVTIONEM DESI-
*derauerunt, ſed morte præuenti eam non acceperunt, poſt mortem
abſolui ab eccleſia poſſint.*

A Nobis eſt ſæpè quæſitum, vtrùm ſi aliquis excommunicatus, in quō in-
dicia fuerint poenitentiæ manifeſta, nec per eum ſteterit, quominus re-
conciliaretur eccleſiaſticæ vnitati, non ſuſcepto beneficio abſolutio-
nis deceſſerit, pro abſoluto ab eccleſia ſit habēdus: & vtrū pro tali recipienda ſit

Cap. à nobis, de ſententia excommunicat.

eleemoſina,& à fidelibus ſit orandum. Vt autem quod intendimus per ſuppoſitionem exempli apertiùs exprimamus,quidam presb.& canonicus regularis, ſicut per tuas nobis literas intimaſti, cùm publica laboraret infamia, quòd ad quandam coniugatam accederet,maritus mulieris,& conſanguinei eius in eũ manus iniecerunt temerè violentas: propter quod per Epiſcopum denunciati ſunt excommunicationis ſentẽtiæ ſubiacere. Verùm ipſi poſtmodum ad eundem Epiſcopum accedentes,præſtito in manus eius quod parerent iudicio ecclesiæ corporaliter iuramento,in mandatis receperunt ab ipſo, quòd propter hoc apoſtolico ſe conſpectui præſentarent. Cumque vnus illorum iead iter accingeret veniẽdi,à quibusdam ſuis æmulis eſt peremptus,& extra cœmiterium eccleſiæ tumulatus. Et licet contra interfectores amici,& conſanguinei interfecti grauiter ſint commoti,eis tamen omnem rancorem remitterent,& offenſam,dummodo,interfecti cadauer traderetur eccleſiaſticæ ſepulturæ. Videretur igitur forſan in hoc caſu quibuſdam,quod cum Sacramentum non neceſſitatis articulus,ſed contemptus religionis excludat,& iudicium eccleſiæ diuinum debebat iudicium imitari, cùm etiam in interfecto prædicto manifeſta pœnitentiæ ſigna præceſſerint:& propter hoc abſolutus apud Deum eſſe credatur:abſolutus etiam ab eccleſia ſit habendus. Sed è contrario cùm ex ſola culpa ligetur quis quo ad Deum apud triumphantem eccleſiam,ex ſola verò ſententia ligetur,quo ad hominem apud eccleſiam militantem: quando vinculum culpæ remittitur,abſoluitur apud Deum,ſed apud homines non abſoluitur, niſi quando vinculum ſententiæ relaxatur. Alioquin eccleſiæ abſolutio nullatenus neceſſaria videretur, ſi in ſola cordis contritione, præter ſacerdotale officium,rigor relaxaretur eccleſiaſticæ diſciplinæ. Nos igitur conſultationi tuæ de communi fratrum conſilio breuiter reſpondemus,quòd iudicium Dei veritati,quæ nec fallit,nec fallitur,ſemper innititur: iudicium autem eccleſiæ nonnunquam opinionem perſequitur:quam & fallere ſæpè contingit & falli: propter quod contingit interdum, vt qui ligatus eſt apud Deum,apud eccl. ſit ſolutus,& qui liber eſt apud Deum,eccl. ſit ſententia innodatus. Vinculum ergò,quo peccator ligatus eſt apud Deum,in culpæ remiſſione diſſoluitur. Illud autem,quo ligatus eſt apud eccleſiam cum ſentẽtia remittitur, relaxatur. quod in ſuſcitatione Lazari ſermo Euangelicus manifeſtat:quem prius dominus ſuſcitauit,& apoſtolis præcepit poſtmodum ſoluere ſuſcitatum. Vnde quantumcunque prædictus ſe iuramento præſtito,quòd eccleſiæ mãdato pareret, humiliare curauerit,quantæcunque in eo pœnitentiæ ſigna præceſſerint,quia tamen morte præuentus abſolutionis non potuit beneficium obtinere:quamuis apud Deum abſolutus fuiſſe credatur,nondum tamen apud eccleſiam habendus eſt abſolutus. Poteſt tamen,& debet ei eccleſiæ beneficio ſubueniri:ſcilicet,vt cum de ipſius viuentis pœnitentia per euidentia ſigna cõſtiterit,defuncto etiam abſolutionis beneficium impendatur. Nec obſtat quòd eccleſiæ legitur attributa poteſtas ligandi,& ſoluendi homines ſuper terram,tanquam non poſſit ſoluere,& ligare ſub terra ſepultos,& quod legitur, ne communicetur mortuo,cui non eſt communicatum,& viuo:cùm & ſi communicatum non fuerit, communicandum tamen illi fuiſſet,quem non contemptus religionis,ſed neceſſitatis articulus impediuit:& in certis caſibus à canonibus denotatis, ligaſſe legatur eccleſia mortuos,& ſoluiſſe. Vt autem in vno pariter eodemque negocio,& ſeruemus rigorem,& manſuetudinem oſtendamus,ſtatuimus,vt illius mortui abſolutio à ſede apoſtolica requiratur:qui cùm viueret ab apoſtolica ſede fuerat abſoluendus. Aliorum autem abſolutionem ex præmiſſa cauſa cæteris indulgemus,à quibus cùm viuerent,fuerant abſoluendi: Abſolutionis autem forma ſeruetur, vt fiat cum pœnitentiali Pſalmo,& tam oratione Dominica quàm alia conſueta. Hæredes tamen ipſius ad ſatisfaciendum pro ipſo,ſi commonitione præmiſſa noluerint,per diſtrictionem eccleſiaſticam compellantur. Datum Lateran.

II. nonas Maij.

NOBILI

NOBILI VIRO L. DE MONTE LONGO CONSOBRINO NOSTRO. VT INuentum theſaurum conſeruet donec Pontifex ſuam voluntatem declaret.

CVm gratiam noſtram, quam tibi potes cognoſcere multipliciter fructuoſam, vniuerſis debeas hominibus anteferre, & neminem quantum perſonam noſtram diligere, & vereri, de diſcretione tua cogimur admirari: quòd, ſicut dilectus filius G. aurifex Alatrinus in noſtra præſentia conſtitutus aſſeruit, tu ab eo xj. libras argenti puri, quas filij ſui in dorem receperant à quodam homine Montis S. Ioannis, qui theſaurum inueniſſe proponitur, abſtuliſti, & permiſiſti eum ab alijs taliter moleſtari, quòd coactus eſt iiij. marchas, & vnam vnciam nuncio dilecti filij nobilis viri Ioannes de Cettan. perſoluere, àc totidem marchas Pelagio Alatrin. Matthæo Adenulphi, & Philippo vnam libram, & decem vncias: decem etiam, & nouem vncias conſuli Alatrin. cùm ignorare non debeas, quòd ſic inuentus theſaurus diſpoſitioni noſtræ debuit reſeruari. Inde eſt, quòd diſcretioni tuæ ſub obtentu gratiæ noſtræ præcipiendo mandamus, quatenus omni mora, & excuſatione poſtpoſitis, argẽtum prædictum qualitercunque expenſum ſit, ſtudeas rehabere, ipſumque reſerues fideliter, donec nóſtræ recipias beneplacitum voluntatis. Illos autem, qui argentum ipſum habuiſſe noſcuntur, niſi tibi celerius curauerint reſignare, auctoritate noſtra confidens, & eorum præſumptionem cum fidelibus ſtudeas, ſicut conuenit, caſtigare: quia ſic noſtra iuriſdictio deperiret, ſi in patrimonio eccleſiæ, quod noſtrum eſt, alij præſumptione qualibet occuparent. Illos etiam, qui theſaurum inueniſſe noſcuntur, ad aſſignandum illum diſpoſitioni noſtræ, quanta potes diſtrictione, compellas, eis ex parte noſtra promittens, quòd ſi paruerint humiliter, & deuotè, congruè ſibi prouidere. Datum Lat. V. idus Maij.

N SENONEN. ARCHIEPISCOPO. VT DECANVS NIVERNENſis de hæreſi ſuſpectus ſe purgare eamque abiurare cogatur.

INter ſolicitudines noſtras illa debet eſſe præcipua, vt capiamus vulpeculas, quæ moliuntur vineam domini demoliri, ſpecies quidem habentes diuerſas, ſed caudas admodum colligatas, quia de vanitate conueniunt in idipſum. Hi ſunt namque caupones, qui aquam vino commiſcent: qui virus draconis in aureo calice Babylonis propinant: qui (iuxta verbum Proph.) arcum rem amaram intendunt, vt ſagittent innoxios in occultis: quorum error ſerpit vt cancer: ita quòd niſi botrus in flore lædatur, fructum non ſolùm amarum, ſed etiam peſtiferum germinabit. Hoc Apoſt. egregius prædicator in epiſt. ſua prophetico ſermone deſcribit, & docet omnimodis euitandos. Contra quos ſacerdotes tubis argenteis clangere debent, vt conclamante populo arcâ fœderis præcedente, muri corruant Hierico, quæ iam fuerat perpetuo anathematiẽ cõdemnata: ita quòd ſiquis ex ea vel regulam auream furari præſumpſerit, cum Achor filio Charmi lapidibus obruatur. Tu ergò ſicut vir prouidus, & diſcretus veri paſtoris adimples officium, & ſuper grege tibi cõmiſſo purè, ac plenè ſolicitudinem paſtoralẽ exerces, dum & legem Christi zelaris, & hæreticorum impugnans errorem, in fautores ipſorũ exeris gladium cánonicæ vltionis. Vigilans enim vigilas ſuper grege tuo, ne relicto veri paſtoris ouili, quod eſt vnum, oues aberrent poſt veſtigia gregum, qui non ſunt ex eo, temerè abeuntes: vel ne lupus eas rapiat, & diſpergat, quas veritas in eodem ouili ſub vno paſtore fidei catholicæ counitiuit. Inter præcipuos quidem vineç domini Sabbahor agricolas deputatus, vulpeculas, quas deſcripſimus, non pateris eius ſpeciem demoliri, ſed eas vel capere potiùs ſatagis, vel fugare. Sanè ſicut ex literis tuç fraternitatis accepimus, cùm ad preces venerabilis fratris noſtri Altiſiodorẽ. Epiſcopi ad villam, quæ Charitas dicitur, acceſſiſſes, præſentibus eodem, & venerabilibus fratribus noſtris Niuernen. & Melden. Epiſcopis, in vnum feciſti eiuſdem villæ populum congregari: vbi de hæreticis, & eorũ dogmatibus inquiſitione diligenti habita inter alios, quos ſuper hæretica prauitate reperiſti publicè infamatos, Decanum Niuernẽ. cõmuni didiciſti opinione grauari, & in eo, & per eum non modicum fuiſſe ſcandalum catho-

Cap. Inter ſolicitudines, extra de purgatione canonica.

catholicorum animis declaratū. Vnde propter vehemētem infamiam, & graue ſcandalū ipſum ab officio, & beneficio ſuſpendiſti: apud Altiſiodorum ei diem certū aſſignās, quo tuo ſe cōſpectui pręſentaret, ab obiecto crimine defenſurū. Cumque ſtatuto termino ad tuam præſentiam acceſſiſſet, pręſentibus dictis Altiſiodorē. & Niuernē. Epiſcopis, ac pluribus in vtroque iure peritis, cùm certus accuſator cōtra eum minimè compareret, tu ex officio tuo teſtes tam pro ipſo, quàm contra ipſum recipi, ac diligenter examinari feciſti, & atteſtationes etiam publicari. Cumque poſtmodum ſe non ad conceſſum ei diem, tuo ſe cōſpectui præſentaſſet, cùm facultatem ei liberam indulſiſſes, in teſtes, ac eorum dicta dicendi, ac proponendi ſuas in mediū rationes, quibuſdam propoſitis probationibus, & allegationibus tandem renuncians, ſententiam poſtulauit. Tu verò cum venerab. fratr. noſtris Trecen. ac dictis Altiſiodoren. & Niuernen. Epiſcopis ſecedens in vnum, inſpectis atteſtationibus diligenter, & adhibito plurium cōſilio ſapientum, quia crimen contra eum liquido probatum non erat, ipſum nō duxiſti de hæreſi cōdemnandum. Verùm quoniam ex dictis teſtium multa erat præſumptio contra eum, vtpote cùm eſſet manifeſtè probatum, eum familiaritatem hæreticorum non ſolùm habuiſſe, ſed etiam captaſſe ſcienter, cùm publica etiam laboraret infamia, & tantum ſuſcitatū eſſet ſcandalum cōtra ipſum, quòd nō poſſet canonica purgatione deleri, nec ipſum abſoluere: nec purgationem, quam obtulerat ab initio, & tunc etiam offerebat, recipere voluiſti, ſed ipſum cùm literis tuis ad ſedem duxiſti apoſtolicam deſtinandū: intelligēs quòd ex conceſſa nobis plenitudine poteſtatis, citra pœnam canonicam diſpenſare poſſimus, & vltra eam rigorem ſeueritatis augere. Cæterùm ei poſtmodum in noſtra præſentia conſtituto, cōmunem audiētiā in conſiſtorio noſtro conceſſimus. vbi ſe multipliciter nixus eſt excuſare: illud præſertim allegans, quòd cū nō apparente accuſatore legitimo purgationem offerret, teſtes contra eum non fuerant aliquatenus admittendi. Nos igitur literarum ſciētiam, & honeſtatem morū in te pariter attendentes, licet eccleſiaſtica conſtitutio tales ab officio tantum vſq; ad purgationem canonicam doceat ſuſpendendos: quod tamen etiam eum à beneficio propter immanitatem criminis (vt credimus) ſuſpēdiſti, nolumus improbare: nec illud etiam propter cauſam improbamus eandem, quod licet nullus contra eum legitimus accuſator compareret, ad detegendam tamen huius mortiferæ peſtis, immò peſtiferæ mortis radicem, ex officio tuo fama publica deferente, voluiſti plenius inquirere veritatem. Attendētes autem vulgatam infamiam, graue ſcandalū, & vehementem ſuſpitionem ex teſtium dictis abortam, quæ contra eundem Decanum facere videbātur, cùm propter eorum quodlibet ei eſſet purgatio iniungenda, & ſeruantes, & mollientes rigorem, de cōſilio fratrum noſtrorū Archiepiſcoporū, etiam & Epiſcoporum apud ſedem apoſtolicam exiſtentiū, purgationem quartędecimæ manus ſui ordinis ei duximus indicendam. Ipſum igitur ad te cùm literis apoſtolicis remittentes, vt ibi purgetur, vbi noſcitur infamatus, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mādamus, quatenus aſcitis tecum dicto Niuernē. & venerabili fratre noſtro Patiſien. Epiſcopis, indictam ei à nobis purgationē accipias. Ita tamē vt qui ad eius purgationem proceſſerint comprobādam, ſint fide catholici, vita probati: qui cōuerſationem, & vitam ipſius, nō tam moderno tempore nouerint, quàm trāſacto. Purgatione verò recepta beneficiū ei reſtituere nō poſtponas, ne cogatur in cleri opprobrium mendicare. In pœnam autem familiaritatis illius, quam cū hæreticis ſciēter habuiſſe dignoſcitur, eum ab officio volumus manere ſuſpēſum, donec ſcandalū ſopiatur: ita tamen vt publicè familiaritatē hæreticorū abiuret, Præcipias inſuper ipſi diſtrictè, vt in prædicta, & alijs villis circumpoſitis profiteatur, & prædicet fidem catholicam, ac cōfundat, & deteſtetur hæreticam prauitatem: ſic deinceps vitam ſuam bonis adornans operibus, vt infamia conuertatur in famam, & omne ſcandalum, & ſuſpitio de catholicorū mentibus deleatur. Quod ſi forſan in purgatione defecerit, eum eccleſiaſticæ diſtrictionis mucrone percellas: & ab officio, beneficioque depoſitum ad agendam pœnitētiam in arctum monaſterium retrudere non omittas. Datum Lat. nonis Maij.

N. OXO.

N. OXOMEN. EPISCOPO. *QVA REFORMATIONEM MOnaſteriorum ab ipſo introductam Pontifex approbat.*

ORdinem religionis plantare, ac fouere plantatum, ex officij noſtri debito prouocamur: & ſic religioſis locis apoſtolicum nos conuenit præbere patrocinium, & fauorem, quòd ſub regimine, ac gubernatione noſtra aſſiduis proficere valeant incrementis. Intelleximus equidem per ſcriptum authenticum ſigillo tuo, & venerabilis fratris noſtri Toletan. Archiepiſcopi communitum, quòd tu de communi cõſenſu totius Cap. Oxomen. auctoritate præfati Archiepiſcopi, cõſenſu etiam, & cõſilio chariſſ. in Chriſto filij noſtri A. regis illuſtris Caſtellę deliberatione prouida ſtatuiſti, vt ſecundum præceptum felicis record. Alex. & Lucij Rom. Pont. in Oxomen. eccleſia ſint de cætero canonici regulares: nec aliquis in portionariũ, vel ſæcularem canonicum recipiatur, deinceps in eadem: quædã etiam alia Cap. ſtatuiſti, quæ in eodem ſcripto perſpeximus contineri. Volẽtes igitur, quòd à te videtur pia deliberatione ſtatutum, debita firmitate gauderet, cõſtitutiones ipſas, quas poſſemus reſtitutiones potius nominare, cum à longis retrò temporibus hoc ipſum de Oxomen. eccleſia fuerit (ſicut aſſeris) à Rom. Pontificibus ordinatum, ſicut ipſæ à te rationabiliter factæ ſunt, & à tuo recepta Cap. auctoritate apoſt. confirmamus, & præſentis ſcripti pagina cõmunimus. Nulli ergò &c. Datum Lateran. V. idus Maij.

OXOMEN. EPISCOPO. CONCVBINARII PVBLICI PVNIANtur *clancularijs indicatur purgatio.*

QVa nos duxit fraternitas conſulendos, ſi de clericis publicè concubinas habentibus, qui quando conueniuntur à te ſe eſſe concubinarios diffitentur, nec apparet contra eos legitimus accuſator, credendum ſit teſtimonio bonorum virorum, inter quos viuere dignoſcuntur. Nos igitur conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi crimen eorum ita publicum eſt, vt meritò debeat appellari notorium, in eo caſu nec accuſator, nec teſtis eſt neceſſarius, cùm huiuſmodi crimen nulla poſſit tergiuerſatione cælari. Si verò publicum eſt, non ex euidẽtia, ſed ex fama, in eo caſu ad condemnationem eorum ſola teſtimonia non ſufficiunt: cùm non ſit teſtimonijs, ſed teſtibus iudicandum. Sed ſi de clericis illis talis habeatur ſuſpitio, vt ex ea ſcandalum in populo generetur, licet contra ipſos non appaṙuerit accuſator, tu tamen eis canonicam potes purgationem indicere: quam ſi pręſtare noluerint, vel defecerint in præſtanda, eos canonica poteris animaduerſione punire. Datum Lateran. V. idus Maij.

Cap. Tua nos de cohabitatione clericorum et mulierũ

N. VRATIZLAVIEN. EPISCOPO. QVATENVS EXCOMMVNICATI SINT *laici, qui clericis violentas manus injiciunt, & cum excõmunicatis cõmunicat.*

NVper à nobis tua fraternitas requiſiuit, quid ſit de illis laicis ſentiendum, qui clericos violenter ſine læſione, tamen in cuſtodia detinent publica, vel priuata, vel etiam detrudũt in vincula, vtrùm in canonem ſententiæ latæ incidant, vt ipſo facto ſint vinculo excõmunicationis innodati, ſicut illi, qui manus in clericos inijciunt temerè violẽtas: & vtrùm qui nominatim excõmunicatis ſcienter cõmunicãt, abſolui ab excommunicatione poſſint, per confeſſionem à ſimplici ſacerdore, vel Epiſcopi, ſeu Archipresbyteri ſit ab eis abſolutio expetenda: & ſi poſt actam pœnitentiam cum illis valeas diſpẽſare, qui & ſi bigami de iure non ſunt, de facto ſaltem bigami nominantur: eo quòd in ſacris ordinibus conſtituti more nuptiali, ſecundas in cõtubernium ſibi mulierculas adiunxerũt. Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter duximus ex ordine reſpõdẽdũ, quòd in primo cõſultationis articulo non credimus laicos pœnam excõmunicationis euadere, quamuis eorũ factum corporalis læſio non fuerit ſubſecuta: citra quam violẽtiam ſæpius circa clericos nequiter perpetratur. In ſecunda verò quæſtione credimus diſtinguendum,

Ca. Nuper de ſentent. excõmunicatum.

guendum, an is, qui nominatim excommunicato ſcienter communicat, in crimine communicet criminoſo, ei conſilium impendendo, auxilium, vel fauorem, aut aliàs in oratione, vel oſculo, vel orando ſecum, aut etiam comedēdo. In primo quidem articulo cùm talis & communicet crimini, & participet criminoſo, ac per hoc, ratione damnati criminis videatur in eum delinquere, qui damnauit, ab eo vel eius ſuperiore merito delicti tunc erit abſolutio requirenda: cùm iuxta canonicas ſanctiones facientes, & conſentientes pari pœna conſtringat. In ſecundo verò caſu, à ſuo Epiſcopo, vel proprio ſacerdote poterit abſolutionis beneficium obtinere. Quamuis enim & tunc non iudicis, ſed iuris ſententia excommunicato communicans ſit ligatus: quia tamen conditor canonum ſolutionem eius ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo cōceſſiſſe videtur facultatem alijs relaxandi. Is autem, qui iuxta primum modum excommunicato communicat, cum iuramento debet abſolui. Qui verò iuxta ſecundum modum illi participat, reconciliari poterit ſine iuratoria cautione. Verùm ſi difficilè ſit ex aliqua iuſta cauſa, quòd ad ipſum excommunicatorem abſoluendus accedat, concedimus indulgendo, vt præſtita iuxta formam eccleſiæ cautione, quòd excommunicatoris mandato parebit, à ſuo abſoluatur Epiſcopo, vel proprio ſacerdote. Tertius, & vltimus inquiſitionis articulus videbatur habere nō modicum quæſtionis: quoniam, cùm in matrimonijs contrahendis non iuris affectus, ſed animi deſtinatio attendatur: vnde illum comitatur infamia, qui duas ſimul habet vxores, quod partim ad factum conuenit retorqueri, ſicut & quòd in canone legitur de præsbytero, qui non legalibus nuptijs detinetur, eadem cenſura tales inter bigamos videntur reputandi: licet obuiet ex aduerſo, quòd opinioni ſit veritas pręferēda, & quòd iuxta pręmiſſa, qui nullam vxorem habuit, foret bigamus reputandus: quod contingeret ſi quis de facto contraheret cum diuerſis, quibus de iure non poſſet matrimonialiter copulari. Nos autem in hac quæſtione taliter reſpondemus, quòd cum huiuſmodi clericis, qui quantum in ipſis fuit, ſecundas ſibi mulieres matrimonialiter coniunxerunt, tanquam cum bigamis non liceat diſpenſari: licet in veritate bigami non exiſtant, non propter Sacramenti defectum, ſed propter affectum intentionis cum opere ſubſecuto. Datum Lateran. XVII. cal. Iunij.

HISP. DECANO TOLETANO. QVA DECANATVM *Toletanum ipſi confert.*

SAcroſancta Romana eccleſia &c. vſq; ad verbum Suſcipimus. Specialiter autem Decanatus Toletanæ eccleſiæ, ſicut illum iuſtè poſſides, & quietè, deuotioni tuæ auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Statuentes, vt ſi te in aliquo grauati præſenſeris, liberè tibi liceat ſedem apoſtolicam appellare. Decernimus ergò &c. Datum Lateran. XVI. cal. Iunij.

HISP. ARCHIDIACONO DE COLERA, QVA CARDINAlis collationem ſuper Archidiaconatu confirmat.

CVm à nobis petitur &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Archidiaconatum de Colera, quem in Segobien. eccleſia dilectus filius G. Sancti Angeli Diaconus Cardinalis dum in partibus Hiſpaniæ legationis fungeretur officio, cum omni iure, ac pertinētijs ſuis tuæ tibi contulit intuitu probitatis, ſicut illum iuſte poſſides, & quieti, & in eiuſdem Card. authentico continetur, deuotioni tuæ auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergò &c. Datum Lateran. XVI. cal. Iunij.

IOANNI ABBATI SANCTI MICHAELIS VILLAE MAIORIS, EIVSQVE FRAtribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. De priuilegiorum ſuorum confirmatione.

Religioſam

RElígioſam vitam eligentibus,&c.vſque ad verbum Ordo canonicus,qui ſecundum Deum,& Beati Auguſtini regulam atque inſtitutionem Præmonſtraten.fratrum in eodem loco,&c.vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum in quo dicta eccleſia ſita eſt,cum omnibus pertinētijs ſuis,videlicet Rodam cum omnibus pert.ſuis. Eccleſiam Sancti Ioannis cum omnibus pert. ſuis. Eccleſiam Sancti Cypriani de patella,cum omnibus pert.ſuis.& ius,quod habetis in Maſallos.Ius quod habetis in eccleſia Alba.Eccleſiam Sancti Pauli cum pert. ſuis,& eccleſiam Sancti Clemētis,cum villa quæ dicitur de Fabar,& eccleſiam Sancti Stephani de ques. Eccleſiam Sanctæ Mariæ de ſpinoſa cum pert.ſuis.Ius quod habetis in villa,quæ dicitur Sorita,& ius quod habetis in flumine,quod dicitur Pizorga. Sanè laborum veſtrorum &c. Licet quoque vobis,&c. Prohibemus inſuper vt nulli fratrum,&c.Ad hæc etiam inhibemus, ne cui Epiſcopo, &c. Cùm autem generale interdictum,&c. Chriſma verò, &c. Prohibemus inſuper, vt infra fines,&c. Ad hæc nouas &c. Sepulturam quoque,&c. Obeunte verò,&c. Decernimus ergo,&c. Salua ſedis apoſtolicæ auctoritate,& diœſani Epiſcopi canonica iuſtitia.Siqua igitur,&c.Datum Lateran.per manum Rainaldi domini Papę notarij cancellarij vicem agentis.XIII.cal.Iunij,indictione ſecunda, incarnationis Dominicæ anno.MCXCIX.Pont.verò domini Innocentij Papæ tertij anno ſecundo.

N. EPISCOPO ABVLENSI. VT SARRACENI DE BONIS, QVAE A *Chriſtianis ad colendum receperunt,eccleſia parochiali decimas ſoluant.*

EX parte dilectorum filiorum Capituli Abulenſis fuit in audientia noſtra querimonia recitata,quòd cùm homines tuæ diœceſis in caſtris,& in ipſa ciuitate morantes,de tribus partibus frugum totius agriculturæ ſuæ,molēdinorū etiam,& hortorū,& ruricolæ de quarta parte parochialibus eccleſijs,à quibus eccleſiaſtica percipiunt ſacramenta, decimas ſoluere teneātur,licet miniſtri eccleſiarum ipſarum ferè nullos habeant redditus præter decimas, vnde valeāt ſuſtentari:domini prædictorum hortorum,& molendinorum ipſa tradunt Sarracenis in graue detrimentum eccleſiarum,& præiudicium excolenda qui nolunt eccleſijs,ſicut olim Chriſtiani ſolebant,freti potentia,& fauore illorum,à quibus illis excolenda traduntur, decimas exhibere.Volentes igitur ipſis eccleſijs,& earum miniſtris ſuper hoc, prout conuenit,prouidere, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus niſi Sarraceni illi ad commonitionem tuam cum ea integritate,qua chriſtiani ſolebant,prædictas decimas eccleſijs voluerint exhibere,eis facias cōmunionem à chriſtianis ſuper mercimonijs rerum venaliū,& alijs penitus denegari:Chriſtianos illos,qui talibus contra formam mandati apoſtolici communicare præſumpſerint,à ſua præſumptione per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compeſcens. Datum Lateran. XII.cal.Iunij.

N. LINCOLNIEN. ET N. ELIEN. EPISCOPIS. ET N. ABBATI *Sancti Edmundi.Vt controuerſiam inter Archiepiſcopum Cantuarienſem & monaſterium ibidem componere ſtudeant.*

INter venerab.fratrem noſtrum Archiepiſcopum,& prædeceſſores eius ex vna parte,ac dilectos filios Priores,& monachos Cantuariē. ex altera ſuper quibuſdam capellis,quas ipſi Archiepiſcopi laborarunt in præiudicium partis alterius,ſicut monachi proponebant, iandudum grandis,& grauis quæſtio pullulauit,pro qua prædeceſſores noſtros,& nos ipſos ſæpiùs oportuit apoſtolicas litteras deſtinare. Verùm cùm in ipſo negocio,auct.litterarum noſtrarum vſq; adeò proceſſum ſit, vt capella de Lamech diruta ſit penitus,& conſumpta,præfatus Archiepiſcopus prędeceſſorum ſuorum volens laudabile propoſitum adimplere,capellam ad honorem glorioſorum martyrū Stephani,& Thomæ,in qua canonicos prebendarios

darios inſtitueret, de nouo fundare volebat de noſtra licētia ſpeciali: quòd ſibi per nuncios & procur. ſuos de cōmuni iure competere aſſerebat, cōtradictione partis alterius non obſtante. Cuius indemnitati per idoneam, & ſufficientem cautionem poterat prouideri: ſed neque per demolitionem capellæ præfatæ de Lamech ſuum dicebat deſiderium retardandum: cuius opus ea potiſſimum ratione fuerat condemnatum, quòd poſt denunciationem noui operis inhibitionem prædeceſſorum noſtrum, & appellationem ad ſedem apoſt. interpoſitam fuerat attentatum. Cæterùm pro monachis fuit propoſitum ex aduerſo, quòd cùm mādatum noſtrum ad ipſum Archiepiſcopum, & vos directum, circa Exeniorum eccleſiarum, & aliorum reſtitutionem adhuc nō fuerit adimpletum, nec ſopitum ſcandalum ex ea cauſa ſubortum: nec conſtaret adhuc de præiudicio in poſterum auferendo, eadem contradictionis cauſa durante, non erat pręfati Archiepiſcopi petitio admittēda. Cùm autem hæc, & ſimilia fuiſſent vtrinque in noſtro auditorio allegata, nos volentes vtrique partium paſtorali ſolicitudine prouidere, de communi fratrum noſtrorum conſilio cauſam eandem ſub ea forma vobis duximus cōmittendam: vt ante omnia inter ipſos amicabiliter componere laboretis. Quòd ſi fortè deſuper datam non fuerit, vos facta prius reſtitutione plenaria monachis memoratis eorum quæ ob hanc cauſam fuēre ſubtracta, inquiratis ſuper his, quæ præmiſimus remoto appellationis obſtaculo pleniùs veritatem: & ſi de partium voluntate proceſſerit, ad diffinitiuam ſententiam procedatis: facientes quòd decreueritis per cenſuram eccleſiaſticam à partibus inuiolabiliter obſeruari. Alioquin geſta omnia in ſcriptis fideliter redigētes ad nos ea ſub litterarum veſtrarum teſtimonio tranſmittatis: diem aſſignantes partibus competentem, quo recepturæ ſententiam noſtro ſe conſpectui repræſentent: ad quem ſi qua earum venire contempſerit, nos nihilominus in cauſa ipſa quantum de iure poterimus, procedemus. Ad hæc volumus, & mandamus, vt ad locum ipſum pariter accedentes ſuper ſtatu Cantuariē. eccleſię tam interiori quàm exteriori inquiratis, appellatione remota, pleniùs veritatem: & quicquid ſuper his inueneritis, nobis fideliter intimetis, vt per relationem veſtram certiores effecti, quod ſtatuendū fuerit, ſtatuamus. Nullis litteris obſtātibus, præter aſſenſum partium, &c. Quòd ſi omnes &c. duo, &c. Datum Lateran. XIIII. cal. Iunij.

M. ABBATI, ET CONVENTVI DE CERTESEIA VT DECImas quas hactenus poſſederunt iure poſthac retineant.

CVm à nobis petitur, &c. vſq; ad verbum Aſſenſu. Decimas de Certeſies de Eggeh. de Torp. & de Chabehan. ad opera veſtri monaſt. deputatas, ſicut eas iuſtè, ac ſine controuerſia poſſidetis, auctoritate vobis apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Decernimus ergò, &c. Datum Lateran. VIII. cal. Iunij.

EISDEM. QVOD DE NOVALIBVS QVAE IPSI PROPRIIS manibus ſumptibusq́; colunt, decimas ſoluere non teneantur.

EX paſtoralis officij debito prouocamur, religioſam vitam eligentibus apoſtolicum, &c. Ea propter dilecti in domino filij, &c. vſque ad verb. Suſcipimus. Ad hæc vt deuotius pijs operibus inſiſtatis, vobis auctoritate præſentium indulgemus, vt non liceat alicui in vos, vel in monaſterium veſtrum ſine manifeſta, & rationabili cauſa excommunicationis, aut interdicti ſententiam promulgare. De noualibus verò quæ proprijs manibus, aut ſumptibus colitis, aut de veſtrorum animalium nutrimentis, ſiue de hortis, & virgultis, aut piſcationibus veſtris, nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere pręſumat, ſed eas eleemoſinæ, aut pauperibus monaſterij veſtri, iuxta quòd tu fili Abbas poſtulaſti à nobis, præcepimus aſſignari. Decernimus ergò, &c. Datum vt ſuprà.

VGONI

VGONI ABBATI MONASTERII SANCTI PETRI DE INSVLA ARBEN. *eiuſq; fratribus tam præſentibus quàm futuris monaſticam vitam profeſſis in perpetuum De confirmatione ipſorum priuilegiorum.*

Piæ poſtulatio voluntatis, &c. vſque ad verbum Ordo monaſticus, qui ſecundum Deum, & Beati Benedicti regulam, &c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum in quo præfata eccleſia ſita eſt, cum omnibus pertinentijs, & appendicijs ſuis, & terminis, qui ſic diſtinguuntur. Primitùs à capite maceriæ à monte vſque ad riuum deſcendendo, per riuum vſque ad mare, & per mare ad molendina, & aſcendendo per montis verticem, & eundo per illum vſque in priora cõfinia. Eccleſiam Sancti Cypriani cum pertinentijs, & appendicijs ſuis, & terminis, qui ſic diſtinguuntur. A valle obſcura vſque in vallem de Fraſinu, aliæ tres partes mare circundant, vna cum manmena omnibusque ſcopulis: ad iſtud promontorium, ſubiacentia, & valles quæ ſunt apud Sanctum Cyprianum, & alię quæ ſunt apud Sanctum Petrum: inter quas ſalinæ veſtræ, & piſcariæ conſiſtunt. Sanè noualiũ &c. Liceat quoque, &c. Prohibemus inſuper, &c. Cùm autem generale, &c. Sepulturam quoque, &c. Salua tamen &c. Obeunte verò, &c. Libertates, &c. Decernimus, &c. Salua apoſtolicæ ſedis auctoritate, & diœceſani Epiſcopi canonica iuſtitia. Siqua igitur, &c. Datum Lateran per manum Rainaldi domini Papę notarij cancellarij vicem agentis VIII. cal. Iunij indictione ſecũda, incarnationis dominicæ Anno MCXCIX. Pontificatus verò Domini Innocẽtij Papæ tertij Anno ſecundo.

N. COMPOSTELLANO ARCHIEPISCOPO, ET VNIVERSIS EPISCOPIS *in regno Legionen. conſtitutis. Vt per excommunicationis & interdicti ſententiam Rex Legionis & regis Caſtellæ filia, in gradu prohibito copulati, ſeparentur.*

ET ſi neceſſe ſit, vt ſcandala veniant, væ tamen eſt homini illi per quẽ ſcandalum venit. Quot enim turbationes, & ſcandala diebus noſtris orbi ſuperuenerint vniuerſo, hodiè plus experimur in facto, quàm ſcriptum reperiamus in libro. Neceſſe eſt autem, vt veniant ſcandala, non ſolùm ſcilicet ineuitabile, ſed & vtile: quoniam in quo deficit malus, proficit bonus, & aurum in fornace probatur. Inter cætera verò, in quibus ſcandalizatur hodiè populus chriſtianus, præcipuum eſt perſecutio paganorum: quæ tam in oriente, quàm in occidente peccatis exigentibus inualuit vltra modum, contra quam vtrobique ſimile quodammodo putauerunt remedium inuenire: ſed quia Deum ante ſuum non propoſuêre conſpectum, quod inuentum eſt in remedium, in periculum eſt conuerſum. Sanè in oriente vna duobus fuit inceſtuosè coniuncta, in occidente verò vnus ſibi duas præſumpſit iungere per inceſtum, & inceſtui quidem in oriente commiſſo non ſolùm conſenſus, ſed, & auctoritas clericorum ibi conſiſtentium intercesſit: ſed in deteſtabili copula in occidente contracta, licet non abſque quorundam eccleſiaſticorum virorum aſſenſſu fuerit forſitan attentata, auctoritas tamen eccleſiaſtica nullatenus interuenit. Volens autem Deus maius peccatum vindicare celeriùs, & à ſimilibus alios deterrere, tam C. quòndam Marchionem, qui N. Reginæ Hieroſolymitanæ prius adhæſerat per inceſtum gladio, quàm Henricum quondam Campaniæ Comitem, qui ei & in culpa quodammodo, & in pœna ſucceſſit, præcipitio, vtrunque verò morte impræuiſa peremit. Nondum autem in huius iniquitatis auctores in occidente ſuam exercuit vltionem: ſed quanto longanimiùs ſuſtinet, tantò forſan ſeueriùs vindicabit. Licet autem apoſtolica ſedes quod ſuper hoc fuerat in oriente commiſſum, propter malitiam temporis, & perſecutionem vrgentem diſſimulare ſit viſa, ad vindicandum tamen quod in occidente fuerat attentatum, rigore canonicæ diſtrictionis eſt vſa. Nam cùm ad bonæ memoriæ C. Papæ prædeceſſoris

noſtri audiētiam perueniſſet quòd Rex Legionen. filiam chariſſimi in Chriſto filij noſtri Portugalliæ Regis illuſtris inceſtuasè ſibi præſumpſerat copulare, tā Regem ipſum Portugalliæ, quàm inceſtuosè coniunctos excommunicationis ſententia innodauit, & Legionen. ac Portugalliæ regna ſententiæ ſuppoſuit interdicti: vnde quod illegitimè factum fuerat, eſt penitus reuocatum. Verùm dictus Rex Legion. ad deteriora manum extendens, ſicut is de quo dicit ſcriptura: Væ homini illi, qui poſt ſe trahit peccatum quaſi longam reſtem, & impius cū venerit in profundū vitiorum contemnit, filiam chariſſimi in Chriſto filij noſtri Regis illuſtris Caſtellæ neptem, videlicet propriam impudenter ſibi contra interdictum eccleſiæ copulare præſumpſit. Quod cùm ad noſtrā notitiam perueniſſet, dilectum filium fratrem Rainerium virum ſcientia, & religione pariter reuerendum, Deo, & hominibus obtentu ſcientiæ, & honeſtatis acceptū, in Hiſpaniam duximus deſtinandum: vt iuxta verbum Propheticum diſſolueret colligationes impietatis: ſolueret faſciculos deprimētes: qui per Dei gratiam ab omni munere manus excuſſit: ita vt quod legitur de ipſo, poſſit verè referri. Non fuit qui ditauerit Abraam. Ipſe igitur cùm in Hiſpaniam perueniſſet, dictum Regem Legionen. ſemel, & iterum ex parte noſtra cōmonuit diligenter, vt à tam deteſtabili, & nefanda copula reſiliret: vniuerſis colligationibus diſſolutis, quæ fuerāt pro ipſa copula conſummanda cōtractæ. Sed cùm apud eum nihil prorſus monitis profeciſſet, certum ei diem aſſignauit, & locum: & cùm ipſum etiam vltra terminum expectaſſet, in eum ſe contumaciter abſentantem iuxta formam mandati noſtri excommunicationis ſententiam promulgauit, & regnum Legionen. interdicto generali concluſit. In memoratū verò Regem Caſtellæ, vel terram ſuam in nullo proceſſit: cùm idem Rex ſe mandatis eius exponeret, & quod reciperet filiam ſuam, ſi ſibi redderetur, proponeret aſſertiuè: quod vtrùm ex animo fecerit ille plenius nouit, qui ſerutator eſt cordiū, & cognitor ſecretorum. Nuper autē venerabiles fratres noſtri Toletanus Archiepiſcopus, & Epiſcopus Palētinus ex parte ipſius Regis Caſtellæ, & ex parte Regis Legionen. venerab. frater noſter Zamorenſis Epiſcopus ad ſedem apoſtolicam accedentes poſtulabāt, vt cum eodem Rege Legion. & filia dicti Regis Caſtellæ deberemus ſuper tam inceſtuoſa copula diſpenſare: propter quòd niſi ſpecialis illa gratia, quam ad deuotionem dicti Regis Caſtellæ habemus, motum noſtri animi temperaſſet, in ipſos ita curaſſemus ſeueritatem eccleſiaſticam exercere, quòd nulli de cætero temporibus noſtris ad nos repudiatas toties, & damnatas petitiones afferent: cùm ipſi etiam nouerint, quod id ab eodem prædeceſſore noſtro ſæpius poſtulatum fuerit, & ab eo inhibitum, non indultum. Tandem verò intelligentes Archiepiſcopus, & Epiſcopi memorati, quòd non ſolùm indulgētiam ſuper hoc à nobis, ſed vix etiam poſſet à nobis audientiam impetrare, interdictum in terram dicti Regis Legionen. prolatum, tandem à nobis poſtulauēre remitti: aſſerentes quòd ex eo triplex toti regno periculum ab hæreticis. Sarracenis, & chriſtianis etiam imminebat. Ab hæreticis quia cùm per interdictum ipſum clauſa eſſent in partibus illis ora paſtorū, non poterant fideles per eos cōtra hæreticos inſtrui, & ad reſiſtendū eis aliquatenus informari: vnde cùm ex hoc, tum quia Rex Legionen. ab eccleſia ſe aſſerens aggrauatum, eis minime reſiſtebat, inualeſcebant contra fideles hæretici, & in regno ipſo hæreſes variæ pullulabant. A Sarracenis, quoniā eū̀m per exhortationes, & remiſſiones eccleſiæ, Hiſpaniarum populus conſueuiſſet ad expugnationem paganorū induci, ceſſante prędicatorum officio, populi etiam deuotio tepeſcebat, quia cùm ſecum principe ſuo, quo ad interdictū, eidem videret pœnę ſubiectum, à culpa, cui vel tacendo conſenſerat, fortè ſe nō credebat immunem: propter quod minus circa debellationem Sarracenorum feruebat, ne decederet in peccato. A catholicis, quia cùm clerici laicis ſpiritualia miniſtrare non poſſent, laici clericis temporalia ſubtrahebāt: oblationes, primitias, & decimas detinētes. Vnde cùm clerici ex his pro maiori parte in partib9 illis cōſueuerint ſuſtētati, eis ſubtractis nō ſolùm mendicare, ſed fodere, & ſeruire iudęis in eccl. & totius chriſtianitatis opprobriū cogebantur. Videbatur aūt difficilè petioni eorū annuere, & ſententiam

tiam

tiam ex animo,ordine,& cauſa latam canonicè, & ſine ſatisfactione congrua
relaxare. Ex animo ſiquidem,quia ſicut Deus perhibet teſtimonium conſcien-
tiæ noſtræ,ad hoc non niſi iuſtitiæ, & honeſtatis obtentu proceſſimus: cùm ex
contrario potiùs,contra nos oriri præſumptio potuiſſet,ſi tam deteſtabile faci-
nus duxiſſemus in patientia tolerandum. Ex ordine, quia dictus frater R. poſt
commonitiones,& dilationes legitimas, tãdem diſtrictione percuſſit eccleſia-
ſtica contumacē. Ex cauſa exemplo diuino videlicet,& humano. Diuino,quia
cùm Dauid in populi numeratione peccaſſet,dominus in populum vaſa ſui fu-
roris effudit: vnde idem Dauid dixiſſe legitur,peccatum ſuum domino confitē-
do:Ego ſum qui peccaui,ego qui iniquè egi.i.q.o.ſ.q.f.au.ob.f.t.domine à popu-
lo tuo. Humano,cùm iam dictus prædeceſſor noſter (vt nõ longè petãtur exem-
pla)in prædictos Portugalliæ, & Legionen. reges, & regna ipſorum prædictas
ſententias curauerit promulgare. Eſſet inſuper res mali exempli,quia ſi forſan
in alia regna ſimilem nos cõtingeret promulgare ſententiã,ſimilis à nobis gra-
tia peteretur: quam ſi forſitã negarem⁹,apud nos eſſe videretur acceptio perſo-
narũ. Ex hoc etiã de nobis poſſet apud aliquos oriri ſuſpitio,præſumēribus fortè
quibuſdã,quòd ad id moueremur ex cauſa latēti. Licet igitur ex cauſis præmiſſis
nõ videretur dicta petitio admittēda,quia tamē vbi multitudo in cauſa,detra-
hēdũ eſt,aliquid ſeueritati: vt maioribus malis ſanãdis in charitas ſyncera ſub-
ueniat:in eo ad petitionem prędictorũ Archiepiſcopi,& Epiſcoporũ gratiã de
communi fratrum noſtrorum conſilio duximus faciendam,ex quo videban-
tur impedimenta expreſſa ſuperiùs prouenire. Relaxauimus ergò non to-
tum , ſed in vna parte ſolummodo interdictum : nec perpetuò, ſed ad tem-
pus,quandiu ſcilicet nobis placuerit,& viderimus expedire: vt probemus inte-
terim ſpiritus,ſi ex Deo ſint,& an(ſicut iidem Archiepiſcopus,& Epiſcopi aſſe-
uerant)ſperata inde vtilitas ſequeretur:ſic videlicet,vt in regno ipſo diuina ce-
lebrentur officia:ſed decedentium corpora ſepulturæ eccleſiaſticæ non tradan-
tur:in quo tamē clericis gratiam facim⁹ ſpecialem,in eo videlicet,vt in cœmi-
terio eccleſiaſtico,ceſſante ſolennitate ſolita,tumulētur. Quod licet aliquibus
poſſet abſonum fortè videri,vt officio reſtituto ſepultura eccleſiaſtica denege-
tur:quia iuxta canonicas ſanctiones,cui cõmunicauim⁹ viuo,cõmunicare debe
remus & mortuo: rectè tamen intelligētib⁹, nihil ex hoc incongruitatis occur-
rit:cùm iuxta Lateranen. inſtituta concilij decedentes ex torneamentis & ſi per
pœnitentiam reconcilientur eccleſiæ,chriſtiana tamen ſepultura priuētur. Vt
autem non remittere pœnam,ſed commutare potius videamur,dictum regem
Legionen.& memoratam filiam regis Caſtellæ, ac omnes principales eorum
cõſiliarios , & fautores excommunicationis curauimus ſententia innodare:
mandantes vt ad quamcunque ciuitatem , oppidum , vel villam deuenerint,
nullus ibidem eis præſentibus diuina præſumat officia celebrare. Dicto autem
regi Caſtellæ,& chariſs. in Chriſto filię noſtrę reginæ vxori eius dabimus in mã-
datis,vt quod ſtent mandatis noſtris iuratoriam exhibeant cautionem: & vel
exprimant in iuramento,quòd ad diſſoluēdam tam illegitimam copulam,dēt
operam efficacem: vel id nos eius faciemus præſtito iuramento mandari : nec
credimus, quòd ſuper hoc ſe aliquatenus nobis exhibeãt cõtumaces,cùm quòd
ſtarent mandatis eccleſiæ,in manibus prædicti fratris R.(ſicut ex literis eiuſdem
regis apparet)firmiter promiſiſſent,& impendiſſent cauſam ſufficiētem ad co-
pulam huiuſmodi conſummandam. Quod ſi forſan(quod non credimus) mã-
datis noſtris noluerint obedire,ipſos,& principales eorum conſiliarios, & fau-
tores excõmunicari mandabimus:& quocunq; deuenerint diuina prohibebi-
mus officia celebrari. Vt ſic ſaltem ad mandatum eccleſiæ reuertantur: iuxta
quod legitur in Pſalmiſta: Imple facies.e.i.&.q.n.t.d. Quia verò caſtra quædam,
quæ idem rex Legionen. dictæ filiæ regis Caſtellæ in dotem tradidiſſe proponi-
tur,ita vt ſi eam aliqua occaſione relinqueret,ipſa cederent in ius eius, impedi-
mentum præſtare videntur huiuſmodi copulæ diſſoluendæ: cùm caſtra ipſa,nõ
tam ob turpem,quàm ob nullam potius cauſam ſint data,vtpote,cum inter eos
matrimonium non exiſtat:& ideo nec dos,nec donatio propter dotem , ne ad

Cap. Etſi neceſſe, De Donationibus inter virum & vxorem.

commodum ei cedat, quod debet in pœnam eius potius retorqueri, caſtra ipſa reſtitui volumus, & ad id puellam ipſam per excommunicationis ſententiam coarctari: auctoritate apoſtolica decernentes, vt ſi ex tam inceſtuoſa, & damnata copula proles eſt, vel fuerit quæcunque ſuſcepta, ſpuria, & illegitima penitùs habeatur: quę ſecundum ſtatuta legitima in bonis paternis nulla prorſus ratione ſuccedit. Quod ſi nec ſic prædicti rex Legionen. & filia regis Caſtellæ à ſe inuicem iuxta mãdatum apoſtolicum diſcedere maturarint, in eos diſtrictionẽm curabimus grauiſſimam exercere, quam ad cautelam præſentibus non duximus literis explicãdam. Ideoque fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus factam vobis ab apoſtolica ſede gratiã, gratiis proſequentes, ſic vra minni permiſſione noſtra in celebrandis officijs, vt decedentiũ corpora, niſi clerici fuerint, tumullare nulatenus præſumatis. Si quos autem poſt latam in regnum ipſum ſententiam interdicti ante ſuſceptionem præſentium, diuina inueneritis officia celebraſſe, ſinguli veſtrûm in ſua diœceſi talium præſumptionem auctoritate freti apoſtolica, ſublato appellatio nis obſtaculo, canonica diſtrictione percellant. Si verò aliquis veſtrûm fratres Epiſcopi in hoc deliquit, excepto Salamantin. cuius correctionem ſedi apoſtolicæ reſeruamus, tu frater Archiepiſcope animaduerſione ipſum canonica non differas caſtigare. Volumus autem nihilominus, & diſtrictè vobis præcipiendo mandamus, quatenus ad quancunque ciuitatem, villam, oppidum, vel eccleſiã dictus rex Legionen. & ſupradicta filia regis Caſtellæ, vel principales fautores, & conſiliarij eorum fortè deuenerint, diuina ibidem officia, quandiu ipſi præſentes fuerint, nullatenus celebrentur. Si quis autem cõtra hoc venire præſumpſerit, diuina eis officia celebrando in ciuitatibus, villis, caſtellis, oppidis, aut eccleſijs, vel vbicunque ipſi præſentes extiterint, vos temeritatem ipſorum, appellatione poſtpoſita, non differatis canonica diſtrictione ferire. Datum Lateran. vt ſuprà.

VV. PRIORI ECCLESIAE SAGIEN. EIVSQVE FRATRIBVS *tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.*

De confirmatione priuilegiorum.

Quoties à nobis petitur &c. vſque ad verbum Ordo canonicus, qui ſecundum Deum, & Beati Auguſtini regulam &c. vſque ad verbum Vocabilis. Locum ipſum in quo pręfata eccleſia ſita eſt, cùm omnibus pertinẽtijs ſuis, omnes oblationes, quæ ad manus ſacerdotum in Sagienſi eccleſia feruntur, & medietatem Pentecoſtes, & medietatem omnium legatorum, & confratriæ, & medietatem omnium aſportationum, quæ ad eccleſiam ipſam proueniunt, vel prouenire debent, his exceptis, auro, ſerico, & candelis, quæ in die Purificationis Beatæ Mariæ, & in die cinerum, & in die cœnæ domini offeruntur, quę integrè ad Epiſcopum loci pertinere noſcuntur. Bodeuillam cùm pertinentijs ſuis: eccleſiam de Soroudon. eccleſiam de manſo Vuidonis: eccleſiam de Alneto: eccleſiam de Challoci cũ iure Epiſcopali, excepto diuortio matrimonij: eccleſiam de Alodio cum omnibus decimis: eccleſiam de Corteueſque: eccleſiam de Meſnilberat cum eremitagio: eccleſiam de Bona fide, & illud, quod habetis in eccleſia Sancti Aniani ſuper Spartum, & illud quod habetis in eccleſia Sanctę Scholaſticæ, videlicet de feudo de Eſſeio. & illud quod habetis in eccleſia de Talerijs, videlicet de feudo Guillielmi de Pleſſei. Eccleſiã de Columberijs, eccleſiam de Froc, eccleſiam de Landa de Goul, eccleſiam de Franeheuillis: eremitagium de Blanchalanda, eccleſiam de Flurelo. Apud Cornelinm. xij. acras terræ cum duabus garbis decimæ. In ciuitate Sagien. altare in crucifixo, medietatem nũdinarum Sanctæ crucis in Maio. In prætorio Epiſcopi Sagien. lx. ſol. Cenomanen. In parochia Sancti Petri de Caſtallo, duas garbas de feudo Epiſcopi. Ab Epiſcopo Sagien. xij. procurationes ſingulis annis reddendas. In Molendino de Puchou in anniuerſario Frog. Epiſcopi. xx. ſol. Cenomanen. In pago Oximen. eccleſiam de Pinu, eccleſiam de Aueſnes, eccleſiam de Arenis, eccleſiam de Verceuillis eccleſiam de Neers

eccleſiam de Eſtreis,eccleſiam de Condeio ſuper Leiſon.eccleſiam de Toſtis,eccleſiam de Voire. In eccleſia de Nealpha vnum presbyteratum, & duas garbas decimæ de feudo Vu.Bordon.apud Eſtias. In pago Humen.eccleſiam de Caſtelleis, eccleſiam Sancti Geruaſij de Meſſeio, eccleſiam de Croſmenil, eccleſiam de Meſnilian,& eremitagium cum omnibus appendicijs ſuis, eccleſiam de Batille,eccleſiam de Meſſheudin, eccleſiam Sancti Martini Laguilon. eccleſiam de Landa,de Loge,eccleſiam de Sancto Saluatore, eremitagium de Monte Tohard,eccleſiam Sanctæ Margaritæ cum capella Sancti Iacobi de Quatrog cum omnibus pertinentijs ſuis.In pago Beliſmon. eccleſiam Sancti Iuliani de Merula,eccleſiam de Baruillis,eccleſiam Sancti Ioannis de Foreſta, eccleſiam Sancti Quintini parui.In pago Corbonen. eccleſiam Sancti Quintini de Bago,de Sagien.Hulmen. & Oxomen. Archidiaconibus tertiam partem de circatis, & ſynodis. De Corben. Archidiacon. tertiam partem de ſynodis. De Beliſmen. Archidiacon. tertiã partem de ſynodis. In Epiſcopatu Cenomanen. eccleſiam de Banuo.In parochia de Dampere, & de campo Segrei duas partes totius decimæ de feudo Vu. de Aunei:capellam quæ eſt in grangia veſtra de Bodcuilla, & Meſtruas de Archidiaconatu Beliſmen. In molendino Baruillæ decimam, & partem Vu. Carrel militis cum piſcatoria, & quicquid Gaufridus Lemorel in decimis parochiæ de Bauilla,& Sancti Iuliani habebat & duas garbas totius decimæ Sancti Iuliani cum capella cœmiterij. Redditus Archidiaconatuum vacantium,ſicuti habetis,vel habere debetis Archidiaconis viuentibus, & totam decimam de Flureio,eremitagium de Martellaio,& manſuram, quæ eſt de feudo Vu.de Chantapia,& duas garbas de feudo Vu.de Pleſſeio.In parochia S. Germani veteris duas partes decimæ de feudo Guidonis de campo Milonis.In parochia de Meſnillerros duas garbas decimæ de feudo Teoboudorum.In parochiã de Gaſpreia duas Garbas decimæ pe feudo Hugonis de Franchauilla, & capellã, quæ eſt in Meſſeio.In molendino de Peruers illã partẽ, quę eſt de feudo Gaufridi de Fontibus, Aſtreas quondam canonicorũ ſæculariũ cum omnibus pert. conſuetudinibus,& libertatibus ſuis,& terram Bogarel. In Argentonio ſex libras Cenoman. & x. ſol.& vj. denarios.In Falcſia lxv. ſol. Cenoman. in Oximis.cv. ſol Cenomã.& quinque de Teloneo regis. In Anglia decẽ libratas terræ in manerio regis, videlicet de Bentona, ſcilicet Britalmetõ, quæ eſt membrum ipſius manerij cum omnibus conſuetudinibus, libertatibus,& quietudinibus. In foreſta de Eſcoues paſuagium quitum,& xxij.fagos abſq; aliqua traditione,annuatim quando volueritis accipiendas.In parochialibus autem eccleſijs veſtris liceat vobis proprios ſacerdotes eligere,&c. Libertates præterea &c. Decernimus ergo,&c. Salua ſedis apoſtolicæ auctoritate,& diœceſani Epiſcopi canonica iuſtitia.Siqua igitur &c. Datum Lateran.per manum Rainaldi Domini Papę notarij cancellarij vicem agentis VIII. cal. Iunij, indictione ſecunda, incarnationis dominicæ anno MCXCIX. pont. verò Domini Innocentij Papæ III. anno ſecundo.

N. TVRONEN. ARCHIEPISCOPO. QVOD ARCHIEPISCOPVS, poſſit per ſuffraganeum tempore neceſſitatis conſecrare Epiſcopos.

Cap. Quod ſedem. De officio ordinarij.

QVòd ſedem apoſtolicam conſulis ſuperhis, quæ dubia tibi exiſtunt, gratum gerimus,& acceptum,& tua exinde fraternitas videtur meritò commendanda:cùm lex diuinæ conſtitutionis eandem ſedem totius poſuerit orbis terrarum magiſtram:vt quicquid dubitatur ab aliquo,ab ea tandem eiuſdem ratio requiratur.Nos ſiquidem decreuiſti prouidè conſulendos, vtrùm ſi fortè aliqua infirmitate, vel alia cauſa iuſta detentus, aliquem ſuffraganeorum tuorum conſecrare non poſſes, alicui coepiſcoporum tuorum vices tuas licitum committere tibi eſſet,& vtrùm electus, qui pro conſecratione inſtaret, ab eo,cui vices tuas taliter cõmiſiſſes, debert licitè conſecrari. In quo tale damus tuæ conſultationi reſponſum, quòd in tali articulo conſtituto & tuas vices(vt dictũ eſt)cõmittere tibi licet: & conſecrãdus

debet munus conſecrationis ab eo recipere, cui eas duxeris committẽdas, dummodo catholicus habeatur, & impedimẽtum ex ſubtractione gratiæ ſedis apoſtolicæ non obſiſtat. Datum Lateran. XVI. cal. Iunij.

EPISCOPO CIVITATIS CASTELLANAE. VT CIVITAS *Caſtellana ab edicti ſententia liberetur.*

ACcedentes nuper ad præſentiam noſtram dilecti filij P. Quintauall. de Cõuerſan, & M. Aldebr. ex parte populi ciuitatis Caſtellanę, electioni factæ de nobili viro B. de Fordeuoliæ, quem ſine conſcientia noſtra elegerant in rectorem, publicè renunciare, ſicut in mandatis receperant, curauerunt: & idem B. noſtro ſuper hoc iurans ſtare mandato, ei nihilominus renunciare curauit. Vnde ſuppliciter poſtularunt, vt ceſſante cauſa, pro qua ſubiecta erat ciuitas interdicto, & effectus de medio tolleretur, diuinis officijs eidem populo reſtitutis. Nos ergò prædictorum ciuium iuſtis poſtulationibus annuentes, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus & interdictum denuncies relaxatum, & in ciuitate ipſa fretus auctoritate noſtra, diuina liberè officia celebrari facias.

Datum Lateran. IIII. Cal. Iunij.

RAINERIO ABBATI, ET CONVENTVI S. PETRI EVGVbini. *Quod ipſi monaſteriumque ipſorum immediatè ſedi apoſtolicæ ſit ſubiectum.*

CVm olim eſſemus apud Peruſium conſtituti, tu fili Abbas ad noſtram pręſentiam acceſſiſti, priuilegium bonæ memoriæ Lucij Papæ prædeceſſoris noſtri nobis humiliter repræſentans, & poſtulans illud ſuppliciter innouari: quod propter contradictionem venerabilis fratris noſtri Marci Eugubini Epiſcopi, qui tunc temporis ſuperuenit, aſſerentis hoc in ſuum præiudicium redundare, non fuit effectui mancipatum. Cúmque alter veſtrum de altero in noſtro auditorio quereretur, venerabili fratri noſtro Aſiſinati Epiſcopo, cauſam ſub ea forma commiſimus audiendam, vt vos, & iam dictum Epiſcopum curaret ad concordiam reuocare. Alioquin audiret vtrinque propoſita, & omnia in ſcriptis redigens, nobis proceſſum negocij fideliter referaret. Qui cum indulta vobis à ſede apoſtolica priuilegia inſpexiſſet, intellecto quòd monaſterium veſtrum ad Romanam eccleſiam ſpecialiter pertineret, in cauſa non duxit vlterius (ſicut accepimus) procedendum. Conſequenter verò ad venerabilem fratrẽ noſtrum Callen. Epiſcopum, & dilectum filium Ar. Abbatem Sanctæ Mariæ Vallis pontis ad poſtulationem præfati Epiſcopi Eugubini, literæ noſtræ fuerunt ſuper mutuis quæſtionibus deſtinatæ. Sed quia pendente iudicio, Ioannes monachus priuilegia, chartas alias, & theſaurũ monaſterij veſtri rapuit, te Abbas ad noſtram oportuit præſentiam iterùm laborare: vbi literas impetraſti, quòd per excommunicationis ſententiam, qui de amiſſione priuilegij ſcirẽt aliquid, cogerentur dicere veritatem. Sed quoniam neque ſic amiſſa potuiſti priuilegia reperire, ad nos denuò es reuerſus. Te igitur cum teſtibus tuis, & præfati Epiſcopi Eugubini procuratoribus in noſtra præſentia conſtitutis, dilecto filio noſtro Pand. baſilicæ duodecim apoſtolorum presbytero Cardinali dedimus in mandatis, vt ſuper amiſſione, ac tenore priuilegiorum teſtes reciperet diligenter, quos duceres producendos. Qui mandati noſtri diligens executor præſentibus pręfatis procuratoribus fideliter redegit in ſcriptis depoſitiones decem teſtium iuratorum: quorum depoſitionibus publicatis, iam dicti procuratores ad producendos teſtes Epiſcopi, per quos inductos à parte aduerſa repellerent, inducias poſtularunt: quas præfixo termino peremptorio ſub eo tenore illis duximus concedendas: vt apud apoſtolicam ſedem probarent, quæ vellent, vbi onus probationis pars altera ſubijſſet. Cæterùm quoniam infra datum terminum, & receptum in producendis teſtibus defecerunt, nos tam per depoſitiones teſtium, quàm per aſſertiones quorundam fratrum noſtrorum liquidò cognoſcentes,

talem

talem dicti priuilegij fuiſſe tenorem, quòd videlicet ipſum cœnobium nullò
mediante ad Rom. eccl. pertineret, & quòd non liceret alicui Epiſcopo eidē mó
naſt. & eius eccl excōmunic. indicere, vt fratres illic Domino ſeruientes ab om-
nium poteſtate liberi, eccleſiæ Rom. libertatis gratia potirentur: & quòd nulla
in eo mentio diœceſani Epiſcopi habebatur. Illud etiam nihilominus attendē-
tes, quòd ſicut ex dictis quorundam teſtium intelleximus euidenter, & plerique
de noſtris fratribus tempore illo præſentibus recolebant, cùm tu fili Abbas tem
pore bonæ memoriæ Cœleſtini Papæ prædeceſſoris noſtri ad ipſius præſentiam
acceſſiſſes, ipſe inſpectis eccleſiæ tuæ priuilegijs, te, licet excōmunicatus ab Eu-
gubino Epiſcopo dicereris, tanquàm non ligatum admiſit ad oſculum: quod
præſumitur non feciſſe, niſi monaſterium veſtrum cognouiſſet ad Rom. eccle-
ſiam ſpecialiter pertinere: de communi fratrum noſtrorum conſilio pronun-
ciandum decernimus priuilegium illud bonæ memoriæ Lucij Papæ prædeceſ-
ſoris noſtri, quod ſine omni reprehenſione bullæ, chartæ, vel literæ apparebat,
quandò fuit nobis oſtenſum illius fuiſſe tenoris, cuius per depoſitiones teſtiū, &
aſſertiones fratrum noſtrorum præmiſimus extitiſſe. Decernimus ergò, &c.
noſtræ pronunciationis, &c. Datum Lateran. II. cal. Iunij.

N. ABBATI DE FIRMITATE. G. ET F. ARCHIDIACONIS
*Cabilonen Qua ipſis committitur cognitio cauſæ inter eccleſiam
Eduenſem, & cœnobium Balmenſe.*

EXpoſitam nobis Eduen. eccleſiæ accepimus quæſtionem, quòd cùm
cauſam, quæ inter eàm, & Balmen. monaſterium vertebatur ſuper
terris, & eccleſijs in valle Polliniaci conſtitutis, Fel. record. C. Papa
prædeceſſor noſter venerab. fratri noſtro Cabilonen. Epiſcopo, &
dilecto filio B. quondam Abbati de firmitate commiſiſſet fine debi-
to terminandam, monachi Balmen. ab ipſis iudicibus àppellarunt. Ille verò,
qui Abbas eiuſdem monaſterij dicebatur, ſe ſimulans ad proſequendam appel-
lationem accedere, ſemel tantùm apoſtolico ſe conſpectui præſentauit, & ſic il-
licentiatus receſſit, de appellatione interpoſito nullā faciens mentionē. Cumque
poſt paucos dies eccleſiæ Eduen. nuncius pro appellatione proſequenda tranſ-
miſſus fuiſſet apud ſedem apoſtolicā diutiùs commoratus, Idē prædeceſſor no-
ſter monachos antedictos peremptoriè citauit, per literas ſuas eis ſub pœna ex-
commun. iniungens, vt ille qui ſe gerebat Abbatem cum aliquibus eiuſdē mò-
naſterij monachis, in feſto Beati Lucæ iam ſecundo prætcrito ad eius præſentiā
accederent ſufficienter inſtructi, Eduen. Eccleſiæ plenariè reſpondere, & ſatisfa-
cere ſedi apoſtolicæ de contemptu. Ipſi verò, licet iuxta quod eis iniunctum fu-
erat, non veniſſent, quidam tamen monachorū ad Rom. eccl. acceſſerunt, quos
nuncius Eduen. eccleſiæ apud apoſtolicam ſedem inuenit: ſed de ſuo negócio
diffidentes ante cauſæ cognitionem, vt magis Eduen. aggrauarēt eccleſiam; re-
ceſſerunt, ad venerabilem fratrem noſtrum Bellicen. Epiſcopum, & dilectos fi-
lios Abbatem de Balerna, & priorem Boni loci per ſuppreſſionē veritatis igno-
rante præfato nuncio Eduen. eccleſiæ litteras (vt dicitur) reportantes. Poſtmo-
dum autem cùm iam dicto nuncio Eduen. ſequidam Balmen. monachus ób-
iecíſſet, & ne poſſet obtinere litteras impediret, eis dilectos filios I. tt. Sancti Ste-
phani in Cœlio monte presb. & G. Sancti Adriani Diacon Card. conceſſimus
auditores: in quorum præſentia cùm ſuper cauſa illa fuiſſet aliquandiu litiga-
tum, & eis ſcripta, & allegationes àb vtraque pártium aſſignatæ, monachus ipſe
illicentiatus receſſit, & noluit ſententiam expectare. Quæ omnia cùm ad no-
ſtram audientiam perueniſſent, nolentes àliquem de fraude ſua cómmodū re-
portare, ven. fratri noſtro Epiſcopo, & dilecto filio Decano Matiſconen. per
ſcripta noſtra mandauimus, vt conuocatis ad præſentiam ſuam partibus, ſi eis
conſtaret Eduē. eccleſiam prædictis terris, & eccleſijs à præfatis modò fuiſſe præ-
ter iuris ordinem ſpoliatam, ipſi ei auctoritate noſtra terras ipſas, & eccleſias cū
fructibus perceptis ex eis non obſtāte cōtradictione vel appellatione cuiuſlibet

reſignarent, prædictis literis non obſtantibus, quas etiam morte præfati prædeceſſoris noſtri credimus expiraſſe. Poſt reſtitutionem verò integram ablatorũ, & expenſarum, quas canonici Eduen. eccleſiæ in proſequenda monachorum appellatione, quam ipſi monachi proſequi non curarunt, ſe rationabiliter feciſſe probarent, audirent ipſi iudices, ſi quid emergeret quæſtionis, & illud fine debito appellatione poſtpoſita terminarent. Quòd ſi ambo his exequendis intereſſe nequirent, prædictus Epiſcopus nihilominus quod mandauimus adimpleret. Cùm autem, ſicut in literis eiuſdem Epiſcopi perſpeximus contineri, vtraque partium in eius eſſet præſentia conſtituta, & pars Eduen. eccleſiæ iuxta mandati noſtri tenorem reſtitutionem ablatorum, & exſpẽſarum cum inſtantia poſtularet, Balmen. monachi ſe ad ea nolle reſpondere, nec de iure debere aſſerebant, eò quòd ad ſuggeſtionem falſi à nobis ipſæ literæ fuerant impetratæ. Cæterùm econtra Eduen. canonici reſpondebant, quod illa falſitatis ſuggeſtio principale negocium, pro quo iam dicti canonici literas impetrarunt, non poterat impedire: & ideo monachorum Balmen. allegatio, In caſu ipſo non erat aliquatenus admittenda. Et cùm prædictus Epiſcopus paratus eſſet in ipſo negocio iuſtè procedere, ac canonicè, & nullum monachis contra iuſtitiam grauamẽ inferre, ipſi pro eo, quia Decanus Eduen. eccleſiæ filius erat fratris Epiſcopi memorati, ab examine ipſius noſtram audientiam appellarunt: qui factæ appellationi, licet in literis noſtris appellatio eſſet inhibita, detulit: & octauas natiuitatis Domini proximo præteritas, terminum appellationi proſequẽdæ præfixit. Ad cuius proſecutionem appellationis, licet nuncius Eduen. eccleſiæ acceſſerit termino conſtituto, pro parte tamen alia nullus prorſus comparuit reſponſalis. Volentes igitur quòd ipſi cauſæ finis debitus imponatur, nec prorogetur vlterius per fraudem vel inſolentiam aliquorum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus Eduen. eccleſiã in poſſeſſionem terrarum, & eccleſiarum in valle Poliniaci poſitarum, quibus eam vobis conſtiterit per Balmen. monachos præter iuris ordinem ſpoliatam, cum fructibus inde perceptis, non obſtante contradictione, vel appellatione cuiuſlibet, auctoritate apoſtolica inducatis, à moleſtatione ipſius ſuper poſſeſſione Balmen. monachos per cenſuram eccleſiaſticam compeſcentes. Qui ſi nõ potuerint tali diſtrictione compeſci, & poſſeſſionẽ eorum præſumpſerint impedire, venerabili fratri noſtro Biſuntino Archiepiſcopo, & ſuffraganeis eius ex parte noſtra firmiter iniungatis, vt ſententiam, quam in dictos monachos rationabiliter duxeritis promulgandam, faciant auctoritate noſtra ſuffulti inuiolabiter obſeruari. Volumus autem nihilominus, & mandamus vt expẽſas, quas Eduen. eccleſia In proſequendis appellationibus à monachis interpoſitis ſe rationabiliter feciſſe probabit, ipſi eccleſia faciatis à Balmen. monaſterio cũ integritate perſolui: nec eos ſuper quæſtione proprietatis, ſi litigare voluerint, audiatis, donec iuxta mandati noſtri tenorem terras prædictas, & eccleſias reſtituerint, & expẽſas. Super quibus omnibus eis penitùs appellationis remedium interdicimus: nec à vobis appellationem eorum, ſi obiecerint, audiri volumus vel admitti. Poſt factam verò reſtitutionem integram ablatorum, & expenſarum, audiatis ſi quid emerſerit quæſtionis, & illud appellatione remota fine debito termineris. Taliter autem in noſtri procedatis executione mandati, quòd ſolicitudinem veſtram debeamus in Domino commendare, nec audiamus ſuper his vlteriùs quæſtionem. Teſtes autem &c. Nullis literis, &c. Quod ſi omnes, &c. duo veſtrum, &c. Datum Lateran. IIII. Cal. Iunij.

CONVENTVI MONASTERII SANCTI LEVFREDI DE CRVCE.

Sententia ſecunda contra primam lata, ſi ab ea non appelletur, iure tenet.

INter monaſterium Sancti Audoeni Rothomagẽ. & veſtrum ſuper modo eligendi Abbatem In dicto monaſterio veſtro iamdudum fuit quæſtio agitata: pro qua partibus ad ſedem apoſtolicam accedentibus, venerabilem fratrem noſtrum Oct. Epiſcopum Hoſt. & dilectum filium G. Sancti Georgij ad velum aureum diac. Card. dedimus

dimus auditores. In quorum præſentia propoſitum fuit pro monaſterio veſtro, quòd cùm Abbatia ipſa olim paſtore vacaret, vos conuenientes in vnum Riccardum monachum virum religioſum ſecundum Beati Benedicti regulam, & eccleſiæ libertatem, apoſtolico etiam priuilegio roboratam, de gremio ipſius eccleſiæ in Abbatem vobis per electionem canonicam aſſumpſiſtis: electum ipſum ad benedictionis munus obtinendum, diœceſano Epiſcopo præſentantes: qui per dilectum filium Gaufridum Abbatem pręfati monaſterij ſancti Audoeni prohibitus, quod poſtulatum fuerat non conceſſit. Vos ergò videntes veſtrum propoſitum retardari, ne aliquid in pręiudicium monaſterij veſtri fieret, ſedem apoſtolicam appellaſtis: à qua poſtmodum ad venerabilem fratrem noſtrum Henr. Epiſcopum, & dilectos filios Hen. cantorem, & R. Archidiac. Baiocen. ſub eo renore per nuncios veſtros commiſſionis litteras impetraſtis: vt partibus ad ſuam præſentiam conuocatis, inſpecto priuilegio, & rationibus omnibus, quas vrrunque ducerent proponendas, cauſſam ipſam appellatione remota, concordia, vel iudicio terminarent, nullis litteris obſtantibus ipſarum mētione non habita à ſede apoſtolica inpetratis. Quòd ſi omnes intereſſe non poſſent, Epiſcopus cum eorũ altero ea nihilominus exequeretur. Cùm igitur partes in præſentia prædictorum Epiſcopi, & præcentoris Baiocen. conſtitutæ, Archidiac. collega ipſorum ex certa cauſſa, & neceſſaria excuſato, non poſſent ad concordiam reuocari, parte veſtra volente teſtes ſuos omni exceptione maiores producere ad probandam electionem canonicè celebratam, iuxta tenorem priuilegij bonæ memoriæ Lucij Papæ prædec. noſtri ſuper electione facienda indulti R. monachus procurator dicti Abbatis ſancti Audoeni. eis ven. fratris noſtri Rothomagen. Archiepiſcopi, Epiſcopi Ebroicen & dilecti filij R. Ebroicen. archidiac. patentes litteras præſentauit, ne in cauſſa procederēt inhibentes, pro eo quod ſuper eiuſdem cauſſæ diſcuſſione mandatum ſe dicebant apoſtolicum recepiſſe. Verùm quia tenor mandati litteris illis non erat inſertus, nec procurator, licet ſæpiùs requiſitus, originale oſtendere voluit, vel reſcriptum, eorum prohibitione poſtpoſita, probationem veſtram oblatam ſæpiùs ſuper electione canonica decreuerunt pariter admittendam. Sed procurator iam dictus probationi obuiare conrendens in electione præmiſſa, monaſterium ſancti Audoeni ſpoliatum fuiſſe cuiuſdam iuris ſui poſſeſſione dicebat: quam vſque ad creationem Abbatis illius loci nouiſſimi obtinuerat inconcuſsè: qui de cōgregatione ſancti Audoeni à monachis de cruce poſtulatus fuerat, & electus. Eo igitur id probare volēte, teſtes veſtros ſuper electione canonica, procuratores verò ſuper ſpoliatione oppoſita receperuut: quorum depoſitiones cùm poſt diligentē examinationem diſponerent publicare, ad inſtantiam dicti procuratoris ſecundæ productioni teſtium, qua ſe dixit fore contentum, diem alteram aſſignatunt. Cumq; partes ad diem, & locum pariter conueniſſent, requiſitus procurator ab ipſis iudicibus de teſtibus producendis, ipſe quaſi teſtium productioni renuncians, dilectorum filiorum N. de Bellebec, & N. de Mortuomari Abbatum, & N. prioris de Bellebec litteras eis porrexit, ne in cauſſa procederēt inhibentes. Dicebant enim ſe ſuſcepiſſe mandatum primò præiudicans, cuius tenorem è ſuis litteris adiunxerunt. Cæterùm cùm primi iudices reſcripto diligenter inſpecto cognoſcerent, illud per falſi ſuggeſtionem, & veritate tacita impetratum, cùm in ſecundo mentio facta nō fuerit apoſtolici priuilegij, vt in primo: ex quo electio ſortiebatur præcipuam firmitatem, & ipſi iudices in ſecundis litteris à monachis ſancti Audoeni dicerentur certa ratione ſuſpecti: quod oſtendere non potuit procurator, cauſſis quibuſdam ſuſpitionis ſatis friuolis allegatis, ab eis contumaciter nulla expectata interlocutione receſſit. Attendētes igitur iudices recuſationem huiuſmodi, & allegationē dictæ ſuſpenſionis ſeram, & ſuperuacuam extitiſſe, præſertim poſt litem inchoatam, & teſtes vtrinq; productos, quę fortè ante litis ingreſſum colorem aliquem poterat habuiſſe: conſiderantes etiam idem mandatum non plenè, ſed perfunctoriè prioris feciſſe mentionem, prohibitioni poſteriorum iudicum, ſicut nec priorum acquieſcere noluerunt, magis volētes iuſſionibus mādatis apoſtolicis obedire, quā inferiorū mandatis

inde-

ctoritate apoſtolica confirmamus, & electo à vobis poſtmodum nos ipſi munus benedictionis, ſaluo iure diœceſani Epiſcopi curauimus exhibere. Nulli ergò &c. Confirm. &c. Datum Lateran. III. nonas Iunij.

BARTHOLOMAEO TVRONEN. ARCHIEPISCOPO, EIVSQVE *ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum, Quòd Turonenſi Archiepiſcopo Dolenſis Epiſcopus tanquàm Suffraganeus ſubeſſe debeat.*

Licet primum, & præcipuum eccleſiæ fundamentum ſit vnigenitus Dei filius Ieſus Chriſtus, iuxta quod dicit apoſtolus: Quia fundamentum poſitum eſt, præter quod aliud poni non poteſt, quod eſt Chriſtus Ieſus: ſecundum tamen, & ſecundarium eccleſiæ fundamentum exiſtit beatiſſimus apoſtolus Petrus, ad quem veritas ait: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam: qui ſicut à Chriſto petra dictus eſt Petrus, ita etiam à Chriſto capite vocatus eſt caput, ipſo ſibi dicente: Tu vocaberis cephas, vt per hoc vniuerſi fideles agnoſcerent quod ad ipſum tanquàm ad fundamentum, & caput, maiores debeant eccleſiarum cauſſæ referri, quatenus quòd ipſo tanquàm à capite principali fuerit auctoritate ſtatutum, ab ipſo tanquàm in fundamento ſtabili firmitate conſiſtat. Nobis ergò, qui (licet indigni) locum eius in apoſtolica ſede tenemus, incumbit ex debito paſtoralis officij de vniuerſali eccleſia ſcandala tollere, ac iurgia reſecare: & tam emergentes de nouo quæſtionum articulos, quàm cauſſas ab antiquo tractatas, ſed adhuc in antiquæ contentionis ſcrupulo remanentes, iudicialis ſententiæ calculo terminare. Inter cæteras verò cauſſas veteres, ac modernas, vetus illa quæſtio, quæ inter Turonen. & Dolen. eccleſias vertebatur, eccleſiam non modicùm vſque ad hæc moderna tempora conturbabat: ad quam vel ſopiendã concordia, vel iudicio terminandam, poſt multas prædeceſſorum noſtrorum citationes, nos tãdem dilecto filio Ioanne Dolen. electo ad ſedem apoſtolicam accedente, termino vtrique partium à bonæ memoriæ Cœleſtino Papa prædeceſſore noſtro præfixo, cùm tu non niſi nuncios minus ſufficienter inſtructos pro ſola dilatione petenda miſiſſes, partem citauimus eccleſiæ Turonen. mandantes, vt quicquid de re quocunq; modo contingeret, pars eadem per ſe, vel per procuratores idoneos ad apoſtolicam ſedem accederet, noſtræ diſpoſitionis formam, vel iuſtę diffinitionis ſententiam receptura. Alioquin ex tunc nos ad horum alterum procedere curaremus. Dicto igitur electo, Iuliano, Rodulpho, & Hugone canonicis Dolen. cum litteris de procuratione ipſis ſuper hac cauſſa ſpecialiter ab eccleſia Dolen. conceſſis, & dilectis filijs Gaufrido cancellario, Senoreto, Ioanne, Ernaudo canonicis Turonen. & Gaufrido de Iouiaco, cum litteris de rati habitione datis eis, tam à te, quàm eccleſia Turonẽ. in noſtra præſentia conſtitutis, frequenter per nos, interdum etiam per fratres noſtros audientiam plenam, & benignam indulſimus: & quæ fuerunt hinc inde propoſita intelleximus diligenter. Fuit autem propoſitum ex parte Dolen. eccleſiæ, quòd cùm eadem eccleſia longiſſimo tempore fuerit in poſſeſſione metropoliticæ dignitatis, ſicut ex geſtis quorundam ſanctorum, & alijs ſcriptis apparêre dicebat: tãdem cùm temporibus bonæ memoriæ Nicolai Papæ prædeceſſoris noſtri Feſtiniano tunc in Archiepiſcopũ Dolen. promoto, vſum pallei à ſede apoſtolica poſtulaſſet, licet idem Nicolaus quod petebatur, ei non duxerit concedendum: quia litteras apoſtolicæ ſedis, quas prædeceſſores eius prædeceſſorib. ipſius Feſtiniani in pallei collatione tranſmiſerant, ei non fecerat præſentari: non tamẽ quod petebatur, negauit expreſsè, ſed partes ad ſuam præſentiã conuocauit: mandans Erardo tunc Archiepiſcopo Turonen. vt ad ipſum ſuum Legatum tranſmitteret: cum quo & Dolen. eccleſia ſuos nuncios deſtinaret, vt vtriuſque poſitis coram eo ęqua lance cauſſa librata, quæ eſſet ſedes metropolitica pleniùs appareret. Scripſit etiã idem Nicolaus, ſicut ex authẽtico ipſius apparet, Salomoni tunc Regi Britannorum, & vxori eius, vt idẽ Feſtinianus idoneũ mitteret ad Rom. eccleſiam ex proprio clero legatum: qui ſcripta fidei catholicę documẽta

deferret, & eundem Feſtinianum ita credere, & ſeruare de cætero iuramento firmaret: quod niſi palleum ei diſpoſuiſſet per eundem legatum tranſmittere, nō mandaſſet. Verùm eodem Nicolao ſublato de medio, cùm nuncij Dolen. eccleſiæ ad apoſtolicam ſedem acceſſiſſent, bonę memorię Adrianus Papa, eidem Feſtiniano palleum cum priuilegio deſtinauit: quod pars Dolen. eccl. per ſcriptū authenticum non probauit. Præterea quòd temporibus Ioannis VIII. eccleſiæ Dolen. Archiepiſcopus præſideret, nixa eſt pars eadem comprobare per litteras eius, quas Mayn. Archiepiſcopo deſtinauit, & cæteris Epiſcopis per Britanniam conſtitutis. Cæterùm cùm quidam iuuenis felicis recordationis Gregorij VII. conſecrandus fuiſſet à Dolen. eccleſia præſentatus, ipſe iuuene illo propter minorem ætatem repulſo, I. tituli S. Melanij Abbatem in Dolen. Archiepiſcopū conſecrauit: ei, & ſucceſſoribus eius pallei vſum indulgens, & mandans Epiſcopis Britanniæ, vt ei tanquàm Archiepiſcopo reuerentiam, & obedientiam exhiberent. Quæ quoniam authenticum non habebat, per Vrb. II. litteras voluit edocere: felicis etiam record. Vr. II. R. Dolen. Archiepiſcopo iuramento ab ipſo recepto, quòd memoratus G. prædeceſſor ipſius. prædeceſſori eiuſdem R. & ſucceſſoribus eius vſum pallei conceſſiſſet, ſicut in tranſcripto litterarum ipſius G. quarum authenticum ſe habere iurauit, erat expreſſum: munus pallei ex apoſt. ſedis liberalitate conceſſit. Licet ipſi mandaſſet, vt exhibere ſe nullatenus recuſaret ad diſcutiendam querimoniam, quam Turonen. Archiepiſcopus de ſubiectione Dolen. eccleſiæ, & obedientia ſibi negata, tam apud ipſum, quàm prædeceſſores eius fecerat ſępè proponi. Idem etiam eum in litteris quas principibus, & populo Dolen. eccleſiæ deſtinauit, pro iuſtitijs eiuſdem eccleſiæ duxit Archiepiſcopum nominandum, ſicut per ſcriptum authenticum pars eadem demonſtrauit. Piæ quoque memoriæ Paſchalis II. Baldrico Dolen. Archiepiſcopo à Gerardo tunc Engoliſmen. Epiſcopo auctoritate ſedis apoſtolicæ inſtituto, palleum, plenitudinem ſcilicet officij paſtoralis indulſit: vt eo ſecundum conſuetudinem prædeceſſorum ſuorum vteretur. Præterea in ſynodo à bonæ mem. Calixto Papa celebrata Remis, B. Dolen. Archiepiſcopus cū duobus ſuffraganeis ſuis interfuiſſe legitur, & ad ipſam prius tanquā Archiepiſcopus euocatus. Honorius inſuper cùm prædictum G. tunc Engoliſmen. Epiſcopum, tanquam legatum ſuum, & ap. ſedis vicarium deſtinaret, inter alios legitur B. Archiepiſcopo Dolen. ſcripſiſſe, vt eum reuerenter ſuſciperet, & ipſi humiliter obediret: qui etiam B. quatuor ſuffraganeos habuiſſe probatur. Ad hęc felicis me. Innocētius Papa prædeceſſor noſter G. Dolen. Archiepiſcopum, & ſuffraganeos eius ad concilium, quod Piſis poſtea celebrauit, legitur euocaſſe, & ad querimoniam eius citaſſe Archiepiſcopū Turō. vt ſuper ſubiectione, quam à Dolen. petebat, iuſtitiam oſtenderet eccl. Turon. & eidem Dolen. de Alaten. diœceſi reſponderet. In quo etiam piæ me. Cœl. cūdem prædeceſſorem ſuum Inno. eſt ſecutus. Et licet bonæ me. Lucius Papa II. præd. noſter contra Dolen. eccleſiā pro Turon. ſententiam promulgarit, ſemper tamen Dolen. eccl. in libertatis poſſeſſione permanſit: cùm, ſicut in ſcripto etiā ab aduerſa parte inducto perſpicitur contineri, conceſſum fuerit, vt G. tunc Dolen. Archiepiſcopus quandiu eccleſiæ præeſſet eidem, vſum pallei nō amitteret, nec alij, quàm Ro. Pont. ſubiaceret. Idem etiā G. cùm ad Capuanæ ſedis metropolim aſpiraret, in via cū Turō. Archiepiſcopo dicitur colluſiſſe, nec benè defendiſſe cauſſam Dolen. eccl. à qua tam corpore, quā animo diſcedebat, cùm ſtatim poſt ſententiā trāſierit ad eccl. Capuan. Oliuerius quoq; ſucceſſor ipſius electus, eoſdem ſuffraganeos, quos G. præd. eius habuerat, habuit, & in Dolen. eccleſia miniſtrauit, ſicut per plures teſtes fuerat comprobatum. Adiecit etiam pars Dolen. quòd proceſſu tēporis bonæ me. Eugenius Papa prædeceſſor noſter felicis record. B. Claræuallen. Abbatē ad ſopiendam inter eaſdem eccleſias controuerſiā deſtinauit: cuius ſtatutū ſeruare noluit eccleſia Turō. Cæterùm cùm H. poſtmodum Dolē. electus propter illiteraturam ſuam apoſtolico ſe timeret conſpectui præſentare, cum cantore, & quatuor alijs canonicis Dolē. Andegauis, quaſi cum Turonen. compoſiturus acceſſit: & exinde contra prohibitionem cantoris, & alterius canonici ſenioris,

ris,cum tribus iunioribus Turonen. adijt ciuitatem: & corruptis alijs tribus canonicis per collationem præbendarum, & ſaluo iure Dolen. eccl. iurare inductis, ſe ſeruaturos quod oblata eis chartula continebat, à Turonen. Archiepiſcopo munus conſecrationis accepit. Quod autem idem H. tres iuuenes memoratos corruperit, vni ſcilicet Archidiaconatum, alteri præbendam conferens, tertio præbendam ſuſceptam de manu laicali confirmans: quod cantor, & ſocius eius eidem H. ne Turonis accederet, curauerint diſtrictiùs inhibere: quod ijdem iuuenes, ſaluo Dolen. eccleſiæ iurę iurauerunt: quod idem H. adulterinum ſigillum habuerit, eadem pars per ſuos teſtes ſufficienter aſſeruit fuiſſe probatum. Adiectum eſt etiam, quòd litteræ nomine Dolen. Cap. ſuper ipſius H. præſentatione confectæ, veræ non eſſent: vtpote in quibus nomen præmittebatur Decani: cùm Decanus nullum haberet in eadem eccleſia perſonatum, ſed cātor primum locum potiùs obtineret. Idem etiam H. in profeſſione, quam fecit Archiepiſcopo Turonen. ſe nō Epiſcopum, ſed Archiepiſcopum nominauit. Cæterùm cùm idem H. propter prædicta non fuiſſet à Dolen. receptus, ad apoſtolicam ſedem accedens, à bonæ memoriæ Adriano Papa prædeceſſore noſtro ab obedientia fuit, quam Turon. Archiepiſcopo in conſecratione ſua promiſerat, abſolutus. Sed hoc non potuit pars eadem per litteras authenticas demonſtrare. Cui cùm Dolen. eccl. ab eodem Adr. Papa vſum pallei tum ex tenore concordiæ, quam inter ſe, & Turon. Archiepiſcopum factam fuiſſe confitebatur, tum ex antiqua conſuetudine poſtularet: nuncij verò Turon. eccleſię compoſitionē quandam factam per Abbatem de Fontanis, in qua Dolen. eccl. ſuffraganeis renunciaſſe dicebant, peterent confirmari, addentes quòd ſic fuerat à præfato Lucio Papa prædeceſſore noſtro de fratrum conſilio per ſententiam diffinitum, parte Dolen. eccl. prædictam compoſitionem, & ſententiam non tenere dicente: cùm is, qui in Dolen. eccleſia tunc præſulatus gerebat officium, dolum adhibuiſſet, & fraudem, vtpote qui cum iam ad Capuanam metropolim aſpiraret, nihil ad commodū Dolen. eccleſiæ allegauit: cùm & Dolen. eccleſia præſens in examinatione negocij non fuiſſet. Idem etiam Adrianus prædictā compoſitionem omnino caſſauit, & eam vires cenſuit non habere. Eidem H. pallei vſum indulgens, ac E. tunc Archiepiſcopo Turonen. præcipiens, vt aut cum eo ſuper ſuffraganeis conueniret, aut vſq; ad feſtum ſancti Michaelis proximo tunc vēturum plenam ei exhibiturus, & recepturus iuſtitiam apoſtolico ſe conſpectui præſentaret. Interim autem ipſum, vel clericos eius excōmunicationis, vel interdicti ſententia non præſumeret aggrauare. Iterùm etiam idem Adrianus ad feſtum omnium ſanctorum citauit partem eccleſiæ Turonen. & eūdem H. frequenter in litteris ſuis Archiepiſcopum nominauit: quod ex ſcriptis authenticis pars eadem demonſtrauit. Inſuper bonæ memoriæ Alexander Papa eundem Adrianum prædeceſſorem ſuum poſtmodum imitatus dictum H. nominauit Archiepiſcopum, & te non ſemel, ſed & ſæpiùs, & tandem peremptorio euocauit, vt ad apoſtolicam ſedem accederes, Roll. tunc Dolen. electo de ſuffraganeis reſponſurus. Aſſeruit etiam idem Alexander in ſuis litteris, ſicut ex earū inſpectione patebat, quòd dictus Adrianus prædeceſſor ipſius quæſtionem illam, quę inter Turon. & Dolen. eccleſias per ſententiam terminata fuerat, cœperat retractare. Vnde volens pleniùs ſuper cauſſa ipſa cognoſcere veritatem, cum vtraq; parte præſente, à Roll. tunc Dolen. electo teſtes recepiſſet inductos, & depoſitiones eorum ſuper quibuſdam capitulis admiſiſſet, G. tunc Senonen. H. Baiocen. & Abbati ſanctæ Genouefæ, & decan. Baiocen. tam teſtes, quos ipſe receperat ſuper quibuſdam alijs capitulis audiēdos, quàm alios ab alterutra partium inducendos, recipiendos, & audiēdos ſuper poſſeſſione ſubiectionis, in qua te tu frater Archiepiſcope eſſe dicebas, vel libertatis, in qua ſe idem tueri nitebatur electus ſuper capitulis certis commiſerit, quem Lucius etiā ſucceſſor ipſius in hoc imitatus N. Cenoman. decanum, I. de Veteri ponte Archidiacono Rothomagen. N. Ianuen. præpoſito Sanctæ Mariæ de Caſtell. per ſuas litteras idem iniunxit: qui iuxta mandatum apoſtolicum procedentes receperunt teſtes ſuper

Nn 2 præ-

prædictis capitulis inductos à partibus: & eorum depoſitiones redigētes in ſcri. pris ſub ſigillis ſuis ad ſedem apoſtolicam tranſmiſerunt. Ex his ergò conclu- cludens Dolen. eccleſia poſtulabat, vt cùm in libertatis ſemper poſſeſſione fuiſ- ſet, dictum electum Ioan, per dilectum filium noſtrum Ior. tituli ſanctę Puden- tianæ presbyterum Cardinalem, tūc apoſtolicæ ſedis legatum auctoritate apo- ſtolica confirmatum, conſecrare in Archiepiſcopum, & ei vſum pallei curare- mus de ſolita ſedis apoſtolicæ benignitate conferre. Cæterùm ex parte Turonē. eccleſiæ fuit ad prædicta reſponſum, quòd cùm olim tota Britannia fuiſſet Tu- ronen. eccleſiæ tanquam metropoli ſuæ ſubiecta, Britannis tandem conſpiran- tibus contra regem Francorum, & proprium ſibi conſtituentibus regem, occa- ſione Beati Sanſonis, quondam Eboracen. Archiepiſcopi, qui dum in partibus Britanniæ pateretur exilium, in Dolen. eccleſia cum Archiepiſcopalibus inſi- gnibus miniſtrarat, Dolen. eccleſia contra Turonen. ſupercilium elationis aſ- ſumpſit, Btitannis volentibus ſibi nouum Archiepiſcopum, ſicut nouum regē creauerant, ſuſcitare. Vnde bonæ memoriæ Nicolaus Papa prædeceſſor noſter Salomoni tunc regi Britanniæ ſcribens, quòd omnes Epiſcopi regni eius ſuffra- ganei eſſent eccleſiæ Turonen. per litteras ſuas expreſſit: adijciens tandem, vt ſi contentioſus agere vellet, ad ſedem ap. deſtinaret: vt quæ eſſet ſedes metropoli- ca per eius iudicium appareret. In alijs etiam litteris directis eidem Turon. eccl. metropolim eſſe Dolen. eccleſiæ, ſicut ex prædeceſſorum ſuorum monimētis, & exemplis priorum patêre dicebat, aſſeruit: & Feſtiniano Dolen. Antiſtiti ſcri- bēs, quòd Turo. eccleſia metropolis eius eſſet ſe comperiſſe, ſicut ex litteris eius apparet, deſcripſit: neceſſariū eſſe adijciens, vt eam Dolen. Epiſcopi ſequerērur: & ipſam in negocijs ſuis adirēt: nec exquirere ipſius iudiciū detrectarēt, ſicut per monimēta prædeceſſorū ſuorū, & exempla priorū dicebat oſtēdi. Addito vt idē Feſtinianus ſe metropolitanū nullatenus appellaret, quouſq; ſcripta Romano- rum pontificū, quæ in acceptione pallei eius anteceſſores acceperāt, deſtinaret: cùm in regeſtis Siri, & Adriani nullatenus inueniſſet, quòd Beſtoualdo, & Iu[illegible]e meno prædeceſſoribus eiuſdē F. ſicut ſcripſerat, vſum pallei conceſſiſſ[illegible]. P[illegible] terea Ioannes Papa prędeceſſor noſter Epiſcopis Britannię interdixit, ne iuri ec- cleſiæ Turon. reſiſterent, ſuper omnibus quę Turō. Archiepiſcopus ad ſuā perti- nere metropolim aſſerebat, donec vtraque partium ad apoſtolicam ſedem ac- cederet, vt ibidem eadem cauſſa finiretur. Adijciens quòd ſi aliter agerēt, ſe [illegible]ca- rent excommunicationis ſententiæ ſubiacere, & ab omni eccleſiaſtico ben[illegible]- clo eſſe ſuſpenſos. Quem piæ record. Leo Papa ſucceſſor ipſius poſtmodum [illegible]i- tatus, ſe in ſcriptis veterum reperiſſe aſſeruit omnes Epiſcopos Britannię T[illegible]o- nen Archiepiſcopo ſubiacere. Adijciens quòd cùm ad eum in Remen. conc[illegible]o ſuper hoc quæſtio delata fuiſſet, ſtatuerat, vt Dolen. pſeudo Archiep. cu[illegible]is ſubiectis Rom. concilio intereſſet, non ſolùm ſuper hoc, ſed etiam de ſi[illegible]a etiam reſponſurus. Quod quia implere contempſit, eum, & omnes Epiſcopos, qui ei adhæſerant, excommunicationis ſententia innodauit: ſic ſcilicet, vt nec peragerent diuinum officium, nec audirent, nec etiam benedicere attentare[illegible]. Tandem verò cum vtraque partium ſuper hoc coram felicis record. Grego[illegible]io Papa VII. præd. noſtro diutiùs litigaſſet, idem Gregorius poſt longam diſcuſſi- onem in Rom. ſynodo vtraque parte præſente, & cauſſa non ſine multo labore diſcuſſa, contra Dolen. eccleſiam ſententiam promulgauit: vt niſi fortè Britan- ni à ſubiectione eiuſdem eccleſiæ ſe poſſent authentica ſedis apoſtolicæ aucto- ritate tueri, Turonen. eccleſiam matrem ſuàm, & metropolim recognoſceret, & eam quam decet metropolitanum ſubiectionem, & obedientiam Turo[illegible]en. Archiepiſcopo exhiberet: vſu pallei tunc Dolen. electo reſeruato, ſic tamen, vt nullus ſucceſſor eius ad dignitatem huiuſmodi aſpiraret, ſed tam ipſi, quam cæteri Epiſcopi Britanniæ ſub Turonen. Archiepiſcopi magiſterio perpetuò permanerent. Ad quod meliùs cognoſcendum idem Gregorius legatos ſe[illegible]s apoſtolicæ in prouinciam deſtinauit: qui congregato concilio Xanctonis auditis propoſitis cùm Dolen. eccleſia nullum ad ſuæ defenſionis præ[illegible]di- um apoſtolicæ ſedis priuilegium induxiſſet, ſed quaſdam litteras potiùs ſub nomine

nomine Adriani Papæ confectas, quas P. Clericus Dolen. antiſtitis ipſo audiente, ac tacente in regeſto Rom. eccleſiæ ſe mentitus fuerat reperiſſe: & quas idem Antiſtes falſatas eſſe in verſiculo, in quo de datione pallei fiebat mentio, recognouit, quod Gregorius ſub conditione ſtatuerat, purè curauerũt, & ſimpliciter diffinire: ſcilicet, vt tam idem Dolen. quàm cæteri Britanniæ Epiſcopi, perpetuam deinceps ſubiectionem, & obediẽtiam exhiberent Archiepiſcopo Turonen. quod prædictus Dolen. in manu dicti Gregorij Papæ poſt datum iudicium promiſerat ſe facturum: quamuis autem prędictorum Ioannis, Leonis, Gregorij, & legatorum eius pars eadem authentica non haberet, ea tamen authentica eſſe per bonæ memoriæ Vrb. II. authenticum demonſtrauit. Cùmque poſtmodum R. Dolen. Epiſcopus memorati Vrbani Papæ ſe conſpectui præſentaſſet, iuramento firmauit, quòd prædictus Gregorius pręd. eius ſalua querimonia Turonen. eccleſiæ, pallei vſum conceſſerat: ſic tamen, vt ſi etiam Dolen. eccleſia in cauſſa ſuccumberet, vſum pallei nihilominus retineret: quod per quaſdã litteras eiuſdem Gregorij oſtendere nitebatur, propter quod Vrbanus ei palliũ indulſit. Cæterùm cùm R. Turonen. Archiepiſcopus ad eius præſentiam acceſſiſſet, & quod per eundem Gregorium, & legatos eius diffinitum fuerat, demõſtraſſet, idem Vrbanus de conſenſu partium certum terminum partibus aſſignauit: ad quem ſi qua partium non veniret, cauſſæ ſuæ periculum ſuſtineret. Vnde Turonen. ad terminum veniente, Dolen. per nuncium verò ſuum excuſationes ſolummodo prætendente minus legitimas, cauſa cognita de conſilio fratrum ſuorum ſanciuit, vt tam Dolen. quàm cæteri Epiſcopi Britanniæ Turonen. eccleſiam ſuam eſſe metropolim recognoſcerent, & debitam ei reuerẽtiam exhiberent, nec vllo vlteriùs tempore poſt Roll. obitum ad vſum pallei Dolen. Epiſcopus aſpiraret, ſicut in eius authentico perſpeximus contineri. Idẽ etiam Vrbanus Epiſcopis Britanniæ ſuam ſententiam denuncians præcepit, vt Turonen. ſicut archiepiſcopo ſuo in poſterùm obedirent. Cùm autem poſtmodum tempore bonæ memoriæ Lucij Papæ ſecundi, cauſſa eadem fuiſſet ad apoſtolicæ ſedis audientiam procurante Dolen. eccleſia reuocata, ipſe vtraque parte præſente, latam ab eodem Vrbano per ſententiam confirmauit: & Turonen. eccleſiam ſuper Dolen. & aliorum Epiſcoporum Britanniæ obediẽtiã per baculum inueſtiuit: præcipiens, vt tam Dolen. quàm cæteri Epiſcopi Britanniæ Turon. eccleſiæ tanquàm propriæ metropol. ſubiacerent, & ei debitam obedientiam, & reuerentiam exhibere curarent. Hac tamen moderatione habita, vt G. tũc Dolen. Epiſcopus retineret vſum pallei quoad viueret, & Rom. tantùm pontifici ſubiaceret, ſed poſt ipſum nullus Dolen. Epiſcopus ad vſum pallei aſpiraret, ſicut in oſtenſo nobis ipſius authentico priuilegio continetur. Qui etiam Briocen. & Trecor. Epiſcopos ab obedientia Dolen. abſoluit: & vt Turonen Archiepiſcopo reuerentiam, & obedientiam exhiberent iniunxit: adijciens, quòd ſi mandati eſſent apoſtolici contemptores, ſententiam quam Turonen. proferret in eos, ratam haberet, & faceret inuiolabiliter obſeruari. Mandans etiam comiti, & baronibus Britanniæ, vt ſententiæ nullatenus obuiarent, ſed eam paterentur executioni mandari. Alioquin ratam haberet ſententiam, quam Turon. Archiep. in contradictorem quemlibet promulgaret. Hanc autem eiuſdem Lucij ſententiã Eugenius, & Anaſtaſius ſucceſſores ipſius auctoritate apoſtolica confirmarunt: & idem Eugenius ratam habuit excommunic. ſententiam, quam in Dolen. & Briocen. clericos E. tunc Turon. Archiepiſcopus propter eorum inobedientiam promulgarat. Tandem verò Dolen. eccleſia ſententiæ parere coacta, Hugonem tunc electum ſuum conſecrandum per x. Dolen. canonicos, & clericos cum decreto capituli ſubſcriptiones canonicorum omnium continente, abſolutione recepta ab Archiepiſcopo Turon. eidem Archiepiſcopo præſentauit, & ei profeſſionẽ fecit, ſicut alij ſuffraganei Archiepiſcopo ſuo facere conſueuerunt, ac rediens à clero, & populo Dolen. fuit cum proceſſione receptus. Et licet idem H. poſtmodum, ſicut ab aduerſa parte proponitur, pallium, & abſolutionem obedientiæ, quam in conſecratione ſua exhibuerat eccleſiæ Turonen. tacita delatis ſententijs veritate, &

falſitate ſuggeſta: ſcilicet quòd ille, qui tunc in Dolen. eccleſia præſulatus gerebat officium, fraudem adhibuerat, nec ſufficienter partem Dolen. eccleſiæ defenderat, à ſede apoſtolica impetraſſet: rediens tamen eidem Archiepiſcopo debitam obedientiam exhibere curauit, & ſe teneri recognouit, eidem, ad concilium eius vocatus acceſſit: & tam ei quàm I. eiuſdem Archiepiſcopi Succeſſori obedientiam, ſicut ſuo metropolitano reuerenter impendit, ſicut per teſtes fuerat legitimè comprobatum. Qui cùm tandem, quia tranſgreſſus fuerat proprium iuramentum, ab eodem I. fuiſſet excommunicationis vinculo innodatus, tandem cæcitate percuſſus, pœnitens, & de periurio ſpontè confeſſus, abſolutionis ab eo beneficio impetrato, annulum etiã ei reſignauit: quod totũ per teſtes fuerat comprobatum. Idem quoque Adrianus in litteris, quas pars aduerſa ſuper pallio eidem H. cõceſſo, inducit, inter cætera proteſtatur, quòd quia ſuper controuerſia propoſita, plenam nõ potuerat cognitionem habere: cũ altera pars in negatione conſiſteret, & ſe non habere mãdatum penitùs affirmaret, nihil ab eo fuerat ſuper eodem negocio terminatum. Felicis etiam recordationis Alex. Pada prædeceſſor noſter de ſententia Lucij, confirmatione Eugenij, & Anaſtaſij, concordia H. & pallio ipſi H. ab Adr. Papa conceſſo habita mentione, Turon. eccleſiæ in Dolen. ius metropolicum reſeruauit: mandans Dolen. capitulo, vt ſi forſan in perſonam idoneam conueniſſet, eam Turon. Archiepiſcopo confirmandam, & conſecrãdam, ſi electionem factam inueniret canonicè, præſentaret, & conſecraturus ei debitam obedientiam, & reuerentiam ſecundũ eccleſiæ conſuetudinem exhiberet. Adijciens, quòd ſi per legatos ſedis apoſtolicæ eorum eſſet electio confirmata & electus etiam cõſecratus, nihilominus ad eundem Archiepiſcopum vocatus, accederet, & ei obedientiã exhiberet. Quòd ſi forſan ab eo vocatus ad præſentiam eius infra tres menſes accedere non curaret, ex tunc idem Alex. ipſum ab adminiſtratione temporalium, & executione officij, quod poſt electionem ſuſceperat, ſuſpendebat, ſicut per eius authentica patuit manifeſtè. Nec nocuit, nec nocere potuit eccleſiæ Turon. quòd idem Alex. fortè in fauorem Dolen. electi citauit partes, teſtes recepit, & alijs recipiendos commiſit: cùm non in præiudicium alterutrius partiũ id intelligatur egiſſe: præſertim cum tibi etiam ad Turon. metropolim euocato, Dolen. diœceſis in pulſatione campanarum, & cauſarum delatione detulerit, & Abbas ſancti Iacuti, qui eſt de Dolen. dioc. ad concilium tuum vocatus acceſſerit, & tibi etiã curauerit obedientiam exhibere. Nos ergò diligenter auditis, quæ fuerant hinc inde propoſita, & rationibus, & allegationibus partium cum inſtrumentis, & atteſtationibus ſufficienter inſpectis, de fratrũ noſtrorũ, & tam Archiepiſcoporum quàm Epiſcoporum exiſtentium, apud apoſtolicam ſedem conſilio petitionem Dolen. eccleſiæ interlocuti ſumus non eſſe aliquatenus admittendam: cum probatum non eſſet Dolen. eccleſiam in libertatis poſſeſſione, ſed Turonen. potiùs in ſubiectionis ipſius poſſeſſione manere. Ad abundantiorem autẽ cautelam ab eodem electo coram fratribus noſtris quæſiuimus, ſi Dolen. eccleſia iam probaſſet, vel adhuc poſſet probare dolum, quem pręfatus G. Dolen. Archiepiſcopus dictus eſt commiſiſſe, per quem pars Dolen. eccleſiæ remãſiſſe propoſita fuerat indefenſa. Qui reſpondit, quòd dolus ille nec probatus fuerat, nec poterat comprobari: tùm ſæpè dictus G. & qui cum eo venerant in Apuliam tranſeuntes, nunquam poſtea remearint. Et quamuis cauſſa non ſuper proprietate, ſuper qua ſæpè fuerat ſententialiter diffinitũ, ſed ſuper poſſeſſione tantum ſubiectionis, & libertatis commiſſa ſub certa forma fuiſſet: ad omnem tamen occaſionem tollendam, liberam eis conceſſimus facultatem, vt ex his, quæ [illegible] fuerant, adhuc ſummatim de proprietate proponeret, ſiquid poſſet rationabiliter allegare. Audientia ergò ſibi propter hoc publica in conſiſtorio bis indulta, quia præter præmiſſa nihil ad commodum partis ſuæ potuit allegari: cum quaſi prænoſceret, quod debet in cauſa ſuccumbere, electioni renũciare voluit in manibus noſtris: & à commiſſa ſibi, & ſocijs ſuis à Dolen. capitulo ſuper eadem cauſſa procuratione ceſſare. Nos aũt nolentes hominũ malitijs indulgere, nec renũciationem recepimus, nec paſſi fuimus, vt à cõmiſſo ſibi, & ſocijs ſuis à Dolen.

Dolen.eccleſia ſuper eadem cauſa procuratoris officio reſileret. Ipſo igitur nihil quòd ad cauſſam ſuam faceret poſtmodum proponente, cùm ipſum negocium diu quidem cum multa diligentia nos,& fratres noſtri ſufficientiſſimè diſcuſſimus, pręmiſſis & alijs multis rationibus per idoneos aduocatos, ab vtraque parte prudenter inductis: quas propter prolixitatem ſuperfluam in hac pagina prætermiſimus annotare: de communi fratrum noſtrorum conſilio, auctoritate Dei omnipotentis,& Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli,& noſtra vtraque parte pręſente, prædictas prædeceſſorum noſtrorum ſententias confirmantes, decernimus, ſtatuimus,& ſancimus, vt Dolē.eccleſia perpetuis ſemper temporibus ſuffraganea plenè ſubiaceat eccleſiæ Turonen. & debitam ei tiræ veræ metropoli reuerentiam,& obedientiam cum alijs ſuffraganeijs eccleſię Turon. impendat: nec vnquam Dolen. Epiſcopus ad pallei vſum aſpiret. Et ne cauſa toties diffinita, de cætero valeat in contētionis ſcrupulum refricari, ſi qua pòſthac inſtrumenta, vel argumenta pro parte Dolen. eccleſiæ poſſent quomodolibet inueniri, nos auctoritate apoſtolica nihil ea penitus valitura cēſemus. Nulli ergò,&c. diffinitionis,&c. Datum Lateran. per manum Rainaldi domini Papæ notarij Cancellarij vicem agentis, cal. Iunij, indictione ſecunda, incarnationis Dominicæ anno M C X C I X. pontificatus verò domini Innocentij Papæ tertij anno ſecundo.

ARCHIEPISCOPO, ET CAPITVLO TVRONENSIBVS.

De eodem argumento.

AD conuincendam malitiam,& improbitatem eorum, qui contrà rationes,& iura venire non metuunt, ſedes apoſtolica conſueuit rigorem,& ſeueritatem aliquoties temperare: vt vincēs in bono malum, omnem auferat materiam murmurandi. Hoc enim quidam prædeceſſorū noſtrorū in cauſſa, quæ vertebatur inter Turon.& Dolen. eccleſias feciſſe noſcuntur: qui contra res iudicatas,& per ſententias ſedis apoſtolicæ ſæpius diffinitas, Dolen. audientiam in iudicio præſtiterunt, cùm cōtra res iudicatas nullo iuris remedio valeat attētari: ita quòd & iudicis inferioris ſententia, quæ legitima non eſt, appellatione ſuſpenſa, poſtquàm in rem [illegible] fierit iudicatam, vt contra ius litigatoris prolata, retractari de iure non debet, vt ſic finis litibus imponatur. Nos quoque poſtquàm cauſam illam, quæ cōmiſſa fuerat à bonæ memoriæ Alex.& Lucio prædeceſſoribus noſtris inter ipſas eccleſias ſuper poſſeſſione tantum ſubiectionis,& libertatis, rationibus vtriuſque partis,& allegationibus cùm inſtrumentis,& atteſtationibus diligenter auditis,& cognitis pro Turonē. contra Dolen. canonice terminauimus, ad abundantiorem cautelam benignam adhuc ipſis Dolen. indulſimus facultatem: vt quoniam in examinatione illius cauſæ multa fuerunt in diuerſis articulis corā nobis,& fratribus noſtris vtrinque de proprietate propoſita, ſummatim non quaſi litem contra priores ſententias cōteſtando, ſed vt ex his, quæ fuerunt actitata, de proprietate, ſi poſſent, aliquid plenius & efficacius allegarent: per quòd fortè poſſet oſtendi, an aliquid fuerit omiſſum, ſicut ipſi frequentius aſſeruerāt, propter quod ipſa Dolen. eccleſia in prioribus iudicijs remanſerit aliquatenus indefenſa. Sed cùm præter illa, quæ prius multipliciter allegauerant, nihil poſtea cōmodiùs allegarent, nos ex allegationibus ipſis nihil penitus audientes, quòd contra vires priorum ſententiarū animum noſtrum poſſet, aut deberet aliquo modo mouere, dictas prędeceſſorum noſtrorū ſentētias cōfirmauimus. Statuētes vt Dolen. eccleſia tanquam ſuæ veræ metropoli perpetuis ſemper temporibus ſuffraganea plenè ſubiaceat eccleſiæ Turonen. nec vnquam Dolē. Epiſcopus ad pallij vſum aſpiret. Et ad omnem malitiam conuincendā decreuimus, vt ne lis toties diffinita poſſet vlteriùs refricari, ſi qua poſt hæc argumēta, vel inſtrumēta pro parte Dolē. eccleſię cōtingeret inueniri, tāquàm nihil penitus valitura, omni prorſus vtilitate carerent. Vt autē de ordine proceſſus iſtius nulla poſſit in poſterū dubitatio ſuboriri, has vobis literas ipſum proceſſū cōpendioſius cōtinentes duximus in teſtimoniū concedendas. Dat. Lat. IIII. nonas Iunij.

REGI FRANCORVM. DE EADEM RE.

VEntilata diutius,& quaſi fruſtra ſæpius ſopita contentio, quæ inter Turonen.& Dolen eccleſias vertebatur, vſqueadeò ſtatum generalis eccleſiæ hactenus moleſtauit, vt non ſolùm Dolen. doleret eccleſia,& metropolis Turon. turbaretur, ſed prędeceſſorum noſtrorum aures vtriuſq; ſæpius querela pulſaret, & ipſi fruſtrà quodammodo viſi fuerint laboraſſe. Nam,& ſi frequenter ad Romanam curiam quæſtio ipſa perlata fuiſſet,& per multos prædeceſſores noſtros non tantùm ſemel ſopita, ſed ſæpe, nihilominus tamen ſuper ea nos oportuit laborare: nec fuit per Dei gratiam labor noſter inanis, ſed principium noſtrum finis eſt debitus ſubſecutus. Siquidem cùm vtraque partium ad citationem noſtram apoſtolico ſe conſpectui præſentaſſet, auditis, quæ fuerãt hincinde propoſita, rationibus, allegationibus,& atteſtationibus,& inſtrumentis partium diligenter inſpectis, de cõmuni fratrum noſtrorum conſilio ſententiam dictauimus pro eccleſia Turon. auctoritate apoſtolica decernentes, vt Dolen. eccleſia ſuffraganea ſemper exiſtat eccleſiæ Turon.& ei ſuæ veræ metropoli reuerentiam, honorem,& ſubiectionem ſemper impendat: nec vllo vnquam tempore ad vſum pallij Epiſcopus Dolen. aſpiret. Ideoque ſerenitatem regiam monemus,& exhortamur attentiùs, ac per apoſtolica tibi ſcripta mandamus, quatenus latam à nobis ſententiam, quantum in te fuerit,& tu ipſe conſerues vlterius, & facias ab illis obſeruari, eandem eccleſiam Turon. in ſuis iuſtitijs,& manutenens,& defendens.
Datum Lateran. II. cal. Iunij.

In eundem modum Comitiſſæ,& A. filio eius,& vniuerſis Baronibus Britãniæ, vſque ad verbum Obſeruari. Turon. eccleſiam veſtram recognoſcentes metropolin,& ad eam, in quibus neceſſe fuerit deuotè & humiliter currentes. Alioquin ſententiam, quam in vos propter hoc canonicè tulerit eccleſia Turonen. ratam habebimus,& faciemus auctoritate noſtra inuiolabiliter obſeruari. Datum eadem.

In eundem modum clero,& populo Dolen. vſque ad verbum Aſpiret. Ideoque vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus latæ à nobis ſententiæ deuotè, ac ſine omni contradictione parentes, Turonen. eccleſiam videlicet metropolim veſtram curetis humiliter reuereri,& ad eam in quibus neceſſe fuerit,& ius metropolitanum poſtulat, recurratis. Alioquin ſentẽtiam, quam in vos propter hoc canonicè tulerit, ratam habebimus,& faciemus auctoritate noſtra inuiolabiliter obſeruari. Dat. eadẽ.

In eundem modum Capitulo Dolen. vſque ad verbum Recurratis. Volumus etiam,& ſub eadem ſententia diſtrictè præcipimus, quatenus dilectum filium electum veſtrum conſecrandum, venerabili fratri noſtro Turon. Archiepiſcopo omni appellatione, contradictione,& occaſione ceſſantibus, præſentetis: qui ei more ſuffraganeorum Turon. eccl. profeſſionem faciat,& obedientiam promittat. Quod niſi infra duos menſes, poſtquàm requiſiti fueritis, volueritis adimplere, ſententiam, quam propter hoc idem Archiepiſcopus in vos canonicè tulerit, ratam habebimus, & faciemus auctore domino inuiolabiliter obſeruari.

In eundem modum Archiepiſcopo Rothomagen.& ſuffraganeis eius, vſque ad verbum Aſpiret. Ideoque fraternitati veſtræ per ap. ſcripta mandamus, quatenus latam à nobis ſententiam, quantum in vobis fuerit,& vos obſeruetis vlterius,& faciatis ab alijs obſeruari: nec alicui de Dolen. diœceſi chriſma, vel alia ſacramenta eccleſiaſtica miniſtretis, niſi de conſenſu Eccl. Turon. Sententiam inſuper, quam venerabilis frater noſter Archiepiſcopus Turonen. in dilectos filios electum, & Cap. Dolen. propter contumaciam, ſeu inobedientiam eorum canonicè tulerit, vſque ad ſatisfactionem cõgruam per diœceſes veſtras ratam faciatis,& firmam haberi. Datum vt ſuprà.

PRIORI,

PRIORI, ET CONVENTVI DE NOSTLAT. DE *confirmatione priuilegiorum.*

CVm à nobis petitur &c. vſque ad verbum Aſſenſu. De Felechiurche, de Fedreſtam, de Batteleya, & de Vuarnefeld eccleſias, quas monaſterio veſtro bonæ me. B. Eboracen. Archiepiſcopus canonicè contulit, ſicut eas iuſtè poſſidetis, ac pacificè poſſidetis, & in authentico ipſius Archiepiſcopi plenius continetur, vobis, & per vos monaſterio veſtro auctoritate apo. confirmamus. & præſentis ſcripti pagina communimus. Decernimus ergò &c. Datum Lateran. II. nonas. Iulij.

PRIORI, ET CANONICIS DE S. OSVVALDO. *Eiuſdem argumenti.*

IVſtis petentium &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Eccleſias de Boolton. de Sudcherchebi, de Rouuelle, & de Felechurche, ſicut eas iuſtè, ac pacificè poſſidetis, ad exemplar felicis recordationis C. Papæ prædeceſſoris noſtri, vobis, & per vos eccleſiæ veſtræ, auctoritate apoſtolica cõfirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergò &c. Datum Lateran. iij. idus Iunij.

MASSILIEN. ET AGATEN. EPISCOPIS. VT CAENOBIORVM *in Arearum inſulis inſtaurationem prudenter ſuſcipiant.*

Cap. Cum Dilectus. De his quæ vi et metus cauſa fiunt

CVM dilectus filius Abbas de Florcia nuper ad noſtram præſentiam acceſſiſſet, nobis expoſuit diligenter, & hoc ipſum abbatis inſularum, & aliorũ quorundam litteræ continebant, quòd in inſulis Arearum fratres Ciſtercien. quondam fuerant commorati: ſed eis in captiuitatem paganorum deductis, quoniam locus mari erat vicinus, illuc ſe quidam regulares canonici tranſtulerunt: qui licet iam per annos triginta canonicorum regularium habitum portauiſſent, opera tamen contraria regularibus faciebant. Sed ad ſe domino inſpirante reuerſi monaſticum ordinem ibidem plantari volebant, ſecundum Ciſtercien. inſtituta, quod etiam diœceſanus Epiſcopus affectabat. Vnde nos ad Abbatis ipſius inſtantiam venerabili fratri noſtro Arelaten. Archiepiſcopo dedimus in mandatis, vt ſi diœceſani Epiſcopi, & eorundem fratrum in id ipſum deſideria conuenirent, Ciſtercien. monachos inſtitueret in inſula memorata, facturus de canonicis quod crederet expedire ſecundum canonicam honeſtatem. His igitur litteris impetratis, idem Abbas de Florcia reuerſus ad propria prius quàm eas ad dictum Archiepiſcopum detuliſſet, cùm venerabili fratre noſtro Tolonen. Epiſcopo ad locum memoratum acceſſit: & omnium fratrum ibidem manentium in tantum obtinuerũt aſſenſum, pariter & fauorem, quòd Abbas inſularum claues domus, & ſeipſum in manibus alterius Abbatis tradidit, profeſſione facta cum quibuſdam ex canonicis de Ciſtercien. ordine in poſterum obſeruando: quod & quidam canonicorum in manu eiuſdem Abbatis de Florcia Sacramento præſtito firmauerunt, oſculo dato eidem, quòd vſque in finem in eodem ordine permanerent: alijs promittentibus per iuratoriam cautionem, quòd per ſe, vel alios contra factum iſtud de cætero non venirent: iurantibus reliquis, quòd ſuper prouiſione ſua ſtarent arbitrio Epiſcopi memorati, & nobilis viri G de Foſſa ſacriſtæ, qui aberat aſſenſu probato per teſtes, quòd poſtmodum rediens eſt confeſſus. Conſequenter verò idem Epiſcopus, & Abbas de Florcia dicto Archiepiſcopo Arelaten. per ſuas litteras intimarũt, quòd diœceſanus Epiſcopus, & canonici memorati tranſlationem Ciſtercien. fratrũ illuc fieri vnanimiter appetebãt: quod acceptans Archiepiſcopus memoratus, factum eorum auctoritate qua fungebatur apoſtolica confirmauit: vices ſuas eis in hac parte committens, vt quæ bene inceperant de inſtituendo ibi ordine Ciſtercien. vice ipſius perducerent ad effectum. Cuius mandatis parentes humiliter, & deuotè, quæ ipſis iniuncta fuerant, curauerunt ducere ad effectum: dantes

generali

generali Ciſterciē.cap.in mādatis,vt in prędicto loco ſuū ordinē inſtituere procurarēt. Petebatur itaq; pro iam dicto Abbate de Floreia, translationem factam ratam à nobis haberi,& auctoritate ſedis apo. confirmari: tranſgreſſores etiam, & cōtradictores omnes,qui contra vota,& iuramenta pręſtita nitebantur,quod ab eis factum fuerat impedire,canonica pœna percelli. Cæterùm F. ſacriſta,P. Vuarardi,& P.Guil.coram venerabili fratre noſtro P.Portuen.Epiſcopo,quem ipſis,& parti alteri dedimus auditorē,proceſſum negocij aliter proponebāt. Cū enim prędicto Arclatē. Archiepiſcopo cauſa fuerit à nobis ſub forma,quam pręmiſim⁹,delegata,pręfatus Abbas accedens ad locū cum Epiſcopo Tolonen. priuſquàm literas noſtras Archiepiſcopo præſentaſſet,qui iuxta tenorem ipſarum de ſingulis debebat inquirere diligenter,motu proprio cum ſocia multitudine inſulam occupauit:conſtanter affirmans,quòd eis volentibus, vel nolentibus locus idem pura,ac ſimpliciter à nobis ſibi fuerat aſſignat⁹. Cumq; ſe in his grauari ſentirent, Abbate ipſorum eis omne auxilium denegante,qui cōtra quoſdam de canonicis odium dicebatur,& ingratitudinem cōcepiſſe: vnde in ipſorum diſpendiū ſuper munitione armatos ponere nō expauit,amota inde ſcala, ne facultas eſſet canonicis aſcendendi,ſedem apo. appellarunt. Sed dicti Abbates nihilominus ab incepta violentia deſiſtentes,cùm quoſdam ex ipſis nō poſſent corrumpere pecuniæ ſponſione,quod ſuper his ſtarent mandatis Epiſcopi Tol.per violētiam cogere voluerunt. Cùm autem nec quindecim dierum poſſent indutias obtinere,quas quidam ex ipſis ad deliberādū plenarie poſtularāt, iurare compulſi fuerunt mandato dicti Epiſcopi, & G. de Foſſa laici,qui eis arduæ rupis præcipitiū fuerat cōminatus,ſe ſuper pręmiſſis quæſtionib⁹ parituros. Alij promiſerunt in manu abbatis,probatione ſibi annua reſeruata,quod regulam Ciſtercien.obſeruarent. Aliqui verò nec iurauerūt,nec promiſſionem aliquam facere voluerūt. Horū ergò tacita veritate nominati Epiſcopus, & Abbas de Floreia dicto Archiepiſc.ſuggeſſerūt,quòd diœceſanus Epiſcopus,& omnes loci canonici ſuper inſtitutione Ciſterciē. vnanimiter concordabant:& ita fuit eius confirmatio impetrata. Sed cùm paucis diebus elapſis præfati canonici Archiepiſcopo cuncta quæ geſta fuerant intimaſſent, ipſe quod in præiudiciū eorū factum fuerat,ipſis compatiens reuocauit:reſtituēs eos ad omnia,quæ habuerāt tempore illo,quo litteræ fuerant impetratæ:licet poſtmodum poſſeſſionē eorū prætermiſſo iuris ordine ſequeſtrarit,contradictores omnes excommunicationis gladio percellendo. Et cùm canonicis ad reſtitutionem inſtātibus,confeſſiones,& atteſtationes vtriuſq; partis audiſſet,ad nos duxit ipſum negociū remittendum. Partibus itaque apud ſedem apoſt.cōſtitutis,canonici ſpoliati ſæpè dictum Abbatem de Floreia multipliciter arguebant. Primò quòd literas à nobis per veritatis ſuppreſſionem,& expreſſionem falſitatis ſtuduerat impetrare:ſuppreſſum enim fuerat in illis,quòd eccleſia de inſulis Arcatū ad Ro.eccl.ſolummodo pertineret:ſicut ipſius priuilegia,quorū ad nos tranſcripta præfatus Archiepiſcopus deſtinauit, indicāt euidenter. Falſitatis verò ſuggeſtio inde perpēditur,quòd omnes canonici translationem ordinis cum diœceſano Epiſcopo pariter affectabāt,quod aliter eſſe ipſorum contradictio liquido arguebat. Sed neq; ſæpè dictus Tolē. Epiſcopus diœceſanus erat ipſorū,qui nullo mediante ad Ro.eccl.pertinebant:vnde ipſius conſenſus in hac parte pro nullo erat penitus reputandus. Secundo quod per vim,& dolum eos ſeduxit, pariter & coegit, vt quidam eorum votum emitterent,alij iuramenta præſtarent. Nos ergò rationibus,& allegationibus partium per iam dictum Epiſcopum Portuen. qui eas in ſcriptis nobis exhibuit,plenius intellectis,quia conſtitit nobis de voto emiſſo, & præſtito iuramento à canonicis Inſularum,quòd regulam Ciſtercien. obſeruarent,vel quòd ordinationem huiuſmodi nullatenus impedirent: cum vtrūque ſeruatum non vergat in diſpendium ſalutis æternæ, nolētes viam periurijs aperiri,nō obſtante violentia,quę proponebatur illata:cùm non metus mortis continuerit,neq; corporis cruciatum:& ideo non debuerat cadere in cōſtantes, nec obſiſtente dolo,quo ſe proponebant fuiſſe ſeductos,cùm talis dolus nō tam ad circumuētionem abbatis,quàm ad fatuitatem eorū debeat retorqueri ſuper reſtitutione petita ſilentiū eis de cōſilio fratrū noſtrorū duximus ſententialiter

imponendum. Verùm quoniam ſæpedicti Epiſcopus, & Abbas de Floreia fines mandati per ſuæ temeritatis audaciam excedentes, quòd per iam dictum Arelaten. Archiepiſcopum, cui cauſa fuerat delegata, fieri debuiſſet, per ſe ipſos facere præſumpſerũt. Et quia litteræ per ſuppreſſionem veritatis, & falſitatis expreſſionem fuerant impetratæ, factum ipſorum tanquam minus legitimum per ſententiam duximus irritandum. Et quia ſecundum Apo. inſtantia noſtra quotidiana eſt omnium eccl. ſolicitudo continua, ne occaſione præmiſſæ diſcordiæ locus idem remaneat deſtitutus, & delictum perſonarum in damnum eccl. conuertatur, fraternitati veſtræ per ap. ſcripta mandamus, atque pręcip. quat. Deum habentes præ oculis, ad ordinarionem ipſius eccleſiæ vice noſtra ſolicitius intendatis: in qua per viros eiuſdem ordinis, ſi fieri poterit, regularium canonicorum profeſſionem, & ordinem volumus reformari. Alioquin ne locus idem remaneat deformatus, per fratres Ciſtercien. ordinis eundem reformari volumus, & mandamus, correctione prædictorum exceſſuum nobis in hoc articulo reſeruata: ita quòd ſi per ſolicitudinem, & prouidentiam veſtram locus idem Ciſtercien. fuerit aſſignatus, nullum quoad ius proprietatis eccleſiæ Romanæ præiudicium generetur: quod in pleriſque monaſterijs eiuſdem ordinis nouimus obſeruari. Taliter autem mandatum apoſtolicum exequamini, vt fraternitatem veſtram de qua plenè cõfidimus, debeamus meritò cõmendare. Quòd ſi præmiſſum locum Ciſtercien. duxeritis conferendum canonicis memoratis, in locis idoneis per vos prouideri volumus competenter. Nullis literis &c. Pręter aſſenſum partium &c. Datum Lateran. IIII. idus. Iunij.

EISDEM. DE CONFIRMATIONE PRIVILEGIORVM.

CVm à nobis petitur &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Eccleſiam de Cucheuuald. cum capell. de Silton. & de Brudeford, & omnibus alijs pertinentijs ſuis, ſicut eam iuſtè, ac ſine controuerſia poſſidetis, vobis, & per vos eccleſiæ veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus &c. Decernimus ergò &c. Datum Lateran. II. idus Iunij.

M. PRIORI, ET CANONICIS DE NOVO BVRGO.
De eodem argumento.

IVſtis petentium &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Eccleſiam de Houingham, cum omnibus pertinentijs ſuis, ſicut eam iuſte, ac ſinè controuerſia poſſideris, ad exemplar felicis recordationis C. Papæ predeceſſoris noſtri, vobis, & per vos eccleſiæ veſtrę auctoritate apoſtolica confirmamus &c. Decernimus ergò &c. Datum vt ſuprà.

MAGISTRO, ET FRATRIBVS MILITIAE TEMPLI. QVA
ſententiam Cardinalis pro ipſis latam confirmat.

CVm ex conqueſtione veſtra iampridem ád audientiam ſedis apoſtolicæ perueniſſet, quòd canonici Sancti Quintini vobis quaſdam ſubtrahebant de illarum præbendarum oblationibus portiones, quas decedentibus canonicis, ſeu quocunque modo cedentibus, percipitis annuales, felicis recordationis Lucius Papa prædeceſſor noſter cauſam ipſam ſub hac forma venerabili fratri noſtro Atrebaten. Epiſcopo delegauit: vt inſpectis litteris, quas ſuper illis annualibus habebatis, ſiquia contra ipſarum continentiam ſubtracta exiſterent, ea vobis omni appellatione poſtpoſita, faceret reſignari: & iam dictis canonicis inhiberet diſtrictius, ne quid de prouentibus, quos percipere in eccleſia ipſa debetis, ſubtrahere aliquo modo præſumerent. Quod ſi aliquatenus attentarent, ipſos diſtrictione canonica coerceret. Epiſcopus verò, ſicut ex authentico ipſius cognouimus, per authentica veſtra cognouit, quòd quocunque modo præbendæ illius eccleſiæ de perſona ad perſonam tranſirent, eatum annualia in Integrum

grum percipere debeatis,& in vſusveſtrosperpetuò poſſidere. Canonici verò quaſdam obuentiones,quas vocant panem, vinum,capones,& quadrageſimam exceperunt:occaſione cuiuſdam tranſactionis,quam inter eos,& quendam fratrem veſtrum interceſſiſſe coram Sanſone bonæ memoriæ Remen. Archiep. affirmabant. Ad quod probandum, licet teſtes plurimos induxiſſent, vtrum tamen frater ille poteſtatem, vel auctoritatem habuerit tranſigendi, vel excipiendi,quod ex parte veſtra conſtantiſſimè negabatur,probare minimè potuerunt.Epiſcopus autem licet ex abundanti,nihilominus tres ex vobis bonæ opinionis viros tactis ſacroſanctis Euangelijs iurare fecit, prædictum fratrem ſic tranſigendi,vel excipiendi poteſtatem,vel auctoritatem nullatenus habuiſſe: nec quòd litteras de ratihabitione habuerit, per dictos teſtes dictum fuerat,vel probatum. Vnde Epiſcopus ipſe totam integritatē ipſorum annualium vobis auctoritate apoſtolica iudicauit: vos in adiudicatæ rei poſſeſſionem inducens: à cuius ſentētia,licet in cōmiſſione appellationis fuiſſet ſubterfugiū interdictū, canonici, tamen nihilominus appellarunt. Cumq́; poſtmodū ijdem fratres ad ſedem apoſtolicā acceſſiſſent,felicis recordationis Vrbanus Papa prædeceſſor noſter bonæ memoriæ Bobon. Sancti Angeli diacono Cardinali ipſum commiſit negocium audiēdum,ac poſtmodum fine debito terminandum. Qui intellecta,& cognita veritate,quòd in cōmiſſionis litteris appellatio interdicta, nec ſuam canonici fuerant perſecuti,immò ei ex parte ipſorum interpoſito Sacramento fuerat renunciatum,iam dictam ſententiam Epiſcopi de mandato, & auctoritate apoſtolica roborauit. Ne igitur ſedatum litigium vlterius malignitate aliqua ſuſcitetur, nos Epiſcopi memorati ſententiam, ſicut à prædicto Card. de mandato eſt apoſtolico confirmata,ad exemplar memorati Vrbani Papæ prædeceſſoris noſtri ratam eſſe decernimus,& præſentis ſcripti pagina communimus. Statuentes vt nulli omnino hominum &c. Datum Lat. idus. Iunij.

P. SANCTAE MARIAE IN VIA LATA DIAC. CARD. APOSTOLIcaſedis legato Vt propter vitia quadam corporis Cameracenſis electus deponatur, & eligatur alius,qui doctrina, & moribus præſtat.

CVM enormes exceſſus relinqui non debeant impuniti, ne fortè trahantur à præſumptoribus in exemplum,nos qui(licet indigni) ſpeculatoris officium ſuper vniuerſam eccleſiam exercemus,ſummo debemus ſtudio prouidere,ne quod contra diſciplinam eccleſiaſticam enormiter attentatur,in confuſionē ipſius remaneat ſegniter incorrectū:quia quod cōtra leges præſumitur,per leges diſſolui meretur. Sanè cū olim nobis denūciatū fuiſſet,quòd H. Cameracē. electus electionis ſuæ tempore in minoribus eſſet ordinibus cōſtitutus,& quòd poſt electionem ſuam per ven. fratrem noſtrum Remen. Archiepiſcopum Sanctæ Sabinæ Cardinalem confirmatam,de mandato ipſius per venerab. fratrem noſtrum Atrebaten. Epiſcopū fuerat in acolitum,& ſubdiaconum ordinatus:& quòd viduam duxerat in vxorem,de qua filium ſuſceperat:qui in præpoſitura Sancti Petri Duacen. ei nullo mediante ſucceſſit:& quòd ita incuruus exiſteret,quòd de iure non poſſet aliquatenus promoueri: venerabili fratri noſtro Epiſcopo Pariſien. dedimus in mandatis,vt vocatis ad præſentiam ſuam quos noſceret euocandos,& inquiſita tam ſuper præmiſſis omnibus, quàm publica fama diligentius veritate, quod inueniret,per ſuas nobis litteras intimaret: mandauimus etiam ei,vt Cameracen. capitulo ex parte noſtra diſtrictius inhiberet,ne ſi etiā dictus electus electioni renunciaret ſpontaneus,ad nominationem, vel electionem procedere attētarent:cùm in eo eſſent meritò puniendi,in quo videbantur taliter deliquiſſe. Dicto etiam Attrebaten. Epiſcopo dedimus in mandatis, vt huiuſmodi v rita tem negocij per ſuas litteras nobis intimaret. Cæterùm memoratus Pariſien. Epiſcopus mandati noſtri diligens executor, inhibitione facta Cameracen. capitulo iuxta formā apoſt. mādari ne ad electionem procederent,etiā ſi idem electus voluntate propria reſignaret, ipſius electi cōfeſſionem audiuit, teſtiū depoſitiones recepit,& omnia redacta in ſcriptis ſub ſigillo ſuo ad noſtram curauit

præ-

præſentiam deſtinare: quæ ad maiorem cautelam ſub bulla noſtra tibi duximus remittenda. Nos igitur cum fratribus noſtris ſuper hoc deliberatione habitâ diligenti, de ipſorum conſilio diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus cùm, ſicut ex litteris ipſius Pariſien. tibi plenè patebit, per ipſius electi confeſſionem conſtiterit, quòd electionis ſuæ tempore ſolam clericei tonſuram habuerat, & ex litteris dicti Atrebaten. Epiſcopi nobis conſtiterit, quod ipſe eum de mandato dicti Archiepiſcopi poſt confirmationem ipſius in acollitum, & ſubdiaconum ordinauerit: & ſicut ex depoſitionibus teſtium patuit, non in ieiunijs quatuor temporum, ſed potius eodem die dominico, cùm etiã idem electus confeſſus fuerit, quòd de vidua filium ſuſcepiſſet, qui ei per electionem capituli Sancti Petri Duacẽ. in præpoſituram nullo ſucceſſerat mediante: cùm ex inſpectione corporis eius, ipſius ſit incuruitas manifeſta: & ſi tanta non ſit, quin poſſet ſine reprehenſionis vitio promoueri, ſi alia non obſtarent: cùm ipſe etiam electionis ſuę tempore fuerit proteſtatus, quòd quia ſolam tonſuram habebat, & erat corpore debilis, eligi non poterat nec debebat, cum conſcientia dicti Pariſien. Epiſcopi, cui volumus, quia prudenter proceſſit in inquiſitione, deferri, memoratum electum, & capitulum Cameracen. ad locum conuoces competentem: & ſi electus ipſe vel venire diſtulerit, vel veniens infra triduum cedere ſpõte noluerit, electiones ipſius omni prorſus contradictione, & appellatione ceſſ. denuncies irritam, & inanem. Inhibẽs diſtrictiùs Capitulo memorato, ne ad electionem procedere vlla prorſus occaſione præſumant, cùm in eo ſint puniendi, in quo peccarunt. Poſtmodum verò perſonam aliquam ſcientia, & honeſtate perſpicuam, per quam Cameracem eccleſia in ſpiritualibus proficere valeat, & in temporalibus reformari, ei appellatione remota præficias in paſtorem: tam canonicos quàm homines Cameracen. eccleſiæ ad impendendã ei reuerentiam, & honorem per cenſuram eccleſiaſticam appell. remota compellens, & compeſcens diſtrictione ſimili reſiſtentes. Dat. Lat. XIII. Cal. Iulij.

ILLVSTRI REGI VNGARIAE VT EPISCOPO VVATIENSI DE Abbatu ex eccleſia theſauris ſatiſfaciat.

INter vniuerſi orbis prouincias apoſtolica ſedes regnum Vngariæ ſpeciali quadam prærogatiua dilexit, ob merita Regum ipſius, ac præcipuè ob feruentis deuotionis conſtantiam, & inuiolabilis ſinceritatis affectum, quem inclytæ record. B Rex Vngariæ pater tuus circa ſacroſanctam Rom. eccleſiam matrem ſuam ferè ſemper exhibuit ad exaltationem ipſius, augumentum eccleſiarum regni ſui, & honorem omnium clericorum, tam humiliter quàm potenter intenderis. Nos etiam ſperantes quòd in filio paternæ vigeat deuotionis affectus, & tua regia celſitudo ſic eidẽ patri tuo in propoſito, ſicut in regno, ſic in voluntate, ſicut in dignitate ſuccedat, ad integritatem regni tui, & tui honoris augumentum efficaciter intendimus hactenus, & adhuc intendere non ceſſamus: ſperantes quòd, & tu eo fortius in noſtra, & eccleſiæ Rom. deuotione perſiſtas, quo amplius noſtram circa te, ac regnũ tuũ expertus fueris gratiam, & fauorẽ fratrũ. Verùm quãtò ſincerius regiæ ſerenitatis diligimus incrementum, tantò amplius contriſtamur, ſiquando ea de tuis actibus ad noſtram audientiam perferuntur, quæ circa te prouocent diuinæ indignationis offenſam, & in iniuriam apoſtolicæ ſedis, & tuæ videantur famæ diſpendium redundare. Sanè peruenit ad audiẽtiam noſtram, quòd in prima tranſactæ obſeruãtiæ quadrageſimali hebdomada, quarta feria quatuor temporum circa crepuſculum noctis, venerab. fratre noſtro Vuatien. Epiſcopo cum canonicis ſuis completorium decãtante, accedens ad eccleſiam Vatien. claues ſacrarij exhiberi tibi, & Epiſcopum de eccleſia egredi præcepiſti. Cumque ipſe poſitas ſibi formidãs inſidias, eum ipſa hora ei multæ ſuſpitionis certius ingereret argumentum, obtemperare iuſſioni regiæ recuſaret, hoſtium ſacrarij mandaſti violenter infringi: & cùm idem Epiſcopus, & canonici propter hoc conuerſi ad dominum cum lachrimis decantarent: Aſpice domine de

ec.ſa.t.& cogita de nobis:tu quaſi moleſtè ferens, quòd diuinum auxilium implorabant,irruens in Epiſcopum,ipſum à ſummo gradu, quod eſt ante altare vſque in pauimentum violentis manibus attraxiſti,& pauimento alliſum tradidiſti,non minus violentis tuorum manibus de eccleſia extrahendum. Ipſo igitur de eccleſia violenter eiecto,& relicto quodam modo ſemiuiuo,fracto ſacrarij oſtio,& ſcrinijs violatis,theſaurum eccleſiæ occupaſti,& patrimonium eiuſdem Epiſcopi,quod domui euidam religioſæ,quam ipſe de nouo fundauerat,conceſſerat intuitu pietatis,feciſti pro motu voluntatis propriæ confiſcari. Poſtmodū verò cùm idem Epiſcopus propter hoc in eccleſia ſua taliter violata, diuina prohibuiſſet officia celebrari,tu decimas ſibi de negari feciſti,ac vetuiſti nuncijs eius ſub pœna priuationis oculorum,ne regnum tuum egredi attentarent,quaſi tacitè prohibens,ne ad apoſtolicam ſedem accederent,ſuper his querimoniam delaturi.Quia igitur ſaluti tuæ conſulere cupimus,& potius animę, quàm corpori prouidere,cùm nobis non conſtiterit de prædictis, ſerenitatem regiam monemus,& exhortamur in domino,& in remiſſionem iniungimus peccatorum,per apoſt.ſcripta mandantes, quatenus taliter, quæ prædicta ſunt, corrigas per te ipſum,taliter epiſcopo ſatisfacias memorato,immò potius ſedis apoſtolicæ,quam læſiſti: taliter Vuatien.eccleſiæ damna reſtautes, quod nos ad id ſeueritatis eccleſiaſticę manum apponere non cogamur. Alioquin quantuncunque perſonam tuam in domino diligamus, quia tamen potiùs Deo,quàm homini volumus complacere,diſſimulare nō poterimus, quin in te,& terram tuam exerceamus canonicam vltionem.Certè priorum exempla te potuerant ab huiuſmodi reuocare,& à tanta præſumptione tuam debuerant compeſcere voluntatem.Legiſti enim,vel forſan audiuiſti:quòd cùm Helyodorus ærariū, quod erat Hieroſolymis ſpoliaret,percuſſus ab Angelo expiraſſet,niſi pia ei ſub ueniſſet oratio ſacerdotis. Baltaſardum ſpoliato templo vaſis ſacris in conuiuio vteretur,articulos manus regni ſui terminum notauit in pariete depingentis.Pompeius,non quia ſpoliauit,ſed quia intrauit ſolummodo ſancta Sanctorum,de ſemper victore victus effectus ,commiſſum iugulo expiauit. Sano igitur ductus conſilio per condignæ ſatisfactionis effectum, tantę præſumptionis reatum ſtudeas abolere:ne præter canonicæ diſtrictionis rigorem, quem debes meritò formidare,Deus vltionum dominus, qui reddit retributionem ſuperbis,in te,ac regnum tuum iniurias dicti pontificis, immò ſuas potius grauiter vlciſcatur. Datum Lateran.XI. Calendas Iulij.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt Colocen. Archiepiſcopo, vſque ad verbum Cogamur.Ideoque fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus,& diſtrictè præcipimus,quatenus regem ipſum ad implendum mādatum apoſtolicum ſalubriter moneas,& tam efficaciter,quàm diligenter inducas. Quòd ſi nec mandatis noſtris,nec monitis tuis acquieſcere fortè voluerit,tu cum ſuffraganeis tuis,ſi vnquam fieri poterit, id ſtudeas ad honorem apoſtolicæ ſedis,& noſtrum,& tam prædicti Epiſcopi,quàm eccleſiæ Vuatien. vtiliter emendare. Quòd ſi per ſtudium,& ſolicitudinem tuam id fieri fortè non poterit, præſentium tibi auctoritate in virtute obedientiæ diſtrictè pręcipiendo mandamus, vt poſtpoſitis gratia,& timore,ſolum Deum habens præ oculis,ſicut de tua diſcretione confidimus,inquiras de prædictis omnibus diligētius veritatem, & quod inueneris per tuas nobis cures litteras intimare:vt re cognita apoſtolicū à nobis procedat edictum,per quod tantæ præſumptionis audacia diſtrictione canonica feriatur.In hoc enim propoſuimus experiri,ſi magis terrenum regem metuas,quàm cœleſtem:& an honorem eccleſiæ gratiæ Regi anteponas. Datum Vt ſuprà.

ABBATI SANCTAE CRVCIS, ET SANCTI LEVFREDI CONFESSORIS, *eiuſque fratribus tam præſentibus, quàm futuris, regularem vitam profeſſis in perpetuum. De confirmatione priuilegiorum.*

PIAE

PIAE poſtulatio voluntatis,&c.vſque ad verbum ſtatuentes vt ordo monaſtic is,qui ſecundum Deum,& Beati Benedicti regulam in eodem loco inſtitutus,&c.vſque ad verbum Vocabulis.Locum ipſum in quo eccleſia memorata ſita eſt, cum omnibus adiacentijs, quæ ad eandem eccleſiam pertinent:ex dono Abduini quondam Ebroicen.Epiſcopi,eccleſiam Sancti Petri de Fontanis cum decimis,& manſo presbyteri,& alijs,quæ ad eandem eccleſiam pertinent.eccleſiam Sancti Germani de Eſcardenuilla, cum decimis ſuis, & triginta ſolidos ſolitæ penſionis,eccleſiam Sancti Pauli de cruce cum medietate eiuſdem villæ,decimis,& annua penſione quindecim librarum Andegauen.eccl.Sancti Remigij de Calliaco cum eadem villa,& appendirijs ſuis, cum decimis,& annua penſione quadraginta ſol.eccl.de Grouilla cum decimis, & vno manſo,eccl.de Vuiuilla cum decimis ſuis,in toto feudo de Monte forti, excepto dominico Thomæ de planca,& dominico Rog.de Vuiuilla quantum pertinet ad menſam eorum.Eccleſiam de Trunco cum decimis ſuis in feudo. Galerani de Mara,& vno manſo,& xx.ſol.Andegauē.ſolitæ penſionis, eccleſiam de Alpegart cum decimis de feudo Vullielmi de Eſſarris, & de feudo Hugonis militis,& vno māſo,& alijs quatuor hoſpitibus.Eccleſiam de Campenart cum eadem villula,& pertinentijs ſuis,& penſione ſolidorum quinque Andegauen. eccleſiam de Merli cū decimis ſuis,eccl.de Allega cum decimis ſuis,eccl. de Chaniſis cum decimis ſuis,& tribus partibus hoſpitum.Eccleſiam de Dardeis cum decimis ſuis,& penſione x.ſolidorum Andegauē. Eccleſiam de Venabulis cùm decimis ſuis,& terris eidem eccleſiæ pertinentibus.Eccleſiam Sancti Albini de Vuallon cùm decimis ſuis.Eccleſiam de Bruolio cum decimis, & pertinē. ſuis. Eccl.de Salleio cum decimis,& terris eidem pertinentibus. Eccleſiam de Tonaio cùm medietate Altenag terris,& decimis de feudo Ric.eiuſdem villæ domini.Eccl.Sancti Georgij de Eſſerra,cùm eadem villa,& pertinentijs ſuis,& xx. ſol.Sterlingorum annuæ penſionis.Capellam ſanctę Mariæ in eadem parochiā ſitam.Eccl.S.Remigij de Belu cùm hoſpitibus,terris,& decimis de Feudo Ioannis de Giſorz,& alijs hoſpitibus,& terris, & nemore Allodiariorum Reg. eccl. Sancti Albini de Belu cùm terris ei pertinentibus.Capellam Sanctæ Auſtrebertæ,cum pertinentijs ſuis.Capellam Sancti Dionyſij de Banſicort cùm decimis de feudo Oſmundi monnarij apud Sanctum Eligium. Decimam de feudo Hugonis de Seuſei apud Nenuillam.Decimam Vull.de Maudiut apud Luderuillam,de feudo Vullel.Pelet.apud Aamercort. decimam de feudo Matthæi de Gamachijs apud Maneuillam Duas partes decimarum de feudo Pagani de Sancto Luciano,& de feudo Orſelli,& de feudo Flooldi.In parochia Sācti Dionyſij de Formam eccleſiam ipſam cum parte decimarum. Eccleſiam Sancti Andreæ de Autuliolo cum tertia parte decimæ,& penſione duorum ſol. eleemoſinam de inſula,quæ dicitur Guernere,quartam partem oblationum de feria,& de feſto Sancti Chriſtophori de Roilli. Decimam de Heudieruilla,& de Seſſeuilla in feudo Autulij.Decimam de Boeleio in feudo Roberti filij Vul.decimam de Meſnilla in feudo Hugonis de Lace,& decima de Buiſon in feudo Hug. Bigot.Quartam partem decimæ de Autulio.Decimam de feudo Almarici Doeſnel apud Vuateuillam.Totam decimam Eſſarrorum de Loniers de feudo Galerani comitis Melleten.Ex dono Galerani comitis centum ſolidos Sterlingorum annuatim reddendos in Dorſerta apud Scellentonam, & decimam denariorum ſuorū de cruce.Ex dono Vullielmi alliacen.medietatem Eſcardēuillæ in eleemoſinam.Decimam quā habetis in feudo Galerij, Arou de Ane ſus cùm alijs decimis.Poſſeſſiones præterea,terras,vineas, nemora,prata, molēdina,furnos,aquas piſcarias,reddit⁹,& alia,quæ ſuperius expreſſa ſunt,& quæ à quadraginta annis vſq; ad hæc tempora iuſtè,& ſine controuerſia tenuiſtis,& nunc pacificè poſſidetis. Sanè noualiū,&c. Liceat quoq; vobis, &c.Prohibemus inſuper, vt nulli fratrum ,&c. In parochialibus verò eccleſijs,&c. Libertates, etiam,&c.Immunitates à Rothomagen. Archiepiſcopis, Ebroicen.& alijs Epiſcopis vobis pia deuotione indultas,& vſque ad hæc tempora ſine controuerſia conſeruatas,ratas habemus,& auctoritate apoſtolica confirmamus. Cum autem

tem generale interdictum,&c. Sepulturam præterea,&c. Obeunte verò te,&c. Decernimus ergò,&c. Salua ſedis apoſtolicæ auctoritate,& diœceſani Epiſcopi canonica iuſtitia. Siqua igitur &c. Datum Laterã. per manum Rainaldi domini Papę notarij Acherontin electi Cancellarij vicem agentis XIII. Cal. Iulij, indict. ſecunda, incarnationis Dominicæ anno MCXCIX. Pont. verò domini Innocentij Papæ tertij anno Secundo.

P. SANCTAE MARIAE IN VIA LATA DIACONO CARDINALI APOſtolicæ ſedis legato,& Epiſcopo Pariſien. *Vt Niuernenſis Abbas hæreticus & depoſitus, carceribus monaſterij includatur.*

QVod legimus in Apocalypſi prædictum, ecce nunc videmus impletum, quia de fumo putei abyſſi exierunt locuſtæ ſimiles equis paratis in prælium, facies quidem habentes humanas, ſed caudas ſimiles ſcorpionum,& aculei ſunt in caudis earum. Hi ſunt hæretici, qui de puteo confuſionis egreſſi, non vt ipſi confuſionem euadant, ſed vt alios in confuſionem inducant, faciem prætendũt humanam, vt ſeducant incautos, quibus tandem in ſimilitudinem ſcorpionum damnationis infligunt aculeum, dum eis iuxta ſcripturæ ſententiã, fel draconis in aureo calice Babylonis propinant. In tantum autem iam eorum excreuit audacia, vt velut equi parentur ad prælium: cùm in aperto ſuæ falſitatis doctrinam diſſeminare præſumant: contra quos niſi gladius exeratur eccl. diſciplinæ, vt iam nõ ſolũ capiantur, ſed exterminẽtur vulpeculæ, quæ vineã domini demoliri moliũtur: verendum exiſtit, ne, quoniam error eorũ ſerpit vt cãcer, pars etiam ſincera trahatur. Nuper enim, ſicut ex tenore literarũ venerabilis fratris noſtri Senonen. Archiepiſcopi,& relatione dilectorũ filiorum R. & B. nunciorũ eius nobis innotuit, multa de hæreticis,& eorũ ſectis in partibus gallicanis, quæ ab huiuſmodi fece prorſus olim intactę manere ſolebant, increbreſcente iam vehemẽter infamia, cùm idem Archiepiſcopus ad villam, quæ Charitas appellatur, in qua plurimi dicebãtur profeſſores hęreſeos deliteſcere, rogat⁹ à venerabili fratre noſtro Antiſiodoren. Epiſcopo, in cuius diœceſi prædicta villa cõſiſtit, acceſſiſſet perſcrutaturus diligentius veritatem, clero,& populo conuocatis poſt diligentem indagationem præter alios quàm plures, qui erant ibi de hæreſi publicè infamati, Rainaldũ quondã Abbatem S. Martini Niuernen. comperit huiuſmodi cõtagione reſperſum,& publica ſuper hac infamia laborantẽ. Et quoniam in eo plurimũ ſcandalizabatur & populus,& clerus, de conſilio prædictũ Antiſiodoren. Melden.& Niuernen. Epiſcoporum qui aderant,& plurium prudentum virorum, eum officio, beneficioq́ue ſuſpendit: diem apud Antiſiodorũ illi pręfigẽs, vbi corã eo fortè ſi poſſet ſe de tanto crimine tueretur. Cumq́; die præfixa ſuam corã eodem Archiepiſcopo exhibuiſſet præſentiam, aſſiſtentibus prædictis Antiſiodoren.& Niuernẽ. Epiſcopis, multiſque alijs viris diſcretis,& Prior eccleſiæ S. Martini de hæreſi, adulterio,& vſura,& quibuſdam alijs eum intẽderet,& paratus eſſet protinus accuſare, ante litis ingreſſum, licet nullũ inferretur ipſi grauamẽ, ſedem apoſtolicam appellauit: cuius appellationem fruſtratoriam, quoniã propter infamiã,& publicam notam criminis dictus Archiepiſcop⁹ non admiſit,& præfatus prior paratus fuit in continenti obiecta probare, ſpontaneus cauſam ſubijt,& obiecta crimina penitus denegauit. Prior aũt confeſtim quoſdã ex canonicis ſuis teſtes produxit: qui cùm à præfato Archiepiſcopo recepti canonicè, ac diligẽter examinati fuiſſent,& atteſtationibus, prout debuit fieri, publicatis, ipſi etiã R. poſtulãti copiam earũ ſufficiẽter exhibitis, ei dies eſſet apud Senõ. aſſignata, vt in cõcilio ſuffraganeorum exciperet, ſi vellet cõtra teſtes: & eorum dicta,& ſuæ defenſionis proponeret rationes. Die præfixa,& loco etiã aſſignato ſuis liberè, ac plenariè propoſitis rationibus interrogatus pluries, ſi pro ſe vellet aliquid aliud allegare, probationibus,& allegationibus omnino renuncians, ſententiam poſtulauit,& poſtmodum ſæpèdicto Archiepiſcopo pariter, cum venerabilibus fratribus noſtris Trecẽ. Antiſiodorẽ. & Niuernẽ. Epiſcopis, alijs.

aliisque prudentibus viris ſecretæ deliberationis tractatum habente, aduocatus prædicti R. ſine illo ad conſilium eorum intrauit: & propoſuit ipſam appellationem, quam ante litis ingreſſum interpoſuerat, ratam habere, & eam iterum innouare. Cumque poſtmodum ad ferendam ſententiam exeuntes comperiſſent pro certo, cum clanculò receſſiſſe, dictus aduocatus eius, ſicut fecerat in ſecreto, appellationem denuo publicè innouauit. Vnde memoratus Archiepiſcopus, quamuis non fuiſſet appellationi huiuſmodi deferendum, noluit eum de hæreſi condemnare, pro adulterio tamen, & aliis, quæ in damnationem eius erant manifeſtius diuulgata. Et quoniam propter infamiam hæreſis, & ſcandalum, quod in populo fuerat inde ſubortum, nullatenus etiam ad tempus in adminiſtratione abbatiæ ſine omnimoda deſolatione monaſterij poterat tolerari, de communi conſilio Coëpiſcoporum, & aliorum prudentum, qui aderant, ipſum in perpetuum per ſententiam diffinitiuam officio priuauit Abbatis: & canonici Sancti Martini de licentia eius quendam alium elegerunt. Cæterum idem Archiepiſcopus atteſtationes contra eum receptas, nobis tranſmiſit redactas in ſcriptum: ex quibus duo grauia ſatis probata eſſe videntur, videlicet, eum ſeriò, & aſſertiuè dixiſſe diſputando, & defendēdo hæreticorum errorem, quòd Corpus domini mittitur in ſeceſſum: & iuxta verbum Origenis omnes tandem fore ſaluādos. Allegationes autem, & rationes prædicti R. de quibus ſæpe dictus Archiepiſcopus in ſuis litteris fecerat mentionem, nobis per literas, vel per nūcios exponere non curauit: propter quod diutius expectauimus, ſi fortè alij nūcij ſuper hoc inſtructi plenius aduenirent. Quoniam igitur cauſam tranſmiſit ad nos minus ſufficienter inſtructam, & ex hoc nobis ſcrupulus non modicæ dubitationis emerſit, maximè cùm ſit plena maturitate in tam arduo negocio procedendum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus Deum habentes præ oculis, & catholicę fidei veritatem tam atteſtationibus, quę contra prædictum R. nobis tranſmiſſę fuerunt, quas vobis ſub bulla noſtra trāſmittimus, quàm etiam allegationibus, & rationibus ſæpe dicti R. quas coram præfato Archiepiſcopo propoſuiſſe proponitur, attentè, ac diligenter inſpectis, publica quoque fama nihilominus inquiſita, niſi ex eis aliquid perpendere poteritis, quod à ferenda condemnationis ſententia contra eum merito animum veſtrum debeat retardare, ſublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, vt in eo puniatur, in quo peccauit, ipſum à ſacerdotali officio deponatis. Et quoniam metuendum eſt, ne in laqueum deſperationis incidens, & ad perfidorum hæreticorum infidelitatem ex toto côuerſus eorum præuaricationibus contaminet gregem intactum, retrudi eum in diſtricto monaſterio faciatis, & ibi ad agendam pœnitentiam ſub arcta cuſtodia detineri: attentius prouiſuri, vt ita mādatum apoſtolicum exequamini, quòd deuotionem veſtram debeamus merito commēdare. Nullis litteris &c. Harum tenore tacito &c. Quòd ſi ambo &c. Alter &c. Tu verò fili Card. diligens ſtudium, & operam efficacem impendas, ſicut de tua diſcretione cōfidimus, vt per diligentiam, & ſolicitudinem tuam aſcitis tecum, quos noueris neceſſarios, hæretica prauitas extirpetur: & hæretici cùm ſuis falſis dogmatibus confundantur. Quòd vt meliùs, & plenius poſſis efficere, plenam tibi ſuper hoc app. remota, concedimus poteſtatem. Datum Lateran. XIII. cal. Iulij.

ABBATI SANCTAE MARIAE DE CANNETO, EIVSQVE Fratribus tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

De confirmatione priuilegiorum.

Pie poſtulatio voluntatis &c. vſque ad verbum Ordo monaſticus, qui ſecundum Deum, & Beati Benedicti regulam in eodem monaſterio inſtitutus eſſe dignoſcitur &c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum, in quo præfatum monaſterium ſitum eſt cùm omnibus pertinentiis ſuis: eccleſiā Sancti Andreæ apoſtoli in inſula, quæ vocatur Minerua cùm tota inſula: eccleſiam Sācti Bartholomei, quę eſt in ciuitate Polā, cum redditibus ſuis eccleſiam Sancti Laurentij de Campanoſo, cum campis,

vineis,paſcuis,pratis,montibus,vallibus,aquarijs,& omnibus ad eam pertinẽtibus:eccleſiam Sãctæ Mariæ Bauran.cum omnibus poſſeſſionibus ſuis: & eccleſiam Sancti Blaſij Sauinian.cùm omnibus pertinentijs, & poſſeſſionibus ſuis: eccleſiam Sanctæ Mariæ Saccian.cum omnibus pertinentijs, & poſſeſſionibus ſuis:eccleſiam Sancti Pauli,& locum Barcilian.cum montibus,vallibus, habitationibus,paſcuis,aquarijs,ſyluis,arboribus fructiferis, & infructiferis, piſcarijs,atque ripis ad eundem locum pertinentibus:& Piſcariam de Muccla de mezo:locum Valbẽdonij cum habitationibus,terris cultis, & incultis,arboribus, oliuis,pratis & omnibus pertinentijs ſuis: piſcariam portus Valbendonij: locum Florian.cum oliuis,terris cultis,& incultis,habitationibus, domibus,curtibus,& omnibus pertinentijs ſuis: Sancti Georgij, & Sancti Nicolai eccleſias cum omnibus pertinentijs,& poſſeſſionibus:locum Philippani cum mãſibus, curribus,paſcuis,terris,aquarijs,ſyluis, campo de puteo, terris Carſæ planæ,& Ciſternolę:fundum Volaſij cum molendino:eccleſiam Sancti Laurentij cum tota valle.turri,curia,gurgo,& omnibus pertinentijs ſuis: eccleſiam Sãcti Leonardi cùm horto maiori,& curia, quæ eſt ante portam monaſterij cum omni circuitu ſuo:terram de Ducende,& terram de Bagnole cum omnibus pertinentijs ſuis.Sanè noualium &c.Liceat quoque vobis &c. Prohibemus inſuper &c. Cùm autem generale interdictum &c.Libertates pręterea &c.Sepulturam quoque &c.Obeunte verò te &c.Decernimus ergò &c.Salua ſedis ap.auctoritate,& diœceſani Epiſcopi canonica iuſtitia.Siqua verò &c. Datum Lat. per manum Rainaldi Acheruntini Archiepiſcopi Cancellarij vicem agentis XI.Cal.Iunij, indictione II.incarnationis dom.anno M C X C I X.pontificatus verò domini Innocentij Papæ III.anno II.

GOSTADIGIN FVNDATRICI, ET FRATRIBVS, AC SORORIBVS Eccleſiæ Beatæ Mariæ de Rocca maiori ſita in loco qui dicitur Puteus de Chartarijs. De eodem argumento

CVm à nobis petitur &c. vſq; ad verbum Aſſen. Eccleſiam ipſam,& perſonas ibidem diuinis obſequijs mancipatas,cum omnibus bonis,quæ in præſentiarum eadem eccleſia rationabiliter poſſidet,aut in futurum iuſtis modis præſtãre domino poterit adipiſci,ſub Beati Petri,& noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Ad indicium autem perceptæ huius à ſede apo. protectionis, vnam libram ceræ nobis, noſtriſque ſucceſſoribus annis ſingulis perſoluetis. Nulli ergò &c. Datum Lat. Cal. Iulij.

ROMANO ARCHIPRESBYTERO, ET CLERICIS SANCTORVM Martini,Sergij,& Bacchi tam præſentibus,quàm futuris in perpetuum.Eiuſdem argumenti cum præcedentibus.

LIcet omnium eccleſiarum ſit nobis cura, & ſolicitudo commiſſa, illis tamen,quæ in vrbe conſiſtunt, tantò ſolicitius nos conuenit prouidére,& earum iura illibata ſeruare, quantò amplius ad iuriſdictionem noſtram noſcuntur ſpecialius pertinere.Ea propter dilecti &c.vſque ad verbum Annuimus. Et præfatam eccleſiam Beatorum martyrum Sergij,& Bacchi,in qua diuino &c vſque ad verbum Vocabulis.Medietatem arcus triumphalis, qui totus in tribus arcubus conſtat, de quo vnus de minoribus arcubus propinquior eſt veſtræ eccleſiæ, ſupra quem vna ex turribus ædificata eſſe videtur:& medietatẽ de arcu maiori,qui eſt in medio cum caminatis iuxta minorem arcum cum introitibus,& exitibus ſuis,& alijs omnib' ſuis pertinẽtijs,quæ ſub his finibus cõcludũtur.A primo latere eſt altera medietas eiuſdẽ arcus triumphalis iuris hæredũ Cimini:à ſecundo latere eſt aliud clauſtrũ ſupraſcripti Cimini,& curtis,& via publica: à tertio latere eſt curtis eccleſiæ veſtræ:& à quarto latere eſt via publica, quæ pergit ante ſupradictam eccleſiam: ſicut in inſtrumẽto locationis factæ à bonæ memoriæ Gregorio eiuſdẽ

eccleſiæ

eccleſiæ Diacono Cardinali pleniùs continetur. Eccleſiam Saluatoris de Statera cum pertinentijs ſuis: eccleſiam ſancti Laurẽtij poſitam ſub Capitolio, cum caſis, cryptis, hortis, & omnibus alijs ſuis pertinentijs. Omnes domos poſitas in Gallieis, quæ his finibus concluduntur. A duobus lateribus tenet eccleſia veſtra: à tertio tenet eccleſia ſanctæ Martinæ: à quarto latere via publica, quæ pergit ante dictam eccleſiam. Omnes domos, quæ ſunt poſitæ in regione Piri, cum caſalinis, & hortis, & alijs pertinentijs ſuis, præter vnum caſalinum iuris ſancti Sabæ, & vnam domum Pantalei ad dextratoris: Domum vnam poſitam in regione ſancti Adriani iuxta columnas ſancti Ioannis ante portam latinam. Domum vnam poſitam iuxta domũ Ioannis de Aſceſa. Quatuor cryptas, cum caſalinis ante ſ., vſque ad viam publicam poſt eccleſiã Saluatoris de Statera, quas emiſtis ab hæredibus Petri de Aſceſa. Vnum caſalinum in regione ſancti Theodori in pede Canapariæ: duo caſalina iuxta columnam perfectiſſimam: vnum caſalinum iuxta domum Rogerij de Rozo, & iuxta domum Vrb. turrim in caſale Barbarian. cum terris, vineis, ſyluis, pratis, montibus, collibus, paſcuis, ſalictis, arboribus fructiferis, & infructiferis, puteis, fontibus, riuis, ædificijs parietinis, & alijs ſuis omnibus pertinentijs: quæ infra ſubſcriptos terminos continentur. A primo latere riuus de Luzan. & tenimentum hæredum Fulci de Berta, & tenimentum ſanctæ Anaſtaſiæ: à ſecundo latere via publica Ardeatina vſque ad foſſatum ſancti Nicandri: à tertio latere idem foſſatus inter vos, & eccleſiam ſanctæ Mariæ de Auentin. & tenimentum ſancti Georgij, & quatuor ſanctorũ Coronatorum: à quarto latere tenimentum ſanctæ Mariæ Maioris, & tenimẽtum monaſterij ſanctæ Mariæ in Campo Martis, vſq; ad prædictum riuum Luzan. Quatuor vinealia iuxta Cantarum Alban. terram, quam habetis in territorio Ariciæ ſupra lacum de Nemo: duo fila ſalinarum in Bordanaria, in loco, qui dicitur Caput bouis iuxta filum ſancti Pancratij. Tenimentum Tuſculani vobis, & eccleſiæ ſanctæ Mariæ in Porticu, à felicis recordationis Cœleſtino Papa prædeceſſore noſtro conceſſum: quod infra hos fines concluditur. A primo latere via Cauon. à ſecundo latere foſſatus, qui aſcendit ad columnam ſelleris vſque in caput pantani: à tertio latere ſuper caput pantani vſque ad limitem maiorem, & per eundem limitem vſque ad foſſatum Berardi Anagnini: à quarto latere per idem foſſatum vſque ad viam Cauonis. Inferioris verò camellariæ parochiam, & eiuſdem camellariæ proprietatem: ita quòd nulla iniuria inferatur habitatoribus ipſius camellariæ. Ab habitatoribus ſuperioris camellariæ, hortum quoque ſancti Laurentij, ſiue ſupra ſanctum Laurentium, Terram, quæ quondam fuit oliuetum à caua vſque ad Saluatorem. Terram ſupra oliuetum vſque ad balneariam, ſiue vaſcam. Hortum ſancti Sergij, ſiue poſt ſanctum Sergium, & hortum inter columnas vſque ad Abſcidam, & vſque ad cuſtodiam mamortinam: ſuper quibus inter vos, & eccleſiam ſanctæ Mariæ de Capitolio quæſtio diutiùs fuerat agitata, & ex delegatione felicis memorię Cœleſtini Papæ prædeceſſoris noſtri per dilectos filios I. tt. ſancti Stephani in Cœlio Monte, & Sofr. tt. ſanctæ Praxedis presbyteros cardinales amicabili compoſitione ſopita, ſicut in ſcripto eorundem cardinalium exinde confecto pleniùs continetur: vobis, & per vos eccleſiæ veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus. Duas inſuper petias vinearum in Viuario infra muros vrbis, & vnam extra portam ſancti Pauli in Caſtannola, & aliam petiam foris portam latinam cum cryptis, torcularibus, & alijs earum pertinentijs vobis nihilominus confirmamus. Decernimus ergò &c. Salua ſedis apoſtolicæ auctoritate. Siqua igitur &c. Datum Lateran. per manum Rainaldi Acheruntini Archiepiſcopi cancellarij vicem agentis VI. nonas Iulij, indictione ſecunda, incarnationis dominicæ anno MCXCIX. pontificatus verò domini Innocentij Papæ III. anno ſecundo.

PETRO COMPOSTELLANO ARCHIEPISCOPO. QVOD *Vlixbonenſis & Elborenſis Compoſtellano, non Bracarenſi Archiepiſcopo ſubiecti ſint.*

poſſidet. Tu verò poſſeſſionem eccleſiæ tuæ multipliciter oſtendere ſatagebas; tam per confeſſiones aduerſæ partis, quàm per electorum, & Epiſcoporum recognitiones,& profeſſiones,& obediētiam eorundem, quàm etiam per executiones Rom. Pontificum, quæ ſingula tam inſtrumētis quàm teſtibus aſſerebas eſſe probata. Interrogatus enim in iure G. Bracaren. Archiepiſcopus proximus anteceſſor iſtius, ſi credebat aliquem prædeceſſorum ſuorum hos Epiſcopatus aliquando poſſediſſe, reſpondit: quidam dicunt ſic, quidam non, & ideo neſcio quibus credam, & addidit poſtea, nec inde certus ſum, nec incertus: quę verba in id eum videbantur inducere, vt nullum prædeceſſorum ſuorum crederet poſſediſſe. Primus autem poſt liberationem Vlixbonen. Epiſcopus G. nomine, nec non & Aluarus ſucceſſor ipſius profeſſionem fecerunt in ſcriptis, & etiam manualem Compoſtellan. Archiepiſcopo, & ei ſicut metropolitano ſuo reuerentiam, & obedientiam impenderunt. Tertius quoque, qui ſupereſt, dum adhuc eſſet electus, idem cum tota ſua eccleſia recognouit: veniens vt confirmationē electionis, & munus conſecrationis reciperet ab Archiepiſcopo memorato, niſi de medio ferè itineris per prohibitionem Regis ſui fuiſſet ad propria reuocatus: ſicut per multos teſtes aſſerebas eſſe probatū. Executiones quoq; Rō. pontificū, videlicet Alexandri, Lucij, & Cœleſtini, qui poſſeſſionem quam te habere, licet cum perturbatione, credebas, declarare voluerunt, demōſtrant, quòd te in plenum iuriſdictionis vſum inducere curauerunt facultatē tibi liberam tribuentes ſuſpendendi, excommunicandi, & electionē caſſandi, præcipientes etiā ſententias à te latas inuiolabiliter obſeruari, ſicut in eorūdem litteris continetur. Pro iuriſdictionis autē executione liberè obtinenda in Elborē. epiſcopatu; punitus eſt Bracaren. Archiepiſcopus in epiſcopatibus Galletiæ tibi per ſedem apoſtolicā aſſignatis, ſicut in litteris bonæ memoriæ Alexandri Papę contineri dicebas. Ex litteris etiam Vlixbonen. Epiſcopi, quas oſtendebas bullatas, oſtendere nitebaris, quòd Elboren. Epiſcopus ſentētiam à te latam in ipſum inceperat obſeruare. Bracaren. autem Archiepiſcopus reſpōdebat profeſſiones prædictas non eſſe per teſtes approbatas, quandā ipſis teſtibus de ratione temporis impoſſibilitatem obijciens: aſſerens etiam quòd per profeſſiones huiuſmodi clàm ignorante Bracaren. Archiepiſcopo factas, non potuit eccleſia Bracarē. ſua poſſeſſione priuari: cùm, & quædam earum factæ fuiſſe probentur, cùm Vlixbonē. Epiſcopus exulabat, poſſeſſionē ſuam multò pleniùs, & efficaciùs ſatagens comprobare: cùm omnes Epiſcopi à liberatione ciuitatum illarum in illis duobus epiſcopatibus per Bracaren. Archiepiſcopum fuerint cōſecrati, qui ei tanquàm ſuo metropolitano reuerentiam, & obedientiam impenderunt, venientes ad concilia Bracaren. tanquàm proprij ſuffraganei, & querelas ſuas coram eodem Archiepiſcopo proponentes, ſicut per multos teſtes aſſerebat, & tuæ partis, quædam etiam inſtrumenta ſufficienter eſſe probatum. Litteras autē bonæ memoriæ Cœleſtini Papę prędecessoris noſtri ſuper eodem negocio pro te contra Braceran. eccleſiam impetratas, in nullo ſibi poſſe præiudicare dicebat: cùm lite pendente fuerint impetratæ, quando non licet etiam ſupplicare. Tu verò præter pręmiſſa fortius allegabas quòd cùm G. Bracarē. Archiepiſcopus, & M. canonicus, & clericus tuus olim eſſent in præſentia bonæ memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri pariter conſtituti, eodem M. clerico tuo firmiter præponente, quòd Bracaren. Archiepiſcopus plures de ſuffraganeis tuis, & præcipuè Vlixbonen. & Elboren. Epiſcopos occupauerat: dictus Archiepiſcopus econtra reſpondens aſſeruit, quòd præfatos Epiſcopos nullatenus d[illegible]ncret, nec ab eis obedientiam vel reuerentiam aliquam exigeret, nec etiā quomodolibet impediret, quo minus tibi, & eccleſiæ tuæ obediant, & ſubiectionem impendant. Adiecit etiam quòd cùm nobilis vir Dux Portugalen. ciuitatem Elboren. cepiſſet, ne in paganiſmum rediret, inſtantia eius N. prædeceſſor ſuus ibidem Epiſcopum conſecrauit. Sed tamen ab eo nullam obedientiam, vel reuerentiam requiſiuit, immò vt eccleſiæ Compoſtellanæ obediret mandauit: qui nondum propter paupertatem, & quia nimium remotus eſt, ad tuam acceſſit eccleſiam. De alijs verò epiſcopatibus quos idem M. clericus tuus dicebat ad tuam eccleſiam pertinere;

dixit

dixit quòd ad eccleſiam ſuam ſpectant, & ſibi iure metropolitico debent ſubeſſe: & ſuper hoc priuilegia Rom. Pontificum multa produxit. Cúmque ab eodẽ nuncio tuo idem prædeceſſor noſter inſtantiùs requiſiſſet, ſi qua exinde priuilegia eccleſia tua haberet, & ipſe aſſeueraſſet ſe id omninò neſcire, ſtatuit vt Epiſcopi, quos Bracaren. non recognouit, ad te pertinere: aſſerens ad eccleſiam ſuã ipſos ſpectare, ei, & eccleſiæ ſuæ, quouſque hoc iudicio diffiniretur, obedientiã, & reuerentiam impendant: & ipſe prædictos duos Epiſcopos liberè tibi, & eccleſiæ tuæ obedire permittat. Licet autem Bracaren. Archiepiſcopus contra prędictas litteras allegaret, quòd illa confeſſio ſibi præiudicare non poterat, cùm in iure facta non fuerit. eo quòd præfatus M. non procurator, aut reſponſalis, ſed Canonicus tantùm, & clericus in illis litteris appellatur, quia tamen ſæpè dictus Bracaren. Archiepiſcopus illas litteras impetrauit, & eis pro ſe vſus eſt in iudicio, magnumque de illis commodum acquiſiuit: & tu quod per eundem M. canonicum, & clericum tuum ſuper hoc factum fuit ratum habes, & approbas. Vnde iam ille non poteſt obijcere, quòd nullus pro parte tua ibi fuerit procurator: nam & quod per falſum procuratorem agitur in iudicio valet vtrique, ſi poſtea per dominum approbatur: tum etiam præſumendum ſit pro facto Rom. pontificis: vnde conijcitur quod coram Alexandro Papa, qui ſtatutum illud emiſit, lis fuerit conteſtata. Nos attendentes quòd forma petitionis, quam tu in hoc iudicio porrexiſti, eadem eſt cum forma conſtitutionis, quam dictus prædeceſſor noſter Alex. Papa feciſſe probatur, cum forma quoque aſpertionis, quam Bracaren. Archiepiſcopus coram eodem Alex. feciſſe dignoſcitur. Super quo teſtes in hoc iudicio producti fuerunt, & atteſtationes etiam publicatæ, necnon, & ſuper ipſis atteſtationibus diſputatum, rationibus, & allegationibus vtriuſque partis diligẽter auditis, & cognitis, atteſtationibus quoque, ac inſtrumentis viſis, & intellectis, habito fratrum noſtrorum cõſilio de communi deliberatione decernimus, & ſententialiter diffinimus, vt Bracaren. Archiepiſcopus, vel eccleſia Bracaren. nullatenus te, vel eccleſiam Compoſtellan. impediat, quominus in prædictis duobus Epiſcopatibus plenè, ac liberè iuriſdictionẽ metropoliticam valeas exercere. Nulli ergò, &c. Diffinitionis, &c. Datum Lateran. VI. nonas Iulij.

CANTVARIEN, ARCHIEPISCOPO. VT SIMONIACA *labes planè caueatur.*

Cap. In tantum ſimonia. IN tantùm peccatis exigentibus corda quorundam ſimoniacã prauitas deprauauit, vt in exterminium canonicæ ſanctionis, & cluſionem quodammodo diuini iudicij lucris turpibus inhiantes, ac dicentes in corde ſuo, non eſt Deus, ſimoniam ſub honeſto nomine pallient, quaſi mutato nomine culpa transferatur, & pœna. Verùm nec Deus ſecundum apoſtolum irridetur, nec tales Simonis ſectatores, & ſi temporalem in præſenti forſan eludant, in futuro pœnam effugiant ſempiternam: cum nec honeſtas nominis criminis maliriam palliabit, nec vox poterit abolere reatum. Sanè peruenit ad audientiam noſtram, quòd cùm olim quidam ſuffraganei tui pro chriſmate contra canonicas ſanctiones certam accipere conſueuerunt pecuniæ quantitam, metuentes pœnam canonicam, & correctionem tuam eludere cupientes, tempus faciendæ ſolutionis anticipiant, recipientes in media quadrageſima quod recipere conſueuerunt poſt paſcha. [illegible]t cauſſam accipiendi diſſimulent, nomen etiã variarunt, denarios quos prius chriſmales, ſecundo paſchales, dicebant, conſuetudinem mediæ quadrageſimæ nuncupantes. Quidam verò nec tempus ſolutionis, nec ſoluendorum nomen in aliquo variarunt, veterem per omnia cõſuetudinem imitantes. Quia verò expreſſiùs exprimit venditionis ſpeciem, qui priùs percipit precium, quàm rem conferat precioſam, quàm qui tempus recipiendæ mercedis diſſimulando diſtulerit, & diſſimulauerit differendo, licet vtrunque in talibus periculoſum exiſtat, cùm gratis ſit gratia conferenda: ne ipſam contingat, & rem, & nomen gratiæ demereri, fraternitati tuę per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus auctoritate noſtra

fretus,

fretus, & tua taliter exceſſus corrigas ſupradictos: ſuffraganeos tuos, & eorum officiales monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appell. obſtaculo, à tam illicita exactione compeſcens, quòd ad nos de cætero ſuper hoc querimonia deferri non poſſit: nec aliorum culpa tibi ob tuæ negligentiæ meritum imputetur ad pœnam. Eadem quoq; auctoritate ſuffultus prauam illam conſuetudinem de tua prouincia ſtudeas abolere: per quam pro eccleſiarum inueſtitura Archidiaconi marcam argēti, minores verò Decan. vaccam albā ſibi dari poſtulant, vel certam ſolui pecuniæ quantitatē. Dat. Lat. VI. cal. Iulij.

BRACAREN. ARCHIEPISCOPO. QVOD SENTENTIA INTER IPSVM *& eccleſiam Compoſtellanam ipſi, & eccleſia ſua non praiudicet.*

CVm ſimus in ſede Iuſtitiæ diſponente domino conſtituti, quæſtiones, quæ perferuntur ad ſedem apoſtolicam terminandæ, ſubtili nos oportet examinatione diſcutere, iuſtoque iudicio diffinire: quia ſicut eius ſententia non poteſt ab alio retractari, ſic alijs formam tribuit iudicandi. Sanè inter alias controuerſias, quæ inter Compoſtellan. & Bracaren. eccleſias vertebantur, ſuper ſententia quoque lata pro Cōpoſtellan. metropoli ſuper epiſcopatu Zamoren. non leuis fuit quæſtio ventilata: pro qua te ac venerab. fratre noſtro Compoſtellano Archiepiſc. in noſtra præſentia conſtitutis, quòd idem epiſcopatus ad tuam eccleſiam pertineret, ſententiam ſuper eo latam pro compoſtellan. eccleſia, petendo penitùs infirmari, oſtendere nitebaris. Olim enim à paganis capta Valentia ciuitate, Valentin. Epiſcopus per terræ Principem impetrauit, vt ad ſuſtentationem ſuam ab Aſtoricen. Epiſcopo Zamora, quæ pars erat Aſtoricen. diœceſis, cum quibuſdam alijs locis, & terminis ſibi daretur, vbi tanquàm Epiſcopus pontificalia cœpit officia exercere, obediendo Archiepiſcopo Toletano, cuius extiterat ſuffraganeus, & à quo fuerat conſecratus. Videns autem hoc Aſtoricen. Epiſcopus, ad quem Zamora cum locis prædictis pertinere dicebas, ad Deusdedit presb. Card. tunc apoſtolicæ ſedis legatum acceſſit, tam de Archiepiſcopo Toletano, quàm de N. tūc Epiſcopo Zamoren. proponens in eius auditorio quæſtionē: per cuius ſolicitudinem taliter proponebas fuiſſe compoſitū inter partes, quòd dictus Epiſcopus honore Zamoren. eccleſiæ dum viueret, vteretur, niſi de auctoritate apoſtolicæ ſedis loco mutato tranſiret ad ſedem aliquam, quæ vacaret: quod ſi cōtingeret, Zamoren. eccleſia, & campus tauri Aſtoricen. eccleſiæ modis omnibus redderētur: alioquin eo defuncto idem penitùs ſeruaretur. Cùm autē in eodem loco multitudo populi excreuiſſet, dictus Toletanus, & Princeps terræ nepos bonæ memoriæ Calixti Papæ præd. noſtri, qui tunc ſedi apoſtolicæ præminebat, rogauerunt eum, vt ſæpè dictum Epiſcopum in Zamoren. præſulem confirmaret: quorum precibus acquieuit: dans eidem Epiſcopo in mandatis, vt interim nulli profeſſionem faceret, nec eccleſiam ſibi commiſſam permitteret alij ſubiugari, donec inſtrueretur ab ipſo, quid eum facere oporteret. Audiens autem hoc Archiepiſcopus Toletanus ad apoſtolicā ſedem iuxta tuam aſſertionem acceſſit: vbi de obedientia ſibi à Zamoren. Epiſcopo impendendi litteras (vt dicebas) apoſtolicas impetrauit: qui poſt obitum primi Epiſcopi etiam alium ibi Epiſcopum conſecrauit: propter quod tunc Archiepiſcopus Bracaren. ad felicis recordationis N. Papam prædeceſſorem noſtrum accedens multis argumentis, & rationibus aſſeuerauit, Zamoren. eccleſiam ad Bracaren. metropolim pertinere. Vnde ab eodem citatus fuit Archiepiſcopus Toletan. in cuius præſentia vtraq; partium conſtituta, eorum auditis rationibus, & pleniùs intellectis, de conſilio fratrum prædictam Zamoren. eccleſiam perpetuò ſubiectam eſſe decreuit eccleſiæ Bracaren. ſicut in authentico ſententia continetur: & mandans Epiſcopo, clero, & populo Zamoren. vt Bracaren. Archiepiſcopo, eiúſque ſucceſſoribus tanquàm metropolitano proprio debitam obedientiam, & reuerentiam exhiberent. Cuius auctoritate ſententiæ à piæ record. eodem Eugenio, Adr. & Alex. Rom. pontificibus cōfirmatæ, quòd à Brac. Archiep. apprehenſa fuerit poſſeſſio

corpo-

corporalis, per depoſitiones teſtium, & reſcripta quædam oſtendere ſatagebas. Conſequenter verò Compoſtellan. Archiepiſcopus, quia tempore Calixti ſemper tacuerat, vt dicebas, ad eundem Alexandrum acceſſit, & veritate tacita cum inſtantia nimia commiſſionem ſatis inſolitam impetrauit, vt Zamoren. Epiſcopum ad exhibitionem iuſtitiæ de ſubiectione Zamoren. eccleſiæ, quam ſibi vendicare volebat, pro debito cogeret officij paſtoralis: quamuis enim Bracaren. Archiepiſcopus tempore patris, & prædeceſſoris ſui Eugenij Papæ per ſententiam eius contra Toletan. obtinuit ſubiectionem eccl. Zamoren. Quia tamen poſſeſſionem non habuit, & res inter alios acta alijs non præiudicat, in cōſcientia ſua, idem Alexander Papa & conſilio fratrum ſuorum inuenit, quòd Compoſtellanus Archiepiſcopus conuenire poſſet Epiſcopum Zamoren, & Epiſcopus deberet ei ſecundum iuris ordinem reſpondere. Vnde Tiraſonen. Abulen. & Portugallen. Epiſcopis mandando præcepit, vt Epiſcopum Zamoren. monere curarent, & ipſius auctoritate compellere, quòd de ſubiectione ſuæ eccleſiæ Compoſtellano Archiepiſcopo ſub eorum examine, occaſione, & contradictione ceſſantibus non differret iuſtitiæ plenitudinem exhibere. Bracaren. quoque auctoritate apoſtolica nunciarent, vt ſi ſuæ voluntatis exiſteret, eundē Epiſcopum coram eis ab ipſius Compoſtellani, ſiquo modo de iure poſſet, ſtuderet impetitione tueri: qui ſi à Zamoren. non vocatus ad cauſſam duceret appellandum, propter hoc cognitionem, & deciſionem ipſius cauſſæ inter Compoſtellanum, & Zamoren. prætermitti, vel differri nolebat. Si verò Portugallē. exequendis præmiſſis nollet, vel nequiret adeſſe, alij duo ea nihilominus adimplerent. Has ſiquidem litteras commiſſorias de ſuggeſtione falſitatis, iniquitate formæ, ac inæqualitate mandati tu coram nobis arguere ſatagebas. Suggeſſerat enim Compoſtellanus Archiepiſcopus, quòd non habueras poſſeſſionem eccleſiæ Zamoren. quod falſum fuiſſe per atteſtationes oſtendere nitebaris. Mandabatur etiam delegatis iudicibus, vt ſi Bracaren. à Zamoren. non vocatus ad cauſſam duceret appellandum, deciſio cauſſæ nullatenus tardaretur. Quod iniquum admodum prima facie videbatur: cùm quorum intereſt, audiri ſolebant appellantes. Et ſi Portugallen. qui erat ſuffraganeus Bracaren. nollet cauſſæ, vel non poſſet adeſſe, alij duo procedere non differrent: quod in ſuffraganeo Compoſtellanæ eccleſiæ non mandabatur aliquatenus obſeruandum, vt ſcilicet in eius abſentia reliqui duo poſſent aliquid diffinire. Contra proceſſum quoque delegatorum iudicum allegabas, quòd cum tres iudices locum idoneum partibus communiter aſſignaſſent, duo ex ipſis ſuffraganeis, ſcilicet eccleſiæ Compoſtellanæ, aliúſque tanquàm medius delegatus in abſentia tertij, qui erat ſuffraganeus Bracaren. mutato loco communi deliberatione prouiſo, alium ferè inacceſſibilem partibus aſſignarent. Qui cùm eſſet in ſatracenorū faucibus conſtitutus, & per decem dietas diſtaret ab eccleſia Bracar. propter regum diſcordias, & alia multa impedimenta illuc ire non potuit Archiepiſcopus Bracar. petens per duos de ſocijs ſuis, cum litteris excuſationis ad eoſdem iudices deſtinatos, vt loco mutato alium aſſignarent partibus competentem. Quod cùm facere noluiſſent, ijdem nuncij ſedem apoſtolicam appellatūt: ſicut etiam idem Archiepiſcopus per ſuas litteras appellabat. Sed ipſi iudices appellatione contempta, in cauſſa nihilominus proceſſerunt, Zamoren. eccleſiam per iniquitatem, & colludium (vt dicebas) Compoſtellano Archiepiſcopo aſſignantes. Quorum ſententiam aſſerebas multipliciter irritandam, propter manifeſtam ſuſpitionem duorum iudicum: qui ſine tertio pro loco idoneo inacceſſibilem elegerunt, nec receperunt excuſationes, & appellationem eccleſiæ Bracar. tam arduum negocium in momento temporis decidentes: cùm etiam in cauſſis minimis, dilationes variæ poſtulantibus non negentur. Vnde propter hæc, & ſimilia tam coram ipſo Vicedomino priùs propoſitam, quàm poſtmodum coram nobis petebas præmiſſam ſententiam infirmari, & conſequenter quicquid ex ea, vel ob eam fuit poſtea ſubſecutum. Cæterùm præfatus Compoſtellanus Archiepiſcopus pro eccleſia ſua factum aliter proponebat, Zamoram ab antiquo partem Epiſcopatus Salamantini aſſerens extitiſſe. Cúmque Salamantina

mantina ciuitas poſt paganorum perſecutionem reſtituta fuiſſet cultui Chriſtiano, diœceſis illa ſicut nunc pertinet ad Epiſcopum Zamoren. fuit Salamantino epiſcopo totaliter reſtituta. Cuius ſubiectionem medianribus Hieronymo, Geraldo, & Munione Salamantinis Epiſcopis, Cõpoſtellana eccleſia facta metropolis noſcitur habuiſſe: quod ſicut ipſe dicebat, multa documenta fama publica, & recens memoria hominum proteſtãtur. Proceſſu verò temporis in tantùm excreuit in loco eodem hominum multitudo, quòd per ſtudiũ Regis propriùs fuit ibi Epiſcopus inſtitutus, & ad inſtantiam regiam, per Toletan. tunc legatum totius Hiſpaniæ conſecratus: qui mãdatum à Calixto Papa recepit, ſicut eſt ſuperiùs prælibatum, quòd nulli profeſſionem faceret, donec ſuper hoc ſibi denuò ſcriberetur: in quo tamen tum pro debito conſecrationis impenſæ, tum propter legationis officium Toletan. cœpit ſibi ſpeciale aliquid vſurpare: qui ſucceſſorem primi Epiſcopi ſimiliter conſecrauit. Accidit autem quòd tempore illo (prout Compoſtellanus dicebat) in cauſſa primatiæ condemnatus Bracaren. Archiepiſcopo Tolet. compulſus fuit ab Eugenio Papa debitam illi obedientiã recognoſcere. Propter quod ei amicabiliter ſociatus ſperare cœpit, quòd Epiſcopatum Zamoren. per ipſum poſſet euincere, ad cuius metropolim non ſpectabat. Vnde in eiuſdem Papæ præſentia propter cauſſam Zamoren. Epiſcopatus, dictis Archiepiſcopis conſtitutis, nil fuit contra Bracaren. à Toletano reſponſum, quod ipſius propoſitum impediret, ſicut ex tenore ſententiæ declaratur. In his autem omnibus defuerat Zamoren. qui de mandato apoſtolicæ ſedis ſecundum aſſertionem Compoſtellani archiepiſcopi pro libero ſe gerebat. Vnde in ipſius præiudicium ſicut neque aduerſus Compoſtellanam eccleſiam indefenſam tunc temporis, & abſentem nulla ſententia, vel reſcriptum impetrari poterat cum effectu: ex qua tamen ſententia non fuit poſſeſſio acquiſita. Cumq; poſtea Bracaren. reſiliret ab obedientia Toletani, & ipſe ſuſpenſus fuit, & ab eius obedientia omnes ſuffraganei abſoluti. Vnde per factum, vel mandatum ipſius poſſeſſio ſpiritualis, & quæad ſacramenta ſpectabat, ſecundum aſſertionem Compoſtellani Archiepiſcopi non potuit obtineri. Sed cùm ſucceſſor ipſius contra Zamoren. Epiſcopum executionem ſententiæ ſæpiùs poſtularet, reſponſum accepit, quòd niſi priùs acquieſceret ſententiæ de primatia, hoc nullatenus impetraret. Vnde vſq; ad tempora bonæ memoriæ Alexandri Papæ remanſit negocium in ſuſpenſo. In cuius præſentia præſens Compoſtellanus pręſentem Zamoren. compelli petijt, vt dicebat, ſibi de ſubiectione Zamoren. eccleſiæ reſpondere. Verùm quia idem Alexander ſententiæ latæ ab Eugenio Papa præſentialiter interfuerat: nec contra factum ipſius venire volebat: rationibus tamen inductus de fratrum conſilio, plena tandem deliberatione ſtatuit, prout idem Compoſtellanus dicebat, vt quia res inter alios acta alijs non præiudicat, non obſtante priori ſententia Zamoren. teneretur de ſubiectione ſua Cõpoſtellano Archiepiſcopo reſpondere. Sic ergò ſub certa forma, quę ſuperiùs eſt expreſſa, fuit commiſſio impetrata. Cumque per litteras ipſius Alexandri non fuiſſet in cauſſa proceſſum, ſucceſſor eius Lucius commiſſionem innouauit eandem: cuius tenore iudices denunciauerunt viua voce Archiepiſcopo Bracaren. & duo ex ipſis, Tiraſonen. ſcilicet, & Salamantinus diem, & locum, eidẽ per litteras intimarunt, tertio reſcribente duobus, quòd non poterat intereſſe, quemadmodum Compoſtellanus Archiepiſcopus referebat. Conuenientibus autem tam duobus prædictis iudicibus, quàm partibus ad diem, & locum, neq; Bracaren. comparuit, neque eius aliquis reſponſalis. Et cùm Zamoren. iudicibus reſpondiſſet, quòd ipſum ad defenſionem ſui vocare nunquam voluerat, nec volebat: ipſi iuxta formam commiſſionis procedentes in cauſſa, ſicut Compoſtellanus Archiepiſcopus proponebat, inſpectis rationibus partium, & pleniùs intellectis, quòd eccleſia Zamoren. de cętero Comppſtellanæ tanquàm ſuę metropoli eſſet ſubiecta, ſententialiter decreuerunt. Cùm autem ab Vrbano Lucij ſucceſſore latæ ſententiæ confirmatio peteretur, propter contradictionẽ Bracaren. Archiepiſcopi non potuit obtineri: non quòd ſuper ipſo Epiſcopatu poſſeſſionem, vel proprietatem eius petendo, Compoſtellanam eccleſiam conueni-

ueniret, ſed ſuper ſola ſententia confirmanda, vel infirmando in ea, ſicut exiſteret infirmandum, litteras ad Brixien. Vicedominum, quem pro hac cauſſa, & alijs, quæ inter Compoſtellanam, & Bracaren. eccleſias vertebantur, deſtinauerat in Hiſpaniam, impetrauit. Ipſe verò inter alia ſuper poſſeſſione Zamorẽ. Epiſcopatus, & lata ſentẽtia ſuper ipſo duabus vicibus multos teſtes productos ab Archiepiſcopo Bracaren. recepit, qui de proprietate dixit, neminem eorum ſcire aliquid (vt credebat) Verùm ſi quis inde aliquid diceret, iuri ſuo renunciate nolebat, quãuis Compoſtellanus Archiepiſcopus teſtes præfatos, non ſuper poſſeſſione Zamoren. Epiſcopatus, ſed ſuper ſententia tantùm diceret admittendos. Super qua ſola commiſſio à parte altera impetrata: & in receptione ſuorum teſtium de Zamoren. Epiſcopatus poſſeſſione, non fuerat in forma iuramenti expreſſum aliquid, vt dicebat. Et quoniam dictus delegatus vſque ad ſententiam diffinitiuam procedens, geſta omnia ſub ſigillo ſuo ad ſedem apoſtolicam deſtinauit: prætaxatam ſententiam tanquàm canonicè latam confirmari à nobis Compoſtellan. Archiepiſcopus requirebat: non obſtante quòd contra commiſſionem de falſi ſuggeſtione, vel alijs fuerat intentatum: cùm nec ante ſententiam obiectum fuerit, nec ſi veritas illa fuiſſet expreſſa, commiſſionem nullatenus impediſſet: nec Bracaren. intererat appellare, cùm ſibi per canon fieret præiudicium, quæ inter alios agebantur: ſicut nec vltimam clauſulã litterarum, quæ à forma communi, & ſolita non ſenſu, ſed verbis tantummodo diſcrepabat. Nos ergò rationibus, & allegationibus, atteſtationibus quoque, ac inſtrumentis vtriuſque partis diligenter auditis, & intellectis, viſis, & cognitis poſt longam diſcuſſionem, & examinationem perfectam, de communi fratrum noſtrorum conſilio decernendo pronunciamus, & pronunciando decernimus, ſententiam illam in nullo prorſus obſiſtere tibi, vel eccleſiæ Bracaren. Nulli ergò &c. Diffinitionis &c.

Datum Lateran. III. nonas Iulij.

MARTINO BRACAREN. ARCHIEPISCOPO. QVA CONCORdiam inter ipſum & Compoſtellanum archiepiſcopum initam confirmat.

SAepè contingit ex contentionibus litigantium, quòd in tantùm ſe partes laboribus aggrauant, & expenſis, vt non ſolùm quæ vincitur, ſed quæ vincit, tandem pœniteat litigaſſe. Nos ergò, qui ſolicitudine paſtorali ſingulorum tenemur grauaminibus præcauere: ne præ multitudine, ac magnitudine quæſtionum, quæ inter te, ac venerabilem fratrem noſtrum Compoſtellanum Archiepiſcopum vertebantur, importabile vobis grauamen incumberet: ſuper quæſtione de vſu crucis aliquandiu ventilata, vos ad concordiam duximus inuitandos: qui noſtris acquieſcentes conſilijs, in hunc modum concorditer conueniſtis, vt vterque per prouinciam alterius vniuerſam, crucem ante ſe faciat ſine contradictione deferri. Volentes igitur, vt hæc forma concordiæ noſtro mediante ſtudio procurata inter vos, & ſucceſſores veſtros inuiolabiliter obſeruetur, eam auctoritate ſedis apoſtolicæ confirmamus: ſtatuentes, vt nulli omnino hominum &c.

Datum Lateran. II. nonas Iulij.

In eundem modum Petro Compoſtellano archiepiſcopo.

PRAEPOSITO SANCTI SEVERINI, DECANO, ET L. CANONICO maioris eccleſiæ in Euphurdia. Promiſsiones & conſtitutiones iuri repugnantes non valere.

TRanſmiſſam nobis dilecti filij H. magiſtri ſcholarum Vuirſeburgenſ. recepimus quæſtionem, quòd canonici ſancti Ioannis contra Turonen. ſtatuta concilij, ſtipendia quatuor clericorum perſonis ſexdecim aſſignarunt: ea conditione adiecta, vt quatuor tandiu eſſent ſtipendio vno contenti, donec tot morerentur, quòd quilibet poſſet integrum beneficium obtine-

obtinere: quòd dilecti filij noſtri P. tituli ſanctæ Ceciliæ, & Ioannes tituli ſancti Stephani in Cœlio Monte presbyteri Cardinales, tunc in partibus illis legationis officium exercentes, ſicut decuit, irritarunt. Iidem quoque canonici præbendam vnam Vu. & A. clericis ſub eo tenore dederunt, vt alter ſuccederet proximo morienti. Cùm itaque ſucceſſorium edictum à ſanctuario domini ſit exclusum, nec illa ſint in clericis ſuſtinenda, quæ ipſæ quoque leges reprobant ſæculares, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus præfatis donationibus, & conceſſionibus tanquam iuri contrarijs, penitùs irritatis, præfatos canonicos ad faciendam ordinationem canonicam, & de perſonis idoneis monitione præmiſſa, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Quòd ſi omnes &c. Duo &c. Dat. Lat. V. nonas Iulij.

ERMILINDAE ABBATISSAE MONASTERII S. MARIAE AQVILEGIEN. eiuſque ſororibus tam Præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. De confirmatione priuilegiorum.

PRudentibus virginibus &c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum, in quo præfatum monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis. Præterea ſpecialiter prouentus decimarum de inſula tam olei, quàm aliarum rerum omnium, quas illuſtris memoriæ Engelbertus Comes de Goriza, à Tergeſtin. eccleſia in feudum habuit, & in manibus bonæ recordationis Vlrici Patriarchæ tunc apoſtolicæ ſedis legati reſignauit, ſicut eas recolendæ memoriæ quondam Tergeſtinus Epiſcopus monaſterio veſtro rationabiliter contulit, & prædictus Aquilegien. Patriarcha confirmauit: & vos ſine controuerſia poſſidetis; nos denuò ad inſtar felicis recordationis prædeceſſorum noſtrorum Alexandri, Lucij, Vrbani, & Cœleſtini Romanorum pontificum ſecundum compoſitionem, quæ facta eſt propter controuerſiam, quæ inter bonæ recordationis Aldigerum Iuſtinopolitanum Epiſcopum, & veſtram eccleſiam ſuper præfatis decimis poſtea vertebatur, ſicut ex vtriuſque partis conſenſu in præſentia felicis memoriæ Gotefridi Aquilegien. Patriarchæ terminatum eſſe, eiusque ſcripto confirmatum fuiſſe dignoſcitur, vobis, & per vos monaſterio veſtro in perpetuum auctoritate apoſtolica confirmamus. Decernimus ergò &c. Salua ſedis apoſtolicæ auctoritate, & diœceſani Epiſcopi canonica iuſtitia. Siqua igitur &c. Datum Lateran. per manum Rainaldi Acheruntini Archiepiſcopi cancellarij vicem agentis VIII. idus Iulij, indictione ſecunda, incarnationis dominicæ anno MCXCIX. pontificatus verò domini Innocentij Papæ III. anno II.

ABBATI, ET CONVENTVI S. CRVCIS DE VVALTHAN. Eiuſdem Argumenti.

IVſtis petentium &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Inſtitutiones eccleſiarum de Neſinges, & de Netleſuuille factas vobis, & conceſſas per Archidiaconum, cùm ſedes Epiſcopalis vacaret, ſubſtituto Epiſcopo conceſſionem ipſius poſtmodum approbante: quæ vtique eccleſiæ in fundis veſtris conſtructæ ſunt, & in quibus patronatum anteà habebatis, ſicut eædem inſtitutiones vobis iuſtè conceſſæ ſunt, & vos ipſis hactenus rationabiliter, ac pacificè vſi eſtis, ſaluo tamen iure canonico diœceſani Epiſcopi, ſicut hucuſque ſolitus eſt habere, ad exemplar bonæ memoriæ C. Papæ prædeceſſoris noſtri, auctoritate apoſtolica confirmamus & præ. 5. pag. communis. Nulli ergo &c.

Datum Lateran. nonis Iulij.

ABBATI, ET FRATRIBVS ECCLESIAE SANCTAE CRVCIS de Vualthan. De eadem re.

Licet ex iniunctæ nobis adminiſtrationis officio vniuerſas eccleſias oculo debeamus benigniori reſpicere,& earum trãquillitati,& paci ſtudio intendere pietatis: circa prouiſionem tamen illarum, quæ ad ius Beati Petri nullo mediante pertinent, eò maiorem diligentiam habere nos conuenit, quò ſpecialius ad noſtrum regimen pertinere noſcuntur. Eapropter dilecti in domino filij veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus,& felicis recordationis Clementis Papæ prædeceſſoris noſtri veſtigijs inhærentes, eccleſiã veſtram, in qua diuino mancipati eſtis obſequio, quæ Beati Petri iuris exiſtit, ſub ipſius,& noſtra protectione ſuſcipimus,& præſentis ſcripti pagina communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo canonicus, qui ſecundum Deum,& Beati Auguſtini regulam in eadem eccleſia noſcitur inſtitutus, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Statuimus autem, vt quaſcũque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem eccleſia impræſentiarum iuſte,& canonicè poſſidet, aut in futurum iuſtis modis præſtante domino, poterit adipiſci, vobis & eccleſiæ veſtræ firma & illibata permaneant. Statuentes inſuper, vt quicunque in eius eccleſiæ fuerit Abbatem electus, poſtquàm munus benedictionis receperit, ſe non alienaturum bona ipſius eccleſiæ iuramento promittat, ſicut tu fili Abbas feciſſe dignoſceris, cùm à bonæ memoriæ Lucio Papa prędeceſſore noſtro benedictionis gratiam recepiſti. Sanè cùm poſſeſſionum veſtrarum eccleſiæ, quarum vobis præſentatio competit, decedente paſtore vacauerint, vos presbyteros, qui in eis miniſtrent, diœceſano Epiſcopo præſentetis, qui eis in ſpiritualibus, vobis autem in temporalibus debeant reſpondere. Interdicimus inſuper,& auctoritate apoſtolica prohibemus, ne aliquis in eccleſias veſtras indebitas exactiones, vel grauamina contra ſtatuta Rom. Pontificũ,& præcipuè Lateran. concilij, exercere præſumat. Cùm verò generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clauſis ianuis, excommunicatis,& interdictis excluſis, non pulſatis campanis, ſuppreſſa voce diuina officia celebrare. Nulli ergò,&c. protectionis, confirmationis, conſtitutionis,& prohibitionis,&c.
Datum Lateran. VI. idus Iulij.

CRIM. PLACENTINO ELECTO. QVA ELECTIONEM *ipſius confirmat.*

Accedentes ad præſentiam noſtram dilecti filij Hugo Vicedominus maioris eccleſiæ, magiſter Alb. ſancti Antonini canonicus,& Al. prior ſancti Sauini Placentin. cum litteris dilectorum filiorum Archidiaconi, cleri,& populi Placentini ſua nobis relatione monſtrarunt:& hoc ipſum præmiſſę litterę continebant, quòd defuncto bonæ memoriæ Epiſcopo Placentino, clerici eiuſdem ciuitatis conuenientes in vnum,& de ſubſtituendo paſtore longum tractatum habentes: tandem faciente illo, qui diuiſa congregat,& congregata conſeruat, in te vota ſua vnanimiter contulerunt: ſuppliciter poſtulantes, vt electionem de te canonicè factã ratam habentes eam curaremus auctoritate apoſtolica cõfirmare. Nos ergò volentes de forma electionis fieri certiores, ſicut moris eſt approbati, de proceſſu ipſius per venerab. fratrem noſtrum I. Albanen. Epiſcopum,& dilectum filium I. tt. ſanctæ Priſcæ presbyterum,& G. ſanctæ Mariæ in Aquiro diac. Card. inquiri fecimus diligenter:& tam per examinationem nunciorum ipſorum, quàm ex decreti tenore nobis exhibiti cognouimus euidèter electionem canonicam extitiſſe. Verùm quoniam in huiuſmodi duo tanquàm potiſſima requiruntur, quòd ſcilicet electio ſit,& idonea ſit electi perſona: quorum primùm eligentiũ factum, ſecundum autem electi meritum reſpicit:& ob hoc duplex ſit examinatio neceſſaria, electionis videlicet,& electi: licet per examinationem præmiſſam de forma electionis canonicæ redditi fuerimus certiores, tuam tamen perſonam velut abſentem examinare nequiuimus. Cæterùm quia quorundam fratrum noſtrorum aſſertio, qui te pleniùs cognouerunt, ſuper vita, pariter,& ſcientia laudabile tibi teſtimoniũ perhibebat:& hoc ipſum præſumi poterat euiden-

euidenter ex eo quòd in ordine Ciſtercien. & ad prioratus officium, & ad Abbatiæ regimen aſſumptus fuiſti, & in vtroque laudabiliter conuerſatus: nos tam tuæ perſonæ quàm eccleſiæ Placentinæ ampliorem volentes gratiam exhibere de conſilio fratrum noſtrorum electionem ipſam, ſicut canonicè facta eſt, approbantes, eam duximus auctoritate apoſtolica confirmandam: confidentes in domino, & in potentia virtutis eius, quòd cum honoris augumento, virtutum tibi dabitur diuinitus incrementum quibus potenter adiutus, feliciter maiora procures, qui minoribus hactenus laudabiliter inſudaſti. Et quoniã ad Epiſcopale onus pariter & honorem non duxiſti abſq; noſtra licentia tranſeundum; ne gregi dominico diu deſit cura paſtoris, diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ad regimen eccleſiæ Placentinæ, tanquam ſponſæ tibi diuinitùs præparatæ ſecurus accedens, auctoritate apoſtolica præmunitus, circa vtilitatem cleri, & populi tibi commiſſi, ſolicitudinem vigilanter impendas, & operã efficacem: vt ſub regimine tuo plus per Deum, quàm per hominem, ſicut creditur, procurato, præfata eccleſia, quam prædeceſſoris tui obitus ad veſperam contriſtauit, de promotione tua lætitia matutina recepta, ſpiritualibus, & temporalibus proficiat inſtitutis. Datum Lateran. V. idus Iulij.

Scriptum eſt ſuper hoc in eundem ferè modum clero, & põpulo Placentin. vſque ad uerbum Inſtitutis. Quocirca vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus eidem electo tanquàm patri, & paſtori animarum veſtratum, debitam obedientiam, & reuerentiam impendentes, tam circa ſpiritualia, quàm etiam temporalia ſibi pareatis humiliter, & deuotè, recipientes firmiter, & tenentes ipſius ſalutaria monita, & præcepta, vt ſubſidio veſtræ deuotionis adiutus, diuina præcedente gratia, & ſequente ad honorem Dei, ſalutem ſuam, vtilitatem veſtram, & profectus eccleſiæ Placentinæ, iniunctum ſibi officium valeat feliciter conſummare. Datum vt ſuprà.

ALDIGERIO DECANO, ET CANONICIS AQVILEGIEN. DECIDITVR *controuerſia Decani & Capituli Aquilegienſis contra ſuum Præpoſitum, & imponitur Præpoſito perpetuum ſilentium.*

ORta nuper inter vos, & dilectum filium Poponem præpoſitum Aquilegien. ſuper adminiſtratione poſſeſſionum Aquilegien. eccleſię ad canonicos pertinentium contentione non parua, cùm propter hoc vtraque partium ad noſtram præſentiam acceſſiſſet, nos vobis, & ipſi præpoſito dilectum filium noſtrum S. tt. ſanctæ Praxedis presb. Cardinalem conceſſimus auditorem: coram quo fuit ex Præpoſiti parte propoſitum, quòd vacante præpoſitura eccleſiæ Aquilegien. vos eum abſentem in prępoſitum purè, ac ſimpliciter elegiſtis, & electionem venerab. fratris noſtri Aquilegien. patriarchæ ſecũdum conſuetudinem præſentantes, poſtulabatis eam ſecundum tenorem cuiuſdam tranſcripti, quod ſumptum eſſe dicebatis, ex priuilegio Ol. bonæ memoriæ Aquilegien. Eccleſiæ patriarchæ auctoritate metropolitica confirmari. Cumque ipſe deliberatione præmiſſa requiſiſſet à vobis, vtrùm iuſtè in Præpoſitum fuiſſet electus, vobis reſpondẽtibus electionem fuiſſe de ipſo canonicè celebratam, ſe purè recipere quod ſibi iuſtè offerebatur adiecit, tenoris eiuſdem priuilegij, & & præcedentis canonicorum ſtatus ignarus. Requiſitus autem poſtmodum, vt vobis iuramento caueret, ne vos vltra id, quod in priuilegio prædicti Patriarchæ continebatur, aliquatenus moleſtaret: quod id ſimoniacum eſſet aſſeruit, renunciationi vobis faciendæ renuncians: & ſe negans ſuper hoc cautionem vobis aliquam præſtiturum. Deinde Patriarcha prædictus electionem ipſius ſimpliciter confirmauit: & præcepit ei locũ ſecundũ prædeceſſorũ ſuorum conſuetudinem aſſignari. Accepto verò poſtmodum à miniſterialibus ſuis, quod ad eum de iure prępoſiturę ad miniſtratio pertineret, ad villas eccl. Aquilegien. acceſſit, & officiales eum in præpoſitum humiliter receperunt, iuramentum ei ſuper fideli villicatione præſtantes. Cumque poſtmodum regreſſus Aquilegiam ſibi vellet adminiſtrationem cellarij vendicare, quaſi poſſeſſionem eius

per ſeram, quia clauſum erat cellarium, apprehēdit: propter quod poſtmodum quidam veſtrum, & ipſe cum eis ad noſtram audientiam appellarunt, appellatione ab vtraque parte denuò poſtmodum innouata. Cæterum cùm vtraq; partium in patriarchæ fuiſſet præſentia conſtituta, licet patriarchæ quærenti, ſi cōtra vos aliquid vellet proponere, quòd nihil proponeret, reſpondiſſet, ſed paratus eſſet potius reſpōdere, quia eſſe ſe in adminiſtrationis poſſeſſione credebat: nūcius veſter ab impetitione ipſius vos poſtulauit abſolui: & vos poſtmodum præpoſito regreſſo Aquilegiam, vetuiſtis, ne vos aliquatenus aggrauaret, & ſuper hoc ad eiusdem patriarchiæ audientiam appellaſtis: qui patriarcha cùm præpoſitum vellet inducere, ne adminiſtrationi ſe aliquatenus immiſceret, ipſe ad noſtram audientiam vocem appellationis emiſit: vnde dictam adminiſtrationem ſibi dari, ſicut anteceſſores ſui eam habuerant, poſtulabat. Verum ad hoc fuit ex parte veſtra reſponſum, quòd Ol. quondam Aquilegien. eccleſiæ patriarcha, volens neceſſitati canonicorum, & ipſius eccleſiæ conſulere honeſtati, auctoritate felicis recordationis Alexādri Papæ prædeceſſoris noſtri, & legationis, qua fungebatur, & ſua, in eadem eccleſia communem vitam inſtituit, & prouentus eccleſiarum, & prædiorum, quæ priùs ad præpoſituram ſpectauerant, necnon, & obedientiarum redigi ſtatuit in vſus communes, prępoſito omni prorſus iuriſdictione, poteſtate, ac vtilitate in eiſdem bonis ſublata: cui tamen vaſſallos miniſteriales, & ipſorum beneficia reſeruauit, ſicut in ipſius priuilegio continetur. Hanc autem ipſius Patriarchę inſtitutionem, & poſſeſſionem prædictorum bonæ memoriæ Lucius Papa prædeceſſor noſter auctoritate vobis apoſtolica confirmauit. Poſtmodum verò cùm G. ſecundum formam priuilegij memorati electus fuiſſet in præpoſitum, & etiam confirmatus, quoſdam canonicorum precibus, quoſdam verò terroribus adeò circumuenit, N. magiſtro ſcholarum, à cōſanguineis eiuſdem G. præpoſiti iurare coacto, quòd ſe ipſi ſuper adminiſtratione non opponeret obtinenda, quòd adminiſtrationem ipſi ſalua inſtitutione prædicta, & cōfirmatione ipſius perſonaliter cōmiſerunt: ſic tamen quòd in adminiſtratione non prædeceſſorū ſuorum ſequeretur exempla, ſed præfixam ſibi à Capitulo formam potiùs obſeruaret: quòd idem præpoſitus ſe fideliter impleturū fide data in manu patriarchæ firmauit. Eo verò viam vniuerſæ carnis ingreſſo, ad petitionē patriarchię ipſius dictum P. ſecūdum formam inſtitutionis prædictæ in præpoſitū elegiſtis, & electione cum inſtitutionis tranſcripto patriarchæ poſtmodum præſentata, & in præſentia ipſius P. lecta, & expoſita in teutonico idiomate diligenter, idem P. requiſitus à patriarcha, ſi ſecundum formam eiusdem reſcripti electionem recipere vellet, ſeceſsit in partem, & inſtitutionis tenore perlecto, per venerab. fratrem noſtrum Epiſcopum Concordiē. reſpōdit, quòd cùm eſſet patrimonio diues, & eccleſiaſticis beneficijs abundaret, de præpoſitura ipſa nomen volebat ſolummodo, & honorem: adijciens per ſe ipſum, quòd propoſituram recipere volebat ſecundum inſtitionis prædictæ tenorem, & ſecundum hoc ab eodem patriarcha de præpoſitura fuit poſtmodū inueſtitus. Deinde verò licet inſtitutionis auctoritate prædictæ adminiſtrationem, & poſſeſſionem prædictorum omnium haberetis, ea tamen ad maiorem cautelam de patriarchæ, qui nunc reſidet, manibus ſuſcepiſtis: qui etiam inſtitutionem communis vitæ ante litem motam ſuo priuilegio roborauit. Veniens verò præpoſitus Aquilegiam, poſtulauit à vobis, vt beneficium ei aliquod cōferretis: & cum ad reſpondendū certum terminum ſtatuiſſetis eidem, poſſeſſiones veſtras inuadere voluit, & officiales veſtros contra formam iuramenti vobis præſtiti, iurare coëgit: propter quod prouiſor veſter ad ſedem apoſtolicam appellauit: eodem prouiſore poſſeſſiones retinente, vt prius, & adminiſtrationis officium exercente. Verùm prępoſitus ad cellarium veſtrum cum armatis accedēs, ipſum fruſtra nixus eſt occupare: ac cùm iterum eccleſiam intraſſet armatus, ex parte veſtra fuit ad noſtrā audiētiam appellatū. Tādem verò idē prępoſit⁹ ad memoratū patriarcham accedēs, & appellationi, & inuaſioni, quam fecerat, in manibus renunciauit ipſius. Cùm autem idem pariarcha ex delegatione dilecti filij noſtri S. tt. Sanctæ

Pra-

Praxedis presb. Card. tunc apoſtolicæ ſedis legati, partes ad ſuam præſentiam cõuocaſſet, & dixiſſet eidem Præpoſito, vt proponeret ſiquid aduerſus vos quęſtionis haberet: eo reſpondente, quòd nihil contra vos proponere vellet, ſed paratus eſſet, potiùs proponentibus reſpondere: vos ab imperitione ipſius poſtulaſtis abſolui, & ne poſſeſſiones veſtras inuaderet, ad ſedem apoſtolicam appellaſtis. Quòd autem hæc ſibi obeſſe non poſſent: pars præpoſiti nixa eſt multiplici ratione mõſtrare: aſſerẽs inſtitutionẽ illã Ol. patriarchæ in ipſius nõ debere præiudiciũ retorqueri: cùm obtenta fuerit contra ius commune, conſuetudinem eccleſiæ Aquilegien. & inſtitutionem patriarchæ Poponis, & in præpoſituræ læſionem enormem facta fuerit præpoſitura vacante. Contra ius cõmune, quia ex iure cõmuni procedit, vt præpoſitus bona eccleſiæ, cuius eſt præpoſitus, adminiſtret. Contra conſuetudinem Aquilegien. eccleſiæ, quoniam per centum annos, & vltrò prępoſitus adminiſtrationem bonorum eius habuerat, à tempore videlicet Patriarchæ Poponis vſque ad tempus Olrici. In enormem læſionem præpoſituræ ipſius, quia per ipſam ius præpoſituræ vſque adeò fuerat decurtatum, vt non niſi nomen, & onus relictum præpoſito videatur. Præterea ſi etiam inſtitutio memorata teneret, iuri præpoſiti non obeſſet: cùm per ipſam non fuerit præpoſito adminiſtratio expreſſè ſublata, & poſt eam prædeceſſor ipſius vſque ad hęc tempora adminiſtrationem habuiſſe probetur. Nec nocet, nec nocere poteſt, quòd in eadem inſtitutione ſubiungitur, præpoſito omni iuriſdictione, poteſtate, & vtilitate ſublata, cùm dictus L. prædeceſſor noſter illud in confirmationis ſuæ litteris nõ apponat. Cùm enim ipſe in confirmatione ſua, quædam minuat, vt de duplici portione in veſtitu conferenda decano, & magiſtro ſcholarum, quędam addat, vt de his, quæ pro veſtitu canonicis conferenda fuerint, per manum vnius, vel plurium, qui ad hoc ordinati fuerint, conferendis: quædam corrigat, vt ſuper veſtimentis pręſentibus, & abſentibus pariter impendendis: vbi addidit, ſi ex rationabili cauſa defuerint, ſi quid in eadem inſtitutione reperiatur, de quo mentio in eiuſdem Lucij confirmatione non fiat, id intelligitur reprobatur. Aut enim capitulum illud ei cum alijs expreſſum fuerat, aut doloſè ſuppreſſum: ſi expreſſum fuit, & illud idem prædeceſſor noſter noluit cõfirmare, intelligitur reprobaſſe: quòd ſi ſuppreſsũ fuerat, confirmatio eadẽ probabitur fuiſſe ſurrepta: quod veriſimilius videtur, cùm in ipſa cõfirmatione de iure præpoſiti nihil penitùs exprimatur. Prætereà in eadem inſtitutione adminiſtratio non aufertur præpoſito, ſed iuriſdictio, vtilitas, & poteſtas. Quòd ſanè intelligẽdum eſt, vt canonicorum vtilitati proficiat, & iura præpoſiti non offendat: ſic videlicet, vt nõ liceat præpoſito cõtra tenorem inſtitutionis eiuſdem extra cõmune refectorium miniſtrare fratribus alimenta, vel præpoſituræ prouẽtus (ſicut priùs) ſuis vſibus applicare. Vnde vos verba illa contra præpoſitũ minus ſufficere cognoſcẽtes, inſtitutionem prædictam vobis feciſtis per Patriarcham, qui nunc reſidet, innouari, & apponi in capitulo memorato: præpoſito omni iuriſdictione, poteſtate, vtilitate, & diſpoſitione ſublata: & quaſi conſcij quòd adminiſtrationis vobis officium præſumpſeratis indebitè vſurpare, inſtitutioni patriarchæ prædicti, vbi habebatur, vt omnia bona, quæ de præpoſitura, de eccleſijs videlicet, & prædijs, & obedientijs prouenirent, redigerentur in vſus cõmunes, vtilitati veſtræ omnimodis profutura, diſpoſitioni feciſtis apponi. Fuit etiam ex eadem parte adiectum, quòd præpoſitus ipſe quicquid ei fuiſſet electionis ſuę tempore ſub quacunq; forma propoſitũ, quod ſibi iuſtè offerebatur, ſe recipere ſimpliciter, & purè reſpondit. Nec adiecit ſecundũ formam inſtitutionis prędictę, immò cùm poſtmodum quęreretur ab eo, vt caueret, ne quid ſibi vltra formam inſtitutionis prędictæ aliquatenus vendicaret: quod non caueret aſſeruit, quia id ſimoniacam ſaperet prauitatem. Nec nocuit, quòd in prima reſponſione ſua non contradixit expreſſa: cùm ſciret ius ſuum vbique durare: nec adhuc plenè noſſet tenorem inſtitutionis eiuſdem, vtpotè qui in Aquilegien. eccleſia nunquàm fuerat conuerſatus. Ex reſponſione quoque facta per Concordien. Epiſcopum, qui reſponderat, cum ex præpoſitura non quærere, niſi nomen ſolummodo, & honorem: nullum

iuri ſuo aſſeruit præiudicium generari:cùm in hoc nomen dignitatis intellexerit,& adminiſtrationis honorem. Adiecit etiam,vos eſſe quodammodo de ſimonia confeſſos:cùm ipſum in Præpoſitum ſecũdum formam inſtitutionis prędictę,vt ſeruaret videlicet quod continebatur in ea,vos elegiſſe dixiſtis:cùm huiuſmodi cõditio ſimoniacam ſapiat prauitatẽ.Cæterùm pars veſtra rationes inductas taliter ſuis rationibus repellebat: aſſerens quòd prædicta inſtitutio & tenuerat & tenebat:cùm vtilitatem cõmunem,& eccleſiæ reſpiceret honeſtatẽ: & memoratus Ol. Patriarcha in ea,& auctoritate legationis,& metropolitica vſus fuerit poteſtate,& de totius Aquilegien. Cap. eadem fuerit inſtituta conſenſu: nec oberat quòd conſummata fuerat præpoſitura vacante: cùm viuente adhuc priore Præpoſito ſæpius fuerit de ipſa tractatum, & ſucceſſor ipſius tanquam canonicus faciendæ: iam factæ verò factus ipſe Præpoſitus ſuum expreſsè præſtitiſſet aſſenſum:cùm & ante electionem,& confirmationem ipſius per annum,& plus,& pòſt per ſeptem menſes,& amplius in plena,& pacifica poſſeſſione iuxta ipſius inſtitutionis formam liberè fuiſſetis, donec eidem adminiſtrationem non tanquam Præpoſito,ſed tanquam canonico perſonaliter commiſiſtis,ſicut per teſtes fuerat legitimè comprobatum. Per illa etiam verba,ſcilicet omni iuriſdictione,poteſtate,& vtilitate ſublata, omnem adminiſtrationem ſublatam præpoſito dicebatis:cùm in iuriſdictione ſtatuendi auctoritas in poteſtate miniſtrandi facultas, & in vtilitate conuertendi (ſicut prius) in ſuos vſus præpoſituræ prouentus ei fuerit licentia denegata. Sic enim in talibus poteſtas accipitur,ſecundum canonicas ſanctiones:vt cùm dicitur quòd omnes res eccleſiæ in Epiſcopi poteſtate conſiſtant,& ad eius diſpoſitionem pertineant: ſic etiam & ſecundum conſtitutiones legales,bona pupilli dicuntur eſſe in poteſtate tutoris. Cumque cõſuetudo ſit optima legum interpres, qualis illorum verborum fuerit intellectus ex eo,quòd continuè ſubſecutum eſt,declaratur. Statim enim Capitulum(vt dictũ eſt,) ſine cõtradictione cœpit adminiſtrare ante electionem G.ſubſtituti Præpoſiti per annum,& plus,& poſt electionem,& cõfirmationem ipſius per ſeptem menſes,& amplius adminiſtrans,immò ex tunc adminiſtrare nunquam ceſſauit: cùm G. Præpoſitus non ratione præpoſituræ, ſed ex commiſſione Capituli miniſtrarit,ſicut per teſtes ſufficiẽter fuerat comprobatum:& is vtique poſſideat, cuius nomine poſſidetur. Adiecistis etiam, quòd & ſi prædicta inſtitutio non teneret, idem tamen Præpoſitus ſibi nihilominus præiudicium irrogarat: cùm ſecundum formam inſtitutionis eiuſdem, electionem(ſicut per teſtes probatum fuerat)recepiſſet,& nihil aliud niſi nomẽ & honorem ex præpoſituræ officio poſtularet:nec oberat,quòd in confirmatione dicti Lucij prędeceſſoris noſtri de iuriſdictione,poteſtate,& vtilitate ſublata, præpoſito nihil expreſſum extiterat:cùm non ſemper quòd ſimpliciter eſt ſuppreſſum,intelligi debeat reprobatum: immo fortius id exprimi ſoleat, quod approbatis cæteris reprobatur: cùm non minor in reprobatione, quàm in approbatione ſit ſolennitas requirenda. Nec fuerat ſimoniacum,ſi eum ſecũdum formam ſæpè dictæ inſtitutionis in præpoſitum elegiſtis, cùm determinatio illa non conditionem denotet,ſed modi, vel ſtatus ſit potiùs expreſſiua. Nos igitur his,& alijs diligenter auditis,per Cardinalem eundem quæ fuerant hinc inde propoſita,& diligentius intellectis,de fratrum noſtrorum conſilio ab impetitione præpoſiti memorati ſententialiter eccleſiam,& Capitulum Aquilegiẽ. abſoluimus:eidem præpoſito ſuper hoc perpetuum ſilẽtium imponentes. Decernimus ergò &c. Diffinitionis &c. Datum Lateran. VII. Idus Iulij.

CANTVARIEN. ARCHIEPISCOPO. VT ECCLESIIS *parochialibus iuſtè decimæ perſoluantur.*

Vide cap. peruenit, extra de decimis.

PEruenit ad audientiam noſtram, quòd multi in diœceſi tua decimas ſuas integras, vel duas partes ipſarum non illis eccleſijs, in quarum parochijs habitant, vel vbi prædia habent,& à quibus eccleſiaſtica percipiunt Sacramenta, perſoluunt: ſed eas alijs pro ſua diſtribuunt voluntate. Cùm igitur inconueniens eſſe videatur,& à ratione

ratione diſſimile, vt eccleſiæ, quæ ſpiritualia ſeminant, metere non debeant à ſuis parochianis temporalia, & habere, fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus, vt liceat tibi ſuper hoc non obſt. contradictione, vel appellatione cuiuslibet, ſeu conſuetudine hactenus obſeruata, quod canonicum fuerit ordinare, & facere quod ſtatueris per cenſuram eccle. firmiter obſeruari. Nulli ergò &c. confirmationis &c. Datum Lateran. II. nonas Iulij.

EIDEM. VT ONERA ET PENSIONES ECCLESIIS *impoſita reſcindantur.*

QVAE in derogationem Sanctorum canonum attentantur, tantò potius infringi volumus, & carere robore firmitatis, quantò auctoritas vniuerſalis eccleſiæ, cui (licet immeriti) præſidemus, ad id nos prouocat, & inducit. Significaſti nobis ſiquidem, quòd plures ſunt in Cantuarien. diœceſi, qui contra iuris canonici ſanctionem nouas penſiones eccleſijs quibuſdam impoſuerunt: & veteres temeritate præſumpſerunt culpabili augumentare. Cùm igitur id in contemptum eccleſiaſticæ inſtitutionis redundet, fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus, vt liceat tibi penſiones de nouo impoſitas, in irritum reuocare, & in ſtatum priorem appellatione remota reducere augumentatas. Nulli ergò &c. Datum Lateran. VI. cal. Iulij.

SIMONI ARCHIDIACONO VVELLEN.

IVſtis petentium deſiderijs &c. vſque ad verbum Suſcipimus. Specialiter autem Archidiaconatum Vuellen. cùm eccleſia de Iuuis, & eccleſia de Subrēt ad ipſum Archidiaconatum pertinentibus, ſicut ea iuſtè poſſidetis &c. Nulli ergò &c. Datum vt ſuprà.

EPISCOPO TVDEN. DECANO ZAMOREN. ET PRIORI SANcti Iſyſidori Legionen. *Qua ijs committitur cognitionem cauſſa Epiſcopi Aurien. & Abbatis atque monaſterij Cella noua.*

COntrouerſiam. quæ inter venerabilem fratrem noſtrum Epiſcopum Aurien. ex vna parte, & Abbatem, & conuentum Cellæ nouæ ex altera vertebatur, ſuper libertate, ac ſubiectione ipſius monaſterij, & ſententijs excommunicationis, & ſuſpenſionis in Abbatem prolatis, & in monaſterium interdicti, venerabili fratri noſtro Lucen. Epiſcopo, & dilectis filijs Abbati de Melon. & P. Ioannis Archidiaconi Aſtoricen. commiſiſſe recolimus fine debito terminandam, qui cùm eis de cauſæ meritis conſtitiſſet, ad diffinitiuam ſententiam proceſſerunt: adiudicantes ſubiectionem monaſterij eccleſiæ Aurien. Abbatem verò, & monaſterium ab Epiſcopi ſententijs abſoluentes: quemadmodum ex ipſorum authentico nobis exhibito demouſtratur: quam idem Epiſcopus petebat auctoritate ſedis apoſtolicæ confirmari. Verùm ex parte dictorum Abbatis, & monachorum fuit propoſitum ex aduerſo, ipſam ſententiam nullius eſſe momenti, tãquam poſt appellationem prolatam, & à ſuſpectis iudicibus, & ſuper articulo, de quo lis nō fuit conteſtata: contra eandem quoque alia quædam coram vobis expreſſius deſignanda, nihilominus eorundem nuncius apponebat. Quia verò nobis non conſtitit de præmiſſis, cauſam ipſam diſcretioni veſtræ de Aſſenſu partiū duximus cōmittendam: per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus de præfata ſentētia cognoſcentes, ſi eam inueneritis rationabiliter fuiſſe prolatā, confirmãtes ipſam faciatis auctoritate noſtra, remoto appellationis obſtaculo, firmiter obſeruari. Alioquin ex integro de cauſſa cognoſcētes, iuxta formam prioris cōmiſſionis quòd canonicum fuerit, ſtatuatis appellatione remota: cogētes partes per cenſuram eccleſiaſticam &c. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium &c. Quòd ſi omnes &c. Duo &c. Dat. Lat. V. idus Iulij.

ABBATI

ABBATI, ET CONVENTVI DE VVALTHAN. VT AD SVAS ECcleſias ipſi clericos idoneos præſentent, & nulli alij ordinentur.

CVm vos eccleſia veſtra, in qua eſtis denouę plantationis origine, & aſſumptione religionis Dei obſequio mancipati, de gratia ſedis apoſtolicæ tanquam ſpeciales filij ſpecialibus merueritis priuilegijs honorati: prouidere volumus, ne In his, quę de iure, & dudum obſeruata conſuetudine obtinetis, iniuſtæ vexationis diſpendium ſubeatis. Vt itaque religio, quæ in eccleſia veſtra laudabili noſcitur inchoata principio, bonis ſecundum Deum progreſſibus ampliętur: & vos à matre veſtra eccleſia Romana iura veſtra ſentiatis illibata ſeruari, ad exemplar bonæ memoriæ Cœleſtini Papę prędeceſſoris noſtri, pręſentibus litteris vobis duximus Indulgendum: ne in eccleſijs ad repræſentationem, & ordinationem veſtram ſpectantibus, aliqui clerici niſi à vobis pręſentati fuerint, ordinentur: vel ad earũ regimen præter aſſenſum veſtrum, & conniuentiam admittantur. Si verò contra hæc auſu temerario aliqui venire pręſumpſerint, & iura vobis debita ſibi vſurpare tentauerint, factum, & præſumptionem eorum viribus carere decernimus: & per vos auctoritate apoſtolica, qui taliter intruſi fuerint, concedimus amoueri: niſi fortè (quod abſit) repræſentationem, & ordinationem earum conſtiterit vos malitiosè differre. Nulli ergò &c. indulgentiæ noſtrę &c. Datum Lateran. III. nonas Iulij.

EISDEM. NE VISITATORES MAGNO NVMERO VENIANT ad eccleſias, vt ipſis graues exiſtant.

AD notitiam apoſtolatus noſtri perueniſſe nouetitis, quòd Archidiaconi, & officiales eorum contra ſtatuta Lateran. cõcilij ad eccleſias veſtras maiore, quàm debeant numero euectionis accedunt, & alijs eas grauaminibus indebitè opprimẽtes, ita graues in procurationibus ſuis exiſtunt, quòd nonnunquam longi temporis victum breuis hora conſumat. Ea propter ne de cætero talia præfati Archidiaconi, vel officiales eorum attentare præſumant, ad exemplar bonæ memoriæ Cœleſt. Papæ prædeceſſoris noſtri, auctoritate præſentium diſtrictius inhibemus. Et ſi ab huiuſmodi grauaminibus non duxerint abſtinendum; liceat vobis receptiones, exactiones, & procurationes indebitas denegare. Quòd ſi propter hoc interdicti, vel excommunicationis ſententiam in clericos, vel eccleſias veſtras temerè iaculari præſumpſerint, indulgemus vobis vt eam non teneamini, vtpotè latam contra ſedis apoſtolicæ ſtatuta, ſeruare. Nulli ergò &c. inhibitionis, & indulgentiæ noſtræ &c. Datum vt ſuprà.

EISDEM. DE CONFIRMATIONE PRIVILEGIORVM.

INcumbit nobis ex debito paſtoralis officij &c. vſq; ad verbum Annuimus. Et præfatum monaſterium, quod ſpecialiter Beati Petri iuris exiſtit, in quo diuino mancipati eſtis obſequio, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Libertates prætereà, & immunitates, antiquas, & rationabiles conſuetudines monaſterio veſtro per priuilegia Romanorum pontificum, & ſcripta regum, & principum præuia ratione cõceſſas, & hactenus obſeruatas, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas permanere ſancimus. Decernimus ergò &c. Protectionis, & conceſſionis. &c. Dat. Lateran. nonis Iulij.

EISDEM. DE EODEM ARGVMENTO.

FEruor religionis, & deuotionis veſtræ nos mouet propenſiùs, & inducit, vt præter commune debitum petitiones veſtras, quæ rationi conueniunt, debeamus libenter admittere: & vtilitati monaſterij veſtri, quòd ad iuriſdictionem

nem Beati Petri,& noſtram ſpecialiter pertinet, paſtorali ſolicitudine prouidere. Ea propter &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Auctoritate vobis apoſtolica indulgemus, quòd ſi Epiſcopi, in quorum diœceſi eccleſias parochiales habetis, in ſata conceſſerint,& eccleſias veſtras interim vacare contigerit, cappellani in ipſis inſtituendi, ne ordinationes eccleſiarum inutiliter differantur, ad præſentationem veſtram ab eo, qui ſede vacante vices Epiſcopi debet de iure ſupplere, ſine contradictione qualibet admittãtur: qui vobis de temporalibus, Epiſcopis, vel eorum officialibus de ſpiritualibus debeant reſpondere. Adijcimus etiam, quòd ſicut rationabili conſilio, & prouidentia capituli veſtri eccleſiam de Vuindeſores ad cellarium: & eccleſiam de Alricheſeia, & eccleſiam de Herford,& eccleſiam de Neſinges ad veſtimenta fratrum veſtrorum inuenienda. Eccleſias verò de Epinges,& de Vudeford,& de Neclesuuelle,& de Luchenton. ad vſus ſacriſtiæ veſtræ de Aſſenſu diœceſani Epiſcopi aſſignâſtis, ita vobis, veſtriſque ſucceſſoribus in perpetuum permaneãt ad hos vſus. Et ne impoſterum hæc aſſignatio veſtra poſſit, vel debeat in aliquo mutilari, ipſam auctoritate apoſtolica confirmamus,& præf. &c. Decernimus ergò &c. Conceſſionis,& confirmationis &c.

Datum Lateran. VI. idus Iulij.

FRATRI R. APOSTOLICAE SEDIS LEGATO. QVA CREAT ipſum legatum apoſtolicum,& hortatur vt iſtum magiſtratum diligenter adminiſtret.

LIcet ſolitæ ſolitudinis locum affectes, fugans, vel fugiens potiùs tumultus ſæcularium poteſtatum, vt Rachelis fouearis amplexu, & in lege diuina iugiter mediteris, ſedens ſecus pedes domini cum Maria, cùm tamen in lege mandatorum ipſius legeris, quòd obedientia præferenda ſit victimis,& proximum diligere debeas, vt te ipſum, nec potes, nec debes ſic viuere ſoli tibi, vt vel recedas ab obedientia præſidentis, vel proximorũ ſalutem nigligere videaris, ſed à contemplatione Mariæ ad actionem Marthæ teneris ſaltem ex obedientiæ virtute deſcendere: vt in Lia Rachelis ſterilitatem tua prædicatione fœcundes: dum quòd in ſolicitudinis,& clauſtri ſilentio didiciſti, iuxta mandatum Euangelicum prædicaueris ſuper tecta,& talenta tibi credita erogaueris ad vſuras. Nos autem, qui (licet immeriti) vices eius tenemus in terris, qui diſcipulis ſuis officium prædicationis iniunxit: Ite (inquiens) in orbem vniuerſum, prædicate Euãgelium omni creaturæ, plenè de tua conſcientia,& religione confiſi, plenæ tibi legationis officiũ per Ebredunen. Aquen. Arelaten.& Narbonen. prouincias duximus cõmittendum: corrigendi,& ſtatuendi tam in monaſterijs, quàm alijs eccleſijs, quæ correctione, vel inſtitutione cognoueris indigere, audiẽdi,& decidendi, vel etiam committendi cauſſas,& abſoluendi eos, qui ob violentam manuum iniectionem in clericos vinculo ſunt excommunicationis aſtricti, ſi ex iniectione tali vel enormis læſio, vel homicidium non fuerit ſubſecutum, confutandi hæreticos,& cogendi eos redire ad catholicæ fidei vnitatem,& plenæ legationis officium ſuper his,& alijs exequendi, & percellendi pœna canonica contumaces, indulgentes tibi auctoritate apoſtolica liberam facultatem. Nulli ergò &c, conceſſionis &c. Datum Lateran. IIII. idus Iulij.

ARELATEN. ARCHIEPISCOPO. ET SVFFRAGANEIS EIVS VT illum legatum reuerenter & benignè tractent: eidemq́; auxilio & conſilio ſint.

IS, cuius omnes viæ miſericordia ſunt, & veritas teſtante Pſalmiſta, cuius omnia verba doctrinam ſapiunt ſalutarem, cuius opus exemplum nobis vitæ ſanctioris oſtendit, licet ſolo verbo virtutis ſuę poſſit,& poterit vniuerſa: vtpotè qui dixit,& facta ſunt, mãdauit & creata ſunt, operarios tamẽ in vineam ſuam,& meſſem induxit,

&

& preter ſacrum duodenarium diſcipulorum numerum, quibus poteſtatem ligandi contulit, & ſoluendi, alios ſeptuaginta duos elegit, & binos illos ad prædicandum direxit, indulta eis calcandi ſuper ſcorpiones, & regulos poteſtate: nobis relinquens exemplum, vt veſtigia eius quantum fragilitas humana permittit, in debitæ humilitatis deuotione ſequamur. Hoc ſanè apoſtolica ſedes, quæ cunctarum eccleſiarum à domino in Beato Petro magiſterium obtinuit, & primatum, aſſiduè meditatione reuolens, multos in partem creditæ ſolicitudinis euocauit, vt diuerſis mundi partibus per eorum præſentiam ipſius abſentia ſuppleretur: & defectum vnius multorum releuaret affectus: quorum ſolicitudo diligēs, & ſolicita diligentia expeditius in ſingulis prouincijs, & eradicaret noxia, & profutura plantaret. Nos etiam qui (licet immeriti) vicem Chriſti tenemus in terris, noſtram inſufficientiam attendentes, quorum mentem diuerſæ diuerſarum eccleſiarum iugiter neceſſitates vrgent: quorum corpus aſſidui conquerentiū clamores afligūt, præter eos, quibus pars eſt ſolicitudinis noſtrę commiſſa: cùm neceſſitas exigit, vel requirit vtilitas, in diuerſas prouincias legatos à noſtro latere deſtinamus: quibus tātò amplius credatur à ſubditis, quātò ſpecialius eis apoſtolicę ſedis auctoritas delegatur. Dilectū itaq; filium noſtrū fratrem Rainerium virum vitæ probatę, ac conuerſationis honeſtę, Deo & hominibus, obtentu ſuę religionis acceptum: cuius ſcientiam, & induſtriam in ſimilibus iam ſumus experti: commiſſo ei plenæ legationis officio ad partes veſtras duximus deſtinandum: vt euellat, quæ euellenda cognouerit, & plantet, quæ plantatoris cognouerit officio indigere. Specialiter autem, & præcipuè ad confutandam hæreticam prauitatem aſſurgat, & ſcorpionum illorum aculeos omnipotentis Dei virtute reprimat, & conculcet: qui virus draconis in aureo calice Babylonis propinant: habentes, ſecundum Apoſtolum, ſpeciem pietatis, virtutem autem eius penitus abnegātes: quorum principiū religionem palliat, medium non docet, ſed ſeducit indoctos, finis perpetuum interitum cōminatur: qui etiam ſecundum Euangelicam veritatem, ad nos veniunt in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. Monemus igitur fraternitatem veſtram, & exhortamur in domino, ac per apoſtolica vobis ſcripta diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus eundem legatum ſicut perſonam veſtram recipientes, humiliter, & deuotè, quæ ipſe inter vos ſtatuenda duxerit, ſeu etiam corrigenda, recipiatis humiliter, & inuiolabiliter obſeruetis: præſertim autem contra hæreticos taliter ipſi curetis adeſſe, vt per ſolicitudinem veſtram, & diligentiam eius, vobis cooperantibus de partibus veſtris gens extirpetur iniqua, & confutata hæreticorum perfidia, doctrina præualeat ſalutaris: & falſis dogmatibus reprobatis viuat, & inualeſcat apud vos veritas in æternum. Datum Lateranis Iulij.

In eundem modum Narbon. Archiepiſcopo, & ſuffraganeis eius.
In eundem modum Aquen. Archiepiſcopo, & ſuffraganeis eius.
In eundem modum Ebredunen. Archiepiſcopo, & ſuffragan. eius.

DECANO, ET CAPITVLO AQVILEGIEN. VT PRAEpoſitum ſuum ſpoliatum reſtituant.

CONſtitutus in præſentia noſtra dilectus filius P. eccleſiæ veſtræ præpoſitus ſua nobis conqueſtione monſtrauit, quòd vos ipſum villa de Dranis, quæ eſt inter beneficia vaſſallorum, ad ipſum ratione præpoſituræ de iure ſpectante, ſicut in priuilegijs veſtris perſpeximus contineri, pretermiſſo iuris ordine contra iuſtitiam ſpoliaſtis, eam ven. fratri noſtro Patriarchę, veſtro motu proprię voluntatis in dicti prępoſiti pręiudicium aſſignantes. Cùm itaque non ſit alicui conſulendum cum alteriùs detrimento, vniuerſitati veſtrę per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè pręcipimus, quatenus pręfatam villam, cùm omnibus pertinentijs ſuis, & fructibus inde perceptis, & omni integritate in qua tempore donationis extitit, memorato prępoſito reſtituere non tardetis: famulos quoque à ſuis prędeceſſoribus infeudatos, quominus dictus prępoſitus inſtituerę

tuere poſſit,& etiam infeudare,prout ad ipſum de iure pertinet,impedire mini mepræſumatis. Alioquin dilecto filio G. Tergeſtino electo præcipiendo mandauimus,vt ipſe vos ad ea,quæ præmiſimus prout iuſtum fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellat. Nullis litteris,&c. Datum Lateran.IIII.idus Iulij.

POPON. CANONICO FRISAGEN. VT PRAEBENDAE *ſua fructus percipiat.*

CVm de conſuetudine Friſagen. eccleſiæ fructus præbendæ tuæ proponaris hactenus, ſicut & alij canonici faciunt, liberè præcepiſſe, nolentes vt ſuper his iuri tuo proceſſu temporis præiudicium generetur, vt eos de cætero ſicut feciſti hactenus percipere valeas, & habere: non obſtante ſiquid in abſentia tua factum eſt in præiudicium tuum contra priorem conſuetudinem eccleſiæ memoratæ, auctoritate tibi præſentium indulgemus. Nulli ergò,&c. Datum Lateran.II.idus Iulij.

ABBATI, ET CONVENTVI DE VVALTHAN.

CVm à nobis petitur,&c. vſque ad verbum Aſſenſu. Ius quod habetis in eccleſia de Scerninges, ſicut illud iuſtè, & canonicè poſſidetis, auctoritate vobis apoſtolica confirmamus,& præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergò,&c. Datum Lateran. XVI. cal. Iulij.

EISDEM.

IVſtis petentium ,&c. vſque ad verbum Aſſenſum. Eccleſiam de Lamburn. quàm ex conceſſione diœceſani Epiſcopi obtinetis, ſicut illam iuſtè,ac pacificè poſſidetis,& in authentico ſcripto diœceſani Epiſcopi confecto exinde pleniùs continetur, vobis,& per vos monaſterio veſtro auctoritate apoſtolica confirmamus,& præſentis ſcripti partrocinio communimus. Nulli ergò,&c. Datum vt ſuprà.

CVm à nobis petitur,&c. vſque ad verbum Aſſen. eccleſiam de Vurenglé vobis à venerab. fratre noſtro Lincolnien. Epiſcopo conceſſam, ſicut eam iuſtè,& canonicè poſſidetis, &c. Nulli ergò, &c. Dat. Lateran. XVII. cal. Iulij.

IVſtis petentium,&c. vſque ad verbum Aſſen. eccleſiam Sancti Andreæ de Geiſte, eccleſiam omnium Sanctorum de Geiſtetorp, Ius, quòd habetis in eccleſia Sancti Petri de Vudennorton. ſicut ea iuſtè ac pacificè poſſidetis,& in authentico ſcripto diœceſani Epiſcopi confecto exinde pleniùs cõtinetur, vobis,& per vos monaſterio veſtro auctoritate apoſtolica confirmamamus,&c. Nulli ergò, &c. Dat. Lat. XVI. Calendas Iulij.

ARCHIEPISCOPO CANTVARIEN. DE CERESIA, ET DE *Cireſtria Abbatibus. Vt Abbatem S. Crucis legitimæ conſtitutioni per Pontificem Maximum approbatæ obedire cogant.*

AD audientiam apoſtolatus noſtri noueritis perueniſſe, quòd cùm olim tam à dilecto filio abbate Sanctæ Crucis de Vualthan. quàm capitulo ſuo communi conſilio fuerit ordinatum, pecuniam eorum integrè in vno marſupio congregari, & ſeruari per duos vel tres canonicos ad hoc per eoſdem Abbatem,& capitulum voluntate vnanimi deputatos, qui in præſentia ipſius abbatis,& dilectorũ filiorum Prioris,& Subprioris, nec non,& trium aliorum de ſenioribus per eundem Abbatem,& capitulum electorum, ſingulis tribus menſibus de prædicta pecunia red-

 derent

derent rationem: constitutione ipſa poſtmodum à ſede apoſtolica confirmata, ſæpè dictus Abbas capituli ſui non requiſito aſſenſu, & cuſtodes eligit, & computationem ſolus recipit propria volunrate. Vnde nos eidem Abbati per ſcripta noſtra mandauimus, vt conſtitutionem ipſam ſtudeat, ſicut ſine prauitate facta eſt, inuiolabiliter obſeruare: ne vtilitatem eccleſiæ videatur in aliquo impedire. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi ſæpedictus Abbas iuxta mandatum noſtrum conſtitutionem prędictam obſeruare neglexerit, vos eum ad obſeruationem eiuſdem auctoritatem præſentium per cenſuram eccleſiaſticam, ſicut iuſtum fuerit appellatione remota cogatis. Quòd ſi omnes, &c. tu frater Archiepiſcope &c. Dat. Lat. nonis Iulij.

CANTVARIEN. ARCHIEPISCOPO, ET EPISCOPO ROFFEN.

Vt hic nominatos monachos ab iniurijs defendant.

SIcut dilecti filij Abbas, & conuentus de Vualthan. nobis ſignificare curarunt, quidam quos vobis proprijs nominibus deſignabunt, libertatem eis, & monaſterio eorum ab apoſtolica ſede conceſſam præſumptuoſa temeritate infringunt, ipſis alia damna grauia, & iniurias irrogando. Ideoque fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus eorundem moleſtatores iniuſtos, vt ab ipſorum grauamine, & indebita infeſtatione quieſcant, permittentes eos pacificè frui libertate ſibi ab apoſtolica ſede conceſſa, per cẽſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Nullis litteris, &c. Quòd ſi ambo, &c. alter, &c. Datum Lateran. XVI. cal. Iulij.

ABBATI, ET CONVENTVI DE VVALTHAN.

IVſtis petentium, &c. vſque ad verbum Aſſen. eccleſiam de Badburgeham, quam ex conceſſione diœceſani Epiſcopi obtinetis, ſicut illam iuſtè ac pacificè poſſidetis, & in authentico ſcripto eiuſdem Epiſcopi confecto exinde pleniùs continetur, vobis, & per vos monaſterio veſtro auctoritate apoſtolica, &c. Nulli ergò, &c. Datum Lateran. nonis Iulij.

PETRO COMPOSTELLANO ARCHIEPISCOPO. VT INTER

eccleſiam Compoſtellanam & Bracarenſem inita tranſactio obſeruetur

LIcet vnum ſit corpus eccleſiæ in quo Chriſtus eſt caput, & vniuerſi fideles ſunt membra, ille tamẽ, qui à Chriſto Petra dictus eſt Petrus, etiam à Chriſto capite vocatus eſt caput, ipſo teſtante qui ait. Tu vocaberis cephas: quod ſecũdum vnam interpretationem exponitur caput: quia ſicut plenitudo ſenſuũ abundat in capite, ad cętera verò membra pars aliqua plenitudinis deriuatur, ita cęteri vocati ſunt in partẽ ſolicitudinis, ſolus aũt Petrus aſſumptus eſt in plenitudinẽ poteſtatis: ad quem velut ad caput maioris eccleſię cauſæ nõ tam cõſtitutione canonica, quàm inſtitutione diuina meritò referuntur: inter quas illa non minima reputatur, quæ inter Compoſtellanam, & Bracaren. eccleſias ſuper quatuor Epiſcopatibus, videlicet Colimbrien. Lamecen. Viſen. & Egitanien. ex delegatione ſedis apoſtolicæ longo fuit tempore ſub diuerſis iudicibus vẽtilata: quam nos auctore domino te frater Archiepiſcope Compoſtellã. & venerab. fratri noſtro M. Bracarẽ. arch. pro diffinitione huius cauſæ pręſentibus exacta diligẽtia curauimus terminare. Petebas ſiquidem à dicto Bracarẽ. Archiepiſcopo quatuor præfatos Epiſcopatus aſſerens, eos ad compoſtellanam eccleſiam iure metropolitico pertinere. Tuam aũt intentionem fundare multipliciter nitebaris, per priuilegia, per cõcilia, per hiſtorias, per diuiſiones, per famam, & per ſententiam. Volens enim apoſtolica ſedes compoſtellanã eccleſiam pro reuerẽtia Beati Iacobi apoſtoli, cuius venerandũ corpus in ea conditũ requieſcit, ſpeciali priuilegio decorare, dignitatem Emeriten.

Emeriten. metropolis, quæ peccatis exigentibus à longis retrò temporibus vſq; nunc barbarica tenetur feritate captiua, eidem eccleſiæ cum integritate Luſitaniæ prouinciæ liberali conceſſione donauit: ſicut priuilegia felicis mem. Calixti Papæ prædeceſſoris noſtri liquidò proteſtatur, tres de ſuffraganeis Epiſcopatibus exprimens nominatim, videlicet. Colimbrien. Salamantin. & Abulen. qui ſoli tunc in confeſſione chriſtiani nominis permanebant. Cæteros autem generali donatione concludens. Hos autem Epiſcopatus de quibus quæſtio vertebatur, ad Emeriten. pertinuiſſe metropolim per Emeritẽ. nitebaris conſilium demonſtrare: in quo xij. Epiſcopi, qui conuenerant, ſe omnes eſſe de Lutiſinia prouincia profitentur, dicentes in primo capitulo: conuenientibus nobis omnibus Luſitaniæ prouinciæ Epiſcopis, &c. qui poſt vniuerſa ſtatuta conſilij, omnes cum ſuo metropolitano ſubſcribunt, tam ex nomine ſedium quàm etiam ex nomine perſonarum. Inter quos Colimbrien. Egitanien. & Lamecen. expreſsè ſubſcribunt. In octauo quoque capitulo eiuſdem concilij continetur, quòd ſupplicante Sanctæ memoriæ Orontio Epiſcopo Rex Receſſundus inductus eſt, vt reduceret, atque reſtauraret Epiſcopos huius prouinciæ Luſitaniæ, ad ſuæ prouinciæ nomen, atque conſilium, & ſic demum ſecundum canonicas regulas decreto ſynodico, iudicij formula, & ſuæ clementiæ confirmatione ad nomen prouinciç, ſuamq; metropolim ſunt reducti: quibus verbis indubitanter exprimi aſſerebas, quod hi quatuor Epiſcopatus, qui vſque tunc fuerant ſub nomine prouinciæ Galleciæ, per ſententiam ſunt reducti ſynodicam: quorum vnus videlicet ex reductis exprimitur fuiſſe Selua Egitanien. Epiſcopus, qui eſt vnus de de quatuor: quos omnes eadem quæſtio apprehendit, & ad maiorem expreſſionem in ſubſcriptionibus poſt metropolitan. Selua primus cùm tali adiectione ſubſcribit. Ego Selua Egitanien. Epiſcopus pertinens ad metropolim Emeriten. vna cum Archiepiſcopo meo proficio, ſubſcribo, & quiſq; ſequentiũ dicit, ita ſimiliter ſubſcribo, intelligens totũ cùm verbo, ideſt pertinẽs, ad Emeriten. metropolim. Iſydorus aũt in chronicis de Gothis titulo de Sueuis teſtatur, quòd Remiſmundus ad Luſitaniam tranſijt, Colimbriam pace deceptam diripit, Vlixbona quoque ab eo occupatur: per quod videtur oſtendi, quòd tam Colimbria, quàm Vlixbona conſiſtit in Luſitania. Plinius quoque narrat in libro ſecundo naturalis hiſtoriæ circa finem, quòd Durius è maximis Hiſpaniæ fluminibus iuxta Numantiam lapſus, dein Luſitanos à Galecis diſterminat: per quòd apertè mõſtratur, quòd cùm quatuor Epiſcopatus prædicti ſint vltra Durium, non in Gallecia, ſed in Luſitania ſunt prouincia conſtituti. Diuiſiones etiam multas produxiſti de locis (vt aſſeris) non ſuſpectis aſſumptas, & exhibitas ſub teſtimonijs, & ſigillis authenticis: quæ connumerant hos quatuor Epiſcopatus inter Emeriten. eccleſiæ ſuffraganeos, & eoſdem ipſi metropoli euidẽter aſſignãt. Per teſtes etiam ab aduerſa parte productos oſtendere voluiſti, quòd publica fama teſtatur hos Epiſcopatus ad Emeritam ſpectauiſſe. Felicis quoque memoriæ Cœleſt. Papa prædeceſſor noſter cùm in minori ordine conſtitutus, legationis officio in Hiſpania fungeretur, de hac cauſſa cognoſcẽs, pro cõpoſtellana eccleſia contra Bracaren. ſententiam promulgauit, ſicut per multos teſtes tu ipſe nixus es comprobare. Verùm ex aduerſo dictus Bracaren. Archiepiſcopus rationes huiuſmodi friuolas aſſeuerans, nixus eſt eas multipliciter infirmare: proponens quòd priuilegia donationis per ſuppreſſionem veritatis, & ſaſitatis expreſſionem à Calixto Papa fuère ſurrepta. Suppreſſum eſt enim verùm in illis de duobus præcedentibus priuilegijs, quæ Felicis recordationis Paſchalis Papa ſuper redintegratione ipſorum Epiſcopatuum conceſſerat, in perpetuum eccleſiæ Bracaren. De poſſeſſione quoque, quàm eo tempore in præfatis Epiſcopatibus eccleſia Bracaren. habebat: quorum alterum per priuilegia, reliquum verò per teſtes, & inſtrumenta ſufficienter oſtendere ſatagebat. Expreſſum autẽ erat in illis falſum in eo, quòd Colimbriẽ. Epiſcopatus dicebatur ad Emeritam pertinere: cùm idem Bracarẽ. multis rationibus aſtruere niteretur, tam Colimbrien. quàm tres alios Epiſcopatus ad metropolim reſpicere Bracarẽ. In tãtùm enim Paſchali Papæ, qui priuilegia ſuper redintegratione prædictorũ Epiſcopatuum

patuum eccleſię Bracaren. conceſſit, conſtitiſſe videtur hos Epiſcopatus ad eandem Bracaren. Eccleſiam pertinere: quod ipſe in litteris, quas direxit Gunſaluo Colimbrien. Epiſcopo, manifeſtè teſtatur: quod conſtat Colimbrien. eccleſiam in Bracaren. prouinciæ catalogo contineri. Vnde quia Toletanus Archiepiſcopus ad mandatum ipſius Colimbrien. Epiſcopum non reſtituerat eccleſiæ Bracaren. priuauit ipſum legationis officio: vt Bracaren. Archiepiſcopus liberiùs in prouincia ſua iuſtitiam exerceret. Emeriten. vero concilium non eſſe authēticum, multipliciter aſſerebat: tum quia non inuenitur in aliquo authentico libro inter alia cōcilia contineri: tum quia nec conſtructionē, nec ſenſum, nec latinitatem in pleriſque locis cōtinere probatur: tum etiam quia contra canonicas ſanctiones, & apoſtolicæ ſedis primatū aliquid videtur in eo eſſe ſtatutū contra Epiſcopum, qui non venerit ad concilium, vt videlicet à metropolitano debeat in cella retrudi. Per vndecimum quoque Toletanum conciliū, quod conſtat authenticum, nitebatur illud Emeriten. cōcilium improbare ratione temporis, quod in vtroque reperitur expreſſum: cùm ſimul vtrunque ſtare non poſſit, obijciens contra illud nonnullas alias rationes. Hiſtorias autem inductas ſanè, ac veraciter intellectas, nihil ad propoſitum valere dicebar, ſicut & per quaſdam alias hiſtorias oſtendere nitebatur: cùm & iudex eccleſiaſticus ad gentiles præſertim hiſtorias non debeat ſe conuertere, quando per conſtitutiones canonicas, vel ſcripta Romanorum Pōtificum, aut ſacras auctoritates doctorū, eccleſiaſticum poteſt negocium terminare. Diuiſiones etiam, quas pro ſe pars tua induxit, inualidas aſſerebat: tum quia longè plures, & euidentiores diuiſiones pro ſua ſunt parte productæ: tum etiam quòd in eodem quaterno quem contra ſæpe dictum Bracaren. Archiepiſcopum produxiſti, Lucen. concilium eſt inuentum: in quo Epiſcopatuum Galleciæ fuit facta diuiſio, per quam Epiſcopatus de quibus agitur, ad Galleciam prouinciam pertinere monſtrantur. Famā verò dicebat contra ſe nullatenus eſſe probatam: ſed nec ſententiā pręfati legati alicuius fuiſſe momenti, cùm in ſcriptis nō inueniatur fuiſſe redacta: quamuis ſuper tanto dicatur negocio fuiſſe prolata: vnde nec nomen ſententia habere meretur, nec obſtat ſi fortè dicatur, quòd fuerit amiſſa: quia qui caſum allegat, debet caſum probare. Teſtes autem, qui de ipſa loquūtur ſententia, inter ſe omnino diſcordāt, & in dicto, & in tempore, & in loco. Pręterea cùm talis ſententia nō intelligatur ſuper proprietate fuiſſe prolata: quia præſumi nō debet, vt apoſt. ſedis legatus tam arduum negocium, & difficile, velut indiſcuſſum ſubitò diffinierit: cùm etiam pars tua poſtea litteras apoſtolicas impetrarit, quibus diſtri[…]è præcipiebatur Archiepiſcopo Bracaren. vt hos Epiſcopatus Compoſtellano Archiepiſcopo reſtitueret: & facta reſtitutione, ſi ſuper hoc agere vellet, ordine poſſet iudiciario experiri. Patet quòd illa ſententia ſuper poſſeſſione duntaxat, cauſa cōtumacię fuit lata, quòd ipſi teſtes magis dicere cōprobantur. Vnde cùm Bracaren. eccleſia ſe poſtea iudicio pręſentauerit, & cauſſa poſtmodum fuerit ab apoſtolica ſede cōmiſſa, mora purgata talis ſentētia expirauit. His, alijsq; rationibus intentionē tuæ partis multipliciter elidere nitebatur: vnde licet auctore non probāte, is, qui cōuenitur, & ſi nihil pręſtiterit, abſoluatur, ad oſtendendam tamē euidentiùs ſuę partis iuſtitiā, hos Epiſcopatus ad Bracarē. metropolim pertinere ſatagebat oſtēdere, per priuilegia videlicet, & cōcilia, confeſſiones, & diuiſiones, præſcriptiones, & inſtrumēta. Si enim priuilegia priuilegijs cōferantur, ſua dicebat priuilegia debere præferri, cùm & plura ſint numero, x. videlicet Ro. Pontificum. Inter quę poſt tria priuilegia Paſchalis ſecundi eſt, & priuilegiū Calixti Papæ: qui nominatim hos Epiſcopatus redintegrauit, & confirmauit eccleſiæ Bracaren. Quorum videlicet priuilegiorū ſeptem ſunt redintegrationis, & confirmationis. Tria verò ſequentia, videlicet Eugenij, & Adriani, & Alexandri: ſunt etiam conceſſionis perpetuæ, per quæ totum videtur negociū diffiniri. In ſecundo verò Bracaren. concilio, de quo non dubitatur, quin ſit authenticum, continetur expreſſum, quòd Epiſcopi Galleciæ cum ſuis metropolitanis ad illud concilium conuenerunt, & in eorū numeratione iſti quatuor cōtinētur: qui poſt ſtatuta cōcilij cum alijs Coëpiſcopis tam ex nomine perſonarū,

quàm

quàm ex nomine ſedium expreſsè ſubſcribunt. Vnde liquidò patere dicebat,
quòd & Galleciæ ſunt prouinciæ,& ad metropolim pertinent Bracaren. Con-
feſſus es etiam tu ipſe frequenrer in iure,quòd omnes Epiſcopi,qui primo Bra-
caren.conſilio affuerunt,indubitanter pertinent ad metropolim Bracaren.Sed
per quoddam Capitulum ſecundi conſilij Bracaren. apertè probatur, quòd hi
qui quatuor interfuerunt primo concilio Bracaren.cùm ad ſecundum concili-
um Bracaren.conueniſſe dicantur Epiſcopi, tam ex Lucen. ſynodo, quàm etiã
Bracaren.& inter eos,qui ex Bracaren.ſynodo conueniſſe dicuntur,iſti quatuor
nominantur.Porrò ſecundum Bracaren.conſilium non præceſſit Bracaren.ſy-
nodus, niſi prima. Conſtat ergò, quòd iſti quatuor fuerunt in prima ſyno-
do Bracaren.Vnde videtur colligi manifeſtè, quòd iſti quatuor iuxta præmiſ-
ſam confeſſionem tuam indubitanter pertinent ad eccleſiam Bracaren. Scrip-
tura quoque Lucen.concilij,quæ continetur in libro à tua parte producto,indi-
cat hos quatuor Epiſcopatus ſecundum diuiſionem quàm facis, ad Bracaren.
metropolim pertinere:quàm etiam diuiſionem tres Romani pontifices dicun-
tur in priuilegijs Bracaren. eccleſiæ confirmaſſe. Pluralitatis quoque ratio, ſe-
cundum quam dicitur, quia præualet ſententia plurimorum, diuiſiones ſuas,
quę lõgè plures ſunt numero,pręfert diuiſionibus partis tuæ.Sed & ratione tem
porum ei perpetuũ ſilentium imponere nitebatur:cùm à primò Bracaren. con-
ſilio vſque ad Emeriten. concilium per ſpacium centum,& ſeptem annorum
hos quatuor Epiſcopatus Bracaren.Eccleſia deberet poſſediſſe. A tempore quo-
que Paſchalis ſecundi,qui hos Epiſcopatus redintegrauit eccleſiæ Bracaren. vſ-
que ad tempora trium iudicum,quibus hæc cauſſa fuit primò cõmiſſa,præſcrip-
tionis tempus cõſtat fuiſſe completũ:per quòd Eccleſia Bracarẽ.hos Epiſcopatus
iuxta ſuam aſſertionem inconcuſsè poſſedit. Reſcripta quoque Paſchalis rrans-
miſſa Toletano Archiepiſcopo,& Epiſcopo Colimbrien.de quibus eſt ſuperiùs
prælibatum,idipſum(vt aſſerit) euidentet oſtendunt. Porrò tu reſpondebas,
quòd poſt latam pro te ab apoſtolicæ ſedis Legato ſententiam,iam non teneba-
ris ad has,aut alias rationes,quæ contra rei indicatę auctoritatem inducebantur
aliquid reſpondere:niſi quòd ſine præiudicio tuo,licet ex abundanti ſatisfacere
ſuſtinebas,aſſerens poſſeſſionem Bracarẽ.eccleſiæ per teſtes non eſſe probatam:
cùm quidam teſtium ad probationem inueniantur inutiles, alij verò proben-
tur mendaces. Litteræ quoque Patchalis,quibus eandem poſſeſſionem aſtruere
ſatagebat,contrarium potiùs aſtruere videbantur. Sed & priuilegia Paſch. eiuſ-
dem,quæ ſuæ conceſſionis priuilegiũ præceſſerunt in multis reptehẽſibilia de-
notabas:primò ſecũdum formam,& in bulla,& in ſcriptura, ſecundò iuxta cõ-
tinentiam,& in enumeratione ſedium,& in falſitate ſuggeſtionũ.Perſona quo-
que,quę illa priuilegia, videlicet ſecundum,& tertium impetrauit, merito ſuæ
prauitatis reddidit illa ſuſpecta. Mauriti⁹ ſcilicet,qui poſteà fuit Hæreſiarcha in
ap.ſedẽ intruſus:qui qualis extiterit,litterę Gelaſij Papę miſſę ad Viennẽ Archie
piſcopũ apertè depingũt. Pręterea cõtra rei iudicatæ auctoritatẽ impetrata fur t
illa reſcripta,ſicut probatur per Emeritẽ.conciliũ:in quo per decretũ ſynodicũ,
& iudicij formulam, ſecundum canonicas regulas illi Epiſcopi videntur fuiſſe
reducti. Poſtremò dicti Legati ſententia lata eſt contra ipſa: quibus ſi tunc fue-
runt exhlbita,derogatum eſt per ſententiam.Si autem exhibita nõ fuerunt oc-
caſione iuſtrumentorum nouiter repertorũ,auctoritas rei iudicatæ non poteſt
vlteriùs attentari. Tua verò priuilegia multipliciter aſſerebas omni ſuſpitione
carere:quorũ veritas conſtat ęx apo.ſedis archiuijs:in cuius regeſtis fidelirer cõ-
tinẽtur,quæ aduerſæ partis priuilegijs cõparata certa debẽt ratione pręferri:quia
tua ſunt priuilegia donatlonis certa, & abſoluta: ſua verò ſunt priuilegia con-
firmationis,ſeu redintegrationis,cõditionalia tantùm, & reſpectiua. Nec opor
tebat in tuis priuilegijs fieri mentionem ſuorum præcedentium: quibus nihil
iuris acquirebatur, quòd iſtis poſſet obſiſtere:cùm & alias nullius debeant repu-
tari momenti. Nam inter ſcripturas, quæ parilitatis aliquid habere videntur,
ſcilicet in litteris commiſſorijs,inuenitur hoc obſeruari. Secundum verò Bra-
caren.conciliũ,quòd in ſuperficie tantũ dicebas tibi poſſe aliquatenus obuiare,

 fidelites

fideliter intellectum aſſerebas tibi nequaquam obſiſtere:cùm illa verba,quibus Epiſcopi Galleciæ dicebantur ad aliud concilium conueniſſe, notarij tantùm, ſeu compilatoris extiterint,quæ non habent auctoritatem cōcilij,cùm in toto concilio nihil inueniatur ſtatutum,vel factum omnino, quod ad recognitionem pertineat,vt iſti ſunt de Gallecia,vel ad metropolitanū Galleciæ quoquo modo pertineant. Reſpondebas etiam aliter,quòd quia Rex Galleciæ, vt ex veteribus conſtare dicebas hiſtorijs,occupauerat de prouincia Luſitaniæ has quatuor ciuitates,ad eas ſui regni nomen extenderat, vt per quandam æquiuocationem totum etiam regnum Galleciæ diceretur: & ita non ſecundū limitarionem prouinciæ,ſed ſecundum occupationem regni,dicti ſunt illi,Epiſcopi de Gallecia,quòd inde maximè comprobari dicebas: quia poſtquàm illa regnorum ſciſſura, quæ huic nominationi cauſſam præſtiterat,eſt ſublata, reductæ ſunt hæ ciuitates ad ſuæ nomen prouinciæ: vt iam non Galleciæ, ſed Luſitaniæ nominentur,ſicut apertè probari dicebas ex ſequenti poſteà Emeriten. concilio,in quo dicuntur ad prouinciæ ſuæ nomen reducti. Nec ex eo probantur ad Bracaren. metropolim pertinere: quia interfuerunt concilio Bracaren. vel etiam ſubſcripſerunt: cùm conſtet Narbonen. per multa tempora veniſſe ad concilia Toletana: nec tamen Toletana metropolis aliqiud iuris habuit in eccleſia Narbonen. ſed mandato regum illa fiebant: quod magis violentum, quàm iuſtum præſumitur extitiſſe. Prædictam verò confeſſionem, qua recognouiſti in iure omnes Epiſcopos, qui interfuerunt primo concilio Bracaren. indubitanter ad Bracaren. metropolim pertinere, in nullo tibi poſſe præiudicare dicebas: quia ſiue concilium intelligantur perſonæ, ſiue ſtatuta, ſtare non poteſt, quòd ad ſecundum Bracaren. concilium Epiſcopi tam de Lucen. quàm de Bracaren. concilio, conueniſſent: ſed per illam enormitatem, quæ ſtatuta fuit in ſuo Lucen. concilio mandauerat Rex propter dilationem prouinciæ, vt ſex Epiſcopatuum ſui regni Pontifices facerent concilium apud Lucum, & ſex alij apud Bracaram. Et ideo dicebantur ſex ad vnum concilium, & ſex ad aliud pertinere, & de vtroque concilio apud Bracaram, quaſi de vtraque concilij aſſignatione veniſſe. Cuiuſmodi ſignificationem nominis approbari dicebas ex epiſtola, quam Martinus Bracaren. Archiepiſcopus ex certa ſcientia dirigit ad Epiſcopos Lucen. concilij, non quòd tunc celebraretur ibi ad conſilium, cùm idem M. legatur illo concilio affuiſſe: ſed ad Epiſcopos, qui tenebantur ex prædicto regis mandato, temporibus ſuis illuc ad conſilium cōuenire. Emeriten. verò concilium authenticum eſſe multis rationibus aſtruebas: tum quia cum alijs concilijs continetur in libro, qui corpus canonicum appellatur, quem Alex. Papa per interlocutionem authenticum approbauit: tum quia de ipſo concilio ſumptum eſt illud Capitulum, Priſcis quidem canonibus, quod continetur in corpore Decretorum. Vnde reſpondens ad rationes præmiſſas, quæ contra hoc concilium ſunt obiectæ, omnes quaſi friuolas oſtendere nitebaris. Diuiſiones autem, quæ pro Bracaren. eccleſia ſunt productæ, omnes de locis ſibi ſubiectis, & ideo ſuſpectis proponebas aſſumptas, in quorū armaria propter hāc cauſſam facilè potuerunt corruptæ ſubmitti. Tuę verò diuiſiones omnes ſunt ſecundū ſtatū antiquū, vel de locis non tibi, ſed ſibi ſubiectis aſſumptæ. Vnde amplius illis cōtra ſe credi debet, vel de remotis prouincijs, apud quas non extitit cauſſa corruptionis, vel ſuſpitionis prędicta, quas etiā protuliſti ſub teſtimonijs, & ſigillis authēticis, quibus & canones, & veteres ſcripturas cōcordare dicebas. Præſcriptiones aūt, ex quibus etiā aduerſus verū dominū competit actio, nedū quòd exceptio competat pręſidētibus, multis rationibus annulabas: aſſerēs quòd Bracarē. eccleſia in prædictis Epiſcopatibus nullā poſſeſſionē obtinuit, & ideo nihil in eis omnino pręſcripſit. Deinde ſi poſſeſſionem aliquā habuiſſet, ſentētia quę ſuper his lata probatur, ex Emeritē. concilio vim pręcedentis pręſcriptionis penitus vacuaſſet. Sequentis verò pręſcriptionis effectum pręfati Legati ſententia penitus interrupit. Ipſe verò Archiepiſcopus Bracaren. cōtra reductionem Epiſcoporum, quę dicitur in Emeritē. cōcilio decreto ſynodico, & iudicij formula facta fuiſſe multipliciter allegabat. Primò quia ſynodus

nodus illa, cuius auctoritate dicitur facta fuiſſe reductio, nequaquam apparet, nec ſcitur à quibus, vel vbi, vel quando, vel quare fuerit celebrata, vtrum generalis, an prouincialis extiterit: & vtrum auctoritate Rom. pontificis, an alicuius tantum Archiepiſcopi fuerit ordinata. Deinde ſi mentio fiat in aliquo documento de alio, nihil ex ſecundo probabitur documento, niſi & primum, de quo mentio facta fuerat, proferatur. Præterea cùm ſecundum concilium Bracaren. præceſſerit Emeriten. concilium, & celebrius habeatur, vt de quo plura ſunt aſſumpta Capitula in corpore decretorum, patet profectò, quòd illud debet iſti præferri: nec illi per iſtud poteſt in aliquo derogari, ſicut cautum habetur in canone: quia quoties in geſtis conciliorum diſcors ſententia inuenitur, illud eſt præferendum, cuius antiquior, & potior extat auctoritas. Rurſus non probantur vllatenus iſti quatuor Epiſcopi fuiſſe reducti, ſed de ſolo Selua Egitanien. Epiſcopo dicitur, quòd vnus fuerit de reductis: & ipſe ſolus in ſubſcriptione profitetur expreſsè, ſe ad Emeriten. metropolim pertinere: quamuis & ipſe Selua Egitanien. Epiſcopus non intelligatur vnus de reductis ad Emeritanam metropolim, ſed potiùs ad diœceſim propriam, ſicut ex eodem Capitulo Emeriten. cōcilij comprobari dicebat: in quo de illo dicitur, quòd ad debitam diœceſim redijt. Cùm igitur ſynodus illa minimè proferatur, cuius iudicio, & decreto in Emeriten. concilio dicuntur reducti, patet quòd illa reductio per Emeriten. concilium non probatur. Ad hæc reſpondebas, quòd maior eſt auctoritas approbati concilij, quàm vnius ſolummodo documenti: & ideo dubitari non debet, quin verùm ſit quod aſſeritur ab Epiſcopis in concilio congregatis: à quibus aſſeritur illa reductio facta fuiſſe decreto ſynodico, iudicij formula ſecundum canonicas regulas, ſicut & dicitur in primo concilio Bracaren. quòd Thuribius notarius à Papa Leone ad ſynodum Galleciæ miſſus fuit: nec tamen illa ſynodus inuenitur: & in primo concilio Toletan. mentio fit de ſtatutis Luſitanorum Epiſcoporum: & tamen non inuenitur ſynodus, in qua illa fuerit conſtituta. Moiſes quoque in libro Numeri mentionem facit de libro bellorum domini, qui tamen nuſquàm apparet, & tamen creditur ita fuiſſe, ſicut Moiſes narrat in illo volumine contineri. Auctoritas autem alicuius concilij non ex eo ſolo maior exiſtit, quòd extat antiquior, ſed quòd potior. Alioquin Bracaren. concilium Lateran. concilio præferretur, ſed illorum duorum conciliorum par extat auctoritas: cùm prouinciale fuerit vtrunque, & ambo dicantur pariter ab apoſtolica ſede recepta. Cùm autem inter Epiſcopos Emeriten. concilij tantùm hi quatuor inueniantur, inter Epiſcopos Galleciæ nominati, ſicut dicitur in ſecundo concilio Bracaren. patet quod de his quatuor debet intelligi, quòd ad nomen prouinciæ ſunt reducti: quia non poſſunt intelligi fuiſſe reducti, niſi qui fuerunt abducti. Vnde facta reductione in tertio concilio Bracaren. quod ſecutum eſt Emeriten. concil. nullum iſtorum quatuor legitur extitiſſe. Poſtquàm igitur hæc, & alia fuerunt vtrinque prudenter, ac ſubtiliter allegata, quorum multa propter prolixitatem ſuperfluam, in hac pagina prætermiſimus annotare, partes ad amicabilem compoſitionem induximus diligenter: quæ tandem per Dei gratiam noſtra ſollicitudine mediante, ad hanc cōpoſitionis formam libera voluntate venerunt, vt de quatuor prædictis Epiſcopatibus duo aſſignarentur Compoſtellan. metropoli, & duo relinquerentur metropoli Bracaren. Nos autem habito ſuper hoc cum fratribus noſtris diligēti tractatu, compoſitionem ipſam duximus approbandam, intelligentes eam æquitati canonicæ cōcordare. Cùm enim Viſen. Epiſcopus cum Epiſcopis Galleciæ interfuerit ſecundo concilio Bracaren. & Emeriten. concilio non affuerit, in quo plenus ſuffraganeorum numerus Emeriten. metropolis legitur affuiſſe. vnde nec poteſt vnus de reductis intelligi: cùm etiam inter alios ſuffraganeos Bracaren. eccleſiæ in ſuis priuilegijs numeretur. In priuilegijs autem Compoſtellan. eccleſiæ Viſen. Epiſcopus nullatenus habeatur, ſæpè dictum Archiepiſcopum Bracaren. nomine Bracaren. eccleſiæ ab impetitione tua, nomine compoſtellanæ eccleſiæ, ſuper eodem epiſcopatu duximus abſoluendum: tibi ſuper hoc perpetuum ſilentiuum imponentes. Lamecen. autem & Egitanien.

Epiſcopatus,quos ad Emeriten.pertinuiſſe metropolim certis didicimus rationibus, & validis argumentis, de conſilio fratrum noſtrorum adiudicauimus compoſtellanæ metropoli: ipſum Bracaren. Archiepiſcopum ſuper illis nomine Bracaren. eccleſię condemnantes: Epiſcopatum autem Colimbrien. licet eiſdem rationibus cognouerimus ad Emeritam ſpectauiſſe: quia tamen Irien. Epiſcopatus auctoritate ſedis apoſtolicæ ſubtractus eſt eccleſiæ Bracarẽ. & ſede mutata, pro Beati Iacobi reuerentia totus conceſſus eſt Compoſtellæ, in recompenſationem ipſi Archiepiſcopo, & eccleſiæ Bracaren. conceſſimus perpetuò retinendum. In tantum autem illa forma compoſitionis tibi complacuit, quòd pro bono pacis liti ceſſiſti, & petitione renunciauiſti omnino, ſuper duabus eccleſijs videlicet ſancti Fructuoſi, & ſancti Victoris, & medietate Bracaræ eiſ pertinentijs ſuis omnibus, de quibus cum alijs fuit facta commiſſio, refutans quicquid iuris in illis habuiſti, vel potuiſti habere: renuncians quoque ſententiæ, quæ ſuper eis pro compoſtellana eccleſia contra Bracaren. fuerat promulgata: ſuper qua coram nobis aliquandiu fuerat litigatum. Nulli ergò, &c. diffinitionis, abſolutionis & conceſſionis, &c. Datum Lateran.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt Bracaren. Archiepiſcopo.

BRACAREN. ARCHIEPISCOPO EIVSDEM ARGVMENTI.

Qualiter veteres, ſed non inueteratas vſque ad noſtra tempora quæſtiones inter Compoſtellanam, & tuam eccleſias tam prædeceſſorum noſtrorum, quàm noſtris etiam temporibus diutiùs agitatas non ſine multa ſolicitudine, ac labore nos, & fratres noſtri exacta diligentia curauerimus terminare, tua fraternitas, quæ omnibus præſentialiter interfuit, non ignorat: & hoc ipſum ex reſcriptis apoſtolicis rei proceſſum pleniùs continentibus liquido declaratur. Volentes autem, vt apoſtolicæ ſedis ſententiæ perpetuam obtineant firmitatem, & quòd lites extinctæ in recidiuã contentionem, vlterius non reſurgant, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſtatutis apoſtolicæ ſedis obediens humiliter, & deuotè, quæ à nobis ad perpetuam pacem prædictarum eccleſiarum ſunt ſine perſonarũ acceptione ſalubriter inſtituta, de cætero ſtudeas irrefragabiliter obſeruare. Venerabiles fratres noſtros Vlixbonen. Elboren. & Lamecen. Epiſcopos, & eorum eccleſias, & dilectos filios clerum, ac populum per Egitanien. diœceſim conſtitutos, Compoſtellano Archiepiſcopo, & eius eccleſiæ, ſicut à nobis eſt ordinatum, obedire ſine qualibet difficultate dimittens: quos tu & venerab. frater noſter Colimbrien. Epiſcopus in noſtra, & fratrum noſtrorum præſentia, ſicut bene nouiſti ab obedientiæ veſtræ vinculo abſoluiſtis: & nos eoſdem à veſtræ obedientiæ debito auctoritate apoſtolica reddimus abſolutos. Prouideas igitur ne per potentiam regiam, vel alia qualibet machinatione impediantur Epiſcopi memorati, & prædicti clerus, & populi obedientiam ſecundum ſententiam, & præceptum noſtrum eidem Compoſtellano Archiepiſcopo, vt prædiximus exhibere. Alioquin quòd à ſanctæ recordationis Alexãdro Papa prædeceſſore noſtro de obedientia Compoſtellano Archiepiſcopo, ab Epiſcopis Galletiæ impendenda dignoſcitur olim fuiſſe ſtatutum: verendum eſt tibi, ne nos ipſi ratum habeamus, & firmum, & faciamus auctore domino inuiolabiliter obſeruari, tantoque culpam inobedientiæ curabimus grauiùs caſtigare, quantò in contemptum apoſtolicæ ſedis, & perſonæ noſtræ ſpecialiter huiuſmodi rebellio ampliùs redundaret.

Datum Lateran. IIII. idus Iulij.

In eundem modum ſcriptum eſt Colimbrien. Epiſcopo.

VLIXBONEN. ELBOREN. ET LAMECEN. EPISCOPIS, ET *clero, & populo Egitanien. De eadem re.*

Anti-

ANtiquas controuerſias, & difficiles inter Compoſtellanam & Bracaren. eccleſias, tam prædeceſſorum noſtrorum, quàm noſtris etiã temporibus agitatas, ſicut veſtra fraternitas non ignorat, non ſine labore multo nos, & fratres noſtri exacta diligentia, per auxilium diuinæ gratiæ curauimus terminare: quemadmodum in reſcriptis apoſtolicis proceſſum cauſſarum pleniùs continentibus, perpendere poteritis euidenter. Volentes autem vt apoſtolicæ ſedis, &c. vſque ad verbum Obſeruare, Venerab. fratri noſtro P. compoſtellano Archiepiſcopo eiuſque ſucceſſoribus tanquàm metropolitano veſtro, ſicut alij ſuffraganei ſui faciunt, obedientiam, & reuerentiam debitam impendentes. Alioquin ſentẽtiam, quam idem Archiepiſcopus in vos rationabiliter tulerit, auctore domino ratam, & firmã habebimus, & faciemus inuiolabiliter obſeruari. Vt autem quæ præmiſimus liberiùs adimplere poſſitis, venerab. fratres noſtri Bracaren. Archiepiſcopus, & Epiſcopus Colimbrien. vos coram nobis, & fratribus noſtris ab omni obedientiæ ſuæ vinculo abſoluerunt. Nos etiam ab ipſorum obedientiæ debita auctoritate apoſtolica vos reddimus abſolutos.

Datum Lateran. IIII. idus Iulij.

Scriptum eſt ſuper hoc ſingulariter ſingulis nominatis Epiſcopis, & clero, & populo per eorum diœceſes conſtitutis.

LVCEN. ASTORICEN. MINDONIEN. AVRIEN. ET TVDEN. Epiſcopis.

ANtiquas controuerſias, &c. vſque ad verbum Reſurgant. Fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus apud venerab. fratrem noſtrum Arch. Bracaren. & chariſs. in Chriſto filium noſtrum Portugal. Regem illuſtrem partes veſtras efficaciter interponere procuretis, vt ſtatutis ap. ſe. &c. vſq; ad verbũ Obſeruare. Venerab. fratres noſtros Vlixbonen. Elboren. & Lamecen. Epiſcopos, & eorum eccleſias, &c. ferè in eundem modum vt ſuprà vſque ad verbum Dimittentes. Alioquin quòd à ſanctæ recordationis Alexandro Papa, &c. ferè vt ſuprà vſque ad verbum Redundaret. Et quoniam nuncius, vt accepimus non facilè reperitur, qui litteras apoſtolicas vel Compoſtellan Archiepiſcopi audeat ſuper his in regnum Portugalen. deferre, ſub eadem diſtrictione vobis iniungimus, vt litteras noſtras. & ipſius Archiepiſcopi compoſtellani, quibus ſuper hoc miſſæ fuerint occaſione, & excuſatione ceſſante, ſine dilatione qualiber tãdem fideliter tranſmittatis: cùm ab eodem compoſtellano ſimul omnes, vel ſeorſum ſinguli fueritis requiſiti, donec idem Archiepiſcopus prædictorum quatuor epiſcopatuum poſſeſſionem pacificam fuerit aſſecurus. Si verò, quod non credimus, præceptum noſtrum non fuerit adimpletum, volumus, & mandamus, vt cùm fueritis Compoſtellanam eccleſiam requiſiti, veritatem ſuper his nobis ſignificare veſtris litteris procuretis.

Datum vt ſuprà.

ARCHIEPISCOPO. ET CAPITVLO COMPOSTELLANO.

CVm dilectus filius A. ciuis Anagninus tutor, & curator nepotum ſuorum, filiorum quondam G. ciuis Anagnini à te frater Archiepiſcope apud ſedem apoſtolicam permanente, nonaginta marabutinorũ vncias repeteret nomine pupillorũ, Dilecti filij concanonici veſtri, ei pro bono pacis quadraginta malachinos per manus dilecti filij Mar. capellani, & ſubdiaconi noſtri dederunt. Ipſe verò coram nobis omni iuri renunciauit, quod aduerſus Compoſtellanam eccleſiam pupillis competeret memoratis. Ne autem quod in præſentia noſtra factum eſt, vlteriùs in dubium reuocetur, præſentes vobis litteras in factæ reſignationis teſtimonium duximus concedendas. Datum Lateran. II. idus Iulij.

MART.

MART. BRACAREN. ARCHIEPISCOPO. DATAS A REGE Bracarenſi eccleſia decimas confirmat.

CVm à nobis petitur, &c. vſque ad verbum Effectum. Sanè ſignificaſti nobis in noſtra præſentia conſtitutus, quòd cùm chariſſ. in Chriſto filius noſter Portugaliæ Rex illuſtriſs. quaſdã poſſeſſiones dilectis filijs fratribus militiæ templi conceſſerit, receptis ab eis in permutationem duobus caſtris, ſcilicet Mugatorio, & Petraſroias: quæ idem fratres habuerant in diœceſi Bracaren. Rex ipſe tertiam partem decimarum quas dicti fratres prius perceperant in eccleſijs caſtrorum ipſorum, pietatis intuitu concedi fecit eccleſiæ Bracaren. Nos igitur tuis precibus annuentes, decimas ipſas, ſicut legitimè conceſſæ ſunt eccleſiæ Bracaren. & tu eas iuſtè poſſides, & quæ tibi, & per te ipſi Bracarẽ. eccleſiæ auctoritate apoſtolica confirmamus, & pręſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergò, &c. noſtræ confirmationis, &c.

Datum Lateran. III. idus Iulij.

PETRO COMPOSTELLANO ARCHIEPISCOPO EIVSQVE SVCCESSOribus canonicè ſubſtituendis. in perpetuum. Vt eccleſia Compoſtellana poſthac metropolitana habeatur, déque illius excellentia & priuilegijs.

IN eminenti apoſtolicæ ſedis ſpecula diſponente domino conſtituti, &c. vſque ad verbum Aſſen. ad exemplar prædeceſſorum noſtrorum Felicis record. Calixti, Anaſtaſij, Alexãdri, & Lucij Rom. pont. Compoſtellan. Beati Iacobi eccleſiam, cuius in eo venerandiſſimũ corpus eſt poſitum, apoſtolicæ ſedis priuilegio communimus, & ob ipſius à Deo electi apoſtoli reuerẽtiam, Archiepiſcopalis cathedræ dignitatem, quam opulentiſſima quondam, & famoſi nominis Emeritana ciuitas, prius quàm peccatis, exigentibus ab impia Sarracenorum tyrannide poſſideretur, habuiſſe dignoſcitur, præſentis ſcripti pagina in perpetnum confirmamus. Statuentes, vt eadem Emeritana Ciuitas, ſi ad poteſtatem Chriſtianorum domino donante redierit, Epiſcopum habeat: qui Compoſtellano Archiepiſcopo ſicut metropolitano ſuo debeat perpetuò ſubiacere. Omnem quoq; pontificalis officij plenitudinem, quam ipſius Emeritanæ eccleſiæ Antiſtites antiquitùs habuerunt, Compoſtellanus præſul eccleſiæ integrè ſemper obrineat & quietè. Suffraganei verò Epiſcopi Emeritan. metropoli, qui per Luſitaniam prouinciam, vel modò ſedes proprias obtinent, vel in futurum per domini miſericordiam obtinuerint, Salaman. videlicet, Abulen. Caurien. Ciuitaten. Placentin. Pacen. Oxonoben. & præterea Lamecen. & Egitanien. necnon Vlixbonen. & Elboren. ſicut in noſtris ſententijs continetur: Compoſtellano Archiepiſcopo cuius conſecratio ad Rom. tantùm eccleſiam ſpectat, obedientiam, & reuerentiam tanqnàm proprio metropolitano prorſus exhibeant. Ipſe autem illos conſecrandi, ad ſua concilia conuocandi, cum ipſis etiam eccleſiaſtica negocia terminandi, & eorum eccleſias diſponendi, auctoritate ſedis apoſtolicæ liberam omnino habeat facultatem. Prohibemus autem, vt nulli canonicorum eiuſdẽ eccleſiæ Beati Iacobi, qui ad aliarum eccleſiarum prælationem aſſumpti ſunt, vel in poſterum aſſumentur, honorem vel præbendam, ſeu canonicatũ in ipſa eccleſia liceat retinere, ſed alia idonea perſona in loco ipſius ſubrogetur, quæ ipſi eccleſiæ deſeruiat, & eiuſdem beneficium ſortiatur. Illum etiam cenſum, qui vota dicitur, qnem Hiſpanorum catholici Reges ex ſingulis boum paribus à flumine Piſorga vſque ad mare occidentale, & per totam Luſitaniam prouinciam, atque etiam in Toleto, & Tranſſerram annuatim perſoluen. pro ſalutẽ totius terræ liberaliter ſtatuerunt, eidem eccleſiæ confirmamus, & omnimodo interdicimus, vt nulli fas vnquam ſit eum ipſi eccleſiæ qualibet occaſione ſubtrahere. Obeunte verò te, &c. Prætererea quaſcunque poſſeſſiones, &c. vſque ad verbum Vocabulis. Ciuitatem ipſam Compoſtellam cum Cauto ſuo, cum eccle-

cleſijs,& monaſterijs infra eam, vel eius terretorium conſtitutis,cum omni iu-
re tam diœceſano quàm regali, & cum terminis totius Epiſcop. videlicet cum
archipresbyteratibus de Morracio,& de inter Ambos pontes de montibus vtri-
uſque,de Taberiolis,& de Ciria,de Pilonio,& de inſula Laonij, de vtroque Co-
ronato,de Dormian.& Superaddo,& Aranga, & monte laurino quomodo di-
uiditur,cum Parrega de Prucijs,& de Biſaucijs, cum tota interiacente diœceſi, à
caſtello ſancti Pelagij de Luco vſque Tranſancos: monaſterio quoque omnia,
& conuentuales, ſeu alias eccleſias, infra hos terminos conſtitutas,cum omni
iure parochiali, & quæ intra regalia Beati Iacobi continẽtur,cum omni ſeu pa-
tronatus, ſeu alio iure, quod ad reges pertineat, videlicet monaſterium ſancti
Pelagij de antealtaria monaſterium ſancti Martini de foris, eccleſiam ſanctæ
Mariç de Sara,monaſterium ſanctç Mariç de Canogio,monaſterium ſancti Pe-
tri de Foris,monaſterium ſancti Iuſti de Luania, monaſteriũ de Superaddo, de
Aziuario de Codeſeda,de Moſonzo,de Cinijs,de Monte ferro,de Borgondo,de
Nogaria,de Solandres,de Calauario, de Siauia, de Riuomalo , de Moriame,de
Ozon,de Sauarde,de portu Orij,de Nometi,de Ciuitio,de Briuijs , de Meeis, de
Dormian , de Calago, de Podio,de Lerze, de Armentaria, de Harcos, & mona-
ſterium ſancti Ioannis de Cauca , ſancti Chriſtophori , ſancti Vereximi , ſancti
Georgij,ſancti Thomæ,de Pimario,& ſancti Iacobi de Ermello. Præterea rega-
lem capellaniam,& cancellariam , quam bonæ memoriæ Alfonſus illuſtriſ.
Hiſpaniæ Rex eccleſiæ veſtræ conceſſit,& ſcripti ſui pagina roborauit. Caſtrum
quoque quod vocatur Honeſtum,& Iriam cum ſeruis, & omnibus appendicijs
ſuis, Caſtrum,quod vocatur Sancta Maria de Lanceata,cum eccleſijs, & omni-
bus pertinentijs ſuis. Caſtrum , quod vocatur Ciria cum eccleſijs, & omnibus
pertinentijs ſuis. Caſtrum quod dicitur Ciro facta , cum eccl.& omnibus perti-
nentijs ſuis. Caſtrum quod dicitur Cathobadi cum pertin. ſuis. Caſtrum Dara-
uum,cum villis,& eccleſijs,& omnibus pert. ſuis. Caſtrum quod dicitur Lupa-
ria cum eccl.& pert. ſuis. Territor. quod vocatur Amaea cum omnibus poſſeſ-
ſionibus,quas ibi habetis. Piſtomarcos cum ſeruis,& poſſeſſion. quas in eo ha-
betis. Biſetium cum ſeruis,quos ibi habetis,Dubriam cum poſſeſſionibus, quas
ibi habetis. Lanias cum pert. ſuis. Lucroſam cum ſeruis, & pert. ſuis. Montanos
cum eccl.& poſſeſſionibus,quas ibi habetis. Coronatum cum poſſeſſionibus,
quas ibi habetis. Ventoſam cum inſula de Laonio. Montes, quos quandoque
Suarius Friolæ à veſtra eccleſia tenuit, cum altera medietate integros. Burgum
de Ponte veteri cum pertinentijs ſuis: Taueiriolos cum eccleſijs,& poſſeſſioni-
bus,quas ibi habetis. Ripam Vliæ cum eccleſijs,& poſſeſſionibus, quas ibi habe-
tis: Deciam cum poſſeſſionibus, & eccleſijs regalibus, & omnibus pertinentijs
ſuis: terram de Superaddo integram cum pertinentijs ſuis. In eadem Decla mo-
naſterium ſancti Laurentij de Carbonario,quod eccleſiæ Compoſtellanæ ſecũ-
dum ius patronatus adiudicatum eſt per ſententiam dilecti filij noſtri G.S. An-
geli Diaconi Cardinalis tunc apoſtolicæ ſedis Legati. Medietatem Burgi de Fa-
ro cum pedagio nauium, & iure fiſci. Villas de Cecia in Nemancos,& de Oca in
Bregantin. de Leiloio, in Scia, de Auegundo Piaucladegio, Liure,& de Ruijs in
Endis, de Toourc in Prucijs cum cautis eccleſijs, & pertinentijs ſuis , & alias ec-
cleſias, ſeu poſſeſſiones, quas iure proprietatis extra fines regalium veſtrorum
per eundem Epiſcopatum habetis. In Epiſcopatu quoque Mindunien. eccleſiã
ſancti Laurentij de arbore cum Cauto,quod dicitur villa de Maures, & villam
Petri cum eccleſia ſua , & eccleſias de Riuo auerſo , & ſanctæ Eolaliæ altæ , & de
Radigoſa,& ſanctæ Mariæ de Turre, & ſancti Martini de Palatijs cum omnibus
pertinentijs ſuis. In Epiſcopatu Lucen. villas de Recelli , & de Ceſa. In Epi-
ſcopatu Aurien. villas de Amarante, de Iouin, & de Vite , & de Villari regis , &
medietatem Souti de Parata. In Epiſcopatu Tuden. Cautum , quod dicitur de
Molis cum omnibus eccleſijs intra ipſum contentis, & monaſterium de Cela,
& villas de Lazorio , Baldranes , Lamala, & Nugaria. In Epiſcopatu Bracaren.
villas de Cornelian. cum eccleſijs ſuis, & Moaci, & Gandufi , cum montibus,
exitibus,& pertinentijs ſuis. In valle Carceris hoſpitale, quod dicitur Anglorũ

cum

cum eccleſia ſua,& aliam eccleſiam,quę ipſi ex eadem parte ſuperiacet:& villas de Tabladelo, & de Parata. In Epiſcopatu Aſtoricen.villas de Cacauell.cum eccleſia ſua,& de Caruallial,& eccleſiam ſancti Iacobi de Requeixo, de Sanabria. In epiſcopatu Legionen.domos,quæ fuerunt Archidiaconi Thomæ. In ipſa ciuitate villam de Ledigos,cum eccleſia ſua,& partem villæ de Furones,cum omni iure, quod habetis in eccleſia. In ripa Eſtolæ, villam Alexis, & villam Leandri cum eccleſijs ſuis,& iuxta monaſterium ſancti Facundi villam Cerame. In epiſcopatu Paletin.eccleſiam ſancti Michaelis de Vallouria, & villam dictam Sauugelo de Raaces cum pertinentijs ſuis, & omni iure regali, ſicut Alphonſus illuſtriſs. Caſtellanorum rex eccleſiæ Beati Iacobi eam donaſſe dignoſcitur. In epiſcopatu Oueten.in villa Olerxida omnes eccleſias, & in Beneuento eccleſiam ſanctæ Mariæ de Ventoſa. In Aſturijs eccleſias ſancti Ioannis de Cerreda,& villam Armillum cum hoſpitali, quod eſt in Strata cum montibus, & omnibus pertinentijs ſuis. In epiſcopatu Zamoren. villas, & eccleſias de Arqullinis, & de Arcos,& eccleſiam ſancti Iacobi de Zamora: villas de Palatijs, & de Spino, & de Aldeola cum eccleſijs ſuis. In Epiſcopatu Salamantin. villam de Munigno, Aſnar cum eccleſijs ſuis, & villam, quæ dicitur Ecla, & villam Biluestre cum iure regali, & eccleſiam ſancti Martini de Ledeſma, & alias eccleſias, vel poſſeſſiones, quas in prædictis epiſcopatibus habetis. In Epiſcopatu Caurien. Caſtrum quod dicitur Attalaia Pelagij, videlicet cum terminis ſuis, & eccleſiã de Granata, quæ dicitur ſancti Iacobi cum domibus, & piſcarijs, & alijs poſſeſſionibus, quas ibi acquiſiſtis: eccleſias quoq;,& poſſeſſiones, quas in Vaſconia, & in Italia,& in alijs partibus orbis per diuerſos epiſcopatus habetis. Decernimus ergò &c. Salua in omnibus apoſtolicæ ſedis auctoritate. Si qua igitur &c. Datum Lateran. per manum Rainaldi Acheruntini Archiepiſcopi cancellarij vicem agentis, ſecundo idus Iulij, indictione ſecunda: incarnationis dominicæ anno MCXCIX. Pont. verò domini Innocentij Papæ III. anno II.

MARTINO BRACAREN. ARCHIEPISCOPO. QVOD SENtentiam *Portugalenſis Epiſcopi in cauſſa decimarum confirmet.*

CVm à nobis petitur &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Sententiam à venerabili fratre noſtro Portugallen. Epiſcopo, & dilecto filio I. Cantore Tuden. à venerabili fratre noſtro Tuden. Epiſcopo delegato in cauſſa, quæ inter te, & Abbatem de caſtro ſuprà decimis Bracantiæ vertebatur, apoſtolicæ ſedis auctoritate prolatam, ſicut rationabiliter lata eſt, nec legitima appellatione ſuſpenſa, auctoritate apoſtolica cõfirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Decernimus ergò &c. Datum Lateran. XVI. Cal. Auguſti.

VNIVERSIS CHRISTI FIDELIBVS TAM IN VRBE METEN. *quàm eius diœceſi conſtitutis. Quòd rudiores laici de ſcripturis ſacris temerè iudicare, priuatim conuenire, & concionari, ſacerdotes & eccleſiam contemnere non debeant:*

CVm ex iniuncto nobis apoſtolatus officio facti ſimus ſecundum Apoſtolum ſapientibus, & inſipientibus debitores, pro vniuerſorum ſalute nos oportet eſſe ſolicitos, vt & malos retrahamus à vitijs, & bonos in virtutibus foueamus: tunc autem opus eſt diſcretione maiori, cùm vitia ſub ſpecie virtutum occultè ſubintrant, & angelus Sathanæ ſe in angelum lucis ſimulatè transformat. Sanè ſignificauit nobis venerabilis frater noſter Metenſis Epiſcopus per litteras ſuas, quòd tam in diœceſi, quàm vrbe Meten. laicorum, & mulierum multitudo non modica tracta quodammodo deſiderio ſcripturarum, euangelia, epiſtolas Pauli, pſalterium, moralia Iob, & plures alios libros ſibi fecit in Gallico ſermone transferri. Tranſlationi huiuſmodi adeò libenter, vtinam autem & prudenter intendens, vt ſecretis conuentionibus talia inter ſe laici, & mulieres eructare præſumant, & ſibi inuicem prædicare: qui etiam aſpernantur eorum conſortium, qui ſe ſimilibus non immiſcent, & à ſe reputant

putant alienos: qui aures, & animos talibus non apponunt. Quos cùm aliqui parochialium ſacerdotum ſuper his corripere voluiſſent, ipſi eis in faciem reſtiterunt: conantes rationes inducere de ſcripturis, quòd ab his non deberent aliquatenus prohiberi. Quidam etiam ex eis ſimplicitatem ſacerdotum ſuorum faſtidiunt: & cùm ipſis per eos verbum ſalutis proponitur, ſe meliùs habere in libellis ſuis, & prudentiùs ſe poſſe id eloqui, ſubmurmurant in occulto. Licet autem deſiderium intelligendi diuinas ſcripturas, & ſecundum eas ſtudium adhortandi reprehendendum non ſit, ſed potiùs commendandum, in eo tamē apparent meritò arguendi, quòd tales occulta conuenticula celebrant, officium ſibi prædicationis vſurpant, ſacerdotum ſimplicitatem eludunt, & eorum conſortium aſpernantur, qui talibus non inhærent. Deus enim lux vera, quæ omnem hominem venientem in hunc mūdum illuminat, in tantū odit opera tenebrarum, vt apoſtolos ſuos in mundum vniuerſum prædicaturos euangelium omni creaturæ miſſurus, eis apertè præcepit dicens: Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: & quod in aure auditis, prædicate ſuper tecta: per hoc manifeſtè denuncians, quòd euangelica prædicatio non in occultis conuenticulis, ſicut hæretici faciunt, ſed in eccleſijs iuxta morem catholicum eſt publicè proponenda. Nam iuxta teſtimonium veritatis, omnis qui malè agit, odit lucē: & ad lucem non venit, ne eius opera arguantur. Qui autem facit veritatem, venit ad lucem, vt manifeſtentur opera eius, quia in Deo ſunt facta: propter quod cum pontifex interrogaſſet Ieſum de diſcipulis ſuis, & de doctrina eius, reſpondit: Ego palam locutus ſum mundo: ego ſemper docui in ſynagoga, & in templo quo omnes Iudæi cōueniunt, & in occulto locutus ſum nihil. Porro ſiquis obijciat, quòd iuxta præceptum dominicum non eſt ſanctum dādum canibus, nec margaritæ mittendæ ſunt ante porcos, cum & Chriſtus ipſe non omnibus quidem, ſed ſolis Apoſtolis dixerit: Vobis datum eſt noſſe myſterium regni Dei, cæteris autem in parabolis: intelligat canes, & porcos non eos eſſe, qui ſanctum gratanter accipiunt, & margaritas libenter acceptant: ſed illos, qui ſanctum dilacerant, & margaritas contemnunt: quales ſunt qui euangelica verba, & eccleſiaſtica ſacramenta, non vt catholici venerantur, ſed abhominantur potiùs vt hæretici, oblatrantes ſemper, & blaſphemantes: quos Paulus Apoſtolus poſt primam, & ſecundam commonitionem docet eſſe vitandos. Arcana verò fidei ſacramenta non ſunt paſſim omnibus exponenda: cùm non paſſim ab omnibus poſſint intelligi, ſed eis tantùm, qui ea fideli poſſunt concipere intellectu: propter quod ſimplicioribus inquit apoſtolus: Quaſi paruul. in Chriſto lac potum dedi vobis, nō eſcam. Maiorum eſt enim ſolidus cibus, ſicut alijs ipſe dicebat: Sapientiam loquimur inter perfectos, inter vos autem nihil iudicaui me ſcire niſi Ieſum Chriſtum, & hunc crucifixum: Tanta eſt enim diuinæ ſcripturæ profunditas, vt non ſolùm ſimplices, & illiterati, ſed etiam prudentes, & docti non plenè ſufficiant ad ipſius intelligentiam indagandam. propter quod dicit ſcriptura: Quia multi defecerunt ſcrutantes ſcrutinium. Vnde rectè fuit olim in lege diuina ſtatutum, vt beſtia, quæ montem tetigerit, lapidetur: ne videlicet ſimplex aliquis, & indoctus præſumat ad ſublimitatem ſcripturæ ſacræ pertingere, vel eam alijs prædicare. ſcriptum eſt enim. Altiora te ne quæſieris. propter quod dicit Apoſtolus: Non plus ſapere quàm oporteat ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem. Sicut enim multa ſunt membra corporis, omnia verò membra non eundem actum habent, ita multi ſunt ordines in eccleſia, ſed nō omnes idem habent officium: quia ſecundum Apoſtolum: Alios quidem dominus dedit apoſtolos, alios prophetas, alios autem doctores &c. Cum igitur doctorum ordo ſit quaſi præcipuus in eccleſia, non debet ſibi quiſquam indifferenter prædicationis officium vſurpare: nam ſecundum Apoſtolum: Quomodo prædicabunt niſi mittātur: & veritas ipſa præcepit apoſtolis: Rogate dominum meſſis, vt mittat operarios in meſſem ſuam. Quod ſi fortè quis argutè reſpondeat, quia tales inuiſibiliter mittuntur à Deo: & ſi non viſibiliter mittantur ab homine, cùm inuiſibiliter miſſio multo ſit dignior, quàm viſibilis, & diuina longè melior, quàm humana. Vnde Ioannes Baptiſta nō legitur miſ-

ſus ab homine, ſed à Deo, ſicut euãgeliſta teſtatur: quia fuit homo miſſus à Deo, cui nomen erat Ioannes. Poteſt, & debet vtiq; ratione præuia reſponderi, quòd cùm interior illa miſſio ſit occulta, nõ ſufficit cuiquam nudè tantùm aſſerere, quod ipſe ſit miſſus à Deo, cùm hoc quilibet hæreticus aſſeueret: ſed oportet vt aſtruat illam inuiſibilem miſſionem per operationẽ miraculi, vel per ſcripturæ teſtimonium ſpeciale. Vnde cùm dominus vellet mittere Moyſem in Aegyptum ad filios Iſrael, vt crederetur ei quòd mitteretur ab ipſo, dedit ei ſignũ, vt conuerteret virgam in colubrum, & colubrum iterum reformaret in virgam. Ioannes quoque Baptiſta ſuæ miſſionis ſpeciale teſtimonium protulit de ſcriptura, reſpondens ſacerdotibus, & leuitis, qui miſſi fuerant ad interrogandum quis eſſet, & quare baptizandi ſibi officium aſſumpſiſſet: Ego vox clamantis in deſerto: dirigite viam domini: ſicut dixit Iſaias propheta. Non ergò credendum ei, qui ſe dicit miſſum à Deo, cùm non ſit miſſus ab homine, niſi de ſe ſpeciale proferat teſtimonium de ſcripturis, vel euidens miraculum operetur. Nã & de his, qui miſſi leguntur à Deo, euangeliſta teſtatur. Quod ipſi profecti prædicabant vbique domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis. Licet autem ſcientia valde ſit neceſſaria ſacerdotibus ad doctrinam, quia iuxta verbum propheticum: Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem exquirunt ex ore eius: non eſt tamen ſimplicibus ſacerdotibus etiam à ſcholaſticis detrahendum, cùm in eis ſacerdotale miniſterium debeat honorari: propter quod dominus in lege præcepit: Dijs non detrahes, ſacerdotes intelligens: qui propter excellentiam ordinis, & officij dignitatem, deorum nomine nuncupantur. Iuxta quod alibi dicit de ſeruo volente apud dominum remanere, vt dominus offerat eum dijs. Cùm enim iuxta verbũ apoſtoli, ſeruus ſuo domino ſtet, aut cadat, profectò ſacerdos ab Epiſcopo, cuius eſt correctioni ſubiectus, debet in manſuetudinis ſpiritu caſtigari, non autem à populo, cuius eſt correctioni præpoſitus, in ſpiritu ſuperbiæ reprehendi: cùm iuxta præceptum dominicũ pater, & mater non debeãt maledici, ſed potiùs honorari: quod de ſpirituali patre multo fortiùs debet intelligi, quàm carnali. Nec quiſquam ſuæ præſumptionis audaciam illo defendat exemplo, quòd aſina legitur reprehẽdiſſe prophetam, vel quòd dominus ait: Quis ex vobis arguet me de peccato: & ſi malè locutus ſum, teſtimonium perhibe de malo: cùm aliud ſit fratrem in ſe peccantem occultè corripere: quod vtique quiſque tenetur efficere ſecundum regulam euãgelicam. In quo caſu ſanè poteſt intelligi, quòd Balaam fuit correptus ab aſina: & aliud eſt, patrem ſuũ etiam delinquentem reprehendere manifeſtè, ac præcipuè fatuum pro ſimplici appellare, quod vtique nulli licet ſecundum euangelicam veritatem. Nam qui etiam fratri ſuo dixerit fatue, reus erit gehennæ. Rurſus aliud eſt, quod prælatus ſe ſponte de ſua confiſus innocentia, ſubditorum accuſationi ſupponit. In quo caſu præmiſſum dominì verbum debet intelligi: & aliud eſt, quòd ſubditus non tam animo corripiendi, quàm detrahendi exurgit temerarius in prælatum, cùm eum potiùs maneat neceſſitas obſequẽdi. Quòd ſi fortè neceſſitas poſtularit, vt ſacerdos tanquàm inutilis, aut indignus, à cura gregis debeat remoueri, agendum eſt ordinatè apud Epiſcopum, ad cuius officium tam inſtitutio, quàm deſtitutio ſacerdotum noſcitur pertinere. Illud autem tanquàm de ſupercilio phariſæorum procedens, debet ab omnibus aſpernari: quòd tanquàm ipſi ſoli ſint iuſti, cæteros aſpernantur: cum & hactenus ab initio naſcentis eccleſiæ multi fuerint viri ſancti: qui nec tales fuiſſe leguntur, nec talibus adhæſiſſe, cùm de nouo tales ſurrexiſſe legantur: qui niſi contenti ſint doceri potiùs, quàm docere: ad illos forſitan pertinebũt, quibus dominus ait: Nolite fieri plures magiſtri. Nos ergò filij, quia paterno vos affectu diligimus, ne ſub prætextu veritatis in foueam decidatis erroris, & ſub ſpecie virtutum in laqueum vitiorum: vniuerſitatem veſtram rogamus attentiùs, monemus, & exhortamur in domino, in remiſſionem vobis peccatorum iniungentes, quatenus ab his, quæ ſuperiùs reprehenſibilia denotauimus, & linguam, & animum reuocetis, fidem catholicam, & regulam eccleſiaſticam obſeruãtes, ne vos verbis fallacibus circumueniri, vel etiã circũuenire contingat:

quia

quia niſi correctionem noſtram, & admonitionem paternam receperitis humiliter, & deuotè, nos poſt oleum infundemus & vinum, ſeueritatem eccleſiaſticam apponentes: vt qui noluerint obedire ſpontanei, diſcant acquieſcere vel inuiti. Datum Lateran.

EPISCOPO, ET CAPITVLO METENSIBVS, DE eodem Argumento.

Icut eccleſiarum prælatis incumbit ad capiendas vulpes paruulas, quæ demoliri vineam domini moliuntur, prudenter, & diligenter intendere, ſic eſt eis ſummopere præcauendum, ne ante meſſem zizania colligantur, ne forſan (quod abſit) cum eis etiam triticum euellatur. Sanè ſicut non debet hæretica prauitas tolerari, ſic eneruari non debet religioſa ſimplicitas, ne vel patientia noſtra hæreticis audaciã ſubminiſtret, vel ſimplices impatientia multa confundat, vt nobis diruptis conuertantur in arcum peruerſum, & in hæreticos de ſimplicibus commutentur. Sanè ſignificaſti nobis per litteras tuas frater Epiſcope, quòd tam in diœceſi, quàm Vrbe Meten. &c. vt ſuprà. vſque ad verbum in occulto. Quia verò in dubijs non eſt de facili ſententia proferenda, cùm quòd vel ijdem errent in fide, vel à doctrina diſcrepent ſalutari, nobis per tuas litteras frater Epiſcope non duxeris exprimendum: cum opinionem, & vitam eorum penitùs ignoremus, qui ſacras ſcripturas taliter tranſtulerunt: aut eorum qui docent taliter iam tranſlatas: quorum neutrum poteſt fieri ſine ſcientia litteratum, licet in his arguendi meritò videantur, quòd occulta conuenticula celebrant, officium ſibi &c. vſque ad verbum Non inhærent. Diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus eos commonere diligentiùs ſtudeatis rationibus, & exhortationibus innitentes, vt ab his, in quibus apparent reprehenſione notabiles, omnino deſiſtant: nec officium ſibi vendicent alienum. Inquiratis etiam ſolicitè veritatem, quis fuerit auctor tranſlationis illius, quæ intentio transferentis, quæ fides vtentiũ, quæ cauſſa docendi, ſi ſedem apoſtolicam, & catholicã eccleſiã venerentur, vt ſuper his, & alijs, quę neceſſaria ſunt ad indagandam pleniùs veritatem, per litteras veſtras ſufficienter inſtructi, quid ſtatui debeat, meliùs intelligere valeamus. Reuocandi autem eos, & conuincendi ſecundum ſcripturas ſuper his, quæ reprehenſibilia denotauimus, viam vobis in litteris, quas communiter illis dirigimus, aperimus. Datum Lateran. IIII. Idus Iulij.

ARCHIEPISCOPO, DECANO, ET CAPITVLO COMPOSTELlan. Qua concordiam quandam auctoritate apoſtolica confirmat.

EA, quæ concordia, vel iudicio &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Ad exemplat felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri concordiam, quæ inter vos, & Vu. Vicecomitem, & G. filium eius Vercellen. ciues, ſuper hoſpitali, & eccleſia ſancti Iacobi de Caſſina, mediante venerabili fratre noſtro Taurinen. Epiſcopo, & dilecto filio Hard. Mediolanen. Eccleſiæ canonico facta dignoſcitur, ſicut de beneplacito vtriuſque partis ſtabilita eſt, & tuo, frater Archiepiſcope, ſubſequente aſſenſu firmata: & hinc inde ſuſcepta, & hactenus obſeruata, auctoritate vobis apoſtolica cõfirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Statuentes vt ſicut in authentico ſcripto ipſius tranſactionis habetur, poſt deceſſum prædicti G. & Iacobi fratris eius, nullum ius ſiue fundationis, ſeu aduocationis, aut cuiuſlibet alterius rei, quiſquam de cognatione eorum in prædicta eccleſia, vel hoſpitali valeat vendicare: ſed in poteſtate, & regimine Compoſtellan. eccleſiæ, ſine iniuria Vercellen. Epiſcopi remaneant abſolutè. Præterea refutationem, quam ſuper iure fundationis, & aduocationis, vel alteriùs cuiuſlibet rei quòd ſibi quocunque modo competere videbatur, in præfata eccleſia, ſiue hoſpitali, præfatus Vu. pro ſe, & hæredibus

ſuis per inſtrumentum publicum ſpontaneè fecit, ratam decernimus permanere. Nulli ergò &c. confirmationis, & conſtitutionis &c.

Datum vt ſuprà.

PETRO COMPOSTELLAN. ARCHIEPISCOPO, VT ABBAS & monaſterium de Antealtaria Compoſtellano Epiſcopo ſubiectum ſit.

CVm olim eſſes in felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri præſentia conſtitutus cum Abbate de Antealtaria, varias querelas contra eum priùs in præſentia quorundam Cardinalium, quibus cauſſa commiſſa fuerat audienda, & poſtmodum in ipſius auditorio proponebas, aſſerens quòd prædictum monaſterium quoad ius patronatus, tibi, & Compoſtellan. eccleſiæ ſubtrahere voluiſſet, alium eiuſdem monaſterij nominando patronum: ſed & ipſe Abbas aliqua contra te, ac fratres tuos ſe dicebat habere. Tandem cum ad compoſitionem per eundem prædeceſſorem noſtrum moniti fuiſſetis, elegit ipſe Abbas potiùs, quæ ad pacem erant, quàm diſceptatione contendere, & coram eo publicè recognouit præſcriptum monaſterium eccleſiæ Compoſtellan. diœceſano ſimul, & terretorij iure ſubiectum: vtpote quòd non ſolùm in cœmiterio, verùm etiam in parietibus, præſcriptæ eccleſiæ noſcitur eſſe conſtructum, vt per eccleſiam ad monaſterium tranſitus ſine aliquo interſtitio habeatur: & tu, & fratres tui in proceſſionibus ad cœmiterium pertinẽtibus per clauſtrum monaſterij tranſeatis. Interrogatus autem Abbas reſpondit in ſolo eccleſiæ Compoſtellanen. fundatum, eamque ſolam ius in eo patronatus habere. Ne igitur quod eidem Alexandro de confeſſione Abbatis in iudicio facta innotuit, vlteriùs in recidiuæ contentionis ſcrupulum reducatur, idem monaſterium, ſicut Abbas recognouit, ad exemplar eiuſdem prædeceſſoris noſtri decernimus eccleſiæ tuæ diœceſano, & terretorij, ac patronatus iure perpetuo ſubiacere, ipſumque tibi, & eccleſiæ tuæ auctoritate apoſtolica confirmamus. Nulli ergò &c. conſtitutionis, & confirmationis &c.

Datum Lateran. VII. idus Iulij.

PETRO COMPOSTELLAN. ARCHIEPISCOPO. VT ruſticos Legionenſes vota perſoluere cogat.

CVm ſit regula iuris, qua dicitur, vt actor forum rei ſequatur, preces ex parte tua nobis ſuper hoc obtinendo porrectas, libenter admittimus, quod tam canonicæ, quàm legali conſonat æquitati: maximè cùm, id quod petis, in fauorem beati Iacobi, & Compoſtellanæ eccl. debeat adimpleri. Innotuit ſiquidem nobis, quòd quidã laici ruſtici de Regno illuſtriſs. regis Legiõem. ſuper votis beato Iacobo perſoluendis, nolunt in præſentia ipſius regis, qui ordinarius iudex eorum exiſtit, quando cõueniuntur aliquatenus reſpondere. Vnde petitioni tuæ gratum præſtando aſſenſum, ad exemplar felicis recordationis Cœleſtini Papæ prædeceſſoris noſtri, fraternitati tuæ præſenti pagina indulgemus, vt tibi liceat ruſticos ipſos tanquàm votorum debitores ſub examine prædicti Regis: quandoquidem tibi aliàs eorundem votorum ſolutio debita denegatur, ſuper eiſdem votis remoto cuiuſlibet appellationis, vel contradictionis obſtaculo conuenire. Decernimus ergò &c.

Datum Lateran. III. idus Iulij.

TOLETAN. ET BRACAREN. ARCHIEPISCOPIS, ET SVFFRAganeis eorum Orien. & Legionen. Epiſcopis. De eodem Argumento.

Querelam

Verelam venerabilis fratris noſtri P. Archiepiſcopi Compoſtellan. accepimus,quòd eius eccleſiæ ad mandatum etiam apoſtolicum ſæpiùs iteratum,vota Beati Iacobi à parochianis viris non facitis,ſicut debentur,exolui. Quoniam igitur ad ſeruanda iura præſcriptæ eccleſiæ non decet vos exiſtere negligentes, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus memorato Archiepiſcopo, & eccleſiæ ſuæ præſcripta vota à parochianis veſtris, vt debentur, ſolui de cætero faciatis. Alioquin venerabilibus fratribus noſtris Zamoren. & Salamantin. Epiſcopis datum noueritis in mandatis,vt parochianos veſtros ad vota illa ſoluenda,ſublato appellationis obſtaculo eccl.diſtrictione compellant. Vos itaque ſententiam, quam iidem Epiſcopi, vel eorum alter in eos propter hoc rationabiliter tulerint,vſque ad dignam ſatisfactionem denunciari faciatis,& inuiolabiliter obſeruetis.

Datum Lateran. II. idus Iulij.

Scriptum eſt ſuper hoc Zamoren. & Salamantin. Epiſcopis.

MAGISTRIS, ET FRATRIBVS, SPATARIIS, ET RELIGIOSIS per Hiſpanias conſtitutis. Vt cenſum eccleſiæ Compoſtellanæ debitum ſoluant. nec retineant aliena, quæ propria reliquerunt.

Ad audientiam apoſtolatus noſtri tranſmiſſa conqueſtione eccleſiæ Compoſtellan. peruenit, quòd cùm per totam ferè Hiſpaniam auctoritate principum, & prælatorum fauore,etiam clerici,& populi eccleſiæ Beati Iacobi ob reuerentiam ipſius apoſtoli cenſus quidam certus,qui vota dicitur, de ſingulis partibus boum antiquitus fuerit conſtitutus,plerique veſtrum de terris veſtris,& hominum veſtrorum eundem cenſum præſcriptæ eccleſiæ pro ſua tantùm voluntate ſoluere contradicunt. Verùm quia valdè periculoſum eſt quibuſlibet aliena tenere, nedum viris religioſis, qui perfectionis amore propria dimiſerunt, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus,quatenus cenſum ipſum, ſecundum quod antiquitus ſtatutus eſt,eidem eccleſiæ cum integritate ſoluatis. Cæterùm ſi (quod nõ credimus) mandatum apoſtolicum in hac parte duxeritis contemnendum, noueritis nos venerabilibus fratribus noſtris Salaman. & Zamoren. Epiſcopis mandauiſſe, vt ad id per interdicti, & excommunicationis ſententiam, ſublata appellationis difficultate,ſicut viſum fuerit, vos compellant.

Datum Lateran. VI. idus Iulij.

Scriptum eſt ſuper hoc eiſdem Epiſcopis.

CAPITVLO BALNEARIE. NE EX MONACHIS QVICquam reſtituatur, & de pœna ſimoniacorum.

Olim ad inſtantiam Vu. presbyteri conquerẽtis, quòd eccleſia, quam ei de conſenſu veſtro, Prior veſter ſub annua penſione conceſſerat, & quam ipſe animalibus multis ditauerat, abſtuliſſet, & extendiſſet manum ad perſonam pariter,& res eius aſtringens eum ferreis vinculis ad ſedem apoſtolicam appellantem, cauſſam ipſam venerabili fratri noſtro Meſſanẽ. Archiepiſcopo meminimus commiſiſſe. Cùm autem ad citationem ipſius (ſicut ex litteris eius accepimus) partes in ipſius eſſent præſentia conſtitutæ, dictus presbyter ea,quæ Priori in eccleſiæ receptione contulerat,Prior verò,quæ ipſi presbytero pro concordia dederat, ſibi reſtitui poſtulabant. Cúmque poſtmodum idem presbyter & ſua ſibi reſtitui, & de violentia irrogata iuſtitiam fieri poſtularet, Prior ipſum conuerſum, ac profeſſum ſuum eſſe aſſeruit,& ad id probandum quoſdam teſtes induxit: quorum depoſitiones Priore poſtmodum appellante,idem Archiepiſcopus ſub ſuis nobis litteris deſtinauit.

ſtinauit. Tranſcriptum etiam quoddam conceſſionis, quam idem Prior dicto presbytero ſuper eccleſia de Caſtro nouo cum omnibus eius pertinentijs concedebat tali tenore: quòd eam in domibus, hortis, & vineis augumentaret, & ſexaginta porcos, pullum vnum equinum, mulam vnam, & quadringentos tarenos offerret. Cæterùm cùm dictus frater Vu. propter hoc ad noſtram præſentiam acceſſiſſet, Prior verò non procuratorem idoneum, ſed nuncium minus ſufficientem ſolummodo deſtinaſſet, nos venerabili fratri noſtro Montis Regalis Archiepiſcopo, & P. tunc Regiæ Capellæ canonico ſubdiacono noſtro dedimus in mandatis, vt dictum Priorem in expenſas legitimas condemnantes, inter partes, ſi fieri poſſet, concordiam reformarent. Alioqui auditis quæ proponerentur hinc inde, & rationibus partium plenius intellectis, ita vt nihil reſtare, niſi ſententia, videretur: geſta omnia redacta in ſcriptis ſub ſigillis ſuis ad noſtram præſentiam deſtinarent: ſtatuentes partibus terminum competentem, quo præſentarent ſe noſtro conſpectui ſententiam recepturæ. Licet autem (ſicut idem Archiepiſcopus nobis per ſuas litteras intimauit) coniudex ipſius antequam partes vocarentur ad cauſſam, viam fuerit vniuerſæ carnis ingreſſus, ipſe nihilominus de conſenſu partium in cauſſa proceſſit, & Priore in expenſas, quas idem presbyter in via fecerat, condemnato, côqueſtionem eiuſdem presbyteri ſuper ſpoliatione, captione, ac detentione ſua, & Prioris excuſationem audiuit: ac ſuper conuerſione, & ſuſceptione habitus ipſius presbyteri ex parte Prioris inductos mandauit recipi, & audiri. Licet idem presbyter contra id, quod priùs promiſerat, receptioni eorum noluerint intereſſe, fuerunt etiam pro eodem presbytero quidam ad teſtimonium aduocati: qui non iurati depoſuerunt presbyterum ipſum fuiſſe carceri mancipatum. Verùm cùm poſtmodum idem presbyter, & frater Io. canonicus Balneariæ procurator ad hanc cauſſam ſpecialiter conſtitutus, ad noſtram præſentiam cum eiuſdem Archiepiſcopi litteris acceſſiſſent, nos eis dilectum filium noſtrum G. ſanctæ Mariæ diaconum Cardinalem conceſſimus auditorem: qui cùm omnia, quæ coram eo recitata fuerant, ad noſtram præſentiam retuliſſet, nos intelligentes ſufficienter fuiſſe probatum per teſtes ipſum in domo Balneariæ feciſſe profeſſionem, ſuſcepiſſe habitum, & portaſſe, ipſum eſſe profeſſum eiuſdem eccleſiæ per ſententiam diffiniuimus, & ab impetitione ipſius ſuper his, quæ ſibi reſtitui poſtulabat, ſententialiter abſoluimus eccleſiam memoratam. Adijcientes, vt quia pro eccleſia de Caſtro nouo, ſicut ex aſſertione ipſius, & conceſſione Prioris patuit, reatum côtraxerat ſimoniæ, ad eam de cætero nullatenus reuertatur. Quia verò Prior veſter non minus, immo magis in hoc deliquiſſe videtur, volumus, & mandamus, vt vſque ad Feſtum omnium ſanctorum noſtro ſe conſpectui repræſentet: rationem nobis ſuper contractu ſimoniaco redditurus. Nulli ergo &c. diffinitionis, & abſolutionis &c.

Datum Lateran. XIIII. Cal. Auguſti.

BRACAREN. ARCHIEPISCOPO. VT CONCORDIAM INTER *eccleſiam Compoſtellanam & Bracaren. initam ſeruet.*

Controuerſiam quatuor Epiſcopatuum Colimbrien. videlicet, Viſen. Egitanien. & Lameeen. inter Compoſtellan. & Bracaren. eccleſias diutius agitatam, non ſine multo labore nuper curauimus exacta diligentia terminare: ſicut ex authentico ſententiæ liquidò declaratur. In qua re cauſſa quoque quinque Ediſcopatuum Galletiæ ſcilicet, Tuden. Aurien. Mindunien. Lucen. & Aſtoricen. qui à bonæ memoriæ Alexandro Papa prædeceſſore noſtro venerabili fratri noſtro P. Compoſtellan. Archiepiſcopo pro illis fuerant aſſignati, terminata dignoſcitur, cum principali quæſtione ſopita, & acceſſoria per conſequentiam ſit ſublata. Vt autem ſuper hoc nulla impoſterum dubietas oriatur, fraternitati tuæ auctoritate præſentium duximus concedendum, vt ſuper præfatis Epiſcopatibus Galletiæ indubitan-

tanter pertinentibus ad metropolim Bracaren. propter ea, quæ hactenus geſta ſunt, non valeas de cætero conueniri. Præſentibus quoque litteris duximus an notandum, quòd præfatus Compoſtellanus Archiepiſcopatus ſui nomine præmiſſis Epiſcopatibus Colimbrien. ſcilicet, Viſen. Tuden. Aurien. Mindunien. Lucen. & Aſtoricen. Eccleſijs etiam Sancti Victoris, & Sancti Fructuoſi cum omnibus pertinentijs ſuis, & medietati Bracaren. renunciauit in perpetuum in præſentia noſtra, & fratrum noſtrorum, ſuper quibus fuerat à partibus litigatum. Datum Lateran. XIII. cal. Auguſti.

VIMANEN. DE COSTA, ET DE SANCTO TORNACO PRIORIbus. *Vt Archiepiſcopo Bracarenſi obediant.*

CVm non liceat à capite membra recedere, non ſufficimus admirari, quòd, ſicut referente venerabili fratre noſtro Bracaren. Archiepiſcopo, noſtris eſt auribus intimatum. Licet eccleſiæ veſtræ in ipſius ſint diœceſi conſtitutæ, vos tamen nullum exemptionis priuilegium prætendentes: obedire ſibi tanquam Epiſcopo veſtro contumaciter recuſatis. Cùm igitur crimen ariolandi ſit repugnare, & ſcelus idolatriæ nolle acquieſcere, ſuſtinere nolentes quòd ſubditi prælatis ſuis non obediant, vt tenentur, de communi fratrum conſilio per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, & in virtute obedientiæ diſtrictè præcipimus, quatenus prefato Archiepiſcopo, & eccleſiæ Bracaren. obedientiam, & reuerentiam debitam, ſicut alij clerici ſuæ diœceſis faciunt, de cætero ſine contradictione qualibet impendatis: præſcriptione temporis non obſtante. Alioquin ſententiam, quam idem in vos, vel eccleſias veſtras propter hoc rationabiliter tulerit, ratam habebimus, & faciemus auctore domino inuiolabiliter obſeruari. Datum Lateran. XII. Calendas Auguſti. *Cap. Cum non liceat, De praeſcriptionibus.*

PORTVGALLEN. ET LAMECEN. EPISCOPIS, ET ABBATI DE BVRIO. *Vt Archiepiſcopo Bracarenſi Priorem S. Martini de caſtro obedire cogant.*

INtimante venerabili fratre noſtro Bracaren. Archiepiſcopo, noſtris eſt auribus intimatum, quòd dilectus filius Prior Sancti Martini de Caſtro, occaſione cuiuſdam priuilegij, quod pendente lite de nouo eodem Arhiepiſcopo ignorante, à bonæ memoriæ Cœleſtino Papa prædeceſſore noſtro dicitur impetratum, obedientiam conſuetam, & reuerentiam debitam denegat exhibere. Cùm igitur de iure naturali procedat, & hoc ipſum in Euangelio Dominus manifeſtet, quòd, quæcunque volumus vt faciant nobis homines, & nos eadem eis facere debeamus: ſicut nobis ab alijs debitũ honorem impendi, ſic & fratribus, & coëpiſcopis noſtris à ſubditis deferri volentes, eidem Priori de communi fratrum noſtrorum conſilio, per ſcripta noſtra præcipiendo mandamus, vt non obſtante huiuſmodi priuilegio, neque commiſſione ad te frater Epiſcope, & prius Epiſcopum Lamecen. & dilectum filium Priorem Eccleſiolæ poſtea impetrata, præfato Archiepiſcopo, & eccleſiæ Bracaren. de cætero ſine contradictione qualiber, ſicut alij prælati ſuæ diœceſis faciunt, humiliter obedire procuret. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mãdamus, quatenus, ſi prædictus Prior mãdato noſtro parẽre noluerit, vos eum ad id veritate cognita per cẽſuram eccleſiaſticam ſine appellationis obſtaculo compellatis. Quòd ſi omnes &c. Datum vt ſuprà.

EXONIEN. PORTVGALLEN. ET PLACENTIN. EPISCOPIS. VT CAVSSAM *Compoſtellani & Bracaren Archiepiſcopi ſuper eccleſia Zamarenſi cognoſcant.*

CVm olim inter Toletanam & Bracarenſem eccleſias ſuper Zamoren. Epiſcopatu, quem tunc Toletanus Archiepiſcopus (vt dicitur) poſſidebat, quæſtio verteretur, felicis recordationis Eugenius Papa prædeceſſor noſter nec Compoſtellan. Archiepiſcopo, nec Epiſcopo Zamoren. citato, nec denunciatione aliqua, ſicut venerabilis frater noſter Compoſtellanus

Archiepiſcopus aſſeruerat, ſuper hoc facta eiſdem, ſententiam pro Bracaren. eccleſia promulgauit, ſcribens Epiſcopo, clero, & populo Zamoren. vt ei, & eccleſiæ Bracaren. tāquam ſuæ metropoli humiliter obedirent, ac poſtmodum poſſeſſionem ipſius Bracarē. Archiepiſcopus, ſicut nobis ex parte ſua fuit propoſitum eſt adeptus. Poſtmodum verò idem Compoſtellanus Archiepiſcopus primò à bonæ memoriæ Alexandro Papa, ac demum à Lucio prædeceſſoribus noſtris ad delegatos iudices contra Zamor. Epiſcopum, qui tunc ſe iuxta eiuſdem Archiepiſcopi aſſertionem habebat, pro libito litteras imperrauit: qui pro eo diffinitiuam ſententiam protulerunt: cuius inquiſitionem felicis recordationis Vrbanus Papa prædeceſſor noſter commiſit ad petitionem venerabilis fratris noſtri Bracaren. Archiepiſcopi faciendam. Nuper autem cùm idem Compoſtellanus, & idem Bracaren. Archiepiſcopi propter hanc, & alias cauſas, quas habebant ad inuicem ad noſtram præſentiam acceſſiſſent, & ſuper his fuiſſet ab eis aliquandiu diſceptatum: de conſilio fratrum noſtrorū ſententiando decreuimus, vt illa ſententia in nullo prorſus obſiſteret Archiepiſcopo, vel Eccleſiæ Bracaren. Ideoque fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ſiue aduerſus eundem Compoſtellanum, ſiue aduerſus venerabilem fratrem noſtrum Zamoren. Epiſcopum, vel etiam aduerſus vtrunque ſuper hoc agere voluerit Archiepiſcopus Bracaren. denunciatione tamen facta priùs à vobis Compoſtellano, vt ſi voluerit Zamoren. Epiſcopum tueatur. Si Bracaren. Zamoren. maluerit conuenire, vos ad locum congruum accedentes, ad quem partes ſuos poſſint teſtes inducere: & de fama diligentiùs inquirentes, partibus conuocatis, & ipſius cauſſæ meritis per earum aſſertionem pleniùs intellectis, ad ſententiam ap. po. procedatis, facientes &c. Teſtes cogantur. Quòd ſi omnes &c. tu frater Oxomen. &c. ita quòd ſi alterum veſtrum fratres Portugallen. & Placentin. decedere fortè contigerit, liceat metropolitano ſuo in locum decedentis, quem voluerit ex ſuis ſuffraganeis ſubrogare.

Datum vt ſuprà.

CLERICIS SANCTI GRISOGONI TAM PRAESENTIBVS, QVAM *futuris canonicè ſubſtituendis in perpetuum. De confirmatione Priuilegiorum.*

EA, quæ à prędeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus ratione prçuia ſtatuuntur, tontò volumus firmius obſeruari, quantò de maturiori videntur conſilio proceſſiſſe: & ne in poſterum alicuius valeāt temeritate turbari, apoſtolico ſunt munimine fulcienda. Sanè cum bonæ memoriæ Ioannes Crema eccleſiæ veſtræ presbyter Cardinalis in præſentia felicis recordationis Calixti Papæ prædeceſſoris noſtri aduerſus clericos S. Saluatoris de Curte ſuam depoſuiſſet querelam, pro eo videlicet, quòd tam ei, quàm eccleſiæ veſtræ debitam obedientiam ſubtraxiſſent, & iura parochialia denegarent, idem prædeceſſor noſter vtraque parte ad ſuam præſentiam euocata, & rationibus vtriuſque diligenter audiris, & cognitis, inſpectis etiam priuilegijs bonæ memoriæ tam Ioannis XV. Papæ, quòd ſupradictam eccleſiam Sancti Saluatoris de Curte in fundo eccleſiæ veſtræ ſub cenſu annuo conſtituram monſtrabat, quàm Vrbani II. In quo euidenter diffinitum agnouit, vt clerici prædictæ eccleſiæ Sancti Saluatoris eſſent in canonica ſubiectione, & facerent vobis, & eccleſiæ veſtræ obedientiam, & deberent ſcrutinium, baptiſma, capitulum, proceſſiones, & clericorum ordinationes vobis, & eccleſiæ veſtræ, ſicut proprio titulo exhibere: quæ idem Cardinalis ad tuitionem ſuæ cauſſæ in medium producebat, frattum ſuorum habito conſilio per ſententiam diffiniuit, præfatam eccleſiam Sancti Saluatoris debere in prædictis omnibus veſtræ eccleſiæ reſpondere: quam videlicet ſententiam bonæ memoriæ Innocentius, & Lucius Papa Secundus poſtmodum cōfirmarunt, ſicut in eorum vidimus priuilegijs contineri. Cumque poſtmodum prædicti clerici eandem nollent ſententiā obſeruare, bonæ memoriæ Guido eccleſiæ veſtræ Sancti Griſogoni pres-

byter

byter Cardinalis in præſentia felicis memoriæ Adrianæ Papæ anno eius primo ſuam depoſuit quæſtionē:qui auditis,& cognitis,quæ proponebātur hinc inde, & inſpectis priuilegijs bonæ recordationis tam Vrbani,quàm Calixti Romano rū pontificū:& qualiter hanc eandem controuerſiam, cùm in ſuis temporibus inter ipſas eccleſias emerſiſſet,diffinierit,controuerſiæ ipſi debitum finem impoſuit:& eorum ſententias priuilegijs ſui pagina confirmauit:& clericos illius eccleſiæ vobis, veſtriſque ſucceſſoribus,& eccleſiæ veſtræ Beati Griſogoni parochialia iura,ſicut proprio titulo exhibere decreuit. Poſtmodum autem quinto anno pontificatus eiuſdem Bonadies præsbyter Cardinalis eccleſiæ veſtræ, cui prædicti clerici Sancti Saluatoris tanquam contumaces,& rebelles, ſubiectionē,& obedientiam facere noluerunt: acceſſit ad eundem Pontificem prædeceſſorem noſtrū Adrianum,& coram eo de illis ſuam depoſuit quæſtionem. Qui cùm eandem cauſam cognoſcendam bonæ memoriæ Bernardo Portuen. Epiſcopo commiſiſſet: idem Epiſcopus prædeceſſoris noſtri Calixti ſententia diligenter inſpecta,de mādato eiuſdem pronunciauit, eandem ſententiam à dictis clericis Sancti Saluatoris debere inuiolabiliter obſeruari: ſententiam ipſam proferens,ſicut in authentico ſcripto per manum Scriniarij exinde facto continetur expreſsè:qua ad exhibitionem iuris parochialis Ioānem Oeconomū prædictæ eccleſiæ,& omnes eiuſdē eccleſiæ clericos condemnauit, videlicet in ſerutinio,baptiſmate,capitulo,proceſſione,& clericorum ordinatione: & præfatū titulum eccleſiæ veſtræ Sancti Griſogoni ad omne ius parochiale reſtituit, ſicut in priuilegijs veſtræ eccleſiæ continetur. Cæterùm cùm tempore felicis recordationis Alexandri Papæ III. ſæpe dicti clerici contumaces exiſterent,& rebelles,nec latæ ſententiæ vellent aliqua ratione parēre,ad inſtantiam clericorum tunc eccleſiæ veſtræ eos ad ſuam præſentiam euocauit:qui coram eo proponere curauerunt,quòd ſententia illa non deberet aliqua ratione tenere,pro eo quod interpoſita fuerat appellatione ſuſpenſa,& etiam lata contra libertatē eccleſiæ ſuæ per priuilegiū apoſtolicæ ſedis indultam:in quo videlicet priuilegio continebatur expreſſum,quòd eccleſia ſancti Saluatoris de Curte nulli alij, niſi Romanæ eccleſiæ ſubiaceret. Quod quidem priuilegiū (ſicut in publico inſtrumento per manū Scriniarij exinde facto habetur) ab Oeconomo eccleſię veſtrę in controuerſia illa,quæ agitata eſt coram prædicto Bernardo Epiſcopo Portuen.& alia ſimiliter priuilegia,quæ pro libertate ſuæ eccleſiæ pertendebāt,ſunt falſitate penitus confutata:tum quia recens iunctura,& in collatura euidentiùs apparebat,& multa in ſe mendacia continebant: tum quia nullis alijs temporibus viſa ſunt,vel exhibita. Auditis itaque,& cognitis vtriuſque partis rationibus,& priuilegijs prædeceſſorum noſtrorum Romanorum pontificum diligenter inſpectis,habito fratrum ſuorum conſilio,prædicti Epiſcopi ſentētiam confirmauit: & perpetuis temporibus firmam manere ſanciuit: quam etiam felicis recordationis Lucius Papa III. prædeceſſor noſter ratam habuit: cùm duo ex clericis Saluatoris,quos ad ſuam propter hoc præſentiam euocarat,coram eo confeſſi fuiſſent,ſententiam fuiſſe prolatam , eandem ſe ſeruaſſe, ac ſeruare firmiter velle aſſerentes. Nos igitur eorundem prædeceſſorum noſtrorum Ioannis, Vrbani, Calixti, Honorij, Innocentij, Lucij, Adriani,& Alexandri veſtigijs inhærentes , eandem ſententiam auctoritate apoſtolica confirmamus,& præſentis ſcripti pagina communimus. Vobis etiam, veſtriſque ſucceſſoribus, & per vos eidem eccleſiæ veſtrę Sancti Griſogoni in perpetuum confirmamus: eccleſias,& capellas,quę infra eiuſdem Beati Griſogoni parochiam continentur,videlicet ſępè dictam eccleſiam Sancti Saluatoris de Curte:quę etiam Felix aquila nuncupatur: eccleſiam Sanctæ Bonoſę, eccleſiam Sanctę Agathę cum pertinentijs earum : eccleſiam Sancti Stephani , quę vtroque iure, parochiali videlicet,& proprietaris ad veſtram dignoſcitur eccleſiam pertinere: vt quicquid dignitatis,quicquid reuerentiæ, quicquid parochialis iuris matrix eccleſia in ſuis habet eccleſijs, & capellis, hoc vos in iſtis per Dei gratiā habeatis, tam in ordinationibus clericorum per eaſdem eccleſias collocandorum, ſiue ad eccleſiaſticos ordines promouendorum , quam in ſerutinijs , baptiſmatibus, pro-

proceſſionibus, capitulis, & in criminalium quæ publica ſunt iudicijs. Nullus ergò Epiſcopus, nullus Cardinalis, nullus Abbas, nullus Archipresbyter in prædicti Beato Griſogoni titulo in capellis, & terretorijs earum parochialia ſibi iura audeat vendicare: nec Abbatum alicui facultas ſit parochianos veſtros, niſi fortè ab eis deliberatū ſit, in ſuis eccleſijs ſepelire. Quòd ſi viuentes adhuc religionis intuitu apud eos ſepeliri deliberauerint, cùm veſtra quoq; præſentia, ſalua matricis eccleſiæ iuſtitia tumulentur: ad hęc adijciētes vobis, veſtriſq; ſucceſſoribus, & per vos eccleſiæ veſtræ perpetuo cōfirmam⁹: eccleſiā Sācti Iuliani cum domibus, cellis, cryptis, hortis, vineis, & arenarijs ſuis, cū terris cultis, vel incultis, ſyluis, pantanis, & pratis ſuis, cum ſuis aquiniolis, in riuo, qui vocatur Arton: quæ quidem eccleſia ſita eſt iuxta Caſtrum, quod vocatur de Guid. Caſale de Maliana cùm turri, vineis, argis cultis, & incultis, pratis, ſyluis, aquis, & aquarum decurſibus. Vineas, quas in Marcello, in Roſario, & in pratis Papæ poſſidetis, cùm pratis, & alijs pertinētijs ſuis: vineas etiam, & terras in Virgine: molam, quam in flumine Tyberis habetis, & quartam partem alteri⁹ molæ: Caſale in campo de Merulis, terras in Marcello, terras in Ventrebublo, cùm alijs omnibus, quæ impræſentarium iuſtè, & canonicè poſſidetis, vel in futurum largiente domino poteritis adipiſci. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat honores, & bona ſæpe fatæ eccleſiæ vendere in feudum dare, aut ab eadem eccleſia modis quibuslibet alienare, ipſam eccleſiam temerè perturbare &c. Salua ſedis apoſtolicæ auctoritate. Siqua igitur &c. Datum Lateran. per manum Rainaldi Acheruntini Archiepiſcopi Cancellarij vicem agentis X. cal. Auguſti, indictione ſecunda: incarnationis dominicæ anno MCXCIX. pont. verò domini Innocentij Papæ III. anno II.

AIMERICO ABBATI CADVNIEN. VT REFORMATIO ISTIC *adita, & à legato Apoſtolico probata ſeruetur.*

INter cæteras ſolicitudines, quæ nobis ex officio creditæ ſeruitutis incumbunt, animum noſtrum ſolicitior cura perurget: cum eos, qui terrenas illecebras ſumendo habitum regularem deberent penitus abdicaſſe, & obſequijs efficacius diuinis inſiſtere: audimus eſſe inquinamentis malitię, ac diſſolutionis vitijs irretitos, & ad eorum correctionem ſtudium efficax, & promptam voluntatem nos conuenit adhibere. Nimirum cùm per inſinuationem ruam ad apoſtolatus noſtri audientiā perueniſſet, zelo Dei conſcientiam tuam, ſicut credimus, excitante, quòd ab antiquo Abbatia Cadunien. non ſolum paſtorem de ordine Ciſtercien. ſuſcepit, ſed etiam habitum, & oſeruantiam regularem: per quam tam in temporalibus, quàm ſpiritualibus olim cœleſtium donorum profecerat incrementis: & tandem per quoſdam indiſciplinatos filios voluntatis propriæ ſectatores, qui ceruices ſuas indomitas ab illo iugo ſuaui, & ſalutari minus licenter excutere præſumpſerunt, ad tantæ diſſolutionis miſeriam peccatis exigētibus iam deuenit, vt à malitia inhabitantium in ea, ſicut etiam ex teſtimonio plurimorum didicimus, defectum minaretur pariter, & ruinam: propter hoc bonæ memoriæ A. Pictauen. & venerabili fratri noſtro R. Petragoricen. & Epiſcopis, & dilecto filio Arnaldo filio Arnaldo Archidiacono Petragoricē. præcipiendo mandauimus, vt ad locum pariter accedentes, quicquid corrigendum inuenirent tam in capite, quàm in membris, & auctoritate freti apoſtolica ſolum Deum habentes præ oculis, prçuia ratione corrigerent, & fratres ipſos diligentiùs commonentes, vt redirent ad ordinem Ciſtercien. à quo formam religionis ſumpſerunt, procederent ad emendationem ipſius loci tam in capite, quàm in membris, prout expedire viderent: & quod ſtatuerent, per cenſuram eccleſiaſticam facerent firmiter obſeruari. Conſpirationes etiam, & vitium proprietatis penitus extirpari, & fratres, quos morientes in eo contingeret vitio deprehendi, Chriſtiana ſepultura carere. Adiectum fuit etiam quòd ſi prædicti tres iudices intereſſe non poſſent, reliqui duo præmiſſa exequi non differrent. Vnde prædicti Epiſcopus, & Archidiaconus Petragoricen. ſicut tenor litteratum ſuarum nobis plenius inti-

intimauit,cùm dictus Epiſcopus Pictauen.iam eſſet morte præuentus,ad tuum monaſterium accedentes,& intelligentes per famam publicam fratres eiuſdem monaſterij tam in proprijs habendis,quàm in diſſolutione vitæ ſuę grauiter diffamatos,& eoſdem propter nimiam diſſolutionem,in qua erant nimium obſtinati,& admonitionem penitus contemnebant,ad debitum religionis ſtatū nullatenus aliter,niſi per ordinem Ciſtercien.poſſe reduci,aſtantibus plurimis diſcretis viris tam clericis,quàm baronibus,ad quos locus ille ratione fundationis dignoſcitur pertinere,ipſum monaſterium Cadunien. decreuerunt ad Ciſtercien.ordinem reducendum:& ipſum cum omnibus Abbatijs ſuis,Abbatiæ Pontiniacen.præſente ipſo G.Pontiniacen.Abbate in perpetuum ſubmiſerunt:& quod ab eis ſtatutum eſt,& decretum,dilectus filius noſter P.Sanctæ Mariæ in via lata diaconus Cardinalis,apoſtolicæ ſedis Legatus,ſicut nobis per ſuas litteras innotuit,auctoritate ſuæ legationis poſtmodum confirmauit. Nos igitur tuis iuſtis poſtulationibus grato,& pio concurrentes aſſenſu, quòd ab ipſis iudicibus,& prædicto Cardinali prouida deliberatione factum eſt,ratum,& firmum habentes,auctoritate apoſtolica confirmamus,& præſentis ſcripti pagina communimus.Statuentes in prędicto monaſterio tuo,& alijs ei ſubiectis Ciſtercien.ordinem futuris temporibus inuiolabiliter obſeruandum:& eadem Pontiniacen. Abbatiæ,ſicut eſt ſuperiùs prælibatum, perpetuò deinceps fore ſubiecta. Decernimus ergo &c. confirmationis: & conſtitutionis &c. Datum Lateran.X.cal.Auguſti.

BVRDEGALEN. ARCHIEPISCOPO, AGENNEN. ET PICTAVEN. Epiſcopis. De eodem argumento.

INter ceteras ſolicitudines &c. vſque ad verbum Fore ſubiecta. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſt.ſcripta mādamus,atq; pręcipim⁹, quatenus in monaſterio Caduniē.& alijs Abbatijs,quæ ſunt illi ſubiectæ,ſub obediētia Pontiniacē.Abbatis per cenſuram eccleſiaſticā, ſublato cuiuslibet cōtradictionis & appellationis obſtaculo,Ciſterciē.ordinem ſeruari,ſine refragatione aliqua faciatis.Et quoniam Abbas Faeſiē. per Abbatem Gundonien. & quoſdā Cadunien.monachos ſe in locū anteedicti Aimerici Caduniē. Abbatis intruſit,& eo caſſato,& excōmunicatione promulgata tam in ipſum,quàm in Abbatem Gundonien.& complices eorum,Geraldus de la coſta cantor Cadunien.ipſam abbatiam per intruſionem ſimiliter occupauit:qui licet caſſatus fuerit auctoritate apoſtolicæ ſedis,& cum fautoribus ſuis excommunicationis vinculo innodatus,ſæpe dicto Aimerico Cadunien. Abbate in corporalem poſſeſſionem Abbatiæ ſuæ reducto , eandem abbatiam per laicalem potentiam adhuc violenter nititur detinere: volumus nihilominus,& mandamus, vt iuxta ſententiam in eos rationabiliter,latam,faciatis ipſos,& vniuerſos fautores eorum ſicut excommunicatos,vſque ad condignam ſatisfactionem ab omnibus arctiùs euitari. Nullis litteris obſtantibus: harum tenore tacito.Quòd ſi omnes &c. Datum Lateran. VI. calendas Auguſti.

ASISINATI EPISCOPO, ET ABBATI S. PETRI PERVSINI. VT ARCHIpresbytero purgationem canonicam ſuper ſymonia indicat.

CVm ciuitatem Peruſinam inter alias,quæ Beati Petri iuris exiſtunt, ſpeciali diligam⁹ affectu,& vtilitati cleri,& populi velimus ſolicitè imminere , quæ inter eos ſcandalum generant, de medio tollere cupimus:& ea fouere,per quæ pax inter eos valeat cōſeruari. Sanè ſignificantex litteris venerabilis fratris noſtri Epiſcopi, & dilectorū filiorū cleri,& populi Peruſinorum nobis innotuit ex diſcordia illa,quæ inter I. Archipresbyterū,& Hermānum canonicū eſt exorta,ſuper eo,quod dictus Hermānus

in-

intendebat de ſimonia,& dilapidatione præfatum archipresbyterum accuſare, concepto iam,& recepto libello tota ferè ciuitas eſt commota:& ſi ea de medio tolleretur,grata inde poſſet ipſi ciuitati tranquillitas prouenire. Nos ergò prædictorum Epiſcopi,& cleri,& populi precibus inclinati, iam dicto Hermanno, qui (ſicut ſuis nobis litteris intimauit) ſponte vult à præfati Archipresbyteri accuſatione deſiſtere,abolitionem duximus indulgendam,eum ab obſeruatione noſtri iudicij abſoluentes.Ipſum Archipresbyterum, qui etiam ſuis litteris purgationem canonicam obtulit,licet ei de rigore canonum ſeptima ſui ordinis manu eſſet purgatio indicenda:tertia manu duntaxàt innocentiam ſuam purgari miſericorditer indulgemus ſuper crimine ſimoniæ:ita duntaxàt, vt inter eos nullum omnino colludium intercedat:quod vtique ſi foret admiſſum, grauiſſimè puniremus. Volentes autem etiam in hac parte prædictis archipreſbytero,& canonico miſericordiam exhibere,ne ad nos accedendo fatigarentur laboribus,& expenſis,diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus gratiam eis impenſam in publicum proponentes, purgationem ab ipſo Archipresbytero iuxta quòd præmiſſum eſt, publicè recipere procuretis: vt ex hoc mala fama quieſcat, quæ aures reſperſerat populares. Quia verò dilapidationis vitium propter enorme damnũ eccleſiæ remanere nolumus indiſcuſſum: per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatenus appellatione remota inquiratis ſuper eo diligentiſſimè veritatem:& quod inueneritis veſtris nobis litteris intimetis: vt per inquiſitionem veſtram ſufficienter inſtructi, melius procedere valeamus. Datum vt ſuprà.

ANDREAE ACHERVNTINO ARCHIDIACONO. QVA IPSI *Archidiaconatum cum omni iure tribuit.*

SAcroſancta Romana eccleſia &c. vſq; ad verbum Suſcipimus. Specialiter autem Archidiaconatum Acherunrinæ eccleſię cum omni iure, libertate, ac dignitate, qua ipſum prædeceſſores tui hactenus habuiſſe noſcuntur, ſicut illum iuſtè poſſides,& quietè, deuotioni tuæ auctoritate apoſtolica confirmamus,& præſentis ſcripti pagina comunimus. Decernimus ergò &c. protectionis,& confirmationis &c. Datum Lateran.

VERONEN. PRAESBYTERO CAPELLANO SANCTI MICHAELIS *de Trouald. Quod ipſos recipiat ſub protectionem Apoſtolicam.*

EX parte tua,& nobilium virorum Opithingorum,& Cadulingorum patronorum eccleſiæ Sancti Michaelis de Trauald, fuit à nobis precum inſtantia poſtulatum, vt eccleſiam ipſam, quam eccleſiæ Romanę cenſualem facere volebatis, ſub protione apoſtolicę ſedis,& noſtra recipere deberemus. Nos igitur tuis,& præmiſſorum nobilium precibus inclinati, eandem eccleſiam ſub Beati Petri,& noſtra protectione ſuſcipimus:& præſentis ſcripti pagina communimus. Ad indicium autem huius ab apoſtolica ſede protectionis obtentæ, Bizantius vnus nobis, noſtriſque ſucceſſoribus annis ſingulis perſoluetur. Decernimus ergò &c. protectionis &c. Datum Lateran. II. cal. Auguſti.

SVFFRAGANEIS ACHERVNTINAE ECCLESIAE. QVOD IPſorum *Archiepiſcopus breui ad ipſos ſit venturus: et ſi Pontifex illibenter eum dimittit.*

QVantum honoris, & gratiæ vobis conſecratione venerabilis fratris noſtri R. Acheruntini Archiepiſcopi,& in conceſſione pallei facta eidem, duxerimus exhibendum, veſtra (ſicut credimus) fraternitas ſatis intelligit per ſeipſam. Non enim in hoc vel vtilitatem noſtrã, vel ipſius Archiepiſcopi commodum, ſed neceſſitatem eccleſiæ ve-

ſtræ duximus potius attrendendam, cùm non modicum obſequijs noſtris ex eius abſentia ſi ad vos acceſſerit, ſubtrahatur: & ipſe licet promotus videatur in ordinem, in eo tamen intelligitur minoratus, quòd à latere matris, circa quam lõgo tempore laudabiliter deſeruiuit, ad filiæ transfertur amplexus: in qua, & ſi ſolicitudinem exercere debeat paſtoralem, non tamẽ minus ei oneris ex hoc proueniet, quàm honoris. Intelligentes autem neceſſitatem eccleſiæ Acherunt. quæ communi cum vicinis eccl. grauatur excidio, & bonæ memoriæ N. quondam Archiepiſcopi Acheruntini exilium ſola deplotat, redacta in ſolitudinẽ, & diminutionem conuerſa: quæ prius commiſſos ſibi populos tam verbo, quã exemplo minuebat, pariter, & monebat, Inter eiuſdem regionis eccleſias inclyta quodammodo, & præcellens cùm non inueniſſet conſolatorem ex omnibus charis ſuis, dictum Archiepiſcopum probatum vita, litteratura pollentem, honeſtate præclarum, potentem in opere, & ſermone regimini eius duximus deputandum: ſubtrahentes non modicum commoditatibus noſtris, vt ipſius eccleſię poſſemus neceſſitati eius ſubuenire: ac ſperantes quod per ſalubrẽ doctrinã ipſius, ſic in ſpiritualibus proficiat inſtitutis, quòd in temporalibus etiam per accuratã eius ſolicitudinem cõualeſcat. Gratis igitur, & humiliter factam vobis gratiã attendẽtes, ne videamini exhibitæ vobis benignitatis ingrati, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus ad eum ſicut patrem, & paſtorem veſtrũ pium geratis deuotionis reſpectum: & licet propter inclementiam aëris, & tempus impacatum obſequijs noſtris detentus, nõdum ad gerendam eiuſdem eccleſiæ ſolicitudinem, & difficultatem itineris, & viarum diſcrimina fuerit ſubire permiſſus, nihilominus tamẽ procuratorem, & officiales ipſius ſicut ipſum recipere, ac de vniuerſis iuſtitijs eius ipſis curetis plenariè reſpondere: quoniam auctore domino vos in proximo viſitabit. Sicut enim gratũ habebimus, ſi ei curaueritis in omnibus humiliter, & deuotè deferre, ſic non poterimus æquanimiter ſuſtinere, ſi inobedientes ei fueritis, & rebelles. Datum vt ſuprà.

CAPITVLO ANGLONEN. VT SVVM ARCHIEPISCOPVM reuerenter excipiant, atq; benignè tractent.

Qvantum honoris, &c. vt ſupra vſque ad verbum Conualeſcat. Cùm igitur ipſum non ſolùm in his, In quibus eius honorauimus deceſſorem, verùm etiam in maioribus diſpoſuerimus honorare, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus præter id, quod ei tanquam metropolitano veſtro reuerentiã tenemini debitam exhibere, de vniuerſis Iuſtitijs Epiſcopalibus plenè reſpõdere curetis, donec de prouiſione eccleſiæ veſtrę aliud ſtatuamus. Pocuratorẽ etiam, & officiales ipſius ſicut ipſum recipere, ac de vniuerſis iuſtitijs eius, ipſis curetis plenariè reſpondere. Sciturі quòd non poſſemus in patienta ſuſtinere, ſi mandatis noſtris præſumeretis cõtumaciter refragari. Noueritis etiam, venerabilibus fratribus noſtris Cupetſanen. & Grauinen. Epiſcopis dediſſe firmiter in mandatis, vt perſonaliter ad veſtram eccleſiam accedentes, & litteras noſtras vobis aſſignent, & vos ad id, monitione præmiſſa, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellant, Ita quòd ſi ambo, &c. alter eorum, &c. Datum Lateran. IIII. nonas. Auguſti.

Scriptum eſt illis Epiſcopis ſuper hoc.

ACHERVNTINO ARCHIEPISCOPO. VT AFFIDATIONES HOminum, pro conſuetudine iſtius loci recipiat.

Probata in multis apud nos tuæ ſynceritas bonitatis inductione nos excitat ſpeciali, vt pręter cõmune debitum, quo vniuerſis tenemur eccleſijs, eccleſiæ tuæ cõmodis, & augumentis ratione perſonæ ſpecialiter intendamus. Ea propter venerabilis in Chriſto frater p.t. gratã con. in auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt homines, qui ſe tibi, vel eccleſiæ tuæ recomendare

voluerint, quod ſecundum terræ conſuetudinem, affidatio nũcupatur: cùm in pluribus partibus parochiæ tuæ ius iſtud eccleſia Acheruntina, ex antiqua conſuetudine, & priuilegijs regum obtineat, tibi recipere liceat, & abſq; contradictione cuiuslibet retinere. Decernimus ergo, &c. conceſſionis, &c. Datum Lateran. IIII. calen. Auguſti.

CAPITVLO, ET VNIVERSIS CLERICIS DE MATERA. NE A quoquam ad iudicium ſæculare trahantur.

ORdinis clericalis immunitas eo eſt libertatis priuilegio inſignita, vt cùm ſuos iudices habeat, ſub quibus poſſit, & debeat conueniri, à ſæculari iudicio penitus ſit exempta: quæ nimirum nullis publicarum functionum oneribus obligata, iugum ſæcularis effugit ſeruitutis. Vnde vt vos ſub regimine venerabilis fratris noſtri Rainaldi Archiepiſcopi veſtri, cuius ſynceritas bonitatis apud nos approbata in multis, ad prouiſionem veſtrã ſpecialiter nos aſtringit, liberiores poſſitis domino militare, atque ſub co ampliroris libertatis beneficio vos, & iura veſtra tueri, auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus, ne aliquis ad iudicium ſæculare vos trahere aliqua temeritate præſumat, aut publicis exactionibus, & angarijs fatigare: cùm etiam ſuper hoc principalis iuſſio (ſicut dicitur) emanârit. Decernimus ergo, &c. inhibitionibus, &c. Datum Lateran. II. cal. Auguſti.

In eundem modum vniuerſis clericis, per Acheruntinam diœc. conſtitutis.

VNIVERSO POPVLO DE MATERA. VT A CLERI INIVRIIS ABSTINEANT.

CVm eſſe vos eccleſiæ filios non negetis, aut liberam eſſe dicetis eccleſiam, aut vos non negabitis eſſe ſeruos, vt pote nati fueritis, ex ancilla, cùm conditionem matris ſequatur filius, ſecũdum legitimas Sanctiones. Peruenit autem ad audientiam noſtram quòd vos eccleſias publicis exactionibus, & angarijs aggrauatis, & clericos ad forum interdum trahitis ſæculare. Quia verò id in eccleſiaſticæ redundat libertatis iniuriam, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus ab vniuerſis eccleſiarum grauaminibus deſiſtatis, nec ſuper poſſeſſionibus, aut alijs contra conſuetudinem, & ſpecialem etiam conceſſionem eis indultam, trahatis clericos ad iudicium ſæculare: cùm ſecundũ verbum apoſtoli, ſuo domino ſtet, aut cadat. Alioquin ſententiam quam venerabilis frater noſter R. Archiepiſcopus veſter per ſe, vel procuratorem ſuum, in aliquos propter hæc rationabiliter tulerit, nos ratam habebimus, & volumus vſque ad ſatisfactionem congruam inuiolabiliter obſeruari. Datum vt ſuprà.

ACHERVNTINO ARCHIEPISCOPO. VT ECCLESIA S. PETRI de Matera ad menſam Archiepiſcopi Acheruntini reſtituatur.

AD audientiam apoſtolatus noſtri peruenit, quòd cùm eccleſia Sancti Petri de Matera, quæ ad menſam dignoſcitur Acheruntinæ eccleſiæ pertinere, à bonæ memoriæ R. & P. Acheruntinæ eccleſiæ Archiepiſcopis fuiſſet quibuſdam minus licitè infeudata, felicis recordationis P. eiuſdem eccleſiæ Archiepiſcopus ad venerabilem fratrem noſtrum Potentin. Epiſcopum ſuper hoc commiſſionis litteras à ſede apoſtolica impetrauit, qui perſonaliter ad locum accedens, eccleſiam ipſam menſę Acheruntinæ reſtitui ſententialiter iudicauit. Nos igitur ſententiam, ipſa ſicut rationabiliter lata eſt, nec legitima appellatione ſuſpenſa, ratam habentes, & firmam auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergo &c. Datum Lateran. VI. idus Auguſti.

EIDEM. VT DECIMAE ECCLESIIS integrè perſoluantur.

CVM

CVM de latere noſtro fueris in Archiepiſcopum Acheruntinum aſſumptus, tam te quàm Acheruntin. eccleſiam ſpecialiter honorare diſponimus, in his præſertim, quæ iuſtitiam ſapiunt, & continent æquitatem. Sanè ſignificaſti nobis in noſtra præſentia cõſtitutus, quòd cùm in quibuſdam locis tuæ diœceſis integrè quondam decimæ ſoluerentur, dum prædia, de quibus decimæ proueniebant, eſſent in ſæcularium poteſtate: poſtquam poſſeſſionum ipſarum dominium ad religioſos quoſdam, ſeu eccleſiaſticos viros deuenit, cultores earum, quia decimas ipſis religioſis, ſeu eccleſiaſticis viris exhibent terragij ratione, decimas eccleſijs non perſoluũt. Præterea homines de Matera, licet decimas integrè non perſoluant, eas tamen, quas ſoluunt, pro motu voluntatis propriæ diuidentes, quandam partem eccleſijs, quandam pauperibus, quandam ſuis patrinis impendunt: per quod tam tuo, quàm eccleſiarum iuri non modicùm derogatur. Eapropter venerab. in Chriſto frater tuis iuſtis precibus annuentes, vt cultores poſſeſſionum, de quibus decimæ eccleſijs conſtitutis in diœceſi tua debentur, ad ipſas non obſtante eo, quod pro terratico ſoluunt, cum integritate reddendas: & vt homines de Matera eas de cętero aliter diuidere, vel diſtribuere non præſumant, ſed ipſas eccleſijs quibus debent, ſine diminutione perſoluant, per cẽſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellere valeas, liberam tibi concedimus auctoritate apoſtolica facultatem. Ad hęc auctoritate tibi pręſentium indulgemus, vt poſſeſſiones ſpęctãtes ad menſam tuam alienatas illicitè, legitimè tibi liceat reuocare. Præterea conceſſiones eccleſiarum, & præbendarum non vacantium à prædeceſſoribus tuis factas contra ſtatuta Lateranen. concilij præter apoſtolicæ ſedis mandatum, præſentium auctoritate caſſamus: cõceſſa tibi libera facultate teſtamentum de bonis eccleſiæ Acheruntinæ, à prędeceſſore tuo factum contra canonicas ſanctiones, auctoritate apoſtolica reuocandi. Nulli ergo, &c. Conceſſ. & caſſationis &ç. Dat. Lat. VI. idus Auguſti.

ASISINATI EPISCOPO. QVOD EXCOMMVNICATI absolutionis litteras exhibere teneantur.

SIcut nobis tuis litteris intimaſti, cù m aliquos tuæ diœceſis clericos, vel laicos culpis ſuis exigentibus excom. ſupponis, ipſi poſtmodum ad te nulla ſatisfactione pręmiſſa, ſine teſtimonialibus litteris redeuntes, dicunt ſe abſol. beneficium recepiſſe: quibus ſi credi debeat in hac parte, per nos inſtrui ſuppliciter poſtulaſtis, cũ propter cauſſam huiuſmodi, ſicut dicis, tuæ ſententiæ à ſubditis contemnantur. Nolentes itaque malitijs hominum indulgere, fraternitati tuæ taliter reſpondemus: quòd niſi excommunicati à te ſuper abſolutione ſua litteras noſtras, vel illius, cui vices noſtras in hac parte commiſimus, reportarint, aut alio modo legitimo de illorum tibi abſolutione conſtiterit, tu eorum abſolutioni fide non habita, ipſos pro excommunicatis, vt prius, habeas, & facias euitari. Datum Lateran. II. idus Auguſti.

Cap. Sicut nobis de ſententia excõmunicat.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, COMITIBVS, BARONIBVS, CIVIBVS, & vniuerſo populo in regno Siciliæ conſtitutis. De abſolutione Marcoualdi, qui Siciliam oppreſſerat, ideoq́, excommunicatus erat.

AD reconciliationem, & receptionem Marcoualdi, & debitum officij paſtoralis, quo tenemur omnes ad viam rectitudinis reuocare, ac redeũtes recipere nos induxit, & optata regni tranquillitas inuitauit: vt ſimul & humiliaremus hoſtem, & humiliatum, & pœnitentem eius reciperemus exemplo, qui non vult mortem peccatoris, ſed vt magis conuertatur, & viuat: qui Cananæam, & Publicanum non ſolùm vocauit ad pœnitentiam, ſed & traxit. Vt autem ſuper modo reconciliationis ipſius nõ poſſit ab aliquo dubitari, formam excõmunicationis, & præceptionis præſentibus duximus litteris explicandam. Forma excõmunicationis hæc fuit.

Excõmunicamus,& anathematizamus ex parte Dei omnipotentis, & Beatorum Petri,& Pauli Apoſtolorum eius auctoritate, & noſtra,Marcoualdum, & omnes fautores eius tam Teutonicos, quàm Latinos: ſpecialiter Diopuldum, Othonem,Siffredum,& Othonem de Lauian. Hermannum, & Caſtellanum Sorellæ,qui principaliter adhærent Marcoualdo:quia cùm idem Marcoualdus à dilectis filijs noſtris C.tituli Sancti Laurentij in Lucina,& I. tituli Sanctæ Priſcæ presbyteris, Cardinalibus, apoſtolicæ ſedis Legatis cõmonitus fuerit,vt ab eccleſiarum,& villarum incendio,& vaſtatione ceſſaret, quæ in eorum oculis committebat,& exercitum dimitteret,cuius occaſione tota ferè Marchia vaſtabatur,eorum monitis non ſatisfecit:propter quod ab eis excommunicatus fuit: & quia iuramentum multoties nobis pręſtitum violare,ac patrimonium eccleſiæ inuadere,ac detinere præſumpſit:& nunc Regnum Siciliæ,quod ad ius,& proprietatem Beati Petri pertinere dignoſcitur,cuius Balium cum regis tutela illuſtris memoriæ C. Imperatrix nobis teſtamẽto reliquit, infeſtat, & innititur occupare. Omnes autem, qui ei fidelitatis, vel ſocietatis iuramento tenentur,denunciamus penitus abſolutos. Siquis autem clericus cuiuſcunque dignitatis,& ordinis officia eccleſiaſtica,vel ſacramenta diuina ei,vel ſequacibus ſuis miniſtrare præſumeret,ſciat ſe dignitatis,& ordinis periculum incurriſſe. Item excommunicamus I.quondam electum Sanctę Seuerinę:qui eidem Marcoualdo adhærens, adminiſtrationem Salernitanæ eccleſiæ de ipſius manu recepit. Forma receptionis hæc fuit:Iurauit Marcoualdus publicè ſine pacto quolibet, & tenore ſuper crucem,& Euangelia,quòd ſuper omnibus,pro quibus excommunicatus exiſtit, ſine fraude mandatis noſtris obediet vniuerſis, quæ ſibi per nos,vel nuncios,aut litteras noſtras duxerimus facienda. Tenor verò mandati apoſtolici fuit talis:Mandatum eſt ei ſub debito præſtiti iuramenti, vt a Balio regni,inuaſione quoque,ac moleſtatione ipſius per ſe,ac ſuos omnino deſiſtat: nec ipſum,aut patrimonium Beati Petri per ſe,vel alium vllo modo moleſtet: vniuerſa,quæ de regno per ſe,vel ſuos inuaſit,quæ detinentur ab ipſo, reſtituat, & ab omni prorſus obligatione abſoluat. Quæ verò detinentur ab alijs, pro poſſe ſuo reſtitui faciat bona fide.Super his autem,quæ nec ab ipſo, nec ſuis habẽtur,vtpote ſuper damnis,& iniurijs illatis pręſertim nobis,& monaſterio Caſinen.ſatisfaciat competenter,ſecundum diſpoſitionem noſtram & proprias facultates. In clericos de cætero,& viros eccleſiaſticos manus necis iniciat, nec iniici faciat violẽtas.Cardinales,& Legatos apoſtolicæ ſedis nec ſpoliet,nec ſpoliari,nec capi faciat,aut etiam obſideri,niſi forſan impugnatus ab eis, in defenſionem propriam id facere cogeretur:non quòd id tunc ei licere dicamus, ſed quia hoc ei non interdicimus ex debito iuramenti. Accedens igitur Marcoualdus Verulas ad præſentiam venerabilis fratris noſtri O.Oſtien. Epiſcopi,& dilectorum filiorum G.tituli Sanctæ Mariæ trans Tyberim præsbyteri,& H. Sancti Euſtachij Diaconi,Cardinalium, Legatorum apoſtolicæ ſedis iuxta modum expreſſum ſuperius, publicè iuramentum exhibuit: & ſecundum eccleſiæ formam beneficio abſolutionis obtento,mandatum ſub eodem tenore recepit, & ſe promiſit fideliter impleturum. Quòd autem ei nihil ſuper terra illa mandauimus,quàm antequam nunc vltimò regnum intraret, ex conceſſione fuerat Imperatoris adeptus,nullatenus admiremini: cùm propter eam non fuerit excõmunicatione notatus. De ipſa tamẽ dante domino ad noſtrũ,& chariſſimi in Chriſto filij noſtri F. Siciliæ regis illuſtriſ. honorem vobis ſcientibus vtiliter diſponemus. Nullus igitur vos omnino ſeducat, nullus aliquatenus blandiatur,quòd ſecundum aliam formam idem Marcoualdus iuramentum præſtiterit,aut aliter fuerit receptus à nobis:nec turbentur in aliquo corda veſtra,ſed potius ſolidentur: cùm ſi ſeruauerit quod ei eſt ſub debito præſtiti iuramenti mãdatum,ad ſtatum totius regni, & tranquillitatem veſtram ſit non modicum prouenturum. Si autem(quod non credimus)non ſeruarit,nihil ſit auctoritati noſtræ detractum,ſed eius ſit potius potentia diminuta: & tam ex inclementia temporis,quàm ex forma mandati,quam facimus, abſoluti fautores eius iugiter ad propria reuertantur. Nos quoque non ſolùm pro commiſſis exceſſibus,

verùm

verùm etiam pro reatu periurijeum,& fautores ipſius, ſi fortè contra factum, & receptum mandatum veniret,in eandem excom.ſententiam reducete curaremus:& eſſet contra eum manus noſtra ex virtute diuina validior, quàm fuiſſet. Inſpiret autem eis,qui vult omnes homines ſaluos fieri,& neminem vult perire:vt ita fideliter mandatum noſtrum obſeruet, vt nec Creatorem offendat,nec nos oporteat contra eum grauiùs commoueri. Monemus igitur vniuerſitatem veſtram,ac per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatenus circa deuotionem apoſtolicæ ſedis,& eiuſdem Regis fidelitatem ex hoc ferueniores effecti,ea,quæ honorem ipſius,quietem veſtram,& ſtatum regni reſpiciunt, ſolicitè procuretis:ab omnibus vobis præcauentes inſidijs,ne per ſecuritatem,aut fraudem aliquid vobis ſiniſtri valeat euenire. Nos enim,dante domino,nec regi,nec regno,nec vobis ipſis aliqua occaſione deerimus,ſed ea curabimus promouere,quæ totius regni reſpicient incrementum.

NOBILI VIRO MARCOVALDO IMPERII SENESCALCO. QVOD mediocrem pro tot facinoribus pœnam ſuſceperit:& vt ad Pontificem liberè nunc veniat.

SI multitudinem,& magnitudinem exceſſuum tuorum inſpicias,& circa te manſuetudinem, & benignitatem apoſtolicæ ſedis attendas,mandatum noſtrum non ſolùm iſtum intelliges, ſed & pium. Creditur enim à multis religioſis viris,& magnis,quòd pro tot, & tantis exceſſibus, quos cum tuis fautoribus perpetraſti, ſatisfactio condigna non eſſet,ſi etiam iuſſus transfretare fuiſſes in defenſionem terræ natiuitatis dominicæ permanſurus. Cùm autem nos non peccatorum tuorum magnitudinem attendentes,ſed inſpicientes potius ſolitam manſuetudinem apoſtolicæ ſedis,ea tibi dederimus in mandatis,quæ ad vitandũ æternũ interitũ deberes facere per te ipſum,non debes aliquid in contrarium poſtulare, cùm id noueris in animę tuę perniciem conuertendum. Quid enim prodeſt homini,ſi vniuerſum mundum lucretur,animæ autem ſuæ detrimentum patiatur? Licet enim ad reconciliationem tuam nos regni tranquillitas inuitarit, amplius tamen debitum paſtoralis officij nos induxit, quo tenemur errantes ad viam rectitudinis reuocare. Plus igitur lucrum animæ tuę,quàm terræ facere cupientes, cùm ſpiritualia temporalibus à nobis præſertim ſint meritò præponenda,ſalutem animæ tuæ potiùs,quàm corporis attendentes, ſuper eo, quòd poſtulaſti à nobis per litteras tuas,vt mandatum tibi à venerabili fratre noſtro O. Hoſtien. Epiſcopo,& dilectis filijs G.tituli Sãctæ Mariæ trans Tyberim præsbytero, & H. Sancti Euſtachij diacono Cardinali factũ,vt à Balio regni,& inuaſione,ac moleſtatione ceſſares,curaremus miſericorditer temperare,te modo cùm Deo nequiuimus exaudire. Miramur autem,quòd poſt factum, & receptum mandatũ te Balium,& procurarorem regni ſcribere non vereris: quanquam in litteris, quas nobis miſiſti,id ſub quodam inuolucro curaueris palliare. Monemus igitur nobilitatem tuam,& exhortamur in domino,ac per apoſtolica tibi ſcripta ſub debito præſtiti iuramenti mandamus, quatenus neceſſitatem in virtutem conuertens,à Balio regni inuaſione,ac moleſtatione deſiſtas. Cętera ſub eadem tibi diſtrictione mandata nihilominus ſeruaturus:cùm ipſa rerum experientia te certificare debuerit,quòd Balium regni non poteris obtinere: pro quo tuus hactenus non profecit obtinendo conatus. Quia verò ſicut ijdem Epiſcopus, & Cardinalis ſua nobis relatione monſtrarunt, quædam nobis exponere velles, quæ nuncio,nec litteris credere voluiſti,gratum habemus,ſi ad pręſentiam noſtram aſcedas,& ea efficias,quæ idem Epiſcopus per ſuas lirteras pleniùs intimabit. Nos enim cùm per litteras tuas de aduentu tuo certificati fuerimus, ſecu[illegible] tibi faciemus præſtari ducatum.

PETRO COMPOSTELLANO ARCHIEPISCOPO. QVOD EPISCOPI abſoluant,eos qui manus in Clericos iniecerunt,niſi ſit enormis læſio.

AD noſtram noueris audiẽtiam perueniſſe, quòd in diœceſi tua manus inijciẽtes in clericos violẽtas, cùm à ſede apoſtolica nimium ſint remoti, propter ætatem, & infirmitatem illuc nonnunquam vix accedere valent abſolutionis beneficium petituri. Vt autem excommunicatos huiuſmodi ad nos non valentes propter impedimenta, quæ præmiſimus proficiſci, & mulieres clericos verberantes abſoluere tibi liceat in diœceſi tua, fraternitati tuæ auctoritate pręſentium indulgemus: niſi fortè ipſorum exceſſus ita grauis fuerit, & enormis, quod propter hoc cenſura ſit ſedis apoſtolicæ requirenda. Nulli ergò &c. noſtræ conceſſionis &c. Datum Lateran.

PETRO ARCHIEPISCOPO, ET CAP. COMPOSTELLAN.

IVſtis petentium deſiderijs &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Sententiam dilecti filij noſtri G. Sancti Angeli Cardinalis tunc apoſtolicæ ſedis Legati prolatam, ſuper votis Beati Iacobi aduerſus P. Abbatem, & monaſterium Cellæ Nouæ, ſicut rationabiliter lata eſt, nec legitima appellatione ſuſpenſa, ratam habentes auctoritate apoſt. confirmamus &c. Nulli ergò &c. confirmationis &c.

PRIORI, ET CAPITVLO SAREN.

CVm à nobis petitur &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Monaſterium de Iunquaria, & ius, quod illuſtris memoriæ A. quondam Hiſpaniarum Imperator vobis conceſſit, in eo eum iure patronatus conceſſo vobis à militibus patronis ipſius, ſicut ea iuſtè, ac pacifice poſſidetis, vobis, & per vos eccleſiæ veſtrę auctoritate apoſtolica confirmamus. Datum Lateran. II. nonas Auguſti.

ABBATI GEMBLACEN. PRO QVO ALIQVID DATVR AD *ſuperiorem electionem confirmet, ipſo id prohibente non committit ſymonia.*

Cap. Sicut tuis literis extra de ſymonia.

SIcut nobis tuis litteris intimaſti, cùm in Gemblacen. Eccleſia fueris à tenera nutritus ætate, monachus factus ibidem in ætate matura, conſequenter promotus fuiſti ad regimen Eccleſiæ Florinen. Verùm Abbate Gemblacen. de medio poſt ſublato, Gemblacen. eccleſiam, quę prius tanquã filium te habuerat inſciũ, & abſentem in patrem, & paſtorem per electionẽ te canonicam nominauit. Et quoniam paſtore carebat Leodiẽ. eccleſiam cathedralis, poſtquã per dies aliquot morã feceras in eccleſia Gemblacẽ. ad Coloniẽ. eccleſiã, quæ tua eſt metropolis, proficiſcẽs, ipſius auctoritate in Gemblacẽ. in eccleſia interim miniſtraſti. Cæterùm poſtquam in Leodien. eccleſia fuit Epiſcopus inſtitutus, is à te requiſitus electionem de te factam noluit confirmare: aliud non prætendens, niſi quòd minori loco tranſlatus fueras ad maiorem. Verùm cùm hæc tibi fieri pro extorquenda pecunia comperiſſes, ſub interminatione anathematis vetuiſti, ne pro facto huiuſmodi aliqua pecunia offerretur. Et cùm quidam de fratribus timorem Dei præ oculis non habẽtes, interuentu munerũ ad ipſius Abbatiæ regimẽ aſpirarent, ſeniores in eccleſia quod malum imminens, non niſi malo poſſet deprimi præuidentes, te inconſulto, & penitus ignorante contra excommunicationis à te factæ ſententiam venientes, promiſerunt pecuniam, & etiam exoluerunt, ſicut tibi poſtmodum eſt relatum: & ſic ab Epiſcopo inuitatus inſtitutionem liberè accepiſti ab eo, quemadmodum æſtimabas. Super his ergo nos dnxit tua diſcretio cõſulendos, ſi propter promiſſionem incognitam, & prohibitam, quemadmodum eſt præmiſſum, tibi peccati macula infligatur, vel ſi de promiſſione nunc tibi cognita, tu cum fratribus, qui fecerunt eam, debeas pœnitere: cùm inhærere nolueris ſimoniacæ prauitati, paratus pro grege domini ſubire laborem,

vel

vel quamuis te conſcientia non accuſet à ſuſcepto regimine, ſi decreuerimus abſtinere. Quamuis autem ſecundum ſacrorum canonum inſtituta etiam paruuli, qui cupiditate parentum eccleſias per pecuniam ſunt adepti, eas dimittere teneantur: quia tamen longè diuerſum eſt, non præbere conſenſum, & expreſſe in aliquid prohibere, taliter tibi duximus reſpõdendum: quoniam ex eo, quòd contra prohibitionem, & voluntatem tuam, à qua poſtmodum minimè receſſiſti, aliquis te penitùs ignorante promiſit pecuniam, & exoluit, præſertim cùm is nulla tibi eſſet conſanguinitate coniunctus, nihil tibi ad culpam, vel pœnã credimus imputari, niſi fortè poſtea conſenſeris pecuniam ſoluendo promiſſam, aut etiam reddendo ſolutam. Alioquin contingeret, quod alicuius facti, inſidias inimico parantis ei damnoſum exiſteret, cui penitùs diſpliceret: & ſic aliquis de fraude ſua commodum reportaret. Illos autem, qui dederunt pecuniam, vel etiam receperunt in tantùm, conſtat eſſe culpabiles: quòd ſi exceſſus eorum eſſet eccleſiæ manifeſtus, quæ non iudicat de occultis, pœna eſſent canonica feriendi.

Datum Lateran. II. idus Auguſti.

G. ARCHIDIACONO, CANTORI, ET MAGISTRO SCHOLARVM Tornacenſibus. Quæ controuerſiam inter hic nominatos, ſuper præbenda Inſulana definit.

CVm veniſſent ad apoſtol. ſedem dilecti filij magiſter C. ſubdiaconus, & P. presbyter pro controuerſia, quam habebant ad inuicem ſuper præbenda eccleſiæ Inſulan. nos eis dilectum filium noſtrum G. ſancti Georgij diaconum Cardinalem conceſſimus auditorem: coram quo dictus magiſter C. proponere procurauit, quòd cùm olim à bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſore noſtro ad Præpoſitum eccleſiæ Inſulan. pro obtinenda in eadem eccleſia præbenda litteras impetraſſet, Præpoſitus indulgentiam obtinuit ab eodem, ne infrà bienniũ aliquem in eccleſijs ſuis recipere cogeretur. Iterum verò idem magiſter ad eundem Præpoſitum ipſius præd. noſtri litteras reportauit, vt elapſo biennio præbendam ei conferret in eccl. Inſul. interim tamen ei ſtallum in choro, & locum in cap. aſſignaret, & de quotidianis ſtipendijs idem mag. cum canonicis perciperet portionem, ven. fratri noſtro Atrebaten. Epiſcopo, & dilectis filijs Vrſi Campi, & Longi pontis Abbatibus ſuper hoc executoribus delegatis: qui cùm vellent in negocio ipſo procedere, præpoſitus coram eis poſt ſecundam citationem apparens, mandatum cum mandatore aſſeruit expiraſſe, & ad ſedem apoſtolicam appellauit. Cumque poſtmodum idem magiſter ad ſedem apoſtolicã acceſſiſſet, nos ad litteraturam ipſius, qui ſcholas dicebatur in artibus Pariſijs habuiſſe, pium habentes reſpectum, eidẽ præpoſito dedimus in mandatis, quod cùm idem magiſter (ſicut proponebatur) oriundus de villa Inſulana, aliquandiu in ſcholarum regimine deſeruiſſet, & ad præſentationem ipſius eccleſiæ fuiſſet in ſubdiaconum ordinatus, in beneficio competenti quod ad eius donationem ſpectaret, in eadem ipſi eccleſia prouideret. Dilectis etiam filijs Decano, & cantori, & magiſtro F. canonico Remen. dedimus in mandatis, vt ſuper hoc mandatum apoſtolicum exequi procurarent. Deinde verò ijdem executores, ſicut ex litteris eorum accepimus, cùm in eccleſia Inſulana præbenda dimidia vacaniſſet, magiſtrum ipſum inueſtiendum, ad præpoſitum deſtinarunt: qui ei beneficium quoddam non eccleſiaſticum, ſed quod poſſet laico etiam aſſignari, temporale videlicet, & incertum litteraturæ, & honeſtati eiuſdem magiſtri non competens: quod etiam tunc temporis non vacabat, eidem curauit offerri. Ipſi verò eundem magiſtrum vacuum à præpoſito redeuntem, & iuxta onus eidem præbendæ annexum, in ordinem ſacerdotij promoueri paratum, de prædicta dimidia curarunt auctoritate apoſtolica inueſtire. Poſt inueſtituram verò præpoſitus ipſe dicto magiſtro per nuncium ſuum quindecim librarum reddi- tus fecit offerri: quos quia recipere noluit, nuncius præpoſiti ad ſedem apoſtolicam appellauit: Executores inſuper eundem magiſtrum ad Inſulanum capitu-

lum deſtinantes,ei ſtallum in choro,& locum in capitulo aſſignari fecerunt: &
canonici eum in fratrem ſuum, & canonicum eum ſolita ſolennitate receptũ,
ad poſſeſſionem admiſerũt eiuſdem beneficij corporalem. Verùm dictus presb.
propoſuit ex aduerſo, quòd olim præbenda quædam inſtituta fuerat in eccleſia
Inſulana,non niſi presbytero conferenda:qui ad honorem Beatæ Virginis di-
uina diebus ſingulis celebraret. Verùm prædeceſſor memoratus vni presbytero
eſſe nimis oneroſum attendens,diuina ſingulis diebus celebrare, præbendam
ipſam diuiſit in duas: quas duobus diaconibus aſſignauit, iuramento firmanti-
bus, quòd in proximis quatuor temporibus ad presbyterij ordinem conuola-
rent. Sed ne ad conſequentiam traheretur, ſtatutum eſt à præpoſito, & canoni-
cis,& ſub pœna excommunicationis inhibitum, ne beneficia ipſa conferrẽtur
alijs,niſi presbyteris iam promotis. Vnde cùm dicta dimidia vacauiſſet,ſæpè di-
ctus præpoſitus eam ad preces capituli ſui dicto presbytero, qui ad præſentatio-
nem eorum fuerat in presb.ordinatus,conceſſit,& eidem magiſtro paratus fuit
in competenti beneficio,videlicet quindecim librarum redditibus prouidere.
Super quo idem præpoſitus ad prædictos executores Remen. per nuncium ſuũ
dicitur litteras impetraſſe. Præterea cùm biennium à tempore obtentæ indul-
gentię,tunc temporis non fuiſſet elapſum,prępoſitum ad eum recipiendum in
eccleſiam Inſulanã propoſuit non teneri, cùm ſuper hoc fuiſſet indulgentia
impetrata. Cæterùm magiſter C. indulgentiam ipſam ſibi non obeſſe re-
ſpondit: cùm de ipſa etiam in litteris noſtris mentio facta fuiſſet. Præterea
ex quibuſdam ab aduerſa parte inductis, nixus eſt comprobare, quod præ-
dicta præbenda aliquando etiam fuerat alijs quàm presbyteris aſſignata.
Cùm enim diceretur in litteris ipſis, quod ſecundum antiquam, & magis vſi-
tatam conſuetudinem eccl. Inſulanæ præbenda ipſa eſſet presbytero conferen-
da, vſitatum etiam eſſe dicebat, vt alijs conferretur:cùm etiam dicere,quod ali-
quid inuſitato magis vſitatum fuerit, ſit abſurdum. Cùm autem Card. prædi-
ctus quæ coram eo propoſita fuerant,in noſtra,& fratrum noſtrorum audientia
fideliter retuliſſet, nos cauſſam ipſam veſtro examini duximus committendã,
diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus niſi
vobis ſufficienter conſtiterit per præpoſitum, & capitulum Inſulanum fuiſſe
concorditer inſtitutum,& ſub pœna excommunicationis inhibitum,& hacte-
nus obſeruatum, ne prædictæ præbendæ alijs, quàm presbyteris conferrentur,
ſuper prædicta dimidia dicto presbytero ſilentium imponatis: facientes per cen
ſuram eccleſiaſticam ap. re. eundem magiſtrum plena, & pacifica ipſius poſſe-
ſione gaudere. Quia verò presbyter ipſe ad præſentationem præpoſiti,& capitu-
li Inſulan. fuit in presbyterum ordinatus, volumus nihilominus, & manda-
mus,quatenus prædictos X V. librarum redditus ei aſſignari mandetis,donec ei
per præpoſitum ipſius eccleſiæ fuerit in beneficio competenti prouiſum. Alio-
quin ſi de prædictis conſtiterit,ſuper ipſa prædicto magiſtro,cùm non fuerit be-
neficium ipſi competens, ſilentium imponentes, eam ipſi presbytero per ſen-
tentiam appellatione poſtpoſita adiudicare curetis, & faciatis per cenſuram ec-
cleſiaſticam eius pacifica poſſeſſ. gaudere. Verùm ne dictus magiſter laboris,
quem veniendo ad apoſtolicam ſedem ſuſtinuit, mercede fruſtretur, ei faciatis
prædictos quindecim librarum redditus à præpoſito monitione præmiſſa, ſub-
lato appellationis,& dilationis obſtaculo per cenſuram eccleſiaſticam aſſigna-
ri præbendam, quæ primò vacabit in eccleſia Inſulana, donationi noſtræ reſer-
uari mandantes perſonæ idoneæ conferendam: de qua ſi quid aliud fuerit ordi-
natum, nos illud irritum decernimus,& inane. Nullis litteris obſt. præter aſſen
ſum part. Quod ſi omnes,&c. Dat. Lat. III. idus Auguſti.

CLERO, ET POPVLO REGINIS VT ARCHIEPISCOPO, SVO, *per Pontificem confirmato obediant.*

CVm dilectus filius noſter G. ſanctæ Mariæ in porticu diac. Card. cui vices
noſtras tam ſuper Balio regni quàm officio legationis commiſeramus,
apud Meſſan. pro ipſius Regni negocijs moraretur: dilecti filij canonici Regin.
eidem obiter bonæ mem. Regin. Archiepiſcopi tam per litteras, quàm per ſuos
conca-

concanonicos nunciarunt. Poſtmodum autem ad propria reuertentes, & conuenientes in vnum, inuocata ſpiritus ſancti gratia, vota ſua in ven. fratrem noſtrum I. tunc Regin. Archidiac. contulerũt, eundem ſibi vnanimiter eligentes in patrem ſuum pariter, & paſtorem. Cumque ad prædicti Card. præſentiam acceſſiſſent, vt ab eo tam aſſenſum, quàm confirmationem etiam obtinerẽt, ipſe aſſenſum eis regia vice concedens, & electionem examinans, cùm eandem inueniſſet canonicè, & de perſona idonea celebratam, auct. apoſtolica confirmauit. Cæterùm Card. prædictus pericula viarum diligenter attendens, ne dicti electi conſecratio nimium differretur, venerab. fratribus noſtris vniuerſis Epiſcopis Regin. eccleſiæ ſuffraganeis dedit auct. apoſtolica in mandatis, vt eidem munus conſecrationis impenderent, palleum à nobis, videlicet pontificalis officij plenitudinem, poſtmodum recepturo. In quibus prædictus Card. ei gratiam feciſſe dignoſcitur: cùm idem Archiepiſcopus, & pro duobus mittere, & propter duo ad noſtram præſentiam accedere debuiſſet. Mittere quidem pro aſſenſu, & confirm. pariter impetrandis. Accedere verò propter munus conſecrationis, & donum pallei obtinenda. Inter cætera namque priuilegia, quæ ſibi ſedes apoſtolica reſeruauit, vnum eſt, & non minimum, quòd Patriarchæ, Primates, & Metropolitani pro recipiendo palleo, põtificalis videlicet officij plenitudine, ad eam tanquàm ad magiſtram, & matrem debent habere recurſum. Cùm ergò idem Archiepiſcopus primò per nũcios, & tandem per ſeipſum nuper ad ſedem apoſtolicam accedentem pro palleo inſtitiſſet, nos attendentes, quòd ex gratia, quam prædictus ei fecerat Card. deuotiorem ſe nobis, & Romanæ eccl. deberet in poſterum exhibere, fratrum noſtrorum habito conſilio diligenti, palleum ipſi de Beati Petri corpore ſumptum, pontificalis videlicet officij plenitudinem, duximus concedẽdum. Nos igitur ipſum ad propria cum plenitudine noſtræ gratiæ remittentes, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus eius ſalubria monita, & mandata recipiatis humiliter, & eadem irrefragabiliter obſeruatis.

Datum Lateran. XVII. Cal. Septembris.

CONSVLIBVS, ET POPVLO ARETINIS NE CASTRVM, *ex mandato Pontificis, ob iniuriam Hoſtienſis Epiſcopi dirutum, reſtaurent.*

QVantus in perſona ven. fratris noſtri O. Oſtien. Epiſcopi, apud caſtrum montis ſanctæ Mariæ in diuinæ maieſtatis offenſam, iniuriam apoſtolicæ ſedis, & cleri totius opprobrium, fuerit commiſſus exceſſus, veſtra diſcretio non ignorat. Qualiter etiam in titulum memoriæ ſempiternæ, caſtrum ipſum de mandato noſtro funditus ſit euerſum, ad veſtram nolumus notitiam perueniſſe. Verùm ſicut noſtris eſt auribus intimatum, vos Caſtrum ipſum reædificare intenditis, & memoriam vindicati exceſſus in reædificatione ipſius penitùs abolere: quod ſi fieret, in iniuriam apoſtolicæ ſedis, & noſtram perpetuò redundaret. Quia verò de veſtra diſcretione non credimus, quòd Rom. eccleſiam lædere de conſcientia certa velitis, vniuerſitatem veſtram monemus, & exhortamur attentiùs, ac per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatenus caſtrum ipſum nec vos reædificetis vlteriùs, nec reædificari ab alijs permittatis. Alioquin quantumcunque nobis moleſtum exiſteret, vos in aliquo moleſtare, id non poſſemus in patientia tolerare.

LITERAE VV. REGIS DIOCLIAE ATQVE DALMATIAE AD DOMINVM Papam. *Quibus & ſe. & regnum ſuum Pontifici commendat. & hortatur, vt ad Vngariæ regem de expellendis hæreticis literas det.*

Beatiſſi-

Beatiſſimo,atque ſanctiſſimo Patri,& Domino Innocentio,Dei gratia ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ ſummo Pontifici, & vniuerſali Papæ,Vu. eadem gratia Diocliæ atque Dalmatiæ Rex ſalutem,& deuotionis affectum. Venientibus ad noſtram præſentiam Domino Ioanne Capellano, & Domino S. religioſis, & diſcretis ſanctæ Catholicæ,& apoſtolicæ ſedis legatis, a modo iocũdati ſumus, quia ſicut ſolis ſplẽdor in virtute ſua radians totum orbem videtur illuſtrare, ita illorum ſancta, & ſalubri prædicatione totum regnum noſtrum creditur fore illuſtratum. Vnde meritò dicimus: viſitauit nos oriens ex alto. Illorum itaque probitate,& ſcientia nos informati, Deo,& paternitati veſtræ innumeras grates rependere curamus:quia tales ad nos miſiſtis,quales in voto ſemper habuimus ſuſcipiendos, diuino munere præditos,quia omne datum optimum ,& omne donum perfectum deſurſum eſt. Præſentatis igitur litteris veſtris,intelleximus quia poſtulationibus noſtris apoſtolatus veſtri beatitudo miſericorditer acquieuit. Vnde nos cum magna animi deuotione præcepimus, vt per totum regnum noſtrum omnia,quæ ſecundum Deum ſunt, ordinent,& confirment. Quæ autem contraria ſunt, iuxta illud propheticum euellant,& deſtruant. Accedentes itaque ad locum,vbi antiquitus concilium celebrari ſolitum fuit,ſanctam Synodum celebrare ſtuduerunt, de vitijs in virtutibus ſubtiliter differentes. In communi Deo,& beatiſſimæ Mariæ perpetuæ virgini,& Beato Petro apoſtolorum principi,nec non,& apoſtolatui veſtro laudum præconia perſoluentes. Interea nouerit paternitas veſtra,quia auguſtali ſtemmate vndique inſignimur,& quod glorioſius,& beatius eſt,veſtri generoſi ſanguinis affinitatem habere cognouimus. Igitur innoteſcimus, quia in voto habuimus nunc legatos noſtros ad pedes beatitudinis veſtræ tranſmittere. Sed quia terram illam turbatam eſſe audiuimus,facere non potuimus:quia veſtris legatis vbique debita reuerentia exhibetur: ſed noſtri dum illuc ire voluerint, cum magna honoris magnificentia, damna forſitan , & exitium patientur. Sed dum opportunum, aut congruum tempus affuerit,honorificentiùs faciemus: qui ſanctæ exhortationis veſtræ verba perferant,quæ dulciora nobis ſunt ſuper mel,& fauum. Siquidem ſperantes,& certum tenentes, quia ex quo vicarius Domini noſtri Ieſu Chriſti exiſtis, ipſe per te nobis aditum regni cœleſtis aperire dignetur. Et quia nullo in hoc ſæculo indigemus, multum rogamus, vt pro nobis peccatoribus preces ad Dominum fundatis. Demũ verò paternitatem veſtram nolumus latere,quia hæreſis non modica in terra Regis Vngariæ, videlicet Beſſina, pullulare videtur, in tantùm quòd peccatis exigentibus, ipſe Bacilinus cum vxore ſua, & cum ſorore ſua,qui fuit defuncti Miroſclauichemenſi,& cum pluribus conſanguineis ſuis ſeductus, pluſquàm decem millia Chriſtianorum in eandem hæreſim introduxit. Vnde Rex Vngariæ exacerbatus illos ad veſtram præſentiam compulit venire à vobis examinandos. Illi autem ſimulatis litteris redierunt, dicentes à vobis conceſſam ſibi legem. Vnde rogamus, vt regi Vngariæ ſuggeratis, vt eos à regno ſuo euellat,tanquàm zizania à tritico.

LITTERAE B. MAGNI IVPANI TOTIVS SERVIAE.
Quibus ſe Pontifici offert atque commendat.

Innocentio Dei gratia ſummo Pontifici, & vniuerſali Papæ Rom. eccleſiæ Beatorum apoſtolorum Petri, & Pauli S. eadem gratia,& ſancta oratione veſtra Magnus Iupanus totius Seruiæ ſalutem, tanquàm patri ſuo ſpirituali. Litteras ſanctitatis veſtræ recepimus, & benè intelleximus: & quæ venerabiles legati veſtri ſcilicet I. capellanus,& Simon ſubdiaconus, tam in litteris,quàm in ore eorum narrauerunt nobis. Gratulamur itaque magnæ ſanctitati veſtræ, quia non tradidiſti nos in obliuionem filios tuos,ſed recordatus es de nobis. Nos autem ſemper conſiderauimus in veſtigia ſanctæ Rom. eccleſiæ ſicut bonæ memoriæ Pater meus,& præceptum ſanctæ Rom. eccleſiæ ſemper cuſtodire,& in proximo legatos noſtros vellemus tranſmittere ad ſanctitatem veſtram. Nos autem locuti ſumus dictis ve-

venerabilibus tuis legatis, quoniam ipſi cum ore eorum narrabunt ſanctitati veſtræ eloquia mea.

LITTERAE IOANNIS DIOCLIEN. ET ANTIBAREN. ARCHIEpiſcopi. Quibus gratias agit pro tranſmiſſo pallio, & quid legati Apoſtolici in corrigendis moribus effecerunt declarat.

SAnctiſſimo Patri, & domino Innocentio Dei gratia ſummo Pont. Ioannes Dioclien. & Antibaren. eccleſiæ humilis miniſter tam debitam, quam deuotam obediētiam, Gratias vberes refero ſanctiſſimæ paternitati veſtræ de honore pallij, & pontificalis officij plenitudine, quam mihi per dominum Ioannem, & dominum Simonem familiares, & legatos veſtros concedere dignati eſtis Ego autem omni tempore vitæ meæ ad deuotionem veſtram, & fidelitatem, & ſanctę Romanę eccleſiæ promptum habeo animum modis omnibus, & paratum. Notum ſiquidem facio ſanctitati veſtræ, quòd præfati legati veſtri ea, quæ corrigenda, & ordinanda fuerūt, ita cum prudentia, & honeſtate per Dei gratiam ad honorem veſtrū, & ſanctæ Romanæ eccl. tractauerunt, quòd dominus Rex, & totus populus eorum opera commendantes, ad pedes veſtræ ſanctitatis effecti ſunt modis omnibus promptiores. Ego verò in proximo nuncios meos ad pedes veſtræ ſanctitatis tranſmittam: qui deuotionem meam paternitati veſtræ pleniùs declarabūt.

IN nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti. Nos Ioannes Capellanus, & Simon Subdiaconus domini Innocentij Papæ tertij, apoſtolicæ ſedis legati, ad euellenda nociua de agro dominico, & virtutum plātaria vtiliter inſerenda, videntes multa in clero, & populo Dalmaciæ, & Diocliç corrigenda, de ſanctorum patrum concilijs decreta præſentia duximus innouanda. In primis itaque decernimus, vt nullus Epiſcopus aliquem ad ſacros ordines per pecuniam promouere, ſeu eccleſiaſtica beneficia alicui, precio interueniente, concedere præſumat. Cùm enim dominus præceperit apoſtolis. gratis accepiſtis, gratis date, & ſpiritus ſancti gratia venalis eſſe non poſſit, quæ in ſacris confertur ordinibus, graui puniendus eſt pœna, qui ſpiritus ſancti dona venalia exponere non veretur. Quocirca præſenti Decreto ſtatuimus, vt quicunque Epiſcopus hoc agere conuictus fuerit, omnia eccleſiaſtica careat dignitate: & ſine ſpe reſtitutionis tam ille, qui dederit, quàm ille, qui ſcienter ſacros ordines pecunia interueniente receperit, perpetuò deponatur.

CVM domini ſacerdotes, & hi, qui ſacro altari deſeruiunt, continenter viuere debeant, iuxta illud: Mundamini qui fertis vaſa domini, in partibus Dalmatiæ, atque Diocletiæ ſacerdotes & vxores habere, & eccleſias tenere dicūtur. Quocirca præſenti Decreto ſtatuimus, vt ſacerdotes, & diacones ante ſuſceptum officium, niſi eorum coniuges in manu Epiſcopi votum fecerint continentiæ, vxores habentes cum ipſis maneat, & eccleſias dimittant: nō enim poſſunt ſecundum ordinem Romanæ eccleſiæ manentes in coniugio, niſi defunctis vxoribus, aut continentiam vouentibus, ſi digni inuenti fuerint, ad ſacerdotium promoueri. Illi verò, qui poſt ſuſceptum ſacerdotij, vel diaconatus honorem, adulteras potiùs, quàm vxores accepiſſe probantur: niſi eas dimiſerint, & dignam egerint pœnitentiam, ab officio, & beneficio eccleſiaſtico fiant penitùs alieni. Prohibemus etiam, ne aliquis Epiſcopus, niſi in quatuor temporibus iuxta ſanctorum Patrum conſtitutionem, aliquem ad ſacros ordines promouere præſumat: ſolus enim Romanus Pontifex dominicis diebus ſubdiaconos ordinare poteſt. Cùm autem Epiſcopus ordinationem fecerit, non niſi vnum ordinem à ſubdiacono & ſuprà conferre præſumat. Ordinatus autem in ſubdiaconum, ad minus per annum in eodem officio deſeruiat, & diaconus ſimiliter faciat. Quicunq; aūt epiſcopus contra hoc venire prçſumpſerit, tādiu à conte-

conferendis ordinibus abſtineat, donec à Romano Pontifice miſericordiam conſequatur.

QVONIAM ſecundum gradus, & ordines perſonarum beneficia eccleſiaſtica in domo domini, ſecundum ſanctorum Patrum conſtitutionem diſtributa noſcuntur: decernimus vt decimæ, ſeu oblationes fidelium tam pro viuis, quàm pro defunctis, in quattuor partibus diuidantur: quarum vna ſit Epiſcopi, alia eccleſiarum, tertia pauperum, quarta clericorum. Portionem quidem pauperum Epiſcopus adminiſtret: portionem verò eccleſiarũ Archipresbyter conſeruet: & ex mandato Epiſcopi in vſibus eccleſiæ fideliter expendat. Quicunque autem clericorum contra hoc venire præſumpſerit, ſua portione priuetur.

DISTRICTIVS inhibemus, ne aliquis ſacerdos filij ſui, vel filiæ ſpiritualis priuatam confeſſionem alicui reuelare præſumat. Quod ſi facere conuictus fuerit, officio, & beneficio eccleſiaſtico perpetuò ſpolietur. Idem dicimus de quolibet clerico, qui de homicidio, adulterio, periurio, falſo teſtimonio publicè accuſatus fuerit, & conuictus.

CVM terrenarum poteſtatum nuncijs, ſiue miniſtris honor exhibeatur ab omnibus, multò magis miniſtris Dei honor à laicis exhibendus eſt, à quibus eis non ſolùm diuina celebrantur officia, verùm etiam ſacrum baptiſma, & Corpus Domini, & pœnitentia, & cætera eccleſiaſtica ſacramenta iugiter miniſtrantur. Quapropter iuxta Decretum domini Innocentij Papæ II. diſtrictiùs inhibemus, ne aliquis in perſonam Epiſcopi, ſiue ſacerdotis, vel cuiuſlibet clerici, vel religioſi viri, violentas manus inijcere præſumat. Quicunque autem hoc attentauerit, tandiu excommunicatus maneat, donec de tanta præſumptione ſatisfacturus, apoſtolico ſe conſpectui repræſentet: vel ab eius Legato, præſtita cõgrua ſatisfactione, abſolutionis beneficium conſequatur. Similiter ſub excommunicatione prohibemus, ne aliquis laicus clericum ad peregrina iudicia trahere præſumat, veluti candentis ferri, vel aquæ, vel cuiuſlibet alterius iudicij. Non enim pertinet ad laicum clericum iudicare. Si autem clericus peccauerit, ab Archiepiſcopo, vel Epiſcopo, vel etiam prælato ſuo, aut Rom. Pontifice, ſi neceſſe fuerit, iudicetur.

CVM ſacroſancta Romana eccleſia, quæ mater eſt omnium eccleſiarum, & magiſtra, decreuerit, vt nullus Chriſtianus vſque ad ſeptimum conſanguinitatis gradum coniugium contrahere præſumat, graue nimis eſt, & diuini dignum animaduerſione iudicij, quod in partibus Dalmatiæ, ac Diocliæ à multis factum in veritate comperimus, vt homines Dei timorem non habentes, cũ conſanguineis in quarto, & quinto gradu, vel infra, contra ſanctorum patrum conſtitutionem, coniugia contrahere non formidẽt. Quapropter præſenti decreto ſtatuimus, vt quicunque in quarto gradu præſertim, vel infra, coniugium habere conuincitur, niſi ad mandatum eccleſiæ ſatisfecerit, & à ſuæ conſanguinitatis inceſta coniunctione receſſerit, tandiu maneat excommunicatus, & ab omnibus eccleſiæ ſacramentis ſeparatus, donec à nefaria copula ſeparetur, & ad mandatum eccleſiæ ſatisfaciat.

Item præcipimus, vt clerici raſuram, & tonſuram teneant clericalem. Qui autem hoc non fecerit, ab Epiſcopo diſtrictione canonica compellatur.

CVM duæ ſint in terris poteſtates à Domino conſtitutæ, ſpiritualis videlicet, & ſæcularis: & vna de ſpiritualibus, & eccleſiaſticis, altera de ſæcularibus habeat iudicare, graue committit peccatum, quicunque laicus vel eccleſias donare, vel eccleſiaſticas perſonas iudicare præſumit. Quocirca præſenti Decreto ſtatuimus auctoritate Dei omnipotentis, & beatorum apoſtolorum Petri, & Pauli, & domini Papæ Innocentij, vt quicunque clericus de manu laica eccleſiam, vel eccleſiaſtica beneficia receperit, tam qui dederit, quàm qui receperit, tandiu excom-

excommunicationis vinculo teneatur aſtrictus, donec ad mandatum eccleſiæ plenariè ſatisfaciat: & quod contra ſacros canones factum fuerit, irritum habeatur, & vacuum. Illos autem laicos, qui ante conſtitutionem iſtam eccleſias donauerunt, vel in eccleſiaſticas perſonas manus iniecerunt violentas, volumus per Epiſcopos tertiò commoneri: & niſi pœnitentiam egerint competentem, eadem ſententia teneantur aſtricti.

EXCOMmunicamus omnes illos, qui theſauros eccleſiarum iniuſtè detinent, donec reſtituant: & eos qui latinos detinent in ſeruitute, niſi recepta pecunia, quam dederunt, eos priſtinæ reſtituant libertati.

ITEM excommunicamus omnes illos, qui proprias dimiſerunt vxores, vel de cætero dimiſerint ſine iudicio eccleſiæ, donec ad ipſas reuertantur.

PROHIBEMVS etiam, vt filij presbyterorum, & qui de legitimo non ſunt nati matrimonio, ad ſacros ordines non accedant.

SIMILITER prohibemus, vt nullus ordinetur in ſacerdotem, niſi trigeſimum expleuerit annum.

Ego frater Ioannes domini Papæ Capellanus, apoſtolicæ ſedis Legatus ſcripſi, & ſubſcripſi.
Ego frater Simō domini Papæ Subdiaconus, apoſtolicę ſedis Legatus ſubſcripſi.
Ego Ioannes Dioclien. & Antibaren. Archiepiſcopus ſubſcripſi.
Ego Dominicus Archipresbyter Arbanen. ſubſcripſi.
Ego Petrus Scuarinen. Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Ioannes Polatinen. Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Petrus Aruaſtinen. Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Dominicus Soacinen. Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Natalis Dulcinen. Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Theodorus Sareanen. Epiſcopus ſubſcripſi.

COMITIBVS, BARONIBVS, CIVIBVS, ET VNIVERSO POPVLO in regno Siciliæ conſtitutis. Qualiter regni hoſtis Marcoualdus abſolutus ſit, & quomodo ſeſe erga illum gerere debeant.

EXOPTATA regni tranquillitas, & debitum officij paſtoralis, quo tenemur ſingulos ad viam rectitudinis reuocare, nos ad Marcoualdi receptionem induxit: ne ſi pœnitentem, ſicut videbatur, & exponentem ſe mandatis noſtris ſuper omnibus, pro quibus fuerat excommunicatione notatus, recipere negaremus, non Chriſti vicarij videremur, vel ſucceſſores apoſtolorum principis, ſed inexorabiles potiùs noſtrarum iniuriarum vltores. Licet autem modum receptionis ipſius per alias vobis duxerimus litteras exponendum, ne tamen idem Marcoualdus aliqua nos calliditate ſeducat, idem adhuc audientiæ veſtræ duximus inculcandum. Iuramenti tenor hic fuit: Iurauit Marcoualdus publicè &c. ferè in eundem modum vt ſuprà, vſque ad verbum Debito iuramenti. In tantùm autem in primis idem Marcoualdus mandatum noſtrum humiliter, & deuotè recepit, vt ſuper iuramento exhibito, & mandato recepto, ſuas nobis in teſtimonium litteras deſtinauit, quas apud nos adhuc in teſtimonium ſuæ confuſionis habemus: ſed ad vomitum rediens, & volens adhuc in ſtercore ſuo computreſcere, vt iumentum, nobis poſt abſolutionem quaſdam litteras deſtinauit: in quarum ſalutationis alloquio fraudem eius intelleximus manifeſtè, in eo, quod in ſalutatione ipſa perſpeximus contineri ſic: Marcoualdus Imperij Seneſcalcus &c. Et in alijs ſic erat expreſſum: Marcoualdus Imperij Seneſcalcus, & id quod eſt, tanquàm nec ex toto ſupprimeret, nec exprimeret manifeſtè, quod regni Balius, &

ſertione tenuimus, quòd cùm ingreſſi prouinciam Dalmatiæ ſuperioris fuiſ-
ſent, à maiore parte cleri, & populi Soacen. de reatu homicidij dictum inuene-
runt Epiſcopum infamatum. Cùm autem ad ipſius eccleſiam acceſſiſſent, in
præſentia eius cleri, & populi Soacen. infra miſſarum ſolennia quidam de ciui-
bus S. nomine libellum ipſis accuſationis porrexit, aſſerens ſe teſtibus probatu-
rum, quòd Epiſcopus reus eſſet homicidij perpetrati. Epiſcopus verò per in-
ſtrumentum purgarionis oblatum, quo iuraſſe cum duobus Epiſcopis diceba-
tur, ſe nec feciſſe homicidium illud, nec fieri præcepiſſe, innocentiam ſuam
oſtendere ſatagebat: quod tam tua, quàm illorum Epiſcoporum aſſertione, qui
compurgatores fuiſſe dicebantur, falſum penitùs repererunt: cum nullum à
compurgatoribus exhibitum fuerit iuramentum: vnde cauſſam ipſam vt po-
puli ſcandalum ſedaretur, duxerunt iuris ordine pertractandam: & per recepti-
onem teſtium productorum in concilio apud Antibarum congregato, volue-
runt per confeſſionem ipſius intelligere pleniùs veritatem: cuius fuit tale re-
ſponſum: quòd nec fecerat, neque præceperat fieri homicidium perpetratum:
& tam accuſatores, quàm teſtes inimicos ſuos exiſtere capitales: & cum homi-
cidium illud à T. & I. presbyteris aſſereret perpetratum obiectum fuit ei ab ac-
cuſatore prædicto, quòd præſcriptum T. in presbyterum ordinarat: in quo ſe
confeſſus eſt peccauiſſe. Verùm cùm dicti Legati pariter pertractarent ſuper
his, quæ coram eis fuerant actitata, die ſequenti mitram eis, & anulum in tua, &
Epiſcoporum præſentia, qui conuenerant ad concilium, reſignauit: quæ ab eiſ-
dem poſt aliquot dies repetijt: aſſerens ſe ob hoc velle ad ſedem apoſtolicam
proficiſci: cui & aduerſarijs pariter datis dimiſſorijs, certus fuit à iam dictis Le-
garis terminus aſſignatus. Cæterùm inter alia, quæ dictus Epiſcopus in noſtra,
& fratrum noſtrorum præſentia recognouit, confeſſus eſt, & nō negauit, ſe præ-
fatum T. in presbyterum ordinaſſe, poſtquàm ipſum reatum homicidij audie-
rar, & crediderat commiſiſſe. Cuius factum cùm familiaris eſſet ipſius, non
poterat penitùs ignorare. Cùm ergò ſecundum apoſtolum Epiſcopus bonum
teſtimonium debeat & ab his qui ſunt intus, & ab his, qui ſunt foris, habere, qui
ad curam poſitus aliorum, in ſe ipſo debet oſtēdere, qualiter alios in domo do-
mini operreat conuerſari: nec perferens memorandi criminis labem lucidam
gerat ſacerdotij dignitatem: nos attendentes quod ſatius ſit domino in inferio-
ri miniſterio deſeruire, quàm graduum ſublimitatem appetere cum ſcandalo
aliorum, Epiſcopum ipſum monuimus diligenter, vt poſtquàm Epiſcopalia
inſignia reſignarat, citra pontificale faſtigium creatori ſuo deuotum impen-
derer amodò famulatum, quod in humilitatis ſpiritu, & contrito animo viſus
eſt acceptaſſe. Vnde ipſius propoſitum dignis laudibus commendamus. Cæ-
terùm quoniam non ſine noſtro, & cleri poſſet opprobrio mendicare, cum de
prouiſione ipſius propter locorum incertitudinem deliberare prouidè non
poſſemus, ad petitionem ipſius fraternitati tuæ duximus apoſtolicas litteras de-
ſtinare, præcipiendo mandantes, quatenus de Soacen. Epiſcopatus prouentibus
ei competenter in neceſſarijs facias prouideri: ne pro defectu temporalium re-
rum propoſitum eius valeat impediri. Et quoniam quidam coram te proprijs
nominibus deſignandi eum dicuntur rebus proprijs contra iuſtitiam ſpoliaſſe,
alij verò manus in eum ſacrilegas inieciſſe, volumus, & mandamus, vt ſi rem
ita inueneritis ſe habere, & primos ad ablata reddenda in integrum appellatio-
ne remota compellas, & alios excommunicatos publicè nuncies, &
ſicut excommunicaros tandiu facias euitari, donec paſſo
iniuriam ſ. c. &c. t. t. l. a. ſ. a. u. a. Datum Late-
ran. VII. idus Septembris.

CANTVARIEN. ARCHIEPISCOPO VT ABVSVM QVEN-
dam in proceſſionibus corrigat.

CVm bona ſint coram Deo, & hominibus ſecundum apoſtolũ prouidenda, epiſcopis, qui ſucceſſores, apoſtolorum exiſtunt, & lux mundi, & ſal terræ veritatis teſtimonio perhibẽtur, eſt ſummopere attendendum, vt via regia incedentes, nec declinãtes ad dexteram, vel ſiniſtram, neque conſcientiam propter famã, neque ramen pro conſcientia derelinquant, ſed ſic inter ea irreprehenſibiliter gradiantur, quod nec impij apud Deum, qui videt in corde, nec crudeles apud homines, qui vident in facie iudicentur. Sanè conquerentibus dilectis filijs monachis Cantuarien. noſtris eſt auribus intimatum, quòd te præſente in proceſſionibus, quæ in eccleſia ipſa ſolenniter celebrantur, quandoq; præcedunt, quandoque ſequuntur, inter te, ipſoſque monachos, quaſi ſeparantes caput à membris clerici ſæculares: eorundem inſuper ſtalla in choro contra conſuetudinem coartantes. Ex hoc autem dignitati Canruarien. eccleſiæ plurimum detrahitur, & honori, & ſcandalum (ſicut dicitur) generatur in cordibus infirmorum, ac quies Deo famulantium perturbatur, & deuotio deperit popularis, dum in eodem collegio diuerſæ profeſſionis, & habitus cernuntur homines ſociari: quorum alij veſtiuntur vilibus, alij precioſis, quidam velatis incedunt capitibus, alij denudatis. Cùm igitur ſit incongruum, vt in vno, & eodẽ officio profeſſio diſpar exiſtat, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus circa ea, quæ præmiſimus corrigenda ſolicitudinem adhibeas paſtoralem: vr & ſcandalum tollatur de medio, propter quod multa ſunt ſæpiùs omittenda, ſicut iam alia vice tibi recolimus intimaſſe, atque in Cantuarien. eccleſia regimini tuo commiſſa, quæ celebrem locum obtinet inter eccleſias Anglicanas, nihil reprehenſione dignum occurrat, vnde ad alias religionis, & honeſtatis exemplum conuenit deriuari. Tunc enim meliùs, ſicut tua fraternitas non ignorat ſubditos tuos corrigere poteris, & ad frugem reducere meliorem: cùm in capite nihil inuentum fuerit, quod meritò debeat reprehendi. Dat. Lat. idibus Septembris.

NOBILI VIRO R. COMITI LICII. QVOD ILLVM recipiat ſub protectionem apoſtolicam.

DEuotionis, & fidei puritatem, quam erga nos, & Rom. eccleſiam matrem tuam, ac regiæ ſublimatis coronam habere dignoſceris diligentiùs attendentes, petitionibus tuis libenter annuimus, & eas quantum cum Deo, & honeſtare noſtra poſſumus, gratanti animo promouemus. Ea propter dilecte in domino fili tuis iuſtis precibus grat. conc. aſſenſum, perſonam ruam cum omnibus bonis, quæ impræſentiarum rationabiliter poſſides, ſpecialiter autem Licij comiratum, aut in futurum iuſtis modis Deo propitio poteris adipiſci, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergò, &c.

TARVISINO EPISCOPO. NE CLERICI COMAM nutriant, aut habitu laico vtantur.

Vide tit. de vita et honeſtate clericorum.

SIgnificaſti nobis per litteras tuas, quod quidam clerici tuæ diœceſis, licet eccleſiaſtica beneficia ſint adepti, comam nutriunt, quidam etiam incedunt in habitu laicali, laici quoque aſcribi volentes militiæ clericali, cùm à te promoueri non poſſint, cum litteris archidiaconi tui ad Epiſcopos vicinos accedunt, & ab eis ſe faciunt ordinari. Volentes igitur huiuſmodi exceſſibus obuiare, fraternitari tuę per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus clericos, qui comam nutriunt, & incedunt in habitu laicali, niſi, ad commonitionem tuam depoſuerint comam, & clericalem ſeruauerint tam in veſtibus, quàm in alijs honeſtatem, vſque ad correctionem idoneã, à beneficiorũ ſuorũ perceptione, ſublato appellationis obſtaculo, noſtra, & tua fretus auctoritate ſuſpẽdas. Interdicas aũt archid. tuo, ne ſine cõſcientia, & auctoritate tua cõcedat ſuas litteras promouẽdis: & eis etiã diſtrictè prohibeas, ne ad ordines taliter audeãt cõuolare. Quòd ſi cõtra prohibitionẽ tuã venire præſum

præſumpſerint, executionem eis ordinum ſuſceptorum taliter interdicas. Datum Lateran. XV. Cal. Octobris.

FRed. Dei gratia Rex Siciliæ, ducatus Apuliæ, & principatus Capuæ, hominibus de Monteflaſcone fidelibus ſuis ſalutem, & dilectionē. Cùm chariſſimi in Chriſto Patris noſtri domini Innoc. ſummi Pont. & eccleſiæ Rom. circa nos, & regnum noſtrum, non modica iugiter beneficia ſentiamus, in quibus poſſumus, grata ſibi voluntatis filialis deuotionis viciſſitudine reſpondere: & tam regaliter, quàm humiliter eius implere beneplacitum voluntatis. Gaudemus autem, quod (ſicut accepimus) ad fidelitatem matris veſtræ, & ipſius ſummi pontificis humili curaſtis deuotione redire, & in ea fideliter, & firmiter permanetis. Ne autem de iuramento, quod nobis præſtitiſſe dicimini, in poſterum dubitetis, præſentes vobis duximus litteras deſtinandas, quibus, & affectum noſtrum exprimimus, dum id gratum ſcribimus nos habere, & tanquàm eccleſiæ filij, vos ad fidelitatem eius regaliter exhortamur: monentes vt ſic in ea perſiſtere procuretis, vt nō ex temeraria leuitate, ſed ex deliberatione diſcreta, potiùs ad id videamini proceſſiſſe. Datum Panor. XXII. men. Iunij, ſecundæ Indictionis.

CAPITVLO PENNEN. QVOD IPSORVM ELECTVS EPISCOPVS, *quia ante confirmationem miniſtrarat, priuatus fit.*

QValiter poſt obitum bonæ memoriæ Pennen. Epiſcopi, eccleſia veſtra vacante, receptis priùs ſuper electione facienda litteris noſtris, Primicerium veſtrum vobis elegeritis in paſtorem, vos tanquàm auctores electionis ipſius pleniùs cognouiſtis. Verùm quoniam electus à vobis, ante confirmationem obtentam, adminiſtrationi Epiſcopatus ſe irreuerenter immiſcuit, & tam à clericis, quàm à laicis iuramenta recepit, non attendens quòd ſecundum apoſtolum, nemo ſibi debeat honorem aſſumere, ſed qui vocatur à Deo tanquàm Aaron, nec donum ſcientiæ, pontifici conueniens, fuerat aſſecutus, cùm iuxta verbum dominicum, qui fecerit, & docuerit, magnus vocetur in regno cœlorum. Poſtquàm nobis eundem præſentaſtis electum, ſufficienti examinatione præmiſſa, communicato fratrum conſilio, electionem de ipſo factam, exigēte iuſtitia, duximus irritandam, quicquid ob eam, vel ex ea ſecutum eſt, denunciantes penitùs non tenere. Ne autem gregi dominico diu deſit cura paſtoris, & ex defectu ipſius, eccleſia veſtra incurrat diſpendium, & iacturam, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus conuenientes in vnum, ſicut moris eſt, & ſpiritus ſancti gratia inuocata, virum idoneum, & qui vita, & ſcientia ſit ſufficiens pontificali oneri, & honori, poſt receptionem præſentium infra menſem, in patrē, & paſtorem animarum veſtrarum, per electionem vobis canonicam, aſſumentes, electum ipſum nobis poſtea præſentetis, à nobis, vt dignum fuerit, vice regia petituri conſenſum, & confirmationem auctoritate apoſtolica recepturi. Alioquin aliquos ex vobis ad præſentiam noſtram, ex parte omnium tranſmitti volumus, & mandamus ſecundum aſſignationem noſtram, paſtorem idoneum recepturos. Datum Lateran. XI. Cal. Octobr.

Cap. Qualiter de electione.

FESVLANO EPISCOPO. QVA IPSI COGNITIO *cauſſa hic expreſſe committitur.*

CVm ex conqueſtione dilectorū filiorum fratrum Camaldulen. dudum ad noſtram notitiam perueniſſet, quòd prætextu cuiuſdam chartæ, quam Prior eorum, ipſis neſciētibus, feciſſe proponitur, filij R. de Galbin. Caſtrum Caſtilionis ſibi contenderent cum eius curia vendicare, atque Camaldulen. heremum ex hoc multipliciter pregrauarēt, nos ven. fratri noſtro Aretin. Epiſcopo dedimus in mandatis, vt niſi præfati nobiles poſſeſſiones eaſdem, fratribus

Tt 3 ipſis

ipſis reſtituerent, quemadmodum tenebantur, ipſe ad hoc eos per cenſuram ec-cleſiaſticam cogeret, appellatione remota, iuſtitia mediante. Verùm ſicut idem nobis Epiſcopus ſuis litteris intimauit, poſtquàm prædicti nobiles ab ipſo vocati noſtras litteras tranſcripſerunt, vtraque partium præfixo termino in eius præſentia conſtituta, & priore Camaldulen. plenè factum narrante, vnus eorum videlicet ad obiecta reſpondit: & poſt multa prouocantes, & recuſantes Epiſcopum, ſcripturam ſibi ſub trium nominibus porrexerunt: qua eum tanquàm patronum Camaldulen. heremi dicebant eſſe ſuſpectum: & ne tempore præcipuè meſſium eos ſub ſuo cogeret examine litigare, ſedem apoſt. appellarunt. Sed eis die ſequenti reuerſis, & renunciantibus non recuſationi, quam fecerant, ſed appellationi duntaxat, Epiſcopus partibus alium terminum aſſignauit: in quo dum de recuſatione contenderent coram ipſo: poteſtas Aretin. ſuperueniens, & iudicium illud ad ſe pertinere proponens, ne in cauſſa procederet, interdixit, & ad noſtram audientiam appellauit. Nos igitur deliberatione ſuper hoc habita diligenti, fraternitati tuę per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus cauſſam inter prædictum nobilem, & fratres Camaldulen. non obſtante contradictione, vel appellatione cuiuſquam audias, & decidas: cogens partes per cenſuram eccleſiaſticam, &c. Taliter autem deum habens prę oculis, omni gratia, & timore poſtpoſitis, in ipſa cauſſa procedas, quòd zelum iuſtitiæ videaris habere, noſque tuæ ſolicitudinis ſtudium debeamus meritò commendare. Nullis litteris veritati, & iuſtitiæ, &c. Datum Lateran. IX. cal. Octobris pont. noſtri anno ſecundo.

PANORMITAN. MONTIS REGALIS, ET MESSANEN. ARCHIEPISCOpis. *& Epiſcopo Troian regni Siciliæ cancellario, & nobili viro B. de Luci. Vt de regni bonis alienata reſtituant.*

IN quot, & quantis vobis duximus deferendum, vos per experientiam operis credimus didiciſſe. Cùm licet regni Balium nobis fuerit ex inclytæ recordationis C. Imperatricis teſtamento relictum, vos tamen adminiſtrationem eius ferè totam liberè permiſerimus exercere, ſperantes, quòd & vos ad honorem apoſtolicæ ſedis, & noſtrum, ſalutem regis, & ſtatum regni ſpecialiùs intendere debeatis. Iamdudū autē audiuimus, quòd vos multa de dominio Regis diuerſis perſonis in beneficium aſſignaſtis, propter quod contra vos graue ſcandalum eſt ſubortum, & ad nos etiam per plurium litteras, & nuncios, & fama publica clamante delatum. Ne autem id de cætero vel ad culpam nobis, vel vobis imputetur ad pœnam, præſertim cum diſtractiones huiuſmodi fieri ad preces veſtras, litteris curauerimus apoſtolicis inhibere, diſcretionem veſtram monemus, & exhortamur attentiùs, ac per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ea, quæ minus vtiliter diſtraxiſtis, ſtudeatis vtiliter reuocare, manus veſtras de cætero ab huiuſmodi compeſcentes: ne nos licet inuitos ſtatuere aliud compellatis. Pecuniam autem, pro qua dilectum filium M. Campſorem noſtrum direximus, ei ſoluere non tardetis: quoniam tam eam, quàm aliam pro reprimendis regni hoſtibus, dante domino, ſtudebimus vtiliter erogare. Ad hæc ſuper cuſtodia regis, & regni, volumus & mandamus vos efficaciter intendere, ac ſolicitè vigilare. Datum Lateran. V. Cal. Octobris.

MAGDEBVRGEN. ARCHIEPISCOPO, ET DE BVRGELIM, ET *de cella ſancta Mariæ Abbatibus. Vt diuortij inter Ducem Bohemiæ & vxoris ſuæ cauſſam, Pontifici perſcribant.*

EX conqueſtione nobilis mulieris A. nobis innotuit, quòd cùm dilectus filius Dux Bohemiæ illā duxiſſet legitimè in vxorem, & ipſam viginti annis, & amplius velut vxorem legitimam pertractaſſet, filijs, & filiabus ex ea ſuſceptis, & eandem, ſuadente humani generis inimico, à ſuo conſortio ſeparauit: & N. Pragen. Epiſcopus conuocato quorundam prælatorum conſilio in quodam monaſterio ad petitionem, & mandatū ipſius Ducis, ipſa volēte ad eos accedere, vt ſuas coram eis proponeret rationes, militibus eiuſdem ducis prohibentibus, ei bis, vel ter ingreſſum ex parte illius, appellatione ad ſedem apoſt. interpoſita, ſententiam inter eos diuortij non eſt veritus promulgare: ac demum ipſe Dux quandam aliam, videlicet ſororem chariſſimi in Chriſto filij noſtri Illuſtriſs. regis Vngariæ ſuperduxit. Quoniam igitur hæc ſalua conſcientia præterire non poſſumus indiſcuſſa, cùm ſecundum apoſtolum ſimus omnibus debitores, diſcretioni veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, atq; præcipimus, quatenus vocatis ad præſentiam veſtram, quos propter hoc noueritis eſſe vocādos, inquiratis diligentiùs veritatem: & quicquid inueneritis, nobis per litteras veſtras intimare minimè differatis: vt ex veſtra relatione ſufficienter inſtructi, liberiùs in ipſo negocio, prout ad noſtrum officium pertinet, procedere valeamus. Nullis litteris, &c.

HIEROSOLYMITANO PATRIARCHAE LIDDEN. EPISCOPO, HIEROSOLymitani hoſpitalis, & militiæ templi Magiſtris. Vt collectam tranſire ſtamq; eleemoſynam fideliter diſtribuant: & ſtatum terræ Sanctæ reſcribant.

IAM ex litteris noſtris, quàm relatione multorū propoſitum, quòd de ſubuentione terræ orientalis aſſumpſimus, vobis iam credimus patuiſſe: quæ licet propter guerras & diſcordias, quæ peccatis exigentibus fortius, & frequentius ſolito pullulant in populo Chriſtiano, aliquandiu differatur, non tamen vobis debet fiduciam ſperatę vtilitatis auferre: cùm, & ſiquidem audito quòd cum Sarracenis treugas iniſſeris, ad tempus aliquantū tepuerint, nos nō tepeamus in aliquo, ſed propoſito potius inſiſtamus: quamuis propter impedimenta prædicta nec poſſibilitas voluntati plenè reſpondeat, nec affectus in omnibus concludat effectum. Quid autem ſuper hoc à nobis, & fratribus noſtris, his præſertim quos ad hoc duximus ſpecialiter deputandos, actum exiſtat, & qualiter ſit proceſſum, diſcretionem veſtram non credimus ignorare: cùm per diuerſas prouincias, & litteras direxerimus, & legatos ad exhortādos populos ad ſubſidium veſtrum, & eccleſiarum prælatos, ad id mandauerimus eccleſiaſtica diſtrictione compelli. Apoſtolorum igitur veſtigijs inhærentes, qui collectas faciebant in gentibus, vt fratribus in Hieruſalem indigentibus ſubuenirent, nauim expenſis proprijs fieri fecimus, & frumēto collecto ex fidelium eleemoſynis onerari: quod per dilectos filios Raymundum Hieroſolymitani hoſpitalis, & M. militiæ templi fratres, & I. monachum duximus deſtinandum: qui de concilio veſtro illud magis indigentibus gratis diſtribuant, & diſcretè. Speramus enim quòd armis orationū, & eleemoſynarū adiuti, cùm fuerit datum ab illo, qui fortium artus infirmat, & manus humiliū docet ad bellum: qui non in numeroſitate bellantium, ſed in multitudine miſerationum ſuarum ſaluos facit, de ſua miſericordia confidentes, id obtinebimus, quod aliâs non potuimus hactenus obtinere. Credimus etiam, quòd principibus, & populis chriſtianis optata tranquillitate conceſſa, expectatū in Chriſto ſubſidiū ſentietis. Ideoque diſcretionem veſtram monemus, & exhortamur attentiùs, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quatenus ad diſtribuendam gratis prędictam eleemoſynam indigentibus, diſcretę prouiſionis aciem extēdatis, & ſtatum Hieroſolymitanæ prouinciæ nobis per litteras veſtras frequenter, & veraciter intimetis. Sicut enim expedit, vt veri nobis rumores ſæpius exponantur, ſic eſt vtile, vt hi ſupprimantur penitus, qui mixturā ſapiūt falſitatis.

CAPITVLO CAPVANO. VT MATVRE NOVVM EPISCOPVM eligant, non diu expectatis his, qui longiùs aberant.

Cum inter vniuerſas metropoles, Capuana ſit apoſtolicæ ſedi vicinior, ad prouiſionem ipſius ſpecialiùs aſpiramus, talem ipſi perſonam præfigi cupientes, quæ, ſicut alios metropolitanos loci vicinitate, ſic & deuotionis affectu præcellat: per quam & ipſa metropolis, tam in ſpiritualibus, quàm temporalibus optatum ſuſcipiat incrementum. Intelleximus autem per dilectos filios L. & P. canonicos veſtros, & litteras, quas ad ſedem apoſtolicam detulerũt, quòd ad decanũ, & alios cõcanonicos veſtros Panormi manentes, cùm ex eorum parte vobis fuiſſet per litteras intimatum, vt eccleſiæ Capuanæ damna penſantes, ſic tractaretis ſuper electione ſubſtituendi paſtoris, quòd nullum debeteris in eorũ abſentia nominare, quendam ſocium veſtrum cum litteris deſtinaſtis, duodecim dierum terminum aſſignãtes, infra quem, poſt receptionem litterarum veſtrarum, iter arriperẽt redeundi: quamuis eccleſiaſtica conſuetudo nõ exigat, vt ad electionem paſtoris, canonici tam remoti vocentur: & illi præcipuè, qui longè antequam vos metropolitani veſtri obitum præſentialiter cognouerunt, quorum aliqui poſt eius deceſſum, ad Capuanam eccleſiam ſunt reuerſi. Quia verò mora lõgior in electionibus eſt valde ſuſpecta, immò ſæpe damnoſa, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atq; præcipimus, quatenus inuocata ſpiritus Sancti gratia, perſonam idoneam per electionem canonicam concorditer aſſumatis ad regimen eccleſiæ Capuanæ: conſequenter ad noſtram præſentiam nuncios idoneos tranſmiſſuri, per quos à nobis vice regia poſtuletis aſſenſum, & apoſtolicæ confirmationis gratiam requiratis, attentiùs prouiſuri, vt eo diſcretionis, & charitatis ſtudio procedatis, quòd nec in electione vitium, nec in electo defectus valeat inueniri. Alioquin & factum electionis reuocaremus in irritum, & perſonas negligentium puniremus.

VNIVERSIS CHRISTI FIDELIBVS IN SAXONIA, ET VVESTFALIA CONſtitutis. Vt Liuonienſem Epiſcopum, clerum, & eccleſiam contra paganos defendant.

Sicut eccleſiaſticæ læſionis cenſura compelli non patitur ad credendum inuitos: ſic ſponte credentibus apoſtolica ſedes, quæ mater eſt omnium generalis, munimen ſuæ protectionis indulget, & fideles ad defenſionem eorum ſalubribus monitis exhortatur: ne ſi nuper conuerſis negatum fuerit defenſionis auxilium, vel in primos recertantur errores, vel eos ſaltem pœniteat crediſſe. Accepimus enim quòd cũ bonæ memoriæ M. Epiſcop᷒ Liuonien. fuiſſet prouinciam Liuonien. ingreſſus, in verbo domini laxans prędicationis ſuæ retia in capturam, inter populos barbaros, qui honorem Deo debitum animalibus brutis, arboribus frõdoſis, aquis limpidis, virentibus hęrbis, & ſpiritibus immundis impendunt, vſque adeo domino concedẽte profecit, vt multos à ſuis erroribus reuocatos, ad agnitionem produceret veritatis, & ſacri baptiſmatis vnda renatos, doctrinis ſalutaribus informaret. Verùm inimicus homo, qui tanquàm leo rugiens circuit, quærens quem deuoret, inuidẽs conuerſioni eorũ, pariter & ſaluti, perſecutionem paganorum circumadiacentium in eos iniquis ſuggeſtionibus excitauit, cupiens eũ eos delere de terra, & de partibus illis Chriſtiani nominis memoriam abolere. Ne igitur noſtræ negligentiæ valeat imputari, ſi hi, qui iam crediderunt, retrò cogantur abire, nec præſumant aliqui fidem noſtram recipere, ſi illi, qui iam receperunt, à paganorum incurſibus remanſerint indefenſi, vniuerſitatem veſtrã monemus, & exhortamur attentiùs, in remiſſionem vobis peccaminum iniungentes, quatenus niſi pagani circa Liuonien. eccleſiam conſtituti, cum chriſtianis treugas inire voluerint, & initas obſeruarint, ad defenſionem chriſtianorũ, qui ſunt in partibus illis, potẽter, & viriliter in nomine Dei exercituum aſſurgatis. Nos autem omnibus de partib᷒ veſtris, qui Sanctorum limina viſitare vouerunt, præſentium auctoritate concedimus, vt in voti commutatione emiſſi, in defenſionem Liuonien. eccleſię, ad partes illas, pro reuerentia nominis chriſtiani, procedant. Omnes ſiquidem, qui ad defendendam Liuonië. eccleſiam, & chriſtia-

chriſtianos in illis partibus conſtitutos diuino zelo ſuccenſi duxerint tranſeundum, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & eis apoſtolici patrocinij beneficium impertimur.

Datum Lateran. III. nonas Octobris.

In eundem modum vniuerſis Chriſti fidelibus in Sclauia conſtitutis.

In eundem modum vniuerſis Chriſti fidelibus trans Alpiam conſtitutis.

CIVITATEN. EPISCOPO, BARONIBVS, MILITIBVS, ET VNIVERSO POpulo *in comitatu Ciuitaten. conſtitutu. Vt Theatino præfecto obediant & obſequantur.*

CVm defenſio veſtra, pariter & tutela ſpecialiter ad nos, non ſolū ex ſolicitudine paſtoralis officij, verùm etiam Balij ratione pertineat, præter id etiam, quòd regnum Siciliæ ad ius, & proprietatem apoſt. ſedis dignoſcitur pertinere, ne ab aliquo ſuſtinere poſſitis moleſtiam, vel grauamen, paterna duximus ſolicitudine prouidendum. Inde eſt, quòd dilecto filio nobili viro R. comiti Theatino viro vtique prouido, & prudenti noſtris dedimus litteris in mandatis, vt ipſe, qui vicinitate vobis ad defenſionem, & tuitionem melius poteſt intendere, vos protegat, & defendat: nec permittat vobis grauamen aliquod irrogari. Quocirca vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus eidem, nomine regio tanquam procuratori veſtro à nobis ſuper hoc conſtituto, de cætero intendentes in omnibus neceſſitatibus veſtris eius conſilium, & auxilium requiratis. Datum Lateran. VII. idus Octobris.

CAPITVLO FVNDANO. VT REIECTA ELECTIONE VITIOSA, ET ILLEgitima, *doctum & probum, legitimaq́ ætate præditum eligant Epiſcopum.*

CAſſata olim electione Ioannis de Paſtina, quem vobis elegeratis in paſtorem, tam propter electionis vitium, quàm electi defectum, vobis dedimus in mandatis, vt conueniretis in perſonam idoneam, pariter & honeſtam. Sed vos in veſtra diutiùs contumacia perſiſtentes, caſſatam electionem nitebamini denuò innouare. Nos autem, licet potuiſſemus conſulere per nos ipſos eccleſiæ tandiu viduatæ paſtore, adhuc tamen vos ad electionis concordiam curauimus inuitare. Tandem cùm nihil apud vos proficere videremus, vobis dedimus in mandatis, vt infra certum terminum ad noſtram præſentiam veniretis Epiſcopum recepturi. Venerabili etiam fratri noſtro Terracinen. Epiſcopo mādaſſe meminimus, vt niſi vos mandatum apoſtolicum impleretis, in vos tam officij, quàm beneficij ſuſpenſionis ſententiam promulgaret. Cæterùm vos adhuc contra vetita venientes, dilectum filium P. Primicerium veſtrum adhuc acolitum, cùm iam nullum vobis liceret eligere, in Epiſcopum elegiſtis. Quamuis autem perſonam eiuſdem Primicerij ad maiora etiam reputemus idoneam, vt poiè cuius ſcientiam, & conuerſationem olim in ſcholis intelleximus plenius per nos ipſos, quia tamen propter defectum ordinis, & contra interdictum apoſtolicum eſt electus, electionem ipſius, velut contra Sanctiones canonicas attētatam, de fratrum noſtrorum concilio duximus irritandam. Quia igitur vos non ad recepiendum Epiſcopum iuxta mandatum noſtrum, ſed ad repræſentandam nobis electionem, quam feceratis, ad ſedem apoſt. acceſſiſtis, & ex hoc non impleuiſſe mandatum noſtrum, ſed illud probamini potius fuiſſe transgreſſi, dicto Terracinen. Epiſcopo dedimus in mandatis, vt ita in vos ſecūdum formam priorum litterarum procedat, ſicut contra vos, ſi non acceſſiſſetis ad Romanam eccleſiam, fuerat proceſſurus.

Datum Lateran. V. idus Octobris.

Illi ſcriptum eſt ſuper hoc

ABBATI DE VVALCHENRIETH. VT GERLACVS MONACHVS *qui iudicem ſibi præſcidit, à celebratione miſſarum arceatur.*

Acce-

ACcedens ad præſentiam noſtram Gerlacus monachus tui mònaſte-
rij, humili nobis inſinuatione monſtrauit, quòd cum miſſarum of-
ficia celebraret, animi negligentia faciente, verba canonis frequen-
ter inordinatè protulit: propterquod ipſa verba, & quædam, quæ
præsbyter in ipſo Sacramento dominici Corporis ſecundum eccle-
ſiaſticam conſtitutionem diligenti cura debet peragere, aliquoties iterauit: vn-
de vehementi dolore cõmotus, ſibi ſummitatem digiti ſiniſtræ manus, qui in-
dex dicitur, amputauit. Nos autem ei præcepimus, vt à miſſarum celebratione
deinceps abſtineat: concedentes eidem, vt iniunctam ſibi pœnitentiam peragẽs,
de indulgentia noſtra poſſit in alijs officijs miniſtrare, ipſumque tibi duximus
remittendum, per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus eum fraterna ſtudeas
charitate tractare. Datum Lateran. II. idus Octobris.

EPISCOPO, DECANO, ET CAPITVLO PICTAVEN. VT N. CAMERAE *Apoſtolicæ ſcriptorem in canonicum recipiant.*

SI debita ſolicitudine penſaretis, quid honoris, & reuerentiæ Roma-
næ eccleſiæ debeatis, cui ſi non obeditur, nulla vobis reuerentia po-
terit exhiberi, & quomodo vos in veſtris petitionibus curauerit ex-
audire, in exequendis illis, quæ vobis iniungit, nequaquam vos ex-
hiberetis difficiles, vel rebelles: vnde cũ tempus aduenerit opportu-
nũ, veſtra duritia nos plenius informabit, qualiter in poſtulationibus veſtris cõ-
munib⁹, vel priuatis, debeatis nos benignos, vel propitios, inuenire. Verũtamẽ
ſi vigeret in vobis deuotionis affectus, & diſcretionis acumẽ, poſſetis in plurib⁹
cognouiſſe, non eſſe vtile, vel fructuoſum eccleſijs, mandatis apoſtolicis teme-
ritate qualibet reluctari. Vos autem filij canonici nihil horum intelligẽtiæ ſpi-
ritu capientes, mandatum apoſtolicum, quod tam à felicis memoriæ C. Papa
prædeceſſore noſtro, quàm à nobis ipſis poſtmodum pro dilecto filio Vu. Came
ræ noſtræ ſcriptore canonicando in veſtra eccleſia emanauit, contempſiſtis ha-
ctenus adimplere. Sanè cum venerabilis frater noſter Epiſcop⁹, & dilectus filius
Archidiaconus Engoliſmẽ. ſicut ex litteris ipſorũ accepimus, eundẽ Vu. de mã-
dato eiuſdẽ prædeceſſoris noſtri canonicũ inſtituiſſent in eccleſia Pictauen. pro-
curatori ſuo locum in choro eius nomine aſſignantes, omnes contradictores
eadem auctoritate nunciarũt excõmunicationis ſententia detineri, nobis poſt-
modum approbantibus quod factum fuerat ab eiſdem. Cumque bonæ memo-
riæ A. quondam Epiſcopus Pictauen. in noſtra præſentia ipſum ſcriptorem in
fratrem & canonicum eiuſdem eccleſiæ recepiſſet, eidem Epiſcopo viua voce:
deinde verò dilectis filijs Decano, Cantori, & I. Morel. canonico Xanctonẽ. no-
ſtris litteris diſtrictè dedimus in mandatis, vt eum canonicam ipſam facerent
plenè, ac pacificè poſſidere: contradictores, & rebelles per diſtrictionem eccle-
ſiaſticam compeſcentes. Nos etiam irritantes, ſi quid eo non admiſſo priùs in
eluſionem mandati noſtri foret ab aliquo attentatum, eiſdem iniunximus, vt
vobis diſtrictius inhiberẽt, ne præſumeretis in aliqua canonicorũ ordinatione
procedere, donec de ipſo mandatum noſtrum eſſet plenius adimpletum. Ijdem
autem executores, ſicut ex eorũ litteris perpendimus manifeſtè, cùm poſt tertiã,
& quartam etiam commonitionem nihil poſſent apud vos commonẽdo pro-
ficere, veſtram ſuppoſuerunt eccleſiam interdicto, & perſonas omnium rece-
ptioni eius contradicentium excõmunicationis vinculo innodantes, vtranq;
præceperunt ſententiam firmiter obſeruari: inhibentes diſtrictius, ne ante rece-
ptionem ſæpèdicti ſcriptoris aliquos præſumeretis in veſtra eccleſia ordinare.
Intereà verò cum dilecti filij N. Subdiaconus, I. Arnaudi, & P. de Laudun. cano-
nici, & nuncij eccleſiæ veſtræ ipſum in canonicum, & in fratrem in noſtra præ-
ſentia recepiſſent, & nos vobis iniunxiſſemus diſtrictè, vt eum recipere mini-
mè differretis, procuratori eius ſtallum in choro, & locum in capitulo cum
plenitudine honoris canonici aſſignãtes. Licet vobis fuiſſem⁹ grauiter cõmina
ti, quòd ſi illa vice veſtra non poſſet duritia emolliri, manus noſtras in vos cura

remus

remus dutiùs aggrauare: vos hæc omnia pro nihilo reputantes, non ſolùm id efficere noluiſtis, verùm etiam diuina officia in interdicta eccleſia celebrare: & vt cōtumacia veſtra manifeſtiùs appareret, duos canonicos, poſt inhibitionem ex parte noſtra factam, in eadem eccleſia in eluſionem mandati noſtri inſtituere præſumpſiſtis. Nos igitur hæc in patientia nolentes vlteriùs ſuſtinere, ne contumacibus, & rebellibus contradicēdi, & reluctādi materiam præbeamus, cùm in obedientia ſecundū Prophetam, idololatriæ comparetur, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, & in virtute obedientiæ diſtrictè præcipimus, quatenus eundem ſcriptorem, omni contradictione, dilatione, & appellatione ſepoſita, in fratrem veſtrum, & canonicum admittētes, procuratori eius ſtallum in choro, & locum in Cap. cum plenitudine honoris canonici aſſignetis: ne ſolitæ dilationis obſtaculum prætendatis, propter quod eius inſtitutio differatur. Alioquin noueritis nos venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo, & dilecto filio cancellario Turonen. diſtrictè, & in virtute obedientiæ, noſtris litteris iniunxiſſe, vt niſi infra viginti dies poſt cōmonitionem ipſorum, prędictum ſcriptorem noſtrum, iuxta formam mādati noſtri receperitis in canonicum, & in fratrem: te frater Epiſcope, ſi fortè (quod non credimus) reluctari præſumpſeris, cum etiam nō ſis veritus celebrare in eccleſia interdicta, veritate ſuper hoc cognita denuncient eſſe ſuſpenſum, & vos filij canonici excommunicationis vinculo nō differant innodare: caſſantes penitus quicquid de inſtitutione canonicorum ipſorum in eluſionem mandati noſtri, per vos noſcitur attentatum: eoſdem excommunicationis vinculo innodantes, & expolian res beneficijs, ſi qua habent, ſi pro canonicis Pictauen. præſumpſerint ſe habere. Eiſdem etiam dedimus in mandatis, vt tam interdictum eccleſiæ Pictauen. quàm vtranque ſententiam tādiu, inuiolabiliter appellatione remota, faciant obſeruari, donec mādatum noſtrum fuerit adimpletum: & cum teſtimonio ſuarum litterarum pro ſatisfactione nobis præſtanda, nuncios idoneos ad noſtram præſentiam duxeritis tranſmittendos. Datum Lateran. X. cal. Octobris.

Illis ſcriptum eſt ſuper hoc.

BRACAREN. ARCHIEPISCOPO, ET PRIORI ECCLESIOLAE, ET F. MEnendi monacho Alcobatia. *Vt controuerſiam Epiſcopi Colimbrienſis, contra templarios dyudicent.*

REferente Ven. fratre noſtro Colimbrien. Epiſcopo, apud ſedem apoſtolicam conſtituto noſtris eſt auribus intimatum, quòd cum quæſtio dudū inter Colimbrien. eccleſiam, & Templarios agitata ſuper eccleſijs de Palumbario, Rodina, & Ega, ex conqueſtione ipſius Colimbrien. eccleſiæ, ad felicis recordationis Lucij Papæ prædeceſſoris noſtri audientiā perueniſſet, bonę memorię C. Bracarē. Archiepiſcopo, & F. Portugalen. Epiſcopo, eam cōmiſit fine canonico terminādam: vt ſi dicti templarij ad eorum pręſentiam non accederēt, aut eorum iudicio contemnerēt obedire, abſque appellationis diffugio in eoſdem ſeueritatem canonicā exercerent. Cū autem iudices ipſi partes tandem edicto peremptorio citauiſſent, templarij obtentu appellationis in prima citatione ad ſedem apoſtolicam interpoſitæ, licet in cōmiſſorijs litteris remedium eſſet appellationis ſublatum, ad diem peremptoriū nec venerunt nec pro ſe miſerunt aliquem reſponſalē: quos infra certū tempus coram ſe iuri ſtare mādarunt. Alioquin iura Epiſcopalia in dictis eccleſijs adiudicarūt Colimbrien. eccleſiæ iudices antedicti: & niſi eorū ſententia pareretur, tā eccleſias, quàm earū parochianos ſuppoſuerūt eccleſiaſtico interdicto chriſtiana ſepultura etiam interdicta. Conſequenter verò templariorum nuncius à bonæ memoriæ Vrbano Papa prædeceſſore noſtro, ſub ea forma commiſſionis litteras impetrauit, vt ante ingreſſum cauſſæ, à templarijs ſufficienti cautione recepta, quòd ſuper his iuri parerent, delegati ſoluerent interdictum, & ſi alterutra pars duceret appellandū, vſq; ad diffinitiuam ſententiā procedētes, geſta omnia tranſmitterēt ſigillorū ſuorū munimine roborata, & diem partibus aſſignarent,

aſſignarent, quo venirent ad ſedem apoſtolicam ſententiam recepturæ. Ex quarum nimirum litterarum tenore non fuit proceſſum: quoniam pars, quæ reſcriptum impetrauerat, illud iudicibus non oſtendit. Vnde in eccleſijs memoratis interdictum poſtea non extitit relaxatum, quod templarij, ſicut dicitur, nõ ſeruarunt. Cumque proceſſu temporis dilectus filius noſter G. Sancti Angeli diac. Card. in Hiſpaniæ partibus legationis officio fungeretur, Epiſcopo, & Archidiacono Vlixbonen. ſuis dedit litteris in mandatis, vt aut cauſſam eandem fine debito terminarẽt, vel, ſentẽtias à prioribus iudicibus promulgatas, vice ſua ratas habentes, quæ cõtinebantur in eis, facerent à partibus firmiter obſeruari. Sed reſponſalibus eccleſiæ Colimbrien. ad diem peremptorium venientibus coram eis, & templarijs, ſicut priùs fecerant, venire contemnentibus, vel mittere reſponſalem, iudices latas à prioribus ſententias confirmarunt, ne ſcilicet diuina celebrarentur officia in eccleſijs ante dictis, neq; ſepelirentur in eis corpora defunctorum, nec primitiæ, decimæ, vel mortuaria, militię templi fratribus ſoluerentur: excõmunicationi ſubdentes, qui contra hoc facere attentarent. Sed dicti fratres in ſua contumacia nequiter permanentes, obſeruare præfatas ſententias penitus contradicunt. De Venerab. quoq; fratribus noſtris Lamecẽ. Vlixbonẽ. & Viſen. Epiſcopis eccleſiæ Colimbrien. afflictæ afflictionem addẽtibus, quorũ primus eccleſias ſupradictas, alter eccleſiam de Thomar in Colimbrien. diœceſi conſtitutam, tertius verò eccleſias de Larena præſumpſit, ſpreta prohibitione Colimbrien. eccleſiæ, conſecrare. Memoratus Colimbrien. Epiſcopus grauem in auditorio noſtro propoſuit quæſtionem, obnixè depoſcens, vt tam ipſorum, quàm aliorum prædictorum exceſſus animaduerſione vellemus canonica caſtigare: per quos ſępe dicta Colimbriẽ. eccleſia enormem ſuſtinuerat læſionem. Nos igitur ab ipſius clamoribus, qui apud nos, ſicut veſtra nouit diſcretio, moram fecerat longiorem, auditum auertere non valentes, & de prolatis delegatorum ſententijs, quantum patuit per authentica ſcripta, certiores effecti, ſed vtrum obſeruare fuerint ignorantes, quamuis iam dictus Colimbrien. Epiſcopus eas conſtanter aſſereret non ſeruaras, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ſolum Deum habentes præ oculis, gratia quoque ac timore poſtpoſitis, inquirentes ſuper his, quæ præmiſſa ſunt, diligentiùs veritatem, ſi iam dictis delegatorum ſententijs auctoritate poſtmodum apoſtolica minimè relaxatis, inueneritis paritũ non fuiſſe, templarios in legitimis expẽſis veſtræ diſcretionis arbitrio moderandis factis ob hanc cauſſam, Colimbrien. eccleſiam condemnetis: ad quarum præſtationem eos per excommunicationis ſentẽtiam, appellatione remota, cogi volumus, & mãdamus à quibus ſufficiẽti cautione recepta, quòd coram vobis iuri parebunt, interdicto ſoluto audiatis cauſſam, & eam, appellatione ceſſante, fine canonico decidatis. Si verò nominati fratres præmiſſam præſtare noluerint cautionem, vos ſublato cuiuslibet cõtradictionis, & appellationis obſtaculo, in poſſeſſionem earundẽ eccleſiarum cauſa rei ſeruãdæ Colimbrien. mittatis eccleſiam, & tueamini per diſtrictionem eccleſiaſticam introductam. Sacerdotes quoque, & alios clericos, quos in illis eccleſiis interdictis inueneritis officia celebraſſe diuina, excommunicationis gladio percellatis, & tandiu faciatis ſicut excõmunicatos arctius euitari, donec cum veſtrarum teſtimonio litterarum noſtro ſe conſpectui præſentarint. Epiſcopos autem prędictos, ſi iuxta quod ſuperius eſt expreſſum, eccleſias illas inueneritis temerè conſecraſſe, appellatione ceſſante à pontificali officio ſuſpendatis. Sic autem in præmiſſis articulis iuxta reſcripti noſtri continentiã, non obſtante reſcripto aliquo, veritate tacita per ſubreptionem lite pendẽte, à ſede apoſtolica impetrato, fideliter, ac prudenter appellatione poſtpoſita procedatis: nec proceſſum cauſſæ impediat, ſi ſuper hoc ſe dixerint, certum nuncium ad noſtram præſentiam tranſmiſiſſe: quòd protractas diutiùs controuerſias, per veſtram gaudeamus ſolicitudinem terminatas. Teſtes, &c. cogantur. Quòd ſi omnes, &c. tu frater Archiepiſcope cum eorum altero.

Datum Lateran. II. idus. Octobris.

ARCHIE.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, ABBATIBVS, PRIORIBVS, ET VNIVERſo clero in regno Franciæ conſtitutis *Vt Regem ſuum hortentur, vt Apoſtolicis mandatis obtemperet, & repudiata pellice, legitimam vxorem recipiat.*

ANxiatur in nobis ex amaritudine ſpiritus, & cor noſtrum præ dolore tubatur, dum in cauſſa matrimonij chariſſimi in Chriſto filij noſtri Philippi Francorum Regis Illuſtriſ. declinare ad ſiniſtram, vel dexteram pertimeſcimus, ne videamur plus homini deferre, quàm Deo, & rurſus regia via in regem ipſum procedere moleſtamur: cùm in eo propter prærogatiuam dilectionis, & gratię, nos ipſos reputemus offendi. Monet enim, & mouet nos vehementiùs contra eum, & debitum paſtoralis officij, & fortius Finehes zelantis legem domini notum vobis exemplum inducit: ſed angit nos plurimum, & retrahit aliquantum gratia ſpecialis, quam ad eundem regem habemus, & quam nõ ſolùm circa ipſum, ſed circa totum regnum Francorum opportunitate conceſſa propoſuimus exhibere. Reducentes enim ad mentem, & infra nos ipſos ſæpius reuolẽtes beneficia, nobis olim in ipſo regno ſcholaſticis inſiſtentibus diſciplinis impenſa, & à Deo donum ſcientiæ quantæcunque collatum, præter debitum officij paſtoralis, quo ſumus ſingulis debitores, nos tam regi, quàm regno ſpacialiter teneri fatemur, & non ſolùm à regis grauaminibus, quantum licet manum retrahimus, ſed ad honorem ipſius, & regni eius augumentum ardentiùs aſpiramus. Cæterùm attendentes quòd nos dominus (licet immeritos) in ſede iuſtitiæ collocauerit, & Vicarios ſui, & apoſtolorum Principis conſtituerit ſucceſſores, ne videamur acceptorũ beneficiorũ ingrati, ſi ei, qui nos de puluere ſuſcitatos inter principes, immo ſupra principes ſedere voluit, & de principibus iudicare, hominem præferamus, ne ſine cauſſa etiam accepiſſe dicamur ligandi, & ſoluendi per Beati Petri merita poteſtatem diſſimulare non poſſumus, quin exhibeamus iuſtit. poſtu. & errantes ad rectitudinis tramitem reuocemus, ferrum etiam apponẽtes vulneribus, quę fomentorum nõ ſentiunt medicinam. Conſiderantes prætereà, quòd ſalus animæ præferenda ſit corporis voluptati, & vtilitati, quàm voluntati potius deferendum, cùm multa beneficia præſtentur inuitis, ne vel odiſſe filium, ſi virgæ parcamus, vel ægro videamur cauſſam interitus præſtitiſſe, ſi vulneribus fotis oleo, vinum ſuper infundere differamus, ſaluti regis ipſius cõſulere diſpoſuimus, & honori: credentes quòd quantuncunque cõtra nos, immò licet iniuſtè forſitan moueatur, ad mentem tamẽ reuerſus, cùm remediũ ſenſerit medicinæ, tantò nobis reddetur, & apoſtolicæ ſedi deuotior, quantò in corrigendo exceſſu, per quem Deum ſibi reddit offenſum, per quem ad excuſandas excuſationes in peccatis, & in contemnendis eccleſiæ ſacramentis factus eſt alijs præuaricationis exemplum: per quem etiam fama eius eſt apud bonos, ne dicamus penitus, plurimum offuſcata, maiorem in nos ex charitate fuerit ſeueritatem expert⁹. Ecce enim Dux Bohemiæ, ſicut accepim⁹, ipſius ſecutus exemplum, vxore relicta legitima, ſimili modo adulterã ſuperinducere non expauit: ſed alij principes, & priuatæ perſonę iudaizare dando libellum repudij ſuis vxoribus ſunt parati, niſi principijs citius occurratur. Licet enim bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſor noſter ſententiã illam diuortij, quin potius illius ludibrij fabulam, de fratrum cõcilio duxerit penitus irritandam, diligenter eum admonens, & frequenter, vt prædictam Reginam reciperet in gratiã coniugalem: ipſe tamẽ prauo vſus cõcilio, poſt inhibitiones multiplices, in grauem contemptum eccleſiæ aliam ſuperinducere nõ expauit. Nos autem volentes olim Regem ipſum tractare in ſpiritu lenitatis, & eum ad tramitem rectitudinis ſalubribus monitis reuocare, ipſum circa noſtræ promotionis initia, per venerabilem fratrem noſtrum Pariſiẽ. Epiſcopum fecimus commoneri, & poſtmodum per litteras noſtras diligenter induximus, vt, ſuperinducta de finibus regni Francorũ amota, Reginam reciperet memoratam, quam à ſe duxerat irrationabiliter amouendam: iuris ei licentiam non negantes, quominus facta prius reſtitutione audiremus, & exaudiremus, ſi quid duceret rationabiliter proponendum. Cur enim non potius eligat, quod iuſtum eſt, & hone-

Vu ſtum,

ſtum,& declinet quod iniquum eſt & damnoſum? vt ſi fortè deſuper datum nō fuerit, quòd prædictam Reginam retinere velit in gratia coniugali, remota ea, quam contra interdictum eccleſiæ ſuperduxit, & recepta illa, quàm à ſe contra iuris ordinem ſeparauit, ex tunc, ſi de iuſtitia, & veritate confidit, & iſta iudicio dimittatur, ſi fuerit dimittenda, & illa ſi reducenda fuerit, reducatur: ne, ſi ſecus agi contigerit, & animæ periculum prædictus Rex incurrat per adulterium quod committit, & in genere ſuo ſcādalum ponat, cùm proles ſiqua fuerit hoc modo ſuſcepta, non debeat cenſeri legitima, ſed ſpuria potius iudicari. Licet autem nondum ſuper hoc monitis noſtris paruerit, & mandatis, ne tamen ſalutem ipſius negligere videamur, ſi quod incepimus, relinquerimus imperfectum, adhuc eum per dilectum filium noſtrum P. Sanctæ Mariæ in via lata diac Card. apoſtolicæ ſedis legatum ad hoc ipſum mandauimus commoneri: dantes eidem legato firmiter in mandatis, vt niſi Rex ipſe monitis noſtris, & eius aurem curauerit facilem adhibere, & ipſe adhuc ei forſitā voluerit ſuper interdicto generali deferre, tam Regi, quàm ſuperinductæ, ac eorum familijs præter pœnitentias morientium, omni prorſus appellatione remota, interdicat omnia diuina officia, & eccleſiaſtica Sacramenta, & vbicūque præſentes fuerint eis præſentibus, præter baptiſma paruulorum, & pœnitentias morientium, tam ſacramenta diuina, quàm eccleſiaſtica prohibeat officia celebrari. Ideoque vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & ex parte Dei omnipotentis, patris, & filij, & ſpiritus Sancti, auctoritate quoque Beatorum Apoſtolorum Petri, ac Pauli, & noſtra in virtute obedientiæ diſtrictè præcipimus, quatenus ſententiam, quam idem Card. in Regem, ſuperinductam, & eorum familias vel in regnum etiam duxerit proferēdam, & vos ſublato cuiuslibet appellationis obſtaculo firmiter obſeruetis, & faciatis ab alijs inuiolabiliter obſeruari. Si quis enim cuiuſcunque dignitatis, vel ordinis eis poſt interdictum noſtrum vel officia celebrare diuina, vel eccleſiaſtica pręſumpſerit impendere Sacramēta, ſe nouerit ipſius dignitatis, & ordinis periculum incurſurū. Cum enim ex hoc quæramus ſolicitè ſalutem regis ipſius, & amplius eum, quàm ipſe ſe diligat, diligamus, vt pote quem nos in domino diligimus ad ſalutem, ipſe ſe in animæ ſuæ perniciem diligit contra Deum, non timemus, ſi quod pro veritate, ac iuſtitia contra nos ſcandalum oriatur: quoniam ſi Deus nobiſcum, quis cōtra nos? nec poterit aduerſus nos aliquorum machinatio præualere, quia veritas, & iuſtitia nos defendent. Cùm autem de prærogatiua ſcientiæ, ac honeſtatis veſtræ non modicùm confidamus, ne præter ſpem omnium eis comparare poſſitis, de quibus dicitur: Canes muti non valentes latrare: cùm hactenus libertas eccleſiaſtica maximè viguerit in regno Francorum, volumus, & mandamus, vt vos fratres Archiepiſcopi, & Epiſcopi, & vos filij Abbates apud eundem Regem exhortationibus aſſiduis inſiſtatis, quatenus effectum noſtrum attendentes, qui licet ſalutem ſolicitè quæramus ipſius, eum tamen moleſtamus inuiti, eligat parere potius monitis noſtris, immo diuinis, quàm ſeueritatem eccleſiaſticam experiri: cùm ſi nec ſic potuerit reuocari, ne plaga remaneat incurata, ſeueritatem eccleſiaſticam propoſuerimus diſtrictiùs exercere. Tanto autem his exequendis ſolicitius intendatis, quantò apud multos fama veſtra eſt non modicum aggrauata, quod mediantibus quibuſdam veſtrum tantus ſit perpetratus exceſſus. Quod ſi ad tempus ommiſſum ſit hactenus, non tamen eſt omnino dimiſſum, quin poſſit, & debeat aduerſus eos, ſi negligentes fuerint, retorqueri.

Scriptum eſt autem ſuper hoc prædicto Cardinali apoſtolicæ ſedis legato.

ARCHIEPISCOPO HIDRVNTINO, ET EPISCOPO LICIENſi. *Qua committitur illis cauſa Archiepiſcopi Tarentini, contra eccleſiam S. Mariæ de Galeſo.*

Significauit

SIgnificauit nobis venerabilis frater noſter A. Tarentinus Archiepiſcopus, quòd cùm eccleſia Sanctæ Mariæ de Galeſo, ſita propè ciuitatem Tarentinam, eccleſiæ Tarentinæ parochiali iure ſubiecta eſſet, R. Logotheta Tarentinus in præiudicium iuris eccleſiæ Tarētinæ, quæ pernimium parochialibus terminis anguſtatur, à ſede apoſt. reſcriptum exemptionis obtinuit: occaſione eius, dictus Archiepiſcopus nō ſolùm eccleſia illa, ſed quibuſdam alijs capellis, iniuſtè ſe aſſerit deſtitutum. Quia verò apoſtolica ſedes ab vniuerſis eccleſiis iniurias tenetur repellere, non inferre, mandamus vobis, præcipientes, quatenus ad locum ipſum pariter accedentes, ſi vobis ita eſſe conſtiterit, non obſtante memorato reſcripto per ſubreptionem obtento, eādem eccleſiam cum prædictis capellis fore ſubiectam, ſicut primò fuerat Tarentinæ eccleſiæ, ſublato appellationis obſtaculo, auctoritate apoſtolica decernatis, facientes quod decreueritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Datum Lateran. IIII. cal. Nouembris.

N. DE LACV. N. DE HERMENROD. ET N. DE HEISTERBACH

Abbatibus. Qua ipſis cōmittitur cauſſa & lis, ſuper præpoſitura Colonienſi.

CVM pro controuerſia maioris præpoſituræ Colonien. quæ vertitur inter dilectum filium T. præpoſitum Sanctorum Apoſtolorum ex vna parte, & E. præpoſitum Sācti Georgij in Colonia ex altera, dilecti filij T. canonicus Sancti Gereonis, & H. ſacerdos, procuratores prędicti præpoſiti Sanctorum Apoſtolorum, & G. maioris eccleſiæ, & E. Sancti Seuerini canonici procuratores præfati præpoſiti Sancti Georgij ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſent, & vtriuſque partis nobis litteras præſentaſſent, nil aliud poſtmodum de ipſo negocio in cōſpectu noſtro proponere curauerunt: ſed poſt repręſentationem litterarum, ſecundò ad noſtram præſentiam accedentes, vnanimiter poſtulauerunt à nobis, vt cauſſam ipſam vobis committere deberemus. Nos igitur ad petitionem ipſorū cauſſam vobis committentes eandem, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vocatis ad præſentiam veſtram partibus, audiatis quę fuerint hinc inde propoſita: & ſi fuerit de voluntate ipſarum, vt ad diffinitiuam ſententiam procedaris, vos ſolum Deum habētes præ oculis, omni gratia, odio, vel timore poſtpoſitis, cauſſam ipſam appellatione remota, fine canonico terminetis. Si verò in hoc partes noluerint cōſentire, vt per vos diffinitiua ſententia proferatur, vos nihilominus vſque ad ſententiæ calculū ſublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obſtaculo procedentes, allegationes, & geſta omnia vtriuſq; partis, ſigillorum veſtrorum munimine roborata, nobis dirigere procuretis: terminum competentem partibus præfigentes, quo recepturæ ſententiam noſtro ſe debeāt conſpectui præſentare: ad quem ſi qua partium fortè venire contempſerit, nos nihilominus in ipſo negocio procedemus. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium &c. Quòd ſi omnes &c. Duo veſtrum &c. Datum Lateran. III. nonas. Nouemb.

VNIVERSIS. AD QVOS LITTERAE ISTAE PERVENERINT.

De facultatibus Archiepiſcopi Tarentini, legati Apoſtolici.

VNiuerſitatem veſtram volumus non latere, quòd nos venerabilis fratris noſtri Tarentini Archiepiſcopi fidem, & prudentiam attendentes, ipſum vna cùm nuncijs noſtris alijs ad ſuccurſum, & diſpoſitionem regni Siciliæ deſtinamus, dantes ei liberam poteſtatem, vt illis, qui cum eo ad obſequium noſtrum, & eccleſiæ Romanæ proceſſerint, & fideliter, ac deuotè peſtiterint, beneficia, & præmia condigna retribuat: & ſiquid damni acciderit in equis, vel armis (quod abſit) integrè ſtudeat reſarcire.

Datum Lateran. VIII. idus Nouembris.

CONRADO MAGVNTINO ARCHIEPISCOPO, EPISCOPO SABINEN.

Vt beneficia, per Hildeſemenſem Epiſcopum in diœceſi Herbipolenſi collata, ipſi alijs conferre liceat: priori, nulla collatione non obſtante.

INter exceſſus alios animaduerſione digniſſimos ſuo loco, & tempore auctore Domino puniendos, illud eſt etiam noſtro apoſtolatui reſeratum, quòd C. quondam Hildeſemen. Epiſcopus Herbipolen. eccleſiam auſu propriæ temeritatis vſurpans, in eius diœceſi nonnullis beneficia conferre præſumpſit, in cõtemptum apoſtolicæ ſedis, & ipſius Herbipolen. eccleſiæ detrimẽtum. Nos igitur quod ab ipſo factum eſt in hac parte denunciantes irritum, & inane: quia deuotionem tuam ſumus in multis experti, vt beneficia ipſa perſonis idoneis appellatione remota valeas aſſignare, auctoritate tibi præſentium indulgemus: firmiter inhibentes, ne vel illis, qui de manu eius beneficia receperũt, vel alijs, qui ei iam excommunicato participare non ſunt veriti, vel etiam obedire, tanquam indignis huiuſmodi beneficia conferre præſumas. Nulli ergo &c. Datum Lateran. V. calendas Nouembris.

CASTELLAN. PERVSIN. CLVSIN. ET EVGVBIN. EPISCOPIS, ET DILECTIS filijs Abbatibus, Prioribus, & alijs eccleſiarum prælatis in eorum diœceſibus conſtitutis. Vt legatum apoſtolicum reuerenter excipiant.

APOSTOLICA ſedes, quæ diſponente domino inter omnes eccleſias obtinet principatum, alios vocauit in partem ſolicitudinis, retenta ſibi plenitudine poteſtatis, vt quoniam Rom. Pontifex pro defectu conditionis humanæ, per ſe ipſum omnia expedire nõ poteſt, iuuetur ſubſidijs aliorum, quibus vices ſuas committit, ad exemplum domini, & magiſtri, qui diſcipulos ſuos per mundum vniuerſum tranſmiſit, ſalutem noſtram in medio terræ perſonaliter operatus. Sanè cùm nos, & fratres noſtros propter curam, & ſolicitudinem apoſtolici patrimonij, ab occupationibus varijs, quas pro ſtatu eccleſiarum omnium indeſinenter ſubimus, ſæpius nos contigerit euocari, nolentes, ſicut nec velle debemus, temporalia ſpiritualibus anteferre, de concilio fratrum noſtrorum viam elegimus tutiorem: qua & curam temporalium non negligimus, & ſpiritualem, ſicut conuenit, præferimus dignitatem, dilectum filium noſtrum G. Sancti Georgij ad velum aureũ diaconum, Cardinalem apoſtolicæ ſedis legatum, virum vtique prouidum, & prudentem, & honeſtate morum, & generoſitate natalium commendandum, quem inter fratres noſtros ſpeciali charitate diligimus, ad ea quæ præmiſimus exequenda duximus aſſumendum, conceſſa ſibi nihilominus poteſtate, vt in eccleſijs, & parochijs veſtro regimini deputatis, euellat, & deſtruat: ædificet, & plantet: quæ in eis euellenda, & deſtruenda: ædificanda occurrerint, & plantãda. Quocirca vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ipſum tanquam honorabile membrum eccleſiæ, & legatum apo. ſedis recipiẽtes humiliter, & deuotè, ipſius ſalubria monita, & ſtatuta & vos ipſi diligenter ſeruetis, & à ſubditis veſtris faciatis efficaciter obſeruari. Nos enim ſententiam, quam in rebelles, & contumaces, rationabiliter duxerit promulgandam, ratam habebimus, & faciemus, auctore domino, firmitatem debitam obtinere.

Datum Lateran. idus Octobris.

Scriptum eſt ſuper hoc in eundem modum Spoletan. Fulginat. Aſſinat. Nucerinen. Reatinen. Narinien.

CONSVLIBVS, ET POPVLO SVTRINIS. DE EOdem argumento, quo præcedenti Epiſtola, præcipis.

CVM

CVM præter ſolitum, immò plus ſolitò multis, & magnis ſimus negocijs occupati, quæ per nos ipſos facere non valemus, per alios cogimur adimplere. Sanè inter alias occupationes, & ſolicitudines noſtras, curam, & prouiſionem apoſtolici patrimonij non modicas reputamus, tam ad ſpiritualem iuriſdictionem noſtram ſpectantis, quàm etiam temporalem. Vnde nobis poſſet non immerito imputari, ſi ſuper ordinatione ipſius eſſemus tepidi, vel remiſſi: qui cunctorum fidelium ſolicitudinem gerimus paſtoralem. Nouimus enim (quod triſtes, & dolentes referimus) quoniam in eo multi quæ ſua ſunt, non quę Ieſu Chriſti quærentes, & abutentes per inſolentiam ſedis ap. patientia, pacem perturbant, corrumpunt iuſtitiam, ſtratam violant, & terram offendunt, vnde nobis, & vobis nõ modicum derogatur. Cum igitur ſuper his, quæ præmiſimus emendandis cum fratribus noſtris tractatum habuerimus diligentem, de Ipſorum concilio dilectum filium noſtrum G. S. Georgij ad velum aureum diaconum Cardinalem, virum nobilem, & prudentem, quem inter alios fratres noſtros ſpeciali diligimus charitate, operi tam vtili, & neceſſario deputantes, vt melius, & facilius iniunctum ſibi officium valeat exercere, dilectum filium P. præfectum vrbis, virum nobilem, & potentem ſibi duximus adiũgendum: quibus dedimus in mandatis, vt ſtratam cuſtodiant, pacem procurent, iuſtitiam faciant, & terram defendant: alia quoque nihilominus operentur, quæ ad honorem Dei, profectum eccleſiæ, vtilitatem veſtram, & aliorum noſtrorum fideliũ nouerint pertinere. Vt autem dominium ſedis apo. quæ de ſe verè dicere poteſt: Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue, diebus noſtris dulcedinem nõ deponat, & nulli fiat penitus odioſum, eis viua voce præcepimus, vt vos diligant, & honorent: nullũ ſine cauſſa lædentes, vel contra iuſtitiam aggrauantes, ſed à vobis potius iniquitatem, & violentiam ſatagant propulſare. Vnde quoties neceſſitas poſtulauerit, ad eos vice noſtra pro iuſtitia conſequenda, vel alijs expediendis negocijs poteritis habere recurſum. Et vt melius quæ ad pacem, & vtilitatem veſtram à nobis, & fratribus noſtris ſunt ſalubriter ordinata, perduci valeant ad effectum, vniuerſitatem veſtram monemus attentiùs, & hortamur in domino, per apoſt. ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus ipſis vice noſtra, immo nobis in ipſis intendentes humiliter, & deuotè, quod ſuper præmiſſis articulis, & alijs emergentibus negocijs vtiliter duxerint ſtatuendũ, ſaluo in omnibus apoſtolicæ ſedis mandato, teneatis firmiter, & ſeruetis, de vniuerſis iuſtitijs, & rationibus eccleſiæ Romanæ ſibi plenariè reſpondentes.

In eundem modum conſulibus, & populo Nepeſinis.
In eundem modum conſulibus, & populo Ortanis.
In eundem modum Amelien. Caſtellan.
In eundem modum Tudertin. Aſiſinatibus.
In eundem modum Peruſin. Fulginat.
In eundem modum Spol. Narnien. Reatin. populo ciuitatis Caſtellanæ.
Tuſcan. Vetrallen. Balneoregem. Centumcellen. Vrbeuetan. Cornetan.

MAGDEBVRGEN. EPISCOPO, SVFFRAGANEIS EIVS, VT HILdeſemenſis *Epiſcopus, quòd Herbipolenſem eccleſiam temerè propria auctoritate occuparat, publicè excommunicatus nuncietur.*

CVm ſine capite nulla poſſint membra ſubſiſtere, ſi quiſpiam impune poſſet apo. ſedis priuilegia violare, nulla cæteris eccleſijs de ſuis priuilegijs fiducia remaneret. Verùm inter cætera priuilegia, quæ primatum apoſt. ſedis oſtendunt, illud non modicum reputatur, quòd depoſitiones, ceſſiones, & translationes Epiſcoporum fieri ſine ſpeciali auctoritate Rom. Pont. interdicit. Hoc autem C. quondam Hildeſemen. Epiſcopus non attendens, licentia noſtra non ſolùm nõ obtenta, ſed nec etiã expetita, Herbipolen. eccl. occupauit, præſumẽs ad eam propria temeritate tranſire: cùm per illam non poſſit indulgentiam excuſari, quam à bonæ mem. C. Papa prædeceſſore noſtro ſe aſſerit impetraſſe: quæ potius impetranti turpem ambitionis notam ingeſſit, vt ſi videlicet eum ad maiorẽ dignitatẽ contingeret

Vide titulũ de trãslatione epiſcopi.

 inuitari,

inuitari, eam ſibi licerer aſſumere, dummodo, nihil ei de ſtatutis canonicis obuiaret. Licet enim ei videatur indulrum, vt inuitatus maiorem poſſit aſſumere dignitatem, per hãc tamen indulgentiam ad parem ſibi tranſire nõ licuit, cùm longè facilius in vno caſu, quàm in alio diſpenſetur. Præterea cùm & poſtulatio, ſicut electio, examinari debear diligenter, antequam per eum, cui facienda fuerat, examinata fuiſſet, non debebat vlla ratione tranſire: cùm non ſolum examinationem poſtulationis, ſed ipſius quoque perſonæ videatur tenor indulgentiæ reſeruaſſe, ſtatim ſubiungens dummodo nihil appareat, quod tibi de canonicis obuiet inſtituris. Licet autem tantæ præſumptionis exceſſus ad aures noſtras, publica referente ſama, veniſſet, diſtulimus tamen procedere contra ipſum, donec litteras eius recepimus: in quibus ſe nobis Herbipolen. Epiſcopũ appellabat. Vnde poſtmodum præſumptionem ipſius debita volentes animaduerſione punire, vobis & alijs Archiepiſcopis, & Epiſcopis in Teutonia conſtitutis diſtrictè præcipimus, vt cùm factum huiuſmodi non poſſet in partibus veſtris non eſſe notorium, niſi dictus C. infra viginti dies, poſt ſuſceptionem litterarum noſtrarum, ab Herbipolen eccl. adminiſtratione ceſſaret, eum excommunicatum auct. noſtra non differreris publicè nunciare, & excommunicationem eius faceretis pulſatis camp. & candelis accenſis, feſtiuis diebus & dominicis innouari. Tu autem Magdeburgen. in eum, iuxta tenorem mandati apoſtolici, ſicut accepimus, proceſſiſti: & alij etiam (ſicut credimus) proceſſerũt. Quamuis autem in manifeſtis non ſit ordo iudiciarius requirendus, & ipſe videretur confeſſus de crimine, cùm in litteris ad nos directis ſe præſumpſiſſet Herbipolen. Epiſcopum nominare, nos tamen ad euitãdam omnem malitiam, in litteris noſtris commonitionem canonicam duximus præmittendam: & eum poſtmodum etiam ad bonum obedientiæ reuocare volẽtes, ipſi non præmiſſa ſalutatione mandauimus, vt omni excuſatione ceſſante, ſi apud nos vellet gratiam inuenire, mandatum apoſtolicum adimpleret. Quia verò nec ſic ei vexatio præbuit intellectum, quin eo fortius in ſua pertinacia perduraret, quo ampliùs nos videbat de ſua correctione ſolicitos, cùm poſtquam alius de mãdato noſtro fuit in Epiſcopum Hildeſemen. electus, ſe ipſe præſumeret Hildeſemen. Epiſcopum nominare, apoſtolicæ ſedis iniuriam diſſimulare nolẽtes, ipſum in feſto Principis Apoſtolorum proximè præterito, præſentibus nuncijs eius, inter miſſarum ſolennia excõmunicatum publicè nunciauimus, & mandauimus ab omnibus euitari. Ideoque vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus latam in eundem C. à nobis excommunicationis ſententiam publicantes, ipſum ſingulis diebus dominicis, & feſtiuis, pulſatis campanis, & candelis accenſis, denuncietis excommunicatum, & ab omnibus, tanquam contemptorem apoſtolicæ iuſſionis arctiùs euitandum, donec, ſi deſuper datum fuerit, abſolutionis gratiam mereatur: veſtris nobis litteris intimantes, ſi fortè ſentẽtiam noſtram contemnens, diuina præſumpſerit officia celebrare.

In eundem ferè modum Capitulo, & Suffraganeis eccl. Magun.
In eundem modum Herbipolen Capitulo
In eundem ferè modum Treueren. & Suffraganeis eius.

NOBILI VIRO B. COMITI LAVRETI. ET CVPERSAN. MAGI-
ſtro Iuſtitiario Apuliæ. & Terræ laboris. Vt promiſſionibus ſuis ſatisfaciat, & pacem initam conſeruet.

IA Molim firmiter propoſuimus, ecce & nunc ſumus in exetutione propoſiti, aliquem à latere noſtro ad regni partes dirigere cum ſubſidio opportuno, vt excludantur, & penitus repellantur ab eo, tam regni, quàm eccleſiæ inimici: & pax reformetur in regno, & iuſtitia cõſeruetur. Quia verò in præſentia dilecti filij I. tituli Sãcti Stepha. in Cœlio Monte præbyteri Cardinalis, & Philippi notarij noſtri exercitũ iurauiſti, ſicut eorũ nobis relatio patefecit. Volẽtes te tanquã virũ nobilẽ, & egregiũ ad id eſſe ſolicitũ, & paratum, diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus te ad eundem cum Legato noſtro, contra inimicos regni, & eccleſiæ

ita

ita honorificè præpares, ac viriliter accingaris, quòd fidelitas, & dilectio, quam ad chariſſimum in Chriſto filium noſtrum F. Siciliæ regem illuſtrem, & deuotio, quam ad Romanam eccleſiam te habere proponis, eluceſcat in opere: & proinde ipſum regem, & nos ipſos ad dilectionem tuam reddere valeas promptiores. Præterea cùm ſuper omnibus quæſtionibus, quæ inter te, & dilectos filios nobiles viros G. & M. Comites de Manuplell. prædictis Cardinali, & Notario ſtare mandato noſtro iuraueris: & ipſi etiam ex parte ſua ſe ſimili aſtrinxerint iuramento, ſicut iam tibi ſcripſiſſe recolimus: ita iterato tibi duximus ſub debito iuramenti, præſentibus litteris, iniungendum, vt treugas initas coram prædicto Cardinali inuiolabiliter obſeruare procures, donec per Legatum noſtrum, cui vices noſtras tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus committimus exequendas: qui eſt ad partes ipſas in proximo acceſſurus, ſuper quæſtionibus, quæ inter te, & ipſos Comites vertuntur, mandatum ex parte noſtra recipias: quod tam à te, quàm ab ipſis volumus ſine refragatione ſeruari: ſaluo nimirum, ſiquid aliud ſuper hoc vtilitate, vel neceſſitate penſata duxerimus ſtatuendum. Nos enim ipſis Comitibus conſimiles litteras duximus deſtinandas, volentes (ſicut conuenit) vtriuſque partis indemnitatibus præcauere.

EDVEN. EPISCOPO, VT IVDAEIS RECENS BAptiſatis beneuolentia exhibeatur.

AD prouiſionem P. quondam Iudæi latoris præſentiū ad fidem Chriſti nuper, eodem inſpirante, conuerſi per litteras apo. & mandatum te recolimus inuitaſſe: ſed quod ea penitùs obaudieris, eiuſdem labor indicat iteratus, ſicut decuit: non attendens quòd perſonis huiuſmodi, ne propter opprobrium paupertatis, quod non conſueuerunt æquanimiter ſuſtinere, poſt iudaicam perfidiam derelictam retrò aſpicere compellantur, ab vniuerſis ſit fidelibus propenſiùs ſuccurrendum: nedum Epiſcopali præditis dignitate, quorum debet eſſe propoſitum indigentibus ſubuenire, teq; in hac parte illa ſaltem ratiòne oportuit exiſtere proniorem, quòd pro eodem P. tuas nobis preces, & litteras deſtinaſti. Niſi autem ſpecialis gratia, quam ad perſonam tuam habuimus, & habemus, motum noſtri animi mitigaſſet, pro contemptu mandati præmiſſi, priùs ad te diſtricta vltio, quàm iterata monitio peruenisset: cùm ſatis appareat qualem in alijs te geris virtutibus, quandoquidem in operibus pietatis, quæ ſecūdum Apoſtolum promiſſionem habet vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ, te negligis, vel contemnis ad mandatum apoſt. exercere. Ne igitur præfatus P. prouiſionis apo. ſolatio defraudetur, aut tua negligentia remaneat in ſopore, fraternitati tuæ per apo. ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus eius paupertati taliter ſtudeas prouidere, quòd prædictus P. ac M. filia ſua, quæ cū eo vnda baptiſmatis eſt renata, per tuæ liberalitatis gratiam victus, & veſtitus neceſſaria ſe gaudeant congruè, ſine dilatione qualibet, aſſecutos: faciens nihilominus, vt quod eis propter neceſſitates ſuas duxeris, quemadmodum præmiſſum eſt, aſſignandum, valeant ſine perturbatione qualibet, cùm Deus hilarem datorem diligat, obtinere. Alioquin noueris nos venerab. fratri noſtro Epiſcopo, & dilecto filio Abbati ſancti Martini Niuernen. præcipiendo mandaſſe, vt, ſi mandatum, noſtrum neglexeris adimplere, ipſi te ad ea, quæ præmiſimus, exequenda per diſtrictionem eccleſiaſticam omni contradictione, & appellatione remota, compellant. Datum Lateran. nonis Nouembris.

POTESTATI, CONSVLIBVS, ET IVSTITIARIIS VITERBIEN. Vt concordiam cum Romanis initam conſeruent.

SIcut per alias litteras vobis intimaſſe meminimus, ex diſcordia, quæ inter vos, & Romanos peccatis exigentibus eſt ſuborta, grauia timemus pericula prouentura, quæ præuidentes olim, & ab ipſis vobis præcauere volentes, primò per dilectum filium G. Centij, nobilem ciuem Romanum apoſtolici patrimonij rectorem, in

Thuſcia, ſecundò per dilectum filium G. Archipresb. ſancti Angeli Subdiac. noſtrum: tertiò per venerab. fratrem noſtrum O. Oſtien. Epiſcopum vos fecimus diligentiſſimè commoneti, vt noſtro ſuper hoc conſilio crederetis: quod quale fuerit, non eſtis obliti. Tandem cùm tu fili Poteſtas cum quibuſdam ciuium ad noſtram præſentiam acceſſiſſes, licet multa eſſemus debilitate grauati, te tamen, & ipſos ad idem efficaciter, quantum in nobis fuerat, duximus inducendos, ſed in his omnibus non fuimus exauditi. Quamuis autem poſtmodum teceptio Biturclani fuerit prorogata, non tameu potuit penitùs impediri, quin reciperetur à Romanis, & eorum committeretur potentiæ procegendum. Debueratis autem, & vos nobiſcum mala huiuſmodi præuidere, nec tantùm vires veſtras inſpicere, ſed inimicorum etiam potentiam intueri: cùm non ſit tutum committere vos fortunæ. Verendum eſt autem nobis, & vobis, ne duritia veſtra, qui nobis credere noluiſtis, & culpa noſtra, quam ex eo cõtraxiſſe videmur, quòd querelas hominum de Biturclano ad nos clamantium ab oppreſſionibus veſtris, & ad fidelitatem noſtram redire volentium, non curauimus exaudire, plus fortè vobis, quàm expedierit, deferre volentes, nos, & vos in grauem neceſſitatem induxerint, quam vitare de facili non poſſimus. Romani ſiquidem, ſicut quidam ex vobis, qui nuper ad noſtram venerunt præſentiam, ſuper hoc nouerunt pleniùs veritatem à nobis, & petebant, & petunt inſtanter, vt vel vos à moleſtatione hominum de Biturclano cõpeſceremus, iuxta debitum officij paſtoralis, vel cogeremus ad iuſtitiam in noſtra præſentia exhibendam: quod quacunque peteretur intentione, quia nos de manifeſtis iudicamus, dominus autem iudicat de occultis, non vidimus qua poſſemus ratione negare: licet cum eiſdem nuncijs veſtris, & alijs ſuper hoc diutiùs tractaſſemus. Cùm enim ſecundum verbum apoſtoli ſapientibus ſimus, & inſipientibus debitores, & omni petenti teneamur iuſtitiam exhibere, id præſertim debemus efficere, cùm fideles noſtri de noſtris fidelibus conquerũtur: propter quod dictum Subdiaconum, & dilectum filium Hugonem Panetiarium noſtrum ad vos duximus deſtinandos: vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus ea, quæ poſſunt ex hoc facto pericula prouenire, diligentiùs attendentes, noſtro vos committeretis iudicio, vel mandato. Vos autem aliud quàm expectaremus nobis dediſtis reſponſum, ſcilicet quòd vſque ad quintam feriam proximè præteritam expectaretis venerab. fratrem noſtrum Epiſcopum, Vulterranum, de ipſius nobis conſilio reſponſuri. Iudicet ergò dominus inter nos, & vos: qui nec monitis, nec mandatis noſtris toties requiſiti parere volentes, nos, & vos in grauem neceſſitatem, quam euitare non poſſumus, induxiſtis. Cùm igitur de cætero contemptum noſtrum non poſſimus æquanimiter ſuſtinere, niſi vſque ad proximum diem dominicum, vel iudicium noſtrũ ſubieritis, vel mandato apoſtolico, quod vobis potiùs credimus expedire, duxeritis exponendos, cautionem ſufficientiſſimam exhibentes, extunc vos noueritis excommunicationis vinculo innodatos. Nos etiam vniuerſis fidelibus noſtris dabimus in mandatis, vt non ſolùm vobis aſſiſtere non præſumant, ſed ad edomãdam contumaciam veſtram potenter, & viriliter procedant in ſubſidium Romanorum.

INNOCENTIO SANCTISSIMO PAPAE RO. ET IN CHRISTO *Domino dilecto fratri noſtro. De primatu & prærogatiua eccleſia Romana.*

IOannes diuina miſericordia Conſtantinopolitanus Archiepiſcopus, nouæ Romæ Patriarcha, amorem, & pacem à domino noſtro Ieſu Chriſto, & ſaluatore noſtro. Scriptum à tua ſanctitate per prudentiſſimos legatos Albertum Subdiac. & Albertinum notarium noſtræ humilitati directum, quàm gaudenter ſuſcepimus, & quod in eo continebatur diligentiùs rimatus, impoſſibile habuimus, quomodo non omnino tuam laudaremus ſanctitatem, pro veſtro diuino zelo, & ignito propoſito, de noſtrûm, & veſtrûm, ſecundum fidem vnione: cùm, & hæc noſtram humilitatem tuæ virtutis conſtantia, & tua digni pontificatus diligentia nos

clare

clarè docuerint. Et quidem enim de pluribus faciet quiſquam nobis traditam ex patribus, & longo iam tempore de pia confeſſione traditionem, quam Chriſtus quidem communis doctor, & prædicator Chriſtianorum populis ſuis tradidit vocibus: hunc autem videntes, & diſcipuli, & eorum ex tunc ſucceſſores ſancti Spiritus inſpiratione illuminati, & ab eo docti, ſuis ſcriptis docentes ampliauerunt, ſic noſtra humilitas non modicè læta eſt, ſuper tuæ ſanctitatis pro diuini cultus ſolicita cura. Quod autem mihi in tuæ ſanctitatis ſcripto non modicam ſuperinduxit ambiguitatem, non abſcondam. Nam & pro miro habeo, quomodo vnam, & vniuerſalem Romanorum vocaſti eccleſiam, vt quaſi iam diuiſam in ſpecies quaſdam ſpecialiſſimas, & hæc vno exiſtente grege, ouilium Chriſti nobis quodam modo paſtoribus ſub eo cõſtitutis, paſtorum principe, communique doctore. Et quomodo erit, quòd apud vos Romanorum eccleſia mater (vt dixiſti) communis aliarum eccleſiarum, & ſecundum quas aliquas rationes, & per quas vnquam cauſſas quæro addiſcere dubitans. Quod autem mihi, & plus extendit ambiguitatem, dicam, & indulge mihi ſacerrime Papa, ſi nunc primò hunc patriarchalem ſacrum thronum me aſcendentem, nondum de tali hac dubitatione diligentem ſolutionem addiſcere accidit. Audiens enim quis in pſalmis Dauid dicentem: Mater ſyon, dicet homo, & homo natus eſt in ea: ſecundum verùm vtique verbi, & iuſtitiæ æquitatem, Hieroſolymitanam eccleſiam matrem aliarum eccleſiarum nominabit, prærogantem ſecundum fidem tam tempore, quàm & dignitate. In ea enim vtique, vt nouiſſimus omnium Chriſtus, & natus eſt ſecundum carnem, & conuerſatus: & docens atque prædicans, noſtram fuit ſalutem nouiſſimè per crucem, pro nobis mortem ſuſtinens, lapidem in quo corpus huius fuit ſepultum, depoſitum ibi reliquit. Clarè vtique ſignum ſuæ in terris conuerſationis, ibi Chriſto diſcipuli occurrentes crediderunt, hunc filium Deo, & Patri conſubſtantialem eſſe: quamuis perfectam humanam naturam indutus, ſibi ſecundum ſubſtantiam homo tantùm in ſuperficie videbatur: inde Chriſti mirabiliũ fons emanauit, & inde, vt ex quodam principio, alij quidam exorti ſunt diuina fluentes fluuij, & vniuerſum orbem irrigantes, riuos etiam eccleſiæ, quæ apud vos eſt, replentes. Igitur nunquid ob hęc, & alia talia, quis Hieroſolymitanam eccleſiam, matrem omnium dicet eccleſiarum? aut non prærornatam prædicationem audiſti Pauli à Hieruſalem: Clarè debes incipi, dicit enim, & vſque ad Liricum prædicare euangelium. Hæc quidem dicet, quis audiens eccleſiam, quæ apud vos eſt, generalem, & vniuerſalẽ nominatam. Ego verò lætanter addiſcam cauſſam, & acceptabo eam ſine contradictione rationem habentem. Reprehenſionem autem à tua ſanctitate nobis ſuperinductam ſilere nequeo, vt ſcindentibus quaſi vnam, & deſuper contextam Chriſti veſtem, & ſicà vobis vſq; nunc & diſciſſis: dicente enim in Euangelijs ſaluatore Chriſto, de modo eſſentiæ ſancti Spiritus ei conſubſtantialis, qui ex patre procedit: & duas has ſubſtantiales proprietates dicente, de ſui ipſius, & ſpiritus generatione dico, & proceſſione, & ſibi quidem: de paterna ſubſtantia teſtanti ineffabilem omnibus, & ignotam generationẽ: ſancto verò ſpiritui ex eadem paterna ſubſtantia proceſſionem inſenſibilem, & hanc omnibus, & patribus in Niceam concurrentibus, immutabiliter ſic ex patre ſpiritus proceſſionem ampliantibus, ex tunc vniuerſi orbis ſynodis ſacro ſymbolo, & doctrinæ nil apponentibus: in quibus, & quidam tunc pontificalẽ thronum veteris Romæ gubernantes, per ſe ipſos interfuere: in quibuſdam verò, & quidam alij veſtrum locum tenentes, veſtris tunc pontificibus acceptantibus, & quæ confirmata fuerunt, & ea rata per proprias confeſſiones habentibus, & dæmoni credendi conſtitutionem. Hac quoque fide vſque, & ad nos ſine aliqua interruptione perueniente, quid nos oporteat facere, non parum eſt hæſitandum in ambiguitatem, atque diſceſſionem non paruam incidere, donec de hoc quæſtio ſoluatur. Quæro nũc hinc addiſcere cauſſam, quæ diuiſa eſt, & indiuiſibilis veſtis Chriſti. Potẽtem autem noſtrũ moderatorẽ tua noſcat ſanctitas, à ſe ipſo proſiliẽtem ad omnẽ boni notitiã, & maximè ad religionis cultũ: omnia enim, quib. ornatur verè homo dei, & quæcunq; diuinitùs coronatũ ornant

Impe-

Imperatorem. Hæc omnia Deus ei donauit, & vt breuiter Imperatoris oſtendã maieſtatem, noſce hunc pre omnibus eius anteceſſoribus eius Imperatorẽ benignum, & patientem, ſimulatque ſtrenuum: cuius tam ſpiritualia, quàm & corporalia benigna, ſi dicere inciperem, mẽſuram excederet verbum, necnon & epiſtolæ modum.

PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLITANO QVA AD *præcedentem epiſtolam reſpondet.*

APoſtolicæ ſedis primatus, quem non homo, ſed Deus, immò veriùs Deus homo conſtituit, multis quidem, & euangelicis, & apoſtolicis teſtimonijs comprobatur: à quibus poſtmodum conſtitutiones canonicæ proceſſerunt, concorditer aſſerentes, ſacroſanctam Romanam eccleſiam in Beato Petro apoſtolorum principe conſecratam, quaſi magiſtram, & matrẽm cæteris præminere. Hic enim cùm interroganti domino, quem homines eſſe dicerent filium hominis, alijs referentibus opiniones aliorum, ipſe velut inter cæteros primus, eum eſſe Chriſtum Dei viui filium reſpondiſſet, audire promeruit: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam: & poſt pauca: tibi dabo claues regni cœlorum. Nam licet primum, & præcipuum eccleſiæ fundamentum ſit vnigenitus Dei filius Ieſus Chriſtus, iuxta quod dicit apoſtolus: quia fundamentum poſitum eſt, præter quod aliud poni non poteſt, quod eſt Chriſtus Ieſus, ſecundum tamen, & ſecundarium eccleſiæ fundamentum eſt Petrus: etſi non tempore primus, auctoritate tamen præcipuus inter cæteros, de quibus Paulus apoſtolus inquit: Iam nõ eſtis hoſpites, & aduenæ, ſed eſtis ciues ſanctorum, & domeſtici Dei ſuperædificati ſupra fundamentum ap. & proph. quos, & fundamenta eſſe in montibus ſanctis, Dauid Propheta teſtatur. Huius etiã primatum veritas per ſeipſam expreſſit, cùm inquit ad eum: Tu vocaberis cephas, quod etſi Petrus interpretatur, caput tamen exponitur, vt ſicut caput inter cætera membra corporis, velut in quo viget plenitudo ſenſuum, obtinet principatum, ſic & Petrus inter apoſtolos, & ſucceſſores ipſius inter vniuerſos eccleſiarum prælatos prærogatiua præcellerent dignitatis, vocatis ſic cæteris in partem ſolicitudinis, vt nihil eis de poteſtatis plenitudine deperiret. Huic dominus oues ſuas paſcendas, vocabulo tertio reperito, commiſit, vt alienus à grege dominico cenſeatur: qui eum etiam in ſucceſſoribus ſuis noluerit habere paſtorem. Non enim inter has, & illas oues diſtinxit, ſed ſimpliciter inquit. Paſce oues meas, vt omnes omnino intelligantur ei eſſe commiſſæ. Iacobus enim frater Domini, qui videbatur eſſe columna Hieroſolymitana ſola contentus, vt ibi ſemen fratris præmortui ſuſcitaret, vbi fuerat crucifixus, Petro non ſolùm vniuerſam eccleſiam, ſed totũ reliquit ſeculum gubernandum: quod ex eo etiam euidenter apparet, quia cum dominus apparuiſſet in littore diſcipulis nauigantibus, ſciens Petrus quòd dominus eſt, ſe miſit in mare, ac alijs nauigio venientibus, ipſe ſine beneficio nauis ad dominum feſtinauit. Cùm enim mare mundum deſignet, iuxta verbum Pſalmiſtæ dicentis: Hoc mare magnum & ſpatioſum, illic reptilia, quorum nõ eſt numerus, per hoc quod Petrus ſe miſit in mare, priuilegium expreſſit pontificij ſingularis: per quod vniuerſum orbem ſuſceperat gubernandum, cæteris apoſtolis vt vehiculo nauis contentis: cùm nulli eorum vniuerſus fuerit orbis commiſſus, ſed ſingulis ſingulæ prouinciæ, vel eccleſiæ potiùs deputatæ. Iterùm etiam vt ſe vnicum Chriſti vicarium deſignaret, ad dominum ſuper aquas maris mirabiliter ambulantem, & ipſe ſuper aquas maris mirabiliter ambulauit. Nam cùm aquæ multæ, ſint populi multi, congregationesq; aquarum, ſint maria, per hoc, quod Petrus ſuper aquas maris inceſſit, ſuper vniuerſos populos ſe poteſtatem accepiſſe monſtrauit: pro eo dominus ſe oraſſe fatetur, inquiens in articulo paſſionis: Ego prò te rogaui Petre, vt nõ deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos: ex hoc innuens manifeſtè, quòd ſucceſſoris ipſius à fide catholica nullo vnquam tempore deuiarent, ſed reuocarent magis alios, & confirmarent etiam hæſitantes: per hoc ſic ei confirmandi alios poteſtatem

ſtatem indulgens, vt alijs neceſſitatem imponeret obſequendi: quòd & tunc Petrus agere cœpit, quando quibuſdam ex diſcipulis abeuntibus retrò, & durus eſt hic ſermo dicentibus: cùm dixiſſet Ieſus ad duodecim? Nunquid & vos vultis abire? ſolus ipſe reſpondit pro cæteris: Domine verba vitæ æternæ habes, & ad quem ibimus? Huic præterea dictum in euangelio, & audiſti ſæpiùs, & legiſti: Quodcunq; ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcunq; ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis. Quod ſi omnibus etiam apoſtolis ſimul dictum eſſe reperias, non tamen alijs ſine ipſo, ſed ipſi ſine alijs attributum eſſe cognoſces, ligandi, & ſoluendi à domino facultatem, vt quod non alij ſine ipſo, ipſe ſine alijs poſſet ex priuilegio ſibi collato à domino, & conceſſa plenitudine poteſtatis. Ad quod nimirum videtur illud non incongruè pertinere, quòd ipſe ſolus legitur interrogaſſe Ieſum: Si peccauerit in me frater meus, dimittam ei vſq; ſepties? & ei ſoli Ieſus legitur reſpondiſſe: Non dico tibi vſq; ſepties, ſed vſq; ſeptuageſies ſepties. Quia profectò ſeptenarius vniuerſitatis eſt numerus, eo quòd omne tempus ſeptenario dierum numero noſcitur comprehendi. Septenarius ergò numerus in ſe ipſum multiplicatus, in hoc loco ſignificat vniuerſorum vniuerſa peccata: quia ſolus Petrus poteſt non ſolùm omnia, ſed omnium crimina relaxare. Demum poſt paſſionem ſuam dominus Petro dixiſſe legitur: Tu me ſequere: quod vtique non tam de ſequela perferendæ paſſionis, quàm creditæ diſpenſationis debet intelligi: cùm & Andreas, & quidam alij præter Petrum, ſicut dominus, fuerint crucifixi, ſed ſolum Petrum ſuſtinuit ſibi dominus, & in officio vicarium, & in magiſterio ſucceſſorem. Vnde poſt aſcenſionem domini, Petrus velut ſucceſſor ipſius regere cœpit eccleſiam, ad complendum duodenarium diſcipulorum numerum, loco Iudæ præuaricatoris ex verbis Prophetæ alium inſtituens, & faciens ſubrogari: & recepto paracleto, diſcipulos non muſto repletos, ſed ſpiritus ſancti gratia illuſtratos, ex verbis Ioelis apertiùs comprobauit. Hic pœnitentiam agere iuſſit, & baptizati credentes. Hic inter diſcipulos curando claudum, primus fuit miraculum operatus: & in Ananiam, & Saphiram vxorem ipſius tanquàm primus, & præcipuus inter eos, quia mentiti fuerant ſpiritui ſancto, mortis ſententiam promulgauit. Hic ſimoniacæ peſtis radicem contra primitiuam eccleſiã pullulantem apoſtolica falce ſuccidit: ſolus in Simonem magnũ ſententiam damnationis promulgans, licet non ei ſoli, ſed omnibus communiter pecuniã obtuliſſet. Ipſe præterea cùm in eum mentis cecidiſſet exceſſus, vidit cœlũ apertum: & deſcedens vas quoddam, velut linteum magnum quatuor initijs in terram de cœlo ſubmitti, quòd omnia quadrupedia, & ſerpentia terræ, ac cœli volatilia continebat. Et cũ facta eſſet vox dicens ad eum: Surge Petre, macta, & mãduca, reſpondit: Abſit domine, quia nunquam immunda, & cõmunia manducaui: & vox ad eum eſt facta ſecundò: Quod Deus purificauit, tu cõmune ne dixeris: per quod innuitur manifeſtè, quòd Petrus prælatus fuerit populis vniuerſis: cùm vas illud orbem, & vniuerſitas contentorum in eo vniuerſas ſignificet tam Iudæorum, quàm gentium nationes. Qui licet poſtmodum ex reuelatione diuina, ab Antiochia fuerit tranſlatus ad vrbem, nõ tamen conceſſum ſibi primatum deſeruit, ſed ſecum potiùs cathedræ tranſtulit principatum: cùm dominus eum nullatenus minorare voluerit, quem Romæ præuiderat martirio coronandum. Sanè cùm ipſe poſtmodum, immo dominus potiùs, qui ſe in eo pati aſſeruit: Venio (inquit ad eum) Romam iterum crucifigi. Romanam eccleſiam ſuo ſanguine conſecraſſet, primatum cathedræ ſucceſſori reliquit, totã in eo transferens plenitudinem poteſtatis. Pro patre ſiquidem nati ſunt ei filij, quos dominus principes ſuper omnem terram conſtituit. Sanè cum per nauim Petri eccleſia figuretur, tunc Petrus iuxta præceptum dominicum nauim duxit in altum, laxans prædicationis retia in capturam: cùm ibi poſuit eccleſiæ principatum, vbi vigebat ſæcularis potentiæ altitudo, & imperialis monarchia reſidebat: cui ferè ſingulæ nationes, ſicut flumina mari tributa ſoluebant certis tẽporibus conſtituta. Ipſe quidẽ primus Iudęos, ipſe quoq; primus gentiles poſt aſcenſionẽ Chriſti conuertit ad fidẽ, vt ſuper vtroſq; fideles ſe primatũ accepiſſe mon-

monſtraret. Cùm ipſo die Pentecoſtes ad verbum exhortationis ipſius, circiter tria millia Iudæorum baptiſmi receperint ſacramentum, ac deinde Corneliũ Centurionem, & ſuos quaſi primitias gentium ad reuelationem angelicam baptizarit. Cùm autem inter Apoſtolos ad conſultationem credentium magna fieret conquiſitio, vtrum oportet circumcidi fideles, & legem Moſaicam obſeruari, Petrus principali fretus auctoritate reſpondit: Quid tentatis Deum, imponere iugum ſuper ceruicem diſcipulorum, quod neque patres noſtri, neque nos portare potuimus? Cuius ſententiam ſubſecutus, apoſtolicum ſuper ipſa quæſtione decretum, Iacobus promulgauit. Paulus etiam poſtquam abijt in Arabiam, & iterum redijt in Damaſcum, deinde poſt tres annos venit Hieroſolymam, vt Petrum videret, cum eo euangelium, quod in gentibus prædicauerat collaturus: ne fortè in vacuum curreret, aut etiam cucurriſſet. Cui etiã ſingularis apoſtolatus priuilegium recognoſcens, antonomaſicè ſcribit de illo: Qui operatus eſt Petro in apoſtolatu, operatus eſt mihi inter gentes. Vt autem quem dominus cæteris præfecit priuilegio dignitatis, præ cæteris quoque virtutis priuilegio decoraret, tantam ei contulit poteſtatem, quòd ad vmbram eius ſanabantur infirmi; vt in eo intelligatur eſſe completum, quod dominus dixerat: Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipſe faciet, & maiora horum faciet. Hæc autem non idcirco præmiſimus, vt nos, qui ei (licet indigni) ſucceſſimus in Apoſtolatus officio, extraneos ambulare velimus in magnis, aut ſuper nos in mirabilibus exaltare, cùm à domino dictum eſſe nouerimus: Omnis, qui ſe humiliat, exaltabitur, & qui ſe exaltat, humiliabitur. Vnde cùm inter diſcipulos eius quæſtio de maioritate fuiſſet exorta, reſpondit: Qui maior eſt inter vos, erit omnium ſeruus: & qui præceſſor, tanquã miniſtrator, ſeipſum in exemplo proponens, quia filius hominis non venit miniſtrari ſed miniſtrare: propter quod & ipſe Petrus aiebat: Non quaſi dominantis in clero, ſed forma gregi facti ex animo, nam & alia dicit ſcriptura: Quanto maiores, humilia te in omnibus: & iterum principem te conſtituere noli extolli: eſto in illis quaſi vnus ex illis: Deus enim ſuperbis reſiſtit, humilibus aũt dat gratiam. Sed quia per hæc, & alia, ſicut credimus, quæ tua non debet fraternitas ignorare, apoſtolicæ ſedis magiſterium recognoſcens, eam ſuper quibuſdam dubitationum articulis conſulere decreuiſti: quod vtique gratum gerimus, & acceptum, & tuã exinde prudentiam commendamus: non quòd exiſtimemus nos quaſi ſufficientes ex nobis, ſed noſtra ſufficientia eſt ex Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat: qui linguas infantium facit diſertas, & aperit ora mutorum. Quæſiuiſti etenim dubitans, & addiſcere volens, qua ratione Romanam eccleſiam vnam, & vniuerſalem in noſtris litteris vocauerimus, velut in quaſdam species ſpecialiſſimas iam diuiſam: cùm & vnus ſit paſtor, & vnum ouile: licet ſub vno paſtorum principe Chriſto, plures ſint conſtituti paſtores. Nos autem inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd eccleſia duabus de cauſſis vniuerſalis vocatur: intelligentia nanque dictorum, ex cauſſis aſſumenda dicendi: cum non res ſermoni, ſed rei ſit ſermo ſubiectus. Dicitur enim vniuerſalis eccleſia, quæ de vniuerſis conſtat eccleſijs, quæ græco vocabulo catholica nominatur: & ſecundum hanc acceptionem vocabuli, eccleſia Romana nõ eſt vniuerſalis eccleſia, ſed pars vniuerſalis eccleſiæ: prima videlicet, & præcipua veluti caput in corpore, quoniam in ea plenitudo poteſtatis exiſtit: ad cæteros autem pars aliqua plenitudinis deriuatur. Et dicitur vniuerſalis eccleſia illa vna, quæ ſub ſe continet eccleſias vniuerſas. Et ſecundum hanc nominis rationem Romana tantùm eccleſia vniuerſalis nuncupatur, quoniam ipſa ſola ſingularis priuilegio dignitatis cæteris eſt prælata: ſicut & Deus vniuerſalis Dominus appellatur: non quaſi iam diuiſus in ſpecies, aut ſpecialiſſimas, aut etiam ſubalternas, ſed quoniam vniuerſa ſub eius dominio continentur. Eſt enim vna generalis eccleſia, de qua veritas inquit ad Petrum: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam: & ſunt multæ particulares eccleſiæ, de quibus Apoſtolus ait: Inſtantia mea quotidiana ſolicitudo omnium eccleſiarum, ex omnibus vna conſiſtit, tanquàm ex particularibus generalis, & vna præeminet

omnibus;

omnibus: quoniã cùm vnum ſit corpus eccleſiæ, de quo dicit Apoſtolus: Omnes vnum corpus ſumus in Chriſto, illa velut caput cæteris membris excellit. Quæſiuiſti etiam, & te aſſeruiſti non modicùm dubitare, cupiens addiſcere cauſam, quam acceptabis ſine contradictione rationem habentem: cùm Dauid de Hieruſalem dicat in pſalmis: Mater Syon dicet homo, & homo factus eſt in ea, vtpote in qua Chriſtus dignatus eſt conuerſari, prædicare pariter, & docere, ac noſtram operari ſalutem, in ea noſtræ ponens fidei fundamenta: propter quod mater debet meritò nuncupari, cùm ex ea doctrina proceſſerit ſalutaris. Cur mater omnium eccleſiarum eccleſia Romana dicatur, quæ ab Hieroſolymitana eccleſia orthodoxæ fidei ſacramenta recepit: cùm Apoſtolus etiam inquiens ſe vſque ad Illiricum euangelium prædicaſſe, quod quaſi à Hieruſalem incęperit euidenter oſtendat. Licet autem ex præmiſſis intelligatur & huic inquiſitioni reſponſum, cùm eccleſia Romana mater dicatur, non ratione temporis, ſed ratione potiùs dignitatis. Nam, & ſi ſecundum Ioannem Andreas prius venerit ad fidem, quàm Petrus, prælatus eſt tamen Petrus Andreæ, cùm & in Apoſtolorum cathalogo ſemper primus quaſi præcipuus præmittatur: non quòd Petrus ſit prior tempore, ſed potior dignitate. Ad omnem tamen dubietatem tollendam tua fraternitas debet diſtinguere, ſecundum diuerſas nominis rationes inter Romanam, & Hieroſolymitanam eccleſiam, quòd illa dicenda ſit mater fidei: quoniam ab ea ſacramenta fidei proceſſerunt: iſta verò dicenda ſit mater fidelium, quoniam priuilegio dignitatis vniuerſis fidelibus eſt prælata: ſicut etiam ſynagoga dicitur mater eccleſiæ, quoniam & ipſa præceſſit eccleſiã, & eccleſia proceſſit ab ipſa, iuxta quod eadem dicit in canticis: Filij matris meæ pugnauêre aduerſum me: rurſumque paululum cùm pertranſiſſem, inueni quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ. Nihilominus tamen eccleſia mater eſt generalis, quæ noua ſemper fœtu fœcunda concipit, parit, & nutrit: concipit cathezizando, quos inſtruit: parit baptizando, quos abluit: nutrit communicando, quos reficit: de qua propheta dicit in pſalmo: Habitare facit ſterilem in domo matrem filiorum lætantem. Et alius item propheta: Leua (inquit) in circuitu oculos tuos, & vide, omnes iſti congregati ſunt, venêre tibi, filij tui de longè venient, & filiæ tuæ de latere conſurgent. Gaudemus autem non modicùm, & vtinam in te, ac ſuper te noſtrum gaudium impleatur, quòd apoſtolatus noſtri ſolicitudinem ſuper vnione Latinorum, & Græcorum eccleſiæ commendaſti, pro diuino zelo, & ignito propoſito, quæ nos expreſſiſti habere in tuarum ſerie litterarum: ſuper qua etiam Imp. nobis celſitudo reſcripſit, quòd (vt verbis eius vtamur) noſtræ ſanctitatis eſt ſecundum præcedentes ſynodales operationes pro requiſitis dogmatibus, ſynodalem conuentionem fieri diſpenſare, & noſtra ſic ſanctitate faciente, ſanctiſſima quæ apud nos eſt eccleſia, non ad conuentum tardabit. Licet autem, ſicut ex prædictis apparet, eccl. Ro. non tam conſtitutione ſynodochica, quàm diuina, caput, & mater omnium eccl. exiſtat: & ideò nec pro diſparitate rituum, nec dogmatum diuerſitate differre debueris, quin nobis, ſicut tuo capiti ſecundum antiquum, & canonicum ſtatum beniginùs, & deuotiùs obedires, cùm certa non ſint pro dubijs relinquenda, nos tamẽ pro multis neceſſitatibus eccl. diſpoſuimus, auctore domino, generale conuocare concilium, & ſynodalem celebrare conuentum: ad quem ſi vocatus à nobis iuxta ipſius Imp. promiſſionem occurreris, cùm hæc ſint dogmata, quæ noſtris litteris requiſiuimus: vt ſcilicet membrũ ad caput & ad matrem filia reuertatur, eccl. Ro. reuerentiam, & obedientiam debitam impenſurus: te ſicut fratrem chariſſ. & præcipuum membrum eccleſiæ benignè, ac hilariter admittemus: de cæteris auct. ſedis apo. ac ſacri approbatione concilij, cum tuo, & aliorum fratrũ noſtrorum conſilio, quæ ſtatuenda fuerint, ſtatuentes. Alioquin cùm ſcandalum eccleſię non debeamus vlteriùs ſuſtinere, qui de area domini zizania debemus, & paleas exufflare, diſſimulare non poterimus, quin in ipſo concilio, ſi de ſuper datum fuerit, in hoc negocio de fratrum noſtrorũ conſilio procedamus. Monemus igitur fraternitatem tuam, & exhortamur in domino, & per apoſto-

lica tibi ſcripta mandamus, quatenus per te, vel ſi fortè iuſta præpeditus occaſione nequiueris, per procuratores idoneos, & aliquos de maioribus eccleſiarum prælatis, ſtatuto tempore ad concilium vocatus accedas, apoſtolicæ ſedi reuerentiam, & obedientiam, ſecundum ſtatum canonum præſtiturus: ne ſi ſecus actum fuerit (quod non credimus) tam in Imp. ipſum, qui poteſt, ſi voluerit, efficere quod mandamus, quàm in te, & Græcorum eccl. procedere compellamur. Super cæteris autem dilectum filium I. capellanum, & familiarem noſtrum, apoſtolicæ ſedis Legatum, virum prouidum, & diſcretum nobis, & fratribus noſtris, obtentu ſuæ religionis, & honeſtatis acceptum, ad imperialem excellentiam duximus deſtinandum: monentes, & exhortantes attentiùs, quatenus eum, ſicut Legatum apoſtolicæ ſedis, benignè recipias, & honores. & ea ſine dubitatione qualibet credas, quæ tibi ex parte noſtra duxerit proponenda. Datum Lateran. II. idus Nouembris.

ALEXIVS IN CHRISTO DEO FIDELIS IMPERATOR DIVINITVS CORONATUS, ſublimis potens, excelſus ſemper auguſtus, moderator Romanorum Commanus. De reuerentia & officio ſuo erga Romanam eccleſiam, ac de recuperanda terra ſancta.

INNOCENTIO ſanctiſſimo Papæ Romano honorem condecentem, vt patri ſpirituali, & votum orationum eius. Per prudentiſſimos Legatos tuæ ſanctitatis Albertum ſubdiaconum, & notarium Albertinũ meo directum Imperio, tuę ſanctitatis ſcriptum ei oblatum fuit, atque perlectum: & quod quidem de Imperij mei coram Deo humilitate, ac exaltatione ex humilitate procedenti, per tale ſcriptum paternè meum monuiſti imperium, & acceptauit noſtra maieſtas, & in Deo confidit, quòd & ipſa in ſua gloriabitur humilitate: quia & ipſa directa fuit, & ex nunc dirigi ſperat, atque orat. Nec enim noſtra tranquillitas prophetæ Dauid verbis credere non poteſt: nunc quidem humiliatus ſum, & ſaluauit me, ad Deum dicentis: Nunc autem cor contritum, & humiliatum non deſpicere Deũ. Nec etiam inefficaciter noſtra ſerenitas parabolam euangelij de humilitate auſcultauit. Deſcenſionem enim Domini, & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti à cœlis, & vſque ad ipſum infernum, vbi noſtra ponet ſublimitas. Propter hæc igitur omnia quàm valde Imperium noſtrum humiliter ſapere amplectitur: & in ipſius humilitate Deum eius non recordari nullo modo credit. Quoniam verò de humiliter ſapere, in tuæ ſanctitatis admonitionis verbo, & quædam ſcintilla paſſionis humilitati contraria ſublatebat: hoc quidem alius fortè non immoleſtum ſentiret. Quid enim? quod ſanctitas tua voluit tam docendo, quàm & increpando noſtræ induci magnificentiæ? vt necà ſe ipſa, nec etiam à diuinis, & noſtris ſcripturis bonum intelligere, vel addiſcere valenti: neque zelum pro dominico ſepulchro, & ex proprio ſuo corde ęſtuantem portanti pro miſericordia, quam circa Chriſtianos habet accenſum, & exarſum, & vt flãma materiem combuſtibilem ipſam cremantem: & vt vermis eius oſſa corrodentem. Propter quæ & ſecundum perfectum Prophetam Oziam dicere eſt: Et conſolatio abſcondita eſt ab oculis meis. Igitur etſi alij talia tuæ ſanctitatis verba vt intranquilla placuêre, tamen imperio meo & hæc firma, & amabilia ad vnum, & ſolum reſpicienti, quòd Deo placitum, & tuam mentem conijcienti: quoniam non ex elata ſapere, ſed ex cura, quam pro dominico habet ſepulchro, talia ſcribere induxit. Nam & ipſum imperium meum tali zelo feruens his ſimilia, quæ magni Pauli non diffidit, & ipſum, & anathema quidem à Chriſto eſſe pro fratribus meis chriſtianis non orat. Veruntamen propriam ſuam libertatem dominici ſepulchri liberationi libenter ſupponeret, & non ſolùm imperiali altitudini, & maximarum diuitiarum potentiæ, multorumq́ue hominum poteſtati, qualia, & quanta nulli hodie ſuperſtitum principum ſubiacent, ſed & ipſi propriæ vitæ pro liberatione dominici ſepulchri de manu impiorum præiudicaret. Sed quoniam non in multitudine exercitus, nec in diuitiarum grauedine meum confidit imperium, ſed diuitias, voluntates, & diſpẽſationes imitari apud ſe iudicauit: iudicia verò Dei, vt ex viſis, & operatis conijci poteſt, Deum

non-

nondum noſtris peccatis placatum eſſe demonſtrant: nec noſtra deſpexiſſe delicta, propter quæ & ſaltare in ſanctis illis locis agarenis permiſit, & per longum iam tempus, & vſque nunc à prophanis, & immundis pedibus conculcari ſancta illa ſuſtinet, vt videatur nunc à Deo perfici, quæ de Hieruſalem dicta ſunt per Zechariam: Ponam Hieruſalem lapidem conculcatum in omnibus gentibus, omnis eam conculcans, illudens, illudetur: & congregabuntur in ea omnes gentes terræ: & percutiam omnem equum in ſtupore, & omnem aſcenſorem eius in deſipientia: ſuper domum autem Iudæ aperiam oculos meos, & omnes equos populorum percutiam in cæcitate. Ob hæc & multum promptum imperium meum ſeipſum coercet, & impetens cohibet. Timet enim ne ſicante tempus faciens, & tali operæ ſecundum ſuum deſiderium ſe apponens, verba Oziæ vt à Deo loquentis audiat: Sibi regnauerũt, & non per me dominati ſunt, nec etiam me cognouerunt. Diligenter enim meum credit Imperium, quòd ſecundũ Deũ nobis ambulantibus, & quæ Chriſti ſunt, pro beneplacito Chriſti vlciſci feſtinantibus, non ſolum millenarijs exercitus multitudinibus indigebimus, nec etiã ineuacuabiliũ theſaurorũ euacuatione, ſed parua pars exercitus eſt, & modica pecunia cito totũ perficere poterit. Hoc ex Ezechiele Regis Hierũſalẽ medocet lachrima. Centũ octoginta milia Aſſiriorũ, cum Duce Rampſaki Hieruſalẽ obſidentium, vna nocte per euangelicam virtutem interficiens: & Rampſaki ad Deum blaſphemiam, nec non & Seracheri eum mittentis elationem in luctum conuertens. Hoc & trecenti ſuge deon proni bibentes, & ſub vnius lampadis ſolius lumine omnia millia alienigenarum conuertẽtes. Sanctiſſimi etiam Moyſi manus ad Deum eleuatas, & à duobus ſacerdotibus ſuſtentatas, & Amalec vertentes, & ſeptem ſacerdotum Ieſu naue tubas ſono tantùm muros Ierico ſubuertentes, meum omittit imperium: ne & contra hodie tam ſacerdotes, quam & milites currere videantur, talia noſtris peccatis exigentibus miracula non operari valentes. Quod enim non ſecundum Deum nobis cogitationes, quæ pro Deo ſunt, ſed oribus conſentientes, cordibus diſſentimus, & labijs oſculantes, animo ad inuicem diuidi volumus: ob hoc non proſperi nobis pro dominico greſſus ſepulchro. Non enim tua ignorat ſanctitas, quantam ſubuerſionem, quantamque occiſionem nobiliſſimus quidem Rex Alemaniæ Fredericus imperij mei ſuperinduxit regionibus, ſacramentis tidigiſſimis ſealligans, pacificè & ſine pugna terras imperij mei pertranſire iurans: & ſic imperium meum ſine aliquo impedimento intrans, & omne in eo peſſimum operans, & Chriſtianos vt impios expugnauit: Et hinc, & à via, qua ipſe propoſuerat ire exclusus, & inſperatè fluuio, & vetularum vado ſubmerſus eſt. Quomodo igitur imperium meum ſi: non bene circa Romaniam ſentientibus adiuuare debebat, & eum eius via ambulare? Tamen quamuis ſic mala meo imperio illi retribuẽre, tamen imperium meum eis mala retribuere noluit, integrã, quam ad dominicum ſepulchrum habet, reuerentiam ſibi reſeruans. Omnium enim neceſſariorum allationem ipſis ex regionibus imperij mei, & per ſe ipſos eis acquirere permiſit, & ipſum eis adminiſtrauit, & nunquàm eis defecit, neceſſariorum copia circa inimicos crucis hos armans. Non igitur inculpabilem tua cauſetur ſanctitas, ſed contra illos ſuam vertat increpationem: qui pro Chriſto, quaſi laborare oſtendentes, contraria diuinis operantur voluntatibus. Quare igitur pro dominico ſepulchro ad bellum, meum vſque nunc diſtulit imperium, ſufficienter hæc tuæ ſanctitati reſpondit imperium. Det autem Deus per tuas ſanctas orationes noſtræ potentiæ tranquillitati, ſecundum imperij mei cor, finem pro dominico ſepulcro, conatui apponi tempore cõgruo. De vnione autem eccleſiarum non longam reſponſionem tuæ ſanctitatis diſcretioni facit, quia leuiſſima eſt vnio, pro ut meo videtur imperio, ſi humanis voluntatibus ex nobis deficientibus, voluntas Dei tantùm in nobis eſt mediatrix. Nam eccleſia, quæ vniuerſalis vna eſt, & non eſt diuiſa, ſub vno paſtore pro nobis ſuum ſanguinem effundenti Chriſto ordinata, quamuis ab alijs, & alijs, quæ per partes ſunt eccleſiæ, diſpenſentur, & agantur: quibus ſecundum voluntates, & ſcientias eas agentium, & fides confirmatur, vel mouetur. Et hodierni

agnoſci, nondum dominus peccatis noſtris fuerat complacatus, qui nõ in multitudine, nec in arcu, ſed in virtute ſua ſaluos facit de ſua miſericordia confidentes. Times enim, ſicut tuæ litteræ continebant, ne ſi tempus à Deo eiuſdem terræ liberationi præuiſum, Imperialis ſerenitas voluerit præuenire, ſe fruſtrà laboraſſe deploret, & increpetur à domino per prophetam dicentẽ: Sibi regnauerunt, & non per me: dominati ſunt, nec me nouerunt. Verùm, vt non tam ad reprehenſionem, quàm inſtructionem loquamur, ſi diligenter conſideres, & inſpicias veritatem, longè aliter intelliges ſentiendum. Bonorum enim omnium dator, qui reddet vnicuique ſecundum opera ſua, cui ſeruitia coactà nõ placent, liberum homini cõceſſit arbitrium, vt ſuper his, in quibus humanum poſſet inuenire remedium, dominum non tentaret: ſcriptum eſt enim: Non tentabis dominum Deum tuũ. Eſt igitur in tanta neceſſitate populi Chriſtiani, vel potiùs Ieſu Chriſti tam tibi, quàm vniuerſis ſacri baptiſmatis vndà renatis libero vtendum arbitrio, & ſubueniendũ exuli crucifixo: ne ſi redemptionis eiuſdem terræ tempus ignotum hominibus expectare voluetis, & nihil agere per te ipſum, ſed vniuerſa relinquere diſpoſitioni diuinæ, ſepulchrum dominicum à Sarracenorum manibus, præter tuæ ſubuentionis auxilium liberetur, & inde per negligentiam imperialis magnificentia diuinam incurrat offenſam, vnde per ſolicitudinem ſuam, gratiam domini poterat promereri. Nunquid enim ſenſum Domini cognouiſti? nunquid conſiliarius eius es? Vt certus de diſpoſitione diuina tunc primùm arma moueas in Paganos, & ad liberationem Hieroſolymitanæ prouinciæ accingaris, cùm dominus miſereri diſpoſuerit populi Chriſtiani, & hęreditatem ſuam de Sarracenorum manibus liberare. Nonne legiſti de altitudine diuitiarum, ſapientiæ, & ſcientiæ Dei, quã incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius. Sanè ſi diuinæ mentis arcana præſcires, & liberationem ſepulchri dominici occultè reuelationis oculo præuideres, nunquid tibi meritorium eſſet, tunc primùm in terræ ſanctæ ſubſidium proficiſci, quaſi velles Dominum in ſuæ diſpoſitionis executione iuuare, quæ per te nec impediri poſſet, nec etiam prorogari? Qui hoc ſentiunt, dicere compellentur, deſipuiſſe Prophetas, qui eos pœnitentiam agere prædicabant, quorum peccatum ex eorum contemptu Deus præuiderat aggrauandum. Vt cùm Moiſes iuſſus à Deo monuerit Pharaonem, vt dimitteret populum induratum, ſic tamẽ cor eius, vt populum dimittere nollet, eſt flagellatus. Non erit etiam ſecundum opinionem talium, vel deſiſtendum à vitijs, vel virtutibus inſiſtendum, ſed ſtandum potiùs diſpoſitioni diuinæ: quæ damnandos præuidit ſingulos, aut ſaluandos. Legit, ſicut credimus, Imperialis excellentia, vel audiuit, quòd propter peccatum Iſraelitici populi, quadraginta dies, quibus debuerat terram repromiſſam intrare, in annos totidem Dominus commutauit, & e cõtrario ad contritionem, & lachrymas Ezechię, vitam eius inter quinos annos extendit. Ex quo poteſt plenè perpẽdi, quòd & tempus poſſit perſecutionis Sarracenicæ breuiare, qui in Euangelio de Antichriſti perſecutione locutus adiecit: Niſi breuiati fuiſſent dies illius, ſalua non fuiſſet omnis caro. Præterea inter cæteras arcanas, & inſcrutabiles cauſſas inuaſionis, & detentionis terræ orientalis, hanc etiam Dominus ſua forſan miſeratione præuidit: vt multi relictis parẽtibus, & amicis, immo etiã omnibus, quæ habebant, Chriſtum aſſumpto ſalutiferæ crucis ſigno, ſequentes in defenſione terræ ipſius martirio coronentur, & inde triumphãs eccleſia lætetur, & augeatur in cœlis: Vnde militans dolere, ac minorari videtur in terris. Nolumus autem in huiuſmodi rebus amplius immorari, cùm rectè attendentibus, & inſpicientibus diligenter veritas pateat per ſe ipſam. Imperialis autem celſitudinis erit, ſic de cætero Chriſto exuli ſubuenire, vt & obloquentium detractationem euitet, & in vltimæ diſcuſſionis examine illud euangelicum contra ſe audire non poſſit: Hoſpes fui, & non collegiſtis me: infirmus, & in carcere, & non veniſtis ad me. Gaudemus autem quòd ſuper eccleſiæ vnione, pro qua imperatoriæ magnificentiæ ſpecialiter litteras noſtras direximus, & legatos, ſicut ex litteris tuis accepimus, promptum videris habere affectum, & ad conſumandum quod ſcri-

pſimus, intẽdere diligẽter. Reſcripſiſti enim per litteras tuas(vt tuis verbis vtamur) quòd noſtræ ſanctitatis eſt, ſecundũ præcedẽtes ſynodales operatones, pro requiſitis dogmatibus ſynodalẽ conuẽtionẽ fieri diſpẽſare, & noſtra ſic ſanctitate faciẽte, ſanctiſſima, quæ apud vos eſt eccleſia, nõ ad cõuentũ tardabit. Licet aũt apoſtolica ſedes nõ tã cõſtitutione ſynodochica, quàm diuina caput, & mater omnium eccleſiarum exiſtat, ſicut ex tenore litterarum, quas venerabili fratri noſtro Patriarchæ Conſtantinopolitano dirigimus, & quarum tibi deſtinamus exemplar, celſitudini tuæ pleniùs poterit apparere. Ideoque Pat. prædictus nec pro diſparitate rituum, nec dogmatum diuerſitate differre debuerit, quin nobis ſicut ſuo capiti ſecundum antiquum, & canonicum ſtatum benigniùs, & deuotiùs obediret, cùm certa non ſint pro dubijs relinquenda. Nos tamen pro multis neceſſitatibus eccleſiaſticis diſpoſuimus, auctore domino, generale cõuocare concilium, & ſynodalem celebrare conuentum: ad quem ſi vocatus à nobis iuxta tuam promiſſionem occurrerit, cùm hæc ſint dogmata, quæ noſtris litteris requiſiuimus, vt ſcilicet membrum ad caput, & ad matrem filia reuertatur, eccleſiæ Romanæ reuerentiam, & obedientiam debitam impenſurus, eum ſicut fratrem chariſſimum, & præcipuum membrum eccleſiæ benignè, ac hilariter admittemus. De cæteris auctoritate ſedis apoſtolicæ, ac ſacri approbatione concilij cum ſuo, & aliorum fratrum noſtrorum conſilio, quæ ſtatuenda fuerint ſtatuentes. Alioquin, cùm ſcandalum eccleſiæ non debeamus vlterius ſuſtinere, qui de area domini zizania debemus, & paleas exufflare, diſſimulare nõ poterimus, quin in ipſo concilio, ſi deſuper datum fuerit, in hoc negocio de fratrum noſtrorum conſilio procedamus. Monemus igitur magnificentiam tuam, & exhortamur attentiùs, & in remiſſionem iniungimus peccatorum, quatenus ſic efficias, vt idem Patriarcha per ſe, vel ſi fortè iuſta præpeditus occaſione nequiuerit, per procuratores idoneos, & aliquos de maioribus eccleſiarũ prælatis ſtatuto tempore ad concilium vocatus accedat, apoſtolicæ ſedi obedientiam, & reuerentiam ſecundum ſtatum canonicum præſtiturus: ne ſi ſecus actum fuerit (quod non credimus) tam in te, qui potes, ſi volueris efficere quod mandamus, quàm in eum, & eccleſiam Græcorum procedere compellamur. Super cæteris autem dilectum filium I. cappellanum, & familiarem noſtrum apoſtolicæ ſedis legatum, virum prouidum, & diſcretum nobis, & ftatribus noſtris obtentu ſuæ religionis, & honeſtatis acceptum, ac tuæ ſerenitati deuotum, ad imperialem excellentiam duximus deſtinandum: monentes, & exhortantes attentiùs, quatenus eum ſicut legatum apoſtolicæ ſedis benignè recipias, & honores: & ea ſine dubitatione qualibet credas, quæ tibi ex parte noſtra duxerit proponenda: ſciturus pro certo quòd ſi noſtris volueris conſilijs acquieſcere, graui tempeſtate ſedata, grata tibi poterit tranquillitas prouenire. Datum Lateran. idibus Nouembris.

L. VICARIO NOSTRO APVD CONSTANTINOPOLIM. NE SAcramentum confirmationis ab alijs, quàm à ſacerdotibus adminiſtretur.

Cap. 4. De conſuetudine.

QVanto de benignitate ſedis apoſtolicæ locum obtines celſiorem, tanto tibi eſt ſolicitius procurandum, vt te talem exhibeas in agendis, non declinans ad dexteram, vel ad ſiniſtram, quòd non minus re, quàm nomine vices apoſtolicas gerere videaris. Peruenit ſanè ad audientiam noſtram, quòd quidam ſimplices ſacerdotes apud Conſtantinopolim ea ſacramenta præſumunt fidelibus exhibere, quæ ab apoſtolorum tempore ritè fuerunt ſolis pontificibus reſeruata: vt eſt ſacramentum confirmationis, quod chriſmando renatos ſoli debent Epiſcopi per manus impoſitionem conferre, ad excuſandas excuſationes in peccatis, & ſui erroris fomentum ſolam conſuetudinem prætendentes: cùm diuturnitas temporis peccata non minuat, ſed augumentet: quæ tanto grauiora exiſtunt, quanto infelicem animam diutius detinent alligatam. Volentes igitur hæc, & alia, quæ oculos diuinæ maieſtatis offendunt,

offendunt, de agro dominico extirpari, diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus omnibus latinis præsbyteris apud Conſtantinop. cōſtitutis diſtrictè prohibeas, ne talia de cætero ſua temeritate præſumāt: quæ licet non ſint à fidelibus contemnenda, tutius tamen eſt ea ſine periculo ex neceſſitate, quæ legem non habet, omittere, quàm vt ab his, quibus ea conferre non licet ex temeritate, quæ lege damnatur, non ſine graui periculo inaniter conferātur: cùm vmbra quædam oſtendatur in opere, veritas autem non ſubeat in effectu. Alios quoque ſubiectos tuos, & ab illicitis reuocare ſatagas, & ad faciendabona verbo, & exemplo pariter inuitare: quibus quales pro te litteras deſtinemus, ex reſcripti noſtri ſerie perpendere poteris euidenter.

Datum Lateran. XVI. cal. Decembris.

OMNIBVS LATINIS TAM CLERICIS, QVAM LAICIS APVD CONSTANtinopolim conſtitutis Vt Legato Apoſtolico obtemperant.

QVAM magnum ſit bonum obedientiæ, quantum que ab omnibus fidelibus appetendum, ex contrario eius euidenter apparet: cùm teſte Propheta peccatū ariolandi ſit repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere, ſitque in illos grauiter vindicatum, qui ſchiſma in populo facientes inobediētes extitēre ſuis ſuperioribus, & rebelles. Ad huius autem virtutis eminentiam nullus attingere poterit ſubditorum, niſi prælatis ſuis curauerit humiliter obedire. Sanè quoniam præſentiam ſuam non poteſt Romanus Pontifex omnibus exhibere, dilecto filio Magiſtro L. cuius virtutes, & merita pleniùs cognouiſtis, vices ſuas apud Conſtantinopolim duxit ſedes apoſtolica committendas, vt abſens corpore præſens ſpiritu per ipſum, quem tanto deputauit oneri, & honori, vos tanquam membra ſibi capiti firmiter couniret. Vt igitur ei, qui factus eſt Deo patri obediens vſque ad mortem, per obediētiam placere poſſitis, monemus vniuerſitatem veſtram, & attentiùs exhortamur in domino, per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus pro reuerentia Beati Petri, & noſtra præfato magiſtro vnanimiter intēdentes, ſalutaria ipſius monita, & præcepta teneatis firmiter, & ſeruetis: ſcituri quòd nos illi conceſſimus, vt quia communis depoſcit vtilitas, non obſtante reſcripto, ſi quod à bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſore noſtro proponitur impetratū, ad eum quoties neceſſe fuerit, liberè appelletur: & ipſe cauſſas, ſuper quibus ad eum fuerit appellatum, canonico fine decidat: enormes etiam, & graues exceſſus per cenſuram eccleſiaſticam corrigat, & caſtiget. Circa quem, cùm ſine veſtra non poſſet iniuria mendicare, in ſubſidijs etiam corporalibus conferendis, qui vobis ſpiritualia ſubminiſtret, vos eſſe conuenit liberales: vt de bonis, vobis à Deo collatis, eidem in vita, & morte hilariter cōferentes, orationum illius ſitis participes, qui Vicarius noſter exiſtit. Et per hæc, & alia bona, quæ in terris, domino inſpirante, feceritis, ad æterna gaudia peruenire poſſitis.

Datum Lateran. XVI. cal. Decembris.

PRIORI, ET FRATRIBVS SANCTAE CRVCIS. QVA CITANTVR AD andiendam ſententiam inter ipſos & Colimbrienſem Epiſcopum.

PRo quæſtionibus grauibus, & diuerſis, quas venerabilis frater noſter Colimbrien. Epiſcopus aduerſus vos, & quoſdam alios religioſos habere dignoſcitur, longo tempore iam elapſo fuit apud Romanam eccleſiam conſtitutus, ſperans per cenſuram ſedis apoſtolicæ finem litibus imponendum. Sed ecce deſiderium eius facientibus vobis in præſentiarum, duci non potuit ad effectum: cùm in abſentia partis alterius, quantuncunque nobis graue fuerit, & moleſtum, ad diffinitiuam ſententiam non duxerimus procedendū. Quamuis autem tantam inobedientiam veſtram graui poſſemus animaduerſione punire, volentes tamen regia via ſemper incedere, non declinātes ad dextram, vel ſiniſtrā, vniuerſitati veſtræ in virtute obedientiæ diſtrictè præcipiendo

mandamus,quatenus omni contradictione, & appellatione ceſſante vſque ad feſtum omnium Sanctorum proximè futurum,per vos ipſos, vel per ſufficientes,& idoneos reſponſales ad noſtram præſentiam accedatis,ſuper prinilegijs omnibus,& libertatibus,quæ à Romanis pontificibus,vel à Michaele quōdam Colimb.Epiſcopo vos habere proponitis,& ſuper alijs quæſtionibus aduerſum vos à Colimbrien.ecclesia intentatis,diffinitiuam ſententiam recepturi. Et vt veritas faciliùs reuelctur,authentica ,& originalia cum bullis ſuis nobis ſub præmiſſa diſtrictione,ad eundem terminum exhiberi præcipimus per eoſdem. Interlm autem vobis, ſicut & alteri parti licebit, ſi volueritis aliud ab his,quæ fecistis hactenus,allegare pariter,& probare coram dilectis filijs N. de Alcobatia,& N.de Seiza Abbatibus,& Fer. Menandi monacho Alcobatię,ſedis apoſtolicæ delegatis;quibus ſuper hoc noſtras litteras deſtinamus. Sanè præfixum vobis terminum peremptorium aſſignamus:ad quem ſi venire, vel mittere, ſicut præmiſſum eſt,contempſeritis,nos nihilominus in cauſſa ipſa,quantum de iure poterlmus,procedemus. Datum Lateran. VIII.cal. Decembris.

N. DE ALCOBATIA, N. DE SEIZA ABBATIBVS, ET F. MENANDI MOnacho Alcobatiæ. *Vt in eadem cauſa, de qua Epiſtola præcedenti agitur, teſtes recipiant,& rei geſtæ veritatem ad Pontificem remittant.*

QVID ſcribamus N. Priori,& fratribus Sanctæ Crucis ſuper controuerſijs grauibus,& diuerſis, quæ inter ipſos & Colimbriē. eccleſiam agitantur , ex litteris apoſtolicis patentibus,eis directis,perpendere poteritis euidenter:quas per ſolicitudinem veſtram ipſis omni contradictione,& appellatione ceſſantibus,exhiberi volumus, & iubemus. Quamuis autem eotam vobis, quibus examinationem negocij ſub certa forma recolimus cōmiſiſſe,teſtes vtrinq; producti fuerint,& recepti : qnia tamē de cauſſa non conſtitit nobis ad plenū,per apoſtolica vobis ſcripta diſtrictè præcipiendo mandamus,quatenus receptis adhuc alijs teſtibus partium,ſi de ipſarū proceſſerit voluntatè,ſiquos ſuper priuilegijs,libertatibus, vel alijs articulis duxerint producendos,& vſque ad diffinitiuam ſentētiam,remoto appellationis obſtaculo,procedētes,geſta omnia nobis , ſub ſigillorum teſtimonio,per veſtrū fidelem nuncium tranſmittatis,ad feſtum omnium Sanctorum proximè futurum,diem peremptorium aſſignantes,quo recepturæ ſententiam per ſe, vel per procuratores idoneos noſtro ſe conſpectui repræſentent : ad quem ſiqua earum venire contempſerit,nos nihilominus, quantum de iure poterimus, procedemus. Teſtes &c. per cenſuram eccleſiaſticam cogantur. Quòd ſi omnes &c. Duo veſtrum &c. Datum vt ſuprà VIII.cal. Decembris.

ARCHIEPISCOPO MAGVNTINO, EPISCOPO SABINEN. VT AB *iniuſto & illicito iuramento Canonici Herbipolenſes abſoluantur.*

OFFICIVM creditæ nobis adminiſtrationis expoſcit , vt nō ſolùm corrigamus ea,quæ perperàm fuerint attentata, verùm etiam illos, qui contra eccleſiaſticam honeſtatem , & Sanctorum patrum conſtitutiones temeritatem ſuam non metuūt exercere,ne impunitas nocētium patiat delīquentes, animaduerſione debita puniamus. Ad audientiam ſiquidem apoſtolatus noſtri peruenit,quòd C. quōdam Hildemen.Epiſcopus cùm Herbipolē. eccleſiam temerè occupaſſet,inter alia,quæ nimia temeritate ductus nequiter attētauit,à canonicis eiuſdem Herbipolen. eccleſiæ exegit,vt poſt eius obitum familiæ ſuæ duo millia marcharum ſe promitterent ſoluturos,& ab eis iuramentum obtinuit, quòd antequam illæ marchæ ſoluerentur illis,quibus ipſe perſolui mādaret,ſucceſſori eius nullatenus obedirent. Subſequenter etiam ſuggerens eis,quòd pro ſucceſſione Herbipolē. Epiſcopatus, quidam conſpiraſſent in mortem illius,ſimiliter poſtulauit ab eis,vt eidem eligerent ſucceſſorem : cuius petitioni canonici annuentes, ad electionem

nem huiuſmodi faciendam, ſex de ſuis confratribus elegerunt: qui cùm Monaſterienſem Epiſcopum elegiſſent, præfatus C. fecit canonicos ipſos tactis ſacroſanctis Euangelijs iuramento firmare, quòd electioni iam dictæ nullo vnquam tempore obuiarent. Quoniam igitur tam enormem præſumptionem nec poſſumus, nec debemus ſub diſſimulatione tranſire, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus, quatenus ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, omni contradictione, & appellatione poſtpoſita, auctoritate noſtra, prędicta iuramenta tanquam illicita denuncies non tenere: & illis, quos tibi conſtiterit taliter iurauiſſe, de illicitis iuramentis condignam pœnitentiam, & ſatisfactionem iniungas. Siqui verò contra formam huius mandati noſtri tibi duxerint reſiſtendum, eos eccleſiaſtica ſeueritate percellere non omittas. Datum Lateran. VIII. cal. Decembris.

LITTERAE FIDELITER INTERPRETATAE DE ARMENICO IN LATINVM, *quas catholicus Armeniorum domino Papæ Innocentio deſtinauit. Qua gratias agit Pontifici pro coronatione Regis, & promiſſo Legato Archiepiſcopo Moguntino: & ſuam confeſsionem addit.*

VOBIS, qui eſtis caput poſt Chriſtum conſecrari ab eo, & caput catholicæ eccleſiæ Romanæ matris omnium eccleſiarum, adeò prudentes, & Sancti, quòd debetis eſſe in loco apoſtolorum ſublimis Papa, & vobis ſanctis Archiepiſcopis, Epiſcopis, Cardinalibus, Præsbyteris, Clericis, & omnibus, qui ſunt de veſtra ſancta eccleſia, ſalutē, & fraternitatem. Pax Dei ſit inter vos. Gregorius homo Ieſu Chriſti per gratiā Dei catholicus totius Eccleſiæ Armeniorum, filius veſtræ ſanctæ eccleſiæ, quæ eſt fundamentum legis totius Chriſtianitatis. Sciatis quòd nos Archiepiſcopi, Epiſcopi, presbyteri, & clerici oramus Ieſum Chriſtū, qui eſt caput omniū noſtrū, vt ſeruet vos, & veſtros ab omnib⁹ malis: quia cùm vos, qui eſtis caput, eſtis incolumes, nos qui ſumus corpus, bene valebimus per veſtrā benedictionem. Noueritis domine, quòd ad nos venit nobilis, ſapiens, & ſublimis Archiepiſcopus Maguntinus, qui nobis attulit ex parte Dei, & ex parte ſublimitatis eccleſiæ Romanæ, & ex parte magni Imperatoris Romanorum ſublimem coronam, & coronauit Regem noſtrū Leonem, & nobis reddidit coronam, quam nos perdidimus à longo tempore: vnde nos fuimus elongati à vobis, & nos recepimus eam libenter, & cum magno gaudio: & inclinamus, & regratiamus Deo, & Sanctæ Romanæ eccleſiæ, & alto Imperatori Romanorum. Sciatis domine, quòd ipſe nobis monſtrauit veſtra præcepta, & nos ea multùm libenter audiuimus, & libenter volumus legem, & fraternitatem ſublimis eccleſiæ Ro. quæ eſt mater omnium eccleſiarum: & nos ſolebamus eam habere, & nunc eam habemus, & libenter volumus eſſe ad veſtrum mandatum: & firmiter ſunt ad mandatum: & veſtrum omnes Archiepiſcopi, Epiſcopi, & omnis clerus noſtræ eccleſiæ, qui ſunt in multis terris, & ſunt multi per Dei gratiam. Et nos rogamus vos, vt oretis Deum pro nobis, quia nos ſumus in ore draconis, & in medio inimicorum crucis, & inter eos, qui ſunt naturaliter inimici noſtri. Et nos vos rogamus per Deum, quatenus nobis mittatis tale adiutorium, & tale conſilium, quòd nos poſſimus conſeruare honorem Dei, & chriſtianitatis, & veſtrum. Quia poſtquā nos ſumus veſtri, & vos eſtis memores noſtri, efficiatis tantum erga nos, quòd nos gratias referamus Deo, qui nos redemit ſanguine ſuo: & quòd gratiam agamus S. cruci domini noſtri, qui fecit totum mundum. Ieſus Chriſtus defendat vos, & omnes veſtros ab omni malo, & nobis det veſtram benedictionem.

GREGORIO CATHOLICO ARMENIORVM. QVA *ad Epiſtolam præcedentem reſpondetur: deque primatu ſedis Apoſtolicæ diſſeritur.*

EX eo te radicatum in fide catholica, & eſſe catholicum non tam nomine, quàm merito experimur: quòd apoſtolicę ſedis migiſterium recognoſcens, eam eccleſiarum omnium matrem, & nos caput vniuerſorum fidelium confiteris, ſicut ex tuarum nobis innotuit ſerie litterarum. Noſti etenim priuilegium Petri, quòd ſibi dominus vniuerſas oues ſuas paſcēdas, vocabulo tertio repetito, commiſit: Paſce (inquiens) oues meas, & ſuper vniuerſos ei ligandi, & ſoluendi contulit poteſtatem, dicens ad eum: Quodcunque ligaueris ſupet terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcūque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis. Noſti etiam prærogatiuam apoſtolicæ ſedis, quæ per merita Beati Petri, & ſi non tempore, auctoritate tamen inrer Apoſtolos primi, non conſtitutione ſyndochica, ſed diuina inter omnes eccleſias magiſterium obtinuit, & primatum: fundamenta ſuper immobili fundamento, de quo, Paulus inquit apoſtolus: Fundamentum poſitum eſt, præter quod aliud poni non poteſt, quod eſt Chriſtus Ieſus, & de quo veritas in Euangelio inquit ad Petrum: Super hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. Petrus ſiquidem poſt Chriſtum poteſt intelligi paſtor vnus, & eccl. vniuerſalis, ouile vnum: de quibus dominus in Euangelio proteſtatur: Alias, dicens, oues habeo, quæ non ſunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnum ouile, & vnus paſtor. Sanè lapis ille angularis, quem reprobauerunt ædificantes, factus poſtmodum in caput anguli, faciens vtraque vnum, Iudæorum populos, & gentium nationes in vnitate Chriſtianæ fidei couniuit, eccleſiam ex vtriuſque conſtituens, non habentem maculam, neque rugam: quæ ne poſt aſcenſionem eius ſecaretur in partes, & ne vnitum in eius fide diuideretur ouile, vni commiſit Apoſtolorum principi gubernandam: quem ſolùm ſibi dominus, & in officio vicarium, & in magiſterio conſtituit ſucceſſorem. Hoc autem tua fraternitas diligenter attendens, ac ſciens quòd ſecundum apoſtolum omnes vnum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius mēbra, nos, quos dominus (licet immeritos) vicarios ſuos eſſe voluit, & apoſtolorum principis ſucceſſores, caput eccleſiæ confiteris, & te, ac fratres, & Coepiſcopos tuos partem noſtri corporis recognoſcis: ſciēs quòd ſicut palmes non poteſt fructum facere à ſemetipſo, niſi manſerit in vite, ſic & membrum & ſenſu caret, & actu, ſi non in corporis permanſerit vnitate. Gaudemus ergo non modicùm, quòd in fide catholica perſeuerās, circa nos piæ geris deuotionis affectum, & filium te eſſe apoſtolicæ ſedis innuis, dum eam eſſe matrem omnium proteſtaris, recognoſcens à nobis magiſterium eccleſiaſticæ diſciplinæ: quam & ſi receptam longo tempore priùs, ex parte tamen per ven. fr. noſtrum Maguntinum Archiepiſcopum, Epiſcopum Sabinē. vnum ex ſeptem Epiſcopis, qui nobis in eccleſia Rom. collaterales exiſtunt, ſuſcepiſſe te gaudes, & deſideras obſeruare. Fuit autem, & eſt magnum tuæ deuotionis indiciū, quod eundem Archiepiſcopum magnificè recepiſti, & curaſti non modicùm honorare, ſicut & tuæ litteræ continebant, & ipſius nobis relatio patefecit. Monemus igitur fraternitatem tuam, & exhortamur in domino, ac per apoſt. tibi ſcripta mandamus, quatenus in deuotione ſedis apoſtolicę firmiter perſeueres, & in lege domini die mediteris, & nocte: quæ ſanè doctrinæ congruunt, prædicans: & quę prædicaueris, quantum dominus permittit, adimplens: vt in te ne opera verbis, nec verba operibus contradicant. Eſto circa ſubiectos magiſter, vt doceas vt corrigas pater: mater vt foueas, doceas minus doctos, ſuperbos corrigas, humiles foueas, & deuotos: iuſtitiam miſericordia temperans, & æquitatem in iudicio nō relinquens. Super ſubuentione verò Hieroſolymitanę prouincię noſſere volumus, quòd iam per Dei gratiam ad commonitionem noſtram multi crucis ſignaculum receperunt: & plures domino dante recipient in defenſionē orientalis prouincię opportuno tempore tranſituri. Iam etiam duo ex fratribus noſtris de manibus noſtris viuificæ crucis aſſumpsēre vexillum, exercitum domini præceſſuri. Confide igitur, & eſto robuſtus: quia, citius forſitan, quàm credatur, orientalis prouincia ſubſidium ſentiet expectatum. Datum Lateran. IX. cal. Decembris.

REVE-

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI, ET DOMINO INNOCENTIO *Dei gratia Summo Pont. & vniuerſali Papæ tanto, & tali honore digniſſ. De ſuo erga veram religionem, & ſedem apoſtolicam amore, & quod petat auxilium contra Saracenos.*

LEO per eandem, & Romani Imperij gratiam rex omnium Armeniorum cum ſalutatione ſe ipſum, & quicquid poteſt. Gloria, laus, & honor omnipotenti Deo, qui vos tantum, & talem paſtorem eccleſiæ ſuæ præeſſe voluit, veſtris bonis meritis exigentibus, & tam fructuoſam, & firmam fabricam ſuper fundamentum apoſtolorũ componere, & tantum lumen ſuper candelâbrum poſitum, toto orbi terrarum ad ſalutem totius chriſtianitatis effundere dignatus eſt. In veſtri vero luminis gratia ſalutaribus monitis reuerendiſs. patris noſtri Archiepiſcopi Magun. inſtructi, & informati omne regnum nobis à Deo commiſſum ampliſſimum, & ſpatioſum, & omnes Armenios huc, illuc in remotis partib⁹ diffuſos, ad vnitatem Sanctæ Romanæ eccleſiæ, diuina inſpirante clementia reuocare cupimus, & exoptamus. Ad hæc calamitates, miſerias, paupertates, & imbecillitatem regni Syriæ, & noſtri per ipſum prædictum Maguntinum (quia difficilior labor erat ſcripto retexere) pietati veſtræ patefacimus. Ipſe verò per ſingula rei veritatem vobis explicabit: in cuius notitiam iſta non præterière. Hanc vtique cõrritionem, & colliſionem in valle deſtituti lachrymarum, iam diu ſuſtinuimus, quod de cætero ſine ſpe ſubſidij, & auxilij veſtri ſuſtinere nequim⁹. Verùm quia zelus domus Dei tepeſcere non debet in cordibus tam veſtro, quàm noſtro, non vt perſonam inſtruentis geramus, eiuſdem domus decorem diligere, & pro eadem domo murum nos oportet opponere, vt impetus, quod ſuper eam faciunt inimici crucis, cooperante Dei gratia collectis in vnum animi viribus reſiſtendo excludamus. Hinc eſt, quòd veſtram flexis genibus imploramus pietatem, quatenus lachrymabilibus domini Maguntini precibus, & noſtris diuino intuitu aures miſericordiæ porrigatis: & miſerijs chriſtianitatis compatientes, ſubſidium chriſtianiſſimum nobis accurrẽdo mittatis, antequam irremeabile (quod abſit) incurramus diluuium: immò cum Dei, & veſtro auxilio euaginato enſe de Hur chaldeorum, & perſecutione Pharaonis liberari, poſſimus. Datum Tharſis, anno ab incarnatione domini MCXCIX. menſe Maio, die vigeſima tertia.

LEONI ILLVSTRI REGI ARMENIORVM. QVA ARMENIORVM *Regi ad epiſtolam præcedentem reſpondetur.*

IS, eccleſiam ſuam congregatam ex gentibus non habentem maculam, neque rugam ſuper gentes, & regna conſtituit, is extendit palmites eius vſque ad mare, & vſque ad terminos terræ ipſius propagines dilatauit: cui⁹ eſt terra, & plenitudo eius orbis terrarũ, & vniuerſi, qui habitant in ea. Ipſe etiã Rom. eccleſiam nõ ſolùm vniuerſis fidelibus prętulit, ſed ſuper cæteras etiam eccleſias exaltauit: vt cæterę ab ea non tam viuendi normam, & morũ ſumerẽt diſciplinam, ſed & fidei etiam catholicæ documẽta reciperent, & eius ſeruarent humiliter inſtituta. In Petro enim apoſtolorũ principe, cui excellẽtius alijs dominus ligandi, & ſoluendi contulit poteſtatem, dicens ad eum: Quodcũque ligaueris ſuper terram, erit ligatũ & in cœlis: & quodcũque ſolueris ſuper terram, erit ſolutũ & in cœlis: Eccleſia Romana ſedes eius, & ſeſſores ipſius Rom. pontifices ſucceſſores Petri, & Vicarij Ieſu Chriſti, ſibi inuicem per ſucceſſiuas varietates temporum ſingulariter ſuccedentes, ſuper eccleſijs omnibus, & cunctis eccleſiarum prælatis, immo etiam fidelibus vniuerſis à domino primatum, & magiſterium acceperũt: vocatis ſic cæteris in partem ſolicitudinis, vt apud eos plenitudo reſideat poteſtatis. Non enim in Petro, & cum Petro ſingulare illud priuilegium expirauit, quod ſucceſſoribus eius futuris, vſque in finem mundi dominus in ipſo cõceſſit: ſed pręter vitę ſanctitatẽ, & miraculorum virtutes, par eſt in omnibus iuriſdictio ſucceſſorum: quos etſi

diuerſis

diuerſis temporibus, eidem tamen ſedi, & eadem auctoritate dominus voluit præſidere. Gaudemus autem, quòd tu ſicut princeps catholicus apoſtolicæ ſedis priuilegium recognoſcens, venerabilem fratrem noſtrum Maguntinum Archiepiſcopum, Epiſcopum Sabinenſem vnum ex ſeptem Epiſcopis, qui nobis in eccleſia Romana collaterales exiſtunt, benignè ac hilarlter recepiſti, & non ſolùm per eum inſtitutis ſalutaribus, es inſtructus, quibus iuxta continentiam litterarum tuarum, totum regnum tuum licet ampliſſimum deſideres informari, & vniuerſos Armenos ad eccleſiæ Romanæ greminum reuocare, ſed ad honorem, & gloriam apoſtolicæ ſedis, quam conſtituram eſſe nouiſti ſuper gentes, & regna, diadema regni recepiſti de manibus eius, & cum curaſti deuotè, ac humiliter honorare: & nos per ipſum, & litteras tuas ad orlentalis terræ ſubſidium inuitaſti. Ei ergo, à quo eſt omne datum optimum, & om. donum perfectum, qui habet corda principum in manu ſua, quas poſſumus gratias referentes, qui tibl tantę humilitatis animum inſpirauit, rogamus ſeren. regiam, & exhortamur in domino, ac per apoſtolica tibi ſcripta mandamus, quat. in timore domini, & apoſtolicæ ſedis deuotione perſiſtens, ad expugnandam barbariem paganorum, & vindicandam iniurlam crucifixi, tanto potentius, & efficacius ſtudeas imminere, quãto fraudes, & verſutias hoſtium viciniùs poſitus meliùs cognouiſti: non in exercitus multitudine, aut virtute, ſe de ipſius potius miſeratione confidens, qui docet manus ad prælium, & digitos mouet ad bellum, qui arcus fortium ſuperat, & robore accingit infirmos. Iam enim per Dei gratiã ad cõmonitionem noſtram, multi crucis ſignaculum receperunt, & plures domino dante recipient in defenſionem orientalis prouincię, opportuno tempore tranſituri. Iam etiam duo ex fratribus noſtris de manibus noſtris viuificæ crucis aſſumpsêre vexillum, exercitum domini præceſſuri. Confide igitur, & eſto rubuſtus, quia citius forſitan, quàm credatur, orientalis prouincia ſubſidium ſentiet expectatum. Datum Lateran. VIII. cal. Decembris.

NOBILIBVS VIRIS COMITIBVS, BARONIBVS, CIVIBVS, ET VNIVERſis per Siciliam conſtitutis. Vt Marcoualdum tyrannum, & Saracenorum ſocium opprimant.

QVòd futura ſint nouiſſima Marcoualdi (quantum in eo fuerit) peiora prioribus, quòd non ſolùm contra regnum Siciliæ, ſed vniuerſum ferè coniurauerit populum chriſtianum, quòd factus ſit contra vos alius Saladinus, nequitia eius teſtimoniũ perhibet veritati, licet nulla veritas ſit in eo. Egreſſus enim olim homo ille iniquus, vel potius immundus ſpiritus Siciliam, & totum regnum, cùm non inueniret in Marchia requiem, ſed obſidione hoſtiũ ſæpius vallaretur reuertar (inquit) in domum, regnum videlicet, quod exiui, & aſſumens ſecum alios ſpiritus nequiores, Diopuldum ſcilicet fratrem, & fautores ipſius ante tempus rediit vos torquere: ac reliquias tranſmigrationis, & deſolationis prioris, immo totius regni excidium innouare. Diſpoſuit ſiquidem, ſicut quondam, diruere muros Vrbium, immo redigere ciuitates in villas, captiuare nobiles, torquere, ac mutilare potentes, ſpoliare diuites, pauperes flagellare, trucidare coram patribus filios, & adulterari coniuges ante viros, per vim violare virgines, & gladio perimere repugnantes. Non credatis hæc nobis, niſi fueritis talia iam perpeſſi, niſi nobiles veſtri, ante quorum faciem terra tremere videbatur, longo macerati exilio, facti ſunt tandem membrorum mutilatione deformes, niſi quidam viri, & mulieres, Immò etiam (quod dolentes dicimus) ſacerdotes in mare præcipitati fuerint, quidam flammis aduſti, multi quoque liquenti ſagimine concremati. Nos autem olim eius malitiam præuidentes, & malum vincere volentes in bono, cùm ſe vniuerſis mãdatis noſtris exponeret, vt tentaremus ſpiritum, ſi eſſet ex Deo, ſicut ſæpe per litteras noſtras vobis meminimus intimaſſe, recepto ab eo per quoſdam fratrum noſtrorum publicè ſuper crucem, & Euangelia iuramento, quòd ſuper omnibus, pro quibus excommunicatus fuerat, mandatis apoſtolicis ſine contradictione qualibet obediret,

fecimus

fecimus eum à vinculo excommunicationis abſolui: & inter cætera præcipi abſoluto, vt penitus à Balio regni, & moleſtatione ceſſaret: quod ſe ſcripſit poſtmodum, nec pro Deo, nec pro homine ſeruaturum. Licet quòd ſub prædicta forma iurauerit, prius per ſuas nobis litteras intimâſſet, quas apud nos in certũ infidelitatis eius indicium in teſtimonium reſeruamus. Cæterùm nos fraudes eius, & verſutias attendentes, ipſum cum vniuerſis fautoribus ſuis, nominatim autem Diopuldo, & fratribus eius Odone de Lauian. Vullielmo craſſo, & ſequacibus, & fautoribus eius excommunicationis curauimus vinculo innodare, & vniuerſos à iuramento fidelitatis, ſocietatis, vel hominij ei præſtiti abſoluẽtes, omnem terram, ad quam ipſe, vel aliquis de principalibus fautoribus eius deuenerit, ſententiæ ſubiecimus interdicti: & mandauimus prædictos omnes per fratres, & Coëpiſcopos noſtros, & alios eccleſiarum prĉlatos ſingulis diebus dominicis, & feſtiuis excommunicatos publicè nunciari. Dictus verò Marcoualdus à ſimili ſibi quĉrens auxiliũ, à pyrata prædo, & raptor, à marino non iam Latiunculo, ſed latrone Vullielmum craſſum, quem ei tam pœna, quàm facinus coëquabat, aſciuit: & quaſi non ſufficeret ei, quòd chariſſimus in Chriſto filius noſter F. Siciliæ Rex illuſtriſs. ſuo fuerat patrimonio ſpoliat⁹, niſi eum faceret etiam matris poſſeſſione priuari, ſicut nobis ex tranſcripto litterarum, quas Phy. mittebat, innotuit. Siciliam eſt ingreſſus, & non regni, ſed Regis etiam oblitus beneficiorum patris, qui eum erexit de puluere, & de ſtercore ſuſcitauit: excidium meditatur, quaſi ſuis dicẽs fautoribus: Hic eſt hĉres, venite occidamus eum, & habebimus hĉreditatem ipſius: Si nobis non creditis, operibus credite. In ipſo nanque ingreſſu ſuo quibuſdam Sarracenis confœderatus, eorum ſibi contra Regem, & chriſtianos conuocauit auxilium: & vt eorum animos ad ſtragem noſtrorum amplius excitaret, & ſitim augeret eorum, iam ipſorum fauces chriſtiano ſanguine cruentauit: & mulieres chriſtianas captas per violentiam, eorũ expoſuit voluntati. Quem igitur, & ſi non pueri Regis, Regis Regum cauſſa non moueat, & non tangat iniuria crucifixi? quis non inſurgat in illum, qui cõtra omnes inſurgit, & inimicis crucis ſe iungit, vt fidem crucis euacuet, & factus infideli deterior, infidelibus nititur ſubiugare fideles: Zelum igitur diuinæ legis habentes cum Phinehe feſtinetis accingi, vt Iudæum diuertentem ad Madianitam, cum ea vno vnius ictu gladij feriatis, & regni Siciliĉ defendatis honorem, quem defenſuros vos fidei religione firmâſtis: licet enim Sarraceni, ſi in fidelitate prædicti Regis permanſerint, diligere, ac manutenere velimus, & bonas eis conſuetudines adaugere, ſuſtinere tamen nec volumus, nec debemus, vt cum Marcoualdo regni excidium machinentur. Monemus igitur vniuerſitatem veſtram, & exhortamur in domino, & in remiſſionem vobis iniungimus peccatorum, quatenus in dictum Marcoualdum inimicum Dei, & eccleſiæ, perſecutorem Regis, indè ſolũmodo fortiorem hoſtem chriſtianæ religionis, vnde familiaris eſt inimicus, in nomine domini exercituum potenter, & vtiliter aſſurgatis, non timẽtes ante faciem eius: quoniam ex quo receſſit à domino, inuenient eum multa mala, quoniam & dominus ab ipſo receſſit, nec derelinquet vlteriùs virgam peccatoris ſuper ſortem iuſtorum. Nos enim attendentes perfidiam Marcoualdi, qui cùm non potuerit cum chriſtianis hactenus præualere, cum Sarracenis, vt prælibauimus, nititur opprimere chriſtianos, vniuerſis procedentibus contra eos in hac nequitia perdurantes, illam concedimus veniam peccatorum, quam in defenſionem terræ orientalis transfretantibus indulgemus. Per Siciliam enim ſubueniri poterit faciliùs terræ ſanctæ: quæ ſi (quod abſit) in Sarracenorum potẽtiam deueniret, nulla de cætero recuperationi Hieroſolymitanæ prouinciæ fiducia remaneret. Nos autem dilectum filium C. tt. Sancti Laurentij in Lucina presb. Card. apoſtolicĉ ſedis legatum, & venerabiles fratres noſtros Neapolitanum, & Tarentinum Archiepiſcopos in regni ſubſidium cum copioſo exercitu deſtinamus. Memẽtote igitur opprobrij totius regni, quòd vobis à cunctis gentibus exprobratur, ſcilicet quòd citius totũ regnũ fuerit occupatum, quàm vna ſoleat ciuitas occupari. Quid ergo dicetur de ſeruo, cùm de domino id dicatur? Eritis enim de cætero niſi fideliter perſiſtatis,

 & re-

& reſiſtatis potenter, opprobrium hominum, & abiectio plebis, & ludibrium gentium, & fabula populorum. Datum Lateran. VIII. Cal. Decembris.

PIPIONI CLERICO.

CVM à nobis petitur, &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Perſonam tuam cum omnibus bonis tam eccleſiaſticis, quàm mundanis, &c. vſque ad verbum Suſcipimus. Speciliater autem præbendam Sancti Georgij de Canaceto, ſicut eam iuſtè poſſides, & quietè auctoritate tibi apoſtolica confirmamus, &c. Nulli ergo, &c.

In eundem modum pro Azone Subdiacono ſuper eccleſia Sancti Syluestri de Roncalia.

N. DE LVCEDIO, ET N. SANCTI SALVATORIS
Abbatibus Papienſibus. Vt monaſterium S. Columbani inſtaurent.

IAM ſæpius noſtrum pulſauit auditum, quòd monaſterium Sancti Culumbani Bobien. & in ſpiritualibus vſque adeò ſit collapſum, & in temporalibus etiam diminutum, quòd niſi per auxilium diuinæ gratiæ, noſtræque ſolicitudinis interuentu, vix ſperetur ipſius reparatio prouentura. Et quoniam inſtantia noſtra quotidiana eſt ſecundum apoſtolum omnium eccleſiarum ſolicitudo continua, nec omnes poſſumus perſonaliter viſitare maioribus occupati, noſtras vobis vices in hac parte duximus committendas, conceſſa vobis plenaria poteſtate corrigēdi tam in capite, quàm in membris quæ fuerint corrigenda: & puniendi per cenſuras eccleſiaſticas, ſi qui vobis cōtumaces extiterint, & rebelles. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ad dictum cœnobium pariter accedentes, ſuper ſtatu ipſius inquiratis pleniùs veritatem: & Deum habentes pro oculis, ſine perſonarum acceptione quicquid ibidem inueneritis corrigendum, requiſito conſilio venerab. fratris noſtri Epiſcopi Bobien. noſtra freti auctoritate, remoto appell. obſtaculo, corrigatis: cuius electum ſi minus vtilem inueneritis ad regimen Abbatiæ, ſine præiudicio tam Epiſcopi, quàm etiam monaſterij eius reſignatione recepta, talem ibidem paſtorem per electionem canonicam inſtituere procuretis, qui & prodeſſe nouerit & præeſſe: attentiùs prouiſuri, vt mandatum apoſtolicum taliter exequamini, quòd ſolicitudo veſtra debeat in domino commendari. Datum Lateran.

BOBIEN. EPISCOPO. DE LIBERTATE MONASTERIJ S. Columbani.

ACcedens ad apoſtolicam ſedem dilectus filius, Electus Sancti Columbani Bobien. de te in auditorio noſtro grauiter eſt conqueſtus, quòd cùm monaſterium ſibi commiſſum à tempore Beati Gregorij ad Romanam eccleſiam vſque ad moderna tempora pleno iure ſpectauerit, tu occaſione cuiuſdam ſententiæ, à felicis recordationis Eugenio Papa prædeceſſore noſtro, contra monaſterium ipſum per Abbatis illius temporis imperitiam, vel fraudem forſitan promulgatæ, quàm bonæ memoriæ L. Papa ſucceſſor ipſius poſtea confirmauit, Bobien. eccleſiæ Abbatiam ipſam niteris ſubiugare: de cuius poſſeſſionibus, & redditibus, cùm Epiſcopium, & canonica ditata ſint pariter, & dotata, non videbatur conſonum rationi, vt cum iactura temporalium rerum, libertatis etiam ſuę diſpendium pateretur: & cœnobium, quod prius ad Romanam eccleſiam nullo pertinuerat mediante, poſtquam ibi factus fuit Epiſcopus, multitudine fidelium excreſcente, ſubiectum fieret eccleſię Bobien. Poſt hanc autem diuiſionem monaſterium idem, ſicut prius fuerat, proponebatur in libertate priſtina permāſiſſe: in quam nō ſine multis moleſtijs, & damnis innumeris per Bobien. Epiſcopos irrogatis, Abbates, qui pro tempore fuerant,

rant,ſe vſque ad hæc tempora vendicatunt.Petebat igitur idem electus,monaſterium ipſum in ſua libertate,ac ſpeciali apoſtolicæ ſedis ſubiectione ſeruari:& ipſius renunciatione recepta,qui ſe proponebat inſufficientem ad regimen abbatiæ,eidem cœnobio de Paſtore idoneo prouideri: vel ſi fortè iudicaretur idoneus,ſibi munus benedictionis cõferri:& ſicut de anteceſſore ipſius factum fuerat,per Romanam eccleſiam benedici, quemadmodum ex litteris authenticis apparebat.Sanè præmiſſis obiectionibus dilectus filius N. nuncius tuus, licet præſens affuerit,nihil voluit reſpondere ob alia,quæ ſequuntur: ſe aſſerens ad noſtram præſentiam deſtinatum:quamuis venerabilis frater noſter Vercellen.Epiſcopus,olim eccleſiæ Bobien.electus,multa pro ipſa ſtuduerit allegare. Cùm enim præfatum monaſterium de multa,quæ in eo religionis viguit obſeruantia,iam ad tantam ſit diſſolutionem ordinis monaſtici deuolutũ, quòd vix in Abbate,ac monachis aliquod valeat religionis veſtigium inueniri:tu, quoniam idem monaſterium tuæ ſolicitudini eſt cõmiſſum,electo dediſti etiã in virtute obedientiæ,quam tibi præſtiterat manualem,ſæpius in mãdatis, vt in clauſtro à veſperis prçcedẽtis diei,donec die ſequenti miſſarũ ſolennia finirẽtur, ſilentium ſeruaretur:fratres in refectorio ab eſu carnium abſtinerẽt,cibos religioni aptos,non ſine lectione ſacræ ſcripturç,cum ſilentio comeſuri:& dimiſſis ſingularibus cameris,in dormitorio pariter recubarent.Ipſe verò,qui ordinem præsbyterij non ſuſceperat,clericos non præſumeret tonſurare. Cæterùm, quoniam in præmiſſis poſt multas commonitiones,& preces ſuperbè nimis tibi obedire contempſit,excommunicationi eum in cœna domini ſubieciſti, ſi vſq; ad octauas reſurrectionis ſequentis,tuam non impleuiſſet ſuper his omnibus iuſſionem:ſed neque ſic electus ipſe obedientiam debitam recognouit, ſed in ſua obſtinatione perdurans,excommunicationis ſententiam à venerabili fratre noſtro Ianuen. Archiepiſcopo etiam confirmatam,ſicut ex ipſius litteris colligitur euidenter,non obſeruat. Vnde idem clericus tuo nomine poſtulauit, quatenus eandem ſententiam confirmantes,per clerum,& populum Bobien. faceremus ipſam vſque ad ſatisfactionem congruam cuſtodiri: auctoritate tibi apoſtolica indulgentes,vt,ſi vſque ad certum terminum ad tuam obedientiam non rediret,ex tunc tibi liceret eum ab abbatiæ officio remouere,& alium in ea idoneũ ordinare:eidem etiã electo,ac monachis daremus firmiter in mandatis, vt in præmiſſis præceptis,& alijs regularibus,& honeſtis,tibi tanquam ſuo Pontifici obedirent:alioquin ſententiam,quam ferres in eos, ratam haberemus,& faceremus firmiter obſeruari.Sanè ſuper his,quæ præmiſimus,tractatum habuimus diligẽtem,quibuſdam aſſerentibus ex præfata ſententia,eccleſiæ Romanæ præiudicium generatum:cùm idem prædeceſſor noſter quaſi ex certa ſcientia ipſius,monaſterium ſpeciale Bobien.eccleſiæ decreuerit ſubiacere:cùm coram eo ſuper libertate ipſius fuerit allegatum, nonnullis in contrarium ſentientibus,eandem ſententiam in nullo apoſtolicæ ſedi prçiudicare debere: cùm eum ex officij debito,& iuris neceſſitate,ſuper quæſtione,de qua cognouerat,oportuerit iudicare:nec res iudicata illis obeſſe poterat,inter quos non extitit iudicatum.Cùm igitur deferendi fraternitati tuæ,quantum cum Deo poſſumus, volũtatem,& propoſitum habeamus,in abſentia partis tuæ ſuper ſubiectione, vel libertate monaſterij,ad præſens,nec ſtatuendum aliquid duximus,nec mutandum,fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus,quatenus,ſi munimentum aliquod habes,per quod dictũ cœnobium ex conceſſione ſedis apoſtolicæ, tuo doceatur Epiſcopio fuiſſe ſubiectum, vſque ad dominicam, qua cantatur: Lætare Hieruſalem,illud nobis non differas per proprium nuncium deſtinare, vt intellecta plenius veritate Bobien.Eccleſiam in ſua iuſtitia tueamur. Alioquin,quoniam etſi ſuam velimus iuſtitiam eccleſiæ Bobien.ſeruare,iura tamẽ apoſtolicæ ſedis habita,cuſtodire ſatagimus,& inuaſa recuperare tenemur, cõmunicato cõſilio ex tunc in ipſo negocio,quemadmodum diuinis nobis motus ingeſſerit,procedemus.Sanè renunciationem ipſius electi,ne iuris tui ex ea diſpendium aliquod ſuſtineres, cùm in poſſeſſione dicaris ſubiectionis ipſius monaſterij conſtitutus, non duximus admittendam: ſed dilectis filijs N. de

Luccio, & N. Sancti Saluatoris, Papien. Abbatibus: quibus correctionem cõmiſimus monaſterij, tam in capite, quàm in membris, conceſſa eiſdem nihilominus poteſtate, rebelles per cenſuram eccleſiaſticam coërcedi, dedimus in mandatis, vt ad locum pariter accedentes, vnà cum tuo concilio vtilitatibus antè dicti cœnobij ſtudeant imminere: ita quòd ſi electum inutilem inuenerint ad regimen Abbatię, ſine pręiudicio tuo, ipſius reſignatione recepta, talem ibi per electionem canonicam præfici faciant in paſtorem, qui præeſſe nouerit, pariter & prodeſſe. Datum Lateran. cal. Decembris.

CENTIO SVBDIACONO, ET NOTARIO NOSTRO, RECTORI, *iudicibus, conſulibus, & populo Beneuentan. De pœna illius, qui cõſulẽ intereuit.*

CVm impunitas ſcelerum parere conſueuerit audaciam delinquendi, ſic malefactorum exceſſus animaduerſione ſunt debita puniendi: vt & ipſi pœniteant de commiſsis, & cæteri, qui audierint, ſuam à conſimilibus metu pœnæ retrahant voluntatem. Licet enim ex apoſtolicæ ſeruitutis officio ſolicitudo nobis immineat generalis, de illis tamen, qui ſpiritualiter, & temporaliter noſtræ ſunt iuriſdictioni ſubiecti, nos oportet ſolicitiùs cogitare, quatenus ſub noſtro regimine boni digna recipiant præmia meritorum, & malos debitæ vltionis pœna caſtiget. Audiuimus equidem, & non potuimus non moneri, quòd Ger. filius Roffridi ciuis Beneuẽtanus diabolico inebriatus veneno, Dei, & noſtro timore poſtpoſito, & honore Beneuentanæ Ciuitatis abiecto, Iacobũ de Sculdaſio, dum conſulatus fungeretur officio, interfecit: & pater, ac frater interfectoris, qui tam atroci ſceleri perſonaliter interfuiſſe dicuntur, licet in præſentia veſtra ſe noſtro iurauerint conſpectui præſentare: ad nos tamen (ſicut credimus) non venerunt, immo tam prædictus homicida, quàm ipſi in ciuitate Beneuentana non metuunt (ſicut audiuimus) commorari. Volentes igitur, vt malefactorem prædictum, & fautores ipſius debita pœna percellat, & ciuitas Beneuentana ſimilem in poſterum valeat euitare iacturam, præſentium auctoritate ſtatuimus, vt memoratus homicida de cætero Beneuentanam ciuitatem non audeat introire, nec hæreditatis paternę percipiat aliquam portionem, immo pars eius, ſi patrem præmori fortè contigerit, ad opus curiæ reſeruetur: nec vnquam in eadem ciuitate præualeat aliquod officium gerere dignitatis, niſi fortè fuerit illi conceſſum ex indulgentia ſedis apo. generali. Hoc etiam idem futuris temporibus decernimus obſeruandum de illis, qui iudices, conſules, regalen. vel alios miniſteriales curiæ vulnerare, aut interficere qualibet temeritate præſumant: patrem autem & fratrem homicidæ iam dicti, tandiu extra ciuitatem veſtram præcipimus permanere, donec ad præſentiam noſtram accedant: & ad vos cum litterarum noſtrarum teſtimonio reuertantur: ſaluo nihilominus apoſtolicæ ſedis mandato, ſi quid ſuper hoc fuerit ſeueriùs ſtatuendũ. Nulli ergo &c. Hanc paginam noſtræ conſt.

VNIVERSIS SARRACENIS IN SICILIA CONSTITVTIS IN DEVO- *tione noſtra, & fidelitate regia permanere. Ne contra verum Siciliæ Regem, Marcoualdo adhereant.*

CVM vos audiuimus, & gaudemus in ritu veſtro ſeruaſſe hactenus, & adhuc ſeruare rigorem, vt fidem dominis veſtris iuxta morem veſtrũ exhibitam ſeruaueritis, & ſeruetis illæſam, nec eam duxeritis aliquando violandam: quod in facto Marcoualdi optamus manifeſtiùs experiri, vt vos nec promiſſionibus allicere poſſit, nec minis, aut violentia deterrere, quin in fidelitate chariſſimi in Chriſto filij noſtri F. Siciliæ regis illuſtris. fideliter perſiſtatis, & ipſius Marcoualdi reſiſtatis conatibus viriliter, & potenter. Illa etenim in temporalibus diſcretione vigetis, vt & bona diſcernentes à malis, & à bonis etiam meliora deſpectis, & abiectis peſſimis, optima quælibet, eligatis.

Noſtis

Noſtis ſiquidem (ſicut credimus) ex auditu manſuetudinem ap. ſedis, quæ ſic ſuperbis reſiſtit, vt humilibus, & ſubiectis det gratiam: noſtis & per experientiam tyrannidem Marc. quæ his ſolis parcit, quibus nocere non poteſt: ſed ſęuit tanto fortius in ſubiectos, quantò ſe amplius in eius curauerint humiliare conſpect. retribuens mala pro bonis, & odium pro dilectione rependens, ſicut ex eius tet operibus maniféſtè. Scitis etenim qualiter eos, quorum vocatione olim c domino ſuo regnum intrauerat, quorum proditione occupauerat regni ac immo etiam totum regnum, nō ſolùm omnibus bonis fecerit ſpoliari, ſed animaduertens etiam in perſonas, eos in exilium deſtinauerit, & tandem fecerit mutilari. Audiſtis etiam, & vidiſtis immanitatem ipſius, qualiter ſacerdotes, & alios præcipitarit in mare, qualiter multos flammis exuſſerit, qualiter omnes, & ſingulos flagellarit. Intelligere quidem vos credimus, & pro firmo tenere, quòd ſi chriſtianis eius oculus non pepercit, non parceret etiam Sarracenis, in quos tanto ſæuiret liberius, quanto ſe maius crederet obſequium præſtare Deo, effundendo ſanguinem paganorum. Qui enim in dominum ſuum, & domini ſui filium, qui eum de puluere ſuſcitauit, & erexit de ſtercore, cōiurauit, & eum materna nititur poſſeſſione priuare, malignaretur ſeueriùs in alienigenas, immo in alterius ritus, & obſeruantiæ diſparis nationes, quarum ſanguine ſuas ſitit inebriare ſagittas, & gladium cruentare: & qui contra ſalutem animæ ſuæ chriſtianorum diripit ſpolia: ſi contra vos vel violentia, vel aſtutia præualeret, ad ſuum vos ſubſidium vanis promiſſionibus inuitando, diuitias veſtras penitus exhauriret, & ſuis daret in prædam. Sanè nec iuramentum vobis, nec promiſſiones aliquas obſeruaret, qui iuramentum nobis publicè præſtitum non ſeruauit. Intelligentes igitur intelligite veritatem, & ſolita progenitorum veſtrorum, & veſtra fidelitatis conſtantia permanentes, non ſubijciatis vos, & veſtros poſteros iugo eius: quod etſi videretur in initio leue, colla tamen geſtantium in fine confringeret: & vel nullus, vel inutilis eſſet pœnitentiæ locus, poſtquam cancer vitalibus irrepſiſſet. Cogitare debetis, quòd cùm contra Sarracenos multi iam cōiurauerint principes occidentis, & multa populi multitudo, aſſumpto crucis ſignaculo, in proximo diſpoſuerit transfretare: ſi vos contra chriſtianos Marcoualdo, & Marcoualdum vobis contra regem puerum contingeret adhærere, in vos arma conuerterent: & Marcoualdus cùm vires eorum ſuſtinere non poſſet, ipſos animos volens, vel inuitus ſanguine veſtro placaret, & vitam ſuam redimeret morte veſtra. Monemus igitur V. veſtram, conſulimus, & hortamur, per ap. vobis ſcripta diſtrictè præcip. mand. quat. in hoc progenitorum veſtrorum conſtantiam imitantes, nec ingrati beneficiorum, quæ vobis reges Siciliæ contulerunt: attendentes etiam manſuetudinem ap. ſedis, quæ vos non ſolùm manutenere vult in bonis conſuetudinibus, ſed augere in deuotione noſtra, & fidelitate regia perſiſtatis: nec credatis promiſſionibus, & fallacijs Marcoualdi, qui ad hoc ſolum promittit, vt fallat, ad hoc fallit, vt vos poſſit ſuæ tyrannidi ſubiugare. Nos autem in defenſionem veſtram, & expugnationem ipſius, dilectum filium C. tituli Sancti Laurentij in Lucina pręſbyterum Cardinalem, & venerabiles fratres noſtros Neapolitanum, & Tarentinum Archiepiſcopos, & dilectos filios nobiles viros Ia. Mareſcaleum, & O. de Palumbria conſanguineos noſtros, in regnum dirigimus cum exercitu copioſo: ante cuius conſpectum Marcoualdus ſubſiſtere, dante domino, non valebit, ſed cum vniuerſis ſequacibus, & fautoribus ſuis irreparabiliter conteretur. Dedimus autem eidem legato, & omnibus nuncijs noſtris diſtrictiùs in præceptis, vt vos manuteneant, & defendant, & in bonis curent conſuetudinibus adaugere. Dat. Lat.

NIVERNEN. EPISCOPO. DE ABSOLVTIONE SAcerdotis, qui hoſtibus indicarat hominem, quem illi laqueo ſtrangularunt.

EErvenit ad audientiam noſtram I. ſacerdote de Naiz in ordine Ciſtercien. nouitio intimante, quòd cùm adhuc eſſet in habitu ſæculari, quidam ſeruientes, quo quidam homo, quem quærebant, abijſſet, ab eo cum inſtantia quæſiuerunt: qui cùm ad quid eum quærerent, ignoraret, illic eum eſſe reſpondit: ad quem locum illi protinus venientes, nec eum inuenientes ibidem, poſtea inuentum alibi patibulo ſuſpenderunt. Verùm, quia eum aliquantulum conſcientia remordebat, bonæ memoriæ H. Bituricen. Archiepiſcopo, qualiter factum fuerat, intimauit: qui eum à miſſæ celebratione prohibuit, donec vteretur concilio ſaniori. Nunc autem, quoniam ad ordinem Ciſtercien. ſe tranſtulit, à nobis miſericordiam poſtulat, & requirit. Cùm igitur præfatus ſacerdos in hoc commendandus exiſtat, quòd à nobis duxit concilium requirendum, quia bonarum mentium eſt ibi culpam agnoſcere, vbi culpa non eſt: fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus inquiras de præmiſſis diligentiùs veritatem, & ſi rem inueneris taliter ſe habere, cùm ex hoc præfatus ſacerdos dignoſcatur nullius culpæ maculam contraxiſſe, auctoritate noſtra des ei licentiam celebrandi.

Datum Lateran.

VERONEN. EPISCOPO ROM. ECCLESIAE CARDINALI. VT PERTINA- *ces haeretici puniantur, & reſipiſcere volentibus gremium eccleſiae non praecludatur.*

LIcet in agro patrisfamilias Euangelici zizania ſæpe pullulent inter meſſes, & vineam domini Sabaoth interdum nitatur tinea demoliri, ſic tamen prudens agricola, vinitorque diſcretus ſalubre debet remedium inuenire: ne vel triticum euellatur inter zizania, vel in deiectione tineæ vinea corrùpatur. Similiter etiam (licet ad abolendam hæreticam prauitatem inuigilare debeat ſolicitudo paſtoris) ſolicitè tamen debet attendere, ne vel damnet innoxios, vel nocentes abſoluat. Accepimus autem, quòd auctoritate litterarum noſtrarum, quas dilectis filiis noſtris Archipresbyteris, & canonicis eccleſiæ tuæ contra Gazaros, Arnaldiſtas, pauperes de Ludun. & Humiliatos, qui nondum redierunt ad mandatum apoſtolicæ ſedis, & hæreticos vniuerſos direximus: dictus archipræsbyter tam contra Humiliatos, quàm vniuerſos hæreticos ſine diſtinctione, quam poſueramus in litteris noſtris, excommunicationis ſententiam promulgauit: cuius occaſione ſententiæ, nonnulli quoſdam, qui licet inuiti, à populo Humiliati dicuntur: licet nullam hæreſim, ſed fidem, ſicut dicitur, ſapiãt orthodoxã: & in humilitate cordis, & corporis ſtudeant domino famulari: qui etiã in manibus tuis ſtare mãdatis eccleſiæ iurauerũt, euitant, & eis tanquam excommunicatis cõmunicare, ſicut hactenus, non præſumũt. Quia verò non eſt noſtræ intentionis innoxios cum nòcentibus condemnare, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus tales ad tuam præſentiam conuoces, & inquiras tam ab alijs de vita, & conuerſatione ipſorum, quàm ab eis de articulis fidei, & alijs, quæ videris inquirenda: & ſi nihil ſenſerint, quod ſapiat hæreticam prauitatem, eos catholicos eſſe denuncies, & prædictam ſententiam non teneri. Quòd ſi forſan aliquid contra fidem ſapiant orthodoxam, & parati fuerint ab errore diſcedere, ac mandatis apoſtolicis obedire, recepto ab eis iuxta formam eccleſiæ iuramento, quod ſolet à talibus exhiberi, beneficium eis abſolutionis impendas: mandans eiſdem ſub debito iuramenti præſtiti, vt errorem, quem approbauerant, publicè improbent, & in alijs ſtudeant pro viribus confutare: de cætero etiam fidem orthodoxam ſeruent, & ſedem apoſtolicam venerentur. Datum Lateran. VIII. idus Decembris.

B. PISTORIEN. EPISCOPO. QVALITER DECI- *ma perſoluenda ſint.*

A NOBIS

A Nobis tua fraternitas requiſiuit, vtrum ab alijs decimas exigere debeas, qui poſſeſſiones dant, vel recipiunt ad affictum, cùm alij ſe conentur per alios excuſare, quo minus cogantur ad decimas perſoluendas: quid etiam ſit de mulieribus in epiſcopatu tuo presbyteris in capellis, ſub conuerſationis ſpecie cohabitantibus faciendum, vnde infamia irrogatur ordini clericorum. Cùm igitur quilibet decimas ſoluere teneatur, niſi à præſtatione ipſarum ſpecialiter ſit exemptus, fraternitati tuæ duximus reſpondendum: quòd à dantibus poſſeſſiones, & accipientibus ad affictum, de fructibus, quos percipiunt, decimę ſunt ſoluendę, niſi ab eis aliquid oſtendatur, quare ab huiuſmodi ſint immunes. Cum clericis quoque non permittas mulierculas habitare, niſi fortè de illis perſonis exiſtant, in quibus naturale fœdus nihil permittit ſæui criminis æſtimari. Datum Lateran. IIII. nonas Decembris. *Cap. à nobis extrà de Decimis*

LEGLENNEN. EPISCOPO. QVOD NON FACILE *excommunicari poſſit.*

CVM facti ſimus, ſecundum apoſtolum, ſapientibus, & inſipientibus debitores, honori fratrum, & coëpiſcoporum noſtrorum, quos apoſtolica ſedes in partem ſolicitudinis euocauit, tantò abundantius deferre volumus, & optamus, quantò propter eminentiam dignitatis à nobis, & alijs ſunt propenſiùs honorandi: ea propter venerabilis in Chriſto frater tuis iuſtis petitionibus inclinati, præſenti pagina tibi duximus indulgendum, ne quiſpiam prælatorum, niſi pro manifeſta, & rationabili cauſſa, excommunicationis, vel ſuſpēſionis in te, quem nos (licet indigni) proprijs manibus conſecrauimus, ſententiam valeat promulgare. Nulli ergò &c. Datum Lateran. XII. cal. Decembris.

LEGLENNEN. EPISCOPO. VT INIVSTE SPOLIATVS *Archidiaconus, reſtituatur.*

SIcut noſtro eſt apoſtolatui reſeratum inter alia multa, & grauia, quę H. fugitiuus monachus Cantuarien. excommunicatus, & maledictus, in præiudicium eccleſiæ Leglennen. & animæ ſuæ perniciem nequiter attentauit, poſt execrationem ſuam, dilectum filium eccleſiæ tuæ archidiaconum in tantum metu ſuſpenſionis illato coegit, eum exire de ipſa eccleſia non permittens, quòd ipſum archidiaconatus officium, vellet nollet, oportuit reſignare: in cuius locum alius quidam fuit violenter intruſus. Cùm igitur idem monachus tanquam fur, & latro non per oſtium ſit ingreſſus, nec aliquid de rebus epiſcopi, quod inuaſit, per eum de iure conferri valeat, vel diſponi, omnibus ordinationibus, & diſpoſitionibus factis ab eo penitùs irritatis, vt de præmiſſo archidiaconatu, & alijs dignitatibus & officijs canonicè valeas, appellatione remota, tanquàm proprius pōtifex ordinare, quod ab eodem intruſo factum eſt, non obſtante, liberam tibi appellatione remota tribuimus auctoritate præſentium facultatem. Nulli ergò, &c. Datum Lateran. VII. idus Decembris.

VLIXBONEN. ET COLIMBRIEN. EPISCOPIS. NON FAcile qualiſcunque metus & vis votum reſcindit.

INſinuante V. nobili muliere, noſtro eſt apoſtolatui reſeratū, quòd dudū puella, & in annis teneris conſtituta M. Sancij accepit in virū, qui ab inimicis crucis Chriſti fuit paruo poſt tempore interfectus: poſt cuius obitum, à quibuſdam curialibus fuit Regi Legionen. pro relictæ copula ſupplicatum: quod cùm ad conſanguineorum eius notitiam deueniſſet, vt maritum acciperet ei ſub obteſtatione regia ſuggeſſerunt. Ipſa verò quòd tunc nollet nubere proteſtante, conſilium accepit ab eis, quòd votum emitteret caſtitatis. Hoc autem in manibus cuiuſdam *Cap. inſinuāte extra qui clerici vel vouentes.*

de Fratribus ſancti Auguſtini, eo fecit adiecto tenore, vt in domo propria, cum omni ſua ſubſtantia remaneret. Sanè in eiuſdem ordinis habitu biennio pòſt permanſit: licet id ſe inuitam feciſſe aſſerat, & coactam, tam metu regio quàm parentum. Poſthæc eidem Regi, quod fecerat, indicauit: quod approbans, vetuit, ne quis, ea nolente, domum intraret ipſius, vel exinde aliquid aſportaret. Interim verò tempore modico elabente, P. curialis regias litteras ſecum portans, & F. Ferdinandi, dictæ mulieris domum intrantes, vt ipſe P. vi ſaltem eam duceret in vxorem, acceperunt ab ipſa, quòd ſi eam idem P. duceret, ipſius manibus interiret. Poſthęc verò dimiſſis domo, & omnibus, quę habebat in domo cuiuſdam Iudæi per tres, in eccleſia verò ſanctæ Mariæ de Veiga per ſex latuit ſeptimanas: ita quòd exinde propter neceſſitates humanas etiam egredi non auderet: tandem ſe coactam videns, & omnibus deſtitutam, & attendens nihilominus, quod inuita votum emiſerit, eo dimiſſo de parentum conſilio P. Michaelis publicè fuit matrimonialiter copulata, de qua quatuor ſuſtulit filios tempore procedente. Verùm quia ſalutem animæ omnibus deſiderat anteferre, ac metuens, quòd huiuſmodi coniunctio licita non exiſtat, quid ſuper his tenere debeat, edoceri reſponſo noſtro ſuppliciter poſtulauit. Nos ergò attendentes, quòd in emiſſione voti, quod præceſſit, nulla vel modica coactio affuiſſet, quàm patientia, & perſeuerantia ſequētis temporis penitùs profugauit, & quòd ſequens coniunctio potiùs iniqua fuit, & violenter extorta, fraternitati veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus inquiſita diligentiùs veritate, ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, præfatam fœminam ad malè dimiſſum religionis habitum reſumendum, & ſeruandum, quod vouit, monere, ac inducere procuretis, & ſi opus fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam coërcere. Quòd ſi ambo, alter veſtrum, &c. Datum Lat. cal. Decembris.

MANNEN. EPISCOPO ARCHIDIACONO BANGOREN. ET Priori de Inſula Glannauo. Ne ante ſeptennium ſponſalia contrahantur, nec ſubarratio, deſponſatióque valeant.

Poſtulauit à nobis dilectus filius, vir nobilis R. Princeps Noruualię, vt de conceſſione noſtra, ſibi liceret filiam dilecti filij Principis inſularum ſubarratam ab ipſo accipere in vxorem, nō obſtante quòd patruo eius eadem infra nubiles annos extitit deſponſata: cùm tamen à neutro traducta fuiſſet. Verùm quoniam nobis conſtare nō potuit, cuius ætatis puella tempore ſubarrationis, vel deſponſationis extiterit, & cui antea fuerit puta nepoti, vel patruo deſponſata: cùm ſecundum diuerſitates factorum iura etiam ſint diuerſa, in huiuſmodi certum non potuimus dare reſponſum, quoniam iuxta canonicas ſanctiones in rebus ambiguis, non eſt abſolutum iudicium proferendum. Volentes autem, quantum cum Deo poſſumus, iuſtas poſtulationes præfati Principis ſine difficultate qualibet exaudire, inquiſitionem eorum, quæ præmiſimus ſub certa forma, examini veſtro diximus committendam, quid iuris ſit in ſingulis articulis ſupponentes. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vocatis ad præſentiam veſtram, quos videritis euocandos, ſolicitè inquiratis, vtrum puella ſeptennium non attigerit, quando ſubarrata extitit à nepote, vel patruo deſponſata. In vtroque nanque iſtorum caſuum, quia tam ſubarratio, quàm deſponſatio de iure non tenuit, quæ non poteſt ſeptennium præuenire, quod factum eſt à patruo primo vel poſtea non obſtante, niſi aliud quid impediat, puella eadem legitimè contrahere poterit cum nepote. Si verò tam ſubarrationis, quàm deſponſationis tempore ſeptennis extitit, vel maioris ætatis, cùm ex tunc incipiant placere ſponſalia, ſi præceſſit deſponſatio patrui, non potuit contrahere cum nepote: quoniam ſecundum traditiones, & obſeruantias regulares, nullus poteſt ſponſam conſanguinei ſui accipere in vxorem: & hi duo caſus nō ad imparia iudicantur. Si autem ſubarratio facta cum nepote præceſſit, quod ſecutum fuit poſtea non tenente, cùm per ſecundum factum non potuerit primum

mum diſſolui, quod quantum ad ſponſalia ſortitum fuerit firmitatem, volentibus perſonis principalibus, matrimonium inter eas poterit conſummari. Si verò nepos eam ante ſpetennium ſubarrauit, & pattuus in ſeptennio, vel poſt ſeptennium deſponſauit eandem, nepos eam propter rationem præmiſſam ducere non poterit in vxorem: ſin vice verſa eam ſibi legitimè poterit copulare: pro ijs, quæ præmiſimus memoriæ commendatis, cùm de facto vobis conſtiterit, de iure non poteritis dubitare. Vos ergò app. remota ſecundum prẹmiſſas diſtinctiones, iniũctum vobis curetis negocium diffinire. Quòd ſi omnes, &c. Tu frater Epiſcope cum eorum altero. Dat. Lat. viij. cal. Decembr.

ABBATI, ET CONVENTVI SANCTAE MARIAE DE PRATO DE *Leiceſtre. Vt pauperem quendam, ex Iudæo Chriſtianum, alant.*

QVantò populus Iudaicæ cæcitatis ſupetficiem diuinarum ſcripturarum attendens, & negligens puritatem medullæ, quæ doctrinæ ſpiritualis in ſe continet intellectum, damnabilius in ſua contumacia perdurauit, & ſe ipſos adhuc inuolui permittunt in baratro tenebrarum, tantò his, qui tenent, & amplectuntur fidei veritatem, & deſiderant propagationem nominis Chriſtiani, ampliùs eſt in domino congaudendum: ſiqui gratia ſancti Spiritus illuſtrati, abrenunciato errore iudaico, à tenebris ſe conuertunt ad lucem, & fidem recipiunt Chriſtianam: & attenta eſt ſolicitudine prouidendum, ne inter alios Chriſti fideles inedia depriman-tur: cùm plerique horum pro indigentia neceſſariarum rerum, poſt receptum baptiſmum, in confuſionem non modicam inducantur, ita vt plærunque faciente illorum auaritia, qui cùm ipſi abundent, Chriſtum pauperem reſpicere dedignantur, retrò cogantur abire. Hinc eſt, quòd cùm dilectus filius R. lator præſentium, ad commonitionem cuiuſdam nobilis viri ſpretis, & poſtpoſitis omnino diuitijs, quas habebat, Chriſtum potiùs ſequi volens, quàm in luto diuitiarum putreſcere, baptiſmi receperit ſacramentum, & nunc præfato nobili virọ viam vniuerſæ carnis ingreſſo, qui ſufficienter ei neceſſaria miniſtrabat, ita panpertate grauetur, vt non habeat vnde vitæ ſuſtentationem poſſit habere, per vos ipſius neceſſitati prouideri volentes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus ob reuerentiam illius per quem ipſe lucem veritatis accepit, taliter ei neceſſaria miniſtretis, quòd in victu, & veſtitu conuenienter ſit ei prouiſum. Scitis pro certo, quòd grauiter, & moleſtè ferremus, nec poſſemus ſub diſſimulatione tranſire: ſi mandatum noſtrum, quod opus continet in ſe pietatis, relinquiretis aliquatenus impetfectũ. Datum Lateran. nonis Decembris.

CISTERCIEN. MORIMVNDEN. ET DE CRISTA ABBATIBVS. *Vt cum Metenſi Epiſcopo de hæreſi ſuſpectos examinent.*

LAeſt in fouendis virtutibus, & vitijs extirpandis à prælatis eccleſiarum ſeruanda diſcretio, & circunſpectio adhibenda, ne vel interna ſcentium denſitate ſpinarum, enormiter frumenta lædantur, vel inſuper ſeminatorum zizaniorum euulſione triticum euellatur. In abſcidendis etiam, & curandis corporibus infirmorum, ſic oculi diligentia præcedere debet manus officium, & fetrum digitis prẹuenire: ne ſi cauterium adhibeatur incautè, non tam partes infirmas non ſanet, quàm ſanas infirmet: quod tanto diligentius in mentis languoribus eſt ſeruandum, quanto animam nouimus corpore digniorem, & ſpiritualia carnalibus præponenda. Hoc autem infra nos ipſos diligentiùs attendentes, cùm olim venerabilis frater noſter Meten. Epiſcopus per ſuas nobis litteras intimaſſet, quòd tam in diœceſi, quàm in vrbe Meten. laicorum, & mulierum non modica multitudo Gallicæ cuidam tranſlationi diuinorum librorum intendens, ſecretis conuenticulis etiam inter ſe inuicem eructare præſumerent, aliotụm aſpernantes conſortium, & in faciem redarguentibus presbyteris reſiſtentes, quorum ſimplicitatem faſtidium in ſuæ tranſla-

tranſlationis peritia confidentes, non protinus ad vindictam nos res accendit incognita, ſed vniuerſis tam in Vrbe, quàm in Meten. diœceſi conſtitutis, ſub eo tenore litteras curauimus apoſtolicas deſtinare: qui vobis ex tranſcripti earũ poterit inſpectione patere. Eidem inſuper epiſcopo, & capitulo Meten. dedimus in mandatis, vt inquirerent ſolicitè veritatem, quis fuerit auctor tranſlationis illius, quæ intentio transferentis: quæ fides vtentium: quæ cauſſa docendi: ſi vtentes ipſa, venerarentur apoſtolicam ſedem, & catholicam eccleſiam honorarent: vt ſuper his, & alijs, quæ neceſſaria ſunt ad indagandam pleniùs veritatem, per eorum litteras ſufficienter inſtructi, pleniùs intelligeremus, & planiùs, quid ſuper his ſtatui oporteret. Nuper autem idem Epiſcopus per ſuas nobis litteras intimauit, quòd quidam eorum, quos notabiles prioribus litteris denotarat, mandatis recuſant apoſtolicis obedire: quibuſdam eorum clam culò, quibuſdam verò iam publicè obediendum eſſe dicentibus ſoli Deo: ab occultis etiam conuenticulis non ceſſantes, officium prædicationis occultè, licetà nullo mittantur, prohibiti etiam ſibi non metuunt vſurpare: aſpernantes ſibi diſſimiles, & tranſlationi eidem vſque adeò inſiſtentes, vt ſe nec epiſcopo, nec metropolitan. ſuo, nec nobis ipſis aſſerant parituros, ſi eam decreuerimus abolendam. Licet autem tales in eo reprehendi meritò videantur, quòd occulta conuenticula celebrant, officium prædicationis vſurpant, ſimplicitatem deſpiciunt ſacerdotum, & eorum conſortia, qui dictam tranſlationem nõ recipiunt, aſpernantur. Nequid tamen ſubitò facere videamur, diſcretioni veſtræ (de qua plenè confidimus) per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus ad ciuitatem Meten. pariter accedentes, cum eodem Epiſcopo conuocetis coram vobis talia ſapientes, & adhærentes tranſlationi prædictæ, & ſi fieri poterit, quæ in eis reprehenſibilia fuerint, auctoritate freti apoſtolica, ſublato appellationis obſtaculo, corrigatis. Quòd ſi correctionem veſtram recipere fortè noluerint, inquiratis ſuper capitulis illis, quæ in litteris, quas Epiſcopo miſeramus expreſſa fuiſſe, ſuperiùs vobis expreſſimus, & alijs etiam diligentiùs veritatem, & quòd inueneritis per nuncium veſtrum, & litteras pleniùs intimetis: vt per vos certiores effecti, prout procedẽdum fuerit, procedamus. Cùm enim in hoc vniuerſalis eccleſiæ vertatur negocium, & agatur cauſſa fidei Chriſtianæ, ad exequendum apoſtolicæ ſedis mandatum cum ſumma diligentia, & cautela, vos ſtudioſos, & promptos eſſe volumus, & mandamus. Ad hæc M. Criſpinum, presbyterum, & R. ſocium eius, ſi ſuper his, quæ dictus Epiſcopus eis duxerit opponenda, inueneritis eſſe reos, ipſos appellatione remota canonicè puniatis. Alioquin eundem Epiſcopum ad remittendam pœnam, ſiquam eis forſan inflixit, cùm nihil contra eum, vel clerum, in noſtra propoſuerint audientia, monitione præmiſſa, diſtrictione qua conuenit, remoto appellationis obſtaculo, cogere non tardetis. Quòd ſi omnes, &c. Duo veſtrum. Datum Lateran. V. idus Decembris.

NEAPOLITAN. ARCHIEPISCOPO, ET C. SANCTI LAVRENtij in Lucina Presbytero, Card. Apoſtolicæ ſedis legato. Vt contra Beneuentanum Archiepiſcopum inquirant.

Nihil eſt penè, quod magis debeat formidare prælatus, quàm vitium negligentiæ: quia ſi iuxta teſtimonium veritatis, de omni verbo ocioſo in die iudicij redditurus eſt rationem, quantò magis de omni bono neglecto, cùm eum etiam, qui opus Dei agit negligenter, ſcripturæ diuinæ ſententia maledicat. Heli nanque ſacerdos licet in ſe bonus exiſteret, quia tamen filiorum exceſſus efficaciter non corripuit, & in ſe pariter, & in ipſis animaduerſionis diuinæ vindictam excepit, dum filijs eius in bello peremptis, ipſe de ſella corruẽs, confractis ceruicibus, expirauit. Ad corrigendos ergò ſubditorum exceſſus, tanto diligentius debet prælatus aſſurgere, quanto damnabilius correctionem eorum negligeret: contra quos (vt de notorijs exceſſibus taceatur) & ſi tribus modis procedere poſſit, per accuſationem videlicet, denunciationem, & inquiſitionem ipſorum: vt tamen in omnibus

dili-

diligens adhibeatur cautela, ſicut accuſationem legitima procedere debet inſcriptio, ſic & denũciationem charitatiua commonitio, & inquiſitionem clamoſa debet inſinuatio præuenire. Deſcendam (inquit dominus) & videbo vtrũ clamorem, qui venit ad me, opere iam compleuerint. Tunc enim clamor peruenit ad prælatum, cùm per publicam famam, aut inſinuationem frequentem ſubditorum, ſibi referuntur exceſſus: & tunc debet deſcendere, & videre, id eſt, mittere, & inquirere, vtrum clamorem veritas comitetur. Nam iuxta canonicas ſanctiones, ſi quid de quocunque clerico ad aures prælati peruenerit, quòd eum iuſtè poſſit offendere, non facilè credere debet, nec ad vindictam eum res accendere debet incognita, ſed diligenter eſt veritas perſcrutãda, vt ſi rei popoſcerit qualitas, diſtricta vltio culpam feriat delinquentis. Cùm ergò de venerabili fratre noſtro Beneuentano archiepiſcopo, quod dolentes referimus, ea nobis relata fuiſſent, quæ à pontificali honeſtate nimium diſſonabant propter frequentem clamorem multorum, ad inquirendum de ipſis pleniùs fuimus excitati: ne diſſimulatio negligentiæ vitium inducere videretur. Ipſe nanque, ſicut fuit nobis expoſitum, poſt multas, & graues culpas nequiter cõmiſſas ab eo, domum hoſpitalis ad ſuſceptionem pauperum, & infirmorum, olim à prędeceſſoribus ſuis rerum opulẽtia præmunitam, ciuilis belli ſocius, & magiſter effectus, fecit nequiter demoliri: de cuius videlicet hoſpitalis prouentibus, tertia portio eccleſiæ Beati Bartholomæi perpetuò debebatur: Occaſione cuiuſdam equitaturæ ſuæ à Vu. Guarna canonico eiuſdem eccleſiæ ſibi redditæ ſine freno, per ſatellites ſuos ſeditionem fecit in populo: ex qua ſuborto prælio, quod præcepit inuocato diabolo inchoari, plures tam clerici, quàm laici interfecti fuerunt. Cumque quoddam caſtrum Hugonis de Feniculo, poſt deſtructionem terræ ipſius, integrum remanſiſſet, idem populum concitauit: cum quo in ipſum caſtrum inſurgens, illud cum non nullis mulieribus, & pueris incendio deuaſtauit. Molendinum, vineas, & alia multa ad ſuam eccleſiam ſpectantia deſtrui omnino permiſit: cocum ſuum propria manu percutiens interfecit: ruſticum quendam hoſtiliter inſecutus, pro eo quod puerum in vlnis deferens, importunè pro confirmatione illius inſtabat, ſuoque clerico reſiſtebat, ab eo violenter impulſus ita vulnerari præcepit, quòd vitam illius vulneris occaſione finiuit. Beneficia eccleſiaſtica minus canonicè, iuxta ſuæ voluntatis arbitrium, diſpenſare præſumit. Sacerdotes, & clericos abſque cauſſa rationabili officijs, & beneficijs deſtitutos non prius reſtituit, quàm cupiditati eius recepta pecunia ſatisfiat. Augumentationi poſſeſſionum, & ornamentorum eccleſiæ ſuæ non ſolùm, vt tenebatur ex officio, non intendit, verùm etiam adeò in ſpiritualibus, & temporalibus eam læſit, vt conſilio deſtituta, & prauorum pedibus iaceat cõculcata. Cùm autem hæc, & alia per quoſdam eccleſiæ ſuæ canonicos nobis denunciata fuiſſent, contra quos tamen multa, vt eos à denunciatione repelleret, opponebat, nos officij noſtri debitum proſequentes, de communi fratrum conſilio, vobis inquiſitionem eorum duximus committendam, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus ad locum congruum vtrique parti ſecurum pariter accedentes, ſine perſonarum acceptione, Deum habẽtes præ oculis, ſuper his inquiratis appellatione remota, noſtra freti auctoritate diligẽtiſſimè veritatem: & quod inueneritis, ſub teſtimonio litterarum veſtrarum nobis fideliter intimetis, vt per inquiſitionem veſtram ſufficienter inſtructi, meliùs in ipſo negocio procedere valeamus.

CAPITVLO CHELCOEN NE IN ALIOS QVAM DONATA ſunt vſus bona eccleſiæ ſuæ conferantur.

CVM monaſterium veſtrum ſpecialiter Beati Petri iuris exiſtat, & ad nõſtram nullo mediante iuriſdictionem pertineat, & tutelam, paci, & tranquillitati veſtræ ſolicitiùs nos conuenit prouidere, & in quibus ſalua conſcientia poſſumus, petitiones veſtras libentiùs debemus, & volumus exaudire. Dilecto nanq; filio noſtro H. monacho veſtro referẽte accepimus, quòd Abbates,

qui

qui pro tẽpore in veſtro monaſterio adminiſtrant eccleſias,quæ illi monaſterio ad ſuſtentationem fratrũ, & hoſpitum ſuſceptionem, ac pauperum conceſſæ ſunt canonicè, & collatæ, in diſpendium veſtrum quibuſdam perſonis conferunt,& aſſignant: pro quibus illarum prouentus ſuſtentationi fratrum, & pauperum indebitè ſubtrahuntur. Vnde quoniam indignum eſt admodum, & abſurdum, vt fratrum, ac pauperum ſtipendia per aliquorum pręſumptionem eis illicitè ſubtrahi debeant, quorum ſunt vſibus deputata, ad exemplar felicis recordationis Lucij Papæ prędeceſſoris noſtri, præſentium auctoritate ſtatuimus, & firmiter prohibemus, vt nullus de cætero eccleſias veſtras aliquibus conferre præſumat, per quos ipſorum prouentus ad alium vſum transferri debeant, niſi ad eum, pro quo pijs deſiderijs, ac deuotione laudabili veſtro monaſterio ſunt conceſſæ. Nulli ergò &c. hanc paginam noſtræ conſtitutionis, & inhibitionis &c. Datum Lateran. III. calen. Decembris.

EPISCOPIS, ET ALIIS ECCLESIARVM PRAELATIS PER REGNVM *Scotiæ conſtitutis. Vt omnes ab iniuria monaſterij Chelcoen abſtineant.*

Licet vniuerſa loca religioſa ex commiſſi nobis officij debito fouere, & diligere debeamus, illorum tamen profectibus ſpecialem nos oportet curam impendere, quæ ad iuriſdictionem Beati Petri, & noſtram noſcũtur, nullo mediante, ſpectare. Inde ſiquidem eſt, quòd nos libertates, & iura monaſterij Chelcoen. & ea maximè, quæ ipſi ab apoſtolica ſede indulta ſunt, integra volentes, & illæſa ſeruare, felicis recordationis Lucij Papæ prædeceſſoris noſtri veſtigijs inhærentes, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus nullus veſtrum in Abbatem, & fratres prætaxati monaſterij excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti ſententiã audeat promulgare. Cùm autem ſententia in parochianos alterius ab aliquo veſtrum prolata de iure non teneat, multo minus illa, quæ in ſpeciales eccleſiæ Romanæ filios, qui ſcilicet nulli, niſi Romano Pontifici ſunt ſubiecti, profertur, debet ab alijs obſeruari. Quod ſi aliquis veſtrum attentare præſumpſerit, eius in hac parte factum nullas vires obtineat, ſed irritum potiùs, & vacuum habeatur. Nos enim vniuerſa, quę pronominato Abbati, & fratribus, vel monaſterio ipſorum apoſtolicæ ſedis priuilegijs indulta noſcuntur, firma volumus, & inconcuſſa teneri, & eadem à vobis inuiolabiliter præcipimus obſeruari. Statuimus etiam, vt cùm ad aliqua eccleſiaſtica ſacramenta in prælibata eccleſia impendenda fueritis quandolibet euocati, ad hoc exequẽdum celeriter accedatis, nec ibidem aliquod ius propterea vendicetis.

Datum Lateran. cal. Decembris.

STEPHANO ABBATI, ET CONVENTVI SANCTI SILVESTRI. *Quod laici nullam in res, bona, vel perſonas eccleſiaſticas iuriſdictionem habeant.*

Cap. eccleſia. De conſtitutionibus.

ECCLESIA ſanctæ Mariæ in via lata contra I. de Atteia, qui quaſdam poſſeſſiones ipſius dicebatur contra iuſtitiam detinere, mouit tempore B. Caroſomi dicti ſenatoris ſub L. iudice quæſtionem. In ipſo autem iudicio præfato I. de Atteia ſindicus monaſterij veſtri aſtitit, & ab eo teſtes producti quidam de monachis extiterunt. Iudex verò auditis rationibus partium pro eodem Ioanne abſolutionis ſententiam promulgauit: à cuius ſententia pars altera vocem appellationis emiſit. Super hæc igitur quæſtione ſuborta, proponente parte victrice, quòd non potuerit appellari, cùm dictus L. non vt iudex, ſed tanquàm arbiter fuiſſet electus: victa è contrario aſſerente, quoniam cum arbitrio fuerit contradictum, quòd partes non niſi metu pœnæ conſtringit, quæ in præmiſſo arbitrio non fuerat comprehenſa, meritò potuit appellari, & fortiùs, ſi iudicium extitiſſet. De hoc igitur ad iam dictum B. Caroſomi, quæſtione perlata, cauſſam appellationis S. primicerio iudicum delegauit: in cuius præſentia partibus conſtitutis dictus Ioannes de Atteia propoſuit

poſuit ſe conueniendum non eſſe, cùm non poſſideret id, quod pars altera requirebat, ſed monaſterium ſancti Syluestri poſſidens rem petitam. Dictus autem B. Caroſomi, quoniam ſtatutum quoddam emiſerat, à populo Romano approbatum, pariter & acceptum, quod ſi quis poſt litem conteſtatam, rem à ſe petitam transferret in alium, daretur poſſeſſio petitori, & alter fieret de poſſeſſore petitor: & idem I. poſt litem conteſtatam rem ipſam in monaſterii transferre præſumpſit, poſſeſſionem rei petitæ aſſignauit eccleſiæ memoratæ. Verùm quoniam dictus I. de poſſeſſionibus ipſis monaſterio S. Syluestri annuam reddiderat penſionem, adiecit, vt hoc ipſum ab eccleſia ſanctæ Mariæ fieret, donec de proprietate fundi cognoſceretur: ſed ſolutio, quæ fieret penſionis eccleſiæ ſanctæ Mariæ in via lata, in iure ſuo penitùs non noceret. Hanc autem poſſeſſionem eccleſiæ ſanctæ Mariæ vſque ad tempora Ioannis Petri Leonis ſenatoris vrbis inconcuſsè poſſedit: qui ſupplicatione monaſterij veſtri clemēter admiſſa, R. iudici cauſſam commiſit eādem: qui auditis hinc inde propoſitis, pro monaſterio ipſo ſententiam promulgauit, reuocans quod præfatus B. Caroſomi ſtatuerat contra ipſum. Per quam ſanè ſentētiam, quoniam eccleſia ſanctæ Mariæ ſe læſam enormiter quetebatur, & ipſa ſenatori ſupplicauit prædicto, qui cauſſam commiſit R. iudici cognoſcēdam. Et quoniam eius iuriſdictio erat in proximo deſitura, ſupplicatum fuit ob eandem cauſſam ſucceſſoribus eius ſenatoribus iam electis, & ab eis cauſſa ipſa eidem iudici delegata. Iudex verò ex veteris, & nouorum pariter ſenatorum delegatione cognoſcēs, quod à iam dicto B. ſtatutum fuerat, approbans, eccleſiæ ſanctæ Mariæ poſſeſſionem reſtituit ante dictam: & cùm nouem conſiliarios haberet ſenatus, per octo ipſorum executioni fuit ſententia demandata: ſed vnus ex iis, qui & nepos erat Abbatis ſancti Syluestri, quorundam ſenatorum fauore ſuffultus, eccleſiæ ſanctæ Mariæ poſſeſſionem violenter ablatam, monaſterio tribuit nominato. Ex hoc ergò rixā creſcente vſque ad armorum ſtrepitum eſt proceſſum. Ne verò deterius quid contingeret, bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſor noſter, totum negocium ad ſuam ſolicitudinem reuocauit. Et quoniam tempus colligendorum fructuum imminebat, fructus præcepit apud colonos in ſequeſtro deponi: circa quos, ſi qua partium violentiam inferre præſumeret, cauſſæ ſuæ diſpendium pateretur: venerabilibus fratribus noſtris P. Portuen. & I. nunc Albanen. tunc verò Tuſculan. Epiſcopis tituli ſancti Clementis, & dilecto filio noſtro G. ſancti Angeli diacono Card. cauſſam committens eandem. In quorum præſentia partibus conſtitutis, pro eccleſia ſanctæ Mariæ fuit contra monaſterium veſtrū obiectum, quòd violentiam pars veſtra commiſerat in fructibus ſequeſtrandis: & cùm ſuper hoc teſtes fuiſſent vtrinque producti, quia violentia liquidò probata nō fuit, & in dimidio ruglo hordei dicebatur admiſſa: Abbate nihilominus prohibente, ne delictum perſonæ redūdaret in damnum eccleſiæ, facta hordei reſtitutione prouiſum eſt, vt ad quęſtionem poſſeſſionis fieret in cauſſa proceſſus: de qua coram eiſdem productis teſtibus, & atteſtationibus publicatis, fuit diutiùs diſceptatum. Conſequenter verò poſt deceſſum præfati prædeceſſoris noſtri, partibus in noſtra præſentia conſtitutis, eccleſia Beatæ Mariæ poſſeſſionem, qua fuerat prætermiſſo iuris ordine ſpoliata, ſibi reſtitui poſtulabat. Et quoniam alij Senatorum ſententiā pro monaſterio, alij latā pro eccleſia proceſſu tēporis confirmarāt, nos quicquid ab eis factū fuit, poſtquàm dictus prædeceſſor noſter ad curam ſuam idem negocium reuocauit, de conſilio fratrum noſtrorum irritum decreuimus, & inane. Cùm ergò nobis conſtiterit, & ex ipſa confeſſione partium tenuerimus, quòd vnus conſiliariorum contra ſententiam, de voluntate octo executioni mandatam de facto, quia de iure non poterat, veniens eccleſiam ipſam poſſeſſione ſua ſpoliauerit violenter: & nihilominus attendentes, quòd etiam iniuſto poſſeſſori violenter eiecto, reſtitutionis ſit beneficio ſuccurrendum, ſpoliatam eccleſiam in eo ſtatu decreuimus reponendam, in quo fuerat tempore violentiæ perperratæ. Verùm quoniam præfatam poſſeſſionem poſt reſtitutionē factā ab I. de Atteia, monaſteriū alij locationis titulo aſſignatat, neq; reſtituere poterat eccleſiæ ſpoliatæ, loco illius tandem

tundem poſſeſſionum æquiualentium, ſecundum arbitrium dilectorum filiorum I. Tincoſi capellani, & P. hoſtiarij noſtrorum eidem eccleſiæ fecimus aſſignari: quæ, quoniam alij fuerant iure pignoris obligatæ, à creditoribus eas fecimus liberari, qui nobis inſtrumentum pignoris poſtea reſignarunt. Et quia ſæpefatum monaſterium veſtrum ſe querebatur à præmiſſo B. Caroſomi contra iuſtiam ſpoliatum, & ipſum per officium noſtrum reſtitui ſuppliciter poſtulabat, quod ſtatutum eius nullius valoris extiterit multipliciter aſſeuerans: ſæpè fatus enim B. cum ſeipſum intruſerit in ſenatoriam dignitatem, nec apoſtolicæ ſedis fauorem habuerit, ad quam inſtitutio pertinet Senatorum, ſtatutum non potuit emittere, quod valeret: qui etiam, ſi fuiſſet legitimè inſtitutus, ipſius ſtatutum quamuis ſibi ſubiectos, eccleſias tamen nullatenus obligaret: præſertim cùm iuri ciuili eſſet aduerſum, quòd aliam pœnam litigioſas res transferentibus ſtatuit imponendam. Illa diſtinctione inter contrahentes adhibita, vt ſi quis ſciens ad donationes, venditiones, ſeu alios contractus acceſſerit, non ſolùm redimere rem compellitur, ſed etiam precium eius amittit, non vt lucro cedat alienanti, à quo etiam alia tanta quantitas eſt fiſci iuribus inferenda: ſin autem ignorans rem litigioſam emerit, vel per aliam ſpeciem cõtractus acceperit, tunc alienatione rei facta irrita, precium eius cum alia tertia parte recipiet, inſtrumentis etiam nullam vim obtinentibus, quæ ſuper contractibus huiuſmodi ſtatuuntur. Verùm eos, qui dotis nomine, vel ante nuptias donationis, tranſactionis, vel diuiſionis rerum hæreditariarum factæ, vel per legati, vel fideicommiſſi cauſſam huiuſmodi dederint, vel acceperint, à pręmiſſis pœnis eadem conſtitutio excipit nominatim. Quòd ſi etiam obligate poſſet eccleſias, monaſterium in illa conſtitutione nequaquam inciderat: cùm antedictus I. nullam in illud penitùs poſſeſſionem tranſtuliſſet, qui tanquàm colonus terras illas tenuerat, & eas non ſuo, ſed monaſterij nomine poſſidebat: quod etiam ſi feciſſet, quoniam prius conuẽtus à monaſterio, quàm ab eccleſia fuerat & per arbitrium, & nihilominus iure tranſactionis, per quam citra pœnam litigioſi contractus, res poteſt in alium lite conteſtata transferri, res reſtituit antedictas, in ſtatutum præmiſſum nullatenus incidiſſet: quin potiùs, etſi contra illud feciſſet ſtatutum, quoniam nec conuentum, nec confeſſum in iudicio, vel conuictum poſſeſſione ſua monaſterium fuerat ſpoliatum, inſtanter eam ſibi reſtitui poſtulabat, quam ex nulla, vel ſaltem iniuſta cauſſa pars altera detinebat. Has a .tem rationes œconomus ſanctæ Mariæ nitebatur multifariam infirmare. Quamuis enim dictus B. circa prælationis ſuæ primordia gratiam ſedis apoſtolicæ non habuerit: quia tamen ab ea fuit tempore procedente receptus, & ratihabitio retrotrahitur, perinde habendus erat, tanquàm ab initio legitimè fuerit inſtitutus: qui tanquàm alienus iudex nõ poterat à monaſterio euitari, cùm nec nouum ſit, nec inſolitum, quòd vbi clerici ſunt, auctor, & reus cauſſas ciuiles in vrbe coram iudicibus per ſedem apoſtolicam inſtitutis, ex delegatione Senatorum ab ea iuriſdictionem habentium proſequãtur. Vnde nec in alieno foro intelligũtur, ſed in proprio Rom. pontificis litigare, cuius auctoritate ſortiri videntur effectum, quæ ab huiuſmodi Senatoribus, vel iudicibus ſtatuuntur. Quòd ſi forum ſenatorium fuiſſet monaſterio penitùs alienum, quia tamẽ œconomus dicti monaſterij ſub L. iudice à præfato B. inter eccleſiam ſanctæ Mariæ, & dictũ I. de Atteia delegato ipſi I. aſtitit, & eum in iure defendit, iudiciũ eius non potuit vlterius declinare. Statutum autẽ ipſius B. de quo ſæpiùs eſt pręmiſſum, & quod non iuri aduerſum, ſed conſonum potius exiſtebat, cùm etiã in iure canonico caueatur, quod res in litigio poſita non ſit in perſonam aliam transferenda, non ad poſſeſſores ſolos, ſed etiam ad illos dicebat extendi, qui tenore ſaltem detentionis cuiuſquã poterant conueniri: quales conſtat eſſe colonos etiam temporales: perpetui nanque vtilem ſaltem poſſeſſionem habentes, & conueniri poſſunt, & in alium transferre, quod habent: ſicut I. fecerat antedictus, cuius factum neq; præmiſſum arbitrium poterat, nec tranſactio excuſare: cùm in dolum, & fraudem fuerint attentata. Iudex nanque, in quem fuit à partibus compromiſſum, conſanguineus ipſius I. & infeudatus monaſterij dicitur

dicitur extitiſſe: nihilq́ue feciſſe in publicum, ſed omnia in ſecreto: quamuis inſtar iudiciorum ſint arbitria introducta. Coëgit quoque partes ad tranſigendum, ſicut ex reſcripto tranſactionis apparet: & cùm de tranſactione non fuerit compromiſſum, quæ non eſt neceſſitatis, ſed liberæ potiùs voluntatis, dolo quaſi ex perſpicuis inſidijs iam probato, tranſactionem inefficacem penitùs aſſerebat. Illa quoque ratione dicebat eccleſia petitionem monaſterij repellendam: quòd cùm poſſeſſionem ipſam ſine dolo, & culpa ſua obtinuerit auctoritate Prætoris, & per hoc ius ſibi fuerit acquiſitum, monaſterium veſtrum ſuper poſſeſſorio audiri vlteriùs non debebat, cui parata erat in petitorio reſpondere. His ergò, & ſimilibus in noſtra, & fratrum noſtrorum præſentia prudēter à partibus allegatis: nos attendentes, quòd laicis etiam religioſis ſuper eccleſijs, & perſonis eccleſiaſticis nulla ſit attributa poteſtas, quos obſequendi manet neceſſitas, non auctoritas imperandi, à quibus, ſi quid motu proprio ſtatutum fuerit, quod eccleſiarum reſpiciat etiam commodum, & fauorem, nullius firmitatis exiſtit, niſi ab eccleſia fuerit approbatum: vnde ſtatutum Baſilij, de non alienandis prædijs ruſticis, vel vrbanis miniſterijs, & ornamentis eccleſiarum, illa reprobatum fuit potiſſimum ratione, quòd auctoritate Romani Pontificis non fuit roboratum: ne in exemplum tranſeat ſimilia præſumendi, quod à ſæpedicto B. factum fuerat in præiudicium monaſterij, non conuenti, nec confeſſi etiam, vel conuicti prorſus in irritum reuocantes, poſſeſſiones eaſdem reſtituendas ſibi ſententialiter diffinimus, nec ipſas, quæ in locum, & ius illarum, quas ab I. de Atteia, eccleſia ſanctæ Mariæ petierat ſucceſſerunt: interim alienare valeat prohibentes: vt ſi eccleſia ſanctæ Mariæ, vel de vitio litigioſi contractus, vel de proprietate forſitan voluerit expediri: ne ſi obtinuerit in iudicio, in vanum laboret, monaſterio minimè poſſidente, ſit, quod euincere valeat, & habere. Datum Lateran. V. cal. Decembris.

Scriptum eſt ſuper hoc in eundem modum Clericis ſanctæ Mariæ in via lata.

OLDEBERTO SVBDIACONO NOSTRO PRAEPOSITO SANCTI GAVdentij Nouarien. *Vt habeat iuriſdictionem in ſuos fratres.*

AD hoc in domo domini ſtatuta fuiſſe noſcūtur officia prælatorum, vt ipſi ſpeculatores ſoliciti exiſtentes exceſſus puniant ſubditorum, & de agro domini zizania colligant ad comburendum, & triticum in ipſius horreis ſtudeant congregare. Vt igitur commiſſum tibi præpoſituræ officium vtilius proſequi valeas, deuotioni tuæ auctoritate duximus præſentium indulgendum, vt liceat tibi exceſſus fratrum tuorum, ſecundum Deum, & iuſtitiam, non obſtante appellatione, ſi qua forſan fuerit facta in eluſionem eccleſiaſticæ diſciplinæ, corrigere, & eos bonis actibus informare. Nulli ergò, &c. hanc paginam noſtræ conceſſionis, &c. Datum Lateran. Idibus Decembris.

VERCELLENSI EPISCOPO. EXCOMMVNICATI NEC *eligere poſſunt, nec elegi.*

AD audientiam noſtram te ſignificante peruenit, quòd cum Caſale ſancti Euaſij, quod ad ius, & dominium pertinet eccleſiæ Vercellē. propter multas, & enormes iniurias, quas habitatores ipſius Caſalis eidem eccleſiæ intulerunt, iamdudum ſit interdicto ſuppoſitū, & maiores eiuſdem loci excommunicationis ſententia innodati, clerici Caſalis eiuſdem quoſdam ſcholares, qui cum alijs ſunt eccleſiaſtico interdicto ſuppoſiti, in fratres, & clericos elegerunt. Quia verò quibus eccleſiaſtica ſunt officia interdicta, dum tales exiſtunt eligi non debent ad eccleſiaſtica beneficia, cùm officiorum intuitu beneficia conferantur, fraternitati tuæ, ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, caſſandi electionem huiuſmodi, non obſtante

contradictione, vel appellatione qualibet, liberam tibi concedimus auctoritate apoſtolica facultatem. Propterea quia, ſicut tua nobis inſinuatio patefecit, quidā miles de melioribus ipſius loci tibi fideliter aſtitit in perſecutione, quam tibi, & eccleſiæ tuæ alij faciebant, propter quod incurrit odium vicinorū, damna plurima eſt perpeſſus: cuius filio ſcholari ſcilicet bonæ indolis, vt teſtaris, in eccleſia Caſalen. deſideras prouidere: volentes quantum cum Deo poſſumus tuæ fraternitati deferre, vt ſcholarem ipſum in eccleſia memorata, ſublato contradictionis, & appellationis obſtaculo inſtituere valeas, auctoritate tibi præſentium indulgemus. Datum Lateran. III. idus Decembris.

VERCELLENSI EPISCOPO. VT DECIMAE VERAE ET *iuſtæ ab omnibus perſoluatur.*

Cap Tua, extra de Decimis.

TVA nobis fraternitas intimauit, quod quidam laici tuæ diœceſis, & alij plures epiſcopatuum adiacentium decimas eccleſijs, & clericis tuis, peruerſis machinationibus ſubtrahere moliuntur: & conceptę peruerſitatis audaciam non curant ſatisfactione debita emendare. Quidam enim ex eis ſemen, & ſumptus, qui fuerint in agricultura primitùs deducendos, & de reſiduo impendendam eſſe decimam aſſeuerant: alij verò de portione fructuum, quam à colonis accipiunt, partem decimæ ſeparantes, eam capellanis ſuis, vel alijs clericis, ſeu eccleſijs aut etiam pauperibus conferunt, vel in vſus alios pro ſua voluntate conuertunt: nonnulli cleriorū vitam tanquàm abominabilem deteſtantes, decimas eis ob hoc ſubtrahere nō verentur. Quidam inſuper aſſerentes ſe poſſeſſiones, & omnia iura ſua cum omni honore, atque diſtricto per imperialem conceſſionem adeptos, decimas ſub huiuſmodi generalitate detinere præſumunt. Occaſione præterea veteris decimationis, quam aſſerunt ſibi conceſſam aliqui, decimas noualium ſibi nō metuunt vſurpare. Verùm ſi ab eo, à quo bona cuncta procedunt, aſſertores huiuſmodi debitum reſpectum haberent, ius eccleſiaſticum diminuere non contenderent, nec decimas (quæ tributa ſunt egentium animarum) præſumerent detinere. Cùm enim Deus, cuius eſt terra, & plenitudo eius orbis terrarum, & vniuerſi, qui habitant in ea, deterioris conditionis eſſe non debeat, quàm dominus temporalis, cuius ſtatutum debitum de terris, quas exhibet alijs excolendas, non quidem deductis ſumptibus, aut ſemine ſeparato neceſſarium eſſe dignoſcitur, cum integritate perſolui, nimis profectò videtur iniquum ſi decimæ, quas Deus in ſignum vniuerſalis dominij ſibi reddi præcepit, ſuas eſſe decimas, & primitias aſſeuerans, occaſione præmiſſa, vel excogitata magis fraude diminui fortè valerent. Cumque Deo debita ſit ſolutio decimarum, in tantum, vt ad eas clericis exhibendas, quibus eas ipſe pro ſuo cultu conceſſit. Laici ſi monitì fortè noluerint eccleſiaſtica ſint diſtrictione cogendi, prætextu nequitię clericorum nequeunt eas alijs, niſi quibus ex mandato diuino debentur, pro ſuæ voluntatis arbitrio erogare: cùm nulli ſit licitum aliena cuicunque concedere, præter domini voluntatem: quāquàm per ſolicitudinem officij paſtoralis clerici ſint à ſua nequitia coërcendi. Et cùm de cunctis omnino prouentibus decimæ ſint reddendæ, ſicut colonus de parte fructuum, quæ ſibi remanet ratione culturæ, ſic & dominus de portione, quam percipit ratione terræ, decimam reddere ſine diminutione tenetur. Porrò cùm laicis nulla ſit de ſpiritualibus rebus concedendi, vel diſponendi attributa facultas, imperialis cōceſſio, quantuncunque generaliter fiat, neminem poteſt à ſolutione decimarum eximere, quæ diuina conſtitutione debentur, nec occaſione decimationis antiquę, licet in feudum conceſſæ, decimæ ſunt noualiū vſurpandæ: cùm in talibus non ſit extendenda licentia, ſed potiùs reſtringenda. Quoniā igitur pati nolumus, nec debemus, vt eccleſiarum, & clericorum iura pręſumptione qualibet minuantur, fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus, quatenus omnes, qui ratione perſonarum, aut etiam prædiorum, decimas eccleſijs, & clericis tuæ diœceſis exhibere tenentur, ad eas cum integritate reddendas, ſub appellation is diffi-

diffinitione, auctoritate apoſtolica, per excommunicationis, vel interdicti ſententiam compellendi liberam habeas facultatem. Præterea vt clericos tuę diœceſis, de quibus fuerint in auditorio tuo querela propoſita de decimis ante dictis & fructibus perceptis ex eis, ad plenam ſub tuo examine iuſtitiam faciendam, compellere valeas, non obſtante appellationis obiectu in eluſionem eccleſiaſticæ diſciplinæ, deuotioni tuæ præſentis ſcripti pagina duximus indulgẽdum. Decernimus ergò, &c. hanc paginam noſtræ conceſſionis, &c.

CANTVARIEN. ARCHIEPISCOPO, EPISCOPO LONDONIEN. ET MAGIſtro Vu. de Sumercote, canonico Lincolnien. De pœna illius, qui in Iudicem apoſtolicum, Abbatem, manus violentas iniecit.

DIlectus filius magiſter B. clericus in noſtra præſentia conſtitutus ſua nobis conqueſtione monſtrauit, quòd cùm cauſſa, quæ inter ipſum, & R. clericum vertitur ſuper vicaria eccleſiæ de Heminton. qua fuerat contra iuſtitiam ſpoliatus, à bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſore noſtro, dilectis filijs N. Forden. Abbati, Archidiacono Dorſete, & Magiſtro T. canonico Vuellen. ſicut ijdem iudices ſuis nobis litteris intimarũt, commiſſa fuiſſet, & pro ipſo magiſtro B. ſententia promulgata, idem R. clericus in annis etiam nunc minoribus conſtitutus (prout in eiſdem continetur literis) procurauit, quòd ad dictos iudices præceptum regium emanaret, ne mandatum apoſtolicum adimplerent: ſed ipſi magis placere Deo, quàm hominibus cupientes, id facere noluerunt: quapropter tam iudices, quam magiſter antedictus rebus proprijs iuſſi ſunt ſpoliari: ſed pater præfati R. & eccleſiam incaſtellare præſumpſit, & quo minus præfatus Forden. Abbas ſententiam auctoritate apoſtolica promulgatam executioni mandaret, per violẽtiam impedire, quam adhuc detinere dicitur occupatam: & quod grauius eſt, ipſe, ac pater eius manus in dictum Abbatem fecerunt iniici violentas: quapropter in eos fuit ab eiſdem iudicibus excommunicationis ſententia promulgata. Proceſſu verò tempor s idem R. ad dilectos filios Abbatem de Garrera, & coniudices ſuos, ſæpè dicto magiſtro B. certa ratione ſuſpectos, cum ad eos ſine periculo mortis accedere non valeret, litteras impetrauit: per quas aſſerens litteras falſas fuiſſe antedictis iudicibus deſtinatas (quas nobis exhibitas in nullo inuenimus eſſe culpabiles) quod ab eis legitimè factum fuerat, nitebautur in irritum reuocare. Licet autem falſitatis vitium acerrimè perſequamur, ne tamen ex hoc pœna innocentibus infligatur, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus omni contradictione, & appellatione ceſſante, memoratam ſententiam exequi minimè poſtponatis. Contradictores (ſi qui fuerint) vel rebelles, vt à ſua prǽſumptione deſiſtant, per excommunicationis ſententiam compeſcentes: in irritum etiam reducentes, quicquid obtentu prædictarum litterarum ad dictos Abbatem de Garrera, & eius coniudices directarũ, in præiudicium ſæpè dicti magiſtri B. inueneritis immutatum. Illos verò, qui manus in dictum Abbatem temerarias iniecerunt, vel etiam iniici præceperũt, tandiu excommunicatos publicè nuncietis, & faciatis ab omnibus arctiùs euitari, donec paſſo iniuriam ſatisfecerint competenter, &c. vſque Abſoluendi. Sic autem diligenter, quæ præmiſimus exequi ſtudeatis, quòd vigilantiam veſtram poſſimus propterea commendare: nec ſuper his ad nos vlterius quæſtio perferatur. Quod ſi fieret, graue nobis exiſteret, & moleſtum. Quòd ſi omnes, &c. Duo veſtrum, &c.

ADRIANO VLTRASYLVAN. EPISCOPO. A SENTENTIA & re iudicata non appellatur quidem, ſed iudex ſuſpectus ſemper recuſari poteſt.

QVoniã ea, quæ per ordinem iudicialis examinis rationabiliter ſunt deciſa, nulla debent temeritate reſcindi, ſed perpetuæ ſtabilitatis robore confirmari, præſentium litterarum auctoritate ſtatuimus, vt ſi aliquod ſcriptum contra ſententiam, quæ contra Flandren. ſacerdotes, qui poſiti ſunt in terra ſancti Michaëlis, quondam decimali ſuper iure parochiali, pro te lata eſt, per ſubreptionem appareat impetratum, viribus careat, & tuis impoſterum rationibus non obſiſtat: illud quoque decernimus, & per præſentes tibi litteras indulgemus, vt ſi venerabilis frater noſter N. Strigonien. Archiepiſcopus, vel Gibinien. præpoſitus, aut ipſi Flandren. presbyteri, præter conſcientiam tuam, & procuratoris tui, in grauamen tuum iudices aliquos impetrauerint, quos vel habeas aduerſarios, vel manifeſtè poſſis probare ſuſpectos, ad recuſandum illos liceat tibi ſedem apoſtolicam appellare, etiam ſi in commiſſionis litteris appellationis ſit remedium interclusum.

Datum Lateran. XIX. cal. Ianuarij.

CLERO, MILITIBVS, ET POPVLO CAPVANIS. VT LEGATVM *Apoſtolicum, & belli duces, atque exercitum Pontificum dignè recipiant, & adiuuent.*

INter innumeras ſolicitudines noſtras, quantum ad occupationes mundanas, illam quaſi præcipuam reputamus, quam de prouiſione Regni Siciliæ concepimus, & tenemus. cùm præter debitum officij paſtoralis, & iure dominij, & ratione Balij dignoſcatur ad nos eius prouiſio ſpecialiter pertinere. Vt autem propoſitum noſtrum euidentiùs prodeat in effectum, licet hactenus non ſine multis anxietatibus, & expenſis, tam ſpiritualiter, quàm temporaliter ad defenſionem eius intenderimus diligenter, & per Dei gratiam profecerimus: ecce nunc ad contritionem hoſtium, & defenſionem fidelium ad exercendam iuſtitiam, & pacem ſeruandam, vices noſtras, quas per nos ipſos nondum poſſumus præſentialiter exercere, dilecto filio noſtro G. tituli ſancti Laurentij in Lucina, presbytero Cardinali, viro nobili, prouido, & honeſto, quem inter fratres noſtros ſpeciali charitate diligimus, duximus committendas: quas vt meliùs poſſit implere, venerabiles fratres noſtros Napolitan. & Tarentin. Archiepiſcopos (quorum fidem, & diſcretionem in multis ſumus experti, & qui conſtitutiones, & conſuetudines Regni pleniùs agnouerunt) & dilectos filios, Iacobum Mareſcalcum noſtrũ, & Odonem de Palumbaria, viros nobiles, & prudentes, linea nobis conſanguinitatis aſtrictos, ei ſuper executione Balij duximus adiungẽdos: cum eis, & per eos neceſſarium deſtinantes auxilium, & præſidium opportunum, ſperantes in eo, qui non deſerit ſperantes in ſe: quòd dummodo ſtudeatis eis, ſicut debetis intẽdere, fructum facient exoptatum. Quia verò per opera potiùs, quàm per verba, vos ad deuotionem ſedis apoſtolicæ, & fidelitatem regiæ celſitudinis, nec non & regni defenſionem amplius inducere diſpoſuimus, & fortiùs confirmare, remota prolixitate ſermonum, cùm tempus agendi ſit potius, quàm loquendi, vniuerſitatem veſtram monemus attentiùs, & ſub debito iuramenti, quod nobis præſtitiſtis de Balio, diſtrictè præcipimus, quatenus eis, ſicut Vicarijs noſtris pleniſſimè intendatis, ita quòd veſtro ſtudio ſuffragante, per eorum induſtriã tempeſtate ſedata, diu deſiderata tranquillitas reducatur. Vt autem temporalis poteſtas per ſpiritualem auctoritatem efficaciùs adiuuetur, cum ſimul omnibus vices Balij committamus, prædicto Cardinali etiã legationis officium per totum Regnum Siciliæ duximus concedendum: volentes pariter, & mandantes, vt quicquid omnes ſimul, aut aliqui, vel aliquis eorum cum ipſo ſuper adminiſtratione temporali ſtatuerint, ad honorem, & profectum apoſtolicæ ſedis, & regiæ celſitudinis recipiatur ab omnibus, & ſeruetur. Quicquid autem ipſe ſuper adminiſtratione temporali decreuerit, plenam obtineat firmitatem. Datum Lateran.

In eundem modum Archiepiſcopo, clero, Militibus, & populo Tranen. Archiepiſcopo, clero. Militibus, & populo Cuſentinis.

Epi-

Epiſcopo,clero,militibus,& populo Melfien.
Epiſcopo,clero, militibus,& populo Florentin.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Cuperſanen.
Clero,militibus,& populo Caſalis noui.
Clero,militibus,& populo Sancti Seueri.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Ciuitaten.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Polinianen.
Clero,militibus,& populo de Baroli.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Treuentin.
Archiepiſcopo,clero,militibus,& populo Acherontin.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Salpen.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Theatin.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Bitetten.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Aſculan.
Archiepiſcopo,clero,Baronibus,militibus,& populo Hydrontin.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Iuuenacien.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Botentin.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Andren.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Licien.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Riuellen.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Auerſan.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Veſtan.
Clero,militibus,& populo de Fogia.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Rapollen.
Archiepiſcopo,clero,militibus,& populo Baren.
Clero,militibus,& populo Tarentin.
Clero,militibus,& populo Montis Corbin.
Archiepiſcopo,clero,militibus,& populo Regin.
Epiſcopo,clero militibus,& populo Manturanen.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Monopolitan.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Venuſin.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Potentin.
Clero,militibus,& populo Bruduſin.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Baianen.
Clero,militibus,& populo Alarinen.
Epiſcopo,militibus,& populo Termulan.
Archiepiſcopo,clero,militibus,& populo Surrentin.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Policaſtren.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Neocaſtren.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Auellinen.
Clero,militibus,& populo Neapolitan.
Archiepiſcopo,clero,militibus,& populo Sipontin.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Scalen.
Clero,militibus,& populo Troian.
Epiſcopo,clero,militibus,& populo Caſſanen.
Clero,militibus,& populo Gargan.
Comitibus,Baronibus,Iuſtitiarijs,& vniuerſis populis per Regnum Siciliæ conſtitutis.
Archiepiſcopis,Epiſcopis,& cæteris eccleſiarũ prælatis, & vniuerſis clericis per Regnum Siciliæ conſtitutis.

CANONICIS BRVNDVSINIS. ET VNIVERSO CLERO BRVNduſinæ diœceſis. *Vt electo ſuo, qui ſeſe apud Pontificem de obiectis criminibus purgárat, obtemperent.*

NVNCIOS veſtros,& litteras filij canonici ſæpe recepimus, per quas venerabili fratri noſtro N.electo veſtro multa,& grauia obiecta fuerunt:propter quod ipſum aliquāto tempore apud ſedem apoſtolicam detinuimus: expectantes ſi fortè aliquis, qui vellet proſequi accuſationes aduerſus eum propoſitas, cōpareret: cumque poſt diutinam expectationē nullus apparuiſſet in noſtra præſentia,qui contra ipſum in accuſatione procederet,licet quoſdam veſtrum acceperimus vſque Beneuentum veniſſe,ſed propter viarum diſcrimina non potuiſſe trāſire: & ipſe de iniuſta eiectione ſua coram nobis pluries querimoniam replicaſſet,& in locum ſuum reſtitui poſtularet inſtanter. tandem pro eo dilecti filij Capitulum,& vniuerſus clerus Horitan. ſuas nobis litteras deſtinarunt, ipſum velut Epiſcopum ſuum remitti poſtulantes ad eccleſiam Horitan. cum plenitudine poteſtatis: & nobis etiam humiliter ſupplicarunt, vt daremus in mandatis eidem, quòd dignitates,& iura Eccleſię Horitan. illibata conſeruans, in ea chriſma conficiat, & clericorum ordinationes, necnon & ſolennes feſtiuitates ibidem non poſtponat alterna viciſſitudine celebrare. In qua petitione Horitanæ eccleſiæ nequaquam duximus annuendum, immo eam prorſus decreuimus repellendam: cùm ſtatum poſſeſſionis eccleſiæ Bruduſinæ ſine cognitione nolimus per alicuius aſtutiam immutari. Verùm quoniam querelas præfati electi ſæpius iteratas nequiuimus ſurdis auribus pertrāſire, tam ei, quàm eccleſiæ Brunduſinæ, prout iuſtitiæ tenor expoſtulat, prouidere volentes, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, eo reducto in eum ſtatum, in quo erat, quando receſſit ab eccleſia Brūduſin. ei, aut procuratori ſuo de pontificalibus iuſtitijs plenè reſpondere curetis,& ipſi, tanquam paſtori veſtro, deuotè, atque humiliter obedire: vt cùm deſtitutus ante reſtitutionem iuxta legitimas,& canonicas ſanctiones accuſari non debeat, ne ſtatus tam eccleſię, quàm perſonæ ſine periculo diutius maneat in ſuſpenſo, reſtitutione præmiſſa, ſiquis voluerit,& valuerit in accuſationem ipſius rectè procedat: ſuper quo tam vobis, quàm ipſi dominicam, qua cantatur, Lætare Hieruſalem, proximè venturam terminum aſſignamus. Noueritis autem nos venerabili fratri noſtro Cuperſanen. Epiſcopo in mandatis dediſſe, vt ſi vos iuxta mandatum noſtrum ei nolueritis obedire, vos ad hoc per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione remota compellat. Datum Lateran. XVI. cal. Ianuarij.

Illi ſcriptum eſt ſuper hoc.

Scriptum etiam ſuper hoc Capitulo,& clero Horitan.

NVNCIOS &c. vſque ad verbum Obedire. Ideoque vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ei iura pontificalia, debitam etiam reuerentiam,& obedientiam, ſicut prælato veſtro, exhibere minimè poſtponatis. Noueritis autem nos &c. vt ſuprà. Datum vt ſuprà.

MAGISTRO HENRICO ARCHIDIACONO CLVSIENSI.

IVSTIS petentium deſiderijs &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Perſonam tuam cum omnibus bonis tam eccleſiaſticis, quàm mundanis &c. vſque ad verbum Suſcipimus. Specialiter autem Archidiaconatum Cluſien. cum omnibus pertinentijs ſuis, ſicut illum iuſtè poſſides, & quietè, deuotioni tuæ auctoritate apoſtolica confirmamus &c. Nulli ergo &c. Siquis autem &c. Datum Lateran. XVIII. cal. Ianuarij.

HILARIO ARCHIDIACONO DE QVIZ.

CVM à nobis petitur, quod iuſtum eſt, &c. Archidiaconatum de Quiz, cum omnibus pertinentijs ſuis, ſicut ipſum iuſtè poſſides,& quietè,&c. vt ſuprà. Nulli ergò, &c.

MAGISTRO HENRICO CANONICO ECCLESIAE *Sancti Michaelis Vltraſyluanen*

CVM

CVM à nobis petitur &c. vſque ad verbum Annuentes. Præbendã eccleſiæ Sancti Michaelis Vltraſy luanen. cum omnibus pertinẽtijs ſuis, ſicut eam iuſtè, & quietè poſſides, auctoritate tibi apoſtolica cõfirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. Si quis autem &c.

Datum Lateran. XVIII. cal. Ianuarij.

ILLVSTRI REGI FRANCORVM. VT REGI HIEROSOLYMITANO CONtra Sarracenos auxilia mittat: & Græcorum Imperatori ſcribat, vt ab inteſtinis contra Chriſtianos bellũ abſtineat.

NVper ad nos chariſſimus in Chriſto filius noſter A. Rex Hieroſolymitanorum illuſtriſs. ſuos cum litteris nuncios deſtinauit: per quos miſerias, & neceſſitates terræ oriẽtalis, quæ grauiores, & plures ſunt ſolito, nobis expoſuit, & feſtinatum ſubſidium poſtulauit. Cùm enim pauci ſint ibi ad cuſtodiã terræ relicti, quæ ferè nũc tota peccatis exigẽtibus eſt viris, & viribus ſpoliata, niſi eis fuerit citò ſubuentum, tam terræ, quàm populi periculũ formidatur, quod ex diſcordia Sarracenorũ, qui ſe ipſos impugnãt, videtur dominus hactenus miſericorditer impediſſe. Si verò antequam redeant ad concordiam, cõgruum ſubſidium mitteretur, ſperatur pro certo, quòd facile poſſet hoc tempore Hieroſolymitana prouincia liberari. Sin autem prius redierint ad concordiam, quàm ſubſidium deſtinetur; timetur ab omnibus, quòd reſiduum terræ de facili debeant obtinere. Monemus igitur ſerenitatem regiam, & exhortamur in domino, & in remiſſionem iniungimus peccatorum, quatenus, ſicut chriſtianiſſimus princeps, cuius obſequium Ieſus Chriſtus in tanta neceſſitate requirit, ad ſubſidiũ terræ ſanctæ diligẽter, ac potẽtenter intẽdens, vniuerſos cruce ſignatos de terra tua trãsfretare nõ ſolùm moneas, ſed compellas: & tu ipſe ad defenſionem terræ ipſius competentem in expenſis tuis dirigas numerum bellatorum: quaſi decimas ſaltem Chriſto perſoluens ita quòd ex hoc diuinam gratiam poſſis pleniùs promereri. Quòd ſi forſan multitudo in breui transfretare nõ poterit, aliquot ſaltem milites armis, equis, & alijs bene muniti, quàm citiùs dirigantur: qui in eius defenſione vſq; ad aliorum aduentum humiliter, & deuotè perſiſtant, & eam ab incurſu hoſtiũ tueãtur. Conſidera fili chariſſime, conſidera diligenter; quòd ſi rex aliquis temporalis de terra ſuæ dominationis eiectus, in captiuitatem forſitan deueniret, niſi vaſalli eius pro liberatione regia non ſolùm res ſuas exponerent, ſed perſonas: nónne cùm reſtitueretur priſtinæ libertati, & acciperet tempus iuſtitiam iudicandi, infideles eos, & proditores regios, & velut læſæ maieſtatis reos damnabiles reputaret, & quoſdam eorũ damnaret ſuſpẽdio, quoſdam mucrone feriret, & excogitaret etiam mortis hactenus inexcogitata tormẽta, quibus malos malè perderet, & in bona eorũ fideles aliquos ſubrogaret? Nónne ſimiliter Ieſus Chriſtus rex regum, & dominus dominantium, cuius te ſeruũ eſſe non negas, qui & corpus, & animam tibi contulit, qui te ſuo ſanguine precioſo redemit, qui regnum tibi conceſſit, qui & viuere tibi contulit, & moueri, & vniuerſa, quæ habes, bona donauit: cùm nihil habeas, quod de ipſius munere non acceperis, de ingratitudinis vitio, & velut infidelitatis crimine te damnaret, ſi ei eiecto de terra, quam precio ſui ſanguinis comparauit, & à Sarracenis in ſalutiferæ crucis ligno quaſi captiuo detento, negligeres ſubuenire? Cùm etiam, ſi quondam ei tam in te, quàm in tuis potenter ſubueneris, quia tamen nondũ eſt liberatus, & omnia bona, quæ habes, ipſius poſſideas dono collata, in diſtricto nouiſſimæ diſcuſſionis examine, quãdo reddet vnicuique ſecundum opera ſua, te coram eo non poſſes aliquatenus excuſare, niſi ei curaueris in tantæ neceſſitatis articulo ſubuenire. Mittimus aũt ad te nuncium regis ipſius, qui ſerenitati tuæ pleniùs orientalis prouinciæ neceſſitates exponat, & te reddat de omnibus certiorem. Quia verò Conſtantinopolitanus Imperator aduerſus eundem regem procedere occaſione Cipri minatur, vel dirigere contra eum exercitum copioſum, & vires eiuſdẽ regis non ſuppetant ad defenſionem Hieroſolymitanę prouincię, nedum quòd eidem Imperatori valeat obuiare; volumus nihilominus,

& mo-

& monemus,quatenus eidem Imp.litteras tuas ſub eo tenore tranſmittas,vt in hoc articulo tempeſtatis,& neceſſitate totius populi chriſtiani non moleſtet regem eundem,cui deberet potius ſubuenire.Addas etiam ,quòd ſi ſuper hoc preces tuas duxerit audiendas,apud nos precibus inſtare curabis, vt ei faciamus iuſtitiam exhiberi:& tu nihilominus partes tuas efficaciter interponas.Nos etiã ad eundẽ Imperatorem propter hoc ſpecialiter curauimus nunciũ deſtinare.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc illuſtri Regi Anglorum.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI, ET DOMINO INNOCENTIO DEI *gratia ſummo Pontifici,& vniuerſali Papa tanto,taliq́, honore digniſſimo. Vt ſua auctoritate apoſtolica ipſum,nepotemq́, ſuum adiuuet, tueatur atque defendat.*

LEO per eundem,& Romani Imp. gratiam Rex Armeniorum Romanæ eccleſiæ honorem , & excellentiam pro poſſe promouens, grata ſeruitia,& pedum oſcula. Quoniam ſedes apoſtolica omnium pœne pulſantium neceſſitatibus occurrit,ab omnibus filijs pro defenſione domus Iſrael labores,& ſudores patientibus,tanquam ad maternæ viſcera conſolationis concurritur, vt ab ea lac paruulis,ſolidus cibus ablactatis pro neceſſitate miniſtretur cuiuſque:vnde nos in remotis partibus ab inimicis crucis circumuallati,pro honore Sanctæ Romanæ eccleſiæ,totiuſque chriſtianitatis contra barbaricas nationes contendentes,ad pedes ſanctitatis veſtræ recurrimus:rogantes,& deprecantes,vt ſecundum iuris tenorem precibus,& petitionibus noſtris aures miſericordiæ porrigere dignemini. Reſtat vtique vt cauſſæ noſtræ feriẽ per ſingula paternitati veſtræ patefaciamus. Credimus enim veſtram non latere notitiam, Raymundum filium illuſtriſ. principis Antiochiæ, maiorem natu Alizam neptem noſtram,diuina diſponente clementia,ſibi in vxorem duxiſſe,& ex ea filium nomine Rupinum genuiſſe,quem in honore Dei venerabilis Maguntinus Archiepiſcopus baptizauit.Contigit nempe peccatis exigentibus (quod dolendo dicimus) ipſum Raymundum viam vniuerſæ carnis ingredi:ſed ante deceſſum,dum in ſua bona erat memoria,patrem ſuum nobiliſſimum principem rogauit,vt ius hæreditarium ſibi pertinens vnico filio ſuo reſeruaret:cuius preces illuſtriſ. princeps non tradens obliuioni,nepotem ſuum Rupinum filium Elidis neptis noſtræ coram ſe adduci fecit & circumaſtantibus omnibus Baronibus,& quàm pluribus alijs ad hoc ſpecialiter conuocatis, manifeſtauit,& confirmauit prætaxatum Raymundum ſuum in plena curia eſſe hæredem legitimum: dehinc conuerſus ad nepotem ſuum, ſimiliter coram omnibus circumaſtantibus, affirmauit ipſum iure hæreditario ſibi debere ſuccedere. Vnde in ſua memoria, & ſua bona voluntate ab omnibus hominibus ſuis ligijs, tactis ſacroſanctis Euangelijs,& cruce dominica,eidem nepoti ſuo iurari,& ligium hominum fieri fecit, ſalua tamen fidelitate ſua quoad vixerit.Poſthæc ipſum puerum de Antiochia,& toto principatu ſaneiuit:quod manifeſtiùs patet per priuilegium ſigillo principali munitum.Vnde ad audientiæ veſtræ pietatem tranſcriptum mittimus:ac etiam de cauſſa priſtinæ amicitiæ inter nos,& principem,diuina mediãte clementia,ſunt renouatæ.vetereſque inimicitiæ,per quas patriæ ruinam,& perſonarum,& rerum iacturam formidabamus, poſt terga ſunt repoſitæ.His ita peractis,ecce Comes Tripol. magiſter,& conuentus templi,magiſter,& conuentus hoſpitalis Antiochiam venerunt,nos,& terram noſtram expugnare,& pro poſſe lædere præmeditati.Contra quorũ nequiſſimam præſumptionem de Deo confidentes,qui nunquam in ſe ſperãtes deſerit, collectis animi viribus viriliter reſiſtendo,nos murum oppoſuimus,atque in hunc modũ per tres menſes huc,illuc deducentes,& blandis verbis tentãtes,à ſeruitio,& defenſione domus Iſrael nos remouerunt. Et dum tantis exceſſibus ſuis ad regni noſtri defenſionem opportunitatem nõ haberemus,quædam incurrimus damna,metis,& finibus noſtris à Barbaris irrogata.Poſt hæc videntes,& dolẽtes,Deo defendente,nos minimè lædere poſſe,habito concilio cum Cõmunia,dominũ

principem

principem B.(proh dolor)excluſêre:& ram contumelijs minarum, quàm iniurijs detractorum exaſperauerunt. Exulato itaque principe, quidam ficti amici Comitis,& precio,& precibus ipſi comiti alligati, populum Antiochiæ venenoſo inſtinctu ſuo ſubuerterunt, dicentes Comitē eſſe legitimum hæredē principis, quod nefas eſt prædicare. Sicautem contra dominum ſuum fractis legitimis ſacramentis, calcaneum erigentes, nos ſperauerunt expugnaſſe,& non modicum lęſiſſe. Super quibus ad Romanam appellauimus audiētiam, ad exequēdum,& recipiendum iuſtitiam ſub iuris,& æquitatoris amatore, quod Antiocheni omnino neglexerunt. In his templarij, hoſpitalarij à rationis tramite nō diſſentientes, præmiſſa mala poſtpoſuerunr,& nobiſcum pacem inierunt. Poſtea congregato exercitu noſtro, tandiu laborauimus inuigilā̄res, quo ad vſque principem in principali ſede ſua ſedere,& in ciuitatem ſuam honorificè recipi cognouimus. Ad hæc pręſentium latorem R. de Margar. nomine fidelem,& dilectū noſtrum militem ad pedes ſanctitatis veſtræ dirigimus: rogantes,& deprecantes, vt eum noſtri contemplatione in cunctis agendis noſtris recōmendatū habeatis:& quicquid ex parte noſtra dixerit, tam de negociis,& perſecutionibus totius patriæ, quàm de noſtris credere non dubitetis. Igitur veſtram ſuppliciter, & flexo genu expoſcimus clementiam, quatenus ante ſubmerſionem Syriæ, periclitanti manū ſubſidij porrigere feſtinetis:& cauſam nepotis principis,& noſtri, iuxta iuris renorem executioni mancipare non differatis, quatenus ea, quæ ex aduerſaria parte minus iuſtè pullulant, apoſtolica falce ſinr reſecata: & pars noſtra de pietate veſtra confidens, per Dei,& veſtrum auxilium delectabiles exitus matutini, & veſpere gaudeāt reperiſſe. Cupimus præterea,& exoptamus, vt extenſis in cœlum manibus,& fuſis in monte precibus vincatur Amalech, quatenus poſt multa flagella filiorum Iſrael, arca Dei liberata tempore ſacerdotij veſtri reuertatur in Sylo, vbi populus pacificas hoſtias poſſit immolare, & pro offenſionibus ſuis ſacrificio cōtriti cordis Deū placare. Mittat etiam Saluator, & propugnator noſter dd. fidelem in auxilium noſtrum, qui numeroſa Philiſtinorum pręputia circuncidat,& in ſortem Iſraelitieę plebis abducat: quatenus hæc terrena Hieruſalem non ſeruiat vt ancilla cum filijs ſuis, ſed ſupernam, quę libera eſt, imitetur: cuius ciues ſunt nō tantùm, qui in hac valle lachrymarum peregrinantur, ſed etiam hi, qui ad ſupernę viſionis pacem pertinere merentur. De cætero commendamus ſolicitudini veſtræ reliquias Syriæ, quæ quotidie veſtrum expectant,& interpellant ſubſidium.

LEONI ILLVSTRI REGI ARMENIAE. QVA AD PRAECEDENTEM EPISTOlam reſpondet: *Legatos ſe miſſurum, qui cauſam cognoſcant, vt ex æquo & bono decidatur.*

EI, à quo eſt omne datum optimum,& omne donum perfectum, qui corda principum habet in manu ſua,& à quo eſt omnis poteſtas, quas poſſumus gratiarum referimus actiones, quòd te vſque adeò in deuotione apoſtolicæ ſedis radicauit, vt nō ſolùm in ſpiritualibus, ſed in temporalibus etiam ad auxilium eccleſiæ Rom. recurras & in tuendis iuſtitijs ruis, per appellationem interpoſitam, opem eius implores. Veniēs enim ad apoſtolicam ſedē dilectus filius nobilis vir Rob. de Margato Miles nuncius tuus plenè nobis expoſuit tuæ deuotionis affectum,& regiæ ſerenitatis litteras nobis obtulit, continentes, quòd cùm R. primogenitus quondam filius nobilis viri R. principis Antiocheni A. neptem tuam duxerit in vxorem, ex ea maſcula prole ſuſcepta, dum ageret in extremis eidem principi ſupplicauit, vt ſucceſſionem, quæ ipſi iure hęreditario competebat. Rupino vnico eius filio cōſeruaret, qui poſt mortem filij non immemor precum eius, conuocatis ligijs hominibus ſuis, quòd dictus Raymundus legitimus fuiſſer hæres ipſius, & poſt mortem eius Rupinus prędicti Raymūdi filius ipſius principis legitim⁹ hæres, eſſet, publicè recognouit:& ei ab vniuerſis hominibus ſuis ſalua fidelitate, quàm ei tenentur, dum vixerit, ligium fecit homagium exhiberi: deinde quoq; prædictū Rupinùm de ciuitate Antiochia,& toto principatu Antiochien. tenendo poſt eius obitum, ſalua dote L. vxoris ipſius,& omnibus donis, quæ fecerat,& in

poſterum eſt facturus,& dum vixerit totius principatus dominio tibi ſaluo, ſan
ciuit:& eum Raymundi patris nomine appellauit, ſicut in litteris ad nos à te
tranſmiſſis proſpeximus contineri. Cæterùm nobilis vir Comes Tripolitanus
filiꝰ Principis memorati moleſtè ferēs ſe patria hæreditate priuari, cùm dilectis
filijs Hieroſolymitā. hoſpital. & militiæ templi magiſtris te voluit moleſtare:
ſed quòd aduerſum te præualere nō poſſet inſpiciens, conuerſus in principem,
fauore Antiochen. communiæ, filius patrem excluſit, & domino ſuo cōtume-
lias præſumpſit, & iniurias irrogare. Interea etiam quidam amici Tripolitani
Comitis corrupti precio, & precibus circumuenti, Comitem ipſum legitimum
hæredem principis aſſerētes, falſis ſuggeſtionibus obtinuerunt à populo, vt ab-
iurato quodammodo iuramento priori, eidem Comiti hominium exhiberēt:
propter quod ad ſedem apoſtolicam regia ſerenitas appellauit:& templarijs,&
hoſpitalarijs ad cor redeuntibus, principem in ſede reſtituit principali. Licet au
tem, quantum Deo poſſumus, tuę velimus ſerenitati deferre, quia tamen in du-
biis certum nec volumus, nec debemus proferre iudicium, cùm etſi etiam no-
bis de veritate cōſtaret, in abſentia tamen partis alterius nondum, incœpto iu-
dicio, ad ſententiam procedere nō poſſemus, cauſſam ipſam legatorum noſtro-
rum, qui dante domino in proximo transfretabunt, examini duximus reſeruā-
dam: quibus & verbis, & ſcriptis dabimus firmiter in mandatis, vt ipſam diligen
ter examinent, & ſine perſonarum acceptione, præuia ratione decidant: nolen-
tes cauſſam delegare iudicibus, qui alterutri partium, & tuæ præſertim eſſe poſ-
ſent de ratione ſuſpecti. Rogamus igitur celſitudinem tuā, & exhortamur at-
tentiùs, ac per apoſtolica tibi ſcripta mādamus, quatenus communem cauſſam
priuatæ præponens, & proprijs commodis negocium præferens crucifixi, quan-
tum in te fuerit, pacem ad vniuerſos chriſtianos obſeruans, ad defendēdam hæ-
reditatem domini, & expugnandam barbariem Sarracenorum potenter inten-
das, nec ob hoc aduerſus Comitem, vel alium bellum moueas, præſertim viuē-
te principe: qui, ſicut in eiuſdem litteris continetur, ſic nepotem tuum de prin-
cipatus ſucceſſione ſagiuit, vt ſibi proprietatem, & dominiū quoad viueret, re-
tineret. Cùm autem ad partes illas legati noſtri peruenerint, cauſſam tuam non
armis, ſed legibus, non gladio vindice, ſed iuſtitia iudice proſequaris. Nos enim
eidem Comiti per apoſtolica ſcripta mandamus, vt cauſſa ipſa in ſuo ſtatu ma-
nente, nihil in præiudicium iuris alterius attentare præſumat, ſed legatorum
noſtrorum, quibus cognitionem, & diffinitionem ipſius duximus committē-
dam, expectet aduentum. Ad hęc dilectum filium nuncium tuum ſerenitati re-
giæ propenſiùs commendamus, vt de charo eum habeas de cætero chariorem.
Præterea ſerenitati tuæ gratiarum referimus actiones, quòd nos per eundem
nuncium tuum magnificè, ac liberaliter viſitaſti. Datum Lateran. XVI. cal.
Ianuarij.

PAGANO, ET ARRONI COMITIBVS, ET VNIVERSIS ALIIS BARONIbus, militibus, & populo in regno chariſſ. in Chriſto filij noſtri Leonis illuſtriſſ. Regis Armeniæ conſtitutis. Vt cum ſuo rege contra Sarracenos fortiter ſe gerant.

ETſi modernis temporibus apoſtolicæ ſedis receperitis inſtituta, ſe-
cundum ea domino in puritate cordis, ac corporis ſeruientes, is ta-
men, qui matutinos, & veſpertinos operarios vineæ ſuæ ſingulorum
denariorum mercede remunerat, faciens nouiſſimos primos, & pri-
mos nouiſſimos, brauium vobis largietur æternum, ſi catholicam eccleſiam
ſponſam veri Salomonis, ſub cuius capite ſecundum quod ipſa proteſtatur in
canticis canticorum: leua eius, & dextra eius ipſam iugiter amplexatur, fueritis
humiliter venerati:& vſqueadeò vos zelus domus domini comederit, vt ad vin
dicandam iniuriam crucifixi, & templum, & hæreditatem eius de paganorum
manibus liberandam, & res expoſueritis, & perſonas, Chriſtum vobis vitam, &
mortem lucrum cum apoſtolo reputantes. Gaudemus autem, quòd etſi noua
ſitis eccleſiæ Romanæ plantatio, nouitas tamen in vobis virtutis operatur au-
gumentum, & vſqueadeò vos reddit in fide feruentes, vt tanto feruentiores in

chriſtianorũ omniũ, immo Chriſti auxilium aſſurgatis, quãtò eſtis viciniores hoſtibus, & ex vicinitate meliùs, & ſcitis, & vultis eorũ conatibus obuiare. Nos autem de chariſſ. in Chriſto filij noſtri Armeniæ Regis illuſtriſs. ſynceritate, ac veſtra deuotione confiſi, ei ad petitionem dilecti filij nobilis viri R. militis nuncij eius in noſtræ dilectionis indicium vexillum Beati Petri dirigimus: quo in hoſtes crucis duntaxat vtatur, & eorum ſuperbiam ſuffragãtibus apoſtolorum principis meritis, domino concedente conculcet. Monemus igitur vniuerſitatem veſtram, & exhortamur in domino, & in remiſſionem vobis iniungimus peccatorum, quatenus ad liberandum funiculum hęreditatis dominicę de manibus paganorum, & eorum refrenandam audaciam, & barbariem edomandam eum eodem Rege veſtro, ſicut bene cœpiſtis, potenter, & viriliter intendatis, vt eius ſitis remiſſionis participes, quam de Dei omnipotentis, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius auctoritate confiſi, & omnibus transfretantibus indulgemus. Datum Lateran. XVI. cal. Ianuarij.

In eundem ferè modum nobilibus viris Hug. de Tubaria, Redulpho, & Ottoni fratribus.

ILLVSTRI REGI ARMENIAE. QVOD IPSI TRANSMITTAT VEXILlum *Beati Petri, quo contra Crucis inimicos vtatur.*

ET tibi cõgaudemus, & nobis, immo etiam vniuerſo populo chriſtiano, quòd eum tibi dominus inſpirauit affectum, vt apoſtolicæ ſedis inſtituta deuotè reciperes, & præcepta fideliter obſeruares, & contra inimicos crucis propoſitum illud aſſumeres, vt in eós vindicare cupias iniuriam crucifixi, & hæreditatem eius de ipſorum manibus liberare. Nos igitur de tuæ deuotionis ſynceritate confiſi, ad petitionem dilecti filij Roberti de Margat militis, nuncij tui, in noſtræ dilectionis indicium, vexillum Beati Petri tuæ ſerenitati dirigimus, quo in hoſtes crucis duntaxat vtaris, & eorum ſtudeas contumaciam cum Dei auxilio, ſuffragantibus apoſtolorum principis meritis refrenare. Datum Lateran. XVI. cal. Ianuarij.

VNIVERSO POPVLO CASTELLAN. CIVITATIS. QVOD *petitum ab ipſis Rectorem, ijs concedat.*

DIlectos filios nobiles viros, nuncios veſtros ad ſedem apoſtolicam venientes benignè recepimus, dilectum filium nobilem virum I. præfecti concedi vobis poſtulantes humiliter in rectorem. Cùm igitur tam de ipſius, quàm eius patris induſtria non modicùm confidamus, vtpote cui vniuerſum ferè apoſtolicæ ſedis patrimonium in partibus ipſis duximus committendum, petitionem veſtram libenter admiſimus, & eum vobis in rectorem duximus concedendum, dummodo communiter ab vniuerſitate populi poſtuletur. Datum Lateran. XI. cal. Ianuarij.

PATRIARCHAE HIEROSOLYMITAN. ET TYRENSI ARCHIEPISCOPO, *& Aconen. Epiſcopo. Vt iniuſtè latam excommunicationis ſententiam reſcindant: temereque excommunicantem Epiſcopum puniant.*

CVM olim venerabilis frater noſter Tyberiaden. Epiſcopus ſuam noſtro tranſmiſiſſet apoſtolatui quæſtionem, quod dilecti filij magiſter, & fratres Militiæ templi mille trecentos biſantios, & alia quædam bona Tyberiaden. eccleſiæ, quæ prædeceſſor ipſius apud quoſdam fratres templi depoſuerat, detinerent, & ei reddere denegarent, ipſis per ſcripta noſtra mandauimus, vt eidem Epiſcopo depoſitum illud, ſi præmiſſis ſuffragaretur veritas, non poſtponerent reſignare: venerabilibus fratribus noſtris Sydonien. & Biblien. Epiſcopis dantes firmiter in mandatis, vt ipſi eos ad hoc veritate cognita, per cenſuram eccleſiaſticam compellere non tardarent. Verùm ſicut prædicti Magiſter, & fratres Militiæ templi tam per litteras ſuas, quàm per quoſdam fratrum ſuorum, quos ad

noſtram præſentiam direxerunt, non ſine multo dolore nobis intimare curarunt, præfatus Sydonienſis Epiſcopus commiſſionis noſtræ tenorem tranſgrediens, cùm ipſi de terra Antiochiæ, vbi pro guerra, quæ erat inter dilectos filios nobilem virum principem Antiochienſem, & dominum Alapiæ fuerant aliquandiu commorati, redirent, & quadam die martis applicuiſſent ad Ciuitatem Tyrenſem, eis ſequentem diem Iouis terminum aſſignauit: quo in eius præſentia præfato Tyberiadenſi Epiſcopo accederent, de depoſito reſponſuri. Quia verò pro alijs negocijs imminentibus præfatus Magiſter diei præfixæ non poterat intereſſe, duos de fratribus ſuis, viros idoneos pro eodem negocio dereliquit: qui ad diem ſtatutam coram eodem Epiſcopo venientes dixerunt, ſeparatos eſſe prælibato Tyberiadenſi Epiſcopo, ſi contra eos vellet proponere iuxta tenorem mandati apoſtolici, reſpondere: & licet præfatus Biblienſis Epiſcopus coniudex ſuus abſens exiſteret, ipſi tamen volebant firmiter obſeruare ſententiam, quam idem Sydonienſis Epiſcopus, auditis vtriuſque partis rationibus ſuper eadem cauſſa, duceret legitimè promulgandam. Hoc autem audito, idem Epiſcopus modeſtia pontificali neglecta, ſuo abſente coniudice, nullis auditis rationibus in multorum præſentia dixit in impetu: niſi vos vſque ad proximam diem dominicam ſupra dictos biſantios reddideritis, auctoritate Dei patris, & omnium Sanctorum, Magiſtrum veſtrum, & omnes fratres domus templi citra, & vltra mare, nec non & participes, atque amicos eiuſdem vinculo excommunicationis innodo. Cæterùm cùm ſequenti ſexta feria prænominati duo fratres, qui apud Tyrum pro cauſſa prædicta remanſerant, cùm feſtinatione adijſſent Acon, & quæ geſta erant per antedictum Epiſcopum per ordinem enarraſſent, ipſe Magiſter cum fratribus ad te, frater Patriarcha, continuò acceſſerunt, & te cùm de illo negocio diligentiùs pertractantes, de tuo tandem conſilio cum præfato Tyberiadenſi Epiſcopo amicabiliter curauerunt componere, ad maius ſcandalum euitandum. ſed præfatus Sydonienſis Epiſcopus ſequenti die dominica, poſt compoſitionem peractam, eccleſiam Sanctæ Crucis Tyrenſem ingreſſus, poſt generalem proceſſionem coram omni clero, & populo qui aſtabat, accenſis candelis, ipſum Magiſtum nominatim, & omnes fratres templi citra, & vltra mare, nec non, & amicos, & participes domus ſententia excommunicationis aſtrinxit. Quòd fratres poſtmodum audientes tantam illatam eis iniuriam, ſic ad animum reuocarut, quòd ferè aſſumptæ religionis præpoſitum relinquere voluerunt, & relicta Hieroſolymitana prouincia, diſponebant ad propria remeare: ſed in eo tandem ponentes fiduciam, cui promiſerant toto vitæ ſuæ tempore deſeruire, ſuaſione tam tua, quàm aliorum virorum prudentium, ad ipſius terræ cuſtodiam remanſerunt, à nobis vindictam de illata eis iniuria poſtulantes. Verùm cùm non ſibi ſoli cauſſa eadem fuerit delegata, ſed habuerit præfatus Sydonienſis Epiſcopus in commiſſione collegam, nec in ea fuerit expreſſum, quòd ſi ambo intereſſe non poſſent, alter nihilominus mandatum apoſtolicum adimpleret, non poterat ſine illo procedere ad illam, vel aliam ſententiam proferendam. Item & ſi ei vices ſuas in hac parte coniudex alius commiſiſſet, vel etiam partes ſpontaneæ, poſt commiſſionem noſtram ſuum ſubijſſent examen, ipſe tamen non debuit ſine cauſſæ cognitione procedere, præſertim cùm in forma commiſſionis contineretur expreſſum, quòd ſi præmiſſis ſuffragaretur veritas, Magiſtrum, & fratres ad reſtitutionem depoſiti, per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione remota, compellere non tardarent, & ipſi

ipſi fratres, qui apud Tyrum pro negocio remanſerant prælibato, ſententiam eiuſdem Epiſcopi, quam auditis partis rationibus duceret legitimè promulgandam, tunc demum ſe dixerint ſeruaturos. Præterea cùm multi fratrum militiæ templi tam circa, quàm vltra mare conſiſtant, qui ſuper ipſo depoſito ſunt penitus ſine culpa, profecto talis excommunicatio non ſolùm indiſcreta fuit, ſed etiam effrenata: qua ligare voluit innocentes, & nos etiam, ac fratres noſtros iuxta formam verborum viſus eſt incluſiſſe, qui ſumus eiuſdem domus participes, & amici. Rurſus poſtquam controuerſia ſępe dicta amicabili fuerat compoſitione ſopita, deuiauit omnino, quòd etiam aduerſario per ſuas litteras prohibente proceſſit ad ſententiam proferendam: cùm boni iudicis ſit lites minuere, non augere. Ad hæc cùm prędicti frattes aſſiduè multis laboribus, & periculis ſe oppunant pro ſeruitio Ieſu Chriſti, ſi etiam magiſter, aut procuratores inuenti fuiſſent culpabiles, non tamen fuiſſent ita generaliter omnes excommunicationis ſententia feriendi. Cùm igitur, ſi præmiſſa veritate nituntur, ſæpe dictus Epiſcopus vel de grandi fatuitate, vel de graui malignitate ſit animaduerſione debita caſtigandus, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus inquiſita diligentiùs veritate, ſi vobis conſtiterit eundē Epiſcopum (vt prædictum eſt) præfatam ſententiam protuliſſe, vos cum auctoritate noſtra ſublato collationis obſtaculo, ab executione pontificalis officij tādiu faciatis manere ſuſpenſum, donec à nobis indulgentiam conſequatur: vt qui fuit ſtultus in culpa, ſapiens efficiatur in pœna. Quòd ſi fortè ſeruato iuris ordine præuia ratione proceſſit, quos vobis conſtiterit excōmunicationis ſententiæ ſubiacere, ſecundum formam eccleſiæ abſoluatis: in ipſo poſtmodum negocio legitimè proceſſuri. Teſtes &c. Quòd ſi omnes &c. Duo veſtrum &c.

Datum Lateran. XVIII. calend. Ianuarij.

CLERO, ET POPVLO CIVITATEN. VT COMITEM *Theatinum in cuſtodem ſuum recipiant.*

PER apoſtolicas litteras vobis dudum recolimus mandauiſſe, vt N. quondam Ciuitaten. Comite ſublato de medio, nobili viro R. Comiti Theatino intenderetis de cuſtodia comitatus, qui propter potentiam, & quoniam vicinus eſt vobis, comitatum ipſius, & homines eius potenter poterat defenſare. Poſt hæc autem, ſicut ex litteris veſtris intelleximus, per nuncios veſtros, quos ad Panormitan. curiam deſtinaſtis, mandatum ſub nomine regio recepiſtis, vt nobili viro P. de Celano ſororio regij cancellarij, tanquam veſtro comiti iuraretis: vnde quid ſuper his faciendū eſſet vobis, non immerito dubitaſtis. Cùm igitur, ſicut veſtra vniuerſitas nō ignorat, & regis tutela, & regni Baliū ad nos de iure pertineat, & diſpoſitioni noſtræ vos, & alij iuraueritis obedire, deuotioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus non obſtante mandato contrario, quod nō debet aliquatenus contraire, cùm nos vices regias exequamur, ſecūdum quod vobis per alias litteras dedimus in mandatis, iam dicto Comiti Theatino de cuſtodia comitatus vnanimiter intendatis: quia licet pręfatum nobilem P. videlicet Celanen. ſyncero diligamus affectu, & ad honorem, & profectum ipſius efficaciter intendamus: ad cuſtodiam tamē, & defenſionem veſtram hoc tempore prænominatum comitem Theatin. neceſſarium credimus, & idoneum reputamus. Datum III. cal. Ianuarij.

ILLVSTRI REGI ARMENIORVM. VT CASTRVM *Gaſton Templarijs reſtituat.*

CVM ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum materialem acceperis gladium, non in domeſticos fidei, ſed hoſtes crucis potius exerendum: & nuper per Dei gratiam inſtituta receperis apoſtolicæ ſedis, & promiſeris obſeruare: non credimus, quòd in exaudiendis precibus noſtris te velis difficilem exhibere, præſertim cùm

id petimus,quod ad pacem pertinet,& reſpicit honeſtatem,& cum chriſtianorum commodo in Sarracenorum diſpendium redundabit. Ad audientiam ſiquidem apoſtolatus noſtri peruenit,quòd cùm caſtrum,quod Gaſton dicitur, ad domum Militiæ templi de iure pertineat,& fratres eiuſdem domus illud olim poſſederint ſine lite,tempore inuaſionis terræ orientalis ipſum Sarraceni per violentiam occuparunt:quod cum dimiſiſſent poſtmodum metu regum, qui ad partes transfretauerant tranſmarinas,tu illud habitatore vacuum,& cuſtode intraſti,& quaſi liberatum de manibus paganorum adhuc detines velut tuum.Cumque dilecti filij magiſter,& fratres Militiæ templi cum nuncijs venerabilis fratris noſtri Patriarchæ,& illuſtriſs. principis Antiochen. Tripolitã. Comitis,& totius Antiochen.communiæ ſupplicaſſent,vt caſtrum ipſum templarijs reſignares: tu Patriarcham ipſum,& principem ad communiæ colloquium citauiſti, promittens per nuncios,& litteras tuas,quòd ſuper facto caſtelli ſecundum eorum conſilium procedere non tardares:quod non ſolùm cùm ad colloquiũ ventũ eſſet,noluiſti iuxta tenorem factæ promiſſionis implere:immo(ſicut dicitur)quorundam ſeductus conſilio,quòd illud in grauamen Antiochię retineres(quod vix credimus)reſpondiſti.Cumque poſtmodum nũcius tuus ad Rom.eccleſiam acceſſiſſet caſtrum ipſum Milonis quondam auunculi tui fuiſſe propoſuit,& te illud de Sarracenorum manibus liberaſſe,ac reſpondiſſe fratribus Militiæ templi,te impetentibus ſuper hoc,quòd ipſis coram nobis iuſtitiam exhiberes:propter quod idem nuncius ſupplicabat, vt nihil cõtra te non commonitum ſtatuere curaremus. Cum igitur noſtræ intentionis exiſtat,te ſicut chariſſimum eccleſiæ filium,& regem catholicum honorare,cũ & credamus,quòd ſi preces noſtras velis efficaciter exaudire,ſerenitatẽ regiam rogamus,monemus,& exhortamur in domino,quatenus diuinæ retributionis obtentu ob reuerẽtiam apoſtolicæ ſedis,& noſtram, caſtrum ipſum fratribus Militiæ templi ſine difficultate reſtituas,& permittas ab eis pacificè poſſideri,nec eos ſuper ipſo,vel alijs ad eos pertinentibus inquietes. Nos enim, ſi ſuper ipſo caſtro,vel alijs aduerſus eos aliquid proponere volueris quęſtionis, in præſentia noſtra,vel legatorum noſtrorum,qui dante domino in proximo transfretabunt,tibi faciemus iuſtitiæ plenitudinem exhiberi,dummodo ſuper his,quæ ipſi duxerint proponenda,paratus ſis eis facere rationem.

PRIORI SANCTI VICTORIS, MAGISTRIS L. BONONIEN. ET VBERTO Medoicen. Canonicis.De criminibus & purgatione Abbatis Pompoſiani.

Cap. Licet Heli,extra de ſymonia cap. qualiter & quãdo. de accuſationibus.

Licet Heli ſummus ſacerdos in ſe ipſo bonus exiſteret, quia tamen filiorum exceſſus efficaciter non corripuit,& in ſe pariter:& in ipſis animaduerſionis diuinæ vindictam excepit,dum filijs eius in bello peremptis, ipſe de ſella corruẽs confractis ceruicibus expirauit. Ad corrigendos ergo ſubditorũ exceſſus tanto diligentius debet Prælatus aſſurgere,quanto damnabilius correctionem eorũ negligeret:cõtra quos(vt de notorijs exceſſibus taceatur) etſi tribus modis procedere poſſit,per accuſationem videlicet, denunciationem,& inquiſitionem ipſorum:vt tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela,ſicut accuſationem legitima præcedere debet inſcriptio,ſic & denunciationem charitatiua correctio,& inquiſitionem clamoſa debet inſinuatio pręuenire. Deſcendam(inquit dominus)& videbo vtrum clamorem,qui venit ad me opere iam compleuerint. Tunc enim clamor peruenit ad Prælatum,cum per publicam famam,aut inſinuationem frequentem ſubditorũ ſibi referuntur exceſſus,& tunc debet deſcendere,& videre,ideſt, mittere,& inquirere,vtrũ clamorem veritas comitetur. Nam iuxta canonicas ſanctiones, ſiquid de quocunque clerico ad aures Prælati peruenerit, quod eum iuſtè poſſit offendere,non facilè credere debet,nec ad vindictam eum res accendere debet incognita:ſed corã eccleſiæ ſuę ſenioribus diligenter eſt veritas perſcrutanda,vt ſi rei popoſcerit qualitas,canonica diſtrictio culpã feriat delinquen

quentis:non tanquam idem ipſe ſit auctor,& iudex,ſed quaſi fama deferēte, vel
denunciante clamore,officij ſui debitum exequatur:eo ſemper adhibito mode-
ramine,vt iuxta formam iudicij,ſententiæ quoque forma dictetur. Cùm igitur
de Abbate Pompoſian.ea nobis frequenter inſinuata fuiſſent,quæ ab honeſtate
regulari nimium diſſonabant, inquiſitionem eorum viris prudentibus com-
miſimus faciēdam:qui cùm minimè proceſſiſſent ad iteratum ſæpe clamorem;
de communi fratrum noſtrorum conſilio citauimus ad præſentiam noſtram
Abbatem,& monachos,vt per nos ipſos cauſſa morbi pleniùs inquiſita,plagam
ipſam meliùs curaremus.Eis igitur ad noſtram præſentiam accedentibus,qui-
dam ex monachis nobis ipſum abbatem de ſimonia;periurio,dilapidatione,ac
inſufficientia detulerunt:contra quos cùm idem Abbas exciperet,quòd denun
ciationem huiuſmodi fraterna correctio ſecundum regulam Euangelicam nō
præceſſerat,& ijdem conſtanter aſſererent,quòd correctionem huiuſmodi præ-
miſiſſent. Licet ad id probandum duorum monachorum iuramenta fuiſſent
exhibita,quia tamen ſuper hoc ipſo,nec dum contendere deſiſtebāt,nos,vt præ-
diximus,frequentibus clamoribus excitati,ex officio noſtro maluimus inqui-
rere de præmiſſis:omnes omnino monachos,qui vel cum ipſo,vel cōtra ipſum
Abbatem acceſſerant,iuramenti vinculo aſtringentes,vt de propoſitis plenè
quam ſcirent,exponerent veritatem: quorum depoſitionis in ſcriptis redactæ
cum publicatæ fuiſſent,ſuper illis cœperunt multipliciter diſputare.Quia verò
tum ex aſſertione monachorū,tum ex Abbatis confeſſione cognouimus,quòd
idem Abbas non modicam ſummam pecuniæ relictam ab N. prædeceſſore ſuo
totam expenderat,& in alia ſumma maiori monaſterium obligarat,nos eum
iuxta canonicas, & legitimas ſanctiones propter has ,& alias præſumptiones,
quaſi de dilapidatione ſuſpectum,ab adminiſtratione abbatię duximus ſuſpen-
dendum. Et quia per teſtes ſimonia multis modis contra ipſum Abbatem vi-
debatur eſſe probata, ipſe contra teſtes multas exceptiones oppoſuit: ſuper
quibus multipliciter fuit vtrinque diſputatum:alijs aſſerentibus in crimine ſi-
moniæ,ſicut & in crimine læſe maieſtatis,omnes indifferēter tam infames,quā
criminoſos non ſolùm ad accuſandum,ſed ad teſtificandum etiam admitten-
dos:cùm ad inſtar publici criminis,& læſæ maieſt.procedat accuſatio ſimoniæ,
multis ſuper hoc,& legibus,& canonibus allegatis. Alijs è contrario reſpondē-
tibus,quòd licet hæc duo crimina,quantum ad accuſationem quaſi paria iudi-
centur,differunt tamen in multis,cùm & alia pœna pro vno,& alia pro altero
inferatur,& inter perſonas accuſatorum,& teſtium ſit vtique diſtinguendum:
cùm non per accuſatores, ſed teſtes crimina comprobentur , multis nihilo-
minus ſuper hoc & rationibus ,& argumentis inductis. Ne verò vel inno-
centiæ puritas confuſa ſuccumberet , vel ſimoniæ prauitas effugeret impu-
nita,nos æquitate penſata,nec omnes exceptiones contra teſtes oppoſitas duxi-
mus admittēdas,nec repellendas duximus vniuerſas,ſed illas duntaxat proban-
das admiſimus, quæ fortè probatæ non de zelo iuſtitiæ, ſed de malignitatis
fomite procedere viderentur, conſpirationes ſcilicet , & inimicitias capita-
les. Cæteras autem exceptiones oppoſitas , vt furti,& adulterij propter im-
manitatem hæreſis ſimoniacæ , ad cuius comparationem omnia crimina
quaſi pro nihilo reputantur, duximus repellendas : quoniam ,& ſi fidem te-
ſtium debilitarent in aliquo,non tamen euacuarent ex toto , præſertim cùm
alia contigerit adminicula ſuffragari. Ad probādas ergo exceptiones admiſſas,
Abbas quoddam protulit inſtumentum,ad quod reprobandum cùm teſtes fu-
iſſent ex altera parte producti,facultatem ſibi petijt indulgeri:vt in partibus ſuis
inſtrumētum huiuſmodi comprobaret. Cùm ergo iudicantem oporteat cun-
cta rimari,diſcretioni veſtræ,de qua plenam fiduciam obtinemus,per apoſtoli-
ca ſcripta præcipiendo mandamus , quatenus intra ſex hebdomadas poſt ſu-
ſceptionem præſentium probationes , quas Abbas vel procurator ipſius ad
probandum ſolummodo inſtrumētum,cuius reſcriptum vobis ſub bulla no-
ſtra tranſmittimus,vel reprobandum pars altera duxerit exhibendas, diligenti
ſtudio recipere procuretis ſub teſtimonio litterarū veſtrarū, incluſas eas nobis

 fideli-

fideliter deſtinantes: attentiùs prouiſuri, vt via regia procedentes, nón ad ſiniſtram, nec ad dexteram declinetis. Quòd ſi omnes &c. Duo veſtrum &c. Datum Lateran. IIII. nonas Decembris.

ROSANEN. ARCHIEPISCOPO. QVA IPSI AD CERtas quaeſtiones reſpondet.

QVòd ſuper his articulis, qui tibi aliquam dubitationem inducunt, noſtrum ducis conſilium requirendum, & ad ea exequenda, quæ officium poſtulant paſtorale, apoſtolicæ ſedis procuras auxilium inuocare, ſolicitudinem tuam dignis in domino laudibus commendamus, & poſtulationibus tuis grato animo reſpondemus. Significaſti ſiquidē nobis, quod in diœceſi tua, pater & filius, matrem & filiam, duo cognati duas cognatas, auunculus, & nepos duas ſorores ducunt in coniuges: & mater, & vxor ſimul baptizant puerum alienum: quidam præterea tuæ diœceſis infra tertium, & ſeptimum gradum conſanguinitatis ſe contingentes, matrimonia ad inuicem contrahunt, hoc ſibi licere de antiqua conſuetudine aſſerentes. Quidam etiam ſacerdotes latini habent in ſuis domibus concubinas, & nonnulli aliquas ſibi non metuunt deſponſare: & cùm earum aliqua mortua fuerit, vel ab aliquo ſacerdotum eiecta, confeſtim aliam introducūt, & in ignominiam clericalis ordinis taliter permanent vxorati. Item Abbates, & ſacerdotes tuæ diœceſis ad ſynodū tuam venire renuūt conuocati, dicentes veniendi ad ſynodū conſuetudinem non habere: & ſic iuriſdictionem tuam tam in his, quàm in alijs contemnentes, de rationibus tuis tibi, ſicut tenentur, negligunt reſpondere. Et cùm ad monaſteria vis accedere, ſicut ad tuum dignoſcitur officium pertinere, vel ſacerdotes ſuper prædictis exceſſibus animaduerſione debita caſtigare, ipſi appellationis obſtaculum interponunt, vt ruam taliter effugiāt diſciplinam. Ad hæc capellani Caſtelli Roſanē. aliquādo matrimonia nō coniungenda cōiungere, & alia non diuidenda diuidere non verentur: licet ipſi non debeant de matrimonijs iudicare. Super eo igitur, quòd pater, & filius eum matre, & filia, & duo cognati cum duabus cognatis, auūculus, & nepos cum duabus ſororibus contrahunt matrimonia, taliter tibi duximus reſpondendum: quòd licet omnes conſanguinei viri ſint affines vxoris, & omnes conſanguinei vxoris affines ſint viri, inter conſanguineos tamen viri, & conſanguineos vxoris ex eorundem viri videlicet, & vxoris coniugio, nulla prorſus affinitas eſt contracta, propter quam inter eos matrimoniū debeat impediri. Quamuis etiā vir, & vxor alienū puerū teneant in baptiſmo, nulla tamē inter eoſdē virū, & vxorem contrahitur cōpaternitas, cùm vna ea to ſint per copulā cōiugalē: & ideo reddere ſibi debitu minimè prohibētur. Hic cùm in ſacris canonibus grad⁹ ſint cōſanguinitatis diſtincti, & per eoſdem inhibitum, vt nullus infra ſeptimū gradum cōſanguinitatis lineā attingentem, ſibi audeat in matrimonium copulare, ne infra gradus eoſdem contrahantur, debes publicè inhibere, & præſumptores eccleſiaſtica diſtrictione punire: non obſtante conſuetudine, quæ dicenda eſt potius corruptela. Cùm autem ſacerdotes latini nullas ſibi poſſint matrimonialiter copulare, nec illis habere liceat concubinas, vt latinos præsbyteros tuæ diœceſis, qui a te cōmoniti à ſua noluerint præſumptione deſiſtere, per ſuſpenſionem officiorū, & beneficiorum ſubtractionem ad id compellere valeas, liberam tibi concedimus auctoritate apoſtolica facultatem. Similiter etiam Abbates, & ſacerdotes diœceſana tibi lege ſubiectos, qui ad tuam contemnunt ſynodum venire vocati, dummodo in ipſa ſynodo non ducas aliquid ſtatuendum, quod fortè canonicis obuiet inſtitutis, per cenſuram eccleſiaſticam ad ſynodum ipſam venire cōpellas, & debitam tibi reuerentiam, & obedientiam exhibere. Capellanis prætereа Caſtelli Roſanen. firmiter ſub qua conuenit diſtrictione prohibeas, ne (ſicut non debent) ſuper confirmandis vel dimittendis matrimonijs exerceant aliquam poteſtatem. Quòd ſi fortè contumaces extiterint, canonica eos poteris ſeueritate punire. Cùm autem appellatio ſit inuenta non in diffugium opprimentium, ſed in refugium oppreſſorum, auctoritate tibi præſentium in-

indulgemus, vt iuxta formam præmiſſam procedere valeas, non obſtante appellationis obiectu, ſi qua forſan fuerit interpoſita in eluſionem eccl. diſciplinæ. Nulli ergò, &c. liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, &c. Datum vt ſuprà II. calen. Ianuarij.

A. VICEDOMINO FIRMANO. QVOD IPSI ALIquot præfecturas committat.

CVM deuotionis affectum, quem habes ad apoſtolicam ſedem, & nos ipſos, ſicut per legatos noſtros, quos in Marchiam miſimus, noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, in operis exhibitione monſtraueris, & pro eccleſiæ ſeruitio multis te expoſueris laboribus, & expenſis, fidelitati, ac deuotioni tuæ grata cuplmus viciſſitudine reſpondere, & petitionibus tuis, quantum cum Deo poſſumus, aſſenſum gratanter apoſtolicum impertiri. Volentes igitur te ad noſtrum ſeruitium reddere promptiorem, caſtrum Montis ſanctæ Mariæ cum curtibus Montis ſancti Petri, Montis Rodaldi, ſancti Ioannis, Podij de petra, Pertetariæ, Pontarioli, Montis gariuini, Carlaſſalis, & Peratlæ ad ipſa caſtra hactenus pertinentibus tibi duximus, donec nobis, aut ſucceſſoribus placuerit, ſaluis cēſibus, & procurationibus, committendum: ita tamen quòd ea omnia ad fidelitatem, & mandatum eccleſiæ conſerues integra, & illæſa, nec de eis aliquid alienare præſumas.

MAGISTRO GVIDONI ARCHIPRESBYTERO PLEBIS DE CIVITATE.

CVm à nobis petitur, &c. vſq; ad verbum Suſcipimus. Specialiter autem Archipresbyteratū ipſum, ſicut ipſum iuſtè poſſides, & quietè, auctoritate tibi apoſtolica confirmamus, &c. Nulli ergò, &c. Dat. Lat. II. Calen. Ianuarij.

In eundem modum pro G. clerico. Specialiter autem beneficium quod habes in eccleſia ſancti Mauritij, &c. vt ſuprà. Datum vt ſuprà.

ABBATI SANCTI VOLDARICI N. SCHOLASTICO, ET N. CVSTODI AVGVſtenſibus. *Vt dolus, fraus, illi non proſit, qui aliquod ſe à ſede apoſtolica falsò impetraſſe mentitur.*

AD noſtrā dudum noueritis audientiā perueniſſe, quòd cùm dilectus filius Hermānus clericus in eccleſia de Loerch canonicè fuerit inſtitutus, & corporalē poſſeſſionem per annū, & amplius habuerit in quiete, ab Alberto concanonico ſuo fuit poſtea beneficio ipſo, & eius obuētionibus vſq; ad viginti marchas valentibus per violentiā ſpoliatus, in quem diœceſanus epiſcopus, quoniā ſuper his in præſentia ſua iuri parere contempſit, excō. ſententiā promulgauit: quam per annū, & amplius indurata facie ſuſtinuit, & contempſit: vnde cùm ex hoc clericus ſpoliatus ablatorū reſtitutionē obtinere non poſſet, ad ap. ſedē accedens, noſtras ad ven. fratrē noſtrum epiſc. & dilectos filios præpoſitū, & Decanum Auguſtenſes litteras reportauit, vt prædictā excōmunicationis ſentētiam ſicut rationabiliter lata erat, facerent auctoritate noſtra vſq; ad condignā ſatisfactionē inuiolabiliter obſeruari: quod, ſicut ipſi ſuis nobis litteris intimarūt, fideliter adimplerunt: vnde illorum deuotionē in domino cōmendamus. Cōſequenter verò præfatus A. ad præſentiā noſtrā accedēns, veritate tacita præmiſſorum, & quòd canonicus eſſet eccleſiæ memoratæ, ad vos commiſſionē ſimplicem impetrauit: vt cauſſam, quæ inter Al. & Hermannū clericos vertebatur ſuper præbendā in Loerch, curaretis fine debito terminare. Idem etiam Albertus in reditu cōſtitutus apud caſtrū S. Petri aduerſarium ſuū obuium habuit ad nos denuo venientem, ad cuius denunciationem redire contēpſit, in præſentia noſtra exhibiturus, & recepturus iuſtitiæ complementū, cuncta ſe aſſerens, quæ voluerat impetraſſe. Nolētes igitur aliquem de dolo ſuo commodū reportare, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus inquiſita ſuper præmiſſis diligentiùs veritate, non obſtante commiſſione ad vos per ſubreptionē obtenta, cùm mendax precator carere debeat impetratis, ſæpè dictū A. in eandē excōmunicationis ſententiā reducatis, facientes eam pulſatis cāpanis, & accenſis candelis vſq; ad condignā ſatisfactionē appellatione remota inuiolabiliter obſeruari: vt exēplo eius alij diſcant à ſimilibus abſtinere. Nullis litteris obſtantibus harum mentione non habita, &c. Quòd ſi omnes, &c. Duo veſtrum, &c.

NOBILI VIRO IOANNITIO. VT LEGATVM APOSTOLICVM *reuerenter excipiat,& fideliter cum eo,neceſſarijs de rebus loquatur.*

REſpexit dominus humilitatem tuam, & deuotionem, quam erga Romanam eccleſiam cognoſceris hactenus habuiſſe, & te inter tumultus bellicos,& guerrarum diſcrimina non ſolùm potenter defendit,ſed etiam mirabiliter, & miſericorditer dilatauit. Nos autem audito quòd de nobili vrbis Romæ proſapia progenitores tui originem traxerint, & tu ab eis & ſanguinis generoſitatem contraxeris, & ſynceræ deuotionis affectum, quem ad apoſtolicam ſedem geris quaſi hæreditario iure,iampridem te propoſuimus litteris, & nuncijs viſitare: Sed varijs eccleſiæ ſolicitudinibus detenti,hactenus non potuimus noſtrum propoſitum adimplere. Nunc verò inter alias ſolicitudines noſtras, hanc etiam aſſumendam duximus,immò conſummandam potiùs iandudum aſſumptam,vt per legatos,& litteras noſtras te in laudabili foueamus propoſito,& deuotione ſedis apoſtolicæ ſolidemus. Dilectum itaque filium noſtrum Dominicum archipresb. Græcorum de Brunduſio ad te perſonaliter deſtinantes, monemus nobilitatem tuam,& exhortamur in domino,ac per apoſtolica tibi reſcripta mandamus,quatenus ipſum humiliter,& deuotè recipiens,honorificè,ac benignè pertractes,& per eum pleniùs nobis tuam deuotionem exponas. Cùm enim plenè nobis per ipſum de ſynceritate tui propoſiti,& deuotionis affectu conſtiterit, ad te propoſuimus maiores nuncios,vel legatos potiùs deſtinare: qui tam te,quam tuos in apoſtolicæ ſedis dilectione confirment, & te de beneuolentia noſtra efficiant certiorem.

PRAEPOSITO, ET FRATRIBVS SANCTI STEPHANI IN *Brolio Vt Al:Marcellinum in ſuum collegam recipiant.*

CVM pro dilecto filio Al.Marcellino ſubdiacono noſtro preces vobis miſiſſemus apoſtolicas, & præceptum, vt ipſum in fratrem veſtrum,& canonicum recipere deberetis, titulati eccleſiæ veſtræ pro in ſuum præiudicium fieri aſſerentes, ne procederetur in illius executione mandati,noſtram (ſicut audiuimus) audientiam appellarunt. Poſtea verò,cum dilectus filius H. qui ſe canonicum ipſius eccleſiæ aſſerebat,propter hoc ad noſtram præſentiam acceſſiſſet, propoſuit coram nobis, quod cum tam ipſe, quàm ſocij ſui diu eccleſiæ illi obſequium impendiſſent, nec adhuc eſſent ab ea beneficia cõſecuti, indignum erat penitùs, & abſurdum, ſi in perceptione beneficij eis alius præferretur. Quia igitur mandatum,quod pro eodem ſubdiacono emanauit,debita volumus executione compleri: titulatis ipſis volentes nihilominus paterna ſolicitudine prouidere, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus eundem ſubdiaconum, prout in mandatis apoſtolicis recepiſtis, ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo recipiatis in canonicum, & in fratrem, ſtallum ei in Choro,& locum in Capitulo aſſignantes, reſeruata vobis de benignitate ſedis apoſtolicæ libertate, vt de beneficijs, quæ in eccleſia veſtra vacauerint, canonicè diſponatis: prouideri tamen attentius, ne ipſius ſubdiaconi malitiosè prouiſio differatur. Si verò (quod non credimus) mandatum noſtrum nolueritis adimplere, noueritis nos dilecto filio Guiſcardo de Arſag. canonico Mediolanẽ. in mandatis dediſſe, vt vos ad ea, quæ præmiſimus, exequenda per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellat.

Datum Lateran. IIII. idus Ianuarij.

Illi ſcriptum eſt ſuper hoc.

CISTER.

CISTERCIEN. CLAREVALLEN. PONTINIACEN. DE FERITATE, ET *vniuerſis Abbatibus Ciſtercien ordinis. Vt quinquageſimam bonorum ſuorum partem in vſus belli Turcici conferant.*

NOuitis, qui nihil ignorat, cui nil abſconditum, nil eſt clauſum, in cuius oculis omnia nuda ſunt, & aperta, & qui renes, & corda ſcrutatur, quòd & domos, & perſonas veſtras tanto puriore affectione diligimus, & ſyncerioris charitatis, non tam brachijs, quam viſceribus amplexamur, quanto religionis veſtræ flagrantia nos maioris ſuauitatis odore reſperſit, vtpote qui facti eſtis odor vitæ in vitam his, qui diligunt nomen Dei. Sedentes enim ſedetis ſecus pedes domini, audientes verbum eius humiliter cum Maria, & Marthæ ſolicitudinem pijs orationibus adiuuatis, cum Moiſe orantes in monte, vt nos cum Ioſue hoſtes Iſraelitici populi præſertim inuiſibiles expugnemus. Affligitis etiam corpora veſtra vigilijs quaſi continuis, & aſſiduis ieiunijs maceratis: vacatis operibus charitatis, contenti paucis, vt plura pauperibus miniſtretis, egentes in vobis, & in alijs abundantes, tanquàm nihil habentes, & omnia poſſidentes. Theſaurizatis enim theſauros in cœlo, vbi nec erugo, nec tinea demolitur, credentes apoſtolo, quòd non habetis manentem Ciuitatem in terris, ſed futuram inquiritis, veſtra enim cōuerſatio eſt in cœlis. Creditis enim, & pro certo tenetis quod audiſtis in euangelio, & legiſtis: Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis, & ideo temporalia miniſtratis alijs, vt ſempiterna recipiatis ab ipſo. Sed nunquid non verius eſt, vel æquè verùm, quod Chriſto facitis, ipſi facitis? Nunquid dominus in ſe non acceptabit obſequium, quod acceptat in ſeruo? Nunquid non legiſtis qualiter Chriſtus tempore paſſionis eorum repreſſerit ſcandalum, qui dicebant: Potuit hoc vnguentum venundari pluſquam trecentis denarijs, & dari pauperibus, dicens ad eos: Pauperes ſemper habebitis vobiſcum, me autem non ſemper habebitis? Nunquid non verùm eſt verbum eius, vt pauperes non ſemper habeatis vobiſcum, quibus cum velitis benefacere valeatis? Ipſum autem non ſemper habebitis peregrinum, exulem, & eiectum, nec forſan de cætero ei poteritis in tantæ neceſſitatis articulo ſubuenire. Ecce etenim ſtat ad oſtium veſtrum, & pulſat. Aperite celeriter illi iam, non tam alijs pro ipſo, quam ipſi pro vobis grata ſubſidia porrigentes. Eiectus enim de terra natiuitatis, & reſurrectionis ſuæ, de qua dicit in pſalmo: Hæreditas mea præclara eſt mihi, & quaſi captiuus detentus in cruce, quæ ſecundum apoſtolum eſt gloria noſtra, clamat ad omnes, clamat ad ſingulos: exurgite in adiutorium mihi, mihi exuli, & profugo ſubuenite, retribuentes ſaltem modicum mihi, qui vobis vniuerſa conceſſi: nec hoc dicimus tanquàm eius omnipotentiæ derogemus, cum eius voluntati nihil poſſit omnino reſiſtere, ſed vt ſuccurſum huiuſmodi demonſtremus ſibi quaſi propriè proprium exhiberi. Monemus igitur vniuerſitatem veſtram, & exhortamur in domino, & in remiſſionem vobis iniungimus peccatorum, quatenus ne ſitis aliquibus perditionis occaſio, ne maius ſcandalum in eccleſia generetis, ne clericis, & laicis non ſubueniendi terræ orientali præbeatis exemplum, immo vt Chriſto ſubueniatis exuli, & qui rurſus in membris ſuis crucifigitur, crucifixo, & alios ad eius ſubſidium animetis, tollentes materiam ſcandali, quod ex hoc contra veſtrum ordinem eſt ſubortum, aliquam certam, & competentem ſummam, quam nos merito acceptare poſſimus, ſine dilatione qualibet per veſtras nobis litteras exprimatis, in terræ ſanctæ ſubſidium, ſi oblationem veſtram probauerimus conuertendam, vel ſaltem quinquageſimam partem omnium reddituum, & prouentuum veſtrorum, æſtimatione habita diligenti collectam fideliter in vnum locum, ſub aliquorum epiſcoporum teſtimonio conſignetis. Alioquin, ne ſi vos ceruices veſtras excuſſeritis ab hoc iugo, illicitum reputēt alij, eleemoſynas pauperum in ſtipendia cōuertere bellatorum, & patrimoniū Chriſti effuſione ſanguinis defenſare. Ne cæteri etiam ſcandalizentur in vobis, ſi quinquageſimā

propter

propter hoc nolueritis exhibere, cùm ab eis quadrageſimam exigamus: & nos præter aliud ſubſidium, quod nobis dominus inſpirabit, decimam ſtatuerimus exhibere, præter indignationem diuinam, & inobedientiæ culpam, quam propter hoc incurretis, ſuſpēdemus priuilegia veſtra, & vniuerſis eccleſiarum prælatis dabimus in mandatis, vt vobis non deferant eorum obtentu, ſed eis non obſtantibus, à vobis iura ſua tam in decimis, quàm alijs plenè de cætero conſequantur. Quòd ſi nec ſic volueritis obedire, experiemur in vos vtrum in Ciſtercien. fratres plenam iuriſdictionem, ſicut in alijs habeamus. Datum Lateran. V. Calen. Ianuarij.

In eundem modum N. Præmonſtraten. & vniuerſis Abbatibus Præmonſtraten. ordinis. Nouit is, qui nihil ignorat, &c. vſque ad verbum Epiſcoporum teſtimonio conſignetis. Datum nonis Ianuarij.

ARCHIEPISCOPO MAGDEBVRGEN. ET SVFFRAGANEIS EIVS, ABBAtibus, prioribus, Decanis, Archidiaconis, & vniuerſis clericis tam ſubditis, quàm prælatis in Magdeburgen. Prouincia conſtitutis. Vt Chriſtianos in oriente pecunia & viris contra Saracenos adiuuent.

Craues orientalis terræ miſerias, & neceſſitates vrgentes, iam potiùs peccatis exigentibus deflere cogimur, quàm referre, cùm ad eum ſtatum (ſi ſtatus tamen dicendus eſt caſus, quod dolentes dicimus) eadem terra deuenerit, vt niſi citiùs ipſius fuerit neceſſitati ſuccurſum, & occurſum conatibus paganorum, pauci Chriſtiani, qui ſe detentioni hæreditatis domini, & crucifixi obſequijs deuouerunt, hoſtiles ſagittas ſui ſanguinis effuſione inebriaturi credantur, & paganorum gladios ſuis iugulis placaturi, reliquijs deſolationis illius terræ ſine ſpe humani ſubſidij perdendis totaliter, & ab hoſtibus occupandis, cùm de partibus illis penè omnes iam redierint peregrini. Id autem hactenus dominus Ieſus Chriſtus, vt probaret adhuc fortius fidem noſtram, & intelligeret pleniùs qui ſunt eius, miſericorditer impediuit, manus eorum in ipſos conuertens, & eos inter ſe multiformiter diſcordantes permittens adinuicē deſæuire, vt Chriſtianis interim ad ipſius terræ ſubſidium excitatis, facilior daretur facultas recuperādi perdita, & de hoſtibus triumphandi. Recepimus enim litteras venerabilium fratrum noſtrorū N. Antiochen. & Hieroſolymitan. Patriarcharum, Archiepiſcoporum etiam, & epiſcoporum vtriuſque prouinciæ, ſimiliter & chariſſimorum in Chriſto filiorum noſtrorum A. Hieroſolymitanorum, & L. Armenorum Regum illuſtrium, & dilectorum filiorum Magiſtrorum Hieroſolymitan. hoſpitalis, & militiæ templi, aliorumque multorum ipſius terræ neceſſitates, & miſerias pleniùs exponentes, & poſtulantes ſubſidium diutiùs expectatum, cùm plus ibi ipſe rent dante domino, paucos hoc tempore propter Sarracenorum diſcordiam profuturos, quàm hactenus copioſus exercitus profuiſſet. Adiectum eſt etiam, quòd cùm iam inter Sarracenos de pace tractetur, ſi priùs quàm ſubueniatur Hieroſolymitan. prouinciæ inter eos fuerit concordia reformata, niſi Deus ſolus reſiſtat, cùm ſit viris, & viribus penè penitùs deſtituta, non erit qui eorum poſſit violentiam cohibere. Nos ergò cum fratribus noſtris, aſcitis etiam epiſcopis, & alijs viris religioſis apud ſedem apoſtolicam exiſtentibus, de ipſius terræ ſubuentione tractantes, ne videremur onera grauia humeris imponere ſubditorum, quæ digito etiam mouere nollemus, dicentes tantùm, & aut nihil, aut modicum facientes, vt à nobis ad vos, & à vobis ad laicos benefaciendi deriuetur exemplum, eius exemplo, qui cœpit facere, & docere, decimam partem omnium redditu um, & prouentuum noſtrorum curauimus ſubuentioni orientalis prouinciæ deputare, ſubtrahentes non modicum neceſſitatibus noſtris, quibus cùm grauiores ſint ſolito, & ob hoc exigant grauiores expenſas, noſtræ non ſufficiunt facultates, vt ei, & ſi nihil largiremur de proprio, modicum ſaltem retribueremus de ſuo, qui nobis ſua miſeratione tribuit vniuerſa. Et vt nō ſolùm in rebus, verùm etiam in perſonis neceſſarium terræ ſanctæ ſubſidium deſtinemus, Dilectos filios noſtros S. tituli ſanctæ Praxedis presbyterum, & P. ſanctæ

ſanctæ Mariæ in via lata Diaconum Cardinales, quibus iampridem impoſuimus ſignum crucis, illuc propoſuimus deſtinare: qui exercitum domini, vices noſtras exequendo, præcedant: & ad eos tanquàm ad vnum caput vniuerſi recurrant. Verùm quia id quaſi modicum, immò verè modicum ad tot neceſſitates ipſius prouinciæ ſufficere nullatenus reputamus, vniuer. veſtrę per ap. ſcripta mand. & ex parte Dei omnipotentis in virtute S. ſpiritus, ſub interminatione diuini iudicij diſtrictè præcipimus, quatenus ſinguli veſtrum ſaltem quadrag. partem omnium eccleſiaſticorum reddituum, & prouentuum ſuorum, prius tamen deductis vſuris, quarum ſolutio vitari non poſſit, in ſubſidium terræ ſanctæ conuertant, omnibus clericis tam ſubditis, quàm prælatis, qui quadrageſimam ipſam ſponte, ac fideliter ſoluerint, de Dei omnipotentis miſericordia, ac beatorum apoſtolorum Petri, & Pauli auctoritate confiſi, quartam partem iniunctæ ſibi pœnitentiæ relaxātes, dummodo nulla fraus interueniat, & pia deuotio ſuffragetur. Sciat autem ſe culpabiliter durum, & durè culpabilē, qui tantillum ſubſidium in tanta neceſſitate creatori, & redemptori ſuo negauerit exhibere, à quo corpus, & animam, & vniuerſa bona, quæ habet, accepit: & nos, qui (licet indigni) vices eius exercemus in terris, huius culpæ duritiam nullatenus diſſimulare poſſemus. Nec aliquo modo credatis, quòd per hoc in diſpendium veſtrum legem vobis imponere intendamus, vt à vobis impoſterum quadrageſima quaſi debita, vel conſuetudinaria exigatur, immò nullum vobis ex hoc præiudicium volumus generari: qui tantæ neceſſitatis articulum nobis, & vobis ſuperueniſſe dolemus, & quòd ſimilis de cætero non contingat, optamus. Volumus etiā, & nihilominus vobis præcipiēdo mandamus, quatenus vos fratres Archiepiſcope, & Epiſcopi in metropolitā. eccleſia, vel ſi hoc ibi fieri propter hoſtilitatem, vel aliud euidens impedimentū non poterit, in duobus, vel tribus locis Magdeburgen. prouinciæ ſine dilatione conuenire curetis, & inter vos iuxta formam mandati apoſtolici de ipſius terræ ſubuētione tractare: & poſt reuerſionem ſuam quilibet veſtrum in ſua diœceſi, concilium conuocet ſine mora: auctoritate noſtra præcipiens Abbatibus, & prioribus tam exemptis, quàm alijs archidiac. & decanis, & vniuerſis omnino clericis in ēiuſdem diœceſi conſtitutis, vt iuſta æſtimatione prouētus, & redditus ſuos taxent, & infra tres menſes poſt factam eis denunciationem, quadrageſimam partem valoris eorum ſub ipſius epiſcopi teſtimonio, & aliquot religioſorū virorum adhibitis, nihilominus ad cautelam aliquibus laicis fidelibus, & diſcretis in locum idoneum eiuſdem diœceſis non differant conſignare: quod & nos vobis fratres Archiepiſcope, & Epiſcopi ſub eadē diſtrictione mādamus. Ab hac autem generalitate monachos Ciſtercien. Præmonſtraten. canonicos, heremitas Grandimonten. & Cartuſien. excipimus: quibus ſuper hoc mādatum iniungimus ſpeciale. Nolumus autem, vt hi, qui redditus ſuos, & prouentus diligenter æſtimare curauerint, præmiſſæ tranſgreſſionem diſtrictionis incurrant, ſiquid non ex certa ſcientia, ſed ignoranter potius quadrageſimæ fortè ſubtraxerint, dum tamen poſtquàm recognouerint defectum ſuum, quod minus ſoluerint plenariè, recompenſent. Siquis autem (quod abſit) quadrageſimæ taliter perſoluendæ aliquid ex certa ſcientia ſubtraxerit, cùm dignè ſatisfecerit, ab huius tranſgreſſionis debito penitùs ſit immunis. Nec miretur quiſquam, aut etiā moueatur, quòd hoc ſub tanta diſtrictione præcipimus, cum ſumma neceſſitas id expoſcat: nam etſi voluntarium eſſe debeat diuinæ ſeruitutis obſequium, legimus tamen in euangelio de inuitatis ad nuptias, dominum præcepiſſe, vt cōpellerētur intrare. Mandamus præterea, vt vos fratres Archiepiſcope, & Epiſcopi quadrageſimam ipſam per veſtras diœceſes inſtāter exactam, & collectam, fideliter faciatis iuxta prædictam formam in tuto loco deponi, ſummam omniū per veſtras litteras, & ſpeciales nuncios nobis, quàm citiùs fieri poterit, expreſſuri. Ad hæc in ſingulis eccleſijs truncum concauum poni præcipimus, tribus clauibus conſignatum: prima penes Epiſcopum, ſecunda penes eccleſiæ ſacerdotem, tertia per aliquē religioſum laicum conſeruandis: & in ea fideles quilibet, iuxta quod eorum mētibus dominus inſpirauerit, ſuas eleemoſynas deponere

in

in remiſſionem ſuorum peccaminum moneantur, & in omnibus eccleſijs ſemel in hebdomada pro remiſſione peccatorum, & præſertim offerētium, miſſa publicè decantetur. Concedimus autem vobis fratres Archiepiſcope, & Epiſcopi, vt circa eos, qui de bonis ſuis terræ ſanctæ voluerint ſubuenire, de diſcretorum virorum conſilio, qualitate perſonarum, & rerum facultate penſatis, ac conſiderato nihilominus deuotionis affectu, opus iniunctæ pœnitentiæ commutare poſſitis in opus eleemoſynæ faciendæ. Volumus inſuper, vt adhibitis vobis, vbi poterunt inueniri, duobus fratribus, vno hieroſolymitani hoſpitalis, & alio Militiæ templi, alijsq́; religioſis laicis, & diſcretis, militibus, vel alijs bellatoribus, qui ſignum dominicæ crucis aſſumpſerint, ſi in ſuis non poterunt ſumptibus transfretare, congrua de eadem ſumma ſtipendia miniſtretis, ſufficienti ab eis cautione recepta, quòd in defenſione terræ orientalis per annum, vel amplius iuxta quantitatem ſubſidij commorentur: & ſi (quod abſit) in via deceſſerint, ſuſceptum ſubſidium non in alios vſus conuertant, ſed reddãt potiùs in ſtipendia bellatorum: qui etiam cùm redierint, non prius abſoluantur à præſtita cautione, quàm litteras regis, vel patriarchæ, aut Hieroſolymitani hoſpitalis, aut Militiæ templi magiſtri, aut etiam legati noſtri vobis exhibuerint, de mora ipſorum teſtimonium perhibentes. Quia verò ſumma neceſſitas exigit, & communis requirit vtilitas, vt populus chriſtianus non ſolùm in rebus, ſed etiã in perſonis cõtra Paganos, in ſuccurſum terrę ſanctę, ſine dilatione ſuccurrat, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiẽdo mandamus, quatenus ad exhortandos, & inducendos fideles per vos ipſos, & alios viros idoneos, prudenter, & diligenter inſteris: vt qui ſufficientes fuerint ad bellum domini præliandum, in nomine domini Sabaoth ſignum crucis aſſumant. Alij verò iuxta ſuarum ſufficiẽtiam facultatum pias eleemoſynas largiantur. Nos enim de Dei miſericordia, & beatorum apoſtolorum Petri, & Pauli auctoritate confiſi, ex illa, quam nobis Deus (licet indignis) ligandi, & ſoluendi contulit poteſtate, omnibus, qui laborem huius itineris in perſonis proprijs ſubierint, & expenſis, plenam peccatorum ſuorum, de quibus cordis, & oris egerint pœnitentiam, veniam indulgemus: & in retributionem iuſtorum ſalutis æternæ pollicemur augmentum. Eis autem, qui non in perſonis proprijs illuc acceſſerint, ſed in ſuis tantùm expenſis iuxta facultatem, & qualitatem ſuam viros idoneos deſtinauerint, illic per annum moraturos ad minus, & illis ſimiliter, qui licet in alienis expenſis, in proprijs tamen perſonis aſſumptæ peregrinationis laborem impleuerint, plenam ſuorum veniam concedimus peccatorum. Huius quoque remiſſionis volumus eſſe participes iuxta quantitatem ſubſidij, & deuotionis affectum omnes, qui ad ſubuentionem ipſius terræ de bonis ſuis congruè miniſtrabunt: perſonas inſuper ipſorum, & bona eorum, ex quo crucem ſuſceperint, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, nec non & ſub archiepiſcoporum, & omnium prælatorum eccleſiæ Dei defenſione conſiſtant: ſtatuentes, vt donec de ipſorum obitu, vel reditu certiſſimè cognoſcatur, integra maneant, & quieta conſiſtant. Quòd ſi quiſquam contra præſumpſerit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcatur. Si qui verò proficiſcentium illuc ad præſtandas vſuras iuramento tenentur aſtricti, vos fratres Archiepiſcope, & Epiſcopi per veſtras diœceſes creditores eorũ, ſublato appellationis obſtaculo, eadem diſtrictione cogatis: vt eos à ſacramento penitùs abſoluentes, ab vſurarum vlteriùs exactione deſiſtant. Quòd ſi quiſquam creditorum eos ad ſolutionem coëgerit vſurarum, cum ad reſtitutionem earum ſublato appellationis obſtaculo diſtrictione ſimili compellatis. Iudæos verò ad remittẽdas ipſis vſuras, per ſæcularem compelli præcipimus poteſtatem: & donec eas remiſerint, ab vniuerſis Chriſti fidelibus tam in mercimonijs, quàm alijs, per excommunicationis ſententiam eis iubemus communionem omnimodam denegari. Horum autẽ vos fratres Archiepiſcope, & Epiſcopi ſingulos in ſuis diœceſibus executores eſſe volumus, & mandamus, quæ tam diligenter, & fideliter exequamini, vt in diſtricto nouiſſimæ diſcuſſionis examine, cùm aſtabitis ante tribunal Chriſti, dignam debeatis reddere rationem. Datum Lat. II. cal. Ianuarij.

In

In eundem modum ſcriptum eſt per totam Alemaniam.
In eundem modum ſcriptum eſt per Thuſciam.
In eundem modum ſcriptum eſt per Lombardiam.
In eundem modum ſcriptum eſt per regnum Franciæ, per regnum Angliæ, per regnum Vngariæ.
In eundem modum ſcriptum eſt per Sclauoniam, per Hyberniam, per regnum Scotiæ.

VNIVERSIS CHRISTI FIDELIBVS PER VIENNEN. PROVINCIAM CONſtitutis. *Eiuſdem argumenti cum duabus præcedentibus.*

NIſi nobis dictum à domino per Prophetam, & in Propheta ſciremus Clama, ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocẽ tuam: niſi ad paſtorale crederemus officium pertinere, quod inquit Apoſt. Inſta opportunè, importunè, argue, obſecra, increpa: niſi gregis dominici nobis eſſet cura commiſſa, poſſemus nunc tandem à clamore deſiſtere, cum etſi tuba exhortationis noſtræ ſæpe ſonum dederit, nõ incertum exhortando populum chriſtianum ad terræ S. ſuccurſum, paucos tamen adhuc ad bellandum bellum domini excitarit. Quia verò maior inſtat neceſſitas, quàm vnquam inſtiterit, vt ipſi terræ celeriter ſuccurratur, & de ſuccurſu ſperatur maior, quàm vnquam prouenerit, vtilitas prouentura, clamamus ad vos, & pro illo clamamus, qui voce magna clamando ſpiritum pro vobis emiſit in cruce, factus obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis, vt vos ab æternæ mortis eriperet cruciatu: qui clamat etiam per ſe ipſum, & dicit: Si quis vult poſt me venire, abneget ſemet ipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Recepimus enim litteras venerabilium fratrum noſtrorum Antiochen. & Hieroſolymitan. Patriarcharum, Archiepiſcoporum etiam, & Epiſcoporum vtriuſque prouinciç, & chariſſimorum in Chriſto filiorũ noſtrorum A. Hieroſolymorum, & L. Armeniorum regum illuſtrium, ſimiliter & magiſtrorũ Hieroſolymitani hoſpitalis, & Militiæ templi, quibus nobis expoſuerũt neceſſitates, & miſerias terræ ſanctç: aſſerentes inter alia, quòd cum hactenus dominus per diſcordiam Sarracenorum, qui ſe ipſos impugnant, orientali prouinciæ pepercifſet, & iam nunc inter eos de pace tractetur, ſi prius quàm redeant ad concordiam congruum ſubſidium mitteretur, ſperant pro certo, quòd facile poſſet hoc tempore orientalis prouincia liberari. Si autem prius redierint ad concordiam, quàm ſubſidiũ deſtinetur, timetur ab omnibus, quòd reſiduũ terræ Sarraceni de facili valeant obtinere: cum peregrinis ad propria iam reuerſis terra remanſerit & viris, & viribus deſtituta. Monemus igitur vniuerſitatem veſtram, & exhortamur in domino, & in remiſſionem vobis iniungimus peccatorum, quatenus ante oculos cordis habentes exilium crucifixi, qui potentes ſunt prælium domini prçliari, & crucem, & arma capeſſant. Qui verò nõ ſunt habiles ad pugnandum in expenſis ſuis ſecundum proprias facultates, aliquos dirigant bellatores: nec ſit qui ſe ab huius obſequio ſubuentionis excuſet, quin aliquid ſaltem modicum propter hoc deuotè, ac libenter impẽdat, niſi qui æternæ voluerit eſſe remunerationis immunis. Quicunque enim eum erubuerit coram hominibus, & ipſe illum coram Angelis erubeſcet. Poteſtis enim, & debetis conſiderare vobiſcum, quòd ſi rex aliquis temporalis in captiuitatem forſitan deueniret, niſi vaſalli eius pro liberatione regia non ſolùm res exponerent, ſed perſonas, nónne cùm reſtitueretur priſtinæ libertati, & acciperet tempus iuſtitiam iudicandi, proditores eos regios, & quaſi perfidos, & infideles damnabiles iudicaret, excogitaret mortis hactenus inexcogitata tormenta, quibus malos malè perderet, & in eorum bona fideles aliquos ſubrogaret? Nónne ſimiliter dominus Ieſus Chriſtus Rex regum, & dominus dominantium, qui corpus, & animam vobis contulit, qui vos ſanguine precioſo redemit, de ingratitudinis vitio, & velut infidelitatis crimine vos damnabit, ſi ei eiecto de terra, quam precio ſui ſanguinis comparauit, & quaſi captiuo in ſalutiferæ crucis ligno detento neglexeritis ſubuenire? Sanè cùm nihil poſſit omnipotenti reſiſtere, quia tamen fideles ſuos temporaliter probare diſponit

in opere, quos æternaliter in prædeſtinatione cognouit, præter arcanum diuini iudicij, quod nulli mortalium datum eſt poſſe ſcrutari, fortè miſericors Deus, cùm iam ſuperabundaſſet iniquitas, refrigeſcente charitate multorum, voluit fidelibus ſuis occaſionem præſtare ſalutis, immo ſaluationis cauſſam præbere: vt qui omnia pro ipſo dimitterent, ipſum omnia in omnibus inuenirent. Cùm enim Hieruſalem ciuitas illa terreſtris, ſecundum interpretationem vocabuli pacis viſio nuncupetur, & ipſa vix vnquam, vel modico tempore pacem potuerit obtinere, promiſſio pacis ad illam Hieruſalem nos profectò transmittit, quæ ſurſum eſt mater noſtra, in qua pax Dei, quæ exuperat omnem ſenſum, abundat. Ad hanc itaque noui ſub nouo tempore Machabæi, qui pro paternis legibus, & ſancta ciuitate, ſanctas vtique pugnas exercent, cum victi putantur, victores aſcendunt ineffabili gloria coronādi, quàm militibus ſuis rex gloriæ præparauit. Cæterùm ne videremus onera grauia humeris imponere ſubditorum, quæ digito noſtro mouere nollemus, cum fratribus noſtris de ipſius terræ ſubuentione tractantes, decimam partem prouentuū, & redditu um noſtrorum ad eius ſubſidium duximus deputandam: Legatos noſtros illuc dante domino in proximo tranſmiſſuri, qui exercitum domini in humilitate præcedant, & ad eos tanquam ad vnum caput vniuerſi recurrant. Venerabilibus fratrib' noſtris Archiepiſcopis, Epiſcopis, & dilectis filijs Abbatibus, prioribus, archidiaconis, & decanis, & alijs eccleſiarum prælatis, immo etiā clericis vniuerſis in virtute ſancti ſpiritus, & ſub diuini iudicij obteſtatione mādamus, vt ſaltem quadrageſimam partem eccleſiaſticorum redditu um, & prouentuum ſuorum, æſtimatione habita diligenti, in ſubuentione orientalis prouinciæ non differant erogare. Ad hæc in ſingulis eccleſijs truncum concauum poni præcipimus, tribus clauibus conſignatum, vna penes Epiſcopum, ſecunda penes preſbyterū eccleſiæ, tertia per aliquem religioſum laicum conſeruādis: in quib' fideles quilibet deponere ſuas eleemoſynas in remiſſione ſuorū criminū moneātur, & in ſingulis eccleſijs ſemel in hebdomada pro remiſſione peccatorum præſertim offerentium miſſa publicè decantetur. Concedimus etiam Archiepiſcopis, & Epiſcopis, vt circa eos, qui de bonis ſuis terræ ſanctæ voluerint ſubuenire, de diſcretorum virorum conſilio, qualitate perſonarum, & rerum facultate penſatis, & conſiderato nihilominus deuotionis affectu, opus iniunctæ pœnitentiæ cōmutare poſſint in opus eleemoſynæ faciendæ. Ne autem clerici, vel laici in hoc fruſtra ſe doleāt aggrauari, ſed iam nūc de ſua ſint quodammodo mercede ſecuri, de Dei omnipotentis miſericordia, & Beatorū Apoſtolorū Petri, & Pauli auctoritate confiſi, ex illa, quam nobis Deus (licet indignis) ligandi, & ſoluendi contulit poteſtate, omnibus, qui laborem huius itineris in perſonis proprijs ſubierint, & expenſis, plenam ſuorum peccatorum, de quibus cordis, & oris egerint pœnitentiam, veniam indulgemus, & in retributionem iuſtorum ſalutis æternæ pollicemur augumentum. Eis autem, qui non in perſonis proprijs illuc acceſſerint, ſed in ſuis tantùm expenſis iuxta facultatem, & qualitatē ſuam, viros idoneos deſtinarint illic per annū moraturos ad minus, & illis ſimiliter, qui licet in alienis expenſis, in proprijs tamen perſonis aſſumptæ peregrinationis laborem impleuerint, plenam ſuorū concedimus veniam peccatorum. Huius quoque remiſſionis volumus eſſe participes iuxta quantitatem ſubſidij, & deuotionis affectū, omnes, qui ad ſubuentionem ipſius terræ de bonis ſuis congruè miniſtrabunt. Perſonas quoque ipſorum, & bona, ex quo crucem ſuſceperint, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, nec non, & ſub Archiepiſcoporum, & omnium Prelatorum eccleſię Dei defenſione conſiſtant: ſtatuentes vt donec de ipſorum obitu, vel reditu certiſſimè cognoſcatur, integra maneant, & quieta conſiſtant. Quòd ſi quiſquam cōtra præſumpſerit, per cēſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcatur. Si qui verò proficiſcentium illuc ad præſtandas vſuras iuramento tenentur aſtricti, creditores eorum per eccleſiarum prælatos, vt remittant eis præſtitum iuramētum, & ab vſurarū exactione deſiſtant, eadem præcipimus diſtrictione compelli. Quòd ſi quiſquam creditorum eos ad ſolutionem coēgerit vſurarū, cum ad

ád reſtitutionem earum ſimili cogi animaduerſione mandamus: Iudæos verò ad remittendas ipſis vſuras per ſæcularem compelli præcipimus poteſtatem: & donec eas remiſerint, ab vniuerſis Chriſti fidelibus, tam in mercimonijs, quàm alijs, per excommunicationis ſententiam eis iubemus communionem omnimodam denegari. Datum Lateran. II. nonas. Ianuarij.

In eundem modum ſcriptum eſt ſuper hoc vniuerſis Chriſti fidelibus per ſupradicta Regna, & Prouincias conſtitutis.

ABBATIBVS, PRIORIBVS, ET VNIVERSIS EXEMPTARVM ECCLESIARVM *prælatis, in Mediolanen. Prouincia conſtitutis. Vt quadrageſimam omnium bonorum ſuorum ad ſacrum bellum conferant.*

FOrmam apoſtolicę conſtitutionis nuper ſalubriter editam pro ſubſidio terræ ſanctę, ex communibus litteris, quas in ſingulas Prouincias deſtinamus, intelligere poteritis euidenter. Monemus igitur diſcretionem veſtram, & exhortamur in domino & per apoſtolica ſcripta in virtute Sancti Spiritus, ſub diuini Iudicij obteſtatione præcipiendo mandamus, quatenus ad citationem diœceſanorum Epiſcoporũ, quàm per eos, non ſua, ſed noſtra fieri auctoritate mandamus, deuotè, ac humiliter accedẽtes, iuxta formam in litteris noſtris expreſſam, quadrageſimam ſaltem omnium eccleſiaſticorum prouentuum, & redditũum veſtrorum in terræ ſanctæ ſubſidium conuertatis: vt eius ſitis remiſſionis participes, quam propter hoc alijs indulgemus. Alioquin contemptum noſtrum, immo redemptoris in vos tantò ſeuerius curabimus vindicare, quantò ſpecialius vos diligimus, & in charitatis operibus alios volumus præuenire. Datum Lateran. III. cal. Ianuarij.

Scriptum eſt ſuper hoc in eundem modum vniuerſis Abbatibus, Prioribus, & exemptarum eccleſiarum prælatis in ſupradictis prouincijs conſtitutis.

TYREN. ARCHIEPISCOPO, ET EPISCOPO SYDONIEN. QVA *ipſis cauſſa partium hic nominatorum in petitorio decidenda committitur.*

CVM S. quondam Prior Sancti Michaelis, & A. canonicus Tripolitan. Nuncij eccleſiæ Tripolitan. & N. & P. Nuncij dilectorum filiorum fratrum hoſpitalis Hieroſolymitan. pro quæſtione, quæ vertebatur inter ipſos ſuper eccleſia de Neſins, & decimis eius, ac tribus Caſalibus, quæ occaſione litterarum bonę memorię C. Papæ, prædeceſſoris noſtri ab hoſpitalarijs occupata temerè dicebantur, ad noſtram dudum præſentiam acceſſiſſent, poſtquam in præſentia venerabilis fratris noſtri N. Portuen. Epiſcopi, & dilectorum filiorum G. tituli Sanctæ Mariæ transtyberim præsbyteri, & G. Sancti Angeli Diaconi Cardinalium, quos partibus dedimus auditores, ab eis fuit diutius litigatum, & nos vtrinque propoſita ex fideli ratione Cardinalium prædictorum intelleximus diligẽter, de fratrum noſtrorum conſilio Tripolitan. eccleſiam in eum ſtatum poſſeſſionum decreuimus integrè reducendam, quam ante habuerant, quàm per venerabilem fratrem noſtrum N. Nazaren. Archiepiſcopum, & dilectum filium N. Abbatem montis olíueti, directi à venerabili fratre noſtro Patriarcha Hieroſolymitan. prætextu mandati iam dicti prędeceſſoris noſtri, prę miſſarum rerum poſſeſſio ipſis hoſpitalarijs adiudicata fuiſſet: quibus dedimus in præceptis, vt iuxta quòd erat ſententiatum à nobis, poſſeſſionem rerum ſuperius expreſſarum, cum integritate fructuum ab eo tempore perceptorum, ex eis ipſi eccl. Tripolitan. contradictione, occaſione, & app. ceſ. pacificè reſignarent, nec ei ſuper eadem poſſeſſione violentiam, vel iniuriam aliquam præſumerent irrogare, ne propter hoc in cauſſa proprietatis, propter rebellionem ſuam iacturam incurrerent grauiorem: vobis quoque recolimus mandauiſſe, vt ſi vltra menſem poſſeſſionem illam contra ſententiam noſtram præſumerent detinere, prædictam eccleſiam de Neſins cum omnibus an redictis curaretis Tripolitã. eccleſiæ aſſignare, eamq́; in corporalem poſſeſſionem inducere prædictorũ, cõ-

 tradictores

in Sueſſ. pro anima vxoris ſuæ,& libertates, quas habetis per regnum de platea-tico,paſſagio,& herbatico. Sanè laborum veſtrorum,quos proprijs manibus, vel ſumptibus colitis,tam de terris cultis,quàm incultis,ſiue de veſtrorum animalium nutrimentis,nullus à vobis decimas exigere,vel extorquere præſumat. Liceat quoque vobis clericos,vel laicos liberos,&c. vſque ad verbum retinere. Prohibemus inſuper ne vlli fratrum veſtrorum poſt factam in eodem loco profeſſionem,&c. vſque ad verbum Retinere. Quòd ſiquis fortè eos retinere præſumpſerit,&c. Paci quoque & tranquillitati veſtræ paterna in poſterum ſolicitudine prouideri volentes,&c. vſque ad verbum audeat exercere. Illud inſuper auctoritate apoſtolica prohibemus,ne infra dimidiam leugã, prope abbatiam veſtram aliqua de nouo habitatio fiat,de qua vobis debeat ſeruatæ hactenus libertatis,& pacis aliquod præiudicium generari. Ordinationes etiam monachorum veſtrorum,à diœceſan. ſuſcipietis Epiſcopo,ſiquidem catholicus fuerit,& gratiam,atque communionem apoſtolicę ſedis habuerit,& gratis,& abſq; prauitate aliqua voluerit exhibere: Alioquin liceat vobis à quocunque malueritis catholico Epiſcopo ſuſcipere: qui noſtra fultus auctoritate,quod poſtulatur impendat. Decernimus ergo,&c. vſque ad verbum Profutura. Salua ſedis apoſtolicæ auctoritate. Siquis igitur &c. cunctis autem,&c. Datum Lateran. per manum Raynaldi Acheruntini Archiepiſcopi Cancellarij vicem agentis, XIIII. cal. Februarij. Indictione III. incarnationis dominicæ, Anno milleſimo centeſimo XCVIIII. Pontificatus vero domini Innocentij Papæ III. Anno ſecundo.

EPISCOPO PADVANO. VT MAGISTRO G. PRIMAM VACA-turam prabendam aſsignent.

CVM in eccleſia Dei,& officia beneficijs,& beneficijs ſint officia deputata,& oneri honor annexus,& onus honori,eccleſiaſticis debēt gaudere ſtipendijs,qui eccleſiaſticis officijs ſunt aſcripti: ne contra legis veteris inhibitionem os boui trituranti claudatur,aut contra verbum apoſtoli aliquis ſuis cogatur ſtipendijs militare: ſi qui altari deſeruit,non detur viuere de altari. Sanè in examinatione cauſſæ,quam olim cum dilecto filio magiſtro G. qui nobis,ac fratribus noſtris litteraturæ,ac bonitatis ſuæ meritis eſt acceptus,olim habueras,& ab eo intelleximus eſſe propoſitum,& N. procuratore tuo,& nuncio non negatum,ipſum de aſſenſu tuo in canonicum eccleſię Paduan. fuiſſe receptum,& à te poſtmodum in ſubdiaconum ordinatum,in eo duntaxat exiſtente vi quæſtionis,quòd propter inueſtituram, quæ tibi de antiqua conſuetudine competebat, præbendam de canonicorum manibus recepiſſet. Licet autem ipſe per ſententiam delegatorum iudicum ab eadem cauſſa ceciderit,& ſatis ſufficiat ad correctionem ipſius,quòd in eo punitus eſt,in quo viſus eſt deliquiſſe,vt miſericordiam in nobis inueniat,qui hactenus iuſtitiam eſt expertus,quamuis ex eo quòd in eadē eccleſia certus beneficiorum eſt numerus per ſedem apoſtolicam confirmatus, & nullū beneficium vacet in ea,immo,ſicut dicitur,tres ad vnum contra ſtatuta Turonen. concilij ſint admiſſi,non ſtatim precibus eius condeſcendere valeamus: quia tamen abſonū eſt non modicum,& indignum,vt canonicus,& ſubdiaconus eccleſiæ Paduan. ipſius remaneat beneficio deſtitutus, fraternitatem tuam monemus,& exhortamur in domino,& per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus cum hi,qui poſt eum recepti ſunt ad officium,non debeant eum in beneficio præuenire,nullum inueſtias de beneficio eccleſiæ Paduan. priuſquam eidē ſicut vni ex alijs integrum fuerit beneficium aſſignatum. Dilectis etiam filijs Archipræsb.& canonicis eiuſdem eccleſiæ per noſtras litteras inhibemus,ne aliquem ad beneficium prius admittãt,quàm eidem magiſtro iuxta quòd præmiſimus, fuerit ſatisfactum: decernentes irritum,& inane,ſiquid à te, vel ipſius contra hoc fuerit attentatum. Quia verò nō minus idem Archipræsb.& canonici præter inueſtituram tuam eidem G. præbendam conferendo peccarunt,quàm ipſe recipiendo deliquit,ne vnus puniri videatur pro omnibus,ſed omnes puni-

antur in vno, ipſis per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, vt ei præbendam, quæ tantùm reſidentibus de communi confertur, ſicut vni ex alijs de communibus prouentibus, & manualia beneficia poſt ſuſceptionem præſentium non differant aſſignare: ad quod eos, ſi (quod non credimus) parere noluerint, per venerabilem fratrem noſtrum N. Gradenſem Patriarcham, contradictione, & appellatione ceſſante, eccleſiaſtica mandamus diſtrictione compelli.

Illis ſcriptum eſt ſuper hoc. & Patriarchæ ſcriptum eſt ſuper hoc.

MAGISTRO IOANNI SVBDIACONO, ET NOTARIO NOSTRO.

Quòd ſententiam pro ipſo latam confirmet.

COLlato tibi quondam per manus noſtras Archidiaconatus officio, quem olim habuerat V. quondam Archidiaconus, & canonicus Paduanus, cùm in eccleſia Paduan. nulla tunc temporis diceretur vacare præbenda, donationi noſtræ reſeruauimus proximè vacaturam, decernentes irritum, & inane, ſi quis de ea quicquam contra tenorem mandati apoſtolici præſumeret attētare. Cumque poſtmodum inter venerabilem fratrem noſtrum, Paduanum Epiſcopum, & magiſtrum G. canonicum eccleſiæ Paduan. ſuper præbenda eiuſdem eccleſiæ propter hoc quæſtio mota fuiſſet, quòd idem G. præbendam, præter inueſtituram Epiſcopi, de Paduanorum canonicorum manibus accepiſſet, nos primò cauſſam ipſam Ferrarien. Epiſcopo, ſecundò venerabili fratri noſtro Epiſcopo Veronen. ſanctæ Rom. eccleſiæ Card. ac tandem poſt ſententiam à Ferrarien. prolatam, venerabilibus fratribus noſtris Caſtellan. & Clugien. Epiſcopis commiſiſſe meminimus. Cumque poſtmodum eiuſdem Epiſcopi procurator, & dictus magiſter G. propter hoc ad ſedem apoſt. acceſſiſſent, cauſſa ipſa coram dilecto filio P. tituli S. Ceciliæ præsbytero Card. quem eis conceſſimus auditorem, diutiùs ventilata, & fideliter nobis per Card. eundem, quę propoſita fuerant, hincinde relatis: caſſata quoque ſententia ab eodem Epiſcopo Ferrarien. prolata, cauſſam eandem dilectis filijs L. Priori, & V. canonico S. Mariæ ad carceres ſub certa forma cōmiſimus terminandam: ſic videlicet, vt eodem G. reducto in ſtatum, in quo fuerat ſententia non prolata: cùm nobis ex ipſius confeſſione facta coram eodem Card. conſtaret, quòd inueſtitura præbendarum ad eundem Epiſcopum pertineret, & idem G. præter inueſtituram ipſius, prædictam præbendā de canonicorū manibus accepiſſet, ipſum eadē ſublato appellationis, & contradictionis obſtaculo ſpoliarent: & aſſignationem à canonicis factam denunciarent irritam, & inanem: niſi forſan infra menſem poſt receptionem litterarum noſtrarum conſtaret eiſdem, Epiſcopum Paduanum poſt poſſeſſionem prębendæ ipſi G. à canonicis aſſignatam, ſuum ſuper aſſignatione a canonicis facta eidē expreſſiſſe conſenſum. Præterea minus indecēs attendētes, quòd ſimplex canonicus, quàm archidiac. & canonicus præbēda careret, cū & idē G. ea ſe prębenda reddidiſſet indignū, quam temerè prçſumpſerat occupare, eiſdem iudicibus dedimus in mandatis, vt non obſtante mandato, quòd a bonæ me. C. Papa prędeceſſore noſtro pro eodem G. factum fuerat, de beneficio vacaturo eundem Epiſcopum cōmonerent, vt eādem præbendam tibi, vel nuncio tuo, non obſtante appell. vel contradictione cuiuslibet aſſignaret. quod ſi nō faceret, ipſi hoc nihilominus ſublato appell. obſtaculo adimplerent. Delegati verò iudices iuxta formam mandati apo. procedētes, cum eidē G. reſtitutionis beneficium impendiſſent, ſex clericos, & tres laicos productos ab eo ad teſtimonium admiſerunt. Sed quia Epiſcopū aſſignationi ſibi à canonicis factæ ſuū expreſſiſſe cōſenſum, infra ſtatutum terminū nō probauit, licet idē G. ad ſedē apoſt. appellaſſet, iam elapſo termino plures ſe aſſerens ad teſtimoniū producturum: quia tamen in litteris noſtris appellationis erat obſtaculum partibus denegatum, ipſi contra eum ſe per contumaciam abſentantem, ſentētiam protulerunt, præbenda eum ſpoliantes eadē, & aſſignationem à canonicis factā decernentes irritam, & inanem. Poſtmodū verò ad cōmonitionem coram procurato-

ran

rem tuum de eadem præbenda dictus Epiſcopus inueſtiuit: & licet ſæpè dictus G. ad noſtram poſtmodum præſentiam acceſſiſſet, tamen contra prolatam ſententiam, & inueſtituram procuratori tuo factam, nihil penitùs poſtulauit. Nos igitur ſententiam ipſam, ſicut ab eiſdem iudicibus rationabiliter lata eſt, nec legitima appellatione ſuſpenſa, ratam habemus, & auctoritate apoſt. confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergò &c.

ARCHIDIACONO, ET CAPITVLO CAPVANIS. VARIA DE electione & poſtulatione prælatorum differit.

CVm olim nobis de obitu bonę mem. Archiepiſcopi Capuani tā per veſtras litteras, quam nuncios conſtitiſſet, volentes, prout officij noſtri ſolicitudo depoſcit, in paſtorem prouideri celerius eccl. viduatæ, vobis dedimus in mandatis, vt electionem canonicam de perſona idonea faceretis per quam in ſpiritualibus, & temporalibus Capuana eccleſia poſſet congruè gubernari. Vos autem mandatum noſtrum ſuſcipientes humiliter, & deuote, ſtatuto die in metropol. eccleſia conueniſtis: & cum ad tractandum de facienda electione in Cap. ſederetis, & tu fili Archidiacone hymnum ad inuocandam ſpiritus S. gratiam incepiſſes, dilectus filius M. Archidiac. Theat. canonicus Capuanus ſilentium indicēs, ſic ait: Dominus Papa, vt faceremus canonicam electionē præcepit, & ego ne fiat, niſi canonica, interdico, & ad ipſum vocem appellationis emitto. Cumque à quibuſdam veſtrū quæſitum fuiſſet ab Archidiacono memorato, quid intelligeret per canonicā electionem, reſpondit: vt ſecundum decreta canonica nullus in epiſcopum de aliena eligeretur eccleſia, dum in propria poſſet idoneus inueniri: & ſic aliquantulo facto tumultu, cum tu fili Archidiacone hymnum iterum incepiſſes, ipſe Archidiac. Theatinus cum quibuſdam complicibus ſuis chorum exiuit, & cœpit in quodam angulo eccleſiæ commorari, & vos hymnum in choro ſolenniter compleuiſtis. Sed cum poſt inuocatam ſpiritus S. gratiam foret de electione tractandum, vnum præsbyterum, & vnum Diaconum, & alium acolitum vicē gerentem ſubdiaconi, qui etiam eſt Cancellarius eccl. Capuan. vt vota ſingulorum ſeriatim perquirerent, elegiſtis: qui vniuerſorum perquirentes diligentiùs voluntates, vos omnes, qui ad eligendum in Cap. remanſiſtis, inuenerūt in electione concordes: dilectum filium R. ſubdiac. & L. capell. noſtrum, filium dilecti filij nobilis viri P. Comitis Celanen. vnanimiter nominantes. Demum vero prædictum Archidiac. & qui cum eo exierant, per quoſdam de veſtris admonere curaſtis, vt ad electionem accederent faciendam: ſed cum ipſi venire penitùs recuſaſſent, & diceret idem Archid. quod non ei feceratis tantum honoris, & gratiæ, quòd vobiſcum vellet in electione facien[illegible]a perſiſtere, vos publicata electione veſtra cantaſtis: Te Deū laudamus, & pulſari feciſtis cum ſolennitate campanas: vt quod per vos factū fuerat, innot[illegible]ceret ciuitati: ad quarum ſonitū cum vniuerſus populus ad eccleſiam aduenissent, & au[illegible]iſſent qualiter à vobis electio fuerat celebrata, factum veſtrum commu[illegible] [illegible]probarunt: & quidam eorum, vt archidiac. & alios, qui ab electione diſc[illegible]rdab[illegible]t, ad concordiam reuocarent, multipliciter inſtiterūt. Verùm ipſe Archidiaconus, vt proponitur, ſe tunc ipſi electioni minimè cōſentire, ſed in noſtra præ[illegible]tia ſuum aſſenſum ipſi velle præ[illegible]re reſpondit: quod etiam, ſicut dicitur, ſæpe, ac ſæpius in multo[illegible]m præſentia replicauit. Tu verò fili Archidiacone cum multis de canonicis Capuanis decretū electionis aff[illegible]rens eligenti[illegible]m ſubſcr[illegible]ptionibus roboratum, ad [illegible]oſtram præſentiam acceſſi[illegible]i: & cum apud nos fuiſſetis aliquandiu cōmorati, tres canonici Capuani pro parte aduerſa, poſt aliquot dies noſtro ſe cōſpectui [illegible]ræſentarunt. Vobis igitur, & [illegible]p[illegible]s in noſtra, & fratrū noſtrorum pręſentia con[illegible]tis, vtrique partium præce[illegible]us dicere veritatem, & quārum quidē erat in [illegible]ar[illegible]tione facti, vſq; ad exitū archidiaconi prædi[illegible]i de choro, neutra partium [illegible]ſcordabat. Dicebant tamē cleric[illegible] [illegible]icti, [illegible]od [illegible]lli, [illegible] exierāt cū Archid. [illegible]nis, & terroribus fuerāt inducti electioni a [illegible]obis poſtmodū factæ conſentire.

celebrata electio, tanquàm à maiori, & ſanioti parte, non obſtante contradictione, vel appellatione paucorum, debebat, & poterat rationabiliter confirmari: cum id, quod obiectum extitit, & oſtenſum, rationibus præmiſſis appareat rationabile non fuiſſe. His taliter allegatis, quanquam contra perſonam illius, quam elegiſtis, nihil vnquam dictum fuerit, vel obiectum, quia tamē verbum apoſtoli dicentis: Nemini citò manum imponas, debemus attendere diligēter ad ea, quæ circa perſonam inquirenda fuerant, duximus ex officio noſtro (ſicut decuit) procedendum. Et quidem cum tria ſint in perſona electi præcipuè requirenda, videlicet ætas legitima, morum honeſtas, & litteratura ſufficiens: licet de honeſtate morum tanquàm ei, qui nobiſcum eſt, aliquandiu laudabiliter conuerſatus, poſſimus ipſi laudabile teſtimonium perhibere. Illius quoque litteraturæ, licet non eminentis, tamen conuenientis exiſtat, vt pro defectu ſcientiæ (ſicut pleniùs intelleximus ab his, qui eam melius cognouerunt) ab electione non deberet excludi, de legitima tamen ætate plenè ſcire non potuimus veritatem: de qua nec vos (vt accepimus) aliquid cogitaſtis: cum à multis cuius ætatis exiſteret, curauerimus indagare: à nemine vnquàm audiuimus, quòd annum ætatis trigeſimum attigiſſet. Cum autem ſecundum prædicti ſtatuta concilij nullus debeat in epiſcopum eligi, qui trigeſimum ætatis non egerit annū licet ſenectus venerabis ſit, non diuturna, nec annorū numero computata, ſed cani hominis ſint ſenſus eius, & ætas ſenectutis vita immaculata: quia tamen poſt illa tria, quæ Salomon aſſerit difficilia, quartum quaſi reputet impoſſibile, viam videlicet viri in adoleſcentia ſua tanquàm inueſtigari non poſſit, nos eccleſiæ pariter, & perſonæ prouidere volētes, & tam rationes, quàm canones obſeruare, habito ſuper hoc cum fratribus noſtris diligenti tractatu, quia propoſitum veſtrum prouidum intelleximus, & ideo propter vrgentem neceſſitatem, & euidentem vtilitatem eccleſiæ Capuanæ, quam in hac parte potiùs approbamus, volumus ipſum firmiter perdurare, præfatum ſubdiaconum noſtrum, de communi fratrum noſtrorum conſilio, vobis in procuratorē cōcedimus, liberam adminiſtrationem ei tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus cōmittentes. Quapropter diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus eum ſuſcipientes humiliter, & deuotè ipſi curetis plenariè de ſpiritualibus, & temporalibus reſpondere: vt & ipſe profectum, & honorem eccleſiæ Capuanę valeat ſtudioſiùs procurare, & dilectionem, quam vos ad eum habere proponitis, in exhibitione operis experiri. Speramus enim in domino, quòd ſicut ei dedimus in mandatis, taliter in commiſſa ſibi procuratione proficiet, quòd ſibi ſalutem, vobis vtilitatem, & nobis comparabit honorem.

Datum Lateran.

BAMBERGEN. EPISCOPO, ET MAGISTRO PRAEPOSItino ſcholaſtico Maguntino. *Quod abſque Romani Pontificis auctoritate Epiſcopi ab vna eccleſia ad aliam transferri non poſſint.*

Cap Licet, extra. de translatione Epiſcoporum.

LIcet in tantum apoſtolicæ ſedis extendatur auctoritas, vt nihil præter eius auctoritatem in cūctis eccleſiarum negocijs rationabiliter diſponatur, vtpote quæ canones, quibus forma eccleſiaſticæ conſtitutionis exprimitur, vel edidit, vel ab alijs editos approbauit, ſuum receptione, ac approbatione faciens, quod inuentione, vel editione videbatur forſitan alienum: quædam tamen ſibi quodammodo ſpecialiter, & ſingulariter reſeruauit, vt præter ſpecialem auctoritatem ipſius nec iure agi debeant, nec attentari valeant cum effectu. In his autem ſpecialiter tranſlationes epiſcoporū, non tā conſtitutio canonica, quàm diuina, eius tantū poteſtati cōmiſit: vt ſicut legitimū matrimonij vinculùm, quod inter virū eſt, & vxorē, homo diſſoluere nequit, domino dicente in euangelio: Quod Deus cōiunxit, homo non ſeparet, ſic & ſpirituale fœdus coniugij, quod inter epiſcopū eſt, & eius eccleſiam, quod in electione initiatū, ratum in confirmatione, & in conſecratione intelligitur conſummatū, ſine illius auctoritate ſolui nō poteſt, qui ſucceſſor eſt Petri, & Vicarius Ieſu Chriſti. Hoc aūt C. quondā Hildeſemē. Epiſc. nō atten-

attendens, licentia noſtra nec poſtulata, nec habita, contra canonicas ſanctiōnes, & iniuriam apoſtolicæ ſedis, cuius ſuper hoc fuerat & requirendus, & obtinendus aſſenſus, ad Herbipolen. eccleſiam ab Hildeſemen. non auctoritate noſtra, ſed propria temeritate tranſiuit, & adminiſtrationi eius ſe ingerens Herbipolen. ſe fecit Epiſcopum nominari. Nec illa felicis recordationis C. Papæ prædeceſſoris noſtri indulgentia, quam impetraſſe refertur, in hoc præſumptionē excuſat ipſius, ſed ambitionem accuſat: vtpote quæ ipſum reddidit de ambitione notabilem, non auctoritatem contulit ad aliam Epiſcopalem eccleſiam trāſeundi, cum ſit expreſſum in ea, quòd ſi ad maiorem vocaretur forſitan dignitatem eam ſibi liceret aſſumere, dum tamen nihil ei de ſtatutis canonicis obuiaret. Vnde licet forſan aliquibus videatur, vt indulgentiæ occaſione illius ad dignitatem poſſit tranſire maiorē: ad parem tamē ipſi tranſire non licuit, cùm in maiori dignitate propter maiorē vtilitatē facilius ſoleat diſpenſari. Præterea cū poſtulatio, ſicut & electio, examinari ſoleat diligenter, & tenor eiuſdem indulgentiæ non ſolùm videatur poſtulationis examinationem, ſed perſonæ etiam reſeruaſſe, ſubiungēs, dummodo nihil appareat, quod tibi de canonicis obuiet inſtitutis, antequam per eum poſtulatio examinata fuiſſet, cui fuerat facienda, nulla debuerat ratione tranſire. Licet autem tantæ præſumptionis exceſſus ad aures noſtras, publica referente fama, veniſſet, diſtulimus tamen procedere cōtra ipſum, donec litteras eius recepimus, in quibus ſe nobis Herbipolen. Epiſcopum appellabat. Vnde poſtmodum præſumptionem ipſius debita volentes animaduerſione punire, quibuſdam eccleſiarum prælatis in Teutonia conſtitutis diſtrictè præcepimus, vt eum factum huiuſmodi non poſſet in partibus ipſis nō eſſe notorium, niſi dictus C. infra viginti dies poſt ſuſceptionem litterarū noſtrarum, ab Herbipolen. eccleſiæ adminiſtratione ceſſaret, eum excommunicatum auctoritate noſtra non differrent publicè nunciare, & excommunicationem eius facerent pulſatis campanis, & candelis extinctis, feſtiuis diebus, & dominicis innouari: quamuis in manifeſtis non ſit ordo iudiciarius requirendus, & ipſe videretur confeſſus de crimine: cùm in litteris ad nos directis ſe præſumpſiſſet Herbipolen. Epiſcopum nominare: nos tamen ad euincendam omnem malitiam, in litteris noſtris commonitionem canonicam duximus præmittendam, & eum poſtmodum etiam ad bonum obedientiæ reuocare volentes, ipſi non præmiſſa ſalutatione mandauimus, vt omni excuſatione ceſſante, ſi apud nos vellet gratiam inuenire, mandatum apoſtolicum adimpleret. Quia verò nec ſic ei vexatio præbuit intellectum, quin eò fortius in ſua pertinacia perduraret, quò amplius nos videbat de ſua correctione ſolicitos, cùm poſtquam alius de mandato noſtro fuit in Epiſcopum Hildeſemen. electus, & etiam confirmatus, ſe ipſe præſumpſerit Hildeſemen. Epiſcopum nominare, & electum ipſum & eius eccleſiam per ſuos fecerit multipliciter moleſtari, apoſtolicæ ſedis iniuriam diſſimulare nolentes, ipſum in feſto principis Apoſtolorum, præſentibus nuncijs eius inter miſſarum ſolennia excommunicatum publicè nunciauimus, mandantes ſententiā latam à nobis per Teutoniam publicari. Volentes igitur de facto ipſius per veſtras reddi litteras certiores, & vtrum ſeruauerit ſententiam noſtram, vtrum prorſus ab eccleſia Herbipolen. receſſerit, & in Hildeſemen. nihil ſibi penitus vendicarit, vtrum ſe humiliare curauerit, & an ſuum recognoſcat exceſſum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mādamus, quatenus inquiratis ſuper præmiſſis omnibus diligentius veritatem, & quod inueneritis per veſtras nobis litteras fideliter intimetis: vt vel in eum, ſi adhuc contumax fuerit, manus noſtras amplius aggrauemus, vel ſi miſericordia dignus extiterit, ſecundum benignitatem apoſtolicæ ſedis, illam cum eo miſericordiā faciamus, per quam neruus eccleſiaſticæ diſciplinæ minimè diſſoluatur. Volumus præterea nihilominus, & mandamus, vt Herbipolen. canonicis ſub pœna excommunicationis ex parte noſtra diſtrictiùs iniungatis totum tenorem præſentium litterarum in litteris veſtris, quas eis ſuper hoc à vobis dirigi volumus, exponentes nequid horum ignorent, ne, donec idem Epiſcopus abſolutionis gratiam meruerit obtinere, ipſi communicare, vel obedire præſumant, & vt ipſum

meruerit obtinere, ipſi communicare, vel obedire præſumāt, & vt ipſum capitulum In eo puniatur, in quo deliquit, ad alicuius electionem ſine noſtro ſpeciali mandato procedere non attentent. Quòd ſi contra præſumpſerint huiuſmodi factum irritum decernimus, & inane. Super his autem omni gratia, & timore poſtpoſitis, taliter procedatis, quòd prudentiam, & deuotionem veſtram debeamus meritò commendare. Nec in eo incurratis offenſam, ex quo debetis gratiam promereri, cùm veritas nobis nequeat occultari. Datum Lateran. VII. Calendas Februarij.

THEOBALDO EPISCOPO AMBIANEN. *QVA STATVTVM ET ordinationem quandam ipſius confirmat.*

EX parte tua fuit in audiētia noſtra propoſitum, quòd cùm eccleſiam de Petromoſo tuæ diœceſis penè penitus deſolatam pietatis intuitu repararis, licet ea tibi fuerit per ſedem apoſtolicam confirmata, ipſius tamen volens ſtatui prouidere, in ea de conſilio dilecti filij noſtri P. Sanctæ Mariæ in in via lata, Diaconi Cardinalis, apoſtolicæ ſedis legati, & aliorū multorū, quatuor religioſas perſonas prouidè ſtatuiſti, quarū vna præſit cæteris in obſeruātia ordinis regularis, & omnes pariter tibi, & ſucceſſoribus tuis in ſpiritualibus, & temporalibus debeant reſpondere, ita etiam, quòd ad te, & ſucceſſores tuos tam ſpiritualium, quàm temporalium adminiſtratio, & ipſarū pertineat inſtitutio perſonarum. Nos igitur quod à te prouidè factum eſſe dignoſcitur, ratum, & firmum habēres, inſtitutionem ipſam, ſicut rationabiliter facta eſt, recepta, & hactenus obſeruata, auctoritate apoſtolica confirmamus: diſtrictiùs inhibentes, ne aliquis ſucceſſorum tuorum præſumat numerum præſcriptarum diminuere perſonarum. Nulli ergo, &c. Hanc paginam noſtræ cōfirmationis, & inhibitionis infringere, &c. Datum Lateran. V. cal. Februarij.

COMITIBVS, BARONIBVS, BAIVLIS, IVDICIBVS, CIVIBVS, ET VNIuerſo Populo in Regno Siciliæ conſtitutis. *Vt cum legato Apoſtolico in regni conſeruationem, opes & conſilia conferant.*

QVANtum apoſtolica ſedes non ſolùm in Regno vobis contra hoſtes affuerit, ſed extra Regnum etiam grauaminibus veſtris non incaſſum, ſed viriliter potius ſtuduerit præcauere diſſoluens laqueos, qui in perſonarum veſtrarum oppreſſionem, & rerum diſpendium tendebantur, ex parte (ſicut credimus) veſtra vniuerſitas iam cognouit. Qualiter etiam noſtris ſumptibus non ſemel, ſed ſæpe obuiauerimus conatibus iniquorum, quantùm vtiles fuerimus vobis, & Regno, & vos intelligitis per vos ipſos, & opus teſtimonium perhibet veritati: cùm, niſi fallimur, immo quia non fallimur, aliter hodie Marcoualdus, & complices eius præualuiſſent in Regnum, niſi per nos prudenter, & potenter, tam ſpiritualiter, quam temporaliter fuiſſet machinationibus eorum occurſum. Et licet non ſolùm ſolicitudini noſtræ, ſed hæc expenſis etiam hactenus, vel in modico ſit reſponſum, quia tamen vobis deeſſe nec volumus, nec debemus, dilectum filium noſtrum C. Sancti Laurentij in Lucina præsbyterum Cardinalem, apoſtolicæ ſedis legatum, & venerabiles fratres noſtros Neapolitan. & Tarentin. Archiepiſcopos, & nobilem virum I. Mareſcalcum, & conſobrinum noſtrum in Regnum Siciliæ in eo ipſis vice noſtra commiſſa, cum exfortio militum ad debellandos hoſtes, & ſolidandum Regnum duximus deſtinandos: credentes quòd non ſolùm prouentus Regni deberetis in ſtipendia militum erogare, ſed de veſtris etiam non modica liberaliter elargiri, vtpote quibus melius eſſet pro ſtatu regni vniuerſa expendere, quæ habetis, quàm denuo per Marcoualdum, & fautores ipſius grauiſſimè ſubijci ſeruituti: quorum tyrannidem, etſi omnes, vel ferè omnes de Regno in rebus, multi tamen maiores & potentiores

in

in perſonis etiam ſunt experti. Monemus igitur vniuerſitatem veſtram,& per apoſtolica ſcripta tam ex parte noſtra,quàm Regis diſtrictè præcipiendo mandamus,quatenus legatum ipſum,& ſocios eius recipientes humiliter,& deuotè,& in ſubſidium veſtrum,ac Regni,& exterminium hoſtium iuxta mandatũ ipſorum potenter,& viriliter aſſurgentes,eis de Regni prouentibus in ſubſidium,& expenſarum,& ſtipendia militum reſpondere curetis:cùm quod quibuſdam ex vobis hactenus pro neceſſitate temporis ad munitionem vrbium,& caſtrorum indultum fuerat,vel permiſſum, velimus neceſſitate ceſſante ceſſare. Alioquin nos de cætero apud Deum,& homines erimus excuſati, ſiquid vobis aduerſi contigerit, cùm vobis ipſis nolitis adeſſe. Licet enim multa nobis,& magna promiſſa fuerint,& oblata,vniuerſa tamen pro vobis quaſi ſtercora curauimus recuſare,& pro certo,niſi noſtra vos defendat auctoritas,experimento probabitis,qualiter ſine nobis veſtra vos non poſſit potentia defenſare. Datum Lateran.III.nonas Februarij.

MAGISTRO, ET FRATRIBVS MILITIAE TEMPLI IN SCLAVONIA *conſtitutis. Qua tranſactionem hanc auctoritate Apoſtolica confirmat.*

CVm à nobis petitur,quod iuſtum eſt,&c.vſque ad verbum Annuentes.Compoſitionem inter vos,& monaſterium ſanctorum Coſmę, & Damiani factam ſuper terris,& aquarum diſcurſibus,& alijs,de quibus inter vos quæſtio vertebatur,ſicut rationabiliter,& abſque prauitate facta eſt,& ab vtraque parte recepta,& in authentico exinde confecto pleniùs continetur,auctoritate apoſtolica confirmamus,& præſentis ſcripti pagina communimus. Ad maiorem autem euidentiam huius rei ipſum authenticum de verbo ad verbum præſentibus litteris duximus inſerendum,cuius tenor ita ſe habet.In nomine ſanctæ,& indiuiduæ trinitatis,anno ab incarnatione domini noſtri Ieſu Chriſti Milleſimo centeſimo nonageſimo quarto,menſe Iulij.Die nono intrante, indictione duodecima apud Tynum, Regnante domino noſtro Bela ſereniſſimo Rege Vngariæ, Dalmat. Chroatiæ atque Ramę,& Almerico filio ſuper Dalmatiam,& Chroatiam.Cùm nos nempe Petrus Spalatin.ſedis Archiepiſcopus,vnà cum Matthæo Nonen. Epiſcopo, & Damiano Iadrentin.comite,ac Grubeſia Spalatin.Comite, cæteriſque nobilibus,quorum nomina inferius ſubſcribentur,in eccleſia Sancti Ioannis de Tyno,ad controuerſias,quę inter templarios,& monaſterium ſanctorum Coſmę, & Damiani,pro terris,& aquarum diſcurſibus vertebantur, reſecandas,de mandato regio reſideremus:poſt multas altercationes,& verba, quæ memoratæ eccleſiæ inter ſe habebant,vuadias ab vtraque parte per ſtipitem , de voluntate vtriuſque partis ſuſcipientes,pro bono pacis,& concordiæ talem inter vtraſque eccleſias finem,& diuiſionem auctoritate regia compoſuimus: vt incipiente à via,quæ inter villam Tyni,& villam ſanctorum Coſmę,& Damiani eſt,& eundo verſus meridiem recto tramite vſque ad Gomillam inferius,& abinde vſq; ad Blatam:quicquid in auſtro in terris,& in aquis eſt,quod ad monaſterium ſancti Damiani pertinuit,domui templi remaneat perpetuò poſsidendum, præter aquam Chriplinam,quam communem eſſe decernimus vtriſque eccleſiis, & quicquid à pręfata via , & terminis in partibus occidentis in terris,& aquis, ac paſcuis etiam vltra vallem Tyni habetur, & ad templarios ſpectauit, præfato ſancti Damiani monaſterio ſit a modò in perpetuũ : aquam verò Chicmæ cum aquarũ decurſibus,templarios habere iugiter ſtatuimus, tali videlicet ordine, vt in ea molendina faciant,quotquot poſſunt:ita tamen quòd molendino ſanctorum Coſmæ,& Damiani de Virbiza,quod eſt vltra Blatam, non noceat in aliquo. Volumus etiam,& ſancimus,vt præfata Sancti Damiani eccleſia omnes terras illas,quas vltra Blatam,& vſque mare poſſedit antiquitus,& etiam ſiqua molendina ſub ſuo molendino in auſtro fecerit, habeat, poſſideat ſemper abſq; omni templariorum calumnia. Stabilimus etiam, vt ſiqua vtriuſque partis antiqua teſtamenta, vel ſcripta , præter hanc noſtræ conſtitutionis chartam , ire

præ-

præſumpſerit,omnipotentis Dei, ſanctorumque Apoſtolorum Petri & Pauli,
omniumque Sanctorum,& noſtram maledictionem incurrat,fiatque anathe-
ma,& ſuper hoc pœna duarum librarum auri multetur: quæ omnia firma, ac
rata eſſe volumus, præſente Gualterio magiſtro,& fratre Aczo præceptore, &
omnibus fratribus,& Dominico Abbate, Priuioria monacho,& Diminoſcia
monacho,cunctiſq; fratribus coram his idoneis teſtibꝰ, Petro Sagarelle, & Tol-
matio, ac Burello presb. Spalantinis. De Iadretinis verò fuerunt teſtes hi, Petro-
na Cueillæ, Peitiz Vitache, Peitiz Michaëlis, Georgius Sopp, Bitte de Iuda, Bitte
Præſtantij cum fr. Griſogono, Petrus Scluradi, templariorum aduocatus, &
quàm plures alij. De Sclauis verò fuerunt teſtes hi, de dominis Iupanus, Vulco-
minis Iupanus, Betiſius Iupanus, Grubeſcia Gaudij Iupanus,& Rillizus Iupanꝰ,
cum pluribus alijs. Fuerunt etiam teſtes ibidem hi venerabiles viri, Gregorius
Antiuarē. Archiepiſcopus,& Vincentius Sācti Griſogoni Martyris, Abbas cùm
ſuis monachis,& multis de plebe. Et ego Blaſius Sanctæ Anaſtaſiæ diaconus,&
Iadretinæ ciuitatis notarius qui interfui, hanc conſtitutionis,& cōcordiæ char-
tulam iuſſu iam dicti Archiepiſcopi Spalaten.& Nonen. Epiſcopi, ac comitum
præſcriptorum, cæterorumque teſtium rogatu, vt audiui, compleui, roboraui,
& ſigno conſueto ſignaui. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat
hanc paginam noſtræ confirmationis infringere,&c. Datum Lateran. VIII.
calendas Februarij.

EPISCOPO, DECANO, ET SVBDIACONO LINCOLNIEN. QVOD *vi, metu extorta reſignatio non obliget.*

AD audientiam noſtram dilecto filio magiſtro Helia de Cheuele ſigni- *Cap. ad au*
ficante peruenit, quòd cùm eccleſiam de Cheuele auctoritate ſedis apo- *dientiam*
ſtolicæ canonicè fuiſſet adeptus,& aliquandiu pacificè poſſediſſet, gra- *extra de*
uiſſimo tandem Regis metu, quòd eam reſignaret, iurare coactus, eam in co- *bus quæ vi*
rum, ad quos pertinebat, manibus reſignauit. Quia verò quæ vi, metuſúe cauſſa *& metus*
fiunt, carere debent robore firmitatis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta *cauſſa.*
mandamus, quatenus, ſi eundem magiſtrum eo metu ad reſignationem facien-
dam vobis conſtiterit fuiſſe coactum, qui potuerit,& debuerit cadere in con-
ſtantem, non obſtante iuramento prædicto, quo non ad repetendum, ſed ad re-
ſignandum ſolummodo tenebatur, præfatam eccleſiam ei per cenſuram eccle-
ſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo reſtitui faciatis. Nullis litteris verita-
ti,& iuſtitiæ,&c. Quòd ſi omnes,&c. duo veſtrum &c. Datum Lateran. nonis
Februarij.

ARCHIPRESBYTERO, ET CANONICIS SVTRINIS. DE IVRE *eligendi quoad poſſeſſorium & petitorium.*

CVM eccleſia Sutrina paſtore vacaret, vos conuenientes in vnum,&, ſicut *Cap. cum*
moris eſt, inuocata ſpiritus ſancti gratia, paſtorem vnanimiter elegiſtis, *eccleſia de*
petentes ipſum à ſede apoſtolica confirmari. Verùm dilecti filij clerici con- *cauſa poſ*
uentualium eccleſiarum ciuitatis eiuſdem, apud nos de vobis conſequenter *ſeſſionis &*
ſuam depoſuere querelam, quòd cum in Epiſcoporum electionibus faciendis, *proprieta-*
ipſi, ac prædeceſſores eorum conſueuerint intereſſe, vos eis inuitis, renitenti- *tis.*
bus,& excluſis, ad faciendam electionem procedere præſumpſiſtis: quam ob
hoc non confirmandam, ſed infirmandam potiùs aſſerebant. Partibus ergo
pro quæſtione huiuſmodi apud ſedem apoſtolicam conſtitutis, dilectos filios
noſtros B. tituli Sancti Petri ad vincula,& I. tituli Sanctæ Priſcæ presbyteros,&
Nicolaum Sanctæ Mariæ in Coſmedin. Diac. Cardinales dedimus auditores: in
quorum præſentia teſtes vtrinque producti fuerunt,& eorum depoſitionibus
publicatis, pars canonicorum per teſtes à ſe productos intētionem ſuam, quòd
ad eos tantùm ſpectaret electio, ſufficienter dicebat eſſe probatum, parte cleri-
corum nihilominus aſſerente, quòd per dicta teſtium, quos produxerant,& ipſi

ſuam aſſertionem, quòd electioni pontificum intereſſe deberent, pleniùs probauiſſent: per quæ conſtare dicebant eos electionibus trium Epiſcoporum, qui eccleſiæ Sutrinæ vltimò, & immediatè præfuerant, cum canonicis cathedralis eccleſiæ affuiſſe, vocemq́ue habuiſſe cum alijs eligendi: Nos ergo auditis allegationibus, & rationibus partium, & depoſitionibus ipſis diligenter inſpectis, quoniã liquidò deprehendimus teſtes veſtros in perhibendis teſtimonijs varios extitiſſe, atq; aduerſus fidem atteſtationis ſuæ coram dictis Cardinalibus vacillaſſe, ſicut ipſi poſtea nobis retulerunt, & quòd negationem quodãmodo aſtruere ſatagebant, probare volentes ius electionis ita quidem ad ſe ſpectare, quòd ad aduerſarios minimè pertineret. Per teſtes verò partis aduerſæ fuit ſufficienter oſtenſum, quòd in trium Epiſcoporum electionibus, de quibus præmiſſum eſt, clerici pręſentes affuerint, & vocem habuerint eligendi, pręmiſſam electionem factam, eis contradicentibus, & excluſis, de fratrum noſtrorum conſilio decreuimus irritandam: clericos ſæpedictos in eam quaſi poſſeſſionem, quam ante controuerſiã motã habuerant reducẽtes. Verùm quoniam in quæſtione prædicta quicquid iuris vtraque pars in electione habebat, deductũ in iudiciũ videbatur: cùm iure ciuili ſit cautum, id venire in iudicium, non de quo actum eſt, vt veniret, ſed id non venire, de quo nominatim actum eſt, ne veniret: & ſecundum ſtatuta canonica electiones Epiſcoporum ad cathedraliũ eccleſiarũ clericos regulariter pertinere noſcuntur: niſi fortè alibi ſecus obtineat de cõſ[illegible] di- ne ſpeciali: nec ex eo quòd clerici ante dicti ſe inter eligentes Sutrin. Epiſcopos probauerunt tertiò extitiſſe, ius eligendi propter breuitatem temporis vſque ad præſcriptionem legitimam non producti ſibi acquirere potuerunt & actore non probante, qui conuenitur etſi nihil præſtiterit, obtinebit, ab eorum impetitione ſuper electionibus faciendis vos duximus abſoluendos: ſæpe dictis eccleſiarum clericis ſuper hoc ſilentium perpetuum imponentes. Nulli ergo &c. liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis refringere &c.

Datum Laterani VII. Februarij.

TVRONEN. ARCHIEPISCOPO. QVOD ARCHIEPISCOPVS PROPTER *infirmitatem ſuffraganeorum conſecrationem committere poſſit.*

Cap. quòd ſedem, de officio ordinarij.

QVòd ſedem apoſtolicam conſulis ſuper his, quæ dubia tibi exiſtunt, gratum gerimus, & acceptum: & tua exinde fraternitas meritò videtur cõmendanda, cùm lex dominicæ conſtitutionis eandem ſedem totius poſuerit orbis terrarum magiſtram: vt quicquid dubitatur ab aliquo, ab ea tandem eiuſdem ratio requiratur. Nos ſi quid decreuiſti prouidè conſulendos, vtrum ſi fortè aliqua infirmitate, vel alia cauſſa iuſta detentus, aliquem Suffraganeorum tuorum conſecrare non poſſes, alicui Coëpiſcoporum tuorum vices tuas licitum committere tibi eſſet: & vtrum electus, qui pro conſecratione inſtaret, ab eo, cui vices tuas taliter commiſiſſes, deberet licitè conſecrari. In quo tale damus tuæ conſultationi reſponſum, quòd in tali articulo conſtituto, & tuas vices (vt dictum eſt) committere tibi licet, & conſecrandus debet munus conſecrationis ab eo recipere, cui eas duxeris committendas: dummodo catholicus habeatur, & impedimentum ex ſubtractione gratiæ ſedis apoſtolicæ non obſiſtat. Datum Lateran. XVI. cal. Iunij.

EPISCOPO CIVITATIS CASTELLAN. VT CIVES AB EXCOMmunicationis *& interdicti ſententia relaxentur.*

ACcedens nuper ad præſentiam noſtram dilectus filius P. Quintauall. de Conuerſan. & M. Aldebr. ex parte populi Ciuitatis Caſtellan. electioni factæ de nobili viro B. de Fordeuolie, quem ſine conſcientia noſtra elegerant in rectorem, publicè renunciare, ſicut in mandatis receperant, curauerunt; & idem B. noſtro ſuper hoc iuraмs ſtare mandato, & nihilominus renunciare curauit. Vnde ſuppliciter poſtularunt, vt ceſſante cauſſa, pro qua ſubiecta erat ciuitas interdicto, & effectus de

de medio tolleretur, diuinis officijs eidem populo reſtitutis. Nos ergo prædicto-rum ciuium iuſtis poſtulationibus annuentes, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus & interdictum denuncies relaxatum, & in ciuitate ipſa fretus auct. noſtra, diuina liberè facias officia celebrari. Datum Lateran. IIII. cal. Iunij.

RAYNERIO ABBATI, ET CONVENTVI SANCTI PETRI EVgubin. Quæ vetera ipſorum priuilegia confirmat.

CVM olim eſſemus apud Peruſium conſtituti, tu fili Abbas ad noſtram præſentiam acceſſiſti, priuilegium bonæ memoriæ Lucij Papæ prædeceſſoris noſtri nobis humiliter repræſentans, & poſtulans & illud ſuppliciter innouari: quod propter contradictionem venerabilis fratris noſtri Marci Eugubin. Epiſcopi, qui tunc temporis ſuperuenit, aſſerentis hoc in ſuum præiudicium redundare, non fuit effectui mancipatum. Cumque alter veſtrum de altero in noſtro auditorio quereretur, venerabili fratri noſtro. N. Aſſiſinat. Epiſcopo cauſſam ſub ea forma commiſimus audiendam, vt vos, & iam dictum Epiſcopum curaret ad concordiam reuocare. Alioquin audiret vtrinque propoſita, & omnia in ſcriptis redigens, nobis proceſſum negocij fideliter referaret. Qui cùm indulta vobis à ſede apoſt. priuilegia inſpexiſſet, intellecto quòd monaſterium veſtrum ad Rom. eccle. ſpecialiter pertineret, in cauſſa non duxit vlteriùs (ſicut accepimus) procedendum. Conſequenter verò ad ven. fratrem noſtrum Callen. Epiſcopum, & dilectum filium Ar. Abbatem Sanctæ Mariæ vallis pontis ad poſtulationem pręfati Epiſcopi Eugubini litterę noſtrę fuerunt ſuper mutuis quæſtionibus deſtinatæ. Sed quia pendente iudicio Ioannes monachus priuilegia, chartas alias, & theſaurum monaſterij veſtri rapuit, te Abbas ad noſtram oportuit præſentiam iterum laborare, vbi litteras impetraſti, quòd per ex com. ſententiam, qui de amiſſione priuilegij ſcirent aliquid, cogerentur dicere veritatem. Sed, quoniam, neque ſic amiſſa potuiſti priuilegia reperire, ad nos denuò es reuerſus. Te igitur cum teſtibus tuis, & præfati Epiſcopi Eug. procuratoribus in noſtra præſentia conſtitutis, dilecto filio N. Pand. Baſilicæ duodecim Apoſtolorum dedimus in mandatis, vt ſuper amiſſione, ac tenore priuilegiorum teſtes reciperet diligenter, quos duceres producendos: Qui mandati noſtri diligens executor, præſentibus præfatis procuratoribus, fideliter redegit in ſcriptis depoſitiones decem teſtium iuratorum: quorum depoſitionibus publicaris, iamdicti procuratores ad producendos teſtes Epiſcopi, per quos inductos à parte aduerſa repellerent, inducias poſtularũt, quas præfixo termino peremptorio ſub eo tenore illis duximus concedendas, vt apud apoſtolicam ſedem probarent, quæ vellent, vbi onus probationis pars altera ſubijſſet. Cæterùm quoniam infra datum terminum, & receptum in producendis teſtibus defecerunt, non tam depoſitiones teſtium, quam per aſſertiones quorundam fratrum noſtrorum liquidò cognoſcentes, talem dicti priuilegij fuiſſe tenorem, quòd videlicet ipſum cœnobium nullo mediante ad Rom. eccleſ. pertineret, & quòd non liceret alicui Epiſcopo eidem monaſt. & eius eccleſijs excommunicationem indicere, vt fratres illic domino ſeruientes ab omnium poteſtate liberi, eccleſiæ Ro. libertatis gratia potirentur, & quòd nulla in eo mentio diœceſani Epiſcopi habebatur: illud etiam nihilominus attendentes, quòd ſicut ex dictis quorundam teſtium intelleximus euidenter, & plerique de noſtris fratribus tempore illo præſentibus recolebant, cùm tu fili Abbas tempore bo. me. Ce. Papæ prædeceſſoris noſtri ad ipſius præſentiam acceſſiſſes, ipſe inſpectis eccleſiæ tuæ priuilegijs, te, licet excommunicatus ab Eugubino Epiſcopo diceretis, tanquam non ligatum admiſit ad oſculum, quod præſumitur non feciſſe ad Rom. eccl. ſpecialiter pertinere: de communi fratrum noſtrorum conſilio pronunciando decernimus priuilegiũ illud bo. me. Lucij Papæ, quod ſine omni reprehenſione bullæ, cartæ, vel litteræ apparebat, quando fuit nobis oſtenſum illius

Ccc 2 fuiſſe

fuiſſe tenoris, cuius per depoſitiones teſtium, & aſſertiones frattum noſtrorum præmiſimus extitiſſe. Decernimus ergò &c. noſtræ pronunciationis &c. Datum Lateran. II. cal. Iunij.

ABBATI DE FIRMITATE G. ET F. ARCHIDIACONO CABILONEN.

Quæ ipſis cauſſam Eduenſis eccleſiæ & Balmenſis monaſterij cõmittit.

EXpoſitam nobis Eduen. eccleſiæ accepimus quæſtionem, quòd cum cauſſam, quæ inter eum, & Balmen. monaſterium vertebatur ſuper terris, & eccleſijs vallis Poliniaci conſtitutis fe. re. C. Papa prædeceſſor noſter, venerab. fratri noſtro Cabilonen. Epiſcopo, & dilecto filio B. quõdam Abbati de Firmitare commiſiſſet ſine debiro terminandam: monachi Balmen. ab ipſis iudicibus appellârunt. Ille verò, qui Abbas eiuſdem Monaſterij dicebatur, ſe ſimulans ad proſequandam appellationem accedere, ſemel tantùm apoſtolico ſe conſpectui præſentauit, & ſic illicentiatus receſſit, de appellatione interpoſita nullam faciens mentionem. Cumque poſt paucos dies Eduen. eccleſiæ nuncius pro appellatione proſequenda tranſmiſſus, fuiſſet apud ſedem apoſtolicam diutiùs commoratus, idem prædeceſſor noſter monachos antedictos peremptoriè citauit, per litteras ſuas eis ſub pena excommunicationis iniungens, vt ille, qui ſe gerebat Abbatem, cum aliquibus eiuſdem monaſterij monachis in feſto Beati Lucæ iam ſecundo pręterito ad eius ad pręſentiam accederẽt, ſufficienter inſtructi Eduen. eccleſię plenariè reſpõdere, & ſatisfacere ſedi apoſtolicę de cõtemptu. Ipſi verò, licet iuxta quod eis iniunctũ fuerar, nõ veniſſent, quidã tamen monachorum ad Rom. eccl. acceſſerunt, quos nuncius Eduen. eccleſiæ apud apoſtolicam ſedem inuenit: ſed de ſuo negocio diffidentes, ante cauſſæ cognitionem, vt magis Eduen. aggrauarent eccleſiam, receſſerunt ad venerab. fratrem noſtrum Bellicẽ. Epiſcopum, & dilectum filiũ Abbatem de Balerna, & N. Priorem Boni loci per ſuppreſſionem veritatis, ignorãte prefato nuncio, Eduẽ. eccleſię litteras, vt dicitur, reportantes. Poſtmodum aũt cùm iam dicto nuncio Eduen. ſe quidam Balmen. monachus obieciſſet, & ne poſſet obtinere litteras, impediret, eis dilectum filium I. tituli Sancti Stephani in Cęlio monte presbyterum, & G. Sancti Hadriani diaconum Cardinalem conceſſimus auditores, in quorum præſentia cùm ſuper cauſſa illa fuiſſet aliquandiu litigatum, & eis ſcripta, & allegationes ab vtraque partium aſſignatæ, monachus ipſe illicentiatus receſſit, & noluit ſententiam expectare. Quæ omnia cùm ad noſtram audientiã perueniſſent, nolentes aliquam de fraude ſua commoditatem reportare, venerab. fratri noſtro Epiſcopo, & dilecto filio decano Matiſconen. per ſcripta noſtra mandauimus, vt cõuocatis ad pręſentiam ſuam partibus, ſi eis conſtaret Eduen. eccleſiã prædictis terris, & eccleſijs à præfatis monachis fuiſſe præter iuris ordinẽ ſpoliatam, ipſi ei auctoritate noſtra terras ipſas, & eccleſias cum fructibus perceptis ex eis, non obſtante contradictione, vel appellatione cuiuslibet, reſignarent. Prædictis litteris nequaquam obſtantibus, quas & morte præfati prædeceſſoris noſtri credimus expirâſſe. Poſt reſtitutionem verò integram ablatorum, & expenſarum, quas canonici Eduen. eccleſiæ in proſequenda monachorũ appellatione, quoniam ipſi monachi proſequi nõ curârunt, ſe rationabiliter feciſſe probarent, audirent ipſi iudices ſi quid emergeret quæſtionis, & illud ſine debito, appellatione poſtpoſita, terminarent. Quòd ſi ambo his exequendis intereſſe nequirent, prædictus Epiſcopus nihilominus quod mandauimus adimpleret. Cùm aũt ſicut in litteris eiuſdem Epiſcopi proſpeximus contineri, vtraq; partiũ in eius eſſet pręſentia conſtituta, & pars Eduenſis eccleſiæ iuxta mandati noſtri tenorem reſtitutionem ablatorum, & expenſarum cum inſtantia poſtularet, Balmenſes monachi ſe ad ea nolle reſpondere, nec de iure debere aſſerebant, eò quòd ad ſuggeſtionem falſi à nobis ipſæ litteræ fuerant impetratæ. Cæterùm è contra Eduen. canonici reſpondebant, quòd illa falſitatis ſuggeſtio principale negotium, pro quo iam dicti canonici litteras impetrârunt, non poterat impedire, & ideo monachorum Balmen. allegatio in caſu ipſo non erat aliquatenus admit-

admitrēda,& cum prædictus Epiſcopus paratus eſſet in ipſo negotio iuſtè procedere,ac canonicè,& nullum monachis contra iuſtitiam grauamen inferre,ipſi pro eo quia decanus Eduē.eccleſię,filius erat fratris Epiſcopi memorati,ab examine ipſius noſtram audientiam appellârūt,qui factæ appellationi, licet in litteris noſtris appellatio eſſet inhibita,detulit,& octauas natiuitatis domini proximè præteritas terminū appellationi proſequēdæ præfixit. Ad cuius proſecutionem appellationis licet nuncius Eduē.eccleſiæ acceſſerit termino cōſtituto,pro parte tamē alia nullus prorſus comparuit reſpōſalis. Volentes igitur quòd ipſi cauſſæ finis debitus imponatur,nec prorogetur vlteriùs per fraudē,vel inſolentiam aliquorum,diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mādamus, & diſtrictè præcipimus,quatenus Eduenſem eccleſiam in poſſeſſionem terrarum,& eccleſiarum in valle Poliniaci poſitarum, quibus eam vobis cōſtiterit per Balmen. monachos præter iurisdictionem ſpoliatam,cum fructibus inde perceptis, nō obſtāte contradictione,vel appellatione cuiuslibet,auctoritate apoſtolica inducatis,à moleſtatione ipſius ſuper poſſeſſione Balmē. monachos per cēſuram eccleſiaſticam compeſcētes. Quòd ſi nō potuerint tali diſtrictione compeſci,& poſſeſſionem eorum præſumpſerint impedire,venerab. fratri noſtro Biſuntin. Archiepiſcopo,& ſuffraganeis eius ex parte noſtra firmiter iniungatis,vt ſententiam,quā in dictos monachos rationabiliter duxeritis promulgandā, faciāt auctoritate noſtra ſuffulti inuiolabiter obſeruari. Volumus aūt nihilominus, & mādamus,vt expēſas,quas Eduē.eccleſia in proſequēdis appellationib⁹ à monachis interpoſitis,ſe rationabiliter feciſſe probabit,ipſi eccleſiæ faciatis à Balmē. monaſterio cum Integritate perſolui,nec eos ſuper quæſtione proprietatis,ſi litigare voluerint,audiatis,donec iuxta mādati noſtri tenorē terras prædictas, & eccleſias reſtituerint,& expenſas. Super quibus omnibus eis penitus appellationis remediū interdicimus,nec à vobis appellationem eorum,ſi obiecerint,audiri volumus, vel admitti. Poſt factā verò reſtitutionem integrā ablatorū,& expēſarum,audiatis ſi quid emerſerit quęſtionis,& illud appellatione remota, fine debito terminetis. Taliter autem in noſtri procedatis executione mandati, quòd ſolicitudinem veſtram debeamus in domino cōmendare, nec audiamus ſuper his vlterius quæſtionem. Teſtes autem &c. Quòd ſi omnes &c. Duo veſtrum &c. Datum Lateran. IIII.cal. Iunij.

EPISCOPO, ET DECANO. PATHELBVRNEN. ET ABBATI DE HELMVARdesbuſan *Vt electo Hildeſemenſi Epiſcopo,contra intruſi fautores,auxilio ſint.*

CVM C. quondam Hildeſemen. Epiſcopus,pro eo quòd ſine licentia noſtra ad eccleſiam Herbipolen. tranſiuit,fuerit ſuſpenſus à nobis,& poſtmodùm, quoniam à ſua noluit præſumptione deſiſtere, vinculo ſit excom. aſtrictus,& de mandato noſtro in Hildeſemen.eccleſia electio canonicè celebrata, nobiles quidam ſcilicet Adolphus Comes, Hermannus, & Henricus Comites de Hartesborc. Fredericus de Inſula,& ipſius eccleſiæ miniſteriales, videlicet Lupoldus de Eſcherte , Vgo aduocatus , & eorum complices Hildeſemen.diœceſis electioni factæ,& auctoritate ſedis apoſtolicæ confirmatæ,de dilecto filio H. Hildeſen. præpoſito maiori contradicere non verentur:& ipſi quondam Epiſcopo,ſicut non conuenit,adhærētes,ipſum electum, & Hildeſemē.eccleſiā aggrauant multipliciter,& infeſtant,ſicut ipſius electi,& capituli Hildeſemen.tranſmiſſa nobis conqueſtio patefecit, prænominati etiam nobiles,& miniſteriales ipſius eccleſiæ bona Hildeſemen. eccleſiæ, præbendas canonicorum,& ſpeciales redditus ipſorum,& Epiſcopales prouentus præſentis anni,occaſione,& auctoritate pręfati C. quondā Epiſcopi recipiunt, & detinēt violenter. Pręterea prędicti nobiles,& ipſius eccleſię miniſteriales eidem quondam Epiſcopo Hildeſemen.fauentes,ipſum electum nō permittunt ciuitatem, & caſtra,& alia bona ad Hildeſemen.eccleſiam pertinētia pacificè poſſidere:immò impendentes pręfato quondam Epiſcopo,contra eccleſiā,& electū, & clerū Hildeſemen.

Hildeſemen. auxilium,& fauorem, ipſum à poſſeſſione caſtrorum,& Ciuitatis, & aliorum bonorum prohibent,& ei modis omnibus contradicunt. Nolentes igitur talia ſub diſſimulatione tranſire, quæ noſcuntur contra mandata ſedis apoſtolicæ attentari, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus,& diſtrictè in obedientiæ virtute præcipimus, quatenus ſi verum eſt, quod proponitur, præſumptores prædictos, niſi ad commonitionem veſtram ablata Hildeſemen. eccleſiæ,& electo reſtituerint vniuerſa,& ab ipſius eccleſiæ, electi,& cleri indebita moleſtatione deſtiterint, tādiu nuncietis vinculo excōmunicationis, ſublato appellationis obſtaculo, innodatos, & terrā eorū ſuppoſitā interdicto, & ad quencunq; locū deuenerint, eis præſentib⁹ diuina prohibeatis officia celebrari, donec tam electo, quàm clero ſuper pręmiſſis idoneā ſatisfactionē impendāt. Volumus etiā nihilominus,& mādamus, vt niſi clerici,& laici in Hildeſemen. diœceſi conſtituti, præfato electo debitam reuerētiam impendere curauerint,& honorem, eos ad id, omni gratia & timore poſtpoſitis, diſtrictione eccleſiaſtica, appellatione remota, cogatis. Volentes inſuper eiuſdem eccleſiæ indemnitatibus, & electi, paterna ſolicitudine præcauere, præſentium vobis auctoritate præcipimus, quatenus quicquid de bonis ipſius eccleſiæ præfatus quondam Epiſcopus, poſtquam Herbipolen. Epiſcopatui ſe non timuit immiſcere, alienauit quomodolibet, vel diſtraxit, auctoritate noſtra, appellatione remota, denunciantes irritum,& inane:& quę per eum, ante etiam, cùm Epiſcopus eſſet, eccleſiæ memoratæ irrationabiliter infeudata inueneritis, vel diſtracta, non obſtante appellationis obiectu, legitimè reuocetis: taliter mandatum noſtrum, omni gratia,& timore poſtpoſitis, exequamini, quòd ſolicitudo veſtra in domino appareat cōmendāda,& non poſſitis de negligentia, ſeu inobedientia reprehendi. Nullis lit. veritati,& iuſtitiæ &c. Quòd ſi omnes &c. tu frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Lateran. IIII. Nonas Februarij, pontificatus noſtri Anno ſecundo.

IN SICHEN. ET DE VALLE BEATI GEORGII ABBATIBVS, ET PRAEpoſito Sanctæ Mariæ in Herfordia. De præbendarum deuolutione, niſi intra ſtatutum à iure tempus conferantur.

GRAVE gerimus,& indignum, quòd in multis eccleſijs tam prælati, quàm ſubditi contra conſtitutiones canonicas temerè venientes, eaſdem eneruare pręſumunt,& de quo dolemus non modicum, quę pro eccleſiarū vtilitate à ſanctis patribus prouida fuerunt deliberatione ſtatuta, in detrimentū earum euacuare cōtendunt. Sanè cùm in Laterā. conſilio fuerit cōſtitutum, vt quoties eccleſiaſtica beneficia vacare cōtingit, ſi capitulū, vbi donatio ſpectat ad ipſum, infra tēpus in eod̄ concilio diffinitum, eadem conferre diſtulerit, per Epiſcopum concedantur, & id Epiſcopo negligente, ad ſuperiorem eorundem donatio deuoluatur: mirati ſumus non modicum, & commoti, quòd venerabilis frater noſter N. Archiepiſcopus, & dilecti filij Capitulum Magdeburgen. non habentes ad præmiſſa reſpectum, nec attendentes etiam quāta ex defectu perſonarum poſſint eccleſijs prouenire, maximè cùm propter hoc diuinum eis officium ſubtrahatur, præpoſituram,& ſex præbēdas eccleſiæ Magdeburgen. cùm per annum, & vltra vacauerint, infra tempus ſibi permiſſum non curauerunt idoneis perſonis aſſignare: propter quod ab N. ſcholaſtico eiuſdem eccleſiæ, ne quid ab eis fieret de prępoſitura iam dicta, ad noſtram fuit audientiam appellatum. Licet aūt ante aduentum nūciorū dicti Archiepiſcopi,& ante aduentū A. præpoſiti,& N. ſcholaſtici canonicorū Magdeburgē. eccl, ad noſtram audientiā perueniſſet, quòd donatio præpoſiturę & prębendarum ipſarum ad nos eſſet, ſecundū ſtatuta dicti cōſilij, deuoluta, quia tamen ſuper his per eoſdem nuncios in noſtra fuit pręſentia aliquandiu litigatum, nobis pleniùs cōſtitit de præmiſſis. Vt autem non poſſemus de negligentia reprehendi, qui prædictos Archiepiſcopū,& Capitulum dignos proinde redargutione cenſemus: volentes etiā (prout ad nos pertinet) præcauere, ne, vbi

.iura

iura conduntur, ibidem iniuriam patiantur, præpoſituram ipſam dilecto filio A. Sanctæ Mariæ ad gradus in Maguntia præpoſito, eiuſdem eccleſiæ Magdeburgen. canonico, viro prouido, & honeſto (quem ex aliquanta conuerſatione, quam apud ſedem apoſtolicam habuiſſe dignoſcitur, credimus eodem beneficio nõ indignum: per cuius etiam induſtriam, & potentiam vtiliter poterit ipſius officium adimpleri) duximus conferendam: ipſum in conſiſtorio noſtro de eadem per anulum inueſtire curantes. Volentes autem prædictis Archiepiſcopo, & Capitulo pro deuotione, quam ad nos, & ſacroſanctã Romanã eccleſiam habere noſcuntur, paterna ſolicitudine reſpondere, eiſdem duximus indulgendum, vt ex illis ſex præbendis dictus Archiepiſcopus duas, & Capitulũ duas alias vice noſtra, non ſua, poſſint idoneis perſonis conferre; ita tamen, quòd ſi infra quadraginta dies poſt receptionem litterarum noſtrarum id efficere fortè neglexerint, vos filij Abbates, & magiſter P. ſcholaſticus Maguntinus, quem vobis in hoc duximus adiungendum, auctoritate noſtra tam illas quatuor, quàm alias duas, ſublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, perſonis idoneis conferatis: ita quòd ſi omnes his exequẽdis nequiueritis intereſſe, dictus ſcholaſticus cum altero veſtrum ea nihilominus exequatur. Cæterùm ſi aliqui contra prædictam donationem noſtram, aut etiam factum veſtrum filij Abbates, & Præpoſite de Herfordia, aliqua temeritate venire præſumpſerint, vos eos à præſumptione ſua per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita, compeſcatis. Prouideatis autem attentiùs, quatenus ſi poſtquam ad nos eſt ipſius præpoſituræ donatio deuolura, ſuper eadem aliquid fuerit attentatum, in irritum appellatione poſtpoſira reducatis. Nos autem prædicto Archiepiſcopo noſtris damus litteris in mandatis, vt dicti prępoſiti nuncios in corporalem eiuſdẽ poſſeſſionem ſuo nomine inducere non omittat: & eidem præpoſiro cùm ſe prędictæ eccleſiæ perſonaliter exhibuerit, ſtallum in Choro, & locũ in Capitulo iuxta ipſius eccleſiæ conſuetudinem non differat aſſignare. Si verò prædictus Archiepiſcopus (quod non credimus) mãdatum noſtrum diſtulerit, vel neglexerit adimplere; volumus, & præſentium vobis auctoritate diſtrictè præcipim⁹, quatenus vos id auctoritate noſtra, ſublato appellationis obſtaculo, exequi minimè poſtponatis. Cùm autem præfatus Al. pacificam ipſius Magdeburgen. pręposituræ poſſeſſionem fuerit aſſecurus, liberum ſit eis ad quos donatio præpoſituræ Sanctæ Mariæ ad gradus, quam prius idem habuerat, pertinere dignoſcitur, de ipſa præpoſitura quod canonicum fuerit ordinare. Quòd ſi omnes &c. Duo veſtrum &c. Datum Lateran. XIIII. cal. Martij. Pontificatus noſtri anno ſecundo.

HAEC TRIA SEQVENTIA CAPITA ICCIRCO HIC ADDITA VIDENTER, ne vacuam chartam relinqueret typographus, & quòd hæc ſub Innocentio pontifice maximo geſta fuerint.

EGO Comes Ildebrandinus ab hac hora in antea fidelis ero beato Petro, & domino meo Papæ Innocentio, eiùsque ſucceſſoribus canonicè intrantibus, & ſanctæ Romanæ eccleſiæ non ero in facto, neque in dicto, neque in conſilio, aut in conſenſu, vt vitam perdant, aut membrum, vel capiantur mala captione. Conſilium quod per ſe, vel per ſuũ nuncium, aut per ſuas literas mihi manifeſtauerint, ad eorum damnum me ſciente nulli pandam, ſi eorum certum damnum ſciero, ſi poſſum remanere faciam: ſin autem aut per me, aut per meum nuncium, vel per talem perſonam, quam pro certo credam eis dicturam, ſignificabo. Papatum Romanum, & regalia Beati Petri, & nominatim Montem altum, & quicquid aliud teneo de ipſis regalibus, adiutor ero ad retinendum: quæ non habet ad recuperandum, & recuperata ad retinendum, & defendendum contra omnes homines. Cùm autem à domino Papa fuero requiſit⁹ per litteras eius, aut per nunciũ ſuum certum, ad præſentiam eius accedam: vbi ſecurus poſſum accedere, & in manibus eius ligium hominiũ ei faciam. Hæc omnia bona fide ſine fraude, & malo ingenio obſeruabo, ſic me Deus adiuuet, & ſancta hæc euangelia.

IN

IN nomine Chriſti. Ego Petrus Vrbis præfectus iuro, quòd terrã, quã mihi dominus Papa procurandam commiſit, fideliter procurabo ad honorem, & profectum eccleſiæ. Nõ vendam, nec locabo, nec infeudabo, nec impignorabo, nec aliquo modo alienabo quicquam ex ea. Iuſtitias, & rationes eccleſiæ Rom. ſtudioſè requiram, & recipiam, & iura ipſius recuperare ſtudebo, & recuperata, & habita cõſeruabo, & defendam quandiu mihi procurationem dimiſerit. Stratam cuſtodiam, & iuſtitiã exercebo. Ad cuſtodiam munitionum diligens ſtudiũ, & operam efficacem impendam: vt ad honorem, & mandatum eccleſiæ Rom. benè cuſtodiantur. Caſtellanos, & ſeruientes nec mutabo, nec alios introducam, nec mutari faciam, nec alios introduci prçter mandatum domini Papç. Fideles, & vaſallos de patrimonio eccleſiæ ſine ſpeciali mãdato Rom. pont. ad fidelitatem, & dominium meũ non recipiam, & ex ea non faciam mihi affidatos teneri, niſi procuratione durãte. In terra meç procurationi cõmiſſa munitiones çdificari non faciam ſine ſpeciali mandato domini Papç. Quandocunq; fuero requiſitus per dominum Papã aut nuncium, vel litteras eius, reddam rationem de procuratione fideliter. Et quãdocunq; iuſſus à domino Papa, vel ab eccleſia Ro. integrè, & liberè reſignabo. Hæc omnia iuro me fidelirer ſeruaturũ ſine fraude pro poſſe meo, ſaluo in omnibus mãdato domini Papç, ſic me Deus adiuuet, & hæc ſanctã Dei euãgelia.

VIDE TITVLVM DE IVDEIS ET SARRACENIS.

LICET perfidia Iudæorum ſit multipliciter improbanda, quia tamen per eos fides noſtra veraciter comprobatur, nõ ſunt à fidelibus grauiter opprimendi, dicente propheta: Ne occideris eos, ne quando obliuiſcantur legis tuæ: ac ſi diceretur apertiùs, ne deleueris omnino Iudæos, ne fortè chriſtiani legis tuæ valeant obliuiſci, quam ipſi non intelligẽtes, in libris ſuis intelligentibus repræſentant. Sicut ergo Iudæis non debet eſſe licentia in Synagogis ſuis, vltra quam permiſſum eſt lege, præſumere, ita in his, quæ ſunt illis conceſſa, nullum debẽt præiudicium ſuſtinere. Nos ergo, licet in ſua magis velint duritia perdurare, quàm vaticinia Prophetarum, & legis arcana cognoſcere, atque ad chriſtianæ fidei notitiam peruenire: quia tamen noſtræ poſtulant defenſionis auxilium, ex chriſtianæ pietatis manſuetudine, prædeceſſorum noſtrorum felicis memoriç Calixti, Eugenii, Alexandri, Clementis, & Cœleſtini Rom. põtificum veſtigijs inhærentes, ipſorum petitionem admittimus, eiſq; protectionis noſtræ clipeum indulgemus. Statuimus enim, vt nullus chriſtian' inuitos, vel nolentes eos ad baptiſmum per violentiam venire compellat, ſed ſi eorum quilibet ſponte ad chriſtianos fidei cauſſa confugerit, poſtquam voluntas eius fuerit patefacta, ſine qualibet efficiatur calumnia chriſtianus. Veram quippe chriſtianitatis fidem habere non creditur, qui ad Chriſtianorum baptiſma non ſpontaneus, ſed inuitus cognoſcitur peruenire. Nullus etiam chriſtianus ſine Poteſtatis terræ iudicio perſonas eorum nequiter lædere, vel res eorum violenter auferre prçſumat, aut bonas, quas hactenus in ea, in qua habitant regione, habuerint, conſuetudines immutare. Prçterea in feſtiuitatum ſuarum celebratione quiſquam fuſtibus, vel lapidibus eos vllatenus non perturbet: nec aliquis ab eis indebita ſeruitia exigere, vel extorquere contendat, niſi ea, quæ ipſi præteritis facere temporibus conſueuerunt. Ad hoc malorum hominum prauitati, & auaritiç obuiãtes, decernimus vt nemo cœmiteriũ Iudçorum mutilare audeat, vel minuere, ſiue obtentu pecuniæ corpora effodere iam humata. Siquis autem decreti huius tenore cognito temerè (quod abſit) contraire tentauerit, niſi præſumptionem ſuam condigna ſatisfactione correxerit, excõmunicationis vltione plectatur. Eos aũt duntaxat huius protectionis præſidio volumus cõmuniri, qui nihil machinari prçſumpſerint in ſubuerſionem fidei chriſtianæ. Dat. Laterani per manum Raynaldi Acherontini Archiepiſcopi, Cãcellarij vicem agentis. XVII. cal. Octobris, indictione ſecunda, incarnationis dominicç anno M. CXCIX. Pontificatus verò domini Innocentlj Papæ Tertij anno ſecundo.

LIBRI SECVNDI FINIS.

MATERNVS CHOLINVS CANdido Lectori.

ETſi, candide Lector, acceſſione Epiſtolarum Decretalium opus hoc nunc à me illuſtrius reddatur, attamen quoniam huc incumbimus ſedulò, vt ſanctiſſimi, doctiſſimique Pontificis huius Innocentij tertij lucubrationes omnes typis noſtris euulgemus, ea etiam addenda hîc duximus, quę eiuſdē authoris ex iuris pontificij Decretalibus, ijſdē paſſim inſerta, Vir quidam pietate & doctrina præclarus olim collegit, atque in ordinem percommodum redacta, Conſtitutiones Decretales inſcripſit, quas perquàm aptiſſimè in quinque libros digeſſit. Triplici autem de cauſſa huc adducti; primum, ne quid eſſet, quod ſanctiſſimi huius authoris meritò deſiderari poſſit; deinde, quòd inſignē hinc vtilitatem acceſſuram tibi ſperauerimus: tertiò, quòd haſce Conſtitutiones ex præcedentibus hic Epiſtolis minimè deſumptas eſſe perſpexerim. Ne autem ſit porrò in Conſtitutionibus hiſce quod te remorari poſſit, vnicuique Conſtitutioni ſuū librum, titulum & caput aſſignatū deprehendes, vnde huc tranſlata ſit. Innumera item loca ad iura imperialia & ciuilia collata ſunt. In tuam itaque Lector vtilitatem impenſos ſumptus & labores noſtros fauore tuo excipito, qui nos in alijs Patribus poſthac tibi communicandis alacriores reddat. Bene vale.

D. INNOCENTII PONTIFICIS MAXIMI, HVIVS NOMINIS TERTII, CONSTITVTIONVM DECRETALIVM IN

Eccleſia Catholica, Liber primus: agens potiſſimum de fide Catholica, de Conſtitutionibus, de reſcriptis, de iudicibus eorumque officijs, &c.

DE CONSTITVTIONIBVS IN Eccleſia Catholica.

INNOCENTIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM Dei, Archiepiſcopo Senonenſi, & Epiſcopo Trecenſi.

Abſque cauſa rationabili non poſſe per maiorem partem alicuius capituli tolli conſuetudinem, priuatam nutriendo vtilitatem.

Conſtitutio I.

Extra lib. 1 tit. 2. de conſtitut. cap Cum omnes.

CVm omnes. Et infrà. Ad audientiam noſtram peruenit, quod Trecenſes Canonici nouum fecerunt in Trecenſi Eccleſia conſtitutum, vt eis tam in præſentia, quàm in abſentia redditus ſuos ex integro percepturis, qui in eadem Eccleſia poſt illam conſtitutionem fuerunt, vel de cætero fuerint inſtituti, redditus in abſentia non percipiant, ſed tunc ſolum cum fuerint reſidentes: cum ſecundum Trecenſis Eccleſiæ conſuetudinem omnes in hoc conſueuerunt eſſe pares.

Statuerunt etiam, vt cum ſingulis præbēdis annexæ ſint vineæ, ipſis ſuas dum vixerint poſſidentibus, vineæ decedentiū ad ſucceſſores non tranſeant, ſed prouentus earum inter ſingulas diuidantur.

ff tit. Quod quiſque iuris in alterum. l. 1. diſt ca. 1.

Cum igitur, quod quiſq; iuris in alterum ſtatuit, ipſe debeat vti eo, & Sapientis dicat authoritas: Patere legem, quam tu ipſe tuleris, Mādauimus quatenus antiquos Canonicos iunioribus, & iuniores in perceptione fructuum, tam præbendarum, quàm vinearum coæquetis: antiquis ſecundum priorem conſuetudinē, vſq; ad tempus prædictæ conſtitutionis ſeruatam, vel ſecundum rationabilem inſtitutionem in poſterum obſeruandam.

Idem Tridentino Epiſcopo.

Laicorum conſtitutione Eccleſiam eiuſq; bona non aſtringat.

Conſtit. II.

Extra li. 1. tit 2. de Conſtitut. cap Quæ in Eccle.

QVæ in Eccleſiarum. Et infrà. Sanè peruenit ad audientiam noſtram, quod ciues Teruiſini cōſtituerunt, vt ſi quis ſe ad inopiam vergere probabiliter allegauerit, alienandi feudum, quod ab Eccleſia vel alijs tenet, liberam habeat facultatem. Et infrà.

Volentes igitur Eccleſiarum indemnitati conſulere, conſtitutionem huiuſmodi, & venditiones feudorum eccleſiaſticorum factas ſine legitimo eccleſiaſticarum perſonarum aſſenſu vires decernimus non habere.

Idem Innocentius Papa tertius.

Dignitas ſublata de Eccleſia per ſtatutum capituli, confirmatum per Papam, vlterius non cenſetur vacare, niſi per contrarium actum ſtatutum fuerit reuocatum.

Conſtit. III.

Extra li. 1. tit 2 de Conſtitut. cap Cum acceſſ.

CVm acceſſiſſent ad apoſtolicam ſedem Archidiaconus Tullenſis, & G. Tullenſis capituli procurator, Archidiaconus propoſuit memoratus, quod cum olim quidam Tullenſes Canonici noſtris auribus intimaſſent, quod primiceratus in Tullenſi Eccleſia tanto tempore vacauiſſet, quod ad manus noſtras illius perſonatus eſſet donatio deuoluta. Et infrà.

Fuit

Fuit inſuper ex parte capituli allegatum, quod de communi aſſenſu Canonicorum Tullenſium fuerit conſtitutum, ne primiceriatus dignitas eſſet vlterius in Eccleſia memorata, inter Canonicos ipſos primiceriatus prouentibus & poſſeſſionibus diſtributis. Et infrà.

Propter quod euidenter apparet, quod primiceriatus ipſe tanto tempore nõ vacauerit, ſicut nobis fuerat falſa inſinuatione ſuggeſtum. Et infrà.

Quocirca mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit Tullenſes Canonicos, ne vlterius in Tullenſi eccleſia primiceriatus eſſet officium, communiter ſtatuiſſe, ac ſtatutum ipſum authoritate ſedis apoſtolicę fuiſſe poſtmodum (ſicut dicitur) confirmatum, vos illud faciatis in ſuo robore permanere, niſi poſtea dicti Canonici contrauenerint, aliquem videlicet in primicerium eligendo.

Idem Clugienſi Epiſcopo.

Non obſtante certo Canonicorum numero, etiam per Papam confirmato, prouidendum eſſe de receptis vltra numerum deſuper excreſcentibus fructibus: maximè ſi voluntariè per Canonicos fuerint recepti.

Conſtit. iiij.

CVm M. Ferrarienſis, pro ſe, ac quatuor ſocijs ſuis propoſuit, quod Ferrarienſes Canonici, vt eò amplius ſuos redditus augmentarent, quò prouentus Eccleſiæ, qui diuidi conſueuerant inter plures, in vſus cederent pauciorum, quatuordecim præbendas tantum (præter id quod communiter menſæ deputarũt) in eadem Eccleſia contra antiquam conſuetudinem ſtatuerunt. Poſtmodum verò contra conſtitutionem ipſam voluntariè venientes, dictos quinque in Canonicos receperunt, nullis præbendis aſſignatis eiſdem. Et licet eorum redditus non modicum fuerint augmentati, nondum tamen eis voluerunt ex ſuperexcreſcentibus redditibus prouidere.

Extra lib. 1 tit. 2. de Conſtitut. cap Cum M. Ferrar.

Verum ex aduerſo fuit propoſitum, quod quatuordecim præbendarum numero in Ferrarienſi Eccleſia inſtituto, & apoſtolicæ protectionis præſidio roborato, quum vna in eadem Eccleſia præbenda vacaſſet, ad quorundam inſtantiam duos ad eam, & poſtmodum ad preces Epiſcopi dictum M. & quendam alium ſine præiudicio dictæ conſtitutionis in Canonicos receperunt, ita quod Canonici nihil de Canonia perciperent, donec primi duo eſſent præbendas integrè aſſecuti. Cumque per Canonicorum induſtriam fuerit procuratum, vt ex poſſeſſionibus, quas eccleſia longo tempore poſſedit, plures eis redditus ſoluerentur, ſuperexcreſcentes communi menſæ (quæ minus ſufficiens fuerat) deputauerunt, quos dicti quinque poſtmodum ſibi petierunt contra capituli conſtitutionem in beneficium aſſignari. Et infrà.

Mandamus quatenus quum in conſtitutione prædicta, & confirmatione ſedis Apoſtolicæ vel fuerit, vel eſſe debuerit (ſicut conſueuit) expreſſum, niſi in tantum excreſcerent Eccleſiæ facultates, quod pluribus poſſent ſufficere competenter, & ijdem Canonici in derogationem ſuæ conſtitutionis, ad vacaturas prębendas quatuor receperunt vltra numerum conſtitutum: antiquis Canonicis præbendas cum integritate percipientibus conſuetas, ſuperexcreſcentes redditus facias prædictis Canonicis aſſignari, ita, quod ſi ex eis pares potuerint cum alijs ſortiri præbendas, quod ſuperfuerit in communes Canonicorum vſus (ſicut prius ſtatuerant) ſiue aliter, prout melius videbitur, conuertatur. Reuocatis in irritum, quæcunque ab alterutra partium in præiudiciũ alterius poſt motam quæſtionẽ coram Epiſcopo Ferrarienſi circa præbendas vel poſſeſſiones fuerint innouata.

Idem Abbati, & conuentui ſancti Silueſtri.

Statutum generale laicorum ad Eccleſias vel eccleſiaſticas perſonas, vel earum bona, in earum præiudicium non extendi: nec ſpeciale, etiamſi earum commodum & fauorem concernat.

Conſtit. V.

ECcleſia ſanctæ Mariæ. Et infrà. Nos attendentes, quod laicis etiam religioſis ſuper eccleſijs & perſonis eccleſiaſticis nulla ſit attributa facultas,

Extra li. 1 tit. 2. de

cap. Eccleſia ſancta. Conſtitut. xcvi diſt. cap. Bene quidem. 2 quaſt 1. cap Nos in quenquam

quos obſequendi manet neceſſitas, non authoritas imperandi. A quibus ſi quid motu proptio ſtatutum fuerit, quod Ecclesiarum etiam reſpiciat commodum & fauorem, nullius firmitatis exiſtit, niſi ab Eccleſia fuerit approbatum. Vnde ſtaturum Baſilij, de non alienandis prædijs ruſticis, vel vrbanis miniſterijs & ornamentis Eccleſiarum, illud reprobatum fuit potiſſima ratione, quod authoritate non fuit Romani Pontificis roboratum.

Quod à Senarore factum fuerat in præiudicium monaſterij nō conuenti, nec conteſſi, vel conuicti in irritum reuocantes, eaſdem poſſeſſiones reſtituendas ſibi ſententialiter definimus.

Idem vniuerſis Doctoribus Parrhiſijs commorantibus.

Pœna ſimpliciter appoſita propter contumaciam in dubio, intelligitur temporalis & non perpetua.

Conſtit. vj.

Extra lib. 1 tit 2. de Conſtitut. cap. Ex literis. 24 quæſt. 3 cap de illicita. Infra lib. 5. Conſtitut. per quas literas.

EX literis veſtræ deuotionis accepimus, quod à vobis fide præſtita fuerit conſtitutum, vt ſi quis magiſtrorum ordinationi vniuerſitatis ipſorum duceret reſiſtendum, & primo, ſecundo, tertióve commonitus, infra triduum vniuerſitati parere contemneret Magiſtrorum, ex tunc beneficio ſocietatis eorum in Magiſtralibus priuaretur, & ob hoc Magiſter G. fuit eorum communione priuatus.

Quia tamen conſtitutum non fuit, vt in perpetuum huiuſmodi priuatio perduraret, quum tam iuris canonici, quàm noſtri moris exiſtat, vt is, qui propter contumaciam communione priuatur, cum ſatisfactionem cōgruam exhibuerit, reſtitutionem obtineat, Mandamus quatenus ſupradictum Magiſtrum ſtatutis veſtris nunc humiliter parere curantem, ad communionis veſtræ conſortium in Magiſtralibus admittatis.

DE RESCRIPTIS SEDIS APOSTOLICAE.

D. INNOCENTIVS PAPA III. ELIENSI EPISCOPO.

In quæſtione reuocationis reſcriptorum recurritur ad arbitros, ſi iudices in cognitione ſibi non deferant, nec inuicem concordant, &c.

Conſtit. vij.

Extra li. 1. tit. 3. de reſcriptis ca. Paſtoralis officij.

PAſtoralis officij. Et infrà. Præterea quæſiuiſti quando de reuocatione litterarum ambigitur, vtrum iudices priores an poſteriores cognoſcere debeant, & vtrum per ſecundas ſint primę literæ reuocatæ.

Ad quod tibi reſpondemus, quod niſi poſteriores prioribus, vel è conuerſo duxerint deferendum, ſimul vtrique cognoſcāt, & ſi forte nequiuerint ſimul in vnam ſententiam concordare (quamuis plures ſint ex vna parte, quàm ex altera) per arbitros communiter electos à partibus huiuſmodi concertatio ſopiatur.

Per generalem clauſulam poſitam in reſcripto, delegatus ante expreſſionem perſonarum vel rerum iuriſdictionem habet in habitu, & non in actu. Et ſpeciales literæ derogant literis generalibus ſuper non ſpecificatis in eis, quanquam de illis nullam faciant mentionem.

Quoniam autē ſub huiuſmodi forma videlicet, cauſam, quam talis aduerſus talem & quoſdā alios, ſuper hoc & quibuſdam alijs ſe habere proponit, tibi duximus cōmittendam, à nobis multoties literæ impetrantur, & ſolicitè quæſiuiſti, an Iudex ex delegatione huiuſmodi ante perſonarum, vel rerum expreſſionem ſuper perſonis, vel rebus exprimendis habeat poteſtatem adijciens, Vtrum, ſi antequam perſonæ, vel res expreſſę fuerint nominatim, ſuper non expreſſis in commiſſione priori, ſed generaliter comprehenſis ſpeciales literæ, quæ de priori commiſſione nullam faciant mentionem ad alios Iudices à ſede Apoſtolica emanauerint, eundem vigorem debeant obtinere.

Nos igitur ad hæc duo tibi reſpondemus, quod quum generali per ſpecialem,

pro-

procul dubio derogetur, iuriſdictio per generales literas attributa, per ſpeciales, quantum ad ea, quæ ſpecialiter exprimuntur, penitus enervatur: licet de prioribus non faciant mentionem. Vnde ſuperflua relinquitur prima quæſtio, & ſi meritò dici poſſit, quod donec iuriſdictio reuocetur, eam ſuper rerum vel perſonarum articulis exprimendis obtinet delegatus, ſed antequam exprimantur perſonæ vel res, delegatus nequit iuriſdictionem huiuſmodi exercere.

Idem Senonenſi Archiepiſcopo.

Per generalem clauſulam, quidam alij, & res alia, multitudo effrenata non includitur, nec perſonæ, nec res maiores expreßis: ſed pares vel maiores.

Conſtit. viij.

SEdes apoſtolica conſueuit exhibere ſe petentibus liberalem, ſed quidam eius gratia nequiter abutuntur. Et infrà.

Nos igitur volentes eorum malitijs obuiare, decernimus, vt quum in commiſſionibus noſtris minores, & viliores perſonæ ſolummodo deſignantur, maiores & dignores ſub generali clauſula non intelligantur includi.

Extra li. 1. tit. 3. de reſcriptis, ca. Sedes apoſtolica.

Sed nec libeat occaſione generalitatis huiuſmodi multitudinem effrenatam in iudicium euocare.

Nec ſuper maioribus & grauioribus negocijs audiantur, qui de minoribus & leuioribus tantum faciunt mentionem.

Si verò quis aliquas perſonas expreſſerit, non vt velit cum eis in iudicio experiri, ſed vt ad pares tranſire valeat, vel minores (quod fraus & dolus ei patrocinari non debent) tanquam mendax precator, careat penitus impetratis.

Idem R. Cantori, & Priori de monte Leproſorum.

Qui contra vnum ſuper eodem ad diuerſos iudices diuerſa reſcripta impetrat, & eis vtitur, perdit commodum vtriuſque.

Conſtit. ix.

EX tenore literarum, quas nobis deſtinatis, intelleximus, R. ſacerdotem de Collouilla ad alios iudices ſuper quæſtione, quæ inter ipſum & Abbatem de Becco vertitur, literas Apoſtolicas impetraſſe, qui cum partem citaſſent aduerſam, dictus presbyter coram eis noluit litigare. Et infrà.

Extra lib. 1 tit. 3. de reſcriptis, ca. Ex tenore.

Cumq; vos in cauſæ cognitione procedere velletis, Abbas coram vobis propoſuit, quod non tenebatur per directas ad vos literas presbytero reſpondere, cum per alias ab alijs iudicibus fuiſſet citatus, quæ authoritate illarum non fuerant reuocatæ.

Nos igitur intelligentes fraudem presbyteri memorati, duas commiſſiones ſuper eodem negocio impetrantis, quarum altera non faciebat mentionem de reliqua (quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent) decernimus, vt ipſe commodo careat vtriuſque.

Idem Mediolanenſi Archiepiſcopo.

Non valet reſcriptum ad beneficium impetratum de beneficio impetrantis non faciens mentionem.

Conſtitutio x.

CVm adeo ſcripta ſedis Apoſtolicæ moderemur. Et infrà. Scripſiſti nobis, quod cum P. clericus in Eccleſia Modecenſi ſufficientem ſibi ſit præbendam adeptus, mirabaris, quod pro receptione ipſius in Eccleſia de Gronzala Præpoſito & fratribus eiuſdem Eccleſiæ literas miſerimus, cum, ſi literarum noſtrarum ſeriem attendiſſes, nihil inueniſſes in eis, quod debuiſſet tuum animum offendiſſe.

Extra lib. 1 tit. 3. de reſcriptis, ca. Cum adeo.

Cum enim in literis, nec de præbenda ipſius mētio haberetur, nec Modecēſis Canonicus, imò nec clericus diceretur in eis, & in literis ipſis hęc eſſet adiecta cō ditio, ſi dignus exiſteret ad eccleſiaſticum beneficium obtinendum intelligere potuiſſes, qualiter literæ ipſæ fuerant impetratæ.

Ddd 3 Idem

Idem Electo Decano, & N. Canonico Cameracenſi.

Ordinem reſcripti interpretationem recipere à iure communi.

Conſtit. xj.

Extra lib. 1. tit. 3. de reſcriptis, cap. cauſam quæ.

CAuſam, quæ inter Præmonſtratenſem, & Pramonenſem Eccleſias ſuper poſſeſſionibus de anapia vertitur. Et infrà.

Quia in literis animaduertimus fuiſſe inſertum, quod ſi alterutra partiũ citata legitime, præſentiam veſtram adire, vel iudicio veſtro parere contemneret, vos præſentis partis probationes recipere, & quantum de iure poteritis in cauſæ cognitione ac deciſione procedere minime tardaretis.

Nos volentes, vt clauſula illa, quantum de iure poteritis, quæ antequam de probationum receptione mentio fieret, fuerat inſerenda, clauſulam illam de receptione probationum præcedat: mãdamus, quatenus ipſam intelligentes ibidem, in cauſa iuxta tenorem literarum procedere non tardetis: prouiſuri, vt ſi literarum authoritate priorum in eodem negocio legitime eſt proceſſum, firmum & ſtabile perſeueret, alioquin, ſi occaſione clauſulæ memoratæ aliquid conſtiterit in alterius partis præiudicium attentatum, id viribus decernimus cariturum: mandantes, vt in deciſione ipſius negocij (ſicut præmiſſum eſt) tam ſuper principali, quàm ſuper incidentibus quæſtionibus appellatione remota, canonice procedatis.

Extra lib. 1. tit. 2. de cõſtitut. cap. Canonum ſtatuta.

Idem Archiepiſcopo Senonenſi.

Non valere executorium reſcriptum impetratum, ſi ſtatutus numerus canonicorum iureiurando firmatus ſubticetur & frangitur, licet non frangatur numerus præbendarum.

Conſtit. xij.

Extra lib. 1. tit. 3. de reſcriptis. ca. Cõſtitutus.

COnſtitutus apud ſedem apoſtolicam P. clericus propoſuit, quod cum Celeſtinus prædeceſſor noſter de canonicis & capitulo Bituricenſi dederit in mandatis, vt ipſum reciperent in canonicum, & in fratrem, & præbendam ei conferrent, ſi qua tunc in eorum vacaret Eccleſia, vel proximo vacaturam, & ipſi cum mandatum eius admittere non curaſſent, eis præcipiendo mandauit, vt quod mandauerat adimplerent, ſibi ſuper hoc executoribus deputatis. Et infrà.

Verum pars aduerſa reſpondit, quod cum in Bituricenſi Eccleſia rectus eſſet numerus canonicorum inſtitutus, firmatus iureiurando, & per Romanum Põtificem confirmatus, & de hoc memoratus P. non feciſſet in ſuis literis mentionem, intelligendum erat circumueniſſe prædeceſſorem noſtrum, & dictas literas veritate tacita impetraſſe. Et infrà.

Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus ſi legitime conſtiterit vobis numerum canonicorum, qui nunc eſt in eadem eccleſia, per Decanum & Capitulum eiuſdem Eccleſiæ iuramento firmatum, antequam prędictus clericus literas executorias impetraſſet, quicquid factum eſt occaſione literarum ipſarum irritũ decernatis: alioquin ei faciatis in eadem Eccleſia præbendam (ſi qua vacat) ſublato cuiuſlibet appellationis obſtaculo.

Idem Canonico A. Pictauienſi.

Literas executorias data opera fraudulenter & mendaciter conſequutas nil valere. Sed cum obtentis per ſimplicitatem vel ignorantiam, tacita veritate vel falſitate expreſſa, ſaltem etiam in forma communi, delegatus ſecundum formam iuris in cauſa procedere debet.

Conſtit. xiij.

Extra lib. 1. tit. 3. de reſcriptis. ca. Super literis.

SVper literis, quæ ab aliquibus ex malitia, & à nonnullis ex ignorantia, tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate impetrantur à nobis, diuerſos intelleximus diuerſa ſentire. Aliis aſſerentibus eos debere protſus carere omni commodo literarum, quum mendax precator carere debeat penitus impetratis. Alijs verò dicentibus, quod etſi forma carere debeant in literis noſtris expreſſa, nihilominus iuxta rigorem iuris ſit à delegato iudice in negocio procedendum.

Nos igitur inter eos, qui per fraudẽ vel malitiam, & illos, qui per ſimplicitatem,

tem, vel ignorantiam literas à nobis impetiāt, huiuſmodi credimus diſeretionem adhibendam: vt hi qui priori modo falſitatem exprimunt, vel ſupprimūt veritatem, In ſuæ peruerſitatis pœnam nullum ex illis literis commodū conſequantur: ita videlicet, quod delegatus (poſtquā ſibi ſuper hoc facta fuerit fides) nullatenus de cauſa cognoſcat. Inter alios autem, qui poſteriori modo literas impetrant, duximus diſtinguendū, quę falſitas ſuggeſta fuerit, vel, quę veritas ſit ſuppreſſa. Nam ſi talis expreſſa ſit falſitas, vel veritas occultata, quæ quamuis fuiſſet tacita, vel expreſſa, nos nihilominus (ſaltē in forma cōmuni) literas dediſſemus: delegatus non ſequens formā in literis ipſis appoſitam, ſecundum ordinē iuris in cauſa procedat. Si verò per huiuſmodi falſitatis expreſſionē, vel ſuppreſſionem etiā veritatis literæ fuerint impetratæ, qua tacita vel expreſſa, nos nullas prorſus literas dediſſemus, à delegato non eſt aliquatenus procedendū, niſi forſan eatenus, vt partibus ad ſuam præſentiam conuocatis, de precū qualitate cognoſcat, vt ſic in vtroque caſu eadem ratio, quæ delegantem moueret, moueat etiam delegatum & vbi delegans ſuas literas denegaret, delegatus etiam ſuæ cognitionis officium nullatenus interponat.

Idem Abbati & Conuentui Præmonſtratenſi.

In cauſa monaſterij conuenitur Abbas per reſcriptum, in quo nulla fit mentio de conuentu: nec propter hoc appellari poteſt, niſi abbatis & conuentus eſſent bona diſtincta omninò.

Conſtitutio xiiij.

EDoceri poſtulaſtis à nobis: Vtrum per literas aduerſus Abbates nulla mentione habita de ſuis conuentibus impetratas, teneantur Abbates ipſi ſuper cauſis, quæ ad conuentus pertinent, & eoſdem, de ipſis querulantibus reſpondere. Ac licet inhibita ſit appellatio, per appellationis obiectum poſſint, ne reſpondeant, ſe tueri? *Extra lib. 1. tit. 3. de reſcriptis, ca. Edoceri.*

Super quo duximus reſpondendum, quod (niſi alia cauſa rationabilis ſuffragetur) per appellationem ſe tueri non poſſunt, quo minus debeant authoritate literarum huiuſmodi legitimè reſpondere.

Cum ex officio ſuo teneantur congregationum ſuarum negocia procurare: Niſi fortè Abbatis & conuentus negocia eſſent omninò diſcreta.

Idem Archiepiſcopo, & Magiſtro V. Canonico Moguntinenſi.

Proceſſus factus per literas ſubreptitias irritatur: ſed factus contra formam reſcripti irritus nunciatur.

Conſtitutio xv.

CVm dilecta in Chriſto filia R. Hildeſinenſis eccleſiæ, ac procurator G. monialis ſuper electionibus in eadem eccleſia celebratis litigauerint aliquandiu coram nobis. Et infrà. *Extra lib. 1. tit. 3 de reſcriptis. cap. Cum dilecta.*

Deprehendimus literas ad Abbatem de Remech. & ſuos coniudices impetratas, per ſurreptionem obtentas, cū in eis illius articuli, videlicet, de ſubtractatorum reſignatione fuerit præter conſcientiā noſtram cognitio demādata, qui in prioribus literis ad Scholaſticum Hildeſinenſem, & coniudices ſuos obtētis inſertus fuerat, de quibus in ſecundis literis mentio non fiebat, & ideo, quod ipſarum literarum occaſione dinoſcitur attentatum, duximus irritandum.

Dictum inſuper Scholaſticum, & coniudices ſuos inuenimus minus prouide proceſſiſſe. Cum enim in literis noſtris eiſdem principaliter mandaretur, vt ad prædictam Eccleſiam perſonaliter accedentes, perſonæ idoneæ committerent adminiſtrationē Abbatiæ, cui ad opus eius fieret hinc inde reſignatio ſubtractorū, ipſi formam mandati Apoſtolici tranſponētes, illo capitulo prætermiſſo, de alijs articulis inordinatè plurimum cognouerāt. Propter quod proceſſum ipſorum

rum contra noſtri formam reſcripti, ac iuris ordinem attentatum irritū decernimus & inanem.

3 quaeſt. 1. ca. Quaſi partitum. Ideoque mandamus, quatenus G. & quibuſdam alijs ſororibus Eccleſiæ (ſicut iuſtum fuerit) reſtitutis, & forma mandati noſtri exacta diligētia obſeruata, in negocio ipſo ratione præuia procedatis.

Idem Archiepiſcopo & magiſtro V. canonico Moguntinenſi.

Reſcriptum ſecundum valere, licet de primo non faciat mentionem, quo vti noluit impetrans intra annum.

Conſtitutio xvj.

Extra lib. 1. tit. 3. de reſcriptis, cap. Plerumque. PLerumque contingit, quod aliqui noſtris literis impetratis, illis vti multo tempore poſtponentes, tunc demum eas exhibent, cū aliarum authoritate ab eis, contra quos primitus literas impetrarant, cœperint conuenirì, dicentes, poſteriores literas non valere, vtpote non facientes de prioribus mentionem.

Supra eodē lib. cōſtit. 8. Cum igitur non ſit malitijs hominum indulgendum, ſtatuimus, vt ſi quis noſtras literas impetrans, intra annum poſtquam copiam iudicū habuerit, ex malitia vel negligentia poſtpoſuerit vti eis, authoritate poſteriorum literarum valeat conueniri, licet in ipſis nulla de prioribus mentio habeatur.

Idem Rothomagenſi Archiepiſcopo.

Si à delegato aliquid mandatur ordinario, debet humiliter exequi, dummodo nouerit ſibi contrarium non mandari per alium delegatum, per cuius mandatum reuocentur prima litera, & hoc caſu ſecundum exequetur.

Si autem dubitauerit de reuocatione, & cognouerit contentionem eſſe inter vtrumq; delegatum, nullatenus exequetur ſecundum mandatum, vſque dum nouerit de contentionis ſine inter eos.

Conſtitutio xvij.

CVm contingat. Et infrà. Præterea cum quidam ſuper aliquo litigantes ad diuerſos iudices literas impetrant, quorum quidam obtenti à parte altera tibi mandant, vt partem aduerſam denuncies excommunicationis ſententiæ ſubiacere: alijs iudicibus poſtmodum tibi iniungentibus, vt eandem denuncies abſolutam: Quæris, An vtriſque, an neutris, vel alterutris ſaltem obedire debeas in hac parte.

Super quo tuæ prudentiæ reſpondentes, credimus diſtinguendum, An, cum primum mandatum recepiſſe dinoſceris, tibi forſan innotuerit inter illos & alios ſuper iuriſdictione diſcordiam ſuſcitatam, an ſuper hoc nihil omninò ſciuiſti. Et quidem, ſi ſuper contentione huiuſmodi nil tibi penitus innoteſcat, cum primum mandatum recipere te contingit, illud debes humiliter executioni mandare. Sed ſi poſtea contrarium tibi ab alijs demandatur, tunc literarum ad vtroſque à ſede apoſtolica obtentarum copia poſtulata, quas tibi authoritate præſentium diſtrictè præcipimus exhiberi, ſi ex ipſarum tenore deprehenderis euidenter, ita quod non ſit aliquatenus hæſitandum, quod literæ, quæ ad illos, à quibus ſecundum mandatum receperis, impetratæ noſcuntur, expreſſe reuocent literas aliorum: tu illud intrepidus exequaris, quod tibi ſecundo loco mandatur. Si verò ex literarum inſpectione manifeſtè tibi conſtet, quod literæ obtentæ ad illos, qui primum dedere mandatum, per alias minimè reuocantur, ſecundum mandatum nullatenus exequaris. Quod ſi ſuper hoc meritò fuerit dubitandum, ad exequendum ſecundum mandatum te procedere non oportet, donec iuxta eiuſdam

Supra eodē lib. conſtit. 7. Paſtoralis. noſtræ conſtitutionis tenorem, inter eos huiuſmodi concertatio ſopiatur. Et idipſum facere debes, ſi primo mandato recepto, & nondum executioni mādato, tibi forſan innotuerit, quod inter ſe ſuper iuriſdictione demādata cœperint diſceptare.

Cæterum

Cæterum in his omnibus puram & prouidam te conuenit intentionem habere, ne vel ad declinandum mandatum dubitare te dicas, vbi dubitandum non eſt, vel etiam ad exequendum te aſſeras eſſe certum, vbi certus eſſe non debes. Licet autem ex his certa tibi Dei doctrina qualiter in his te debeas habere, nulla tamē tibi attribuitur poteſtas, vt inter delegatos aut partes de iuriſdictione debeas iudicare.

Idem magiſtro G.& P.de Firmiſca.

Quando in reſcripto plura narrantur diuerſos effectus operantia, non ſufficit impetranti alteram ſolum probare ad vtrumq; effectum conſequendum.

Conſtitutio xviij.

OLim ex literis S.Nicaſij Remenſis, Sarginenſis & vallis regiæ Abbatū fuit noſtris auribus intimatum, quod cum ad eos ſemel & iterum à nobis literæ proceſſiſſent, ſuper eo quòd P. clericus S.Remigij parochiam de Salice, quam R.de Cliuo per interpoſitam perſonam ſibi collatam fuiſſe propoſuit, detinebat: ipſi partes ſemel, ſecundo & tertio citauerunt, & dictum P. (quia citatus pluries apparere noluit per ſe, vel per reſponſalem aliquem coram eis) excōmunicationis vinculo innodantes, fecerūt fructus ipſius parochiæ ſequeſtrari. Cumque idem P. poſtmodum accedens ad eos, ſe iuri promiſerit paſſurum, ac obtinuerit ſe abſolui: ipſi abſolutionis literas concedentes, diem ei aſſignauerunt & locum, quibus coram eis, quod promiſerat, adimpleret. Qui diē & locum ex literis illis radens, in locum raſuræ reſcripſit, quod ipſi ei ſequeſtratos fructus aſſignari mandabant, quod coram duobus eorum tandem (tertio ſui abſentiā excuſante per literas) eſt confeſſus. *Extra lib. 1. tit. 3. de reſcriptis. cap. Olim ex.*

Nos igitur, cum tantæ temeritatis exceſſus falſitatis ſcrupulo non careret, vobis dedimus in mādatis, vt ſi eſſet ita, ipſi præſumptori ſuper dicta parochia perpetuum ſilentium imponentes, præfato R. de Cliuo aſſignaretis eandem cum fructibus ſequeſtratis.

Verùm ſicut vos per veſtras nobis literas intimaſtis, cum dictus R. raſurā præfatam coram vobis per teſtes idoneos probauiſſet, & ob hoc poſtulaſſet ſibi dictā eccleſiam aſſignari, vos, vtrū clauſula iſta (ſi eſſet ita) de omnibus ſuperioribus, an de articulo tantum raſuræ deberet intelligi, dubitaſtis. Nos igitur reſpondemus, quod clauſula illa ad omnia debet ſuperiora referri, ad hoc vt ipſi R. eccleſia præfata conferatur. Quia licet vitium falſitatis ad imponendum ei perpetuum ſilentium ſuper eccleſia ipſa ſufficiat, qui falſitatē huiuſmodi perpetrauit, non tamen propter hoc eadem eccleſia eſt aduerſario aſſignanda, niſi ſuper aliis facta fuerit plena fides.

Idem Epiſcopo Imolenſi.

Reſcriptum non penitus valere ad recuperanda denuò ſemel ablata beneficia impetratum, ſi ablationis vel amotionis ab officio vel etiam excommunicationis cauſa non intimetur.

Conſtitutio xix.

DIlectus filius Abbas S.Stephani Bononienſis per ſuas nobis literas intimauit, quod cum ipſe cui viſitationis officium in ciuitate ac diœceſi Bononienſi commiſimus, B. & A. Presbyteros ab eccleſijs ſuis propter eorum graues & manifeſtos exceſſus duxerit amouendos: iidem ſuper reſtitutione ſua noſtras ad te in communi forma literas impetrarunt, de amotionis ſuæ cauſa & excommunicationis, qua tenētur aſtricti, nullam facientes penitus mentionem. *Extra lib. 1. tit. 3. de reſcriptis. cap Dilectus filius.*

Nos igitur fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi eſt ita, literas ipſas tanquā per veri ſuppreſſionem obtentas viribus carere decernas.

Idem Epiſcopo Veratiſamenſi.

Non tenetur epiſcopus habenti perpetuam vicariam, vel ſufficiens patrimonium, vnde commode ſuſtentetur, prouidere, vel etiam obtinere aliud beneficium, etiamſi obtinuerit ſuper hoc reſcriptum quod etiam omni modo viribus caret, ſi qua gaudet, ſi perpetuam vicariam non intimauerit.

Con-

Conſtitutio xx.

Extra lib. 1 tit. 3. de reſcriptis. ca. Poſtulaſti. Infra lib. 3. Conſtit. Cum ſecundum.

POſtulaſti per ſedem apoſtolicam edoceri, vtrum alicuius eccleſiæ perpetuò vicario de prouentibus vicariæ bonisq́ue paternis habenti, vnde valeat commodè ſuſtentari, tenearis per illam formam communem, cum ſecundum Apoſtolum, in eccleſiaſtico beneficio prouidere.

Ad quod ſic duximus reſpondendum, quod cum per formam prædictam neceſſitatibus pauperum clericorum, qui nullum ſunt eccleſiaſticum beneficium aſſecuti, ſedes apoſtolica duxerit ſuccurrendum, perpetuus vicarius (niſi de vicaria fecerit mentionem) commodum reportare non debet de huiuſmodi literis, vtpote veritate tacita impetratis.

Non enim carere beneficio debet dici, cui competenter de perpetuæ vicariæ prouentibus eſt prouiſum. Et pro habente beneficij ſufficiẽtis ſubſidium, ex certa ſcientia ſuper obtinendo alio beneficio de leui nõ ſcribimus, quin faciamus de primo in noſtris literis mentionem.

DE CONSVETVDINIBVS ECCLEſiæ Apoſtolicæ.

D. INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIEpiſcopo & Capitulo Lugdunenſi.

Ex conſuetudine poteſt introduci actus ſine ſolennitas, per quam ſine apprehenſione reali transfertur poſſeſſio rei abſentis.

Conſtitutio xxj.

Extra lib. 1. tit. 3 de Cõſuet. ca. Ex literis.

EX literis. Et infrà. Si verò aliquis poſſeſſiones clauſtris, vel alijs religioſis locis, in bona valetudine vel vltima voluntate pro ſuorum vult remedio peccatorum conferre, hanc conferendi formam eſſe proponis, quod in huiuſmodi donationibus modicum terræ conſueuit in manu accipere, vel in extremitate pallij, quod manu Prælati eccleſiæ ſuſtinetur, aut ſuper altare ponendum ſub teſtimonio videntium & audientiũ ſub dicta forma, quæ ſcotatio vulgariter appellatur. Et infrà. Quare diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus donationes eorum, quæ ſub obtentu conſuetudinis clauſtris, eccleſijs, vel quibuſlibet locis religioſis piè conferũtur, vel etiam ſunt collata, faciatis irreuocabiliter obſeruari, cũ huiuſmodi ſignũ, quod ſcotatio dicitur, non tam factæ donationis, quàm traditæ poſſeſſionis ſit euidens argumentum.

Idem Epiſcopo Pictauienſi.

Conſuetudo canonicis obuians inſtitutis non valet, vt ſcilicet in cauſis eccleſiaſticis dictum populi vel requiſitorum pro ſententia teneatur.

Conſtitutio xxij.

Extra lib. 1. tit 4. de Conſuet. cap. Ad audientiam.

AD audientiam noſtram noueris perueniſſe, quod in tua diœceſi, etiã in cauſis eccleſiaſticis conſuetudo minus rationabilis habeatur, quod quum aliqua cauſa tractatur ibidem, & allegationibus & querelis vtriuſque partis auditis, à præſentibus literatis, & illiteratis, ſapientibus & inſipientibus quid iuris ſit, quæritur, & quod illi dictauerint, vel aliquis eorum (præſentium conſilio requiſito) pro ſententia teneatur.

Extra lib. 1. tit. 23. de officio archidia. cap. Cum ſatis 2. quæ. 1. ca. in primis.

Nos igitur attendentes, quod cõſuetudo, quæ canonicis obuiat inſtitutis nullius debet eſſe momenti, cum ſententia à non ſuo iudice lata nullam obtineat firmitatem, vt in cauſis eccleſiaſticis ſubiectorum tuorum, poſtquam tibi de meritis eorum conſtiterit, ſententiam proferre valeas, ſicut ordo poſtulat rationis, authoritate tibi præſentium (præmiſſa conſuetudine non obſtante) concedimus facultatem.

Idem

Idem Reuerendiſſ. Domino N. Legato ſuo apud Conſtantinopolim conſtituto.

Conferre temerè ſacramenta ſolis pontificibus reſeruata nullatenus poteſt ſimplex ſacerdos, dempto periculo inſtante vel neceſſitate magna vrgente, quæ legem non habet.

Conſtitutio xxiij.

QVantò de benignitate. Et infrà. Peruenit ad audientiam noſtram quod quidam ſimplices ſacerdotes apud Conſtantinopolim ea ſacramenta præſumunt fidelibus exhibere, quæ ab apoſtolorum tempore fuerunt ſolis pontificibus reſeruata, vt eſt ſacramentum confirmationis, quod chriſmando renatos ſoli debent Epiſcopi per manus impoſitionem conferre, ad excuſandas excuſationes in peccatis, ſolam conſuetudinem prætendentes. Quapropter diſcretioni tuæ mandamus, quatenus omnibus presbyteris diſtrictè prohibeas, ne talia de cætero ſua temeritate præſumant, quæ licet non ſint à fidelibus contemnenda, tutius tamen eſt ea ſine periculo ex neceſſitate (quæ legem non habet) omittere, quàm vt ab his, quibus ea conferre non licet, ex temeritate (quæ lege damnatur) non ſine graui periculo inaniter conferantur, cum vmbra quædam oſtēdatur in opere, veritas autem ſubeat in effectu.

Extra lib. 1. tit. 4. de Conſuet. cap. Quanto de. De cau diſt 5 ca. Manuta. Pſal. 140. 16. queſt. c. Peruenit.

Idem Decano & Capitulo Cenomanenſi.

Non valet conſuetudo, per quam interdicti ſententia viciatur.

Conſtitutio xxiiij.

CVm inter vos ex vna parte, & canonicos S. Petri de curia ex altera, ſuper eo quòd dicti canonici generale interdictū, ab Epiſcopo veſtro vel à vobis in ciuitate Cenomanen. poſitum non ſeruabant, quæſtio vertebatur. Et infrà.

Procurator verò ipſorum propoſuit, quod ipſa eccleſia S. Petri à prima fundatione libera extitit & exempta, & de conſuetudine etiam in generali interdicto licitum erat eis pulſatis campanis alta voce (interdictis & excommunicatis excluſis) diuina officia celebrare.

Extra lib. 1. tit. 4. de Conſuet. ca. Cum inter.

Nos igitur cognito, quod ex tali conſuetudine, ſi qua foret, diſrūperetur neruus eccleſiaſticæ diſciplinæ, ipſam de cōſenſu fratrum noſtrorum duximus irritandam.

Idem Epiſcopo Elienſi.

In attribuendis alicui officijs noua dignitatis conformare ſe debet conſuetudini vicinarum ciuitatum in ſuſcipiendis honoribus, quæ ſi diuerſa in locis diuerſis fuerit, ſeruabitur magis rationabilis & alijs non præiudicans.

Conſtitutio xxv.

CVm olim Londonienſis epiſcopus noſtris auribus intimaſſet, quod in ſua eccleſia propoſuerat ſtatuere præcentorem, nos eius precibus inclinati, ei licentiam conceſſimus præcentorem huiuſmodi ordinandi, dummodo in conferendis ſibi redditibus nulli inferretur præiudicium. Statuentes vt præcentor taliter inſtitutus in ſeſſionibus, proceſſionibus, & alijs, illam haberet in Londonienſi eccleſia dignitatem, quam alij habent præcentores in alijs eccleſijs Anglicanis. Et infrà.

Quocirca mandamus, quatenus ſi ſecundum diuerſas conſuetudines locorum, diuerſas noueris habere præcentores in Anglicanis Eccleſijs dignitates, iam dictum præcentorem illam facies habere in Londonienſi eccleſia dignitatem, eaque manere contentum, quam (rationabilibus & approbatis conſuetudinibus eccleſiæ ſaluis) ſine præiudicio alieno poterit obtinere.

Extra lib. 1. tit. 4. de Conſuet. cap. Cum olim. 12. queſt. 11. ca. Bona, & c.

Idem

Idem Conuentui Corbienſis Monaſterij.

Nullatenus poteſt quis dignitatem alicuius officij temerè dimittere abſq; ſcitu & licentia ſuorum ſuperiorum, nec licet electus, adminiſtrare aliam dignitatem non habita confirmatione à ſuperiori, etiamſi ſit illius terra conſuetudo talis.

Conſtitutio xxvj.

Extra lib. 1. tit. 4. de Conſuet. cap. Cum venerabilis

CVm venerabilis frater noſter Epiſcopus Hoſtiēſis, & Legàtus S. Crucis preſbyter Cardinalis in partibus Alemaniæ legationis officio fungerentur, inuenerunt Abbatem de monaſterio Hermionenſi, quod ad Romanam Eccleſiā noſcitur pertinere, nullo mediante ad monaſterium Corbienſe, quod eſt etiam Romanæ Eccleſiæ ſpeciale, propria temeritate migraſſe, licentia illud deſerēdi, vel confirmatione à nobis vel ab ipſis, qui vices noſtras in illis partibus nunc gerebant, nec habita, nec petita. Et infrà.

Poſtmodum autem nuncij eius ad defenſionem ipſius generalem illius terræ conſuetudinem allegarunt. Cum igitur hæc non tam conſuetudo, quàm corruptela meritò ſit cenſenda, quæ profectò ſacris canonibus eſt inimica, ipſam mandamus de cætero non ſeruari.

Idem Decano Sales Herbienenſi Archidiacono, & Magiſtro P. Penetellino canonico Piſano.

De conſuetudine poteſt induci, quod vna Eccleſia de gremio alterius, teneatur ſibi prælatum eligere.

Conſtitutio xxvij.

Extra lib. 1. tit. 4 de Conſuet. ca. Cum dilectus filius. 6. quæſt. 2. ca. Abbatē.

QVum dilectus filius Gu. Andrecenſis Eccleſiæ monachus, qui pro clerico eiuſdem Eccleſiæ ſe gerebat, & Gu. procurator monaſterij Karoſenenſis ſuper iure eligendi Abbatem in Andrenenſi monaſterio, & eiuſdem electione in noſtra præſentia ad inuicem litigarent. Idem Gu. electionem ſuam à fratribus Andrenen. Eccleſiæ concorditer celebratam, authoritate Apoſtolica petijt cōfirmari. Aſſerens tā de iure communi, quàm priuilegio ſpeciali, eis ab Alexādro Papa conceſſo, & à nobis poſtmodum confirmato, liberam eligendi authoritatem ad eoſdem fratres tantummodo pertinere. Et infrà.

Dictus verò procurator propoſuit ex aduerſo, quod cum olim ad petitionem patronorum Eccleſiæ à Morienenſi Epiſcopo fuerit conſtitutum, quod ſi præfatus locus diuino munere adeò pullularet, vt Prior, aut Abbas conſtitueretur ibidem, electio eius penes fratres eiuſdem loci, & capitulū Karoſenenſe penderet, & obtentu huiuſmodi ſtatuti ſic fuerit lōgè retroactis tēporibus obſeruatū, vt monaſterio Andren. vacante, Andrenēſes fratres in Karoſenēſi Capitulo, aliquem de gremio monaſterij Karoſenē. ſibi eligerent in Abbatem. Electio prędicti Gu. tam contra ſtatuti tenorem, quàm etiam contra conſuetudinem approbatam (quæ optima eſt legum interpres) minus canonicè attentata, meritò caſſari debebat. Et infrà.

Quia ergo nobis conſtitit electionē ipſam à ſuſpenſis, & de ſuſpenſo etiam celebratam, eam iuſtitia exigente caſſauimus. Cæterum cum ſupradictū ſtatutum ita ſanè poſſet intelligi, quod per illud nec iuri communi, nec priuilegio derogetur, vt videlicet ad ſæpe dictos fratres electio ſpectet Abbatis, & ad Karoſenen. capitulum confirmatio, Mandamus, quatenus ſi ex parte Karoſenen. cœnobij talis fuerit conſuetudo probata, quæ iure communi pręiudicet, in hac parte vos ſecundum illam decernatis electionem Andrenen. Abbatis de cætero faciendā. Alioquin Andrenen. monachis ius eligendi Abbatem adiudicare curetis, & ſic de cætero liberam habeant facultatē vel de gremio eccleſiæ ſuæ, vel etiam aliunde per electionem canonicam eligendi perſonam idoneam in Abbatem, præſentandam Karoſenen. Capitulo, vt ab eo (ſi fuerit canonica) confirmetur.

DE POSTVLATIONE PRAELATORVM in Eccleſia Catholica obſeruanda.

INNOCENTIVS PAPA III. DECANO & Cap. Senonenſi.

Impoſtulabilis eſt, qui violat interdictum.

Conſtitutio xxviij.

AD hæc in beato Petro. Et infrà. Cumque de facili non poſſetis in v- *Extra lib.*
num locum & propoſitum conuenire, ſed ad nos fuiſſet ab aliqui- *I tit. s. de*
bus appellatum, tandem conuenientes in vnum, Altiſiodorenſem *Poſtulat.*
Epiſcopum in Archiepiſcopum poſtulaſtis. Poſtulationem ve- *cap. Ad hæc*
ſtram per magiſtrum R. præcentorem veſtrum, & per Abbatem S.
Petri exponentes, & petentes, vt faciendæ tranſlationi pium præberemus aſ-
ſenſum.

Verùm, quoniam antequam idem magiſter ad ſedem apoſtolicā acceſſiſſet, nobis quaſi pro certò conſtabat, quod idē epiſcopus interdicti ſententiam non ſeruaſſet, quod etiam idem magiſter non negauit in fratrum noſtrorum præſentia requiſitus à nobis, in ipſius Epiſcopi excuſationem allegans, quod ſententiā latam nullatenus ſeruare tenebatur, quæ ad eius notitiā nec per literas noſtras, nec per Cardinalem tunc apoſtolicæ ſedis legatum, qui eandem ſentētiam promulgaret, nec per deputati ad hoc executoris mandatum, vel literas perueniſſet. Et infrà.

Quod nec ſufficit, imò nec proficit ad excuſationem prædicti Epiſcopi, cum Cardinalis idem ſententiam interdicti præſentibus multis ſolenniter ac publicè promulgauit, & eadem interdicti ſententia in regno Francorū iam à multis publicè cœperit obſeruari, nec ſit neceſſarium, cum conſtitutio ſolenniter editur, aut publicè promulgatur, ipſius notitiam ſingulorum auribus per ſpeciale mandatum, vel literas inculcare, ſed id ſolum ſufficit, vt ad eius obſeruantiam teneatur, qui nouerit eam ſolenniter editam, aut publicè promulgatam. Cum & contra quoſdam, qui Sardicenſe concilium non ſeruabant, tanquam illud
non habuerint, aut perceperint, canonica tradat authoritas, quòd eis non fa- *xvi. diſt.*
cilè facultas credendi tribuitur, cum idem penes illos in ſuis regionibus a- *ca. Quod*
ctum fuerit, & receptum. Nec valet, quod in Altiſiodorenſi diœceſi di- *dictum.*
ctus rex terram propriam dicitur non habere, cum nos terram totam regis ipſius ſubijci mandauerimus interdicto, & Cardinalis noſtrum interpretatus mandatum, in terram illam ſententiam, promulgauerit, quę regi tunc temporis adhærebat. Et infrà.

Sed inde liquidò conſtat, ſępè dictum Epiſcopū ſufficienter excuſari non poſ- *xij diſt ca.*
ſe, quod ſuam metropolitanam eccleſiam generalis interdicti ſentētiam & re- *De his.*
cepiſſe nouerat, & ſeruare.

Nos igitur, qui ſecundum Apoſtolum prompti ſumus inobedientiam omnē
vlciſci, eiuſdem Epiſcopi Altiſiodorenſis inobedientiam attendentes, ne nil *xxiij. quæ.*
obedientia prodeſſe videretur humilibus, ſi contemptus contumacibus non *6. ca. Capi.*
obeſſet, cum iuxta canonicas ſanctiones quædam ſint culpæ, in quibus culpa eſt *11. quæſt. 3.*
relaxare vindictam, poſtulationem huiuſmodi non propter poſtulantem eccle- *ca. Quātò.*
ſiam, ſed propter poſtulatam perſonam repulimus vt indignam. *xxviij diſt.*

Licet autem ex eo, quod hominem qui veſtro non conueniebat propoſito po- *ca. Quia ſi*
ſtulaſtis, cum vos interdicti ſententiam ſeruaretis, & ipſe eam contemneret ob- *culpa.*
ſeruare, permiſſa vobis facilè abuſi fueritis poteſtate, ac ideo vos ea non immeritò priuare poſſemus: de ſolita tamen benignitate concedimus, vt vobis per poſtulationem, ſeu electionem canonicam de perſona congrua conſulatis.

Idem Hoſtienſi Epiſcopo, & apoſtolicæ ſedis Legato.

Qui poſtulatione caſſatam vitio perſona innouat, eſt eligendi & poſtulandi poteſtate priuatus.

Conſtitutio xxix.

Extra lib. 1. tit. 5. de Poſtulat. cap. Gratũ gerimus.

GRatum gerimus. Et infrà. Accepimus ex literis tuis, quod Canonicis Senon. quorum poſtulatio noſtra fuit authoritate caſſata, licet caſſationis literas ſuppreſſiſſent in fraudem, vt canonicè ad electionem procederent mandauiſti. Et infrà.

Cumque plures eorum poſtulationem caſſatam à nobis innouare denuò niterentur, quidam verò Epiſcopum Cameracenſem in Archiepiſcopum poſtulauerunt: tu intelligens eos, qui caſſationem noſtram quodammodo reuocare volebant, eligendi priuilegium amiſiſſe, quia conceſſa ſibi ex apoſtolicæ ſedis benignitate abuterentur temerè poteſtate, ac ideo ad alios, licet pauciores numero, quantum tamen ad hoc pertinet conſilio ſaniores eligendi vel poſtulandi deuolutam eſſe licentiam, prædictum Cameracenſem ad eorum inſtantiam in paſtorem authoritate fretus apoſtolica prouidiſti.

Nos igitur à ſolicitudine Cameracenſis Eccleſiæ ipſum reddidimus abſolutum, quod à te de mandato noſtro factum eſt authoritate apoſtolica confirmantes.

Idem Clericis Rauennenſis Eccleſiæ.

Poſtulatio, per quam priuata vel minor vtilitas communi vel maiori præfertur, vel quæ fit à minori, quàm à tertia parte collegij, admitti non debet.

Conſtitutio xxx.

Extra lib. 1. tit. 5. de Poſtulat. ca. Bonæ memoriæ.

BOnæ memoriæ Gu. Archiepiſcopo veſtro viam vniuerſæ carnis ingreſſo, quidam veſtram ſanctæ Praxedis presbyterum Cardinalem, quidam verò Imolenſem Epiſcopum poſtulauerunt.

Nos igitur auditis, quæ de facto, & de iure fuerant allegata, plenius etiam pro vltralibet partium curauimus allegare. Conſiderauimus verò, quod eiuſdem Cardinalis præſentia vtilior ſit non ſolum Romanæ, ſed etiam eccleſiæ generali, tam apud apoſtolicam ſedem, quàm apud eccleſiam Rauenenſem. Vnde non immeritò præferentes ſpeciali vtilitati communem & minori maiorem, prædictum Cardinalem poſtulationi veſtræ non duximus concedendũ. Attendentes autem ex altera parte, quod prædictus epiſcopus à minori, quàm tertia parte poſtulatus fuerit, & quod apoſtolica ſedes poſtulationes huiuſmodi non conſueuerit in tanta diuiſione ac contradictione recipere, cum etiam quando aliquis ab alijs vnanimiter poſtulatur, ad admittendam poſtulationem eorum, non tam ex iuſtitia, quàm gratia moueatur, poſtulationem ipſius non duximus admittendam.

Mandantes, quatenus cum his, qui vocem in electione habere noſcuntur, per electionem, poſtulationem, ſeu nominationem canonicam in perſonam idoneam conuenire curetis.

Idem Præpoſito & Capitulo Stringenenſi.

Archiepiſcopus in Archiepiſcopum poſtulatur. Et ex quo poſtulatio præſentata eſt Papæ, non poſſunt poſtulantes ab ea recedere, ſed debet ſuperioris iudicium expectari.

Conſtitutio xxxj.

Extra lib. 1. tit. 5. de Poſtulat. cap. Bonæ memoriæ.

BOnæ memoriæ Gu. Archiepiſcopo veſtro viam vniuerſæ carnis ingreſſo, cum in Colocenenſem Archiepiſcopum poſtulandum, à nobis contuliſtetis vnanimiter vota veſtra, ſuffraganei Strigonenſis eccleſiæ, Quinque Eccleſienſis Epiſcopus videlicet, & quidã alij poſtulationi veſtræ ſe opponere curauerunt,

uerunt,aſſerentes,quod eis contemptis,qui ius eligendi habebant vobiſcum,poſtulatio eadem fuerat attentata,licet veſtri nuncij proponerēt ex aduerſo,quod ſuper præficiendo vobis pontifice de gratia multoties ſuffraganeorū fuerat requiſitus aſſenſus,ſed ipſi vobis conſilium denegauerunt.

Nuncijs igitur in noſtra præſentia conſtitutis, & proponentibus aduerſarijs quædam alia contra proceſſum poſtulationis veſtræ, quia nobis de propoſitis non conſtabat,ita duximus prouidendum, vt ſi Suffraganeis perſiſtentibus in contradictione ſua, vos poſtulationi veſtræ velletis inſtare, per procuratores idoneos ad ſedem apoſtolicam veniretis.Si autem illi à contradictione ſua ceſſarent,& vos inſtaretis propoſito veſtro,ad præſentiam noſtram mitteretis perſonas idoneas, quæ ſuper his, quæ opportuna forent nos redderent certiores. Quod ſi contradicentibus Epiſcopis memoratis vos contingeret de iure verò diffidere, aliam perſonam idoneam prouideretis vobis canonicè in paſtorem.

Cæterùm quidam veſtrum à poſtulatione veſtra, quàm nobis præſentaueratis,communiter temerè recedentes,alijs perſiſtentibus in eadem, prædictum Epiſcopum Quinque eccleſien. in Archiepiſcopum poſtulauerunt. Et infrà.

Nos igitur poſtulationem ipſam,quam inuenimus in multa diſcordia,nō ſolū ſuffraganeorum,verumetiā canonicorum Strigonen.eccleſiæ,ac contra formam mandati noſtri temerè celebratam,non duximus admittendam,ſed vobis dedimus in mandatis,vt ad prouidendū vobis paſtorem idoneum per electionem canonicam,vel poſtulationem concordem(requiſito ſuffraganeorum aſſenſu,ſi eſſet de antiqua & approbata conſuetudine requirēdus)procedere curaretis. Alioquin nos ipſi prouideremus eccleſiæ viduatę. Verùm antequam ad vos literæ noſtræ perueniſſent,innitentes mandato priori,Suffraganeos,præter Quinque eccleſien. ad concordiam reuocaſtis. Et infrà. Poſt hæc mandato noſtro recepto,hi,qui in Colocen.conuenerāt,ab eius poſtulatione recedere noluerunt,ſed innouauerunt eandem, reuerſis ad eos quibuſdam canonicis,qui in partem alteram declinarent. Et infra.

Cæteri vero,qui Quinque eccleſien.Epiſcopum poſtularant,conuenientes in vnum,cæteros canonicos ad capitulo conuocarunt,ad poſtulationem cōcordē vel electionem canonicam, iuxta mandatum apoſtolicum procedere cupientes,ſed illis nolentibus conuenire,intelligentes penes ſe tantū remanſiſſe facultatem liberam eligendi,quia reliqui ius ſuum proſequi negligebāt, prædictum Quinq; eccleſien. denuò poſtulauerunt. Et infrà.

Nec obſtabat eorum diſcordia,qui alium poſtularunt, cùm prius in poſtulatione Archiepiſcopi ſupradicti conueniſſetis pariter vniuerſi,& conſenſum veſtrum annotatum literis, & ſubſcriptionibus proprijs roboratum petijſſetis à nobis per communes nuncios confirmari,noſque veſtram recepiſſemus poſtulationem dijudicandam,ſi Suffraganei forſitan in contradictione perſiſterent, vel(ſi conſentirent,aut etiam cederent)approbandam.Si enim poſtquam poſtulatio ſubſcriptionibus poſtulántium roboratur,& præſentatur Romano pontifici approbanda,poſſent ab ea recedere poſtulantes, nobis frequenter illuderēt, & iudicium noſtrum ex eorum pendere arbitrio videretur. Et infrà.

Intelleximus itaq; quod & ſi eſſet neutra poſtulatio approbanda, iuxta tenorem tamen poſterioris reſcripti ad nos de cætero Strigonen. Eccleſiæ prouiſio pertineret. Quia verò nō plenam de perſonis illius regni notitiam habebamus, ideoque non poteramus ſalua conſcientia eidem eccleſię in alia perſona,quę de regno Vngariæ originem duceret,congruè prouidere:nec vellemus ei præficere alienum,quamuis honeſtius videretur,ſi Suffraganeus ad Metropolitanum ſuum accederet,quàm Archiepiſcopus ad Metropolim transferretur, partem tamen elegimus potiorem. Et eundem Archiepiſcopum,in quem omnes, quorū cōſenſus in electione,vel poſtulatione paſtoris requiritur, licet diuerſis temporibus conuenerant, à vinculo quo tenebatur Colocen. eccleſiæ abſoluentes, ad Metropolim Strigonen. transſerimus, & ei licentiam tribuimus trāſeundi, pallium ei ad nomen & vſum eiuſdem eccleſiæ tranſmiſſuri. *71. diſt. ca. Hortamur.*

Eee 2 Idem

Idem Capitulo Strigonenſi.

Poſtulatio contra quam agitur de contempto, poteſt ſine praiudicio alicuius reijci, poteſt tamen de ſpeciali gratia admitti.

Conſtitutio xxxij.

Extra lib. 1. tit. 5 de Poſtulat. cap. Poſtulationem 7 diſt. cap. multis.

POſtulationem, quam celebraſtis. Et infrà. Licet ergo per poſtulationem huiuſmodi, nullum ius ſit alicui acquiſitum, ideoque ſine præiudicio alicuius, poſtulationem potuiſſemus repellere memoratam: vt tamē vobis de ſpeciali gratia conſulamus, ita duximus prouidendum, quod per procuratores idoneos, ſufficienter inſtructos ad omnia, noſtro vos conſpectui præſentetis: quatenus (vtraque parte præſente) quod iuſtum fuerit decernamus.

DE PRAELATORVM IN ECCLESIA Catholica Electione, eorumdemque poteſtate.

D. INNOCENTIVS PAPA III. DE CELLA Sancti Petri, & Mutinenſibus Abbatibus.

Qui electioni de ſe facta renunciat, appellare nequit ad impediendam electionem alterius. Et electio qua eſt à ſuſpenſis celebrata, non tenet.

Conſtitutio xxxiij.

Extra lib. 1. tit. 6 de electione. ca. cū inter 15 quæſt. 1. ca. meritò.

CVm inter R. ſeniorem, & R. iuniorem ſuper abbatia Straphuſen. quæſtio verteretur, bonæ memoriæ Celeſtinus prædeceſſor noſter prædictum R. ſeniorē ſentētiā cum inſtantia poſtulārem, ad componendum coēgit inuitum, & ſic abbatiæ renunciās, de manu eius cuſtodiam & Prioratum recepit, ab eo dum viueret poſſidēdos. Cui ordinationi licet cōſentiret inuitus, domum tamen reuerſus (aduerſarijs compoſitionem ipſam nolentibus obſeruare) non potuit quæ cōceſſa ſunt obtinere. Et infra.

Nos attendentes, quod ex conſenſu compoſitiōis receptæ, ius (ſi quod ſibi cōpetierat) R. ſenior amiſiſſet, ac per hoc ne monachi ad electionem procederent, de iure minimè appellare potuiſſet, cum niſi quorum intereſt audiri non ſoleāt appellantes, appellationem illam dicimus legitimam non fuiſſe, vnde per eam non potuit electio impediri.

Sanè quamuis præpoſitus, & Capitulum Conſtantienſe de interdicto, quod Cardinalis poſuerat, in ſuis literis inſeruerint, quia tamen per id quod R. iuniori diœceſanus Epiſcopus munus benedictionis impendit, ei videtur quod præmiſimus obuiare. Vnde vel ſcriptura facto, vel factum ſcripturæ præiudicat, nec probatum fuit (licet obiectum) quod ab interdictis electio fuerit celebrata, ipſam non potuimus irritare. Et infrà.

Ideoque cauſam ipſam duximus vobis committēdam, vt ſi conſtiterit, quod electio fuerit facta à ſuſpēſis, ea omninò caſſata ipſi monaſterio (poſt ſatisfactionem cōdignam ſuſpenſionis, & interdicti ſententia relaxata) de perſona idonea conſulatur.

Idem Capitulo Pennenſi.

Si electus non habet ſufficientem ſcientiam, vel ante confirmationem adminiſtrat, eius electio caſſari debet.

Conſtitutio xxxiiij.

Extra lib. 1. tit. 6. de Electione. cap. Qualiter. Heb. 5.

QValiter poſt obitum. Et infrà. Verùm, quoniam electus à vobis ante confirmationem adminiſtrationi Epiſcopatus ſe irreuerenter immiſcuit, recipiendo tam à clericis, quàm à laicis iuramenta, non attendens quod ſecundum Apoſtolum: Nemo debet ſibi honorem aſſumere, ſed qui vocatur à Deo tanquam Aaron, præcipuè, quia nec donum ſcientiæ Pontifici conueniens fuerat aſſequutus.

Poſtquam

Poſtquam nobis præſentaſtis eundem, ſufficienti examinatione præmiſſa, ele- C. de leg. L.
ctionem de ipſo factam duximus irritandam, quicquid ex ea, & ob eã factum eſt non dubiũ.
denunciantes penitus non tenere.

Idem Capitulo Capuano.

Si vocantur ad electionem non vocandi, valet electio facta, eis non expectatis.

Conſtiturio xxxv.

CVm inter vniuerſas metropolitanas. Et infrà.

Intelleximus autem per I. & F. canonicos veſtros, per literas quas ad ſe- Extra lib.
dẽ Apoſtolicã detulerunt, quod ad Decanum, & alios canonicos veſtros Panor- 1. tit. 6. de
mi manentes, (cum de earum parte fuiſſet vobis per literas intimatum, vt ſic tra- Electione.
ctaretis ſuper electione ſubſtituendi paſtorem, quod nullum deberetis in eorũ c. Cũ inter
abſentia nominare) quendam ſocium veſtrum cum literis deſtinaſtis, XII. dierũ terminum aſſignantes, infra quem poſt receptionem literarũ veſtrarũ iter arriperent redeundi. Quamuis eccleſiaſtica conſuetudo non exigat, vt ad electionẽ paſtoris canonici tam remoti vocentur, & illi præcipuè, qui longè antequã vos metropolitani veſtri obitum præſentialiter cognouerunt, quorum aliqui poſt eius deceſſum ad Capuanam eccleſiam ſunt reuerſi.

Quia verò mora largior eſt in electionibus valde ſuſpecta, imò ſæpe damno- 24. quaſt.
ſa, mandamus, quatenus inuocata ſpiritus ſancti gratia perſonam idoneam per 4. ca Diſ-
electionem canonicã concorditer aſſumatis, ad regimẽ Capuanæ eccleſiæ, con- plicet.
ſequenter ad audientiam noſtram nuncios idoneos tranſmiſſuri, per quos à nobis vice regia poſtuletis aſſenſum, & apoſtolicæ confirmationis gratiam requiratis.

Idem Archiepiſcopo & Capitulo Capuano.

Non debet inſpici, an poſt appellationem ſed an contra electio fuerit celebrata. Et penes vocantes, quibus competit vocandi poteſtas, remanet ius eligendi, ſi vocati venire contemnunt. Et ad officium confirmationis ſpectat examinare electum, etiam nemine opponente. Et niſi electus doceatur legitimæ ætatis & literaturæ, habetur pro non legitimè electo.

Conſtitutio xxxvj.

CVm nobis olim de obitu. Et infrà. Cùm autem conſtaret interpoſitam Extra lib.
fuiſſe appellationem ne fieret electio niſi canonica, videri poterat, quod 1. tit. 6 de
poſt eam medio tempore nihil debuit innouari. Vnde talis electio iudican- electione.
da erat irrita & inanis, vtpote poſt appellationem canonicè interpoſitam at- cap Cum
tentata. nobis.

Sed contra, Cum appellatum fuiſſet non vt nulla electio fieret, ſed vt 25. quaſt.
fieret canonica, ſi factum electionis canonicè fuerit ſubſcriptum, non vti- ca Qua
que contra formam appellationis huiuſmodi, ſed magis ſecundum eam vi- ad perpe-
debatur eſſe proceſſum. Et ideo licet poſt appellationem, non tamen con- tuum.
tra eandem fuit electio celebrata, propter quod non erat aliquatenus irritanda. Et infrà.

Item cum poſt appellationem emiſſam Archidiaconus cum ſuis fautoribus chorum exijſſet, & vos illos vt intereſſent electioni faciendæ vobiſcum curaſſetis ſolicitè reuocare (quoniam ad electionem faciendam accedere noluerunt) alienos ſe feciſſe videntur, propter quod electioni à vobis iuxta formam mãdati apoſtolici concorditer celebratæ, de iure non poſſe contradicere videbantur. Et infrà.

His igitur & alijs allegatis, quanquam contra perſonam illius, quem elegiſtis, nihil dictum fuerit vel obiectum, quia tamen (iuxta verbum Apoſtoli dicentis,
Nemini citò manum imponas) debemus attẽdere diligẽter ad ea, quæ circa per- 78. diſt. ca.
ſonam inquirenda fuerant, duximus ex officio noſtro (ſicut decuit) proceden- Quod eſt
dum. Et infrà. cito. Et 28.

Illius quoque literaturæ, licet non eminentis, tamen cõuenientis electus ex- diſt. par. 1.
iſtit, vt pro defectu ſcientiæ (ſicut plenius intelleximus ab his, qui cum melius 83 diſt. ca.
Qua ipſi.

 cogno-

cognouerunt)ab electione non deberet excludi.De legitima tamen ætate ſcire plenè non potuimus veritatem,quia cum à multis cuius ætatis exiſteret,eurauerimus indagare,à nemine vnquam audiuimus quod annum ætatis xxx. attigiſſet.Et infrà.

Nos ecceleſiæ pariter & perſonæ prouidere volentes,& tā rationes,quàm canones obſeruare,quia propoſitum veſtrum prouidum intelleximus , & ideo propter vrgentem neceſſitatem,& euidentem vtilitatem ecceleſiæ Capuanæ (quam in hac parte potius approbamus) volumus ipſum firmiter perdurare, præfatum ſubditū noſtrum vobis in procuratorem cōcedimus,liberam ei adminiſtrationem(tam in temporalibus,quàm in ſpiritualibus) committentes.

Idem Archiepiſcopo Cantuarienſi.

Illegitimus poteſt poſtulari,non autem eligi: & electores,niſi probauerint illum ignoranter elegiſſe, incidunt in pœnas Lateranenſis concilij.

Conſtitutio xxxvij.

Extra lib. 1.tit 6 de electione. cap. Innotuit.

INnotuit nobis,quod Vigorienſi eccleſia deſtituta paſtore,Prior & conuentus eiuſdē magiſtrum M. Archidiaconum Eboracenſem in Epiſcopum elegerūt, cuius confirmationem vſque in aduētum ipſius(qui abſens eligebatur, & inſcius) diſtuliſti. Qui tandem ſpontanea tibi & ſecreta confeſſione mōſtrauit, quod conſcientia eius aliquantiſper ex natalibus eſſet læſa.Et infrà.

Cuius electionem Capitulum petijt per ſedem Apoſtolicam confirmari,pręſentato nobis electionis decreto ſubſcriptionibus eligentium roborato. Quidā autem Suffraganeorum tuorum aſſeruerunt eum fuiſſe filium cuiuſdam militis,& ab eo ex quadam ingenua & non coniugata ſuſceptum. Idē quoq; Magiſter adiecit,quod nunquam pater eius habuerat vxorem,ſed matris eius virginitatis florem præripuit quaſi furtim.Et infrà.

Extra lib. 1. tit. de electione. & electi poteſtate. ca. Cū in cunctis. 21.diſt.ca. Inferior.

Quamuis autem canon Lateranenſis concilij ab Alexandro prædeceſſore noſtro editus, non legitimè genitos adeò perſequatur,quod electionem talium innuit nullam eſſe, nobis tamen per eum non fuit adempta diſpēſandi facultas: cum ea non fuerit prohibentis intentio, qui ſucceſſoribus ſuis nullū potuit in hac parte præiudicium generare,pari poſt cum(imò eadem) poteſtate functuris, cum non habeat imperium par in parem. Et infrà.

Multa enim in hoc caſu diſpenſationem inducere videbantur,literarū ſcientia,morum honeſtas , vitæ virtus, & fama perſonæ multipliciter à quibuſdam, etiam ex fratribus noſtris(qui eum in ſcholis cognouerant) approbatæ. Faciebāt etiam hæc ad id non modicum,concors Capituli Vigorienſis electio,petitio populi,aſſenſus principis,votum tuum,Suffraganeorū ſuffragia, & humilis deuotio confitentis,qui ſpontè ac humiliter maluit ſuum confiteri reatū, quàm læſa coſcientia thronum conſcendere Paſtoralem.

Habito ergo ſuper hoc diligenti tractatu, intelligentes Vigorien. Capitulū eundem magiſtrum non humiliter poſtulaſſe,ſed improuidè potius elegiſſe(cū ad obtinendum diſpenſationis beneficium procedendum fuiſſet non per electionem inhibitam,ſed per poſtulationem permiſſam) electionem ipſam,prędicti canonicis authoritate caſſatam,denunciamus irritam & inanem: parcentes non modicū Vigorien. capitulo,quod eis nec pœnam infligimus expreſſam in canone ſupradicto,nec probare cogimus ignorantiā, quā allegant. Et quamuis poſt caſſationē huiuſmodi nobis fuerit ſupplicatū, vt dignaremur cū eo miſericorditer diſpenſare: ſupplicationē huiuſmodi, quę nomine Capituli non fiebat (cum non ad poſtulandam diſpenſationem, ſed ad petendam confirmationem ipſius fuerint nuncij deſtinati) ad præſens non duximus admittendam, decernētes irritum & inane, quicquid ſuper ordinatione ipſius Epiſcopatus , ante ſuſceptionem literarum noſtrarum fuerat attentatum. Quod ſi Vigorien. Capituli eundem magiſtrum (propter prærogatiuam meritorum ipſius) duxerit poſtulandum , poſtulationem apud ſedem Apoſtolicam præſentare procuret.

Idem Archiepiſcopo Genuenſi,& Placentino & Bobienſi Epiſcopis.

Non poßunt electores in tr iudicium electi compromittere ſed ſi conſenſerit electioni ſuæ, vel conſentire velit,eſt confirmandus ſi aliud canonicum illi non obſiſtat,licet non ſit de gremio illius eccleſiæ,quantumcunque ob cauſam à maiori parte fuerit appellatum.

Conſtit. xxxviij.

CVm inter Canonicos Saonenſes ſuper electione pontificis quæſtio verteretur,ad ſedem apoſtolicam S. ſubdiaconus Saonen.& I. procurator Capituli acceſſerunt.Et infrà.Propoſuit autẽ procurator prædictus,quod ſinguli requiſiti communi aſſenſu in Haſten. Præpoſitum(excepto prædicto ſubdiacono)conuenerunt, quo in ſua duritia permanente, aliorum conſenſus redactus fuit in ſcriptum publicum conſequentur.Cęterum pro parte altera fuit propoſitum ex aduerſo,quod cum ſeptem eſſent canonici Saonen.in Capitulum ſe receperunt de futura electione Pontificis tractaturi,ſed Archidiacono, Archiepiſcopo,& Præpoſito dictum Haſten.Præpoſito dictum Haſten. Præpoſitum nominātibus, fuit à præfato S.obuiatum,aſſerente ipſum morbo epileptico laborare, pro quo alia vice tanquam inhabilis fuerat recuſatus.Nec ad aliam eccleſiam deberet fieri tranſitum,donec reperiretur idoneus in eccleſia Saonen. Et infrà.

Extra lib. 1 tit 6. de electione.cap. Cum inter

63.diſt. ca. In ſynodo.

Poſt hæc Archipresbyter pro parte altera de rato (vt dicebat) literis præmunitus. Ipſe verò S. pro parte ſua in Mediolanen. Archiepiſcopū compromittere curauerunt,qui Magiſtrum G. Modicen. Canonicum eis dedit in Epiſcopū, & confirmauit.Et infrà. Diſcretioni veſtræ mandamus,quatenus cū conſtet electionem de Præpoſito memorato à maiori,& ſaniori parte Capituli celebratam fuiſſe,publicatam etiam, & ſubſcriptam : ſi dictus Præpoſitus eidem electioni conſenſerit, vt per mutuum conſenſum eligentiū,& electi,quaſi coniugale vinculum ſpiritualiter ſit cōtractum,niſi ſufficienter ſit oſtenſum eundem,morbo epileptico laborare(ſuper quo dicitur contra ipſum appellatum)vos non obſtāte appellationis obiectu,ſi qua ex alijs cauſis ſuperius memoratis proponitur interpoſita(cum eas friuolas reputemus)electionem confirmetis ipſius, non obſtante quod poſt talem electionem à præfato Archiepiſcopo proponitur eſſe factum,etiamſi à partibus in eum fuerit compromiſſum,cum electores à tali electione ſic reſilire nequiuerint.Quod ſi electores illius compromiſerint in Archiepiſcopum memoratum,etiamſi dictus Præpoſitus nondum electione de ſe factæ conſenſerit,eo tamen conſentire (dummodo à morbo ſit immunis obiecto)vos electionem ipſius nihilominus confirmetis.

Idem Præneſtino Epiſcopo,Sedis apoſtolicæ Legato.

Electus à maiori & ſaniori parte capituli.ſi eſt,& erat idoneus tempore electionis.confirmabitur: ſi autem erat indignus in ordinibus ſcientia vel ætate, & fuit ſcienter electus,electus à minore parte, ſi eſt dignus,confirmabitur.

Conſtitutio xxxix.

DVdum ad audientiam noſtam quæſtione prælata, quod vacante Præpoſitura Colocenſis eccleſiæ,in duo ſe vota eligentium diuiſiſſent,cauſam iudicibus duxibus committendam. Et infrà.

Extra lib. 1 tit 6. de electione cap. Dudum.

Ipſi verò partes ad ſuam præſentiam conuocarunt, receperunt teſtes, examinauerunt eligentium conſcientias,audierunt allegationes vtrinq;.Et quoniam Præpoſitus S. Georgij eorum ſententiæ ſe aſſeruit nolle ſtare, proceſſum ad ſedem Apoſtolicam deſtinarunt.Et infrà.Cumq; nuncij Præpoſiti ſanctorū Apoſtolorum ſtatuto termino ad præſentiam noſtram acceſſiſſent Prępoſitus S.Georgij nec venit,nec pro ſe miſit idoneum reſponſalem.Et infrà.

2.quaſt. 6. cap Si qui ſunt.

Geſtis igitur iudicū diligenter inſpectis,inuenimus,quod pro Præpoſito ſanctorum Apoſtolorum authoritas,pro Præpoſito verò S.Georgij numerus eligētium faciebat,cum primus à xiiij.tū perſonis,tum Canonicis,qui alios dignitate,& ætate,& tēpore præcedebant,ſecundus verò à xxiiij.fuiſſet electus. Et infrà.

23.diſt ca. In nomine domini.

Extra lib. 1 tit. 6. de electione & electi poteſtate cap. Significaſti

Cum autem allegationes, pro eodẽ Præpoſito S. Georgij coram iudicibus ipſis propoſitæ, nobis non fuerint præſentatæ, propter quod non potuimus ſcire per nos quid obiecerint, vel quid reſponderint ad obiecta, ſicq́ue cauſa remiſſa non fuit ſufficienter inſtructa, ad diffinitiuam ſententiam non duximus procedendum, ſed deciſionem cauſæ ipſius iudicibus cõmiſimus ſub hac forma: vt ſi vel notorium eſſet, vel per ea, quæ iam dicta erant, conſtaret quod Præpoſitus S. Georgij electionis tempore pateretur, vel in ordinibus vel in ſcientia, vel in ætate defectũ, qui eum iuxta canonum ſanctiones impediret ad homini officiũ promoueri, ei (non obſtante ipſius abſentia corporali) ſilentium imponentes, Præpoſito ſanctorum Apoſtolorum Præpoſituram adiudicarent eandẽ. Alioquin (cum in eum non ſolum plures, ſed duæ pene partes conuenerint, & impedimẽtis ceſſantibus appareat, quod eum bono zelo elegerint) Prępoſiti ſanctorum Apoſtolorum electione caſſata, electionem confirmarent ipſius, & ei facerent tãquam Præpoſito reſponderi.

Idem S. Canonicis Moguntinenſibus.

Recipientes poſtulatum ad Eccleſiam tanquam inſtitutum vel adminiſtratorem ante admiſſionem poſtulationis à ſuperiore factam, priuati ſunt poteſtate eligendi. & ad alios, licet pauciores, deuoluitur poteſtas eligendi: & ſi omnes priuati ſunt, deuoluitur ad Papam in Eccleſiis cathedralibus.

Conſtit. xl.

Extra lib. 1 tit. 6. de electione, cap. Bona memoria. 7. quaſt. 1. cap. Epiſcopus. & cap. Si quis Epiſcopum.

Bonæ memoriæ Moguntin. Archiepiſcopo via vniuerſæ carnis ingreſſo, & quibuſdam petentibus Vuormatien. Epiſcopum, quibuſdam verò Archiepiſcopum veſtrum, tunc Præpoſitum S. Petri Moguntin. ſibi eligentibus in paſtorem, Prænestino Epiſcopo à ſede Apoſtolica legato dedimus in mandatis, vt ſi eundem Epiſcopum, quo ad temporalia, vel ſpiritualia recepiſſe conſtaret eccleſiam Moguntinenſem, vel miniſtraſſe in temporalibus, aut ſpiritualibus in eadem poſtulationem de ipſo factam nunciaret irritam. Et infrà.

Deinde inquireret de ipſius electione Archiepiſcopi veritatem, & ſi ei de vi, quam ipſe & ſui metuebant, conſtaret, (eo non obſtante quod poſt appellationẽ ad nos interpoſitam fuerat in eius electione, proceſſum: cum alij, qui appellationi ad nos interpoſitæ, ne ſine ipſo ac ſocijs eius haberent in electione proceſſum, non duxerint deferendum, vt contra ipſum hac exceptione non poſſent. Quia fruſtra legis auxilium inuocat, qui committit in legem. Vnde nec ab eis poſſe obijci videbatur, quod idem eſſet à paucioribus ſecundum eorum aſſertionem electus, quum ipſi appellationem ad nos legitimè interpoſitam contemnentes, & præter licentiam noſtram recipientes Epiſcopum memoratum, reddiderint ſe indignos, electionem Archiepiſcopi confirmaret. Et infrà.

Licet autem eſſent notoria, quę contra dictum Vuormati. Epiſcopum & eius fautores fuerant obiecta: prædictus tamen legatus ad maiorem cautelam multos teſtes recepit ex ipſius Archiepiſcopi parte productos. Vnde ipſe iuxta mandati noſtri tenorem procedens, poſtulationem factam de Vuormati. caſſauit, & electionem Archiepiſcopi memorati (quamuis à pauciſſimis celebratam) curauit authoritate Apoſtolica confirmare, ipſumq́ue ordinauit in presbyterum, & tandem in Archiepiſcopum conſecrauit. Et infrà.

1. quaſt. 1. De manifeſta. 2. quaſt. 6. cap. Hoc etiam placuit 6 quaſt. 5. ca. accuſat

Contra verò legati proceſſum hoc facere videbatur, quod non citatis Vuormati. Epiſcopo, & eius fautoribus proceſſiſſet. Porrò exceſſus notorius examinatione non indiget, & pro his quæ à iudice ſunt acta, præſumitur quod omnia ritè fuerint celebrata, quamuis & quid citati non fuerint, non poſſet de facili cõprobari. Quia negantis factum per rerum naturam, nulla eſt directa probatio. Cum etſi quilibet de ſe poſſet aſſerere, quod ad eum citatio minimè perueniſſet, ſinguli tamen veſtrum eſſent in ſuo teſtimonio ſingulares. Ad ipſum quoq; Legatum (ſi voluiſſent) ſecurè potuiſſent procuratorem idoneum deſtinare, ſicut nuncium deſtinarant. Et infrà.

Nos igitur, etſi propter authoritatem iudiciariam præſumamus pro his, quæ acta ſunt à Legato, illi tamẽ plus innitimur rationi, quod aduerſarij Archiepiſcopi ex tribus cauſis prædictis ſe vſque adeò reddiderunt indignos, quod contra eum non debebant audiri. Vnde quod de ipſo factũ fuerat, non poterat impe-

diri

diti per eos:quin etiam ſi electores eiuſdẽ partis pariter deliquiſſent, vt ſe reddidiſſent indignos, ad nos deuoluta fuiſſet hac vice ordinario Eccleſiæ Moguntinen. Qua te dictum Archiepiſcopum ſine iuris iniuria potuiſſemus eidem Eccleſiæ præficere in paſtorem. Super his verò habito diligenti tractatu, ceſſationem poſtulationis factæ de Vuormatien. Epiſcopo ratam habuimus, electionem memorati Archiepiſcopi confirmantes.

Idem Clericis S. Agathæ.

Sufficit electo ad obtinendum, docere eligentem fuiſſe in quaſi poſſeſſione tempore electionis, licet non probet, quòd proprietas iuris eligendi ad illum pertineret.

Conſtit. xlj.

QVærelam quàm G. tituli S. Vitalis presbyter Cardinalis per œconomum eccleſiæ veſtræ, cuius idem Cardinalis eſt gubernator, contra P. presbyterum Eccleſiæ S. Saluatoris ſuper Eccleſia ipſa propoſuit, Celeſtinus papa prædeceſſor noſter nobis in minori officio conſtitutis audiendam commiſit. *Extra lib. 1. tit. 6. de electione cap. Quærelam.*

.Petebat igitur œconomus præfatum P. ab Eccleſia S. Saluatoris (quam in præiudicium veſtræ Eccleſiæ, ac iniuriam Cardinalis prædicti occupare præſumpſerat) remoueri, cum ipſa Eccleſia pertineat ad S. Agathæ Eccleſiam pleno iure: petens penſionem xvj. den. Papien. debitam Eccleſiæ S. Agathæ, pro eadem Eccleſia de Thermis ſibi reſtitui, de nouo ſubtractam.

Prædictus verò P. reſpondebat, quòd ipſe nullam iniuriam irrogauerat Cardinali, nec in præiudicium Eccleſiæ veſtræ receperat dictam Eccleſiam, cum hęc ad illam nullo iure, pertineat, nec aliquam ſibi reddere penſionem debebat, ſed ipſe per electionem populi, ad quem de antiqua conſuetudine pertinet electio, à cardinali S. Suſannæ (cui eadem Eccleſia tanquam capella ſuo titulo in ſpiritualibus eſt ſubiecta) canonicè fuerat inſtitutus. Et infrà.

Nos igitur rationibus vtriuſque partis auditis, dictum P. ab impetitione œconomi veſtri, ſuper electione, ac inſtitutione de ſe facta in Eccleſia S. Saluatoris abſoluimus, & ſuper his præfato œconomo ſilentium duximus imponendum, cum nobis conſtiterit, quod populus in quaſi poſſeſſionem præſentandi Clericum exiſtebat, quando ipſum presbyterum ad illam elegit, & Ecclęſia eadem ſpectat ad tit. S. Suſannę in ſpiritualibus pleno iure, ſalua quæſtione ſuper iure patronatus inter Eccleſiam veſtram, & populum ſæpedictæ Eccleſiæ S. Saluatoris.

Quia verò fuit liquidè comprobatum, quòd penſio xvj. denariorum Papien. monetæ. fuerit clericis Eccleſiæ veſtræ pro Eccleſia S. Saluatoris de Thermis annuatim per multa tempora perſoluta, ſed de nouo ſubtracta, vos in eundem ſtatũ percipiendi huiuſmodi, de eccleſia S. Saluatoris de Thermis eccleſiam veſtram decernimus reducendam, & ad ſolutionem penſionis ſubtractæ condemnamus presbyterum antedictum, ſalua quæſtione proprietatis inter Eccleſias memoratas.

Idem Archidiacono & capitulo Vintonenſi.•

Eligentes ſcienter indignum, priuati ſunt poteſtate eligendi in electione qua primo occurrit facienda.

Conſtit. xlij.

CVm Vintonenſis eccleſia paſtore vacaret, Archidiaconus cum ſuis fautoribus Salubrienſem Decanum, prior verò & complices eius præcentorem Linconenſem in Epiſcopum elegerunt. Et infrà. *Extra lib. 1 tit. 6. de Electione*

Licet igitur omnes in communi de electione facienda tractauerint, quia tamen nequiuerunt eſſe concordes, infecto negocio ad nos habuere recurſum. *cap Cum Vintonen.* Et hi quidẽ, qui præcentorem elegerant, aſſerebant, quod illi, qui Decanũ elegerant, eligendi erant poteſtate priuati: pro illa maxime cauſſa, quod hominẽ illegitime natũ ſcienter eligere præſumpſerunt. Vnde ſecundũ Lateranenſe concilium *Cap. 24.*

cilium

Extra li. 1. tit. 6. de Electione & electi poteſtate cap. Quia propter.

cilium, & eligendi hac vice perdiderãt poteſtatem, & per triennium eccleſiaſticis beneficijs carere debebant. Illi verò taliter reſpondebant, quod licet is, quem elegerant, fuiſſet minus legitimè natus, per gratiam tamen Apoſt. ſedis legitimari promeruit, & hoc aſſerebant ſe legitimè probaturos.

Nos igitur attendentes, quod iſti poſt primam electionem admiſerant, illos ad ſecundam celebrandam, & quod decretum concilij memorati decreuit huiuſmodi pręſumptores vna vice duntaxat eligendi poteſtate priuatos, quoniam electio, quam coram nobis celebrare volebant, non iam ſecunda, ſed tertia concurrebat, ad eligendum illos cenſuimus admittendos.

Idem Abbati Ciſtercienſi R. & P. monachis Montis frigidi.

Eligens ſcienter indignum in Epiſcopum, eſt ob hoc ſuſpenſus a beneficijs eccleſia per triennium, nec poteſt interim ad dignitatem illius eligi vel aſſumi.

Conſtit. xliij.

Extra lib. 1. tit. 6. de Electione ca. per inquiſitionem. 40. diſt. ca. multi ſacerdotes. 1. quaeſt. 6. cap. Sinitu qui inuitatus. 46. diſt. ca. Sicut non ſuo.

PEr inquiſitionem, quam de mandato noſtro feciſtis ſuper ſtatu Epiſcopatus, & Epiſcopi Tholoſani, perſpicaciter intelleximus, quod Maſcaron Cancellarius iuratus aſſeruit ſe ſciuiſſe pro certo R. olim Tholoſanum Epiſcopũ, & amicos ipſius ante ſuam electionem habuiſſe colloquium cum quibuſdam canonicis nominatim expreſſis, eoſque ſolicitaſſe precibus, vt ipſum eligerent in Epiſcopum: ſeque vidiſſe pariter, & audiuiſſe, quando prædictus Epiſcopus recognouit in quorundam Canonicorum præſentia, ſe canonicis illis, qui aduerſati fuerant ſuæ primæ electioni, iuraſſe, credens pro certo, quod iuramentum illud illicitum fuit, & præſtitum vt idem R. eligeretur ex pacto, & quod ipſemet poſt electionem ipſius caſſatam, domum Epiſcopalem eius nomine detinebat, recipiens quoſdam redditus, & prouentus, quos de ipſius conſcientia & conſenſu, in eiuſdem negocijs expendebat.

Cum igitur talem ſcienter in Epiſcopum eligendo (ſicut ipſe ſuo iuramento firmauit) eccleſiaſticis beneficijs reddiderit ſe indignũ, graue gerimus, & moleſtum, quod Tholoſano Præpoſito in Epiſcopum Conuennarum electo idem Maſcaron in præpoſitum dicitur ſubſtitutus.

Quocirca mandamus, quatenus eundem ab officio præpoſituræ penitus amouentes, faciatis virum idoneum ad officium illud aſſumi.

Idem Priori ſancti Frigidiani G. & G. canonicis Lucanenſibus.

Si non profeſſus eligitur ad regimen eccleſia regularis, caſſatur electio, conſuetudine in contrarium non obſtante.

Conſtitutio xliiij.

Extra lib. 1. tit. 6. de electione cap. Cum cauſam.

CVm cauſam, quæ inter Bonum preſbyterum, & Brunum canonicum S. Petri Lucanen. vertitur, ſuper eo, quod dictus presbyter, Bonus, à maiori parte canonicorum eiuſdem Eccleſiæ, prædicto Bruno, & qnodam alio contradicentibus, in priorem (ſicut dicitur) eſt electus, olim vobis duximus cõmittendam. Et infrà.

Quamuis autem multi priores continnè vnus poſt alium in ipſa Eccleſia per multa, & longa tempora fuerint non profeſſi, quia tamen pręfatus presbyter Bonus non eſt profeſſus obſeruantiam regularem, dubitatis, & meritò, nobis procedere inconſultis.

Deut. 22. 18. quaeſt. 2. can. Abbatem monaſt. 2. & ca. ſequen. Quem ſit neceſſariũ.

Quia igitur non debemus attendere ſolummodo quid factum ſit, ſed potius quid ſit faciendum, conſultationi veſtræ taliter reſpondemus, quod cum ſecundum legem diuinam, non ſit in boue arandum & aſino, nec quiſquam debeat veſtem induere de lano linoque contextam, irritetis electionem prædictam, & compellatis præfatum presbyterum alioſq; clericos non profeſſos, vt vel beati Auguſtini regulam in eadem Eccleſia conſtitutam profiteantur, & ſeruent, aut ipſam Eccleſiam omnino dimittant.

Idem

Idem I. Tituli ſancti Stephani in Celio monte presbytero Cardinali apoſtolicæ ſedis legato.

Nominatio vel appellatio eius, cuius non intereſt, electionem non impedit. Sed ſi vocandus contemnitur, eo proſequente contemptum, caſſatur electio etiam confirmata: & poteſt proſequi, niſi conſenſerit electioni.]

Conſtit. xlv.

QVod ſicut ex literis tuis. Et infrà. Verum, cum ex prima electione, quæ facta de tribus, dicenda videtur potius nominatio, nihil iuris acquiſitum fuerit nominatis, licitè procedi potuit ad electionem regulariter celebrandam, præſertim, in Eccleſia Armachana, cum iuxta conſtitutiones canonicas, ſi fieri poteſt, in cathedrali Eccleſia electio debeat celebrari. Nec appellatio Interpoſita electionem illam potuit impedire, cum in ea nihil attentatum fuerit in præiudicium Regiæ dignitatis, quia non ſimplex nominatio, ſed ſolennis electio debet principi præſentari, vt poſtulationi præſtet aſſenſum, & ſi ſecus aliquando per vſurpationem aliqui faciant abuſiuè. Si autē Miridinen. Epiſcopus, & Abbas Mellifontis, qui intereſſe debuerant, non contempti fuerunt, ſed ad electionem vocati (ſi tamen ſine periculo potuerint conuocari) ſiue nequiuerint, ſiue noluerint ad electionem celebrandam accedere, ipſorum abſentia nō potuit electionem impedire. Et infrà.

Extra lib. 1 tit. 6. de Electione Quod ſic. 23. diſt. ca. In nomine domini.

Quod ſi eos vocatos non fuiſſe conſtiterit, ſed contemptos, infirmanda erit electio penitus taliter celebrata, niſi poſtea propter bonum pacis curauerint conſentire.

4 quaeſt. 5. can. Quiſquis.

Epiſcopus dum celebratur miſſa conſecrationis ſuæ, vel Archiepiſcopus ante receptum pallium ordines conferre non debet.

72. diſt. ca. Propoſuiſti

Super eo autem, quod in die cōſecrationis ſuæ antequam miſſarum ſolennia finirentur, acoluthum ordinauit, pro tali exceſſu eū corripias, & caſtiges: cū ſolus Rom. Pon. (qui ante hymnum angelicum conſecratur, & poſtmodum ipſe miſſarū ſolennia incipit, & perficit conſecratus) in die conſecrationis ſuæ valeat ordines celebrare. Cæteri verò, qui inter Epiſtolam, & Euangelium conſecrantur, quia conſecrati concelebrant principaliter celebrāti, ne diuidatur myſterium vnitatis, non debent tunc ordines celebrare. Præterea cum non liceat Archiepiſcopo ſine pallio cōuocare conciliū, conficere chriſma, dedicare baſilicas, ordinare clericos, & Epiſcopos cōſecrare, multum profectò præſumit, qui antequam impetret pallium, clericos ordinare feſtinat: cum id non tanquam ſimplex Epiſcopus, ſed tanquam Archiepiſcopus facere videatur.

23 diſt ca. Quorundā 23. quaeſt. 4. ca Si eccleſia.

Quod autem tabulam argenteam dicitur vendidiſſe (dummodo Eccleſiam Armachanam reddat indemnem) æquanimiter poteris præterire, cum id de Cleri & populi proceſſit voluntate.

Idem Epiſcopo Tolletano & Sagonenſi, & Abbati de Arden.

Electio per minorem partem capituli facta non tenet, nec per ſubſequentem conſenſum ratificari poteſt.

Conſtit. xlvj.

AVDITIS & intellectis meritis cauſæ de duabus electionibus celebratis in eccleſia Balocenſi, vnam de Gu. Archidiacono, & alteram de R. ſubdiacono, inuenimus vtramque contra formam Canonicam attentatā. Cum enim inquiſitis voluntatibus ſingulorum Decanus cum paucioribus in ipſum R. & cantor cum pluribus in dictum Gu. Archidiaconum conueniſſent ſolo cantore poſtmodum quendam alium, videlicet Magiſtrum R. de Algedijs nominante, ad noſtram fuit audientiam appellarū, ne Decanus, qui primam in electione vocem habebat, ad electionē procederet, ſine conſenſu totius capituli, vel maioris, & ſanioris partis ipſius. Ipſe verò Decanus non habito conſenſu maioris partis capituli, ſed longe minoris, ſubitò in electionem prorupit: appellans, ne quis cōtra ipſam aliquid attētaret, quamuis aſſeueret, quod electioni factæ plures alij

Extra li. 1. tit. 6 de Electione cap. Auditis.

con-

conſenſerunt: cum tamen ex poſt facto nequiuerit conualeſcere, quod ab initio non valebat, quoniam electio, quæ fuerat irrita ipſo iure, per ſubſequentem cõſenſum (maximè appellatione pendẽte) nõ poterat eſſe rata. Eis ergo ad propria recedentibus, cantor & alij, qui remanſerant in capitulo, poſt illam electionem nondum caſſatam, & appellationem ad nos interpoſitam, à nominatione dicti Archidiaconi recedentes de nouo præfatum ſubdiaconum eligere præſumpſerunt.

Nos igitur electionem vtramque duximus irritandam.

Idem Grandiſſiluæ & Belleparticæ Abbatibus.

Poteſtas data compromiſſarijs ad eligendum prælatum, re non integra reuocari non poteſt: & deſit eſſe res integra, poſtquàm compromiſſarij cœperunt habere tractatum.

Conſtit. xlvij.

Extra lib. 1. tit. 6 de Electione cap. In cauſis.

IN cauſis, & infra. Cum capitulum Tholoſanæ eccleſiæ ad tractandum de electione Epiſcopi conueniſſent, duos elegerunt, vt quinq; de eodẽ capitulo eligerent electores, qui præſtito iuramento de ſubſtituendi Pontificis electione tractarent: et à ſingulis de capitulo ſtatutum eſt, & conceſſum, vt ille, quem illi concorditer, vel tres ex illis eligerent, ab eis (ſi perſona eſſet idonea) pro Epiſcopo ſine contradictione aliqua haberetur. Et infrà.

Poſtmodum verò, cum à prædictis duobus quinque electores electi fuiſſent, & ad tractandum de electione ſeceſſiſſent in partem, & non poſſent omnes in unam pariter concordare perſonam, tres ex eis conuenerunt in Epiſcopũ Conuennarum, & deinde electionem quam de poſtulando Epiſcopo fecerant, capitulo publicarunt, ac reliqui duo ſubſequenter tertia die cum paucis de capitulo reliquis abſentibus elegerunt Archidiaconum Argenenſem. Et infrà.

Nuncij verò prædicti Archidiaconi econtrario reſponderunt, quod cum prædicti quinq; electores ſeorſum de electione tractãtes inter ſe diſſiderẽt, ita quod contentioſe voces eorum à fratribus, qui remanſerant in capitulo, auditæ fuiſſent, capitulum ipſos, propter huiuſmodi contentiones, ſuſpectos habentes, ad eos duos de canonicis deſtinarũt, per quos inhibuerũt eis ex parte noſtra, ne vlterius in facto procederent, & ita poteſtatẽ eligendi, quam eis cõmiſerant, reuocarũt: Mandantes eis, vt redirent ad capitulum, & pariter cum alijs fratribus de electione tractarent. Et huiuſmodi reuocationi duo ex ipſis electoribus adhibentes conſenſum, reliquis tribus non contradicentibus, ad ipſum capitulum ſunt reuerſi, ſed alij tres vſque ad fores capituli ſubſecuti, ab eis poſtmodum diſceſſerunt. Capitulum verò cum tota die illa ipſorũ præſentiam expectaſſet, ſubſequenti die campanam pulſari fecerunt, ſicut moris eſt ad capitulũ congregandum, & prædictis tribus cum paucis cõplicibus ſuis ſeſe contumaciter abſentantibus, Prior cum maiori, & ſaniori parte capituli elegit in Epiſcopum Archidiaconum ſupradictum. Et infrà.

Extra li. 1. tit 27. de officio cuſtodis. cap. 1. & 2. diſt. cap. Immi litare.

Quia verò poſtulatio de Epiſcopo Conuennarum, quæ præceſſerat, facta erat per eos, in quos totum capitulum eligendi tranſtulerat poteſtatem, propter quod vnanimiter de conſenſu totius capituli intelligitur eſſe facta, quam (cum res non eſſet integra, quia in tractatu iam præceſſerant electores) capitulũ minimè potuit reuocare, electionẽ ipſius Archidiaconi decernimus irritandã. Quocirca mãdamus, quatenus ſi perſonam ipſius Epiſcopi vtilem & neceſſariam inueneritis ad regimen Eccleſiæ Tholoſanæ, & idoneam tam ſcientia literarum, quàm ſuæ conuerſationis exemplo, ad hæreticorum perfidiam de Tholoſana diœceſi extirpandam, quæ ibi per negligentiam præſulum miſerabiliter, & damnabiliter hactenus pullulauit, tranſeundi ad Eccleſiam Tholoſanam propter vrgentem neceſſitatem, & eorundem vtilitatem ei licentiam tribuatis.

Idem

Idem Archiepiſcopo Florentino.

De conſuetudine poteſt canonicorum electio ad ſolum capitulum pertinere, irrequiſito Epiſcopo.

Conſtit. xlviij.

CVm Eccleſia Vulterana debito canonicorum obſequlo longo fuiſſet tempore deſtituta, Vulteranus Epiſcopus volens miniſtrorum defectum in eadẽ Eccleſia reſtaurare, canonicos quoſdam elegit, & inſtituit in eadem: quos canonici recipere noluerunt, aſſerentes, quod talis electio fuerat in eorum præiudicium attentata. Et infrà.

Extra lib. 1 tit. 6. de electione cap. Cũ eccleſia

Mandamus igitur, quatenus ſuper primo articulo petitionis Epiſcopi, in quo poſtulauit à te, vt canonicos ab iniuria, quam ei ſuper electione canonicorum Vulteranen. Eccleſię inferũt prohiberes, ab impetitione ipſius dictos canonicos abſoluere non poſtponas, quia non videtur iniuriam facere, qui vtitur iure ſuo: cum per teſtes longe melius ſit probatũ, quod Canonici ſupradicti hoc iure vſi fuerint antequam Epiſcopus memoratus. In ſecundo quoque articulo, quo idẽ petebat Epiſcopus, vt dicti canonici Epiſcopum ipſum iure electionis vti libere paterentur, abſoluere ſtudeas canonicos ſępedictos, maximè ſi ſit notoriũ, quod in Thuſcia generalis conſuetudo ſeruetur, vt in cathedralibus Eccleſijs ſolum Capitulum irrequiſito Epiſcopo eligendi canonicos habeat facultatem.

14. quæſt. 1. cap. Quod debetur.

Idem Abbati S. Victoris, & Decano Parrhiſienſi, & magiſtro R. Decortanenſi, canonico Morinenſi.

Compromittentes tenentur recipere electum à compromiſſarijs, ſi ſit dignus, niſi contra formam compromiſſi eum appareat electum.

Conſtit. xlix.

CVm dilectus filius Archidiaconus Morinen. nobis intimaſſet. Et infrà. Eccleſia Morinenſis Epiſcopi ſolatio deſtituta, canonici eiuſdẽ de Paſtoris ſubſtitutione tractantes, in tres canonicos Morinen. poteſtatem eligendi Epiſcopum vnanimiter contulerunt: promittentes vt illum reciperent in paſtorẽ, quem de gremio ipſius Eccleſiæ ducerent eligendũ. Qui examinatis voluntatibus ſingulorum, Archidiaconum eiuſdem Eccleſiæ elegerunt in Epiſcopũ. Metropolitanus quoque tam electionem, & electi perſonam examinans, quàm etiã ſuper ipſius ætate (de cuius defectu fuerat ab aliquibus dubitatum) inquirens ſolicitè veritatem, per ſententiam declarando electum ipſum minimè ſuſtinere defectum in ætate, electionem factam de ipſo ſolenniter confirmauit. Et infrà.

Extra lib. 1 tit. 6. de electione cap. Cũ dilectus filius.

Verum B. qui contra electum venerat memoratum, propoſuit ex aduerſo, quod cum ſupradictis tribus ſub hac forma fuerat eligendi conceſſa poteſtas, vt capitulum eum recipere teneretur, quem illi tres ab omnibus, vel maiori & ſaniori parte de gremio ipſius eccleſiæ nominatum eligerent in paſtorem: electores ipſi terminos poteſtatis ſibi traditæ non ſeruantes, prædictum Archidiaconũ eligere præſumpſerunt, quem pauci de capitulo nominarant. Vnde canonici Morinen. poſtmodum admirantes qualiter Archidiaconus electus fuerat memoratus, cũ plures eſſent in Eccleſia eadẽ digniores, cœperunt fere omnes publicè profiteri, quòd nullatenus Archidiaconũ nominarant, & reputãtes ſe in hac parte deluſos, quod ſuper hoc factũ fuerat noſtro curauerũt apoſtolatui referare.

8. quæſt. 1. cap. Illud.

Nos verò attendentes, quia res pernicioſa eſſet exemplo, ſi per ſurreptionis aſtutiam quis aſcenderet ad apicem dignitatis: ita duximus prouidendum, vt præſtito à contradictoribus iuramento, quod ipſi malitioſe contra præfatum electum non moueant quæſtionem huiuſmodi, prædicti tres electores aſtringantur dicere vinculo iuramenti veritatem, quot ex canonicis examinationis tempore in præfatum Archidiaconum cõuenerunt. Et ſi tres ſimul, aut duo ſaltem ex ipſis iurati, dixerint maiorem canonicorũ partem in ipſum Archidiaconum conueniſſe, vos contradictoribus ſilentiũ imponatis, cum econtra hoc eorum eſſet probatio inſufficiens, eò quòd ſinguli in ſuis teſtimonijs eſſent ſingu-

63 diſt. ca. Metropolitano.

lares. Si verò per eorum depoſitiones conſtiterit ſæpedictum Archidiaconũ extitiſſe à paucioribus nominatum, tunc ſi fuerit ſufficienter oſtenſum, quod illũ de gremio Eccleſię ſecundum formam ſibi traditam debebant eligere, in quem omnes, vel maior, & ſanior pars capituli conueniret, vos electionem ipſius Archidiaconi omnino caſſetis. Alioquin quod de ipſo factum eſt ratum habentes, contradictores ab eius impetitione per cenſurã eccleſiaſticam compeſcatis: præfatum B. præbenda Morinen. Eccleſiæ ſpoliantes, qui ſe ad hanc pœnam (ſi forſan in probatione deficeret) obligauit. Non obſtante, quod ſuper ætatis defectu obiectum eſt contra illum, cum idem canonicus huic obiectioni non multum inſtiterit, & ſuper hoc à Metropolitano fuerit iudicatum, cuius ſentẽtia in rem trãſijt iudicatã: Cum infra decenniũ nõ fuerit prouocatione legitima ſuſpenſa.

Idem Epiſcopo Baiocenſi.

Si ex ſeptem compromiſſarijs tres eligunt quartum, & ille conſentit, ſi eſt idoneus, confirmabitur electio.

Conſtit. L.

Extra lib. 1 tit. 6. de electione cap. Cũ in iure. 8. quæſt. 1. cap. In ſcripturis. ff tit. Quod cuiuſque vniuerſi. L. Plane.

CVm in iure petitus exiſtas. Et infrà. Primus tuæ conſultationis articulus continebat, quod cuiuſdam Decano Eccleſiæ defuncto, eiuſdẽ loco capitulum ſub hac forma in vij. ex ipſis canonicis compromiſit, vt illũ quem ex ſe, vel alijs de gremio ipſius Eccleſiæ omnes pariter, vel maior eorum pars nominaret, eundem capitulum reciperet in Decanum. Vnde cum vnus ex illis vij à tribus ipſorum, & alius, qui non erat de numero eorum à tribus alijs in Decanum fuerint nominati, requiſiſti vter eorum aſſumi debeat in Decanum.

Super quo taliter reſpondemus, quod is, qui de numero vij. à tribus eorum dinoſcitur nominatus, iuxta compromiſſi tenorem debet in Decanum aſſumi: dummodo electioni de ſe factæ conſentiat, & aliquod canonicum non obſiſtat.

Idem Duci Caringiæ.

Electio Imperatoris ſpectat ad principes Germanos, tres prælatos, quatuor Laicos: & electio facta per eorum maiorem partem, cæteris non contemptis, tenet: & ad Papam pertinet electum examinare, approbare & inungere, & conſecrare, & coronare, ſi eſt dignus: vel reijcere ſi eſt indignus, vt quia ſacrilegus excommunicatus, tyrannus, fatuus, & hæreticus, paganus, periurus, vel Eccleſiæ perſecutor. Et electoribus nolentibus eligere, Papa ſupplet. Et data paritate vocum eligentium, nec accedente maiori concordia, Papa poteſt gratificari cui vult.

Conſtit. LI.

Extra lib. 1 tit. 6. de electione cap. Venerabilẽ. 8 quæſt. 3. ca. Scriptũ eſt in lege. 3. quæſt. 9. per omnes canones fere. 63. diſt. ca. Adrianus.

VEnerabilem. Et infrà. Inter cætera quidam Principes hac obiectione præcipuè ſunt vſi, dicentes, quod Apoſtolicæ ſedis Legatus, aut electoris geſſit aut cognitoris perſonam. Si electoris, in meſſem alienam miſerat falcem ſuam, & electioni ſe ingerens, principum derogauerat dignitati. Si cognitoris, abſente altera partium videtur perperam proceſſiſſe, cum citata non fuerit: & ideo non debuit contumax iudicari. Et infrà.

Verum illis principibus ius & poteſtatem eligendi Regem in imperatorem poſtmodum promouendum recognoſcimus, vt debemus, ad quos de iure ac antiqua conſuetudine noſcitur pertinere: præſertim cum ad eos ius, & poteſtas huiuſmodi, ab Apoſtolica ſede peruenerit, quę Romanum Imperium in perſonam magnifici Caroli à Græcis tranſtulit in Germanos. Sed & principes recognoſcere debent, & vtique recognoſcunt, ſicut ijdẽ noſtra recognouere pręſentia, quod ius & authoritas examinandi perſonam electam in Regem, & promouẽdam ad Imperium ad nos ſpectat, qui eum inungimus, conſecramus, & coronamus. Eſt enim regulariter, & generaliter obſeruatum, vt ad eũ examinatio perſonę pertineat, ad quem impoſitio manus ſpectat. Nunquid enim ſi Principes non ſolũ in diſcordia, ſed etiam in concordia ſacrilegum quemcumq;, aut excommunicatum, in Regem Tyrannum, vel fatuum, hæreticum eligerent aut paganũ, nos inũgere, cõſecrare, ac coronare hominẽ huiuſmodi deberemus? Abſit omnino.

78 diſt. ca. Quid eſt. 17. quæſt. 4 cap. Miror.

Obiectioni ergo principum reſpondentes, aſſerimus quod Legatus noſter approbando Regem, & reprobando ducem, nec electoris geſſit perſonam, vtpote qui nec fecit aliquem eligi, nec elegit, nec cognitoris, cum neutrius electionem

ctionem quo ad factum eligentium confirmandam duxerit, aut etiam infirmandam. Exercuit autem denunciatoris officium, quia perſonam ducis eiuſdem indignam, & perſonam Regis denunciauit idoneam, quo ad imperium obtinendum, non tam propter ſtudia eligentium, quàm propter merita electorum: quamuis plures ex illis, qui eligendi Regem in imperatorem promouendum de iure, ac de conſuetudine obtinēt poteſtatem, conſenſiſſe perhibeantur in ipſum Regem. Et ex eo, quòd fautores ducis abſentibus alijs & contemptis, ipſum eligere præſumpſerunt, pateat eos perperam proceſſiſſe, cum electioni plus contemptus vnius, quàm contradictio multorum obſiſtat. Et infrà.

Nos vtique non ducem, ſed reliquum reputamus, & nominamus Regem iu-
ſtitia exigente. Et infrà. Quod autem cum in electione vota Principum diuidū- *61 quæſt 3.*
tur, poſt admonitionem & expectationem alteri partiū fauere poſſimus, maxi- *cap. Qua-*
me poſtquam à nobis vnctio, conſecratio, & coronatio poſtulantur, iure patet *tuor.*
pariter & exemplo. Nunquid enim ſi principes admoniti, & expectati, vel non potuerunt, vel noluerunt in vnum propoſitum cōuenire, ſedes Apoſtolica aduocato, & defenſore carebit, eorumque culpa ipſi redundabit in pœnam? Sciunt autem Principes, quod cum Lotharius, & Corradus in diſcordia fuiſſent electi, Romanus Pontifex Lotharium coronauit, & Imperium obtinuit coronatus, eodem Corrado tunc demum ad eius gratiam redeunte.

Eos igitur duximus commonendos, vt à præſato duce iuſto quidem à nobis iudicio reprobato recedant, & præfato Regi non abnuant adhærere, niſi demū tunc contra perſonam vel factum legitimum quid ab eis obiectum fuerit, & oſtenſum. Et infrà.

Sunt enim notoria impedimenta ducis, ſcilicet, excōmunicatio publica, per-
iurium manifeſtum, & perſecutio diuulgata, quam progenitores eius, & ipſe *6. quæſt 1.*
præſumpſerunt, in apoſtolicam ſedē, & alias Eccleſias exercere. Fuit quoq; à præ- *cap. Sunt*
deceſſore noſtro excommunicationis vinculo innodatus, quod poſtmodum re- *plurimi.*
cognouit, dum per nuncium ſuum abſolutionis beneficium poſtulauit. Vnde *Verū hac*
patet, quod ipſe fuit excommunicatus electus. Et infrà. *5. diſt. cap.*
Idem etiam contra proprium iuramentum, ſuper quo nec conſilium à ſede *Ad eius ve-*
Apoſtolica requiſiuit, ambitionis vitio regnum ſibi vſurpare præſumpſit, cum *ro conc.*
ſuper illo iuramēto prius Romana Eccleſia conſuli debuiſſet. Nec valet ad ple- *Extra lib. 2*
nam excuſationem ipſius, ſi iuramētum illud dicatum illicitum, cum nihilo- *tit. 8 de ap*
minus ſuper eo nos prius conſulere debuiſſet, quàm cōtra ipſum propria teme- *pellat cap.*
ritate venire: præſertim illo exemplo, quod quum Gabaonitæ à filijs Iſrael per *Conſtitut.*
fraudem ſurripuerint iuramenta, & ipſi tamen cognita fraude contra illud ve- *C de pactis*
nire temere noluerunt. Vtrum verò dictum iuramentum ſit licitum, vel illici- *L Pactum.*
tum, & ideo ſeruandum, an non ſeruandum extiterit, nemo ſanę mentis igno- *Ioſue 9*
rat, ad noſtrum iudicium pertinere. Et infrà. *22. quæſt.*
Inſuper ſi prædictus Dux Imperium obtineret, libertas Principum in electio- *4. cap. In-*
ne periret, & Imperium obtinendi de cætero cæteris fiduciam tolleretur. Nam *nocens.*
ſi prout olim frater dicti ducis patri eorum, ſic dux ipſe fratri ſuo ſuccederet, vi-
deretur Imperium non ex electione, ſed ex ſucceſſione deberi. Et in præiudiciū *25. quæſt. 2*
Principum redundaret, ſi non niſi de domo ducis prædicti videretur aliquis ad *ca. Ita nos.*
Imperium aſſumendus. Et infrà. *8. quæſt 1.*
cap. Moyſes
Nobilitatem ergo tuam monentes per Apoſtolica ſcripta, Mandamus qua-
tenus à præfato duce recedas omnino, non obſtante iuramento, ſi quod ei ratio- *15. quæſt 6*
ne regni feciſti: cum (eo quantum ad obtinendum Imperium reprobato) iura- *cap Alius*
mentum huiuſmodi non debeat obſeruari. *item*

Idem Capitulo N.

Abſentes ad electionem de prouincia conuocandos: electio maioris & ſanioris partis vt ſit confirmanda. *Extra li. 1.*

Conſtit. Lij. *tit. 6 de ele*

COram dilecto filio Tituli S. Pudentianæ presbytero Cardinale. Et infrà. *ctione cap.*
Si verò vtriuſq; partis fuerit caſſata electio, vos (fratribus omnibus, qui fue- *Coram di-*
lecto filio.

rint in prouincia conuocatis) quæ maiori,& ſaniori parti eorum ſuper prædictis videritis complacere, per cenſuram eccleſiaſticam faciatis firmiter obſeruari.

Idem Parmenenſi Epiſcopo,& eius coniudicibus.

Caſſatur electio partis maioris facta, contempta minori parte, etiamſi eſt vnus ſolus, non tamen ius eligendi deuoluitur.

Conſtit. LIII.

Extra lib. 1 tit. 6 de electione. cap. Bona memoria.

BOnæ memoriæ S. Cremonenſe Epiſcopo in extremis agente, cum de conualeſcentia deſperaretur ipſius, Cremonenſe Capitulum H. Canonicum ſuum Regij diſciplinis ſcholaſticis inſiſtentem, ad certum terminum in vigilia Pentecoſtes pro futuri electione Pontificis citari fecerunt. Et infrà.

Conſtituto autem dicto H. pro ſua electione,& dilecto filio noſtro I. pro electione Archipresbyteri coram nobis, electionem ab ipſo H. poſt electionem Archipresbyteri non caſſatam, licet de viro multæ literaturæ, honeſtæ vitæ,& claræ famæ, non tamen ſine multa temeritate præſumptam, cum de priori noſtrum deberet expectare iudicium, antequam procederet ad ſecundam, duximus irritandam, in pœnam interdicentes eidem contradictionis vocem, in primo conſenſu capitulo permanente.

79 diſt. ca. Nullus pontifice.

Electionem autem Archipresbyteri (quamuis laudabile teſtimonium perhibeatur de ipſo) iuſtitia exigente caſſauimus, tum quia corpori dicti Epiſcopi nondum tradito ſepulturæ habuerunt de ipſa electione tractatum contra canonicas ſanctiones, tum quia inuentus eſt H. fuiſſe cōtemptus, licet vnus ſolus extiterit. Cum plus in talibus conſueuerit contemptus vnius obeſſe, quàm multorum contradictio in præſenti. Nec prædicta debet dici citatio valuiſſe, quia cum Epiſcopi mortem præuenerunt, temeraria nimis extitit, ideo non potuit arcere citatum.

Idem.

Non monachum non poſſe in regularem prælatum eligi.

Conſtit. LIIII.

Extra lib. 1 tit. 6. de electione. cap. cum ad noſtram.

CVm ad noſtram notitiam perueniſſet, quod H. qui ſe pro Abbate Lexouieñ. gerebat, non fuit ante monachus, quàm electus.

Nos attendentes quod contra regulares traditiones illud fuerat attentatum, cum nullam ſpem, vel promiſſionem habens vt Abbas fiat, debeat monachari, electionem de ipſo factam curauimus reiterare.

Extra lib. 1 tit. 6 de electione & electi poteſta. c. cū in magiſtrū. 8. queſt. 1. cap. Sunt in eccleſia. Infra eodē conſtitu. proxima. Extra lib. 1 tit. 6 de elec. cap. Officij tui.

Idem Magiſtro Ca. presbytero Cardinali, ſedis apoſtolicæ Legato.

In abbatem eligi non poteſt, niſi inſtructus in regula monachali.

OFficij tui. Et infrà. Sanè nobis tuis literis intimaſtis, quod cum monaſterium quoddam poſitum in medio nationis peruerſæ, Paſtore careret: monachi de electione abbatis tractantes, cum non poſſent ſui ordinis idoneam inuenire perſonam, in quendam virum nobilem oculos direxerunt, per quem poterant melius defenſari,& patrem adierunt ipſius humiliter poſtulātes, quod filium ſuum induceret, vt habitum ſuſciperet monachalem, nullam patri de ipſius promotione fiduciam tribuentes:& pater ad hoc induxit filium prouidū & diſcretum, qui effectus monachus fuit in abbatem electus, cuius electio extitit per rectorem Meſanen. Apoſtolicę ſedis Legatum, qui omnibus prędictis interfuit, cōfirmata. Cū autem idem ſit paratus purgare ſe, quod nulla fuit ad hoc ambitione inductus, poſtulas edoceri, vtrum dictus Legatus electionem confirmare, vel diſpenſare potuit, vel quod factum eſt, ſtare poſſit:& vtrum electione caſſata iterum valeat eligi in abbatem.

31 queſt. 1. ca. Si quis.

Nos autē conſultationi tuæ reſpōdemus, quod cum ex his quæ incontinenti ſubſecuta ſunt, oſtendatur, quod talis taliter non poſſit eligi in Abbatem, Ma-

ximè

ximè pro eo, quod antequam eſſet diſcipulus, voluit eſſe magiſter, electionem illam irritam eſſe decreuimus & inanem. Verum poſtquam fuerit in regula competenter inſtructus (ſi vrgens neceſſitas & euidens vtilitas ipſius monaſterij poſtulauerit) purgatione recepta poterit in Abbatem aſſumi, ne monaſterium opprimatur incurſibus malignorum.

Idem.

Electio alias canonica confirmatur, licet quidam eligentium eſſent minori excommunicatione ligati.

Conſtit. Lvj.

ILla quotidiana inſtantia. Et infrà. Quia pro certo didicimus electionem canonicam extitiſſe, ipſam authoritate Apoſtolica duximus confirmandam, ſupplentes de plenitudine poteſtatis, ſi quis in ea ex eo fuiſſet defectus, quod quidam interfuerunt electioni eiuſdem qui ex ſola participatione ſimplicis excommunicationis laqueum inciderunt. *Extra lib. 1 tit. 6. de electione. cap. Illa quotidiana. Infra lib. 2 Conſtit. A nobis.*

Idem Magiſtro Maximo, apoſtolicæ ſedis notario.

Si poſtulatio cum electione conuenit, & numerus poſtulantium eſt duplo maior, & poſtulatus eſt idoneus, poſtulatio admittitur, reiecta electione. Si verò indignus, & hoc maior pars poſtulantium ignorauerit poſtulatio & electio reprobantur. Si verò ſciebant, & electus eſt idoneus, confirmatur electio, & idem, ſi numerus poſtulantium non eſt duplo maior.

Conſtit. Lvij.

SCriptum eſt in Apocalypſi Ioannis, quod in medio & in circuitu ſedis erant quatuor animalia. Et infrà. Sanè ad hanc Eccleſiam, ſcilicet Conſtantinopolitanam, duo animalia ſunt vocata, vtinam plena oculis, & alias habentia ſenas videlicet Eradiuen. Archiepiſcopus, & Plebanus S. Pauli de Venerijs, ſicut per procuratores tam poſtulantium Archiepiſcopum quàm eligẽtium plebanum fuit propoſitum coram nobis. Et infrà. *Extra lib. 1 tit. 6 de electione, cap. Scriptũ eſt. Apoc. 4.*

Verum quia de his quæ per aſſertionem partium in iudicium deducta fuerant, nobis non potuit fieri plena fides, quamuis ſuper his, quæ de numero dicta ſunt poſtulantium, per quoddam inſtrumentum publicum, necnon confeſſionem procuratoris aduerſæ partis in iudicio factam, ſed poſtea reuocatam, pars altera aſſereret ſuam intentionem eſſe fundatam, cauſam diſcretioni tuæ duximus committendam.

Per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus ſuper his & alijs inquiras diligentiſſimè veritatem, de meritis electi & poſtulati apud Venetias, vbi nati fuerunt, & diutius conuerſati. De ſtudijs autem eligentium & poſtulãtium, & omnibus generaliter quæ cauſam poſſunt inſtruere, apud Conſtantinopolim, vbi huiuſmodi poſtulario, & electio celebratę fuerunt. Et ſi partes conſenſerint, procedas hoc modo: vt ſi conſtiterit de mutuo conueniſſe conſenſu, quod ad electionem Patriarchæ vij. admitterentur Præpoſiti, ſiue per ſeipſos ſiue per alios, & duo alij ex parte vniuerſitatis pro cæteris conuentualium eccleſiarum prælatis, totq; tunc temporis conuentuales eccleſias habuiſſe prælatos, quod eum vij. præpoſitis, & ix. Canonicis, quos quidem canonicos conſtat in poſtulatione præfati Archiepiſcopi conueniſſe, duplo maiorem facerẽt numerum, quàm xvj electores plebani, tu vice noſtra poſtulationem admittas: niſi probatum fuerit poſtulato aliquid obuiare de canonicis inſtitutis, quod promotionem ipſius debeat impedire, ac (plebani electione caſſata) ipſum Archiepiſcopũ abſoluas à vinculo, quo Eradienſi eccleſię tenetur, concedendo ipſum Conſtantinopolitanæ eccleſiæ in Paſtorem. *21. diſt. ca. Illud.*

Quod ſi ad faciendũ duplo maiorem numerum ſimul omnes prædicti minimè ſufficerent, ſiue dignus ſiue indignus fuerit poſtulatus: tu (poſtulatione repulſa) electionem Plebani authoritate noſtra confirmes, dummodo nihil obſiſtat eidem quod ipſum tanto Præſulatu reddat indignum.

Si verò numerus poſtulantium inuentus fuerit duplo maior, quemadmodũ prædictum eſt, & perſona poſtulata reperta fuerit indigna: Tu tam poſtulatio-

nem, quam electionem non differas reprobare. Niſi forſan omnes aut maior pars poſtulantium præſumptione damnabili poſtulauerint ſcienter indignum, vt hac vice meritò debeat eligendi ſeu poſtulandi poteſtate priuari. Et hoc quoque caſu electionem confirmes, ſi eam de perſona idonea conſtiterat celebratã.

DE TRANSLATIONE EPISCOPORVM.

INNOCENTIVS PAPA III. PATRIARCHAE Antiocheno.

Patriarcha, qui confirmatum in archiepiſcopum transfert ad ſedem Epiſcopalem, ab epiſcoporum confirmatione ſuſpenditur.

Conſtit. LVIII.

Extra lib. I tit. 7 de translatione epiſcopi, cap. Cum ex illo. 21 diſt. ca. Præceptis. 21 diſt. ca. Innoc. & ca. Quãuis. 3 quæſt. 6. ca. Quãuis. 7 quæſt. 1. ca. Tempore quale. 2 quæſt. 7. cap. Quapropter.

CVm ex illo generali priuilegio, quod beato Petro & per eum eccleſiæ Rom. Dominus noſter induſit, canonica poſtmodum manauerint inſtituta, continentia maiores eccleſiæ cauſas ad Apoſtolicam ſedem perferendas, ac per hoc translationes Epiſcoporum ac ſedium mutationes ad ſummum Apoſtolicæ ſedis antiſtitem de iure pertineant, nec ſuper his quicquam præter eius aſſenſum debeat immutari: miramur quod L. Apanienſem electum in Tripolitanam eccleſiam tranſtuliſti, & nouo quodam mutationis genere paruificaſti maiorem, & magnum quodammodo minoraſti epiſcopare Archiepiſcopum, imo potius dearchiepiſcopare præſumens.

Licenter enim dictus L. nondum fuiſſet in Archiepiſcopum conſecratus, confirmationis tamen munus receperat, & Archiepiſcopalia (quantum ei licuit) miniſtrarat, ſicut nobis ipſius relatione innotuit, qui ſe Valinen. Epiſcopum aſſeruit confirmaſſe.

Ne igitur perpetrandi ſimilia cæteris audacia tribuatur, te ab epiſcoporum confirmatione duximus ſuſpendendum.

Idem Decano & Capitulo Andegauenſi.

Electos in Epiſcopos & confirmatos transferre poteſt ſolus Papa.

Conſtit. LIX.

Extra lib. I tit. 7 de Translatione epiſcopi. cap. Inter corporalia. 15 quæſt. 7 cap. vltimo. Infra eode. conſtitu. proxima. 3 quæſt. 6. ca. Quãuis. Mat. 19. 35 quæſt. 2 ca. An quod in.

INter corporalia & ſpiritualia eam cognouimus differentiam, quod corporalia facilius deſtruuntur, quàm conſtruantur. Spiritualia verò facilius conſtruuntur, quàm deſtruantur. Vnde iuxta canonicas ſanctiones Epiſcopus ſolus honorem dare poteſt, ſolus auferre non poteſt. Epiſcopi quoque à Metropolitanis ſuis munus conſecrationis accipiunt, qui tamen non poſſunt niſi per Romanũ Pontificem condemnari. Cũ ergo fortius ſit ſpirituale vinculum, quàm carnale, dubitari non debet, quin omnipotens Deus ſpirituale cõiugium, quod eſt inter Epiſcopum & eccleſiam, ſuo tantum iudicio reſeruauerit diſſoluẽdum: qui diſſolutionem etiam carnalis coniugij (quod eſt inter virum & fœminam) ſuo tantum iudicio reſeruauit, præcipiens, vt quos Deus coniunxit, homo non ſeparet. Non enim humana, ſed potius diuina poteſtate coniugium ſpirituale diſſoluitur, cum per tranſlationem, diſpoſitionem, aut ceſſionem authoritate Romani Pontificis (quem conſtat eſſe vicariũ Ieſu Chriſti) Epiſcopus ab eccleſia remouetur. Et ideo tria hæc quæ prę miſimus, non tam conſtitutione canonica, quàm inſtitutione diuina ſoli ſunt Rom. Pon. reſeruata.

Sicut autẽ Epiſcopus conſecratus, ſine licẽtia Ro. Põt. non debet ſuã derelinquere eccleſiam, ſic & electus confirmatus, cum non debeat in dubiũ reuocari, quin poſt electionem, & confirmationem canonicam inter perſonas eligentiũ & electi coniugium ſit ſpirituale contractum. Cui profectò Epiſcopalis dignitas nihil addit, cum quis Epiſcopali præditus dignitate, nullius tamen Eccleſiæ poſſit eſſe Epiſcopus, quemadmodum de illo contingit, qui oneri Pontificali renunciat, non honori. Vnde quum non ſit maius Vinculum Epiſcopi ad eccleſiam, quàm electi, maximè cum fuerit confirmatus, imo idem penitus & nõ aliud, idem iuris obtinet in vtroque. Sicut ergo Epiſcoporum tranſlatio, depoſitio,

ſitio,& ceſſio,ſic & electorum poſt confirmationem (ſpiritualis coniugij ratione)ſoli eſt Roma.Pontifici reſeruata. Licet vſque ad tempora iſta,quod cautum fuerat de Epiſcopis,expreſſum nõ fuerat de electis, propter expreſſam tamen ſimilitudinem vel identitatem potius nemini poterat videri dubium ſubtiliter intuenti, cum de ſimilibus idem iudicium ſit habendum. *28. quaſt. 1 ca. Sicenim.*

Sed neque iſtud quod in canone legitur de electo, vt ſi vltra ſex mẽſes per ſuã negligentiam retinuerit eccleſiam viduatam, nec ibi, nec alibi donum conſecrationis accipiat,imò Metropolitani ſui cedat iudicio:aliter intelligẽtibus poterat ſuffragari,cũ non intelligatur eccleſia viduata, quaſi ſpõſum non habeat, ſed quia ſponſus eius nondum ſit conſecratus, adhucquo ad quædam quaſi viri maneat ſolatio deſtituta. Sicut iuxta communem modum loquendi, illa dicitur eccleſia viduata, quæ licet Epiſcopum inutilem, tamen perhibetur habere. Nec quod de ceſſione ſubſequitur,& ſtatutum fuit ad pœnam,trahi debet ad gratiam:vt ſicut Metropolitani iudicio electus deijcitur, ita etiam ad aliam eccleſiam poſſit transferri,præſertim cũ nec ſine autho. Ro. Pontifi. fiat ceſſio,vel deiectio memorata: qui vt hæc poſſent,ex illo canone Metropolitano indulſit. Vnde ſi circa translationẽ idẽ fieri voluiſſet,quod de ceſſione dixerat, de tranſlatione poterat expreſſiſſe. Et quod non eſt ſanctorum patrum decreto ſancitũ, ſuperſtitioſis non eſt adinuentionibus præſumendum: præſertim cum nõnunquam intelligatur prohibitum,quod non inuenitur conceſſum. *ff. tit. de exceptio. rei iudi. L. Euidẽter 2 quaſt. 3. ca. Conſuluiſti.*

Sanè quoniam Turonen. Archiepiſcopus electũ Abricen. per metropolitanũ ſuum cõfirmatum in eccleſiam veſtram(præter authori. ſed Ap.)transferre prçſumpſit,& in Epiſcopum conſecrare,quem Rothomagen. Archiepiſcopus citra mandatum noſtrũ abſoluit,& ei licentiã tribuit tranſeundi,prçdictos archiepiſcopos à cõſecratione & confirmatione Pontificũ, Epiſcopũ verò ab executione pontificalis officij Bituricen. Archiepiſcopus iuxta mandati noſtri tenorẽ ſuſpendit. Et quamuis ijdem Archiepiſcopi tanquam maiores plus exceſſerint in præmiſſis, præfatus verò Epiſcopus minus, vtpote illorum tanquam maiorem ſecutus: Nos tamen intellecta eorum cõfeſſione ſpõtanea, & ſupplicatione deuota, veniam errori dedimus. Quia non ex malignitate,ſed ex ſimplicitate peccauerunt. Et quoniam præfatus epiſcopus, qui minus peccauerat, ſeuerius fuerat caſtigatus, reatum ſuum recognoſcens humiliter & deuotè ac miſericordiam poſtulans, & iudicium non requirens, nos intuentes quod licet ſibi munus conſecrationis impenſum, nec prioris eccleſiæ ipſum Pontificem fecerit,nec ſecundæ,cum ad primam non fuerit conſecratus, & ad ſecundam (priori vinculo perdurante) non potuerit canonicè conſecrari, adhuc coniugaliter alteri alligatus, ei tam à vinculo prioris eccleſiæ, quam à pœna ſuſpenſionis penitus abſoluto de benignitate ſedis Apoſtolicæ duximus cõcedendum,vt priori conſenſu hactenus perdurante, Andegauenſem eccleſiam ſtudeat gubernare. *40 diſt. ca. Homo Chriſtianus. Infra eodẽ lib. Cõſtit. Cũ ſuper.*

Idem Epiſcopo & Petro Scholaſtico Moguntino.

Epiſcopus,qui propria authoritate de ſua eccleſia ſe transfert ad aliam, carebit vtraque.

Conſtitutio Lx.

QVantò perſonam Hildeſenenſis Epiſcopi. Et infrà. Ipſe verò relicta Hildeſenenſi eccleſia ad Herbipolenſem eccleſiã authoritate propria ſe trãſtulit:Non attendens quod veritas in euangelio proteſtatur:Quos Deus coniunxit,homo non ſeparet. Et poteſtatem transferendi Põtifices ita ſibi retinuit Dominus & magiſter,quod ſoli Petro vicario ſuo, & per ipſum ſucceſſoribus ſuis ſpeciali priuilegio tribuit & cõceſſit:Sicut teſtatur antiquitas, cui decreta patrũ ſanxerunt reuerentiam exhibendam,& euidenter aſſerunt ſacrorum canonum ſanctiones. Non enim homo,ſed Deus ſeparat,quos Ro. Pont.(qui non puri hominis,ſed veri Dei vicem gerit in terris)eccleſiarũ neceſſitate, vel vtilitate penſata,non humana,ſed potius diuina authoritate diſſoluit. Et infrà. *Matt. 19. 33. quaſt. 2. ca. Quos Deus. 25. quaſt. 1. ca. Contra ſtatuta. C. de ſumma Trini. L. 1.*

23. queſt. 4 cap. Eſt iniuſta.

Ne autem facti peruerſitas tranſeat præſumptoribus in exemplum (quod quidem ſi verum eſt, non poteſt non eſſe notorium) ſibi præcipimus, vt adminiſtrationem Herbipolenſis eccleſiæ penitus derelinquat. Et infrà.

Supra eodē conſtit. proxima.

Cæterum quoniam Herbipolenſis eccleſiæ canonici vota ſua in ipſum prorſus illicitè contulerunt, volentes (ſicut dignũ eſt) vt in eo puniantur, in quo peccauerunt, eligendi eos hac vice ſuſpendimus poteſtate. Et infrà.

1. Cor. 7. 7. queſt. ca. Si quis epiſcopus.

Quia verò Hildeſen. eccleſiam cui fuerat alligatus, vnde (ſecundum Apoſtolum) ſolutionem quærere non debebat, nimis improbè dereliquit, ne ad ipſam redeat vlterius, diſtrictius prohibemus, cum ſecundum traditiones canonicas, qui ad maiorẽ plebem ſe tranſtulerit, cathedra repelli debeat aliena, & carere propria, vt nec illis præſideat quos per ſuperbiam ſpreuit, nec illis quos per auaritiam concupiuit.

Idem Epiſcopo Bambergenſi & Scholaſtico Mogunt.

Solus Papa transferri Epiſcopos, & indulgentia per eum ſuper tali translatione conceſſa ad literam ſeruanda eſt.

Conſtitutio Lxij.

Extra lib. 1. tit. 7. de Trãslatione epiſcopo. cap. Licet in tantum. Matt. 19.

Licet in tantum. Et infrà. Sicut legitimi matrimonij vinculum, quod eſt inter virum & vxorem, homo diſſoluere nequit, domino dicente in euangelio, quos Deus cõiunxit, homo nõ ſeparet: ſic & ſpirituale fœdus cõiugij, quod eſt inter Epiſcopum & eccleſiam, quod in electione initiatum, ratũ in cõfirmatione, & in conſecratione intelligitur conſummatũ, ſine illius authoritate ſolui non poteſt, qui ſucceſſor eſt Petri, & vicarius Ieſu Chriſti.

Hoc autem C. non attendens quondam Hildeſenenſis epiſcopus, ad Herbipolenſem eccleſiam propria temeritate tranſiuit. Et infrà.

93. d ſt. ca. Legimus in fine.

Nec illa prædeceſſoris noſtri indulgentia præſumptionem excuſat ipſius, ſed ambitionem accuſat, cum in ea ſit expreſſum, quod ſi ad maiorẽ vocaretur forſitan dignitatem, eam ſibi liceret aſſumere, dum tamen nihil ei de ſtatutis canonicis obuiaret. Vnde licet forſitan aliquibus videatur, vt indulgentiæ occaſione ipſius ad dignitatem poſſit tranſire maiorem, ad parem tamen ipſi tranſire non licuit, cum in maiori dignitate propter maiorem vtilitatem facilius ſoleat diſpenſari. Præterea cum poſtulatio ſicut & electio examinari ſoleat diligenter, & tenor illius indulgentiæ, nõ ſolum videatur poſtulationis examinationem, ſed perſonæ etiam reſeruare, ſubiungens dummodo nihil de canonicis obuiet inſtitutis, antequam per eum poſtulatio examinata fuiſſet, cui fuerat facienda, nulla ratione debuerat tranſiſſe.

DE AVTHORITATE ET VSV Pallij in Eccleſia orthodoxa.

INNOCENTIVS PAPA III. C. PRESBYtero Cardinali, Apoſtolicæ ſedis Legato.

Per Pallium confertur plenitudo pontificalis officij, & nomen Archiepiſcopale.

Conſtit. Lxiij.

Extra lib. 1. tit. 8. de auto & vſu pallij. ca. Niſi ſpecialis.

Niſi ſpecialis dilectio illa. Et infrà. Sanè ſi poſtulatio Troianenſis Epiſcopi ad Panormitanam ecleſiam fuiſſet per nos etiam approbata, non tamen deberet ſe Archiepiſcopum appellare, priuſquã à nobis pallium ſuſcepiſſet, in quo Põtificalis officij plenitudo cum Archiepiſcopalis nominis appellatione confertur.

Tu ergo quod factum eſt, ſic ſtudeas palliare, vt id in confuſionem tuam, & ſedis Apoſtolicæ opprobrium non redundet.

Quoniam ſi oporteat vt nos, vel tu ex hoc negocio cõfundamur, eligemus potius te confundi, quàm lædamus ſedis Apoſtolicæ dignitatem.

Idem.

Idem.

Romanus Pontifex ſemper & vbiq; vtitur pallio, alij in Eccleſiis ſuis & certis diebus tantum.

Conſtitutio lxiij.

AD honorem Dei. Et infrà.

Sanè ſolus Romanus Pontifex in Miſſarum ſolēnijs pallio ſemper vtitur, & vbique, quoniam aſſumptus eſt in plenitudinem eccleſiaſticæ poteſtatis, quæ per pallium ſignificatur.

Alij autem eo, nec ſemper, nec vbique, ſed in Eccleſia ſua, in qua iuriſdictionem eccleſiaſticam acceperunt, certis debent vti diebus.

Quoniam vocati ſunt in partem ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis

Extra lib. 1 tit. 8. de auto. & vſu pallij. cap. Ad honorem. 2. quæſt. 6. ca. Qui ſe.

Idem Compoſtellano Archiepiſcopo.

Archiepiſcopus extra ſuam prouinciam pallio vti non poteſt, etiamſi hoc habeat conſuetudo.

Conſtitutio lxiiij.

EX tuarum tenore literarum accepimus, quod cum fuerit in conceſſione pallij tibi dictum, vt ipſo infra Eccleſiam tuam vtereris, & tibi pro Eccleſiæ tuæ negocijs frequenter extra tuam prouinciam commoranti, verecundum ſit abſque pallio miniſtrare (cum conſuetudo ſit in Hiſpania generalis, quod Archiepiſcopi extra ſuas prouincias pallio indifferenter vtantur) vt extra tuam prouinciam vti pallio valeas Indulgeri tibi à ſede Apoſtolica poſtulaſti.

Extra lib. 1. tit. 8 de auto. & vſu pallij. ca. Ex tuarum.

Licet autem talis conſuetudo dicenda ſit potius corruptela: nos tamen de ſpeciali gratia indulgemus tibi, vt ſi neceſſitate aliqua præpeditus ad Eccleſiā tibi ſubiectam accedere fortè nequiueris pro conſecrandis ſuffraganeis tuis, vel clericis ordinandis, & ad Eccleſiam alienā propter hoc te contigerit declinare (dūmodo is ad quem Eccleſia pertinet, id permittat) vtendi pallio in iam dictis caſibus liberam habeas facultatem.

Idem.

In qualibet Eccleſia ſuæ prouinciæ permiſſis diebus, Archiepiſcopus miſſam celebrans vti pallio poteſt.

Conſtitutio lxv.

CVm ſis. Et infrà. Vbicunque fueris in Miſſarum celebrationibus conſtitutus, diebus ſolennibus vſum pallij (per quod plenitudo Pontificij deſignatur) poteris liberius exercere.

Ibidem ca. Cum ſit.

DE RENVNTIATIONE IN ECcleſia orthodoxa.

INNOCENTIVS PAPA III. NIDROſienſi Archiepiſcopo.

Renunciatio beneficij facta in manibus laici non tenet, renuncians tamen eſt beneficio ſpoliandus.

Conſtitutio lxvj.

QVod In dubijs. Et infrà. Hi præterea, qui beneficium eccleſiaſticum ſibi collatum ſponte in manum laicam reſignantes, illud denuo à laico ſuſceperunt, eodem ſunt beneficio ſpoliandi: licet reſignatio talium facta laico nullam obtineat firmitatem.

Extra lib. 1. tit. 9. de renūciatione. cap. Quod in.

Idem

Idem Archiepiſcopo Eboracenſi.

Papa concedit licentiam cedendi Epiſcopo, qui ſine mortis periculo in Eccleſia ſua morari non poteſt.

Conſtitutio lxvij.

Ibid cap. Ad ſupplicationem. 74. diſt. ca. Quorundã. 93. diſt. ca Diacons. AD ſupplicationem Raguſienſis Archiepiſcopi, eum à cura, qua tenebatur Eccleſiæ Raguſienſi, duximus abſoluendũ, eò quòd non poterat ibi ſecurè morari, & ſi acceſſum haberet ad illam, mortis ſibi periculũ imminebat. Et infrà. Ne ergo idem in vituperium miniſterij noſtri defectũ in rebus tẽporalibus patiatur, mandamus, quatenus beneficiũ (quod de liberalitate regia ac cõceſſione tua, in epiſcopatu Carleoli, & Eccleſia de Malebrõ eſt illi collatum) ad ſuſtentationem conſerues ipſius.

7. quaſt. 1. cap Quam uis triſte. Cui conceſſimus, vt in ipſo Epiſcopatu abſque vſu Pallij officium Epiſcopale valeat exercere, tibi tanquam Metropolitano reuerentiam & obedientiam impenſurus.

Idem Epiſcopo Arelatenſi.

Ponit ſex cauſas, ex quibus Epiſcopi poſſunt petere, & Papa conſueuit concedere cedendi licentiam, quæ his verſibus comprehendi poſſunt:

Debilis, ignarus, male conſcius, irregularis,
Quem malè plebs odit, dans ſcandala, cedere poſſit.

Conſtitutio lxviij.

Ibidẽ. cap. Niſi cum. NIſi cum pridem. Et infrà. Si in huiuſmodi ceſſione frugem tibi melioris vitæ promittis, ſcire debes te, non eſſe ſanctificato in vtero ſanctiorem, & ideo non oportere te prædicationis iam ſuſceptæ deſerere miniſterium, cum ille cuius fieri baiulus recuſabat, tandem prædicandum receperit verbum Dei. *Mat. 1. Luc. 3.* Quod ſi forſan humilitatis cauſa de culmine quæris Pontificali deſcendere, eo ipſo humilitatis videris erigere malè verticem, quod te nimis in reſignandi propoſito exhibes pertinacem, quia tunc in te veram humilitatem cuſtodies, cum & per eam locum ſublimem fugies, & per obedientiam non dimittes.

Intueri te itaque volumus, quod hæc ſunt illa, per quæ cedendi Epiſcopus licentiam poteſt poſtulare: Conſcientia criminis, debilitas corporis, defectus ſcientiæ, malitia plebis, graue ſcandalum, irregularitasque perſonæ. Sed in his omnibus eſt obſeruanda cautela. Propter conſcientiam enim criminis, cedendi poteſt licentia poſtulari, & forſitan nõ cuiuslibet, ſed dũtaxat illius, propter quod *81. diſt. ca. Apoſtolus* ipſius officij executio poſt peractam pœnitentiam impeditur: cũ ſi omnes quos arguit conſcientia cuiuslibet culpæ cederent, pauci vel nulli in illo miniſterio *2. Cor. 12.* remanerent. Et infrà.

Ibidem. Extra lib. 1 tit 9. de renũciati. ca. literas. 38 diſt. ca vltimo. 38 diſt. per totum. 86. diſt ca fratrem noſtrum. Alia vero cauſa eſt, debilitas corporis, quæ vel ex infirmitate, vel ex ſenectute procedit: nec tamen omnis, ſed illa ſolummodo, per quam impotens redditur ad exequendum officium paſtorale. Nam ſi pro qualibet corporali debilitate ſuſceptæ ſeruitutis officium poſſet deſeri, fruſtra fateretur ſe Apoſtolus in ſuis infirmitatibus gloriari: cum interdum non plus hortetur ſenilis debilitas aliquem cedere, quàm moralis maturitas, (quæ in ſenibus eſſe ſolet) ipſum in ſuo officio ſuadet permanere. Pro talibus enim de ſe dicit Apoſtolus: Cũ infirmor, tunc fortior ſum. Quia nonnunquam corporis infirmitas fortitudinem cordis augmentat.

Oſee 4. 38 diſt. ca. Omnes pſallentes. Pro defectu quoque ſcientiæ plerunq; poteſt quis petere ceſſionẽ. Quia cũ ipſa circa ſpiritualiũ adminiſtrationem ſit potiſſimũ neceſſaria, & circa curam tẽporalium opportuna, præſul qui cõmiſſam ſibi debet Eccleſiam regere in vtriſque, ſalubriter ei renunciat, ſi ſcientiam (in qua ipſam regat) ignorat: Tu enim (inquit dominus) ſcientiam repuliſti, & ego te repellam, ne ſacerdotio fungaris mihi.

mihi. Quanquam etſi deſideranda ſit eminens ſcientia in Paſtore, In eo tamen
ſit competens toleranda. Quia, ſecundũ Apoſtolum, ſcientia inflat, charitas au- *1.Cor 8.*
tem ædificat. Et ideo imperfectum ſcientiæ poteſt ſupplere perfectio chari- *Supra eodẽ, conſtitutione Cum uobis olim.*
tatis.

Propter malitiam autem plebis cogitur interdum prælatus ab ipſius regimi-
ne declinare, quando plebs adeò duræ ceruicis exiſtit, vt proficere nequeat apud
ipſam, ſed propter eius duritiam, quò magis ſatagit, eò magis iuſto iudicio defi-
cere permittatur, dicente domino per Prophetam: Linguam tuam adhærere fa- *Ezech.3.*
ciam palato tuo, quia domus exaſperans eſt. Et Apoſtoli leguntur dixiſſe Iudæ- *Act.13.*
is. Ecce conuertimur ad gentes, quia verbo Dei indignos vos feciſtis. Non tamẽ *Ioan 10.*
pro qualibet culpa debet Paſtor gregẽ deſerere, ne mercenario cõparetur, qui vi- *23.quæ.4.*
det lupum venientem, & dimittit oues, & fugit: ſed de ſuperioris licentia, *cap. Tres perſonas.*
tunc demum poteſt non tam timidè fugere, quàm prouidè declinare, quum
oues conuertuntur in lupos, & qui debuerant humiliter obedire, iam irre-
uocabiliter contradicunt. Quum etſi tales ſint pro crimine grauiter punien- *23. quæſt. 4. ca. Ne admiſſo.*
di, ſunt tamen pro tempore vtiliter tolerandi: quia ſanguinem elicit, qui nimis
emungit. *Prouer.9.*

Pro graui quoque ſcandalo euitando, (quum aliter ſedari nõ poteſt) licet Epi- *4 diſt. ca.*
ſcopo petere ceſſionem, ne plus temporalem honorem, quàm æternã videatur *Denique.*
affectare ſalutem: memor illius quod dicit Apoſtolus: Si eſca ſcandalizauerit fra- *1.Cor. 8.*
trem meum, non manducabo carnem in æternum. Sed inter ſcandalum & ſcan-
dalum eſt ſubtiliter diſtinguendum, ſicut dominus ipſe diſtinxit: cui quũ dixiſ-
ſent apoſtoli: Scis, quia Phariſæi audito hoc verbo ſcandalizantur? Reſpondit: *Matt.15.*
Sinite illos, cæci ſunt, & duces cæcorũ. Alibi verò dixit. Qui ſcandalizauerit vnũ *Matt.18.*
de puſillis iſtis qui in me credunt, expedit ei, vt ſuſpẽdatur mola aſinaria in col-
lo eius, & demergatur in profundum maris. Perſonæ verò irregularitas (vt ſi for
tè ſit bigamus, vel viduæ maritus) eſt cauſa propter quam petere poteſt licentiã
aliquis reſignandi, atteſtante Apoſtolo, qui dicit: Oportet Epiſcopum eſſe vnius *2.Tim.3.*
vxoris virum. Non tamen propter quamlibet irregularitatem perſonæ debet ei
qui regulariter miniſtrauit, cedendi licẽtia indulgeri, vtpote ſi de legitimo ma-
trimonio non ſit natus: quia licet irregularitatem huiuſmodi nõ potuerit ſub-
ticere, ſi tamen & culpa latet & cauſa, cum eo qui laudabiliter ſuũ impleuit offi-
cium (iniuncta ſibi pœnitentia competenti) poteſt nõ minus vtiliter, quàm mi-
ſericorditer diſpenſari. Ego ſum (inquit Deus) zelotes, vindicans peccata patrũ *Exod.20.*
in filios, & vſq; in tertiam & quartam generationem, in his qui oderunt me, id
eſt, in illis qui contra me paternum odium imitantur. Vnde patet, quod illis qui
paterna vitia nõ ſequuntur, propriæ poſſunt in talibus ſuffragari virtutes illo
diſcretionis adhibito moderamine, vt inter nothos & manzeres, naturales &
ſpurios diſtinguatur. Et infrà.

Verùm ſi propter alias cauſas ceſſionem affectes, non eſt in hoc tibi poſtulan-
ti fauendum, quum huiuſmodi poſtulatio videatur non eſſe diſcreta, quoniam
(vt id tanquam notiſſimum omittamus, quod ocioſitas & voluptas arma ſunt
hoſtis antiqui, ad miſeras animas captiuãdas) propter laboris anguſtias aut per-
ſecutionis incurſus non debes deſerere ſponſam tuam, cui deſigendo manum *Matt.5.*
apud extraneum te fide media copulaſti: ſciens, quod beati ſunt iſti, qui perſecu- *Iac.1.*
tionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam quum probati fuerint, accipient *Ioan.3.*
coronam vitæ, quam repromiſit Deus diligẽtibus ſe. Sed dices: Spiritus vbi vult
ſpirat, & neſcis vnde veniat, aut quò vadat, & ideo non eſt, qui poſſit vias illius
ſpiritus perſcrutari. Qui verò ſpiritu Dei aguntur, non ſunt ſub lege: quoniam
vbi ſpiritus Dei, ibi libertas. Quare ſi cedendi tibi licentia data ab homine non
fuerit, nihilominus tamen cedes: quia data eſt tibi libertas cedendi à Deo. Certè
deſipis, ſi ſic ſapis. Nam quomodo ſpiritu Dei agitur, qui contra ſpiritum Dei
agit? Si enim vera ſunt quæ præmiſimus, (imò quia indubitanter ſunt vera) pro-
cul dubio contra ſpiritum Dei agit, qui aliquid contra veritatem attentat, quo-
niam ipſe eſt ſpiritus veritatis. Porrò, ſi dicas, quod forſan alia eſt cauſa latens, *Ioan 16.*
propter quam cedendi volũtas tibi cœlitus inſpiratur: & nos ſiquidem reſpon-
demus:

demus: Tu quomodo ſcis, quod talis inſpiratio ſit cæleſtis? Nónne recolis, quid ille glorioſus Pontifex dixit, quum cepiſſet viribus corporis repētè deſtitui: Domine, ſi adhuc populo tuo ſum neceſſarius, non recuſo laborem? Fiat voluntas tua: illius exemplum ſecutus, qui dixit: Cupio diſſolui & eſſe cum Chriſto. Manere autem in carne, neceſſarium eſt propter vos. Et infrà.

Phil. 1.

Quippe ſi quantocunque virtutum flore refulgeas, & in te non habeas charitatem, nihil te comprobaris habere. Nulla ſiquidem maior poterit eſſe charitas, quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Quum autem propter hanc te deceat animam tuam pro ſubditis tuis ponere, nulla occaſione (dummodo proficere illis poſſis, etſi non omnibus, tamen multis) ab eorū regimine te conuenit excuſare: quoniā ſi laboris cauſam prætendis, exemplum te Apoſtoli ſubleuabit, qui ſuadet tibi laborem huiuſmodi non refugere, dum ſe aſſerit pro cōmuni ſalute pluſcæteris laboraſſe. quia licet non ſemper ſequatur laborem effectus, nihilominus tamē ipſe labor eſt meritorius apud Deū, iuxta quod legitur: Reddet Deus mercedem laborum ſanctorum ſuorum. Et infrà.

Ioan. 15. 7. quaeſt. 1. ſere per totum. 1. Cor. 15. 24. quaeſt. 4. ca. Quotum. Sap 10.

Nec putes quod ideo Martha malam partē elegerit, quæ circa plurima ſatagebat, quia Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea: quoniam licet illa ſit magis ſecura, iſta tamen eſt magis fructifera. Et licet illa ſit magis ſuauis, hæc tamen magis vtilis, quum in fœcunditate ſobolis lippitudo Liæ, Rachaelis pulchritudini ſit prælata: quamuis ſimul in vnum & contemplatiuus eſſe valeas & actiuus, legiſlatoris exemplo, qui nunc aſcendebat in montem, vt ibi gloriam domini cum maiori cerneret libertate: nunc verò deſcendebat in caſtra, vt cum vtilitate maiori neceſſitatibus populi prouideret. Quapropter facilius indulgetur, vt aſcendat monachus ad præſulatum, quàm præſul ad monachatum deſcendat. Et infrà.

Luc. 10. De pœnitentia. diſt. 7. ca. vltimo. Gen. 29. Exod. 24.

Monemus itaque vt laborem paſtoralis regiminis non recuſes, ne fortaſſis ad pedes ſuos cum Maria ſperneret te accipere, qui ſibi apud te diuertenti ſpreuiſſes cum Martha ſolicita miniſtrare. Et infrà. Quia verò in poſtulando cedendi licentiam inſtitiſti, tibi te duximus relinquēdum, vt diſtinctis cauſis propter quas cedere oporteat, ſi propter aliquam cauſam vtilem & honeſtam in huiuſmodi propoſito perſeueres, de licentia noſtra cedas: alioquin cedendi licentiam authoritate apoſtolica tibi ſcias eſſe penitus interdictam: quoniam ſi pennas habeas quibus ſatagas in ſolitudinem aduolare, ita tamen ſtrictæ ſunt nexibus præceptorum, vt liberum non habeas (abſque noſtra permiſſione) volatum.

Idem Epiſcopo Fauentino, in Archiepiſcopum Rauennatenſem electo.

Epiſcopus qui propter crimen renunciauit epiſcopatui & ad religionem tranſiuit, ad epiſcopatum reaſſumi non poteſt, ſecus ſi renunciauerit propter perſecutionem, infirmitatem, defectum ſcientiæ, ſimoniam, ipſo ignorante commiſſam, vel aliam ſimilem cauſam.

Conſtitutio lxx.

Ibidē cap. Poſt tranſlatio.

POſt tranſlationem tuam ad Eccleſiam Rauennatenſem, cum Præpoſitus & Canonici Fauentinenſes in I. eorum Canonicum liberam eligendi authoritatem vnanimiter contuliſſent, ipſe I. ſancti Fridiani Lucanenſem Canonicū olim Epiſcopum Sartanenſem, in Fauentinenſem Epiſcopū poſtulandū elegit. Porrò à ſancti Fridiani priore ſuper hoc requiſito, & obtento conſenſu, Præpoſitus & alij poſtulationem eandem approbari à nobis humiliter petierunt.

7. quaeſt. 1. ca. Hoc nequaquam. 15. diſt. ca. Sicut ſancti.

Verùm poſtulationi huiuſmodi videbatur concilij Conſtantinopolitani Capitulum obuiare, in quo ſtatutum eſt, vt quicunque de Pontificali dignitate ad monachorum vitam & pœnitentiæ locum deſcenderit, nequaquam vlterius ad pontificatum reſurgat. Vnde contra dictum concilium (quum ſit vnū ex quatuor principalibus, quæ ſicut quatuor Euangelia Eccleſia Catholica veneratur) nullatenus videbatur eorum poſtulatio admittenda. Cæterum ſpeciales quidam caſus inueniuntur, in quibus (prædicto concilio non obſtante) is qui vitam monachalem elegit, rurſum licitè poteſt ad epiſcopatū aſſumi. Si enim

quiſquam

quiſquam perſecutionis rabie ſæuiente, vel præpediente inualitudine corpo-
ris, quum proficere nequeat in regimine paſtorali, de ſuperioris authoritate ad
monaſticam vitam deſcendat: perſecutionis vel ægritudinis impedimento ceſ-
ſante, ad Epiſcopalem poterit reſurgere dignitatem. Item, ſi quis propter litera- *Luc 8.*
turæ defectum (ne tanquam cæcus cæco ducatum præbeat) locum regiminis au
thoritate Apoſtolica deſerende ad oclum ſe contulerit monachale, ac per exer-
citium lectionis ſcientiæ reperit margaritam, proculdublo poterit denuò vo-
catus à domino cathedram reaſcenderi paſtoralem. Rutſus, ſi quis cupeditate
parentum (eo tamen penitus ignorante) fuerit epiſcopatum adeptus, & hoc
comperto epiſcopatum de licentia ſuperioris dimittens, obſeruantiam elege-
rit regularem, etſi ad epiſcopatum eundem redire poſtmodum nequeat, iuxta
canonicas ſanctiones, ad alium tamen poterit licitè reaſſumi. Quanquam an- *7. quæſt. 1.*
tem in his & conſimilibus caſibus is qui epiſcopatu dimiſſo monaſticam vitam *ca. Præſen-*
elegit, reſurgere valeat ad officium paſtorale, nihil tamen in his contra præſcri- *tium.*
ptum intelligitur concilium attētari, quod in eo loquitur caſu, quum propter
aliquod crimen epiſcopatum quis deſerens, ad vitam monaſticam pœnitentiæ
cauſa deſcendit. Vnde quidā in eo caſu loqui dixerunt capitulum ſupradictum,
quum quis pro crimine, de quo conuictus fuerat vel confeſſus, ab epiſcopali di-
gnitate depoſitus in monaſterio extitit ad pœnitentiam agendam incluſus:
vel cum aliquis propter graue crimen, pro quo epiſcopatum retinens pœ- *1 quæſt 1.*
nitentiam dignè agere non valebat, cedendi obtenta licentia vitam mona- *ca. Si quis*
chalem elegit. Alijs aſſerentibus ſic intelligendum eſſe capitulum antedi- *neque.*
ctum, vt per ſe reſurgere nequeat, id eſt, repetere quaſi debitum, quod tali *7. quæſt. 1.*
modo dimiſit: quanquam eligi poſſit, præſertim ſi locum tantum & non ordi- *cap. Quàm*
nem reſignauit. *periculo-*
Quum ergo nobis cōſtare nequiuerit ob quam cauſam prædictus I. epiſcopa- *ſum.*
tui olim ceſſerit, mandamus quatenus, ſi tibi conſtiterit, quod propter aliquā
ex præmiſſis cauſis, ſeu conſimilibus idē I. epiſcopatui ceſſerit memorato, tu au-
thoritate noſtra (dummodo neceſſitas vel vtilitas id expoſcat) licentiā ei tribu-
as aſcendendi ad regimen Eccleſiæ Fauentinēſis, maximè ſi veritate ſubnititur,
quod dictus I. loco tantūmodò ceſſerit memorato, & nō ordini, vel etiā digni-
tati. Tunc enim eſſet vehementiſſimè præſumendum, quod nō propter crimen
aliquod ab ipſo cōmiſſum, ſed cauſa pœnitentiæ ad vitam migrauerat regula-
rem: præſertim cum apoſtolica ſedes poſt ceſſionem multo minus quàm antea
permiſiſſet eidem tali crimine irretito in pōtificali ordine miniſtrare: alioquin
(quum durum nimis extiterit contra tam ſolenne concilium huiuſmodi poſtu
lationem admittere) Præpoſito & Canonicis memoratis iniūgas, vt aliam per-
ſonam ſibi idoneam eligant in paſtorem.

DE SVPPLENDA NEGLIGENTIA Prælatorum in Eccleſia catholica.

INNOCENTIVS PAPA III.

Supplet ſuperior inferioris negligentiam in beneficijs conferendis, ſi tempus Lateranenſis concilij lapſum ſit, & collatio per inferiorem poſtea facta non valet.

Conſtitutio lxxj.

LIcet magiſter H. & R. procurator R. de ſancto Cadimundo ſuper *Extra lib.*
Archidiaconatu Richemundiæ diutius litigauerint coram nobis. *1. tit. 10. de*
Et infrà. *ſupplen.*
Ne igitur ius noſtrū negligere videamur, qui alios in ſua iuſtitia *neglīgētia*
cōfouemus, mandamus, quatenus ſi vobis cōſtiterit Archidiacona- *prælatorū,*
tū Richemundiæ vacaſſe per annū (tempore ſemeſtri quo vel ad Archiepiſcopū *ca. Licet.*
vel ad Capitulum donatio pertinebat, non à vacatione, ſed à notitia cōputato) *De pœnitē-*
eum pro eo quod Eboracenſis Archiepiſcopus alium ſuperiorem non habet, ex *tia. diſt. 3*
tunc fuerat ad nos donatio deuoluta, vtrique ſuper eo ſilentium imponatis. *cap. Sanè.*

Idem Magiſtro P. de Caſtro nouo, & R. Monacho Fontisfrigidi, Apoſtolicæ ſedis Legatis.

Si is, ad quem ſpectat beneficij collatio, lapſo tempore Lateranen. concilij conferat, non valet collatio, niſi de miſericordia toleretur.

Conſtitutio lxxij.

Ibidē cap. Literas veſtras.

LIteras veſtræ diſcretionis accepimus, quod cum in quibuſdam Eccleſijs legationi veſtræ ſubiectis quædam beneficia & dignitates tanto tempore vacauiſſent, quod tam prælati, quàm capitula ſecundum tenorem Lateranen. cōcilij eſſent iure inſtituendi priuati: poſtquàm aduentus veſter innotuit, in beneficijs illis perſonas minus idoneas inſtituere præſumpſerunt. Et infrà.

Diſcretioni ergo veſtræ mandamus, quatenus, ſi beneficia & dignitates nouerìtis perſonis idoneis aſſignatas, eas de patientia permittatis ab ipſis pacificè poſſideri, alioquin perſonas amouentes prorſus ab ipſis, eas de perſonis idoneis authoritate noſtra ſuffulti non differatis quantotius ordinare.

Idem Epiſcopo Samorenſi.

Is, ad quem primo loco ſpectabat collatio beneficij, lapſo tempore Lateranen. concilij, conferre non poterit.

Conſtitutio lxxiij.

Ibidē cap. Dilecto filio.

DIlecto filio P. tituli Sancti Marcellini presbytero cardinali S. & R. procuratoribus P. & G. apud ſedem apoſtolicam conſtitutis, auditore conceſſo. Et infrà.

Quia nobis conſtitit à Salamantino decano & eius ſequacibus, poſt elapſum ſex menſium ſpacium, infra quod Epiſcopus & capitulum (prout communiter ſpectabat ad eos) procedere ad electionem cantoris neglexerant, electionem ſupradicti P. minus canonicè celebratam, eandem decernimus irritam & inanē, & appellationem à Decano & ſuis fautoribus interpoſitam factum Archiepiſcopi (ad quem iam erat eligendi authoritas deuoluta) nequiuiſſe aliquatenus impedire. Et infrà.

Mandamus quatenus niſi dicto G. aliquod canonicum obuiet, electionē de ipſo factam ſublato apoſtolico obſtaculo confirmetis.

DE TEMPORIBVS ORDINATIOnum, & qualitate ordinandorum.

INNOCENTIVS PAPA III. ABBATI ET Conuentui Cariloci.

Si Monachus vnius ordinis in ſecundo ordine, ad quem tranſiuit, incipit ſacerdotium, ad primum ordinem rediens, in eo liberè miniſtrabit.

Conſtitutio lxxiiij.

Extra lib. 1. tit. 12. de temporibus ordinationis.

EX parte veſtra noſtro fuit apoſtolatui reſeratum, quod quidam monachus veſter ſe ad nigros monachos transferens, & habitum eorum aſſumens, ad ſacerdotij ordinem in ipſo habitu eſt promotus. Vnde quia dubitaſtis, vtrum in aſſumpto taliter ordine miniſtrare debeat.

Mandamus, quatenus (niſi canonicum aliud obuiet) ipſum monachū officium ſacerdotis liberè exequi permittatis.

Idem C. Presbytero Cardinali, apoſtolicæ ſedis Legato.

Si Græcus Epiſcopo Latino ſubiectus, ordinatur ſine Latini licentia, à Græco interdicitur ſibi executio: ſi verò de licentia, tunc toleratur.

Conſti-

Conſtitutio lxxv.

QVod tranſlationem pontificis. Et infrà. Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod cum clericus Grçcus Epiſcopo Latino ſubiectus à Græco pontifice ordinatur (niſi de mandato vel licentia ſui Epiſcopi fiat) interdicẽda eſt ei ordinis executio ſic ſuſcepti, tanquam ab alieno pontifice ſine mãdato vel licentia ſui Epiſcopi ordinato.

Ibidẽ cap. Quod trãſlationem.

Si verò de mandato vel licentia ſui præſulis à Græco pontifice ſecundum morem Græcorum fuerit ordinatus, licet culpandus ſit Epiſcopus Latinus, qui clericos ſuos à Græco facit antiſtite ordinari, quandiu tamen talis mos ab Eccleſia toleratur, impediri non debet ab executione ordinum taliter ſuſceptorum.

19. queſt. 2 ca Lugdunen.

Idem Mutinenſi Epiſcopo.

Ordinatus à Papa ſine licentia Papæ, ad ſuperiores ordines non promouetur.

Conſtitutio lxxvj.

CVm in diſtribuendis. Et infrà.

Meminimus à nobis fuiſſe ſuppliciter poſtulatum & clementer indultũ, vt, quia præfatus A. eccleſiæ Romanæ ſubdiaconus erat, mandaremus ipſum per Bonon. epiſcopum promoueri.

Ibidem ca. Cum in.

Idem Mutinenſi Epiſcopo, & H. Romanæ Eccleſiæ ſubdiacono.

Duo ſacri ordines non poſſunt conferri eidem vno die vel duobus, continuato ieiunio.

Conſtitutio lxxvij.

LIteras veſtras recepimus ſuper inordinata ordinatione Imolen. electi, quẽ Bonon. epiſcopus præcedenti ſabbato in diaconum, & ſequenti die dominico (continuato ieiunio) in presbyterum ordinauit.

Ibidem ca. Literas veſtras.

In quo quantum vterque deliquerit, euidenter intelligit, qui prudenter attendit. Si enim vtrumque ordinem eodem die conferre illi non licuit, pari non licuit ratione, vnum ordinem vno die, & alium altero (ieiunio continuato) conferri: cũ propter continuationem ieiunij fictione canonica, ſiue mane dominicæ trahatur ad ſabbatum, ſiue veſpera ſabbati ad diem dominicã referatur, profectò manè cum veſpera, ſeu veſpera cũ manè ad eundẽ diem pertinere dicetur. Nam ſi, quãtum ad hunc neceſſitatis articulum pertinet, manè ad vnum diem, & veſpera referatur ad alium, cur eſſet continuatio ieiunij neceſſaria, cum & ſabbato ante cœnam & dominica ante prandium intelligantur eſſe ieiuni?

Præfatum itaque Bonon. epiſcopum (vt puniatur in quo deliquit) à collatione ordinum, diaconij ſcilicet, & presbyterij, alterum verò ab executione officij ſacerdotalis tam diu volumus manere ſuſpenſos, donec de illis aliter diſponamus.

DE SCRVTINIO IN ORDINAtionibus faciendo.

INNOCENTIVS PAPA III.

Epiſcopus interrogatus in ſcrutinio epiſcopi ordinandi, poteſt reſpondere illum dignum, ſi non nouit illum indignum.

Conſtit. lxxviij.

EX parte tua fuit propoſitum. Et infrà.

Fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quod cum aliquem in diaconum vel presbyterum promouemus, prior diaconorũ, qui nobis aſſiſtit, dicit: Poſtulat ſancta mater eccleſia hunc diaconũ vel ſubdiaconũ ad onus presbyteratus vel diaconatus aſſumi. Et nobis interrogantibus, ſi eum cognouerit eſſe dignum, idẽ reſpondet, quod (quantũ humana fragi-

Extra lib. 1. tit 13. de Scrutinio faciendo. cap Ex parte tua.

25 quaeſt. 5 cap Hoc videtur. fragilitas noſſe ſinit) & ſcit & teſtificatur illum ad huiuſmodi onus officij eſſe dignum. Vnde in tali reſponſione aliquem peccare nõ credimus, dũmodo contra conſcientiam non loquatur, quia nõ ſimpliciter illum aſſerit eſſe dignũ, ſed inquantum humana fragilitas noſſe ſinit: cum illum quem indignum eſſe nõ nouit, dignum debeat æſtimare. Huiuſmodi ergo reſponſione ſecurè vti poteris, niſi forte de indignitate tibi conſtiterit conſecrandi. Si autem illum indignum eſſe cognoſcis, Metropolitano (priuſquam ad huiuſmodi ſcrutinium veniatur) ſecretè ſtudeas nunciare vel intimare, quamuis nos interrogationem huiuſmodi non in conſecratione pontificis, ſed in ordinatione diaconi vel presbyteri faciamus.

DE AETATE ET QVALITATE, ET ordine præficiendorum.

INNOCENTIVS PAPA III.

Subdiaconus in Epiſcopum eligi poteſt.

Conſtitutio lxxix.

Extra lib. 1 tit 14 de aetate & qualitate. ca. A mul tis. 60 diſt ca. Nullus. A Multis multoties, an ſubdiaconus in epiſcopum eligi valeat, hæſitatur. Siquidem Vrbanus Papa primus decreuit, vt nullus in epiſcopum, niſi in ſacris ordinibus religioſè viuens inuentus fuerit, eligatur: Sacros (inquit) ordines, diaconatum dicimus & presbyteratum. Hos ſiquidem ſolos primitiua eccleſia legitur habuiſſe. Subdiaconos vero (quia etiam ipſi miniſtrant altaribus) opportunitate exigente concedimus in epiſcopos eligi, ſi tamen præclaræ ſcientiæ ac religionis exiſtant. Quod ipſum non ſine Rom. Pontificis vel Metropolitani licentia fieri permittimus. In quibus verbis innuitur, quod Vrbanus ad ſtatum primitiuæ eccleſiæ ſe referens, in quo ſubdiaconatus ordo ſacer minimè dicebatur, inſtituit, vt de ſubdiacono (niſi vtilitatis cauſa, & tunc etiam de permiſſione Metropolitani vel Ro. Pontificis) non poſſet electio celebrari.

32 diſt. ca. Erubeſcãt. Verum cum hodie ſubdiaconatus inter ſacros ordines cõputetur, ſicut Vrbanus Papa ſecundus ſub his verbis expreſſit: Erubeſcant impij, & intelligant iudicio ſpiritus ſancti eos, qui in ſacris ordinibus, presbyteratu, diaconatu, ſubdiaconatu ſunt poſiti, ſi caſtè non vixerint, excludendos ab omni eorundem graduum dignitate. Et iterum: Nemo ad ſacrum ordinem permittatur accedere, niſi aut virgo, aut probatæ caſtitatis exiſtat, & qui vſq; ad ſubdiaconatum vnicam & virginem habuit vxorem. Et ad ſimilitudinem diaconi & presbyteri ſubdiaconus debet continentiam obſeruare, ſicut & in ſexta ſynodo conſtitutum eſt, vt ſi quis eorum, qui ad clerum accedunt, nuptiali iure mulieri voluerit copulari, hoc ante ſubdiaconatus ordinem faciat. Et beatus Gregorius ſtatuiſſe legitur, vt nullum facere ſubdiaconum præſumant epiſcopi, niſi qui ſe caſtè victurum promiſerit.

(Ibidem ca. Sequenti. Ibidem ca Si quis eorum. 31 diſt ca Ante trien nium.)

Nos volentes ſuper hoc articulo diſceptationis materiam amputare, ſtatuimus, vt ſubdiaconus in epiſcopum valeat liberè eligi, ſicut diaconus vel ſacerdos.

Idem tituli Sanctæ Crucis Cardinali.

Irregularis, & in minoribus poteſt diſpenſatiuè in Abbatem inſtitui.

Conſtitutio lxxx.

Ibidẽ cap. Tua in domino. TVam in domino diligentiam commendantes, quã ſuper monaſterio ſancti Quirici reformando dinoſceris adhibere.

Mandamus, quatenus, ſi non potes eidem monaſterio de perſona idonea melius prouidere, tu monachum illum, quem literis tuis de honeſtate ac induſtria commendaſti, per quem ſtatus eiuſdem loci creditur reformandus (nullũ prorſus habens reſpectum ad petitionem illicitam, quam quidã laici faciebãt, ſed ex

tuæ

tuæ duntaxat prouiſionis officio)inſtituas in Abbatem,ita videlicet,quod ad ſacros ordines non aſcendat,cum inſtante neceſſitatis articulo poſſit in abbatē aſſumi etiam in minoribus ordinibus conſtitutus.Et laici memorati nō ſint conſanguinitate vel affinitate coniuncti monacho memorato, vt ex ipſornm petitione debeat contra eum aliqua ſiniſtra ſuſpicio ſuboriri.

Idem Rothomagenſi Archiepiſcopo.

Abbas ſi eſt presbyter & benedictus,conferre poteſt ordinem clericalem:

Conſtitutio Lxxxj.

CVm contingat interdum,quod laici ad monaſteria conuolantes à ſuis abbatibus tonſu tentur, requiſiſti, an clericatus ordo in tonſura huiuſmodi conferatur. *Ibidem ca. Cum cōtingat interdum.*

Super quot ibi reſpondetur,quod cum in vij. ſynodo ſit ſtatutum, vt lectores per manus impoſitionem licentia ſit vnicuique abbati in proprio monaſterio ſolummodo faciendi,dummodo ipſis ab epiſcopo (ſecundum morem præficiendorum abbatum)manus impoſirio facta noſcatur, & conſtet eum exiſtere ſacerdotem, per primam tonſuram iuxta formam eccleſiæ datam à talibus clericalis ordo confertur. *69 diſt. ca. Quoniam videmus.*

Innocentius Papa tertius.

Si canonicus regularis factus monachus, iuſta de cauſa ad canoniam reuerſus, ibi poſtea præficiatur, licitè tenere poterit prælaturam.

Conſtitutio Lxxxij.

INtelleximus quod cum in monaſterio tuo fueris laudabiliter cōuerſatus, ad monaſterium ſancti Innocentij talis ordinis acceſſiſti:vbi cum aliquandiu in ipſo ordine permanſiſſes,demum ad cor reuerſus,de Metropolitani & aliorum conſilio ad primam domum redire curaſti:in qua tandem ſub regularis obſeruantiæ diſciplina taliter Deo & hominibus placuiſti, quod per tuorum exigentiam meritorum fratres tui prece ferunt te vnanimiter in abbatem. *Ibidem ca. Intelleximus quod.*

Ne igitur occaſione moræ,quam in præſcripto monaſterio contraxiſti (quaſi conſcientia tua te remordeat)in ſuſceptæ adminiſtrationis cura tepeſcas,attendens quod cautum eſt in canone,ne quis canonicus regularis (niſi fortè publicè lapſus ſit,quod abſit)efficiatur monachus:& ſi factus fuerit, ad canonicatus ordinem reuertatur vltimus in choro manēdo cucullam ad memoriā delaturus. *19. quæſt. 3. cap. Mandamus.*

Diſcretioni tuæ mandamus,quatenus circa curam tibi commiſſam ſolicitudinem exercere ſtudeas indefeſſam,& taliter ſequentia bona continuare prioribus,quod dignum à Deo poſſis meritum expectate.

Idem.

Ordinatus ad ſacros ordines ſine titulo, ab ordinatore iuſtè petit beneficium.

Conſtitutio Lxxxiij.

ACcepimus,te noſtris auribus intimāte, quod quidam clerici, qui ad ſactos ordines ſine titulo ſunt promoti,te ad eccleſiam Bracaren.ſuper beneficijs obtinendis infeſtant. Et infrà. *Ibidē cap. Accepimus te.*

Licet igitur in ordinationibus clericorum illam tui ac prædeceſſores tui diligentiam debueritis adhibere,vt minus idonei nō ordinarentur à vobis,ac ideo poſt promotionem eorum exceptionē non poteris prætendere contra illos,niſi fortè poſtquā promoti fuerint,reddiderint ſe indignos: ex ſuperabūdanti tamē (quando ſcribere pro talibus nos oportet)facimus in literis noſtris apponi, vt ſi ordinatus pro quo ſcribimus,idoneus habeatur, & eccleſiaſtico beneficio non indignus,ei ab ordinatore vel ſucceſſore ipſius cōpetens beneficiū tribuatur,etſi tecum de iure agere vellemus,te poſſemus meritò ad prouiſionem eorū compellere,quos à te vel prædeceſſoribus tuis ordinatos fuiſſe cōſtatet,eo præſertim, quod ad obtinēdum eccleſiaſticum beneficiū eos debes idoneos reputare, quos ad ordines ſuſcepiſti. Vnde grauiter ſuſtinere nè debes, ſed nobis potius deuotè inclinare teneris,ſi illos examinari per alios facimus, quos ſine examinatione nō credimus ordinatos,antequam ad prouiſionē eorum te cōpellere velimus. *8. quæſt. 3. ca. Dilectiſſimi.*

Extra lib. 1 tit. 15 de ſacra vnctione cap. Cum veniſſet ad.

Mandamus igitur, quatenus eis, pro quibus te contigerit recipere noſtra mandata in forma communi, in maiori eccleſia vel alijs diœceſib. Bracharen. prouidere non tardes. Exceptiones autem, ſi quas cõtra tales propoſueris, præcipimus audiendas.

60 diſt. ca. Porrò.

DE VNCTIONE SACRA IN Eccleſia Catholica.

Vnctionis ſpecies duæ. De conſe. diſt. 4. ca. 1.

INNOCENTIVS PAPA III. PATRIarchæ Conſtantinopolitano.

Eccleſia Græcorum in ordinationibus & conſecrationibus ſeruare debet vnctiones, quas ſeruat eccleſia Romana. Epiſcopus autem cum conſecratur, inungitur chriſmate in capite & manibus, quod ſi fuerit prætermiſſum per tres epiſcopos eſt ſupplendum.

Vnctio exterior ex quib. cõſtet. Oleo quid myſtice deſignetur. Matt. 25. Balſamus quid myſtice.

Conſtit. Lxxxiij.

Qvum veniſſet ad apoſtolicam ſedem Bracaten. Epiſcopus, qui in cõſecratione ſua ſanctam non acceperat vnctionem, quoniã apud vos non conſueuerunt pontifices, cum conſecrantur, inungi: nos, quod illi defuerat, mandauimus in ipſo suppleri, faciẽtes caput eius & manus per Alban. epiſcopum (aſſiſtentibus ei duobus epiſcopis ſecundum morem eccleſiaſticum) ſacro chriſmate deliniri. Et infrà.

Eccleſ. 24. 12 quæſt. 1. ca. Nolo & 11. quæſt. 3. c. Nõ ſunt audiendi. 2. Cor. 1. Pſal. 44. 2. Tim. 3. 23. quæſt. 4 ca. Nabuchodonoſor 8 quæſt. 1. ca. Licet ergo. 28 quæſt 1. ca. Iã nũc. Caput myſticũ quid. Matt. 0. Manus quidem. Cant. 3. Gal 6. Matt. 22. Luc 10. Caput cur vngatur Epiſcopo. Pſal. 132. 1. Cor. 11. 33 quæſt. 5. ca. Cum caput. Eſa. 61. Luc 4. Manus cur vngantur.

Scire volumus duas eſſe ſpecies vnctionis: Exteriorẽ, quæ materialis eſt & viſibilis; & interiorem, quæ ſpiritualis eſt & inuiſibilis. Exteriore viſibiliter inũgitur corpus: interiori inuiſibiliter inũgitur cor. De prima Iacobus Apoſtolus ait: Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros eccleſiæ, & orant ſuper eũ, vngentes eũ oleo in nomine domini, & oratio fidei ſaluabit infirmũ. De ſecunda Ioannes apoſt. ait: Vos vnctionẽ quam accepiſtis ab eo, maneat in vobis. Et nõ neceſſe habetis vt aliquis doceat vos: ſed ſicut vnctio vos docet de omnib', ita faciatis. Vnctio viſibilis & exterior ſignũ eſt interioris & inuiſibilis vnctionis. Vnctio verò inuiſibilis & interior nõ ſolũ eſt ſignũ, ſed etiam ſacramentum: quia ſi dignè ſumitur, vel agit, vel auget abſq; dubio quod deſignat. Ad exhibendum aũt exteriorem & viſibilẽ vnctionem, benedicitur oleũ, quod dicitur catechumenorũ vel infirmorũ, & cõficitur chriſma, quod ex oleo fit & balſamo myſtica ratione. Per oleũ enim nitor cõſcientiæ deſignatur, iuxta quod legitur: Prudentes virgines acceperũt oleũ in vaſis ſuis cũ lampadibus. Per balſamũ odor famæ exprimitur, propter quod dicitur: Sicut balſamũ aromatizans odorem dedi. Hoc ergo chriſmate vngi debet Epiſcopus, nõ tã in corpore, quàm in corde, vt & interius nitorem cõſcientiæ, quantũ ad Deum, & exterius habeat odorẽ famę quo ad proximum. De nitore cõſcientiæ dicit Apoſtolus: Gloria noſtra hæc eſt, teſtimoniũ cõſcientiæ noſtræ. Nam omnis gloria filię regis ab intus. De odore famę idẽ Apoſtolus ait: Chriſtus bonus odor ſumus in omni loco, & alijs odor mortis in mortẽ. Debet enim epiſcopus bonũ habere teſtimoniũ, & ab his qui ſunt intus, & ab his qui ſunt foris, vt cortina cortinã trahat, & qui audit dicat, Veni. Hoc vnguento caput & manus Epiſcopi cõſecrantur. Per caput enim mens intelligitur, iuxta illud: Vnge caput tuũ, & faciẽ tuam laua. Per manus, opera intelliguntur, iuxta illud: Manus meę diſtillauerũt myrrham. Manus igitur vngitur oleo pietatis, vt Epiſcopus operetur bonũ ad omnes: maximè aũt ad domeſticos fidei. Caput aũt vngitur balſamo charitatis, vt Epiſcop' diligat Deũ ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente ſua, & proximum ſuum ſicut ſeipſum. Caput inungitur propter authoritatem & dignitatem, & manus propter miniſteriũ & officiũ. Caput enim vngitur, vt oſtendatur illius repræſentare perſonã, de quo dicitur per Prophetam: Sicut vnguentũ in capite, &c. Caput enim viri Chriſtus, caput Chriſti Deus, qui de ſe dicit, Spiritus domini ſuper me, eò quòd vnxit me, euangelizare pauperibus miſit me. Manus Epiſcopi inunguntur, vt oſtẽdatur accipere poteſtatem benedicendi & cõſecrandi. Vnde cum eas conſecrator inungit, Conſecrare (inquit) & ſanctificare digneris domine manus iſtas per

iſtam

iſtam vnctionem,& per benedictionem noſtram: vt quæcunq; conſecrauerint, conſecrentur,& quæcunque benedixerint, benedicantur, in nomine domini.

Vnde in veteri teſtamento non ſolum vngebatur ſacerdos, ſed etiam rex & Propheta, ſicut in libro Regũ dominus præcepit Heliæ: Vade & reuertere in domum tuam per deſertum in Damaſcum. Cumq́; perueneris illuc, vnges Azahel in regem ſuper Syriam,& Iehu filium Nauſi vnges in regem ſuper Iſrael: Heliſæum autem filium Saphat, qui eſt de Abel, vnges prophetam pro te. Sed vbi Ieſus Nazarenus (quem vnxit Deus ſpiritu ſancto, ſicut habetur in Actibus Apoſtolorum) vnctus eſt oleo pietatis præ conſortibus ſuis, qui, ſecundum Apoſtolũ, eſt caput eccleſiæ, quod eſt corpus ipſius: principis vnctio à capite ad brachiũ eſt tranſlata, vt princeps ex tunc non vngatur in capite, ſed in brachio ſiue humero vel in armo, in quibus principatus congruè deſignatur, iuxta illud quod legitur: Factus eſt principatus ſuper humerum eius, &c. Ad quod etiã ſignificandum Samuel fecit poni armum ante Saul, cui dederat locum in capite ante eos, qui fuerant inuitati. In capite verò pontificis ſacramentalis eſt delinitio conſeruata, quia perſonam capitis in pontificali officio repræſentat. Refert autem inter pontificis & principis vnctionem, quia caput pontificis chriſmate conſecratur, brachium verò principis oleo delinitur, vt oſtendatur quanta ſit differentia inter authoritatem pontificis & principis poteſtatem.

Quia verò Chriſtus fecit nos in ſanguine ſuo Deo noſtro regnum & ſacerdotes (propter quod Apoſtolus Petrus ait: Vos eſtis genus electum, regale ſacerdotium) idcirco in nouo teſtamento non ſolum reges & ſacerdotes vnguntur, ſed etiam omnes Chriſtiani bis ante baptiſmum, ſcilicet oleo benedicto, primum in pectore, deinde inter ſcapulas,& bis poſt baptiſmũ, ſcilicet chriſmate ſancto, primum in vertice, demũ in fronte. In pectore nanque baptizandus inungitur, vt per ſancti ſpiritus donum abijciat errorem & ignorantiam,& ſuſcipiat fidem rectam, quia iuſtus ex fide viuit. Inter ſcapulas, vt per ſpiritus ſancti gratiam excutiat negligentiam & torporem,& bonam operationem exerceat, quia fides ſine operibus mortua eſt, vt per fidei ſacramentum ſit munditia cogitationum in pectore,& per operis exercitium ſit fortitudo laborum. In ſcapulis, quatenus fides per dilectionem ſecundum Apoſtolum operetur. In vertice verò baptizatus inungitur, vt ſit paratus omni petenti de fide reddere rationem, quia per caput intelligitur mens, iuxta quod legitur: Oculi ſapientis in capite eius: cuius ſuperior pars eſt ratio,& inferior eſt ſenſualitas. Vnde bene per verticem, quę eſt ſuperior pars capitis, intelligitur ratio, quæ eſt ſuperior pars mẽtis. In fronte vngitur baptizatus, vt liberè confiteatur quod credit; Quia corde creditur ad iuſtitiam, ore verò fit cõfeſſio ad ſalutem: memor eius quod dominus ait, Qui me confeſſus fuerit coram hominibus,&c. Ante baptiſmum ergo vngitur oleo benedicto,& poſt baptiſmum chriſmate ſancto, quia chriſma ſoli competit Chriſtiano. Chriſtus enim à chriſmate dicitur, vel potius à Chriſto dicitur chriſma, non ſecũdum nominis formam, ſed ſecundum fidei rationem. A Chriſto verò Chriſtiani dicuntur, tanquam vncti deriuentur ab vncto: vt omnes concurrant in odorem illius vnguenti, cuius nomen oleum eſt effuſum.

Per frõtis chriſmationem manus impoſitio deſignatur, quæ alio nomine dicitur confirmatio: quia per eam ſpiritus ſanctus ad augmentum datur & robur. Vnde cum cæteras vnctiones ſimplex ſacerdos vel presbyter valeat exhibere, hãc non niſi ſummus ſacerdos, id eſt, Epiſcopus debet cõferre: quia de ſolis Apoſtolis legitur, quorum vicarij ſunt Epiſcopi, quod per manus impoſitionẽ ſpiritum ſanctum dabant, quemadmodum actuum apoſtolorum lectio manifeſtat: Cum audiuiſſent (inquit) Apoſtoli qui erãt Hieroſolymis, quia recepiſſet Samaria verbum Dei, miſerũt ad eos Petrum & Ioannem. Qui cum veniſſent, orauerunt pro ipſis, vt acciperent ſpiritum ſanctum. Nondum enim in quenquã illorum venerat: ſed baptizati tantũ erant in nomine domini Ieſu. Tunc imponebant manus ſuper illos,& accipiebant ſpiritum ſanctum. Cuius aduentus per vnctionis miniſteriũ deſignatur, quia columba, in qua ſpiritus ſanctus ſuper Chriſtum in baptiſmo deſcendit: ad veſperũ in Cataclyſmo reuertens ramum retulit

Vnctionum pontificũ, regumq́; differentia. 3 Reg. 19. 2 quæſt. 7. ca. His qua. Act. 10. Eph. 1. Col. 2. Eſa. 9. 1 Reg. 9. Vnctionis qua fit põtifici & principi, differẽtia quæ. 69. diſt. ca. Duo ſunt. Vnctionum Chriſtianorum ratio & differentia quæ. Apoc. 1. 1 Pet. 2. De conſe. diſt. 5. cap. De bu. De conſe. diſt. 4. cap. Deinde à ſacerdote. Abac. 2. Heb. 10. Iacob. 2. Gal. 5. 1 Pet. 3. Eccle. 2. Rom. 10. Luc. 9. Chriſtus vnde dicatur. Cant. 1. Confirmationis vnctio quid innuat. De conſe. diſt. 4. cap. Presbyteri. 95. diſt. ca. Peruenit. 2 quæ. 7. c. Accuſatio. 68. diſt. ca. Quorum vices. Act. 8. Matth. 3. Luc. 3. Gen. 8.

Pſal. 101. lit virentis oliuæ, cuius vtique ſacramentum Dauid Propheta prænoſcens, exhilarandam faciem in oleo prædicauit.

Vnctio alta ru quid myſticè. Exod. 30. Vngitur prætereà, ſecundum eccleſiaſticum morem, cum conſecratur altare, cum dedicatur templum, cum benedicitur calix, non ſolum ex mandato legis diuinę, verum etiam exemplo beati Silueſtri, qui cum conſecrabat altare, illud chriſmate perungebat. Præcepit enim dominus Moyſi, vt faceret oleum vnctionis, de quo vngeret teſtimonij tabernaculum & arcam teſtamenti menſamque cum vaſis. Verum vnctionis ſacramentum aliud quidem efficit & figurat tam in nouo quàm in veteri teſtamento. Vnde non iudaizat eccleſia, cum vnctionis celebrat ſacramentum, ſicut antiqui mentiuntur, qui neque ſcripturas neque Dei nouere virtutem.

De conſe. diſt. 1. cap. Monemus igitur vt illum in ordinandis presbyteris & conſecrandis Epiſcopis morem ſerues & facias obſeruari, quem apoſtolica ſedes obſeruat. Et infrà.

Nullus Epiſcopus. Licet Romanus Pontifex non vtatur baculo paſtorali, tum propter hiſtoriam, tum propter myſticam rationem: tu tamen ad ſimilitudinem aliorum pontificum poteris eo vti.

DE SACRAMENTIS NON ITERANDIS.

INNOCENTIVS PAPA III. EPISCOPO* Helienſi.

**al. Nonionenſi.*

In ordinato in ſubdiaconum ſine manuum impoſitione, & confirmato non chriſmatis, ſed olei vnctione, non fiet iteratio, ſed ſupplebitur prætermiſſum.

Conſtit. Lxxxv.

Extra lib. 1 tit. 21. de Sacramentis non itera. cap Paſtoralis. De conſec. diſt. 4. cap. Oſtēditur. Supra conſtit. proxima.

PAſtoralis. Et infrà. Prætereà conſulere voluiſti, an permitti debeat miniſtrare, qui ſine impoſitione manuum fuerit ad ordinem ſubdiaconatus aſſumptus.

Et ſi confirmationis ſacramentum in eo debeat iterari, qui per errorem fuit non chriſmate, ſed oleo delinitus.

Ad quod breuiter duximus reſpondendum, quod in talibus non eſt aliquid iterandum, ſed cautè ſupplendum, quod incautè fuerat prætermiſſum.

DE FILIIS PRESBYTERORVM ORDINANDIS VEL NON ORDINANDIS.

INNOCENTIVS PAPA III.

Illegitimus in eccleſia paterna præbendari non debet.

Conſtit. Lxxxvj.

Extra lib. 1. tit. 17. de filijs presbyterorum, cap. Cum decorem.

CVm decorem domus Dei. Et infrà. Filijs cánonicorum præbendas in eiſdem eccleſijs conferri non ſinatis, quarum ſunt canonici patres eorum.

Cum indecorum ſit, vt in altaris officio illegitimus filius impudico patri miniſtret, in quo vnigenitus Dei filius æterno patri pro ſalute humani generis victimatur.

DE SERVIS NON ORDINANDIS ET de eorum manumiſſione.

INNOCENTIVS PAPA III. VARMENSI Epiſcopo.

Manumiſſus ab eccleſia vt fiat clericus, & ipſi eccleſiæ perpetuo ſeruiat in diuinis, ad aliam ſe transferre non poteſt: ſecus ſi purè fuerit manumiſſus

Eo

EO libentius. Et infrà. Adiecisti aliam quæſtionem, an illorum filij qui eccleſiæ ſeruili conditione tenentur, traditi à parentibus militiæ clericali cum ſuorum conniuentia dominorum, vt in eadem eccleſia debeant deſeruire, aſſequentes propterea libertatem, poſt tempus ea relicta poſſint ad aliam ſe transferre?

In quo credimus diſtinguendum, vtrum eo tenore fuerint manumiſſi & oblati ordini clericali quod manumittenti eccleſię dum vixerint, deberēt impendere famulatum in obſequijs diuinorum, & tunc transferendi ſe ad aliam eſt eis licentia deneganda: Vel manumiſſi extiterint abſolutè, ſicque libertatem habeant tranſeundi.

Extra lib. 1. tit. 18 de ſeruis non ordinandis cap. Eo libentius 14. diſt. ca. 1. 2 & 3. 1. quæſt 2. Quam pio.

Innocentius Papa tertius.

Ius eſt de ſeruo facto diacono, etiam de ſubdiacono debet intelligi.

Conſtit. Lxxxviij.

MIramur non modicum, cum certum ſit in conſtitutionibus antiquorum, quando ſerui in gradus eccleſiaſticos ordinati debeant in ſeruitutem vel non debeant reuocari. Et infrà.

De ſubdiaconali ordine, quia de eo non fit mentio in patrum ſtatutis expreſſe, videtur nobis, quod & is cum diaconali gradu priuilegio gaudet eodem. Nā licet ſacer ordo non reputaretur in eccleſia primitiua, tamen à conſtitutione Gregorij atque Vrbani ſecundum moderna tempora ſacer gradus eſſe minimè dubitatur.

Ibid. cap. Miramur non modicum. 54 diſt. ca. Ex antiquis, & ca. Frequens & ca. Quis autem. 21 diſt. ca. Ante triennium. 31. diſt. ca. Erubeſcant

DE CORPORE VITIATIS ORDINANDIS vel non ordinandis.

INNOCENTIVS PAPA III.

Sacerdos qui ex iuſta cauſa fecit ſibi virilia abſcindi, poteſt vt prius ſacerdotale officium exercere.

Conſtit. Lxxxix.

EX parte M. presbyteri fuit propoſitum, quod cum ſibi ſentiret lepræ periculum imminere, de conſilio medici virilia fecit ſibi abſcindi, vt poſſet à tam graui infirmitatis vitio liberari. Et infrà.

Quoniam igitur canones ſanctorum patrum hunc à ſacri altaris adminiſtratione non prohibent, mandamus, quatenus ſi eſt ita & memoratus M. eſt aliàs idoneus, vt ſui miniſterij officium exequatur, liberam ei tribuas facultatem.

Extra lib. 1. tit. 20. ca. De corpore vitiatis ordi. vel nō. 55. diſt ca. Si quis à medicis.

Idem Milicenenſi Epiſcopo.

Mutilatus manu ſi promotus fuerit in Abbatem, ab Abbatia deponitur.

Conſtitutio xc.

EXpoſuiſti nobis quod prædeceſſor tuus H. in Abbatem promouit, neſciens quod ipſe eſſet manu altera multilatus. Et infrà.

Nos igitur fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quod quum pro tam enormi defectu ad ſacros non poſſit ordines promoueri, & in promotione ſua id tacuerit fraudulenter, ab Abbatiæ officio eſt non immeritò amouendus.

Ibid. cap. Expoſuiſti.

DE BIGAMIS NON ORDINANDIS.

INNOCENTIVS PAPA III. RATISPONENSI EPISCOPO.

Qui mortua vxore promotus ad ordines ſacros, cum ſecunda de facto contraxit, & cognouit, bigamiæ pœnam incurrit, licet non ſit bigamus.

Conſtit. xcj.

NVper à nobis. Et infrà. Tertius articulus videbatur habere non modicū quęſtionis, quoniam quū in matrimonijs cōtrahendis, non iuris effectus, ſed animi deſtinatio attēdatur, vnde illum comitatur infamia, qui duas ſimul vxores habet, quod partim ad factū cōuenit retorqueri, ſicut in Canone legitur de presbytero, qui nō legalibus nuptijs detinetur, eadē cēſura tales vidētur

Extra lib. 1 tit. 21. de bigamis non ord. ca. Nuper à nobis. 18 ca. Presbyterum.

inter

interbigamos reputandi. Licet obuiet ex aduerſo, quod opinioni veritas ſit præferenda, & quod iuxta præmiſſa, qui nullam vxorem habuit, foret bigamus reputandus: quod contingeret, ſi quis de facto contraheret cum diuerſis, quibus de iure non poſſet matrimonialiter copulari.

Nos autem in hac quæſtione tibi reſpondemus, quod cum huiuſmodi clericis, qui, quantum in ipſis fuit, ſecundas mulieres ſibi matrimonialiter coniunxerunt, tanquam non bigamis non liceat diſpenſari, licet in veritate bigami nõ exiſtant, non propter ſacramenti defectum, ſed propter affectum intentionis cũ opere ſubſecuto.

Idem Metenſi Epiſcopo.

Qui contraxit cum virgine, licet prius ab alio deſponſata, bigamus non cenſetur.

Conſtit. cxij.

Ibid. ca. Debitum paſtoralis. DEbitum paſtoralis officij. Et infrà. Fraternitati tuæ duximus reſpondendum, quod cum duo ſint in coniugio, videlicet conſenſus animorum & commixtio corporum, quorum alterum ſignificat charitatem, quæ conſiſtit in ſpiritu inter Deum & iuſtam animã, ad quod pertinet illud quod dicit Apoſtolus: Qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt cum eo: reliquum verò deſignat conformitatem, quæ conſiſtit in carne inter Chriſtum & Eccleſiam, ad quod pertinet illud quod Euang. teſtatur: Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis: Profectò coniugium illud, quod non eſt commixtione corporum conſummatum, non pertinet ad illud coniugium deſignandum, quod inter Chriſtum & Eccleſiam per incarnationis myſterium eſt contractum, iuxta quod Paulus exponens illud, quod dixerat protoplaſtus: Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea: & propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna: ſtatim ſubiungit: Hoc autem dico magnũ ſacramentum in Chriſto & eccleſia. Cum ergo propter ſacramenti defectũ inhibitum ſit, ne bigamus aut maritus viduæ præſumat ad ſacros ordines promoueri, quoniã nec illa eſt vnica vnici, nec iſte vnus vnius, profectò vbi deficit inter huiuſmodi coniuges cõmixtio corporum, non deeſt huiuſmodi ſignaculũ ſacramenti.

1. Cor. 6. Ioan. 1. Gen. 2. Ephe. 5. 35. quæſt. 9. cap. Fraternitatis.

34. diſt. ca. Valentinianæ. Vnde is qui mulierem ab alio viro ductam, ſed minimè cognitã, duxit vxorem (quia nec illa, nec ipſe carnem ſuam diuiſit in plures) propter hoc impediri non debet, quin poſſit ad ſacerdotium promoueri.

Idem Lugdunenſi Archiepiſcopo, Apoſtolicæ ſedis Legato.

Qui plures habuit concubinas, ex eo bigamus non eſt.

Conſtit. xcliij.

Ibid. cap. Quia circa minima. QVia circa minima. Et infrà. Sanè poſtulaſti per ſedem Apoſtolicam edoceri, ſi presbyteri plures concubinas habentes, bigami cenſeantur.

Ad quod duximus reſpondendum, quod quum irregularitatem non incurrerint bigamiæ, cum eis tanquam ſimplici fornicatione notatis, quo ad executionem ſacerdotalis officij poteris diſpenſare.

Innocentius Papa tertius.

Subdiaconus, qui cum vidua contraxit & eam cognouit, bigamiæ pœnam incurrit, licet bigamus non ſit.

Conſtit. xciij.

Ibid. cap. A nobis fuit, & infrà. A Nobis fuit. Et infrà. Ille autem qui in ſubdiaconatus ordine conſtitutus, de facto tantum (quia de iure non potuit) duxit viduam in vxorem, pro fecto bigamus non exiſtit, ſed nec viduæ poteſt in veritate dici maritus, cum inter ipſum & illam non fuerit vinculum maritale contractum: cum eo tamen contra doctrinam Apoſtoli tanquam cum marito viduæ diſpenſari non licet, non propter ſacramenti defectum, ſed affectum intentionis cum opere ſubſecuto.

1. Tim. 4. 34. diſt. ca. Valent.

De

DE CLERICIS PEREGRINIS.

INNOCENTIVS PAPA III. CONSTANTINOPOlitano Patriarchæ.

Clericus peregrinus qui iurat ſe ordinatum, niſi aliter probet, in illo ordine non ſuſcipietur, nec ad ſuperiores promouebitur.

Conſtitutio xcv.

INtet quatuor. Et infrà. Vrrum clericos ad te ſine ſuorum ordinatorum literis venientes & offerentes iuramentum, quod ſint in quouis eccleſiaſticorum ordinum conſtituti, debes ad ſuperiores ordines promouere.

In quibus taliter tibi reſpondetur, quod (niſi de ipſorum ordinatione Canonica per idonea tibi conſtiterit argumenta) eos nec in illis ſuſcipere, nec ad maiores debes ordines promouere, præſertim antequam conuerſatio eorum fuerit approbata.

Extra lib. 1 tit. 22. de clericis peregrinis cap. Inter quatuor. 71. diſt. ca. Primatus. 9 quæſt. 1. cap. Epiſcopus vel preſbyteri. De conſe. diſt. 2 cap. Non prohibeat. Ibid. cap. Tuæ fraternitatis. 71. diſt. ca. penultimo. Supra eodē conſtit. 1.

Idem Hieroſolymitano Patriarchæ.

Peregrinus, de cuius ordinatione non conſtat, non permittitur celebrare in loco publico, ſed in occulto.

Conſtit. xcvj.

TVæ fraternitatis. Et infrà. Vtrum clericos, qui ad partes Hieroſolymitanas ſine commendaticijs literis veniunt, permittere debeas celebrare diuina. Et infrà.

Reſpondemus, quod niſi legitimè tibi conſtiterit, ſiue per literas, ſiue per teſtes de illorum ordinatione canonica qui penitus ſunt ignoti, non debes ipſos permittere in tuis plebibus celebrare, ſed ſi forſitan eorum aliqui ſecreto ex deuotione celebrare voluerint, poteris ſuſtinere.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI.

INNOCENTIVS PAPA III.

Dicit primo, quid ſit officium Archidiaconi, & in quo per illud reueletur Epiſcopus. Et ſecundo dicit Decanos rurales per Epiſcopum & Archidiaconum eligendos & amouendos, ſi illorum vices communiter gerant.

Conſtit. xcvij.

AD hæc nos diximus. Et infrà. Sanè conſuluit nos tuæ fraternitatis deuotio, quid ad officium Archidiaconi debeat pertinere, & in qui bus per ipſum cura epiſcopalis ſolicitudinis debeat releuari: & nos prout poſſumus, reſpondemus, Archidiaconus (ſecundum ſtatuta beati Iſidori) imperat ſubdiaconibus & Leuitis. Parochiarum ſolicitudo & earum ordinatio ad ipſum pertinet, & audire debet iurgia ſingulorum: Archiepiſcopi, qui à pluribus Decani nuncupantur, eius iuriſdictioni ſe nouerint ſubiacere. Secundum verò Romani ordinis conſtitutionem maior poſt Epiſcopum & ipſius Epiſcopi vicarius reperitur, omnem ſolicitudinem & curam tam in clericis, quàm in Eccleſijs eorum, prout melius ſecundum Deum poterit, impendendo, cum ſuper his ſit redditurus rationem in diſtricti examinis iudicio. Item in Epiſtola beati Clementis Papæ prædeceſſoris noſtri oculus Epiſcopi Archidiaconus appellatur, vt loco Epiſcopi per Epiſcopatum proſpiciēs, quæ corrigenda viderit, corrigat & emendet, niſi adeo fuerint ardua negocia, quod abſque maioris ſui præſentia nequeant terminari. In quadam verò noſtra conſtitutione iam alia vice nos meminimus expreſſiſſe, quod inſtitutio corporalis tam ſuper beneficijs, quàm etiam dignitatibus ad ipſum debeat pertinere, examinatio etiam clericorum, ſi fuerint ad ſacros ordines promouendi: & hoc idem in collationibus beneficiorum credimus obſeruandum, vt qui beneficijs eccleſiaſticis præficiendi fuerint, à ſuo prius examinentur Archidiacono, & per ipſum poſtmodum Epiſcopo præſententur.

Extra lib. 1 tit. 23. de officio Archidia. ca. Ad hæc nos 25. diſt. ca. Perlectis. Extra lib. 1 tit. 23. cap. Vt archidiaconus. 93. diſt. ca. Diaconi. Infrà cōſt. Vt noſtrū.

Sub.

Subſequenter poſtea quæſiuiſti, vtrum Decani rurales, qui pro tempore ſtatuuntur, ad mandatum tuum ſolum, vel Archidiaconi, vel etiam vtriuſque inſti-
C. aut. præ- tui debeant vel deſtitui, ſi fuerint amouendi. Ad hoc breuiter reſpondemus,
ſtam. L. vl- quod cum ab omnibus, quod omnes tangit, approbari debeat, & commune eo-
tima. Et ff. rum Decanus officium exerceat, communiter eſt eligendus vel etiam amo-
de aqua. uendus.

Idem Innocentius Papa tertius.

Archidiaconus non dat litteras commendatitias ad ordines.

Conſtit. xcviij.

Ibid cap. SIgnificaſti. Et infrà. Interdicas Archidiacono tuo, ne ſine ſcientia tua & au-
Significa- thoritate literas ſuas promouendis concedat.
ſti. Et etiam diſtrictè prohibeas, ne ad ordines audeant conuolare.

Qui ſi contra prohibitionem tuam venire præſumpſerint, executionem eis ordinum ſuſceptorum taliter interdicas.

Idem Innocentius Papa tertius Archiepiſcopo Mediolanenſi.

Archidiaconus examinat & præſentat ordinandos, & ponit prælatos in ſede.

Conſtit. xcix.

Ibid. cap. VT noſtrum. Et infrà. Non fuit ſufficienter probatum, quod Cancellarius
Vt noſtrũ. ex officio ſuo exerceat ſpiritualia memorata, cum ea potius de iure com-
Supra eodẽ muni ad Archidiaconi ſpectent officium, repræſentare videlicet ordinandos
conſtit. Ad Epiſcopo, & illos examinare, ponere Abbates & Abbatiſſas in ſede.
hæc.

DE OFFICIO VICARII.

INNOCENTIVS PAPA III. ABBATI SANCTI Eugenij, & Plebano ſancti Petri.

Vicarius Papæ in vrbe iuriſdictionem habet, non extra vrbem.

Conſtit. C.

Ibid. cap. SVA nobis. Et infrà. Nos igitur vicarij literas æſtimantes per ſurre-
Sua nobis. ptionem obtentas. Quoniam iuriſdictio vicarij, quem Romanus Pontifex in vrbe reliquit, non extenditur extra illam, niſi ei ſpecialiter ſit conceſſum: præſertim cum ipſe moratur in ſua prouincia ſpeciali, videlicet inter Capuanam prouinciam, & Piſanam, Mandamus quatenus quicquid occaſione literarum illarum actum eſt, in irritum reuocetis.

DE OFFICIO ET POTESTATE iudicis Delegati.

INNOCENTIVS PAPA III. RHEGINO ARCHIEpiſcopo, & Epiſcopo Cephadulenſi.

Si cauſa ſimpliciter delegatur tribus, duo ſine ſub delegatione tertij procedere non poſſunt. Quod ſi fecerint, ab eis poterit appellari. Idem ſi ſunt dati cum clauſula, quod ſi non omnes, non enim valet proceſſus duorum, tertio inconſulto.

Extra lib. 1 tit. 29. de officio & poteſta. iudicis delegati, cap. Cum cauſa quæ.

Conſtit. CI.

CVm cauſa quæ vertitur inter Montis regalis & Roſanenſem Archiepiſcopos ſuper quibuſdam decimis, Panormitano, & Capuano Archiepiſcopis, & tibi fratri Rheginenſi commiſſa fuiſſet à nobis ſine debito terminanda, prædictus Archiepiſcopus Mõtis regalis. (Sicut accepimus) ad primam Panormitani & Capuani Archiepiſcoporũ citationem acceſſit: in quorum præſentia excipiendo propoſuit, quod pro-

duabus

duabus cauſis eorum non deberet ſtare iudicio: tum quia ipſa cauſa tribus fuerat iudicibus delegata, & idem ab illis duobus tantum (te fratre Rheginenſe inconſulto, nec vices tuas ſuper hoc committente) ad iudicium fuerat euocatus: tum quia ante ipſorum citationem & notitiam literarum pro eadem cauſa nunciū ſuum ad Apoſtolicam ſedem tranſmiſerat, in quo Decretalem Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri ſibi affirmabat apertius ſuffragari. At ijdem Archiepiſcopi exceptiones ipſius nolentes admittere, contra eum, vt reſponderet interlocutoriam ſententiam, protulerunt. Propter quod ad Apoſtolicam ſedem appellauit. Et infrà. *Extra li. 2. ti. 28. de appella. cap. Meminimus.*

Fraternitati veſtræ mandamus, quatenus, ſi vobis conſtiterit prædictos Archiepiſcopos exceptiones prędictas nullatenus admiſiſſe (non obſtante eo quod per ipſum factum eſt) decimas ipſas, quibus prædictus Montis regalis Archiepiſcopus ſe poſtquam nuncius ſuus propter hoc ad ſedem Apoſtolicam acceſſerat, aſſerit ſpoliatum, præcipuè cum eaſdem tam ſibi, quàm eccleſiæ ſuæ à ſede Apoſtolica aſſerit confirmatas, ſiue per laicalem potentiam, ſiue per eoſdem iudices factum ſit, cum fructibus inde perceptis reſtitui faciatis, audientes poſtmodum quantum de iure poteritis quicquid fuerit quæſtionis.

Idem Conuentui de Conchis.

Si duo ſunt delegati cum clauſula, quod ſi ambo & cætera, vno recuſato, alter ſolus procedere poſt: nec tenet proceſſus, ſi cum recuſato procedat.

Conſtit. Cij.

CVm ſuper Abbatia monaſterij veſtri inter vos & S. quondam Abbatem veſtrum fuiſſet quæſtio agitata, demum ſuper ea ad Lexouien. Epiſcopum & Abbatem de Becco noſtræ fuerant literæ deſtinatæ. Et infrà. *Ibidem. ca. Cum ſuper Abbatia.*

Quamuis ſolus Abbas antequam appellaretur ab eo iuxta formam literarum noſtrarum procedere potuiſſet, quia tamen pro eo, quod cum ipſo Epiſcopo interlocutus eſt, appellationem prius ab eodem Epiſcopo interpoſitam non tenuiſſet de iure ſine ipſo, cum poſſet & nollet negocio intereſſe, per conſequentiam confeſſus eſt ſe non poſſe mandatum apoſtolicum adimplere, nec ſuæ intentionis extitit, vt ſine coniudice ſuo aliquid diffiniret, & cum eo qui iam iudex eſſe deſierat, aliquid ſuper prædicto negocio ritè diſponere non valebat, voluntate ac poteſtate ſibi mutuo aduerſantibus, cum noluerit quod potuerit, & quod voluerit adimplere nequiuerit, quod à duobus factum fuerat, effectum non potuit de iure obtinere. *11. queſt. 3. ca. Aeſtimant.*

Idem Archiepiſcopo Toletano.

Si iuriſdictio delegati expirat in termino peremptorio, quem partibus aſſignauit, poſt congruam horam peremptorij iudex non expectabit contumacem. Si non expirat, poteſt expectare in diem alteram, & iterum citare ſi vult.

Conſtit. CIII.

COnſuluit nos tua fraternitas, vtrum cum ad recipiendos teſtes, depoſitiones publicandas eorum, vel ſententiam proferendam peremptoriè citatas partes, & earum altera ſe abſentat contumaciter die data, an circa vltimā partē ſaltem diei ſit in negocio procedendum, vel in diem expectandum potius ſubſequentem: etſi expectaueris, vtrum contumax iterum ſit citandus, quum nō fuerit die partibus aſſignata proceſſum? *Ibid. cap. Conſuluit.*

Nos autem credimus diſtinguendum, vtrum iuriſdictio duret poſt terminū peremptorium, an expiret in illo. Si duret in diem alteram, æquitate ſuadente, poteris expectare: nec erit pars contumax peremptorio elapſo citanda, niſi gratiam fecerit ei benignitas iudicantis. Si autem expiret, niſi partes quum id nouerint, ſe tibi præſentauerint ea hora, qua congruè poſſis procedere ad exequendū id, propter quod eis legitimè terminū peremptorium aſſignaſti, ex tunc exequi poteris quod intendis, ne fruſtra iudicialis inſtantia euaneſcat. *Ioan. 3. 13. queſt. 2 cap. Pernicioſam.*

Ne verò iudicium eccleſiaſticū exerceatur in tenebris, quia iuxta teſtimoniū

veritatis, qui malè agit, odit lucem. Licet enim ſecundum conſuetudinem & conſtitutiones legitimas more Romano dies à medietate noctis incipiat, & in medio noctis deſinat ſubſequentis (vnde quod in dimidiatis noctibus agitur, perinde ſanxit habendum legalis authoritas, ac ſi qualibet parte lucis agatur) nos tamen eam procedendi horam congruam intelligimus, ex qua poſſis ante noctis tenebras perficere, quod incumbit.

ff. de ferijs L. more Romano. ff. de iud. L. Nonnunquam 2. quæſt. 6. cap. Appellatore.

Porro, diſcretus iudex in aſſignatione peremptorij non debet iuriſdictionem ſuam (niſi neceſſitas exigat) adeo coartare.

Idem Abbati de Borbellis, & Priori ſancti Sepulchri.

Ex noua cauſa remouetur delegatus, etiam poſt litem conteſtatam, & alius ſubrogatur.

Conſtit. Ciiij.

Ibid. ca. Inſinuãte R.

INſinuante R. rectore ſancti Saldati ad audientiam noſtram peruenit, quod quum cauſam, quæ ſuper iure parochiali inter ipſum & T. vertebatur Vigorienſi Epiſcopo, & coniudicibus ſuis à nobis obtinuerit delegari, poſtmodum (licet fuerit in eadem quæſtione proceſſum) tractu temporis ante diffinitiuæ ſententiæ calculum idem Epiſcopus dictum R. in familiarem admiſit: ſine quo alij coniudices (ſecundum quod in noſtris literis mandabatur) in cauſa procedere non valebant, & alter ipſorum coniudicum officialis eſt Epiſcopi ſupradicti: propter quod aduerſæ parti poterat ſuſpectus haberi. Vnde quum tam Epiſcopus, quàm officialis prædictus (vtpote quos idem R. in iudices poſtularat, & ipſe familiaris eorum poſtmodum eſt effectus) ab aduerſa parte poſſent merito recuſari, deciſionem ipſius cauſæ veſtræ petijt diſcretioni committi.

Quocirca mandamus, quatenus ſi eſt ita (niſi poſtquam familiaris eius eſt effectus litigare conſenſerit coram illo) in cauſa ſecundum priorum continentiam literarum (ratione præuia) procedatis, alioquin partes ad priorum iudicum reuertantur examen.

Idem Priori ſancti Fridiani Lucanenſis.

Delegatus Papa ſententiam ſuam exequi poteſt. vſque ad integrum annum.

Conſtit. CV.

Ibid. cap. Quærenti quid per. Infra lib 5. tit. de verborum ſig conſt Quærenti.

QVærenti, quid per cenſuram eccleſiaſticam debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris literis apponimus. Et infrà. Si verò delegatus à nobis excõmunicet illum, qui rei iudicatæ parere contemnit, licet aliquibus videatur quod ſuo ſit functus officio, vt vlterius non habeat ex delegata ſibi iuriſdictione proceſſum: alij autem dicunt quod iuriſdictio eius duret, donec ſententiæ pareatur, vt interim abſoluere poſſit parere volentem.

C. de re vſu. rei iud L. 2 & 3.

Nos tamen per æquitatis ſemitam incedentes, præſentium authoritate ſtatuimus, vt delegatus à nobis, non ſolum vſque ad quadrimeſtre tempus (quod ad ſoluendum debitum à lege reo conceditur) ſed vſq; ad integrum annum, iuriſdictionem ſibi commiſſam, ad exequendum ſententiam valeat exercere, ſicut obſeruatur in illo, qui ante litis conteſtationem contumax inuenitur.

Idem Archiepiſcopo Cantuarienſi.

Delegatus Papa poteſt principium, medium & finem cauſa coniunctim & diuiſim ſubdelegare.

Conſtit. CVI.

Ibid cap. Super quæſtionum. Infrà rõſt Licet is cui

SVper quæſtionum articulis, de quibus nos conſulere voluiſti, tibi reſpondemus, quod per conſtitutionem noſtram conſultationi Alexandri Papæ nullatenus derogatur, ſed illa per iſtam exponitur: imo in iſta verius, quæ in illa fuerant prætermiſſa, ſupplentur. Ipſe namque reſpondit, quod ſi ſuper cauſa, quę alicui ex apoſtolica delegatione committitur, à perſonis eccleſiaſticis, vna vel pluribus, quibus delegatus (vt parcat laboribus partium & expenſis) cauſæ cognitionem ipſius & teſtium examinationes, ſententia ſibi reſeruata, cõmittit, appellatio fuerit interpoſita, huiuſmodi appellationis intuitu cauſam indiffinitam relinquere non tenetur. Nos autem ſtatuimus, quod licet is cui cauſa cõmitti-

mittitur remota appellatione nō poſſit eam alijs ſine prouocationis obſtaculo delegare: ſi tamen delegatus à nobis, vel iudex quicunque non tam cognitorē, quàm executorem ad aliquem certum articulum quempiam deputauerit, ab eo (niſi modum excedat) non liceat appellari, dummodo de partium deputetur vel recipiatur aſſenſu.

Quod ſi delegatus à nobis vel litis exordium, vel cauſæ finem, necdum totū negocium ei duxerit committendum, ab ipſo tanquam à iudice licitè prouocetur: quum & lis ante iudicem debeat conteſtari, & cauſa per iudicem diffiniri.

Intentionis igitur noſtræ fuit (ſicut ex tenore conſtitutionis præmiſſę poteſt liquidè deprehendi) quod (vt iudicialis authoritas liberius valeat exerceri) delegatus à nobis licitè poſſit & principium & finem & medium cauſæ ſibi cōmiſſæ non ſolum coniunctim, ſed etiam diuiſim alij delegare: non obſtante quod dicitur, quod iudex debet cognoſcere per ſeipſum in principio, in medio, & in fine: cum, antequam ferat ſentētiam, vniuerſa quæ acta ſunt in iudicio, inueſtigare debeat diligenter.

A ſubdelegato cum iuriſdictione appellari poteſt: ſecus ſi ſine iuriſdictione, niſi modum excedat. Tunc enim poteſt recuſari, niſi datus ſit de partium conſenſu.

Verum cum totam cauſam committit alicui, vel principium aut finē ipſius, ab eo tanquam à iudice poteſt licitè prouocari. Quum autem alicui medium tantum committit, ab ipſo tanquam ab auditore prouocari non poteſt, niſi mandati fines excedat, vel merito ſit ſuſpectus. Vnde, ne valeat recuſari, prouidè ſtatuimus, vt de partium detur vel recipiatur aſſenſu.

A ſubdelegato non in totum appellatur ad ſubdelegantem, non autem ad primum delegantem: ſecus ſi in totum.

Porro, cum delegatus à nobis iuriſdictionem ſuam in alium trāsfert totam, ſi fuerit appellandum, non ad eum, ſed ad nos appellari debebit. Quum autem ſibi aliquid de iuriſdictione reſeruat, ſi cauſa ſit ei, appellatione remota, cōmiſſa, non ad nos, ſed ad eum poterit de iure appellari. Vnde ſi forſan appellaretur ab eo, cui media cauſæ cōmittit, ſiue cognitor vel executor dicatur, vel (quod melius eſt) auditor, pro eo quod vel mandati fines excedat, vel merito ſit ſuſpectus, nihilominus tamen delegatus à nobis iuxta conſultationem præmiſſam, cauſam poterit diffinire, vt parcatur laboribus partium & expenſis.

Auditor datus ſine partium conſenſu recuſari poteſt, vt ſuſpectus: non tamen ſine cauſa.

Quem verò delegatus à nobis deputauerit auditorem, neutra partiū poterit recuſare, niſi coram eo iuſtam recuſationis cauſam oſtendat.

Si vnus ex duobus delegatis principis cum clauſula, appellatione remota, ſubdelegat alteri acceptanti, non poteſt acceptans ſubdelegare, nec appellatione remota procedere, quod tamen ante acceptationē poterat. & ſi ab ipſo fuerit appellandum, appellabitur ad Papam, etiam ſi fuerit ſubdelegatus non in totum.

Si verò duo ſint à principe delegati, & vnus cōmittit vices ſuas alteri: illi nec poteſt, nec debet appellatione remota procedere, nec cauſam alij delegare, quāuis in commiſſione facta duobus contineatur expreſſum, vt appellatione remota alter poſſit procedere ſine reliquo, ſi non poſſunt ambo pariter intereſſe.

Quia quod poteſt ex ſola iuriſdictione ſibi à principe delegata, non poteſt cū iuriſdictione ſibi à condelegato commiſſa.

Vnde ſi ab eo fuerit appellatum, licet aliquibus viſum fuerit, quod ad condelegatum valeat appellari, nobis tamen videtur, quod ad primum duntaxat appellandum eſt delegantem, propter rationem ſuperius aſſignatam.

Si delegatus Papa ſubdelegat non in totum, pars à ſubdelegato non poterit appellare, ex eo quod datus ſit ſine ſuo conſenſu: poteſt tamen recuſari in oſtendendo cauſam iuſtam coram delegato, & tunc delegatus diffiniet. à quo etiam, ſi noluit recuſationem admittere, appellatur ad Papam.

Eius ergo appellatio, de quo tua fraternitas nobis ſcripſit, ſi noſtræ conſtitutionis occaſione ad noſtram audientiam appellauit, pro eo quod delegatus à nobis, reſeruata ſibi diffinitiua ſententia, audientiam cauſæ commiſit quibuſdam, qui de partium aſſenſu, nec dati ſunt nec recepti (niſi cōtra eos iuſtam recuſatio-

niscauſam oſtenderit, vel paratus fuerit oſtendere coram iudice delegato) non debuit impedire, quo minus procederent auditores. Qui etiamſi tanquam ſuſpecti fuiſſent merito recuſati, delegatus tamen à nobis nihilominus potuiſſet ſublato appellationis diffugio cauſam iudicialiter expedire.

Quod ſi iuſtam recuſationis cauſam noluit admittere delegatus, ſed coram ſuſpectis eum litigare cogebat, à tali grauamine licitè potuit ad noſtram audientiam appellare: quodque poſt appellationem huiuſmodi eſt appellare præſumptum, iudicari debet irritum & inane.

Idem Epiſcopo Helienſi.

Delegatus Papa, niſi malitioſe ſe exoneret, ſubdelegatum compellit ad ſuſcipiendam ſubdelegationem, in coactione tamen defert ſua dignitati & perſona.

Conſtit. CVII.

Ibidem ca. Paſtoralis officij. C. de iudic. L. à iudice.

PAſtoralis officij. Et infrà. Conſultationi tuæ duximus reſpõdendum, quod cum delegata à principe iuriſdictio dandi iudicem ſit à lege conceſſa (dummodo ipſe exonerare ſeipſum malitioſe non quærat) poteſt compellere renitentem, eò quòd iuriſdictio illa nullius videretur momenti, ſi coërtionem aliquã non habetet.

Delegatus tamen debet ſolicitè prouidere, vt ſi perſonis ſuperioribus (exigente neceſſitate) negocium duxerit delegandum, in coactionibus inferendis dignitati deferat & perſonæ.

Delegatus Papa ſicut poteſt committere totam cauſam, ita poteſt citationem & punire contemnentem & acceptare.

9 quaſt 3. ca. Cum ſimus.

Item cum totum negocium alij poſſit committere delegatus, ſicut ſuperius eſt expreſſum, citationis officium poteſt cuilibet (diſcretione præuia) demandare, ac punire merito contemptorem.

Si Papa ſcienter commiſit appellationem interpoſitam à ſuo delegato dato cum clauſula, appellatione remota, iuriſdictio primi delegati eſt interim ſuſpenſa quo ad executionem.

1 quaſt. 5. ca Præſentium. Extra lib. 1 tit. 29. de poteſtate iudic. dele. cap. Sane.

Præterea poſtulaſti, ſi, cum à ſententia lata authoritate literarum noſtrarum in quibus appellatio eſt inhibita, fuerit appellatum, & literæ poſt appellationẽ ad iudices alios emanauerint, an ad mandatum poſteriorum iudicum executio ſententiæ à prioribus delegata debeat retardari, vt priores iudices ipſam neque per ſe neque per alios exequantur.

Nos autem inquiſitioni tuæ taliter reſpõdemus, quod cum appellationis cauſam ex certa ſcientia iudicibus alijs committimus cognoſcendã, appellationem videmur recipere, ac iuriſdictionem priorum iudicũ reuocare, vt interim executio ſcientiæ ſuſpendatur, donec appellationis merita plenius ſint diſcuſſa.

Ordinarius ad mandatum delegati exequitur ſententiam, etiam ſi ſciat eam iniuſtam.

Quia verò ſæpe contingit, quod executio ſententiæ ordinario demandatur, quæſiuiſti an, ſi ipſam iniuſtam eſſe cognouerit, debeat eam executioni mandare, an ſit ei potius ſubſiſtendum.

Attendentes itaque quod non cognitio, ſed executio tãtum demandatur, eidem reſpondemus, quod cum ordinarius teneatur obſequi delegato, & ſi ſciat ſententiam illam iniuſtam, exequi nihilominus tenetur eandem, niſi apud eũ efficere poſſit, vt ab hoc onere ipſum abſoluat.

Delegatus qui impenditur die ſtatuta procedere, partem hoc procurantem puniet, & quantum ad diem illam cauſam committet appellatione remota in odium procurantis, niſi partes negocium prorogent.

Cum autem ſæpe contingat ad diem, quam judex delegatus à nobis partibus aſſignauit, earum altera procurante, vt negocium prorogetur, iudicem ipſum à rege vel archiepiſcopo euocari.

18. diſt. ca. Epiſcopus. C. de ſportulis. L. 2.

Nos peruerſitatem volentes malignitatibus obuiare, decernimus, vt ſi delegato conſtiterit hoc fuiſſe alicuius partis malitia procuratum, ipſam puniat animaduerſione condigna, & (ne aliquod lucrũ ex huiuſmodi fraude reportet) perſonæ neutri parti ſuſpectæ, quantum ad diem illum, committat ipſum negociũ audiendum, quæ in ipſo appellatione remota procedat, niſi fortè partes conſenſerint negocium prorogari.

Idem

Idem Abbati ſancti Hilarij,& magiſtro G.Canonico Tarniſinenſi.

Subdelegatus à delegato Papa iuriſdictionem habente,poteſt coërcere impedientem

Conſtit. CVIII.

EX literis patriarchæ Granden.Et infrà. Mandamus,qnatenus,niſi vobis conſtiterit,quod literæ quæ ſecundo loco ad Archipresbyterũ Paduanum impetratæ dicuntur,de prioribus literis ad primicerlum Graden.& plebanum ſanctæ Sophiæ obtentis expreſſam fecerint mentionem,vt per ſecundas primæ apparerẽt reuocatæ,cum primos iudices authoritate literarum noſtrarum iuriſdictionem nõ ſit dubium habuiſſe,quàm potuerunt poſt modum patriarchæ, quoad excutionem ſententiæ,demandare:ex qua coërtionem etiam idem patriarcha receperat,cum huiuſmodi demandata iuriſdictio deluſoria videretur,ſi ſubdelegatus huiuſmodi coërcionem aliquam non haberet,interdicti ſententiam ab eodẽ patriarcha in Caſtellan. Archidiaconũ promulgatam,pro eo quod eiuſdẽ patriarchæ executionẽ impediens,eius literas quibus mandatũ prædictorũ iudicum nũciabat, legi in publicum nõ permiſit,tamdiu faciatis inuiolabiliter obſeruari,donec eidem patriarchæ de iniurijs irrogatis ſufficiẽter fuerit ſatisfactũ.

Ibid. cap. Ex literis.

Si verò conſtiterit primas literas per ſecundas legitimè reuocatas,cum appareat primos iudices iuriſdictionem nullam penitus habuiſſe,& ita conſter per cõſequentiam, patriarcham ipſum non recepiſſe iuriſdictionem vel coërtionẽ aliquam ab eiſdẽ,prædictam interdicti ſententiã denuncictis irritã & inanem.

Idem Epiſcopo Pictauienſi.

Iuriſdictio delegati re integra morte mandantis expirat.

Conſtit. CIX.

LIcet vndiq;.Et infrà.Cũ igitur duxeris requirendũ,ſi cauſam tribus iudicibus delegamus,apponi in literis noſtris illã clauſulam faciẽtes:quod ſi nõ omnes his exequẽdis poteritis intereſſe,duo veſtrũ nihilomin⁹ eã exequãtur,& vn⁹ poſtq̃ cõmiſerit cuidã ex alijs vices ſuas,de medio ſit ſublat⁹ tertius vt ſuſpectus merito recuſetur,an collega ſuperſtes ſuo nomine ac defũcti poſſit negociũ diffinire.

Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus:quod ſi iuriſdictione à ſuo ſibi collega delegata eo viuente vti nõ cœperit,quia mandatũ huiuſmodi re integra morte mandatoris expirauit,nõ habet ſolus officiũ iudicandi. Si verò ante mortẽ illi⁹ iuriſdictione vti cœperit taliter de mãdata, vices ſuas & illi⁹ poterit adimplere.

Ibid cap. Licet vndique. Extra lib. 1. tit. 29 de offi & poteſtate iudi. delegati, c. Prudentiã. Ibid. cap. Cauſam.

Idem Epiſcopo Baiocenſi.

Non creditur quis delegatus niſi delegationem probet.

Conſtit. Cx.

CVm in iure peritus. Et infrà. Præterea quæſiuiſti cum tibi ab aliquo ſub hac forma mandatur,authoritate qua fungor iniungo, vt talem denuncies excõmunicationis ſententiæ ſubiacere,ac tibi ſuper mandato apoſtolico hæſitanti ab aliquo non ſit facta fides,an mandarum huiuſmodi exequi tenearis?

Super quo tibi huiuſmodi damus reſponſum , quod niſi de mandato ſedis apoſtolicæ certus extiteris,exequi non cogêris quod mandatur.

Ibid cap. Cum in iure peritus, Supra eodẽ tit de reſcriptis conſtit. Cum contingat.

Idem Parrhiſienſi & Trecenſi Epiſcopis,& Abbati S. Genouefæ.

Per procuratorem non habentem mandatum de re ad rem iuriſdictio prorogari non poteſt.

Conſtitutio Cxj.

CVm olim Abbas & conuentus Virgiliacenſis ſua nobis conqueſtione monſtraſſent,quod comes Alriſiodorenſis quoddam ſtagnum molendinum,& domum in terra eorum conſtruere nitebatur, in ipſorum præiudiciũ & grauamen Epiſcopo & theſaurario Niuernen.commiſimus cauſam ipſam.

Ibid cap. Cum olim abbas.

Per quorum literas accepimus,quod lite ſuper petitionibus eccleſię conteſtata,receptis vtrinq; teſtibus & atteſtationibus publicatis', cum ſuper dictis teſtiũ inter partes fuiſſet poſtmodum diſputatum:

Tandẽ pars comitis propoſuit,quod de dãnis in nemoribus & rebus alijs datis

Supra. de reſcriptis, cap. Cum dilecta. ſuper quibus teſtes deponere videbantur, cognoſcere non debebant, cum in reſcripto noſtro nulla de damnis mentio haberetur. Et infrà.

Iudices autem interlocuti ſunt, quod ſuper damnis datis à comite ad eos cognitio pertinebat.

Quo audito comes ad appellationis beneficium conuolauit.

Vnde ipſum iudices euocatum, & nec per ſe, nec per reſponſalem idoneum comparentem, excõmunicationis vinculo aſtrinxerunt. Et infrà.

Quia verò ſuper damnis datis antequam lis fuerit conteſtata, nequaquam ad dictos iudices cognitio pertinebat, cum in reſcripto nulla de eis mentio haberetur, nec ad ipſos potuerit iuriſdictio prorogari, cum procurator ad illa ſolummodo intelligatur conſtitutus, quæ in cõmiſſionis literis inueniuntur expreſſa, & poſtquam comes publicatis atteſtationibus intellexit ſuper his fuiſſe depoſitum, protinus cõtradixit: nos eoſdem iudices pronunciauimus minus iuſtè interlocutos fuiſſe, ac ſæpe dictum comitem, qui ob hoc ad appellationis beneficium conuolauit, excommunicationis ſententia non fuiſſe ligatum.

Idem Senonenſi Archiepiſcopo.

Qui acta cauſa relationis iudicũ delegatorum ſigilla violando aperuit, non auditur poſt modũ contra illa.

Conſtit. Cxij.

Ibid. cap. Cum olim Magiſter. CVm olim magiſter S. & B. archidiaconatum & præpoſituram ad inuicem commutaſſent. Et infrà.

Verum dictus B. delegatis noſtris non deferens, imo verius deleganti ſigilla violauit illorum, & ſcripta quæ nobis fuerant præſentãda, non erubuit aperire. Qui poſtmodum in noſtra præſentia conſtitutus aduerſario præſente in excuſationem ſuam propoſuit, quod iudices perperam proceſſerant contra ipſum, cũ acta in ſcriptis minus fideliter redegiſſent: vnde timẽs ne literas portaret Vriæ, illorum ſcripta aperuit, & quod ſuſpicatus fuerat, adinuenit.

Sanè ſi quod expediret, melius notauiſſet, vel non recepiſſet ſcripta ſuſpecta, vel recepta nobis fideliter præſentaſſet, & oſtendiſſet cauſam ſuſpicionis propoſitæ coram nobis: prÿterea cũ non conquereretur de iudice, quem ei proprio motu conceſſimus, ſed de illo potius, quem ipſe duxerat eligendum, & iudices ſuas nobis per eum literas deſtinaſſent, de ipſo pariter conquerentes, verbis ipſius fidem non duximus adhibendam.

Sed vt in hoc ſaltem puniretur in quo peccauerat, contra acta iudicum quæ temerè violarat ipſum (ſicut nec debuimus) noluimus exaudire, ne videretur dolus ſuus ei patrocinium attuliſſe.

Idem Abbati & Capellano S. Mariæ Bononienſi.

Delegatus non tenetur admittere collegam ſibi adiunctum per literas ſurreptitias, nec ipſius ſubdelegatũ.

Conſtit. Cxiij.

Ibid cap. Coram dilecto filio COram dilecto filio M. diacono Cardinali, quem tibi & H. nuncio & clerico ſanctæ Agathæ aduerſario tuo, qui cum inſtrumentis eiuſdem eccleſiæ, ſed abſque literis de rati habitione ad apoſtolicam ſedem acceſſerat, ſed de rato caueret ſub fide iuſſoria cautione, conceſſimus auditorem, proponere curauiſti, quod cum quidam in parochia ſanctæ M. in honorem beatæ Agathæ eccleſiam conſtruxiſſet, Alexander Papa prædeceſſor noſter cauſam ſuper hoc Abbati ſancti Stephani & Priori ſancti Victoris commiſit terminandam, qui pro eccleſia ſanctæ M. diffinitiuam ſententiam protulerunt. Verum Capellanus ſanctæ Agathæ ſententiæ parere contempſit. Cumque ſuper eadem cauſa coram Ferrarienſi epiſcopo per annum diſceptatum fuiſſet, pars eccleſiæ ſanctæ Agathæ horum veritate ſuppreſſa magiſtrum L. Bononienſem canonicum obtinuit eidem Epiſcopo in cauſæ deciſione adiungi: qui cum cauſæ intereſſe non poſſet, prædictus Epiſcopus, cui per ſequentes literas mandabatur, vt ſi ambo intereſſe non poſſent mandatis apoſtolicis exequendis, ca ipſe nihilominus adimpleret, ſententiam prædictam confirmauit.

Nun-

Nuncius verò eccleſiæ ſanctæ Agathæ inter alia propoſuit, quod cum dictus magiſter L. vices ſuas alij delegaſſet, Epiſcopus admittere noluit ſubdelegatū, ſed poſt appellationem ad nos interpoſitam ſolus in cauſæ cognitione proceſſit. Et infrà.

Sed econtra fuit reſpōſum, quod Ferrarien. Epiſcopus ſolus procedere potuit, cum in vltimæ commiſſionis literis fuiſſet inſertum, quod ſi ambo intereſſe non poſſent, prædictus Epiſcopus nihilominus exequi procuraret: quod nō intelligitur, vt ſi per ſe vel per alios intereſſe non poſſent, quia id raro vel nunquam contingere, ſed ſi non poſſent perſonaliter intereſſe.

Idem igitur Cardinalis latā ab eodem Ferrarien. Epiſcopo ſententiam cōfirmauit, & aduerſæ parti ſuper hoc perpetuum ſilentium duxit imponendum.

Nos ergo quod ab eo factum eſt, authoritate apoſtolica confirmamus.

Idem Præpoſito Sancti Dominici, ſubdiacono noſtro.

Locus, ad quem reus ſecurè accedere non poteſt, & canonicus in cauſa concanonici delegatus, recuſari poterunt.

Conſtitutio Cxiiij.

CVm R. canonicus Ianuenſis cauſam, quæ inter ipſum ex vna parte, ac P. ciuem Ianuenſem vertitur, tibi obtinuerit delegari, & idem ciuis propter multas & graues inimicitias ciuitatis ſuæ in tua nequeat præſentia comparere: *Ibidem ca. Cum R canonicus.*

Mandamus, quatenus ſupradicto R. huiuſmodi optionē relinquas, vt (exceptis canonicis Ianuen. quos, cum ſint eius ſocij, meritò habet pars aduerſa ſuſpectos) in ciuitate vel diœceſi Ianuenſi, in qua ſunt multi viri prouidi, iudicem eligat, coram quo quæſtio terminetur, cui authoritate noſtra diſtrictè præcipias, vt eandem cauſam iuxta reſcripti à te obtenti tenorem, appellatione remota, ſine debito terminare procuret.

Idem Rothomagenſi Archiepiſcopo.

Si mandatur iudici delegato, vt illum abſoluat, qui dicit ſe iniuſtè excommunicatum, ante probationem illum abſoluere debet. Si autem dicat excommunicationem nullam, probationem nullitatis ante pronunciationem admittet.

Conſtitutio Cxv.

CVm contingat interdum, quod laici. Et infrà. Inſuper requiſiti ſumus, cū quis conqueritur in ſe à ſuo Epiſcopo poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitā, vel aliàs iniuſtè excommunicationis ſententiam promulgatā, & nos iudicibus damus in mandatis, vt ſi eſt ita, iuxta formam eccleſiæ abſolutionis beneficium illi impendant, vel eandem ſententiam denuncient eſſe nullam, ac epiſcopus paratus ſit probare, ſe in illum, antequam vocem appellationis emitteret, vel aliàs iuſtè huiuſmodi ſententiam protuliſſe, an probationibus non admiſſis liceat iudicibus excommunicatum abſoluere, vel denunciare ſententiam eſſe nullam? *Ibidem ca. Cum cōtingat.*

Ad quod taliter reſpondemus, quod cum quis cōqueritur ſe, poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam excommunicatione fuiſſe innodatū, ſemper vtriuſque partis probationes ſunt admittendæ, antequam ad decernendum ſuper hoc aliquid procedatur, per quas deniq; apparebit, an abſolutione indigeat conquerens, vel denunciandus ſit potius non ligatus.

In eo verò caſu, cum excommunicatum quis ſe aſſerit iniuſtè, vix vel nunquā eſt eius (antequā abſolutus fuerit) probatio admittēda, niſi tunc tantū, cū aſſerit in excōmunicationis ſententiam, intolerabilem errorē fuiſſe patenter expreſſum. ad quod probandum admittitur, antequā abſolutionis gratiā cōſequatur. *12 quæſt. 2 ca. Quia diuinis.*

Verum ſi proponat ſe ſimpliciter excommunicatum iniuſtè, ac epiſcopus ad probandum, quod iuſtè ipſum excommunicauit, ſuas poſtulet probationes admitti, non eſt ante abſolutionem ipſius aliquatenus audiendus: cū & ſi pro cer-

Idem Sancti P. & S. Leonis, Abbatibus, & R. archidiacono Tullenſi.

Legatus de latere confert beneficium vacans, licet illud ſpectet ad præſentationem alicuius clerici.

Conſtit. Cxix.

Dilectus filius R. Methenſis canonicus intimauit, quod cũ Præneſtinus Epiſcopus Apoſtolicæ ſedis Legatus eccleſiam ſancti Trudonis contuliſſet ei-dem. Meten. Archidiaconus, ad quem illius eccleſiæ præſentatio pertinebat, aſſerens quod eodem inconſulto conferri non potuit à legato, canonicum ipſum ſuper eadem eccleſia moleſtare præſumit. *Ibidem ca. Dilectus.*

Cum igitur plus iuris habeat in conceſſione prælatus, quàm in præſentatione patronus, nec præiudicetur prælato, ſi quando per Apoſtolicæ ſedis legatum, eo inconſulto, eccleſia concedatur, mandamus, quatenus dictum archidiaconum, vt ab eius ſuper hoc moleſtatione deſiſtat, appellatione remota, cogatis.

Idem N. Illuſtriſſimo Regi Francorum.

Legatus in pluribus locis, poteſt in quolibet dictorum locorum iuriſdictionem ſuam exercere, ita quod facta vnius loci poteſt in alio explicare.

Conſtitutio Cxx.

Nouit ille qui nihil ignorat. Et infrà. Ex parte querimoniã accepimus, quod cum tibi legatus eſſet certa ratione ſuſpectus, extra fines regñi Francorum in terram tuam interdicti ſententiam promulgauit. Et infrà. *Ibidem ca. Nouit ille.*

Tuæ magnificentiæ reſpondemus, quod etſi fines regni Francorum exierat, nondum tamen fuerat terminos ſuæ legationis egreſſus, cum non ſolum in regno Francorum, ſed in Viennen. Lugdunenſi & Biſuntinẽſi prouincijs iniunctam ſibi à nobis legationis ſolicitudinem ſuſcepiſſet.

DE OFFICIO IVDICIS ordinarij.

INNOCENTIVS PAPA III. AVSLtano Archiepiſcopo.

Ordinarius ſupplet negligentiam Abbatis, non reuocantis monachum vagabundum.

Conſtitutio Cxxj.

Qvanto deuotio religioſorum. Et infrà. Ad audientiam noſtrã noueritis perueniſſe, quod monachi, canonici & alij regulares tuæ prouinciæ, cum deberent potius in clauſtro iuxta regularia cõſtituta diuinis obſequijs vigilare, de obedientijs & redditibus, quorum curã geſſerunt, pecunia congregata clauſtrũ abhorrentes, per curias principum & potentum diſcurrere non verentur. *Extra lib. 1 tit. 31. de officio iudic. ord. cap. Quanto deuotio.*

Mandamus igitur, quatenus quoſcunque tales Inueneris, niſi ad commonitionem tuam reſipuerint, vt proprium in manibus prælatorum ſuorũ ſine difficultate reſignent, conuertendum in vtilitatem domus ſecundum abbatis conſilium, & regularem vitam obſeruent, ſi prælati eorum poſt tuam cõmonitionem id exequi negligenter omiſerint, per ſuſpẽſionem officij & beneficij appellatione remota compellas. *16. quæſt. 1. ca. Sicut pis ibidem. ca. Placuit. 74. diſt. ca. Conſilium.*

Idem Rothomagenſi Archiepiſcopo & eius ſuffraganeis.

Ab vno Epiſcopo excommunicatus, ab alijs eſt vitandus. Et Archiepiſcopus per querelam aditus non abſoluet, niſi primo remittat.

Conſti-

Conſtitutio Cxxij.

Ibidem ca. Ad reprimendam. 4 diſt. cap. Facta ſunt. 2. quæſt. 1. ca. Qui ſe ſcit. 11 quæſt. 3. ca. Cura.

AD reprimendam malitiam peruerſorum pœnæ certæ ſunt in canonibus conſtitutæ, quas ſicut latas à vobis interdum in ſubditis vultis inuiolabiliter obſeruari, ita latas & ab alijs debetis inuiolabiliter obſeruare.

Ideoque mandamus, quatenus ſententias, quas Lexouienſis epiſcopus duxerit in ſubditos ſuos canonicè promulgandas, & vos ipſi ſeruetis, & à veſtris ſubditis faciatis inuiolabiliter obſeruari. Tu verò frater Archiepiſcope (cum excommunicationis ſententia per appellationis non ſuſpendatur obiectum) ſi quis excommunicatus ab ipſa, de iniuſta tibi fuerit excommunicatione cõqueſtus, ad ipſum (ei quaſi coëpiſcopo deferens) abſoluendum ſecundum formam Eccleſiæ remittas. Qui ſi noluerit ipſum abſoluere, tu (recepta cautione iuratoria) abſolutionis munus ei poteris exhibere: ita tamen, quod niſi legitimè tibi conſtiterit eum contra iuſtitiam excommunicatum fuiſſe, ex debito ſibi iuramenti præcipias, vt ſuper eo, de quo fuerit excommunicatione innodatus, eidem epiſcopo ſatisfaciat competenter. Quod ſi facere contempſerit, cum in excommunicationis ſententiam, appellatione remota, reducere non omittas.

Idem Turonenſi Archiepiſcopo.

De cauſis ſubditorum archiepiſcoporum & Epiſcoporum ſuorum Patriarcha non cognoſcit, niſi per appellationem legitimam, aut vigore conſuetudinis ſeu priuilegij.

Conſtitutio Cxxiij.

Ibid. cap. Duo ſimul 9. quæſt. 3 ca. Cõqueſtus. & 18. quæſt. 2. c. 1 & vltimo 65 diſt. ca. Mos antiquus. & ca. ſequenti.

DVo ſimul. Et infrà. Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod cum ſit in canonibus diffinitum, primates vel patriarchas nihil iuris præceteris habere, niſi quantum ſacri canones concedunt, vel priſca illis conſuetudo contulit ab antiquo: ita vt ſecundum Nicenas regulas ſua priuilegia ſeruentur Eccleſijs, præterquam ſi Apoſtolica ſedes aliquam eccleſiam vel rectorem ipſius quolibet ſpeciali priuilegio decreuerit honorare: quãdiu clerici tui coram te voluerint ſtare iuri, compelli non debent iudicium patriarchæ ſubire, niſi cauſa per appellationem ad eius audientiam perferatur, aut ei aliquid ſuper hoc à ſede apoſtolica ſit indultum.

Idem Turonenſi Archiepiſcopo.

25. quæſt. 2 c. 1. 2. & 3 9 quæſt. 3. ca. Cõqueſtus. 16. quæſt 1. ca. Fraternitas.

Archiepiſcopus impeditus poteſt conſecrationem ſui Suffraganei alteri committere, & conſecrandus tenetur ab illo commiſſario munus conſecrationis recipere.

Conſtitutio Cxxiiij.

Ibidem ca. Quod ſede.

QVod ſedem apoſtolicam. Et infrà. Nos ſiquidem conſuluiſti, vtrum ſi aliqua infirmitate, vel alia iuſta cauſa detentus, aliquem Suffraganeorum tuorum conſecrare non poſſes, alicui coëpiſcoporum tuorum vices tuas committere licitum tibi eſſet. Et infrà.

Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod in tali articulo conſtituto, & tuas vices (vt dictum eſt) tibi committere licet, & conſecrandus munus debet ab eo conſecrationis accipere, cui eas duxeris committendas, dummodo catholicus habeatur, & impedimentum ei ex ſubtractione gratiæ apoſtolicæ ſedis non obſiſtat.

Idem Epiſcopo Elienſi.

Archiepiſcopus cauſam ad ſe per appellationem delatam, ſubditis Suffraganei committere poteſt: non tamen ad ipſam ſuſcipiendam compellere poteſt.

Conſtitutio Cxxv.

Ibidem ca. Paſtoralis.

PAſtoralis officij. Et infrà.

Ex parte tua fuit inſuper quæſitum, vtrum ſi aliqua cauſa fuerit ad archiepiſcopum per appellationẽ delata, poſſit eandẽ iure ordinariæ poteſtatis ſuffraganei ſui ſubdito delegare, vel animaduertere in eundem, ſi cauſam renuerit

rit ſuſcipere delegatam. Ad quod reſpondemus, quod archiepiſcopus ipſum ad ſuſcipiēdam delegationem huiuſmodi compellere nequiuit inuitum, cum in eum (exceptis quibuſdam articulis) nullam habeat poteſtatem, licet Epiſcopus ſuus eidem ſit metropolitana lege ſubiectus.

Mortuo delegato Papæ, qui excommunicauit reum vel actorem in poſſeſſionem induxit, ſi eius ſucceſſor in delegatione ſuccedit, abſoluere, & reſtituere poſſeſſionem poterit: aliàs ſolus Papa reſtituet & abſoluet, præterquam in mortis articulo: ne tamen currat annalis præſcriptio, reus coram ordinario vel publicis perſonis deſtando iuri cautionem præſtabit.

Præterea poſtulaſti, an alicui ordinario liceat ſine ſpeciali mandato apoſtolicæ ſedis delegato, qui reum propter contumaciam manifeſtam excommunicationis vinculo innodauit, vel petitorem cauſa rei ſeruandæ in poſſeſſionem petitorū induxit, rebus humanis exceptis, eidem volenti iuri parere abſolutionis beneficium impartiri & poſſeſſionem reſtituere infra annum, ſufficiēti recepta primitus cautione.

Ad quod dicimus, quod cum delegatus, quantum ad illud, ſit maior ordinario, ſine mandato ſummi Pontificis excommunicatus ab huiuſmodi delegato, non poteſt per alium (præterquam in mortis articulo) abſolutionis gratiā obtinere, niſi forſan delegatus talis extiterit, cui alius ſuccedat in onere & honore. Nec per aliū, quàm per ſummum pontificem recuperare poterit poſſeſſionem amiſſam. Veruntamen ne alius poſt annum verus efficiatur poſſeſſor, corā ordinario, vel ſi eiuscopiam habere nequiuerit, coram publicis & honeſtis perſonis (vt quaſi præſcriptionem interrumpat annalem) offerre ac præſtare, quod iuri parebit, poterit cautionem, vt ſic poſt annum recuperare poſſeſſionem per ſedē Apoſtolicam mereatur.

Extra lib. 1 tit. 29. de offic. & potestate iudic. dele ca. Sane. C. ſi aduer. rem iud. L. aduerſus.

Idem Archiepiſcopo Senonenſi.

Papa per reſcriptum, quo mandat ordinario, vt ſubditos ſuos corrigat, non facit ex hoc ipſum delegatum: ideo ab eo poterit appellari ad proximum ſuperiorem, ac ſi Papa nullum mandatum feciſſet.

Conſtit. Cxxvj.

Licet in corrigendis exceſſibus iuxta Canonicas ſanctiones, appellationis ſit diffugium interclusum, & ideo pariſien. Epiſcopus à nobis receperit in mādatis, vt tam circa viros religioſos, quàm etiā clericos ſeculares ſuæ iuriſdictioni ſubiectos, qui multa & grauia crimina committere proponuntur, inquirat & corrigat appellatione remota, quæ viderit corrigenda, ſtatuēs ad reformationem eorum, quod regulare fuerit & honeſtum.

Ibidem. ca. Licet in cor.

Quia tamen intentionis noſtræ nec fuit nec eſſe debuit iuriſdictioni tuæ per mandatum huiuſmodi derogare, præſentium authoritate duximus declarandum, quod ſi in Inquiſitionibus ab eodem epiſcopo, non tanquam à delegato, ſed tanquam ordinario, faciendis aliquis caſus emerſerit, in quo licitum ſit ad ſedem Metropolitanam appellare, prædicti occaſione mādati authoritati tuæ, quo minus ad te tanquam ad metropolitanum appellari valeat, nolumus aliquatenus derogare.

DE MAIORITATE ET Obedientia.

INNOCENTIVS PAPA III. CAPItulo Herbipolenſi.

Non obediens canonicis inſtitutis incurrit inobedientiæ notam, id eſt, infamiam.

Conſtitutio Cxxvij.

Illud dominus in beato Petro. Et infrà. Cum ſpiritualia ſint temporalibus digniora, & obedientia melior ſit quàm victima, & auſcultare magis q̄ adipem arietū offerre: non debuerat Hildeſenēſis Epiſcopus pro tempo-

Extra li. 1. tit. 33. de obedientia. cap. Illud dominus. 1. Reg. 15. eccleſ. 4. 81 diſt. ca. Si qui ſunt.

1. quæſt. 1. temporali commodo inobedientiæ notam incurrere,& apoſtolicis iuſſionibus
ca. Non eſt contraire.
putanda.

Idem Illuſtriſſimo Imperatori Conſtantinopolitano.

Imperium non præeſt ſacerdotio, ſed ſubeſt, & ei obedire tenetur. Vel ſic: Epiſcopus non debet ſubeſſe principibus, ſed præeſſe.

Conſtitutio Cxxviij.

SOlitæ benignitatis affectu. Et infrà. Mirata eſt imperialis ſublimitas, quod
te niſi fuimus in noſtris literis increpare. Huic autem tuæ admirationi non
1. Pet. 2. cauſam, ſed occaſionem præbuit, quod legiſti beatum Petrum apoſtolorũ prin-
11. quæſt. 1. cipem ſic ſcripſiſſe: Subditi eſtote omni humanæ creaturæ propter Deũ, ſiue regi
ca. Quam tanquam præcellenti, ſiue ducibus tanquam ab eo miſſis, ad vindictam malefa-
magnum. ctorum, laudem verò bonorum.
26 diſt. ca. Verum ſi perſonam loquentis & eorum ad quos loquebatur, ac vim locutio-
Deinde op- nis diligentius attendiſſes ſcribentis, non expreſſiſſes taliter intellectum. Scri-
ponitur. bebat enim apoſtolus ſubditis ſuis, & eos ad humilitatis meritum prouocabat.
Nam ſi per hoc quod dixit, Subditi eſtote, ſacerdotibus voluit imponere iugum
ſubiectionis, & eis prælationis authoritatẽ afferre, quibus eos ſubiectos eſſe mo-
nebat, ſequeretur ex hoc etiam, quod ſeruus quilibet in ſacerdotes imperium
accepiſſet, cum dicatur, Omni humanæ creaturæ. Quod autem ſequitur, Regi
tanquam præcellenti, non negamus, quin præcellat imperator in temporalibus
10 diſt. ca. illos duntaxat, qui ab eo ſuſcipiunt temporalia: ſed põtifex in ſpiritualibus an-
Suſcipitis. tecellit, quæ tantò ſunt temporalibus digniora, quantò anima præfertur corpo-
12. quæſt. 1. ri: licet non ſimpliciter dictum fuerit, Subditi eſtote, ſed additum fuit, Propter
ca. Præcipi- Deum: nec purè ſit ſubſcriptum, Regi præcellenti, ſed interpoſitum, forſitan nõ
mus. ſine cauſa, Tãquam. Quod autem ſequitur, Ad vindictam malefactorum, laudẽ
verò bonorum, intelligendum non eſt, quod rex vel imperator ſuper bonos &
malos gladij acceperit poteſtatem, ſed in eos ſolũmodo, qui vtentes gladio eius
ſunt iuriſdictioni commiſſi.
Potuiſſes autem prærogatiuam ſacerdotij ex eo potius intelligere, quod dictũ
eſt, non à quolibet, ſed à Deo, non regi, ſed ſacerdoti, non de regia ſtirpe, ſed de ſa-
cerdotali proſapia deſcendenti, de ſacerdotibus videlicet, qui erant in Ana-
Hier. 1. thot: Ecce conſtitui te ſuper gentes & regna, vt euellas, & diſſipes, & ædifices, &
plantes.
Gen. 1. Prætereà noſſe debueras, quod fecit Deus duo magna luminaria in firmamen-
96 diſt. ca. to cæli: luminare maius, vt præeſſet diei, & luminare minus, vt præeſſet nocti:
Duo. vtrunq; magnũ, ſed alterum maius. Ad firmamentũ igitur cæli, hoc eſt, vniuer-
ſalis Eccleſiæ, fecit Deus duo magna luminaria, id eſt, duas inſtituit dignitates,
quæ ſunt pontificalis authoritas, & regalis poteſtas. Sed illa quæ præeſt diebus, id
eſt, ſpiritualibus, maior eſt: quæ verò carnalibus, minor: vt quanta eſt inter ſolẽ
& lunam, tanta inter pontifices & reges differentia cognoſcatur.
Hæc autem ſi prudenter attenderet imperatoria celſitudo, nõ faceret aut per-
mitteret Conſtantinopolitanum patriarcham, magnum quidẽ & honorabile
membrum Eccleſiæ, iuxta ſcabellum pedũ ſuorum in ſiniſtra parte ſedere, cum
alij reges & principes Archiepiſcopis & Epiſcopis ſuis (ſicut debent) reuerenter
63. diſt. ca. aſſurgant, & eis iuxta ſe venerabilem ſedem aſſignent.
Valentinia- Nos autem, etſi non increpando ſcripſerimus, potuiſſemus tamẽ rationabi-
nus. liter increpare.
Ioan. 21. Nobis autem in beato Petro ſunt oues Chriſti commiſſæ, dicente domi-
31. quæſt. 1. no: Paſce oues meas, non diſtinguens inter has oues & alias: vt alienum à
ca. Quod ſi ſuo demonſtraret ouili, qui Petrum & ſucceſſores ipſius magiſtros non reco-
dormierit. gnoſceret & paſtores: vt illud tanquam notiſſimum omittamus, quod do-
Matt. 16. minus dixit ad Petrum, & in Petro dixit ad ſucceſſores ipſius: Quodcun-
que ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunque ſolue-

ris

ris ſuper terram,erit ſolutum & in cælis,&c.nihil excipiẽs,qui dixit, Quodcunque.Et infrà.

Verum autem imperatoriam excellentiam ad bonum & vtile per literas noſtras duximus inuitandã,vtrum tibi iuſta ſuggerimus,& honeſta,tua ſolicitudo diſcernat,quum nõ niſi ad vtilitatẽ Eccleſiæ,& terræ Hieroſolymitanæ ſubſidium,nos te meminerimus inuitaſſe. *19.diſt ca. Si Romanorum.*

Idem Epiſcopo Florentino.

Ordinatus per Papam non per hoc eximitur à iuriſdictione ſui Epiſcopi.

Conſtitutio Cxxix.

PEr tuas nobis literas.Et infrà.

Poſtulaſti per ſedis Apoſtolicæ oraculum edoceri, vtrum quis per ordinem ſubdiaconatus à Romano Pontifice ſuſceptum,à debita tibi reuerẽtia ſubtrahatur. *Ibid. cap. Poſtulaſti. ff. tit. de albo ſcrib. l. 1.*

Ad quod breuiter reſpondemus,quod etſi decens ſit,vt illis, quantum conuenit,à te inter alios tibi ſubditos deferatur,quos benignitas Apoſtolica collatione ipſius ordinis honorauit,per eãtamen ab obedientia,quam aliàs tibi debent, minimè abſoluuntur.

Idem Patriarchæ Conſtantinopolitano.

Quando de obedientia vel ſubiectione agitur,nihil attentari debet in præiudicium rei,vel poſſeſſor is non citati.

Conſtitutio Cxxx.

INter quatuor. Et infrà. Petitionem contra Eccleſias, quas tibi ſubijci poſtulabas,quæ priuſquam Conſtantinopolis ciuitas caperetur,Conſtantinopolitano patriarchæ minimè reſpondebant,duplici ratione non duximus admittẽdam.Iuris nanque ratio poſtulat,vt in eorum præiudicium, quibus eædẽ Eccleſiæ ſunt ſubiectæ,nihil ordinemus de ipſis,cum nec citati ſint,nec conuicti, nec per contumaciam ſe abſentent. *Ibid.cap. Inter quatuor. 19.quaeſt 6 ca.Placuit.*

Super obedientia verò,quam vt tibi impendi faceremus ab Archiepiſcopo & Epiſcopis regni Cypri ſimiliter poſtulaſti, ferè idem duximus reſpondendum: cum & ipſi ante tuam promotionem fuerint exempti,quando videlicet Cõſtantinopolitana Eccleſia erat inobediens & rebellis:& in eorum abſentia cõtra ſtatum eorum non debuerimus aliquid immutare. *Extra lib. i tit 6 de Electione & electi poteſtate. ca. Quia diligentia.*

Iuſtitiam tamen non negabimus tibi,cum eam duxeris poſtulandam.

Idem Archiepiſcopo Cantuarienſi.

Abbates & ſacerdotes qui ſunt diœceſani Epiſcopi,ad eius ſynodum venire, & illi obedire compelli poſſunt per cenſuram eccleſiaſticam.

Conſtitutio Cxxxj.

QVod ſuper his.Et infrà. Abbates & ſacerdotes diœceſana tibi lege ſubditos,qui ad tuam ſynodum venire contemnunt(dummodo in ipſa ſynodo non ducas aliquid ſtatuendum,quod Canonicis obuiet inſtitutis)per cenſuram Eccleſiaſticam ad ſynodum illam venire compellas, & debitam tibi obedientiam & reuerentiam exhibere. *Ibidem ca. Quod ſuper his. Si quis inuidiam. cen.nõ obſtem. l. 1.*

Idem Sancti Stephani & Sancti Proculi Abbatibus Bononienſibus.

Canonici regulares inobedientes priori ſuo,per ipſum excommunicari poſſunt:& ſi fuerint incorrigibiles,de fratrum conſortio expelli debent.

Conſtitutio Cxxxij.

Ibidem ca. Cum in Eccleſiis.

CVm in Eccleſijs ſancti Victoris, & ſancti I. de Monte. Et infrà.

Nos igitur ad reformationem earundem Eccleſiarum diligenti ſollicitudine intendentes, vniuerſis Canonicis dedimus in mandatis, vt priori ſuo in his, quæ ad Deum pertinent, obedirent.

Cumq́ue omnes (quatuor duntaxat exceptis) ſe obedire velle concorditer reſpondiſſent, prædicti quatuor ſe contra Priorem in ſuperbiam erigentes, licet de obedientia ſuo Priori præſtanda præſtitiſſent iuramentum corporaliter, tamen exhibiti iuramenti immemores, ſuo Priori per omnia reſtiterunt: & cum pro contumacia ſua nequiuiſſent ad debitam obedientiam reuocari, dictus Prior in eos excommunicationis ſententiam promulgauit.

Quum igitur præfati canonici ad Apoſtolicam ſedem acceſſiſſent, per ſcripturas autenticas ex multorum teſtimonio prælatorum effecti de ipſorum contumacia certiores, recepto ſecundum formam eccleſiæ ab eiſdem corporaliter iuramento, ipſis fecimus abſolutionis beneficium impendi, præcipientes eis ſub debito iuramenti, vt ad ſuum clauſtrum, de quo exierant, redeuntes, Priori ſuo ſecundum Deum deuotè ac humiliter obedirent. Ideoq́ue mandamus, quatenus præfatos canonicos, vt ad Prioris ſui obedientiam reuertantur, per cenſuram eccleſiaſticam compellatis, & ne de ſua poſſint contumacia vel malitia gloriari, cogatis eos (ſi videritis expedire) vt iuramentum quod de parendo mandatis Prioris pro abſolutionis beneficio impetrando ſuperbè negauerant, humiliter præſtare procurent: alioquin eos de fratrum conſortio penitus excludatis.

DE POSTVLANDO IN ECcleſia Catholica.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIEPIſcopo Compoſtellano.

Canonici regulares poſtulare non poſſunt, ſicut monachi, niſi pro vtilitate Eccleſiæ vel ſui monaſterij & præcepto abbatis.

Conſtitutio Cxxxiij.

Extra lib. i. ti. 37 de poſtulãdo, cap. Ex parte tua. 16. quæſt. 1. cap. Monachi. Et ibid cap. De præſentiũ.

EX parte tua nobis fuit propoſitum, quod quidam canonici regulares non ſolum in eccleſiaſticis, verum etiam in Forenſibus cauſis præſumunt aduocati officium exercere. Cumq́ue obijcitur eis, quod non debent eſſe Forenſis vel eccleſiaſtici negocij ſuſceptores vel executores, niſi fortè id monaſterij expoſcat vtilitas, Abbate nihilominus imperante, ad ſuam proponunt inſolentiam excuſandam, quod capitulum illud, per quod prædicta prohiberi videntur, de monachis, non de Canonicis regularibus loquitur manifeſtè.

Vnde conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod idem iudicium de Canonicis regularibus, quod & de monachis, quantum ad ſupradicta, credimus obſeruandum, licet de monachis in Canone ſpecialiter ſit expreſſum.

DE PROCVRATORIBVS.

INNOCENTIVS PAPA III. CABILlonenſi & Cathalanenſi Epiſcopis.

Reſcriptum ſuper conſecutiuis iudicij impetratum à Procuratore reuocato, & de hoc certificato non valet, nec proceſſus vel ſententia lata per ipſum, ſi reuocatio peruenit ad aduerſarium.

Conſtitutio Cxxxiiij.

Extra lib. i. tit. 38 de procuratoribus, cap. In noſtra.

IN noſtra præſentia Tullenſis Epiſcopus eſt conqueſtus, quod quum ad cauſam, quæ inter Epiſcopum & Decanum Tullenſes ſuper dilapidatione, excommunicatione & periurio, ac quibuſdam alijs criminibus vertebatur,

tebatur, T. & G. presbyteros procuratores inſtituēs, ipſos ad ſedem apoſtolicam duxerit deſtinandos, cum de ipſorum fide poſtmodum titubaſſet, mandatum quod eis dederat infra modicum temporis ſpacium reuocauit: ſed ipſi licet man dati literas reuocatorias recepiſſent, nihilominus in negocio proceſſerunt, & pro procuratoribus ſegerentes, cum aduerſario ingreſſi iudicium, cum eo ad Pariſienſem Archidiaconum & collegas ſuos in eiuſdem præiudicium noſtras literas impetrarunt.

Cumque prædictus epiſcopus ad probandum, quod falſi procuratores fuerāt, ab ipſis iudicibus inducias poſtulaſſet, ipſi exceptionem oppoſitam inutilem & ſuperuacuam reputantes, ad probationem ipſius dilationem concedere noluerunt: propter quod ad appellationis beneficium conuolauit. Sed idem nihilominus lite non conteſtata, & iuris ordine prætermiſſo, teſtes contra eum recipere præſumpſerunt, ipſum à Tullenſi Eccleſia per ſententiam remouendo.

Nos verò, licet vix fidem adhibere potuerimus, quod dicti iudices, vtpote viri literati, prouidi & honeſti taliter proceſſiſſent, maximè cum in ſua relatione, quam ad noſtram præſentiam tranſmiſere, de huiuſmodi exceptione nullā fecerint mentionem: quia tamen epiſcopus per viros religioſos, prouidos & honeſtos, de quibus non eſt veriſimile, quod ſuæ ſalutis obliti, ac iuramenti religione contempta, falſum teſtimonium tulerint, nobis fecit ſuper his, quæ ſunt propoſita, plenam fidem: attendentes etiam, quod falſi procuratoris exceptio non ſolum ante ſententiam, verum etiam poſtea poteſt obijci, vtpote qua probata iudicium nullum, & nullius momenti controuerſiæ reputantur, proceſſum ſupradictorum iudicum ſententialiter duximus irritandum.

Extra' lib. 1. tit. 9. de renunciatione cap. In præſentia. 1. quæſt. 7. ca. Sancimus.

Idem Brixienſi Epiſcopo.

Si agitur de adulterio coram iudice ſeculari, ad pœnam legalem, non interuenit procurator: ſecus ſi coram eccleſiaſtico ad ſeparationem thori.

Conſtitutio Cxxxv.

TVæ fraternitatis. Et infrà. Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod ſi vir accuſat vxorem de crimine adulterij coram iudice ſeculari, ad pœnā legitimam infligendam, quia tunc inſcriptionis vinculum debet arripere, ſeq; ad pœnam talionis aſtringere, non per procuratorem, ſed per ſeipſum præſentē oportet præſentialiter accuſare.

Si verò vir accuſare velit vxorem de adulterio coram eccleſiaſtico iudice, vt ab eius cohabitatione diſcedat, quia tunc & ſi forſan oporteat eum inſcribere, vt deſignet in ſcriptis nomen, locum & tempus, & omnia quæ comprehenduntur in lege ciuili, ad talionem tamen non debet ſe aliquatenus obligare, ne fortè cum in probatione defecerit, intentionis ſuæ conſequatur effectum, ſuſtineri poteſt, ſi neceſſitas id poſtulauerit, vt per procuratorem accuſet: quoniam huiuſmodi accuſatio, & ſi de crimine fiat, non eſt tamē criminalis, ſed quaſi mixta inter ciuilem & criminalem, quanquam in præſentia principalium perſonarū ſecurius procedatur.

Ibid. cap. Tua fraternitatis. C. de adulteri. L. Caſtitati. 33. quæſt. 2 ca. Admonere. De pœnitentia diſt. 1. ca. Quamobrem. ff de accuſ. & in ſcrip. L. 3.

Idem Archiepíſcopo, Decano & Præcentori Lugdunenſibus.

Qui de mandato domini cauſam procurauit, ab eo repetit expenſas propter hoc factas.

Conſtitutio Cxxxvj.

CVm pro cauſa quæ inter G. & F. Gabionenſis Eccleſiæ Archidiaconos vertebatur. Et infrà.

Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus expenſas Archidiacono reſtitui faciatis, ſi legitimè probare potuerit, ſe de mandato Capituli ſuſcepiſſe prædicta negocia promouenda, & propter hoc ad ſedem Apoſtolicam acceſſiſſe.

Ibidem ca. Cum pro cauſa. 11. quæſt. 4 ca. Quiscunque.

Idem Scholaribus Parrhiſienſibus.

Vniuerſitas etiam ſcholarum poteſt ad agendum & defendendum procuratorem conſtituere.

Conſtirutio Cxxxvij.

Ibidem ca. Quia in cauſis. ff. tit. de procuratori. bus. L. 1.

QVia in cauſis, quæ contra vos & pro vobis mouentur, veſtra vniuerſitas ad agendum & reſpondendum commodè intereſſe non poteſt, poſtulaſtis à nobis, vt procuratorem inſtituere ſuper hoc vobis de noſtra permiſſione liceret.

Liceт igitur de iure communi hoc facere valeatis, Inſtituendi tamen procuratorem ſuper his authoritate præſentium vobis concedimus facultatem.

DE HIS QVAE VI METVSVE cauſa fiunt.

INNOCENTIVS PAPA III. DECAno & Subdiacono Linconienſi.

Qui per metum, qui cadere potuit in conſtantem virum, beneficio ſuo renunciare iurauit, & renunciauit, illud repetere poterit.

Conſtitutio Cxxxviij.

extra lib. 1. tit. 40 de his quæ vi metúſve cauſa fiūt. cap Ad audientiam noſtram. 6. quæſt. 3. ca. Deniq;

AD audientiam noſtram, magiſtro G. de Cheuellis ſignificante, peruenit, quod quum Eccleſiam de Cheuellis Canonicè fuiſſet adeptus, & aliquandiu pacificè poſſediſſet, grauiſſimo tandem metu regis, quod eam reſignaret iurare coactus, eam in corũ, ad quos pertinebat, manibus reſignauit. Quia verò quæ vi metúſve cauſa fiũt, carere debent robore firmitatis.

Mandamus, quatenus ſi eundem ad reſignationem conſtiterit vobis per talem metum fuiſſe coactum, qui potuerit & debuerit cadere in virum conſtantem, non obſtante iuramento prædicto, quo non ad repetendũ, ſed ad reſignandum ſolummodo tenebatur, præfatam Eccleſiam ei reſtitui faciatis.

**al Nidroſienenſi.*

Idem * Vidronenſi Archiepiſcopo.

Excommunicatus non eſt, qui abſolutè coactus excommunicato communicat: ſecus ſi coactio fuit conditionalis.

Conſtitutio Cxxxix.

Ibid cap. Sacris. L. diſt cap presbyteros 2. quæſt 1. ca. In primis. 11 quæſt. 3. cano Quid prædeceſſor 32 quæſt 5 ca Itane.

SAcris eſt canonibus. Et infrà. Diſtinguimus autem, vtrum is qui communicat excommunicatis inuitus, ſit per coactionem aſtrictus, aut per metum inductus.

In primo caſu talem non credimus excommunicatione teneri, quum magis pati, quàm agere videatur.

In ſecundo, licet metus attenuet culpam, quia tamen non eam prorſus excludit, cum pro nullo metu debeat quis mortale peccatum incurrere, excommunicationis labe credimus inquinari.

Idem Marſilienſi & Agathenenſi Epiſcopis.

Metum paſſo non ſubuenitur, ſi non fuit talis, qui cadere potuit in conſtantem virum.

Conſtitutio Cxl.

Ibidem ca. Cũ dilectus

CVm dilectus filius. Et infrà.

Quia conſtitit nobis de voto emiſſo, & de pręſtito iuramento à Canonicis inſularum, quod regulam Ciſtertienſem obſeruarent, vel translationẽ ipſius eccleſiæ ad ordinem illorum nullatenus impedirẽt: cum vtrumq; ſeruatum non vergat in diſpendium ſalutis æternæ, nolentes viam periurijs aperire.

Non

Non obſtante violentia, quæ proponebatur illata, cum neque metū mortis, neque cruciatum corporis contineret, & ideo non debuerat cadere in conſtantes. Nec obſtante dolo, pro quo ſe proponebant fuiſſe ſeductos, cum talis dolus non tam ad circumuentionem prædictorum Ciſtertienſium, quàm ad fatuitatem eorum debeat retorqueri. *22. quæſt. 4. ca. Si aliquis. C. de indi. vidui. L. 1.*

Super reſtitutione petita ſilentium eis duximus ſententialiter imponendum.

DE IN INTEGRVM REſtitutione.

INNOCENTIVS PAPA III. SANCTI Georgij, & Sancti Sergij Abbatibus.

Reſtituitur Eccleſia læſa propter negligentiam procuratoris, qui iura Eccleſiæ non produxit.

Conſtit. Cxli.

CVm veniſſent ad apoſtolicam ſedem, electus & monachi Rothonenſes, pro ſe ac pro monaſterio ſuo, ac magiſter A. pro Epiſcopo Venetenſi, eis ſancti Georgij diaconum Cardinalem dedimus auditorem. *Ibidem ca. Cū veniſſent.*

Coram quo idem magiſter pro Epiſcopi parte propoſuit, quod cū monaſterium Rothonenſe eſſet ſitum in diœceſi Venetenſi, & eccleſiæ Venetenſi ſubiectum, prædictus Epiſcopus poſſeſſione ſubiectionis vſus eſt hactenus inconcuſſe, ſed cum occaſione cuiuſdam electionis, quæ ibidē facta fuerat, partes de communi aſſenſu ad Nanthenenſem Epiſcopum, & eius collegas commiſſionis literas impetraſſent, duo eorum ad monaſterium acceſſerunt: quorum aduentum intruſus præſentiens, renunciauit huiuſmodi electioni, & ſe à monaſterio abſentauit. Sed iudices authoritate apoſtolica monachis iniunxerunt, vt ſyndicum vel procuratorem eligerent, qui in cauſis monaſterij & cōſultè ageret, & vtiliter reſponderet: diſtrictius inhibentes eiſdem, ne aliquem eligerent in Abbatem, donec plenius agnoſceretur de iure, quod Epiſcopus ſe habere in Abbatis electione dicebat. Monachi verò, etſi procuratorē ad mandatum iudicum elegiſſent, Abbatem tamen contra inhibitionem eorum eligere præſumpſerūt: cuius electionem Epiſcopus petijt infirmari, & ſe ad poſſeſſionem reſtitui, qua eum monachi ſpoliarant. Deinde iudices diffinitiuam ſententiam protulerunt, electionem caſſantes eandem, quam ſententiam dictus magiſter petijt confirmari.

Ad hoc fuit reſponſum, quod licet per procuratorem ex parte monachorum fuiſſet propoſitum, quod monaſterium ad Romanam eccleſiam nullo medio pertineret, dicti tamen iudices contra eos procedere nimis animoſe cœperunt.

Nos igitur inſpectis priuilegijs prædeceſſorum noſtrorum Leonis, Gregorij & Clementis, quæ monaſterium illud ad ius & proprietatem indicant ſedis apoſtolicæ pertinere, intelligentes quod monaſterij procurator, etſi eadem priuilegia coram prædictis iudicibus exhibere omiſerit negligenter, ius tamen nō tam ſuum, quàm noſtrum fuerit proteſtatus, videlicet quod monaſterium ipſum ad Romanam Eccleſiam nullo medio pertineret, ne ipſius negligentia in damnū tam noſtrum, quàm monaſterij redundaret, ad audientiam reſtituimus monachos Rothonenſes. Et infrà. Electionem autem à monachis (ſicut dicitur) concorditer factam, pendente controuerſia, ex qua pendet, nec confirmandam duximus, nec etiam infirmandam.

Idem Elienſi & Florenſi Epiſcopis.

Eccleſia læſa in probatione neceſſaria omiſſa, poteſt petere reſtitutionem in integrum, non obſtante termino iuris probationis excluſa. Et reſtitutionem petere poteſt, non ſolum contra priuatum, ſed etiam contra eccleſiam.

Conſtitutio Cxlij.

Ibidem ca. Auditis. Auditis & intellectis cauſæ meritis in quæſtione, quæ vertitur inter Vigorienſem Epiſcopum & Abbatem de Eueſcam ſuper eccleſijs in valle de Eueſcam, quas Epiſcopus aſſeruit ad ſe diœceſana lege ſpectare: Abbas autem eas ab eius iuriſdictione prorſus eſſe exemptas, cognouimus euidenter eccleſias illas per priuilegia illa Romani pontificis non eſſe ab Epiſcopali iuriſdictione ſubtractas, niſi fortè vallis de Eueſcam ſit ille locus, qui fuit à duobus regibus Roë videlicet & Offa, libertati donatus, & quem bonæ memoriæ Celeſtinus Papa libertati donauit, ſicut in ipſius priuilegijs continetur. Verũ tanto tempore probantur per teſtes abbatibus de Eueſcam pleno iure poſſeſſæ, vt videatur in eis ius Epiſcopale legitimè præſcripſiſſe, niſi fortè per tantum temporis ſpacium Vigorienſis eccleſia interim vacauiſſet, vt tempore vacationis ſubducto præſcriptio minimè ſit completa.

Extra lib. 2. tit. 26. de præſcriptionib. cap. primo. Licet autem vtrinque ſit in cauſa concluſum, quia tamen vtraq; pars neceſſariam (vt aſſerit) probationem omiſit, nos attendentes, quod vtraq; eccleſia fungatur iure minoris, æquitate penſata, vtranq; reſtituimus contra reliquam, ad probandam rationem omiſſam, ne alterutra pars propter huiuſmodi negligentiam graui iactura lædatur.

Idem Priori S. Mariæ ad carceres, & L. canonico ſanctæ Mariæ de Mandria.

Reſtitutio ex iuſta cauſa etiam maiori eſt concedenda, dummodo iuſta cauſa petendi probetur Si autem non probatur plenè vel ſemiplenè, conceditur reſtitutio in cauſa fauorabili.

Conſtitutio Cxliij.

Ibidem ca. Ex literis. Ex literis Abbatis de Caluen. didicimus, quod cum Ramiſanæ & Grimol. archipresbyteri inter I. virum & L. mulierem ex delegatione noſtra ſententiam diuortij protuliſſent, & appellatione interpoſita cognitionem ſentẽtiæ ipſi abbati & archipresbytero Paduano duxerimus committendam: quia pars mulieris ad peremptorium terminum non acceſſerat, abbas ipſe, cui alter cõiudex commiſerat vices ſuas, allegationibus diligenter inſpectis, latã à Iudicibus prædictis confirmauit ſententiam, ſed poſt octo dies, pater puellæ accedẽs ad ipſum, intellecto quod ſententiam protuliſſet, firmauit proprio iuramento, quod quidam ad eum & filiam eius accedens, fraudulenter ſub ipſius abbatis nomine falſas eis literas præſentauit, quibus mandabatur eidem, vt quia iudex ad diem, quam aſſignauerat, venire non poterat, poſt octo dies à termino conſtituto, ipſius ſe conſpectui præſentaret. & poſtmodum appellauit ad ſedem apoſtolicam & etiam ſupplicauit. *Extra lib. 1. tit. 29 de officio & poteſtate iudi. delegati. ca. Cum matrimonij.*

Licet autem de fraude taliter perpetrata per huiuſmodi iuramentũ, non conſtet ad plenum, in fauorem tamen matrimonij, de benignitate canonica, contra fraudem propoſitam ſupplicationem mulieris admiſimus, & ad audientiã reſtituimus eam, pro matrimonio poſtulantem. Ideoq́; mandamus, quatenus de cauſa prioris appellationis ordine iudiciario cognoſcentes, confirmetis vel infirmetis, ſicut iuſtum fuerit, ſententiam à primis Iudicibus promulgatam.

Idem Epiſcopo & Capitulo Oſenenſi.

Etiam contra ſententiam Papæ reſtituitur eccleſia. Et cauſa reſtitutionis in integrum debet præſentibus partibus tractari.

Conſtitutio Cxliiij.

Ibidem ca. Cum ex literis. Tum ex literis Celeſtini Papæ prędeceſſoris noſtri, tum ex his quę ipſius temporibus geſta fuerunt, grauem Hilerdenſis eccleſiæ intelleximus quæſtionem, per ſententiam Eugenij Papæ ſuper eccleſijs quibuſdam prolatã, ſe læſam enormiter & olim, & nunc etiam conquerentis. Vnde cum idem Celeſtinus tẽpore Anaſtaſij Papæ proximi ſucceſſoris eiuſdem Eugenij, in minori adhuc officio conſtitutus, in partibus Hiſpaniæ legationis officio fungeretur, & ex delegatione

gatione ipſius cognoſcere cœpit de controuerſia memorata: cui etiam Alexander ſucceſſor ipſius Anaſtaſij officio legationis denuo in partibus eiſdem fungenti cauſam commiſit eandem: idem quoque Celeſtinus ad apicem ſummi pontificis promotus, G. ſancti angeli diacono cardinali, tunc apoſtolicę ſedis legato, dictam controuerſiam ſub eo tenore cōmiſit, vt inſpectis Hilerdenſis eccleſiæ priuilegijs, auditis etiam partium rationibus, memorata ſententia non obſtante diffinitiuam proferret ſententiam, eamque faceret obſeruari. Verum quoniam per ipſum legatum, aut per alios, quibus ſub eodem tenore cauſa eadē commiſſa extitit (licet producti teſtes ex parte Hilerdenſis Epiſcopi recepti fuerant) mandatum apoſtolicum non extitit adimpletum, magiſter A. canonicus Hilerdenſis poſtulauit per officium noſtrum dictam ſententiam in melius reformari, & contra eam reſtitui eccleſiam Hilerdenſem.

Nos igitur cum fratribus noſtris & alijs deliberauimus diligenter, nonnullis aſſerentibus, quod cū prędictus Celeſtinus prędeceſſor noſter contra iam dictam ſententiam viſus fuerit Hilerdenſi eccleſiæ reſtitutionis beneficium indulſiſſe, cum ea non obſtante duxerit negociū cōmittendum, & nos ſupplicationē eiuſdem eccleſiæ admittere debebamus, præſertim, quia ſententia Romanæ ſedis nō negatur poſſe in melius commutari, cum aut ſurreptum aliquid fuerit, aut ipſa pro conſideratione ætatum & temporum, ſeu grauium neceſſitatū, diſpenſatiuè quicquam ordinare decreuit. Et ſecundū iura ciuilia principes etiā cōtra res iudicatas in auditorio ſuo examinari reſtitutionem in integrum promiſerunt. Proſpeximus quoq; ex data ſententiæ in regeſto dicti Eugenij Papę repertę, quod primo menſe ſui pontificatus fuerit promulgata, quando non plenè de meritis ipſius cauſę videbatur inſtructus, illa nitens pręcipuè ratione quod priuilegium Vrbani ſecundi ex parte veſtra productum, ſubiectum fuerat falſitati, cuius tenorem nos in regeſto ipſius inuenimus incorruptum. Tandē deliberatio noſtra, in hoc reſedit, vt an data ſit reſtitutio, an danda contra præmiſſam ſententiam, partibus præſentibus decernatur: quarum aſſertione merita cauſarum panduntur.

35 quaſt. 9 ca. Veniam et. ſententiā ff. tit. de minor. 25. ann. L. Minor autem magiſtratm.

Quocirca mandamus, quatenus vſq; ad feſtum beati Lucæ, vel in proprijs perſonis, vel per idoneum reſponſalem noſtro vos conſpectui pręſentetis, quod dicta ſentētia retractari nō debeat, ſi poteritis, oſtenſuri: vel ſi fortè exigente iuſtitia fuerit retractanda, vel per vos vel per reſponſalem idoneum appareatis ſufficienter inſtructi, vt in principali negocio canonicè procedatur, pro certo ſcituri, quod cum propter multam locorum diſtantiam nō poſſit ad vos ſine magnis laboribus & expenſis ſæpius haberi recurſus, ſi ad præmiſſum terminum, quem vobis peremptorium aſſignamus, iniuncta vobis cōtempſeritis adimplere, nos nihilominus in ipſo negocio, quantum de iure poterimus, procedemus.

C. ſi per vim &c. L. vltim.

Idem Innocentius Papa tertius.

Petitio reſtitutionis in integrum contrà ſententiam ſuſpendit regulariter executionem ſententiæ in euentu iſtius cauſæ reſtitutionis, fallit ſi contra petentem reſtitutionem eſt præſumptio malitiæ, quod cauſa differendi executionem hoc petat: quo caſu executio ſit præſtita cautione de reſtituendo. ſi petens reſtitutionem obtinebit in cauſa.

Conſtit. CXLV.

SVſcitata ſuper diuerſis articulis inter Burgenſem Epiſcopum & Ouienſe monaſterium quæſtione. Et infrà.

Ibid. cap. Suſcitata.

Nos intellectis, quæ vtraque pars propoſuit coram nobis ſuper quatuor articulis prænotatis, monaſterium Ouienſe iuſtitia condemnauimus exigente.

Sententia verò lata procurator monaſterij ad probandam præſcriptionem factam tam ſuper quatuor articulis prænotatis, quàm etiam ſuper quibuſdam decimis per tranſactionem acquiſitis, reſtitutionem in integrum nomine monaſterij poſtulauit, quam eidem duximus indulgendam.

Extra lib. 1 tit. 36. de tranſactionibus, cap. Statuimus. 2. quaſt. 1. ca. Sicut.

Ne verò per excogitatam malitiam (ſicut ex præſumptionibus pluribus videbatur) effectum ſententiæ in damnum Epiſcopi contingeret impediri, néue monaſterium per executionem ſententiæ propter diuerſas ſuſpiciones incurreret detrimentum, nos æquitate penſata, iure duximus prouidendum, vt ante om-

16 quæſt. 6. ca. Si Epiſcopum. C. de indi. L. Placuit.

nia ſupradicta ſententia executioni mandetur. Volumus nihilominus & mandamus, vt ab Epiſcopo ipſo recipiatis idoneam cautionem: quod ſi monaſteriũ in cauſa ipſa præualuerit vniuerſa quę medio tempore ſententię ipſius occaſione perceperit, monaſterio reſtituat memorato.

DE ARBITRIS.

INNOCENTIVS PAPA III. CANCELLARIO ET MAgiſtro Lothario canonico Parrhiſien.

In mulierem ſingularem tanquam in arbitratricem compromitti non poteſt: ſecus ſi mulier habet aliàs iuriſdictionem de iure communi vel conſuetudine. Nam etiam ſuper rebus temporalibus eccleſia poteſt in eam validè compromitti.

Conſtit. Cxlvj.

Extra lib. 1. tit. 43. de arbitris c. Dilecti filij.

DIlecti filij abbas & conuentus de Scarduna Ciſtercienſis ordinis, ſua nobis querela monſtrarunt, quod cum inter eos ex vna parte, ac hoſpitalarios ex altera, ſuper vſuario cuiuſdam nemoris quæſtio verteretur, in reginam Francorum fuit compromiſſum vtrinq; quæ cauſæ meritis intellectis arbitrium duxit per diffinitiuam ſententiam promulgandum.

33. quæſt. 5. ca. Mulierem.

Quamuis autem, ſecundum regulam iuris ciuilis, fœminæ à publicis officijs ſint remotæ, & alibi dicatur, quod licet ſummæ opinionis exiſtant, ſi arbitrium in ſe ſuſceperint, vel ſi patronæ inter libertos ſuos interpoſuerint audientiam, ab omni ſunt iudiciali examine ſeparãdæ, vt ex earum prolatione nulla pœna aduerſus earum contemptores, nullaque pacti exceptio habeatur: quia tamen iuxta cõſuetudinem approbatam, quæ pro lege ſeruatur. in partibus Gallicanis fœminæ præcellentes in ſubditos ſuos ordinariam iuriſdictionem habere noſcũtur, mandamus, quatenus hoſpitalarios, vt arbitrium ipſum, præſertim cum Epiſcoporum fuerit præſentia & conſilio roboratum, ſicut prouidè latum eſt, & ab vtraque parte ſponte receptum, obſeruent per pœnam in compromiſſo ſtatutam, appellatione poſtpoſita, compellatis.

25. quæſt. 2. cap. Si eccleſia.

Idem Abbati & Conuentui de Pigrauia.

Eccleſia exempta non poteſt in præiudicium exemptionis compromittere.

Conſtit. Cxlvij.

Ibid. cap. Cum tempore.

CVm tempore Celeſtini Papæ prædeceſſoris noſtri. Et infrà. Super controuerſijs, quæ inter te & Mesburgenſem Epiſcopum & quoſdam tuos monachos vertebantur, te promiſiſti arbitrium Magdeburgenſis archiepiſcopi ſeruaturum. Et infrà.

Extra lib. 1. tit. 43. de arbitris. c. Ex parte.

Quia legitimè cõſtitit, quod fide hinc inde data compromiſſum eſt in archiepiſcopum memoratum, nos arbitrium ab ipſo prolatum decernimus obſeruandum, illis duntaxat capitulis exceptis, quæ contra libertatem ipſius monaſterij, & duarum capellarum eiuſdem in arbitrio ſunt expreſſa.

Cum etſi ſponte volueris, de iure tamen nequiueris ſine licentia Romani pontificis renunciare priuilegijs, vel indulgentijs libertatis, quæ monaſterium illud indicant ad ius & proprietatem Romanæ eccleſiæ pertinere.

Idem Epiſcopo S. Andreæ, & Abbati de Bechot.

Arbiter nõ habet poteſtatem iudicandi vltra comprehenſa in compromiſſo: ideo corã eo nõ fit reconuentio.

Conſtit. Cxlviij.

Ibidem ca. Cum dilectus filius.

CVm dilectus filius. Et infrà. Vtrum coram arbitris reconuentioni ſit locus, poſtulaſti per ſedem apoſtolicam explicari.

Nos igitur reſpondemus, quod licet in iudicio conuenientem reconuenire valeat is qui coram iudice conuenitur, coram arbitris tamen reconuenire non poteſt, cum arbitri iudicare non valeant, niſi de his tantum, ſuper quibus in eos extitit compromiſſum.

Idem

Idem Rectori Hoſpitalis ſancti Bartholomæi Lucanenſis.

Qui per arbitrium tenetur eligere cum aliquorum conſilio, tenetur illorum conſilium in tractatu electionis requirere, ſed ſequi non aſtringitur.

Conſtit. Cxlix.

QVum olim ſuper eligendo in hoſpitali veſtro rectore & fratribus inter vos & Priorem ſancti Bartholomæi Lucanenſem coram iudicibus delegatis quæſtio verteretur, & vtraque pars in eos compromittens, ipſorum arbitrium ſe promiſerit ſeruaturam, ſuper prolato ab ipſis arbitrio vtrinq; dubitatio eſt exorta, quam petiſtis per ſedem Apoſtolicam declarari. Nos igitur publico inſtrumento arbitrium continente diligenter inſpecto, cognouimus, quod ſecundum formam arbitrij Prior ſancti Bartholomæi Lucanenſis tenetur habere conſilium cum familia hoſpitalis eiuſdem, & tractare cum ea de inueniendo rectore. Propter quod dicimus, quod niſi Prior ſuper inueniendo rectore tractauerit cum familia hoſpitalis, & ipſius conſilium requiſierit, non habet poteſtatem eligendi rectorem: & ſi alio modo eum elegerit, eius electio haberi debet irrita & inanis. Verum habito cum familia ſuper hoc conſilio & tractatu, Prior liberè poteſt rectorem eligere dunraxat idoneum, ſiue concordet, ſiue diſcordet familia cum ipſo ſuper inuentione rectoris. *Ibid. cap. cum olim.* *63. diſt. ca. Obeũtibus*

Idem Piſano Archiepiſcopo.

Authoritate iudicis cauſa etiam delegati poteſt de cauſa ſpirituali in clericum & laicũ compromitti. Et ſi arbitrium eſt à partibus receptum debet executioni mandari: licet per generalem procuratorem factum fuerit compromiſſum. Si autem non fuit arbitrium approbatum, & pœna fuit appoſita, agitur ad pœnam, alias ad intereſſe.

Conſtit. CL.

PEr tuas literas intimaſti, quod cum ſuper executione arbitrij, quod inter hoſpitalarios ſancti Ioannis, & plebanum de Piſcia ſuper hoſpitali ſancti Allutij latum erat, à nobis literas accepiſſes. Et infrà.

Plebanus propoſuit, quod ad cauſam tractandam procuratori dedit generale mandatum: non tamen ei mandauit, vt ſine ſpeciali mandato compromittere poſſet, vel tranſigere ſuper eo. Et præterea procurator iam dictus de aſſenſu Canonicorum ſuorum non fuerat inſtitutus: & ideo dicebat arbitrium non valere: præſertim quum procurator fines mandati exceſſerit, & arbitrium fuerit per vnum clericum & duos laicos promulgatum, licet ipſi de aſſenſu Genuenſis Archiepiſcopi, cui cauſa commiſſa fuerat, arbitrium protuliſſent.

Super quo fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quod ſi ex parte plebani arbitrium receptũ fuerit indiſtinctè, ratum haberi debet, ac per hoc iuxta tenorem mandati Apoſtolici executioni mandari. Si verò receptum non fuerit, refert vtrum fuerit vel non de obſeruando ipſum pœna ſtatuta. Et quidem ſi pœna appoſita fuit, agi poteſt ad pœnam: at ſi nulla ſtatuta fuerit, ſed ſimpliciter fuit, quod ſtaretur ſententię, compromiſſum, procurator ad intereſſe poterit conueniri: quia iuramento ſuo ſeipſum perſonaliter, non Eccleſiam poterit obligare. Quod autem à duobus laicis & vno clerico dicitur eſſe prolatum, nequaquam obuiare videtur, cum authoritate dicti Archiepiſcopi factum ſit, cui cauſa, de qua dicitur compromiſſum, fuerat delegata.

LIBRI PRIMI FINIS.

D. INNOCENTII PONTIFICIS MAXIMI, HVIVS NOMINIS TERTII, CONSTITVTIONVM DECRETALIVM in Eccleſia Catholica Liber ſecundus, agens potiſſimum de iudicijs, pertinentibusque ad ea.

DE IVDICIIS IN ECCLESIA Catholica.

INNOCENTIVS EPISCOPVS SERVVS SERuorum Dei, dilectis nobis Abbatibus ſancti Georgij & ſanctl Sergij.

Solus Papa cognoſcit de dubijs priuilegiorum Apoſtolicæ ſedis, & non inferior.

Conſtit. I.

Extra li. 2. tit. 1 de iudicijs. cap. Cũ veniſſet

CVm veniſſent ad Apoſtollcam ſedem electus, & monachi Rothonẽſes pro ſe ac pro monaſterio ſuo, ac magiſter A. pro Epiſcopo Venetenſium, eis ſancti Georgij diaconum cardinalem dedimus auditorem. Et infrà.

Cum ſuper priuilegijs ſedis Apoſtolicæ cauſa vertatur, nolumus de ipſis per alios iudicari.

Idem prælatis per Franciam conſtitutis.

Iudex eccleſiaſticus poteſt per viam denunciationis Euangelicæ ſeu iudicialis procedere contra quemlibet peccatorem, etiam laicum, maxime ratione periurij, vel pacis fractæ.

Conſtit. II.

Ibid. cap. Nouit ille qui. *Matth. 18.* *Deut. 17.* *2. Cor. 13.* *Heb. 10.*

NOuit ille qui nihil ignorat. Et infrà. Non putet aliquis, quod iuriſdictionem illuſtris Regis Francorum perturbare aut minuere intendamus, quũ ipſe iuriſdictionem noſtram nec velit, nec debeat impedire. Sed quũ dominus dicat in Euangelio: Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipſum ſolum: ſi te audierit, lucratus eris fratrem tuum: ſi te non audierit, adhibe tecũ vnum aut duos, vt in ore duorum vel trium teſtium ſtet omne verbũ: quod ſi non audierit eos, dic eccleſiæ: ſi autẽ nec eccleſiam audierit, ſit tibi tanquã ethnicus & publicanus: Et rex Angliæ ſit paratus ſufficienter oſtẽdere, quod rex Frãcorum peccat in ipſum, & ipſe circa eũ in correctione proceſſit, ſecundũ regulã Euangelicam: & tãdem quia nullo modo profecit, dixit eccleſiæ: quomodo nos, qui ſumus ad regimen vniuerſalis eccleſiæ ſuperna diſpoſitione vocati, mandatum diuinũ poſſumus non exaudire, vt non procedamus ſecundũ formã ipſius, niſi forſan ipſe coram nobls, vel legato noſtro, ſufficientem in contrariũ rationem oſtendat? Nõ enim intendimus iudicare de feudo, cuius ad ipſum ſpectat iudicium, niſi fortè iure cõmuni per ſpeciale priuilegiũ, vel contrariam conſuetudinem aliquid ſit detractum: ſed decernere de peccato, cuius ad nos pertinet ſine dubitatione cenſura, quam in quemlibet exercere & poſſumus & debemus.

Non igitur iniurioſum ſibi debet regia dignitas reputare, ſi ſuper hoc Apoſtolico iudicio ſe committat, quum Valentinianus inclitus imperator ſuffraganeis Mediolanen. Eccleſiæ dixiſſe legatur: Talem in pontificali ſede conſtituere procuretis, cui & nos qui gubernamus imperiũ, ſyncerè capita noſtra ſubmittamus, & eius monita, cũ tanquam homines deliquerimus, ſuſcipiamus neceſſario tãquam medicamenta curantis. Nec ſic illud humillimũ omittamus, quod Theodoſius ſtatuit Imperator, & Carolus innouauit, de cuius genere rex ipſe noſcitur deſcendiſſe: Quicunque videlicet litem habens, ſiue petitor fuerit, ſiue reus, ſiue in initio litis, vel decurſis temporũ curriculis, ſiue cum negociũ peroratur, ſiue cum iam cœperit promi ſententia, ſi iudicium elegerit ſacroſanctæ ſedis antiſtitis, ilico ſine aliqua dubitatione etiam ſi pars alia refragetur, ad Epiſcoporum iudicium cum ſermone litigantium dirigatur. Cum enim non humanæ, ſed diuinæ potius innitamur conſtitutioni, quia poteſtas noſtra non eſt

ex

ex homine, ſed ex Deo, nullus qui ſit ſanæ mentis ignorat, quin ad officium noſtrum ſpectet, de quocunque mortali peccato quemlibet corripere Chriſtianũ: & ſi correptionem contempſerit, per diſtrictionem eccleſiaſticam coërcere. Sed forſan dicetur, quod aliter cum regibus, & aliter cum alijs eſt agendum. Cæterũ ſcriptum nouimus in lege diuina: Ita magnum iudicabis vt paruum: nec erit apud te perſonarum acceptio. Et infrà. *Deut. 1. 3. quaeſt. 9. ca. vltimo.*

Licet autem hoc modo procedere valeamus ſuper quolibet criminali peccato, vt peccatorem reuocemus à vitio ad virtutem, ab errore ad veritatem, præcipuè cum contra pacem peccatur, quæ eſt vinculum charitatis: poſtremo cum inter reges ipſos reformata fuerint pacis fœdera, & vtrinque præſtito iuramento proprio firmata, quæ tamen vſque ad tempus præfixatum ſeruata non fuerint, nunquid non poterimus de iuramenti religione cognoſcere, quod ad iudicium eccleſiæ non eſt dubium pertinere, vt rupta pacis fœdera reformentur?

Ne ergo tantam diſcordiam videamur ſub diſſimulatione fouere, prædicto legato dedimus in præceptis, vt niſi rex ipſe vel ſolidam pacem cũ prædicto rege reformet, vel ſaltem humiliter patiatur, vt idem Abbas & Archiepiſcopus Bituricen. de plano cognoſcant, vtrum iuſta ſit querimonia, quam contra eum proponit coram eccleſia rex Anglorum, vel eius exceptio ſit legitima, quam contra eum per ſuas nobis literas duxit exprimendam, iuxta formam ſibi datã à nobis procedere non omittat.

Idem Epiſcopo Elienſi.

Principalis perſona per ſe, non per aduocatum debet factum proponere in iudicio, niſi ſit indiſcreta.

Conſtit. III.

PAſtoralis officij. Et infrà. Statuimus præterea vt principales perſonæ non per aduocatos, ſed per ſeipſas factum proponant. *Ibid. cap. Paſtoralis.*

Niſi fortè ſint adeo indiſcretæ, vt earum defectus de iudicis licentia per alios ſuppleatur. *officij.*

Idem nobili viro Petro de Riparia.

Si actio & intentio ſunt inepta vel ſola intentio, debet reus abſolui ab inſtantia iudicij: iterum tamen actor audietur, ſi aptè egerit.

Conſtit. IIII.

EXaminata cauſa, quæ vertitur inter te & milites Campaniæ. Et infrà. *Ibid. cap.*

Actionem quam ſuper iure patronatus eiuſdem eccleſiæ contra præfatos milites intentabas, incongruentem cognouimus & ineptam. *Examinata cauſa.*

Quia cum teſtes induxeris ad probandum, quod quando præfatus A. vicedominus eccleſiam eandem tanquam ſequeſtratam accepit, tu ius patronatus ipſi⁹ eccleſiæ poſſidebas, profectò nec rei vendicationem intentare, nec ipſius teſtitutionem poteras poſtulare.

Vnde intentionem tuam in hac parte pronunciamus non tenere, abſoluentes eoſdem milites ab eadem. Ita tamen, quod ſi congruentem & aptam intentare volueris actionem, tibi reſpondere nihilominus teneantur.

Idem Magiſtro & fratribus militiæ templi in Italia conſtitutis.

Præceptores templi pro domibus ſuis agere & defendere poſſunt, nec obſtat eis religio, vel quod incognita ſit eorum origo.

Conſtit. V.

CVm deputati. Et infrà. Accepimus quod quidam tam ſeculares, quàm eccleſiaſtici iudices illos, quos habetis in domibus veſtris præceptores, in cauſis ad proſequendã ſuam iuſtitiam non admittunt, tanquam licitum non ſit eis ſuper litigioſis negocijs curam gerere, qui pacificis decreuerunt inhęrere ſtudijs, illud allegantes in repulſionem eorum, quod eorum ipſis generatio non eſt nota, qui vndecunque venerint gratia diuina vocati, dum laudabiliter exequãtur officium ſui ordinis, ex ſuperabundanti requiritur ſuæ notio nationis. *Ibid. cap. Cum deputati.*

Ne

Ne quis igitur in proſecutione cauſarum præceptores eoſdem ab agendo vel reſpondendo occaſione huiuſmodi repellat, authoritate præſentium inhibemus.

Idem Vercellenſi Epiſcopo, & abbati de Toleto.

Prælati debent laicis de clericis, appellatione fruſtratoria non obſtante, iuſtitiam facere: ad ſeculare tamen forum clerici à laicis trahi non debent, etiam data ipſorum prælatorum negligentia.

Conſtit. VI.

Ibid cap. Qualiter. QValiter & quando. Et infrà. Præcipiatis ex parte noſtra prælatis, vt laicis de clericis conquerentibus plenam faciant iuſtitiam exhiberi, non obſtantibus appellationibus fruſtratorijs, quas in eorum grauamine clerici frequẽter opponunt.

Ne pro defectu iuſtitiæ clerici pertrahãtur à laicis ad iudicium ſeculare, quod omnino fieri prohibemus.

INNOCENTIVS PAPA III.

Iudex habens conſimilem cauſam, à iudicio remouetur.

Conſtitutio vij.

Ibid cap. Cauſam quæ. CAuſam quæ inter Abbatem & conuentum Vindonenſem, & archidiaconum Carionenſem ſuper quibuſdam procurationibus vertitur, vobis & archidiacono Pariſienſi meminimus commiſiſſe. Et infrà.

Quia verò cum eundem archidiaconum ſimilis pœnæ cauſa contingat, nimis fauorabilis parti alteri videretur, noſte fili decane loco ipſius archidiaconi ſubrogantes, mandamus quatenus non obſtantibus prioribus literis in cauſa, ratione præuia, procedatis.

DE FORO COMPETENTI.

INNOCENTIVS PAPA III. EPISCOPO Vercellenſi.

Laicus laicum ſuper re ciuili coram iudice eccleſiaſtico conuenire non poteſt, niſi in defectum iudicis ſecularis, vel niſi conſuetudo id expoſcat.

Conſtit. viij.

extra lib. 2 tit. 2 de foro compe. cap. Licet. LIcet ex ſuſcepto. Et infrà. Mandamus, quatenus ſi quando à laicis Vercellen. literas ſuper rebus præcipuè, quæ forum ſeculare contingunt, à ſede apoſtolica contigerit impetrare, ſublato appellationis obſtaculo decernas authoritate noſtra irritas & inanes, dummodo conſules & commune de ſe conquerentibus in iudicio ſeculari exhibeant iuſtitiæ complementum.

Liceat tamen ipſis, qui ſub eiſdem conſulibus taliter duxerint contendendũ, ſi ſe in aliquo ſenſerint prægrauati, ad tuam, ſicut hactenus ſeruatum eſt, vel ad noſtram, ſi maluerint, audientiam appellare, hoc præſertim tempore, quo vacante imperio, ad iudicem ſecularem recurrere nequeunt, qui à ſuperioribus in ſua iuſtitia opprimuntur.

Si vero conſules iuſtitiæ tanquam merito ſuſpecti fuerint recuſati, coram arbitris communiter electis de cauſa ſuſpicionis agatur, quæ ſi probata fuerit eſſe iuſta, ad te vel ad nos pro iuſtitia recurratur, ſicut ſuperius eſt expreſſum.

Idem Archidiacono & theſaurario Turonenſi.

Vidua laicum coram eccleſiaſtico iudice conuenire non poteſt, niſi ſuper cauſa eccleſiaſtica, vel in defectum iudicis ſecularis.

Conſtit. ix.

Ibid. cap. Ex tenore. EX tenore literarum comitis Britanniæ eſt noſtris auribus intimatum, quod cum cauſam quæ inter mulierem nobilem E. & I. de Meduano ſuper hæreditate ſua noſcitur agitari, vobis commiſimus terminandam, ipſe comes eidem mulie-

mulieri,cum tam ipſa quam prædictus I. eſſent de foro ipſius,mandauit vt cauſam deferrent ad ipſum,promittens eidem quod ei faceret iuſtitiæ plenitudinē exhiberi.

Nos igitur attendentes,quod ſic ſumus viduis in iuſtitia debitores,quod alijs iniuſtitiā facere non debemus,mandamus quatenus niſi ſit talis cauſa,quę ad eccleſiaſticū iudicem pertinere cognoſcatur,ei ſuperſedere curetis,dummodo per iudicem ſecularem ſuam iuſtitiam poſſit obtinere:alioquin nō obſtante ipſius contradictione,cauſam ipſam ratione præuia terminetis.

Idem Piſano Archiepiſcopo.

Clericus non poteſt conſtituere ſibi iudicem laicum,etiam ſi proprium iuramentum, & aduerſarij conſenſus accedat.

Conſtitutio x.

SI diligenti. Et infrà. Aſſeruiſti te vſque ad hæc tempora tenuiſſe,quod licitum ſit clerico renunciare,ſaltem in temporalibus cauſis,iuri ſuo, & ſibi laicum iudicem conſtituere,præſertim vbi aduerſarij voluntas accedit,ac tenere iuramentum ſuper hoc interpoſitum reſpondiſti. *Ibid cap. Si diligēti.*

Immemor conſtitutionis,qua cauetur pacto priuatorum iuri publico minimè derogari.Quum ergo ius hoc in Mileuitanenſi & Carthaginēſi concilijs ſit ſpecialiter promulgatum,ne clerici clericos,relicto ſuo pontifice,ad iudicia publica pertrahant,alioquin cauſam perdant,& à communione habeantur extranei,& tā Epiſcopi,quàm diacones,ſeu quilibet clerici, in criminali,ſeu in ciuili negocio,ſi derelicto eccleſiaſtico iudicio,publicis iudicijs ſe purgare voluerint, etiam ſi pro eis ſit lata ſentētia,locum ſuum amittāt, & hoc in criminali actione.In ciuili verò perdant quod euicerint,ſi ſuum locum maluerint obtinere. *11. quæſt. 1. ca. Inolita. Et ibidem, ca. Placuit vt quiſquis*

Manifeſtè patet,quod non ſolum inuiti, ſed etiam voluntarij paciſci non poſſunt,vt ſecularia iudicia ſubeant,cum nō ſit beneficium hoc perſonale,cui renunciari valeat,ſed potius toti collegio eccleſiaſtico ſit publicè indultum, cui priuatorum pacto derogari non poteſt,nec iuramētum licitè ſeruari potuit, quod contra Canonica ſtatuta illicitis pactionibus informatur.

Idem Beluacenſi Epiſcopo.

Clerici ſuper exceſſibus coram ſuo Epiſcopo conueniri debent,non coram his quibus ſeruiunt, niſi conſuetudo vel priuilegium aliud inducat.

Conſtit. xj.

CVm contingat interdum.Et infrà. Inſuper poſtulaſti,an,cum aliqui clerici deputati ſeruitio capituli Beluacenſis,aut aliorum clericorū tuæ diœceſis ſuper exceſſibus impetuntur,ſint cogendi corā te,vel potius coram illis,quibus ſeruiunt,querelantibus reſpōdere,cū illi ſibi iuriſdictionem huiuſmodi vendicare cōtendant,licet illos excōmunicare non valeant vel aliàs etiam coërcere. *Ibid. cap. Cum contingat.*

Super quo taliter reſpondemus,quod ad te,vtpote ordinarium,de talibus debent conquerentes habere recurſum: maximè, ſi ſuper his impetuntur,quæ in tua noſcuntur diœceſi commiſiſſe:niſi fortè hi,quibus delinquentes ipſi deſeruiunt,ex indulgentia vel conſuetudine ſpeciali iuriſdictionem huiuſmodi valeant ſibi vendicare.

Innocentins Papa tertius.

Epiſcopus delicti condemnat clericum de delicto, priuando beneficio alibi ſito,ſed executio realis ſit ab Epiſcopo beneficij.

Conſtit. xij.

POſtulaſti per ſedem Apoſtolicam edoceri, vtrum ſacerdos habēs eccleſiam in vna diœceſi,& reſidens in eadem , domicilium verò patrimonij ratione in alia,ibi delinquens ab eo,in cuius diœceſi habet patrimonium , pro delicto ibidem commiſſo debeat iudicari:præſertim in cauſis,quæ officij ſui ſeu beneficij priuationem expoſcunt. *Ibid. cap. Poſtulaſti.*

Ad quod breuiter reſpondemus,quod per epiſcopum in cuius diœceſi deliquit,ſententia promulgari poterit in eundem.Sed ab eo in cuius diœceſi beneficium obtinet,erit quoad illud executio facienda.

DE LIBELLI OBLATIONE.

INNOCENTIVS PAPA III. MAGISTRO G. ARCHIdiacono, & V. Normanno Canonicis Sueſſionenſibus.

Cum agitur reali, non ſufficit rem generaliter peti, ſed debet ita ſpecificari, vt euitetur obſcuritas, & æquiuocatio.

Conſtit. xiij.

Extra li. 2. tit. 3. de libelli obla. ca. Significantibus.

SIgnificantibus T. & R. fratribus, noſtro fuit apoſtolatui declaratũ, quod quum inter ipſos ex vna parte, & V. ex altera ſuper quadam terra coram iudicibus delegatis tracti fuiſſent in cauſam, oblato eis libello: illi (quum plures terras haberent) vt terra illa, ſuper qua quæſtio vertebatur, oſtenderetur, eiſdem à iudicibus poſtularunt: quod quum ipſi facere denegarent, ad noſtram audientiam prouocarunt.

Quocirca mandamus, quatenus, ſi eſt ita, reuocato in ſtatum debitum, ſi quid poſt appellationem huius noueritis attentatum.

DE LITIS CONTESTATIONE.

INNOCENTIVS PAPA III. ABBATI S. PROCVli, & L. Canonico Bononienſi.

Si agatur de adulterio ad ſeparationem thori, & ante litis conteſtationem reus eſt contumax, poteſt excommunicari, ſed teſtes recipi non poſſunt, nec cauſa diffiniri.

Conſtit. xiiij.

Extra li. 2. tit. 6. de litis conteſtat. cap. Ad hæc Deus.

AD hæc Deus. Et infrà. Quum cauſa, quæ inter R. & B. vxorem eius vertitur, authoritate Apoſtolica vobis commiſſa fuiſſet, tandem procurator eiuſdem R. libello vxoris, quo virum ad ſeparationem thori, & vt dotem reciperet de adulterio accuſabat, noluit reſpõdere, donec aduocatus eius veniret inducias poſtulando, qui cum huiuſmodi inducias ſæpe petendo vobis illudere videretur, tandem ad præſentiam veſtram accedens, dixit ſe reſpondere paratum: ſed die ſtatuto, quum crederetur reſponſurus, libello reſtitutionem vxoris primo fieri poſtulauit, ne ſecus fieret appellando. Verum quia dicebat mulier ſe virum habere ſuſpectũ, & idem procurator, nec de mulieris impunitate cauere, nec veſtro ſe curaſſet poſtmodum conſpectui præſentare, vos teſtes mulieris recipere ſtuduiſtis.

Conſultationi veſtræ taliter reſpõdemus, quod licet ordo iudiciarius in alijs controuerſijs ſit ſeruandus, & in matrimonialibus cauſis non vſquequaque ſeruetur, quia tamen in præſenti negocio non eſt actum de fœdere matrimonij, ſed de crimine adulterij, per quod ad ſeparationem coniugij, non ad coniunctionẽ intenditur, quia lite non conteſtata, teſtes fuerunt recepti, & atteſtationes etiam publicatæ, ſiue deferendum, ſiue non deferendum appellationi fuiſſet, non eſt ad diffinitiuam ſententiam procedendum: potuit tamen præfatus R. propter ſuam contumaciam, vel etiam procuratoris, ſi ſciens non purgauerit eandem, excommunicationis ſententia innodari.

Idem Patriachæ Hieroſolymitano, & Archiepiſcopo Caſſinenſi.

In cauſa reſtitutionis contra contumacem lite non conteſtata, ſententia proferri non poteſt.

Conſtit. xv.

Ibid cap. Accedens.

ACcedens. Et infrà. Cum in iudicium delegatorum præſentia Archiepiſcopus Cyrenenſis reſtitutionis beneficium poſtularet, plebanus ſancti Marci de Venetijs contra quem agebat, nihil ad obiecta reſpondit, ſed ad noſtram audientiam appellauit, & licet ſæpe fuiſſet admonitus, vt iuri pareret, quia eius appellatio non tenebat, noluit tamen reſpondere amplius, vel coram

eis

eis etiam comparere. Ipſi verò iudices, quum plebanus in ſua contumacia perduraret, teſtes receperunt ab aduerſa parte productos, & depoſitionibus redactis in ſcriptis, mandauerunt eidem, vt ad eos accederet, in perſonas, vel in dicta teſtium obiecturus, quod quum facere noluiſſet, in ipſum excommunicationis ſententiam protulerunt, poſſeſſionem iuris parochialis adiudicantes Archiepiſcopo memorato, & eum reſtituentes in integrum diſtrictius vetuerunt, ne quis poſſeſſionem Cyren. Eccleſiæ reſtitutam præſumeret perturbare.

Quum igitur lis coram eiſdem iudicibus non fuerit conteſtata, & manifeſtè pateret literas ipſas per veri ſuppreſſionem obtentas (quum manifeſtũ eſſet duos prædictorum iudicum, Acconenſem videlicet & Beritenenſem Epiſcopos eidẽ Archiepiſcopo, tãquam ſuffraganeos ſuos Metropolitano ſubeſſe) ac ex his plebanum legitimè appellaſſe conſtaret, in quem, etiam ſi minus legitimè appellaſſet, & iudices ipſi licet propter contumaciam excommunicationis fortè potuerunt proferre ſententiam, non tamen debuerunt ſuper principali negocio diffinitiuam ſententiam, lite non conteſtata, proferre, prædictas caſſauimus ſententias, imo caſſas & inanes denunciauimus. Vnde Cyren. Archiepiſcopo dedimus in mandatis, vt Eccleſiæ ſancti Marci inſtrumenta reſtituat, & etiam vniuerſa quæ huiuſmodi occaſione ſententiæ per ſe vel per alios occupauit.

Idem Epiſcopo Brixienſi.

Si lite non conteſtata reus eſt contumax, mittitur actor, ſi fieri poteſt, in poſſeſſionem, cauſa cuſtodiæ, aliàs reus excommunicabitur.

Conſtit. xvj.

TVæ fraternitatis deuotio. Et infrà. Conſultationi tuæ taliter duximus reſpondẽdum, quod ſi reus lite non conteſtata abſentauerit ſe contumaciter, taliſque cauſa ſit, quod actor poſſit in petitarum rerum poſſeſſionem induci, eſt in eandem, cauſa cuſtodiæ, inducendus. *Ibid cap. Tuæ fraternitatis.*

Quod ſi talis cauſa fuerit, quod idem nequeat in poſſeſſionem intromitti, vt iuri pareat per cenſuram eccleſiaſticam, contumax eſt compellendus.

Idem de Decima & Eleemoſyna Abbatibus Aurelianenſis & Carnotenſis diœceſis.

Receptio teſtium facta contra non contumacem, lite non conteſtata, in cauſa matrimoniali eſt nulla.

Conſtit. xvij.

ACcedens ad ſedem Apoſtolicam nobilis vir Gu. vicecomes nobis expoſuit, quod quum Coriſopitenenſis Epiſcopus, comitem Britanni proxima linea conſanguinitatis attingat, & Archidiaconus eius ſit continuus cõmenſalis, qui eidem vicecomiti eſt aduerſarius principalis, vtpote qui vxorem ſuam & terram publicè detinere præſumit, & magiſter P. de terra vxoris ſuę oriundus, exiſtat nimis fauens eidem, & omnes ſub diſtrictu exiſtunt comitis memorati, nec niſi per diſtrictum ipſius ei pateat acceſſus ad eos, & ipſi, quibus cauſa inter ipſum & vxorem ſuam commiſſa fuerat, nunquam ei voluerunt (niſi in terra inimicorum ſuorum) locum & terminum aſſignare, vbi ſine mortis periculo accedere non audebat: & licet literas non habuit de conductu, ſi tamen miſſæ ei fuiſſent, non debebat ſe credere ſuis capitalibus inimicis. Et infrà. *Ibidem ca. Accedens.*

Mandamus, quatenus (quum propinquiores ſitis terræ, nobilis tam dictæ quàm ſuæ, & cauſa ipſa per vos commodius valeat terminari, quum ad vos ſecurus pateat acceſſus) vtrinq; partibus conuocatis, ſi vobis conſtiterit, quod ante litem legitimè conteſtatam, vel poſt appellationem ex præmiſſis cauſis interpoſitam, teſtes ſuper conſanguinitate contra matrimonium abſque culpa contumaciæ recepti fuiſſent, vel atteſtationes huiuſmodi decernatis irritas & inanes, compellẽtes dictam nobilem vt reuertatur ad virum ſuũ, quem inconſultè dimiſit: ita quod poſtquam ipſe vir plenariam reſtitutionem habuerit, tam vxoris quàm terrę, cauſam ſuper matrimonio audiatis, eamque ſine Canonico terminetis.

Inno centius Papa tertius.

Lite non conteſtata, non recipiuntur teſtes regulariter ſuper principali, fallit in caſibus hic annotatis ſcilicet cum timetur de morte vel abſentia diuturna teſtium, tunc enim ſeruata ſolennitate hic poſita poſſunt, etiam lite non conteſtata, teſtes examinari.

Conſtit. xvij.

Ibid. cap. Quoniam. QVoniam frequenter in dubium reuocatur à multis, an lite non conteſtata teſtes recipi valeant, authoritate præſentium duximus declarandum, regulariter verum eſſe, quod lite nõ conteſtata, non eſt ad receptionem teſtium procedendum, niſi fortè de morte teſtium timeatur, vel abſentia diuturna, in qui-
5. quæſt. 6. cap. Epipha nium. c depro- ba. Lyle. bus caſibus cum ciuiliter eſt agendum (ne veritas occultetur, & probationis copia fortuitis caſibus ſubtrahatur) ſenes & valetudinarij, & alij teſtes, de quibus ex aliqua rationabili cauſa timetur, etiam lite non conteſtata ſunt procul dubio admittendi, ſeu pars conuenta ſit contumax, ſeu ſit abſens abſque malitia, vt conueniri non poſſit.

Sed ſi actor non conuenerit aduerſarium infrà annum ex quo conueniri poterit, vel ſaltem receptionem huiuſmodi teſtium non denunciauerit illi, atteſtationes ſic receptæ non valeant, ne fortè hoc procuret in fraudem, vt proceſſu temporis exceptiones legitimæ ad repellendum teſtes, vel aliæ locum habere non poſſint.

Cum agitur de matrimonio carnali vel ſpirituali, poſſunt contra contumacem, lite non conteſtata, teſtes recipi & ſententia diffinitiua ferri. Si verò reus eſt abſens, ſed non contumaciter, tunc in carnali non proceditur, ſed expectatur abſens: in ſpirituali verò ſi agatur de contracto, ſtabitur iuribus antiquis: ſi de contrahendo, expectatur abſens per ſex menſes.

Porrò, ſpirituales cauſæ poſſunt occurrere, in quibus cauſaliter eſt aliud obſeruandũ, vt, verbi gratia, ſi ſuper alicuius electione, vel copula maritali quęſtio moueatur: tunc etenim, ne propter longam moram in ſpiritualibus & temporalibus patiatur eccleſia læſionem, vel viro ſiue mulieri fornicationis occaſio prębeatur, maximè cum propinquitatis gradus opponitur, lege diuina prohibitus, in huiuſmodi caſibus ſi contumax apparuerit is, in quẽ fuit actio dirigenda, ſeu quia peremptoria citatione recepta venire contemnit, ſeu quia malitioſe ſeipſum occultat, ſeu quia impedit, ne poſſit ad eũ citatio peruenire, teſtes, lite nõ conteſtata, ſunt merito admittendi: & nihilominus ſi de cauſa liqueat ad diffinitiuam ſententiam procedendum.

Si verò aliter abſens fuerit, & agatur de ſpirituali coniugio inter Eccleſiam & prælarum iam contracto, electione maximè confirmata, illud in hoc articulo volumus obſeruari, quod ſuper exceptione talium perſonarum in ſacris eſt canonibus diffinitum.

Quod ſi forſan agatur de ſpirituali coniugio contrahendo, is qui eſt in præ-
7. quæſt. 1. ca Præſentium. Ibid. ca. Si quis. latum electus, per ſpacium ſex menſium expectetur: niſi penſatis negociorum circumſtantijs, per ſuperioris prouidentiã magis vel minus fuerit expectandus.

Si autem de carnali coniugio ſit agendum, alteruter tam diu coniugum expectetur, donec de ipſius obitu veriſimiliter præſumatur: quia quum ſine culpa ſit abſens, vt ſi captiuitate vel ægritudine, aut alio iuſto impedimento forſitan teneatur, aut etiam propria, ſed non malitioſa voluntate in remotis partibus moram faciat, vt de facili vel in breui citati non poſſit: ei quidem præiudicari non debet, quum habeat forſan exceptiones legitimas ad intentionem contrariam elidendam: eo nequaquam obſtante, quod de lapſu carnis poſſit opponi: quoniam in coniugio caſus multi occurrunt, in quibus coniuges ſine culpa, ſed non ſine cauſa continere coguntur.

Ad perpetuam rei memoriam, vel cum agitur per viam inquiſitionis, poſſunt teſtes ſine litis conteſtatione recipi, & etiam publicari.

Sunt & alij caſus ſimiliter ſpeciales, in quibus abſque litis conteſtatione legitimè poſſunt teſtes produci, vt quando exceſſuum inquiſitio vel teſtium publicatio imminet facienda.

Si reus lite non conteſtata eſt contumax, & agitur reali, mittitur actor in poſſeſſionem rei petitæ, cauſa cuſtodiæ, quam tamen reus recuperat, veniens infra annũ, ſi offerat cautionem de ſtando iuri, & reſtituat

ſtituat expenſas. Poſt annum verò bis non ſeruatis non auditur, niſi ſuper proprietate. Sed ſi conuenitur reali, qui nomine alieno poßidet, nominabit dominum in iudicio, & ſtatuetur ſibi terminus, infra quem faciet dominum comparere. Qui ſi infra terminum non venerit, iudex illum citabit. Quo adhuc non veniente, iudex actorem mittet in poſſeßionem veram. Si verò reus contumax conuenitur actione perſonali, mittetur actor in poßeßionem bonorum ipſius rei modo debiti declarati, & primo mobilium: ſecundo immobilium, ſi mobilia non exiſtant: vel excommunicabitur reus.

In alijs verò caſibus prudenter eſt attendendum, vtrum cõtumax reali actione an perſonali conueniatur. Si reali, mittendus eſt actor in rei petitæ poſſeſſionem, vt tædio affectus reus, veniat reſponſurus. Qui ſi venerit infra annum iudicio ſiſti, præſtita cautione ac exhibita ſatisfactione congrua, expenſarum poſſeſſionem recuperet, quod ſi cautionem offerre neglexerit infra annum, actor poſt annum verus conſtituetur poſſeſſor, ſuper proprietate duntaxat aduerſæ parti defenſione legitima reſeruata. Quod ſi ſuper rebus immobilibus quiſque conueniatur, qui eas poſſidet nomine alieno, debet ſtatim in iudicio dominum nominare, certo dierum ſpacio à iudice finiendo, eoque ad eius notitiam producendo, vt vel ipſe veniens, vel idoneum dirigens reſponſalem actoris intentionem excipiat. Si verò poſt tempus indultum, quod diſpoſitum eſt, noluerit adimplere, tanquam lite, quæ ingeritur, ex eo die, quo poſſeſſor ad iudicium vocatus eſt, ad interrumpendam præſcriptionem longi temporis conteſtata, dominum poſſeſſionis iudex tribus edictis legitimis euocabit: & tunc ipſo in eadem voluntate manente, negocium ſummatim examinans, in poſſeſſionem ipſarũ rerum actorem mittere non tardabit, omni allegatione abſenti ſuper principali quæſtione reſeruata. Si autem ſuper perſonali actione conueniatur, vel mittẽdus eſt actor in poſſeſſionem mobilium ipſius, vel immobilium: ſi fortè mobilia non habeat, pro modo debiti declarati, vel in contumacem eſt eccleſiaſtica ſententia proferenda, ita videlicet, quod alterutra pœna, quæ magis timeri debeat, iudex à principio ſit contentus, ad alteram nihilominus proceſſurus, ſi hoc meruerit proteruitas contumacis, qui veniẽs infra annum vel poſt annum etiam audietur iuxta diſtinctionem in alio caſu ſuperius annotatam.

DE IVRAMENTO CALVMNIAE.

INNOCENTIVS PAPA III. EPISCOPO Placentino.

Procurator vel ſyndicus vniuerſitatis eccleſiaſtica vel ſecularis de calumnia iurare poteſt.

Conſtit. xix.

CVm cauſam, quæ inter Rauennaten. Archiepiſcopum & commune Fauentinum ſuper villa luci ac quibuſdam alijs vertitur, delegatis iudicibus duxerimus committendam, & ijdem in negocio minimè proceſſiſſent, nos partibus dedimus in mandatis, vt pro ipſa cauſa noſtro ſe conſpectui præſentarent. Quorum procuratoribus cum inſtrumentis de rato in noſtra præſentia conſtitutis, petitionem ipſius Archiepiſcopi per procuratorem eius fecimus exhiberi, ac ad eam partem alteram reſpõdere, & interrogationibus, & reſponſionibus redactis in ſcriptis, & lite coram nobis pleniſſimè conteſtata, fecimus calumniæ iuramentum ab ipſis procuratoribus vtrinque præſtari. *Extra lib. 2. tit. 8. de iuramento calum. ca. Cũ cauſam*

DE ORDINE COGNITIONVM.

INNOCENTIVS PAPA III. NARMARINENSI EPISCOPO.

Si reus contra actorem ſpoliatorem ſpoliationem opponit: aut excipiendo, & tunc prius auditur, & ea probata reſpondere non cogitur, ſed per hoc non reſtituitur: aut agendo, & tunc ſimul vtraque quæſtio terminatur, & ea probata reſtituetur.

Conſtit. xx. *Extra lib. 2. tit. 10 de ordine cog. cap. Cum dilectus.*

QVum dilectus filius Abbas de Ferentino de nobilibus viris, dominis de Artone depoſuerit quæſtionem, quod manu armata & cum exercitu ad caſtrum monaſterij venientes in prædis animalium & alijs damnificare

dictum cœnobium præſumpſerunt,de quibus iuſtitiam ſibi fieri poſtulabat.

Et citra litis conteſtationem ſub forma exceptionis fuit ex aduerſo reſponſum,quod per ipſius dolum & violentiam caſtrũ Sirati amiſerant, quod & progenitores eorum tenuerant,& ipſi poſſederant inquietè,ſibi petentes prius reſtitui,quàm petitionibus ipſius reſponderent,præſertim cum teſtes haberent præſentes,per quos intentionem ſuam incontinenti probare volebant.

Verum ex parte abbatis fuit taliter replicatum,quod ab eo reſtitutio peti non poterat,quia non fuerat ſpoliator,præſertim cum dictum caſtrum ad ius & proprietatem ſui monaſterij pertineret:quod etiam pars aduerſa nullatenus denegabat. Vnde vt verus dominus,ad quem ab alio res ſua poſſeſſa reuertitur,etiam poſt tempora longiora retentionis debebat commodum obtinere,& iudicium reſtitutorium contra ſpoliatorem tantum competere dinoſcitur.

Nos autem diſtinguendum eſſe credimus, vtrũ ſpoliationis quæſtio ab eiſdẽ nobilibus ſit obiecta,in modum actionis ad reſtitutionem petendam,an in forma exceptionis ad intentionem aduerſarij repellendam.

Cum ea in modum actionis propoſita,intelligãtur mutuæ petitiones ſeſe tãquam diuerſæ minimè contingentes, ac per hoc iuxta regulã iuris(qua dicitur:

ff indi. Qui prior.

Qui prior appellat,prior agat)quæ prius eſſet propoſita,prius foret tractãda:quãquam in idem iudicium ambę deductę viciſſimque tractatę,ſimul eſſent eadem ſententia terminandæ.

Sed quoniam quęſtio illa fuit ab eiſdem nobilibus tantum in modũ exceptionis obiecta,interloquendo pronunciauimus,vt probationes eorũ ſuper ipſa exceptione primitus audirentur , & ea probata legitime, Abbati non cogerentur reſpondere,ſuper petitionibus memoratis, donec reſtituerentur ab ipſo, cum ſpoliatori ſpoliatus ante reſtitutionem non cogatur vllatenus reſpondere.

Verum ſpoliatione in modum exceptionis tantum probata,non eſt per hoc reſtitutio facienda. Quemadmodum ſi in modum exceptionis aliquod crimen teſti obijcitur,vt à teſtimonio repellatur,& ſi crimen contra eum ciuiliter probatũ fuerit,non ideo ſibi pœna infligitur ordinaria , ſed eius duntaxat teſtimonio non creditur,quod ea ratione contingit,quoniam in ipſum accuſatio non procedit. Teſtes etiam , quorum teſtimonium reprobatur,inter infames,quaſi ex falſo teſtimonio,non habentur.

DE CAVSA POSSESSIONIS ET proprietatis.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHI. epiſcopo & canonicis Sutrinis.

Si ſpoliatus poſſeſſorio & petitorio ſimul agens poſſeſſionem & ſpoliationem probat. ſed nõ dominium ſeu proprietatem, obtinet in poſſeſſorio. ſed ſuccumbet in petitorio.

Conſtit. xxj.

Extra lib. 2. tit. 8. de cauſa poſſeſſ. & proprie. cap. Cum eccleſia.

CVm eccleſia Sutrina paſtore vacaret, vos conuenientes in vnum,& ſicut moris eſt,ſpiritus ſancti gratia inuocata paſtorem vnanimiter elegiſtis, petentes ipſius electionem à ſede apoſtolicà confirmari.

Verum clerici conuentualium eccleſiarum ciuitatis eiuſdem conſequenter ſuam depoſuere querelam,quod cum Epiſcoporum electionibus ipſi ac prædeceſſores eorum conſueuerint intereſſe, vos ei renitentibus & excluſis ad electionem procedere præſumpſiſtis:quam ob hoc non confirmari, ſed infirmari potius poſtulabant.

Partibus ergo apud ſedem apoſtolicam conſtitutis, in auditorum præſentia teſtes vtrinque producti fuerant,& eorum depoſitionibus publicatis,pars canonicorum per teſtes à ſe introductos intẽtionem ſuam,quod ad eos tantũ ſpectaret electio,ſufficienter dicebant eſſe probata:parte nihilominus clericorum aſſerente,quod per dicta teſtium, quos produxerant,& ipſi aſſertionẽ ſuam, quod electioni pontificum intereſſe deberent, plenius probauiſſent,per quæ conſtare dicebant eos electionibus triũ epiſcoporũ,qui eccleſię Sutrinæ vltimo & immedia-

mediatè præfuerant,cum canonicis cathedralis eccleſiæ affuiſſe, & vocem habuiſſe cum alijs eligendi.

Nos igitur (quoniam deprehendimus teſtes veſtros in perhibendis teſtimonijs varios extitiſſe, atq; aduerſus fidẽ atteſtationis ſuæ corã auditoribus vacillaſſe, & quod negatiuam quodam modo aſtruere ſatagebant, probare volentes ius electionis ita ad vos ſpectare, quod ad aduerſarios minimè pertineret: per teſtes verò aduerſæ partis fuit ſatis ſufficienter oſtenſum, quod in trium epiſcoporũ electionibus, de quibus præmiſſum eſt, clerici præſentes affuerint, & vocem habuerint eligendi) præmiſſam electionem factam eis contradicentibus & excluſis decreuimus irritandam, clericos ſæpe dictos in eam quaſi poſſeſſionem ſuam, quã ante controuerſiam motam habuerant, reducentes.

Verum quoniam in quæſtione prædicta, quicquid iuris vtraq; pars in electione habebat, deductum in iudicium videbatur, cum iure ciuili ſit cautum, id venire in iudicium, non ſolum de quo actum eſt, vt veniret, ſed id non venire, de quo nominatim actum eſt ne veniret: & ſecundum ſtatuta canonica electiones Epiſcoporũ ad cathedraliũ eccleſiarum clericos regulariter pertinere noſcãtur, niſi alibi ſecus obtineat de conſuetudine ſpeciali: nec ex eo quod clerici ante dicti ſe inter eligentes Sutrinos Epiſcopos probauerunt tertio extitiſſe, ius eligendi propter breuitatem temporis vſque ad præſcriptionem legitimam non productũ ſibi acquirere potuerunt, & actore non probante, qui cõuenitur, & ſi nihil præſtiterit, obtinebit, ab eorum impetitione, ſuper electionibus faciẽdis, vos duximus abſoluendos, ſæpe dictis clericis eccleſiarum ſuper hoc perpetuum ſilentium imponentes. *ff de iudic. Solemus. 63 diſt. c. 1.*

Idem Canonicis de Bethleem.

Idem dicit quo ad intellectum quod decretalis ſupra proxima.

Conſtit. xxij.

CVm ſuper electione Bethleemitanenſis eccleſiæ, inter R. ſubdiaconum noſtrum & P. canonicum ſepulchri dominici quæſtio verteretur, vtroq; ſe pro electo gerente, cum præfatus ſubdiaconus à patriarcha Hieroſolymitano fuerit confirmatus. Et infrà. Et quia probauerat ſe per ſecularem potentiam ſpoliatũ, reſtituendum decreuimus iuſtitia mediante. *Ibidem ca. Cũ ſuper electione.*

Verum quoniam tam poſſeſſorium, quàm petitorium deductum fuerat in iudicium, & tam reſtitutionis, quàm electionis quæſtio plenius agitata, & conſtitit nobis electionem vtriuſque minus canonicam extitiſſe, cum iudex de qua recognouerit, pronunciare debeat, vtramque duximus ſententialiter irritandam.

Idem Epiſcopo Nouionenſi.

Qui agit de proprietate ante concluſionem cauſa, poſſeſſorio adipiſcenda vel recuperanda agere poteſt: poſt concluſionem verò & ante ſententiam hoc non poteſt, niſi iuſta cauſa ſubſit.

Conſtitutio xxiij.

PAſtoralis officij. Et infrà.

Sanè, ſicut intimaſti, cõtingit aliquando, vt cum is, qui ſe aſſerit ſpoliatũ, ſuum trahit ſpoliatorem in cauſam, inter ipſa iuris auſpicia requiſitus, quo malit experiri iudicio, litem proprietatis ingreditur, de illata ſibi violentia nullã faciens mentionem: cum autem fuerit in cauſa proceſſum, nouum iudicium ſuper poſſeſſorio nititur inchoare. Et infrà. *Ibid cap. Paſtoralis.*

Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod poſſeſſorio quidem iudicio, quod de recuperanda ſeu adipiſcenda poſſeſſione proponitur, antequam renunciatum ſit, aut concluſum in proprietatis iudicio primitus inſtituto, agi poteſt ab eo qui rem cœperit vendicare.

Cum legali ſit prouiſione ſtatutum, eum qui fundum vendicauerit ab eo, cũ quo interdicto vnde vi potuit experiri, pendente iudicio interdictum nihilominus poſſe intentare.

Alijs poſſeſſorijs iudicijs ſuo robore duraturis, quæ vendicationem dominij ſui natura præcedunt.

Si verò renunciatum fuerit vel concluſum, vt iam poſſit cauſa proprietatis diffinitiuæ ſententiæ calculo terminari (ne lites litibus inculcētur, & via poſſit fraudibus aperiri) cauſa non deciſa, poſſeſſorio non erit vtendū: niſi iudex, qui de cauſa cognoſcit, hoc ipſum ex iuſta cauſa viderit expedire: puta cum ex perſpicuis iudicijs facilè arguitur Iniquitas inuaſoris, & ſpoliato caſu ſeu malitia probandi dominium ſubtraxerit facultatem.

His igitur & alijs cauſis inſpectis (quæ continent æquitatem, aut iuſtè moue-rint animum iudicantis) poſtquam etiam concluſum fuerit, poſſe agi poſſeſſorio iudicio non negamus.

Idem Epiſcopo & Officiali S. Andreæ.

Si petitorio & poſſeſſorio ſimul eſt actum, vna ſententia terminatur & præmittitur poſſeſſorium in terminando, ſed in exequendo præualet petitorium.

Conſtitutio xxiiij.

Ibidem ca. Cum dilectus.

CVm dilectus Et infrà.

Ad quartum breuiter reſpondemus, quod cū ſuper poſſeſſorio & petitorio ſimul eſt actū, vtrinq; vna ſententia debet terminari, ſed licet in pronunciatione ſit poſſeſſio præmittēda, in executione tamen debet proprietas præualere.

Idem Epiſcopo Veronenſi.

Adiudicatur illi beneficium, qui probauit collatorem ſuum fuiſſe in poſſeſſione conferendi collationis tempore. Per hoc tamen non prohibetur ſuccumbens agere de proprietate iuris conferendi cum ipſo collatore.

Conſtitutio xxv.

Ibidem ca. Cum olim.

CVm olim quæſtio, quæ inter archidiaconum ex vna parte, & archipresbyterum & canonicos Vicentinæ eccleſiæ ex altera. Et infrà.

Quoniam per atteſtationes nobis conſtitit euidenter, quod ab Epiſcopis Vicentinis archidiaconatus ipſe ſine reclamatione aliqua canonicorū duobus archidiaconis continuè, qui ante ipſum extiterant, fuerat aſſignatus, & quia canonici prædicti iudices recuſare minimè debuerunt, cū cauſa prædictis iudicibus fuiſſet delegata, de vtriſq; partis procuratorū aſſenſu prędictum archidiaconatū eidem per diffinitiuā ſententiā adiudicare curauimus, canonicis Vicētinis perpetuū ſilentiū imponentes, reſeruata tamen eis quæſtione proprietatis ſuper collatione archidiaconatus ipſius, ſi fortè ſuper hoc cōtendere voluerint aduerſus epiſcopum Vincen. cū res inter alios acta non debet eis præiudicium generare.

DE RESTITVTIONE SPOLIATORUM.

INNOCENTIVS PAPA III. EPISCOPO & Capitulo Tridonenſi.

Ei, qui non poßidet, denegatur reſtitutio.

Conſtitutlo xxvj.

Extra lib. 2. tit. 13. de reſtit. ſpoli. ca. Cum olim.

OLim cauſam, quæ inter vos nomine Tridonenſis eccſiæ & magiſtrum, & fratres militiæ templi in Lombardia ſuper domo Caluentiæ vertebatur, de Lōcedio, & de Columba abbatibus meminimus cōmiſiſſe. Et infrà. Epiſcopus Tridonenſis poſſeſſiones quaſdā humilitatis ſub ea cōditione conceſſit, quod nomine Tridonenſis Epiſcopi oratoriū ibidē & hoſpitale cōſtituerent, & tres ſolidos ſenſuales Tridonenſi epiſcopo annis ſingulis exhiberēt, à quo etiā perſona, q̄ loco præficeretur, eidē inueſtiturā perciperet, & pro ſe & alijs fratribus ei & ſucceſſoribus eius obedientiam fecerunt manualē, Epiſcopo ſibi loci dominiū nihilominus retinen-re. Dictus verò magiſter ad candē domū aſpirās, ipſos adeò circūuenit, quod prę-ter conſcientiā veſtrā ſe & ſua in eius manibus tradiderit, ea tamē cōditione ap-poſita,

poſita, ſi vobis quod facerent, complaceret, ſine quorum aſſenſu ſe nihil poſſe ſacere aſſerebant. Et infrà.

Intelligentes autem prædictam domum eidem magiſtro traditam ſub conditione fuiſſe, & quod nullũ iuri veſtro fuerat præiudicium irrogatũ, ex eo quod idẽ magiſter iuſtitiæ veſtræ non inſcius, vobis ignorantibus poſſeſſionem accepit, præſertim cũ ſtatim ex quo id vobis innotuit, vim vi duxeritis repellendã: & quod idem ſua temeritate poſſeſſionem præter conſcientiam veſtram (ad quos poſſeſſionem ipſam nouerat pertinere, & quos queſtionẽ ſibi moturos ſuſpicari debuerat) eſt ingreſſus, procuratorem veſtrũ & nomine veſtro ab impetitione ipſius magiſtri nomine domus militiæ templi, quo ad faciendam reſtitutionẽ quam petebat, reddimus abſolutum: decernentes vos magiſtro ſatisfactionẽ debitam exhibere, ſi defendendo ius veſtrum, in offenſam ipſius, vel domus militiæ templi modum forſan exceſſiſtis.

Idem Archidiacono Bituricenſi.

Si contra petentem reſtitutionem coniugis opponitur conſanguinitas in gradu prohibito, & offeruntur probationes parata, recepto ab opponente iuramento de malitia, negabitur reſtitutio quo ad thorum, & fiet quo ad reliqua. Si vero probationes prompta non ſint, fiet plena reſtitutio, niſi ſit magna viri ſauitia.

Conſtitutio xxvij.

LIteras tuas recepimus, quod cum quædã matrimonialis cauſa, Bituricenſi Archiepiſcopo in remotis agẽte, in præſentia tua tractaretur, N. mulier ſeparari à B. viro ſuo inſtantiſſimè poſtulabat, cui ſe quarto gradu conſanguinitatis proponebat eſſe coniunctam. Et infrà. *Ibidem ca. Literas.*

Vir autem ſibi vxorem poſtulabat reſtitui, quæ ſua temeritate ab eo diuertit. Et infrà. Reſcripto petebas apoſtolico edoceri, vtrum quando aliquis cõſanguinitatis gradus obijcitur, in quo ſedes apoſtolica diſpenſare nõ poteſt, nec etiam conſueuit, & probationes promptæ ſint & paratæ, indulgenda ſit reſtitutio, an neganda. Et Infrà. *32. quaſt. 1 ca. Si Paulus.*

Sanè circa ſolutionem propoſitæ quæſtionis diuerſæ ſunt ſententiæ diuerſorum, alijs aſſerentibus reſtitutionẽ faciendã, alijs ſentientibus in contrariũ, nõnullis viã mediam eligentibus, ac dicentibus eam faciendã interdum, quandoq; penitus denegandã. Primi per decretalẽ epiſtolã Lucij Papæ iuuari videtur, argumentis quoſdã iudices delegatos, q reſtitutionẽ viri, qui ſine iudicio eccleſiæ vxorem dimiſerat, & ei poſtmodũ conſanguinitatẽ opponebat, ſpoliatæ ac repente coniugẽ denegabant: & mandatis ſibi prius reſtitui taliter ſpoliatã, & poſtea de matrimoniali cauſa cognoſci. Horũ aũt aſſertionẽ inceſtus videtur periculũ oppugnare, ſed ipſi timorẽ inceſtus inanem eſſe reſpondent, cũ etiã beneficio reſtitutionis obtento, qui cõſanguinitatis habet notitiã, nec exigere debitũ, nec contra cõſcientiam ſoluere teneatur, quoniã ſi ſecus egerit, ædificat ad gehennam, ſicut nec conſanguinitatis conſcius, ſuper cuius coniugio quæſtio nõ mouetur. Secunda verò aſſertio, per oraculum Clementis Papæ fulcitur, à quo cum fuiſſet quæſitum, vtrum muliere quadam quendam in virum petente, qui vt eam repelleret, exceptionem conſanguinitatis obiecit, prius eſſet de impedimento conſanguinitatis agendum, quam ſuper matrimonio ſententia proferretur, ſic inquiſitioni factæ reſpondit, quod cum exceptione probata principalis quæſtio perimatur, (prius enim cognoſcendum eſt de ipſa, quam ad diffinitionis articulum procedatur) cũ etiam in multis caſibus reſtitutio differatur ſecundum canonicas ſanctiones. Opinioni aũt vltimę videtur non incongruè adaptari, vt in gradibus conſanguinitatis diuina lege prohibitis, reſtitutioni aditus præcludatur, ſed conſtitutione interdictis humana, reſtitutio locum habeat cum effectu: cũ in illis diſpenſari non poſſit, & in iſtis valeat diſpenſari, ſicut beatus Gregorius, & multi alij diſpenſarunt. Vnde non peccat, qui in hoc articulo ad mandatum eccleſiæ reddit debitum coniugale. *Leuit. 18. 35. quaſt. 3 ca. Quædã lex.*

Nos autem ad præſens nullã de prædictis ſententijs reprobamus, nec cuiquam eorum

corum aliquod præiudicium ex noſtra volumus reſponſione generari, quamuis præſcriptum Lucij Papæ mandatum ad poſſeſſorium, Clementis verò reſpõſum ad petitorium referatur. Porrò cum mulier quæ cõſanguinitatis habeat notitiam, præſertim in gradibus quos diuina lex prohibuit, non poſſit huiuſmodi viro ſine mortali peccato carnaliter commiſceri: quoniam omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt, & quicquid fit contra conſcientiam, ædificat ad gehennã: fruſtra in tali caſu adiudicaretur reſtitutio ſpoliato, cum illa contra Deum non debeat in hoc iudici obedire, ſed potius excommunicationem humiliter ſuſtinere, ſicq; difficultas occurreret quaſi proplexa: quia propter ſententiã oporteret eam reddere debitum, & propter conſcientiam reddere non deberet. Vnde cõtingeret eos grauiter impediri, & vtriq; laqueus pararetur, cum inter ſe carnaliter coniungi non poſſent, nec alter alteri matrimonialiter copulari.

Rom. 14. 28. quæſt. 1. Ex his.

Propterea melius videtur, quod cum opponitur conſanguinitas, præſertim in gradibus diuina lege prohibitis, & probationes offeruntur incontinenti paratæ, in cæteris adiudicanda ſit reſtitutio, ſed ad maiorem cautelam iuramento recepto, quod talis obiectio malitioſè non fiat, ſola, quo ad commixtionem carnalẽ, maximè, ſi tãma conſentit, eſt reſtitutio differẽda, donec auditis probationibus, & diſcuſſis, cauſa ſine diffugio terminetur, cum vtrique ſit melius taliter expediri, quàm manere taliter impeditos.

Quod ſi non habeat probationẽs incontinenti paratas, ſed dilationes expectat longiores (quia præſumitur contra eam, quæ ſine iudicio eccleſiæ ſua tantũ temeritate receſſitã viro) ad reſtitutionẽ plenariam eccleſiaſtica debet cenſura cõpelli, quam tamen ipſa thori negando cõſortiũ debet humiliter tolerare, donec probationes offerat præparatas, & tunc abſolutione petita ſecundum formã eccleſiæ abſoluetur, ſed antequam ei fiat mandatum, ſub debito iuramenti receptis probationibus procedatur quemadmodum eſt præmiſſum.

Si verò tanta ſit viri ſæuitia, vt mulieri trepidanti non poſſit ſufficiens ſecuritas prouideri, non ſolum nõ debet illi reſtitui, ſed ab ipſo potius amoueri: alioquin ſufficienti, ſi fieri poteſt, ſecuritate prouiſa, profectò videtur coniunx ante cauſæ cognitionem reſtituenda marito.

Idem Vulteranenſi Epiſcopo.

Petens reſtitutionem coniugis, habet probare coniugium legitimum ex conſenſu.

Conſtitutio xxviij.

Ibidem ca. Ex parte.

EX parte M mulieris fuit propoſitum, quod cum eam infra pubertatis tempora conſtitutam patruus ſuus filio H. Senenſis ciuis nondum ſeptem annorum matrimonio voluerit copulare, ac eadem traducta fuerit in domũ eiuſdem, ipſa ex quo ad nubiles annos peruenit ratum nolens habere quod à patruo ſuo circa hoc procuratum fuerat, à Senenſi Epiſcopo nubendi alij licentiam poſtulauit. Et infrà.

Quia igitur non credimus ambigendum, quin ipſa mulier, quamuis minor, cauſam poſſit matrimonij per procuratorem tractare, ac pars alia (quæ mulieris reſtitutionem ſibi prius fieri poſtulabat) reſtitui nequaquam debeat, vtpote nullo iuris ſeu poſſeſſionis commodo deſtituta, cum per ſolam traductionem (quã non præceſſerunt ſponſalia vel cõſenſus legitimus, nec fuerit etiam ſubſecuta) nullum inter eos obligatorium vinculum ſit contractũ: mandamus, quatenus ſi eſt ita, nõ obſtãtibus exceptionibus ſupradictis, audias quæ hincinde partes duxerint proponenda, & quod canonicum fuerit appellatione remota decernas.

Innocentius Papa tertius.

Interdictum vnde vi non competit contra illum qui non ſpoliauit, nec ſpoliari mandauit, nec ratam habuit ſpoliationem.

Conſtitutio xxix.

Ibid cap. Cum ad.

CVm ad ſedẽ apoſtolicã acceſſiſſent Cumanen ſis Epiſcopi & fratrum hoſpitalis Hieroſolymitani procuratores. Et infrà. Abbati de Accon. cõmuni (quę ſuper

ſuper eccleſia & hoſpitali de more Citano inter eos vertebatur) taliter duximus committendam, vt audiret omnia, tam ad poſſeſſorium quàm ad petitorium iudicium pertinentia, quæ vtraq; pars duceret proponenda, & cauſam ipſam fine debito terminaret. corā quo procurator hoſpitalis prædicta cū poſſeſſionibus & pertinentijs ſuis, quæ tenebat Epiſcopus, ſibi reſtitui poſtulauit, aſſerēs illa de iure ad hoſpitale Hieroſolymitani ſpectare, & quod ipſa diutius poſſediſſet. Ad quę reſpondit procurator Epiſcopi, ſe nec ſcire nec credere ſupradicta ab hoſpitali poſſeſſa, vel ad illud aliquatenus pertinere, quæ Cumanenſis Epiſcopus, vtpote in ſua diœceſi conſtituta, rationabiliter detinebat. Cum igitur ad fundandam intentionem ſuam pars vtraq; teſtes produceret, dictus abbas procuratorē Epiſcopi condemnauit ad reſtitutionem omnium prædictorum. Et infrà.

Nuper aūt vtriuſq; partis procuratoribus comparentibus corā nobis, cauſam ipſam examinauimus diligēter, & quidē per teſtes videbatur eſſe probatū, quod Cumanenſis Epiſcopi nuncius cruces hoſpitalarijs abſtulit, Inhibēdo ipſis ne ad ſupradictam eccleſiam vel hoſpitale redirent, & quod Epiſcopus ſupradicta omnia poſſidebat. Vnde procurator hoſpitaliorum petijt dictam reſtitutionis ſententiam confirmari. Et infrà.

Nos prioris acta iudicij recenſentes, quia nec per dicta teſtium, vel confeſſiones partium (quum nullæ penitus in iudicio factæ fuerint) vel etiam inſtrumenta, quæ nullatenus de ſpoliatione tractabant, nec per euidentiam facti nobis conſtare potuerit, quod Cumanenſis Epiſcopus hoſpitalarios ſpoliauerit vel mandauerit ſpoliari, vel ſpoliationem factam ſaltem ratam habuerit, pronunciauimus in quæſtione prædicta interdictum vnde vi locum nullatenus habuiſſe, reſtitutionis ſententiam, à prædicto Abbate prolatam (licet pars aduerſa proponeret, quod præſumendum eſſet pro ſententia iudicis, qui motum animi ſui ex cauſis alijs potuit informare) iuſtitia exigente caſſantes.

Innocentius Papa tertius.

Exceptio inopiæ, de qua conſtat, à clerico oppoſita, impedit executionem ſententiæ, etiam latæ in poſſeſſorio.

Conſtitutio xxx.

OLim vobis dediſſe meminimus in mandatis, vt Ouetenenſem Epiſcopū ad debitam partis reſtitutionem Zamorinenſis diœceſis, quam tenebat, quum inde perceptis fructibus reſtituere cogeretis. Et infra. *ibidem ca. Olim vobis*

Verum quoniam inanis eſt actio, quam inopia debitoris excludit, mandamus, quatenus non prius epiſcopum ad reſtitutionem fructuum compellatis, quam ipſe fuerit taliter reſtitutus, vt reſtituere poſſit, quod percepit de prouentibus alienis.

Innocentius Papa tertius.

Per excommunicationem aliquibus diebus obſeruatam, in obſeruantes non acquiritur iuris parochialis poſſeſſio.

Conſtitutio xxxi.

OLim inter te pro Abbatia tua, & Parhiſienſem Epiſcopum nomine Parhiſienſis Eccleſiæ ſuper poſſeſſione iuris parochialis in parochia de monte, quæſtione ſuborta. Et infrà. *ibid cap. Olim inter*

Nos attendētes, quod ex eo ſolo quod populus prædictę parochiæ timore ſententiæ ſuæ per aliquot dies abſtinuit à diuinis, nullā in eis iuris parochialis poſſeſſionē idē Epiſcopus fuerit aſſecutus, nec fuerit aliquo modo probatum, quod eo tempore, quo ſententiam ipſe protulerit, poſſeſſionem in ipſis iuris parochialis haberet, vel prius etiam habuiſſet, reſtitutionem ei adiudicare de iure nequiuimus, quum ipſum non conſtiterit ſpoliatum.

De

DE DOLO ET CONTVMACIA.

INNOCENTIVS PAPA III.

Qui fundata intentione actoris exceptionem peremptoriam obijcit, quam non probat incontinenti, ſed accipit inducias, ſi defecerit in probando, condemnatur incontinenti, diffinitiua non expectata, in expenſis, ac ſoluere cogitur. quod ſi non poteſt, punietur in corpus ſecundum arbitrium iudicis.

Conſtit. xxxij.

Extra lib. 2. tit. 14 de dolo & contuma cap. Finem litibus.

FInem litibus cupientes imponi, ne partes vltra modum grauentur laboribus & expenſis, præſertim quũ de beneficijs eccleſiaſticis litigatur, quæ ſine diſpendio diu vacare non poſſunt:

Præſenti decreto ſtatuimus, vt poſtquam intentionem ſuam altera pars fundauerit, ſi reliqua fortè exceptionem legitimam voluerit opponere, quam nolit aut nequeat incontinenti probare (quia frequenter ad impediendum vel differendum proceſſum, exceptiones huiuſmodi per excogitatam malitiam opponuntur) ad ſoluendas alteri parti moderatas expenſas, extunc in iudicio faciendas, cum exceptis inducijs, ſi fortè in probatione defecerit, condemnetur. Et ſi ſoluendo non fuerit, aliàs, ſecundum arbitriũ diſcreti iudicis, puniatur, vt hoc ſaltem timore perterritus, non facilè quis in grauamen alterius falſas exceptiones opponat.

Idem Prænestino Epiſcopo, & Apoſtolicæ ſedis Legato.

Citatus ad totam cauſam, certo termino ad comparendum aſſignato, tenetur comparere in termino: & dato impedimento in termino, debet comparere quam citius poteſt poſt terminũ, aliàs condemnabitur in expenſis à tempore citationis admiſſa.

Conſtitutio xxxiij.

Ibidem ca. Cum dilecti filij.

CVm dilecti filij nuncij Leodicen. electi pro eo ad ſedem Apoſtolicam acceſſiſſent, Archidiaconus & H. Canonicus Leodicenſis Eccleſiæ nomine ſuo & quorundam concanonicorum ſuorum, quorum literas exhibuere de rato, contra eundem electum quædam crimina proponebant, per quæ nitebãtur eum ab electione repellere vt indignum. Et infrà.

Quamuis autem ex eo quod idem electus à grauamine aduerſæ partis appellauerit, & appellationem non fuerit per ſufficientes procuratores (quam poſſit illis proſequentibus) proſecutus, non leuis exorta eſt ſuſpicio contra eum: volentes tamen iuris ordinem obſeruare, ipſi mandamus, quatenus vſque ad dominicam, qua cantatur, Ego ſum paſtor bonus, per ſe vel per procuratorem ſufficientem ad præſentiam noſtram accederet, ſuper prædictis omnibus reſponſurus: alioquin cum aſſignaremus ei pro peremptorio terminum ſupradictum, ſciret quod quantum de iure poſſemus, procederemus extunc in negocio memorato.

Expectantibus igitur aduerſarijs, ipſum diu vltra terminum duximus expectandum, ſed ipſe direxit ſimplicem ſolummodo nũcium excuſationis literas afferentem. Scribebat enim quod nuncium, cui eum à nobis recederet, iniunximus viua voce, vt citaret eundem, ſerò receperat: vnde non poterat tum propter termini breuitatem, tum propter viarum diſcrimina noſtro ſe conſpectui præſentare.

Sed contra hoc faciebat, quod ſicut excuſatorem direxerat, ſic dirigere potuerat reſponſalem, cum ei non fuiſſet iniunctum, vt ad cauſam in propria perſona duntaxat veniret, ſed vel ipſe accederet, vel procuratorem idoneum destinaret. Præterea quum mandatur alicui, vt ad certum terminum ſe iudici repræſentet, duo ſub hac forma mandantur, vt ad iudicem veniat, & ad diem ſibi præfixã accedat. Vnde ſi venire non poſſit ad diem aſſignatum, tenetur nihilominus ſe iudici præſentare. Si enim mandatur alicui, vt alij ad certum diem certam rem

exoluat,

exoluat,non ideo erit à mandato ſolutus,ſi ſoluere nequiuerit die data,imò ad ſolutionem elapſo etiam die ſolutioni præfixo tenetur.

Quapropter quia dictus electus nec venerat nec ſufficientem miſerat reſponſalem ad diem ſibi ſtatutum,vel etiam poſt diutius expectatus, neque de vicino eius aduentu ſpes erat,vtpote qui per literas vtcunque excuſauerit ſuam morã, & calores æſtiuos,& inſidias ſibi poſitas formidabat,eum reputauimus contumacem, & ad legitimas & moderatas expenſas, quas aduerſarij eius fecerant à tempore citationis emiſſæ, quam extunc expectare incœperant, ipſum curauimus condemnare.

Idem Armachano & Caſalenenſi Archiepiſcopis.

Sententia in cauſa beneficiali non tranſit in rem iudicatam reſpectu ſuperioris, quo minus poßit de iuribus partium inquirere, maximè quando ſententia fuit lata contra abſentem,licet contumaciter & indefenſum.

Conſtitutio xxxiij.

CVm olim D.clericus Celeſtini Papæ prædeceſſoris noſtri diuerſis prælatorum Hyberniæ literis præſentatis ſe aſſereret in Epiſcopum fuiſſe Roſcen. electum,nullúſque appareret,qui aliquid contra eum proponeret,dictus prædeceſſor noſter,ei munus conſecrationis fecit impendi. Poſtmodum F.& G.monachi ad eiuſdem prædeceſſoris noſtri accedentes præſentiam,vterque ſe aſſeruit à Canonicis Roſcen. Eccleſiæ fuiſſe electum,& quod prædictus D.per falſas literas fuerat conſecratus, propter quod idem prædeceſſor noſter cauſam vobis ſub ea forma commiſit,vt de forma,& proceſſu electionis memorati D.ſolicitè quæreretis:& ſi Canonicè electum eum fuiſſe conſtaret, ipſum faceretis pacifica poſſeſſione gaudere:alioquin inter prædictos F.& G.audiretis cauſam, & cuius electionem canonicam & magis rationabiliter factam inueniretis, alterius curaretis electioni præferre. Et infrà. *Ibidem c.4. Cum olim.*

Cumque à vobis dictus D.tertio citatus nollet ſe veſtro conſpectui præſentare,procedêres in cauſa,tã ex teſtimonio cleri,& populi Roſcen. Eccleſiæ, quàm aſſertione regis Coarcaiæ & prælatorum prouinciæ de prædicto F. electionem fuiſſe celebratã canonicè didiciſtis,& eam curaſtis authoritate Apoſtolica cõfirmare,præſertim cum Capitulum Roſcen. Eccleſiæ dictum D.ſe non elegiſſe cõſtanter aſſereret,nec de prædicti G.monachi electione aliquatenus cogitaſſe. Interim memoratus D.ad Apoſtolicam ſedem accedens, ſuper quibuſdã alijs grauaminibus & iniurijs contra dictum F.& quoſdam literas impetrauit: dictus F. poſtmodum ex parte veſtra nobis literas præſentauit:quæ qualiter à vobis in cõmiſſione prædicta proceſſum fuerat,continebant. Et infrà.

Volentes igitur adhuc miſericorditer agere cum abſente, vt eius malitia cõuincatur,dictum F.ad vos duximus remittendum, mandantes, quatenus non obſtante,quod eiuſdem F.fuit electio confirmata,ſæpedictum D.ſi in Hybernia poterit inueniri,legitimè citetis ad cauſam, & facultate ſibi defenſionis indulta,in cauſa ipſa canonicè procedatis. Qui ſi inuentus infra tres menſes veſtro ſe contempſerit conſpectui præſentare,ad conſecrationem dicti F. omni occaſione poſthabita procedatis. Si autem in Hybernia inuentus non fuerit,indulto ſibi vnius anni ſpacio,ex quo ad nos,etſi non verbo, facto tamẽ intelligitur prouocaſſe,arrepto itinere ad ſedem Apoſtolicam veniẽdi,dicto F. adminiſtrationem Roſcen. Eccleſiæ in ſpiritualibus & temporalibus cõmittatis: quo elapſo, non eum differatis in epiſcopum conſecrare.

Innocentius Papa tertius.

Si proceditur per viam inquiſitionis contra abſentem contumaciter,etiam lite non conteſtata,teſtes recipi poſſunt, & ſententia diffinitiua ferri,etiam per viam depoſitionis, ſi hoc meretur delictum.

Conſtit. xxxiiij.

Ibidem ca. Veritatis. Veritatis eſt verbum, organo dominicæ vocis emiſſum. Et infrà. Sicut Canonici Curienenſes, in noſtro auditorio retulerunt, H. Curien. Epiſcopus Eccleſiam ſuam non ſolum dilapidando depreſſit, ſicut publica prædicabat infamia, ſed homicidio, inceſtu, alijsq́ue criminibus polluit. Et infrà.

Super his commiſimus primo cauſam Tridonenſi Epiſcopo, & Abbati montis S. Mariæ, & Præpoſito de Inſula: ſecundo quoque Brixenẽſi Epiſcopo, & ipſis Abbati & Præpoſito. Et infrà. Verum cum Epiſcopus ipſe priorum iudicũ præſentiam adire per contumaciam cõtempſiſſet, authoritate noſtra fuit per ipſos iudices ab officio, beneficioq́, ſuſpenſus. Et infrà. Tandem verò coram iudicibus canonica citatione vocatus, præſentiam ſuam difficulter exhibuit: ſed friuolam tunc excuſationẽ malitia concepta prætendens, experiri cum Canonicis in iure neglexit: qua de cauſa nos de conſilio fratrum noſtrorũ ſuſpendentes Epiſcopũ ipſum, vel potius ſuſpenſionem à iudicibus factã authoritate apoſto. confirmantes, tertio ſuper his Cumano Epiſcopo, & Abbati ſancti A. cauſam ad ſuperandam malitiam ipſius Epiſcopi commiſimus audiendam: qui partibus citatis, quũ nec per ſe, nec per reſponſalẽ idoneum cõparuerit, in eundem propter inobedientiam excõmunicationis ſententiam protulerunt, teſtes ex parte veſtra (quemadmodum in mandatis à nobis acceperant) admittentes, ſcilicet Abbates, Priores, Præpoſitos, & alios religioſos viros, per quos quemlibet articulũ criminum prædictorum conſtat fuiſſe probatum. Et infra.

Nos igitur videntes ordinem iudiciarium in hoc facto fuiſſe ſeruatum: conſiderato præterea, quod poſt ſententias in ſe datas celebrare præſumpſerit, cũ multi prælati Eccleſiarum contra eundem Epiſcopum ſcripſerint, nec vnus pro de-
2. Cor 10. fendendo eo, vel aliquatenus excuſando, in nomine dominicũ Apoſtolo omnem inobedientiam vlciſci volentes, licet abſentes corpore, præſentes tamẽ ſpi
1. Cor. 5. ritu, iuxta verbũ eiuſdẽ Apoſt. tulimus ſentẽtiã perpetuę depoſitionis in ipſum, & cũ iã à pontificali quàm ab omni officio ſacerdotali priuantes, ſine ſpe reſtitutionis aliqua duximus condemnandum: ea nihilominus in irritum reuocantes, quæcunque poſt inhibitionem ſedis Apoſtolicæ ſeu factam ſuſpenſionem & excommunicationem de rebus Eccleſiæ alienare præſumpſerit.

DE EO QVI MITTITVR IN POSſeſſionem cauſa rei ſeruandæ.

INNOCENTIVS PAPA III. VRSAcenſi & Senagolenſi Epiſcopis.

Si reus contra quem facta eſt miſſio in poſſeſſionem, doceat ſe contumacem non fuiſſe, non condemnabitur ad expenſas.

Conſtitutio xxxv.

Extra lib 2 tit. 5 de eo qui mittitur. cap. Cũ veniſſent. Cvm veniſſent ad Apoſtolicam ſedem Abbas S. Angeli, & P. Gall. idem P. propoſuit, quod prædictus Abbas eum ſuper quadam poſſeſſione coram Ioanne Apoſtolicæ ſedis legato, traxit in cauſam. Et infrà. Verum legatus ipſe cauſam commiſit iudicibus, ſecundum ius, & bonam terræ conſuetudinem terminandam: qui cum ſecundum ius tantum vellet procedere, præfatus P. noſtram audientiam appellauit: ſed iudices nihilominus partem aduerſam in poſſeſſionem rerum petitarum inducendam cauſa cuſtodiæ decreuerunt: ita, quod ſi vſque ad annum & diem præſtaret ſiſtendi iudicio cautionem, & parti alteri triginta libras reſtitueret pro expenſis, reciperet poſſeſſionem eandem. Cumque G. ſedis apoſtolicæ legatus infra annum fuiſſet terram illam ingreſſus, ipſe cautionem iuri obtulit coram eo, & poſſeſſionem ſibi reſtitui poſtulauit, paratus expenſas reſtituere factas in lite, quæ ſex librarum ſummam (ſicut aſſerit) non excedunt, ſed Abbas triginta librarum ſibi reſtitui petit quantitatem. Et infrà.

Nos

Nos igitur ipſum P. cautione præſtita in poſſeſſionem credimus reducēdum, hoc etiam decernentes, vt ſi conſuetudinem, quam allegat, laudabilem eſſe conſtiterit (quia ex hoc ſequitur eum rationabiliter appellaſſe) ad reſtituendas expēſas nullatenus compellatur: alioquin (cum ex hoc appareat eū fruſtratoriè prouocaſſe) ad reſtitutionem cogatur expenſarum illarum, quas Abbatem cōſtiterit propter hoc neceſſarias in lite feciſſe.

VT LITE PENDENTE NIL innouetur.

INNOCENTIVS PAPA III. ABBATI ET Conuentui S. Silueſtri.

Qui rem litigioſam alienauit, ita quod rehaberi non poteſt, debet æquiualentem ſubſtituere in locum illius, quam alienare non poterit.

Conſtitutio xxxvj.

Ecclesia ſanctæ Mariæ in via lata, contra Ioannem de Ateia, qui quaſdam poſſeſſiones ipſius dicebatur contra iuſtitiam detinere, mouit ſub L. iudice quæſtionem. Et infrà. *Extra lib. 2 tit. 16 vt nil innouetur lite pendente. c. Ecclesia.*

Prohibemus ne poſſeſſiones, quæ ſucceſſerūt in locum & ius illarū, & quas ab Ioanne de Ateia Eccleſia ſanctæ Mariæ petierat, in monaſteriū veſtrum ab eodem Ioanne lite pendente trāſlatas, alienare interim præſumatis, vt ſi Eccleſia ſanctæ Mariæ de vitio litigioſi contractus, vel de proprietate voluerit experiri (niſi obtinuerit in iudicio, in vanum laboret monaſterio veſtro minimè poſſidente) ſit quod euincere valeat & habere.

Innocentius Papa tertius.

Idem ſummarium eſt cum præcedente.

Eccleſia ſanctæ Mariæ. Et infra. Poſſeſſionem qua fuerat (prætermiſſo iuris ordine) prædicta Eccleſia ſpoliata, ſibi reſtitui poſtulabat. Et infrà. Nos quicquid ab alijs factum fuit, poſtquā prædeceſſor noſter ad curiam ſuam idem negocium reuocauit, irritum decernimus & inane. Et infrà. Verum quoniam præfatā poſſeſſionem poſt reſtitutionem vobis factam ab Ioanne de Ateia alij locationis titulo aſſignaſtis, neque reſtituere poteratis Eccleſiæ ſpoliatæ: loco ipſius tantundem poſſeſſionum æquiualentium ad arbitrium bonorum virorum ipſi Eccleſiæ fecimus aſſignari: quas cum alij fuerant pignori obligatæ, per vos liberari fecimus à creditoribus, qui nobis inſtrumentum pignoris reſignauerunt. *Ibidem ca. ſequenti.*

DE SEQVESTRATIONE POSſeſſionum & fructuum.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIepiſcopo Mediolanenſi.

Res, in quam facta eſt miſſio, non debet ſequeſtrari, etiamſi miſſus inde fuerit violenter eiectus. vel notabilius ſic: ſequeſtrum factum lo: o miſſionis propter ſcandalum euitandum reuocari debet, oblata cautione & reſtitutis expenſis.

Conſtitutio xxxvij.

Ad hoc vnxit nos Deus. Et infrà. Abbas de regula nobis expoſuit, quod cum M. prædeceſſor tuus ſuper cauſa, quæ inter ipſum & monaſterium ſuum fuerat agitata, obtinuiſſet Veronen. Epiſcopo literas deſtinari, & ipſe ſuper iudicio poſſeſſorio partim pro monaſterio, partim pro Archiepiſcopo ſententiam protuliſſet, procuratore ipſius monaſterij quæſtionem de proprietate poſtmodū intentare volēte, Archiepiſcopus iuriſdictionem Epiſcopi oppoſuit expiraſſe: aſſerens cauſam poſſeſſionis tantū, & non proprietatis fuiſſe commiſſam: & quia ſuper poſſeſſione *Extra lib. 2. tit. 17. de ſequeſt. poſ. & fruc. ca. ad hoc.*

 pronun-

pronũciauerat ſemel, functus officio ſuo, ſuper quæſtione proprietatis deinceps cognoſcere non valebat. Et infrà. Sed iudex actorem in poſſeſſionem (quę fuerat per ipſum archiepiſcopo adiudicata) propter eiuſdem contumaciã mitti decreuit, à qua tamen Archiepiſcopus violenter monaſterium eiecit. Et infrà. Celeſtinus Papa prædeceſſor noſter ſic ſuum interpretatus fuit reſcriptum, quod tam cauſa poſſeſſionis, quàm proprietatis fuerat iudici delegata, cum abſolutè & indiſtinctè commiſſa fuerit, & eius continentia diuidi non deberet: prælibatã quoque poſſeſſionem pro ſuo arbitrio ſequeſtrari præcepit, iniungens Reginenſi & Mutinenſi Epiſcopis, vt de cauſa poſſeſſionis & proprietatis plenius cognoſcentes, eam debito fine deciderent, & poſſeſſionem ei parti poſtmodũ reſignarent, quæ obtineret de proprietate triumphum. Et infrà.

In eum ſtatum continentiam cauſæ reducimus, in quo fuerat, cum prædictus prædeceſſor noſter cauſam proprietatis & poſſeſſionis Reginenſi & Mutinenſi cõmiſit, mandato ſequeſtrationis penitus reuocato. Et infrà.

Ne autem monaſterio videamur in ſuo iure deeſſe, moderatas expẽſas (ex quo Epiſcopus Veronenſis ipſum in poſſeſſionẽ induci decreuit vſq; ad ſatisfactionis tempus oblatæ) propter hoc factas ſibi reſtituendas eſſe cenſemus, & à te ſufficientem præberi ſtandi in iudicio cautionem.

DE CONFESSIS.

INNOCENTIVS PAPA III. CANOnicis de Bethleem.

Si de crimine contingente cauſam principalem conſtat contra aliquem per eius confeſſionem, punitur pœna ordinaria, etiamſi directè contra eum non agatur.

Conſtitutio xxxviij.

Extra lib. 2 tit. 18 de Confeſſu. cap. Cum ſuper.

CVum ſuper electione Bethleemitanæ Eccleſiæ inter R. & P. quæſtio verteretur. Et infrà. Quoniam V. canonicus Bethleemitanus fuit in iure confeſſus, quod pro præſtando alterius electioni conſenſu quingentorum Saracenorum obligationem receperat, & mediator extitit ſimoniacæ prauitatis: Nos quoniam vicium huiuſmodi perſequi volumus vt debemus, ipſum per diffinitiuam ſententiam duximus ab omni beneficio & officio eccleſiaſtico deponendum.

DE PROBATIONIBVS.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIdiacono Parrhiſienſi.

Si per literas ordinarij probatur quis excommunicatus, à procuratione repellitur.

Conſtitutio xxxix.

Ibid cap. Poſt ceſſionem.

POſt ceſſionem. Et infrà: Quum igitur per literas iudicis ordinarij, quibus ſtandum eſt, donec probetur contrarium, nobis conſtiterit, quod V. erat excommunicatus, quum procurationis officium aſſumpſit: Ipſum tanquam procuratorem non duximus admittendum.

Idem Abbati & Conuentui Caſſenenſi.

Si rogatus reſtituere totam hæreditatem, eo ſine liberis decedente intret monaſterium, euaneſcit fidei commiſſum, & hæreditas applicatur monaſterio, nec ad inualidandum ingreſſum ſufficit probare minorem ætatem tempore ingreſſus, ſi ex aduerſo geminatus probetur ingreſſus.

Conſtit. xl.

Ibidem ca. In præſentia.

IN præſentia G. ſancti Hadriani Diaconi Cardinalis G. & B. fratres veſtro ſyndico conſtituto corã ipſo fecère proponi, quod cum quondam A. frater ipſorum conderet teſtamẽtum, M. filium ſuum ſibi hæredẽ inſtituit, & præcepit, vt

ſi

ſi abſque liberis decederet,ad eos bona deuoluerētur ipſius:vnde illa,quæ de bonis ipſius veſtrum monaſterium detinebat,ſibi reſtitui poſtulabant, & petebant vos ſuper hoc à ſua moleſtatione compeſci.

Verum ſyndicus ipſe propoſuit ex aduerſo,quod prædictus M. monaſterio veſtro obtulit ſe & ſua. Vnde vniuerſa quæ habuerat,erant ad monaſterium deuoluta,quare vniuerſa quæ ipſi de bonis eius inuaſerant,reſtitui monaſterio veſtro petebat,& ſuper cæteris ſilentium illis imponi.

Ad hæc autem pars altera replicauit, quod dictus M. oblationis ſuæ tempore fuerat minor annis,& quod facti voti pœnitens,quod feruore infirmitatis fecerat,poſt conualeſcentiam reuocauit. Et infrà. Vnde quũ ſine liberis diſceſſiſſet, ex reſtamento patris ad ipſos erat eius hæreditas deuoluta.

Verum ſyndicus reſpondere curauit,quod licet dictus M.de monaſterio fuiſſet egreſſus,eidem ſe & ſua omnia poſtmodum obtulit humiliter & deuotè, & quod nec contra oblationem ſuam veniret iuramento firmauit: quare quũ conſtet,quod idem M.bis monaſterio veſtro cōtulit ſe & ſua, nec ex aduerſo probetur,quod vtriuſq; oblationis tempore fuerit minor annis, probationem veſtrā huiuſmodi exceptionis probatio nō elidit, quũ etſi primæ oblationis tempore minor annis fuerit,ſecundæ tamē potuit maior extitiſſe. Præterea quum verbũ illud(minor annis)duobus potuerit modis intelligi, quũ & qui minor eſt xiiij. annis,& qui xxv.dici ſoleat minor annis,intentioni veſtræ verbum dubiũ non nocebat,quum infra xxv.annos teneret donatio iuramēto firmata. Sed etſi teneret quod factum fuerat dicto A.quia tamen intelligendum nō erat ſine hærede diſcedere,qui monaſterium ſibi hæredem inſtituit,hoc monaſterio nō nocebat. Et infrà.

Dilectus filius H.ſancti Euſtachij cardinalis attendēs,quod ſyndicus veſter intentionem ſuā plenè fundaſſet,& quod nihil ex aduerſo ſufficienter fuiſſet probatũ,quum etſi oſtenſum eſſet per teſtes,& quod M.ſuç oblationis tempore fuerit minor annis, vtrum tamen primæ vel ſecundæ oblationis tempore minor fuerit,& quot annis minor,non fuiſſet expreſſum,de mandato noſtro ſententiam protulit,& prædictis G.& B.ſilentium imponens ſuper his,quçà monaſterio poſtulabant,eos ad reſtitutionem illorum,quæ de bonis prædicti M.propria temeritate inuaſerant,condemnauit.

Nos igitur ſententiam ipſam authoritate apoſtolica confirmamus.

Innocentius Papa tertius.

Actor & reus ſi in interdicto retinendæ poſſeſſionis probant,obtinet is qui antiquiorem poſſeſſionem probat titulo maximè iuſtificatam,vel meliores probationes reſpectu poſſeſſionis adduxit.

Conſtitutio xlj.

Licet cauſam quæ vertitur in Eccleſiã Rauen.item & cōmune Fauentiæ, ſuper iuriſdictione,honore,& deſtrictu in villa ſancti P.& caſtro Arioli,quod de iure ad ſe ſpectare dicta eccleſia proponebat.Et infrà. *Ibidem ea. Licet cauſam.*

Porrò atteſtationibus publicatis ſyndicus Fauentinorum propoſuit ſe velle in perſonas teſtium ex parte altera productorum quædã obijcere ac probare,œconomo eccleſiæ aſſerente id fieri non debere: ſuper quo interloquendo decreuimus ipſum nullatenus audiendum,cũ infrà trium menſium ſpacium in noſtris literis comprehenſum teſtes huiuſmodi producere non curauerit, infrà quem terminum pars vtraq; teſtes inducere potuit,tam in perſonas teſtium, quàm ſuper negocio principali.

Poſt hoc idem obiecit in teſtes prædictos,quod corrupti falſa dixiſſent. Vnde quia talis exceptio non ſolum ante,ſed etiam poſt ſententiam poteſt opponi,licet nonnulli crederent Fauentinorum partē exceptionem huiuſmodi per excogitatam malitiã ad impediendum proceſſum negocij obieciſſe·quia tamen nolumus à iuris tramite declinare,magiſtris G.& T.præcepimus,vt teſtes quos ſuper hac exceptione procurator Fauentinorũ duceret producendos,infrà mēſem recipere & examinare curarēt,de ſingulis circũſtantijs ſubtiliter inquirentes, ex

tunc indulto altero mẽſe procuratori eccleſiæ ſupradictæ, infra quem ſi vellet, ad reprobationem teſtium illorum produceret teſtes coram eis. Et infrà.

Quanquam aũt pars Fauentiorũ teſtes multos produxerit ſuper negocio principali, vix tamen ex illis ſex remanſerunt concordes, cũ alij ſibimet in ſerie teſtimonij ſui contradicant, & quidam alij ſint in dicto ſui teſtimonij ſingulares. Ad reprobandum verò quoſdam teſtium eccleſiæ Rauen. etſi ex parte Fauentinorũ quidam ſint teſtes inducti, plures tamen illorum reprobãtur, quia ſibi inuicem euidentiſſimè contradicunt: quidam verò alij pauci numero, quamuis non reprobentur expreſſe, vſq; adeo tamẽ malæ famæ ſunt, & leuis opinionis, quod eorum dictis nulla vel modica eſt fides habenda. Iidem quoq; teſtes Fauentinorũ generaliter repelluntur, quia non probant illud, ad quod probandum eorũ ſyndicus ſe aſtrinxit, videlicet quod corrupti falſa dixiſſent, quoniam & ſi de corruptione videantur aliquid dicere, de falſitate nihil penitus dicunt. Et infrà.

Ex præmiſſis igitur euidenter apparet, quod eccleſia per teſtes plures numero, quibus potius lux veritatis aſſiſtit, qui etiam a priora negocia, & vero proximiora in ſuis teſtimonijs expreſſerunt, ſufficienter oſtendit, quod A. lx. annis & citra cũ omni iuriſdictione, honore, atq; diſtrictu loca ſupradicta poſſedit: per quod patet, quod ſi cõmune Fauentinorum à quinquaginta annis & citra, ſicut videntur teſtes eorũ deponere, aliqua ſeruitia in locis perceperũt ſupradictis, illa procul dubio ſine iuſto titulo percipere inceperunt, cũ duo in ſimul eandem rẽ & eodem modo in ſolidum poſſidere non poſſint, maximè cũ eidẽ Fauentini iuſtum poſſeſſionis titulum non oſtendant, & ex priuilegijs Imperatorum & Ro. Ponti eccleſiæ Rauennaten. conceſſis euidentiſſimè colligatur poſſeſſionẽ ipſius eccleſiæ in prædictis locis iuſtam fuiſſe.

Cum ergo conſtet Fauentinenſes ab eo tempore, quo ſe poſſediſſe probare cõtendunt, minus iuſtè ac ſine titulo aliqua in prædictis locis temeritate propria occupaſſe & œconomus eiuſdem eccleſiæ petierit à vi turbatiua ſeu inquietatiua ſuper præmiſſis commune Fauen. prohiberi: nos recognoſcentes in hoc caſu non ſic locum eſſe interdicto vti poſsidetis, vt dicere debeamus: vti poſsidetis, ita poſsideatis, cum probationes eccleſiæ longæ ſint potiores, & non ſit in interdicto ſuperior commune Fauen. ſibi condemnamus ſuper iuriſdictione & honore atque diſtrictu & alijs ad hoc pertinentibus generaliter in locis prædictis, quo ad poſſeſſorium iudicium, quo tantummodo actum eſt, perpetuum ſilentium imponentes, & prohibentes eidem, vt neque per ſe, neque per alios ſuper his præſumat Rauennat. eccleſiam, aut habitores prædictorum locorũ aliquatenus moleſtare.

Innocentius Papa tertius.

Si qui nominent aliquem filium, & ita communiter reputatur, non creditur poſtmodum alteri eorum contrarium iuranti.

Conſtitutio xlij.

Ibidem ca. Per tuas. PEr tuas nobis literas intimaſti, quod cum T. Tibertinus eiuis quandam per ſeptennium habuerit concubinam, nec prolem ſuſceperit interim ex eadẽ, ac ipſa poſtmodum diuertens ab eo, ad ipſum non poſt multum tempus redijſſet, filium quem reuerſa in domum ipſius peperit, ex eo ſe aſſeruit ſuſcepiſſe. Et infrà.

Quia verò mulier illa de dicto T. ſuſcepiſſe R. de quo agitur, primitus conſtãter aſſeruit, & idem T. præfatæ mulieris præcipuæ deuictus inſtantia, ipſum ſuũ filium publicè recognouit, & filius eius cõmuniter nominatus fuit & habitus ab ambobus, eiuſdem mulieris poſtmodum iuramento in contrario præſtito non eſt ſtandum, cum nimis indignum ſit iuxta legitimas ſanctiones, vt quod ſua quiſque voce dilucidè proteſtatus eſt, in eundem caſum proprio valeat teſtimonio infirmare. Vnde apparet per conſequens, quod prædictus R. Sophiã neptem memorati T. eius prima facie præſumitur conſobrinus, non poteſt habere aliquatenus in vxorem.

DE

DE TESTIBVS ET ATTESTATIONIBVS.

INNOCENTIVS PAPA III. CONSVLIbus & populo Beneuentano.

Vnius Iudicis verbo non creditur, & ſcriptura eius per teſtes reprobari poſſunt : fallit verò hoc in Papa.

Conſtit. xliij.

CVm à nobis. Et infrà. Et canonica & ciuilia iura ſequentes diſtrictius inhibemus, ne vnius iudicis quantæ cunque fuerit authoritatis verbo credatur in cauſis, ſiue ſuper teſtamentis, ſiue quibuſlibet alijs contractibus quæſtio agitetur. *Extra. li 2 tit. 20. de teſt. & atteſt. cap. Cum à nobis.*

Nec ſcriptum eorum, niſi teſtium adminiculo fulciatur, eam obtineat firmitatem, quin ei poſſint & debeant duorum vel trium teſtium bonorum teſtimonia prçualere: ſalua in omnibus ſedis apoſtolicæ authoritate. *6. quæſt 3. ca Statutū C de arbi. Ne.in arbitru.*

Idem Tirenenſi Epiſcopo.

Teſti ſuper dilatoria tantum exceptione inducto non creditur ſuper principali, nec cogitur deponere, ſecus ſi ſuper peremptoria inducitur. Tunc enim cogi poteſt, vt iuret deponere ſuper toto.

Conſtit. xliiij.

DE teſtibus. Et infrà. Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod ſi teſtes ſint inducti ad exceptionem dilatoriam ſolummodo probandam, cum ſuper ea tantum iurauerint dicere veritatem ſuper principali nec debent audiri nec cogi teſtimonium perhibere, vtpote ſuper quo deponerent non iurati. *Ibid. cap. De teſtibus*

Si verò cum ad probandam exceptionem peremptoriam ab alterutra partiū inducuntur, reliqua pars ſuper principali negocio etiam eos deponere forrè petierit, & vt coganrur ſuper toto negocio dicere veritatē, ſacramento eos poſtulauerit obligari, ad id ſunt ſine dubitatione cogendi, niſi forſan ſufficiens productio teſtium ſuper principali iam facta fuerit, vel renunciatum teſtibus, vel depoſitiones teſtium fuerint publicatæ.

Idem Elienſi & Ciſtrenenſi Epiſcopis, & Archidiacono de Norbanen.

Dicta teſtium non ſunt ad petitionem tertij publicanda Et is qui produxit teſtes coram certis iudicibus, non poteſt ad eundem effectum coram alijs iudicibus illos producere ſed illorum atteſtationibus debet eſſe contentus.

Conſtit. xlv.

COnſtitutus in præſentia noſtra procurator magiſtri R. propoſuit, quod cū decanus, & Capitulum Eboracenſe ei tum authoritate Lateranenſis concilij, tum priuilegij proprij ratione archidiaconatum Richimundiæ canonicè tuliſſent, magiſter H. qui archidiaconus Richimūdię nominatur, ipſum eo poſt appellationem ad nos interpoſitam ſpoliauit. Cunque prædictus R. ad iudices ſuper reſtitutione ſua commiſſionis literas impetraſſet, memoratus H. literas reuocatorias impetrauit. Et infrà. *Ibid. cap. Cōſtitutio.*

Inter alia poſtulabat prædictus H. vt faceremus depoſitiones quorundam teſtium aperiri, ſed procurator prædictus aperiendas eas non eſſe dicebat, cum nō in hac cauſa fuiſſent inducti, ſed in ea quæ inter Eboracenſem archiepiſcopum, & eundem R. vertebatur. Et infrà.

Nos eas aperire nolumus, ſed cauſam veſtro examini duximus committendam, ita quod ſi vobis conſtiterit præfatum H. teſtes pro ſe coram Epiſcopo & decano & te fili archidiacone delegatis iudicibus produxiſſe, atteſtationibus apud eum depoſitis ſit contentus, alioquin eo non obſtante quod teſtes illi coram iudicibus ipſis & te fili archidiacone fuêre producti, pro dicto H. ſi producti fuerint, ad teſtimonium admittantur.

Innocentius Papa tertius.

Publicatis atteſtationibus non opponitur in perſonas teſtium. Tres caſus excipit, & ad ſecundum determinationem ſubdit.

Conſtit. xlvj.

Ibid. cap. Præſentiũ. PRæſentium authoritate ſtatuimus, vt ſi quis poſt depoſitiones teſtium publicatas obijcere voluerit in perſonas eorum, ei tunc tandem id liceat, cum iuramento firmauerit, quod ad hoc ex malitia non procedat.

Niſi forſitan ante publicationem id fuerit proteſtatus.

Vel oſtendere poterit, quod poſt publicationem didicerit, quod obijcit in perſonas.

Cæterum cum quis perſonas teſtium ſe velle poſt publicationem depoſitionum repellere fuerit proteſtatus, ſi quid pro ipſo dixerint, non facile credatur.

Idem Londonienſi & Elienſi Epiſcopis.

Si actoris & rei teſtes contraria deponunt, fidem ſibi non derogant, ſed præualent digniores & veriſimiliora deponentes. Et ſi in cæteris eſt diſparitas, præfertur numerus.

Conſtitutio xlvj.

Ibid cap. In noſtra. IN noſtra præſentia. Et infrà. Cum igitur hinc plures, inde verò ſint teſtes numero pauciores producti, quos non ſolum diuerſa, ſed aduerſa penitus in quibuſdam conſtat teſtimonia reddidiſſe: quia etiam ad multitudinem tantum reſpicere nõ oportet, ſed ad teſtium qualitatem, & ad ipſorum depoſita, quibus potius lux veritatis aſſiſtit, ex quibus motũ animi ſui conuenit iudicem informare:

Mandamus, quatenus ſi teſtes vtrinque producti eiuſdem honeſtatis & æſtimationis extiterint, cum conſtet teſtes monachorum eſſe teſtibus archidiaconi numero pauciores, pro archidiacono ſententiam proferatis.

Si verò teſtes ex parte monachorum producti tantæ præeminentiæ fuerint, quod eorum authoritas aliorum ſit merito multitudini prçferenda, ab impetitione archidiaconi abſoluatis eoſdem.

Idem Priori S. Fridiani Lucanenſis, & magiſtro G. canonico Piſano.

Ad probanda impedimenta electi, etiam laici & fœminæ admittuntur. Teſtes ex auditu & fama ſufficienter non probant.

Conſtit. xlviij.

Ibid cap. Tam literis TAm literis veſtris, quàm depoſitionibus teſtium intelleximus nihil contra Lucanum electum ſufficienter oſtenſum eſſe, niſi de auditu tantum & fama: cum ſuper alijs, ſi qua fortè videantur eſſe probata, teſtes ſint vel ſoli vel tales, qui non potuerunt illa legitimè comprobare.

Quia verò ſuper matrimonio, quod idẽ clericus dicitur contraxiſſe cũ vidua, teſtes non fuere recepti, propter appellationis obſtaculũ, ne laici vel fœminæ in tali reciperentur articulo contra ipſum, nos vt tantæ irregularitatis obiectio nõ remaneat indiſcuſſa, mandamus quatenus teſtes, ſiue laicos, ſiue fœminas (duntaxat idoneos) qui ad hoc fuerũt probandũ inducti, recipiatis legaliter, & examinetis prudenter, excõmunicantes ſolenniter, ſi quis eos impedire præſumpſerit, quo minus teſtimonium perhibeant veritati. Demum atteſtationibus publicatis, ſi fortè conſtiterit irregularitatem huiuſmodi non eſſe probatam, indicatis eidem electo purgationem canonicam de obiectis per ſeptem canonicos maioris eccleſiæ, vel priores eccleſiarum ciuitatis Lucanenſis presbyteros ſiue diaconos bonæ famæ, præſtandam, qua recepta præfigatis ei terminum, quo conſecrandus noſtro ſe conſpectui repræſentet. Si verò vel irregularitatis impedimentũ fuerit probatum, vel infra terminum conſtitutum non præſtiterit purgationem indictam, vos eum à prælatione Lucanen. Eccleſiç amouentes, mandetis ex parte noſtra capitulo, vt electionem de alio non differant canonicè celebrare.

Archipresbyterum autem Lucanenſem & G. ſacriſtam, qui contra prædictũ electum literas nobis ſub nomine maioris partis capituli deſtinauerunt, cũ cõ-

ſtet

ſtet per atteſtationes prædictas longè maiorem partem Capituli non fuiſſe conſciam huiuſmodi literarum, ab officio & beneficio denuncietis eſſe ſuſpenſos, donec mereantur noſtram indulgentiam obtinere.

Idem Dulinenſi Epiſcopo, & Decano & Priori ſanctiſſimæ Trinitatis Eboracenſis.

In cauſa liberali contra contumacem, etiam lite non conteſtata, teſtes recipi poſſunt.

Conſtit. xlix.

CVm olim archidiaconus Menenſis aduerſus Cantuarienſem archiepiſcopũ ſuper ſtatu Menenſis eccleſię propoſuerit quęſtionem. Et infrà. *Ibidem ca. Cum olim.*

Mandamus quatenus niſi aduerſa pars prædictum archidiaconum per exceptionem legitimam repellere valeat ab agendo, partibus, ſi fieri poterit, vel procuratoribus earum ad locum ſecurum & idoneum connocatis, & lite legitimo conteſtata, teſtes quos archiepiſcopus in Anglia, & quos archidiaconus duxerit producendos in Vuallia, recipere procuretis. Verum ſi archiepiſcopus citatus legitime vel per ſe vel per aliũ idoneum procuratorem noluerit comparere, aut litem etiam conteſtari, vos teſtes, maximè ſenes, & valetudinarios, quos archidiaconus duxerit producendos, ſublato appellationis obſtaculo, admittatis, & depoſitiones eorum conſcriptas ad ſedem curetis apoſtolicam deſtinare, ſtatuẽtes partibus terminum peremptorium, quo per ſe vel per alios reſponſales idoneos noſtro ſe conſpectui repræſentent, ſententiam recepturæ.

Idem Pirori de Boluic. & I. rectori Eccleſiæ de Borellis.

Publicatis atteſtationibus admittitur aduerſarius ad probandum contrarium, ſi ante publicationem ſuper hac probatione contrarta inſtitui non potuit.

Conſtit. L.

EX tenore accepimus veſtrarum literarum, quod cum vobis cauſam quæ vertitur inter R. militem, & M. mulierem commiſerimus fine debito terminandam. Et infrà. *Ibidem ca. Ex tenore.*

Pars mulieris propoſuit, quod dictus miles prius corporale præſtitit iuramentum, quod ipſam duceret in vxorem, poſt modũ carnaliter cognitam traduxit in domum. Miles verò hoc inficiabatur omnino, adijciens quod & ſi vera hæc eſſent, eam tamẽ de iure habere non potuit, eo quod aliam tunc viuentem prius duxerat in vxorem. Cum per teſtes militis videretur eſſe probatum, quod ipſe ante feſtũ purificationis B. virginis B. mulierem ſolenniter accepit in vxorem: & teſtes M. mulieris dicerent, quod in ſeptimana paſchali ſequenti feſtum prædictum de ea ducenda præſtiterit iuramentum, prædictus miles ab eius impetitione cum inſtantia magna abſolui poſtulabat. Verùm ex parte ſæpe dictæ mulieris extitit replicatum, quod eo tempore nec non & ante, quo teſtes dicti militis dixerant, eum cum alia matrimonium contraxiſſe, fuerat ſemper in Eboracenſi prouincia commoratus, cum teſtes ipſi dicerent hoc longè extra dictam prouinciam actum eſſe, determinantes tempus & locum, quod per teſtes idoneos erat probare parata. Sed econtra fuit ex aduerſo reſponſum, quod (cũ atteſtationes iam eſſent hinc inde ſolenniter publicatæ) locus productioni teſtium iam non erat.

Quia igitur dubitatis, vtrum poſt publicationem atteſtationum ſuper illo articulo deberent teſtes admitti: Nos inquiſitioni veſtræ authoritate præſentium reſpondemus, teſtes mulieris ad probandum illum articulũ admittendos.

Idem Priori ſancti Victoris.

Indulgenda eſt in cauſa quarta productio teſtium petita cum ſolennitate legali, cauſa legitima non refragante: alias legitime appellatur.

Con-

Conſtit. Lj.

Ibid cap. Significauerunt. SIgnificauerunt nobis. Et infrà. Cum cauſa, quę vertitur inter Abbatem & monachos ſancti Dionyſij ex vna parte, ac Abbatiſſam & moniales de Forcellis ex altera, tam ſuper proprietate quam ſuper poſſeſſione prioratus de Argētolio, iudicib⁹ à nobis cōmiſſa fuiſſet, & moniales ſuper cauſam proprietatis prius litem ingreſſæ teſtes produxiſſent, in illa poſtmodum poſſeſſionis, iudicium ſuſpenſo petitorio intentarunt. Et infrà. Vnde in cauſa poſſeſſionis quam moniales petebant ea ratione, quod illæ quibus ipſæ ſucceſſerant, fuerint inde violenter eiectæ, teſtes fuerunt ab vtraque parte producti, & cò vſque proceſſum, vt publicatio iam fieri deberet. Et infrà.

Mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit, Abbatem & monachos quartam productionem teſtium cum iuris ſolennitate ſuper poſſeſſorio petiuiſſe, & propter hoc infra decem dies poſt interlocutoriam ſententiam appellaſſe (niſi fortè iudices quartam productionem negauerint) pro eo quod voluerint effrenatā multitudinem teſtiū refrenare, vos ad quartam productionem, adhibita legali ſolennitate, admittatis eoſdem ipſos, ſi in probatione defecerint, in expenſis legitimis cōdemnantes. Et niſi adeo iam in petitorio ſit promiſſum, vt plenè poſſit de proprietate liquere, vos cauſam poſſeſſionis, ad quam de Iuris beneficio ab batiſſa & moniales habuere recurſum, primitus terminetis, in cauſa proprietatis poſtmodum proceſſuri, alioquin quæſtionem terminetis ſimul vtranque.

Idem Epiſcopo Placentino.

Diligenter examinandi ſunt teſtes, & puniendi illi qui eos impediunt, & effrenata teſtium multitudo eſt per iudicem refrenanda.

Conſtit. Lij.

Ibid. cap. Cū cauſam CVm cauſam, quæ inter archiepiſcopum Rauennatenſem ac commune Fauentinum. Et infrà.

Quia verò vtrique parti nimis exiſteret oneroſum, vt teſtes producerēt corā nobis, mandamus quatenus recipias teſtes, quos vtraque pars tam ſuper principali negocio, quàm in perſonas teſtium duxerit producendos, ac eos diligenter examinare procures, & de ſingulis circumſtantijs prudenter inquirens, de cauſis videlicet, perſonis, loco, tempore, viſu, auditu, ſcientia, credulitate, fama & certitudine cuncta plenè conſcribas. Et infrà.

Quod ſi fortè Fauentini vel alij, eos, quos dictus archiepiſcopus ad perhibendum teſtimonium veritati duxerint producendos, præſumpſerint impedire, tu ipſos à præſumptione huiuſmodi ceſſare compellas.

Volētes igitur effrenatam multitudinem teſtium refrenari, volumus vt hinc inde quadragenarium numerum teſtium excedere nòn permittas, ita videlicet, vt ſi Fauenti teſtium depoſitiones ratas habere voluerint, quę à Ferrarienſi Epiſcopo & Abbate Pompon. receptæ fuerint, teſtes ipſi computentur in numero prælibato, alioquin cum atteſtationes ipſę ſint clauſę, iidem teſtes ſi neceſſe fuerit, iterato producantur.

Idem Abbatibus de nouo fonte & Caſæ Dei.

Vbi variatur modus agendi publicatis atteſtationibus, ſuper eodem capitulo alios teſtes producere licet.

Conſtitutio Liij.

Ibid cap. Veniens. VEniens ad apoſtolicam ſedem C. archidiaconus Claremontenſis humiliter ſupplicauit, vt ſententiam ſuper decanatu Claremontēſis eccleſiæ pro colatam, quæ iam in parte fuerat executioni mandata, faceremus in totum executioni mandari, Cum autem procuratores capituli Claremon. in noſtra præſentia propoſuerint, ſententiam illam contra iuſtitiam & poſt appellationem ad nos interpoſitā, promulgatam. Et infrà. Et idē archidiaconus ipſos tanquam procuratores admittere noluerit, vel dictis eorū aliquaten⁹ reſpōdere, P. ſubdiaconus noſter ſe ipſi oppoſuit ex aduerſo, aſſerens canonicè ſe in decanatu Claremō. electū, propter quod dictus archidiaconus in ſua petitione nō erat aliquatenus audiēdus, quia decanatus ipſe nō ad illū, ſed ad ſe potius pertinebat. Et infrà.

Cum igitur ſuper his aliquamdiu diſceptaſſent, interlocuti fuimus, vt dictus

ctus P. ſi poſſet, incontinenti ſuam intentionem fundaret. Qui cum ſuper hoc teſtes & inſtrumenta produxerit, interloquendo pronunciauimus, quod ſua intererat, vt ſe poſſit opponere archidiacono memorato. Lite igitur inter eos tam ſuper electione quàm ſuper ſententia conteſtata, quæſitum fuit ab ipſo archidiacono, vtrum atteſtationes prius exhibitas in articulo ſupradicto, in hoc iudicio vellet admittere. Qui reſpondit, quod vellet, dum modo poſſet obijcere tam in perſonas teſtium, quàm in dicta. Quo audito pars aduerſa reſpondit, quod atteſtationibus illis in hoc iudicio vti nolebat, cum non ſuper principali negocio, ſed ſuper articulo incidenti fuiſſent lite non conteſtata receptæ, vnde ſuper toto negocio alios volebat teſtes producere, vel eoſdem. Pars autem reſpondit aduerſa, quod cum teſtes illi tam ſuper ſententia quàm ſuper electione dixiſſent, & eorum atteſtationes fuiſſent in iudicio publicatæ, non licebat eidem, poſtquàm teſtificata didicerat, ſuper eiſdem articulis alios teſtes producere, præſertim cum in hoc iudicio atteſtationibus illis vſus fuiſſet ſubdiaconus prælibatus.

Nos igitur pronunciauimus exigente iuſtitia, quod teſtes eſſent recipiendi ſuper toto negocio, quos vtraque pars duceret producendos.

Quocirca mandamus, quatenus receptis teſtibus, & rationibus partim intellectis, cauſam ipſam, tam ſuper principali, quàm ſuper incidenti, fine canonico terminetis. Quia verò, quæ in capitulo aguntur, non facile poſſunt niſi per canonicos ipſos probari, volumus, vt ad cautelam abſoluatis eoſdem, vt vocati ad teſtimonium liberè valeant pro vtraque parte teſtari.

Idem Archiepiſcopo Biſuntino.

Religioſi ad teſtificandum non admittuntur abſque iuramento, niſi à partibus remittatur.

Conſtit. Liiij.

TVis quæſtionibus. Et Infrà. Monachi verò de ſuis fratribus ac conuerſis teſtes in cauſis proprijs producere abſque iuramenti exhibitione non poſſunt, niſi fortè à parte remittatur aduerſa. *Ibid. cap. Tuis quæſtionibus.*

Idem Attrebatenſi Epiſcopo, & Dedimenſi & Vrſicampenenſi Abbatibus.

Delegatus neceſſarius in teſtem remouetur à iudicando, & alius ſubrogatur.

Conſtit. Lv.

DIlecto filio Arienen. præpoſito nobis innotuit exponente, quod cum cauſam, quæ inter ipſum & comitiſſam Flandren. ſuper donatione ſex præbendarum ſacerdotalium agitatur, vobis Epiſcope, & Abbas Dedimen. & Attrebaten. decano duximus committendam: idem præpoſitus citra litis conteſtationem propoſuit, quod teſtimonium decani neceſſarium erat ſibi in cauſa prædicta, cum de iure ſuo non niſi per ipſum & alium vnicum tamen teſtem facere fidẽ poſſet. Vnde poſtulauit, vt in cauſa ipſa procederetur eo excluſo, vel ſuperſederetur in negocio, quouſque ſubſtitueremus alium loco eius. vos autem petitionem eius admittere recuſaſtis, quinimo poſt appellationem à præbendarũ ipſarum donatione ſuſpendiſtis eundem. *Ibid. cap. Dilecto filio.*

Ne igitur ob teſtis defectum eius iuſtitia valeat deperire, te abbas Vrſicampi loco ipſius duximus ſurrogandũ, mandantes, quatenus ſi eſt ita, ſuſpẽſione præpoſiti relaxata, in cauſa iuxta prioris mandati tenorẽ ratione præuia procedatis.

Idem Iudici Sabinenſi.

Ne probationis copia pereat, citato aduerſario recipiuntur & publicantur teſtes, quot reus induxit.

Conſtit. Lvj.

SIgnificauit nobis presbyter ſancti N. Sabinenſis diœceſis, quod fundatores eiuſdem eccleſiæ liberam eam eſſe volentes, fundationis tempore ſe in ea nihil iuris retinere dixerunt, vnde timens ne proceſſu temporis probationis copia valeat deperire, prouideri ſuper hoc idem presbyter poſtulauit. *Ibid. cap. Significauit*

Quocirca mãdamus, quatenus teſtes idoneos, quos ipſe ſuper hoc duxerit producendos examines diligenter, & eorũ dicta in publica redigi facias* monumẽta, *al. munimenta.*

ta,

ta, denunciando fundatoribus prædictis, vel eorum hæredibus, vt receptioni teſtium, ſi velint, interſint, & ſuper denunciatione ſic facta confici facias publicum inſtrumentum.

Idem Epiſcopo & Archidiacono Beneuentanis.

Si materia antiqui capituli repetitur aliquo addito quod ſubijcitur neceßitati probandi, poſſunt teſtes etiam antiqui publicatis atteſtationibus produci.

Conſtit. Lvij.

Ibidem ca. Cũ cauſam Cum cauſam quæ inter œconomum monaſterij ſancti M. de monte. Et infrà. Cum igitur Abbas & fratres eiuſdem loci probari intendant quanti precij venditionis tempore poſſeſſiones prædictæ fuere, mandamus quatenus recipiatis teſtes, quos alterutra partium ſuper hoc duxerit producendos. Et infrà. Si verò pars monaſterij ad hunc articulum teſtes produxerit eoſdem, quos ad alium probandum produxit, vos nihilominus eos recipere procuretis: quoniam aliud eſt probaſſe deceptionis exceſſum, & aliud probare quantitatem valoris.

Innocentius Papa tertius.

Recipiuntur, & publicantur teſtes, qui ſententiæ interfuerunt, vbi per ſcripturam de ſententia non apparet.

Conſtit. Lviij.

Ibidem ca. Albericus. Albericus miles nobis inſinuare curauit, quod cum olim inter ipſum & C. mulierem Rauennatenſem coram Capitulo Rauenatenſi matrimonij quæſtio verteretur, tandẽ lata fuit diuortij ſentẽtia inter eos: poſtea verò dictus miles timens ſibi & filijs ſuis, quos de legitima vxore ſuſcepit, ex eo poſſe præiudicium generari, quod in ſcriptis redacta non fuit ſententia memorata, ſupplicauit, vt teſtes, qui ſententiæ interfuere prædictæ, recipi faceremus.

Ideoque mandamus, quatenus teſtes curetis recipere antedictos, depoſitiones ipſorum in ſcripturam publicam redigi facientes.

Idem Beluacenſi Epiſcopo.

Publicatis atteſtationibus poſſunt produci teſtes ſuper eodem articulo, vel directè contrario, qui prius fuerunt producti in iudicio ſummario, vel extra iudicium.

Conſtit. Lix.

Ibid. cap. Cũ in tua. Cum in tua diœceſi. Et infrà. Vtrum autem ſi accuſatore idoneo comparente per tres vel quatuor teſtes inter ſe coniunctos parentela probaretur, per depoſitiones eorundem poſteriorum teſtium derogetur fidei vndecim vel duodecim propinquorum, qui antiquiores tempore & præſtantiores meritis ante contractum matrimonium in contrarium iurauerant, diſtinguendo perſonas & gradus, à quibus directè hi, de quorum copula agitur, deſcẽderunt, an primi poſterioribus præferantur, non immerito quæri poſſet.

Quanquam autem ad aliud & ob aliud iurauerint, tam illi, quàm iſti, tamen ſi in ſecundo iudicio priores perſonæ iuratæ deponerent illa eadem quæ primo dixerunt, abſque dubio eorum teſtimonia præualerent, nec eo poſſent prætextu repelli, quod partes teſtificata didicerant, cum talis exceptio locum non habeat in hoc caſu.

Innocentius Papa tertius.

Excommunicari poſſunt, qui partem impediunt in producendis teſtibus. Et denunciandi ſunt teſtes, eos non teneri iuramento de veritate non dicenda. Et ſi conſanguinei impediunt teſtes actoris de veritate non dicenda, punitur reus, de cuius voluntate hoc fieri præſumitur.

Conſtit. Lx.

Ibidem ca. Conſtitutis in noſtra. Conſtitutis in noſtra præſentia Archiepiſcopo, & M. canonico Surrenti. dum ipſe illum de crimine Simoniæ deferret. Et infrà. Cæterum quoniam à principio proteſtatus eſt præfatus M. ipſius Archiepiſcopi conſanguineos multa impedimenta per ſuam potentiam præſtitiſſe, quominus probationum copiã

in

In noſtra præſentia ſocum haberet,cum quoſdam induxerint ad iurandum, ne aduerſus Archiepiſcopum aliquid dicerent,& alios minis & terroribus à teſtimonio perhibendo arcere nitantur:nos ex officio noſtro ſuper hoc prouidere volentes, mandamus vt generalem feras excommunicationis ſententiam, in omnes qui impedimentum aliquod ipſi M. præſtare præſumpſerint in teſtibus producendis.

Illos autem quos(vt dictum eſt)iuraſſe conſtiterit,quod contra Archiepiſcopum nihil dicerent,denuncies iuramento huiuſmodi non teneri.

Si quis autem de conſanguineis dicti Archiepiſcopi aliquem de teſtibus præſumpſerit impedire,quia veriſimile nō videtur,vt eo inuito talia fierent, & ob hoc non caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, eò quòd ſi voluerit,potuerit prohibere, quum ſecundum legitimas ſanctiones iniquam oſtendant ſe cauſam fouere,& experiri debeat iudicis authoritatē eluſam,qui defenſionis copiam ſubtrahit aduerſario,eundem archiepiſcopum ab officio pontificali ſuſpendas,& facias manere ſuſpenſum,donec illum fecerit à tali præſumptione ceſſare.

Idem Magdeburgenſi Archiepiſcopo & Præpoſito Suburgenſi.

Qui teſtificata non didicit, nec renunciauit teſtibus producendis ſuper antiquis articulis ſeu capitulis, teſtes etiam aliàs productos producere poteſt.

Conſtit. Lxj.

Conſtitutis in noſtra præſentia procuratore A. ſororis nobilis viri Marchionis Miſnenſis,& nuncio illuſtris principis Bohemorum.Et infrà. *Ibid.cap. Conſtitutis*

Pragenſis epiſcopus ad petitionem eiuſdem principis, ipſa volente ad ipſum accedere,vt ſuas coram eo proponeret actiones, ſed à ſatellitibus eiuſdem prohibita,qui ei bis vel tertio prohibuerunt ingreſſum,poſt appellationem ad nos interpoſitam diuortij ſententiam promulgauit,à qua ipſa fecit ad noſtram præſentiam prouocari.Et infrà.

Mandamus quatenus partibus ad locum idoneū conuocatis, recipiatis teſtes, quos vel nobilis ipſa pro ſe,vel princeps pro parte ſua, cum nondum teſtificata didicerint,ſuper proceſſu Pragēſis Epiſcopi vel poſteriorum iudicum duxerint producendos,& nobilis ipſa pro ſe vel teſtes quos induxit prius, vel alios, ſi voluerit,inducere non vetetur,cum non renunciauerit teſtibus producendis.

DE TESTIBVS COGENDIS.

INNOCENTIVS PAPA III. PRIORI S. FRIDIANI, & magiſtro P. canonico Piſano.

Cum de fama vel vitio falſitatis inquiritur,cogendi ſunt teſtes.

Conſtit. Lxij.

Vper his.Et infrà, Cæterum volumus & mandamus, vt ſuper inquiſitionis articulis tam de fama electi, quàm literis contra eum ſub nomine longe maioris & ſanioris partis capituli deſtinatis,cogatis teſtes qui nominati fuerint perhibere teſtimonium veritati. *Extra lib. 2 tit 21.de teſtib cogend cap. Super his.*

Idem Archidiacono Mediolanenſi.

Teſtes qui ſe ſubtrahunt etiam in criminali cogendi ſunt.

Conſtit. Lxiij.

Cvm contra magiſtrum R.ſuper eo quod dicitur falſas de ſede Apoſtolica literas deportaſſe, ac per ſe vel procuratorem fuiſſe vſum eiſdem, tibi direxerimus ſcripta noſtra, poſtulaſti per ſedis Apoſtolicæ oraculum edoceri, vtrum ſuper præfato vitio falſitatis teſtes compellere debeas nominatos. *Ibidem ca. Cum contra.*

Nos igitur reſpondemus, quod teſtes prædicti,ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint,per cenſuram eccleſiaſticam debes appellatione remota compellere veritati teſtimonium perhibere.

DE FIDE INSTRVMENTORVM.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIEpiſcopo Mediolanenſi.

Inſtrumentum publica manu non confectum. habens ſigillum cuius literæ non ſunt legibiles, vel ſcriptura deleta, vel enormem patitur fracturam, non probat.

Conſtit. Lxiiij.

Extra li. 2. tit. 22 de fide inſtrumentorum cap. inter dilectos.

**al Berunenſi.*

INter dilectos filios G. Abbatem ſancti Donati de Scozula, & B. procuratorem tuum ſuper ſubiectis articulis diu fuit in noſtro auditorio litigatum. Petebat ſiquidem Abbas nomine monaſterij ſui à præfato procuratore tuo nomine Mediolanenſis Eccleſiæ reſtitui monaſterio memorato portum Scozulæ ſiue Sexti, cum honore, diſtrictu, & iuriſdictione loci prædicti, dicens ad monaſteriũ hæc omnia pertinere: hoc ipſum dicens de hominibus qui habitant in curte* Binienſi & tenẽt res monaſterij in Gralia: de quibus monaſterium obtinuerat in iudicio poſſeſſorio per ſententiam epiſcopi Veronenſis. Hæc omnia petebat cum omnibus fructibus perceptis inde, ſaluo in omnibus iure addendi vel diminuendi, ſatagens comprobare omnia, quæ præmiſſa ſunt, ad monaſterium ſuum pertinere.

Primo per priuilegium Luitardi comitis quondam epiſcopi Lucani, qui monaſterium ipſum fundauerat, & ei, quæ præmiſſa ſunt, donauerat vniuerſa. Secundo per inſtrumentum ſententię Aſperti quondam Mediolanenſis archiepiſcopi, quã ex delegatione Lodouici imperatoris tulit ſuper his pro monaſterio cõtra præfati Luitardi nepotem, qui ſuper his monaſterium moleſtabat. Tertio per priuilegia Romanorum imperatorum, & præſertim Henrici, qui præmiſſa omnia monaſterio confirmabat vel etiam conferebat. Quarto per inſtrumentũ locationum, quas fecerant diuerſis perſonis abbates monaſterij memorati. Teſtes quoque produxerat, per quos nitebatur probare, quod monaſterium à ſexaginta annis & citra, & à quinquaginta annis & ſupra poſſederat ſupradicta, & quod fama publica erat præfato monaſterio à iam dicto Luitardo fuiſſe donata.

Sed contra priuilegiũ donationis à procuratore tuo multa fuerunt obiecta. Primo, quia ibi maxime apparebat conſumptum (videlicet in annotatione indictionis) vbi potuiſſet falſitas facilius deprehendi. Secũdo, quia cum charta vetuſtiſſima videretur, recentior apparebat ſcriptura, tanquam non illo tempore fuiſſet facta. Terito, quia falſum ſigillum vitioſe videbatur appoſitum, eò quòd à media parte ſigilli apparebat quædam imago, non cum mitra in capite, ſed cũ pileo: nec induta pontificalibus, ſed regalibus indumentis, tenens in manu non baculum paſtoralem, ſed ſceptrum regale: cuius facies nõ apparebat integra, ſed dimidia, tanquam in illa medietate reſpiceret aliam mediam, quę tamen tota vacua remanebat, ſed quædã imago videbatur ex ea fuiſſe deleta, quia cera in ea parte, nec in colore, nec in planicie, reliquæ parti ſimilis apparebat, vnde non epiſcopi, ſed imperatoris videbatur fuiſſe ſigillum, quod in vna medietate Cæſaris imaginem exprimebat, & in altera medietate vel filij vel coniugis præſumebatur imaginem habuiſſe. Nam in ipſo ſigillo nullæ aliæ literæ apparebant, niſi quę nomen proprium cum hac adiectione, Dei gratia, deſignabant. Sed cum proprium nomen ipſius epiſcopi fuerit Luitardus, in nomine proprio quod exprimebat ſigillum, deletæ fuerant duæ literæ, ſecunda quæ erat inter L. & T. & ſexta quæ fuerat inter R. & V. ita quod ſi ſecunda O. & ſexta I. fuiſſet, proculdubio non Luitardus, ſed Lotarius legeretur: quod etiam inde conuinci poterat, quod ſecundum diſpoſitionem aliarum literarum inter L. & T. non erat ſpacium, niſi quod potuiſſet vnam literam continere, cum ſecundum integritatem huius nominis Luitardus inter L. & T. duæ literæ ſint diuerſæ. Præterea inter R. & V. tam modicum erat ſpacium, quod non hæc litera D. quæ maius occupat ſpacium, ſed hæc litera I. quæ minus occupat, videretur formata fuiſſe. Rurſus cum cera ſigilli ab *anteriori parte vetuſtiſſima eſſet, cera quæ poſita erat ab exteriori parte, quaſi ad conſeruationem ſigilli recens erat & mollis. Quod cũ diligenter

**al interiore.*

inueſtigatum

inueſtigatum fuiſſet,certo certius eſt compertum,quod ſub vetuſto ſigillo chat ta fuerat perforata,& per glutinum nouæ ceræ,quæ fuerat poſita exterius,quaſi ad conſeruationem ſigilli vitioſe fuit ipſi chartæ ſubiunctum. Eadem falſitatis ſpecie,per vitioſam videlicet appoſitionem ſigilli,cætera fere priuilegia Romanorum imperatorũ,præter priuilegia Henrici,vel falſa reperta ſunt vel falſata. Sed & ipſum Henrici priuilegiũ ad fidem inſtruendam non videbatur ſufficere, quia nec erat publica manu confectum, nec ſigillũ habebat autenticũ,eò quòd erat ex media parte fere conſumptum,nec plus de proprio nomine, niſi vltima medietas,videlicet, icus,nec de cęteris literis niſi hęc adiectio,Dei gratia,apparebat:ita, quod ex literis ipſis non magis poterat comprobari fuiſſe ſigillum Henrici,quàm Lodouici. Inſtrumentum quoque ſententiæ multis modis inueniebatur ſuſpectum,tum quia quædam in ipſo apparebant lituræ,tum quia ſubſcriptio notarij videbatur alterius manus fuiſſe,quàm ſubſcriptio inſtrumenti:quũ tamen notarius in ſubſcriptione profiteretur inſtrumentum ſe propria manu conſcripſiſſe. Litera quoque recentior videbatur, quàm charta, & aqua videbatur incauſtum infectum ,vt antiquius appareret. In omnibus autem imperialibus priuilegijs,quæ poſteriora fuerant,nulla eſt habita mentio de ſentẽtia,quãuis in eorum aliquibus mentio facta fuerit Luitardi,qui dicebatur donationem feciſſe. Porrò,ſi legitimum eſſet inſtrumentũ ſententię,per illam tamen ſententiam nullum Mediolanenſi Archiepiſcopatui* præiudicium poterat generari: quũ ipſa ſententia lata fuerit inter alios,& res inter alios acta,alijs nõ præiudicet: *al.nocumentum. nec atteſtationes quæ continebantur in inſtrumento ſententiæ,per quos legitima donatio Luitardi eſſe videbatur probata,poterant eidem Archiepiſcopatui aliquod nocumentum irrogare,eum inter aliàs perſonas,& in alio iudicio receptæ fuiſſent. Cæterum memorati Henrici priuilegium,quod non ſolum confirmationis,ſed etiam donationis videbatur fuiſſe(vnde rerũ dominiũ donatarũ intelligi fortè poterat monaſterio acquiſitũ) quamuis ex forma petitionis,quæ in ipſo priuilegio declaratur,cõfirmatorium videretur fuiſſe,vt tamen intelligatur eo modo,quo magis poſſet valere,diſtinguendũ videbatur,vt idem Henricus & alia donauerit & alia cõfirmauerit, quum eadem legitimè nequiuiſſent confirmari pariter & donari. Confirmari tanquam prius habita & poſſeſſa, Donari,tanquam tunc tradita & conceſſa:ac per hoc illa non poterant intelligi per priuilegium illud donata, ſed cõfirmata, quum iuxta legum ſanctiones,quod meum eſt,ex alia cauſa meum fieri non poſſit,niſi meum eſſe deſierit. Et infrà.

Cum ergo priuilegium Henrici confirmatorium tantum extiterit,ſaltẽ quo ad illa,quę deducta ſunt in iudicium,ſi principale non tenuit,nec acceſſorium, quod ex eo,vel ob id dinoſcitur eſſe ſecutum. Et infrà.

Per inſtrumenta verò locationis,nec eſt vtiq; probata proprietas, nec ad plenum poſſeſſio,quum ad probationem rei proprię,ſiue ad defenſionem non ſufficiat facta locatio. Et infrà.

* Cum autẽ ſuper his diutius fuiſſet litigatũ,quia legitimè probata nõ fuerant, quæ petebantur,ad monaſterium pertinere,ab impetitione ipſius procuratorẽ tuũ,nomine tuo & Mediolanẽ. Eccleſię ſentẽtialiter duximus abſoluendũ,quoniam quũ obſcura ſunt iura partiũ,conſueuit contra eũ qui petitor eſt iudicari.

Idem Cantuarienſi Archiepiſcopo.

Non valent literæ ſuper abſolutione voti per cruce ſignatos impetrata,tacita veritate,vel expreſſa falſitate.

Conſtitutio Lxv.

QVod ſuper his. Et infrà. Quæſiuiſti quid agere debeas circa cruce ſignatos, qui dicentes ſe ab Apoſtolica ſede redire,ſuper abſolutione ſua ignora cardinalium ſigilla reportant,cum eis ſuper impedimentis expoſitis non fuiſſet de leui credendum. *Ibidem ca: Quod ſuper*

Ad quod ſibi reſpondemus,quod quando talibus literas indulgemus illis,qui perſonas & facultates eorum plenius nouerunt, hoc modo ſcribimus, vt ſuper impedimentis expoſitis inquiſita diligentius veritate,ſtatuant circa illos.quod animatũ ſaluti & ſuccurſui terræ ſanctæ magis nouerint expedire, prouidentes

attentius,ne quid in fraudem voti fallaciter confingatur. Vnde ſi tales per ſuppreſſionem veritatis,aut falſitatis expreſſionem literas non ſolum Cardinaliũ, ſed & noſtras,nec ſolum dubias,ſed & certas conſtiterit impetraſſe,carere volumus impetratis,& eis non obſtantibus,ad voti executionem compelli.

Idem Elienſi Epiſcopo.

Quando de extrauaganti dubitatur,an Decretalis ſit authentica,aut eſt communi iuri conſona,& tunc iudicatur ſecundum illam,aut diſſona,& tunc Papa conſulitur.

Conſtit. Lxvj.

Ibidem ca. Paſtoralis. PAſtoralis. Et Infrà. Authoritate præſentium duximus ſtatuendum,vt cum Decretalis aliqua,de qua iudex merito dubitet,allegatur,ſi eadem iuri communi ſit conſona, ſecundum eam non metuat iudicare,quum non tam ipſius quàm iuris communis authoritate procedere videatur. Verum ſi iuri communi ſit diſſona,ſecundum eam non iudicet,ſed ſuperiorem conſulat ſuper ea.

Idem Epiſcopo S. Andreæ,& Abbati de Broc.

Poſt publicatas atteſtationes vſque ad concluſionem poſſunt inſtrumenta produci. Conſuetudo loci facit inſtrumentum authenticum.

Conſtit. Lxvij.

Ibid.cap. Cũ dilectus CVm dilectus. Et Infrà. Ad ſecundam quæſtionem duximus reſpondendum,quod vtraque pars poteſt inſtrumentum etiam poſt publicationem atteſtationum vſque ad diffinitiuæ ſententiæ calculum exhibere, antequam ſit in cauſa concluſum.

Super tertio verò articulo reſpondemus,quod ſi cõſuetudo illius patriæ obtinet approbata,vt inſtrumentis illius regis fides adhibeatur,vos ea ſecurè poteritis admittere,præſertim quum ſupradictus rex tantæ fuerit honeſtatis,quod ipſius inſtrumenta maximæ ſint authoritatis in partibus Scoticanis.

Idem Petro ciui Viterbienſi.

Falſitas inſtrumenti,vel quod deeſt inſtrumento,probari poteſt per teſtes.

Conſtit. Lxviij.

Ibid.cap. Cũ Ioannes CVm Ioannes eremita à te Cxxx. libras Senen. ex cauſa mutui coram Donadeo & Io. iudicib⁹ Viterbienſib. petijſſet,& tu ex aduerſo proponeres,quod quum idem in C.& Lxxx. libris tibi pro precio domus,quam eidem vendideras, teneretur,Cxxx. libras ex illis non immerito debebat compenſare. Tandem cũ inter vos ſuper hoc & alijs quibuſdam articulis fuiſſet aliquandiu litigatum,iudices atteſtationibus publicatis te ſententialiter condemnarunt, vt eidem prædictæ domus poſſeſſionẽ vacuam traderes,& à creditoribus liberatam. Et infrà.

Cum igitur ab hac ſententia ad noſtram audientiam duxeris appellandũ, & nos tam tibi,quàm prædicto I.T. ſubdiaconum & capellanum noſtrũ dedimus auditorem,ex parte tua propoſitum fuit,ſupradictæ domus venditionẽ nõ purã ſed cõditionalem potius extitiſſe,ac nullatenus teneri ad traditionẽ ipſius,quatuor nihilominus teſtibus ad hoc probandum inductis, quod etſi nouum eſſet capitulum,pendebat tamen ex veteri,qui iurati depoſuerunt ſe interfuiſſe contractui,inter te & prædictum I. ſuper eadem domo celebrato, pro qua Clxxx. librarum precium tibi fuerat conſtitutum,tali videlicet adiecta conditione,vt tu domum ipſam inhabitares liberè in vita tua: & poſt obitum tuũ M. & R. natis tuis eiuſdẽ Io. nepotibus remaneret: cuius conditionis intuitu domũ ipſam eidẽ I. pro minori precio vendidiſti,cum à G. morandi pro ipſa CC. libras potuiſſes habere: anni verò menſis & diei,quo venditio facta fuit,ijdem teſtes dixerunt ſe minimè recordari. Dictus vero Io. venditionem nõ conditionalem,ſed puram extitiſſe propoſuit,ad hoc probandum publicũ exhibens inſtrumentũ. Et infrà.

Tabellionem quoque,qui confecerat inſtrumentũ,& vnum ex teſtibus in inſtrumẽto ſubſcriptis,ad id probandũ induxit. Et Infrà. Porro cũ dubiratio fuiſſet exorta,vtrius deberet probatio præualere,pro tua fuit parte propoſitũ, quia etſi eandem

eandem vim obtineant inſtrumētorum fides,& depoſitionis teſtium in litibus exercendis,non tamen quodlibet inſtrumentū tanti debet eſſe momenti, vt trium vel plurium idoneorum teſtium depoſitionibus præferatur.Et infrà.

Ad hoc autem idem Ioannes ex aduerſo reſpondet, quod cum intentionem ſuam per iam dictum inſtrumentum fundauerit, ac tu in modum exceptionis venditionē ipſam non purè, ſed conditionaliter celebratā eſſe proponas, nec per teſtes ad hoc à te inductos de certo fuerit tempore facta fides, & ideo non appareat quod ſuper illa venditione deponant, quam conſtat per dictum inſtrumentum, determinato tempore fuiſſe contractam, huiuſmodi probatio videbatur ineſſicax ad intentionem contrariam elidendam. Verum reſponſionem iſtam eſſe proponebas inualidam, quoniam cum vtraq; pars à nobis interrogata, fuiſſet in iure confeſſa, quod vnica tantum venditio ſuper domo contracta fuerit,& ex depoſitionibus teſtium venditionem liqueat conditionalem fuiſſe ex vtriuſque confeſſione colligitur eiuſdem domus venditionem conditionalem extitiſſe,non puram:non obſtante quod ipſa interrogatio facta fuerit, poſtquam à partibus in cauſa extitit cōcluſum, cum iudex(qui vſq; ad prolationem ſententiæ debet vniuerſa rimari) poſſit interrogare de facto quoties dubitationis aliquid occurrerit. Et infrà. De conſilio fratrum noſtrorū pronunciauimus venditionem prædictæ domus conditionaliter fuiſſe celebratam, & te ob hoc nullatenus obligatum ad traditionem ipſius, ſuper hoc memorato Io. ſilentiū imponentes. Sententiam verò iudicum prædictorum, qui aliàs iuſtè pronunciaſſe noſcuntur(cum huiuſmodi exceptio coram ipſis nec probata fuerit, nec obiecta) quoad dictum capitulum infirmamus, eam quoad alios articulos, authoritate apoſtolica confirmantes.

DE PRAESVMPTIONIBVS.

INNOCENTIVS PAPA III. EPISCOPO NIVERnenſi,& Archidiacono Bituricenſi.

Propter præſumptionem etiam vehementem non debet quis de graui crimine condemnari.

Conſtitutio Lxix.

Literas veſtras recepimus, continentes, quod quum cauſa quę vertitur inter Altiſiodorenſem Epiſcopum,& quoſdam Burgenſes de Charitate, quos idem Epiſcopus de hæreſi impetebat, vobis & Abbati Collonenſi à ſede apoſtolica delegata fuiſſet, vtraque pars vos duos ſub certa pœna ſibi arbitros ſtatuerunt, delegata nihilominus vobis poteſtate reſeruata: Gu. autem lator pręſentium vnus ex illis hæreſim ſuam fuerat publica voce confeſſus,& de fratre ſuo ſimiliter recognouerat, quod eodem ſecum laborabat errore. Et infrà.

Extra li. 2. tit. 23. de præſumptionibus. cap. Literas veſtras.

Nos verò prædictum Gu. ſuſpectum de hæreſi vehementer habuimus, tum quia quod antea dixerat, poſtea ſe dixiſſe negauit, tum quia mēdacium prius dixit in fratrem, aſſerendo illum hæreticum, vel periurium poſtea commiſit in Deum purgando illum de hæreſi: quorum vtrumque illum reddit valde ſuſpectum: quāquam veriſimilius videbatur, quod eo tempore, quo tanquam verè pœnitens ab hæreſi reuertebatur ad fidem, tam graue mendacium non dixiſſet, præſertim in fratrem, quem tanquam chariſſimum non aſſeruiſſet hæreticum, niſi fuiſſet accenſus zelo fidei orthodoxæ, vnde præſumitur, quod cum poſtea purgauit illum de hæreſi, turpiter deierauit.

Quocirca mandamus, cum propter ſolam ſuſpicionem(quamuis vehementem) nolumus illum de tam graui crimine condemnari, talem ac tantam ſecuritatem recipiatis ab ipſo, præter iuratoriam cautionem, quod timore pœnæ corporalis debeat coërceri, diſcretam ei pœnitentiam iniungentes, ex qua valeat apparere, vtrum in tenebris ambulet, an in luce, verúm ve ſit vere pœnitens, an fictè conuerſus. Et ſi eum hoc modo verè catholicum cognoueritis, non ſinatis ipſum indebite moleſtari, alioquin ipſum tanquam hæreticum condemnetis.

Idem Epiſcopo Cenadienſi, & Abbati Deciquorum.

Non præſumitur incontinens in ſenectute, qui in iuuentute continuit: maximè ſi eſt ſiteratus.

Conſtit. Lxx.

Ibid cap. Cum in iuuentute. CVm in iuuentute ſua Quinqueccleſienſis Epiſcopus adeo ſe maturum, honeſtum & prouidum exhibuerit, vt ab eccleſia Romana meruerit pallio decorari, non eſt de leui credendum, quod poſtquam ad ſenilem peruenit ætatem, turpiter abiecerit iugum domini ſectores libidinis amplexando, cum labes huiuſmodi, quę nonnunquam in iuuentute contrahitur, in ſenectute frequentius expietur. Quis præterea de facili crederet, quod vir præditus ſcientia literarum, propriæ ſalutis oblitus, ad eam paſſionis ſe ignominiam cōuerteret, vt cum propria nepte abominabilem perpetraret inceſtum, cum & ſecundum ſententias ethnicorum naturale fœdus inter tales perſonas nihil permittat ſæul criminis *C. de epiſcopis & clericis. l. eũ qui.* ſuſpicari. Licet igitur rex Vngariæ eundem Epiſcopum nobis per literas & nuncios de tali crimine detuliſſet, poſtulans vt malum huiuſmodi pernicioſum exemplo de Vngarica eccleſia tolleremus: quia tamen eius ſuggeſtio non de charitatis radice procedere videbatur, noluimus aures noſtras quaſi maliginis detractionibus inclinare.

**al. Lanarienenſi.* Sed vt probaremus, ſi ſpiritus eſſet ex Deo* Aurienſi epiſcopo dedimus in mãdatis, vt prudenter & cautè à coepiſcopis indagaret, vtrũ præfatum Epiſcopũ crederent tali labe reſperſum: qui nobis poſtmodũ reſcripſerunt, quod eum virum honeſtæ cōuerſationis eſſe credebant, perſonã illius multipliciter cõmendãtes.

Idem Archidiacono & præpoſito Mediolanenſibus.

Is pro quo beneficiando ſcribitur cum clauſula, Si idoneus fuerit, non tenetur probare ſe idoneum, cum idoneus præſumatur.

Conſtit. Lxxj.

Ibid cap. Dudum. DVdum archidiacono Mediolanẽſi dedimus in mandatis, vt C. ſcholarem à presbytero ſancti Victoris in clericum eiuſdem recipi faceret eccleſiæ & in fratrem. Et infrà. Sed presbyter memoratus archidiaconi declinans examen, aſſeruit, quod nequaquam ſufficiebant facultates memoratę eccleſiæ duobus clericis, adijciens quod prædictus C. non erat idoneus ad illius eccleſiæ beneficium obtinendum. Et infrà.

Cauſam vobis duximus cõmittendam, ita vt ex illa clauſula, ſcilicet, Si perſona fuerit idonea, quę noſtro reſcripto reperitur inſerta, eidem ſcholari probãdi ſe idoneum nulla neceſſitas imponatur, cum prima facie præſumatur idoneus, niſi aliud in contrarium oſtendatur.

DE IVREIVRANDO.

INNOCENTIVS PAPA III. H. ET S. ET M. ciuibus Venetis.

Si is, cuius mandato ſtare iuraui, aliquid mihi præcipit contra iuramentum per me prius licitè factum, illud ſeruare non teneor.

Conſtit. Lxxij.

Extra li. 2 tit. 24 de iureiurando. cap. Veniens. VEniens ad præſentiam noſtram A. nobis expoſuit, quod olim cum M. Maurienenſi altercatim conuitia inferẽdo certauit, propter quod cum graues inimicitias incurriſſet, quidã qui partis vtriuſq; amatores extiterant, ſuggeſſerũt prædicto A. vt in ſatisfactione iniuriarum veſtro iuraret obedire mandato. Cumque idem non crederet ſe tale quia commiſiſſe, propter quod ei aliquid graue deberet imponi, iuramentumque illud ſub tali confidentia præſtitiſſet, ipſi ſub iuramento debito præcepiſtis, vt nunquam curiam ducis intraret, niſi cum omnes per edictum ipſius generaliter ad curiam vocarentur. Et infrà.

Verum quia idem A. qui dicti ducis eſt conſiliarius, & in iure ſuo multis eccleſijs, quarum eſt aduocatus, ex promiſſo tenetur adeſſe, nequaquam taliter iuraſſet,

ſet,ſi mandatum illud ſibi contrariū præſciuiſſet:noueritis nos patriarchæ Gr.L. den.mandaſſe,vt ſi mandatum priori iuramento licitè facto repugnet, ipſum authoritate noſtra denunciet non obſeruandum.

Idem Magiſtro Apollinari.

Qui iurauit Eccleſiam defendere,& requiſitus ſine iuſta cauſa recuſat,periurus eſt,nec eum defendit appellatio.

Conſtitutio Lxxiij.

Breui ſciſcitatus es quæſtione, vtrum ille qui iura alicuius eccleſiæ ſeruare *Ibidem ca.* ac pro poſſe defendere iuramento tenetur, ſi neceſſitate imminente ſuper *Breui.* hoc ſub iuramenti debito requiſitus,duxerit appellandum, periurij reatum incurrat.

Reſpondemus,quod in hoc articulo appellantem à periurio talis appellatio non excuſat,imò niſi difficultas exiſtat,propter quam requiſitus non poſſit eccleſiæ ſubuenire,culpa periurij potius irretitur.

Idem Illuſtri Regi Aragoniæ.

Iurans ſcienter illicitum,non indiget abſolutione,ſed tenetur illud non obſeruare. Si verò iurauit ignoranter,debet illud obſeruare,ſi aliquo licito modo eſt obſeruabile. Si autem iurauit licitum quod putabat illicitum,debet obſeruare iuramentum, ſed de animo deprauato agat pœnitentiam.

Conſtitutio Lxxiiij.

QVantò perſonam tuam.Et infrà. Quidam conſiliarij tui,imò potius deceptores,tuum animum induxerunt,vt iurares irrequiſito aſſenſu populi *Ibidem ca. Quantò.* vſque ad certum tempus patris tui conſeruare monetam,quæ tamen circa mortem ipſius fuerat legitimo pondere defraudata. Cum autem adeo ſit diminuta & minoris* ponderis effecta,quod graue propter hoc ſcandalum in populo ge- **al. valoris* neratur:tu,quod egeras indiſcretè cupiens reuocare, ac neceſſitati populi ſatiſfacere, ab obſeruatione iuramenti prædicti poſtulaſti ſuppliciter à nobis abſolui.

Super quo diligens indagator potuiſſet facilè intueri,quod non erat tam abſolutio neceſſaria,quàm interpretatio requirenda, quoniam cum iuramentū feciſti, monetam aut falſam aut legitimam eſſe credebas. Si falſam, iuramentum fuiſſet illicitum & nullatenus obſeruandum, & pro eo eſſet tibi pœnitētia iniungenda,cum iuramentum nō, vt eſſet iniquitatis vinculum,fuerit inſtitutum.Si verò legitimam eſſe credebas,iuramentum licitum fuit, & vſquequaq; ſeruandum,& vt irreprehenſibiliter obſeruetur, conſulimus & mandamus, vt reprobata moneta,quæ fuerat à legitimo pondere defraudata, alia ſub nomine patris tui moneta cudatur,quam ad legitimum pondus reducas, ſecūdum eum ſtatum,quem tempore patris tui habuit meliorem, ita quod antiqua moneta, quæ ab illo ſtatu falſata non fuerat,cum ea pariter expendatur : per quod & diſpendium vitari poterit,& ſeruari iuramentum.

Veruntamen ſi monetam ipſam in præſtatione iuramenti credebas à legitimo pondere diminutam,&tua ſuper hoc conſcientia remordebat, tuum humiliter peccatum cōfiteri, & ſatisfactionem iniunctam tibi pro illicito iuramento ſtudeas adimplere.

Idem Conſulibus & populo Tudertino.

Non valet iuramentum præſtitum in præiudicium iurū ſuperioris.

Conſtitutio Lxxv.

VEnientes ad ſedem apoſtolicā conſules veſtros ſuper his, quæ ad nos de vo- *Ibidem ca.* bis ſæpius deferuntur,& commonere curauimus, & aliquantulū aſperè cō- *Venientes.* uenire.Cum enim & appellationibus interpoſitis ad apoſtolicam ſedem teneamini humiliter & deuotè deferre,cum & leges etiam ſeculares poſt ſententiam

2. quæſt. 6. ca. anteriori, & ca. Nõ ita

beneficium appellationis non denegent aggrauatis: vos ſententias appellationis ſuſpenſas executioni mandaſtis.

Verum ijdem conſules nobis exponere curauerunt, quod cũ aliqui veſtrũ vocantur ad officiũ conſulatus, firmant proprio ſacramento, quod ſuper mutuis & plagiarijs, ſecundum veſtræ ciuitatis conſuetudinẽ, iudicabunt: & intra viginti octo dies, quæ iudicauerunt, exequentur. Vnde ſaluo huiuſmodi iuramento, vos non poſſe deferre ſuper his appellationibus dicebant.

Quia verò non minus iudices ſecundum leges, quàm conſules veſtri ſecundũ conſuetudinẽ veſtræ ciuitatis iudicare iurarunt: & ideo ſicut iudices contra leges, ſic & conſules veſtri contra conſuetudinẽ poſſent ſubditos aggrauare: mandamus quatenus appellationibus ad nos interpoſitis deferatis, cum prædictum iuramentum vos excuſare non poſſit, in quo debet intelligi ius ſuperioris exceptum.

Cum ergo poſtquam S. lator præſentium ad ſedem apoſtolicam à ſententia G. iudicis appellauit, ſententiam ipſam duxeritis executioni mandandam, in poſſeſſionem rerum, de quibus quæſtio vertebatur, appellantis aduerſarium inducentes: volumus & mãdamus, vt poſſeſſionem ipſam reſtituatis eidem, alioquin noueritis nos Epiſcopo Nucerino mandaſſe, vt vos ad illud eccleſiaſtica cenſura compellat.

Idem Archiepiſcopo Piſano.

Iurans vſuras non repetere, poteſt, iuramento non obſtante, ex noua cauſa repetere.

Conſtit. Lxxvj.

Ibidem ca. ad noſtrã.

AD noſtram noueritis audiẽtiam perueniſſe, quod cum I. & G. Petro vſuras non modicas perſoluiſſent, iuramento firmauerunt, quod nec per ſe nec ꝑ alium prędictas vſuras repeterent, vel apud eccleſiaſticum iudicẽ, ſeu etiam ſecularem ſuper his deponerent quæſtionem. Cumq́; creditor condiderit teſtamentum, ſuis præcepit hæredibus, vt omnibus, qui probarent ſe dediſſe vſuras eidẽ, ipſas eis reſtituere procurarent. Vnde eum prædicti I. & G. vſuras repetere nõ attentent propter huiuſmodi iuramentum, & hæredes prædicti P. eis negligant ſatisfacere de vſuris.

Mandamus, quatenus ſub pœna excõmunicationis publicè in eccleſia proponi facias, vel proponas, vt qui ſuper hoc noueriнт veritatem, procedant ad teſtimonium proferendum: & ſi per dicta teſtium, vel alia documenta tibi conſtiterit de præmiſſis, hæredes illius, vt vſuras, quas à prædictis pater eorum accepit, reſtituant vniuerſas eccleſiaſtica cenſura compellas.

Idem Neopolitano Archiepiſcopo.

Iuramentum generale debet intelligi, ſi fieri poteſt, vt non obuiet iuri, aliàs tanquam temerarium non obligat contra iuris obſeruantiam.

Conſtitutio Lxxvij.

Ibidem ca. Ad noſtrã noueris. 2. quæſt. 1. Deus omnipotens. Ibidem ca 20 quæſt 2 ca Nequis Extra de verbo ſignif. cap Cum olim.

AD noſtram noueris audientiam perueniſſe, quod à te quaſi per extorſionẽ tale fuit præſtitum iuramentum, quod in omni cauſa deberes ordinẽ iudiciariũ obſeruare. Verum quoniã ſecundũ traditiones canonicas, manifeſta accuſatione nõ indigent, nec in eis eſt ordo iudiciarius obſeruãdus, qui debet in alijs obſeruari: nec tu, quando ſub præmiſſo tenore iuraſti, habebas in mente, vt propterea venires contra canonicas ſanctiones, alioquin non iuramẽtum, ſed periurium potius extitiſſet: nec eſſet aliqua ratione ſeruandum.

Nos iuramentum tuum benignius interpretari volentes, ita quod conſonet canonicis inſtitutis, fraternitati tuæ authoritate præſentium intimamus, quod in manifeſtis & notorijs ratione iuramenti ꝑmiſſi nõ credimus reteneri ſeruare ſubtilitatem ordinis iudiciarij, quam in his non ſeruari per omnia ipſa iuris ratio poſtulat & requirit. Vnde videbitur ſubtiliter intuenti de ordine iudiciorũ procedere, vt in præmiſſis non per omnia ordo iudiciarius obſeruetur, quanquã & ſecundum approbatum intellectum rectè poſſit intelligi, quod iuraſti vt in

omni-

omnibus cauſis ordinem iudiciarium obſeruares, in illis videlicet, in quibus eſt ordo iudiciarius obſeruandus. Sic ergo faciens, & iuramenti tenorem ſeruabis, & inſtituta canonica non omittes.

Idem iudici Carolitano.

Iuramentum alicui debitum, ſi alteri præſtetur, illicitum eſt, & eo non obſtante, cui debetur, præſtandum eſt.

Conſtitutio Lxxviij.

EA te credimus diſcretione vigere, vt intelligas per teipſum, quod onus nō remittitur, ſed augetur, cum cuiquam improuiſe ſoluitur, quod alij ex debito eſt præſtandum. *Ibidem ca. Ea te credimus.*

Sanè cum Archiepiſcopus Turritanus à te nomine noſtro iuramētum fidelitatis, ſicut à nobis mandatum acceperat, exegiſſet, illud exhibere in eius manibus diſtuliſti, aſſerens quod Piſano archiepiſcopo, ſaluo apoſtolicæ ſedis honore, huiuſmodi præſtiteras iuramentum.

Cum igitur nobis & eccleſiæ Romanæ fidelitatem facere tenearis, ſi præſtitū iuramentum ei, quod à te nobis tanquam debitum eſt præſtandum, cōtrarium reputes, illud illicitum iudicabis, & illicito non obſtante, quod licitè, imò ex debito petitur, exhibebis, vel ſi præſtitum præſtando contrarium non exiſtit, illud ſine difficultate præſtabis.

Idem Altharino Epiſcopo.

Qui iurauit ſtare mandato alicuius, non tenetur parere, ſi præcipit illicita, vt quod filium exhæredet, aut vxorem abiuret.

Conſtitutio Lxxix.

QVintauallis noſtris auribus intimauit, quod pro offenſa, quam filiæ ipſius alijs mulieribus irrogarant, quod earum mandato pareret, præſtitit iuramentum: quæ tale illi ſub debito iuramenti dedere mandatum, quod ſi quando filij aut vxor illius aliquod verbum vel factum contumelioſum mulieribus illis obijcerent, idem filias & filios exhæredaret, & à ſe propriam remoueret vxorem. *Ibidem ca. Quintauallis.*

Quocirca mandamus, quatenus, cum licitum fuerit iuramentum, ſed mandatum illicitum, prædictos vt reuocent mandatum illud iniungas, alioquin ad mandati obſeruationem illius denuncies non teneri.

Idem Archiepiſcopo Tarraconenſi.

Ex cauſa leui & temeraria coniuges, etiam quo ad thorum, & mutuam cohabitationem, ſe ſeparare non poſſunt, etiam cum iuramento interpoſitione.

Conſtitutio Lxxx.

TVa nos duxit fraternitas conſulendos, quid tibi ſuper hoc ſit faciendum; quod B. & A. vxor eius ad inuicem iurauerunt, ſe nunquam mutuo petituros: idem verò nunc repetit illam inſtanter, ea cōtrario affirmante, quod prius ſe faceret Saracenam, quàm rediret ad ipſum. Et infrà. *Ibidem ca. Tua nos.*

Nos igitur fraternitati tuæ reſpondentes mandamus, quatenus vtrunque ad continentiam ſeruandam moneas, & inducas, quam ſi promittere voluerint & ſeruare, vtrunque dimittas ſine alio commorari: alioquin ſi vir noluerit continere, tu illam vt reuertatur ad ipſum, & tanquam vxor cum viro moretur, per excōmunicationis ſententiam appellatione remota compellas, cum & temerarium fuerit huiuſmodi iuramentum, & adulterium vtrinque ſit commiſſum.

Idem Genuenſi Archiepiſcopo.

Is qui iurauit cum muliere contrahere, propter fornicationem ſuperuenientem vel deformitatem eam repellere poteſt, propter præcedentem vero non.

Conſti-

Innocentius Papa tertius.

Publicatis atteſtationibus non opponitur in perſonas teſtium. Tres caſus excipit, & ad ſecundum determinationem ſubdit.

Conſtit. xlvj.

Ibid. cap. Præſentiū. PRæſentium authoritate ſtatuimus, vt ſi quis poſt depoſitiones teſtium publicatas obijcere voluerit in perſonas eorum, ei tunc tandem id liceat, cum iuramento firmauerit, quod ad hoc ex malitia non procedat.

Niſi forſitan ante publicationem id fuerit proteſtatus.

Vel oſtendere poterit, quod poſt publicationem didicerit, quod obijcit in perſonas.

Cæterum cum quis perſonas teſtium ſe velle poſt publicationem depoſitionum repellere fuerit proteſtatus, ſi quid pro ipſo dixerint, non facile credatur.

Idem Londonienſi & Elienſi Epiſcopis.

Si actoris & rei teſtes contraria deponunt, fidem ſibi non derogant, ſed præualent digniores & veri ſimiliora deponentes. Et ſi in cæteris eſt diſparitas, præfertur numerus.

Conſtitutio xlvj.

Ibid cap. In noſtra. IN noſtra præſentia. Et infrà. Cum igitur hinc plures, inde verò ſint teſtes numero pauciores producti, quos non ſolum diuerſa, ſed aduerſa penitus in quibuſdam conſtat teſtimonia reddidiſſe: quia etiam ad multitudinem tantum reſpicere nō oportet, ſed ad teſtium qualitatem, & ad ipſorum depoſita, quibus potius lux veritatis aſſiſtit, ex quibus motū animi ſui conuenit iudicem informare:

Mandamus, quatenus ſi teſtes vtrinque producti eiuſdem honeſtatis & æſtimationis extiterint, cum conſtet teſtes monachorum eſſe teſtibus archidiaconi numero pauciores, pro archidiacono ſententiam proferatis.

Si verò teſtes ex parte monachorum producti tantæ præeminentiæ fuerint, quod eorum authoritas aliorum ſit merito multitudini præferenda, ab impetitione archidiaconi abſoluatis eoſdem.

Idem Priori S. Fridiani Lucanenſis, & magiſtro G. canonico Piſano.

Ad probanda impedimenta electi, etiam laici & fœmina admittuntur. Teſtes ex auditu & fama ſufficienter non probant.

Conſtit. xlviij.

Ibid cap. Tam literis TAm literis veſtris, quàm depoſitionibus teſtium intelleximus nihil contra Lucanum electum ſufficienter oſtenſum eſſe, niſi de auditu tantum & fama: cum ſuper alijs, ſi qua fortè videantur eſſe probata, teſtes ſint vel ſoli vel tales, qui non potuerunt illa legitimè comprobare.

Quia verò ſuper matrimonio, quod idē clericus dicitur contraxiſſe cū vidua, teſtes non fuere recepti, propter appellationis obſtaculū, ne laici vel fœminæ in tali reciperentur articulo contra ipſum, nos vt tantæ irregularitatis obiectio nō remaneat indiſcuſſa, mandamus quatenus teſtes, ſiue laicos, ſiue fœminas (duntaxat idoneos) qui ad hoc fuerūt probandū inducti, recipiatis legaliter, & examinetis prudenter, excōmunicantes ſolenniter, ſi quis eos impedire præſumpſerit, quo minus teſtimonium perhibeant veritati. Demum atteſtationibus publicatis, ſi fortè conſtiterit irregularitatem huiuſmodi non eſſe probatam, indicatis eidem electo purgationem canonicam de obiectis per ſeptem canicos maioris eccleſiæ, vel priores eccleſiarum ciuitatis Lucanenſis presbyteros ſiue diaconos bonæ famæ, præſtandam, qua recepta præfigatis ei terminum, quo conſecrandus noſtro ſe conſpectui repræſentet. Si verò vel irregularitatis impedimentū fuerit probatum, vel infra terminum conſtitutum non præſtiterit purgationem indictam, vos eum à prælatione Lucanen. Eccleſiæ amouentes, manderis ex parte noſtra capitulo, vt electionem de alio non differant canonicè celebrare.

Archipresbyterum autem Lucanenſem & G. ſacriſtam, qui contra prædictū electum literas nobis ſub nomine maioris partis capituli deſtinauerunt, cū cō-

ſtet

ſtet per atteſtationes prædictas longè maiorem partem Capituli non fuiſſe conſciam huiuſmodi literarum, ab officio & beneficio denunciatis eſſe ſuſpenſos, donec mereantur noſtram indulgentiam obtinere.

Idem Dulinenſi Epiſcopo, & Decano & Priori ſanctiſſimæ Trinitatis Eboracenſis.

In cauſa liberali contra contumacem, etiam lite non conteſtata, teſtes recipi poſſunt.

Conſtit. xlix.

CVm olim archidiaconus Menenſis aduerſus Cantuarienſem archiepiſcopũ ſuper ſtatu Menenſis eccleſię propoſuerit quęſtionem. Et infrà. *Ibidem ca. Cum olim.*

Mandamus quatenus niſi aduerſa pars prædictum archidiaconum per exceptionem legitimam repellere valeat ab agendo, partibus, ſi fieri poterit, vel procuratoribus earum ad locum ſecurum & idoneum conuocatis, & lite legitime conteſtata, teſtes quos archiepiſcopus in Anglia, & quos archidiaconus duxerit producendos in Vuallia, recipere procuretis. Verum ſi archiepiſcopus citatus legitime vel per ſe vel per aliũ idoneum procuratorem noluerit comparere, aut litem etiam conteſtari, vos teſtes, maximè ſenes, & valetudinarios, quos archidiaconus duxerit producendos, ſublato appellationis obſtaculo, admittatis, & depoſitiones eorum conſcriptas ad ſedem cureris apoſtolicam deſtinare, ſtatuẽtes partibus terminum peremptorium, quo per ſe vel per alios reſponſales idoneos noſtro ſe conſpectui repræſentent, ſententiam recepturæ.

Idem Pirori de Boluic. & I. rectori Eccleſiæ de Borellis.

Publicatis atteſtationibus admittitur aduerſarius ad probandum contrarium, ſi ante publicationem ſuper hac probatione contraria inſtrui non potuit.

Conſtit. L.

EX tenore accepimus veſtrarum literarum, quod cum vobis cauſam quæ vertitur inter R. militem, & M. mulierem commiſerimus fine debito terminandam. Et infrà. *Ibidem ca. Ex tenore.*

Pars mulieris propoſuit, quod dictus miles prius corporale præſtitit iuramentum, quod ipſam duceret in vxorem, poſt modũ carnaliter cognitam traduxit in domum. Miles verò hoc inficiabatur omnino, adijciens quod & ſi vera hæc eſſent, eam tamẽ de iure habere non potuit, eo quod aliam tunc viuentem prius duxerat in vxorem. Cum per teſtes militis videretur eſſe probatum, quod ipſe ante feſtũ purificationis B. virginis B. mulierem ſolenniter accepit in vxorem: & teſtes M. mulieris dicerent, quod in ſeptimana paſchali ſequenti feſtum prædictum de ea ducenda præſtiterit iuramentum, prædictus miles ab eius impetitione cum inſtantia magna abſolui poſtulabat. Verùm ex parte ſæpe dictæ mulieris extitit replicatum, quod eo tempore nec non & ante, quo teſtes dicti militis dixerant, eum cum alia matrimonium contraxiſſe, fuerat ſemper in Eboracenſi prouincia commoratus, cum teſtes ipſi dicerent hoc longè extra dictam prouinciam actum eſſe, determinantes tempus & locum, quod per teſtes idoneos erat probare parata. Sed econtra fuit ex aduerſo reſponſum, quod (cũ atteſtationes iam eſſent hinc inde ſolenniter publicatæ) locus productioni teſtium iam non erat.

Quia igitur dubitatis, vtrum poſt publicationem atteſtationum ſuper illo articulo deberent teſtes admitti: Nos inquiſitioni veſtræ authoritate præſentium reſpondemus, teſtes mulieris ad probandum illum articulũ admittendos.

Idem Priori ſancti Victoris.

Indulgenda eſt in cauſa quarta productio teſtium petita cum ſolennitate legali, cauſa legitima non refragante: aliàs legitime appellatur.

Con-

Conſtit. Lj.

Ibid cap. Significauerunt. Significauerunt nobis. Et infrà. Cum cauſa, quę vertitur inter Abbatem & monachos ſancti Dionyſij ex vna parte, ac Abbatiſſam & moniales de Forcellis ex altera, tam ſuper proprietate quam ſuper poſſeſſione prioratus de Argētolio, iudicib⁹ à nobis cōmiſſa fuiſſet, & moniales ſuper cauſam proprietatis prius litem ingreſſæ teſtes produxiſſent, in illa poſtmodum poſſeſſionis, iudicium ſuſpenſo petitorio intentarunt. Et infrà. Vnde in cauſa poſſeſſionis quam moniales petebant ea ratione, quod illæ quibus ipſæ ſucceſſerant, fuerint inde violenter eiectæ, teſtes fuerunt ab vtraque parte producti, & eò vſque proceſſum, vt publicatio iam fieri deberet. Et infrà.

Mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit, Abbatem & monachos quartam productionem teſtium cum iuris ſolennitate ſuper poſſeſſorio petiuiſſe, & propter hoc infra decem dies poſt interlocutoriam ſententiam appellaſſe (niſi fortè iudices quartam productionem negauerint) pro eo quod voluerint effrenatā multitudinem teſtiū refrenare, vos ad quartam productionem, adhibita legali ſolennitate, admittatis eoſdem ipſos, ſi in probatione defecerint, in expenſis legitimis cōdemnantes. Er niſi adeo iam in petitorio ſit promiſſum, vt plenè poſſit de proprietate liquere, vos cauſam poſſeſſionis, ad quam de iuris beneficio abbatiſſa & moniales habuere recurſum, primitus terminetis, in cauſa proprietatis poſtmodum proceſſuri, alioquin quæſtionem terminetis ſimul vtranque.

Idem Epiſcopo Placentino.

Diligenter examinandi ſunt teſtes, & puniendi illi qui eos impediunt, & effrenata teſtium multitudo eſt per iudicem refrenanda.

Conſtit. Lij.

Ibid. cap. Cū cauſam CVm cauſam, quæ inter archiepiſcopum Rauennatenſem ac commune Fauentinum. Et infrà.

Quia verò vtrique parti nimis exiſteret onerofum, vt teſtes producerēt corā nobis, mandamus quatenus recipias teſtes, quos vtraque pars tam ſuper principali negocio, quàm in perſonas teſtium duxerit producendos, ac eos diligenter examinare procures, & de ſingulis circumſtantijs prudenter inquirens, de cauſis videlicet, perſonis, loco, tempore, viſu, auditu, ſcientia, credulitate, fama & certitudine cuncta plenè conſcribas. Et infrà.

Quod ſi fortè Fauentini vel alij, eos, quos dictus archiepiſcopus ad perhibendum teſtimonium veritati duxerint producendos, præſumpſerint impedire, tu ipſos à præſumptione huiuſmodi ceſſare compellas.

Volētes igitur effrenatam multitudinem teſtium refrenari, volumus vt hinc inde quadragenarium numerum teſtium excedere nòn permittas, ita videlicet, vt ſi Fauentini teſtium depoſitiones ratas habere voluerint, quę à Ferrarienſi Epiſcopo & Abbate Pompon. receptæ fuerint, teſtes ipſi computentur in numero prælibato, alioquin cum atteſtationes ipſę ſint clauſę, iidem teſtes ſi neceſſe fuerit, iterato producantur.

Idem Abbatibus de nouo fonte & Caſæ Dei.

Vbi variatur modus agendi publicatis atteſtationibus, ſuper eodem capitulo alios teſtes producere licet.

Conſtitutio Liij.

Ibid. cap. Veniens. VEniens ad apoſtolicam ſedem C. archidiaconus Claremontenſis humiliter ſupplicauit, vt ſententiam ſuper decanatu Claremontēſis eccleſiæ pro eo latam, quæ iam in parte fuerat executioni mandata, faceremus in totum executioni mandari, Cum autem procuratores capituli Claremon. in noſtra præſentia propoſuerint, ſententiam illam contra iuſtitiam & poſt appellationem ad nos interpoſitā, promulgatam. Et infrà. Et idē archidiaconus ipſos tanquam procuratores admittere noluerit, vel dictis eorū aliquaten⁹ reſpōdere, P. ſubdiaconus noſter ſe ipſi oppoſuit ex aduerſo, aſſerens canonicè ſe in decanatu Claremō. electū, propter quod dictus archidiaconus in ſua petitione nō erat aliquatenus audiēdus, quia decanatus ipſe nō ad illū, ſed ad ſe potius pertinebat. Et infrà.

Cum igitur ſuper his aliquamdiu diſceptaſſent, interlocuti fuimus, vt dictus

ctus P. ſi poſſet, incontinenti ſuam intentionem fundaret. Qui cum ſuper hoc teſtes & inſtrumenta produxerit, interloquendo pronunciauimus, quod ſua intererat, vt ſe poſſit opponere archidiacono memorato. Lite igitur inter eos tam ſuper electione quàm ſuper ſententia conteſtata, quæſitum fuit ab ipſo archidiacono, vtrum atteſtationes prius exhibitas in articulo ſupradicto, in hoc iudicio vellet admittere. Qui reſpondit, quod vellet, dummodo poſſet obijcere tam in perſonas teſtium, quàm in dicta. Quo audito pars aduerſa reſpondit, quod atteſtationibus illis in hoc iudicio vti nolebat, cum non ſuper principali negocio, ſed ſuper articulo incidenti fuiſſent lite non conteſtata receptę, vnde ſuper toto negocio alios volebat teſtes producere, vel eoſdem. Pars autem reſpondit aduerſa, quod cum teſtes illi tam ſuper ſentētia quàm ſuper electione dixiſſent, & eorum atteſtationes fuiſſent in iudicio publicatę, non licebat eidem, poſtquàm teſtificata didicerat, ſuper eiſdem articulis alios teſtes producere, præſertim cum in hoc iudicio atteſtationibus illis vſus fuiſſet ſubdiaconus prælibatus. . . .

Nos igitur pronunciauimus exigente iuſtitia, quod teſtes eſſent recipiendi ſuper toto negocio, quos vtraque pars duceret producendos.

Quocirca mandamus, quatenus receptis teſtibus, & rationibus partium intellectis, cauſam ipſam, tam ſuper principali, quàm ſuper incidenti, ſine canonico termineris. Quia verò, quæ in capitulo aguntur, non facile poſſunt niſi per canonicos ipſos probari, volumus, vt ad cautelam abſoluatis eoſdem, vt vocati ad teſtimonium liberè valeant pro vtraque parte teſtari.

Idem Archiepiſcopo Biſuntino.

Religioſi ad teſtificandum non admittuntur abſque iuramento, niſi à partibus remittatur.

Conſtit. Liiij.

TVis quæſtionibus. Et infrà. Monachi verò de ſuis fratribus ac conuerſis teſtes in cauſis proprijs producere abſque iuramenti exhibitione non poſſunt, niſi fortè à parte remittatur aduerſa. *Ibid. cap. Tuis quæſtionibus.*

Idem Attrebatenſi Epiſcopo, & Dedimenſi & Vrſicampenenſi Abbatibus.

Delegatus neceſſarius in teſtem remouetur à iudicando, & alius ſubrogatur.

Conſtit. Lv.

DIlecto filio Arienen. præpoſito nobis innotuit exponente, quod cum cauſam, quæ inter ipſum & comitiſſam Flandren. ſuper donatione ſex prębēdarum ſacerdotalium agitatur, vobis Epiſcope, & Abbas Dedimen. & Attrebaten. decano duximus committendam: idem præpoſitus citra litis conteſtationem propoſuit, quod teſtimonium decani neceſſarium erat ſibi in cauſa prædicta, cum de iure ſuo non niſi per ipſum & alium vnicum tamen teſtem facere fidē poſſet. Vnde poſtulauit, vt in cauſa ipſa procederetur eo excluſo, vel ſuperſederetur in negocio, quouſque ſubſtitueremus alium loco eius. vos autem petitionem eius admittere recuſaſtis, quinimo poſt appellationem à præbendarū ipſarum donatione ſuſpendiſtis eundem. *Ibid. cap. Dilecto filio.*

Ne igitur ob teſtis defectum eius Iuſtitia valeat deperire, te abbas Vrſicampi loco ipſius duximus ſurrogandū, mandantes, quatenus ſi eſt ita, ſuſpēſione præpoſiti relaxata, in cauſa iuxta prioris mandati tenorē ratione præuia procedatis.

Idem Iudici Sabinenſi.

Ne probationis copia pereat, citato aduerſario recipiuntur & publicantur teſtes, quos reus induxit.

Conſtit. Lvj.

SIgnificauit nobis presbyter ſancti N. Sabinenſis diœceſis, quod fundatores eiuſdem eccleſiæ liberam eam eſſe volentes, fundationis tempore ſe in ea nihil iuris retinere dixerunt; vnde timens ne proceſſu temporis probationis copia valeat deperire, prouideri ſuper hoc idem presbyter poſtulauit. *Ibid cap. Significauit*

Quocirca mādamus, quatenus teſtes idoneos, quos ipſe ſuper hoc duxerit producendos examines diligenter, & eorū dicta in publica redigi facias* monumēta, **al. munimenta.*

ta,

ta,denunciando fundatoribus prædictis,vel eorum hæredibus,vt receptioni teſtium,ſi velint,interſint,& ſuper denunciatione ſic facta confici facias publicum inſtrumentum.

Idem Epiſcopo & Archidiacono Beneuentanis.

Si materia antiqui capituli repetitur aliquo addito quod ſubijcitur neceſsitati probandi,poſſunt teſtes etiam antiqui publicatis atteſtationibus produci.

Conſtit. Lvij.

Ibidem ca. Cũ cauſam

CVm cauſam quæ inter œconomum monaſterij ſancti M.de monte. Et infrà. Cum igitur Abbas & fratres eiuſdem loci probari intendant quanti precij venditionis tempore poſſeſſiones prædictæ fuere,mandamus quatenus recipiatis teſtes,quos alterutra partium ſuper hoc duxerit producẽdos. Et infrà. Si verò pars monaſterij ad hunc articulum teſtes produxerit eoſdem, quos ad alium probandum produxit,vos nihilominus eos recipere procuretis:quoniam aliud eſt probaſſe deceptionis exceſſum,& aliud probare quantitatem valoris.

Innocentius Papa tertius.

Recipiuntur,& publicantur teſtes,qui ſententiæ interfuerunt,vbi per ſcripturam de ſententia non apparet.

Conſtit. Lviij.

Ibidem ca. Albericus.

ALbericus miles nobis inſinuare curauit,quod cum olim inter ipſum & C. mulierem Rauennatenſem coram Capitulo Rauennatenſi matrimonij quæſtio verteretur,tandẽ lata fuit diuortij ſentẽtia inter eos: poſtea verò dictus miles timens ſibi & filijs ſuis,quos de legitima vxore ſuſcepit,ex eo poſſe præiudicium generari,quod in ſcriptis redacta non fuit ſententia memorata, ſupplicauit,vt teſtes,qui ſententiæ interfuere prædictæ,recipi faceremus.

Idcoque mandamus,quatenus teſtes curetis recipere antedictos,depoſitiones ipſorum in ſcripturam publicam redigi facientes.

Idem Beluacenſi Epiſcopo.

Publicatis atteſtationibus poſſunt produci teſtes ſuper eodem articulo,vel directe contrario,qui prius fuerunt producti in iudicio ſummario,vel extra iudicium.

Conſtit. Lix.

Ibid.cap. Cũ in tua.

CVm in tua diœceſi. Et infrà. Vtrum autem ſi accuſatore idoneo comparente per tres vel quatuor teſtes inter ſe coniunctos parentela probaretur,per depoſitiones eorundem poſteriorum teſtium derogetur fidei vndecim vel duodecim propinquorum,qui antiquiores tempore & præſtantiores meritis ante contractum matrimonium in contrarium iurauerant, diſtinguendo perſonas & gradus,à quibus directè hi,de quorum copula agitur, deſcẽderunt, an primi poſterioribus præferantur,non immerito quæri poſſet.

Quanquam autem ad aliud & ob aliud iurauerint,tam illi, quàm iſti, tamen ſi in ſecundo iudicio priores perſonæ iuratæ deponerent illa eadem quæ primo dixerunt,abſque dubio eorum teſtimonia præualerent,nec eo poſſent prætextu repelli,quod partes teſtificata didicerant,cum talis exceptio locum non habeat in hoc caſu.

Innocentius Papa tertius.

Excommunicari poſſunt,qui partem impediunt in producendis teſtibus. Et denunciandi ſunt teſtes,eos non teneri iuramento,de veritate non dicenda. Et ſi conſanguinei impediunt teſtes actoris de veritate non dicenda,punitur reus,de cuius voluntate hoc fieri præſumitur.

Conſtit. Lx.

Ibidem ca. Conſtitutis in noſtra.

COnſtitutis in noſtra præſentia Archiepiſcopo, & M. canonico Surrenti. dum ipſe illum de crimine Simoniæ deferret. Et infrà. Cæterum quoniam à principio proteſtatus eſt præfatus M. ipſius Archiepiſcopi conſanguineos multa impedimenta per ſuam potentiam præſtitiſſe,quominus probationum copiã in

In noſtra præſentia ſocum haberet, cum quoſdam induxerint ad iurandum, nē aduerſus Archiepiſcopum aliquid dicerent, & alios minis & terroribus à teſtimonio perhibendo arcere nitantur: nos ex officio noſtro ſuper hoc prouidere volentes, mandamus vt generalem feras excommunicationis ſententiam, in omnes qui impedimentum aliquod ipſi M. præſtare præſumpſerint in teſtibus producendis.

Illos autem quos (vt dictum eſt) iuraſſe conſtiterit, quod contra Archiepiſcopum nihil dicerent, denuncies iuramento huiuſmodi non teneri.

Si quis autem de conſanguineis dicti Archiepiſcopi aliquem de teſtibus præſumpſerit impedire, quia veriſimile nō videtur, vt eo inuito talia fierent, & ob hoc non caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, eò quòd ſi voluerit, potuerit prohibere, quum ſecundum legitimas ſanctiones iniquam oſtendant ſe cauſam fouere, & experiri debeat iudicis authoritatē eluſam, qui defenſionis copiam ſubtrahit aduerſario, eundem archiepiſcopum ab officio pontificali ſuſpendas, & facias manere ſuſpenſum, donec illum fecerit à tali præſumptione ceſſare.

Idem Magdeburgenſi Archiepiſcopo & Præpoſito Suburgenſi.

Qui teſtificata non didicit, nec renunciauit teſtibus producendis ſuper antiquis articulis ſeu capitulis, teſtes etiam aliàs productos producere poteſt.

Conſtit. Lxj.

Conſtitutis in noſtra præſentia procuratore A. ſororis nobilis viri Marchio- *Ibid. cap.*
nis Miſinenſis, & nuncio illuſtris principis Bohemorum. Et infrà. *Conſtituti*

Pragenſis epiſcopus ad petitionem eiuſdem principis, ipſa volente ad ipſum accedere, vt ſuas coram eo proponeret actiones, ſed à ſatellitibus eiuſdem prohibita, qui ei bis vel tertio prohibuerunt ingreſſum, poſt appellationem ad nos interpoſitam diuortij ſententiam promulgauit, à qua ipſa fecit ad noſtram præſentiam prouocari. Et infrà.

Mandamus quatenus partibus ad locum idoneū conuocatis, recipiatis teſtes, quos vel nobilis ipſa pro ſe, vel princeps pro parte ſua, cum nondum teſtificata didicerint, ſuper proceſſu Pragēſis Epiſcopi vel poſteriorum iudicum duxerint producendos, & nobilis ipſa pro ſe vel teſtes quos induxit prius, vel alios, ſi voluerit, inducere non vetetur, cum non renunciauerit teſtibus producendis.

DE TESTIBVS COGENDIS.

INNOCENTIVS PAPA III. PRIORI S. FRIDIANI, & magiſtro P. canonico Piſano.

Cum de fama vel vitio falſitatis inquiritur, cogendi ſunt teſtes.

Conſtit. Lxij.

Svper his. Et infrà. Cæterum volumus & mandamus, vt ſuper inquiſitio- *Extra lib.*
nis articulis tam de fama electi, quàm literis contra eum ſub nomine *2 tit. 21 de*
longe maioris & ſanioris partis capituli deſtinatis, cogatis teſtes qui no- *teſtib. co-*
minati fuerint perhibere teſtimonium veritati. *gend. cap.*
Super his.

Idem Archidiacono Mediolanenſi.

Teſtes qui ſe ſubtrahunt, etiam in criminali cogendi ſunt.

Conſtit. Lxiij.

Cvm contra magiſtrum R. ſuper eo quod dicitur falſas de ſede Apoſtolica li- *Ibidem ca.*
teras deportaſſe, ac per ſe vel procuratorem fuiſſe vſum eiſdem, tibi dire- *Cū contra.*
xerimus ſcripta noſtra, poſtulaſti per ſedis Apoſtolicæ oraculum edoceri, vtrum ſuper præfato vitio falſitatis teſtes compellere debeas nominatos.

Nos igitur reſpondemus, quod teſtes prædicti, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eccleſiaſticam debes appellatione remota compellere veritati teſtimonium perhibere.

DE FIDE INSTRVMENTORVM.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIEpiſcopo Mediolanenſi.

Inſtrumentum publica manu non confectum. habens ſigillum cuius literæ non ſunt legibiles, vel ſcriptura deleta, vel enormem patitur fracturam, non probat.

Conſtit. Lxiiij.

Extra li. 2. tit. 22 de fide inſtrumentorum cap Inter dilectos. **al Beruuenſi.*

INter dilectos filios G. Abbatem ſancti Donati de Scozula, & B. procuratorem tuum ſuper ſubiectis articulis diu fuit in noſtro auditorio litigatum. Petebat ſiquidem Abbas nomine monaſterij ſui à præfato procuratore tuo nomine Mediolanenſis Eccleſiæ reſtitui monaſterio memorato portum Scozulæ ſiue Sexti, cum honore, diſtrictu, & iuriſdictione loci prædicti, dicens ad monaſteriũ hæc omnia pertinere: hoc ipſum dicens de hominibus qui habitant in curte* Binienſi & tenẽt res monaſterij in Gralia: de quibus monaſterium obtinuerat in iudicio poſſeſſorio per ſententiam epiſcopi Veronenſis. Hæc omnia petebat cum omnibus fructibus perceptis inde, ſaluo in omnibus iure addendi vel diminuendi, ſatagens comprobare omnia, quæ præmiſſa ſunt, ad monaſterium ſuum pertinere.

Primo per priuilegium Luitardi comitis quondam epiſcopi Lucani, qui monaſterium ipſum fundauerat, & ei, quæ præmiſſa ſunt, donauerat vniuerſa. Secundo per inſtrumentum ſententię Aſperti quondam Mediolanenſis archiepiſcopi, quã ex delegatione Lodouici imperatoris tulit ſuper his pro monaſterio cõtra præfati Luitardi nepotem, qui ſuper his monaſterium moleſtabat. Tertio per priuilegia Romanorum imperatorum, & præſertim Henrici, qui præmiſſa omnia monaſterio confirmabat vel etiam conferebat. Quarto per inſtrumentũ locationum, quas fecerant diuerſis perſonis abbates monaſterij memorati. Teſtes quoque produxerat, per quos nitebarur probare, quod monaſterium à ſexaginta annis & citra, & à quinquaginta annis & ſupra poſſederat ſupradicta, & quod fama publica erat præfato monaſterio à iam dicto Luitardo fuiſſe donata.

Sed contra priuilegiũ donationis à procuratore tuo multa fuerunt obiecta. Primo, quia ibi maxime apparebat conſumptum (videlicet in annotatione indictionis) vbi potuiſſet falſitas facilius deprehendi. Secũdo, quia cum charta vetuſtiſſima videretur, recentior apparebat ſcriptura, tanquam non illo tempore fuiſſet facta. Terito, quia falſum ſigillum vitioſe videbatur appoſitum, eò quòd à media parte ſigilli apparebat quædam imago, non cum mitra in capite, ſed cũ pileo: nec induta pontificalibus, ſed regalibus indumentis, tenens in manu non baculum paſtoralem, ſed ſceptrum regale: cuius facies nõ apparebat integra, ſed dimidia, tanquam in illa medietate reſpiceret aliam mediam, quę tamen tota vacua remanebat, ſed quædã imago videbatur ex ea fuiſſe deleta, quia cera in ea parte, nec in colore, nec in planicie, reliquæ parti ſimilis apparebat, vnde non epiſcopi, ſed imperatoris videbatur fuiſſe ſigillum, quod in vna medietate Cæſaris imaginem exprimebat, & in altera medietate vel filij vel coniugis præſumebatur imaginem habuiſſe. Nam in ipſo ſigillo nullæ aliæ literæ apparebant, niſi quę nomen proprium cum hac adiectione, Dei gratia, deſignabant. Sed cum proprium nomen ipſius epiſcopi fuerit Luitardus, in nomine proprio quod exprimebat ſigillum, deletæ fuerant duæ literæ, ſecunda quæ erat inter L. & T. & ſexta quæ fuerat inter R. & V. ita quod ſi ſecunda O. & ſexta I. fuiſſet, proculdubio non Luitardus, ſed Lotarius legeretur: quod etiam inde conuinci poterat, quod ſecundum diſpoſitionem aliarum literarum inter L. & T. non erat ſpacium, niſi quod potuiſſet vnam literam continere, cum ſecundum integritatem huius nominis Luitardus inter L. & T. duæ literæ ſint diuerſæ. Præterea inter R. & V. tam modicum erat ſpacium, quod non hæc litera D. quæ maius occupat ſpacium, ſed hæc litera I. quæ minus occupat, videretur formata fuiſſe. Rurſus cum cera ſigilli ab *anteriori parte vetuſtiſſima eſſet, cera quæ poſita erat ab exteriori parte, quaſi ad conſeruationem ſigilli recens erat & mollis. Quod cũ diligenter

**al interiore.*

inueſtigatum

inveſtigatum fuiſſet, certo certius eſt compertum, quod ſub vetuſto ſigillo charta fuerat perforata, & per glutinum nouæ ceræ, quæ fuerat poſita exterius, quaſi ad conſeruationem ſigilli vitioſe fuit ipſi chartæ ſubiunctum. Eadem falſitatis ſpecie, per vitioſam videlicet appoſitionem ſigilli, cætera fere priuilegia Romanorum imperatorũ, præter priuilegia Henrici, vel falſa reperta ſunt vel falſata. Sed & ipſum Henrici priuilegiũ ad fidem inſtruendam non videbatur ſufficere, quia nec erat publica manu confectum, nec ſigillũ habebat autenticũ, eò quòd erat ex media parte fere conſumptum, nec plus de proprio nomine, niſi vltima medietas, videlicet, icus, nec de cęteris literis niſi hęc adiectio, Dei gratia, apparebat: ita, quod ex literis ipſis non magis poterat comprobari fuiſſe ſigillum Henrici, quàm Lodouici. Inſtrumentum quoque ſententiæ multis modis inueniebatur ſuſpectum, tum quia quædam in ipſo apparebant lituræ, tum quia ſubſcriptio notarij videbatur alterius manus fuiſſe, quàm ſubſcriptio inſtrumenti: quũ tamen notarius in ſubſcriptione profiteretur inſtrumentum ſe propria manu conſcripſiſſe. Litera quoque recentior videbatur, quàm charta, & aqua videbatur incauſtum infectum, vt antiquius appareret. In omnibus autem imperialibus priuilegijs, quæ poſteriora fuerant, nulla eſt habita mentio de ſentẽtia, quãuis in eorum aliquibus mentio facta fuerit Luirardi, qui dicebatur donationem feciſſe. Porrò, ſi legitimum eſſet inſtrumentũ ſententię, per illam tamen ſententiam nullum Mediolanenſi Archiepiſcopatui* præiudicium poterat generari: quũ ipſa ſententia lata fuerit inter alios, & res inter alios acta, alijs nõ præiudicet: nec atteſtationes quæ continebantur in inſtrumento ſententiæ, per quos legitima donatio Luirardi eſſe videbatur probata, poterant eidem Archiepiſcopatui aliquod nocumentum irrogare, cum inter aliàs perſonas, & in alio iudicio recepræ fuiſſent. Cæterum memorati Henrici priuilegium, quod non ſolum confirmationis, ſed etiam donationis videbatur fuiſſe (vnde rerũ dominiũ donatarũ intelligi fortè poterat monaſterio acquiſitũ) quamuis ex forma petitionis, quæ in ipſo priuilegio declaratur, cõfirmatorium videretur fuiſſe, vt tamen intelligatur eo modo, quo magis poſſet valere, diſtinguendũ videbatur, vt idem Henricus & alia donauerit & alia cõfirmauerit, quum eadem legitimè nequiuiſſent confirmari pariter & donari. Confirmari tanquam prius habita & poſſeſſa, Donari, tanquam tunc tradita & conceſſa: ac per hoc illa non poterant intelligi per priuilegium illud donata, ſed cõfirmata, quum iuxta legum ſanctiones, quod meum eſt, ex alia cauſa meum fieri non poſſit, niſi meum eſſe deſierit. Et infrà. *al. nocumentum.

Cum ergo priuilegium Henrici confirmatorium tantum extiterit, ſaltẽ quo ad illa, quę deducta ſunt in iudicium, ſi principale non tenuit, nec acceſſorium, quod ex eo, vel ob id dinoſcitur eſſe ſecutum. Et infrà.

Per inſtrumenta verò locationis, nec eſt vtiq; probata proprietas, nec ad plenum poſſeſſio, quum ad probationem rei proprię, ſiue ad defenſionem non ſufficiat facta locatio. Et infrà.

• Cum autẽ ſuper his diutius fuiſſet litigatũ, quia legitimè probata nõ fuerant, quæ petebantur, ad monaſterium pertinere, ab impetitione ipſius procuratorẽ tuũ, nomine tuo & Mediolanẽ. Eccleſię ſentẽtialiter duximus abſoluendũ, quoniam quũ obſcura ſunt iura partiũ, conſueuit contra eũ qui petitor eſt iudicari.

Idem Cantuarienſi Archiepiſcopo.

Non valent literæ ſuper abſolutione voti per cruce ſignatos impetratæ, tacita veritate, vel expreſſa falſitate.

Conſtitutio LXV.

QVod ſuper his. Et infrà. Quæſiuiſti quid agere debeas circa cruce ſignatos, qui dicentes ſe ab Apoſtolica ſede redire, ſuper abſolutione ſua ignota cardinalium ſigilla reportant, cum eis ſuper impedimentis expoſitis non fuiſſet de leui credendum. *Ibidem ea. Quod ſuper*

Ad quod tibi reſpondemus, quod quando talibus literas indulgemus illis, qui perſonas & facultates eorum plenius nouerunt, hoc modo ſcribimus, vt ſuper impedimentis expoſitis inquiſita diligentius veritate, ſtatuant circa illos, quod animarũ ſaluti & ſuccurſui terræ ſanctæ magis nouerint expedire, prouidentes

attentius,ne quid in fraudem voti fallaciter confingatur. Vnde ſi tales per ſuppreſſionem veritatis,aut falſitatis expreſſionem literas non ſolum Cardinaliū, ſed & noſtras,nec ſolum dubias,ſed & certas conſtiterit impetraſſe,carere volumus impetratis,& eis non obſtantibus,ad voti executionem compelli.

Idem Elienſi Epiſcopo.

Quando de extrauaganti dubitatur,an Decretalis ſit authentica,aut eſt communi iuri conſona,& tunc iudicatur ſecundum illam,aut diſſona,& tunc Papa conſulitur.

Conſtit. Lxvj.

Ibidem ca. Paſtoralis. PAſtoralis. Et infrà. Authoritate præſentium duximus ſtatuendum,vt cum Decretalis aliqua,de qua iudex merito dubitet,allegatur,ſi eadem iuri communi ſit conſona,ſecundum eam non metuat iudicare,quum non tam ipſius quàm iuris communis authoritate procedere videatur. Verum ſi iuri communi ſit diſſona,ſecundum eam non iudicet,ſed ſuperiorem conſulat ſuper ea.

Idem Epiſcopo S. Andreæ,& Abbati de Broc.

Poſt publicatas atteſtationes vſque ad concluſionem poſſunt inſtrumenta produci. Conſuetudo loci facit inſtrumentum autbenticum.

Conſtit. Lxvij.

Ibid.cap. Cū dilectus CVm dilectus. Et infrà. Ad ſecundam quæſtionem duximus reſpondendum,quod vtraque pars poteſt inſtrumentum etiam poſt publicationem atteſtationum vſque ad diffinitiuæ ſententiæ calculum exhibere, antequam ſit in cauſa concluſum.

Super tertio verò articulo reſpondemus,quod ſi cōſuetudo illius patriæ obtinet approbata,vt inſtrumentis illius regis fides adhibeatur,vos ea ſecurè poteritis admittere,præſertim quum ſupradictus rex tantæ fuerit honeſtatis,quod ipſius inſtrumenta maximæ ſint authoritatis in partibus Scoticanis.

Idem Petro ciui Viterbienſi.

Falſitas inſtrumenti,vel quod deeſt inſtrumento,probari poteſt per teſtes.

Conſtit. Lxviij.

Ibid cap. Cū Ioannes CVm Ioannes eremita à te Cxxx.libras Senen. ex cauſa mutui coram Donadeo & Io.iudicib' Viterbienſib.petijſſet,& tu ex aduerſo proponeres,quod quum idem in C.& Lxxx.libris tibi pro precio domus,quam eidem vendideras, teneretur,Cxxx.libras ex illis non immerito debebat compenſare. Tandem cū inter vos ſuper hoc & alijs quibuſdam articulis fuiſſet aliquandiu litigatum,iudices atteſtationibus publicatis te ſententialiter condemnarunt, vt eidem prædictæ domus poſſeſſionē vacuam traderes,& à creditoribus liberatam. Et infrà.

Cum igitur ab hac ſententia ad noſtram audientiam duxeris appellandū,& nos tam tibi,quàm prædicto I.T.ſubdiaconum & capellanum noſtrū dedimus auditorem,ex parte tua propoſitum fuit,ſupradictæ domus venditionē nō purā ſed cōditionalem potius extitiſſe,ac nullatenus teneri ad traditionē ipſius,quatuor nihilominus teſtibus ad hoc probandum inductis, quod etſi nouum eſſet capitulum,pendebat tamen ex veteri,qui inrati depoſuerunt ſe interfuiſſe contractui,inter te & prædictum I. ſuper eadem domo celebrato, pro qua Clxxx. librarum precium tibi fuerat conſtitutum,tali videlicet adiecta conditione,vt tu domum ipſam inhabitares liberè in vita tua: & poſt obitum tuū M.& R. natis tuis eiuſdē Io.nepotibus remaneret:cuius conditionis intuitu domū ipſam eidē I.pro minori precio vendidiſti,cum à G.morandi pro ipſa CC. libras potuiſſes habere:anni verò menſis & diei,quo venditio facta fuit,iidem teſtes dixerunt ſe minimè recordari. Dictus vero Io. venditionem nō conditionalem,ſed puram extitiſſe propoſuit,ad hoc probandum publicū exhibens inſtrumentū. Et infrà.

Tabellionem quoque,qui confecerat inſtrumentū,& vnum ex teſtibus in inſtrumēto ſubſcriptis,ad id probandū induxit. Et infrà. Porro cū dubitatio fuiſſet exorta,vtrius deberet probatio præualere,pro tua fuit parte propoſitū,quia etſi eandem

eandem vim obtineant inſtrumētorum fides,& depoſitionis teſtium in litibus exercendis,non tamen quodlibet inſtrumentū tanti debet eſſe momenti,vt trium vel plurium idoneorum teſtium depoſitionibus præferatur.Et infrà.

Ad hoc autem idem Ioannes ex aduerſo reſpondet, quod cum intentionem ſuam per iam dictum inſtrumentum fundauerit, actu in modum exceptionis venditionē ipſam non purè, ſed conditionaliter celebratā eſſe proponas, nec per teſtes ad hoc à te inductos de certo fuerit tempore facta fides, & ideo non appareat quod ſuper illa venditione deponant, quam conſtat per dictum inſtrumentum,determinato tempore fuiſſe contractam,huiuſmodi probatio videbatur inefficax ad intentionem contrariam elidendam. Verum reſponſionem iſtam eſſe proponebas inualidam,quoniam cum vtraq; pars à nobis interrogata,fuiſſet in iure confeſſa, quod vnica tantum venditio ſuper domo contracta fuerit,& ex depoſitionibus teſtium venditionem liqueat conditionalem fuiſſe ex vtriuſque confeſſione colligitur eiuſdem domus venditionem conditionalem extitiſſe,non puram:non obſtante quod ipſa interrogatio facta fuerit,poſtquam à partibus in cauſa extitit cōcluſum,cum iudex(qui vſq; ad prolationem ſententiæ debet vniuerſa rimari) poſſit interrogare de facto quoties dubitationis aliquid occurrerit.Et infrà. De concilio fratrum noſtrorū pronunciauimus venditionem prædictæ domus conditionaliter fuiſſe celebratam, & te ob hoc nullatenus obligatum ad traditionem ipſius,ſuper hoc memorato Io. ſilentiū imponentes.Sententiam verò iudicum prædictorum,qui aliàs iuſtè pronunciaſſe noſcuntur(cum huiuſmodi exceptio coram ipſis nec probata fuerit,nec obiecta)quo ad dictum capitulum infirmamus,eam quo ad alios articulos,authoritate apoſtolica confirmantes.

DE PRAESVMPTIONIBVS.

INNOCENTIVS PAPA III. EPISCOPO NIVERnenſi,& Archidiacono Bituricenſi.

Propter præſumptionem etiam vehementem non debet quis de graui crimine condemnari.

Conſtitutio Lxix.

Literas veſtras recepimus,continentes,quod quum cauſa quę vertitur inter Altiſiodorenſem Epiſcopum,& quoſdam Burgenſes de Charitate, quos idem Epiſcopus de hæreſi impetebat, vobis & Abbati Collonenſi à ſede apoſtolica delegata fuiſſet, vtraque pars vos duos ſub certa pœna ſibi arbitros ſtatuerunt,delegata nihilominus vobis poteſtate reſeruata:Gu.autem lator pręſentium vnus ex illis hæreſim ſuam fuerat publica voce confeſſus,& de fratre ſuo ſimiliter recognouerat,quod eodem ſecum laborabat errore.Et infrà. *Extra li. 2. tit 23. de præſumptionibus. cap. Literas veſtras.*

Nos verò prædictum Gu.ſuſpectum de hæreſi vehementer habuimus,tum quia quod antea dixerat,poſtea ſe dixiſſe negauit,tum quia mēdacium prius dixit in fratrem,aſſerendo illum hæreticum , vel periurium poſtea commiſit in Deum purgando illum de hæreſi : quorum vtrumque illum reddit valde ſuſpectum:quāquam veriſimilius videbatur,quod eo tempore,quo tanquam verè pœnitens ab hæreſi reuertebatur ad fidem,tam graue mendacium non dixiſſet, præſertim in fratrem,quem tanquam chariſſimum non aſſeruiſſet hæreticum, niſi fuiſſet accenſus zelo fidei orthodoxæ, vnde præſumitur, quod cum poſtea purgauit illum de hæreſi,turpiter deierauit.

Quocirca mandamus,cum propter ſolam ſuſpicionem(quamuis vehementem)nolumus illum de tam graui crimine condemnari,talem ac tantam ſecuritatem recipiatis ab ipſo,præter iuratoriam cautionem,quod timore pœnæ corporalis debeat coërceri, diſcretam ei pœnitentiam iniungentes, ex qua valeat apparere,vtrum in tenebris ambulet,an in luce,vtrūm vè ſit verè pœnitens, an fictè conuerſus. Et ſi eum hoc modo verè catholicum cognoueritis, non ſinatis ipſum indebite moleſtari, alioquin ipſum tanquam hæreticum condemnetis.

Idem Epiſcopo Cenadienſi,& Abbati Deciquorum.

Non præſumitur incontinens in ſenectute,qui in iuuentute continuit:maximè ſi eſt literatus.

Conſtit. Lxx.

Ibid cap. Cum in iuuentute. CVm in iuuentute ſua Quinqueccleſienſis Epiſcopus adeo ſe maturum, honeſtum & prouidum exhibuerit,vt ab eccleſia Romana meruerit pallio decorari,non eſt de leui credendum,quod poſtquam ad ſenilem peruenit ætatem, turpiter abiecerit iugum domini fœtores libidinis amplexando,cum labes huiuſmodi,quę nonnunquam in iuuentute contrahitur,in ſenectute frequentius expietur.Quis præterea de facili crederet,quod vir præditus ſcientia literarum, propriæ ſalutis oblitus,ad eam paſſionis ſe ignominiam cõuerteret,vt cum propria nepte abominabilem perpetraret inceſtum, cum & ſecundum ſententias ethnicorum naturale fœdus inter tales perſonas nihil permittat ſæui criminis *C.de epiſcopu & clericu.tũ qui.* ſuſpicari.Licet igitur rex Vngariæ eundem Epiſcopum nobis per literas & nuncios de tali crimine detuliſſet,poſtulans vt malum huiuſmodi perniciosũm exemplo de Vngarica eccleſia tolleremus:quia tamen eius ſuggeſtio non de charitatis radice procedere videbatur, noluimus aures noſtras quaſi maliginis detractionibus inclinare.

**al. Lauarienenſi.* Sed vt probaremus,ſi ſpiritus eſſet ex Deo*Aurienſi epiſcopo dedimus in mãdatis,vt prudenter & cautè à coepiſcopis indagaret,vtrũ præfatum Epiſcopũ crederent tali labe reſperſum:qui nobis poſtmodũ reſcripſerunt,quod eum virum honeſtæ cõuerſationis eſſe credebant,perſonã illius multipliciter cõmendãtes.

Idem Archidiacono & præpoſito Mediolanenſibus.

Is pro quo beneficiando ſcribitur cum clauſula, Si idoneus fuerit, non tenetur probare ſe idoneum,cum idoneus præſumatur.

Conſtit. Lxxj.

Ibid cap. Dudum. DVdum archidiacono Mediolanẽſi dedimus in mandatis, vt C. ſcholarem à presbytero ſancti Victoris in clericum eiuſdem recipi faceret eccleſiæ & in fratrem.Et infrà.Sed presbyter memoratus archidiaconi declinans examen, aſſeruit,quod nequaquam ſufficiebant facultates memoratę eccleſiæ duobus clericis,adijciens quod prædictus C.non erat idoneus ad illius eccleſiæ beneficium obtinendum.Et infrà.

Cauſam vobis duximus cõmittendam,ita vt ex illa clauſula,ſcilicet, Si perſona fuerit idonea,quę noſtro reſcripto repetitur inſerta,eidem ſcholari probãdi ſe idoneum nulla neceſſitas imponatur,cum prima facie præſumatur idoneus,niſi aliud in contrarium oſtendatur.

DE IVREIVRANDO.

INNOCENTIVS PAPA III. H. ET S. ET M. ciuibus Veneris.

Si is,cuius mandato ſtare iuraui,aliquid mihi præcipit contra iuramentum per me prius licitè factum, illud ſeruare non teneor.

Conſtit. Lxxij.

Extra li.2 tit 24 de iureiurando.cap. Veniens. VEniens ad præſentiam noſtram A. nobis expoſuit,quod olim cum M. Maurienenſi altercatim conuitia inferẽdo certauit,propter quod cum graues inimicitias incurriſſet,quidã qui partis vtriuſq; amatores extiterant,ſuggeſſerũt prædicto A. vt in ſatisfactione iniuriarum veſtro iuraret obedire mandato.Cumque idem non crederet ſe tale quia commiſiſſe,propter quod ei aliquid graue deberet imponi, iuramentumque illud ſub tali confidentia præſtitiſſet,ipſi ſub iuramento debito præcepiſtis, vt nunquam curiam ducis intraret, niſi cum omnes per edictum ipſius generaliter ad curiam vocarentur. Et infrà.

Verum quia idem A.qui dicti ducis eſt conſiliarius,& in iure ſuo multis eccleſijs,quarum eſt aduocatus,ex promiſſo tenetur adeſſe,nequaquam taliter iuraſſet,

ſet, ſi mandatum illud ſibi contrariũ præſciuiſſet: noueritis nos patriarchæ Grad. den. mandaſſe, vt ſi mandatum priori iuramento licitè facto repugnet, ipſum authoritate noſtra denunciet non obſeruandum.

Idem Magiſtro Apollinari.

Qui iurauit Eccleſiam defendere, & requiſitus ſine iuſta cauſa recuſat, periurus eſt, nec eum defendit appellatio.

Conſtitutio Lxxiij.

BRcui ſciſcitatus es quæſtione, vtrum ille qui iura alicuius eccleſiæ ſeruare *Ibidem ca.*
ac pro poſſe defendere iuramento tenetur, ſi neceſſitate imminente ſuper *Breui.*
hoc ſub iuramenti debito requiſitus, duxerit appellandum, periurij reatum incurrat.

Reſpondemus, quod in hoc articulo appellantem à periurio talis appellatio non excuſat, imò niſi difficultas exiſtat, propter quam requiſitus non poſſit eccleſiæ ſubuenire, culpa periurij potius irretitur.

Idem Illuſtri Regi Aragoniæ.

Iurans ſcienter illicitum, non indiget abſolutione, ſed tenetur illud non obſeruare. Si verò iurauit ignoranter, debet illud obſeruare, ſi aliquo licito modo eſt obſeruabile. Si autem iurauit licitum quod putabat illicitum, debet obſeruare iuramentum, ſed de animo deprauato agat pœnitentiam.

Conſtitutio Lxxiiij.

QVantò perſonam tuam. Et infrà. Quidam conſiliarij tui, imò potius de- *Ibidem ca.*
ceptores, tuum animum induxerunt, vt iurares irrequiſito aſſenſu populi *Quantò.*
vſque ad certum tempus patris tui conſeruare monetam, quæ tamen circa mortem ipſius fuerat legitimo pondere defraudata. Cum autem adeo ſit diminuta
& minoris* ponderis effecta, quod graue propter hoc ſcandalum in populo ge- **al. valoris*
neratur: tu, quod egeras indiſcretè cupiens reuocare, ac neceſſitati populi ſatiſfacere, ab obſeruatione iuramenti prædicti poſtulaſti ſuppliciter à nobis abſolui.

Super quo diligens indagator potuiſſet facilè intueri, quod non erat tam abſolutio neceſſaria, quàm interpretatio requirenda, quoniam cum iuramentũ feciſti, monetam aut falſam aut legitimam eſſe credebas. Si falſam, iuramentum fuiſſet illicitum & nullatenus obſeruandum, & pro eo eſſet tibi pœnitẽtia iniungenda, cum iuramentum nõ, vt eſſet iniquitatis vinculum, fuerit inſtitutum. Si verò legitimam eſſe credebas, iuramentum licitum fuit, & vſquequaq; ſeruandum, & vt irreprehenſibiliter obſeruetur, conſulimus & mandamus, vt reprobata moneta, quæ fuerat à legitimo pondere defraudata, alia ſub nomine patris tui moneta cudatur, quam ad legitimum pondus reducas, ſecũdum eum ſtatum, quem tempore patris tui habuit meliorem, ita quod antiqua moneta, quæ ab illo ſtatu falſata non fuerat, cum ea pariter expendatur: per quod & diſpendium vitari poterit, & ſeruari iuramentum.

Veruntamen ſi monetam ipſam in præſtatione iuramenti credebas à legitimo pondere diminutam, & tua ſuper hoc conſcientia remordebat, tuum humiliter peccatum cõfiteri, & ſatisfactionem iniunctam tibi pro illicito iuramento ſtudeas adimplere.

Idem Conſulibus & populo Tudertino.

Non valet iuramentum præſtitum in præiudicium iuris ſuperioris.

Conſtitutio Lxxv.

VEnientes ad ſedem apoſtolicã conſules veſtros ſuper his, quæ ad nos de vo- *Ibidem ca.*
bis ſæpius deferuntur, & commonere curauimus, & aliquantulũ aſperè cõ- *Venientes.*
uenire. Cum enim & appellationibus interpoſitis ad apoſtolicam ſedem teneamini humiliter & deuotè deferre, cum & leges etiam ſeculares poſt ſententiam

2. quæſt. 6. ca. Ante riori, & ca. Nõtta

beneficium appellationis non denegent aggrauatis: vos ſententias appellationis ſuſpenſas executioni mandaſtis.

Verum ijdem conſules nobis exponere curauerunt, quod cũ aliqui veſtrũ vocantur ad officiũ conſulatus, firmant proprio ſacramento, quod ſuper mutuis & plagiarijs, ſecundum veſtræ ciuitatis conſuetudinẽ, iudicabunt: & intra viginti octo dies, quæ iudicauerunt, exequentur. Vnde ſaluo huiuſmodi iuramento, vos non poſſe deferre ſuper his appellationibus dicebant.

Quia verò non minus iudices ſecundum leges, quàm conſules veſtri ſecundũ conſuetudinẽ veſtræ ciuitatis iudicare iurarunt: & ideo ſicut iudices contra leges, ſic & conſules veſtri contra conſuetudinẽ poſſent ſubditos aggrauare: mandamus quatenus appellationibus ad nos interpoſitis deſeratis, cum prædictum iuramentum vos excuſare non poſſit, in quo debet intelligi ius ſuperioris exceptum.

Cum ergo poſtquam S. lator præſentium ad ſedem apoſtolicam à ſententia G. iudicis appellauit, ſententiam ipſam duxeritis executioni mandandam, in poſſeſſionem rerum, de quibus quæſtio vertebatur, appellantis aduerſarium inducentes: volumus & mãdamus, vt poſſeſſionem ipſam reſtituatis eidem, alioquin noueritis nos Epiſcopo Nucerino mandaſſe, vt vos ad illud eccleſiaſtica cenſura compellat.

Idem Archiepiſcopo Piſano.

Iurans vſuras non repetere, poteſt, iuramento non obſtante, ex noua cauſa repetere.

Conſtit. Lxxvj.

Ibidem ca. ad noſtrã.

AD noſtram noueritis audiẽtiam perueniſſe, quod cum I. & G. Petro vſuras non modicas perſoluiſſent, iuramento firmauerunt, quod nec per ſe nec p alium prędictas vſuras repeterent, vel apud eccleſiaſticum iudicẽ, ſeu etiam ſecularem ſuper his deponerent quæſtionem. Cumq; creditor condiderit teſtamentum, ſuis præcepit hæredibus, vt omnibus, qui probarent ſe dediſſe vſuras eidẽ, ipſas eis reſtituere procurarent. Vnde cum prædicti I. & G. vſuras repetere nõ attentent propter huiuſmodi iuramentum, & hæredes prædicti P. eis negligant ſatisfacere de vſuris.

Mandamus, quatenus ſub pœna excõmunicationis publicè in eccleſia proponi facias, vel proponas, vt qui ſuper hoc nouerint veritatem, procedant ad teſtimonium proferendum: & ſi per dicta teſtium, vel alia documenta tibi conſtiterit de præmiſſis, hæredes illius, vt vſuras, quas à prædictis pater eorum accepit, reſtituant vniuerſas eccleſiaſtica cenſura compellas.

Idem Neopolitano Archiepiſcopo.

Iuramentum generale debet intelligi, ſi fieri poteſt, vt non obuiet iuri, aliàs tanquam temerarium non obligat contra iuris obſeruantiam.

Conſtitutio Lxxvij.

Ibidem ca. Ad noſtrã noueris. 2. quæſt. 1. Deus omnipotens. Ibidem ca 20. quæſt. 2 ca Nequis Extra de verbo. ſignif. cap Cum olim.

AD noſtram noueris audientiam perueniſſe, quod à te quaſi per extorſionẽ tale fuit præſtitum iuramentum, quod in omni cauſa deberes ordinẽ iudiciariũ obſeruare. Verum quoniã ſecundũ traditiones canonicas, manifeſta accuſatione nõ indigent, nec in eis eſt ordo iudiciarius obſeruãdus, qui debet in alijs obſeruari: nec tu, quando ſub præmiſſo tenore iuraſti, habebas in mente, vt propterea venires contra canonicas ſanctiones, alioquin non iuramẽtum, ſed periurium potius extitiſſet: nec eſſet aliqua ratione ſeruandum.

Nos iuramentum tuum benignius interpretari volentes, ita quod conſonet canonicis inſtitutis, fraternitati tuæ authoritate præſentium intimamus, quod in manifeſtis & notorijs ratione iuramenti p̃miſſi nõ credimus te teneri ſeruare ſubtilitatem ordinis iudiciarij, quam in his non ſeruari per omnia ipſa iuris ratio poſtulat & requirit. Vnde videbitur ſubtiliter inuenti de ordine iudiciorũ procedere, vt in præmiſſis non per omnia ordo iudiciarius obſeruetur, quanquã & ſecundum approbatum intellectum rectè poſſit intelligi, quod iuraſti vt in

omni-

omnibus cauſis ordinem iudiciarium obſeruares, in illis videlicet, in quibus eſt ordo iudiciarius obſeruandus. Sic ergo faciens, & iuramenti tenorem ſeruabis, & inſtituta canonica non omittes.

Idem iudici Carolitano.

Iuramentum alicui debitum, ſi alteri praſtetur, illicitum eſt, & eo non obſtante, cui debetur, praſtandum eſt.

Conſtitutio Lxxviij.

EA te credimus diſcretione vigere, vt intelligas per teipſum, quod onus nõ remittitur, ſed augetur, cum cuiquam improuiſe ſoluitur, quod alij ex debito eſt præſtandum. *Ibidem cã. ea te cre. dimus.*

Sanè cum Archiepiſcopus Turritanus à te nomine noſtro iuramẽtum fidelitatis, ſicut à nobis mandatum acceperat, exegiſſet, illud exhibere in eius manibus diſtuliſti, aſſerens quod Piſano archiepiſcopo, ſaluo apoſtolicæ ſedis honore, huiuſmodi præſtiteras iuramentum.

Cum igitur nobis & eccleſiæ Romanæ fidelitatem facere tenearis, ſi pręſtitũ iuramentum ei, quod à te nobis tanquam debitum eſt præſtandum, cõtrarium reputes, illud illicitum iudicabis, & illicito non obſtante, quod licitè, imò ex debito petitur, exhibebis, vel ſi præſtitum præſtando contrarium non exiſtit, illud ſine difficultate præſtabis.

Idem Altharino Epiſcopo.

Qui iurauit ſtare mandato alicuius, non tenetur parere, ſi præcipit illicita, vt quod filium exharedet, aut vxorem abiuret.

Conſtitutio Lxxix.

QVintauallis noſtris auribus intimauit, quod pro offenſa, quam filiæ ipſius alijs mulieribus irrogarant, quod earum mandato pareret, præſtitit iuramentum: quæ talie illi ſub debito iuramenti dedere mandatum, quod ſi quando filij aut vxor illius aliquod verbum vel factum contumelioſum mulieribus illis obijcerent, idem filias & filios exhæredaret, & à ſe propriam remoueret vxorem. *Ibidem cã. Quintauallis.*

Quocirca mandamus, quatenus, cum licitum fuerit iuramentum, ſed mandatum illicitum, prædictos vt reuocent mandatum illud iniungas, alioquin ad mandati obſeruationem illius denuncies non teneri.

Idem Archiepiſcopo Tarraconenſi.

Ex cauſa leui & temeraria coniuges, etiam quo ad thorum, & mutuam cohabitationem, ſe ſeparare non poſſunt, etiam cum iuramenti interpoſitione.

Conſtitutio Lxxx.

TVa nos duxit fraternitas conſulendos, quid tibi ſuper hoc ſit faciendum; quod B. & A. vxor eius ad inuicem iurauerunt, ſe nunquam mutuo petituros. idem verò nunc repetit illam inſtanter, ea cõtrario affirmante, quod prius ſe faceret Saracenam, quàm rediret ad ipſum. Et infrà. *Ibidem cã. Tua nos.*

Nos igitur fraternitati tuæ reſpondentes mandamus, quatenus vtrunque ad continentiam ſeruandam moneas, & inducas, quam ſi promittere voluerint & ſeruare, vtrunque dimittas ſine alio commorari: alioquin ſi vir noluerit continere, tu illam vt reuertatur ad ipſum, & tanquam vxor cum viro moretur, per excõmunicationis ſententiam appellatione remota compellas, cum & temerarium fuerit huiuſmodi iuramentum; & adulterium vtrinque ſit commiſſum.

Idem Genuenſi Archiepiſcopo.

Is qui iurauit cum muliere contrahere, propter fornicationem ſuperuenientem vel deformitatem eam repellere poteſt, propter præcedentem verò non.

Conſti-

ad creaturam honorificẽtia creatoris. Quare cum in Euangelio præmiſiſſet, Di- *Ibidem.*
co vobis, nolite iurare omnino, ſtatim ſubiũxit, Neq; per cælũ, quia thronus Dei
eſt; neque per terram, quia ſcabellum pedum ipſius eſt; neque per Hieroſolymã,
quia ciuitas regis magni eſt; neque per caput tuum, quia non potes vnum capil-
lum facere album aut nigrum. Et quamuis non ſit per creaturam iurandum,
ſi tamen iuretur per creaturam, ſeruandum eſt quidem, dummodo ſit licitum
quod iuratur: quia teſte Veritate, qui iurat in cælo, iurat in throno Dei, & in eo
qui ſedet ſuper eum.

Iacobus quoque non ſimpliciter prohibet iuramentum, ſed voluntatẽ iuran-
di, cum ait: Ante omnia fratres mei nolite iurare: quoniam ad iuramentum nõ *Iacob. 5.*
debet quenquam ſpontanea voluntas inducere, ſed neceſſitas trahere importu-
na. Et tunc poteſt ſine culpa iurare, dũmodo illos tres comites habeat iuramen-
tum, de quibus Propheta ait: Et iurabunt viuit dominus, in veritate, & iudicio, *Hier. 4.*
& iuſtitia. Quod autem Iacobus ſubdit, neq; per cælum, neque per terram, neq;
per quodcunque aliud iuramentum, iurare vetat per quamlibet creaturã, quod-
cunque ſit illud, alioquin non dixiſſet Apoſtolus, Homines per maiorem ſuum *Heb. 6.*
iurant, & omnis controuerſiæ eorum ad confirmationem finis eſt iuramentũ.
In quo patenter oſtendit, per quem ſit iurandum, cum ait: Homines per maiorẽ
ſuum iurant, id eſt, per Deum: & cur ſit iurandum, vt videlicet omnis cõtrouer-
ſiæ finis ſit iuramentum.

Angelus quoque quem vidit in Apocalypſi Ioannes ſtantem ſuper mare, & *Apoc. 10.*
ſuper terram, leuauit manum ſuam ad cælum, & iurauit per viuentem in ſecu-
la ſeculorum. Chriſtus etiam plus legitur dixiſſe in Euãgelio, quàm Eſt, eſt, nõ, *Matt. 5.*
non, cum ſæpiſſimè dixerit: Amen dico vobis. Quod ipſe ſecundum Lucam ex- *Luc. 4.*
ponens, cum præmiſiſſet: Amen dico vobis, quia nemo propheta acceptus eſt in
patria ſua, conſequenter adiũxit: In veritate dico vobis, quod multæ viduæ erãt *4. Reg. 4.*
in diebus Heliæ in Iſrael. Apoſtolus quoque iurabat, cũ diceret: Teſtis mihi eſt *Rom. 1.*
Deus. Et iterum. Quotidie morior per gloriam veſtram fratres: quia græca exem
plaria manifeſtiſſimam iurationem eſſe oſtendunt. Si enim per ſe malum eſſet
iurare, profectò dominus non iuraſſet, cum tamen in veteri teſtamẽto legatur,
quia iurauit dominus, & non pœnitebit eum. Et rurſus: Iurauit dominus Dauid *Pſal. 109.*
veritatem, & non fruſtrabitur eum. Imò & præcepit in veteri teſtamento: Red- *Pſal. 131.*
de Deo iuramenta tua.

Quædam verò prohibentur, quia per ſe mala ſunt, vt furtum, adulterium, &
huiuſmodi: quæ non ſunt aliquatenus facienda.

Quædam verò prohibentur ex cauſa, non quia per ſe mala ſunt, ſed quia ſi fi-
ant frequenter & multum, ex his mala ſequuntur, vt vinum per ſe malum non
eſt, & tamen prohibet Apoſtolus dicens: Nolite inebriari vino, in quo eſt luxu- *Ephes. 5.*
ria, quoniam ex frequenti & immoderata potatione vini luxuria generatur. Sic
& iuramentum per ſe malum non eſt, cum ſit confirmatio veritatis: ſed tamen
prohibetur ex cauſa, quoniam ex frequenti & incauta iuratione periurium ſæpe
contingit, ſicut in Eccleſiaſtico legitur, Vir multum iurans replebitur iniquita- *Eccleſ. 23.*
te, & non diſcedet à domo eius plaga. Quemadmodum ergo Paulus indulſit *1. Tim. 5.*
propter neceſſitatem diſcipulo ſuo Timotheo, vt vtatur modico vino pro-
pter ſtomachum, & frequentes infirmitates: ſic profectò eum neceſſitas exigit,
pro re vera, licita & honeſta poteſt ſecurè iurari, quia ceſſante cauſa, ceſſat
effectus.

Licet ergo debeatis eſſe viri perfecti, vt, quantum poteſtis, iuramenti vincula
euitetis, volentes tamẽ indemnitati veſtri monaſterij prouidere, ne propter defe
ctum teſtium ſui iuris ſuſtineat læſionem, præſenti vobis pagina indulgemus,
quatenus vos & monaſterij veſtri conuerſi poſſitis in cauſis eiuſdẽ, deficiẽtibus
alijs teſtibus, pro ipſo perhibere teſtimonium veritati.

Idem Epiſcopo Amelienſi.

Iuramentum contra vtilitatem eccleſiaſticam præſtitum non tenet.

Conſti-

Conſtitutio Lxxxiij.

Ibidem ca. Sicut noſtris.

SIcut noſtris eſt auribus intimatum, eccleſia Tudertina vacante, ipſius canonici, & epiſcopus cum eis, dum eſſet in minoribus ordinibus cōſtitutus, iuramenta quædam in damnum epiſcopalis iuris fecerunt, priuſquam de pontificis electione tractatus aliquis haberetur. Et infrà.

Pro iuratione incauta, Epiſcopo imponi fecimus pœnitentiam congruentem. Et infrà.

Quia non iuramenta, ſed periuria potius ſunt dicenda, quæ contra vtilitatem eccleſiaſticā attentantur, mandamus, quatenus ab ipſis canonicis inquiras ſuper præmiſſis diligentius veritatem, & ſi ea inueneris eſſe vera, quod in damnū epiſcopalis iuris repereris taliter attentatum, in ſtatum debitum, appellatione remota, reducas.

Innocentius Papa tertius.

Non auditur mulier contra alienationem rei dotalis, cui ſponte conſenſit & non contrauenire iurauit.

Conſtitutio Lxxxiiij.

Ibidem ca. Cum contingat.

CVm contingat interdum, quod conſtante matrimonio, mulieres alienationibus, ſuper rebus dotalibus & donationibus propter nuptias cōſentiant, ne vlterius contraueniant proprio ſacramento firmādo, ac ſoluto proceſſu temporis matrimonio contrauenire nituntur, vtrum hoc eis liceat, à nobis tua fraternitas requiſiuit.

ff de fundo dotal l. Iulianus. & C ad velle. autē. Siue à me.

Nos autem fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quod etſi mulierum cōſenſus in talibus non videatur obligatorius, ſecundum legitimas ſanctiones, ne tali tamen prætextu viam contingat periurijs aperiri, mulieres ipſa ſeruare debēt huiuſmodi iuramenta, ſine vi & dolo ſponte præſtita, cū in alterius præiudiciū non redundent, nec obſeruata vergant in diſpendium ſalutis æternæ.

Innocentius Papa tertius.

Mouens bellum iniuſtum, compellitur reſtituere quæ per violentiam occupauit, & eos abſoluere, à quibus indebitè iuramenta extorſit. Non aſtringitur quis iuramento ad implendum quod iurauit, ſi ab alia parte non impletur, cuius reſpectu præſtitum eſt iuramentum.

Conſtitutio Lxxxv.

SIcut. Et infrà. Si conſtiterit quod prædictus Henricus iniuſtè bellum mouerit contra Ioannem: ipſum Henricum ſtudeatis inducere, vt vniuerſa per huiuſmodi violentiam occupata reſtituat conquerenti, & eum à præſtito ſibi iuramento prorſus abſoluas. Quod ſi acquieſcere noluerit, ipſum ad hoc, ſi pręmiſſa veritate nituntur, cogatis per ſententiam excommunicationis, terrā ipſius interdicti ſententiæ ſupponentes.

Iuramentum autem quod Ioannes ſe aſſerit præſtitiſſe, ſi de aſſenſu factum eſt vtriuſque, eum non ligat qui præſtitit, dum ille, cui præſtitum fuerit, ſeruare negligit quod promiſit.

DE EXCEPTIONIBVS.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIdiacono Richimundiæ.

Reo excipiente de excommunicatione contra actorem, non obſtat replicatio communionis.

Conſtitutio Lxxxvj.

Extra lib. 2 tit. 25. de exceptionibus.

A Nobis ex parte tua fuit quæſitum, vtrum is qui excommunicato in locutione vel oratione ſcienter communicat, excommunicatum ipſum à ſua poſſit accuſatione repellere, cum ille communionem huiuſmodi replicet contra eum.

Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod ipſe ab accuſatione

cuſationeillius poterit remoueri,cum primus à communione fidelium ſit ex-
cluſus:ſecundus verò tantum à ſacramentorum participatione ſit remotus.

Idem Audicenſi Epiſcopo.

Habens plura beneficia contra alium de pluralitate non excipit.

Conſtitutio Lxxxvij.

CVm eccleſiaſticæ prouiſionis officium. Et infrà. Mandamus,quatenus Ia. *Ibidem ca.*
faciatis præbendæ illius,de qua per Celeſtinum prædeceſſorē noſtrū, noſci- *Cũ eccle-*
tur inueſtitus,pacifica poſſeſſione gaudere,cum exceptionem illam,quod præfa *ſiaſtice.*
tus Ia. in alia eccleſia beneficium poſſidet,ei non poſſint opponere, quos cōſtat
varia beneficia in diuerſis Eccleſijs obtinere.

Idem Epiſcopo Elienſi.

Iudex ſtatuere debet terminum ad omnes dilatorias proponendas, poſt quem excipientem non audiet, niſi in tribus caſibus hic exceptis.

Conſtit. Lxxxviij.

PAſtoralis. Et infrà. Quoniam per dilatorias exceptiones, malitioſè non- *Ibid cap.*
nunquam cauſarum terminatio prorogatur, inquiſitioni tuæ reſpon- *Paſtoralis.*
dendo decernimus,vt infrà certum tempus à iudice aſſignandum omnes dila-
toriæ proponantur.

Ita,quod ſi partes extunc voluerint aliquas opponere,quas non fuerint prote
ſtatæ,nullatenus audiãtur,niſi fortè aliqua de nouo ſibi cōpetens exorta fuerit,
vel is qui voluerit eam opponere,fidem faciat iuramento ſe poſtmodum ad il-
lius notitiam peruenisſe.

Idem Monachis Farſenenſibus.

Excommunicatus excipere, appellare, & omnem defenſionem facere poteſt, ſed reconuenire non poteſt.

Conſtitutio Lxxxix.

CVm inter Priorem & Conuentum de Argentolio ex parte vna, & nobilem *Ibidem ca.*
virum S. de Malileone diœceſis Pictauien. ex altera, ſuper damnis & alijs co- *Cum inter.*
ram vobis ex delegatione noſtra quæſtio verteretur, procuratore ipſius nobilis,
veſtrũ volente declinare iudiciũ, eò quòd duos ex vobis habebat ſuſpectos,Pro-
curator monaſterij allegauit parti eiuſdē nobilis, quum eſſet vinculo excōmu-
nicationis aſtrictus,exceptionis huiuſmodi beneficium interdictum. Et infrà.

Inquiſitioni duximus veſtræ reſpondendum,quod prædicto nobili legitima
defenſio in iudicio reſeruatur,& maximè iudicis recuſatio, cũ periculoſum ſit
corā ſuſpecto iudice litigare, ac ſuſpectis iudicibus ſedes Apoſtolica cauſam de
certa conſcientia non committat. Vnde in talibus non excōmunicati fauor at-
tenditur,ſed æquitas iudicantis,quum non debeat claudicare iudiciũ, ac ſatis vi
deatur abſurdum,ſi actore impugnante,reo defenſionis copia denegetur: quia
ſic condemnaretur multoties abſoluendus. Porrò,cum excommunicato,quan
do in cauſa abſolutionis exiſtit,non ſit iuſta deneganda ſententia,nec interdici
debet eidem appellationis remedium,ſi contra iuſtitiam condemnetur:qua ra-
tione in vno eodemq́; negocio ipſi alia legitima ſubtrahantur ſuffragia, nō vi-
demus. Cæterum non ſic in recōuentione ſentimus,ne, quod in defenſionis re-
medium ſuſtinetur,ad impugnationis materiam extendatur.

Idem Monachis Farſenenſibus.

Excipiens non videtur fateri ea, quæ in exceptione includuntur. Et exceptio falſi poteſt etiam poſt ſententiam opponi.

Conſtitutio xc.

CVm venerabilis frater noſter I. Sabinenſis Epiſcopus coram dilectis filijs *Ibidem ca.*
noſtris R. tituli ſanctæ Anaſtaſiæ presbytero & P. ſanctæ Luciæ Diacono, *Cum vene-*
Nnn Cardi- *rabilis.*

Cardinali quos ſibi & R. procuratori veſtro conceſſimus auditores, Eccleſiã ſancti Viti cum ſuis poſſeſſionibus & pertinentijs petiuiſſet, aſſerens eandem ad ſe in ſpiritualibus & temporalibus pertinere.

Idem nondum epiſcopi intentione fundata, præproperè ſic reſpondit, Quod etſi dicta Eccleſia dudum fuerit eccleſiæ Sabinen. ſubiecta, eã tamen nõ poterat Epiſcopus vendicare, quam ex permutationis cauſa Farſenenſe monaſteriũ obtinebat, ad hoc probandum quoddam exhibens inſtrumentum, in quo cõtineri prima facie videbatur, quod Theodoſius Epiſcopus cum ſacerdotum ſuorũ aſſenſu prædictam eccleſiam ſancti Viti pro quibuſdam Eccleſijs & rebus alijs in cambium veſtro duxit monaſterio concedendam.

Ad hæc epiſcopus propoſuit memoratus, intentionem ſuam per huiuſmodi reſpõſionem eſſe fundatam. Cum enim pars veſtra reſponderit ſe dictam eccleſiam ex permutatione facta per Sabinenſem Epiſcopum obtinere, confiteri per conſequens videbatur ſe credere quod dicta eccleſia tẽpore permutationis pertinuit ad Eccleſiam Sabinen. cum permutatio inter contractus bonæ fidei computetur, nec cum alio, quàm cum domino, vel cum eo qui habebatur loco domini legitimè valeat celebrari. Et infrà.

Porrò memoratus Epiſcopus ad probandum, quod iam dicta Eccleſia ad ſe in temporalibus pertinebat, quoſdam teſtes induxit, per quos nitebatur oſtendere, quod tam dictam Eccleſiam, quàm molendina, terras & alia bona eius Sabinenſes Epiſcopi diutius poſſederunt, de illis pro ſuæ voluntatis arbitrio diſponendo. Et infrà.

Intelleximus ſupradictum epiſcopum intentionem ſuam minimè fundaſſe per teſtiũ depoſitiones, vel per procuratoris ſupradicti reſponſionem: quia exceptionem obijciens, de intentione partis aduerſæ non intelligitur fuiſſe confeſſus, vel per inſtrumentum ex aduerſo exhibitũ: cũ in eo Theodoſius Epiſcopus, à quo permutatio facta proponitur, non dicatur Epiſcopus Sabin. quanquam in tranſcripto, quo procurator vtebatur, appoſitum fuerit Sabin. per vitium falſitatis. Licet autem nimis exceſſerit, qui tranſcriptum illius inſtrumẽti falſauit, quia tamen delictum perſonæ in damnum Eccleſiæ redundare non debet, ac non ſolum ante ſententiam, verumetiam poſt obijci poteſt exceptio falſitatis cum falſorum inſtrumentorum prætextu lata ſententia, vſq; ad viginti annorum ſpacium valeat retractari, veritate comperta nolumus, vt per id monaſterio veſtro præiudicium generetur.

Quia verò nobis conſtitit ſupradictam Eccleſiam ſancti Viti conſtitutam eſſe in diœceſi Sabinenſi, epiſcopale ius in omnibus eidẽ Epiſcopo adiudicauimus in eadem: iſtis duntaxat exceptis, quæ per authentica ſcripta ei noſcũtur eſſe ſubtracta, quum per priuilegium ſiue per præſcriptionem legitimam nullatenus probaretur exempta.

Verum, quia dictus Epiſcopus, qui eandem Eccleſiam vendicabat, monitum ſe præſcriptione legitima non oſtendit, quamquam probauerit Epiſcopum Sabinenſem bona eiuſdem Eccleſiæ aliquanto tempore poſſediſſe, vos ab impetitione Epiſcopi, quo ad temporalia eiuſdem Eccleſiæ, ſententialiter duximus abſoluendos.

DE PRAESCRIPTIONIBVS.

INNOCENTIVS PAPA III. ABBAti de Cenedo.

Procurationes quæ debentur legatis & nuncijs Apoſtolicæ ſedis, præſcribi non poſſunt.

Conſtitutio xcj.

Extra lib. 3. tit. 26. de præſcriptionibus cap. Accedẽtes.

ACcedentes ad præſentiam noſtram, Præpoſitus S. Nazatij, & A. canonicus ſancti Stephani, ſyndici & procuratores primicerij, & clerici Mediolanenſes, de ordinarijs maioris eccleſiæ grauiter ſunt conqueſti, quod cum ipſi legatos & nuncios Apoſtolicæ ſedis deuotè recipiant & procurent, dicti ordinarij procurare ipſos renuunt, &

procu-

procurantibus ad expenſas ſubſidium impartiri. Et infrà.

Volẽtes autem, vt quod omnibus imminet, ab omnibus comprobetur, Mandamus quatenus niſi dicti ordinarij per ſpeciale priuilegium apoſtolicæ ſedis præſtandis procurationibus oſtenderint ſe immunes (etiamſi longiſſimo tempore procurationis obſequium non impenderint, cum in talibus præſcriptio ſibi locum nequeat vendicare) ipſos ad procurationis ſarcinam ordine debito ſubeundam teneri decernas.

Idem Prioribus de Coſta, & de ſancto Donato.

Subditus non præſcribit obedientiam contra prælatum.

Conſtit. xcij.

CVm non liceat à capite membra recedere, non ſufficimus admirari, quod ſicut referente Bracharenſi archiepiſcopo nobis eſt intimatum, licet eccleſiæ veſtræ in ipſius ſint diœceſi conſtitutæ, vos tamen obedire ſibi tanquam epiſcopo veſtro contumaciter recuſatis. Et infrà. *Ibidem ca. Cum non liceat.*

Ideoque mandamus, quatenus præfato Archiepiſcopo, & Eccleſiæ Bracharenſi obedientiam & reuerentiam debitam, ſicut alij clerici ſuæ diœceſeos faciunt, impendatis, præſcriptione temporis non obſtante.

Idem Nobili Viro Mataſeloni.

In iuribus ad Romanam Eccleſiam ſpectantibus currit ſola centenaria præſcriptio.

Conſtitutio xciij.

ADaudientiam noſtri apoſtolatus peruenit. Et infrà. Proponebatur ex parte tua, Alexandrum Papam prædeceſſorem noſtrum tibi in caſtro Palatioli conceſſiſſe ſingulis annis quadraginta ſolidos denariorũ Papienſiũ, quos Romana Eccleſia ibi conſueuit recipere annuatim: inſuper eo meſtiones, banna, placita, forisfacta, & omnia iura, quæ ibi Apoſtolica ſedes habebat. *Ibid cap. Ad audientiam.*

Sed ea tibi ratione deberi caſtellanus eiuſdem caſtri conſtantiſſimè aſſerebat.

Ad quod probandum inducebas prædicti papæ priuilegium, & librum Eccleſiæ Romanæ cenſualem: hoc etiam nitebaris probare per teſtes, qui dicebant ſe vidiſſe præſcriptum cenſum nuncijs Romani pontificis à quinquaginta annis, & infrà fuiſſe ſolutum.

Sed inter alia fuit ex aduerſo reſponſum, quod nec priuilegium, nec liber cenſualis tibi aliquid commodi afferebant, quum priuilegio vſus non fueris ſpacio annorum triginta, & liber cẽſualis ſuſpectus exiſteret: * quare non fuerat in camera noſtra receptus, ac ſcrinarius alio modo ſcripſiſſet dicta teſtium, quàm dixiſſent. *quia.*

Nos igitur magis authoritatem priuilegij, quàm depoſitiones teſtium attendentes, conſiderantes etiam librum cenſualem, quem non ſuſpectũ habuimus, licet non in camera noſtra, ſed in Cardinalis ſancti Hadriani ſit inuentus, quia eum, quando camerarius fuerat, de camera beati Petri ſuſcepit, nec credentes ipſum ſcrinarium (quum iuratus ſit, officium ſuum fideliter exequi) aliud ſcripſiſſe, quàm à teſtibus diceretur: reſpicientes inſuper, quod eſt longe validius, ipſum negocium tangere principaliter Romanam Eccleſiam, contra quàm non niſi centenaria præſcriptio currit: in ſolutione prædicti cenſus, & aliorum petitorum condemnauimus partem aduerſam, iniungentes eidẽ, vt tibi, non tanquam tibi, ſed tanquam Romanæ Eccleſiæ (cuius authoritate debes percipere, cuius etiam propter prædicta beneficia vaſallus exiſtis) ſine difficultate perſoluat.

Idem Abbatibus Hildeſenenſi & Grandenenſi.

De centenaria præſcriptione, quæ ſolum currit contra Romanam Eccleſiam, tempora ſchiſmatum deducantur.

Conſtitutio xciiij.

Ibidem ca. Cũ nobis. C. de ſacroſanct. eccleſ. Vt inter diuinũ. Et in Authent. Vt Romana Eccleſia. 16 quæſt. 3. ca. Nemo. ibid. cap. Auditis.

CVm nobis. Et infrà. Licet tam legali, quàm canonica ſit diffinitione ſtatutum, vt contra Romanam Eccleſiam, quæ gaudet priuilegio ſpeciali, nõ niſi centum annorum præſcriptio ſibi locum valeat vendicare, tempora tamen intercidentium ſchiſmatum, quæ ſecundum iuris ordinem curſum præſcriptionis impediunt, nolumus aliquatenus computari, ſed diligenti conſideratione adhibita, de ipſa computatione deduci.

Idem Elienſi & Roſenſi Epiſcopis.

Prælatus inferior poteſt præſcribere in certis Eccleſiis ſuæ diœceſis totum ius epiſcopale: ſubducitur tamen de præſcriptione temporu, quo vacauit Eccleſia cathedralis.

Conſtitutio xcv.

AVditis & intellectis meritis cauſæ, quæ vertitur inter Vigorienſem Epiſcopum, & Abbatem de Heueſcham, ſuper Eccleſijs in valle de Heueſchã, quas Epiſcopus aſſerit ad ſe diœceſana lege ſpectare: Abbas autem eas eſſe ab eius iuriſdictione prorſus exemptas. Et infrà.

Verum tanto tempore probantur per teſtes ab Abbatibus de Heueſcham pleno iure poſſeſſæ, vt videantur in eis Epiſcopale ius legitimæ præſcripſiſſe. Et infrà.

Quocirca mandamus, quatenus inſpectis priuilegijs Thc. & Of. regũ, quæ Abbas ſuper præmiſſa libertate ſe aſſerit habere: ſi per illa conſtiterit, quod vallis de Heueſcham ſit ille locus, quem Celeſtinus prędeceſſor noſter libertate donauit, abſoluatis Abbatẽ de impetitione epiſcopi ſuper eccleſijs memoratis, & adiudicãtes illas Abbati pleno iure ſubiectas, Epiſcopo ſuper illis ſilentiũ imponatis. Quod ſi Abbas in hac probatione defecerit, audiatis probationes ſuper tẽpore, quo infra quadraginta annos ſedes epiſcopalis vacauit: et ſi per tantum tẽporis vacaſſe conſtiterit, vt illo ſubducto, non ſit quadragenaria cõpleta præſcriptio, vos in illis Eccleſijs epiſcopale ius adiudicetis Epiſcopo, & ſuper illo perpetuũ ſilentium imponatis Abbati. Si autem exceptionem huiuſmodi Epiſcopus non probauerit, quia tamen interruptionẽ probauit circa proceſſionem Pentecoſtalẽ in villa & eccleſia de Mortana, & receptionẽ ac procurationẽ Archidiaconi, necnõ ſolutionem denariorũ ſancti Petri in valle de Heueſcham, circa cognitionẽ quoq; cauſarum matrimonialiũ, & capellani ſuſpenſionẽ in prædicta villa de Mortana, & interdictum capellarũ in præfata villa de Heueſchã, vos ſuper his ius epiſcopale adiudicetis eidem, ſi tamen circa ſuſpenſionem & interdictũ huiuſmodi infra quadraginta annos interruptio facta eſt, in cęteris ei ſilentium imponentes, quæ Abbas præſcripſiſſe probatur.

Idem Parrhiſienſi Epiſcopo.

Non poteſt ſubditus contra ſuperiorem viſitationem aut procurationem, ratione viſitationis debitam, in ſeipſo præſcribere: quamuis alius in perſonam alterius præſcribere: poſſet vtranque.

Conſtitutio xcvj.

Ibidem ca. Cũ ex officijs sui.

CVm ex officij ſui debito Senonenſem prouinciam viſitaret Archiepiſcopus Senonenſis, per Parrhiſienſem diœceſim tranſitum faciens, ad Abbatis ſancti Maglorij prioris de Caſtres, & quorundam aliorum Eccleſias eiuſdem diœceſeos neceſſe habuit declinare, à quibus quum debitam ſibi procurationem poſtularet, ipſi eam inhumaniter negauerunt, ad ſuæ negationis defenſionem hoc

ſolum

ſolum allegantes, quod non meminerant ſe procurationem huinſmodi præ-
deceſſoribus eiuſdem Archiepiſcopi exoluiſſe, nec ab eis fuiſſe aliquando peti-
tam. Et Infrà.

Nos Igitur præmiſſam eorum allegationem penltus nullam reputantes, cum
contra procurationem, quæ ratione viſitationis debetur, præſcribi nequiuerit,
quemadmodum nec contra viſitationem ipſam poteſt aliquo modo præſcribi:
etſi alius contra eum præſcribere poſſet vtranque.

Ideoque mandamus, quatenus ſententlam, quam in huiuſmodi contempto-
res de antiqua metropolis conſuetudine tulit Archiepiſcopus memoratus, vſq;
ad ſatisfactionem condignam facias obſeruari: quia ſecundum Apoſtolum, qui *1. Cor. 1.*
ſpiritnalia ſeminat, non eſt magnum ſi metat carnalia, quũ nemo cogatur ſuis
ſtipendijs militare.

Si quid enim aliud quàm ſuperlus fuerit allegatum, contra intentionem
Archiepiſcopi obijcere & probare voluerint, nos eis faciemus iuſtitiam exhi-
beri.

Idem Archiepiſcopo Piſano.

Qui alieno nomine poßidet, non præſcribit: nec etiam is qui proprio, niſi habeat bonam fidem & iuſtum titulum.

Conſtitutio xcvij.

CVm iudicatus Calarltanus ad ius & proprietatem B. Petri pertineat, ſicut to- *Ibidem ca.*
ta Sardinia nullo pertinet medianre, tibi non licuit pro te vel Eccleſia tua à *Cum iudi-*
Marchione Maſſe iudice Calaritano fidelitatis exigere iuramentnm. Et in- *catus.*
frà.

Nos igitur, quæ nuncius tuus proponere voluit, plenius circumſpectis, non
intelleximus re vel Eccleſiam tuã ſuper hoc aliqno iure ſubnixam, quum autho
ritatem ſedis Apoſtolicæ non oſtendas, per quam à iudicibus Caluritanis ru &
anteceſſores rui fidelitaris exigeretis iuramẽta: nec præſcriptione aliqua munla-
ris, quũ ſecundum confeſſionem tuam nec eccleſia Piſana, vel tu fuerls In quaſi
poſſeſſione, iuris exigendi huiuſmodi iuramentũ, quod pro ſede Apoſtolica ab
ipſis iudicibus receptum fuiſſe fateris, per quod conſtat Eccleſiã Romanam ſem
per in quaſi poſſeſſione fuiſſe, quũ pro ea miniſterio tuo & anteceſſorum tuorũ
exactum fuerit, & præſtitum iuramentũ, & is etiam poſſidere dicatur, cuius no-
mine poſſidetur. Si vero dicatur, quod nomine tuo & anteceſſorum tuorũ, & nõ
nomine noſtro, & Romanæ Eccleſiæ fuerit iuramẽtum exactum, poſſit inferri,
quod iuramenrum præſtitum de conſeruando iure & honore ſedis Apoſtolicæ
fuerlt violatum: vnde licitè retinerl non poſſet, quod contra iuramentum hu-
iuſmodi fuerir ſcienter obtentum: quia etiam ſecundũ hoc, locum præſcriptio
habere non poſſet, quum in præſcriptlone rerum eccleſiaſticarum bona fides, & *34. quaſt.*
iuſtus tirulus exiganrur: etſi etiam locum potuiſſet habere præſcriptio, non cre- *2. ca. Si*
dimus cenrenariam præſcriptionem, quæ ſola currit aduerſus Romanam Eccle *virgo.*
ſiam, poſſe probari.

Idem Epiſcopo Lucanenſi.

Abbas in capellis præſcribere poteſt iura epiſcopalia, obtinet tamen in his ſolis quæ præſcripſit.

Conſtitutio xcviij.

CVm olim frater Epiſcope cum abbate & monachls ſanctl ſaluatoris de Fi- *Ibidem ca.*
cheto ſuper plebe Falmazane, & adiacenribus capellis: ipſius In noſtra præ- *Cum olim*
ſenria litigando inſtitutionem in eis & alia ad ius epiſcopale pertinentia ven- *frater.*
dicares, ad fundãdam inrenrionem tuã ius cõmune principalirer allegabas: eu- *16 quaſt 7*
ius authoritate dicebas vniuerſa ſpiritualia in prædictis locis, quæ ſunt in diœ- *ca. Omnes*
ceſi rua conſtituta, ad te, tanquam ad diœceſanum Epiſcopũ pertinere: arbitriũ *baſilicæ.*
prærerea ſuper hoc promulgatum à Piſtorienſi Epiſcopo, archipresbytero ac pri
micerio Lucanis allegans.

Ad elidendam autem intentionem tuam Abbas Gregorij ſeptimi Papæ priuilegium exhibuit, quod prædictum arbitrium multo videbatur tempore præceſſiſſe, per quod iam monaſterium, quàm plebs & capellæ prædictæ videbantur libertati donatæ. Et infrà.

Aliorum quoque Romanorum pontificum dictus Abbas priuilegijs vtebatur poſt arbitrium promulgatum obtentis, qui libertatis priuilegia ſibi concedere videbantur. Et infrà.

Quia prædictus Abbas ſufficienter oſtendit monaſterium ſuum, ſuper inſtitutionibus, deſtitutionibus, & ordinationibus plebani & clericorum, baptiſmo & pœnitentia in leuioribus culpis, ſepultura, decimarum perceptione, ac diuinis officijs celebrandis, tam in plebe, quàm in capellis prædictis, in excommunicando, atq; interdicendo, & etiam abſoluendo legitima præſcriptione munitũ: Abbatem ipſum ab impetitione tua ſuper iam dictis articulis duximus abſoluendum, ſuper illis tibi perpetuum ſilentium imponendo: ſuper alijs omnibus, quæ ad Epiſcopale ius ſpectare noſcuntur, iuxta tenorem arbitrij eundem Abbatem quo ad plebem, & capellas prædictas ſententialiter condemnantes.

Innocentius Papa tertius.

Qui præſcriptione completa priuilegium contrarium impetrat, & vtitur illo, præſcriptioni renunciat. Si præſcriptio non erat completa, malam fidem habet: & ideo non præſcribit.

Conſtitutio xcix.

Ibid. cap. Veniens ad. VEniens ad præſentiam noſtram Abbas ſancti Martini de Pannonia. Et infrà.

Petijt à nobis poſtmodum idem Abbas, vt Veſprimenſis epiſcopus non impediat vel faciat impediri, quo minus omnes qui in Simagienſi parochia vel comitatu conſiſtunt, de omnibus, quæ poſſident, decimas tibi ſoluãt, ſicut in priuilegijs Paſchalis Papæ prædeceſſoris noſtri & ſancti Stephani regis continetur.

Præfatus vero Epiſcopus poſtulauit, vt decimas Simagienſis comitatus infrà diœceſis terminos conſtitutas, quas detinet idem Abbas, ſibi reſtitui faceremus: niſi aliquo iure ſpeciali ſe ipſas poſſidere monſtraret. Et infrà.

Chriſma verò, oleum ſanctum, conſecrationes altarium ſeu baſilicarum, ordinationes clericorum, qui ad ſacros ordines promouendi fuerint clerici Eccleſiarum ſeu capellarum ipſius monaſterij, quod eſt in Veſprimenſi diœceſi conſtitutum, à Veſprimenſi Epiſcopo poſtulabunt, ſiquidem catholicus fuerit, & gratiam ſedis Apoſtolicæ habuerit, & ea gratis ſine prauitate aliqua voluerit exhibere: alioquin ab alio, quem maluerint, præſule catholico ſuſcipiendi ea liberam habeant facultatem, ſicut in priuilegio dicti Paſchalis, & Alexandri Papæ prædeceſſorum noſtrorum perſpeximus contineri.

Non obſtãte priuilegio Clementis papæ, per quod priuilegium ſuorum prædeceſſorum non extitit derogatum, cum de illis nullam fecerit mentionem, præſertim quum & ipſe Clemens priuilegium illud conceſſerit ſaluis inſtitutionibus, non ſolum Romanæ Eccleſiæ, ſed ipſius etiam legatorum.

Nec obſtare poterat præſcriptio, quàm idem Abbas in ſuum ſubſidium opponebat, quia ſi conſummata erat, quando ab Alexandro Papa priuilegium impetrauit, iuri præſcriptionis renunciaſſe videtur, præſertim quum coram nobis priuilegio illo ſit vſus, quod ſuæ intentioni (quantum ad hunc articulum) contradicit. Si verò nondum conſummata erat præſcriptio, ſed erat in præſcribendo: poſt impetratum huiuſmodi priuilegium bonam fidem non habuit: & ideo ſecundum Canones non præſcripſit.

DE SENTENTIA ET RE IVDICATA.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIDIACONO & Sacriſtæ Magalonenſibus.

Si Papa contra pronunciationem ſuam confert beneficium, hoc tacito ſurrepticia dicitur collatio, & non tenet.

Conſtit. C.

CVm olim Magalonenſis epiſcopus P. de Caſtro nono ad vacantem archidiaconatum eiuſdem Eccleſiæ nominaſſet, I. præpoſito, vt nullus ibi, niſi prius duplici ſibi voce conceſſa, inſtitueretur, pèt appellationem interpoſitam inhibente, Epiſcopus dictum P. de Archidiaconatu per ſuum annulum inueſtiuit. Præpoſitus vero alium ad eundem archidiaconatum nominare præſumpſit. Tandem Celeſtinus prædeceſſor noſter quod factum fuerat ab vtraque parte, caſſauit: pronuncians quod aliquibus ſcriberet, vt tam Epiſcopum quàm perſonas ad ordinandum concorditer Archidiaconatum monerent: & eorum fortè monitis non admiſſis, hoc ipſi exequi non differrent. Poſt hæc verò dictus prædeceſſor noſter G. qui nondũ ad diaconatus erat promotus officium, præter conſcientiam procuratoris Epiſcopi apud ſedem Apoſtolicam tunc morantis, ipſum archidiaconatum contra pronunciationem ſuam contulit, ſicut credimus, circumuentus. *Extra li. 2 tit. 27. de ſententia & re iudicat. cap. Cũ olim.*

Nos igitur Inhærentes veſtigijs prædeceſſorum noſtrorum, dicentium ſententiam Romanæ ſedis, cum aliquid fuerit ſurreptum, poſſe in melius cõmutari, quod de prædicto G. factum eſt, non obſtãte donatione, quam ab eodem Epiſcopo in eluſionem donationis Apoſtolicæ nuper dicitur recepiſſe, in irritũ reuocamus, & ei, licet abſenti, quum de ſurreptione liquidò conſtet, ſuper dicto Archidiaconatu perpetuũ ſilentium imponentes, pręcipiendo mandamus, quatenus ſæpedictum Archidiaconatum plena omnium veſtrum, qui præſentes fuerint in Eccleſia, interueniente concordia ordinate curetis.

Idem Abbati & conuentui ſancti Zenonis Veronenſis.

Valet ſententia contra ius litigatoris lata, ſi ab ea infra decem dies non fuerit appellatum.

Conſtit. Cj.

CVm inter vos pro eccleſia veſtra, & archipresbyterum, & clericos ſancti Proculi ſuper ſubiectione eiuſdem eccleſię queſtio verteretur: ex parte veſtra fuit propoſitum, quod dicta eccleſia monaſterio veſtro pleno iure debet eſſe ſubiecta, videlicet in inſtitutione, deſtitutione, inueſtitura archipresbyteri & eiuſdẽ fidelitate, ipſius & fratrum obedientia, correctione, repręſentatione, ad ordines, tonſoratione, ſuſceptatione chriſmatis, litanijs, & alijs ſimilibus, per quæ plena ſubiectio declaratur, ad quod approbandum inſtrumentum publicum conceſſionis B. quondam Veronenſis Epiſcopi pars veſtra in medium producebat, quam conceſſionem ſucceſſor eius G. ratam habuit & etiam confirmauit. Super his quoque tam Romanorum pontificum, quàm patriarchatum Aquilegienſium priuilegia, & confirmationes induxit, quorum vnus de ſubiectione plenaria in priuilegio ſuo euidenter expreſſit, quod ſub teſtimonio R. quondam Veronenſis Epiſcopi, qui eiuſdem eccleſiæ archipresbyter extitit, factum fuerat & completum, & in eodem à priore ſancti Zenonis mandauit ſua vice ſubſcribi. Adiecit etiam pars veſtra, quod inter B. quondam Abbatem eiuſdẽ monaſterij, & ſancti Proculi archipresbyterum & fratres ipſius procedente tempore de fidelitate, & obedientia manuali, controuerſia fuit exorta: ad quæ duo illi ſe duntaxat teneri negabant, & ſuper his teſtes producti fuerunt: tandem præfatus G. Veronenſis Epiſcopus quendam Cardinalem ſequens, à quo idem fuerat iudicatũ, quod vel archipresbyter dimitteret eccleſiam, aut Abbati obedientiam repromitteret, ſententialiter diffiniuit: cuius ſententia cum nulla fuerit, appellatione ſuſpenſa in rem tranſijt iudicatam. Et infrà. *Ibid. cap. Cum inter.*

Quamuis fortè dicto inſtrumento donationis non ſit plurimũ innitendum, nec confirmationibus, nec priuilegijs, quæ de ipſo cauſam & originem acceperunt: attendentes tamen quod quantum ad litigantes ipſos, ius ex ſententia factum fuit, poſtquam in rem tranſijt iudicatam, etiam ſi contra ius litigatoris lata fuiſſet, eum contra ius conſtitutionis expreſſe lata non fuerit, veritate geſtorũ ſermonibus præualente, quæ præſumitur ritè per omnia celebrata, diffinimus vt archipresbyter ſancti Proculi, qui pro tempore fuerit, fidelitatem & obedientiã præſtet abbati ſancti Zenonis.

Idem Canonicis Nouarienſibus.

Sufficit ad confirmationem ſententia nihil continentis iniquum, quod contra ipſam aliquid non probetur.

Conſtit. Cij.

Ibid. cap. Cauſam quæ inter. CAuſam quæ inter vos & A. clericum ſuper præbenda Nouarienſis eccleſiæ vertebatur, Laudenſi Epiſcopo de conſenſu partium commiſimus terminandam, qui pro vobis contra dictum A. diffinitiuam ſententiam promulgauit, à qua fuit ad noſtram audientiam appellatum. Et infrà.

Licet ex parte ipſius A. fuiſſet propoſitum, quod contra formam mandati noſtri dictus Epiſcopus ſententiam promulgauit, ſicut per atteſtationes nitebatur probare, quia tamen iudicis animus non ſemper ad vnam probationis ſpeciem inclinatur, & ipſa ſententia nihil continebat iniquum, & eidem iudici de communi partium aſſenſu fuerat cauſa commiſſa, qui vt ſententiam ferret poſt examinationem cauſæ ab vtraque parte fuerat requiſitus, ſententiam ipſam curauimus confirmare.

Idem Conſtantino Epiſcopo.

Sententia per lapſum decem dierum tranſit in rem iudicatam, ſi prius non fuerit appellatum, & quadrimeſtre tempus, quod datur condemnatis in perſonali ad ſoluendum, poteſt ex cauſa per iudicem arctari.

Conſtit. Ciij.

Ibid. cap. Quod ad conſultationem. QVod ad conſultationem. Et infrà. Quia poſtulaſti, vtrum appellationi ſit clerici deferendum, qui purgationem indictam ſibi per ſententiam, & ad ipſius receptionem terminum competentem, puta viginti dies vel amplius, ſine contradictione recipiens, & ad diem veniens conſequẽter appellat, cauſam non exprimens appellandi, nec ſit locus niſi ſuſcipiendæ purgationi, & executioni ſententię, à cuius prolatione & purgatione iniuncta vltra decẽdium dicitur effluxiſſe, taliter duximus reſpondendum, quod cum poſt decem dierum ſpaciũ ſentẽtia in authoritatem rei tranſeat iudicatæ, qui ad procurationis ſubſidium infra id temporis non recurrit, appellandi ſibi aditum denegauit, cum per hoc videatur per interpretationem iuris latæ ſententiæ paruiſſe, præſertim vbi cauſa non redditur appellandi. Sed nec executionem ipſius ſententiæ ideo conuenit retardari, licet ad hoc agendnm quadrimeſtre tempus regulariter ſit ſtatutum: *ff de re iu. l. 2. ſi 2. quæſt. 6. §. Sunt quorum.* quia id arctari poteſt non nunquam à ſedente in medio, & etiam prorogari: & qui ab initio ſponte recipit terminum breuiorem, imputari ſibi poteſt & debet, cum ex hoc videatur amplius beneficium contempſiſſe: vnde talis non audietur appellans, niſi fortè aduerſus eum modus executionis canonicus excedatur.

Idem Decano, Cancellario & C. canonico Lundonienſi.

Sententia poteſt probari per teſtes, licet non deponant de cauſis, quæ ſolent iudicem monere ad ſententiandum.

Conſtit. Ciiij.

Ibidem ca. Sicut nobis SIcut nobis intimaſtis, cum cauſa, quæ inter H. ſubdiaconum, & B. presbyterum ſuper quinque modijs frumenti vertebatur, ipſi ſubdiacono ſingulis annis exoluendis, vobis cõmiſſa fuiſſet, & reſtitutionem ſibi fieri poſtularet ſubdiaconus, ſupradictus aduerſarius ſe ad hoc non teneri reſpondit, cum alia vice

ſuper

ſuper hoc cõuentus fuerit,& ſentẽtialiter abſolutus, qnod oſtendere voluit duorum teſtimonio,ex quorũ diſpoſitione conſtitit,quod magiſter A. authoritate epiſcopi Lundonienſis ipſum abſoluit ab impetitione ſubdiaconi memorati. Verum,quia teſtimonium ipſorum quaſi nudeprolatum fuerat,cum de cauſis, quæ iudicem mouere ſolent ad ſententiam proferendam , nihil dixerint , quid tenendum ſit,ſedem duxiſtis apoſtolicam conſulendam.

Cum autem in pleriſque locis,in quibus copia prudentum habetur,id moris exiſtat,quod omnia quæ iudicem mouent non exprimantur in ſententijs proferendis,vobis taliter reſpondemus,quod cum ex depoſitionibus teſtium prædictorum conſtiterit ſententiam à iudice ſuo prolatam , propter authoritatem iudiciarlam præſumi debet omnia legitimè proceſſiſſe.

Idem Epiſcopo Aſtoricenſi,& Abbati ſancti Iſidori Legionenſis.

Ab eadem ſententia poteſt appellare , ne dum reus victus , ſed etiam tertius,cuius intereſt,& poterit ſententia,que ad reum,nil de ſuo iure docentem ,confirmari.reſpectu verò tertij rationabiliter appellantis infirmari.

Conſtit. Cv.

CVm ſuper controuerſia,quæ inter Aurienenſem Epiſcopum , & monaſterium Cellæ nouæ ſuper ſtatu ipſius vertebatur, pro Epiſcopo diuerſæ ſententiæ latæ fuiſſent,nuncius Onetenſis Epiſcopi per eas Onetenſem eccleſiam læſam grauiter querebatur,ad quam proponebat monaſteriũ pertinere. Et infrà.

Ibidem ca. Cum ſuper

Cum ex parte monaſterij nihil rationabile fuerit propoſitum & oſtenſum, quare ſententia pro Epiſcopo promulgata debuerat irritari , eam quantum ad monaſterium duximus confirmandam. Et infrà.

Mandamus,quatenus,ſi conſtiterit appellationem pro eccleſia Onetenſi rationabiliter interpoſitam,& ad eam proſequendam nuncium eius infra tempus legitimum deſtinatum fuiſſe,executio ſententiæ differatur,ne circa poſſeſſionẽ Onetenſis eccleſia detrimentũ incurrat,alioquin,ſicut ius poſtulat, executioni abſque Onetenſis eccleſiæ præiudicio demandetur,cui,quæ præmiſſa ſunt , non præiudicent,quo minus ſuam valeat conſequi rationem , cum res inter alios acta non noceat regulariter alij,iuxta conſtitutiones canonicas & ciuiles.

Extra lib. 2 de fide inſtru. cap. inter dilect.

C. lib. 7 L. 2. res inter alios. & ff. de re iudicata. Sape.

Innocentius Papa tertius.

Si citatus ad ſententiam ex legitima cauſa iudici ignorata non comparuit,tenet ſententia,eo abſente lata: ſed retractatur,eo probante legitimam abſentiæ cauſam. Si verè impedimentum probatur non plenè, non retractatur ſententia,niſi prius doceat de ipſius iniquitate.

Conſtit. Cvj.

CVm Bartholdus miles curiam ſuam P. militi pignori obligaſſet,eodem P. ſublato de medio, A. nepos eius,qui ſucceſſit eidem, vacante eccleſia eiuſdẽ, aſſerens quod ius patronatus cum vniuerſitate tranſiſſet in eum , D. clericum eiuſdem loci archidiacono ad ſupradictam eccleſiam præſentauit:qui de conſenſu Epiſcopi ipſum inſtituit in eadem,in poſſeſſionẽ cum induci faciens corporalem. Prædictus verò B. dominus fundi T. ſacerdotem memorato Epiſcopo præſentauit,ſed ipſum Epiſcopus non admiſit. Cum autem dictus T. aduerſus memoratũ D. ſuper prædicta eccleſia depoſuit quæſtionem, Remenſis Epiſcopus apoſtolicæ ſedis legatus iudicibus negocium delegauit:ad quem cum atteſtationes vtrinque receptas per partes poſtmodum remiſiſſent,& præfato D. cum ſuis atteſtationibus accedente,dictus T. nec per ſe , nec per reſponſalem idoneũ comparere curaret, ipſe atteſtationibus inſpectis clerici memorati, ipſum ab impetitione ſæpedicti T. ſentẽtialiter reddidit abſolutum, eidem T. imponens ſilentiũ ſuper eccleſia memorata. Poſtmodum antẽ idem presbyter ad archiepiſcopi præſentiã infra breue tempus accedens, iuſtam cauſam abſentię allegauit. Archiepiſcopus verò Argentino electo,& Altæ ſyluæ,& Tudebernenſis Abbatibus dedit ſuis literis in mandatis, vt ſi iuſtam abſentię cauſam illic oſtenderet corã eis, prędictam ſententiam nullius decernerẽt eſſe valoris, & cauſam fine debito terminarent:

Ibidem ca. Cum Bartholdus.

narent:alioquin facerent ſententiam obſeruari. Verum dicto electo, & præfatis abbatibus committentibus alijs vices ſuas, ipſi ſubdelegati teſtes ſuper prædicto articulo receperunt, à quibus dictus clericus vocem ad nos appellationis emiſit. Et infrà.

Licet aũt iuſtam abſentiæ cauſam minus ſufficiẽter presbyter probauiſſet, ne tamen præiudicaret opinio veritati, R. diaconum Cardinalem eis conceſſimus auditorem: qui cum nobis omnia fideliter retuliſſet, ex tenore ſententiæ Archiepiſcopum inuenimus circumuentum: tum quia continebatur in illa, quod per atteſtationes ipſius clerici fuerat ſufficiẽter probatum, quod præfatus A. in poſſeſſione iuris patronatus extiterat, cum eũdem ad prædictam eccleſiam præſentauit, cum tamen per atteſtationes illas nihil oſtenſum aliud fuerit, niſi quod pro quodam iure, quod de illa eccleſia conſueuit exhiberi patronis prædicti P. & A. annuatim decem ſolidos acceperunt: tum etiam quia in eadem ſententia dicitur, quod dictus T. in probatione defecit, cum per atteſtationes ſuas appareat ipſum ſuam intentionem ſufficienter probaſſe: tum etiam quia cauſam non recepit ſufficienter inſtructam, cum vnius tantum partis atteſtationes receperit, quæ parum faciebant ad cauſam, vnde ſententiam ipſam duximus irritandam, memorato T. adiudicantes eccleſiam ſupradictam, cum per atteſtationes nobis conſtiterit euidenter, ipſum à vero patrono fuiſſe ad ſæpe dictam eccleſiam præſentatum.

Innocentius Papa tertius.

Papa in ſententijs, quas profert, ordinem iuris ſeruat.

Conſtit. Cvij.

Ibid. cap. In cauſis. IN cauſis quæ ſummi põtificis iudicio decidũtur, & ordo iuris & vigor æquitatis eſt ſubtiliter obſeruandus: cũ in ſimilibus caſibus cæteri tenẽtur ſimiliter iudicare: niſi fortè cũ aliquid cauſa neceſſitatis & vtilitatis inſpecta diſpenſatiue duxerit ſtatuendum.

Idem Conuentui S. Leufredi.

Secunda ſententia in diuerſa inſtantia contra primam lata tenet mero iure, nec debet infringi etiam ſi ſit iniuſta, ex quo ab ea non fuerit appellatum, præſertim ſi prima ſententia ſecundis iudicibus non fuit oſtenſa.

Conſtit. Cviij.

Ibid. cap. Inter monaſterium. INter monaſterium ſancti Anthonij Rothomagenſe & veſtrum, ſuper modo eligendi abbatem in monaſterio veſtro fuit quæſtio agitata. Et infrà.

Cum conſtiterit nobis primam commiſſionem non fuiſſe per vltimam reuocatam, tum quia cauſæ ſuſpicionis in iure propoſitæ, friuolæ videbantur, quas etiam tanquam dilatorias ante litis ingreſſum opponere debuiſſent, quibus coram delegatis eiſdem de ſubeundo iudicium renunciaſſe videntur: tum etiam quoniam de priuilegijs apoſtolicæ ſedis & proceſſu negocij coram primis iudicibus nihil in ſecundis literis dicebatur: quod ſi fuiſſet expreſſum, obtinere minime potuiſſent: Non obſtante ſententia, quæ pro monaſterio ſancti Anthonij dicebatur fuiſſe prolata, quæ tamen nobis oſtenſa non fuit: cum ſi à prædictis iudicibus fuiſſet oſtẽſa, ea poſthabita, contrarium ſtatuiſſent: alioquin eam obijcientibus imputetur, cum ſub prætextu nouorum inſtrumentorum lites non debeant inſtaurari.

Factum priorum iudicum ratum & firmum habemus, & eorum ſententiam confirmantes electo à vobis nos ipſi munus benedictionis ſaluo iure diœceſani curauimus exhibere.

Idem Epiſcopo, Decano & Cancellario Parrhiſienſibus.

Tenet ſententia contra priuilegium oſtenſum vel non oſtenſum, ſi ab ea non fuerit appellatum, vel ſupplicatum.

Conſtit.

Conſtit. Cix.

SVborta inter Meldenſem Epiſcopum,& monaſterium Resbacenſe ſuper Ipſi-us monaſterij ſubiectione materia quæſtionis,& procuratoribus partium litigantibus coram nobis, quia per confeſſionem partis aduerſæ conſtirit eundē Epiſcopum quaſi poſſeſſionem obedientiæ in eodem monaſterio habuiſſe, ipſum reſtituendum decernimus ad eandem. *Ibidem ca. Suborta.*

Verum quia priuilegium Innocentij Papæ prædeceſſoris noſtri libertatem monaſterij plenariam exprimebat,decano Sueſſionēſi, & ſuis coniudicibus dedimus in mandatis, vt Epiſcopo in quaſi poſſeſſionem obedientiæ reſtituto, niſi contra priuilegium rationabile aliquid obijceret & probaret, ſuper ſubiectione monaſterij ſibi ſilentium imponere procurarent. Et infrà.

Iudicibus autem cauſam inſtructam remittentibus, quia cognonimus efficaciores Epiſcopi rationes, ſubiectionem eidem adiudicauimus memorati monaſterij, vt ibidem habeat tanquam diœceſanus Epiſcopus poteſtatem, ita tamen, vt per hoc nullum apoſtolicæ ſedis præiudicium generetur, quo minus ſi voluerit, ſuam iuſtitiam proſequatur. Nimirum ſi præfati Innocentij priuilegium Alexandro fuit in iudicio præſentatum,& ipſe tulit ſententiam contra illud, intelligitur reprobaſſe. Si verò non fuit coram eo exhibitum, prætextu priuilegij de nouo reperti, prædicta non debet ſententia retractari.

Idem Abbatibus ſanctæ Mariæ in Cathag.& vallis ſecretæ.

Sententia à qua fuit appellatum, retractatur, ſi conſtet teſtes, ad quorum dicta tantum lata fuit, conſpiratores fuiſſe,& contradicente parte receptos.

Conſtit. Cx.

CVm I.& A. canonici ſancti Dionyſij Remenſis ex parte quorundam canonicorum eiuſdē eccleſiæ noſtro apoſtolatui retulerint, quod abbas eorum ſuper dilapidatione, periurio, ſimonia, & quibuſdam alijs erat multipliciter infamatus, nos Catalanenſi epiſcopo & eius collegis dedimus in mandatis, vt ad eccleſiam perſonaliter accedentes, tam in capite, quàm in membris corrigerent corrigenda,& ſtatuerent quæ ſtatuenda viderent. Et infrà. *Ibid. cap. Cū I. & A.*

Iudices autem abbatis & canonicorum iuramenta recipientes, abbatem ab adminiſtratione ipſius eccleſiæ per ſententiam remouerunt, correctione membrorum dilata, quam tunc non poterant expedire. A qua ſententia cum procurator prædictus ad noſtram audientiam appellauerit, propoſuit dictam ſententiam reprobandam, tum quia iudices lite non conteſtata in ipſo negocio proceſſerunt, tum quia iuramenta conſpiratorum contra ipſum recipientes, depoſitionibus coram partibus minimè publicatis nec oſtenſis eiſdem, ad ſententiā procedere præſumpſerunt. Et infrà.

Quia verò de conſpirationis articulo nobis non potuit fieri plena fides, mandamus quatenus ſi vobis conſtiterit, quod illi cōſpiratores fuerint, quorum cōſtarà iudicibus iuramenta recepta, quod abbas probare voluit coram eis,& corū dicta iudices ſecuti tantummodo, cum per alios ea probata non eſſent, ſententiam protulerunt, vos irritantes proceſſum eorum, in negocio iuxta formam prædictam comprehenſam in prioribus literis procedatis. Si verò eos conſpiratores fuiſſe nequiuerit comprobare, vel licet de hoc conſtaret, appareat tamen illos nihil ſuper his depoſuiſſe, pro quibus idem abbas fuit amotus, vel etiam ſi aliqua ſuper his depoſuerint, ea tamen per aliorum dicta fuerant ſufficienter oſtenſa, proceſſum ipſorum iudicum cōfirmetis, quia licet aduerſus Abbatem non debuerint conſpiratores admitti, iuramenta tamen ipſorum de veritate dicenda ſuper ſtatu ipſius domus recipi potuerunt, vt per ipſorum dicta ſuper alijs fides poſſit haberi, quæ abbatem minimè contingebant: præſertim cum tunc probatum non eſſet eos conſpiratores fuiſſe.

Idem H. De caſtro Guarcino.

Damnatus pro nulla vel pro modica iniuria infamis non efficitur.

Conſtit. Cxj.

Ibidem ca. Cũ te à B.

CVm te à B. iniuriarum actione conuento, eò quòd diceres equum tuum non eſſe minoris precij quàm capillos ipſius, iudices qui ſuper hoc cognoſcebant, te in decem ſolidos condemnaſſent, tu timens ne ipſorum ſententia te notaret infamia, beneficium reſtitutionis ad famam à ſede apoſtolica implorasti.

Nos autem conſiderantes, quia nulla fuerit vel minima facta iniuria, volumus te per prædictam ſententiam infamia non notari.

Innocentius Papa tertius.

Reuocata ſententia propter defectum iuriſdictionis, vt quia vnus ex iudicibus publicè excommunicatus erat, vel propter iuris ordinem non ſeruatum, iterum de principali quæritur.

Conſtitutio Cxij.

Ibidem ca. Ad probandum.

AD probandum quod procurator dominæ. Et infrà. Vos autem interim agnoſcatis de confirmationis ſententia, quæ lata eſt à iudicibus delegatis de electione cuſtodis, vt eam (ſicut de iure fuerit faciendum) confirmare vel infirmare curetis, ita vt ſi pro eo quod vnus ex delegatis iudicibus, qui eandem ſententiam protulerunt, excommunicationis vinculo eſſet publicè innodatus, quando ſententia lata fuit, ſicut per metropolitani literas perhibetur, aut ex alia iuſta cauſa eandem ſententiam conſtiterit infirmandum, ipſa caſſata, de ipſius electione cuſtodis iterum cognoſcatis.

DE APPELLATIONIBVS.

INNOCENTIVS PAPA III. ILLVSTRI regi Francorum.

Merus executor non recuſatur, nec ab eo appellatur, niſi modum excedat, maximè ſi eſt datus cum clauſula, appellatione remota.

Conſtit. Cxiij.

Extra li. 2. tit. 28 de appellat. cap. Nouit ille. Supra eode libro. conſtitutione 103 & C. quorũ app. non recep. l. Ab executione

NOuit ille, qui nihil ignorat. Et infrà. Præterea interdicti ſententiam Cardinalis non edidit, ſed potius publicauit, nec fuit dictator ipſius, ſed verus executor. Vnde cum ſecundum ius ab executoribus appellari non poſſit, niſi forſan modum excederent in exequendo, nos etiam in literis ſuper hoc directis ad ipſum, appellationis curauimus obſtaculum inhibere, appellationi ab eo interpoſitæ non fuerat deferendum. De ſuſpicionis autem obiectu, licet eum merito tibi ſuſpectum non fuiſſe credamus, non tamẽ & ſi fuiſſet, propter appellationem interpoſitam ab eo deſiſtere debuiſſet, ad quod non proprio motu, ſed noſtro potius præcepto proceſſit.

Innocentius Papa tertius.

Si appellatio recipitur à iudice, vel approbatur à parte, terminus ad eam proſequendam præfixus obtinet vicem peremptorij, vt in abſentem procedatur, ac ſi peremptoriè fuiſſet citatus, nec talis terminus præueniri poterit ab aliqua partium.

Conſtit. Cxiiij.

Ibid cap. Sæpe contingit.

SAepe contingit, quod cum ad noſtram audientiam appellatur, propter defectum partis alterius neque per ſe, neque per reſponſalem idoneum appellationem interpoſitam proſequentis, vel forſitan ex malitia reſponſalis, mandatum procuratorium occultantis, lites quæ de facili poterant terminari, remaneant indeciſæ, cum frequenter iuris quæſtio moueatur, cuius apud nos probationes neceſſariæ non exiſtunt, & interdum etiam facti quæſtio de leui poſſet partibus præſentibus comprobari. Vnde licet in Lateranenſi concilio fuerit conſtitutũ,

Extra. li. 2 tit. 28. cap. Reprehenſibilis.

vt ſi in quocunque negocio aliquis appellauerit, & eo qui appellatus fuerat veniente,

niente,qui appellauit venire neglexerit,competentem illi recompenſationem faciat expenſarum,vt hoc ſaltem timore deterritus,in grauamen alterius non facile quis appellet:quia tamen propter hoc quæſtiones prorogantur, præſenti decreto ſtatuimus,vt ſi huiuſmodi appellatio,vel à iudice recepta,vel à parte fuerit approbata,poſt terminum appellationi præfixum, edicti peremptorij vires obtineat,ita videlicet,vt ex tunc in abſentem perinde procedatur,ac ſi peremptoriè vocatus ad iudicium extitiſſet.

Quod ſi forſitan interpoſita prouocatio malitioſe recepta vel approbata nō fuerit,cum conſtiterit legitimè prouocatū,nihilominus eam vigorē volumus obtinere,ſaluis conſtitutionibus de prouocātibus poſt ſentētiam promulgatis, quibus appellationes ſuas proſequi nō curantibus,poſt terminum appellationi proſequendæ præfixum,rata manet ſententia,quæ fuerat appellatione ſuſpenſa.

Quicquid autem contra citationem peremptoriam poſſet ab abſente proponi,aduerſus huiuſmodi appellationem valeat allegari. Si quis autem terminū appellationis præueniens tacita veritate literas impetrauit,& careat impetratis, & pœnam contumaciæ non euadat.

Hoc autem in litibus ſiue iudicijs exercendis volumus obſeruari.

Idem Lemouicenſi & Cathurcenſi Epiſcopis.

Appellatione deſerta per negligentiam appellantis, poteſt iudex ex officio procedere in caſibus,in quibus eius officium exuberat.

Conſtit. Cxv.

Conſtitutus in præſentia noſtra Claremontenſis Archidiaconus nobis expoſuit quod Claremontenſi decanatu vacante quidam canonici vota ſua in Epiſcopum tranſtulerunt,& Epiſcopus cum quibuſdam alijs expreſſe conſentientibus in eūdem,archidiaconus ei cōtulit decanatum,vndecim canonicis prius appellantibus,ne quis aſſumeretur in decanum præter aſſenſum omnium,cū electioni eius viginti quinque tum per ſe tum Epiſcopo medio conſentirent. *Ibid cap. Cōſtitutus.*

Cumq; ſancti Marcelli presbyter Cardinalis,tunc apoſtolicę ſedis legatus,per terras illas tranſitum faceret,non vt appellationi ad nos interpoſitæ derogaret, ſed vt inſtructam tranſmitteret ad nos cauſam,ſancti * Illudij & ſancti Andreæ abbatibus examinationem ipſius delegauit,& mandauit eiſdem,vt partem contradicentem electioni decani citarent ad ipſum,contradictionis ſuæ cauſam in eius præſentia oſtenſuram. Et infrà. *al. Egidij.*

Intellecto igitur per aſſertionem cardinalis,quod ſub ea forma fuerat appellatum,ne ſine aſſenſu omnium procederetur in electione decani,& quod appellantes appellationem infra annum nō fuerant proſecuti,nec erat,propter quod eis eſſet biennium indulgendum, cū ſicut bis ſimplicem nūcium infra tempus legitimum ad ſedem apoſtolicam deſtinarant,ſic potuiſſent ſaltem ſemel procuratorem idoneum deſtinaſſe:ne tamen peremptorias exceptiones ex eorum parte propoſitas videamur ſub ſilentio præterire,mandamus,quatenus ſi vobis conſtiterit archidiaconum facto Epiſcopi,ex quo nititur, ſponte renunciaſſe, vel prædictum Epiſcopum proceſſiſſe ad electionem ipſius, prætermiſſis prædictis,ſine quibus ne procederet in illa tranſlatione voluntarium,ex qua nititur archidiaconus,proponitur eſſe actum,ei ſuper decanatu ſilentium imponatis: alioquin nominationem ſeu electionem taliter factam de alio,& quicquid fuerit ſequutum ex ipſa,denuncietis irritum & inanc.

Idem Cancellario Metenſi.

Contra electum vel confirmatum nullum aliud ius expectantem, non admittitur regulariter exceptio vel appellatio,maximè fruſtratoria,ad impediendum electionis vel confirmationis effectum,ſed poſſeſſione habita,poterit accuſari vel denunciari.

Conſtitutio Cxvj.

Conſtitutis in præſentia noſtra N. Decano ſancti Saluatoris,& Cantore Metenſi. Et infrà. *Ibid. cap. Cōſtitutis.*

Metenſis intimauit Epiſcopus, quod ſancti Saluatoris præpoſitura vacante die electioni præfixo per patrem & filium, & ſanctum ſpiritum, in virtute obedientiæ, ac ſub animæ periculo Canonicos adiurauit, vt ſecundū Deum, & iuxta conſcientiam ſuam vnū eligerent de duobus, in quos partes videbantur oculos extendiſſe, quem Eccleſiæ magis vtilem, & idoneum reputarent. Decanus autē cum duobus diaconibus & ſubdiaconibus tribus, dictum cantorem in præpoſitum nominauit: Cantor verò ipſe, qui presbyterali officio fungitur, & cuſtos cū ſcholaſtico, & magiſtro B. ſacerdotibus, leuitis duobus, & ſubdiaconis quinque, te concorditer elegerunt, electionem tanquam à maiore & ſaniori parte capituli factam, cum de perſonæ tuæ honeſtate conſtaret, prædictus Epiſcopus confirmauit: & cum tibi vellet domum & inueſtituram porrigere (vt moris eſt) decanus ad ſedem apoſtolicam appellauit contra te, impotentiam duntaxat allegans, proponendo te in partibus illis quaſi penitus impotentem, in quibus præpoſituræ poſſeſſiones exiſtunt: addens quod alia tibi obijceret in præſentia noſtra, quæ tunc in præſentia iudicis ſuſpecti noluit explicare.

Nos ergo, quia conſtitit euidenter, illam appellationis cauſam, quæ fuit expreſſa, rationabilem non fuiſſe, aliam autem tunc non expreſſit, etſi dixerit idē Decanus, quod aliam vellet obijcere coram nobis, decreuimus tuæ confirmationis effectum non debere per ea quæ ſunt propoſita impediri.

Si quid tamen contra te non in modum exceptionis ad impediendum electionis & confirmationis effectum, ſed in modum denunciationis vel accuſationis duxerit proponendum, poſtquam pacificam ipſius præpoſituræ poſſeſſionem fueris aſſequutus, proponendi licentiam non negamus.

Idem Vigorienſi Epiſcopo.

Appellari poteſt, ſi locus non tutus partibus aſſignatur, etiam ſi ſit ſcriptum, appellatione remota.

Conſtit. Cxvij.

Ibid. cap. Ex parte tua.

EX parte tua. Et infrà. Præſenti pagina reſpondemus, quod quum excuſetur honeſtè, qui ad præſentiam delegatorum iudicum non poteſt ſecurè venire, citatus tu vel tui quoties ad illos iudices voseuocari contigerit, ad quorum præſentiam vobis periculoſum eſt ire, liberè poteris appellare, etiam ſi in literis commiſſionis appellationis fuerit remedium interclusum, niſi iudices vobis aſſignent locum idoneum & ſecurum.

Idem Epiſcopo, Decano & Præcentori Herfordenſibus.

Licite appellat reus, ſi non auditur excipiens, procuratorem actoris non habere ſufficiens mandatum, vel ſe prius conuentum per alias literas, de quibus non ſit mentio in ſecundis.

Conſtit. Cxviij.

Ibid. cap. Significauit.

SIgnificauit nobis magiſter hoſpitalis Eboracenſis. Et infrà.

Preterea capitulum Eboracenſe authoritate quarundam literarum, in quarum ſigillo continebatur ſigillum capituli ad citationes tantum, cum aliud ſigillum capitulum illud noſcatur habere, quendam conſtituebat actorem: ſed licet idem magiſter allegauerit, quod occaſione literarum illarum actor non deberet admitti, & inſuper adiunxiſſet, quod authoritate literarum quarundā à nobis ad alios iudices obtentarū prius conuentus, non debuit per literas poſteriores, in quibus nulla fuerat mentio de prioribus, conueniri, iudices tamen exceptiones huiuſmodi admittere noluerunt, propter quod vocem ad nos appellationis emiſit.

Quocirca mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit ob dictas cauſas, vel earum aliquam ad noſtram fuiſſe audientiam appellatum, reuocato in irritum quicquid noueritis poſt appellationem huiuſmodi eſſe factum, partes ad noſtram audientiam conuocetis, & in cauſa procedatis.

Idem

Idem Magiſtro G. Archidiacono, & venerabili Normanno Canonibus Sueſſionenſicis.

Licitè appellat reus, ſi non auditur, petens declarari rem petitam in libello.

Conſtit. Cxix.

SIgnificantibus T. & R. fratribus, noſtro fuit apoſtolatui declaratũ, quod quũ *Ibid. cap.*
inter ipſos ex vna parte, & V. ex altera, ſuper quadam terra coram iudici. *Significan-*
bus delegatis quæſtio verteretur, ipſi quum plures terras haberent, vt terra illa *tibus.*
ſuper qua quæſtio vertebatur, oſtenderetur eiſdem, à iudicibus poſtularũt: quod
cum ipſi facere denegarent, ad noſtram audientiam prouocauerunt.

Quocirca mandamus, quatenus, ſi eſt ita, reuocato in ſtatum debitum, ſi quid
poſt appellationem noueris attentatum, &c.

Idem Eboracenſi Epiſcopo, & Abbatibus de Lucano & monte molli.

Iudex à quo non poteſt ſtatuere terminum ad finiendam appellationem: quod ſi fecerit, intelligitur ſtatuiſſe ad ſe præſentandum.

Conſtit. Cxx.

EX inſinuatione Prioris & Canonicorum ſanctæ Barbaræ nobis innotuit, *Ibid. cap.*
quod cum inter ipſos ex vna parte, & V. camerarium de Tangar. ex altera, *Ex inſinua-*
ſuper quodam monaſterio coram iudice ordinario quæſtio verteretur, & idem *tione.*
Camerarius ad noſtram audientiam appellauerit, appellationi terminum non
præfigens, dictus iudex, qui cauſam illius fouere videbatur, pro eo quod quidam
clericus commenſalis ſuus dicti Camerarij in eadem cauſa fuerat aduocatus,
hunc terminum appellationi præfixit, vt ad feſtum Purificationis vtraque pars
eſſet ab appellationis proſequutione reuerſa, licet non potuit nobis legem imponere,
vt eam teneamur infra dictum terminum expedire, quum & ſecundum
legitimas ſanctiones lis, quæ in conſiſtorio principis ſperatur inferri, abſque
damno moræ intacta permaneat, donec ipſam faciat introduci, & à proceribus
dirimi, iuxta morem. Interim autem nuncius Camerarij præueniens nũcium
eorundem, nec ipſo vſque ad terminum legitimum expectato impetrauit
literas & receſſit.

Quia vero fraus & dolus alicui patrocinari non debẽt, mandamus, quatenus,
ſi eſt ita, partibus conuocatis, audiatis cauſam, & ſi de his conſtiterit, literæ Camerarij
non valebunt.

Idem Roffenſi & Bondenſi Epiſcopis.

Qui extra iudicium appellat ex veriſimilibus & probabilibus cauſis, ne in poſſeſſione moleſtetur, ſi poſtea ſpoliatur, reſtituitur antea omnia in ſtatum, in quo erat tempore appellationis emiſſa.

Conſtit. Cxxj.

BOnæ memoriæ O. de camera perſona Eccleſiæ de Fan. viam vniuerſæ carnis *Ibid. cap.*
ingreſſo, Abbas ſancti Auguſtini Cantuarienſis eiuſdem Eccleſiæ, quam ad *Bonæ me-*
ſe aſſerit pertinere, primo per quoſdam monachos, ſecundo per ſeipſum poſſeſ- *moriæ.*
ſionem ingreſſus, ad nos pluries vocem appellationis emiſit, ne quis eum ſuper
poſſeſſione ipſius Eccleſiæ præſumeret moleſtare. Cumque aliquandiu prædictam
Eccleſiam pacificè poſſediſſet, quidam laici Cantuarienſis diœceſis ipſum
Abbatem & monachos de poſſeſſione ipſius Eccleſiæ per violentiam eiecerunt.
Et infrà.

Procurator verò archidiaconi propoſuit ex aduerſo, quod defuncta perſona
Eccleſiæ, archidiacono tamen datur eius cuſtodia: imo Archidiaconi, qui fuerunt
pro tempore, tam de iure communi, quàm de generali conſuetudine,
tam in illa Eccleſia, quàm in cæteris eiuſdem diœceſis hoc iure ſemper vſi fuere.
Præterea præfatus O. nomine Archidiaconi Eccleſiam poſſedit eandem, vtpote *63. diſt. ca:*
qui ei vnam procurationem, & quinque ſolidos nomine eccleſiæ annis ſingulis *Si in plebibus.*
exoluebat. Et infrà.

Præmiſſis igitur diligenter inſpectis, prædictos Abbatem & monachos in eum ſtatum, in quo tempore appellationis factæ ex veriſimilibus & probabilibus cauſis ad nos legitimè interpoſitæ fuiſſe noſcuntur (proprietatis parti vtrilibet ſaluo iure) decernimus reducendos, ac fructus medij temporis perceptos cenſuimus pariter aſſignandos eiſdem.

Idem ſancti Auguſtini & ſancti Gregorij Prioribus.

Itineris arreptio habet vim appellationis, ſi ſeruantur ea quæ ſeruari debent in appellatione.

Conſtit. Cxxij.

Ibid cap. Dilecti filij

Dilecti filij Io. & H. Prioris, & monachorum Cantuarienſis Eccleſiæ nuncij retulerunt, quod cum pro cauſa, quæ inter dictos Priorem & monachos & Cantuarienſem Archiepiſcopum ſuper capella de Lamede verteretur, ab ipſis ad ſedem Apoſtolicam mitterentur, idem Archiepiſcopus poſt iter arreptum in eos excommunicationis ſententiam promulgauit.

Cum autem plus ſit ad ſedem Apoſtolicam facto prouocare quàm verbo, & ipſis propter dictam cauſam ad Romanam Eccleſiam venientibus, intelligitur ad ſedem apoſtolicam prouocatum, mandamus, quatenus ſi eſt ita, dictos Io. & H. denuncietis excommunicationis vinculo non teneri.

Idem Epiſcopo Elienſi.

Per clauſulam, appellatione remota, inhibetur omnis appellatio, quæ à iure non indulgetur expreſſe.

Conſtit. Cxxiij.

Ibidem ca. Paſtoralis.

Paſtoralis officij diligentia. Et infrà. Quæſiuiſti, vtrum quando inhibetur appellatio in reſcripto, fruſtratoria tantum inhibita videatur.

Nos igitur attendentes, quod per appellationē fruſtratoriā, etiam ſi non fuiſſet inhibita, negociū non debeat impediri, reſpondemus, quod quælibet prouocatio intelligitur remoueri, quæ à iure non indulgetur expreſſe: ſed ſi appellans fuerit grauatus iniuſtè, grauamen huiuſmodi per ſuperiorem poterit emēdari.

Verum, quia multoties quis ad tempus per appellationem legitimam à iudicis ſui, quo ad aliquem certum articulum, eximitur poteſtate: conſuluiſti nos, vtrum, ſi quis excommunicationis ſententia innodatus, ante denunciationem ipſius ab ea tanquam minus rationabiliter promulgata in eo caſu, in quo ante ſententiam appellatoriam vires obtinuiſſet, curauerit prouocare, eò quòd per appellationem interpoſitam excommunicantis videtur iuriſdictio dormitaſſe, ipſe denunciare poſſit eundem, & ad tempus eccleſiaſticis beneficijs clericum ſpoliare.

Nos itaque reſpondemus, quod quum executionem excommunicatio ſecum trahat, & excommunicatus per denunciationem amplius non ligetur, ipſum excōmunicatum denunciare poteſt, vt ab alijs euitetur: & illi prouentus eccleſiaſtici merito ſubtrahuntur, cui Eccleſiæ communio denegatur.

Idem Epiſcopo Parrhiſienſi.

Si appellans ad ſuperiorem comparet coram iudice inferiori ſuper concernentibus ipſam appellationem, ipſi appellationi renunciare videtur. Si autem proteſtetur, quod propter hoc non intendit renunciare appellationi, tanquam contraria allegans, non eſt audiendus, niſi notorium ſit, actum illum eſſe iniuſtum, ſuper cuius emendatione audiuit inferiorem.

Conſtitutio Cxxiiij.

Ibidem ca. Sollicitudinem paſtoralis.

Solicitudinem paſtoralis. Et infrà. Sanè quum ſicut recepimus duobus coram Epiſcopo litigantibus alter eorum ad ſedem Apoſtolicam appellaſſet, Epiſcopus appellantem reputans contumacem, ipſum excōmunicationis vinculo innodauit: qui coram metropolitano de Epiſcopo ſibi petijt iuſtitiam exhiberi, aſſerens, quod poſt appellationem legitimè ad nos interpoſitam ipſum excommunicauerat, & petens ſe ad eum ſtatum, in quo fuerat appellationis tempore, à metropolitano reduci, denunciari videlicet abſolutū, adijciens etiā quod appellationi non renunciabat obiectæ, ſed proſequi volebat eandem. Et infrà.

Nos

Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod ſicut metropolitanus de appellatione ad nos interpoſita cognoſcere omnino non valet, ſic nec de his quæ poſt appellationem fuerant innouata, dummodo de alijs cognoſci nõ poſſit, niſi de appellatione pariter cognoſcatur, vel de his quæ appellationis cauſam contingere dinoſcuntur. In quo caſu ſi metropolitanus ad cognoſcendũ partes ſuas interponere fortè præſumeret, Epiſcopus poſſet ad appellationis beneficiũ conuolare. Nam ad officium eius, qui de appellatione cogniturus eſt, pertinet prudenter corrigere, quæ contra ipſam inuenerit attentata: ſi verò notoriũ exiſteret, quod mandatum Epiſcopi indiſcretum fuerat, vel iniuſtum, cui non tenebatur ſubditus obedire, ac per conſequentiam ei liquebat euidenter ſubditũ legitimè prouocaſſe, poteſt Archiepiſcopus authoritate metropolitani declarare ſubditum irrationabiliter extitiſſe anathematis mucrone percuſſum. Cum autem excommunicatus, qui appellauerat iuxta petſcriptam formam coram archiepiſcopo, deponit contra Epiſcopum quęſtionem, metropolitanus ad cognoſcẽdum de cauſa poteſt interponere partes ſuas, cum ille appellationis proſecutioni renũciaſſe tacitè videatur: ſed ſi verbo vel facto appellationem ſe velle proſequi proteſtetur, non eſt tanquam aduerſa petens & ſibi contrarius audiendus.

Idem Epiſcopo & Cantori Trecenſibus.

Per appellationem legitimè interpoſitam principale cum acceſſorijs ad iudicem appellationis defertur, & ſententia excommunicationis & interdicti poſt appellationem lata non tenent.

Conſtit. Cxxv.

Dilectis filijs Decano Altiſiodorenſi, ac magiſtro R. Altiſiodorenſis Epiſcopi procuratore in noſtra præſentia conſtitutis, idem magiſter propoſuit, quod cum dictus Epiſcopus presbyterum domus Dei, in qua diſpẽſationem plenariam obtinere dinoſcitur, detineri faceret vinculis mãcipatum, pro eo quod bona quædam eiuſdem domus, quæ furtiuè ſubtraxerat, reſtituere detrectabat, propter quod etiam ab eodem Epiſcopo excõmunicationis fuerat, vinculo innodatus; & ſupradictus decanus Epiſcopum monuiſſet, vt ei reſtitueret vel ſaltẽ recrederet presbyterum memoratum, quem ad iuriſdictionem ſuam pertinere firmiter aſſerebat. Epiſcopus metuens ne decanus aliquid in ſuum præiudicium attẽtaret, ſe ac ſuos, ſtatum eccleſiæ, ac ciuitatis, protectioni metropolitani ſupponens, ad eius audientiam appellauit. Verum decanus poſt modicum tempus interdictum huiuſmodi promulgauit, vt epiſcopo in ciuitate præſente à diuinis in Altiſiodorenſi eccleſia ceſſaretur. Poſtmodũ verò, cum die appellationi præfixo comparuiſſent partes coram officiali curiæ Senonenſis, decanus allegãs quod appellationi ab Epiſcopo interpoſitę ideo non duxerat deferendum, quoniam presbyter ſupradictus adhuc in vinculis tenebatur, quando ad nos vocem appellationis emiſit. Officialis autem iudicauit irritum interdictum à decano poſt appellationem epiſcopi promulgatum. Et infrà. *Ibid. cap. Dilectis filijs.*

Quia verò idem Epiſcopus diuerſos modos expreſſit, ſecundum quos decano paratus fuerit ſuper captione presbyteri iuſtitiam exhibere, ad metropolitanam ſedem appellans, decanus non potuit poſt hoc ferre ſententiam interdicti, & ideo ſententiam ipſam ab eo poſt appellationem legitimè promulgatam irritam decernimus & inanem: non obſtante quod decanus ad excuſationem ſuam quaſi variando propoſuit, quod priuſquã Epiſcopus appellaſſet, ſententiã tulerat, cuius effectũ ad tempus duxerat ſuſpendendum, cum interim appellatione interpoſita procedere non debuerit ad ſententiam exequendã, officialis proceſſum, qui poſt appellationem huiuſmodi ſententiam interdicti irritam & inanem decreuit, temerarium iudicãs, cum appellatione ad nos interpoſita nil debuit innouari. Præterea licet excommunicationis ſententia in Decanum per Epiſcopum promulgata, ritè lata prima facie videretur, quum per dictum Officialem eſſet prohibitũ, ne ſeruaretur in Eccleſia interdictum, & Decanus ne celebraretur in Eccleſia prohibendo, diuinum videretur officiũ perturbare: quia tamen per appellationem ad nos interpoſitam ex parte Decani, cui etiam officialis duxerat deferendum, apoſtolos concedendo, non ſolum principale ne-

 gocium

gocium,ſed acceſſoria etiam ad noſtrũ referebantur examen,eandem ſententiam poſt appellationem promulgatam decernimus viribus caruiſſe. Verũ licet Archiepiſcopus poſt appellationem prædictam, de qua ſibi per officialis literas innotuerat,Decanum denunciauerit euitandũ: Senonenſes tamen canonicos, qui ſaniori ducti cõſilio cõmunicauerũt eidẽ, vt appellationi ad nos interpoſitę magis quàm denũciationi ab Epiſcopo factæ deferrent, inculpabiles iudicam⁹.

Idem Mediolanenſi Archiepiſcopo.

Poſtquam Papa aliquam cauſam ad ſe reuocat,non valet proceſſus poſtea per minorem iudicem factus, ſicut non valeret,ſi fuiſſet ab ea legitimè appellatum.

Conſtit. Cxxvj.

Ibidem ca. Vt noſtrum

VT noſtrum prodeat de vultu Dei iudicium. Et infrà. Iudicibus dedimus in mandatis,vt ſi poſt ſecundum mandarum, per quod totius cognitionem negocij ad noſtrum iudicium reuocauimus, traditionem ſigilli dicto H. à teeognoſcerent eſſe factam,eam decernerent irritam & inanem, inhibentes illi, ne quomodolibet eo vti præſumeret, cum plus ſit Romanũ Pontificem ad ſe aliquod negociũ reuocare,quàm quenquã ad eũ ſuper aliquo negocio prouocare.

Idem Abbati ſancti Felicis,& G. Canonico Bononienſi.

Si terminum appellationi proſequendæ ſtatutum ab homine,altera pars præuenit, hoc tacito literas impetrando.litera non valent ſed terminum iuris etiam appellatus præueuire poteſt, dummodo nimium non præcurrat.& vbi ex dilatione imminet periculum (etiam neutra parte proſequente) poteſt iudex ad quem ſupplere partes,compellẽdo ad proſequutionem.

Conſtit. Cxxvij.

Ibid. cap. Oblatæ nobis.

OBlatæ nobis veſtræ literę continebant,quod quum quidam iudices,quibus cauſa,quæ inter Sambrienſem & Rinocorenſem plebes vertebatur, fuerat ab Apoſtolica ſede commiſſa,pro plebe Sambrienſi ſententiam protuliſſent,ac à procuratoribus plebis de Rinocor.ad nos fuerit ſine termino appellatum,nec delatum appellationi fuiſſet,nec ad proſecutionem ipſius terminus à iudicibus partibus aſſignatus:plebanus de Sambro. ſuper obſeruatione prædictæ ſententiæ,ſicut rationabiliter lata erat,noſtras ad vos literas,& alia pars alias commiſſionis literas à nobis ſuper infirmanda eadem poſtmodum ad alios iudices,impetrauit,nulla in poſterioribus literis de prioribus habita mẽtione. Vnde in dubitatione reuocato, an poſteriores iudices vel vos de illa debeatis cognoſcere, nos ſuper hoc conſulere voluiſtis. Et infrà.

Supra eodẽ lib. conſtit. 605.

Licet igitur appellanti legitimè à ſententia indulgeatur annus à lege,aut ex iuſta cauſa biennium ad appellationem interpoſitam proſequendã:quia tamen huiuſmodi terminus poteſt reſtringi,non ſolum à prouocante, verum etiam à iudice,à cuius ſententia prouocatur(cum ideo ſit conſtitutum,non vt terminus ipſe præueniri non poſſit,ſed ne valeat prorogari) credimus diſtinguendum in quo caſu literæ impetrantur.Et quidem quando certus terminus ab appellante, vel à iudice appellationi præfigitur proſequendæ,ſi eo tacito appellatus literas impetrauerit,huiuſmodi literæ tanquam tacita veritate ſurreptæ obtinere non debent aliquam firmitatem.

Si verò non ſit aliquis terminus à iudice vel ab appellãte præfixus,pars appellata infra terminum conſtitutum à lege(dum modo nimium non præcurrat,vt appellantem in commiſſione impetranda ſupplanter)cõmiſſionis literas poterit impetrare,quarũ authoritate in appellationis cauſa legitimè procedatur, ita quod ſi appellans volueris in cauſa appellationis procedere,oportebit eum agere ſub iudice ſic obtento,niſi poſſit eum legitimè recuſare.Quod ſi agere noluerit,appellatus poteſt nihilominus proſequi cauſam ipſam, maximè ſi ſentiat ſibi ex dilatione imminere grauamen.

Superior quoq; iudex ſi viderit ex dilatione periculũ imminere, poteſt & debet neutro proſequente appellationem occurrere,vt periculũ euitetur: puta ſi à ſententia lata ſuper cõfirmatione alicuius electi fuerit prouocatũ, & vtraq; pars

velit

velit etiam ad annum proſecutionem appellationis differre, poteſt vtique, imò debet ſuperior iudex, ad quem fuerat appellatum, terminum prouidè moderari, ne gregi dominico diu deſit cura paſtoris.

Ex his igitur conſultationi veſtræ noueritis eſſe reſpōſum, quod per poſteriores non derogatur prioribus legitimè impetratis, per quas ad confirmandā ſententiam, vel infirmandam præuia poteſt ratione procedi.

Innocentius Papa tertius.

Altera parte contumaciter abſente, poteſt iudex appellationis etiam principale negocium diffinire, ſi poſt litem conteſtatam fuerit appellatum.

Conſtitutio Cxxviij.

PEr tuas literas requiſiſti, vtrum, ſi poſt latam ſententiam, vel ſaltem poſt depoſitiones teſtium publicatas fuerit aptè appellatum, hi qui ſuper hæc delegantur à nobis, ſi altera partium eorum ſe noluerit cōſpectibus præſentare, cauſam ſibi delegatam iudiciali poſſint calculo terminare.

Ibidem ca. Per tuas literas.

Nos igitur conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod cū lis ſit ſuper eodē negocio coram primis iudicibus legitimè conteſtata, poterunt iudices delegati (eo qui conuenitur ſe per contumaciam abſentante) cum eis de meritis cauſæ liquebit, commiſſum ſibi negocium diffinire.

DE CONFIRMATIONE VTILI vel inutili.

INNOCENTIVS PAPA III. DECAno Padebornenſi.

Innouatio priuilegij nouum ius non tribuit, nec antiquum confirmat, ſed ſi quod competebat, conſeruat.

Conſtitutio Cxxix.

CVm dilecta in Chriſto filia Abbatiſſa & ſorores Eccleſiæ de Gardeuenenſi, ſua cuperent priuilegia innouari, propter viarū diſcrimina quatuor Epiſcopis & Abbatibus totidem, vt ea inſpicerent diligenter, & tenorem ipſorum fideliter transſcribentes ſub ſigillis ſuis nobis remitterent duximus iniungendum. Et infrà.

Extra lib. 2. tit. 30. de confirmatione vtili vel inutili. cap. Cum dilecta in Chriſto filia.

Nos autem tam legato, qui ſub ſigillo proprio ea noſtro fecit conſpectui pręſentari, quàm inquiſitoribus ipſis fidem debitam adhibentes, licet non videremus, quare non deberent eadem priuilegia innouari: quia tamen C. maioris Eccleſiæ, & I. ſanctæ Crucis Canonici propoſuerunt Hildeſemenſem Eccleſiam in poſſeſſione ſubiectionis ipſius monaſterij per centum annos & amplius extitiſſe, priuilegia ipſa tunc non duximus innouanda.

Vnde iudicibus dedimus in mandatis, vt ad locum idoneū accedentes, ciuitatis qui fuerint euocandi, inquirerent ſuper his diligentius veritatem, à quibus pars Hildeſemenſis Eccleſiæ, ad apoſtolicam ſedē appellauit. Nuper autē iterato prædicta petijt Abbatiſſa, quatenus deberemus priuilegia ſuæ Eccleſię renouare. Ex aduerſo vero fuit poſtulatum, vt cauſam ipſam diſcretis viris committere dignaremur, qui teſtes reciperent, quos cōtra priuilegia monaſterij & ad probandum præſcriptionem legitimam inducere proponebant.

Nos igitur attendentes, quod iure ſit ciuili ſtatutum, vt quando periculum teſtiū formidatur, ne veritas occultetur, vt probandi copia fortuitis caſibus ſubtrahatur, etiā lite non conteſtata, teſtes valetudinarij, & alij, de quibus ex aliqua rationabili cauſa timetur, ad teſtimonium admittantur: eiuſdem æquitatis ſimilitudine prouocati, prædicta priuilegia, quaſi iā nimia vetuſtate conſumpta, cum fuerint non in pergameno, ſed in papyro conſcripta, duximus innouanda, nolentes quod ex innouatione huiuſmodi nouum ius monaſterio acquiratur, ſed antiquum, ſi quod habet, per innouationem priuilegij conſeruetur.

Quia verò præfatum monaſterium ad ius & proprietatē apoſtolicæ ſedis per priuilegia prædeceſſorum noſtrorum pertinere monſtratur, ne ius Eccleſię Romanæ remaneat indefenſum, eandem Abbatiſſam procuratricem ipſius duximus ſtatuendam, vt cum aduerſus Romanæ Eccleſiæ poſſeſſiones & iura nō niſi centenaria currat præſcriptio, ipſa ſuper hoc, & alijs, vice noſtra procuret, quę coram te in iudicio fuerint procuranda.

Nolentes igitur, quod de ſtatu eiuſdem monaſterij diutius dubitetur, mādamus quatenus locum tutum & commodū eligēs recipias teſtes, quos ad præſcriptionem probandā Hildeſemenſis Eccleſia, vel ad interruptionem oſtendendā cœnobium duxerit producendos: & ſi legitimam præſcriptionem probauerit, vt intendit, niſi probata fuerit interruptio ex aduerſo, ſubiectionem ipſius monaſterij adiudices Epiſcopo memorato, cum conſtet ipſum in ſua diœceſi conſtitutum, priuilegiū, quod monaſterio innouari fecimus, corrumpendo: alioquin eidem ſuper hoc perpetuum imponens ſilentium, monaſterium pronūcies perpetua libertate gaudere, noſtro ſibi priuilegio reſignato.

Idem Epiſcopo & Præpoſito Vticenſibus.

Non valet confirmatio, quam religioſus impetrauit à Papa ſuper temporali adminiſtratione, ſeu prioratu. ſi tacuit ſe regularem, ſi vero expreſſit, reſcriptum præſumitur falſum, quia Papa non conſueuit concedere.

Conſtitutio Cxxx.

Ibidem ca. Ad noſtrā audientiā. AD noſtram audientiam Præpoſito Nemanenſis Eccleſiæ ſignificante peruenit, quod quidam Canonici Nemanenſis Eccleſiæ à nobis literas confirmationis ſuper adminiſtrationibus ſuis obtinere laborant, religionis ſuæ conditione ſuppreſſa.

Cum igitur regularibus perſonis non cōſueuerit Apoſtolica ſedes aliqua perſonaliter confirmare, mandamus, quatenus confirmationes, quas ab ipſis canonicis, quum regulares exiſtant, noueritis taliter impetratas, denuncietis irritas, & inanes.

Innocentius Papa tertius.

Concordat cum capitulo ſupra proximè poſito.

Conſtitutio Cxxxj.

Ibidem ca. Porrecta nobis ex parte. POrrecta nobis ex parte tua petitio continebat, quod plures ex religioſis, qui prioratibus & alijs adminiſtrationibus pręſunt, à nobis ſuper ipſis quoad vixerint poſſidendis, confirmationis literas ſe aſſerunt impetraſſe. Et infrà.

Cum igitur à cancellaria noſtra huiuſmodi literas emanaſſe non credamus, mandamus, quatenus illos, qui tales literas exhibuerint, in quibus prioratus vel adminiſtrationes tanquā religioſis confirmantur, eoſdem punias tanquā falſitatis authores. Si verò in eis non ſit mentio religionis ipſorum, illas tanquam tacita veritate ſurreptas denuncies non valere.

Idem Nobili Viro Matthæo de Riuarijs.

Sententia ſeu laudum contra formam iuris vel compromiſſi latum per arbitros, licet per Papam in forma communi fuit confirmatum, non tenet.

Conſtitutio Cxxxij.

Ibidem ca. Examinata. EXaminata cauſa, quæ vertitur inter te, & milites Campanienſes ſuper Eccleſia ſancti Angeli, perpendimus arbitrium, quod vicedominus Sabinenſis dicebatur ſuper eodem negocio promulgaſſe, contra formam iuris & compromiſſi fuiſſe dictatum. Vnde quum non obſtante confirmatione Celeſtini Papæ prædeceſſoris noſtri, qui confirmauerat illud, ſicut prouidè latum fuerat, & ab vtraque parte receptum, decernimus ipſum irritum & inane.

LIBRI SECVNDI FINIS.

D. IN

D. INNOCENTII PONTIFICIS MAXIMI, HVIVS NOMINIS TERTII, CONSTITVTIONVM DECRETALIVM IN ECcleſia Catholica Liber tertius, agens potiſſimum de Vita & honeſtate Clericorum, de rebus negocijſque ad eos pertinentibus, denique de Eccleſijs earundemq́ue attinentijs.

DE VITA ET HONESTATE Clericorum.

INNOCENTIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM Dei, dilecto nobis N. Apoſtolicæ ſedis Legato.

Eccleſiaſtici iudices & delegati gratis iudicare debent, nec exigere poſſunt decimam, vel aliam quotam litis, etiamſi hoc habeat conſuetudo.

Conſtitutio I.

CVM ab omni ſpecie mali præcipiat Apoſtolus abſtinere. Et infrà. Sanè ad audientiam Apoſtolatus noſtri peruenit, quod cum ex delegatione noſtra cauſas ſuſcipitis pertractādas, more ſeculariū ſuper decima litis vel parte alia, pro diuerſa terrarum conſuetudine, præter expenſas victualium cum litigantibus receptis pignoribus, pro ſalario conuenitis: non attendentes, quod ad hoc vobis & alijs clericis ſint eccleſiaſtici redditus deputati, vt ex ipſis honeſtè viuere debeatis. Et infrà. Ideoq́ue mandamus, quatenus ab huiuſmodi exactionibus de cætero abſtinentes, vigorem iudiciarium gratis ſtudeatis litigantibus impartiri: non obſtante quod in fraudem à quibuſdam proponitur, quod id exigatur nomine aſſeſſorū, cum nec iuſtum iudicium iudici vendere liceat, & venales ſententiæ ab ipſis etiam ſecularibus legibus reprobentur.

Extra lib. 3. tit. 4. de vita & honeſta clericorum. cap. Cum ab omni ſpecie. 1. Theſ. 5.

Idem Liuonienſi Epiſcopo, & eis qui cum eo ſunt fratribus.

Ad euitandum ſcandalum, poſſunt religioſi diuerſi habitus miſſi ad prædicandum de nouo conuerſis, ſe in vnum ſuperiorem habitum & propoſitum conformare.

Conſtitutio ij.

DEus qui Eccleſiam ſuam noua ſemper prole fœcundat. Et Infrà. Ne igitur, ſi diſpar in vobis obſeruantia fuerit, & diſſimilis habitus apud eos, quibus vnum Euangelium prædicatis, ſcandalum ſuſcitetur, mandamus, quatenus eo non obſtante, quod inter vos monachi ſunt, & canonici regulares, vel alij etiam regularem vitam ſub alia diſtrictione profeſſi, omnes pariter in vnum regulare propoſitum & honeſtum habitum, quantum ad hoc ſpectat officium, conformetis.

Ibidem ca. Deus qui.

Idem Innocentius Papa tertius.

Ludi theatrales etiam prætextu conſuetudinis in eccleſiis vel per clericos fieri non debent.

Conſtitutio iij.

CVm decorem domus Dei. Et infrà. Interdū ludi fiūt in Eccleſijs theatrales, & non ſolum ad ludibriorum ſpectacula introducuntur in eis mōſtra laruarum, verum etiam in aliquibus feſtiuitatibus, diaconi, presbyteri, & ſubdiaconi inſaniæ ſuæ ludibria exercere præſumunt. Et infrà.

Ibidem ca. Cum decorem.

Fraternitati veſtræ mādamus, quatenus, ne p huiuſmodi turpitudinē Eccleſię inqui-

inquinetur honeſtas,prælibatam ludibriorum conſuetudinem vel potius corruptelam curetis à veſtris Eccleſijs extirpare.

DE COHABITATIONE CLERIcorum & mulierum.

INNOCENTIVS PAPA III. EXONIenſi Epiſcopo.

Si fornicatio clerici ita eſt publica, quod tranſit in notorium, nec accuſator nec teſtis neceſſarius eſt, ſed ſi eſt publica per ſolam famam, non ſufficiunt ad condemnationem ſola teſtimonia, id eſt, teſtium dicta non iuratorum, ſed ſi ex hoc orire tur ſcandalum, indicitur purgatio, in qua deficiens canonicè punitur.

Conſtitutio iiij.

Extra lib. 3 tit. 2. de cohabitatione clericorum & mulierum. cap. Tua nos duxit.

TVa nos duxit fraternitas conſulendos, ſi de clericis publicè concubinas habentibus, qui quando à te conueniuntur ſe eſſe concubinarios diffitentur, nec apparet contra eos legitimus accuſator, credendum ſit teſtimonio bonorum virorum, inter quos viuere dinoſcuntur.

Nos igitur conſultationi tuæ taliter reſpondeamus, quod ſi crimen eorum ita publicum eſt, vt meritò debeat appellari notorium, in eo caſu nec teſtis, nec accuſator eſt neceſſarius: cum huiuſmodi crimen nulla poſſit tergiuerſatione celari. Si verò publicum eſt, non ex euidentia, ſed ex fama, in eo caſu ad cōdemnationem eorum ſola teſtimonia non ſufficiunt, cum non ſit teſtimonijs, ſed teſtibus iudicandum. Sed ſi de clericis ipſis talis habeatur ſuſpicio, vt ex ea ſcandalum generetur in populo, licet contra ipſos non apparuerit accuſator, eis tamen eſt canonica purgatio indicēda: quàm ſi præſtare noluerint, vel defecerint in præſtanda, eos canonica debebis animaduerſione punire.

Idem Epiſcopo Piſtorienſi.

Mulieres quanam & quando permittantur clericis cohabitare.

Conſtitutio v.

A Nobis tua fraternitas requiſiuit. Et infrà. Cum clericis quoque non permittas muliereulas habitare, niſi fortè de illis perſonis exiſtant, in quibus naturale fœdus nihil permittat ſæui criminis ſuſpicari.

DE CLERICIS CONIVGATIS.

INNOCENTIVS PAPA III. NORuicenſi Epiſcopo.

Auferenda ſunt clerico beneficia, quæ habebat tempore contractus matrimonij: collata verò poſtmodum ſcienter per epiſcopum, per eundem auferri non poſſunt, ſed per ſuperiorem.

Conſtitutio vj.

Extra lib. 3. tit 3. de Cleric. coniugatis. ca. Diuerſis fallacijs. 1. Cor. 7.

DIuerſis fallacijs. Et infrà. Accepimus autē quod quidā clerici tuæ diœceſis, qui matrimonium contraxerunt, eccleſiaſtica beneficia detinere contendunt, in quorum conuerſatione cithara cum pſalterio malè concordat.

Cum ergo vir cogitet quomodo placere poſſit vxori, & ideo minus quę Dei ſunt, valeat cogitare, cum quaſi diuiſus in duo, plenam ſui non habeat poteſtatem, vt ei, à quo ſtipendium recipit, plenius famuletur, mandamus, quatenus huiuſmodi clericos beneficijs eccleſiaſticis, quæ in tua diœceſi ſunt adepti, priues, appellatione remota: præſertim quum rerum eccleſiaſticarum ſubſtantia per tales ſoleat deperire. Niſi fortè tu talibus ſcienter contuleris eccleſiaſtica beneficia, quibus eos non per te, ſed per ſuperiorem decernimus ſpoliandos.

28. diſt. ca. Siracuſana

Idem

Idem Archiepiſcopo Acheronenſi.

Filius ſacerdotũ Græci ex vxore genitus, licitè inter Latinos promouetur, ſi ſcandalum non obſiſtat.

Conſtitutio vij.

CVm olim ad noſtram audientiam perueniſſet, quod canonici Anglorien. *Ibid cap.*
cantorem Tricaricen. ſibi elegerint in paſtorem. Et infrà. Licet tibi de for- *Cum olim.*
ma electionis canonicè ac idoneitate perſonæ in alijs conſtitiſſet, mouit te ta- *32. diſt ca.*
men, quod cum pater eius Græcus fuerit, & iuxta ritum Græcorum vxorem *Si quis eo-*
duxerit in minoribus ordinibus conſtitutus, cantorem ipſum ex vxore legiti- *rum.*
ma in ſacerdotio ſuſcepiſſet.

Nos igitur attendentes, quod orientalis eccleſia votum continentiæ non ad- *31. diſt. ca.*
miſit, quoniam orientales in minoribus ordinibus contrahunt, & in ſuperio- *Nicena.*
ribus vtuntur matrimonio iam contracto, mandamus, quatenus, niſi pro eo *& ca. Quo-*
quod inter Latinos Græci huiuſmodi conuerſantur, regionis conſuetudo repu- *niã & cap.*
gnet. ſi aliud canonicum non obſiſtat, ad confirmationem & conſecrationem *Aliter.*
eiuſdem ſine dubitatione procedas. *32. diſt. ca. Placuit.*

Idem Epiſcopo Pictauienſi.

Clericus coniugatus non beneficiatus, non cogitur deferre tonſuram.

Conſtitutio viij.

IOannes nobis conquerendo monſtrauit, quod tu eum, quanquam iam du- *Ibidem ca.*
dum vxorem legitimam duxerit, pro eo quod prius in Acoluthum fuerat or- *Ioannes.*
dinatus, compellere niteris, vt tonſuram deferat clericalem: ex qua inter ipſum
& vxorem ſuam poſſet ſcandalum generari, de conſuetudine terræ tuæ clerici
vxorati non cogantur inuiti portare tonſuram.

Quoniam igitur idem etiam tonſoratus, non poteſt priuilegio clericali gau- *17. quæſt 4*
dere, Mandamus, quatenus ipſum ſuper tunſoratione huiuſmodi nõ moleſtes, *ca. Si quis*
dummodo nullum percipiat beneficium eccleſiaſticũ, cuius ratione teneatur *ſuadente.*
clericalem deferre tonſuram: quia cum eum oporteat ſecularibus negocijs im-
miſceri, tonſura ipſius ſecularia exercentis videretur profecto in miniſterij no-
ſtri vituperium redundare.

Idem Innocentius Papa tertius.

Vxorati non admittuntur ad eccleſiaſticas dignitates. & coguntur dimittere quas habent.

Conſtitutio ix.

CVm decorem domus Dei. Et infrà. Eos qui ſunt publicè vxorati, non ad- *Ibidem ca.*
mittatis de cætero ad eccleſiaſticas dignitates, dimiſſis ab eis, quas non poſ- *Cum de-*
ſunt ſine prauo exemplo & graui ſcandalo retinere. *corem.*

DE CLERICIS NON RE-ſidentibus.

INNOCENTIVS PAPA III. CApitulo Raguſino.

Priuandus eſt prælatus vel clericus non reſidens, qui citatus non reuertitur in termino ſibi præfixo, niſi habeat iuſtum impedimentum.

Conſtitutio x.

QValiter archiepiſcopus veſter temeritate propria receſſit ab eccleſia *Extra lib.*
Raguſinenſi, nec iam vltra quadriennium expectatus redierit, per li- *3. tit. 4. de*
teras etiam veſtras reuocatus. Et infrà. Diſcretioni veſtræ mãdamus, *Cleric. non*
quatenus, niſi forſitan iam redierit, vos poſt menſem à receptione *reſidẽt. ca.*
præſentium perſonam vobis idoneam in archiepiſcopum eli- *Qualiter.*
garis.

Idem

Idem Patriarchæ Conſtantinopolitano.

Argumentum idem, quod & capitis præcedentis.

Conſtit. xj.

Ibidem ca. Inter quatuor. 21. quæſt. 2 ca. Placuit.

INter quatuor animalia. Et infrà. De clericis qui eccleſias vel præbendas ſibi conceſſas ſine iuſta & neceſſaria cauſa deſerunt, tuo præſertim non accedente conſenſu, hoc tibi duximus reſpondendum, quod poſtquam congruo tempore fuerint expectatæ, niſi redierint ad illas, poſſunt eis iuſtè priuari, dũmodo nõ ſint iuſto impedimento detenti.

Idem Archiepiſcopo Panormitano.

Si neſcitur vbi ſit clericus, tribus publicis edictis citabitur in eccleſia ſua: & ſi infrà ſex menſes non reuertitur, priuabitur eccleſia ſua.

Conſtitutio xij.

Ibidem ca. Ex tuæ deuotionis.

EX tuæ deuotionis. Et infrà. In eccleſijs, eorũ qui ſe fraudulenter abſentant, necad ipſos valet citatio peruenire, trinæ citationis edictum facias publicari, etſi nec ſic curauerint obedire, & vltra ſex menſes ſuas deſeruerint eccleſias, eis debent meritò ſpoliari, contra eos etiam procedatur, vt ipſos per ſuſpenſionis & excommnnicationis ſententiam ad tuam obedientiam venire cõpellas. Quod ſi nec ſic eorum malitia poterit emolliri, eos B. tituli S. Suſannæ presbyter Cardinalis apoſtolicæ ſedis legatus à ſpiritualium adminiſtratione remoueat, & quibus præſunt eccleſijs de perſonis idoneis faciat prouideri, ſed in eos degradationis ſententiam non promulget, vt cum eis miſericorditer, ſi expediat, facilius agi poſſit.

Idem Epiſcopo Altiſiod.

Priuilegiatus & abſens in ſtudio, fructus præbendæ recipiat, exiſtens in villa vel caſtello, vbi nullum eſt vel minus competens ſtudium, priuilegio non vtitur.

Conſtitutio xiij.

Ibidem ca. Tua fraternitatis.

TVæ fraternitatis diſcretio poſtulauit. Et infrà. Quæſiuiſti præterea vt cũ interdum canonici, quibus ſtudiorum gratia eſt indultum, vt in abſentia ſua fructus percipiant præbendarũ ſuarum, accepta licentia ſe ad villas transferunt vel caſtella, in quibus nullum eſt vel minus competens ſtudiorum exercitium, vtrum præbendarum ſuarũ fructus ſint talibus cõferendi. Ad quod breuiter reſpondemus, eis qui huiuſmodi fraudẽ cõmittunt, cum fraus & dolus nemini debeat patrocinium impartiri, præfatam indulgentiam competere non debere.

DE PRAEBENDIS ET DIgnitatibus.

INNOCENTIVS PAPA III. Zamorenſi Epiſcopo.

Extra lib. 3 tit. 5. de preben. & dig ca. Cũ ſecundum. 12. quæſt 1. ca. Ex his 12. diſt. ca. Cleros. & 16 quæſt. 1. ca Si cupis. Pſal 15. 70. diſt. ca. Neminem & ca. Sanctorum.

Ordinato ad ſacros per epiſcopum ſine titulo nemine præſentante, ordinator vel ſucceſſor compellitur in neceſſarijs prouidere, donec titulum habuerit.

Conſtitutio xiiij.

CVm ſecundum Apoſtolũ, qui altari ſeruit, viuere debeat de altari, & qui ad onus eligitur, repelli non debeat à mercede: patet à ſimili, vt clerici viuere debeant de patrimonio Ieſu Chriſti, cuius obſequio deputantur: vt ipſa nominis ratio perſuadet. Cum enim κλῆρος, quod eſt ſors vel hæreditas, clerici appellentur, quia in ſui ordinatione vel aſſumuntur in hæreditatem domini, vel aſſequuntur hæreditatem in ipſo, vt verè poſſint pſallere cum propheta dicente, Dominus pars hæreditatis meæ: dignum eſt vt eccleſiaſticis ſtipendijs ſuſtententur, in qua & per quam diuinis obſequijs aſſcribuntur. Licet autem prædeceſſores noſtri ordinationes eorum, qui ſine certò titulo promouentur, in iniuriã ordinantiũ irritas eſſe voluerint

&

& inànes:nos tamen benignius agere cupientes, tamdiu per ordinatores vel ſucceſſores eorum prouideri volumus ordinatis, donec per eos eccleſiaſtica beneficia conſequantur.

Inde eſt, quod cum G. lator præſentium à prędeceſſore tuo fuerit ad ſubdiaconatum nullo præſentante promotus, mãdamus quatenus, ſi eum hi, quibus examinationem ipſius duximus committẽdam, te citato legitimè, vt per teipſum vel idoneum reſpõſalem interſis, & tam ſuper idoneitate perſonæ, quàm etiam ſuper quantitate ac qualitate beneficij proponere tibi liceat, quicquid duxeris rationabiliter proponendum, idoneum eſſe repererint, tamdiu ei vitæ neceſſaria congruè ſubminiſtres, donec per te in Zamaren. eccleſia vel alia fuerit competens beneficium eccleſiaſticum aſſecutus, ſciturus pro certò, quod ſi per examinationem eorum fuerit repertus idoneus, & tu ei iuxta mandatum noſtrum neglexeris prouidere, cum hoc nobis per literas eorum innotuerit, ad id exequendum te per diſtrictionem eccleſiaſticam compellemus.

Idem Archiepiſcopo Senonenſi.

Qui hoc ignoranti ſcienter contulit præbendam, quam non potuit, illa euicta, aliam quam poteſt conferre tenetur.

Conſtitutio xv.

INter cætera. Et infrà. Facta reſignatione à Guilhemo quondam canonico Laudunenſi de præbenda eiuſdem eccleſiæ, quæ per commutationem præbẽdarum H. rũe Siclunen. canonico, authoritate apoſtolica aſſignari debebat, magiſter P. per Lauduen. epiſcopum de præbenda fuit inueſtitus eadem. Super quo cum inter magiſtrum ipſum & dictum H. controuerſia ſuborta fuiſſet, per Celeſtinum Papam prædeceſſorum noſtrum omnia retractata fuerunt. Et infrà. *Ibidem ca. Inter cætera.*

Supradicto epiſcopo dedimus in præceptis, vt donec idẽ magiſter in eadẽ eccleſia fuerit præbendale beneficiũ aſſecutus, nulli alij præbendam aſſignare prę-ſumat. Quod ſi fortè præſumpſerit, id irritum decernimus, & inane. Decet enim vt quia præbendam ei, quam de iure nõ potuit, aſſignauit, eam quam de iure poteſt, aſſignet, ne præbendam ei fraudulenter viſus ſit aſſignaſſe.

Idem Epiſcopo & Cantori Tornacenſi.

Caſſatur electio illius, qui poſſidet plures dignitates, atque præbendas: & idem ſi detinetur aliquo vicio hic ſcripto.

Conſtitutio xvi.

CVm iam dudum. Et infrà. Verum quoniam ab R. Sielnnen. canonico, I. de Bythinia quædam obiecta fuere, multitudo videlicet tam dignitatum quàm etiam præbendarum, ambitionis & auaritiæ vitium: cui nondum finem imponens, contra diffinitionis noſtræ tenorem & Lateranen. concilij ſtatuta ad obtinendam præpoſituram Siclunenſem ſe ingerit & ingeſſit, & quod die intruſionis ſuæ de te confirmationem præſumpſerit miniſtrare, ſicut & poſt cõfirmationem caſſatam, mandamus, quatenus ſi inueneritis prædictum I. habere plures alias dignitates atque præbẽdas, aut aliquid aliud præmiſſorum, quod ad caſſationem eius ſufficiat, inuenetitis eſſe verum, ei ſuper iam dicta præpoſitura ſilentium imponatis, ab impetitione ipſius Siclunen. eccleſiam abſoluentes: cum multa per patientiam tolerantur, quæ ſi deducta fuerint in iudicium, exigente iuſtitia non debeant tolerari. *Ibidem ca. Cum iam. Extra lib. 3. tit. 5. de præben. & dignit. cap. Quia intãtum.*

Idem Archiepiſcopo & Archidiacono Senonenſibus.

Recepto in canonicum, quàm citò facultas ſe obtulerit, debetur præbenda. & interim habebit quotidianas diſtributiones.

Conſtitutio xvij.

DIlectus filius T. canoniens Lingonen. propoſuit, quod cũ de mandato Celeſtini Papæ prædeceſſoris noſtri Lingonenſis epiſcopis quandã præbẽdam *Ibidem ca. Dilectus filius.*

aſſignauit eidem in eccleſia Lingonen. quia capitulum ipſum ad eandem recipere contemnebat. Et infrà.

Ad inſtantiam Remen. archiepiſcopi, tunc Epiſcopi Præneſtin. apoſt. ſedis legati & authoritate ipſius, talis inter eũ & epiſcopũ & canonicos Lingõ. cõpoſitio interceſſit, quod ipſo ab eis recepto in canonicum, & conceſſo ſibi ſtallo in choro, & participatione qualibet diuinorum, idem fructus præbendę percipere non deberet, niſi loco proximo vacatur. Et infrà.

Cum ergo dictum T. in canonicum recipi canonicis non obuiet inſtitutis, & vacaturam expectare præbendam, Lateran. concilio non ſit dubium obuiare, nos facto eiuſdem legati illicito reprobato, quod eſt licitum approbantes: quia videtur indignum, vt receptus in canonicum præbendę beneficio defraudetur. Mandamus quatenus dictos Epiſ. & canonicos, vt ei præbendã cum ſe facultas obtulerit, non differant aſſignare app. poſtp. compellatis, facientes eidem portiones quotidianas, quæ fiunt in eccleſia memorata, ſine diminutione qualibet aſſignari.

Idem Epiſcopo Brixienſi.

Non tenet electio, cum ad vnam præbendam duo ſimpliciter eliguntur.

Conſtit. xviij.

Ibidem ca. Tua fraternitatis. 1 queſt. 3 cap. i quu præbendas. Extra lib. 3. tit. 8 de conceſſ. preben. ca. Nulla.

TVæ fraternitatis deuotio. Et infrà. Cum ſæpe contingat, quod ad vnam præbendam duo clerici propter Importunitatem petentium eligantur. Nos attendentes, quod ſi duo vnam præbendam tenerent, illud eſſet contra concilium Turonen. quod præbendarum prohibet ſectionem: & ſi vnus illorũ ipſam obtineret præbendam, ſub expectatione alius contra Lateranen. concilij ſtatuta remaneret, inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod talis electio de rigore iuris penitus eſt caſſanda.

Idem Innocentius Papa tertius.

Si duo electi ad aliquam dignitatem compromittant in iudice, poterit iudex alterum confirmare, & alteri pro bono pacis de prouentibus prouiſionem facere.

Conſtitutio xix.

Ibidem ca. Niſi eſſent.

NIſi eſſent viri prouidi & honeſti, tam qui ordinem fecerunt, quàm illi, circa quos eſt facta ordinatio in eccleſia veſtra ſup negocio prioratus, ordinationem illam valde ſuſpectam propter exempli perniciem haberemus. Quod ergo poſt concertationem diutinam ordinatum eſt circa vnum de electis, vt ipſe habeat prioratum, hoc ex iurisdictione delegata ſecundũ iuſtitiam videtur eſſe ſtatutum. Quod autem ordinatum eſt circa reliquũ, vt ipſe viginti libras de redditibus capituli & xl. de prouentibus prioratus percipiat annuatim, hoc ſecundum prouidentiam intelligitur eſſe præceptum, ex arbitraria poteſtate, cum in delegatos fuerit compromiſſum, qui authoritatem ſibi retinendo commiſſam, ſe pro bono pacis & vtilitatis hoc ordinaſſe fatentur.

Quia igitur hæc ordinatio ab omnibus eſt recepta, poſſuntq́; licitè prior & capitulum de prouentibus ſuis propter cauſas prædictas, non quidem ex pactione partium, ſed ex iuſſione iudicum prouiſionem huiuſmodi exhibere, nos eam hoc adhibito moderamine toleramus, vt ad præſtationem quadraginta librarum non dignitas prioratus, ſed perſona prioris maneat onerata, ne ſi fortè circa prouentus aliqua videatur facta ſectio prioratus, ita quod ipſo priore defuncto ſucceſſor ipſius ad præſtationem xl. lib. minimè teneatur.

Idem Epiſcopo Vadanenſi, & Abbati Vatianenſi.

Canonici priuilegiati à Papa ſuper certo numero, ſi ſponte receperunt aliquem ſupra numerum, contra impetrantes à Papa exceptione numeri vti non poſſunt.

Conſtitutio xx.

Ibidem ca. Pro illorũ.

PRo illorum prouiſione. Et infrà. Burdegalenſi archiepiſcopo mandamus, vt magiſtro P. in aliqua eccleſiarũ ſuarum, vbi ei expedire cognoſceret, competens faceret beneficiũ aſſignari, contradictores eccleſiaſtica diſtrictione compeſcens:

peſcens: qui decano & capitulo Xantonenſi autho. noſtra mandauit, vt ipſum admitterent in canonicum & in fratrem. Cumque ijdem reluctarentur Canonici ac indulgentiam de quadrageſimo canonicorum numero ei opponerent: quia archiepiſcopus cognouit illos in eluſionem mandati noſtri indulgentia conceſſa eis irreuerenter abuti, prædictum magiſtrum de præbenda & canonia Xantonenſis eccleſiæ inueſtiuit, contradictores vinculo excommunicationis aſtringens. Et infrà.

Quia verò quod per dictũ archiepiſcopũ de memorato magiſtro authoritate noſtra prouidè factũ eſt, firmitatem volumus obtinere, mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit prædictos canonicos indulgentiã, quam habent de certo canonicorũ numero, non ſeruaſſe, & aliquem vltra conſtitutũ numerũ in canonicũ authoritate propria recepiſſe, cũ nobis legem imponere non debeant, quam ipſi negligunt obſeruare, iaiam in ipſos excõmunicationis ſententiam à prædicto archiepiſcopo tã diu denuncietis ſublato appellationis obſtaculo obſeruandã, donec ſæpedictũ magiſtrũ recipiant in canonicum, & ea quæ ad canonicatũ pertinent, cum ſtallo chori, & loco capituli ei ſtudeant aſſignare.

Idem Biſuntinenſi Archiepiſcopo.

Non beneficiatus habens ſufficiens patrimonium, ad ſacros ordines legitimè promouetur.

Conſtitutio xxj.

TVis quæſtionibus reſpondemus, quod clericos in minoribus ordinibus cõſtitutos, de patrimonialibus bonis habentes vnde poſſint cõgruè ſuſtentari, & ſi nondum fuerint beneficium eccleſiaſticum aſſecuti, dummodo aliud canonicum non obſiſtat, ad ſuperiores poteris ordines promouere. *Ibidem ca. Tuis quæſtionibus.*

Idem Zamoren. Epiſcopo.

Abſenti poteſt conferri beneficium alio mediante, nec refert vtrum abſens inueſtiatur per perſonam mediam, vel perſona media inueſtiatur pro abſente.

Conſtitutio xxij.

ACcedens ad apoſt. ſedem. Et infrà. Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod clericus abſens per alium, vel alius magis pro ipſo poterit de beneficio eccleſiaſt. inueſtiri. *Ibid cap. Accedens.*

Idem Epiſcopo Trecenſi.

Si ad vnum canonicatum & præbendam duo ſunt recepti ſimpliciter, receptio non tenet, etiam interueniente apoſtolica authoritate.

Conſtitutio xxiij.

DIlecto filio P. ſanctæ Prudẽtianæ presbytero cardinali, cellerario Trecen. & R. procuratori tuo auditore conceſſo, idem cellerarius propoſuit coram eo, quod cum in manibus Remen. archiepiſcopi tunc apoſt. ſedis legati intendentis prouidere G. nepoti ſuo in Trecen. eccleſia pręb endam, quam ibi obtinebar, liberaliter reſignauit, dictus legatus præfatum G. & eundem cellerarium in canonicos Trecen. inſtituit, & ambobus idem capitulum Trecen. ſtallũ in choro & locum in capitulo, & idem archiepiſcopus ſupradictæ præbendæ fructus diuidendos communiter aſſignarunt, donec idem G. integrum eſſet præbendale ſtipendium aſſecutus. Et infrà. *Ibidem ca. Dilecto filio.*

Quorum receptionẽ procurator generalis prædeceſſoris tui in partibus Conſtantinop. tunc agentis poſtmodũ approbauit. Dictus quoq; cellerarius lectionẽ & Euangeliũ in hebdomada ſua legiſſe dinoſcitur, & tam decani quàm epiſcopi electioni, & aliorum negociorũ tractatibus, ſicut canonicus Trecen. interfuit, & domũ quandam per capitulum memoratum obtinuit, quæ non niſi canonico conſueuerat aſſignari: tuque cum ad eandem acceſſiſſes eccleſiã conſecratus, cũ cum canonicis alijs ad oſculum ſuſcepiſti, cum tunc nõ niſi canonici ad oſculũ admittantur: & eidem ſuper prædictis non mouiſti per bienniũ quæſtionẽ, propter quod petijt vt te ab ipſius ſuper hoc moleſtatione indebita cõpeſcere dignaremur.

Extra lib. 3. tit. 5. de praben. & dignit. cap. Maioribus. Eodẽ lib. tit. 8. de cõceſſ. prabẽ. ca. Nulla.

remur. Et infrà. Procurator tuus propoſnit ex aduerſo, qnod ad vnicum ius ſpirituale quod vacabat ibidem, in ſimul duos canonicos inſtituere prædicto legato non licuit. Nam ſi duo vnicã præbendã haberent, id eſſet cõtra Turonen. cõcilium, quod præbendarũ inhiber ſectionem. Si verò duobus receptis vni tantũ præbẽda daretur, ſub expectatione alius cõtra Lateran. conciliũ remaneret. Pręterea licet in eccleſia, in qua non eſt certus numerus præbendarum, nulla etiam vacante, in canonicum quis poſſit aſſumi, cum intelligatur ad quoddam ius eligi, quod ex electorum aſſenſu de nouo creatur, & cum electo in canonicum naſcitur, & deſinit cum defuncto: in eccleſia tamen, quæ determinatum habet numerum præbendarum, vno indiuiduo iure vacante, duo ſimnl eligi nõ poſſunt ad illud, eò quòd huiuſmodi ſpirituale ius diuidi ſeu cõmunicari nequeat inter eos: quanquam interdũ hi, ad quos ſpectat electio, de cõmuni aſſenſu augmẽtare valeant numerum præbendarum, quoddã ius ſpirituale de nouo creãdo, niſi fortè ſtatutum aliquod obuiaret, quod eſſet iuramento firmatum, vel cui ſedis apoſt. cõfirmatio acceſſiſſet, huiuſmodi clauſula ꝓhibitionis adiecta, vt ſi quidquam contra id fieret, non valeret: propter quod inſtitutionem præfatam nullã fuiſſe dictus aſſeruit procurator, cum in Trecen. eccleſia certus ſit numerus præbendarum, quem capitulum vel legatus augmentare minimè intendebat, vel ius aliquod de nouo creare. Vnde dictum cellerariũ ad reſtitutionem eorũ, quæ ratione prædictæ inſtitutionis tenebat, ſententialiter duximus condemnãdum, ei ſuper præbenda ipſa, vel eius parte, ſilentium imponentes, ita quod per hoc prædicto G. nullum præiudicium generetur, cum res inter alios acta regulariter alijs non obſiſtat.

Idem Innocentius Papa tertius.

De vna prabenda vacante poſſunt fieri dua, ſi eius ſuppetant facultates: aliàs diuidens integrare tenetur.

Conſtitutio xxiiij.

Ibidem ca. Vacante.

VAcante quadam præbenda in eccleſia tua, duas ex ea conſtituens, ad illas de conſenſu capituli tui duos canonicos aſſumpſiſti: quorum altero viã vniuerſæ carnis ingreſſo, præbendam, quam defunctus habuerat, qnidam clericus nomine Hippolyius fuit authoritate ſedis apoſt. aſſecutus. Verum cum idẽ Hippolytus te ſuper integritate præbendæ per quaſdam noſtras literas inquietet, & alius idem ius aduerſus te ſe habere proponat, qnid facere debeas, requiſiſti. Sup quo ſic duximus reſpondendum: quod cum Turonen. ſtatuta concilij ſectionẽ inhibeant præbendarum, teneris vtrique de his quæ vacare contigerit integrare præbendam, niſi rationabili cauſa de vacante præbenda ſupradicta duæ fuerint conſtitutæ, ac tot ſint vtriuſq; prouentus, quod per vtranque ſit vtriq; prouiſum in beneficio competenti.

Extra lib. 3. tit. 5. de praben. & dignit. cap. Maioribus.

Idem Vercellenſi Epiſcopo.

Si Papa mandat Capitulo, vt aliquem in canonicum recipiant, & prabendam, ſi qua vacat, conferant: ſi de mandato ſcientes alij conferunt, coguntur primum recipere, & de redditibus eccleſia loco beneficij prouidere, donec prabendam habeat.

Conſtitutio xxv.

Ibid cap. Dilectus filius.

DIlectus filius G. clericus nobis expoſult conquerendo, quod cum pro eo ad Nouarien. capitulum mandatum apoſtolicum miſiſſemus, vt eum in canonicum reciperent & in fratrem, præbendam, ſi qua tunc vacabat, conferẽtes eidem. Et infrà.

Fraternitati tuæ mandamus, qnatenus ſi tibi conſtiterit, quod in Nouarien. eccleſia præbenda vacaret, tempore quo eiuſdem eccleſiæ canonici noſtras literas receperunt, cum eam alij in eluſionem mandari noſtri duxerint conferendam, eundem clericum, ſi non habet ſufficiens beneficium eccleſiaſticum, in canonicum recipi facias, & ſibi de reddiribus eccleſiæ ſingulis annis aſſignari prouentus, donec ei ſit in beneficio præbendali prouiſum.

DE EPISCOPO AEGROTANTE.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIepiſcopo Arelatenſi.

Epiſcopo, qui propter morbum incurabilem paſtorale officium exercere non poteſt, dandus eſt coadiutor.

Conſtitutio xxvj.

EX parte tua fuit præpoſitum, quod cum Auraſienſis epiſcopus graui morbo & incurabili ferè per quadriennium laborauit, ita quod paſtorale officium non poteſt vllatenus exercere, princeps terræ illius ac ciues ciuitatis eiuſdem à te poſtulant inceſſanter, vt ipſis, cum ſis metropolitanus eorũ, ſtudeas prouidere. Verum cũ ipſum ad ceſſionem compellere non poſſis, nec debeas vllo modo, nec afflicto afflictio ſit addenda: imo potius ipſius miſeriæ miſerandum, eò quòd idem vir bonus extitit, & eccleſiam ſibi ſalubriter commiſſam gubernauerit: nos volentes tam epiſcopo, quàm eccleſiæ prouidere, mandamus, quatenus illi coadiutorem aſſocies, virum prouidum & honeſtum, per quem tam epiſcopo, quàm populo vtiliter conſulatur.

Extra lib. 3. tit. 6. de clerico ægrotante. ca. Ex parte. 7. quæſt. 1. ca. Cũ percuſſio & 7 quæſt. 9. ca. Iudicas.

DE INSTITVTIONIBVS.

INNOCENTIVS PAPA III. S. MARCELLI & S. Suſannæ Cardinali, Apoſtolicæ ſedis Legato.

Cum in eccleſiis oportet extraneos inſtitui, non debent inſtitui clerici certæ originis tantum, ſed vndecunque ſint, dum tamen ſint idonei.

Conſtitutio xxvij.

AD decorem. Et infrà. Sicut noſtris auribus eſt ſuggeſtum, Conſtantinopolitanus patriarcha aliarum nationum clericos ſpernens, Venetos tantum in Conſtantinopolitanis eccleſijs ſatagit collocare: non attendens, quod in omni gente, qui facit iuſtitiam, acceptus eſt Deo, nec ſanctuarium Dei cõuenit iure hæreditario poſſidere. Quocirca mandamus, quatenus moneatis eundem, vt viros literatos & aliàs idoneos, vndecunque originem duxerint, in prædictis eccleſijs, & maximè in maiori inſtituere non poſtponat: alioquin indignum ſe reddet, vt vos aliarum clericos nationum ad eius obedientiam compellatis. Nec diſſimulare poteſtis, quin hoc noſtris auribus intimetis, vt ex hoc ipſo, an verum ſit, quod ſuper hoc Venetis dicitur promiſiſſe, conijcere valeamus.

Extra lib. 3. tit. 7. de Inſtitutionibus cap. Ad decorẽ. Actio. 10 32 quæſt. 4 §. Is ita.

Idem Epiſcopo Elienſi, & Archidiacono Noruicenſi.

Inſtitutiones & cuſtodia poſſunt de iure ſpeciali ad non epiſcopum pertinere: & pendente lite cum diœceſano defenduntur in poſſeßione.

Conſtitutio xxviij.

CVm veniſſent ad apoſtolicam ſedem Archidiaconus Richimundiæ, & procuratores Eboracenſis archiepiſcopi, ex parte archiepiſcopi fuit propoſitum, quod inſtitutio perſonarum, & cuſtodia eccleſiarum vacantium ad eum in diœceſi ſua ſpectar, tam de iuriſdictione cõmuni, quàm de conſuetudine generali: verum quidam prædeceſſores ipſius quibuſdam archidiaconis Richimundiæ tam inſtitutionem quàm cuſtodiam perſonaliter cõmiſerũt. Et infrà.

Inter alia verò archidiaconus ipſe reſpondit, quod archiepiſcopus tam inſtitutiones, quàm cuſtodias non perſonaliter archidiacono, qui tunc erat, ſed perpetuo de conſenſu capituli archidiaconatui reali conceſſione donauit. Cũ autẽ archidiaconatus ipſe in continua poſſione, tam iſtarũ quàm aliarum libertatũ, multorum archiepiſcoporum & archidiaconorum temporibus extitiſſet, & ar-

Ibid cap. Cũ veniſſent. 70 diſt. ca. Sanctorum canonum. 1. quæſt. 3. ca. Si quis dator.

chiepiſcopus ſine conditione qualibet conceſſiſſet, ipſum eidē, poſt conceſſionē aſſeruit, quod ipſum conceſſerat, inſtitutionibus & cuſtodijs vacantium eccleſiarum exceptis. Ipſe vero timens, ne, ſi negaret expreſsè, cum nondum eſſet archidiaconatus poſſeſſionem adeptus, vel impediretur penitus factum eius, vel diutius differretur, reſpondit quod non ſolum de illo, ſed de omnibus redditibus ſuis faceret, quod ſibi placeret. Et infrà.

Nos igitur interlocuti ſumus archidiaconum eſſe in plena libertatum eiuſdem archidiaconatus poſſeſſione tuendum, donec probatum legitimè fuerit ex aduerſo libertates ipſas archidiaconis ab archiepiſcopis perſonaliter fuiſſe conceſſas, cum in hoc caſu tam ante quàm poſt & in ipſa etiam conceſſione archiepiſcopus eas retinere potuerit licitè tanquam ſuas, vel donec legitimè probatum fuerit eaſdem libertates archidiaconum abiuraſſe. Sed in hoc caſu, ſi cōceſſio illa fuerit realis, archiepiſcopo nihil iuris vel vtilitatis accederet: quia nos vel ad petitionem Eboracenſis Eccleſiæ, vel per nos ipſos ſuper hoc archidiaconatui conſulemus. Si ergo alterutrum ipſorum fuerit legitimè approbatum, archidiacono ſuper libertatibus ipſis: ſi neutrum, archiepiſcopo ſilentium imponatur.

Idem Epiſcopo Trecenſi, & Archidiacono Parrhiſienſi.

Is, ad quem ſpectat collatio dignitatum, ſeipſum inſtituere non poteſt.

Conſtitutio xxix.

Ibidem ca. Cum ad noſtram. 20. quæſt. 6. Vidictmus.

CVm ad noſtram. Et infrà. Illud autem nolumus vos ignorare, quod poſtquam M. fuit Abbas effectus, cuſtodiam de iure non potuit obtinere, quia cum ratione Abbatiæ ad ipſum pertineat donatio tam cuſtodiæ, quam aliarum dignitatum, ac etiam præbendarum in eccleſia Patranenſi, cuſtodiam ipſam recipere non potuit a ſeipſo, quum inter dantem & accipientem debeat eſſe diſtinctio perſonalis: ſed nec ab alio, cum ius conferendi alius non haberet.

Idem Præpoſito & Capitulo Cameracenſi.

Si ſcribitur ei, ad quem ſpectat collatio, dato executore ad prouidendum, per præſentationem literarum collatori factam, efficitur præbenda, ita quod collatio alteri facta non tenet.

Conſtitutio xxx.

Ibidem ca. Propoſuit.

PRopoſuit nobis T. presbyter, quod quum Celeſtinus Papa prædeceſſor noſter, pro receptione ipſius in fratrem & aſſignatione præbendæ ad donationem veſtrā ſpectantis, in eccleſia veſtra proximo vacatura, mandatum apoſtolicum vobis deſtinaſſet, Decano Remenſi executore conceſſo, decanus ipſe vos contumaces inueniens, ipſum de præbenda primo vacatura in eccleſia veſtra, quæ ad donationē capituli pertinet, authoritate apoſtolica inueſtiuit. Et infrà. Sed cum præbenda quæ ad donationem veſtram ſpectabat in eccleſia Cameracenſi vacaſſet, eam alij aſſignaſtis. Et infrà.

Extra lib. 3. tit. 8 de cōceſſ. præben cap. Quia in ritiorum. Et ſupra conſtit. 7. Dilectus.

Idem autem prædeceſſor noſter, quod ab eodem decano factum fuerat ratum volens haberi, collationem factam præbendæ à vobis penitus irritauit, & eum de ipſa per annulum inueſtiuit. Licet autem intentionis noſtræ non ſit inueſtituras de vacaturis factas contra canonum inſtituta ratas habere, qui ſecundum plenitudinem poteſtatis de iure poſſumus ſupra ius diſpenſare, attendentes tamen, quod idem presbyter non de vacatura, ſed de vacante per prædeceſſorem noſtrum fuerit inueſtitus, vtpote quæ poſt caſſationem conceſſionis à vobis factæ intelligebatur vacare: Mandamus quatenus amoto ab ea præbenda quolibet detentore, eam ipſi cum plenitudine honoris canonicè aſſignetis.

Idem

Idem P. ſanctæ Mariæ in via lata diacono Cardinali, apoſtolicæ ſedis Legato.

Semeſtre ad eligendum ſeu conferendum à iure præfixum, non currit legitime impedito, nec incipit currere, niſi à die notitiæ vacationis.

Conſtit. xxxj.

QVia diuerſitatem corporum diuerſitas ſæpe ſequitur animorum. Et infrà. Conquerebatur inter cætera Eboracen. archiepiſcopus, quod cum ad eũ in eccleſia Eboracenſi & alijs ſuis eccleſijs collatio pertineat præbendarum, tempore ſuſpẽſionis ipſius, & poſtmodum etiam quidam præter eius authoritatem ſe intruſerunt in ipſas. Et infrà.

Ibid cap. Quia diuerſitatem. De cõſecra. diſt ca 4. Sicut in ſacramentis.

Mandamus quatenus eos, qui præbendas vel dignitates eccleſiæ Eboracen. vel aliarum ad donationem eius ſpectantes præter authoritatem acceperunt ipſius, ad eas reſignandas, monitione pręmiſſa, per excommunicationis ſententiam & ſubtractionem aliorum beneficiorum, non obſtante confirmatione á ſede apoſtolica obtenta ſub forma communi, quæ confirmauit beneficia & præbendas, ſicut iuſtè & pacificè poſſidentur, appellatione remota cõpellas, niſi fortè aliqui ea vel ſpeciali mandato apoſtolicæ ſedis, vel authoritate Lateranenſis concilij ab Eboracenſi capitulo ſint adepti, ſic tamen, vt tempus ſuſpenſionis in ſex mẽſibus nullatenus computetur, cum Lateranenſis concilij conſtitutio contra negligentes tantum fuerit promulgata: & tunc ſi voluerit, non tamen valuerit archiepiſcopus ipſe in cõferendis præbendis vti propria poteſtate: à qua etſi fuerit ſua culpa ſuſpenſus, non tamen ad ipſum capitulum ex illa culpa præbendarum erat donatio deuoluta, ſed ad illum tempore ſuſpenſionis illius prębendarum donatio pertinebat, qui præter eius deſidiam & negligentiam poterat præbendas donare. Tempus etiam quoad ſedem apoſtolicam acceſſit, & apud illam permanſit vel receſſit ab illa, infra ſex menſes nullatenus computetur. Semeſtre autem tempus non à tempore vacationis præbendarum, ſed notitiæ ipſius potius volumus computari.

Extra lib. 3. tit. 8. de conceſſ. præben cap. Nulla.

Idem Baſileenſi Epiſcopo, & Abbati ſanctæ Mariæ.

Non valent literæ ad beneficium impetratæ, quæ de alterius colorata facti poſſeſſione non faciunt mentionem.

Conſtitutio xxxij.

CVm noſtris fuerit olim auribus intimatum, quod præpoſitura eccleſiæ Lauſanenſis tempore tanto vacaſſet, vt ſecundum ſtatuta Lateranenſis concilij ad nos eſſet eiuſdem donatio deuoluta, Epiſcopo & canonicis Lauſanenſibus mandauimus, vt præpoſituram ipſam theſaurario Lauſanenſi conferrent, quibuſdam ſuper hoc executoribus deputatis. Et infrà.

Ibid cap. Cũ noſtris.

Verum præfati epiſcopus & canonici literis receptis, præpoſituram prædictam non vacare dixerunt: quia licet ille, qui præpoſitus fuerat, in epiſcopum fuiſſet aſſumptus, ad ipſam tamen præpoſituram poſt conſecrationem ſuam denuo fuerat ab ipſis canonicis electus, & eam ſicut antea poſſidebat, quod dicti executores dicentes contrarium eſſe iuri, ipſam præpoſituram de iure vacantem authoritate apoſtolica præfato theſaurario aſſignarunt. Et infrà.

Auditor igitur ſuper hoc datus à nobis, de mandato noſtro decreuit, vt quod à memoratis executoribus factum fuerat, obtentu literarum noſtrarum, eò quòd per falſi ſuggeſtionem, & veri ſuppreſſionem fuerat impetratæ, cum præpoſitura illa non vacaret de facto, quia talis poſſeſſio plus habet facti quàm iuris haberetur irritum & inane.

Nos verò ſententiam eiuſdem ratam habentes, mãdamus, quatenus niſi prædictus epiſcopus ſufficienter oſtenderit, quod vel ex indulgentia ſedis apoſtolica

cę ſpeciali, vel ex alia iuſta cauſa & neceſſaria ſibi poſt cõſecrationem ſuam prępoſitura conceſſa fuerit memorata, ipſum ad reſignationem ipſius, ſi ſponte no luerit, compellatis. Deinde Lauſanenſe capitulum ad conferẽdam eam theſaurario ſupradicto diligentius inducere procuretis.

Idem Archidiacono Richimundiæ.

Vbi conſtat beneficium collatum per habentem poteſtatem, per exceptionem abiurationis & renunciationis non debet poſſeſſio retardari.

Conſtit. xxxiij.

Ibid. cap. Poſt electionem. POſt electionem & confirmationem epiſcopi Elien. vacãte archidiaconatu Richimundiæ, quem tenuerat Eboracen. Archiepiſcopus, enm tibi propria liberalitate conceſſit, dans Eboracenſi capitulo in mandatis, vt te in archidiaconum recipere procurarent: cuius noluerunt mandato parere: quia prædeceſſor noſter inter alia, quæ decano & Capitulo Eboracenſi ſuo priuilegio noſcitur indulſiſſe, ordinationem canonicorum ſeu perſonarum liberam eſſe decreuit, vt videlicet idonea & honeſta perſona, cui archiepiſcopus vacantem in eccleſia Eboracenſi præbendam vel dignitatem duxerit conferendam, ſecundum antiquam ipſius eccleſiæ conſuetudinem præſentaretur decano & capitulo ſupradictis. Et infrà.

Si quis contra conſuetudinem huiuſmodi in eccleſia ipſa eſſet per aliquem introductus, nec pro perſona, nec pro canonico haberetur. Quod ſi Archiepiſcopus infra terminum Lateranenſis concilij ſecundum formam præſcriptam perſonæ idoneæ non cõferret, liceret decano & capitulo authoritate apoſtol. iuxta eiuſdem concilij ſtatuta conferre. Cum igitur in literis archiepiſcopi directis capitulo de decano mentio nullatenus haberetur, per cuius manum debebas in capitulo inueſtiri, eius mandato extitit contradictum. Et infrà.

Ipſius igitur inſtitutione propter præmiſſas rationes à capitulo reprobata, ipſi intelligẽtes archidiaconatus donationẽ ad eos tam authoritate Lateranen. cõcilij, quàm indulti ſibi priuilegij deuolutã, R. de ſancto Cadmundo illum vnanimiter contulerunt, inueſtientes eundem de ipſo & ſolenniter inſtallãtes. Proceſſu verò temporis præfatus Archiepiſcopus poſt reſignationem & abiurationem à te factam, & receptam ab ipſo, eidem R. archidiaconatum contulit antedictum, qui archidiaconatum ipſum tam ratione primæ quàm ſecundæ conceſſionis ſibi aſſignatum per ſedem apoſtolicam confirmari. Et infrà.

Quoniam conſtitit nobis archidiaconatum prędictum tibi per Eboracenſem archiepiſcopum primitus fuiſſe cõceſſum, & quod inſtitutione facta per ipſum ſecundum iuris ordinem minimè reprobata, archidiaconatus non vacans non potuit nec debuit in alium ritè transferri: memorato R. qui contra iuſtitiæ regulam in archidiaconatum alterius prouehi ſe conſenſit, ſuper eo duximus ſilentium imponendum, Sententialiter decernentes, vt inſtitutio facta per archiepiſcopum de te ſortiatur effectum. Exinde ſi ſuper renunciatione vel aliquo præmiſſorum aliquis, qui velit & valeat, aduerſus te quicquam duxerit proponendum, ordine poterit iudiciario experiri.

Idem C. Can. Triden.

Receptoin canonicum tenetur capitulum prouidere, quàm citò facultas ſe obtulerit.

Conſtit. xxxiiij.

Ibidem ca. Cum ſuper extra li. 3. tit. 5. de conceſſ. præben. cap. Nulla. CVm ſuper quæſtione. Triden. præbendæ. Et infrà. Cum autem conſtet te in canonicum Triden. eccleſiæ fuiſſe receptum, licet receptionem tuam factam contra Lateranenſe concilium, pars aduerſa proponat, quia tamen probatum non extitit, nec ipſi canonici videbantur tibi hoc opponere poſſe de iure, qui ſe fatentur te contra ſtatuta præfati concilij recepiſſe, ſententialiter decernimus, vt tibi quàm citò ſe facultas obtulerit, præbendale beneficium in Trident. eccleſia conferatur, cum ex quo receptus es in canonicum, non debeas carere præbenda.

Idem Epiſcopo & Magiſtro P. canonico Hildeſemenſibus

Si habens prabendam in eadem eccleſia recipit dignitatem cum prabenda vel aliam prabendam, vacat prima: & quamuis à ſuperiore ſibi confirmetur, tamen valet impetratio per alium facta de ipſa, etiam tacito de poſſeſſione alterius, qua colorata non eſt.

Conſtit. xxxv.

Literas veſtras accepimus, quod cum pro D. clerico vobis ſcripſerimus, vt eũ de præbenda vacante ſancti Vniſcardi Bremenſis, quam dicebat ad donationem noſtram fuiſſe iuxta Lateranenſis concilij ſtatuta deuolutam, curaretis authoritate apoſtolica inueſtire. Et infrà. De facto fuit propoſitum coram nobis, quod H. præpoſitus quondam ſimplex canonicus eiuſdem eccleſiæ, de ipſa in maiori eccleſia in canonicum eſt electus, & poſtmodum anni ſpacio euoluto in ipſa ſancti Vniſcardi in præpoſitum eſt aſſumptus, priorem præbendam nihilominus retinens, quam in ipſa eccleſia tunc habebat. *Ibid. cap. Literas veſtras.*

Sed præpoſitus allegabat econtra, quod erat ex conſuetudine generali, quod vnus in eadem eccleſia plures haberet præbendas. Et cum archiepiſcopus Bremenſis præpoſitum ipſum de præpoſitura in plena ſynodo inueſtiret, tam præpoſituram illam, quàm præbendam ei de canonicorum confirmauit aſſenſu. Et infrà.

Vnde cum vobis dubium videretur, vtrum cum aliquis de vna præbenda eligitur ad aliam, ſtatim prior vacare incipiat, an per ſententiam debeat abdicari eidem, an propter confirmationem huiuſmodi, quæ ſuperius eſt expreſſa, præbenda illa dici debeat non vacare, nos conſulere voluiſtis.

Cum igitur ſi ita eſt præbenda illa etſi non de facto, de iure tamen vacare noſcatur, Mandamus quatenus dictum præpoſitum vt illam ſine difficultate reſignet, appellatione remota, cogatis: quam cum de facto vacauerit, clerico memorato conferre curetis.

Idem Epiſcopo & Archipresbytero Papienſibus.

In eccleſiis non numeratis vacatio prabendarum ſeu canonicatuum poſſibilis non eſt, nec fit ibi deuolutio ad ſuperiorem ex negligentia ſemeſtri in non prouidendo eccleſia de miniſtris.

Conſtit. xxxvj.

Ex parte Aſtenſis eccleſiæ eſt noſtris auribus intimatum, quod cum quædam præbendæ in ipſa per quatuor annos & amplius vacauiſſent, Aſtenſis Epiſcopus quoſdam ibidem inſtituit, credens ſibi hoc ex Lateranenſi concilio licere. Inſtituti autẽ ſcientes non eſſe firmã inſtitutionem huiuſmodi ad Mediolanenſem Archiepiſcopum recurrerunt, qui eoſdem in canonicos Aſtenſis eccleſiæ ordinauit, & in corporalem poſſeſſionem præbendarum induxit, capitulo eiuſdem eccleſiæ præbente aſſenſum, tribus tantum exceptis, qui ſe inſtitutioni huiuſmodi opponere curauerunt. Et infrà. *Ibid. cap. Ex parte.*

Tandem vtraque pars eſt concorditer confeſſa, quod in prædicta eccleſia non erant diſtinctæ præbendæ, nec canonicorum numerus erat certus.

Nos igitur intelleximus euidenter, ſtatutum Lateranenſis concilij de beneficijs vltra ſex menſes vacantibus locum in hoc articulo nullatenus habuiſſe, etſi fortè Haſtenſis eccleſia canonicorum pateretur defectum. vnde inſtitutio per archiepiſcopum vel epiſcopum facta occaſione concilij memorati carere debet robore firmitatis.

Quia verò totum capitulum tribus exceptis prædictorum receptionem affectat, nec ab illis tribus aliquid rationabile contra ipſos obiectum eſt & oſtenſum, Mandamus quatenus ſi Aſtenſis eccleſiæ ſuppetant facultates, ſecundum conſuetudinem hactenus obſeruatam, prædictos clericos pro canonicis faciatis haberi.

Idem

Idem Epiſcopo & Capitulo Laudunenſibus.

Habens poteſtatem conferendi, non poteſt de iure alteri tradere poteſtatem conferendi primum beneficium quod vacabit.

Conſtit. xxxix.

Ibid cap. Conſtitutis

COnſtitutus in præſentia noſtra H.eccleſiæ veſtræ Canonicus humiliter intimauit, quod tu frater epiſcope poteſtatem ei dediſti ſacerdotalem conferendi prębēdam, quę primo in veſtra eccleſia eſſet vacatura. Et Remenſis archiepiſcopus tūc apoſtolicæ ſedis legatus, vobis filij capituli authoritate noſtra præcepit, vt cum præbenda ipſa vacaret, perſonam illam cui vellet eam H.conferre, ſine interpoſitione alterius perſonæ reciperetis ad ipſam. Et infrà.

Quocirca mandamus quatenus perſonam illam, cui memoratus H. ſacerdotalem præbendam quum contigerit eam vacare, duxerit canonicè conferendā, ſine cōtradictione qualibet admittatis: & tu interim frater epiſcope præbendam huiuſmodi contra formam conceſſionis tuæ conferre alicui non præſumas. Et infrà.

Quia verò conceſſiones tales ſi ad conſequentiam traherentur, fieri poſſent in fraude canonicæ ſanctionis, per quam prohibentur eccleſiaſtica beneficia cōcedi ſiue promitti antequam vacent, nolumus quod huiuſmodi occaſione mandati, quod gratiam continet perſonalem vel ſpecialem, fraudem adhiberi volentibus licentia concedatur.

Idem Innocentius Papa tertius.

Lateranenſe concilium de beneficijs vltra ſex menſes vacantibus ad epiſcopatus non extenditur.

Conſtit. xxxviij.

Ibid. cap. Dilectus filius.

DIlectus filius magiſter Guilhelmus canonicus veſter nobis ſuggeſſit, quod epiſcopo veſtro vniuerſæ carnis viam ingreſſo, archiepiſcopus S. Seuerinæ aſſerens, quod propter negligentiam veſtram ad epiſcopum erat eligendi authoritas deuoluta, in epiſcopum veſtrum elegit eundem.

Nos igitur attendentes quod canon Lateranenſis concilij ab Alexandro Papa contra negligentes editus, ad archiepiſcopatum vel epiſcopatum non ſolet extendi, ſed ad perſonatus alios, & minora eccleſiaſtica beneficia coartari, electionem huiuſmodi iuſtitia caſſauimus exigente.

Idem Priori Hoſtienſi, & ſuperiori S.Fridiani.

Non valet promiſſio beneficij vacaturi.

Conſtit. xxxix.

Ibid. cap. ex tenore.

EX tenore literarum veſtrarum accepimus, quod quum cauſam quæ inter I. clericum ex vna parte, & abbatem & conuentum de Bello ex altera ſuper prouiſione vertebatur ipſius. Et infrà.

Dictus clericus poſt litem conteſtatam chartam quandam monachorum exhibuit continētem, quod primam eccleſiam ad donationem ſuam ſpectantem aſſignarent eidem. Et infrà.

Supra eodē cap. Nulla. & Relatū.

Nos igitur attendentes, quod promiſſio prædicta non tenet, vtpote contra ſtatuta Lateranenſis concilij attentata, mandamus, quatenus memorato clerico ſuper hoc ſilentium imponentes, ab impetitione ipſius dictos abbatem & monachos abſoluatis.

Idem Innocentius Papa tertius.

Obligatur prælatus, qui promittit prouidere cum poterit.

Conſtit. xl.

Ibid. cap. Accedens.

ACcedens ad apoſtolicā ſedem R.clericus, ſua nobis inſinuatione monſtrauit, quod cū promiſeritis vos prouiſuros eidē in eccleſiaſtico beneficio cū poſſetis, ſicut per literas iudicis delegati inde cōfectas liquido apparebat. Et infr.

Nos autem conſiderantes, quod aliud eſt prælatum promittere beneficij collationem, cum poterit, aliud cum vacabit, cum in multis caſibus ſe facultas offerre poſſet, in quibus collatio nō eſſet in expectatione vacaturi beneficij differēda, mādam⁹, quaten⁹ memorato R. cū poteritis eccleſiaſticū beneficiū aſſignetis.

Inno-

Innocentius Papa tertius.

Si ad capitulum & prælatum, vt prælatum, poteſtas conferendi pertinet, de vno ad alterum lapſu temporis non tranſit: ſecus ſi prælatus interſit vt canonicus, quia tunc de capitulo tranſit ad prælatum, niſi dolum committat.

Conſtitutio xlj.

POſtulaſtis per ſedem apoſt. edoceri, vt cum ad vos & archiepiſcopum veſtrum ſimul donatio præbendarum eccleſiæ veſtræ pertineat, vtrum præbendæ vacantis donatio penes archiepiſcopum ipſum remaneat, ſi eam infra ſemeſtre tempus neglexeritis ordinare. *Ibid cap. Poſtulaſtis.*

Ad quod breuiter reſpondemus, quod ſi vos & idem archiepiſcopus infra tempus præſcriptum circa hoc negligentes extiteritis, ſicut nec ab illo ad vos, ita nec à vobis ad illum poteſtas deuoluitur conferendi: ſed ſecundum ſtatuta Lateranenſis concilij ad ſuperiorem tranſit donatio: niſi fortè archiepiſcopus non vt prælatus, ſed vt canonicus vobiſcum ius habeat conferendi. Et in hoc caſu cum doloſe impedierit, dolus ei ſuffragari non debet.

NE SEDE VACANTE ALIQVID innouetur.

INNOCENTIVS PAPA III. PRIORI ET Conuentui Glaſtonenſi.

Vacante ſede, ſtatus eiuſdem mutari non debet.

Conſtit. xlij.

NOuit ille qui ſcrutator eſt cordium, quod licet Celeſtinus prædeceſſor noſter eccleſiam veſtram erexerit cathedralem, ipſam Bathonienſi eccleſiæ vniendo, vt idem eſſet epiſcopus vtriuſque: quia tamen hæc vnio aſſerebatur à vobis in graue præiudicium Glaſtonenſis eccleſiæ redundare, cum per ipſam diſſolueretur religio, & fraudaretur eleemoſyna, & hoſpitalitas tolleretur: nos ad releuandum eccleſiæ veſtræ ſtatum cœpimus intendere diligenter. Et infrà. *Extra li. 3. tit. 9. ne ſed vacãte, cap. Nouit ille qui ſcrutator.*

Vos autem poſt obitum Bathonienſis epiſcopi humiliter poſtulaſtis, vt quia tempus aduenerat, quo ſine ſcandalo eccleſiæ veſtræ ruina poterat releuari, cum & Bathonienſis eccleſia idipſum pariter poſtularet, rex quoque cum regni magnatibus, & quidam epiſcopi cum multis abbatibus depoſcerent illud idem, vt vnione penitus diſſoluta, monaſterium veſtrum reduceremus in ſtatum antiquum, ſub abbatis regimine gubernandum. Attendentes igitur quod epiſcopali ſede vacante non debet aliquid innouari, cum non ſit qui epiſcopale ius tueatur: maximè ne plus fauiſſe perſonæ, quàm eccleſiæ videremur, ſi quod eo viuente conceſſimus, poſt obitum eius ſubitò mutaremus: petitionem veſtram nequimus exaudire, authoritate prædicta indulgentes, vt cum Bathonienſis eccleſia de præſule fuerit ordinata, ius veſtrum apud ſedem apoſtolicam proſequendi facultatem liberam habeatis. Interim autem ſub cura prioris idem monaſterium gubernetur. *12 queſt. 2 ca. Si qua de rebus.*

DE HIS QVAE FIVNT A PRAELATO, ſine conſenſu capituli.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIPRESbytero & Magiſtro ſcholarium Bituricenſibus.

Tenet donatio, quam de ſolius diœceſani conſenſu facit laicus eccleſiæ de decimis, quas ab alia eccleſia habet in feudum ab antiquo, id eſt, ante Lateranenſe concilium.

Con-

Conſtit. xliij.

Extra li. 3. tit. 10. de his quæ fiunt a prælato. cap. Cum ſedes apoſtolica. 16 quæſt. 1. cap. Quoniam quicquid. Hieronymus. 12 quæſt. 2 ca. Sine exceptione.

CVm ſedes apoſtol. Et infrà. Sanè ſicut accepimus, cum ex vna parte capitulum S. Stephani, & altera monachi de platea, ſuper decima quadam in veſtrum compromiſiſſent arbitriũ, dicti monachi proponebant donationem ipſius decimæ ſibi à quodam milite factam, & Bituricenſis archiepiſcopi diœceſani eius accedente conſenſu confirmatam fuiſſe, ſeque authoritate Hieronymi munitos exiſtere, qui ſcribens ad Damaſum ait: Si aliquando fuerint à laicis malè detenta, quæ diuini iuris eſſe noſcuntur, & in vſum tranſierint monachorum, epiſcopo loci præbente conſenſum, conſtabunt eis omnia perpetua firmitate ſubnixa. Econtrario pars allegabat aduerſa, conſenſum epiſcopi ſine cleri conſenſu minus ſufficere, authoritate Leonis Papæ, dicentis: Ne quis epiſcopus de rebus eccleſiæ quidquam donare, vel commutare, vel vendere audeat, niſi fortè aliquid horum faciat, vt meliora proſpiciat, & cum totius cleri conſenſu, atque tractatu id eligat, quod non ſit dubium eccleſiæ profuturum. Quia verò nos conſulere voluiſti, vtrum quando decima tenetur à laico, ſi conferatur eccleſiæ, ad confirmandam donationem conſenſus epiſcopi ſine cleri conſenſu ſufficiat. Taliter reſpondemus, quod monendus eſt laicus qui decimã detinet, vt eam eccleſiæ reſtituat, ad quam ſpectat: qui ſi fortè induci nequiuerit, & eam cum in diœceſani conſenſu alteri eccleſiæ aſſignauerit, præſertim religioſo conuentui, conſtabit ipſa donatio perpetua firmitate ſubnixa. Authoritates enim præmiſſæ, licet diuerſæ ſint, non tamẽ aduerſę: cum aliud ſit alienare quod ab eccleſia poſſidetur, & aliud quod detinetur à laico, ad vſum eccleſiaſticum reuocare. In alienatione quoque iuxta Leonis Papæ decretum conſenſus epiſcopi ſine clericorum conſenſu non ſufficit. In reuocatione autem, iuxta ſcripturam Hieronymi, ſufficit conſenſus epiſcopi: cum per vtrunque vtilitati eccleſiæ conſulatur. Nam & in Lateranenſi concilio eſt inhibitum, ne quælibet religioſa perſona eccleſias & decimas de manibus laicorum ſine conſenſu epiſcoporum recipiat: per quod indirecte datur intelligi, quod ſufficit conſenſus epiſcopi, vt licitum ſit eccleſiæ decimas de manibus recipere laicorum. Hoc autem de illis decimis intelligimus, quæ laicis in feudum perpetuo ſunt conceſſæ.

Extra li. 3. tit. 33 de priuilegijs. cap. Cum & plãtare.

Idem Metenſi Archidiacono.

Non poteſt epiſcopus ſine conſenſu capituli concedere eccleſias alijs eccleſiis, etiam ſi habeat ius patronatus in eccleſiis conceſſis.

Conſtit. xliiij.

Ibid. cap. Tua nuper. 12. quæſt. 2 ca. Sine exceptione.

TVa nuper. Et infrà. Adiecisti etiam, vtrum epiſcopo vel electo cum ſolo archidiacono, pręter aſſenſum maioris eccleſię, cum ab ipſa eligatur epiſcopus, & archidiaconus aſſumatur de ipſa, cœnobijs vel eccleſijs conuentualibus, ad quas ius pertinet patronatus, liceat conferre perpetuo vacantes eccleſias baptiſmales. Et infrà. Alterius etiam quæſtionis ſolutio ex epiſtola Leonis Papæ colligitur euidenter, In qua legitur, ne quis epiſcopus de rebus eccleſiæ quicquã donare vel permutare, vel vendere audeat: niſi fortè aliquid horum faciat vt meliora proſpiciat: & totius cleri tractatu atque conſenſu id eligat, quod non ſit dubium eccleſiæ profuturum. Irrita enim epiſcoporum donatio, venditio & commutatio rei eccleſiaſticæ erit abſque conniuentia & ſubſcriptione clericorum. Per hoc enim noueris ſolutam ſecundo loco propoſitam quæſtionem, cum conceſſiones eccleſiarum ad perpetuas alienationes non ſit dubium pertin[illegible]

Idem Epiſcopo Elienſi.

Epiſcopus parochiales eccleſias, vel obuentiones ipſarum, de conſenſu patroni, ſine conſenſu capituli ſui, monaſterio conferre non poteſt.

Ibid. cap. Paſtoralis. 15 quæſt. 1. c. eccleſias.

Conſtit. xlv.

PAſtoralis officij diligentia. Et infrà. Præterea quæſiuiſti, cum authoritate Dionyſij fuerint parochiæ limitatæ, quatenus ſingularum parochiarum

prouentus

prouentus in vſus eccleſiæ cederent neceſſarios, & ſtipendia miniſtrorum, ſi epiſcopo liceat ſine authoritate ſummi pontificis, vel ſaltem ſine ſui capituli voluntate, viris religioſis conferre obuentiones alicuius parochialis eccleſiæ, ſuſtentatione vicarij reſeruata. Et cum Lateranenſis concilij ſtatuta prohibeant eccleſijs nouam imponi, vel augeri veterem penſionem, poſtulas edoceri, an epiſcopus valeat religioſis, conſentiente patrono, totam eccleſiam, vel de nouo conferre aliquam portionem.

Extra lib. 3. tit. 9. de cenſibus. cap. Prohibemus.

Ad quod breuiter reſpondemus, quod ſalua conſtitutione canonica deconcedenda pijs locis quinquageſima portione, neque primum, neque ſecundum potuit facere epiſcopus (niſi de licentia Romani pontificis) præter ſui capituli voluntatem.

12. quæſt. 2. cap. Bonæ rei.

Idem Archiepiſcopo Senonenſi & eius Suffraganeis.

Ad concilia prouincialia vocari debent & admitti cathedralium eccleſiarum capitula.

Conſtit. xlvj.

ETſi membra corporis. Et infrà. Prouinciæ Senonenſis capitula cathedraliũ eccleſiarum ad nos querimoniam tranſmiſerunt, quod archiepiſcopus Senonenſis & eius ſuffraganei procuratores eorum nuper ad prouinciale conciliũ conuocatos ad tractatum eorum admittere noluerunt. Et infrà.

Ibid. cap. Etſi.

Viſum fuit nobis & fratribus noſtris, vt capitula ipſa ad huiuſmodi concilia debeant inuitari, & eorum nuncij ad tractatum admitti: maxime ſuper illis, quę ipſa capitula contingere dinoſcuntur.

18. diſt. ca. per totum

DE HIS QVAE FIVNT A MAIORE parte capituli.

INNOCENTIVS PAPA III. AVGVſtenſi Præpoſito.

Communis ordinatio eccleſiæ per contradictionem & appellationem eius, cuius non intereſt, impediri non debet.

Conſtit. xlvij.

EXore ſedentis. Et infrà. Accedentibus ad præſentiam noſtram T. ac B. Auguſten. canonico pro quæſtione, quæ inter vos ſuper præpoſitura Auguſten. eccleſiæ vertebatur, ex parte ipſius B. fuit propoſitum, quod pater eiuſdem à Celeſtino prædeceſſore noſtro, decano & capitulo Auguſtenſi literas obtinuit deſtinari, vt infra ſpacium vnius menſis eundem eligerent & aſſumerent in præpoſitum Auguſtenſem, in ſignũ inueſtituræ annulo aureo deſtinato, & quibuſdam mandati apoſtolici executoribus conſtitutis. Capitulum memoratum cum audiſſet, quod E. quondam eorum præpoſitus in epiſcopum Brixien. electus & confirmatus fuiſſet: licet dictas literas recepiſſent, in contemptum tamen eorum, aſſignato prius termino, infra quem ipſi deberent ſuper mandato apoſtolico reſpondere, H. tunc Auguſtẽſem decanum in præpoſitum elegerunt. Et infrà. Quia verò legitimè conſtitit, quod prædictus B. de præpoſitura non fuit aliquatenus inueſtitus, etſi mandatũ fuerit, vt de ea inueſtiretur: de qua etiam ſi inueſtitus fuiſſet, inueſtitura eius per prædeceſſorem noſtrũ, certa fuit ratione caſſata: quæ nec etiam ſi caſſata fuiſſet, per hoc quod dicto H. reuerentiam exhibuit, quæ debetur præpoſito, iuri ſuo renunciaſſe videtur: nos attendentes ſibi de iure nõ potuiſſe cõpetere, vt per appellationem ob id interpoſitam cõmunem ordinationẽ eccleſiæ impediret: intelligentes etiã te à maiori parte, tã dignitate, quam numero eorũ, quos eligendi ius cõſtabat habere, electum fuiſſe canonicè in præpoſitũ, electionẽ tuam authoritate apoſtolica confirmamus, præfato B. ſuper præpoſitura ſilentiũ imponentes.

Extra lib. 3. tit. 2. de his quæ fiunt à maiore parte capituli. c. Ex ore.

Idem Innocentius Papa tertius.

Prælatus cum maiori parte capituli, contradicente minori, ſtatuere poteſt quod ad neceſſariam reparationem fabricæ quilibet canonicus conferre tenetur.

Conſtit. xlviij.

Ibid. cap. Ex parte.

Ex parte tua nobis fuit frater archiepiſcope intimatum, quod ad reſtaurandã fabricam Rothomagenſis eccleſiæ tractatũ cõmuniter habuiſtis, te poſtulãte, vt quilibet canonicorum tecum pariter aliquam ſuorum redditũum portionem operi tam pio & neceſſario deputaret. Et infrà.

Statuimus, vt ſi qui veſtrum tuis, frater archiepiſcope, & maioris & ſanioris partis capituli ſtatutis ſuper hoc duxerit reſiſtendum, obtineat ſententia plurimorum.

VT ECCLESIASTICA BENEFICIA SINE diminutione conferantur.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIEpiſcopo Mediolanenſi.

Occulta collatio beneficij licet ſit ſuſpecta, bene valet, dummodo aliàs legitimè facta probetur.

Conſtit. xlix.

Extra lib. 3. tit. 12. Vt eccleſia. bene. cap. Vt noſtrum prodeat.

Vt noſtrum prodeat de vultu Dei iudicium. Et infrà. Præterea proponebas, quod cũ nullus debeat ſine accuſatione damnari, nec aliquid circa negocium illud ſit actum in forma iudicij, depoſitiones teſtiũ non poterant tibi præiudiciũ generare. Quia vero hæc allegatio perſonam noſtram tangere videbatur, dignum duximus cauſam commiſſæ inquiſitionis & ordinem plenius explicare, ne quis quomodolibet ſuſpicetur, quod nos in hoc negocio perperam proceſſerimus: præſertim, cum ratio aſſignandi debeat eſſe poſteris profutura. Cũ enim iuris ſit explorati, quod actore non probante, is qui conuenitur, etiam ſi nihil præſtiterit, debeat abſolui: videri poterat, quod nos tibi, qui cõueniebaris à nobis, malitioſe vel indiſcretè onus probationis ſuper tribus præmiſſis articulis impoſuimus, videlicet, vt oſtẽderes, quod prædictam cancellariam perſonæ idoneæ, modo canonico, & tempore competenti donaſſes. Porro, cum donatio fuiſſet occulta, & ideo ſuſpicione non carear, & elapſo iam anno nullus cancellarius omnino apparear, non

Extra lib. 3. tit. 8. cap. Nulla.

immerito credebamus, quod ſecundum Lateranenſis concilij ſtatuta ad nos eſſet ipſius cancellariæ donatio deuoluta: & ideo potuiſſemus ipſam ſine culpa conferre: quoniam etſi locum Dei teneamus in terris, non tamẽ de occultis potuimus diuinare. Quia ergo contra illud, quod prima facie iuſtè præſumebatur pro nobis, præſertim cum reſponderis prima vice, quod cancellariam alicui nõ contuleras, facultatem tibi pro te probandi conceſſimus, non fuit grauamen, ſed gratia: nec ex malitia, ſed ex benignitate proceſſit. Quod etiam de modo canonico fidem nobis fieri mandauimus, tu cauſam præſtitiſti mandato, qui ſæpe nobis per literas tuas intimaſti, & tandem probaſti per teſtes, quod retentis tibi prouentibus, officium conceſſeras memoratum: ex quo non immerito in talem conceſſionem fuimus ſuſpicati. Et ideo nos, qui non tam ex plenitudine poteſtatis, quàm ex officij debito, poſſumus & debemus de ſubditorum exceſſibus ad correctionem inquirere veritatem, te maximè cauſam & occaſionem præſtãte, Inquiſitionem commiſimus faciendam. Omnibus ergo diligenter auditis, te in tribus comperimus fuiſſe culpabilem. Circa contrarietatem reſponſi, quia non ſolum nobis, ſed nec cuiquam debuiſſes ex certa ſcientia contraria reſpondere. Circa carnalitatẽ animi, quia non ex affectu carnali, ſed diſcreto iudicio debuiſti eccleſiaſticum beneficium & officiũ in perſona magis idonea diſpenſare. Et cir-

Extra lib. [illegible] cap. [illegible] qu. 3. Si quis. Extra lib. 3. tit. [illegible] cap. Maioribus.

ca inhoneſtatem facti, quia non licuit ex pactione vel conuentione quacunque ſub modo vel tenore præſcripto concedere nudũ officium, & tibi retinere prouentus: cum in Lateranenſi concilio prohibitũ ſit, ne quis cõferendo eccleſiaſticum beneficiũ, partem prouẽtuũ ſuis vſibus retinere præſumat: & alibi cautũ reperiatur in canone, quod eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione debẽt cõferri. Vnde credimus diſtinguendũ, vtrum qui dat ſpirituale beneficiũ, prouẽtus ipſius ante donationẽ percipiat. Nam ſi prouentus ante donationẽ non percipiat ipſe, ſed alius, & ex donatione conſequatur, vt ipſe prouentus percipiat, nõ eſt dubiũ circa hæc intercedere ſimoniacam prauitatẽ. Si verò ante donationem perceperit

rit

rit ipſe prouentus,credimus diſtinguendū, vtrum ante donationē conſtituat, vt ipſi prouentus retineantur ad tempus pro cauſa iuſta & neceſſaria, aut cōueniat cū eo,qui accepit beneficium,ſeu cū mediatore quocunq;, vt officio illo cōceſſo retineat ipſe ſibi prouentus. Primū enim membrū credimus eſſe licitū: ſecundū aut dicimus non licere, ne viam aperiamus his, qui prauitatem ſuam ſatagunt palliare.

DE REBVS ECCLESIAE NON ALIENANDIS.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIEPISCOPO Montis regalis.

Poßeßiones quæ ſunt de menſa, non poſſunt alienari, & eccleſia conſueta regi per regulares, ſecularibus clericis conferri non debent.

Conſtitutio L.

POſſeßiones ad menſam tuam vel capituli pertinentes alienare non debes, aut eccleſias, in quibus monachi miniſtrare conſueuerant, clericis vel laicis aſſignare.

Extra lib. 3. tit 3. de reb. eccle. non alien. ca. Poſſeßiones.

Idem Epiſcopo Maurienſi & Præpoſito Vlconenſi.

Reſtituitur eccleſia contra alienationem, per quam enormiter fuit læſa.

Conſtit. Lj.

AD noſtram noueris audientiam perueniſſe, quod cum Tuſienſe monaſterium depreſſum eſſet onere maximo debitorum, abbas & cōuentus eiuſdē villam quandā neceſſitate coacti B. laico conceſſerunt in feudum, tali conditione appoſita, quod idem Lxxx. libras perſolueret, pro quibus eadem extiterat obligata. Quod non diſtulit effectui mancipare. Et infrà. Vnde humiliter ſupplicarunt, vt feudum prædictū facerémus ad vtilitatem monaſterij reuocari: præſertim cum idem laicus primo anno de ipſius prouētibus vltra ſummam perceperit prætaxatam, & per multos poſtmodū annos ſumpſerit eius fructus. Et infrà.

Ibid. cap. Ad noſtrā.

Quocirca mandamus, quatenus, ſi prædictum monaſteriū propter hoc inueneritis enorme diſpendiū incurriſſe, dictum laicum, vt (pecunia, quam pro exoneratione feudi, ſeu etiam pro vtilitate ipſius monaſterij expendiſſe noſcitur, ab eiſdem abbate & conuentu recepta, cum ſibi fructus percepti ſufficere debeāt pro labore) prēfatum feudum eidem monaſterio dimittat liberum & quietum, appellatione poſtpoſita compellatis.

DE EMPTIONE ET VENDITIONE.

INNOCENTIVS PAPA III. EPISCOpo Pallonenſi.

Si in venditione apponitur pactum de recuperanda re poſt certum tempus modico conſtituto precio, præſumitur pignus & non venditio.

Conſtit. Lij.

AD noſtram noueris audiētiam perueniſſe, quod cum R. laicus lator præſentium, ab M. mutuum recipere voluiſſet, creditor ne per canonem contra vſurarios editum poſſet in poſterum conueniri, domos & oliuas recepit ab eodem titulo emptionis: quum reuera contractus vſurarius agere tur, quod patet ex eo, quod creditor debitori promiſit, quod quandocunq; à ſeptennio vſque ad nonennium daret quadraginta vncias tarenorum, quæ vix dimidiam iuſti precij contingebant, domos eius reſtitueret & oliuas.

Extra lib. 3 tit 7. de empt. & vendit. ca. ad noſtrā.

Quia igitur fraus & dolus cuiquam patrocinari non debent, mandamus, quatenus, ſi res ita ſe habet, inſtrumento venditionis confecto in fraudem canonis promulgati contra vſurarios non obſtante, prædictum M. ad reſtituendas domos & oliuas ei, ad quem debent hæreditario iure deuolui, quum debitor ſit viam vniuerſæ carnis ingreſſus per pœnam in Lateranenſi concilio contra vſurarios promulgatam appellatione remota compellas.

Extra lib. 5 tit. 19 ca. Quia in omnibus.

Idem Epiſcopo & Archidiacono Vrbeuentano.

Venditor deceptus vltra dimidiam iuſti precij agere poteſt. vt res ſibi reddenti precium acceptum reſtituatur, vel iuſtum precium ſuppleatur. & in hoc electio eſt emptoris.

Conſtit. Liij.

Ibid cap. Cũ cauſa.

CVm cauſa, quæ inter œconomum monaſterij S. Martini de monte ex parte vna, ac ciues Viterbien. ſuper caſamentis ex altera vertebatur, fuiſſet aliquandiu ventilata, quum conſtitiſſet nobis monaſterium in venditione vltra dimidiam iuſti precij fuiſſe deceptũ, ſententiando decernimus, vt præfati ciues aut recepto precio poſſeſſiones reſtituerent memoratas, aut ſupplerent quantũ conſtaret legitimè venditionis tempore iuſto precio defuiſſe.

DE LOCATO ET CONDVCTO.

INNOCENTIVS PAPA III. ABBATI ET conuentui ſancti Petri de Pratellis Londenſis diœceſis.

Perſonæ eccleſiaſticæ locare poſſunt prouentus decimarum ſuarum, cum quibus conditio eccleſiæ fit melior, ſtatuto diœceſani contrario non obſtante, & eadem ratione de alijs rebus eccleſiæ.

Conſtit. Liiij.

Extra lib. 3. tit. 18. de locato & cõducto. cap. Veſtra nobis.

VEſtra nobis relatio declarauit, quod quum ad firmam fructus veſtrarum dare conſueueritis decimarum. Et infrà. Diœceſanorum epiſcoporum ſtatuto contrario non obſtãte veſtrarum decimarum prouentus illis liberè locare poteſtis, cum quibus eccleſiæ veſtræ conditionem poteritis facere meliorem: ita tamen, quod huiuſmodi locatio ad feudum vel alienationem non videatur extendi.

DE RERVM PERMVTATIONE.

INNOCENTIVS PAPA III. ARchiepiſcopo Senonenſi.

Beneficia ſua perdunt, qui ea propria permutant authoritate.

Conſtit. Lv.

Extra lib. 3. tit. 19. de rerum permutatione c. Cũ olim.

CVm olim magiſter S. & B. archidiaconatum & præpoſituram ad inuicem commutaſſent. Et infrà. Licet prædictus magiſter ab initio ſponte fuerit de permutatione confeſſus, idem tamẽ B. eam inficiabatur omnino, proponens quod ipſe præpoſituram ſine conditione qualibet reſignauit, & poſt reſignationem prædicti magiſtri archidiaconato fuerat aſſecutus. Et infrà. Cum ergo nobis conſtaret, quod ipſe B. ſuum præſtiterit permutationi conſenſum, prædictus autem magiſter ſuum publicè fateretur errorem, & hunc præpoſitura & illum archidiaconatu curauimus ſpoliare, ſuper hoc diffinitiuam contra eos ſententiam proferentes.

Idem Archiepiſcopo, & P. ſancti Andreæ Colonienſibus.

Si permutatio beneficiorum completa eſt ex vna parte, & per alteram ſtat, quo minus impleatur, reſtituitur pars ad ſuum beneficium. & ſecundum hoc continet ius.

Conſtit. Lvj.

Ibid cap. Cũ vniuerſorum.

CVm vniuerſorum. Et infrà. Intelleximus G. canonico referente, quod cum ipſe & L. clericus de permutatione præbendarum ſuarum inter ſe tractare cœpiſſent, quam vtilitati vtriuſque imminere credebant: tandem idem L. præbenda eiuſdem G. cuidam conſanguineo ſuo aſſignata, præbendam ſuam ei ſicut promiſerat, noluit reſignare. Et infrà. Cum igitur deceptis & non decipientibus iura ſubueniant, licet ipſi per ſe de iure non poſſent eccleſiaſtica beneficia permutare: vt tamen ſimplicitati venia tribuatur, mandamus, quatenus, ſi conſtiterit prætaxatum G. taliter fuiſſe deceptum, amoto à præbenda ſua conſanguineo ipſius L. vel quolibet alio illicito detentore, eam reſtitui faciatis eidem.

Supra li. 1. tit. 3. cap. Super literis.

DE FEVDIS.

INNOCENTIVS PAPA III. MARIENSI Epiſcopo.

Si dominus à vaſallo recipit feudum in pignus, abſtinendo ab eius ſeruitio, non tenetur computare fructus in ſortem.

Conſtit. Lvij.

INſinuatione præſentiũ declaramus, quod Gagetla, quam de feudo eccleſiæ tuæ ab M. dinoſceris recepiſſe, à te poteſt liberè detineri, fructibus non computatis in ſortem: Ita videlicet, vt quandiu fructus illos ceperis in ſortem minimè computandos, idem M. à ſeruitio, in quo tibi & eccleſiæ tuæ pro feudo ipſo tenetur, interim ſit immunis.

Extra lib. 3 tit. 20. de feudis cap. Inſinuatione.

Idem Archiepiſcopo Mediolanenſi.

Ponit tres caſus, in quibus non obſtante iuramento de non infeudando, poteſt epiſcopus antiquum feudum ad eccleſiam reuerſum nouo vaſallo concedere.

Conſtit. Lviij.

EX parte tua noſtro eſt apoſtolat. reſeratum, quod ſæpius dubitaſti, vtrum, cũ contingit vaſallum tuum decedere, & ad te feudum ipſius redire, feudum eius alij liceat tibi dare, quamuis iuramento tenearis aſtrictus, non infeudare de nouo Romano pontifice inconſulto. Ad hæc ſi vaſallum tuum feudum alienare contingat, an ipſius filium vel conſanguineum eiuſdem feudi conſortem de ipſo valeas inueſtire. Alia quoque dubitatio continebat, vt cum feudum alienatum repereris, quod per te facile recuperare nõ potes, vtrum poſſes alicui laico in feudum illud concedere, qui & illud recuperet, & in feudum per eccleſiam recognoſcat. Et infrà.

Ex parte tua.

In primo ergo caſu feudum decedentis liberè, ſi videris expedire, concedas, atq; in ſecundo filium vel conſanguineum alienantis inueſtiens, in tertio feudum alienatum poteris ei licenter concedere, per quem ipſa eccleſia valeat rehabere.

DE PIGNORIBVS ET ALIIS CAVTIONIBVS.

INNOCENTIVS PAPA III. G. SVBDIACONO noſtro, & P. canonico Piſano.

Si vſurarius emit rem eo pacto, quod poſt tempus reſtituat eam venditori, recipiendo aliquid vltra ſortem, fructibus tamen in ea computatis, iudicatur contractus fœneratitius.

Conſtit. Lix.

ILlo vos credimus ſcientiæ dono vigere. Et Infrà. Sanè intimaſtis nobis, quod cauſam quæ vertitur inter H. & B. filios G. de Coſa ex vna patre, & G. filiam T. & hæredes ipſius ex altera, ſuper quibuſdam terris prǽfatis perſonis pro xxiij. libris pignori obligatis, vobis duximus committendam. Et inf. Ex parte prædictæ G. & hæredum eius fuit propoſitum, terras quas idem H. & B. repetebant, ab eis non eſſe pignori obligatas, ſed purè venditas, ſicut in inſtrumento confecto exinde continebatur. Prǽfatus verò H. pro ſe ac fratre ſuo firmiter aſſerebat terras non eſſe purè venditas, ſed pignori obligatas, cum venditioni prædictæ talis fuerit adiecta conditio, vt ſi à tempore contractus vſq; ad duos proximos annos præfato T. emptori diſpliceret, G. pater H. abinde vſque ad annum xxvj. libras perceptis fructibus cõputatis in ipſis dare deberet. Verum quia ambigitis, vtrũ pura ſit & abſoluta venditio, an præfatus contractus pignus debeat iudicari: reſpondemus quod qualiſcunq; fuerit intentio contrahentium, & ex forma contractus venditio non appareat conditionalis ſed pura: quamuis per conditionem poſſit reſolui, ex duobus tamen, quæ in pacto fuerunt expreſſa, videlicet quod fructus percepti deberẽt in ſoluenda pecunia numerari, & quod vltra ſummam receptam * xl. ſolidi deberent perſolui, contra ipſum emptorem præſumitur vehementer, præſertim cum vſuras conſueuerit exercere.

Extra lib. 3. tit. 21. de pignoribus ca. Illo vos.

** al. lx.*

Idem Epiſcopo Aquinaten.

Mulier agit pro dote contra quemlibet detinentem bona mariti.

Conſtit. Lx.

Ibid. cap. Ex literis. EX literis fraternitatis tuæ accepimus, quod cauſam quæ vertitur inter R. & A. mulierem tibi duximus committendam. Et infrà.

Siquidem probatum eſt, quod pro facinore à marito prædictæ mulieris commiſſo, eo fugam petente, tam frater mariti, præfatus videlicet R. quam ipſa mulier, licet minus iuſteà regio iudiciario capti fuerint, & de ipſius mandato bonorum omnium delinquentis facta diſtractio & ſoluta pecunia mercatori, qui à marito mulieris vulneratus fuerat, & rebus proprijs ſpoliat⁹: ſed quædã poſſeſſiones illins penes eundem R. remanſerant, quos idem de mandato curiæ retinuit, ſoluta pro eis pecunia prædicto mercatori, quia emptor alius propter poſſeſſionum minutias non extabat: pars vero mulieris æſtimationem dotis inſtantius petebat ſibi reſtitui, vel in poſſeſſiones, quæ mariti fuerant, ex officio delegationis induci. Et infrà.

Mandamus, quatenus ſi tibi conſtiterit ex his, quæ in præſentia tua fuere propoſita & probata, quod mulier dicit viro dediſſe in dotem & prædictum R. de bonis fratris aliqua poſſidere, cum mulieribus fauor multus in recuperãdis dotibus debeatur: & cautum ſit in iure, quod propter maleficium viri mulier remanere non debeat indotata, cum etiam bona viri mulieri ſint pro dote tacite obligata, & cum ſuo onere tranſierint ad quemlibet poſſidentem: R. prędictum eidem mulieri ad reſtitutionem dotis eatenus condemnes, quatenus de bonis fratris ſui præfati noſcitur poſſidere.

Idem R. de Montefortino.

Si creditor, vel is qui ab eo cauſam habet, tot fructus percepit ex pignore, quod ſatiſfactum eſt ſorti, debet pignus reſtitui debitori.

Conſtit. Lxj.

Ibid. cap. Cũ contra. CVm contra G. ciuẽ Anaginen. ſuper quibuſdã poſſeſſionibus, quas quondã pater tuus L. de Saul. pro certa quantitate pecunię obligarat, & ipſius creditoris hæredes prædicto G. pignorauerãt, mouiſſes in noſtra præſentia quæſtionẽ, legitime probauiſti, quod ex earũ prouẽtibus tantũ fuerat, tam ab eodem G. quã ab alijs, qui eas tenuerãt à tempore, quo fuerant obligatæ, perceptũ, quod fructus ſorti poterãt adæquare. Nos igitur attendẽtes, quod in talibus perceptio fructuũ in ſolutione ſortis accedat, cum ſecundũ canonicas ſanctiones fructus reſtitui, & in ſortem debeant computari, conſiderantes etiã, quod poſſeſſiones, ipſæ iam extenuaſſent penitus totũ onus, & debitũ annulaſſent, ipſas tibi reſtituẽdas eſſe decernimus, & te per nuncium noſtrũ in poſſeſſionẽ induci fecimus corporalẽ.

Extra lib. 3. tit. 19. ca. Quoniam.

Idem Innocentius Papa tertius.

Si is qui ſub pacto legis commiſſoriæ pignorauit rem ſuam, & iurauit non contrauenire, iuſte impeditus, infra diem ſtatutum non redemit, poſt diem redimere poterit.

Conſtit. Lxij.

Ibid. cap. Significãte. SIgnificante R. ciue Piſano nobis innotuit, quod cum domum ſuam G. Piſano ciui pro CCL. libris pignori obligaſſet, ac promiſiſſet præſtito iuramento, quod niſi domum ipſam ſtatuto termino recolligeret, creditorem vlterius ſuper eo minime moleſtaret, & infra ſtatutũ tempus per certum fidelem nunciũ prout ei videbatur, creditori pecuniam numeratam remiſit, quam idem nuncius infideliter agens, ſicut ei iniunctum fuerat non perſoluit, & poſtmodum idẽ R. ab imperatore detentus, dicto G. ſatisfacere nõ potuit vt debebat. Et infrà.

Cũ igitur pactũ legis cõmiſſoriæ ſit in pignoribus improbatum, & prædictus R. quantum in eo fuit, iuramentum debitum adimpleuit: cum per eum, quem certum nũcium eſſe ſperabat, pecuniã remiſerit tẽpore, ſtatuto, ſed in captione detentus ſatis facere nõ potuit creditori: Mandamus, quatenus, ſi eſt ita, prędictũ creditorem, vt ſorte contentus, penſionibus pignoris computatis in eam, illud præfato R. omni dilatione poſtpoſita reſignet, pacto tali vel iuramento nequaquam obſtante, cenſura eccleſiaſtica cogatis.

DE DONATIONIBVS.

INNOCENTIVS PAPA III. ARchiepiſcopo Florentino.

Non obſtante iuramento de non infeudando de nouo, prælatus integrare poteſt feudum, ſi apparet vaſallum in menſura fuiſſe deceptum.

Conſtitutio Lxiij.

PEr tuas literas proponere procuraſti, quod cum quidam nobiles Flo- *Extra lib.*
rentini tempore ſchiſmatis epiſcopum Florentinum in domo ſua *3. tit. 24. de*
tenuerunt, idem epiſcopus ſedata ſchiſmatis tempeſtate de manda- *Donat. ca.*
to Alexandri Papæ, quatuor modios terræ in feudum conceſſit eiſ- *Per tuas li-*
dē, & ſucceſſor ipſius, pro vt eſt moris, de certo feudo præfatos nobi- *teras.*
les inueſtiuit. Verum cum ipſi aſſignatam terram menſurari feciſſent, non niſi duos modios inuenerunt, feudum integrari cũ inſtantia poſtulantes, ſuper quo dubitas, eò quòd non ſunt in poſſeſſione ipſius ne de nouo videaris illud conferre. Et infrà.

Nos igitur attendentes quod eccleſia in actibus ſuis fraudem non debet aliquam adhibere, reſpondemus, quod feudum ipſum ſecurè poteris integrare, cũ terra illa quatuor modiorum ipſis fuerit aſſignata.

Idem R. de Burgis & G. Berburg. Abbatibus.

In donationibus pleniſſima fit interpretatio, & ob hoc clauſula oneroſa poſt multas donationes appoſita proximam donationem tantum reſpicit.

Conſtitutio Lxiiij.

CVm dilecti filij Abbas & monachi, de Melios propoſuerint corã nobis, quod *Ibidem ca.*
nobilis vir Alanus quaſdam terras à patre ipſius eorum eccleſiæ in eleemoſy- *Cũ dilecti.*
nam aſſignatas violenter redigere cupiat in foreſtam. Et infrà.
Mandamus quatenus ad ſententiam pro ipſo monaſterio proferẽdam, appel-
latione poſtpoſita procedatis, cum ex tenore inſtrumenti * euidenter apparet, **al. vehe-*
quod hæc fuit mens & intentio donatoris, vt clauſula de foreſta, quæ in fine po- *menter.*
nitur inſtrumenti, nõ ad ſuperiorem donationem, quæ tam libera & pura fuit, *extra lib.*
vt immunis eſſet ab omni vexatione & conſuetudine ſeculari, ſed ad inferiorẽ *6. tit. 60 L.*
conceſſionem, quæ penſionem & determinationem habet inſertam, iuxta ſanũ *Quacun-*
referri debeat intellectum. quia in contractibus plena, in teſtamẽtis plenior, in *que rei. ff.*
beneficijs quoque pleniſſima eſt interpretatio adhibenda. *de reg. iuris. In teſtamentis*

Idem Epiſcopo Elienſi.

Si epiſcopus in eccleſia, quam de conſenſu capituli pio loco conceſſit, percipiebat certos prouentus, illos donaſſe videtur alioquin omnes prouentus, præter cathedraticum, cedunt pio loco: & ſi epiſcopus conceſſit de conſenſu patroni, intelligitur patronus donaſſe ius patronatus. *Infra lib. 5. tit 40. Conſtit. Olim.*

Conſtitutio Lxv.

PAſtoralis officij. Et infrà.
Tua nos duxit diſcretio conſulendos, ſi epiſcopus conſentiente patrono *Ibidem ca.*
viris religioſis aliquam eccleſiam concedendo hac vtatur ſimplicitate verborũ, *Paſtoralis.*
concedimus vobis illam eccleſiam, vtrum eo ipſo videatur in eorum vſus fuiſſe conceſſa, vel ius tantummodo patronatus.

Nos autem inquiſitioni tuæ duximus reſpondẽdum, quod ſi epiſcopus eccleſiam illis conferat de conſenſu patroni, profectò patronus quod ſuum eſt conferre videtur, ius videlicet patronatus, & epiſcopus quod temporaliter obtinet in eadem, vt ſi fructuum eccleſiæ eiuſdem aliquam recipiat portionem, in eorum vſus illa portio conuertatur. Quod ſi ex ipſius prouentibus nullam debeat portionem habere, omnes prouentus præter cathedraticum in eorum vſus credimus conuertendos: ſed vt epiſcopi donatio ſit legitima, conſenſus eſt ſui capituli requirendus.

Idem Florentino & Fiſulanenſi epiſcopis.

Poſſunt hoſpitalarij in præiudicium ſuum ſe & domum ſuam alteri religioſæ domui ſubijcere, & donare.

Conſtitutio Lxvj.

Ibidem ca. Inter dilectos.

INter dilectos filios hoſpitalarios ſancti ſepulchri ac fratres hoſpitalis ſancti Allutij ſuper eodem hoſpitali quæſtione ſuborta, cum ijdem hoſpitalarij ſuper poſſeſſorio, quod ſemel & iterum, ex cauſis tamen diſſimilibus, intentarũt, contrariam ſententiam reportaſſent: deinde ad petitorium recurrentes, proponere curauerunt, quod cum G. quondam rector, & fratres ac patroni eiuſdẽ hoſpitalis, habito communi contractu deliberaſſent, hoſpitale ipſum hoſpitalarijs ſupponere ſupradictis, commiſerunt in hoc tribus procuratoribus vices ſuas, communiter ſtatuentes, vt quod per ipſos fieret, acceptarent. Qui cum eiſdem taliter ſtatuerunt, vt ad ipſum hoſpitale aliqui mitterentur, qui eorum nomine acciperent aſſignationem ipſius. Cum autem duos illuc de ſuis fratribus tranſmiſiſſent, ipſi donationem & aſſignationem hoſpitalis, tam à magiſtro quàm ſu pradictis procuratoribus & alijs eiuſdem domus fratribus receperunt. Et infrà.

Procurator autem partis alterius ex aduerſo reſpondit, quod prædicta donatio debebat non immeritò retractari, quoniam multis ex fratribus inconſultis, à prædicto rectore ac paucioribus fratribus excommunicatis & periuris de re litigioſa in fraudem plebani de Piſcia, qui ſuper eodem hoſpitali mouerat quæſtionem, fuerat celebrata. Et infrà.

Attendentes igitur quod fratres & patroni S. Allutij pro ſe, imò potius cõtra ſe turpitudinem allegabant, videlicet periurium, excommunicationem, fraudem: non vtique contra ipſos, ſed ab ipſis commiſſam: & intelligentes donationem ab eis hoſpitalarijs factam puram ac ſimplicem extitiſſe, quia non deceptoribus ſed deceptis iura ſubueniunt: vnde per ea quæ ſuperius propoſita ſunt ſe contra factum proprium legitimè defendere non valebant, hoſpitale prædictũ cum pertinentijs ſuis hoſpitalarijs ſancti ſepulchri adiudicare curauimus, ita quod per hanc ſententiã diœceſano epiſcopo & plebano de Piſcia nullũ præiudicium generetur: cum res inter alios acta non debeat alijs præiudicium generare.

Supra lib. eod. tit. 19. Conſtit. 50 Cum vniuerſorũ. Supra lib. 2 tit. 22. Conſtit. inter dilectos.

Idem Epiſcopo S. Andreæ.

Donatio quinquageſima vel centeſima, quam fecit epiſcopus cum graui eccleſiæ ſuæ detrimento, poteſt legitime reuocari. Nec etiam poteſt vltra quinquageſimam vel centeſimam conferre, etiam ceſſante læſione eccleſiæ, ſine authoritate ſuperioris.

Conſtitutio Lxvij.

Ibid cap. Apoſtolicæ.

APoſtolicæ ſedis oraculo. Et infrà. Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod licet ſit in canone diffinitum, vt ſi quis epiſcoporum in parochia ſua monaſterium conſtruere voluerit, & de rebus eccleſiæ, cui præſidet, ipſum dotare, non amplius ibidem quàm quinquageſimam partem: eccleſiæ vero, quã monaſticis regulis informare, vel pro ſuis proprijs magnificare voluerit ſepulturis, non amplius quàm centeſimam partem cenſus eccleſiæ, cui præeſt, debeat elargiri. Quia tamen in eodem canone conſequenter adiungitur, vt hæc temperamenti æquitas obſeruetur, quod cui tribuit, competens ſubſidium conferat, & cui tollit, damna grauia non infligat: ea quidẽ cautela ſeruata, vt vnã tantũmodo, quæ placuerit, ex his duabus remunerationem aſſumat. Hoc ſemper eſt obſeruandum, quod vnus epiſcopus vel alius, non ſolum non debet amplius, ſed nec tantum nec minus cum graui eccleſiæ ſuæ detrimento cõferre, ſiue ſimul & ſemel id facere velit, ſiue pluries ſucceſſione eiſdem vel diuerſis eccleſijs conferendo. Vnde cum graue detrimentum ſiue de poſſeſſionibus, ſiue de prouentibus ad epiſcopalem menſam vel cathedralem eccleſiã pertinentibus in quantalibet portione cõſtiterit eſſe collatũ, poterit legitimè reuocari, niſi præſcriptione vel alia exceptione legitima actio huiuſmodi excludatur. Nã etſi prima facie præſuma-

ſumatur, quod collatio quinquageſimæ vel cenreſimæ partis graue non inferat detrimentum, quia tamen non ſolum ſi ſæpe, ſed etiam ſi ſemel id fiat, ex varijs circumſtantijs deprehendi poteſt interdum valde damnoſum (quod quidē magis poreſt ex oſtenſione facti, quàm expreſſione alicuius ſtatuti cognoſci) nec quinquageſima, neccenteſima ſemel aut ſucceſſione debet cum graui eccleſiæ damno conferri. Si vero in tantum abundat epiſcopus, vt ſine damno eccleſiæ ſuæ poſſit amplius etiam quàm per quinquageſimam vel centeſimam partem neceſſirati alterius eccleſiæ ſubuenire, quamuis per ſe non debeat ſummam excedere à canone præfinitam, per quam incautè largiri volentibus eſt occurſum: de ſuperioris tamen authoritate pontificis, poteſt etiam in minori ſumma inopiæ alterius prouideri.

DE TESTAMENTIS ET VLtimis voluntatibus.

INNOCENTIVS PAPA III. EPIſcopo Altiſiodorenſi.

Tenet teſtamentum, ſi quis extremam voluntatem ſuam alterius diſpoſitioni committit, & dicitur teſtatus ad pias cauſas.

Conſtitutio Lxviij.

QVum tibi de benignirate ſedis apoſtolicæ. Et infrà.

In ſecunda quæſtione dicimus, quod qui extremam voluntatem in alterius diſpoſitione committit, non videtur decedere inteſtatus.

Extra lib. 3. tit. 26. de Teſtamētu cap. Cum tibi.

Idem C. Tituli Sancti Laurentij in Lucina presbytero Cardinali, apoſtolicæ ſedis legato.

De clericis eccleſia petit epiſcopus partem ſuam, licet aliquid fuerit ſibi à teſtatore relictum, niſi eo modo & non in fraudem fuerit relictum à teſtatore quod maneret ea parte contentus, & legatum agnouerit.

Conſtitutio Lxix.

QVæſiuiſti, cum quis in teſtamēto relinquit epiſcopo propriam portionem, & alia multa monaſterijs vel eccleſijs, vtrum epiſcopus ex illis legitimam poſſit petere portionem. Et infrà.

Ibidem ca. Officij.

Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod ſi portionem illam cum conditione legauit epiſcopo, vt eſſet illa ſola cōtentus, & epiſcopus acceptauit, quia per hoc alijs renunciaſſe videtur, de cæteris non poterit exigere portionem. Quod ſi eam ipſe abſolutè reliquit, portionem ſibi debitam poterit nihilominus de cæteris vendicare. Si vero conſtiterit quod in fraudem modicū cōſtituit mortuarium, vt in cæteris epiſcopus debita portione fraudaretur: quia fraus & dolus alicui patrocinari non debet, epiſcopus portionem ex illis poterit exigere à canone conſtitutam, ſaluis indulgentijs Romani pontificis, quæ quibuſdā regularibus ſunt conceſſæ.

10. quæſt. 1. c. Decreuimus.

Idem Innocentius Papa tertius.

Relictum epiſcopo contemplatione perſonæ non diuiditur cum eccleſia cathedrali: ſecus ſi contemplatione eccleſiæ, ſiue nihil relinquatur eccleſiæ, ſiue aliquid, ſiue coniunctim, ſiue ſeparatim. Si autem ſoli eccleſiæ factum eſt relictum, epiſcopus habebit portionem canonicam. Præſumitur autem relictum contemplatione eccleſiæ factum, quando fit ab extraneo habēti adminiſtrationem, ſecus ſi fiat ab adminiſtrationem non habente. Cum eccleſiis vero inferioribus epiſcopus non diuidit ſibi relictum, quia non eſt ſibi tanta communio cum eccleſiis inferioribus, ſicut cum cathedrali.

10 quæſt. 1. ca. Decernimus.

Conſtitutio Lxx.

REquiſiuiſti de his quæ teſtator pro anima ſua legat in vltima voluntate, qualiter ſint inter epiſcopum & eccleſiam diuidenda. Et quidem regulariter verum eſt, quod epiſcopus debet de his ſecundum diuerſas conſuetudines tertiam

12 quæſt. 2 cap. Nobis conceſſo.

tertiam vel quartam portionem habere,ſed conſiderandum eſt diligenter,vtrū teſtator leget hoc modo:Relinquo iſtud epiſcopo:an, Relinquo iſtud eccleſiæ, vel Relinquo iſtud epiſcopo & eccleſiæ:an Relinquo iſtud epiſcopo, & illud eccleſiæ.In primo caſu diſtinguendum eſt, vtrum relinquatur epiſcopo ab extraneo aut propinquo.Si ab extraneo,generaliter verū eſt,quod præſumitur eſſe relictum intuitu eccleſiæ,non perſonæ.Vnde cathedralis eccleſia de illo poteſt canonicam petere portionem,quemadmodum epiſcopo competit ſua portio, ſi aliquid eccleſiæ relinquatur.Et hoc verum eſt,niſi teſtator exprimat,quod velit illud tantū eſſe epiſcopi,nō eccleſiæ.In quo caſu ſeruāda eſt diſpoſitio teſtatoris: ſecus autem ſi exprimat,quod velit eſſe illud tantum eccleſiæ,nō epiſcopi:quia priuata diſpoſitio teſtatoris non poteſt generalem conſtitutionem canonis immutare.Nec eſt contrarium quod in canone legitur, videlicet, quod pontifices quibus ab extraneis aliquid aut cum eccleſia aut ſequeſtratim dimittitur aut donatur:quia hic ille qui donat pro redemptione animæ ſuæ,non pro cōmodo ſacerdotis probatur offerre,non quaſi ſuum proprium, ſed quaſi dimiſſum eccleſiæ inter facultates eccleſiæ computabunt:quoniā hoc eſt verum, cū teſtator ita ſequeſtratim legat illud epiſcopo,quod non exprimit, vtrum velit ad epiſcopū tantum,non ad eccleſiā pertinere.Si vero relinquatur illud epiſcopo à propinquo,non præſumitur eſſe relictum intuitu eccleſiæ,ſed perſonæ,niſi fortè contrarium probaretur. Et de iſto nihil poteſt eccleſia petere in vita eius.

12.quaſt.3. can. Pontifices.

Quod ſi relinquatur epiſcopo & eccleſiæ,de illo canonica inter ipſos eſt diuiſio facienda.

Si vero iſtud epiſcopo & illud eccleſiæ relinquatur, ſiue æqualia ſiue inæqualia ſint relicta,reducenda ſunt ad diuiſionem canonicam inter epiſcopum & eccleſiam cathedralē,niſi ambo velint eſſe teſtatoris diſpoſitione contenti,quam propter vltimæ voluntatis fauorem ſatis decens eſt obſeruare,vbi neq; fraus interuenit neq; dolus, nec quiſquam nimiū defraudaretur debita portione.Secus aūt eſt,ſi aliquid legetur epiſcopo,& aliqua capellis,vel monaſterijs aut alijs pijs locis.Nā in hoc caſu quod legatur epiſcopo eius eſt præcipuū cum eccleſia cathedrali,quemadmodum ſi cuilibet alij legaretur:& de illis quæ alijs legantur portionem canonicā nihilominus obtinebit,quoniam non eſt tanta cōmunio inter ipſum & inter capellas & monaſteria ſeu alia pia loca,quāta eſt inter epiſcopū & eccleſiam cathedralem,cui eſt ſpirituali cōiugio copulatus. Vnde quæ acquirit epiſcopus,non illis,ſed iſti tantum acquirit.

Illud autem eſt generaliter obſeruandum circa eum qui poteſt propriū poſſidere,prælationem vel adminiſtrationem eccleſiæ non habētem,quod ſi ei aliquid relinquatur ſpecialiter,non ſolum a propinquo,verumetiam ab extraneo intelligitur eſſe relictū,non intuitu eccleſiæ,ſed perſonæ, niſi probatio in contrariū appareret:& idcirco de illo nec epiſcopus nec eccleſia poteſt in vita eius ſibi aliquid vendicare:& hoc intelligitur eſſe verum,cum fraus minimè procuratur,quæ ſi detecta fuerit,patrocinari non debet.

Idem Epiſcopo Tuſcano.

In bonis patris,matris & Auia habet quis debitam iure naturæ,in qua grauari nequit, & filius rogatus de reſtituenda hæreditate ſub conditione,detrahit debitum iure naturæ & Trabellianicam, in qua computantur fructus poſt litis conteſtationem percepti.

Conſtitutio Lxxj.

Ibidem ca. Rainutius.

RAinutius de Clera duas habens filias,Alterocham videlicet & Adiectam, matrem inſuper Cleram & vxorem nomine Adelaſiam,in extremis poſitus condidit teſtamentum,Alterochæ filiæ puberi vltra dotem quam ei dederat domum & quendam hortum in eodem teſtamento relinquens.Adiectæ vero impuberi reliquit cætera bona ſua,adijciens vt Alterocha & ſoboles,quā geſtabat in vtero,eidē impuberi ſuccederēt,ſi abſq; liberis moreretur.Mortuo itaque teſtatore tutores impuberis eā cū omnibus bonis eidē relictis à patre iure* Lōbardo cuidam P. nomine tradiderunt, quæ filium ex eo ſuſcipiens,tandē ſine libe-

** al Lōgobardo.*

liberis eſt defuncta. Cuius bona idem P. maritus eius ſuperſtes aliquanto tempore poſſedit in pace. Qui cum alia muliere cōtrahens matrimonium & filios ſuſcipiens ex eadē, diem clauſit extremum. Poſtmodum inter Alterocham & filium eius ex vna parte, & filios eiuſdem P. & Raineriū tutorem eorū ex altera ſuper bonis prædictis eiuſdem Adiectæ ſuſcitata materia quæſtionis, cœperunt coram G. iudice Tuſcano ad inuicem litigare, coram quo Alterocha, & filius eius bona quondam Rainutij tanquā ex cauſa fidei commiſſi vel ſubſtitutionis ſibi debita petierunt, tutore filiorum prædicti P. ex aduerſo dicente, quod obſtabat illis annalis præſcriptio, vſucapio pro dote, ac longi temporis diuturnum ſilentium. Inſuper allegabat, quod de bonis illis tam tertia Cleræ matris teſtatoris & tertia Adelaſiæ vxoris eiuſdem, quàm quarta per Trebellianum nomine ipſius Adiectæ erant ante omnia deducendæ. Dictus verò iudex ſupradictum Rainerium tutorio nomine pupillorum in reſtitutione bonorum Rainutij cōdemnauit. Tertia Cleræ primo deducta, quam Adiectæ ac viro ſuo donauerat, de qua in ſubſtitutione, quā fecit Rainutius, non videtur aliquatenus cogitaſſe. Deducta quoque tertia Adelaſiæ quam ipſa P. vēdiderat ſupradicto: præcepit etiam idē iudex de his rebus illas tertias deducēdas, de quibus deduci poterāt ſecundū Tuſcanæ queſtionem ciuitatis. Deduci præterea quartam per Trebellianum idem iudex iniunxit, cum etiam quilibet extraneus reſtitutione grauatus eam deducere potuiſſet: ſed vtraque pars ab illa ſententia prouocauit. Et infrà.

Cum autem coram G. diacono cardinali auditore à nobis cōceſſo fuiſſet diutius litigatum, ipſe de mandato noſtro ſententiam ſupradicti iudicis, videlicet in eo quod dixit tertiam Cleræ & tertiam Adelaſiæ integraliter deducēdas, pronunciauit iniuſtam, & ab ea legitimè prouocatum definiens ſic illas tertias deducendas, vt legitima portio iure naturæ debita Alterochæ, illi ſalua ſit in vtraque, ad cuius reſtitutionem dictum Rainerinm condemnauit. In eo verò quod quartam per Trebellianum idem iudex cenſuit retinendam, ſententiam confirmauit eiuſdem: ita videlicet quod fructus de bonis ipſius à tempore litis conteſtatæ percepti à prædicto P. & filijs eius poſt mortem Adiectæ computentur in ea. Qui ſi ſuffecerint ad quartam & fructus eius, eo nomine deductio alia nulla fieret. Alioquin iuxta quantitatem fructuum perceptorum computationis ratio habeatur. Quia vero pater Adiectæ ipſam in legitima non potuit aggrauare, legitimam ipſam videlicet eius partis, quæ ſibi debebatur ab inteſtato, deducendam cenſuit, & etiam retinendam, ita quod deductio fiat tantummodo de his rebus, de quibus ſecundum Tuſcanæ conſuetudinem ciuitatis fieri conſueuit. In eo autem quod prænominatus iudex condemnauit Rainutium nomine pupillorum ad reſidui reſtitutionem Alterochæ ac eius filio faciendam, ipſius ſententiam confirmauit.

Nos igitur eiuſdem cardinalis ſententiam ratam habentes, ipſam authoritate apoſt. confirmamus.

DE SVCCESSIONIBVS AB inteſtato.

INNOCENTIVS PAPA III. EPI. ſcopo Murnenſi.

Valet teſtamentum ad pias cauſas conditum per verba enunciatiua, etiam propter aliud prolata, quanquam teſtatio ſeu ſucceſsio veniat ad excluſionem alterius eccleſiæ.

Conſtitutio Lxxij.

CVm dilectus filius Abbas de Bruſia pro cauſa quam aduerſus epiſcopum Aduenenſem habebat, diutius expectaſſet, Abbas propoſuit antedictus, quod archipresbyter de Alterio ad participationem creationum monaſterio de Bruſia obtulit ſe & ſua. Et infrà. *Extra lib. 3. tit. 27. de ſucceſsionibus cap. Cū dilectus filius.*

Sufficienter intelleximus eſſe probatum, quod dictus archipresbyter agens in ex-

in extremis velut vltimam exprimens volūtatem, aſſeruit ſe & ſua monaſterio contuliſſe. Vnde cū requiſitus eſſet, vt conderet teſtamentū, reſpondit ſe nō poſſe teſtari: quia ſe & ſua cōtulerat monaſterio ſępedicto: vt licet vnus teſtis ſolus dixerit ſe vidiſſe, quando ſe & ſua obtulit monaſterio, quia tamen alij teſtes dixerunt ſe audiſſe ipſum in abbatis præſentia, quod prædictum eſt confitentem, non tanquam ſufficienter probantes, ſed tanquam vehementer adminiculantes aſſertionem abbatis plurimum adiuuabant.

Quia vero pars epiſcopi aſſerebat ſe velle probare, quod dictus archipresbyter in extremis laborans tanquam phreneticus alienatus erat à mente, vnde non voluit quod expreſſit: Nos cauſam illam tibi ſub hac forma duximus committendam, quod niſi præfatus epiſcopus legitimè probauerit ſæpedictum archipresbyterum ſuæ mentis compotem non fuiſſe, cum vltimam voluntatem expreſſit, ſuper impetitione monaſterij perpetuum ei ſilentium imponatur, & cōpellatur reſtituere monaſterio quæcunque de bonis ipſius archipresbyteri vel etiam monaſterij occupauit. Si verò legitimè probauerit archibrespyterū, quæ ſuper vltima voluntate præmiſſa ſunt alienata mente dixiſſe, ad faciendā ei in nomine parochialis eccleſiæ, cuius ipſe adminiſtrationem geſſerat dum vixiſſet, reſtitutionem bonorum quæ ipſius archipresbyteri fuerant, monaſterium condemnetur, cum idem archipresbyter ab inteſtato diſceſſerit, ipſique monaſterio ſuper impetitione epiſcopi ſilentium imponatur.

DE SEPVLTVRIS.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHI-
epiſcopo Genuenſi.

Vbi quis ſepulchro maiorum relicto eligit ſepulchrum in loco minus religioſo dolo inductus ſeu ex contemptu, ſeu non dimiſſa eccleſia ſua canonica portione expreſſe vel tacite, non tenet electio.

Conſtitutio Lxxiij.

Extra lib. 3. tit. 28. de ſepulturis ca. Fraternitatem. 13. quaeſt. 2 ca. Hebrō. & Vnaquaque.

FRaternitatem tuam non credimus ignorare mortuorum ſepulchra & cœmeteria apud illas eccleſias & monaſteria ex antiquo eſſe diſpoſita, in quibus religioſorum fratrum conuentus ſunt cōſtituti, & orationes atque miſſarum ſolēnia tam pro viuis quam pro defunctis frequentius celebrantur. Vnde ipſorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui apud huiuſmodi eccleſias ſepeliri deſiderant, minimè cōtradicendum eſt. Qui verò relictis antiquis eccleſijs, & patrum aliorumque parentum ſuorum ſepulchris contra conſuetudinem patrum veteris teſtamenti, qui cum patribus ſuis ſepulti eſſe leguntur, ad noua & minus religioſa loca ſe transferunt, irrationabiliter, & contra antiquam inſtitutionem facere vidētur. Vnde ſi P. de caſtello contra antiquam & rationabilem conſuetudinem aliquid de corpore ſuo ſepeliendo mandauit, hoc non periudicat rationi, ſed viribus debet carere. Quocirca mandamus, quatenus corpus ipſius monachis ſancti Stephani reddi facias, & cum ſuis patribus ſepeliri.

Idem Epiſcopo Claremontenſi, & Abbati Maurienenſi.

Priuilegiati ſuper iure funerandi ſepelire poſſunt illos, qui apud eos eligunt ſepulturam: ſoluendo tamen canonicam portionem eccleſiæ parochialis: ſi vero alios ſepeliunt, tenentur reſtituere quicquid occaſione funeris receperunt.

Conſtitutio Lxxiiij.

Ibidem ca. In noſtra.

IN noſtra præſentia conſtitutis priore eccleſiæ montis Ferrandi, & procuratore hoſpitaliorum Claremonten. diœceſis, Idem prior propoſuit, quod prædicti hoſpitalarij quoſdam parochianos ſuos, quorum duo erant infrà annos legitimos, receperunt ad eccleſiaſticam ſepulturam.

E contra prædictus propoſuit procurator, quod tam ex priuilegio, quàm ex indul-

indulgentia ſpeciali licet hoſpitalarijs omnes paſſim præter excõmunicatos & interdictos ad eccleſiaſticam ſepulturam recipere, qui apud illos elegerint ſepeliri, ſideique commiſſa in vltima voluntate relicta poſſunt licenter accipere, ſoluta tantum modo quarta parochiali eccleſiæ, de cuius parochia mortuorũ corpora aſſumuntur, præterquam de equis & armis, quæ indulta ſunt ipſis in ſubſidium terræ ſanctæ, de quibus quartam deducere non tenentur. Et infrà.

Talem ſuper his duximus ſententiam proferendam, quod prædicti hoſpitalarij de cætero non recipiant parochianos eccleſiæ ſupradictæ ad eccleſiaſticam ſepulturam, niſi apud eos elegerint ſepeliri: & tunc parochialis eccleſia, de oblationibus lectis & alijs quæ defunctus pro anima ſua in vltima diſpoſitione reliquit, præterquam de armis & equis, recipiat quartam partem, & hoſpitalarij reſiduum habiant, niſi dolo vel fraude eorum defunctus inductus fuerit ad diſpoſitionem huiuſmodi faciendam, nihilominus ipſis hoſpitalarijs iniungentes, vt de quarta trium milium ſolidorum priori ſatisfaciant memorato, cum conſtet eos à parochianis eius illos ſolidos recepiſſe, niſi ſit ſufficienter oſtenſum, quod eorum oblati vel conuerſi fuiſſent. Eiſdemque præterea duximus iniungendum, quod niſi probauerint quod Gu. parochianus prioris qui fuit interfectus in campis, apud ipſos elegerit ſepulturam, vniuerſa quæ ipſius intuitu receperunt, priori reſtituant memorato: alioquin quartam partem ſolummodo reſtituere teneantur. Pro illis vero quos conſtat infrà annos legitimos deceſſiſſe, quæ ſepulturæ eorum gratia receperunt, reſtituant vniuerſa.

Idem Archiepiſcopo Turonenſi.

Caſualiter mortuus priuari non debet eccleſiaſtica ſepultura.

Conſtitutio Lxxv.

EX parte parentum M. nobis eſt intimatum, quod cum nobilis vir dominus I. de Inſula Butardi eidem poſuiſſet inſidias, quam ſolicitauerat ſæpe de ſtupro, & ipſa garionibus, qui eam rapere nitebantur, ſuper quendam pontem occurreret: tandem fugiens manus illorum, in amnem de ponte cadens, fuit caſu ſubmerſa. *Ibidem ca. Ex parte.*

Quocirca mandamus quatenus cũ illa non ſponte præcipitauerit ſe de ponte, ſed ſicut ſuperius eſt expreſſum, caſu ceciderit, corpus eius tradi facias eccleſiaſticæ ſepulturæ: præſertim cum ex honeſta cauſa fugiſſe noſcatur: & cui communicabatur viuenti, communicandum ſit iam defunctæ.

Idem Nidroſienſi Archiepiſcopo.

Si oſſa excommunicatorum ſunt ſepulta in eccleſiaſtico cœmeterio, & diſcerni poſſunt, debent exhumari & proijci: aliàs ſecus.

Conſtitutio Lxxvj.

SAcris eſt canonibus inſtitutum, vt quibus non communicauimus viuis, nõ communicemus defunctis, & vt careant eccleſiaſtica ſepultura, qui prius erant ab eccleſiaſtica vnitate præciſi, nec in articulo mortis eccleſiæ reconciliati fuerint. *Ibid cap. Sacris eſt. 24. quæſt. 1 can. Acha rius, & Ma iores.*

Vnde ſi contingat interdum, quod vel excommunicatorum corpora per violentiam aliquorum, vel alio caſu in cœmeterio eccleſiaſtico tumulentur, ſi ab aliorum corporibus diſcerni poterunt, exhumari debent, & procul ab eccleſiaſtica ſepultura iactari. Quod ſi diſcerni non poterunt, expedire nõ credimus, vt cum excommunicatorum oſſibus corpora extumulentur fidelium: cum licet non obſit iuſtis ſepultura nulla vel vilis, impijs tamen celebris vel ſpecioſa non proſit.

Idem Epiſcopo Magalonenſi.

Terra cœmeteriata pro ſepultura fodienda vendi non debet.

Conſtitutio Lxxvij.

Ibidem ca. Abolenda.

ABolendæ cõſuetudinis peruerſitas apud montem Peſſulanum, vt dicitur, inoleuit, vt decedentibus non prius permittatur effodi ſepultura quã pro terra in qua ſepeliẽdi ſunt, certum precium eccleſiæ perſoluatur. Et infrà. Mandamus quatenus cum loci diœceſanus exiſtas, inhibeas clericis ne quicquam omninò præſumant exigere hac de cauſa.

DE DECIMIS.

INNOCENTIVS PAPA III. EPIſcopo Piſtorienſi.

Locator vel conductor poſſeſſionum tenentur ad decimas, niſi ſe immunes oſtendant.

Conſtitutio Lxxviij.

Extra lib. 3. tit. 30 de decimis cap. a nobis tua.

A Nobis tua fraternitas requiſiuit. Et infrà. Cum igitur quilibet decimas ſoluere teneatur, niſi à præſtatione ipſarum ſpecialiter ſit exẽptus, fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quod à dantibus & recipientibus poſſeſſiones ad firmam, de fructibus, quos percipiunt, decimæ ſunt ſoluendæ. Niſi ab eis oſtendatur quare ab huiuſmodi ſint immunes.

Idem Epiſcopo Vercellenſi.

Imperialis cõceſſio ſub quacunque forma à ſolutione decimarum eximere non poteſt. Et decimæ nouali-um non pertinent ad laicum qui decimas habet in feudum.

Conſtitutio Lxxix.

Ibidem ca. Tua 16 quæſt. 1. ca. Reuertimini et extra lib. 3. tit. de Decimis ca. Parochianos.

TVa. Et infrà. Porrò cum laicis nulla ſit de ſpiritualibus concedendi vel diſponendi facultas, Imperialis conceſſio quantumcunque generaliter fiat, neminem poteſt à ſolutione decimarum eximere, quę diuina conſtitutione debentur: nec occaſione decimationis antiquæ (licet in feudum decimæ ſint conceſſæ) ſunt decimæ noualium vſurpandæ, cum in talibus non ſit extendenda licentia, ſed potius reſtringenda.

Idem Epiſcopo Vercellenſi.

Sine deductione ſeminis & ſumptuum debent dominus & colonus decimam ſoluere. & non cui voluerint eccleſia vel pauperibus, ſed eccleſiæ cui debentur, nec ab hoc excuſantur propter malitiam clericorum.

Conſtitutio Lxxx.

Ibidem ca. Tua nobis.

TVa nobis fraternitas intimauit, quod quidam laici decimas eccleſijs & clericis tuis peruerſis machinationibus ſubtrahere moliuntur: quidam enim ex eis ſemen & ſumptus qui fiunt in agricultura dicunt primitus deducendos, & de reſiduo impendendam decimam aſſeuerant. Alij verò de portione fructuũ, quam à colonis accipiunt, partem decimæ ſeparantes, eam capellis ſuis aut alijs clericis, aut etiam pauperibus conferunt, vel in vſus alios pro ſua voluntate cõuertunt. Nonnulli etiam vitam clericorum tanquam abominabilem deteſtantes, decimas eis ob hoc ſubtrahere non verentur. Et infrà.

Verùm ſi ad Deum, à quo cuncta bona procedunt, aſſertores huiuſmodi debitum reſpectum haberent, ius eccleſiaſticum diminuere non contenderent, nec decimas, (quæ tributa ſunt egentium animarum) præſumerent detinere.

16 quæſt. 1. ca. Decimæ Pſal. 23. 16 quæſt. 1. cap. Reuertimini.

Cum enim Deus, cuius eſt terra & plenitudo eius, orbis terrarum & vniuerſi qui habitant in eo, deterioris conditionis eſſe nõ debeat, quàm dominus tẽporalis, cuius ſtatutum de terris quas exhibet alijs excolendas, non quidẽ deductis ſumptibus, aut ſemine ſeparato neceſſario, cũ integritate perſoluitur: nimis, profectò videtur iniquum, ſi decimæ quas Deus in ſignum vniuerſalis dominij ſibi reddi præcepit, ſuas eſſe decimas & primitias aſſerens, occaſione præmiſſa vel excogitata magis fraude diminui valeãt, cum Deo debita ſit ſolutio decimarum,

in

in tantum, vt ad eas clericis exhibendas, quibus eas ipſe pro ſuo cultu conceſſit,
Laici ſi moniti reddere noluerint, eccleſiaſtica ſunt diſtrictione cogendi. Et cũ
de cunctis omninò prouentibus decimæ ſint reddendæ, ſicut colonus de parte
fructuum, quæ ſibi remanet ratione culturæ, ſic & dominus de portione, quam
percipit ratione terræ, decimam ſine diminutione reddere tenetur. Prætextu ve
ro nequitiæ clericorum nequeant eas (niſi quibus ex mandato diuino debẽtur) *16.quaſt.7.*
pro ſuo arbitrio erogare, cum nulli ſit licitum aliena cuiquam concedere, præ *cap. In canonibus.*
ter domini voluntatem. Et infrà.

Quoniam igitur pati nolumus, vt eccleſiarum, & clericorum iura perſum-
ptione qualibet minuantur, Mãdamus quatenus oẽs qui ratione perſonarũ aut
etiam prædiorum decimas eccleſijs & clericis tuæ diœceſis exhibere tenentur, ad *32.diſt. ca. Præter hæc*
eas cum integritate reddendas appellatione remota compellas.

Idem Abbati Sanctæ Columbæ Senenſis.

Priuilegium ſuper decimis non ſoluendis eccleſiaſticis perſonis conceſſum noualia comprehendit.

Conſtitutio Lxxxj.

EX parte tua. Et infrà. Cum tibi quod maius eſt, ſit conceſſum, vt videlicet *Ibid.cap. Ex parte.*
decimas de laboribus terræ parochiarum tuarum cum integritate percipi- *12.quaſt.1.*
as, de noualibus eas exigire ſatis potes: quia vbi maius conceditur, minus con- *ca. Præcipimus.*
ceſſum eſſe videtur.

Idem Epiſcopo Elienſi.

Negociator de lucro decimam ſoluit, deductis expenſis, quas fecit de pecunia decimata: expenſæ vero quæ fiunt pro habendis fructibus, non deducuntur, & de fructibus ſoluitur decima, etiam non deductis expenſis factis pro re reſtauranda.

Conſtitutio Lxxxij.

PAſtoralis officij. Et infrà.
Explicari poſtulaſti, vtrum quis poſſit de molẽdinis & piſtarijs neceſſari- *Ibidem ca. Paſtoralis.*
as expenſas deducere, priuſquam ſoluat decimas ex eiſdem, ſicut eſt in negocia-
tione conceſſum.

Ad quod reſpondemus, quod licet circa res acquiſitas vel factas de pecunia decimata, cum ipſæ venduntur, credamus deducendas expenſas, & de reſiduo quaſi de lucro decimas perſoluendas, vt ſi vendatur domus, ager, vinea, clibanus, molendinum, grex, aut quælibet merces.

Expenſas tamen, quæ fiunt pro fructibus percipiẽdis ex illis, de quibus fructus proueniunt, non credimus deducendas, etiam ſi fuerint decimatæ: quoniam ſalua decima fructus efficiuntur eorum, qui faciunt ipſas expenſas: fructus aũt ipſos alienari poſſe non credimus, niſi cum onere decimarum, nec pro reſtaurãdo detrimento quarumlibet rerum, ex quibus decimæ perſoluuntur, credimus deducendas expenſas de prouentibus decimandis, quia penes dominum res permanent reſtauratæ, vt ſi pars aliqua moriatur armenti, deterioretur vinea, portio mercis depereat, totus clibanus deſtruatur.

Idem Innocentius Papa tertius.

Qui præſcribit decimas in aliena parochia, ſi ibi inſurgunt noualia, ipſorum decimas non habebit.

Conſtitutio Lxxxiij.

CVm contingat interdum in tua diœceſi. Et infrà.
Cum in quibuſdam parochijs ad quaſdam eccleſias vel perſonas eccleſia- *Ibidem ca.*
ſticas ab antiquo pertineat perceptio decimarum, & de nouo fiant noualia in *Cum contingat.*
eiſdem, quæris à nobis, ad quam huiuſmodi noualium decima incipiat per-
tinere.
Vnde inquiſitioni tuæ taliter reſpõdemus, quod cũ perceptio decimarũ ad pa- *16 quæſt. 1. ca. Statuimus.*
rochiales eccleſias de iure cõmuni pertineat, decimæ noualiũ, quæ fiũt in paro

 chijs

chijs eorundem, ad ipſas procul dubio pertinere noſcuntur, niſi ab his qui alias percipiunt decimas, rationabilis cauſa oſtendatur, per quã appareat noualium ad eos decimas pertinere.

Idem Epiſcopo Beluacenſi.

Decima omnium fructuum pradij debetur ei, qui decimas ibi praſcripſit, ſed ad alind pradium praſcriptio non extenditur.

Conſtitutio Lxxxiiij.

Ibidem ca. Cũ in tua. CVm in tua diœceſi quædam monaſteria & conuentuales eccleſiæ in multis parochijs maiores decimas percipiant & minutas, de quibuſdam fructibus annuatim perceptis non fuerunt decimæ perſolutæ. Et infrà.

Reſpondemus, quod ſi fructus prædicti de illa terra proueniunt, de qua monaſteria vel conuentuales eccleſiæ aliquos percipiebant ratione decimarum prouentus, eis procul dubio decimę fructuum debentur eorũ, cum ipſis terra illa ab antiquo fuerit decimalis, & non debeat vna eademq́ue eccleſia diuerſo iure cenſeri. alioquin parochialibus eccleſijs exoluantur, ad quas de iure communi ſpectat perceptio decimarum.

Idem Epiſcopo Veſprimenſi.

Laici eccleſias vel decimas donare non poſſunt, etiamſi ſunt reges, nec ex eorum titulo praſtatur cauſa praſcribendi.

Conſtitutio Lxxxv.

Ibidem ca. Dudum. DVdum aduerſus fratres Hieroſolymitanos hoſpitalis ſancti Stephani te proponente in noſtra præſentia quæſtionem, quod ipſi decimas de laboribus ruſticorum ſuorum Veſprimenſi eccleſiæ debitas non permitterent tibi ſolui. Et infrà.

Comparentibus igitur te ac ipſis ſtatuto termino coram nobis, G. presbyterũ Cardinalem tibi & eis conceſſimus auditorem: coram quo decimas terrarum, quæ per ruſticos hoſpitalis in Veſprimen. diœceſi excoluntur, & de chirographa & de nouacularia eccleſias, quæ per ipſos hoſpitalarios detinentur, intentione *16 quæſt. 7 cap. Omnes baſilicæ.* tua de iure communi fundata petiſti. Prior autem hoſpitalis in prædictis decimis & eccleſijs præſcriptionem allegans, propoſuit ſe non teneri tibi ſuper his reſpondere. Quod cum per auditorem ad noſtram audientiam perueniſſet, mãdauimus, quod idem prior præſcriptionis titulum, quem allegauit, probaret: qui B. regis ac reginæ Vngariæ priuilegia exhibuit, qui eccleſiam ſancti Stephani, ad quam dictæ eccleſiæ cum eiſdem decimis pertinebant, in perpetuam eleemoſynam hoſpitali donationis titulo conceſſerunt, confirmationis Clementis Papæ prædeceſſoris noſtri ſcriptum exhibens, per quod probare volebat conceſſionem prædictam plenum habere vigorem. Et infrà.

Cæterum ex parte tua fuit propoſitum, quod in decimis & eccleſijs à rege & regina donatis præſcriptionem non poterat opponere pars aduerſa, quæ necà donatione ipſorum initium habere poterat, nec à confirmatione præfata tantum effluxit temporis, quod poſſit præſcriptio confirmari, & ſic donationis regis ac *16 quæſt. 7 ca. Si quis deinceps. Ibid. cap. 1.* reginæ allegatus titulus nullus erat, cum ſacrilegij crimen incurrat, qui eccleſias vel eccleſiaſticum aliquid de manu receperit laicali. Et infrà. Nos igitur, cum donatores prædicti conſerre non potuerint laijs, quæ ipſi de iure non poterant poſſidere, & per confirmationem prædicti Clementis ſuper eccleſia S. ſpiritus hoſpitali cum decimis & alijs pertinentibus ad ſe factam, etiamſi authentica appareret, in ri epiſcopali nullatenus derogetur: ſententialiter prohibemus, ne fratres hoſpitalis præſumant vlterius impedire, quo minus decimas percipias memoratas, & pacificè poſſideas in futurum.

31. diſt. ca. Florẽtinorum.

(∵)

DE

DE REGVLARIBVS ET TRANSEVNtibus ad religionem.

INNOCENTIVS PAPA III. EPIſcopo & Capitulo Targilenſi.

Furioſus profitendo non obligatur, niſi factus ſana mentis ratum habuerit.

Conſtitutio Lxxxvj.

SIcut tenor literarum. Et infrà.

Conſulrationi tuæ taliter reſpondemus quod licet iſta duo inter ſe repugnantia videantur, vt quiſquam ſcilicet ſit extra ſe poſitus, & de præſenti vita deſperent: ſi tamen eo tempore, quo P. ſacerdos lator præſentium poſitus extra mentem aſſeritur, indutus fuit habitu monachali, cum alienatus non ſentiat, ac per hoc non valeat conſentire, eum denuncieris ab obſeruatione monaſtici ordinis abſolutum, niſi poſtquam mentis ſuæ eſt compos ſpontanea voluntate profeſſionem fecerit monachalem.

extra lib. 3. tit. 32 de regu[illegible] bus. cap[illegible] cui.

Idem Piſano Archiepiſcopo.

Profeßio nec fieri nec recipi debet infra tempus probationis, ſed facta & recepta tenet.

Conſtitutio Lxxxvij.

AD apoſtolicam ſedem. Et infrà. Cum monachũ fieri ante vnius anni probarionem regularis inſtitutio intetdicat. Er infrà.

Ibidem ca. Ad apoſtolicam.

Quæſtionibus tuis taliter reſpondemus, quod licet tempus probationis à ſanctis patribus ſit indultum, non ſolum in fauorem conuerſi, ſed etiam monaſterij, vt & ille aſperitatis iſtius, & iſtud mores illius valeat experiri (quod vtrunque eſt diligenter obſeruandum, præſertim cum ab vtroque de reliquo facta certa notitia non habetur) ſi tamen ante tempus probationis regulariter præfinitum, is qui conuerti deſiderar, habitum recipir, & profeſſionem emittit, abbate per ſe vel per alium profeſſionem recipiente monaſticam & monachalem habitum concedente, vterque renunciare videtur ei, quod pro ſe noſcirur introductum: ideoq́ue obligatur per profeſſionem emiſſam pariter & acceptam ad obſeruantiam regularem, & verè monachus eſt cenſenſus: quia multa fieri prohibentur, quæ ſi facta fuerint, obtinent firmitatem.

17 quæſt. 2 Gõſaldus.

17. quæſt. 1. ca. Nos nouimus.

Prohibendum eſt abbatibus, ne paſſim ante tempus probationis quoslibet ad profeſſionem recipiant, & ſi contra formam præſcriptam quoslibet indiſcretè receperint, animaduerſione ſunt debita corrigendi, cum in ſubſidium fragilitatis humanæ ſpacium probationis ſit regulatiter inſtitutum.

19. quæſt. 4 ca. Monaſterijs.

Idem Aconenſi Epiſcopo.

Qui profeßionem fecit, licet in clauſtro nunquam permanſit, ſed in ſeculo, & ſuis bonis vſus fuerit, ad obſeruantiam regularem compellitur.

Conſtitutio Lxxxviij.

SIcut nobis fuit propoſitum, quidam clericus cum ægritudine nimia laboraret, quaſi de morte ſecurus, de recuperanda ſanitate deſperans, habitum can. regularium petijr & accepit: ſed nec ad eccleſiam tranſijt, nec bonis ſuis vti ceſſauit, videntibus & ſcientibus epiſcopo & canonicis eccleſiæ Nagaren. à quibus habitum ſuſceperat regularem. Et infrà. Fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quod ſi regularem habitum ſe poſtulante ſuſcepit, & ad obſeruationẽ religionis canonicæ ſua ſe profeſſione ligauit, ad reſumendum habitum eccleſiaſtica eſt diſtrictione cogendus: cum, quod tanto tempore extra canoniam manſit, non in excuſationem eius, ſed in maioris tranſgreſſionis augmentum meritò valeat allegari.

Ibidem ca. Sicut nobis

33. quæſt. 5. ca. Quod Deo.

Idem Priori & Conuentui Dimolienſi.

Poteſt religioſus zelo ſanctioris vitæ ad religionem transire ſtrictiorem, petita prius licentia prælati ſui, licet non obtenta, etiamſi primum monaſterium ſit priuilegiatum, quod de illo ad aliud etiam arctius tranſire non poſſit.

Conſtitutio Lxxxix.

Ibid cap. Licet quibuſdam 19 quæſt. 3. ca Statuimus. 1 Cor 7. 21 quæſt. 1. cap. 1. 2. Cor 7. Rom 8. 1. Tim. 1.

Licet quibuſdam monachis & canonicis, nec non & hoſpitalarijs, & templarijs à ſede apoſtolica ſit indultum, ne poſtquam aliquis profeſſus fuerit apud eos, ad alium locum poſſit ipſis inuitis, arctioris etiam religionis obtentu tranſire, vt vnuſquiſque ſecundum apoſtolum in ea vocatione permaneat, in qua dinoſcitur eſſe vocatus: quia tamē vbi ſpiritus Dei eſt, ibi libertas, & qui Dei ſpiritu aguntur, non ſunt ſub lege, quia lex non eſt poſita iuſto: ea ratione videtur hoc illis fuiſſe conceſſum, ne quis ex temeritate vel leuitate in iacturam vel iniuriam ſui ordinis ſub prætextu maioris religionis ad alium ordinem tranſuolaret, ſicut frequenter à multis conſtat eſſe præſumptum: non quidem vt ei trāſeundi licentia denegetur, qui eam cum humilitate ac puritate duxerit poſtulandam, vt non fictè, ſed verè ad frugem melioris vitæ valeat tranſmigrare. Talis ergo poſtquam à prælato ſuo tranſeundi licentiam poſtulauerit, ex lege priuata, quæ publicæ legi præiudicat, abſolutus, liberè poteſt ſanctioris vitæ propoſitum adimplere, non obſtante proterua indiſcreti contradictione prælati: quia priuilegium meretur amittere, qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate: cum etiam Romanus Pontifex, qui ſupremam in eccleſia obtinet poteſtatem, archiepiſcopis & epiſcopis cedendi licentiam ex iuſta cauſa petentibus ſine difficultate concedat.

11. quæſt. 3. cap Priuilegium. Et 74 diſt ca Vbi iſta.

Quocirca nouerint vniuerſi, quibus huiuſmodi priuilegium eſt conceſſum, ſe ad concedendam licentiam tranſeundi taliter poſtulantibus de iure teneri: quia ſicut ſubditus à prælato cum humilitate & puritate debet tranſeundi licentiam poſtulare, ne bonum obedientiæ contemnere videatur: ſic profectò prælatus ſubdito ſine difficultate & prauitate qualibet debet tranſeundi licētiam indulgere, ne videatur propoſitum impedire diuinitus inſpiratum. Si verò probabiliter dubitetur, vtrum quis velit ad ordinem arctiorem aut laxiorē, ex charitate an ex temeritate tranſire, ſuperioris eſt iudicium requirendum, ne fortè angelus ſatanæ in lucis angelum ſe transformet.

11. quæſt. 1. cap Peruenit. 2. Cor. 11.

Illa ſemper regula inuiolabiliter obſeruata, vt nullus abſque licentia Romani Pontificis præſumat occaſione quacunque deſerere præſulatum: quoniam ſicut maius bonum minori bono præponitur, ita cōmunis vtilitas ſpeciali vtilitati præfertur: & in hoc caſu rectè præponitur doctrina ſilentio, ſolicitudo contemplationi, & labor quieti. Ad quod vtrique deſignandum vnigenitus Dei filius Ieſus Chriſtus non de Rachele ſecundum carnem natus eſt, ſed de Lya: nec legitur eum in domum ſuam Maria recepiſſe, ſed Martha. Vnde quando poteſt epiſcopus prodeſſe pariter & præeſſe, non debet cedendi licentiam poſtulare, aut etiam obtinere.

7. quæſt. 1. ca Scias. Luc. 16.

Cum ergo R. monachus veſter ad fratres Ciſtercienſis ordinis tranſmigrauerit, non vt ordini veſtro aliquatenus derogaret, ſed vt apud eos vitam duceret arctiorem: Mandamus quatenus ſuper eo, quod de corde puro & conſcientia bona, & fide non ficta feciſſe, dinoſcitur, eum nullatenus moleſteris: quia charitas eſt fons proprius, cui non communicat alienus.

1. Tim. 1.

Idem Præpoſito & Decano & ſcholaſtico Demerenſibus Colonenſis diœceſis.

Coniuges religionem profitendo ab inuicem diuertere poſſunt, alioquin ſi ſe abiurant, & non continent, illicitum eſt iuramentum.

Conſtitutio xc.

Ibidem ca. Veniens ad

Veniens ad apoſtolicam ſedem S. mulier, ſupplici nobis inſinuatione monſtrauit, quod cum matrimonium cum E. in facie eccleſiæ contraxiſſet, & diuti-

dlutius cohabitaſſet eidem, orta eſt diſſenſio inter ipſos, in tantum, vt quod deinceps alter non requireret alterum, vterque corporaliter præſtitit iuramentū: hanc vir ipſe diuortij cauſam aſſignans, quod quandam ipſius mulieris amitam cognouiſſet, antequam duceret eam in vxorem. Quod licet aſſererent quàm plurimi, non fuit ſuper hoc eccleſiæ facta fides. Cum autem poſtmodum ad ſecunda vota conuolaſſet vterque, ſecundo viro viam vniuerſæ carnis ingreſſo, priore ſuperſtite, dicta mulier ſe fecit in arcto loco ad pœnitentiam agendam includi, poſtulans vt ei dignaremur impendere conſilium ſalutare.

Nos igitur attendentes, quod illud fuit illicitum iuramentum, mandamus, quatenus præfatum virum monitione præuia compellatis, vt ea quam ſuperduxit excluſa, præfatam mulierem recipiat, audituri poſtmodum, ſi quid fuerit quæſtionis. Si verò contra matrimonium nihil fuerit oſtenſum, & vir ſeculo derelicto maluerit ad regularem vitam migrare, vos ei ſuper hoc licentiam tribuatis, vt & illa in ſuo propoſito poſſit permanere.

Idem Abbati de Affligenen. & magiſtro R. & G. canonicis Traiectenſibus.

Qui ad monaſterium conuertitur ſumendo habitum nouitij, poteſt infra tempus probationis redire ad ſeculum, niſi appareat, eum vitam voluiſſe mutare omnino.

Conſtit. xcj.

COnſulti ſumus frequenter à multis, vtrum is qui monaſterium ingreſſus eſt *Ibid cap.*
habitum ſumendo nouitij, ſi ante profeſſionem emiſſam infra tempus pro- *Conſulti*
bationis exire voluerit, licite poſſit abſque apoſtaſiæ nota vel noxa, præſertim *ſumus.*
cum debita morum correctione, ad ſeculum remeare.

Licet autem ſuper hoc ſenſerint diuerſi diuerſa, nos tamen credimus diſtinguendum, vtrum is qui conuertitur propoſuerit abſolute vitam mutare, vt ſub habitu regulari omnipotenti Deo de cætero famuletur: an conditionaliter experiri obſeruantiam regularem, vt ita demum ſi infra annum ſibi placuerit, profiteatur ordinis diſciplinam: aut ſi forte non placuerit, moribus emendatus ad ſtatum reuertatur priſtinum. In primo caſu debet, vt regulariter viuat, ad laxiorem ſaltem regulam pertranſire: in ſecundo poteſt ad ſeculum, non tamen vt viuat ſeculariter, remeare. Vt ergo quæ ſit eius intentio plenius agnoſcatur, propoſitum ſuum in principio proteſtetur.

Idem Innocentius Papa tertius.

Qui infra annum probationis non facta profeſſione redit ad ſeculum, licite poteſt ad ordines & beneficia promoueri.

Conſtit. xcij.

POſtulaſti. Et infrà. Tertio quæſiuiſti, vtrum illi, qui in annis minoribus cō- *Ibid cap.*
ſtituti nouitiorum habitum ſuſceperunt, & infra annum poſtmodum non *Poſtulaſti.*
facta profeſſione, ad ſeculum ſunt reuerſi, & epiſcopis ſuis hoc ſcientibus ad ſacros ordines ſunt promoti, ſuſtineri debeant in illis eccleſijs miniſtrare, in quibus ſunt ab eiſdem epiſcopis inſtituti.

Nos fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quod propter hoc non ſunt ab eccleſijs ipſis amouendi, ſed in eis poſſunt libere miniſtrare.

DE CONVERSIONE CONIVGATORVM.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIEPISCOPO PISANO.

Vxoratus religionem intrare non poteſt, niſi etiam vxor ingrediatur, vel niſi ſuſpecta non ſit, & continentiam promittat.

Conſtit. xciij. *Extra lib. 3*

AD apoſtolicam ſedem. Et infrà. *tit 32. de*
Cum autem vir & vxor vna caro ſint per copulam effecti, nec vna *cōuerſione*
pars conuerti poſſit ad dominum. & altera in ſeculo remanere, profecto *coniugat.*
non eſt alter coniugum recipiēdus ad obſeruantiā regularē, niſi reliquus perpe *cap. Ad apo*
ſtolicā ſedē

tuam continentiam repromittat:ſed & vitam debet mutare,niſi fortè ſit eius ætatis, vt ſine ſuſpicione incontinentiæ valeat in ſeculo remanere.

Idem Archiepiſcopo Lugdunenſi.

Per religionis profeſſionem,non per propoſitum caſtitatis ſeruandæ in ſeculo diſſoluuntur ſponſalia de præſenti.

Conſtit. xciiij.

Ibid cap. Ex parte. EX parte tua eſt intimatum,quod cum quędam mulier velum viduitatis coram duobus abbatibus aſſumpſiſſet,benedictione ſolenni cum celebratione Miſſæ ac litania,ſicut debuit,accedente,quidam nobilis proponebat ſe prius mulierem ipſam mediantibus internuncijs per verba de pręſenti,arra etiam interpoſita deſponſaſſe.Et infrà.

At illa ſe in illum conſenſiſſe confeſſa,dixit,quod audierat eum eſſe lepra percuſſum,& ob hoc eius fuerit abominata complexus.Et infrà.

Nos autem inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus,quod etſi poſſit non inconſultè videri,quod ex quo matrimonium inter legitimas perſonas per verba de præſenti contrahitur,illis viuentibus,in nullo caſu poſſit diſſolui,vt viuente reliquo alter ad ſecunda vota tranſmigret,etiam ſi vnus fidelium,inter quos eſt ratum coniugium,fieret hæreticus,& nollet permanere cum altero ſine contumelia creatoris:niſi fortè ſecus fieret ex reuelatione diuina,quę ſuperat omnem legem,ſicut à quibuſdam ſanctis legitur eſſe factum. Nos tamen nolentes à prædeceſſorum noſtrorum veſtigijs declinare,qui reſpondere conſulti,antequam matrimonium ſit per carnalem copulam conſummatum,licere alteri coniugum reliquo inconſulto ad religionem tranſire,ita quod reliquus extunc legitimè poterit alteri copulari,hoc ipſum tibi conſulimus obſeruandum in articulo prænotato:quamuis falſa ſit cauſa,per quam ad ſuſceptionem veli prædicta mulier eſt inducta,cum ſine qualibet tali cauſa idipſum religionis obtentu facere potuiſſet. *19 quæſt 2 ca Duæ ſunt.*

Porrò licet prædicta mulier videatur in veli ſuſceptione religionis habitum aſſumpſiſſe, ſi tamen velit in domo propria remanere, quaſi propoſitum caſtitatis in ſeculo ſeruatura, nihilominus conſummandum eſt matrimonium iam contractum,niſi ſe voto aſtrinxerit ad obſeruantiam regularem: In quo caſu compelli poteſt,vt relicto ſeculo religionis propoſitum exequatur.

Idem Rudinenſi Epiſcopo.

Maritus factus monachus à coniuge adulterata reuocari non poteſt.

Conſtit. xcv.

Ibid cap. Cōſtitutus COnſtitutus in præſentia noſtra H.ſua nobis confeſſione monſtrauit,quod in acolutharus ordine cōſtitutus,quandam puellam R.nomine in facie eccleſiæ duxit vxorem:quam cum carnaliter cognouiſſet,orta diſcordia inter eum & amicos puellæ,ipſa fuit cuidam alij V.nomine copulata:& tu memoratum H.vſque ad gradum ſacerdotij ordinaſti.Cum autem eum ſua conſcientia remorderet,habitum ordinis Ciſtercienſis aſſumpſit.Et infrà.

Ideóque mandamus,quatenus,ſi res ita ſe habet,prædictam mulierem,vt à dicto V.recedat,cui per adulterium eſt coniuncta,nec prædictum monachum inquietet,quo minus regulare votum valeat adimplere,per cenſuram eccleſiaſticam cogere non omittas.

Idem Epiſcopo Pictauienſi & Abbati de Boribard. Pictauienſis diœceſis.

Vxor non poteſt repetere maritum,de cuius licentia religionem intrauit,ſi poſt ingreſſum non continuit, licet ad conſentiendum,ſeu ad dandam licentiam dolo fuit inducta.

Conſtit. xcvj.

Ibid. cap. Veniens. VEniens ad præſentiam noſtram L.nobis intimauit,quod cum olim intrādi monaſterium propoſitū concepiſſet,pluribus ſacerdotibus præſentibus, apud vxorem ſuam inſtitit,vt ſuper hoc ſuum impartiretur aſſenſum. Et infrà.

Ipſa

Ipſa demum tam ipſius, quàm multorũ aſtantiũ precibus fletibusq́ue deuicta, caput eius altari ſuppoſuit manu ſua: qui ea præſente tonſuratus, ibidem monaſterium adijt: & finito probationis tempore, profeſſionem fecit ſolenniter monachalem. Illa verò in ſeculo remanens, inhoneſtos amatores admiſit. Et infrà.

Quocirca mãdamus, quatenus, ſi ita eſt, prædictum L. in monaſterio, quod intrauit, perſeuerare liberè permittatis. Licet enim in hoc videatur non modicũ deliquiſſe, quod captioſe aſſeruit, quia niſi ſibi eadem mulier conſentiret, tam ſibi quàm toti mũdo ſe inutilem redderet, & cum presbyteros exorauit, ne prædictæ mulieri exponerent, quod eandem relinquere ſeculum oporteret, ſi fortè licentiam daret viro: ex quo tamen eadem caput viri altari ſponte ſuppoſuit, & poſtmodum non continuit: ſuper reuocatione ipſius non eſt aliquatenus audienda, cũ ipſius intentio exceptione poſſit cõmiſſæ fornicationis elidi, maxime cum antequam fuerit fornicata, ipſum non duxerit repetendum.

Innocentius Papa tertius.

Vxor maritum profeſſum repetere poteſt. non obſtante licentia profitendi ab ea metu extorta.

Conſtit. xcvij.

ACcedens ad præſentiam noſtram I. mulier propoſuit, quod cum V. vir eius eam ſibi matrimonio copulaſſet, volens tandem idem vir habitum aſſumere monachalem, poſtulabat humiliter ab eadem, vt tam pio propoſito faueret ipſius, quæ propter multa verbera, & alia grauamina, quę dictus vir inferebat eidem, ſe ipſam aſſerens dimiſſurum, annuit votis eius. Cumq́ue idem in domo de Vader, Ciſtercienſis ordinis religionis habitum aſſumpſiſſet, mulier in domo monialium nullo ibi habitu religionis aſſumpto vel voto conuerſionis emiſſo, permãſit. Proceſſu verò temporis, cum idem vir ad ſeculum rediens religionis habitum reliquiſſet, eadem mulier ſe inſtanter ab ipſo petijt reaſſumi. Et infrà. Quocirca diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus, ſi ita res ſe habet, dictum virum, vt eam recipiat, eiq́; affectum exhibeat coniugalem appellatione remota cogatis. *Ibid. cap. Accedẽs ad*

Idem Epiſcopo & Decano & theſaurario Lingonenſibus.

Vxor profeſſi quæ dedit viro licentiam profitendi, non compellitur ingredi religionem, ſi continens eſt, & non ſuſpecta.

Conſtit. xcviij.

SIgnificauit nobis A. mulier, quod cum ipſa F. viro ſuo coram decano ſancti Quiriaci vicearchiepiſcopi Senonen. in hac parte fungente licẽtiam conceſſerit religionem intrandi, continentiæ tamen voto eidem iniuncto, & recepta fide ab ipſa, quod perpetuo contineret: idem decanus poſt factam profeſſionem à viro prędicto in monaſterio, in quo habitum aſſumpſerat monachalem, aſſeruit ipſam debere religionem intrare, quanquam id primo non expreſſiſſet eidem, & hoc expreſſo illi licentiam non dediſſet. Et infrà. Quocirca mandamus, quatenus, ſi ita eſt & eſt talis ætatis, de qua ſuſpicio haberi non poſſit, ipſam votum continentiæ obſeruantem intrare monaſterium compelli non permittatis inuitam. *Ibid. cap. Significauit.*

DE VOTO ET VOTI REDEMPTIONE.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIEPISCOPO Strigonenſi.

Executio voti vltramarini authoritate Papæ poteſt ex cauſa differri.

NOn eſt voti dicendus tranſgreſſor, qui, quod vouit, authoritate ſedis apoſtolicæ diſtulit adimplere. Sanè ſignificauit nobis rex Vngariæ, quod cum in regni perturbatione conſilium & auxilium tuum ſibi ſenſerit hactenus profuiſſe, vtilitati eius nõ modicum derogaret, ſi Hieroſolymã, ſicut ex voto teneris, regno pergeres impacato. Et inf. Ideoq́ue *Extra lib. 3 tit. 34 de voto & voti redempt. cap. Non eſt voti.*

Ideoque mandamus, quatenus non prius iter arripias Hieroſolymã adeundi, quàm regnum ipſum fuerit tranquillitati priſtinæ reſtitutum, vel ſuper hoc receperis ab apoſtolica ſede mandatum.

Eccleſia compellit hæredem laicum per excommunicationem & bonorum ſubtractionem ad executionem voti vltramarini, ad quod ſe obligauit pro defuncto.

Licet vniuerſis liberum ſit arbitriũ in vouendo, vſque adeo tamẽ ſolutio neceſſaria eſt poſt votum, vt ſine proprio ſalutis diſpendio alicui nõ liceat reſilire.

Accepimus ſiquidem, quod cum rex Vngariæ pater tuus agens in extremis votum quod vouerat domino Hieroſolymitanam prouinciam in forti manu, humili corde viſitare, ſub interminatione maledictionis paternæ commiſerit tuæ fidei exequendum, & tu aſſumpto crucis ſignaculo te impleturum ſine dilatione qualibet promiſiſti. Et infrà. Mandamus, quatenus poſtpoſitis cæteris ſollicitudinibus, vſque ad feſtum Exaltationis ſanctæ crucis debitum acceptæ crucis exoluens, propoſitum iter arripias, & humiliter proſequaris. Ne, ſi onus tibi à patre iniũctum, & à te ſponte ſuſceptum occaſione qualibet detractaueris, paterna te reddas ſucceſſione indignum, & hæreditatis emolumento priueris, cuius recuſaueris onera ſupportare, ſciturus ex tunc anathematis te vinculo ſubiacere, & iure quod tibi, ſi dictus rex ſine prole decederet, in regno Vngariæ competebat ordine genituræ, priuandum, & regnum ipſum ad minorem fratrem tuum appellatione poſtpoſita deuoluendum.

11. quæſt. 1. c. Silueſter.

Idem Trecenſi Epiſcopo.

Commutat Papa votum vltramarinum in vigilias, orationes, & ieiunia: tunc maxime, cum ceſſat cauſa, quæ induxit ad vouendum. ita etiam quod expenſa fienda, in eundo, morando, & redeundo integraliter mittantur in terræ ſanctæ ſubſidium.

Conſtit. C.

Ibid. cap. Magnæ deuotionis.

MAgnæ deuotionis. Et infrà. Cum Trecenſis eccleſia contra libertatem eccleſiaſticam grauaretur, nec per alium quam per comitem Campaniæ in vltramarinis partibus conſtitutum, eidem eccleſiæ crederes poſſe de facili ſubueniri, ad ipſum propoſuiſti accedere, ac in ſignum peregrinationis & deuotionis terræ Orientalis crucem dominicam aſſumpſiſti. Et infrà.

Quamuis autem audita morte ipſius intentionem tuam cõſpiceres iam fruſtratam, noluiſti tamen ſine cõſilio apoſtolicæ ſedis ad propria remeare, ſed ingreſſus vrbem intentionis tuæ propoſitum ac ſtatum Trecenſis eccleſiæ nobis humiliter expreſſiſti. Et infrà.

11. quæſt. 1. cap. Aliud.

Et quidem tria præcipuè in hoc duximus negocio attendenda: Quid liceat ſecundum æquitatem, quid deceat ſecundum honeſtatem, & quid expediat ſecundum vtilitatem. Sanè non videbatur contra votum licitum vt venires, quum vox clamet Prophetica: Vouete & reddite domino Deo veſtro, & primum ad conſilium, ſecundum ad imperium referatur. Sed nec decens videbatur, cum ſit ſcriptum in Euang. Nemo mittens manũ ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei, &c. Præterea non videbatur expedire, cum ex abſolutione tua ſcãdalum poſſet laicorum mentibus generari, dicentium: Vbi eſt Deus clericorũ? & hoc exemplo credentiũ ſe ad voti obſeruantiam non teneri. Quod enim agitur à prælatis, facile trahitur à ſubditis in exemplũ, iuxta quod dominus inquit ad Moyſen in Leuitico: Si ſacerdos, qui eſt vnctus, peccauerit, faciet delinquere populum. Verum ætatis vitæ ſeneſcentis defectus atque canicies, quæ vix labores & dolores ſuos tolerare poſſunt, in contrarium allegabant, & eccleſiæ Trecenſis ſuſpiria, cui vinculo paſtoralis ſolicitudinis es ligatus, ſine cuius aſſenſu votum peregrinationis emittere forſitan non debueras. Et infrà.

Pſal. 75. Luc. 9. 26 quæſt. vlt. can. Non obſeruetis. 11. quæſt. 3 cap. Præcipue. Leuit. 4.

Ipſum etiam votum, quod ex ſui forma ſanctum & honeſtum erat, ex perſona vouentis minus licitum videbatur. Quum enim iuxta canonica inſtituta, clericus abſque ſui licentia epiſcopi peregrinari non debeat, & epiſcopus nonminus, imo potius ſedi apoſt. ſit aſtrictus, videri merito poterat, quod abſque generali vel ſpeciali licentia votum peregrinationis, quod te tam diu abſentares, emittere non deberes. Et infrà.

7. quæſt. 1. cap. Præſentium. De conſ. di. 6. cap. Non oportet.

Cum

Cum igitur in lege veteri, in qua non minus præceptum domini obligabat,
quàm votum hodie obliget in eccleſia, primogenita, quæ domino mandaban- *Exod. 3.*
tur offerri, quædam domino redderentur, vt primogenita leuitarum, quædam *Exod. 28.*
redimerentur, vt aliarum tribuum, quædam commutarentur in aliud, vt pri- *Num. 3.*
mogenitum aſini, qui pro oue cõmutabatur: ex hoc attendentes, quod votum *Num. 8.*
cõmutari poteſt, in opus aliud pietatis, non curantes, quod os loquentium ini- *Deut. 15.*
qua loquatur, dum tamen non recedamus à tramite veritatis, de illius authori- *Pſal. 62.*
tate ſecuri, qui cum audiſſet à diſcipulis, Nonne ſcis, quia phariſæi audito hoc *Matt. 15.*
verbo ſcandalizati ſunt? Reſpondit: Sinite illos, cæci ſunt, & duces cæcorum: ti- *11. quæſt. 3.*
bi pro te & famulis tuis licentiam concedimus, votum peregrinationis taliter *cap. inter*
commutare, vt expenſas quas fueras in eundo, morando & redeundo facturus, *verba.*
alicui religioſo cõmittas in neceſſarios vſus terræ illius ſine diminutione qua-
libet transferendas. Et infrà.

Laborem etiam laboribus recompenſes, ſolicitius inſtando vigilijs, deuotius vacans orationibus, & in ieiunijs fortius te exercẽs. Ad hanc autem indulgentiã tibi faciendam ſpecialiter nos induxit, quod cum pro libertate Trecen. eccleſiæ per dictum comitem aſſequendam, præcipuè votum peregrinationis emiſeris: eo ſublato de medio, quia ceſſauerant cauſæ, facilius ceſſare potuit & effectus.

Idem Cantuarienſi Archiepiſcopo.

Impedito ad tempus exequi votum vltramarinum conceditur dilatio: perpetuo vero impedito indicitur redemptio in eo quod magis expediat terræ ſanctæ.

Conſtit. Cj.

QVod ſuper his. Et infrà. Quæſiuiſti de his, qui pro ſuccurſu terræ ſanctæ *ibid. cap.*
ſigno crucis aſſumpto, propter infirmitatem, vel paupertatem, vel aliã iu- *Quod ſu-*
ſtam cauſam votum non poſſunt vtiliter adimplere: quũ ſine diſtinctione rece- *per his.*
peris in mandatis, vt eos, qui ſignum crucis aſſumptum abiecerũt, ad reſumptio-
nem ipſius & executionem voti compellas.

Nos autem inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod debiles & inopes magis illuc in defectum, quàm ad profectum accedunt, cũ iſti pugnare nõ poſſint, & illi mendicare cogantur: niſi fortè ſint nobiles & magnates, qui ſecũ ſuis expenſis bellatores adducant, vel artifices & agricolæ, qui de laboribus ſuis ſibi poſſint acquirere neceſſaria, & terræ ſubſidia miniſtrare: quamuis non multi taliũ propter breuitatem poſſeſſionum & paucitatem inhabitãtium, ibi ſint opportuni.

Vnde credimus diſtinguendum inter illos qui temporalem, & eos qui perpetuam impedimenti cauſam creduntur habere: quod primis indulgenda eſt dilatio, ſecundis autem eſt redemptio iniungenda, ac rerum facultate penſata, quas poſſunt aut quas facturi eſſent expenſas, perſonarum præterea compenſato labore, in ſubſidium terræ ſanctæ tranſmittant, exequentes per alios, quod per ſe nequeunt adimplere.

Rurſus inter illos qui pro defenſione terræ ſanctę votum peregrinationis emittunt, & eos, quibus pro ſatisfactione ſuorum criminum iter peregrinationis iniungitur, credimus diſtinguendum: quod circa primos plus terræ ſanctæ ſuccurſus, & circa ſecundos plus labor itineris ſecundum intentionem vouentis vel pœnitentis debet attendi. Vnde ſi quis hoc modo vouentium eſt inutilis ad pugnandum, quamuis habilis ſit ad eundum, melius eſt redimere votum, quã expenſas conſumere. Quod & de pœnitente, qui propter debilitatem non poteſt iter iniunctæ peregrinationis implere, ſane valet intelligi: non autem de illo, qui quamuis ſit impotens ad bellandum, potens tamen eſt ad eundum. Et infrà.

De mulieribus autem credimus hoc obſeruandum, vt quæ remanere noluerint, viros ſuos ſequantur. Cæteræ verò (niſi fortè ſint diuites, quæ ſecum in ſuis expenſis poſſint ducere bellatores) votum redimant quod vouerunt.

Idem Cantuarienſi Archiepiſcopo.

Votum vltramarinum certis caſibus redimi & commutari poteſt, non tamen per alium, quam per papam, vel cum ipſius ſpeciali mandato.

Con..

Conſtitutio Cij.

Ibid cap. Ex multa.

EX multa tuæ ſolicitudinis prouidentia. Et infrà. Ex conſultatione, quam ad inquiſitionem tuam ſuper negocio cruce ſignatorũ olim edidimus, viam inueniſti ad alias quæſtiones, & vtrum quod in ea dicitur, ius conſtituat generale, vt paſſim prælatis quibuſlibet illos ſecundum formam expreſſam abſoluere liceat, qui eorum ſunt iuriſdictioni commiſſi, ſolicitè requiſiſti. Ad hoc igitur reſpondemus, quod in conſultatione noſtra ius editur: & licet ad quales, ad quos tamen ſpecialiter ſpectat eius executio, nullatenus explicatur: illis autem ſolũmodo ius hoc exequendum incumbit, qui ſuper hoc mandatum receperint à ſede apoſtolica ſpeciale. Sic ergo illi eſt inquiſitioni reſponſum, qua conſequenter tua fraternitas requiſiuit, de quibus religioſis intelligendum hoc eſſet, vtrũ ſcilicet ibi religioſi vocentur hi tantum, qui religionis habitum ſuſceperunt, quorum plures idiotæ ſunt, & iuris ignari, an epiſcopi, qui ſicut dignitate præcellunt, ſic & religione debent alijs præeminere. Nam ad neutros illius executio iuris ſpectat, niſi per apoſtolicam ſedem eis ſpecialiter delegetur.

Habiles ad eundum, ſed inhabiles ad pugnandum, ſi ſunt ſtrenui conſilio, vel milites bellatores poſſunt ſecum ducere, votum vltramarinum non redimunt.

Secundo quæſiſti, vtrum quod dicitur, ſi quis vouentium eſt inutilis ad pugnandum, quamuis ſit habilis ad eundum, melius eſt vt redimat votum, quàm conſumat expenſas, generaliter accipi debeat, vt nobiles & magnates, qui ſunt conſilio ſtrenui, & multos ſecum trahere poſſunt bellatores, an minores tantũmodo verbũ huiuſmodi comprehendat. Verum ſi ad ſuperiora oculũ tuæ conſiderationis extẽdas, quæſtionem iſtam inuenies in ſerie cõſultationis noſtræ ſolutam, vbi dicitur, quod debiles & inopes magis in defectum terræ ſanctæ, quàm ad eius profectum accedunt. Et infrà.

Quamuis poſſit aliter reſponderi, quod non ſunt inutiles ad propugnandũ, qui etſi per ſe pugnare non poſſunt, maturitate tamen conſilij adeſſe valent pugnantibus, & perſonæ defectum per alios releuare. Et infrà.

Vxores poſſunt ſequi viros vltra mare ſi volunt, ſed non tenentur, niſi & ipſæ vouerint.

Quod autem ſuperius ponitur, mulieres quæ remanere noluerint &c. de illis intelligendum eſſe videtur, quæ ſe ad peregrinationis propoſitum nullius voti vinculo aſtrinxerunt. Et infrà.

Viri ſine conſenſu vxorum emittere poſſunt votum vltramarinum.

In tanta quoque neceſſitate populi chriſtiani, ne terrę ſanctæ impediatur ſubſidium, viri præter vxorum aſſenſum huius peregrinationis propoſitum liberè vouere valent, & quod vouerint liberè adimplere. Vt autem conſentiant, ſunt attentius commonendæ.

Clerici, tanquam inhabiles ad pugnandum, redimunt votum vltramarinum, niſi in certis caſibus.

De clericis vero duximus reſpondendum, quod cum clericatus officium eos reddat inhabiles ad pugnandum, niſi vel conſilio ſtrenui vel officio prædicationis inſtructi, aut magnatum ſint obſequio deputati, aut vſque adeo diuites fuerint & potentes, vt in expenſis ſuis aliquos ſecum ducere valeant bellatores, magis ab eis expedit redemptionẽ accipere, quàm ad votũ illos cogere proſequendum, ſi neceſſitas exigit vel vtilitas perſuadet. Hæc autem de vouentibus dicimus, non de his quibus labor peregrinationis in pœnitentia eſt iniunctus.

Idem Innocentius Papa tertius.

Qui vouit religionem ingredi, ſi voto non completo fiat epiſcopus, renunciare debet, & votum implere.

Conſtit. Ciij.

Ibidem ca. Per tuas.

PEr tuas nobis literàs intimaſti, te in Gratianopolitana eccleſia ſuſcipiendi habitum regularem votum ſolenniter emiſiſſe, & poſtea promiſiſſe in manibus prælati eiuſdem eccleſiæ, te infra duos menſes. poſtquam ab apoſtolica ſede redijſſes, votum, quod emiſiſti, impleturum. Cumque termino ipſo tranſacto, non curaſſes quod voueras adimplere, tandem exiſtens voti tranſgreſſor, vocatus fuiſti ad regimen eccleſię Gebenenſis. Et infrà.

Nos igitur tuæ diſcretioni conſulimus, vt ſi tuam ſanare deſideras conſcientiam,

tiam, reglmen reſignes eccleſiæ memoratæ, ac reddas altiſſimo vota tua. Quod ſi capitulum Gebenenſis eccleſiæ te poſtmodum canonicè duxerit eligendum, electionem recipere poteris de te factam.

Pſal 49.

DE STATV MONACHORVM ET CAnonicorum regularium.

INNOCENTIVS PAPA III. V. PLEBANO ſancti Ganni.

Canonicus regularis poteſt præfici eccleſiæ parochiali, etiam ſeculari, ſed debet habere ſocium ſecum ſui ordinis, ſi comodè fieri poteſt.

Conſtit. Ciiij.

QVod Dei timorem præ oculis habeas, ex fructibus tuis colligitur euidenter, cum opera quæ facis, teſtimonium perhibeant veritati.

Sanè quondam deſiderans ad frugem melioris vitæ tranſire, officium plebani reſignans coram fratribus ſancti Victoris Bononien. promiſſionem de tua cõuerſione feciſti, neque profeſſionem ſolennem emittens, neque habitum religionis aſſumens: ſed parochiani plebis eiuſdem attendentes te laudabiliter præfuiſſe, à Florentino epiſcopo impetrauerũt, vt miniſtrares ibidẽ. Hoc etiã P. presbyter cardinalis, tunc apoſtolicæ ſedis legatus, proponitur annuiſſe, quod iã dicti parochiani à nobis ratũ haberi ſuppliciter poſtularunt: præſertim cum de licentia prioris ſancti Victoris noſcaris hactenus id feciſſe.

Extra lib. 3 tit 35. de ſtatu monach cap. Quod dei timorem.

Licet autẽ in Lateranenſi concilio de monachis caueatur, ne ſinguli per villas & oppida, per quaſcunque parochiales ponãtur eccleſias, &c. quia tamẽ iſtud de canonicis regularibus ſpecialiter non cauetur, quia etſi à ſanctorum monachorum conſortio non putentur ſeiuncti, regulæ tamen inſeruiunt laxiori, & per antiquos canones etiam monachi poſſunt ad eccleſiarum parochialium regimen in presbyteros ordinari, ex quo debent prædicationis officium, quod priuilegiatum eſt, exercere: ſic annuẽdum duximus poſtulatis, vt exercens plebani officium, ſi commodè fieri poterit, vnum canonicum regularem tecum habeas ad cautelam, cuius in his quæ Dei ſunt & regularis obſeruantiæ, tam conſortio, quàm ſolatio perfruaris.

Extra lib 3 tit 35. de ſtatu monach. cap. Monachi. 16 quaſt. 1. cap doctos.

Idem Abbati & conuentui Sublacenſi.

Primo tractat de veſtibus monachorum ſecundo de abdicatione proprietatis, tertio de ſilentio, quarto de cibis, quintò de officijs in genere & in ſpecie.

Conſtit. CV.

CVm ad monaſterium Sublacenſe. Et infrà. Firmiter inhibemus, ne quis de cætero monachorum lineis camiſijs vtetur. Et infrà.

Ibid cap. Cũ ad monaſterium.

Prohibemus quoque diſtrictè in virtute obedientiæ, ſub obteſtatione diuini iudicij, ne quis monachorum proprium aliquo modo poſſideat: ſed ſi quis aliquid habeat proprij, totum incontinenti reſignet. Si verò poſt hęc proprietatem aliquam fuerit deprehenſus habere, regulari monitione præuia de monaſterio expellatur, nec recipiatur vlterius, niſi pœniteat ſecundum monaſticam diſciplinam. Quod ſi proprietas apud quenquam inuenta fuerit in morte, ipſa cum eo in ſignum perditionis extra monaſterium in ſterquilinio ſubterretur, ſecundum quod beatus Gregorius narrat in dialogo ſe feciſſe. Vnde ſi quidquam alicui fuerit ſpecialiter deſtinatum, non præſumat illud accipere, ſed abbati vel priori vel cellario aſſignetur.

Extra li 3. tit 35 de ſtatu monachorum. cap. Monachi.

In oratorio verò, refectorio & dormitorio continuum ſemper ſilentium obſeruetur, in clauſtro quoque certis horis & locis, ſecundum antiquam conſuetudinem monaſterij, laudabiliter obſeruatam.

In refectorio verò nullus omnino carne veſcatur, nec in quibuſdam ſolennitatibus, ſicut aliquando fieri conſueuit, cõuentus exeat cũ abbate paucis ibi reli-

De conſec. diſt. 5. cap. Carnem.

ctis,vt extra refectorium edant carnes:cum illis diebus præcipuè regularis diſciplina ſit ſtudioſius obſeruāda. Sed nec extra refectorium, niſi infirmirorio eſum carnium credant ſibi licere, quanquam ex indulgētia poſſit abbas interdum aliquos fratrum, nūc hos, nunc illos, prout neceſſitas poſtulauerit, aduocare, ipſiſque ſecum in camera ſua melius & plenius exhibere. Porro debiles & infirmi, qui minutione indigēt, vel aliqua medicina, nō ſeorſim in cameris, ſed omnes in infirmitorio, quæ neceſſaria fuerint, ſibi tam in carnibus, quàm in alijs recipiant competenter. Quod ſi quis eorum debilis fuerit, aut etiam delicatus, vnde non poſſit cōmunibus cibis eſſe contentus: ſic ei prouideatur ſine ſcandalo aliorum, vt ſi abbas vel prior voluerit in refectorio miſericordiam facere ſpecialē, cibum aliquem competentem non ante illum, ſed ante ſe faciat apportari, de quo ipſe illi faciat pitantiam pro ſuſtentatione naturæ.

41 diſt 1. ca Non cogantur.

Tales autem ad agenda officia monaſterij deputētur, qui fideles fuerint & diſcreti, nec alicui committatur aliqua obediētia perpetuo poſſidenda, tanquam in ſua ſibi vita locetur: ſed cum oportuerit amoueri, ſine contradictione qualiber reuocetur.

Prior autem præ cæteris, poſt abbatem, potens ſit in opere & ſermone, vt exemplo vitæ, verboque doctrinæ fratres ſuos & inſtruere poſſit in bono, & à malo etiam reuocare: zelum religionis habens ſecundum conſcientiam, vt delinquentes corripiat & caſtiget, obedientes foueat & confortet.

Abbas verò (cui omnes in omnibus reuerenter obediant) quanto frequentius poterit ſit cum fratribus in conuentu, vigilem curam & diligentem ſolicitudinem gerens de omnibus, vt de officio ſibi commiſſo dignam poſſit Deo reddere rationem. Quod ſi præuaricator ordinis fuerit aut contemptor ſeu negligēs aut remiſſus, pro certo ſe nouerit non ſolum ab officio deponēdum, ſed & alio modo ſecundum regulam caſtigandum: cum offenſa non ſolum propria, verum etiam aliena de ſuis manibus requiratur. Nec æſtimet abbas quod ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo monacho diſpenſare: quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa regulæ monachali, vt contra eā nec ſummus pontifex poſſit licentiam indulgere.

18 quæſt 2 ca Si quis abbas. Extrib 3.

DE RELIGIOSIS DOMIBVS.

INNOCENTIVS PAPA III. Patriarchæ Conſtantinopolitano.

Locus religioſus debet reformari de religioſis duntaxat non ſecularibus, niſi in defectum religioſorum.

Conſtit. Cvj.

Extra lib 3 tit 36 de religioſis domibus cap. Inter quatuor

INter quatuor animalia. Et infrà. Quamdiu monaſteria per regulares remanere potuerint ordinata, non ſunt ad ſeculares clericos transferenda: ſed ſi regulares defuerint, propter eorum defectum in eis ſeculares clerici poterunt ordinari.

19 quæſt 3 ca Quæ ſemel.

Idem Abbati & Fratribus Cryptæ ferratæ.

Eccleſia ſita in diœceſi epiſcopi, tenetur ſibi in epiſcopalibus reſpondere, niſi appareant remiſſa legitimè, & poteſt epiſcopus remittendo epiſcopalia cenſum ſibi retinere.

Conſtit. Cvij.

Ibid cap. Cōſtitutus

COnſtitutus in pręſentia noſtra Epiſcopus Albanenſis in eccleſia Caſtri, quod Pauli dicitur, in qua ius patronatus monaſterio veſtro recognoſcebat, à vobis ius epiſcopale petebat, quoniam ſita erat in diœceſi Albanenſi, & ideo de iure communi ei tenebatur in epiſcopalibus reſpondere. Et infrà.

16 quæſt 7. ca Omnes baſilicæ [illegible] 10 quæſt 2 cap Monaſteria.

Verum œconomus veſter propoſuit ex aduerſo, quod etſi eccleſia ſita eſſet in diœceſi Albanenſi, ei tamen non tenebatur in aliquo reſpōdere, cum Dominicus Lauitanus epiſcopus, qui fuerat epiſcopus Albanenſis, vniuerſas eccleſias ad veſtrum monaſterium pertinentes in diœceſi eius ſitas, & quidquid iuris tam in monaſterio veſtro, quàm in eis habebat, in emphyteuſin ſub annua octo denariorum

riorum vſualium penſione monaſterio veſtro conceſſit: ita videlicet, vt liceret abbati & fratribus à quocunque vellent epiſcopo tam ordinationem clericorũ quàm conſecrationem altarium in monaſterio ipſo, & eccleſijs prædictis obtinere. In quibus etiam vobis tertiam partem mortuariorum indulſit, & Celeſtinus Papa prædeceſſor noſter, quod ab eo factum fuerat, confirmauit. Verum etſi eccleſia ipſa fuiſſet aliquando eccleſiæ Albanen. ſubiecta, monaſterium veſtrũ nihilominus legitima ſe poterat præſcriptione tueri: quum per xl. annos ipſam pacificè poſſediſſet.

Cæterum œconomus epiſcopi conceſſionem epiſcopi Lautani non tenerè dicebat, vtpote continentem ſimoniacam prauitatem. Cum enim tertiam mortuariorum monaſterio conceſſiſſet, & tam in ordinationibus clericorũ, quàm altarium conſecrationibus indulſiſſet plenariam libertatem, non eſt dubium quin cum ſpiritualia hæc exiſtant, eo ipſo quod ſuper his recompenſationem certæ penſionis accepit, cõmiſerit vitium ſimoniæ: vnde contractus huiuſmodi nullam obtinet firmitatem. Confirmatio autem apoſt. ſedis fuerat per ſubreptionem obtenta, cum in eadem de penſione nulla mentio habeatur. Et infrà.

Cum autem nec inſolitum ſit, nec nouum, vt cum epiſcopi eccleſias conceſſerint pijs locis, aliquid ſibi reſeruent in eis nomine penſionis: nos quoque cum libertatis priuilegium vel protectionis præſidium aliquibus eccleſijs indulgemus, gratis accipiamus cenſum, gratis oblatum: & in literis noſtris ad ſucceſſorum noſtrorum memoriam cenſus exprimamus etiam quantitatem: auditis propoſitis, œconomum monaſterij veſtri œconomo eiuſdem epiſcopi eccleſiæ nomine in ſolutionem penſionis prædictæ iuxta ratam, quæ cõtingit eccleſiam prædictam, & reſtitutionem ſubtractæ à xl. annis, ſecundum ratam eandem, per diffinitiuam ſententiam condemnamus, & eundem œconomum veſtrum ab impetitione œconomi eiuſdem ei ſuper alijs reddimus abſolutum, perpetuum illi ſilentium imponentes.

Idem Abbati & Conuentui Farbenſi.

Epiſcopus petens eccleſiam, quo ad temporalia & ſpiritualia, obtinet in ſpiritualibus eo ipſ. quod probat eſſe in ſua diœceſi ſi non appareat exempta: ſed in temporalibus ſuccũbit, niſi aliter doceat de iure ſuo.

Conſtit. Cviij.

CVm venerabilis frater noſter I. Sabinen. epiſcopus eccleſiam ſancti angeli de Cauceia cum ſuis pertinentijs & poſſeſſionibus petiſſet, aſſerens eam ad ſe, tã in ſpiritualibus, quàm in temporalibus pertinere, allegauit ante omnia ius commune: quia cum conſtituta ſit in diœceſi Sabinenſi, ſub ipſius debebat conſiſtere poteſtate. In temporalibus quoque ad ſe dictam eccleſiam pertinere nitebatur oſtendere, per publicum inſtrumentum, in quo continebatur expreſſe I. Sabinen. epiſcopum H. Farben. abbati & duabus perſonis poſt * epiſcopum dictam eccleſiam cum ſuis pertinentijs locauiſſe pro annua quatuor ſolidorũ. Papien. penſione. Sed pars veſtra propoſuit inſtrumẽto prædicto nullam fidem penitus adhibendam, propter ſuperlinearem ſcripturam, & raſuram loco ſuſpecto factam, vbi videlicet annotatio temporis recenſetur. Et infrà. *Ibid cap. Cum venerabilis.* *al ipſum.*

Quia igitur nobis conſtitit, eccleſiam ſupradictam cõſtitutam in diœceſi Sabinẽſi, epiſcopale ius in omnibus ſpiritualibus eidem epiſcopo adiudicauimus in eadem, illis tantũ exceptis, quæ per authentica ſcripta ei dinoſcũtur eſſe ſubtracta. Et infrà.

Quia vero inſtrumentum prædictum, per quod epiſcopus eccleſiam intendebat quo ad temporalia vendicare, ad faciendam ſuper hoc fidem inualidum eſſe cognouimus, vtpote propter prædicta de iure ſuſpectum, vos ab impetitione ipſius, quo ad temporalia eiuſdem eccleſiæ, duximus abſoluendos.

Innocentius Papa tertius.

Monaſterium ſubiectum eſt epiſcopo, in cuius diœceſi ſitum eſt, niſi probetur exemptum.

Conſtit. Cix.

CVm dilectus filius. Et infrà. Quia cauſa non poterat in noſtra præſentia terminari, cum nuncius monaſterij ſuper procuratione vel ratihabitatione li- *Ibid cap. Cum dilectus*

teras non haberet, eam veſtro duximus examini committendâm: mandantes, quatenus ſi conſtiterit abbatem ad ſedem apoſt. antequam epiſcopus in eum ſuſpenſionis vel excommunicationis, & in monaſterium interdicti ſentẽtias tulerit, legitimè appellaſſe, vel monaſterium à iuriſdictione epiſcopi eiuſdem exemptũ, eo nõ obſtante quod abbas ab eo circumuentus præter fratrum ſuorum aſſenſum ei obedientiam repromiſit, cum fraus & dolus ei patrocinari non debeant, iudicetis illas ſententias non tenere.

Quod ſi abbas in exemptionis probatione defecerit, nec legitima poterit ſe præſcriptione tueri, licet probet ſe ante prædictas ſententias appellaſſe, nihilominus tamen monaſterium iudicetis Aurienſi eccleſiæ ſubiacere, in cuius eſt diœceſi fundatum.

Similiter eo in probatione appellationis deficiente, ſi vobis conſtiterit de exceptione, vel legitima præſcriptione, tam abbatem, quàm monaſterium ab impetitione epiſcopi abſoluatis.

DE CAPELLIS RELIGIOSORVM.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIpresbytero & clericis S. Ceciliæ.

Si eccleſia non cathedralis vendicat ſibi ius in alia eccleſia, obtinebit ſolum, quo ad ea quæ probabit ſibi deberi præſcriptione, vel alio legitimo modo.

Conſtit. Cx.

Extra li. 3. tit 37. de capellis relig. cap. Dilectus.
**al. piſcinula.*
Extra li. 3. tit 36. de religioſ. domibus. cap Cõſtitutus.

Dilectus filius M. ſyndicus eccleſiæ veſtræ ab œconomo ſancti Laurentij de* Piſcinia in ſcrutinijs, baptiſmate & capitulis & ſimilibus ſubiectionem poſtulans, poſſeſſorium, & petitorium intentabat. Cum enim eccleſia ſancti Laurentij ſit in parochia veſtra ſita, debet de iure cõmuni eccleſiæ veſtræ in prædictis omnibus ſubiacere: quia nec priuilegium exemptionis habet, nec præſcriptionem pro ſe poterat allegare: quum illa eccleſia ſanctæ Ceciliæ præſcripſiſſet, ſicut per teſtes dicebat legitimè comprobatum. Præterea cum coram Celeſtino Papa prædeceſſore noſtro, ſuper prædictis inter veſtram & prædictam eccleſiam quæſtio verteretur, M. presbyter eiuſdem eccleſiæ fuit ſponte confeſſus, quod eccleſiæ ſanctæ Ceciliæ ſcrutinium & baptiſma debebat. Cumq́; pars veſtra reſtes, qui ſe illum diuerſis temporibus ad capitulum vocaſſe, ipſumq́ue veniſſe aſſerebant, in medium produxiſſet, eis iurare paratis, prædictus presbyter ſe vocatum iuiſſe ad capitulum eſt confeſſus. Vnde prædictus prædeceſſor noſter eccleſiam veſtram capitulo, quo ſe conqueſta fuerat ſpoliatam, ſaluo iure proprietatis eccleſiæ ſancti Laurentij reueſtire curauit, ſicut in eius literis continetur. Per hoc ergo proprietatem, quo ad ſcrutinium & baptiſma, & poſſeſſionem, quod ad capitulum, veſter voluit ſyndicus comprobare.

18. queſt. cap. Peruenit.

Ad hæc ſancti Laurentij œconomus ex aduerſo reſpondit, quod eccleſia illa nullo medio ad Romanam eccleſiã pertinebat. Cum enim monaſterium monialium fuerit, & generaliter ſeruetur in vrbe, vt nullum monaſterium titulo ſit ſubiectum, incongruum videbatur, vt regulares ſecularibus ſupponantur. Præterea vſque hodie nos in ea inſtitutionem & deſtitutionem liberam exercemus. Et infrà.

Nos igitur auditis propoſitis œconomum ſancti Laurentij ſyndico veſtro in baptiſmo & ſcrutinio condemnamus: ita vt per hoc eccleſiæ Romanæ nullum præiudicium generetur, ſi quando fortè ius ſuum duxerit proſequendum. In inſtitutione autem & deſtitutione & capitulo, œconomum ipſum ab impetitione ſyndici veſtri prorſus abſoluimus, ſyndico veſtro ſuper hoc perpetuum ſilentium imponentes.

DE IVRE PATRONATVS.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIEpiſcopo Rothomagenſi.

Patronus eccleſiæ vacantis, quanquam ſit clericus, ad eam ſe præſentare non poteſt.

Conſtit.

Conſtit. Cxj.

PEr noſtras poſtulaſtis literas edoceri, vtrum clericus ad vacantẽ eccleſiã, in qua ius obtinet patronatus, ſeipſum, ſi eſt idoneus, valeat præſentare. Cum igitur nullus ſe ingerere debeat eccleſiaſticę pręlationis officijs, reſpondemus quod nullus ſe poteſt ad perſonatum alicuius eccleſiæ præſentare, quantumcunq; idoneus ſit, & quibuſcunque ſtudijs & meritis adiuuetur.

Extra li. 3. tit. 38. de iure patro. cap. Per noſtras. 18. quæſt. 1. ca. In ſcripturis.

Idem Conuentrenenſi Epiſcopo.

Si quæſtio iuris patronatus inter patronos non diffinitur infra quatuor menſes, epiſcopus ordinabit eccleſiam ſine præiudicio eorundem.

Conſtit. Cxij.

CVm propter diſcordias laicorum. Et infrà. Fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi de iure patronatus quæſtio emerſerit inter aliquos, & ab eo, cui competit, infra quatuor menſes non fuerit diffinitũ, extunc eccleſiam ipſam de perſona non differas idonea ordinare, ita quod illi ex hoc non debeat in poſterum præiudicium generari, qui ius euicerit patronatus.

Ibid. cap. Cũ propter

Idem Archidiacono & Cancellario Altiſiodorenſibus.

Legatus de latere eccleſiam, cuius alia eccleſia eſt patrona, collationi ſuæ reſeruare poteſt, licet non vacet, & conferre cũ vacat: & ex duobus præſentatis à patrono laico poteſt ſuperior inſtituere ſecundum.

Conſtit. Cxiij.

CVm dilectus filius. Et infrà. Cum Hoſtien. epiſcopus, tunc apoſtolicæ ſedis legatus, archidiacono Carnotenſi mãdauerat, vt eccleſiam, quam in archidiaconatu ſuo primo vacare contingeret, donationi ſuæ ſeruaret, inhibens, ne alicui conferret eãdem: de qua Gu. clerico diſpoſuerat prouidere, & eccleſia de Berouilla ibi vacaſſet, idem archidiaconus contra mandatum eiuſdem legati ad ipſam Gu. ſubdiaconum præſentauit: cuius facto ab eodem legato caſſato, ipſe præfato G. conceſſit eccleſiam ſic vacantem. Et infrà.

Ibidem ca. Cũ dilectus

Vacante vero quadam præbenda in eccleſia S. Martini Carnotenſis diœceſis, epiſcopus dictam eccleſiam ad præſentationem archidiaconi H. clerico, præbendam vero præfato G. aſſignare curauit. Vnde ipſe H. ſupplicabat eandem ſibi eccleſiam confirmari, vtpote quam ad præſentationem archidiaconi, veri patroni, ſe dicebat adeptum. Et infrà.

Nos igitur attendentes, quod etſi præfatus archidiaconus memoratum G. tanquam laicus ad illam eccleſiam præſentaſſet: quia tamen per diœceſanum admiſſus non fuit, ſed dictus H. ab eodem archidiacono præſentatus, à diœceſano epiſcopo inſtitutus, iuxta ſtatutum Alexandri Papæ, non primus, ſed ſecundus ius eſt aſſecutus in eccleſia memorata, etſi archidiaconus præfatum G. tanquam clericus prę ſentauit: quoniam in eo quod tanquam clericus faciebat, ſuberat iuriſdictioni legati. Vnde poſtquam legatus donationem illius eccleſiæ ſibi decreuerat reſeruandam, ad eam tanquam clericus non potuit quempiam præſentare: prę ſentationem ipſius minus canonicè factam decernimus irritam, & ea non obſtante, conceſſionem eiuſdem eccleſiæ factam prænominato H. pronunciamus canonicam extitiſſe, adiudicantes eidem eccleſiam præfatam cum fructibus medio tempore perceptis ex ea, plenè ac pacificè poſſidendam, prædicto G. ſuper hoc perpetuum ſilentium imponendo.

Extra li. 3. tit. 38. de iure patrona. cap. Quod autẽ

Idem Elienſi Epiſcopo

Si laicus patronus duos ſucceſſiuè præſentet, valet inſtitutio de ſecundo non obſtante appellatione prius facta per primũ, Epiſcopus tamẽ, qui malitioſe primũ repulit, eidẽ in competenti beneficio prouidere cõpellitur.

Conſtit. Cxiiij.

PAſtoralis officij. Et infrà. Poſtulaſti edoceri, an clericus ad aliquam eccleſiã à patrono laico præſentatus, ſi diœceſanus epiſcopus ipſum nõ duxerit admittendum, ex huiuſmodi præſentatione aliquid iuris aſſequatur in illa: etſi fortè idem ad ſedem apoſt. appellauerit, & poſt appellationem ab ipſo interpoſitam idem patronus alium curauerit prę ſentare, ac ſecundum inſtituit epiſcopus prę ſentatum, idem ab ipſa eccleſia debeat amoueri.

Ibid. cap. Paſtoralis.

Extra li. 3. tit. 38. de iure patro. ca. Quod autem.

Nos igitur Alexandri Papæ veſtigijs inhęrentes, qui inter præſentatos à cleri-

co & laico patronis diſtinguens, inter præſentatos à laico conditionem poſſidẽtis cenſuit meliorem: dicimus quod inſtitutio præſentati ſecundo loco à laico patrono robur obtinet firmitatis. Veruntamen conſtituimus, vt epiſcopus, qui præſentatum idoneum malitioſe recuſauit admittere, ad prouidendum eidem in competenti beneficio compellatur, quatenus puniatur in eo in quo ipſum non eſt dubium deliquiſſe.

ſupra li. 1. Conſtitu. ne 60.

Idem Epiſcopo Aurienen.

Si ad præſentationem rectorũ ad titulum eccleſiæ aliquis fuerit ordinatus, patronus qui non conſenſit ad ipſam, cum vacabit, poterit præſentare.

Conſtit. Cxv.

Ibid. cap. Poſtulaſti.

POſtulaſti per ſedem apoſto. edoceri, vt quum rectores parochialium eccleſiarum quoſdam preſentant ad ſuarum eccleſiarum titulos ordinandos, vtrum electio taliũ ad ipſos rectores pertineat, vel etiã ad patronos: & ſi in his patronorum non eſt requirendus aſſenſus, vtrum ius illis ſaluum maneat eligendi, vt cũ ipſas eccleſias vacare contigerit, intitulati huiuſmodi non ſint alijs præferendi.

Ad quod breuiter reſpondemus, quod per intitulationem huiuſmodi nullũ patronis præiudicium generatur, quin poſſint alios ad illas eccleſias, quum vacauerint, præſentare, niſi de patronorum proceſſiſſet aſſenſu.

DE CENSIBVS, EXACTIONIBVS & procurationibus.

INNOCENTIVS PAPA III. ABBATI & Conuentui Bellæuillæ.

Qui tenetur procurare fratres alicuius domus, obligatur ad procurandum omnes, licet illorum numerus nunc creuerit. Sed ſi ex hoc grauaretur nimium, per iudicis officium ſibi prouidebitur.

Conſtit. Cxvj.

Extra li. 3. tit. 39 de cenſib. exact. & procurat. ca. Quanto creatori.

QVanto creatori. Et infrà. Accepimus quod ab ipſo domus veſtræ primordio de fundatoris voluntate proceſſit, vt fratribus ſancti Irenæi procurationem vnam annis ſingulis liberaliter exhiberet, cum nihil teneatis ab eis, propter quod huiuſmodi procuratio ipſis debeat exhiberi. Verum tunc propter fratrum & ſeruientium paucitatem, talis procuratio non grauabat: ſed nũc intantum excreuit numerus eorundem, quod ad procurationem vix quatuor Marchæ ſufficerent, quæ pro vna fieri conſueuit. Et infrà.

Indulgemus igitur, ne vltra primã menſurã in procuratione ipſa ſitis vlteriꝰ prædictis fratribus obligati: ſed expenſis quæ cõſueuerunt ſufficere, ſint cõtenti, niſi facultates eccleſiæ intantũ excreuerint, quod ſine grauamine ampliato fratrũ numero, ad ſoluendũ debitũ procurationis extẽdi poſſit quãtitas expenſarũ.

Idem Primicerio & Clero Mediolanenſibus.

Omnes eccleſiæ, niſi quæ ab hoc per priuilegiũ apoſtolicũ ſint exemptæ, procurare tenentur legatos ſedis apoſtolicæ, ſeu etiã eius nuncios, nec in hoc præſcriptione iuuantur. Item de modo procurationis.

Conſtit. Cxvij.

Ibid cap. Cum inſtãtia.

CVm inſtantia veſtra quotidiana. Et infrà. Poſtulationi veſtræ taliter reſpondemus, quod cũ omnes eccleſię legatis & nũcijs ſedis apoſt. procurationes impẽdere teneantur, ab earũ pręſtatione nullam habere volumus excuſatiõ, niſi fortè per ſpeciale priuilegium ſedis apoſt. quod non credimus, ſit exempta, etiam ſi longiſſimo tempore procurationis obſequium non impenderint, cum in talibus præſcriptio ſibi locum nequeat vendicare: quia nos à prouiſione paſtoralis ſolicitudinis circa omnes eccleſias nunquam omnino ceſſamus.

Extra li. 3. tit. 39. ca Procurationes.

Sanè in his exigendis eum modum & ordinem volumus obſeruari, vt nulla eccleſia vel prælatus ſe indebitè prægrauari rationabiliter conqueratur. Si verò de cõmuni collecta legatorũ & nunciorũ noſtrorũ expenſas duxeritis faciendas, quod vobis non duximus inhibẽdum, ex hoc nobis & noſtris nullum præiudicium volumus generari, quominus poſſint à quocumq; maluerint procurationes ſibi debitas poſtulare: & ita quod ſi exactus vltra ſuam fuerit grauatus facul.

facultatem, ſibi ab alijs reſtauretur. Nuncijs tamen in noſtris neceſſarijs exhibẽdis parcat quicunque fuerit requiſitus: ita quod in fraudem nihil penitus attentetur, nec per communes miniſtros procurationis obſequium, ſi noluerint recipere, compellantur. Qui vero contumaciter eis duxerint reſiſtendũ, diſtrictione ſunt eccleſiaſtica compellendi.

Idem Zamorenſi & Salamantino Epiſcopis.

Si ad vnicam menſuram ſolui ſolet, quod debetur ex voto, ad illam in poſterum ſolui debebit. Si vero ad diuerſas, liberabitur ſoluens etiam ad minorem.

Conſtitutio Cxviij.

EX parte Compoſtellani archiepiſcopi fuit propoſitum, quod cum hi qui vota beati Iacobi continuè perſoluerunt, ad communem terræ ſuæ menſuram, cum qua videlicet emunt & vendunt, ipſa perſoluerint, hactenus & perſoluant quidem, quia longis temporibus ab eorum ſolutione ceſſarunt: nunc quandam menſuram exhibent paruiſſimam & ignotam. Et infrà. Cum ergo non conſtet, ad quam menſuram anteceſſores eorum prædicta vota perſoluerint, credimus diſtinguendum, vtrũ habitatores regionis ipſius ea cõtinuè perſoluerunt, ad vnam & eandem menſuram huiuſmodi vota perſoluerint, an ad varias & diuerſas. In primo nanque caſu ad eandem & illi ſoluere ſunt cogendi. In ſecundo volentes ſoluere ad minorem non ſunt cogendi, vt ad maiorem perſoluant, quoniam cum huiuſmodi vota gratuita fuerint ab initio, benignius ſunt à viris eccleſiaſticis exigenda, ne tanquam exactores videantur lucris temporalibus inhiare. *Ibidem ca. Ex parte.*

Idem Cæſar Auguſtenſi Epiſcopo.

Eccleſiæ tenentur epiſcopo, in cuius diœceſi ſunt, reſpondere de procurationibus quarta decimarum & alijs epiſcopalibus.

Conſtitutio Cxix.

CVm olim. Et infrà. Quia nobis fides facta fuit, quod eccleſiæ de Luna, & de Beſ. in tua ſunt diœceſi conſtitutę, non ſolum per alia, verumetiam per hoc ipſum quod in inſtrumentis compoſitionum continetur expreſſè, vt abbas S. Ioannis Prilaten. tam de quarta decimarum, quàm de cæteris epiſcopalibus, ſibi debeat reſpondere, abbatem ipſum ad integram ſolutionem quartæ omniũ decimarum, nullis factis deductionibus, & ad præſtationem procurationum & aliorum epiſcopalium iurium in prædictis eccleſijs condemnamus. *Ibidem ca. Cum olim.*

Licet enim ex forma ſecundæ compoſitionis deductiones eſſent aliquæ faciendæ, quia tamen compoſitionem idem abbas nullatenus approbauit, ſed ſtuduit multipliciter impugnare, ex ea non debuit beneficium cõſequi, cui renunciaſſe tacitè videbatur. *13 quæſt. 2. cap. Quam præpoſterũ*

Abſonum erat præterea, vt negaret illam eccleſiam in tua diœceſi conſtitutam, ſuper quam inſtrumenta prædeceſſoris tui oſtendebat in iure monaſterio fuiſſe conceſſa, per quæ epiſcopale ius patebat expreſſè. *C. de recte. L. Si quis iuſiurandum.*

Idem Epiſcopo Spoletanenſi.

Soluendi ſunt cenſus ad antiquam monetam, in qua inſtituti fuerint, niſi ſit in alterius moneta ſolutione præſcriptum.

Conſtitutio Cxx.

OLim cauſam, quàm aduerſus clericos plebis Rupinæ ſup ſynodatico proponebas, Tudertinenſi epiſcopo & collegijs ſuis commiſimus terminandã, corã quibus ex parte tua fuit propoſitũ, quod cũ ijdẽ clerici p̄deceſſoribus tuis tres in feſto Natiuitatis, & tres in feſto Reſurrectionis dominicæ pro ſynodatico ſoluerint denarios Papiẽ. nunc rantũ tres Lucẽſes pro ſingulis denarijs Papiẽſibus pſoluebãt: cũ tamẽ vnꝰ denarius Papiẽ. valeat ſex Lucẽſes, vnde petebas eos ad Papiẽ. ſolutionẽ cõpelli: cũ etſi tu Lucẽ. primo anno receperis, ſemp tamẽ ius *Ibidem ca. Olim cauſam.*

tuum poſtmodum fueris proteſtatus. Et infrà. Cum igitur conſtet quod Papien. olim pro ſynodatico ſoluebantur, quod ex eo etiam ſequitur, quod Lucen. ſoluti ſunt poſtmodum pro eiſdem: cum ex dictis teſtium & confeſſione aduocati alterius partis non reuocata, poſtmodum appareat euidenter, quod tempore L. prædeceſſoris tui, pro ſynodatico Papien. fuit moneta ſoluta, & à tempore dicti L. non niſi xxvj. annorum ad plus tempus effluxerit, & ſit legitimè comprobatum, quod tres Lucen. qui pro vno Papien. poſt mortem ipſius L. ſoluebãtur v. vel vj. valebant ex illis, qui hodie ſunt in vſu: intelligentes ex hoc quod per monetæ declinationem acciderit, vt vſque ad tempus tuum Lucen. dati fuerint pro ſynodatico, ſicut erant in vſu, procuratorem aduerſæ partis nomine clericorum plebis prædictæ tibi ad ſolutionem denar. Papien. vel æſtimationem eorum pro ſynodatico per diffinitiuam ſententiam condemnamus.

Idem Priori Sancti Stephani.

Epiſcopus remittens eccleſia ſeruitia, quæ ſibi debebat, & ſtatuens, quod aliud ſeruitium non imponetur, procurationem non intelligitur remiſiſſe.

Conſtitutio Cxxj.

Ibidem ca. Cum venerabilis.

CVm venerabilis frater noſter Fauentinus epiſcopus. Et infrà. Cognouimus, quod præfatus epiſcopus ipſa ſſas quas habet ab eadem eccleſia, tam ipſe, quàm prædeceſſores ſui recipere conſueuerant, eccleſiæ præfatæ remiſit, & ſtatuit, quod aliud ei ſeruitium non imponeret, ſibi & eccleſiæ ſuæ annuatim trium librarum cereo pẽſionis nomine reſeruato. Quia ergo viſitationi annexa eſt procuratio, & epiſcopus ratione epiſcopalis iuriſdictionis, quam habet in ea, teneatur cauſa correctionis eccleſiam viſitare præfatam, nec intelligatur quaſi nouum imponi, quod ab ipſa fundatione de communi fuerat iure impoſitum: Decernimus, quod idem epiſcopus, cum ad ipſam eccleſiam cauſa correctionis acceſſerit, moderatam ab ea procurationẽ accipiat bis in anno: ſed nihil aliud, præter penſionem & procurationes præſcriptas ab eadem eccleſia exigere vel extorquere præſumat.

Extra lib. 3. tit. de cenſibus cap. Cũ apoſtolus.

Idem Archiepiſcopo Compoſtellano.

Eccleſia de nouo conuerſa, in procurationibus & alijs ſeruabunt conſuetudinem vicinarum.

Conſtit. Cxxij.

Ibidem ca. Super eo.

SVper eo, quod fraternitas tua nos conſulere voluit, vt quia fere tota prouinciа Compoſtellana de nouo eſt ad iuriſdictionem eccleſiæ tuæ conuerſa, qualiter tibi prouinciam vel partem prouinciæ viſitanti obſequi debeat, & ſeruire, necnon in procurationibus prouidere: tibi duximus reſpondendum, quod illud obſeruare tenetur, quod in vicinis prouincijs obſeruatur.

DE CONSECRATIONIBVS ECcleſiarum.

INNOCENTIVS PAPA III. TORnacenſi Epiſcopo.

Diebus etiam non feſtis poſſunt eccleſiæ conſecrari.

Conſtitutio Cxxiij.

Extra lib. 3. tit. 40. de Conſecrat. eccle. cap. Tua fraternitas.

TVa fraternitas. Et infrà. Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod in diœceſi tua liceat tibi eccleſijs dedicationem impendere tam diebus dominicis quàm priuatis.

Idem Nidroſienſi Epiſcopo.

Amoto altari vel lapide continente ſigillum, reconſecrabitur altare, non autem Eccleſia. Et oleum non conſecratum poteſt commiſceri oleo conſecrato, & totum fit conſecratum.

Conſtitu-

Conſtitutio Cxxiiij.

QVod in dubijs. Et infrà. Altari verò, in quo tabula, cui conſecrationis benedictio pontificali miniſterio adhibetur, ſi mota vel enormiter fracta fuerit, debet non immerito conſecrari. Nec negamus, quin oleum non conſecratum, conſecrato poſſit oleo commiſceri. *Ibidem ca. Quod in dubijs.*

Idem Compoſtellano Archiepiſcopo.

Reconciliatur eccleſia, quæ propter homicidia & vulnera hominum ibidem perpetrata polluta eſt.

Conſtitutio Cxxv.

PRopoſuiſti, quod venientibus ad eccleſiam S. Iacobi ex diuerſis regionibus peregrinis, & volentibus alijs ab alijs per contentiones & rixas altaris de nocte cuſtodiam vendicare, homicidia contingunt fieri interdum, & aliquando vulnera inferuntur. Et infrà. Fraternitati tuæ breuiter reſpondemus, quod manente eccleſia & altari, ipſa reconciliari poterit per aquam cum vino & cinere benedictam. *Ibid cap. Propoſuiſti*

Idem Innocentius Papa tertius.

Plura altaria ſemel in eadem eccleſia conſecrari poſſunt, & idem in pluribus epiſcopis.

Conſtitutio Cxxvj.

CVm ſis. Et infrà. Noueris igitur quod plura in eccleſia vna altaria & plures epiſcopos ſimul poteris conſecrare. *Ibidem ca. Cum ſis.*

Idem Innocentius Papa tertius.

Corruente tecto, parietibus illæſis, & menſa altaris non enormiter fracta, nec altare nec eccleſia conſecratur.

Conſtitutio Cxxvij.

LIgneis ædificijs eccleſiæ veſtræ caſu conſumptis, parietibus tamen illæſis ac menſa principalis altaris in ſua extremitate modicam paſſa fracturam. Et infrà. *Ibidem ca. Ligneis.*

Inquiſitioni tuæ taliter duximus reſpondendum, quod cum parietes in ſua integritate permanſerint, & tabula altaris mota vel enormiter læſa non fuerit, ob cauſam prædictam nec eccleſia, nec altare debet denuo conſecrari. *De conſec. diſt. 1. cap. De fabrica.*

Idem Epiſcopo Senonenſi.

Polluitur eccleſia vel cœmeterium, ſi excommunicatus in ea ſepelitur.

Conſtitutio Cxxviij.

COnſuluiſti. Et infrà. Cœmeteria, in quibus excommunicatorum corpora ſepeliri contingit, reconcilianda erunt aſperſione aquæ ſolenniter benedictæ, ſicut in dedicationibus eccleſiarum fieri conſueuit. *Ibidem ca. Cõſuluiſti. De conſec. diſt. 1 ca. Si motum.*

DE CELEBRATIONE MISSARVM ET ſacrámento Euchariſtiæ, & de diuinis officijs.

INNOCENTIVS PAPA III. EPIſcopo Vigorienſi.

Sufficit ſacerdoti in die ſemel celebrare, exceptis duobus caſibus, ſcilicet neceſſitatis, & feſti natiuitatis Chriſti.

Conſtitutio Cxxix.

COnſuluiſti. Et infrà. Reſpondemus, quod excepto die natiuitatis dominicæ, niſi cauſa neceſſitatis ſuadeat, ſufficere ſacerdoti ſemel in die vnã miſſam ſolummodo celebrare. *Extra lib. 3 tit 41 de celebratione miſſarũ cap Conſuluiſti. De conſec. diſt 1 cap. Noſte ſan-*

Idem cta.

Idem Archiepiſcopo Bracharenſi.

In miſſa commemorationis licet dicatur propria Præfatio, non tamen dicitur hymnus angelicus, nec ſymbolum.

Conſtitutio Cxxx.

Ibidem ca. Conſilium. CONſilium noſtrum. Et infrà. Requiſiſti vtrum in diebus profeſtis, in quibus ad honorem ſancti ſpiritus, beatæ virginis & S. Crucis miſſam celebrari contingit, hymnus angelicus, ſymbolum ac præfatio propria debeat decantari. Et infrà.

Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod apud nos in diebus profeſtis cum miſſarum ſolennia in honore beatæ virginis celebrantur, neque hymnus angelicus, neq; ſymbolũ decantetur: licet in miſſa propria præfatio decanterur, vt in-
2. quaſt. t. ter commemorationem & ſolennitatem differentia oſtendatur. Vnde: Te Deum laudamus regularius dimittitur, quàm dicatur in laudibus matutinis.

Idem Clericis P. Magalenſis.

Quando in miſſa vinum ablutionis ſumendum.

Conſtitutio Cxxxj.

Ibidem ca. Ex parte. EX parte veſtra. Et infrà. Poſtulationi veſtræ taliter reſpondemus, quod ſemper ſacerdos vino perfundere debet, poſtquam totum accepit euchariſtiæ ſacramẽtum, niſi cum eodem die aliam miſſam debuerit celebrare: ne, ſi fortè vinum perfuſionis acciperet, celebrationem aliam impediret.

Idem I. quondam Archiepiſcopo Lugdunenſi.

Si qua verba ſunt in canone miſſæ, quæ ab euangeliſtis dicta non fuerunt, credere debemus, quod à Chriſto apoſtoli, & ab apoſtolis eorum ſucceſſores acceperunt.

Conſtitutio Cxxxij.

Ibid cap. Cum Martha. CVm Marthæ. Et infrà. Quæſiuiſti, quæ ſint formæ verborũ, quas ipſe Chriſtus expreſſit, cum in corpus & ſanguinem ſuum panem tranſſubſtantiauit, & vinum, illud in canone miſſæ, quo eccleſia vtitur generalis, adiecerit, quod nullus Euangeliſtarum legitur expreſſiſſe. Cum enim in euangelio ſic legatur:
Matth. 26. Accipiens calicem, gratias agens benedixit, & dedit diſcipulis ſuis dicens, Bibite ex hoc omnes: hic eſt enim ſanguis meus noui teſtamenti, qui pro vobis & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. In canone miſſæ ſermo iſte videlicet, Myſterium fidei, verbis ipſis interpoſitus inuenitur, vnde eum non eu-
2. quaſt. 5. cap Conſuluiſti. angeliſta Chriſtum hoc dixiſſe reſtetur, miraris quod aliquis aſſeuerare tentauerit, eum aliquid plus dixiſſe, quàm aliquis euangeliſtarum aſſeueret. Verum ſi formam ipſius Canonis inſpicias diligenter, præter hoc de quo tua fraternitas requiſiuit, alia duo, videlicet, Eleuatis oculis in cælum, &, æterni teſtamenti, pcteris in ipſo canone reperire, quæ in textu euangelico non leguntur.

Sanè multa tam de verbis quàm de factis dominicis inuenimus ab euangeliſtis omiſſa, quæ apoſtoli vel ſuppleuiſſe verbo, vel facto expreſſiſſe leguntur. Paulus nanque in Actibus apoſtolorum ſic ait: Meminiſſe nos oportet verbi domini Ieſu, qui dixit: Beatius eſt dare, quàm accipere. Hæc nullus quatuor euange-
Act. 20. liſtarũ deſcripſit. Nullus etiã homo expreſſit, quod Paulus de Chriſto ad Corin-
16 quaſt. 1 thios ſcribẽs, ait: Viſus eſt plus quàm quingentis fratribus ſimul, deinde viſus eſt
cap. Prædi- Iacobo: nouiſſimè aũt tanquã abortiuo, viſus eſt & mihi. Ipſi etiam euangeli-
cator. ſtæ mutuo inter ſe ſuppleuiſſe leguntur, quæ ab eorum aliquo vel aliquibus
1. Cor. 15. ſunt omiſſa. Vnde cum tres euangeliſtæ poſuerint, Hoc eſt corpus meum, ſo-
Luc. 22. lus Lucas adiecit, Quod pro vobis tradetur. Et cum Matthæus & Marcus dicant,
Matt. 26. Pro multis, Lucas dicit, Pro vobis: Matthæus autem, In remiſſionem pecca-
Mar. 14. torum, adiunxit. Cæterum quæ adduntur in Canone miſſæ, poſſunt ex alijs lo-
Matt. 26. cis Euangelij comprobari. Ioannes enim ſuſcitationem Lazari deſcribens,
Ioan. 11. Ieſum ſurſum oculos leuaſſe aſſerit, & dixiſſe: Pater gratias ago tibi, quoniam audi-

audiſti me. Et infrà. Si tunc igitur in cœlum oculos leuauit ad patrem, cum ad
corpus exanime animam Lazari reuocauit, probabilius eſſe videtur, quòd tunc
oculos leuauerit ad patrem in cœlum, cum panem & vinū in corpus & ſangui-
nem proprium commutauit.

Cæterum ſicut ſuperius eſt expreſſum, cum in textu euangelico, noui teſta-
menti ponatur, hic interponitur, & æterni. Nam vetus teſtamentum, quod hir-
corum & vitulorū fuit ſanguine dedicatum, temporalia promittebat: Nouum *Exod. 12.*
autem, quod eſt Chriſti ſanguine conſecratum, promittit æterna, & ideo teſta- *Heb. 9.*
mentum illud fuit vetus & tranſitorium, hoc aūt nouum eſt & æternum: vel vt *Eſa. 1.*
vtamur alia ratione, vnde nouum, id eſt, vltimum eſſe deſcribitur, inde æternū, *C de ſacro-*
id eſt, perpetuum cōprobatur. Nouiſſimum etenim hominis teſtamentū mor *ſanct. eccle.*
te immobile perſeuerat, quia teſtatoris obitu confirmatur, iuxta quod apoſt. *L. c. & C.*
teſtamentum in morte aſſerit confirmatum: alioquin non valet, dum vixerit *de teſt. L.*
qui teſtatur. Præterea nō ſolum ſcriptura, ſed etiam promiſſio dicitur teſtamen *Quoniam*
tum, iuxta quod Apoſtolus ipſe ſcribit, Ideo noui teſtamenti mediator eſt, vt re- *indig.*
miſſionem accipiant, qui vocati ſunt hæreditatis æternæ. Si ergo intelligi de- *Heb. 9.*
bet, quod in ipſo canone reperitur: Hic eſt enim ſanguis meus noui & æterni te- *Heb. 12.*
ſtamenti, id eſt, nouæ ac æternæ promiſſionis, ſcilicet confirmator, ſicut domi-
nus repromittit: Qui manducat, inquiens, carnem meam, & ſanguinem meum
bibit, habet vitam æternam. *Ioan. 6.*

Ex eo autem verbo, de quo mouit fraternitas tua quæſtionem, videlicet, my-
ſterium fidei, munimentum erroris quidam trahere putauerunt, dicentes, in ſa-
cramento altaris non eſſe corporis Chriſti & ſanguinis veritatem: ſed imaginē
tantum & ſpeciem & figuram, pro eo quod ſcriptura interdum commemorat, *De conſec.*
id quod in altari ſuſcipitur eſſe ſacramentum & myſterium, & exemplū: ſed ta- *diſt. 2 cap.*
les ex eo laqueum erroris incurrunt, quod nec authoritates ſcripturæ conueni *Ego Beren-*
enter intelligunt, nec ſacramenta Dei ſuſcipiunt reuerenter. Si enim, quia figu- *garius.*
ra eſt ſacramentum altaris, veritas eſſe negatur, ergo nec mors nec reſurrectio *De conſec.*
Chriſti (cum figura ſit) veritas eſt credenda. Siquidem mortem & reſurrectionē *diſt. 2. cap.*
Chriſti ſimilitudinem & imaginem eſſe Apoſtolus manifeſtat: Chriſtus, inqui- *Non opor-*
ens, mortuus eſt pro delictis noſtris, & reſurrexit propter iuſtificationem noſtrā. *tet.*
Apoſtolorum etiam princeps Petrus ſic in epiſtola ſua ſcribit, Chriſtus paſſus eſt *Rom. 6.*
pro nobis, relinquens vobis exemplum, vt ſequamini veſtigia eius. Sic ergo tam *1 Cor. 15.*
mors Chriſti, quàm eius reſurrectio eſt exemplum, vt & nos peccato mortui, iu- *1 Pet. 3.*
ſtitię iam viuamus. Quare ſi non fuit veritas, quia fuit exemplum, ergo nec verè
mortuus fuit Chriſtus, nec verè à mortuis reſurrexit. Sed abſit à fidelium cordi-
bus error iſte, cum propheta de ipſo teſtetur, quod verè lāguores noſtros ipſe tu-
lit, & dolores noſtros ipſe portauit. Dicitur tamen myſteriū fidei, quoniā aliud
ibi creditur quàm cernatur, & aliud cernitur, quàm credatur: cernitur ſpecies *Eſa. 53.*
panis & vini, & creditur veritas carnis & ſanguinis Chriſti, ac virtus vnitatis & *De conſec.*
charitatis. Et infrà. *diſt. 2. cap.*

Diſtinguendum eſt tamen ſubtiliter inter tria quæ ſunt in hoc ſacramento *Fortè dicas*
diſcreta, videlicet formam viſibilem, veritatem corporis, & virtutem ſpiritua-
lem. Forma eſt panis & vini, veritas carnis & ſanguinis: virtus vnitatis & chari-
tatis. Primum eſt ſacramentum, & non res: ſecundum eſt ſacramentū, & res: ter- *De conſec.*
tium eſt res, & non ſacramentum. Sed primum eſt ſacramentum geminæ rei: ſe- *diſt. 1. cap.*
cundum eſt ſacramentum vnius, & alterius res exiſtit: tertium eſt res gemini ſa- *Sacrificiū.*
cramenti. Credimus igitur quod formam verborum, ſicut in canone repetitur,
& à Chriſto apoſtoli, & ab ipſis eorum acceperint ſucceſſores.

In ſacramento altaris aqua cum vino tranſſubſtantiatur in ſanguinem.

Quæſiuiſti etiam, vtrum aqua cum vino in ſanguinem conuertatur. Super
hoc aūt opiniones apud ſcholaſticos variantur. Aliquibus enim videtur, quod
cū de latere Chriſti duo pcipua fluxerint ſacramēta, redēptionis in ſanguine ac
regenerationis in aqua, in illa duo vinū & aqua, q̄ cōmiſcentur in calice, diuina
virtute mutātur. vt in hoc ſacramento plena ſit veritas & figura. Alij vero tenēt,
qđ aqua cū vino tranſſubſtātiatur in ſanguinē, cum in vinū trāſeat mixta vino,
licet

licet phyſici contrarium aſſeuerent, qui aquam à vino per artificium poſſe aſſerunt ſeparari. Præterea poteſt dici, quod aqua non tranſit in ſanguinem, ſed remanet prioris vini accidentibus circumfuſa, ita quod vini ſaporē aſſumit, quod inde conuincitur, quia ſi poſt calicis conſecrationem aliud vinum mittatur in calicem, illud quidem non tranſit in ſanguinem, nec ſanguini cōmiſcetur, ſed accidentibus prioris vini cōmixtum corpori, quod ſub eis latet, vndique circūfunditur, non madidans circumfuſum: ipſa tamen accidentia vinum appoſitū videntur afficere: quia ſi aqua fuerit appoſita, vini ſaporem aſſumit. Contingit igitur accidentia mutare ſubiectum, ſicut & ſubiectū contingit accidentia permutare. Cedit quippe natura miraculo, & virtus ſupra conſuetudinē operatur. Sed nec inconueniens creditur aut abſurdum, ſi aqua in corpore Chriſti eſſe credatur: quum legatur de ipſius corpore proceſſiſſe. Et infrà.

Ioan. 19. *Apoc.* 17. *Eſa.* 53. Verum inter opiniones prædictas illa probabilior iudicatur, quæ aſſerit, aquā cum vino in ſanguinem tranſmutari, vt expreſſius eluceat proprietas ſacramenti. Nam cum aquæ multæ ſint populi multi, iuxta quod alibi legitur: Beati qui ſeminant ſuper aquas: ideo vino aqua vnitur, vt Chriſto populus aduneretur. *De conſec. di.* 2. *ca. In Chriſto patri. Ioan.* 17. Per hoc enim quod ſuſcepit ipſe de noſtro, & accepimus ipſi de ſuo, tam inſolubili nexu coniungimur, vt qui eſt vnum cum patre per ineffabilem vnitatem, fiat vnum nobiſcum per admirabilem vnionem: ac per hoc ipſo communiter mediante, cum patre vnum efficimur. Pater, inquit, ſancte ſerua eos quos dediſti mihi, vt ſint vnum, ſicut & nos. Non pro his rogo tantum, ſed pro eis qui credituri ſunt per verbum eorum in me, vt & ipſi in nobis vnum ſint, & mundus credat quia tu me miſiſti.

Oratio qua dicitur in ſecreta in feſto ſancti Leonis, immutata eſt: quia vbi dicebatur, Annue nobis domine, vt animæ famuli tui Leonis hæc proſit oblatio, hodie dicitur. Vt intercesſione B. Leonis hæc nobis proſit oblatio, & hæc mutatio contingit, quia ſancti noſtris orationibus non indigent: ſed nos ſuis.

Tertio loco fraternitas tua requiſiuit, quare fuerit mutatum quod in ſecreta beati Leonis ſecundum antiquiores continetur, ſic videlicet: Annue nobis domine, vt animę famuli tui Leonis hęc proſit oblatio: cū in modernis ſacramē- *Auguſt.* tarijs habeatur: Annue nobis quęſumus domine, vt interceſſione B. Leonis, hęc nobis proſit oblatio. Super quo reſpondemus, quod cum ſacræ ſcripturæ dicat authoritas, quod iniuriam facit martyri, qui orat pro martyre. Idem eſt ratione conſimili de ſanctis alijs ſentiendum: quia orationibus noſtris non indigent, pro eo quod cum ſint perfectè beati, omnia eis ad vota ſuccedunt. ſed nos potius *al. nos. orationibus eorum indigemus, quos cum miſeri ſimus, vndique mala * noſtra perturbant. Vnde quod in pleriſque orationibus continetur, proſit vel proficiat huic ſancto, vel illi talis oblatio ad gloriam & honorem, ita debet intelligi, vt ad hoc proſit, quod magis ac magis à fidelibus glorificetur in terris. Licet plerique reputent non indignum ſanctorum gloriam vſque ad iudicium augmentari: & ideo eccleſiam interim ſanè poſſe augmentum glorificationis eorum optare. Verum vtrum in hoc articulo locum habeat illa diſtinctio, qua docetur, 13 *quaſt.* 2 quod defunctorum alij ſunt valde boni, alij ſunt valde mali, alij mediocriter *ca. Tēpus.* boni, alij mediocriter mali: vnde ſuffragia quæ fiunt à fidelibus in eccleſia pro valde bonis, actiones ſunt gratiarum; pro valde malis, conſolationes viuorum: expiationes pro mediocriter bonis, & propiciationes pro mediocriter malis tua diſcretio inueſtiget.

Idem Rectoribus Romanæ frater.

Ibidem ca. De homine 16 quaſt. 1. cap. Mulier & 1. quaſt 7 ca. Si quis om nem.

Grauius peccat qui ſimulat conficere. & non conficit quàm ille qui conficit in mortali.

Conſtitutio Cxxxiij.

De homine. Et infrà. Quæſiuiſti quid de incauto presbytero videatur, qui cum ſe ſciat in mortali crimine conſtitutum, miſſarum ſolennia, quæ nō poteſt propter neceſſitatem quamlibet intermittere, propter ſui facinoris conſcientiam dubitat celebrare, peractisq́; cæteris circumſtantijs, miſſam celebrare ſe ſin-

ſe fingit,& ſuppreſſis verbis,quibus conficitur corpus Chriſti, panem & vinum
tantummodo purè ſumit,ita credens per id quod prætendit populo ſatisfacere,
vt per hoc quod intendit,Deum non debeat prouocare.

Cum ergo falſa ſint abijcienda remedia,quæ veris ſunt periculis grauiora , li- *12.quæſt.2*
cet is qui pro ſui criminis conſcientia reputat ſe indignum,peccet grauiter, ſi ſe *ca. Certè.*
ingerat irreuerēter ad illud,grauius tamen videtur offendere,qui ſic fraudulen
ter illud præſumpſerit ſimulare,cum ille in ſolius miſericordis Dei manū ſe ci
dat:iſte verò non ſolum Deo cui non reueretur illudere,ſed populo,quem deci
pit,ſe aſtringat.

Idem Ferrarienſi Epiſcopo.

Hic improbat opinionem,qua habet, quod in ſacramento altaris aqua conuertatur in phlegma,& probat Chriſtum fuiſſe verum Deum & verum hominem,& quod de ipſius latere exiuit vera aqua.

Conſtitutio Cxxxiiij.

IN quadam noſtra decretali epiſtola aſſeris te legiſſe,illud eſſe nepharium opi *Ibidem ca.*
nari,quod quidam dicere præſumpſerunt, in ſacramento videlicet Euchari- *In quadā.*
ſtiæ aquam in phlegma conuerti.Nam & de latere Chriſti nō aquam,ſed humo
rem aquaticum mentiuntur exiſſe.Et infrà.Nos igitur ad tuæ ſupplicationis in-
ſtantiam reſpondemus,quod quidam dixerunt,ſed errauerant, Chriſtum non *24. quæſt.*
fuiſſe verum Deum,ſed adoptiuum,vt miſeri Arriani:Alij Chriſtum non fuiſ- *3.ca. Quidam vero.*
ſe verum hominem,ſed phantaſticum,vt impij Manichæi.

Sed aduerſus huiuſmodi hæreſes Ioannes apoſtolus in epiſtola ſua loquitur *Supra codē Conſtit Cū Marte.*
dicens:Tres ſunt qui teſtimonium dant in cælo, Pater, verbū & ſpiritus ſanctus.
Et hi tres vnum ſunt.Per hoc intendens oſtendere, quod Chriſtus ſit verus De- *1.Ioan.5.*
us.Et tres ſunt qui teſtimonium dant in terra,ſpiritus,aqua,& ſanguis. Per hoc
intendens oſtendere,quod Chriſtus ſit verus homo.Nam ad eſſe hominis , duo
principaliter exiguntur,videlicet,corpus & anima. Ex quorum coniunctione
verus homo ſubſiſtit.Per hoc autem,quod in articulo mortis Chriſtus inclina-
to capite tradidit ſpiritum,de quo voce magna clamauerat:Pater in manus tuas *Matt.27.*
commendo ſpiritum meum,manifeſtè probatur , quod ipſe ſpiritum habebat, *Luca 23.*
non ſolum flatum vitalem,ſed animam rationalem,de qua prædixerat: Triſtis *Matt.26.*
eſt anima mea vſque ad mortem.Et: Poteſtatem habeo ponēdi animam meam, *Ioan.10.*
& iterum ſumendi eam.

Per hoc autem,quod vnus militum lancea latus eius aperuit,& continuo ſan *Ioan.19.*
guis exiuit & aqua,probatur apertè,quod Chriſtus verum corpus habebat. Nam
de phantaſtico corpore nec ſanguis,nec aqua potuiſſet exire. Vnde ille qui vidit *Ioan. 19.*
teſtimonium perhibuit,& teſtimonium eius eſt verum , quia tres ſunt qui teſti- *1.Ioan 5.*
monium dant in terra:Spiritus,aqua,& ſanguis.Quod videlicet Chriſtus ſit ve-
rus homo ex anima rationali & humana carne ſubſiſtens, probatur ex eo , quod
ſpiritum vitalem emiſit: & de vero corpore probatur, quoniam ex eo ſanguis
exiuit & aqua. Rationalis quippe anima non poſſet viuificare , niſi corpus hu- *Ioan.19.*
manum,ex quibus verus homo conſiſtit. Cæterum , ſicut fuit verus ſpiritus &
verus ſanguis,ita proculdubio vera aqua , cum Chriſtus ſit veritas, & à veritate
omnis fallacia ſit penitus aliena.Nam ſi non fuiſſet aqua,ſed phlegma,quod de *Ibidem.*
latere ſaluatoris exiuit,ille qui vidit & teſtimonium veritati perhibuit, profe-
ctò non aquam,ſed phlegma dixiſſet: nec in homine verum regenerationis ſa-
cramentum fuiſſet oſtenſum: cum per ſacramentū baptiſmi non regeneremur
in phlegmate, ſed in aqua:neque per hoc poſſet vero argumento probari, quod
in ſacramēto euchariſtiæ admiſcenda ſit aqua vino,ſi de latere Chriſti nō aqua,
ſed phlegma,cum ſanguine profluxiſſet : ſed nec vera fuiſſet figura, quæ ſuper
hac re præceſſit in veteri teſtamento,quando Moyſes virga percuſſit ſilicem, &
ex ea non phlegma ſed aqua emanauit. Reſtat igitur , vt qualiſcunque fuit illa
aqua,ſiue naturalis,ſiue miraculoſa,ſiue de nouo diuina virtute creata , ſiue de
componentibus ex parte aliqua reſoluta,proculdubio vera fuit,cum naturali-

terpoſſit & compoſitum in componentia, & elementatum in elemẽta reſolui:
Lucæ 22, quemadmodum verus extitit ſudor ipſius ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in-
terram.

Cum autem ad compoſitionem humani corporis quatuor elementa concur
rant, videlicet terra, aqua, aër, & ignis, & ad vegetationem eiuſdẽ corporis qua-
tuor humores conſimiles illis cõueniant, videlicet ſanguis, cholera, phlegma,
& melancholia, vt veritatem humani corporis expreſſius demonſtraret, vnum
ex illis, & vnum ex iſtis Ioãnes expreſſit: illa quæ potius ex illis, & ex iſtis quæ ma-
gis myſterio congruebant, ex elementis aquam & ex humoribus ſanguinem, in
**al. maxi-* quibus duobus duo * maximè ſacramenta, redemptionis videlicet & regene-
ma. rationis relucent.

DE BAPTISMO ET EIVS effectu.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHI- epiſcopo Arelatenſi.

Sacramentum baptiſmi vtiliter confertur paruulis, licet non credant, nec intelligant: & remittitur eis peccatum originale.

Conſtitutio CXXXV.

Extra lib. MAiores eccleſiæ cauſas, præſertim articulos fidei contingentes, ad
3. tit. 42. de Petri ſedem referendas intelligit, qui eum quærenti domino, quem
Baptiſmo diſcipuli dicerẽt ipſum eſſe, reſpõdiſſe, notabat: Tu es Chriſtus filius
ca. Maiores Dei viui: & pro eo dominum exoraſſe, ne deficiat fides eius.
17 diſt. ca. Quibuſdam igitur quæſtionibus, quas contra catholicos hæretici
Hunc ſedi. mouerant, nos poſtulas reſpondere. Aſſerũt enim paruulis inutiliter baptiſma
Et 24. conferri, quod nituntur probare, illud primo & præcipuè inducentes, quod cũ
quæſt 1 ca. ſecundum verbum Iacobi apoſt. dicentis in epiſtola ſua, Charitas operit multi-
Quoties. tudinem peccatorum: & iuxta illud teſtimonium veritatis, in Euang. de pecca-
Matt. 16. trice, quæ ipſius pedes lauerat, perhibentis: Dimiſſa ſunt ei peccata multa, quoni
Luc. 22. am dilexit multum: non niſi per charitatem & in charitate nimia dimittantur
Prouer. 10. paruulis: qui nec ſentiunt nec conſentiunt, & charitatem non habent, quæ ſen-
Iacob. 5. tientibus & conſentientibus tantum infunditur, peccatum non dimittitur in
1. Pet. 4. *Luca 7.* baptiſmo. Et infrà.

Ad id autem tibi reſpõdemus, quod cum baptiſma ſucceſſerit circuncisioni.
Abſit enim vt in illam damnatam hæreſim incidamus, quæ perperam affirma-
bat legem cum euangelio, & circuncisionem cum baptiſmo ſeruandam: quoni
Gal. 5. am, ſecundum apoſtolum dicentem ad Galatas: Si circuncidimini, Chriſtus vo
bis nihil prodeſt. Cum ergo circuncisio tam adultis, quàm paruulis ex præcepto
domini conferretur, ne baptiſmus qui ſuccedit loco ipſius, & generalior tamẽ
exiſtit, cum tam viri, quàm fœminæ baptizẽtur, minoris videatur effectus, tam
adultis quã paruulis eſt conferendus. Sicut enim ſine diſtinctione qualibet moy
Gen. 17. ſaica lex clamabat: Anima cuius præpucij caro circunciſa non fuerit, peribit de
Ioan. 3. populo ſuo: ita nunc indiſtinctè vox intonat euangelica: Niſi quis renatus fue-
rit ex aqua & ſpiritu ſancto, non introibit in regnum Dei: ab hac generalitate
nec ſexum nec ætatem excludens. Cautè tamen notandum eſt, quantò plus ba-
ptiſmus hodie conferat Chriſtianis, quàm quondam Iudæis circuncisio contu-
Gen 17. liſſet. Dictum eſt in fine prædictæ authoritatis inductæ de veteri lege: Peribit de
populo ſuo. In euangelica vero veritate ſubiunctum eſt: Non intrabit in regnũ
Dei: quoniam etſi originalis culpa remittebatur per circuncisionis myſterium,
& damnationis periculum vitabatur, non tamen perueniebatur ad regnum cæ-
lorum, quod vſque ad mortem Chriſti fuit omnibus obſeratum: ſed per ſacra-
mentum baptiſmi, Chriſti ſanguine rubricati, culpa remittitur, vitatur pericu-
lum, & ad regnum cœlorum etiam peruenitur, cuius ianuam Chriſti ſanguis
fideli-

fidelibus ſuis miſericorditer reſerauit. Abſit enim vt vniuerſi paruuli pereant, quorũ quotidie tanta multitudo moritur, quando & ipſis miſericors Deus, qui neminem vult perire, aliquod remedium procurauerit ad ſalutem. Cæterũ ex vi literæ ſatis patet, prædictas authoritates intelligendas eſſe tantũmodo de adultis, qui habent multitudinem peccatorum: cum de paruulis nõ poſſit intelligi, qui peccato tantum originali tenentur. Similiter & illa authoritas eſt ſoluenda, Qui crediderit & baptizatus fuerit, &c. cum non poſſint credere paruuli, ſed Matt.16. adulti. Et ob hoc tota authoritas hic intelligẽda eſt de adultis, ne ad alios prima & ad alios ſecunda clauſula referatur: quàmuis nonnulli concedant, quod paruuli credant, non per vſum, ſed per habitum fidei, quem ſuſcipiũt in baptiſmo: ſicut & alia multa verba ſecundum communem vſum loquendi; non ad actũ ſed ad aptitudinẽ referuntur. Illud verò quod opponentes inducunt, fidem aut charitatem aliaſque virtutes paruulis, vtpote non conſentientibus, non infundi, à pleriſque non conceditur abſolutè, cum propter hoc inter doctores theologos quæſtio referatur: alijs aſſerentibus, per virtutem baptiſmi paruulis quidem culpam remitti, ſed gratiam non conferri: nonnullis dicentibus, dimitti peccatum & virtutes infundi, habentibus illas, quo ad habitum, non quo ad vſum, donec perueniant ad ætatem adultam.

Originale peccatum, quod ſine conſenſu contrahitur, remittitur in baptiſmo, etiam non conſentienti, vt paruulo. ſecus de actuali, quia ſicut non committitur ſine conſenſu, ita non relaxatur.

Verum, quidam ex hac ſolutione inueniſſe ſe credunt viam ad alias quæſtiones, argumentantes ex eo quod dicimus paruulis in baptiſmate peccatum originale dimitti, quod & adultis dormientibus, vel amentibus peccatum, ſi baptizentur, ratione ſimili dimittatur. Cum enim neutri ſentiant tunc vel cõſentiant, dicunt idem in conſimilibus iudicandum. Hic vero dicimus diſtinguendũ, quod peccatum eſt duplex: Originale ſcilicet, & actuale. Originale quod abſque conſenſu contrahitur, Actuale, quod committitur cum cõſenſu. Originale igitur, quod ſine conſenſu contrahitur, ſine conſenſu per vim remittitur ſacramẽti. Actuale vero, quod conſenſu cõtrahitur, ſine cõſenſu minimè relaxatur.

Licet in baptiſmo dimittatur originale peccatum paruulis, qui tamen conſentire non poſſunt, in adultis tamen amentibus vel dormientibus qui non conſentiunt baptiſmo, non dimittitur actuale, & idem etiam nec originale.

Sed adhuc quæritur, quare non ſaltem originale peccatum amentibus & dormientibus in baptiſmo, ſicut paruulis dimittatur. Ad hoc taliter eſt reſpondendum, quod dominus, qui totum hominem ſaluum fecit in ſabbato, opus imper- Ioan 7. fectionis non nouit. & ob hoc peccata non ex parte, ſed ex toto dimittit. Præterea pœna originalis peccati, eſt carentia viſionis Dei: actualis vero pœna peccati, eſt gehennæ perpetuæ cruciatus. Vnde ſi dimittetur alicui primum, altero non dimiſſo, talis non caret viſione Dei, propter originale dimiſſum, & cruciaretur in gehenna perpetuò propter reatum criminis actualis, ſed hæc tanquam incompaſſibilia ſeſe minimè patiuntur: imò ſibi mutuò aduerſantur.

Amentes vel dormientes baptizati, ſi ante dormitionem vel dementiam baptizari volebant, characterem ſuſcipiunt, aliàs ſecus: Coacti vero cauſatiuè ſuſcipiunt.

Item quæritur, vtrum dormientibus & amentibus ſacramenti ſaltem character in baptiſmate imprimatur, vt excitati à ſomno vel ab ægritudine liberati, nõ ſint denuò baptizandi. Sunt aũt nonnulli qui dicũt, quod ſacramẽta quæ per ſe ſortiuntur effectum, vt baptiſmus & ordo, cæteraq; ſimilia, non ſolũ dormientibus & amentibus, ſed inuitis & contradicentibus, etſi non quãtum ad rem, quantũ tamen ad characterẽ conferuntur: cũ non paruuli ſolũ, qui non cõſentiunt, ſed ficti, qui quãuis non ore, corde tamẽ diſſentiunt, recipiant ſacramẽtum.

Sed opponitur talibus, quod qui fuiſſent inuiti, & reluctantes immerſi, ſaltẽ ratione ſacramenti ad iuriſdictionem eccleſiaſticam pertinerent: vnde ad ſeruandam regulam fidei Chriſtianæ forent rationabiliter compellendi. Verum id eſt Chriſtianæ religioni contrarium, vt ſemper inuitus & penitus contradicens, ad recipiendam & ſeruandam Chriſtianitatem aliquis compellatur.

 Propter

Propter quod inter inuitum & inuitum, coactum & coactum, alij non abſurdè diſtinguunt: quod is qui terroribus atque ſupplicijs violenter attrahitur, & ne detrimentum incurrat, baptiſmi ſuſcipit ſacramentum, talis (ſicut & is qui fictè ad baptiſmum accedit) characterem ſuſcipit Chriſtianitatis impreſſum, & ipſe tanquam conditionaliter volens, licet abſolutè non velit, cogendus eſt ad obſeruantiam fidei Chriſtianæ: in quo caſu debet intelligi decretum concilij To-
45. diſt. ca. De Iudæis. letani, vbi dicitur, quod qui iam pridem ad Chriſtianitatem coacti ſunt, ſicut factum eſt tempore religioſiſſimi principis Siſibuti, quia iam cōſtat eos ſacramentis diuinis aſſociatos, & baptiſmi gratiam ſuſcepiſſe, & chriſmate vnctos eſſe, &
1. Tim. 6. corporis domini extitiſſe participes: oportet etiam vt fidē, quam neceſſitate ſuſceperunt, tenere cogantur, ne nomen domini blaſphemetur, & fides quam ſuſceperunt, vilis ac contemptibilis habeatur. Ille verò qui nunquam cōſentit, ſed penitus contradicit, nec rem, nec characterem ſuſcipit ſacramenti: quia plus eſt expreſsè contradicere, quàm minimè conſentire: ſicut nec ille poenam alicuius reatus incurrit, qui contradicens penitus & reclamans thurificare idolis cogitur violenter.

Dormientes autem & amentes, ſi priuſquàm amentiam incurrerent aut dormirent, in contradictione perſiſterent, quia in eis intelligitur contradictionis propoſitum perdurare: etſi ſic fuerint immerſi, characterem non ſuſcipiunt ſacramenti: ſecus autem ſi prius catechumeni extitiſſent, & habuiſſent propoſitum baptizandi. Vnde tales in neceſſitatis articulo conſueuit eccleſia baptizare. Tunc ergo characterem ſacramētalem imprimit operatio, cum obicem voluntatis contrariæ non inuenit obſiſtentem.

Idem Metenſi Epiſcopo.

Nemo poteſt ſeipſum baptizare, etiam inſtante neceſſitatis articulo.

Conſtitutio Cxxxvj.

Ibidem ca. Debitum. DEbitum. Et infrà. Sanè intimaſti, quod quidam Iudæus in mortis articulo cōſtitutus, cū inter Iudæos tantum exiſteret, in aquam ſeipſum immerſerit, dicendo: Ego baptizo me in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti, Amen.
Matt. 28. Et inf. Reſpondemus, quod cū inter baptizantē & baptizatū debeat eſſe diſcretio, ſicut ex verbis domini colligitur, dicentis apoſt. Baptizate omnes gentes in
Matt. 3. nomine patris & filij & ſpiritus ſancti: memoratus Iudæus eſt denuò ab alijs ba-
Mar. 1. ptizandus, vt oſtendatur, quod alius eſt qui baptizatur, & alius qui baptizat. Ad
Luc. 3. quod etiam deſignandum, ipſe Chriſtus non à ſeipſo, ſed à Ioanne voluit bapti-
Ioan. 1. zari: quamuis ſi talis cōtinuò deceſſiſſet, ad patriam protinus euolaſſet, propter
De pœnit. ſacramenti fidem, & non propter fidei ſacramentū. In baptiſmo quippe illa ſpi-
diſt. 7. cap. ritualis generatio celebratur, de qua Veritas ait: Oportet vos naſci denuò: quia
Nullus expectet. niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, non intrabit in regnum cælorū.
1 quæſt. 1. Sicut ergo in carnali generatione, qua proles ex viro & fœmina naſcitur, alius
ca. Firmiſ- eſt qui carnaliter gignit, & alius eſt qui carnaliter gignitur: ſic & in ſacramenta-
ſime. li generatione, qua ſoboles ex aqua & ſpiritu ſancto renaſcitur, alius debet eſſe
Ioan. 3. qui ſpiritualiter generet, & alius qui ſpiritualiter generetur. Sanè cū corpus exterius, ſiue cum cor interius baptizatur, oportet vt vtrobique paternitas & filiatio valeat inueniri, quibus baptizans & baptizatus ad inuicem referantur.

Idem Epiſcopo Moroſienſi.

Vbi deeſt verbum vel elementum aquæ, non eſt baptiſmi ſacramentum.

Conſtitutio Cxxxvij.

Ibidem ca. Non vt. NOn vt apponeres. Et infrà. Poſtulaſti, vtrum paruuli ſint pro Chriſtianis habendi, quos in articulo mortis conſtitutos propter aquæ penuriā & ab-
3. quæſt. 1. ſentiam ſacerdotis aliquorū ſimplicitas in caput ac pectus ac inter ſcapulas pro
ca. Detrahe baptiſmo ſaliuæ conſperſione liniuit.
Mar. 16. Reſpondemus, quod cum in baptiſmo duo ſemper, videlicet, verbum & ele-
Matt. 28. mentū neceſſario requirantur, iuxta quod de verbo Veritas ait: Euntes in mun-
dum

dum vniuerſum, prædicate Euangeliū omni creaturæ. Et: Baptizate omnes gentes in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti: eademque dicat de elemento: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, non intrabit in regnum cælorum, dubitare non debes illos verum non habere baptiſmum, in quibus non ſolum vtrunque prædictorum, ſed eorum alterum eſt omiſſum. *Ioan. 3.* *C. de teſti.* *L. Si vnus.*

DE PRESBYTERO NON Baptizato.

INNOCENTIVS PAPA III. EPIſcopo Cremonenſi.

Omiſſio baptiſmi non nocet credenti probabiliter ſe eſſe baptizatum.

Conſtitutio Cxxxviij.

APoſtolicam ſedem conſulere decreuiſti. Et infrà. Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, presbyterum quem ſine vnda baptiſmatis extremum diem clauſiſſe ſignificaſti, quia in ſanctæ matris eccleſiæ fide & Chriſti nominis confeſſione perſeuerauerit, ab originali peccato ſolutum, & cæleſtis patriæ gaudium eſſe adeptum aſſerimus incunctanter, ſicut & D. Auguſtinus ait viij. libro de ciuitate Dei, vbi inter cætera inquit: Baptiſmus inuiſibiliter miniſtratur, quem non contemptus religionis, ſed terminus neceſſitatis excludit. Librum etiam B. Ambroſij de obitu Valentiniani idem aſſerentis reuolue. Sopitis igitur quæſtionibus doctorum, patrum ſententiam teneas, & in eccleſia tua iuges preces, hoſtiaſque Deo offerri iubeas pro presbytero memorato. *Ibid cap. Apoſtolicā.* *De conſec. diſt. 4. cap. Catechumenum.* *Ibidem ca. Baptiſmi vicem.*

Idem Epiſcopo Ferrarienſi.

Non baptizatus ordinari non poteſt, & ſi de facto ordinetur, non recipit ordinis characterem, licet credebatur baptizatus.

Conſtitutio Cxxxix.

VEniens ad apoſtolicam ſedm I. lator præſentium nobis expoſuit, quod cū ad gradum ſacerdotij aſcendiſſet, comperit tandem, quod non fuerit ſecundum formam Euangelij baptizatus: vnde nos eum ritè fecimus baptizari. Cumque ſuper ordinibus fuiſſet diutius diſputatum, quidam in eam declinauerunt ſententiam, vt cum baptiſmus ſit fundamentum omnium ſacramentorum, & ante ſuſceptionem baptiſmi non ſuſcipiatur aliud ſacramentum: quoniam vbi fundamentū non eſt, ſuperædificari non poteſt. Porrò econtra videri poteſt. Nā cum quis non ſolum per ſacramentum fidei, ſed per fidem etiam ſacramenti efficiatur procul dubio mēbrum Chriſti, & qui Chriſtum habet per fidem, etiā ſi baptiſmum non habeat, habet vtiq; fundamentum, præter quod aliud poni nō poteſt, quod eſt Chriſtus Ieſus: ſuperædificare poſſe videtur, ſicut ſalutifera opera, ſic & quælibet eccleſiaſtica ſacramenta, cum illud non ſit generaliter verum; neque de nouis neque de veteribus ſacramentis, quod baptiſmus ſit fundamentum illorum: quoniam & ſacramentum coniugij, & euchariſtiæ à non baptizatis recipi poteſt. Præterea ſacramentum ordinis non ſolum pontificalis, ſed ſacerdoralis etiam & Leuitici ex inſtitutione ſua præceſſit baptiſmum: per quod forſitan videtur, quod ante baptiſmum huiuſmodi ordines poſſent rite cōferri: maximè his qui baptizati creduntur. *Ibidem ca. Veniens.* *1. Cor. 3.*

Quia vero in concilio apud compendium legitur conſtitutum, quod ſi quis in presbyterum ordinatus deprehenderit ſe non eſſe baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur: nos circa latorem præſentium in hoc dubitabili caſu, quod tutius eſt ſequentes, mandamus, quatenus ipſum per ſingulos ordines vſque ad ſacerdotium promouere procures, & permittas eum in ſacerdotio miniſtrare: quia non intelligitur iteratum, quod ambigitur eſſe factum: nec malè de ſacramento ſentitur, cum illud non religionis contemptus, ſed articulus neceſſitatis excludit. Et certè de illo, qui natus de Chriſtianis parētibus, inter Chriſtia- *Extra lib. 3. tit. 43. de bapt. cap. Si quis.* *cle. non*

nos eſt fideliter conuerſatus,tam violenter præſumitur,quod fuerit baptizatus, vt hæc præſumptio pro certitudine ſit habenda, donec euidentiſſimis forſitan argumentis contrarium probaretur.

DE OBSERVATIONE IEIUNIORUM.

INNOCENTIUS PAPA III. CLERICIS SANCTI PETRI MAGOLENSIS.

Vigilia occurrens in dominica, ieiunari debet in ſabbato, & ieiunanda eſt vigilia Mathiæ.

Conſtitutio Cxl.

Extra lib. 3 tit. 46. de obſer. ieiuniorū. cap. Ex parte. EX parte veſtra quæſitum fuit, vtrum, ſi natiuitatē domini, vel aſſumptionem beatæ Mariæ, vel feſtiuitatem alicuius apoſtolorum in ſecunda feria contigerit euenire, die ſabbati præcedenti vigilia debeat ieiunari: & vtrum in vigilia B. Mathiæ apoſtoli ſit ieiunium iniungendum? Ad quod breuiter reſpondemus, quod die ſabbati feſtiuitates prælibatas ſecundæ feriæ præcedentis, & B. Mathiæ apoſtoli debet vigilia ieiunari.

Idem Archiepiſcopo Bracharenſi.

Non capit congruam ſummationem, & textus in ſe ſatis clarus eſt.

Conſtitutio Cxlj.

Ibid cap. Conſilium. COnſilium noſtrum. Et infrà. Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod omnium apoſtolorum vigiliæ ſunt in obſeruatione ieiunij celebrandæ, præter vigilias apoſtolorū Philippi & Iacobi, & B. Ioannis Euangeliſtæ: quoniam eorum ſolennitas infra ſolennitatem Paſchalē: iſtius autem infrà Natale domini celebratur.

76 diſt. ca. Non autē. Ieiunium etiam apud nos in Aduentu domini agitur. Sanctorum quoq; vigiliæ, quorum feſtiuitates oportet ſecunda feria celebrari, in præcedēti ſunt ſabbato ieiunandæ.

De feſtiuitate vero B. Bartholomæi apoſtoli, de cuius celebratione dubietas oritur apud quoſdam, reſpondemus, quod in hoc conſuetudinem tuæ regionis obſerues. Et infrà.

Cum autem quæſieris, quæ ſit illis pœnitentia iniungenda, qui diebus quadrageſimalibus, tempore, quo tantæ famis inedia ingruebat, quod magna pars populi propter inopiam annonæ periret, carnes comedere ſunt coacti: reſpondemus, quod in tali articulo illos non credimus puniendos, preces tamen *5. diſt. cap. Ad eius.* pro illis domino & cum illis effundas, ne ipſis aliquatenus imputetur: quia bonarum mentium eſt ibi timere culpam, vbi culpa minimè reperitur.

Gregorius. Item de illis, qui propter debilitatem in ſabbato carnes ſumunt, quod in partibus tuis nullatenus fieri conſueuit, cum hoc ab alijs moleſtè feratur, & oriatur *11 diſt cap. In his.* inde illis occaſio detrahendi: reſpondemus, quod ſuper hoc cōſuetudinem tuæ regionis facias obſeruari: ſic tamen, quod debilibus & infirmis* ſuper hoc periculum non emergat. **al. ppter.*

Præterea de illis, qui in quadrageſima vel alijs ieiunijs ſolennibus infirmantur, & peruunt ſibi eſum carnium indulgeri, reſpondemus, quod eum non ſubiaceat legi neceſſitas, deſiderium infirmorum, cum vrgens neceſſitas exigit, ſupportare potes & debes, vt *De conſec. diſt. 1. cap. Sicut.* malus periculum in eis euitetur.

DE PVRIFICATIONE POST PARTVM.

INNOCENTIVS PAPA III. ARMACAnenſi Epiſcopo.

Mulier poſt partum ſtatim poteſt ingredi eccleſiam, nec tenetur abſtinere per aliquot dies ſecundum legem Moſaicam.

Conſtit. Cxlij.

Volens. Et infrà. Licet ſecundum legem Moſaicam certi dies determinati fuiſſent, quibus mulieres poſt partum à templi ceſſarent ingreſſu: quia tamen lex per Moyſen data eſt, gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt, inquiſitioni tuę taliter reſpondemus, quod poſtquam vmbra legis euanuit, & illuxit veritas Euãgelij: ſi mulieres poſt prolem emiſſam acturæ gratias eccleſiam intrare voluerint, nulla proinde peccati mole grauantur, nec eccleſiarum eſt eis aditus negandus: ne pœna illis conuerti videatur in culpam. Si tamen ex veneratione voluerint aliquamdiu abſtinere, deuotionem earum non credimus improbandam.

Extra li. 3. tit. 47. de purificat. poſt partũ ca Volens. Leuit. 12. Ioan. 1. 5. diſt. cap. Si mulier. De conſec. diſt 2. cap. Quotidie.

DE IMMVNITATE ECCLESIARVM.

INNOCENTIVS PAPA III. ILLVſtri Regi Scotiæ.

Reus criminis ad eccleſiam fugiens, non eſt violenter ab ea extrahendus, nec debet amplius prætextu criminis commiſsi damnari ad mortem, vel ad aliam pœnam corporalem, eſt tamen aliter legitimè puniendus.

Conſtit. Cxliij.

Inter alia. Et infrà. Tuis quæſtionibus reſpondentes iuxta ſacrorum ſtatuta canonum, & traditiones legum ciuilium, ita duximus diſtinguendum, quod fugiens ad eccleſiam, aut liber, aut ſeruus exiſtit. Si liber, quantumcunque grauia maleficia perpetrauerit, non eſt violenter ab eccleſia extrahendus, nec inde damnari debet ad mortem vel ad pœnam, ſed rectores eccleſiarum ſibi obtinere debent membra & vitam. Super hoc tamen, quod iniquè fecit, eſt aliàs legitimè puniendus. Et hoc verum eſt, niſi publicus latro fuerit, vel nocturnus depopulator agrorum, qui dum itinera frequentat, vel publicas ſtratas obſidet aggreſſionis inſidijs, ab eccleſia extrahi poteſt, impunitate non præſtita, ſecundum canonicas ſanctiones.

Si verò ſeruus fuerit, qui confugerit ad eccleſiam, poſtquam de impunitate ſua dominus eius clericis iuramentum præſtitit, ad ſeruitium domini ſui redire compellitur etiam inuitus, alioquin à domino poterit occupari.

17. quaeſt. 4 ca. Reum. Ibid cap. Sicut antiquitus. 17 quaeſt. 4 c. Metuentes.

NE CLERICI VEL MONACHI SECVlaribus negocijs ſe immiſceant.

Innocentius Papa tertius.

Clerici in ſacris compellendi ſunt per beneficiorum ſubtractionem, vt deſiſtant à tabellionatus exercitio.

Conſtit. Cxliij.

Sicut te accepimus referente. Et infrà. Fraternitati tuæ mandamus, quatenus clericis in ſacris ordinibus conſtitutis tabellionatus officium per beneficiorum ſubtractionem, appellatione poſtpoſita, interdicas.

Extra li. 3. tit. 50. Ne clerici vel monachi. ca Sicut te.

LIBRI TERTII FINIS.

D. INNOCENTII PONTIFICIS MAXIMI, HVIVS NOMINIS TERTII, CONSTITVTIONVM DECRETALIVM IN ECcleſia Catholica Liber quartus, agens potiſſimum de ſacramento Matrimonij, & de ad illud pertinentibus.

DE SPONSALIBVS ET MATRIMONIIS.

INNOCENTIVS EPISCOPVS SERVVS SERuorum Dei, Exonienſi Epiſcopo.

Sponſalia de futuro diſſoluuntur, ſi ſponſi ſe diſſoluunt, etiam ſi fuerint iurata.

Conſtit. I.

Extra li. 4. tit. 1. de ſponſalibus & matrimonijs. ca. Præterea hi qui. 32. quæ. 8. ca. Non ſolum.

PRæterea, hi qui de matrimonio contrahendo pure & ſine omni conditione fidem dederunt, commonendi ſunt, & modis omnibus inducendi, vt præſtitam fidem obſeruent. Si autem ſe ad inuicem admittere noluerint: ne forte deterius inde contingat, vt talem ſcilicet ducat, quam odio habet, videtur, quod ad inſtar eorum, qui ſocietatem interpoſitione fidei contrahunt, & poſtea eãdem ſibi remittunt, hoc poſſit in patientia tolerari.

Idem Fernatino Epiſcopo.

Extra li. 4 tit. 1. de ſpõ. & matrimo cap Ex literis. 20. quæſt. 3 ca. Præſens clericus. Ibid. cap. Sicut ex. C de ſpon. L. 2.

Sponſalia de futuro, etiam iurata, ſoluuntur per ſecunda ſponſalia de præſenti, non autem per ſecunda de futuro.

Conſtit. ij.

SIcut ex literis tuæ fraternitatis accepimus, cum Lau. parochianus tuus P. mulierem ſe ducturum in coniugem, in manus patris eiuſdem P. iurantis, quod eam ſibi traderet in vxorem, proprio firmauit iuramento, nec per virum ſteterit, ſed per mulierem potius, quo minus inter eos matrimonialis ſolennitas ſit ſecuta: quatuor poſtmodum, vel quinque annis elapſis, idem Lau. E. mulierem per verba de præſenti (vt eius conſanguinei aſſerunt) deſponſauit. Et infrà. Poſtulationi tuæ taliter reſpondemus, quod ſi tibi conſtiterit, quod idem L. P. per verba de futuro, E. verò deſponſauerit per verba de præſenti, impoſita ei pœnitentia competenti, quia primam fidem irritam fecit (niſi forſitan iuramento ſuo certum terminum, infra quem dictam P. duceret in vxorem, præfixit, nec per eum ſtetit, quin ad ſtatutum terminum matrimonium *conſummauerit) matrimonium ſecundo loco contractum legitimum iudices, & ad illud ſeruandum compellas eundem. Quod ſi fortè per verba de futuro ſpõſalia cum vtraque contraxit, iuramentum primum, ſicut licitè factum eſt, ipſum ſeruare compellas, de ſecundo ei pœnitentiam iniuncturus. Quod ſi de his non conſtat ad plenum, tam diu adhuc cognoſcas de cauſa, donec ſuper his ſufficienter inſtruaris.

**al cõſummauerit.*

Idem Arelatenſi Epiſcopo.

Mutus & ſurdus & omnes qui non prohibentur, matrimonium contrahere poſſunt.

Conſtit. iij.

Ibid. cap. Cum apud ſedem. 30 quæſt 4 cap. Qui ſpiritualis.

CVm apud ſedem apoſtolicam. Et infrà. Sanè conſuluiſti nos, vtrum mutus & ſurdus alicui poſſint matrimonialiter copulari. Ad quod taliter reſpondemus, quod cum prohibitorium ſit edictum de matrimonio contrahendo, vt quicunq; non prohibetur, per conſequentiam admittatur, & ſufficiat ad matrimonium ſolus conſenſus illorum, de quorum quarunq; coniunctionibus agitur, videtur quod ſi talis velit contrahere, ſibi non poſſit, vel debeat denegari: cum quod verbis non poteſt, ſignis valeat declarare.

Idem

Idem Vercellenſi Epiſcopo.

Furioſus matrimonium contrahere non poteſt.

Conſtit. iiij.

Dilectus filius R. propoſuit, quod filiam ſuam cuidam matrimonialiter co- *Ibid cap.*
pulauit. Et infrà. Cum autem eadem mulier cum ipſo viro, qui conti- *Dilectus fi-*
nuo furore laborat, morari non poſſit, & propter alienationem furoris legiti- *lius.*
mus non potuerit interuenire conſenſus, mandamus, quatenus ſi rem noueras *32 quaeſt. 7*
ita eſſe, præfatas perſonas cures ab inuicem ſeparare. *ca. Neque*
furioſus.

Idem Brixienſi Epiſcopo.

Solo conſenſu legitimo contrahitur matrimonium, ſed verba requiruntur quo ad probationem, & intellige vel alia ſigna æquipollentia.

Conſtit. V.

TVæ fraternitati. Et infrà. Poſtulaſti, vtrum ex ſolis verbis, & ex quibus *ibid. cap.*
matrimonium contrahatur. *Tuæ fratert*
Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod matrimonium in ve- *nitati.*
ritate cõtrahitur per legitimum viri & mulieris cõſenſum: ſed neceſſaria ſunt, *27 quaeſt. 2*
quantum ad Eccleſiam, verba conſenſum exprimentia de præſenti. Nam ſurdi *ca. Sufficiat*
& muti poſſunt contrahere matrimonium per conſenſum mutuum ſine ver-
bis: & pueri ante annos legitimos per verba ſola non contrahunt, cum intelli-
gantur minimè conſentire.

Innocentius Papa tertius.

Si alter contrahentium vtitur verbo dubij animo decipiendi mulierem, & eam poſtmodum cognoſcit carnaliter, iudicatur pro matrimonio in foro iudiciali, ſecus in pœnitentiali.

Conſtit. Vj.

TVa nos duxit fraternitas conſulendos. Et infrà. Conſequenter quæſiuiſti, *Ibid cap.*
cum quandam mulierem quidam aliter inducere nequiuiſſet, vt ſibi com- *Tua nos*
miſceretur carnaliter, niſi deſponſaſſet eandem: nulla ſolennitate adhibita, vel *duxit.*
alicuius præſentia, dixit illi: Te Ioannes deſponſat: cum ipſe Ioannes non voca-
retur, ſed finxit ſe vocari Ioannem: non credens eſſe coniugium, eò quòd ipſe
non vocaretur hoc nomine, nec haberet propoſitum contrahendi, ſed copulã *Extra li. 4.*
tantum exequi carnalem: vtrum inter prędictos ſit matrimonium celebratum, *tit. 1 de*
cũ mulier conſenſerit in eũdem, & ille diſſenſerit & diſſentiat, nec aliud aliquid *ſponſalibus*
egerit, quàm ſuperius eſt expreſſum, niſi quod cognouerit eandem? Super quo *& matri-*
tibi reſpondemus, quod cum præfatus vir prædictam deſponſauerit mulierem *monijs ca.*
in propria perſona, & ſub nomine alieno, quo vocari ſe tunc finxit, & inter eos *is qui fidẽ.*
ſit carnalis copula ſubſecuta: videtur fortè pro coniugio præſumendum, niſi tu *22. quaeſt.*
nobis expreſſe ſcripſiſſes, quod ille non propoſuit, nec conſenſit illam ducere in *5. cap Hoc*
vxorem: quod qualiter tibi conſtiterit, non videmus. *videtur.*
Nos autem quid iuris ſit reſcribentes dicimus, quod ſi res ita ſe habuerit, vide-
licet quod ille eam non propoſuit ducere in vxorem, nec vnquam conſenſit in
prædictam perſonam, non debet ex illo facto coniugiũ iudicari, cum in eo nec
ſubſtantia coniugalis contractus, nec forma contrahendi coniugiũ valeat inue-
niri: quoniam ex altera parte dolus solummodo affuit, & defuit omnino con- *27. quaeſ. 2.*
ſenſus, ſine quo cætera nequeunt fœdus perficere coniugale. *c. Sufficiat.*

Idem Epiſcopo Beluacenſi.

Ad denunciationem vnius honeſti viri, qui defert conſanguinitatem, & de fama vel ſcandalo docet, impeditur matrimonium contrahendum.

Conſtit. vij.

CVm in tua diœceſi. Et infrà. Sanè quia contingit interdum, quod aliquibus
volentibus contrahere matrimoniũ, bannis, vt tuis verbis vtamur, in ec- *Ibid. cap.*
cleſijs editis, ac nullo contradictore publicè comparente, licet fama priuatũ im- *Cũ in tua.*
pedimentum deferat parentelæ, cum ex parte contrahentium iuramenta maio-
rum de ſua propinquitate (vt ſuſpicionis tollatur materia) offeruntur: quid tibi
ſit faciendum in caſibus huiuſmodi, quæſiuiſti.

Ad

Ad quod taliter reſpondemus, quod ſi perſona grauis, cui fides ſit adhibenda, tibi denunciet, quod hi, qui ſunt matrimonio copulandi, ſe propinquitate contingat, & de fama vel ſcandalo doceat: aut etiam per teipſum poſſis certificari de plano: non ſolum debes iuramenta parentum ſponte oblata non recipere, verũ etiam eos, qui ſic contrahere nituntur, ſi moniti induci nequiuerint, compellere, vt à tali contractu deſiſtant, vel contra famam huiuſmodi ſecundum tuæ diſcretionis arbitrium iuramenta exhibeant propinquorum: alioquin ſi perſona denuncians non extiterit talis vt diximus, & de fama vel de ſcandalo nõ poterit edocere: ad deſiſtendum monere poteris, non compellere contrahentes.

DE DESPONSATIONE IMPVBERVM.

INNOCENTIVS PAPA III. C. ET P. QVONdam filijs Malebrancæ.

Accuſari matrimonium non poteſt, quod non eſt, vt ſi cum minori ſeptennio ſit contractum: denunciari tamen poteſt impedimentum, ne contrahatur in poſterum.

Conſtit. viij.

Extra li. 4. tit. 2 de deſponſa. impuberũ cap. Ad diſſoluendum.

AD diſſoluendum quod factum fuerat inter I. & S. Et infrà. Accuſatione pro puella ſuper conſanguinitate propoſita, præfatus I. multas exceptiones propoſuit, per quas nitebatur vos ab accuſatione multipliciter remouere. Et infra. Interloquendo pronunciauimus inter iuuenem & puellam nec matrimonium, nec ſponſalia fuiſſe contracta: cum conſtet puellam nondum ad ſeptennium perueniſſe. Quocirca nec accuſatio locum habebat, cum nõ eſſet, quod poſſet legitimè accuſari, denunciari tamen poterat conſanguinitas, vt interdiceretur matrimonium contrahendum. Ad denunciationem ergo legitimè probandam terminum aſſignamus, ſaluis exceptionibus, non ſolum propoſitis, ſed etiam proponendis. Ne verò quicquam in puellam interim attentetur, authoritate apoſtolica interdicimus ne in negocio de nouo procedatur vlterius, donec vel à denũciatione ceſſetur, vel ea probata ordine iudiciario procedatur. Quod ſi contra interdictum noſtrum in præiudicium ipſius aliquid fuerit attentatum, id irritum eſſe decernimus, & viribus omnino carere.

Idem Epiſcopo Abbatenſi.

Si quis per verba de præſenti contrahit cum impubere in qua ætatem malitia non ſupplet, intelligitur nõ matrimonium ſed ſponſalia contraxiſſe, etiam ſi ſubarratio interceſſerit.

Conſtit. ix.

Ibid cap. Tua nobis. 27 quaſt. 2 ca. Si quis vxorem.

TVæ nobis exhibitæ literæ continebant, quod quidam filiam ſuam circiter xij. annos habentem cuidam nobili deſponſauit, qui ſubarrauit eandem, conſenſu mutuo accedente. Et infrà. Quia vero nobis cõſtare non potuit, cuius ætatis eſſet puella, cum eidem viro extitit deſponſata, cum dicatur quod circiter duodecim annos habebat, vtrum ne prudẽtia tunc in illa suppleret ætatem: reſpondemus, quod ſi puella nubilis non erat ætatis, cum ſæpe præfatus vir deſponſauit eandem, & ætatem in ea prudentia non ſupplebat, proculdubio inter eos non coniugium, ſed ſponſalia contracta fuerunt, quamuis ab ipſo viro eadem fuerit ſubarrata.

DE SPONSA DVORVM.

INNOCENTIVS PAPA III. MVtinenſi Epiſcopo.

Qui duas per verba de præſenti deſponſat, primam deſponſatam habebit in vxorem, etiam ſi primo ſecundam cognouerit: nec valet contraria conſuetudo.

Conſtit.

Conſtit. x.

TVas dudum. Et infrà. De conſuetudine quæ in Mutinen. obtinuit ciuitate, vtrum ſi quis iuraret ſe aliquam ducturum, & citra carnis copulam deſponſaſſet, ſi conſequenter deſponſaſſet aliam, & etiam cognouiſſet: primo cognita adiudicaretur viro, non quæ prius extitit deſponſata. Et infrà. Ne verò turpis ſit pars, quæ ſuo non congruit vniuerſo, & eccleſia Mutinen. tenere debeat humiliter & ſeruare, quod beati Petri ſedem & ſuam metropolim ſequi viderit & docere, in matrimonijs de cætero contrahendis, illud te volumus obſeruare, vt poſtquam inter legitimas perſonas cõſenſus legitimus interuenerit de præſenti, qui ſufficit in talibus iuxta canonicas ſanctiones, & ſi ſolus defuerit, cætera etiam cum ipſo coitu celebrata fruſtrantur: ſi perſonæ iunctæ legitimè cum alijs poſtea de facto contrahant: prius quod de iure factum fuerat, nõ poterit irritari.

Extra li. 4. tit. 4 de ſpõſa duorum. cap. Tuas dudũ. 3. diſt. cap. Qui cõtra mores. 11. diſt. cap. Noli te. 28 quæſt. 2 ca. Sufficit

DE CONDITIONIBVS APPOSITIS in deſponſatione.

INNOCENTIVS PAPA III. MANSIcanenſi Epiſcopo.

Qui ſub honeſta conditione ſponſalia contrahit, & ante conditionis euentum deſponſatam cognoſcit, à conditione recedit.

Conſtit. xj.

PEr tuas literas intimaſti, quod cum quædam mulier P. nomine M. poſtularet in virum, aſſerens inter ſe mutuum de præſenti conſenſum interueniſſe, & carnalem copulam acceſſiſſe: vir ipſe quamuis contracta ſponſalia, & carnis copulam non negaret, aſſerebat ſe tamen illam in vxorem ducere non teneri: quia ſponſalia inter ipſos ſub hac fuerunt conditione contracta, ſi pater eius & patruus ſponſalibus conſentirent: ſed ipſi quàm citò nouerunt, & ſponſo contradixerunt & ſponſæ. Verum mulier replicabat, quod licet fides præſtita fuerit ab vtroque ſub conditione præſcripta, non tamen ſibi fuerat à patre viri, vel patruo aliquando contradictum: & ante tempus contradictionis expreſſum à teſtibus, & poſt, dicebat inter ſe carnalem copulam acceſſiſſe. Et infrà.

Extra li. 4. tit. 5. de conditionibus appo. c. Per tuas.

Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod cum liquido cõſtet, quod poſt contracta ſponſalia carnalis eſt inter eos copula ſubſecuta, pro matrimonio eſt præſumendũ: quia videtur à conditione appoſita receſſiſſe. Nam etſi probatum ſit, quod poſtquam pater & patruus viri contradixere ſponſalibus, idem vir mulierem illam carnali coniunctione cognouerit, non eſt tamen aliquo modo probatum, quod antequam ipſe cognouiſſet eandem, pater eius & patruus contradicere curauiſſent.

CLERICI VEL VOVENTES CONTRAHEre non poſſunt matrimonium.

INNOCENTIVS PAPA III. LIBOnenſi & Lubecenſi Epiſcopis.

Votum ſolenne impedit & dirimit matrimonium poſt contractum.

Conſtit. xij.

INſinuante I. nobili muliere noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, quod à quibuſdam curialibus fuit regi Legionẽſi pro ipſius copula ſupplicatum, quod cum ad conſanguineorum eius notitiam perueniſſet, vt maritum acciperet, ei ſub obteſtatione regia ſuggeſſerunt: ipſa verò quod tunc nollet nubere proteſtãs, conſiliũ accepit ab eis, quod votũ emitteret caſtitatis: quod in manibus cuiuſdã de fratribus ſancti Auguſtini fecit eo adiecto tenore, vt in domo propria cũ omni ſubſtantia ſua remaneret.

Extra li. 4. tit 6 de Cleric. & vouentibus cap Inſinuante. 36 quæſt. 2 ca. Nullus.

Sanè

Sanè in eiuſdem ordinis habitu biennio poſt permanſit, licet id ſe inuitam feciſſe aſſerat & coactam, non tam metu regio, quàm parentum. Et infrà.

Tandem attendens, quod inuita votum emiſerit, eo dimiſſo, de parentum conſilio P. Michaeli publice fuit matrimonialiter copulata: de quo quatuor ſuſtulit filios tempore procedente. Et infrà.

Nos igitur attendentes, quod in emiſſione voti qnod præceſſit, nulla vel modica coactio affuiſſet, qnam patientia & perſeuerantia ſequentis temporis penitus profugauit, & quod ſequens coniunctio potius iniqua fuit, & violenter extorta: Mandamus, quatenus ſi pręmiſſis veritas ſuffragatur, pręfatam mulierem ad male dimiſſum religionis habitum reaſſumendum, & ſeruandum quod vouit, monere & inducere procuretis, & (ſi opus fuerit) per cenſuram eccleſiaſticam coërcere.

DE EO QVI DVXIT IN MATRIMONIVM quam polluit per adulterium.

INNOCENTIVS PAPA III. SPOLETANO EPISCOPO.

Si quis mortua vxore contrahit cum ea quam viuente vxore ſine fidei datione cognouerat, tenet matrimonium, dummodo in mortem defunctæ neuter fuerit machinatus.

Conſtit. xiij.

Extra li. 4 tit. 7. de ijs qui duxerunt cap. Significaſti. 31. quæſt. 1. cap. Si quis viuente. 22. ibid. ca. Prælatum. 32. quæſt. 1 cap. Prædicandum.

SIgnificaſti nobis, quod cũ P. ciuis Spoletanus, quandam mulierem duxiſſet legitime in vxorem, ea relicta cuidam meretrici adhæſit. Et infrà. Verum cum vxor ipſius eſſet viam vniuerſæ carnis ingreſſa, meretricem cui adhæſerat deſponſauit. Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod niſi alter eorum in mortem vxoris defunctæ fuerit machinatus, vel ea viuente, ſibi fidem dederit de matrimonio contrahendo, legitimum iudices matrimonium ſupradictum, excommunicato munus abſolutionis, ſi petierit, iuxta formam eccleſiæ impenſurus.

Idem Meſſanenſi Epiſcopo.

Si quis viuente prima, ſecundam huius rei inſciam duxerit vxorem, mortua prima, licite remanet cum ſecunda, nouo conſenſu interueniente.

Conſtit. xiiij.

Ibidem ca. Veniens ad præſentiã.

VEniens ad pręſentiam noſtram G. laicus humili inſinuatione monſtrauit, quod cum in ciuitate Lemouicen. quandam ſibi matrimonialiter copulaſſet, ab ea recedens Meſſanam aduenit, vbi M. mulierem inſciam, quod aliam haberet vxorem, ſibi ſolenniter copulauit. Verum cum eidem pœnitentia fuiſſet iniuncta, vt ad legitimam rediret vxorem, & ipſe propter hoc in ſuam patriam redijſſet, vxorem ſuam inueniens carnis debita perſoluiſſe, ad Meſſanam redijt ciuitatem, & ſupradictæ M. tanquam legitimæ cohabitauit vxori. Et infrà.

Licet autem viuente vxore legitima prædictam M. ſibi copulare nequiuerit in vxorem: quia tamen vxore defuncta, vtpote à lege ipſius ſolutus, in eandem M. de nouo potuit matrimonialiter conſentire, dummodo non præſtiterit fidem adulteræ, vel machinatus fuerit in mortem vxoris: Mandamus, qnatenus, ſi ita eſt, eidem G. vt ſupradictæ M. affectu adhæreat coniugali, licentiam concedatis.

34. quæſt. 2 ca. In lectũ.

DE CONIVGIO SERVORVM.

INNOCENTIVS PAPA III. ELIENSI EPISCOPO.

Si liber contraxit cum ancilla ignoranter, & ex quo ſciuit non conſenſit, ſeparatur matrimonium, & cum alia contrahere poterit.

Conſtit.

Conſtit. xv.

AD noſtram noueris audientiam perueniſſe, quod G. presbyter cardinalis, apoſtolicæ ſedis legatus R. militem à muliere quadam propter conditionis ſeparauit errorem. Ideoque mandamus, quatenus, ſi conſtiterit, quod miles ignoranter contraxit cum ancilla, ita quod poſtquam intellexit conditionem ipſius, nec facto, nec verbo conſenſerit in eandem, propter quod per cardinalem eundem ab eius fuerit conſortio ſeparatus, contrahendi cum alia liberam ipſi concedas authoritate apoſtolica facultatem.

Extra li. 4. tit. 9. de coniugio ſeruorum cap. Ad noſtrã. 29. quæſt. 2 cap. Si quis ingenuus.

DE COGNATIONE SPIRITVALI.

INNOCENTIVS PAPA. III. EPISCOPO ET archidiacono Linconienſibus.

Inter patrem baptizati, & leuantem, ſeu tenentem baptizatum, contrahitur cognatio ſpiritualis valida ad impediendum & dirimendum matrimonium poſt contractum.

Conſtit. xvj.

VEniens ad apoſt. ſedem C. Anglicus. Et infrà. Mandamus quatenus, ſi conſtiterit H. mulierem prædicti viri filium de ſacro fonte leuaſſe antequam eam deſponſaſſet vxorem, vos inter eos diuortium appellatione poſtpoſita celebretis.

Extra li. 4. tit. 2. de cognatione ſpirituali.

Idem Magiſtro S. Canonico Herfordenſi.

Si filij duorum compatrum, per quorum alterum deuentum eſt ad compaternitatem, matrimonium contrahant, ſeparantur, & tempore contractus ſcientes impedimentum illud denunciare tenentur.

Conſtit. xvij.

TVa nos duxit diſcretio conſulendos, an natus ante compaternitatem, filiũ compatris patris ſui vel cõmatris ſibi poſſit matrimonialiter copulare? & ſi contraxit, an debeant ſeparari? & an conſcij talis matrimonij, teneantur illud in publico accuſare? Super quo reſpondemus, quod huiuſmodi perſonæ non poſſunt matrimonium contrahere: & ſi contraxerint, poſſunt ab inuicem ſeparari: & qui contractum ſciuerint, debent eccleſiæ illud nunciare.

Extra li. 4. tit. de cognatione ſpirituali can Contracto matrimonio. ibid. cap. Tua nos duxit. Extra li. 4. tit. 2. de cogna. ſpirituali. ca. Verũ autẽ.

DE AFFINITATIS VIOLATIONE.

INNOCENTIVS PAPA III. PRAEPOSITO Magdeburgenſi.

Affinitas ſuperueniens non diſſoluit ſponſalia de præſenti.

Conſtit. xviij.

DIſcretionem tuam. Et infrà. Sanè ex parte tua fuit propoſitum, quod quidam cum muliere quadam legitimè per verba de præſenti contraxit, quam poſtmodũ à ſe incognitam cuidam conſanguineo ſuo tradidit in quantum potuit renitentem. Ille verò cum ipſa, licet inuita, matrimonij ſolennia celebrauit: ſed mulier quàm citò fuit reddita libertati, aufugit ab eo, & ſe priori viro reſtitui poſtulauit. Nos igitur inquiſitioni tuę taliter reſpondemus, quod & viro pro tã turpi facinore grauis eſt pœnitentia iniungenda, & mulier propter publicam honeſtatem eſt monenda ſolicitè, vt nec primum repetat, cuius cõſanguineus eam licet inuitam cognouit: nec redeat ad ſecundum, cui non poteſt propter reatum adulterij commiſceri: ſed in continentia maneat, donec prior fuerit viam vniuerſæ carnis ingreſſus.

Extra li. 4. tit. 13. de eo qui cognouit conſan. vxoris ſua, ca. Diſcretionem.

Quod ſi forſan ad id induci nequiuerit, prior vir cogatur redire ad ipſam, & maritali eam affectione tractare: cum adulterium ei nõ poſſit obijcere, qui eam adulterandã tradidit, prę́ſertim inuitam. Nã etſi ſecundũ euangelicam veritatẽ, nũquam, niſi propter fornicationis cauſam, aut vir vxorẽ, aut vxor poſſit dimittere virum: non tamen ſemper propter cauſam eandem, vel vxor virum, vel vir dimittere poteſt vxorẽ, cum poſſit exceptione vel replicatione legitima impe

Mat. 19. 32. quæſt. 7 ca. Omnes cauſas. Mar. 10. Luc. 16.

diri. Sed nec affinitas, quæ poſt contractum legitimè matrimonium inter virũ & vxorem iniquè contrahitur, ei debet officere, quæ huiuſmodi iniquitatis particeps non exiſtit, cum ſuo iure non debeat ſine ſua culpa priuari: quanquam à quõdam prædeceſſore noſtro dicatur in ſimili caſu fuiſſe diſtinctum, vtrum inceſtus vel adulterium manifeſtum fuerit, an occultum: alijs aſſerentibus inter gradum proximum & remotum eſſe potius diſtinguendum.

Idem Archiepiſcopo Biſuntinenſi.

Copula carnalis habita cum puella ſeptem annorum dirimit matrimonium poſtea contractum cum conſanguinea.

Conſtit. xix.

Ibid. cap. Fraternitati. FRaternitati tuæ. Et infrà. Diuortij ſententiam approbamus, quam in eum canonicè promulgaſti, qui illam ſibi poſtea copulare præſumpſit, cuius antea ſororem adhuc ſeptennem contractis ſponſalibus extraordinaria libidine noſcitur polluiſſe.

Idem Epiſcopo Gerundinenſi.

Affinitas cauſata ex copula illicita rumpit ſponſalia precedentia, & priuat facultatem contrahendi matrimonium.

Conſtit. xx.

Ibid. cap. Ex literis. Extra li. 4. tit 13. de eo qui cog. c. a. Veniens ad nos. 33. quæſt. 2 ca. In adoleſcentia. EX literis fraternitatis tuæ accepimus, quod G. lator earum matrem puellæ, quam infra nubiles annos deſponſauerat in vxorem, carnaliter ſæpe cognouit, & poſt carnali cõmixtione puellam tractauit adultam. Et infrà. Nos autem eidem viro pœnitentiam iniungi fecimus pro peccato, conſultationi tuæ reſpõdentes, quod eis ab inuicem ſeparatis, mulier alteri viro non nubat, ſi, poſtquam nouit viri & matris delictum, ei non erubuit commiſceri. Vir etiam & mater mulieris nunquam debent ad alias nuptias conuolare, ſed ſemper continentiã ſeruare tenentur, & enorme deflere delictũ, quod pro nephanda libidine contraxerũt, præſertim ſi circa perſonas huiuſmodi de lapſu carnis minimè timeatur.

Idem Archiepiſcopo Magdeburgenſi.

Idem quo ad titulum dicit quod decretum ſupra proximum.

Conſtit. xxj.

Ibidem ca. Veniens ad apoſto. VEniens ad apoſtolicam ſedem E. laicus, nobis propoſuit, quod cum tempore infantiæ ſuę quandam puellam ſe ducturum iurauerat in vxorem quàm citò ad legitimam perueniſſet ætatem, pater puellæ confederatione huiuſmodi fideiuſſorum obligatione hincinde firmata, eum in propriam domum recepit & nutriuit in ſimul cum puella: deinde ex conuerſatione diuturna ſorori puellę carnaliter ſe coniunxit: Tandem amicorum ſuorum deuictus inſtantia, quam iurauerat, in vxorem accepit: & nuptijs celebratis, quando ſe illi opportunitas ingerebat, cognoſcebat vtramque. Verum, licet in pręſentia tua ſuper hoc fuerit accuſatus, conuinci tamen non potuit, nec ſuum voluit confiteri delictum: nũc autem reuerſus ad cor, pœnitens de commiſſis, ſalutis ſuæ conſilium requirit impendi.

1. Theſſ. Cum igitur non tantum à malo, ſed ab omni ſpecie mali præcipiat Apoſtolus abſtinere, mandamus, quatenus prædicto E. pro huiuſmodi enormitatis exceſſu iniuncta pœnitentia competenti, conſulas ei, monens illum ſalubriter & inducens, vt de cætero abſtineat ab vtraque.

Idem Archiepiſcopo Strigonenſi.

Affinitas ſuperueniens non diſſoluit matrimonium.

Conſtit. xxij.

Ibid. cap. Tuæ fraternitatis. TVæ fraternitatis deuotio poſtulauit, vtrum is, qui cum ſorore legitimę coniugis fornicatur, cum vxore poſſit poſtmodũ cõmorari, & exigere debitũ, ac ſoluere requiſitus. Nos igitur reſpondemus, quod vxor, vt à cõmixtione viri abſtineat,

ſtineat, propter publicam honeſtatem & in cõtinentia maneat, donec vir viam vniuerſæ carnis ingreſſus fuerit, diligentius eſt monenda. Quod ſi fortè commonitioni parere recuſans, talis fuerit, vt de lapſu timeatur ipſius, vir eius poterit & debebit cum Dei timore debitũ ei ſoluere coniugale, cum affinitas poſt matrimonium inique contracta, illi nocere non debeat, quæ iniquitatis particeps non exiſtit.

DE CONSANGVINITATE & affinitate.

INNOCENTIVS PAPA. III. ARCHIEPISCOpo & capitulo Tyrenenſi.

Infideles coniuncti in gradu prohibito à lege canonicâ, poſt baptiſmum non ſeparantur.

Conſtit. xxiij.

DE infidelibus ad fidem conuerſis, vtrum ſi ante conuerſionem ſuam ſecundum legis veteris inſtituta, circa gradus conſanguinitatis à canone denotatos coniuncti fuerint, ſeparari debeant poſt baptiſmũ: Conſultationi tuæ duximus reſpondendum, quod matrimonium ſic contractum, non eſt poſt baptiſmi lauacrum ſeparandum: cum à Iudęis dominus requiſitus, ſi liceret vxorem ex quacunque cauſa dimittere, ipſis reſpondit: Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet: per hoc innuens eſſe matrimonium inter eos.

Extra li. 4. tit 14 de conſangu. & affi ca. De infidelibus. Gen. 2. 31 quaeſt. 2 cap 1. & 2 & ca. Contradecimus 26. diſt. ca. deinde opponitur. Mat. 19. Mar. 10.

Idem Archiepiſcopo Roſſanenſi.

Conſanguinei mariti cum conſanguineis vxoris licite contrahunt. In gradibus prohibitis non poßunt matrimonia contrahi, etiam ſi hoc habeat conſuetudo

Conſtit. xxiiij.

QVod ſuper his. Et infrà. Super eo igitur, quod pater & filius cum matre & filia, & duo cognati cum duabus cognatis, auunculus, & nepos cũ duabus ſororibus contrahunt matrimonia, taliter tibi duximus reſpondendum: quod licet omnes conſanguinei viri ſint affines vxoris, & omnes conſanguinei vxoris ſint viri affines: inter conſanguineos tamen vxoris & viri, ex eorundem, ſcilicet viri & vxoris, coniugio, nulla prorſus eſt affinitas contracta, propter quam inter eos matrimonium debeat impediri.

Ibidem ca. Quod ſuper.

Ne autem infra gradus prohibitos matrimonium contrahatur, debes publicè inhibere, & præſumptores eccleſiaſtica diſtrictione punire, non obſtante conſuetudine, quæ dicenda eſt potius corruptela.

Innocentius Papa tertius.

Non valet obtenta diſpenſatio à Papa ſuper matrimonio inter conſanguineos contracto, ſi ibi cauſa falſa ſit expreßa, niſi poſtea eam Papa confirmaret.

Conſtit. xxv.

QVia circa. Et infrà. Porro de nobili viro N. pro cuius diſpenſatione, indulgentia ſcilicet remanendi cum ea, quæ ipſum quinto conſanguinitatis gradu contingit, à ſede apoſtolica obtinenda, falſá nobis fuerat cauſa allegara, videlicet proles: cum tamen ante diſpenſationem obiecta vnica filia, quam habebat, viam fuerit vniuerſæ carnis ingreſſa, prout tuá cõſultatio continebat: diſſimulare poteris, vt remaneat in copula ſic contracta, cum ex ſeparatione, vt aſſeris, graue videas ſcandalum imminere.

Ibid. cap. Quia circa 35. quaeſt. 5 ca. Quidã lex.

Innocentius Papa tertius.

Teſtes, qui de conſanguinitate deponunt, computationem debent à ſtipite vel germine incipere.

Conſtit. xxvj.

TVa enim nos duxit fraternitas conſulendos, vtrum illorum ſufficiat teſtimonium ad matrimonium dirimendum, qui conſanguinitatis gradus ab auunculo & nepote, videlicet fratris filio vel ſororis, inceperunt computare.

Ibid. cap. Tua nos duxit.

Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod cũ coniugiũ multum

fauoris obtineat, teſtes, qui ad diuortium celebrandum producti conſanguinitatis gradus computant, à ſtipite debenr incipere, id eſt, à parentibus vel germanis, & ſic per ordinem diſtinguere gradus nominibus proprijs, vel æquipollentibus Indicijs deſignando perſonas, præſertim cum ſæpius teſtimonium perhibeāt de auditu: quod quia minus eſt validum, non eſt in articulo huiuſmodi nimium laxanda facultas: cum qua ratione computationem incipetent à ſecunda, eadem ab vlterioribus inchoarent.

DE IMPEDIMENTIS ACTVS CARNALIS.

INNOCENTIVS PAPA III. ALTIſiodorenſi Epiſcopo.

Propter arctionem mulieris, ſi apparet quod prater diuinum miraculum abſque periculo corporali habilis reddi non poteſt, ſeparatur matrimonium: reintegratur tamen, ſi poſtea appareat eccleſiam fuiſſe deceptam.

Conſtit. xxvij.

Extra li. 4. tit 15. de frigidis & maleficiatis. cap Fraternitatis tuæ.

FRaternitatis tuæ literas recepimus, continētes, quod O. mulier cuidam viro matrimonialiter nupſit, cum quo per multos annos morata, non potuit carnaliter ab ipſo cognoſci. Licet autem per archipresbyterum tuum ſuper hoc fuiſſet edoctus, tu tamen volens habere certitudinem pleniorem, quaſdam matronas ſuæ parochiæ prouidas & honeſtas, ad tuam præſentiam euocaſti, diſtrictè illis iniungens ſub periculo animarum, vt mulierem ipſam prudenter inſpicerent, & perquirerent diligenter, vtrum idonea eſſet ad viriles amplexus. Quæ tandem in fide ſua tibi aſſeruere conſtanter, quod eadem nunquam poterat eſſe mater aut coniunx, tanquam cui naturale deerat inſtrumentum. Vnde inter ipſam & virum diuortiū celebraſti, mulierem inducens, vt ad religionem aliquam ſe tranferret, perpetuam continentiam ſeruatura: & viro licentiam tribuiſti, vt vxorem duceret, quia pater fieri cupiebat. Contigit autem poſtea, quod mulier inuenit qui ſeras huiuſmodi reſerauit, & abijciens continentiam quam promiſit, Gu. latori præſentium ſuper nupſit.

Quamuis igitur ſemiplene nobis expreſſeris, quomodo dicta mulier ſe promiſerit continentiam ſeruaturam, vtrum videlicet ſimplici verbo, an voto ſolenni, vtrúmue ad religionem tranſierit, vt promiſit, an contra promiſſionem ſuam in domo remanſerit, & qualiter ſeras illas fecerit reſerari, vtrum videlicet artificio medici, an cōcubitu viri, ſeu alio quolibet modo: Nos tamē perſpicaciter attendentes, quod impedimentū illud nō erat perpetuum, quod præter diuinum miraculū per opus humanum abſque corporali periculo potuit remoueri: ſententiam diuortij per errorem licet probabilem nouimus eſſe prælatam, cū

33 quæſt. 1. ca. Requiſiſti.

pateat ex poſt facto, quod ipſa cognoſcibilis erat illi, cuius ſimili commiſcetur: & ideo inter ipſum & primum virum dicimus matrimonium extitiſſe: quare inter eam & præfatum Gu. matrimonium nō eſſe cenſemus, eoſq́ue præcipimus ab inuicem ſeparari. Etſi prędicta mulier ad religionē tranſiuit, ſicut aſſerit promiſiſſe, primus vir, qui non cognouit eandē, cum ea remaneat, cū qua poſtmodū eccleſię authoritate contraxit: alioquin ea dimiſſa, debet ad illā redire, cū qua primo cōtraxit, niſi ſe voto mulier illa cōſtrinxerit ad continentiā obſeruandā, vt intelligatur p hoc cū pſato Gu. fornicata fuiſſe, vel niſi ſe fornicario modo alij viro miſcuerit, vt primus vir ptextu fornicationis, eius velit cōſortiū declinare.

Nam ſi tantum ſimplici verbo ſe promiſit continentiam ſeruaturam, & poſtea in conſpectu eccleſiæ nupſit memorato Gu. quamdiu articulus iſte dubitabilis erat, præſumi non debet, quod fornicaretur cum illo, ſed amodo non debet eum illo aliquatenus remanere.

33. quæſt 2 cap. Cū per bellicam.

Per hæc autem quæſtionem illam noueris eſſe ſolutam, qua quæritur, vtrum ea, quę adeo arcta eſt, vt nulli poſſit carnaliter cōmiſceri, niſi per inciſionem, aut alio ſibi modo violētia inferatur, nō ſolūmodo leuis, ſed fortè tā grauis, vt ex ea mortis periculū timeatur, ad matrimoniū cōtrahendū debeat idonea perhiberi.

Similiter

Simillter illa, quæ viro cui nupſerat, adeo arcta eſt, vt nunquam ab eo valeat deflorari: ſi ab eo ſit per iudicium eccleſiæ ſeparata, & nubat alteri, cui arcta non ſit, & per frequentem vſum ſecundi reddatur etiam apta primo: vtrum ad eum red ire debeat, cum quo prius fœdus inierat coniugale. De talibus autem non eſt faci lè iudicandum, cum finale iudicium pendeat ex futuro.

QVI FILII SINT LEGITIMI.

INNOCENTIVS PAPA III.

Statur dicto teſtium, qui probant aliquem legitimum, licet forma vicinia & tractatus parentum habeat contrarium.

Conſtit. xxviij.

PEr tuas literas intimaſti, quod R. ex muliere, quam ſecundum opinionem maioris partis viciniæ in concubinam habebat, prole ſuſcepta, quandam poſt & aliam, ea defuncta, duxit in vxorem: & ea, de qua prolem ſuſceperat, virum ſibi alium copulauit: proceſſu vero temporis idem R. in præſentia multorum firmauit proprio iuramento, quod eam, quam habere viſus fuerat concubinam, prius adfidauerat in vxorem, quàm ex ea filium genuiſſet: & poſtea cum ageret in extremis, eum, quē ex ea ſuſceperat, in teſtamento hæredem inſtituens, legitimum filium appellauit. Cum autem tuæ inquiſitioni fuiſſet cōmiſſum, an filius ſic ſuſceptus, legitimus eſſet hæres ipſius R. & ad eius patrimonium admittendus, tu pater id, quod ex quadam decretali bonæ memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri ſtandum eſſe ſuper hoc verbo viri & mulieris credebas, receptis teſtibus à filio eiuſdem R. productis, quibus legitimè comprobauit prędictum R. matrem ſuam in capella ſancti Sergij affidaſſe, eum ipſius R. hæredem eſſe legitimum iudicaſti.

Extra li. 4. tit. 17. de illis qui ſint filij legit. ca. Per tuas.

Extra li. 4. tit. 7. de filijs legit. ca. Tranſmiſſa.

Nos autem attendentes, quod plus eſt, quod in veritate agitur, quàm quod ſimultè concipitur: licet dictus R. cum ea dimiſſa, quam vt concubinam habuerat, ad alia vota tranſiuerit, videatur ipſo facto matrimonium, quod inter eos celebratum fuerat, denegaſſe: quia tamen deſponſatio per teſtes legitimos comprobata, eòs matrimonialiter fuiſſe coniunctos oſtendit: ſiue ipſa deſponſatio fuerit de præſenti, vt per conſenſum legitimū per verba de præſenti expreſſum, copula matrimonij inter eos fuerit celebrata: ſiue per verba de futuro, carnali copula ſubſequuta: non tam decretali dicti prædeceſſoris noſtri, quæ in caſu diſſimili loquitur, quàm inductis probationibus innitentes, te proceſſiſſe legitimè reſpondemus, ſententiam tuam authoritate apoſtolica confirmantes.

Idem nobili viro G. montis Peſſulani.

In terris eccleſiæ Papa poteſt liberè legitimos illegitimare, in terris vero alienis, non niſi ex cauſis multum arduis, vel niſi in ſpiritualibus, tunc tamen indirectè. & per quandam conſequentiam intelligitur legitimare etiam quo ad temporalia. hoc tamen vltimum non eſt ſine ſcrupulo.

Conſtitutio xxix.

PEr venerabilem fratrem noſtrum Arelaten. archiepiſcopum tua nobis humilitas ſupplicauit, vt filios ſuos legitimationis titulo dignaremur decorare, quatenus eis, quo minus ſibi ſuccederent, natalium obiectio non noceret. Quod autem ſuper hoc apoſtolica ſedes plenam habeat poteſtatem, ex illo videtur, quod diuerſis cauſis inſpectis, cum quibuſdam minus legitimè genitis, non naturalibus tantum, ſed adulterinis etiam, diſpenſauit, ſic ad actus ſpirituales illos legitimans, vt poſſint in epiſcopos promoueri: ex quo veriſimilius creditur & probabilius reputatur, vt eos ad actus legitimare valeat ſeculares, præſertim ſi præter Romanos pontifices inter homines ſuperiorem alium non cognoſcant, qui legitimandi habeat poteſtatem. Quia cum maior in ſpiritualibus tam prouidentia, quàm authoritas & idoneitas requiratur: quod in maiori conceditur, licitum eſſe videtur & in minori. Per ſimile quoq; videtur id poſſe probari, cum eo ipſo quod aliquis ad apicem epiſcopalis dignitatis attollitur, eximitur à patria poteſtate.

Ibid. cap. Per venerabilem.

30 quæſt. 4 ca. Liberi.

96. diſt. ca. Duo ſunt.

93. diſt. ca. Illud.

54. diſt. ca. Præterea etiam ſi ſimplex epiſcopus ſcienter ſerunm alterius in presbyterum
Si ſeruus. ordinaret, licet ordinator domino ſatisfacere teneretur, ordinatns tamen iugũ
euaderet ſeruitutis. Videretur ſiquidem monſtroſum, vt qui legitimus ad ſpiritua
les fieret actiones, circa ſeculares actus illegitimus remaneret. Vnde cum in
ſpiritualibus diſpenſetur, conſequenter intelligitur in temporalibus diſpenſa-
tum. Id autem in patrimonio beati Petri liberè poteſt apoſtolica ſedes efficere, in
quo & ſumml pontificis authoritatem exercet, & ſummi principis exequitur
poteſtatem. Videbatur autẽ ex eo trahere maiorem audaciam poſtulandi, quod
cum rex Francorum I. reginam dimiſerit, & ex alia poſtmodum ſuperducta pue
rum ſuſcepit & puellam, & tu ſimiliter excluſa legitima ſuperduxeris aliam ex
qua filios ſuſcepiſti: ſicut cum filijs regis eiuſdem, ſic cum tuis eredebatur de be-
nignitate ſedis apoſtolicæ diſpenſandum. Verum ſi veritas diligenter inſpici-
tur, non res ſimilis, ſed valde diſſimilis inuenitur. Nam rex ipſe à regina per Re-
2 quaſt. 6. men. archiepiſcopum apoſtolicæ ſedis legatum fuit per ſentẽtiam ſeparatus. Tu
cap. vero vxorem tuam à te remeritate propria ſeparaſti. Ipſe quoque priuſquam ad
eum prohibitio de non contrahendo cum altera perueniſſet, aliam ſuperduxit,
ex qua prolem geminam noſcitur ſuſcepiſſe: ſed tu in contemptũ eccleſiæ, aliã
ſuperinducere attenraſti. Præterea rex ipſe contra matrimonium impedimen-
tum affinitatis obiecit, & coram præfato archiepiſcopo teſtes induxit: cuius ſen-
27. quæ. 2. tentia, quia caſſata fuit ſolummodo propter iudiciarium ordinem non ſerua-
ca Omne tum, nos poſt reſtitutionem reginæ alios cognitores duximus deputandos. Tu
itaque. verò vxori tuæ nihil, quod diuortium induceret, obieciſti: cum etſi fides thori
Etſi 32. quæ. ſit vnum de tribus bonis coniugij, non tamen ipſius violatio coniugale vincu-
1 ca Non lum violaſſet. De filijs ergo eiuſdẽ regis, vtrum legitimi vel illegitimi fuerint,
enim. quamdiu pendet quæſtio affinitatis obiectæ, poteſt non immerito dubitari. Nã
ſi affinitas fuerit comprobata, prædictam reginam non eſſe regis coniugem ap-
parebit: & per conſequens alia videbitur ſibi legitimè copulata, & filios ei legi-
timos peperiſſe. Inſuper cum rex ſuperiorem in temporalibus minimè recogno
ſcat, ſine iuris alterius læſione in eo ſe iuriſdictioni noſtræ ſubijcere potuit, in
quo videretur aliquibus, quod per ſeipſum (non tanquam pater cũ filijs, ſed tan-
quam princeps, cum ſubditis) potuit diſpenſare. Tu autem noſceris alijs ſubiace-
re. Et infrà.

Rationibus igitur his inducti, regi gratiam fecimus requiſiti, cauſam tam ex
veteri, quàm ex nouo teſtamento trahentes, quod non ſolum in eccleſiæ patri-
monio (ſuper quo plenam in temporalibus gerimus poteſtatem) verumetiam
in alijs regionibus certis cauſis inſpectis temporalem iuriſdictionem caſualiter
Deut. 17. exercemus: non quod alieno iuri prȩiudicare velimus, ſed quia in Deuteron cõ-
tinetur, ſi difficile & ambiguum apud te iudicium eſſe conſpexeris, inter ſangui
nem & ſanguinem, cauſam & cauſam, lepram & lepram, & iudicinm intra por-
tas videris variari, venies ad ſacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit
illo tempore: qui iudicabunt tibi iudicij veritatem: & facies quæcunq; dixerint,
qui præſunt loco, quem elegerit dominus, ſequeriſque eorum ſententiam. Qui
autẽ ſuperbierit, nolens obedire ſacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat
domino Deo tuo, decreto iudicis morietur.

Sanè cum Deuterõ. lex ſecunda interpretetur, ex vi vocabuli comprobatur,
vt quod ibi decernitur, in nouo teſtamento debeat obſeruari. Locus enim quem
2 quaſt. 7. elegit dominus apoſtol. ſedes eſſe cognoſcitur. Cũ enim Petrus vrbẽ fugiẽs, exi-
ca Beatus uiſſet, volẽs eum dominus ad locũ, quem elegerat, reuocare, interrogatus ab eo,
Petrus & Domine quo vadis? Reſpondit: Venio Romam iterum crucifigi. Quod intelli-
Paulus. gens pro ſe dictum, ad locum ipſum eſt protinus reuerſus. Sunt autem ſacerdo-
Mat. 16. tes leuitici generationis fratres noſtri, qui nobis iure leuitico in executione ſa-
Pſal 109. cerdotalis officij coadiutores exiſtũt. Is verò ſuper eos ſacerdos ſiue iudex exiſtit,
Act. 10. cui dominus inquit in Petro: Quodcunq; ligaueris ſuper terrã, erit ligatum & in
cœlis. Eius vicarius, qui eſt ſacerdos in æternũ ſecundũ ordinem Melchiſedech,
cõſtitutus à Deo iudex viuorũ & mortuorũ. Tria quippe diſtinguit iudicia: pri-
mum

mum inter ſanguinē & ſanguinē: per quod criminale intelligitur & ciuile. Vltimū inter lepram & leprā: per qđ eccleſiaſticū & criminale notatur. Mediū inter cauſam & cauſam: quod ad vtrumque refertur, tam eccleſiaſticum, quàm ciuile, in quibus cum aliquid fuerit difficile vel ambiguum, ad iudicium eſt ſedis apoſtolicæ recurrendum, cuius ſententiam qui ſuperbiens contempſerit obſeruare, mori præcipitur, id eſt, per excommunicationis ſententiam velut mortuus à communione fidelium ſeparari. Paulus etiam vt plenitudinem poteſtatis exponeret ad Corinthios ſcribens ait: Neſcitis quoniam angelos iudicabitis? quanto *1. Cor. 6.* magis ſecularia?

Licet igitur cum filijs ſæpe dicti regis (de quibus an fuerint legitimi ab initio dubitatur) duxerimus diſpenſandum: quia tamen tam lex Moſaica, quàm canonica ſobolem ſuſceptam ex adulterio deteſtatur, teſtante domino, quod manſeres & ſpurij vſque ad decimam generationem in eccleſiam non intrabunt: canone vero vetante tales ad ſacros ordines promoueri: ſecularibus quoque legibus non ſolum repellentibus eos à ſucceſſione paterna, ſed negantibus ipſis etiam alimenta, petitioni tuæ non duximus annuendum.

Idem H. & R. Canonicis Beneuentanis.

Si coniugatus viuente prima in facie eccleſia contrahit cum ſecunda hoc ignorante, legitima erit eorum proles.

Conſtitutio xxx.

EX tenore literarum veſtrarum nobis innotuit, quod quum G. vidua hæredi- *Ibidem ca.* tatem quondam R. mariti ſui ſibi & pupillo filio ſuo reſtitui poſtularet, pars *Ex tenore.* aduerſa petitionem eius nitebatur excludere pro eo, quod R. maritum ipſius viduæ de adulterio genitum aſſerebat. Et infrà.

Intelligentes, quod pater prædicti R. matrem ipſius in facie eccleſiæ ignaram, quod ipſe aliam ſibi matrimonialiter copulaſſet, duxerit in vxorem, & dum ipſa coniunx ipſius legitima putaretur, dictum R. ſuſceperit ex eadem: in fauorem prolis potius declinamus, memoratum R. legitimum reputantes.

Idem Epiſcopo Tibertino.

Proles infidelium, qui poſtea conuertuntur, legitima eſt, etiamſi parentes ſiut in gradu prohibito lege canonica.

Conſtitutio xxxj.

GAudemus. Et infrà. Cæterum prolem de infidelium coniunctionibus na- *Ibidem ca.* tam, qui ſecundo, tertio, vel vlteriore gradu, ſecundum opinionē illorum *Gaudemus* matrimoniali contraxerunt affectu, poſt fidem receptam (vtilitate publica ſuadente) legitimam volumus reputari.

QVI MATRIMONIVM ACCVSARE poſſunt, vel contra illud teſtificari.

IDEM ARCHIEPISCOPO PRAEPOSITO ET Priori S. Mariæ de Albanen. Genuenſi.

Repellitur accuſans matrimonium propter queſtum.

Conſtitutio xxxij. *Extra li. 4.*

SIgnificante M. de Canula noſtro eſt apoſtolatui declaratum, quod *4. tit. 18. c.* cum N. duxiſſet legitimè in vxorem, S. mater ipſius niſa eſt matri- *matrimo-* monium accuſare, vt ab eo pecuniam extorqueret: & licet intelle- *nium accu-* ctui ſuo praua non poſſint opera reſpondere, nihilominus vult ha- *ſare. cap.* bere pecuniam, vt ab accuſatione deſiſtat. *Significāte*

Cum igitur non ſit malitijs hominum indulgendum, mandamus, qua- *2. quaſt. 1.* *cap. Prohi-* tenus, ſi eſt ita, ipſam ab accuſatione matrimonij repellentes, eidem ſuper *bentur.* hoc ſilentium imponatis.

Innocentius Papa tertius.

Repellitur ab accuſatione matrimonij, qui denunciationis tempore tacuit, niſi denunciationem probabiliter ignorauit, vel iuret de nouo didiciſſe, & quod non obijcit illam malitioſe.

Conſtitutio xxiij.

Ibidem ca. Cũ in tua.

CVm in tua diœceſi. Et infrà. Si verò poſt contractum matrimonij aliquis appareat accuſator, cum non prodierit in publicum, quando banna ſecundum conſuetudinem in eccleſijs edebantur, vtrum vox ſuæ debeat accuſationis admitti, meritò quæri poteſt.

35. quæſt. 1. ca. illa cauenda.

Super quo ſic duximus diſtinguendum, quod ſi tempore denunciationis præmiſſæ, is qui iam coniunctos impetit, extra diœceſim exiſtebat, vel aliàs denunciatio non potuit ad eius notitiam peruenire, vtpute ſi nimiæ infirmitatis feruore laborans, ſanè mentis patiebatur exilium: vel in annis tam teneris conſtitutus, quod ad cõprehenſionem talium eius ætas ſuffìcere non valebat: ſeu alia cauſa legitima fuerit impeditus, eius accuſatio debet audiri. Alioquin cũ rationabiliter præſumatur, quod denunciationem publicè factã idem exiſtens in ipſa diœceſi minimè ignorauit, tanquã ſuſpectus eſt procul dubio repellendus: niſi proprio firmauerit iuramento, quod poſtea didicerit ea, quæ obiecerit: & ad hoc non ex malitia procedat: quia tunc etiam ſi didiciſſet ab illis, qui denunciationis tempore ſiluerunt, claudi non debet eidem aditus accuſandi: quoniam etſi ab impetitione huiuſmodi culpa de ſilentio tali cõtracta illos excluderet, iſte tamen amoueri nequiret, cum culpabilis non exiſtat.

DE DIVORTIIS.

INNOCENTIVS PAPA III. EPIſcopo Ferrarienſi.

Vinculum coniugale non diſſoluitur altero coniugum fidelium in hæreſim lapſo. Sed ſi vnus infidelium coniugum conuertatur ad fidem, & alter nolit ſibi cohabitare, vel non ſine blaſphemia, vel ſine peccato mortali, ſoluitur coniugium, & conuerſus contrahere poterit.

Extra lib. 4. tit. 19. de diuortijs cap. Quantum te nouimus. 28. quæſt. 2. ca. Si infidelis.

Conſtitutio xxxiiij.

QVanto te nouimus in canonico iure peritum. Et infrà.

Sanè tua fraternitas intimauit, quod altero coniugum ad hæreſim tranſeunte, qui relinquitur, ad ſecunda vota deſiderat conuolare. Quod vtrum poſſit fieri, per tuas nos duxiſti literas conſulendos.

Extra lib. 3. tit. 33. de conuerſione infide. ca. Laudabilem. 28. quæſt. 1. ca. Si infidelis. 1. Cor. 7. 28. quæſt. 2. ca. Si infidelis.

Nos igitur conſultationi tuæ reſpondentes diſtinguimus, licet quidam prædeceſſor noſter ſenſiſſe aliter videatur, an ex duobus infidelibus, alter ad fidem catholicam conuertatur, vel ex duobus fidelibus alter labatur in hæreſim, vel decidat in gentilitatis errorem. Si enim alter infidelium coniugum ad fidẽ catholicam conuertatur, altero vel nullo modo, vel non ſine blaſphemia diuini nominis, vel vt eum pertrahat ad mortale peccatum, ei cohabitare volente: qui relinquitur, ad ſecunda, ſi voluerit, vota tranſibit. Et in hoc caſu intelligimus, quod ait Apoſt. Si infidelis diſcedit, diſcedat: frater enim vel ſoror non eſt ſeruituti ſubiectus in huiuſmodi. Et canonem etiam in quo dicitur, cõtumelia creatoris ſoluit ius matrimonij circa eum, qui relinquitur. Si verò alter fidelium coniugũ vel labatur in hæreſim, vel tranſeat ad gentilitatis errorem, non credimus, quod in hoc caſu is, qui relinquitur, viuente altero poſſit ad ſecundas nuptias conuolare, licet in hoc caſu maior appareat contumelia creatoris.

28. quæſt. 2. ca. Item illud. 32. quæſt. 7. cap. 1.

Nam etſi matrimonium verum inter infideles exiſtat, non tamen eſt ratum: inter fideles autem verum & ratum exiſtit: quia ſacramentum fidei, quod ſemel eſt admiſſum, nunquam amittitur, ſed ratum efficit coniugij ſacramentum, vt ipſum in coniugibus illo durante perduret.

Nec

Nec obſtat, quod à quibuſdam forſan obijcitur, quod fidelis relictus nõ debeat iure ſuo ſine culpa priuari, cum in multis caſibus hoc contingat, vt ſi alter coniugum incidatur.

Per hanc reſponſionem quorundam malitiæ obuiatur, qui in odium coniu- *32 quæſt. 7*
gum, vel quando ſibi inuicem diſplicerent, ſi eas poſſent in tali caſu dimittere *ca. Illi.*
ſimularent hæreſim, vt ab ipſa (nubẽtibus cõiugibus) reſilirent. Per hanc ipſam *32. quæſt. 1*
reſponſionem illa ſoluitur quæſtio, qua quæritur, vtrum ad eum qui ab hæreſi *ca. Dixit*
vel infidelitate reuertitur, is, qui permanſit in fide, redire cogatur. *dominus.*

Idem Epiſcopo Tiberiadenſi.

Pagani iuncti in gradu prohibito, lege canonica tantum, conuerſi ad fidem, non ſeparantur. Si paganus prius plures vxores habebat, poſt fidem ſuſceptam adhærebit primæ: & ſi repudiata vxore cum ſecunda contraxerit, etiam poſt baptiſmum dimittet ſecundam, & adhærebit primæ repudiatæ, etiam ſi repudiata cum alio contraxiſſet ſecus ſi fornicata fuiſſet.

Conſtitutio xxxv.

GAudemus in domino. Et infrà. Vtrum pagani vxores accipientes in ſecũ- *Ibidem ca.*
do vel tertio vel vlteriore gradu ſibi coniunctas, ſic coniuncti, debeant *Gaudemus*
poſt conuerſionem ſuam in ſimul remanere, vel ab inuicem ſeparari, edoceri
per ſcriptum apoſtolicum poſtulaſti. Super quo taliter reſpondemus, quod
quum ſacramentum coniugij apud fideles & infideles exiſtat, quemadmodum *26. diſt. ca.*
oſtendit Apoſtolus, dicens: Si quis frater infidelem habet vxorem, & hæc con- *Deinde.*
ſentit habitare cum eo, non illam dimittat, & in præmiſſis gradibus à paganis, *1. Cor. 7.*
quoad eos, matrimonium licitè ſit contractum: qui conſtitutionibus canoni-
cis non arctantur (quid enim ad nos, ſecundum Apoſt. eundem, de his quæ foris
ſunt iudicare?) in fauorem præſertim Chriſtianæ religionis & fidei, à cuius
perceptione per vxores ſe deſeri timentes viri, poſſunt facilè reuocari: fideles hu
iuſmodi matrimonialiter copulati liberè poſſunt & licitè remanere coniũcti,
cum per ſacramentum baptiſmi non ſoluantur coniugia, ſed crimina dimit- *26 diſt ca.*
tantur. *Deinde.*

Quia vero pagani circa plures in ſimul fœminas affectum diuidunt coniuga-
lem, vtrũ poſt conuerſionẽ omnes, vel quam ex omnibus retinere valeant, non *Gen 2.*
immeritò dubitatur. Et infrà. *Gen. 3.*

Verum abſonum hoc videtur, & inimicum fidei Chriſtianæ, quum ab initio *Matt. 19.*
vna coſta in vnam fœminam ſit cõuerſa, & ſcriptura diuina teſtetur, quod pro- *Mar. 10.*
pter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori ſuæ: & erũt duo *Epheſ. 5.*
in carne vna: non dixit, Tres vel plures, ſed, Duo: nec dixit, Adhærebit vxoribus, *31. quæſt. 1.*
ſed, Vxori. Et infra. *ca. Quod ſi*
dormierit.

Nec vlli vnquam licuit in ſimul plures vxores habere, niſi cui fuit diuina *32. quæſt. 4*
reuelatione conceſſum: qui mos quandoque, interdum etiam fas cenſetur, *ca. Dixit*
per quam ſicut Iacob à mendacio, Iſraelitæ à furto, & Samſon ab homicidio: *Sara.*
ſic & patriarchæ, & alij viri iuſti, qui plures leguntur habuiſſe vxores, ab adul- *Gen. 27.*
terio excuſantur. Sanè veridica hæc ſententia probatur, etiam de teſtimonio *Ioſue. 7.*
veritatis, teſtantis in Euangelio: Quicunque dimiſerit vxorem ſuam, niſi ob for *Iudic. 16.*
nicationem, & aliam duxerit, mœchatur. Si ergo vxore dimiſſa, duci alia de iu- *14. quæſt 5.*
re non poteſt, fortius & ipſa retenta: per quod euidenter apparet, pluralita- *ca. Dixit*
tem in vtroque ſexu (cum non ad imparia iudicentur circa matrimonium) re- *dominus.*
probandam. *Matt. 19.*

Qui autem ſecundum ritum ſuum legitimam repudiauit vxorem, cum *Luc. 10.*
tale repudium Veritas in euangelio reprobauerit, nunquam ea viuente licitè *Matt. 19.*
poterit aliam etiam ad fidem Chriſti conuerſus habere, niſi poſt conuerſio- *31. quæſt 1.*
nem ipſius illa renuat cohabitare cum ipſo: aut etiam ſi conſentiat, non tamen *ca Dixit*
abſque contumelia creatoris, vel vt eum pertrahat ad mortale peccatum: in quo *dominus in*
caſu reſtitutionem petenti, quamuis de iniuſta ſpoliatione conſtaret, reſtitutio *Euangelio.*
negaretur: quia ſecundum Apoſtolum, frater aut ſoror non eſt in huiuſmodi *28. quæſt. 1*
ſubiectus ſeruituti. *ca. Si infi-*
delis.

Quod *1. Cor. 7.*

Quod ſi conuerſum ad fidem, & illa conuerſa ſequatur, antequam propter cauſas prædictas legitimam ille ducat vxorem, eam recipere compelletur. Quãuis quoque ſecundum Euangelicam veritatem, qui duxerit dimiſſam mœchatur, non tamen dimiſſor poterit obijcere fornicationem dimiſſæ, pro eo quod nupſit alij poſt repudium, niſi aliàs fuerit fornicata.

Matt. 19.

Idem Liuonienſi Epiſcopo & eis qui cum eo ſunt fratribus.

Non licet relictam fratris in vxorem accipere, & de facto ducta ſeparanda eſt, niſi aliter eccleſia diſpenſet.

Conſtitutio xxxvj.

Ibidem ca. Deus qui. 35. quaſt. 3. ca. Quadã Deut. 25.

DEus qui eccleſiam ſuam. Et infrà. Quia diſpar eſt ritus in Liuonien. eccleſia de nouo ad fidem catholicam conuerſorum à noſtro: propter infirmitatem gentis eiuſdem concedimus, vt matrimonijs contractis cum relictis fratrum vtantur, ſi tamen (fratribus decedentibus ſine prole, vt ſemen defuncti iuxta legem Moſaicam ſuſcitarent) cum talibus contraxerunt, ne tales ſibi de cætero, poſtquam ad fidem venerint, copulent prohibentes.

Idem Archiepiſcopo Compoſtellano, & vniuerſis epiſcopis in regno Legionenſi conſtitutis.

Cogitur mulier ex officio iudicis donata ſibi à viro propter nuptias pro conſeruatione illiciti matrimonij relaxare, ſi talis donatio præſtet impedimentum diſſolutioni talis matrimonij.

Conſtitutio xxxvij.

Extra lib. 4. tit. 20. de donat. inter virũ & vxorẽ, ca. Etſi neceſſe 16. quaſt. 1. ca. Legi.

ETſi neceſſe ſit. Et infrà. Quia verò caſtra quædam, quæ rex Legion. filiæ regis Caſtelli in dotem tradidiſſe proponitur, ita vt ſi eam aliqua occaſione relinqueret, ipſa cederent in ius eius impedimentum præſtare videntur huiuſmodi copulæ diſſoluendæ: cum caſtra ipſa non tam ob turpẽ, quàm ob nullam cauſam ſint data, vtpote cum inter eos matrimonium non exiſtat: & ideo nec dos nec donatio propter nuptias, ne ad commodum ei cedat, quod debet in pœnam eius potius retorqueri: caſtra ipſa reſtitui volumus, & ad id puellam per excommunicationis ſententiam coarctari.

Idem Archidiacono Sancti Andreæ de Scotia.

Vſufructuarius donans ſine conſenſu domini rem ipſam vxori propter nuptias, non transfert in eam plus iuris, quàm ipſe habebat. Idem de eo, qui ſub conditione adimente habet rem in hæreditatem vel in feudum.

Conſtitutio xxxviij.

Ibidem ca. Nuper. 10 quaſt. 2. ca. Hoc ius porrectum.

NVper à nobis tua diſcretio requiſiuit, ſi aliqua terra alicui data fuerit, non in hæreditatem vel feudum, ſed tantum quoad vixerit poſſidenda, & ipſe poſtmodum tertiam partem vxori ſuæ in dotem conceſſerit, vtrum eo defuncto præfatam dotem vxor (dum vixerit) habere debeat & tenere: quum eccleſia dotes protegere teneatur viduarum? Poſtulaſti præterea, ſi qua terra data fuerit alicui, & hæredi, quem de vxore legitima procrearet, in hæreditatem vel feudum: & ipſe vxori ſuæ quadam parte ipſius in dotem conceſſa, deceſſerit poſtmodum ſine prole, an mulier dotem eandem de iure poſſet habere?

1. quaſt. 7. ca. Daibertum.

Nos autem conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod cũ regulariter nullus plus iuris transferre poſſit, quàm eum conſtat habere: vir, cui terra prædicto modo conceditur, non poteſt vxori relinquere, quod ei non licuit, niſi quoad vixerit poſſidere: nec licet vxori ſuæ partẽ illius terræ in donationem propter

nuptias

nuptias ex viri conceſſione tenere, niſi donationi ille, ad quem ſpectat dominium illius terræ, voluerit conſentire.

Quod autem de prima conſultatione dicimus, hoc reſpondemus etiam de ſecunda. Nam licet eccleſia in cauſis viduarum ſe fauorabilem debeat exhibere, contra iuſtitiam tamen non eſt eis fauor eccleſiaſticus concedendus. Illud vero te nolumus ignorare, quod vxor dare dicitur viro dotem: vir autem vxori donationem facere propter nuptias, ſecundum legitimas ſanctiones.

88 diſt. ca. Epiſcopus. C de donat. ante nup. L. 1. & vlt. §. Sancimus.

Idem Archiepiſcopo & Archidiacono Genuenſi.

Vir agens pro dote, non omninò excluditur ex eo quod vergat ad inopiam, nec præciſe cogitur ſatiſdare vltra facultatem propriam, ſed dos ſibi aßignatur ſub cautione, quam præſtare poteſt. Etſi per illam cautionem non eßet ſufficienter prouiſum conſumptioni dotis, deponitur dos apud mercatorem, vt de honeſto lucro vir ſuſtineat onera matrimonij.

Conſtitutio xxxix.

PEr veſtras literas intimaſtis, quod cum magiſtrum R. ſuper quadam ſumma pecuniæ pro H. paupere, authoritate noſtra curaueritis conuenire, quam idē H. pro dote vxoris ſuæ requirebat ab eo: dictus R. exceptionem oppoſuit contra ipſum, quod vxorem ſuam à ſe repulerat, & tacita veritate ſuper hoc literas impetrauerat: quia cum ſuper eadem dote alia vice coram veſtræ ciuitatis conſulibus quæſtio mota eſſet, ipſi pronunciauerunt, vt quoniam idem H. ad inopiam vergere videbatur, dos illa non aſſignaretur eidem, niſi cautionem idoneam de ipſa non peritura præſtaret: vnde vos ei, vt de ſaluanda dote caueret, & vxorem ſuam reciperet, præcepiſtis. Et infrà.

Ibidem ca. Per veſtras. C. ne fide iuſſo. do. de. L. 1. & 2.

Cum ergo ſatis poſſit ei modicum credi dotis, cui creditum eſt corpus vxoris, mandamus, quatenus dotem aſſignari faciatis eidem ſub ea, quam poteſt, cautione præſtare, vel ſaltem alicui mercatori committi, vt de parte honeſti lucri dictus vir onera poſſit matrimonij ſuſtentare: ne occaſione dotis detētæ, vxor à viro dimiſſa, ſeu vir, qui dimiſit vxorem, adulterij reatum incurrat.

ff. de iur. do Si is qui Stichum.

DE NVPTIIS SECVNDIS.

INNOCENTIVS PAPA III. P. NObili mulieri.

Mulier nubens infra annum lugubrem, infamiam non incurrit.

Conſtitutio xl.

CVm ſecundum Apoſtolum, mulier mortuo viro ſuo ab eius ſit lege ſoluta, & nubendi cui vult, tantum in domino, liberam habeat facultatem: non debet legalis infamiæ ſuſtinere iacturam, quæ licet poſt viri obitum infrà tempus luctus, ſcilicet vnius anni ſpacium, nubat, conceſſa ſibi tamen ab Apoſtolo vtitur poteſtate, cum in his præſertim ſeculares leges non dedignentur ſacros canones imitari.

Extra lib. 4. tit. 21. de ſecundis nuptijs ca. Cum ſecūdum. Rom. 7. 7. quaſt. 1. ca Sicut alterius. 28. diſt. ca. Debis.

LIBRI QVARTI FINIS.

D. INNOCENTII PONTIFICIS MAXIMI, HVIVS NOMINIS TERTII, CONSTITVTIONVM DECRETAlium Liber Quintus.

DE ACCVSATIONIBVS, INQVISItionibus & Denunciationibus.

INNOCENTIVS EPISCOPVS SERVVS SERVOrum Dei, Archiepiſcopo Biſuntino.

Dicens ſe aliquem accuſaturum coram iudice, ante inſcriptionem poteſt ſine pœna deſiſtere. & non accuſare, ſed ei deſiſtenti ſilentium imponitur in perpetuum.

Conſtitutio I.

Extra lib. 5. tit 1. de accuſationibus, cap. Licet tu.

LIcet in beato Petro. Et infrà. Sanè cum ex literis B. decani S. Stephani & I. & O. canonicorum eccleſiæ Biſuntinæ ad ſedis apoſt. audientiam perueniſſet, te varia crimina commiſiſſe, ac ab eis fuiſſes per eaſdem literas ſuper periurio, crimine ſimoniæ & inceſtus delatus, Clemens Papa prædeceſſor noſter (ſeruata iudiciaria grauitate) tibi certum terminum aſſignauit, quo reſponſurus obiectis apoſtolico te conſpectui præſentares. Cum autem iuxta tenorem citationis ad ſedem apoſt. acceſſiſſes, nec vllus appareret, qui te ita impeteret de prædictis, ne aliquid de cōtingentibus omittere videremur, ab I. & O. archidiaconis in noſtra præſentia conſtitutis quæſiuimus diligenter, ſi quid ſuper præmiſſis aduerſus te pro ſe, vel alijs proponere vellent, & quod ſcripſerant, legitimè demonſtrarent: ipſi autem, quod non propoſito accuſandi hæc ſcripſerant, reſponderunt, ſed quia ſuper quibuſdam incorrigibilis videbaris, quædam de te apoſt. ſedi duxerant intimanda: ſed nuncius, qui pro literis acceſſerat impetrandis, mandati formam exceſſit.

4. quæſt. 5. ca. Quiſq; Epiſcoporũ

Nos igitur dictis canonicis ſuper prædictis ſilentium duximus imponendũ, ne te de cætero eis ſuper his accuſare liceat, vel etiam infamare.

Quia vero prędicti canonici citra vinculum inſcriptionis deſiſtere voluerũt, eis de iuris permiſſione id non duximus imputandum. Ne autem in abſolutione tua minus canonicè procedere videamur, quamuis potius in odore bonæ o-

3. quæſt. 3. ca. Si quẽ.

pinionis coëpiſcoporum noſtrorum, quàm eorum infamia delectemur, Cabilonen. epiſcopo & abbati de Firmitate, inquiſitionem tuæ famæ duximus committendam.

Idem Saliburgenſi Archiepiſcopo.

Ad proſequendam accuſationem criminalem, non admittitur procurator, licet poſſit allegare cauſam abſentia, ſeu alias exceptiones non tangentes crimen propoſitum: & qui iurauit ſtare mandato alicuius, non admittitur ad accuſandum illum, ſi virtute iuramenti ſibi fuit iniunctum vt non accuſaret.

Conſtitutio II.

Ibid cap. Veniens.

VEniens ad apoſt. ſedem A. Pragen. canonicus contra Pragen. epiſcopum inter alia propoſuit coram nobis, quod cum eſſet filius ſacerdotis, in eccleſiam fuerat Pragen. intruſus: & contra eiuſdem eccleſiæ priuilegium homagium duci Bohemiæ præſtitiſſet, ſic ſubijciens Pragen. eccleſiam ſeruituti. Et infrà. Vnde prædictum epiſcopum ad feſtum reſurrectionis dominicæ peremptoriè nos meminimus citauiſſe. Idem vero ad ſuam excuſationem viarum diſcrimina, conſecrationem chriſmatis imminentem, & quod filius Bohemię principis eſſet per ipſum baptizandus, tunc temporis per nuncios & literas allegauit. Licet autem excuſationes huiuſmodi, ſicut erant, friuolas æſtimãres, ipſum reputauimus contumacem: nec procuratores eius in cauſa poſſemus recipere criminali:

nali:eis tamen conceſſimus auditores, vt ſi poſſent, illum aliquatenus excuſa-
rent. Cumq́ue prædictus A. coram eis repetijſſet obiecta, fuit ex aduerſo reſpon-
ſum, quod, cum olim ſuper hoc ad Magdeburgenſem archiepiſcopũ literæ fue-
rant impetratæ, idem A. in obiectorum ſe videns probatione deficere, ad pedes
eius ſe humiliter proſternens, veniam poſtulauit: & quod aduerſus eum calum-
nioſe proceſſerat, eſt confeſſus. Cæterum cum ſuper hoc mandato ſtare
eiuſdem archiepiſcopi iurauiſſet, ipſe præcepit eidem, ſub debito præſtiti iura-
menti, vt contra eundem epiſcopum de cætero proponere talia non auderet.

Cum igitur nobis ex ipſius A. confeſſione conſtaret ipſum iuramentum hu- *3. quæſt. 10.*
iuſmodi præſtitiſſe, ac tale recepiſſe mãdatum, ſuper impetitione dicti epiſcopi *ca. Placuit.*
ſilentium ei duximus imponendum: propter contumaciam tamen eidem epi- ** al. cano-*
ſcopo * citationem & purgationem propter infamiam indicentes. *nicã purga tionem.*

Idem Priori S. Fridiani, & Magiſtro B. canonico Piſano.

Denunciator criminis non ſe inſcribit, quia ad correctionem tendit: accuſationem autem inſcribit, quia tendit ad pœnam: excipiens vero inſcribit ad pœnam extraordinariam, ſi per exceptionem deijcitur ab obtento: & dum diſcutitur de crimine per modum exceptionis, poteſt interuenire procurator.

Conſtitutio iij.

SVper his, de quibus nos conſulere voluiſtis, inquiſitioni veſtræ breuiter re- *Ibidem ca.*
ſpondemus, quod tribus modis valet crimen opponi: Denũciando, excipien- *Super his.*
do, & accuſando. Quando crimen in modum denunciationis opponitur, non
eſt inſcriptio neceſſaria, ſed cum in modum accuſationis, oportet inſcribi, quo- *Infra lib. 5.*
niam ad depoſitionem inſtituitur accuſatio, ſed ad correctionem eſt denuncia- *tit. de ſimo*
tio facienda. Cum aũt excipiendo fuerit crimen obiectum, diſtinguendum eſt, *nia. cõſtit.*
quare opponatur & quãdo. Si autem obijcitur, vt ab accuſatione & teſtificatio- *Licet Heli.*
ne aliquis repellatur, non eſt inſcribi neceſſe, ſed cum opponitur, vt quis à pro-
motione officij vel beneficij excludatur. Si ante confirmationem obijcitur, nõ
cogitur quiſquam inſcribere: quia crimen hoc modo probatum, impedit pro-
mouendum, ſed non deijcit iam promotum. Poſt confirmationem verò, cum
ſcilicet ordinandus fuerit aliquis aut etiam conſecrandus, quia etiã ab obtinen-
do repellit, & deijcit ab obtento, ad extraordinariam pœnam, ſecundum arbi-
trium iudicis diſcreti, citra vinculum inſcriptionis eſt excipiens aſtringendus,
ſi defecerit in probando: pro eo quod crimine ſic probato perdit, quod per ele-
ctionẽ & confirmationẽ ei fuerat acquiſitum: ſed ob hoc prius habita non amit-
tit. Licet enim agatur de crimine, non eſt tamen huiuſmodi quæſtio crimina-
lis: vnde per procuratorem poteſt ritè tractari.

Idem Epiſcopo Vercellenſi, & abbati de Tileto.

Generales inquiſitores, ſi non ſeruauerunt debitum inquiſitionis ordinem, prudenter & cautè ſe corrigere debent. Item quæ ſit forma iuramenti, quam inquiſitores exigunt ab inquiſitis.

Conſtitutio iiij.

QValiter & quando. Et infrà. Si circa Nouarien. epiſcopum debitũ inqui- *Ibidem ca.*
ſitionis ordinem ſeruaſtis, diſcretionem veſtram in domino commenda- *Qualiter.*
mus. Si vero qualibet occaſione prætermiſiſtis eundem, adhuc ipſum tempore
opportuno volumus obſeruari, ne inde naſcantur iniuriæ, vnde iura naſcũtur.
Ideoq́; mandamus quatenus ad conſcientiæ veſtræ iudicium recurrentes, ſi con- *21. quæſt. 5*
tra præſcriptũ ordinem, tanquã homines exceſſiſtis, nõ pudeat vos errorẽ veſtrũ *cap. Peruenit.*
corrigere, qui poſiti eſtis, vt aliorum corrigatis errores: quoniã apud iudicem di-
ſtrictum, in qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis: ita videlicet, vt inue- *Matt. 7.*
niatis occaſionem aliquam congruentem, per quam ne veſtra vileſcat authori-
tas, quantò cautius & prudentius poteritis ſuperſedeatis ad præſens: quoniam ex
his, quæ inordinatè ſunt acta, non poteſt ordinabiliter agi. *14. quæſt. 5.*

Si vero præſcriptum ordinem cuſtodiſtis, omni gratia & timore poſtpoſitis, *cap. Neque enim ſi.*

Supra lib. 2. conſtit.

Deum ſolum habentes præ oculis, via regia incedentes, ſine perſonarum acceptione in negocio procedatis. Formam vero iuramenti, quam à clericis Nouarien. ſuper inquiſitione faciẽda in hoc negocio recepiſtis, in ſimilibus volumus obſeruari: vt videlicet iurent clerici, quod ſuper his, quæ ſciunt vel credunt eſſe in ſua eccleſia reformanda, tam in capite, quàm in membris (exceptis ocultis criminibus) meram & plenam dicant inquiſitoribus veritatem.

Idem Archiepiſcopo Arelatenſi, & Abbati Vallis magnæ.

Si is, contra quem inquiritur, iurauit reſpondere tantum ad interrogata; poſt confeßionem auditur volens probare excuſationes qua confeßionem non perimunt, ſed exponunt : ſecus ſi iurauerit plenam & meram veritatem dicere.

Conſtitutlo v.

Ibid cap. Cũ dilecti. 2. quaſt. 1. ca Dem omnipotens. Gen 6.

CVm dilecti filij Ciſtertiẽ. abbas & P. & R. monachi Fontis frigidi apoſtol. ſedis legati ad eccleſiam Agathen. acceſſiſſent, vt in ea legationis officium exercerent, quia de Agathen. epiſcopo per frequentem clamorem multa ſibi fuerant inſinuata ſiniſtra: voluerunt deſcendere ac videre, ſi clamorem opere compleuiſſet. Et infrà.

3. quaſt 9. ca. Hortamur. 2. quaſt. 1. cap. Nulli.

Quia verò nobis non conſtitit, ſub qua forma Epiſcopus cum canonicis Agathen. coram dictis legatis præſtiterit iuramentum, vtrum, videlicet ita iurauerit, vt ſuper ſtatu eccleſiæ plenam & meram diceret veritatem, an vt ad inquiſita veraciter reſponderet: Mandamus, quatenus eiſdẽ legatis ex parte noſtra mandetis, vt ſub qua forma iuramentum præſtiterit, ſtudeant fideliter intimare. Et ſi ſecundum reſponſionem eorum, ſub ſecunda forma iurauit, aut ipſe ſufficienter probauerit, ſe ſub illa forma iuraſſe, per depoſitiones teſtium, quos produxit, aut etiam aliorum: cum depoſitiones illæ non fuerint publicatæ, nec productioni teſtium renunciare curauerit: quoniam ſecundum eandem non tenetur ex debito iuramenti, niſi ad inquiſita ſolummodo reſpondere, vos excuſationes ſuas audire curetis. Et ſi eas probauerit, cum excuſationes huiuſmodi cõfeſſiones non perimant, ſed exponant, quæ tales ſunt, vt ad bonum & malum valeant retorqueri, & ideo iudicari debent ex cauſa, cum ſublato appellationis obſtaculo abſoluatis: cum etſi repertus ſit culpabilis in quibuſdam, ex labore tamẽ & pudore punitus, quos propter hanc cauſam incurrit, huiuſmodi leuis culpa leuiter ei valeat indulgeri. Quod ſi excuſationes illas ſuper dilapidatione, naufragio & ſimonia probare nequiuerit, aut ſub prima forma iurauerit, cum ſecũdum eandem, nec veritatem tacere, nec admiſcere debuerit falſitatem: vos, (nõ obſtantibus excuſationibus, quas de nouo propoſuit: cũ in confeſſionibus ſuis nullam de illis omninò fecerit mentionem, quamuis firmiter aſſeruerit, quod plures ex illis legatis prædictis expoſuit, cum hoc per ſe probare non poſſet, tanquam qui ſolus examinabatur ab illis) cum ab adminiſtratione Agathen. eccleſiæ remouere curetis.

Idem Archiepiſcopo Terraconenſi, & Abbati S. Mariæ de Populeto & Archidiacono Barchinonenſi.

De veritate criminum non inquiritur, niſi prius conſtet de infamia, & tunc non inimici vel periuri, ſed idonei viri ad proſequendum inquiſitionem & ad teſtimonium admittuntur: & non probato crimine, indicitur infamato purgatio.

Conſtitutio vi.

Ibidem ca. Cum oporteat. 3. queſt. 5. ca. Cõſanguinei actu.

CVm oporteat epiſcopnm. Et infrà. Sanè venientibus ad apoſt. ſedem G. & H. canonicis Vicentinenſibus & multa enormia contra Vicen. epiſcopum proponentibus coram nobis, quia illa non debeamus ſub diſſimulatione tranſire, vobis inquiſitionem illorum duximus committendam. Verum dictus epiſcopus, antequam ad ipſum noſtra citatio perueniſſet, ad præſentiam noſtram accedens propoſuit, quod illi, qui enormia de ipſo ſuggeſſerant typo malitię potius, quàm iuſtitiæ zelo ducti nobis huiuſmodi intimarunt: cũ ipſi eius ſint inimici

mici manifeſti,& cum eius hoſtibus conuerſentur, conſanguineoſque ſuos ac complices intendant ad teſtificandum producere contra ipſum, qui ad denunciandum, ſeu teſtificandum admitti non debent, vtpote iuramenti præſtiti tráſgreſſores, & alijs criminibus irretiti. Et infrà. Diſcretioni veſtræ mandamus, quod niſi ſuper prædictis famam ipſius læſam eſſe noueritis, vos ad inquiſitioné illorum ſubito non procedatis. Quod ſi ad inquiſitionem fuerit procedendū, prædictos vel alios, quos ipſius eſſe conſtiterit inimicos, nec ad proſequendam inquiſitionem, nec ad perhibendum teſtimonium contra ipſum epiſcopū admittatis: ſed per viros idoneos ſuper his, quæ geſta ſunt, inquiratis diligentius veritatem: & ſi nihil graue probatum fuerit cōtra ipſum, vos purgationem canonicam indicatis eidem.

Innocentius Papa tertius.

A denunciatione repellitur publicus concubinarius, excommunicatus & conſpirator & is qui non præmonuit.

Conſtitutio vij.

CVm dilectus filius. Et infrà. Si vobis conſtiterit prædictos, quorū nomine ſunt exceſſus huiuſmodi de epiſcopo nunciati, publicè concubinarios túc fuiſſe, propter quod in eos fuit excommunicationis ſententia promulgata, vel præfatum epiſcopū de iam dictis exceſſibus non fuiſſe præmonitum ab eiſdē, vel ipſos conſpiraſſe in eum, à denunciatione repellatis eoſdem: alioquin audiatis, quæ fuerunt hincinde propoſita: eidem epiſcopo authoritate noſtra nihilominus prohibentes, ne ſuper his, ſuper quibus ad audientiam noſtram fuerit legitimè appellatum, præfatos clericos indebitè grauare præſumant, donec cauſa ſupradicta iuxta formam mandati noſtri fuerit terminata. *Ibidem ca. Cū dilectus Infra lib. 5 de ſimonia, cōſtit. Per tuas.*

Idem Epiſcopo Gebennenſi.

Crimen probatum per modum inquiſitionis, regulariter pœna ordinaria non punitur: ſed ſi impedit ordinis executionem fit depoſitio, ſicut in accuſatione: & ſi impedit tantum beneficij retentionem, fit priuatio à beneficio, nec poterit iudex hanc pœnam moderare.

Conſtitutio viij.

INquiſitionis negociū, quam de epiſcopo & de canonicis Valentin. vobis commiſimus terminandam. Et infrà. *Ibidem ca. Inquiſitionis*

Secundò quæſiſtis, quid vobis ſit ſtatuendum, ſi contra quempiam per inquiſitionem probatum fuerit tale crimen, quod deponeret accuſatum criminaliter & conuictum: in quo quidem duximus diſtinguendum, vtrū ſit tale crimen, quod ordinis executionem ſuſcepti, aut retentioné beneficij etiam poſt peractam pœnitentiam impediret: puta ſi homicidium cōmiſiſſet, vel adeptus eſſet ordinem, aut beneficium vitio ſimoniæ: quo caſu erit ſicut in accuſationis iudicio procedendum: alioquin ſecundum perſonæ merita, & qualitatē exceſſus pœnam poterit iudicantis diſcretio moderari.

Contra non infamatum ſuper veritate criminum inquiri non debet, etiam ſi libellus famoſus contra eum oblatus fuerit in ſecreto nec ſuper principali creditur teſti, qui iuratus dicit ſe illius, contra quem inquiritur, inimicum idem ſi hoc dicit ante iuramentum, niſi præſumatur hoc dixiſſe in fraudem.

Tertiæ dubitationis articulus continebat, vtrum, cum duo vel plures iurati affirmant aliquem crimen aliquod eiſdem videntibus commiſiſſe, de quo aliqua infamia non laborat, aliquam illi pœnam infligere debeatis. Et vtrum ad petitionem quorundam quaſdam ſcedulas vobis occultè tradentium infamationem epiſcopi continentes, ſit ad inquiſitionem eorū, quæ in ipſis continētur ſcedulis, procedendum, & an fides eorum dictis debeat adhiberi, qui poſt iuramentum interrogati ſecreto, vtrum ſint eorum, de quibus inquiritur, inimici: Reſpondent, quod non diligunt illos, vel directè inimicos ſe aſſerunt eorundē, aut etiam ante iuramentum id publicè confitentur, nullas tamen inimiciciarū cauſas probabiles oſtendentes. Ad hæc reſpondemus, nullum eſſe pro crimine, ſuper quo aliqua non laborat infamia, ſeu clamoſa inſinuatio non proceſſe- *C. de teſtibus, L. nullum.*

rit, propter dicta huiuſmodi puniendum: quinimò ſuper hoc depoſitiones contra eum recipi non debere, cum inquiſitio fieri debeat ſolummodo ſuper illis, de quibus clamores aliqui præceſſerunt. Nec ad petitionem eorum, qui libellum infamationis porrigunt in occulto, procedendum eſt ad inquiſitionem ſuper contentis ibidem criminibus faciendum. Aut etiam aduerſus eos, contra quos fit inquiſitio, fides adhibenda dictis eorum, qui poſt iuramentum vel ante tacitè, vel expreſsè inimicos ſe aſſerunt eorundem: niſi forſan ante iuramentum in fraudem id facere præſumantur.

5. quaſt. 1. ca. Quidā.

Non punitur quis de crimine, de quo non conſtat niſi per famam, & teſtium credulitatem: & per dicta paucorum non debet quis apud iudicem infamatus reputari.

Quæſiuiſti etiam, quid ſtatui debeat, ſi nihil per certam ſcientiam, ſed tantū per famam, & eorum, qui fuerint inquiſiti, credulitatem iuratam cōtigerit inueniri. Et vtrum aliquis ſuper eo crimine reputari debeat infamatus, de quo ipſum duo vel tres vel etiam plures dixerint infamatum: licet de ipſo nihil ſiniſtri in publico audiatur. Ad quod eſt noſtra reſponſio, quod propter famam & deponentium credulitatem duntaxat non erit ad depoſitionis ſententiam procedendum: ſed infamatio canonica poterit indici purgatio ſecundum arbitriū iudicantis, qui propter dicta paucorum eum infamatum reputare nō debet, cuius apud bonos & graues læſa opinio non exiſtit.

Idem Epiſcopo & Decano Saluatenſibus.

Si is, de cuius crimine in iudicio conſtat, petit reſtitutionem propter iudiciarium ordinem non ſeruatum, non eſt audiendus, ſed eum tanquam notorium criminoſum debet ſuperior de nouo priuare.

Conſtitutio ix.

Ibid. cap. ad petitionem.

AD petitionem Galteri quondam Corbienſis abbatis R. P. canonicis Nouiomen. à nobis dudum correctione commiſſa. Et infrà. Verum dilectus filius G. S. Mariæ in porticu diaconus cardinalis apo. ſedis legatus dicto G. præſente, nec reclamante ſuper ſtatu monaſterij cœpit inquirere diligenter, & cum inquiſitione finita eum Parriſius euocaſſet, propoſiturum contra inquiſitionē eandem ſi quid rationabiliter duceret proponendum, idem præſentiam eius audiens, allegauit, quod in monaſterij correctione procedere nō valebat, quæ prædictis iudicibus prius fuerat authoritate noſtra commiſſa, licet cardinalē ipſum ex iuſtis cauſis ſe aſſerens habere ſuſpectum, vocem ad nos appellationis emiſit: quem cardinalis (inſpectis quæ probata fuerant contra eum) amouit à regimine abbatiæ, dando fratribus eiuſdem loci liberam facultatem alium eligendi: qui priorem de argentolio elegerunt concorditer in abbatem. Et infrà. Cum igitur nobis de talibus fuerit facta fides, propter quod præfatus G. erat meritò amouendus, & ſi reſtituendus foret propter iudiciarium ordinem non ſeruatum, ipſum pronidimus manere priuatum regimine abbatiæ: ſupradictum priorem, (pro eo quod præfato G. propter iuris ordinem non ſeruatum inordinatè remoto, intelleximus ob eandem cauſam per conſequentiam minus legitimè ſubſtitutum) per ſententiam amouentes: quem quia non propter perſonæ vitium, vel ſcientiæ defectum, ſed propter iuris ſolennitatem prætermiſſam amouimus, ipſum poſtmodum reſtituimus in abbatem.

2 quaſt. 1. cap. in primis.

Innocentius Papa tertius.

Agenti poſſeſſorio adipiſcenda in beneficialibus, non obſtat exceptio criminis, niſi de eo ſit infamatus: & infamato, accuſatore non probante, vel non apparente, indicitur purgatio, in qua ſi defecerit, punitur vt conuictus.

Conſtitutio x.

Ibidem ca. Accedens.

ACcedens ad præſentiam noſtram G. quondā nepos H. ſubdiaconi noſtri, ſua nobis conqueſtione monſtrauit, quod cum idem H. apud ſedem apoſt. viā vniuerſæ carnis ingreſſus fuiſſet, præbendam, quàm decedens habuerat in eccleſia Cremonen. ei duximus conferēdam. Et infrà. Mandamus, quatenus, niſi præfatus G. ſuper obiectis eidem in modum exceptionis criminibus, videlicet periurio

periurio & homicidio publicè fuerit infamatus, conceſſionem noſtram ſibi factam executioni mandetis. Deinde ſi legitimus accuſator apparuerit, audiatis quæ fuerint hinc inde propoſita: & ſi prædicta crimina vel eorum aliquod legitimè probatum fuerit contra eum, ipſi ſuper eadem præbenda ſilentium imponatis. Si verò contra eum legitimus non apparuerit accuſator, & ipſe ſuper prædictis criminibus dinoſcitur reſperſus infamia, purgationem ei canonicam indicetis: in qua ſi defecerit, imponatis ei ſilētium. Si autem purgationē præſtiterit, contradictores ab eius moleſtia compeſcentes, eos qui eum niſi ſunt impedire in expenſis legitimis condemnetis.

DE CALVMNIATORIBVS.

INNOCENTIVS PAPA III. CAMOrenſi, Segebienſi & Abulenſi Epiſcopis.

Denunciator in probatione criminum deficiens, ab officio & beneficio ſuſpenditur, donec innocentiam ſuam purget.

Conſtitutio xj.

CVm dilectus filius magiſter ſcholarum Palæſtinus ad ſedem apoſt. acceſſiſſet, & de ſuo epiſcopo exceſſus varios nūciaſſet, examinationem commiſimus exceſſuum obiectorum. Et infrà. Cum autē proceſſum negocij examinauerimus diligenter, nec intelligere potuerimus probatum eſſe ſufficienter aliquod de prædictis, eundem epiſcopum abſoluendum decernimus ab obiectis, vobis mandantes, quatenus memoratum magiſtrum ſcholarum, donec purgauerit canonicè ſuam innocentiam, ſcilicet quod non calumniādi animo ad huiuſmodi crimina proponenda proceſſit, ab officio & beneficio ſuſpendatis, vt cæteri ſimili pœna perterriti, ad infamiam ſuorum facilè non perſiliant prælatorum.

Extra lib. 5 tit. 2 de calumniatoribus ca. Cū dilectus

2. quaſt. 5. ca. Qui nō proba.

2. quaſt. 7. cap. Quapropter.

DE SIMONIA, ET NE ALIQVID PRO ſpiritualibus exigatur, vel promittatur.

INNOCENTIVS PAPA III. ABBATI de iugo Dei & Priori de Sill.

Pro benedictionibus nubentium & exequijs mortuorum nihil exigi debet.

Conſtitutio xij.

SVam nobis parochiani de villa Franca querimoniam deſtinarunt, quod capellanus eorum pro exequijs mortuorum & benedictionibus nubentium minus licitè ab eis pecuniam exigit & extorquet. Et infrà.

Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus dictum capellanum, vt à tanta præſumptione deſiſtat, & etiam pro exceſſu ſatisfaciat competenter, moneatis ſibi (ſi obedire noluerit) pœnam canonicam infligentes.

Extra lib. 5. tit. 3. de Simonia. ca. Suam nobis.

Idem Archiepiſcopo Cantuarienſi.

Si per accuſationem conſtat monachum ſimoniacè fuiſſe receptum, receptus & recipient deponuntur. Si vero per inquiſitionem, receptus in arctius monaſterium detruditur: recipienti vero & maioribus pœna condigna imponitur: & interim ab executione ordinum ſacrorum ſuſpenduntur.

Conſtitutio xiij.

DIlectus filius A. nuncius tuus, pro parte tua propoſuit, quod cum Cantuarienſem diœceſim viſitans, in monaſterijs & religioſis locis pullulaſſe repereris ſimoniacam prauitatē, ita quod in eis multi precio ſunt recepti, qui potius gratis recipi debuiſſent, imò etiam ad religionis obſeruantiā inuitari. Dubitas igitur, an (quia multitudo reperitur in cauſa) ſeueritati ſit aliquid detrahendum.

Ibidem ca. Dilectus filius.

1 quaſt. 2. ca. Quā pio.

30. diſt. ca. Vt cōſtitueretur.

ſuſpendendum. Et quia ſimonia multis modis contra ipſum abbatẽ videbatur eſſe probata, ipſe contra teſtes multas exceptiones oppoſuit, ſuper quibus fuerat multipliciter diſputatũ. alijs aſſerentibus in crimine ſimoniæ, ſicut in crimine læſæ maieſtatis omnes indifferenter, tã infames, quàm criminoſos, non ſolũ ad accuſandum, ſed etiam ad teſtificandum admittendos: cum inſtar publici criminis & læſæ maieſtatis procedat accuſatio ſimoniæ: alijs econtrario reſpondentibus, quod licet hæc duo crimina, quantum ad accuſationem, quaſi paria iudicentur: differunt tamen in multis, cum alia pœna pro vno, & alia pro altero inferatur: & inter perſonas accuſatorum & teſtium ſit vtique diſtinguendum: cum non per accuſatores, ſed teſtes crimina comprobentur.

Ne verò vel innocentiæ puritas confuſa ſuccumberet, vel ſimoniæ prauitas effugeret impunita, nos æquitate penſata, illas duntaxat exceptiones oppoſitas probandas admiſimus, quæ probatæ non de zelo iuſtitiæ, ſed de malignitatis fomite procedere viderentur.

Supra codẽ conſt proxima.

Innocentius Papa tertius.

An, & quando teſtes criminoſi admittantur in crimine ſimoniæ, &c.

Conſtit. XV.

PEr tuas literas nobis intimaſti, te dubitare ſuper quadam epiſtolà decretali, quam nos aſſeris edidiſſe de teſtibus admittendis contra ſimoniacam prauitatem. Noueris igitur, quod nos illam epiſtolam, quæ ſic incipit: Quamuis ad abolẽdam, nequaquam edidimus: ſed aliam, quæ ſic incipit: Licet Heli, nos ediſſe fatemur: ad eius intelligentiam credimus diſtinguendum, vtrum is, cõtra quem agitur de ſimoniaca prauitate, denuncietur ſimpliciter, aut criminaliter accuſetur: & vtrum agatur ſecundum iuris rigorem, an ſecundum temperantiã æquitatis. Item, vtrum ipſe ſit regularis, qui iam renunciauerit mundo, an ſecularis, qui adhuc in mundo exiſtit, & an inferioris gradus, an excellentioris ſit dignitatis. Adhæc, vtrum ante fuiſſet claræ opinionis, & bonæ famæ, an grauiter infamatus, & valde ſuſpectus: & vtrum de facili poſſit puniri, an ſine ſcandalo nequeat condemnari. Præterea, vtrum teſtes ſint honeſti, an criminoſi, & an ſint emẽdati de crimine, an adhuc in crimine perſeuerẽt. Rurſus, ſi crimina ſint eadẽ vel minora, an paria, vel maiora: vtrúmue teſtes ex zelo iuſtitiæ, an ex malignitatis fomite depoſuiſſe credantur. Denique, vtrum ad prauitatem ſimoniacam detegendam ſola dicta teſtium indicãtur, an alia etiã adminicula ſuffragentur.

Ibid. cap. Per tuas.

2. quæſt. 1. c. In primis 23. quæſt. 4. ca. Non poteſt.

Hæc omnia ſunt ad intelligentiam illius epiſtolæ diſtinguenda. Ille quidem Pompoſianus abbas qui iam pridem renunciauit mundo, erat de ſimonia, periurio, dilapidatione ac inſufficientia grauiter infamatus. Cumque per monachos, qui iurauerãt perhibere teſtimonium veritati, ſimonia multis modis videretur eſſe probata: ipſe contra teſtes multas exceptiones oppoſuit, conſpirationes videlicet, inimicitias capitales, furtum & adulterium, vt eos à teſtimonio remoueret. Nos verò (ne innocentiæ puritas cõfuſa ſuccumberet, vel ſimoniæ prauitas effugeret impunita) illas duntaxat exceptiones probandas admiſimus, quibus forte probatis, teſtes non zelo iuſtitiæ, ſed malignitatis fomite proceſſiſſe conſtaret, vt conſpirationes & inimicitias capitales: cæteras autem exceptiones, vt furti, adulterij, propter immanitatem hæreſis ſimoniacæ (ad cuius comparationem cætera crimina quaſi pro nihilo reputant) duximus repellendas: quoniam etſi probatæ fidem teſtium debilitarent in aliquo, non tamẽ euacuarent ex toto, alijs adminiculis ſuffragantibus, præſertim cum teſtes de crimine fuerint emendati.

13. quæſt. 2. Si quis Abbas. 11 quæſt 1. ca. Coniurationum. 1 quæſt. 7. ca. Pater Simoniacos.

Tales igitur contra talem taliter duximus admittendos, non ſecũdum rigorem iuris, ſed ſecundum temperantiam æquitatis, cum ageretur non criminaliter, vt deponeretur ab ordine: ſed ciuiliter, vt ab adminiſtratione amoueretur, tanquam immeritus & damnoſus: & vtique tales prælati ex leuioribus cauſis poſſunt ab adminiſtrationibus amoueri, ſicut quorundã religioſorum approbata conſuetudo depoſcit. Vnde prædictus abbas non expectata ſententia, quaſi malè conſcius ſibi, ceſſit.

Idem Abbati Templacenſi.

Non imputatur electo confirmatio, ſi eo prohibente pro ipſius confirmatione pecunia da a fuit.

Conſtit. xvj.

Ibidem ca. ſicut tuis. SIcut tuis literis intimaſti, cum in Temblacen. eccleſia fueris monachus, fuiſti tandem promotus ad regimen eccleſiæ Floten. Verũ abbate Temblacen. ſi poſt ſublato de medio, ipſa quæ prius te filium habuerat, in patrem per electionem canonicam te vocauit. Et quia paſtore carebat Leodiẽ. eccleſia cathedralis, cũ ad Colonien. eccleſiam, quæ tua eſt metropolis, proficiſcens, ipſius authoritate in Temblacen. eccleſia interim miniſtraſti. Cæterum poſtquam in Leodien. eccleſia fuit epiſcopus inſtitutus, is à te requiſitus, electionem de te factam noluit confirmare. Verum cũ hæc fieri pro extorquẽda pecunia comperiſſes, ſub interminatione anathematis vetuiſti, ne pro facto huiuſmodi aliqua pecunia offerretur. Sed quidam de fratribus, te inconſulto & ignorante, contra excõmunicationis, à te factæ, ſententiam venientes, promiſerunt pecuniam, & etiam exoluerunt: & ſic ab epiſcopo inuitatus, inſtitutionem ab eo accepiſti liberè, quemadmodum poſtulabas. Et infrà. *Supra lib. i. conſtit. inter canoni.*

1. quaſt. 3. ca. Praſentium. Quamuis autem ſecundum ſacrorum canonum inſtituta, etiam paruuli, qui cupiditate parentum eccleſias per pecuniam ſunt adepti, eas dimittere teneantur: quia tamẽ longè diuerſum eſt non præbere conſenſum, & expreſſum aliquid prohibere: taliter duximus reſpondendum, quoniam ex eo, quod contra prohibitionem & voluntatem tuam (à qua poſtmodum minimè receſſiſti) aliquis penitus te ignorãte promiſit pecuniam, & exoluit, præſertim quum is nulla ſit tibi conſanguinitate coniunctus, nihil debet tibi ad pœnam vel ad culpam, ſicut credimus, imputari, niſi poſtea conſenſeris, pecuniam ſoluendo promiſſam, aut reddendo ſolutam: alioqui contingeret, quod alicuius factum inſidias inimico parãtis ei damnoſum exiſteret, cui penitus diſpliceret: & ſic aliquis de fraude ſua commodum reportaret. *C. de pœnis L. ſancimus*

Illos autem qui dederunt pecuniam, vel etiam receperunt, intantum conſtat eſſe culpabiles, quod ſi exceſſus eorum eſſet eccleſiæ manifeſtus, quæ non iudicat de occultis, pœna eſſent canonica feriendi. *32. diſt. ca. Erubeſcant*

Idem Decano Beluacenſi.

Si clericus cum pacto confert eccleſia bona ſua, vt in ipſa recipiatur in canonicum, & illa ſibi retineat pro prabenda ſimonia committitur: ſecus ſi hoc fiat ſine pacto.

Conſtit. xvij.

Ibid. cap. Tua nos duxit. TVa nos duxit diſcretio conſulendos. Et infrà. Deuotioni tuæ taliter reſpondemus, quod ſi quis clericus cum conditione vel pacto largiatur, aut offerat bona ſua, vt illa poſtmodum pro prebenda retineat, & in canonicum admittatur, huiuſmodi oblatio vel receptio fieri non poterit ſine vitio ſimoniæ, cum in talibus omnis pactio aut conuentio ceſſare debeat, iuxta canonicas ſanctiones. Si verò purè ac ſine pacto ex conditione qualibet offerat, rogans humiliter, vt in canonicũ admittatur, & bona ſua retinere ſibi liceat pro præbenda, & clerici eiuſdem eccleſiæ purè conſentiant, huiuſmodi exceptio fieri potuit abſque ſcrupulo ſimoniacæ prauitatis. *1. quaſt. 2. ca. Quã pio*

Licet autem taliter duximus reſpondendum, quia nobis datum eſt de manifeſtis tantummodo iudicare: ſi tamẽ is, qui talem donationem facit, ea intentione ducatur, vt per temporalia bona, quæ offert, ſpiritualia valeat adipiſci, & clerici, qui eum in fratrem admittunt, non eſſent eum, niſi commoda temporalia perciperent, admiſſuri, ſine dubio tam ille, quàm iſti apud diſtrictum iudicẽ, qui ſcrutator eſt cordium, & cognitor ſecretorum, culpabiles iudicantur. *Hier. 17. apoc. 2.*

Idem Priori Carthuſien.

Non debet quis ordinẽ recipere ab eo, quem credit ſimoniacũ: ſed miniſtrare poteſt in illis, quos prius ab iſto recepit.

Conſtit. xviij.

Ibid. cap. Per tuas. PEr tuas literas intimaſti, quod cum B. in quadam domo Carthuſienſis ordinis ſuſcepiſſet habitũ monachalem, à diœceſano epiſcopo fuit in ſubdiaconum ordinatus: ſed poſtmodũ didicit ex relatione quorundam, quod epiſcopus multoties

multoties commiſerat vitium ſimoniæ: propter quod idem monachus in ſuſcepto formidat ordine miniſtrare, nolens ab eodem epiſcopo ad ſuperiores ordines promoueri. Et infrà.

33. diſt. th. Habuiſſe.

Nos igitur reſpondemus, vt idem in ordine ſic ſuſcepto ſecurè miniſtret: ſed contra conſcientiam ad ſuperiores ordines non aſcendat, ne forè ædificet ad gehennam: licet ex eo, quod conſcientiam nimis habuerit ſcrupuloſam, in difficultatē huiuſmodi ſit collapſus: quam vtique non euadet, niſi deponat errorē.

Idem Cantuarienſi Archiepiſcopo.

Pro chriſmate vel inueſtitura eccleſiarum, nihil exigi debet, nec excuſat conſuetudo, vel nominis variatio.

Conſtit. xix.

IN tantum peccatis exigentibus corda quorundam ſimoniaca prauitas deprauauit. Et infrà. Sanè peruenit ad audientiam noſtram, quod cum olim quidam ſuffraganei tui pro chriſmate certam conſueuerant pecuniæ accipere quantitatem, non metuentes pœnam canonicam, & correctionem tuam eludere cupiētes, tempus faciendæ ſolutionis anticipant, recipientes in media quadrageſima, quod recipere conſueuere poſt Paſcha: & vt cauſam recipiendi diſſimulent, nomen denariorum variant, denarios, quos prius chriſmales, ſecundo Paſchales dicebant, conſuetudinem mediæ quadrageſimæ nuncupantes: Et infrà. Cum vero expreſſius exprimat venditionis ſpeciem, qui prius recipit precium, quàm rem conferat precioſam, & gratis ſit gratia conferenda: mandamus, quatenus taliter exceſſus corrigas ſuprà dictos, ſuffraganeos tuos, & officiales eorum à tam illicita exactione cōpeſcens, quod aliorum culpa tibi ob tuam negligentiam non imputetur ad pœnam. Prauam etiam illam conſuetudinem de tua prouincia ſtudeas abolere, per quam pro eccleſiarum inueſtitura archidiaconi marchā argenti, minores verò decani vaccam albam ſibi dari poſtulant, vel certam ſolui pecuniæ quantitatem.

Ibid. cap. In tantum. *Extra lib. 5. tit. 3. de ſimonia c. Ea quæ de. 1. quæſt. 1. ca. Gratia, ſi nō gratis.*

Innocentius Papa tertius.

Ordinatus in ſubdiaconum, qui prius præſentatori ſuo promiſit, quod nil ab eo peteret, in ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiores ordines aſcendere ſine diſpenſatione non poteſt, etiā ſi peccare non crediderit.

Conſtit. xx.

PEr tuas nobis literas intimaſti, quod cum D. lator præſentium vellet in ſubdiaconum ordinari, & certum titulum non haberet, quendam presbyterū exorauit, vt ipſum ad eccleſiæ ſuæ titulum præſentaret: quod cum ille facere recuſaret, ipſe illi firmiter repromiſit, quod nunquam, ſi præſentaret eundem, in eccleſia ſua aliquam peteret portionem. Et ſic ad pręſentationem eius extitit ordinatus, nec ſe in hoc egiſſe aliquid illicitum intellexit. Et infrà. Nos inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod niſi cum eo fuerit miſericorditer diſpenſatū, nec ad ſuperiores aſcendere, nec in ſuſcepto debet ordine miniſtrare.

Ibid. cap. Per tuas.

Innocentius Papa tertius.

Simonia eſt dare pecuniam pro vicariatu, vel pro alia adminiſtratione rerum ſpiritualium ſeu eccleſiaſticarum habenda, & dantes & recipientes ſunt ab illa eccleſia eijciendi.

Conſtit. xxj.

COnſulère. Et infrà. Quicunque vicedominatum, vel aliam eccleſiaſticarum rerum adminiſtrationem per pecuniam obtinere voluerit, tam ementes, quàm vendentes cum Simone percelluntur, & ab illa eccleſia, in cuius contumeliam dare pecuniam, & accipere voluerunt, iuſtè excluduntur.

Ibid. cap. Conſulère.

DE IVDAEIS ET SARACENIS.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIEpiſcopo Senonenſi, & Epiſcopo Parrhiſienſi.

Iudæi nutrices vel ſeruientes, Chriſtianos habere non debent: contra facientibus interdicitur Chriſtianorum commercium.

Conſtitutio xxij.

Extra lib 5. tit. 6. de Iudæis & Saracenis. ca. Etſi Iudæos. 13. quæſt. 1. c. Eccleſias. § item Præcepit.

ET ſi Iudæos, (quos propria culpa ſubmiſit perpetuæ ſeruituti) pietas Chriſtiana receptet, & ſuſtineat cohabitationem illorum: ingrati tamen nobis eſſe non debent, vt reddant Chriſtianis pro gratia contumeliam, & de familiaritate contemptum: qui tanquam miſericorditer in noſtram familiaritatem admiſſi, nobis illam retributionem impendunt, quam iuxta vulgare prouerbium, mus in pera, ſerpens in gremio, & ignis in ſinu, ſuis conſueuerunt hoſpitibus exhibere.

Accepimus autem, quod Iudæi faciunt Chriſtianas filiorum ſuorum nutrices, & (quod non tantum dicere, ſed etiam nefandum eſt cogitare) cum in die reſurrectionis dominicæ illas recipere corpus & ſanguinem Ieſu Chriſti contingit, per triduum antequam eos lactent, lac effundere faciant in latrinam. Alia inſuper contra fidem catholicam deteſtabilia & inaudita committunt: propter quæ fidelibus eſt verendum, ne diuinam indignationem incurrant: cum eos perpetrare patiuntur indignè, quæ fidei noſtræ confuſionem inducunt. Et infr.

87 diſt. ca. Facientis culpam. 22. quæ. 4. ca. Dicat aliquis.

Inhibemus ergo diſtrictè, ne de cætero nutrices, vel ſeruientes habeant Chriſtianos, ne filij liberæ filijs famulentur ancillæ: ſed tanquam ſerui à domino reprobati, in cuius mortem nequiter coniurarunt, ſe ſaltem per effectum operis recognoſcant ſeruos illorum, quos Chriſti mors liberos, & illos ſeruos effecit. Et infrà.

Si verò nutrices & ſeruientes non dimiſerint Chriſtianos, ſub excommunicationis pœna inhibeatis diſtrictè omnibus Chriſtianis, ne cum eis commercium aliquod audeant exercere.

Innocentius Papa tertius.

Iudæus qui percuſſerit clericum, temporaliter punitur: & ſi de facto puniri non poteſt, interdicitur ſibi Chriſtianorum commercium, donec ſatisfecerit iniuriam paſſo.

Conſtit. xxiij.

Ibid. cap. Poſtulaſti.

POſtulaſti, qualiter contra Iudæum procedere debeas, qui manus iniecit in quendam clericum violentas. Ad quod breuiter reſpondemus, quod ſi dictus Iudæus tuæ iuriſdictionis exiſtit, ipſum pœna pecuniaria punias, vel alia (ſecundū quod conuenit) temporali, faciens læſo ſatisfactionem congruam exhiberi. Alioquin eius dominum moneas & inducas, vt paſſo iniuriam, & eccleſiæ ab eo ſatisfieri faciat competenter. Quod ſi dominus eius neglexerit adimplere, tu Chriſtianis omnibus per cenſuram eccleſiaſticam interdicas, ne cū ipſo Iudæo antequam ſatisfaciat, præſumant comercia exercere.

DE HAERETICIS.

INNOCENTIVS PAPA III.

Bona hæreticorum confiſcantur, & in terris eccleſiæ applicantur fiſco eccleſiæ, in terris imperij iudicis ſecularis fiſco: & procedit, etiam ſi catholicos habent filios.

Conſtit. xxiiij.

Extra lib 5. tit 7. de hæreticis ca. Vergētis extra lib 2. tit. 1. de iudicijs, c. Nouit ille qui.

VErgentis in ſenium ſeculi corruptelam. Et infrà. In terris vero temporali noſtræ iuriſdictioni ſubiectis, bona hæreticorum ſtatuimus publicari: & in alijs idem præcipimus fieri per poteſtates & principes ſeculares, quos ad id exequēdum (ſi fortè negligentes extiterint) per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota, compelli volumus, & mandamus, vt nec ad eos bona eorum vlterius reuertantur, niſi eis ad cor reuertentibus, & abnegantibus hæreticorum conſortium miſereri aliquis voluerit, vt temporalis ſaltem pœna corripiat, quem ſpiritalis non corrigit diſciplina. Cum enim ſecundum legitimas ſanctiones, reis læſæ maieſtatis punitis capite, bona confiſcentur eorum, filijs ſuis vita ſolummodo ex miſericordia conſeruata, quanto magis, qui aberrantes à fide domini Dei filium Ieſum offendunt, à capite noſtro, quod eſt Chriſtus, eccleſiaſtica debent diſtrictio-

82. diſt. ca Plurimos.

ne

ne præcidi, & bonis temporalibus ſpoliari: cũ longè ſit grauius, æternam, quàm 17. quæſt 4
temporalem lædere maieſtatem. Nec huiuſmodi ſeueritatis cẽſuram orthodo- ca. ſicut
xorum exhęredatio filiorum, quaſi cuiuſdam miſerationis prętextu debet vlla qui eccleſiã
tenus impedire, cum in multis caſibus (etiam ſecundum diuinum iudicium) fi- 15. quæſt 8.
lij pro patribus temporaliter puniantur, & iuxta canonicas ſanctiones quãdoq; ca. Cum
feratur vltio, non ſolũ in authores ſcelerum, ſed etiã in progeniem damnatorũ. multa.

Innocentius Papa tertius.

Aduocati & notarij hæreticis vel eorum defenſoribus fauentes, aut ſub eis litigantibus patrocinãtes, & pro eis inſtrumenta ſcribentes, infames ſunt, & ab illo officio ſuſpenſi.

Conſtit. xxv.

SI aduerſus nos terra conſurgeret. Et infrà. Quia timeri plus ſolet, quod ſpecia- Ibid. cap.
liter iniungitur, quàm quod generaliter imperatur: vobis aduocatis & ſcrinia Si aduerſus
rijs firmiter inhibemus, ne hæreticis, credentibus fautoribus, vel defenſoribus 23. diſt. ca.
eorundem in aliquo præſtetis auxilium, cõſilium aut fauorem: nec eis in cauſis, Quamquã
vel in factis, vel aliquibus litigantibus ſub eorum examine veſtrum patrociniũ 25. quæſt. 2
præbeatis, & pro ipſis publica inſtrumenta vel ſcripta facere nullatenus attente- c. Vniuerſa
tis. Quod ſi contra præſumpſeritis, ab officio veſtro ſuſpenſos, perpetuæ vos de-
cernimus infamiæ ſubiacere.

Idem vniuerſis Chriſtifidelibus, tam in vrbe Metenſi, quàm in eius diœceſi conſtitutis.

Laici non prædicent, nec occulta conuenticula faciant, nec ſacerdotes reprehendant.

Conſtit. xxvj.

CVm ex iniuncto. Et infrà. Licet autem deſiderium intelligendi diuinas Ibid cap.
ſcripturas, & ſecundum eas ſtudium adhortandi reprehendendum non ſit, Cum ex
ſed potius commendandum: in eo tamen apparent quidam laici merito argu- 11. quæſt. 1.
endi, quod occulta conuenticula cẽlebrant, officium prædicationis Chriſti ſibi ca. Cõſpira
vſurpant, ſacerdotum ſimplicitatem eludunt, & eorum conſortium aſpernan- tionum.
tur, qui talibus non inhærent. 38 diſt. ca.

Deus enim lux vera, quæ omnem hominem venientem in hunc mũdum il- Sedulo.
luminat, intantum odit opera tenebrarum, vt apoſtolos ſuos in mundum vni- Ioan 1.
uerſum prædicaturos euãgelium omni creaturæ miſſurus, eis præceperit apertè, Mar. 16.
dicens: Quod dico vobis in tenebris, dicite in luce: & quod in aure audiitis, ſu- Matt 10.
per tecta prædicate. Et infrà.

Sicut enim multa ſunt membra corporis, omnia verò eundem actum non 1. Cor. 12.
habent: ita multi ſunt ordines in eccleſia, ſed nõ omnes habent idem officium: 89 diſt. ca.
quia ſecundum Apoſtolum, alios dominus dedit apoſtolos, alios prophetas, ali Singula.
os autem doctores, &c. Cum igitur doctorum ordo ſit quaſi præcipuus in eccle- Ephes 3.
ſia, non debet ſibi quiſque indifferenter prædicationis officium vſurpare. Nam 16. quæſt 1.
ſecundum Apoſtolum, quomodo prædicabunt, niſi mittantur? Et Veritas ipſa ca. Adijci-
præcepit apoſtolis: Rogate dominum meſſis, vt mittat operarios in meſſem ſuã. mus.
Quod ſi fortè quis argutè reſpõdeat, quia tales inuiſibiliter mittũtur à Deo, & ſi Rom. 10.
nõ viſibiliter mittãtur ab homine, cum inuiſibilis miſſio multo ſit dignior, q̃ Mat 9.
viſibilis, & diuina longè ſit melior, quàm humana: poteſt rationabiliter reſpon 1 quæſt. 1.
deri, quod quũ interior illa miſſio ſit occulta, nõ ſufficit cuiquam nudè tãtum ca. Ineca-
aſſerere, quod ipſe ſit miſſus à Deo: quũ hoc quilibet hæretic⁹ aſſereret: ſed opor mus.
tet, quod aſtruat illam inuiſibilem miſſionem per operationẽ miraculi, vel ſcri Exod. 7.
pturę teſtimoniũ ſpeciale. Vnde cũ dominus vellet mittere Moyſen in Aegyptũ De conſec.
ad filios Iſrael, vt crederent ei, quod mitteretur ab ipſo, dedit ei ſignũ vt conuer diſt 2 cap.
teret virgã in colubrum, & virgam iterum reformaret. Ioannes quoq; Baptiſta Reuera.
ſpeciale ſuæ miſſionis teſtimonium protulit de ſcriptura, dicens: Ego vox cla- Iſa. 40.
mantis in deſerto, dirigite viam domino, ſicut ait Eſaias propheta. Et infrà. Ioan 1.

Licet autem ſcientia ſit valde neceſſaria ſacerdotibus ad doctrinam, quia iu Mat. 3.
xta verbum propheticum, labia ſacerdotis cuſtodiunt ſciẽtiam, & legem exqui- Mal 2.
runt ex ore eius. Non eſt tamen ſimplicibus ſacerdotibus etiam à ſcholaſticis de 43. diſt. ca.
trahen. Si Rector. 38. diſt. ca. Sedulo.

Exod.22. trahendum, quum in eis ſacerdotale officium debeat honorari. Propter quod
Ioan.10. dominus in lege præcepit: Dijs non detrahes, ſacerdotes intelligens. Qui pro-
pter excellentiam ordinis, & officij dignitatem deorum nomine nucupantur.
Et infrà.

Nec quiſquam ſuæ præſumptionis audaciam illo defendat exemplo, quod
aſina legitur reprehendiſſe prophetam: vel, quod dominus ait: Quis ex vobis ar-
Ioan.8. guet me de peccato? quum aliud ſit fratrem in ſe peccantem occultè corripere
(quod quiſque tenetur efficere ſecundum regulam euangelicam: in quo caſu ſa-
Num.22. nè poteſt intelligi, quod Balaam fuit correptus ab aſina) & aliud eſt fratrem ſuũ
35.diſt.ca. delinquentem reprehendere manifeſtè, quod vtique nulli licet, ſecundum euã-
Euãgelica gelicam veritatem. Nam qui etiam dicit fratri, Fatue, reus erit gehennæ ignis.
Mat 5. Rurſus, aliud eſt, quod prælatus ſponte de ſua confiſus innocentia, ſubditorum
2.quaſt.7. ſe accuſationi ſupponit. (In quo caſu præmiſſum domini verbum debet intelli-
Nos ſi in gi) & aliud eſt quod ſubditus non tam animo reprehendendi, quàm detrahendi
competẽter exurgit temerarius in prælatum, cum ei potius incumbat neceſſitas obſequen-
18 quaſt 2 di. Quod ſi fortè neceſſitas poſtularet, vt ſacerdos tanquam inutilis & indignus
ca Si quis à cura gregis debeat remoueri, agendum eſt ordinatè apud epiſcopum, ad cuius
abbas. officium, tam inſtitutio, quàm deſtitutio ſacerdotum noſcitur pertinere.

DE SCHISMATICIS.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIE-piſcopo Biſuntino.

Ordinatus à ſchiſmatico, ab officio eſt repellendus, niſi probet ſecum diſpenſatum per habentem poteſtatem.

Conſtit. xxvij.

Extra li.3. FRaternitati tuæ. Et infrà. Priorem, quem aſſeris à ſchiſmatico ordi-
tit 5. de natum, ab officio poteris repellere incunctanter, niſi legitimè probaue-
ſchiſmati- rit ſecum fuiſſe miſericorditer diſpenſatum, & ab ea perſona, quæ ſuper
cis ca Fra- hoc poteſtatem habuerit diſpenſandi.
ternitati tua.

DE APOSTATIS.

INNOCENTIVS PAPA III.

Infamatus de apoſtaſia, compellitur ſe purgare.

Conſtit. xxviij.

Extra li.5. TVæ fraternitati. Et infrà. Super ſecundo articulo inquiſitionis tuæ duxi-
tit.9. de mus reſpondendum, quod clerici, qui ſunt de apoſtaſiæ crimine infama-
apoſtatis ti, qui videlicet abiecerunt habitũ clericalem, nõ ſunt in ſeculari habitu
cap. Tua tolerandi, ſed per diſtrictionem eccleſiaſticam coërcendi, donec deficiente pro-
fraterni- batione ad infamiam abolendam purgationem canonicã curauerint exhibere.
tate.

DE HOMICIDIO.

INNOCENTIVS PAPA III. EPISCOPO Lugdunenſi.

Homicidium caſuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.

Conſtitutio xxix.

DIlectus filius A. cappellanus propoſuit, quod cum quadam corporis
Extra lib. moleſtia grauaretur, vt comedendi appetitum aliquantulum exci-
5.tit.12. de taret, equum, quem nutriebat, aſcendit: qui quum bene non pareret
Homicidio habenis, ſed præter ſeſſoris arbitrium ſaltibus laſciuiret, ipſe (vt eius
cap. Dile- refrenaret impetũ) freno vim intulit, equumq; calcaribus ſtimula-
ctus filium uit: cumque fracto freno equus proprio arbitrio relictus curreret, feſtinãter quæ-
dam mulier veniens ex obliquo infantulum baiulans obuiauit: in quam equus
irruens (procul abiecto ſeſſore) puerum prædictum oppreſſit.

Ideoq́ue

Ideoq́ue mandamus quatenus ſi eſt ita, quum idem capellanus nec voluntate nec actu homicidium perpetrauit, nec dedit operam illicitæ rei, non impedias, quo minus diuina poſſit officia celebrare.

ff de furt. l. Quemius ita. l. diſt. ca. Ili qui.

Idem Metenſi Epiſcopo.

Homicidium non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.

Conſtit. xxx.

EX literis tuæ fraternitatis accepimus, quòd quũ H. presbyter fœnum vellet de curru deponere, perticam ſuperius alligatam proiecit in terram: & cum fœno inſiſteret deponendo, puerum quendã iuxta currum reperit ſemiuiuum, in quo præter modicum liuoris in fronte nihil inueniri potuit læſionis.

Ibid. cap. Ex literis.

Nos autem ab eodem quæſiuimus ſacerdote, ſi priuſquam iaceret perticam circumſpexiſſet ſolicitè, an aliquis eſſet circa currũ: qui quod diligẽtiſſimè circumſpexiſſet aſſeruit, ſed quod vidiſſet aliquem denegauit. Ad te igitur remittentes eundem, Mandamus, quatenus, ſi res ita ſe habet, niſi circa eundem graue ſcandalum ſit exortum, vel tanta laboret infamia, quod deficiente accuſatore, oporteat eidem canonicam purgationem indici, ipſum liberè permittas exequi officium ſacerdotis.

Idem Biſuntino Archiepiſcopo.

Summatur iſta vt duæ præcedentes conſtitutiones.

Conſtit. xxxj.

EX literis tuæ fraternitatis accepimus, quod quidam monachus ad deponendam de campanili campanam ſubſeruiens, quia quoddam lignum corruit ipſo mouente, quẽdam puerum oppreſſit & occidit. Quocirca mandamus, quatenus ſi monachus ipſe rem neceſſariam agebat & vtilem, & in loco, per quem aliquem tranſire non crederet, vel ibidem exiſtere, vel etiam illuc de conſuetudine venire, quando lignum dinoſcitur mouiſſe, ſatis poterit, præſertim in monaſterio, ad altiores ordines promoueri.

Ibid. cap. Ex literis tuæ.

Idem Epiſcopo Paduano.

Summarium vt in præcedentibus.

Conſtit. xxxij.

SIgnificaſti nobis, quod cum F. clericus equitaret, equus, cui inſidebat, tam ſe, quàm ipſum proiecit in aquam, vnde clericus ipſum grauiter calcaribus ſtimulauit: equus verò cum exiſteret bucca durus, præter voluntatem ſeſſoris, raptus in curſum, mulierem quandum obuiam habuit, quam ex improuiſo pedibus interfecit. Cumq́; nos ab eodem clerico feciſſemus inquiri, virum equi vitium prius ſciuiſſet, illud aſſeruit ſe ignoraſſe. Ideoq́ue mandamus, quatenus, ſi ita eſt, ad cautelam iniungas eidem pœnitentiam competentem: qua peracta, non impedias, quo minus in ſuſceptis miniſtret ordinibus, & ad maiores valeat promoueri.

Ibid cap. Significaſti.

23 quæſt. 5 ca. Excommunicatorum.

Innocentius Papa tertius.

Non cenſetur homicida is, quo prohibente, & cauſam non dante, à conſanguineis homicidium committitur.

Conſtit. xxxiij.

PEtrus diaconus & monachus ſancti Ioannis de Puna, ſua nobis inſinuatione monſtrauit, quod eum ipſum quondam ſeculari habitu in eccleſia de Rigelo beneficium obtinentem, abbas illius eccleſiæ eodem beneficio ſpoliaſſet: cognati & amici eius irati plurimum & commoti, nocte quadam in domo diaconi conuenerunt, & cœna facta, dicebant, quod vindictam volebant ſumere de abbate: inhibiti autem expreſſe ab eodem diacono, ne abbatem occiderẽt, aut aliquid ſibi facerent, vnde ordinis ſui diſcrimen incurreret, & animæ detrimentum: nihilominus irruerunt in eum, & plagis impoſitis, abierunt ſemiuiuo relicto: qui poſt dies aliquot expirauit. Et infrà.

Ibid. cap. Petrus diaconus.

Extra li. 5. tit. 3. de ſimonia. ca. Sicut 2. 23. quaeſt. 5 ca. Cum homo.

Quocirca mandamus, quatenus, ſi præmiſſa noueris veritate ſubnixa, ſæpedicto diacono, non ſolum in diaconatus officio miniſtrari, ſed etiam ad ordinem presbyteratus aſcendere, ſi aliud canonicum non obſtiterit, liberam concedas authoritate apoſtolica facultatem: præſertim ſi ſuper hoc non fuerit reſperſus infamia: cum ei non debeat imputari, quod contra prohibitionem eius expreſſam, eo cauſam vel occaſionem non dante, auſu ſacrilego fuit ab ipſius conſanguineis attentatum.

Idem abbati ſanctiſſimæ Trinitatis de Meldenberga.

Irregularis cenſetur, qui alium lethaliter percuſſit, licet ab alijs fuerit extinctus. Idem ſi non apparet an lethaliter, ſi etiam percuſſus ab alijs obijt, & non apparet ex cuius vulnere deceſſerit, idem eſt ſi non percuſſerit lethaliter, ſi animum occidendi habuit, & ex aliorum vulneribus percuſſus expirauit.

Conſtit. xxxiiij.

Ibid. cap. Significaſti.

SIgnificaſti nobis, quod cum quidam maleficus ingreſſus eccleſiam, euchariſtiam cum altarium ornamentis & libris eccleſiaſticis extra eccleſiam aſportaſſet, L. presbyter eccleſiæ canonicus regularis præfatum iniquitatis filium foſſorio arrepto percuſſit: ſed ſi ad mortem fuit ictus huiuſmodi, tu & ipſe penitus ignoratis, quem parochiani eccleſiæ videntes ornamenta eccleſiæ aſportantem, arreptis gladijs & fuſtibus in eodem loco protinus occiderunt. Et infrà. Nos in præmiſſo caſu credimus diſtinguẽdum, vtrum conſtare poſſit, quod præfatus ſacerdos non inflixit percuſſionem lethalem, de qua, ſi aliorum non fuiſſent vulnera ſubſecuta, percuſſus minimè interijſſet: etſi percuſſor voluntatem non habuerit occidendi, neque ipſius ſtudio, conſilio, vel mandato proceſſerint alij contra illum.

Extra li. 5. tit. 39. de ſententia excom. ca. Seuero 1.

Et quidem, ſi hoc ita ſe habet (quod forſan ex eo poſſet oſtendi, ſi certa apparuiſſet percuſſio ab eodem inflicta tam modica & tam leuis, in ea parte corporis, in qua quis de leui percuti non ſolet ad mortem, vt peritorum iudicio medicorum talis percuſſio aſſereretur non fuiſſe lethalis) cum in de cæteris credendum ſit ipſi, qui non accuſatur, vel denunciatur ab aliquo, ſed per ſeipſum conſilium appetit ſalutare, poſt pœnitentiam ad cautelam iniunctam, in ſacerdotali poterit officio miniſtrare, maximè religionis accedẽte fauore, cum ſit canonicus regularis, & ſine omni ſcandalo poſſit ſacerdotale officium celebrare. Quod ſi diſcerni non poſſit, ex cuius ictu interijt, in hoc dubio tanquam homicida debet haberi ſacerdos: & ſi fortè homicida non ſit à ſacerdotali officio abſtinere debet: cum in hoc caſu ceſſare ſit tutius, quàm temerè celebrare, pro eo quod in altero nullum, in reliquo vero magnum periculum timeatur. Et infrà.

Si verò, quemadmodum perhibetur, ſacerdos iſte prius percuſſus ab illo ſacrilego, mox eum cum ligone in capite repercuſſit, quamuis vim vi repellere omnes leges & omnia iura permittant: quia tamẽ illud debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad ſumendam vindictam, ſed ad iniuriam propulſandam: non videtur idem ſacerdos à pœna homicidij penitus excuſari, tum ratione inſtrumenti, cum quo ipſe percuſſit, quod cum graue ſit, non ſolebat leuem plagam inferre: tum ratione partis, in qua ipſe fuit percuſſus, in qua de modico ictu quis lethaliter ſolet lædi.

Innocentius Papa tertius.

Religioſus chirurgiam exercens, ſi ex ea mors ſequitur, irregularis eſt, etiam ſi ſit peritus & diligens, & hoc fecerit cauſa pietatis: ſed cum eo poſt ſatiſfactionem misericorditer diſpenſari poteſt.

Conſtit. xxxv.

Ibid. cap. Tua nos.

TVa nos duxit fraternitas conſulendos. Et infrà. Quæſiuiſti, quid ſit de quodam monacho ſentiendum, qui credens ſe quandam mulierem à gutturis tumore curare, vt chirurgicus cum ferro tumorem illum aperuit, & cũ tumor aliquantulũ reſediſſet, ipſe mulieri præcepit, ne ſe vento exponeret vllo modo, ne forte ventus ſubintrans gutturis apertionem, ſibi cauſam mortis inferret: ſed mulier eius mandato contempto, dum meſſes colligeret, vento ſe expoſuit incautè, & ſic per apertionem gutturis ſanguis effluxit, & mulier diem vltimum ſic finiuit: vtrum videlicet, cum prędictus monachus ſit ſacerdos, liceat ei ſacerdotale officium exercere?

Nos

Nos igitur fraternitati tuæ reſpondemus, quod licet ipſe monachus multum deliquerit officium alienum vſurpando, quod ſibi minimè congruebat: ſi tamen cauſa pietatis, & non cupiditatis id egerit, & peritus erat in exercitio chirurgiæ, omnemq́ue ſtuduit, quam debuit, diligentiam adhibere, non eſt ex eo quod per culpam mulieris contra conſiliũ eius accidit adeo reprobandus, quod non poſt ſatisfactionem condignam eum eo miſericorditer agi poſſit, vt diuina valeat celebrare, alioquin interdicenda eſt ei ſacerdotalis ordinis executio de rigore.

Qui iudici ſeculari dedit interſignia furis, à quo fuit vulneratus, irregularis non eſt, licet ille poſtmodum occidatur.

Ad vltimum fuit ex parte tua propoſitum, quod quidam ſcholaris metuens, quod latrones in hoſpitio ſuo eſſent, de ſtrato conſurgens, reperit ibi furem: qui non ſolum ipſum ſcholarem proſtrauit ad terram, ſed pene ad mortem vulnerauit eundem. Et infrà. Mane itaque ſcholares latronem quæſierunt eundem, quem vulneratum inuentum Poteſtati Vincentiæ tradiderunt: coram quo cõſtanter negauit, quod præmiſſa minimè perpetrauit: vnde præfata Poteſtas ad eũdem ſcholarem nuncios deſtinauit, vt exponeret, ſi qua ſciret de fure prædicto, vel traderet interſignia: qui cultrũ, quem ipſi latroni abſtulerat, & ſotulares ab eodem in ipſius domo dimiſſos, quos abſtraxerat, ne pedum ſtrepitus audiretur, nuncijs tradidit memoratis, ſuper eodem facto ſe nihil amplius intromittens. Poteſtas igitur receptis talibus interſignijs, latronem ipſum apparitoribus ſuis tradidit puniendum: qui ſibi amputauerunt virilia, & oculos eruerunt. Latro vero ira & dolore commotus, nec potum ſumpſit, nec cibum: & ſic de medio eſt ſublatus. Vnde per noſtrum oraculum poſtulas edoceri, vtrum præfatus ſcholaris ad ſacros valeat ordines promoueri?

Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod ſi præfatus ſcholaris dignis meritis adiuuatur, propter præſcriptum euentum, à ſuſceptione ſacrorũ ordinum nullatenus eſt arcendus.

Idem Priori & Fratribus Carthuſiæ.

Qui dat cauſam abortioni, homicida eſt, ſi conceptum erat viuificatum animal rationale, alias ſecus.

Conſtit. xxxvj.

Sicut ex literarum veſtrarum tenore accepimus, cum quidam presbyter veſtri ordinis, qui prius fuerat niger monachus, quandam mulierem pregnantem, cum qua contraxerat conſuetudinem inhoneſtam, & quæ aſſerebat ſe concepiſſe ex eo, per zonam arripuerit quaſi ludens, ipſa per hoc ſic ſe aſſeruit eſſe læſam, quod occaſione huiuſmodi abortiuit: propter quod idem presbyter proborum virorum vſus conſilio, ſeipſum duxit ab altaris miniſterio ſequeſtrandum. Et infrà. *Ibid. cap. Sicut ex literarum.*

Nos vero deuotioni veſtræ inſinuatione præſentium reſpondemus, quod ſi nondum erat viuificatus conceptus, miniſtrare poterit: alioquin debet ab altaris officio abſtinere. *32 quæſt. 2 ca. Quod verò.*

Innocentius Papa tertius.

Non imputatur clerico ciuiliter iuſtitiam petenti de laico, ſi iudex in laicum exerçet vindictam ſanguinis.

Conſtit. xxxvij.

Poſtulaſti. Et infrà. Quæſiuiſti præterea, vtrum contra quoſdam contempta excommunicationis ſententia debitas eccleſijs decimas ſubtrahentes tibi, regiam implorare tibi liceat poteſtatem, cum ad ſolutionem ipſarum vix abſq; ſanguinis effuſione valeant coarctari? Ad quod reſpondemus, quod ſi te de huiuſmodi querimoniam ſimpliciter deponente, rex, cui ad bonorum laudem, vindictam vero malorum gladius eſt commiſſus, in eoſdem rebelles traditam ſibi exercuerit poteſtatem, eorum erit duritiæ aut malitiæ imputandum. *Ibidem ca. Poſtulaſti. Rom. 13.*

DE SAGITTARIIS.

INNOCENTIVS PAPA III.

Excommunicandus eſt ſagittarius & baliſtarius contra Chriſtianos.

Conſtitutio xxxviij.

Extra lib. 5. tit. 15. de ſagittarijs. ca. Artē illā 63. diſt. ca. Salonitana.

Artem illam mortiferam & odibilem baliſtariorum & ſagittariorum aduerſus Chriſtianos & catholicos exerceri de cætero ſub anathemate prohibemus.

DE ADVLTERIIS ET STVPRO.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIepiſcopo Turonenſi.

Coniunx coniugem de adulterio impetere non poteſt, ſi & ipſe adulterium commiſiſſe conuincatur.

Conſtitutio xxxix.

Extra lib. 5. tit. 16 de adulterijs & ſtupro. ca. Intelleximus.

Intelleximus, quod cum S. laicus H. vxorem ſuam à maritali cōſortio depuliſſet, diœceſanus eorum audiens eādem cum quodam adultero fornicari, eam & illum vinculo excommunicationis aſtrinxit: quæ tandem adulterium abiurans, abſolutione recepta, coram epiſcopo memorato prædictum virum ſibi reſtitui poſtulauit. At ille obijciens ei adulterium, & quod ab ipſo non expulſa, ſed ſpontanea receſſiſſet, reſtitutionem ſui propoſuit minimè faciendam: quod mulier inficians, replicauit in ipſum, quod fuerat fornicatus. Et infrà.

32. diſt. ca. Priuſquam 32. quæſt. 2 ca. Lotharius.

Quocirca mandamus, quatenus, niſi tibi conſtiterit, vel per euidentiam rei vel per confeſſionem legitimam mulieris, quod adulterata ſponte fuiſſet: adulterij etiam, quod vir dicitur commiſiſſe, probatione ceſſante, ipſum recipere cōpellas eandem: quod ſi prædicto modo de mulieris fornicatione conſtiterit, (niſi teſtes, per quos viri adulterium eſt probatum, fuerint reprobati, cum matrimonij ius in vtroque læſum conſiſtat, & paria delicta mutua compenſatione tollantur) nihilominus cum cogas, vt eam recipiat, & maritali affectione pertractet: alioquin mulieri ſilentium imponere non poſtponas.

Idem Epiſcopo Ambianenſi.

Non debet ſeparari matrimonium, quo ad thorum, propter adulterium, quando ambo coniuges fuerint adulterati.

Conſtitutio xl.

Ibidem ca. Tua fraternitas.

Tua fraternitas requiſiuit, vtrum aliquo denegante vxori ſuæ in adulterio deprehenſæ debitum coniugale, ſi poſtmodum ipſe cum alia perpetret adulterium manifeſtè, cogi debeat, vt eandem maritali affectione pertractet.

Super quo taliter reſpondemus, quod cum paria crimina compenſatione mutua deleantur, vir huiuſmodi fornicationis obtentu, ſuæ vxoris nequit conſortium declinare.

DE RAPTORIBVS.

Extra lib. 5 tit. 17. de raptoribus ca. Accedēs 36 quæſt. 2 ca. Depuellis.

INNOCENTIVS PAPA III. EPIſcopo Saronenſi.

Rapta poteſt matrimonium contrahere cum raptore, vbi datur libera facultas in contrahendo.

Conſtitutio xlj.

Extra lib. 4 tit. 1 de ſponſalibus & matri cap. Ad id quod.

Accedens ad apoſt. ſedem. Et infrà.

Rapta puella legitimè contrahet cum raptore, ſi prior diſſenſio tranſeat poſtmodum in conſenſum: & quod ante diſplicuit, tandem incipiat complacere, dummodo ad contrahendum legitimæ ſint perſonæ.

DE VSVRIS.

INNOCENTIVS PAPA III. PRAELATIS in regno Franciæ conſtitutis.

Manifeſtus vſurarius appellans ad ſubterfugiendum reſtitutionem, audiendus non eſt.

Conſtit. xlij.

QVàm pernitioſum. Et infrà. Mandamus, quatenus manifeſtos vſurarios (maximè quos vſuris publicè renunciaſſe conſtiterit) cum eos aliquis conuenerit de vſuris, permittatis appellationis ſubterfugio ſe tueri.

Extra li. 5. tit. 19. de vſuris cap. Quàm pernitioſum.

Idem Narbonenſi Archiepiſcopo.

Per ſubtractionem communionis Chriſtianorum, & per principes ſeculares cogendi ſunt Iudæi ad vſuras reſtituendas.

Conſtit. xliij.

POſt miſerabilem. Et infrà. Iudæos ad remittendas Chriſtianis vſuras, per principes & poteſtates compelli præcipimus ſeculares: & donec eis remiſerint, ab vniuerſis Chriſti fidelibus tam in mercimonijs, quàm in alijs per excommunicationis ſententiam eis iubemus cõmunionem omnimodam denegari.

Ibid. cap. Poſt miſerabilem. 8. diſt. cap. Quo iure. & C. de Iudæis, L. Iudæi.

Idem Mutinenſi Epiſcopo.

Non obſtante iuramento de non repetendis vſuris per debitorem præſtito, poteſt iudex ex officio ſuo vſurarium ad reſtituendas vſuras compellere.

Conſtit. xliiij.

TVas dudum recepimus quæſtiones, quod quidam vſurarij eos, quibus dant pecuniam ad vſuram, præſtare faciunt iuramentum, quod vſuras non repetent, & ſuper his, quas ſoluerint, nullam moueant quæſtionem. Nos igitur reſpondemus, vt vſurarios ipſos modo præfato per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione remota, compellas ante vſurarum ſolutionem ab earum exactione deſiſtere, vel reſtituere ipſas, poſtquam fuerint perſolutæ, ne de dolo & fraude contingat eos commodum reportare.

Ibid. cap. Tuas dudũ

Innocentius Papa tertius.

Non auditur vſurarius repetens vſuras, niſi prius reſtituat extortas.

Conſtit. xlv.

QVia fruſtra legis auxilium inuocat, qui committit in legem: ſtatuimus, vt ſi quis vſurarius à nobis literas impetrauerit ſuper reſtituendis vſuris, vel fructibus computandis in ſortem: niſi prius ipſe reſtituerit vſuras, quas ab alijs noſcitur recepiſſe, authoritate literarum ipſarum nullatenus audiatur.

Ibidem ca. Quia fruſtra. ff. tit. Quod met. cauſa. L. Iſti quidem.

Idem Altiſiodorenſi Epiſcopo.

Conuictus de vſuraria prauitate per famam & alia argumenta, poteſt manifeſtari vſurarius, & tanquam manifeſtus vſurarius compeſci, ſecundum diſpoſitionem Lateranenſis concilij.

Conſtit. xlvj.

CVm in diœceſi tua ſint quamplurimi vſurarij, de quibus minimè dubitatur, quin ſint vſurarij manifeſti, contra quos propter timorem potentum, qui tuentur eoſdem, nullus accuſator apparet, nec ijdem ſunt per ſententiam condemnati.

Fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quod licet contra eos non appareat accuſator, ſi tamẽ alijs argumentis illos cõſtiterit eſſe vſurarios manifeſtos, in eos pœnam in Lateranenſi concilio contra vſurarios editã liberè poteris exercere.

Ibid. cap. Cum in diœceſi. 14. quaſt. 4. ca. Iniuſtũ.

Innocentius Papa tertius.

Maritus recipiens pignus pro dote promiſſa, non tenetur fructus in ſortem computare.

Conſtit. xlvij.

Ibidem ca. Salubriter C. de iu. do. L. Pro onere.

SAlubriter. Et infrà. Sanè generum ad fructus poſſeſſionum, quæ ſibi à ſocero ſunt pro numerata dote pignori obligatæ, computandos in ſortem, non credimus compellendum: cum frequenter dotis fructus non ſufficiant ad onera matrimonij ſupportanda.

Idem Epiſcopo Bononienſi.

Repetens vſuras, non auditur, niſi reſtituat extortas per ſe, vel per alium, à quocunque cauſam habeat.

Conſtit. xlviij.

Ibid. cap. Michael.

MIehael laicus ſuam nobis querimoniam deſtinauit, quod M. & quidam alij Bononiẽſes ciues multa extorſerunt ab eo, & à patre ſuo, cuius hæres extitit, nomine vſurarum. Et infrà. Attentius prouiſurus, ne authoritate noſtra in negocio procedas eodem, niſi dictus conquerens reſtituerit, vel adhuc reſtituat, ſi quas aliquando ipſe, vel pater eius extorſit vſuras.

DE CRIMINE FALSI.

INNOCENTIVS PAPA III.

Exiſtens in curia literas apoſtolicas non recipiat, niſi de manibus Papæ, vel officialium ab ipſo deputatorum. Perſonæ tamen ſolennes per nuncios recipere poterunt, de manibus tamen prædictorum. Contra faciens, ſi laicus eſt, excommunicationi ſubiacet: ſi clericus, ab officio & beneficio deponitur.

Conſtit. xlix.

Extra li. 5. tit. 20. de crimine falſi. cap. Dura ſæpe. Inno. in conci. Late ra. cap. Nonnulli. C. de praci. imper. offe. L. vniuerſis

DVra ſæpe mandata. Et infrà. Statuimus & ſub excommunicationis pœna, & ſuſpenſionis ordinis & beneficij diſtrictius inhibemus, ne quis apud ſedem apoſt. literas noſtras, niſi à nobis vel de manibus illorum recipiat, qui de mandato noſtro ad illud ſunt officium deputati. Si vero perſona tantæ authoritatis extiterit, vt ipſam deceat per nuncium literas noſtras recipere: nuncium ad cancellariam noſtram, vel ad nos ipſos mittat idoneum, per quem literas apoſtolicas iuxta formam præſcriptã recipiat. Si quis autem in hac parte mandati noſtri tranſgreſſor extiterit, ſi laicus fuerit, excommunicationi ſubiaceat: ſi clericus, officij & beneficij ſuſpenſione damnetur. Et infrà.

Qui ſcienter literas falſas vltra viginti dies reſeruauerint, nec eas aut deſtruxerint, aut reſignauerint, excõmunicationis ſententia ſubijciuntur, & abſolutio ſoli Papæ reſeruatur, excepto mortis articulo.

5. quæſt. 1. ca. Quidã 22. quæ. 5. ca. Hoc videtur. 17. quæſt. 4 ca. Si quis ſua.

Adijcientes ſtatuimus, vt generalem excommunicationis ſententiam promulgetis, quam per ſingulas parochias faciatis frequẽtius innouari, quod ſi quis falſas literas ſe habere cognoſcit, intra xx. dies literas illas aut deſtruat, aut reſignet, ſi pœnam excommunicationis voluerit euadere: quam (niſi forſan in mortis articulo) ſine ſpeciali mandato noſtro, à quoquam nolumus relaxari: nec etiã (ſi præſumpta fuerit) contra hoc abſolutio quicquam habeat firmitatis.

Idem Archiepiſcopo & canonicis Mediolanenſibus.

Ponit nouem modos falſandi literas Papales.

Conſtitutio L.

Ibid. cap. Licet ad.

LIcet ad regimen. Et infrà. Vt autem varietates falſitatis circa noſtras literas deprehendere valeatis, eas vobis præſentibus literis duximus exprimendas.

Prima ſpecies falſitatis hæc eſt, vt falſa bulla falſis literis apponatur.

Secunda, vt filum de vera bulla extrahatur ex toto, & per aliud filum immiſſum falſis literis inſeratur.

Tertia, vt filum ab ea parte, in qua charta plicatur inciſum, cum vera bulla falſis literis immutatur, ſub eadem plicatura cũ filo ſimilis canebas reſtauratum.

Quarta, cum à ſuperiore parte bullæ altera pars fili ſub plumbo reſcinditur, & per idem filum literis falſis inſerta, reducitur infra plumbum.

Quinta, cum literis bullatis & redditis in eis, aliquid per raſuram tenuem immutatur. Sexta, cum ſcriptura literarũ, quibus fuerat appoſita vera bulla, cum aqua vel vino vniuerſaliter abolita ſeu deleta, eadem charta cum calce & alijs iuxta conſuetum artificium dealbata de nouo reſcribitur.

Septima, cum chartæ, cui fuerit appoſita vera bulla, totaliter abolitę vel abra-

ſæ, alia ſubtiliſſima charta eiuſdem quantitatis ſcripta, cum tenaciſſimo glutino coniungitur. Eos etiam pro crimine falſitatis non reputamus immunes, qui contra conſtitutionem noſtram ſcienter literas non de noſtra vel bullatoris noſtri manu recipiunt. Illos quoque qui accedentes ad bullam falſas literas cautè proijciunt, vt de vera bulla cum alijs ſigillentur. Sed hæ duæ ſpecies falſitatis nõ poſſunt facile comprehendi, niſi vel in modo dictaminis, vel in forma ſcripturæ, vel qualitate chartæ falſitas cognoſcatur.

In cæteris autem diligens indagator falſitatem poterit intueri, vel in adiunctione filiorum, vel in collatione bullæ, vel motione, vel obtuſione, præſertim ſi bulla non ſit æqualis, ſed alicubi magis tumida, & alibi magis depreſſa.

C. de fide inſtru. L. Comparatione.

Idem Epiſcopo Atinacenſi.

Falſæ ſunt literæ papales, in quibus epiſcopus vocatur filius, vel inferior frater, vel vni ſcribitur in plurali.

Conſtit. Lj.

QVàm graui pœnæ ſubiaceat. Et infrà. Nos verò literas, quæ tibi ſub noſtro nomine præſentatæ fuerunt, diligentius intuentes, in eis tam in continentia, quàm in dictamine deprehendimus falſitatem, ac in hoc fuimus admirati, quia tu tales literas à nobis credideras emanaſſe, cum ſcire debeas apoſtolicam ſedem conſuetudinem in ſuis literis hanc tenere vt patriarchas, archiepiſcopos, epiſcopos fratres: cæteros autem reges, principes, vel alios cuiuſcunque ordinis, filios in noſtris literis appellemus. Et cum vni tantum perſonæ noſtræ literæ diriguntur, nunquam ei loquimur in plurali, vt Vos ſiue Veſter, & his ſimilia in ipſis literis apponamus. In falſis autem literis tibi præſentatis, in ſalutatione dilecto in Chriſto filio vocabaris: cum in literis, quas aliquando tibi trāſmiſimus, te videre poteris à nobis fratrem venerabilem appellatum.

Ibid cap. Quàm gratia. Supra eodē conſti. proxima in fine.

Propter quod ſic literas apoſtolicas ſtudeas intueri, tam in bulla, filo & charta, quàm in ſtilo, quod veras pro falſis, vel falſas pro veris literis modo aliquo non admittas.

Infra eodē conſtit. proxima.

Innocentius Papa tertius.

Qui per ſe vel per alios literas Papæ falſant, excommunicati ſunt cum ſuis fautoribus, & clerici officijs & beneficijs priuati ſunt, & degradandi, & tradendi curiæ ſeculari, per quam laicus legitimè punitur. Qui verò falſis literis vtitur, ſi clericus eſt, officio & beneficio priuatur: ſi laicus, excommunicatus eſt.

Conſtit. Lij.

AD falſariorum confundendam malitiam. Et infrà. De communi fratrum noſtrorum conſilio duximus ſtatuendum, vt qui literis noſtris vti voluerint, eas primo diligenter examinent: quoniam ſi falſis literis ſe vſos dixerint ignoranter, eorum ſera pœnitentia euitare nequibit pœnas inferius annotatas.

Ibid cap. Ad falſariorum.

Nos enim omnes falſarios literarum noſtrarum, qui per ſe vel alios vitium falſitatis exercent, cum fautoribus & defenſoribus ſuis anathematis vinculo decernimus innodatos: ſtatuentes, vt clerici, qui falſarij fuerint deprehenſi, omnibus officijs & beneficijs eccleſiaſticis perpetuo ſint priuati: ita vt qui per ſe falſitatis vitium exercuerint, poſtquam per eccleſiaſticum iudicem fuerint degradati, ſeculari poteſtati tradantur ſecundum conſtitutiones legitimas puniendi: per quam & laici, qui fuerint de falſitate conuicti, legitimè puniantur.

C. ad legē corne. de fal. L. maiorem.

Qui verò ſub nomine noſtro literis falſis vtuntur, ſi clerici fuerint, officijs & beneficijs eccleſiaſticis ſpolientur: ſi laici, tamdiu maneant excommunicationi ſubiecti, donec ſatisfaciant competenter: ita tamen, vt in iſtis & in illis malitia grauius, quàm negligentia puniatur, quod & de his, qui falſas literas impetrant, ſtatuimus obſeruandum.

ff. tit. Ad legem corne. de falſis L. id eſt, in fine.

Innocentius Papa tertius.

Non præſumitur quis falſare literas de ſimplici iuſtitia, nec punitur, ſi hoc comperto deſtiterit illis vti.

Conſtit. xxxv.

Ibid cap. Accedens. Infra eodẽ tit. de exceſſ. prælat. conſt. Inter

ACcedens. Et infrà. Fraternitati tuæ mandamus, quatenus, ſi literæ apoſtolicæ, in quibus falſitas deprehenſa fuerit, de ſimplici iuſtitia formam habeant, (cum præſumi non debeat, quod pro talibus literis, quæ poſſunt facilè obtineri, fraudem quis commiſerit falſitatis) nec literis vſus eſt, poſtquam eas falſas eſſe cognouit, tu ei officium beneficiumq; reſtituens, ipſum ſuper hoc vlterius non moleſtes.

Innocentius Papa tertius.

Propter paucarum literarum raſuram in loco non ſuſpecto, reſcriptum non probatur falſum.

Conſtit. xxxvj.

Ibid cap. Ex conſcientia.

EX conſcientia. Et infrà. Verum literas ipſas, quæ redargutæ fuerant falſitatis diligentius intuentes, nullum in eis falſitatis ſignum, vel ſuſpicionis inuenimus, niſi paucarum literarum raſuras, quæ nequaquam ſapientis animũ in dubitationem vertere debuerunt: vnde ſi vobis conſtiterit prædictum R. obligaſſe ſe ſub periculo cauſæ quod literas illas falſas eſſe probaret, (cum quilibet ad renunciandum iuri ſuo liberam habeat facultatem) ipſi R. ſuper dicta eccleſia ſilentium imponatis.

DE CLERICO EXCOMMVNICAto miniſtrante.

INNOCENTIVS PAPA III. CAPITVLO Herbipolenſi.

Si habens notitiam excommunicationis, per ſolam famam celebrat, debet de rigore deponi. licet cum eo poſſit miſericorditer diſpenſare.

Conſtitutio xxxvij.

Extra li. 5. tit. 27. de clerico excommunicato miniſtrante. c. 1. Illud domi nus. Supra eodẽ tit. de crimine falſi, conſti. Dura ſæpe.

ILlud dominus in beato Petro. Et infrà. Venerabilis frater noſter quondam Hildeſemenſis epiſcopus licentia non ſolum non obtenta, ſed nec etiam poſtulata (eccleſia Hildeſemenſi relicta) Herbipolẽ. eccleſiam occupauit. Et infrà.

Vnde Magdeburgen. epiſcopo dedimus in mandatis, vt cum factũ ipſum non poſſet in partibus illis non eſſe notorium, niſi dictus epiſcopus infrà xx. dies ab Herbipolen. eccleſiæ adminiſtratione ceſſaret, eum excommunicatũ publicè nunciaret, quod idem Magdeburgen. ſtuduit adimplere. Et infrà. Ipſe vero epiſcopus in noſtra poſtmodum præſentia conſtitutus, etſi ſuum recognoſceret, & confiteretur exceſſum, & non iudicium, ſed miſericordiam poſtularet: hoc tamen inter alia in ſua excuſatione propoſuit, quod cum dictus Magdeburgen. non eſſet ordinarius iudex eius, non crediderat, quod monitione non præmiſſa authoritate delegata poſſet procedere contra ipſum, aut ſententiam in eũ aliquam promulgare. Vnde cum nec ante factum monitorias, nec poſt literas ab eo aliquas accepiſſet, peccare non credidit, ſi diuina officia quantumcunque ſolenniter celebrauit, præſertim cum ei non niſi per famam de ſententia contra eum probata conſtaret. Et infrà.

De conſec. diſt. cap. 4. Quando quis. 12 quæſt. 3 ca. Si quis Epiſcopus.

Licet autẽ in hoc nõ videatur omnino culpabilis extitiſſe: quia tamẽ in dubijs via eſt eligenda tutior, & ſi de lata in eum ſententia dubitaret, debuerat tamẽ potius ſe abſtinere, quàm ſacramẽta eccleſiaſtica pertractare. Illud autem quod ſub ſpe veniæ diuina ſibi fecit (poſtquam ſe à nobis excommunicatum nouerat) celebrari, & cõmunioni fidelium ſe ingeſſit, potius contra eum facere credimus, quàm pro eo, cum ſub fiducia pœnitentiæ non debuerat deliquiſſe, & excõmunicato non vitare, multo magis, quàm non vitari periculoſum exiſtat. Non vitare ſiquidem, cũ in eo ſit, excõmunicatus ſine delicto non poteſt: ſed cũ ex alijs pendeat, ſine ſuo delicto poterit non vitari. Et infrà.

Cum eo miſericordiam faciens, pœnam, quam canon minatur his, qui poſt excommunicationem diuina præſumpſerint, officia celebrare, vel ſe celebrationi ingeſſerint diuinorum, ei non diximus infligendam.

Idem Archiepiſcopo Biſuntino.

Excommunicatus celebrans: a beneficio deponitur.

Conſtitutio xxxviij.

FRaternitati tuæ. Et infrà. Presbyteros autem & alios clericos, qui pro ſuis *Ibidem ca.* exceſſibus, à te nexibus anathematis canonicè innodati, præſumpſerũt, vel *Fraterni-* præſumunt officia celebrare diuina, rationabiliter poteris omnibus beneficijs *tati.* eccleſiaſticis ſpoliare.

Idem Decano & Priori Colonienſi.

Collatio beneficij excommunicato facta non tenet, & ſcienter talibus conferens à beneficiorum collatione ſuſpenditur.

Conſtit. xxxix.

POſtulaſtis per ſedem apoſt. edoceri. Et infrà. Conſultationi veſtræ reſpon- *Ibid. cap.* demus, quod cum excommunicatis communicari nõ debeat, & clericis ex- *Poſtulaſti.* communicationis vinculo innodatis eccleſiaſtica beneficia conferri non poſ- *11. quaeſt. 3.* ſint, nec illi valeant ea retinere licitè, niſi forſan cum eis fuerit miſericorditer *ca. Excom-* diſpenſatum, cum ea non fuerint canonicè cõſecuti. Illi vero qui ſcienter tali- *municatio.* bus illa beneficia contulerunt, tamdiu debent à beneficiorum collatione ſuſpendi, donec ſuper hoc veniam conſequi mereantur, vt puniantur in hoc, in quo delinquere præſumpſerunt.

Celebrans in loco interdicto, ſi eſt clericus ſecularis, beneficijs priuatur. Si vero monachus, in arctius monaſterium detruditur.

Quæſiuiſtis præterea qualiter puniri debeant clerici, monachi vel moniales eccleſiarum conuentualium, qui poſt latam interdicti ſententiam in locis ſuppoſitis interdicto præſumpſerunt hactenus, & adhuc etiam non verentur diuina officia celebrare, quamuis propter hoc ſint excommunicationis vinculo innodati.

Ad hoc breuiter reſpondemus, quod clerici, qui talia præſumpſerunt, ſunt eccleſiaſticis beneficijs ſpoliandi: monachi vero vel moniales in arctioribus monaſterijs ad peragendam pœnitentiam detrudendi.

Idem Decano & Subdiacono Pictauienſi, & Magiſtro P. canonico Petragoricenſi.

Valet collatio beneficij ei facta, qui fuit prius excommunicatus, ſed abſolutus tempore collationis.

Conſtitutio xl.

PRopoſuit coram nobis magiſter P. clericus epiſcopi Tuſculanen. quod G. S. *Ibid. cap.* Mariæ in porticu diacono Cardinali in partibus illis apoſt. ſedis fungente *Propoſuit.* officio legationis, quidam de Lemouicen. ei humiliter ſupplicarunt, vt eorum eccleſiam, quæ debito fraudabatur clericorum ſeruitio, ordinaret, pro ſe ac magiſtro eodem preces ſpecialiter porrigentes. Ipſe vero Lemouicen. ciuitatem ingreſſus canonicos monuit, vt illos reciperent in ſocios & in fratres: maximè cum præbendæ quinque vel quatuor ab vltima ipſius eccleſiæ ordinatione vacaſſent, quibus poſt petitas & conceſſas deliberationis inducias non curantibus reſpondere, de præbenda Lemouicen. cardinalis prædictus eoſdem clericos inueſtiuit. Et infrà. Cum autem dictus magiſter & Lemouicen. pœnitentiarius in noſtra fuiſſent præſentia conſtituti, & acta iudicij inſpici fecerimus diligenter, per pœnitentiarij teſtes intelleximus, quod Lemouicen. epiſcopus pluribus annis antequam idem magiſter inueſtitus fuerit, clericos & Burgen. caſtri Lemouicen. & eundem P. nominatim (quem eorum dicebat conſiliarium & fautorem) vinculo excommunicationis aſtrinxit. Per teſtes vero magiſtri P. probatur, quod ſi dictus epiſcopus in Burgen. & eorum fautores tam clericos quàm laicos Lemouicenſes excommunicationis ſententiam protuliſſet, eos tamẽ per tres annos abſoluit, antequam dictus magiſter fuerit inueſtitus. Et infrà. Et quia

idem epiſcopus dicto magiſtro communicauit poſtea in eccleſia,& in menſa. Et infrà.

Quod vero dictum magiſtrum inueſtituræ ſuæ tempore à præfato epiſcopo extitiſſe excommunicatum dictus pœnitentiarius,(ſicut obtulerat)non probauit, cũ ex aduerſo de abſolutione & cõmunione dicti epiſcopi fuerit facta fides, quod per dictum legatum de memorato magiſtro factum eſt, per diffinitiuam ſententiam duximus approbandum.

DE CLERICO PER SALtum promoto.

INNOCENTIVS PAPA III. EPIſcopo Bononienſi.

Qui ignoranter per ſaltum de ſubdiacono fit presbyter, poſt pœnitentiam in diaconum ordinatur, & poſtea poteſt ſecum in ſacerdotio diſpenſari.

Conſtitutio xlj.

Extra li. 5. tit. 29. de clerico per ſaltum promoto cap. Tua litera.

TVæ literæ continebant, quod, ſicut ex relatione quorundam receperas, P. presbyter diaconatus ordine prætermiſſo, ſe fecit ad ſacerdotij ordinem promoueri. Ipſe tibi quoque ſecreto confeſſus eſt, ſe pro certo neſcire, ſi res taliter ſe haberet. Sed ex quo boni viri hoc aſſerebant, inter quos fuerat conuerſatus, credebat aſſertioni eorum, eò quòd tempore, quo ordines inferiores ſuſceperat, infrà annos diſcretionis fuerat conſtitutus. Et infrà.

De conſec. diſt. 1. cap. Eccleſia. 32 diſt. ca. Solicitudo.

Mandamus, quatenus condignam pœnitentiam pro huiuſmodi negligentia iniungas eidem: qua peracta, quia non intelligitur iteratum, quod factum eſſe neſcitur, ipſum in diaconum ordinare procures, & ſic de miſericordia eundem miniſtrare permittas in ordine ſacerdotis.

DE EXCESSIBVS PRAELATORVM & ſubditorum.

INNOCENTIVS PAPA III. ARCHIpresbytero S. Andreæ de Pall.

Suſpendi debet clericus, qui de ſuo crimine publicè gloriatur.

Conſtit. xlij.

Extra lib. 5 tit 13. de exceſſibus Prælatorũ. ca. Quã ſit

QVàm ſit graue crimen in clericis cum maleſecerint gloriari, nullus ſanæ mentis ignorat.

Accepimus ſanè quod cum R. Deſerien. P. filiam ſuam cuidam I. nomine tradiderit in vxorem, P. diaconus non erubuit publicè confiteri, ſe mulierem prædictam carnaliter cognouiſſe: Vnde factum eſt, quod vir eam ad propria remitteret, cui fuerat matrimonialiter copulata. Ideoque mandamus, quatenus, ſi tibi conſtiterit de præmiſſis, appellatione ceſſante, præfatum clericum ab officio & beneficio ſuſpendere non poſtponas, compellens virum, vt vxorem ſuam recipiat, eique, ſicut iuſtum eſt, officium exhibeat maritale.

Idem Epiſcopo Hyponenſi, & abbati de Toleto viſitatoribus Lumbardiæ.

Clericus authoritatem vel conſilium directè vel indirectè homicidio præſtans, irregularis efficitur.

Conſtitutio xliij.

Ibidem ca. Ex literis.

EX literis veſtris accepimus, quod cum ad Albiganenſem eccleſiam vna cum Piſano archiepiſcopo tunc epiſcopo Verſellen. acceſſiſſetis, viſitationis offici-

officium impleturi: Albiganen. epiſcopus inter cætera, quæ propoſita fuerant
contra ipſum, ore proprio eſt confeſſus, quod cum quidam in villa quadam ad
eius iuriſdictionem ſpectante infamaretur de furto, & idem illud inficiaretur
omninò, offerens quod candentis ferri iudicio ſe purgaret, & vt ſuſpendio pu-
niretur, ſi deficerent in eodem, dictus epiſcopus requiſiuit à iudice, quid ſuper
hoc videretur eidem: & cum iudex reſpondiſſet, vt fieret ſicut fur ipſe dixerat,
ferrum candens in ipſius præſentia epiſcopi eſt allatum: Quod cum accepiſſet
fur ille, combuſtus eſt. Vnde iudex pauefactus, quid ſibi ſuper hoc videretur, cō-
ſuluit epiſcopum memoratum. Qui reſpondit, quod ſi fur ſic euaderet, malum
eſſet, quanquam affirmet ſe verbis talibus vſum fuiſſe: Auditis quantus eſt cla-
mor populi: omnes dicunt, malum eſt, ſi ſic euaſerit impunitus. Et ſic epiſcopus
& iudex villam ipſam cum multitudine ſunt egreſſi: in quorum præſentia eſt
prædictus fur ſuſpēſus: propter quod ipſum cum literis veſtris ad ſedem apoſto.
deſtinaſtis: ſed idem nihil ſuper his propoſuit coram nobis, nec literas veſtras vi
dimus: licet idem ſe nobis illas aſſerat præſentaſſe. Quinimo cum dictus archie- *11. quæſt. 3.*
piſcopus ad ſedem apoſtolicam acceſſit, qui nobis huiuſmodi rei ſeriem plena- *ca. Certum*
riè indicauit, idem epiſcopus à noſtra diſceſſit præſentia, & perquiſitus non po- *eſt.*
tuit inueniri.

Nos autem quia idem epiſcopus non ſolū in iudicio candentis ferri, verū etiā *18. diſt. cap.*
in furis ſuſpendio grauiter noſcitur deliquiſſe, cum his non tantū authoritatē *De cōſilijs.*
præſtiterit, verumetiam præſentiam exhibuerit corporalem, ipſum indignum
altaris miniſterio reputamus. Cum igitur pontificale officium ſine altaris mi-
niſterio non valeat adimpleri, Mandamus quatenus epiſcopatui cedat moneā-
tis eundem: alioquin ipſum ab Albiganen. eccleſia amouentes, faciatis eidē per
electionem canonicam de perſona idonea prouideri.

Idem Archiepiſcopo & Maioris monaſterij & ſancti Iuliani Abbatibus Turonenſibus.

*Collatio beneficij facta indigne, occulta caſſari debet, & conferens ſecundo ante caßationem primæ col-
lationis, priuari debet ea vice poteſtate conferendi.*

Conſtit. xliiij.

INter dilectos filios B. & P. canonicos Pictauēn. ſuper ſuccentoria Pictauenſis *Ibid. cap.*
eccleſiæ queſtione ſuborta, vtroque aſſerente ſuccentoriam ipſam ſe per Pi- *Inter dile-*
ctauen. cantorem, ad quem eius donatio pertinebat, canonicè aſſecutum. Et in- *ctos.*
frà. Nos igitur atteſtationibus vtriuſque partis inſpectis, inuenimus eſſe pro- *In concilio*
batum eundem P. publicum alcatorem eſſe, ac vſurarium manifeſtum, vtpote, *Lateranē.*
qui vndecim denarios pro duodecim mutuauerat in ludo: vnde licet ad palli- *cap. Clerici*
andum tantæ præſumptionis exceſſum propoſuerit, quod hoc fecerat iuxta con *officio.*
ſuetudinem gallicorum clericorum, qua fere vniuerſi clerici mutuant ſic fre- *C. de vſuris*
quenter & ludunt. Nos tamen qui ex officij noſtri debito, peſtes huiuſmodi ex-
tirpare proponimus, atque ludos voluptuoſos (occaſione quorum ſub quadam *ff. tit. ad le-*
curialitatis imagine ad diſſolutionis materiam peruenitur) penitus improba- *gē aqui. L.*
mus, excuſationem prædictam, quæ per prauam conſuetudinem, quæ corrupte- *Nam ludus*
la dicenda eſt, palliatur, friuolam eſſe reputantes: cum in illis magis plectibilis *16 quæſt. 1.*
ſit offenſa, per quos ad excuſandas excuſationes in culpis, delinquendi authori- *ca. Prædi-*
tas vſurpatur: quod circa eundem P. de ſuccentoria factum eſſe dinoſcitur, pro- *cator.*
pter indignitatem & vtilitatem ipſius duximus irritandum: cum perſonis vili-
bus & indignis portæ dignitatis patere nō debeant, iuxta legitimas ſanctiones.

Præterea contra præfatum B. manifeſtè per teſtes probatum fuit, quod de con-
ſcientia iudicum vltima clauſula inſerta non fuerit in literis eorundem, ſicut
in ipſorum depoſitionibus exprimitur euidenter. Et infrà.

Vnde pars altera proponebat, quod cum prædictus B. ſcienter vſus fuerit lite-
ris ſic falſatis, debeat tanquam falſarius omninò repelli. Verum nos attēdentes,
quod etſi conſtaret, quod dicta clauſula literis illis fuiſſet appoſita, præter con-
ſcientiam iudicum prædictorum, quia tamen fides nobis facta nō fuit, quod di-
ctus

ctus B. illam clauſulam appoſuerit, vel procurauerit, vt ab alio poneretur, etiam quod ſciẽter vſus fuerit literis ſic falſatis, ab huiuſmodi falſitatis obiectu eundem duximus abſoluendum, maximè cum poſtquam ſibi hoc obiectũ fuit, prætermiſerit vti eis. Et infrà.

Cum igitur per diſpoſitiones duorum teſtium nobis conſtiterit, quod cõceſſio P. facta præceſſerit, quanquam propter indignitatem eiuſdem meruit reprobari, conceſſionem poſtmodum B. factam irritam decernimus & inanem. Quia vero cantor adeo inhoneſtum ſe habuit in hoc facto, vt prima donatione non reprobata, ſecundam facere attentauerit, & dignum ſit, vt in eo quis puniatur, in quo viſus eſt deliquiſſe, in hoc eius duximus varietatis inconſtantiam puniendam, vt concedendi ſuccẽtoriam ipſam hac vice nullam hab[illegible] facultatem: præſentium vobis authoritate mandantes, concedimus, quatenus [illegible]andem, authoritate noſtra ſuffulti, perſonæ idoneæ aſſignetis.

DE NOVI OPERIS NVNciatione.

INNOCENTIVS PAPA III. Cantuarienſi Archiepiſcopo.

Etiam eccleſia ædificata poſt nunciationem noui operis deſtruenda eſt expenſis conſtruentis.

Conſtitutio xlv.

Extra li. 5. tit. 32. de Noui operis nunciatione, cap. Cum ex iniuncto.

CVm ex iniuncto. Et infrà. Fraternitati tuæ mandamus, quatenus quidquid ædificatum eſt in eccleſia de Lemech, poſt noui operis nũciationem, expenſis tuis facias penitus demoliri, eo non obſtante, ſi etiam abſens extiteris: quum cautum ſit legitima ſanctione, v. ſi [illegible] cui opus nouum fuerat nunciatum, ante remiſſionem ędificauer[illegible] deinde agere ceperit ius ſibi eſſe ita ædificatum habere, ſibi debeat actio denega[r]i, reducens prorſus in irritum, quidquid de inſtituendis ibi canonicis & aliis ad [i]pſam eccleſiam pertinentibus, à te vel prædeceſſore tuo cognoſcitur ordinatũ, [illegible] redditibus [a]d ſtatum priſtinum reuocatis, quos ab obligatione præſtiti [iu]ramenti, pro eo quod ibidem inſtituti fuerunt, authoritate noſtra per te de-

16. quæſt. 7. c. Et hoc diximus.

nunciari præcipimus abſolutos. Cum enim amodo nõ teneat principale, quidquid ex eo vel ob id ſequutum eſt, ſub præmiſſa diſtrictione decernimus irritandum. Et infrà.

Super eo quoque non ſufficimus admirari, quod quum viri religioſi monachi Cantuarien. qui omnia dimiſerunt pro Chriſto, tot laboribus & periculis perſonas & res non dubitauerint frequenter exponere: quod non feciſſent, niſi cognoſcerent præmiſſa reſpicere in graue Cantuarien. eccleſię detrimentum: tu ſaltem pro vitando tam graui ſcandalo proximorum, ab huiuſmodi etiam tibi prohibitis non ceſſaſti: quũ ſacræ ſcripturæ teſtimonio debueras didiciſſe, quod licet opera illa, quæ ſine mortali peccato omitti non poſſunt, non ſunt pro vitando ſcandalo dimittenda, nec ea debeant pro ſcandalo vitando cõmitti, quæ ſine mortali peccato committi non poſſunt: ab his tamen, quæ ſine mortali peccato committi poſſunt pariter & dimitti, ſit pro ſcandalo tollendo ceſſandum, & eis etiam pro vitando ſcandalo inſiſtendum. Vnde Apoſtolus: Si ſcandalizatur

1. Cor. 8.

frater, non comedam carnes in æternum. Et dominus in Euangelio contra

Matt. 18.

eos, qui ſcandali præſtant materiam, Væ homini illi, per quem ſcãdalum venit.

Ibidem.

Et licet maiorum ſcandalum ſit vitandum, vitandum eſt etiam ſcandalum puſillorum, iuxta teſtimonium veritatis: Qui ſcandalizauerit, inquit, vnum de puſillis iſtis, qui in me credunt, &c. Finis ergo his taliter à te imponatur, quod præteritæ contradictionis rebellio per virtutem ſequentis obedientiæ valeat expiari.

(.·.)

DE

DE PRIVILEGIIS, ET EXCESſibus priuilegiatorum.

INOCENTIVS PAPA III. ARCHIepiſcopo Lugdunenſi.

In tota prouincia exhortationis officio priuantur hoſpitalarij, qui mittunt pro eleemoſynis cruce falſo ſignatos. & ſi miſſi ſunt laici, excommunicantur: ſi ſunt clerici, ab officio & beneficio ſuſpenduntur. eadem ſuſpenſione puniuntur, qui ante reconciliationem in polluta eccleſia celebrant, & ſuſpenſi per epiſcopos exemptos abſolui non poſſunt, & fratres priuilegiatorum, qui ad eos ſe omnino non transferunt priuilegiati non ſunt.

Conſtitutio xlvj.

TVarum nos tenor edocuit literarum, quod fratres hoſpitalis ſancti Ioannis, laicos & illiteratos mittunt pro eleemoſynis colligendis. Et infrà. *Extra lib. 5. tit. 33. de priuilegijs, cap. Tuarũ nos.*

Cum in quadã eccleſia baptiſmali eis à prædeceſſore tuo collata, quidã eorũ peculiariter vicariũ ſacerdotẽ, ipſam eccleſiã ſanguinis effuſione fœdaſſet, vſq; ad reconciliationẽ diuina ibidẽ interdixiſti officia celebrari: ſed nihilominus ipſi in ea diuina officia celebrarũt: alios vero presbyteros ab officio ſuſpẽſos per epiſcopos ſuos, ijdẽ, cũ ſint laici, ad diuina officia reſtituũt exequẽda. Quoſdã præterea, qui cũ vxoribus ſuis in domibus proprijs cõmorantur, eò quòd eis de ſuis aliqd cõferunt annuatim, ita emancipare contendunt, vt aliquibus ſecundũ legẽ terræ de ſibi obiectis reſpondere minimè teneantur. Verum, quia priuilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate: fraternitati tuæ mandamus, quatenus, ſi quos clericos aut laicos à dictis fratribus pro colligendis eleemoſynis cruce falſo ſignatos inueneris, his à quibus ipſos miſſos eſſe conſtiterit, per totam prouinciam ſuam exhortationis officiũ interdicas. Miſſos, ſi laici fuerint, excommunicationis mucrone percellas: ſi clerici, ab officio beneficioque ſuſpendas, nullo priuilegij beneficiõ prorſus vel appellationis remedio præualente. Eos vero, quos in prædicta eccleſia lege tibi diœceſana ſubiecta poſt interdictum tuum diuina celebrare cognoueris, eadem pœna ſuſpenſionis inuoluens, in ea, donec reconciliata fuerit, officia non permittas celebrare diuina: presbyteros etiam ſuſpenſos ab epiſcopis ſuis, & prædictos fratres ad officia ſua temerè reſtitutos, in eandem ſententiam ſuſpenſionis reducas. Illos vero qui ad reſpondendũ alijs ſecũdum legem terræ pro præmiſſa cauſa aſſerunt non teneri, nolumus excuſari, quin eos ad reſpondendum ſublato appellationis impedimento compellas.

Idem Abbati & Conuentui ſancti Petri Eugubenenſis.

Contenta in inſtrumento perdito probari poſſunt per teſtes, qui illud perlegerunt, ſi deponunt de tenore, & quod erat ſine vitio.

Conſtitutio xlvij.

CVm olim eſſemus apud Peruſium conſtituti, & tu fili abbas priuilegium Lucij papæ nobis præſentans, poſtulaueris innouari, propter contradictionem Eugubini epiſcopi, aſſerentis hoc in ſuum præiudicium redundare, non fuit effectui mancipatum. Et infrà. *Ibid. cap. Cum olim.*

Te igitur & præfati epiſcopi procuratoribus in noſtra præſentia conſtitutis, P. baſilicæ xij. apoſtolorũ presbytero cardinali dedimus in mandatis, vt ſuper amiſſione ac tenore priuilegiorum teſtes reciperet, quos duceres producendos: qui fideliter redegit in ſcriptis depoſitiones x. teſtium iuratorũ: quorum depoſitionibus publicatis, dicti procuratores ad producendos teſtes, per quos inductos à parte aduerſa repellerent, inducias poſtularunt: quas ſub eo tenore illis duximus concedendas, vt apud ſedem apoſtolicam probarent, quæ vellent, vbi onus probationis pars altera ſubijſſet. Et infrà.

Nos

Nos verò tam per depoſitiones teſtium, quàm aſſertiones quorundam fratrũ noſtrorum, liquido cognoſcentes, talem dicti priuilegij fuiſſe tenorem, quod videlicet cœnobium veſtrum nullo mediante ad Romanam eccleſiam pertineret, & quod non liceret alicui epiſcopo eidem monaſterio & eius eccleſijs excõmunicationem indicere, & fratres illic domino ſeruientes, ab omni poteſtate liberi Romanæ eccleſiæ libertatis gratia potirentur: & quod nulla [illegible] mentio diœceſani epiſcopi habebatur: illud etiam attendentes, quod cum tu fili abbas tempore Celeſtini prædeceſſoris noſtri ad ipſius præſentiam acceſſiſſes, ipſe inſpectis eccleſiæ tuæ priuilegijs, te (licet excommunicatus ab Eugubinenſi epiſcopo diceretis) tanquam non ligatum admiſit ad oſculum (quod præſumitur non feciſſe, niſi monaſterium veſtrum cognouiſſet ad Romanam eccleſiam ſpecialiter pertinere) decernimus priuilegium illud Lucij papæ, quod ſine reprehenſione bullæ chartæ vel literæ apparebat, quando fuit nobis oſtenſum, illius fuiſſe tenoris, cuius per depoſitiones teſtium, & aſſertiones fratrum noſtrorum noſcitur extitiſſe.

Idem Cathalanenſi Electo, & Abbati trium fontium.

Innouatio priuilegiorum, nouum ius non tribuit, ſed antiquum conſeruat.

Conſtitutio xlviij.

Ibidem ca. Ex parte. EX parte abbatiſſæ ac ſororum Iotrenſis eccleſiæ extitit intimatum, quod Melden. Epiſcopus commiſſionis occaſione cuiuſdam per literas ad iudices delegatos obtentæ (in qua nulla mentio habebatur de ipſarum priuilegijs, quæ illas & ipſarum eccleſias, clerum & populum Iotren. ad apoſtolicam ſedem, nullo mediante ſpectare declarant, quorum ipſe non erat ignarus) eos inceperit grauiter moleſtare, obedientiam ab ipſis, ac clero & populo Iotren. ſubiectionem omnimodam requirendo. Et infrà.

Verum quum iudices ipſas grauarent valde, ad appellationis beneficiũ conuolarunt. Et infrà.

Sed iudices appellationi non deferentes, nec fragilitati ſexus compatiẽtes earum, in abbatiſſam excommunicationis, & in clerum & in populum Iotren. interdicti ſententias protulerunt.

Sanè quum iam nuncij Iotren. eccleſiæ, prædicta, & alia in noſtra præſentia retuliſſent, priuilegium nobis apoſtolicum oſtẽderunt, per quod eccleſiã Iotren. conſtabat ad Romanam eccleſiam ſpecialiter pertinere.

Nos autem eoſdem nuncios per appellationem prædictam diutius detinentes, quia tandem nullus apparuit idoneus reſponſalis, qui partem defenſaret aduerſam, priuilegium apoſtolicæ ſedis Iotren. eccleſiæ conceſſum duximus innouandum, ita tamen, vt per innouationem ipſius eidem eccleſiæ non plus iuris accreſcat, quàm per priuilegia prædeceſſorum noſtrorum obtinuit: cum per hoc non nouum ei concedere, ſed antiquum ius conſeruare velimus.

(∴)

CONSTITVTIONVM DECRETAlium Libri Quinti & Vltimi Finis.